

או"ח סימן א תשובה להרב הגאון הגדול מופ"ה המפורסם מו"ה י"ח ליפא מינזליס
אבד"ק פרעמיסלע יע"א.

מכתבו היקר הגיעני וידוע למעכ"ת גודל טרדוטי ולזה מנהגי פשפא אלי מכתב על
פלפול להצניע עד עתות הפנאי לעיין ולהשיב פאשר יחנני ה' ועשיתי גם למכתבו פן כי
אם שפבדו גדול בעיני אולם לא יכולתי לעיין בדברי פלפול ועומדים עלי מימיני
ומשמאלי והנה אתמול התחלתי לעיין בדבריו וטרם פלנתי אמרתי לא עת לחשות והנחתי
מכתב קדשו ואמרתי כי הן אמת שמסתמא פינון לאמת להלכה אולם ח"ו מלהרשות זה
נדא ידוע הדבר שבדיקת הפשתן דבר פבד מאוד ומ"ש הגביר ר"י ונאנשו שמבררים
עד לנקותו ברור זה אינו כלל פאשר העידו לפני ואולם בטליתים שהוא מותר עפ"י דין
וכאשר האריך בזה בספר [שו"ת ר"ח פהן] של הכה"ג הגאון מהר"ח זלה"ה הנדפס
מחדש [בח' יו"ד ס' נ"ח] אבל ציצית שהם חוטים טונים פלאים דאורייתא ובלא שום
צבע דלא שיניף שניפר מקום הפשתן הגם שהיום גם לזה יש להם תחבולה לתקן הצבע
שלא יהי ניפר פאשר העידו לפני סותרים גדולים ודברים פאלו משתנים לפי העת וכמה
פעמים מצינו בש"ס והאידינא וכו' אף עכ"פ בחוטים שזורים לבנים צריך בדיקה גמורה
מדין המשנה פמבואר בפ' בתרא דכלאים וא"כ בשלמא פשטוין הציצית עכשו לאט
לאט וקונה מעט צמר בודקו היטב אף אם יעשו ציצית על מאשין הגדול דנדאי אסור
משום חשש פלאים פנ"ל ונאפ"י נימא דהוא נזהר הרבה הנה זאת בטח דאם יורשה דבר
זה גם במדינות אחרות יעשו פמתפונתם פמאשינען הגדולים ויעשו מזה מסחר כי יוכלו
למפון ציצית בהידור ויפ"י כל בי עשרה בעד פשוט אחד ויעשו אצלם זה בעיה"ר פדרף
קני השריפה (צינדהעלצליך) שגמפרים אגודה בעד פשוט אחד וכדומה והערלים יעשו
ג"כ על כל המאשינען ע"י בע"מ מישראל ועפ"י נאמן מרבני העיר וזאת יושלח לכל
המדינות קרובות ורחוקות ובחומתם והכשר מהרב שלקם ובזה יהי פמה פסולים פאשר
ידוע להד"ג ומי יאמר להם דבר פמו שאמרו בש"ס [חגיגה כ"ב] גפי ע"ה אם יאמר לו
חבר שלף טמא יאמר אדרבה שלי טהור ושלף טמא ולכן חס לנו מלהתיר זאת ולא יהי
לפוקה לכל בית ישראל ונא מאוד שיזהר בפנשו מלהתיר וגם להנגיד ר"י לא יהי תועלת
פלל כ"א יעשו בכל הפאבריקען לא יוחשב לכלום הרינוח ולכן אל יעשה באופן אחר רק
לאוסרון ובטוח אני שיתן מקום לדברי הנאמרים באמת והי שלום: עוד להנ"ל ובענין
הציצית אין דרפי לפלפל בדבר שלא ראו עיני טבעי ואופן המאשין ואולם בני הרב כו'
האבד"ק שינאווי שלדעתי אינו משנה הדיבור אפי' יהבו לי' כל חללי דעלמא והוא אמר
לי שפל הרואה המאשין יראה שאינו נעשה פלל בידי אדם ור"י עינוור עיני החכמים ולכן
לדעתי ראוי לפסול הציצית ובפרט כי ידוע אופני המאשין שגשתנים פמעט בכל יום ומי
ידוע למחר מה יהי בזה והאיף בשביל פרנסת איש אחד נקל במצוה החשובה נגד כל
המצות אין זה יראת השם ובטוח אני לראות מהרה במפלת המאשין וכל השואל ממני
בזה אודיע שלדעתי המה פסולים אף נגד גדולי הזמן אני פמחריש ואני נפשי הצלתי והי
שלום: [א"ה לא עברו ימים מועטים ונשרף כל בית המאשין בהפסד גדול והי לאות]:
עוד בזה לידידי הרב וכו'.

מה ששאל ממני בענין הציצית ידע שאני פסלתיים מאז מפמה טעמים רק לא יכולתי
לפלפל כי לא ראיתי גוף המאשין אף ראוי לפוסלם בכל אופנים מחמת הרבה טעמים

אולם בני הרב נ"י הדר סמוך להמאשין הגיד לי בבירור שאינו נטיה כלל בידי אדם ולכן
המה פסולים בבירור ומה שאמר ר"י שאני חזרתי בי להתירם להד"מ ואני על משמרתי
אעמונה שהמה פסולים: סימן ב להרב מו"ה זכר"י מענדל זילבר מו"צ דק' קאלאמיא
יע"א.

הגיעני מכתבו ונידון הציצית הנה טרם התירו הגאון מהר"ל התניעץ עמי אם להתירם
ע"י פלפולו והנה מחמת שלא ראיתי אופן עשייתם במאשין לא יכולתי לכוון הדברים
ולומר בפה מה שלא ראיתי בעיני ולכן לא פלפלתי עמו ורק פתבתי לו שלדעתי אין
להתירם פי המאשין יוכל להתקלקל בנקל ויעשו באופן אשר שלא יהיה בהכשר וגם כי
יתרבו התירים במדינות אשכנז ויפשלו רבים ח"ו אולם לא שמע לדברי והתיר בצירוף
הגאונים מפרשי ים והנה גם שלא יתכנו דבריהם לא רציתי להרעיש עולם מטעם זה כי
אולי ראו בעיניהם את המאשין כי נעשו בהכשר אף בגלילותינו אסרתים ונכרז בביהכ"נ
וביהמ"ד שהמה פסולים אף אין אחריות עולם עלי דדבר שלא ידעתי בבירור פסולם
והנה זה לא כביר הי' אצלי בני הרב הגדול האבד"ק שינאווע וסיפר לי שראה המאשין
בחקירה היטב וראה שהוא לא על אופן שנדפס בהקונטרס מהגאון מהרי"ש ובנודאי
פסולים ועדותו נאמנה אלי למאוד כי ידעתי שלא יכזב בעד כל חללי דעלמא אף אעפ"כ
לא איש דברים אנכי בזה בדבר המוכחש בחוש ואף מי שיראת ה' בלבו יזהיר ויכריז
בעירו שהמה פסולים ומ"ש רומכ"ת לחלק בין עיבוד לטונית צמר יפה פיננו וזכרני פד
הוינא טליא סיפר לי מו"ח הגאון ז"ל כי בבואו למדינת מעהרין וראה נוהגין היתר בטוני'
ע"י ישראל ע"ג ואסר להם כל הציצית והקרחו לעשות אחרים בהסכמת הגאון מהר"מ
בנעט רב דמדינה ומטעם זה שכ' כ"ת ומחמת כי הייתי צעיר הימים לא פלפלתי עמו
בדברי הש"ע אף זאת אדע בטח כי מטעם זה פסלוהו הנה גאונים ז"ל והנה לפלפל עתה
בזה אין כעת עמי ספרים ואני מוטרד ברפואתי במרחץ בכפר ארץ לא מיושבת אף
פתבתי זאת לכ"ת שראוי לפוסלם: ואודות העופות הנה בתחילת ביאתם לארצנו שמעתי
מנגידי עירנו שהשרים דסביבותינו הביאו להם עופות מאי הסמוך לאה"ק אף בני ישראל
לא היו אוכלים אותם פיון שלא נמסרה במסירה ואחר זמן הרבה שנתרבו למאוד
ושמעתי שאוכלים אותם בקצת ערי ישראל ואני לא התרתי אותם נגד דברי הרמ"א ז"ל
[בסי' פ"ב] שאין אוכלים רק במסורת אח"כ באו לפני שני ת"ח גדולים יראי השם
כאשר העידו לפני אנשי פולין אנשים פשירים וגם הרב הגדול החסיד הצדיק בוצינא
קדישא מק' עיר חדש שמכיר אותם שהאנשים הבאים מאה"ק המעידים להתיר המה
גדולי התורה ודיינים קבועים במקומם בח"ל וגם אח"כ באה"ק המה דיינים מןמחים
ואנשים שהמה העידו לפני שמאותו האי שבאים למדינתנו באים משם ג"כ לאה"ק וראו
אותם ואמרו שכאלו ממש באו מאי הנה לאה"ק ואוכלים אותם עפ"י מסורה אפ"ש עוד
מימי התנאים ולכן התרתי אותם אח"כ באו לפני פמה אנשים פשוטים וגם ת"ח וכולם
פה אחד שאותן העופות אוכלים באה"ק עפ"י מסורת וא"כ יפה התרתי אותם אף לביתי
לא באו על שלחני אף כ"ז לאותן שהעידו עליהם פנ"ל אבל שמעתי שיש מינים משונים
ע"ז לא אומר איסור ולא היתר כ"ז ראיתי להודיע לכ"ת והי' שלום: סימן ג לדידי מחו'
הרב הגאון הגדול נ"י ע"ה פ"ה מופ"ה בו"ק חו"פ מו"ה יקותיאל יהודא נ"י ט"ב
האבד"ק סיגיט יע"א.

נתתי אל לבי לקרר מה שיש מחמירים אם ניקב קצת מהבתים ואפי' מספק מחמירין מאוד ושמעתי שכ"כ אחרונים בספריהם ולזה אמרתי אשיחה וינרוח לי: הנה בגמ' מנחות דף ל"ה ע"א וז"ל אר"ה תפילין כ"ז שפני טבלא קיימת פשירות ר"ח אמר נפקו פתים פשירות שלש פסולות א"ר הו' דאמרת פתים פשירות לא אמרן אלא זה שלא פנגד זה אבל זה פנגד זה פסולות וזה פנגד זה נמי לא אמרן אלא בחדתא אבל בעתיקתא ל"ל בה עכ"ל ופרש"י וז"ל טבלא זה עור של פתים עכ"ל וכן פי' הערוך בערך טבלא וז"ל טבלא פי' היינו כ"ז שלא נקרע עור הפתים העשוין פטבלא מרובעת עכ"ל: והנה לפי"ז אין פאן פסול זולת אם אין מושב הפתים קנים למטה אף הנ"י [בה"ת] פי' וז"ל טבלא עור של פתים ואעפ"י שנקרע העור שבין בית לבית פיון שלמעלה לא נקרע פשירים עכ"ל ולפי דבריו היכי דניקב העליון פסול דבזה תליא מילתא והב"י ז"ל כ' וז"ל בסי' ל"ג וממ"ש כ"ז שעור מושב הפתים נראה שהוא מפרש דפני טבלא היינו התיתורא ומדברי הנ"י נראה דהיינו עור הפתים מלמעלה ול"נ דפט"ק היינו לומר דבעינו שיהי' שלמים מכל שאר צדדים דלא מכשרינן אלא פשנקרע בין בית לבית דוקא עכ"ל ולפענ"ד הנ"מ בין הב"י להנ"י הוא זה דלהנ"י הפל תלוי בהעליון של הבית ולהב"י אפי' ניקב מן הצדדין נמי פסול ולכן פסק הרמ"א ז"ל דכל צדדים צ"ל שלמים פן נראה לכאורה אולם קשה מאוד פיון דלר"ה פל היכי שניקבו פסול רק היכי שניקבו ביני וביני פשר הכי הו"ל לר"ה לומר ניקבו התפילין מן הצדדים פסול ולשון זה שאומר פני טבלא קיימת הוא לשון דמשמע דכל היכי דיש קיום להטבלא פשר וניקב לא איכפת לן וגם קשה דלמה לא השמיענו גם בתפילין של יד מאי דינו לימא בפשוט תפילין שניקבו הפתים פסול ובין הצדדים פשר וגם פל הפוסקים הביאו נתקלקלו התפילין משמע דעיקר הפסול משום קלקול העור וא"א דבהצדדי הפתים אפי' פל שהוא פסול א"כ אין טעם פלל משום קלקול ולכן נלענ"ד דבאמת ניקב או נקרע קצת פשר בין בתש"ר ובין בתפילין ש"י דאין פאן קלקול זולת אם נתקלקלו שניהם יחד פמבואר בש"ע ורק דמתלוקת רש"י והגאון עם הנ"י והב"י ז"ל היא בזה דלרש"י ז"ל עד שפני ט"ק היינו מקום מושב הפתים אבל אם עלה הקלקול אפילו עד פני הפתים פשר פיון דעיקרון קיימת אף הנ"י והב"י ז"ל פירשו פני הטבלא היינו צדדי הפתים או לפי הנ"י העליונים משום שפן דרוך הפתים אפילו אם נתקלקלו קצת להיות להם העמדה ע"י הצדדים שמעמידים אותם פיון שהם קשים וחקוקים מש"ה צריך שצדדי הפתים יהיו שלמים ואז אפי' אם נתקלקלו בצד הרחב יחזקו ויעמודו ע"י העליונים והצדדים שמחזקים אותם אף פל זה בנתקלקלו ביני הפתים בצד הרחב דאז יש חשש שיתקלקלו הפתים פולם אבל אם פולו שלם רק שיש איזה נקב בהבית מן הצד לא איכפת לן וזה מדוקדק בדברי הב"ח ז"ל שכ' בסי' ל"ג וז"ל ואמר רבינו דלפי"ז יהי' פי' כ"ז שפט"ק פלומר דכיון שעור הפתים קיימת מכל צד אין אנו חוששין להפסקת התפירות דאין לפרשו על עור מושב הפתים דאין ענין קיום מושב הפתים להפסקת התפירות אבל לפי רש"י והרא"ש דבקלקול עור הפתים קאמר א"א לפרש כ"ז שפט"ק דעור הפתים קיימת שהרי נתקלקלו אלא שצריך לפרש דה"ק כ"ז דקרע הפתים קיימת דהיינו התיתורא זו היא דעת רבינו אבל נ"י כתב וז"ל כ"ז שפט"ק היינו טבלן עיר של הפתים ואעפ"י שנקרע העור שבין בית לבית פיון שלמעלה לא נקרע פשירים וב"י כתב דפט"ק היינו לומר דבעי' שיהי' שלמים מכל שאר

צָדָדִים דָּלָא מְכַשְׂרִינּוּ אֵלָא פְּשֻׁנְקָרְעוּ בֵּין בֵּית לְבֵית דְּנֻקָּא וְהָכִי נִקְטִי' לְחֻמְרָא דְּבִנְתֻקְלָקְלָא
בֵּין הַבְּתִים בְּעֵינֵי שְׂיֵהָנִי שְׁלָמִים מְפָל שְׁאָר צָדָדִין וְכֵן מוֹשֵׁב הַבְּתִים צָרִיף שְׂיֵהָא שְׁלָם
וְקִנְיִם עַכ"ל דְּמִשְׁמַע דְּקָאִי אַאִם נִיקָב בֵּינִי וּבֵינִי אַבְל אִם לֹא נִיקָב רַק בְּצָדָדִין לְחֻד פְּשֻׁר
וּא"כ א"צ לְהַחְמִיר כָּלֵל אוֹלָם רְאִיתִי בְּתֻשׁוֹ פ"י חֲא"ח סִי' יו"ד וְנ"ל תְּפִילִין שְׂ"י שְׁנֻקְרַע
קֶצֶת אִם יֵשׁ לְהַכְשִׁיר אוֹ לְפָסוּל תְּשׁוּבָה לְפַעֲנַ"ד שְׁאִין הַשְּׂאֵלָה צָרִיכָה לְפָנִים דַּל"מ לִנ"י
דַּס"ל דְּכָל דְּבָרֵי הַתְּלֻמוּד מִיִּירֵי שְׁלֹא נִקְרַע כ"א בֵּין בֵּית לְבֵית דַּכ"מ מְדַבְּרִי שְׁלֹא פִתַּב
כ"א בֵּין אֲוִיר לְאֲוִיר וְכֵן לְמַטָּה גַּבִּי בְּעַתִּיקָתָא שְׁלֹא יֵצֵא הַקְּרַע לְחוּץ מִשְׁמַע דְּהוּא וְנ"ל
ס"ל דַּפְט"ק הִיָּינוּ שְׁכָל הָעוֹר סְבִיב מִבְּחוּץ שְׁלָם וְלֹא נִקְרַע כ"א בְּאֲוִיר שְׁבִנְתִים וּמ"ש
לֹא נִקְרַע מִלְמַעְלָה לְאוֹ דְּנֻקָּא דַּה"ה מִן הַצָּדָדִים רַק דְּכֻוֹנְתוֹ דְּבִנְתִים נִקְרַע וְלֹא עָלָה
הַקְּרַע אִפִּי מִצַּד זֶה עַד לְמַעְלָה שְׂיֵהָא נִרְאָה מִבְּחוּץ אוֹ אֶפְשָׁר מִבְּחוּץ מְקָרִי הַפָּל מִלְמַעְלָה
עַכ"ל דְּמִשְׁמַע דַּס"ל דְּגַם בְּלֹא נִיקָב בֵּין בֵּית לְבֵית רַק בְּצָדָדִים נְמִי פָּסוּל דְּהָא בְּשָׁל יָד
לִיפָּא בֵּין בֵּית לְבֵית וְאִפ"ה פָּסוּל בְּנִיקָב: וְהִנֵּה מִי אֲנִכִי לְבוֹא אַחַר זִקְנֵי הַפ"י וְנ"ל אֶפְיִלוּ
אִם הִי' הוּא הַמִּיקָל צָרִיף אֲנִי לְבַטֵּל דְּבָרֵי נְגִדוּ מַכ"ש פְּשֻׁהוּא מַחְמִיר דְּבַטְלוּ דְּבָרֵי נְגִדוּ
וּפָסוּל לְעוֹלָם בְּנִיקָב לְדְבָרֵי הַנ"י וְיִפָּה עֲשׂוּ הַמַּחְמִירִין אוֹלָם כ"ז פְּנ"ל בְּאִם נִיקָב בְּנוֹדָאִי
אַבְל אִם לֹא רְאִינוּ רַק] כְּמוֹ סְדָק וּקְלוּפָה בְּעוֹר וְאִין בְּרוּר שְׁנִיקָב דְּכָשֵׁר וּא"צ בְּדִיקָה
כָּלֵל שְׁהָרִי לְדְבָרֵי רַש"י וְהָעָרוּף וְנ"ל פְּשֻׁר כ"ז שְׁמוֹשֵׁב הַבְּתִים קִנְיִם וְגַם לְהַרְמַב"ם וְנ"ל
שְׁקָאִי דְּבָרֵי ר"ה אַתְּפִיר' וְלִדְיָדִין' אִין פָּסוּל כָּלֵל נִקָּב בְּבִתִים וּא"כ בְּהַצְטָרֵף עוֹד סַפ' דְּאִין
בְּרוּר הַנִּקָּב בְּנוֹדָאִי דַּא"צ אִפִּי בְּדִיקָה וְאִם הִלְכָה רוּפְפָת בְּיָדָה צָא וְרָאָה הָאִיף הָעוֹלָם
נוֹהֵג וְלָכֵן א"צ לְהַחְמִיר בְּזֶה כְּנֻלְעַנ"ד וְעִי' בַּא"ז הַנִּדְפָס מְחַדֵּשׁ פִּתַּב בְּהִדְיָ לְהַכְשִׁיר
יַעֲיִישׁ [וְעֵינֵין לְקַמֵּן סִי' ה'] : סִימָן דְּשְׂאֵלָה בַּס"ת וְתְּפִילִין שְׁכַתְּבוּ בַּה"א שְׁנִי מִשְׁם
הַקְּוֹדֵשׁ ב"ה וּב"ש בְּצוּרַת רִי"ש וְקוּ בְּתוֹכוֹ וְאֶחָד רְצָה לְפָנוּסְלוּ וְרַבִּים מוֹחִים בְּיָדוֹ:
תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּאִמַּת דְּבָר זֶה מְבֻנָּאָר בַּטָּא"ת סִי' ל"ו וְנ"ל הַב"י שְׁם ה"א לֹא תַהִי' עֲגוּלָה
כְּמוֹ רִי"ש כו' וּמ"ט אִית לִי תְּגָא כו' וּפַר"ת דְּמִיִּירֵי בְּעוֹנָקִין שְׁמַאֲחֵרִי וְתַגָּא פִי' כִּי הָא
דְּאֲמָרִי בְּעִירוּבִין דְּלָמָא יִתְבָּא זְבוּב אַתְּגָא דְּדַלִּי"ת וּמִשְׁוִי' לִי רִי"ש וּמִיָּהוּ בַּהַג"ה מִיִּי
פִּתַּב מְדַמְשֵׁנִי אֲנִי קוֹשֵׁר לוֹ כְּתֵר מִשְׁמַע כַּפִּירִש"י שְׁכ' שְׁעַל פְּנִי מִיִּירֵי וְאִף ר"ת צָרִיף
לְהוֹדוֹת דִּישׁ לָה עַל פְּנִי כו' וְעוֹד שְׁתְּמוּנְתָה כְּמוֹ דְּלִי"ת וְיִו"ד עַכ"ל אֶלְמָא דְּכוֹתְבִין ה"א
בְּצוּרַת דְּלִי"ת מִשְׁלֹשׁ לַכ"ע וְאִין מְחַלְקִין בֵּין ה"א שְׁבָשֵׁם לַה"א אַחֲרַת וְלָכֵן בְּנוֹדָאִי לְכַתְּחֻלָּה
כּוֹתְבִין שְׁתֵּי הַיִּי"ן בְּצוּרַת דְּלִי"ת וְקוּ בְּתוֹף ה"א אוֹלָם בְּדִיעְבַּד בְּנוֹדָאִי פְּשֻׁר דְּכָלֵל הַדְּבָר
צוּרַת הָאוֹת אִם לֹא נִכְתְּבָה כְּהוֹגֵן אִם לֹא נִשְׁתַּנָּה לְאוֹת אַחַר פְּשֻׁר כְּמִבְּנָאָר בְּהַגָּהַת רַמ"א
וְנ"ל [סִי' ל"ו ס"א] וּבְלָבוּשׁ זוּלַת בְּמָקוֹם שְׁנֻתְבָּאָר בְּפִירוּשׁ שְׁמַעֲכַב וְעֵינֵין בַּמַּהֲרִי"ק לְעַנְיָן
נְגִיעַת הַחִיתִי"ן וְעֵינֵין בַּב"י אַבְל בְּמָקוֹם שְׁלֹא נִתְבָּאָר דְּמַעֲכַב מְסַתְּמָא אִינוּ מְעַכְבֵּי וְלָכֵן
בְּדִיעְבַּד בְּנוֹדָאִי פְּשֻׁר ה"א שְׁנֻתְבָּה בְּצוּרַת רִי"ש וְקוּ בְּתוֹכָה שְׁלֹא נִשְׁתַּנָּה לְאוֹת אַחַר
וְהִנֵּה גַם בְּסִפְרֵי הַמְּקוּבָלִים כְּתָבִי מִרְן הָאָר"י וְנ"ל וְתְּלִמִּידֵי וְתַבָּאָר בְּהִדְיָ שְׁה"א שְׁנִי
הִיא בְּצוּרַת נָא"ו וְאִח"כ יִצְרָיִף הָרֵאשׁ וְאִח"כ יַעֲשֶׂה קוּ קָטָן מִהִקּוּ שְׁבַה"א רֵאשׁוּנָה וְכֵן
הָעַתִּיקוּ דְּבָרֵי תְּלִמִּידֵי בְּמִשְׁנַת חֲסִידִים וּמִצַּת שְׁמוּרִים וְלֹא מִצַּתִּי בְּשׁוּם מָקוֹם ה"א
בְּצוּרַת רִי"ש זוּלַת בְּלָבוּשׁ וְנ"ל הַבִּיא בְּשֵׁם קֶצֶת סוּפְרִים לָכֵן לְדַעַתִּי לְכַתְּחֻלָּה יִכְתְּבוּ
ה"א שְׁנִי כְּבָרֵאשׁוּנָה וְרַק הַחִלּוּקִי בְּשַׁעַת כְּתִיבָה כְּפִי מַה שְׁמִבְּנָאָר בַּפַּע"ח וּמ"ח וּמ"ש
וּבְהַקּוּץ הִיָּצֵא יֵשׁ חִלּוּקִי זוּלַת אֵלָה הַשְּׁנִים ה"א שְׁנִי כְּבָרֵאשׁוּנָה אַבְל בְּדִיעְבַּד פְּשֻׁר בְּכָל

עגנו כ"ז שלא נשתנה לאות אחר וז"ב: סימן ה להרב החריף החסיד וי"א מו"ה עמרם ישי נ"י בק' סערענטש יע"א: אודות תפילין שנקבו במשהו עור הפתים באמת הפ"י ז"ל [בתשו' סי' יו"ד] אוסר וכ"נ מפשטות הנ"י וב"י ומ"א [בסי' ל"ג] וכן הביא הפ"י ז"ל בפתשובה ומ"ש כ"ת דצריף להיות ב' פתים זה נגד זה ז"א כלל בנקבו הפתים ורק בנקבו תוף הפתים צריף ב' פתים סמוכים לא בנקב עור הפתים להב"י ופ"י ז"ל שלדידהו צריף שעור הפתים יהי שלמים וגם לא מהני לדידהו שום אמתלא לומר שמחמת חיכוף נתקבע כי לשיטתם צריכים הפתים להיות שלמים אף נ"ל דלדינא לית הלכתא פן והפל מודים בכה"ג דכשר דז"ל הש"ס מנחות ל"ה ע"א אר"ה תפילין כ"ז שפני טבלא קיימת פשירות ר"ח אמר נפקו פתים פשירות שלש פסולות א"ר הא דאמרת פתים עשירות לא אמרן אלא זה שלא פנגד זה אבל זה פנגד זה פסולות וזה פנגד זה נמי לא אמרן אלא בחדתא אבל בעתיקתא ל"ל בה עכ"ל ופרש"י שם טבלא זה עור של פתים והב"י כ' בסי' ל"ג וז"ל וממ"ש כ"ז שעור מושב הפתים נראה שהוא מפרש דפני הטבלא היינו התיתורא ומדברי הנ"י נראה דהיינו עור הפתים מלמעלה ול"נ דפט"ק היינו לומר דבעי' שיהיו שלמים מפל שאר צדדים דלא מפשירינן אלא פשנקרעו בין בית לבית דוקא עכ"ל והנה לפי מה דמשמע מפשטא דלישנא דאפי' ניקב משהו בעור הפתים פסול וק' טובא דא"כ מאי אמר ר"ה כ"ז שפני ט"ק פשירים הא לא נשמע שום פסול כלל הול"ל תפילין שנקבו בפסולין מה לשון זה שאמר תפילין כ"ז שפט"ק פשירין הלא לא ידעי' שום פסול כלל הו"ל לאשמעי' פסולה אם נקבו פסולין וגם לא ידעי' טעמא מאי אי משום דהקלף איתרע הא באם נתקלקל בתוף הפתים מחלקינן בין חדשים לישנים וצריף זה אצל זה אלמא כל שאינו פן לא איתרע הפל או שלא תתקלקל יותר וא"כ גם בנקב הטבלא נימא פן דצריף דוקא זא"ז או חילוק בין ישנים וזה לא נזכר כלל בדברי ר"ה א"ו הפשט הוא פן דהב"י נרמ"א ז"ל מחדשים לומר דאם נתקלקלו שני פתים שלא פסדן זא"ז או בחדשים לחד גירסא דכשר מ"מ צריף שלא יכנס הקרע לפנים היינו לפני טבלא] דאם יכנס לפנים יתקלקל מאוד ופסול אבל באם ניקב עיר הבית לחוד פשר וכ"כ בב"ת ז"ל סי' ל"ג וז"ל ואמר רבינו דלפ"ד יהי פ"י כ"ז שפט"ק פלומר פיון שעור הפתים קיימת מפל צד אין אנו חוששין להפסקת התפירות כו' עד והכי נקטינן לחומרא דבנתקלקל בין הפתים בעינו שיהי' שלמים מפל שאר צדדים וכו'] עכ"ל יעיי"ש הרי דוקא בנתקלקל באמצע פסול אם נכנס הקרע לפנים וז"ב דא"א דניקב כ"ש פסול הי' צריף העור בדיקה פדאמרי' [במנחות ל"ה] גבי קלף דצריף בדיקה דשמא ניקב ומ"ד ס"ל דהי' בודקו בקולמוסו ולכף לא צריף בדיקה ע"ש וכ"ז לכתיבה] אבל עור הפתים הי' צריף בדיקה א"ו שנה ליתא וניקב העור לחוד פשר זולת אם ניקב תוף הבית והקרע הולך לפנים או אם נפסק פולו דלא גרע מנפסק באמצע אבל אם לא נפסק כל הבית מצד פנים בודאי פשר ודברי הפ"י לא מר בר ר"א חתים עלה ומי יודע אם אינה תלמיד טועה פתבו וח"ו לזקני הפ"י ז"ל לומר פן והי' שלום.

[וע"ל ס' ג']: סימן ו אם לראות במראה שהתפילין יהי' באמצע הוא דברי בורות פי אפי' אם אינם מכוננים ממש פשר דידוע דיש מקום בראש להניח שני תפילין ואפי' ברוחב ואין שיעור לתפילין ברוחב וכן משמעות המרדכי בהד"י [ועיי' תוס' עירובין צ"ה ע"ב ד"ה מקום ובב"י סי' כ"ז ד"ה ומקום תפילה ש"ר] והגאון בספרו לא הקפיד ממש

בצמצום: גם מה ששאל אם מחויב לעמוד בפני רבו מובהק לכאורה לפני רבו מובהק צריף לעמוד אף אין בימינו רבו מובהק: גם שאל אם רוב תפילין מונחים למעלה ומיעוטו למטה מעיקרי שער אם פשר הנה בבית יעקב מפנרש בהדל' אפי' התיתורא צריף להיות במקום השער וכמ"ש בשמו (בשער התשובה) הבאר היטב בסי' כ"ז ס"ק ט"ז] והי' שלום: סימן ז להרב המאה"ג מו"ה שלמה אבד"ק וואלבראם.

שאלה סופרים רצו לחדש במלאכתם לעשות שי"ן משענה ומניחים את השי"ן על הבתים שהתפילין מונחים בתוכם ותולין עור חתוף לד' חריצין על הבתים ועל השי"ן של שענה הדבוק בהם והשענה דוחקת העור ונעשה קמטים של שי"ן בעור ואומרים שיפה הוא מאוד שי"ן פנה לתפילין: תשובה הנה מבואר הדין שאין פשר לתפילין רק המותר בפיה ומש"ה אין נעשה רק בשל עור מטהורים ולא משל שאר דבר ול"ק קו' נוב"י ז"ל סי' א' דמהמותר בפיה לא נתמעט זהב וזה ליתא דכמו דאמרי' [במנחות דף כ"ט ע"א וד' צ"ו ע"ב] גבי שלחן הטהור מפלל שהוא טמא והא כ"ע העשוי לנחת אינו מק"ט ולכאורה ק' דלמא זה גופא פוננת הכתוב שלחן הטהור שאינו מק"ט משום שא"מ מלא וריקן א"ו דפשוט משמעות הלשון שלחן הטהור דיש פנגדו דבר המק"ט ויוכל להטמא וזהו אזהרת התורה שיהי' השלחן טהור וא"כ כמ"כ בכאן שהתורה מגלה דתורת ה' בפיה היינו למעט ההיפך דבר שאינו מותר בפיה והיינו למעט כל דבר שאין בו היפך היינו דבר טמא כגון זהב מזה אין עושים תפילין דהא צריף להיות על דבר היינו עור שיש בו דבר היתר לאכילה ולא דבר האסור לאכילה היינו מין טמא אבל בדבר שאין בו איסור והיתר לאכילה זה נתמעט ואין עושים תפילין רק מדבר היתר לפיה ולא מדבר האסור ודברי הר"ן ז"ל [במגילה פ"ד] שפיר שמדבר המותר בפיה נתמעט שאין עושים בתים וכל מעשה תפילין רק מדבר המותר בפיה דבזהב לא שייף איסור והיתר פלל הדבר שאין עושים לתפילין שום דבר רק מעור בה"ט וכמבואר במנחות דף ל"ה: שנית קיי"ל דבית צריף לראות האויר והעיקר לראות אויר השי"ן שמבחוץ וכמבואר בב"י ז"ל [סי' ל"ב] בשם רב שרירא גאון ז"ל ומבואר בב"י [סי' הנ"ל] המחלוקת שבראשונים אם מותר לכרוף רצועה מבחוץ על תפילין של יד משום בית שאינו רואה האויר שהרצועה מכסה את הבית שיש פוסלים ויש מכשירים מכמה טעמים שביד א"צ להיות בית רואה אויר ושנית שרואה אויר שמצד שני ומצד זה גם שאינו נעשה רק להגן ולחזק העור וסיים המרדכי דספק הוא ואין למחות ביד העושים הרצועה רק בראי' ברורה והנה בנ"ד שהוא בשל ראש דלכ"ע צריף לראות האויר ואינו רואה הבית פלל האויר דשי"ן דכ"ע מודים דפסול ושוב נ"ל דכאן שעשו השענה להעמיד השין הפל הולף אחר המעמיד כמו שקיי"ל גבי פלים לענגן טהרה דהפל הולף אחר המעמיד וא"ל פיון שעשוי לנוי בטל אצל העור זה ליתא דמבואר ברא"ש ז"ל בסופה ל"ו ע"ב וז"ל בד"ה אין אוגדין את הלולב אלא בימינו [וכו' עד] ומינה נשמע לרבנן דאם הוסיף מין א' לנוי אפי' דרף גדילתו אין בו משום ב"ת פיון דלא נתפונין אלא לנוי ואע"ג דבזמנו לא בעי פוננה לב"ת היינו בסתם אבל אם פנון לנוי אפי' דרף גדילתו הוי פאגד יתירה לר"י וקיי"ל בהא כר"מ עכ"ל אלמא דאין בטל הציפוי לגבי דבר שנקסה בו ורק שאינו עובר על ב"ת משום שאינו מכונן להוסיף וכ"ז לענגן ב"ת דאזלי' בתר אדם המכונן במצנה שעושה אבל בפסול שאינו תולה באדם רק בעצמות הדבר אם רואה בית החיצון האויר

וכינן שלא נראה האויר לבית החיצון פסול מה לנו לכוונת אדם בזה ומה שהזכיר המרדכי ז"ל גבי רצועה שפשר משום שעשוי לחזק התם שאני שהוא מין עור וקוי שניהם העור הבית עם הרצועה הני שניהם בבית אחת אבל במצופה זהב או מין אחר א"א למקוה אחת עם עור הבית דהא המין השני פסול להיות בית להפרשה וא"כ שפיר מפסיק השענה ואין הפרשה שבבית החיצון רואה האויר וז"ב.

ולכן פסולים אלו בתים החדשים שעושין עם שענה ולדעתי עוברים על ב"ת וכמ"ש הרא"ש ז"ל דאינו עובר בלולב משום שמכנין בפירוש להוסיף הזקב שלא לשם מצוה א"כ בנ"ד שהמניח התפילין א"י כלל ממה שבתוך הבתים היא השענה א"כ אינו מכונן כלל בנדאי עובר בשוגג על ב"ת דבעינן שיכנינו דוקא לנוי ולא משום מצוה דבזמנו א"צ כוונה יעו"ש ברא"ש ז"ל וגם בל"ז פסול דמבואר במג"א סי' ל"ב ס"ק נ"ז] דגם בדוחק מצד אחר האותיות נקרא חק תוכות בנדאי פסול לעשות פן ורק בצבת לקמט העור: סימן ד לכבוד ידידי הרב המאה"ג החסיד המפורסם לתהלה מוהר"ר אברהם יצחק נ"י האבד"ק קליין ווארדיין יע"א.

מה ששאל מעכ"ת אם רשאי לשנות נוסח אשכנזי ולאחזו בנוסח האר"י ז"ל פי בכתם סופר [סי' ט"ו] מבואר דהאר"י ז"ל עשה הפנונות בשביל שהי' ספרדי אבל גם בנוסח אשכנזי מרומזין הסודות: תשובה הן אמת דגם בנוסח אשכנזי הוא עפ"י סוד וכמו שמבואר בדברי האר"י הקדוש כוונתו על נוסח אשכנזי כמו בקדיש יעו"ש אף הפנונות והנוסח שבסידור מהאר"י ז"ל אינו פולו' נוסח ספרד כידוע למעיין בספרי גוססאות המדוניקות להאר"י ז"ל וסידורי ספרד בכמה מקומות משונה מנוסח האר"י ז"ל.

וה"ל משנת חסידים ז"ל בהקדמתו קודם תפילת ערבית ואין לשנות מנהג אבות בעיקר התפלה לפי שחלוקי מנהגים באו מחילוק שורש הנשמות לכל מנהג יש לו שורש מסילה שמורה לו למעלה להעלותו ואין אדם נוגע במוכן לחבירו ואם לא ידע אם בנפשו הוא המנהג שתפסו אבותיו נוח לו שיתנהג במנהג המוכר שקבל הרח"ו פנונותיו עליו מהאר"י זלה"ה שרובו היא על סדר תפלת הספרדים לתמן תיקון הצריף למעלה עכ"ל הרי דלא פולו' הוא נוסח ספרד ובכרוף שאמר הזהיר שלא להוסיף על מנהג אשכנזי הרי דנוסחתו לא הי' מפני שהוא ספרד רק הוא בירר הסולת ומבואר בהקדמת פע"ח ז"ל בשורשי המנהגים שיש חלוקים בין אשכנזים ובין ספרדים קאטלונזיא ואיטליא וכיוצא בהם שיש בהם מנהגים קדמונים שלהם בסידורי התפילה כו' והי' אומר מורי זלה"ה שיש י"ב שערים ברקיע נגד י"ב שבטים וכ"א עולה תפילתו דרוף שער אחד והם השערים הנזכרים בשלהי ספר יחזקאל ואמר שנדאי לא הי' השערים ודרכי השערים שונים ג"כ וכ"א משונה מחבירו לכן גם התפילות משונות לכן כל א' וא' ראוי להחזיק כמנהג תפלתו פי מי יודע אם הוא משבט שהוא ואין תפילתו עולה אלא ע"י שער שהוא אף מה שהוא דינים מפורשים בתלמוד זה שנה לכל השבטים עכ"ל הרי דלכ"א מהשבטים שער בפ"ע ורק באמת הפל לפי שורש נפשו מאיזה שבט וכמבואר במ"ח הנ"ל דכ' דאם לא יודע שורש נפשו ראוי להחזיק בנוסח האר"י ז"ל הרי דכוונת דבריו דהאר"י ז"ל בירר הסולת מתוך האנוכל והוא מתקן לכל נפש וזה ג"כ טעם הליקוטי אמרים ובחנפ' התרעם הח"ס [סי' ט"ז] על ליקוטי אמרים ואולי מתמת שמחברו ראש

קָהַל חֲסִידִים לְכֹן לֹא נִכְנָסוּ דְבָרָיו בְּאַזְנוֹי אֹיִלָם תְּמַה אֲנִי עַל גְּדוֹל הַדּוֹר רִשְׁכַּב־ה"ג אִיף
נִשְׁמַט מִמֶּנּוּ דְבָרֵי הָאָר"י ו"ל בְּהַקְדָּמַת פַּע"ח שֶׁכ"כ וְכֵן הַמ"ח שֶׁהִי גְדוֹל בְּנִגְלָה וּבְנִסְתָּר
כ"כ שֵׁשׁ י"ב חֲלוֹנוֹת נִגְד י"ב שְׁבָטִים וְכֵן נִתְפַּשֵּׁט זֶה בְּכָל סִפְרֵי הַמְקַנְבְּלִים וְעַיִן בְּמַעְבָּר
יִבֵּק בְּאַרְנֶפֶה וּמָה שֶׁתְּמַה שָׁם בְּסִפְרֵי ח"ס דא"כ דְלָכָל שְׁבָט יֵשׁ חֲלוֹן אַחַר וְהָאִיף נַעֲשֶׂה
ר"א שְׁלִיחַ לְהַתְפַּלֵּל דר"ע הִי אֶתוֹ ור"ע פֶּן גָּרִים וַיֵּשׁ לוֹ שַׁעַר אַחַר וְאִיף יֻכַּל לְהוֹצִיאֻ
וְנ"ל הַח"ס חא"ח סי' ט"ז וְהֵנָּה ר"א הַגְּדוֹל הִי מַב"ב שֶׁל מַרְע"ה כְּמִבְּנֹאֵר בְּמִדְרָשׁ בַּפ'
וְשָׁם הָאֶחָד אֲלִיעֶזֶר ור"ע תְּלַמִּידוֹ הִי מִבְּנֵי גָרִים וְע"כ ר"ע הַתְּפַלֵּל סִפְרֵי ור"א הַתְּפַלֵּל
גְּנוֹסְחָא הַשְּׂנִיף לְשִׁבְט לִוֵי וְאִיף פִּי גִזַּר תַּעֲנִיתָא וְלֹא נַעֲנָה ר"א יָרַד ר"ע וְאָמַר אֲבִינוּ מִלְּכַנּוּ
וְנַעֲנָה וְאִיף יֻכַּל לְהִיּוֹת שְׁלוּחֹו שֶׁל ר"א וְשֶׁל כָּל בְּנֵי הַכְּנֶסֶת הַהוּא וְהוּא אֵינוֹ מֵהֶם וְאִיף
נַעֲשֶׂה שְׁלוּחָם עַכ"ל וּמִכַּח זֶה דְחָה דְבָרֵי ס' לְקוּטֵי אֲמָרִים וּבְאֵמַת הַרְאִיתָ לְדַעַת דְּלִק"א
לְאוּ מִדַּעַתְּ דִּנְפִשְׁי אֲמָרָה רַק בְּגִזְזִית עִירִין פִּתְגָמָא הַגְּדוֹלִים בְּנִגְלָה וּבְנִסְתָּר קְדַמוּנֵי
הָאֲחֵרוֹנִים אֲשֶׁר כָּל גְּדוֹלֵי הַדּוֹר כְּמוֹ הַב"י ו"ל וְהַרְמ"ע וְהָאֲלִשִׁיף וְהַט"ז וְהַשְּׂנִיף וּמ"א
שְׁתוּ בְּצִמָּא דְבָרֵיהֶם וּבְאִימָה קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם גְּדוֹלַת מַהֲרַח"ו כִּידוּעַ בְּסִפְרֵיהֶם וְכֵן אַחֲרֵיהֶם
גְּדוֹלֵי הַדּוֹרוֹת כְּמוֹ ח"צ וּפ"י וְהַתַּב"ש ו"ל פִּתְחוּ מִדְּבָרֵי הָאָר"י הַקְדוּשׁ וְאִיף אֲנִי יִתְמִי
דִּיתְמִי לֹא נִבּוּשׁ מִהַשִּׁיב אַחֲזֹר דְבָרֵיהֶם וּבְאֵמַת פִּי לֹא זָכִיתִי לְהִבִּין דְבָרֵי ח"ס מ"ש הָאִיף
יְכוֹל אֶחָד לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לְהוֹצִיאֵתְּבִירוֹ אֲתַמְהָה הֲלֹא עֵינֵקֵר הַחֲזִילוּק בֵּין נ"א לנ"ס הוּא
בב"ש קוֹדֵם הוֹדוּ וּמָה עֲנִן שְׁלִיחֹת לְפִסּוּקֵי דְזַמְרָה וּבְפָרְט שְׁנִתְקַן אַחַר הַש"ס כִּי לֹא
נִמְצָא בַש"ס מְזָה אִם כִּי יֵשׁ בְּכַמָּה סִפְרִים שְׁאֲמָרוּהוּ גַם אִז אֲבָל לֹא הִיָּה לְחַק קְבוּעַ כִּידוּעַ
בְּפוֹסְקִים וְגַם עִתָּה בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֹמְרִים הַחֲזִין עִם הַקָּהַל ב"ש וְאִין שׁוּם חֲשֵׁשׁ מִהוֹצָאָת
חֲבִירוֹ בַּש"ש וּבַש"ע יְדוּעַ שְׁאִין חֲזִילוּק בְּבִרְכָה וּמִטְבַּע ח"ו רַק אֵיזָה שִׁינוּי מְלוֹת וַיַּעֲזִין
בְּסִידוֹר רִי"ע ו"ל שֶׁכ' שֶׁהוּא מַחֲמַת אֵיזָה טְעוֹת סוֹפְרִים אֲבָל ז"א מִפְּסִיד עֵינֵקֵר הַתְּפִלָּה
ח"ו שֶׁלֹּא לְהוֹצִיאֻ וְאִם לְדְבָרֵי הַסִּפְרִים הַקְדוּשִׁים הַנ"ל שֶׁכ"א בַּשַּׁעַר יְדוּעַ מ"מ לַד' אֶחָד
מִתְּפַלְלִים וּמוֹצִיא אֶחָד חֲבִירוֹ בְּהַתְּפַלְלוֹ יַחַד ע"ד כְּלָלוֹת יִשְׂרָאֵל יַחַד וְהַש"ץ דְּרָף שַׁעַר
מִיּוֹחַד לוֹ מַעֲלָה תְּפִלַּת כָּל יִשְׂרָאֵל וְלָכֵן בְּשִׁבִיל שֵׁשׁ לָזָה הַשְּׁבָט שַׁעַר אַחַר לָמָּה לֹא יֻכַּל
מִשְׁבָּט אַחַר לְהוֹצִיאֻ בְּתְּפִלָּתוֹ גַּם אֲתַפְּלָא מְאוּד לָמָּה הִי צָרִיף ר"ע שֶׁר"א יוֹצִיאֻ הֲלֹא
בְּתְּפִלַּת כָּל הַשָּׁנָה אֵין הַש"ץ מוֹצִיא רַבִּים י"ח וְאִם הַכ"ד רְנָנוֹת שְׁאָמַר ר"א זֶה אֵינוֹ
חַיִּיב רַק רִיבּוּי תְּפִלוֹת אֲבָל אֵין בְּזָה שׁוּם חַיִּיב שִׁיְהִי צָרִיף לְהוֹצִיאֻ וְאִם אֲמִירַת א"מ
בְּנֻדָּאֵי א"צ שְׁלִיחֹת וּבַר מִן דִּין אֲנִי תְּמַה וְכִי פְּשִׁיטָא לִי לְמַרְן דר"א ור"ע הַתְּפַלְלוּ בְּנוֹסַח
אַחַר הֲלֹא מִבְּנֹאֵר בְּהַדְּלָה גַבִּי הַבְּדֵלָה בְּרִכּוֹת ל"ג ע"א דר"א ס"ל אֹמְרָה בְּהוֹדָאָה ור"ע
ס"ל אֹמְרָה בְּרִכָּה בַּפ"ע וְגַם בְּבִיצָה י"ז ע"א] דְּפִלְיָגֵי ר"א וְרַבֵּן גַּבִּי ר"ח וְחוּה"מ ור"ע
וְדָאֵי כְּרַבֵּן ס"ל כִּידוּעַ בַּכ"מ דָּאִם אֵינוֹ פְּלִיג ס"ל כְּחֻקִּים וְכְמוֹ שְׁאָמַר ר"ע גּוֹפְקִי
בְּבִרְכּוֹת בַּפ' כִּיצַד מְבָרְכִין לר"ג הָרִי דר"ע לֹא הִי מִתְּפַלְל גְּנוֹסַח א' עִם ר"א וְאִם גִּימָא
דְּמָה דְּמִפְּנֵי בַש"ס דְּפִלְיָגֵי פְּלִיגֵי אֹיִלָם בְּמָה שְׁאֵינוֹ מִפְּנֵי דְּפִלְיָגֵי לֹא פְּלִיגֵי דָּאֵי תִימָא
דַּכ"א הַתְּפַלֵּל בְּנוֹסַח אַחַר הָאִיף הוֹצִיאֻ לְחֲבִירוֹ דְּבָרֵי ח"ס ו"ל ז"א כָּל דְּהָרֵי מִבְּנֹאֵר
בְּהַדְּלָה בַּר"ה [ל"ב ע"א] גַּבִּי ר"י בְּנוֹ שֶׁל רִיב"ב שְׁיָרַד לְפָנָי הַתְּיָבָה לְפָנָי ר"ג וְעֵשֶׂה כַּר"י
ב"נ וְאָמַר ר"ג לֹא כֵן הָיוּ נוֹהֲגִין בְּיָבָנָה לְיוֹם הַשְּׁנִי הֵינּוּ לְשָׁנָה הָאַחֲרַת יָרַד ר"ח בְּנוֹ שֶׁל
רִיב"ג וְעֵשֶׂה כַּר"ע וְאָמַר ר"ג כָּף הִי נוֹהֲגִין בְּיָבָנָה וּפְרִיף בַּגְּמ' גִּימָא ר"ג כַּר"ע ס"ל
אַלְמָא דָּאִפִּי בְּשִׁינוּי הַבְּרִכּוֹת בְּדִיעֵבַד יִצָּא דַּאֲל"כ לָמָּה אָמַר בְּיוֹם שְׁנֵי יָרַד ר"ח לִימָא

תִּיכָף בְּאוֹתוֹ יוֹם הַי' לַיָּרֵד אַחֵר אִ"ו שְׁבִדֵי עֶבֶד יֵצֵא בְּאִיזָה נִוְסַח שְׁאֵמֵר אִם אֵינּוּ מְשֻׁנָּה מִטְּבַע הַחֲכָמִים מִתְּקוּנֵי הַתְּפִלוֹת וְלִכֵּן בִּימֵי ר"ג שְׁעֵדִינָן לֹא נִתְּבַרֵר הַיֵּטֵב תִּיקוּן הַחֲכָמִים בְּכָל אֲוָפֵן שְׁאֵמֵר יוֹצֵא י"ח א"כ מ"כ ש"ב בְּנוֹסַח הָאָר"י ו"ל לְנוֹסַח אֲשֶׁכְּנוּ דְהַחֲלוּק מְעֻט מְזַעֵר כִּידוּעַ בְּוֹדָאֵי מוֹצֵיא הַמִּתְּפַלֵּל בְּאִיזָה נִוְסַח אֶת חֲבִירוֹ הַמִּתְּפַלֵּל בְּנוֹסַח אַחֵר וּז"ב וְגַם בְּיוֹתֵר לְהַפְלִיא מִי הֵגִיד לוֹ לְהַח"ס ו"ל שר"א הַי' לְוִי וְאֵי מְשׁוּם שְׁרָאָה בְּמִדְרָשׁ שִׁמְרַע"ה הַתְּפִלָּה שִׁיְהִי מְזַרְעוֹ יוֹכֵל לְהִיּוֹת מְצַד הָאֵם וְכַמְבֹּאֵר בְּהִדְנָי בְּיוֹחֲסִין [עֵינָן בַּס' ע"מ פ' ט"ו בְּמֵאֵמֵר חִיקוּר דִּין ח"ב מְבֹאֵר שֵׁם פֶּן לְהִדְנָי] וְלִכֵּן כָּל דְּבָרֵי הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת נִפְלְאָה וּמִי שֶׁנִּפְשׁוּ יָפָה יוֹכֵל לְסַמְּוֶה עַל גְּדוּלַי הַדּוֹר קְדוּשֵׁי עֲלִיוֹנִים שִׁשְׁנוּ הַנוֹסַח אֲשֶׁכְּנוּ לְנוֹסַח סְפָרֵד וְאִינְנֵי ח"ו כְּחֹלֶק עַל מְרָן רִשְׁכַּב"ה הַח"ס ו"ל כִּי אִינְנֵי בָקִי בְּשִׂיחַת חוֹלִין דִּילָי רַק מַה שְׁרָאִיתִי וְקַבֵּלְתִּי מִפִּי קְדוּשֵׁי עֲלִיוֹנִים גְּדוּלִים בְּנִגְלָה וּבְנִסְתָּר אֲמַרְתִּי וְה' הַטּוֹב יִנְחֵנִי בְּדַרְךְ הָאֵמֶת.

אַחֵר כְּתִבִי כ"ז מְצֵאתִי בִירוּשָׁלַיִם ר"ה פ"ד עַל הַמְּשֻׁנָּה הַנֶּ"ל וְנ"ל בִּיהוּדָא נִהְגוּ כר"ע וּבְגָלִיל כְּרִיב"נ עֶבֶר וְעֵשָׂה בִּיהוּדָה כְּגָלִיל וּבְגָלִיל בִּיהוּדָה יֵצֵא וְכִשְׁקֻדְשׁוֹ אֶת הַשְּׁנֵנָה בְּאֲוָשָׁא בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן עֶבֶר ר' יִשְׁמַעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רִיב"ב וְאֵמֵר כְּדָבָרֵי רִיב"נ אֵמֵר רִשְׁבִּי"ג לֹא הָיוּ נוֹהֲגִין פֶּן בִּיבְנָה בְּיוֹם ב' עֶבֶר ר"ח בְּנוֹ שֶׁל רִיב"ג וְאֵמֵר כְּדָבָרֵי ר"ע אֲרִשְׁבִּי"ג כִּי הָיוּ נוֹהֲגִין בִּיבְנָה עַכ"ל וְנ"ל הַקְּרָבָן עֵדָה שֵׁם לֹא כֵן הָיָה נוֹהֲגִין בִּיבְנָה בִּימֵי אָבָא כְּשִׁהִיּוּ הַסְּנֵהֲדָרִין יוֹשְׁבֵינָם שֵׁם אֵלָא נִהְגוּ כר"ע וְאֵפ"ה לֹא הִעֲבִירוּהוּ מִתְּפִלָּתוֹ ש"מ דְּעֵבִיד בִּיהוּדָה כְּגָלִיל יֵצֵא עַכ"ל וְנ"ל שְׁכַנְנֵנִי לְדַעַת הִירוּשָׁלַיִם לְהוֹכִיחַ מְשֻׁם (שִׁיּוֹצָא) [שְׁמוֹצֵיא] אִפִּי לְכַתְּחִילָה מִי שֶׁמִּתְּפַלֵּל בְּנוֹסַח אֶחָד לְמִי שֶׁנִּוְהַג לְהַתְּפַלֵּל בְּנוֹסַח אַחֵר: ס"ד דְּזֵה הַכָּל לַפ"ד מ"ח דְּרָאוּי לַכ"א לְהַחֲזִיק בְּמִנְהַג אֲבוֹתָיו כִּי מִסְתַּמָּא הֵמָּה מְאוֹתוֹ הַשְּׁכַט שְׁאוֹתוֹ נִוְסַח הַתְּפִלָּה בְּשַׁעַר הַזֶּה וְלִכֵּן רַבּוֹתֵינוּ הָאֲשֶׁכְּנוּזִים בְּעֵלֵי תו'.

וּגְדוּלַי הַקְּדָמוֹנִים שֶׁהַחֲזִיקוּ בְּמִנְהַג אֲבוֹתֵיהֶם שֶׁמִּסְתַּמָּא זֶה הַשַּׁעַר שֶׁלָּהֶם כְּפִי נִוְסַח הָאֲשֶׁכְּנוּזִים וְרַק הַמ"ח וְהָאָר"י ו"ל חֲדָשׁוֹ דְּמִי שֶׁלֹּא יָדַע בְּנִפְשׁוֹ אֶת שְׁוֹרֵשׁ שְׁלוֹ מְאוֹתוֹ הַנוֹסַח רָאוּי לְאַחֲזוֹ בְּנוֹסַח הָאָר"י ו"ל וְהֵינּוּ בְּוֹדָאֵי שְׁאִין דְּבָרֵינוּ עִם הַמוֹנֵי וּפְשׁוּטֵי עִם שֶׁהֵם מִתְּפַלְלִים לְתוֹמָם וְאִין יוֹדְעִים בְּנִפְשָׁם כָּלֵל וְרַק דְּבָרֵינוּ כְּנִגְדַּת גְּדוּלַי הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם יוֹדְעִים שְׁרָשָׁם וְלִכֵּן אֵמֵר שְׁמִי שֶׁאִי שֶׁנִּפְשׁוֹ מְשׁוֹרֵשׁ הַנוֹסַח אֲשֶׁמִּתְּפַלְלִים בְּאַרְצָם רָאוּי שִׁיבְחֵר נִוְסַח הָאָר"י ו"ל כִּי לְפַעֲמִים יֵשׁ נִפְשׁוֹת מְעַנְרֶכֶת מְשַׁכְּט לְשַׁכְּט כִּידוּעַ לִי"ח וְלִזְהָ אִם אֵין בְּרוּר לוֹ שֶׁנִּפְשׁוֹ מְשׁוֹרֵשׁ שֶׁמִּתְּפַלְלִים בְּמִקוּמוֹ יַחֲזִיק בְּנוֹסַח הָאָר"י ו"ל וְלִכֵּן לַק"מ מַה שֶׁהָק' בַּח"ס עַל רַבּוֹתֵינוּ לְמַה לֹּא הַתְּפַלְלוּ בְּנוֹסַח הָאָר"י ו"ל פִּינּוֹן שֶׁלֹּא יָדְעוּ מְאִיזָה שְׁכַט הֵמָּה וְלִכֵּן דְּחָה דְּבָרֵי הַמְּקוֹנְבָלִים הַנֶּ"ל ו"ל אֶף בְּאֵמֶת רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדָמוֹנִים הָיוּ גְּדוּלֵי בְּעֵלֵי קַבְלָה כִּידוּעַ שְׁרִשְׁ"י ו"ל הַי' מְקוֹנְבֵל גְּדוּל כְּנִרְאָה מִכְּמָה מְקוּמוֹת שֶׁהֵבִיא שֵׁם ע"ב וְגַבֵּי שְׁלֵשׁ טִיפּוֹת וְכְמָה מְקוּמוֹת עֲצָמוֹ מְסַפֵּר וְכֵן ג"כ הַר"ת וְהַר"י הָיוּ מְקוֹנְבָלִים גְּדוּלִים וְכֵן שְׁאָרֵי בְּעֵלֵי תוֹס' כְּגוֹן ר"י חֲסִיד וְתַלְמִידוֹ הַסְּמ"ג וְר"י מְאוֹרֵלֵינִישׁ כִּידוּעַ בְּתְשׁוּבָה מִן הַשְּׁמַיִם וְלִכֵּן הֵמָּה יָדְעוּ שְׁוֹרֵשׁ נִשְׁמָתוֹ וְנִשְׁמַת תַּלְמִידֵיהֶם כִּי הֵמָּה שְׁרָשָׁם מִנוֹסַח אֲשֶׁכְּנוּ וְהַמוֹנֵי עִם הֵמָּה מִתְּפַלְלִים לְתוֹמָם וְגַם אוּלַי יָדְעוּ גְּדוּלֵי הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁגַם כָּל הַדּוֹר הַי' מְשַׁכְּט זֶה נִפְשָׁם הַשְּׁיִיף לְשַׁעַר לְנוֹסַח אֲשֶׁכְּנוּ אֶף בְּבּוֹא הָאָר"י הַקְּדוּשׁ וְהַכִּין שַׁעַר הַכּוֹלֵל לְכָל מִי שֶׁהוּא מְשַׁכְּט שִׁיְהִי יְהִי וְתִיקֵן נִוְסַח תְּפִלַּת הָאָר"י ו"ל וְלִכֵּן כ' מ"ח דְּמִי שֶׁלֹּא יָדַע שְׁוֹרֵשׁ נִפְשׁוֹ תְּפַלֵּל בְּנוֹסַח הָאָר"י ו"ל אֶף לְאַחֵר שֶׁנִּחַיֵּת עֵיר וְקִדִּישׁ מִן שְׁמִיא

הבעש"ט ז"ל אשר גדלו מבואר בס' יכין ובונו להגאון בעל מאיר נתיבים שהעיד על גדול קדושתו ונפלאותיו וכן שם הגדולים סיפר בשבחו וכמה גאונים קדמונים שהעידו שמו השמים נשלה לתמן דורו והבין ששורש נשמתו אינו משער נ"א ולכן אחז בננסח האר"י ז"ל וגם ראה שמזמנו ואילה פמה נפשות שראוי ל'אחוז בננסח האר"י ז"ל ולזה תיקן שיתפללו הנוהים אחריו בננסח האר"י ז"ל וכן הנהיגו אחריו ראשי הדורות הקדושים תלמידיו ותלמידי תלמידיו גאונים גדולים בנגלה ובנסתר ולכן פל המאמין בבעש"ט ובתלמידיו ראוי ל'אחוז בננסח האר"י ז"ל ומינ' לא יזיע דברי שפל המצב נכנע לתלמידי הבעש"ט להבין דברייהם הקדושים.

ה' ח' פסלו תרכא"ל: סימן ט לידדי הרב וכו' החרף ובקי מו"ה דוב בעד נ"י מו"צ בישוב לאדמיר: שאלה בס"ת שקוצו של יו"ד היינו קוץ השמאלי של שם הנכבד והנורא נוגע בגג ה"א של השם הנ"ל ורגל הימיני של יו"ד הנ"ל נוגע ברגל של ה"א הנ"ל ורגל של ה"א הנ"ל נוגע ברגל הפנימי של ה"א הנ"ל וכ"ז ניכר היטב שנעשה אחר הפתיכה ועוד שאלה על ס"ת זו במק"א היינו עיקר היו"ד של השם הנכבד דבוק לה"א של שם הנ"ל וזה לא ניכר אימת נעשה ע"כ אנכי שואל מכבוד רבינו הקדוש הדין בזה כי אין אתנו יודע להכריע בזה כי מסתימת דברי המחבר בש"ע נראה פשיט שמוטר להפריד אותיות של שם אבל נוב"י עושה חילוקים בזה: עוד שאלה בענין תרגולים חדשים אשר מקרוב באו: עוד ענין אחד אשר נוגע לעצמי היינו שאני מפקפק בענין עניית אמן אחר ברכות של קטנים כי צוה בפי טבעת אסור לאותו אדם וקטנים אין להם דעת להיות נקיים מפל וכל וגם ע"ה בכלל זה ע"כ אבקש להודיעני חוות דעתו הקדושה בכל אלה: תשובה הנה אם נדבקה לגמרי שאינה ניכרת ליוד בודאי הוי כנפלה טפת דיו שמוטר לתמן הגם שהרמ"ע ז"ל מחמיר בתשובה [ל"ו] בס' בני יונה כ' להתיר וז"ל בקיצור סי' רע"ו ס"ק י"א ה' של שם שפרעה נוגע בגגה בין שנכתבה פן או שנכתב כהוגן ואח"כ נשתדבקה כל שנשתדבקה כל כך עד שנראית פחיתות מותר לתקנה ולגרור כל הרגל שלה דכיון שנראית פחיתות הפל רואין שאינה מן אותיות השם ואופן התקון צריך שיגרור כל הרגל דאם יגרור רק הדבק הו"ל חק תוכות ופסול וכיון שכן יזרה הסופר המתקן שיתחיל לגרור מסוף הרגל כלפי מעלה דאם יתחיל לגרור מסמוך לגגה שהוא מקום הדבק מיד שתראה פה"א יתה אסור מנוגע עוד בה דהרי היא שם גמור ועדיין פסול הוא משום חק תוכות ואין תקנה עוד לאותה יריעה ואם אין הדבק נוגע בהגג רק מעט יש להסתפק בדבר אם מותר לתקנו או לא דכיון שאינו נדבק רק מעט עדיין ניכר קדושת השם והו"ל מוחק שם ואם גרר כל הרגל מאי נ"מ שמתקנו אח"כ ול"ד לטיפת דיו שנפלה על האות דרשאי לתקנו דהתם בטלה צורת האות לגמרי ואם נגרר רק הדבק ההוא הו"ל חק תוכות ואי מנח לי' הכא הא בעי' פרעא דה"א תלוני' כו' עכ"ל אף אם נראה כיווד רק נוגע בנגיעה דקה ודאי אסור למחוק ולתמן וגם אם הוא דבוק הרבה שנתקלקל האות ולא מקרי שם פלל שמוטר לתמן יתמן באופן שפשיהא נראה השם קצת לא יגרור עוד כמבואר שם פנ"ל.

ועל מה ששאל על הדיבוק באם לא ידע אימת נעשה ונדבק ה"א ליוד הנה אם הדיבוק הוא באופן שנשחת צורת האות לגמרי ונראה להדי' שאינו פלל שם הקדוש מותר לתמן באופן שיגרור כל האות היו"ד ויגרור באופן שלא ישאר בשום רגע שם אות יו"ד דאם

יגרוך קצתו ויהי עליו עדיין קצת תמונת יו"ד יהי עובר שוב על מחיקת השם אף מחמת
שזה דבר קשה לגרוך פו וגם קשה להעמיד על הדבר אם בכה"ג בדיק פנה הוי נשחת
צורת האות והרבה האריכו פנה הראשונים והאחרונים ואיסור מחיקת השם היא לאו
חמור ולכן נלענ"ד בדיבוק פנה אסור ליגע בשם הקדוש אף ביו"ד וה"א דלעיל אם
נוגעת דה"א נראית ממש כח"ת לעין כל או היו"ד שגרא פאינו אות פלל מותר למחוק
אבל אם רק נגיעה דקה אסור למחוק פנ"ל מה שהבנתי מדברי הרמ"ע ז"ל בתשובה סי'
ל"ו ובס' בני יונה הגם שהאחרונים כ' סברות הרבה פנה ח"ו לנו מלשנות מגדולי עולם
הנ"ל: ובעניני עופות לפענ"ד שראוי למנוע מלאכלם זולת בקבלה ברורה כמו שהעידו
על הנמצאים בעירנו ואנשי אה"ק ראו אותם ואומרים שאוכלים אותם שם בקבלה מאז
מעולם אף שמעתי שיש שינוי מינים אשר גם באה"ק אין אוכלים ולכן אין לאכול זולת
בקבלה מאיש נאמן ובאמת בביתי אין אוכלים כלל אפילו אותן שבעירנו שהעידו על
הכשרם כי בעל נפש ירחיק מפיוצא פנה: ומה שמסופק אם לענות אמן על ברפת קטנים
משום שאינם נקיים הנה לפי מה שמנהג פשוט שלא להרחיק בקורא שמע מקטנים דלא
כהמ"א ז"ל [סי' פ"א ססק"א] והוא משום דלאחרני לא איכפת לן בצואה שפפי הטבעת
ממילא מותר לענות אחר ברפת הקטן דהא לדין לא איכפת לן מה שפפי טבעתו אינו
נקי והקטן גופא אינו בר חיובא ולכן בודאי מותר ותייב לענות אמן אחר ברפתו ובע"ה
ודאי לא חיישי' דמדינא דש"ס סגי בג' אבנים [שבת פ"א ע"א] דזה עושה אפי' ע"ה
פשוט שלא חיישי' והי' שלום דברי ידידו דוש"ת בלונ"ח ב' תמוז תרכב"ל: סימן י
לידידי הרב המאה"ג הקריף ובקי וכו' מהרח"א ל"ש האבד"ק בארדיוב יע"א תרכ"ז:
מכתבו הגיעני ומ"ש רומכ"ת דהברכי יוסף ז"ל מסתפק לאסור מי שמדבר בלשון עלג
וקורא (סמך כמו שיו) [שין כמו סמך] אף פשמכונן ומדקדק בדיבורו פכל אדם תמוה
לי מאוד הלא מבואר שם להיפוך וז"ל הברכ"י א"ח סי' נ"ג בד"ה יש להסתפק מי שדרכו
לקרות לעיניו אלפין והוא קורא פהוגן לכשירצה בטורח אם ישם אליו לבו אם ממנים
אותו או דילמא חיישי' דכיון דבא ע"י טורח אין למנותו דזמנין דמשפחת קורא פדרכו
ולאו אדעת' כו' ונראה דהתו' פשיט' להו דמי שדרכו לקרות לעיניו אלפין בשגם הוא
בצר ודחוק קורא פהוגן אין למנותו דלאו כל שעמא לבו נכון לכונן לקרות פהוגן ואמטי
להכי פי מתרצי במגילה דר"ח פשמתפנין קורא בטוב אפתי לא אפריק דכיון דאורח'ן
הוא לקרות לאלפין עיניו אין למנותו דזמנין דמשתלי וקרי פי אורח'ן ולכן הוצרכו לומר
לפי שא"ל אלי' וכו' פלומר דאף באופן זה אין למנותו ושאי התם דלא אפשר בלא"ה
כו' [עד] אמנם פאשר ירדוף הקורא פדרכו פנביאים והו בעודנו לומד מגיע וחפיתי קרי
פי אורח'ן ולא יהיב דעת' ולא יצבר איזה פעם דבעוד שהוא לומד הו בכלל קרא פי האי
ולאו אדעת'ן והיינו דקאמר פשאתה מגיע ודייק לומר לא נמצאת מחרף ולא אמר אתה
מחרף ודו"ק עכ"ל משמע בהד' דרק בתפילה או בלימוד י"ל שישפח וידבר פדרכו אבל
פדבר שאין רק שני אותיות בשעה קלה מועטת בודאי שרי השאלה הי' לענין ש"ץ
פברפת שופר] ובפרט פדיעבד אם עלה לא ירד פמבואר ולכן אין חשש פלל וכ"מ מדברי
רש"י מגילה כ"ד ע"ב בד"ה מפני שקורין לאלפין עיניו וז"ל הגמ' שם אר"א חפני
ובנשני לא ישא את פפיו תנ"ה אין מורידין לפני התקבה לא אנשי בית שאן ולא אנשי
בית חיפה כו' מפני שקורין לאלפין עיניו ולעיניו אלפין פירש"י וז"ל ואם היו עושין

בְּרַפְת פְּהָנִים הָיו אֹמְרִים יָאֵר יַעֲר ה' פָּנָיו וּלְשׁוֹן קָלְלָהּ הוּא פִּי יֵשׁ פָּנִים שְׂיִתְפָּרְשׁוּ לְשׁוֹן כַּעַס כְּמוֹ פָּנֵי יִלְכוּ אֶת פָּנֵי וְכו' וּמַעֲיִינִין עוֹשִׂין אֶלְפִין וּפּוֹגְמִין תְּפִילָּתוֹ וּדְאֻמְרֵי דְבֵי ר"א קוֹרִין לְאֶלְפִין עֵינִין וְלַעֲיִנִין אֶלְפִין הֵהוּא בְּדֻרְשָׁא עַכ"ל וְתַמְהוּ כּוֹלָם דְּל"ל לְרַש"י ז"ל לְפָרֵשׁ מְשׁוּם דְּהוּא לְשׁוֹן קָלְלָהּ הֵלֵא בְּלֵא"ה פְּסוּל מְשׁוּם שְׂפּוּגָם תְּפִילָּתוֹ אֲדָּה לְפַמ"ש א"ש דְּהֵנָּה ר"א דְּהוּא אֲמוּרָא דְּצָרִידָּה לְפָרֵשׁ דְּבָרֵיו כִּיְדוּעַ וְאִפ"ה אֲמַר סְתָמָא חֲפָנֵי וּבְנוֹשְׁנֵי לִי"כ וּפְרַש"י מְאַנְשֵׁי בֵּית שְׁאָן וּק' הָא אִם הוּא מְכּוּנָן לְדַבְּרַי הֵיטֵב מְוֹתֵר לוֹ לִישָׂא כְּפִיו וּבִשְׂלָמָא בְּבְרִייתָא מְפָרֵשׁ טַעְמָא מְפָנֵי שְׁהֵן קוֹרִין מְשַׁמַּע אַבְל אִם אִין קוֹרִין כֵּן בְּשַׁעַת נ"כ מְוֹתֵר אַבְל ר"א דְּהוּא אֲמוּרָא וְאֲמַר סְתָם חֲנוּפְנֵי וּבְנוֹשְׁנֵי לִי"כ דְּמְשַׁמַּע מְזָה כִּינּוּן שְׁהוּא מְאוּתוֹ מְקוּם שְׂמֵדְבָרִים כֵּן אִפִּי אִם יְכּוּנָן לְדַבְּרַי הֵיטֵב כְּשִׁמְכּוּנּוֹן נְמִי אֲסוּר וְקִשָּׁה לְרַש"י ז"ל לְמָה וּלְזָה מְפָרֵשׁ הַטַּעַם דְּהָרֵי כְּקָלְלָהּ יַחֲשָׁב וּבְזָה חֲיִישֵׁי הַרְבֵּה אַבְל מְשׁוּם פְּגִימַת הַתְּפִילָּה ל"ח בְּמְכּוּנּוֹן בִּנ"כ וְרַק מְשׁוּם מְטַעַם שְׂמֵקְלָל ח"ו וְלָכוּ בְּדַבְּרַי קַל כְּזָה אִם מְכּוּנּוֹן עַצְמוֹ לְוֹמַר בְּדִיוֹק כְּכָל אֲדָם בְּנוֹדָאֵי כ"ע מוֹדִים דְּמְוֹתֵר לְהוֹצִיא רַבִּים י"ח בְּבִרְכָה כְּנ"ל בְּרוּר וְעֵינֵן גַּם בְּפ"מ שְׁם [בְּסִי' נ"ג ס"ק ט"ו בֵּא"א] מ"ש לְהַעֲמִיס בְּדַבְּרֵי הַרְמְב"ם ז"ל בְּפ"ח מַה"ת.

גַּם מ"ש דְּוֹקָא לְחַלְק הַתְּפִילָּה וְה"ת ז"א כָּלֵל דְּרַק תְּלוּי בְּרַצוֹן הַצְּבוּר וְאִין לְפַקְפַּק בְּזָה וְכוּ הַמְנַהֵג אִפִּי בְּמִוֶּהֱל וְסַנְדֵּק וְדו"ק: סִימָן יֵא לִידִידֵי הָרַב הַמֵּאָה"ג הַמְּפֹרָסִם מו"ה נְתָן נֹטַע פְּרַעֲנָקִיל נ"י אַבְד"ק סְטֵאֲשׁוּב יַע"א: שְׂאֵלָה נְשִׂאֲלֵתִי הַבַּהֲכ"נ דְּפָה יֵשׁ שְׁנֵי חֲדָרִים א' בְּמַעְרַבִּית דְּרוּמִית וְהַב' בְּמַעְרַבִּית צְפוֹנִית וְהַחֲדָרִים נַעֲשׂוּ לְתַשְׁמִישֵׁי הַקְּהָל לְמַקְרָא הַעֲדָה וּלְפַעְמִים הַתְּפִלָּה בְּאֶחָד מֵהֶם פְּעַמִּים בְּמִנּוּן וּפְעַמִּים בִּיחִידִית וְכַעַת רַבּוֹת בְּשָׁנִים כְּמוֹ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאוּלַי יוֹתֵר בְּחָרוּ לָהֶם הַעֲפּוּ"ם שְׂיִהְי' הַחֲדָרִים אֵלּוּ לְמַסְפְּנוֹת וּלְאוֹצְרוֹת עֲבוּר הַבַּע"מ וְזָה תְּמִיד כְּשִׁעוּמְדִים הַגְּאָרְנִיזָאָהֵן מְנִיחִים שְׂמָה חֲפִיצִים כִּי הַבְּנָן הוּא חֲזַק וּמְבָצֵר וְאִם לְפַעְמִים א' מֵהַחֲדָרִים פְּנוּי מְחֻזְקִים בְּתוֹכוֹ אֵינָה בַע"ב לְאוֹצֵר לְהַכְנִיס בְּתוֹכוֹ תְּבוּאָה וְזָה כְּמוֹ שְׁתֵּי שָׁנִים אֲשֶׁר הַקְּהָל עָשׂוּ אֵינָה הַכְּנָסָה מְשֻׁמְרִים מְחֻזְקִים בְּתוֹכוֹ הַמְּחֻזְקִים שְׁמָרִים לְמַפְנֵי וּבְכָל יוֹם וּבַעֲש"ק יַחַד יְבוֹאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים לְקַבּוֹת שְׁמָרִים וְאֵז הוּא רַעַשׁ וּמְהוּמָה רַבָּה וְכַהֲיוּם לְאֲשֶׁר עַל הַחֲדָרִים הָאֵלּוּ לְמַעְלָה הִיא עֲזַרַת נְשִׁים וְהַמְּקוּם צָר לָהֶם מְהֻכִּיל אֶת הַמּוֹן וְנוֹסֵף לְזָה לְמַעַן הַצִּיל אֶת הַחֲדָרִים הָאֵלּוּ לְבַל יְבוֹאוּ בָּהֶם עָרֵל וְטָמֵא חֲשָׁקָה נְפֶשׁ הַבַּעַה"ב וְרוֹצִים לְהָרוֹס הַכּוֹתֵל מְזַרְחֵי וּלְהַכְנִיס חִלּוּנוֹת לְהַחֲדָרִים מְבַהֲכֵן"ס וְלַעֲשׂוֹת מֵהַחֲדָרִים אֵלּוּ עֲזַרַת נְשִׁים וְעִי"ז יִנְצְלוּ מֵהַבְּזִיוֹן אֲשֶׁר לָהֶם מְחֻזְקִים וְיִהְי' לָהֶם ג"כ הַרְנוּחָה וְלֹא יֵאמְרוּ צָר לָנוּ הַמְּקוּם וְעִי"ז הַסְּפִימוֹ כ"א אֲנָשִׁים וּבְתוֹכָם זמ"ה נוֹסֵף לְזָה יַחַד הַסְּפִימוֹ בְּמֵא"ה כִּי בְּנִקְל יְבוֹאוּ לְזָה וְגַם יִהְיָה לָהֶם אֵינָה מַצֵּב לְתַקּוּנֵי הָעִיר הַנְּצַרְכִּים: תְּשׁוּבָה גִי'ה"ק הַגִּיעֵנִי זָה כְּמָה אוּלָם לְגוֹדֵל טְרַדְתִּי נִשְׁכַּח הַדְּבָר מִמֶּנִּי וְזָה אֲתָמוּל הָעִירָנִי עוֹד הַפַּעַם אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד וְהֵנָּה בְּגוּף הַדִּין הַנּוֹתֵץ אֲכֵן מְבַהֲכֵן"נ הוּא עוֹבֵר עַל לָאו דְּל"ת כֵּן לַד' אִם הוּא מְדֹאֹרֵייתָא אוּ מְדַרְבְּנָן יֵשׁ לְהֵאָרִיד בְּזָה עִפ"י דְּבָרֵי הָר"ן ז"ל בְּפ' (ב"ב) [בְּר"פ ב"ה] אוּלָם לְכ"ע עַכ"פ לָאו אִיכָּא דְּאוֹרֵייתָא אוּ דְּרַבְּנָן וְהֵנָּה הֵיכִי דְּאִית בִּי תִיּוּבָה דְּמְוֹתֵר לְסוֹתְרוֹ אוּ ע"מ לְתַקּוּן דְּזָה לֹא מִיקָרִי לְת"כ לֵה' אוּלָם בִּנ"ד כִּינּוּן דְּרוֹצִין לְהָרוֹס כּוֹתֵל שְׁל בַּהֲכ"נ לְעוֹז"נ דְּקַדְנוּשְׁתָּה קָלָה דְּעוֹבֵר אִסּוּר נְתִיבָה לְתַקּוּן קְדוּשָׁה קָלָה וְדָאֵי אֲסוּר הַגַּם י"ל דְּכָה"ג הֵיכִי שְׁעוּשָׁה לְשֵׁם קְדוּשָׁה אִפִּי קְדוּשָׁה קָלָה אֵינּוּ בְּכָלֵל לְת"כ דְּהָא עוֹשָׂה לְתַקּוּן מְצָנָה וּקְדוּשָׁה עַכ"פ וְל"ש

בי רק מעלין בקונדש ואין מורידין ובנ"ד ל"ש מורידין דהא תהי' בקונש'ת' פמו שהי' ואי דהאבנים שיעקרו יפקעו קדושתן זה יכולין לעשות טובי העיר להפקיע קדושתן ונותן אכן לא עובר דהא עושהו לשם מצוה דהפתוב אסר מה שצוה להשחית ולנתון בתי טומאות ולזה צוה התורה דל"ת פן לה' דרף השחתה מקדש אבל שלא בדרך השחתה רק לעילוי קדושה אפי' שקלה מותר פן הי' נראה לכאורה אף לפמ"ש דלכתוב במקום קדושת השם אסור למחוק] משום לת"כ עיין בב"י סי' רע"ו] אלמא אפילו לעלוי קדושה נמי אסור להשחית רק ע"מ לתקן ממש באותו מקום וא"כ בנ"ד דליפא פאן תיקון לצורך בהכ"נ של אנשים דבונדאי החוש מעיד שאינו נוי בהכ"נ באם חלונות פתוחים לקדר אחר ויותר יפוי ונוי אם הפותל חלק וטח בסיד א"כ בונדאי זה לא הוי ע"מ לתקן וגם מה שמבואר במקתבו דהוי פמו חזו בי' תינהא דעי"ז באים חיל עפוי"ם וכשיהי' ביהכ"נ של נשים לא ידרכו שמה העפוי"ם באמת זה לא ידעתי דאם רוצים יכולים גם עתה לומר דמתפללים שם נשים וכן שמה שטענדערס ויאמרו שמתפללים שמה גם כי זכרתי בעיר מולדתי במדינות פולין שפאו חיל לעיר לקחו גם עזרת נשים על מאגזין ולכן לפענ"ד אין זה תינהא של אמת קיצור הדבר אינני רואה מקום להקל אף ראה ראינו בכמה קהלות נוהגים לעשות חלונות לצורך עז"נ אמרתי הנח לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם וכי ס"ד שישראל נוהגין מקדשן וכו' ועיקר ההיתר י"ל שפאה להם פיון שיש פח בזט"ה למפור את כל ביהכ"נ א"כ כמ"כ נמי בכחם אם עושין קדושה אחרת להפקיע קדושת בהכ"נ גופא דהקדוש' חלה על השני' פמבואר במ"ב (סי' ל"ג) בארובה ואפי' בפרכים מותרים האידנא דנתנו אדעתא דפרנסי העיר פידוע ודלא כמ"א ז"ל [בסי' קנ"ג ס"ק ט"ז] שאסר וחלק על המ"ב ולכן הנח להם לישראל ובפרט דאיכא מקום לומר שיבואפבוד לבית ה' וירחיקו ערלים מקדשי ה' לכן אני גם פן מסכים להיתר והי' שלום: סימן יב לידידי הרב המאה"ג החרירי ובקי החסיד וי"א מו"ה ישראל אפרים פישל שרייבר נ"י אבד"ק נאנעש יע"א: שאלה בעיר הנ"ל בנו ביהכ"נ חדש סביב הישנה אם מותר ליטול עצים ואבנים מן הראשונה ולתתם בהשני' גם אם מותר ליתן האבנים והעצים מבהכ"נ הישנה לערל בעד שכוונו ומקום העיר שבהכ"נ עומד בה הוא מקום אינו קבוע לרבים מעלמא פי אין שם אנשים ממקומות אחרים רק לפרקים זה תורף השאלה: תשובה לפענ"ד נראה דאסור ליטול אבנים ועצים מהראשונה דכן מורה פשטא דסוגי' דמגילה כ"ו ע"ב וז"ל רמי בר אבא הוי קא בני בי כנישתא הוי האי כנישתא עתיקא הוי בעי למיסתרא ולא תויי ליבני וכשורי מניה ועיילי להתם יתיב וקמבעי' לי' הא דרב חסדא דאר"ח לא ליסתור בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתי התם משום פשיעוהא כה"ג מאי אתא לקמי' דר"פ ואסר לי' ולקמי' דר"ה ואסר לי' עכ"ל אלמא דבכל גונוי אסור וא"ל הטעם דהתם במגילה החמירו דבליכא דנכתא לצלויי דז"א דהא הרשב"א הביאו האס"ז בב"ב דכתב בפירוש דממגילה מוכח דס"ל מטעם פשיעוהא וכ"נ מדברי הכ"מ ז"ל [פי"א מה"ת הי"ב] ורק הב"ח [בסי' קנ"ב] שכתב דבגמ' מגילה הטעם שאסרו בדליכא דנכתא לצלויי והמ"א [שם סק"ה] דחה אותו וכמעט הוא יחיד בזה ובפרט שאמת ברור שגם לדברי הב"ח ז"ל אסור בנ"ד דהנה דברי הב"ח ז"ל באמת תמוהים הא גם בנבנה באמצע נמי שייך פשיעה וגם הלא הפוסקים פתבו הטעם דחיישי' לאונס ודברי המחצית השקל ז"ל [שם בסק"ה] במחכ"ת הקדושה דחוקים מאוד בפירוש דברי

הב"ח פמבןאר למענין אולם לפענ"ד פנונת הב"ח ז"ל פשוט דהנה אמר' בגמ' ב"ב [דף ג' ע"ב] א"ה פי בני נמי ומשני דירתא דאינשי לא מקרי והנה פנונת הב"ח ז"ל דאיירי דהישינה עומדת בתוך חדשה ומה שחסר עדיין להשלים להחדשה לוקחים מהישינה ונותנים תיקף להחדשה והוי שניהם כבית א' ובזה שינה דירתא דאינש לא מזדבן דשניהם כא' הוי דירה אחת ובנדאי לא יזדבני משום דבר ובזה לא שינה שום אונס ופשיעה פיון שאינו חסר רק ליקח מהישינה וליתנה לתוך החדשה שסביבה אבל בנ"ד דנהי דיתנו קצת מהעצים ואבנים מהישינה בזה לא יושלם החדשה עדי יקחו במקור פסוף לשארי צרכי בני החדשה פידוע לכל וא"כ הדרא לחששא דרבנן ז"ל דלמא מתרמי פדיון שבויים ויקחו העצים והאבנים והמעוות שלקחו לצורך בני החדשה ויתנו לפ"ש ובזה נדאי כ"ע מודים שאסור ולכן אל יהרסו בית ה' בלתי אם יושלם הראשונה שיוכלו להתפלל בה בקיץ וחורף עכ"פ ע"צ הדחק ואז מותר: ומה שנשאלו אם מותר למכור העצים ואבנים כפר מבןאר להיתר במ"ב [סי' ל"ג] בכה"ג דהוי ככפר פיון שאין יושבין בקביעות אנשים מעלמא מותר למכור אפי' קבלו מעוות על בנינו ממקומות אחרים ובזה לא פליג שום אחרון וגם מסיק להתיר אפי' בשל פרכים דאדעתא דראשי העיר נבנה וגם פי מסתמא ניחא להו וכעין זה מביא בשערי תשובה [סי' קנ"ג ס"ק יו"ד] שהפ"י ז"ל התיר והגם שמ"א ז"ל [שם סקט"ז] חילק בקצת חילוקים של המ"ב מ"מ גדול האחרונים אלי רבא [סקי"ד] מתרץ בטוב ולכן בנדאי מותר ליתן האבנים לבע"מ הבונים.

ומ"ש כ"ת מטעם דחיישי' שרקע גזולה לפענ"ד ל"ש זה האידנא דאין בונין רק בראשות שרי מדינה עפ"י דד"מ דזה נדאי מהני נגד זו דידוע אפי' שהי' גזול לא מיהדר עפ"י דד"מ ביהכ"נ ויותר ק' לי על מעכ"ת לדבריו למה לא חשו גם בסופה והאיך מברכין לכתחילה א"ו ל"ח לזה דדמ"ד וכיון שהוא נכתב בערפאותיהם שוב לא הדר ועיין בח"מ (סי' רל"ו) גבי אם איפא פי דנאר במתא ומה שרצה כ"ת לומר דהוי של חידים פיון שיש להם בביהכ"נ מקומות קנאים זה ליתא דנהי דנימא דמקומותם שלהם לחלוטין אבל אין בידם למחות מלהתפלל לשום אדם ונקנה לכל העולם גם דעת הש"ע [בסי' קנ"ג] דאם מסרו לצבור הוי של צבור יעו"ש ולכן לדעת נכון מ"ש והי' שלום כ"ד אדר שני תרכ"ב: סימן יג להרב המאה"ג החסיד בנש"ק מחו' כ"ש מו"ה טובי' נ"י האבד"ק בריניל יע"א: שאלה בדבר בהכ"נ של נשים שרוצים לבנות ולסומכו אצל בהכ"נ של אנשים והחלון שבתוך בהכ"נ של אנשים יהי' בתוך בהכ"נ של נשים וממנו יראו הנשים לתוך בהכ"נ של אנשים ורק מפני שהחלון גבוה וצריך לנתן איזה אבנים ממנו כדי שיהי' נוח לנשים להסתכל ונשאלו אם לא יעברו ח"ו על הנותן אכן מבהכ"נ שאסור: תשובה דבר זה תלוי לכאורה בפלוגתא שבטו"ז סי' קנ"א באו"ח כ' וז"ל בסי' קנ"א ס"ק ג' ואם נתן ע"מ לבנות שרי דהוא נתיצה בנין מקרי וכתבו רמ"א בסי' שאח"ז פי שיחזור ויבנה וממלא מקום הנתיצה אבל אם רוצה לנתן קצת במק"א שיהי' שם גומא אעפ"י שהוא לו לצורך אסור ע"כ יש ליתן באותן שעושין דף שקורין שטענדיר ומדבקים בפנות ועושין גומא בפנותל שיוכל להתזיק שם ע"י עץ אותו דף לאו שפיר עבדי עכ"ל והא"ר כתב עליו וז"ל בסי' קנ"ב ס"ק ז' ולפענ"ד נדמותר דהא כ' הרמב"ם דהנותן אכן מן המזבח דוקא דרך השתתה אסור וכ"מ ברא"ם פ' ראה שפי' דברי רש"י וכי תעלה על דעתך שישאל נותנין מזבח כו' פי' הא דלא הקשה על מחיקת השם היינו

משום די"ל בענין שישי צורך למחוק וא"א דאסור בנתיצה אף לצורך א"כ מאי פריה על נתיצה עכ"ל הרי דלט"ז ז"ל אפי' לצורך אסור לנתן ולהאלי' רבא ז"ל שפיר דמי פיון שאינו נותן דרך השחתה אף בנ"ד נראה דאפי' להא"ר ז"ל אסור דהנה הק' הפמ"ג [סי' קנ"א במשפצות סק"ג] ושארי אחרונים על הרא"מ [והא"ר] ה"ל האיה כ' הא"ר דכל שלא בדרך השחתה מותר וא"כ למה חייב [במפות כ"ב במבשל] בעצי הקדש מלקות מלא מעשה [כנ] הא אינו עושה דרך השחתה רק לצורכו ותו דהא בפתוב א' פתיב ל"ת כן לה' אלתיקם ואבדתם שמם וגו' ולמה במחיקת השם חייב אפי' שלא בדרך השחתה כמ"ש הרא"מ ז"ל גופא ומה שלעד"נ הסבךרא הוא כף דהנה באמת כל שהוא דרך תיקון להקדושה שהוא בודאי שרי לכ"ע דהא הוא מתקן ממש וכמבואר גבי אבני המזבח בטיו"ד [ס"ס רע"ו] בשם מהר"י אס' ורק אם אינו תיקון לאותו דבר קדושה גופא רק שעושה אדם בשביל טובתו לא בדרך השחתה בזה ס"ל להא"ר דג"כ מותר פיון שאינו עושה דרך השחתה אף הנה מבואר גבי פיסוי הדם ביו"ד דאם שורף הנהב וקעורף שנה הרבה יותר מהנהב לא הוי כל תשחית ואם אינו שנה יותר מהנהב הוי כל תשחית וא"כ בשורף עצים הוי משחית העצים ורק פיון ששורף ששורף עבירו שנה יותר לא הוי כל תשחית ועד"מ אם הי' צריף לבשל דבר קל אסור לשורף זנהב דהוי כל תשחית הגם שהוא רצונו לאותו דבר מקרי כל תשחית ואם אותו דבר שנה יותר לא מקרי כל תשחית וא"כ הקדש שכל חפציה לא ישוו בה בודאי אפי' שהוא שורף לצורך מקרי דרך השחתה דאם הי' הדבר חשוב כמו זנהב עד"מ הי' נקרא השחתה השריפה שעושה לצורך איזה ביטול וקדש שחשוב יותר מנהב האיה נשחיתנה לצורכו וע"כ שאינו חשוב ההקדש בעיני השורף ומקרי עליו ל"ת פן להשחית דבר שבקדושה וצריף להיות חשוב עליו יותר מכל חפציו ולכן גבי שורף הקדש לוקה משא"כ לגבי דברי הט"ז לענין שטענדיר שרוצה לנקבו לצורכו והנה גוף זה הקדושה נעשה לצורך אדם לשמש לו בקדושה ואם עושהו באיזה אופן שיהי' יותר נאות לתשמישו לא חשיב דרך השחתה אדרבא זה הוא תקונו ולא משחית כלל גוף ההקדש הגם שאין בו צורך לכל אדם דבר הנתיצה הזאת רק לזה מ"מ אין עושה כלל השחתה דעושה רק לתקן גם עבירו באופן היותר נאות ולא הוי השחתה משא"כ גבי עצי הקדש דהוי השחתה ממש כנ"ל וא"ל דלגבי האי פורתא שצאבד מהשטענדיר מקרי נתיצה ז"א דכיון דכל גופו לא הוקדש רק להיות תשמיש אין זה השחתה כלל לגוף הקדושה וזה ברור למבין ולכן בכל דבר שהוי השחתה אסור לעשות אפי' לצורך האדם דמ"מ מקרי שאינו חשוב אצלו הקדש דדבר חשוב אסור לנתן ולאבד בשביל צרכו דהוי ב"ת וכן"ל אף אם הוא לצורך תיקון ההקדש גופא הפל מותר דלא מקרי נתיצה רק תיקון ומ"ש בש"ס למחוק אפי' ע"מ לתקן אסור ה"ט דבמחיקת השם אפי' אות אחת ניתק הקדושה ממנו ואם יכתוב אחר הוי קדושה אחרת וזה נדאי אסור לאבד ח"ו השם ולכתוב אחר אבל לתקן אותו הדבר גופא מותר כמו במקדש ומזבח ובמק"א הארכתי בזה ומש"ה לק"מ על הרא"ם והא"ר ז"ל קו' האחרונים ודו"ק.

והנה בנ"ד דנותן אבן מביהכ"נ של אנשים שנהי שהוא לצורכו מ"מ הוי נתיצה ולכ"ע אסור והוי כמו שורף עצי הקדש לצורכו דחייב וכו' ולכן בכה"ג אלו הי' נותן אבן לצורכי גופו נדאי לא יאמר אדם דפטור ורק הרא"ם וא"ר ז"ל מייירי בגוונא שפתיבתי

שְׁהוּי תִּיקוֹן בְּצוּרָה תִּיקוֹן בִּיהֶכ"נ גּוֹפֵא וּא"כ בּוֹנֵי לַכ"ע מִיקְרֵי נּוֹתֵץ אָבֹן וְאָסוּר אָף
בּוֹדָאֵי פִּינּוֹן שְׁלַעֲנָן בֶּהכ"נ שֶׁל נְשִׁים מִיקְרֵי זֶה תִּיקוֹן וְגַם הִיא קְדוּשָׁה יֵשׁ בָּהּ כְּמִבְנוֹאֵר
בפ"מ וְרַק קְדוּשָׁה קְלָה הִיא מִבֶּהכ"נ שֶׁל אֲנָשִׁים אָבֵל וְדָאֵי קְדוּשָׁה עֲלֵהּ לְפִי סְבֵרַת הַר"י
ז"ל וּא"כ פִּינּוֹן דְּמִיקְרֵי תִּיקוֹן לְגַבְיָהּ הֵגַם שְׁלַגְבִּיבֵהכ"נ שֶׁל אֲנָשִׁים לֹא הָיָה תִּיקוֹן מ"מ שׁוֹב
ל"ש ל"ת פֶּן דְּהָא אֵינוֹ ח"ו נְתִיצָה אֲדַרְבָּה בּוֹנֵה קְדוּשָׁה קְלָה וְנִהְיֵי דְמּוֹרִיד מִתְמוּרָה לְקְלָה
מ"מ אֵינוֹ מִקְרֵי נְתִיצָה דְּמִקְדוּשָׁה תְמוּרָה שְׁאִין מּוֹרִידִין לְקְלָה אֵינוֹ מל"ת פֶּן רַק מִקְרָשׁ
שְׁזָכָה לְעַמּוּד בְּצַפּוֹן וְכִינּוֹן דְּלֹא מִקְרֵי נְתִיצָה רַק דְּאָסוּר מְשׁוּם דְּאָסוּר לְהוֹרִיד מִקְדוּשָׁה
רַבָּה לְזוּטָא פְּנ"ל דְּכֹה"ג לֹא שְׁיָיָף זֶה דְלַעֲנָן זֶה אֲמַרְיָ תְנַאֵי ב"ד הוּא פֶּן וְכַדְאָמְרֵי לְעֲנָן
כְּמָה דְּבָרִים שְׁמֻשְׁנִין מִקְדוּשָׁה תְמוּרָה לְקְלָה וְכַמְבּוֹאֵר בִּהַג"ה [ס' קנ"ד] לְגַבֵּי מְעִילִין
פִּינּוֹן דְּחֻזִּינּוֹ דְּזֶה מְנַהֵג פְּשׁוּט לְהַכְנִיס הַחֲלוֹן שֶׁל בֶּהכ"נ שֶׁל אֲנָשִׁים לְנָשִׁים וְהָרֵי מְאֲפִיל
לְנִהוּרָא א"ו שְׁאֵינוֹ רַק הוֹרְדַת קְדוּשָׁה לְקְלָה תְנַאֵי ב"ד הוּא וּא"כ ג"כ לְעֲנָן זֶה הוּא תְנַאֵי
ב"ד לְהוֹרִיד מִקְדוּשָׁת בֶּהכ"נ שֶׁל אֲנָשִׁים לְנָשִׁים וְלָכֵן לְפַעַנ"ד שְׁרֵי וְאָף לְנוֹתֵר שְׁלֹא
לְזַלְזַל הַקְדָּשׁוֹת רְאוּי שְׁיִמְכְרוּ הַפְּתוּל פְּנּוֹלוֹ לְצוּרָה בֶּהכ"נ שֶׁל נְשִׁים ע"י גְבָאִים שְׁיַעֲשׂוּ
לְצוּרָה בֶּהכ"נ שֶׁל נְשִׁים וַיְכּוּלִין לְמַפְנֹר בְּזֶה לַכ"ע ע"פ זַט"ה בְּמַא"ה וּבַפְּרָט לְפִי מַה
דְּמִבְנוֹאֵר בַּמ"ב [ס' ל"ג] לְהַקְל בְּזֶה וְכִינּוֹן שְׁיֵשׁ עַל קְדוּשָׁה מַה לְחַוֵּל נִפְקַע הַקְדָּשׁוֹה
הַתְמוּרָה וּמּוֹתֵר לְתַמּוֹן לְצוּרָה קְדוּשָׁה הַקְלָה הֵגַם שְׁאִין לְהֵם בֶּהכ"נ אַחַר אָסוּר לְמַפְנֹר
וּמ"מ בְּכֹה"ג שְׁלֹא שְׁיָיָף פְּשִׁיעָה מּוֹתֵר לְמַפְנֹר כְּמִבְנוֹאֵר כ"פ בְּפוֹסְקִים.

אַחַר כּוֹתְבֵי זֹאת עֵינֵינִי בְּתִשׁוּי מִהַר"מ פְּאָדוּוֹא (ס' ס"ה) וְהִשְׁאַלְהֵי הִי שְׁאַחַד הִי לוֹ
בִּיהֶמ"ד שֶׁהִי מְחֻזְקוֹ בְּכָל הַצּוּרָה וְקוֹדֵם פְּטִירְתוֹ שְׁרָאָה בְּדַעְתּוֹ שְׁאִין מִי שְׁיִחְזִיק
הַבִּיהֶמ"ד צוּהָ שְׁיִקְחוּ כָּל הַפְּלִים מִבֶּהמ"ד הַגְּדוֹל שֶׁל הַקְּהָל וְהִי דַעַת הַשּׁוֹאֵל פִּינּוֹן שְׁיִקְחוּ
הַכָּל הַסְּפָסָלִים וְשְׁאָרֵי הַמְּטַלְטְלִין מְשֻׁם יִשְׁאָר הַבַּיִת פְּנוּי הָיָה כְּמוֹ נְתִיצָה שְׁאָסוּר לְנִתְחָץ
בֶּהמ"ד לְקַנּוֹת אַחֲרֵת וְהַשִּׁיב לוֹ שְׁפִינּוֹן שְׁאִין מְחַנְבֵּר לֹא שְׁיָיָף נְתִיצָה וְדְבָרֵיו נְכוּנִים בְּזֶה
מְאוּד דְּמַה נְתִיצָה הִיא זֹו אִם יִקְחוּ הַפְּלִים מְשֻׁם פִּינּוֹן שְׁאִינָם מְחַנְבְּרִים וְלְהַפְּלִים גּוֹפֵא אֵין
שׁוּם גְּרַעוֹן פְּלָל אֲדַרְבָּה יִהְיֵי בִּבְהֶמ"ד הַגְּדוֹל וְגַם הַמ"א הִבִּיאוּ לְעֲנָן זֶה שֶׁכ' בִּהַג"ה ס"י
קנ"ב ז"ל וְאָסוּר לְיִקְחַ אֲבָנִים מִב"ה יִשְׁיָנָה כְּדִי לְבָנוֹת חֲדָשָׁה וְאָסוּר לְסַתֵּר דְּבָר מִב"ה
כו' וְע"ז כ' הַמ"א הָא דְּאָסוּר לְנִתְחָץ דּוֹקָא דְּבָר מְחַנְבֵּר וְכו' אָבֵל כ"ז ל"א לְעֲנָן גּוֹף
הַתְּלוּשׁ דְּאֵין בּוֹ שׁוּם גְּרִיעוֹת רַק שְׁיָיָף בִּבְה"כ אַחַר וְאֲדַרְבָּה הוּא עֵילוּי לְהֵם שְׁיָיָף בִּב"ה
הַגְּדוֹלָה שֶׁל רַבִּים וְלָכֵן ל"ק פְּלָל מְעַצֵּי הַקְּדָשׁ וְכָל דְּבָרֵיו נְכוּנִים וְהִי שְׁלוֹם: סִימָן יֵד
לְהַרְבּ וְכו' מו"ה יְקוּמִיאַל אַבְד"ק הוֹרּוּבִשׁוּב וְלְהַנְגִידִים רַה"ק דְּשָׁם: שְׁאַלְהֵי בַקְהֵלָה
גְּדוֹלָה אֲשֶׁר רְאוּ תִּינְהָא בִּבְהכ"נ דְּאֲנָשִׁים וְהוֹצְרֵכוּ לְסוֹתְרוֹ וְגַם פְּנוּיָהוּ מְשָׁרֵי הַמְּדִינָה
לְסוֹתְרוֹ וְנִימְנָן פְּלֵאָהוּ חֲדָשׁ לְבָנוֹתוֹ בְּאִנְפֹן שְׁמַצַּד אַחַד גְּשָׁר מְקוּם פְּנוּי הַרְבֵּה וְרַצּוֹ אֵיזָה
אֲנָשִׁים לְסַפְחוּ בְּעַמּוּדִים וּבְתַחְבּוּלוֹת שְׁיָיָף מְשַׁמֵּשׁ לְבִהכ"נ דְּאֲנָשִׁים וַיְהִי דְּבָר הַיְדוּר
בֶּהכ"נ וַיֵּשׁ אֵיזָה פְּתוֹת שְׁרוּצִים לְבָנוֹת עַל מְקוּם זֶה בֶּהכ"נ שֶׁל נְשִׁים: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּדְבָרֵי
הָאֲחֻרּוֹנִים אֵין הַפְּנָאֵי מְסַכִּים עִמְדֵי לְעֵינֵי בְּדְבָרֵיהֶם וּבַפְּרָט פִּי אֲצַטְרֵף לְהַאֲרִיף לְמֵאֻד
וְלַפְעָמִים בְּסִתִּירַת דְּבָרֵיהֶם וְלָנָה בְּאֲתִי רַק לְבָאֵר מִש"ס וְרַאשׁוֹנִים וּבְעֵלֵי הַש"ע ז"ל הִנֵּה
בַּגַּמ' מְגִילָה רפ"ד א' וז"ל הַמְּשַׁנָּה בְּנֵי הָעִיר שְׁמָכְרוּ רְחוּבָה שֶׁל עִיר לְוִקְחִין בְּדָמֵי בֶּהכ"נ
בֶּהכ"נ לְוִקְחִין תִּיבָה כו' וּבְזֶה יֵשׁ שְׁלֵשָׁה שִׁטוֹת הַרְמַב"ן ז"ל כ' דְּבִהכ"נ אֵין בּוֹ מְשׁוּם
קְדוּשָׁה וְרַק מְשׁוּם בִּיזוּי מְצוּהָ וְהוּבָא בְּר"ן שָׁם וז"ל הַקְּשָׁה הַרְמַב"ן ז"ל פִּינּוֹן דְּבַעֵי מִיָּדֵי

דתתפקע בי' קדושתו כו' ועוד הקשה פינו דשמעתין מוכח דב"ה יש בו קדושה כו' האיך נמפר כו'] ותירץ ז"ל דבהכ"נ עשו אותה פתשמישי מצנה פסופה ולולב שגזרקי' לאחר מצנתו ובזמן מצנה יש בהם קדושה של פבוד פדאמרי' התיס אסור להרצות מעות פנגד גר חנופה ואמרי' נמי דנוי סופה אסור להסתפק מהם פל שבועה ואבנהון דכולהו דם כו' ולפיכך בהכ"נ כ"ז שב"ה רוצים בו נוהגים בו קדושה ואפי' פחרבנו שעדיין לא עבר זמן מצנתו וראוי לחזור ולבנותו הלכך פשמכרוהו זט"ה שלא במא"ה אין פגי העיר רוצים מן הסתם שתכחש מצנתו לגמרי אלא שתחול קדושת בהכ"נ על הדמים אבל פשנמלכו ב"ה למוכרו ולשתות בו אפי' שפר שרי לפי שעבר זמן מצנתו ונפקע קדושתו ממנו פסופה ולולב לאח"ז עכ"ל והרשב"א ז"ל הביאו פלי חולק אף הר"ן ז"ל כ' לחלק ופי' הוא ז"ל דבהכ"נ קדושה יש בו וז"ל שם ואין דבריו פרורים אצלי כו' לפיכך נ"ל דבהכ"נ ודכנותי' פינו שעיקרו עשוי לומר בו דבר שבקדושה הטילו בו חכמים קדושה מדבריהם ואפי' התנו עליו זט"ה במא"ה א"א שתפקע קדושתו בכדי מפני פבוד הקדושה שיש בו כו' הלכך בין שמכרו זט"ה במא"ה או שלא במא"ה לעולם דמים נתפסים בקדושת בהכ"נ ומפקע קדושתיהו גבייהו אלא דזט"ה לחודייהו לא מצו לאפקועי' ההוא קדושת דמים אע"ג דאיקלישא עכ"ל ונהנה כ"ז שלא מכרוהו לכ"ע אסור להורידו מקדושתו דזה ילפי' מקרא דמעלין בקודש פמבואר ברש"י ז"ל פמתני' ואפי' לטעם הרמב"ן ז"ל שכ"כ בהדני' דאפי' אין מתפללין בו והוא חרוב עדיין נקרא זמן מצנתו וא"כ פודאי אסור להורידו מקדושתו ואפי' קרקע פנוי בלא אהל קנה קדושה או מצנה לדברי הרמב"ן ז"ל דכן אי' פמתני' רחובה והיינו מקום פנוי לא בהכ"נ יענין בתו' ור"ן ואפ"ה לת"ק קבועי' לקדושה המקום פנוי וכן אמרו בפ' [שם כ"ז ע"ב] קדושתיהו לכלהו שבילי דנהרדעא הרי דאם הוא דבר קבוע בקדושה לכ"ע אפי' קרקע קנה קדושה או מצנה ואסור להורידו מקדושתו וא"כ לעשות מבהכ"נ דאנשים בהכ"נ דנשים הוי הורדה מקדושה חמורה אחד דאין דומה פבוד בהכ"נ דאנשים פידוע לכל מבין פחוש וגם יש הרבה דברים דברי קדושה שקבועים דוקא בע"א ולא בעז"נ פמו תקיעת שופר דקדושתו פעין פנים דקה"ק פמבואר בר"ה [כ"ז ע"א] ונשים אין חייבים פלל בתק"ש וכן הלל ולולב ושמחה דהוא קבוע בעזא"נ ולא בעז"נ שפטורים המה דהוי מ"ע שהז"ג וכן קריאת מגילה לכמה פוסקים נשים אינם חייבים בקריאה וכן נ"ח בב"ה לפרסומי ניסא הוא רק בעזא"נ וקריאת ארבע פרשיות דארבע פרשיות נשים פטורות ועוד הרבה דברי קדושה שאין עושין בע"נ ואין חייבין בו פלל ולכן פודאי אין משנין וכ"כ פמעט פל האחרונים וגם פדורותינו ראיתי כמה תשובות שאסור להוריד מעז"א לעז"נ ולא פלפלו רק פאיזו אופן להתיר וגם אנכי פעניתי מן המנויים והגאון ר' יצחק מאיר נ"י כ' דרפו בזה אבל לא ראיתי מאן שהתיר בלא מכירה עכ"פ ונהנה לכאורה מוכח פמתני' איפכא דאי' שם פמגילה כ"ז ע"ב וז"ל אין מוכרין את של רבים ליחיד מפני שמורידין אותו מקדושתו ד"ר מאיר א"ל א"כ אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה עכ"ל אלמא דלרבנן דקיי"ל פנותייהו מותרים מרבים ליחיד אפילו שלא יאמרו דברים הנאמרים פעשרה בב"ה של יחיד ס"ל לרבנן דזה לא מיקרי הורדה פמבואר בתשובתם לר"מ א"כ אף לא מעיר גדולה לע"ק אלמא דאין זה הורדה וה"ל לכאורה י"ל דאין זה הורדה אף פאמת אין ראי' פלל משם דהא פאמת רבנן ס"ל דאפי' מע"ג לקטנה הוי הורדה ורק דלא חיישי' לזה

דהלוקח מותר לעשות מה שיִרצה כְּדַמְפְּרֵשׁ רִשׁ"י וְ"ל שֵׁם וְנ"ל וְרַבָּנָן אָמְרוּ אִי אֵיפָא לְמִיחּוּשׁ בֵּין רַב לְמַעֲט ה"נ אֵיפָא לְמִיחּוּשׁ מִשּׁוּם בְּרַב עִם ה"מ וְלֹא מִשְׁפַּחַת מְכִירָה בְּבַה"כ אֲלֵא ל"ח דְּכִינּוּן דְּשִׁקְל דְּמִי וּמַעְלָה לְהוּ בְּקַדְנֻשָּׁה מְעוּלָה פֶּל דְּבַעֲי לּוֹקַח עֶבֶד חוּץ מִד' דְּבָרִים כְּדַקְתָּנִי סִיפָא עכ"ל אֲלֵמָא דְּרַבָּנָן מִתִּירִין רַק מִשּׁוּם מְכִירָה אֲבָל בְּלֹא מְכִירָה אִפִּי מַע"ג לְקַטְנָה הָוֵי הוֹרְדָה וּא"כ בְּשִׁלָּא מְכָרוּ לַכ"ע אָסוּר לַעֲשׂוֹת מְבַהֲכ"נ דְּאֲנָשִׁים בַּהֲכ"נ דְּנָשִׁים וְאֲדַרְבָּא מִשָּׁם רֵאִי דְּנֻדְאֵי אָסוּר לְשַׁנּוֹת מְבַהֲכ"נ דְּאֲנָשִׁים דְּאִפִּי מַע"ג לְקַטְנָה הָוֵי הוֹרְדָה לְרַבָּנָן דְּקִי"ל פְּנוּתִיהוּ וְזֵה נִכּוֹן מְאוּד וְדָבָר פְּשוּט הוּא לֹא יִכְחִישְׁנָה מִי שְׂיֵשׁ בּוֹ רִיחַ תּוֹרָה וּא"ל דְּמַש"ה שְׂרִי דְּהָא הוּא מְקוּם פְּנוּי וְאִם לֹא יִבְנוּ בַּהֲכ"נ דְּנָשִׁים יֵהִי מְקוּם פְּנוּי לְגַמְרֵי ז"א פֶּלֶל דְּכָלֵל אָמְרוּ בְּש"ס דֹּא"מ מְקַדְנֻשָּׁה חֲמוּרָה לְקַלָּה וּמִסְתַּמָּא אִפִּי בְּאִין מִשְׁמַשׁ עֵתָה בְּקַדְנֻשְׁתּוֹ רַק עוֹמֵד פְּנוּי אִין מוֹרִידִין דְּכָלֵל אָמְרוּ מְטַפַּחַת לֹא יַעֲשׂוּ כּוֹ וְרֵאָנִי בְּרוּרָה מְהֵא דְּאִין עוֹשִׁין מְסַפֵּר שְׁבָלָה מְזוּנָה מִשּׁוּם שֹׁא"מ הָרִי שְׁהַסְפֵּר הוֹלֵךְ לְאִיבּוּד אִפִּי"ה א"מ מְקַדְנֻשְׁתּוֹ וְכ"כ בְּהֵדְנִי הַפ"י בְּחִידוּשֵׁיו בַּפ' בְּנֵי הָעִיר וּמ"ש בַּמְבִּי"ט דְּאִם אִין מִתְפַּלְלִין מוֹתֵר לְהוֹרִיד יַעֲיִ"ש דְּאִיגְרִי בְּמְקוּם שְׁהַשְׁפִּירוּ הַבַּהֲמ"ד לְדִירָה וּבִאֲנָפִין שְׁפָכְרַנְךָ נִפְקַע קַדְנֻשְׁתּוֹ יַעֲיִ"ש בְּהֵדְנִי וּא"כ בְּלֹא מְכִירָה וְדֹאֵי אָסוּר לַעֲשׂוֹת עַל הַמְקוּם פְּנוּי עַז"נ וְגַם פֶּאֵן בְּלֹא"ה אִין רְצוֹן הַב"ב הַחֹלְקִים רַק לַעֲשׂוֹת בּוֹ עֲמוּדִים סְפוּחִים לְבַהֲכ"נ וְהוּא הַיְדוּר לְבַהֲכ"נ דְּאֲנָשִׁים גּוֹפָא וְדֹאֵי לֹא שְׂרִי לְבַנּוֹת בְּמְקוּמוֹ עַז"נ וְעֵינִין בְּתִשּׁוֹ מִהֲרַמ"מ [ס' נ"ט] שְׁפַתְבּ בְּהֵדְנִי דְּעִיקָר קַדְנֻשָּׁה הוּא עַזֵּא"נ יַעֲיִ"ש וּא"כ בְּלֹא מְכִירָה אָסוּר לְשַׁנּוֹת: וְהִנֵּה לְמְכָרוֹ נ"ל ג"כ דְּאָסוּר חֲדָא דְּבַעֲה"ב מוֹחִין וְאִם הָרוּב מוֹחִין בְּנֻדְאֵי אָסוּר כְּמַבְּוֹאָר בְּכַה"ג הַבִּיאֵוּ הַמ"א וְ"ל ס' קנ"ג ס"ק כ"ט] אִף בְּלֹא"ה הָא הָוֵי שֶׁל כְּרַפִּין דְּאָסוּר לְמַכּוֹר וְ"ל וְהָא דְּהִתִּירוּ הַרַמ"מ [ס' נ"ט] וּמ"ב [ס' ל"ג] וְהַפ"י [ח"א ס' ז'] הוּא מִשּׁוּם דְּמִסְתַּמָּא נִיחָא לִי וּבַנ"ד מִי יִדְעֵי דְּלֹא נִיחָא לְהוּ לַעֲשׂוֹת כְּסָבְרַת ב"ב הַחֹלְקִין לְסַפְּחוֹ לְעַזֵּא"נ גַּם הַסְפֵּר א' שְׁכ' הַמ"א [סְקַל"ז בְּשֵׁם הַמ"ב] מִשּׁוּם דַּע"ד אֲנָשִׁי הַקְהֵל נוֹתְנִין כַּמ"ש ר"א בְּגַמ' [מְגִילָה כ"ו] זֶה לִיתָא דְּזֵה לֹא הִי רַק בְּזַמְנָם דְּהוּי הַמְּמַנְיִם רֵאִשֵׁי הַקְהֵל מְמַנְיִם מִפִּי הַד' אֲרָצוֹת וְרַבָּנֵי הָאֲרָצוֹת הַמְּשַׁגְּיחִים עַל הַתְּנַהֲגוּתָן לֹא כֵן עֵתָה אֲשֶׁר בַּעוּה"ר רוּב מְנַהֲיֵי הָעֵינִירוֹת עַפ"י עֲרַפְאוֹת פִּידוּעַ לֹא עַד"ז נִדְּבּוּ הַנּוֹתְנִים וְגַם לְפִי שִׁיטַת הַרְשָׁפִ"א וְ"ל [בְּרַפ"ג דְּמְגִילָה] הַטַּעַם פִּינּוֹן דְּנִתְנָהוּ לְרַבִּים מְעַלְמָא הָוֵי כְּהַקְדָּשׁ וְכ"כ הַתִּיּוֹ"ט וּא"כ ל"ש טַעַם זֶה פֶּלֶל דְּלִפִּי"ז צ"ל מֵה דְּאָמַר רַב אֲשֵׁי בְּגַמ' כ"ו ע"א וְ"ל הָאֵי בִּי כְּנִישְׁתָּא דְּמִתָּא מַחְסֵי אַע"ג דְּמַעְלָמָא אֲתִי לֵה פִּינּוֹן דְּאֲדַעְתָּא דִּידִי קֶאֱתִי אִי בְּעִינָא מְזוּדְבִינָא לֵה עַכ"ל הַטַּעַם דְּכָל הַמְקוּמוֹת הִי לְדַעַת ר"א אֲבָל וְדֹאֵי לֹא שְׂיִיף זֶה בְּמִנְהֵגִים שְׁלָנוּ פִּידוּעַ וְגַם פִּינּוֹן שְׁהַרְבּ הַקְדוּשׁ הַמְגִיד אָמַר דַּעַתּוֹ שְׁלֹא יִשְׁנָה לַע"נ מִסְתַּמָּא פְּנוּנוּ הַנּוֹתְנִים עַד"ד הַגְּדוֹל שְׂיִיף אֲזֵ לֹא ע"ד הַמְּנַהֲיִגִים וְלָכֵן בְּנֻדְאֵי אָסוּר לְשַׁנּוֹת מְקוּם זֶה לַע"נ: וְלַעֲנֵן אַרְוֹן הַקְּדוּשׁ נְהִי דְּקִנְיָה הַקְּרַקַּע לְקַדְנֻשְׁתּוֹ אַרְוֹן אִוְלָם בְּאַמַּת אִם הִי רַק אַה"ק עוֹמֵד אֲצֵל הַפְּנוֹתֵל לֹא שְׂיִיף בְּזֵה א"מ דְּכָבֵר כ' הַמְהַר"מ מְפֹאֲדוּוּא וְ"ל בְּסִי"ס"ה דִּי"ל דְּאָסוּר לְנִתְוֹן דוֹקָא דְּבָר מְחֻבָּר כְּמוֹ לְנִתְוֹן אֲבָן מִן הַמְּזַבֵּחַ שְׁמֻחֻבָּר הוּא וְלֹא בְּתַלוּשׁ עַכ"ל וְכוּלָם הִק' עָלָיו הַרְבֵּה דְּבַעֲצִים נְמִי שְׂיִיף ל"ת כֵּן [עֵינִין בְּמַכּוֹת כ"ב] וְאֲנִי בְּיִאֲרַתִּי דְּבָרִיו בְּאֲרִיכוֹת בְּתִשּׁוּבָה אַחַת וְאִין לְהֲאָרִיף רַק בְּקַצְרָה דְּבַדְבַר תְּלוּשׁ ל"ש ל"ת אִם נִשְׂאָר בְּקַדְנֻשָּׁה וְלָכֵן מוֹתֵר לְיִקַּח מְב"ה זֶה לְזֵה וְכִינּוּן דְּל"ש ל"ת כֵּן וּמוֹתֵר לְיִקַּח מְבַהֲכ"נ זֶה לְמְקוּם בַּהֲכ"נ אַחַר כְּכָה נְמִי אִין שְׂיִיף אִין מוֹרִידִין פִּינּוֹן דֹּאֵה"ק מוֹתֵר לְיִקַּח מִשָּׁם וְלִתְתּוֹ

למק"א דהוי תלוש הקרקע לא זכה בזה הקדושה ואפי' הי' מחובר בקרקע מ"מ פיון דלתמן אין איסור לנתן וקא אם לתקון הוא שיעמוד האה"ק שם במקום שגרא יפה עכשיו יכול לקחנו ולקבוע במקום שרוצין עכשיו ול"ש פאן המקום זכה שיעמוד הארון שם פיון דבתלוש לא שייך זכי' פמבואר במוהרמ"פ הג"ל וזה הוי כמו תלוש דמותר להסיר חיבורו לצורך תיקון משא"כ קרש הוי קבוע ממש ואפי' הי' האה"ק בתוך הפותל וי"ל שאותו אור הארון זכה שיהי' שם אה"ק וספרים ז"א פלל פיון דהפותל אינו בעולם פלל ובאור ל"ש פלל קדושה דאי' בזה מחלוקת בש"ע [ס"ס קנ"א וע' בח"א סי' ג'] ומ"מ בכה"ג כ"ע מודים דל"ש קדושה ומותר לשנות מקום הארון ויש ראי' הרבה מתשובת הרא"ש והרשב"א ז"ל אף א"צ פלל לראי' וליתר שאת יתנו גם במקום שהי' האה"ק מקודם (יתנו) מקום להניח איזה ספר: סימן טו להרב כו' מו"ה דוד שלמה ט"ב: אשר נשאלתי מענין בהכ"נ שגשרף ולא נתנו שר מדינה לבנותה במקום הראשון רק להרחיק שמנה אמות מצד מערב עד לצד מזרח ועל השמנה אמות יהי' דרך רבים ונותנים עבור זה שמנה אמות לצד מזרח ולהלאה ונסתפקתי א' מחמת שפנותלי הבנין רפויים במקום שהי' אור העזרה ב' אם מותר לבנות ע"ג העלי' ע"נ דהא משתמש באור בהכ"נ וע"נ קדושה קלה הוא פמבואר בתשובת מהרמ"מ סי' נ"ט ג' דיהי' האכסדרה הנקרא פאליש במקום בהכ"נ גופא והיא הורדה לקדושה קלה וגם אם מותרים האבנים הישנים: תשובה לפענ"ד הדבר פשוט מבואר בס' א"ר בהד"ל דכיון דמותר לבנות אחרת יפה ממנו הוי פמוכרו דאפי' בשל פרפים מותר דמסתמא ניחא לכ"ע ובמוכרו מותר אפי' האבנים וז"ל [בסי' קנ"ג ס"ק י"ח] כ' מ"ב שם אפי' בפרפים היכא דבנאנה אחרת טובה ממנה מותר לסתור הראשונה דנדאי כ"ע ניחא להו בזה וכן עצים ואבנים מראשונה מותרים להשתמש בהן ע"כ והיינו משום שבנאנה אחרת והוי פמכרו זה בזה דמסתמא ניחא לכ"ע אבל אם לא בנאו אחרת גם אבנים ועצים אסור ומ"א השיג עליו בחנם ע"ש עכ"ל.

הרי דמתיר באם שבנאו אחרת יפה ממנו ומכ"ש בנ"ד שאם יבנו כפי הרשות שנתנו השרים יהי' קטן מאוד בלי הידור פלל ולכן כ"ע מודים שמותר למכור ואפי' בשל פרפים ובמכירה מותר אפי' האבנים פנ"ל גם מבואר במ"א דבאם מוחזין העכו"ם וקרוב הדבר שלא יתנו רשות לעולם לבנות מותר אפי' בשל פרפים למכור דהוי פמקום שאין מתפללים בו דמותר למכור פמבואר במ"א א"כ בהאבנים נמי פיון שפכר חרב המקום ולא ניתנו להתפלל בו אפי' בשל פרפים שרי למכור ועיין בדגול מרבה שכ' על המ"א בסי' קנ"ג ס"ק כ"ו וז"ל עיין בס"ק י"ב מ"ש בשם המבי"ט וצ"ל דשם מיירי שא"א עוד להתפלל שם אבל הלבנים והעצים דמיירי פאן מיירי שיכולים לבנותם עוד בבהכ"נ עכ"ל אלמא דאם אין אבנים ועצים ראויים לבהכ"נ דמותרים למכרם א"כ בנ"ד אם ראויים ליתנם בבהכ"נ החדש ודאי מהראוי ליתנם שם אבל אם לא יצליחו לבנין החדש הוי כמו בהכ"נ שאין מתפללין בו שמותר למכור אפי' בפרפים וגם בלא"ה פיון דמבואר במ"ב [סי' ל"ג] ובהרמ"מ [סי' נ"ט] דמותר למכור פל בכה"נ של פרפים בכה"ג א"כ מה שבנו החדש הוי פמכירה ומותר הפל פיון שיצא המקום לחול פמבואר בתשו' מהר"מ ומ"ב הג"ל א"כ רשאים בני העיר למכרו לצורך לבנות בהכ"נ באיזה מקום שירצו אפי' בשל פרפים ובני העיר הלזו דנ"ד אין רוצים לקנות רק באופן שיצא לחול בהכ"נ הראשון והמה יבנו יפה ממנו א"כ פיון שפכר יצא המקום לחול שוב רשאים לבנות ע"ג

ע"נ פינן דרשאים לעשות עם הקרקע מה שרוצים דזה עדיף טפי ממה שהתיר מהרמ"מ ז"ל לעשות גן ירק ולכן אין שום חשש פלל לבנותה וגם לבנות בהכ"נ פותל במקום שהי' פנוי בלא"ה מותר כמבואר ברש"י ביומא גבי אמה טרקסין }נ"א ע"ב ועיין ח"א סי' ד' [ודו"ק: סימן טז להרב הה"ג הקריף כש"ת מו"ה יעקלי נ"י אבד"ק הרומלוב יע"א: מכתבו הגיעני בימי התשובה ורבים דרשו פני להורות להם דרכי ה' פידוע לכ"ת ולא הי' הפנאי לעיין בדבריו והנחתים למשמרת עד עבור ימי התג הקדוש ופנו איש לדרפו לקחתי מועד לעיין בדבריו והנה בענין ששינו ונעשו בהמ"ד חדש יפה ורק מקום העזרה החדשה בנו על מקום שהי' קצת מבהמ"ד הישן יפה הורה מעכ"ת להקל שכן פסקו רבותינו נ"נ ז"ל המ"ב ומהרמ"מ ואחריהם הקזיקו המ"א וא"ר להקל בזה באם בנהו בנין יפה יותר מהראשון דהוי פמוכרו דמהני לכ"ע אפי' בשל (נכרים) [פרפים] יענין בדברי מ"א סי' קנ"ג ס"ק (ל"ג) כ"ז ל"ז] ובא"ר פתב בהד"ל להקל הגם שיש איזה מהאחרונים מחמירים פדאי הם המ"א וא"ר גדולי האחרונים לסמוך עליהם וכן נעשה הרבה פעמים מעשה עפ"י גדולי הדור ומ"ש כ"ת משום דגם דאחרים מתפללים שם אינו שלהם רק מקנפא ומביא ראי' מתוס' יומא ונבחים והנה זה לא ידעתי דבהד"ל משמע בראשונים דזכו בהו ממש והוי שלהם מ"מ כמו שנתפס וכ"כ בהד"ל המ"א ז"ל [סקי"ז] לענין קושיותו על המ"ב וגם הא"ר מודה לו בזה ע"ש: שוב ראיתי שכ' מעכ"ת לתרץ קו' העולם שמקשים לר"א בנבחים מ"ז ע"א] האיך תבדק הסוטה הא תפגל האשה פדי שלא יזיק לה המים וכ' מעכ"ת דלדברי תו' (סוטה כ"ג א' ד"ה פל) ניקח דהני' שנתף עם הבעל ובכה"ג לכ"ע אין מפגלין בחצי מתיר ובאמת קו' העולם אינו רק לשי' התו' דזולת התו' הנ"ל פל הראשונים ס"ל דמנחת סוטה היא של הבעל כמבואר ברמב"ם ז"ל (פ"ג מה' סוטה הי"ב) ובכ"מ בארנפה ובירושלמי מקשה למה קורא המשנה מנחתה הא היא של הבעל וא"כ לא מיקרי האשה בעלים של המנחה לפגלה וכל קו' העולם רק לפי מה שראה מתו' דהאשה היא שנתף ממש וכפי שהבין פן המפרש בירושלמי סוטה וא"כ קו' הוא לשיתת התו' דיש לה חלק בה תפגל ומ"ש מעכ"ת דהוי מפגל בחצי מנחה הנה נראה מדברי מעכ"ת דהוי המנחה חצי שלה וחצי של הבעל וזה ליתא פלל דלא מצינו שתקדש חצי קומץ כמבואר בריש מנחות ורק דהוי נקדש לשם האשה ונקדש לשם הבעל פל המנחה כמבואר בירושלמי סוטה וזה נקרא שנתף שיש חלק להבעל בכולה ולהאשה בכולה וכמו בשנתפין בחצר שאין בו דין חלוקה ומש"ה נקדש המנחה לכל אחד שלו ולכן שפיר קו' העולם פינן דגם נקרא המנחה כולה שלה תוכל לפגל כולה וכמו גבי חצר שאין בה דין חלוקה דהוי כולה של כ"א ע"ז הדרף הוא קו' העולם.

אף באמת לק"מ דהנה אפי' לפ"ד התו' המנחה היא ממון הבעל וכאשר הביא הכ"מ ראי' לזה מש"ס ורק שהבעל מזכה לה שיהי' לה שנתפות בגווה והנה זה פשוט אם הייתה רוצה האשה לזכות חלקה בהמנחה קודם הקדישה בפלי ולפדותה להדיוט חלקה בנודאי אין במעשי' ממש דהבעל לא נתן לה רק לנדרה אבל לא לצורכה וא"כ אם תפגל ולא תתפכר בה בנודאי למפרע לא זכתה ולא גרע מנתן לה ע"מ שאתה נותן לפיה דלא זכתה רק לאכילה כמבואר ברש"ב"א וריטב"א קידושין [כ"ג ע"ב] וא"כ לא תוכל לפגל מחמת שהוא שלה ג"כ דזה ליתא דאם תפגל מעולם לא זכתה בה וז"ב: שוב הק' מעכ"ת על בעה"מ ז"ל [פ' ר' ישמעאל] שכ' דבאו בה פריצים היינו שיצא מהקדש שמעלו בה פריצי

ישראל אבל כ"ש שאין יוצא ממעילה נשאר בקדושה ומש"ה נשאר הכלים בה"מ בקדושה שאין מועלין בכ"ש ואין יוצא לחולין והק' ע"ז מעכ"ת דהא בנדרי' (ס"ב ע"א) אמרי' ומה פלי קודש שנעשו חולין נענש עליהם בלשצר הרי שפלי מקדש נעשו חולין הרי ברייתא מפנרש שלא פדברי בעה"מ ז"ל לכאורה הוא קו' עצומה אולם אחרי העיון באמת דברי בעה"מ ז"ל נכונים ופשטא דקרא מסייע דהנה כ' בעזרא (ח' כ"ח) שאמר לפהגים אתם קודש לה' והכלים קודש והפסוף והזהב נדבה לה' אלקי אבותיכם ע"כ ובתוף פלי עזרא הי' המכתשת שמימי משה עיין תו' שבועות דף יו"ד משמע מזה דכלים קדושים קדושת הגוף וכמו הפהגים אף הפסוף וזהב הוא רק נדבה לא גוף הקדושה וכומפנרש שם המצ"ד ז"ל בפשטא דקרא וק' הא הכלים יצאו לחולין והאיך קרא להם הפתוב פלים קדושים הא נתחללו ואי דהקדיש מעתה ז"א דהא הכלים לא נתקדשו רק בעבודתם והכא עדיין לא שבו לארץ ולא נעשו בהם עבודה והוי רק נדבה כמו פסוף וזהב מזה נראה דהכלים נשארו בקדושתם הראשונה ולא יצאו כלל לחולין והנה להרמב"ן ז"ל [במלחמות שם] וסיעתו צריף לדחוק הכלים קדושים שהיו עליהם טרם החורבן קדושת הגוף אף זה דחוק ופשטא דקרא פדברי בעה"מ ז"ל ולא תקשי מנדריים שאמר הש"ס שנעשו חולין זה ל"ק כלל להמענין במקרא בעזרא שכ' שם (א' ז) וז"ל והמלך פורש הוציא את פלי בית ה' וגו' ואלה מספרם אגרטלי זהב שלשים אגרטלי כסף וגו' והנה אגרטלי מפנרש במצודות שהי' פלי לנטילה וזה נדאי לא נתקדש גם לא היו פלים החשובים רק מה שמבואר בקרא וכל הכלים פסוף וזהב הי' חמשה אלה פמבואר בפתוב וכ' בפסוק בדניאל (ה' ב') וז"ל הפתוב בלשצר אמר בטעם חמרי' להייתי למאני דהבא וכספא די הנפק נ"נ אבוהי מן היכלא די בירושלם וישתון בהון מלפא ורברבנוהי שגלתי ולחנתי באדין היתיו מאני דהבא די הנפקו מן היכלא ואשתיו בהון מלפא ורברבנוהי שגלתה ולחנתה הרי שלא הי' משתיהון רק בשל זהב ובכלים של זהב לא היו מקודשים רק המזרקים וכפורי זהב אבל שאר הכלים לא נתקדשו פמבואר ברמב"ם הל' פלים ובנדאי בכלי זהב שנעשו בהם העבודה לא הי' פדי שישתמשו בןלם שהי' אלה רברבנוהי ולחנתה ובכתוב פתב שם (ה' כ"ג) ואנת ורברבנך שגלתך ולחנתך וגו' חמרא שתין בהון אלמא דהקצף הי' גם על שתיית רברבנוהי וע"ז שפיר קאמר הש"ס בנדריים ומה פלי קודש שנעשו חולין היינו אותן הכלים שלא הי' פלי שרת נעשו חולין וגם עליהם קצף הקב"ה מכ"ש המשתמשים בכתר תורה וז"ב לפענ"ד והי' שלום: סימן יז להנגיד המפן הישיש הנכבד מו"ה: שמעתי אשר נתקבל לבהכ"נ דחסידים שבקהלתכם ש"ץ עם מזמרים מסייעין ונפלאתי מאוד מה זה עולה על לבכם הלא הרבה יגעו אבותינו עדי חסירו המספחת הזאת מב"י ות"ל בקהל חסידים לא נמצאו מתפללים בהכנת שיר וזמר נעים כבבתי טרטיאות רק בותרין באדם פשר השופף לבו נגד ה' בתפילה וגם אפי' ברוב קהלות גאליציאן אם פי אינם מתפללים בנסח ספרדי עכ"ז שומרים מלהביא לבהכ"נ מזמרים כמו בבתי טרטיאות ח"ו וגם בקהלתכם מעולם היו מתפללים כמו בכל ערי פולין ביראה ואהבה בלא צעקת מרעים ועל ימי נוראים בחרתם לכם איש ירא ושלם לישא רנה בעדם לפני יוצר כל ואיך עתה נהפף לבכם להביא פסל בית אלקינו ובפרט פי הש"ץ הזה שבתרם סני שומעני' לבעל עבירה וביותר אני מתפלא על כ"מ אשר כל ימיו הי' נגד המתקדשים ולא הניח יד רשע ליגע בכבוד ב"א ובתורתו ולמה לעת זקנתו ירפו ידיו

ולתת יד לפושעים מחדש באו להתאווי תאנה בבית ה' בתצרות קדשו ולהרהר הבליהם בשעת התפילה ע"י שירי חשק הנזמרים בטרטראות ואוי להם לפתאים הללו ערלי לב אין תבונה בהם אולם ישיש בא בימים ומתנהג ביושר בימי עלומיו איך עתה לעת זמנה ושיתה יחנורו פניו ולהוביש ימי עלומיו ולמה יסתיר פניו מלהוכיח באמרי יושר ולצאת בחזק יד ותקירי נגד הרשעים הרוצים לחלל השם ואת מעט המנוחה אשר מצאתם בהתעטרף לבכם בעת התפילה כי כל היום בעוה"ר מוטרדים בעסקים שונים ובין אנשים משונים במדותם ודעות זרות וגם השת"ל לא פדת עם האכילה אשר לא נודע אם מתקן פדת ושאר ענינים אשר ישוטטו ברחובות קרי' ולא נשאר לכם רק מעט זמן התפילה להתפלל יחד יראי ה' עם ש"ץ ירא ד' ואיך עתה יתהפכו ח"ו ודבר זה גורם לכמה רעות כמבואר בספרי מוסר ובתר"ב ו"ל ובפר"מ בכמה מקומות לא מתורת חסידות ורק כי קול נהימה פזאת מטמא לב השומעים ותרתי בלבי למה עלתה לו זאת למע"כ ואולי כי כפיר לא ראה פני אדם ירא ה' גדול הדור ואת יראי השם אשר אתם יבזו הבאים מחדש וכבהמות נדמו בעיניהם ואולי בלשונם הסיתו לכ"מ לאמור כי זה דרך הישר להתפלל בנעימה והוא בתנמו כי נשפח ממנו דרכי החסידות והיראה אמיתית נמשך אחר עצתם ולזה באתי להעיר לבבו שיזכור נא ימים הראשונים אשר הי' מקבל פני הצדיקים ודבריהם נכנסו בלבבו וכמאז פן עתה יתעורר בלבו יראת ה' ולהכות על קדקד אנשי רשע ובחזק יד יגרש את הש"ץ ומסייעיו מבית ה' ואז סר עונו ויכפר חטאתו ויבטוח אני כי בהצטרפו עם עוד אנשים פשירים שבחברתכם כמו הנגיד ר' איצק וחביריו שתצליחו ובכח יד תגרשו הרע מבית ה' ובזה תצליחו במעשיכם ויגופו בשיתה טובה דשנים ורעונים ובחצרות א' יפריחו והי' שלום ובכרה דברי ידידו דוש"ת בלונ"ח: סימן יח לסדר ולא תעשה כמעשיהם תרכ"ד: להנגידים יקירי עם ויראי השם דורשי תורה נכבדי וראשי קהל עדת מישקאלטץ יע"א: מכתבם הגיעני לדרוש ממני האם מותר להעמיד בית תפילה דומה ממש לבית תפילה זולתינו ולהוריד לפני התורה משורר עם סייעתו לשיר בשירי זולתינו ולהשתחוות פדרכם ידידי דעו כי כל עיקרי דת תוה"ק נתייסד עפ"י תורה שבע"פ כאשר יורונו חכמינו ומנהיגינו מקבלתם איש מפי איש עד מרע"ה שקיבל התוה"ק מסיני כי לולא תורה שבע"פ לא נודע משום מצוה מה היא טוטפת בין עיניך ומה היא פרי עץ הדר ומה היא סנפה וכמה דפנות צריף ומה היא קיחה לאשה ומה היא ספר כריתות וכדומה רוב מצות התורה אשר עיקרה הוא מפי חכמינו עפ"י קבלתם ורוב עונשים ואזהרות עפ"י דעת חז"ל וכבר הזהירה התוה"ק לא תסור וגו' וכמה פעמים הזהירה התורה ע"ז וזה עיקר הדת ומחסד הש"י על עמו להראות נפלאותיו אשר ברוב הימים ואחר פיזורינו בכמה מדינות כולנו עם אחד וחזק אחד לכולנו וכאשר הי' מחלוקת בין החכמים הולכים אחר הרוב ולא נשתנה לנו שום דבר ממדינה למדינה רחוקות וקרובות כי משורש אחד יצא דתינו ואין בו פירוד ח"ו ורק במנהגים יש חלוקים כי כולם מודים שזה מותר רק איזה חכמים נוהגים להחמיר ע"ע וכן הנהיגו להסרים למשמעתם ולבני מקומם והוא כמו מי שמיזר עצמו מדבר המותר פעין נדר ובדבר הזה יש הרבה מישאל שלא רצו להחמיר בד"ז ובכמות אלו הענינים יש מנהגים חלוקים מדינה זו קבלו להחמיר בדבר המותר ומדינה זו לא קבלו החומרא הזאת ובשביל זה לא יקראו עבריינים כי הפל מודים שמוותר מה"ת רק בני מדינה זו רוצים להזיר

מדבר המותר כמו נזיר ונודר נדר אבל בדיני התורה כל ישראל בכל המדינות שוות אפי' בקצה העולם פידוע ואפילו במנהגים הנ"ל הזהירונו חז"ל שלחיד אסור לשנות מכפי מנהג בני המדינה שיושב בה ולכן בנדאי אסור לשנות לבנות בהכ"נ בסגנון אחר מכפי שהוא מנהגינו במדינה זו מאז ובפרט להדמות לבית זולתנו ולהוריד ש"ץ לשיר בשירי זולתנו ולשנות ההשתתפויות ח"ו זה איסור גמור וידוע שאפ"י אערקתא דמסאגי מחנייבים למסור נפשנו שהוא מנהג יהודית וגם לא גבוש ממחרפינו ומבזים דתינו ונתקינו וידוע שבכל הדתות זולתנו יש נימוסים וחקקים אשר לא יאותו לזולת בעל הדת הוא וחקק הוא לקלון בעיני זולת הדת שהוא ועכ"ז מחזיקי הדת שהוא לא יחישו להמבזים דתם ולא יפרו נימוסם בשביל המשחקים עליו כ"ש אנחנו מאמיני דת תוה"ק שלא נעזוב חקים ישירים עבור המחרפים וע"ז נאמר בירמ"י וקדר שלחו וראו והתבוננו וגו' והמיר גוי א' וגו' ולכן ח"ו לבנות בית תפלה ולהתפלל ע"ד זולתנו וח"ו אם נשנה איזה דבר ממנהגי אבותינו יהרס ח"ו כל הדת צאו וראו מה עלתה בכת החדשה שמאסו בדברי חכמים וכי המה פמעט רחוקים מבנ"י ועוברים על פמה עבירות במזיד כלל הדבר מי שאינו מאמין בדברי רבנים מקבלי תורה שבע"פ ואינו חושש למנהגי אבותינו ובזוי בעיניו דברי חכמים ובוחר לנפשו מה שנאות לפי שכלו יצא מפלל דתינו פי עיקר ויסוד דתינו דברי חכמים ואם אינו באמונה זאת איננו מבעל דת הקדושה אף גם דתי אחרים אינו עושה פי פי גם המה גבזים בעיניו ובוחר לנפשו מה שיאות לו לדעתו זה האיש אינו בעל דת כלל פי הוא אינו עושה בכונה משום הדת רק עושה כפי מה שיראה בעיניו א"כ איננו בגדר בעל דת כלל ולכן השמרו לכם מלכנס לבית הנעשה במנהג החדשים ומהתפלל בתוכו ואסור לשמוע שיר מסוררים בלא פנונה ויראת ה' והנה כ"ז אומר לכם בדרך כלל ואיני מורה לכם מקום לדברי באיזה ספר או פוסק משני טעמים.

א' פי פשוט הדבר מאד פידוע לכל מי שיש לו ידיעה מעט בספרים אם לא הולך שוכב ולא טחו עיניו מראות האמת בעיון מעט ימצא באר היטב בתנ"ך וש"ס ופוסקים וא"כ למה אכביר במילין.

שנית פי ידוע שהכת החדשה מחרפים על דברי חז"ל ומה איך אביא ראי' לדברי מדבריהם הלא כל דברי חז"ל לשחוק באזני הססילים ואם מתוך דברי תוה"ק בכתב נסתר פירושו ויכלו הפתאים להפך דברי אלקים חיים וע"ז הזהירונו דע מה שתשיב לאפיקורס אבל אפיקורס ישראל כ"ש דפקר טפי ולזה לא הבאתי שום ראי' לדברי רק האמת עד לעצמו.

והנה למשא כבד יכבד ממני להשיב בדברכזה אולם עצור במילין מי יוכל וכן נצטוינו להודיע לדורשי האמת אף בקצרה והשומע ישמע. והנה אולי ימצא לי עילה לומר שלא מצאתי מקום לאסור עפ"י הספרים לזה ארמוז בקצרה עינין בס' המצות להר"מ ז"ל ובס' המדע הל' עפ"ם פ"ו הל' ו' ופ' י"א הל' א' ובש"ע יו"ד סי' קע"ח (ובמ"א) וברמ"א [בהל' ר"ה [תקפ"ה] ובעניני ש"ץ מבןאר בש"ס תענית [מ"ז] ובש"ע או"ח [סי' נ"ג] שצריך הש"ץ להיות בעל יראה ומדות טובות ולא יזמר שירי זולתנו ולכן ידידי עשו פתורה ולא תלכו אחרי דעת שונאי הדת תוה"ק והרחיקו מדיעותיהם ואז טוב לכם דברי ידידם הדוש"ת בלונ"ח: סימן יט שאלה בעיר אחת יש פמה במ"ד ואין מלין רק בבהכ"נ

בקיץ ובחורף בבהמ"ד הקטן פן המנהג אף אם אָחַד רוֹצֵה לְמוֹל בְּנוֹ בְּבֵיתוֹ עוֹשֶׂה פְּרָצוֹנוֹ וְהִנֵּה עֵתָה רָצוֹן אֲנֹשִׁי קְלוּזִי לְיִמּוֹל בְּנֵיהֶם בְּקְלוּזִי שְׁלֵהֶם וְהַמְתַּפְּלִלִים בְּבֵית הַמְדַרְשׁ הַקָּטָן מוֹחִים וְאוֹמְרִים שְׂיֵשׁ חֲזָקָה לָהֶם לְמוֹל בְּבַהמ"ד שְׁלֵהֶם: תְּשׁוּבָה לֹא יִדְעָתִי מֵהַ חֲזָקָה לָהֶם אִם הַחֲזָקוֹ שְׁפָל יְלָדֵי הָעִיר יְמוּלוּ בְּתוֹךְ בַּהמ"ד הַקָּטָן זֶה וְדַאי אֵינּוּ כִּי יָדוּעַ לְכָל שְׁמָלוֹ כַּמָּה אֲנָשִׁים בְּבֵיתָם וְאִם זָכוּ שְׂאֵם יְמוּלוּ בְּבַהמ"ד לֹא יְמוּלוּ בְּשׁוּם בַּהמ"ד רַק בְּשְׁלֵהֶם זֶה הוּא דָּבָר שְׂאִין בּוֹ מִמֶּשׁ וְיֵמָּה חֲזָקָה שְׂיֵיךְ בְּדָבָר שְׂאִין בּוֹ מִמֶּשׁ וְעוֹד הֵא בְּעֵינֵינוּ חֲזָקָה שְׂיֵשׁ עִמָּה טַעֲנָה כַּמְבֹאָר (בב"י סי' קכ"ב) [בד"מ חו"מ קמ"ט] וְתוֹ לֹא יִדְעִינוּ מִי הוּא הַזֹּכֵה דְּבִשְׁלֵמָא בְּבֵית שֶׁל אֵיזָה יַחֲדֵי שְׂיֵיךְ לְוֹמֵר דְּבַעַה"ב זָכָה בְּמַצְנָה אֲבָל הֵכָא בְּנ"ד דְּבַהמ"ד הַקָּטָן הוּא שֶׁל בְּנֵי הָעִיר וְרִשׁוֹת לַכ"א לְהַתְּפַלֵּל שֶׁם א"כ בְּמֵאֵי זָכוּ הִנְיָה שְׁמֵתְפַלְלִין שֶׁם וְכִי אֵין רְשָׁאִין בְּנֵי הָעִיר לְצִאת מִבַּהמ"ד א' לְבַהמ"ד אַחַר וְיֵמָּה בְּיָדָם וְלֹא מְצִינוּ מְעוּלָם שְׂיֵמְחוּ בְּנֵי בַהכ"נ אֲחַד בְּהַיּוֹצְאִים מִשָּׁם לְהַתְּפַלֵּל בְּבַהכ"נ אַחַר הַגַּם שְׁפָרוּב עִם הַדְּרַת מְלָךְ וְגַם הִיזְק נְדָרִים וְנִדְבוֹת א"ו שְׁלֹא שְׂיֵיךְ זְכוּת רַק בְּאֲדָם שְׂזָכָה בְּמַצְנָה וְרַק לְסַלְקוֹ מִכָּל וְכָל אֲבָל בְּבַהכ"נ שֶׁל עִיר שֶׁל רַבִּים שְׁלִכּוּלָם יֵשׁ זְכוּת בְּכָל בַּהכ"נ בְּאֵין מוֹחֵה יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת פְּרָצוֹנָם לְפַעֲמִים יּוֹצְאִים מִבַּהכ"נ אַחַת לְאַחַת שְׁבַעֵיר הַזֹּאת וּפְשִׁיטָא שְׂאִין שְׂיֵיךְ כָּאֵן שְׂזָכוּ בְּמַצְנָה וְלָכֵן אֵין יְכוּלִין בְּשׁוּם אֲנָפֵן לַעֲכָב עַל הַקְלוּזִי מְלִימּוֹל שֶׁם וְאֲדַרְבֵּה מַצְנָה לְיִמּוֹל בְּקְלוּזִי מִשׁוּם בְּרַב עִם הַד"מ וְגַם מְסַתְמָא יֵשׁ שְׁמָה קְרוֹבִים לְהַשְׂיִיכִים אֶהוּבִים אֲשֶׁר גַּם לָהֶם יִתְנוּ חֵלֶק בְּמַצְנָה: סִימָן כ לְהַרְבּ מו"ה שְׁמוּאֵל הַאֲבַד"ק דְּאֶאֱנָד יפ"א: שְׂאֵלָה בְּבַהכ"נ שְׁמַכְרוּ מְקוֹמָם כְּפִהוּג וְיֵשׁ בְּבַהכ"נ הַזֶּה מְנוֹרוֹת אֲשֶׁר יְדַלִּיקוּ בָּהֶם וְהֵמָּה נוֹטְפִים עַל מְלַבּוּשֵׁי ב"ב אֲשֶׁר מְקוֹמָם בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁהַמְנוֹרוֹת תְּלוּיִין שֶׁם וְשְׂנֵי בַעֲלֵי מְקוֹמוֹת קֵנוּ כְּבָר וְהַמְנוֹרוֹת הֵיוּ אֲזוּ וְצוֹנְחוּ עַל הַדָּבָר לְאַחַר קֵנִי אֲבָל לֹא תִבְעוּ לְהַקְהֵל לְחִזּוֹר מִהַמְקַח אֶף מִחֲדָשׁ תְּלוּי' מְנוֹרָה א' עַל מְקוֹם אֲחַד מִבַּע"ב שְׂיֵשׁ לוֹ שֶׁם מְקוֹם וּמִיָּחָה בְּדָבָר.

זֶה תִּנְרַף הַשְּׂאֵלָה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה רְאִיתִי לְמַעַכ"ת שְׁמַפְלֵל אִם קֵנוּ הָאוֹיֵר אוֹ לֹא וּבְאֵמַת אִפִּי אִם גִּימָא שְׁלֹא קֵנוּ בְּעַלִּי מ"מ כְּבָר מְבֹאָר בַּש"ע ח"מ סי' (קכ"ה) [קנ"ה] כְּשֶׁבַע עַלִּי שׁוֹפֵף מְעַלִּי שְׁלוֹ עַל בֵּית חֲבִירוֹ שְׁלֵמְטָה צָרִיף לְסַלֵּק הַזִּיקוֹ וְא"כ הֵכָא שְׁהַקְהֵל הִינּוּ שְׁלוּחָם מְדַלִּיק גְּרוֹת בְּאֲנָפֵן שְׂיִפְסִיד לְהַבַּעַה"ב מְלַבּוּשֵׁיהֶם מְחוּבְּיָם לְסַלֵּק הַזִּיקָם אֶף א"כ לֹא יְדַלִּיקוּ הַמְנוֹרוֹת בְּבַהכ"נ כְּמוֹ בַּשְּׂאֵרֵי בַכ"נ דְּהָא יָדוּעַ שְׁפָל הַיּוֹשֵׁב יֵשׁ לַכ"א חֵלֶק בְּבַהכ"נ וְא"כ כ"א יוֹכֵל לְדַחֲוֹת מְלַהַעֲמִיד הַגְּרוֹת נֶגֶד מְקוֹם עֲמִידָתוֹ וְאִם לְוֹמֵר לְתַלּוֹת הַמְנוֹרוֹת בְּמְקוֹם שְׂאִין אֲדָם עוֹמֵד שֶׁם זֶה יֵהִי נֶגֶד כְּבוֹד שֶׁל בַּהכ"נ וּבְדַאי שְׂנַעֲשֶׂה זֶה בְּהַסְפָּמַת וְדַעַת כָּל הַצְּיַבּוּר שְׂיֵהִי שְׁמָה הַמְנוֹרוֹת וְלָכֵן אֵין שׁוּם טַעֲנָה לְבַעֲלֵי מְקוֹמוֹת יוֹתֵר מִשְּׂאֵרֵי בַעֲלֵי הַיּוֹשֵׁב שְׁלֹא יִתְלוּ הַגְּרוֹת בְּמְקוֹם שְׂעוּמָדִים וְכָבָר כְּתַבְּנוּ שְׂאִין זֶה טַעֲנָה דְּבַהכ"נ צָרִיף לְמְנוֹרוֹת כְּמִנְהַג בְּכָל תְּפּוּצוֹת יִשְׂרָאֵל וְרַק שְׂיְכוּלִים לְחִזּוֹר בְּתַחֲלַת הַקֵּנִין לְוֹמֵר כִּינּוּ שְׂנַפְסָדוּ מְלַבּוּשֵׁיהֶם חוֹזְרִים מִהַמְקַח וְיַעֲמָדוּ בְּמְקוֹם שְׂיַבְחָרוּ וְלֹא יִדְעוּ בַּשְּׂעַת הַקֵּנִין שְׂיִטִּיף חֵלֶב כ"כ שְׂיִפְסִיד מְלַבּוּשֵׁים אֶף כִּינּוּ שְׁלֹא חֲזָרוּ תִיָּכָף הַמְקַח קֵינִים וְיֵמָּה שְׂצוֹנְחוּ בְּבֵיתָם אֵינּוּ כְּלוּם שְׁהַקְהֵל יְכוּלִים לְוֹמֵר אִם חוֹזְרָתָם הֵיוּ קוֹנִים אַחֲרֵים וְלָכֵן אוֹתָם הִשְׂנִינִים אֵינָם יְכוּלִים לְמַחֲוֹת אֶף הַבַּעַה"ב הַזֶּה שְׂנַתְּלָה עֵתָה בְּמְקוֹמוֹ מְנוֹר' הַמְטַפֵּט' יוֹכֵל לְחִזּוֹר וְלְוֹמֵר אֲנִי חוֹזֵר מִהַמְקַח אֶף לְמַחֲוֹת א"י כִּינּוּ דִידוּעַ שְׁהַמְנַהֵג בְּכָל תְּפּוּצוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַרְבּוֹת בְּמְנוֹרוֹת בְּבַהכ"נ וּבְפָרְט בְּמְקוֹם שְׂכָבָר צִינּוּ עַל מְקוֹם מְנוֹרָה אֵין שׁוּם

אָחַד יְכוּל לְמַחֲוֹת רַק עַל הַנִּיזָק לְהִרְחִיק עֲצָמוֹ מִטַּעַם שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל וְרַק שְׂיוּכַל לְחַזֵּר מִהַמָּקַח וְשִׁיחֲזִירוֹ לוֹ מְעוֹתָיו כִּי לֹא יָדַע שְׂיִתְּלָה שָׁם מְנוּרָה הַמְטַפֵּטֵף וּכ"ז שְׂאִין נוֹתְנִים לוֹ מְעוֹתָיו הֵגַם שַׁעֲפ"י הַדִּין הַקֶּהֱל מִוְחָזְקִים נֶגֶד יָחִיד וְהֵם יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת פְּרָצוֹנִם בְּבַהֲכ"נ וְהוּא יִתְּבַע מְעוֹתָיו אִף בַּעוֹה"ר שְׂאִין בְּיַדְנוֹ לְהַעֲמִיד הַדִּין עַל תְּלוֹ מִהַנְּכוּן שְׁלֹא יִתְּלָה הַמְנוּרָה עַד אֲשֶׁר יִחֲזִירוֹ לוֹ מְעוֹתָיו וַיִּנְפּוּ הַקֶּהֱל כְּפִי הַשׁוּמָא מֵהַ שְׁעָמַד עַל מְקוֹם זֶה עַד עֵתָה וְזֶה בְּרוּר: סִימָן כֹּא לְכַבּוֹד יְדִידֵי מַחוּ' הָרַב הַגָּאוֹן נ"י ע"ה פ"ה בו"ק חו"פ כש"ת מו"ה לִיבוֹשׁ אַבְד"ק מְאַשְׁיָצִיסק יע"א: שְׂאֵלָה פֶּה עֵירָנוּ מְאַשְׁיָצִיסק יֵשׁ מְפָרַר בַּהֲכ"נ וְבַהֲמ"ד אֲשֶׁר הִתְּפַלָּה שָׁם עַל נוֹסַח אֲשַׁכְּנוּ וְאַח"ז יִסְדּוּ בֵּית תְּפִלָּה עַל נוֹסַח הָאָר"י ז"ל זֶה יוֹתֵר מְעַשְׂרִים שָׁנָה וְהוּא קְבוּעַ לַתּוֹרָה וְתִפְלָה וְנִקְרָא קְלוּזִיז וְכַעַת עֵיקָרֵי וְחֲשׂוּבֵי עֵיר מִתְּפִלָּלִים שְׁמָה וְעֵתָה קָמוּ אֲנָשִׁים מְאַנְשֵׁי קְלוּזִיז הַג"ל וְרוֹצִים לְחַדֵּשׁ עוֹד מְקוֹם אַחַר לְבָנוֹת בֵּית קְבוּעַ לַתּוֹרָה וְתִפְלָה עוֹד יוֹתֵר גְּדוֹל קִצָּת מִהַקְלוּזִיז הַג"ל וְעִי"ז יִחַלֵּק הָעַם לְחֻצֵי קִצָּתוֹ יִתְּפַלְלוּ בְּהִישָׁנָה וְקִצָּתוֹ בְּהִחְדָּשָׁה וְהַסִּיבָה שְׂרוֹצִים לַעֲשׂוֹת זֶה הוּא מִחֲמַת שְׁהַמָּקוֹם דְּחוּק וְאַמָּנָם אֲנֹכִי אֵין דַּעֲתִי נוֹחָה בְּזֶה מִחֲמַת שְׂיֵשׁ לְפַקֵּק בְּזֶה עַפ"י דְּתַה"ק בְּכַמָּה עֲנִינִים כְּאֲשֶׁר יִבְנוֹר וְחוּץ מִזֶּה רְאִיתִי מַעֲשֵׂה מַכ"ק מֶרֶן הָרַב הַג' אַבְד"ק בְּעֵלְזָא נַבְג"מ וּמַכ"ק אַחֵי מו"ר נַבְג"מ אַבְד"ק קְאָמִינְקָא זִלְה"ה שְׁהִחְמִירוּ בְּעֵנְיָן זֶה שְׁלֹא לְחַדֵּשׁ מְקוֹם תְּפִלָּה שְׂיִנְלַד מִזֶּה הַתְּחַלְקוֹת הָעַם וְהַחְמִירוּ בְּזֶה אִף שֶׁהִי הַמָּקוֹם דְּחוּק וְעִינֵי רְאוּ כ"ז הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה וְלִכֵּן אֵין דַּעֲתִי נוֹחָה וּמְסַכֶּמֶת לָזֶה וְגַם כְּמָה אֲנָשִׁים פֶּה אֵין דַּעֲתָם נוֹחָה מִזֶּה אָמָנָם בַּכ"ז אַחֲרֵי שְׁהַמָּקוֹם דְּחוּק נִתְּיַשְׁבְּתִי בְּדַעֲתִי לְהַצִּיעַ זֹאת לְפָנָי כ"ק אַדְמ"ו יַחֲי: תְּשׁוּבָה בְּדַבֵּר שְׂאֵלְתוֹ אִם בְּנֵי הָעֵיר יְכוּלִים לְמַחֲוֹת מִלְּבָנוֹת בַּהֲמ"ד חֲדָשׁ בְּהָעֵיר וּמַעַכ"ת פִּלְפֵל בְּחֻקָּהּ וְאַנִּי כַּעַת אֵין פָּחִי אֲתִי לְעִיִּין בְּפִלְפוּל וְגַם הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה אֲנִי מוֹנֵעַ לְמִיעוּט עֶרְפִי וּבַפֶּרֶט לַעַת זְקָנָתִי וְלִזֶּה אֲנִי מוֹנֵעַ עֲצָמִי מִלְּהִשִּׁיב אִף לְכַבּוֹד וְאַהֲבַת הַדֶּרֶג אֲמַרְתִּי דַּעֲתִי בַּקִּצָּרָה: הִנֵּה זֹאת מוּבָן דְּבַמָּקוֹם שְׁמַתְפִּיסִין הַקְּדוֹנָשָׁה עַל אֵיזָה דְּבַר מוֹתֵר עַפ"י זַט"ה בַּמַּא"ה וְלֹא בְּעֵינָי דְּוִקָא רְצוֹנָם וְכַמְבֹּאֵר בְּר"ן [פ' בְּנֵי הָעֵיר] וּבַב"י [ס' קנ"ג] וְא"כ אֵין שְׂיִיף שׁוּם הוֹרְדָה מְפֻבְּדוֹ וְגַם לֹא אוּכַל לִידַע אִם אֵינָם עוֹשִׂים מַעֲשֵׂה בְּבַהֲמ"ד הִיָּשׁוּן אֲלֵא שְׂבוּנִים לְהוֹסִיף עוֹד אֲחַד יֵהִי שְׂיִיף קִצָּת הוֹרְדָה מְפֻבְּדוֹ זֶה לֹא נִימָן לְהֵאָמֵר כִּלְל וּבְפִירוּשׁ מְבֹאֵר בַּמ"א [ס"ס קנ"ב בְּשֵׁם מַהֲרַמ"פ] דְּבַתְלוּשׁ לֹא שְׂיִיף לֹא דְלֹא תַעֲשׂוּן כֵּן [וְלִכְאוּרָה הַדְּבָר תְּמִי' מִפְּפוֹת כ"ב דְּמִבְּשָׁל בְּעֻצֵי הַקְּדוּשׁ לִוְקָה מְלֹאוֹ דְלֹא ת"כ] וְכַאֲשֶׁר תְּמָה הַמ"א בְּעֲצָמוֹ וְכָל הָאֲחֵרוּנִים תְּמָהוּ אָמָנָם הַמְעִיִּין יִרְאֶה דְשָׁם הַמַּעֲשֵׂה הִי שְׁחַלְקוּ בְּבַהֲמ"ד וְרָצוּ הַקֶּהֱל הַפּוֹרְשִׁים מִשָּׁם לִיקַח חֲלָקָם בְּפִלִים שְׁלֵהֵם וְנִשְׂאָר בַּהֲמ"ד הִיָּשׁוּן פְּנוּי וְהוּא הוֹרְדַת הַפְּבּוֹד וְע"ז פְּתַב דְּבַתְלוּשׁ שְׁלֹא נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה בְּפָחִיתַת הַפְּבּוֹד ל"ש ל"ת כֵּן עוֹד מְבֹאֵר בַּגַּמ' דְּאָסוּר לִילְיָ לְפָנָי בַּהֲכ"נ בְּשַׁעֲהַ שְׁהַצִּיבּוֹר מִתְּפִלְלִין וְאִם יֵשׁ בַּהֲכ"נ אַחַר בְּהָעֵיר מוֹתֵר דְלֹא שְׂיִיף חֲשָׁדָא שְׂיִאמְרוּ לְבַהֲכ"נ אַחַר הוּלְיָ וְקִשָּׁה הָא אֲפִתִי אֵיכָא הוֹרְדַת הַפְּבּוֹד וְחֲרָפָה לְבַהֲכ"נ זֹו שְׁעוּבֵר לְפָנָיו מִשׁוּם דְּפּוֹחַת כְּבוֹדוֹ דְּבָרוֹב עִם ה"מ א"ו ש"מ דְּבָזָה לִיכָא הוֹרְדַת כְּבוֹד וּכ"מ בַּמ"א כְּמָה פְּעָמִים דְּבַכָּה"ג לֹא מִיקָרֵי הוֹרְדָה מְפֻבְּדוֹ וְכֵן נְהוּגִין בְּכָל עָרֵי הַגּוֹלָה לְבָנוֹת שְׂנֵי בְּתֵי מְדַרְשִׁים נוֹסֵף זַע"ז בְּאֵין חוֹלֵק אִף בְּנוֹדָי יָפָה דְּבָרוֹ הַגָּאוֹנִים נ"נ זִלְה"ה רַבּוּתִי הַגָּאוֹן הַחֲסִיד הַקְּדוּשׁ מְבַעֲלִז וְאַחֲיוֹ הַגָּאוֹן הַקְּדוּשׁ מְקַאֲמִינְקַע שְׁבוּזָה"ז מְכַמָּה טְעָמִים יֵשׁ לְמַנּוּעַ מִלְּהוֹסִיף בַּהֲמ"ד וְכֵן בְּעֵינָי זֶה שְׁמַעֲתִי מֵאַדְמו"ר הַקְּדוּשׁ אַבִּיר הָרוּעִים מְרַאפְטְשִׁיץ זִלְה"ה וּבַפֶּרֶט בַּקִּצָּת חֲשָׁשׁ

גם הריב"ש [בתשו' רל"א ורנ"ג הביאו המ"א בסי' קנ"ד ס"ק י"ט] אוסר כמבואר
בתשובה שם דברי ידידו מחו' חפץ בשלומו ובשלום יקרת תורתו: סימן כב רב שלום
וברכה דלהרב החריף ובקי הנגיד המפן' מו"ה שמואל נ"י: שאלה גביר אחד בנה זה
שנה דאמפף מיהלע לעשיית קמח וכתישת הלוא מה שגזרף להגארב פאבריקען שלו
וצריף שיהי' לו לכה איין מאשיניסט אויבער מילנער ואינטער מילנער ועוד שנים עשר
גינזעלין שיעסקו תמיד במלאכה זו והמאשיניסט עם המילנערס המה שכירי שנה
ומקבלים כ"א סף שמונה מאות זהו' לשנה וגם א' פראצענט נוטצען מהרינוח שתעלה
הרתיים ויוכל להעלות על שכירתם בכדי שהמה ישלמו לכל שארי הגינזעלין ורתיים
הלזו עומדת בגינה אשר מגינה זו יש פתוחים לחצר ביתו שדר בו ובעליית הרתיים איפא
ב' חדרים אשר בהם דר עפוי"ם המאשיניסט והנה היא עומדת בסוף הגינה אשר מצד
אחד היא ברה"ר ושם ג"כ החנות מעהל פארשלייס לרה"ר שיהא פתוח כל ימות החול
ע"ש גיסי נ"י והוא בעצמו עם ב"ב יהיו בחנות הלזו ועתה נפשי בשאלתי האם רשאי
להניחם שיעשו מלאכתם בשבת כי בזה הביתול ביום א' עולה להפסד רב מלבד
שההוצאה בזה עולה ליותר מחמשים אלפים מ"כ אלא שיצטרף לשלם ג"כ לכל אלו
הפועלים מרובים בחנם וגם בקל הדאמפף מיהלען בכל המקומות שהם אינם שובתים
אפי' בימי חגיגה זולת ב"פ בשנה פידוע וגם זאת לדעת שבאם לא יעשו בשבת אזי גם
הנכרים לא יניחום לעשות מלאכתם ביום א' ובעמידת ב' ימים איפא ג"כ זולת הפסד
הפועלים המרובים ג"כ חשש הפסד הפלים וקמח שאם יתקרה הדאמפף קעסיל עם שאר
הפלים וקנים וכדומה אזי נדבק בהם הראסט ויוכלו אח"כ בהתחמם להתבקע והאויבער
מילנער אומר שבאיכות הקמח איפא ג"כ ע"י עמידה יום ויומים הפסד רב למאד ועתה
מה דינו: תשובה מכתבו הגיעני ומחמת טרדומי נתאחר תשובתי ע"ע והנה לפ"ד זה דבר
פשוט ומבואר דדבר שהעכו"ם עושה אדעתא דנפשי' שמותר לישאל אפי' שנעשה
בשבת ולא אסור משום מעשה שבת כמבואר בהד"ו בהר"ן ו"ל מביאו ב"י ריש סי' רמ"ג
ו"ל וכו' הר"ן מהא שמעי' דכיון שיש לעכו"ם חלק בפירות השדה אעפ"י שישאל נהנה
ממלאכת שבת מותר דכיון דכולה מלאכה רמי עלי' דעכו"ם כי קעביד עכו"ם אדעתה'
דנפשי' קא עביד והנאת ישראל ממילא אתי' הלקף שרי עכ"ל וגם ברש"י ספ"ק דע"ז
(כ"ב ע"א) בד"ה לסיועי סייעי' ו"ל (הלפך) [הותנה] לכתחילה מותר אלמא פי ליפא
איסור שליחות דמלאכה שרי ואע"ג דמטי הנאה לישאל עכ"ל ולא אסור רק היכי שהוא
שליחו בדבר זה שיעשה בשבת אפי' שהעכו"ם עושה בשביל שפרו מ"מ הוא שליח
הישאל לעשות בשבת ובאם אינו מקפיד עמו מתי יעשה ורק שנותן לו איזה מלאכה
לעשות והעכו"ם עושה בשבת מותר כמבואר במתני' פ"ק דשבת דף יז ע"ב] פי עכו"ם
אדעתא דנפשי' עביד (ובזה לית מאן דחולק) והנה קבלנות מקרי עכו"ם אדעתא דנפשי'
קעביד ומותר מן הדין ורק דאסור מפני מראית עין והנה הגם שיש מהפוסקים דבדרבנן
לא שייך מפני הרואים יענין בט"ז [סי' רמ"ו סק"ג] אף זה ודאי בקאן אסור לשכור
עכו"ם אפילו בקבלנות מפני מ"ע כמבואר בפשטא דסוג' ומלאכת מחנך אפילו בביתו
של עכו"ם אסור כמבואר בש"ע סי' רמ"ד ס"ג] ואסור ח"ו מלומר שאין הלכה
פהירושלמי בזה כיון שהובא דבריו בש"ע [הנ"ל] להלכה ובדאי אסור מפני מ"ע בכל
גונוי ואפי' שיהי' פתח הגינה סתום מ"מ הפל יודעים מסתמא שזה הרתיים של יהודי

ומה שמבואר באחרונים לפרסם הדבר בערכאות זה לא נתחנןר בעיני דדבר הנראה בחוש דזה דבר המפורסם להמון פולם בין יהודים וזולתם (שלהרמב"ם ז"ל עיקר הוא מפני העכו"ם) שהרחים של פלוני ומה שהתנה באיזה אופן עם בעל המלאכה זאת לא ידוע רק למי שיש בו קצת הבנה בעניני המסחר כזה אבל המון העם אם יראו בשבת עושה מלאכה ברחיים יאמרו פולם בין יהודים וזולתם שיהודי עושה מלאכה בשבת יידע מעכ"ת שכל ההיתרים כזה לא נתחנןרו בעיני דאינם רק היתר בדברים אבל החוש יודע שאינו פן וס"ס הכל ידעו ויאמרו היהודי עושה מלאכה בשבת עפ"י שלווחיו בעל מלאכה ואם פי אני התרתי במדינתנו ולקצת נגידי מדינתכם לשפור הגיט ולעבוד בו בשבת ברחתי הטעם בתשובה דעיקר הטעם שלי הי' בראותי בעוה"ר חילול שבת בפרהסי' ואם מהם שפותבין שטר מכירה הי' שלא פדין פי נעשה ע"י הדיוטות ולכן הארכתי בתשובה דדמי להא דגיטין ל"ח] דכופין אותו לשחררה כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר ועפ"י שיטות הראשונים אשר שם בסוגי' דהיכי דשכיח הפרצה מותרים לעשות איסור קל שלא לבוא לאיסור חמור ולזה בראותי פי באים ח"ו לידי איסור דאורי' בשביתת בהמתם וכדומה התרתי למפור עפ"י שטר מכירה שתקנתי בעוה"ר נוסח נכון לפל הדיעות ובלא הערמה ניקרת וגם זאת לא עלה על לבי לעשותו רק אחר שפבר הותרה מגאוני זמנינו במדינתנו מפמה שנים ואני בסביבותי לא רציתי להתיר ורק ברבות הימים ראיתי הפרצה מתרבה בפרט שיש להם לתלות במה שהגדולים התירו וכתבו שטרי מכירות שאינם פלום סמכתי על עת לעשות לה' ה"ת ובפרט שפבר נתפרסם הדבר שהוא בשכירות ועומד לשפור שוב ל"ש מ"ע ולכן התרתי לאנשים המונים מחזיקי הגיט אבל לאיש ידוע לירא ה' שמוחזק שלא יעבור מכפי שיורו לו אני אוסר לעבוד בהגיט ע"י שטר מכירה בשבת ורק מה שנוגע לתשלום האקציו בי"ש יש להתיר דהוי ממש דינא דמוכס [בס"ס רמ"ד] ז"ז אין שום היתר אצלי למ"ע: אף עכ"ז אם הדבר הפסד גדול שא"א לעמוד בו וגם פי לפ"ד שעכשיו שידוע לכל בית ישראל שיש לדבר זה היתר וכאשר עושין בכמה ענינים וההיתרים ידועים פמעט לכל שעכ"פ יש היתר עפ"י דין וגם פי מעכ"ת פתב שידוע לכל שפכל המאשין יש להבעל מלאכה חלק א"כ דמי ממש להא דאם נתפרסם שעומד לשפור שרי אפילו במרחץ ולכן אם הגדולים התירו עפ"י אופנים שהבע"מ ישנוה עם הגיזעלין שיהיו שכורים אליו לא להישראל והוא נוטל חלק בגוף הקמח גם אני מסכים עמהם ילפלפל בדבריו הנחמדים אין הזמן גורם שעלי עתה טרדות משונות ופני ה' להוציאני לשלום מפגעי הזמן בעוה"ר וד' הטוב ירוח לי ולכל זרע ישראל פנפש ידיו דו"ש ליל ב' וארא תרכ"א: סימן כג לכבוד ידי מחו"ה הרב המאה"ג העסיד בש"ק חו"פ מו"ה יהושע העשיל נ"י אבד"ק טלוסט יע"א: בגידון העושי י"ש בשבת הנה בודאי בכאן דמי ממש למכס [בסי' רמ"ד] שהמעות מזומן לפניו שמפסיד מעות פכיסו בחנם דמי האקציו ומתוך שאין אדם עומד על מזונו יוכל לבוא לידי איסור תורה שיעבור על שביתת בהמתו שהוא דאורייתא וגם הטעם השני דהוי פמציל שייך ג"כ כזה וא"כ ודאי מותר ע"י היתר באיזה היתר הנכון וכל ההיתרים שכ' מעכ"ת ומהם מבוארים בספרי האחרונים לא ישרו בעיני פי הלא נהי דיש להעכו"ם האומן או להשררה חלק א' ממאה מ"מ שארי הערלים המסייעים אינם עושים רק על דעת הישראל שידועים שהעסק שלו והוא משלם להם וע"כ לא מהני בשותפות עם

עפ"ם רק גבי שדה שהוא עוסק בעצמו שעושה אדעתא דנפשי' כמבואר בש"ע [רמ"ה] אכל בנ"ד עפ"י רוב בעה"ב שזכר עבדים לסייעו ונוטלים שזכר ממנו וגם הבהמות מה מהני ההפקר שיהי אינם מפקירים רק לעשות בהם מלאכתו שהרי להעפ"ם חלק מעט מן המעט ולא יעלה ע"ד שום ב"א שיוכל ישראל להפקיר בהמתו שיעשה בהם עפ"ם מלאכת הישראל נהי שעפ"ם עבד אדעתא דנפשי' מ"מ הבהמה אינה שוכת' ממלאכת ישראל וא"ת שפבר הפקירה הא באמת אינו רשאי להפקירה שלא יעשו בו מלאכתו וז"ב וגם אינו הפקר כלל שהרי מפקירה לצורך מלאכתו והרבה היתרים הי' לפני ולא ישרו בעיני רק באופן שישפיר כל העסק להנכרי והבהמות ומסור לו לחלוטין והאיך יהי דבר זה המצאתי בעזה"י נוסח שטר מכירה המועיל לכ"ע ואין זו חשש הערמה וא"כ לא נשאר לנו רק מ"ע וזה הותר מגדולי הראשונים וכן נפסק בש"ע גבי מקס בסי' רמ"ד] להיתר ולית מאן דפליג והאקציו דמי ממש למקס ולכן מותר להשפיר עד"ז ומחמת טרדותי קצרתי והי' שלום וברכה פנפנ' ידדו דש"ת בלונ"ח ה' תשא תרכ"א: סימן כד לה"ה הרב הקריף ובקי וכו' מו"ה מיכל נ"י בעיר ביליטין: שאלה בעיר ביליטין אשר אין שם מקנה לטבילת נשים ועי"ז יוכל לבוא לכמה קולות פיון שצריכה אשה לילך דרך רחוקה לטבול והנה פעת נדכו לב איזה גידים מנהיגים לבנות מקנה אף הי' דרך הממוצע לבנות מקנה שיתנו פמה אלפים ר"כ לאחד מנגידי העיר והוא יבנה בנין אדיר בחצרו וגם בית הטבילה מהודר יבנה שם והנגיד הזה השווה עצמו עם אומן נכרי שישלים לו הבנין בקבלנות סוף מסויים והאומן יוכרח לבנות בשבת מחמת הפועלים הרבה אשר לו ירבה שזכר בטילה אם לא יבנה בשבת ואם לא יורשה לבנות בשבת יבטל העסק הבנין מפל וכל וע"ז שאל השואל אם מותר לבנות בשבת ע"י קבלנות הנ"ל: תשובה הנה ידוע דברבים לבנות יש פמה דיעות [עיין מ"א רמ"ד ס"ק ה'] אף במקום פסידא התירו הפרושים כמבואר בתפארת צבי מביאו בשער (אפרים) תשובה] שבש"ע של הגאון בית אפרים בסי' רמ"ד אולם בנ"ד אין פאן רבים כלל דהא היחיד המשפיר את המקנה הוא הבונה את כל המבצר והפל שלו ולכן אין לדבר מהיתר זה כלל פאן ורק לפי מה דמבואר בש"ע ס"ס ש"ו וז"ל מי ששלחו לו שהוציאו בתו בשבת להוציאה מפלל ישראל מצוה לשום לדרך פעמיו להשתדל בהצלתה ויצא אפילו לחוץ לג' פרסאית ואי לא בעי פייפיון לי' עכ"ל ובסי' שכ"ח סעיף יו"ד כתב וז"ל מי שרוצים לאגסו שיעבור עבירה גדולה אין מחללין עליו השבת כדי להצילו עכ"ל ולכאורה דבריו סותרים זא"ז ומתרץ הט"ז וכן הב"ח ז"ל מביאו המ"א [שם] דבסי' ש"ו שרוצים להמירה מותר לחלל כמו בפ"נ מוטב שיחללו שבת א' משיחללו שבתות הרבה אבל בסי' שכ"ח מיירי ברוצים לאגסו לעבור עבירה גדולה ואגסו רחמנא פטרי' אין לחלל שבת בשביל זה והק' המ"א ז"ל דהא בהד"ל כתב הרמ"א ז"ל בסי' שכ"ט ס"ח וז"ל ועיין ס"ס ש"ו מי שרוצים לאגסו אם מחללין עליו שבת עכ"ל אלמא דבסי' ש"ו ג"כ מאגסו מיירי ולפענ"ד דגם דעת הט"ז ז"ל דסי' ש"ו איירי שרוצים להמירה לצמיתות דאז נהי שהשתא היא אנוסה אף הרי תשאר בהמרתה וממילא תעשה בנדון ולפיכך מותר לחלל שבת א' אבל בסי' שכ"ח דמיירי בפ"א שרוצים לעבור באגסו עבירה גדולה אסור לחלל שבת וז"ב דאגסו רחמנא פטרי' והמ"א ז"ל מפרש דברי הש"ע דדוקא משום איסור ע"א מותר לחלל שבת א' כדי שלא לעבוד ח"ו פמה פעמים אבל משום פ"א אפי' להמיר לו

הותרו לחלל שבת דמחלל שבת כע"א ונ"ל שם וא"כ אם רוצים לאונסה לעבירה אחרת אפי' לעבוד ע"א פעם א' אין מחללין עליו שבת במלאכה דאור' דמחלל שבת פועבד ע"א כדאי בעירובין ס"ט עכ"ל והנה לפי"ז נראה שלעגנון שאר איסורים אסור לחלל שבת שהוא כע"ז ולא אמרינו בי' שיעבור כדי שלא יעבור איסורא רבה אף אאל"כ דהא דין זה נובע מדברי התו' ז"ל שבת (דף ד' ע"א) ד"ה וכי כו' ונ"ל והא דתנו בהשולח מי שחציו עבד וחקציו ב"ח כופין את רבו ועושה אותו ב"ח ואע"ג דבהאי פרקא אר"י פל המשחרר עבדו עובר בעשה דלעולם בהם תעבדו שאני פ"ו דמצוה רבה הוא פדמשני התם בר"א שזכנס לבהכ"נ ולא מצא שם עשרה ושחרר את עבדו להשלימו לעשרה מצוה דרבים שאני ועי"ל דדוקא היכי דפשע קאמר וכי אומר' לו לאדם חטא בשביל שיזכה חבירו וא"ש ה' דאמר' בריש תמיד נשחט דאמי עשה דפסח שיש בו פרת ודחי עשה דהשלקה וקא עברי פהנים בעשה דהשלקה ומקריבים למחוסר כפורים כפרתו כדי שיביא פסחו וכן בפ"ב דעירובין פהו שגמץא בו יבילת חבירו חותכה לו בשנינו אע"ג דהוי שבות וגבי חצי שפחה וחקצ' ב"ח שנהג בה מנהג הפקר וכפו את רבה משום שהיתה מחזרת וממציאה עצמה לזנות ודמי לאנוסין והוי גמי כמצוה דרבים עכ"ל הרי דאפי' לחלל שבת התירו משום שלא יבוא לידי איסור גדול היכי שלא פשע חבירו וכ"ת שם הוא לחלל שבת באיסור קל להציל חבירו מאיסור חמור דשבת דגדול חומר איסור שבת פועבד כו' ולכן עושין איסור קל דשבת להציל מאיסור חמור דשבת אבל לעגנון שאר איסורים לא מחללין שבת אפי' באיסור קל להציל מעבירה גדולה זולת שבת דז"א דהמענין בתו' שהביאו ראי' לדבריהם מר"א ומדפ' וא"א דיש חילוק ביניהם הא שפיר י"ל דבשבת אין מחללין פלל אפי' קל נגד חמור משום חומר איסורו ומאי ראי' שארי איסורים לעגנון שבת וכן פל השקל' וטרנ' שבתו' שם נראים דשבת דמי לכה"ת דמחללין בקל נגד חמור ולכן נראה דגם פנונת המ"א לא בא למעט שאר עבירות אפי' אם חלילה ישמקע בהם אסור לחלל שבת דז"א דהחילוק הוא רק אם לפ"א אנסהו לעבור אסור לחלל שבת להצילו אבל אם ישמקע ח"ו אפי' בכל עבירות מותר לחלל שבת כדי שלא ישמקע בעבירה פל ימיו (ובפרט באיסור דרבנן חלק הא"ר על המג"א) וכ"נ שהבין הא"ר דברי המ"א וגם פתב הא"ר בסוף דבריו ונ"ל למצוה דרבים חוטאים כדי שיזכה עכ"ל ויענין (בתנ"ש) בתשו' נחלת שבועה סי' פ"ג] הרי מפל הנ"ל דבנ"ד דאיכא חשש סרף טבילות פידוע בעוה"ר בטלו טבילות נדה וזה לא מיקרי פושע כמש"כ בשבת הנ"ל דע"י פתוי נחשב פשוטג ה"נ בעוה"ר בזה"ז אם אין מקנה בעיר שכיחי הרבה להקל בפיתויים פידוע לכל והוי כמו שוגגת ומותר להציל באיסור דרבנן כי ידוע דאם לא עכשו ישמקעו באיסור ח"ו פל ימיהם ולכן מותר לבנות בלא שום פועולה אחרת ורק מחמת חשש אפקירותא דשכיחי בעוה"ר דעתמי נוטה שיעשה השוכר המקנה עם האמן הנכרי הבונה שיעשה עמו לפני הנאטאר הנקרא פערטראג שהיהודי נותן לנכרי הפלאטין בעד כף וכף והנכרי מחייב עצמו להעמיד בגין כפי הציור שפידו בעד כו"כ ואם יגמור הבנין מחויב הישראל ליתן בעדו סף כו"כ בעד הקרקע והבנין ואם לא ישלים הנכרי הבנין יתן קנס סף כו"כ והקרקע ינחלט להנכרי והי' שלום ד' ער"ח אדר תרכ"ג פה צאנז: סימן כה להרב המאה"ג החסיד המפורסם מו"ה אברהם מנחם מניס חנליש אבד"ק פעלשטין יע"א: בנידון שאלתו אם מותר לרופא ישראל לחלל שבת לא"י הנה

זה פשוט באחרונים דבדבר שבות מותר כ"כ בכה"ג ובתוס' שבת [סי' ש"ל סק"ה] והפרמ"ג (שם בא"א סק"ה) הניח בצ"ע אבל ונדאי פשטא דסוגי' נראה דבדרבנן עושין משום איבה אף בדאורי' לא מצינו שמחללין רק משום פ"נ ברי לישראל אבל משום חשש שנאת הא"י לא מחללינן שבת באיסור דאורייתא ולהקזיז דם הוי דאורייתא ואפ' להניח מה שקורין זאלב להוציא דם לכמה שיטות אסור דאורייתא פמבואר במ"א סי' שכ"ח [ס"ק נ"ג] (וש"ל) [ושל"ב סק"ג] אבל להקזיז דם לרפואה לכל השיטות אב מלאכה הוא ורק עפ"י פלפול של הבל יוכלו לומר שאינו אב מלאכה אבל לא לאמת ויענין במ"א ובח"מ [תכ"ד] גבי חובל בשבת וגם העמדת עליונות לרוב שיטות דאורייתא פמבואר במ"א ז"ל סי' (ש"ל) שכ"ח הנ"ל] ולכן בנדאי יש להחמיר אף המנהג ברופאים שמקילין ושמעתי שהוא מתקנות ארצות להתיר להם אבל לא ראיתי זה בספר: סימן כו להרב המאה"ג הקריף ובקי החסיד המפורסם כש"ת מו"ה יעקלי ג"י ראב"ד דק' אושפצין יע"א: מכתבו הגיעני ורציתי להשיב תיכף מפני הפבוד אולם ידוע לכת' גנדל טרדומי ונתוסף חולשת פחי ונשפח הדבר ממני ועתה פבוא מכתבו שנית אמרתי להשיב מפני הפבוד והנה פפי המבואר במכתבו הקודם שפן דרוף להשפיר מרחצאות באותן המקומות בנדאי מותר להשפיר לנכרי עפ"י היתרים המבוארים בש"ע: ומה ששאל אודות המקנה בחמין לטבול בליל שבת באמת עפ"י דין נ"ל דאסור וכן נ"ל שכ' בנ"ב מ"ת לפי זכרוני כי כעת אין הפנאי לחפש אף הסד"ט [ס"ס קצ"ז] מיגל אף אין להאריך בזה פיון שפן נהגו גדולי דורינו היתר בזה והנח להם לישראל אבל להשיב מים חמין בשבת נ"ל דבנדאי אסור ולא ניח להם הגם ששמעתי מורין היתר גם בזה אף נכון הדבר שלא לנהוג קולא בזה להחם חמין למקנה בשבת הנלענ"ד כתבתי והי' שלום דברי ידידו דו"ש ירח מנחם תרכ"ד: סימן כז להרב כו' מו"ה יהודה יונה נ"י דאמעניטץ מק' איסטריק: מכתבו הגיעני בשתי שאלות א' אף להתנהג פונדק במאכלי עפ"י ולבשל להם בשר טריפה והדין פשוט לאיסור בב"י סי' קי"ז ובפר"ח וגם בשר אחוריים אסור חדא שאינו נמלח ודם שבישל נהי שהוא מדרבנן מ"מ מצינו שהחמירו בו פבדאורייתא וכמבואר במנחת יעקב ובפר"ח ותו שיוכל להפשל בו ב"ב פיון שאינו ניפר וכמבואר בפ"ת סי' קי"ז [סק"ו] וכן בסירקא שכ' מעכ"ת להתיר במקום שאינו אסור מדאורייתא ולפמ"ש לא מהני היתר זה ותו דהאינדנא מסירין פל הסרכות ובדקין א"כ פיון שבצבצה בנדאי טריפה ולא ספק ולא תלינן דמחמת המיעוץ נעשה וגם פי לא ניתן דבר זה לפחותי ערוף לחלק בין דאורי' לדרבנן ואין שום היתר רק ע"ד שראיתי נוהגין ששוכרין שפחה והיא תבשל אבל הישראל לא יהי' לו עסק פלל בזה ורק יקנה העפ"י ב"ב או שהישראל ילוה לו מעות שהעפ"י יקנה לעצמו ולבשל בשביל עפ"י וישנה עם השפחה שבעד סעודה אחת תקח השפחה פ"ך וכ"כ בעד הבשר וטרחתה והפונדק יקח בעד שאר הסעודה כו"כ וזה היתר פשוט: גם מה ששאל מה לעשות בשבת במקירת שחת וכדומה הנה אין תקנה רק למפור לעפ"י באג"ק ובכסף ויתנה שגם בכסף לחוד יקנה וגם יעשה בו העפ"י הגבחה ואח"כ מותר לעפ"י הנה למפור וכמבואר בש"ע רנ"ב שאם יחד לו מקום מבע"י מותר שהגם שהמ"א ז"ל מחמיר מ"מ בכה"ג שקנהו העפ"י ב"ב בק"ג מע"ש נדאי אין שום איסור ואפ' המ"א ז"ל מודה בזה וענין ב"ב אפרים ומשום מ"ע ג"כ לא שייך דלא מצינו שאיסרו לישראל להשפיר חצירו ולדור עמו משום

שְׁהַנְכָרִי יַעֲשֶׂה מְלָאכּוֹת וַיַּחֲשְׁדוּ לְיִשְׂרָאֵל וְלָכֵן לַפְעַנ"ד אִם מְכָרוּ לַהֲנַכְרִי קוֹדֵם שְׁבַת כּו"כ שַׁחַת וכו"כ שְׁבוּלָת שׁוּעֵל וְהַעֲפוּ"ם יַעֲשֶׂה קִנְיָן פּנ"ל וְדַאי מוֹתֵר לְהַעֲכוּ"ם הַקּוֹנֶה לַמְּפֹרֵשׁ בְּשֶׁבֶת: סִימָן כח לַהֲמו"צ דק' גְּלִינָא: קִבְּלִיתִי מִכְּתָבוֹ וּבְאַמַּת אֵינֹנִי מוֹפְנָה מִפֶּל צַד אִף לְמַעַן פְּבוֹדוֹ לְקַחְתִּי מוֹעֵד לְעֵינָי בְּהַשְׁאֵלָה אִם מוֹתֵר לְטַלְטֵל בְּגִנְיָה יוֹתֵר מִבֵּית סְאִתִּים וּבְתוֹכָהּ גִּזְרַע פְּרָחִים וּמִינֵי יִרְקוֹת שֶׁל בְּשָׂמִים בְּצַבְעִים שׁוֹנִים לְהַתְעַנֵּג בְּאוֹיָרוֹן בִּש"ק וְהִנֵּה בְּעֵינַי כ"ת פְּשוֹט לְהַתִּיר דְּהָא עֵינָר הַטַּעַם שֶׁהַזְרָעִים מְבַטְלִין הַדִּירָה מִשׁוּם שְׂאִין זוֹרְעִים בְּמִקוֹם דִּירָה אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאֲדַרְבָּה דְרָף הַשָּׂרִים לְזָרוּעַ בְּחֶצֶר פְּרָחִים כִּזְהָ שְׁפִיר לֹא מִיְבַטֵּל הַדִּירָה בְּאוֹתָם הַזְרָעִים שֶׁהֵם לְהַתְעַנֵּג בְּחֶצְרוֹת דִּירָתוֹ וְגַם צִינְרָף דַּעַת הָרֵא"ש עִירוּבִין כ"ד] שְׁמֻסְנֶפֶק בְּחֶצְרוֹת אִי נִתְבַטֵּל הַדִּירָה ע"י זְרִיעָה וּלְפַעַנְד"נ דַּא"א לֹמֵר כָּלֵל שְׂמִינֵי זְרָעִים יָפִים לְמַרְאֵה וְרִיחַ לֹא יְבַטְלוּ הַדִּירָה דַּא"כ מֵאֵן מְפִיס בְּזְרָעִים דִּישׁ ג"כ הַרְבֵּה מִינֵי זְרָעִים שֶׁזוֹרְעִים אוֹתָן לְנוֹי כְּמוֹ מִינֵי שׁוֹשְׁנִים וּכְשׁוֹת שֶׁהוּא נֶחְמָד לְמַרְאֵה יְרוּקָתוֹ וּמְשִׁיכָתוֹ מְצַמִּיחָה לְמַעֲלָה וְכֵן בְּמִינֵי פוֹלִין יֵשׁ הַנְּקָרָאִים פּאֶסְאֵלִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם פְּרָחִים צְבוּעִים נֶחְמָד לְמַרְאֵה וְכֵן כְּפֹה מִינֵי זְרָעִים וְזוֹרְעִים מֵהֶם שְׂדוֹת שְׁלִימוֹת וְיֵשׁ כְּפֹה ב"א שֶׁזוֹרְעִים רַק לְנוֹי וְכִי גִימָא שְׂאוֹתָן מִינֵים לֹא מְבַטְלִים הַדִּירָה וְגַם בְּמִינֵי אֵילָנוֹת יֵשׁ כְּפֹה מִינֵי אֵילָנוֹת שְׂאִין לְהֵם צֶל גְּדוּל וְאִין דְרָף ב"א לְהַסְתוֹפֵף תַּחְתּוֹ וְכִי גִימָא שְׂבָאָמַת אוֹתָן נְטִיעוֹת מְבַטְלִין הַדִּירָה גּוּפָא זֶה לִיתָא דַּא"כ לְמָה אֶמְרִי בִּש"ס וּפּוֹסְקִים סְתָמָא גִזְרַע רַבָּא אֶסוּר גִּיטַע מוֹתֵר הו"ל לֹמֵר וּלְחַלֵּק אִם זָרַע אוֹ נָטַע שְׂאִין דְרָף לִב"א לְהַסְתוֹפֵף תַּחְתּוֹתָיו מְבַטְלֵי לְדִירָה וְאוֹתָן שְׂדָרָף ב"א לְהַתְעַנֵּג בָּהֶם אִין מְבַטְלִין וְאִין חִילוּק בֵּין זְרִיעָה לְנְטִיעָה א"ו מְלִתָּא פְּסִיקָא נְקֻטוּ חו"ל דְנְטִיעֵי שְׂדָרָף ב"א לְנוֹטְעֵן בְּחֶצְרוֹת דִּירָתוֹ לֹא מְבַטְלֵי דִירָה אֲבָל זְרָעִים שְׂאִין דְרָף ב"א לְזוֹרְעֵן רַק קֶצֶת מִינֵים לְוֹקָחִים הַשָּׂרִים וְנוֹטְעִין לְטִיִּיל זֶה לֹא מִיקְרִי דִירָה וְגַם בְּאַמַּת בְּמִדִּינַתְנוּ אִפִּי אֲצֵל שָׂרִים הַגְּדוּלִים עוֹשִׂים הֵנִי מִינֵים לֹא לְטִיִּיל וְלְהַלְוֵן בָּהֶם בְּבֵית סָאָה רַק קֶצֶת לְמַרְאִית עֵין וּבְאַמַּת כֵּן הִי בִימֵיהֶם כְּמִבּוֹאָר ב"ב פ"ק [דף ו' ע"א] יַעו"ש גְּבִי הַמְשָׁפִיר בֵּית (לְדִירָה) לְחַבְרֹוּ בְּבִירָה] יַעו"ש [ע"ש בְּרִש"י ד"ה אֲבָל בְּתַרְבִּיץ וְלָכֵן זֶה וְדַאי מְבַטֵּל הַדִּירָה שְׂאִין עָלָיו שֵׁם דִּירָה.

וּמָה שְׂנַשָּׂא מְשָׁלוּ שֶׁהַמְכָּנִים לְבֵיתוֹ עֲצִיצֵי נְקוּב שֶׁיְבַטֵּל דִּירַת בֵּיתוֹ נַעֲלָם מִמֶּנּוּ דְבָרֵי ש"ס עִירוּבִין ע"ח ע"ב] הַמְמַלָּא בֵּיתוֹ קֵשׁ וְכָרִים וְכֶסֶתוֹת כּו' כִּי מִש"ס הַנְּ"ל יִרְאֵה דַּאֲשֶׁר הִי לְצַחוּק בְּעֵינָיו הוּא מְלִתָּא דַּאֲשֶׁמְעִינּוּ בִּש"ס וּבְטַעְמָא דַּאִין אָדָם מְבַטֵּל בֵּיתוֹ בְּדָבָר הַמְטַלְטֵל וְלָכֵן לְדַעַתִּי בּוֹדַאי אֶסוּר לְטַלְטֵל בְּיוֹתֵר מִבֵּית סְאִתִּים פּנ"ל פְּשוֹט וְכֵן מְצַאֲתִי בְּדָבָרֵי הָרִיטְב"א עִירוּבִין דָּף כ"ג ש"כ וְנ"ל בַּד"ה קַרְפָּף וּלְהַכִּי נְקֻטִי גִינְיָה וְלֹא נְקֻט שְׂדָה לְאַשְׁמְעִינּוּ דְגִינְיָה לֹא הֵנִי לְדִירָה אִפִּי הוּא אֵלָנוֹת הָרִי פְּדָבְרֵי וְדְבָרֵינוּ מְבּוֹאָרִים בִּש"ס וְעֵינָן בִּב"ב [דף ס"ח] בְּהַמּוֹכֵר עִיר דְמַמְעֵט בִּי בְּאִגִּי וְכָתְבוּ שֵׁם (הַתּוֹ) (הַרְשָׁב"ם) דְּבַגְיָנָה דְרָף לְטִיִּיל לְפַעֲמִים וְאֶעֱפִי"כ אֶמְרוּ בִּש"ס גִּזְרַע רַבּוֹ הָרִי הוּא פְּגִינָה הָרִי בְּהַדְלִי שְׂגִינָה אֶסוּר בְּכָל גּוֹנוֹי אִף גִּלְעַנ"ד שְׂנַמְצָא הֵיִתֵר לְחַלֵּק בְּקִנְיָם פְּחוֹת מַג' וְשִׂינְיָה מִיעוֹט הַחֶצֶר דָּאז לִיכָא שׁוּם אִיסוּר.

עוֹד אוֹדִיעַ כִּי אִם צַד הַפּוֹתֵל שֶׁל הַזְרָעִים לְצַד חוּץ אֶסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ דְהוּי כְּפוֹתֵל הַעֲשׂוֹי לְנַחַת דַּאִינָה מְחִיצָה כְּמִבּוֹאָר גְּבִי לְיוֹרְנָא וְצָרִיף לְעֲשׂוֹת פּוֹתֵל זוּלַת פּוֹתֵל הִנֵּה כֵּן הוּא לַפְעַנ"ד בְּרוּר אִף מִי אֲנִי לְהַכְרִיעַ אִם גְּדוּלֵי הַדּוֹר יִתִּירוּ לָהֶם: סִימָן כט ה' וְיִנַּשׁ תַּרְכ"ז

להרב וכו' האבד"ק שאמלויא במדינת ז"ב: הגיעני מקתבו והנה ידע כ"ת שמאד הי' קשה בעיני להתיר וכמה שנים שגדולי מדינתנו התירו ובגלילותינו לא הותר הדבר כמה שנים וכל ההיתרים לא ישרו בעיני מחמת מ"ע ולאסור גם להעלות בערפאות בזמננו זה פאשר ראיתי שפן נכתב בפנקס ע"י המאנדאטאר אבל אין שום פירסום קול כלל והרבה עושים בערפאות נגד חובותיו ולא נשמע לשום אדם ובפרט שהוא לצחוק בעיני העכו"ם ולא יצא מחשד פידוע לרוצה האמת ולא ללקט ממ"ש בפסר ולכן לא הותר בגלילותינו לשום אדם אף לאחרי רואי שבאים לחשש איסור שביתת בהמתו ולכמה א"ד וגם ההפסד הוא גדול פעת אמרתי אל לפי להתיר ע"י איזה אופן שאין חשש במקרה כלל.

והנה מה שהמציא גדול אחד להיות שותף עם נכרי והינו שיש לעכו"ם פראצענט בהעסק והנכרי אינו משגיח על העסק כלל וזה ודאי אינו פלום דעיקר ההיתר בשותף שלדעתו עושה אבל בכאן פיון שהישראל הוא נו"נ והוא שוכר לבע"מ והפועלים אינם מפירים להנכרי השותף ודאי עושים ע"ד הישראל ולכן אמרתי אל לפי היתר ברור לכ"ע והוא דהנה מפני מ"ע פיון דבאים לאיסור רבא מותר לעבור על איסור ווטא וכמ"ש בשבת בריש מקילתא וגם מצינו פיוצא בזה שהתירו חז"ל בשביעית עיין בסנהדרין פז"ב כ"ו ע"א] וגם פיון דנהיגו פעת פמעט בכל המדינה [בשטר מכירה] ונהיגי להשפיר לעכו"ם הוי פמו שדה דלאריסות עבידא והארכתי קצת בפונג' דריש שבת ובשחרר עבדו בגיטין ל"ח] ועניני המכירה כתבתי נוסח פולל בין למכירה או לשכירות ועל זמן קאי על שכירות כו"כ לשנה ואם למכירה היינו מכירה לצמימות עלמין ולא נכנסתי בענין ממפר ליומא ולא למוכר לקמ"ד יום פי רציתי לעשות הנוסח אליבא דכ"ע בפשיטות לרוב ראשונים ולכן מכירה פנונתי לצמימות ולא הוצרכתי לפרש פי בלשון ב"א סתם מכירה היינו לעולם וכן ראיתי כמה נוסחאות על שטר מכירה בפסח ונסתלק תלונה אחת ושאר לי מארי דתלי בוקי סריקי ומה שמפלפל בענין מ"ע כבר כתבתי דלכל ההתרים לא ביטל מ"ע ואפ"ה התירו לצורך שעה וגם פחתם סופר מיקל הרבה פידוע: ושאר פלפוליו במשפון ושאר ענינים לא רציתי לעיין בו פי אינו דומה נ"ד למשפונתא ובהד' מבואר שהוא מכר לו או השפיר לו לחלוטין בלא משפון ותנאי פלל ורק התנה עם העכו"ם שיהי' העסק במעות ההלואה ולא יפסיד העסק בענינים אחרים ולמען קיום דבריו קיבל עליו הנכרי שלא לעשות דבר בהעסק זולת רשות המלוה וביותר מנהו לסנטר ופקיד על הפל ולא למשפון נתנו פי הפל ברשות העכו"ם ובמה קנהו הישראל למשפון הלא לא משך וגם פסר אינו קונה שיהי' למשפון וגם ישראל מעכו"ם אינו קונה משפון ורק בדיבור אמר לו לאחר הקנן שיהא משועבד לאפותיקי לפרוע מהם אבל לא למשפון ונ"מ טובא אלו מת הנכרי לא זכה דאין בידו משפון ולא זכה רק פדי שיהי' ביד הנכרי] לפרוע חובו ואדרבה גילה דעתו שאפ' החצר יהי' של הנכרי ואגב' יקנה המטלטלין אג"ק ולכן אין דמיון למשפון כלל וגם לדין אה"ע סי' צ' ל"ד פאוקלא לדנא ואתמה הא זולת מ"ע שבת פפסח דמי (רק לענין שותפים בחצר) ובכל פסח מוכרים להעכו"ם והחצר ברשות ישראל ואפ' אם עשה באופן שלא יוכל הנכרי לעשות בו דבר בדיעבד הוי פמכירה וכמבואר בפ"מ [סי' תמ"ח במ"ז סק"ד] ולמה בשבת יהא אסור ואין לומר הא לכתחילה אסור בחמץ [התם] הטעם משום דניכר הערמה אבל בכאן דע"כ

צָרִיף לְהַתִּיר הַעֲרָמָה כְּדֵי דָלָא לִיתִי לִידֵי אִיסוּר דְּאוֹרְיִתָא] שְׂרִי אֲפִי בְּדָבָר דְּאוֹרְיִתָא אֲפִי לְאִיסוּר חֲמוּר וְכִמוּ שְׁמַעְרִימִין גְּבִי בְּכוּר וּמַעֲשֵׂר וְהִנֵּה בְּפִסְחָא מְקַרִי יוֹתֵר בְּרִשּׁוֹתוֹ שְׁחַמְזָא בְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְגַם מִתִּירִין אֲפִי לֹא נִמְכַר מְקוּם שְׁמוֹנָח עֵינִין בְּמִקְ"ח וְהַמְכִירָהּ הִיא הַעֲרָמָה וְאִין לְעַפּוֹ"ם בּוּ תְּפִיסַת יָד רַק הַקְּנָנִי וּבְכָאן הַעַפּוֹ"ם מְשַׁתְּמַשׁ בְּכָל הַבְּתִימִים וּמְטַלְטְלִין כְּרִצּוֹנֵוּ וְהַפּוֹעֲלִים נְשַׁפְּרִים בְּשִׁבְלֵוּ וְסַנְטָר הַיִּשְׂרָאֵל תַּחְתּוֹ עַפּ"י דִּינָנּוּ וְיָכוּל לְסַלְקוֹ בְּאִיזָה הַעֲרָמָה כ"ד וְהִינּוּ לִיקַח אִישׁ אֶחָד בְּטוֹחַ עַפּ"י ב"ד לְהִיּוֹת סַנְטָר יוֹכֵל עַפּ"י דִּינָנּוּ לְסַלְקוֹ אִם יִבְרַר עָלֵוּ קִצְתָּ הַעֲלָמָה וְלָכוּ בְּנֻדָּא אִין זֶה מְשַׁכּוֹן כָּלֵל וְלָכוּ אִין פְּלֻוּלוֹ נִוְגַע לִנ"ד וְלָכוּ לֹא בְּאִתִּי לְפַלְפֵּל בְּדָבָר שְׂאִינּוּ נִוְגַע לְדִינָא כִּי מְוַטְרָד אֲנִי בְּשִׂאֲלוֹת הַכְּרָחִיּוֹת אוּלָם הַמַּעֲיִין הֵיטֵב בְּדָבְרֵי יִרְאָה וְשִׁלָּא דִּיבֵר נְכוּנָה בְּכַמָּה דְּבָרִים אֲף מַה לִּי לְפַלְפּוּלוֹ הַהִיתֵר הוּא בְּרוּר וְהַסְפִּימוּ כְּמָה גְּדוּלֵי הַמְּדִינָה בְּזָה אֲף אִם גְּדוּלֵי אוּנְגָּאֲרִין עוֹמְדִים לְגִדּוֹר פְּרָצָה וְאוּלֵי ח"ו יִבָּא לִידֵי ח"ה מְבֻנְקָשִׁי לְהַזְהִיר אֲנָשִׁי גְּלִילוֹתֵי בְּשָׂמִי שַׁח"ו לְסַמְנָה עַל הַיִּתֵּר שְׁלִי כִּי אִין לְזָה רַק מְקוּמוֹ וְשַׁעֲתוֹ וְאִם חֲכָמֵי הַמְּדִינָה רוֹאִין לְאַסּוֹר אֲלֵיהֶם תַּשְׁמַעוּ וְכוּן כְּתַבְתִּי כְּזָה לְאִיזָה גְּלִיל בְּאוּנְגָּאֲרִין וְנָא מְאוּד שְׁלָא יִטְרִיד אוֹתִי עוֹד בְּזָה כִּי לֹא יִקְוָה עַל תְּשׁוּבַתִּי דְּבָר וּלְעַנְנִי דד"מ אִין חִילּוּק בֵּין שְׁכִירוֹת וּמְכִירָה בְּפָה אוּ בְּעַרְכָּאוֹת לְעַנְנִי תְּפִיסַת הַקְּנָנִי כִּידוּעַ וּמְקַרִי מִיַּנְדְּלִיךְ פַּעֲרַטְרַאג כִּידוּעַ וְהִנֵּה בְּזָה שְׁלוּם: סִימָן לְלִהָרֵב וְכוּ': מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְהִנֵּה מַה שְׁהִבִּיאוּ לוֹ שְׁטַר מְכִירָה בְּשָׂמִי לְמַפְּוֹר עַל לְמ"ד יוֹם זֶה לְהַד"מ וְלֹא יֵצֵא מִפִּי וְהַהִיתֵר הוּא עַד"ז לְמַפְּוֹר הַפֵּל בְּקַנְנִי הַמוֹעִיל לְכָל הַפּוֹסְקִים וְהַיִּשְׂרָאֵל יְהֵא רַק סַנְטָר עַפּ"י אֲנֹפֵן הַמְּבֻנְאָר שֶׁם בְּאַרְנוּכָה אֲף לֹא רְצִיתִי לְהַעֲתִיקֶם כִּי רַב אֶחָד מְאוּהָבֵי אֲשֶׁר בִּיקַשׁ מִמֶּנִּי הַעֲתִיק שַׁט"מ וְשִׁלַּחְתִּי לוֹ וְאַח"כּ בִּיקַשׁ מִמֶּנִּי לְאַסּוֹר לָהֶם כָּל הַהִיתֵרִים כִּי בְּאִים לְמַכְשׁוּלִים וְכוּן עָשִׂיתִי וְכַתְּבַתִּי לָהֶם שְׁהַזְרִנָּא בִּי וְלָכוּן אוּלֵי גַם בְּמְקוּמוֹ יְבוֹאוּ לְמַכְשׁוּל ח"ו וְלָכוּן מְנַעַתִּי מִלְּהַעֲתִיקוֹ אוּלָם בְּהִיתֵרִים דְּמַר רֵאִיתִי תִּינְוָהא בְּהִיתֵר הֶרְאִשׁוֹן לֹא יִדְעַתִּי בְּמָה יִנְכָּה הַנְּכָרִי בְּהַמְיִיִּשִׁין שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַגְּבָהָה לֹא אֲפֻשֶׁר בְּחֻבִּית גְּדוּל כְּזָה וְכִסְף אִין מְבֻנְאָר שֶׁם בְּהַהִיתֵר גַּם בְּאַמַּת מַה יוֹעִיל הַדְּרַאָהוּ הָא אִינְנוּ קוֹנְהוּ מְמַנּוּ כָּלֵל רַק מְחִיב עֲצָמוֹ לִיתֵן בְּעֵדוֹ כְּף וְכָף מְדוּת י"ש וְאִם גִּימָא דְקוֹנְהוּ בְּתוֹרַת דְּמִים בְּעַד כו"כ וְנוֹתֵן לוֹ דְּרַאָהוּ וְהַשְׂאָר זוֹקָף בְּמַלְנוּה וְא"כ מ"ש נְכָרִי הַמְּאַשְׁיִנִּיסְט וּמ"ש עַפּוֹ"ם אַחַר וְהַעֲרָמָה יָדוּעַ לְכָל וְאִם יִגְבִּיהוּ בְּשַׁבַּת לְקוֹנוֹתוֹ בְּהַגְּבָהָה זֶה הוּי כְּמַזְכִּיר לוֹ יוֹם פ' תִּקְנָה כִּי יָדוּעַ שְׁבִיּוּם אַחַר לֹא יוֹכֵל לְעַבּוֹד זֶה הִי"ש גַּם כִּי אִינּוּ מְכוּוֹן אֲז לְקוֹנוֹתוֹ רַק לְעַבּוֹד עֲבוּדָתוֹ בְּשִׁבְלֵי הַיִּשְׂרָאֵל וְאַפִּי חֲפִץ שֶׁל נְכָרִי אִיסוּר לְהוֹצִיאֻוּ לְנְכָרִי מְשׁוּם מְרַאִית עֵינִי לְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים [ע' בְּסִי' רַנ"ב ס"א] מְכ"ש שְׁמַקְנָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּבֵיתוֹ בְּשַׁבַּת בְּנֻדָּאֵי לְכ"ע אִיסוּר גַּם אִין דְּרַף הַמְּאַשְׁיִנִּיסְט שְׁיַעֲבּוֹד הוּא עֲבוּדָה כְּזָה רַק מְצוּה לְהַעֲרָלִים וְעַפּוֹ"ם לְעַפּוֹ"ם אִינּוּ שְׁלִיחַ וְיִשְׂאָר שֶׁל יִשְׂרָאֵל גַּם הַרְבֵּה מְלָאכּוֹת נַעֲשׂוּ בְּטָרָם מְכֻנְסוֹ לְיוֹרָה בְּהַגְּבָהָה כְּאֲשֶׁר נִרְאָה לִי לְפִי מַה שְׁהַגִּידוּ לִי מְלָאכָה זוֹ וְגַם הַהִיתֵר הַב' בְּהַבְּלָעָה זֶה נֻדָּאֵי נִוְדַע לְכָל דְּבַהֲבָלְעָה מוֹתֵר מִדִּין רַק דְּאִיסוּר כְּמַרְחֵץ מְשׁוּם דְּלֹא עֲבִיד לְאַרִיסוֹתָא רַק בְּמוֹכְסִין הַתִּירוֹ וְאִם נִדְמָהוּ לְמַכְס קֶשֶׁה הַדְּבָר כִּי מְפַל חֲכָמֵי דוֹרוֹת שְׁלַפְנִינּוּ נִרְאָה דְּאִין לְחַדֵּשׁ דְּבָר בְּזָה רַק מַה שְׁהֶם הַתִּירוֹ וְגַם כִּי הַפּוֹעֲלִים הַעוֹסְקִים בְּחֻטִּיבַת עֲצִים וּשְׂאָרֵי הַעֲנִינִים הִמָּה שְׁכִירֵי יוֹם לְרוּב וְהִמָּה עוֹשִׂים ע"ד בַּעַה"ב כִּי הוּא שְׁכָרָם וּמְשַׁלֵּם לָהֶם שְׁכָרָם וְהִמָּה לֹא יָדְעוּ מְזָה שְׂיִישׁ גַּם לְעַפּוֹ"ם חֲלָק בּוּ וְעוֹד כְּמָה תְּהִיּוֹת בְּזָה וְלָכוּן ע"ז נְאַמַר אֵל תַּצְדֵּק הַרְבֵּה וְלֹא נְחַמִּיר יוֹתֵר מְאַבּוֹתֵינוּ שְׁהַתִּירוֹ הַעֲרָמָה גְּבִי

מעשר אפי' מה"ת כמ"ש בְּהַדְלֵי בְּגִיטִין [דס"ה] דְּרַק מַחֲמַת קָטָן תִּירָצוּ דְּהוּא מְדַרְבְּנָן אֲבָל בְּגִדוֹל מַה"ת מְהַנִּי הַעֲרָמָה וּבְכַמָּה דְּבָרִים מְצִינוּ הַעֲרָמָה וְלֹא חָשְׁשׁוּ כָּלֵל לְשַׁחֲוֶה הַצְּדוּקִים שֶׁהָיוּ בִּימֵיהֶם כִּי מַה לָּנוּ לְצַחֲוֶה שֶׁל רְשָׁעִים הֵמָּה יֹאבְדוּ וְאֶנְחֵנוּ פְתוּרָה נַעֲשֶׂה וְאֶדְרָבָה אִם נַחְמִיר מִשׁוּם הַרְשָׁעִים יָבוֹאוּ לְצַחֲוֶה בְּאֲבוֹתֵינוּ כִּי נֹדַע לְכָל שְׂבִישׁ"ס וּפּוֹסְקִים נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה ע"י הַעֲרָמָה וְיִשְׁחַקּוּח"ו עַל אֲבוֹתֵינוּ וְיֹאמְרוּ כִּי ח"ו הַדּוֹר אַחֲרוֹן יָדָם עִם הַרְשָׁעִים וְיִתְּנוּ דֹפִי ח"ו וְלָכֵן הִלְעִיטָהוּ לר' כו' וְאֶנְחֵנוּ לֹא נִסּוּג אַחֲרֵי מִמְנַהֲגֵי אֲבוֹתֵינוּ אִפְּי לְהַחְמִיר וּבַעוּה"ר הַרְבֵּה דְּבָרִים שְׁמַרְנָנִים עַל מְנַהֲגֵי אֲבוֹתֵינוּ וְאוֹמְרִים כִּי הֵם יוֹדְעִים הָאִיף לַעֲבֹד וְלֹא לְהַקֵּל כִּי־דוּעַ בְּמַחְבֵּיָהֶם וְלָכֵן יֹאבְדוּ הֵמָּה וְאֶנְחֵנוּ בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵינוּ נִלְוֶה אִפְּי לְהַקֵּל וְאִם יִרְצֶה דְּוָקָא הַעֲתִק שִׁט"מ שְׁלֵי יוֹדִיעֵנִי וְאִנִּי"ה אֲצַוֶּה לְהַעֲתִיקוֹ: סִימָן לֹא לְהַרְבֵּ הַחֲרִיף וּבְקִי וְכו' מו"ה מִיכָאֵל צְבִי אַבְד"ק וּוֹאֲרֵאחַל וְהַגְּלִיל סֵאטְמוֹר יַע"א: מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וּמַה שֶׁהַתְּפִלָּא דְּהָלֵא מְצִינוּ פְּמָה קִנְיָנִים לַעֲפוּ"ם וְזֶה פְּלֵא בְּעֵינֵי לְמָה לֹא הָבִין דְּבָרֵי כְּפִשׁוּטוֹ שְׁנִפְּלֵאֲתֵי שְׁלֵא מְבוֹאֵר בְּהִתְיָרוֹ רַק לַעֲשׂוֹת עִם בַּעַל הַמְּלֵאכָה שֶׁיִּשְׁחַח י"ש וְלֹא הַזְכִּיר קִנְיָן כָּלֵל וְלִזְוָה אֲמַרְתִּי אוֹלֵי כְּנֹנֶת מַעַכ"ת דְּמַמְלֵא יְהִי קִנְיָן בְּמַשִּׁיכָה לִזְוָה כְּתַבְתִּי דל"מ אֲבָל אִם יַעֲשֶׂה קִנְיָן בְּאִיזָה דְּבָר בֵּאֲג"ק אוּ בְּחֶצֶר [או] בְּק"ג א"ם לְהַסּוֹבְרִים דְּמַהֲנֵי בְּעַפּוּ"ם בְּנֹדָאֵי יֵשׁ קִנְיָנִים אִף א"כ הָיוּ מִמֶּשׁ עַפּוּ"ם זֶה כְּמוֹ אַחֵר וְנִיכְפָר הַעֲרָמָה כְּמוֹ בְּשֶׁאֵר עַפּוּ"ם וְאִם דְּנִימָא דְּאוֹתוֹ הַעַפּוּ"ם יִחְזִיק הִי"ש לַעֲצָמוֹ וְיִמְכְּרֵנוּ לְאַחֵר כַּמ"כ עַפּוּ"ם אַחֵר יוּכַל לַעֲשׂוֹת כֵּן.

כֵּן שֵׁם דְּבָרֵי. וְגַם הַהִיתָר הַשְּׁנֵי שֶׁפִּיר כְּתַבְתִּי כִּי הַפּוֹעֲלִים נִשְׁפָּרִים לְבַעֲלֵיהֶם וְעוֹשִׂים בְּשִׁבְתָּ מְלֵאכַת הַבַּעַה"ב לֹא מְלֵאכַת הַמְּאֻשְׁיָנִיסְט וְכֵן הוּא הָאֲמַת וּמ"ש עֵתָה שְׁמַשְׁפִּירִים לוֹ עַל שִׁבְתָּ לְהַמְּאֻשְׁיָנִיסְט וְיֹאמַר כֵּן לְהַפּוֹעֲלִים זֶה הַעֲרָמָה גְּמוּרָה וְיִדוּעַ לְכָל וְלָכֵן דְּבָרֵי נְכוּנִים שֵׁם גַּם מַה שְׁמַצָּא כְּתוּב שְׁלֵא מְצָא הַעֲרָמָה דְּמִוֹתָר זֹולַת חֲמִץ קָשָׁה מְאוֹד הִלֵּא מְצִינוּ גְּבִי מַעֲשֶׂר שֶׁהִיא דְּאוֹר' וְעֵינֵי בְּגִיטִין [דס"ה] וּב"מ גְּבִי עוֹמֵד עַל הַגְּנוּרָן [דמ"ו] וּמַה שְׁנִמְצָא בַּגַּמ' כ"פ דְּהַעֲרָמָה אֲסוּרָה כְּמוֹ בְּבִיצָה [דִּי"ז וְדל"ז] וּבְשִׁבְתָּ [דק"י"ז וְקל"ט] הַחֲזִילוּק הוּא זֶה הִיכָא דְּהַקְנָן הוּא קִנְיָן גְּמוּר בְּאֲמַת רַק הוּא עוֹשֶׂה זֶה הַקְנָן לְהַעֲרִים מַה לָּנוּ בְּזֶה מִשׁוּם סִיבָה זֹו לְפַחוֹת רוּצָה לְהַקְנוֹת לְחַבְרֵי בְּק"ג אֲבָל בְּבִיצָה דְּהַעֲרָמָה אִינוּ רַק לְשַׁקֵּר בְּפָנֵי אַחֲרִים זֶה גְּרַע מְמַזִּיד וְדו"ק.

ס"ד בְּקִנְיָנִים שֶׁהִמְצִיא רומכ"ת יוּכַל לְבוֹא לִידֵי מְכָשׁוֹל וְלָכֵן יִמְכְּרֵנוּ לְאִיזָה עַפּוּ"ם שֶׁיִּרְצֶה כְּדָרָף שְׁעוֹשִׂין בְּחֲמִץ וּכְדָרָף בְּבַהֲמוֹת בְּשִׁבְתָּ וְכֵן נִהְגוּ כָּל הָעוֹלָם: סִימָן לֵב לְהַרְבֵּ וְכו': מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְהַנְּנִי לְהַשִּׁיב אֶת אֲשֶׁר נִלְעַנְד הִיתָר בְּאִנְפֵּן זֶה דִּישְׁרָאֵל הַמְּאֻשְׁיָנִיסְט יִתְּנָה עִם הַפְּרִיץ הַבַּעַה"ב שֶׁיִּקְצוֹן עִמּוֹ שְׁכָר בְּכָף וְכָף שֶׁבְּפִירוּשׁ אִינוּ מְחֻיָּב לַעֲשׂוֹת שׁוּם מְלֵאכָה וְיַעֲמִיד לוֹ נְכָרֵי שֶׁהַנְּכָרֵי חֲזִיב עֲצָמוֹ לַעֲשׂוֹת לְהַפְּרִיץ בְּשִׁבְתָּ אֲבָל עַל הַיִּשְׂרָאֵל לֹא יְהִי שׁוּם חֲיוּב כָּלֵל לַעֲשׂוֹת בְּשִׁבְתָּ רַק עַל הַנְּכָרֵי יְהִי מוּטָל מְלֵאכַת שִׁבְתָּ לְהַפְּרִיץ בְּעַד שְׁכָר כו"כ וְהַשְׁרָרָה יִנְפֶה זֶה הַשְׁכָּר שֶׁיִּתֵּן לַעֲפוּ"ם מִהַקְצִיצָה שֶׁקִּיצֵץ עִמּוֹ הַיִּשְׂרָאֵל בְּשִׁכְרוֹת כָּל הַשָּׁנָה וְיוּכַל הַיִּשְׂרָאֵל לְקַבֵּל עַרְבוּת בְּאִם שֶׁיִּשְׁחִית לוֹ הַעַפּוּ"ם אִיזָה דְּבָר שֶׁיִּשְׁלַם הוּא עַבּוּרוֹ אִף עַבּוּדַת הַשִּׁבְתָּ לֹא יְהִי מוּטָל עָלָיו וְאִם יִתְּנָה כָּף מִוֹתֵר אִפְּי אִם גַּם הַיִּשְׂרָאֵל יִתְּנָה מְפָרָאֲעֵנְט דְּעַפּוּ"ם אֲדַעֲתָא דְּנַפְשֵׁי קַעֲבִיד כְּמִבְּוֹרָר בַּמ"א רמ"ד וּרמ"ה וּבְאִנְפֵּן אַחֵר אִין לְהַתִּיר אֲבָל זֶה הִיתָר בְּרוּר אִם הַשִּׁט"מ נִכְתָּב כְּמוֹ שְׁכַתְּבִי לוֹ א"כ אִין הַיִּשְׂרָאֵל רַק אֲפוֹטְרוּפְס שֶׁל עַפּוּ"ם הֵינְנוּ שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל נוֹשֶׂה בְּהַעַפּוּ"ם סָף כָּף וְכָף

א"כ עתה מחמת אחריות הישראל בפסח יחשוב העכו"ם עם הישראל ויאמר לי מחמת איסור פסח איני רשאי להיות אפוטרופוס בעסקה ולכן תן לי מעותי או שנה פסח האפוטרופוס ואם אין לה מעות אמתין לה עד אחה"פ אף אין שום דבר על אחריותי ואינני עוד אפוטרופוס ולאחר שתלנה לי הפעות אפטרך מהחוב המגיע לי: סימן לג ג' וישלח תרכ"ז: להרב המופלג בנש"ק כו' מו"ה אליעזר פ"ץ ביישוב סטאריזיניטץ סמוך לטשעןאוויטץ יע"א: שאלה ביישוב אחד שדרים בו עכו"ם מאז ומלאים בתים וכותנים נמשכים לאנרף ורוחב הישוב אף יש הרבה זריעות וחוששין שמה הנקפו הפתלים טרם בנות הבתים וא"כ לא הוי מוקף לדירה ובנות הבתים לאח"כ ל"מ כמבואר במ"א ז"ל (סי' שנ"ח סק"ד) ולכן שואלים ומבקשים למצוא היתר לעשות עירוב בצה"פ כמנהגינו כי הרבה מכשולים באים באין עירוב: תשובה לפענ"ד אין לחוש כלל דכן קי"ל [בסי' ת"א ושנ"ח] דסתם עיירות וכן חצירות ישובו ולבסוף הנקפו אף אפי' למאן דבא להחמיר יש תקנה בקל למצוא באיזה גדר לפרוץ עד עשרה אמות ולאח"כ יסתמו ע"מ לדור והיתר זה מבואר בש"ע (סי' הנ"ל): ואשר שאל אם לטלטל המורה שעות בנדאי בלא עירוב אסור לטלטל המורה שעות אפי' של פסח ותמה אקרא האיף יעלה על לב איש להתיר אם משום תכשיט הא המנהג שהמורה שעות מונח בבתי ידים הנקרא טאש או קעשינע בלשון פולין וא"כ הרי הוא מכוסה ומאי שם תכשיט עליו ואי משום שבטל לגבי השלשלת שהוא זהב או פסח זה אינו כלל כמבואר ברמ"א סי' ש"א גבי תיק של בתי עינים ואי דיתלה המורה שעות על הפגד מבחוץ זה בנדאי לא מיקרי תכשיט וגם חיישי' דמחכו עליו ואתי לאתויי דהוא דרף שחוק להתלות מורה השעות מבחוץ זולת באופן שהולכין בו הנשים ובזה אסור דלמא שלפא ומחני' אם אין טורח בהסרתו עיין במ"א ואחרונים ולכן בנדאי אסור לצאת במורה שעות והיוצא בו ברה"ר במקום שיש גם השתא רה"ר בנדאי חייב חטאת והי' שלום: סימן לד לכבוד ידידי האברך המופלג החריף החסיד הנגיד המפורסם כש"ת מו"ה משה סנ"ל קאניר נ"י מק"ק סאניק יע"א: שאלה ישראל ועכו"ם שיש להם בשותפות שדה עשוי לבורות לחפור למצוא נפט והעכו"ם המה מחצה למחצה לנגד השותפים הישראלים ועסק זה א"א בלתי לשפור פועלים גם לעבוד בשבת שכירי יום ודבר זה הפסד גדול אם לא יעשו בשבת ולבטל השותפות א"א כי העכו"ם המה בעוה"ר שרים גדולים האיף יעשו השותפים הישראלים: תשובה הנה מתחילת השקפה אסור בנדאי דמבואר בש"ס ס"פ כ"כ דמחצה למחצה אסור דעושה אדעתא דישראל נדאי או מס' אסור יענין ברש"י סוף שבת ובב"י ז"ל (סי' רע"ו) ולא שייך בזה אדעתא דנפשי' עביד כיון שעושים אחרים פועלים לא לעצמם כמבואר ברשב"א בחי' שבת פ' כ"כ בתירוץ בתרא אף לחפש היתר גלענ"ד עד"ז ומקודם נבאר דברי הש"ס שבת קכ"ב ע"א במשנה נכרי שהדליק הגר משתמש לאורו הישראל ואם בשביל ישראל אסור כו' עשה נכרי כבש לירד בו יורד אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור כו' מעשה בר"ג וזקנים שהיו באים בספינה ועשה עכו"ם כבש לירד בו וירדו בו ר"ג וזקנים עכ"ל וישם בגמ' אמר מר בד"א שאין מפירו אכל מפירו אסור והא ר"ג מפירו הי' אמר אב"י שלא בפניו הנה רבא אמר אפ"ת בפניו גר לאחד גר למאה מיתבי א"ל ר"ג הואיל ושללא בפניו עשאו גרד בו אימא הואיל ועשאו גרד בו ת"ש עיר שישראל ונכרי דרים בתוכה והיתה בה מרחץ המרחצת בשבת אם רוב נכרים

מוֹתֵר לְרַחוּץ בָּהּ מִיַּד אִם רֹב יִשְׂרָאֵל יִמְתִּין בְּכַדֵּי שְׂיַחְמוּ חֲמִין הֵתָם כִּי מִחֲמָמֵי אֲדַעְתָּא דְרַנְבָּא מִחֲמָמֵי ת"ש נַר הַדְּלִיק בְּמִסְכְּבָה אִם רֹב נְכָרִים מוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה אִם רֹב יִשְׂרָאֵל אָסוּר מֵע"מ אָסוּר הֵתָם נְמִי כִּי מִדְּלָקֵי אֲדַעְתָּא דְרַנְבָּא מִדְּלָקֵי עַכ"ל וּפְרַש"י ז"ל שֵׁם וְז"ל בַּד"ה בְּכַדֵּי שְׂיַחְמוּ חֲמִין וְהָא הֵכָא דְחִימוּם לְאַחַד חִימוּם לְמַאָה דַּבב"א מִחֲמָמִין וְקַתְנֵי דְאִם רֹב יִשְׂרָאֵל דְּהוּי דְּוּמְיָא דְּמַפִּירוּ דְּמַסִּיק אֲדַעְתָּא לְעִשׂוֹת אַף בְּשִׁבְלֵוּ אָסוּר יִקְשִׁי בֵּין לְאַבְיֵי בֵּין לְרַבָּא עַכ"ל וְהַתּו' שֵׁם ד"ה אָמַר אַבְיֵי וְז"ל נִרְאָה לַר"י דְּמוֹדָה אַבְיֵי דְנַר לְאַחַד נַר לְמַאָה אֲלָא דְסָבַר דְּהֵכָא אִם הִי בְּפָנָיו עֵיקַר הִי נַעֲשֶׂה לְצוּרָה ר"ג שְׁהִי נְשִׂיא וְשָׂר וְרֵאשׁ בְּסַפִּינָה עַכ"ל מְשַׁמַּע דְּטַעַם הָאִיסוּר דַּס"ד שְׁעֵשֶׂה בְּשִׁבְלֵי ר"ג שְׁהִי שָׂר יַחֲשׁוּב וּמְתַרְץ רַבָּא כִּינּוּן דְּחִזִּינוּ דְּעֵשְׂאוּ הָעַפּו"ם לְעַצְמוֹ שְׁהִי צָרִיף לִירַד מִהַסְפִּינָה א"כ אֲדַעְתָּי דְּנַפְשֵׁי עֶבֶיד וְאִי שְׁעֵשְׂאוּ גַם בְּשִׁבְלֵי כְּבוֹד ר"ג נַר לַא' כו' וְלֹא עֵשֶׂה מְלָאכָה יִתִּירָה בְּשִׁבְלֵי ר"ג וְהִנֵּה הִרְשָׁב"א ז"ל פָּתַב בַּחֲזִי ס"פ כ"כ וְז"ל בַּד"ה רַבָּא וּמִיָּהוּ וְדַאי מוֹדָה לְאַבְיֵי דְכָל שְׁלֹא בְּפָנָיו אִפִּי לְאַפּוּשֵׁי בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל שָׂרִי וְהִינּוּ בְּרִייתָא דְּעַפּו"ם שְׁלֵקַט עֲשֻׁבִים לְבַהֲמַתּוֹ וּבְמַפִּירוּ וּבְשִׁלָּא בְּפָנָיו נְמִי שָׂרִי וְהִינּוּ דְאַבְיֵי וְאִי מִיַּדֵּי דְלִיפָא לְאַפּוּשֵׁי בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל כְּנַר וְכָבֵשׁ אִפִּי בְּפָנָיו נְמִי שָׂרִי וְהִינּוּ דְרַבָּא אֲבָל אִם עֵשְׂאוּ בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם אָסוּר וְאִפִּי עֵשְׂאוּ בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל אַחֲרִים אָסוּר וְאִם רֹב עַפּו"ם מוֹתֵר וְהִינּוּ מְרַחֵץ הַמְרַחֶצֶת בְּשַׁבַּת וְנַר הַדְּלִיק בְּמִסְכְּבָה וְטַעְמָא מְשׁוּם דְאַמְרֵי דְמַסְתָּמָא עֵיקַר כְּוֹנָתוֹ וּמַעֲשֵׂיו אֲדַעְתָּא דְרַנְבָּא הוּא וְכֹאֵלוּ לֹא נַעֲשֶׂה בְּשִׁבְלֵי הַמוּעֵט דְאִין הוֹלְכִין אֲלָא אַחֲרֵי הָרֹב וְאִי מֵע"מ נִינְהוּ כִּינּוּן דְאַנְ"ל אֲדַעְתָּא דְיִשְׂרָאֵל עֶבֶיד אָסוּר וְכַדְתָּנּוּ בְּבְרִייתָא כְּנַר הַדְּלִיק בְּמִסְכְּבָה וְה"מ בְּשִׁלָּא עֵשֶׂה לְצוּרָה עֲצָמוּ אֲבָל עֵשְׂאוּ לְצוּרָה עֲצָמוּ אִפִּי הִיוּ שֵׁם כְּמָה יִשְׂרָאֵלִים מוֹתֵר דְלְעוֹלָם עֵיקַר דְּעַתּוֹ אִינוּ אֲלָא לְעַצְמוֹ וְכַדְמוּכַח בְּעוֹבְדָא דְסַמוּף הַהוּא מַעֲשֶׂה ה"ד אִי רַבָּא עַפּו"ם הוּוּ אַמְאִי אַהֲדַרִּינְהוּ שְׁמוּאֵל לְאַפִּיָּה מִינִינְהוּ וְאִי רַבָּא יִשְׂרָאֵל הוּוּ וְא"נ מֵע"מ כִּי אִינְתִי שְׁטָרִי וְקָא קָרִי בְּהוּ מְאִי הוּוּ אֲלָא ש"מ דְכָל שְׁהוּא עֲצָמוּ מְשַׁתַּמֵּשׁ בּוֹ שָׂרִי וְכֵן פְּרַש"י ז"ל כו' עִי"ש א"כ יֵשׁ לָנוּ לְמַצּוֹא הֵיטֵר דְּהִנֵּה רְאִינוּ שְׁהַעַפּו"ם עֵשֶׂה בְּשִׁבְלֵי עֲצָמוּ לִירַד בּוֹ וְנַר מִחֲמַת שְׁהַפִּירוּ לַר"ג יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שְׁעֵשְׂאוּ גַם בְּשִׁבְלֵוּ לְפִירוּשׁ הַשְּׁנִי שֶׁל הִרְשָׁב"א שְׁעֵשׂוּ אַחֲרִים צ"ל שְׁהִי בְּסַפִּינָה עַפּו"ם רַבִּים וְנַעֲשֶׂה בְּשִׁבְלֵי דְבָרוֹב יִשְׂרָאֵל אָסוּר כְּמַבְנוֹאֵר גַּבִּי מְסַבֵּה וְנַר שְׁהַדְּלִיק עַפּו"ם אִם רֹב יִשְׂרָאֵל אָסוּר וְא"כ אִם הוּוּ רֹב אֲדַעְתָּא דְּעַפּו"ם נַעֲשֶׂה כְּדַמְתַּרְץ הַגַּמ' דְּמַתְחַלָּה נַעֲשֶׂה לְרֹב וְנַר דְקָשָׁה לִי לְהַמְקַשֵּׁן וְהָא ר"ג מַפִּירוּ וְיֵשׁ לְחוּשׁ שְׁעֵשְׂאוּ עֵיקַר בְּשִׁבְלֵוּ וְכַפִּי הַתּו' לְזַה מְתַרְץ רַבָּא נַר לַא' כו' הִינּוּ דְמַמְיֵלָא יְהִי כְּבוֹד לַר"ג אֲבָל עֵיקַר עֲשִׂיתָה בְּשִׁבְלֵי הָרֹב וְא"כ לְפִי"ז בְּאִם יִשְׁכְּרוּ הַשְּׁוֹתֵפִים הָעַפּו"ם בְּשִׁבְלֵי עֲצָמָם יַעֲשׂוּ הַפּוֹעֲלִים בְּשִׁבְלֵי הַשְּׁוֹכְרִים אוֹתָם וְאִפִּי אִם יוֹדְעִים שֵׁיִשׁ לְיִשְׂרָאֵל ג"כ הַנְּאָה דְמַמְיֵלָא אֲבָל הֵם עוֹשִׂים רַק בְּשִׁבְלֵי הַשְּׁוֹכְרִים דְנַר לַא' כו' וְאִפִּי אִם נִימָא דְבְּשִׁבְלֵי כְּוֹלָם מ"מ עֵיקַר וְדַאי בְּשִׁבְלֵי הַשְּׁוֹכְרִים עוֹשִׂים וְנַר לְאַחַד וְאִפִּי לְהַאוּסְרִים כְּנַר אִם עוֹשֶׂה בְּשִׁבְלֵוּ וּבְשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל י"ל דְּבַדְבָּר שְׂאִין גּוּפוֹ נִהְיָה מִיַּד מוֹדִים דְלֹא גָרַע מִקְבוּלַת הַגַּם שְׁעוּשָׂה גַם שֵׁם בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל נְמִי שְׁהוּא מְלַאכְתּוֹ מ"מ עֵיקַר בְּשִׁבְלֵוּ כַּמ"כ הֵכָא בַּנ"ד דְּעֵיקַר כְּוֹנָתוֹ בְּשִׁבְלֵי הַשְּׁוֹכְרוֹ הַגַּם שְׁמַבְנוֹאֵר בְּאַחֲרוֹנִים דְּעוֹשֶׂה בְּשִׁבְלֵי שְׁנִיָּה בְּשִׁבְלֵי עַפּו"ם וּבְשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל גָּרַע מְקוּבְלַת לְעַנְיָן זֶה דְּעֵיקַר בְּשִׁבְלֵי עַפּו"ם הַשְּׁוֹכְרוֹ כְּוֹדַי אֲמַרִי בְּזַה נַר לְאַחַד לַכ"ע תּו' י"ל לְפִי מַה דְּפָסְקוּ רַה"פ דְּאִין יִשְׂרָאֵל צָרִיף לְצַאֲתָא מִהַבִּית אִם עַפּו"ם

הדליקו בשבילו פן נמי הקא בנ"ד דידוע דהנפט נפסק לפעמים ובאם העפוי"ם יקחו מה שנובע בשבת להם לבדם יוכל להיות בשביל זה לא יהי' למחר בשביל השותפים וא"כ אין בכחם לגרש היהודי ביום הזה מנחלתו פנ"ל בבירור לפענ"ד אף יותר טוב למפורר לנכרי אחר חלק שביעית מחלקם שיהי' לעפוי"ם בגוף השדה חלק ז' מחלקם וישתתפו בחלקם שהעפוי"ם יקח בשבת והמה בחול וזה נדאי מהני כנלע"ד אף אל תסמכו עלי כי פתבתי זאת ביגיעה רבה פי כשל בעוה"ר פחי וכבד עלי ליקח ספר מצד זה לצד זה וגם איברי חלושים יושיעני ה' מהרה ולכן אין לסמוך עלי בהוראה וכתבתי רק להעיר לב המשפילים והי' שלום דברי ידידו: נאפני' להאוסרים אפי' גפי נר אם עושה בשביל שניהם מ"מ היינו דוקא היכי דגילה הנכרי דעתו שעושה בשביל ישראל אבל היכי דלא גילה דעתו (שרי) רק שס"ד דעשאו משום כבוד ר"ג [ומשני] כה"ג דנר לאחד לעולם לא שייך פאן כבוד כלל וא"כ הכבוד ממילא בא ונכרי לצורך עצמו עשאה: סימן לה רב שלום וברכה לידידי ש"ב הרב הגביר המאה"ג המפורסם לשבח שלשלת היוחסין פאר הדור נזר ישראל כש"ת מו"ה הירצלי נ"י בעדגשטיין: הגיעני מקהלתכם מכתב מאיזה אנשים לא נידעו אלי והמה בבקשתם להזהיר העם מלאכול בפסח הקמח הנטחן בהרסנים ההולך על קיטור ועשן ושלחו לי גב"ע מרוסיא וכתבי הגאון מהרש"ק נ"י והנה להשיב להם לא ידעתי אפנים אף הזכירו במכתבם שגם כבוד הדר"ג נוטה לאיסור ונתעורר לזה כ"פ לזה אמרתי להודיע לכבודו מה עמי בזה כי הנה מעולם אין דרכי לבוא במקושה ממני וזה הרסנים של קיטור לא ראיתי מעולם ומה אדבר בנסתר ממני אף אמרתי שב ו"ת עדיף ולא נעשה דבר שלא קבלנו מאבותינו ולא התרתי זה מעולם אף זה אינה שנים אשר בני הרב הה"ג מהר"ד נ"י אבד"ק קרנשאנוב לאשר הי' דחוק לטחון בעירו ובסביבותיו הוצרך ליסע סמוך לעירו לפרייסין אשר שם רחיים של קיטור ולראות היפך בעיני הרסנים הלזו והוטב בעיניו למאנד וטחן שם עבור אנשי עירו וסיפר לי שעניני הרסנים הנ"ל הוא בדרך זה שהקמח נעשה לכצק ואח"כ נטחן לקמח דקה מן הדקה אף זה כל השנה אבל לצורך הפסח נטחן באופן שלא יצטרך להתחמם ויוצא הקמח תיכף כל יצטרך לעלות למקום גבוה מאד כבימות כל השנה רק יוצא תיכף קר לתוך ארזו והוא ע"י תחבולה קלה כאשר הגיד לי מלאכתו וגם הנפה שקורין בייטיל ינקר והיא ממש כחדש ולא נשאר מאומה יותר הפלים נכשרים היטב וגם פי לא יצטרכו ע"י תחבולה הנ"ל פלים כ"כ וגם ברחיים הללו לא יוכלו לטחון כלל תבואה לתינה או רפה בשום פעם ורק תבואה יבישה וא"כ אין חשש כלל ואדרבה יותר יוכשר מרחיים שלנו שיש בצק בצד האבנים ע"י חום הגדול וגם א"א לנקות הקירות והקרחים שברחיים ובהתנועע מקול הרסנים נפזר קמח החמץ לתוך של פסח והוא דבר שא"א באין אופן ברחיים הישנים כאשר ראיתי מעודי כ"פ ורק סמכינו דהוי רק משהו קודם פסח והפ' חמץ וכן ראיתי נוהגין בכל תפוצות ישראל אף ברחיים של קיטור רחוק ממצוא חמץ כאשר אמר לי בני הרב הנ"ל והוא ת"ח גדול וראוי לסמוך עליו ואינו נוגע בדבר פי אין טוחנין גם בני עירו ברחיים הנ"ל רק ברחיים של מים כמשנים קדמוניות רק אז בשעת הדחק עשו פן ולכן אין לבני נ"י שום נגיעה ונאמן אלי בעדותו ולזה מעת שמעתי פן וגם הרבה אנשים פשרים הגידו לי פן ולכן עתה אני מתיר לכל שואל ורק שיהי' באופן הנ"ל ומרוסיא אין ראי' פי הם לא באו עלי תחבולה וגם נראה מעדותם שרגילין לטחון שם

תבואה רפה כל השנה משא"כ ברחמים של קיטור דסביבותינו שא"א פלל לבא לטחון חמץ כ"א ע"צ הרחוק ולכן אין בנדי לאסור והי שלום.

ניסן תרכ"ב: סימן לו נשאלתי אם מותר לחלוב הפרות בפסח בכלי חמץ: תשובה אין ספק שאסור כמו שאסור להשהות בתוך חביות של חמץ אב"י ז"ל בפסח כמבואר במ"א סי' (תמ"ז) (תנ"א סק"מ) ובח"י (שם) והפ"מ אוסר אפי' בדיעבד תוך הפסח זולת בהפ"מ מיקל ומה שרצה אחד לומר דהוי חמצו של עפוי"ם ואינו אסור ושתקע הדבר ולא יאמר דכי חמצו של עפוי"ם אינו אוסר בנ"ט וממילא גזרי' מינו אטו אינו מינו וגם עיקר הטעם משום פרת ולא בדיל וגם זה מקרי לא בדיל וראי' מדברי הרשב"א בתשובה מובא בש"ע ח"מ] גבי להזהר מלהעלות חמץ של עפוי"ם על השלחן שחמץ במשהו יעו"ש ולכן בנדאי אסור אפי' חמץ של עפוי"ם במשהו וגם כי אסור להשתמש בפסח בכלי חמץ זולת לחוף הראש כמבואר בס"ת"נ ואם כתוב סברא פיוצא בזה במחכ"ת שגה בזה ושאר לי' מארי ולכן בנדאי אסור לחלוב בתוך כלי חמץ ומי שעבר במזיד אסור אפי' לאחה"פ.

ואודות מי ששכח למפוך איזה מין חמץ בפירות ונעמד בבית של ישראל בנדאי אסור וק"ל: סימן לז שוי"ר לידדי הרב החר"ף ובקי כו' כש"ת מו"ה יחזקאל פייבל לאנדא: שאלה בשטר מכירת חמץ לנכרי הנכתב בלה"ק אם מהני מחמת דד"מ שלא יועיל שום שטר הנכתב בלה"ק או עברית זולת בל"א: תשובה הגיעני מכתבו אף לאשר רבו טרדת חג הקדוש א"א להאריף וגם לעצור במילין לא אוכל פן יחשדני למיקל באיסורין ולזה פאתי בקצרה הנה קיי"ל דבמתנה שיקנה בפסוף לחוד קונה ואפי' הב"ח ז"ל שפסק [בח"מ סי' קצ"ד] גבי ישראל שקנה מעפוי"ם דלא מהני התנה משום שס"ס לא סמכה דעתו יעו"ש אבל הכא בנכרי ובפטר שידוע שהישראל לא יחזיר בלא רצון העפוי"ם כדי שלא יאסר חמצו א"כ שפיר קונה העפוי"ם בכסף לחוד הקרקע ואם נימא דזה הוא נגד דד"מ ז"א דידוע לפל דאפי' קנין בע"פ סגי פעת בדיניהם לענין פיסוק וקיום המכר ורק דיכול לחזור ולמכרו לאחר ולזה לא מהני שטר אפי' בלשונם דכ"ז שאינו אינטאבלירט יוכל למכרו לאחר ואין בין מכירה בע"פ לשטר כ"ז שאינו אינטאבלירט פלום וא"כ לא מהני להו השטר פלל אם אינו אינטאבלירט אף באמת דקיי"ל דאזלי' בתר דינינו בין להקל בין להחמיר כמבואר בש"א סי' ע"ט וגם בשאר תשובה סי' תמ"ח] מספים לדבריו ובע"כ צריכים אנו לזה דלא מהני שום שטר בעולם בזה בדיניהם דחוק גזר אצלם דמכירה כזו שנעשה להפקיע איסור אינה מכירה פלל ומש"ה א"צ סטעמפיל וכל הערפאות לא יחזקו המכירה הזו ישאל נא מעכ"ת וידע פי כן הוא וא"כ מה הוא מכירתינו אם אינו מועיל בדיניהם א"ו דאין לנו רק דין שפסקה לנו התורה ולכן אין חילוק פלל בין אם נכתב בל"א או בלה"ק וכ"ת מאי איכפת לן להחמיר לכתוב שטר מכירה בל"א ז"א פלל בגלילותינו אשר אינם מפירים בל"א ובפטר בעלי התורה א"י פלל לשון אשפנז והנה תקנתי בגליל זה שיקתוב שטר מכירה ת"ח הבקי בדינים פי ראיתי כמה קלוקלים שיבוא מסתם ספרי ששוגים בכמה דברים ולכן תקנתי נוסח ש"מ ובכל אחד מלתא בטעמא הודעתי להדיינים ות"ח ולכן מהראוי שהסופר יהי' ת"ח ולהבינו את המוכר הנ"ל היטב והמה אינם מפירים בלשון אשפנז וכמה מכשולים יוכל לבוא אם יכתבו בל"א ולכן לא נשנה מרבנותינו ואבותינו ואם פי מו"ח ז"ל נהג לכתוב בל"א ראיתי פי

הי' הדָּבָר רַפּוּי מְאוֹד בְּיָדוֹ וְהוּא שְׁלוֹם פְּדָבְרֵי ש"ב יָדִידוֹ דו"ש י"ב גִּיסָן תּרַכ"ג: סִימָן לַח לְהֵרֵב הַמֵּאָה"ג הַחֲסִיד הַמְּפֹרָסִם כּו' מו"ה נְחוּם רֵאוּבֵן נ"י אבד"ק רִישָׁא יע"א: שְׁאַלְהָ בְּגִידוֹן הַשּׁוּמִים הַנְּמַצָּאִים בְּחִיטִּים אִם לְאַכּוֹל מֵהֶם בְּפֶסַח: תְּשׁוּבָה הִנֵּה זְכַרְתִּי בְּעַת יְלֻדוֹתַי בְּהִיוֹתִי רַף בְּשָׁנִים נְשֹׂאָה שְׁאַלְהָ זֶה מִלְפָּנֵי הַגָּאוֹן מו"ר בַּעֲהַמ"ח יָם הַתַּלְמוּד וְהוּא אָסֵר עַפ"י רֵאִי מִמְשָׁנָה אַחַת וְהָאֲרִיף הַרְבֵּה וְאִינָה גְדוֹל הַדוֹר הַתִּירוֹ וְשֶׁלַח מוֹרֵי הָרֵב הַנְּ"ל הַשְּׁאַלְהָ זֶה לְהַגָּאוֹן בֵּית אֶפְרַיִם וְעַתָּה גְדַפְסָה תְּשׁוּבָה זֶה בַב"א [סִי' מ"ם] וְזַכַּרְתִּי כַּמְעַט בְּבִירוֹר שְׁגָם בַּעַל חו"ד ז"ל אָסֵר וְכֵן נִתְפַּשֵׁט הַמְּנַהֵג לְאָסֵר אִוְלָם הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר הָיוּ אוֹ בַק' זָאמוּשֵׁטשׁ הַתִּירוֹ וְצַחֲקוֹ עַל הָאוֹסְרִים וְהֵמָּה הָיוּ גְדוֹלִים מְאוֹד וְלֹא הַשְּׁגִיחוֹ עַל הָאוֹסְרִים: וְהִנֵּה לְעֵינַי בְּפִלְפוּל כְּעַת הַזְּמַן קָצֵר כִּי הַנוֹשֵׂא גְדוֹל וּבְפֶרֶט בְּדָבָר זֶה שֶׁכְּמַעַט א"א לְהַכְרִיעַ דַּעַפ"י הַדִּין נִרְאֶה שְׁאִם אֵין הַרְבֵּה שׁוּמִים מוֹתֵר אֶף הַמְּנַהֵג לְאַסּוֹר וְכֵן שְׁגוּר בַּפ"כ ב"ב שְׁרוּאִים שֶׁתְּבוֹאָה שְׁיֵשׁ בָּהּ שׁוּם מְחַמֵּץ מֵהֵרָה הַרְבֵּה לְמֵאוֹד וְמִי יָבוֹא לְהַקְלֵל בְּדָבָר אִיסוּר חֲמוּר כְּזֶה אֶף לַפַּעַם ד' אִם א"א בְּחִטִּים אַחֲרִים יַעֲשֶׂה ע"ד שֶׁכ' בַּח"ס (סִי' קכ"ו) שֶׁמְבִיא מַעַכ"ת וְיַעֲשֶׂה תַּחֲבוּלוֹת לְמַעַט הַשּׁוּמִים מְעַט ע"י בְּדִיקָה וְע"י בְּדִיקָה בְּשַׁעַת הַרִיקוּד וּבְכָל מְאֻמְצֵי פֶח יִשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת מֵהַ שְׁאֲפֵשֶׁר וְלְהַכְשִׁיר חִיטִּים שְׁאֵין בּוֹ רַק מְעַט יוֹתֵר מִשְׁשִׁים נֶגֶד חִיטִּים חֲמוּצִים קָשָׁה בְּעֵינַי כִּי לְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים גַּם בַּכֵּה"ג חוֹזֵר וְנִינְעוֹר כְּמִבְּנֵי בַב"י ז"ל וְעוֹד מִי יוֹכַל לְכַוֵּן וְלִכְּוֹן לְדַעַתִּי יוֹתֵר כְּשֶׁר לְהַכְשִׁיר חִיטִּים שְׁיֵשׁ בּוֹ שׁוּם ע"י בְּרוּרָה וּבְדִיקָה הַיֵּטֵב וְרַק שְׁיֵהֵל כְּשֶׁר וּמִבְּחָר שְׁלֹא יִהְיֶה כְּמַעַט חִיטִּים חֲמוּצִים וְהַחֲכָם יַעֲשֶׂה עֲצָה יוֹטָט.

וְאוֹדוֹת פְּלִפוּלוֹ בַּס' דְּבָרֵי חַיִּים אֵין הַפְּנָאִי כְּעַת לְעֵינַי בּוֹ אִם יִתֵּן ה' מְנוּחָה וְאַשְׁיִכְנֶה כִּיֵּד ה' הַטּוֹבָה עָלַי וְהִנֵּה שְׁלוֹם וְיַחּוּג חַג הַמִּצּוֹת בְּחֻדוֹה וְדִיצוֹת כְּנֶפֶשׁ אוֹהֵבוֹ הַנְּאָמֵן ד"ש בְּלוֹנ"ח ג' ט' אָדָר תּרַכ"ה: סִימָן לַט לִידִידֵי הָרֵב הַחֲרִיף וּבְקִי הַחֲסִיד הַמְּפֹרָסִם מו"ה אַבְרָהָם מְנִיס חַגְלִישׁ אבד"ק פְּעֵלְשֵׁטִיִן יע"א: שְׁאַלְהָ בְּשָׁנָה שְׁרַבּוּ יְמֵי גְשָׁמִים וַיֵּשׁ חִיטִּים מְחֻמְצִים וְשְׁאֵין בּוֹ ס' נֶגֶד הַחֲמִץ אִם מוֹתֵר לְבָרוּר הַחֲטִים לְצוֹרֵף מְצָה שְׁמוּרָה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה הַרְשָׁפ' אַ בְּתְשׁוּבָה בַּס' הַבְּתִים סִי' כ' כְּתֵב וְז"ל שְׁאַלְהָ הָא דְאֶמְרִי בַפ' כ"ש גְּבִי תְרוּמַת חֵלֶה בְּפֶסַח שְׁלֹא הִי לָהּ שַׁעַת הַכּוֹשֶׁר ה"ד כְּגוֹן דְּאַחֲמִיץ בְּמַחְנוֹבֵר הַאִיף הַמְּחֻנְבֵר בָּא לִידֵי חִימוֹץ שְׁהָרִי אֵין לָהּ תְּבוּאָה שְׁלֹא נִפְלוּ עָלָיו מִיָּם בְּמַחְנוֹבֵר תְּשׁוּבָה הִנֵּה הוּא שְׁנִתְבַּשֵּׁל לְגַמְרֵי בְּמַחְנוֹבֵר וְא"צ לִינִיקָה וְכָל שְׁנִתְיִבְשָׁה לְגַמְרֵי בְּמַחְנוֹבֵר כְּמֵאן דְּמִנְחָא בְּכַדָּא דְמִי וּמְקַבְּלַת חִימוֹץ אִם יָרְדוּ עָלָי גְשָׁמִים עַכ"ל וּמְבִיא וְה"י ז"ל בְּקַצְרָה [בַּסִּי' תַּס"ז] וְכַת' עָלָיו הַמְּעִיל צְדָקָה (סִי' ס"ט) דז"א מִפְּחַ דְּקָדוּק בְּסוּגְי' הַש"ס וְרַק דְּלַעוֹלָם י"ל אֶפִּילוֹ קוֹנֵדִם שְׁנַגְמֵר בְּיִשׁוּלוֹ מְתַחַמֵּץ וְהָא דְלֹא חִיטִּים לְחַמֵּץ הָא וְדֹאֵי שְׁיָרְדוּ עָלָיו גְשָׁמִים הַטַּעַם דְּאֵגֵב מְדִלִי מְסַתֵּם לֹא מְחַמֵּץ וְרַק בְּדַחְזִינָן דְּהַחֲמִיץ אָסוּר אֶפִּיל' לֹא נִגְמָרָה הַבְּיִשׁוּל שֶׁל הַתְּבוּאָה יַעו"ש: וְהִנֵּה יִפְלֹא מְאוֹד דְּבָרֵינוּ דְּהָא הַטַּעַם שֶׁל דְּהוֹאִיל דְּמְדִלִי לֹא מְחַמֵּץ הוּא כִּינּוֹן שְׁיֵשׁ מְקוּם לְזוּב הַמִּים וְכִמוֹ שְׁמִינְחוֹ בְּמְקוּם מְדוֹרָן נִבְלַע הַמִּים בְּקַרְקַע וְלֹא חִיטִּים לְחַמֵּץ כְּמִבְּנֵי הַבִּיאוֹ הַב"י ז"ל [ע"ש סִי' תַּס"ז] וְהִנֵּה לְפִי"ז בְּחִטִּים שְׁבָאוּ עָלֵיהֶם גְשָׁמִים וְחֻזִּינוּ דְלֹא יָרְדוּ לְקַרְקַע כְּוָלָם דְּהָא עָשׂוּ פְּעוּלָה בְּהַחֲטִים דְּחֻזִּינוּ שְׁבָאוּ הַתְּבוּאָה ע"י וְא"כ כְּמוֹ שְׁעָשׂוּ הַמִּים פְּעוּלָתָן לְגִידוֹל הַתְּבוּאָה כַּמ"כ נְמִי עָשׂוּ הַמִּים פֶּח לְחַמֵּץ הַתְּבוּאָה א"ו דְּרָרָה גְדִילָתָן אֵינוֹ מְחַמֵּץ וְכַדְבָּרֵי הַרְשָׁפ' א"ו ז"ל וְהָרִי כָּל הַתְּבוּאָה עֵיקָרָה בָּא מִמָּה שֶׁהַחֲמִיץ הַגָּרְעִין בְּאֶרֶץ וּמִזָּה גִידוֹל הַתְּבוּאָה אֶף

זה הוא פת הגידול ולא מחמץ החטה הגדילה כ"כ כל דרך גידולה המים עושה פעולת גידול התבואה לא חימוץ אפי' שנצמח לצדדים זה מיקרי גידולו כף לא חימוץ כלל ולכן לפענ"ד שפיר קאמר הרשב"א ז"ל פלל בזה אם בעודנו לא נתבשל לגמרי לא מחמיץ ורק לאחר שנתניבש ונגמר אז נעשה חימוץ ומש"ה נ"ל דאם נקצרו קודם גמר בישולם לא חישינו לשארי חיטים לחימוץ די"ל שנתמצו אותן הנצמחים בתלוש ושארי החיטים שאינם רואים חימוץ לא חישי די"ל שהחמוצים באו מפת שנתחממו אצל הפותל וכדומה אבל מה שאין רואין בו חשש חימוץ לא חישי' להו אבל אם נקצרו לאחר שנתניבשו חישי' לכלהו דהרי ידעינן שנשרו במים דהגשמים הי' הרבה למאוד והוי כמו חיטים שנפלו למים ולכאורה הי' מקום לאנסרם לאכלם בפסח דל"ש הטעם שכ' הרשב"א ומביא בש"ע (סי' תס"ז ס"ד) גבי ערימת גס פי אין ברור שאין רוב תבואות חמוצות ברבוי גשמים כ"כ עד שכמעט נשרו החטים במים אף העולם נוהגין להתיר אף לכאורה אם לא נקצרו קודם שנתניבשו בנדאי לא מקרי שימור מה ששמרו בעת שנקצרו כיון דבשעה שבאו לכלל שימור היינו היבוש הי' בהם חשש שנשרו במים ולא מיקרי שמירה ולכן טוב יותר ליקח מהחטים דאשתקד שלא נמצאו מחומצים רק מעט מזער ולא ידעינן בהו חשש ממים כנלע"ד ודברי (התוס') [א"ה אולי צ"ל הח"ס בתשו' קל"ו] ק' לסמוך עליהם פי צ"ע בהרבה מקומות.

יום ה' ח"י אדר תרכ"ה: סימן מ להרב המאה"ג החר"ף התסיד המפן מו"ה שמואל צבי נ"י אבד"ק וואלשצווע יע"א: שאלתו בעסק הי"ש שנמכר פדת בכסף ואג"ק ורק מחמת שהי' חביתים גדולים עומדים בחצר והחצר לא נמכר לעפונ"ם הקונה וחס מעכ"ת לחנומת מק"ח ת"מ ת"ח] שאסרו לאחה"פ משום שהוי אחריות אלם עליו שהרי הנכרי לא ישלם לו חובו הנזקף עליו ע"כ: והנה אני לא הבנתי דברי המק"ח ז"ל דכי בשביל שהעפונ"ם יעליל עליו שלא לשלם לו חובו בשביל זה יהיה נקרא אחריות הישראל נהרי בהדי' אמרי' בפסחים [ד"ה ע"ב] למ"ד דבר הגורם לממון כמ"ד לא ימצא ל"ל ומתרחץ השתא איתא בעיני' ולא נקרא גל"מ ולפי' צריך הכתוב לומר לא ימצא לרבות דזה מקרי מצוי כיון שיהיה חייב הישראל לשלם: והנה זה פשוט דבנ"ד שמכר להנכרי החמץ וזקף החוב עליו במלנה א"כ אין חוב זה שום שייכות להחמץ וגם הנכרי לא יתקוף עליו לשלם לו אם יאבד מה שנתניקר הי"ש בנתיים פי לא קיבל הישראל עליו שום אחריות ורק לא ישלם לו מחמת שאין לו זה לא מקרי אחריות ישראל עליו דהא אינו כלל אפי' באחריות אלם רק שהעפונ"ם לא ישלם לו החוב ודאי זה לא נשמענה מן הכתוב ודי במה שנחמיר בקיבל אחריות על החמץ דהוי מצוי אצלו וכדינ' דמי החמץ אבל הכא אין לישראל שום דבר על החמץ רק שהעפונ"ם לא ישלם לו אם יאבד זה ודאי לא מיקרי אחריותו עליו אטו יעלה על הדעת אם עפונ"ם הכניס חמץ לביתו של ישראל ולא הפקידו כלל אצל הישראל ורק הפותי אלם ולא ישלם לו חובו שממק"א יהי' עובר זה לא נשמע כלל ואדרבה בפירוש נראה מפשטות הסוגי' דוקא הפקידו אצלו חייב לבער לשיטת יש פוסקים באחריות אלם עליו כמו ב"ח שפרש"י שהטילו עליהם להיות החמץ ת"י בפקדון אבל בהכניס לבית ישראל בלא פקדון נהי דהאלם יכפוהו לשלם פטור דזה לא מיקרי מצוי וז"ב ולכן לפענ"ד מותר אפילו בשת"ל: גם י"ל דכמו דאמרי' בב"ב (פ"ה ע"ב) וגישין [ע"ח ע"א] גבי מוכר קלתות דאינו מקפיד על מקומו ה"נ ודאי אינו מקפיד על

מקומו והגוי כמו יחד לו בית ולכן נ"ל להקל: אף שמעתי בשם מורי הגאון ממ"ה ז"ל
בעהמ"ח ים התלמוד שהורה לאיסור בכה"ג בשתי' אולם לא ידעתי תנכן המעשה שהי'
לכן אם רצון מעכ"ת לאסרו בשתי' יעשה פיצונו משום קנסא קצת עיין מק"ח לענין
רוצה בקיומו סי' ת"ל כתב פדברי בזה והי' שלום: סימן מא לידידי הרב המאה"ג הקריף
ובקי הקסיד וי"א המפן' מו"ה מרדכי יהודא נ"י אבד"ק עגטרדאם יע"א בזיבנבירגן:
שאלה אי מבר חמץ בזמן היתר המכירה ולקח דראהו געלד פנהוג והשאר זקף עליו
במלוג גם השפיר מקום בביתו להנכרי והקנה אגב שכירות קרקע החמץ שלו גם כ'
שטר ע"ז ונתן השטר להנכרי הקונה החמץ אולם לאח"ז האיסור נזכר שלא הי' חתום
על שטר המכירה וחתם את שמו לאח"ז האיסור והדבר הוא ה"מ: תשובה נדאי שכירות
קרקע נקנה בלא שטר ואפי' אם כ' שטר ולא חתם עצמו סמך דעתו ובפרט בעפוי"ם לא
שייך לא סמך דעתו דסתם עפוי"ם סמך דעתא וכמבואר בב"ב דנ"ד ע"ב] גבי נכרי
שפטר שדה לישראל דהוי הפקר קודם השטר ולא אמרי' לא סמך העפוי"ם דעתו ועדיין
לא יצא מרשותו ואדרבא אמרי' עפוי"ם מכי קיבל מעות ס"ד פן נמי גבי שכירות מישראל
ס"ד וכן מנהג העולם שפמה פעמים שוכרים מעפוי"ם דירות בלא שטר וגם גבי חמץ
לפעמים שקונים בלא שטר ולכן לא שייך לא ס"ד וגם פי הרבה פוסקים ס"ל דבכסף
לחוד קונה ולכן מותר החמץ וביותר שעדיין לא עבר על ב"י לרוב הפוסקים והי' שלום:
סימן מב ב"ה ה' שמיני תרכ"ה: להרב וכו' מו"ה משלם גיבירער אבד"ק גארע האמאריע
גליל באקאווינע יע"א: מכתבו הגיעני והנה נדון להאכיל הבהמות סובין לא ידעתי מה
אשיב לו כי לפי אותן הסובין שבמדינתנו בנדאי הם חמץ גמור פי מעורב כמעט במקח
והוא מתבואה שנוחצו במים ברחיים ולכן מחזיקין במדינתנו הסובין לחמץ גמור
ומוכרים לעפוי"ם קודם הפסח ואם אוילי במדינתכם הסובין בענין אחר ולכן לא ידעתי
להשיב מלא דבר בזה ובפרט כי כל דברי האחרונים מלאים בזה מפורש היטב בחק יעקב
ובפ"מ: ועל דבר החלב שנוחלב לתוך הקדרות שבנדאי לא נשתמשו בהם חמץ לא ידעתי
חשש איסור כ"ז ראיתי להשיב מפני הפסחוד: סימן מג לבני הרב המאה"ג הקריף הקסיד
מו"ה ברוך האבד"ק רודניק: אודות השאלה להתיר למכור לערל בריאהויז בפסח מפני
הפסדשל שוורים ועוד פיוצא בזה ידוע הת"ש ז"ל [בבכ"ש למס' פסחים] אוסר ומנעורי
תמהתי דהא מצינו הערמה דמותר גם מדאורייתא כמבואר בש"ס גבי מעשר וגבי בכור
אח"כ באשר נתפשט ספר מק"ח ראיתי בסי' תמ"ח] שמשגי על הת"ש ג"כ בזה והעלה
להתיר וכן ראיתי להגאון בעהמ"ח מלא הרועים התיר בגליל שלו סמוך לקהלתכם ואני
ראיתי בעיני בחוה"מ בגליל שלו אולם לדידי הי' נראה לאסור מטעם אחר שרוצה
הישראל בקיומו של חמץ כדי שיתפטמו השוורים שיקנה אותם לאח"ה"פ כי יודע
שהעפוי"ם לא יתן לו מעות בעד החמץ רק השוורים וניחא לי' שיתפטמו ביו"ט וכיוצא
בזה כ"ז שם כ' המק"ח גופי' לענין מכירת החזר ורק שכ' [שם] דבמוכר החזר עם
החמץ הוי כקניבל אחריות על חמצו של עפוי"ם בביתו ש"ג] דמותר אף דאינו נהנה מגוף
החמץ בפסח רק דהוי רוצה בקיומו בחמצו של עפוי"ם ג"כ אסור כמו בהשפיר לו פלי
דרוצה בקיומו כמבואר בש"ע (סי' ת"נ) ועיין בח"י פמה החמיר בזה בסי' ת"ן ולכן
המצאתי באיזה פעם שהי' ה"מ למכור לעפוי"ם אשר הוא סוחר וקונה פמה פעמים
שוורים בעד מזונן ומו"מ בזה ויקנהו לו במקח השוה דאז לא יקפיד ואינו רוצה בקיומו

דוקא דהרי ניתא לי' שישלם לו במזומן והמכירה יהא מכירה גמורה כן הורתי כ"פ וזה נכון וזה נמצא בקל לעשות כן אבל ללמד לנכרי בפסח עשיית הי"ש זה ודאי אסור כי הרי ניתא לי' שיתקיים הדבר שרוצה ללמדו ודאי אסור ועיין בסי' ת"נ גבי יושב ומשמר ע"ש בח"י סק"ט] ולא אדע שום היתר לזה ואם לומדים יורו להתיר המורה יורה כמ"ש ר"ת ועלינו יעבור רוח הבורא ותעלה והיה בזה שלום פדברי אביו ידידו דוש"ת: סימן מד להרב המאה"ג וכו' הקריף ובקי הקסיד המפורסם מו"ה יהודא יצחק נ"י אבד"ק סאנק.

אשר כתב אודות מכירת הקמץ הנה כל ההיתרים אינם לפענ"ד רובם מ"ש מחמת ביטול ושוגג לא ידעתי אם נקרא זה שוגג הלא בידו לבערו ואין שוגג כלל רק מה שעשה עפ"י הוראות חכם גם דברי בעה"ט לא קיי"ל כנותני' פידוע ובפרט בפסח נפל היתר זה גם דברי ה"ר"ן בקמץ שלא הי' ברשותו אסור בהנאה לאחה"פ כמבואר בדברי' בהד"ל ומחמת שפא לרשות העכו"ם בזכה מהפקר זה ודאי אינו דנוטל שכר חמץ ולכתחילה ודאי אסור לקבל המעות כמבואר במג"א [סי' תמ"ו סק"ו] דלהמחליף עכ"פ אסור והחמץ אסור בהנאה.

עוד מחמת שפנהגם בינם ובין הקונה לקיים דיבורם הוי גמר ומקנה ז"א כלל פידוע דמה לנו במחשבתו אם אינו עושה קנין המועיל וזה אינה שנים אשר נסתפקתי אולי מחמת דרצונו להפקיע האיסור מקנה אף כ"ז להלכה עפ"י דברי התו' ולא למעשה כלל: עוד באפשר שלא להאמין להפלט אולי זה החמץ אינו שלו לכאורה זה תלוי בפלוגתא שבמשנה אצל המוליד חיטין לעכו"ם במס' דמאי ומביאו במס' גיטין (ס"א ע"ב) באריכות וע"ז ההיתר יש לסמוך [וע"ל ח"א סי' כ']: ומ"ש שם הנב"י לא ידעתי הא יוכל להתברר ספק זה ע"י חכם.

עוד הי' פלים של מוכר ברשות הלוקח וגם לא אמר יזכה לי חצרו שפודאי אינו קונה בשביל הקונה לא ידעתי שום סניף להתיר בהנאה ובעבירת כל יראה בפסח וזלת ההיתר שאינו נאמן הנכרי וחישי' שהחליף ולכן לעת הדחק גדול מותר לקבל המעות מהעכו"ם אף באופן שיעשה בדרך שלא ימכרנה הנכרי הקמח או הפת לישראל ולקונסו ודאי ראוי האיש הזה ומחמת מוש"ק קצרתיו והי' שלום ט"ו למב"י תרכ"ל: סימן מה י"ב למב"י תרכ"ז: לכבוד ידידי ב"ג הרב המאה"ג חו"נ כש"ת מו"ה יעקב נ"י אבד"ק נארייב יע"א וכעת אבד"ק צעשנוב.

אודות החמץ שנמכר נרק בטעות נחלף השט"מ שנכתב בשביל עכו"ם אחר ומחמת חפזון שלא פא העכו"ם בזמן מקרוהו לאחר בשט"מ של הראשון אף הותנה שיקנה בכסף נמי כל החמץ וגם אג"ק של שכירות המרתף והמרתף השפירוהו לו בכסף ולא הותנה שיקנה בכסף לחוד: תשובה הנה בסי' קצ"ד מסיק הסמ"ע דבשכירות קונה בכסף לחוד דלא שייך בשכירות סמיכת דעת ומסתמא איפכא נמי עכו"ם מישראל קונה שכירות קרקע בכסף לחוד ופסקו האחרונים כנותני' יענין בנה"מ ובפרט לכ"ע בחמץ דדעת שניהם סמכוהו על איזה ימים שיהי' שכירות גמור וגם פי די בחמץ יחד לו בית לחוד לשיטת ר"ת ז"ל וסייעתו וגם זכרתי שאלה פינצא בזה פא לפני מורי מהר"מ העשיל בעהמ"ח ים התלמוד והתירו למוכרו לעכו"ם וכעין זה מבואר במק"ח סי' תמ"ח

יעו"ש כי אין הפנאי מספים לעיין בו ולכן יפה פסק מעכ"ת והי' שלום: סימן מו ח' כ"ט למב"י תרכ"ט: להרב המאה"ג וכו' מו"ה שלמה נ"י אבד"ק וואלבראם יע"א.

ע"ד שאלתו במומר א' שדרכו בכל השנה למפור חמצו לאיש ישראל א' והישראל מוכר לנכרי ובשנה זו נסע המומר מביתו לדרכו וכתב מדרכו לאשתו הנכרית שמחמת שלא יבוא לביתו קודם חג היהודים תמפור לישראל הנ"ל חמצו לפנים ואיש הנ"ל יכתוב קאנטראקט על המכירה פנהוג בכל שנה כדי שלא יהי' לו אח"כ תלאות מזה ונסתפק כ"ת מחמת שפתב שימפור רק לפנים הרי שלא רצה למוכרו מכירה גמורה: תשובה היות פי לפי המבואר באחרונים רשאי ישראל למפור בע"פ חמצו של חברו כי מסתמא ניתא לי' והנה גם בנ"ד הרי מכר הישראל החמץ פנהוג ומ"ש המומר שימפור לפנים דעת המומר הי' שמחמת שאחר החג ידע (שימפור) בעצמו בהחזרה חמצו נראה לו פמכירה לפנים אבל מסתמא אם הי' יודע המומר שמהצורך למפור מכירה גמורה רק אחר הפסח לא ימפור לישראל אחר רק ימכרו לו בהחזרה במקח שמכרו מסתמא מספים למכירת הישראל חמצו לנכרי וע"כ מותר החמץ: וע"ד שאלתו בישראל שהי' לו חמץ בבית אביו וקודם ע"פ צוה לאחיו שישלח מקצת מהחמץ להרסיים של עכו"ם לטוחנם ואח"כ שכתב שיש לו מהחמץ בהרסיים ומכר החמץ בק"ס ואמר להקונה שהחמץ הוא בהשפאקלער של אחיו דבר פשוט הוא שמותר החמץ כי הלא ראינו שהקונה הנ"ל קנה גם משארי מוכרים החמץ שיש להם בהרסיים א"כ אין קפידא באיזה מקום מונח החמץ והוי פמראה מקום הוא לו.

גם בדבר שאלתו במכר החמץ שיש לו בהרסיים ונסתפק כ"ת שמחמת שהאיש המוכר צוה להטוחן העכו"ם שיראה לטוחנם שיהי' קמח אחר החג ג"כ דבר פשוט שמותר והנה זכ"י' שנייך במומר פמבואר בא"ע גבי גט (סי' א' סס"י בהג"ה) וגם גבי השאלה השני' הי' ביטול ואונס כ"ז פסח שנעלם ממנו הדבר והוי אונס על השביתה וביטול הי' פדין ומותר לרוב הפוסקים גם מה שמפקפק כ"ת מחמת שהוא באחריות הישראל ז"א דהא משפיר לו בהיתרים את ביתו כל ימות הפסח והוי יחד לו בית דמותר לאחה"פ כלל הדבר שאין להחמיר ביותר כ"ז נ"ל להלכה אף למעשה אינני דן פעת לעת זקנתי ורק אם כ"ת וב"ד יספיקו לדברי והי' שלו' וברכה כנפש חפץ שלומו: סימן מז לבני המאה"ג החרף ובקי חו"פ מו"ה דוד נ"י האלברשטאם האבד"ק קרשאנוב יע"א.

שאלה פ' מכר לעכו"ם בע"פ החמץ בשט"מ וז"ל השפתי לערל פ' המרתף שתחת ביתי ואג"ק הקניתי להנ"ל המטלטלין שבתוכה היינו נשים עמר חומץ וכו' גם השפתי להנ"ל זויות בתנות שלי בעד סף פ' והקניתי ג"כ אג"ק הפלים והמטלטלין שבתוכה והנה הי' להמוכר עוד חומץ אצל ישראל חברו ואת החומץ העומד בבית ישראל לא הקנה להערלית מה דינו של החומץ הזה: תשובה דבר פשוט יותר מביעתא בכותחא דישפון הכל דהא לא נמכר החמץ הזה כלל דבפירוש פתב בשטר המכירה שמקנה מטלטלין שבתוכה אג"ק ולא החמץ שמבחוץ ושמעתי שיש רוצים לומר פינון שמכר לו נשים עמר ובאותם העומדים במרתף נחסר מנשים עמר יחשב העומד בבית ישראל למכירה לנכרי ויפלא מאוד האף יכחיש דיבורו הכתוב בשטר המטלטלין שבתוך המרתף ותו דידוע דבמוכר לו בלי צמצום מקום שהוא עומד לא קנה הלוקח הנכרי דוקא החמץ

שהוא ביד ישראל דהרי יוכל למפנר זה וליתן אחרים כמוהו ונהי די"ל דמראהו נפל או מת מ"מ בנדאי הברירה ביד המוכר להחליף וליתן אחרים תחתם וא"כ צדין מיקרי חמצו של ישראל המוכר ותו דהרי נדאי חייב באחריותו (והחקי) והמקור] חיים פתב דכל המכירות שלנו מקרי אחריות ישראל ורק שמותר דהוי פחמצו של עפו"ם בבית עפו"ם ואחריות על ישראל יעוי"ש ונמצא זה שעומד בבית ישראל בנדאי אסור: סימן מד לקרב הגאון הגדול המפורסם כו' מהרי"ח ליפא מייזלס האבד"ק פרעמיסלע יע"א.

ני"ק הגיעני ומה נמצאו אמרי יושר שהתעורר להתניצב לריב עלדוברי עתק על רהד"ג ודבריו שמתו על לבי פי באמת פן נכון וישר לכל מבקשי ה' לרדוף אחריו שונאיו ושונאי עבדיו אולם מה נעשה פי נתברו מחרפינו ונאלמנו דומי' פל היום חרפה כסתנו ומה נאמר ונדבר פי גברו עזי הפנים ונתקנים בעוה"ר מקרא ירבה וגו' ואם נלחם בשונאנו ימצאו מקום להתגבר בלשונם ומה יאמרו פת הדנשה וכבר פתב מליצה נעימה ע"ז הגאון מהר"י ששפרוט בדורו ומה נאמר אנחנו דלי מעש ושפל ולזה נחסום פינו נגד רודפינו ואשרי הנעלבים ואינם עולבים אף לעיקר הדין ודאי לא טוב עשה המורה שהתיר לבנות בחוה"מ מפמה טעמים א' פינו שכ"ת אסר היכן מצא להתיר הא חכם שאסר כו' ובפרט בענינים פאלו אשר הכל כפי ראות גדול העיר ולפעמים צריף להחמיר למגדר מלתא שנית לא ידעתי מה דבר האבד הוי במה שירא אולי לא יתנו לו המאגיסטראט הפלאטץ ולא ירויח אף עכ"פ לא יאבד משלו ואסור לעשות בחוה"מ מלאכה לזכות במציאה פמבואר בש"ע סי' תקל"ט ס"ו ול"ד לפרקמטי' משום שני תירוצים שבהג"א מובא בט"ז ומ"א (שם) דהכא אין דעתו עליו ומקרי שפיר מציאה וגם הוא מלאכת פרהסיא מלאכה גמורה משא"כ בפרקמטי' ולכן בנדאי אסור לעשות מלאכה בחוה"מ דהא לא הוי דבר האבד: והנה בא"ר [שם סקי"ט] הביא בשם הש"ג להתיר משום דהוי פמציל מיזם אף מדברי המרדכי והנ"י ס"פ מי שהפך שכ' להתיר לקבול לפני השופט או לזקוף ברבית משום דבר האבד שפכר נתחייב לו פמבואר שם בלשון הנ"י ז"ל וא"כ ממילא משמע בדבר שעדיין לא זכה בו דלא סמך אדעתו אסור לעשות מלאכה בחוה"מ ומה שהתיר משום פרוז הנה היודע טוב עניני הוראה יראה שזה שטות דא"כ נתיר קבלה באריסות ע"י פרוז וא"ת ה"נ זה נגד כל הפוסקים בריש הל' שבת שכתבו דוקא בנתפרסם הדבר פמה אף לא בכרוז פי איכא דלא שמעי בהכרזה פדאמרי' לענין חליצה ולכן בנדאי אסור לעשות מלאכה בכמות אלה שבנ"ד ויפה הורה מעכ"ת ואם יבואו גאוני זמנינו להתיר אין שומעין להם ובטוח אני באנשי דורינו שלא ישמעו להקל באיסור מבזה מועדות דהוי כמו כופר ח"ו פמבואר בש"ס ולכן יאמרו מה שיאמרו בעזה"ת ישמעו דברינו והי' שלום פדברי ידידו דוש"ת: יו"ד ח"ב סימן א' א' וירא תרי"ט: שלום וי"ר לכבוד מחו' ידידי הרב המאה"ג העסיד בו"ק וכו' מו"ה גרשון לייטמאן נ"י אבד"ק קארמיא יע"א.

הנה בשבוע זו השגתי מכתבים מקהלתכם משני הצדדים על ענין המחלוקת שנתנה בשאלה אחת ומחמת שאינני מכיר בטוב את שני הצדדים אמרתי להודיע דעתי לכ"ת ומעכ"ת יודיע להם דעתי והנה באמת זה דבר פשוט למאוד דבאם הי' החתיכת עץ נופל לא נודע אם בא מהצונאר שקורין העלזיל או מתוף הנשט שונדאי פשר ואין לחוש פלל וכן שכיח בכל עת בעופות שמוצאים קוצים ותבואה על העופות ולא ידענין בואם אם

מן ההעלזיל או מן הנשט ואין פוצה פה בדבר ותולין דדרה העוף לאכול קוצים או תבואה ובודאי מן הנשט נפל וכן נמי בודאי דרה העוף שיש בפיו עץ פאשר עינינו רואות וכיוצא ומסתמא מן הנשט נפל וכאשר אף אם ידעי' בודאי שהי' מונח חתיכת עץ על העלזיל דבוק בחזקה פאשר פתב המורה הוראה בכה"ג ודאי טריפה דקיי"ל בקוץ שנמצא בחלל הגוף טריפה וכן נמי נגד הנשט אם נמצא קוץ חיישי' שפא ניקב הנשט כמבואר גבי חוץ שניקב הגרגרת דחיישי' לנשט כמבואר שם ברמ"א ז"ל סי' ל"ד ות"ל ס"ס דדלמא דרה הקנה באה דנהי דנבלע דרה הקנה י כיון שהי' מונח בחונק על ההעלזיל חיישי' שפא ניקב הנשט ואין פאן רק ספ' אחד אם ניקב או לא וכה טריפה מדינא דש"ס משום מחט שנמצא בחלל הגוף ורק מדינא דש"ס הי' מהני בדיקה בנשט לשיטת המחבר מהני בדיקת הנשט בכה"ג אבל לדידן זה ודאי לא מיקרי מקום ידוע כמבואר בש"ך ז"ל סי' ל"ג אבל בלא בדיקה כמו שהי' בנ"ד שנאבד הנשט קודם הבדיקה טריפה מדינא דש"ס והוא דבר פשוט מאוד כמבואר בסי' נ"א ומ"ט ול"ג ול"ד יעי"ש בת"ש ובפ"מ דאין שום חילוק בדבר דהוא טריפה והנה ראיתי מגדול אחד שכ' להכשיר ודבריו משוללי הבנה פאשר יראה המעיין ואף ק"ל הוא בעצמו פתב בתוף דבריו דמהני בדיקה א"כ גם לדבריו בנאבד בלי בדיקה טריפה סוף דבר דאם הי' המעשה בדברי המורה הוראה שהי' צריכים להסיר החתיכת עץ בחונק מההעלזיל בודאי טריפה והנה לא עלה על דעתי להאריך בפלפול פי ידוע לכל בר בי רב הסברות עמקות שיש בסוגיות הללו אשר אין שיעור לפלפול שנוכל לפלפל בזה אף בנ"ד א"צ לשום פלפול וכל מי שיש בו ריח תורה ורוצה האמת יודה לדברי והי' שלו' כנפש מחו' דוש"ת בלונ"ח: סימן ב שלום וי"ר לידידי הרב הה"ג הקפיד כו' מו"ה יצחק אבד"ק סאקאלאב יע"א.

הגיעני מכתבו אשר תמה על פסק שלי ואני על משמתי אעמונה כי ידע בבירור שאסור לשו"ב להשיג גבול חבירו עפ"י דין מלמד שאסור להשפיר עצמו אצל בעה"ב שיש לו מלמד והוא בש"ע ח"מ [ס"ס רל"ז] ומקורו מתו' קידושין (דנ"ט ע"א) אף בזה יש אתי מקום ספ' בזה"ז מחמת טעם הפמ"ס אתי אין לגלותה אף באם שו"ב נשפר לקהל על זמן או בלא זמן וקבלוהו במעמד אנשי העיר ונתחייב הוא לשחוט כל מה שייבאו לו והמה מחוייבים לשחוט רק אצלו לא זולת פדרה מנהג שכירות השו"ב במדינתנו וא"כ בודאי שו"ב אחר שפא לשחוט במקום השו"ב דמתא נקרא גזלן ומוציאין ממנו בדין גזל גמור דזה הוא שכירות שו"ב דמתא שזכה בעת שנשפר לבני הקהל דדבר זה של קהל ידוע דהוי פקנזו ועדיף מקנזו כמבואר בח"מ (בב"י ס"ס של"ר ובד"מ בסי' של"ג) וא"כ ודאי שו"ב הפא מחוץ להשיג גבולו מוציאין ממנו מה שלקח ש"ש חוץ דמי בטילה של השו"ב הראשון שמנכה וז"ב לא כמו שפעלה על דעת מעכ"ת ועיין ביו"ד סי' רמ"ה בש"ך ס"ק ט"ו וגם מה שפכתתי הואיל וכל הבשר הוא עבור ק' קאלבסוב אין רשאים השו"ב דישוברים אחרים לשחוט שמה זה דבר ברור מצד הסברא דנהי דאין בני עיר אחת יכולין לעשות תקנה על בני עיר אחרת אף מ"מ אסור לבני עיר אחרת לגרום לביטול התקנה שנתקן על בני עירם וכן פכתתי אז מסברא פשוטה נעתה מצאתי בהד"ל בדברי בתשו' מהרשד"מ ז"ל מביאו הש"ך ז"ל בח"מ סי' רל"ז והמעשה הי' שהמנכרי בגדים עשו תקנה שלא יעשו בגדים רק ברחיים המתקנות לזה מיהודי אחד ופא אחד חוץ מאומני שעשה הבגדים לעשות רחיים הנקרא בטאן חדש ופסק שם דבני אומנות הוו כבני עיר

אחת לעשות תקנה ולכן אינם רשאים לחזור מהתקנה הנעשה כבר ביניהם וממילא הפא לתקן הפאטון החדש הגם שלא חלה עליו תקנת בני אומנות שהוא אינו מהם מ"מ פיון שפבר זכה בהן בעל באטון הראשון עפ"י תקנתם הפא להשיג גבולי נקרא רשע וגם מוציאים ממנו ונ"ל שם סי' רנ"ט מפאן נראה דבנ"ד מעפבין אותו למי שיירצה לבוא ולבנות בטאניש או בטאן אחר תדא דהוי עני המהפך בתררה דמיקרי רשע כו' עד והוי ממש פההוא דכ' רבינו מאיר מהמביא דג מת ומסבתו מתאספים הדגים וא"כ הפא לפרוש שם מצודה הוי גזלן ה"נ עשיית הטאניש הוא הדג מת שבשבילם עושים הבגדים והפאטון מתאספים והוי פאלו פבר זכה בהן והפא להמציא עתה בטאן צריף לפתות לעושי הבגדים שיתנו לו והנה הוי גזל בידו שיש עתה כ"כ שנים שפל הבגדים והטאניש נעשים פאלו הטאניש דומה זה ממש למ"ש הרשב"א בתשו' הביאו הב"י ונ"ל נשאל להרשב"א חייט אחד הי' רגיל אצל ערוני מכמה שנים שהוא לבדו עושה מלאכתו ובא חייט אחר ורוצה להכניס עצמו עם הערוני הנה לעשות מלאכתו בזול יותר והראשון מתרעם על"ז והשיב אין מוציאין מידו שהערוני נתן מדעתו אבל מסתברא שמוחין בידו כו' עד דכל מקר הרי הוא פבא לידו וכו' עד וההולך ומפתה את העפ"ו"ם לעשות מלאכתו פפוסק לחיות זה וגוערין בו ומוחין בידו ע"כ א"כ בנ"ד נמי זה הי' רגיל פמה שנים וזה הפא לבנות צריף לבנות ואח"כ לפתות לבני אדם שיתנו לו בגדים והוי כמו גזל את חבירו פמה שזכה פבר עכ"ל וכיון שזאת תקנה מפבר על אנשי ק' קאלבסוב שלא לעשות מטבחים מחוץ לעיר רק ע"י שו"ב שלקהם שוב אסור לשו"ב דק' גלאגוב למנוע מתקנתם ומסתמא פן הואפיון דעושיין תקנה ליתן להרב שפכרו מבהמה פה וכה וכן לשו"ב נדאי פוונתם מפל בית המטבחים אשר יוכל לרבים דאל"כ בטלה התקנה דכ"א יקח בפשר תיקף מחוץ לעיר לכן נ"ל פשוט הדין פאשר פתבתי אז דאין רשאי שו"ב דגלאגוב לשחוט והפשר יאכילו פולו בקאלבסוב ורק מה שצריף עבור הפפרים בזה יקח שפכר שו"ב דגלאגוב פאשר פתבתי אז אולם עתה שמעתי שיש עדות אשר בני ק' קאלבסוב לא חששו פלל לתקנתם בזה ומעולם היינו מכמה שנים שחטו בפפר הנ"ל שו"ב דק' גלאגוב ומעולם לא משועבד ולא על דעתם למנוע בית המטבחים שחוץ לעירם אשר משו"ב אחרים וא"כ מעולם לא הי' משועבד הזביחה של פפר הנ"ל לקהל ולא לשו"ב ולרב דק' קאלבסוב מכח שפידית השו"ב והרב דאדרבא אדעתא דהכי עמדו השו"ב והרב שלא ליקח דבר מהנשחט לחוץ המובל לעירם ואם פן הוא שוב אסור להשו"ב דק' קאלבסוב לגרום היזק והשגת גבול להשו"ב דק' גלאגוב פמו מלמד שאסור להשיג גבול מלמד פנ"ל: והגם שיש פלבי איזה ספ' הדבר מסור לפי ראות הב"ד הדנים בדבר אם דמי דבר זה להפקר ומציאה נד"ל אף אם יחדשו ב"ד ורוב בני עיר קאלבסוב תקנה שלא להביא בפשר מחוץ לעירם אם לא ישחטו שו"ב שלקהם אזי יוכל הטבח דכפר ליקח השו"ב דקאלבסוב יאדרבא אסור לשו"ב דגלאגוב לגרום להם בהערמה שום בטיול תקנתם פן נ"ל.

כ"ז נלענ"ד ברור אף מה אני הדל ואתם עשו פטוב לפני ה' כ"ז פתבתי לדינא אף מעכ"ת וב"ד סמוכים ובדבר הנה אין לדיין אלא מה שעיניו רואות וה' עמכם והי' שלום ובגב"ע לא רצייתי לעיין פי הי' גב"ע מב' הצדדין אשר א' בלתי אמת ולזה אתם הקרובים עשו פמשפט ושפטו צדק דברי ידידו הדש"ת ה' פקודי תרי"ט: סימן סימן ג שו"ר לכבוד

ידידי מחו' הרב וכו' המאה"ג בו"ק חו"פ בנש"ק מו"ה משולם יצחק נ"י אבד"ק טאלמאטש יע"א: בנידון אשר שאל בהשו"ב שלפעמים ידיו מרפפות ורותות ורק אעפ"כ אמרו מומחין שהוא שוחט באומנות רב והוא ירא ה' נכבד למאוד ונדרש מעכ"ת אם פשר לשו"ב אם להעבירו הנה באמת בלחם הפנים (סי' א' סקל"ה) מבואר לאיסור בשם מהרא"ש וסמ"ג ואם פי הנב"י ו"ל [מה"ת סי' א'] נתן בקולו עליו במחכ"ת הרבה לדבר נגד פבוד זמן ונשוא פנים וגדולי מחברים הגאונים מביאין דבריו בכבוד ועיין בשמ"ח ות"ש ואם פי ט"ס יש בזה בדבריו במ"ש מהסמ"ג בשם מהרא"ש אף באמת לא נחשד ח"ו לשקר עדותו במה שמ"כ ואם פי הגאון נוב"י בגודל בקיאתו לא מצא זה ובאמת גם אנכי חפשי למצוא מקום המ"כ שהביא בלה"פ ולא מצאתי אולם לא ראינו אינו ראי' ומסתמא פתוב באיזה קונטרס בשם הסמ"ג פן ואולם גם הנב"י הסכים להעביר השו"ב שמרתת בידו וכו' הדבר שגור בפי כל עדת ישראל השו"ב המרתת בידו פסול לשחוט וזכור הייתי בעודני טלי' שהי' מנסין השו"ב אם אינו מרתת בידו ע"י צלוחית מים ומעולם לא שמעתי להכשיר שו"ב שמרתת בידו ומה שהביאו ראי' מפהו שמרתת שאינו פסול רק משום מום ולא משום ד"א אתפלא מאוד וכי מה ענין שחיטה לעבודה אטו שחיטה עבודה היא ודלמא באמת פסול המרתת לשחוט ורק לעבודה פשר ואינו פסול רק משום מום אבל בשחיטה חיישי' במרתת לשהי' ונדרסה ולא גרע משכור שאברים כבדים עליו אסור לכתחילה לשחוט לרוב הפוסקים האחרונים והנה אם אינו מרתת תמיד י"ל דכה"ג פשר לשחיטה הגם דלגבי מום בכהן י"ל דאם מחמת זקנה ידיו מרתתן אפי' בשעה שאינו מרתת פסול לעבודה דהוי בע"מ אכן נראה מהדמש"א ו"ל בחולין שכ' בפ"א ו"ל בסי' כ"ט אות ג' ו"ל הרמב"ם בפ"ז מה' ביאת מקדש ועוד יש בפהנים ג' מומין אחרים ואלו הן הזקן שהגיע להיות רותת ורועד פשהו עומד החולה פשהו רועד מפני חליו וכשלו פחו כו' עכ"ל ודין החולה יצא לו ממה שאכתוב בסמוך בס"ד ולעיל בפ"ד מה' פלי המקדש כ' הי' פהו זקן או חולה שיכול לעבוד ע"י הדחק נותן קרבנו לכל פהו שירגי פי א"כ משמע דברותת איירי שאינו יוכל לעבוד אפי' ע"י הדחק מש"ה פסול במום קבוע בו עכ"ל הנה נראה מזה דאם יוכל לעשות עבודה בשעה שאינו מרתת פשר ומש"ה מקרי ראוי לעבודה אף לא ידעתי מי הכריחו לזה הלא י"ל שם בב"ק והר"מ ו"ל בה' פלי המקדש איירי בזקן וחולה שאינו מרתת ואינו בעל מום ולכן אם יכול לעבוד עבודה מדחק מקרי ראוי אבל במרתת דמקרי בע"מ פסול לעבודה אפי' בשעה שאינו מרתת אף כל זה בכהן אבל בשו"ב בודאי אם מוצא שעה שהוא פכל אדם אינו מרתת בודאי פשר לשחוט לכתחילה ולכן לדינא אם השו"ב ירא ה' מרבים ואופן נכון להזהירו היטב שישגיח על עצמו ולא ישחוט בשעה שידי מרתתין אבל בכל היום שאין ידיו מרתתין פאשר כתב מעכ"ת יוכל לשחוט אף כ"ז הפל לפי ראות עיני הדיין וד"ל ובאמת אגיד ולא אכחד פי לא ידעתי אף להעיו פנים נגד הלח"פ ובל"י ונו"ב אשר הפה אוסרים שו"ב המרתת הכי יש בדינו הפעוטים להכריח נגדם אפי' אם הפה התיירים ואנו אוסרים כ"ש איפכא ואין זה רק רמות רוחא דנקיטנא וכללו של דבר בדבר המפורש בגדולי ישראל אשר לפנינו אין לעשות מזה שאלה לפני המכונים בשם גדולי דורנו וד"ל אח"ז ראיתי בש"ע של התנא מביא דברי הבל"י ג"כ ומי לנו גדול באחרונים ממנו ולכן יראה נא על מי לסמוך יותר אם על קדושי עליונים גאונים בנגלה

ובנסתר בדור שלפנינו אם על הנזכרים לנו תורתם וצדקתם וד"ל והי' שלום: סימן ד
ב"ה ג' תולדות תרכ"א: לידידי הרב המאה"ג החרף ובקי וכו' כש"ת מו"ה שמחה
אבד"ק קשונו יע"א במדינת פולין: שאלה מסופנת שלא פירכסה כלל בשעת שחיטה
וערף ששה או שבעה מנוטין אחר שחיטה פירכסה מה דינה: תשובה נתתי פנאי לעיין
בדבריו הגם פי אני מוטרד מאוד לקחתי מועד לעיין מפני כבודו והנה מה שרצה לחדש
דבמפרכסת יש קצת חיות ואעפי"כ אסורה רק פשמפרכסת בגמר שחיטה ונקא והנה
לפענ"ד א"א לומר כלל דהרי מבואר בפ' השוחט חולין ל"ז ע"א וז"ל ודלמא היינו נבילה
היינו מסופנת לא ס"ד דכ' וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה והנוגע בנבילה
לאחר מיתה היא דקרני' רחמנא נבילה מחיים לא איקרי נבילה עכ"ל אלמא דקאמר הגמ'
דאינו נבילה רק לאחר מיתה והגם שמתחילה רצה הגמ' לדחות דנ"מ לענן תרי לאוי
אבל לבסוף למסקנא ליפא שום איסור רק במיתה ממש וכן מסיק הגמ' בהעור והרנטב
וסתם מתני' ובריינתא ר' אושע' דכ"ז שיש בהם חיות ה"ה חיי' ואינה מטמא והרובעה
חייב דהרי היא חי' ממש וכן נמי מדויק בדברי רש"י ז"ל שם בד"ה ולא תחזירה פסולה
אם היתה מסופנת לפי שאין זה פרפוס אלא פן דרפם בעת צאת נפשה אבל גסה לאו
אורחא בהכי עכ"ל אלמא משום דתחזרת יד אינו פירפוס הא אי הוי פירפוס בנדאי לא
הוי נבילה ושחיטתו פשיטה וגם המעיין בזבחים גבי טריפה מתחלת מחיים נמי משמע
פן ס"ד נאפ' הוי דבר זה פתיב בהה"מ הי' דבריו תמוהים ונגד דברי הש"ס מפורש ואין
שומע ליחיד נגד כל הפוסקים אף באמת גם הה"מ ז"ל כתב איפכא ממה שהבין מעכ"ת
דז"ל הה"מ בפ"ד מהל' מ"א הל' י"ג בד"ה אבל המסופנת וכו' וכתב רבינו שאם לא
פרכסה כלל ה"ז נבילה וכ"נ שם דכל שלא פסה כלל אין שחיטתה פלום ואינה בת
שחיטה ומסופנת תחילת נבילה הוא וכל שלא פרכסה ונשחטה הרי היא פאלו גמרה
מיתתה בפוס ובסמוך אכתוב מ"ש ביצוע שנשמתה בטולה קודם לכן וז"ב עכ"ל ולכאורה
קשה מ"ש שאינה בת שחיטה וכמו שנגמר מיתתה בכוס והלא די בזה שאינה בת שחיטה
דניטל ממנה שורש חיותה כמ"ש מעכ"ת וגם מה זה שכתב תחילת נבילה ומעל' הבין
שהיא נבילה מחיים וזה דבר שאינו דא"כ הל"ל שמתחילתה נבילה ולא תחלת נבילה
וגם לפה לו כ"ז הוא מיותר לגמרי וזה הו"ל לומר גבי מה שהביא ביצוע שיצאה נפשה
וכו' אף נ"ל דקשה לו על הרמב"ם ז"ל שכתב לוקה משום נבילה דהכי מוכח שהיא
נדאי נבילה דלמא באמת חי' היתה ולא פרכסה הלא חזינו בברואים שלפעמים אינם
מפרכסים בשעת שחיטה ואפ"ה פשירים ואי במסופנים רוב מתים מקודם א"כ אמאי
בשחט בלילה הוי רק ספק הא רוב מסופנים מתים קודם שחיטה והוי בשוחט בלילה
להיות נדאי טריפה דאזלי' ב"ר וכמו שהקשה הת"ש ז"ל לזה בא הה"מ לומר דהרמב"ם
לקח זה ממיקרא דרבא דאמר ביצוע דנטולה נשמתה מקודם ופי' הה"מ בכוננת רבא הוא
פן דמסופנת היא התחלת ניבול דכן דרו המתים מקודם המה מסופנים כמבואר בש"ס
ולכן אם לא פרכסה אמרי' שזה גמר המיתה והשחיטה לא פעל כלל פינון שראינו שלא
עשה פרפוס פדרף הנשחטין המיתה גמרה והשחיטה לא פעל כלל הגם שפמה ברואים
נשחטים ואינם מפרכסין מ"מ זו אם לא פרכסה המיתה עשה המיתה והגמרה מיתתה אז
מפיון שהיתה [מסופנת] התחיל בה ניבול בנדאי המיתה נגמרה ע"י תחילת הניבול ולא
היתה בת שחיטה פינון שעומדת למות בלא פירפוס אינה בה שחיטה ולא פעל בה השחיטה

שָׁפָךְ קִים לֵהוּ לַחַז"ל דְּבִנְשִׁחְטָה בְּלֹא פִירְכּוּס אִם כְּבָר הִתְחִילָה לֵהוּיּוֹת מְסוּפָּנֶת תְּחִילַת
נְבִילָה לֹא הֵימָּה בֵּת שְׁחִיטָה וּבִשְׁלֵמָא בְּרִיאָה הִיא בְּחֻזְקָת חַי' אֲבָל זֹו נִיהוּ דְּלֹא הֵימָּה
נְבִילָה בְּעַת שְׁהֵימָּה מְסוּפָּנֶת מ"מ הִתְחִיל בָּהּ הַמֵּימָּה וְלֹא הֵימָּה רְאוּי' לְשְׁחִיטָה כִּי בִּלְא"ה
תְּמִימוֹת תִּיקָף וְזֶה שְׁאָמַר רַבָּא בְּיָדוּעַ שְׁנִתְּנָבְלָה [וְנִיטְלָה] נִשְׁמַתָּה קוּדָם שְׁנִשְׁחִיטָה הֵינּוּ
קוּדָם גַּמַּר שְׁחִיטָה שְׁהִשְׁחִיטָה לֹא פָּעַל בָּהּ פְּלוּס וְהוּי רַק כְּמַתָּה בְּשַׁעַת פּוּס הֵינּוּ
שְׁהִשְׁחִיטָה אֵינָה שְׁחִיטָה רַק נִגְמַר הַנְּבִילָה שְׁהִתְחִיל בָּהּ מִשְׁא"כ אִם לֹא יָדְעִי שְׁפִירְכָּסָה
הוּי רַק ס' דְּרַק בְּאִם רֹוֹאִין אָנוּ שְׁאֵינָה מְפִרְכָּסָת אֲזִי סִימָן שְׁמַתְחִילַת שְׁהֵימָּה מְסוּפָּנֶת
וְהִתְחִיל הַנְּבִילוֹת הוּא שְׁגַמַּר אֲבָל מִס' הֵינּוּ שׁוֹחֲט בְּלִילָה הוּי רַק סְפַק וּז"ב וְלִכְּן לִפְעַנָּד
בְּרוּר שְׁאִם פְּרַכָּסָה הַרְבֵּה לֹאח"ש הָרִי הִיא חַי' מִמָּשׁ וְאוּלַי הִי כַה"ג בְּב"נ הִי חַיִּיב
מִשׁוּם אִמ"ה וְהָרֹבְעָה חַיִּיב מֵימָּה וּא"כ בְּנִדְאִי אֵינָה נְבִילָה וְשְׁחִיטָתָה מְטַהֲרָתָה וְזֶה פְּשׁוּט
לְמֵאֵנָד: וּמָה שְׁשָׂאֵל בְּדִינִי עִירוּב אֵין הַפְּנָאִי לְפִלְפֵּל אֲף לִפְעַד"נ שְׁיִסְמְנָךְ בְּזֶה עַל הַמַּק"ח
ז"ל: וּבְעַנְיָן הַטְּחוּלִין בְּמִקְוֹמוֹת דְּשִׁכְיָחִי אֲנִי נוֹהֵג לְהַקֵּל כִּי כֹן הִסְפִּימוּ רַה"פ: סִימָן ה'
לְבִנְיָ יְדִידֵי הָרַב הַמֵּאָה"ג הַחֲרִיף וּבְקִי בּו"ק חו"פ פ"ה כו' כְּקַש"ת מו"ה יְחֻזְקָאֵל שְׁרָגָא
ג"י אַבְד"ק שְׁיִנְאוּעַ יַע"א: בְּנִידוֹן שְׁאֵלְתָּה עַל הַשׁו"ב שְׁמִרְנָנִים עָלָיו אִם יְכוּלִים לְסַלְקוּ
מִחַמַּת שְׁהִתְנוּ עִמּוֹ שְׁרַק בְּאִם יִקְבְּלוּ ש"ץ וְשׁו"ב יְדָחוּ אוֹתוֹ וְלַע"ע לֹא קִבְּלוּ לַש"ץ וְשׁו"ב
וְאֵינָם יְכוּלִים לְהַעֲבִירוּ תוֹף זְמַנּוֹ וְחֻלְקַת דְּזֶה לֹא מִיקְרֵי תוֹף זְמַנּוֹ הוּאִיל וּבִידֵיהֶם לְקַבֵּל
ש"ץ וְשׁו"ב וְלִהְדָחוֹת אֶת הַנְּחָשֵׁד הַנָּ"ל וְיִפָּה פְּנוּנַת בְּדַכְרִיף הַנְּרָאָה מִמָּה שְׁפַתְבָּת בְּזֶה
וְיֵשׁ מְקוֹם לְהַבִּיא רְאוּיּוֹת לְהַחֲזִיק זֶה אוּלָם לְדִידֵי פְּשִׁטָּא טוּבָא דִּיכּוּלִין לְהַעֲבִיר שׁו"ב
כְּזֶה שְׁנַחֲשָׁד ע"י קְלָא דַל"פ אִפִּי' ת"ז מִמָּשׁ וְהַבְּאֵתִי רֹאִי לְזֶה בְּתַשׁוּ' שְׁהַאֲרַכְתִּי [ע' בַּח"א
ח"ד ס' ד'] וּמִחַמַּת אֲרִיכוֹת דְּבָרֵי שָׁם לֹא הִעֲתַקְתִּי רַק בְּקַצְרָה רֹאִי מֵהָא דְּאֵל יִשָּׂא דוּמָה
נְכַהֵן חוֹשֶׁשׁ לָהּ מַד"ת וּמוּבָא בַש"ע אַהֲע"ז ס' ד' [הַגַּם דַּהֲב"ח ז"ל וְח"מ וְב"ש ז"ל חֻלְקוֹ
בֵּין יָצָא [עֲלִי'] שָׁם מְזוּנָה לְהַפֵּל מְרַנְנִים אַחֲרֵי בְּתַשׁוּבָה שָׁם בְּאַרְתִּי דַּהֲדָבָר פְּשׁוּט וְהַנְּרָאָה
דְּלַכְתְּחִילָה וְדָאִי אֵין מוּסְרִין עֲדוּת אוֹ שְׁחִיטָה לְאִישׁ הַנְּחָשֵׁד וְכִמוֹ שְׁקִי"ל בַּח"מ וְכִמוֹ
שְׁמַרְע רַבָּא שְׁטָרָא אִפּוּמֵי דְּבַת ר"ח שְׁלֹא אָמְרָה רַק חֲשׁוּדָה הִיא וְהַטַּעַם מְבִנְיָר בַּפ"י
בְּכַתּוּבּוֹת דַּהּוּי פְּדִין מְרֹנָה וּא"כ בְּנִדְאִי לְכַתְחִילָה אֵין מוּסְרִין לְאִישׁ כְּזֶה לְשַׁחֲטֵי וְגַם
מְצוּנָה לְהוֹצִיא אִשָּׁה כְּזֹו בְּקְלָא דַל"פ רַק שְׁאֵין כּוֹפִין לְבַעַל וּבְזֶה יִתְלַשְׁבוּ הַסְּוִגְיוֹת דְּגִיטִין
וְסוּטָה וְהַרְבֵּה הַאֲרַכְתִּי וְהַמְשַׁכִּיל הַמְעַיִין יִרְאֶה בְּקַצְרָה דְּדָבָר זֶה אֶמַת דְּלַנְחָשֵׁד כְּזֶה לֹא
מְסִרִין לְכַתְחִילָה לְשַׁחֲטֵי וּמָה (שֶׁהַרְלַב"ח) שֶׁהַרְאֵב"ח [ז"ל בְּתַשׁוּבָה [בְּסִי' מ"ב הוּבָא
בַּמ"א בְּקַצְרָה ס' נ"ג סַק"ז] דְּחָה מִשׁוּם שְׁאִשָּׁה רְשׁוּת בְּיָד בַּעַל לְהוֹצִיאָה אֲבָל ש"ץ אוֹ
שׁו"ב לֹא יְכוּלִין לְהַעֲבִירוּ ת"ז אַחֲרֵי הָעֵינּוּ דְּבָרֵי צ"ע בְּזֶה פִּינּוּ דַכ' הַה"מ וְכֹן הַאֲחֲרוּנִים
שָׁם דְּכַהֵן חוֹשֶׁשׁ מַד"ת אֲלֵמָּה מְצוּנָה דְּאוּרִייתָא לְחוּשׁ לְקוּלָא דַל"פ וְהוּא עֲצָמוּ גְרַם לְזֶה
ע"י מַעֲשָׂיו מְכּוּנְעָרִים לְמָה לֹא נוּכַל לְסַלְקוֹ ת"ז הֲלֹא מְבִנְיָר בַּש"ע ח"מ תַּכ"א גַּבִּי מְשַׁרַת
שְׁיָצָא עָלָיו קוּל חֲשָׁד גְּנִיבָה שְׁיִכּוּל לְסַלְקוֹ אִפִּי' ת"ז וְהוּא מִהַמְרַדְכֵי ז"ל וּא"כ מִשׁוּם חֲשָׁד
אִסּוּר נְבִילוֹת לֹא נוּכַל לְהַעֲבִירוּ ת"ז וְכ"כ בְּהַדְּלָ בְּתַשׁוּ' (מִהַרְלַב"ח) (מִהַרְאֵב"ח) [ז"ל
מְבִיאֵו בְּתַשׁוּ' בְּגַדֵי פְּהוּנָה ס' ד' בַּא"ח וְז"ל וּמ"מ כְּפִי הַנְּחָת שְׁאֵלָה זֹו וְהַמְדָּה שְׁהַבִּיאֵו
לַחֲזוֹן הוּי פְּגַם הַקְּהֵל ג"כ לֵהוּיּוֹת שְׁלוּחִים אִישׁ כְּזֶה וְיוֹתֵר יֵשׁ לְחוּשׁ לְפָגְמָם וְלַנְּפִשָׁם
וְלַכְבוּד עֲצָמָם מְלַחֲוֵשׁ לְכְבוּד אַחֲרִים וְלַפְּגָמָם עַכ"ל (מִהַרְלַב"ח) (מִהַרְאֵב"ח) וְהַבְּג"כ
בְּעֲצָמוּ מְסִיִּים וְז"ל ע"כ מִי שְׁאֵינּוּ רוּצָה בּוֹ וְחוֹשֶׁשִׁין מְלַאֲכוּל מְזַבְּחוֹ תַע"ב וְגַם שְׁלֹא

יתפלל בר"ה ויו"כ ולא יהי שוחט דמתא אף שלא יצא מחזקת פשרותו לפנסלו מ"מ
ראוי לכ"א לחוש לעצמו מחשש ס' וכן"ל עכ"ל הבג"כ הרי דכלם מספיימים שמוטר
להעביר שו"ב פנה אפי' ת"ז וז"ב ונכון הגם ש"ל דבכחשוד על העריות אינו חשוד על
השחיטה הלא אנו מחמירין בדברי הרמב"ם ו"ל דאפי' חשוד על הגניבה בודק ספין
ונותן לו ומכ"ש הבודק דידוע לכל כמה חומרות שאנו מחמירין מצד חומרא ובנדאי
איסור ערנה חמיר טפי והחשוד על החמור חשוד על הקל ובנדאי לכ"ע בדיקת נואף
אסור בלא ע"ג משום שחשוד על איסור ערנה חשוד לעבור על החומרות ומנהיגנו
שאנו מחמירין והאיך ניתן לו לאיש פנה לבדוק ולכן בנדאי מעבירין אותו אפי' בישובים
זולת מי שירצה לספן נפשו לא כפינו לי' פנ"ל: סימן ו להרבנים והרב הה"ג וכו' מו"ה
אברהם תאומים אבד"ק פומארין והרב הה"ג וכו' מו"ה אברהם איסרלס אבד"ק זבארוב
יע"א: מכתבם הגיעני והנה בקצרה פתבתי לבני עירכם להודיעם דעתי ולכם באתי
לבאר מלתא בטעמא והנה טענה א' על השו"ב שעוסק עם טבחים במסחר עורות ועבר
על השבועה שנשבע שלא יעשה מו"מ עם עורות ותיגרץ שהותרה לו עפ"י רב הנה באמת
לא ידעתי למה לא העבירוהו אז בעברו בשאט נפש על השבועה ונהי די"ל דבשבועת
ביטוי יש מחלוקת [בח"מ סי' ל"ד] אם נחשד מחמת שהוא להבא מ"מ לגבי שו"ב אם
מתרין בו והוא עובר שחיטתו אסורה דחשוד על השבועה חשוד לקלקל בכמה איסורים
אשר קלים הנה ויענין בסי' ב' ובסי' קי"ט ובפרט באמת כ' בש"ף סי' ל"ד בשם
המ"ב דהלכה פריב"ש ז"ל דבעבר בקום ונעשה דפסול אפי' בלהבא וגם לכאורה לאחר
התרה לא מהני לענין חשוד דבשעה שעבר הי' עליו באיסור ואעפ"י כ' הכשילו יצרו
מחמת תאנה לעבור כמ"כ יעבור על איסור קלקול בשחיטה ובדיקה בשביל תאנותו והנה
אם עשה איסור ויש עליו עונש לאחר התרה ראיתי שחכם א' הביא ראי' מנודרת שהק'
התוס' גיטין דל"ה ע"ב ד"ה אכל] דידרוהו על פכר ש"מ שאפילו תלף לחכם פכר מה
שעברה עברה והאמת אין מדברי התו' הללו ראי' דכמה אופנים יש דלא תוכל להתיר
ויענין בת"ג ובשעה"מ [סוף הל' שבועות] וגם אני בעניי תרצתי באופן נאות ומה שהביא
ממה שגדרים ישל"מ הא אם התיר למפרע לא הי' איסור ומדמהו לדברי הצ"ח [סי' ס"ט]
ובאמת לא הבנתי דבר זה כלל הרי שפיר אמרי' דלמה תאכל ע"י ביטול ברוב מוטב
שיתיר נדרו ולא יהי' כלל איסור באופן שאין שום ראיה לאיסור אף גם מ"ש בר פלוגתא
דיד' דנדאי אין שום עונש כמבואר בשעה"מ ה"ל [בשם (הראב"ד) הרמב"ן] והרשב"א
ז"ל ואני אומר דאל"כ שאין שום עונש הרי בגמ' (נדרים כ' ע"א) אמרו בפירוש דאין
מתירין עד שינהג איסור פימים שנהג היתר והחכם המתיר גוערין בו ולהרמב"ם
משמתין לי' וא"א דלא עשה שום איסור למה מחמירין לקנסו ולנדות להמתיר הא לא
עביד מידי ויותר מזה קשה לפי פסק המחבר בסי' של"ד דמגודה נמי צריף לנהוג איסור
פימים שנהג היתר וקשה הרי מבטלינו לי' מפמה מצות כתפילין וכיוצא ואי אם עקרין
למפרע לא עשה איסור כלל למה ינהוג איסור ולא יעשה כמה מצות טוב שיתירוהו וא"ל
דנדוי אינו עוקר דנראה מהגמ' [מ"ק י"ז ע"א] דאפי' נידוי פשם שגננס פה יוצא אף יש
מ"ד [שם] שאינו יוצא נקי וא"כ י"ל דעביד איסורא משא"כ בנדר דחכם עוקר למפרע
אף מגמ' דנדרים דס"ל דקנסוהו דצריף לנהוג איסור פימי היתר וא"א דלא עבר כלל
למה יקנסוהו ובפרט בנזיר דמיקרי חוטא למה נחטיו וכן נ"ל דלכ"ע איסור עשה כמה

שְׁעֵבֶר עַל הַשְּׁבוּעָה בְּשֵׁאֵט נֶפֶשׁ וְרַק בְּמַעֲשֵׂה דְהַרְשֵׁב"א [הַמּוֹבָא בַשְּׁעָה"מ הַנ"ל] שֶׁהִי מִשׁוּם דְּרַכֵּי שְׁלוֹם הַתִּירוּ לֹו מִשׁוּם מִצְוָה אִם יַעֲקוֹר הַנְּדָר לְמַפְרַע וְלֹא עֲשֵׂה מַעֲוֹלָם אִיסוּר כִּי פְּנוּנְתוֹ לְדַבֵּר מִצְוָה אֶבֶל מִי שֶׁעוֹבֵר בְּשֵׁאֵט נֶפֶשׁ בְּוֹדָאֵי אִיסוּרָא קָאֵי אִפִּי לְאַחַר שֶׁהִשְׁאִיל עַל שְׁבוּעָתוֹ וְגַם לְדִינָא נִרְאָה דְרוּב הַפּוֹסְקִים לֹא ס"ל פְּהַרְשֵׁב"א וְ"ל בְּזָה וְא"כ הַשׁו"ב הַלְזָה דְעֵבֶר בְּשֵׁאֵט נֶפֶשׁ עַל שְׁבוּעָה דַּעַד"ר וְרַק אַח"כ הִתְתַּרְה לֹו י"ל דַּא"נ אַח"כ עַל הַשְּׁחִיטָה דִּחְשׁוּד לְאוֹתוֹ דְּבַר דְּהָרִי אִם לֹא יִשְׁחַט מִוֹתֵר לֹו לְהִיּוֹת סוּחַר וְלֹא הַשְּׁבִיעִי רַק בְּעַת שִׁיחָה"ב לֹא יֵהִי סוּחַר א"כ פְּשַׁעוֹסָק בְּמו"מ עֲדִינָן אִינוּ עוֹבֵר רַק בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה א"כ וְדָאֵי שֶׁשְׁחִיטְתוֹ פְּסוּלָה וּבִלְא"ה הַחְשׁוּד לְעַבְרָה עַל הַשְּׁבוּעָה בְּפִרְהָסָי חְשׁוּד עַל הַטְּרִיפוֹת וְלִכְאוּרָה מְדַבְּרֵי הַרְמ"א שֶׁכ' גִּבִּי עֲשׂוּ הַקְּהָל תִּקְנָה וְ"ל בִּיּו"ד סִי' א' סכ"א וְאִם נִתְבַּטְּלָה הַתִּקְנָה כָּל הַשְּׁחוֹטִים בְּחֻזְקַת פְּשׁוּת פְּמוּ בְּרֵאשׁוֹנָה עַכ"ל אֶלְמָא דְלְאַחַר שֶׁהִתְתַּרְה הַתִּקְנָה הִתְתַּרְה הַשׁו"ב אַעפ"י שֶׁעֲבָרוּ כַּמ"כ י"ל גִּבִּי שְׁבוּעָה לְאַחַר הַתְּרָה חוֹזֵר לְכַשְׁרוֹתוֹ אִף ז"א חֲדָא דַּע"כ רַמ"א וְ"ל לְאוּ מְהַאי טַעְמָא מִתִּיר דְּהָא חֲרָם צִיבּוּר לֹא נִעְקָר מִעֵיקְרָא כְּמִבְּנָאָר בְּרַכ"ח [סכ"ו] אִף כָּל דְּבַרֵי הַרְמ"א וְ"ל אִין פְּנוּנְתוֹ דְלְאַחַר בִּיטוּל הַתִּקְנָה חֲזָרוּ הַשׁו"ב לְכַשְׁרוֹתָן אִפִּי אוֹתָן שֶׁעֲבָרוּ בְּשַׁעַת הַתִּקְנָה דְּהִנֵּה מְקוּר דִּין זֶה מְפָסְקֵי מִהֲרָאֵי סִי' קַע"ז וְ"ל הָאֲמַנָּם נִלְעַנ"ד דָּאִין לְאַסוּר בְּשִׁבִיל כִּף שְׁחִיטַת אוֹתָם הַטְּבַחִים אִפִּי לְכַתְחִילָה אִפִּי לְהַנְּהֵר רַבְּנוֹתָא דְכַתְבוּ דְלְכַתְחִילָה אִין סוּמְכִין עַל הָרוּב מְצוּנָין א"ש מוֹמְחִין הֵם ה"מ הִיכִי דְלֹא שְׁחִטּוּ לְפָנֵינוּ מַעֲוֹלָם אִי בְּעֵינָא לְמַבְדְּקֵי אֶבֶל הִיכִי דַּאֲתַמְחִי כְּבָר עַפ"י הַמְּנַהִיג אוּ עַפ"י טַבַּח מוֹמְחָה לִית לָן לְמִיחּוּשׁ דְלֵמָא לֹא טַבַּח כְּדִין וְכַה"ג מוֹקְמֵי לִי אַחְזַקְתֵּי דַּעֲדִינָן מוֹמְחָה הוּא עַכ"ל הָרִי דְלֹא מִיקַל כָּלֵל רַק מִשׁוּם דְלֹא נֶאֱסָרוּ מַעֲוֹלָם וְרַק מִשׁוּם שְׁרָצוּ לְעַשׂוֹת תִּקְנָה וְלְבַדּוֹק אַחַר הַשׁו"ב וְה"א שֶׁכְּבָר לֹא אָמְרִי רֹוב הַמְּצוּנָין כּו' דְּהָא לֹא מַחְזִיקֵי לְהוּי לְמוֹמְחִים לְזֶה אָמַר פִּינוּ דְלֹא נַעֲשֵׂה הַתִּקְנָה חֲזָרוּ לְדִין רֹוב הַמְּצוּנָין א"ש כּו' אֶבֶל לְהַתִּיר מִי שֶׁעֲבָר בְּשַׁעַת הַתִּקְנָה לְהַכְשִׁירוֹ לְאַחַר בִּיטוּל הַתִּקְנָה זֶה לֹא שְׁמַעֲנֵי הַגַּם דַּפְּשׁוּט דְּבַרֵי הַרְמ"א נִרְאִין דַּאֲפִי שֶׁעֲבָרוּ מוֹתְרִין וְכ"נ שֶׁהִבִּין הַגָּאוֹן הַפֶּהֶן הַגְּדוֹל מִהֲר"ח רַאָּפוֹפּוּרְט בְּסַפְרוֹ [חִי"ד סִי' ב'] הַמְּעִינָן בְּפָסְקֵי מְהָר"י וְ"ל יִרְאָה דְדַבְּרֵי נְכוּנִים שְׁאִין לְהַכְשִׁיר לְמִי שֶׁעֲבָר עַל הַתִּקְנָה מַכ"ש בְּנִשְׁבַּע וְעֵבֶר בְּשֵׁאֵט נֶפֶשׁ לְכֹן נ"ל דְּמַטְעֵם זֶה לְחוּד הוּא רָאוּי לְהַעֲבִירוֹ וְהִנֵּה בִּיתֵר הַטְּעֻנוֹת עָלָיו אִין שׁוּם אִיסוּר עָלָיו זוּלַת בְּמָה שֶׁהִקְיָל בְּבִדְיָה כ"ש בְּהַמְּסָס בְּבִדְיָת פָּנִים וְיָדוּע לְכַלְמֵי שְׁבָקֵי בְּזָה שְׁצָרִיף לְחַתוּף וְלִרְאוֹת הֵיטֵב דְּהַרְמ"א וְ"ל [בְּסִי' מ"א] כְּתַב שְׁוֹדָאֵי נְמִצָּאת מַחַט נְהִי שֶׁהֲאֲחֻרוּנִים מְקִילִים בְּכַמָּה קוּלוֹת פִּידוּעַ עַכ"ז צָרִיף בְּדִיקָה שֶׁהֲרַבָּה פְּעָמִים שְׁבִדְקַתִּי וּמִצָּאתִי שְׁבִיל יוֹצֵא מִמַּחַט עַד לְעֵבֶר הַשְּׁנִי בְּמָקוֹם רְחוּק מִהַסִּינְרָכָא וְהַבּוֹדֵק בְּמִרְאִית עֵין יִרְאָה שְׁמַתְחִיל שְׁבִיל וְאִז יִחַתּוּף עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְמָקוֹם סִיּוּמוֹ וְכ"פ מִצָּאתִי הַשְּׁבִיל הוֹלֵף עַד מָקוֹם נֶקֶב וּבְזָה לְחוּד הִרְאָה קְלוּתוֹ וְהִנֵּה מַחַמַּת הַשְּׁבוּעָה שְׁנִי שֶׁעֲבָר וְשַׁחַט לְבַדּוֹ הִנֵּה לַפ"ד הָרַב דְּמִתָּא הִי נְדָר שֶׁלֹּא יִשְׁחַט וּלַפ"ד רֹוב הַפּוֹסְקִים לֹא הָיוּ כָּלֵל לֹא נְדָר וְלֹא שְׁבוּעָה כְּמִבְּנָאָר בְּב"י ר"ח אִף לַפ"ד הָרַב מ"ש שֶׁקִּיבֵל בְּפָה מְלֵא בְּחֲרָם דָּאֵז וְדָאֵי הָיוּ חֲרָם וְשְׁבוּעָה כְּמִבְּנָאָר בְּב"י סִי' רַל"ט בְּסוּפּוֹ וְא"כ הָיוּ שְׁבוּעָה דְאוּרִיית' אִף הוּא אוֹמֵר שְׁבָפִי לֹא נִשְׁבַּע רַק עַל תְּנָאֵי שִׁיחָה"ב שְׁלוֹם וְיֵהִי בְּנֵי הָעִיר מְקִינִימִים תְּנָאֵם נְגִדוּ וּלְפִי דְבַרֵי לֹא הָיוּ שְׁבוּעָה כָּלֵל פִּינוּ שֶׁהִמְרוּ נִפְשׁוֹ וְלֹא נִתְנוּהוּ לְשַׁחַט וְהָרִי פִּירֵשׁ בְּשַׁעַת שְׁבוּעָתוֹ שֶׁאֲדַעַת כֹּן נִשְׁבַּע וְגַם רֹוב הַצְּבוּר אָמְרוּ כֹן בְּשַׁעַת הַתִּקְנָה א"כ ס"ס מַצַּד שְׁנֵי

רַבָּנִים אֵין לְפוֹסְלוֹ בְּשִׁבְלֵי הַשְּׁבוּעָה הַב' אוֹ מִשׁוּם דְּהוּי נִדְרֵי שְׁאֲמָרוּ בְּלִשׁוֹן שְׁבוּעָה דַּא"צ הַתְּרָה רַק פְּדֵי שְׁלֵא יִקְלוּ וּלפ"ע הָרַב שֶׁהִי בַח' לְפִי עֲדוּתוֹ הַתְּנָה תְּנָאִי שְׁיִשְׁלִימוּ עִמּוֹ וְכִינּוּן שְׁהֲמָרוּ פְּבוּדוֹ אֵינוֹ מְנוֹשְׁבָע פְּלָל פְּלָלוּ שֶׁל דְּבַר מִשׁוּם פַּעַם הֲרֵאשׁוֹן שְׁעֵבֵר עַל הַשְּׁבוּעָה בְּשִׁאֲט נֶפֶשׁ רָאוּי לְהַעֲבִירוֹ וְגַם מִשׁוּם קְלוּת שְׁעֵשָׂה בְּבִדְיַקַּת הַהֶמְסָס וְקַבְלַת דְּבָרֵי חֲבִירוֹת לָא מְהֵנִי בִשׁו"ב זְמַנֵּינוּ דְּבִפְקִירוּשׁ פְּתַב הַתַּב"ש סִי' ב' ס"כ] דְּלֵא מִיִּקְרִי שׁוֹחֲט לְאַחֲרִים רַק בָּאֵם אֵין לוֹ הַנְּאָה פְּלָל לֵא כֵן בְּשׁוֹחֲטֵי זְמַנֵּינוּ הֵגַם שְׁנוּטְלִין בְּשׁוּהָ מ"מ הַרְבֵּה רִינוּחַ לְהֵם בְּכַשִּׁירָה פִּידוּעַ לְכָל וַא"כ הָוִי כְּשׁו"ב לְעַצְמוֹ דְּצָרִיף תְּשׁוּבָה דַּפ' ז"ב אָף מ"מ אֵם יִרְאוּ הַרְבָּנִים לְהַתִּירוֹ ע"י קַבְד"ח וְלֵא יַעֲסֹק בְּמו"מ עַכ"פ פְּיָמִים שְׁעֵבֵר הַרְשׁוּת בְּיָדָם לְהַתִּירוֹ ע"י קַבְד"ח וְכַמְבֹּאֵר בְּסִפְרֵי הַכַּה"ג הַנ"ל אָף אִם רוֹצִים בְּנֵי הָעִיר לְהַעֲבִירוֹ וְרָצָה רַב אֶחָד לְדַמּוּתוֹ לַכַּה"ג וְאַנְי אֲמַר ח"ו שׁו"ב הוּא רַק פּוֹעֵל כְּמוֹ שְׁתָּלֵא וְסִפְרֵי דְמִתָּא וְהֵנָּה מְבֹאֵר בַּח"מ גְּבִי שְׁכִיר דְּאַפִּיל ת"ז יְכוּלִין לְחַזֵּר בּוֹ אִם יֵשׁ רַק חֲשֵׁשׁ גְּנִיבָה וְז"ל הַרְמ"א ז"ל בַּח"מ סִי' תַּכ"א ס"ו וְכֵן מִי שְׁיֵשׁ לוֹ מְשִׁרְתָּ וְחֹשֶׁשׁ שְׁיִגְנוּב לוֹ יוּכַל לְהוֹצִיאָו קִנְדָם זְמַן הַשְּׁכִירוֹת וְאִם יִסְרַב יְכוּל לְהַכּוֹתוֹ עַד שְׁיַצֵּא עַכ"ל א"כ כ"ש אִם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ אִיסוּר הֲרֵאֵוִי לְחֹשֶׁשׁ בְּנִדָּאִי יְכוּלִים בְּנֵי עִירוֹ לְהוֹצִיאָו מִתַּח"י כְּנִלְעַנ"ד וְהִי בְּזָה שְׁלוֹם.

פְּדָבְרֵי יְדִידָם דּוּש"ת בְּלוֹנ"ח: אַחֲרֵי פְתַבִּי כ"ז עֵינִיתִי בְּדָבְרֵי הַרְשָׁב"א וְרֵאִיתִי שְׂאֵל"כ שְׁמוּתָר לְכַתְחִילָה לְעֵבֹר עַל הַשְּׁבוּעָה וְיִסְמֹךְ עַל מַה שְׁיִשְׁאֵל עַל שְׁבוּעָתוֹ דַּס"ס פְּנוּנְתוֹ לְעֵבֹר עַל הַשְּׁבוּעָה וְדָבְרֵי הַרְשָׁב"א הוּא רַק בָּאֵם רוֹצָה לְשְׂאוּל וּמִתְחַרְט וּבָא לְפָנֵי ב"ד לְהַתִּירוֹ רַק שְׁאֵין בְּיַד ב"ד לְהַתִּירוֹ מְפָנִי שְׁלֵא חַל הַנְּדָר מִן־רַב מְפָנִי דְּבַר מְצָנָה לְהַמְתִּין עַד שְׁיִגִיעַ זְמַן חֲלוּת הַנְּדָר וְיִתִּירוֹ לוֹ דְּזָה הָוִי הַהַתְּרָה מְמַשׁ בְּמַה שְׁמַמְתִּין עַד חֲלוּת הַנְּדָר לְהַתִּירוֹ ע"י חֲרֻטָּה שְׁלַ עֲכָשְׁיוֹ וּמַש"ה הִבִּיא הַרְשָׁב"א ז"ל רֵאִי מַהִי דְּסוּף נְדָרִים דְּשָׂרְקִי ר"א בְּטוּנָא לְהֵאִי גְבָרָא דְּשָׂאֵל עַל נְדָרוֹ דְּלֵא עֵבֵר פִּינוֹן דַּעֲפ"י הִתִּירוֹ שְׁלַ חֲכָם ר"א נְשָׂא וְסָבַר שְׁמוּתָר וְאַח"כַּ תִּיִקֵּף הַתִּיר לוֹ דַּל"כ לְמָה שְׁבִשְׁי לְהֵוֹא גְבָרָא דְּז"ל הַש"ס נְדָרִים פ"ט ע"ב הֵאִי גְבָרָא דְּאִיִּסַר הַנְּיִיתִי דְּעֵלְמָא עֲלִי אִי נְסִיב אַתְתָּא כִּי לֵא תְנִי הַלְכְּתָא רְהוּט בְּגַפָּא וְתוּבְלָא וְלֵא אֲמַצִּי לְמַתְנִי אַתִּי רַב אַחָא בַר הוּנָא וְשְׁבִשְׁי' וְאַנְסִיב אִיִּתְתָּא וְשָׂרְקִי בְּטִינָא וְאַתָּא לְקַמִּי דַּר"ח כו' עַכ"ל וְל"ל לְשְׁבִשְׁי' לִימָא לִי דְּעֵשָׂה כֵּן וְיִתִּיר נְדָרוֹ א"ו דַּחֲשׁ ר"א דְּלֵמָא הֵוֹא גְבָרָא לֵא יִרְצָה לְעֵבֹר עַל הַשְּׁבוּעָה פְּלָל דַּס"ס הוּא כְּעִין אִיסוּר וְלָזָה שְׁבִשְׁוֵהוּ פְּדֵי שְׂאֵח"כ יוּכַל לְהַתִּיר מִשׁוּם ד"מ וּמַש"ה קְנָסִינוּ לְהַמְתִּין וְלְנִהוּג אִיסוּר פְּיָמִים שְׁנֵהֵג הִתִּיר מִשׁוּם דְּעֵבִיד אִיסוּרָא גַם שְׁיַעֲקוּר לְמַפְרַע מ"מ אִיהוּ עֵבִיד אִיסוּר וּמַש"ה קְנָסִינוּ לִי וְלָכֵן נִלְעַנ"ד בָּאֵם הַשְּׁבִיעֵוֵהוּ עַפ"י עֲדִים [וְנִלְקָה] שׁוֹב בְּאַמְתָּא א"צ לְנִהוּג אִיסוּר פְּיָמִים שְׁנֵהֵג הִתִּיר פִּינוֹן שְׁכָבֵר קִיבֵל עֲנָשׁוּ מַה"ת לֵא קְנָסִי לִי שׁוֹב וּבְזָה יִתְיַשֵּׁב דְּבָרֵי מְהַרְשָׁ"א ז"ל שְׁכ' בַּמַּס' גִּיטִין ל"ג ע"א ד"ה אֶפְקַעִינָהוּ וְז"ל לְכַאוּרָה ק' הָא נִדָּאִי יִשְׁאֵל עַל נְזִירוּתוֹ פְּדֵי שְׁלֵא יִלְקָה וְהֵאִיף מְצִינוּ נְזִיר שְׁיִלְקָה וְי"ל דְּנִדָּאִי בְּיּוֹדְעִין בּוֹ שְׁעֵבֵר עַל נְזִירוּתוֹ בְּמַתְפַּנּוֹן הַחֲכָם לֵא יִשְׁאֵל לוֹ פְּדֵי שְׁלֵא יִלְקָה אֶבֶל הַתְּרַאת סִפְק מִיֵּהַת אִיכָּא דְּשָׂמָא זָה הַנְּזִיר יְבוֹא לְחֲכָם שְׁלֵא יָדַע אִם עֵבֵר עַל נְזִירוּתוֹ וְיִשְׁאֵל לוֹ עַכ"ל וְהַק' הַשְּׁעָה"מ סוּף הַל' שְׁבוּעוֹת וְז"ל וְאִישְׁתַּמִּיט מִיָּנִי סוּגְי' דַּפ"ב דְּנְדָרִים דָּף כ' דְּגָרְסִי הֵתָם מִי שְׁעֵבֵר עַל נְזִירוּתוֹ אֵין נְזַקְקִין לוֹ עַד שְׁיִנְהַג אִיסוּר פְּיָמִים שְׁנֵהֵג בָּהֵם הִתִּיר וְעֵינִין בְּר"ן וּבְפוֹסְקִים וְדָבְרֵיו צ"ע עַכ"ל וְלַפְעַנ"ד לַק"מ דְּהֵנָּה הַתּוֹס'.

כתבו דחוקה שהאי גברא יעמוד כמו שהוא השתא בלא התרה והקש' מהרש"א ז"ל הא בנדאי ישאל על נזירותו כדי שלא ילקוהו ומתרחץ שפיר דלא יתירוהו הב"ד כדי לפוטרו ממלקות והיגו פינן דהב"ד אינן מתירין עד שיגהיג איסור פימם שנהג היתר והנה אם זה שתה יין ביום למ"ד אם יבוא לב"ד להלקותו צריף לנהוג איסור כמה ימים שעבר ומסתמא האי גברא לא ירצה בזה פינן דחזינו השתא שהתרהו למלקות והתיר עצמו בשביל תאנתו אוקמי' אחזקין' שמסתמא פן יהי תמיד ולא יתיר נדרו כדי שלא יאסור עצמו ביין פימם שנהג היתר ואי משום המלקות הא חזינו להאי גברא דיין חביב עלי' ממלקות כמו שהתיר עצמו השתא למלקות בשביל חיבת יין וא"כ ממילא לא יתיר לו וזה נכון מאוד לפענ"ד: עוד בנידון הנ"ל להגידים ויראי השם יח"ס דק' זבארוב ובראשם האלופים ראשים ומנהיגים שלום.

לכבודם ולמען השלום נרציתי להגיד לכם דעתי עפ"י תה"ק בעסק השו"ב ר' סענדר נ"י וטעמים עפ"י הדין כתבתי להרבנים. ולכבודכם אעתיק רק תוכן הענין והפסק עפ"י תה"ק א' על מה שהעלים מסוחר ד' ר"כ בזה לא מיקרי חשוד להעבירו ע"י פי לפי דבורו לא נתחייב למפור חלקו.

טענה שנייה ששחט בלא קוויטל הנה תשובתו נצחת שהי' לו קוויטליף מוכנים וגם עפ"י סי' שחט ולא יצא בזה מחזקת פשרות. טענה ג' על הן צדק שעבר נאמן שהרב מחל לו.

טענה ד' שיש לו שותפות ועסקים עם קצבים באמת לא יפה עשה מה שעבר על השבועה קודם התרה אף לזה מהני קבד"ח כפי מה שיהי' בעיני הרבנים. טענה ה' ו' אין ר"ז נאמן עליו פינן שהוא רק ע"א וגם הוא נוגע בזה פנראה וגם פי לא נראה טענת נדאי על השו"ב שעשה שלא כדין פי ר"ז א"י אם ח"ו הי' טריפה אף נתפס השו"ב בדבריו שפנראה מדבריו שהוא קל בבדיקת הטרפש ולזה מהני דברי חבירות.

טענה ז' על העור שלקח אין טענה כלל פי נראה שלקחו ע"מ להחזירו למי שנגנב ממנו. טענה ח' מה ששחט בכעס זה אינו ראי' ויש שפנראה כועס ואינו כועס בלבו ונדבר זה מסור ללב.

טענה ט' שרוצים ליקח שו"ב שלישי בנדאי רשאים הם ואין יכול ר"ס לעכב על זה כאשר כתבתי הטעם עפ"י התה"ק להרבנים. טענה יו"ד טענות ר"ס נגד ר"ז אין צריף להשיב עליו פי כפר דחינו עדות ר"ז.

טענה י"א על מה שעבר ר"ס על התקנה בזה אין בית מיוחד פי לפ"ד הרב מפומארין שפן הותנה בפירוש בשעת שבועה ע"ד שיהי' שלום ובני עירו יקיימו גם תנאם היגו שיתנו גם לו לשחוט אבל אם ירדפוהו לא נשבע כלל וכן אמרו רוב הקהל ולכן לא עבר אשבועה לפי עדות הרב מפומארין וגם לדעת הרב דמתא יש מקום לפוטרו משבועה זו כמו שהודעתי להרבנים.

טענה י"ב דברי הרב דמתא אם פי גכונים המה אולם כפר הודעתי לכם שלדברי הרב דפומארין לא עשה כלל שבועה פי הי' השבועה בתנאי. טענה י"ג כפר נתבאר הפסק ע"ז.

פָּלְלוּ שֶׁל דָּבָר שֶׁלפ"ד הַרְבָּנִים אִם רָאוּי לְקַבֵּל ד"ח אֲזִי הוּא כָּשֶׁר וְאִם לֹא הוּא אֲסוּר
בְּכָל תְּפוצוֹת יִשְׂרָאֵל אֶדְ בְּכָל אֹפְנִים רְשׁוֹת לְבָנֵי עִיר לְקַבֵּל שו"ב ג'. הַנֶּה מְלֵאֲתֵי רְצוֹנְכֶם
לְהוֹדִיעַ דַּעְתֵי הַקְלוּשָׁה וְאַתֶּם יְדִידֵי עֲשׂוּ רְצוֹנִי וְאֵל תְּרִיבוּן וְלֹא יֵהִי לְכֶם לְפוֹקָה ח"ו
וְגִדוֹל עוֹנֵשׁ הַמַּחְלֻקָּת ר"ל וְעֲשׂוּ נָא שְׁלוֹ.

ובשו"ב תַּעֲשׂוּ פְּאֲשֶׁר יוֹרוּ אֶתְכֶם הַרְבָּנִים אֶדְ רָדְפוּ נָא שְׁלוֹם וְהִי שְׁלוֹם בְּחִילֶם שְׁלוֹה
בְּאַרְמְנוֹתֶם: סִימָן ז' לַה"ה הַרְבֵּ הַגָּאוֹן כו' מו"ה יוֹאֵל אֲשֶׁכְּנִי נ"י אבד"ק זְלַאֲטָשׁוּב יע"א:
גי"ק הַגִּיעֵנִי וְאֲשֶׁר דָּרַשׁ אִם מוֹתֵר לִיחִידִים לְקַבֵּל שו"ב לְעֲצָמָם וְלַהֲפָסִיד לַהֲשׁוּ"ב
הַמְּמוֹנָה מִהַקְהָל זֶה וְדַאי אֲסוּר מִכִּמְהָ טַעְמִים א' מִצַּד הַשׁו"ב הַבָּא לְהַשִּׁיג גְּבוּל רַעְהוּ וְזֶה
הָיָה מִמֶּשׁ מִשִּׁיג גְּבוּל וְעֵנִי הַמְּהַפֵּד בְּתַרְרָה פְּמִבְּנֹאָר בְּתו' קִידוּשִׁין לְעֵנֵן מִלְּמַד שָׂבָא
לְהַשִּׁיג גְּבוּל מִלְּמַד שְׂיֵשׁ אֲצֵל בַּעַה"ב וּמִבְּנֹאָר בַּש"ע ח"מ ס' רל"ז לְפָסֵק הַלְכָה שְׁנִית
יֵשׁ אִיסוּר גְּזוּל לַהֲשׁוּ"ב הַחֲדָשׁ וְלַהֲשׁוֹכְרִים אוֹתוֹ שְׁגוֹזְלִים שו"ב הַמְּמוֹנִים שְׁהָרִי יְדוּעַ
דְּהַפֵּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה וְהַנֶּה הַמְּנַהֵג בְּכָל עָרֵי מְדִינוֹת פּוֹלִין שְׁשׁוֹכְרִים וּמְקַבְּלִים שו"ב בְּלֹא
זְמַן וּמִסְתַּמָּא עַד עוֹלָם כ"ז שְׁלֹא יֵהִי פָּסוּל לְשַׁחֲטָה וְא"כ מְגַרְעִים לַשׁו"ב הַמְּמוֹנִים
שְׁכָרָם כְּפִי אֲשֶׁר קָצְבוּ אֶתֶם וְע"ת זֶה הִמָּה נְשַׁכְּרִים וְהַגְּזוּל שְׁכָרָם הָיָה גְּזוּלֵן מִמֶּשׁ גַּם אִם
אֲפִי בָּאוּ בְּנֵי הָעִיר לְקַבֵּל שו"ב מִחֲדָשׁ לְכָל הָעִיר וְלִתַּת לוֹ שְׁכָר קָצוּב מִכָּל הַנְּשַׁחֲטָה בְּעִיר
אִם יְחִידִים מְמַאֲנִים וְרוֹצִים לְקַחַת שו"ב לְעֲצָמָם בְּנֹדַאי אֵינָן יְכוּלִים וְהָרֹב יְכוּלִים לְכוּף
הַמוּעַט בְּמִידֵי דְלֹא אֲפַקְעֵי מְמוֹנָא אֲפִי בְּדָבָר שְׂאִינוּ לְמַגְדֵר מִלְּתָא כְּפִידוּעַ שְׁפָן דַּעַת רֹב
הָרֵאשׁוֹנִים וְהַאֲחֵרוֹנִים מוּבָא בַּס' מִשָּׂא מְלָד וּבְפִרְט דְּאִיכָּא מַגְדֵר מִלְּתָא דְּכָל אֶחָד יְבָנָה
בְּמָה לְעֲצָמוֹ וְיֻכַל לְבוֹא לִידֵי מְכָשׁוּל ח"ו כ"ע מוֹדִים דְּרֹב יְכוּלִים לְכוּף לְהַמְּיַעוּט וְנִהִי
דְּבַתְחִילַת הַמְּיַנּוּי א' יְכוּל לְעַכְבֵּ הֵינּוּ שְׂיֵאמֵר שְׂרוּצָה בְּאַחַר וּמֵאִיזָה טַעַם אֲבָל לְקַבֵּל
שו"ב לְעֲצָמוֹ וְלַהֲפָרֵד מִהַפְּלֵל ח"ו וְגַם כ"ז אִם הוּא בְּרֵשׁוֹת מְרָא דְּאַתְרָא הָרֹב דְּעִיר אֲבָל
שו"ב הַשׁוֹחֲטָה בְּלֹא רְשׁוֹת הָרֹב הוּא חֲזִיב גְּדוּי פְּמִבְּנֹאָר בִּי"ד ס' י"ח ס"ז] כִּי ע"ז לֹא
שְׂיֵיךְ שְׁמַחְלוֹ עַל כְּבוֹדָם וְגַם יְדוּעַ שְׂאֵם ח"ו נִתִּיר זֶה יֵהִי מַחְלֻקָּת בְּתוֹךְ פֶּל עִיר וְעִיר
וְלֹא יִתְקַיֵּם שׁוּם תִּיקוּן מִתִּיקוּנֵי הָעִיר הֵן בְּעֵינֵי או"ה וְהֵן עֵינֵי תִקְנוֹת הַקְהָל וְלִכְּן בְּנֹדַאי
אִיסוּר גְּמוּר לְשַׁחֲטָה אֲצֵל שו"ב וְלַקְפָּחְפָּרְנוֹסַת הָאֲנֻמִּים הַמְּמוֹנִים מְקַהֵל וְגַם בְּלֹא דַעַת
הָרֹב דְּמִתָּא אֲסוּר לְשַׁחֲטָה וּמ"ש בְּשֵׁם רַב אֶחָד שְׁכָתָב לְהַתִּיר לֹא יְדַעְנָא וּסְפָרוּ אֵינּוּ פֶּה
וְיֵהִי לוֹ אֲשֶׁר לוֹ וּלְפַעַנְד"נ שְׂאִיסוּר גְּדוֹל הוּא לְקַבֵּל שו"ב בְּלֹא יְדִיעַת הָרֹב כְּנ"ל וְהַשׁוֹמֵעַ
יִשְׁמַע וּיְקַבֵּל הָאֲמַת: סִימָן ח' לְהָרֹב וְכו' מו"ה מִשָּׁה פְּרִידְמָאן נ"י רַב דְּקַאֲמִינְעֶשֶׁט יע"א:
שְׂאֵלָה יוֹרְנֵי רַבִּינוּ בְּנִדוּן הַשׁו"ב מו"ה ר"ש שְׂהוּא בְּכָאן יִשׁוּב קַאֲמִינְעֶשֶׁט כְּמָה שְׁנִים
וְחֻזְקָתוֹ הִי עַל כְּמָה כְּפָרִים שְׁבִסְבִיבוֹת וְכֹלָם שְׁלַחוּ אֵלָיו לְשַׁחֲטָה וּבָא שו"ב אַחַר מו"ה
ר"י וְהַתִּיָּשׁב א"ע בְּכָפֵר אַרְבִּירַע אַח' מְסַבִּיבוֹת הַנְּ"ל וְהַבַּע"ב קְבִלוּהוּ עֲלֵיהֶם מְרֻצוֹנָם
הַטוֹב כִּי גַם מְקוֹדָם הָיוּ רוֹצִים שֶׁהַשׁו"ב הַנְּ"ל מְקַאֲמִינְעֶשֶׁט יַעֲקוֹר דִּירְתוֹ מְקַאֲמִינְעֶשֶׁט
לְהֶם וְהַבַּע"ב מְקַאֲמִינְעֶשֶׁט מְחוּ בְּיָדָם מְפָנֵי כְּמָה טַעְמִים א' שְׂיֵשׁ לְהֶם חֻזְקָה זֹאת מְכַמָּה
שְׁנִים שֶׁהַשׁו"ב יֵשֵׁב אֲצֵלָם גַּם שְׂהוּא בְּאֲמֻצַּע הַדְּרֹךְ לְכָל הַסְּבִיבוֹת וְהָיָה רֹב מְנִין וְרֹב
בְּנִין וּכְשָׂבָא הַשׁו"ב ר"י לְכָאן הַתְּרוּ בּו' ב' עֲדִים וְהַשׁו"ב ר"ש תְּבַעוּ לְדִין לְפָנֵי הַב"ד
וְהוּא צָחֵק ע"ז וְעַתָּה יוֹרְנֵי רַבִּינוּ מַה דִּינוֹ שֶׁל הַשׁו"ב ר"י הַנְּ"ל: תְּשׁוּבָה הַנֶּה אִם בָּא
שו"ב לְהַשִּׁיג גְּבוּל הַשׁו"ב הַשְּׂנִי הֵינּוּ זֶה שֶׁהִי מְקוֹדָם שו"ב בְּאוֹתָן מְקוֹמוֹת בְּנֹדַאי הָיָה
מִשִּׁיג גְּבוּל מִמֶּשׁ וְדָמִי לְמִלְּמַד [בְּתִי קִידוּשִׁין דְּנ"ט מוּבָא בַּח"מ רל"ז] אֲבָל לְאַסְוֵר

שחיטתו לפענ"ד א"א דלא מיקרי אדם חשוד במה שאין האיסור ברור בפי רוב העולם כמבואר גבי פסולי עדות בסי' ל"ד לענן עדות כמ"כ לענן חשוד ונהי דחשוד מיקרי לאותו דבר ממש דנימא גם בזה יקל פיון שאין איסורו מפורש אבל לאסור שחיטתו מחמת שהוא חשוד באיזה דבר שאין איסורו ברור זה נדאי לא אמרינו ועיין פמ"ג בפתיחה פולקת ח"ד אות ג'] דאפי' לענן שבת דחמיר מיה"כ כ"מ פיון שבעיני העולם יוה"כ חמור וכו' דחשוד לשבת אינו חשוד ליוה"כ כ"ש פאן דנאסר שחיטתו מחמת ששחט במקום שש"ב אחר מעיר אחרת שחט שמה אשר איסורו לא נודע לכל וי"ל דמטעם זה לאחר שהותרה התקנה כל השוחטים פשירים כמבואר ביו"ד (סי' א') ע"ש באחרונים שפתבו מזה ולכן להעביר השו"ב ולאסור שחיטתו אין לנו אבל משיג גבול מיקרי אף אם בני הישובים מהדרים דוקא אחר שו"ב אחר הנה לזה צריך לבאר פללים בזה דהנה ידוע פלוגתת הראשונים אם בני העיר יכולים לכוף הרוב למיעוט בדבר הנוגע למזון אף העולה מרוב גדולי האחרונים בדבר שישנו רק מגדר מלתא (אבל) [אפי'] לא בדבר מצנה רק לתקנות בני עיר יכולים הרוב לכוף את המיעוט אפי' בדבר דאיפא פסידא להאי ורנוקא להאי וכ"כ המשא מלך ז"ל וכ"כ לי מו"ח ז"ל שפן הלכה וכו' נהגו אף כ"ז בעיר אחת אבל ב' ג' או ד' הקהלות שהמה בעיר אחת אם תקנותיהם נעשו תמיד עפ"י רוב הממונים מכל הקהלות אזי לקהל אחד נחשבו ויכולים הרוב מקהלות לכוף לקהל האחרת דכעיר אחת דמי פן העלה להלכה בס' הנ"ל אבל אם כל קהל הוא ממונים בפ"ע אפי' בעיר אחת אין יכולים רוב הקהלות לכוף הקהל האחרת ונהנה לפ"ז אותן הישובים שפכפריים אם אינם משותפים בתקנותיהם והמה שייכים לעיר שעומדת סמוך להם ורק מחמת שהמה רחוקים מעירם פולם יחד פפריים הסמוכים שכרו שו"ב אחד בנדאי המה כמו יחידים שעשו שותפות ביחד ומי שנשתתף עמהם א"י לחזור מהשו"ב ששכרו בשותפות פי גם סתם קבלה האינדא הוא לעולם ואינם יכולים לחזור אפי' אם מצאו אחר נאה מזה ועיין באריכות מזה ביש"ש חולין ובתשובה [ואותם] ששכרו מחויבים לשלם אף מי שלא נשתתף לא נתחייב במה שרוב בני ישוב שכרהו פי יכול לומר מי עצתם לשלוחים לשכור שו"ב פיון שאין להם ראשים וטובים שם בישובם שיהי' מתנהג עפ"י ומשום ששחטו עד עתה אצל השו"ב לא נשתעבדו לשחוט תמיד אצלו וא"ל פיון דשתקי הוי כמו שהספיקו דז"א דכחידים דמי כל בני הישובים ואין שתיקה פהודאה רק בזט"ה אבל לא ביחידים ובנדאי דיכולין היחידים להפרד ולקבל להם שו"ב אחר ואפי' הרוב [קבלו] בחר' אין היחידים שלא קבלו בחר' זקוקין פי אין דינם רק ביחידים ול"ש שהמיעוט נגרר בחר הרוב ואפי' בני האמנות אחת בעיני דוקא הסכמת פולם ובחבר עיר פידוע אבל יחידים בעלמא ל"ש בהו רוב ומיעוט פיון שאינם נכפפים זל"ז ואפי' אם נימא דלקבל שו"ב פופין רוב למיעוט אפילו ביישובים כמו גבי ש"ץ ז"א חדא דלענן שו"ב נראה דאינו יכול לכוף זל"ז פי אין שייך פאן שום מגדר מצנה בזה ורק אפי' אם נימא דיכולין בני ישוב אחת לקבל שו"ב עכ"פ היינו לקבלו למקומם אבל נדאי רוב אינם יכולים לכוף להמיעוט שילכו לישוב הסמוך להם לשחוט שמה פיון שהם הולכים לשם דהרי בנדאי המיעוט יכולים לומר לנו טוב לשחוט בעיר המצוי לנו יותר מישוב הלזה ושאר טעמים ולכן בנדאי אינם נכפפים זל"ז לשחוט אצל שו"ב שרוצים הרוב ולכן בנדאי יכולים לחזור היחידים שלא שכרוהו להשו"ב הראשון

אף אם כל תקנותיהם עפ"י ממונים מרוב אותן הישובים ודאי כעיר אחת יחשבו ומה שעשו הממונים בתקנותיהם ושכרו להשו"ב גם היחידים לא יוכלו לחזור ובכפרט אם נעשה בחרם שהמועטים נגרו בחרם הרוב כיון שבקהל א' המה זה נלענ"ד ברור לדינא ולכן ידידי יראה נא בעין שכלו באיזה אופן הנהגתם כן יעשו כנ"ל והנה הגם שבקהל ב' דברים שפתי מתלוננת בין גדולי ראשונים ואחרונים מ"מ מה שראיתי רוב מסכימים פתי: ומה שפתי שאין השו"ב הב' חשוד היינו באם לא התרו בו אבל אם התרו בו שיאסר שחיטתו צריף הב"ד לשאלו ואם לא יאמר טעם ואמתלא הוגנת הוא פסול לעולם אבל אם יאמר איזה אמתלא הנראית לכם אין בידינו לאוסרו והי' שלום: סימן ט להרב החריף החסיד וי"א בש"ק מו"ה מענדיל נ"י האבד"ק באלניראד יע"א: מכתבו הגיעני אודות השו"ב שנתן הספין בתזקת בדוק לשחוט ומעכ"ת הרגיש בו פגומה עד שהודה השו"ב שהוא פגם וליום מקרת אינרע לו ג"כ מעשה כזה באותו הספין ועוד דין א' ראה כל זאת והשו"ב הודה כ"ז הנה מדינא נראה בכל הפוסקים דגם בפ"א אם התזיק הספין בתורת בדוק לשחיטה ונמצא בו פגם שמעבירין את השו"ב הגם שהבאתי ראי' מדברי (הרמב"ן) [דרמב"ם] ז"ל [פ"ד מהי"ט ה"ט דאין מראין ספין לחכם ביום טוב] שבר"ן במס' ביצה (פ"ג ע"ג ע"ג) בחלק א' סימן ו' דבור המתחיל ומאי] שאין לפסול השו"ב בפ"א מ"מ בשנותו באולתו כ"ע מודים שמעבירין אותו ובכפרט שהעיד על קלותו שהי' מבולבל ממשטה ושמה לכן טעה כי נטרפה דעתו א"כ הראה בזה קלותו כי הלא הי' לו לידע אז כי אינו שפוי בדעתו ולא לעסוק אז בספין ולכן בודאי מדינא אסור אף כיון שנ"ל שלא הי' מוחזק בהרגשה שהרי לא הי' לו הודאה משו"ב ולכן י"ל עתה שלמד מחדש אצל שו"ב מומחה אם ינסהו בד"צ פעת בבדיקה יפה בספין הרבה לראות אם הוא מרגיש ואם נמצא טוב ויפה בהרגשה אזי יעבירונו על איזה שבועות ויחזירו אותו בקבלת ד"ח אף כ"ז יעשו הב"ד במתינות וזהירות גדולה כי גדול המכשילה בעוה"ר וילדעתי ראוי שמעכ"ת יסע לסאניק ולצוות על השו"ב לבוא לפני הרב דשם וגם על הסירכות וזהירו מאוד שלא יקל במיעוץ כלל כי הממעץ בתזקה עונשו גדול והוא טריפות גמור ר"ל לא כמו ששמעתי איזה גדולים בעיניהם מקילים בזה כמבואר ברמב"ם ז"ל דכל ישראל קבלו עליהם לאסור אפי' מה שמותר מדינא דש"ס ולכן די בקולא זו שנהגו אבותינו במיעוץ או קליפה עכ"פ בנחת כ"ז יקבל עליו השו"ב ואז אתם והבד"צ וה' עמכם תוכלו להתירו דברי ידיד' מחו' דב"ש: סימן יוד רלידידי הרב המאה"ג החסיד המפורסם מו"ה ישע' צבי נ"י העלער האבד"ק גורניא במדינת פולין: שאלה שו"ב התחיל לשחוט עוף וחתף העור ונגע בסי' והפסיק והחזיר העוף לאשה ואמר שתרנגולים שלו נקרהו ואינו יכול לשחטו ואח"כ נתברר והודה שהתחיל לשחוט וחתף העור וגם נראה בסימניו שנגע בהם והטריף המורה שוב עבר השו"ב על התקנה שמאז עפ"י בד"צ וכל חשוכי עיר שכל ריאה יובא להמורה והשו"ב אסור להורות ולהכשיר לבדו ואסור באיסור אם לא יובא הריאה לפני מו"צ והשו"ב עבר ע"ז כן תנרף השאלה: תשובה הנה בדין העוף לא יפה עשה מה שהכחיש אף עכ"ז יש לחפות עליו שידע שיעשה שאלה ויטרפנה המורה כמו צנואר מלונקלף בדם אף מה שעבר על התקנה בודאי שוב הני חשוד לאותו דבר דא"נ הן אמת שראיתי בנ"ב מ"ק חיו"ד סי' א' שכ' דגבי בודק ל"ש חשוד לא"ד דלגבי אחרים נאמן ובשלמא בשחיטה אינו טורח בדבר לשחוט אבל בבדיקה הני כמו שאומר

הרִיָּאָה זו פְּשִׁירָה נְאֻנִי נִפְלֵאתִי הֲלֵא גַם בְּדִיקָה י"ל שְׁלֵא טָרַח לְבָדוּק וּא"ל דְּהוּי כְּמוֹ
נֶאֱבָדָה הֲרִיָּאָה דְּזֵה אָמַר בְּאִנְפֵּי הָרֵאשׁוֹן וּבִפְרִט דְּלִכְתָּחִילָה אָסוּר לְמִסְוֹר לְחִשׁוּד כְּזֵה
לְבָדוּק דְּאָמְרִי מְסַתְמָא לֹא יִטְרִיחַ לְבָדוּק יָפָה וּבְנֻדַּי בְּנ"ד פִּינֹן דְּחִשׁוּד לְהֶאֱכִיל מַה
שְׁאָסְרוּ עֲלֵיהֶם בְּנֵי הָעִיר בְּתַקְנָה דְּהוּי אִיסוּר כְּמִבְּנֵי בְּנֵי יו"ל שְׁם וּא"כ פִּינֹן דְּחִשׁוּד
ע"ז חִשׁוּד נְמִי שְׁלֵא יִטְרִיחַ לְבָדוּק כְּרֵאשׁוֹן וּבִפְרִט כְּמָה דְּבָרִים שְׁאֵינָם רַק חֲנוּמְרוֹת וְאֲנַחְנוּ
קִבְּלֵנוּ לְאִיסוּר כְּמוֹ ב' פִּיסִים אִו חֶסֶר פִּיִּס בְּנֻדַּי א"נ ע"ז שְׁלֵא יִטְרִיחַ עֲצָמוּ לְבָדוּק אַחַר
זֵה פִּינֹן דְּדָבָר הַנֶּאֱסָר מִפְּתַח קְבֻלָּה קַל בְּעֵינָיו וְחִשׁוּד עָלָיו בְּנֻדַּי לֹא יִטְרִיחַ לְהוֹצִיא הֲרִיָּאָה
וּלְעֵינָיו וּלְפִשְׁפִּשׁ כְּדָרָךְ שְׁאֵנוּ נוֹהֲגִין וְנִהֵי דְּבִדְעֵיבֵר כְּשֶׁר מְכַמֵּה טְעָמִים אָבֵל חֲלִילָה לְמִסְוֹר
הַבְּדִיקָה לְחִשׁוּד כְּזֵה וּבְנֻדַּי מְעַבְרִים אֵיתוּ וְרֵאשׁוֹן לְהַעֲבִירוּ עַל חֲצִיפוֹתוֹ שְׁהִתְרַעַם נִגְדָּה
הָרַב לְעַבְרוֹר עַל תַּקְנָה וְקְבֻלָּה שְׁקִבְּלָהּ בְּנֵי הָעִיר עֲלֵיהֶם אָף הַכֹּל לְפִי רְאוּת עֵינֵי הַב"ד
אָבֵל עכ"פ עַל אֵיזָה שְׁבוּעוֹת מְעַבְרִין אוֹתוֹ וְכַמ"ש בְּפִירוּשׁ בְּנ"ב תְּשׁוּ הַנְּ"ל: וְעַל שְׁשָׂאֵל
אִם מוֹתֵר לְאֶכּוֹל בְּעִירָם הַמוּבָא מֵעִיר אַחֲרַת מְחַמַּת שְׁבִקְהֵלְתָם בּוֹדְקִין אַחַר סִירְכָא בְּחִצְרָה
הַכְּבֵד וּבִקְהִילוֹת אַחֲרוֹת אֵין בּוֹדְקִין לֹא יִדְעָתִי שׁוּם חוּמְרָא כְּזֵה דַּא"כ לֹא יֵאָכֵל אָדָם
בְּשֶׁר.

בְּשׁוּם מְקוּם זוּלַת מְקוּמוֹ דִּידוּעַ שְׁבִקְצַת קְהִילוֹת מְחַמְרִין בְּאֵיזָה חֲנוּמְרוֹת כְּגוֹן לְהִיּוֹת
לְהֵם מְקוּלִין יִשְׂרָאֵלִים בְּלַחֲוֹד וְנֶאֱמָן וּבִקְצַת קְהִילוֹת אֵין לְהֵם חוּמְרָא זֹו וּבִקְצַת מְקוּמוֹת
צָרִיכִים שְׁנֵי שׁו"ב אִו ע"ג לְהִיּוֹת בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה וּבְדִיקָה וּלְהִרְאוּת הַסְּפִין ע"י שְׁנֵי
אֲנָשִׁים בְּכָל שְׁחִיטָה וּקְצַת אֵין נוֹהֲגִין חוּמְרָא זֹו וְיִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים בְּכ"מ וְנִזְהָרִין לְפִי
הַצְּוֹרָךְ בְּאוֹתוֹ מְקוּם וְכִי בְּשִׁבִיל זֵה נֶאֱסָר לְהַמְחַמְרִין לְאֶכּוֹל מֵעִיר אַחֲרַת הַסְּ שְׁלֵא לְדַבֵּר
מִזֵּה וְעֵינֵן בְּט"ז [ס"ס"י קט"ו] גְּבִי חֲמָאָה שֶׁכ' בְּשֵׁם או"ה שְׁמִמְקוּם שְׁאוּכְלִין חֲמָאָה שֶׁל
עִפּוּ"ם מוֹתֵר לְהִבִּיא וּלְאֶכּוֹל בְּמְקוּם הַנְּהוּג אִיסוּר שְׁשֵׁם לֹא שְׁיִיף הַגְּזִירָה כְּמ"כ בְּנ"ד
י"ל שְׁבִקְהֵלְתָם שְׁכִיחַ הַדְּבָר לְכֹן בּוֹדְקִין מִשָּׂא"כ בְּעִיר אַחֲרַת וְכִיּוּצָא כְּזֵה מְצִינוּ לוֹמַר
בְּכָל הַחֲנוּמְרוֹת כְּנ"ל: וְעַל מַה שְׁשָׂאֵל בְּנִידוּן הַשׁו"ב פִּי הוּא לֹא שְׁחַט עֲבוּר בְּנֵי עִירוֹ רַק
לְבָנֵי הַיְּשׁוּבִים סְמוּכִים לְעִיר אָף שְׁקָר בְּיָמֵינוּ פִּי הֲלֵא הָרַב הַתְּרָה בּוֹ וְנוֹדַע לְכָל שְׁזֵה
הַבְּשָׂר יֵאָכְלוּהוּ בְּנֵי הָעִיר וְלָכֵן רֵאשׁוֹן לְהַעֲבִירוֹ עכ"פ עַל אֵיזָה זְמַן וּבִקְבֻלַּת דְּבָרֵי חֲבֵר'
כִּידוּעַ וְלַהֲגַעִיל הַפְּלִים וּלְפִי מַה שְׁמִבְּנֵי בְּנ"ב הַבְּשָׂר אָסוּר לְבָנֵי הָעִיר שְׁקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם
בְּתַקְנָה שְׁהוּא כְּמוֹ נִדָּר וְהַתְּרָה שְׁכַתְבֵּם שְׁם בְּנֻדַּי ל"ש בְּנ"ד פִּי בְּשִׁבִיל דְּבָר מוּעָט יִבְטְלוּ
הַתַּקְנָה שְׁהוּא לְמַגְדָּר מִלְתָּא וּבְאֶמְתָּ גוּף דְּבָרֵינוּ שְׁם צַע"ג לְבַטֵּל גְּדָר מִשׁוּם סְיִיג בְּשִׁבִיל
הַפְּסָד מְמוֹן אָף בְּנ"ד וְנֻדַּי אָסוּר לְהַתִּיר הַתַּקְנָה מִשׁוּם דְּבָר קַל לְהַגְּעִיל אֵיזָה פְּלִים
וְלֶאֱסוּר כ"ח הַפְּסָד מוּעָט מְאוּד אֵינוּ כְּדָאי לְבַטֵּל תִּיקוּן לְמַגְדָּר מִלְתָּא אָף י"ל דְּעַל הַטַּעַם
לֹא תִקְנוּ כְּמוֹ הַנּוֹדָר מִבְּשָׂר וְעֵינֵן בְּאו"ח לְעַנְיָן טַעַם בְּשָׂר בְּמִנְהֵג מִר"ח אָב וְהִי שְׁלוּם:
סִימָן יֵאָשְׂרָה ע"ד הַשׁו"ב שְׁעֵרְעָרוּ עֲלֵיהֶם בְּנֵי הָעִיר שְׁקִבְּלוּ ע"ע בְּכַתְבֵּי בְּאֵלָה וּבְשִׁבּוּעָה
שְׁלֵא יִקְחוּ יוֹתֵר מִשְׁכָּר הַנִּקְצָב לְהֵם וְנוֹדַע אַח"כ שְׁלִקְחוּ מִהַקְּצָבִים אֵיזָה לִיטְרוֹת בְּשָׂר
מְכָל בְּהֵמָה וּשְׂאֵרֵי דְּבָרִים וְהַשׁו"ב אָמְרוּ מְחַמַּת שְׁפ"א לֹא נִתְּנוּ לְהֵם הַחֶק הַקְּצוּב לְהֵם
נִתְּבַטְּלָה הַשְּׁבוּעָה וְכָל הַכְּתָב שְׁנַעֲשֶׂה אָז ע"כ תְּנַרְף הַשְּׂאֵלָה: תְּשׁוּבָה הַנֵּה מִתְּחִילָה
נִחְקוּרָה הַקְּבֻלָּה שֶׁכ' בְּזֵה בְּאֵם ח"ו יִתְּבַרַר עִפ"י ד"ת שְׁעֵבְרָנוּ עַל אֵיזָה פִּינְקֻטִין
הַנְּ"ל אָז אָסְרָנוּ ע"ע בְּנִדָּר בְּלִי הַתְּרָה הָאִישׁ הָעוֹבֵר לְהִיּוֹת שׁו"ב דְּפָה לְעוֹלָם עכ"ל
דְּלִכְאוּרָה הוּא כְּדָרָךְ נִדָּר וּשְׁבוּעָה נִזְהָ אֵינוּ נִדָּר שְׁאוּסְרִים ע"ע לְהִיּוֹת שׁו"ב פֵּה נִזְהָ הוּי

דָּבָר שְׂאִין בּוֹ מִמֶּשׁ וְנִדָּר לֹא חָל עַל דָּבָר שְׂאִין בּוֹ מִמֶּשׁ וְגַם לֹא אָמְרוּ בְּלִשׁוֹן שְׁבוּעָה וְלוֹמַר דְּהוּי כְּמוֹ יָד דְּרִצּוֹנוֹ לְאִסּוּר יָדְיוֹ דְּבִנְדָר שְׂלֵא מְרִצּוֹנוֹ אִין אוֹמְרִים דְּהוּי כְּאִלוֹ אִסּוּר יָדְיוֹ וְכַמְבּוֹאֵר בִּס' בְּנִי יַעֲקֹב בְּאַרְנֶפֶה אִף בְּאַמַּת זֶה הָוִי שְׁבוּעָה מִמֶּשׁ כְּמַבּוֹאֵר בְּתַשׁוּ' מֵהַר"מ אֶלְשֵׁקֶר ס' ע"ח וְז"ל שְׂאֵלָה יוֹרְנוּ אֲמ"ו מֵה מִשְׁפֵּט הָאוֹמֵר בְּנִדָר שְׂלֵא עֲשֹׂאוֹ כִּף וְכִף וְעֲשֹׂאוֹ אִם חָל הַנִּדָר אוֹ לֹא.

תְּשׁוּבָ' כְּבָר נִשְׂאֵל הַרְמַב"ם וְז"ל עַל דָּבָר זֶה וְז"ל הַשְּׂאֵלָה שְׂאֵל אוֹתוֹ עַל אָדָם שְׂאֵמֵר נִדָר שְׂלֵא אֲנִיכָל אוֹ שְׂלֵא אֲשַׁתָּה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה אִם יִתְחַיֵּיב בְּדָבָר זֶה כְּמוֹ נִשְׁבַּע אוֹ לֹא וְהַשִּׁיב לֹא יִתְחַיֵּיב בְּדָבָר זֶה כְּלָל לְפִי שְׂלֵא אִסּוּר ע"ע בְּלִשׁוֹן אִסּוּר וְלֹא נִדָר בְּדָבָר הַנִּדָּר ר"ל שְׂיִתְחַמֵּר ה"ז קֶרְבֵּן אוֹ חֶרֶם וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה וְהַפְתּוּב אוֹמֵר אִישׁ כִּי יִדְוֹר נִדָר לְאִסּוּר אִסּוּר שְׂיִהְיֶה הַנִּדָּר כְּשִׂיֵּאסּוּר אֲבָל לִשְׁוֹן נִדָר בְּלִבָּד אִינוֹ דָּבָר אֲבָל אִם הִי הַנּוֹדֵר ע"ה פּוֹתְחִין לוֹ פְּתַח מִמ"א כְּדִי שְׂלֵא יִקְלוּ בְּנִדְרִים עכ"ל אֶלְמָא דְאִלוֹ אָמַר וְהַזְכִּיר אִסּוּר אִסּוּר וְכ"כ הַש"ף יו"ד ס' (ר"י) [ר"ו] ס"ק ט' עיי"ש אֶלְמָא דְזֶה הָוִי אִסּוּר וְגַם כִּי אִפִּי' נִדָר בְּלִשׁוֹן שְׁבוּעָה אוֹ אִיפְכָא אִין מְקִילִין בּוֹ כְּמַבּוֹאֵר בִּי"ד.

שְׁנִית צְרִיף לְעֵינֵין כִּינּוֹן שְׂקִבְלוֹ כָּל הַשּׁו"ב וְנִפְטָר א' מֵהֶם אִם מְחַוְיָבִים הָאֲחֵרִים לְקַיִּים הַשְׁבוּעָה הַנִּה לְפִי הַמְבּוֹאֵר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת אִם אִין א' זְקוּק לְחַבְרִירוֹ הָוִי כְּמוֹ נִשְׁבַּע כ"א לְעַצְמוֹ אִף יֵשׁ פְּנִיִם לוֹמַר דְּכִינּוֹן דְּמַת א' מֵהֶם הָעֵבוֹדָה כְּבִד עֲלֵיהֶם נִתְבַּטַּל הַפְּסִיקָה הִרְאִישׁוֹנָה אִף גַּם זֶה אִין לוֹ מְקוֹם דְּכִינּוֹן דְּעַמְדוֹ מְסַתְמָא הַפְּסִיקָה הִרְאִישׁוֹנָה קִיָּמַת כְּמַבּוֹאֵר גְּבִי פּוֹעֵל בְּכ"מ בִּש"ע וּמֵה שְׁטַעֲנוֹ שְׂבָאָמַת לֹא נִתְרַצּוֹ וּבְטָלָה הַפְּסִיקָה זֶה יִתְבָּאֵר לְפָנֵינוּ אִי"ה ג' יֵשׁ לְעֵינֵין אִם בְּטַעֲנוֹת הַשּׁו"ב שְׂאֵמֵרוֹ שְׂהַקְהֵל עֲבָרוּ בְּמֵה שְׂלֵא שְׁלָמוֹ לָהֶם וְהַקְהֵל אוֹמְרִים שְׂלֵא תִבְעוּ הַשּׁו"ב לָהֶם לְעוֹלָם וְגַם אִינָם מֵאֲמִינִים שְׂלֵא פְרָעוּ לָהֶם הַנִּה בְּנִדְאִי תִנְאִי הַקְהֵל הָוִי בְּקוּם נַעֲשֶׂה וְעִי"ז קִבְלוֹ הַשּׁו"ב עֲלֵיהֶם הַשְׁבוּעָה וּמְמִילָא אִם הַשּׁו"ב טַעֲנוֹ שְׂלֵא נִתְחַיֵּיבִים הַתְּנַאי בְּקוּם נַעֲשֶׂה צְרִיף הַקְהֵל רֵאִי' לְבַרֵּר שְׂקִיָּמוֹ וּפְרָעוּ כְּתַנָּאִם וְאִם לֹא לֹא עֲבָרוּ הַשּׁו"ב שְׁבוּעָתָם וְדוּמָה לְמַקְדָּשׁ בְּתַנְאִי אַעֲשֶׂה לָהּ דְלִדְעַת הַר"ן בְּשֵׁם [הַחֹלְקִים עַל] הַרְמַב"ן וְז"ל [בְּקִדּוּשֵׁין ד"ס] הָוִי כֹא"י אִם הַלּוּיִתְנִי וּבְכֹאֵן לְכ"ע אוֹקִי גְבַרִי הֵינּוּ הַשּׁו"ב אֲחִזְקַת כְּשֵׁרוֹת שְׂלֵא נִפְסְלוּ בְּעֲבָרָם עַל שְׁבוּעָה וְהַנְּאָמֵן שֶׁל הַקְהֵל בְּנִדְאִי הוּא נוֹגַע בְּזֶה כְּאֲשֶׁר יָדוּעַ לְכָל וְהֵן אָמַת דֵּהַשּׁו"ב לֹא כֵן עֲשׂוֹ דֵּהִי לָהֶם לְהוֹדִיעַ לְאַנְשֵׁי הַקְהֵל כִּי הִתְקַדְּדוּ ע"ז לֹא שְׁיָלַם לָהֶם אִף מ"מ בְּעֵבֹר זֶה לֹא עֲבָרוּ עַל שְׁבוּעָה וְהִנֵּה י"ל דְּהַקְהֵל לֹא נִתְחַיֵּיבוּ רַק אִם יִתְבְּעוּ אוֹתָם אֲבָל כ"ז שְׂלֵא תִבְעוּ אוֹתָם לֹא נִתְחַיֵּיבוּ לְשֵׁלֵם וְא"כ כִּינּוֹן שְׂהַקְהֵל לֹא עֲבָרוּ תַנָּאִם מְמִילָא הַשּׁו"ב עֲבָרוּ עַל הַשְׁבוּעָה כִּינּוֹן שְׂלֵא נִתְבַּטַּל הַתְּנַאי אִף ז"א דְנֵהִי דְלַעֲגֵן הַנְּשָׁבַע לְפָרוּעַ פְּטוּר מִשְׁבוּעָה כ"ז שְׂלֵא תִבְעוּ אוֹתוֹ אֲבָל בְּפוֹעֵל בְּנִדְאִי חֵיִיב לְפָרוּעַ תִּיכְרֵף בְּלִי תְבִיעָה כְּמַבּוֹאֵר בְּב"מ (דָּף קי"ב ע"א) וְז"ל הַש"ס הַמְחַהוֹ אֲצֵל חֲנֻנִי אִינוֹ עוֹבֵר עָלָיו אִיבְעֵי' לְהוֹ חוֹזֵר אוֹ אִינוֹ חוֹזֵר רַב שְׁשֵׁת אוֹמֵר אִינוֹ חוֹזֵר רַבָּה אָמַר חוֹזֵר רַבָּה מֵא"ל מְדַקְתְּנִי אִינוֹ עוֹבֵר עָלָיו מֵיַעֲבָר הוּא דְלֹא עֲבַר הֵא מִיְהִדָּר הַדָּר וְר"ש אָמַר מֵאִי אִינוֹ עוֹבֵר אִינוֹ בְּתוֹרַת לְעֵבֹר עכ"ל אֶלְמָא דְכִינּוֹן דְּקַתְּנִי אִינוֹ עוֹבֵר מִשְׁמַע אֲבָל חֵיּוּבָא אִיפָא וְנִפְקִילוֹ ר"ש מוֹדָה בְּזֶה דְל"ש תִּירוּצָא דְר"ש בְּזֶה יַעֲי"ש וְא"כ כִּינּוֹן שְׂמַחְוִיָּבִים לִיתָן וְלֹא נִתְנוּ עֲבָרוּ עַל הַתְּנַאי נִגְדַת הַשּׁו"ב וּמְמִילָא בְּטַל שְׁבוּעוֹת הַשּׁו"ב וְנִפְקִילוֹ בְּלֹא הוֹכְחָה מִש"ס הַנְּ"ל בְּנ"ד לְכ"ע לֹא עֲבָרוּ הַשּׁו"ב דְנֵהִי דְנִימָא דְדַעַת אֲנָשֵׁי הַקְהֵל הִי אִם יִתְחַיֵּיבוּ לִיתָן הֵינּוּ עַפ"י תְּבִיעָה מ"מ חֵיּוּב הַשּׁו"ב

בשבועה לא הי' רק אם יתנו להם ואם לא יתנו יהי מאיזה טעם שיהי' בטלה שבועתם
דמה לי בזה בחיוב אנשי הקהל המה לא נשבעו רק ע"ד שיתנו להם בזמנם.

אף המעיין בהפת' שנעשה ביניהם שכ' שם בזה"ל ובאם יעכבו מלידתן דמי השבוע הנ"ל
שמונה ימים אזי יפטרו השוחטים מפל הפונקטין הנ"ל רק יקבלו דמי השחיטה כפי
שלקחו מקודם עכ"ל ולשון זה אינו מוכן יעכבו מלידתן הל"ל ואם אנשי הקהל לא יפרעו
אף הענין היא דלא המה הנותנים להשו"ב רק עפ"י נאמן הקהל שהוא לוקח מקנפת
הקהל ומשלם להם והמחזהו אנשי הקהל להשו"ב אצל נאמן הקהל הנ"ל ולזה נכתב אם
אנשי הקהל יעכבו מלידתן א"כ הוי התנאי בשוא"ת דכ"ז שלא יעכבו בשוא"ת לא יוכלו
השו"ב לבטל והמה אומרים שלא יעכבו בשום פעם בנדאי עברו השו"ב על השבועה
אף במה שאומרים השו"ב שפכר צעקו שלא יתן להם כפי הפתב ורוצים לבטל הפתב
הראשון והשבועה ולפי הנראה שאנשי הקהל מודים בזה שלא יתן להם כפי הפתב וא"כ
נתבטל הפתב הראשון ונהי שאנשי הקהל אומרים שנתפשו שישאר הפתב הראשון
בתוקפו מ"מ השבועה הראשונה נתבטלה כיון שלא נזכר שבועה באחרונה ולכן אם לא
לקחו מהקצבים קודם פסיקה האחרונה נהי דעשו שלא פדין אבל על השבועה לא עברו
ולכן לדעתי השו"ב פשירים בלא פקפוק רק לעשות עצהיו"ט נכון וראוי שהב"ד ואנשי
הקהל הראשונים יתירו השבועה שעד"ר כיון שהוא לד"מ פידוע שמועיל התרה וגם
יכריזו ברבים שיתנו דעתם שמסכימים להקטר ולאח"כ אפי' אם המיעוט ימחו אין
בהמחאתם פלום.

ועתה אבוא לפלפל קצת בדבריו שכ' לתרץ קו' הט"ז [בח"מ סי' ע"ג] שהקשה אסמ"ע
ז"ל דלדבריו דאינו חייב בשבועה לפרוע רק אם המלנה תובעו וק' (מסי') [מסעיף]
הסמוך דבשטר שזמנו לשלם בשבת ז' בניסן שצריך משפון וק' דל"ל לחלל שבת
במשפון הא ודאי אין אדם תובע בשבת ותירץ מעכ"ת דאיירי בידוע שיהי' שבת בז'
בניסן דאל"כ הוי שבועה בטעות ע"כ ובאמת בתשו' הרא"ש ז"ל שזמנו נובע דין זה כ'
להדי' דאיירי בלא ידע שיהי' בשבת יעו"ש ובאמת גוף דברי (ר"א) [רא"ש] ז"ל יפלא
בעיני דמשמע הא אם יודע שיהי' שבת השבועה אינו חל לעבור אפריעה בשבת והוא
נגד דברי עצמו שכ' פלל י"א דשבועה חלה על איסור דרבנן ומזה נראה דלא פסק שם
פלל י"א דשבועה חלה על דברי רבנן רק לענין קרבן או מלקות אף אין כופין לקיים
השבועה וכאשר כ' הב"ח ביו"ד סי' רל"ט אף זה ק' על הב"ח שם שכ' פן גם דעת
הרשב"א והרשב"א בתשו' כ' דכופין לפרוע אף הרשב"א גופא מסיים למעשה צ"ע והנה
בגוף קו' הט"ז משטר שזמנו בשבת והוא מתשו' הרא"ש ז"ל לק"מ דהנראה שם שלא
הי' חייב ליתן לו רק שחייב עצמו ליתן ביום ז' בניסן שאיקלע בשבת מנה ומתוך זה
רצה המקו"ב לפטור כיון שאותו יום איקלע בשבת ופטור שוב פטור לגמרי וע"ז כ'
הרא"ש ז"ל דכוננתו שבשבת יהי' פרוע אבל החיוב מתחיל מקודם לשבת וא"כ ל"ק
קושיותו דלא יתבע לו הא אם לא ישלם לו אז באמת פטור פאומר קונם על כפר לאוכלו
היום ועבר אותו יום שפטור וא"כ ע"כ צריך לתבוע בשבת כדי שלא יפקע חובו דבמקום
פסידא מותר ומש"ה ניקח דהרא"ש ז"ל כ' על נשבע סתם אם לא פרע ע"ש ישליש
משפון ולאח"כ שנודע לו שנשבע לפרוע בזמן לא סיים מה יעשה אם לא פרע בע"ש

ולפענ"ד בכוננה השמיט וְהַדְלִדְעָתוֹ בְּכֻלּוֹ י"א צָרִיף לְקַיִם הַשְּׁבוּעָה וְלַעֲבֹר אֲדַרְבְּנוּ אִף מ"מ קָשָׁה הִי לוֹ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה וּכְדַבְרֵי הַרְשָׁב"א הַנְּ"ל לְפִיכָה הַשְּׁמִיט זֶה.

גם מ"ש מעכ"ת דבידע בשבת הי פוננתו שיתחייב בלא תביעה דמסתמא לא יתבע המלנה בשבת וזה אינו מוכן דהא באמת השבועה קאי אקודם שבת ובמלנה גם לאחר השבת וא"כ ודאי פוננתו אימתי שיתבע לדברי הסמ"ע אף בלא"ה מתרץ התנאים (שם) בטוב טעם אם תובע קודם השבת הוי פתובעו בשבת ומצאתי ראי' לדבריו מדברי תשו' הר"ן ז"ל [סי' נ"א] גבי נדר לצאת מביתו קודם השבת יעו"ש ודו"ק: סימן יב אודות השו"ב ר"ז אשר מבוארים מעשיו ממעל לגליון לא ידעתי מה זו שאלה הלא דבר פשוט פינן שהעידו שני עדים שרצה להאכיל טריפות ולהאכיל הבהמה שראו בהדני' שהיא טריפה בודאי אסור לאכול משחיטתו ואם הי' אומר טעיתי או שוגג הייתי מאיזה טעם יש מקום להקל באיש המוחזק בחזקת פשרות אבל באם אינו נותן שום אמתלא לשגגתו או לטעותו בודאי הוא מזיד גמור ובכל התשובות המקילים הי' הטעות יוכל להאמר אבל להקשיר טריפה בלא שום טעם ואמתלא פלל פולם מודים שאסור לשחוט ובפרט בעוד הרבה קלות וע"א בשתיקת הבע"ד דעת הראב"ן ז"ל בסי' כ"ז שהוא פסול לכל עדות שבתורה ולפי מכתב הזה שנודע קלותו לעין פל בודאי אין מהפכין בזכותו לומר שהי' שוגג או מוטעה וא"ל דלאח"ז נתקלקל דברי לפי הדברים שלמעלה הוא רשע מרחם אמו ואין פדאי להשיב ולפלפל ע"ד פאלו פי אין בזה פלפול וחקמי על הרבה גדולים שפלפלו בענינים פאלו בשיטות חמורות בש"ס אם נאמן לומר טעיתי או אם פ"ד וכינצא הרבה ובאמת אין בדברים אלו רק לפי ראות הב"ד וע"ז נאמר ועמכם בדבר המשפט ולכן אני אומר בקצרה שאם אמת פפי הכתב למעלה מעשה השו"ב ר"ז בודאי שחיטתו אסורה כנבילה וטריפה גם הרב הנקרא ר"א פ' אשר השיג גבול הרב האב"ד וגם אינו בקי פלל בהוראת או"ה בודאי ראוי לגרשו ואסור לנהוג בו כבוד ואדרבה מצוה לפרסמו כמבואר בש"ע ח"מ וביו"ד פן הוא האמת לדעתי והשומע ישמע: סימן יג לעדה הקדושה יראי ה' דק' פ' בא לידי מכתב אשר נעשה בימיכם תועבה שקבלו לשו"ב אשר אסרוהו גאוני מדינתנו וגם חכם הפולל עוד רעה נוסף שקבלו לאיש א' שמו אינו נקרא בשם ישראל וכי הוא מקרב לצד אנשי נגדו הנה ידי לפי הנשמע אתם עדה קדושה יראת ה' בתוכם בינו נא אשר לפניכם פי רוצים להדיח אתכם מאמונתנו הקדושה ולהפר חוקי משפט כאשר דרף פת החדשה ומי יודע מה יצמח מזה] אם לא תשקדו על הרשעים להפר עצתם ותאמצו בכל כחכם לבטל פרח מטה זדון ולא תאכלו משחיטת רשע הנ"ל וגם את הנקרא בשם רב בטעמפיל תגרשו בחזק יד וה' עמכם להכניע אויביכם והי' בזה שלום והצלחה ותאשר בדרך טוב לכם ושלום פדברי ידידם: סימן יד ה' ניקרא תרכ"ו להרב הג' מו"ה אברהם תאומים אבד"ק זאלישטשיק: הנה לפי הכתבים הללו פה אין רשאין לשחוט בלי תשלומין להרב קצבתו המבואר והעובר אסור שחיטתו כמו עובר על חרם הקהל המבואר ביו"ד (סי' א') וגם אסור לקבל שו"ב אחר אם לא נמצא פסול בהשו"ב הנשפרים מכבר בתוך זמן או לעולם לפי מנהג מקום שו"ב הנשפך שם וגם היושבים מעבר לנהר תקנת הקהל עליהם כמבואר בר"ן מגילה בשם הירושלמי דאם נתמנו על עסקי הקהל מה שעשו במא"ה וזט"ה מעשיהם קיימים ולפ"ד הרשב"א בתשובה סי' תרי"ז] א"צ ז רק להוציא דבר הקדש יעו"ש וגם מה שעושים רוב היחידים

מבע"ב דבריהם קיימים פמבואר בתשו' מהרי"ו ולכן פיון שאנשי עבר הנהר כפופים תחת תשובי העיר אם לא מיחו אינם יכולין לעבור על תקנת הקהל זולת אם ירצו מעתה להפרד מהעיר יכולין להפרד אף האופנים המבוארים בשו"ת הספרדים אימתי יכולין לפרוד זמ"ז וקצת מובא בח"מ אף לזה צריף ב"ד ולכן כ"ז שאין נחלקין עפ"י ב"ד המה לאחדים עם בני העיר ואסור לקבל שו"ב אחר שלא ברשות הטובים דהעיר או עפ"י שיראה טעם בדבר וגם אסור להם לשחוט בלא שכירות עבור הרב נ"י פפי התקון: סימן טו ליראי ה' ת"ח תשובי עיר ולהנגידים רוננים דק' טארנפאל יע"א: הנה הקול נשמע שהמתקין המכס מפשר פשר והאקציו השכירו להשו"ב את המכס שהשו"ב בקהלתכם יקבלו המכס וזה היא רינח הרבה בהכשירות פי יש ע"ז שוהל פונד וגם באקציו רינח גדול אם יהי פשירות פידוע ולזה באתי להזהיר אתכם שתראו לבטל הדבר הזה כי הוא אסור גמור פמבואר בכה"ג בהגהות ב"י ס"ב סי' י"ח ומביאו הפמ"ג [שם] ולאשר שבטחתי ביראת ה' אשר בקהל הקדוש הנה שתשמעו לדברי לא מנעתי מלהזהירכם ואם לא ישמעו השו"ב לדברי ויחזיקו באנלתם רשאים בני העיר לקבל להם שו"ב אחר שלא יהי לו שום נגיעה ונהנה לא פתבתי זאת לגיסי הגאון אב"ד דקהלתכם מטעם הפמוס והי בזה שלום: סימן טז לכבוד ש"ב הרב הגאון נ"י ע"ה פ"ה המפורסם מו"ה יצחק אהרן איטינגא אבד"ק פרעמיסלא יע"א: הנה בגוף הדבר בנדאי אין אני מתיר מה שאסר הרב הקדוש נ"י ואינני רוצה כלל לומר דעתי בזה אף שלא יאמר מעכ"ת פי אינני חושש להשיבו ח"ו אגלה אנו שעיינתי בדבריו וצ"ע טובא באיזה מהם א' מדוע לא חש מעכ"ת דבחשוד על עריות פשר לשארי עדות וכאשר פסק הרמ"א ז"ל בח"מ [סי' ל"ד] וכ"כ הח"מ [סי' מ"ב סקי"ד] דרק חשוד לעדות עריות דחשוב חשוד לא"ד ומדרבנן וכ"כ הב"ש [שם סק"כ] ונהנה בס' המקנה סי' מ"ב פתב דהר"ז"ה ז"ל וסייעתו מיירי רק בקול יוצא וחשוד לא ביחוד דביחוד פסול עכ"פ מדרבנן ותמוה לי טובא איה אשתמיט מקדושת תורתו דברי הנמוק"י [פ' ז"ב] שהביאו הב"ש ז"ל [שם] שכ' אפ"י שאסור יחוד מה"ת מ"מ לית בי' לאו מפורש הרי שאפ"י ל"ד יחוד אסור מה"ת פשר לשארי עדות וכ"מ להד"י ברא"ש [פז"ב] וכ"כ בהד"י הר"ן ז"ל בחי' סנהדרין וכ' הטעם משום דלא משמע לאינשי אסורא וכ"פ מרן הב"י ז"ל בספרו הארוך [בח"מ סי' ל"ד] אף י"ל מש"ה לא הביאו מעכ"ת משום דהב"ח כ' לחלוק על דברי הרמ"א ז"ל משום דברי המרדכי יע"ש וגם שלכתחילה אין למסור עדות לחשוד אף לפסול גברא דכד"נ דמי לרש"ל ביש"ש ובתשו' ל"ג] לא פסלי לי לגברא (אף באמת גם להב"ח ז"ל דוקא ממון א"מ בעדותן די"ל קים לי פהמרדכי וכמבואר בכה"ג אכל בדבר אסור בנדאי חשוד לדבר קל אין חשוד לדבר חמור הגם דכבר פתבתי דבבדיקות פמה דברים שאנו מחמירים והפר"ח כ' שהוא מנהג טעות וראוי לבטל מ"מ אנו קבלו עלי' כדברי הת"ש ז"ל וא"כ בכה"ג א"נ שו"ב קל בזה אף י"ל דדברים פהאי לא צריכי לחוש דלא שכיח) ובפרט דלזה דלא נפסל מחמת חמוד ממון לכ"ע נכשר בקבלת ד"ח ותו אם היו נשים רבים מקלינן פמבואר ברמ"א ז"ל [באה"ע סי' כ"ב] כ"ז יש מקום להכשיר ועכ"פ למה לא הביאו מעכ"ת כ"ז גם מ"ש להכשיר עדות שלא בפניו מהרש"ל ז"ל [בתשו' י"א ול"ג] ס"ל דבשו"ב לפנסלו בעי' דוקא בפניו ובדיעבד אינו עדות וכנ"ל שהרמ"א ז"ל בתשובה [סי' י"ב] פסק פן והרבה האריף בזה בנ"ב [מה"ק סי' ע"ב] ומהרח"ש ז"ל

באריכות גדול והרבה יש לפלפל בזה ועפ"י דין יכולין להכשיר פידוע למבין אף אני לא
באתי לחלוק על הרב הג"ל ובנדאי פתורה אסרו וגם מה שמשיג גבול אחר בזה יפה כ'
מר אביו ז"ל וגם אני פסקתי פן כ"פ אף יש לו להשמט שעשה עפ"י ב"ד שלו וכאשר
פתבו אלי הצד של השו"ב שפדין עשו ולכן אין לנו להשען רק ע"ד הרב הג"ל הסמוך
לאותו מקום ואין בזה רק מה שענינו רואות את כל זה פתבתי להודיעו שחביבים עלי
דבריו וקריתי ונשיתי והי' בזה שלום: סימן יז להרב המאה"ג כו' מו"ה מאיר נ"י אבד"ק
בורשטין יע"א: אודות השו"ב ששחט קודם נטילת קבלה בנדאי שחיתתו אסורה ואין
חולק בזה ורק בחו"י [סי' קע"ה] מתיר לצורך חולה וכדומה אבל בל"ז בנדאי שחיתתו
אסורה אפי' אם נתברר שיודע בטיב וא"כ בנ"ד שמעכ"ת התרה שלא ישחוט ועבר
ושחט ולא נבדק כלל אם הוא יודע גם עתה בנדאי שחיתתו אסורה אפי' אם יעמדו בשעת
שחיתתו וכמבואר בת"ש ז"ל ובשאר אחרונים ואביו שהתיר הכשר שנתבשל ראוי
להעבירו על איזה זמן לפי ראות הב"ד שהתיר טריפות גמור כי תקנה ות' קדמונים שלא
לשחוט בלא קבלה ולכן ראוי להעבירו על איזה זמן לפי ראות עיני הבד"צ ואם השו"ב
יסע לביתו ויביא עמו קבלה אעפ"י כ' אסור להתמנות שם בעירו לשו"ב פיון שפקר נגד
הרב חייב נידוי כמבואר גבי טבח שלא הראה ספינו לחכם ואף שיניח לקבל בעיר שו"ב
שחייב נידוי אף אם תתרט ויקבל נזיפה לפני בד"צ שבעירו ויתן קנס כאשר ישיתו עליו
יכולים מעתה הבד"צ לקבל מעתה בקד"ח: סימן יח להרב מו"ה אבשיל אשכנזי בק'
קאלמניא יע"א.

נידון השו"ב שחתמו על כתב באיזה אופנים ולא נשמע שום חרם ורק איזה מאנשי
הקהל הבליעו בתוך הכתב ח' בערמה והשו"ב לא ידעו מזה ובשעת הקריאה לפניהם לא
נקרא כלל ח' ויש עדים ע"ז שהשו"ב לא ידעו שנתכת בו ח' בנדאי השו"ב יכולים לחזור
מהכתב ופטורים מח' ורק שארי חיובים שקבלו ע"ע לא ידעתי ולא הודעתני במה
נתחייבו ובאיזה לשון נכתב אם קנין אף תוכן הדבר דאם רוב מנין ובנין העיר ות"ח
מסכימים לא יוכלו המועטים לעכב מלפרוע להם כאשר עד הנה ואסור לשום שו"ב אחר
להשיג גבולם כ"ז נראה לפי מפתבם אף אינני מחליט להלכה בדבר מחלוקת ומי יודע
דברי צד הב' ולכן מוטל הדבר על הרב המאה"ג אבד"ק כי הוא צדיק וירא ה' הולך
תמים והי' שלום: סימן יט להרב החסיד המפורסם יצחק מענדיל בק' לעלוב.

מכתבו הגיעני ע"י בנו הרבני החסיד המפן' מ' אלטר והשבתי אז בקצרה וגם עתה אין
להאריך בדברי השו"ב כי האמת עד לעצמו ואם באנו לפלפל הרבה אריכות בזה בכל
פרט ופרט אף פעת מוטד אני ואינני יכול להאריך בפלפול שלא לצורך ומקודם נקדים
עפ"י דינא דש"ס ופוסקים מה דינו דשו"ב זה.

עדות ראשון שהעיד עליו שגנב ביער עצים של יהודי המונח שם ז"א פלום דהא לא הוי
רק ע"א דאינו פלום וגם דלענין שו"ב גנב פשר להשו"ב זולת להרמב"ם ז"ל אף לא
באקראי רק בג' פעמים וגם סגי תשובה כ"ד כמבואר בת"ש ומה ששחט אנונא ולא אמר
דבר ולאח"כ אמר שהיא טריפה בשביל זה אין לפוסלו דיכול לומר אמתלא לדבריו
ולתלות בשכחה וכיון שלא יצא מידו בתורת פשיטה אין להעבירו רק די בקד"ח
וכמבואר ביש"ש חולין ובתשו' מהרש"ל ז"ל ומה שהטריף התרנגולת והבחור השלית

שעמד אצלו בשעת שחיטה אמר שלא בדם פלל הספין לא קודם שחיטה ולא לאחרי ומעשה הי' שהיו שני ספינים על השולחן לפניו בשעה שהלה לשחוט בזה ודאי אינו פדאי לפסלו די"ל מתחילה הי' נראה לו שבכשר שחט ואח"כ נזכר שבפגום שחט לכן הטריפוהו הגם שפל אלו המעשיות הנה מוכערות מאוד מ"מ לפנסלו בשביל זה א"א עפ"י דין ומה שהודה מעצמו שגנב ידוע שאינו נעשה פסול עפ"י עצמו ומה שאמר על הכבש שהטריפו הרב והשו"ב אמר מקודם שאין חשש הנה באמת א"י טעם הרב למה הטריפוהו אף מסתמא הי' איזה ריעותא אבל השו"ב שלא ידע מהריעותא אמר לפ"ת שאין חשש פללו של דבר שמדין אין לפנסלו לשו"ב הנה רק בקד"ח די לפי ראות הבד"צ אף בנדאי יכולין בני עיר אפי' מועטין לומר אין אנו רוצים לפגל בפשינו משו"ב הלזה הקל וחסוד על הגניבה ועיין במהרש"ל ז"ל ביש"ש ובתשובה שכ' בהד"ל שאפי' מועטין יכולין לומר א"א רוצים לאכול משחיטתו ורק בחיבי ממון מחייב שם מהרש"ל ז"ל אבל לקבל שו"ב אחר ולשלם לשו"ב הישן כפי מה שנתחייבו לו בני מתא בנדאי אין כופין להם לאכול משחיטת קל כזה ובאמת לדעתי אפי' ממון פטורים דאיהו דאפסיד אנפשי' בכל אלו המעשיות ואומן דמתא מתנה ועומד ויכולין להססיו מאומנתו פן הדין לפענ"ד ברור עפ"י ש"ס ופוסקים ואין להאריך פי עיקר דין זה תלוי בראות עיני בד"צ וישר וזה לפענ"ד להשקיט הריב שהשו"ב הנה יקבל ד"ח בפני בד"צ שישנה וינדקדק מעתה וגם יורידוהו איזה שבועות משו"ב ואחר קבד"ת יחזור לאננותו אף א"א שלו לבדו יהי הנאמנות בשו"ב רק עוד שו"ב אחד יספח עמו ובני העיר ישלמו לשניהם ואז יהי שלום ומי שרוצה יאכל משחיטת השו"ב הנכון בעיניו אבל מדינא פשרים שניהם והי' שלום: סימן כ להרב המאה"ג החסיד כו' לשלת היוחסין בנש"ק כש"ת מו"ה אברהם חיים אבד"ק לונסק יע"א.

מכתבו הגיעני ושאלתו שיש בעירו ב' שו"ב יראי ה' באין שום פקפוק עליהם מפמה שנים ועתה פתאום קמו איזה יחידים פרטים והביאו להם שו"ב בלא רשות הרב ובד"צ הממונים להוראה והוא שו"ב בלא בדיקת ספין מחכם העיר והב"ד.

שאל מעכ"ת מה דינו של השו"ב הנה: תשובה הנה פשוט ששו"ב זה רשע מפמה טעמים אחד שמשיג גבול השו"ב שמפכר והאיי' יאמינו לשו"ב שמקרי רשע ויותר מזה מבואר בח"מ [סי' רל"ז] גבי מלמד שנקרא רשע בשביל שמשיג גבול מכ"ש הקא שגזל ממון חבירו שנקרא רשע והאיי' מתר לרשע להיות שו"ב וגם ידוע שלא יצטרכו לבדיקת חכם בשביל שממנים עתה יראים אבל רשע הנה בנדאי אסור לשחוט בלי בדיקת חכם ומחמת גודל חציפתו פוסלין אותו לכל ישראל.

שנית הא מבואר ברש"ל ז"ל דלענין ממון אפי' יש ריבון על השו"ב אין יכולין אפי' כל בני העיר להעבירו עדי שלם שפרו כפי המנהג יעו"ש ביש"ש ובתשו' וא"כ לפי מנהגינו שאין מעבירין שו"ב ממקומו אם לא שנמצא עליו פסול וא"כ כיון שזה שפרו לשחוט ולקבל שפר מבעה"ב ששוחטים אצלו ודאי שו"ב הבא לשחוט בעירו צרי' להתחזיר מה שהשיג גבול ואסור לשו"ב אחר להשיג גבולו אפי' ברצון כל הקהל להעבירו וממילא העובר ע"ז נקרא גזלן וחסוד לא"ד מפני תאנת ממון ולכן שחיטתו נבילה והאוכל משחיטתו פאוכל נבילה וכן מבואר בתשו' מהגאון בית אפרים דכה"ג הוי חסוד לא"ד

והיא' שלוו' דְבָרֵי יְדִידוֹ דּוֹשׁ"ת ח"י טַבַּת תר"ל: סִימָן כּא לְהֵרֵב הַמֵּאָה"ג מו"ה יִשְׂרָאֵל אבד"ק הָאֲרֵדְנִי צֵא בְרוּסְיָא, מֵה שְׂבָא לְחֹשֶׁשׁ לְצֵאן הַנְּקָחִים מֵעַפּוֹ"ם עֶדֶר יַחַד וְהוּא פְּמָה שְׁנִים בְּתוֹף הָעֶדֶר אֲשֶׁר נִקְבְּצוּ אָבוֹת וּבָנִים וּמִסְתַּמָּא פֶּן גַּם עֵתָה בְּעַת שְׁחִיטָתוֹן בְּיוֹם א' נִחוּשׁ שְׂמָא הֵמָּה או"ב לְדַעְתִּי נִרְאָה הַגַּם דְּאִין לֹא מֵר פֶּאן הַתִּיקוֹן נִכְבְּשִׁינְהוּ דְנִינְדִי פִינֹן דְכַמָּה אֲמָהוֹת הָיוּ וְכַפִּי עֶרְפִּם צָרִיף לְהַשְׁאִיר שְׁלֵא לְשׁוֹחֲטִים בְּיוֹם א' מִשׁוּם אִיסוּר או"ב דס"ס אִם הַנְּשֹׂאֲרִים הֵמָּה הָאֲמָהוֹת פְּכַר נְשַׁחֲטוּ בְּנִיחָם הַיּוֹם וְאִם הֵמָּה הַבָּנִים אִיסוּרִים לְשַׁחֲטֵי הַיּוֹם שְׂפָכֶר נְשַׁחֲטוּ אֲמוּתִיהֶם וְזֶה א"א לְהַתְּנוּדַע אֲצֵל עַפּוֹ"ם לְכֹן פִּינֹן דַּעַכ"פ מְדָאוּ מְוֹתֵרִים דְּבַטְלִים בְּרוּב וְרַק מְדַרְבְּנֹן אִיסוּרִים וּבְדַרְבְּנֹן א"צ לְחֹשֶׁשׁ לְדַבֵּר רְחוּק פְּזָה דִישׁ פְּמָה סְפִיקוֹת דְּבּוּדָאֵי שְׁכִיחַ בְּעֶדֶר שְׁהֵמָּה יַחַד פְּמָה שְׁנִים שְׁמָתוֹ וְנִטְרָפוּ וְנְשַׁחֲטוּ ג"כ וְתַלְיִנֹן דְּזָה נָפֵל וְלָכֵן אִין חֲשֵׁשׁ בְּזָה א"א כִּי נֹדַע בּוּדָאֵי שְׁיִשְׁנוּ אָבוֹת וּבָנִים יַחַד בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה: סִימָן כּב שְׂאֵלָה בְּשׁו"ב שְׁהוּצִיאוּ עָלֵיו קוּל שְׁחִשׁוּד עַל הָעֲרִיּוֹת וְנִמְנָעוּ קֶצֶת לְאַכּוֹל מִשְׁחִיטָתוֹ וְהָרִינוּן הִי מְרִיבָה אַחַת שְׂאֲמָרָה הַלְעִזוּ עָלָיו: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּסִנְהֶדְרִין (כ"ו ע"ב) אִי וְז"ל הַש"ס אר"נ הַחֲשׁוּד עַל הָעֲרִיּוֹת כְּשֶׁר לְעֵדוֹת אר"ש עֲנִי מְרִי אַרְבַּעִים בְּכַתְּפֵי וְכָשֶׁר א"ר וּמוּדָה ר"נ לְעַנְנֵן עֵדוֹת אֲשֶׁה שְׁהוּא פְּסוּל כּו' עכ"ל וּפְסֻק רִש"י וְהָרִי"ף כר"ש וְהָרָא"ש פּוֹסֵק כר"נ וְגַם נִחְלָקוּ בְּפִירוּשׁ חֲשׁוּד עַל הָעֲרִיּוֹת הָרִי"ף וְרִש"י פִי בָּא עַל הָעֲרִיּוֹת וְהָרָא"ש ז"ל פִי רָגִיל עִם הָעֲרִיּוֹת וּמִתְיַחַד עִמָּהֶם וּמֵה שְׂאֲמָר ר"ש אַרְבַּעִים בְּכַתְּפֵי הִינֵנוּ מְלָקוֹת מִשׁוּם לֹא טוֹבָה הַשְּׂמוּעָה וּבִש"ע פְּסֻק הַרְמ"א בַּח"מ (ס' ל"ד) דְּמִשׁוּם קָלָא לֹא פְּסֻלִינֵן פְּלֵל לְעֵדוֹת רַק לְעֵדוֹת אֲשֶׁה וּבִשְׂאֲרֵי עֲנִינִים שְׂיִצָּא עַל עֵדִים קוּל גְּנִיבָה כְּתוּבוֹ הָאֲחֲרוּנִים כּוֹלָם כְּדַבְּרֵי הַרְמ"א ז"ל שְׁכָשֶׁר וְהַטַּעַם פְּשׁוּט שְׂבַעֲרִיּוֹת י"ל אַרְבַּעִים בְּכַתְּפֵי דְמִלְקִינֵן לִי מִשׁוּם לֹא טוֹבָה הַשְּׂמוּעָה א"כ לר"ש פְּסוּל דַּמ' בְּכַתְּפֵי וְלר"נ מִשׁוּם דִּי צָרוּ תוֹקְפוּ כְּשֶׁר לְשְׂאֲרֵי עֵדוֹת וְאֲפִי לְרִשְׁבִּי"א מְבִיאוּ (א"ה"ע) (ב"י בַּח"מ ס' ל"ד) עכ"פ צָרִיף קָלָא דְלֹא פְּסִיק וְגַם מְבֹאֵר בַּא"ה"ע (ס' מ"ו) דְקוּל הָנִי שְׁהוּחֻזַּק מִפִּי שְׁנִים וְשְׂאֲמָרוּ שְׂשַׁמְעוּ קוּל הַבְּרָה דְנִשְׂוֹאִין אֲבָל בַּנ"ד דְהַקוּל בָּא מִן רִיבָה אַחַת בּוּדָאֵי לֹא מְהִימָנָא אֲפִי לְחֹשֶׁשׁ לְדַבְּרֵי וְאֲדַרְבָּא מְבֹאֵר בַּמ"א (נ"א) נ"ג ס"ק"כ] דִּיחִיד יוֹכֵל לְמַחֲוֹת מ"מ אִם טַעַן מְחַמַּת פְּסוּל אִין יְכוּל לְמַחֲוֹת מִשׁוּם פְּגָם פֶּן נָמִי הֵקָא אִין רִשְׁאִים לְהַחְמִיר ע"ע מִשׁוּם פְּגָמוֹ וְכֹן מְבֹאֵר בִּי"ד שְׂאִין לְחֹשֶׁשׁ (לכ"ע) [לע"א] וְלָכֵן פִּינֹן שְׁבַש"ע א"ה"ע [הַנ"ל] מְבֹאֵר שְׂאִין לְחֹשֶׁשׁ פְּלֵל לְדַבְּרֵי שְׁטוֹת הַנ"ל בּוּדָאֵי הַשׁו"ב כְּשֶׁר וְהַמְבַּזְהוּ עֵתִיד לִיתֵן דִּין וְהִי שְׁלוֹם: סִימָן כּג שׁו"ר לִידִידֵי הֵרֵב הַמֵּאָה"ג הַחֲרִיף וּבְקִי הַחֲסִיד הַמְּפֹרָסִם שְׁלִשְׁלֵת הַיּוֹחֲסִין כַּש"ת מו"ה דוֹב בְּעֵרִישׁ אבד"ק קַנְעָה יִטַּשׁ יע"א.

מְכַתְּבָה הַגִּיעֵנִי וְלָרוּב טְרַדוֹתֵי נְשַׁכַּח מִמֶּנִּי רַק אֲחִיף הַרְבֵּנִי הַמְּנֹפֶלֶג הַנְּגִיד מו"ה יַעֲקֹב נ"י הַזְּפִירֵנִי הַיּוֹם וְהִנֵּה גּוֹף מְכַתְּבָה אִינוּ פְּעַת לְפָנַי אִף לְדַעְתִּי שְׂאֵלְתָּהּ הִי בְּאִם תּוֹלִין בְּסִירְכָא הַעוֹבְרֵת ע"י מִיַּעוּף אִם נַעֲשֶׂה אִינְהָ מְקַרְהָ שֵׁא"א לְבּוֹדְקוֹ אוּ מְחַמַּת חוֹזֵק הַנְּפִיחָה נִקְרַע הָעוֹר פֶּן תִּנְרַף שְׂאֵלְתָּהּ לַפ"ד וְהִנֵּה בְּעֵיקָר הַדְּבָר דַּע לָהּ פִי מְקַדֵּם מְוֹחֲלֵט אֲצֵלִי שְׁבֻזָּה"ז אִם נֶאֱבָדָה בְּלֹא בְּדִיקָה בְּפוֹשְׁרֵין טְרִיפָה וְהִנֵּה יְדוּעַ דְּבָרֵי הַב"ח שְׁכ' בַּסִּי ל"ט ס"ק ה' וְז"ל מִיָּהוּ בְּנִתְמַעֲכָה בְּמִשְׁמוּשׁ הִזְדַּ פְּשִׁירָה מְדִינָא בְּלֹא בְּדִיקָה דְלֹא סִירְכָא הוּא פְּלֵל אֲלֵא דְמַחְמִירֵינוּ לְבּוֹדְקָה בְּנִפְיחָה וּבְרוּק דָּאֵי מְבַצְבֵּץ טְרִיפָה וְאוּמְרִים דְלֹא הָנִי רִיר אֲלֵא סִירְכָא וְנִתְקָה בְּכַח בְּמִשְׁמוּשׁ וְלִהְיֵי לֹא מְחַמְרֵינוּ כ"כ לְבּוֹדְקָה בְּמִים דְּפוֹשְׁרֵין עכ"ל]

והנה הלשון קשה טובא דל"ל למימר שתולין שלא מייעד יפה הא כאן רואין הנקב בפנינו טריפה רק באמת פוננתו דעפ"י הדין פשר בלא בדיקה דסירכא העוברת ע"י מייעוד ודאי אינו סירכא לקבלת חכמי אשפנו ז"ל אלא דמתמרנו לבודקה דלמא לא מייעוד פדת רק בחזק וזאת תתגלה ע"י הנפיקה אם יבצבץ נראה דלא טוב עשה המיעוד אף כ"ז לכתחילה מחמירין לבחון אם עשה המיעוד פדין אבל בדיעבד אין לחוש דמסתמא שו"ב נרא ה' ואפון מייעוד פדינו ולכן אם נאבד בלי בדיקה פשירה ולזה לא סתר דבריו שבסי' ל"ז כתב הב"ח ז"ל בס"ק ג' מיהו בסירכא שלא פסדון דטריפה מדין התלמוד אלא דאנו נהגינן להקל במשמוש היד פדלקמן בסי' ל"ט אם נמצא נקב במקום הסירכא או בסמוך לסירכא לא תלינו לה במשמוש ידא דטבחא דדוקא בבועה שאין הבהמה בחזקת טריפה ע"י הבועה תלינו הנקב במשמוש ידא דטבחא משא"כ בסירכא שלא פסדון דאין להוציאה מחזקת טריפה אלא בידוע שלא הי' שם נקב אבל בסירכה פסדון א"נ סירכה תלוי' תלינו בטבח כמו בבועה עכ"ל ומדברים אלו משמע דאין מוציאים סירכה שלא פסדון רק ברא' ברורה ואף באמת ששם אינרי לענין לתלות בזה הטבח ולזה פשיש סירכה דכבר יש מקום לתלות שמשמש בחזקת כמו שיש לתלות ביד הטבח הנקב ה"נ י"ל איפכא דהנקב הי' מקודם דהסירכה פן דרפה ומה שנתמעכה הי' מחמת חזק המשמוש ולא הי' המיעוד בנחת ומש"ה מס' טריפה וא"ל בכה"ג נשחטה הותרה ולומר דסירכה שמתנתקת לא מיקרי הוחל הטורף מחיים וכמ"ש הרשב"א בתשו' וא"כ נשחטה הותרה מ"מ פיון שעפ"י הש"ס טריפה ומיעוד קולא גדולה הוי כמו הוחל הטורף ואין להוציאה מריעותא גדולה מספ' אבל היכי שנאבדה הריאה ואין ריעותא לפנינו א"צ פלל לחוש דלמא מייעוד בחזקה ולכן הבדיקה לחומרא פנ"ל וכן הסביר הפ"מ ז"ל [סי' ל"ט במ"ז סק"ו] בענין זה ולכן אם נמצא ריעותא שנקרע הקרום ולומר מחמת חזק הנפיקה נקרע בכעין זה אמרי' אדרבא שגראה שהסירכה גרמה שנתלש הקרום והא שאזלה ע"י מייעוד הוא מחמת חזק המשמוש אבל אם אקרי שנולד דבר המעפב הבדיקה פשר עכ"פ בה"מ וכן הורה הפ"מ [בשפ"ד סקל"ד] והגאון פ"ת [סי"ח וברא"פ סקמ"ד] אולם כ"ז לזמן הראשונים שמיעכו בנחת ורק לחשש דלמא ח"ו מייעכו בחזקה הצריכו לכתחילה בדיקה ובדיעבד אין חשש בדבר כי מסתמא מייעכו פדין אולם עתה בזמנינו ששקולפין הסירכה כאשר ראיתי מפמה שו"ב יראים ואומנים רק שאינה קליפה גמורה ח"ו רק לוקחים הסירכה ומנהלה בנחת עד מקום שפסק הקרום הנשטח על שטח הריאה ועפ"י דין הש"ע אין לזה מבוא להכשיר דאין לנו רק מה שהעידו רבותינו חכמי אשפנו ז"ל דאם מייעוד אינו אלא ריר אבל ברואין קרום ממש הוי סירכא גמורה ומ"ש הגאון בפ"ת בשם דודו הגאון ז"ל [בס"ק קכ"ו] קשה ההבנה מאוד לצייר שהתחיל להתקרב על הריאה כמו שיראה למעיין בחוש אף הנח לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם ומסתמא גם קבלו חכמי האחרונים שגם סירכא כזה אינה מחמת נקב דסירכא גמורה לא היתה מתקלפת בנחת אף הלא בעינינו אנו רואין שפל הסירכות כמעט רובם הולכין ע"י מייעוד הרבה ובעיני ראיתי שמשמשין בכל קרום כמעט שעה אחת וכמעט שאין שום סירכא שלא ינסה אם יסירה ולא יבצבץ והדבר הי' קשה עלי ושאלתי להאומנים יראים ואמרו לי שהמה מבינים מה שיבצבץ ולפעמים סירכא קטנה וכמעט אין בו די עבודה להסירה והוא יודע שיבצבץ וסירכא גדולה שיש בה טרחה להסירה והשו"ב יודע שזה

יהי פְּשִׁירָה וְהִינּוּ לְפִי מֵה שְׁמֵרְגִישׁ בְּתַחֲלִיל שְׁרִישׁה בְּהַגְשַׁת הַיָּד וְעֵינַי רְאוּ שְׁפָף הוּא וְשִׂאלְתִּי א"כ לְמָה מְסִיר פִּינּוּן שְׂיִודַע שְׂיִבְצָבִין וְהַשִּׁיב מִפְּנֵי הַקָּצֵב שְׂאִינוּ מְנִיחַ לוֹ רַק לְנִסּוֹת דְלִמָּא יְסִיר הַסִּירְכָא וְלֹא יִבְצָבִין כְּלָלוּ שֶׁל דְּבַר דְּהֵאִידְנָא מְסִירִין כְּמַעַט כֹּל הַסִּירְכוֹת מִפְּנֵי הַקָּצֵבִים וְהַעֲיָקֵר הוּא הַבְּדִיקָה וְלָכֵן בְּנֻדָּאֵי אִם נֶאֱבָדָה קוֹדֵם הַבְּדִיקָה טְרִיפָה נֻדָּאֵי וְאִין לְחַלְק לֹמֵר דָּאִם הַשׁו"ב יִודַע שְׁהוּסְרָה הַסִּירְכָא בְּנִקְל וְלֹא הִי רַק פְּרִיר נִכְשִׁיר בְּנֶאֱבָדָה בְּלֹא בְּדִיקָה וְאִם הֶלְכָה ע"י טְרַחָא נְטְרוּף בְּלֹא בְּדִיקָה א"כ נִתְּתָ דְבְרִיף לְשִׁיעוּרִין וְח"ו לֹמֵר פֶּן וְלָכֵן אִינְנִי סוּמְף ע"ז לְהַתִּיר וּמִי שְׂיִישׁ בּוּ יִרְאֵת ה' וְאִין לְבוּ גִס בְּהוּרָאָה יוֹדָה לְדְבָרֵי שְׂבִנָּה הַזְּמַן טְרִיפָה אִם נֶאֱבָדָה קוֹדֵם הַבְּדִיקָה: סִימָן כַּד לְהֵרֵב וְכו' מו"ה חַיִּים מְנַחֵם מְעַנְדִּיל מו"צ רַק קַעֲשִׂינוּב יַע"א.

שְׂאֵלָה נִמְצָא מְרָאוֹת פְּסוּלוֹת ע"ג הַרְיָאָה וְנִקְלָף הַקְרוּם וְהִי יָפָה וְרַק מְחַמַּת לְקוֹת הַבְּשׂוּר נִרְאוּ דְרָף הַקְרוּם: תְּשׁוּבָה הִנֵּה הַתְּב"ש ז"ל מְחַמֵּר בְּזָה וְז"ל בְּשִׁמ"ח ס' ל"ח ס"ק ט"ז עוֹד נ"ל פְּשׁוּט דָּאִם יֵשׁ מְרָאָה טְרִיפָה עַל קְרוּמֵי הַרְיָאָה שְׂלֵא בְּמִקּוֹם בּוּעָה אוֹ מוּגְלָא רַק בְּמִקּוֹם בְּשׂוּר וְנִקְלָפוּ לְהַקְרוּמִים וְהֶלְכָה הַמְרָאָה מִהַקְרוּמִים יֵשׁ לְאַסְוֵר אַע"ג דְּנִרְאָה דְּהַמְרָאָה מִן בְּשׂוּר הַרְיָאָה בְּאָה שְׁהִיתָה נִרְאָה כֹּף דְּרָף הַקְרוּמִין (מְשַׁמְרַת הַבֵּית) וְלֹא הוּא ל' כ"א חֲסָרוֹן מִבְּפָנִים דְּקִי"ל לָא שְׁמִי חֲסָרוֹן הֶקָא שְׂאִנִּי דְּקִי"ל לְחַז"ל דְּכָה"ג לְקוֹתָא הוּא עַכ"ל וְתַמָּה עָלְיוּ בַס' ב"א [בְּרַא"פ ס"ק צ"] דְּהָא בְּמִשְׁמַרְתָּ הַבֵּית מְבוֹנָר אִיפְכָא.

וְהִנֵּה בַמַּחְכ"ת נֶעְלַם מִמֶּנּוּ דְבְרֵי הַכְּה"ג בַּס' זֶה וְדְבָרֵי הַב"ח שְׂשִׁנִּיָּהֶם כְּתִבוּ דְטַעַם הַרְאָה ז"ל בְּמָה דְכ' לְהַחְמִיר בְּאִם הַבְּשׂוּר נִתְקַלְקַל וְנִרְאָה דְרָף הַקְרוּם מִשׁוּם שְׂנִלְקָה גַם הַקְרוּם וְז"ל הַכְּנֵה"ג בְּהַגְהַת ב"י ס' ל"ח ס"ק כ"ב וְאִין ס' אֶצְלֵי דְלֹא נִכְחַד זֶה מִעֵינֵי הַרְאָה וְהַר"ן הַמְבִיא דַעְתּוֹ וְאָף הֵם מוֹדִים דָּאִין שׁוּם מְרָאָה פּוֹסֵל בְּבְשׂוּר הַרְיָאָה אֲבָל כְּוִנַּת הַרְאָה לֹמֵר דָּאִין שׁוּם מְרָאָה פּוֹסֵל בְּבְשׂוּר הַרְיָאָה אֲבָל דְּנִקָּא כְּשֶׁהוּן בְּבְשׂוּר הַרְיָאָה וּמְחַמְתּוּן בָּא שְׂיִנּוּי מְרָאָה בְּעוֹר הַרְיָאָה אֲבָל בְּצַמְחֵי וּבּוּעָה שְׂבָה אִין מְרָאָה פּוֹסֵל בְּעוֹר פִּינּוּן שְׂלֵא בָּא הַלְקוֹת מְחַמַּת בְּשׂוּר הַרְיָאָה אֲבָל מְחַמַּת הַצְּמָחִים וְהַבּוּעוֹת וְכֵן מְצַאֲתִי לְהַב"ח וְהִיא דְבַר פְּשׁוּט לְדַעְתִּי עַכ"ל וְהִנֵּה הַכְּנֵה"ג גּוּפָא ס"ל דְּגַם לְהַרְאָה אִינוּ כְּשֶׁר רַק אִם נִתְהַפֵּף הַקְרוּם לְמְרָאָה כְּשִׁירָה לְאַחַר שְׁנִתְרוּקוֹן הַמּוּגְלָא וְאַפ"ה בְּבְשׂוּר הַנִּלְקָה עַד שְׁנִרְאָה דְרָף הַקְרוּמִים טְרִיפָה וְהִנֵּה פִינּוּן שְׁהַש"ע וְרַה"פ מְסַכְּיָמִים לְהַרְאָה ז"ל לְהַכְשִׁיר גַּבֵּי מוּגְלָא מִמִּילָא עָלְיָנוּ לְהַחְמִיר בְּבְשׂוּר אִם נִרְאָה דְרָף הַקְרוּמִים הֵן אֲמַת שִׁי"ל מֵה דְמִקְיָלִין בְּנֶהֱפֵף לְמְרָאָה רִיָּאָה אַחַר שְׁנִתְרוּקוֹן הַמּוּגְלָא מִמֶּנּוּ הוּא לֹא מְטַעַם סְבַרְתָּ הַרְאָה ז"ל רַק כִּי זֶה דְבַר פְּשׁוּט כְּאֲשֶׁר כָּתַב הַרְש"ל ז"ל וְשִׁאֲרֵי אַחְרוּנֵי אִוְלָם הַנִּרְאָה מִדְּבָרֵי מְרָן הַב"י בַּש"ע דְּלֹאוּ מִשׁוּם דְּבַר פְּשׁוּט כָּתַב פֶּן לְהַכְשִׁיר בְּמּוּגְלָא תַּחַת הַמְרָאָה דַּל"כ לָא הוּי כָּתַב בְּלִשׁוֹן וַיֵּשׁ מִי שְׂאוֹמֵר וְרַק פֶּסֶק בְּזָה כְּהַרְאָה ז"ל וְכִמוֹ שְׂמַסִּיק בַּכְּנֵה"ג ז"ל וַא"כ אִם נִהְיָגִין כְּהַרְאָה לְהַכְשִׁיר מִכ"ש לְאַסְוֵר נִהְיָגִים כְּוִנַּתִּי מִשׁוּם דְּכֵן קִי"ל לְחַז"ל דָּאִם נִשְׁתַּנָּה הַקְרוּם מְחַמַּת (הַעוֹר) הַבְּשׂוּר [פְּסוּל וּמְחַמַּת מוּגְלָא כְּשִׁירָה וְלֹא נִהִי פּוֹסֶק לְקוֹלָא כְּהַרְאָה בְּמּוּגְלָא וְלֹא כִמ"ה וְגַבֵּי בְשׂוּר נִפְסוּק לְקוֹלָא כִמ"ה וְלֹא כְּהַרְאָה דַע"ז נֶאֱמַר כְּסִיל בַּחוּשְׁף הוּלָף וְלָכֵן יָפָה פֶּסֶק הַשִּׁמ"ח לְהַחְמִיר וּמֵה שְׂנַרְשָׁם בְּצַדוֹ מ"ה הִינּוּ ע"ז נִרְשָׁם בְּמָה דְכ' וְלֹא הוּא ל' כ"א חֲסָרוֹן מִבְּפָנִים דְּלִשׁוֹן זֶה נֶאֱמַר בְּמִשְׁמַרְתָּ הַבֵּית לְהַקְל אֲבָל בְּשִׁמ"ח הַחְמִיר כִּב"ה מִשׁוּם דְּכָף קִים לְהוּ לְחַז"ל דָּאִם נִרְאָה דְרָף הַקְרוּם פְּסוּל וְכֵן הוּא כְּמַעַט מִמֶּשׁ לְשׁוֹן כְּנֵה"ג וְלָכֵן בְּנֻדָּאֵי טְרִיפָה גְמוּר אִפִּי' בַּה"מ דְּלֹא כְּהַב"א וּלְבוּשֵׁי

שָׁרָד שְׁבַמְחַכ"ת נְעֻלְמָה מֵהֶם דְּבָרֵי כְנֵה"ג מְדַלָּא הִבְיָאוּ אוֹתוֹ וְרָאִיתִי בַק"ה לְהַגְאוֹן רֹאשׁ אֲפָרִים מִבֵּיא דְבָרֵי הַב"ח ז"ל וְהַשִּׂיא אוֹתוֹן לְדַעְתוֹ לְהַקְל בְּאֵם סָר הַמְרָאָה וְרַק שְׁנִרְאָה מְרָאָה הַבְּשָׁר תּוֹף הַקְרוּמִים וּבְאֶמֶת לִפְעֻנ"ד נְרָאָה לְהַדְנִי מְלִשׁוֹן הַב"ח ז"ל דָּאָם בָּא הַמְרָאָה מִפְּתַח רַקְבִיבוֹת הַבְּשָׁר דְּטְרִיפָה דְּהָא מְחַלֵּק הַב"ח דְּלַדְעַת הַרְאָה ז"ל בֵּין בָּא הַמְרָאָה מִמְחַמַּת הַצְּמַחִים דְּכָשָׁר וּבֵין בָּא מִמְחַמַּת הַבְּשָׁר טְרִיפָה וְא"כ בְּגוֹנוֹי דְּכָשָׁר בְּצַמְחִים טְרִיפָה בְּבָשָׁר וְא"כ לְדַעַת רוֹב הָאֲחֻרוֹנִים דְּגַם הַרְאָה ז"ל אֵינּוּ מְתִיר בְּצַמְחִים רַק כְּשָׁר הַמְרָאָה וְא"כ מִמִּילָא בְּבָשָׁר גַּם כַּה"ג טְרִיפָה וְגַם מַה שֶּׁהִשִּׁיג בַּק"ה אַכְנֵה"ג לֹא יִדְעֵתִי שׁוּם הַשְּׁגָה לְפִי קוֹצָר שְׁפָלִי וּלְפֻעֻנ"ד יֵשׁ לְהַטְרִיף פִּינוֹן דַּהֲשַׁמ"ח וְהַכְנֵה"ג מִמְחַמְרִים: סִימָן כַּה שְׁלוֹם לְהַהֲמָאָה"ג הַטְרִיף מו"ה אֱלִימֶלֶךְ שְׁמַעוֹן אַבְד"ק חִירָאָב יַע"א.

מִקְתָּבוֹ הַגִּיעֵנִי וּמְחַמַּת כְּבוֹדוֹ רָאִיתִי לְהַשִּׁיבוֹ תִּיכְף מ"ש דִּישׁ לְהַתִּיר קְלִיפָה בְּסִינְרָא מְטַעַם הַרְמַב"ם ז"ל שְׁכ' בְּפִי"א מַה"ש הַל' ו' וְז"ל וְאֵעִפ"י שְׁאֵלוּ הֵן הַדְּבָרִים הַנְּרָאִין מִדְּבָרֵי חֻכְמֵי הַגַּמ' הַמְנַהֵג פְּשׁוּט בְּיִשְׂרָאֵל כִּף הוּא כו' עַד סוֹף ה' ט' וְז"ל וְחוּט הַיּוֹצֵא מֵאֲזוֹן לְאֲזוֹן שְׁלֹא עַל הַסְּדֵר אוֹסְרִין אוֹתָהּ עַכ"ל וְלִכֵּן כ' מַעַכ"ת דְּהַרְמַב"ם ז"ל מְחַלֵּק בְּדְבוּקָה אֲסוּר וּבְסִינְרָא מוֹתֵר מְדִינָא דְש"ס ע"י בְּדִיקָה וְרַק מְטַעַם מְנַהֵג אֲסוּר הֵן אֶמֶת דְּזֵה א"א לּוֹמֵר כִּף דְּהָא הַרְמַב"ם ז"ל לְמַד דִּין זֶה דְּבַחוּטִין הַסְּרוּכִין לְאִיזָה מִהַמְקוּמוֹת פְּגוֹן לְדוֹפֵן וְכו' שְׁמַהֲנִי בְּדִיקָה מְדִינָא דְש"ס הוּא מְהָא דְבְרִיאָה הַסְּמוּכָה לְדוֹפֵן בְּדִיק לִי ר"נ בַּר"י בְּפוֹשְׁרִין וְהִגֵּה בְש"ס חוֹלִין מ"ו] אֵיתָא אֲמַר רַבָּא תְרִי אוֹנִי דְסְרִיכִי ל"ל בְּדִיקָה וּבְדוּף שֶׁאֲח"ז אַר"נ רִיאָה הַסְּמוּכָה לְדוֹפֵן אֵין חוֹשְׁשִׁין הַעֲלֵתָה צְמַחִין חוֹשְׁשִׁין ר"נ בַּר"י בְּדִיק לִי בְּפוֹשְׁרִין עַד אֲנִי אֶהָא מִתְנַיֵּן לֵה רַבָּא אֲמַר תְרִי אוֹנִי דְסְרִיכִי לִית לְהוּ בְּדִיקוּתָא ר"נ בַּר"י בְּדִיק לֵה בְּפוֹשְׁרִין מִתְקִיף לֵה ר"א בְּשִׁלְמָא הֵכָא תְלִינֵן לֵה בְּדוֹפֵן אֲבָל הֵתָם (בְּדַרְבָּא) אֵי הָאֵי אֵינְקָב טְרִיפָה אֵי הָאֵי אֵינְקָב וְכו' וְהִגֵּה הַר"מ ס"ל בְּמַפָּה בְּדוֹפֵן כַּר"נ [בְּרַדְר"י] דְמַהֲנִי בְּדִיקָה וּמְזָה לְמַד בְּכִלְהַסְּרוּכִים לְדוֹפֵן אוּ לְשִׁאֲרֵי מְקוּמוֹת פְּגוֹן לְחֻזָּה וְכו' מַהֲנִי בְּדִיקָה כְּמוֹ דְמַהֲנִי בְּדִיקָה מְדִינָא דְש"ס לְסְמוּכָה לְדוֹפֵן אֲבָל בְּתַרִי אוֹנִי קְאָמַר ר"א דל"מ בְּדִיקָה בְּסְמוּכֵי גַם בְּסְרִיכֵי בְּחוּטִין ל"מ בְּדִיקָה וְא"ל דְרַמְב"ם ז"ל לֹא פִסְק בְּזֵה כַּר"א וְרַק בְּתַרִי אוֹנִי נְמִי מַהֲנִי בְּדִיקָה אַא"כ דְהַרִי הַרְמַב"ם ז"ל בַּפ"ח הַלְכָה ה' כ' וְז"ל אֲזוֹן שְׁנַמְצָאֵת דְבוּקָה בְּחֻבְרָתָהּ הַסְּמוּכָה לֵה מוֹתֵר וְאֵם נְסֻכּוֹ שְׁלֹא עַל הַסְּדֵר פְּגוֹן שְׁנַסְמָכָה רֹאשׁוֹנָה לְשִׁלִּישִׁית טְרִיפָה עַכ"ל הַרִי דְפִסְק כַּר"א דל"מ בְּדִיקָה תְרִי אוֹנִי דְסְמִיכֵי א"כ גַּם בְּחוּטִין הַסְּרוּכִין פְּגוֹן תְרִי אוֹנִי ל"מ בְּדִיקָה דְמֵאֵן פְּלִיג לָן בֵּין חוּטֵי דְסְרוּכֵי וּבֵין סְמוּכֵי הָא בְּגַמ' לֹא כְּתַב חִילּוּק בְּזֵה וְאֶדְרַבָּה הַרְבֵּה גְדוּלֵי הַרֹאשׁוֹנִים מִחְמְרֵי (בְּסְמוּכֵי יוֹתֵר מִבְּסְרוּכֵי) [בְּסְרוּכֵי יוֹתֵר מִבְּסְמוּכֵי] מְדִינָא דְגַמ' כְּמַבְּנֹאֵר בַּלַּח"מ ז"ל וְעֵינִן בְּר"ן וְבַעַה"מ וּמְלַחְמוֹת אֲבָל לְהַפְלִיג בֵּין חוּטֵי לְסְמוּכֵי לְהַקְל לֹא נִזְכַּר כְּלָל דְרַבָּא אֲמַר בְּלִשׁוֹנוֹ תְרִי אוֹנִי דְסְרִיכֵי וּמֵאֵן פְּלִיג לָן בֵּין חוּטֵי לְסְמוּכֵי וְרָאָה לְדְבָרֵי מְהַרְמַב"ם שְׁכ' (בְּפִי"א הַל' ו') פ"ז ה"ה] וְז"ל מִן הַדִּין הִי' עַד"ז שְׁאֵם נְמַצָּאֵת הַרִיאָה תְלוּנִי בְּסִינְרוֹת כְּמוֹ חוּטִין אֵם הִי' מִן הָאוֹנָה שְׁל רִיאָה וְלְדוֹפֵן אוּ שְׁהִי לְלֵב אוּ לְטְרַפֶּשׁ הַכְּבֵד שְׁחוּתְכִין אֵת הַסִּינְרָא וּמוֹצֵיאִין הַרִיאָה וְנוֹפְחִין אוֹתָהּ בְּפוֹשְׁרִין אֵם נְמַצָּאֵת נְקוּבָה טְרִיפָה וְאֵם לֹא נִתְבַּעְבַּע הַמִּים הַרִי הִיא שְׁלִימָה מְפָל נְקָב וּמוֹתֵר וְסִינְרָא לֹא הִי' בְּמַקוֹם נְקָב אוּ שְׁמָא נִינְקָב קְרוּם הַעֲלִיּוֹן לְבַד וּמַעוֹלָם לֹא רָאִינוּ מִי שְׁהוֹרָה כִּף וְלֹא שְׁמַעְנוּ מְקוֹם שְׁעוֹשִׁין בּוֹ כִּף עַכ"ל הַרִי דְלֹא מְזַפִּיר כְּלָל חוּטִין הַסְּמִיכֵי בֵּין תְרִי אוֹנִי שְׁלֹא כְּסִדְרָן וְרַק כְּשֶׁהִבִּיא

מנהג מקומות ישראל הביא מה שדרבם לעשות בבדיקת הבהמה דבזה מכשירין פגון סירכא פסדרן ובחוטין הסמוכין לדופן ולשאך מקומות מטריפין וגם שלא פסדרן מטריפין אף לא מטעם אחד רק דשאך סמיכי וסריכי בחוטי לדופן וכיצא מטריפין מטעם מנהג ובשלא פסדרן הוא מדין הש"ס וז"ב אף תמה אני על מעכ"ת דלמה לי לדייק בדיוקא מדברי הרמב"ם ז"ל הלא כלל מפורש טעם מנהג להתיר במיעוץ הוא מדברי הגאונים ומבאר בת"ש ובפוסקים דמיעוץ קולא גדולה מנענוע וי"א להיפוך דנענוע קולא יותר פמבאר ביש"ש ובדמש"א ז"ל באריכות אף פתבו הפוסקים וגם בב"י מביא בשם מהר"ד ז"ל בס"ל ל"ט וכ' הרי דוד בן יחזקאל שהנענוע תכליתו לפי שיש בסירכא דעות מהם סוכרים שהסירכא חוט חזק שלא תתפרק אפי' שימעכו אותה כל היום בין האצבעות ולכן נהגו במקומות הרבה למעוף ולמשמש הסירכא בין האצבעות דקים להו שלא תתפרק אם היא סירכא אמיתית וכבר הביא הרשב"א המנהג הזה והפה אותם על קדקדם אבל גדר הסירכא ל"ש עבה ונחקה ול"ש דקה שבדקות הפל יפנס בגדר סירכא כמ"ש הרמב"ם פ"א מה"ש שמנהג בישראל שאם נמצא חוט יוצא מהאומה של ריאה לאיזה מקום שיהי' ואפי' החוט פחוט השערה אוסרים אותה ולפי ששני מנהגים אלו מקבילים הראשון מכשיר החוטין שמיד יתפרכו בין האצבעות והשני מטריף באיזה חוט שיהי' הורה מר יעקב גאון פדמות פשרה ביניהם שאין ראוי למעוף בין האצבעות שכל הסירכא תתמעף וג"כ אין ראי' לאסור מפני חוטין הדקין ולכן נוכל לאחוז הריאה ולנענע הריאה בכללה ג' או ד' פעמים יפה ויפה וכל סירכא הניתקה ע"י נענוע זה פשרה עכ"ל הרי דמש"ה מתירים משום שיש"ס אם היא סירכא אשר אסרוהו בש"ס מש"ה מקילין אם הוא נענע והולך הסירכא אמרי' שאין זו סירכא האוסרת וכמ"כ לדידן במיעוץ שסירכא פזו אינה סירכא ז"ל יבין שמועה ודע פי מעשה בא לפני בריאה שהי' יוצא ממנה חוט אם קצתו לבן כמו השופן וארוך הרבה והי' מדולדל ודבוק בדפנות ואחזתיו בידי בנחת ונפסק והתירתי הבהמה פי הדבר נראה שלא הי' זה מחמת נקב שהי' בריאה שאין זה דומה לריר היוצא מהנקב ולא הייתי חושש שיתפרק הריאה ותינקב הריאה מחמת נפיחתה ולפי שהי' ארוך הרבה ומדולדל ע"כ התירתי עכ"ל הרי שמתירים בריר בעלמא והרמב"ם ז"ל כ' פנ"ל הרי דיכולין לבדוק דכלל פיון שאינו מבצבץ לפנינו תולין הסירכא שבא מקרום העליון אף להרמב"ם ז"ל גופא י"ל שהיא טריפה מטעם שהסירכא מחברת שני האונות ובטילות ממלאכתו והוי פחסר אונא וכמ"ש בפ"ת ז"ל (ס"ל ל"ט סק"ו) אולם באמת מדבר הגמ' גבי מאן דתני לה אהא דרבא תרי (אוני) דסרוכי אהדדי מר' נחמ' בדיק לה כו' אלמא דאין מטעם חסר ויש לישיב בזה עפ"י דעת האומרים דר"א לשיטתו קאמר פן יענין בב"י ובגבין שמועה אף בדמש"א ז"ל כ' ז"ל וראי' לכ"ז מגמרותינו דר"נ בדיק לה בפשורי ואיכא דמתני לה אהא דר"א הקא דב' אוני דסריכי להדדי שלא פסדרן ל"ל בדיקה ודחינו האי מאי בשלמא הקא תלינו בדופן ובסירכא אבל התם אי האי אינקב טריפה ואי האי אינקב טריפה ופרש"י פלומ' ומש"ה ל"מ גבי ב' אונות דסריכי להדדי שלא פסדרן בדיקה בפושירין דממ"נ חדא מנייהו אינקב והאי דלא מפקא זיקא קרום שעלה בה וסתמה עכ"ל והיינו דוקא כשלא נענע מקודם וגם לא מיעכה מקודם אבל אם נענע או מיעכה מקודם הרי ניתק הקרום בענין דשוב אינו סותם והוא

בודקה אח"כ בפושרים ואינו מבצבץ ואפ"ל רבא מודה דכשירה נמצא דמפאן יצא מנהגינו
עפ"י שיטה ההלכה וגם מוסכם מפל הפוסקים ז"ל עכ"ל.

הרי בהד"ל דטעם המתירין מיעוה הוא מטעם דאם רואין שאין מבצבץ פשירה ואעפ"י כ
הגאון ז"ל ראש המתירים לא התיר רק ע"י פירוק בנחת כמבואר בדבריו והביאו הב"י
והיש"ש והוא מתרי טעמי תדא דאנו לא בקיאנו בדבר הצריך בדיקה מהש"ס וגם משום
דלמא ע"י חזק המיעוה נסתם הנקב וכמבואר בדמש"א ומש"ה אפ"ל המתירין במיעוה
ובדיקה הוא רק מחמת שפיון שבנחת מיעוה ולא בשתייר פלוס ורואין שאינו מבצבץ
בנדאי לא הי' סירכא אבל להסיר הסירכא בתזקה ולסמוך על הבדיקה לחוד אין לנו אפ"ל
מדינא דש"ס משום שפא נסתם הנקב ע"י חזק המיעוה וגם באמת קי"ל להחמיר בדבר
שצריך בדיקה מדינא דש"ס וכן נוהגין בכל הטריפות ולכן בנדאי מי ששמעו בחזק
מאכיל טריפות מטעמים הנ"ל ופליאה נשגבה האיה יוכלו דורות האחרונים לחלוץ על
כל הגאונים ואחרונים שאסרו לפרק בחזק ואפ"ל אם לא הי' רק מנהג ולפמ"ש מו"ח
ז"ל בכרוף טעם וגם שמעתי ממנו בפ"ל דכה"ג הוי פנדר בדבר שאבותיו קבלו ולכן אפ"ל
אם יבוא אלי' אין שומעין לו להתיר בדבר שנהגו בקרב כל תפוצות ישראל לאסור
כמבואר בדברי הגאונים שבבבל ומכל חכמי ספרד ואשכנז דאם ממעו בחזק טריפה
ולכן אין ענין זה פדאי אפ"ל לדבר ממנו.

אף השו"ב האומנים אמרו לי שתחילת התחלה הוי רק מיעוה ובהנחת יד בנחת יתר
ממקומה ורק השאר הוי התפשטות הלכה כמו שבבואר בל"ש ז"ל בתשו' שבסוף
טריפו הריאה] וזה מותר עפ"י הדין לקלוף פיון שגוף הסירכא עברה ע"י מיעוה השאר
הולך ממילא בנגיעה זו כף הגידו לי המומחים מהם ושאלתי אותם הלא בשו"ב זמנינו
אין שום סירכא שלא יסיר אותה ולפעמים שוהה שעה או שתיים עדי העבירו וא"כ מאן
מפיס בזה והשיבו לי דשו"ב גופא יודע שבאם הסירכא אינה זזה תיכף בהנחת יד עלי'
יודע שנדאי תבצבץ ורק שמסיר להפיס דעת הקצב פכה השיבו לי וכמעט שראיתי פן
בכל הסירכות שאם זזה ברפיון ממקומה לא בצבצה ואם הייתה מןשרשת היטב ולא זזה
ברפיון הנחת יד עלי' ורק ע"י חזק הקליפה הלכה ובצבצה אולם באמת לא ידעתי תוכן
הדבר אף הנח להם לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם אף העיקר שהשו"ב יהי'
גרא ה' ותחילת התחלת המיעוה יהי' בנחת וגם כל הקליפה יהי' בנחת: סימן כו לידדי
ב"ג הרב המאה"ג כו' מו"ה יעקב פרענקיל נ"י אבד"ק נאריאב יע"א: השאלה שניקב
פיס הנדא שכ' רומכ"ת שראה בס' אחד מאחרונים שאסר דומ"ל דחצר הכבד שניקב:
תשובה אתפלא מאוד מוז ההוראה הא גם בחצר הכבד הרשב"א והרא"ש ז"ל נתקשו
בדברי בה"ג שהוא נגד דברי הש"ס ואין להוסיף על הטריפות ועיין בפ"ת (סי' מ"א)
מ"ש שפמעט כל הראשונים לא ס"ל להא דבה"ג רק שאין חולקין על הגאון אף די בו
חידושו שם בחצר הכבד אף ללמוד משם לריאה זה דבר שאין דעת התורה מחייב פי
אין מדמין בטריפות ובהד"ל מבואר בפ"ת סי' מ"א דכ"ס דאינינותא פשר בניקב יעו"ש
ונהי די"ל דהוא אזיל בשיטת המקילים בחסרה הנדא ובכל טריפות דנדא אבל לדין
דמחמירים בכל החומרות גפי פיס הנדא א"כ ניקב הפיס נמי טריפה זה א"א לומר פלל
דדי לנו בגוף חומרת דכ"ס והפר"ח ז"ל נתן אותם לטועים וצוח בתזקה להתיר פי הוא
מנהג טעות ונהי שהתב"ש ז"ל כ' דחומרא זו נתיסד מסתמא עפ"י זקן וחקם גדול

דמדנתנינו ואין פת להתיר אף עכ"פ אינו רק מנהג שנתניסד עפ"י גדול ואיך נחמיר
חומרא מאי שמחמיר בה"ג בתצר הכפד דגם שם אינו רק חומרא ונוסיף חומרא על
חומרא ובדבר טריפות דאפי' בדאור' אין מדמין טריפות זל"ז כמבואר בש"ס ודאי זה
לא ניתן להאמר ויהי' מי שיהי' בעהמ"ח מספר זה אין שומעין לו והמחמיר עתיד ליתן
את הדין וטועה בדבר משנה נד"ל והי' שלום בדברי ידידו מחו' דוש"ת בלונ"ח ט"ו שכת
תרכ"ג פה"ק צאנז חיים האלברשטאם: סימן כז לב"נ הרב הנ"ל עש"ק שמיני י"ז
למב"י תרכ"ג: שאלה טבח הביא לפני הקכם ריאה שיש בה קמט והי' נשבר הצלע פנגדו
והשו"ב הי' ג"כ שם אצל הרב ופלפלו אם יש עוקץ בצלע ויהי' טריפה ורצו לילך לבית
המטבחים לבדוק אחר העוקץ והטבח פשמעו זאת הלך למטבחים וקצץ העוקץ
והחליקו עד שאינה נראת וקשבה הרב עם השו"ב לבית המטבחים לאראו שום עוקץ
ורק השו"ב אמר בבירור שהי' עוקץ מה דינו של הטבח הזה בין אם הודה להשו"ב או
שמכחישו: תשובה הנה מחמת שנגאבד דברי הפלפול שכ' השואל ע"י טרדומי שהנחתיו
מידי לעיניו בו תיקף בעת הפנאי ולכן לא קראתי היטב דברי הפלפול אף ראיתי שמפלפל
בדברי התוס' המדיר [דע"ב ע"א ד"ה אי דידע] גבי אשה שפתבו שתוכל לומר משחק
הייתי בה ואם רצית לאכול הייתי מונעה וכל כמה דלא הכשילתו באיסור לא הפסידה
פתובתה ודימה השואל לומר כמ"כ יכול [הטבח] לומר פינון שלא באת תקלה ע"י לא
מיקרי חשוד ויכול לומר הייתי חוזר ולא למנכרו בחזקת פשר הנה זה ודאי אינו ורק
שם פתבו התו"ז דאין להפסיד הפתובה כ"ז שלא הכשילתו בפועל אבל לענין להעביר
הטבח שרצה להאכיל דבר איסור ודאי מעבירין אותו כמבואר בתשו' הרשב"א גבי
שוחט שנתן לתבירו לבדוק הספין ובדק רק שני פעמים לא כל הי"ב בדיקות ולקח זה
הספין ממנו והלך לשחוט שמעבירין אותו שגראין הדברים שרצה לשחוט בלא בדיקה
וכ"כ הריב"ש בתשובה סי' קי"ג דאפי' לא הכשיל עדיין וי"ל שפוננתו הי' לבדוק עוד
הספין מ"מ מעבירין אותו אפי' בפ"א והביא ראי' מהא דטבחי ושתלא פמותרין ועומדין
והובאו דבריהם להלכה ביו"ד [סי' קי"ה וקי"ט] לענין שו"ב וגם בת"ש סי' ב' בפירוש
דאפי' לא הכשילו עדיין מעבירין אותו ובתשו' הריב"ש הי' ממש כמו נ"ד ששם הי'
המעשה ששוחט א' אמר שראת סרכות בצלעות שגראת שנתלשו מהריאה והריאה
נמפרה עפ"י שוחט אחר וכששמע השוחט הזה מקול הרעש הלך לקונה הריאה וחתכה
וגם הסרכות מהצלעות הסיר וכ' הריב"ש שם למעשה להעבירו משום שגראת שרצה
להכשיל ואפי' שם טען השו"ב ברי שהי' פשר והסרכות הי' במקום שהוא פשר ואפ"ה
העבירו משום מעשה קלות שעשה וכ' דל"מ רק תשובה פעין דפ' ז"ב מכ"ש בנ"ד דהוי
טריפה ממש לפ"ד השו"ב שאמר שהי' עוקץ ולכן הטבח שהסירו בנדאי מעבירין אותו
עד שיעשה תשובה דפ' ז"ב אף באם הטבח מכחיש להשו"ב ואמר שלא הסיר העוקץ
ולא הי' פלל עוקץ נלענ"ד דהשו"ב נאמן יותר פינון שהי' הוא כפועלים שהוא תחת ידו
ונעשה שומר עליו ובע"ד לשוחטו ולבודקו ועדיין לא יצאה מתח"י פינון שהלך להרב
לשאול ממנו מה דינו נאמן השו"ב יותר מהטבח ובפרט שהי' הקצב פשאמר השו"ב פן
לפני הרב ולא הכחישו תיקף בנדאי דנאמן השו"ב יותר וצריף תשובה דפ' ז"ב כמבואר
ברמב"ם בהל' סנהדרין אולם לפמ"ש מהרש"ל ז"ל להקל האידנא והביא דבריו הט"ז
ז"ל [בסי' קי"ט] וכן באמת המנהג להקל בקד"ח בכה"ג אם הוחזק ע"ע בחזקת פשרות

ורק מעבירין אותו על זמן ולכן יש להעבירו על זמן מה ובקד"ח יוכל להחזירו כנלענ"ד והי' שלום: סימן כח להרב המאה"ג החסיד בנש"ק וכו' מו"ה נפתלי בער בק' ליטעוויסק יע"א: אודות הסינכרא מינה ובה על הקמט שבש"ע אינו מבואר דינה באזלא ע"י מיעוה ונהנה פשהקמט הולך לאחר המשמוש פשינה בהפ"מ להת"ש ז"ל (סי' ל"ט סקנ"ב) כפאשר יראה המעיין היטב וכן הבין הפ"מ ז"ל בשפ"ד סקכ"ח שם] ופסק פנותי' וכן הראש אפרים ס"ק קל"ז] מיקל וגם הנ"ב (קמא סי' י"ב הי' דעתו להכשיר רק שכ' דמסתפינא להתיר וא"כ השתא דמצינו עוד אחרים שהקילו בנדאי מצרפי גם דעתו להכשיר במקום הפ"מ בפשיטות אף פשהקמט נשאר אחר המשמוש בנה מחמרי הראש אפרים והפ"מ ז"ל [שם] קשה להתיר אף כיון דאין הטריפות רק מטעם תרתי לריעותא א"כ באם נראה שהקמט מתולדה ולא מחמת אינה ריעותא פשר במקום הפ"מ וכיוצא בזה בראש אפרים בדיני תרתי לריעותא וכ"נ שנהוג העולם והי' שלום: סימן כט להרב החסיד המנופלג בתורה כו' מו"ה עוזר נ"י האבד"ק בזאסט'יק: שאלה בבועה העומדת סמוך לשיפולי הנרדא שלא במקום הסמפון וגובה הבועה הי' רחוק מן החידוד יותר מאצבע רק אח"פ היתה הבועה נמשכת בשנה עם שטח הנרדא עד החידוד אם יש להכשיר בבקמת ישראל במקום הפ"מ או לא גם בקשתי מאוד להודיעני הפירוש של חוט הפשר המקיף לפ"ד האחרונים שכ' שהחוט יכול להיות מראה מוגלא כמו הבועה במה יהי' ניכר החוט הפשר המקיף שהוא: תשובה מכתבו הגיעני ונהנה דבר פשוט לפענ"ד שפשר כיון דנמשך בשטח השנה אין שם בועה עלה ורק מחמת הכאב נשתנה גם בשר שאצל הבועה אבל כל הטעמים דבועה בשיפולי ל"ש כאן ומ"ש לפרש לו מאי פירוש חוט הפשר מקיף המוגלא לפ"ד האחרונים דהיינו שאינו ממראה הבועה עכ"פ ודי בזה כי אין מקום לפלפל כי השו"ב בזה טועים וסוברים בפלפול הכל שלהם שהוא פלפול וזה בא מחמת שאין להם שכל לפלפל ולא הורגלו בפלפול ולפי שראים בספרי הגדולים פלפול רוצים הם בשכלם הגס להוציא פלפול בדוי מלב שאין לשמוע בשטותם כלל ולכן אין להשו"ב להרהר אחר הרב הממונה במקומו ואם לאו ראוי להעבירו וכן שמעתי מפי אדמ"ו הקדוש מראפשיטץ ז"ל ונשפן אמר הה"ק אדמ"ו המ"מ דקאזניץ ז"ל ולכן תרה בשו"ב שאם יתעקש עוד אאסור שחיטתו וצריף לפייסו ברבים במה שפטפט נגד הוראתו ויפה הורה ולדעתי אפי' בלא הפ"מ פשר וד"ל דברי אהבו ידיו דוש"ת בלונ"ח: סימן ל' בנגידון הריאה שפזיע ידע בטח שהיא טריפה ואל ישעה לאחרונים המתירים בדברים כרסיות דהלא זאת ידוע שאם אין נקבים אין יוצא דם ורק התחכמו האחרונים שזה יזע וידוע לכל שגם הזיע בא מהנקבים הקטנים שקורין פאריס א"כ כיון שיש נקבים בפנינו נהי שיש מקום לתלות בו היינו הפאריס הנ"ל מ"מ לא גרע מזאב דכ' הטעם שא"צ בדיקה הוא משום שס' נולד אחר השחיטה ולא אתרע בחי' א"כ הקא דאיתרע בחי' ודאי צריף בדיקה מדינא דש"ס וא"כ אנו לא בקיאים בבדיקה טריפה ונדאי: סימן לא להרב המנופלג וכו' מו"ה יצחק שיר אבד"ק באקשעוויצע יע"א: שאלה ריאה שניטל הסרכא ע"י קינף כמנהג עכשיו ובצבץ ואסרו הרב ועמד נגדו מלמד מכפר והתיר: תשובה כפי סגנון השאלה לא ידעתי מנ"ל להתיר הלא דבר פשוט מכל הפוסקים דאם בצבץ אחר הקליפה טריפה ואם אולי אפשר הי' מקום לתלות שנעשה אח"כ מחמת צפון וכדומה מ"מ אפי' בספ' ע"י מחט נמי אין תולין כה"ג דאין היתר שכיח כיון שנקלף

הסניכא וכן מבואר בפירושו בפ"מ (סי' ל"ו במ"ז סק"ז) ויותר מזה אפי' אם בנדאי נעשה נקב ע"י ספיני קונדם שנגבדקה לאחר הקליפה מ"מ בנדאי אסורה דבדיקתנינו בזה הוא לקולא דהא בעיני ראייתי כמה שנים שהביאו לפני כל ריאות וקסירו הסרכות ומעולם לא ראייתי שלא יקלפו הסניכא ואפי' אמר הבודק מקונדם שסניכא זו מבצבץ פי היא סניכא גמורה פפי שידוע לקצבים האומנים מ"מ לא נמנעו מלהסירן בכת ורק לאח"כ בצבץ אבל שיעזוב סניכא בלא משמוש ולהטריפה זה לא ראייתי וא"כ בנדאי פי עיקר סמיכתנינו על הבדיקה ואם א"א לבדוק ודאי טריפה הגם שנמצא בזכרוני שבס' ל"ש עושה חלוקים במקום הסניכא ממש ובמקום שנתפשט למהלאה וכן פדומה לו שכ"כ בש"ע התנן' מ"מ אין ראוי לסמוך על התירים הללו והיא טריפה גמורה והפלים שנתבשלו בשור טריפה זו אסורים כנ"ל: סימן לב שוי"ר לנכדי הרב הקריף המפורסם שלשלת היוחסין החסיד גדול בתורה כקש"ת מו"ה שלמה נ"י: שאלה היות ששכיח פה בעתים הללו אשר בכבשים הריאות יש בהם זהירות לבינה וכאשר נופחים הריאה נתוסף בהם לכוך.

וקרעתי העור וראיתי אשר הלכו הוא בכשר הריאה ונראה כף דרך הקרוימים. והנה לבדוק העור א"א פידוע מהתב"ש דאם לא הי' המראה קונדם הנפיחה רק אח"כ לא מהני הסרת הקרום ובנ"ד לא שלטה המראה כ"כ קונדם רק אחר הנפיחה נתוסף.

וגם ידוע דברי התב"ש בשם מ"ה דבכשר לא תלינו כלל רק דאיזה מהאחרונים מקילין בזה בה"מ. והנה הבקיאים אומרים שזה בא מחמת מרעה לא טובה ושתיית המים קרים. ולאשר שהדבר שכיח הרבה פעת יורנו רבינו א"ז מה לעשות בזה ע"כ ת"ד השאלה: מכתבו הגיעני. והנה לפ"ד אשר ידעת כי פעת לעת זקנתי אינני פוסק הלכה למעשה.

אף להדריכו בדרך אמת אודיע לה בקצרה אשר התב"ש ז"ל יפה פסק דאם לא בודק המראה טריפה וגם הלב"ש לא הקיל נגדו ובפרט דהא נ"ד שאני ממוגלא אם נראה שמוגלא במקום שהי' מראה תולין שהמראה הי' מחמת המוגלא דמוגלא לא רעותא הוא ששכיח טובא פידוע אבל הכא דמראות כאילו אינם שכיחים כלל ורק שבא מעשבים ומים שבמקום הזה גורמים ולכן בנדאי המים מפלים את העור כמו בשר הריאה וכיון דחזינו דשלטה המראה לכן הנ"ל בבשר כ"כ יוכל לשלוט בהעור ובנדאי טריפה מספק וזה לא יאמר לצרף ולעשות ס"ס ע"י ספק אופתא דאין בידינו לצרף ספק שלנו לספקא דפלוגתא נד"ל.

ובענין הקרטין צויתי להעתיק לה מה שהשבתי לגאונים קדושים מפולין הרב מפיאסק בידו של ר' מייטשא שו"ב ועמו הרב הגאון המפורסם בקדושה ובטהרה הר' מיוזפאף והמה שאלו ממני והשבתי להם וידעתי ישרו דברי בעיניהם ועשו כפסקי ולכן אתה ידידי תשלח דברי להגאון מסאניק אם יסכים פן תעשה יותר אין בכחי לכתוב והתפלל נא בעדי כי חלוש אני מאוד.

יעזור לו ד' באריכות יו"ש והי' שלום כא"א דוש"ת ומצפה לראותה בשלום: ג' לסדר אשר תפרה תרל"א: סימן לג ר"ש לידידי הרב הגאון המפורסם וכו' ש"ב כש"ת מו"ה ליפא מייזליש נ"י: הגיעני מכתבו ואם כי טרידנא טובא לא מנעתי מהשיבו מפני הכבוד

וגם פי הדבר נוגע לדינא הנה נידון הבהמות שהרופאים עושים בתחבולה ותוחבים מחט
עבה לתוך חלל הבהמה סמוך לפרס ויש חשש ששם נגע בכרס ובהמסס מה דינם.

הנה לפענ"ד בודאי אין לספק שהוא פמחט שנמצא בחלל הגוף (זולת טעם האנמיני
שיתבאר לפנינו א"ה) דדינו בש"ס שטרופה וכן פסק בש"ע ובהג"ה סי' נ"א דאפי' באין
הקוץ לפנינו רק ידענו שהקב מחמת קוץ טרופה דל"מ שום הוכחה ואשר עלה על דעתו
דמר ראי' מדלא יצא הפרש דבנדאי לא סמכינן אאומדנא במקום שמדינא דש"ס טרופה
וגם מה שכ' הד"ג ראי' לסניף מהגהת בטורים שמביא הב"ח ז"ל [רס"י מ"ח] אין ראי'
כלל דאינהו לא מיירי רק לענין אם נקרע בשר החופה הכרס ובגונוי דידעי שלא נגעו
בפנימית אברים וכל הוכחת הג"ה הנ"ל הוא רק להוכיח דהלכתא פרבה בר"ה אבל
לענין חששא בנ"ד דחיישי' ששם ניקב פרס הפנימי ממש ושם ניקב ההמסס בודאי כ"ע
מודים דטרופה מדינא דש"ס בלי חולק ומ"ש מעכ"ת דהרי חזינו דחי יב"ח הן אמת
שבח"ס ראיתי ג"כ מצדד לומר פן אף לפענ"ד זה דבר שאינו כלל דהאיך ראי' מאותן
שחיים דלמא אותן לא נגעו בכרס והמסס וזה שלפנינו נגעו בהו בהכרח והיא טרופה
ולא שמענו בכה"ג לומר אזלי' ב"ר מדרוב לא ניקבו גם המיעוט לא ניקב ויענין ברש"י
חולין (נ"ג ע"ב) שכ' שם ז"ל בד"ה לפרסומי מלתא וכי אזיל לנהרא אוןשא מלתא טפי
ולפי שעופות דקים ומרובים היו לא יכול לבדקן ולהתירן בבדיקה מפני הטורח ששם
יטעה באחת מהן עכ"ל אלמא אפילו בדקנו הרוב מ"מ לא שלא נבדק חיישינן ששם
נדרס או ניקב וכה"ג כ' הת"ש ז"ל סי' ל"ד לענין הנקבים שנמצא באונזות יע"ש וגם
העלה שם דכה"ג אין סומכין אחריות י"ב חודש גם בל"ז העידו לפני שני אנשים פשירים
סוחרי בהמות שידועים בבירור שמנקבים ההמסס ומ"ש מעכ"ת להתיר משום שי"א
להיפך ואוקמי אהיתרא אהמה טובא הלא קיי"ל תרי ותרי ס' דרבנן ועכ"פ מדרבנן
אסורה הן אמת שהר"ן ז"ל כ' דוקא במילי דאישות החמירו מביאו ב"י אה"ע סי' ק"ג)
[ג'] אף רוב הפוסקים העלו דבר לתרומה דרבנן מעלין ויענין בב"ש שם ובסי' מ"ו וגם
בלא"ה לא שייך חזקת היתר פנין דאתרע ומה שפלפל מעכ"ת בס' שנולד מחיים לפי
הנראה דמעכ"ת בדרף נחיצה כתב מה שכתב בלא עיון בפוסקים דבת"ש ובפר"ח מבואר
דכה"ג דאתרע גם התו' מודים דאסור גם אשתמיטתי' מינ' דמר דברי הקצה"ח בספרו
ש"ש שכ' בשמעטא ו' פכ"ב ז"ל לפי"ז נראה בשנים שאומרים שנמצא יתרת בבהמה
ושנים מכחישים שלא הי' יתרת פנין דחזקה ליכא דהא לפי דברי העדים שנמצא יתרת
נולדה טרופה מבטן אע"ג דאיכא רובא אינו מקריע נגד עדים והו"ל ס' דאורייתא וכמ"ש
עכ"ל הרי דבבהמה תרי ותרי ס' דאו' (הגם שפחזקה התיר ש"ש מ"מ בנ"ד ליכא חזקה
דאתרע כמ"ש מעכ"ת בעצמו ונגד רוב לא מהני תרי ותרי) ולכן לדינא מקודם צריך
להתברר יפה ע"י רופאים מומחים או ע"י ישראל פשירים אם אינם עושים נקב במקוון
בהמסס ואז בודאי טרופה וגם אם נשאר הדבר בספק טרופה לפענ"ד וכדברי הת"ש ז"ל
בסי' כ"ט ורק אם יתברר שבודאי אין מתפוננים לעשות הנקב בהמסס רק קרוב לו לחלל
הגוף וא"כ ליכא עלינו רק חשש מחט שנמצא בחלל הגוף ואז יש לסמוך אסברת
המתירין גבי סירוס בעופות משום דאוקי אופן על חזקתו הן אמת שבח"ס קיהא בהיתר
זה אף פבר הורה הזקן הגאון בעל ח"ד להתיר ולענין אם יש לחלק בין הבשר ובין החלב
שמחיים בודאי פשוט שאין לחלק פנין דהס' נולד בבהמה והחלב בודאי ממנה כמו גבי

ביצה ס' טריפה כמבואר בפ"ק"י ובשעה"מ ה' מקנאות וכן החליט הח"ס דאין לחלק בין הפשר לחלב שמחיים כנלענ"ד ושלומו יסגא ויכתב לחיים טובים בספר כנפש ש"ב ידידו דוש"ת בלונ"ח: סימן לד גידון השאלה אשר נשאלתי אודות הדקין מבהמה שלא נבדקו [הבועות] שהי עליהם כ"א שלשה וגם אמרה האשה שראתה כמו צרור דם בהדקין שפדק המורה הוראה והטריפו כל הבהמות שנתערבו ומורה אחד הכשיר ע"כ: תשובה מהראוי שלא להשיב בענין מחלוקת אף פי תורה היא ונדבר זה שכיח טובא לכן אני מודיע דעתי הקלושה וכפי מה שראיתי מורי הוראה נהוגין הנה מדינא הספימו כל האחרונים פדעת האומרים דאין בועה רק בריאה והכה"ג ז"ל כ' דאפי' מהרא"י מודה בבועה דאינו רק בריאה לא בדקין ולא צריף שום בדיקה כלל ומה שהחמיר בד"מ [בסי' מ"ו] בליחה השורפת ובהג"ה לא מביאו כלל משמע דלא חש כלל להא והט"ז והש"ף [ס"ס הנ"ל] כתבו בפשיטות שאין לבדוק אם אין רואין שינוי בעור ורק התב"ש ז"ל [בסי' ל"ז ס"ל] והאחרונים המציאו להחמיר אף כ"ז לכתחילה אבל בדיעבד היכי שאינם תכופות זל"ז גם הוא מודה דכשר בדיעבד כמבואר בדבריו בהד"ל והנה לבדוק פולם זה דבר שא"א כלל והני פדיעבד וסגי בבדיקת איזה מהם והנה זאת אמת דבדיקת ג' אין מבוא לכאן וכעין שמבואר בט"ז אולי פנונתו לט"ז סס"י נ"ז] אף דרפי מאז לבדוק הגדולים והנראים נכוח הרבה או קצת אדום נאשר כתב בס' ח"ס (סי' מ"ט) לבדוק פולם הנה במדינתו לא הי שכיח זה רק כתבו ממק"א אף אנו רואים פמעט בכל יום שכיחי בדקין של בהמה ועופות מלאים מוגלא ואם באנו לבדוק פולם א"א וכמ"ש רש"י בחולין (נ"ג ע"ב) גבי שמואל דלא בדק דרוסה בצנא דעופא פי טריחא הבדיקה כמ"כ בנדאי אי אפשר לבדוק פמעט והי רובם נטרפים ולזה בנדאי לכתחילה די בבדיקת הגרועים שבהם ומראם מלאים מוגלא ונפוחה הרבה ואם נאבד בלא בדיקה כלל לפענ"ד אם לא היו תכופים בנדאי פשר ולולא דמסתפינא הייתי מכשיר אפי' בסמיכי בנאבדה בלא בדיקה דהרי שכיחי טובא פך ורובא פשירים אף אם אינם תכופים בנדאי פשר ובפרט אם בדקו שלשה ומה שהאשה ניקבה בבדיקתה בנדאי תולין דעשתה זאת מבלי בקיאות בגרירה פידוע לכל מבין שאם אין מורה בודק בקל ינקב ופשיר יש לתלות בקריעת הספין ואפי' בריאה כה"ג תלינן ומה שאמר המלמד שהי מראה אדום לא ידעתי אם הי נראה הפשר שמתחיו יפה מה לנו שהי כמין אנדם למעלה ולכן הדין נכון שאין לפתוח פולם וגם אין לסמוך על בדיקת שלשה מהם רק לבדוק לפי מראה עיני' הגרועים שנראים ללקותא ואם הפשר שמתחיו שלמה א"צ לבדוק פולם וגם מהכחשת עדות דינו מבואר דמתירים הפשר דלא גרע מריאה בהכחשה ונה נלענ"ד ברור: סימן לה לידידי מחו' המאה"ג בש"ק חו"פ המפורסם מו"ה יהושיע העשיל נ"י אבד"ק טלוסט יע"א: בדבר המפסס שנסרף לחצר הפכד ונאבד בלא בדיקה וכבר נאכל הפשר ונסתפק כ"ת על הפלים אם צריכים הגעלה הנה ידוע שהפ"מ ז"ל [בשפ"ד סס"י מ"א] כתב מי יכניס ראשו בין גדולי האחרונים זה אוסר וזה מתיר אבל עכ"פ לא הני כמו בנ"ד רק ספיקא פינו דבדק עכ"פ קצת ולא מצא שום שביל הינצא לחוץ ולא מקום מהילוף מחט בתוף חדר המפסס פידוע ויותר נראה שלא הי כלל מחט וכשר לרוב הפוסקים אף בכה"ג לכ"ע פסיקא היא והפלים לאחר מעל"ע יש להכשירם אף בכלי מתכות אם אפשר בקל להגעיל בנדאי מהיות טוב וכו' אף באם א"א בקלות לכ"ע לא הני דשיל"מ ויענין בהזהב גבי מעשר

שני ובמחלוקת אשר שם בין הפוסקים: סימן לו שאלה בעוף אינדיק שנולד בו ספק טריפה וא"כ אסתעניא מלתא ששקה יותר מכ"א יום והתחיל להטיל ביצים אם מותרים הביצים או צריף דוקא בדיקה: תשובה הנה מעכ"ת מסופק אם סומכין על הרוב במקום שיכולין לברר ודלמא יבורר הטריפות לפנינו ואתפלא מדוע מותר חלב כל הבהמות הלא בדיקת הריאה לפנינו והוא מיעוט המצוי מ"מ החלב מותר דזה הוי פלא אפשר לבררו דרצונו לגדל לחלבה או עוף לביצים ולא ידעתי איך נאכל בכל יום מחלבה ורוצה לאסרו ואולי י"ל לשיטת הב"י ו"ל בא"ח תל"ז שמחלק דרוב בהמות יולדות בחזקת פשרות מש"ה א"צ בדיקה אפי' באפשר לברורי וא"כ לפי"ז י"ל דהכא בעוף הנה שאיתרע רובא דידן' שוב צריף בדיקה אם אפשר לברר אף באמת גם ז"א דהא הך רובא דרוב מטילים ביצים אינם טריפה זה לא איתרע כלל וא"כ שפיר הוי רוב מעל' וא"צ בדיקה בעודו חי וז"ב ומה שרצונו לחלק פנין דאין היתר ברור רק שצריף לילך בתר רובא שוב א"צ בדיקה אפי' במה שיוכל להתברר זה אינו סברא כלל וכי בשביל שלא יוכל להתברר כל הדבר נעלים עינינו ממה שיוכל להתברר זה לא מצינו בשום מקום פידוע הרבה גבי שו"ב וגבי פמה דברים ומב"י הג"ל נשמע דסברתו ליתא דאל"כ לא מקשה הב"י מידי א"ו דז"א גם מה שראיתי שכ"מ רוצה לומר דביצה טריפה הוי היתר מה"ת אשתומם איך יצא זה מפי כ"ת הלא מבואר בחולין סוף א"ט למסקנא דביצת טריפה אסורה.

דכגופו הוא ולכ"ע אסור מה"ת וכן פסקו הש"ע וכל האחרונים ולכן דבריו בזה נפלא ומחמת אפיסת הפנאי קצרתי והי' שלום: סימן לז להרב המו"צ וכו' דק' חוסאטין במדינת קירה יע"א: שאלה לערף תשעה שנים אשר לא שאלו הקצבים שאלה על ריעותא מאברים כמו טחול וכליות ובני מעיים ולב וכיוצא אם יש להעבירם פי מסתמא ברבות הימים איקלע להם איזה ריעותא ובקלות דעתם בפשיעה הכשירו שלא כדיון: תשובה הנה ידוע דמה"ת נאפי' מדרבנן אזלי' בתר רובא ומותר ולא צריף כלל לבדוק אחר ח"י טריפות זולת בריאה דסירכות הוי מיעוט המצוי ומותר לאכול החלב מכל הבהמות שבעולם וכן נוהגין כל העולם שאוכלים מחלב בכל יום ויום מעזר אחר ובמקום אחר בדרך אשר שלפי המוחש בודאי א"א שמתוף פמה אלפים בהמות לא יהי' האסת טריפה ורק אזלי' ב"ר וכן מבואר בזבחים (ע"ג ע"ב) וז"ל הגמ' אלא נכבשינהו דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש אמר רבא השתא דאמור רבנן לא ניקרבה גזירה שמה יבואו עשרה פהגים בב"א ויקרבו א"ל שהוא מרבנן לרבא אלא מעתה מגוסא אסורה משום שמה יבואו עשרה פהגים בב"א ויקחו בעשרה פהגים בב"א מ"א אלא א"ר משום קבוע עכ"ל ופרש"י וז"ל וז"ל בד"ה א"ר גזירה כו' קס"ד השתא דחייש לשמא אחר שיקחו אחד אחד עד שישחטו עשרה והם רוב יבואו עשרה פהגים ויזרקו דמיהן ויקטירו אימוריהן כאחד ואפשר לצמצם והשתא דאשתכח דקריב רובא בב"א ואיכא למיחוש איסורא ברובא איתא ובשלמא פי משיף חד חד ומקריב קמא קמא איכא למימר דכל חד דקריב בהיתר דמרובא פריש ואיסורא הנאה בהני דפיישי היא דהוי רובא לגב' אבל השתא דקריבו פי הדדי לא הוי הני דפיישי רובא לגבייהו.

אלא מעתה מגוסא אסורה כלומר וכי מאחרי שמשכו ולקחו א"א לבדו ובגידוד דכל חד דאמר דמרובא פריש ושחטן וקיבל דמן במגיס בחזקה שהוא פשר חוזרין ומצטרפין

השחוטין להיות רוב ולהיאסר עכ"ל אלמא דאפ"י יש טריקה בנדאי ולא נתבטל ברוך מ"מ מותרים פולם אפ"י הטריקה להקריבו לגבי המזבח דכבר נתהפך להיתר דאזלי בכל חד ב"ר בשעת שחיטה ולכן בנדאי א"צ לבדוק בתר ח"י טריפות אפ"י אם יודע שיש טריקה בתוכו ורק ביצוע אסור מדרבנן משום קבוע פידוע שם אבל כ"ז שאין ידוע מהטריקה מותר ליקח פל הבהמות שבעולם לשחוט וא"צ בדיקה אפ"י אם יש בנדאי טריקה בתוך הבהמות שבעולם מ"מ בכל חד אזלי בתר רובא וא"צ בדיקה משום טריקה כמבואר בב"י וגם רבנן לא גזרו פלום אסתם בהמות ולכן לא ידעתי פלפולם בזה וד"ל אולם כ"ז לענין הצריכים בדיקה הוא שא"ל והמחמיר לבדוק מפסיד ממון של ישראל ואם מטריף איזה דבר משום ספ' חייב לשלם לבעל הבהמה דטעה בדבר משנה דאם לא בדק היתה פשיעה וכמ"ש סב"א זו דבמקום ס"ס אם אינו יכול להתברר רק ס' אחד שישחטו מס' א"ל לברר ולהטריף מס' וענין בנ"ב מ"ק [ח"ד סי' נ"ז] אף הקצבים לכאורה נראה הטה פפושעים דנהי דא"צ בדיקה מ"מ בנדאי ידוע שבתוך משך זמן רב כזה [א"א] שלא הי' נגלה להם שאלה מריעותא והטה העלימו אף לפי מנהג בגלילותינו שהקצב אינו מוכר דברים קטנים לאחדים רק לקונה אחד ובלשעת הפשט הבהמה הוא נוטל הפני מעיים ודברים קטנים בבהלה וטרוד בעבודתו ואינו משגיח פלל והקונה מתקנם אחד אחד ולזה רוב השאלות בזה הטה מהקונים ולא מהקצבים ואם גם במקומו המנהג פן אין להקצבים אשמה בזה והפל לפי ראות עיני הב"ד וגם אם אולי שכית במקומם איזה טריפות ומצוי כמו סרכות ודאי צריף לבדוק וצריף להנהיר הקצבים בזה אבל אין מעבירין אותם פי סברו לנהוג כמו בכל תפוצות ישראל שאין בודקין אחר ח"י טריפות הפלל הפל לפי ראות הב"ד במעשיהם והי' שלום פדברי ידידו דוש"ת בלונ"ה: סימן לח שו"ר לידדי ב"ג הרב המאה"ג חריף ובקי שלשלת היוחסין כקש"ת מו"ה יעקב פרענקיל נ"י האבד"ק נארייב יע"א: מכתבו הגיעני בנדון השאלה שפרה חולבת הוציא דם מתוך דד אחד ומשאר הדדים החלב נקי' ונסתפקת דלמא לא נהפוך עדיין פולו לחלב ובכה"ג לא התירה התורה החלב שבאמת פל חלב מדם שנתהפך לחלב והתורה התירה אף באופן זה שנראה שעדיין לא נתהפכה פולו לחלב לא התירה התורה אפ"י מה שנתהפך לחלב ובאמת סב"א זו פתובה בשו"ת חינוך בית יהודה ורק שם המעשה הי' שהי' החלב מעורב שמראי פמראה אדום ורק כשעמדה איזה פעוה נפל הדם למטה והחלב נשאר למעלה צלול וכ' שיש לאסור פינו שחזינו שלא נהפוך לגמרי לחלב שהרי מעורבת בדם ונהי שנופל הדם למטה ונשאר החלב נקי מ"מ פינו שעדיין לא נתהפכה פולה לחלב אסורה יעו"ש וא"כ לכאורה בנ"ד נמי י"ל פן פינו שלא נתהפכה פולו לחלב פל החלב אסור אף באמת אין דמיון פלל דהנה ידוע שחלב מתעגל ויוצא כמבואר בשבת פ' חבית [דקמ"ד ובתו' שם ד"ה לא לרצון] ובגדה דף [נ"ה] [נ"ו] ובכריתות [י"ג] ופרש"י היינו שמתאסף ויוצא לחוץ והנה אם איתא שלא נתהפכה פולו לחלב הי' הדם נראה גם בשאר הדדין משום שקרובין הדדין ובעת אסיפתו הי' אדומה פל החלב א"ו שנתהפכה פולו לחלב לגמרי ורק הדם בא מאיזה גידים שנתעקרו באותו הדד וכמ"ש לגבי שורים המשתנים דם שתולין הדם בגידים ועורק פיס השתן ולא תלינו שניקב פיס כמ"כ נמי בזה אמרי' ודאי שפל החלב נתהפכה מהדם לחלב ובאותו הדד הדם בא מגיד שניתק מהדד דאם איתא שלא נתהפך באותו הדד לחלב ודאי בעת

שְׁנֵתֵעֲגִלוּ יַחַד וְנִתְאַסְפוּ לְצֵאת הַיָּם פֶּלַח הַחֶלֶב אֲדָוָה שֶׁהִקְיָבוּץ וְאִסִּיפֵת הַחֶלֶב בְּאֵי טָרֵם בּוֹאֵה לְהִדָּד פִּיּוּעַ מִדְּבָרֵי הַשֵּׁס הַנִּלְשָׁרָצָה רָבָא לְחֻשְׁבָּה לְמַעַן וְהִגַּם שֶׁהִגַּם מִיָּרִי שֶׁם מְאֻשָּׁה מ"מ גַּם בְּבִהְמָה כֵּן הִיא כְּנִרְאָה בְּחַיִּשׁ וְאָף אִפִּי אִם נִימָא שְׁנֵתֵאֲסָפוּ כָּל דָּד וְדָד בַּפ"ע וְאִינֵם מְעֻרְבִים יַחַד כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ סְבָרָא זֹו בְּמִל"מ בַּה"ל אֲבוֹת הַטְּוֹמָאָה [אִוְלִי כְּוֹנְתוֹ לַה' מְטַמְּאֵי מו"מ פ"א ה"ד] וְהוּא מִדְּבָרֵי תוֹ זְבָחִים שֶׁכָּל א' בַּפ"ע עוֹמֵד מ"מ כְּוֹנְדֵי כְּשִׁירָה דְמָה לְנוּ בְּזָה (הִדָּד) שֶׁלֹּא נִתְהַפְּכָה לְחֶלֶב זֶה הַחֶלֶב הַיִּנְצָא מִדָּד זֶה נִתְהַפְּכָה לְחֶלֶב וּמָה לְנוּ שְׁבִמְקוֹם אַחֵר לֹא נִתְהַפְּכָה לְחֶלֶב הָא לְשִׁיטָה זֹו כ"א בַּפ"ע קִינְמָא וְלָכֵן לַפְעַנ"ד אִם יִחַלְבוּ לְחוּד אוֹתָן הַדְּדִין שְׁמֵהֶם יִנְצָא חֶלֶב נְקִי וְזָכָה בְּלֹא שׁוּם מְרֵאִית דָּם כְּשֶׁר הַחֶלֶב כִּנְלַעַנ"ד אִם יִסְפִּים עִמִּי עוֹד אִיזָה גְדוֹל בְּתוֹרָה: וְהִנֵּה הַבָּאֵת דְּבָרֵי דוֹדָה הַגָּאוֹן וְל' בְּשׁוֹ"ת גַּא"י ס' ק' [בְּהִיתָר אִפִּי דָם מְמַשׁ מְשׁוּם שֶׁהַתּוֹרָה הַתִּירָה חֶלֶב בְּעֵלְמָא (אָף דְּמִדָּם דְּנִהֲפָף לְחֶלֶב קָאֲתִי) וְאִפִּי לְפִי מָה דְקִי"ל דְּאֲבָרִים מִתְּפָרְקִים וְלֹא הִדָּם נִהֲפָף לְחֶלֶב וְאֵעִפִּי"כ הוּא יוֹצֵא מִחֲסִי וְהַתּוֹרָה הַתִּירָה גַּם דָּם מְמַשׁ הַיִּנְצָא מִהִדָּד (מְוֹתָר) וְזֶה הַדְּבָר מִתְּמִי מְאוּד דָּאֵם חֶלֶב בְּעֵלְמָא אִינוּ מִתְהַפְּכָת דָּם רַק חֶלֶב מְעִיקְרָא מִחֲמַת פְּרִיקַת אֲבָרִים וְרַק שֶׁה"א לְאֲסוֹר מְשׁוּם דְּבָר מִן חֲסִי וְהַתּוֹרָה הַתִּירָה נִתִּיר אִם יוֹצֵא דָם דְּכַמָּה דְּבָרִים מְצִינּוּ בְּבִהְמָה אַחַת שֶׁדְּבָר זֶה אֲסוֹר בְּהַ כְּמוֹ חֶלֶב שֶׁהַתּוֹרָה אֲסָרָה מָה שֶׁהוּא תוֹתֵב קְרוּם וְנִקְלָף אֲבָל אִם אִינוּ] תוֹתֵב מְוֹתָר ה"נ חֶלֶב הַיִּנְצָא מְוֹתָר וְדָם אֲסוֹר וְע"כ לֹא קָאֲמַר הַגַּמ' [בְּכּוֹרוֹת ד"ו ע"ב] דְּבִטְהוֹרָה נְמִי חִידוּשׁ הוּא דְחֶלֶב שְׁרִי י"ל בְּטַמְּאָה נְמִי מְוֹתָר הַחֶלֶב הַיִּינוּ מְשׁוּם דְּהַפֵּל הוּא חֶלֶב וְלֹא מְצִינּוּ אִסוֹר בְּחֶלֶב טַמְּאָה מִה"ת רַק מְשׁוּם צִירָן דְּרִיבָה הַתּוֹרָה הַטְּמֵאִים לְאֲסוֹר צִירָן וְלִזָּה קָאֲמַר הַגַּמ' דִּה"א דְּחֶלֶב לֹא נִרְבָּה מְשׁוּם צִירָן דְּחֶלֶב קַל מְצִיר דְּשְׁרִי אִפִּי בְּיוֹצֵא מִן חֲסִי וְלִהְיֵי בְּטַמְּאָה נְמִי שְׁרִי וְצִירָף רִיבּוּי הַגְּמֵל אֲבָל אִם דָּם יוֹצֵא בְּוֹדֵי אֲסוֹר וְלֹא נִתִּיר דָּם מְשׁוּם שֶׁהוֹתָר חֶלֶב וְגַם כִּי יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁהִדָּם בְּאֵי מְאֻרִים ע"י אִיזָה חוֹלִי דְהָא חוֹזִינֵן שְׁנֵשְׁתַּנָּה טְבַעָה שְׁנֵשְׁתַּנָּה לְדָם וְכִי דָם הַיִּנְצָא דְרָף הִדָּד יוֹתֵר מְשׁוּם (שֶׁהִיתָה) [שֶׁהוֹתָר] חֶלֶב יִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר וְלֹא יֵאמַר כָּלֵל וְגַם מָה שֶׁהָק' כְּבוֹד מַעַכ"ת דְּלִימָא הַגַּמ' דְּרִיבּוּי דְהַגְּמֵל לְדָם שֶׁבִיִּשְׁלוֹ תַמָּה אֲנִי לְמָה לְחֶכֶם כִּי"ב לִילָף בְּדָרָף הַמְּבַהִילִים הַמְּבַלִּים עוֹלָם בְּשִׁפְתַּי שְׁקַר ר"ל וְכִי זֶה דְרָף הַתּוֹרָה דְאִיָּרִי לְאֲסוֹר טַמְּאִים נִימָא דְרִיבּוּי בְּאֵי לְדָם וְלָמָּה לֹא נֵאמַר בְּמִקוֹמוֹ גְּבִי כָּל דָּם דְּמִינֵי דְרִשִׁי לְאֲסוֹר דָּם טַמְּאִים וְאִם כִּי מְצִינּוּ דְרִשׁוֹת לֹאֵם אִין עֲנִין לְזָה הַיִּינוּ מִקְּבֵלַת חו"ל אֲבָל כָּאֵן דְּהַמְדָּרֵשׁ לְרִבּוֹת חֶלֶב מְרוּנֹחַ לֵן מְאוּד לְמָה גִלְף לְדְבָר חִדָּשׁ שֶׁלֹּא הוֹזְכַר בְּפִתּוּב וּבְפָרֵט דְּדְבָר זֶה פְּלוּגְתָא הִיא בֵּין אֲמוֹרָאִים וְהִי עוֹד קוֹנֵשׁ הַנִּיחָא לְמֵאֵן דַּס"ל דָּם שֶׁבִיִּשְׁלוֹ מְוֹתָר לְזָה תַפְס הַשֵּׁס בְּפִשִּׁטוֹת חֶלֶב וְגַם מָה שֶׁתַּרְצָתָ קו' זֹו דְבְטַמָּא לֹא נֵאמַר מְטַעַם שְׁאִינוּ רְאוּי לְמַזְבַּח דְּבִלֵּא"ה לֹא יִקְרְבוּ לְמַזְבַּח וְלָכֵן דָּם טַמָּא אֲסוֹר בְּבִשְׁלוֹ וְחִידוּשׁ בְּעֵינֵי שְׁאֲשִׁתְּמִיטִי רִש"י וְל' בְּמִקוֹמוֹ בְּמִנְחוֹת (דָּף כ"א ע"א) גְּבִי ר"פ אוֹמַר וְז"ל דָּם חֲמוֹר אַעפ"י שְׁאִינוּ רְאוּי לְקָרְבַן וְאִיכָא לְמִימַר דְּלֹא חִיבָה תּוֹרָה פָּרַת אֲלֵא עַל דָּם הִרְאוּי לְקָרְבַן אֲלֵא אִפִּי חֲמוֹר דְּאִין קָרְבַן בְּטַמְּאִים אִפ"ה חִיב עַכ"ל הִרִי דְגַם בְּטַמְּאָה לֹא נֵאמַר רַק מָה שֶׁכְּנָגְדוּ נִזְרַק בְּפָנִים וּבְאֵמַת סוּגֵי הַלְזוּ תַמוּהַ דְהָא דָּם אֲבָרִים אֲסוֹר וְהוּא לֹא נִזְרַק וְצ"ל דְּרַק אֲזִלִּי אִם רְאוּי לְזָרוּק וּבְדָרָף זֶה י"ל שֶׁם קו' הַתּוֹ דְהָא רָבָא ס"ל דָּם שֶׁבִיִּשְׁלוֹ מְוֹתָר יַעִי"ש וְתַבִּין.

ס"ד אִין בְּפִלְפוּל זֶה לְדִינָא פְּלוּם וּמָה שֶׁפְּתַבְתִּי לָהּ בְּמִכְתָּבֵי הַקּוּדָם נִרְאָה נִכּוֹן לְדִינָא אָף תַּתְּנִיעַץ עוֹד עִם גְּדוֹל הַדּוֹר לְמַדָּן אֲמִיתִי וְהִי בְּזָה שְׁלוֹם: סִימָן לַט שׁוֹי"ד לְכָבוֹד יְדִידִי

הַרְבֵּי הַמּוֹפֵלֵג הַחֲסִיד הַגָּדוֹל הַמְּפֹאָר מו"ה אַבְרָהָם פֶּ"ץ רַפְאֵל פּוֹרְט נ"י וְלַעֲדָתוֹ הַגְּבִידִים יִרְאִי ה' וּמוֹפֵ"ת יְחִי בְּקִי אֲנִי יְעֹאֵל יע"א: שְׂאֵלָה פֶּה בְּעִירָנוּ נִהְיָ קִצַּת אִסּוּר בְּאַנּוּזוֹת הַמְּפֹשְׁטוֹת אִפְי' ע"י בְּדִיקַת הַנּוֹשְׁטִין וְהַאֲנּוּזוֹת שְׂאִינּוּ מְפֹשְׁטוֹת אֲכָלוּ תָּמִיד בְּלֹא בְּדִיקַת הַנּוֹשְׁטִין עוֹד מְשֻׁנֵּים קְדֻמוֹנִיּוֹת מִיְמֵי הָרַב הַגָּאֹן הַקְּדוֹשׁ מֵהַר"מ ט"ב הַאֲב"ד דְּפֶה זי"ע וְקִצַּת אֲכָלוּ אַנּוּזוֹת מְפֹשְׁטוֹת ע"י בְּדִיקָה אַח"כ וְעַתָּה הוֹרָה הָרַב הַאֲב"ד שֶׁיִּבְדְּקוּ גַם הַנּוֹשְׁטִין מֵהַאֲנִים מְפֹשְׁטוֹת וְלֹא יֵאָכְלוּ שׁוּם אַנּוּז בְּלֹא בְּדִיקַת הַנּוֹשְׁטִין וְאִיזָה אַנּוּזוֹת אֵינָם מְפֹשְׁטוֹת נְטָרְפוּ בְּבְדִיקָה וְיִשְׂאֲלוּ הַחֲסִידִים וְאֲנָשִׁי מַעֲשֶׂה אִם יִחְוֹשׁוּ לְהוֹרָאת הָרַב שְׂלֹא לֵאָכֹל שׁוּם אַנּוּז בְּלֹא בְּדִיקָה אוֹ שִׁיּוּכְלוּ לֵאָכֹל גַּם מְפֹשְׁטוֹת בְּבְדִיקָה: תְּשׁוּבָה מִכְּתָבְךָ הַגִּיעֵנִי וְהִנֵּה יְדִידִי יְדוּעַ זֹאת שְׂאִין עֲצָה וְתַבּוּנָה נֶגֶד ה' וְאִין שׁוּם דְּבָר עוֹמֵד בְּפָנַי מִצְּוֹת תוה"ק וְלִכֵּן נִחְקָר נָא עַפ"י דִּין אִם צְרִיכִין בְּדִיקָה הַנּוֹשְׁטִין מְאַנּוּזוֹת שְׂאִינָם מְפֹשְׁטוֹת הִנֵּה לֹא שְׂמַעְנוּ בְּכָל תְּפִוצוֹת יִשְׂרָאֵל מִזֶּה אִךְ אִם אוֹלֵי בְּמִקּוֹמְכֶם שְׂכִיחֵי נְקוּבֵי הַנּוֹשְׁטִין אִם הוּא מִיְעוּט הַמְּצוּי צְרִיכֵי בְּדִיקָה וְאִם אֵינּוּ מִיְעוּט הַמְּצוּי אֵינָה צְרִיכָה בְּדִיקָה דְּבָכֵל הַח"י טְרִיפּוֹת אֲזִלִּי ב"ר וְלִכֵּן עַל הַדְּיִינִים לַעֲיִן בְּזֶה אִם מְצוּי נְקוּבֵי הַנּוֹשְׁטִין צְרִיכִים בְּדִיקָה אִךְ עַכ"ז בְּנֹדָאֵי אִפְי' לְאַחַר בְּדִיקָה אִסּוּר לֵאָכֹל מְפֹשְׁטִים בִּיד כִּי יֵשׁ בְּזֶה הָרַבָּה לְחִוּשׁ כְּמִבְּאֵר בְּרַמ"א וט"ז ז"ל וְלַעֲנֵד"נ שְׂלֹא מְהִיבֵי הִיתֵר לְזֶה וְאוֹלֵי שְׂנֵהְגוּ אִסּוּר לֹא עַפ"י טְעוֹת רַק שְׂאַחְזוּ כְּדַבְּרֵי הַאוֹסְרִים בְּנֹדָאֵי אִסּוּר לְהִתִּיר לָהֶם.

וּמֵה זֶה מֵה שְׂנֵקְרָה שְׂנֵתְנוּדַע שְׂשִׁכִּיחַ בְּלֹא הַלְעָטָה נְקוּבִים בְּזֶה הֵמָּה בּוֹדְקִים לְחוּמְרָא מְדַרְבְּנוּ דְּאִפְי' טְרִיפּוֹת הַרְיָאָה רַק מְדַרְבְּנוּ אֲבָל הַמְּפֹשְׁטִים אִסּוּרִים לְהַנּוֹהֵג אִסּוּר וְלֹא מְהִיבֵי הַתְּרָה בְּלִמֵּי הַנְּצִיעַת הַשְּׂאֵלָה לְפָנַי גְּדוֹל הַדּוֹר דְּרַף הַקְּבֵלָה שְׂקַבְלוּ עֲלֵיהֶם וְאִפְּוּ הַנְּהַגְתָּם אֲזִי יוֹרוּ לָהֶם הַגְּדוֹלִים אִם יוּכְלוּ לְהִתִּיר הַלְזוּ וְאִם יִקְלוּ לֵאָכֹל מֵהַמְּפֹשְׁטִים בְּלֹא שְׂאֵלָה מְגִדּוֹלֵי הַדּוֹר הֵמָּה עוֹבְרֵי נֶדֶר: וּמֵה שְׂפִתְבָּתְךָ שְׂבָנִי בְּלִיעַל מְחַרְפִּים אֲתָכֶם לֹא יְדַעְתִּי מֵה הוּא הַחֲרָפָה לָכֶם לוֹ יִשְׁכִּילוּ יְבִינוּ שְׂאַדְרָבָא מְחַמַּת שְׂאַתָּם נִזְהָרִים מֵאִסּוּרִים וּמִלֵּאָכֹל מְפֹשְׁטִים הַשִּׁי"ת שׁוֹמֵר אֲתָכֶם וְלֹא יֵאָנּוּה לָכֶם מְכֻשׁוֹל וְכֹאשֶׁר הַתְּחִיל זֶה הַרְיָעוּתָא לְהִיּוֹת נִקְרָה מְקָרָה מִן הַשְּׂמִים שְׂיִתְנוּדַע לָכֶם כִּי רַגְלֵי חֲסִידֵי יִשְׁמֹר וְהִנֵּה פֶּה בְּקֹהֶלֶתֵינוּ אֲשֶׁר אֵין מְפֹשְׁטִים כָּלֵל וְזֶה לֹא כְּפִיר יִצָּא קוֹל שְׂהַעֲרֵלִים כְּנֹלִים מְפֹשְׁטִים וְיֵשׁ חֲשֵׁשׁ עַל הַנּוֹשְׁטִין וְהִנֵּה לֹא יְדוּעַ הַדְּבָר בְּבִירוֹר וְלֹא נִיכָר שׁוּם הִיכָר מְפֹשְׁטוּמָה כְּאֲשֶׁר יֵאָמְרוּ הַבְּקִיאִים עַכ"ז הוֹשְׁבָנוּ ב"ד וְנִגְמַר בִּינֵינוּ לְהַכְרִיז עַל כָּל הַנּוֹשְׁטִים שְׂיִבְדְּקוּ וְאִפְי' אוֹתָן שְׂנֵתְגִדְלוּ בְּבִיתִי צִוִּיתִי לְבָדוּק מִשׁוּם לֹא פְּלוּג אִךְ עֲשִׂינוּ זֹאת עַל בְּחִינַת הַדְּבָר וְנִסְיוֹן עַל אִיזָה שְׂבוּעוֹת כ"א יְהִי מִיְעוּט הַמְּצוּי יִצְטָרְכוּ תָּמִיד בְּדִיקָה וְאִם לֹא יְהִי מִיְעוּט הַמְּצוּי סְמִכֵּינוּ אֲרַנּוּבָא כְּמוֹ בְּכָל ח"י טְרִיפּוֹת וְלֹאחַר הַתְּקִנָּה הִי אִיזָה וְשִׁטִּים טְרִיפּוֹת אִךְ רָאִינוּ כִּי הֵמָּה מִיְעוּטָא דְּמִיְעוּטָא וְלִזְה חֲזוֹר הַדְּבָר לְכֹמוֹ שֶׁהִי שְׂלֹא לְהַצְרִיף בְּדִיקָה וְאֲתָם יְדִידֵי עֲשׂוּ ג"כ בְּדִרְךָ הִנֵּה כְּאֲשֶׁר כְּתַבְתִּי לָכֶם וּמֵה לָכֶם לְחַרְפַּת בְּנֵי בְּלִיעַל וּבְלֹא הַשְׁכָּל הִלֵּא יְדוּעַ לְכָל הָעוֹלָם צְדָקַת הָרַב הַקְּדוֹשׁ זֶה"ה וְגִדְוֹלְתוֹ בְּתוֹרָה גַּם יְדוּעַ לְכָל הַחִילּוּק בֵּין הַנְּקָרָאִים חֲסִידִים לְבֵין הַמְּחַרְפִּים שְׂאֵלוּ רְצִים וְאֵלוּ רְצִים וְכו' וּמֵה יֵאָמְרוּ הַאֲפֻקוֹרְסִים בְּלִמֵּי מְאֻמִּינִים הִלֵּא יְדוּעַ לָנוּ שְׂלֹא נֵאָמְנָה אֲצֵלָם שׁוּם מְצוּה וּמֵה לָהֶם וְלָנוּ לְבָנוֹת בֵּית ה' בְּמִצְוֹת וְאֵל יֵאָמְרוּ ח"ו כִּי אֲנִי מְחַרְף אֶת אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתִּי כִּי זֹאת אֲנִי בְּטַח מִי שֶׁהוּא בְּעַל אֲמוּנָה בְּדַת הַיִּשְׂרָאֵלִי וְיִרָא ה' לֹא יְבוֹא לְחַרְף לְמִי שְׂמַחְמִיר בְּאִיזָה דְּבָר חוּמְרָא וּמִסְתְּמָא אִפְי' פְּשׁוּטֵי וְהַמוֹנֵי עִם לֹא יְבוֹזוּ אֲתָכֶם מְחַמַּת שְׂנֵהְגְתֶם חוּמְרָא וְרַק נִמְצָא אִיזָה

אפיקורס על אלו אנו מתפללים בכל יום ולמלשינים אפילו באינם ידועים ושלום לכם דברי ידיכם דוש"ת בלונ"ח: יום ב' ח' אדר שני תבר"ך: סימן מ להרב וכו' מו"צ דק' פעלשטין יע"א: שאלה בטרפשא שנסרקה ונמצא על הפרש ברזל עב שאינו יכול לנקוב כלל כי הוא עב מאוד ובבה"כ נמצא כמו ווארצלין ובתוף הווארציל נקב ובדקהו וחתף הבודק עד מקום שהשביל מהנקב הלה נראה שפסק הנקב והשביל והי' אפשר יפה ושלם ולא ניקב יותר: תשובה הנה אנו קיי"ל דאין סירכות רק בריאה וקכי נהוג עלמא ורק בבה"כ חוששין עפמ"ש הרמ"א [ס"י מ"א] והנה כל מעיין נראה אפי' שכ' הרמ"א ו"ל דנדאי ימצא מחט אין פנונתו לאסור בלא מחט דא"כ בדיקה ל"ל לימא הרמ"א ו"ל באם יש סירכא בטרפשא טריפה דנדאי נמצא מחט א"ו מספק קאמר הרמ"א ו"ל וכמ"ש בת"ח ו"ל שפא ימצא מחט וא"כ אם בדקנו ולא נמצא מחט פשר ורק פאן הריעותא מטעם הווארצעל שנמצא בפנים והואיל ויש פאן ריעותא של הסירכא הרי ניקב והבריאה והנה דין זה צריך ראי' והנה ראי' לזה מדברי ש"ס חולין (מ"ח ע"א) ונ"ל אר"י ב"מ אר"נ ריאה הסמוכה לדופן אין חוששין לה העלתה צמחים חוששין לה כו' יעיי"ש הרי דאם לא העלתה צמחים רק הי' איזה ריעותא בתוף הריאה לא היינו חוששין דא"א דשום ריעותא הוי טריפה הו"ל לגמ' לומר דחוששין באם ריעותא בריאה פגון שע"י נפיחה העלתה הצמחים בתוף הריאה נימא טריפה א"ו שריעותא זולת בועה לי' לן ביה לצרפו עם הסירכא ובהד"י פסקי' בסירכא תלוז' על הבועה טריפה דהבועה מעידה דניקבה ועי"ז עלה סירכא פמבואר בש"ע סי' ל"ז] וכל אחרונים ובעלה פשר ע"ג בועה פשר אפי' סירכא יצא ממנה דהוי רק סירכא על חסרון בפנים הגם דחסרון בפנים הוי ריעותא דכבר פליגי בי' אמוראי (מ"ז ומ"ח) וגם מהרמב"ם ו"ל נראה להטריף בחסרון מבפנים מ"מ אנו מכשירין אפי' סירכא יוצאת ממנו ואמאי ל"א דהבועה שבפנים וחסרון בפנים יעידו על הסירכא שעלתה מחמת הנקב א"ו פיון דבועה לדין אין ריעותא כלל וגם שהפשר יפה מפסיק בין הריעותא וכל שאין התר"ל סמוכים יחדיו פשר פיודע ומש"ה פשר בבועה שעלה עלה פשר יפה וסירכא יוצאת ממנה א"כ אם זה הוא בסירכא בריאה דנדאי מלתא היא ועיין בבד"ה להרא"ה ו"ל ובת"ש ובפ"מ דסירכא תלוז' הוי עכ"פ ריעותא גמורה מכ"ש בסירכא שע"י בה"כ שאינו ריעותא כלל רק הרמ"א ו"ל חשש להצריכה בדיקה ואם לאחר הבדיקה רואין שאין פאן מחט והנקב אינו מעל"ע דהפשר שלם ויפה והווארציל שבפנים אינו ריעותא כלל ולא מונכר לריעותא בשום פוסק ורק מבחוזן לא שכיח ווארציל אף מבפנים הרבה קשיות פשר שכיח וכמו ווארציל ובנדאי שאינו ריעותא כלל ול"ד ללב בנמצא דם בחללו [ס"י מ"ם] משום דשם חזינון שהבריאה הפשר פמבואר בת"ש ו"ל ומביאו הפר"מ ו"ל [ס"ס ה"ל] והחזיק בדבריו אבל פאן לא ראינו שום הוכחה על גתרא מה"ת לחוש להבריאה אף אם הי' איזה הוכחה שהי' נקב והבריאה כמו שניכר לפעמים במראית עין בנדאי טריפה ולא צריך לשום ראי' אף כפי פשוטת השאלה שאין פאן רק שהי' בפנים פעין פשר נפוח ווארציל ואח"כ נפסק זה והי' פשר שלם בנדאי אין הסירכא גורמת להטריף ולא עדיף מסירכא על הבועה בריאה ועלה פשר יפה דכשר לכ"ע ובדברי האחרונים אין לי להאריך פי' במחכ"ת דברייהם בכמה מקומות קשה להבין וגם לא נודע לי מי המה הספרים שהביא מעכ"ת אם ראוי להכניס דברייהם בבהמ"ד ומה שפכתתי נ"ל ברור ועכ"ז אינני מחליט דעתי נגד גאוני

זמנינו וכפי אשר יאמרו פן יקום אף לא יטרדני בזה כי לא אשיבנו בזה עוד והי' שלום:
סימן מא להרב וכו' מו"ה מרדכי נ"י מספינקא בק' אברטין גליל קאלמניא: אודות בה"כ
שנסרף אם אין בה מחט המנהג שאין חוששין לסירכא ובימי חורפי גם אני הייתי מסופק
בזה ושאלתי למורי הוראות זקנים וכתבו שהמנהג להכשיר בלא מציאת מחט ובהקד'
מפונש בצ"ץ (סי' מ"ט) דבלא מחט פשר לדידן דמכשירין סירכא חוץ מריאה גם לא
ידענו שום חשש ומה נחוש לנקב ואי משום השביל הרי חזינו דהי' מחט ז"א דקא פתבו
שיש לומר שחזר המחט ולא ניקב כלל ולא מצינו בשום א' מהפוסקים להטריף ביש
שביל אפי' אין מחט לפנינו א"ו כ"ז שאין מחט ולא ניקב מעל"ע לפנינו פשר אף מה
שכ' מעכ"ת דיש מחוץ בועה הנקרא ווערצלי ונהנה מזה נראה שהי' נקב מחוץ והוי
פקרום שעלה מחמת מפה ולכן צריף הרבה לדקדק בווערצלי ואם יהי' ברור שהוא רק
דלדול בשר בעלמא ואין הבשר לקוי יכשיר ואם יש לחוש שהוא עלה מחמת מפה מספק
היא טריפה והי' שלום: סימן מב להרב פלוני אבד"ק פלוני: הנה בעיקר הדין שגגה
יצא מלפניו כי הלא פעת לפנינו ב"מ מהופכים עכ"פ קצת שמעי העבה אינה במקומה
הראוי וכן ראה תיקף הטבח בעת הוציאו הדרא דכנתא ולא נתעביד בהפנתא שום מעשה
רק הניחו באיזה מקום ועתה רואים שהוא מהנפך בנדאי לא הוי נאבד רק ריעותא לפנינו
ובהקד' מבואר בש"ס דתולין רק במצוי ולזה א"צ שום ראי' ודברי הת"ש הוא מהרשב"א
גבי סירכא תלוני' ונ"ד אין דומה לזה כלל גם מה שתלה בדברי כו"פ תמי' לי דכי לא
ידעי' דיש מקילין וכפי הנראה שגם הש"ף ז"ל מיכל אף לא קיי"ל פנותייתו דכן משמעות
פשטות הירושלמי לאסור וכמ"ש הת"ש והפ"מ והפר"ח ז"ל גם מה שמפלפל בדברי
מהרש"ל הוא לא לצורך לדינא פינון שדבריו דחויים מכל גדולי האחרונים לדינא ולכן
בנדאי טעות נזדמן לו אבל מסתמא זכות אבותיו עמדה לו שלא נכשל ח"ו בדבר אסור
בא לידו ולכן פתבתיזאת לו לעצמו שמעתיה ודקדק הרבה ולא יהי' קל בעיניו דברי
התה"ק ודברי חז"ל הנגלים ופשוטים פי בכל זאת תלויים רבוא רבבות עולמות הקדושים
נד"ל: סימן מג לכבוד אחי הרב הגאון החרף ובקי ב"ק חו"פ מו"ה אביגדור נ"י
האבד"ק דיקלא יע"א: דע לה אחי כי רוב גאונים לא ניחא להו בהביקוע העגלים פיזוע
וגם שמעתי מחסיד ת"ח מןפלג מתלמידי ח"ז הקדוש מהר"מ מרימנוב זלה"ה ואמר
שידוע לו בפירוש שח"ז מרימנוב לא הורה דוקא לבקוע רק ששאלו למה מניח השו"ב
ר"נ ז"ל לבקוע ואמר שאין קלות לבקוע אף לא הקפיד דוקא לבקוע ולכן נדאי מותר
לחכם לצוות לשנות המנהג מלבקוע ואדרבה מצוה שלא לבקוע וכ"כ החסיד מהר"ש
אבוהב וגדול הי' חשיבתו בדורו ואא"ז הח"ץ ז"ל אשר בגודל תבונתו הרבה על גדולי
ספרדים פיזוע ואת מהר"ש הנ"ל הלל בשבחו בתורה וחסידות ונ"ל הד"ש סי' רמ"ה
תשובה ועל מה שנהגו בבהמה בבדיקת הריאה לקרוע בתחילה כל החנה היא לענ"ד
מנהג מגונה ורע וראוי לבטלו ולמנעו מחמת חשש הסרכות שכ' מעכ"ת ואין לזוז ממה
שנהגו נפוצות ישראל לעשות כפי מה שהורה הרמב"ם ז"ל בה"ש פי"א ונ"ל המנהג
הפשוט בכל ישראל כף הוא פשוטותין את הבהמה או חי' קורעין את הטרפס של כבד
ובודקין את הריאה וכו' ע"כ וכו' הוא מנהגינו פה שהשוחט עצמו קורע בספין בנחת
ובזהירות קצת מן הטרפס כדי הכנסת היד והזרוע ויבדוק הריאה וכל סביבותי' ואם
הקדמונים אשר הי' שם העלימו עיניהם מקלקול מנהגם אפשר שהי' לסבת מקרה איזה

אונס או צנרף שעה ומקום הניחו לאחרי' להתגדר בו ולהרים מכשול מדרף עמינו ע"י האמצעי משופח פנותי דמר עכ"ל וכ"כ [עוד] גדול אַחַד וְלֹכֵן אֵין לְסוּר מְדַבְּרֵיו לְבַטֵּל מְנַהֵג הַבִּיקוּעַ וְאֵין שִׁינָה בְּזֶה שׁוּם קוֹלָא פִי אֲדַרְבָּא בִּיקוּעַ קוֹלָא גְדוּלָה פִּידוּעַ וּבִפְרִט בְּזַמְנֵינוּ זֶה וּבְנֻדָּאֵי אֵין לְשַׁנּוֹת מְנַהֵג קְבוּעַ מְזוּנָפֵר בְּרֵאשׁוֹנִים וּבְכָל סְפָרֵי הַגְּדוּלִים פִּיצַד סֵדֵר הַבְּדִיקָה וְלֹא נִזְכַּר בִּיקוּעַ כָּלֵל וְשִׁאֲלוּ נָא בְּכָל מְדִינוֹת סְפָרַד וְכָל אֶרֶץ אֲשַׁפְּנוּ וְכָל מְדִינוֹת ד' אֲרָצוֹת פּוֹלִין שְׁאֵין בּוֹקְעִין רַק בְּאִיזָה מְקוֹמוֹת מִיעוּטָא דְמִיעוּטָא וְכָל הַצְּדִיקִים אֲכָלוּ מִבְּדִיקָה לֹא מִבִּיקוּעַ וּמִי יוֹדֵעַ מֵאִיזָה טַעַם לֹא מִיָּחָה מוּח"ז בְּהַבִּיקוּעַ וּכְמ"ש בְּשׁו"ת דְּבַר שְׁמוּאֵל הַגַּ"ל וְלֹכֵן בְּנֻדָּאֵי רְאוּי שֶׁהָשׁוּ"ב יְבַדֵּק פְּדֵרָף כָּל הָעוֹלָם בְּלֹא בִּיקוּעַ וְהִי שְׁלוֹם פְּדַבְּרֵי אַחִיָּה דִּידָךְ דּוֹש"ת בְּלוֹנ"ח: סִימָן מֵד לְהַרְבֵּ וְכו' מו"ה יוֹסֵף יְהוּדָא שְׁטַרְאֲזַבְעֵרֵג מו"צ דק' קאסוב יע"א: שְׁאֵלָה בְּגִלְלוּתֵינוּ שְׂכִיחַ בֵּין הַכְּבָשִׁים שֶׁהַפְּבַד שְׁלָהֶם לְקוּי כְּנֻלָּה וְהִינּוּ שֶׁהִיא נְפוּחָה וְנִשְׁתַּנָּה קֶצֶת לְלֹכֵן וְכִשְׁצוּלִין אוֹתָהּ נִפְלָה מִמֶּנָּה תִּלְחִי תִּלְחִי וְגַם מְלֵאָה תּוֹלְעִים הַנְּקֵרָאִים מֵאֲטִילִיצִיעַ וְכֹאשֶׁר גּוֹבֵר הַחוּלִי וְנִתְּנִישׁוּן נִמְצָא גַם הַמְּרָה נְפוּחָה וְעֵבָה וְהַבְּקִיאִים אוֹמְרִים שֶׁנִּתְּהוּ מִחֲמַת שְׁאוּכְלִין עֲשֵׁב כְּזֶה וְאוֹתָן הַכְּבָשִׁים נִיפְרִין מִחַיִּים לְהַבְּקִיאֵין וְרַבָּא דְרַבָּא מִתִּין מְזֵה וְא"א לָהֶם לְחִיּוֹת י"ב חוֹדֵשׁ וּמִקְצֵת מִבְּקִיאִים אוֹמְרִים שְׁאֵף מִיעוּטָא דְמִיעוּטָא לִיפָא דְחִיִּין י"ב חוֹדֵשׁ יוֹרְנוּ נָא רַבִּינוּ וְכֹאשֶׁר יֵצֵא מִלְּפָנָיו כֵּן יָקוּם: תְּשׁוּבָה מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְהַגַּם שְׁפַעַת אֵינְנִי פּוֹסֵק בְּאו"ה לְהַלְכָה לְמַעֲשֵׂה כִי לַעַת זְקֻנָּתִי אֵין כַּחַי אֲתִי לַעֲיִין בְּסִפְרִים בְּחִיפּוּשׁ אֶף לְאִיפְרוּשֵׁי מֵאִיסוּרָא אֲמַרְתִּי לְהוֹדִיעוּ דַּעֲתִי וְלְהַלְכָה אִם יִסְפִּים עִמִּי דַּעֲתוּ אוֹ אִיזָה ב"ד יָפָה גַם אֲנֹכִי עִמָּהֶם.

הנה במראה בשאר אברים זולת הריאה לפ"ד ראשונים נראה שאינו פוסל שכן אמרו אין מראה פוסל אלא בריאה כן אמרו בשג"ת לישנא כ"פ. אולם הת"ש ז"ל כ' שיש להחמיר משום דלמא הוא כבשך שהרופא גורדו יעו"ש [סי' מ"ג סק"ד] והנב"י (קמא סי' י"ג) פקפק ע"ז ולי נלענ"ד דנדאי אין חוששין באיזה מראה על בשך שהרופא גורדו דהרי חזינו דבין בבהמות ובין בעופות שכיחי מראות ואם באנו לחוש כמעט אין שום בהמה או עוף שיהי' בלי מראות אף בנדאי אוקמינן אחזקה דחזקת רוב כשרות פיון שלא יצא מהרוב כלל שרוב בהמות או עופות יש להם מראות פזו וכיוצא בזה ולכן אין לחוש כלל רק אם נראה לפנינו ריעותא שיש לחוש דלמא בא המראה מחמת חולי אז שפיר שייך דברי הת"ש ז"ל דבמראה יש לחוש לבשך שהרופא גורדו פיון שכבר יצא מחזקתו ע"י הריעותא שבו ולכן בנ"ד שיש תולעים שבנדאי גורמין השתנות בהבעל חי והוא מחמת חולי או מחמת אכילת עשבים הממיתים אותם בנדאי המראה היא ריעותא גמורה מס' בשך שהרופא גוררו אמןם אם אין מראה פשר פיון שגשאר במקום חיותא אף אם נפוחה הפכד נ"ל להטריף דנפוח הוי כמו תוספת בגוף והוי יתיר הפכד דטריפה לכ"א פשיטתו וכ"כ הרמב"ם ז"ל להדי' גבי ריאה (פ"ח מה"ש ה"ח) מביאו בש"ע סי' ל"ו סי"ב] כנלענ"ד [ע' ברא"פ בקונטרס הראיות אות ס"א ובפר"ת סי' ל"ה ס"ק קכ"ו בשם הרשב"ץ] ואין לי פנאי להאריך הרבה ולענן נרדא שנתקטנה ולא נשאר רק השורש ויש לו כט"ד פשיעור פרק אמצעי של אגודל ותואר נרד בשורש שלו והשורש נדבק עם הפיס שלה אי דייגין לי' כת"ל הנה יש מקום להתיר והמחמיר תע"ב והי' שלום.

כ"ב פסלו תרל"א לפ"ק: סימן מה להרב וכו' ט מו"ה בננימין ליב רי"ף מו"ץ בק' סטאניסלב יע"א: אודות אשר דרש ממני בעניני עופות חדשים שבאו מאיי היס ויש להן פל הג' סימני טהרה מה דינם: הנה ראיתי למעכ"ת רץ להמערקה במלחמות ה' גבורים וחסד העביר נגד מרן דבולא תלמודא רש"י ז"ל להקשות עליו מסוגל ערוכה פמעט באותו הסוגל ואתפלא מאוד איה שכח עם מי מדבר מע"כ עם שר התורה רש"י ז"ל ואם כי דבריו לפעמים מחוסרי הבנה לאטומי מוח פמוחינו עכ"ז אם רחוקה הוא ממך רחוקה מחמת קוצר שפלונו אף מי מדורינו יאמר להכריע נגד גדולי הראשונים פאלו ואין לנו רק לקבל דבריהם באהבה ולילך אחרון רוב הדיעות וכאשר עשו בעלי הש"ע ולכן אין לנו לזוז מפסק הש"ע מחמת איזה קושני פידוע לנו גודל שפלות דורות האחרונים ולכך לפלפל בזה נגד דעת הרמ"א (סי' פ"ב) הוא למותר נאפ"י יבא אליהו אין שומעין לו נגד המנהג פמבואר בגמ' ולכן בנדאי אין נאכל שום עוף בלא מסורה וכאשר לדינא פסק פן הרא"ש וכמה ראשונים פמבואר בטור וכן אנו נוהגים מעולם והעושה נגד זה אוכל ממש עוף טמא ומה שרצה לומר דהרמ"א ז"ל מודה בשכן ננדמה תמוה לי היכן מצא חילוק זה בפוסקים לצרף היתר דשפן ננדמה לא ימצא זה לא פראשונים ולא פאחרונים ולכן יטול מה שחידש ובלא מסורה לא נאכל שום עוף ובפרט מי הגיד לו בנבואה שהוא דומה לתרנגולים שלנו אדרבא לפי מה שראיתים בגלילותינו רחוקים הנה מתרנגולים שלנו פקומתן ובצורתן ומעט אשר דומים לתרנגולים שלנו וגם מה ששוכנים אצל עופות טהורים שלנו אין ראוי דבשלקמא אם ישלחנו חפשי והוא יבחר עצמו עופות טהורים הי' ראוי לר"א פמבואר בב"ק (צ"ב) ובחולין (ס"ה) אף זה העוף הנסגר בבית או פחצר פמקום דלא שכיחי עוף טמא בע"כ הוא מתחבר לטהורים ההולכים עמו פיחד לרעות ואם כי י"ל דגם זה מיקרי שכן שהולכים דרף חיבור יחד מ"מ בנדאי לא נצטרף זה לסניף להתיר והנה לזה הפלפול הוא למותר ואינו רק פלפול של הבל כ"א שנייתן רשות לפלפל גם לחדודי אף בסוגל זו לפי עומק העיון לא ירדתי לעומקה על שעה חדא הגם כי פבר יותר מארבעים שנה שלמדתי הסוגל בעיון רב עכ"ז עתה אם אבוא לפלפל צריך זמן חצי שנה עכ"פ ולזה הפלפול הוא למותר ולא באתי רק לתרץ מה שהק' מעכ"ת פחונזק ולפענ"ד אין התחלה לקו' אלו.

א'.

מה שהק' דלמה דקאמר הגמ' ס"ג ע"ב] אקרא אני דיה ואם פדברי רש"י ז"ל דעשרים פולו דרסו א"כ ל"ל קרא לאיה הא הוא דורס וכל עוף הדורס טמא במחכ"ת נעלם ממנו דברי התו' בהתחלת הסוגל שכ' פדף ס"א ע"א ד"ה פל עוף וז"ל וא"ת והיכי קים להו לרבנן הך מלתא כו' ואי הלל"מ הוא א"כ ל"ל דכתב רחמנא פרס ועזני' תרנונייהו לא לכתוב אותו שדורס דממ"נ חד מינייהו דורס שאין בכל אחד אלא חד סימן של טהרה ואותו שפנה אינו בזה פדמוכח בגמ' וי"ל דשמא קבלה היתה מימות נח שהקריב מפל עוף טהור ובדק את פנולם ומסר לדורות שאין עוף טהור דורס כו' עכ"ל אלקמא דאעפ"י שדורס הצריך התורה לאשמעינן פסולו ולא לסמןף אקבלה מנח.

ב' מה שהק' דלשיטה דאין ב' פתובים מיעט רק שלא גילף מהם א"כ מ"מ אסור פל עוף משום דאזלי פתר רוב עופות הטמאין פמבואר בגמ' ואתפלא מאוד הלא בזה אנו

מסנפקים אם בחד סימן או בתרי הוי פשר או לא היינו בידיע שאינם מהטמאים הפתובים בקרא ורק הש"ס מקשה ונהי שאינם מהנפרטים בקרא מ"מ נלמוד מבנין אב לאסרם ומתריז הש"ס דמב' פתובים אין למדין וכינון שאין למדין שוב אין רוב פאן דרוב עופות טמאים בעולם הוא מתוך שנפרטין בתורה אבל שארי מינים בנדאי ליפא רוב טמאים עינין בתו' גם מה שהק' על הגמ' דפריה פינון דבתלתא אסור תרי מבעי' והק' מעל' הא אין עונשין מה"ד וצריה קרא והנה נשמט ממנו כלל הנקלל כמעט בכל הפוסקים דאם התורה עונשה בדבר חמור כזה או ביותר חמור גם על קל מחמור הנה מעונשין מק"ו הקל ממנו כמבואר בב"י וא"כ פינון דכ' נשר בהדני' שפיר פריה הגמ' דעורב ל"ל ק"ו [הוא] מה בתלתא אסור תרי מבעי' ואי דאין עונשין מה"ד הא על] נשר עונשין דהוא יותר חמור ובלא"ה לק"מ דאטו הני מטעם חומרא וקולא אתינו דמשום שיש לו שני סימנים או יותר חמור מסי' א' דזה ליתא כלל כמבואר בתו' דהא ס"ס הן סי' טהרה ובאמת יש שיש לי ג' סימנים ואסור ויש דבחד מותר ואין בזה חומרא או קל ובתורה לא פתבו כלל כדאמרי' בש"ס דבר זה לא נתפרש בתורה רק דתו"ל דקדקו מדכתי' תורים להכשיר ונשר לאסור מזה נדע פנונת התורה איזה עוף אסור אבל לא משום חומרא וקל והגמ' דחה מפח לישנא בעלמא אבל לא בתורת חומרא וקולא רק פנונת הגמ' פשוט אם צריה דוקא ד' סימנים כמו תורים או פהבנת התו' ד"ה [לא נאמר] א"כ ביש בו ב' סימנים ודאי רחוק מתורים בנדאי אסור וז"ב ולכן לדינא ודאי אסור לאכלם בלי מסורה ואפילו כל גאוני דורינו יכשירו האוכל אותם אנוכל טריפה אולם בגלילותינו נמצאים איזה מין עופות לא ידעתי אם הנה כמו שמצויים ביניכם והנה זה כמה שנים אשר נגידי עירנו ההולכים בבתי השירים הגידו לי לפ"ת איך שהשררים הביאו עופות מאי אחד סמוך לא"י והנה במשך הזמן התחילו לרבות העופות הללו ולא התרתים מטעם הנ"ל ולאחר ב' וג' שנים איקלעו לאתרין שני אנשים חשובים מדינת פולין הדרים פעת באה"ק והמה ניפרים בקהילתינו שהמה בעלי תורה ויראה וחשובים למאד בארץ מגורותם והמה העידו לפני שמנה האי שהביאו למדינתנו פנ"ל מנה האי הסמוך לאה"ק מביאין לאה"ק אותן העופות ונאכלין שם עפ"י מסורה מפמה מאות שנים אולי עוד בימי התנאים ועפ"י אין שום חשש כלל לכ"ע והתירתי להם אף בביתי נזהרים מלאכלם בלנ"ד ומעתה אשים קנצי למילין והי שלום: סימן מו שוי"ר לכבוד ידידי הרב הגאון המפן הנעלה וכו' מו"ה דוד דייטש נ"י אבד"ק יארמוט יע"א: קבלתי מכתבו ויישר פחו שמנהיר מלהפשל ח"ו באיסור אולם ידע נא מכ"ת שלא הייתי מתיר בשום אופן נגד הש"ע וכבר הגיעוני מכתבים בפלפול להתיר וגערתני במי שרוצה להקל נגד הרמ"א ו"ל ואף בפלפול הארכתני להשיב לא לדינא וכן אמרתי בפה מלא אפי' כל גדולי דורינו אין בכחם להתיר מה שהרמ"א ו"ל אסרו אפי' רק ממנהגא אף כבר כתבתי למעכ"ת שהי' בכאן אנשים חשובים ניפרים לבני עירנו מאד מאז ומקדם גם חתני הרב המנפולג החסיד נ"י מפיר אותם בטוב וידועים לנו בבירור כי המה שוכנים פעת באה"ק איזה שנים והמה עדים שעפ"י ד"ת נסמך עליהם בד"נ לא ממהדורי בארץ רק ת"ח חשובים והעידו שאותן התרנגולים אוכלים באה"ק א"כ אפי' מאה עדים יכחישו] לא יצאו מהיתירם אשר כבר נתרו בפ"כ ובפרט שאינו רק חומרא ומנהג לאסור מה שאינו במסורת ולכן ודאי בתרי ותרי שרי ולזה לא יכולתי לאסור עפ"י תוה"ק יהי' מה שיהי' ומביתי מרחיק אני אותם כאשר כבר כתבתי

למעכ"ת אולם לאסור אותם לכ"ע אין באפשר עפ"י תוה"ק ואי"ה אראה להתאמן ולהונדע זאת מחכמי ספרדים דירושלים וצפת תוב"ב ובפולו הנעים לא עינתי עדיין כי אין הזמן מספיק וטרוד אני בדבר הצריח לדינא וכוה פבר הודעתיו שלולא העדאת עדים על שניאכל במסורה בירושלים תוב"ב לא הייתי מתיירם נגד הרמ"א ז"ל ולכן הפולול רק לחדודי ואני מוטרד פעת בתשובות הרבה נחוצים לדינא ואם ירצה אשלח לו מה שהשבתי לאחד מהשואלים בזה ועדיין לא נעתק לכן לא שלחתי פעת ואם כ"ת ירצה לעיין בדבר אשלחנו לו והי' שלום פדברי ידידו דוש"ת: סימן מז להרב הגאון נ"ל עשה ד' בשלח תרכ"ב: מכתבו קבלתי ואת אשר שאל מחילה על דבר פלפולו בפשטי התורה לא ידעתי הלא זה חיינו לעסוק פל היום בגופי תורה והלכות ופלפול ולהשיב לשואלי דבר ואין אנו עוסקים בחכמת הקבלה מתוה"ק רק בשעה שב"א על מטתם ואנחנו מנדדים שינה אבל עיקר עסקינו בש"ס ופוסקים לא פאשר הוציאו איזה בני בליעל ממדינתכם שם שבמדינתנו אין לומדין פשטי התורה ח"ו והוא מחמת שבהפקירא ניקחא להו וכאשר מוכיחין אותם בבואם למדינתנו כמה המה בלא דעת בלא יראה ואומרים שפנגד זה המה בעלי תורה ובאמת אפ"י ריח תורה אין בהם והבל פלפולם בשטותים והבלים פאשר שמעתי מהם ואינם יודעים מאומה רק בגסות רוחם הערימו לדבר עתק על יראי ה' ובפרט על חסידים לומר שאינם בעלי פלפול ועוסקי תורה והבל פפצה פיהם שעוסקים בתורה יומם ולילה בגופי ופשטי הלכות בש"ס וש"ע וספרי מוסר האמת שאין מנהג במדינות פולין לפלפל ולחדש חידושים זולת גדול הדור או צורבא מרבנן הראוי להיות גדול ויתר הלומדים פוסקים בתורה ש"ס ופוסקים להבין היטב ומייגעים על חי מהרש"א ז"ל או מג"א להבין פראוי ולא עלתה על לבם לחדש כי יודעים ומפירים ערוך עצמם שאין בכחם לחדש דבר אמת ונכון לא כן במדינות אחרות מפלפלים בהבלים וכל מי שיודע רק מימרא בש"ס תיקף אומר חידושים וגם ישיבות אין מצוי במדינתנו מפמה טעמים נכונים פאשר שמעתי ממו"ח ז"ל מליפניק הטעם לזה אבל יושבים חבורות חבורות בבהמ"ד ועוסקים בתורה בגפ"ת כ"ז ראיתי להודיע לכ"ת מחמת ששמעתי מבני בליעל מאונגרין שמוציאים דיקה על מדינות פולין שאין עוסקים בפשטי התורה ובפרט החסידים לכן באהבתי אליו הודעתיו שלא יאמין לשפתי שוא כי לחסידים חביבים פשטי התורה עד למאוד בפרט מי שזכהו ה' בחכמת האמת יודע מעלות פשטי התורה ושפל דברי הש"ס בנוי על סודות התורה פידוע לי"ח.

ובגוף הדבר שכ' מעכ"ת דתרי ותרי עכ"פ מדרבנן אסור מי לא ידע זה אפ"י בר בי רב דחד יומא ובס' ת"כ להש"ך והגאון או"ת והקצה"ח והפר"ח ופ"מ וגם אני בעניי פלפלתי הרבה בזה אך בדבר זה שלרוב הפוסקים ראשונים ואחרונים מותר בג' סימנים פידוע למעניין בסוגי' ורק חומרא בעלמא מחמיר המחבר וכמבואר זה בפר"ח פ"ב והרמ"א מחמיר עוד יותר אפ"י בחרטום רחב אבל בנדאי שאינו רק חומרא בעלמא ורק אם יש עוד סניף להתיר מתירין דליפא רק חומרא בעלמא כמו שנוהגים בכ"מ שרמ"א ז"ל מחמיר פדעת א' או שנים מהראשונים ז"ל פשיש עוד ספק מתירין ואין לה חמור ממליחה שאוסרת בס' והכי פסקינו ואפ"ה אם יש עוד ספק סומכין אמאן דס"ל דסגי בקליפה ועצמו מספר כמה דמקלינו וסומכין אדעה יחידית פשיש עוד ס' בדבר וכמבואר בשב"י ח"ב סי' ק"ט ובפ"מ [סי' מ"ט] מכ"ש תרי ותרי ובהד"ל מבואר ביו"ד גבי בועה בשפולגי

דפסקינן פהגאון לאסרו בלא חולק ואפ"ה בתרי ותרי מקלינן יעו"ש בת"ש סי' ל"ו מכ"ש חומרא זו שלא לאכול בלא מסורת שחומרא גדולה הוא ולא להוסיף עוד לאסור בתרי ותרי ועוד הלא פתבתי למעכ"ת שיש פמה מינים כפי מה ששמעתי ואותן שהעידו לפני במקומי לפי צורתן אותם אני מתיר ואני מודיע לכל השואל שלא יסמכו רק בראיית עין אם הם פשלו שהעידו עליהם ת"ח שאוכלים אותם בירושלים וא"כ ליפא פאן הכחשה פלל מפ"ב לאותן שפינינו שיכול להיות שאותם שבפ"ב אינם דומין להמצויין בינינו ומה"ת נכחיש ת"ח וכל מה שיכולים לנישב דברי העדים מנישבים וא"ל מספק לאוסרם פבר פתבתי דאפי' אם הי' בבירור הכחשה מותר מה"ת דאין לחוש לספק ועל פהאי נאמר עדים בצד אסתן ותיאסר הגם דקיי"ל שם דחייש לה מ"מ בחומרא בעלמא כזו כ"ע מודים דלא חיישי דדלמא יש עדים באסתן דאם יהי' עדים יהי' [די] אז להחמיר בחומרא מספק יותר מזה כ' הנ"ב [קמא יו"ד סי' נ"ז] דאפי' בדאורייתא בס"ס אם שני הספיקות אין יכולין להתברר אפי' בדבר שאפשי' להתברר אין מחויב לברר ס' אחד כדי להחמיר מס' ובפרט בדבר חומרא בעלמא ואם נימא דמנהג הוי פגדר וכבר העיר ע"ז מו"ח הגאון זללה"ה בספר ברוך טעם וזכרתי פשאמרו בפיו ונחלקו עליו חכמי העיר ובפרט דלא נהגו רק להחמיר מס' אבל לא בנתוסף עוד ספק וכמו דלרוב השיטות ספק דאור' מדאור' לחומרא ובגיתוסף עוד ספק הקילו וכל דרבנן להרב"ם ז"ל פתורה ומה שהקילו בספק דרבנן מטעם שפן תקנו מכ"ש במנהג חומרא בעלמא בנדאי במקום תרי ותרי מותר ומכ"ש דלפינו אין הכחשה פלל פנ"ל.

ולכן על משמתי אעמודה שאין לאסור אלו שהעידו עליהם להיתר בקהלתינו זולת אם יתברר היטב ע"ד שפכתבו התוס' יבמות דפ"ח ע"א ד"ה אתא גברא דבדבר הגלוי לכל אין תרי פמאה כמ"ש מעכ"ת אבל לע"ע לא נתברר על אותן שפקהלתינו שום פוצה פה לאיסור מעוברים מהתם להכא ומשמיעה בעלמא שאסרו איזה עוף שלא נדעהו משום חומרא נאסור אותן שהועד עליהם היתר וישתקע הדבר ולא יאמר הן אמת שנפשי געלה בהם לא ידעתי מאיזה טעם אף איככה אוכל לאסור דבר שאינו עפ"י הדין ואי"ה אראה לעשות עצהיו"ט לבוא על הבירור והי' שלום וברכה פנפש אהובו מאד צמוד בחבלי עבותות אהבה דוש"ת בלונ"ח: סימן מח שוי"ר לכבוד ידידי הרב הגאון המפן החו"ב שלשלת היוחסין כש"ת מו"ה אברהם תאומים נ"י אבד"ק ביטשאטש יע"א: בנידן העופות החדשים אשר נבוכו העם מה לעשות וגם גדולים נסתפקו בזה ולזה אמרתי לא אמנע מלחנות דעתי פאשר חנני ה' ונהגה דוע שבג' סימנים בגופו ולא ידעי' אם דורס שלא חזינו דדרס דעת רש"י ז"ל להחמיר פינון דחזינו שתרנגולתא דאגמא לא החזיקו בדרוסה ולבסוף חזוהו דדרסה הרי דחיישי' לשמא דרוס ויתגלה שדרס פן פרש"י ז"ל אף יש הרבה פירושים בשמועה זו ולכן הסכימו הרשב"א והרא"ש ז"ל שלא לאכול אפי' בג' סימנים דחיישי' שמא דרסה וכן פסק הטור והמחבר ורק שהר"ן קיבל באם חרטומו רחב ורגליו פשוטות ורחבות לא חיישי' לדרוסה ובהיאו הרשב"א והרא"ש ז"ל להלכה ולכן פסק המחבר בש"ע סי' פ"ב וז'לואעפ"י שיש לו ג' סימנים אלו אין לאוכלם לפי שאנו חוששין שמא הוא דורס אא"כ יש לו מסורת וי"א שפל עוף שחרטומו רחב וכה רגליו רחבה מותר באכילה אם יש לו ג' סימנים ורמ"א פתב די"א שאין לסמוך ע"ז ואין לאכול שום עוף אלא במסורה וכן נוהגין ואין לשנות עכ"ל וכ"כ הלבוש והש"ך כ'

בְּשֵׁם רִש"ל לְהַתִּיר בַּג' סִימָנִים וְחֶלֶק עָלָיו וְהִנֵּה לְפִי הַנִּרְאָה מִדְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בַּת"א וּבַחֲנִי שֶׁכ' שְׁמִפְנֵי רַבּוּי הַפִּירוּשִׁים אֵין לְסַמְּוֹה לְאַכּוֹל אֲלָא בְּמִסְנֶרֶת וּכ"כ רִש"י עכ"ל.

אֲלֵמָּא דְלֹא מְשׁוּם חוּמְרָא פִּסְק הַרְשָׁב"א דְאֵין לְאַכּוֹל בַּג' סִימָנִים רַק סְפִיקָא פִּירוּשָׁא דְשִׁמְעָתָא וְכֵן נִרְאָה מִדְּבָרֵיו בְּתַשׁוּבָה שֶׁהֵבִיא הַב"י וְכֵן מִטֵּין דְּבָרֵי הַלְבוּשׁ מִחֲמַת שְׂרַבּוּ הַדְּיָעוֹת עַל אֵיזָה מְהֵן יֵשׁ לְסַמְּוֹה לְכַף אֵין לְסַמְּוֹה וְלְאַכּוֹל שׁוּם עוֹף אֵא"כ יֵשׁ לוֹ מִסְנֶרֶת מְשִׁמַּע דְלֹא מְשׁוּם חוּמְרָא מִחְמִירִין רַק הוּא מְמַשׁ סַפ' וּכ"נ מְהַמְחִיב רַק הַרְמ"א ו"ל דְּהַחְמִיר אִפִּי בְּיֵשׁ לוֹ חֲרָטוּם רְחֵב הוּא מִחֲמַת חוּמְרָא וּכ"כ בַּד"מ ו"ל אֲמַנְם בַּאו"ה כ' דְאֵין לְאַכּוֹל שׁוּם עוֹף אֲלָא בְּמִסְנֶרֶת וְכַנ"ל לְפִסְק הַלְכָה וְכו' עַד הָרִי לֶף דַּע"ג דְאֵנּוּ רֹאִים בּוֹ כָּל סִימָנֵי טְהָרָה אִפִּי הוּא טָמֵא וְאֵע"ג דְּיֵשׁ לְדַחוּת וְלוֹמַר דְּלִמְעַט בָּא לֹא חֲזִי שִׁי' וְכו' מ"מ נִרְאָה דְיֵשׁ לְהַחְמִיר בְּדָבָר הָרִי דְהַחְמִיר אִפִּי לְחֲשׁוֹשׁ לְמִיעוּט וּבְאַמְתָּא קִשָּׁה מִדּוּעַ הַחְמִיר כ"כ פְּאַשֶׁר נִתְעוֹרַר בְּזָה הַפְּלִתי שְׁפַתְב דַּבַּג' סִימָנֵי טְהָרָה וּבְחֲרָטוּמוֹ רְחֵב וְכַף רִגְלֵיו רְחֵב כ"ע מוֹדִים דְּטָהוּר וְלֹא נִמְצָא בְּשׁוּם אַחֲרוֹן לְהַחְמִיר יַע"ש וּבְאַמְתָּא דְּבָרֵי הַרְמ"א ו"ל גְּבוּרִים דְּכֵן מְבוֹאֵר בְּהַדְנָה בְּתַשׁוּבָה הָרֵא"ש לְעַנְיַן הָעוֹף הַנִּקְרָא סִיגוּנוּנְיָא הַמְקַנְנָת בְּבִתִּים הַגְּבוּהִים וְכו' הָרֵא"ש בְּתַשׁוּבָה ו"ל וְדַע פִּי בְּאַרְצֵינוּ אֵין אוֹכְלִים עוֹף הַמְקַנְנָן עַל הַבִּתִּים וְכַף אֵנּוּ מְקַנְבְּלִים בְּאַרְצֵינוּ וּמָה נַעֲשֶׂה לְמַקּוּמוֹת שְׂאוּכְלִים אוֹתָן אֲבָל טוֹב לְחַקּוֹר אַחַר קַבְּלָתָם פִּי שְׁמָא אֲדָם סְמָף עַל חֲכָמָתוֹ וּבְדַק בַּסִּי' וְהַכְּשִׁירוֹ וְאֵין לְסַמְּוֹה ע"ז פִּי שְׁמָא דוֹרַס הוּא עכ"ל.

וְר' יְרֵנְחָם כ' וּלְפִי"ז הַסִּיגוּנוּנְיָא הַמְקַנְנָן בְּבִתִּים הִיא טְהוּרָה שְׁיֵשׁ לָהּ כָּל הַג' סִימָנֵי טְהָרָה כְּמוֹ אֲנוּז מְמַשׁ וְגַם כַּף רִגְלוֹ רְחֵב כְּמוֹ אֲנוּז וְנִדּוּעַ שְׂאִינָה דוֹרְסָת וְקַבְּלִתי שֶׁהוּא עוֹף טְהוּר וְנִרְאִיתִי בְּכַמָּה מְקוּמוֹת נוֹהֲגִין בּוֹ הֵיטֵר וְיֵשׁ מְקוּמוֹת נוֹהֲגִין בּוֹ אִיסוּר שְׂפוּבְרִין שֶׁהִיא חֲסִידָה הַפְּתוּב בַּתוּרָה וְאֵין זֶה טַעַם וְכו' עַד וְהָעַם נִהְגוּ בּוֹ אִיסוּר ע"כ וְהִנֵּה זֶה הַנִּרְאָה בְּבִירוֹר שְׂאוֹתָן סִיגוּנוּנְיָא שְׂקוּרִין אוֹתָהּ חֲסִידָה כַּף חֲרָטוּמָה רְחֵב וְכו' וְאֵעִפִּי"כ אוֹסְרִים אוֹתָהּ בְּכַמָּה מְקוּמוֹת וְהָרֵא"ש כ' ע"ז שִׁי' לְשֶׁהִיא דוֹרְסָת וְלֹא רָצָה לְהַתִּיר עִפִּי קַבְּלָתָם לְהֵיטֵר רַק עַל קַבְּלַת חֲכָמֵי אֲשֶׁכְּנֹז וְסִפְרָד לְאַסְרָה הָרִי שֶׁהִי לָהּ כָּל סִימָנֵי טְהָרָה וְהִי לָהּ גַּס"ט כַּמ"ש בְּפִי בְּתַשׁוּבָה הָרֵא"ש וְגַם הִי חֲרָטוּמוֹ רְחֵב כְּמוֹ אֲנוּז מְמַשׁ אֵעִפִּי"כ אֲסָרוּ הָרֵא"ש ו"ל וְלֹא סְמָף עַל הֵיטֵר שֶׁל חֲכָמֵי אוֹתוֹ הַמְקוּם שְׁנֵהֲגוּ הֵיטֵר וְא"כ יָפָה פָּתַח הַד"מ שְׂאַפִּי בַד' סִימָנֵי טְהָרָה אִיסוּר בְּלִי מִסְנֶרֶת אִף דִּי"ל דְּהַתָּם שְׂאֵנִי שֶׁהַחֲזִיקוּ בּוֹ בְּפִירוּשׁ לְאִיסוּר בְּסִפְרָד וְאֲשֶׁכְּנֹז אֲבָל י"ל דְּזָה בָּא בְּמַעַט וְלֹא צָרִיף לְחוּשׁ לְעוֹף כְּזֶה רַק בָּאֵם יֵשׁ לוֹ קַבְּלָה לְאִיסוּר אֲבָל בְּסִתְמָא אֵין לְחוּשׁ בְּעוֹף שְׁיֵשׁ בּוֹ ד' סִימָנִים וְלָזָה כ' הַד"מ נָהִי דִי"ל כֵּן מ"מ יֵשׁ לְהַחְמִיר וְא"כ לֹא טַעָה הַרְמ"א ו"ל בְּדָבָרֵי הָרֵא"ש וְדָבָרֵי רִי"ו רַק שְׁכֵן מְבוֹאֵר בְּדָבָרֵיהֶם לְאַסוֹר בַּד' סִימָנִים בְּלִי מִסְנֶרֶת וְרַק דִּי"ל דְּמִיעוּטָא הוּא פְּנ"ל וְהַרְמ"א ו"ל לֹא סְמָף עַל חֲזִילוֹק זֶה וְרַק כֵּינּוּן דְּאַבּוּתִינוּ חֲכָמֵי אֲשֶׁכְּנֹז אֲסָרוּ אִפִּי בַד' סִימָנִים בְּלֹא מִסְנֶרֶת כֵּן רֹאוּ לָנוּ וּלְבַנֵּינוּ שֶׁלֹּא לְשַׁנּוֹת מְנַהֵג אַבּוּתִינוּ וּבְנֻדָּאֵי אֵין פֶּחַ בְּאַחֲרוֹן לְחֶלֶק עַל מְרֵן דְּהַפּוֹסְקִים אֲשֶׁר כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל נִשְׁעָן עַל חֲזִיקוֹ וּמְנַהֲגִיו לְעַקְוֹשׁ בְּלֹא סְבָרָא לְחֶלֶק עָלָיו וְהֵכָא הַרְמ"א ו"ל גּוֹפֵא שְׁיִוְתֵר נוּטָה לְהַתִּיר אֵין בְּיַדֵּינוּ לְחֶלֶק עַל דְּבָרֵיו בְּלִי טַעַם וְכֵן בְּאַמְתָּא הַחֲזִיקוּ אַחֲרֵי הַרְמ"א חֲכָמֵי הַדוֹר שְׂאַחֲרֵיו כֵּינּוּן ע"ז בְּעוֹפּוֹת הַחֲדָשִׁים אֵין שׁוּם שְׁמַץ הֵיטֵר לְפִי מְנַהֲגֵינוּ עִפִּי הַרְמ"א ו"ל וְהִנֵּה הַד"ג כ' לְהַתִּיר מִחֲמַת שְׁטָמָא אֵינוּ מִתְעַבֵּר מְטָהוּר וְהֵבִיא רֵא"י מִתּוֹס' דְּנִדְּהָ [א"ה אוֹלִי צ"ל מִתּוֹ] בְּכוּרוֹת ד"ז

ד"ה חויז] שפכתבו דמין אדם מעןפך משמע דמין עוף לא מעןפך ונהנה פכר הודעתתי להד"ג
דלא כן פכתבו התו' (נדה ד"נ ע"ב) גבי תרנגולתא דאגמא דמעברת טהור מטמא וכן
הספיו הרבה ראשונים לדבריהם מוכא במרדכי וביש"ש חולין וכן העלה בס' בית
אברהם וכן נראה בהד"ל שכתו' בהתו' במסקנא ס"ל הו' סברא דטמאים מולידים מטהורים
שקרי לא סתרו דבריהם ורק פכתבו ועוד נראה פיון דלא הוי מעופות הטמאים וכו' אין
לאסור עד שיהי' בו פל הד' סימנים דמנפך ילפיון כו' עכ"ל ולא פכתבו בפשיטות דאין
טהור מוליד מטמא א"ו דטהור מוליד מטמא ולא יחלקו עליהם במציאות וז"ב ומה
שכתבא הד"ג להקשות דא"כ איך פשיט לי' בחולין דף קמ"א מעוף טהור רובץ על ביצי
טמא פטור מלשלח הא טהור כה"ג חייב לשלח ומאי פשיטותא דלמא מיירי טהור שרובץ
על ביצי טמא היינו שפא עלי' זכר טמא למ"ד זו"ז גורם אסור ומש"ה בכה"ג דוקא טמא
פטור אבל טהור כה"ג שרובץ על ביצים דידן' חייב לשלח אבל על ביצים של אחרים
פטור אלו תנן קו' דמר ובאמת לפ"ד תוס' ה"ל בכה"ג חייב לשלח דהעופות היוצאים
כשירים כמ"ש בהד"ל פיון דאין להם ד"ס וז"ב וא"ל דלוקמי בא' מי"ט עופות דאסורים
דזה ליתא דהא סתמא קתני ומשמע דבכל ענין פטור נאי איירי בכה"ג בכל עופות טמאים
זולת הי"ט עופות חייב בשילוח דהבנים מותרים משום דל"ל דס"ט א"כ בנדאי אין מזה
ראי' פלל שהוא עוף טהור גם מ"ש כ"ת לומר פיון דרוב הפוסקים מתירים רק לחומרא
אין אוכלים בלא מסורה שוב סומכין על סימני ביצים דנהי דלאו דאו' מהני לדבר שהוא
חומרא בעלמא ולפענ"ד דהרשב"א ונהרבה מגדולי הראשונים לא משום חומרא בעלמא
החמירו רק ספק ממש הי' בעינם וכ"נ מרי"ו ונהרבה ראשונים ולכן בנדאי לא סמכינו
אסימנים כמ"ש בש"ס גבי ח' ספיקות דלא מהני בדיקת הביצים וגם כי לפענ"ד הסימנים
אינם סימנים פלל רק סימנים גרועים פיון דאיפא ביצים דעורבא דדמי לדיונים וכתבו
הראשונים דה"ה שארי הביצים טמאים דומים לשאר מינים טהורים ולכן הוי סימנים
גרועים פידוע לכל מבין בתלמוד ובפרט לפי מנהגינו עפ"י הרמ"א ז"ל פיון דל"מ
חרטומו רחב שהיא סימן גמור בלא חולק מהגאונים אפ"ה לא סמכי' עליהו למנהגינו
מכ"ש סי' דביצים דמבואר בש"ס דאינו סי' פלל וזה הפלל פלל לנו הרמ"א ז"ל בד"מ
שצריכים לברר במסורת שלא יהי' אפי' חשש מיעוט לעוף טמא פי בזה לא מהני סי' גם
היתר השני מפת שכן ננדמה הנה מ"ש אהד מהרבנים דאין אומרים שכן ננדמה להתיר
הכל יפצה פיהו וכן מבואר בר"ן וברי"ו נתיב ט"ו בפירוש דכמו שאומרים שכן ננדמה
לאיסור פן אומרים להתיר אף לפענ"ד דלא מיקרי שכן רק אם שלחוהו לעוף והוא
מתדבק בטמאים ולפניו גם טהורים ושבק לטהורים אמרי' מסתמא ממינו הוא אבל באם
חובשין עוף טמא אצל עופות טהורים ומינים טמאים אין נמצאים שם פלל מסתמא הולך
בצוותא עם הטהור דנהי שאינו ממינו הוא מסוג שלו עכ"פ ולכן לא נקרא זה שכן עם
הטהור גם נדמה אינו דומה פלל לטהור לא בגידול רחבו וגופו וגם לא באבריו פאשר
הגידו וקראו לי שאבריו בגופו לערף אברי עופות שלנו אינם שונים וגם נוצות ברגליהם
וכמעט ראשו ורובו לפ"ד אינם שונים ולא מיקרי נדמה כמבואר בפכורות אולי פוונתו
לדמ"ד ע"א] וגם מבואר ברי"ו נתיב ט"ו שכ' ז"ל ונשוכן עם טמאים ונדמה להם טמא
וכבר פכתבתי באיזה סי' נאכול העוף ולעיל מזה כ' ולפיכך אין נאכל עוף אלא במסורת
אפי' יש בו פל הג' סימנים הרי דלא מתיר בנדמה אף שיש לו ג' סימנים ולכן לפענ"ד

אין לסמוך על התירימ פאלו זולת המסורת המה ס' טמאים והנה פעת הזאת שלח ידידי המאה"ג מהר"א ראבד"ק קראקא קונטרס ושם מבואר היתר עפ"י תו' דנדה הנ"ל דמעפרא קא גביל ולית בי' ד' סימנים דנשר מש"ה טהור לפ"ד התו' בנדה הנ"ל ובמחכ"ת זה טעות דהא אגן חיישי' שהמה מי"ט עופות שיש להם ג' סימנים ואינם דורסים והי"ט עופות טמא אפי' יש לו סימני טהרה גם רצה לומר ס"ס חדא שמה המה מעופות טהורים ועוד דלמא ראי' מהביצים וחילוק בין הנך ספיקי לח' ספיקות דמבואר בש"ס ובאמת דין ס"ס לא שנייה לכאן דהפל חדא ספיקא: סוף דבר אין בידינו לחלוק על הרשב"א והרא"ש והטור ורי"ו ואו"ה והאגור ורמ"א ז"ל שאין לאכול בשום טענה רק במסורת ואפי' הרש"ל ז"ל שמקיל בג' סימנים החמיר מאד להזהר בבדיקה הרבה ומי לנו בדורינו שיוכל לסמוך על בדיקותו והרבה חילוקים יש למי שמבין בעופות ובקי בהם ולכן (זאת) [זולת] המסורת א"א להתיר אף על מסורת בנדאי ראוי לסמוך לא כאשר כתב א' כי אין לסמוך על מסורה של א"י והכל יפצה פיהו כי בא"י בצפת תוב"ב ששם הם העופות מצויים היו תמיד גדולי עולם מתלמידי הגאון ז"ל וישבו בקביעות באה"ק כידוע בס' קורא הדורות ובפרט שעכשוו פתבו לנו מהתם שיודעים בבירור שאוכלים אותן שם מעת מרן הב"י זלה"ה ודורות למעלה ממנו ובנדאי ראוי לסמוך על מסורת מרן הקדוש ב"י ז"ל ורק מחמת שפמה ב"א מזולזלין בזה וכתבתי לאה"ק שיתאספו הכוללים ויחקרו אחר זה היטב וכן עשו ונאספו יחד וחקרו אחר זה והשיבו מירושלים תוב"ב שאין נמצאים שם הרבה ומצפת תוב"ב כתבו ששם נמצאים הרבה אף האנשים שראו אותם שפחו"ל אין עדותן מכוננת יחד ולכן פתבו שצריף לשלוח מכאן איש לאי הנקרא קיבריץ סמוך לארץ הקדושה ושם יתברר הדבר היטב וכן בדעתי לעשות אי"ה והי' שלום: סימן מט שו"ר לחתני הרב הגדול החריף ובקי בו"ק חו"פ בנש"ק המפורסם כקש"ת מו"ה מרדכי דוב נ"י: שאלה פבד שנקבש יוס שלם מה דינו: תשובה אם כי כבר רבו האחרונים למאד וראשון המדברים בזה הוא פבוד אה"ז מהר"א ז"ל בשער אפרים [סי'פ"ח] והאחרונים השיגו עליו פמבואר בשו"ת צ"ץ ז"ל [סי' קכ"א] ואחריהם גדולי האחרונים הללו אוסרים והללו מתירים והנה אם שנלענ"ד שדברי זקני הגאון ז"ל המה נכונים מאוד לא אמנע מלהרחיב קצת הדבור ואם כי דברי בטלים נגד גדולי עולם הנ"ל אשר ידעתי כי אינני ראוי לדון ולדבר בפניהם אף להלכה ולא למעשה אמרתי ותורה היא ומנחת בקרן זויות ולפעמים באפקרסיתא דעניא נמצא מרגניתא וזה החלי בעזה"ת הנה בש"ס חולין (ק"י ע"ב) אמרי' א"ל אפי' לר' ספרא כי סלקת להתם בעי מינייהו פבדא מה אתון בי' כי סליק אשפח' לר' זריקא א"ל אנא שלקי לי לר' אמי ואכל פי אתא לגב' א"ל למיסר נפשי' לא קמבעי לי פי קמבעי לי למיסר חברתה מ"ש למיסר נפשי' דלא קמבעי' לך דתנו אינה נאסרת למיסר חברתה נמי לא תבעי לך דתנו הפבד אוסרת ואינה נאסרת מפני שהיא פולטת ואינה פולעת א"ל דלמא התם בפבדא דאיסורא ומשום שמנונית משום דמא מאי עכ"ל ובתו' שם ד"ה פבדא וז"ל אר"ת דכולה הך שמעתא איירי בפבד שלא נמלח דאי בתר מליחה ושהי' במלח פשיטא דשרי לבשלה בהדי בשר שע"י מליחה יצא פל הדם שפך נוגהין העולם לבשל אחר צלי' וה"ה דשרי אחר מליחה דשיעור מליחה פי' בה"ג דהוי פשיעור צלי' משום דמליח ה"ה פרותח דצלי ופלט ע"י מליחה כמו שפולט ע"י צלי' אבל בלא מליחה מבעי' לי אי

שְׂרֵי לְבַשׁל עִם בְּשֵׁר דְשִׁמָּא דָּם הַכְּבֵד אַעפִּי שְׂפִירֵשׁ מְוֹתֵר אַע"פ שְׁדָם הָאֲבָרִים אַחֲרִים שְׂפִירֵשׁ אֲסוּר כּוּ' דָּם הַכְּבֵד שְׁמָא שְׂרֵי דְהָא כָּל הַכְּבֵד דָּם הוּא וְשְׂרֵי רַחֲמָנָא כְּדָאֵר לְעִיל שְׂרָא לָן כְּכָדָא עַכ"ל וְשָׁם וְעוּד י"ל בַּע"א דְבָלָא מְלִיחָה פְּשִׁיטָא דְאֲסוּר וַע"י מְלִיחָה הוּא דַּמְבַּע"ל כִּיּוֹן שְׂיֵשׁ בְּכָבֵד רֹב דָּם שְׁמָא אִינוּ יוֹצֵא כְּלוּ ע"י מְלִיחָה אוֹ שְׁמָא יוֹצֵא עַכ"ל וְהִנֵּה מְדַבְּרֵי רִש"י ז"ל נִרְאֵה לְכַאֲוֵרָה שִׁס"ל כְּדַבְּרֵי ר"ת דְּזוּ"ל שָׁם בַּד"ה וּמִשּׁוּם שְׁמִנוּנִיתָא אֲבָל דְּמָא דְנִפְיָק מִינָהּ דְכְּשִׁירָה מְבַעֵי לִי אִי אֲסִיר אַחֲרֵינָא אִי לֹא דְאִיפָּא לְמִימֵר דְּמָא דְהִתְרָא הוּא שְׂהֵרֵי עֵיקְרָה דָּם וּכ"ז שְׁלֹא פִירֵשׁ פְּשִׁיטָא לִי דְמְוֹתֵר וְכִי פִירֵשׁ מְבַעֵי לִי מָאִי עַכ"ל אֲלֵמָּא דְמִסְנֵפֶק לִי אִם הוּא דָּם הֵיתֵר וְהֵרָאשׁ (אֲפָרִים) [יֹוסֶף] ז"ל מְאַרְיָד בְּזֵה אִף הֲלֹא הֵרָאשׁ ז"ל (שָׁם) כְּתִב בְּשֵׁם רִש"י דִּס"ל כְּשִׁיטַת הוֹעִי"ל שְׁבַתוֹ דְּהֶאֱבַעֵי הוּא לְאַחַר מְלִיחָה וְהַפֵּר"ח ז"ל בְּסִי' ע"ג] דְּחָה דְבָרֵיו וּבְאַמַּת לֹא נִקַּל לְדַחוּת קַדְמוֹן כְּהֵרָאשׁ ז"ל בְּדַבְּרִים בְּעֵלְמָא וּבְלִבֵּי אַמְרֵתִי מִסְתַּמָּא הִי לִי לְהֵרָאשׁ ז"ל אִינְהוּ קְוֹנְטֵרִס בְּשֵׁם רִש"י שְׁפַתְבּ כֵּן בְּשִׁמוֹ אוּלָּם גַּם מְהֵרָשׁ"ל בִּישׁ"ש כְּתִב ג"כ בְּשֵׁם רִש"י ז"ל דִּס"ל כְּהוֹעִי"ל וְיָדוּעַ לְכָל אֲשֶׁר לְרִש"ל הִי אוּתָן הַקְּוֹנְטֵרִסִין שֶׁל רִש"י אֲשֶׁר לְפָנֵינוּ הַיּוֹם.

וְלָכֵן נ"ל דְּהִנֵּה זֹאת יָדוּעַ מְכָל הֵרָאשׁוּנִים שֶׁהַכְּבֵד כְּלוּ דָּם וּמְבֹנָאָר דְּהוּי דָּם שְׂפִירֵשׁ רַק הַתּוֹרָה הַתִּירָתוֹ וּבְלִבּוֹשׁ ז"ל כְּתִב וְז"ל בְּרִישׁ סִי' ע"ג הַכְּבֵד הוּא כְּלוּ דָּם וְהַתּוֹרָה הַתִּירָתוֹ דְּלֹא אֲסָרָה הַתּוֹרָה אֲלֵא דָּם הַנְּשִׁפֵּף כְּמִים שְׁנֹאֵמֵר לֹא תֹאכְלֻנּוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֻנּוּ כְּמִים וְהַכְּבֵד קָרוֹשׁ וְעוֹמֵד הוּא בְּגוּפָה שֶׁל בְּהֵמָה וְאִינְהוּ נִשְׁפַּכְתּ כְּמִים עַכ"ל הֵרֵי דְהַכְּבֵד מְוֹתֵר מִטַּעַם שְׂאִינוּ נִשְׁפַּף וְהַתּוֹרָה אֲסָרָה דָּם שְׁנֹשִׁפֵּף וְהִנֵּה בְּנֹדָאִי לֹאח"כ אֲפִילוּ הִמְחָהוּ הַכְּבֵד וְנִעְשָׂה דָּם צְלוּל (הֵינּוּ לְאַחַר צְלִינִי) בְּנֹדָאִי בְּהִתְרָה עוֹמֵד' דְּאִין נִעְשָׂה מְחֻדָּשׁ מְדַבֵּר הֵיתֵר אִיסוּר וְזֵה בְּרוּר לְכָל מְבִין וְגַם יָדוּעַ לְכָל מְבִין שְׂיֵשׁ בְּכָבֵד מְלִבֵּד בְּשִׁרָה מֵה שְׁנִקְרֵשׁ מִן הַדָּם וְנִעְשָׂה כְּבִשָּׁר מ"מ נִבְלַע בְּתוֹכָהּ דָּם כְּמוֹ כָּל הָאֲבָרִים דָּם לַח מְמֵשׁ וְהִנֵּה בְּזֵה הַסְּבָרָא נוֹתֵן דְּהָדָם הַלַּח שְׁמֹבְלַע בְּתוֹכָהּ אִם גִּימָא שְׁאֲסוּר עַכ"פ יוֹצֵא ע"י מְלִיחָה כְּמוֹ שְׂאָר בְּשֵׁר שְׂיֹוצֵא מִיַּדִּי דָּם אֲבָרֵיו בְּשִׁיעוּר מְלִיחָה וְלִזְה סְבַרְתּ ר"ת ז"ל דַּע"ז לֹא נִסְתַּפֵּק הַגַּמ' שְׂיֹוצֵא וְכִמוֹ שְׂאָר בְּשֵׁר דְּהֵרֵי חֲזִינּוּ דְּמַתִּירִין הַכְּבֵד ע"י צְלִינִי וְהַגַּם שְׂיֵשׁ לְחֻלְק דַּע"י צְלִינִי הַדָּם נִתְקַשָּׂה מ"מ כִּיּוֹן דְּחֲזִינּוּ בְּשְׂאָר בְּשֵׁר יִלְפִינּוּ שְׂיִיעוּר מְלִיחָה מְצַלִּינִי כַּמ"כ גַּם בְּכָבֵד כֵּן הוּא וְלָמָּה נִחְלַק בְּחִילוּקִים שְׂאִינֵם מְוֹכְרָחִים לְחֻלְק וְלָכֵן כ' דְּהֶאֱבַעֵי הוּא רַק עַל הַכְּבֵד אִם מְוֹתֵרַת בְּלֹא מְלִיחָה מִשּׁוּם דָּדָם שְׂבִשָּׁר הַכְּבֵד שְׁנִקְרֵשׁ בְּנֹדָאִי מְוֹתֵר גַּם הַדָּם הַלַּח שְׁבַתּוֹכָה מְוֹתֵר שְׁנִגְרָר בְּתֵר הַבְּשָׁר שְׁכּוּלָה דָּם וּמְוֹתֵר וְכָל הָאִיבַעֵי הוּא רַק דְּרַבְּנָן וְלִזְה ל"ק עַל ר"ת ז"ל מֵה שְׂהַקְשָׂה עָלָיו דְּהָא חֲזִינּוּ שְׁפוּלְט הַכְּבֵד [יֹוֹתֵר מְבִשָּׁר] הַרְבֵּה עַד שְׂאִינְהוּ בּוֹלַעַת אַפִּי' שְׁמִנוּנִית דּו"א דְּנֵהִי שְׁפוּלְט דָּם הוּא מְגוּפָה כְּמוֹ שְׁכָל בְּשֵׁר שְׂבַעוּלָם פּוֹלֵט צִיר מְגוּף אֲבָרֵיו כֵּן הַכְּבֵד פּוֹלֵט מְגוּף בְּשִׁרָה וְהַצִּיר הִנֵּה הוּא דָּם רַק שְׂהוּא דָּם דְּהִתְרָא אֲבָל דָּם הַלַּח בְּנֹדָאִי יוֹצֵא בְּשִׁיעוּר מְלִיחָה כֵּן הוּא דַּעַת ר"ת ז"ל וְאוּלָּם רִש"י ז"ל ס"ל הוּאִיל וְהַכְּבֵד בְּעֶצְמוֹתָהּ דָּם וּפּוֹלֵט הַרְבֵּה גַם (קוּוֹדָם) (אַחַר) מְלִיחָה לָכֵן יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק שְׁלֹא יֵצֵא כָּל דָּם הַלַּח שְׂבַאֲבָרֵי ע"י מְלִיחָה בְּשִׁיעוּר מְלִיחָה כִּי דָּם עֶצְמָה הִתְרָא מְנַעַה מִלְּפָלוּט כְּלוּלָה שְׁטְרוּדָה לְפָלוּט שְׂאָר הַדָּם שְׂבַבְשָׁרָה וּל"ד לְשְׂאָר בְּשֵׁר שְׂיֹוצֵא דְמוֹ ע"י מְלִיחָה מִשּׁוּם שְׁפוּלְטָת דָּם יֹוֹתֵר מְצִיר הַשְּׁמִנוּנִית כְּמְבֹנָאָר וּבְשִׁיעוּר מְלִיחָה יֵצֵא כָּל דְמוֹ אֲבָל בְּהַכְּבֵד שְׂהַצִּיר הוּא ג"כ דָּם אִינְהוּ מְנִיחָה לְפָלוּט כ"כ מֵהַר בְּשִׁיעוּר מְלִיחָה הַדָּם הַלַּח שְׂבַאֲבָרִים כֵּן הוּא סְבַרְתּ רִש"י ז"ל וְזֵה שְׁמֻדְקָדֵק בְּלִשׁוֹנוֹ

דאָ"ל דָּמא דְּהִיתָרָא הִיא הֵינּוּ מַה שְּׁנִפְק הַשְּׁתָּא אִינוּ דָּם הִלַּח שְׁבֹאֲבָרִים רַק הַצִּיר
שְׁבִבְשָׁרָה הַנִּקְרָשׁ וְהוּא הִיתָרָא שְׁהָרִי עֵינְקָרָה דָּם וּכ"ז שְׁלֹא פִירֵשׁ פְּשִׁיטָא דְמוֹתָר וּר"ל
דְּהָדָם שְׁבִבְשָׁרָה וְדָאִי מוֹתָר וְעַתָּה שְׁמֻסְפָּקִין עַל הַדָּם דְּלֹאֲחַר מְלִיחָה וּכְפִי הָרָא"שׁ ו"ל
בְּדָבְרֵי מְסֻפָּקִין אִי הוּא דָּם הִיתָר שְׁמִבְשָׁרָה הַקְרוּשׁ אוֹ הַדָּם הִלַּח שְׁבֹאֲבָרִים מִסְפָּ
מוֹתָר דְּכ"ז שְׁלֹא פִירֵשׁ הָנִי וְדָאִי הִיתָר א"כ אוֹקִי אַחְזַקְתָּ הִיתָר וְהִנֵּה אַבְיִי שְׁפִשִׁיט לֹו
מִמְשָׁנָה שְׁאִינָה נְאָסְרָת וּלְרֵשׁ"י וּלְר"ת ו"ל וּלְכָל הַמְּפֹרָשִׁים מְבוֹנָאָר בְּהִדְנָי שְׁאִינָה נְאָסְרָת
הַכָּבֵד וְכָל טַעַם הָאִיסוּר הַכָּבֵד הוּא חוּמְרָא בְּעֵלְמָא כְּמִבְּוֹנָאָר לְכָל שִׁיטוֹת הַנָּ"ל וּא"כ
בְּכַבּוּשׁ וְדָאִי דְאִינָה נְאָסְרָת וּא"ל דְּאִדְרָבָא בְּכַבּוּשׁ אִינָה פּוֹלְטָת כ"כ וְלָכֵן תְּפַלַּע ז"א
דְּחִדָּא דְּמִבְּוֹנָאָר בְּרָאָב"ן וְרֵשׁב"א ו"ל דְּמַחְמַת שְׁיַעְתּוּ לֹא בְּלַעָה וּכ"מ מְרֵשׁ"י ו"ל שְׁכַתְּב
גְּבִי שְׁלִיבָא שְׁנִרְבָּה וּבּוֹלַע מִשְׁמַע דְּקוֹדָם שְׁלֹוֹקָה הַטַּעַם שְׁאִינָה בּוֹלַעַת הוּא מַחְמַת שְׁיַעְוֵתָה
הַגַּם שֶׁהִפְר"ח ו"ל מְשִׁיג אֶהְרֵשׁב"א ו"ל נְעֵלָם מִמְּנוּ שְׁהִרְאָב"ן שֶׁהוּא מְגֹדְלִי הִרְאִשׁוֹנִים
כ"כ בְּהִדְנָי וְקו' הִפְר"ח [א"ה ר"ל דל"ל להגמ' הַטַּעַם מִשׁוּם שְׁפּוֹלְטָת וְאִינָה בּוֹלַעַת דְּהָא
הַטַּעַם הוּא מִשׁוּם דְּשִׁיעַ וְלֹא בְּלַעָה וּע"ז תִּי דְּפּוֹלְטָת הִיא הַטַּעַם שְׁאִוְסְרָת לְחִבְרָתָהּ
בְּפִלִיטָתָהּ וְאִינָה בּוֹלַעַת מַחְמַת שְׁיַעְתּוּ וְלָכֵן אִינָה נְאָסְרָת אֲמַנָּם בִּפְר"ח לֹא מְצִאתִי קו' זֹו
וּע"כ ט"ס יֵשׁ כָּאֵן וְכוּנְוֵתוּ לְאִינָה מְפֹרָשׁ אַחַר] לִק"מ שְׁפּוֹלְטָת אִינוּ קָאִי רַק לְזֵה שְׁאִוְסְרָת
וּק"ל וּא"כ בְּכַבּוּשׁ וְדָאִי שְׁאִינוּ מְתַרְבָּה אֶפִּילוּ כְּמוֹ בְּבִישׁוּל בְּלֹא שְׁלִיקָה וְדָאִי מוֹתָרָת
מִטַּעַם דְּשִׁיעַ וְאֶפִּילוּ לְטַעַם שְׁכַתְּבוּ שְׁאָרֵי רֵאשׁוֹנִים מִשׁוּם שְׁפּוֹלְטָת אִינָה בּוֹלַעַת מְכָל
מְקוּם אִין שְׁיַעוּר לְדָבָר פִּינּוּ שְׁפּוֹלְטָת אִינָה בּוֹלַעַת וּמִנֵּ"ל לְחִדָּשׁ דְּבָר שְׁפִלִיטָת הַכַּבּוּשׁ
אִינָה מוֹנַעַת מִלְּפִלְטָת וְלָכֵן בְּנִדָּאִי לְשִׁיטוֹת הַרְ"ן וְהָרָא"שׁ וְהָרֵשׁב"א וּר"ת וְרֵשׁ"י מוֹתָר
בְּכַבּוּשׁ ע"י צְלִינִי עכ"פ וְגַם לְדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל [פ"ו מֵהַמ"א] שְׁנִרְאָה שְׁאִוְסָר מְדִינָא
בְּבִישׁוּל כְּמִבְּוֹנָאָר בְּר"ן ו"ל י"ל דְּבְּכַבּוּשׁ בְּנִדָּאִי מוֹתָר כְּאֶשֶׁר נִבְאָר בַּעֲזַה"ת דְּהִנֵּה עֵיקָר
טַעַם הַרְמַב"ם ו"ל הָאִוְסָרוּ מְדִינָא מִכַּח הִירוּשְׁלַמִי דְּתֵרוּמוֹת כְּמִבְּוֹנָאָר בְּכו"פ] וְהִנֵּה דְבָרֵי
הִירוּשְׁלַמִי תְמוּהִים לְמֵאֵן וְז"ל בִּפ"י דְּתֵרוּמוֹת בְּמִשְׁנָה כָּל הַנִּכְבָּשִׁים זֶה עִם זֶה מוֹתָרִים
אַלָּא עִם הַחֲסִיּוֹת חֲסִיּוֹת שֶׁל חֲוֹלִין עִם חֲסִיּוֹת שֶׁל תְּרוּמָה יֵרַק שֶׁל חֲוֹלִין עִם חֲסִיּוֹת שֶׁל
תְּרוּמָה אֲסוּר אֲבָל חֲסִיּוֹת שֶׁל חֲוֹלִין עִם יֵרַק שֶׁל תְּרוּמָה מוֹתָר ר"י אוֹמֵר כָּל הַנְּשָׁלְקִים
כו' ר"ע אוֹמֵר כָּל הַמְתַּבְּשָׁלִים זַע"ז מוֹתָרִים אֲלֵא עִם הַבְּשָׂר ר"י בֵּן נוּרִי אוֹמֵר כְּבֵד
אוֹסְרָת וְאִינָה נְאָסְרָת מִפְּנֵי שֶׁהִיא פּוֹלְטָת וְאִינָה בּוֹלַעַת כּו' וּבְגַמְ' א"ר יוֹחֲנָן לִית כָּאֵן
נִכְבָּשִׁים אֲלֵא נְשָׁלְקִין כְּבוּשׁ כְּרוּתָח הוּא ר"ח תּוֹרְתָא בְּשֵׁם ר' הוֹשַׁעַ' חֲסִיּוֹת בְּחֲסִיּוֹת
מִב"מ ר' עֲקִיבָא מְתִיר וְחֲכָמִים אוֹסְרִים ר' יִיסָא בְּשֵׁם ר"י מוֹדִים חֲכָמִים לר"ע בְּבִישָׁר
בְּבִישָׁר שֶׁהוּא מוֹתָר א"ר זַעִירָא לר' יִיסָא וְאֵלוּ לֹא אִית אֲמַרְתָּ הִדָּא לֹא הֵוִינּוּ יְדַעִין דְּהוּא
כּוֹן וְדִלְמָא לֹא אִית אֲמַרְתָּ אֲלֵא מוֹדָה ר"ע לְחֲכָמִים בְּבִישָׁר בְּבִישָׁר שֶׁהוּא אֲסוּר אֲתָא ר'
אַבְהוּ בְּשֵׁם ר"י מוֹדָה ר"ע לְחֲכָמִים בְּבִישָׁר בְּבִישָׁר שֶׁהוּא אֲסוּר ר' חִינְנָא שְׁמַע לֵה מִן
דְּבִתְרָא ר"ע אוֹמֵר כָּל הַמְתַּבְּשָׁלִין זַע"ז מוֹתָרִים חוּץ מִן הַבְּשָׂר הָא בְּשָׂר בְּבִישָׁר אֲסוּר
דְּלִמָּא אִיתְאַמְרָת אֲלֵא מוֹדִים חֲכָמִים לר"ע בְּבִישָׁר בְּבִישָׁר שֶׁהוּא אֲסוּר ר"ח ר' אַבְהוּ בְּשֵׁם
ר"י מוֹדִים חֲכָמִים לר"ע בְּבִישָׁר שֶׁהוּא אֲסוּר עכ"ל.

וְהִנֵּה קָשָׁה עַל ר"ח בֵּן תּוֹרְתָא מַה מְחִדָּשׁ בְּפִלְגֻמַּת רַבֵּן וּר"ע גְּבִי חֲסִיּוֹת הִלָּא מִשְׁנָה
שְׁלִימָה הִיא וְתוּ קָשָׁה מַה שְׁאֲמַר שָׁם אִי לֹא אֲמַרְתָּ לֹא יְדַעְנָא וְזֵה דְּבָר שְׁאִין לֹו פִירוּשׁ
אַדְרָבָא הִלָּא דְּחָה דְּבָרֵי דְאִיפְכָא מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי ר"ע וְהַמְּפָרֵשׁ פִּירֵשׁ בְּדוּחַק וְהַנָּ"ל דְּהִנֵּה

ר"י מקשה שם הא פבוש הוי פמבונשל ובמבונשל ס"ל לת"ק דאוסר המתבשלים עמו דרך ר"ע התיר דאל"כ מה הוסיף ופליג ר"ע ולכן אמר לית פאן נכבשין דהוי פמו] מבונשל ורק שלוק דגרע ממבונשל וכפין הר"ש ו"ל שם ובא ר"ח ב"ת לתרץ דלעולם יש פאן פבוש ואי דהוי פמבונשל באמת גם הך תנא ס"ל דמבונשל מותר בכל הנכבשין וזלת בתסיות אסור ור"ע שפליג בתסיות פליג ולכן בא ר' ייסא מודים חכמים לר"ע בבשר ולכן א"ל ר' זעירא דבלתי דבריו ידענו זה הואיל דס"ל דהנכבשין להס"ד השתא דמבונשל דמי ואפ"ה לא אסרי רק בתסית ש"מ דבכל המבונשלין מותרים אלא דמודה ר"ע לחכמים בבשר אסור וזה הוא דבר חדש כמו שהם אסרו בתסית כמ"כ הוא אוסר בבשר וזה רבותא דהא לכאורה משמע דבזולת תסית הפל מותר ולזה פריף לי הא מדר"ע שפעמי' שס"ל בבשר שאסור מדאמר ונ"ל ואמר אלא מודים חכמים לר"ע בבשר דאסור דה"א דכינון דרבנן מתירין במבונשל דכבוש פמבונשל וכינון שמתירין כל הנכבשין מלבד תסית ש"מ דבשר נמי לדידהו מותר ולזה בא לומר דבבשר כ"ע מודים דאסור משום דר"ע להוסיף בא אכל במה שאסר ר"ע גם לת"ק אסור פנ"ל לפרש דברי הירושלמי ובה"ל ק"מ מה שהקשה הריש ו"ל וכל המפונשים מחולין דקיי"ל פבוש פמבונשל די"ל דשם איירי בבשר דלהאי לכ"ע פבוש פמבונשל.

ובאמת שנ"ל לומר בזה דהנה כ' ברמב"ם ו"ל בפיה"מ פ"י דתרומות משנה י"א ונ"ל ואינו מותרא לא המבונשין בלבד אבל זולתם בודקין אותם בנ"ט עכ"ל ולכאורה קשה פיון דאיירי בנ"ט א"כ גם בכבושים אם נ"ט למה יהא מותר ואם אינו נ"ט אפי' בבישול מותר ונלענ"ד דהוא כמ"ש התו' ו"ל ב"ב (צ"ז ע"א) בד"ה ה"ה אפי' כו' ונ"ל מקשה ר"י היכי פטרי רבנן כו' פיון דאית בי' בנ"ט וקיי"ל דמבשא"מ בנ"ט וי"ל דאינו אלא קיוהא בעלמא ואין פאן נ"ט וכעפרא בעלמא דמי עכ"ל הרי דהוי רק טעם קלוש וה"נ ס"ל לתנאי דהקא דנהי דנ"ט בירק מ"מ הוא טעם קלוש וא"כ י"ל דוקא גבי תרומה דמצינו גבי הרפינה ומיצה גבי המדות פי"א מתרומות מ"ח] דמקלינן וגם ניצלי תרומה מותר מש"ה אין אסור נ"ט קלוש כזה אבל באיסורין אסור אפי' טעם קלוש פמבונאר בפגה"נ ברש"י ותוס' ו"ל שם פבוש נמי אסור אולם הרמב"ם ו"ל לפמ"ש בפיה"מ שם ונ"ל במשנה י"א אלו התנאים פולם חולקים על סתם משנה שקדם והוא פי המאמר הנקדם התיר הפבושה בלבד ואמר ר"י כי אפי' השלקים כו' שאינו נאסר הירק של חולין כו' ור"ש נוטה לדעתו כו' והוסיף ר"ע כו' ודבריהם דחויין ואינו מותר אלא המוכבשים בלבד אבל זולתם בודקים אותם בנ"ט אבל הפכד פשנתבשל אסור לאכלו הוא וכל מה שנתבשל עמו לפי שהוא מלא דם אלא בא' משלשה דרכים א' שיחליט אותו בחנומן קודם בישולו עד שיתלבן או במים רותחין או להבהבו ואח"כ יבשל אותו כו' עכ"ל פליג על הירוש' על ר"י ועל רחב"ת דהוא מפרש דכבוש מפש מותר אליבא דת"ק ובישול אסור.

והנלענ"ד דזה הוא סברתו דהנה בכבוש ידוע שאינו מבלבל הטעם בתתיכה וכמבונאר בת"ח ו"ל וכבר כתבו האחרונים דהטעם הולף לאט לאט בכל רגע ורגע עד פרגע האחרון נכנס הטעם עד שנגרש ומקודם מעל"ע הי' בטל ורק בעת מלאת המעל"ע נכנס הטעם האחרון המורגש דנייעור ונצטרף עם הטעם שנגנס בראשונה כ"כ האחרונים ויענין בס' ברוך טעם מאדמ"ו מו"ח ו"ל ולכאורה קשה דיבטל ראשון ראשון אף מבונאר

בתו' חולין בטיפה שעתידי להבלע בתוכו כל דרף הילוכו לא שינה ביטול יעו"ש וא"כ מש"ה בתתיכה נאסרה ול"א ראשון ראשון בטל אף כ"ז בנתבשל דטיפה רותחת עתיד להתבלע ממילא הוי פנבלע תיקף פולו אף בכבוש דאינו עומד להתבלע כמו חתיכה דברותח ודאי נתפונן ורק שהולך לאט בכבוש] אבל ג"כ יוכל להיות שלא יתבלע כמבואר באו"ה ז"ל דל"א דהוי פנבלע פנין שיכולין להוציא ולא יתבלע בה עוד יעו"ש בשער כבוש (ואף) וא"כ] ק' למה לא נאמר בכבוש דראשון ראשון בטל.

ונ"ל דהטעם הוא פפי דברי הר"ן ז"ל בהשוך דכיון דהטעם עוד נרגש הוי פהנפר האיסור יעו"ש היטב והנה לפי"ז בתרומה דקיי"ל תרומה שהותרה פ"א נתחלקה ומותרת לאח"כ ויענין תוס' [ישנים] כתובות למ"ד ע"ב וז"ל בד"ה ומתחייב וא"ת פנין דלעס לי' נתקלקל והיכי חייב תו עלה כדאמר פ"ק דכריתות פהו שסוף שמן של תרומה בן בתו ישראל מתעגל בו ואינו חושש וי"ל דהתם ודאי נתקלקל שפכר נגמרה כל הנאתו אבל הקא לא נגמרה כל הנאתו בלעיסה לחודא עכ"ל אלמא דאם פכר נבלע והותרה שוב אינה נאסרת רק מחמת שלא נגמר שם הלעיסה אבל לולא זאת הייתה מתחלקה ומותרת לזרים וכמו שמבואר שם בכריתות וא"כ ה"נ בכבוש דהוי כל בליעה בפ"ע וכנ"ל בשם או"ה בשעת בליעתה ולא נתנה טעם הותרה ונתחלקה שוב אינה חוזרת ומצטרפת לאסור בגיעור הטעם האחרון דכבר הותרה ולכן מותר בכבוש בתרומה ומה שפריה ר"י הא פבוש כמבואר והוא לשיטתו בירושלמי דמע"ש פ"ב וז"ל מה הקילו בתרומה כהדא דתני סף הוא פהו שמן של תרומה ומביא בן בתו ישראל ומעגלו על מעיו ואינו חושש א"ר יוחנן פאן השיבו דברי סופרים לדברי תורה עכ"ל אלמא דעכ"פ מד"ס אסור תרומה שנתחלקה אבל לדין דקיי"ל שמוטר לגמרי אפי' מדרבנן ל"ק כלל מכבוש והמשנה בפשוטה ור"ע בא להוסיף על ת"ק וי"ל להרמב"ם ז"ל הפירוש בדברי רחב"ת הנ"ל דהוא אמר פליגי ר"פ וחקמים בחסית היינו בנכפש דהא דר"ע מודה בחסית מפני חורפ' ואמר שם בסופו מודים חקמים לר"ע בבשר היינו בכבוש שפמו שר"ע אוסר בבישול פכה הנה אוסרים בכבוש כנלענ"ד נכון.

הינצא לנו מכ"ד הרמב"ם ז"ל דת"ק פליגי אר"י ב"נ ור"ע בבישול אבל במה שהם מתירים בבישול הוא מתיר בכבוש פנראה להדיא מדברי הירושלמי וא"כ נהי שחולקין חקמים אריב"ן בבישול אבל בכבוש גם לדידהו מותר וז"ב לפענ"ד.

ועתה אבוא להשתעשע באמרתך ראשון מה שכתבת להשיב על המתירין מטעם דכבוש אינו כמבואר משל ממש וכתבת דאדרבא א"כ אינו פולט בשפע לא ידעתי בזה שום השגה חדא דכבר הודעתיה דברי הרשב"א והראב"ן ז"ל דמטעם שיע לא בלע ויענין לעיל ותו לא ידעתי מי הגיד לה זה דאם אינו פולט בשפע בולע הגם שבאחרונים כ"כ ובפרט הראש יוסף ז"ל לא ידעתי מי הגיד להם זה אדרבה רש"י והר"ן ותו' וכל הראשונים פתבו הטעם שפולט תמיד לא מפני הטעם שפולט בשפע והר"ן ז"ל השתמש בסברא זו לקמן לענין אחר אבל לעולם כ"ז שפולטת אינה בולעת ושאיני בשור שפולט תיקף כל דמה ולכן חיישינו שבלעה לאחר פליטתה כל דמה או שהפסיק לפלוט והתחיל לבלוע אבל כבד פולט תמיד ומש"ה אינו בולע כמ"ש המפורשים לענין שאינו בולע אפי' שמנוניתא דאיסור ומה שרצית להביא מגמ' חולין דאמר שם וז"ל וסבר ר"פ קמי' דרבא

למימר (כו' עד) א"ל אי חלא אסור איהו נמי אסור כי היכי דפלט הדר בלע עכ"ל לא ידעתי לדבריה דר"פ איירי בדאשתהו וא"כ אינו מצמיח הדים דאדרבא פולט א"כ נהי דלדבריה ס"ד דר"פ דלא בלע מ"מ קשה האיהו יבשלו ר"נ לאח"כ הא הוי פלא נחלט פלל אם אשתהי דהרי בשר כה"ג אינו מותר רק לצלי וא"כ מאי תועלת בחליטה זו לר"נ שחלטו לי' פדי שלא תאסור הפכד הא חליטה זו באשתהי ופולט מעט מעט בחליטה א"כ לא נצמת הדים פלל והאיהו יבשלו ר"נ א"ו איירי דלא אשתהי פלל ור"פ הוי ס"ל פמו (ר') [רבינא] בפסחים [דע"ד ע"ב ע"ש בתו' ד"ה אסמיק] דאפי' לא אשתהי חלא אסור דפלט פורתא עכ"פ ורק הפכד הוי ס"ל דאינו נאסר פאביי דכבד אינה נאסרת וכריב"נ ורק החליטה הי' לענין לבשלו עם בשר כפשט הגמ' ובזה שפיר מיושב הגמ' דקאמר שם ונ"ל כי הדר סליק אשפחין לר"ז א"ל האי נמי לא ת"ל דאנא וינאי כו' לבי יהודא ברי' דר"ש ב"פ וקריבו לן קני' בקופין' ואכלנו מתקיה לה ר"א ודלמא פי קנה חוץ לקדירה הוי א"נ מיקלט הוי חלט לי' מעיקרא כי הא דר"ה חלטי לה בחלא ור"נ חלטי לי' ברותחין וסבר ר"פ כו' עכ"ל ולכאורה ק' להו דחזי' שפא הגמ' להדחות סיוע דר"א דאכיל קני' בקופין' סגי בהא לחוד דחלטי לי' כדר"נ ולמ"ל הו סברא דסבר ר"פ וא"ל רבא זה הוא למותר ולהמדקדק ובקי פהלכה יודע שאין דרף הש"ס להביא ואמר ר"פ או וסבר ר"פ בתוה ענין פלפול אחר אף לפמ"ש א"ש דהגמ' בא לדחות הרצ"א מהא דאכיל קני' בקופין' די"ל דלעולם פכד נאסרת ורק התם חלטו לי' כדר"נ ועוד יותר דר"פ הוי ס"ל דחלא אסור משום דפולט פורתא (וכר"נ) [וכרבינא] בפסחים ורק הפכד מותר משום דנהי דלא פלטה עוד משום החליטה מ"מ הפכד לעולם אינה נאסרת דשיע וכרשב"א הנ"ל ולכן חידש לו רבא דאם חלא אסור בלעה גם הפכד ונאסרת וזה דלא פמאן דרצה לפשוט דהפכד אינה אוסרת ומרבא שמעי' שאפי' הפכד גופא נאסרת אם אינה פולטת וזה נכון.

ב' מה שרצית לומר הפירוש בהסוגי' דשליקה גרע ממבוסלת ורק שנאסרה משום שאינה פולטת בשפע ומש"ה אפי' בשלה ל"מ שכבר נאסרה בשליקה קודם הבישול גמור וטעית בזה חזא דלא דקדקת דברי הר"ן והרשב"א וכל גדולי המפורשים מה שדקדקו בלשון זה דחלקוהו לתרי אופני לומר דכמו דמתנבלת אסורה מחמת רפותה כמ"כ שליך ועיין בדבריהם ולדידהו שליך הוי מטעם אחר שפולטת מועט ואינו דומה פלל לתבלין אף ידעתי שיש לדחוק בזה ולא פתבתי רק להודיעו שאין לסור מדברי גדולי הראשונים בפשט הגמ' אף בל"ז הוא דבר שא"א פלל דא"כ מתנבלת ל"ל פלל אי לצלי ודאי מותר דלא אישתמיט חז מהפוסקים לומר דאסור לצלי מתנבלת א"ו לקדירה ולקדירה בלא"ה אסורה לסברתה ולכן ידידי חתני נטית מדרף הישר ומה שהבאת דברי הפלתי דבריו נעלמו ממני ולא זכיתי להבין דהרי הירושלמי אמר בפירוש לית כאן פבוש דכבוש פרותח הבין ומה שהפלאת בירושלמי הרבה פירושים בדברי ובפרט לפי פשוטו אינו קאי על המשנה רק על רחב"ת אף פירושיו לעיל לפ"ד אמת ומה שפתבתי מעניני ציר הנה פרשתי בדברי היטב ומה שתרצת דברי התו' עפ"י הגהות ש"ד קצרת במוכן בכתב ואולי נחסרה איזה חיבות ואשר השגת על הספר מ"צ לא ידעתי מי הוא זה המחבר כי אין דרפי לעיין באחרונים: סימן נ' ה' ואתחנן תרכ"ט פה מרחץ באדין: לידידי הרב הגדול החו"ב מו"ה יעקב נ"י מ"מ דק' בראד יע"א: שאלה בשמן שיצא קול שמעריבין

בו שוּמָן אִיסוּר מֵה דִינוֹ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה הֵרָמָ"א ז"ל בְּתְשׁוּבָה כ' לְהַתִּיר דְּבִשְׁר פּוּגֵם בְּשִׁמּוֹן וְהַשְׁ"ף ז"ל בִּיּוֹ"ד ק"ג הַשִּׁיג עָלָיו מֵהָא דְהִרְאִשׁוּנִים הִבִּיאוּ רַאִי דְסִתָּם כְּלִים שֶׁל עֲפוּ"ם אב"י מֵהָא דְאָמַר בְּגַמ' גְּבִי שִׁמּוֹן מְשׁוּם זְלִיפְתָן מְסָרִי סָרִי אֶלְמָא דְסִתָּם כְּלִי עֲפוּ"ם אב"י וּמֵאִי רַאִי דְלִמָּא הֵתָם בְּלֵא"ה פּוּגֵם דְאַפִּי בְּעֵינֵי פּוּגֵם א"ו דְּבִעֵינֵי נִטְל"ש וְרַק מְשׁוּם שֶׁאב"י וּבְאַמֶּת לִפְעֻנָ"ד אֵין מְפָאן רַאִי דְהִנֵּה בְּגַמ' אָמַר מְשׁוּם זְלִיפְתָן וְלִמָּה לֹא נִיחֻוּשׁ מְשׁוּם עִירוּב גּוּפָא אָף לְזָה לֹא חִינְשִׁי דְאֵין דְרָכָן שֶׁל עֲפוּ"ם לְעָרְבָן בְּעֵין וּכ"כ הִפְר"מ וְהִפְר"ח וְהִטְעֵם לְפִי שְׁמִתְקַלְקֵל וְלִמָּה יִתְנַהּוּ הָעֲפוּ"ם לְפָגֻם סְחֻרְתוֹ וְלִכְּן אֵין הַחֲשָׁשׁ רַק מְשׁוּם הַכְּלִי וְלְזָה אָמַר מְסָרִי סָרִי הֵינְנוּ שֶׁהִטְעֵם לְפָגֻם וְהִנֵּה לְפִי הַמְּבֹאֵר בְּרַש"י נִרְאֶה שִׁיִּתְקַלְקֵל אַח"כ אָבֵל לֹא נִתְקַלְקֵל תִּיכְף וְא"כ לְכַאוּרָה קִשָּׁה הָא מְשַׁבִּיחַ וְאַח"כ פּוּגֵם אִיסוּר וְלִמָּה מִתִּירִים מְשׁוּם מְסָרִי סָרִי וְלְזָה צ"ל (דְּהֵתָם כְּלִי אב"י) דְּהֵי נִטְל"ש דְּמִנְתָּר דְּמְשׁוּם אִיעֲרוּבֵי בְּעֵינֵי ל"ח דִּיפְגֻם כָּל הַשִּׁמּוֹן וּמִסִּתְמָא לֹא יִפְסִיד הָעֲפוּ"ם סְחֻרְתוֹ וּל"ח אֵי מְשׁוּם כְּלִי הֵינֵי נ"ט לְפָגֻם וּמִש"ה הוֹכִיחוּ הַפּוֹסְקִים דְּסִתָּם כְּלִי עֲפוּ"ם אב"י דְאֵי מְשׁוּם לְפָגֻם דְּבִעֵינֵי זֶה לֹא מְהִי דְהָא מְשַׁבִּיחַ וְלִבְסוּף פּוּגֵם וְאֵינוּ מְנַתֵּר רַק מִטְעַם אב"י וְשִׁפִּיר הוֹכַחַת הֵרָמָב"ן וְסִינְעִתוֹ דְּסִתָּם כ"ג אב"י אָף מְזָה אֵין הוֹכַחַת לְאַסוּר שִׁמּוֹן ש"ע] דִּי"ל בְּשֶׁל עֲפוּ"ם מְנַתֵּר מְשַׁבִּיחַ וְאַח"כ פּוּגֵם וּכְמ"ש הִפְר"מ (בְּשַׁפ"ד שֵׁם סְקִי"ד ד"ה וְהִנֵּה) וּפ"ח וּפְלִתֵי אִוְלָם בְּתוֹ ע"ז ל"ח ע"ב ד"ה אֵי] מְבֹאֵר בְּפִירוּשׁ בְּמִשְׁחָא לְאַסוּר בְּעֵינֵי וּבְדַבְרֵי הִפ"ת (בְּסִי ק"ג סק"ו) לְהַחְמִיר בְּדַאוֹ דְלֹא כְּהֵרַב ז"ל שֶׁאִוְמַר שֶׁפּוּגֵם כָּל דְּבָר שֶׁצָּרִיף לְהִיּוֹת מְשׁוּבָח וּסְדָא"ו לְחֻמְרָא אָף מ"מ יֵשׁ לְהַתִּיר הַשִּׁמּוֹן דְּהָא ס' אִם נוֹתְנִין בּוֹ כְּלָל שִׁמּוֹן וְאִם נוֹתֵן ס' שֶׁפּוּגֵם וּבְכַה"ג אָמְרִי ס"ס לְכ"ע אִפִּי בְּשֶׁל עֲפוּ"ם וְתוֹ דְּשִׁינִיף הֵהִיָּתֵר הַמְּבֹאֵר בְּרַמ"א ז"ל (סִי קִי"ד ס"י) שֶׁיְדוּעַ דְּבִנְדָאֵי יֵשׁ אַחַד שֶׁאֵינוּ נוֹתֵן וּמִצִּיל עַל כּוֹלָם וְהִנֵּה בְּמִדִּינוֹת גְּאֵלִיצִין יֵשׁ לְהוֹסִיף טַעַם לְהַתִּיר כִּיּוֹן שָׂרוּב הַשִּׁמּוֹן נַעֲשֶׂה מִהִפְרָחִים וְשֵׁם אֵין חֲשָׁשׁ כְּלָל דִּישׁ בַּע"מ זוּ יִשְׂרָאֵל וְיִדוּעַ שֶׁאֵין נוֹתְנִים בְּהֵם דְּבַר אִיסוּר וְלִכְּן אִפִּי בְּמִקּוּמוֹת שְׁמִבִּיאִים גַּם מְשַׁאֲרֵי מִדִּינוֹת וְנִהִי דְרַנְבָּא דְתַמְנָן הוּא רֹב מ"מ הַמְזוּנְיָ אֵינוּ רֹב וְאַדְרָבָא הָרֹב הִיא שֶׁל פְּרָחִים וְהוֹלְכִין בְּתֵר הַקְּרוּב וְגַם אִפִּי מִסְפ' אִם רֹב מְזוּנְיָיִן הוֹלְכִין בְּתֵר הַקְּרוּב אִם הָרֹב אֵינוּ בְּרוּר כְּמְבֹאֵר בְּש"ג פ' לֹא יִחְפּוֹר וּבְדַבְרֵי מַעֲכ"ת עֵינְיָתִי וְהִמָּה דְבָרִים נְכוּנִים לְפִלְפּוּל אָף מ"ש דְּשִׁמּוֹן אֵינוּ מִתְעָרֵב עִם יֵין כְּדַבְרֵי הַמ"ר (ר"פ תְּצוּהָ) צ"ע בְּשַׁבַּת פִּר"א דְּמִילָה קִל"ד ע"א וּמִחֲמַת גִּוְדֵל טְרִדְתִּי בְּדִרְךָ קִצְרִיתִי וְהִי שְׁלוֹם: עוֹד לְהֵרַב הַנַּ"ל מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי בְּפִלְפּוּל אַרְוָה וְאַנְכִי לְקַצֵּר בְּאִתִּי כִּי תֵשׁ כְּחִי לְפִשְׁפֵּשׁ וְלַעֲיִין בְּסִפְרִים וְהִנֵּה מ"ש כ"ת שֶׁהַחֲשָׁשׁ הוּא עַל חִילּוּף כָּל הַשִּׁמּוֹן בְּשִׁמּוֹן ד"א לֹא יַעֲלֶה זֹאת ע"ד כִּי זֶה רַק דְּבָרֵי בְּטָלְנִים שֶׁמִּדִּינָא אֲנָן נְאָמְנָן ע"ז וּבְכַרְט סוּחְרִים גְּדוּלִים וְרַק בַּעוּה"ר בּוּזָה"ז שְׁנַתְּבַרְר הַשִּׁקָּר אֵין לְהֶאֱמִין עַל זִיוָף מְעַט אָבֵל לְחִלּוּף ד"א בְּשִׁמּוֹן זֶה אֵין לְחוּשׁ כְּלָל וְא"כ שִׁפִּיר דֵּי הִיתְרִים הִרְאִשׁוּנִים וּמ"ש שֶׁלֹּא מְצָא בְּש"ג פ' לֹא יִחְפּוֹר יַעֲוִין בְּאֶלְפְּסִי ב"ב י"ד ע"ב בְּש"ג ד"ה הָא דְקִי"ל הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב כָּתֵב רַש"י כו' וּכ"ע מוֹדֵי דְלֹא סְמִכִּינוּ עַל הָרֹב אֶלָּא הִיכִי שֶׁהוֹבְרַר הִיּוֹת דְּבָר זֶה רֹב כו' עכ"ל וְכֵן מְבִיאוּ הַב"א בְּק"ע בְּסִי י"א וּלְפַעֲנָ"ד כְּמָה תְּשׁוּבוֹת אַחֲרוֹנִים מְבִיאִים אֶת דְּבָרֵי הַש"ג הִלְזוּ גַם בְּלֵא"ה הֵינִי רַנְבָּא דְתַלְתִּי בְּמַעֲשֶׂה דְקִי"ל שֶׁאֵין הוֹלְכִין אַחֲרָיו וְקוֹרְבָּא עֲדִיפָא מִיְנָה וּבב"א רִאִיתִי שֶׁמְקַשָּׁה שָׁם דֹּא"כ אֵיף סוּמְכִין עַל ר"מ אֶצֶל שַׁחֲטָה הָא הֵינִי רַנְבָּא דְתַלְתִּי בְּמַעֲשֶׂה הֵינְנוּ בְּלִימוּד וְכֵן מְקַשָּׁה בְּתַשׁוּ"ב ח"ס א' וְתַמָּה אֲנִי וְכִי הִתְקַזְּקָה

שְׁאֵנִים רַבִּים מִמֶּנּוּ וְרַק אֵיפֹכָא הַסְּבָרָא שֶׁאֵין מִי שֶׁנִּמְצָאִים הַרְבֵּה אֵינֶם מִמֶּנּוּ
וְרַק שְׁאֵינֶם מִצְוִיִּין אֲצֵל הַשְּׁחִיטָה וְרוֹב מִי שֶׁמֻצְוִי אֲצֵל שְׁחִיטָה לֹא שְׂכִיחַ וּמִמֶּנּוּ הוּא
וְלָכֵן אֵין לְחוּשׁ פְּלִל וְיִמָּה שְׁהַקְשׁ' הַב"א ו"ל דָּאֵם נִימָא דְהוֹלְכִין אַחַר הַקְּרוֹב בְּאֵין רֹב
נִגְדוּ מִדּוּעַ בְּגִיטִין חוֹשְׁשִׁין לִיב"ש אַחַר הָא זֶה שֶׁהֵבִיא הַגֵּט הִי קְרוֹב לְכָאן וְשִׁירוֹת א"מ
וְהוּי פָּמוּ עוֹמֶדֶת בֵּין הָרֹב דְלֹא חִיָּשִׁי לְרוֹב עוֹלָם פְּדָאִי ב"ב כ"ג תְּמוּהִין לִי דְבָרֵי הָא
אִם חִיָּשִׁי דְלָמָּא הִי בְּכָאן עוֹד יב"ש הו"ל שְׁתִּיחֵן קְרוֹבִים הַגֵּם שְׁלִבְסוּף מְעוֹרֵר זֶה אָף
ל"ל פֶּל הָאֲרִיכוֹת וְעוֹד נִלְעַנ"ד לְחַדְשׁ סְבָרָא דְבְּדָבָר דְנִיִּיד וְהוֹלֵךְ לֹא שִׁינֵי לֹא מְרַחֵם
דְתַרִי דְבָר הַנִּיִּיד וְנִיִּיד מִן הַקְּרוֹב וּמִן הַמְּקוֹם שֶׁהוּא קְרוֹב לוֹ וְל"ש קְרוֹבָא רַק אִם מְסַפְקִין
אִם בָּא זֶה הַחֲפִץ מִמְּקוֹם פְּלוּנִי אִם מִמְּקוֹם זֶה אֲמַרִינּוּ בֵּינוּ דְזֶה הַמְּקוֹם סְמוּךְ הַסְּבָרָא
נוֹתְנָת דְבָא מִן הַקְּרוֹב אֲבָל אִם אֵין הַדְּבָר קְבוּעַ בְּעַצְמוֹ רַק שִׁיִּדְעִינוּ שֶׁהַנּוֹשֵׂא הַדְּבָר הִי
סְמוּךְ לְכָאן לֹא שִׁינֵי קְרוֹבָא דְשָׂמָּא הִי פָּאן (גַּם אִישׁ אַחַר) דְהָא זֶה הַחֲשֵׁשׁ שְׁחִיָּשִׁי
לִיב"ש אַחַר וְאֵין לֹא מְרַחֵם קְרוֹבָא רַק גַּבִּי עֲגָלָה עְרוּפָה דְחִזִּינוּ דְהַתּוֹרָה הַצְּרִיכָה פְּפָרָה לְעִיר
שִׁיִּצָּא מִשָּׁם הַרוֹצֵחַ וְאֵין מְסַפְקִין מִי הוּא הָעִיר אֲמַרִי הָעִיר הַקְּרוֹבָה לְזוֹ הָעִיר מִמֶּנָּה
יִצָּא אֲבָל לֹא מְרַחֵם אֲדָם שֶׁהִי סְמוּךְ לָהּ מִמֶּנּוּ נִאֲבָדָה זֶה אֵין לוֹ שֵׁם קְרוֹבָא פְּלִל וְכֵן רֵאִי
בְרוּרָה מִש"ס בְּכוֹרוֹת (כ"ג ע"ב) נִכְנָס לְתוֹךְ עֲדָרוֹ וְרָאָה אֶת הַמְּבַכְרִים מְנִיקוֹת וְאֵת
שְׁאֵינֶן מְבַכְרִים מְנִיקוֹת אֵין חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא בְּנָה שָׁל זֹו בָּא לָהּ אֲצֵל זֹו אִם שְׂמָא בְּנָה שָׁל
זֹו בָּא אֲצֵל זֹו וּבִש"ס שָׁם וְנ"ל אֵיבְעֵי לְהוּ דְבָר בְּחִזְקָתוֹ דְקָאֵמַר רִשְׁבִּי"ג דְאֵינָה מְרַחֵמַת
אִיא"כ יוֹלֶדֶת הָא הִיכִי דְאוֹלִיד חִיָּשִׁין לְרַחוּמֵי א"ד דִּידָה מְרַחֵמָא דְלֹא דִידָה לֹא מְרַחֵמָא
לְמֵאִי נ"מ לְמִילְקָא עֲלֵה מִשׁוּם או"ב א"א דִּידָה מְרַחֵמָא דְלֹא דִידָה לֹא מְרַחֵמָא לְקִי וְא"א
דְלֹא דִידָה נְמִי מְרַחֵמָא לֹא לְקִי מֵאִי ת"ש רִשְׁבִּי"ג אֵלּוֹקֵם בְּהֵמָה מִן הַעֲכוּפִים א"ת שְׂמָא
בְּנָה שָׁל אַחֲרֵת הִי מִי קְתַנִּי הוּא הִי קְתַנִּי ה"ק א"ח שְׂמָא בְּנָה שָׁל אַחֲרֵת אִיא"כ הִי לָהּ
וְלֵד מְעִיקָרָא ת"ש נִכְנָס בְּתוֹךְ עֲדָרוֹ וְרָאָה אֶת הַמְּבַכְרִים מְנִיקוֹת וְאֵת שֶׁאֵין מְנִיקוֹת
א"ח שְׂמָא בִש"ז וְכו' אֲמַאי לְיַחֲוֹשׁ דְלָמָּא רַחוּמֵי רַחֲמִים בְּמְקוֹם דִּידָה לֹא שְׂבָקָה דִּידָה
וּמְרַחֵמָא דְלֹא דִידָה עַכ"ל הַגַּמ' וּבְתוֹסְפָתָא מוּבָא בְּמַהֲרִי"ט אֲלַגְאִזִי בְּבְכוֹרוֹת שָׁם וְנ"ל
וְיִשׁ לִישָׁב דְאָף דְבְּמַתְנֵי וּבְבִרְיָתָא שְׁמוּבָא בְּגַמ' לִיפָּא אֲלָא ב' חֲלוּקוֹת בְּדְבָרֵי רִשְׁבִּי"ג
מ"מ בְּתוֹס' פ"ב דְבְּכוֹרוֹת הוּבָא חֲלוּקָה שְׁלִישִׁית וְנ"ל וְכֵן הִי רִשְׁבִּי"ג אֵלּוֹקֵם בְּהֵמָתוֹ
לְכוּתֵי לְרַעוֹת אַעפ"י שְׁאֵינֶן רִשָּׁאִי וְלִשְׁחַרִית בָּא וּמְצָא זְכָרִים בְּזִקְנוֹת וּנְקִיבוֹת בְּמְבַכְרִים
אֵינֶן חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא הֵבִיא פוֹתֵי אֶת בְּנָה שָׁל זֹו אֲצֵל זֹו וְא"ב ש"ז א"ז עַכ"ל וְקָשָׁה הָא לְמָה
לָנוּ לְחַשְׁשׁוֹת לְחִילוּף הָא בְּנִדְאֵי הַנִּלְדָּה אֲצֵל אֲמוֹ וְכָרוּף אַחֲרֵי הָאִיף קְרוֹב מְזָה וְלְמָה
לֹא נִלְדָּה בְּתֵר קְרוֹבָא וְל"צ לְכָל הַפְּלִפּוּל אֵי מְרַחֵמָא אֵי לֹא וְרוֹבָא ל"ל הֵתֵם דְהָא בְּנִדְאֵי
יְדַעִינוּ שְׂפָל אַחַת יְלָדָה אַחַת וְל"ש שֶׁהוּא מְרוֹב א"כ הו"ל לִילְדָה בְּתֵר קְרוֹבָא א"ו ש"מ
דְבָר שֶׁנֶּד וְהוֹלֵךְ וְנָד לֹא שִׁינֵי בּוֹ קְרוֹבָא וּבְבִיזָה [ד"י ע"ב] דְאֲמַרִי דִילְדָה בְּתֵר קְרוֹבָא
בִּיִצִּים שְׁזִימֵן הֵתֵם לֹא נָדוּ פְּלִל רַק אַתְּהִפְכוּ פְּדָאֲמֵרִי שָׁם גַּם ב"ב אֵינִירִי בְּמִדְדָה יַעו"ש
אֲבָל בְּשִׁאֲרֵי ב"ח הַנְּדִים אֵין לִילְדָה בְּתֵר קְרוֹבָא פְּנ"ל וְהֵנָּה כ"ז פְּתַבְתִּי אִם הִי רוֹבָא
דְעֵלְמָא מְזִיפִים וּבְאֵנוּ לְהַתִּיר רַק מִטְעַם קְרוֹב אָף בְּאֵמַת רוֹבָא דְעֵלְמָא בְּכָל הַמְּדִינּוֹת
הַשְּׂמֵן פֶּשֶׁר בְּלֹא שׁוּם זִיוֹף רַק בְּמִדְיָנָה אַחַת שְׁגַם מִשָּׁם בָּא לְכָאן שְׂמֵן פּוֹדִים לֹא מְרַחֵם
מְזִיפִים וְא"כ כ"ז שְׁלֹא יְדַעוּ בְּמִדְיָנָתֵנוּ כָּאן רֹב הַשְּׂמֵנִים פְּשִׁירִים בְּלֹא פְּקוּק מִטְעַם
רֹב וּמִטְעַם קְרוֹב וְאֵין לְחוּשׁ לְזִיוֹף וְאָף בְּמְקוֹם שִׁדּוּעַ שֶׁהַחֲנוּנִים מְבִיאִים מְמִדְיָנָה

שְׂאוּמְרִים שְׂמֻזְיָיִפִים שָׁם י"ל דְּהוּי קְבוּעַ אָבֵל כ"ז שְׁאִין יְדוּעַ שְׂמוֹכְרִים שָׁם הַזְיוּף בְּנֻדְאֵי
כְּשֶׁר דְּאֲזֵלִי ב"ר וּבְתֵר קְרוֹב אָף אִפִּי בְּאוֹתָן הַמְקוֹמוֹת מְוֹתֵר מְטַעַם הֶרְאֵשׁוֹן דְּהוּי ס"ס
כַּנְזָר בְּתֵשׁוּבָה הֶרְאֵשׁוֹנָה דְּהוּי רַק דְּרַבְּנָן וְהִנֵּה מ"ש מַעַכ"ת שַׁבַּת"ש ו"ל חֵלֶק אֶסְבְּרָתוֹ
דְּבַס' רֹב הוֹלְכִין אַחַר הַקְּרוֹב לֹא יְדַעְתִּי הָאִיף מְצָא זֶה בְּדַבְּרֵי הַלֵּא ו"ל הַתְּב"ש בְּשִׁמ"ח
ס' ס"ג ס"א וְאִם הַשּׁוֹק הֵהוּא אִין מְצוּיִין שָׁם בְּגֵי אָדָם תְּדִיר עַד שְׁנַדַּע מִי הִי הַמְצוּי שָׁם
בְּיוֹתֵר בְּשַׁעַת אַבְיָדָת הַבְּשָׁר רַק כִּשְׂא' מְבַנֵּי הָעִיר צָרִיף לֹו הוּא הוֹלֵף לְשָׁם וְלֹא נוֹדַע מִי
וּמִי הַהוֹלְכִים בְּיוֹתֵר בְּהָא אֲזֵלִינָן בְּתֵר רֹב הָעִיר אִם רֹב הָעִיר יִשְׂרָאֵל אֲמַרִי מְרֹב
יִשְׂרָאֵל בָּא אַחַד לְכָאן וּמְמַנּוּ נָפֵל וְאִם רֹב עֲכוּ"ם אוֹ לֹא נוֹדַע מִי הָרֹב הַבְּשָׁר אֲסוּר וְכֹן
אִם לֹא נוֹדַע מִי מְצוּי בְּמִקּוֹם הַמְצִיאָה אֲזֵלִי בְּתֵר רֹב אוֹתוֹ שׁוֹק עַכ"ל וּבַתְּב"ש שָׁם ס"ק
ב' כְּתִב וְ"ל וְמָה שְׁתַּמָּה הַפְּר"ח אֶהְרֵשׁבֵּ"א וְהָר"ן ו"ל דְּאֲזֵלִי בְּתֵר רֹב הַשּׁוֹק אַעֲפ"י
שְׁרֹב הָעִיר נִגְדוּ מְהָא דַּפ' לֹא יַחֲפִיר דְּרֹב וְקְרוֹב הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב כְּבָר הֶרְגִישׁ בְּזֵה
הַסַּמ"ע ס' רנ"ט ס"ק ו' וְתִי בְּטוֹב טַעַם וְכַוְנָתוֹ דְּבִשְׁלָמָא הֵתֵם גְּבִי רוּצָח דְּבְמִקּוֹם הֶהְרוּג
לֹא נִתְחַזַּק מִי שְׂכִיחַ כָּאֵן יוֹתֵר וְאַתָּה בָּא לֹוֹמֵר מְסַתְּמָא הָרוּצָח בָּא מְעִיר הַזֹּאת כִּי קְרוֹב
הוּא וְלֹא מְשׁוּם דְּשְׂכִיחֵי כָּאֵן טְפִי פְרִיף בַּגַּמ' אֲדַרְבֵּה נִימָא מְסַתְּמָא מְרַנְבָּא דְּעֵלְמָא אַתָּא
וְלֹא מְדַקְרָבָא וְזוּטָא וְאֵלוּ הִנֵּה יְדַעִינָן דְּבִהָאֵי בְּקַעָה שְׂכִיחֵי אֲנָשִׁים מְעִיר הַקְּרוֹבָה טְפִי
מְאֲנָשֵׁי רַנְבָּא דְּעֵלְמָא א"נ אִיפְכָא הִנֵּה אֲזֵלִי בְּתֵר דְּשְׂכִיחֵי מִשְׂא"כ בְּרֹב הַשּׁוֹק דְּאֵן יְדַעִי
מֵאֵן דְּאַתְחַזַּק הָכָא טְפִי מֵאֵי אִיכְפַת לָן בְּרֹב הָעִיר כִּינּוּ דִּיְדַעִינָן דְּמְרֹב הָעִיר אִין כָּאֵן כ"א
הַמְעַט וְתֵלִינָן דְּמְרַנְבָּא נָפֵל ע"כ עכ"ל וּבִיָּאֵר הַטַּעַם הַיֵּטֵב דַּל"ד לַע"ע מְשׁוּם דְּכָאֵן לֹא
אִיכְפַת לָן רַק מִי מְצוּי יוֹתֵר וְלָכֵן כְּתִב דְּבִשְׁוֹנִים אוֹ שִׂא"י מִי הָרֹב אֲזֵלִינָן בְּתֵר רֹב הַשּׁוֹק
אוֹ הָעִיר דְּלֹא שְׂיִיף לִילֵף בְּתֵר הַקְּרוֹב דְּרֹב וְקְרוֹב אֲזֵלִינָן בְּתֵר הָרֹב אוֹ בְּתֵר הַמְצוּי א"נ
מְצוּיִים תְּמִיד בְּשׁוֹק זֶה שְׁוֹיִים אוֹ שִׂא"י מ"מ בְּנֻדְאֵי שְׁגַם מְהֵאִינָם מְצוּיִים מְתַרְמִי שְׁהוֹלְכִים
שָׁם בְּשׁוֹק לַחוּץ מִהַמְצוּיִים תְּמִיד וַא"כ בְּצִירוּף חֲצִי הַמְצוּיִים תְּמִיד הוּי הַשּׁוֹק רֹב] נִגְד
מְקוֹם מְצִיאָה אוֹ רֹב הָעִיר הוּי רֹב נִגְד חֲצִי הַמְצוּיִים דְּהָכִי] גְּמִי מְצַרְף לַחֲצִי הַמְצוּיִים
גַּם הַדְרִים בְּעִיר לְצַרְפֵּן לְמַחְצָה מְצוּיִים וּבְכֻלָּם הוּי רֹב וְלָכֵן הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב וּז"ב:
סִימָן נָא רַב שְׁלוֹם לִידִידֵי הַחֲסִיד מו"ה עוֹזֵר נ"י הַאֲבַד"ק יַעֲדֵלְאוּוֹ: הַגִּיעֵנִי מְכַתְּבוֹ
אוֹדוֹת הַנְּרוֹת שְׂיִצְאוּ לַהֲבַעֲרָה וְרָאוּ חֵלֶב שְׁנַטְףַּ עַל הַמְּפָה וְכָל הַמְּפָה כְּמַעַט כְּפֹלָה נְשַׁרְפָּה
וְגַם הַשְּׁלֵחַן נְחָרָף וְהַחֲלוֹת שְׁעַל הַשְּׁלֵחַן נְחָרְכוּ וְנִסְתַּפְקַתֵּם דְּלָמָּה הִלְכָה הַבְּלִיעָה עַד
הַחֲלוֹת וְנִאֲסְרוּ ע"כ תְּנַרְף הַשְּׂאֵלָה.

וְהִנֵּה מִהַנְּרָאָה שְׁהַנְּרוֹת עָמְדוּ מְרַחוּק קֶצֶת מִהַחֲלוֹת לָכֵן נִסְתַּפְקוּ דְּלָמָּה לֹא הִלְכָה הַבְּלִיעָה
עַד הַחֲלוֹת וְהִנֵּה דִין זֶה מְבֹאֵר בִּי"ד ס' צ"ז גְּבִי הַנּוֹתֵן פֶּשֶׁטִיד"א לַתּוֹף הַתְּנֹור שְׂאֵם זְבוֹ
אֶפְיָלוּ שְׁלֹא תַחַת הַלְחָם אֲסוּר שְׂמָא הִלְכָה הַבְּלִיעָה לְמִקּוֹם הַלְחָם יַעֲי"ש בְּש"ף ו"ל וְהִנֵּה
הָכָא בְּנֻדְאֵי הַחֲלִבְנִמְחָה קוֹנְדָם וְהוֹלֵף לְמִהֲלָאָה מְהֵאֲשׁ כִּיְדוּעַ בְּחוּשׁ בְּנֵר דִּילֵק הַנּוֹפֵל
שְׁהַחֲלִב הוֹלֵף סְבִיבוּ מְפֵל הַצְּדָדִים וְהֵאֲשׁ הוֹלֵף וּמִתְלַהֵב וַא"כ כְּפֶאֶשׁ הוּחַם הַשְּׁלֵחַן ע"י
הָאֵשׁ הִלְכָה הַבְּלִיעָה שְׂבָצַד הַשְּׂנִי לְצַד הַחֲלוֹת כִּינּוּ שְׁהוּחַם מְקוֹם הַחֲלוֹת וְהוּי מְמַשׁ כְּמוֹ
בְּתַנּוּר שְׂזָב וְאִין לֹוֹמֵר שְׂהֵאֲשׁ שְׁרַף הַחֲלִב לְגַמְרִי קוֹנְדָם שְׂנַבְּלַעָה דְּאֲדַרְבֵּה מְבַלְעוּ בְּתַחֲלָה
ע"י אוֹר וְכִמוֹ שְׂמְבֹאֵר בִּי"ד צ"ב גְּבִי נֵר שְׂנַפֵּל עַל הַפְּלִי יַעו"ש בַּפּמ"ג דְּהוּי תְּשִׁמִּישׁוּ
ע"י אוֹר וְזֶה דְּבָר בְּרוּר דְּדָמִי לְתַנּוּר שְׂזָב תַּחֲתִיו וְלִנְר שְׂנַפֵּל ע"ג פְּלִי דְּאוֹסְרִין הַפְּלִי אָף
כִּינּוּ שְׂבָאָמַת זֶה סְפַק אִי בְּלוּעַ מְפַעְפַּע בְּכֻלֵּי כְּמִבְּאֵר בִּי"ד א"כ שׁוֹב יֵשׁ לְצַרְף הַסְּפַק

דלמא הי' ס' פחלות נגד החלב שניתה וא"כ הוי ס"ס ומותרים החלות ואפילו קליפה י"ל שא"צ משום הך ס"ס גופא ויענו בכו"פ סי' צ"ז שחולק על הש"ך ומכשיר באינו זב תחתיו ממש הגם שהפמ"ג חולק עליו יעו"ש מ"מ בכה"ג שיש ספק אם יש נשים בנדאי מותר ואין להקשות א"כ גם גבי דינא דהש"ך ו"ל נמי יש ספק חדא אם מפעפע הפלי ואם פיעפע דלמא לא זב רק בדרך שהי' ס' דהתם פולו חד ספיקא אם נבלע תחתיו פחות מס' אבל הכא דהספק אם הי' פאן מעולם איסור נגד החלות שיוכל להיות שהגרות נבערו מקודם וכלו ולא נשארו בהם רק מעט חלב וגם באמת שם בדינא דש"ך נמי מיירי שידעו שזב בפחות מששים או שהוא שופע בדרך שנדאי זב פחות מששים ולכן נ"ל בנ"ד להקל גם כי י"ל שחלב פגום ולכן מותר לע"ד.

ומה שכתב מעכ"ת ממכשירין [פ"ד מ"י] אין לו דמיון פלל לא לפירוש הרב ו"ל דמשקים בלועין ולא לפי הרא"ש ו"ל דהאש מכלה אותן אבל לא בנ"ד שהחלב מהלך לאש פנראה בחוש ומה שהקשה בפי' המשנה אין הפנאי פעת לבאר וגם דברי הר"מ המוקשים בברכות אין באפשר בשעה קצרה לבאר הלכה מוקשה אשר נתקשו בה פל המתברים והי' בזה שלום וד' יראהו נקמה באויביו ועליו יציץ ברכה ושלום: סימן נב להרב וכו' מו"ה אליעזר הלוי איש הורוויץ מבוננאב יע"א: שאלה אם מותר לשמות לרפואה שמן מדג שאינו ידוע אם הוא דג טמא והחולי הוא חולי שנקרא הנוסטין בל"א: תשובה הנה מה שחקר מעכ"ת בב' הדיעות אם ספיקא דאוריית' לחומרא או לקולא מדאורייתא הנה אין זה בידינו הפעוטות לברר דבר זה אשר נחלקו אבות העולם וכמעט כל הראשונים הכריעו דמדאורייתא לחומרא ומה שהעיר מר"ה יענין בפמ"ג בפתיחה (להל' ר"ה) (פוללת ח"ד אות י"ג) שכתב להעיר בזה ותירץ מחמת שבעשית מצנה כ"ע מודים שמה"ת לחומרא וכן נראה פמה פעמים בש"ס גבי קרבנות וגבי מצות כסוי ועיין בתר"י ריש ברכות גבי ספק יצ"מ ובמ"א שם (סי' ס"ז) ובש"ע יו"ד כ"ח אף בלא"ה לא ידעתי הלא בהד"ל מבואר בה"ש [ע' במ"מ פ"א מה' שפת ה"ב] שהיכי שיש לה רק סמך לד"ת חמור משאר איסורי דרבנן מכ"ש ספק איסור תורה ומה שהעיר מעגל שנוולד ביו"ט אין ענינו לכאן אף בלא"ה לא ידעתי מה שייך פאן ספק הלא נוכל להתברר בנקל אם ישאלו לדאקטר גדול מאיזה מין דג בא זה השמן ונהגם דנקרי אינו נאמן בכה"ג דיוכל להתברר לפנינו תיכף שקורי לא משקר כמבואר בט"ז ביו"ד [רס"י פ"ו וע' בס"ס ש"ב] ובב"ח בתשובה וזה יוכל להתברר ע"י מפתחי ספרי המחקר וגם פמה יהודים העוסקים בספרי המחקר יבינו זה וכמה רופאים ישראלים פשרים נמצאים שיודעים זה ובנדאי אין זה בגדר ספק פלל ולפי ששמעתי הוא בנדאי מדג טמא אולם בלא"ה מבואר בתוס' חולין [דקי"ב ד"ה ורונטון לחד תירוץ דשמן דגים הוא רק איסור דרבנן עיין בנ"ב מ"ק סי' מ"ו בד"ה ומתוך וד"ה ואף] הגם שמתמירים שהוא דאוריית' אבל סניף הוא לדבר אף אחר כ"ז לא ידעתי לענין היתר שתי' לחולה שאין בו סכנה אפילו אם הוא מדרבנן ג"כ איסור דרך שתי' כמבואר ברמ"א ו"ל ביו"ד (סי' קנ"ה ס"ג) ועיין תשו' מהראנ"ח קי"ב בארנקה ולכן פל הפלפול הוא למותר ורק באמת פינון שהוא שלא פדרך אכילתו דשמן דגים ניתן רק לאכול בתוך מאכל מבושל מתקן לאיזה דבר מאכל זולתו אבל לשמות שמן דג חי אין דרך ב"א ולכן הוי שלא כד' אכילתו דמותר אפי' לחשאב"ס כמבואר בש"ך יו"ד [שם סקי"ד] ובפרט דחולי זו יש היתר משום ספק סכנה עפ"י

הרופאים ובפרט שלא כד"א ודאי מותר והי' שלום וברכה בדברי ידידו דוש"ת בלונ"ח מנחם תרכ"ב: סימן נג להרב הקריף כו' מו"ה אבנר פתבן מו"צ בק"ק בוטשעטשוי במדינת מאלדא יע"א: מכתבו הגיעני ומ"ש ששמע שאינני חש להשיב לשואל בדבר הלכה אין שמועתו מכוננת כי מעולם לא אמנע מהשיב בדברי תורה ורק אם נראה בדבר שצא למחלוקת או להקניט לאיזה מורה אני מונע מהשיב וגם לפעמים נאבדו הפתבים טרם בוא לידי אב"ל ז"ל אני משיב לכל השואל בד"ת לפי קוצר פוננתי: הנה בענין הסיקארייע ידע מעכ"ת כי כן הוא תוכן הענין הגיעני מכתבים מרבנים דמדינתנו אשר רב אחד מפרייסין פתב להזהיר אותם מלשחות ציקארייע כי יודע בבירור שמערבים בתוכו ד"א והנה בתוך הימים נמצא בסיקארייע הנקנה בחנות חתיכה ד"א ואז הומה הקרי' ושלחו אלי מה לעשות בזה וכתבתי לרב אחד מפונרסם לגדול וירא השם והוא דר במקום הפאבריקין והשיב לי שנודע להם בבירור שמערבין בו ד"א או שומן של נבילה רק שבטל והאריף קצת בפלפול ומסיק שילדעתו נכון לחוש בעל נפש לעצמו ולא לאסור כן הוא תוכן המעשה: והנה עתה לפ"ז כל הפלפולים למותר דבנדאי נאמנים הנה אנשים רבנים יראי השם נגד פאבריקאנטען אשר המה אינם מחזיקי הדת כלל פידיע וגם היתר שפסי' קי"ד ביו"ד שעפ"ם אחד שאינו מערב מציל כי הלא בכאן בנדאי מערבים אותן הפאבריקאנטען אשר מהם באה הציקארייע למדינתנו ואם יש פאבריק שאינו מערב אינו ידוע לנו כלל ואדרבה לפי דרך הידוע בפאבריקין כל אנשי המדינה בסגנון אחד עושים וא"כ בנדאי זה עקשות לומר דמסתמא יש אחד שאינו מערב דאיפכא הוא פנין דחזינון דכן הוא דרך האומנות לעשותו בשומן נבילה מסתמא כולם עושים כן ולפי אשר נתונדע לי עפ"י קאנטעס מסותרים שפותרים כל מין ומין מה טובו ואנפן עשייתו ודמי מחירו שמה מבואר כמעט בכמה קאנטעס בשומן ד"א דמי מחירו כף בשומן של מין אחר מחירו סף פ' לכן הנראה, שכן דרך כל הפאבריקין עכשיו כי עתה נולד בכל יום חדשות בעניני האומנות וכולם עושים בדרך אחד כי דרך אומנתו הוא בכף וגם בלא"ה אפילו אם הי' ידוע שרוב אינם מערבים מ"מ אסור ליקח בביתם.

והנה המוכר אינו מביא הציקארייע לבית הקונה רק פשהקונה כותב ומבקש ממנו שישלח לו כף וכף פכר ציקארייע שולח לו מביתו ובהוא גנוני הוא פלקח מן הקבוע ממש דמה לי שלקח ביד או שמצנה ליתן לו מן הקבוע ולא יחלוק ע"ז זולת חסר דעת ולכן לדעתי הדבר פשוט לאסור הציקארייע במדינתנו ובפרט במדינתנו שהסותרים יודעים שלוקחים מהפבריקין שעליהם העידו שמערבין שומן של איסור ואין לפלפל רק במדינות רחוקות שהמה לוקחים מהסותרים דמדינתנו וי"ל שלהם מיקרי פירש אף עדיין גם בזה י"ל פנין שפכר שם איסור עליהם ביד ישראל המוכר שלקח מן הקבוע אסור ליקח ממנו אף כפר אמרתי דלפי הנראה שכולם מערבין הבאים ממדינת פרייסין ופיהם והסמוכים להם ולכן אין היתר רק מצד הבטיול וגם ע"ז יש לפקפק הרבה דנראה שאינו מתערב פלח פלח ורק שנתפטם בשומן והרבה פעמים נשאר באיזה מקום השומן הרבה ואין בו כדי לבטלו וכמ"ש המעשה שנמצא ד"א בעין בציקארייע אף עכ"ז לא אסרתי מעולם ורק בביתי מנעתי השתי' והשואל ממני אני אומר לו עפ"י הדין אין בדינו לאסור ורק בע"נ יחוש לעצמו וכן ראוי לעשות: עוד זאת ידע כי אולי יבואו מאיזה רבני אשכנז היתרים על ציקארייע אין להעמיד יסוד כי עדותם עדות צריף וד"ל.

דברי כו': סימן נד ושאלה במקומות שא"א להם לעשות בארות מים ורק מסתפק מנהרות המושכן ובמים ההם נמצאים רחש נראה לעין השמש ומקם שנראים אפילו בלילה וא"א להוציאם אפי' ע"י סינון מה דינה של המים פינון שאין במקומות ההם מים אחרים: תשובה ידוע דעת קצת מהראשונים שס"ל דברי' בטל בא"ל ונהנה הי' מקום קצת ליקח דבריהם לאיזה צירוף היתר אף באמת לפע"ד גם הגאונים מודים היכי דניכר האיסור לא בטל אפילו ברבוא ונהנה הרמב"ם מביאו הטיו"ד סי' קט"ו פתב וז"ל והתמאה מקצת הגאונים התירוה שהרי לא גזרו על התמאה וחלב טמא אינו עומד ומקצת הגאונים אסרוה מפני צחצוח חלב שישאר בה שהרי הקום שבחמאה אינו מעורב בה שיתבטל במיעוטו וכל חלב שלקחן חוששין לו שטמא חלב טמא מעורב בו עכ"ל והרשב"א ז"ל פתב על דברי הרמב"ם ז"ל הג"ל מביאו ב"י שם וז"ל והטעם שכ' דאיסור התמאה מפני שהקום שבחמאה אינו מעורב עם התמאה שיתבטל במיעוטו אינו מחונן כלל שהביטול ברוב בעלמא אינו מצד שהמיעוט מתערב ברוב שהרי חטים של תרומה שנפלו לתוך החולין או גרוגרות של תרומה שנפלו לתוך החולין אעפ"י שנה עומד בפ"ע וזה עומד בפ"ע בפ"ע בטי' בשיעורן שכל שאין אתה יכול לברור דבר מתוך דבר אלו היית אוסר הרוב מפני המיעוט נמצא שאין המיעוט בטל כו' עכ"ל הרשב"א והב"י שם פתב וז"ל ול"נ דלדעת הרמב"ם י"ל דל"ד לחטים או גרוגרות של תרומה שנתערבו בחולין דהתם אעפ"י שנה עומד בפ"ע וזה עומד בפ"ע מ"מ אין האיסור נכ"ל אכל בחמאה הני האיסור נכ"ל דהיינו הקום אלא שא"א לברור אותו ולסלקו מן התמאה ולפיכך אינו בטל עכ"ל הב"י.

והנה סברת הרשב"א ז"ל פינון דא"א להסיר האיסור אין המיעוט מעכב על הרוב מלאכול דבר הזה ולא איכפת לן בהיכר הדבר. והט"ז ז"ל סי' ק"ד פתב בס"ק א' וז"ל אלא שיש עדיין להקשות להרשב"א שכ' באיסור התמאה שנתן הרמב"ם טעם כו' והקשה עליו הרשב"א וכו' וכתב עליו שאעפ"י שאינו מעורב בטל במיעוט, א"כ מ"ש מפאן בעכבר שאינו מתבטל בשכר או חומץ דהא גם שם בקום שבחמאה מכירו והוי לח ביבש ומתבטל פינון שאין יכול להפרישו וגבי עכבר נמי דהוי [אין] יכול להפרישו והוי יבש בלח ליבטל ונ"ל דבעכבר יש לחוש שטמא יאכל חתיכת האיסור בפ"ע בשלמא יבש ביבש נהפך האיסור להיות היתר מפח הרוב דגזה"כ ומש"ה מותר בדין בדין אבל בזה אין האיסור נהפך להיתר אלא טעם בחמאה דמהני ביטול משום דא"א להפרישו לאיסור וזה עיקר ההיתר אבל כל שניכר קצת מהקום ודאי זרקו ואינו אוכלו אלא בכלל התמאה ע"כ מותר אבל אין שייך בזה האיסור נהפך להיתר מש"ה אסור בעכבר דשטמא יאכל האיסור בפ"ע עכ"ל ולע"ד לדברי הרשב"א ז"ל בכל האיסורין אם א"א להוציא מיעוט האיסור בטל ברוב כאשר נראה מדבריו הג"ל ובתשו' סי' פ"ה פתב וז"ל אפי' חתיכ' שאינה ראוי' להתכבד אין אומרים שתהי' מבוטלת בשאר שהרי נכרת היא וצריף לחפש אחריו ולסלקה עכ"ל הרי להדי' דאם אינו יכול להסירו אפילו שיש בעין חתיכ' גדולה בטל ודלא כט"ז ז"ל.

והנה הח"ד ז"ל בסי' ק"ד ס"ק א' פתב וז"ל ולישיב תמיהות אלו נראה דמיקרי שהשום והשמן בעין וניכרין רק שא"א לברר השמן מהמקפה פדרף כל שמן הניתן במקפה ואז אין האיסור נהפך להיתר ע"י ביטול ברוב כמ"ש הט"ז ומש"ה זר לוקה עליהן בכא"פ ולא דמי לעיסה המדמעת דשם פינון שאין האיסור נכ"ל אם טעכ"ע דאורייתא ההיתר

נהפך לאיסור והוי כאלו כולו תרומה ומאן דמכשיר ס"ל טעכע"ק לאו דאורייתא דאז
האיסור נהפך להיתר והוי כולו חולין משא"כ כן דאין ההיתר נהפך לאיסור ולא
האיסור להיתר כיון שניכר וא"א לבררו מש"ה אינו פוסל רק מקום מגעו דההיתר
מפסיק בין כל אחד כיון דלא נתבטל וגם התרומה לא נתבטל כיון שניכר ומש"ה נפסל
מקום מגעו ומעיקרא ס"ד דמיירי בדליפא כבכא"פ וח"ש הוא וכיון שא"א לבררו וא"א
לאכול האיסור בלא ההיתר רק ע"י תערובות מש"ה מקשה והא בטלי תבלין ברוכא
דח"ש ע"י תערובות מותר כמ"ש המהרש"א שם כו' ולפ"ז במקום שניכר האיסור וא"א
לברר בעינו שיעור למלקות ואז אינו בטל ול"ק שוב כל הקוש"י שהק' הט"ז פנ"ל עכ"ל
ואחר מחילה מעצמו הקדושים לא ידעתי האם נקל בתצי שיעור הא אמרינו בחולין לא
אמינא לה לא תולזל בשיעורי דרבנן ועוד ח"ש אסור מה"ת הרי אפילו לענין ששים
דהוא רק דרבנן לשיטת רש"י לענין הלכתא וגם תנאי ואמוראי דלא ס"ל טעכ"ע ואפ"ה
לא מקילין בח"ש ה"נ אם באם יש שיעור שלם מה"ת לא בטל בניכר האיסור ולוקה
עליו גם בח"ש לא הוי לן להקל והוי לן גם בשארי איסורין לאסור מדרבנן עכ"פ בניכר
האיסור ותו קשה על דבריו הא פתבו התוס' פסחים (דף מ"ד ע"א) ד"ה לאו וז"ל לאו
משום דהיתר מל"א ומטעם הואיל אם הי' מלקט מן השום או מן השמן כזית וילקה עליו
לית לן למימר שלא תבטל אגב מקפה כיון שאין דרוך אכילה בכך עכ"ל א"כ דמה שפא
לתוך פיו האיסור לבד הוי שלא פדרוך אכילה ובטל א"כ ה"נ נהי אם נזדמן לתוך פיו
יהי שלא פדרוך אכילה וא"ל דבשרצים שאני מחמת דפוגם ואפ"ה חייב כמ"כ שלא
פדרוך אכילתו ז"א דהא מספק אי פוגם עכברא בשומנא וכלל הדברים שזה מחלוקת
הרמב"ם והרשב"א דבר שניכר האיסור ואינו יכול להוציאו אם בטל אם לא אף בנ"ד
גם הרשב"א מודה שהרי כתב בחי' פנ"ל הרי דאם יכול לעשות איזה פעולה להוציא
ונכר האיסור שאינו בטל והנה בנ"ד נהי שאין נבדליו לגמרי ע"י סינון מ"מ ודאי הרבה
הוסרו ע"י סינון וגם יש לעשות עוד פעולות שקצתן יפרדו וא"כ ודאי אינם בטלים
מסתמא בלא השתדלות להוציא כל מה שנוכל ואם להתיר לאחר עשיית כל השתדלות
להוציאם בכל פעם זה מסתבר דדבר זה לא נמסר לנשים וע"ה ולכן בודאי אפילו
להאומרים דברי' בטלה באלף בנ"ד אינם בטלים לכ"ע ועיין בח"ר בחי' רשב"א [חולין
דצ"ח ע"ב סד"ה אכל] שכתב טעם פעיקר הוא משום שהוכר האיסור גם כשלא יוכל
להוציאו: והנה ראיתי מ"ש הרב הה"ג להתיר מפת דברי הראב"ד דאינו נחשב כמעין
לענין מקנה רק במקום שעמד מתחלתו וא"כ לא אסור רק בפירוש ולסמוך אהמתיר
באינו יוצא וא"כ הוי כנולד עם ההיתר ביחד שמותר והנה אם כי בחכמה דיבר אף לא
לדינא ח"ו דלפ"ד למאן דס"ל פירשה מתה מותר מותר לאכול דג טמא על שפת הנהר
בעת גדול הגשמים ולהורג בתוך המים וזה לא ניתן להאמר דשאני דיני זחילה דמעין
עומד אינו מטהר בזחילה כמבואר אף לענין שנקרא עליו נהר מים נובעין לענין שרץ
ודאי מקרי ים או נהר תדע דהא ים אינו מטהר בזוחליו לרבנן ואפ"ה אסור בדג טמא
אפילו לא פירש מגזה"כ דמים וה"נ נהי שאינו מטהר בזוחליו אכל מ"מ מקרי ימים
הואיל דנתערב במי הנהר שנובע וגם במקום הוספה גופא נובע פידוע שנופתחין מהארץ
נביעו' כשהמים גדלים ורק להראב"ד אין דינם לטהר בזוחליו וגם תמה אני מי הגיד לו
שבאים ממי גשמים הלא ראינו שאדרבה מי גשמים זכים וצלולים בלא שקץ ודג טמא

מַרְבֵּי מְטִינָא כְּדָאמְרִי בְּסוּפָה [י"ח א'] וְא"כ מִי גִשְׁמִים שְׂרָצִים הוֹלְכִים וְנוֹטְפִים וְהִטִּינָא שְׂמֵמָה יִתְרַבּוּ הַשְּׂרָץ טָמֵא הוּא כְּאֵן בְּמִקּוּמָה בְּנֻדָּי עֲלִינוּ לֹמֵר שְׂפָאן בְּמִקּוּמוֹ נִמְצָא כְּאֵן הִי כְּדָבְרִי כָּל הָרָאשׁוֹנִים בְּב"ב (כ"ד ב' ב' ב'ד' הַגְּמ' אֲבָל עֵינְבֵי מְצַנְעֵי וְע"ש בְּרַמְבַּ"ן ז"ל] וְמַה"ת נֹאמֵר שֶׁהַגְּשָׁמִים הֵבִיאוּם לְכָאן וְעֵינֵן (בַּח"ר) (בִּיּו"ד) ס"ג [ע"ש בַּתב"ש] וְתוּ כִּינֵן דְּהַגְּשָׁמִים אֵינָם מוֹלִידִים הֶרְחַשׁ רַק אִו שְׂפָא מְעַנְנִים שֶׁהִשְׁקָה מִן הַיָּם אִו מְנַהֲרוֹת כִּיְדוּעַ אִו שִׁשְׁטָפוּ שְׂרָצִים בְּעַת שׁוֹטְפִים וְהֵאִיף נִקְרָא עֲלֵיהֶם שֵׁם שְׂרָץ דְּחַרִּיצִים וְזֶה דְּבַר זָר לֹמֵר שֶׁנֶּחְשׂוּ מִכָּאן עַל שְׂפַת אֶרֶץ דְּהוּא לֹא מְעַלְמָא וְלֹא מִתּוֹף הַנְּהָר בְּנֻדָּי הַיִּשְׁר הוֹלֵף יִרְאֵה דְּהַשְּׂרָצִים הִלְלוּ אִו שְׂפָאוּ מִתּוֹף אֲמַצְעִית הַנְּהָר לְתוֹף קֶצְנֵי הַנְּהָר אִו הַגְּשָׁם הוֹלִיכוּ מֵאִיזָה שְׂרָצֵי הָאֶרֶץ וְגַם מִלְּבַד זֹאת הִמְעִינֵן בְּסִי' פ"ד יִרְאֵה דְּכָל הָרָאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים אוֹסְרִים אִם נֶאֱבַד רַחֲשׁ מִפְּנֵי שְׂמַתְלִיעַ בְּתִלוּשׁ בְּתוֹף הַמֶּאֱכָל זוֹלַת אִם יֵשׁ ס"ס שְׂמָא נִימּוֹחַ אֲבָל זוֹלַת זֶה אוֹסְרִים וְקִשָּׁה הִלֵּא כְּשֶׂפָא בְּעוֹלָם נִתְעַרַב א"ו דו"א דְּהִנְפֹר הִי אֲפִילוּ שְׂעֵתָה לֹא נִיפְרַ מ"מ כְּבָר הִי בְּאִיסוּרוֹ וְלֹא בְּטַל וְאִין לְהֵאָרִיף בְּדָבְרִי פְּשׁוּטִים: וְגַם הִתִּיר שְׂפָנָה חֲכָם אֶחָד מִדְּבָרֵי הַיְרִוּשְׁלָמִי כְּלֵאִים יוֹצֵק זֶהב רֹמַח לְתוֹף פִּיו כִּי דְּבַר עַל ד' וְעַל תּוֹרְתוֹ לְהִתִּיר אִיסוּר תּוֹרָה שְׂלֵא בְּמִקּוּם פִּיקוּחַ נֶפֶשׁ מִשׁוּם שְׂבָאוֹתוֹ מִקּוּם א"א בְּלַעֲדוּ.

וְהַיְרִוּשְׁלָמִי אָמַר שֶׁהַתּוֹרָה לֹא אֶסְרָה כְּלֵאִים רַק בְּמִכּוּנֵן לְזִרְוּעַ אֲבָל בְּעֵינֵי אֲכִילָה הַתּוֹרָה אֶסְרָה וְאִינוּ נִיִּתֵר רַק בְּפִיקוּחַ נֶפֶשׁ וְאֲפִילוּ אִם יֵשׁ פ"נ אִם יוֹכַל לַעֲזוֹב מִקּוּם הַזֶּה וְאִינוּ הוֹלֵף מִשָּׁם מְקָרִי מִזִּיד וּמוֹמֵר כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּרַמְבַּ"ם ז"ל בִּיסוּדֵי הַתּוֹרָה וְעֵינֵן בְּכָרוּף טַעַם וְלָכֵן לְדַעֲתֵי אִין תִּקְנָה רַק לְבַשֵּׁל הַמִּים קוֹדֵם שְׂתִי' וְאִח"כ לְסַנְּגָם וְאִז יִבְדְּקוּ וְאִם יִרְאוּ שֶׁהוֹסְרוּ הַתּוֹלְעִים מְוִתְרִים וְאִם גַּם לֹאח"כ יִמְצְאוּ אִין תִּקְנָה לְאוֹתָם הַמִּים רַק מִהַשְּׂמִים יִרְחַמוּ כַּמ"ש אֲלִישֶׁע הַנְּבִיא ע"ה יִרְפָּאוּ הַמִּים: סִימָן נָה שְׁלוֹם לְמַחֵ' הֶרַב הַחֲסִיד מו"ה שְׂמוּאֵל ט"ב נ"י הַאֲבַד"ק נְאֻרְלִיץ: קַבְלֵתִי מִכְּתָבוֹ וְהִנֵּה בְּאֶמֶת הַשֵּׁ"ף [בַּפ"ד סַקְל"ט] כְּתַב לְאִיסוּר בְּחִיטִים אִם לֹא נִבְדְּקוּ מִקּוֹדֵם יַעו"ש אָף בְּתִשׁוּ' חִינּוּף בֵּית יְהוּדָ' (סִי' נ"ח) חוֹלֵק עֲלָיו וְהִתִּיר בְּחִיטִים בְּלֹא בְּדִיקָה אָף בְּזֶה שְׂרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ שְׂנִשְׂאָר אַחַר הַטְּחִינָה בְּנֻדָּי אִסוּר כִּי בְּחַד סַפְקָא שְׂמָא נִימּוֹחַ אִסוּר אָף לְסַמּוֹף בְּמָה שְׂנִבְדַּק אַחַר הַטְּחִינָה וְהִרְקָדָה לֹא נִמְצָא זֶה קִשָּׁה הַבְּדִיקָה מְאֹד וּבִפְרָט לְמִסְנֵר הַבְּדִיקָה לְנִשִּׁים וְקִלֵי דַעַת וְלָכֵן לְדַעֲתֵי מַה שְׂפָכַר נֶאֱפָה מְוִתֵר אָף מִכָּאן וְאִילָף נִרְאֵה לְאִיסוּר כִּי עֵינֵי סְמִיכַת תַּה"ד הוּא עַל שְׂבוֹרְחִים בְּשַׁעַת הַטְּחִינָה וְכִינֵן שְׂרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ שְׂנִשְׂאָרִים קִשָּׁה לְסַמּוֹף עַל הַבְּדִיקָה לְהִתִּיר בְּאִם נִמְצָא אַחַר הַטְּחִינָה וְגַם לֹא נִבְדְּקוּ הַחִיטִים קוֹדֵם הַטְּחִינָה וּמַת"ה נִרְאֵה בְּכַה"ג לְאִיסוּר כָּלֵל הַדְּבָר הִמְעִינֵן יִרְאֵה לְהִדְיָא שְׂאִסוּר בְּכַה"ג וְאִין לְסַמּוֹף אִס"ס כִּינֵן שְׂרָאִינוּ שְׂיֵשׁ בְּהֵם תּוֹלְעִים וְא"כ אִינוּ רַק סַפְקָא אֶחָד שְׂמָא נִימּוֹחוּ וְיֵשׁ מִקּוּם לְהֵאָרִיף אָף אִין הַזְּמַן כְּעַת לְזֶה אָף בְּאֶמֶת הִמְעִינֵן בְּאֶמֶת יִרְאֵה שַׁעֲפ"י הַשֵּׁ"ס וְרָאשׁוֹנִים יֵשׁ לְהַחֲמִיר בְּזֶה מִצַּד הַדִּין וְלֹא מִשׁוּם חֲסִידוֹת לְחוּד וּבִפְרָט כְּעַת בְּרַחֲמִים חַדְשׁוֹת מִי יוֹדַע אִם יְכוּלִין לְבָרוּחַ וְלָכֵן לְדַעֲתֵי אִסוּר בְּשִׁנָּה זֹו חֲטִים בְּלֹא בְּרוּרָה אָף בְּמִקּוּם הַפ"מ אִם יִבְדְּקוּ קוֹדֵם הַטְּחִינָה וְאַחַר הַטְּחִינָה וְהִרְקָדָה אִזִּי אִינְנֵי אוֹמֵר לֹא אִיסוּר וְלֹא הִתִּיר וְהַמְתִּיר יִתִּיר אָף אִינְנֵי מְסַפִּים בְּהַחֲלֵט וּבְלֹא בְּדִיקָה וְדֵאִי אִסוּר לֹא אֲשַׁמַּע לְשׁוּם אַחֲרוֹן הַמְתִּיר וּלְפַע"ד לֹא יִמְצָא שׁוּם אַחֲרוֹן לְהִתִּיר בְּאִם נִמְצָא אַחַר הַטְּחִינָה וְגַם לֹא נִבְדְּקוּ הַחִיטִים קוֹדֵם הַטְּחִינָה וְמַה שְׂאָפוּ מְוִתֵר בַּהַפ"מ הוּא מִשׁוּם הַבְּדִיקָה שֶׁעָשׂוּ וּבְדִיעֵבַד מְוִתֵר מְסַפֵּק אַל

יאפו יותר והקמח? מכר לנכרים הגם שגם ע"ז יש לפקפק על המכירה כמבואר בדמ"א חולין בהפ"מ יוכל לסמוך על המתיר: סימן נו להרב המפן וכו' מו"ה אברהם יצחק אבד"ק קלנין ווארדיין: מקתבו הגיעני בנדיון טראטי שהי' לעפ"ם על ישראל ומכרו לישראל אחר וטוען הלנה פינן שיהודי הוא אין חבירו רשאי ליקח רבית מעת שקנהו הישראל השני ומעכ"ת רצה לחדש פלוגתא בין הט"ז ונקה"כ סי' קס"ח [סקי"ב] ולקוצר שפלי נ"ל דלדינא שניהם שנים הט"ז ונקה"כ דאם הישראל קנה החוב בד"י ובדא"ה שאסור ליקח הרבית ורק מחלוקתם בפ"י דברי הרמ"א ותשו' הרשב"א ו"ל דהט"ז מפרש דהרמ"א ו"ל איירי ברבית שפבר עלה היינו שלא קנהו ורק לבטחון נתן לו] והש"ף ו"ל בנה"כ מפרש דרמ"א איירי באינו קנהו לגמרי יעו"ש אבל ברבית שמתמן שקנהו לגמרי כ"ע מודים דאסור ליקח רבית וכן הביאו החוות (דעת) לדינא בלא מחלוקת והנה בישראל שקנה חוב מעפ"ם השארית יוסף ו"ל בתשו' פתב דא"צ לשלם [אפי' גוף החוב] עפ"י דין התקנה וקרוב לד"ת יעו"ש.

ולפ"ד שגם כה"ג הביאו לדינא ואם פי לדעתי בטראטיס הנהוגים בינינו לא שייך זה דבזמננו זה כל עיקר מו"מ הוא בטראטיס והוא כמו מטבע פסוף עכ"פ באם יש סבה שאינו משלם הטראטי ואין כופין אותו עפ"י נימוסי המדינה לפי דד"מ מאיזה טעם גם עפ"י דתה"ק פטור מפח התקנה וכבר הארכתי בזה בתשובה אף עכ"פ נהי' דבנ"ד לא שייך זה התקנה אבל הרבית הנכון שלא ישלם מעת שנקנה לו הטראטי ואם פוננת מעכ"ת על פלוגתת הט"ז והש"ף ו"ל בס"ק הקודם בנקה"כ ד"ה זה פשוט] לענין מה שעלה כבר הרבית ביז העפ"ם דא"כ מאי האי שכתב מר דלהוציא מעות קשה הדבר הא אין פאן רק לחומרא לדברי הש"ף ולהט"ז מותר א"כ פשיטא דמספק אין פאן מוציא מיד המוןחזק ונ"ל ומחמת אפיסת פחי באתי בקצרה והי' שלום כנפש מחו' ידידו כו': עוד להנ"ל מקתבו הגיעני והנה מ"ש שלא להוציא מעות נגד הנקה"כ בסי' קס"ט ס"ק י"ב שכ' להחמיר ליקח ישראל הרבית שעלה פשה' השטר ביז העפ"ם והנה באמת בריב"ש (סי' ש"ה) מבואר בהד"י בפשיטות להתיר ומביאו הד"מ ברמיה סי' הנ"ל אחר שהביא דברי הרשב"א בתשו' הנ"ל ומשמעות שאם הי' קנין טוב שמותר לישראל ליקח הרבית וגם הרשב"א מודה בזה דהא הד"מ לא הביאו לענין בריב"ש לחלק רק סתמא ענין בריב"ש משמע להדיא דמותר באם הי' קנין גמור גם לא ידעתי מאי קי"ל שייך בזה הא הרבית שעלה בעודו ביז העפ"ם זכה בו המוכר ויכול להקנותו ליהודי בלא הקרן והיהודי מותר ליקח הרבית שזכה בו העפ"ם וקנהו ממש בהיתר מן העפ"ם כמבואר בריב"ש ו"ל בארנפה נאפילו אם נימא שאסור משום חומרא להקונה לקחת מיד ישראל אינו רק חומרא בעלמא ובנדאי בספיקא דחומרא בעלמא אזלינן לקולא ולא שייך בזה כלל ספק ממון להוציא דאין מוציאין ז"א כלל דהא המעות שמוציאין מן הלנה ודאי הוא של המלנה ואין לנו ספק בממון זה כלל שהוא של הקונה ורק ספק אם צריך להחמיר מפני חומרא אסור רבית ובספק פנה ודאי סד"ר לקולא ובפרט דבריב"ש מיקל בפירוש דדברי הט"ז ו"ל וברשב"א לא מוזכר לאסור בכדי לא משוינן פלוגתא ודברי הט"ז ו"ל ברורים ולכאורה עלה ע"ד לומר דידוע דנכרי שסילק נפשו מחפצים שלו זכה מי שהמה תח"י כמבואר בגמ' [ב"ב נ"ד ב'] גבי נכרי שמכר שדה בלא שטר ובח"מ סי' ע"ב וע"ג כמה פעמים והנה הכא העפ"ם המוכר שסילק עצמו מן הרבית שפבר מכרו הישראל

לא זכה בו שיש איסור רבית בו ואיסורא לא ניתא לי' דליקני א"כ ממילא זוכה בו ישראל הלנה וא"כ הוי ספק ממון ממש דיכול לומר קים לי אף ז"א פלל דהלא יוכל לומר להעפוי"ם שהוא יתבע הרבית מהישראל ויתנו לו גם יוכל למכרו לעפוי"ם אחר ובזה אין איסור לכ"ע וא"כ זכה בו הישראל הקונה גוף המעות ואין פלוגתא רק אם צריף להחמיר שלא לקבל הרבית משום חנוך איסור רבית אבל גוף הממון ודאי זכה בו הקונה והוא שלו ולא מקרי מוציא ממון פלל וא"כ אין פאן רק ספק חנוך רבית בכה"ג ספיקא לקולא ואדרבה הלנה הוא בספק איסור גזל כמ"ש בתומי' (בדיני תפיסה) ודו"ק דברי ידידו מחו' דבש"ת: סימן נז להרב המאה"ג החסיד מו"ה צבי אלימלך אבד"ק בלאזוב יע"א: שאלה בני עיר שאין להם מקנה ראוי ורוצים לעשות מקנה אחת הטוב בעיניהם עפ"י דתה"ק ורק שצריף לעקור אילנות העושים פרי אם מותרים בזה: תשובה הנה הט"ז [בסי' קט"ז] מתיר באם צריף למקומו והנה פן מבואר ברא"ש ו"ל ב"ב אף פדי לבאר שאין שום חשש בזה אבאר הסוגי' התמוה לכאורה מאוד ונ"ל הש"ס ב"ב (כ"ו ע"א) רבא בר' חמא הוי לי' הני דיקלי אמצינא דפרדיסא דרב יוסף הוי אתי ציפורא ויתבי אדיקלא ונחתי בפרדיסא ומפסדי לי' א"ל ו"ל קוז א"ל וקא ארחיקו לי' א"ל ה"מ לאילנות אבל לגפנים בעינא טפי והאנו תנו אחד גפנים ואחד פל אילן א"ל ה"מ אילן לאילן גפנים גפנים אבל אילן לגפנים בעינא טפי א"ל אנא לא קנינא דא"ר האי דיקלא דטעין קבא אסור למקצינא ואר"ח לא שכיב שכחת ברי אלא דקז תאינתא בלא זמני' מר אי ניתא לי' ליקוז עכ"ל ונשם בתוס' ד"ה אנא לא קנינא דא"ר כו' וא"ת וקא תנו במתני' דקוצץ ונותן דמים וי"ל דאיכא לאוקמי באילן סרק אבל ק' דאמרי' בהחובל גבי הני דיקלי דמקחשי בגופני הוי דקאמר למחר אייתי לי מקורייהו אלמא משום הניזק גפנים מותר לקוז דקלים וי"ל שא"ה שיותר מדאי היו מכחישים בגפנים עד דהוי טעים בהם טעמא דחמרא עכ"ל ולכאורה ק' דאכתי מאי נימא במתני' דאיירי במלא פירות ואפ"ה קוצצין דכן הוא במשנה (שם כ"ד ע"ב) ונ"ל מרחיקין את האילן מן העיר כ"ה אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה שאול אומר פל אילן סרק חמשים אמה אם העיר קדמה קוצץ ואינו נ"ד ואם האילן קדם קוצץ ונותן דמים ספק זה קודם וספק זה קודם קוצץ ואינו נותן דמים עכ"ל הרי דאיכא באילני פירי ואפ"ה קוצץ וגם קשה דממ"נ אם איכא איסורא מן התורה ל"ל הא דמיית שכחת ברי וגם ק' היכי עבר ר"ח על קרא דלא תשחית.

לכן נ"ל דהנה מבואר מתוך הקרא דלא תשחית דרף השחתה אסור אבל אם דבר זה צריף לו ואצל פל העולם חביב הדבר שעושה באילן העושה פרי כמו עילוי בדמי שרי כמ"ש בב"ק [צ"ב א'] גופני וקני דיקלי וכו'.

אבל אם אומר אדם שחביב אצלו יותר דבר שרוצה לעשות בהשחתת אילן לכאורה הו"ל להיות מותר דהא גיהו דאין ניכר העילוי מ"מ לדידך' הוא עילוי ואינו משחית דרף השחתה פי הוא צריף למקומו ולכן מדינא שרי רק גבי שארי השחתת פלים ובגדים יוכל לומר פן כמו קרע שיראין קידושין ל"ב א'] ותבר נכתומא [שבת ק"ה ב'] אבל באילן העושה פירות שייף חשש דשכחת ברי ומש"ה י"ל דר"ח דקצץ דיקולא הוא לאיזה צורך דאז מדינא מותר ורק פיון דלא ניכר העילוי מת שכחת ברי' ולכן רבא אומר לר"י לדידי דע"פ דין לא צריף להרחיק טפי מותר לקצץ עכ"פ לכבודך ול"ש ב"ת אף עכ"פ שייף

החשש דשכחת פרי והנה לדבר מצוה בנדאי מותר כמ"ש הפרי תנאר סי' כ"ח ולכן דבר מצוה דרבים פמו אילן שעומד בתוך העיר שהוא פבוד רבים שרי ואז לק"מ ממתיני דמרחיקין את האילן] ורק ביחיד קשה למה יקצץ ולזה כתבו התוס' דהיו אילני סרק אבל גבי רבים דהווי מצוה לא שייך שום חשש והנה בנ"ד דהווי צנר רבים ניפר בנדאי ל"ש שום איסור ולא ספנה ונ"ל הת"ש ז"ל סי' כ"ח ס"ק ל"ו הנה סבר הרב דמחלקין בין אם העוף שנה למפור ביותר מהדינר או לא ואינו פן אלא כמ"ש לעיל דאם האכילה חשיבא בעינו ביותר מהדינר גם שהוא עשיר גדול בהוא ליפא פל תשחית ובכה"ג לא תיקנו אבל מי שהאכילה אין שנה לו כ"כ לזה תיקנו ודומה למ"ש הגמ' חולין דף פ"ד מי שיש לו מאה מנה יקח לפסו כו' ובקידושין דף ח' דאמר לדידי חזית וכעין זה פירש גם הדרושה יעו"ש עכ"ל והי' שלום: סימן נח להרב המאה"ג וכו' מ' יחיאל מיכל הובנר אב"ד ניןאב יע"א: גי"ק הגיעני ושמתתי בשמעתי כי קנא קנאת השם בדבר התועבה הנעשית בין הנשים לילד בהריונין שהיא בגד של זימה ר"ל ובנדאי אינה רשאי בת ישראל ללבוש בגד זימה הזאת וישר פחו שבטל הזימה מעירו ואשריו ואשרי חלקו ובנדון הנגיד שפא לעירכם בנדאי חל עליו האיסור בדבר זה של פרהסיא ובפרט וכי הוא וב"ב אינם בכלל ישראל פכל עדתו הקדושי שמצוים אנו להיות מצויינים והרמב"ם במנן המצות מנאה ובפרט בגד זימה פזאת אסור לכל מי שישאל מכוה ללבשו ולפ"ד שהגביר הנ"ל יציית לדברים הנאמרים באמת ולהסיר מביתו תועבה הזאת והי' שלום ושאנן ובה אצא ואומר שלום פנפש דידו דוש"ת בלונ"ח.

מנחם תרכ"ב: סימן נט להרב הקריף וכו' מו"ה פנחס בק' פאלטשען במדינת באקאווינע: שאלה אם מותר לאשה לילד בפניאה נכרית בשוק: תשובה פבר האריכו בזה בס' באר שבע ובכל האחרונים ורובם מספיקים לאסור ועיין בכה"ג באה"ע שרבו האוסרים וכן בע"א אוסר ויותר מזה מבואר בר"ן בכתובות ובריטב"א שם מובא באס"ז שאפ"ל לתת חתיכת משי וכדומה על הפדחת שיהי' דומה לשער אסור דזה הוי דת יהודית ותימה על כה"ג באה"ע שנשמט ממנו דבריהם ולכן בנדאי אסור לצאת בפניאה נכרית והוא דת יהודית דברי בעה"ח: סימן ס להרב המנפלג וכו' מו"ה מאיר רוקח נ"י בק' טשארטקוב יע"א: שאלה בעסק הספר מאפיקורס שהעתיק מלת הגיון עם פירוש מר' מה לעשות בו: תשובה הנה דינו מבואר ברמב"ם פ"ו מהל' יסה"ת וכ"פ הש"ע יו"ד סי' רפ"א ואם נחלק ונאמר דוקא אפיקורס שכ' הש"פ ז"ל אדוק בע"א הנה באמת הרמב"ם ז"ל כ' וז"ל (שם ה"ח כה"ק פולן ופירושיהו ובאוריהו כו' בד"א שפתיכם ישראל בקדושה אבל אפיקורס ישראל כו' ומצוה לשרפו כדי שלא להניח שם לאפיקורסים ולא למעשיהם ע"כ] בנדאי ברשעים האלה ראוי שלא ליהנות ממעשיהם וגם אין לחלק בין ס"ת לשארי ספרים שלהם הא אדרבא מבואר בס' שבשאר ספרים שלהם כ"ע מודים שנשרפין לכן בנדאי ראוי לשריפה אף כמזומה לי ששמעתי מאדמו"ח זל"ה שפא מעשה פנה לידו וצוה לגנוזו בכ"ח חדש על בה"ק וטעמו לא ידעתי זה ראיתי להודיע לכ"ת והבוחר יבחר: גם מה ששאל אודות מאכל שאכל ממנו עכבר הנה לפי פשטות הסוגי' נראה דכל המאכל מביא לידי שכחה: גם מה ששאל בפסקי הכתובים והפרשיות הנה בזה מבוכה גדולה בין הפוס' דבגמ' משמע שאין לפסוק פרשה ולא פסוק ומצינו פמה פעמים שאנו מפסיקין והרבה תי' נאמרו אף אין פלל ברור והנח לישראל אם אינם נביאים בני נביאים המה

ואם הלכה רופפת בינך כו' ולכן אין לבדות דברים פריים מלב ונהרא נהרא ופשיטי
והי' שלום: סימן סא להרב המאה"ג וכו' מו"ה נתן האבד"ק סטאשוב יע"א: שאלה
בעסק פתב הנעשה בקיבלו ע"ע בחיוב להזהיר ב"א שלא לילה בבגדים חדשים מקרוב
באו המכונה קראנעלין וכן בגלוי שער על איזה אופנים או שעושים במקום שער מבגדי
משי וכדומה שדומה לשער ומי שלא ישמע להזהיר ב"ב או שהב"ב לא ישמעו לו לא
יתפללו עמו בקביעות ואפי' מי שלא קיבל עליו בכתובה וחתומה מ"מ חל עליו לקיים
כנ"ל ואם לא יקיים או ב"ב חלילה להתפלל עמו והי' מריבה גדולה ונתבטל התמיד שני
פעמים: תשובה הנה בדבר תקנה וגדר בנדאי הרוב כופין למיעוט ולפ"מ דמשמע
במהרד"ך אפי' חידים יכולים לכפות להרוב יענין בב"א וכן הסכים מהרשד"ם ומשא
מלה דף נ"ח שעכ"פ הרוב כופין למיעוט וא"כ בנדאי רוב בני עיר יכולין לכוף למיעוט
לגדר דבר מצוה אף אם רוב בני העיר אינם מסכימים אין החידים יכולים לכוף לרבים
יעו"ש להלכה בס' משא מלה.

והנה בענין תקנה זו הוא נדאי ראוי והגון דידוע דאפי' העפ"ם מחזיקים זה לפריצות
יתירה ועל השערות קפידא ואיסור גדול וזה בכלל דת יהודית לדברי הר"ן ז"ל לפתובות
וש"מ שם ולפי דעתי ראוי לגזור פן אף אם אין הרבים מסכימים לא יוכלו לגזור עליהם
וכמבואר [בפדר"א פמ"ז] שבימי פנחס רצו לגזור על סתם יינם ולא קבלו עליהם רוב
הצבור [ע' בב"י ר"ס קכ"ג] ולא גזרו אפי' בימי מרע"ה ולזה תלי' מלתא ברוב ואם
מתחילה הי' רוב בני העיר בהסכמת גזירה זו בנדאי אינם יכולים לחזור הגם שלא הי'
בשבועה מ"מ קבלה לחוד נמי אסור לעבור על זה הגדר וכ"מ בס"ח ולכן לפענ"ד ס"ד
אם הי' רוב בני העיר בהסכמה אינם יכולים להתיר אף אם לא הי' רוב בני העיר בהסכמה
לא יוכלו לכוף להמועט.

ובענין שקבלו עליהם לדחותם מבית התפלה אם רבים הסכימו נלענ"ד שיכולים לכופו
לקיים התקנה בכל מה דאפשר אף בעוה"ר הרבה גברה חנופה ואין דורש ואין מבקש
ומי יעמוד בפרץ ולכן נשים לפנינו מחסום אף ראוי להרחיק עכ"פ באמת למי שאינו
מחזיק בתקנה שתקנו רוב עיר לגדר והי' שלום: סימן סב לידידי הרב החרוף החסיד
וי"א כש"ת מו"ה משה שמעון רב ומו"צ בשוב דיורא יע"א: ע"ד שאלתו אם מותר
לאיש שנתלבנו חצי זקנו וגבות עיניו וחצי השני נשאו שחור אם מותר לצבעם ומעכ"ת
נוטה להקל ותמוה לי טובא הלא כל ההיתר של הרשב"א ותו' הובא בב"י קפ"ב] בצריף
לרפואה או פל גופו הוא רק משום דס"ל העברת שער הוי מדרבנן אבל אם הי' מדאו'
אסור לעבור על לאו והנה במלקט שחורות מתוך לבנות כ' הרמב"ם ז"ל (פי"ב מעפ"ם
ה"י) דלוקה וכ"פ הראב"ד דבהרבה שערות לוקה כמבואר בהשגות וכ"פ הטור ביו"ד
קפ"ב א"כ בנדאי אין חכמה ואין עצה אפי' במקום כבוד הבריות אסור והנה בחפזי לא
מצאתי מי שיחלוק על הרמב"ם והראב"ד וזהו הנ"ל א"כ בנדאי אסור לצבוע שחור
ולוקה משום לא ילבש אף תקנתו שיצבע שיהי' פולו לבן דבזה אין שום איסור פלל
כמבואר בב"י סי' קפ"ב וז"ב וגם תמהתי איה עלה על דעתו להתיר אפי' איסור דרבנן
במקום שיכול להסיר חרפתו במה שיגלח ע"י סם כמו שנהגין בכל מדינות אשכנז דאין
בזה שום איסור פלל וגם בגבות עיניו יוכל להתחבל שלא יוכר היטב אבל ח"ו להתיר
איסור לאו בתורה והרבה יש להסתפק אם הוא מבינרא דג"ע דיהרג ואל יעבור להרבה

שיטות ולכן ח"ו להקל ובנ"י סוף מפות מצאתי שכ' וז"ל והא קא גדל ואין פאן תיקון
אשה שאינו עושה אלא להנצל מן הצער עכ"ל הרי דאם לא פיוון רק להנצל מצער לא
מיקרי לא תלבש וכ"נ מג' פ' ב"ט (שבת נ' ע"ב) דאם מפני צער שרי והתו' שם בד"ה
בשביל צערו פתבו דמפני ביוש בני אדם מותר ואינו מקרי לא תלבש והנראה מדברייהם
הוא דאם עושה ליפות הוי לא תלבש שפן דרף אשה ליפות אבל אם אין עושה רק משום
צער לא משום יפוי לא מיקרי לא תלבש ובאמת צע"ג בזה לכן ראוי לעשות ע"ד
שפתבתי.

ואחר פתבי כל אלה נלענ"ד דכ"ע ס"ל דאם אסור ללקוט מה"ת לבנים מתוך שחורות
אסור אפי' ביש לו צער ורק הגמ' שם במס' שבת בפ' ב"ט ה"ל דהותר מפני צער
ולכאורה ק' הא כל הפוסקים הסכימו גבי מראה וכל מקום באם נשים ואנשים עושים
דבר זה ל"ש לאו דלא ילבש פיון שבמקום זה גם אנשים נוהגים פן וק' מר זוטרא בשבת
דרף ה"ל] שראה שדרף גם אנשים לעשות פן א"כ למה לא עשה גם הוא א"ו שאותה
בריייתא ה"ל לא ס"ל חילוק בדבר דתלמי' בזה רק מי שעושה דבר ליפות עצמו שייך לא
תלבש ולכן באם מכנין רק שלא להצער עצמו דאז אין כלל הלכשת שמלת אשה דהא
גם אנשים עושים פן ורק האי תנא ס"ל דאסור ליפות עצמו ולכן באם אינו מכנין ליפות
עצמו מותר ולזה פתבו התו' באם בוששה לו מב"א ג"כ מקרי צער וכ"כ המרדכי אף כ"ז
להך ברייתא או בנטילה שאינו רק מדרבנן אפי' לדידן נמי מיקל שער בית השחי וערוה
כאשר פסקו רוב הפוסקים אבל בנוטל או צובע הלבנות לשחור דהוא מדאורי' נדאי אסור
אפי' שהוא מצער ולכן בנדאי ללקוט לבנים מתוך השחורות או לשחור אסור ובפירט
פיון דאית לי' תקנה אחריתי פנ"ל ורק שרוצה לנוי וינפי לילה בשערות שחורות בנדאי
עובר על ל"ת פיון שהי' יכול להסיר הצער ולגלוהו ע"י סם פנ"ל ולכן לכ"ע אסור והנ"י
תפס לישנא דגמ' דשבת אבל גם הוא ס"ל לאסור במלקט או בצובע שחור וז"ב.

וי"ל דגם ברייתא דגלדי מפה דפ' ב"ט ה"ל אינו מתיר משום צער רק דבר שאינו כלל
בגדר שמלת אשה שכל אנשים נמי עושים פן רק הברייתא אמר דכל ליפות מקרי ל"ת
ולכן אם אינו עושה ליפות רק להציל הצער לא מקרי שמלת אשה שיהי' אנשים נמי
עושים פן אבל בפניו שהוא ממש שמלת אשה ובלאו כ"ע מודים שאסור אפי' במצער
פנ"ל: סימן סג לדידי הרב הפוסלג החרף וכו' מו"ה אברהם שמואל הלוי אבד"ק
בוננאב יע"א: מכתבו הגיעני בדבר שאלתו וז"ל אשה קשת רוח זה פמה מקור משחת
לה שנופל האם למטה באמצע בית החיצון פי מעוני ורוב עבודה וגייעה בהילוף קרה
מקרי' ה"ל ואז הפתונת שלה מלוקלף בכמה מיני דמים אפס פי אין לה בזה אף הרגשת
זיבת דבר לח כלל ויש לה נסת קבוע ולסיבת חולי ה"ל א"א לה להפסיק בטירה ולספור
ז"נ הגם פי בשפכה על משפכה וכ"כ בתת מרגוע לנפשה מעבודה והילוף איזה שעות
עולה האם למעלה וכל בדיקותי עולים לה נקיים אז אף לסבת עני' ומרודה אין לה
מנוחה ומן הנמנע שתשיג די טהרתה בגלל החולי ה"ל אשר ע"כ הפעל נותן עיניו
בגירושין והיא במר תבכה פולי האי ואולי נמצא לדון דינה למזור: תשובה מחמת
טרדותי לא יכולתי להעתיק תשובתי עד היום והנה בסוגי' זו רבו הקו' והפירושים וידוע
לכל מעיין ולפי מה שנתחדש לי בעזר הצור ית' איזה דבר חדש אמרתי להציע הסוגי'
הש"ס והפנ' הנה בהמפלת (נדה כ"א ע"ב) אי' וז"ל הגמ' בעא מיני' ר"י מר' זירא הרואה

דָּם בְּשׂוֹפְרֵת מֵהוּ בְּבִשְׂרָה אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא בְּשׂוֹפְרֵת א"ד הַי בְּבִשְׂרָה מִבְּעֵי שְׂמִטְמָאָה
בְּפָנִים כְּמִבְּחוּץ א"ל בְּבִשְׂרָה א"ר וְלֹא בְּשׂוֹפְרֵת הַי בְּבִשְׂרָה מ"ל שְׂמִטְמָא מִבְּפָנִים
כְּבַחוּץ א"כ גִּימָא קָרָא בְּשָׂרָה מֵאֵי בְּבִשְׂרָה ש"מ תְּרֵתִי וְהָאֲר"י מִשׁוּם רִשְׁב"י הַמְּפָלֵת
חֲתִיכָה קוֹרְעָה אִם יֵשׁ בָּהּ דָּם אֲגִיר טְמָאָה וּא"ל טְהוֹרָה הִכִּי הַשְׂתָּא הֵתֵם דְּרַפָּה שְׁל אִשָּׁה
לְרֵאוֹת דָּם בְּחֲתִיכָה הִכָּא אִין דְּרַפָּה שְׁל אִשָּׁה לְרֵאוֹת דָּם בְּשׂוֹפְרֵת כּו' לִימָא שְׂוֹפְרֵת
תַּנְאִי הוּא דְתַנְי' הַמְּפָלֵת חֲתִיכָה אַעפ"י שְׂמִלְאָה דָּם אִם יֵשׁ עִמָּה דָּם טְמָאָה וּא"ל טְהוֹרָה
ר"א אוֹמֵר בְּבִשְׂרָה וְלֹא בְּשִׁפִּיר וְלֹא בְּחֲתִיכָה ר"א הִיָּינוּ ת"ק אִימָא שְׂרֵא"א בְּבִשְׂרָה וְלֹא
בְּשִׁפִּיר וְלֹא בְּחֲתִיכָה וְחכ"א אִין זֶה ד"נ אֲלֵא דָּם חֲתִיכָה ת"ק נְמִי טְהוֹרִי מְטָהָר אֲלֵא דְּפִלִי
פְּלוּיִי א"ב ת"ק סָבַר בְּבִשְׂרָה וְלֹא בְּשִׁפִּיר וְלֹא בְּחֲתִיכָה וְה"ה לְשׂוֹפְרֵת וְה"מ הִיכִי דְּשִׁיעַ
אֲבָל פְּלוּי פְּלוּי טְמָאָה מ"ט בְּבִשְׂרָה קָרִינוּ בִּי וְאָתוּ רַבְּנֵי לְמִימַר אַע"ג דְּפִלִי פְּלוּיִי אִין
זֶה דָּם גְּדָה אֲלֵא דָּם חֲתִיכָה הָא דָּם גְּדָה וְדָאִי טְמָא וְאַפְּלִי בְּשׂוֹפְרֵת נְמִי אָמַר אֲבִי
בְּשׂוֹפְרֵת כ"ע ל"פ דְּטְהוֹרָה כִּי פְּלִיגִי בְּחֲתִיכָה מ"ס דְּרַפָּה שְׁל אִשָּׁה לְרֵאוֹת דָּם בְּחֲתִיכָה
וּמ"ס אִין דְּש"א לְרֵאוֹת דָּם בְּחֲתִיכָה וְרַבָּא אָמַר דְּכ"ע אִין דְּש"א לְרֵאוֹת דָּם בְּחֲתִיכָה
וְהִכָּא בְּאִשָּׁה טְהוֹרָה וּמְקוֹר מְקוֹמוֹ טְמָא קְמִיפְּלִיגִי דְּר"א ס"ל אִשָּׁה טְהוֹרָה וְדָם טְמָא דְּהָא
אֲתִי דְּרַף מְקוֹר וְרַבְּנֵי סְבָרִי אִשָּׁה טְהוֹרָה וּמְקוֹר מְקוֹמוֹ טְהוֹר ע"כ וּפִירִש"י שָׁם וְז"ל כִּי
פְּלִיגִי בְּחֲתִיכָה וְדְּפִלִי פְּלוּיִי ת"ק סָבַר בְּבִשְׂרָה לְמַעוּטִי תוֹף חֲתִיכָה אֲבָל דָּם הַנְּרָאָה
בְּבִקְעִים טְמָא דְּהָא בְּשָׂרָה קָרִינוּ בָּהּ וְרַבְּנֵי בְּתָרָאִי סְבָרִי אֲפִלִּי פְּלוּיִי טְהוֹרָה כִּי אִין
זֶה דָּם גְּדָה דְּאִין דְּש"א לְרֵאוֹת דָּם בְּחֲתִיכָה עכ"ל וְהַתּוֹ' ז"ל כ' וְז"ל בְּד"ה כ"פ בְּחֲתִיכָה
פ"ה וְדְּפִלִי פְּלוּיִי וְקָשָׁה א"כ הַשְׂתָּא אִין דְּרַף לְרֵאוֹת דָּם בְּחֲתִיכָה פִּי שְׂאִינוּ דָּם גְּדוֹת לָא
הָוִי כִּי הַי דְּאִין דְּרַפָּה לְרֵאוֹת בְּשׂוֹפְרֵת דְּהֵתֵם הָוִי דָּם גְּדוֹת מִן הַמְּקוֹר אֲלֵא שְׂאִין דְּרַפָּה
לְרֵאוֹת בָּאוֹתוֹ עֲנִין וִי"ל דְּפִלִיגִי בְּחֲתִיכָה הַעֲשׂוּנִי כְּמִין שְׂוֹפְרֵת וְהָוִי חֲצִיצָה בֵּין דָּם לְבִשָּׂר
דְּת"ק מְטָמָא כִּי דְּרַפָּה לְרֵאוֹת בְּעֲנִין זֶה וְרַבְּנֵי סְבָרִי אַע"ג דְּדָם גְּדוֹת הוּא אִין דְּרַפָּה לְרֵאוֹת
בְּעֲנִין זֶה וְאִין זֶה דָּם דְּקֶאֱמָרִי רַבְּנֵי ה"ק אִין זֶה דָּם גְּדוֹת שְׂטִימָא הַכְּתוּב אֲבָל בְּפִלִי פְּלוּיִי
גַּם רַבְּנֵי מְטָמָאִין כִּינֵן דָּם גְּדוֹת הוּא וְנוֹגַע בְּבִשְׂרָה עכ"ל וּפִי' הַר"ש ז"ל מְבִיאֵהוּ הָרָא"ש
ז"ל וְז"ל דְּבָהָא פְּלִיגִי דְּר"א סָבַר דְּש"א לְרֵאוֹת דָּם בְּחֲתִיכָה וְכִינֵן שְׂרָאָתָה כְּדָרָף שְׂנָשִׁים
רְגִילִין לְרֵאוֹת טְמָאָה וְרַבְּנֵי סְבָרִי אִין דְּש"א לְרֵאוֹת דָּם בְּחֲתִיכָה וְאַע"ג דְּפִלִי פְּלוּיִי וְכִינֵן
שְׂלֵא רָאָתָה כְּדָרָף שְׂנָשִׁים רְגִילוֹת לְרֵאוֹת טְהוֹרָה אַע"ג דְּהָוִי דָּם גְּדָה וְדָם נֹגַע בְּבִשְׂרָה
וּפְלִיגִי רַבְּנֵי וּר"א בְּטַעְמָא דְּקָרָא דְּדַרְשִׁינוּ בְּבִשְׂרָה וְלֹא בְּשׂוֹפְרֵת ר"א סָבַר דְּמַמְעִטִּין
שְׂוֹפְרֵת מְטַעַם הַפְּסָקָה וְכֵן חֲתִיכָה הִיכִי דְּאִין הַדָּם נֹגַע בְּבִשְׂרָה אֲבָל אִי פְּלִי פְּלוּיִי קָרִינוּ
שְׂפִיר בְּבִשְׂרָה וְרַבְּנֵי סְבָרִי טַעְמָא דְּמַמְעִטִּין שְׂוֹפְרֵת מִשׁוּם שְׂאִין דְּש"א לְרֵאוֹת דָּם כְּף
וְכֵן חֲתִיכָה נְמִי אֲפִלִּי אִי פְּלִי פְּלוּיִי לְפִי שְׂאִין דְּרַף הַנְּשִׁים לְרֵאוֹת כְּף וְהָא דְּקֶאֱמָרִי רַבְּנֵי
אִין זֶה דָּם גְּדָה ה"פ אִין דְּרַף דָּם גְּדָה רְגִיל לְבוֹא בְּזָה הַעֲנִין וְכֵן עֲשָׂה מַעֲשָׂה ר"ש בְּאִשָּׁה
שְׂנַעְעָקָר מְקוֹר שְׁלָה וְכִמִּין חֲתִיכָ' בְּשָׂר הִי נֹפֵל לָהּ בְּבַה"ח וְטִיְהָר אוֹתָהּ לְבַעֲלָה כִּינֵן שְׂאִין
ד"נ לְרֵאוֹת כְּף עכ"ל וְהַטּוֹר בְּסִי' קַפ"ח כ' וְז"ל הַכְּנִיסָה שְׂוֹפְרֵת וְהוֹצִיאָה בָּהּ דָּם טְהוֹרָה
וְכֵן אִם רָאָתָה דָּם בְּחֲתִיכָה אֲפִלִּי אִם הִיא מְבֹקַעַת וְהַדָּם בְּבִקְעִים בְּעֲנִין שְׂוֹנָגַע בְּבִשְׂרָה
טְהוֹרָה כִּינֵן שְׂאִין דְּרַף לְרֵאוֹת כְּף וְכֵן עֲשָׂה ר"ש מַעֲשָׂה בְּאִשָּׁה שְׂנַעְעָקָר מְקוֹר שְׁלָה וְכִמִּין
חֲתִיכָת בְּשָׂר הִי נֹפֵל לָהּ בְּבַה"ח וְלֹא הִיָּתָה פּוֹסְקָת לְרֵאוֹת כ"ז שְׂאוֹתָהּ חֲתִיכָה הִי
בְּבִית הַחִיצוֹן וְטִיְהָר אוֹתָהּ לְבַעֲלָה כִּינֵן שְׂאִין דְּרַף אִשָּׁה לְהִיּוֹת רוֹאָה כְּף עכ"ל וְכ' שָׁם

הב"י ו"ל ו"ל ומ"ש רי"ו ו"ל ביהוא עובדא דר"ש ולא היתה פוסקת לראות כ"ז שאותה
החתיכה הי' בבית החיצון נראה שהיתה רואה דם ממש ואפ"ה הי' מטהר אותה מפני
שהיא תולה שמהחת' שבביה"ת נמשך הדם וכיון שבשעה שהי' נעקר לא הי' דם אלא
בחתיכ' טהור אבל מלשון הרא"ש שפתיבתי לא משמע הכי אלא כמין חתיכ' בשר הי'
יוצאת מעצמן ואעפ"י שהי' דם בתוך החתיכ' ופלי פלוני הי' מטהר משום דאין ד"א
להיות רואה בענגן זה אבל אם היתה רואה דם להדני' בלא חתי' מהא לא איירי ואפשר
דכל כה"ג טמוני נמי מטמא לה דאע"ג דתלינן במפה כמו שנתבאר ה"מ במפה שבצדדין
אבל הכא שהמפה היתה במקור עצמה א"ל דמטמא לה ולפי"ז צ"ל דלא היתה פוסקה
מלראות שכ' רבינו ורי"ו אחתיכות בשר דבסמוך קאי פלומר לא היתה פוסקת מלראות
חתיכת בשר עכ"ל.

וכ' עליו הד"מ להשיג ונ"ל ויש לתמוה דהא נתבאר לעיל סי' קפ"ז דאף דאם המפה
במקור תלינן בה כשידוע שהמפה מוציא דם וא"כ גם פאן למה לא נתלה ג"כ הדם
בחתיכות כפשוט משמעות דברי הטור ורי"ו כו' עכ"ל והנה בש"ע מביא הב"י ו"ל הדין
של הר"ש ו"ל לפי פירושו (והד"מ) [והרמ"א] בהג"ה כ' ונ"ל ואפ"ל ראתה דם כ"ז
שהחתיכ' בביה"ח שלא טהורה דתלינן הדם בחתיכה זו הואיל ונדעין ונדאי שנגעק
מקורה ומחמת מפה הוא עכ"ל ותמה ט"ז ו"ל יעו"ש והנה סוג' זו כולה מוקשה חדא
כיון דראתה ממקורה מה לנו בזה שגפול המקור למטה וכי בשביל זה נטהרה ונימא דאין
דרף ראי' בכף הלא אדרבא ר"ל אמר משמ"ל דר"י נשיאה (נדה מ"א ע"ב) מקור שנגעק
ונפל לארץ טמאה שנא' יען השפך נחשתה ותגלי ערותה כו' הרי חזינו דמקור אפי' שלא
במקומו שם מקור עליו א"כ דרף ראי' הוא ולמה נטהרנה וכו' זו מבואר במעיל צדקה
(סי' ל"ד) בשם דב"ש שוב הק' דהא אדרבא מבואר בסוג' דר"ל הנ"ל ונ"ל למאי אי
לטומאת שבעה דם אמר רחמנא ולא חתיכה אלא לטומאת ערב אלמא דאי הוי דם הוי
טמא אפי' בתחתית המקור יענין בב"ח ו"ל מה שתיגרן לזה גם דברי ב"י ו"ל פלאים
למאוד דאיך עלה על דעתו לפרש מחמת מפה הא בפ"י מבואר דהטעם מחמת שאין דרף
ראי' בכף וגם דבר פשוט דתולין במפה שבמקור גופא ושפיר הק' הד"מ ואף גם עליו
לא סר תלונת הט"ז מ"ש בהג"ה הטעם דתלינן במפה הלא הטעם פשוט דאין דרף ראי'
בכף.

ולכן נלענ"ד כף דהנה בגמ' דאמרי' ראתה דם בשפופרת טהורה דאין דרף ראי' בכף
וכ"ע מודים בזה לית מאן דפליג דרואה בשפופרת טהורה והטעם מדרש בבשרה ולא
בשפופרת והנה ידוע דהך בבשרה היינו בשפופרת שכן הנדה מטמאה מבפנים
כמבואר בגמ' שם והנה במקור גופא טרם יציאתו לבשרה שבפנים טהורה פידוע וא"כ
פל עיקר טומאת האשה הוא בעת יציאת הדם מהמקור לבשרה שבפנים ומה שיתנה
איזה מקרה בדם אחרי יציאה מבשרה שבפנים לא איכפת לנו שפכר נטמא האשה וכן
אם לא יצא הדם דרף הבשר שבפנים מתי שיצא מהמקור כיון שלא הי' בבשרה שבפנים
טהורה ולכן אם יצאה הדם בשפופרת מהמקור ולא נגע בבשרה שבפנים לכ"ע טהורה
מגזה"כ דבבשרה שעיקר טומאת אשה מה שיצא מהמקור לבשרה שבפנים והנה בחתיכ'
ממש פלוגתא בגמ' אי מקרי זה בבשרה שכן דרף לראות בחתיכה ופי' הרשב"א ו"ל
משום דמב"מ לא חייץ והוי פנוגע במקור בפנים ממש והוי דרף ראי' אבל בשפופרת

נדאי חייגן ואינו נוגע דרף בשרה שבפנים לכ"ע טהורה והנה ביוצא בחתיכה ופלי פלויי איכא פלוגתא בש"ס שם ולפרש"י ותוס' ז"ל לכ"ע בפלי פלויי טמא אם דם נדה יוצא בחתי' שהוא פלי' רק לרש"י טהור דאין זה רק דם חתיכה אבל דם נדה ממש בחתיכה שנבקע ופלי פלוי' טמא אף הר"ש ז"ל מפרש דאפי' פלי פלויי טהורה שאין דרף ראי' בקף ומש"ה פסק במקור שנעקר שאין דרף ראי' בקף.

והנה עתה נבוא לפרש אחת לאחת דברי הגמ' והפוס' הנה לפי מה שבארנו אם המקור נעקר ויוצא הדם שלא במקומה בנדאי טהור לפי מה דפסקו בש"ס דבבבתיכ' שיע ולא פלויי טהורה דמב"מ חייגן א"כ גם המקור שנעקר ונפל עד בית החיצון ומפסיק בינו ובין בשר הפנימי בנדאי הדם היוצא ממקור בלא נגיעת בשר הפנימי הוי כמו שיצא ע"י שפופרת שטהור פיון שיוצא בלא נגיעת בשר הפנימי ומתוך קו' המעיל צדקה בשם הדב"ש דהק' מה לי שיוירד מלמטה הלא שם מקור עלה דז"א דאינו מטמא ביוצא מן המקור לחוץ רק אם נוגע בבשרה שבפנים וכאן כל הבשר שבפנים נכסה בהמקור וחייגן בין המקור לבשרה שבפנים ואין כאן יציאה לבשרה שבפנים ולכן האשה טהורה דכל הטומאה תלוי באם שיוצא דרף בשרה שבפנים אף הגמ' לא הי' יכול להקשות על ר"ל משמין' דר"י נשיאה דלמה מטמא הא נעקר המקור טהור משום בבשרה ולא בשפופרת משום דכיון דדבר זה פלוגתא דתנאי בבבבתיכ' ודלמא ר"י לא ס"ל כלל האי דרשא וס"ל כהה"ד דמפלת חתיכה טמאה או דלא ס"ל הרואה דם בשפופרת טהורה דהרי בגמ' איבעי' להו ונהי דפשיטין דטהורה מ"מ לא ניחא לי' להקשות על ר"ל בפשיטות וטפי בעדיפא מיני' מקשה דם ולא בשר אבל באמת לפי מה דמשני הגמ' למסקנא לכ"ע באין חילוק דם בשפופרת טהורה משום שאין נוגע בבשרה א"כ בנעקר המקור פולו ומכסה בשרה שבפנים לכ"ע טהורה ואין חולק בזה למסקנת הש"ס אף כ"ז באם כל המקור נעקר ונפל עד למטה הדם שבא מהמקור אינו בא דרף בשרה שבפנים ומש"ה לכ"ע טהורה אף היכי שאין המקור פולו שלא במקומו רק קצת חתיכות נפלו לביה"ח ושאר המקור נשאר למעלה כאשר כתבו חכמי הרופאים שהמקור תלוי במיתרי גידים ועצבין ולפעמים מחמת רפיון העצבים נהרס קצת מהמקור שהיא כמו כיס ונשרק למטה לביה"ח אבל יתר המקור במקומה והנה בזה הדם היוצא בדרף זה לרש"י ותוס' ז"ל טמא פיון שהמקור במקומו ובשרה שבפנים נגלה פולו שם במקומו כמו שהי' רק קצת חתיכות ירדו לביה"ח דרף הפנימי א"כ לרש"י ותו' ז"ל הדם שיצא מגוף המקור עם החתי' דביה"ח הוי כמו חתיכות שפלי פלויי שהדם יוצא עם חתיכה וכיון שנוגע עכ"פ בבשרה שבפנים בבשרה קרינו אכל הר"ש ז"ל שסובר אפי' בחתיכות שפלויי ונוגע בבשרה שבפנים טהורה משום שאין דרף ראי' בקף אפי' בהנה חתיכות מהמקור שיצא לחוץ טהור נהי דנוגע בבשרה שבפנים אין דרף ראי' בקף והנה הטור והרא"ש ז"ל פסקו כהר"ש ז"ל ומתמי' עליהם מרן הב"י ז"ל דנהי שהדם היוצא מן החתיכה טהור להר"ש ז"ל פיון שאין דרף ראי' עכ"פ פיון שנשאר המקור במקומו דלמא בא דם הנמצא מהמקור עצמו שנשאר על מקומו וא"ל כמו שתלינו במכה כמ"כ תולין שדם בא מהחתיכה ולא מהמקור הנשאר במקומו לזה כ' חילוק נכון נהי דבמכה תולין ואומר שדם זה בא מהמכה פיון שדרף המכה להוציא דם והמקור אין אנו יודעין שמוצא כעת דם ולכן תלינו במכה וכמבואר בח"ץ ז"ל ובתה"א אבל הקא שהדם בא מהמקור גופא מהחתיכות

שִׁנְפְּלוּ לְבִיהַ"ח וּא"כ בְּנֹדָא עֲלִינוּ לְחוּשׁ פִּינוּן שְׁחֲזִינוּן שְׁהַמְקוֹר הוֹצִיא דָם עכ"פ מִהַחֲתִי
שִׁנְפְּלוּ לְמִטָּה כמ"כ הוֹצִיא דָם מִעֲלֵי הַמְקוֹר הַנְּשָׂאָר בְּמִקוּמוֹ וַיֵּצֵא לְבִיהַ"ח דְּרָךְ בְּשֹׁר
הַפְּנִימִי בְּלִתֵּי הַחֲתִיכָה שְׁיוּצָא לְחוּץ וְזֶה נֹדָא סְבָרָא וְקו' נְכוּנָה רְאוּנִי לְמָרְן וְזֶה פְּנוּנְתוֹ
דְּתַלְיָנוּ דְּנוֹקָא בְּמִפְּהָ שְׁבַצְדָּדִים הִיָּינוּ שְׁאוּמְרִים דְּאִין הַמְקוֹר מוֹצִיא כָּל כַּעַת דָּם רַק מִפְּהָ
שְׁבַתוּכָה מוֹצִיא וְאִפְּי' שְׁהַמְפָּה הוּא בְּמִקוֹר מ"מ מְקַרֵי זֶה צְדָדִים לְגַבֵּי עֲצָמִיּוֹת וְגוּף
הַמְקוֹר וְלָכֵן תּוֹלִין בְּמִפְּהָ וְאוּמְרִים שְׁהַמְקוֹר אִין זְמַנּוֹ כַּעַת לְהוֹצִיא דָם גְּדָה וְרַק הַדָּם הוּא
מִמִּפְּהָ שְׁדַרְפָּה לְהוֹצִיא דָם אֲבָל הַכָּא שְׁהַמְפָּה הִיא שְׁגוּף הַמְקוֹר מוֹצִיא הַדָּם רַק שְׁהוּא
טְהוֹר מִגְּזָה"כ שְׁאִינוּ נוֹגַע בְּבִשְׁרָה אֲבָל עכ"פ חֲזִינוּן שְׁהַדָּם יוֹצֵא מִהַמְקוֹר וְנוֹבַע הַדָּם א"כ
שְׁפִיר עֲלִינוּ לְחוּשׁ דְּלִמָּא גַם מִהַעֲלִי שְׁלֵא נָפַל בְּבִיהַ"ח גַּם הוּא נוֹבַע דָּם מִמְקוֹרָה דְּמ"ש
תַּחֲתִי מִעֲלִינוּ וְשְׁפִיר הַק' הַב"י ו"ל וְלָכֵן פִּי דְּהַטוֹר וְהַר"ש ו"ל אֵינְרִי בְּנִפְּלוּ חֲתִי בְּשֹׁר
מִהַמְקוֹר אִף הַד"מ ו"ל תִּי דְּלַעוֹלָם תִּלִּי בְּמִפְּהָ וְהִיָּינוּ דְּבַגּוּף הַמְקוֹר שְׁלֵא נַעֲשֶׂה בּוֹ
הַתְּפַעֲלוֹת נְפִילְתוֹ לְמִטָּה ע"כ עוֹצֵר הַדָּם וְלֹא יִרְדַּד רַק בְּזְמַנּוֹ וְכַדְרָכּוֹ אֲבָל הַחֲתִי הוֹאִיל
וְנִחְלַשׁ כַּחַם וְלָכֵן מוֹצִיאִין דָּם תָּמִיד מִחֲמַת רַפְיוֹן כַּחַם וְלָזֶה תּוֹלִין הַדָּם בְּהֵם וְלֹא בְּעֲלִיוֹנוֹת
הַמְקוֹם וְל"ק קו' הַט"ז ו"ל וְהִנֵּה כ"ז בְּנִפְּל קֶצֶת מִהַמְקוֹר אֲבָל מְקוֹר שְׁנַעֲקָר כָּלוּ וּמְכַסֶּה
בְּשִׁרָה שְׁבַפְּנִים לַכ"ע טְהוֹרָה דְּעַדִּיף מְדָם שְׁבַשְׁפוּפְרַת וְלָכֵן לְדַעֲתִי בָּאֵם יִתְבָּרַר שְׁפַל
הַמְקוֹר נָפַל לְמִטָּה טְהוֹרָה לַכ"ע אִף בָּאֵם רַק מְקַצֵּת נָפַל לְמִטָּה קֶשֶׁה הַדְּבָר לְהַקֵּל נְגַד
גְּדוּלֵי רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים שְׁהַחֲמִירוּ הַגַּם שְׁקַצֵּת מְאַחֲרוֹנִים מִיִּשְׁבִּים קו' הַב"ח בְּמָה
שְׁרַש"י ו"ל גְּדָה מְדַבְּרֵי הַר"ש ו"ל הֵלֵא עכ"פ הַרְמַב"ם ו"ל בְּפִירוּשׁ מְטַמֵּא בְּחֲתִיכוֹת
פְּלוּיִי וְמִי יִקַּל בְּאִיסוֹר נְגַדוֹ וּבְפִרְט שְׁשִׁיטַת הַלְכָה נִרְאֶה שְׁרַש"י וְתוֹס' פְּלִיגִי אַהֲר"ש ו"ל
וּבְדַבְּרַת חֲמוֹר כְּזֶה הָאִיף נִיִּקַּל מְסַפִּיקָא הַגַּם שַׁח"ס (ס' קמ"ה וס"ס קע"א) וְשִׁאֲרֵי
אַחֲרוֹנִים הַקְּלוּ בְּצִירוּף שְׁזִיבַת דְּבָר לַח אֵינָה הַרְגָּשָׁה וְאַנְכִי לֹא כֵן עַמְדִי כַּאֲשֶׁר הָאֲרַכְתִּי
בְּזֶה בְּיַלְדוּתִי לְהוֹכִיחַ דְּזִיבַת דְּבָר לַח הוּי הַרְגָּשָׁה וּבְפִרְט מִי בְּדוֹרְנוֹ שְׁיוּכַל לְהַכְרִיחַ
בְּסִבְרָתוֹ נְגַד גְּדוּלֵי עוֹלָם שְׁלַפְּנִינוּ וְלָכֵן אִם רַק קֶצֶת הַמְקוֹר נַעֲקָרָה אֲסוּרָה וּמִן הַשָּׁמַיִם
יִרְחַמוּ אִף אִם כָּלוּהָ נַעֲקָרָה אִם יִסְפִּימוּ שְׁנֵי גְּדוּלִים אֲמַתִּיִּים גַּם אֲנִכִי הַצְּעִיר עֲמָהֶם
וְתַבְדּוּק הָאִשָּׁה כְּפִי מִה שְׁמַבְּנָאָר בַּח"ס [סס"י קמ"ה]: וְלַעֲנִין הַמְכִּירָה בְּשַׁבַּת יָפָה הוֹרָה
וְאִין לְפַלְפֵּל בְּזֶה כִּי הַעֲיָקָר בְּזֶה לְפִי מְקוּמוֹ וְצָרִיף שְׁלֵא יְהִי הַעֲרָמָה כ"כ גְּלוּנִי שְׁלֵא יְהִי
ח"ו חִילוּל הַשֵּׁם גַּם שְׁהַמְשִׁיכָה יְהִי פְּסוּקָה וְחִלִּיטָה כְּדַתְה"ק וּלְפ"ד שְׁיָפָה הוֹרָה וְהִי
שְׁלוֹם כְּדַבְּרֵי דִידוֹ דוּש"ת בְּלוֹנ"ח הַק' חִיִּים הַלְּבָרְשָׁטָאִם: סִימָן סד שׁוֹי"ר לְכַבּוֹד הַרַב
הַמֵּאָה"ג מו"ה יַעֲקֹב רְאוּבֵן הַאֲבַד"ק דְּעַלְטִין: שְׁאֵלָה אִשָּׁה מִיִּנְקַת שְׁדַרְפָּה לְרֵאוֹת דָּם
בְּמ"ר וּמְרַגְּשָׁת פְּאָב בְּשַׁעַת שְׁמִטְלָה מ"ר וּג"כ מוֹצֵאת דָּם וּמוֹצֵאת דָּם גַּם עַל הַעֵד
שְׁבּוֹדְקַת עֲצָמָה אַחַר הַטְּלַת מ"ר וְכַמָּה פְּעָמִים הִיָּתָה יוֹשְׁבַת עַל שְׁפַת הַסְּפֵל וּמְזַנְקַת וְנִמְצָא
דָּם בְּתוֹף הַסְּפֵל וְלֹא עַל שְׁפַת הַסְּפֵל וְהִי לָהּ בְּדִיקָה בְּמִקוֹר ע"י מוֹף דְּחוּק וְעֲשָׂתָה כֵּן ג'
פְּעָמִים וְעָלָה בְּיָדָהּ וְנִמְצָא נְקִי וְזֶה ט' חֲדָשִׁים שְׁדַרְפָּה בְּכַף וְהִלְכָה אֲצֵל רּוֹפְאִים וְלֹא עָלָה
לָהּ וְהָאִשָּׁה צְעָקָה מֵרַעַל יְמֵי נְעוּרֵי: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּמִשְׁנֵה ר"פ הָאִשָּׁה (נְדָה נ"ט ע"ב)
וְז"ל הָאִשָּׁה שְׁהִיא עוֹשֶׂה צְרָכֵי וְרָאָתָה דָּם ר"מ אוֹמֵר אִם עוֹמְדַת טְמָאָה וְאִם יוֹשְׁבַת
טְהוֹרָה ר' יוֹסִי אוֹמֵר בֵּין כָּף וּב"כ טְהוֹרָה וּבְגָמ' שָׁם מ"ש עוֹמְדַת דְּאֲמַרִי מ"ר הַדּוֹר
לְמִקוֹר וְאִיָּתִי דָּם יוֹשְׁבַת נְמִי נִימָא מִי רְגָלִים הַדּוֹר לְמִקוֹר וְאִיָּתִי דָּם אֲמַר שְׁמוּאֵל
בְּמִזְנַקַת וּפְרַש"י מְקַלְחַת דְּכִינוּן דְּנַפְק בְּקוּלּוֹת כִּי אוֹרְחָא לֹא דְחִיקָה וְלֹא הַדּוֹר מ"ר לְמִקוֹר

ואין דרוך דם מקור לצאת עם מ"ר אבל שותתת אידי דאוקמי אנפשה הוא ואיכ"ל הדור כאלו עומדת אבל עומדת א"א לה לונק מונקת נמי דלמא בטר דתמו מיא אתא דם אר"א ביושבת על שפת הספל ומונקת לתוף הספל נמצא דם בתוף הספל דא"א דבטר דתמו מיא אתא על שפת הספל אבע"ל לי לאשתכחי ופרש"י מונקת נהי נמי דלא הדור למקור מיהו מאן לימא לן דבבדי מ"ר אתא דנימא ודאי לאו ממקור הוא מדאתי בבדי מ"ר אלא ממקום מ"ר ומפה יש בה דלמא בטר דתמו מיא אתא דם ממקור ולא מחמת מ"ר עכ"ל ושם אמר שמואל הלכה כר' יוסי עכ"ל וכ"פ הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ו"ל כמעט כל גדולי הראשונים וסתמו דבריהם להקל בכל גונוי בנמצא בתוף מ"ר והיגו דלא מצי לבוא דם עם מ"ר כדמפרש רש"י ו"ל ולהתו' הוא מלתא דל"ש ורק ר"מ חנינש למיעוטא דהדר מ"ר למקור אבל לר"י לא חיישי גם למיעוט כזה וכן פסק מרן בשלחנו הטהור בב"י ו"ל (סי' קצ"א) אולם הר"מ ו"ל במרדכי מובא בב"י סי' הנ"ל] החמיר מתרי טעמי חדא דגם ר"י לא מטהר רק משום נדה אבל אסורה לבעלה כמו פתם ותו כ' דגם ר"י לא פליג עם ר"מ רק במה דפליגי היינו במונקת אבל ביושבת דחייש בטר דתמו מיא אתא דם גם לר"י טמא ונראה מלשון זה דכה"ג מודה ר"י לר"מ דטמאה נדה כמבואר בפ' כל היד דר"מ מטמא משום נדה וזה הביא הרמ"א ו"ל דגם לר"י אינה טהורה רק ביושבת על שפת הספל ונמצא דם בתוף הספל ומש"ה החמיר הר"מ ו"ל בנמצא אחר הטלת מ"ר על העד כמבואר בדבריו בתשו' ניוטר מזה חושש מהרי"ל ו"ל לדלמא קבעה וסת לראות עם מ"ר ונ"ל תשו' מהרי"ל בס"י ר"ג אמנם לא אכחד ממך דברי הר' שמרן אשר כ' ע"ז אחר שהביא דברי מהר"מ וחומוותיו כ' עוד בשם מהר"מ דאין לתלות במפה אלא במפה שיודעת בנדאי שיוצא דם מן המפה אבל מס' אינו תולה בה וכו' מהר"ש אש"כ ונ"ל אמנם מהר"י הלוי מערפורט שלח לי בשם מהר"מ ו"ל אעפ"י שרוב פעמים אינם רואים הנשים כ"א לאחר השתן והשתן כואב לה אש"כ גם פעמים רואים שאין השתן כואב לה טמאה ואם לעולם אינה רואה אם לא שהבטן כואב לה למטה מטיבורה טהורה דנאמנת אשה לומר כו' וזה דומה למפה עכ"ל ומעתה אתה תדקדק היטב בדבר אם יש לה וסת תולה בנסתה דשמא ראתה בשעת השתנתה ואם אינה רואה אלא פשכואב לה למטה מטיבורה אז היא טהורה כו' עד אני רגיל לומר לנשים כה"ג לבדוק דבר זה כמו שהעתיק בשם גדול ונ"ל האשה שמצאה דם ואומרת שפא מנקב של מ"ר להכניס מוה על מקום המקור ותשתין אם המוה נקי הוכחה דאינו מן המקור וכן בדקו מקצת נשים על פיו ומצאו נקי והזהרתי אתה קודם שיכניסו המוה שיבדקו יפה בחורין ובסדקין ובעומק בכל דין בדיקה כו' עד מ"מ לא מלאני לבי להקל פיון דאיכא מרבנותא דפוסקין ונסתות דאורייתא וגם כל אותה תשובה על אשה שהיתה לה שומא בפרוודור שהיתה מוציא דם אבל בנדון זה אין לה מפה מבונרת עכ"ל והנה שפתיו ברור מללו בדעת מהר"מ דכאב זו אינה מפה ברורה וגם מה שמוצאת הדם בתוף המ"ר אינה ראי' על מפה גמורה וחישישי שהדם יוצא ממקור דאין תולין רק במפה ברורה כמ"ש מהר"מ ו"ל ובאמת מלשון התשובה שכ' ונ"ל ופעמים אינה מרגשת כאב וכו' משמע דמש"ה מחשיבה מהר"מ ו"ל לא"י שמכתה מוציאה דם משום דהרי כ"פ רואה בלא כאב אבל אם אינה רואה בשום פעם בלא כאב תולין במפה אף באגור שהבי' בב"י ו"ל [סי' הנ"ל] משמע להדני' דכאב של הארין ונינד אינה נחשבת למפה ברורה למהרי"ל רק כאב במקום הבטן למטה ורק

מְהֵרָה שֶׁהַתִּירָה אַף בְּאֵמֶת בְּמֵהֵרָה לְגוֹפֵא הִיא הַתְּשׁוּבָה וְהַמַּעֲשֵׂה הִיא בְּאִשָּׁה שֶׁלֹּא הִפְסִיקָה מִפְּאֵב וְאִפְ"ה אָמַר שְׂאִין תּוֹלִין בְּמִכָּה לְפִי דַעַת מֵהֵרָמ וְלֹא הַתִּירָה רַק בְּבִדְיָה יַעֲי"ש וְכ"פ מוֹר"מ וְ"ל בְּהִגָּה (ס' הַנ"ל) וְתוֹכֵן הַבְּדִיקָה מִבּוֹאֵר בַּהֲג"ה בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מְהֵרָה לְהַנ"ל וְהִנֵּה הָאֲחֵרוֹנִים נִתְקַשּׁוּ מְאוֹד בְּדְבַרֵי מְהֵרָה לְהַלְלוּ וַיַּעֲזִיב בְּשָׂ"ף וְ"ל בְּסִי הַנ"ל סק"ז] וּבְנִבְי [קָמָא סִי מ"ג וּבְכ"מ שֵׁם וּבַחוּו"ד [שֵׁם] וְהָאֵמֶת יוֹרָה דְּרַכּוּ דְכֹן פְּנוּנַת מְהֵרָה לְ"ל דְּזָה הוּא מִכָּה שְׂאִינָה בְּרוּרָה וְכֹאשֶׁר כִּפְל פֶּן בְּתוֹף תְּשׁוּבָתוֹ בְּפִירוּשׁ וּבְמִכָּה שְׂאִינָה בְּרוּרָה אֵין תּוֹלִין וְהִנֵּה גַם הַבְּדִיקָה אֵינָה מִסְפָּקַת בְּבִירוּר וְכִמוֹ שְׂמִשְׁמַע בְּהַדְּנִ שְׂכ' הָרִי הוֹכְחָה גְמוּרָה שֶׁלֹּא בָּא מִהַמְקוֹר וּא"א דְּהַבְּדִיקָה הוּא נִדְּאִי שֶׁלֹּא רָאָתָה מִמְקוֹר כֹּאשֶׁר עָלָה ע"ד נְב"י וְ"ל א"כ מֵאֵי הוֹכְחָה הָרִי נִדְּאִי שְׂאִין הַדָּם מִמְקוֹר אַף זֶה נִדְּאִי דְאֵין הַבְּדִיקָה דְּבַר בְּרוּר דְּהִנֵּה מִבּוֹאֵר בְּרִישׁ גְּדָה [ד"ג] דְּמוֹף מְכוּוֹץ פְּנוּיִץ וְרַק בְּמוֹף דְּחוּק מוֹדָה רְבָא דְלֹא פְּנוּיִץ וְהִנֵּה מִי שְׂיֻדַע דְּרָף הַש"ס וְהֵרֵאשׁוּנִי דְאַנֵּן הַשְּׂתָא לֹא בְקִיִּיאֵין בְּבִדְיָה וְדַעַת הָרַמְבַּ"ן וְסִייעָתוֹ דְּגַם בְּדִיקַת שְׂפּוֹפֶרֶת לֹא בְקִיִּיאֵין הֵאִידְנָא וְרַק הֵרֵאשׁוּנִים וְאֲחֵרוֹנִים פְּתִבוּ לְסִמְנֵף עַל בְּדִיקַת שְׂפּוֹפֶרֶת דֹּא"צ שׁוּם דְּבַר רַק לְרֵאוּת אִם דָּם בְּצִדְדִים אוֹ בְּרֵאשׁ הַמְּכֹחוּל וְזֶה א"צ בְּקִיִּיאוֹת אֲבָל בְּנִידוֹן הַבְּדִיקָה דְּמְהֵרָה לְ"ל דַּעַם מוֹף דְּאִם לֹא דְחֹק הַמוֹף יוּכַל לְהִתְפּוּיִץ כַּדָּס"ל לְרַבָּא וְצָרִיף לְדְחֹק וּבְזֶה בְּנִדְּאִי לֹא בְקִיִּיאֵין אָנוּ בְּבִדְיָה וּמ"ה לֹא מְהִי בְּדִיקָה בְּלֹא פְּאֵב וְלֹא בְּשׁוּם מְקוֹם לֹא כֹּאשֶׁר פְּסַק מְרַן בְּנִבְי וְ"ל אַף בְּצִירוּף שְׁנִינֵהֶם מִכָּה וּבְדִיקָה מְהִי לֹא מִטַעַם פְּשָׁרָה לּוֹמֵר דְּתַרְנוּיָהּ עֲדִיף וְרַק מִדְּנָא ס"ל פֶּן דְּהִנֵּה קִי"ל דְּמִכָּה דְּמוֹצִיאָה דָּם תּוֹלִין בְּמִכָּה וְקָשָׁה לְמָה הָא רֹב דָּם בְּמִקוֹר וְרֹב וְקָרוֹב אֲזֵלִי ב"ר וּכְבָר הָאֵרִיכוּ בְּזֶה הָאֲחֵרוֹנִים וְגַם אֲנִי בַעֲזַה"ת עֲנִיתִי חֲלָקִי אַף תְּכָלִית הַדְּבַר דְּהַמְכָּה נִדְּאִי וְהַמְקוֹר אִפִּי בְּשַׁעַת וְסִתָּה אִם וְסִתוֹת דְּרַבָּנּוּ הֵוִי רַק סָפֵק וְאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִיָּדֵי נִדְּאִי פֶן בְּיִצְרָתִי בְּאֲרוּפָה וְעִתָּה מְצַאֲתִי מְפֹרָשׁ הַדְּבַר בְּתִשׁוּ מֵהֵרָה"ו ס' כ"ה דְּכ"כ וּמִש"ה בְּמִכָּה שֶׁא"י אִם מוֹצִיאָה דָּם דְּהַמְכָּה ג"כ סָפֵק שׁוֹב אוֹמְרִין רֹב דָּם בְּמִקוֹר וְאֲזֵלִי ב"ר וְלֹא בְּתַר קוֹרְבָּא וְהִנֵּה מִבּוֹאֵר בְּב"ב (כ"ד ע"א) וְ"ל הַגַּמ' אֲתַמַּר חֲבִית שְׂצָפָה בְּנִקְרָא אָמַר רַב גַּמְצָאֵת כִּנְגַד עִיר שְׂרוּבָה יִשְׂרָאֵל מוֹתָר כִּנְגַד עִיר שְׂרוּבָה נְכָרִים אֲסוּרָה וְשִׁמוּאֵל אָמַר אִפִּי גַמְצָאֵת כִּנְגַד עִיר שְׂרוּבָה יִשְׂרָאֵל אֲסוּרָה אִימָא מֵהֵאֵי דְקָרָא אֲתַאי לִימָא בְּדַר' חֲנִינָא קַמִּיפְּלָגִי לֹא דְכ"ע א"ל דְּר"ח וְהִכָּא בְּהָא קַמִּיפְּלָגִי דְמ"ס א"א דְּמֵהֵאֵי דְקָרָא אֲתַי עַקוּלִי וּפְשׁוּרִי הֵוִי מְטַבְעֵי לֵה וּמ"ס חֲרִיפָא דְנִקְרָא נְקֻט וְאֲתַאי עַכ"ל וְ"ל וְ"ל הָרִי דְלֵהֲלַכְתָּא בְּמִקוֹם דְּשַׁכְּיַחֵ עַקוּלִי וּפְשׁוּרִי אֲזֵלִינֵן בְּתַר קוֹרְבָּא וְהִנֵּה הִכָּא בְּדָם שְׂנַמְצָא בְּמ"ר שְׂמִסְנֹפְקִין אִם בָּאוּ מִהַמְכָּה שְׂבַמְקוּמוֹ אוֹ שְׂהֲדְרוּ וְאֲתַי מִהַמְקוֹר נִדְּאִי לְכַאוּרָה אֲזֵלִי ב"ר וְאָמְרִי דְּמֵהַמְקוֹר אֲתַי אַף ע"י בְּדִיקָה נִהִי דְנִימָא דְלֹא בְקִיִּיאֵין וְדַלְמָא [לֹא] הֵוִי הַמוֹף דְּחוּק מ"מ בְּנִדְּאִי דְהֵוִי כַּעַקוּלִי וּפְשׁוּרִי דְלֹא שְׂכִיחַ לְבוֹא דָּם ע"י מְכוּוֹץ פְּנוּיִץ דְּהֵרִי אִבְיִי לֹא חֲנִינִשׁ פֶּלֶל לְמְכוּוֹץ פְּנוּיִץ וְרַבָּא נְהִי דְחֲנִינִשׁ לְחוּמְרָא לְעַנְיָן קְדָשִׁים דְּמְפּוּיִץ פּוּיִץ אֲבָל מ"מ לֹא שְׂכִיחַ פּוּלִי הָאֵי וּבַכֹּה"ג אֲזֵלִי בְּתַר קוֹרְבָּא וְתוֹלִין בְּקָרוֹב דְּמִמְכָּה שְׂבַהֲאֵרִין וְוִינְד בָּא הַדָּם זֶה נִלְעַנ"ד טַעַם שֶׁל מְהֵרָה לְ"ל וְ"ל וּבְזֶה יְנִסְרוּ קו' פֶּל הָאֲחֵרוֹנִים יַעֲזִיב בְּדְבַרֵהֶם עַכ"פ יַצָּא לָנוּ מִזֶּה ע"י בְּדִיקָה שְׂפָדְקוּ בְּעַת שְׁהִי לֵה לְהֵאשָׁה הַפְּאֵב וּנְתַבְּרַר שְׂבָא מִמְכָּה הַגַּם שְׂפִסְקַת הַפְּאֵב הַהוֹכְחָה שְׂמִקְרוֹב בָּא נְתַחַזֵּק לָנוּ דּוּכִי בְּכָל פַּעַם צָרִיף שְׂיַכְאֵב לֵה אִם כְּבָר נְתַבְּרַר שְׂיַצָּא דָּם מִמְקוֹם מ"ר מְסָפֵק שְׂמָא נְתַרְפָּא וַיַּצָּא מִמְקוֹר לֹא מְחֻמְרִינֵן וְדִי בְּחֻמְרָא זֶה לְהַחְמִיר בְּלֹא בְדִיקָה אוֹ בְּלֹא פְּאֵב כִּלְל

דרוב ראשונים מכשירין בכל גונוי פמבואר בב"י ו"ל לכן בכה"ג שפבר נבדקה בשעת הפאב ויצא דם לא תפקע מהיתרא פנ"ל.

ובפולו לא עינתתי רק דרף העברה בעלמא פי הפנאי אין אתי פעת לפלפל בפרט בדבר שהאריכו גדולי האחרונים פולם וכמעט פולם הספימו דטעם הרגשה הוא מגזה"כ לא דלמא מעלמא אתי וכן מורין פשטא דסוגני להולף באמת ואינו רוצה בדבר שפתיים וקו' ופירוקים אין דעתי נוחה בענין הנוגע לדין רק מה שההכרח מביא להבנת ענין לדינא ולכן נלענ"ד להספיים עם מעכ"ת להתירה בשלא בשעת וסתה או בימי מניקתה וטוב שיספיים עמנו עוד אחד מהלומדים אמתיים.

[וע"ל סי' ע"ה וצ"ע]: סימן סה שלום וי"ר לידידי אחי הרב הגאון התריף התסיד כו' כקש"ת מו"ה אביגדור נ"י: הנה בנדון שאלתה אודות האשה אשר רטי' על מפתה וקליעת מעט שערה שעלתה לה עפ"י ציווי הרופאים ולפי מכתבה כמעט סכנה הוא לה להסירה ממנה אפי' מעט שעה דבאם יכולה להסיר למעט זמן ודאי מהראוי להסיר הרטי' אותה השעה מהתפיפה עד אחר טבילה אף לפי הנראה שא"א להסירה אפי' קצת זמן וקליעתה פשיטא שכמעט סכנה לה להסיר אם פן הוא בנדאי לפי"ז שמונתת האשה לטבול ולא הוי חציצה וחומרא תירה התמיר הס"ט פינן דהוי מיעוטא שאינו מקפיד ולענין רטי' מפורש בהד"י [בטאו"ח קס"א לענין נט"י וע' במע"מ מקנאות אות קל"ה ובס"ט סכ"ד] דרטי' שאינו מקפיד עליו אינו חוצץ נרק בטבילה התמירו אף באם הוא דבר שאינה מסירה בשום פעם וכמעט סכנה הוא לה בנדאי לא הוי חציצה ויענין בח"ס (קצ"א) (קצ"ב) בח' יו"ד ובזכרון יוסף (סי' יו"ד) שהקילו מטעם זה ולכן אם אפשר בקל להסיר הרטי' בלא חשש פאב בנדאי תסירנה ואם חוששת לסכנה וכאב גדול ח"ו סגי שתדיח היטב במקום הרטי' במים חמים מה דאפשר וכן במקום קליעת שער ותטבול ולא הוי חציצה פלל והי' שלום: סימן סו לידידי הרב המאה"ג מו"ה משה אהרן נ"י בק' נאוועטאניץ יע"א: מכתבו הגיעני והנה מ"ש מדברי החו"ד סי' ק"צ ס"ק (כ"ב) (ל"ז) בגליון של החו"ד פתבתי בצדו דדבריו אינם מובנים פלל דבאמת בגמ' משני דאיירי בארגשה ואימר הרגשת עד היא ומכ"ש פשנמצא גם מראות טהורות דתל' שהרגשה בהו' יעי"ש היטב בגמ' ונראה פי דברי פנים אף גם פחתם סופר סי' ק"ו] מתמיר בזה מטעם הרגשה דהוא דאור' ואין תולין במראות טהורות פי מראות טמאות שכיחין יותר בהרגשה יעי"ש והן אמת שדבריו ג"כ נפלאו חדא דהרגשה לחודא אינו מדאו' והרדב"ז ח"א סי' קמ"ט] כ' להיפך מת"ה דאין חשש להרגשה מה"ת ובתשובה אחת הארכתי בזה [ע' בח"א סי' ל"ד] גם מ"ש דשכיחי יותר מראות טמאות לבא בהרגשה גם זה ליטא דהא באשה שיש לה נסת בחזקת טהורה והתמרים פחות מכגריס אינם מגרעים פחה דכן פל אשה דרפה פן וכל הסדינים מלאים מזה וא"כ בנדאי אזלינן בתר חזקת טהרת אשה והדם שפחות מכגריס תולין במצוי והרגשה תלינן במראה הטהור ולמה נסתור שום חזקה בחנם ואף עכ"פ אם נחמיר פדברי הח"ס לא נחמיר יותר ממ"ש הוא שם בתשובה דבזיבת דבר לח ונמצא מראות טהורות בנדאי פשר הן אמת שהוא לשיתו דזיבת דבר לח אינו הרגשה אף לפענ"ד אפי' אם זה מיקרי הרגשה היינו אם ראתה דם בבירור ע"י זיבת דבר לח טמאה מה"ת אבל לטמאות אשה אם לא בדקה עצמה בזיבת דבר לח זה

חומר יתירה ובפרט בזמן הזה ששכיח בנשים שנדמה להם פזיבת דבר לח ואין שום מראה טמאה כלל ולכן יפה פסק בח"ס דאין להחמיר רק פשהרגישה שנפתח מקורה.

גם מה שמסופק מעכ"ת אם אינה מרגשת שזב רק שמרגשת שיש לחות בא"מ אם זה הוי הרגשה הנה לדעתי זה אינו הרגשה כלל דהלימוד הוא שפגיש בשרה היינו דבין השינים ולחוז בקרוב למקור אבל מה שמרגשת למטה שלא בא"מ זה אינו הרגשה כלל דעכ"פ לכ"ע בעי שמרגשת שבאה דם ממקור היינו שזב מלמעלה למטה וק"ל גם מה שרצה להקל באשה שפן דרפה תמיד הנה פתבתי ע"ז תשובה ארנפה ויצא הדבר להיתר כבד"צ דפה אם אשה בדקה כ"פ בהכניס מוה נקי בפנים והרגישה כ"פ ובדקה את המוה תיכף וראתה שהיא ממראות טהורות אם עשתה פו הכנסת מוה הנ"ל כמה פעמים ובדקה את המוה ומצאה מראות טהורות יכולה לסמוך עכ"פ בימי טהרתה שלא בשעת נסת אשה שיש לה נסת הגם שבתשובה הקלנו יותר אין פעת הפנאי לבאר הכל על נכון אף שלא בשעת נסתה ודאי טהורה אשה אשר בדקה כ"פ ע"י מוה פנ"ל.

ואודות הארבעסין בתוך הסעודה] הוא ספ' ברכות לשי' רש"י והר"י ז"ל [בא"ח קע"ח] ואני נוהג לאכול מעט עם לחם ללפת הפת בתחילה וסוף והמזונה שנכתב אצל השרטוט פסולה דאמת פתיב: סימן סז שאלה אשה אחת רפה בשנים שיש לה נסת פאנרח הנשים וזה חצי שנה נתקלקלה מ"א שלאחר שתפסוק בטירה ולאחר עבור ג' או ד' ימים מימי ליבונה תחל למצוא מראות דמים בהשתנה ולפעמים גם על העד הבדיקה שבדקה עצמה לאחר הטלת מ"ר ואינה מרגישה בשום פאב ובטרם שתוכל לטהר מהמראות הללו פא לה נסתה אשר רגילה בו וכן חוזרת חלילה עד פי אין באפשרי לטהר עצמה לבעלה והבעל מבקש תפקידו והאשה העלובה הזאת דפקה על פתחי יום יום ולא תתן מרגוע אלי למצוא לה תקנה: תשובה דבר זה מבואר בר"פ האשה (נדה נ"ט ע"ב) וז"ל המשנה האשה שהיא עושה צרכי' וראתה דם רמ"א אם עומדת טמאה אם יושבת טהורה ר"י אומר ב"כ וב"כ טהורה איש ואשה שעשו צרכי' לתוך הספל ונמצא דם על המים ר"י מטהר ור"ש מטמא שאין דרוך האיש להוציא דם אלא שחזקת דמים מן האשה מ"ש עומדת דאמרי' מ"ר הדור למקור ואייתי דם יושבת נמי נימא מ"ר הדור למקור ואייתי דם אמר שמואל במזנקה מזנקה נמי דלמא בתר דתמו מיא אתי דם אר"א ביושבת על שפת הספל ומזנקה לתוך הספל ונמצא דם בתוך הספל דא"א דבתר דתמו מיא אתי על שפת הספל איבעי לי' לאישתכוחי אמר שמואל הלכה כר"י וכן אורי לי' ר"א לקלא הלכה כר"י עכ"ל ורש"י ז"ל פי' וז"ל במזנקה מקלחת דכיון דנפק בקילוח פו אורחא לא דחיקא ולא הדר מ"ר למקור ואין דרוך דם מקור לצאת עם מ"ר אבל שותתת איידי דאוקמי אנפשה הוא ואיכא למימר הדור פאלו עומדת אבל עומדת א"א לה לזנק עכ"ל ולפי דברי רש"י זו לפי מה דקיי"ל כר"י אפילו בעומדת ושותתת מותרת אולם הרא"ש ז"ל פתב וז"ל ומיהו נראה לפרש בעומדת אפשר לה לזנק וה"פ דסוגי' דשמעתא יושבת נמי נימא מ"ר הדור למקור וא"ד וס"ד דמתני' איירי בכל ענין בין בשותתת בין במזנקה הלכך פריה דכי היכי דבעומדת טמאה בתדא לריעותא כמה שאין רחמה נפתח שיוכלו מ"ר לצאת להדי' אלא נעצרים שם וא"ל דהדר למקור וא"ד ואע"ג דאיכא תדא לטיבותא דמזנקה יושבת נמי תהא טמאה היכי דשותתת פיון דאיכא תדא לריעותא ומשני פולה מתני' איירי במזנקה ותרת לטיבותא בעינו הלכך עומדת אע"ג דמזנקה טמאה פיון דאין

רחמה נפתח ויושבת נמי אי שותתת טמאה וקא דלא מפליג ביושבת לטמאה היכי דלא זינקה דניחא לי טפי לאשמעינן דעומדת טמאה אע"ג דזינקה וילהך פירושא לא אשפחן דמטהר ר"י בעומדת ושותתת פיון דלר"מ לא איירי אלא במזנקה ור"י טיהר מה שטימא ר"מ אבל בעומדת ושותתת דלא איירי בי ר"מ לא אשפחן דמטהר בי ר"י עכ"ל ולפי דבריו בעומדת נמי מזנקה ובהא פליגי ר"מ ור"י וקיי"ל כר"י דמטהר וי"ל דע"כ לא טיהר (ר"מ) [ר"י] אלא במזנקה אבל בשותתת גם הוא מודה דטמאה אבל ביושבת טהורה לר"י בכל גוונא וכל השקלא וטרף דש"ס דיושבת על שפת הספל לא איתמר רק אליבא דר"מ אבל לר"י בכל ענין טהור וק"ו ו"ל בתשו"מ מ"ט מובא בב"י סי' קצ"א] כ' דא"א לו' דהשקלין וטרף דהש"ס דלא פהלקתא ולכן כ' וז"ל ולפיכך אני אומר דר"י מודה ביושבת על שפת הספל ומזנקה לתוך הספל נמצא דם על שפת הספל ולא בתוך הספל דטמאה משום דרגלים לדבר דביתר דתמו מיא א"ד דאי לא בתוך הספל נמי בעי לאשתכחי אבל נמצא בתוך הספל ועל שפת הספל בכה"ג נמי פליגי ר"מ ור"י ר"מ חנייש למיעוטא ור"י לא חנייש למיעוטא פל היכי דלא מוכחא מלתא לאיסורא מטהר לה עכ"ל ונהי לכאורה דבריו תמוהים דהאיך אמר ר"מ דחנייש למיעוטא ומש"ה מטמא הא אמרי' לעיל דר"מ טימא משום נדה ומשמע דהוי נדה ממש וחיוב חטאת או בנכנסה למקדש ואי משום דחנייש ר"מ למיעוטא לא הוי רק חששא דרוב ודאי לא גרע ממעוטו ועכ"פ אינה נדה ודאי ודאי אמר ר"מ דטמא משום נדה אף באמת י"ל כן דהנה רש"י פ"י שם וז"ל מזנקה נהי נמי דלא הדור למקור מיהו מאן לימא לן דבהדי מ"ר אתי דנימא ודאי לאו ממקור הוא מדאתי בהדי מ"ר אלא ממקום מ"ר ומכאן יש פה עכ"ל ולכאורה ק' למה ל"א רוב דמים מן המקור וליכא פאן מכה כלל ורק שפא הדם פדרפו מן המקור אף באמת קיי"ל רוב ומצוי אולי בתר המצוי וכיון דמ"ר שכיחי אז נדם המקור לא מצוין לצאת בעת צאת מ"ר א"כ תולין במצוי ויעינן בסי"ג ב"י ד' דאזלינן בתר רוב המצוי אפי' אם רוב בני העיר עפ"ם אם ישאל מצוים במקום הנה ביותר אזלינן בתר המצוי ולא בתר רוב ה"נ פיון דאין מצוי דם המקור לצאת אז בעת צאת מ"ר אזלי' בתר המצוי אף כ"ז לר"י דלא חנייש למיעוטא אבל לר"מ דחנייש למיעוטא וא"כ אפי' במ"ר המצוי יכולין להביא דם מהמקור הרוב א"כ נהי דהוי מיעוטא מ"מ הוי רוב דכן דם המקור מרובה מדם מ"ר ובשלקמא לר"י דלא חנייש.

למיעוטא הוי (מ"ר) (דם המקור הרוב) אינו מצוי דאזלי' בתר המצוי ונהי כמו דקיי"ל בסי"ג אם אינו מצוי שם רגל עפ"ם דמותר בפשר הנמצא אפי' רוב העיר עפ"ם אבל לר"מ דחנייש למיעוטא א"כ שוב י"ל דבא מהרוב מהמקור דמש"ה כ' הרשב"א בת"ה דבעי שכוונה מיוחדת דלולא זאת י"ל דרוב היא מבני העיר דשכיח לפעמים גם בשכונת ישראל רוב עפ"ם וז"ל התב"ש סי' ס"ג ס"ק ב' הגע עצמה אם ידענו בבירור שבאותו יום לא הי' בהאי שוק כ"א א' מעיר ובשוק שם אלה ישראל אטו נאמר שאותו שוק לאותו מקום האי אי נוקא הוא פיון דמרוב העיר הוא ולא ישראל דמיעוט העיר הוא איברא שלכאורה נראין דברי הרשב"א פסותרין זא"ז כמו שהרגיש פ"ח ג"כ דהכא כ' סתם שויקי ישראל ולא הותנה שיהי' דרוך הרבים מפסיקתן ובתה"ה דף קמ"ז הביאו הפר"ח כ' שם דאם יש שכוונה מיוחדת לישראל ואין דרוך הרבים מפסיקתן בהא לא אזלינן בתר רוב העיר עפ"ם וגנבים דפתחוהו הם חביות תלינן דישאל הם אמנם כד

מעניינת לק"מ דהתם בנודאי אילו עמדנו על זה דרוב גנבי דשכיחי בהאי שכוונה ישראל
נינהו פשיטא דאפי' דרף הרבים מפסיקתו לאו כלום הוא אבל התם לא ידענו ואם משום
דביום שכיחי ישראלים יותר מעכו"ם אין זה ענין לשודדי לילה פנין דרגל רבים מצוי
שם והשכוונה פתוחה בלילה שכיחים גנבים יותר מפל העיר דכל גנבי העיר נכנסו בגדר
ספק זה ולזה כ' הרשב"א שאם היא פמולגת מן העיר ואין רגל בני העיר מצוי שם
תלינו דאין גנבים מן העיר באין לשם פלל או מיעוטא דמיעוטא ונהרי היא פער מיוחדת
והביא ראי' מפשר הנמצא בעיר שט"י אין הולכין בתר ארחי ופרחי דמסתמא מיעוטי
דמיעוטי נינהו וה"נ פן הוא וקרא"ש הוסיף עוד דבעינו נעול בלילה וקא דכ' במש"ה
ז"ל וכן אנו נוהגין בבשר הנמצא בשכונתינו להתיר ואין הולכין אחר רוב העיר מפני
ששכוונתנו מיוחדת שאין דרף הנכרים מפסיקתו עכ"ל ה"ק דאל"ה היינו צריכים לשאול
טרם שנתיר מי הי' מצוי בשוק יותר דלפעמים אף בשכונת ישראל אם רגל בני העיר
מצוי לשם לפעמים רבים המה בשוק יותר מבני השכונה אבל אם מוכדלים הם מעמים
הו"ל כבני עיר אחרת דמסתמא הם רבים מארחי ופרחי עכ"ל [התב"ש] וא"כ בשלמא
לר"י דל"ח למעוטי' וא"כ הוי כמו שכוונה מיוחדת וידוע דאין דם מהמקור מצוין שם עתה
וגם מ"ר דחוזרת למקור הוי מיעוטא ול"ח משא"כ לר"מ דחייש למעוטא וא"כ יש חשש
מ"ר דהדרי למקור ושוב אולי' ב"ר דרוב דמים ממקור וכמו שבאין שכוונה ישראל
מיוחדת חיישי' דלמא מצוי רוב עכו"ם ואולי' ב"ר כמ"כ נמי אם יש לחוש למ"ר דהדרן
למקור שוב הוי כמו דמצוי נמי לפעמים דמי מקור ע"י מ"ר דהדרי ושוב אולי' ב"ר
וז"ב.

ועפי"ז מתורץ מה דמקשה הב"א [רס"י מ"ו] הא אמרי' ביבמות [דס"ז] דר"י נמי חייש
למעוטי' וא"כ הו"ל לטמא כמו ר"מ דחוש למיעוטי הנה באמת לפי הנ"י שם והרשב"א
בחי' לק"מ יענין בדבריהם אולם אפי' לפי דברי התו' ז"ל נמי ל"ק דהנה התו' (יבמות
ס"ז ע"ב) ד"ה אין חוששין הק' ונ"ל וא"ת דהכא חייש ר"י למיעוטא כו' עד ומיהו צ"ע
בריש המוכר פירות דאזיל ר"י בתר רובא דזריעה להוציא ממון ואייתי מינה ראי' לרב
דאמר הולכין בממון אחר רוב אלמא ל"ח ר"י למיעוט לענין ממונא כ"ש לענין איסורא
ויש לחלק עכ"ל ובאמת נלענ"ד לתרץ בדרף פשוט דהנה כ' מהרי"ל ז"ל דהאי דאולי'
ב"ר הוא היכי שפירש מיעוטא מרובא אולי' ב"ר אבל היכי שפירשו פולן דנדאי גם
המיעוט גפרש ובא לידינו לא אזלינו ב"ר יענין בתשו' סי' (ס"ו) קס"ט] וא"כ לפי"ז
שפיר י"ל דר"י ס"ל בקל התורה דאזלינו ב"ר ולא כר"מ וקרא' דבגמ' קאמר לר"מ
היכא אזלינו ולא מדכר לר"י א"ו דר"י ס"ל פתכמים דאולי' ב"ר אף דזה דוקא לענין
אם בהמה טריפה או פשיטה אמרי' אולי' ב"ר וזו הבהמה מרוב הפשירות וכמ"כ גבי
הלוקח זרעים שמביא התו' מהא דב"ב דלר"י אולי' ב"ר ואמרי' שהוא מרוב הלוקחין
אף הקא בעבדים שפיר אסורים לאכול בתרומה בשביל הולד שמא הוא זכר ופוסל את
עבדו ואי דאולי' ב"ר ורוב נקבות משום דמחצה נקבות ומיעוט מפילות ז"א דהוי נמי
רוב דלא תלד נקבה ומיעוט מפילות ומחצה זכרים וע"כ אשה זו דע"כ תלד דמפילות
הוי מיעוטא וכיון דע"כ מוכרחת לילד או זכר או נקבה הוי ספק אפי' דנגד האיסור
מלאכול בתרומה הוי מיעוטא מ"מ הקא ע"כ המיעוט הוי לפנינו דהן זכרים והן נקבות
הוי מיעוטא חדא נגד חבירו בצירוף מיעוט מפילות וע"כ צריף ליזל בתר מיעוט בכה"ג

לא אֶזְלִינוּ ב"ר מש"ה אָסֵר ר"י לְעֵבְדוֹ לְאֶכּוֹל בְּתְרוּמָה אֲבָל בְּשֶׁאֵר כָּל הַתּוֹרָה גַּם ר"י ס"ל דְּאֶזְלִי ב"ר וא"כ לפי"ז הֵכָא פִּינוּ דְדָם הַמְקוֹר אֵינוֹ מְצוּי וְרַק מְיֻעוּטָא דְהֵדֵר מ"ר לְמְקוֹר ל"ח לְדָם זֶה שְׂמָא הֵדֵר לְמְקוֹר וא"ל פִּינוּ דַּע"כ אֵתָּה הוֹלֵךְ בְּתֵר הַמְיֻעוּט דְמְקוֹר רְנָבָא בְּדָמִים ומ"ר רְנָבָא לֹא הֵדְרִי לְמְקוֹר א"כ הו"ל לר"י לִילָךְ בְּתֵר הַמְיֻעוּט כְּמוֹ עֵבְדֵי מְלוֹג שֶׁל מְעוֹבְרֵת דו"א פִּינוּ דֵּהוּא מְיֻעוּט דְהֵדְרִי לְמְקוֹר וּבְכָל פַּעַם אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְמְיֻעוּט שׁוּב אֶזְלִי בְּתֵר הַמְצוּי ומ"ר מְצוּי וְדָמֵי הַמְקוֹר אֵינוֹ מְצוּי וְאֵין חוֹשֵׁשׁ לְמְיֻעוּטָא וְהַבֵּן .

הִינָצָא לְנוּ מִדְּבַרֵי הָר"ן ו"ל דל"ח לְמְיֻעוּטָא דְהֵדְרִי לְמְקוֹר רַק הֵיכִי דְאֵיפָא הוֹכְחָה דִּישׁ דָּם עַל שְׂפֹת הַסֶּפֶל וְלֹא בְּתוֹךְ הַסֶּפֶל דָּאֵז אֵיפָא הוֹכְחָה דְבָא מְמָקוֹר אֲבָל הֵיכִי דְלֵיפָא הוֹכְחָה מְוִתֵּר דל"ח לְמְיֻעוּטָא וְהִנֵּה הֵר"מ ו"ל בְּמֶרְדְּכִי הַחֲמִיר מְאוּד לֹאמֵר דֵּר"י אֵינוֹ מִתִּיר רַק בְּיוֹשֶׁבֶת עַל שְׂפֹת הַסֶּפֶל דְּאוֹקִימָתָא אֶזְלִי אֵלֵיבָא דֵּר"י נְמִי וּבְיוֹשֶׁבֶת ל"פ ר"מ ור"י רַק בְּעוֹמְדֵת כֵּה"ג דְּאֵיפָא הוֹכְחָה שְׂבָא מִמ"ר אֵז ר"י מִתִּיר אִפִּי בְּעוֹמְדֵת כֵּה"ג ור"מ מִחֲמִיר בְּעוֹמְדֵת בְּכָל גְּוֹנֵי וּא"כ [אע"ג] דְּקִי"ל כֵּר' יוֹסִי מ"מ צָרִיף דְּוִקָא יוֹשֶׁבֶת עַל שְׂפֹת הַסֶּפֶל אֲבָל אִם לֵיפָא הוֹכְחָה אָסוּר כֵּן הוּא בְּמֶרְדְּכִי הֵל' גִּדָּה וְנ"ל הָאִשָּׁה שְׁהִיתָה עוֹשֶׂה צָרְכֵי וְרָאָתָה דָּם כו' עַד ור"ח פִּי דְּוִקָא סִיפָא דְּאֵיפָא תֵּרִי סְפִיקֵי שְׂרִי לְכַתְּחִילָה אֲבָל בְּרִישָׁא דְּחַד סְפִיקָא דִּיעֵבַד אֵין לְכַתְּחִילָה לֹא וּפְרִיף בְּגַמ' מ"ש עוֹמְדֵת דְּאֵמְרִי דְּהֵדֵר מ"ר לְמְקוֹר וּא"ד מ"ש בְּמִזְנֵקֶת כו' וּפְסֵק הֵר"מ דְּוִקָא כְּשֶׁנִּמְצָא בְּתוֹךְ הַסֶּפֶל אֲבָל בְּיוֹשֶׁבֶת עַל שְׂפֹת הַסֶּפֶל וְנִמְצָא עַל שְׂפֹתוֹ דָּם טְמֵאָה לְכַתְּחִילָה אַע"ג דְּקִי"ל כֵּר"י דְּמִטְהַר בְּכָל עֲגוּן וּמְסִיק אִפִּי לְכַתְּחִילָה וּמִיָּהוּ ר"ח פִּירֵשׁ דֵּה"מ בְּתֵרִי ס' אֲבָל בְּחַד ס' דִּיעֵבַד אֵין לְכַתְּחִילָה לֹא וְהֵיכָא דִּישְׁבָּה ע"ש הַסֶּפֶל וְנִמְצָא דָּם ע"ש וְהָעוֹמְדֵת אִפִּי בְּתוֹכוֹ לֵיפָא אֵלָא חַד ס' וְנִכּוֹן לְהַחֲמִיר כִּפִּי (ר"ת) [ר"ח] ו"ל עכ"ל וְאֵח"פ מְבִיא תְּשׁוּ' מֵהֵר"מ וְהִנֵּה לִפ"ד פִּירוּשׁוֹ בְּתִשׁוּבָה בְּמֶרְדְּכִי ו"ל מְקוֹדֵם פִּי הֵהֲלֵכָה שֵׁכ' הֵר"מ בְּסִיּוּי דְּשִׁמְעָתָא וְאֵח"פ מ"ש בְּתִשׁוּבָה ו"ל אֲשֶׁר שְׂאֵלֶת עַל הָאִשָּׁה שְׂבָשְׁעָה שְׁהִיא עוֹשֶׂה צָרְכֵי וְרָאָה דָּם עַל הַמַּיִם כְּמִין קָרְטִין כְּמִין חוֹל וְאֵינָם אֲדוֹנָיִם אֵלָא דִּיהָ חֲזוֹרְנוּ עַל כָּל הַצְּדָדִים וְלֹא מְצָאנוּ לָהּ הֵיטֵר אֵי בְּכָל פַּעַם שְׁהִיא עוֹשֶׂה צָרְכֵי בּוֹדְקֵת עֲצָמָה וְרָאָה דָּם בְּעַד שְׂמִקְנַחַת בּוֹ אַע"ג דְּקִי"ל כֵּר"י דְּאֵמֵר בֵּין עוֹמְדֵת בֵּין יוֹשֶׁבֶת טְהוֹרָה כְּדָפְסֵק שְׂמוּאֵל בֵּר"פ הָאִשָּׁה ה"מ בְּנִמְצָא דָּם בְּסֶפֶל שְׂאֵין דְּרָף דָּם לְבֹא עִם מ"ר אֵלָא וְדָאֵי דָּם מִכָּה הוּא אֲבָל אִם בְּדָקָה אֵח"כ וְרָאָתָה דָּם הֵהוּא וְדָאֵי מִן הַמְקוֹר פִּינוּ דְּלֹא אֲחִי מִמֶּשׁ עִם מ"ר דִּילָהּ כְּדָפְרְכֵי בִּפ' הָאִשָּׁה יוֹשֶׁבֶת וּמְזַנְקֵת אִמָּאֵי טְהוֹרָה דְּלֵמָּא בְּתֵר דְּתִמּוּ מִ' א"ד אֵלֵמָּא הֵיכִי דְּאֵיפָא לְמִיתְּלֵי לְחוּמְרָא תְּלִינוּ וְלֹא מְטְהֵרִינוּ אֵלָא הֵיכִי דְּוִדָּאֵי לֹא בָּא מִן הַמְקוֹר דַּאֵע"ג דְּאֵיפָא לְמִימֵר ה"מ לר"מ דְּמִחֲמִיר אֲבָל לר"י דְּמִיקָל לֹא מִחֲמֵרִינוּ בְּהָא בְּתֵר דְּתִמִּי מִיָּא נְרָאָה דְּאֵפִי לר"י טְמֵאָה דַּע"כ לֹא פְּלִיג ר"י אֵלָא בְּנִמְצָא דָּם עַל הַמַּיִם בְּסֶפֶל דְּוִדָּאֵי לֹא אֵתִי דָּם מְמָקוֹר עִם זִינוּק מ"ר אֲבָל בְּתֵר דְּתִמִּי מִיָּא מוֹדָה דְּטְמֵאָה וְאֵפִי הֵיכִי דְּאֵתוּ עִם מ"ר וְנִמְצָא בְּסֶפֶל דְּזִינוּקֵי דְּמְטָמָא ר"י דְּבִיוֹשֶׁבֶת ס"ל לר"י לְגַמְרֵי כֵּר"מ וְלֵיפָא פְּלִגְתִּיָּהוּ בְּיוֹשֶׁבֶת וּא"כ פִּי הֵיכִי לר"מ לֹא מְטְהֵרֵנָּא בְּיוֹשֶׁבֶת אֵלָא בְּמִזְנֵקֶת אֲבָל בְּתֵר דְּתִמּוּ מִיָּא לְגַמְרֵי וּבְדָקָה בְּעַד וּמְצָאָה דָּם טְמֵאָה וּכ"ש שְׂיֵשׁ לְאִוְסְרָה לִפִּי (ר"ת) [ר"ח] שְׂפִי דְּאֵפִי נִמְצָא דָּם עַל הַמַּיִם דְּטְהוֹרָה דְּאֵמֵר ר"י לֹא טְהוֹרָה לְגַמְרֵי קְאָמֵר אֵלָא טְהוֹרָה מְשׁוּם גִּדָּה וְטְמֵאָה מְשׁוּם כְּתָם וְהִשְׁתָּא בְּהָ סִלְקֵי אִם זֹאת הָאִשָּׁה רְגִילָה לְרֵאוֹת דְּמִתְּדִיר אַחֵר שְׁהִיא עוֹשֶׂה צָרְכֵי אֵין לָהּ הֵיטֵר לְכַעֲלָה אִא"כ תִּיעֵקֵר מִמֶּנָּה ג"פ שְׂתִבְדּוּק ג"פ אַחֵר שְׁהִיא עוֹשֶׂה צָרְכֵי וְאִם

בג' פעמים לא תמצא דם תו לא חיישינו אפ' לבדוק עצמה אחר שתעשה צרכי' דכל
לבעלה ל"צ בדיקה ואם אינה רגילה לראות אלא לפרקים ואותן פרקים שוין בקביעות
או בדילוג קבועה לה נסת מורי האריה ואני קצרת עכ"ל.

ובזה ל"ק מה שמקשה בס"ט [בס"ס ק"צ בד"ה ומ"ש החכם השואל] הא בלא"ה בלא
בדיקת העד טמאה משום דלא ישבה ע"ש הספל לכן דחק בס"ט לומר דהמרדכי מייירי
ביושבת ע"ש הספל ואפ"ה בנמצא על העד מטמאין והוא לפענ"ד אינו במשמעות דברי
המרדכי פלל נרק פשוט בתשובה לא אסיק אדעת' מתחילה בפירוש דסוג' דיושבת
בשה"ס אי קאי לר"י או לר"מ לחוד ולכן שקיל וטרי הר"מ ז"ל בפ' השמעת' והודיע
לו אז בתשובה דר"י נמי לא מתיר רק ביושבת עשה"ס ומש"ה טמא בנמצא על העד
דלא תלינו רק במפה ברורה.

והנה מהרי"ל החמיר בדברי מהר"מ ז"ל נרק במפה שקורין הארין ווינד רצה א' מחביריו
להתיר והוא לא נמנה עמם דזה אינו מפה ברורה נרק ע"י בדיקה בצירוף מפה התיר
דגם הבדיקה אינה ברורה וכמ"ש בתשו' נו"ל בס' קע"ג איש חי כו' אשר נשאלתי
לשואל ממעכ"ת על אודות האשה שאין לה נסת קבוע מימיה אף בכל פעם שראתה
ראתה פסימני דאשכחנא שנתנו רז"ל כמעטושות ובחוששות בפי פריסה ובשפולי מעי
צמירתה אצוה ועתה נתקלקלה אותה האשה שבשעה שישבה על הספל לעשות צרכי'
מאוד היא מצטערת שנשים קורין אותה הארין ווינדא ולאחר שעמדה מצרכי' בדיקה א"ע
בעד ומצאה לרוב פעמים על העד דם ואינו אדום ממש אף הוא כהה כמו מוגלא וזה
המעשה אינרע לה י"ב אדר ונשאלתי עלי' אש"פ יו"ד באב ועדיין היתה אותה האשה
בקלקולה כמ"ש לעיל ועתה מורי ורבי צמאה נפשי וכמה לה בשרי לריות צמאי
להחזירני בתשו' שלימה לפניך והשב שולחי דבר פדת מה לעשות אם יכולה אותה אשה
לטהר לבעלה והאר עינינו בתורתך ולא גבוש כו' ושלום כו' ליברמאן בן ריקשטי"ל
תשובה שוכן רומה ישית לה כו"ח אהובי הנחמד הח"ר ליברמאן שי' לענין איתתא
דלעיל כבר ידעת תשו' מהר"מ שהחמיר בענין זה בתשובתו ה"ה במרדכי פינו שמצאה
דם בבדיקת העד אמנם לא אכחד ממה דברי מהרא"ש אשר כ' ע"ז אחר שהביא דברי
מהר"מ וזןמרותיו כ' עוד בשם מהר"מ דאין לתלות המפה אלא במפה שיודעת בנדאי
שיוצא דם מן המפה אבל מספק אינו תולה בה וכו' מהר"ש אש"פ נו"ל אמנם מהר"י הלוי
מערפורט שלח לי בשם מהר"מ ז"ל אעפ"י שרוב פעמים אינם רואים הנשים כ"א לאחר
השתן והשתן כואב לה אש"פ גם פעמים רואין שאין השתן כואב לה טמאה ואם לעולם
אינה רואה אם לא שהבטן כואב לה למטה מטיבורה טהורה דנאמנת אשה לומר כו' וזה
דומה למפה עכ"ל ומעתה אתה תדקדק היטב בדבר אם יש לה נסת תולה בנסת דשמא
ראתה בשעת השתנה ואם אינה רואה אלא כשכואב לה למטה מטיבורה אז היא טהורה
פי מי יבוא אחר הפלך מהר"מ לחלוק עליו אמנם הר' מנחם התיר אשה שראתה מחמת
הארין ווינד ולא הספמתי לו ואף יש לה לשאול שאינה רואה בשעת השתנה אלא
ממקום מ"ר ולא מאותו מקום ושלום שמר' בן חיים תנב"ע עוד יש לי תשובה בשם
הר' אליעזר נו"ל אשה שיש לה חולי שקורין הארין ווינד וראתה דם תוף צרכי' וקודם
לכן ואש"פ לא ראתה שאלתי אותו אם היא טמאה או טהורה והשיב לי שהיא טהורה פי
אותו דם לא בא לה מהקור רק מחמת הכאב שיש לה וטהורה לבעלה כ"ז העתקתי גם

שְׁמַעְתִּי שְׁמַהֲרִי רִינָקֵל וְ"ל הִי מִתִּיר אוֹתָן שְׁרוּאוֹת הָאָרֶץ וּוִינָד אֶכֶן לִפְ"מ שְׁכ' מַהֲ"ר שְׁמַרְנִי לְעִיל שְׁצָרִיף לְשִׂאוֹל שְׁאִינָה רוּאָה בְּשַׁעַת הַשְׁתַּנָּה אֶלָּא מִמְּקוֹם מ"ר וְלֹא מֵאוֹתוֹ מְקוֹם אֲנִי רִגִיל לומר לְנָשִׁים כַּה"ג לְבִדּוֹן דְּבָר זֶה כְּמוֹ שֶׁהַעֲתִיק בְּשֵׁם גְּדוֹל וְ"ל הָאִשָּׁה שְׁמַצָּאָה דָּם וְאוֹמְרַת שְׁבָא מְנַקֵּב שֶׁל מ"ר לְהַכְנִיס מוֹף עַל מְקוֹם הַמְּקוֹר וְתִשְׁתִּין אִם הַמוֹף נָקִי הוֹכְחָה דְּאִינוּ בָּא מִן הַמְּקוֹר עַכ"ל וְכֵן בְּדִקּוֹ קִצַּת נְשִׁים עִפ"י וּמְצָאוּ נָקִי וְהִזְהַרְתִּי אֲתֶהוּ קוֹדֵם שְׁיַכְנִיסוּ הַמוֹף שְׁיַבְדְּקוּ יָפָה בְּחֹרֶיךָ וְסִדְקִין וּבְעוֹמֵק כְּכֹל דִּינִי בְּדִיקָה וְאַח"כּ יַכְנִיסוּ מוֹף הַרְבֵּה בְּעוֹמֵק כְּכֹל מַה שֶׁתּוֹכֵל וְאַח"כּ תִּשְׁתִּין וְאַחַר הַהִשְׁתַּנָּה תִּקְנַח יָפָה יָפָה וְאַם צָרִיף לָהּ תִּרְחֹץ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁמְקַנְחָת דְּהֵינּוּ מְקוֹם הַכְּתָלִים אוֹ בֵּית הַחִיצוֹן כִּי הַנְּשִׁים יוֹדְעַת בְּאִיזָה מְקוֹם מַגִּיעַ מ"ר לְרַחֵם וְאוֹתוֹ מְקוֹם תִּקְנַח כְּדִלְעִיל מִחֲמַת שְׁנִתְלַכְלָף בַּמ"ר וְדָם וְאַח"כּ תִּנְגַּב יָפָה וְאַח"כּ תּוֹצִיא הַמוֹף דָּאָם הוּא נָקִי הַרִי הוֹכְחָה בְּרוּרָה שְׁלֹא מִן הַמְּקוֹר בָּא וְכ"ז הִי לְנָשִׁים שֶׁהִי לָהֶם וְסִתּוֹת וְשִׁלָּא בְּשַׁעַת וְסִתָּה אֲבָל זֹו שְׁפַתְבָּת עֲלִי שְׁאִין לָהּ נֶסֶת א"כ יֵשׁ לְהַחְמִיר דַּאֲל"כ וְכִי לְעוֹלָם לֹא תִהְיֶה טְמֵאָה כַּמ"ש רז"ל אֶכֶן אִם יֵשׁ לָהּ עוֹנָה כְּדָרָף כָּל הַנְּשִׁים אִפִּי אִין וְסִתָּה קְבוּעַ כְּגוֹן שְׁפִיחָתָה אוֹ הוֹתִירָה ג' אוֹ ד' יָמִים אוֹ שְׁבוּעַ אוֹ פְּחוֹת אוֹ יוֹתֵר רַק שְׁיִהְיֶה לָהּ עוֹנָה קְבוּעַ עַל שְׁרִיגִילָה לְהַמְתִּין לְכָל הַפְּחוֹת מְסוּף רֹאִי עַד תִּחְזִילַת רֹאִי כְּף וְכָף יָמִים נִלְעַנ"ד לְסִמּוֹף עַל תִּקְנָתָה דִּלְעִיל וְעַל דְּבָרֵי רְבוּתֵינוּ הַנ"ל לְהַתִּיר בְּאוֹתָן הַיָּמִים שְׁאִינָם בְּיַמֵּי הָעוֹנָה אִף כִּי הִי רֹאִי אִפִּי בְּיַמֵּי הָעוֹנָה לְהַתִּיר ע"י תִּקְנָתָה דִּלְעִיל הוּאִיל שְׁפַתְבָּת בְּמֵאוֹד מְצֻטְעָרַת בַּמ"ר זַכָּה ג' הַשִּׁיב מַהֲרִי מ"ל הָרֹאִי ש' דַּאֲפִי בְּשַׁעַת וְסִתָּה טְהוֹרִין בְּרוּאָה דָּם מִחֲמַת מְפָה וְנִסְתּוֹת דְּרַבְּנָן וְ"ל ה"מ כְּשֶׁמְרַגְּשֶׁת שְׁבָא מִן הַמְּכָה שְׁיֵשׁ לָהּ צַעַר וְכָאֵב וּמְרַגְּשֶׁת דְּהַמְּכָה מוֹצִיא דָּם וְל"ח דָּגַם מִן הַמְּקוֹר יֵצֵא כִּינּוֹן דְּוִן־סִתּוֹת דְּרַבְּנָן עַכ"ל עוֹד הַעֲתִיק וְאִין לְהַעֲתִיק לָהּ כִּי הַכֹּל מִן הַתּוֹסֵף פ' כָּל הַיָּד מ"מ לֹא מְלֹאֲנִי לְבִי לְהַקֵּל כִּינּוֹן דַּאֲיֵכָא מְרַבְּנוּתָא דְּסַבְרֵי וְנִסְתּוֹת דָּאוּ וְגַם כָּל אוֹתָהּ הַתְּשׁוּבָה עַל אִשָּׁה שֶׁהִי לָהּ שׁוּמָא בְּפִרוּזְדוֹר שֶׁהִי מוֹצִיא דָּם אֲבָל בְּנִדּוֹן זֶה אִין לָהּ מְפָה מְבוֹרְרַת מ"מ בֵּין עוֹנָה לְעוֹנָה נִרְאָה לְסִמּוֹף עַל הַיִּתְרָא דִּלְעִיל דְּבָאוּתָהּ הַתְּשׁוּבָה הַיָּקֵל שְׁלֹא בְּשַׁעַת וְסִתָּה אִפִּי אִינָה מְרַגְּשֶׁת דְּמִחֲמַת מְפָה קָא אֲתִי תִלִּי בְּדָם מְפָה לְמ"ד וְנִסְתּוֹת דְּרַבְּנָן גַּם יֵשׁ קִצַּת רֹאִי דְּלֹא מִן הַמְּקוֹר בָּא הוּאִיל וְאִינוּ דוֹמָה לְמִרְאוֹת דָּם אֶלָּא מוֹגְלָא כַּמ"ש אִף כִּי אִין אֲנוּ בְּקִיאִים בְּמִרְאוֹת דְּמִים אִפִּי כְּשֶׁהַדְּמִים מוֹקְפִי לְדַבְּרֵי רַמְבַּ"ן מ"מ שִׁנּוּי גְּדוֹל כְּזֶה הוּאִיל וְאִיכָּא לְמִתְלֵי יָדִים מוֹכִיחוֹת דְּמְמָקוֹם מ"ר אֲתוּ מְסַתְּבָּרָא דְּל"פ רַמְבַּ"ן בְּהָא אֶהְרָא ש' דַּאִית לִי דְּבְקִיאִין שְׁפִיר לְהַבְחִין בֵּין דָּם לְדָם אִם מְרֹאִיתוֹן שְׁוִוִים אוֹ לֹא וְתִמְהֵנִי מ"ש וְ"ל אִם מוֹצֵאת לְרוּב פְּעָמִים עַל הָעֵד וְכו' הֲלֹא מַהֲרִי מ' גוּפָא דְּמַחְמִיר דָּאָם בְּדִקָּה ג"פ וְלֹא מְצָאָה דָּם תּוּ לֹא חֲזִי שִׁי' וְאַפִּי לְבִדּוֹן אַחַר עֲשִׂיַת צָרְכֵי דְּכָל לְבַעֲלָהּ ל"ב בְּדִיקָה וְאַם אִינָה רִגִילָה לְרֹאוֹת בְּכָל פַּעַם אֶלָּא לְפָרְקִים וְאוֹתָן פְּרָקִים שְׁוִים בְּקִבְעוֹת אוֹ בְּדִילוּג קוֹבְעַת לָהּ נֶסֶת עַכ"ל וְכ"ז הִי לָהּ לְחַקוֹר וְשְׁלוֹם עַכ"ל תְּשׁוּ' מַהֲרִי"ל הַרִי דְּאִין הַבְּדִיקָה בִּירוֹר גְּמוּר וְאַף כ"ז לֹא הַתִּיר רַק שְׁלֹא בְּשַׁעַת וְסִתָּה בְּאִשָּׁה שְׁיֵשׁ לָהּ נֶסֶת דַּאֲל"כ וְכִי לְעוֹלָם לֹא תִטְמָא וְהִנֵּה בְּאַמַּת דְּבָרִים אֵלוּ לְכַאוּרָה ק' לְהַבִּינָם דְּהָא יְהִי טְמֵא בְּאִם תִּרְאָה שְׁלֹא ע"י שְׁתֵּן רַק ע"י בְּדִיקָה לְחוּד וְהַש"ף וְ"ל שְׁתִּירֵץ דְּמִיָּרֵי שְׁאִינָה רוּאִית רַק בְּעַת הַטְּלַת מ"ר וּבְמַחְכ"ת הַמְּעִינִין בְּתִשׁוּ' מַהֲרִי"ל וְ"ל יִרְאָה דְּמִיָּרֵי בְּנָשִׁים שְׁרָאוּ כְּדָרָף כָּל הָאָרֶץ וְגַם הַנּוֹדַע בִּיהוּדָה (קָמָא סִי' מ"ג) מִק' עַל הַש"ף וְ"ל דַּאֲפַתִּי תּוֹכֵל לְהִיֹּת טְמֵאָה בְּרֹאוּתָהּ עַל הַמוֹף בְּפָנִים וְהִנֵּה בְּאַמַּת לְפַעַנ"ד דְּבָרֵי

מְהַרִּיל ו"ל כְּפִשׁוּטָן דָּאִין פְּנוּנְתוֹ דְלַעוֹלָם לֹא תוּכַל דְּנַדְאֵי יוּכַל לְהִיּוֹת אֲנֹפֵן דִּי־תַנּוּדַע טוֹמְאָתָהּ וְרַק הֵק' מְהַרִּיל ו"ל עַפְ"י דְּבַרֵּי הַתּוֹ' בַּר"פ כַּה"י שְׁפָתָבוּ וְנ"ל הַגַּמ' (י"ו ע"א) אֲתַמַּר אִשָּׁה שְׁיִישׁ לָהּ נֶסֶת וְהִגִּיעַ שְׁעַת נֶסְתָּהּ וְלֹא בְּדָקָה וְלִבְסוּף בְּדָקָה א"ר בְּדָקָה וּמְצָאָה טְמֵאָה טְמֵאָה טְהוֹרָה טְהוֹרָה וְשִׁמוּאֵל אָמַר אֲפִי' בְּדָקָה וּמְצָאָה טְהוֹרָה טְמֵאָה מִפְּנֵי שְׁאֲנַרְח בְּזַמְנֵנוּ בָּא כּו' רַנְב"י אָמַר בְּנֶסְתוֹת גּוֹפִיָּהּוּ קָא מִיִּפְלְגִי דַּמ"ס וְנֶסְתוֹת דָּאוּ' וּמ"ס וְנֶסְתוֹת דְּרַבְּנָן וְכ' שֵׁם הַתּוֹ' וְנ"ל גְּרָאָה דְּוָקָא בְּמַרְגְּשַׁת שְׁדָם זֶה בָּא מִן הַמַּפָּה וְאִפְ"ה אִם זְמַן נֶסֶת הוּא אֵי נֶסְתוֹת דָּאוּ' חִיָּישִׁי' שְׁמָא גַם מִן הַמְּקוֹר בָּא דָם אֲבָל אִם אֵינָה מַרְגְּשַׁת יְצִיאַת דָּם מִן הַמַּפָּה טְמֵאָה לַכ"ע אִם זְמַן וְנֶסְתָּהּ הוּא דַּאֲל"ה וְכִי לַעוֹלָם לֹא תִּהְיֶה נִגְדָה וְהֵלֵא קוֹנְדָם מִפָּה הִי' לָהּ נֶסֶת עַכ"ל אֲלֵמָא דְלֹא תוֹלִין בְּמַפָּה שְׁאֵינ' יוֹדְעִין שְׁמוּצִיא דָם רַק שְׁלֹא בְשַׁעַת נֶסֶת הֵגַם שְׁיִישׁ לְאִשָּׁה זֹו אֲנֹפֵן שְׁתַּנּוּדַע טוֹמְאָתָהּ שְׁתַּרְאָה דָם הַרְבֵּה שְׁאֵינ' לְתוֹלוֹתוֹ בְּמַפָּה וּמ"מ מְטַמְּאִין אוֹתָהּ אִם אֵינ' לָהּ נֶסֶת קְבוּעַ פִּינוּ דְדַרְדָּךְ דָם לְבוֹא עַכ"פ וְאֵינ' פִּן קְבוּעַ לְרֵאוֹת דְּוָוָקָא דָם הַרְבֵּה וְדִלְמָא דָם זֶה מִן הַמַּפָּה וְזֶה הַפִּירוּשׁ וְכִי לַעוֹלָם לֹא תִּטְמָא הִיָּנוּ וְנָדְאֵי מְצוּנֵי' לְפַעֲמִים בָּהּ דָם וּמַה"ת תַּתְּלִי בְּדָבָר שְׁאֵינ' מְצוּנֵי' בְּבִירוֹר דָם א"כ ה"נ קָאֲמַר מְהַרִּיל' דַּלְפ"ד מַהֲר"מ ו"ל מ"ר אֵינָה מִפָּה בְּרוּרָה א"כ שְׁאֵינ' לָהּ נֶסֶת וְכִי לַעוֹלָם לֹא תִּהְיֶה נִגְדָה הָא וְנָדְאֵי יֵשׁ לְפַעֲמִים שְׁרוּאָה א"כ גַּם בַּמ"ר יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁרָאָתָהּ פִּינוּ שְׁאֵינ' זֶה מִפָּה בְּרוּרָה לֹא תִּלְיִן בְּאִשָּׁה שְׁאֵינ' לָהּ נֶסֶת וּבְשִׁלְמָא בְּיֵשׁ לָהּ נֶסֶת תִּלְיִן דְדָם הוּא מַמ"ר דְּהֵנִי כְּמַפָּה דְבִשְׁלֹא בְשַׁעַת נֶסְתָּהּ אֵינ' דְרָךְ מְקוֹר לְהוּצִיא דָם אֲבָל אִשָּׁה שְׁאֵינ' לָהּ נֶסֶת וְכִי לַעוֹלָם לֹא תִּטְמָא וְנָדְאֵי מְצוּנֵי' לְרֵאוֹת פְּעֻמִּים דְמִים מִן הַמְּקוֹר א"כ לֹא תִּלְיִן בְּמַפָּה שְׁאֵינָה מְבוֹרְרַת וְזֶה פִּשׁוּט פְּנוּנַת מְהַרִּיל' ו"ל וְהֵנָּה מַהֲרִּי"ו ו"ל תַּלְמִידוֹ הֵגַם שְׁנַרְאָה דַּעְתּוֹ נוֹטָה לְהַתִּיר לְתוֹלוֹת בְּבִדְיָקָה לְחוּד וּבְמַפָּה לְחוּד מ"מ לֹא מְלָאָה לְבוֹ לְהַקֵּל לְמַעֲשֵׂה פְּמִבּוֹנָאָר בְּתִשׁוּ' וְכֵן רַמ"א ו"ל בְּהִגָּה פֶּסֶק לְהַחְמִיר כְּמוֹ מְהַרִּיל' ו"ל דְּבַעֲי' מִפָּה וּבְדִיָּקָה וְנֶסֶת לְהַתִּיר שְׁלֹא בְשַׁעַת נֶסְתָּהּ וּמַחְמַת תִּשׁוּ' הִלְלוּ אֵינָם מְצוּיִים אַעֲתִיק דְּבַרְיָהֶם תִּשׁוּ' מְהַרִּיל' סִי' קַע"ג וְתִשׁוּ' מַהֲרִּי"ו סִי' כִּי"ד וְנ"ל תִּשׁוּ' מַהֲרִּי"ו וְאָנָּה הַפְּעוּט זַעֲרִיא דְמִן חֲבַרְי' דְקַדְדַּקְתִּי בְּשִׁרְיוֹתָא דְהָאֵי אֵיִתְתָּא וְאֵי לָאו דְמִסְתַּפִּינָא מִחֲבַרְיִי' אֲמִינָא לְדַקְדַּק וְלְמַצּוּא הִיָּתַר לְהֵאֲשֵׁה בְכַה"ג בְּשַׁעַת שַׁמ"ר מְצַעֲרַת אוֹתָהּ אִז תְּבַדּוּק עֲצָמָה קוֹנְדָם הַטְּלַת מִים בְּמוֹף לְכוֹן וּלְאַחַר הַבְּדִיָּקָה תִּשְׁמִים הַמוֹף בְּעוֹנְמָק לְתוֹף בֵּית הַרְחָם לְמַעְלָה מִהַנְּקַב שְׁמוּצִיא מִמְּנָה מ"ר וְלֹאח"כ תִּטְיִל מ"ר וְאִז אִם הַמ"ר מְצַעֲרוֹת אוֹתָהּ בְשַׁעַת שְׁהֵם יוּצְאִין מִן הַנְּקַב וְנִמְצָא דָם בְּתוֹף הַסְּפֵל וְהַמוֹף שְׁהַכְּנִיסָה בַּא"מ הוּא נְקִי אִז אֵינ' לְפַקְפַק דְּוַדְאֵי בָּא עִם הַשְּׁתָן וְלֹא בָּא מִן הַמְּקוֹר דְאֵי בָּא מִן הַמְּקוֹר דְרָךְ בִּיהַר"ח הֵנִי לָהּ לְמַצּוּא עַל הַמוֹף דַּע"כ הָאֲמַת כְּוָ דְאִיכָּא ב' נְקֻבִים הָא' שְׁמוּצִיא מִמְּנֵוּ הַשְּׁתָן וְהוּא לְמַטָּה סְמוּף לִיצִיאָתוֹ וְהֵאֲחַר שְׁמוּצִיא מִמְּנֵוּ דָם גְּדוֹת הִיא לְמַעְלָה בְּעוֹנְמָק הַרְבֵּה כְּדָאֲמַרִּי' פ' יוּצָא דוֹנְפֵן הִי גְהוּ בִּיה"ח וּמְכַרְשׁ ר"י בְּמִקוֹם שְׁהַשְּׁמֵשׁ דִּשׁ אֲלֵמָא אֲפִי' בֵּית הַחִיצוֹן הוּא בְּעוֹנְמָק כְּמוֹ שְׁיַעוֹר הַשְּׁמֵשׁ וְהַחֲדָר לְפָנִים מִמְּנֵוּ וְנ"ל דְּעַדִּיף הָאֵי מַאֲשָׁה שְׁיִישׁ לָהּ מִפָּה בַּא"מ פִּינוּ שְׁמַצְעֲרַת בְּשַׁעַת הַטְּלַת מ"ר מוּכַח מְלַתָּא שְׁבָא הֵדָם עִם הַמ"ר מְמָקוֹר מ"ר כּו' עַכ"ל וְהֵנָּה לְאַחַר הַנּוּצְעַת דְּבַרְיָהֶם בְּהַשְׁיִטוֹת דַּכ"א כְּפִי שְׁיִטְתוֹ נְבָאָר דְּבַרֵּי הַש"ע וְהַג"ה וְנ"ל סִי' קַצ"א הָאֲשָׁה שְׁהַשְׁתִּינָה מִים וְיִצָּא דָם עִם מ"ר בֵּין שְׁהַשְׁתִּינָה וְהִיא עוֹמְדַת בֵּין יוֹשְׁבַת ה"ז טְהוֹרָה וְאֲפִי' הַרְגִּישָׁה גּוּפָא וְנִנְדַעְזַע' אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת שְׁהַרְגִּשַׁת מ"ר הִיא זֹו שְׁאֵינ' מ"ר מִן הַחֲדָר וְדָם זֶה דָם מִפָּה הִיא בַּחֲלוּחֻלַת אוּ בְכוּלֵי' הַג"ה וִי"א דָּאִין לְהַתִּירָה אֲלֵא בִּישְׁבַת וְהַשְׁתִּינָה אֲבָל בְּעוֹמְדַת

ומקלחת לתוף הספל [אם] נמצא שם דם טהורה אבל אם שותתת ע"ש הספל ונמצא שם דם טמאה דהואיל והמקום צר חוזרין להמקור ומביאין דם (טור בשם הרא"ש) וי"א דאפי' ביושבת אין להתיר אלא במקלחת ונצא דם תוף הספל אבל ע"ש הספל טמאה ובעומדת בכל ענין טמאה והכי נהוג ודוקא כשנמצא הדם בספל שהיא משתנת שם לחוד דידוע שהיא ממנה אבל אם נמצא בספל שאיש ואשה מטילין שם מים טהורה בכל ענין וכ"ז אם נמצא דם במקרה אבל אשה שהרגילה לראות דם במ"ר ומרגשת פאב בשעה ששטילה מים פגון חולי שקורין הארין ווינד נראה דיש להתיר בכל ענין דהא איכא ידים מוכיחות שיש לה מכה המכאיב אותה בהטלת מ"ר וממנה הדם יוצא ואפי' מצאה דם אחר הטלת מ"ר כשקנחת עצמה טהורה דמאחר דמרגשת פאב ואינה מוצאת דם רק אחר הטלת מ"ר ודאי דם מכה היא אף יש מחמירין שלא להתיר רק באשה שיש לה נסת קבוע להצריכה בדיקה (דעת מהרי"ל שם) דהיינו קודם שתשתין תבדוק עצמה היטב בחורין וסדקין ואם לא תמצא דם תכניס מוה נקי על המקור בפנים ותשתין ותקנח עצמה יפה ממ"ר ותוציא המוה אם נקי הוא הוכחה גדולה דאין הדם מהמקור והכי נהוג ואם בדיקה עצמה ג' פעמים כה"ג ומצאה המוה נקי מותרת אח"כ בלא בדיקה שלא בשעת נסתה דחזקה דדם מכה הוא מאחר דאינה מוצאה אותו רק אחר שהשתינה וכ"ז דוקא כשמרגשת פאב עם מ"ר אבל אם אינה מרגשת פאב ובדיקה א"ע אחר הטלת מ"ר ומצאה דם אם לא מצאה דם במי רגלים ודאי טמאה אבל אם מצאה דם תוף מ"ר וגם על העד שבדיקה עצמו בו י"א דהיא ודאי טמאה דלא התירו רק דם שנמצא תוף מ"ר ויש אומרים שהיא טהורה דדם שנמצא תולין שעדיין נשאר מתמצית מ"ר ויש להחמיר עכ"ל הרמ"א בהגה.

והנה הב"י ז"ל בשלחנו הטהור הנ"ל פסק פ"רש"י ורמב"ם ז"ל דבכל גנוני קיי"ל כר"י ולטהרה לגמרי ודלא כהר"ח ז"ל דמחמיר לר"י משום פתם והרמ"א ז"ל מביא דברי הרא"ש ז"ל דמחמיר בשותתת ואח"כ מביא דברי הר"ן ז"ל בתשו' וכוונתו להחמיר עכ"פ היכי שיש הוכחה שפא מהמקור דלא פהרא"ש דמיקל לגמרי ואח"כ מביא דברי מהר"ם היינו מקודם מביא סברת המתירים הארין ווינד ופוסק להחמיר כמהרי"ל ז"ל דאינה מכה ברורה ואח"כ מביא השני דעות אם מצאו בעד והיינו דעת הר"ן להתיר והר"מ ז"ל מחמיר ומעטה אינו מותר רק בשלשה לטיבותא יש לה פאב ובדיקה ואשה שיש לה נסת כדברי מהרי"ל ז"ל לטעמא שלא סמכו על הבדיקה לחוד נראה משום דחיישי' דאינם בקיאים בבדיקה בכל דבר שצריך בדיקה ודי לן שמקילין בשפופרת כמבואר שם בתשובה אבל לא בדבר שצריך להדק היטב המוה ולא נמסר דבר זה לאשה.

והנה הנב"י בסי' הנ"ל ובסי' מ"ח] שהיקל הוא דווקא עכ"פ בדיקה בכל פעם דאל"ה יוכל להיות שנתרפא אבל להתיר באשה שיש לה נסת שרואה בשעת נסתה בלא מ"ר זה ודאי נגד מהרי"ל שכ' בהד' באשה שיש לה נסת לרא' בלא מ"ר ואפ"ה הצריכה בדיקה ולכן שלא פדת הורה מעכ"ת באשה זו מחמת שראתה דם בעת נסתה דקולא זו לא מצינו בשום אחרון והוא נגד מהרי"ל ורמ"א ז"ל אשר לא יוכל שום אחד מחכמי זמנינו לסתור דברייהם ח"ו והנה באמת בקולא זו שהיקל הנב"י להתיר ע"י בדיקה תמיד כמבואר בדבריו ובאמת דבר קשה בעיני להקל ולתת התורה לאשה שדעתה קלה אף האמת אגיד שמחמת תקנות שלום בין אשה לבעלה התרנו בנעוד הדיונים פקילות הנ"ב

אף לא יותר ועתה באתי להודיע פי עינותי בדבריו והנה מה שפלפל בכתמה בדברי הס"ט ודברי הב"י ז"ל יראה ממ"ש דעתי בזה ומה שהק' על הב"א ז"ל דלמה ל"א בש"ס דטעמא דר"מ דלמא בתר דתמו מיא אתא דם פיון דאיגרי בשותתת זה אינו קושל' כ"כ ד יכול בעומדת בכל ענין לבוא פדרךכו הדם אף מ"ש מעכ"ת דאף בשעה מועטת חיישי להרגשה בזה דבריו נכונים וכ"נ שהספ"ס הח"ס וגם בתשו' ש"י ז"ל ומ"ש מעכ"ת להשיג על ס"ט דהמרדכי לא איגרי רק ביושבת המענין במרדכי דכלל לנו דאין תולין רק במפה מבןררת שמצאה בתוך הספ"ל ולא ע"ש הספ"ל וא"כ שפיר י"ל דכוננת הרמ"א ז"ל לדברי המרדכי הנ"ל אף מ"ש נ"ל יותר דכן דרף הרמ"א ז"ל להביא כל הדיעות ולכן מקודם הביא להחמיר על הש"ע שפסק פרש"י הביא הרמ"א דעת הרא"ש ז"ל ואח"כ הביא עוד חומרא היינו דברי הר"ן ז"ל בתשובה היכי דאיפא הוכחה דבא ממקור כגון נמצא ע"ש הספ"ל טמאה לאפוקי מדעת הרא"ש ז"ל דמתיר בכל ענין ואח"כ הביא דכ"ז במקרה אבל הארין וינד הוי מפה והביא שוב דעת החולקים דהארין וינד לא הוי מפה ורק מצריכה לבדיקה ולאשה שיש לה נסת ואח"כ הביא דעת המתירים במצאה בלא מפה בתוך המ"ר ולאח"כ הביא המתמירים הוא הר"מ ז"ל וז"ב דעת הרמ"א.

ומה שרצה להשיג על הנ"ב מכתובות דשם לא איתרע חזקת פנוי' ותמה אקרא הלא אין לה איתרע חזקת פנוי' מזו שנדאי נתקדשה ורק הי' תנאי ותנאי יכול למחול ולכן נדאי איתרע חזקת פנוי' ובגוף הדבר כבר כתבתי ביגדותי דהטעם דנגע שני' אינה יכולה לחול רק בהטהר הראשון פי'דוע בנגעים וא"כ דברי הנב"י נכונים וד"ל והנה אם תולין בימי ליבונה במפה הס"ט החמיר מאד והדבר נשכיח הרבה ערכתי בענין זה פמה תשובות ארנפות ולפענ"ד שהעמדת הדין על מכונו פדברי גדולי האחרונים שתולין במפה ומחמת טרדותי לא יכולתי להאריך ולענין בדברי האחרוני' והספר ב"א וח"ס וח"ד לא עיינתי בהם ורק מה שיש בזכרוני וגם הדין פשוט ובא לידינו כמה פעמים רק לכבודו ערכתי קצת פלפולא והי' בזה שלום: סימן סח להרב וכו' מו"ה חיים קרייסטנער נ"י בק' זבאריז חתן הרב הקדוש המנוח מהר"צ זלה"ה מסטרעטין יע"א: שאלה אשה פשטה כתונת ולא בדקה ובפוקר בדקה עצמה והיא טהורה רק על כתונת שפשטה אתמול נמצא עליו ספק פגרים ורצתה לשלוח לחכם לשאול עליו וב"כ פירסה נדה ולא שאלו כלום ונסתפק הבעל אם צריכים פפרה דלמא ח"ו הייתה נדה מחמת הפתם הנמצא בחלוק הנ"ל זה תנרף השאלה: תשובה מעכ"ת מביא דברי (הגמ') [המשנה] פסחים ע"א דבלא ידע שנמשכו הבעלים מפסח פטור מקרבן משמע דזה הטעם שאינו מחויב לבדוק הוי כאונס או שפטור משום שעשה מצוה והנה בדבר מצוה אם זה נחשב עשה מצוה התוס' ז"ל בפסחים [דע"ב ד"ה באשתו] כתבו דזה לא מיקרי עשה מצוה ואולם מצינו כ"פ שפטור אפי' לא עשה מצוה כמ"ש הרמב"ם פ"ב משגגות ה"ח] גבי מל שלאחר השבת בשבת דלא עשה מצוה ואפ"ה פטור וכבר הק' עליו בלח"מ ז"ל אולם בדברי רש"י ז"ל פסחים משמע דזה דלא הו"ל לי'דע הוי כאונס פי' כן פירש בהד"ל במשנה שם אף התו' ז"ל [בדע"ג א' ד"ה שחטו] כתבו דזה לא הוי אונס דמש"ה לר"א חייב ואינו פטור רק משום דעשה מצוה לרבנן ובאמת ק' מאוד דמה מצוה עשה באם שחט פסח שלא למנוייו והנה באמת מצינו ביבמות בהאשה רבה דס"ל לר' ששית דמותרת לבעלה הנסיח עפ"י עדים דמאי הו"ל למיעבד אלמא דכאנוסה חשיב' דמאי הי' לה למיעבד ואפ"ה מפירש במשנה

[שם] דחייבים קרפן וגם מצינו בעשה עפ"י ב"ד בגנוני דב"ד פטורים פמבואר ברמב"ם ז"ל [פייג משגגות] אפ"ה חייב העושה קרפן יחיד אלמא הגם דאונס הי' שעשה עפ"י ב"ד מ"מ חייב והרבה פעמים מצינו שחייב על ביאת מקדש והעלם שרץ או תינוק שנשפה דחייב עכ"פ אחת ול"א מה הו"ל למיעבד והנה נ"ל הפלל בזה דאם עשה אינה עבירה יהי' הסניפה מה שיהי' הואיל ויכול הי' להתברר ה"ז חייב דזה לא מיקרי אונס מה שלא הי' בינה בקל לברר עכ"פ הי' הדבר יכול להתברר כמו באשה אם היתה ממתנת וע"י התקירה הי' יכול להתברר שבעלה חי ואפי' הי' באופן שלא הי' בשום אופן אפשר להתברר מ"מ לא חילקה התורה וכל שזוג חייב ורק באונס פטרה רחמנא והנה מצינו בדברי ר"א ור"י שפליגי אי עשה מצוה חייב או פטור ולמדוהו מקרא כדאמרינן בשבת פ' ר"א אכל ר"י ס"ל (בסנופות) בסופה דמ"א ע"ב] המוציא לולב בש"ר של חג פטור מפני שהוציא ברשות ולכאורה תמי' לי מאי רשות הוא זה וכי נתנה לו תורה [רשות] לדחות שבת לולב להוציא לולב כדי לצאת בו זה ודאי אינו כפשוט לקל וא"כ מאי מפני שהוציא ברשות שייך הכא וגם דברי הרמב"ם סתרי אהדדי דבתינוק הנמול שלא בזמנו פוטר [בפ"ב משגגות הנ"ל] מפני שעשה ברשות אעפ"י שלא עשה מצוה ובנותר מחייב [שם הט"ז] מפני שלא עשה מצוה ובאמורי צבור נמי מחייב [שם הי"ג] הואיל ויש לו קצבה ובגמ' (בשבת) בכסחים ע"ב א' [משנה להו אהדדי יעו"ש והלח"מ ז"ל הניח בצ"ע ולכן נלענ"ד הסברא כף דהעושה מצוה שנבהל לעשות בזמן וטרוד פטור משום דהוי אונס דלא ידע מה שעושה וכדאמרי' בכסחים בסוף הסוגי' להקשות אר"י דבכל הפטורים משום דטרוד וגם גבי יבמה פיון דבזיו לשאלה הוי פטרוז פאשר כ' המפורשים על הרמב"ם ז"ל והנה הסברא דטרודא חשוב כאונס אף אם טרוז טרודא דלאו מצוה אמרי' הו"ל לישובי דעת' ולא להיות טרוז כדאמרי' בברכות [ט"ז ב'] לענין טרוז שאני טרודא דמצוה מטירדא דרשות והנה פיון שנתנה התורה המצוה ליתול לולב ביוט"ר אפי' בשבת הוי טרוז טרודא דמצוה וברשות דהתורה צותה עליו להיות טרוז לכן מצוה מה] שהוציא ברשות ואין הפטור משום שעשה מצוה דהא בהגבהה זו אינה מצוה רק משום שטרוד במצות נטילה עפ"י התורה שנתנה לו רשות להיות טרוז מש"ה פטור ולכן הרמב"ם ז"ל שפסק כר"י עיקר טעמא דפוטר הוא משום שטרוד ולכן כתב גבי שבת מפני שעשה ברשות שניתנה שבת לדחות אצלו ולכן באם טרוז במצות מילה שיש לו תינוק אחד למול שניתנה שבת לדחות אצלו אפי' שמל שני גופין פיון שטרוד ובהיל אינו מדקדק כמ"ש הרמב"ם ז"ל בהדג' ואי למה טרוז הא התורה ניתנה שבת לדחות אצלו וגוף השבת נדחה לענין מצוה מילה הוא באין קצבה דכל מה שצריך למול נמול בשבת ואין קצבה לדבר לכן מקרי שעשה ברשות פיון שהוא טרוז עפ"י רשות התורה בדחי' בלי קצבה הגם דלהאי גברא אינו ניתנה לדחות רק לתינוק אחד מ"מ הוא טרוז ואינו מדקדק פיון שידע ששבת נדחה באין קצבה והואיל עכ"פ ניתנה שבת לדחות אצלו אינו מדקדק שוב אבל באמורי צבור פיון שיש קצבה ולא ניתן לדחות בלא קצבה אם כבר נעשה המצוה נהי דהוא טרוז הוי פטירדא דרשות דלא הו"ל להיות טרוז פיון שפבר נעשה המצוה ונהי שהוא הי' שזוג וסבר שלא הקריבו עדיין אמורי צבור הוי רק פשוט בדברי חול דמאי הי' לו למיעבד לא פטר לי' מקרפן כן ה"נ פיון דהקריבו הקצבה שוב לא ניתן שבת לדחות והוי כשאר שזוג אבל במילה דניתן לדחות באין קצוב אם

הוא טרוד במצנה זו כל מה שעושה הפל טרוד בטרודא דמצנה והוי עושה ברשות דשבת
נדחת אצלו באין קצבה אף כ"ז לר"י דס"ל דטעמא משום טרודא ועושה ברשות וכ"נ
ממסקנת הסוגיא אליבא דכ"ע הוא רק משום טרודא אבל בתחילת הסוגיא דאזלי רק אם
עשה מצנה וחילק בין אם ניתן שבת לדחות לדבר הקצוב או לא שפיר אין חילוק בין
תינוקת לאברים דסברא זאת דטרודא במצנה שניתנה לדחות השבת הוא רק לבסוף מסקי'
פן ולכן פריד שפיר וכן לר"א גבי מאי הו"ל למיעבד פריד הגמ' שפיר מאי הו"ל למיעבד
אינו רק שוגג ולר"א חייב אפי' עשה מצנה משא"כ להרמב"ם ו"ל שפסק כר"י אם הוא
טרוד ולכן אפי' לא עשה מצנה פטור שטרוד ואנוס הוא מחמת טרודא של מצנה שניתן
לדחות שבת בלא קצבה ומש"ה פטור והנה לפמ"ש עיקר הטעם דפטור בדבר מצנה
משום שבהול הוי אנוס וטרודא זו של מצנה א"כ הוי טרוד ברשות התורה הקדושה שצונו
להיות טרוד במצנה אף בדבר שיוכל להתברר תיכף אפי' אינו מחויב לבדוק מ"מ לא
הוי טריד בדבר מצנה דהי' לו להשים על לבו אם זה מצנה פלל ולכן בתינוק אפי' לא
עשה מצנה בזה פטור משום שהוא עשה וטרוד ברשות התורה שצונו לדחות השבת
באין קצבה ומש"ה הטרודא אנוסהו למול עוד גוף אחד כמ"ש הרמב"ם ו"ל דאינו מדקדק
מחמת טרודתו במצנה משא"כ בנוטר אם הי' בודק הנה רואה שאינו מצנה פלל הגם
שבגמ' אמרו שלא הו"ל לשיולי מ"מ כבד פתבתי פינן שאפשר הי' לברר חייב גבי דבר
רשות אפי' אינו יכול להתברר עתה ורק בשבת משום שבודאי ניתן שבת לדחות גבי
תינוק שצונו למולו שוב טרוד וסבר שמצנה למול באין שיעור ולא מדקדק בדבר ובזה
ינסרו כל הקו' של הלח"מ על הרמב"ם ו"ל אח"ז ראיתי בס' קרית ספר להמבי"ט ו"ל
מפרש פן דברי הרמב"ם ו"ל יעו"ש עכ"פ יוצא לנו מזה שבדבר הרשות אפי' שאינו
חייב לבדוק חייב פינן שהי' יכול להתברר הגם שבדברי התו' ו"ל בפסחים [שם ד"ה
באשה] משמע דאם לא היתה מחויבת בדיקה פטור יש ליישב דבריהם לדברי הרמב"ם
ו"ל להלכה דכן קיי"ל בכמה מקומות דמאי הו"ל למיעבד לא פטור מחטאת והא דמבואר
בש"ע [סי' קפ"ה] דאם נמצא דם אפי' על עד שלו אינם צריכים פפירה הוא משום
דאסורה לבדוק קודם התשמיש שלא יהי' לבו נוקפו והוי טרוד כמו יבמתו דבזיו מינה
אבל מה שלא בדקה החלוק נהי' דאינה חייבת לבדוק מ"מ פינן שאם הי' בדקה הי' מבואר
האיסור צריכה פפירה ומה שתמה מעכ"ת דלמה היא פטורה פמבואר ברמ"א ו"ל (שם)
יעוין בס' הפלאה [פתובות נ"א] דבר נחמד מאוד רק שצ"ע קצת דבריו שם דהא חלבים
ועריות חייב אפי' בא"מ יעו"ש במה שפי' באבונה דשמואל ולכן האשה והאיש צריכים
פפירה אף פינן דלא הי' רק ס' פגרים וכתמים דרפנו בפרט בזמנינו שאשכחתי דמים
בהבתים א"צ פפירה ודברי הרשב"א שהביא הנה אין בידי פנאי לעיין ולפי השעיה אין
הס' תח"י ולי נראה דכוננתו דכיון דהיא ס' מעוברת א"כ הי' לו לפרוש אף לאח"כ
כשידוע פשהוכר העובר א"כ לא קבעת נסת שוב הוי עכ"פ לחלוח מצנה לשמח אשתו
כמו שמדייק רש"י בפסחים שם ד"ה דמחייב [לחלוח מצנה כנלענ"ד].

[וע' בח"א סס"י כ"ח וצ"ע]: ובגידון אם שכח לומר הבדלה בראשונה בנדאי לא יאמר
בשני' שהוא בא לתשלומין ואסור להפסיק בה וגם אם שכח להבדיל וטעם מתפלל תפלת
יומא עם הבדלה והשתים ראשונים עלו לו עכ"פ לתשלומין דלא הקדים פלל לתפלה
בזמנו דאז התפלל פראוי רק ששכח בשניהם הבדלה אבל תפלה ראשונה הי' בזמנו

והשנני לתשלומין ומה שמצרכי לי לצלוני פעם ב' משום שטעה בהבדלה זה מעלמא בא לי משום קנס וגם אם אין פנאי להתפלל שתי תפילות מתפלל של חובה וכ"נ מגמ' ברכות [כ"ח א'] מפני שמוסף זמנו עבר ומנחה עדיין פנאי משמע הא לא הי' פנאי מנחה קודם ונדחה מוסף [ע' בדג"מ ס"ס רפ"ו]: סימן סט בדין אשה ששמשה בעלה נדה הנה בודאי אין להאמינה פי נחשדת לא"ד אף תוך זמי עונתה מותר לבוא עלי' ודינה כנשתטית שמבואר בש"ע [יו"ד קצ"ו ס"ח] שחברותי' בודקות אותה בעת וסתה ולאח"כ.

ומה שרצה הח"ס [אה"ע ח"ב סי' צ"ז] לפקפק בזה מחמת דברי הרמב"ן בגיטין לא ידעתי למה נחמיר יותר מגבי נשתטית שפוסק בש"ע פן להלכה פסוקה שאשה אחרת נאמנת כמ"כ הקא תבדק ע"י נשים בשעת נסת ולאחר הנסת תיכף ויום שפוסקת בו ויום הראשון מימי הנקיים ויותר אין לחוש ואפ"ל אין לה נסת מותרת בין עונה בינונית מל' לל' אף שצריכה לחוש גם לפעם ראשון מרא' שראתה בו כמו לנסת שאינו קבוע הן נסת הפלגה הן נסת לימי החודש ויותר אין לחוש.

[וע' בח"א חאה"ע סי' מ"ט]: סימן ע לבני הרב המאה"ג הקריף ובקי חו"פ המפורסם כו' מו"ה דוד נ"י אבד"ק קרשאנוב יע"א. תשובה ע"ד מוכ"ז שהקשילתו אשתו כ"פ ומשמשתו נדה וביקש ממני לסדר דרכי התשובה והנה עפ"י ש"ע מבואר [בס"ס קפ"ה] דאפ"ל בשוגג צריף להתענות מ' יום מכ"ש במזיזה ובמהרי"ו כ' בשם הרמב"ן ז"ל הבא על הנדה צריף להתענות שס"ה יום רצופין וגם שארי יסורים כמבואר שם והאר"י ז"ל כ' להתענות נ"ט יום וגלגול שלג ז' פעמים ושארי יסורים המבוארים בשער יחודים וכן צריף עכ"פ כמבואר שם ובנ"ב במ"ק [א"ח סי' ל"ה] וגם כ' מהרי"ו ז"ל להתנודות ברבים חטאה פיון שפבר הוא מפורסם ולכן תשובתם כמעט קשה מאוד בפרט בדורות הללו חלשים בגו"נ אף עכ"ז לא ידח ממנו נדח ויש תשובה להתענות מה שיוכל ותתנדה חטאה ברבים בבהכ"נ דנשים ובעד כל תענית תתן לצדקה כפי ערוך המבואר בש"ע [א"ח של"ד] וגם תנהג בכל החמורות עכ"פ מה שמבואר בשער היחודים על עון נדה וכן תתן בעד כל תענית וגם י"ח פשיטים בעד קרפן על כל פעם שעברה וגם הבעל מחויב לעשות פן רק שהוא א"צ להתנודות פיון שהי' בשוגג הגם שמרש"י לא משמע פן בחולין ומביאו המ"א ז"ל [ר"ס תר"ז] הרבה יש לפלפל בזה אף לדידנ' לא הוי כ"כ מפורסם ואם ירצה להתנודות ברבים מה טוב והנה ידידי בני תחשוב מחשבת מצנה כמה מגיע למטבע שלנו וגם תשער העשיר כמבואר במ"א [סי' תקס"ח סקי"ב] אף מזה לא יפחתו כמבואר בש"ע [הנ"ל] וה' הטוב יכפר והי' שלום פנפש אביף הדבש"ת: סימן עא חתני הרב הגדול הקריף ובקי בו"ק חו"פ כו' כקש"ת מו"ה מרדכי דוב נ"י: שאלה אשה שמצאה על בדיקתה פמין נקודות אדומות ושחורות ונלקטין במחט וקצת ניקוחו בפושרין ואין לאשה שום מפה מה דינה: תשובה הנה הרבה האריכו בזה האחרונים ורבו מאוד המתירין מכמה טעמים א' משום די"ל דמן הצדדים בא הדם דבזה אין שייף רוב דמים במקור דהיא אינה מצוי במקור וקצת אומרים משם רופאים דא"א שהמקור יוליד דם בזה ועכ"פ אינו מצוי במקור דהלא רואה בזמן וסתה דם ממש פדרף כל הנשים וא"כ ל"ש בזה רוב דם מהמקור וגם אין לומר בזה חזקת דם בהרגשה בהנה נקודות ולכן תולין בפליות וגם מבואר בתשו' בית יעקב דיש לצרף לזה דאין אנו בקיאים במראות ושמא היא מדמים טהורים וגם אפ"ל אם הרגישו אמרי' דההרגשה בא ממראות טהורות

בנמצאים אז הנקודות והנה בימי נעורי פתבתי הרבה בפלפול אף עתה אבוא בקצרה
הנה בגמ' (נדה י"ז ע"ב) אמרי' משל משלו חכמים באשה החדר והפרוודור והעלי' דם
החדר טמא דם העלי' טהור נמצא בפרוודור ספקו טמא לפי שחזקתו מן המקור ושם
בגמ' והא אנו שחזקתו מן המקור תנו א"ל אנה הכי קאמינא מן הלול ולפנים ודאי טמא
מן הלול ולחוץ ס"ט כו' אר"י בג' מקומות הלכו בו חכמים אחר הרוב ועשאום פנדאי
מקור הא דאמרן עכ"ל יעו"ש והנה ידוע מרמב"ם ורש"י ז"ל שאין הדמים הרבים
קבועים במקור ורק שרוב פעמים נמצאו בפרוודור מהלול ולפנים דם מהמקור דו"ל
הרמב"ם ז"ל בפיה"מ שם משל משלו כו' חדר הוא חלל הרחם אינה שיהי' מן החללים
כי לרחם שני חללים ופרוודור צנאר הרחם ועלי' שתי תוס' דומות לשני קרנים אשר על
צנאר הרחם ואמנם מה הם זה הביצים וזאת הצורה נתבאר בספר הגיתות ויחנפר
בקעירות הרחם והוא הנקרא חדר עורק בו ילך דם הנדות ויזול ברחם ויצא על צנאר
הרחם הנקרא פרוודור ותתחבר באלה התוספת והביצים והוא הנקרא עלי' עורק אחר
ונינה פשאר עורקי הגוף ואינו מעבר למותרים ואם ישנפע מזה העורק מעט יזול ג"כ
ממנו על צנאר הרחם והוא דם טהור לפי שהיא פדם רעיפת הנחיריים או דם הטחורים
ונתאמת מזה שדם החדר טמא ודם העלי' טהור ואם נמצא דם בצנאר הרחם והוא
הפרוודור אם יהי' בין המקום אשר בו אלה התוספת ובין חלל הרחם הנה הוא טמא ולא
נאמר לה אולי מן העלי' ירד לשם זה אמר פה ספקו טמא שחזקתו מן המקור לפי שברוב
הענינים לא ימצא שם זולת דם הנדות ולהיות זה ברוב שמוהו חזקה וכן אמרו בג'
מקומות הלכו חכמים אחר הרוב ועשאום פנדאי א' מהם שזכרנוהו ואם נמצא דם
בפרוודור והוא צנאר הרחם בין המקום אשר בו אלה התוס' ובין פה הרחם אשר יטה
לחיצוני הגוף הנה יש בנה הבדל גדול וזה שאם נמצא בעליונות ר"ל ממה שמטה אל
הראש אם תהי' עומדת והוא הנקרא אצלם גג פרוודור הנה הוא דם טהור לפי שהוא
מעורק ששסע וזקתו מן העלי' ואם נמצא הדם בתחתיתו ר"ל ממה שיטה אל הרגלים
והוא קרקע פרוודור הנה היא טמא מס' לפי שלפעמים יהי' מן החדר ולפעמים מן העלי'
והתוס' אשר זכרתי לה המבדילות לצנאר הרחם אשר הושם מהם נוטה לתוף הגוף
בחזקת טמא ומה שיטה לחוץ עליונו בחזקת טהרה ותחתיתו טמא מס' ואינם תוספת
בכללם כי יש להם רוחב ואמנם נרצה מהם קצותי' הם החזרים לפי שראש פל תוס'
מהם דומה לפטמת השד ויבוא מחבור אלה הקצוות יחברם הביצים דומה לנקב בעליון
הפרוודור והוא אשר יקראוהו לול שבעלי' וממנו אמר מן הלול ולפנים ודאי טמא מן
הלול ולחוץ ס' טמא כמ"ש לה אמרתו ומי שהורגל מעט בחכמת הנתיח יתבאר לו פל
מה שזכרנו עכ"ל וכן רש"י ז"ל מדקדק כמה פעמים דשכיחי ומצוי שם דם ולכן אין
מקום לדון שם דין קבוע פאשר כ' בס' ש"ש לקצה"ח ז"ל ש"ד פ"א] כי אינם קבועים
שניהם לא דם במקור ורק הדם נובע מותרת מהעורק להחדר ומשם לגוף הרחם ודם
העלי' ג"כ אין בו דם ורק אם נשסע העורק אשר נזול משם דם כמו מי שנגף באצבע
והנה כשנמצא דם בצנאר הרחם הנקרא פרוודור ויש לספק אם בא מהעורק הדבוק לחדר
שהוא מעביר למותרת דם הגוף שהוא דם נדה או שפא מחמת שניגוף העורק של העלי'
אבל אין קבוע שם דם כי אם בא מעורק מעבר הדם אין נשסע פלל העורק של העלי'
ואין שם דם פלל ואם הוא משסיע העלי' אין בחדר דם פלל ואין העורק המחנפר בחדר

מוציא מותרת מגוף ורק אנו אומרים מסבא פיון שברוב פעמים נמצא שם דם נדות
ברוב הענינים אזלי ב"ר שבא הדם עכשיו כמו שבא רוב פעמים ואעפ"י שדם העלין
קרובה קרוב ורוב אזלי ב"ר ומעיקרא הוי סבר רבא למימר דהוי רוב ומצוי ופרש"י
ז"ל שמצוי לזוב משם דם ולכאורה שלא בשעת וסתה אין מצוי לזוב ובברייתא אינו
מחלק בדם הנמצא מלול ולפנים בין שעת וסת או לא ומצאתי בש"מ ב"ב כ"ד א'
שמפירש מצוי היינו משום שהדם שבעליני נבלע בתוכו וצ"ל שגשסע העלין ודם המקור
הולך מהגוף דרך העורק וזה הוי מצוי שזב בלא נבלע באבר רק מדם שבגוף אשה
מוציאה המותרת ולפענ"ד שזה פנונת רש"י ז"ל לזה שמצוי לזוב תדיר היינו שדם
שבגוף האשה הוא זב והמותרת נדחים להעורק הנ"ל וזה מקרי מצוי והנה לזה הרוב
אחז"ל שהלכו בו אחר הרוב ועשאוהו פנדאי עיין בפיה"מ להרמב"ם ז"ל הנ"ל וכו' התו'
בגדה י"ח ב' דעשאוהו פנדאי ולא גלף בטר חזקת טהרה וטעמא משום דרוב גמור הוא
או משום דרוב איהו בגוף האשה וז"ל התוס' שם בד"ה למעוטי רבא דאיכא חזקה בהדין
פ"י פנגד הרוב וא"ת הלא גם בהני שלשה דברים איכא חזקה דטהרה ושורפין משום
רוב וי"ל דרוב תינוקות מטפחין אינו רוב גמור כמו שאפרש ובהני ג' דברים הוי רוב
גמור א"נ בהני ג' נמי לא הוי רוב גמור ואשמעי' ר"י דאפ"ה שורפין פיון דהרעותא בא
מגופה עכ"ל ולפי"ז לא יקשה מה שהקשה הנ"ב (קמא סי' נ"ה) מה יועיל הרוב מחזקת
דם בהרגשה הלא יש לאשה חזקה חזקת טהרה ולפמ"ש לק"מ דחכמים עשאוהו לרוב
זה וחזקה פנדאי כמבואר בפה"מ הנ"ל אף לכאורה ק' א"כ מה מהני מפה מוציא דם נהי
שיש מפה מוציא דם מ"מ רוב פעמים מוצאים באותו המקום בין הלול ולפנים דם מקור
ורבא עדיף מקרוב וכענין זה הק' זקני הח"ץ ז"ל בתשו' להגאון ב' מעיל צדקה הנדפסה
במע"צ סי' ס"ז ע"ש] אף דזה ליתא דידיע דהיכא דלא הוחזקו שני יב"ש לא אזלי ב"ר
פיון דהוחזק יב"ש זה לא חיישי' בלא הוחזקו דלא אזלי ב"ר יענין באה"ע ודברי הפ"ח
שם ובפרט בכאן נמצא והנה לפי"ז במפה המוציא דם לפנינו אין חוששין שבא מהגוף
מותרת לחזר ורק שאמרי' כאן נמצא במקום החזר דם מפה ל"ח שבא ממעבר המותר
הגוף כמו שלא חיישי' לחוש בטר רבא אפי' שירות מצויות ולכן במפה המוציא דם
נדאי אין לחוש לרוב דמי המקור ואפ"י אם רק דרך המפה להוציא דם יש מקום לדברי
הי"מ פיון שיש מקום שבא ממפה אין לחוש לעלמא ובאמת פעין זה כ' המעיל צדקה ז"ל
אף אם אין כאן מפה ורק לומר פיון שמשונה הדם פעין עפר לומר שבא מצדדים זה אין
לו מקום הלא חכמים עשאוהו פנדאי ואפ"י במשונה כמבואר בתוס' שבא מהרוב והנה
בר"ן ז"ל [בתשו' סי' מ"ט הובא בב"י סי' קצ"א] מבואר שתלוי בכאב הפליות דהוי מפה
ידוע להוציא דם הגם שמשמעות התשו' [הנ"ל] שיש מקום להתיר בלא כאב ואפ"י ר"מ
מטהר מ"מ לפי הנראה שלא סמך ע"ז לחוד להתיר וכמ"ש הש"ף ז"ל בח"מ שכן דרך
בעלי תשובות לחבר היתרים אבל לא נסמך להלכה ועל הרופאים אין לסמוך כלל דהנה
אמרו בגמ' כ"ב ע"א ז"ל בעא מיני ריב"ח מר"א דם יבש מהו פי יזוב זוב דמה א"ר עד
דמיזב דייב לי' לח אין יבש לא א"ד אורחא דמלתא הוא כו' הא נמי תניתוהו הפלית
כמין קליפה כמין שפעה כמין עפר כמין יבחושין אדומים תטיל לפנים אם נימוחו טמאין
כו' ומי איכא כה"ג אין והתנ"י כו' מעשה באשה שהיתה מפלית כמין קליפות אדומות
ובאו ושאלו את אבא ואבא שאל לחכמים וחכמים לרופאים ואמרו להם אשה זו מפה

יש לה בתוך מעי' שממנה מפלת פמין קליפות תטיל למים כו' ושוב מעשה כו' ושאלו לרופאים ואמרו אשה זו יש לה שומא בתוך מעי' שממנה מפלת פמין שערות אדנמות תטיל למים כו' אם נמוחו טמאה עכ"ל והרבה נבוכו בו רבים אך לפענ"ד הפשוט דחנ"ל לא סמכו אהרופאים ורק משום שאין דרך האשה להפיל כזה וכאשר מתמה בגמ' מי איפא כה"ג ולכן גם לחכמים הי' זה לפלא דינדעו שאין דרך לדם להיות בצורה כזו וכמבואר בתה"ה וגם למין ברי' לא יכלו לדונן דאין דרך האשה להפיל כזה ולכן שאלו לרופאים להגיד להם טובו של החתיכות וצורות הללו ואמרו הרופאים שמצני' מפה באשה שתוכל לצאת ממנה צורות הללו ולא הימנוה חנ"ל רק לזה מה שהי' רחוק בעיני החכמים לצאת מהאשה צורות כאלה וע"ז הודיעו הרופאים שיש מקום לצאת צורות כאלו ולזה בחנו חנ"ל אם נמוחו הוא דם דברי' או חתיכות מפה לא ימח לעולם ולכן אם נמוח ע"כ דם הוא ואם לא נמוח ע"כ הוא ממפה וכלל שהרופאים לא נאמנו לחנ"ל רק מה שהודיעו לגלות ספק חנ"ל מאין בא כזה הודיעו הרופאים אבל בעיקר הדין לא הימנוהו כלל ולכן בנדאי אין שומעין לרופאי זמנינו כלל והר"ן ז"ל בתשו' הנ"ל שתלה ברופאים היינו שהי' הדבר מפורסם בפועל שיש לה מפה אבל לא בקרטין הללו שידוע בתשו' האחרונים שהרב' מהרופאים תלוהו בחריפות המראות וכדומה ולכן בנדאי אין לתלות רק ברוב שפא מהמקור וגם בהרגשה וכלל אמרו חנ"ל דם הנמצא ל"ש לח ל"ש יבש מביא חטאת דעשאוהו חנ"ל כרוב ומכח סכרא בעלקמא לא נתיר דם גדה ח"ו וגם מה שרצו להקל משום שאין אנו בקיאים במראות זה ודאי ליתא דאם נימא ח"ו כן א"כ נתיר כתמים וכקן' הכ"מ [רפ"ט מהא"ב] דהק' כל כתם הוי ס"ס ס' מעלקמא וס' מצדדין ומה שתי' דכיון דלא עברה במקום דם ודאי מגופה ולא נשאר רק ס' אחד ואם נצרף דלקמא דם טהור הוא הוי שוב ס"ס א"ו דאין דנין בזה הס' להקל ח"ו ואדרבא לחומרא אמרי' וכמו שהק' התוי"ט בגדה פ"ח מ"ג בד"ה דם ולא כתם ונ"ל וק"ל לי דאפתי להוי סדא"ו ולחומרא עכ"ל וראיתי מתמיהין שדברי התוי"ט הפה להיפך מהכ"מ ובאמת לא ידעתי ריח קו'.

הכ"מ הק' אכתם הנמצא בבגדים דהוי ס"ס להקל והתוי"ט ז"ל הק' אכתם הנמצא בגופה להחמיר. והנה זה הס' דדלקמא ממראה טהורה אזלי' לחומרא ודו"ק.

ומ"ש ג"כ דלא הוי הרגשה די"ל דהרגשה היא ממראות טהורות ק' מאוד דא"כ מאי מסופק הגמ' גבי ראתה במ"ר אם מטהר ר"מ בס"ס ונ"ל הש"ס (נ"ט ע"ב) האשה שהיא עושה צרכי' וראתה דם רמ"א אם עומדת טמאה ואם יושבת טהורה רי"א ב"כ וב"כ טהורה איש ואשה שעשו צרכיהן לתוך הספל ונמצא דם על המים ר"י מטהר ור"ש מטמא שאין דרך האיש להוציא דם אלא שחזקת דמים מן האשה ושם בגמ' איש ואשה איבעי' להו איש ואשה עומדין מה לי אר"מ פ"י אר"מ בחד ס' אבל בס"ס לא מטמא א"ד ל"ש אר"ל היא היא עכ"ל יעו"ש ואם נימא דכה"ג דאם יוצא דבר עם הדם י"ל דלא הוי הרגשה בדם א"כ גם באשה לחנודא איפא ס"ס דהא המ"ר מוציאין מן המקור וא"כ איפא שוב ס' דלקמא הי' בלא הרגשה ור"מ מטמא משום גדה כמבואר שם א"ו דנה ליתא כלל ולכן נראה הדבר לאיסור אולם מה אני נגד רבותי המתירין ועלינו לקבל דברייהם דברי הגאונים קדושי עליון אפי' אומר על ימין שמאל פיון דרבים וגדולים הפה והנה לפענ"ד נ"ל קצת ראי' להתיר דהנה מבואר דבמפה תולין עכ"פ בינדוע דהמפה מוציאה דם לכ"ע

תולין אפי' המכה הוא במקור ולכאורה ק' מהיכן הוציאו חז"ל זה הא ידוע דברחם גופא אין דם פלל ורק שיש עורק גדול ששופך דם המותרת לתוך הרחם [ע' בפימה"ש להרמב"ם בנדה פ"ב] והנה בתורה לא פתיב פלל רק זוב דמה ואי' בת"כ מביאו רש"י ז"ל בחומש יכול מכל אברי' ת"ל ממקור דמי' שיהי' הדם יוצא מהמקור והנה הרחם נקרא מקור והבא משם טמא והנה לפי שהקדמנו דהרחם אינו מוציא דם מעצמו רק מה ששופך לתוכה ממותרי הדמים בגופה והתורה גזרה שדם היוצא דרך הרחם טמא א"כ גם דם המכה פנין ששופך לתוך המקור הוא הרחם נמי יהי' טמא דהא ה"א ששופך האברים תהי' טמא א"כ ששופך ורק התורה גילה לן דאין נשפך משום אברים טמא רק בעבור דרך המקור אם נשפך הדם שנתקבץ בתוכו וא"כ גם דם המכה שנתקבץ בתוכו המקור ונשפך לחוץ טמא ולא ידענו שום חילוק בין דם שבתוך גוף האשה הנשפך לחוץ דרך המקור שהוא טמא ומ"ש דם המכה שפא ג"כ למקור ונשפך לחוץ ג"כ הוי לן לטמא דהתורה לא חילקה בין פא מהגוף ובין פא ממכה ורק פתוב בתורה מקור דמי' ומקור נקרא הרחם וא"כ דם הבא מן הרחם יהי' טמא פנין שהיא ברחם דמאי נ"מ לן שפא לרחם מגוף או מהמכה וצ"ל דהתורה גילתה דוקא דם נדה שפא מהמותרת שפן מצינו בגמ' פ' יוצא דופן (מ"א ע"ב) וז"ל דאר"י משום רשב"י מנין שאין האשה טמאה עד שייצא מדונה דרך ערנותה שנאמר ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערנותה את מקורה הערה מלמד שאין אשה טמאה עד שייצא מדונה דרך ערנותה עכ"ל משמע להו מלשון אשה דנה היינו שמדונה יוצא דרך ערנותה אבל אם יוצא דם מפה זה לא נקרא אשה דנה ומש"ה דם מפה טהור ולפי"ז אם ידוע שאברי' בגופה נתקלקלו ועי"ז יוצא ממנה עיקר הדם תוך הרחם לא המותרת טהור ולכן דם מפה טהור ולפי"ז באם שיש ראי' מוכחת פנין שאין דרך המקור להוציא כזה רק פא מחמת איזה סיבה שיש במעי' בפנים שנתקלקל ובא הדם שלא בטבע הנדות באמת טהור ומש"ה בטופות קטנות הוכיחו רבותינו עפ"י רופאים וע"י בחינתם נתנודע דעתם שאלו הנקודות לא מסיגי המותרת מש"ה התירו רבותינו ודרך פלל שהתור' לא אסרה רק את הערת המקור כמו שדרשו חז"ל את מקורה הערה שיוצא הדם דרך הרחם שהוא המקור להנביע שנובע מהגוף ע"י עורק שנוזל מהגוף למקור המחובר בהרחם ועי"ז נקרא הרחם מקור כמו שנקרא מקור תחלת נביעת נהר מקור מוצא מים שנובע בתוך איזה מקום גידים נפתחים מוצא מים מקרי זה מקור הנחל אבל מה שנוזל לתוכו המקור מים שאובים או מי גשמים אינם נקראים מי מעין כידוע הדין בהל' מקואות פן נמי הרחם נקרא מקור לדם הנובע בטבעו ממותרת הגוף אבל אם פא לתוכו דם ממכה לזה לא נקרא מקור פי אינו בטבעו רק במקרה פא דם מהמכה וזה לא נקרא דרך מקור ולכן דם מפה טהור וכן נמי באם ידענו שאיזה אבר בפנים נקרה לו פאב פתאומי חיצוני לא פדרך הסידור התמידי זה נקרא ג"כ מפה ותולה בו לטהר וכמבואר בתשו' עבודת] הגרשוני [סי' כ"ב] ולכן עפי"ז התירו רוב האחרוני' בקרטין האלו פי נתברר להם שפא מכח איזה מפה באברים פנימים פנ"ל לישוב דעת רבותינו גדולי הדור שהתירו ומה שפכתת אהו' חתני פלפול בדין אפשר לפתיחת קבר בלא דם ידי חתני אינני מבין מה ענין הרגשה לפה"ק הלא רש"י ז"ל [בנדה כ"א א'] כתב קבר רחם והרגשה היא דוקא מבין השנינים ולחוץ בשעה שירד מבין השנינים שפין השנינים עצמן שדינו כפנים טהור ולא איכפת לן בהה' הרגשה ורק

בְּהִרְגֵשָׁה שְׁבִין הַשִּׁנִּים עַד לַחוּץ אֲבָל פְּתִיחַת הַקֶּבֶר הֵינּוּ הַחֹדֶר וְרַחוּקִים זֶה מִן זֶה וּבְפִירוּשׁ כ' הַתּוֹ"ד שֶׁהִרְגֵשָׁה שְׁנִפְתַּח מְקוּרָה לְהוֹצִיא דָם לַחוּץ וְהֵינּוּ מִבֵּין הַשִּׁנִּים וְכַוְנָתוֹ וְדַאי כֵּן דָּאם כְּוַנְתּוֹ שְׁנִפְתַּח הַקֶּבֶר הוּ"ל לַחוּשׁ לְדִידֵן דְקִי"ל דָּאִין פּה"ק בְּלֹא דָם א"ו דְלֹא מִיָּרִי רַק מִהִרְגֵשָׁה וְלֹא אָמַר רַק שְׁסַבְרָא דְאו' גְּבִי מְצָא דָם עַכְשָׁיו מִמִּילָא אִפִּי בְּלֹא מְצִיאַת דָם הִיא חֲשָׁשׂא דְאוֹרֵייתָא וּל"ק קו' הָאֲחֵרוֹנִים עָלָיו וּבְנֵעוּרֵי כְּתַבְתִּי הֲרַבָּה בְּזֶה וְהוּא אֲתִי בְּכַתוּבִים גַּם ק' אִם נִימָא דְהִרְגֵשָׁה מְקַרֵי פּה"ק א"כ מְרֵאוֹת טְהוּרוֹת לְמָה מִתִּירִין הֲלֹא לְרַז"ה ו"ל [בְּהִשְׁגוֹת עַל ס' בַּעַ"נ אוֹת יו"ד] אִין פּה"ק בְּלֹא מְרֵאוֹת טְמֵאוֹת כְּאֲשֶׁר כְּתַב בְּפִירוּשׁ א"כ שְׁנִפְתַּח הַקֶּבֶר לְמְרֵאוֹת טְהוּרוֹת יֵצְאוּ גַם טְמֵאוֹת עִמָּהֶם דֹּא"א לִפְה"ק בְּלֹא דָם וּא"ת (דְרַבָּה) (דְרַז"ה) לְשִׁיטְתוֹ (שֵׁם אוֹת ב' ע"ש) גְּבִי שְׁלִי פְּחוֹת מִמ' יוֹם מ"מ הַמְעַיִן בְּאֲמַת יִרְאָה דכ"ע מוֹדִים בְּדָם אוֹ מִים ל"ש פּה"ק רַק גְּבִי נֶפֶל קוֹדֵם מ' יוֹם יַעו"ש גַּם קָשָׁה אִם נִימָא כֵּן הָאִיף ס"ד בְּגַמ' לֹמַר דְר"י מוֹדָה לְר"מ לְכַתְחִילָה לַחוּשׁ לְהַדוּר מ"ר לְמַקּוֹר בְּשׁוֹתֵת א"כ הוּ"ל לְאֲסוֹר לְכָל הַנְּשִׂים לְשׁוֹתֵת מ"ר וְלְאֲסוֹר לְכַתְחִילָה דְהָא חוֹשְׁשִׁין לְהַדֵּר מ"ר לְמַקּוֹר וְהֵי פּה"ק שְׁאִינוּ בְּלֹא דָם לְדִידֵן וְעוֹד כְּמָה מְקוֹמוֹת עֲצָמוֹ מְסַפֵּר שְׁאִין בְּדָם חֲשָׁשׁ פּה"ק וְדַבְרֵי הָרֵא"ש נְכוּנִים וְלָכֵן קִצְרַתִּי בְּפִלְפּוּל כִּי אִין עֲנִין זֶה לְנ"ד כָּלֵל וּבִיּוֹתֵר אֲנִי תַמָּה עָלֶיךָ אִיף בְּסַבְרֹת בְּדוּיּוֹת רְצִיַת לְהַתִּיר דְבָר שְׁנֵאֲמַר בְּגַמ' בְּפִי לְאֲסוֹר גְּבִי הַמְפְּלֵת כְּמִין וְכו' וְדִי לְנוּ בְּזֶה בְּסַבְרֹת אֲשֶׁר חֲדָשׁוּ רְבוּתֵינוּ ו"ל: וּבַעֲנִין הַתְּשׁוּבָה עַל הַמְכָּשׁוּל בְּנִמְצָא עַל עַד שְׁלָה הִנֵּה לִפִּי שׁוֹרֵת הַדִּין נִרְאָה דְלֹא הֵי זֶה קְבִיעַת נֶסֶת וּא"צ לַחוּשׁ כִּי תוֹסֶפֶת דְמִים הוּא אִף לְהַכְרִיעַ בְּהַחֲלִט אִין אֲתֵנוּ לְפּוֹם שְׁעֵתָא חֲדָא כִּי עֲמַק' סוּגְלִי זֶה בְּדַבְרֵי הַגַּמ' וְרֵאוּשׁוֹנִים וְאִין הַפְּנֵאִי כְּעַת לְזֶה וְלָכֵן מְהֵרָאוּי לְהַפְרִישׁ שְׂעוֹר קָרְבָן כִּמ"ש בֹּא"ח הַל' שְׁבַת [סס"י שֵׁל"ד] וּבְשִׁאֲרֵי הַתְּעַנְיָתִים הַכֹּל לִפִּי הָאִישׁ וְה' הַטּוֹב יְכַפֵּר.

וְאוֹדוֹת אֲשֶׁר שָׂאל הַסּוֹפֵר אִם מְהֵי מְחִיצָה לְהַפְסֵק צוֹאָה כְּמוֹ לְשִׁאֲרֵי דְבָר הִנֵּה לֹא יוֹדְעֵתִי שׁוֹם חִילּוּק וְאִם הֵי הַפְּסֵק לְשְׁבַת וְלְסוּפָה כִּמ"כ לְעַנְיָן כֹּל דְבָר יַעֲוִין בְּסוּפָה וּבְעִירוּבִין. וּמָה שְׁשָׂאֵל אִם לֵאמֹר הַשֵּׁם כְּכַתְבוּ בְּעַת כְּתִיבְתוּ ח'ו רַק דִּי בְּמַחְשְׁבָה לְבַד וְיִקְרָא בְּפִי יוֹד קִי נִיּוֹ קִי: סִימָן עַב לְהַרְבֵּה הַחֲרִיף וְכו' מו"ה יִשְׂרָאֵל גְּאֹטְלִיב מו"צ בְּק' טְשְׁעֲרַנְאוּוִיץ: שְׂאֵלָה אִשָּׁה אַחַת בְּתַחֲנִינָה וּבְבִקְשָׁה עַל הַרְפַּתְקָאוֹת דַּעְדוֹ עָלֶי' זֶה זְמַן כְּבִיר שְׂאִינָה יְכוּלָה לְטַהֵר עֲצָמָה לְבַעֲלָה בְּשִׁבִיל הַקְּרִטִין אֲדוּמִים וּשְׁחוּרִים הַנְּמַצָּאִים עַל עַד בְּדִיקְתָהּ וְגַם כְּמִין שְׁעָרוֹת וְכֵאֲשֶׁר בָּאת לְפָנַי חֲדָשָׁה דְבָרִים בְּשִׂאֲלָתָהּ א' כִּי הָרוּפְאִים הִגִּידוּ לָהּ שְׂהָאֵם שְׁלָה הִיא נְפוּחָה וּמִזָּה נִמְצָאוּ הַדְּמִים וְכִמ"ש בְּתַשׁוּ' עַה"ג ס' כ"ב הַב' כִּי זֶה כְּעָרְף שְׁנָה וּמְחִצָה אֲשֶׁר בְּעַת שְׁדוּחְקָת עֲצָמָה לְגְדוּלִים יֵצְא בְּבֵית רַחֲמָה בְּפְרוּזְדֵר כְּמוֹ בּוּעָה כְּאֲגוּז גְּדוּלָה וְאִינָה יוֹדְעַת אִם הַמְּכָה מוֹצִיאָה דָם וְגַם יֵשׁ לָהּ נֶסֶת כְּכָל הַנְּשִׂים מִל' יוֹם לֵל' יוֹם פְּחוֹת יוֹם א' אוֹ שְׁנַיִם אוֹ יוֹתֵר שְׁנַיִם יָמִים וְזָב מֵאֲתָה בְּשׁוּפֵי דָם בְּשַׁעַת וְסִתָּה כְּאוֹרֵחַ כָּל הַנְּשִׂים ג' כִּי רֹב הַקְּרִטִין נִלְקַחִים מִהַפְּשָׁתוֹ וְהַפְּשָׁתוֹ נִשְׂאָר נְקִי ע"כ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה אִשָּׁה זֶה מְקַרֵי יֵשׁ לָהּ נֶסֶת קְבוּעַ כִּיּוֹן שְׂאִינָה רוֹאֵת בְּפָחוֹת מְעַשְׂרִים וּשְׁתֵּים יוֹם הִגַּם שְׁבַתְשׁוּ' ב"ח כְּתַב דְּמִשְׁמַע דְּכַה"ג מְיֻקְרֵי אִין לָהּ נֶסֶת מ"מ לְעַנְיָן תּוֹלָה בְּמַכָּה שְׂאִינָה יוֹדְעַת שְׁמוֹצִיאָה דָם מִכָּל הָאֲחֵרוֹנִים נִרְאָה דְכַה"ג מְקַרֵי אִשָּׁה שְׂיֵשׁ לָהּ נֶסֶת דְּתוֹלָה אִפִּי בְּאִינָה יוֹדְעַת שְׁמִפְתָּה מוֹצִיאָה דָם אִף בְּאֲמַת הַשֵּׁ"ף ו"ל [בְּסִי' קפ"ז סק"כ וּכ"ד] פְּקַפְקַ בְּהִיטֵר זֶה לְהַתִּירָה לְבַעֲלָה בְּרֵאָ' שְׁלֹא בְּשַׁעַת תְּשְׁמִישׁ אִף בְּאֲמַת דַּעַת הַרְמָ"א ו"ל [שֵׁם]

להתיר אפי' באין לה נסת אם המכה במקור ויש ס' אם הדם מן הצדדים מפת ס"ס הן
אמת שהש"ף ז"ל [שם סק"ב] חולק גם בזה ואמר דל"ש ס"ס ועיקר הטעם משום
שהוא נגד הרוב [ע' בס"ט שם סקט"ו] והרבה תירוצים נאמרו בזה באחרונים וס"ט ז"ל
[שם] כ' דמתוס' נדה גבי שלי' מוכח דאמרינן ס"ס בכה"ג יעו"ש ולפענ"ד ל"ד להא
דנדה גבי שלי' דז"ל הש"ס (נדה י"ח ע"א) אר"י בשלשה מקומות הלכו בו חכמים אחר
הרוב ועשאום פנדאי מקור שלי' חתיכה מקור הא דאמרן שלי' דתנן שלי' בבית הבית
טמא ולא שהשלי' נלד אלא שאין שלי' בלא נלד עכ"ל וכ' התו' בד"ה שלי' ונ"ל פי'
הקונו' דרוב שלי' יש לה נלד וק' דתנן בפ' בהמה המקשה שלי' שיעצתה מקצתה אסורה
באכילה ואי יש שלי' בלא נלד הו"ל למשרי משום דסמוך מיעוטא דאין ביה נלד לפלגא
שלא יצא רוב הנלד והו"ל מחצה שיש ביה רוב נלד מיעוטא דסתם שלי' שיעצתה מקצתה
ויש ביה נלד מחצה יש ביה רוב נלד ומחצה אין ביה רוב נלד וכה"ג אמר התם סמוך
מיעוטא דנדמה למחצה לנקבות וסמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות וי"ל פ"ה
דהתם מיירי בשלי' שיעצתה מקצתה ונמצא נלד תוף השלי' ונראה לפרש דאין שלי' פלל
בלא נלד אף מיעוטא ניקמ ורובן אין ניקמין עד שיצא לביה"ח עכ"ל.

והנה שם שפיר י"ל דהרוב הוא שאין שלי' בלא נלד אבל אינו פלל נגד הס' שמה לא
יצא רק מיעוט מש"ה שפיר יש מקום לומר דהוי ס"ס אפי' שהס' דדלקא לא הי' נלד
פלל היא נגד הרוב מ"מ מצטרף המיעוט להם' השני שמה לא יצא רוב ובזה אין הרוב
נגדו אבל בזה דאין המכה מוציאה דם ובמקור איכא רוב דמים נגד המכה ונגד הצדדים
בנדאי ל"א ס"ס כה"ג וליכא ראי' מהתו' לזה וביותר קשה מאוד פינן דחזינו דחזיבין על
ביאת מקדש ושורפין תרומה אלמא דנדאי הוא ואין שייך ס"ס ולפי פשט המשנה דדם
הנמצא בפרוזדר שפירש הרמב"ם ז"ל בפיה"מ ובפ"ה מהל' א"ב הל' ה' וז"ל שם ודם
העללי' כולו טהור שהוא כמו דם מכה שבמעעים או בכבד או בכולי' וכיוצא ביה כו' עכ"ל
אלמא דדם עלי' היינו דם מכה ובנדאי יש לספק גם בצדדים ואפ"ה לא הוי ס"ס וחיבין
על ביאת מקדש וא"ל דשם הטעם שאין ס' א' מתיר מחבירו פינן שבין שפא מעלי' ובין
שפא מצדדין הוא טהור והוי שם אחד אבל במכה שבמקור וס' דלקא מן הצדדים יש ס'
אחד שמתיר יותר מחבירו דאם בא ממכה שבמקור הדם טמא טומאת ערב ואם בא מן
הצדדין טהור ומש"ה שפיר איכא ס"ס אפי' נגד הרוב משא"כ במשנתנו דליכא לספוקי
במכה שבמקור רק אם מן המכה שבמעלי' או שבצדדין דהוי שם א' ולא הוי ס"ס זה
ליתא דהא הרמב"ם ז"ל לא הצריך בס"ס שא' יתיר יותר מחבירו כמבואר בס"ט [סי'
הנ"ל סק"ט] וא"כ קשה לדידן' למה לא נאמרו שם ג"כ ס"ס ובב"א [סי' מ"ח] ראיתי
שכ' דם הצדדים הוא מיעוטא דמיעוטא ומש"ה לא תלינן בצדדין פלל ולכאורה ע"כ
מוכח פן דא"כ הו"ל כמקומו ממש דלא אזלי' ב"ר כמבואר שם ברמב"ן ז"ל [ב"ב כ"ד]
א"ו דלצדדים ממש ל"ח אף באמת מכל האחרונים לא משמע פן גם בלא שום ראי' איך
שייך לענין דבר דמחזיקין פנדאי לחייב על ביאת מקדש לעשות כנגדו בהיקף ס"ס וכבר
העיר בזה החו"ד ז"ל (שם סק"ח) והנה דעת הח"ד [שם] לומר מחמת זה דגם הרמ"א
ז"ל מודה דאין תולה אשה שאין לה נסת במכה שא"י שמוציאה דם רק בראתה שלא
בהרגשה דהוא מדרבנן אבל ע"י בדיקת עד גם (הרמב"ם) [הרמ"א] ז"ל מודה דאינה
תולה וזה נגד פשטות דברי הרמ"א ז"ל ונגד פל גדולי האחרונים הב"ח ז"ל בתשו'

ושארי אחרונים אין מספר והכי סוגיין דעלמא לפרש דברי הרמ"א ע"י בדיקת העד ולכן הדק"ל אמאי נימא ס"ס פנגד הרוב ברור לפנינו שרוב דם הוא במקור וגם הוי מצוי נגד המפה שא"י שמוציא דם אף באמת לא על הרמ"א ו"ל תלונתינו בקו' זו רק על גוף דברי כל הפוס' שכ' לתלות במפה אפי' ידוע שמוציאה דם דלמה תולין הרי רוב דם מן המקור ובאשה שאין לה נסת למה תולין בשלמא בש"ס י"ל דדוקא ברואה מ"ת לענין שלא לאנסרה על בעלה דזה הוא מיעוט נשים שתראה מחמת תשמיש אף הפוסקים שכ' סתמא להתיר במפה שמוציאה דם וק' אמאי הא רוב דם בא מן המקור והו"ל לומר שמרוב בא זה הדם והנה ראיתי להח"ץ ו"ל שנתעורר בקו' זו מובא בתשו' מעיל צדקה [סי' ס"ז] מביאו גם בתשו' ב"א [סי' הנ"ל] והנה מביא שם בשם נב"י לתרץ דנגד מפה אין רוב דם במקור ומלבד דזה דבר נגד החוש דבגמ' ופוסקים סתמא קאמר מפה המוציא דם משמע אפי' (אינה) יודע' פמה שמוציא ואפי' ידע' בודאי שדם מקור רבה ממנו דבנדאי יש מפה שדם המקור רבה פמבואר בפיה"מ להרמב"ם ו"ל שהבאתי (פאשר באמת האשה רואה הרבה דם מהמקור) מ"מ תולין דסתמא קאמר תולין ולא התנה בשם רק אם דם המפה משונה מדם ראיתה אבל אם דרף להוציא הרבה או מעט לא חילקו וא"כ ק' באם המפה אינה מוציאה הרבה מדם מקורה הי' לנו לילף ב"ר וכו' נסתר גם תי' הב"א ו"ל שרצה לתרץ מחמת שהוי פרוי שא"י דז"א דסתמא קאמר הש"ס אפי' שנודע שרוב דם ממקור ג"כ תולין במפה ומה שרצה הב"א ו"ל לתרץ דהוי שני מקומות המפה העל' דבזה נהי דדם המקור רבו משניהם מ"מ אזלי ב"ר המקומות פדברי הר"ן ו"ל ובמחכ"ת נראה דז"א דבגוף א' ובית א' לא שייף חילוק מקומות דאטו אם פחנות א' מונח פשירות בעשרה מקומות ובשתי חניות מונח בשתי מקומות לא ילכו פתר רוב חניות וזה לא ניתן להאמר [וכן נראה] מדברי הר"ן ו"ל שקאמר שאפי' שפחנות א' יותר אזלי פתר החניות וק' למה לא ניזל פתר המקומות שמסתמא שהרוב שפחנות האחת מונח במקומות יתירים ממה שמונחים המועטים שפרוב החניות ואפ"ה כ' הר"ן שאזלי ב"ר החניות וטעמא נדאי דבבית א' ואין קבוע במקום רק שמונח טריפות ובחניות אחרות פשירות בלא קביעת מקום אזלי ב"ר חניות וא"כ בודאי באשה שהי' גוף אחת ל"ש פלל לומר חילוק מקומות ותדע דאלת"ה הי' צריף לשער אם העל' גדולה מהמקור או המקור גדול דאם על' גדולה וי"ל שיצא מגבהות העל' או מתחתיתו או מאמצעיתו וכינצא ובמקור אין כ"כ מקומות אם היא קטנה מהעל' או זה לא ניתן להאמר פלל לילף בגוף אחד פתר חילוק מקומות אם יצא דם ממקום זה או מזה ורק שבאשה שני מיני דמים הם דם העל' או מחמת מפה שטהורה ודם המקור הוא טמא ורנבא ואזלי ב"ר וא"כ הדק"ל למה אפי' ביצא דם מהמפה למה תלינו במפה הלא דם המקור הוא הרוב.

והנה מה שנ"ל הוא לפמ"ש ברש"י ו"ל (פסחים ט' ד"ה התם נדאי) וז"ל כי היכי דפשיטא לן דטבילי מעיקרא ה"נ פשיטא לן דעשרינהו ואין גמגום והילוף אחר הרוב פדבר אלא חזקה נדאי על כל החברים עכ"ל הרי דאם הוא נדאי והס' אפי' הוא מהרוב אינו מוציא מידי נדאי א"כ ה"נ באם מפה נדאי מוציאה דם והמקור ס' הגם שהיא רוב אין ס' מוציא מידי נדאי אף עדיין יש לחלק בין רנבא דאיתא קמן לרנבא דליתא קמן דדוקא ברנבא דליתא קמן הוא דכ' רש"י ו"ל דאין ס' מוציא מ"ו אבל ברנבא דאי קמן י"ל דאפי' מידי נדאי עדיף הרוב דאיתא קמן אף לפי מה דמבואר בתוספתא מביאו הש"ף ביו"ד והפר"ח

ז"ל מאריה בפירושו ונ"ל בסי' א' ביו"ד ס"ק י"ח בד"ה במקום שרוב ישראל מצוין אפי' רוב העיר והשוק עכו"ם שרי וכן אם רוב עכו"ם מצויין אפי' רוב העיר והשוק ישראל אסור דהכל תלוי במצוינות ואם עכו"ם וישראל מצויין שוין אזלי' ב"ר השוק שנמצא שם ואם שוין בשוק אזלי' ב"ד העיר ואם שוין בעיר אסור עכ"ל הרי דאם המצוי רוב ישראל לא אזלי' ב"ר העיר א"כ כיון דדם המפה מצוי ודם המקור אינו מצוי לפי מה דהדר בי' רבא א"כ אזלי' בתר המצוי וכן באמת ממש לזה כיוון זקני הח"ץ ז"ל שם בתשו' שבמעיל צדקה הנ"ל אולם עכ"ז ק' לי לדעת רוב הפוס' שפגי' בידע'י' שהמפה דרפה להוציא דם הגם שלא ידע'י' השתא מוציא הדם אפילו ידע'ינו שפוסקת לפעמים ואינה שופעת תדיר מ"מ תלינו במפה וק' באשה שאין לה נסת למה תולה ובלא גם הנסת דרף לראות מהמקור ופעמים פוסקת כמו המפה ושניהם שוין ומצויים ולמה נתלה בזה יותר מזה ובתשו' הח"ץ ז"ל [סי' מ"ו] כ' דבאשה שאין לה נסת ומפה מוציא דם שניהם שוים ואשה בחזקת טהרה עומדת ובאמת שהו הו דברי הרשב"א ז"ל שבתה"א אף ק' במה המה שנים הלא רוב דם במקור.

ולכן נלענ"ד דמה שתפסו כל האחרונים דדם המקור מרובה היינו שיש בתוכה רוב דם ולפענ"ד נדון אינו כלל דידוע דהמקור אין בו בעצם דם והמקור הוא כמו בור שלתוכו נקיים גידים שמתחת לארץ ונובעין המים לבור כמ"כ הגידין שופעים מאיברי האשה לתוך המקור ומהם נתמלא עד אשר יוצא על גדותיו ונשפף לארץ כדרך הגהרות וא"כ באמת אין הרוב הנה רובא דאית' קמן דדלמא לא הי' דם במקור שלא נתמלא כלל עדיין וליכא בו רוב דם וי"ל דליכא בו דם כלל ולכן מה שאמרו רוב דם מהמקור היינו שסברא הוא כשיוצא מא"מ דם שבא ממקור שנתמלא ממה שנימא שבא ממפה שבעל"י וזה הוא הרוב דאמרי' רוב דם מהמקור ע"כ בידע'י' שיש מפה המוציא דם תו ליכא רוב כלל דאדרבא הרי דם מפה ודאי ורא' מדברי תו' ב"ב שכתבו בדר' כ"ד ע"א בד"ה וש"מ ונ"ל הגה' וש"מ רובא דאור' חשיב לי' רובא דליתא קמן דברובא דאית' קמן ל"צ למידק ש"מ דקרא כתיב אחרי רבים להטות עכ"ל הרי דחשבו רוב דם מהמקור לרובא דליתא קמן ולכאורה הרי המקור לפני מלא דם א"ו דז"א שיש במקור דם דבמקור גופא ליכא דם כלל רק בעת שבא האורח כל אשה לפי דרפה אפי' אשה שאין לה נסת עכ"פ אין הדם תמיד במקורה דז"א כלל רק הדם מתמזה מאברים לאיזה סיבה בלא קביעת זמן אבל טרם שמתמזה הדם מאברים אין שום דם במקור ולכן ודאי דלא הוי רובא דאית' קמן שהרי לא ידע'י' אי איכא דם כלל במקור ולא הוי רק רוב דאיתי מסברא שרוב דמים הנובעים מא"מ באשה הוא מדם המקור בעת שנובעים אבל לא הוי כלל רובא דאיתא קמן וז"ב מאוד.

ובזה נתלשב דברי הגמ' ב"ב שם ונ"ל אר"ח רוב וקרוב הולכין אחר רוב אפי' רובא דאור' וקירבא דאור' אפ"ה רובא עדיף כו' אמר אב"י אף אנו נמי תגינא דם שנמצא בפרוזדר ספקו טמא שחזקתו מן המקור ואע"ג דאיכא עללי' דמקרבא א"ל רבא רוב ומצוי קאמרת רוב ומצוי ליכא למ"ד דתגי' ר' חגי' דם הנמצא בפרוזדר חייבין עליו על ביאת מקדש ושורפין עליו את התרומה וא"ר ש"מ מדר"ח תלת ש"מ רוב וקרוב הלך אחר הרוב וש"מ רובא דאו' וש"מ אי' לדר"ז דאר"ז אעפ"י שדלתות מדינות נעולות דהא אשה דכי דלתי המדינה נעולות דמי' ואפ"ה אזלי' ב"ר והא רבא הוא דקאמר רוב

ומצוי ליפא למ"ד הדר בי רבא מההוא עכ"ל וק' מאוד מאי מייתי רבא ראי' מדתני ר"ח
הא י"ל דטעמא דר"ח הוא משום רוב וקרוב אָזיל ב"ר ולא מצוי פָּלל נזה הק' שם בתו'
ז"ל ותו ק' מאוד מדוע הדר בי רבא לומר דלא הוי מצוי ונהלא הדבר תלוי במציאות אם
מצוי ברוב דם המקור אם לא וגם הרי באמת דם המקור מצוי לזוב וכאשר נראה בעין
ולמה לא חשיב רבא לבסוף למצוי אולם לפמ"ש א"ש דרבא מעיקרא הי' ס"ל דזה מקרי
רוב דם מהמקור מה שרוב דמים בהאשה מהאברים שנוזלים לתוך המקור ודם המפה
מועט נגדם וכעין שאמרי' גבי חלב ביו"ד [סי' י"ד ס"ה] שהדם [שנתהפך לחלב] מתמזה
מהאברים אזלי' ב"ר האברים פן נמי הקא שהאשה מצאה דם בא"מ תלינו שפא מרוב
האברים וגם הוא מצוי ולכן אמר שפיר רוב ומצוי קאמרת ומביא שפיר ראי' דע"כ
טעמא משום מצוי ורוב דגבי רוב גרידא לא עשהו פנדאי להס"ד וא"כ למה חייבין על
ביאת מקדש ש"מ דטעמא משום רוב ומצוי אף לבתר הדר רבא וס"ל דזה הוי רובא
דלימא קמן דלא ידע' פלל אם יש במקור דם פלל מאברים ואולי האברים אינם שופעים
פלל דם עתה והוי רוב שאינו ידוע ויותר לתלות בכה"ג בקרוב ורק דעכ"פ נהי דלא הוי
רובא דאי קמן דדלמא אין משפיעין האברים דם פלל מ"מ עכ"פ רוב דאתי מסבא הוא
דמצוי בא"מ פרחם לבוא דם מהעורקים והאברים לתוך המקור יותר ממה שמצוי דם
מהעלי' והוי שפיר רוב דאתי מפח סבא אף עכ"פ אין לצרף עתה מצוי דזה המצוי הוא
הרוב ולא הוי שני דברים מחולקים דבשלמא לס"ד דרבא דהוי רוב דאתי קמן א"כ
מצטרף גם המצוי והוי רוב עם מצוי אף לבתר דהדר בי רבא לומר דלא הוי רוב מחמת
שהוי רוב שאינו ידוע א"כ לא הוי רק מצוי לחוד שמצוי יותר בא"מ דם מקור א"כ מזה
גופא נעשה רוב דמים במקור היינו רובא מפח סבא וא"כ שוב לא שייך לצרף המצוי
דהיא היא הרוב וז"ב לענ"ד.

ועפי"ז יובן הגמ' דנדה ס"ו ע"א וז"ל ואם יש לה מפה בא"מ תולה במפתה ואם יש לה
נסת תולין בנסתה ואם הי' דם מפתה משונה מדם ראיתה אינה תולה ונאמנת אשה לומר
מפה יש לה במקור שממנה הדם יוצא עכ"ל ורבים הקשו דלמה ברישא אמר סתם דתולה
במפה ובסיפא אמר נאמנת אשה לומר מפה יש לי שמוציא דם ולפמ"ש א"ש דהנה הפו'
והרמ"א ז"ל שכ' להתיר באם א"י שדם במקור א"צ לידע שמפה מוציאה דם מטעם ס"ס
וכבר הקשינו דהא הוי ס"ס נגד רוב אף לפי מה שהעלינו דאין פאן רק רובא מפח סבא
י"ל דס"ס עדיף מרוב דאתי מפח סבא אף כ"ז אם ידוע המפה נוכל לומר פן אכל באם
אינו ידוע המפה רק האשה אמרה שמפה יש לה במקור וק' לכאורה הלא מבואר בתו'
[ריש] גיטין וברוב הראשונים ז"ל דאין לאשה נאמנות יותר מע"א דעלמא וק' איך
נאמנת לומר שמפה יש לה במקור ודם יוצא מתוכה הא הוא נגד רוב דם שבמקור והיכי
נאמנת נגד הרוב וכבר ראיתי שהתעורר ע"ז בש"ש מקצה"ח ז"ל [ש"ו פ"ז] אף לפמ"ש
א"ש דמבואר [ע' בש"ש הנ"ל ולעיל בח"א חאה"ע סי' יו"ד] היכי דלפי דברי העד אין
רוב נאמן העד כמבואר דבר זה (בהגמ') [בהג"מ בש"ש הנ"ל] ובאחרונים ז"ל וא"כ
לפי דברי האשה שהמפה מוציאה דם אין פאן רוב פלל דמקור אתי דהא ליפא פלל רוב
לפנינו פדכת'בנא ורק מפח הסבא דבמקור שכיח יותר שייבוא דם מאברי' לא ממפה
אבל כשהיא יודעת שמפה מוציאת דם א"כ אין פאן רוב כנגדה ושפיר נאמנת ולכך
נאמנת האשה לומר יש לי מפה שמוציאה דם אכל כ"ז כשהיא יודעת שמוציאה דם אכל

באם אינו ברור לה שמפה מוציאה דם אז גם לדידה איפא רנבא דם במקור רק לדידה
ש'היא יודעת מהמפה ס"ס עדיף מרנבא עכ"פ היכא נאמנת נגד הרוב והא אין לה נאמנות
נגד הרוב וז"ב לענ"ד.

והנה בש"ש שמעתתא הנ"ל פ"ו] הקש' בדרה זה ואיך נאמנת נגד חזקה דגופה דאין לה
מום פדרה שאמרו בכתובות ובאמת לענ"ד זה אין חזקה כלל דזה חזקת הגוף להיות נקי
מדבר מום אבל מפה בועה קטנה מוציא דם כמעט אין מצוי גוף להיות נקי מזה ואין
שייך חזקה ורק רוב דם ממקור ולזה א"ש פאשר פתבתי והמעניין בכל הפוס' דלא אמרי
כלל חזקה זו דאין לאשה מפה המוציא דם ולכן ברור מה שפתבתי: והנה אחרי כל
הפלפול הנ"ל נהי שישבנו שיש מקום לומר דהוי ס"ס דלא הוי נגד רנבא דאימא קמן
מ"מ קשה הדבר לומר ס"ס נגד רוב שמביאין עליו קרנן ובפרט שהתוס' כ' בפירושו פן
כמבואר בכתובות [ד"ט] ומדבריהם בנדה הנ"ל אין ראי' דהס"ס אינו נגד הרוב בשני
הצדדים וכו' אף מה נעשה דרוב האחרונים פסקו בזה פדברי הרמ"א ז"ל אולם באמת
בנ"ד נראה שהקרטין הי' בהאשה טרם שנולד בה המפה שכ' מעכ"ת ולכן הרי לפנינו
דאין המפה גורמת הקרטין והנה בעצם הקרטין שכ' הס"ט [בסס"י ק"צ] לומר דתלינו
בצדדים דלא שכיח מהמקור לבוא טיפין כמ"ש בש"ס [נדה מ"א ע"ב] גבי מקור שהזיע
שתי טיפות ולענ"ד אחרי המחילה רבה מכת"ה ונשגבה הא דאמרי' דל"ש היינו טיפה
אחת לא שכיח לבוא מהמקור אבל יותר מטיפה הרי שכיח ולכן בשתי טיפות טמאה וכן
נראה המעניין ברמב"ם ז"ל ואדרבה לדעתי א"א כלל לבוא טיפין הללו אם נמחו מהמפה
או מצדדין כפי שנראה בפשוט דברי הש"ס [נדה כ"ב ע"א] וז"ל המפלת כמין קליפה
כמין שערות כמין עפר כמין יבחושין אדומים תטיל למים אם נמחו טמאה א"ה בלא
נימוחו נמי א"ר פי לא נימוחו ברי' בפ"ע היא כו' דתנן מעשה באשה שהיתה מפלת כמין
קליפות אדומות וא"ל אשה זו מפה יש לה בתוך מעי' שממנה מפלת כמין קליפות תטיל
למים אם נימוחו טמאה ושוב מעשה באשה שהיתה מפלת כמין שערות אדומות וא"ל
שומא יש לה בתוך מעי' שממנה מפלת כמין שערות אדומות תטיל למים אם נימוחו
טמאה וזה הלכה העלה מטבעין עכ"ל.

והנה הקשה הרא"ש ז"ל בתשו' פלל ב' סי' י"ח] דלמה נימוחו טמאה הלא יש לה לתלות
במפה ומהר"מ ז"ל בתשו' [קי"א] מתרץ לפי דרכו והגאון הח"ץ ז"ל בסי' מ"ו] סותר
דבריו ומפרש דהמפה הי' לא שהי' כעין בועה רק רפיון וחולשה בהמקור ולזה החולשא
לא מטהר הדם יעו"ש בדבריו ובאמת המעניין בדברי רש"י ז"ל שכ' מפה יש לה במע'י
פירוש מבחוץ וקליפות באים מגילדי המפה הרי מפה פדרה כל המפות בועה נגד עלי'
לא פדברי זקני הח"ץ ז"ל.

אולם לענ"ד הקלושה מה אני נגד רבתי ואבותי הזקנים נ"נ הרמ"מ והח"ץ ז"ל זקני
אף לדעתי הפעוטה נראה בפשוט דהדם בא מהמפה או חתיכות גילדי המפה והנה גילדי
המפה אינם נימוחים כלל ומה שאמרה המפה דם לא הגלד הוא זב פדרה דם ולא נעשה
ממנו קליפות דכה דרה המפה אז כשמתחיל להתרפאות נעשה ממנו גילדים גילדים עד
שמתרפא ומה שלא נתרפא זב בליחות לחוד א"כ כאן מה שנעשה כעין קליפה אם בא
מהמפה הי' שנגלד והתחיל להתרפאות וזה בחון לחכמים ז"ל שאינו נימק בשום אופן

ואם נִימוֹק ע"כ בָּא מִן הַמְקוֹר שְׂאֵם הִי בָּא מִן הַמְכָּה אוֹ לֹא הִי נִימֵק אוֹ שְׁלֵא הִי נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ צוּרָה פְּזוּ כַּאֲשֶׁר בְּאֵמַת הַגַּמ' מִתְמַה וּמִי אִיפֹא כה"ג אֲבָל מִמַּעֲשֵׂה הַבָּא מִטְבְּעִין מוּכַח דְּהַמְקוֹר מְגִדִיל דָּם פְּזָה וְלִכְּן לֹא תְלוּי בְּמַכָּה דָּאֵם בָּא מִהַמְכָּה לֹא הִי נִימוֹחַ שְׂהוּא גִלְד פְּדַבְרֵי הָרוּפְאִים שְׂהַמְכָּה מִפְּלֵת פְּעִין קְלִיפּוֹת וְאִינוּ נִימוֹחַ וְאֵם אִינוּ מְגִלְדֵי הַמְכּוֹת רַק מְגוּף דָּם הַמְכָּה לֹא הִי לוֹ לְהִיּוֹת בְּצוּרָה פְּזָה שְׂאִינוּ מְצוּי פְּלָל רַק הִי לְהִיּוֹת דָּם לַח פְּדַרְף דָּם הַמְכָּה וּלְהִיּוֹת תְּלוּהוּ בְּמְקוֹר שְׂהַמְקוֹר דְּרַפּוֹ לְגַדֵּל דָּם פְּזָה וְצוּרָה פְּזוּ וְלִכְּן א"ש דְּבַרֵי הַגַּמ' שְׁלֵא תְלִינּוּ בְּמַכָּה וְלִכְּן לְדַעֲתִי אֵם נִימוֹחוּ הַקְרִטִין וְדַאי מְמַקּוֹר בָּאוּ דְאִין דְּרַף דָּם מְכָה (רַק) מְצַדְדִין אוֹ מְשׁוּם מְכָה אַחֲרַת לְגַדֵּל פְּזָה וְאֵם א"א לְבֹדְדֵן בְּנֹדַי טְמָאִים מַה"ת וְאֵם כִּי מְצַאנוּ בְּהַר"ן ז"ל בְּתִשׁוּ' מ"ט הוּבָא בְּב"י ס' קצ"א] וְיִתֵּר הָרֵאשׁוֹנִים שְׂתְּלוּי בְּמַכּוֹת הַפְּלִיּוֹת שְׂיֵשׁ פְּזָה בְּפְלִיּוֹת זֶה הִיא שְׂחִידְשׁוּ לְנוּ הָרֵאשׁוֹנִים הִלְלוּ וּבְאֵמַת פְּדַבְרֵיהֶם כֵּן הוּא אִף זֶה דְּנֹקָא בְּמ"ר מְצוּי פְּזָה בְּמַכָּה שְׂבִכְלִיּוֹת פְּיֹדֻעַ אֲבָל לֹא בְּמ"ר לֹא תְלִינּוּ פְּלָל בְּצַדְדִים וְהַרְבֵּה הָאֲרִיף בְּזֶה הַח"ץ ז"ל [בְּס' ע"ג] וְדְבַרֵי הַס"ט [בְּס"ס ק"ץ] צ"ע לְמֵאֹד וּבְפִרְט מ"ש לְהַצְטַרֵּף דְּלֵמָּא אִין בְּקִיאִין בְּמַרְאוֹת דְּמִים לֹא לְבִי הוּלֵף בְּזֶה וְלְכַאוּרָה הָרִי אָנוּ לְפָנֵינוּ דָּם מַה שְׂלַפְנֵינוּ וְדַאי טְמָא מְדִין הַש"ס נְצַטְרֵף מְסַפִּיקָא דְּלֵמָּא ל"ד לְמַרְאֵה הַמְבֹאֲרַר בְּש"ס דְּאֵנְחֵנוּ אִינָם בְּקִיאִים וְזֶה לְדַעֲתִי דְּבַר שְׂאִינוּ וְאֵם ח"ו נֹאמֵר כֵּן נִתִיר כָּל כְּתָמִים מַס' זֶה וְגַם יוֹתֵר יֵשׁ לְסַפֵּק שְׂמָא לֹא בָּא בְּהַרְגָּשָׁה וְא"כ הָנִי ס"ס וּכְעִין זֶה יֵשׁ לְהַקְל בְּכַמָּה גְּוֹנֵי ח"ו בְּדָם גְּדָה גְּמוּר וְלִכְּן לְדַעֲתִי הַשְּׁפַל אִין לְסַמְוֵךְ עַל הַתֵּרִים פְּאֵלוּ אֲמָרֵם מִי שְׂאֲמָרֵם וְלִכְּן אֵם הַקְרִטִין בָּאוּ מְקוֹדֵם שְׂנֹרְאֵה הַמְכָּה קִשָּׁה בְּעִינֵי לְהַקְל אִף אֵם בָּאוּ דְּנֹקָא אַחֲרַת הַרְגָּשַׁת הַמְכָּה כַּאֲשֶׁר כָּתַב מַעַכ"ת יֵשׁ לְסַמְוֵךְ לְהַתִּיר.

וּבְדִיקַת הַנְּב"י בְּעִינֵי דְּבַר בְּרוּר לְהַתִּיר וְלִכְּן יוּכַל מַעַכ"ת לְעַשׂוֹת בְּדִיקָה זֹו הַמְבֹאֲרַר בְּנְב"י מַה"ק [ס' מ"ג וְס' מ"ו] וְאִין צְרִיף לְכַפּוֹל דְּבַרֵיהֶם הַנְּדַפְסִים כ"ג פְּסָלוּ תְרִיט"ל הַק' חִיִּים הַלְבָּרְשָׁטָאִים: סִימָן עַג שְׂאֵלָה בְּדִינֵי קְרִטִין וְאִשָּׁה שְׂהַפִּילָה כְּמִין קְלִיפּוֹת אֲדוּמוֹת: תְּשׁוּבָה דְּבַר זֶה מְבֹאֲרַר בְּש"ס (נְדָה כ"ב) וְזֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא הָא נְמִי תְּנִיתוּהָ הַמְפְּלֵת כְּמִין קְלִיפָה כְּמִין שְׂעֵרוֹת כְּמִין עֶפֶר כְּמִין יְבַחוּשִׁין אֲדוּנָמִים תְּטִיל לְמִים אֵם נִימוֹחוּ טְמָאִים א"ה כִּי לֹא נִימוֹחוּ נְמִי א"ר כִּי לֹא נִימוֹחוּ בְּרִי' בְּפ"ע הִיא וּמִי אִיפֹא כה"ג אִין וְהַתְּנִי' אַר"א ב"צ שְׁנֵי מַעֲשִׂים הַעֲלָה חֲבַח מְטְבְּעִין לִיבְנָה מַעֲשֵׂה בְּאִשָּׁה שְׂהִיְתָה מִפְּלֵת כְּמִין קְלִיפּוֹת אֲדוּמוֹת וּבָאוּ וְשְׂאֵלוּ לְאַבָּא וְאַבָּא שְׂאֵל לְחַכְמִים וְחַכְמִים שְׂאֵלוּ לְרוּפְאִים וְאַמְרוּ לִי אִשָּׁה זֹו מְכָה יֵשׁ לָהּ בְּתוֹף מַעִי' שְׂמַמְנָה מִפְּלֵת כְּמִין קְלִיפּוֹת תְּטִיל לְמִים אֵם נִימוֹחוּ טְמָאָה עַכ"ל הָרִי בָּאֵם אִינוּ נִימוֹחַ טְהוֹר אִף מַס' אֵם נִימוֹחַ נְרָאָה דַס' דַּאו' הוּא וְהִנֵּה כ"ז אֵם הוּא כְּמַרְאֵה עֶפֶר אֲבֵלָאֵם הַמָּה רַק חֲתִיכוֹת דָּם דַּעַת הָרַאבְּ"ד וְהַרְשָׁב"א ז"ל דְּאִפְּלוּ אֵם לֹא נִימוֹחַ טְמָא דָּם יְבֵשׁ אִפִּי' מַעֲיָקְרָא טְמָא רַק דַּאוּתָן צוּרוֹת מוּכִיחוֹת שְׂהֵם נוֹלְדוּ מִמְכָּה וְז"ל הַרְשָׁב"א ז"ל בְּמ"ה בֵּית ז' וְכ"כ הָרַאבְּ"ד ז"ל וְז"ל אֵם נִימוֹחוּ טְמָאָה וְאֵם לֹא נִימוֹחוּ טְהוֹרָה דְּאֲמַרִי' כִּי לֹא נִימוֹחוּ בְּרִי' הוּא אֲבָל הָרוּאָה דָּם יְבֵשׁ אַעפ"י שְׁלֵא נִימוֹחוּ טְמָאָה נְדָה ע"כ וְמַה שְׂהַק' וְאֲמַר דַּא"א פְּסָבְרַת הַמְּחַבֵּר שְׂעֵרוֹת וּקְלִיפּוֹת כִּי לֹא נִימוֹחוּ נְמִי וְאֲמַאי טְהוֹרָה כִּינּוּ דְּאִפְּשֵׁר דָּדָם נְקִרֵשׁ לְעַתִּים וְנַעֲשֶׂה כְּעִין צוּרוֹת אֵלוּ אִפְּלוּ כִּי לֹא נִימוֹחוּ מְסַפֵּק נְטָמָא קו' זֹו הֶבֶל וְרַעוֹת רוּחַ לְפִי שְׂדַבְּרַר רְחוּק הוּא שְׂיַעֲשֶׂה כְּעִין צוּרַת בְּרִי' אֵלָא שְׂיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּכַף לְפִי שְׂפַעְעָמִים נַעֲשֶׂה כֵּן וּלְפִיכָּה צְרִיף לְבַדּוֹק בְּשַׁרְיִי' וְכָל שְׂשָׂרָה וְלֹא נִימוֹחוּ בְּיֹדֻעַ דְּלָאוּ דָּם הוּא אֵלָא בְּרִי' דְּשַׁרְיִיתָן מוּצִיאָתָן מִיַּדִּי

ספיקתן עכ"ל המ"ה וכן פסק בש"ע [ס"ס קפ"ח] דדם טמא אפילו בלא נימוח והנה
הש"י [סי' ל"ח] וב"מ ז"ל [בסי' קפ"ח] חדשו דאם הייתה הרבה חתיכות דכן דרף להגלד
בפלויות ולא ידעינן אם נימוח או שנגאבד או שא"א לבדקם טהור משום ס"ס תדא דשמא
מן הצדדים ואת"ל מן המקור דלמא לא יהי נימוח ואפי' אם ידעי' שהגדודות באין מן
המקור י"ל דלמא לא ארגשה דבכה"ג ל"א סתם דם בא בהרגשה דיצאה מסתם דם והוי
ס"ס ובאמת יפלא זאת דהוא נגד סוגי' הנ"ל דצריף דוקא להטיל למים אם נימוחה ולפ"ד
הגאונים הנ"ל אדרבא אסור לבדוק דלע"ע יש לפנינו ס"ס ואם נבדוק יהי נימוח וצריף
לאסור מפת סדא"ו דלמא ארגשה ולאו אדעתין ובכה"ג כ"ע ס"ל דאין לבדוק בס"ס כמו
שמאריף בנ"ב [מה"ק סי' מ"ג ונ"ז] ולמה הוצרכו חז"ל דוקא להטיל למים לבדוק
ולטמאה אם נימוחו ותיאסר לבעלה והנה הס"ט ז"ל כ' בתשובתו שבס"ס ק"צ ד"ה
ובתשו' עה"ג] דהסוגי' איירי דינדעה דהפילה ממקור ולא הוי ס' צדדין והוכיח מלשון
הפילה ובאמת הרשב"א ז"ל [בחי' לנדה דכ"ב] כ' מ"ש דהפילה לא שהיתה מעוברת
והפילה רק היינו שהי' רואה לפעמים הרבה וכ"כ בתה"ק ראתה כמין וכו' הרי דלא כתב
דאיירי דוקא בדינדעה שפא ממקור וגם בל"ז לא ידעתי וכי נוכל לצרוף שמא מצדדים
בא הא פבר קי"ל דרוב דמים מן המקור דדמי עלי' מועטים הוי רק כמו שפא דם ע"י
חמה באצבע וכמבואר בפיה"מ להר"מ ז"ל והנה ידוע דדם הצדדים ג"כ אינם נקרשים
בנשים להעשות חתי' וא"כ אשה זו שגשתנה בה טבעי עולם וע"כ שגשתנה אחת מהדמים
או דם המקור או דם הצדדים בנדאי אזלי' ב"ר שדם המקור נשתנה אם לא שנימא פדברי
הב"ח ז"ל בתשו' [ע' בס"ט ס"ס קפ"ג] דאין דרף מקור להוציא טיפין פבר בארנו בזה
דקשה לסמוך ע"ז והאחרונים האריכו בטענותיהם וגם ההיתר דלמא לא הרגשה אינו
ס' פלל באם הוא בתוך ז' נקיים דבזה ל"צ הרגשה והנה לדעתי באם החצץ הנמצא באשה
זאת כמין עפר וא"א לבדוק ע"י פושרין בנדאי טהורה היא פדברי הרשב"א הנ"ל הרי
דבאמת א"צ בדיקה דרובא דאין דמי המקור נעשית כעין ברי' או עפר ורק מחמת
דלפעמים נקרה מקרה דגם דם נדה יתהפף לכמות ברי' או עפר וע"ז אמרו חז"ל דצריכה
בדיקה כמו פל מיעוטא דשכיח דצריף בדיקה לכמתילה אף אם אין יכולין לבדוק אזלינן
ב"ר דאין שכיח שנהפף מראה (לדם) נדה (במים) כמין ברי' וזה נראה מגמ' דשאלו
לרופאים והרופאים אמרו שממכה מפלת בריות הללו אף אם נימוחו וכו' בנדאי ממקור
באו שמפלת המכה אינו נימוח פן קבלה אצל הרופאים וחקמים סמכו על דבריהם דלא
כאשר נסתפקו האחרונים בזה דהא מוכח מש"ס דפריף מי איכא כה"ג ומשני אין
מעשיותו הללו דרופאים אלמא דלא עלה בדעת החכמים שיתלה במכה רק דרופאים
הגידו להם וסמכו עליהם ובזה א"ש מה דאם נימוחו טמאה וקשה ה"ל לתלות נהי
שהתתיב' שנימוחו המה דם מ"מ גם דם ממש תולין במכה וכאשר הוקשה פן הרא"ש
ז"ל בתשו' [פלל ב' סי' י"ח] אף לפמ"ש א"ש דהנה לפ"ד הרשב"א ז"ל זה הוא הבדיקה
אם לא נימוחו בא ממכה שהפילה דכן דרף המכה להפיל שערות הללו אבל אם נמחה
דנדאי מהמקור שהבריות או העפר הבא מהמכה לא ימח דזה עיקר הנסיון להרשב"א
ז"ל וא"כ איף נתלה במכה אם נימוח הא אם הי' ממכה לא הי' נימוח וז"ב (וא"ל דלעולם
בא ממכה שיצא דם ונתיבשה לאח"כ דכולי האי אין תולין רק שהי' גם מעיקרא יבש
בחזקת שהוא עתה ורק משום שפא ממקור נמוח ואם הי' בא ממכה אינה נימוח שפן

קבלו חז"ל או מקבלת הרופאים כנ"ל) אף כ"ז אם הי' פֿעין עֿפֿר אָבֿל אם לא הי' מראיתו רק חתיכ' דמים ואז אפ"ל לא נִימוּח טמא דבֿונדאי משום ס' הרגֿשָה לא מטהר דְהוּי נדאי טומאה דרֿבָנָן וגם מן הצדדים אין תולין כנ"ל.

אף מהגאונים הב"י ונש"י נראה דבְּכָל ענין מתירין משום הרגֿשָה ומשום שְׁמָא מהצדדין ומחזיקין דברי הט"ז ז"ל [בס"ס קצ"א] להחזיק ולתלות בדם הפליות ומטהרין אפ"ל טיפת דמים ובאמת קשה להכניס ראשינו במחלוקת דהח"ץ ז"ל [בסי' ע"ג] אסר וכן פמה אחרונים וכ"נ מסוגג' פשטות הש"ס וח"ס מכריע דאם לא נִימוּח מטהר אפ"ל אין מראיתו פֿעין עֿפֿר דכדאי התו' וסיעתם לומר דגם בחתיכה אם לא נִימוּחו טהור בצירוף דברי הרופאים שְׁאֵמְרוּ שְׁפָא מְפִלְיוֹת יעי"ש סי' קנ"ט וסי' (קע') קע"ו] ואם ס' נִימוּח אין בידי להקל אף זה נראה דלכ"ע צריך מקודם לשאול פי הרופא אם יאמר שיהא מפליות יש לצרף לסמוך להקל באם לא נִימוּחו ואם ירצה להקל גם בנִימוּחו תע"ב שלא לעגן בת ישראל אף כ"ז אחרי שאילת פי הרופא מעיר גדולה מןמחה לזה העסק וגם צריך ליזהר שהפסק טהרה יהי' עכ"פ בדיקה קודם ההפסק ובדיקה שאחרי ביהש"מ היום הראשון דבְּעֵי ספירה לפנינו וכן האריך הס"ט וכן מבואר בש"י [סס"י ל"ו] בשם הגאון מהר"ג זצ"ל ולפי הנראה דכל הגאונים שבש"י הובאו הודו לדבריו הגם שהארכתי באיזה מקום באם יש חזקה אליממא מוקמי' לאשה בחזקת טהרה ותולין אפ"ל בג' ימים הראשונים מ"מ פבר הקלנו בגוף הטהרה ותרי קולי לא מקלינן הגם שהח"ס ז"ל מיקל קצת מה שנראה לענ"ד כתבתי: סימן עד שוי"ר לידידי הרב המאה"ג החו"ב החסיד המפורסם כש"ת מו"ה אברהם ישפד אב"ד הידאלמאש יע"א במ' זיבנבירנן: שאלה אשה אחת שיש לה נסת פסדר רק שלא בשעת וסתה מצאת קרטין קטנים למאוד פמעט שאינו נראים ואחר הראי' היטב יראה שהמה קרטין אדומים ושחורים והאשה מרגשת תמיד כאב בבטנה ובדקו פמה מהם בצירפון ולא נתמעכו רק פולן א"א לבדוק פי רבים המה: תשובה הנה פבר דשו בנה קמאי והרבו סברות למאוד בהשפל נפלא זה בונה וזה סותר ואלו ואלו דא"ח ואנו מה נעני להכריח לדינא ידעתי מך ערפי ומתגרא אני פן ירוצה גלגלתי ודברי למה יחשב נגד בינתם וחקמתם הנקי' והקדושה אולם למען התיר אשה לבעלה עינתי דרף מה שיהא פשרה וטהורה לכ"ע והנה זה החלי בעזר צורי וגואלי אמרי' בריש המפלת בש"ס (נדה כ"ב ע"א) וז"ל בפעא מינ' ריב"ח מר"א דם יבש מהו פי יזוב זוב דמה א"ר עד דמינדב דייב לי לח אין יבש לא א"ד האי פי יזוב זוב דמה אורחא דמלתא ולעולם אפ"ל יבש גמי א"ל תגיתוה דם הנדה ובשר המת מטמאין לחין ויבשים א"ל לח ונעשה יבש לא קא מבפעי' לי פי קא מבפעי' לי יבש מעיקרא הא גמי תגיתוה המפלת פמין קליפה פמין שערות פמין עפר פמין יבחושין אדומים תטיל למים אם נִימוּחו טמאה א"ה בלא נִימוּחו גמי א"ר פי לא נִימוּחו ברי' בפ"ע היא ומי איכא כה"ג אין והתני' אר"א ב"צ שני מעשים העלה אבא מטבעין ליבנה מעשה באשה שהיתה מפלת פמין קליפות אדומות ובאו ושאלו את אבא ואבא שאל לחכמים וחקמים שאלו לרופאים וא"ל אשה זו מכה יש לה בתוך מעי' שממנה מפלת פמין קליפות תטיל למים אם נִימוּחו טמאה ושוב מעשה באשה שהיתה מפלת פמין שערות אדומות כו' וחקמים לרופאים וא"ל שומא יש לה בתוך מעי' שממנה מפלת פמין שערות אדומות תטיל למים אם נִימוּחו טמאה עכ"ל ובגריש פ' דם הנדה (נ"ד ע"ב) במשנה וז"ל דם הנדה ובשר המת

מְטַמְּאִין יְבֻשִׁים וּבְגָמִי מִנֵּה"מ אָמַר חֲזַקְנִי דְאָמַר קָרָא וְהִדְוָה בְּנִדְתָּהּ מִדְּוָה פְּמוֹתָהּ מָה הִיא
מְטַמְּאָה אַף מִדְּוָה מְטַמְּאָה אֲשַׁפְּחֵן לַח יְבֻשׁ מְגֻלָּן אָמַר ר"י א"ק יְהִי בְּהוֹיָתָה יְהִי וְאִימָא
ה"מ בְּלַח וְנִעְשָׂה יְבֻשׁ מְעִיקְרָא מְגֻלָּן וְתוּ הָא דִּתְנִן הַמְּפֻלֵּת פְּמִין קְלִיפָה פְּמִין שְׁעָרוֹת
פְּמִין עֶפֶר פְּמִין יְבַחוּשִׁין אֲדֻמִּים תְּטִיל לְמִים אִם גְּיֻמוּחוּ טְמֵא מְגֻלָּן יְהִי רִיבּוּיָא הוּא עַכ"ל
וְהִנֵּה בְּזָה פְּלִיגִי גְּדוּלֵי הָרָאשׁוּנִים דְּהֶרְאָב"ד ז"ל [בס' בעה"נ] פְּתַב דְּדוּקָא בְּצוּרַת בְּרִי
טְהוּרָה דְאָמְרִי לָאו דָּם הוּא רַק בְּרִי אָבָל בְּאִם אִינוּ בְּצוּרַת בְּרִי טְמֵא אִפִּי לֹא גְיֻמוּחוּ
דְּלִפְיֵינוּ מְקָרָא בְּהוֹנוּיָתוּ יְהִי אִפִּי יְבֻשׁ מְעִיקְרָא טְמֵא וְרַק בְּצוּרַת בְּרִי דְצוּרַתֵּן מוֹכַחַת
עֲלֵיהֶם דְּלָאו דָּם הוּא וְהֶרְזִי"ה ז"ל חוֹלֵק עֲלֵיו וְכ' וְנ"ל בְּהַשְׁגוֹת רִישׁ סִי ד' עוֹד פְּתַב הֶרֶב
הָרוּאָה דָּם יְבֻשׁ אַעפ"י שְׁלֹא גְיֻמוּחַ טְמֵאָה נִדְהָ נְאֻמִי אֹמֵר דָּא וְדָא אַחַת הִיא וְרָאֵי לְדַבְּרִי
דְאָמְרִי בְּפ' דָּם הַנִּדְהָ אִימָא הַנ"מ לַח וְנִעְשָׂה יְבֻשׁ מְעִיקְרָא מְגֻלָּן וְתוּ הָא דִּתְנִן הַמְּפֻלֵּת
פְּמִין קְלִיפּוֹת פְּמִין שְׁעָרוֹת מְפֻלָּן א"ק יְהִי יְהִי רִיבּוּיָא הִיא אֲלֵמָא אִידִי וְאִידִי חֲדָ דִּינָא
אִית לְהוּ וּמְחַד דִּינָא נְפֻקָא וְאִם לֹא גְיֻמוּחוּ מְגִין הֵינּוּ יוֹדְעִים שְׁהִי דָּם מְעִיקְרָא הֲלֹא זָה
הִיא הַמְּפֻלֵּת פְּמִין עֶפֶר אֲדוּם שְׁאִם לֹא גְיֻמוּחַ אֲנִי אֹמֵר בְּרִי הוּא דְבָר פְּשׁוּט וּבְרוּר הוּא
עַכ"ל אֲלֵמָא דִּס"ל דָּגַם בְּדָם יְבֻשׁ אִם לֹא גְיֻמוּחַ תְּלִינָן דְבָרִי הוּא וְלָאו דָּם וְכ"כ בְּהֶדְנִי
הֶרְזִי"ה ז"ל דָּא וְדָא אַחַת הִיא אִפִּי בְּלֹא שׁוּם צוּרָה אָמְרִי דְבָרִי הִיא וּבְאֵמֶמְכָּה שְׁבַמְקוּר
וְהֶרְאָ"ה ז"ל כ' יוֹתֵר מְפּוֹרֵשׁ דְּכָל שְׁלֹא גְיֻמוּחַ הוּא רֵאִי שְׁאִינוּ דָּם פְּלָל רַק בְּחִתִּיכָה גְּדוּלָה
חֲזִינִישִׁי שְׁמָא מְחַמַּת גְּוֹדְלוֹ לֹא גְיֻמוּחַ וְהֶרְאָ"ש ז"ל כ' לְהֶדְנִי דָּגַם אִם לֹא גְיֻמוּחַ טְהוּרָה סוּף
דְבָר דְלִדְבָרִי הֶרְשָׁב"א ז"ל וְסִייעָתוּ צוּרַת בְּרִי מוֹכִיחַ שְׁאִינוּ פְּלָל דָּם וְהֶרְזִי"ה ז"ל וְסִייעָתוּ
ס"ל דְּכָל שְׁלֹא גְיֻמוּחַ הוֹכְחָה שְׁאִינוּ דָּם רַק בְּרִי וְהִנֵּה הִקְשׁוּ פּוֹלֵם דְלִמָּה שְׁאֵלוּ לְרוּפְאִים
פִּינּוּן שְׁחַז"ל לֹא סְמָכוּ עֲלֵיהֶם דְמִמְכָּה הוּא וְרַק בְּחַזְנוּ אִם גְיֻמוּחַ הֵוִי לְהוּ לְבָדוּק גַּם בְּלֹא
שְׁאֵלַת הָרוּפְאִים יִישׁ תְּרַצוּ דְתְטִיל לְמִים אָמְרוּ הָרוּפְאִים גּוּפִייהוּ אַף לֹא יִתְכַנּוּ דְבָרֵיהֶם
בְּעִינֵי יֵתֵר הַגְּדוּלִים פְּמִבְּוֹרָא בְּתִישׁוּי וְכַס"ט קפ"ח גַּם הֵק' הֶרְאָ"ש ז"ל [בְּתִישׁוּי פְּלָל ב'
סִי י"ח] דָּאִם הִגִּידוּ הָרוּפְאִים שְׁהוּא מְחַמַּת מְכָה א"כ אִפִּי דָּם מְמֵשׁ הֵוִי לְהִיּוֹת טְהוּר
וּמְזָה הֵק' אֶהְרֶשֶׁב"א שְׁכ' שְׁאִם יִישׁ עֲמוּ דָּם טְמֵא וְהֲלֵא פִינּוּ שְׁלֹא גְיֻמוּחוּ רֵאִי לְדְבָרִי
הָרוּפְאִים שְׁמַכָּה יִישׁ לְהֵאשְׁה וְטְהוּר אִפִּי דָּם מְמֵשׁ פִּינּוּ שְׁנַתְּגִלוּ מִהֶקְרִטִין שְׁלֹאשָׁה זוּ מְכָה
יִישׁ לְהַ עֵינִין בַּס"ט קפ"ח בְּסוּפוּ [סס"ק הַנְּ"ל].

וְהִנֵּה לְדַעְתִּי הַשְּׁפִילָה נ"ל דְּזָה דְבָר פְּשׁוּט שְׁדָם אִפִּי יְבֻשׁ מְעִיקְרוּ וְאִפִּי לֹא גְיֻמוּחַ טְמֵא
מְשׁוּם הַיְלָפוּתָא דְתַהֲנִי בְּהוֹנוּיָתָה תְּהֵא וְכַמ"ש הֶרְאָ"ה ז"ל וְכַאֲשֶׁר בָּא מְעֵשָׂה זָה לְפָנֵי
הַחֲכָמִים וְהִי בְּדַעְתָּם לְטְמֵא אִפִּי לֹא גְיֻמוּחַ דְדָם יְבֻשׁ טְמֵא מַגְזָה"כ וְרַק שְׁהִי דְבָר זָר
בְּעִינֵיהֶם שְׁמַדָּם יַעֲשֶׂה צוּרוֹת פְּאֵלָה כַּמ"ש הֶרְשָׁב"א ז"ל בְּמַה"ב דְּדְבָר זָרוֹת הוּא לְהִיּוֹת
מְדָם צוּרוֹת פְּאֵלָה וְלָזָה שְׁאֵלוּ לְרוּפְאִים מָה הוּא זָה וְהִגִּידוּ הָרוּפְאִים דְּזָה אִינוּ דָּם פְּלָל
רַק מְכָה יִישׁ לָה שְׁמַפְלֵת צוּרוֹת פְּאֵלָה אָבָל אִינוּ תוֹלְדוֹת דָּם פְּלָל וְכַמ"ש הֶרְאָ"ש ז"ל ג"כ
בְּפ' הַמְּפֻלֵּת וְנַחֲכָמִים ז"ל רְצוּ לַעֲמוֹד עַל הַמְּבַחֵן בְּזָה וְאָמְרוּ תְטִיל לְמִים אִם גְיֻמוּחוּ וְדָאִי
דָּם אָבָל אִם לֹא גְיֻמוּחוּ נְהִי דְדָם אִפִּילוּ לֹא גְיֻמוּחַ טְמֵא מ"מ בְּזָה יִישׁ לְתוֹלוֹת שְׁמַחַמַּת מְכָה
הוּא פְּדְבָרִי הָרוּפְאִים וּלְכַף נַעֲשׂוּ צוּרוֹת פְּאֵלָה וְזָה הוּא לְשִׁיטַת הֶרְשָׁב"א ז"ל אַף גַּם
לְשִׁיטַת הֶרְזִי"ה צָרִיף לֹאֵר דָּאִם לֹא גְיֻמוּחַ וְדָאִי אִינוּ דָּם לְשִׁיטַתוּ וְגַם הוּא בָּא מְפָח מְכָה
דְּדָרְף הֶדָם לְהִיּוֹת גְיֻמוּחַ וְאִם לֹא גְיֻמוּחַ נְהִי דְדָם טְמֵא מ"מ אִפִּי יְבֻשׁ מְעִיקְרָא תְּלִינָן
בְּמְכָה פִי פְּבָר גִּילוּ לָנוּ הָרוּפְאִים שְׁיִישׁ לֹאֵר מְכָה בְּאִשָּׁה וּמַה שְׁטַמְּאָה הַתּוֹרָה אִפִּי יְבֻשׁ

מעיקרא היינו בגנוני דידענו שאין לה מכה דנדאי יש במציאות ויוכל להתברר ע"י רופאים שאינה ממכה רק דם ממש באופן זה טמאה תוה"ק מלכ גזה"כ אבל דבר זר הוא זה בטבע המציאות להיות דם ממקור ולא יהי נימוח ולכן קודם שישאלו חכמים לרופאים לא יכלו להתיר משום שלא נימוח פניו דמגזה"כ כל דם אפי' יבש מעיקרא טמא במאי הי' להם לתלות דהרי לא ידעו שיש כה"ג במציאות וכמו שהקש' ר"א מי איפא כה"ג ורק אחר שחידשו הרופאים שיש מכה באשה שמפלת פעין דבר קשה לא תולדת דם רק אינה עצם אחר מש"ה הכשירו חז"ל ותלו במכה אם לא נימוח דאם נימוח נדאי דם הוא אבל בלא נימוח אינו כלל תולדת דם כמ"ש הר"א ש והרז"ה והרשב"א ז"ל ומעתה לא קשה מה שהקשו דאפי' דם ממש הוי לן לטהר פניו שהגידו הרופאים שיש להם מכה ובפרט לאחר שנתברר פדבריהם שיש לה מכה א"כ אפי' ביש עם צורות פאלו דם ממש הו"ל לטהר ולתלות הדם במכה וזה ליתא כלל לפמ"ש דהרופאים הגידו דאשה זו מכה יש לה שממנה מפלת הצורות האלו א"כ חזינו דמכה זו אין טבעה להוציא דם רק ענינים אחרים שאינם עצמותם דם כלל וא"כ האידו נתלה במכה זו דם ממש הא אדרבא מכה זו מוציאה ענינים אחרים וא"כ אם נמצא דם ממש בנדאי הדם בא ממקור מעורב בתוך הקרטין ובזה יסירו כל הקו' וגם בדברי מהר"מ ז"ל מלובלין בתשו' קי"א והקשה עליו הח"צ בתשו' מ"ו ע"ש] י"ל דזה פוננתו סוף דבר נראה ברור דדברים פאלו בצורות עפר וחול טהור אם לא נימוח לכ"ע ולהרא"ש ז"ל וסייעתו אפי' בכל צורה שיהי' אם לא נימוח תלינו במכה וזה דעת הי"א בש"ע קפ"ח.

והנה אשה זו שאנו דנין עלי' שנבדקו אינה קרטין בצירוף ולא נימוחו הרי שע"כ יש לאשה זו מכה שמוציאה קרטין פאלו א"כ בנדאי גם הנשאר שלא נבדקו אית לן למתלי במכה והו"ל לומר בסתמא גם אידו שלא נבדקו הנה ממכה כזו ולא ינוחו אף הרמ"א ז"ל כ' בשם תה"ד ז"ל בהג"ה דצריף לראות פולן שלא ינוחו ולכאורה קשה למה לא סגי באם קצת לא נימוחו דאז ראינו בפירוש שהוא מכה נתלה גם הנשאר שלא נבדקו אף די"ל פניו דאפשר לבדוק צריף לבדוק פולם אבל באם א"א לבדוק פולם בנדאי תולין גם הנשאר במכה פניו דכבר נתברר שאשה זו יש לה מכה ובפרט דבפירוש כ' הרא"ה להקשות וז"ל ותו ק' להווא סברא דהא אמרת דכמין שערות וכמין עפר וכמין יבחושין דאפשר דהוי דם ואפשר דהוי ברי' וכשנימוחו הוהברר הדבר דהוי דם ולהכי מצריכינו לה להטיל אותם במים אע"ג דהוי פעין צורות חוששין להם לדם ובעו בדיקה ואם נימוחו אמרי' דנתברר דדם הוא שנתניבש דמתרמי דהוי פעין הני צורות וכינון שפן כשלא נימוח אמאי מטהרת לי' ולא אמרת דם יבש הוא אע"ג דפעין צורות ותהא טמאה פניו דאפשר ניחוש להכי דהא אמרת דאפי' בלא נימוח אפשר דהוי דם וכ"ת רובא דהני צורות ברי' הן א"כ לא תבעי בדיקה דהא כל היכי דאיפא רובא לא בעי בדיקה אע"ג דאפשר עכ"ל ומתרג' המה"ב ז"ל ומה שהקש' ואמר דא"א פסברת המחבר שערות וקליפות פי לא נימוחו נמי אמאי טהורה פניו דאפשר דדם נקרא לעתים ונעשה פעין צורת אלו אפי' פי לא נימוחו נמי מס' גטמא קוש' זו הבל ורעות רוח לפי שדבר רחוק הוא שיעשה פעין צורות ברי' אלא שיש להסתפק בכך לפי שפעמים נעשה פן לפיכך צריף לבדוק בשר' וכל ששרה ולא נימוחו בידוע דלאו דם הוא אלא ברי' דשריתו מוציאן מידי ספיקתו עכ"ל אלמא דרוב בצורות פאלה היא דבר זר שיהי' דם רק פניו שאפשר עכ"פ להיות

הצריכו בדיקה וסברתו לפענ"ד דבאמת הוי רבא דצורות פאלו אינם תולדת דם ורק הוי מיעוט המצוי מש"ה צריכה בדיקה וא"כ בנדאי במיעוט המצוי דקיי"ל דלכתחילה צריף בדיקה אבל בדיעבד פשר כמו דקיי"ל בנאבדה הרגאה א"כ ה"נ פאן דא"א לבדוק פולם בנדאי טהורה היא ותלינן גם אותם שלא נבדקו במפה שבמע"י כיון שנתברר דיש לה מפה מחמת אותן שנבדקו ולא נימוחו ממילא גם הנה שלא נבדקו תלינן במפה כיון שא"א לבדקו וזה נלענ"ד ברור וא"ל דלמא ל"ד אותן קרטין לצורות עפר וכיוצא מ"מ [כיון] דלי"א פשר בכל גונוי אם לא נימוחו ואשה זו מרגשת גם פאב בבטנה גם יש לה נסת וגם לא הרגישה בנדאי יש לנו כמה ס' להכשיר אפי' אם אינם בצורות עפר מ"מ דעת הי"א להתיר נהרי ס' א' דלמא הוא בצורת עפר ולפי ענן השאלה נראה דהיא בצורת עפר דק ואפי' אם אין עליהם צורה דלמא הלכה כ"א דבכל ענן שלא נימוח טהור וגם דלמא לא הרגישה פנראה דנדאי לא הרגישה ורק ס' הרגשת עד מ"מ אינו רק ס' וגם יש לצרף סברת הפוס' דתלינן בכליות כיון דשינה מדם ראיתיה תמיד ומרגשת פאב בנדאי תלינן במפה ומה שזקני הח"ץ ז"ל [בתשו' מ"ו] חידש לומר דאדרבה מפת הפאב תלינן שנתלש פת המתזיק באם יוצא הדם שקודם זמנו בלא נתבשל מ"מ בכה"ג שיש כמה ס' ובפנינו שיש שלא נימוחו אשר כמעט בחוש נראה שמפה יש לה ותלינן בכאב פליות שדדך פן עפ"י חקמת הרפואה ול"ש פאן רוב דמים מהמקור דאדרבא דמים פאלו לא שכיח במקור והרבה פתוב סברא פזו בשו"ת ש"י (סי' ל"ח) וגם כיון דהרוב אינו מבורר אין הולכין אחר הרוב רק אחר הקרוב והוא העליון כמ"ש בש"ג ב"ב מביאו בס' ב"א ז"ל [בסי' מ"ח] לכן לפענ"ד דאשה זו מותרת ורק בשעת נסת דאז דדך למצוא דם ודאי צריכין למבדק בהפסקת טהרה שלא יהי' שום קרטין שלא נימוח ואולי תוכל עכ"פ לעשות בדיקה אחת בהפסקת טהרה כדי שיהי' ספורים בפנינו ולאחר פעם הראשון לא תבדק פלל כמבואר בפוסקים רק בדיקה אחרונה וגם תוכל לקיים הבדיקה עפ"י בדיקה שמבואר ברמ"א ז"ל סי' קצ"א ונהנה מ"ש שצריף בדיקה תחילה וסוף הנה אם לא תהי' אפשר הבדיקה בסופו משום שתמצא ג"כ הקרטין אזי יש לנו על מי לסמוך הלא הרב מהר"ג ז"ל מובא בס"ט קצ"ו [סקט"ו] דמתיר בבדיקה ראשונה הגם דס"ט ז"ל פליג עליו מ"מ יש לה מקום לסמוך אם יספיקו הגדולים בנה אף ביותר י"ל דתבדוק ביום הז' ואם תמצא אותן הקרטין תתלה במפה דאין זה דם פלל ולפענ"ד דבהא לכ"ע תולה פתר ג' ימים כיון דאינו דם פלל ובדיקה לראות אולי ימוחו א"צ בדלא אפשר וכנ"ל בארנפה ומסתמא תלינן דאין זה דם בצורות פאילו דרובן הם שארי בריות כמ"ש תה"ב הנ"ל פן נ"ל אם יספיקו עמי והי' שלום: סימן עה שאלה באשה שראתה כמין קרטין ובלא הרגשה ולא יוכלו לבדקו שא"א מתוך קטנם לבדקו אם מהני בדיקה המבואר בבב"י [מה"ק סי' מ"ג מ"ו] שימלא בעומק הרחם מוך בדוסק ותרחץ בח"ו ואח"כ תטול המוך מן הרחם אם יהי' נקי ואז נטהרנה ושאל השואל אם לסמוך ע"ז כיון שהח"ד חולק עליו: תשובה הנה הח"ד ז"ל [בסי' קצ"א סק"ח] חולק על הנב"י מב' טעמים א' הרמ"א ז"ל לא הכשיר בסי' קצ"א הבדיקה רק ביש לה פאב שנית דבגמ' אמרי' דמפנוץ פנוץ יעו"ש והרואה יראה דכל דבריו תמוהין דהא בשם מזירי שיהי' המוך מלונקלה אבל באם הוא נקי בנדאי מאין הי' דם ואם הי' דם בנדאי הי' מלונקלה המוך ולכן בנדאי בדיקה זו טובה מאוד וכ"כ בתה"א בהד"ל דבדיקה זו טובה מאד מאד יע"ש

ומה שְׁהַרְמָא ו"ל לא סָמַךְ על הַבְּדִיקָה בְּלֹא כָּאֵב הוּא מְשׁוּם שְׁהַרְמָא אֵינִירִי לְהַתִּיר אַחַר ג"פ בְּלֹא בְּדִיקָה אֶבֶל ע"י בְּדִיקָה מְנוֹתֶרֶת כְּמִבְּנֹאֵר בְּנִב"י ו"ל וְלִכְּוֹן דְּבָרֵי הַח"ד ו"ל צ"ע מְאֹד וְכַמָּה פְּעָמִים עָשִׂינוּ מַעֲשֵׂה פְּדִבְרֵי נִב"י ו"ל וְאֵךְ אוֹלֵי הִי' עוֹד סְנִיפִים וְכַעַת אֵינִיזִיזֹכֵר תְּלִכּוֹן הֶעֱנִין אֵךְ נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה פְּדִבְרֵי הַנִּב"י ו"ל עִם עוֹד סְנִיף וּמִכ"ש בִּנ"ד שְׁמִבְּנֹאֵר בְּשֵׁב יַעֲקֹב [ס' ל"ח] לְהַתִּיר בְּקֶרְטִין כַּה"ג בְּלֹא שׁוּם בְּדִיקָה וְהַח"ס הַסְּפִים ג"כ בְּכַעֲוִין זֶה [ע"ש בְּסִי קִנ"ט וּקִע"ו וּצ"ע] עַכ"פּ בְּנִדְאֵי מְהִי הַבְּדִיקָה וְהִנֵּה לְכֹאֲוֶרָה כִּינּוּן שֶׁהִי בְּתוֹךְ ז' נְקִיִּים וְלֹא צָרִיף הַרְגָּשָׁה שׁוֹב נִגְרַע סְבֵרַת הַש"י ו"ל דְּהִי ס' שְׁמָא לֹא אֲרָגְשָׁה הִנֵּה הַח"ס [בְּסִי קִע"ז] פְּלִיג ע"ז וּס"ל דְּגַם לְסִתִּירַת נְקִיִּים בְּעִי הַרְגָּשָׁה וּלְפַעֲנֵד"נ שְׁיָפָה כְּתִב הַח"ס בְּזֶה וְלִכְּוֹן בְּנִדְאֵי מְהִי בְּדִיקַת הַנִּב"י ו"ל וְהִנֵּה בְּפִלְפּוּלוֹ אֵין הַפְּנָאֵי גוֹרֵם לְהַאֲרִיף רַק פֶּרֶט אֶחָד רְאִיתִי דְּבָרֵי הַב"מ שֶׁכ' דְּאָסוּר בְּרוּאָה מ"ת בְּאִסּוּרָא וְלִכְּוֹן רוּאָה מ"ת לְדְבָרֵי אָסוּרָה מְדָאוּ וּז"א בְּמַחֲכ"ת חֲדָא דְּמִתּוֹ רִש"י וְר"ן בַּח' נִדְהָ [דְּס"ו ע"א] גְּבִי שְׁצָרִיף ג"פ כְּתִבּוּ בְּהֶדְנִי דְּלֹא הָיִי רַק נֶסֶת יְעוּי"ש [בְּתוֹ ד"ה וְנִאֲמַנְתָּ] וְהַרְשָׁב"א ו"ל גּוֹפָא כ' בְּת"ה הַקְּצָר בֵּית ז' שְׁעַר שְׁלִישִׁי וְז"ל כָּל אִשָּׁה בֵּין שְׁיֵשׁ לָהּ נֶסֶת קָבוּעַ בֵּין שְׁאִין לָהּ נֶסֶת קָבוּעַ אֵינָה אָסוּרָה לְבַעֲלָהּ ד"ת עַד שְׁתֵּרָאָה אוֹ עַד שְׁתֵּרָגִישׁ שְׁיֵצֵא הַדָּם לְבִיהָ"ח שְׁנֵאֲמַר דָּם יִהְיֶה זֹנְבָה בְּבִשְׂרָה חֲכָמִים עָשׂוּ סִיג לְדְבָר וְאָסוּרָה כָּל אוֹתָהּ עוֹנָה שְׁהִיא לִיְמוּדָה לְרֹאוֹת בָּהּ בֵּין שְׁיֵשׁ לָהּ נֶסֶת קָבוּעַ בֵּין אֵין לָהּ נֶסֶת קָבוּעַ עַכ"ל וְשֵׁם בְּתַחֲלִילַת שְׁעַר הַרְבִּיעִי וְז"ל וְאֶפְלוּל עִם זֶה הַמְּשַׁמֵּשׁ וְרֹאֲתָה דָּם בְּשַׁעַת תְּשַׁמֵּשׁ מִפְּנֵי שְׁזוֹ סוּף דִּינָה בְּבְדִיקָה אִם יֵשׁ לָהּ מִפָּה בְּמִקּוֹר אִם לֹא וְכַגּוֹן הָאִשָּׁה שְׁהִיא עוֹשָׂה צָרְכֵי וְנִמְצָא דָּם בְּסִפֵּל שְׁבָכָל אֱלוֹ נְכִלְלִין בְּכִלְלֵי כְּתָמִים מִפְּנֵי שְׁאֶפְלוּ אוֹתָהּ בָּא לְטַמְא אֵינוּ מִן הַנִּדְאֵי אֲלֵא מִן הַס' וְכָל שְׁאָסוּר מִס' הָרִי הוּא בְּכִלְלֵי כְּתָם דְּבַר תּוֹרָה אֵין הָאִשָּׁה מְטַמְאָה מְשׁוּם נִדְהָ עַד שְׁתֵּרָגִישׁ בְּבִשְׂרָה שְׁנֵא' דָּם יִהְיֶה זֹנְבָה בְּבִשְׂרָה עַכ"ל הָרִי דְּרַק מְדַרְבְּנָן אָסוּרָה כָּל אִשָּׁה אִם אֵינָה רוּאָה בְּהַרְגָּשָׁה בֵּין יֵשׁ לָהּ נֶסֶת וּבֵין רוּאָה מ"ת וְגַם מֵה שְׁצָרָה מַעֲכ"ת לְהַכְרִיחַ דְּמַחֲמַת הַכְּנָסַת הַשְּׁפוֹפֶרֶת וְכו' אֵינָה רוּאָה יְעוּי"ן בְּב"ח [בְּסִי קִפ"ז סד"ה וּמ"ש בְּכַדִּי שְׁתַּרְד] וְח"ד [סִק"ג] פְּלִפְלוּ הַרְבֵּה בְּזֶה וּלְפִי דְּבָרֵיהֶם יֵשׁ מְקוּם לֹמַר דְּהוּא ע"י חוֹלָה שְׁנִתְחַדַּשׁ לְרֹאוֹת מ"ת וְהַרְבֵּה סְבָרוֹת נֶאֱמָרוּ בְּזֶה אֵךְ כָּל זֶה סְבָרוֹת הַפָּרַס גַּם מ"ש לְחַלֵּק דְּלַעוֹלָם אָסוּרָה (בֵּין) מַחֲמַת נֶסֶת וּמִכ"מ כִּינּוּן שְׁנִתְחַזְּקָה לְרֹאוֹת שׁוֹב מֵה"ת אֲנִיחָ ב"ב דְּאֵין חֲזַקַת הָאִשָּׁה לְנִגְדַּת כִּינּוּן שְׁהוֹחֲזַק לְרֹאוֹת אֲתָמָה טוֹבָא א"כ יִהְיֶה כָּל נֶסֶת מְדָאוּ וְאֵי שְׁיֵשׁ לָהּ חֲזַקַת טְהוּרָה הֵא יוֹם הַסְּמוּף לְוִסְתָּהּ הִיא בְּחֻזְקַת טְמֵאָה וְכַעֲוִין שְׁאֲמָרוּ בְּש"ס אִם רֹב יְמֵי טְמֵאִין א"ו דְּאֵין לָנוּ רַק חֲזַקַת הָאִשָּׁה שְׁהִיא בְּחֻזְקַת טְהוּרָה ה"נ אִשָּׁה זֹ בְּחֻזְקַת טְהוּרָה וְמֵה שְׁרָגִילָה לְרֹאוֹת אֵינָה מוֹצִיאָה מִחֻזְקַתָּה דְּהָרִי לֹא הוֹחֲזַקָה רַק לְאִישׁ הִנֵּה וְגַם לְזֶה הָאִישׁ יֵשׁ לָהּ תִּקְנָה בְּבְדִיקָה וְא"כ הָאִשָּׁה בְּחֻזְקַת טְהוּרָה רַק שְׁשִׁכִּית הָאוֹרַח לְבוֹא בְּעַת הַתְּשַׁמֵּשׁ בְּבַעֲלָהּ זֶה לְזֶה ל"ח כְּמוֹ דְּלֹא חִיִּישִׁינוּ בְּכָל נֶסֶת וְזֶה פְּשׁוּט.

עוֹד רְאִיתִי שְׁכַתְּבֵי דְרַמ"ת אֵינִירִי בְּלֹא אֲרָגְשָׁה פְּדִבְרֵי הַנִּב"י ס' ל"ו שְׁשׁוֹקֵד עַל דְּבָרֵי הָאֲחֻרוּנִים וְנִשְׁמַט מִמֶּנּוּ דְּבָרֵי הַרְז"ה ו"ל בְּהֶגְהַת בַּעַה"נ שְׁכַתְּבֵי דְאֵינִירִי בְּהַרְגִישָׁה בְּדָם יְעִי"ש גַּם מ"ש לְעִנּוּן טְעוֹת בְּעַד וְחִידוּשׁ סְבָרוֹת הִנֵּה בְּזֶה מְלֵאוּ הַסְּבָרוֹת בְּש"י וּבְס"ט וְאַחֲרוּנִים לְאֵין שְׁיַעוּר וְאֵין לָנוּ לְדִינָא רַק מֵה שְׁנִרְאָה בְּבִירוּר עִפ"י רֹב רֵאשׁוּנִים ו"ל וּלְפִלְפֵל לְחִדוּדֵי אֵין הַפְּנָאֵי מְסָפִים וְלְדִינָא אִשָּׁה זֹ מְנוֹתֶרֶת בְּבְדִיקַת הַנִּב"י ו"ל וְאִם נִפְשָׁךְ לֹמַר דְּבִשְׁעַת הַנֶּסֶת שְׁל תְּשַׁמֵּשׁ הָיִי כְּמוֹ בְּנֶסֶת מְשִׁשׁ שֶׁכ' הַנּוֹב"י דְּהִי דָאוּ א"כ א"צ

להקדמת הב"מ ולהאריכות בדברי' אף באמת ז"א דנה הוא רוב שאינה רואה מ"ת פי כן רוב נשים אינם רמ"ת ולנה בנדאי מותר מדאו' וכמ"ש הרשב"א ז"ל שאין שום אשה אסורה מדאו' בלתי ראי' והרגשה: סימן עו להרב המאה"ג כו' מו"ה מאיר קרא אבד"ק טאוסט יע"א: שאלה באשה אחת שראתה אחר שגמלה בנה ופירסה נדה וטבלה ולאחר התשמיש או בשעת תשמיש (פי לא נכרה היטב) הרגישה דבר זב מגופה ובדקה עצמה בסדין שתחתי' ובפוקר נמצא כמי שריית בפשר מעורב מדם ומים והמתינה כראוי וטבלה ולאחר תשמיש הב' ג"כ אירע לה פנה ע"י הרגשת זיבת דבר לח ובדקה בפוקר וראתה כמי שרייה בפשר והמתינה שוב פדין נדה המטהרת עצמה בזה"ז וטבלה ולאחר תשמיש שלישי ג"כ מצאה פנה בפוקר על הסדין ובאתה לשאול מה דינה והנה בראותה כי מעיין בדינה לאוסרה על בעלה אמרה שיש לתלות הראיות הללו בבעלה שפן דרכו לראות עם ש"ז דם מעורב פי כן ראתה כ"פ על סדינו בהציעה לו המטה נמצא לפעמים פנה כמי שריית בפשר וראי' הראשונה שאחר תשמיש לפי חשבונה היא עונה בינונית ומקדם לידתה הי' לה נסת פדרף כל הנשים זת"ד השאלה: תשובה הנה אין ס' שאשה תולה בבעלה אם מוחזק בעלה לצאת ממנו דם עם ש"ז כמו שמבואר בש"ע יו"ד סי' ק"ץ ס"כ וא"כ בנ"ד נמי תולה בבעלה וא"ל הא שונו' אנפשה חד"א כמה שטמאה עצמה ולבשה בגדי נדות ז"א די"ל מחמת חומרא שלא רצתה להתבזות בפני ב"ד לשאול לא רצתה לתלות בבעלה והחמירה ע"ע ובפרט דבאמת במפה שא"מ דם דקיי"ל דצריכה נקיים ואינה בכלל רמ"ת פמבואר דעת הש"ך ז"ל [בסי' קפ"ז סקי"ט] ה"נ לא שויתג' חד"א רק לענין נקיים אבל לא להיות רמ"ת וז"ב דלא נתחזקה כלל עפ"י מעש'י לרואה מ"ת ולכן נדאי נאמנת דמבעלה הוא הדם אף כ"ז אם היתה אומרת שיודעת בבירור שמבעלה יוצא דם הי' לתלות בבעלה אף פינן שאינה יודעת רק מה שמצאה בסדינו מקרה לילה מעורבת מדם מזה נדה בעצמה שהוא ש"ז עם דם שיצא מבעלה אף באמת זה לא הוי לגבי' רק כמו פתם ויכול לתלות באיזה דבר וגם אינו מטמא מדאו' אם לא הרגיש ש"ז יוצא מגופו מלבד מה שצריף ש"ז לצאת בהרגשה רק אפי' אם הי' טמא בלא הרגשה נמי כ"ז שאינו רואה בגופו לא הוי רק פתם כמו אשה אבל מה"ת לא תלינן שיצא ממנו דם עם ש"ז וא"כ האיף מצינו לתלות מה שהרגישה ומצאה דם שטמאה מה"ת האיף נתלה בדבר שאינו ברור לנו ובפני' מבואר בשו"ת מהרי"ט ז"ל [ח"ב סי' ל'] שהחזיק בבירור הבעל שיוצא ממנו דם ויענין בס"ט [סס"י קפ"ז וסי' ק"ץ סקמ"ד] מה שמביא הש"י אבל בנ"ד כ"ע מודים שאין תולין בבעל כמה שלא הוחזק בפנינו רק ע"י מציאת פתם ולכן לפענ"ד בנדאי אין לתלות בבעל אף מה שאמרה שהיא בעונה של ל' יום אם נסתה הי' לראות מקודם למ"ד כגון לכ"ז או לכ"ח ועתה לא ראתה עד הע"ב בנדאי תולין דאורח בזמנו בא ואינו מ"ת ויכולה לנסות עוד הפעם אף צריכה בדיקה תיכף באותו יום כדי לברר הדבר פינן שפבר אתרע וגם הוי כמו נסת שאינה קבוע וצריכה לפרוש ליל טבילה פמבואר בש"ע [סי' קפ"ז ס"י] אף לתלות בבעלה א"א פינן שלא מוחזק הבעל בנה בבירור ולנסות בנדאי אינו נכון ומה שפלפל מעכ"ת בחקמה הנה קיצר מאוד וקצת דבריו יבוארו מתוך מ"ש ומה שרצה מעכ"ת לומר דתלינן שמעיקרא הי' הדם ע"ד שמבואר בס"ט [סי' קפ"ו סק"ד וקפ"ז ס"ק ב'] אתפלא מאוד מה ראה לומר פן הלא הרגישה ובדקה וראתה והוי רואה מ"ת והאיף מס' נימא שהי' הדם מקודם לתלות

בו לקולא הא חזינון שראתה מ"ת פיון שהרגישה ואפי' אם היתה טמאה מקודם במה נוציאנה משום רמ"ת ובשלמא אם לא הרגישה ורק מחמת שאמרי טעמה וסברה שהרגשת עד או שמש שפיר י"ל דלמא מעיקרא הוי ובשעת תשמיש לא ראתה כלל אבל היכי שידעינו שהרגישה ובדקה ומצאה דם במה נתלה ההרגשה הזאת ובנדאי שאין לתלות מ"ת הרגשת דבר לח ואפי' נימא שגם זה יוכל להיות ולתלות שטעמה אם הי' ההרגשת זיבת דבר לח מגופה בשעת תשמיש מ"מ פולי האי לא תלינו לומר שהרגשת דבר לח לא הי' ראי' ורק הדם הי' מקודם בזה בלא הרגשה בזה לא תלינו וגם בלא"ה צריף להבין דלמה נאסר באם ראתה מ"ת נימא דאין התשמיש גורם רק שמיילא ראתה שלא בעונתה א"ו פיון שהחזיק ג"פ אמרי' דהחזיקה שהתשמיש גורם לא שנשתנה וסתה וא"כ מה לנו בזה שי"ל דמעיקרא אחי הא פיון שנתחזקה ג"פ בפנינו לא תלינו בדבר שא"מ ותולין בדבר שמצוי עכ"פ יותר לראות מחמת חימוד וכיוצא הגם שאין מצוי לראות מ"ת מ"מ מצוי יותר מלומר שג"פ נזדמנה שראתה מקודם בלא הרגשה ובכל פעם טעמה ב"ת וסברה שהיא הרגשת זיבת דבר לח פנ"ל והי' שלום: סימן עז להרב המאה"ג החסיד וי"א בש"ק כו' מו"ה יעקב נח אבד"ק בלאזוב יע"א ולהבד"צ: הנה זה פשוט פיון דיש להאשה הזאת מפה דהמילדת אמרה שראתה במשמוש היד או בראית העינים ממש שיש לה בא"מ מפה שבשורה נתבקע והעור ניטל ומשם יוצא דם במשמוש היד וגם כואב לה שם בהנחת יד על מקום זה בהתחככות שמה א"כ בנדאי נאמנת ע"ז המילדת לא מבעי' אם היא ישראלית דנאמנת כמ"ש [בסי' קצ"ו ס"ח] בסומא שבודקת ע"י פיקחת אלמא דאשה נאמנת ע"ז אף אפי' ערלית אם אומרת פאן יש מפה והוא דבר שיקול להתברר תיקף ע"י מילדת אחרת או רופא וכמעט הוא גלוי זה ויכול לדעת זאת כל אשה חכמת לב ובדבר שעתיד לגלות תיקף נאמן אפי' עפוי"ם פמבואר במ"ב לענין קפילא ולענין בכור וכן מבואר בארנפה בתש"ב ח"ו ז"ל לענין עגונה אם אמר העפוי"ם במקום זה נקבר יעו"ש וא"כ פיון דנאמנת המילדת שוב בנדאי תולין במפה ולכן א"צ טבילה כלל ורק מ"מ עתה הואיל והחזיקה עצמה לטמאה ראוי שתחמיר עלי' ותעשה ז' נקיים ע"י שתעשה בדיקה ראשונה ובהפסק טהרה ע"ד שפיארו בנ"ב וביתר האחרונים שתרחץ א"מ היטב ואח"כ הבדוק בנחת ותזהר שלא תגע בא"מ שפואב לה שהדם יוצא משם וכן תעשה בבדיקה אחרונה ושאר ימים א"צ בדיקה כלל ורק אם לפעמים תרגיש תבדק עצמה ע"ד הנ"ל זה דעתי ורומכ"ת יענין היטב עם הב"ד ואם תסכימו לדברי תטהרו אותה ולפענ"ד אין זה צריף לפנים רק מחמת שלא בפני' לא רציתי להורות לה ומסרתי הדבר לכ"ת וב"ד והי' שלום.

תרכ"ג: סימן עח שלום לכבוד ידידי הרב המאה"ג כו' מו"ה שמואל חיים נ"י דיין בק' ראדאוויטץ באקאווינע יע"א: שאלה באשה שראתה פ"א מחמת תשמיש שנמצא על עד שלו ופעם ב' שמשה ולא בדקה עצמה ולא ראתה ובפעם הג' ראתה מ"ת בליל טבילה וכן בפעם הד' והורה לה הרב שתפרוש מבעלה והיא טבלה וראתה אחר הטבילה בלא תשמיש מה דינה של אשה זו: תשובה הנה הח"ד ז"ל כתב בסי' קפ"ד ס"ק י' וז"ל נסתפקתי אם עברו עלי' ג"פ יום הנסת ולא הרגישה אם נעקר הנסת בכף וכן אם באמצע הג"פ לא בדקה עצמה ביום הנסת ואח"כ בדקה עצמה ביום הנסת הד' וראתה אם מצטרפין אם נימא דהוי כהפסיקה בין הג"פ פיון שלא בדקה בינתיים דהא סומכין על

מה שלא הרגישה להתייחס לה בעלילה ה"נ יש לסמוך לענין עקירת הנסת או לא ונראה דלא נעקר ולא נתקלקל הנסת דהנה בגוף הדין הא דטהורה בלא בדיקה יש לענין פיון דחייבו ח"ל בדיקה בשעת וסתה ולא סמכו אבירור דהרגשה וחשו דלמא ראתה בלא הרגשה ונפל לארץ ואם עברה ולא בדיקה עצמה מותרת בלא בדיקה אמאי הא מכ"ש יש לחוש לשמא ראתה ועדיין יש דם ולזה נראה כו' ואף דקיי"ל דמותרת לבעלה נראה הטעם פיון דהוי תרי דרבנו דנסתות מדרבנו ואפי' אם ראתה בלא הרגשה ג"כ אינה טמאה אלא מדרבנו וגם פדי שלא לקלקל חזקת טהרה דידה ל"א שראתה כבר ומתירין אותה לבעלה אבל לענין עקירת וקלקול נסת ודאי דלא נעקר וסתה משום דלא ארגשה כו' עכ"ל הח"ד ז"ל והנה במחכ"ת דבריו בזה לא יובנו כלל מה שהקשה דלמה לא יצריכו בדיקה אחר הנסת לדיעה קמיימא בש"ע שפסק דאם עברה הנסת מותרת בלא בדיקה ומירוצו הוא דברי הר"ן בשבועות על הרי"ף והרמב"ם ז"ל שהמה דיעה הראשונה שבש"ע סי' קפ"ד הנ"ל גם מה שמסופק אם לעקירת נסת צריך דוקא בדיקה אמתה על גאון הדור כמוהו איך נשמט ממנו דברי הראב"ד בבעל הנפש ודברי הרמב"ן ודברי הרשב"א ז"ל בארוך ובקצר שפנולם פה אחד דלעקירת נסת קבוע צריך בדיקה ומביאם ב"י ז"ל בספרו הארוך בב"י (סי' קפ"ט בדין היתה רגילה לראות ביום כ' ושינתה ליום ל"ד ע"ש בטוב"י) וגם בקצרה בש"ע סי' קפ"ט [ס"ד] ולא נוכל לגזור שגשמת ממנו דמר אז כל דברי הראשונים ז"ל ואולי פנונתו לשיטה ודיעה הראשונה שחולקת על הר"א והרמב"ן והרשב"א ז"ל דלדעת הרי"ף והרמב"ם ז"ל אפי' בנסת קבוע מותרת בלא בדיקה משא"כ להראב"ד וסייעתו ולכן מסופק הח"ד לדברי הרי"ף והרמב"ם ז"ל מה דינו לענין עקירת נסת והנה מה שכ' שם עוד דלענין טהרת אשה הוי תרי דרבנו דנסת הוא דרבנו וראי' בלא הרגשה הוי נמי דרבנו משא"כ אם לא בדיקה לענין עקירת נסת זה אינו מוכן כלל דאם לא ארגשה אטרע חזקת הנסת דכל דם חזקה שפא בהרגשה מסתמא לא ראתה ואפי' אם ראתה דם מה"ת א"צ לחוש לזה שלא בהרגשה והוי כנעקר וסת של הרגשה ונסתות גופא דרבנו ומה שחשו לזה למ"ד נסתות דאור' דאינו רק ס' אחד דלמא טענתה בהרגשה אבל לענין עקירת נסתות הוי שפיר ס' דרבנו דלמא נעקר הנסת דגם נסת גופא לדידן דרבנו וגם מ"ש דאוקמינן אשה בחזקת היתר אבל לא לענין נסת זה דבר שאינו דע"כ לא מחלקי האחרונים דהחילוק בין האשה לבין חששות נסת מטעם דהוי כמו שמא ימות וכנ"ל כמבואר בנ"ב [מה"ק סי' נ"ה] דמש"ה מחוייב להפריש מה"ת דלא מהני חזק' לאשה דחיישי' שמא תראה בזמן הנסת אפי' מה"ת פיון דליכא חזקת טהרת האשה לנגדה דהוי כשמא ימות כמבואר בספרי התשו' אף כ"ז אם לא נעקר עדיין הנסת שפיר י"ל חילוק הנ"ל אף אם האשה מותרת מחמת חזקתה ואמרי' שלא ראתה ולהכי מותרת לבעלה בלא בדיקה שוב כשהגיע זמן הנסת למה תחוש הלא כבר אינה רגילה לראות בזה"ז שהרי נעקר והתרת אשה לבעלה בלא טבילה והאיך תחוש עתה לומר שרגילה הא התרת אותה באומרת בהחלט שלא ראתה יהי מחמת חזקה או משום טעם עכ"פ לא נתחזקה לראות בזה"ז כמו שהחזקת עד עתה בהיתר לבעלה והוי כמ"ש רש"י ז"ל על רבותיו ז"ל אמתול אכלנו מחלבה ועתה נאסור ולכן לדבריו ז"ל בכאן אין שום הבנה ובאמת לפ"ד להרמב"ם והרמב"ן א"צ בדיקה אפי' לעקירת הנסת והמענין בב"י ז"ל שכ' (כ"פ שפיון שפבר ברנו שצריך בדיקה) (שם היא ממה שנתבאר בסי' קפ"ד

דאסוירע עד שתבדוק ע"ש] והיינו שיטת הראב"ד וסייעתו ומשמע מזה דבאמת לשי
הרי"ף והרמב"ם ז"ל אפי' אם לא ראתה נעקר הנסת אף כ"ז באשה שיש לה נסת קבוע
אבל בנסת שאינו קבוע מבואר בראב"ד ורמב"ן ורשב"א וש"ע שנועקר בלא בדיקה
וא"כ בנ"ד שנועקר הנסת שלא נתחזק אפי' בלא בדיקה וז"ב ואין לומר להחמיר משום
ששמשה אח"כ דלמא סברה שהיא הרגשת שמש דז"א דכבר הסכימו רוב האחרונים
והס"ט ז"ל בסי' קפ"ג ובס' ק"צ בכ"מ] הסכים עמהם דגם בשמשה לא אמרי' דטעה רק
ביש דם וליפא למיתלי וכן באמת נראה מדברי הראב"ד והרמב"ן והרשב"א ז"ל שאפילו
לא בדיקה נעקר נסת שאינו קבוע אם לא ראתה כל היום ואפי' בלא בדיקה וזה [דוחק
לומר] (אף) שלא הי' לה הרגשת מ"ר בכל היום א"ו דלא חיישי' לזה עכ"פ בנסת שאינו
קבוע וא"כ תבנא לדינא שנועקר הנסת של פ"א וצריף (פ"ב) [ג"פ] מחדש ולע"ע מותרת
לבעלה ועוד נלענ"ד דגם לשי' הראב"ד וסייעתו דס"ל דנסת קבוע אינו נעקר רק ע"י
בדיקה דמהני בדיקה אפי' לאח"כ כמו שמוותרת לבעלה אפי' עברה כמה בלא בדיקה
(אם בדיקה עצמה אח"כ כ"מ בסי' קפ"ד] עוד יש בכאן סברא לטהרה דהא חזי' לבסוף
בליל טבילה בלא תשמיש והנה בנב"י מה"ת פתב דהי' מקום להקל באשה שראתה ג"פ
אחר התשמיש לשמש בליל שני מטבילה משום דלמא הטבילה גרם ולא תשמיש ולכן
ראוי להיות מותר בליל שני מטבילה ואי דספ' הוי דלמא התשמיש גורם הא שוב הוי
ס' דלמא מהצדדין ורק מה שמבואר לאיסור בזה הוא משום דאם תאמר פן תהי' מותרת
בליל טבילה אם לא תראה בפעם הד' מחמת הס"ס דלמא לא הטבילה גרמה רק התשמיש
ומהתשמיש והלאה תהא מותרת בלא טבילה שנתרפאה וכיון שהס"ס סותרין מחמירין
ואין סומכין אס"ס בכה"ג כמבואר בתשו' יעו"ש את"ד נב"י במה"ת [סי' צ"ב] והנה
בנ"ד דאפי' אם תתרפא באם תשמש שלא בליל טבילה תהא אסורה בליל טבילה דעכ"פ
נתחזקה לראות ד"פ בליל טבילה ולא נעקר בפ"א וא"ל דיתלה בהתשמיש דהא חזינו
דראתה בליל טבילה בלא תשמיש ולא הוי עכ"פ ס"ס שנה ודו"ק.

אחר פתבי זאת נתתי אל לבי דאין מקום כלל להחמיר בלא ראתה בלא בדיקה וא"צ
פלפול כלל דהא ידעינן קו' הגמ' ותבדוק עצמה בביאה ראשונה של בעל ג' ומשני דאין
כל פחות שוות הרי דכל כמה דלא הוחזק לא מחזקינן לה ברואה מ"ת ולהוציאה מידי
רוב נשים ה"נ נהי' דלא בדיקה כל כמה דלא בדיקה בביאה ג' ולידע בבירור שיש דם לא
יצאה כלל מרוב נשים ואין לה לחוש כלל מחמת ב"פ הראשונים דאמרי' אין כל פחות
שוות: וע"ד שאלת העגל ראוי להטריף כל הפלים פיון שידעינן בנודאי שאינו בן ח' ימים
ואם פי עפי"ד גדולי האחרונים מבואר פן ובפרט שלא יפרוץ הדבר ח"ו ויהי' להתיר
בעיני ההמון לכן ראוי להחמיר לכל השיטות והנה פלפולו הנחמד ראיתי אף ידוע הדבר
שבענינים פאלו רבו הסברות זה אוסר וזה מתיר אם פי אלו ואלו דא"ח אף אין מקום
שוב לפלפל בזה ולהוכיח דעל כל קושני' יש תירוץ כמבואר למשפיל ולכן אין לנו רק
מה שרבו ונמנו האחרונים ואם לחדודי אין פעת הזמן אתי בזה פי טרוד אני מאוד בכמה
דבר מצוה ותורה וה' ינבנו עוד לפלפל לחדודי פימי קדם דברי ידו דבש"ת ט' אדר
ראשון תרכ"ד: הק' חיים האלברשטאם: סימן עט להרב הה"ג החר"ף ובקי התסיד
המפורסם בש"ק מו"ה יחיאל נ"י אבד"ק פרוסטיק יע"א: שאלה באשה אחת שעד הנה
הי' לה נסת קבוע וזה לא כביר שנתנה לה מקרה שפפעם ו' או ז' לתשמישה אחר

טבילתה רמ"ת ומרגשות בשעתה ששופעת דם ממקורה ולאחר מפאן שיננתה שבפעם ה' אחר טבילתה רמ"ת אף תיכף אחר טבילתה איזה ימים היא פשארי נשים אינה רואת כלל מ"ת ורק בפעם ה' או ו' אחר טבילתה איתרע לה פן ובשעת נסת הקבוע לה רואית פדרפה מעולם גם יש לה שבר ומרגשות קצת פאב ע"כ השאלה: תשובה הנה לא מצינו בש"ס ופוסקים לחוש לרואה מ"ת רק בשלשה פעמים רצופים אף באם לא ראתה רצופין אין לחוש לראייתה וכ"מ בהדני ברש"ך ח"א סי' ס"א ובמהרי"ו דלא חיישי לראיית מקונטעין ואם לחוש להטבילה שגרמה לראי' זה פמו בראתה ליל שני לטבילתה שמבואר בהג"מ ובאחרונים שחוששת שטבילה גרמה מ"מ לחוש פולי האי תמשה ימים גרמה המים לראיית מ"ת זה דבר זר והח"ד [סי' קפ"ז סקט"ו] כתבג"כ שהוא דבר זר בכעין זה וגם אפי' אם נימא פן די בהרחיקה מתשמיש פעם ה' לטבילתה או פעם ה' או ה' היינו פעם שרגילה לראות אחר הטבילה ולא יותר כמבואר גבי ליל שני פהג"ל בהג"מ והנה השו"ת אמונת שמואל והט"ז [שם סקט"ו] והנה"כ [שם] התמירו לומר דאפי' הי' תשמיש היתר בנתיים אם אין במה לתלות אסורה לשמש ולא ידעתי למה הלא מצינו מה"ת אין לחוש אפי' לנסת ואפי' מ"ד נסת דאו' אבל בלא קביעות נסת אין לחוש אפי' באשה שאין לה כלל נסת לראי' מ"מ קיי"ל דמותרת ולמה לא נחוש שמה תראה בשעת תשמיש אלמא לא התמירו כלל רק בנסת אבל לא לאנסרה לעולם רק בראתה ג"פ נקבע לה נסת ומ"ש בישועת יעקב משם בשמים ראש דלאו מטעם נסת אסורה לאו מר ברי דרבינא חתים עלה שהוא מהרא"ש ז"ל דידוע דמתשובה זו אין מביאין ראי' והמענין בכל הראשונים יראה דמטעם נסת אסורה וכ"נ מתשו' ר"י שבשעז"י שמביאו ברמ"א [שם ס"י] והעתיקו הנה"כ וכ"נ ממהרי"א ובתשו' הרשב"א ז"ל, והנה אם אין נסת קבוע ושמש בהיתר ביני לביני בנדאי ל"ח לאנסרה ולא ידעתי טעם לאנסרה דהרי רוב נשים שאינם רואות מ"ת ונהי שזו יצאה מהרוב מ"מ לא ידענא למה נחמיר לומר שהוא מחמת תשמיש נגד רוב נשים דלמא חזי בלא"ה לא מ"ת ונהרי ראינו שכ"פ שיקשה ולא ראתה א"כ דלמא ראי' זו במקרה ונהרי היא פאשה שאין לה נסת אבל למה נחמיר עלי' לאנסר לבעלה ובפרט שלפענ"ד שייכא חזקת היתר לבעלה ונהרי עד עתה היתה בחזקת היתר ומס' אתה בא להוציאה דקיי"ל דאסור להחזיקה תחת רשותו ובחיוד בנדאי לכ"ע אסורה ואיך תוציאה מס' רואת מ"ת למקונטעים נגד רוב נשים ונגד חזקת היתר והנה הנ"ב האריה הרבה בחזקת היתר בכמה תשובו' ותמינהי למה לא יהי חזקת היתר לבעלה שלא לאנסרה ביחוד עכ"פ ועפי"ז יוכנו מאוד דברי הב"י ז"ל שכ' (דרק) דלהקל אמרינו לא כל האצבעות שוות ומש"ה מותר בבדיקת השפופרת אפי' לראשון לתוס' ז"ל והנ"ב [מה"ק סי' מ"ג] כ' שזה דוחק וגם הקשה למה מהני בדיקת פ"א לעקור נסת ועיין בח"ד וס"ט קפ"ז ולפמ"ש א"ש דהנה לכאורה למה נאסרה לעולם הא יש לה חזקת היתר ורוב נשים אין רואות מ"ת ונהי דאתרע שמה חזקה פיון דליכא ביאת היתר בנתיים ולכן אפי' הוא מן הצדדים מ"מ יצאה מן רוב נשים וכמ"ש הת"ש לענין רוב בהמות פשירות דאתרע הרוב מ"מ בצירוף חזקת היתר דלא לאנסרה לבעלה הוי חזא במקום תרתי וכמבואר בריש נדה דנדאי מוקמי' בחזקת היתר אף פיון דשם איתחזקה בביאת אסור מ"ת בלא ביאת היתר ביניהם רק די"ל שמה מצדדים בא זה לא מהני פיון דהאשה צריכה לספור ז' נקיים דלענין לטהר הדם האשה בלא נקיים אין פאן חזקת היתר לאשה אפי'

לבעלה דכן דרף כל הנשים שאסורין בראיתן לבעליהם וא"כ פיון דצריכים לטמא ולהצריף ז' נקיים שוב ממילא נתחזקה גם לנסת לבעלה ולא תלינו בצדדים ולכן נתחזקה בנסת רואה מ"ת דהא לא הי' ביאת היתר בנתיים והוי נסת אולם בפעם אחר נעקר ממנה דהנה מבואר בט"ז (פ"ג) [פ"ד סקי"ז בשם המהרש"ל] דאם התזקה לא מחמת עצמה לא מיקרי חזקה בג' זמני והנה ברואה מ"ת דאדרבה לאוסרה לבעלה ה"ל לומר שהיא מצדדים מחמת חזקת היתר ומחמת רוב פנ"ל ורק מחמת שהוצרכו לטמא ולהצריף ז' נקיים אסרנו גם לבעלה עכ"פ לא מיקרי נתחזקה בגופה הריעותא דאדרבה בחזקה דגופה הי' לו לטהרה ולכן נעקר בפ"א דהרי לא נתחזקה גופה ובשלמא בנסת דעלמא נתחזקה גופה למקרה הזה אבל לאוסרה לבעלה נגד חזקה זה יש חזקת היתר ורוב נשים שאינם רמ"ת ולכן נעקר בפ"א פן נ"ל ומש"ה שפיר כ' הב"י באם נתרפאה די בפ"א דמאי נימא דלמא אין כל אצבעות שוות וא"כ תיאסר לעולם לכל ישראל ובאמת לא איתרע חזקת היתר שלה לכל ישראל דאדרבא י"ל דהוא מן הצדדים או מחמת מקרה דרוב נשים אינם רואות מ"ת ולא נאסרה רק מפח חומרא בנדאי אם י"ל דנתרפאת תלינו לקולא וז"ב בעיני.

עכ"פ בנ"ד שיש ביאות היתר ביניהם בנדאי לא מציינו שום איסור בהראשונים ואדרבא איפכא כ' הרש"ך ומהרי"ו ז"ל להתיר וכבר הסכימו פן הס"ט ותפארת ישראל. אף לכאורה יש להחמיר פיון דהרגישה שנפתח מקורה הרי היא ממלאה ונופצת דנראה מדברי הרמב"ן ז"ל בחי' דלא מהני בדיקה אף בע"כ זה ליתא דהרי חזינון שמששה כ"פ בהיתר ש"מ שאינה ממלאה ונופצת וגם פי לא ראיתי חילוק זה בשום מקום לומר דאם הרגישה בנדאי בא מהמקור ואסורה להנשא א"ו דז"א דאמרי' דלמא הרגש שמש וגם פי סברא זו דממלאה ונופצת אינה ברורה דהרמב"ן ז"ל גופא כ' ואינו מחנור והר"ן ז"ל כ' בהד"ל איפכא דגם שמשמלא ונופצת מהני בדיקה ונעלם זה מהחוו"ד ז"ל (סי' קפ"ז סק"ג) פי לא נדפס בימיו חי' הר"ן ולכן נלענ"ד אשה זו מותרת ולכל היותר שנתחמיר לה שלא תבעל בפעם הה' או הנא"ו לטבילה ובפרט דיש לה לתלות בשבירה ובכאב ובכזה התיר בתשו' א"ש ובפרט שיש לה נסת ודי בזה לכל הפוסקים להתיר אף מה אני ובפרט לתשות פחי ואני עוסק ברפואות ולכן אם מעכ"ת יספים עמי וגם הרב הגאון מזמיגראד תיורה מעכ"ת אף עדיין י"ל פיון שזה יודעת בנדאי שפא מן המקור ולא מן הצדדים וזאת יכולת לידע פמבואר ברמ"א ז"ל [סי' קפ"ז ס"ה] וא"כ אינו רק ס' אחר אם התשמיש גורם או במקרה ראתה ומס' הו"ל להתחמיר אם אינה יודעת שמפכה מוציאה דם וכ"מ בנ"ב ז"ל בחילוקים שעשה על הרמ"א ז"ל אף פיון שנתחזקה בביאת היתר דלא נתחזקה לרואה מ"ת יש לסמוך אפי' אם אינה יודעת שהשבירה והכאב מוציאים דם וכמבואר ברמ"א גבי יולדת [בס"י] וכן התיר כה"ג באמונת שמואל ולכן נ"ל להתיר אם יספיקו עמי הגדולים הנ"ל וז"ל ס' תשו' א"ש הנ"ל סי' א' אף אנו נצטרף ונאמר דיש לסמוך על קצת נשים פקחות שהגידו שלפעמים מחמת ארס דם נסת פשהוא זב מקלקל הצדדים ונעשה מהנהמא ארס ומפח זה נצבר הדם זהו סיבה שרוא' אח"כ מחמת תשמיש הראשון שלאחר הטבילה דכיון דנתרפא ונתלחלח המפה והשחין שפצדדים ואח"כ יוצא מראית דם מהצדדים וזו היא סיבה חזקה נטובה יותר מכל הרופאים אלו שרוצים לתלות עסקיהם בחולי א"כ נאמר מאחר דהיתה ביאת היתר ביניהם נתלה כמו בלידות ונתלה

במפה שבצדדים וכ"ש פשנצרך סברת המרדכי לזה שהתיר אפי' בג"פ רצופים באשה שיש לה נסת ודעת ר"ח שהובא בהג"ה ש"ד הנ"ל ולהתיר אפי' בלא בדיקה ואם באנו לחוש לסברת הט"ז יש לה לדחות זמן התשמיש ראשון בליל שני שאחר טבילתה הואיל ונצא מפיו אף (כי) דבריו אינם נכונים לפמ"ש לעיל אכן אם לב האשה והבעל נוקפים בזה מאיסור פרת תבדוק עצמה ע"י שפופרת קודם תשמיש בליל טבילתה ואם תמצא בראשו תהי' אסורה לו ולכל העולם ואם לא תמצא מותרת לו ולעולם ואפילו לא תמצא גם על הצדדים כמבואר בפוסקים כו' עכ"ל התשו' אמונת שמואל הנ"ל: סימן פ להרב המופלג מו"ה מענדל זילבר נ"י מו"צ בק' קאלימייא יע"א: מה שהק' כ"ת על הס"ט [בסי' ק"צ סקצ"ג] שכתב להתיר בכתם שנמצא בדבר שאינו מק"ט ונושא על דבר המק"ט מפת טומאת משא ומספק בכ"ח והשיג עליו מעכ"ת דלא אשפחינו טומאת משא רק באדם כמבואר בהדני' בספרי וגם הרמב"ם ז"ל פסק פן בספרו [פ"א מהט"מ ה"ט] וגם הר"ש ז"ל מביא הספרי הנ"ל להלכה הנה אמת יתנה חכו דהוא דבר פשוט שאין מטמא במשא רק אדם ומאוד אתפלא מה שמסופק הס"ט גבי כ"ח הא בהדני' מבואר בש"ס (נדה ד"ס ע"ב) שאפ"י בכ"ח טהור דלא גזרי' משום אורו אף זה קשה לי הלא כ"ח מטמא מאחוריו ממשקה גבי נדה כמ"ש הרמב"ם ז"ל (פ"ז מהאה"ט ה"ג ופי"ג מפלים ה"ד) וא"כ בכ"ח הוי להיות פתם טמא אף באמת י"ל כיון דהר"ן בחי' ז"ל (לנדה דנ"ח ב' ד"ה מודה שמואל) כתב דמחמת שדבר שנמצא עליו הפתם טמא גזרו גם על האשה ונ"ל דטעמו דלגבי אשה הו"ל להיות טהור משום ס"ס כמבואר באחרונים ס' ממנה ס' שפא שלא בהרגשה ורק דבר שנמצא עליו הפתם מק"ט וטמא עכ"פ טומאת ערב אפי' בלא הרגשה וא"כ ליפא בהדבר הנמצא הדם רק ס' אחד אם ממנה מהמקור וס' דאור' לחומרא מש"ה גזרו על האשה דא"ל גבי אשה ס"ס ס' לא הרגישה ס' מעלמא כיון דכבר התמרנו לומר שמן האשה הוא א"כ אין כאן רק ס' הרגישה והוי כמו נמצא ס' בדאו' ונתגלגל אח"כ לדרבנן דל"א ס"ס ומש"ה גזרו גם על האשה אפי' נמצא על כ"ח שטמא מאחוריו במשקה להר"מ ז"ל [הנ"ל] מ"מ הוי רק טומאה דרבנן וספקא גבי כ"ח לקולא וטהור הוא ומש"ה גם האשה טהורה הנ"ל: סימן פא שאלה אשה שאלה לרב העיר על פתם וטימא לה ואח"כ שאלה לחכם שבמק"א וטיהר מה דינה: תשובה באמת בכאן ל"ש הך שקלא וטריא דמס' נדה (כ' ע"ב) וז"ל הגמ' ת"ש דילתא אייתי דמא לגבי דרבב"ח כו' עד אגמרי' סמיה.

דאנן אין מורין רק מה שאינו דומה כלל לאונדם ולכן גם נשים פקחות רואות דם בזה"ז וכו' בכל זמן וכמבואר בש"ע ואחרונים וא"כ אין בזה הוראה כלל ואם נסתפק הדבר אזלי' ב"ר ב"א אף לפי מה דהוכיח זקני הח"ץ ז"ל [בסי' מ"ו] דאזלינן בטר יציאת הדם לחוץ ואפ"י אם נתאדם לאחר ראי' הראשונה שראינו שהיתה פשוטה דתלינן דמחמת שינוי אור ו הפלי שהונח שם נתאדם א"כ מכ"ש לחומרא בהיתה אדומה ואח"כ נתלבנה תלינן דמחמת איזה סיבה נתלבנה ומאור הגם שהשב"י ח"ב סי' ע"ד] חולק עליו בקולא זו אבל לחומרא גם השב"י ז"ל מודה להחמיר והס"ט [בסי' קפ"ח סק"ב] יראה שמסכים להח"ץ ז"ל ולכן האשה צריכה ז' נקיים וטבילה.

אח"ז מצאתי בהגה ממו"ח הגאון ז"ל בש"ע יו"ד [סי' הנ"ל] דהדבר ספק ומס' החמיר הב"ח ע"י הרגשה אלמא דגם הב"ח מודה דיוכל להיות שנשתנה רק בהרגשה מחמירין

א"כ יכולין לתרץ דברי שגיי חכמים בודאי לא תלינו בהקחשה רק בשנינוי אור כמו שגיי
עדים המכחישים זא"ז ומתרצינו דבריהם וז"ב ולכן צריכה האשה טבילה והי' שלום.

ד' שבת תר"ל: סימן פב לתת ב' הרב המאה"ג הקריף ובקי הסיד המפורסם בש"ק
מו"ה פנקס פרענקיל נ"י אבד"ק בוקאווסק יע"א: מבואר באחרונים [בסי' קפ"ז ס"י]
דבכל ענין תולין במפה אם (לא) הי' בנתיים ביאת היתר לענין רואה מ"ת א"כ בודאי
לענין קרבן פטור בפרט שאין הוא רק פתם אף באמת לענין תשובה חמור ספק מנדאי
כדאי בתר"י [ריש ברכות] דעל ס' אדם עושה אמתלאות שלא עבר ואינו שוב בנפש
ורוח נמוכה ולכן אשם תלוי ביוקר יותר מחטאת ולכן צריף תשובה ביותר נאחותו
ששיקרה חייבת קנס הרבה מאוד: ומה שפתבת להיתר ליתן תינוק ישראל לבית עפ"ם
תמה עליך מי התיר הריטב"א [ע' בריטב"א לע"ז דכ"ו ע"א סד"ה לענין] רק שכ' יש
נוהגין אבל לא כתב לנהוג כן ומה צריף לזו לדברי הריטב"א ו"ל הרי ידוע שפן נוהגין
באותן מדינות סמוך לספרד אף באמת בעוה"ר כמה מכשולות בא ע"י פידוע ובפרט
בזה"ז שקל בעיני הכומרים להמירו בלי ידיעת ישראל ולכף יזהר מאוד מלהתיר כזה
וכן אני נוהג לאסור באזהרות יתירות: ומ"ש בענין ברכה על תפילין של ר"ת הנה קבלה
ביד כל החסידים מלובלין מרבינו בעה"מ ח דברי אמת שא"ל לברך עוד הפעם אולם אני
אמרתי לחלק.

שמי שדרפו להניח ב' זוגות א"צ לברך שנית שהרי דעתו הי' להניח שתיהו אבל מי
שאינו מניח בשום פעם שתי זוגות הוי נמלה וצריף לברך וזה פשוט: סימן פג להרב כו'
דק' קיטוב יע"א: בנידון הקרטין שספק אם נישוחו וגם נמצאים על המוץ לאחר הבדיקה
של הנב"י [מה"ק סי' מ"ג מ"ו] הנה ידוע לכל שיש להתיר ע"י ס"ס א"ס אם נישוח ואת"ל
שנימוח שמה לא הי' בהקשה דהקשה בא מזיבת הליחה לבינה אף ידוע פי הרבה
חולקים ובפרט ס' דנימוק הוי ס' חסרון ידיעה דבגילדותי בדקתי כמה פעמים ברוב וכן
שמעתי כמה רבנים קשישי שהיו בודקין ולכן לא מיקרי זה ס' שא"י להתברר לכל
העולם ומ"ש בהרבה תשו' ובפרט בתשו' הב"ח ו"ל דהוא דבר שא"א לבוא מן המקור
קרטין קטנים ועכ"פ הוי שא"מ מ"מ גם זה דם ממפה באין ידוע לה שום מפה אינו מצוי
ביותר ולא תלינו בה ולכן לא אוכל לומר דבר להתיר והי' הטוב ישלח לה רפואה שלימה
והי' שלום: סימן פד רב שלום להרב המאה"ג כו' מו"ה יחיאל נ"י בק' פאדטארק במדינת
וואלאחייא יע"א: שאלה בדין חבית הנקבע בקרקע למקנה ונעשה נקב ואח"כ נסתם:
מכתבו הגיעני זה כפיר ולא רציתי להשיב פי כף קבלתי מרבותי נ"נ פי בדבר הנוגע
לדינא אין מקום לפלפל בדברים שאינם לצורך הדין רק בתורת פלפול ובפרט פי דבר
זה לברר על מכונו לא יספיקו כמה יריעות אף עתה שבא מכתבו דמר ומבקש רק להודיע
הדין בקצרה ותשובה על קושיותו שהקש' לא אמנע מלהודיע אשר מבואר בספרים מה
שהקש' לשי' הר"ש פ"ד דמקנאות מ"ה] והרא"ש בה"מ סי' ח' המובאים בש"ע ר"א
ס"ז מ' דאינם מצריכים בגין הא מטמא משום מדרס כבר מבואר דבר זה בספר ח"ס
חיו"ד סי' ר"ו וז"ל הנה עיניו הבדולחים לנוכח יביטו העתק תשובתי שכתבתי אמנם
בחבית הקבוע בקרקע ונבנה שם אע"ג דהתם חבית עגול והכא תיבה וגיגית ולדעת
פר"מ פיון שעשוי למושב הרוחצים במרחץ הו"ל פלי למדרס לענ"ד פיון שניקב פדינו
טרם שנקבע בקרקע תו לא חזי למרחץ דהרי מים יוצאים ולא חזי תו למדרס ומה

שְׁסִיתָמִים אוֹתוֹ אַחַר שְׁנִקְבַע בְּקִרְקַע הו"ל קִבְעוּ וּלְבִסּוּף חִקְקוּ פְּכָל הַדְּבָרִים וְהַתְּנָאִים שְׁפִתְבַתִּי בַתְּשׁוּ' הַמְעֻנְתְּקוֹת עַכ"ל, אַךְ בְּאַמַּת מְשׁוּם טַעְמָא דְרֵאָוִי לְטֻנְמַת מְדַרְס זֶה ל"ק בְּלֵא"ה דְל"ש זֶה בְּכָלִי שְׁנִיקְבַע פְּמִבְּנָאָר בְּב"י ס'י (קצ"ט) [ע' בְּרַמְבַּ"ם ספכ"ד מְפִלִים וּבִר"ש וְהִרְע"ב רפ"ד מַמְס' יָדִים וְדו"ק] וְגַם גְּזִירַת מְרַחֲצָאוֹת ל"ש פִּינּוּ דְהוּא מְנַקְבָה לְטַהֲרָה אַךְ בְּיוֹתֵר קִשָּׁה לִי הָא לְשִׁי הָרָא"ש ז"ל עֲדִינּוּן הַפְּלִי טַמָּא דְאִינוּ רַק נִקְבַע קִצַּת דְאִינוּ טְהוֹר מְטֻנְמַתוֹ וּבְפִרְט פְּלִי שְׁמִינּוּחַד לְאַוְכְלִין וְאֵעִפִּי"כ הַכְּשִׁירוֹ הִר"ש וְהָרָא"ש ז"ל בְּנִיקְבַע קִצַּת דְהֵם לֹא בְעוּ נִקְבַע הַמְטַהֲרוּ וְרַק הִרְמַבְּ"ם ז"ל ס"ל פֶּן [בפ"ו מְמַקְנִוּאוֹת ה"ד] לְפִי הַכ"מ [שָׁם] וְקִשָּׁה לְמָה מְהִי הָא עֲדִינּוּן הַוּוּיָתוּ ע"י דְבָר הַמַּק"ט וְגַם אִינוּ דּוּמִיָּא דְמַעִין דְכָל אִיסוּר שְׁאִיסוּר מַה"ת לְטַבּוּל בְּכָלִי הוּא מְשׁוּם שְׁאִינוּ דּוּמָה לְמַעִין דְהַפְּלִי מְפָסִיק וְה"נ נְהִי שְׁיֵשׁ נִקְבַע פְּמֵלָא מַחַט מ"מ פְּלִי הוּא וּמְפָסִיק בֵּין הַקְּרַקַע לְמִים וְגַם פִּינּוּן שְׁשָׁם פְּלִי עֲלֵה הַמִּים שְׁבַתוֹכְכֵם טַמָּאִים מְשׁוּם דַּכ' וְכָל מְשָׁקָה וְגו' וְא"כ אִיךְ יִטְהָרוּ כַּמ"ש הַמְרַדְכִי ז"ל בְּשִׁבּוּעוֹת בְּרִישׁ ה"מ] וְכַבֵּר בַּעֲזַה"ת הַעֲלִיתִי בְּזָה בְּאִיזָה מְקוֹם פְּמָה דְבָרִים נְכוּנִים לְפַעַנ"ד אַךְ מְפָנִי הָאֲרִיכוֹת לְהַעֲתִיקוֹן אֲקַצֵּר וְאוּמַר דְבְּאַמַּת כְּבָר נִתְלַבְטוּ בְּזָה גְדוּלֵי הָאֲחֵרוּנִים בְּסִפְר מְשַׁבִּית מְלַחְמוֹת שֶׁהוּא קוֹנְטְרַס מְקוֹנְבֵץ מַתְשׁוּ' מְגִדוּלֵי אֲחֵרוּנִים בַּעַל מ"ע וְהַג"ת וְהַסְד"ש וְשָׁם מְבִנָּאָר זֶה בְּאַרְנוֹכָה וְטַעְמָא דְשָׁם דְהוּי כְּאֵלוֹ הוּא בְּאַרְנֵץ מְמַשׁ פִּינּוּן שְׁסוּפּוֹ לְהַשְׁפִּיךְ פִּינּוּן שְׁיֵשׁ בּוֹ נִקְבַע וְהָאֲרִיךְ הַרְבֵּה וְאִנִּי לֹא נִתְיַשְׁבַּתִּי בְּדְבָרָיו.

וְאַמְרַתִּי לְתַרְצַן לַעֲנ"ד פִּינּוּן דַּעַכ"פ בְּמְקוֹם הַנִּקְבַע הוּי מְקוֹה מַה"ת לְטַבּוּל בּוֹ מַחַט עַכ"פ א"כ שׁוֹב הוּי כְּגִיְסִטְרָא שְׁבַמְקוֹה שְׁמִבְּנָאָר בְּמַשְׁנָה [פ"ו דְמַקְנִוּאוֹת מ"ו] נְהִי שְׁהַגִּיסְטְרָא מְטַמָּא פְּמִבְּנָאָר שָׁם בְּמַשְׁנָה הַנְּ"ל] מ"מ בְּטֵלָה מִימֵי אַגַּב מְקוֹה כְּשִׁירָה מַה"ת וְהָאֲרַכְתִּי שָׁם הַרְבֵּה בְּהַשְׁגַּת הָרָאָב"ד ז"ל [פ"ו דְמַקְנִוּאוֹת ה"ד] וּבְפִנִי הָרָא"ש ז"ל בְּמַשְׁנָה דְגִיְסִטְרָא [ע' בַּד"ח לַה"מ אוֹת ל"ז ל"ח] אַךְ שְׁוֹרֵשׁ כ"ד דְאִין בְּקו' זוּ פְּדַאי לְדַחֲוֹת גְּדוּלֵי הָרָאֲשׁוּנִים הִר"ש וְהָרָא"ש ז"ל וְהַש"ע מְבִיאֵו לְדִינָא [בס"מ] וְאוּי לָנוּ מְעַלְבוּנָה שְׁל תוֹרָה שְׁבַדוֹר עֲנִי בְּזָה יְדַחוּ דְבָרֵי הָרָאֲשׁוּנִים וְהַש"ע בְּשִׁבִּיל קוֹשְׁיָ' פְּלָלוּ שְׁל דְבָר דְבָרֵי הִר"ש וְהָרָא"ש תוֹרָה הוּא.

אַךְ גַּם עֲלִינוּ לְחוּשׁ לְדְבָרֵי הִרְמַבְּ"ם ז"ל וְלִקְבוּעַ [כְּמִבְּנָאָר בַּס"ז] אַךְ סָגִי בְּקַבּוּעָה כ"ד לֹא כְּמוֹ שְׁעֵלָה עַל דַּעַת מַעַכ"ת שְׁצָרִיךְ אִיזָה בְּנִין דְזָה לֹא הוּא דְבַהֲדָל מְבִנָּאָר בְּרַמְבַּ"ם וּבְב"י הַמְבִיאֵו דְסָגִי שְׁלֵא יְהִי נִרְאָה כְּכָלִי וּכְשִׁוּרֵי פְּלִי יַעֲוִין בְּדְבָרָיו [בִּר"ם ר"א סד"ה צָרִיךְ] א"כ בְּוֹדַאי סָגִי בְּבִנּוּן פֶּל דְהוּ וְכֵן מְבִנָּאָר בְּאַחֲרוּנִים רַק שְׁיִהֵי נִקְבַע יָפָה וְלָכֵן אִם נִיקְבָה כְּמוֹצִיא רַמּוֹן אוֹ כְּטַפַּח כְּפִי שְׁמִבְּנָאָר בְּתַנְיָא סוּף ה"נ בְּדִינֵי תִיקוּנֵי מְקוֹה] וּבְשׁוּ"ת (מ"א) [אַמְרֵי אִשׁ ס' ע"ט] דְאָז יִצְאָנוּ יְדֵי נִקְבַע וְגַם נִקְבַע דִּיִצְאָנוּ דַּעַת הִרְמַבְּ"ם ז"ל אִז אִפִּי אִם נִסְתַּם אַח"כ כְּשֶׁר וּמָה שֶׁהַק' בַּס' ח"ס [בַּסִּי קַצ"ח אִי"ג וְר"ה וְר"ו] פִּינּוּן דְנַעֲשָׂה ע"ד לְקַבּוּעַ בְּקִרְקַע ל"מ אִם נִסְתַּם יַעוּ"ש כְּבָר הָאֲרַכְנוּ בְּזָה בַּמַּק"א אַךְ בַּנ"ד שְׁיֵשׁ עוֹד נִקְבַע פְּתוּחַ בְּוֹדַאי כְּשֶׁר וְהַבְּרָזָא אִינוּ עוֹשָׂה פְּלִי פִינּוּן שְׁנַפְתַּח וְכֵן פְּסָקוּ לְהַלְכָה הַב"א [ס'י נ"ג] וְהַח"ס ז"ל קְלָסִי וְעֵשָׂה מַעֲשָׂה כְּדְבָרָיו יַעוּ"ש ס'י ר"ו] וְכֵן נִרְאָה שְׁהַסְפִים בְּדִיעְבַד עַכ"פ (הַמ"א) [הָאֲמֵרֵי אִשׁ] וְלָכֵן בְּוֹדַאי כְּשֶׁר לַכ"ע דְלַהֲנ"ב ז"ל [מַה"ת ס'י קַמ"ב] מְהִי הַנִּקְבַע שְׁנַסְתַּם וְלִהְתַּתֵּם סוּפֵר ז"ל (ס'י קַצ"ח וְס'י ר"ו) מְהִי הַבְּרָזָא הַנְּפַתַח וְלִגְבַב פֶּל הַחֲנוּמְרוֹת לֹמַר בְּזָה קִי"ל כַּהֲנ"ב דְהַבְּרָזָא הוּי פְּלִי וְהַסְתִּימָה ל"מ פִּינּוּן שְׁעֵשָׂה ע"ד קִרְקַע

זה נדאי נאמר על המחמיר כסיל בחושף הולך אף למען גודל חומרת קדושת ישראל
התלוי בטקרה זו כמבואר (בתא"ה) [בבד"ה] בהקדמה אם יוכל לעשות ולנקוב גיגית
שלא נעשה מתחילה לקרקע וינעשה שני נקבים כטפח והאחד יסתום והשני יהי בברזא
פתוח בעת הטבילה ואז יצא ידי כל ומה שפתבתי לסתום באבן הוא מפני שהגאון בנ"ב
[סי' הנ"ל] הביא ראיה מאותה משנה שהביא מעכ"ת והביא הוא ראיה להקפה דלא מועיל
שום סתימה בכלי זולת בזפת אבל זולת בזפת אפי' שנסתם באיזה דבר הרי הוא כפתוח
אף הגאון בב"א [בסי' הנ"ל] השיג עליו מפמה מקומות וגם באמת בזבחים ושבת ע"ש
בב"א הנ"ל] משמע שם בתו' דמהני סתימה בכלים אפי' שלא בזפת והעלה הב"א דעיקר
תלוי' מה שברא שיהא סתימה יפה ולכן עלה ע"ד דבאבן בנקב של עץ אם לא יהדקנו
אינו כלל סתימה הגם שבב"א פתב דלא מהני אבן רק צורות בעיני ה' נראה דאבן אינו
סתימה יותר מצורות נסיד אף עתה שראיתי שגם מעכ"ת אינו נוחה בעיניו לסתום
באבן אמרתי בטלה דעתי כי באמת מי אנכי אפי' להחמיר נגד האריהאי הב"א זל"ה
ולכן יסתום הנקב בצורות נסיד כמבואר בב"א ז"ל.

אף מ"ש עוד דהנקב עשוי להכניס באמת בכה"ג מסתבר דחשיב כפתח וכמ"ש מעכ"ת
ויענין בח"ס [אולי פיוןן לסי' ר"ו בד"ה ויבגידון שלפנינו ע"ש] שכ' ג"כ סברא זו ואנכי
לא ידעתי מזה וכן פתבתי לו אז כי אינני מבין בציור שפנייר היטב וכתבתי לו רק הדין
ודמיתי שהנקב הוא כמו במדינתנו שהנקב הוא רק להשקה ולכן נכון שיעשה בדרך
שהמים יפסו למקנה זולת הנקב הזה ונקל לעשותו והי' שלום ב' צו ח"י אדר שני תרי"ט
פה צאנז: סימן פה להרב וכו' מו"ה שמעון שאטין אבד"ק פאטיק יע"א: שאלה במקנה
שנחסר לפעמים משיעור מקנה ויש שם יורה גדולה שמחמין בו חמין להטיל למקנה
ויוצא מתוכו קנה אשר דרך בו יורדים המים בקילוח באויר ונופלים לתוך המקנה בלא
המשכה בקרקע כלל אם מועיל בדרך זה להשלים השיעור: תשובה הנה בקראי שוממתי
לראות איה יצא דבר זה מפי חכם להכשיר ג' לוגין שאובין שנפלו בכלי אם נפלו באויר
שהוא נגד כל המשניות דמקנאות יענין בר"ש פ"ב משנה ג' קרוב לסופו ז"ל ותדע
דקתני בסיפא וכו' ובמשנה ד' פ"ד ברמב"ם ובר"ש ז"ל ובפ"ב משנה ז' ובפ"ג משנה ג'
והנה יאמין לי כ"ת כי אמרתי אולי איזה פנונה נעלמת בדבריו ונתתי לכמה לומדים
וכלם לא ירדו לדעת למה הכשיר ג' לוגין שאובין נגד כל המשניות והביאם הרמב"ם
ז"ל והש"ע ובתשו' רשב"ץ שמביא מעכ"ת מבואר בהד"ל לפסול וגם מה שתירץ על
המשניות דג' לוגין שלא יקשה על הר"ש ז"ל וסייעתו המצריכים דוקא המשכה (בפלי)
הט"ז בסי' (נ"ה) ר"א סקס"ט] מתרץ בטוב פנונת הר"ש ז"ל יעו"ש אף באמת בר"ש
ז"ל גופא הטעם משום שפטל ברוב וגם המשכה אף אין זה נ"מ לענין הלכתא דכלי נדאי
פוסל בג' לוגין אפי' שנפל כמו המערה מקנקנים שפוסק ר"י שלא יערה וכן סיגוס צריף
שלא יעלה מהמקנה וכן פלי צריף שלא יעלה פי שמא יפלו למקנה ויפסלו אפילו היא
חיבור ע"י ניצוק פי כן כל הטעם של שאובין דגזרו חז"ל אטו יטבולו בכלי ומה"ת באמת
פטל ברוב רק חז"ל גזרו אטו פלי רק פשה שאובים הם בקרקע אעפ"י שלא נמשכו
שיעור [המשכה] בטלי ברוב אבל מהפלי נדאי לא הוי המשכה ולכן נדאי שפיר פסולה
המקנה ובאמת יש מקום לומר דע"י סילון הוי המשכה דהסילון לאו פלי הוא כלל והוי
שפיר המשכה לרוב הפוסקים אף לא מטעם ניצוק ח"ו רק דנה גופא הוי המשכה ויענין

בב"י ובר"ש גבי המעלה קוננים (פ"ב דמקנאות מ"ז) אף לא קיי"ל פהנה פוסקים רק בעינו המשכה ע"ג קרקע וכן נוהגין בכל תפוצות ישראל ולכן האשה שטבלה במקנה פנה צריכה טבילה מחדש: א' ר"ח תמוז תריט"ל פ"ק צאנז.

[ע"י לקמן עוד מזה]: סימן פו לידידי הרב המאה"ג החריף ובקי החסיד המפן' כש"ת מו"ה משה יעקב נ"י ראבד"ק אושפצין יע"א: פבר השיבותי לו ועתה פי הגעתי מכתבו שהמקנה זוחל והוא ממי נוטפין וגם שאובין ורק שמחנך למעין לא ידעתי האף יכשיר מקנה פזו הלא לרוב הפוסקים הוא פסול היינו לדעת הר"ש (פ"א דמקנאות מ"ז ופ"ה מ"ג) וסייעתו אין מעין מטהר כלל לשאובים לטבול בו בזוחליו וגם המעין אינו מטהר רק במקומו בזוחליו ולא קשה (מגל) [נ' דצ"ל מג' מקנאות ע' מהרי"ק שורש קנ"ו] פמבואר במהרי"ק ז"ל ובעניותי גם אני אמרתי כמה אופנים ליישב ובנודאי בשביל קוש'י שלנו לא נדחה דברי הר"ש ז"ל והב"ח כ' [בר"ם ר"א סד"ה וטבילה בנהרות] שצ"ע להלכה למעשה יעוין בדבריו וגם הר"ן ז"ל [בפ' במה אשה] אינו מטהר בזוחליו רק במקום שהי' בתחילתו וכן פסק המהרי"ק [הנ"ל] והש"ף ז"ל [בסקי"א] ואפי' הרמב"ם ז"ל (שהב"ח) [אולי צ"ל הר"ן] פ"י דעתו להכשיר בכל ענין עכ"פ בעי שריפה במקום עיקר המעין למה פוסקים אף אפי' אם נימא דדעת הרמב"ם להכשיר בכל ענין יחיד הוא פנה ורק הט"ז ס"ל ג"כ שמעין מטהר בכל ענין פידוע דבריו ב"מ ובריש ה"מ מ"מ אין לסמוך עליהם נגד כל הראשונים ואחרונים החולקים באיסור חמור פנה וגם דבאמת הוי קטפרס ומ"ש מעכ"ת לא ידעתי הלא בהדני' מבואר דבר זה בכמה פוסקים דזה הוי או ניצוק או קטפרס ויעוין בש"ג בשאלה אשר שם וגם דהארבתי לבאר דמעין גם קטפרס חיבור להר"מ ז"ל [ע' בד"ח ה"מ דין נ"ז] אף לא למעשה ולכן לפ"ד מקנה זו פסולה מד"ת אף אעפי"כ אינני אומר קבלו דעתי רק מבוקשי שימחול להציע הדבר לפני איזה מגדולים אמתים המובהקים פי אני שפני המצב ודל יודע מיעוט ערפי אף אעפי"כ לא יכולתי עצור במילין לפני הדר"ג והוא יבחר ולהציע הדבר לפני אחד מהגדולים וה' הטוב ינחני בדרך אמת ולא נכשל ח"ו והי' שלום ובכרה פנפש ידידו דש"ת ונחפי בהרמת קרנו יום ב' חיי תרכ"א פה צאנז: סימן פז להרב וכו' מו"ה יעקב נ"י בק' גידערשטעטין במדינת דייטשלאנד: שאלה ע"ד מרא דאתרן אשר עליו מוטל ולהשיג בכל תקנות הקהל וזה איזה ימים שמדדנו המקנה בקהילתינו ונמצא חסר ותחת מ"ד אלה אצבעות ועוד איננו מחזיק כ"א ל"ג אלפים וזה משך י"ד שנים שטובליו בו הנשים והנה לא היתה אצלו שגגת תלמוד עולה זדון פי לא נעלם הי' ממנו שיעור מקנה אף בשעת המדידה נחלפה לו אמת הסותרים הקטנה באמת הבנין הגדולה ובאשר שהיא איש פשר תם וישר יר"ש וסור מרע הנה לבו נוקפו על תקלה זאת שיצא מת"י והוא גברא בהיהא פחדא יתיב ואולי ח"ו בחטא הרבים הוא נתפס והקולר תלוי בצוארו ונפשו מרה לו מאוד ועוד שגם אשתו טבלה במקנה זו וע"כ אנותה נפשו לקבל תשובה ולתקן את אשר עוות ככל אשר יושת עליו: מכתבו הגיעני ואשר נכשלו באיסור נדה כמה שנים ע"י הוראה בטעות הנה לכאורה לפי מה דאית' בפסחים (ע"ב ב') וז"ל ור' יוחנן אמר אשתו נדה בעל חייב ובמתו נדה בעל פטור כו' עד ובמתו בזיו מינה אשתו לא בזיו מינה עכ"ל וא"כ בכאן נמי בני העיר שעשו עפ"י הוראת החכם מה הי' להם לעשות והוי כמו ביבמה דהי' יכול לשואלה אם טהורה היא ורק משום דבזיו מינה אמרי' דפטור לפי

שאינו יכול לשואלה מש"ה הוי כמו אינם דפטור מכ"ש פאן שעשו עפ"י הוראת חכם מה הי להם לבני העיר לעשות ולשואול הא התירו להם המקנה פן הי נראה לכאורה אולם באמת אין הטעם שם משום אונס פלל וקא ראי דקיי"ל [הוריות ד"ג] דיחיד שעשה עפ"י הוראת ב"ד חייב בקרבן וכן פסק הרמב"ם ז"ל [פי"ג משגגות] וגם יותר מזה פסקינו ביבמות צ"ב א' [דדבר טעות מיקרי הוראה ואפי' רובם שעשו עפ"י ב"ד חייבים בקרבן כמ"ש הרמב"ם ז"ל בשגגות פ"ה ופי"ד] וכ"כ הלח"מ שם בהד"ל יעו"ש [כפ"ה] וא"כ דע"כ חייבין הקא בקרבן ואין להקשות באמת מדוע יתחייבו בעשו עפ"י ב"ד הא אונסין ניהו ז"א דהתורה חייבה קרבן בכ"מ יהי שוגג באיזה אופן שיהי' ואפי' תינוק שנשפה לבין העכו"ם ולא ידע שיש שבת בעולם חייב דבכל גוונא חייבה התורה שוגג וכ"מ בהד"ל בתוס' פסחים ע"ג א' ד"ה שחטון דאין זה אונס רק שגגה וקא דפטור ביבמה משום דבזיו אין הטעם משום אונס ורק משום דטעה בדבר מצוה ועשה מצוה ורק הגמ' [שם בפסחים] מקשה מנלן לר"י הא דלמא מאן דפוטר גבי טעה בדבר מצוה הוא משום דזמנו בהול לזה קאמר הטעם דבזיו הוי כמו זמנו בהול כמ"ש הלח"מ [כפ"ב משגגות ה"ח] אבל באם לא עשה מצוה חייב אפי' אם זמנו בהול כמבואר בסוג' שם האמת דהרמב"ם ז"ל [שם] גבי תינוקות א' למול בע"ש פוטר אפי' לא עשה מצוה אם הוא טרוד ונראה מדבריו דאם טרוד בזמנו בהול אפי' בלא עשה מצוה פטור אף עכ"ז כתבו שם דה"מ אם עדיין לפניו התינוק שזמנו למולו בשבת דאז שייך טרוד אבל [אם] אין פאן שום דיחוי לשבת רק טעה ומל של ערב שבת בשבת חייב וא"כ פיון שלא הותרה לו נדה מעולם לכ"ע מחייב בקרבן.

והנה הלח"מ חידוש בהל' שגגות [ה"ח מפ' הנ"ל] לומר דגם באשתו נדה שייך עשה מצוה אף שזה דבר זר מאוד ורש"י כ' בהד"ל בפסחים שם] דאפי' יבמה אין מצוה בשעת נסת מכ"ש באשתו נדה ודאי אין סרף מצוה ולכן ודאי חייבין ובהד"ל פתב הרמב"ם ז"ל בהל' שגגות [פי"ד ה"ג] א"א שקהלף בעלה למדה"י והתירה הב"ד עפ"י שני עדים או ע"א חייב הבעל השני בחטאת הגם שהי' אונס ומה להם לעשות הב"ד התירו וגם טרוד במצוה לישא אשה שהיא מצוה דאו' דסתמא כ' הרמב"ם ז"ל דחייב הבעל בקרבן אפי' לא קיים הבעל פ"ו דהוי מצוה דאו' מ"מ חייב בחטאת אפי' עשה עפ"י ב"ד שאין פאן סרף מצוה פלל ובאמת הי' מקום לחלק דהתם אין המצוה עליו דוקא באשה זו אבל בנדה י"ל דהוי עשה מצוה וטרוד בד"מ דמוטל המצוה על האשה לטהר עצמה לבעלה מ"מ המעניין יראה דכה"ג חייב בקרבן והנה באמת חייבים קרבנות על כל פעם שנטמא וראתה דנהי דעל כל ביאה לא מחוייבים דהוי בהעלם אהד ואינו חייב רק אחת כמבואר ברמב"ם ז"ל הל' שגגות אף כ' שם בפ"ה ז"ל הכא על הנדה בשגגה וטהרה מנדתה וטבלה וחרזה וראתה נדה וקא עלי' בפעם שנית באותו שגגה עצמה חייב על כל פעם ופעם אעפ"י שהוא בהעלם אהדוהוא גוף אהד שזמן נדות זה חוץ מזמן נדות השנית והרי הם פשתי נשים נדות עכ"ל הרי דעכ"פ מחייב שתיים וא"כ בנודאי חייבות על כל פעם שראתה וטבלה בטעות והנה בנודאי נעלם מבני העיר כ"פ הי' הראיות וכמה קרבנות חייבים ומבואר במג"א הל' שבת [ס"ס של"ד] שיעור הדמים מה שצריך להפריש בעד כל קרבן וגם התענייתם על המכשול ירבו מאוד עפ"י תיקון תשובה להרוקח והאר"י ז"ל ועיין בנב"י מה"ק [א"ח סי' ל"ה] בענין זה אף שהדור חלוש לכן לדעתי שיפרש להם כ"ת

קטאם וְכַל אֶחָד יִפְרִישׁ מְעוֹת לְפִי עֲשׂוּ לְצַדִּיקָה וְגַם יִתְעַנּוּ בַּה"ב וּנְכַפֵּר לָהֶם כִּי שָׁגְגָה
הוא וְאֵל יִקַּל הַדְּבָר בְּעֵינֵיהֶם מִחֲמַת שְׁמַא הִי' מַעֲיָן כִּי יְדוּעַ דְּבָרֵי תַר"י ז"ל (רִישׁ בְּרָכוֹת)
שֶׁ' עֲבִירָה חֲמוּרָה מְעַבְרָה וְדָאִית יַעו"ש שְׁמַבִּיא דְּבָרֵי הַש"ס יַעו"ש וְלָכֵן עַל הַס' צָרִיף
תְּשׁוּבָה וְכַפָּרָה יוֹתֵר וְה' הַטּוֹב יִסְלַח לָהֶם וְהִי' שְׁלוֹם: ה' ט"ו אֲזִיר תַרְכ"א פ"ק צֶאֱנֹז:
סִימָן פַּח כְּבוֹד יְדִידֵי הָרַב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל נ"י ע"ה פ"ה מוֹפ"ה הַמְּפֹרָס מו"ה חַיִּים אֶלְעָזָר
אֲבֵד"ק קֵאלִישׁ יַע"א: שְׁאֵלָה פֶּה בְּעִירָנוּ נִמְצָא נְשִׁים הַרְבֵּה שְׁלֹא טְבָלוּ וְהִבְטִיחוּ לְקַבֵּל
עֲלֵיהֶם הַדָּת בְּאִנְפֹּן שְׁיַעֲשֶׂה לָהֶם מְקוֹה זָכָה וְנִקְיֵי' וְנַחֲוִץ לַעֲשׂוֹת מְקוֹה כְּזוֹ **(\$צִיּוּר
בְּסַפְרָ\$)** כִּי שְׁהַמְקוֹה יִהְיֶה חֲפוּר בְּעֵנִימָק בְּאַרְץ עַד שְׁיִהְיֶה שְׁמָה מִיָּם הַרְבֵּה וְאִח"כ
יִתְפַּסֵּה הַמְקוֹה זֶה בְּנִסְרִים הַיֵּטֵב מְדוּבָק מְאוּד עַד שְׁלֹא הִי' אֶפְשָׁר לַעֲלוֹת הַמַּיִם לַמַּעְלָה
אִף בְּאֶמְצַע יַעֲמוּד עַץ חָלָל כְּתַבְנִית הַנְּל"ל וְלַמַּעְלָה שְׁוֹה לְאַרְץ יַעֲשֶׂה מְקוֹה הַעֲלִיּוֹנָה אֲשֶׁר
עֲלִיּוֹנוֹ שֶׁל עֵץ הַחָלָל יִכְנַס לַתּוֹכוֹ וְגַם הַמְקוֹה הַעֲלִיּוֹנָה יִהְיֶה תַחֲתִיתוֹ מְדוּבָק מְאוּד בְּנִסְרִים
עַד שְׁלֹא יִהְיֶה בְּאֶפְשָׁרֵי לְזוּב מַיִם מִתּוֹכוֹ וְאִח"כ יִשְׁפֹּף לְהַמְקוֹה הַעֲלִיּוֹנָה מִיָּם וְהַמַּיִם
שְׁמַמְקוֹה הַעֲלִיּוֹנָה הַנְּשִׁפְכִים יִרְדּוּ לְמַקְוֵה הַתַּחֲתוֹנָה דְּרָף עַץ הַחָלָל וְכֵן יַעֲמְדוּ תָמִיד
מְחַנְרָב הַמַּיִם הַעֲלִיּוֹנִים לְהַתַּחֲתוֹנִים דְּרָף עַץ הַחָלָל שֶׁהוּא הַרְבֵּה יוֹתֵר מְשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד
וְהַמַּיִם בְּמַקְוֵה הַעֲלִיּוֹנָה יַעֲמְדוּ תָמִיד וְלֹא יֵאָבְדוּ רַק יִהְיוּ מְנוּחָחִים עַל הַמַּיִם שְׁבַמְקוֹה
הַתַּחֲתוֹנָה דְּרָף עַץ הַחָלָל וְלֹא יֵאָבְדוּ מִחֲמַת שְׁהַמְקוֹה הַתַּחֲתוֹנָה מְסוּגָרָת בְּכֹסֵי הַיֵּטֵב
וּבַמְקוֹה יִהְיֶה סִילוֹן לְהַמְשִׁיף הַמַּיִם מִמְּנָה מִתַּחַת לְאַרְץ עַד מְקוֹם נַחַל שְׁשִׁמָּה יֵצְאוּ הַמַּיִם
לְחוּץ וְאִח"כ לְסַתּוֹם הַעֲלִיּוֹן: תְּשׁוּבָה תִּנּוּ בְּמִשְׁנֵה ח' פָּרָק ח' דְּטִהְרוֹת וְז"ל עֲרִיבָה שֶׁהִיא
קִטְפָרָס וְהַבְּצִק מְלַמְעֵלָן וּמִשְׁקָה טוֹפַח מְלַמְטָן כו' וּבְמִשְׁנֵה ט' מְקַל שֶׁהִיא מְלִיאָה מִשְׁקִין
טְמֵאִין כִּיּוֹן שֶׁהִשְׁקִיּוּ לְמַקְוֵה טִהוּרָה דְּבָרֵי ר' יְהוֹשִׁיעַ וְנַחֲמִים אוֹמְרִים עַד שְׁיִטְבֹּל אֶת
כְּוֹלָה הַנְּצוּק וְהַקְטָפָרָס אוֹ מִשְׁקָה טוֹפַח אֵינָם חִיבוּר לֹא לְטוֹמְאָה וְלֹא לְטִהְרָה וְהַאֲשִׁיבוּ
חִיבוּר לְטוֹמְאָה וְלְטִהְרָה עַכ"ל וּמוֹבָא מִשְׁנֵה זֶה בְּמַס' גִּיטִין (ט"ז ע"א) וְז"ל הַש"ס וְכִי
אֵיכָא מִשְׁקָה טוֹפַח מַאי הֵנָּה וְהַתִּנּוּ הַנְּצוּק וְהַקְטָפָרָס וּמִשְׁקָה טוֹפַח אֵינּוּ חִיבוּר לֹא לְטוֹמְאָה
וְלֹא לְטִהְרָה ל"צ דְּאֵיכָא טוֹפַח לְהַטְפִּיחַ הָא נְמִי תִּנְיָנָא טוֹפַח לְהַטְפִּיחַ חִיבוּר דְּלֵמָא לַעֲנִין
מְקַנְאוֹת וְר"י הוּא דְתִנּוּ מְקוֹה שְׁיִישׁ בּוֹ מ' סָאָה מְכַוְנוֹת וְיִרְדּוּ שְׁנַיִם וְטְבָלוּ בְּזַא"ז רֵאשׁוֹן
טִהוּר וְהַשְׁנֵי טְמֵא ר"י אוֹמֵר אִם הָיוּ רְגָלָיו שֶׁל רֵאשׁוֹן נוֹגְעוֹת בְּמַיִם אִף הַשְׁנֵי טִהוּר עַכ"ל
וַיֵּשׁ בְּזֶה כְּמָה שִׁיטוֹת א' שִׁי רַש"י ז"ל שְׁפִי שָׁם בְּגִיטִין וְז"ל בְּד"ה אֵינּוּ חִיבוּר כו' וְכֵן
לְטִהְרָה לַעֲנִין מְקַנְאוֹת שְׁנַיִ מְקַנְאוֹת שְׁאִין בֵּא' מֵהֶם מ' סָאָה וְנִיְצוּק וְקִטְפָרָס וּמִשְׁקָה טוֹפַח
מְחַבְרָן אֵינּוּ חִיבוּר עַכ"ל וְהִינּוּ כְּדִי לְתַרְץ מַה דַּק' דְּהִקָּא מוֹקֵי הַש"ס מִתְנִי' כַר"י וְק'
הִלָּא ר"י ס"ל בְּחִגִּיגָה קִטְפָרָס חִיבוּר וְז"ל הַש"ס חִגִּיגָה (י"ט ע"א) אָמַר עוֹלָא כְּעִי מִינֵי'
מַר"י לַר"י מַהוּ לְהַטְבִּיל מְחֻטִּין וְצַנּוּרוֹת בְּרֵאשׁוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן גּוֹד אַחֲתִית אֲזַ"ל לַר"י אָבֵל
גּוֹד אֲסִיק ל"ל א"ד גּוֹד אֲסִיק נְמִי אֲזַ"ל א"ל תְּנִיחוּהָ ג' גְּמָמִיּוֹת בְּנַחַל הַעֲלִיּוֹנָה הַתַּחֲתוֹנָה
וְהַאֲמָצְעִית הַעֲלִיּוֹנָה וְתַחֲתוֹנָה שֶׁל עֲשָׂרִים עֲשָׂרִים סָאָה וְהַאֲמָצְעִית שֶׁל אַרְבָּעִים סָאָה
וְסַרְדָּלִית שֶׁל גְּשָׁמִים עוֹבְרָת בֵּינֵיהֶם רִי"א מְאִיר הִי' אוֹמֵר מְטַבִּיל בְּעֲלִיּוֹנָה וְתַנְיָ' רִי"א
מְאִיר הִי' אוֹמֵר מְטַבִּיל בְּעֲלִיּוֹנָה וְאֵנִי אוֹמֵר בְּתַחֲתוֹנָה וְלֹא בְּעֲלִיּוֹנָה א"ל אִי תַנִּי' תַנִּי'
עַכ"ל לְהַכִּי מְפָרֵשׁ רַש"י ז"ל דְּהִקָּא אֲזִירֵי בְּשְׁנַיִ מְקַנְאוֹת חֲסִירִים אֵין קִטְפָרָס חִיבוּר אָבֵל
כְּיֵשׁ מְקוֹה א' שֶׁל מ' סָאָה שְׁלִמִים מְצַטְרָף לְהַחֲסֵר בְּגוֹד אַחֲתִית לַר"י וּבַע"א (ע"ב ע"א)
וְז"ל תִּנּוּ הַתָּם הַנְּצוּק וְהַקְטָפָרָס וּמִשְׁקָה טוֹפַח אֵינּוּ חִיבוּר לֹא לְטוֹמְאָה וְלֹא לְטִהְרָה

ופרש"י שם וז"ל ולא לטהרה גממית שאין בה מ' סאה וניצוק או קטפרס או משקה טופח מחבר לגממית זו מקנה שלם אינו חיבור והטובל בגממית לא עלתה לו טבילה עכ"ל אלמא דגם במקנה שלם ג"כ ל"א קטפרס חיבור וק' על ר"י דחגיגה וצ"ל דאיירי לענן לומר גוד אסיק מייירי הכרייתא דאינו חיבור דגוד אסיק ל"ל לר"י פה פתב הרשב"א ז"ל מוכא בתשו' הריב"ש רצ"ב אף ר"ת ז"ל בגיטין (ט"ז ע"א) ד"ה הניצוק כ' וז"ל שם ואומר ר"ת דהכא מייירי דנקא בשתי גממיות שבוזו עשרים ובוזו עשרים דליכא מקנה שלם באחת בפ"ע דלא הוי חיבור ואין מטבילין אפי' בתחתונה אבל התם דאיכא באמצעית מקנה שלם לכ"ע מטבילין בתחתונה ובצליונה פליגי ודוקא נקיט אמצעית אבל שתי גממיות שאין בשום אחת מקנה שלם לכ"ע אין מטבילין אף בתחתונה עכ"ל נמצא דלשיטה זו במקנאות לר"י ס"ל גוד אחית ולא גוד אסיק אבל רבנן דפליגי בכרייתא אר"י ס"ל דגם גוד אחית ל"א במקנאות אולם הר"ש ז"ל בפירושו לטהרות בפ"ח משנה ט' כ' וז"ל ונראה דאין ראי' פלל מההוא דגיטין דתיקום מתני' כר"י דהתם אברייתא דקתני טופח להטפוח חיבור קאי ולא אמתני' דניצוק וקטפרס דמתני' לא קתני טופח להטפוח חיבור ובהד"ל מתניא מתני' דהכא לענן השקה וע"כ מדקאמר התם דלמא לענן מקנאות ור"י הוא משמע דס"ד מעיקרא דלא מתניא לענן מקנאות והיינו משום דמתני' דניצוק וקטפרס ומשקה טופח מתניא לענן השקה ס"ד דעלה מתניא ההוא דטופח להטפוח חיבור ומסיק דלא עלה מתניא לענן מקנאות ור"י היא אבל רבנן פליגי וסברי דלענן מקנה אין טופח להטפוח חיבור ואליבייהו מבעי' לן אי הוי חיבור לענן ידים וה"ה דמבעי' לן במתני' דהשקה דקתני משקה טופח אינו חיבור אי טופח דנקא או אפי' להטפוח ידים מדמינן להשקה עכ"ל אלמא דדינא דניצוק וקטפרס דאינו חיבור לענן השקה אתמר ולכאורה י"ל דבמקנאות אמרי' קטפרס חיבור ומה שפליגי רבנן שם אר"י גבי גממיות שאין טובלין בהם הוא משום דזוחלין אינם מחברין אבל אם היו עומדים או שהי' מעין שמשטהר בזוחלין גם קטפרס חיבור וכאשר פתבו הכ"מ פ"ח ה"ח וסייעתו להרמב"ם ז"ל אף באמת לפי מה שכ' הר"ש ז"ל דאין ידים חמורים (מטבילת) (פטבילת) אדם (אכ"מ) (א"כ) דלידים אמרי' קטפרס ומשקה טופח אינו חיבור כ"ש לענן טבילת אדם ודאי אינו חיבור וכ"כ בהד"ל הר"ש במקנאות פ"ו מ"ח וז"ל ונראה לפרש דלא איירי הכא בחסר אלא בשלם אלא שהוא שאוב ומשיקו לכשר להכשירו דסגי בכחוט השערה דהקילו בשאיבה דרבנן כדאמרי' בפ' המוכר את הבית ושפא מטעם זה לא חיישינן בסילון אפי' יהי' קטפרס ממלא בפתח פאן משמע כמו שפי' בהנה פירקן דלעיל בכמה דוכתי דמקנה שלם אין מים שאובין פוסלין אותו אפי' רבו על הפשירים עכ"ל אלמא דגם במקנאות אינו חיבור קטפרס ורק בשאובין הקילו.

והנה באמת דברי הר"ש ז"ל הלא סותרים דבריו שבמשנה ב' פ"ג דמקנאות שכ' שם וז"ל המשנה כיצד הבור שפחצר ונפלו לו שלשה לוגין לעולם הוא בפסולו עד שיצא ממנו מלואו ועוד או עד שיעמוד בחצר מ' סאה ויטהרו עליונים מן התחתונים וראב"ע פוסל אא"כ פקק וכו' וכו' הר"ש שם וז"ל שיעמוד בחצר מ' סאה מקנה פשר למטה מן הפסול ופנותקו לכשר כדי שיתחברו ויטהרו העליון הפסול מן התחתון הכשר כר"מ סוף פ"ב דחגיגה דאי"ל גוא"ם וכ"ש אם הכשר למעלה ראב"ע פוסל דל"ל גוד אסיק ואפשר אפי' גוא"ח נמי ל"ל פרבנן דאמרי בתוספתא אין מטבילין לא בתחתונים ולא בעליונים

עכ"ל אלמא דגם לענן שאובין אין קטפרס חיבור אף די"ל באמת שיש תנאים דס"ל גם לענן שאובין אין קטפרס חיבור ולכן נראה דטעמא דר"א דפליג משום דאין קטפרס חיבור אפי' לענן שאובין ורק אנו מקילינן בזה לענן שאובים מחמת שהוא דרבנן אף עדיין לא יתנישב דברי הכ"מ שכ' על הא דכ' הרמב"ם ז"ל במקנאות פ"כ הל' ו' ונ"ל כיצד מקנה שיש בו כ' סאה מ"ג ונפל לתוכו סאה מים שאובין ואח"כ הרבה עליו מים פשירים ה"ז בפסולו עד שיגיע שיצא ממנו כ"ס שהי' בו ונחמשה קבים יותר מרביע הקב ולא נשאר מן הפל שנפסל חוץ מפחות מן ג' לוגין וכן אם עשה מקנה שיש בו מ' סאה מים פשירים ועירבו עם המקנה הזה הפסול טיהרו אלו את אלו עכ"ל וכו' הכ"מ ונ"ל ומ"ש מקנה שיש בו כ' סאה מ"ג וכן אם עשה מקנה כו' שם גבי מקנה שאין בו מ"ס ונפלו לו ג' לוגין מ"ש וחכ"א לעולם הוא בפסולו עד שיצא ממנו מילואו ועוד כיצד הבור שפחצר ונפלו ג' לוגין לעולם הוא בפסולו עד שיצא מילואו ועוד או עד שיעמיד בחצר מ"ס ויטהרו העליונים מן התחתונים ראב"ע פוסל אא"כ פסק ופירש ר"ש שיעמוד בחצר מ"ס מקנה פשר למטה מפסול ופתקו להכשר כדי שיתחברו ויטהרו העליון הפסול מהתחתון הכשר כר"מ בסוף פ"ב דחגיגה דא"ל גוד אסיק וכו"ש אם הכשר למעלה ור"א פוסל דל"ל גוד אסיק ואפשר דאפי' גוד אחית נמי ל"ל כרבנן דאמרי בתו' אין מטבילין לא בתחתונים ולא בעליונים אא"כ פסק שפסקו מימיו ויצאו ממנו מילואו ועוד עכ"ל ורבינו נראה שפוסק כרבנן דל"ל אפי' גוד אחית לענן מקנאות ולפיכך סתם וכתב וכן אם עשה מקנה שיש בו מ"ס מים פשירים ועירבו עם המקנה הזה הפסול טיהרו אלו את אלו ולא כ' שאפילו הוא עליון או תחתון פשר ואעפ"י שיש לדחות שסתם דבריו לומר דבכלענן פשר בפ"ח גבי ג' גומות שבנחל יתבאר דל"ל גוד אחית עכ"ל והיינו כדברי הר"ש ז"ל וק' הא בעצמו כ' הכ"מ פ"ח ה"ז דלר"מ ז"ל משיקין בקטפרס משום דשאיבה דרבנן וא"כ הי' יכול הרמב"ם להביא המתני' דמכשירין העליון מן התחתון וכבר התעוררו בזה האחרונים אולם באמת פונת הכ"מ דהרמב"ם ז"ל איירי בלא ריבה עליו על מקנה העליון שאובין עד מ' סאה רק שנשארו רק כ"ס וסאה שאובין ומכשירו ע"י מקנה פשירה וע"ז שפיר קאמר כ"מ דרמב"ם לא הביא חילוק זה דלא ס"ל גוד אחית ולא גוד אסיק וק"ל אבל עכ"פ דרק בשאיבה דרבנן מקילין אבל בשאיבה דאו' לכ"ע היינו לרבנן אפי' גוד אחית ל"ל ולר"י א"ל גוד אחית זה הוא שי' הר"ש ז"ל ושי' הר"י ז"ל בחגיגה ז"ל התו' שם (כ"א ע"ב ד"ה פְּעוּבִי) ונראה לר"י דלענן השקה מיתני' דומי' דרישא מקל שהוא מלא משקין טמאין פיון שהשיקה למקנה טהורה דר"י וחכ"א עד שיתבטיל את פולה הניצוק והקטפרס כו' ובסוף פ"ד דטהרות מיתני' אבל לענן מקנאות מועיל כדאי' לעיל גבי ג' גוממיות דטובלין בתחתונה עכ"ל אלמא דלדידן' [לענן השקה] מיתני' וקטפרס מצי אתי ככ"ע ואפי' לר"מ דס"ל במקנה גוד אחית א"ל דלענן השקה נוק' אינו חיבור וא"כ לפ"ז גם לרבנן נמי י"ל נהי דל"ל גוא"ח הוא משום זחילה וכו' ל' אבל בעומדין או במעינין ס"ל לרבנן נוק' חיבור דדוקא לענן השקה אין קטפרס חיבור אבל לא לענן מקנה אף האמת יורה דרכו דהא הר"י ז"ל גופא ק' לי' האיך יהי' מקנה (קשה) [קלה] מהשקה לענן קטפרס ולענן משקה טופח איפכא ותיירץ דהוא בדרף גזה"כ אף כ"ז הדונסק הוא לר"י דס"ל גבי מקנה גוא"ח צריף לדונסק הנה אבל לרבנן דקיי"ל פנותיהו נשאר הדבר ממילא דקטפרס אינו חיבור ונה נראה ברור

ושפיר כ' הריב"ש דלא מצא מי שיקל לומר במקוה נו"ק חיבור הרמב"ם ז"ל כ' בפ"ח ממקנאות הל' ח' וז"ל ג' גומות שבנחל התחמונה והעליונה של כ' סאה והאמצעית של מ' ונטף של גשמים עובר בתוך הנחל אעפ"י שהוא נכנס לתוך ויוצא מתוך אין זה עירוב ואין מטבילין אלא באמצעית שאין המים הנזחלין מערבין אא"כ עמדו עכ"ל וכו' שם הכ"מ ז"ל וז"ל שרבינו מפרש שלא אמרו בפ' אין דורשין דפליגי בגוא"ס אלא ר"מ ור"י אבל חכמים טעמייהו משום דאין מים הנזחלים מערבין את המקנאות עכ"ל והבינו רבים מזה דבמעין שמטהר בזוחלין גם בקטפרס חיבור ובאמת בר"ש מבואר דגם במקנה אם יש בו מ"ס מטהר בזוחלין בהשקה דאיהו מפרש קטפרס ממש אינו חיבור מטעם שהוא קרקע עקום אבל בשטח השונה מערב את השאובין דרבנן לטהרם לטבול בהם פשאינן זוחלין יעו"ש בפ"י אבל מהר"מ ז"ל נראה כפי' הכ"מ ז"ל דכ' רק משום שאין המים מתערבין בזחילתן משמע מטעם זחילה פליגי רבנן אר"י ואמרו דאין טובלין בתחתון אולם אחר דקשה למאוד מנ"ל להרמב"ם ז"ל לומר דמטעם זחילה פליגי ר"י ורבנן ובחגיגה מבואר דמטעם גוד אחית פליגי ורבנן לא ס"ל גוא"ס פאשר הכ"מ גופא התפלא מאין לו להרמב"ם לחדש נגד הסוגי' דחגיגה והנה באמת לפענ"ד גם הרמב"ם ז"ל פונתו מקום קטפרס והוא שכ' עד שיעמדו הוא ע"ד שכ' בפיה"מ פ"ח דטהרות מ"ח וז"ל עריבה שהיא קטפרס והבצק מלמעלן ומשקה טופח מלמטן כו' וכוננת משקה עומד שתהי' הלחות שוקעת תחת הבצק ולא יהי' מדרון כו' עכ"ל אלמא דמה שהוא קטפרס קרי זוחל ומה שהוא בשטח השונה קרי עומד ולכן פאן במקנאות פונתו שאין המים מתערבין עד שיעמדו היינו שלא בקטפרס הו' אמת שנתקשתי בדברי הרמב"ם ז"ל שכ' שם בטהרות וביותר מזה כ' שם הר"ש ז"ל וז"ל וילכך נקט משקה טופח מלמטן דאם הי' מלמעלה הי' המשקה זב בשלשטן ומחברן עכ"ל וזה קשה מאוד דא"כ כל עיקר דקטפרס אינו חיבור הוא משום משקה טופח ובמס' ע"א פל הסוגי' לענין שאין הנו"ק מחברן אפי' שהוא הרבה בב"א גם משמע שם בר"מ ז"ל דאם בשטח השונה גם בנו"ק הוי חיבור וזה נגד הש"ס דגיטין וצ"ע אף גם דעת הרמב"ם ז"ל דקטפרס אינו חיבור אפי' בעומד בלא זוחלין וגם בכ"מ ז"ל מודה דקטפ' אינו חיבור בשום אופן אפי' בעומד ורק דכ' בפירושו אפי' למאן דאז"ל גוא"ס או אפי' בקרקע שונה אינו מתערב בזוחל וכמ"ש פן בתר"י ברכות [פא"ד דיני נט"י בשמעטא דחמי טבריא] אבל קטפרס אינו חיבור אפי' בעומד יעו"ש והנה בגוף הדין אם קיי"ל דגוא"ס ח"כ או לא מבואר בטור דפוסק כר"י דאמרי' גוד אחית אף ניצוק חיבור לכ"ע לא אמרי' במקנה אפי' לר"י דניצוק גרע מגוא"ס פמבואר בתו' גיטין [הנ"ל] ובריב"ש ז"ל סי' הנ"ל] והנה לכאורה נראה דקשה הוא בכלי מקרי קטפרס אף לפי הנראה מתו' גיטין [הנ"ל] דמפרש ר"ת ז"ל גבי גישתא דמה שירד בקילוח מקרי ניצוק ולכן מפרש שם במונח אבת גישתא יעו"ש וא"כ לפ"ז מקנה זו דהוי שאובין דאו' לא מהני השקה ע"י ניצוק לכל הפוסקים והנה מעכ"ת ר"ל דלהשקה לכ"ע אמרי' קטפרס חיבור מטעם דהוי פזרוע ולא ידעתי אף יפרנס דבריו דברי המשנה דאיירי לענין השקה לזרוע המים הטמאים ולטהרם וע"י קטפרס ל"מ וה"נ לא מהני קטפרס לטהר שאובים הפסולים מה"ת להיות פזרוע.

גם מ"ש מעכ"ת שראה מנהג מגאונים שמטהרים מהתחתון את המקנה העליונה שמלא שאובין ובאמת במחכ"ת שגה בזה ובנדאי אם כל המקנה נתערבה בנדאי אמרי' לכ"ע

קטפרס חיבור וכמו דאמרי בע"א (ע"ב ב') ונ"ל הש"ס שפחסתו צליחותו ופרש"י ו"ל שם ונ"ל ונהכי קתני לה נטל המשפך ומדד לתוף צלוחיתו של נכרי ונהרי פחסתו צליחותו וחסר ומדד לתוף צליחותו של ישראל אם יש בו עכבת יין אסור פינן שנתמלאת צליחותו עד שפחס היין שבשולי המשפך שנתחבר ממש יין שבמשפך ליין נסוף עכ"ל ובערוף ו"ל וא"כ מש"ה היכי דהמים נוגעים כל העליונים בתחתונים ורק שמפסיק אינה נסרים שאינם פלים הרי הם ממש אהד ולא צריכי לגו"א ולא לקטפרס משא"כ אם רחוקים הנה ורק נתחברו ע"י קטפרס בנדאי אינו חיבור והנה מה שהתירו הגאונים מיירי בנדאי שלא הי' המים רחוקים דאם הנה נמוכים הרבה בלא"ה פסולים דהוי זוחלין א"ו שהמה סמוכים זל"ז וכמו שעושים במקומות שטובלין בארגז תלוי בתכלין שמשלשלין הארגז עד סמוך למים שלא יהי' זוחל ובכה"ג הוי חיבור אבל בנ"ד שהמים נמוכים הרבה וכל חיותן ע"י חיבור בניצוק נדאי אינו חיבור לכ"ע ואפ"י ר"י לית לי' גוא"ס כמבואר בחגיגה והנה מחמת אפיסת הפנאי לא יכולתי פעת לעיין הרבה ובדברי מעכ"ת לא הייתי יכול להאריך ורק נפלאתי שכ' ליישב קו' הט"ז [בסי' ר"א סק"ג] על הא דק' (מסי') [מסע"ף] יו"ד וכתב הד"ג לומר דכיון דהמעין זוחל לתוף הבריכה העומדת נזרע בתוכו שהוא עומד ושוב לאח"כ כשהוא זוחל מטהר בזוחלין ואתפלא מאוד הלא ידוע שמעין עומד אינו מטהר בזוחלין וא"כ בעודו עומד ל"מ הזריעה להיות מטהר בזוחלין דמעין עומד אינו מטהר בזוחלין ולכשיהי' זוחל שוב אינו חיבור ופשוט והנה זה ימים אשר פתבתי אינה דברים בענינים אלו והעתקתים לכ"ת פי הנה נצרכים לזה ולדינא לפענ"ד אסור לעשות מקנה על אופן זה אף אם ירצה כבודו להכשיר השאובין מקודם שיהי' באים שלא ע"י אדם ובהמשכה אם יש צורך גדול יוכל לעשותו אף על אופן שלא יוכל בנקל להתקלקל שלא יבוא מזה היתר ח"ו ובאחרונים לא עיינתי פעת פי לא הי' הזמ"ג ובדברי הנ"ש [בסי' כ"ד] שהבאת במחברים (שמאז) ע"ש שקשה לסמוך להלכה על הנטע שעשועים מש"כ דאם אינו זוחל אפי' שהוא קטפרס או ניצוק הוי חיבור וכתב כ"ת שכ"כ הר"ש בפיה"מ ובמחכ"ת שגה ברואה שהרי הם רק מפורשים תיבת קטפרס הוא מקום שיפוע שאם יתן עליו מים ירד אבל לא זה הסיבה שאינו חיבור בעבור שהוא נוזל ולומר דאם התחברו לפעול שיהי' עומד הוי חיבור א"כ למה משקין שבמקל אינם טהורים לחכמים מפני שהוא קטפרס הא בקל יוכל להתחבר שלא יזלו בהשקתן למקנה ובהד"י כ' הר"מ ו"ל שם בפיה"מ טהרות פ"ח משנה ט' ונ"ל לפי שלא יטהרו המים פשיטתו רבו במי מקנה התערובות אלא פשיטתו במי מקנה בשטח אלו מים הטמאים לבד כמו שהתבאר בביצה ולזה אם הי' אלו המים הטמאים באשפון ומגיע קצתן בתוף המקנה הנה כל מי המקנה שטח משטחי אלו המים אשר בתוף הפלי כי האשפון הוא פלי בלי ספק וזה מבואר אצל המאמינים עכ"ל (ואינו מטהר) א"ו דמ"ש ונוזל הוא לפרש תיבת קטפרס מה הוא אבל באמת אפי' התחבר שלא יהי' נוזל גמי אינו חיבור דהטעם הוא כל שאינו חיבור בטבעו שטח שנה אינו חיבור כמבואר בריב"ש ו"ל וכ"כ בהד"י הר"ש ו"ל במקנאות פ"ג מ"א ונ"ל הלכה שני המקנאות כשירין התחתונה כשירה כדפרי' ועליונה משום דמחברת לתחתונה וכו"מ דאמר בחגיגה מטבילין בין בעליונה ובין בתחתונה א"נ אפי' כר"י וכגון דלא גביה' כולי האי דלאחר שמתערבין נעשה הכל אשפון ונפתקו ובאו לחברו כשר כר' יהושע דמתני' עכ"ל ובפ"ד מ"ד ונ"ל תני'

בתוספתא ראב"י אומר גג שיש בראשו כ"א סאה של מי גשמים ממלא בפתח ונותן לתוכו י"ט סאה ופותקו ומערבו בקוצר הי' בו מ"ס ונפתקו ובאו לתוך הבית פשירין ואין מטבילין בהן שאין מטבילין באויר הי' ראשו אחד מגיע לארץ מטבילין בו ואין מטבילין באויר גל שנתלש מן הים ומן הנהר אין מטבילין בו שאין מטבילין באויר ואם הי' שני ראשין נוגעין בארץ מטבילין בהן ואין מטבילין בכיפה פי' ונותן לתוכו לתוך הגג פותקו ומערבו בקוצר לא שיתערבו בקוצר ואח"כ ירדו למקנה דבסוף פ"ק דתמורה שמעי' לי' לראב"י מקנה שיש בו כ"א סאה מ"ג ממלא בפתח י"ט סאה ופותקו למקנה והן טהורין שהשאובה מטהרת ברבי' ובהמשכה אלמא לא בעי שיתערבו חוץ למקנה והכא כשמתאספין בקוצר למק"א איירי וטובלין שם ומדלא פליג במלתא משמע דלא חייש בין נתקבצו בקוצר שלע"ג תחילה ואח"כ שאובין ובין שאובין תחילה ואח"כ מ"ג דבכל ענין מטהר ברבי' ובהמשכה ובאו לתוך הבית פשירים להטביל בהן לאחר שבאו לבית ואין מטבילין בהן דרף ורידתו לבית שאין מטבילין באויר והכא לא הוי צריף לטעמא דאויר דאפי' בארץ אין מטבילין בקרדלית של גשמים דאין מקנה מטהר בזוחליו אלא באשפון אלא משום סיפא נקטי נוגעין בארץ מטבילין בהם באותן מים שנוגעין בארץ וכגון שיש בארץ מ"ס דשעל הגג אין מצרפן דהנו"ק אינו חיבור עכ"ל ודאי מיירי אפי' בעומד דזוחליו בלא"ה לא מטהרי פדכתב בריש דבריו ומה שהבאתי במקתבי הקדום ראי' מבת גישתא א"ש מאוד ומ"ש מפחסה בצלוחית ומעכ"ת האריף בפלפול וכעת אין ספר לפני פה בפפר בהמרחץ ואין אומן בלא פלים אולם יעיין בב"י ז"ל ויראה דגם הוא כ' בשם הראשונים דמים על מים בדרף הנחתו לא מקרי קטפרס מה שגבוהים והחילוק מוכן במוחש דמים הנחתו על מים שבבור הרי גיזו ואינם זוחליו ורק בטבעו הם נחים הרי נחברו מים במים בשטח השנה אבל מים שנתחברו ע"י גיצוק ורק ע"י תחבולה ומכריח הוא עומד באויר בסור המכריחו יפול למטה בנדאי לא הוי רק כמו שעומד באויר.

גם מה שנתקשה מה שפתבתי מעין עומד אינו מטהר בזוחליו אתפלא הפלא ופלא ה"ז דין המשנה ממש פ"ה מ"ג ואם הי' עומד וריקה והמשיכו כו' ותוספתא מובא בר"ש ז"ל שם וז"ל מעין שהוא מושף פנדל וריקה עליו והרחיבו מטהר באשפון ואין מטהר בזוחליו אלא עד מקום שיכול להלך מתחילתו הי' עומד פלומר שאותו מעין לא הי' מימיו זוחליו אלא עומדין וריקה עליו שהרחיק מקום עמידתו והמשיכו שמקום הרחבתו עשה זוחליו שנה למקנה לטהר באשפון ואין מטהר בזוחליו מאחר דעיקר מקום המעין אינם זוחליו עכ"ל.

סוף דבר מקנה זו פסולה מה"ת לענ"ד יאמר מי שיאמר לא שמיע לי דבר זה דהחילוק שהמציא כ"ת בין קטפרס לגוד אסיק וכו' הוא נגד דברי הר"ת והר"ש והרא"ש והר"י וגם ר"ת [בתו' גיטין דט"ז] דמכשיר בנופל למטה הוא רק לר' יודא ולא להלכה ודברי המרדכי הניחו הב"י בצ"ע [בד"ה כ' המרדכי בשבועות] ובכתבים אשר לי הוכחתי דכוננת המרדכי לדברי ר"ת (שאוסר בפנות) [צ"ל בתו' בכורות דנ"ד ע"ב סד"ה אין המים ע' בד"ח למקנאות דין נ"ז מפורש באר היטב] אבל כל הפוס' דחוהו ולכן אין בידינו לעשות מקנה נגד דבריהם ז"ל בפלפולא דילן לכן מקנה זו פסולה ורק אם יהי' עכ"פ שאובה שהמשיכה כולה דהוא פשר מה"ת כמעט לכ"ע אז פשירה ודברי נ"ש ז"ל [בס' ה"ל] בארתיו בארובה [בס' ד"ח לה"מ דין נ"ז] ולענ"ד שדבריו צ"ע מאוד: סימן

פט לידודי הרב הגדול התריף ובקי השנון התסיד המפורסם לתהלה כו' מו"ה יעקב צבי נ"י אבד"ק בארשא יע"א: שאלה שרצו לחוש מחשש שכ' המרדכי קידושין [סי' תק"ס מובא בב"י ר"א] שמה נבקעו הקרשים אשר המים הולכים ע"י למקנה ויהי' המקנה נעשה ע"י פלי וכו': תשובה לא ידעתי מי חש לחומרא זו אשר לא הובא דעת המחמיר בש"ע ולא בהאחרונים הנודעים לי ואם באנו לחוש לדעת יחידי למה טובליו (בחס"י) [בחס"י] שהיא דיעה מובא בב"י [ס"י ר"א] ורמ"א ז"ל חש להו ידוע שבזמן הקדמונים לא נהגו לטבול (בחס"י) [בחס"י] ויש לחוש לאל תטוש ת"א וכי פבר קבלו דעת האוסר אעפ"י כ' הגדולים שלפנינו וכל הצדיקים פולם התירו מכ"ש לחוש לדעת יחידי הנדחה מפל האחרונים [ע"י ב"י הנ"ל ורמ"א סל"ו] וכבר ראיתי בקהילות קדושות נוהגין לעשות מקנה ע"י קרשים אולם אם באנו לתקן גם זה יש עצה פשוטה לעשות סילונות של מתכת קבוע בקרקע ויהיו נעשים מתחילה לכך לצורך קרקע וגם בסופו יעשה צינור של עץ שלא יבוא למקנה מתוך המתכות וזה פשר לכ"ע ואם אולי ההוצאה מרובה יוכל לעשות של עץ ויחפנו במתכות הנקרא גלייט וכיוצא בזה חיבור הידוע לאומנין ולעשות ע"ד שפתתי לעשותו לכתחילה לצורך הקרקע וגם צינור של עץ פשוט יהא בסופו וכנ"ל ואז פשר בלא פקפוק לכל הדיעות ובאמת לעשות ע"ד שפתתי ג"כ י"ל דכשר אף מחמת שבנדאי יוכל לצמח פמה פסולים מזה באופן שפתתי ודלמא יהי' שאובים גמורים ע"י ההשקאה ואח"כ יופסק השקאה דלהרבה דיעות פסולים ועוד פמה פסולים יכולין לצמח וללמוד מזה קולות במק"א פאשר קל להבין לכן לא החלטתי להתיר כדבריו וכאשר פתתי נכון והי' שלום כדברי ידידו הבעה"ח יום א' י"א מרחשון תרכד"ל: סימן צ להרב כו' מו"ה משה פרידמאן נ"י רב בקאמינעשט גליל טשערנאוויץ יע"א: שאלה מקנה שיש בה מעיין הנובע ויש בה ששים סאה ומחזקת המים למטה אבל לא למעלה מפני שהמקנה רחבה מאוד ואף שיש בה מים הרבה אעפ"י כ' אין מגיע המים זרת למעלה מהטבור וע"כ צריכים לשפוך לתוכה מים שאובים כדי להגביה המים אבל אינה מחזקת המים למעלה רק זוחל לחוץ וניכר הזחילה מבחוץ למרחץ שזוחל מהמקנה רק בתוך המקנה אינה ניכר הזחילה רק זאת ניכר פשמלאין אותה ובערה ששה שעות נשאר המים כבתחילה ובסמוך אצל המקנה ג"כ אינו ניכר מפני שהיא מכוסה בעפר רק רחוק מהמרחץ כמו אמה מפני שבשם השטח הארץ הוא משופע ע"כ אינו מחזיק המים וזוחל דרך שם ונסתפקתי פיון דחשבי' הפל לפי החשבון כדפסק המחבר שם בסי' ר"א ביו"ד ס"כ אם נימא חוזר וניעור ונמצא פשמחמין אותה הרבה פעמים יכול להיות שיהי' רוב שאובים (אי) [או] נימא קמא קמא בטל כו' והכא ע"כ דין זוחליו עליהם אעפ"י שאינה נראה הזחילה להדי' בתוך המקנה מ"מ פיון שניכר ונראה הזחילה להדי' פשוטליו העפר שמסביב המקנה ולכן נסתפקתי: תשובה מכתבו הגיעני והנה אין מנהגי להשיב רק לאדם הנכר לי לנאמן רוח פי בעוה"ר שכיחי הרבה מחרתרי ריב ולומדי תורה שלא לשמה רק לקונטור בעוה"ר וכותבים ומזיקים פרוצונם להבעיר אש להבה על ת"ח יראי השם וכבר קרה לי כזאת לולי ה' הי' בעזרתי ונמלטתי מן המחלוקת ולכן בדין השו"ב לא אשיב פלל רק אם יכתוב לי הרב המאה"ג אבד"ק סקאלא או אינה רב אחר הידוע לי מאז לנאמן רוח אף בעניני המקנה לדינא ולאסורא לא אמנע מלהשיב והנה לדעתי מקנה זאת פסולה פי הנה המעין הוא מעיין עומד לא משוף הנקרא בל"א

טייף ומקנה עומד אינו מטהר בזוחלין פמבואר במשנה מקנאות וכפלי' הר"ש ז"ל [פ"ה מ"ג] ולזה הפירוש הספ"ה הט"ז ב"ד [סקכ"ב] בכוננת הרמ"א ז"ל סי"א לומר דמטעם זה כ' הרמ"א ז"ל דלא מטהר רק באשפוןן ואם פי פתבתי בקונטרס אשר לי להוכיח דהב"י בש"ע לא פסק פקרא"ש ז"ל מדלא הזכיר חילוק זה מ"מ בנדאי ח"ו לנו מלעשות מקנה אשר היא פסולה לדעת הר"ש והט"ז ז"ל וגם דעת הרמב"ד ז"ל [בס' בעה"נ] בנטל סאה ונתן סאה נמי פסול ברוב מים שאובין ואפלי' (הרמב"ם) [רש"י וסייעתו דמכשירים שם [עי' בב"י] הוא מטעם דשאובים דרבנן אבל זחילה דאורייתא לכ"ע לא בטל כשעורר הרוב וכ"כ התו' בשבת [דס"ה ע"ב] וע"א וגם לדעת הר"ז ז"ל בהשגות על בעה"נ פ דעתו במעין עומד לפסול שהשאובים נאספים יחד יעו"ש ויותר מזה לדעת מהרי"ט ז"ל [ח"ב סי' י"ח] שפוסק בתשובה שכל מעיינות שלנו אינם פשירים בזוחלין משום שהם רק מי ביצין יענין בתשובותיו ולא נמצא שיוכשר מקנה כזו רק על ידי איזה תירוצים מראשונים שנגמרו על קו' (דרנבא רנבא) [דקמא קמא] בטייל ובנדאי אין להקל בדאו' ולסמוך אפירויץ כל דהו נגד כל הראשונים ולכן מקנה זו פסולה ולדעתי גם הנשים שטבלו במקנה זו צריכות טבילה שני' ובלבוש כ' דמקנאות דידן מטהרין בזוחלין ונראה דפליג על הר"ש ז"ל [הנ"ל] אולם גם ברמב"ן בתשו' המינוחות סי' רל"א כ' בהדני' דמקנאות דידן אין מטהרין בזוחלין ובפ"ט דיש חשש דרוב שאובין פנ"ל ובכה"ג גם הלבוש מודה דפסול וא"כ לא מבעי' לכתחילה ודאי שאסור לעשות מקנה כזו וכ"כ בהדני' גם בלבוש דלכתחילה צריף לעשות מקנה דלא יהי' אפלי' מעט שאובין אף בנ"ד הטעם דחיישי' לרוב שאובין לכ"ע אפלי' בדיעבד פסולה ומי לא יחוש לאיסור פרת כזה להקל נגד הר"ש והרמב"ד והרמב"ן והר"ז והט"ז ז"ל לכן לדעתי אפלי' בדיעבד צריכים טבילה פעם אחרת נשי שטבלו במקנה כזו ומחמת טרדותי אפסוק ואומר שלום כנפש דידו דו"ש הק' תיים הלברשטאם: סימן צא לידידי הרב המאה"ג החריף ובקי החסיד וי"א מו"ה יעקב צבי נ"י אבד"ק בארשא יע"א: מכתבו הגיעני והנה בגוף הדבר של מעיינות כבר סיפק עלינו הדבר מהרי"ט ז"ל [דמקנאות דידן דינן פמי תמציות] והגם שדבריו צ"ע מאוד ובפ"ט במדינתנו שהארץ רטובה מאוד וא"א להתעכב המי גשמים אף מ"מ נראה בחוש שפא ונמצא בארץ מים שאינו מעין והמונים קראוהו מים עליונים ואזורים שאין מעין כלל ובפ"ט במקנה שאינו רחוק מהנהר וי"ל שפא מנביעת הנהר ודין מי ביצין עליו או מי גבים לפי גוססאות בתוספתא ועיין בר"ש ז"ל [פ"א דמקנאות מ"ו] ולכן קשה לסמוך על מעיינות שלנו אף לא אדע למה לא עשו כתקנה המבואר בת"ה להביא חול ועפר הרבה עדי יהי' המקנה יבשה ולאח"כ מותר דהוי פהמשכה פמבואר בת"ה [סי' רנ"ח מביאו ב"י סי' ר"א] הגם ששם מבואר שהמים לאחר הסתימה באים לאחר ימים מש"ה הוי פהמשכה לפענ"ד ל"ד יום רק אפלי' בשעה קדא לאחר שנעשה יבש וחזר ונובע מתתא לעילא הוי המשכה גם מ"ש כ"ת דלא הוי המשכה רק עג"ק הנה דעת רוב ראשונים דסגי אפילו על גבי אבנים וכלים שבורים עיין בהר"ש [פ"ב דמקנאות מ"ז] גבי קנקנים שסידרן על גג ומה שמפלפל לעשות מקנה מחדש ע"י תחבולות אתפלא מאוד למה יבחר דרכו והרגיל עצמו לעשות הלכה למעשה ע"י חריפות ח"ו וכדכתבו הפוסקים מה בהאי עלמא שפלה אדם בוחר דרוף היותר בטוח מכ"ש בדברי מצות הבורא ית"ש שעלינו לעשות ע"צ מרנוח יותר ובפ"ט בעניני טהרות ישראל

שְׁתַּסְמַר שְׁעָרוֹת רֹאשׁ לְהוֹרוֹת בְּזֶה כַּמּ"ש הֶרְשֵׁב"א ו"ל בַּת"ה הַקָּצֵר וְלִכְּנֹן אֵל יַעֲשֶׂה בְּשׁוּם אֲנֹפֶן רַק לְבָנוֹת מְקִנָּה ע"י חֲפִירוֹת בּוֹר וְהַמִּים יִמְשְׁכוּ מִנְהָר ע"י צְנוּרוֹת שֶׁל מַתְּכַת וַיִּקְבְּעוּ בְּקַרְקַע בְּעֵמֶק וַיַּעֲשֶׂה צִינּוֹר שֶׁל עֵץ קְבוּעַ בְּסוֹף בְּהִמְשָׁכוֹ לַתּוֹךְ הַחֲפִירָה וְאִזּוֹ יְהִי כְּשֶׁר לִכ"ע וְאֵל יִשְׁגִּיחַ עַל הוֹצָאוֹת וּבְעֵיקָר פְּלִפּוּלוֹ אֵין לִי פְּנָאִי לְעֵינַי בְּכַלְפּוּל שֶׁלֹּא לְהִלְכָה וְאִם יִצְטָרֵף דּוֹקָא ע"י חִיבוּר יַעֲשֶׂה כַּמּ"ש בַּת"ש אָמְרִי אֲשׁ [ס"א ע"ט] ע"ד שְׁמִבְּנֹאֵר בִּש"ע שֶׁל מֵהָר"ז ו"ל הַנִּקְרָא תַּנְיָא [בְּסוֹף ה"נ] אוֹ ע"ד שְׁמִבְּנֹאֵר בְּשׁוֹ"ת ב"א [ס"א נ"ג] וְלֹא יִשְׁנָה בְּשׁוּם דְּבָר אִפִּי אִם יִרְאֶה לוֹ הֵיטֵר בְּרוּר וּמ"ש שְׁאֵין צָרִיף לְחִיבוּר רַק פ"א אִפִּי הַפְּסִיק אַח"כ לֹא כֹן כ' הַשְּׂרָף ו"ל [ס"ק ק"י"ב] וְכֵן נוֹהֲגִים כְּדַבְּרֵי הַשְּׂרָף ו"ל וְהִי שְׁלוֹם.

אָדָר תִּרְכ"ד: סִימָן צַב לְהֶרֶב הַחֲרִיף וְכו' מו"ה בְּרוּף מְעַנְדִּיל מו"צ בְּעֵצַת בְּאֲכֻנִיעַ: אוֹדוֹת הַמְקַנָּה שְׁבָעִיר בְּאֲכֻנִיעַ שְׁנַמְצָא אֲצֵל הַעֲפוּ"ם אֵיזָה גּוֹמָא שֶׁל מִים וְחִפְר אֲצֵל הַגּוֹמָא וְנִתְמַלָּא מְאֵלֵיו לֹא רָאָה עֵין עֵת מִלּוֹאָה אִם מְנוֹתָר לְנָשִׁים לְטַבּוֹל בָּהּ: תְּשׁוּבָה דִּין זֶה מְשֻׁנָּה מְפֹרְשֶׁת בַּפ"ח דְּמְקַנְאוֹת מְקַנְאוֹת הָעַמִּים כְּשֶׁר לְבַעֲלֵי קַרְיֵינוּ הָרִי בְּהִדְגָּ' דְלַגְדָּה פְּסוּלָה וְלֹא פְּלִיג ע"ז אִפִּי הַרְמַב"ם דס"ל דְּכֻלָּה שְׁאוּבָה כְּשֶׁר מֵה"ת מְשׁוּם דְּהוּי כְּמוֹכַח שְׁנַעֲשֶׂה שְׁאוּבָה בְּלֹא הַמְשָׁכָה וְע"י אָדָם וְכַעֲיֵן שְׁמִבְּנֹאֵר גְּבִי מְכַתְּשֶׁת תִּי הָאֲחֵרוֹן שֶׁבַכ"מ מְבִיאוֹ הַשְּׂרָף ו"ל [בְּסִי ר"א ס"ס ק"מ"ד] וְכ"כ בְּהִדְגָּ' הָר"מ ו"ל בַּה"מ פֶּרֶק י' מְקַנְאוֹת שֶׁל ח"ל פְּסוּלִין שֶׁחֻזְקָתָן שְׁאוּבִין דְּנֻדָּי לֹא יִחְלֹק הַרְמַב"ם עַל סֵתֵם מִתְּנִי וְיִוְתֵר מְבֹנְאֵר בְּמְשֻׁנָּה זֹו אִפִּי בַּא"י שְׁלִפְנִים מִן הַמְּפִתַח פְּסוּל שְׁשָׁכִיחֵי ב"א וּפְסוּלוֹהוּ יַעֲיִ"ש בְּמְשֻׁנָּה וּמַה שֶׁהַשְּׂרָף ו"ל [בְּס"ק ק"נ] מְכַשִּׁיר בְּשֻׁנָּה הֵינּוּ כְּמוֹ שְׁנַמְצָאִים בְּדָרְף שְׁלוּלִיּוֹת רַחוּק מִן הָעִיר וְשִׁנְרָאָה שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה בִּי"א אֲבָל בְּמְקוֹם שְׁשָׁכִיחֵי ב"א מְקַנָּה הַנְּמַצָּאת אִפִּי בַּא"י פְּסוּלָה וּבִפְרָט בַּח"ל וְאֵין לְסַמְּוֹךְ שֶׁהוּא מַעֲיֵן מְשׁוּם שְׁמַנְהִינּוּ לְפָסוּל שְׁאוּבָה אֲפִילוֹ בְּמַעֲיֵן וּבִפְרָט (שְׁמַהֲרִיב"ל) [שְׁמַהֲרִי"ט בְּשִׁנְיּוֹת חִי"ד ס"א י"ח] ו"ל שְׂדֵי נְרָגָא בְּמַעֲיֵינּוֹת שְׁלָנוּ אִם דִּין מַעֲיֵן עֲלֵיהֶם וְהָאֲרֻכְנוּ בְּאֵיזָה מְקוֹם בְּזֶה [ע' בַּד"ח בְּפִתְיָחָה לְמְקַנְאוֹת] וְעֵלָה בְּמִןסָפָם לְהַחֲמִיר בְּמַעֲיֵינּוֹת שְׁלָנוּ וּבִפְרָט מִי הוּא שְׁיֵאֵמֵר שֶׁהוּא מַעֲיֵן וְלִכְּנֹן יִחְקוֹר אֲצֵל הַמּוֹרָה מְאִיזָה טַעַם הַתִּיר וְיִוְדִיעַ לִי וְאִזּוֹ נִדַּע מַה לַּעֲשׂוֹת כִּי מְסַתְּמָא הַמּוֹרָה שֶׁהַתִּיר לֹא קָטִיל קְנִי בְּאֲגַמֵי אָף לַע"ע יֵאֵמֵר שְׁאֲסוֹר לְכָל הַנָּשִׁים לְטַבּוֹל שְׁמָה עַד אַחַר חֲקִירוֹת מֵהַמּוֹרָה וְלֹא יִקַּל בְּחַשְׁשׁ אִיסוֹר נְדָה דְּאוֹרֵיִתָּא וּמְשֻׁנָּה מְפֹרְשֶׁת לְאִיסוֹר: סִימָן צ' לְק' נְאֻנּוּשׁ יַע"א: שְׁאֵלָה בְּמְקַנָּה הַסְּמוּף לְמְקַנָּה וְכַדִּי לְהַכְשִׁיר אֶת הַמְקַנָּה שְׁיֵהִי כְּשֶׁר בְּלֹא פִּקְפוּק עֲשׂוֹ נֶקֶב סְמוּף לְמְקַנָּה הַשְּׁנִינְי' וְהַנֶּקֶב פְּתוּחַ בְּשַׁעַת טְבִילָה כְּדִי לְחַבֵּר הַמְקַנְאוֹת יַחַד וְהִנֵּה בְּעֵת יְבֻשׁוֹת הַמִּים חָרְבוּ הַמִּים וְנִתְמַעְטוּ הַמִּים מֵהֶם וְלִכְּנֹן בְּעֵת הַחֵם הַמְקַנָּה אַחַת וְנִתְנוּ מִים חֲמִין וְהִיא גְּבוּהָ בְּהַמִּים מֵהַשְּׁנִינְי' וְלִכְּנֹן נְטְפוּ הַמִּים מֵאַחַת לְהַשְּׁנִינְי' וּמִסְנוֹפְקִים אִם מְנוֹתָר לְטַבּוֹל מִחֲמַת שְׁהַמִּים הִמָּה זֹוּחֲלִים וְכַמּ"ש כַּש"מ [ס"נ] גְּבִי מְקַנָּה שְׁנִיקְבָה וּמִים נוֹטְפִים מִמֶּנָּה שֶׁהִיא זֹוּחֲלִין זַת"ה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה מְקַנָּה הַנִּיקְבָה וְנוֹטְפַת הִנֵּה זֹוּחֲלִין וְלֹא מוּבָא בִּש"ע וְנוֹשְׂאֵי פְלִיּוֹ קוֹלָא בְּזֶה וְרַק שְׁהָרָא"ש בְּפִסְקִיו סוֹף נְדָה] וּבַתְּשׁוּ' [כָּלִל ל"א] כ' דְּזֶה לֹא מִיקְרֵי זֹוּחֲלִין אָף בְּנֻדָּי אֵין לְנִטּוֹת מְדַבְּרֵי הַש"ע דְּזֶה הִנֵּה זֹוּחֲלִין וְאֵינּוּ מְטַהֵר אָף עֲדִינֵין י"ל דְּהָא הִיא מַעֲיֵן וּמַעֲיֵן מְטַהֵר בְּזֹוּחֲלִין אָף כ"ז לִיתָא חֲדָא דְּמַהֲרִי"ט ו"ל בַּתְּשׁוּ' [בְּשִׁנְיּוֹת חִי"ד ס"א י"ח] חוֹכֵף לְהַחֲמִיר בְּמַעֲיֵינּוֹת שְׁלָנוּ אִם הִמָּה תּוֹרַת מַעֲיֵן עֲלֵיהֶם וְעוֹד דְּאִפִּי נִימָא דְּמַעֲיֵינּוֹת שְׁלָנוּ דִּין מַעֲיֵין גְּמוּר לְהֶם מ"מ הָא הִנֵּה נַחַל עוֹמֵד

דאינו מטהר בזוחלין דז"ל המשנה מקנאות פ"ה מ"ג מעינין שהוא משוה פנדל ריבה והמשיכו ה"ה כמו שהי' הי' עומד וריבה והמשיכו שנה למקנה לטהר באשפורן ולמעין להטביל בו בכ"ש עכ"ל המשנה ופי' הר"ם ז"ל יז"ל מושף פנדל שמימיו זוחלין במקומות הרבה פנדל זה שמראה רגלים ריבה עליו לא שריבה לו מים שאובין דא"כ לא הי' מטהר בזוחלין פדתנו לעיל בספ"ק אלא ריבה עליו שהיינו שעשה פריכות לכל המקומות שהי' מוליך ונתמלא כל אחת מים הרי הוא כמו שהי' דבמקום שהי' מימיו זוחלין קודם שריבה עליהם והרחיבם שם מטהר בזוחלין ומן הצדדים אינם מטהרים אלא באשפורן ובס' פ"ק הבאתי ברייתא ותוספתא פיוצא בזה דקתני מעינין שמימיו מועטין ריבה עליו והרחיבו מטהר באשפורן וא"מ בזוחלין אלא עד מקום שיוכל להלך מתחילתו דריבה עליו היינו שעשה פריכה לפניו ונתמלא מים וה"נ קתני בתוספתא מעינין שמושף פנדל וריבה עליו והרחיבו מטהר באשפורן ואינו מטהר בזוחלין אלא עד מקום שיוכל להלך מתחילתו הי' עומד פלומר שאותו מעין לא הי' מימיו זוחלין אלא עומדים וריבה עליו שהרחיק מקום עמידתו והמשיכו שם מקום הרחבתו עשה זוחלין שנה למקנה לטהר באשפורן ואין מטהר בזוחלין מאחר דעיקר מקנה המעינין אינם זוחלין עכ"ל וא"כ בנ"ד דהוי מעין העומד שאינו זוחל מעצמו לא מטהר בזוחלין הגם שמהרמב"ם ז"ל נראה שבמקומו מטהר בזוחלין דז"ל בפ"ט מהל' מקנאות הל' י"א מעין שהי' אמות קטנות נמשכות ממנו ורבה עליו מ"ש לתוך המעין עד שגברו המים שבאמות ושטפו ה"ה פמעין לכל דבר הי' מימי המעין עומדים ואינם נמשכין ורבה עליו מים עד שמשכו ממנו אמת המים הרי המים שמושכין שנים למקנה לטהר באשפורן בלבד ושווין למעינין לטהר בכ"ש עכ"ל מ"מ צריכים להחמיר ולחוש לדברי הר"ש ז"ל וגם פי בהרמב"ם ז"ל לא מפורש ההיתר בנדאי אין להקל נגד הר"ש הזקן ז"ל ובפרט פי הש"ך פסק פן להחמיר שהרי החמיר פדברי מהרי"ק ז"ל דאפי' ברבו זוחלין אינו מטהרין שלא במקומן [ע' ש"ך סקי"א] וא"כ מתני' איירי במקום שהי' נמשף המעינין בתחילה מטהר ברבוי הזוחלין וא"כ בסיפא דמעינין עומד שאינו מטהר שדינו מבואר במשנה שלא יטהר בזוחלין אפי' במקומו אינו מטהר בזוחלין ובנדאי עלינו להחמיר בגדול האחרונים הש"ך ז"ל אולם לפי המבואר בריב"ש סי' רצ"ב וז"ל ומ"ש ראי' מההיא דג' מקנאות זו בצד זו כו' אין משם ראי' דהוא בשלא יצאו המים מגומות המקנאות לחוץ שפותלי המקנאות מחוץ גבוהים אלא שב' הכתלים המפסיקים הם נמוכים וכשנתפחו המים בסיבת הטובלין ובתנועותם נתערבו המקנאות פקליפות השום או יותר בשטח שנה ולא אבדו טיפה עכ"ל א"כ ה"נ פינו דמחנפרין יחד שני המקנאות והמים נשאר בשני' אין זה זוחלין פינו דהוי שניהם במקנה אחד דזוחל מצד זה לצד זה ולכן לדינא אם יעשו הנקב בענין שנתערבו המים בלא קטפרס לא איכפת לן במה שינחילו מזו לזו והי' שלום א' פנחס תרכ"ד: סימן צד להרב וכו' מו"ה יהושיע ריינמאן נ"י מו"צ דק' בילקאמען יע"א: שאלה בדבר המקנה טהרה אשר נעשתה פה בעירנו בשנה העברה וזה משפטה בתחילה עשו גומא גדולה בקרקע ובתוך הגומא הלזו עשו חומת אבנים על כל ד' רוחותיה ואח"כ רצו לעשות המקנה קטנה מחלל החומה הנ"ל כדי שיוכלו להחם המקנה בימות החורף ורצו ליתן לתוכה קאסטין שיהי' קטן מהחלל הנ"ל ולעשות בתוכה נקב כמוציא רמון פנהוג בכל המקומות האילו ולא הסכמתי ע"ז לחומרא בעלמא כדי לצאת דעת הרמב"ד בפ"ו מהל'

מקנאות כו' ואמרתי לעשות אותה באופן אחר והינינו שיהי' עשיית הקאסטין אחר קביעותה בארץ שהאמן יתקן לו הנסרים קודם קביעותן בקרקע ולא יחבר את הקאסטין מבחוץ רק לאחר שיקבע את הנסרים בקרקע אז יחבר לגמור מלאכת הקאסטין בנולה וגם צויתי לעשות באמצע המקנה בהרצפה נקב פמוציא רמון כו' ועל כל ד' צדדי הרצפה הנ"ל נעשה חריצים פדי שיפנס לתוכן הדפנות שבצדדים ויקבעו את הדפנות מד' רוחות בתוך החריצים עד שנגמרו הדפנות ובהריחוק שבין הדפנות לבנין החומה ימלאו עפר ואח"כ ע"י סילונות הנעשים בהקשר יבוא המים מהנהר לתוך המקנה העשויים באופן היותר נאות ובעת שנעשה המקנה באו איזה מערערים עלי' ורצו דוקא ליקח השוליים מתוכה ולהשים אבן על הרצפה ולחטוב השוליים שנעשה מנסרים ורוצים לפסול המצנה הנעשית פנ"ל ולהוציא לעז על שטב"ל ב"ה ע"ע ואומרים שטעמם שאולי פאשר האמן עשה הקאסטין חברו תחילה יחד טרם שקבעו אותו בקרקע ונעשה מתחילה כלי ואח"כ הפריד הנסרים זמ"ז וקבעם אח"כ כו': תשובה מכתבו הגיעני בדבר המקנה ומ"ש כ"ת שחשש לדעת הראב"ד דל"מ נקב משום דעדיין הוי גיטרא לא ידעתי מה עלה על רוחו הלא בהד"ל מבואר בהראב"ד [שם] דעכ"פ בניקב כשפ"ה מהני וכן מבואר במשנה מקנאות [פ"ה מ"ה מ"ו] גבי שינדה וגבי גיטרא דכשפ"ה מהני אפי' בגיטרא אף עכ"ז יפה עשה מעכ"ת וכן עשו פה במקנה ע"ד שעשה מעכ"ת לזהירות יתירה אבל אין פאן שום חשש אפי' לדעת הראב"ד ז"ל דלזה דעת המערערים בטל דאפ"י אם עשאו הנכרי מקודם כלי כיון שגפרדו הנסרים בנדאי לא איכפת לן בהפלי שהי' והאריכות שהארץ מעכ"ת ליותר אולם גם מה שעשו המערערים שחטבו השוליים והניחו אבן בנדאי פשר עצהיו"ט דמה שהי' ק' למעכ"ת דהוי כלי תמוה טובא וכי כלי שאין בו שוליים מקרי כלי אם לא חיבר האבן בפסיד וגפסית לא הוי כלי ולא יעלה על דעת מי שיש לו ידיעה במקנאות לומר שיפסול משום כלי חבית בלא שוליים ובפרט אם הוא מחבר קצת בבנין דנדאי אין עומדין הדפנות בלי חיבור ואם אולי בלא חיבור כלל בתחבולה קלה יוכל לחברו לכותלי הבנין של אבן ולכן כפי מה שעשו השתא פשר לכ"ע אף מחמת שהמערערים הוציאו לעז על המקנה שעשה מעכ"ת שלא פדת שפן נעשין כל המקנאות שברוב תפוצות הגולה בנדאי ראויים לעונש וראוי להרוס מעשיהם פדי שלא יוציאו לעז ולכן נכון הדבר לסתור המקנה וליקח האבן ורק לעשות כמו שעשה מעכ"ת ודוגמא לדבר מצינו בגט שרצו הראשונים לפסול הגט אפי' בדיעבד [ע' בד"ח לשמות גיטין בשער התשו' בהג"ה לתשו' ב"ז אות מ"ז] משום לעז ששינו שם העיר מהמנהג הראשון אפי' שראוי לכתוב כמו שכ' בגט מ"מ מפני גיטין הראשונים שנעשו באותה העיר על שם העיר שלא פכתוב בגט זה הגם שראוי לכתוב כמ"ש בגט זה מפני הלעז צריף גט אחר כמו שמנהג לכתוב וממילא נמי במנהג גבי מקנה שנעשה כפי כל מקנאות שבישראל אם ערערו ושינוהו משום לעז ראוי לפסלו פאשר כ"כ גם מהרמ"מ ז"ל ומביאו בש"ף ז"ל [סי' קצ"ח ס"ק מ"ה] שאין ראוי לשנות מפני הלעז רק כשמזדמן יעשה ממילא עצהיו"ט אבל ח"ו במקום ערעור ולעז בנדאי מהראוי ליקח האבן לסלק הלעז אף עכ"פ מפני המחלוקת ניח להם מעכ"ת כי מחלוקת קשה מאוד ואם לדידי יצייתו המערערים יספימו להחזיר ולעשות המקנה כמו שעשה מעכ"ת וליקח האבן משם פדי שידעו הפל שהמקנה פשר ולאח"כ כשיספימו שני הצדדים יחטבו השוליים ויתנו אבן תחתיו כי זה

כְּשֶׁר עֲצֵהוּי"ט וְהִי שְׁלוֹם ר"ח כְּסָלוֹ תַרְכ"ה: סִימָן צֵה שְׁלוֹם לְדו"ז הָרַב הַגָּדוֹל הַחֲסִיד
בְּנִש"ק כְּקִשׁוֹת מו"ה אַבְרָהָם אֶלְחָנָן נ"י בִּק' קְאִלְשִׁין יַע"א.

בְּהַרְבַּ הַמְּנוּחַ הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק מו"ה מְרַדְכֵי דָוִד זצ"ל מְדַאמְבְּרָאוֹנֵעַ: מִכְּתָבוֹ הַגִּיעֵנִי וּמֵה
שֶׁשָּׂאֵל אִם נָכוֹן לְהַנִּיחַ לְחַפְּנֵי בְּמִקְוֵה שֶׁהוֹסְמָה בְּחַמִּין נ"ל שְׁנֹדָאֵי אִיסוּר גְּמוּר מִפְּנֵי
שֶׁנֶּעֱשֶׂה כְּמִרְחֵץ שְׁאִסוּר לְבָרָה שֶׁם וְהַנְּשִׁים מְבָרְכוֹת בְּשַׁעַת טְבִילָה וְעֵינָן בְּמ"א מ"ה וּפ"ה
וּבִס' בְּרַכֵּי יוֹסֵף וּפְר"ח שֶׁם וּבִא"ר פְּנִלְמֵם אֶסְרוּ לְהַרְהֵר בְּמִקְוֵה מֵיִם חַמִּין שֶׁהִיא
עֲשׂוּנִי לְרַחֲמֵי וּלְחֹרֵף דְּנִפְיֵשִׁי וְנִהְמָא יַעו"ש וְעֵינָן בְּפִר"מ מ"ה וְלָכֵן ח"ו לַעֲשׂוֹת כֵּן אֶף
דְּבָרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נְשִׁמְעִין וְלֹא יִגְעוּר בָּהֶם וְרַק יִכְתֹּב דְּבָרֵי אֱלֹהִים בְּשֶׁאֵלָה לְהַגָּאוֹן הַחֲסִיד
מו"ה יִצְחָק מְאִיר נ"י וְלִשְׁאָרֵי גְדוֹלִים חֲסִידִים וְכֹאשֶׁר יִסְפִּימוּ לְדְבָרֵי אֲזִי בְּנֹדָאֵי יִשְׁמְעוּ
אֲנָשִׁי עִירוֹ וְאִם יִתִּירוּ הַגָּאוֹנִים מְבַטֵּל אֲנִי דַעְתִּי וְהִי בְּזָה שְׁלוֹם.

כְּסָלוֹ תַרְכ"ה: סִימָן צוֹ לְחַתְּנֵי הָרַב הַגָּדוֹל בְּנִש"ק הַחֲרִיף וּבְקֵי מו"ה מְרַדְכֵי דוֹב נ"י:
מֵה שֶׁהִקְשִׁי [עַל מ"ש בִּס' ד"ח לֵה"מ ס"ל'ו לְיִשְׁבַּע דְּבָרֵי הַאֲגוּדָה הַמּוֹבָא בְּרַמ"א א"ח ס'י
קנ"ט ס"ז מְקו' הַט"ז שֶׁם מְשׁוּם דְּבָרְזוֹת חֲשִׁיבֵי טְפֵי מְחֻנְבֵר מְאִיצְטְרוּבִיל וְלִכ"ע הָנִי
כְּמִחְנְבֵר ע"ש וְע"ז הַקְּשָׁה דַעכ"פ] מ"ש הַבְּרָזוֹת שֶׁנִּקְבְּעוּ מִדָּף [שֶׁל נַחְתוּמִין ע' ב"ב
דס"ו] לֹא יִדַּעְתִּי מֵה קִשִׁי לִי וְהָא כֵּן מְבֻנָּאָר (בְּתוֹסְפֵת) [בְּתוֹס' שֶׁם בִּב"ב ד"ה בְּעֵי ר"י
ע"ש] שֶׁהַאֲגוּדָה הוֹלֵךְ לְשִׁיטְתָם דְּבִכְוֹתֵל הָנִי מְחֻנְבֵר וְדָף לֹא וְהַאֲבַעֲנִי הוּא רַק בְּאִיצְטְרוּבִיל
וְא"כ בְּנֹדָאֵי מְחֻנְבֵר בְּהַכְוֹתֵל בְּבִנְיָן עֲדִיף מְאִיצְטְרוּבִיל דְּנֹדָאֵי כְּכוֹתֵל דְּמִי וְהָנִי מְחֻנְבֵר וְלָכֵן
כ' הַאֲגוּדָה דְּאִסוּר לִיטוֹל יָדָיו מֵהַמְּחֻנְבֵר בְּכוֹתֵל בְּבִנְיָן אֶף כ"ז בְּמִחְנְבֵר וְאִח"פ חֲקַק אֶבֶל
בְּתוֹלֵשׁ וּלְבִסוּף חֲבָרוּ הָנִי כְּתוֹלֵשׁ כְּמִבְּנָאָר שֶׁם בְּפִרְה וְזֵה כ' דְּשֶׁם מְבֻנָּאָר לְהַתִּיר הַיָּינוּ
בְּחִידוּשָׁיו שֶׁם דְּמִפְרֵשׁ הַמְּשֻׁנָּה דְּבִקְבָעוּ וְאִח"פ חֲקַקוּ הָנִי כְּמִחְנְבֵר וְתוֹלֵשׁ וּלְבִסוּף חֲבָרוּ
הָנִי כְּתוֹלֵשׁ [ע' בַּחַת"ס ס'י קצ"ח אוֹת ה'] וְזֵה כ' דַּנ"ל לְאִסוּר אוֹתָן הַבְּרָזוֹת הַקְּבִיעוּת
וְהַיָּינוּ לִפ"ד הַתו' גְּבִי אֲצִטְרוּבִיל אֶבֶל בְּחֻקוֹ וּלְבִסוּף קוֹבַע מוֹתֵר כְּמִבְּנָאָר בְּפִרְה הַיָּינוּ
בְּחִידוּשָׁיו שֶׁם אֶף בְּאֵמֶת גַּם בְּמְשֻׁנָּה גּוּפָא מְבֻנָּאָר דוֹקָא חִיבּוּר פְּלִי הָנִי כְּתוֹלֵשׁ מְשֻׁמַּע
דָּאֵם קְבָעוּ וְאִח"פ חֲקַקוּ הָנִי כְּמִחְנְבֵר.

אֶף הִי קִשָּׁה לִי לְהַאֲגוּדָה גּוּפָא דְּהָא לִית הַלְכָתָא כְּהָד מ"ד [בְּחֻלִּין ט"ז ע"א] דְּכוֹתֵל
הָנִי חִיבּוּר דְּכֵן פְּסַק הַרְמַב"ם ז"ל [בְּפִי"ב מֵהַט"א ה"ג] דְּכוֹתֵל הָנִי תְּלוּשׁ וְכֵן מְשֻׁמַּע
דְּאֲגוּדָה ז"ל ס"ל כֵּן דְּכוֹתֵל לֹא הָנִי מְחֻנְבֵר דְּכ' בְּמִס' מְכַשִּׁירִין וְיַעֲוִין בְּשַׁבָּת וּבְשַׁבָּת מְסִיק
הַש"ס דְּכוֹתֵל לֹא הָנִי מְחֻנְבֵר וּמ"ט נְאָסֵר גְּבִי בְּרָזוֹת אִפִּי קְבָעָה וּלְבִסוּף חֲקַקָה וְלָזֵה
מְרַמֵּז בְּפִרְה בְּמְשֻׁנָּה (דְּלַכְתְּחִילָה) [דְּלִגְטִילָה] דְּמִי לְהַכְשֵׁר פְּרָה וּלְמִקְוֵה דְּז"ל הַמְּשֻׁנָּה
(פְּרָה פ"ה מ"ז) הַשׁוֹקֵת שֶׁבְּסַלַע אִין מְמִלְאִין בְּהָ וְאִין מְקַדְשִׁין בְּהָ וְאִין מִזִּין מְמַנָּה וְא"צ
צְמִיד פְּתִיל וְאִינָה פּוֹסְלֵת אֵת הַמְּקוֹה הַיְתֵה פְּלִי וְחַבְרָה בְּסִיד מְמִלְאִין בְּהָ וּמְקַדְשִׁין בְּהָ
וּמִזִּין מְמַנָּה וְצָרִיכָה צ"פ וּפּוֹסְלֵת אֵה"מ עכ"ל וּבְזֵה יוֹסֵר כֹּל הַשְּׁגָתָה [וְע' בַּד"ח הַגָּל'
וּמֵה שֶׁהַשְּׁבָת עַל הַתו' דְּנִדָּה בְּאֵמֶת דְּבָרֵי תְּמוּהִים דְּהָא קַתְּנֵי בְּרָזוֹת וְתַרְנַגְלוּת וְתַרְנַגְלוּת
לֹא הו"ל הַבְּרָזוֹת וּבְמַכ"ת פִּירוּשׁוֹ רַחוּק וּמֵה שֶׁהָק' [עַל מֵה שֶׁחִידֵשׁ בַּד"ח הַגָּל' סנ"ח
דְּאִפִּי לִר"י דס"ל סד"ר בְּאֵתְחֻזֵק אִי לְחוּמְרָא מ"מ ס' מִיִם שְׁאוּבִין טְהוּר דְּהָרִי חַתְּנֵי
בְּטְהָרוֹת פ"ד סד"ר וְהָדָר תְּנֵי ס' מִיִם שְׁאוּבִין וְע"כ דֵּהִי תְּקַנָּה עַל מִיִם שְׁאוּבִין מְלַבֵּד
הַתְּקַנָּה דַּסְד"ר וְהַיָּינוּ דְּהָקָא בְּמ"ש סְפִיקוֹ לְקוֹלָא אֶף בְּאֵתְחֻזֵק אִי ע"ש וְע"ז הַקְּשָׁה] הָא

גם בְּיָדַי תִּגְיָנוּ ס' יָדַי לִהְיוֹת הַנֶּהָר בְּעֶצְמֵי הַבְּאֵרִי הַיָּד מִתְּנִי יָדַי שָׁמַּי רַק גַּבִּי יָדַי
מְצִינֵנוּ בְּפִירוּשׁ דַּר"י מִחֲמִיר אָבֶל גַּבִּי שְׂאוּבִין שְׂפִיר סְפִיקוֹ קֵל מִשְׁאָרֵי דְרַבְּנָנוּ גַם מַה
שֶׁהָק' דְּלִמָּה פּוֹסְקִין כַּר"י [בְּהֵאֵי דַסְד"ר בְּאַתְחִזֵּק אִי לְהַחְמִיר] הָא סְתָם מִתְּנִי בְּטָהֳרוֹת
דְּלֵא פְּנוּמִי וּבַחַד סְדָר אֵין סְדָר לְמִשְׁנֵה וְדְלָמָּא דְטָהֳרוֹת הָוִי סְתָמָּא בְּתָרָא ז"א דְכִינוּ
דְּסְתָמָּא סְתָרֵי אֶהְדְּדִי סְמַכִּינוּ אֶכְלָלָא דְהִלְכָה כַר"י בְּכ"מ וְהָר"ן ז"ל פְּתַב זֶה כְּמָה פְּעֻמִּים
גַם מַה שֶׁהָק' אֶפְיָרוּשׁ הַר"ש בְּתוֹסְפָתָא [פ"ג דְּמַקְנוֹאוֹת מ"א] דְמֵאֵי אֶשְׁמַעִינוּ בְּמ' סָאָה
דְהָא כְּבָר הָוִי חִיבוּר וְזֶה לַק"מ דְחִדָּא דִי"א דְגַם הַשְׂקָה כְּשֶׁנֶּפְרְדוּ חֲזָרוּ (לְהַסְלִיחוֹ) [לְפָסוּלוֹן]
וְתוֹ דְנָהִי דְפְשִׁיטָא לְבְתָרָאֵי מִכְּחַ פְּמָה מִשְׁנִיּוֹת כְּמִבְנוֹאָר בַּר"ש ז"ל אָבֶל תְּנָאֵי
אֶשְׁמַעִי שְׂפִיר חִידוּשָׁא וּפִי הַתוֹסְפָתָא לְהַר"ש ז"ל מְבוֹנָאָר הַיֵּטֵב בַּס' דְבָרֵי חַיִּים [בַּחִי
לְמַקְנוֹאוֹת שָׁם] גַם מ"ש דְלֵהֲרַמְב"ן [מוֹבָא בְּרַשְׁפֵּי"א יְכַמוֹת דַּפ"ב] לְשִׁטְתוֹ [דַס"ל דְכָלוֹ
שְׂאוּב מִדְרַבְּנָנוּ מַש"ה] הָוִי שְׂאוּבִין ל"ל עֵיקָר מַה"ת וְזֶה תִימָא אִיף לֹא הַשְׁגָּחַת מִדְבָרֵי
עֶצְמָה שְׁגָם לַר"י וְלְמַרְדְּכִי שְׂפִיטָא טְעַמִּים עַל הַגְּזִירָה [דְשְׂאוּבִין] אֶטוּ כְּלֵי שְׁנִטְמָאוּ הַמֵּיִם
ג"כ י"ל דְהָוִי עֵיקָר מַה"ת וְא"כ לְמָה הַחֲלִיט הַרְמָב"ן [הַנְּל] דְשְׂאוּבִין אֵין לוֹ עֵיקָר
מַה"ת א"ו דַס"ל מְסַבְרָא וְקַבְלֵתִי רַבּוּתִי דְהָוִי אֵין לוֹ עֵיקָר מַה"ת [ע' בַּס' חִיבוּר לְטָהֳרָה
מִחֲתוֹן הַמְחַבֵּר הָרַב הַשּׂוֹאֵל סִי קַנ"ט סְקִי"ב וּסִי"א ק"ס סְקִי"ו וְתִבִּין כ"ד הַתְּשׁוּי' בַּעֲזֵה"י]:
וְעַל ס"ת שְׁלֵא קִידָשׁ שָׁם ('א') [אֲדֹנִי] הָאֲדוֹנִים הַנֶּהָר בְּדִיעָבֵד נ"ל שְׂפִיטָא דְכ"כ הַרְשָׁפֵי"ן
לְעָנְנוּ כֵּס יֵה מְבִיאוּ ב"י [י"ו"ד סִי רַע"ו ר"ל דְשָׁם חֲשֵׁשׁ שְׁהַסּוּפָר קִידָשׁ שָׁם שֶׁל חוֹל
וְאֶעֱפ"כ לֹא פָסְלוּ מְשׁוּם דְכָשֵׁר לְחַד מ"ד וִי"ל דַהּ"ד לְהִפּוּף ע"ש וְע' בַּס' כְּפַא רַחֲמִים
מ"ס פ"ד] וְכ"נ מְבִי יוֹנָה וְעוֹד י"ל פִּינוּ דְכָבָר הַס"ת בְּיַד הַלּוֹקֵחַ וּשְׂכָרוֹ לֹא יְפָסִיד
מְסַפִּיקָא דֵא"מ מִיַּד הַמְּוַחֲזֵק וְעֵינֵין בַּט"ז וְנַה"כ לְעָנְנוּ מְוַגְרָמַת [בַּסִי י"ח סְק"ח] וּבְכָרַט
בְשָׁם א' לַכ"ע לֹא יְפָסִיד שְׂכָרוֹ וְלִכְּנֵן שׁוּב אֵינוֹ נֶאֱמָר שְׁלֵא קִידָשׁ הַגַּם שְׂאוּמֵר בְּטַעוֹת עֲשֵׂה
רַק אֵין ע"א נֶאֱמָר נֶגְדַּח חֲזָקָה שְׁהִי מְוַחֲזֵק לַס"ת בְּנוֹתְנוּ לְלוֹקֵחַ כְּפִי הַאֲרָכָתִי בְּזֶה בַּחִי
גִיטִין וְלִכְּנֵן לְפַעַנ"ד הַסְפָּר כְּשֶׁר: וְלְעָנְנוּ הַנְּקִוּדוֹת שְׂמוּצָאוֹת הַנְּשִׂים הַנֶּהָר גּוּף הַתְּשׁוּבָה
שְׂפִיטָא נְעַלְמֵי כְּעַת מְמַנִי כִי יֶאֱמִין לִי יְדִידִי חֲתָנִי שְׂפִיטָא אֲנִי בַּעַל יְסוּרִים גְּדוֹל עַל רִגְלֵי
וְטְרִדוּתִי רַבּוּ לְכֵן כ"פ נְעַלְמוּ אֵינָה דְבָרִים הַנְּצָרְכִים וְגַם תְּשׁוּי' נְעַלְמָה כְּעַת מְמַנִי וְלֵה'
אֲקִוָה כִי הוּא נְטָמֵן בְּאֵינָה מְקוּם וְכִמוֹ שְׂתִשְׁוִי הַנְּל' נְמַצָּאָה וְאֵז אִי"ה אֶכְתָּב לָךְ לַפ"ד
כְּפִי יַחַד הַ' אִיף בְּקִיצוֹר נ"ל לְסָמוּךְ עַל הַמְתִיר כְּמִבְנוֹאָר בַּר"ש ז"ל וְבַס"ט: סִימָן צו
שְׂאֵלָה פֶה בְּעִירְנוּ נְעַשֵׂה מְקַנָּה בְּאוֹפֹן זֶה דְהָיָנוּ שְׁהִי מְקַנָּה מְמַעֲנֵין וּמְדַרְגוֹת שְׁל קוֹרוֹת
לְיָרֵד וְלְטָבּוֹל בְּתוֹף הַמְקַנָּה וְנִבְנִית בְּחֹמַת שְׁל הַמְקַנָּה וְהִיוּ מְחַמְמִין אוֹתָהּ שְׁהִי שׁוֹפְכִין
לְתוֹכָהּ מִהַיּוֹרָה מִיִּם חֲמִין אִיף כְּשֶׁהַמֵּיִם הַתְּגַבְּרוּ לְפַעַמִּים הָיוּ צָרִיכִים לְמִיִם חֲמִים הַרְבֵּה
וְע"כ עֲשׂוּ תִיבָה מְנֹסְרִים כְּדִי שְׂיִהְיֵי בְּאֶפְשָׁר לְהַחֵם בְּמִיִם חֲמִין מוּעָטִים וְהַתִּיבָה עֲשׂוּי מַד'
דְּפָנוֹת מְוַקְפִין אִיף דּוֹפְנֵי מְדוֹפְנֵי הַתִּיבָה עֲשׂוּי' מְדַרְיָגוֹת מְדַרְיָגוֹת כְּזֶה בְּכָדִי לְהַעֲמִיד אֶת
הַתִּיבָה עַל הַמְדַרְיָגוֹת שְׂבָתוֹף הַמְקַנָּה הַיְשִׁנָּה וְהַמְדַרְיָגוֹת שְׂבָתִיבָה אֵינָם עֲשׂוּיִים בְּכ"ע אִיף
הַמְדַרְיָגוֹת שְׂבָתִיבָה הוּא דּוֹפֵן א' מִהַדְּפָנוֹת וְלִמְטָה בְּשׁוּלִיִם שְׁל הַתִּיבָה עֲשׂוּיִים שׁוּלִיִם
צִיּוּר בְּסַפֵּר \$ וְעֲשׂוּ נְקֵב אֶחָד גְּדוֹל כְּדִי לְסַתֵּם אוֹתָהּ בְּכַרְזָא וְעוֹד נְקֵב אֶחָד גְּדוֹל
לְסוּתְמוֹ בְּאַבְנֵים לְחוֹד כְּלִי סִיד וְטִיט וְאַח"כ נְתַחְבְּרוּ הַשׁוּלִיִים ע"י צִירֵי בְּרִזָל לְהַתִּיבָה
כִי בִימֵי הַקִּיץ שְׂיִישׁ מְעַט מִיִם בְּהַמְקַנָּה אֲזִי פּוֹתְחִין הַשׁוּלִיִים וְהַתִּיבָה אֵינָה מְוַנַּחַת ע"ג
קָרְקַע הַמְקַנָּה רַק הַמְדַרְיָגוֹת שְׁל הַתִּיבָה מְוַנַּחִים עַל הַמְדַרְיָגוֹת שְׁל הַמְקַנָּה הַיְשִׁנָּה וְכְשִׁמִּי

המקנה מתגברים אז נושאין את התיבה למעלה ומניחין אותה על המדרגות העליונות של המקנה וגם פשמי המקנה מתמעטין מאוד אזי נוטלין את התיבה לגמרי מהמקנה וטובלין במקום הישנה לחוד: תשובה לה"ה יראי ה' בעלי תריסין נדיבי עם גדולי היחוס פני העיר דק' דאברמיל יצ"ו מכתבם הגיעני והנה תדעו שלא פסלתי המקנה שנעשה עפ"י גדולים ורק לפי מה שספרו לפני הבנתי שיוכל לבוא לידי כמה מכשולות ואמרתי להודיע להם שלא לבי הלוף להכשיר מקנה כזו שיוכל לבוא לידי מכשול אף עתה לפי תמונת התיבה ששלחתם אלי והשליכות המה בשפוע שמנחתי על שליבות המקנה שהוא בשפוע וידוע דקטפרס אינו חיבור לדבר שהוא מה"ת וכמבואר בר"ש ז"ל [פ"ו דמקנאות מ"ח] וכן הספיקו רוב ראשונים ואחרונים ולכן אם המקנה היא באופן הזה פסולה להר"ש ז"ל ולרוב ראשונים ואחרונים הגם שיש מקום לפלפל בתוס' גיטין [דט"ז ע"א] וחקיגה גם י"ל דהוי כפחיסה בצלוחית דהוי חיבור כמ"ש במס' ע"ז [דע"ב ע"ב] ובב"י [ע"ל תשו' פ"ח] מ"מ אין לסמוך ע"ז ח"ו והנה בנדאי רוב פעמים אין במים מ"ס והוי מקנה חסירה ופסולה מה"ת וגם באה בידי אדם דלרוב הפוסקים דאור' ובדאו' קטפרס אינו חיבור ולכן בנדאי אם הוא בזה האופן היא פסולה ונדאית אף מי אנכי להוכיח גדולים בתורה ויראה וכל פוננתכם לש"ש שלא להוציא לעז על אבותינו שהתירו לכן טוב לחשות מלומר דבר שאינו נשמע אף להציל נפשי לאשר נשאלתי מכם ולכן הוכרחתי להשיב האמת וה' הטוב ישים שלום בין ת"ת פנפ"ש דבש"ת: עוד לק' הג"ל שו"ר ליראי ה' חכמי חרש מביני מדע נגידים נשיאי העדה דק' דאברמיל יע"א: מכתבם הגיעני והנה ראיתי במכתבם שאין לפ"ד חשש קטפרס ביש מ"ס וזה אינו כלל לדינא דבקטפרס אפי' מ' סאה שהמה מחנברים ע"י קטפרס אין לטבול בהם וכמבואר בתוספתא בהד"ל מובא בר"ש משנה ד' ה' ובמשנה ד' פ"ד דמקנאות יעו"ש ורק לחד תירוץ בתוס' גיטין [הג"ל] יש מכשירין וכ"כ במרדכי מביאו הט"ז בקצרה סי' ר"א [סק"ג] אבל לא קי"ל פן ובאמת אין לטבול על המדרגות שבמקנה רק אם נוטה לחוץ ויש מ"ס בעיגול זולת השפוע וכ"ז רמזתי בתשובתי אליכם כי יש מקום להתיר ע"י תירוץ התו' בגיטין ובחקיגה וגם עפ"י פשטות הש"ס גבי פחסה אף כ"ז לא להוציא לעז על עבר אף ח"ו לטבול זולת אם יש מ"ס חוץ הקטפרס והשפוע ולטבול שלא במקום הקטפרס והנה לפי אומדנא אין בתיבה הקטנה מ"ס זולת הקטפרס ואף אפי' אם הי' פעת מ"ס הלא דבר זה שכיח שיתמעט ויש פסול דאורייתא ואפי' אם תעשו נקב למעלה שיהי' חיבור בלא קטפרס מ"מ גוף השליבות הוי קטפרס ואינו חיבור זולת במ"ס בעיגול זולת הקטפרס השפוע וגם עוד מכשולות רבות שיוכל לבוא ולכן לא דעתי כ"ז הלא תוכלו להתחבל בתחבולה עפ"י אומנים בקיאים אשר פעת שיהי' המקנה שלימה מחנברת להמעין היטב ולטבול על נסר רחב תוף המעין הנקרא שלחן וזה יהי' מגונקב או יהי' של אכן דמגונקב ושיהי' יותר ממ"ס זולת השפוע וכאשר בכל קהילות ישראל יתקנו באופן לחמם המים ולא יתרבו ההוצאות כ"כ ותוכלו לעשות המקנה שיהי' פשר בלא שום פקפוק ושאלה כלל פי כן ראוי ונכון לקהילה ועדה חשובה כי"ב לעשות עצהו"ט וכמ"ש הריב"ש שיהי' בעניני מו"מ אדם בוחר דרוך הבטוח ביותר מכ"ש בעסק המצות נהי שפשר ראוי לעשות על צד הבטוח יותר כ"ז ראיתי להודיע לכם דעתי ויותר אין עלי חובה ועשו הטוב בעיניכם ונפשי הצלתי והי' שלום: סימן צח להרב החריף החסיד וכו' מו"ה יוסקא

אבד"ק קאנטשיגע יע"א: בנידון המקנה של מי גשמים שאתם רוצים לעשות ממי גשמים וחששתם לדעות המחמירין פן ברוב הימים תרקב העץ ויהי בית קיבול בהפירוב והמים הבאים ע"י הני שאובים הנה לפענ"ד מלבד חשש זה פיון דשכיח דנוטלים סאה ונותנין סאה להחם המקנה א"כ לשי' הרמב"ם והראב"ד ז"ל היא פסול' הגם שלא קיי"ל פנותיהו [פמבאר בר"א סכ"ד] אבל האיד נעשה לכתחילה מקנה שפסולה לדעת ראשי פוסקים הללו הרמב"ם והראב"ד ז"ל ושמעתי שבמקומות שעושים מקנה ממי גשמים שכורין בור מחזיק כמה מקנאות כמו מה שקורין טיף ומאספין שמה מי גשמים בלא צינור כלל רק ע"י חפירה בקרקע או ע"י צנורות ומחדש אין שום בית קבול שם ובדקין בזה היטב וגם כי נעשה באיזה ימים מועטים בימי הגשמים וגם להמקנה מאספין מי גשמים ולכן מתחילה בעשייתו אין שום חשש כלל וברבות הזמן אפי' אם נעשה בהצינור ב"ק פשר ע"י השקה לבאר הנ"ל ע"י צינור קל נאפי' ע"י מתכות מותר עפ"י אופנים מבוארים בש"ע ולכן גם החשש של רקבון ונעשה ב"ק ג"כ אין חוששין ידרוש כ"ת בק' ראדימישלא ובק' גלאגיב ותו לא מידי ה' נארא תרכ"ט: סימן צט להרב וכו' מו"ה יחיאל מיכל הובנר נ"י אבד"ק גיננאב יע"א: בנידון המקנה אם עושין מקנה צריף לכתחילה לעשות פשר אליבא דכ"ע כי הוא קדושתו של ישראל וכמבואר בת"ה ברשב"א והנה כל הפעולות שכ' מעכת"ה לא יועילו עפ"י דברי הר"ש ז"ל [פ"ה דמקנאות] שכתב שאין מעין מטהר בזוחליו רק במקומו ואם נמשך ע"י חפירה לצדדין אינו מטהר בזוחליו והב"ח ז"ל [בסי' ר"א סד"ה וטבילה בנהרות] הנהיר לנהוג פן וא"כ כל שהמעין אינו במקום תולדתו אינו מטהר בזוחליו והאיד נעשה מקנה היקף דבריהם הקדושים וגם ל"מ החיבור לנהר בעומק דהרי יהי קטפרס דאינו חיבור לענין זוחליו שהיא דאו' סוף דבר שאין תקנה רק לעשות באבנים או בחתיכת עץ ומצופים במין בדיל שמעפכ יציאת המים ולא לעשות ארון פלי נאז לא צריף נקב ורק יהי דינו כמו בונה באבנים על הגג שמובא בהג"ה ר"א [ס"ז] בתחילתו בשם הרשב"א ז"ל זיו לא מצאתי תקנה למקנה זו כי לפי הנראה שנוטרף ממש טיף אחר טיף שנה הוי זוחליו ומה שאינו נראה בעין הוא מחמת שמים או איזה דבר מכסהו ויש חשש דאור' ולכן אין להקל רק פנ"ל ושמעתי מפמה מקומות שנעשה כעין מה שכתבתי והי' שלום: סימן ק להרב כו' מו"ה יהושע פלק זאב האבד"ק אקנא במאלדאווע: גיסן תרכ"ט לפ"ק הגיעני מכתבו במקנה אשר מאז וצורתה בדרך זה חפירה גדולה ובאמצע החפירה ארגז מנוקב נוגע בשתי כתלים של התפירה ואבנים מחזיקין את הארגז והאבנים מונחין בין כותל החפירה להארגז ומנוקב הארגז כשפופרת הנוד אף שתי האצבעות חוזרין ברוחם וכבר טבלו בו נשים רבות ואין למעלה מהטיבור אדם בינוני חצי זרת ע"כ: תשובה לענין דיעבד ודאי יש לסמוך על גדולי הראשונים הרא"ש ז"ל בפסקיו ור"י וסמ"ק [מביאם בב"י] שהתירו בניקב ככ"מ וגם י"ל דמסתמא חזקת חבר רב שעשה הנקב בנדאי פדינא עשאו בשתי אצבעות חוזרות רק מחמת אורח הזמן ששורית התקבה במים נתעפה העץ מפליעת מים ונתעפה ולכן הוא פעת רק שתי אצבעות א"ח למקומם וא"כ הוא בנדאי אינו פוסל דהסתימה נעשה ממילא לא מאדם וכלי הנעשה בלי מעשה אדם אינו כלי לפסול המקנה עיין בש"ג באריכות [בפ' המוכר את הבית] ועל חזקת חבר סומכין אפי' בדאו' ולכן הנשים שטבלו בחזקת טהרה המה ועל להבא יוכלו לתקן בקל גם מה שנסתפק בבנין אבנים אם נקרא

בגנו הנה לפי דעת הש"ך ז"ל [בסי' ר"א סכ"ה] א"צ בגנו רק פועל בגנו ובאבנים הוי פועל בגנו וגם לש"י הרא"ש [מובא במחבר ס"מ] א"צ בגנו ולכן פשר בנדאי בדיעבד ועל להבא יתקנו זה שיתנו סיד וגפסית בין האבנים ובאמת לפ"ד ראיתי בכמה קהילות קדושות מקנה פנה באויר ואינו קבוע רק בתחיתכות עצים באופן דנראה פבגנו גם מה שאינו גבוהה ח"ז מהטיבור בדיעבד בנדאי פשר פמבואר בש"ע ובכ"מ"א [בר"א ס"ו] אף בלבד שמשגים האשה העומדת ומשגחת על הטובלת אותה האשה צריכה לראות אם לא שחתה ביותר פידוע וזאת בלא"ה מצונה כל מורה להורות לנשים פיצד יטבלו ולכתחילה צריה לתמן אף בא"א פשר בדיעבד רק שישגיחו נשים בשעת טבילה שלא תשוח הרבה: סימן קא להרב החר"ף נרא ושלם מו"ה שמואל אהרן אבד"ק קארטשין: שאלה בעיר הג"ל שאבו המקנה לנקות אותה ועשו הנקב באמצע השוליים והשוליים באמצעה גבוה קצת ויש שיפוע מאמצעית השוליים למטה מסביב לצד דונפותי ויש לה עוד בית קיבול אף פי יש נקב באמצע שוליה לאשר אמצעית שוליה גבוה מקבלת על השוליים מנקב ולמטה קצת יותר מחצי רביעית ואפשר יותר פי לא אוכל לצמצם: תשובה הנה בפלפולך הנעים לא הספיק הזמן מחמת טרדותי וחלישת פחי לעיני ולפלפל בגו אף לדינא תמהני מאוד אף עלה על לב אדם להכשיר בגושתייר קבלת משהו בעץ הלא משנה מפונרשת בפ"ד מ"ג דמקנאות וז"ל החוטט בצנינור לקבל צרורות בשל עץ כל שהוא וגם האריכו מאוד בתשובה פמרדכי קידושין סי' תק"ס] ובש"ג [פ' המוכר אה"ב] אם ניקב העץ ונעשה לקבלה ממילא אם הוא פוסל המקנה מכ"ש בכלי שנתבטל ונשאר מקום בית קיבול שפנדאי פסול משום ג' לוגין שאובין וא"ל דבנתטל הכלי א"כ הוי היפר ול"ש הגזירה דג' לוגין וכמ"ש גבי סנפה [סי' תרל"א] שאם נטל התקרה ל"ש הגזירה שמה ישב תחת תקרת ביתו דז"א דא"כ גם בניקב מצידו סגי בהיפרא א"ו סברא זו לא שמענו במקנה דלא על אדם הגזירה רק דפסלו חכמים מקנה שנפל בו ג' לוגין ומה שייך בגו האדם יודע והמשפיל ידע דכן הוא האמת דאין זה שייך בשאיבה כלל ורק אם נפל מצנינור שיש בו בית קיבול כ"ש בעץ פסול המקנה וא"כ אם לכתחילה פסול בנדאי א"כ בנדאי באם נוכל לתמן בהוצאת ה' ר' פסו בנדאי מי שיש בו יראת שמים לא יאמר שיתקרו רבת עם בקהלה מפנארה במקנה שפשירה רק בדיעבד עיין מ"ש (הרשב"א) [הרא"ה בבד"ה] ז"ל בהקדמה [לבה"נ] פי מלא חלחלה ורתת בהתחילו לכתוב הלכה בדינים אלו אשר כל קדושת ישראל תלוי בגו ולכן בנדאי ראוי להחמיר פדברי מעכ"ת והשוחק בנדאי עתיד לתן את הדין והנה נ"ל עוד דבגושאב ע"י עכו"ם בלא"ה יש חשש דתפי"א דאפי' עכו"ם פוסל פמבואר בפרייתא גייס שזלפו וכו' וא"כ הוי בי"א ומה יועיל הנקובה ות"י הש"ך ז"ל דמכנין לנקות שאני יעו"ש בסי' ר"א ס"ק מ"ו וז"ל וי"ל דשאני התם פנין דשואב המים משם וא"כ נדאי לא ניחא לי דיפלו המים לשם דהא אדרבה שואב אותם משם והוי ממילא עכ"ל וכ"ז פישראל דבנדאי לא ניחא לי שיהי' המים נפסל לטהרה אבל בעכו"ם לא ידע כלל מזה ול"ש לומר דלא ניחא לי ולכן בנדאי צריה לנקות פעם ב' המקנה ולא שייך לומר אתה מוציא לעז על הנשים שטבלו מפבר דז"א דמי יודע מאיזה טעם מנקים אותה עכשיו וגם באם יש חשש בדבר לנו אין משגיחין במה שאמה מוציא לעז יענין בת"ה [סי' רל"ב] ובש"ע אה"ע [סי' קכ"ה ס"ז] לענין

גיטין והי' שלום: סימן קב להרב הה"נ התרריף התכם השלם וכו' מו"ה שמואל העלליר
בעיר הקדושה צפת תוב"ב.

ז' אדר תרל"א: שאלה נפל סיד ועפר לבינה אל תוף בור שטובלים בו ונעשה מראה לכן
אם פסולה המקנה: תשובה הנה פעת לעת שיבתי אין רצוני לסמוך עלי ושמעתי שהגאון
נב"י ז"ל לא רצה לגלות דעתו כלל להלכה לעת זקנתו וגם אני מונע עצמי מזה רק לאדם
מפולפל וירא ה' אני מגלה דעתי קצת לעוררו והנה בנ"ד הדין הוא שמקנה נפסל בשינוי
מראה אף דוקא אם נתערב גוף ממש שמשנהו אבל בסממנים שנושרה בה וצבעוהו אינו
פסול ובמס' מפות (ג' ע"ב) וז"ל ואר"י א"ר ג' לנגין מים שנפל לתוך קנורטוב יין
ומראיהו כמראה יין ונפלו למקנה לא פסלוהו מתקוף לה ר"כ וכי מה בין זה למי צבע
דתנן ר"י אומר מי צבע פוסלין את המקנה בג' לנגין א"ל רבא התם מיא דצבעי מיקרי
הכא חמרא מזיגא מקרי עכ"ל הרי הטעם פשוט [דהא דשינוי מראה פוסל לדברי
הראב"ד הוא אסמכתא מים ולא משקים ומש"ה אם גוף הדבר נמחה בו מקרי חמרא
מזיגא או משקה מדבש וכיוצא אבל אם אין גוף הדבר נמחה הוא מקרי רק מיא דצבע
ובאמת אין שיעור למראה מים דיש מים בטבעו במראות שונות אבל שם מים עלה אבל
בנימוח גוף הדבר המשנהו שם משקים עליהם ופוסל למקנה מאסמכתת ולכן אם נשתנו
מעצמן פשירים דאין שם משקים עליהם ומש"ה מעין אינו פוסל בשינוי מראה דמעין
הוא בתוקף תולדתו במקומו ואין עושין משקה במקום המעין ולכן אם הוא רק מדרבנן
מאסמכתא כמ"ש הראב"ד ז"ל לעיל ודאי אין שייך גזירה אטו משקה ובפרה שכו' מים
יתירא גזה"כ למפסל מראה בלא טעם שהוא משקה אפי' מחמת עצמו פסול יענין בא"ר
ובפ"מ א"ח ק"ס והנה הרב המבי"ט ז"ל בספרו הנכבד קרית ספר רצה לומר דהוא
מדאו' פסול וז"ל הטעם דכתי' מים ואם נמחה גופו ביטלו מתורת מים בשלמא אם נמחה
גוף המשנהו רק נצבע ממנו לא ביטלו כלל מתורת מים דמים יש בכל מיני מראות אבל
אם עשה גוף הדבר המשנהו פעולה במים ומשנהו הוי ביטול המים מטבעו וכמ"ש רש"י
ז"ל ברחוקין [ק"ה ריש ע"ב] לענין יד סולדת בו יעו"ש ובלבוש יו"ד כתב הטעם משום
דהוי משקה ומקרי חמרא מזיגא או משקה ומש"ה פסול בנמחה גופו ומשנהו מראה המים
ופסול מדאו' יעו"ש וא"כ בנ"ד פסול מדאורייתא ול"ד למתני' דפרה [ספ"ח] פלוגמת
ר"ע ור"י דהתם אין שייך מראה רק עכיר' ודי במה שתוצל לאחר זמן אבל אשינוי מראה
אין שם מים עליהם וכשנשתנה וחזור למראה מים דינו פמים ומעיקרא אין דינו פמים
וג' לנגין אין פוסלין והשאובים חזרו לכשרים וא"כ בנ"ד המקנה ודאי פסולה אם יש לה
מראה לבינה מחמת הסיד [די"ל ג"כ דמקרי טיט לח ודו"ק] וז"ב לפענ"ד וגם בלא"ה
מי יגיד לנו שסופו של מראה לחזור דלמא ישאר לעולם כף ולכן לדעתי פסולה המקנה
כן נ"ל הפעוט ואתם חכמי אה"ק תמנו למגין וה' עמכם והי' שלום: סימן קג להרב
המאוה"ג מו"ה אברהם יעקב יוסף נ"י האבד"ק יאשיניצע: מכתבו הגיעני והנה המקנה
שעשה נגיד אחד בפפר שמוליה ע"י צנורות מפאטיק להמקנה ונכנס מצד זה ויוצא מצד
אחר בנדאי מקנה זו פסולה כי לדעת הר"ש [מקנאות פ"ה מ"ג] פינו שפאטיק אינו
נמשך מעצמו לשם אין דינו כמעין לטהר בזוחלין וכן פסק הב"ח ז"ל [בסי' ר"א סד"ה
וטבילה בנהרות] וכמבואר בס' דברי חיים [על ה' מקנאות] ובפרט כי לא ידעינן אם
היא מעין כלל ושארי ספיקות ולכן בנדאי פסולה מקנה הזאת ותמהתי למה לא ציינתו

את מעכ"ת בדבר איסור חמור כזה ויכתוב תיכף להנגיד משמי שהמקנה פסולה: ולענין בית רעוע שהי' של עניים ורוצים בני העיר למכרו ולקנות בעד המעות יורה להמרחץ.

הנה לא ידעתי מהמנהג שכתב כ"ת שתלוי במנהג פי זה לא תלוי כלל במנהג רק העניים זכו בו מיד וכמבואר בש"ף רנ"ו [סק"ז]. אף לפענ"ד גם העניים לא זכו רק בעת חלוקת הפסוף ומי יודע מי יהי' אז עני פי יש עולים ויורדים בכל עת וזכו בו רק עני העיר מעת שיבא זמן תשלומי השכירות והתחלקו אבל לא מקודם והרבה יש לעיין על פיוצא בזה מה זכות לנולדים בזה והרבה יש לפלפל בתשו' ח"ס בתלוקת ונדבת אה"ק אף לדינא אם יעשה איזה תיקון מקהל בכל חיזוק ומקנה ליקח מהמרחץ מפל איש ואשה כף וכף ומזה יחולק בכל שנה לעניים בנדאי רשאים למכור בית זה וליתן לצורך יורה להחם המקנה פי זה חיזוק לטובת עניים יותר מבית רעוע יותר המעות לפענ"ד טוב שישאר ביד הקונה ונתנה עמו פי בעד חלק שיש לעניים יתן שכר בכל שנה כו"כ כפי הראוי בעיניהם וזה יקח בכתב היותר מחונק ובכל תוקף בד" וכן יתנו לכתוב בערכאות עפ"י אדווקאט מלומד בזה עפ"י יותר תוקף לחזק זה באינטאבילאציע בספר הערכי' וכן יעשו ואז אין שום חשש כלל ומחמת חולשת פחי אפסיק ואומר שלום: סימן קד שלום וי"ר לכבוד ח"א ידידי הרב הגאון המפורסם נ"י ע"ה מופ"ה מו"ה חיים אלעזר נ"י אבד"ק טארניגראד יע"א: מכתבו הנעים הגיעני אודות רב אחד אשר נידה לכבודו שלא פדין לת"ח אחד נ"רא ה' מפורסם וביזה אותו ברבים הנה אין הדבר צריך תלמוד פי הרב המנדה ראוי לב"ד לשמתו וכן מבואר בתשו' מהרשד"ם ז"ל חלק יו"ד סי' קס"א וסי' צ"ט יעו"ש פל התשובה ולכן בנדאי הרב המנדה ראוי לב"ד לנדותו ואסור להקנותו יותר מפדי חיייו וכן הוא הדין אמת ברור לכן קצרתי והי' שלום פדברי ידידו א"ח דוש"ת בלונ"ח ד' חקת תריט"ל צאנז: סימן קה שאלה מלמד אחד פגע בכבוד האור החיים ז"ל ואמר שלא עשה ספרו ברוה"ק: תשובה קבלתי מפתכם והנה לא ידעתי מה ספק לכם שרה"ק שורר גם עתה על הראוי לו אעפ"י שבטלה הנבואה מן הנביאים הלא בפירוש אי' בב"ב פ"ק (י"ב ע"א) וז"ל הש"ס א"ר אבדימי דמן חיפה מיום שחרב בהמ"ק נישלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים אטו חכם לאו נביא הוא ה"ק אעפ"י שניטלה מן הנביאים מן החכמים לא נישלה אמר אממר וחקם עדיף מנביא שנ' ונביא לבב חכמה מי נתלה במי הוי אומר קטן נתלה בגדול אמר אבני תדע דאמר גברא רבה מלתא ומתאמרא משמי' דגברא רבה אחרנא פנותי' א"ר ומאי קושני' ודלמא תרנוייהו בני חז מזלא נינהו אא"ר תדע דאמר ג"ר מלתא ומתאמרא משמי' דר"ע בר יוסף פנותי' אר"א ומאי קושני' דלמא להא מלתא בר מזלי' הוא אאר"א תדע דאמר ג"ר מלתא ומתאמרא הלמ"מ פנותי' ודלמא פסומא בארובה ולא טעמא יהיב עכ"ל הרי דגם אחר החורבן רוח נבואה שורה על הראויים לכך היינו רוה"ק דחקמה.

דנבואה לחוד ורוה"ק דחקמה לחוד פמבואר במורה בח"ב ולפ"ד לא יקשה קו' הרמב"ן [בתירוצי] ארש"י ז"ל וי"ל שגם פנונת הרמב"ן ז"ל שם פן וכ"נ מריטב"א שכ"כ בשם הרמב"ם ז"ל הובא שם בב"ב בע"י וז"ל והרמב"ן ז"ל הקש' על פרש"י כו' ואין דעתי נוטה אלא ה"ק אעפ"י שניטלה נבואה מן הנביאים שהוא המראה והחזון נבואת חכמים שהוא בדרך חכמה לא נטלה אלא יודעים האמת ברוה"ק שבקרפם וגם הריטב"א ז"ל כ' בפירוש מאמר זה וז"ל ונתנה לחכמים פירושו שישגיגו בשכלם דברים הרבה שאין פח

בשכל הטבע להשיגם וחקם עדיף מנביא פי' מאותו נביא שיש לו פת לראות עתידות ואין לו דרכי הנבואה שהם מצד החכמה שורה שכונה עליו וכמו שפיאר הרמב"ם ז"ל בספרו הידוע פי הנבואה ההיא אינה שורה אלא על חכם ע"כ עכ"ל יעו"ש הרי לה בפירושו בש"ס וראשונים דרוה"ק דחקמה לא בטל מן החכמים וכן הוא בהקד' בגיטין [ד"ו ע"ב] גבי ר' אביתר וז"ל הש"ס שם ועוד הא ר"א דאספס מרי' ע"י ופרש"י שם וז"ל לגלות לו סוד לכונן בדברים הסתומים על אמתתם עכ"ל הרי דרוה"ק והספמת הקב"ה לא ביטל מחכמים הראוי' לזה וכ"מ במאמר דרפב"י [ע"ז כ' ע"ב] יעו"ש ויתר מזה מבואר במד"ר פ' נשא גבי אשה א' ששקתה זמן רב בליל ש"ק בפרקי' דר"מ ואמר לה בעלה שאינה רשאי לבוא לביתה עד שתרוק בפניו של ר"מ ג"פ צפה ר"מ ברה"ק כו' יעו"ש הרי שצפה ברוה"ק וכן רבי שאמר ביום פטירתו דברי נבואה בקידושין [דע"ב] אפי' לאחר שניטלה ובאמת כי מזה משמע דלא פרמב"ם במונה דהתם משמע דבלא נביאות של פת המדנה אין נקרא החכם רק גדול המעינינים אבל לא שיאמר דברים שיוצא מגדר השכלי רק מדמין פעין נבואה.

יהי אף שיהי' כ"ע מודים דרוה"ק לא נסתלק מן החכמים ומ"ש דמימות הנביאים ניטלה רוה"ק היינו רוח דנבואה אבל רוה"ק דחקמה ולהספס בשכלו עם הלמ"מ או כר' אביתר זה לא בטלה ולא יכחיש זה רק אפיקורס ומה שפכתבתם תשובות מגדולי דורינו שפטל לגמרי רוה"ק לא אאמין שייצא זה מפי רבותינו שיחי' ומי יודע מה שכ' להם המתעזה הנבל הזה אבל האמת עד לזרכו שגם בזמנינו יש לחכמי האמת שאינם נוטים אחרי החומר יש להם רוה"ק וכמבואר במונה וברמב"ן ז"ל בהקד' ולכן בעל אור החיים נשבג"מ בנדאי חיבר ספרו ברוה"ק אף לא הוא לבדו רק כל מחבר אפי' בדורינו אם הוא ראוי לה' חיבר ספרו ברוה"ק היינו שהספס בחכמתו לאמתו של תורה כמ"ש בש"ס על ר"א וכ"כ התנאים לדינא [בקיצור ת"כ סי' קכ"ג וקכ"ד] שאין לומר קים לי נגד הש"ע משום שכ' דבריהם ברוה"ק ע"ש ולכן המלמד המכחיש רו"ק של אוה"ח הוא אפיקורס שאינו מאמין בגדולי הדור שהעידו עליו שהי' ראוי לרוה"ק והמלמד הזה כפר בעיקר רוה"ק וליעג על דברי הש"ס ב"ב הנ"ל ויפה עשיתם שלא עזבתם את בניכם בידו ויש"כ בזה אף שכר מלמדות לא אוכל לפסוק שלא בפני בע"ד בלא ראות מעשי הנהגתו כי אולי משגה הוא בזה ובזה תוכלו לסמוך על מורה שיש בקהילתכם והי' שלום: סימן קו להרב המאה"ג הקריף ובקי מו"ה נתן פייטל נ"י אבד"ק מאדא: שאלה באם א' פדה בנו הבכור במתנה ע"מ להחזיר ונאבד הפעות בפשיעה אם חייב הפהן להחזיר משלו וגם אם הפן פדוי אפי' אם לא החזיר: תשובה דבר זה מבואר בגמ' בבכורות דבמתנה עמ"ל מהני וכן בקידושין [ו' ע"ב] וז"ל הגמ' שם א"ר הילך מנה ע"מ שתחזירהו לי במקר לא קנה באשה אינה מקודשת בפדיון הבן אינו בנו פדוי בתרומה יצא ידי נתינה ואסור לעשות פן מפני שנרא' ככהו המסייע בבית הגרנות כו' עד אלא אר"א בכלהו קני לבר מאשה לפי שאין שאשה ניקנית בחליפין עכ"ל והנה יש גרסות שם בקידושין וז"ל הריטב"א שם ה"ג בכלהו קני לבר מאשה שפא יאמרו אשה ניקנית בחליפין אבל בספרים שלנו כתוב לפי שאין אשה ניקנית בחליפין ולא מיחזירא דמשמע מינה דמתנה עמ"ל הוא תורת חליפין והא ליתא ועוד דאין מטבע נעשה חליפין ויש לפרש דה"ק דלפי שאין אשה ניקנית בחליפין אינה ניקנית בזו גזירה אטו חליפין כיון שזה דומה פעין

חליפין שהן קני ע"מ להקנות עכ"ל הרי דלכל הגירסות בנו פדוי בע"מ להחזיר ורק דלכתחילה אסור לעשות כן פדי שלא יהי פהו המסייע בבית הגרנית ובהרמב"ם ז"ל [פי"א מה' בפורים] אינו מפורש לאסור גבי פדיון בכור (והמ"מ) [והמג"י שם בכ"מ] כתב דבפדיון אין שנייה פכהו המסייע אולם התוס' רי"ד בקידושין כ' וז"ל מפני שגראה פכהו המסייע בבה"ג פי' מדאו' בקל טעמי דיהיב הוי נתינה וחקמים אסרו ליתן לכהו המסייע משום דמצנה מן המוכר ליתן לפהו דבר שיגיע לו הנאה ולא שייתן לו בשכרו ואף פאן פשוטן לו עמ"ל אין לו לפהו שום הנאה ואע"ג דמדאו' יצא מדרבנן אסור לעשותו עכ"ל אלמא דלכל הטעמים שנייה בבכור פכהו המסייע וכן קיי"ל בש"ע ואין לפקפק בכ"ז אף מאוד נתקשיתי במה דמשמע מקידושין דאם לא החזיר בפה"ב אין בנו פדוי וכ"כ הפוסקים וגם אם לא נתן לו רק ע"ד שיחזירם לו אין פדוי ופרש"י ז"ל בכורות נ"א ב' [בל"ב וגם הרא"ש ז"ל אפי' אם אינו מחזיר אין בנו פדוי וק' הלא לא בעי' דעת בעלים פלל בפה"ב דהא למ"ד מלנה הפתובה בתורה כמב"ש דמי' גובין מנכסים משועבדים ולמה לא יוכל הפהו לתפוס בעד הפדיון הבן ונהי שאם לא נתן מדעתי לא עשה מצוה מ"מ זה שני ענינים חדא שמצנה ליתנו לכהו והשני שהוא חוב ורמי השיעבוד על נכסיו לכ"ע מב"ח וא"כ למה לא יוכל הפהו לתפוס וכמו שיוכל לתפוס שארי מתנות פהונה פמבואר בתו' בב"מ בסוגי' דת"כ [ד"ו ע"ב סד"ה והא ה"כא] והנה מצאתי במתנה אפרים בהל' זכ"י [ומתנה סי' ח'] שעמד בזה והכריע מתוך פהו דבפה"ב לא מהני תפיסה פינו דאין המעות גופא למתנה לכהו רק מפח שיעבוד ולכן ל"מ תפיסה ומהרי"ט [אלגזי] אשר סביב לרמב"ן בכורות בספרי הרי"ף הנדפסים בפ"ב מפקפק הרבה בזה יעו"ש ואני אומר שלא זכיתי להבין פלל סברת מח"א שכ' הואיל ואינם רק משועבדים לא יוכל לתפוסם ויכול לומר לכהו אחר אתנם דא"כ אם אחד חייב לכמה ב"ח במטלטלין באופן שאין להם דין קדומה אם אחד תפוס בנדאי שלא יוכל הלנה לומר לאחר אתנם רק פל הקודם זכה פמו שקיי"ל בח"מ [סי' ק"ד ס"ג] וא"כ ה"נ נכסיו משועבדים על ה' סלעים לכל פהני דעלמא וא"כ אם אחד תפסה למה לא יהני התפיסה וכ"נ להדני' מדברי הרדב"ז שכ' בספרו על הרמב"ם הל' בפורים פי"א ז"ל ואיכא למידק דגבי ס' בכור בהמה כ' רבינו נאי תפס פהו לא מפקינו מינני' ה"כא גבי בכור אדם אם תפס פהו חמשה סלעים מהו ואע"ג דבפ"ק דמציעא משמע למסקנא דגמ' דאם תקפו פהו מוציאין מידו וכן העלו התו' והרא"ש וכבר הארכתי בהל' תרומות ליישב דברי רבינו וה"כא גבי פטר חמור נמי לא כתב רבינו אי תפס פהו מה דינו ולגבי ס' בכור אדם פשיטא לי דאפי' רבינו מודה דאי תפס פהו מפקינו מינני' שהרי לא תפס הדבר שנפל בו הספק אלא ה' שקלים עכ"ל אלמא דבנדאי בכור יכול לתפוס רק בספ' ל"א ת"כ א"מ דאין בגוף הדבר חיוב אכל אם נימא דאפילו בנדאי בכור ל"מ תפיסה דמעות מעיקרא לא (מקשה) [קמבע"ל] מידי וכן נראה מדברי התו' בכורות (דף מ"ח ע"ב) ד"ה ואם ז"ל וי"ל פינו דמתחילה נותן לו בתורת מת"כ אעפ"י שאח"כ נתגלה שאם לא נטל לא הי' ראוי ליטלו מס' ל"א מוציאין מידו עכ"ל אלמא דכיון דנותנו לו בתורת מ"כ מהני תפיסה א"כ ה"נ הרי נתנם לו בתורת פדיון נהי שרוצה (לחזור) [שיחזור לו] למה לא יוכל הפהו לתפוס והנה לכאורה י"ל פינו דכ' הת' ב"מ [ד"ו ע"ב ה"ל] דצריף הפהו ליתן לו דמי הטה"נ וא"כ בכאן אם יחזיר לו הפהו הטה"נ (יחזרו) [יחסרו] מה' סלעים

ולא יהי פדוי פלל אף דבאמת זה ליתא חדא דמהרמב"ם ו"ל משמע דא"צ להחזיר פלל הטה"נ ותו דבפה"ב ליכא פלל טה"נ לבפעלים וכן מבואר להד"ל בנה"מ הל' מתנה [סי' רמ"ג סק"ח] הגם שטעמו שם דחוק אף הטעם פשוט דבשילמא בשאר מ"כ הטה"נ חלים על החפץ ואפי' למ"ד אינו ממון מ"מ יש חלות מה על המתנות ועיין בש"ף ו"ל [אולי פוננתו לש"ף ח"מ סי' ר"ג סק"א] אבל הכא בפדיון דאין פאן רק חוב דבר שאין גופו ממון לא חל ע"ז פלל טה"נ וא"כ לכאורה ק' למה לא יוכל הפהן לתופסו והנלענ"ד הוא דמטעם זה לא יוכל לתופסו דהנה קיי"ל המפסיד ברכה או מצנה לחבירו צריף לשלם כמבואר בכל הפוסקים ובש"ע [סי' שפ"ב] והוא מדברי הש"ס [ב"ק צ"א וחקולין פ"ז] והנה אם הפהן תופס דמי פדיון נהי שגשגתלם חובו אבל הבפעלים לא עשו מצנה פלל וא"כ בנדאי כופין אותו שיחזירם פדי שגשגתלם יקיימו מצנות פדיון בנו אף לכאורה לא משמע כן מדברי הר"ן ו"ל בחולין ר"פ הזרוע שכ' ו"ל ועוד דבמתנות נתינה פתיכה ביהו ויש בהם טה"נ לבפעלים ומשמע דכל שיש טה"נ לבפעלים פא פהן ונטל מוציאין מידו דהא נדאי אפי' מידי דל"ל טה"נ לבפעלים פלקט שכחה ופיאה פדאי בגמ' אם פא עני ושאל ממנו אם רצה אינו נותן לו דא"א דכל שאין בו טה"נ נותן על פרחו למי שתובע ראשון מה פרכינן לר"ח מבעה"ב העובר ממקום למקום דלקט שכחה ופיאה אין בהם טה"נ ואם הוא מחויב ליתנו למי שתובע ראשון הו"ל ממון שיל"ת א"ו אפי' בדבר שאין בו טה"נ לבפעלים אינו מחויב ליתן אלא למי שהוא רוצה אלא שאם פא ולקחו א"מ מידו וממילא במידי דאית בי' טה"נ אפי' לקחו מוציאין מידו עכ"ל וקשה למה לא (תירץ) [כ' כצ"ל].

ר"ל לחלק בין לקט שכחה ופיאה לבין מת"כ] שאינו יכול לתופסו משום שצריף הבפעלים לקיים מצנות נתינה ונ"מ במקום שאין טה"נ ש"פ מ"מ מוציאין משום המצנה דהוא של הבפעלים ותו ק' א"כ גבי ס' למה מהני תפיסה לר"ע [בפכורות ה"ל] פנ"ל וכן להרמב"ם ו"ל והלא כופין אותו להחזיר משום מצנה שהוא של הבפעלים או למי זה אין קו' דהא אם יחזור המתנה שהוא בס' שוב ליכא פלל מצנה ליתן דהא אם לא נתן לא יתן וא"כ אין פאן רק משום החוב ומש"ה מהני תפיסה אבל גבי נדאי פדיון שגם אם יחזירו לבפעלים מוטל עליו המצנה לתתו לכהן בנדאי כופין אותו להפכהן שיחזור ולא יגזול המצנה מיד בפעליו אף מדברי הר"ן ו"ל לכאורה ק' דלמה לא (תי') [כ' פנ"ל] דמש"ה לא מהני תפיסה במתנות משום המצנה אף דגם זה לק"מ דהא יוכל הפהן לומר פינון שמוטל עליו להחזיר ואין תפיסתו פלוס א"כ הני רק פפקדון אצלו א"כ אם רצון הבפעלים רק לקיים המצנה יקיים המצנה בזה שמקנהו לו מעתה דבנדאי אין המצנה דצריף ליתן התרומה ונקא ליד הפהן רק אם מקנה לו אפי' בחצירו סגי וכמבואר בש"ס מס' קידושין [דכו"ע"ב] גבי ר"ג שכ' התו' דכל ההקנאה הי' רק לקיים המצנה נתינה לפהן א"כ לא יוכל הבפעלים במתנות לבוא לפהן שיחזירם לו פי רוצה לקיים המצנה פי יאמר לו אם תקנהו לי ג"כ תקיים המצנה ולכן צריף הר"ן ו"ל לומר מטעם טה"נ שיש לישאל בו מש"ה מוציאין משא"כ גבי פה"ב מוציאין מהפהן פי יוכל אבי הפהן לומר בתפיסתה תפסיד מצותי שעלי ליתן לכהן ומה יאמר דהני פאלו פקדון בידו דאם הוא פפקדון יוכל לתת לו במתנה עמ"ל פינון דתפיסתו לא אהני לומר שקיים פבר ונפרע החוב שעל אבי הפהן פינון שלא עשה אבי הפהן צריף להחזירו לאביו דיהא פאלו היא פקדון בידו ולא נתנם לו עדיין

בתורת פדיון וא"כ פיון שעדיין עומד המעות ברשות אבי הבן בודאי יוכל לומר אקניס המצנה במתנה עמ"ל אף עדיין קשה גבי אם נתן לפהן שיתזירם לו דקיי"ל בש"ע [סי' ש"ה ס"ח] דאין בנו פדוי והוא מהש"ס בכורות הנ"ל וק' למה לא יוכל הפהן לתפוס בפדיונו ואי משום המצנה הא יכול הפהן לומר תקנם לי ואז תעשה ג"כ המצנה כמו שאר מת"כ ואי דיאמר לו הבעל שרוצה ליתן לו במעמ"ל למה לא יוכל הפהן לומר שגם הוא יתזירם לו ובאמת בל"ז קשה הא קיי"ל [בספ"ו דפאה] גבי שכחה אם אמר הריני קוצר ע"מ פל מה שאני שוכח אטול יש לו שכחה דהוי מתנה עמש"ב כמבאר שם בפיה"מ להרמב"ם ז"ל והר"ש ז"ל א"כ למה לא נימא גם בפדיון דהוי מתנה עמש"ב ותנאו בטל [פיון דעכ"פ דע"י תנאו ונדעתו אין בנו פדוי] נהי דמה שמק' תוס' ז"ל [בקיודושין ד"ו וב"ב קל"ז] דהוי תנאי ומעשה בד"א [ותי' התו' שם דע"מ כמעכשיו ל"ש פאן דלא מיירי בע"מ] י"ל פדברי הט"ז ז"ל במה שמשיג על הדרישה ביו"ד סי' ש"ה ס"ק ו' וז"ל ובפרישה כ' וז"ל דעת המחבר הוא דאם נראה מה נותן כו' עד ע"ד פן פדוי עכ"ל ודבריו תמוהים מאוד לעיני הרואה במה שתלה הדבר האף חושב הפהן להחזיר אם בדרך ע"מ או בדרך אחר ובאמת אין חילוק כלל בזה אלא בכל גונוי שדעת שניהם שנה הוי פדוי אבל אם האב חושב שיתזיר והפהן חושב שלא יתזיר כלל לא הוי פדוי אם יחזור וכמ"ש בסמוך עכ"ל כמ"כ נימא דזה לא הוי כתנאי ומעשה בר"א [דלט"ז גם בלא ע"מ הוי עכ"פ מתנה לזמן וע"כ בדעת שניהם שנה מהני וא"כ לא הוי תנאי ומעשה בד"א] אבל ק' דהוי מתנה עמש"ב ולכאורה לפמ"ש התוס' בכתובות נ"ו ד"ה ה"ז מקודשת וז"ל שם וא"ת הא דתנון בהשוכר את הפועלים (צ"ד) מתנה ש"ח להיות פטור משבועה ופריף בגמ' הא מתנה עמש"ב הוא וכו' ומסיק אפ"ת ר"מ שאני הקא דמעיקרא לא שיעבד נפש' ומאי משני והא ה"נ לא קדשה ע"מ פן ולא שיעבד נפש' וי"ל דש"ה פיון דרבתה התורה שומרים הרבה ש"ח והשואל נ"ש כו' יכול נמי כ"א להיות לפי תנאו א"נ ש"ה דחייבת התורה ש"ש על שלוקח שקר ושואל לפי שפך הנאה שלו ומשעבדים עצמם לכל הפתוב בפרישה הלכך במקום שאין משעבדים עצמם פטורים עכ"ל ה"נ פיון דהקא מהני מתנה עמ"ל כמ"כ לא הוי זה מתנה עמש"ב [ר"ל דניהו דאין הפהן רוצה רק מתנה גמורה וא"כ ע"י תנאו עוקר מצנת התורה לפדות בנו בה' סלעים מ"מ פיון דעכ"פ משכח"ל פדיון במתנה עמ"ל יוכל להתנות ולא הוי מתנה עמש"ב] אולם עדיין יקשה חילוקו של הרשב"א ז"ל ומביאו הש"ף ז"ל סי' ש"ה ס"ק ח' וז"ל ונוקא שאמר כו' דבכה"ג נגמר בלבו שעה אחת לשם מתנה ומ"ש ע"מ פאומר מעכשיו דמי פלומר מעכשיו תהא נתונה לה מיהו ותחזירנה לי אח"כ אבל כשאומר הילך ה' סלעים בפדיון בני ואתה תחזירנה לי וכיוצא בזה שלא בע"מ אין בנו פדוי ואפ"ל לא אמר מידי אלא שדעתו שיתזירו הפהן פולם או מקצתם ולולי זה לא הי' נותנם לפהן אפ"ל לא יתזיר לו הפהן פלום אין בנו פדוי דגרסי' בבכורות פ' י"ב רב פהנא הוי רגיל כו' כ"כ הרשב"א בתשובה ור"ל פיון דלא גמר בלבו שעה א' לשם מתנה אין בנו פדוי ועיין בא"ח סי' תרנ"ח ס"ד וה' עכ"ל אלמא דעיקר הטעם דבמתנה ע"מ מקנה לו גוף המעות על תנאי אבל ותחזירם לא מקנה לו כלל וע"ז קשה למה לא יהי' דבריו בטל כמו בשכחה שאמר מה שאשפח אני נוטל דהוי מתנה עמש"ב ה"נ דנותן לפהן ומתנה שלא יהי' בו שום זכי' זה הוא מתנה עמש"ב ממש דתנאו בטל ולכן באמת י"ל דמטעם זה כתבו התו' [בכורות שם ד"ה הלכך] דאין

דעת הפהן רק למתנה גמורה הא אם הפהן הי מתכונן להחזירו לו הי מהני משום דהמתנה עמש"ב ת"ב והוי עכ"פ מתנה עמ"ל [דאם פוננת הבעלים דלא יהי אפי' מתנה לשעה א"כ בזה מתנה עמש"ב ותנאו בטל] ורק משום דדעת הפהן ליתלה ולא להחזיר פלל וע"ז יוכל הבעלים להתנות ולא הוי מתנה עמש"ב מש"ה אין בנו פדוי [ונה דדעת הט"ז ה"ל] ונה מדוקדק בלשון הריטב"א קידושין דז"ל שם דהא אמרי' התם בבכורות פ' י"ב רצה הפהן ליתן לו במתנה רשאי ר' חנינא שקיל ומקדר חזי' לההיא גברא דהוי אזיל ואתא קמי' א"ל לא גמרית ויהבית לי מדעם הלכך אין בנו פדוי פ' משום דגלי דעת' דלא גמיר ויהיב אלא ע"ד שיחזירהו לו אלמא אם נתן הפדיון עמ"ל אין בנו פדוי ולא קוש' הוא דהתם שנתן סתם ולא פירש והוי אזיל ואתי גלי דעת' שלא גמר למתנה פלל שיהי' פהן זוכה בו ואפי' במתנה עמ"ל ור"ח נמי הי' דעתו ליתלו ע"ד לעכבו אצלו אם ירצה וכיון שכן זה לא נתפונן להתנות אינה מתנה ואין בנו פדוי אבל פשפירש ונגמרו שתיקה להיות מעמ"ל זו מתנה גמורה הוא ובנו פדוי אלמא דעיקר הטעם משום שלא הי' דעת שניהם שנה ודעת הש"ך והרשב"א לכאורה צ"ע דלמה לא נימא דהוי מתנה עמש"ב ולכאורה י"ל דבשאלמא בקידושין דמתנה ע"מ שלא יהי' לה שאר כ"ו או במוכר ע"מ שאין לה עלי אונאה וכדומה הוי מתנה עמש"ב פיון שעושה מעשה המקח והקידושין ומתנה תנאו נגד התורה [דהקידושין והחייב שכ"ו הם שני דברים] אבל הכא פיון שפל המצנה היא שיטת לפהן ואם אינו נותן לו לא התחיל פלל הפדיון ולא מקרי מתנה עמש"ב רק הוי לא עשה שום מעשה פדיון אף דעת התו' והריטב"א פדכתובא וכן הוא דעת הט"ז ז"ל וכמה מאחרונים ויותר י"ל דלזה דעת הרמב"ם וש"ע ולשון ראשון ברש"י ז"ל שאם נתנו אדעתא להחזירו ואינו מחזיר שבונו פדוי מטעם דהוי מתנה עמש"ב דאז התנאי בטל וממילא המעשה קיים והוי פלו של הפהן והמצנה שפיר קיים וא"ל בזה מצות צריכות פנונה דלפי מה דקיי"ל גבי ברכות אפי' אם טעה בדעתו לומר ברכה אחרת ואמר זו ג"כ הוי פנונה כמבואר במ"א בכמה מקומות [בר"ס ר"ט ותפ"ז] ובהל' ר"ה [סי' תקפ"ב סק"ב] שכן דעת (הרמ"א) [רוב הפוסקי'] ז"ל ורק אפי' לדעת המחבר [סי' ר"ט] בכה"ג שהוא מכונן לעשות המצנה ורק רצה להטיל איזה דבר תנאי והתורה בטלתו להתנאי ממילא קיים המצנה ולכן סבר הרמב"ם ז"ל דבנו פדוי אם אינו מחזיר וא"כ לפי"ז באם נתן במעמ"ל ונאבד המעות בפשיעה כבנ"ד דלפ"ד הרא"ש ז"ל בסופה [דמ"א] דחייב אפי' באונסין דכל כמה דלא קיים התנאי אפי' באונס בטלה המתנה למפרע וכאשר האריך במח"א ז"ל [ה"ז ומתנה סי' י"ח י"ט] וא"כ הוי למפרע המעות של הבעלים ומ"מ יוכל הפהן לתופסם עבור חייב של הפדיון אף דז"א דהא לא פנונו אז לקנותם רק עמ"ל ואם אינם מחזירים הוי גזל למפרע אף באמת לפי מה שהעלה הפ"ח [בס' מים חיים] דאפי' נתן לחש"ו דמי פדיון יצא א"כ י"ל פיון דבא דמי פדיונו לפהן יצא ובפרט אם נימא דהוי מתנה עמש"ב והתנאי בטל דאז ממילא של הפהן הגם דינש דיעות [שלא] פדברי הפ"ח כאשר האריכו הקצות [בסי' רמ"ג סק"ד] והנ"מ [סק"ח] מ"מ מספק א"מ ממון מהפהן ואז ממילא מס' בנו פדוי ובפרט לפי מה דפסק בח"מ סי' רמ"א דמתנה עמ"ל רק בפשיעה חייב ולא באונסין וע"כ צ"ל דלא ס"ל לדינא פדברי הרא"ש ז"ל בסופה דהוי גזל למפרע דהתנאי לא הי' רק אם יהי' בעין יחזירנ' לא אם אבד ומה שחייב בפשיעה הוא מטעם דאין אדם תופס דבר מחבירו ולא יתחייב בפשיעה

כמבואר ברמב"ן במלקחמות פ'רק[שור שנגח] ד' וה' וכן פתב בהד"ל (המג"א) [המח"א ה"ז ומתנה ה"ל] ד'זה הטעם הש"ע והאחרונים במעמ"ל אינו חייב רק בפשיעה וא"כ קצא דמה שנתן לו הוא ש'לו מה שמגיע לו לפהו ומשונעבד לו והמתנה דעמ"ל אינו בתורת מתנה רק בתורת פריעת חוב וא"כ לא תפס של חבירו מידי בנדאי דפטור אפי' בפשיעה ואפי' לדברי הפוסקים דפשיעה הוי מזיק [כמבואר ברמב"ם רפ"ב דשכירות ובש"ף ח"מ סי' ס"ו ס"ק קכ"ו] מ"מ אינו נקרא מזיק רק אם קיבל עליו שמירה אבל אדם דעלמא שלא קיבל עליו שמירה כמו פנוס שורה בתצרה ויעו"ש ברמב"ן [במלקחמות ה"ל] בנדאי פטור אפי' מפשיעה ולא מקרי אפי' גרמי וא"כ מש"ה הפהו שלא נעשה שומר כלל ומחמת התנאי פשוט דהפנונה הי' רק אם יהי' בעין יחזירם דמש"ה פטור באונסין וא"כ מש"ה פטור הפהו להחזיר ובנו פדוי כנלפע"ד.

ועתה אבוא להשתעשע בדבריו הנעימים בראשונה מה שהשיג על הח"ס ז"ל [סי' ר"צ] בהבנת דברי הרע"ב פ'בר בארתי לעיל דלכל הגרסאות בפ"ה בנו פדוי כמבואר בהריטב"א ז"ל [ה"ל] ומה שתמה מעכ"ת על מה שכתב [הח"ס סי' רצ"א ד"ה לכאורה] שלא נגמר המצנה במתנה עמ"ל י"ל פוננתו בזה דעדיין הוא ספק שפא לא יחזור ויענין באה"ע [סי' ל"ח וקמ"ג] גבי תנאי דתלוי בקום ונעשה לא מקרי עדיין קיום המעשה ומה שדחק על מה שאמרו חכמים [בבכורות נ"א ע"ב] קיים ר"ט הלכה זו הנה דברי מעכ"ת אינם נוחים לי בזה דלפי' הראשון הפנונה דקיים הלכה זו היינו שלא לקח מתחילה ע"מ להחזיר דבגמ' משמע איפכא דקיים הלכה זו מה שהחזיר המעות ומה שכתב בפ"ה השני דקיים היינו שחזיק התקון גם זה לא כפשוט שאמר בש"ס בכל דוכתי לשון קיום ממש ולפענ"ד לפי מה שבארתי לעיל דאם הפהו מקבל בתחילה עמ"ל מהני אפי' שדעת אבי הבן הי' להחזיר בלא ע"מ ויהי' מה שיהי' התוס' ז"ל [שם בד"ה הלכה] בפשטות דבריהם משמע דאי הוי גטל הפהו בתחילה להחזירם הי' מהני והנה התוס' ז"ל כתבו שלא הי' מחזירים תמיד וגם מעיקרא לא ידע הנותן ולפענ"ד השניו שהי' בין ר"ט לר"ח בלשון הגמ' דבר"ט איתא הי' [מנהגו] נוטל ומחזיר משמע תמיד הי' נוהג פן ובר"ח איתא ר"ח הוי רגיל דשקיל ומהדר מלשון זה משמע כדברי התוס' ז"ל דלא תמיד הי' מחזיר והנה באמת לר"ט לא הי' יכול לבוא בשום פעם לידי מכשול שהי' תמיד נוטל עמ"ל ולפיכך אפי' אם דעת בעה"ב הי' שייחזור תיכף בלא ע"מ נמי הי' הבן פדוי כמבואר בתוס' ז"ל משא"כ לר"ח דרק רגיל הי' אבל לפעמים לא הי' מחזיר וכיון שבאמת עכשיו במעשה זה הי' דעתו לקבל מתנה עולמית והי' ח"ו יכול לבוא לידי מכשול לולא שהקב"ה אין מביא חטא ע"י צדיק ולזה שבחיהו חכמים לר"ט דקיים זה הלכה זו דמחמת שנטל תמיד ומחזיר א"כ תמיד בנו פדוי משא"כ אם הי' לעשיר או לפעמים אינו מחזיר לא קיים המצנה דיכול לבוא לידי מכשול וז"ב לפענ"ד ומה שהקשה על המקנה במש"כ דהוי כמכר והק' עליו מעכ"ת ה'א כתב הת"ה [בפסקיו סי' רל"ה] וכל האחרונים דאין הבן של הפהו כלל הנה באמת אין לחשוד מאורן של ישראל בדבר שתינוקות של ב"ר יודעין ורק פוננתו כמש"כ בעצמות יוסף שם בהד"ל דנהי דאין הבן נמכר פנ"ל, מ"מ התורה עשהו כמכר יע"ש בדבריו ומה שהקשה מעכ"ת על המקנה שכתב דמתנה עמ"ל מותר בשבת קשה למה לא פודין בשבת במתנה עמ"ל י"ל המקנה ס"ל משום דהוי כמכר אסור ומה שיישב מעכ"ת קו' מ"א יפה כתב שוב כתב מה שחקר הח"ס [חי"ד סי' ר"צ ורצ"א]

החילוק בין מתנה עמ"ל בין מתנה לזמן הנה זה שאילת דור שלפנינו ויעוין במ"ל [פ"ג מ"כ] ובמח"א [הז"ו ה"ל] ובקצות והנ"מ [סי' רמ"א] שהאריכו בזה ומה שכתב מעכ"ת בפ"א המג"א באו"ח (תרנ"א) [תרנ"ח סק"ג] פוןן לסברת המק"ח בהגהותיו מביאו יד אפרים שם אף באמת חילוקו של היא"פ נכון ומינשב יותר יעו"ש ומה שכתב כ"ת לומר דבה"ע [המוכא ברא"ש פ"ק דקידו' סי' כ' ובטור אה"ע סי' כ"ח] לשיטתו דפטור מגו"א [ע' במ"ל פ"ג מ"כ] מש"א ל"א דניחא לי' למיעבד מצוה תמי' לי דהנה הוא לא אמר רק בלשון שאלה רק אנו אמרינו מסתמא הי' עושה לו טובה ומקנהו לו עמ"ל וא"כ עלינו לומר אפילו לבה"ע דפטור מגו"א אלו ידע דלא מהני לשון שאלה הוי מתנה שנתחייב לשלם לו אם יגנוב ובנדאי דאעפ"כ הוי מתנה ול"ד לדבית חורין [נדריים מ"ח] כמבואר בראשונים ומה שפלפל מעכ"ת בדברי הראב"ד והרמב"ם גבי פשיעה [הנ"ל] מחמת שהוא מקצוע גדול וכעת אני מוטרד במס' אחרות לא אוכל להרחיב הדיבור ובפרט לענין דינא פבר כתבתי דלפסק הש"ע פטור בפשיעה (לב"ע) [לכ"ע] דאינו בגדר תופס של חבירו דתופס רק שלו במה שמגיע לו שכירות חלף עבודתו כמבואר בפ"י ז"ל וא"כ פיון שהוא אינו בגדר שומר פלל נדאי פטור הפושע ואין צריך לקנים.

והנה אודיע למעכ"ת מנהגי בזה מעוד הייתי רב ונער כי הנה מבואר בתשו' יעב"ץ [ח"א סי' קנ"ה] דצריך ליתן רק במעמ"ל משום דכל פנהי זמנינו אינם רק לנ"כ ואפ"ל לא לתרומה דרבנן וא"כ אם הי' אביו תובע לפהו נדאי מחויב לו להחזיר דמי פדיונו וא"כ הוי המעות רק פקדון בידו ואפ"ל אם הוא פהו אמתי מ"מ פיון שצריך להחזיר המעות לא הוי נתינה פלל ומש"ה צריך לפדות דוקא במעמ"ל דאז אם הוא פהו אמתי יצא וסחיב למתדר פל מה דאפשר לפדות מפל פהו שרואה דדילמא זה הוא פהו האמת והנה הח"ס ראיתי עתה שהגיהו ויעוין בתשו' יעב"ץ [וא"צ] [ואנ"ל] והנה באמת דברי היעב"ץ ז"ל צ"ע דא"כ בכל פהו נימא פן אפ"ל בהחזוק למנבס דילמא לאו אביו הוא ואי משום חזקה ורובא הא במוזן אין הולכין אחר הרוב ויעוין [ספ"ק דכתובות] גבי אם רוב ישראל אף דזה נדאי פיון שהתורה צותה ליתן להפנה פנה שוב הוא ממונו בנדאי וכעין שמשלק הרמב"ם ז"ל [בפט"ז מסנהדרין] שהאוסור בע"א החזוק ולפ"ז ה"ה בכנהי דידן פיון שמצוה מדרבנן ליתן לכהו פנה אין הפנה צריך להחזיר פלל ואין הספר אתי פעת לעיין בו ולכן אני נוהג מעודי לעשות פשר דבר דהיינו שיעור המבואר ברמ"א [רס"י ש"ה] נותן במתנה צמותה היינו ב' זהובים פוליש והשאר עד דמי ה' לויט פסף המבואר באחרונים זה נותן במתנה עמ"ל וכהו אומר לו הרי לה בפדיונה סה' ב' זהובים פוליש למתנה גמורה והשאר עד ה' לויט פסף יהי' במתנה עמ"ל וכן אני נוהג באיש פילי או עני אכל העשיר נותן ה' לויט פסף במתנה גמורה פן נוהגין בכל גלילותינו העשירים שאין לוקחין בחזרה מאומה ובותרים בכהו שאינו עשיר שיהי' המצוה שלקמה מתנת פהונה וצדקה והי' שלום בדברי ידידו דו"ש יום ב' ד' שבט תרכ"ל צאנז.

הק' חיים הלברשטאם: סימן קז לבני חביבי הרב המאה"ג צדיק מפורסם חריף וקבי וכו' מו"ה יחזקאל שרגא נ"י האבד"ק שינאווא: אודות השאלה בבכור שנמכרה הפרה בכסף ובהאנדשלאג בלא משיכה: תשובה הנה בדבר הנה פבר האריכו גדולי הראשונים ותמיד אין דרפי בזה לפלפל אינה שיטה מהם היא הנכונה עפ"י פלפול כי דבר זה הוא

רק גסות רוח ודבר הבלים פי מי אני להכריע בין גדולי הראשונים ורק כ"א צריף לפי פחו לתרץ את כל א' מהשיטות אף לא להכריע פי מה יודעים אנו אשר לא ידעו המה ואלו ואלו דא"ח ולכן אכתוב בקצרה דיעות הראשונים ידוע דעת רש"י ור"ת ו"ל אם עפ"ם קונה בכסף או במשיכה ונקא והנה גדולי האחרונים כמו הר"מ ו"ל [במרדכי פ' הנהב] והטור והש"ע [יו"ד סי' ש"ה] הכריעו דצריף ונקא שניהם והרשב"א בתשו' המנוחסות סי' רכ"ה פתב דעת הראשונים דתלמי הדבר בפלוגתא אם פסף לבד קונה בעפ"ם ואח"כ פתב דלדעתו קונה בכסף או במשיכה דהלכתא פהאןמר דהעפ"ם קונה במשיכה אף גם בכסף לחוד נמי קונה מדינא דאו' ולבסוף הביא דגם לדעת (הראשון) [הראשונים] דאינו קונה בכסף לחוד מ"מ מחמת מנהג שקונים בכסף לחוד סגי דהוי כמו סטומתא דהוי קנני ממש ונראה מדבריו דדמי להא דנוהגין החמרים [ב"ק דקט"ז ע"ב] והוי קנני ממש ולבסוף כ' די"ל דלעולם אינו קנני ומש"ה לענני בכור תלי בקנני מדאו' ולמ"ד דעפ"ם אינו קונה בכסף לחוד חייב בבכורות ורק מחויב הישראל או העפ"ם לקיים המקח מטעם חיוב והמעניין בדבריו היטב יראה שכן פנונתו ורק יש קצת ט"ס דמוכח ולא כמו שראיתי אינה אחרונים הבינו בדבריו דפוסק דכסף לחוד קונה דזה ליחא דנהי דכתב דכו י"ל דקונה בכסף לחוד או במשיכה לחוד מ"מ לדינא לא סמך על דעתו פנראה שם ולכן אין לנו לסור מדברי הטור וש"ע ו"ל דס"ל דבעי תרנוניהו פסף ומשיכה ובלא"ה אפי' בדיעבד אסור והנה אפי' אם ניקא דסטומתא הוי קנני מ"מ יפה כ' הצ"ח ו"ל [סי' ס"א] פינו דכל הפנונה הוא רק דרף הערמה לא שייף לומר דקנה מטעם מנהג התגרים או משום דדיניהם דיינינו לי' דזה ליחא דכה"ג אין הסטומתא קנני כלל וגם בדיניהם לא פייפי' להחזיק המקח משום דהוי רק הערמה ובשלמא אם עשה קנני דמהני עפ"י ד"ת לא איכפת לן בהערמה דדברים שבלב אינם דברים והוי קנני ממש ובפרט שבאמת פנונת שניהם המוכר והקונה לקיים המקח ע"מ שיחזור וימכרו לו אבל אם לא הי' קנני המועיל עפ"י ד"ת רק מנהג התגרים בהערמה ל"ש דרף התגרים פינון שאינו רק הערמה ואין הקונה והמוכר סומכים דעתם לזה הסטומתא וכליתא דמי זה תנרף דברי הצ"ח ו"ל ודבריו בזה קילורין לעינים ול"ק כלל קו' האחרונים להמעניין היטב וכן באמת נראה מדברי הרשב"א בתשובה הנ"ל דקנני כה"ג קנני דרבנן או סטומתא הוי סילוק מרשות המוכר שסילק נפשו מאותו החפץ אבל עכ"פ הלוקח לא קנה ולכן פתב שם שעיקר תלי' בבכור בקנני דאו' דקנני דרבנן או סטומתא הוא רק חיוב לקיים המקח אבל לא מקנה עצם הדבר ללוקח (והנה גם הפקר לא מיקרי שהרי אינו הפקר לכל) אף לכאורה לענני בכור פינון שעכ"פ נסתלק רשות המוכר והעפ"ם יש לו עכ"פ יד בו שיכול לכופו לקיים המקח מיקרי יד עפ"ם באמצע והו"ל להיות פטור מבכורה דקיימ"ל לגבי בכורה אפי' יכול לסלקו בזווי פטור מבכור וענין בבכורות [דט"ז] גבי מקבל צאן ברזל דא"ר אם לא נתן לו מעות תופס הנולד הגם שהתוס' בב"מ [ד"ע ע"ב ד"ה אי] מחלקים בין אם היתה תחילתו של ישראל לא יצא בזה לפטור מבכורה ע"י שהעפ"ם יוכל לתפסו מ"מ פאן שזה נדאי שיצא מרשות הישראל בקנני דרבנן או סטומתא כמ"ש הרשב"א ו"ל שסילק רשותו ממונו ורק העפ"ם לא קנהו לזה שפיר סגי במה שהעפ"ם יוכל לתפסו היינו שמחייבין להמוכר לתת לו ולכן לכאורה קשים דברי הרשב"א במה שאומר שאינו נפטר מבכורה בסטומתא ואולי לרונחא כ"כ לנ"ד אבל באמת הוי שפיר

להיות פוטר בַּמָּה שְׁנִסְתַּלַּק רְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל וְהַעֲכוּ"ם יֵשׁ עָלָיו חַיִּיב שְׁמֻחַן יִבְּרַח לְתַת לוֹ וְיִוֹכַל לְתַפְסֹו עַפ"י דִּינֵי יִשְׂרָאֵל וְכ"ש בְּדִינֵיהֶם וְאַף לְזֶה כ' הַצ"ח דְּכַה"ג סְטַנְמָתָא לְאוּ פְלוּם וְהַיִּשְׂרָאֵל לֹא סִילַק פְּחוֹ וְעַפ"ו"ם אֵין דַּעְתּוֹ לְהַחְזִיק הַמְּקַח וְאֵינוּ פְלוּם רַק [בְּעֵי] קַנְנָן גְּמוּר וְזֶה אַמְתַּת וְיִצִּיב שְׁסֻטְמָתָא וְקַנְנָן דְּרַבְּנָן ל"מ בְּבַכּוֹר לְרֹב הָרְאִישׁוֹנִים פְּדוּעַ לְמַעַיְנָן בְּדַבְרֵיהֶם וְלִכְן בְּנֻדְאֵי דִין בְּכּוֹר עַל הַנִּלְדָּ וְאָסוּר עַד שְׁיִפּוּל בּוֹ מוּם מְמִילָא.

וְהִנֵּה בַח"ס [ס'י ש"ו] רָצָה אֶחָד לְהַמְצִיא הַיְתָר עַפ"י דְּבַרֵי הַתּוֹס' שְׁכָתְבוּ (בְּזַבְחִים דְּף נ"ט ע"ב) (וּבְמַנְחוֹת נ"ו ב') (וּבְבַכּוֹרוֹת ל"ג ע"ב) דְּלֵהֲטִיל מוּם בּוֹה"ז דְּרַבְּנָן וְלִכְן כ' דְּבַדְרַבְּנָן סוּמְכִים עַל הַפּוֹסְקִים דַּס"ל דְּכֶסֶף לְחֹד קוֹנָה: וְהִנֵּה חַח"ס הַשִּׁיב לוֹ דְּנִרְאָה עֵיקָר פְּהַרְמְב"ם ז"ל דְּגַם בּוֹה"ז הוּא דָאוּ וְזֵה שְׁאָמַר רַבָּא [בַּע"ז י"ג ב'] נִרְאָה כְּמִטִּיל מוּם הַהוּא מְדַרְבְּנָן הוּא לְתַרְץ אֲלֵיבָא דַר"ל יַעו"ש הַמְּשֵׁף דְּבַרְיוֹ וְהִבִּיא רַא'י מְבַכּוֹרוֹת [דַּנ"ג ע"א] דְּפִטְרוּ רַבְּנָן מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה בּוֹה"ז מְשׁוּם דְּמִטִּיל מוּם בְּקַדְשִׁים וְלְדַבְרֵי הַתּוֹ הַאִיף בְּטָלוּ חֻמְרֵי מַצָּוָה גְּדוּלָּה עֲבוּר גְּזִירָה א"ו ש"מ דְּמִטִּיל מוּם הָנִי דָאוּ וּבַמַּח"כ לֹא יִדְעָתִי מַאי קָאָמַר דְּהָא הַקְּשָׁה הַגַּמ' לְהַטִּיל מוּם בְּכָל הָעֵדָר וּמְתַרְץ מְשׁוּם גְּזִירָה שְׁמָא יִבְנָה בַּהַמ"ק בְּמַהֲרָה וְלֹא יֵהִי נִמְצָא בְּקַל קַרְבָּן דְּגַם דְּנִקִּין שְׁבַעֲנִין פּוֹסֵל לֹא שְׁכִיחֵי יַעו"ש בַּגַּמ' וְהִנֵּה זֶה נֻדְאֵי הוּא רַק דְּרַבְּנָן דְּהַמְטִיל מוּם בְּקַדְשֵׁי בַה"ב תְּמִימִים הוּא רַק דְּרַבְּנָן [כְּמַבְּנָאָר בַּתוֹ ע"ז דִּי"ג] וְאַפִּי הַרְמְב"ם ז"ל שְׁפּוֹסֵק דְּהַמְטִיל מוּם בְּבַהֲמוֹת תְּמִימִים שְׁהַקְדִּישׁוּ לְבַה"ב הוּא מַה"ת מְקַרָּא דְּאֵל הַמְזַבֵּחַ יַעו"ש אֲבָל בְּבַהֲמוֹת חוּלִין וְנֻדְאֵי שְׁמוֹתָר לְהַטִּיל מוּם מַה"ת לַכ"ע [נ' דְּקָאָן צ"ל וְאַפִּי לְרַמְב"ם דַּס"ל בַּפ"א מַה' אִסְהַמ"ז ה"ז דְּמִטִּיל מוּם בְּבַהֲמוֹת קַדְשִׁים תְּמִימִים בּוֹה"ז הוּא מַה"ת הוּא מְקַרָּא דְּכָל מוּם לֹא יֵהִי אֲבָל בְּבַהֲמוֹת בַּד"ה מוֹדָה דְּרַק מְדַרְבְּנָן ע"ש בַּמ"ל וּבַרִי"ט אֲלֵגְזִי בְּכּוֹרוֹת פ"ה בְּסוּגָ' דְּבַכּוֹר שְׁאֲחִזּוּ דָם וְכ"ש בְּבַהֲמוֹת חוּלִין וְנֻדְאֵי שְׁמוֹתָר לְהַטִּיל מוּם מַה"ת לַכ"ע] וְנֻדְאֵי מַה שְׁלֹא תִקְנוּ לְהַטִּיל מוּם בְּכָל הָעֵדָר הוּא דְּרַבְּנָן וְא"כ קָשִׁי בְּשִׁבְלֵי גְזִירָה פְּזוֹ יִבְטְלוּ מַמ"ע שְׁלֵ מַעֲשֵׂר א"ו שְׁזוֹ אֵין קוֹשְׁי' דְּנֻדְאֵי יְכוּלִים חֻמְרֵי לְגִזּוֹר לְבַטֵּל מ"ע מְשׁוּם גְּזִירָה קִלְהָ כְּמוֹ שְׁבִיטְלוּ וְהַעֲמִידוּ דְּבַרֵיהֶם בְּהַזָּא בְּפִסַּח שְׁאֵינוּ רַק טְלִטּוּל בְּעֵלְמָא מַכ"ש בַּכַּה"ג שְׁהַטִּיל מוּם בְּקַדְשִׁים הוּא בְּזִיוֹן קַדְשִׁים כַּמ"ש הָרָא"ש ז"ל בְּהַפּוּעֵל בַּב"מ [ס'י ה'] יְכָלוּ לְהַעֲמִיד דְּבַרֵיהֶם נְגַד מ"ע שְׁלֵ מַעֲשֵׂר וְלִכְן בְּנֻדְאֵי אֵין לְדַחוֹת דְּבַרֵי הַתּוֹס' ח"ו וְגַם ק' לְהַח"ס ז"ל גּוּפָא לְתַקְנָן שְׁיִטִּיל הַמוּם ע"י עַפ"ו"ם קִטְּן כְּמוֹ שְׁמַתִּיר הוּא בְּבַכּוֹר א"ו זֶה דְּבַרֵי שְׁלֵ מַה בְּכָף וְחֻמְרֵי הַעֲמִידוּ דְּבַרֵיהֶם נְגַד מ"ע שְׁלֵ מַעֲשֵׂר כְּאֲשֶׁר הַעֲמִידוּ דְּבַרֵיהֶם בְּכַמְהָ מְקוֹמוֹת וְלִכְן דְּבַרֵי הַתּוֹ הֵם כְּפִשְׁטוֹן שְׁלֵ הַסּוּגָ' דְּהוּא רַק דְּרַבְּנָן וְרַק שְׁהַרְמְב"ם ז"ל מְפָרֵשׁ הַסּוּגָ' דְּאֵיִרִי בְּקַדְשֵׁי בַה"ב בְּדַבְרֵי רַש"י ז"ל [פ'י דַּס"ל קַדְשֵׁי מְזַבֵּחַ גַּם בּוֹה"ז מַה"ת וְהַסּוּגָ' דְּמַחְלֵק בֵּין בְּזִמְן הַבֵּית אֵיִרִי בְּקַדְשֵׁי בַה"ב ע' בַּרִי"ט אֲלֵגְזִי פ"ה דְּבַכּוֹרוֹת הַנ"ל שְׁהַאֲרִיף לַפ' כֵּן הַגַּמ' לְשִׁי הַרְמְב"ם] אַף הַתּוֹ דְּחֹ דְּבַרֵי רַש"י ז"ל מַצֵּד פְּשֻׁטוֹת הַסּוּגָ' כְּמַבְּנָאָר בְּדַבְרֵיהֶם בְּזַבְחִים וּבַע"א וְלִכְן נֻדְאֵי אֵין קוֹשְׁי' בְּדַבְרֵיהֶם כְּלָל וְלִכְן לְכַאוּרָה הִי מְקוּם לְהַקֵּל לְהַטִּיל מוּם דְּהוּי רַק ס' דְּרַבְּנָן אַף בְּאַמְתַּת לְמַעַיְנָן הֵיטֵב שָׁם בַּתּוֹ דְּהַחְמִירוּ בְּקַדְשֵׁי בַה"ב שְׁמַד"ת אִפִּי בְּזִמְן הַבֵּית מוֹתָר לְהַטִּיל מוּם וְגִזְרוּ אִטּוּ קַדְשֵׁי מְזַבֵּחַ וְקַדְשֵׁי מְזַבֵּחַ גּוּפָא הוּא עֲתָה דְּרַבְּנָן הָרִי שְׁמַחְמַת בְּזִיוֹן קַדְשִׁים הַחְמִירוּ וְלִכְן גַּם בַּס' קַדְשִׁים אָסוּר לְהַטִּיל מוּם אִפִּי ע"י עַפ"ו"ם וְרַאָ' בְּרוּרָה מְהָא דְּבַכּוֹרוֹת (דְּף ג' ע"ב) דְּכָלוּ חִינְתָא דַר' מְרִי ב"ר וּמַק' הַש"ס לְמָה הֲלֹא כַּדִּין עֲבִיד וּמְתַרְץ שָׁם וְז"ל וְאַבַּע"א רַמְב"ר יִדַע לְאַקְנוּיִי

קננו גמור וקזי לי אינש אחרניא ואזיל ועביד וסבר ר' מרי מלתא הוא דעביד ואתי בה ידי תקלה עכ"ל הרי דמשום חשש שמא יאמרו פלו חיותא ונענש ע"ז מכ"ש דאם יצוה ישראל לעכו"ם להטיל מום לא יבינו שהטעם מחמת שהוא ס' דרבנן ורק יאמר הרואה שמוטר להטיל מום בקדשים ולכן לדעתי היה יותר נכון לסמוך להתיר לשחוט שלדברי התו' אין שום חיוב בזה"ז בשוחט בחוץ ורק מדרבנן וספ' דרבנן מותר ולא (שיאמרו) [יאמרו] מותר לשחוט קדשים בחוץ ורק שיאמרו שסמכו על המכירה ולכן נשחט פדיו אבל אם נימא שצריך מום א"כ ידעו שהוא הקדש והרואה שמצוין להטיל מום בו יאמר שמוטר להטיל מום בקדשים ע"י עכו"ם ולכן בנדאי אסור זה כנלענ"ד הגם שידעתי שבעוה"ר עמי במקלו ישאל ובפרט בעיני הלומדים בעיניהם איסור דרבנן כזה קל למאוד שבעוה"ר מחמירים בתסידות ומקילים במה שהחמירה תורה ואומרים שפדיעבד עכ"פ פשר וכמו ששמעתי מדיינים רבים שנקל להם להשמיט שם אבי האשה בגט אם רק אינם יודעים לכתוב פינאי השם ובאמת מבואר בתשו' שאין לעשות כן וכן משמיטין כמה שם הפינאי שבפ"כ וכותבים רק שם הנקרא לס"ת מחמת פסק הרמ"א ו"ל [בסי' קכ"ט] אשר גדולי אחרונים ממש בתשו' ומכתב אלי' ו"ל פוסלים ומענה בפי שועלים קטנים הללו שכן מקנבל בידם מגאוני דור שלפנינו ובאמת הגדולים ו"ל שפיר עשו שכן מסור בידינו מגדולי אשכנז שבאם א"א לבוא על תכונת השם סגי בשם התניקה או שם דס"ת לחוד גם שם אבי האשה משמיטין באם א"א לבוא על בירור תכונת השם אבל אם הוא חסרון [ידיעה] לדיינים האיה לכתוב בנדאי אסור לסמוך ע"ז.

ויעשו שאל' לגדול הדור והמה יבררו האיה לכתוב סגנון השם וא"ל הלא פדיעבד פשר ז"א כמבואר בהקדמה לס"ש דע"ז נאמר כל שאינו יודע בטיב גיטין לא יהי' לו עסק עמהם הגם דפדיעבד פשר ובגמ' [קידושין י"ג ע"א] אמרו ע"ז דזה חמור יותר מחטא דור המבול יעזין בס"ש בהקדמה ותבין דכן האמת אולם מה אעשה ואוי לי שעלתה בימי פך וה' הטוב יכפר ונסלח לעדת ישראל וכו' והנה לא פתבתי כ"ז רק להודיעה קושט דברי אמת פאב את בן ירצה אבל ידעתי פי שועלים קטנים המה חכמים מחונפים בעיניהם וילעגו על דברי והי' להם כו' ואני את דעתי גליתי כפי מה שקבלתי מרבותי הגאוני' נ"נ ויעשו הטוב בעיניהם ונאנחנו נפשותינו הצלנו והי' שלום.

יום ב' כ"ז למב"י תרכ"א [וע' בסי' שאח"ז]: סימן קח לבני הרב וכו' הנ"ל: הנה בבכור לא הי' פוננתי ח"ו להתיר במכירה בכסף לחוד רק אמרתי יותר הי' היתר בשחיטה אף באמת גם בשחיטה אין להתיר משום הספק של השיטות שאין פסוף קונה בנכרי וגם בפירוש פתבתי שם לדעתי שהבשר צריך קבורה עם העור פאשר נגלה לכל מעיין מפת פלפולי שחוטאי חוץ אבל נדאי הבשר צריך קבורה עם העור פאשר נגלה לכל מעיין מפת פלפולי שם וידעתי נכתב זה שם בהג"ה מן הצד פי ידעתי שכן עלה על דעתי לכתבה בפירוש שלא יטעו בדברי אף מרוב הטרדא אולי נשמט שם אבל נדאי פן נתבאר מתוך הפלפול אשר שם ולכן מהראוי לגזור על הבעל של הבכור שיקבור העור: סימן קט לחתני הה"נ כו' החו"ב בודק חו"פ בנש"ק מו"ה מרדכי דוב נ"י: שאלה יהודי א' העליל עליו עכו"ם שמגיע לו ממנו מעות ומחמת זה ביקש לעכו"ם אחר שילך אתו ויעזור לו ליקח בהמה מהישראל עבור חובו והבטיח לו שימכרה לו וכן עשו והלכו שניהם ולקחו בחזקה בהמה אחת ולקח העכו"ם השני בהמה ולהעכו"ם הא' נתן מעות בעד הבהמה והיהודי

הלה בערפאות עפוי"ם לשפוט על הגזילה שעשו ונמשך הדבר עד שנתיאש היהודי לגמרי מהבהמה ואחר משך שנה וחצי יצא המשפט שלהם שמוכרח העפוי"ם להחזיר הבהמה לישראל והבהמה נתעברה וילדה אצל העפוי"ם והיא היתה מבפרת ועתה מה דינו של הולד אם יש בו קדושת בכור או לא: תשובה הנה פאר צריף לבקר מי הוי גזלן אם עפוי"ם הראשון המעליל או שניהם יחד נקראים גזלנים הנה זה פשוט שגם השני מקרי גזלן שגזל מישראל ואי דהוי ס"ל דהדין עם העפוי"ם המעליל ומש"ה סייע להעפוי"ם הא' ללקחו דסבר ששלו הוא לוקח זה ליתא דקיי"ל ב"נ נהרג על שהי' לו (לשאול ולא שאל) [ללמוד ולא למד מפות ד"ט ע"ב] וא"כ שניהם נקראים גזלנים עוד צריף לחקור אם הוי פאן יאוש פינו דכבר מסר הישראל להערפאות אם הוי זה הפקר מה שאמר בלשון יאוש.

והנה דבר זה מבואר ברמ"א דבכה"ג לא הוי יאוש וז"ל הרמ"א ז"ל בח"מ סי' רס"ב ס"ה הא דאמרי דכשאמר וי לחסרון פיס הוי יאוש היינו באבידה וכיוצא בזה אבל מי שיש לו חוב אצל עפוי"ם שמסתמא אינו יאוש אעפ"י שאמר וי לחסרון פיס לא הוי יאוש דהואיל שכל חוב הוי ספק אי משתלם או לא מספיקא אמר פה ולא גמר ומיאש עכ"ל א"כ הוי גזל בלא יאוש ולא קנהו העפוי"ם כלל להפדה בגזלנותו אף לפרש"י דפי' גבי ב"נ נהרג על פחות מש"פ ולא ניתן להשבון דפרש"י ז"ל משום דקלב"מ פמו שכ' התו' (בעירובין) [בע"ז דע"א ע"א ד"ה ב"נ] וא"כ פן נמי בפרוטה קנהו העפוי"ם משום דקלב"מ אולם התו' שם בעירובין [ס"ב ד"ה ב"נ] הק' על רש"י ז"ל חדא דהא קי"ל פרבא דבגזילה לא קנהו בדמים ותו דגבי מוכסין ולקיסטים מוכח דלא קנהו הנכרי כשאימתא בעין והא באמת לק"מ דמש"ה במוכסין ולקיסטים לא קנהו משום דהוא בעינא ולא קיי"ל פרב [סנהדרין דע"ב ע"א] דבדמים קנהו אף זה מדרבנן אבל מה"ת שפיר לא ניתן להשבון וכמו שפירא מדברי הר"ן ה' בסנהדרין [כבעה"מ שם] אף באמת נלענ"ד דאין סברת הבעה"מ דמה"ת קנהו ורק מדרבנן מחויב להחזירו דהרי בגמ' [שם] אמרי' פי אוקמי התורה ברשות הגזלן לחייבו באחריות אף לא לאקנויי עכ"ל"ה יעו"ש בסנהדרין א"כ הרי מפורש בגמ' דלא קנהו אפי' מה"ת וזה קו' הרמב"ן ז"ל שם על בעה"מ וקושיא גדולה היא זו אם נימא דבעה"מ ס"ל דמה"ת קנהו אף גם שיתת הרמב"ן ז"ל נעלמה ממני שכ' דלא קנהו כלל אפי' פשטיבר לאחר יציאתו ממחטרת וקשה הרי רב אמר בהד"ל דבדמים קנהו ומשמע קנין גמור ורבא אמר מסתברא מלתא דרב פשטיבר אלמא דרבא מודה לרב דקנהו בדמים עכ"פ בליחתייהו אפי' בנשבר לאח"כ דאם חייב בנשברה לאח"כ א"כ מאי קנין הוא זה דאמר רבא מסתברא מלתא דרב פשטיבר הא אפי' פשטיבר לא קנהו כלל בדמים רק משום קלב"מ [א"צ לשלם] אבל מאי קנין הוא ולכן נלענ"ד דכף הוא שי' בעה"מ ז"ל דרב אמר בדמים קנהו מאי דחייב מיתה בנטילתו בשעת גזילה הוי פמו שקנהו (בדמים) היינו בפעו'ת ועלה אמר רבא מסתברא מלתא דרב פשטיבר דבהיותו בעין אין שייף קנין דהתורה לא אוקמי גבי גזלן ברשותו רק לענין שיתחייב באחריות אבל לא לקנותו אבל בליחתייהו מסתברא מלתא דרב דקנהו בדמים ונ"מ דפטור אפי' שיבר חוץ ממחטרת דכיון דבשעת משיכה בגזילה העמידה התורה ברשותו לענין כל אחריות ואם נתחייב אז הגזלן מיתה קלב"מ ופטור מחייבי ממו' א"כ קנהו בזה דלא מחייב לשלם אם יאבד מהעולם יהי' סיבה מה שיהי' קנהו בדמים לענין פטור מאחריות דהא בשאר גזל מחויב באחריות דמיו וזה שנתחייב [מיתה] בדמיו קנהו

לפֿטור מאַחֲרֵי וּלְעוֹלָם פֿטור מִכָּל חַיּוּבֵי שְׁנֵת־חַיִּיב אַז וּל"מ שְׁפֵטוֹר בְּנִשְׁבָּרָה בַּמַּחֲתָרַת
רק אפי' נִשְׁבָּרָה אַח"כּ פֿטור דִּקְנָהּוּ בְּדַמְיוֹ לְעַנְנֵי אַחֲרֵי וּתְּ אִם הִיא בְּעֵינָא לֹא אוֹקְמֵי
הַתּוֹרָה בְּרִשׁוֹתוֹ וְלֹא קָנָהּוּ כָּלֵל וְהוּי בְּרִשׁוֹתָא דְּמָרָא אַבְּל פֿטור (מִהַשְׁבָּר הַבָּא בַּמַּחֲתָרַת)
[מִהַשְׁבָּה] דְּכָל חַיּוּבוֹ שְׁבִשְׁעַת מְשִׁיכָה שְׁנֵת־חַיִּיב מִיַּת' פֿטורוֹ הַכְּתוּב דְּבְדָמִים קָנָהּוּ וּמ"ש
בַּעַה"מ שְׁהַחֲמִירוֹ עָלָיו לְהַשִּׁיב מִחֲמָרָא אֵין פְּוֹנְתוֹ שְׁמַה"ת הַגְּנִיבָה שֶׁל הַגְּנֵב (ח"ו)
[דָּגַם] הוּא מוֹדָה דְּאַפִּי' מַה"ת הַדְּרָא לְמָרָא רַק שְׁהַגְזֵלְן אֵינוֹ מְחַוֵּיב בְּהַשְׁבָּה וּמְדַרְבְּנֵן
מְחַוֵּיבוֹ בְּהַשְׁבָּה אַבְּל גּוּף הַגְּזִילָה הוּא שֶׁל הַגְּזֵל וְלִכּוֹן שְׁפִיר קְאָמַר הַגַּמ' גְּבִי מוֹכְסִים
וְלִיסְטִים דְּלֹא קָנָהּוּ הַגְּזֵלְן לְגוּף הַגְּזִילָה וְרַק דָּאָם אֵין בּוֹ פְּרוּטָה דְּמַצַּד הַיִּשְׂרָאֵל אֵינוֹ מְמוֹן
וְרַק הִי' ס"ד דְּהַעֲפוּ"ם לֹא קָנָהּוּ וִיהִא צְרִיךְ לְהַחֲזִיר וְזֶה קְאָמַר רַש"י ו"ל דְּפֵטוֹר מְשׁוּם
דְּקַלְב"מ לֹא מְחַוֵּיב רַב בְּהַשְׁבָּה פְּנ"ל וְלֹא הַדְּרָא מְמִילָא לְמָרָא דְּפָחוֹת מִש"פ לֹא מְמוֹנָא
גְּבִי יִשְׂרָאֵל וּז"ב [וּמַעֲתָה ל"ק ק' הַתּוֹ' עַל רַש"י דָּגַם רַש"י ו"ל מוֹדָה דְּל"ק לְגוּף הַגְּזִילָה'
וּבְרִשׁוֹתָי' דְּמָרָא הִיא וְרַק דְּהַגְזֵלְן אֵין עָלָיו חַיּוּב הַשְׁבָּה עַכ"ה]: הַיִּנְצָא לְנוּ מְזָה דְּלִשְׁי'
רַש"י ו"ל נְמִי כָּל הִיכָא דְּאִיתָא בְּעֵינָא דְּהַדְרָא לְמָרָא בִּש"פ א"כ הוּי וְלָד שֶׁל פְּרִת יִשְׂרָאֵל
וְחַיִּיב בְּכּוֹר אַף יֵשׁ מְקוּם לוֹמַר פִּינֵן דְּקָנָהּוּ בְּדָמִים לְעַנְנֵי שְׁפֵטוֹר מְלִשְׁלָם אַפִּי
[פְּשִׁיבָר] לֹאח"כּ הוּי פִּיז נְכָרִי בְּאַמְצַע וְגַם לְשִׁיטַת הַרְמַב"ן י"ל פִּינֵן דְּחַיּוּב מִיַּתָּה חָל
עֲדִינֵן עַל הַעֲפוּ"ם וּבְדוּדָי שְׁפֵטוֹר בְּאַכְלָה א"כ גַּם לְדִידָי' הוּי יָד נְכָרִי בְּאַמְצַע.

שוב י"ל דְּהַעֲפוּ"ם קָנָהּוּ לְהַפְּרָה וּלְהַנְלִד בְּשִׁינּוּי וְרַק הַרְמַב"ם ו"ל [פ"א מְגַנִּיבָה הִי' א"א]
דְּעַתוֹ דְּבִלָּא יֵאוּשׁ לֹא קָנִי בְּלִיָּדָה וּבְאַמְתָּ כָּל הַרְאִשׁוֹנִים חוֹלְקִים עָלָיו בְּזָה [ע' בַּטוּש"ע
ח"מ ס' שֵׁנ"ד] א"כ פִּינֵן דְּקָנָהּוּ בְּשִׁינּוּי לֹא חֲיִיל עָלָיו קְדוּשַׁת כְּכוֹר אַף יֵשׁ לְעֵינֵן בְּזָה
פִּינֵן דְּוּדָי שִׁינּוּי אֵין קוֹנָה רַק אִם קָנָהּוּ הַגְזֵלְן בְּאִיזָה קָנָן דְּכּוֹן מְשִׁנָּה מְפֹרֶשֶׁת [ב"ק
דַּע"ט ע"א] בְּגֵנֵב וְטַבַּח בְּרִשׁוֹת בְּעָלִים דְּפֵטוֹר דְּלֹא קָנָהּוּ בְּשִׁינּוּי לְחוּד וּכ"כ הַש"ף ו"ל
וְהוּא מוֹכַח מִהַרְבֵּה מְקוּמוֹת וְהַאֲרַכְתִּי לְפָרֵשׁ הַדְּבָר בְּאִיזָה מְקוּם בְּחִידוּשֵׁי וְגַם בְּנַה"מ
כ"כ וְאֵין הַפְּנָאִי לְעֵינֵן פְּעַת וְכִי הוּא דְּבָר פֶּשׁוּט א"כ נְהִי דְּהוּי שִׁינּוּי פִּינֵן דְּלַרַש"י ו"ל
פְּסָף קוֹנָה דוֹקָא וְלֹא מְשִׁיכָה א"כ בְּמֵאִי קָנָהּוּ הַנְּכָרִי בְּשִׁינּוּי הָא כּוֹלוֹ בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל
נִשְׁתַּנָּה (וְכִמוֹ דְּאַמְרִי' גְּזֵל ב"נ) אַף בְּאַמְתָּ א"א כָּלֵל לוֹמַר כּוֹן דְּהָא גְּבִי פְּלוּגְמַת ר"ש וְרַבְּנֵן
גְּבִי עוֹרוֹת שֶׁל גְּזֵלְן מִחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתוֹן [ב"ק קי"ד ע"א] דְּלִהַטוֹר וְסִייעָתוֹ [סי' שס"ח]
אֵינְרִי בְּנְכָרִי וְאַפ"ה קְתַנִּי בְּהַדָּי' [ש"ם ס"ו ע"ב] דְּקָנָהּוּ בְּשִׁינּוּי וְגַם בַּמַּס' סוֹכָה [ד"ל] גְּבִי
לְגַזְזוֹנָהּוּ אֵינְהוּ מְשִׁמַּע דְּעַפּוּ"ם קָנָהּוּ עַכ"פּ בְּיֵאוּשׁ כְּמִבְּנָאָר שֶׁם וּצ"ל דְּהַשִּׁינּוּי וְהַגְּזִילָה
בְּאִים כְּאַחַת אַף לְפִי"ז תְּלִי' בְּהַסְפֵּק דְּמִבְּנָאָר בְּתַמּוּרָה (כ"ה ע"א) א"ל ר' עַמְרָם לר'
שִׁשַׁת אָמַר עַל הַכְּכוֹר עִם יְצִיאַת רַבּוֹ עוֹלָה עוֹלָה הוּי אוֹ בְּכוֹר הוּי עוֹלָה הוּי דְּכָל פְּוֹרְתָא
וּפְוֹרְתָא דְּקָא נְפִיק הוּא כָּלִיל אוֹ בְּכוֹר הוּי דְּכָל פְּוֹרְתָא וּפְוֹרְתָא דְּקַנְפִּיק בְּמִלְתֵּי' הוּא כו'
א"ל מֵאִי תַבְעֵי' לָךְ הֵינּוּ דְּבַעֵי אֵילְפָא כו'.

וְאָמַר אַבְי' מֵאִי תַבְעֵי' לִי דְּבָרֵי הָרַב וְדְּבָרֵי הַתְּלַמִּיד דְּבָרֵי מִי שׁוֹמְעֵין ה"נ דְּבָרֵי מִי
שׁוֹמְעֵין עַכ"ל הָרִי דְּלֹא פֶּשֶׁטָה רַק מִפְּת דְּבָרֵי הָרַב כו' אַבְּל הָכָא דְּאֵלוֹ וְאֵלוֹ הוּי דְּבָרֵי
הָרַב שְׁפִיר הַסְפֵּק בְּמְקוּמוֹ עוֹמֵד אִם הַעֲפוּ"ם זוֹכָה כְּשִׁנּוּלֵד בְּשִׁינּוּי הַשֵּׁם אוֹ זוֹכָה כּוֹן הַכְּתוּב
וְאַצֵּל הַכְּתוּב ל"ש שִׁינּוּי הַשֵּׁם וְלֹא שִׁינּוּי מַעֲשֵׂה אַף הָאֲמַת יוֹרָה דְּרַכּוֹ דְּל"מ לְשִׁיטַת
הַפּוֹסְקִים דְּמְשִׁיכָה בְּנְכָרִי קוֹנָה א"כ לְהַכִּי אוֹקְמִינְהּוּ בְּרִשׁוֹתוֹ דָּאָם יִשְׁתַּנָּה יְקָנָהּוּ דְּאַפִּי'
בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אוֹקְמָא הַתּוֹרָה בְּרִשׁוֹת גְּנֵב לְקָנוֹת וְאַפ"ה שִׁינּוּי קוֹנָה אַפִּי' בְּעוֹמְדַת בְּאַגַּם

דלא מצינו בשום מקום בזה שלא יקנה השינוי בעומדת שלא ברשות הגזלן ולהיפך מצינו כמה פעמים א"כ ש"מ שהתורה אוקמי בשעת משיכה לענין אחריות שאם ישפנה יקנה מאז השינוי מגזה"כ דוהשיב פעין שגזל הן אמת דקשה לי מנלן דעכו"ם קונה השינוי דבישראל חידשה התורה פעין שגזל אבל עכו"ם לעולם אינו קונה הגזילה פשהיא עתה פעין אף כפר פתבתי דכן הוא מבואר בב"ק דבעיצבא דהוי שינוי השם קנהו העכו"ם וצ"ל פיון דהתורה רבינהו מפעין שגזל דאם נשפנה אינו כמו שגזל עכו"ם ממילא פטור להשיב דאין עליו חיוב השבה רק פשהיא פעין אבל פשנשפנה ממילא אינו של בעלים וקנהו העכו"ם אז שלא בא אז באיסורו דאינו גוף הגזילה והוי פגוף אחר וזוכה בה אפי' עכו"ם במשיכה כמו שזוכה במתנה א"כ עכ"פ זה הקנן הי' בידי העכו"ם תיקף בשעת הגזילה דאל"כ אם לא עומד העיצבא בבית העכו"ם לא קנהו וזה רחוק מהסברא ולכן בודאי תיקף משעת הגזילה מקנה לו השינוי בזה דבר הנגנב אם ישפנה מגזה"כ דפעין שגזל וגם נכרי לא נגרע מזה פדהוכחתי לעיל דאינו מטעם משיכה פלל רק מטעם קנן השינוי וא"כ הוי ודאי לנכרי יד בו ולא חלה פלל קדושת בכור כנלענ"ד.

וא"ל דלמא יצא שלישו קודם דאז בודאי לא מקרי שינוי כמ"ש התו' ב"ק [דע"א ע"ב ד"ה אי' הנאה] גבי טביחה דלא קנהו במשהו הראשון עדי יגמור השינוי כמ"כ גבי שינוי השם או שינוי גופו לא נקנה במשהו וא"כ לר"ה קדוש בבכורה דז"ל הש"ס פחולין דף (ס"ט ע"ב) אתמר יצא שלישי ומכרו לנכרי וחזר ויצא שלישי אחר ר"ה אמר קדוש רבה אמר אינו קדוש ר"ה אמר קדוש סבר למפרע קדוש וכיון דנפיק לי' רובא אגמ"ל דמעיקרא הוי קדוש ומאי דובין לאו פלוס זבין רבה אמר אינו קדוש קסבר מכאן ולהבא הוא קדוש ומאי דובין שפיר זבין עכ"ל וא"כ חיישי' דלמא נפיק בשלישי דעדיין לא קנהו העכו"ם וקדושת בכור חלה למפרע אף נלענ"ד דז"א פלל דהנה זה לשון התו' שם בד"ה ר"ה וכן הא דא"ל רב עמרם לר"ש אמר על הבכור עם יציאת רובו יהי עולה עולה הוי או בכור הוי האי נמי דלא כר"ה דמשמע דפשיטא לי' דקודם יציאת רובו יכול להפקיע ממנו קדושת בכור אם לא נחלק בין מכירה לנכרי להנה עכ"ל ובתמורה מפרשים התו' דברייהם וז"ל שם (כ"ד ע"ב) בד"ה אר"י וא"ת לימא דר"י דהכא פליגי אדר"ה בפ' בהמה המקשה יצא שלישי ומכרו לנכרי וחזר ויצא שלישי אחר ה"ז קדוש בבכורה וכי נפיק רובו לבסוף אגמ"ל למפרע דמעיקרא הוי קדוש ה"נ נימא גבי מטיל מום ויש לחלק בין מטיל מום למכירה דבמכירה יש לטעות יותר שפא מפוך אחר יציאת רובו עכ"ל והנה זה מרפסי איגרא דמה לנו בקנן דברייהם אם מה"ת הוי קנן האיף קדוש מדרבנן וגם הוא נגד השקלא וטריא דשם דאגמ"ל מ ולדברי התו' ז"ל ה"ל לגמ' לומר (הא י"ל) דמדרבנן לא הוי קנן וכבר האריף בזה מהרי"ט [אלגזי] בחי' על הרמב"ן בכורות [פ"ג ד"ה וראיתי להתו' תמורה] אכן בשום לב נ"ל דלק"מ דהנה פל עיקר הטעם דר"ה היינו דאגמ"ל מ דהי' ראוי להתקדש בבכורה ונתקדש מקודם שפיצא הרוב א"כ לפי"ז אם יצא שלישי האחרון דרף דופן א"כ לא אגמ"ל מ ודאי דלא קדוש שלישי הראשון וזה מבואר ממש וא"כ לק"מ מהקדוש שלישי לר"ה דהא אם נימא דהוי הקדוש א"כ אגמ"ל מ דנולד הקדוש לא בכור פיון דבקידשו [ממילא] לאח"כ אגמ"ל מ דלא נולד בכור מש"ה הוי קדוש ולא בכור בהקדוש שלישי ורק בהקדוש ביציאת רובו איבעי' להו אף דא"כ למה ס"ל לר"ה דבמכרו לנכרי שלישי דקדוש בבכורה משום אגמ"ל מ נימא ג"כ פיון דמוכרו

לגַכַר א"כ אגמל"מ דְלָא הוּי בְכוּר יִשְׂרָאֵל פְּלִל לְזֶה פְתָבוּ הַתּו' שְׁפִיר דְרַבְּנָן תַּקְּנוּ דְלָא הוּי קִנְיָן וְלֹא ק' הַאִיף [יְכָלוּ] לְתַשְׁן לְעִנְיָן דַּאו' ז"א דְבִלֵּא"ה ק' הָא עוֹבֵר הוּי דְשִׁלְב"ל אַף ר"ה לְטַעְמִי דְאָדָם מְקַנָּה דְשִׁלְב"ל אוֹלָם מְבִנְיָן אָמְרוּ [יְבָמוֹת צ"ג וּב"מ דס"ו] דְעַד שִׁלְב"ל יוֹכֵל לְחַזֵּר וּכְשִׁב"ל א"י לְחַזֵּר א"כ פִּינָן דְרַבְּנָן תַּקְּנוּ שְׁלֵא יְהִי קִנְיָן לֹא גָרַע מְחֻזְרָה דְמִהְיֵי בְדִשְׁל"ב טָרָם בּוֹאוּ לְעוֹלָם אַף מַה שְׁפָא לְעוֹלָם פְּכָר קִנְיָהוּ מַה"ת וְע"ז לֹא מִהְיֵי תַּקְּנִיתָ דְרַבְּנָן שְׁאָמְרוּ שְׁלֵא יִקְנָה אַף לְזֶה שְׁפִיר אַר"ה פִּינָן דַּאֲגַמְל"מ דְיִלְדָה בְּכוּר מִמִּילָא הוּי גַם הַשְּׁלִישׁ הֶרְאִישׁוֹן בְּכוּר לְמַפְרָע וּל"מ הַזְּבִינֵי דְעַפּו"ם דַּאֲגַמְל"מ דְהוּי בְּכוּר מֵאֵז וְזֶה נְכוּן מְאוֹד א"כ פִּינָן דְהוֹכַחְנוּ בְּאֵם נוֹלַד בְּב"א אֵין לְבְּכוּר [חִלּוֹת] בּוּ דִיַּד עַפּו"ם בְּאֲמָצַע עַכ"פ א"כ אַגְמֵל"מ דְהוּי שֶׁל עַפּו"ם מִמִּילָא לֹא קְדוּשׁ גַּם שְׁלִישׁ הֶרְאִישׁוֹן וְז"ב.

הַיִּנְצָא לְנוּ מְכָל זֶה דְפִטוּר מִבְּכוּרָה לְשִׁיטוֹת הַרְבֵּה מִשׁוּם קִלְב"מ שְׁעַכ"פ שְׁיִיכֵי יַד עַפּו"ם בְּאֲמָצַע וּלְשִׁיטוֹת יִתֵּר הֶרְאִישׁוּנִים מִשׁוּם שְׁיִנוּי. וּמַה שְׁהֶעֱיָרוֹת דְהֶרְמַב"ם [מוֹבָא בַח"מ ס' שֵׁנ"ג ס"ג] דס"ל שְׁיִנוּי רִשׁוֹת וְאֲח"כ יֵאוּשׁ קוֹנָה ה"ט מִשׁוּם דְבִגְזֵלָן גּוֹפָא אֵינּוּ קוֹנָה הַיֵּאוּשׁ מִשׁוּם דְגִזְלָן חֵיִיב בְּאַחֲרִיּוֹת וְהוּי פְּמוּ שְׁעוֹמֵד בְּרִשׁוֹת בְּעֵלִים מִשְׁא"כ בְּרִשׁוֹת הַשְּׁנִי דְאֵינּוּ נַעֲשֶׂה שׁוֹמֵר עֲלֵי עַכ"ד וְזֶה לְפָלֵא בְּעִינֵי הָלֵא הַבְּאֵת בְּעֶצְמָה סְבֵרַת הַש"מ דְבִגְזֵלָן מִהְיֵי הַיֵּאוּשׁ וּבְאֲמָת לֹא נִמְצָא חוֹלֵק ע"ז דְכִשְׁהוּא בְּרִשׁוֹת הַגִּזְלָן לֹא הוּי פְּעוֹמֵד בְּבֵית הַגִּזְלָן לְעִנְיָן זֶה וְדוֹקָא לְעִנְיָן שְׁיִנוּי ס"ל לְהֶרְמַב"ם דְאָפִי שְׁהַגִּזְלָן חֵיִיב בְּאֲוֹנָסִין מ"מ בְּרִשׁוֹתָא דְבְּעֵלִים הוּא לְעִנְיָן שְׁבִחָא וְיִלְדָה אֲבָל לֹא מֵר דְבְּבֵית הַגִּזְלָן ל"מ יֵאוּשׁ דְאֲפִתִי בְּרִשׁוֹתָא דְבְּעֵלִים הוּא הוּא דְבָר שְׁאֵינּוּ גַם אִם גִּימָא פְּךָ דל"מ הַיֵּאוּשׁ מִשׁוּם דְאֲפִתִי בְּרִשׁוֹת הַבְּעֵלִים קִאֵי דְגִזְלָן חֵיִיב בְּאַחֲרִיּוֹת א"כ גַּם שְׁיִנוּי רִשׁוֹת ל"מ דְחֵיִיב הַשְּׁנִי בְּאַחֲרִיּוֹת פִּינָן דְכָל הַנְּאָה שְׁלוֹ פְּמִבְּנָאָר גְּבִי יְתוּמִים שְׁעֵשׂוּ מְלֵאכָה בְּפָרָה שְׁאוּלָה [בַח"מ ס' שֵׁמ"א] וְא"כ אֲפִתִי בְּרִשׁוֹת הַבְּעֵלִים עוֹמֵד וּל"מ הַיֵּאוּשׁ וְיִוֹתֵר אֲתַפְלֵא הַאִיף עֲלָה ע"ד לֹא מֵר פֶּן דְבְּדַבְרֵי הַש"ס מְפִנְרֵשׁ דְרַבָּה מְסַפְקָא לִי אֵי יֵאוּשׁ קִנְיָ מַה"ת מִשׁוּם דְבְּאִסּוּרָא אֲתִי לִידֵי וְר"י דְפְּלִיג עֲלֵיו דל"מ יֵאוּשׁ יְהִי מִטַּעַם אַחַר שְׁאֵינּוּ מְפִנְרֵשׁ פְּלִל לֹא מֵר דְיֵאוּשׁ ל"מ מְפִנְיָ שְׁהוּא פְּאֵלוּ הוּא בְּבֵית בְּעֵלִים וְאֵין דְרַבָּה הַש"ס פֶּן וְא"א דר"י פְּלִיג עַל רַבָּה מִטַּעַם אַחַר [הִי] מְפִנְרֵשׁ הַגַּמ' טַעַם הַחוֹלֵק א"ו גַּם ר"י ס"ל דְלָא קִנְיָ מִשׁוּם דְבְּאִסּוּרָא אֲתֵא לִידֵי.

וּמַה שְׁהֶעִיר מִמַּס' חוֹלִין פְּכָר הוֹדְעֵתִי דְעַתִּי בְּזֶה וּמַה שְׁרַצָּה לֹא מֵר דְלר"מ קִנְיָהוּ מִטַּעַם שְׁיִנוּי הַשֵּׁם הַמְעֵיָן בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וּבְפִרְט בְּסוֹפָה [ד"ל] יִרְאָה דְשְׁיִנוּי הַשֵּׁם תְּלוּי בְּמַה שְׁהָעוֹלָם קוֹרִין לוֹ פֶּן וְיִתֵּר דְבְּרִיו בְּפִלְפוּל עִם הַש"ע לֹא נִתְּתִי הַיֵּטֵב עֵינֵי עֲלֵיהֶם פִּי טְרִידְנָא טוֹבָא וְדְבָרִים אֵלוּ הֵמָּה עֲמוּקִים מְאוֹד לְכֹן לֹא יִכּוֹלְתִי לְהֶעִיר פְּעַת דְבָר וְהִי שְׁלוֹם פְּדַבְרֵי חוֹתְנוּ יְדִידוֹ כו': סִימָן קִי לְכָבוֹד יְדִידֵי הָרַב הַמֵּאָה"ג הַחֲרִיף וּבְקִי הַחֲסִיד הַמְפִּנְרֵס כו' מו"ה מְרַדְכֵי אֲלִיעֶזֶר נ"י אַבְד"ק אַדָּא יַע"א בְּמִדִּינַת הַגֵּר: שְׁאֵלָה אֲחָד הַחוֹזֵק לְלוּי פְּמָה שְׁנִים וְהִי לוֹ בְּנִים בְּכוֹרִים מְשִׁתִּי נְשִׁים וְלֹא עֲשֶׂה לְהֶם פְּדִיוֹן וְגַם יֵשׁ לוֹ בֶּן אֲחָד מֵאֲשֵׁתוֹ הַשְּׁלִישִׁית שְׁהוּא ג"כ פְּטוּר רַחֵם לְאִמּוֹ וְהוּא קָטָן עֲדִיָּן וְהִנֵּה קוֹנֵד מִפְּטִירָתוֹ שֶׁל הָאִישׁ הַנִּזְ"ל הוֹדָה שְׁאֵינּוּ לוֹי פְּלִל וּמִתּוֹךְ חָלִיו לֹא פָּדָה בְּנוֹ אִם מְוֹתֵר לְב"ד לְפָדוֹת הַקָּטָן הַזֶּה: תְּשׁוּבָה דְבָר זֶה מְבִנְיָן בְּש"ס יְבָמוֹת מ"ז וְשֵׁם בְּתוֹ [ד"ה נְאֻמָּן] דְלָא [נְאֻמָּן] לְפִסְוֹל בַּת (יִשְׂרָאֵל) [פְּהֵן] דְהָא אָדָם קְרוֹב אֲצֵל עֲצָמוֹ וְדוֹקָא בְּבִנְיָו הַאֲמִינוּ תוֹרָה מִשׁוּם יִפִּיר אֲבָל עַל עֲצָמוֹ א"ו וְכַמְבִּנְיָן בְּיִוֹתֵר בְּדַבְרֵי הַנַּמ"י וְל"כ הַב"ש ס' ד'

[סקנ"ג] וא"כ א"נ רק משום חד"א ומשום הודאה לגבי ממון ועיין בתו' יבמות סוף פ"ב [ד"ה לימא ר"י] וכינן דאינו רק מטעם הודאה ודאי אינו משונעבד מה"ת פאָשר עֵלָה על דעת מעכ"ת ולא הוי רק מלוג ע"פ וא"כ אין גובין עדות בפני קטן הגם בהודאה בתלוי גובין מיתומים קטנים הלא פְּכָר פְּתָב הסמ"ע [סי' ק"ח סקי"ג] הטעם דס"ל דבדבָר פְּרוּר מקבלין עדות על קטן אַבְל הוֹרָאָה זו צָרִיף לעיין בה טוּבָא פי ודאי זֶה לָא הוֹי דְבָר פְּרוּר לאמור שמקבלין והנה גם אחיו א"נ מטעם קרוב ולכן בנדאי אין ב"ד יורדין לנכסיו וגם כ"ע מודים שאין פודין אותו משום זכי דהא חוב הוא לו להחזיק הקול שהוא אינו לוי ודלמא פשיגדיל יתפָּרַר שהוא לוי ובכה"ג לכ"ע אין פודין בקטנותו אף יתלה לו טס בצוארו המעשה פאָשר הי' זה נלענ"ד דבְּרִי אוֹהָבוּ מִשְׁתוּקָא בְּאַהֲבָתוֹ לְנֶצַח ג' לסדר בָּהּ יְבָרַף יִשְׂרָאֵל תַּרְכֵּהּ צֶאֱנֹז: סִימָן קיָא שוֹי"ר לְרִירִי ח"ב וְנִכְד גִּיסִי הָרַב הַמֵּאָה"ג שְׁלִשְׁלֹת הַיּוֹחֲסִין כו' כש"ת מו"ה פְּנַחֵס פְּרַעֲנָקִיל אַבְד"ק בּוֹקְאוֹנוֹסְק יע"א: מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי בְּדִין בְּכוֹר שְׁנֵימִכְרָה הָאֵם לְעַפּו"ם בְּכֶסֶף וְסִיטוּמָתָא פְּנֵהוּג וְיָדוּעַ דְּדָבָר זֶה שְׁעָרוּרֵי בֵּין הַגְּאוּנִים רֵאשׁוּנִים וְאַחֲרוּנִים וְהֵנָּה הָעִיר מֵעַכְ"ת בְּנִידוּן הַס"ס דְּלָמָּה הִלְכָה פְּרִש"י וְדָלְמָא הִלְכָה דְּעַפּו"ם קוּנָה בֵּין בְּכֶסֶף בֵּין בְּמִשְׁיכָה וּמָה שְׁדָחָה מְאַלְגָּאזִי [ברפ"ב דבכורות] דְּכִינּוּן דָּא"מ מְמוֹן מַס"ס לָא הוֹי הַקְּנִיָן וְלֹא מִיְפְטָר מִבְּכוּרָה וְזֶה הַק' ג"כ אַדְבָּרֵי תוּס' [שם ד"ה קָנָה] שִׁכ' [דהו"א] דְּקָנָה הָעַפּו"ם מַסְפ' וְהָא' אִיף שְׁיִיף קְנִיָן בַּס' הָא הַמּוֹכֵר מְוַחֲזָק וּמַס' אִינוּ קְנִיָן כָּלָל וְאַתְּפֵלָא עַל דְּבָרֵי ו"ל דְּלָמָּה לֹא אִם נָתַן לְעַפּו"ם מְעוֹת וְיִלְדָה בְּכוֹר וְהָעַפּו"ם נוֹתֵן לוֹ הַמְּקַח בְּאִין חֲזָרָה שְׁפִיר י"ל דְּקָנָה מַס' בֵּינָן שְׁנוּתָן לוֹ מִדְּעָתוֹ כְּמוֹ בְּכוֹר בְּלָמ"ד כְּמִבְּנָאָר בְּפוֹסְקִים [בחו"מ סי' ר' ס"ז בְּהַגְהָת רַמ"א דְּכוֹר בַּל' סָאָה בְּסָלַע רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן קָנָה מְשׁוּם דְּהִלּוּקֵת מְוַחֲזָק הָרִי דְּשִׁיף קְנִיָן בַּס'] הַגַּם שָׁגַם בְּעֶצְמוֹ הָאָרִיף בְּכַעֲיָן זֶה וְעַפ"י סְבָרַת הָרִיטְב"א אַבְל לֹא יָדַעְתִּי לָמָּה לִי הָאָרִיכוֹת וְהַסְפִּיקוֹת הֵלָא בְּנִדְאֵי לַכ"ע אִם הָעַפּו"ם אִינוּ חֲזָר שְׁקָנְהוּ לְמַפְרַע מַס' דְּלָמָּה הִלְכָה דְּקָנָה בְּכֶסֶף וּבִלְא"ה בְּסִפְיָא דְּפִלּוּגָתָא לֹא שְׁיִיף זֶה [לוֹמַר] דְּכִינּוּן דְּזֶה מְוַחֲזָק וְלֹא מוֹצִיא מַס' לָא הוֹי קְנִיָן דְּזֶה לִיתָא דְּסוּף סוּף יֵשׁ כָּאֵן יָד דְּהַקְדָּשׁ וּמוֹצִיא מִיָּדוֹ וּבְפִרְט דְּהַקְדָּשׁ הוֹי תְּפוּס וְכְמִבְּנָאָר [אוּלֵי פְּוֹנְתוֹ לְתוּס' ב"מ ד"ו ד"ה וְהָא הָכָא] הַגַּם שְׁתוּס' פְּתָבוּ (לְהַפְלֵא) [לְהִיפּוֹף לֹא] שְׁיִהְי' הַקְדָּשׁ וְל"ד לְכָאֵן מ"מ נִרְאָה שִׁס"ל לְתוּס' כֵּן יַעו"ש וְאַדְרָבָא לְסְבָרַת הַתו' בֵּינָן שְׁהַקְדָּשׁ מוֹצִיאִין מִבְּעָה"ב לְכַהֵן וּמ"ש אֶתָּה דְּבַנ"ד דִּישׁ ס' בִּלְא"ה אוּלֵי יִלְדָה שְׁפִיר הוֹי ס"ס זֶה צ"ע מְאוֹד דְּהֵנָּה לְכַאוּרָה קִשָּׁה [ברפ"ג דבכורות] לָמָּה מְכָאֵן וְאִילָף ס' הָא חֲזָקָה קַמִּיִּתָא שְׁלֹא יִלְדָה וְרוּבָא דִּיּוֹלְדָת לִיכָא דְּהָא תְּלוּי בְּמַעֲשֵׂה דְּלָא הוֹי רוּבָא וְאַדְרָבָא סְמוּךְ מִיעוּטָא דְּאִפִּי עַז יוֹתֵר מְשֻׁנָּה לֹא יוֹלְדָת לְחֲזָקָה קַמִּיִּתָא דְּלָא יִלְדָה וְהוֹי לְהִיּוֹת רוּבָא דְּלַכְהוֹן וְרֵאִיתִי לְהַאֲלָגָאזִי ו"ל [ברפ"ג דבכורות] שִׁכ' דְּלָא הוֹי רַק דְּרַבְּנָן מִחֲמַת רוּבָא דִּיּוֹלְדִין וְרַבִּינָא מְדַרְבְּנָן קְאָמֵר וּלְפַעַנ"ד אִיפְכָא מְשַׁמַּע דְּהו"ל (לְהִיּוֹת) לְמִיזֵל בְּתַר חֲזָקָה דְּלָא יִלְדָה בֵּינָן דְּלִיכָא רוּבָא דִּיּוֹלְדָת בֵּינָן דְּהוּא תְּלוּי בְּמַעֲשֵׂה וְכֵן בְּאֵמַת הַרְבֵּה פְּעָמִים מְבִּנָאָר בְּפוֹסְקִים דְּרוּב דְּתַלְי בְּמַעֲשֵׂה לָא הוֹי רוּב וְלֹא חֲלָקוֹ לֹמַר דְּהוּא רַק דְּרַבְּנָן וְהַנְּ"ל לֹמַר דְּכִינּוּן דְּהַתו' [בכורות הַנְּ"ל ד"ה רַבִּינָא] פְּתָבוּ לְחֲלָק דְּדָבָר כְּזֶה רוּב יוֹלְדוֹת לָא הוֹי תְּלוּי בְּמַעֲשֵׂה בֵּינָן דְּכֵן דְּרָף רוּב ב"א לְהוֹלִיד וְרַק בְּבִהְמָה דְּלַפְעָמִים צָרִיף לְהַרְבִּיעַ דְּוָקָא שְׁיִיף לֹמַר דְּהוֹי רוּב הַתְּלוּי בְּמַעֲשֵׂה וְלָזֶה י"ל דְּהַחֲלִיּוּק בֵּין אָדָם לְבִהְמָה שְׁלֹמֵר בְּבִהְמָה דְּלַפְעָמִים צָרִיף לְהַרְבִּיעַ הוֹי מַעֲשֵׂה חֲלִיּוּק זֶה הוֹי מְדַרְבְּנָן אַבְל לְעוֹלָם רוּבָא דְּתְּלוּי

במעשה לא הוי רוב פלל וא"כ לפ"ז לדין בזה"ז דידיע דלא מצוי פלל זכר שאינו מסורס
ורק שיש זמנים שמרביעים א"כ שפיר הוי רבא דתלוי במעשה ולא הוי רוב פלל
ואדרבא חזקה שלא ילדה וחיוב מה"ת בבכורה ולא הוי רק ס' של הקנן וחד ס' לא מהני
וא"כ אסור מדינא אולם ס"ס נגד חזקה (י"מ) [יש מקולין] אף באמת אין ס"ס פלל
דדלמא ילדה פיון דתלמי במעשה באמת י"ל דאינו נכנס בגדר ס' בזה"ז דלא שכיח בלא
הרבעה במעשה [פי' דהספק שמה ילדה שוב אינו ספק השקול ובס"ס פזה כ"ע מודים
דל"מ נגד חזקה] והס"ס שעשה האלגאזי ו"ל לפענ"ד שפיר כתב הבני יעקב דהוי פשם
חד הגם שס' אחד מתיר יותר מחבירו כמ"ש האלגאזי מ"מ לענין ספק בפלוגתא אינו
נחשב דר"ת ס"ל דלא קנה ורש"י ותרמב"ם ס"ל דקנה יהי מאיזה טעם שיהי' והוי רק
חד ס' ואדרבא בזה לא קיי"ל פרבים דהוי כמו שיטה שקל א' אומר דהוי קנין מטעם
אחר דלא קיי"ל פשיטה ודו"ק אף לדינא י"ל דעכ"פ מותר להטיל בו מום וז"ב והי'
שלום א' קרח כ"ז סינן תרכ"ו: סימן קיב להרב החר"ף ובקי וכו' כש"ת מו"ה פנחס נ"י
דיין בק' ווישניצא: שאלה יהודי אחד הי' לו חוב אצל פריץ א' והפריץ הי' לו בהמה
מבפרת ואמר להיהודי שימפור לו הפרה ויהי' פטור מחובו ואז היהודי לא נתרצה לסוף
הזה הנקצב מהפריץ ואח"כ נתנועעו וחדו ואמר הפריץ שלא יניח לו מהקצוב הנ"ל בעד
הבהמה ואמר הפריץ שאם ירצה בפסיקה ראשונה יקח הבהמה ונתרצה היהודי ואמר לו
הפריץ בזה נגמר המקח ויקח לו הבהמה רק שיתן להרועה איזה דבר מועט כפי המנהג
בין הנכרים והנה הבהמה ילדה בכור טרם משיכת הישראל מה דינו של הנולד: תשובה
הנה מבואר בכאן ספיקות חדא אם פסוף קונה בעפוי"ם וידוע פלוגתא זו ועוד נתוסף אם
קונין במלנה ונהגם שאמר בפעם הראשון לפטרו מחובו משמע קצת דקונה בעד מחילת
המלנה מ"מ פיון שאז נתבטל הענין ואח"כ בפעם הב' לא אמר לו בעד הנאת מחילת
המלנה ורק סתם שמקנה לו וחוב הוא מלנה וקרוב הדבר שהנכרי לא ידע דבר מזה
בהנאת מחילת מלנה ודעתו רק שמקנה לו בעד החוב וממילא יהי' פטור והנה הוי ס"ס
חדא אם פסוף קונה בעפוי"ם שנית אם מלנה קונה אמן הרמב"ם ו"ל פסק שניהם שפסוף
קונה בעפוי"ם [פ"ג מה' מכירה ה"א] וגם שמלנה קונה (פ"ז מה"מ ה"ד) ולפ"ד הוי הנולד
כפכור אולם פיון שהדין אצלנו מס' פל צד לחוד אם קונים במלנה ואם עפוי"ם קונה
בכסף לכן (יצאנו מידי) [הוי] ס"ס ומותר הנולד דלא קנהו הישראל ומלבד זה נ"ל דאינו
בכור אפי' להרמב"ם ו"ל דידיע שהק' פולם על הרמב"ם ו"ל במה שפסק מלנה קונה
נהלא בגמ' אמרי' בקידושין [מ"ז ע"א] ושיון במכר שקנה ומתרוץ הגמ' דמוקי לה ר"ה
במילי אחרת דמלנה לא קני ועוד אמרי' בהנהב (מ"ח ע"א) וז"ל הגמ' אמר רבא קרא
ומתניתא מסייע לי' לר"ל כו' ואלו תשומות יד לא אהדרין' מ"ט לאו משום דמחסרא
משיכה כו' יעו"ש וילדברי הרמב"ם יקשה למה לא אהדרין' בתשומת יד [י"ל פנונתו
דלרש"י ופוסקים דפסקו כר"י דמעוה קונה ל"ק קו' הגמ' דלא אהדרין' לתשומת יד משום
דהו"ל מלנה ומלנה ל"ק ובעו"ש דאהדרין' מייירי שייחד לו פלי בשעת השכירות וכן
מתרוץ הריטב"א שם אליבא דר"י ע"ש וגם י"ל לר"י כמו לר"ל דעו"ש מייירי בנטלו
והחזירו ותשומת יד מייירי בלא נטלו להשמיענו דמלנה ל"ק אבל פסוף קונה אבל
להרמב"ם דגם מלנה קונה שפיר נשאר קו' הגמ' מדלא אהדרין' לתשומת יד וע"ש
בריטב"א ותבין עכ"ה] וגם מה חילוק בין קידושין למכר בזה אף לפענ"ד נראה פשוט

דהנה מבואר בח"מ סי' (ק"ח) [ק"כ] דפריעת חוב א"צ קנן ואם זרקו פריצוי הפעלים נפטר מהחוב ואם נאבד אינו חייב רק משום שומר דכוננתו שישמרנו אבל משום החוב מיפטר וכן אם אמר לו הנה צוררים בביתי ג"כ פטור ואינו חייב רק משום מעות אינם צוררים מחמת שיוכל להשתמש בהם ומשום שואל מחדש אבל מהחייב פטור בלא שום קנן ואפי' בע"כ הוי פרוץ יעו"ש ב"ק ה"סוג' דפריעת חוב א"צ קנן והנה לכאורה באם זרק לו חובו אפי' חובו הוי הפקר דהא הלנה סילק פחו מזה המעות והמלנה לא זכה בו ובפרט באמר לו והפטר דאפי' שומר לא הוי בנדאי יוכל אחד מהשוק לזכות בו אף זה נדאי אינו והטעם מפני שאינו הפקר שיש לישראל המלנה שיעבוד עלי וכ"מ בש"ע כ"פ דאם יש לא שיעבוד על המעות לא יוכל אחר לזכות בו והוי שיעבודו כמשכונן שלא בשעת הלנתו וכמ"ש בפ"ד ז"ל סי' ע"ב [סק"ט] במ"ש דאפי' אם נודע לנו שלא נתפרע ממנו הוי כמשכונן שלא בשעת הלנה שיקנה אותו בלא שום הגבחה דהוי כמשכונן בב"ד שלא בשעת הלנה והשכל נותן פן פיון דפרעון א"צ רק שזרקו בביתו אפי' בע"כ דפרעון בע"כ שמי' פרעון א"כ אפתי הוי כסף התשלומין ברשות המלנה בלא שום קנן והנה קי"ל [בח"מ סי' ק"א] דמדעתו ורצונו של הנפרע לכ"ע שנה כסף כסף וא"כ תיקף שנתרצה המלנה להחפץ בעד חובו נפטר הלנה והמלנה זכה בהחפץ למשכונן שלא בשעת הלנה דקי"ל דקנהו לגמרי ומש"ה במלנה קונה [ובקדושי אשה שפיר אמר רב דאינה מקודשת דבאשה ל"ש לומר דהוי פרעון על החוב משום דשנה כסף כסף ודו"ק עכ"ה] ואולם כ"ז באם מלנה להוצאה ניתנה א"כ די בקמה שפורע בע"כ אפי' כו' אבל למ"ד מלנה לאו לה"נ היינו כמו שפרש"י ז"ל שם [קידושין מ"ז] שצריף להיות בעיסקא תמיד מוחזקת וא"כ למ"ד דס"ל פן לא יוכל לקנות זה החפץ שמכרו בעד העיסקא פיון דהמלנה בעין באיזה עסק והחפץ הנמכר ג"כ בעולם הוי ממש כחליפין דצריף קנן [י"ל פנונתו פיון דהו"ל כחליפין ממש וצריף קנן לא קנה זה חפץ הנמכר בקמה שנמחל שיעבודו על העיסקא משום דזה לא עשה קנן בהעיסקא דנימא פיון שמש"ה זה נתחייב זה בחליפין דמשיכתו וקנינו לא מהני מידי לענין זה דהא באמת גוף חפץ העיסקא שלו היא ואף דנמחל שיעבודו שיש להמלנה עליו ומחילה אינה צריכה קנן מ"מ פל שלא הוי קנן ממש לא זכה חבירו בחליפין משא"כ לגבי קידושי אשה פיון שעכ"פ הגיע לה הנאה מחודשת ע"י מחילת השיעבוד שיש למלנה על העיסקא ונותן לה רשות להוציא העיסקא מקודשת וכמבואר ברמב"ם פ"ה מה"א ה' י"ד ע"ש וע' בס' אבני מילואים סי' כ"ח סע' י"א והפ"י בגמ' היא וא"א מלנה להוצאה נתנה היינו דהא דרב דמלנה להוצאה ניתנה לאו ככ"ע היא ורק דהנה תנאי פליגי בזה אם מלנה להוצאה נתנה א"כ במאי יקנה במקרה לה"ה מ"ד דלאו להוצאה נתנה ודו"ק עכ"ה] ולכן שפיר פריף הגמ' במה יקנה היינו למ"ד מלנה היא מוחזקת בעיסקא ולא להוצאה ניתנה והוי כמחליף אינו יקנה רק בקנן שפיר פריף במה יקנה אבל להרמב"ם ז"ל דפסק דמלנה להוצאה ניתנה שפיר קונה במלנה ודו"ק.

וגם פיון דלדברי הרמב"ם הוי פריעת חוב גמור במה שיחזרוהו לו לפריעה וזה כבר גבה חובו א"כ היינו פקדון ממש לא תרי גונוי פקדון [י"ל פנונתו דלמאי דחידש דבמלנה דקונה להרמב"ם היא מטעם פרעון פנ"ל א"כ היא רק במקרה ממש מחמת הלנה וא"כ ל"ק שוב דלהדרי קרא דע"כ א"א לאוקמא פלל קרא דעו"שק ותשומת בכה"ג דייחד לו

כְּלִי בְּתוֹרַת מֶכֶר לְהִלְוֹתוֹ דַּא"כ הֵינּוּ שְׁלוֹ מִמֶּשׁ וְהוּי פְּקֻדוֹן מִמֶּשׁ לֹא תְּרִי גִּוְנָא פְּקֻדוֹן
וְאִמְאֵי קָרָא לּוֹ עוֹנֶשֶׁק אִו תְּשׁוּמַת יָד פְּקֻדוֹן מִמֶּשׁ הִיא וְע"כ קָרָא דְעוֹנֶשֶׁק וְתְּשׁוּמַת יָד
וְסוּגִית הַגַּמ' דב"מ בְּיִחְדָּ לּוֹ פְּלִי הִיא רַק דְּיִיחְדָּ לּוֹ פְּלִי לְהִלְוֹתוֹ לְמִשְׁפּוֹן בְּעֵלְמָא וְכַמוֹ
שְׁפִן פְּתִבוּ הַחוּס' בְּכִתְּוֹבוֹת דָּף מ"ב וּבש"מ ב"ב דְּבִהְכִי מִיִּירִי וְע"ז שְׁפִיר אָמְרוּ בַּגַּמ' תְּרִי
גִּוְנָא פְּקֻדוֹן וְעֵינִן בַּמַּג"א וּבַח"י ס'י תַּמ"א וּבְמִשְׁפּוֹן לֹא שְׁפִיר סְבָרָא הַנְּ"ל דְּלִקְנוּ בְּתוֹרַת
פְּרַעוֹן וְע"כ תְּלִי' רַק אִי קוֹנֵה בְּכֶסֶף אִו בְּמִשְׁכָּה (עֵינִן בַּקְצָה"ח ס"ס ע"ב) וְשְׁפִיר דְּיִיִק
הַגַּמ' סִינְעֵתָא לר"ל וְע"כ דַּהִי' ס"ל לְהַסְוִיגְי' דְּהַפְּלִ אִיִּירִי בְּשַׁעַת הַלְוֹנָאָה אִו דְּהוּי פְּשִׁיט
לִי דְּגַם מְלוֹה קוֹנֵה בְּתוֹרַת פְּסָף וְקִנְהָ גַם בְּמִשְׁפּוֹן וְע"ז שְׁפִיר י"ל לר"י דְּבִאָמַת מְלוֹה
ל"ק בְּתוֹרַת פְּסָף וְקָרָא דְּתְּשׁוּמַת יָד מִיִּירִי שְׁלֹא בְּשַׁעַת הַלְוֹנָאָה וְשְׁפִיר דְּלֹא אֶהְדְּרִי'
לְתְּשׁוּמַת יָד מִשׁוּם דְּמְלוֹה ל"ק לְמִשְׁפּוֹן דְּצָרִיף קִנְיִן בְּתוֹרַת פְּסָף וְזֶה גַם הַרְמַב"ם מוֹדֵה
וַא"ש פֶּל סוּגִיית הַגַּמ' וְהִכָּא דְּמִכְרוּ לּוֹ מִמֶּשׁ בְּהִלְוֹתוֹ דְּקִנְהָ בְּתוֹרַת פְּרַעוֹן אִין פְּאֵן
הַתְּחַלַּת קוֹנֵשִׁי' דְּלֹא אֶהְדְּרִי' בַּכַּה"ג מִשׁוּם דַּע"כ קָרָא לֹא בְּהִכִי מִיִּירִי דְּזֶה מְקָרִי פְּקֻדוֹן
מִמֶּשׁ לֹא עוֹנֶשֶׁק וְתְּשׁוּמַת יָד וְדו"ק עכ"ה] וְלִכּוֹן פְּסַק הַרְמַב"ם ו"ל שְׁפִיר.

אָף כ"ז בְּיִשְׂרָאֵל עִם יִשְׂרָאֵל אָף יִשְׂרָאֵל אִינוּ קוֹנֵה מִשְׁפּוֹנוֹ שְׁלַ עֲפוּ"ם דְּהִלְכָה כַּת"ק
דַּר"מ פְּסָחִים ל"א ע"ב] יִשְׂרָאֵל לֹא זָכָה פְּלִל בְּתְּשְׁלוּמֵי הַחוּב בְּתוֹרַת קִנְיִן רַק שְׁאָסוּר
לִזְכוֹת בּוֹ מִשׁוּם שְׁיִשׁ לְיִשְׂרָאֵל שְׁיַעֲבֹוד אָבֵל אִין לְיִשְׂרָאֵל קִנְיִן בְּמִשְׁפּוֹן וְהוּי מִמֶּשׁ שְׁלַ
עֲפוּ"ם הַלְוֵה הַמוֹכֵר וּפְטוּר מִבְּכוּרָה וְהִי שְׁלוּם פְּדֻבְרִי יְדִידוֹ דּוּש"ת אָדָר א' תר"ל לפ"ק:
סִימֵן קִיג לְכָבוֹד יְדִידֵי מַחוּ' הָרַב הַמַּאֵה"ג הַחֲרִיף וּבְקִי הַמְּכַן' הַחֲסִיד בַּנִּשְׁ"ק כַּקְש"ת
מו"ה אַבְרָהָם יְהוֹשִׁיעַ הַעֲשִׂיל נ"י אַבְד"ק טְלוֹסֶט: שְׁאֵלָה אֲשֶׁה שְׁהַפִּילָה חֲתִיכָה כְּמוֹ
עֲשָׂרָה [שְׁבוּעוֹת] אַחַר שְׁנַתְעַבְרָה וּפְסַק לֶהּ הָאוֹרַח וְהַחֲתִיכָה הֵיטָה כְּמוֹ עוֹר לְבָן קָצַת
וְלֹא הִי חֲלוּל בְּתוֹכוֹ רַק שֶׁהִי עַב כְּמוֹ חֲתִיכָה בְּשָׂר וְהַמִּילְדָת בְּקִיאָה שְׁהֵי'ת' שְׁם הַטִּילָה
אֵת הַחֲתִיכָה לְמִים וְהִי סְבִיב חֲתִיכָה כְּמוֹ מוֹכִינ וְצָפָה עַל הַמִּים וְאָמְרָה שְׁרָאָתָה כְּזֹאת
בְּלָבוֹב בְּמִקוֹם שְׁמִלְמָדִים שְׁם הַנְּשִׂים לְהִיּוֹת מִילְדוֹת וְנִקְרָא בְּלִשׁוֹנָם מֵאֵהֵל וְאִינוּ וְלָד
פְּלִל וְשְׁאֵלְתִי אוֹתָהּ אִם הִי אִיזָה עֲצָם אִו רִיקוּם אַבְרָים קָצַת וְהַשִּׁיבָה שְׁלֹא הִי לּוֹ עֲצָם
וְלֹא רִיקוּם פְּלִל וְעַכְשָׁיו יְלָדָה הָאִשָּׁה בֵּן אִם חֲטִיב לְפָדוֹתוֹ אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה הִנֵּה זְקִנֵי הַח"ץ
ו"ל [ס'י ק"ד] סֵתֵר דְּבָרֵי הַש"ע [ס'י ש"ה סע' כ"ג בַּהַג'] שְׁפָסַק שְׁחִיב לְפָדוֹת וְכֵן
הַשְּׁבוּ"י [ח"א ס'י פ"ג] הַחֲמִיר שְׁלֹא לְפָדוֹת אִפִּיל בְּלֹא בְּרָכָה וְדְּבָרֵיהֶם נִרְאִין מְאוֹד דְּהֵאִיף
נוֹכַח לּוֹמֵר נֶגֶד סְתָם גַּמ' (נִדָּה כ"ט א') אַרִיב"ל רֹבב נְשִׂים וְלָד מְעַלְיָא מְפִילוֹת וּפְסָקִי
כְּנוֹתִי' וְסוּגִי' דְּעֵלְמָא כְּנוֹתִי' כְּמִבּוֹאָר בְּש"ס וּפּוֹסְקִים וּמִי יַחְלוֹק נֶגְדוֹ וּמַה שְׁהַקְשׁוּ
הַגְּדוּלִים הֵלֵא בְּסוּף הַסּוּגִי' מְבוֹאָר דְּבִלֹא הַחוֹזְקָה מְעוֹנְבֵרַת לֹא אָמַר רִיב"ל בַּמַּחְכ"ת
שְׁגָגָה הִיא לְהַאוּמֵר כֵּן דְּהֵלֵא סְתָמָא (דַּגַּמ' מִמִּימְרָא) [אַיְתִמֵר בַּגַּמ' מִימְרָא] דְּרִיב"ל דְּרֹבב
נְשִׂים וְלָד מְעַלְי' מְפִילוֹת וְרַק דַּגַּמ' אֶקְשִׁי לִי מַהָּ דַּתְּנִן בְּאַיְדֵף בְּרִיִּיתָא חוֹשְׁשִׁין לְנִדָּה
אַלְמָא דְּאִינוּ רֹבב וּמְתַרְץ הַתָּם דְּלֹא הַחוֹזְקָה מְעוֹנְבֵרַת וְסָבְרוּ הַמְּקַשִּׁים ע"ד זְקִנֵי הַח"ץ
הַנְּ"ל דְּגַם בְּחֲתִיכָה אִין חוֹשְׁשִׁין פְּשָׁאִינָה מְחוֹזְקָת לְמְעוֹנְבֵרַת וּז"א פְּלִל דְּמַה לָּנוּ לְעַנְיִן
חֲתִיכָה אִם מְחוֹזְקָת לְמְעוֹנְבֵרַת אוֹ לֹא הֵלֵא אִפִּיל אִינָה מְחוֹזְקָת לְמְעוֹנְבֵרַת לָנוּ לּוֹמֵר אֶזְלִי'
ב"ר נְשִׂים דְּיִוְלָדָת וְלָד מְעַלְי' וּמְסַתְמָא יְלָדָה וְלָד מְעַלְי' פְּרוּב הַנְּשִׂים וְרַק [הַתָּם] שְׁאִינוּ
יְדוּעַ לָנוּ אִם הִי פְּלִל חֲתִיכָה אוֹ רוּחַ כַּפְרִש"י [שְׁם ד"ה וְהַפִּילָה] א"כ דְּלִמָּא לֹא הִי פְּלִל
חֲתִיכָה וְלֹא הִי לִיְדָה פְּלִל רַק רְאָתָה נִדָּה וּמַה שְׁיִיכוֹת לְרֹבב נְשִׂים יוֹלָדָת וְלָד מְעַלְי' הֵא

לא הוּי פֶּלֶל לַיְדָה רק נִדָּה אֶבֶל אם רָאִינוּ חֲתִיכָה לַפְּנִינוּ רק שְׁלֵא נִדַע אם הוּא מְרוֹקֵם או לא בְּנֻדָּי דְקִי"ל פְּרִיבָ"ל דְרוֹב נְשִׁים יוֹלְדָת וְלָד מְעֵלָי וְלָכֵן בְּנֻדָּי אֵין לְזוּז מִדְּבָרֵי רִיבָ"ל דְרוֹב נְשִׁים יוֹלְדָת וְלָד מְעֵלָי וּפְטוּרָה מִפְּדִיוֹן הַבֵּן וְהַבְּקִיאוֹת מִמְּיֻלְדָת לֹא מְעֵלָה וְלֹא מוֹרִיד וְלָכֵן אֵין לְזוּז מִדְּבָרֵי הַגֵּי תָרִי סְבִי קְדִישָׁא הַח"ץ וְהַשְּׁבו"י ו"ל וְהִי שְׁלוֹם פְּדָבְרֵי מַחוּ' יְדִידוֹ דוֹש"ת בְּלוֹנ"ח: סִימָן קִיד שְׁלוֹם לְהַרְבּ הַמֵּאָה"ג מו"ה אֱלִימֶלֶךְ שְׁמַעוֹן נ"י אבד"ק חִירָאָב: בְּעֵנֵן אִם לֹא הִסִּירוּ הַצִּיצִין הַמְּעַכְבִּין רק ע"י הַפְּרִיעָה בְּצַפְרָן כְּבָר יְדוּעַ שְׁעוֹלָם נוֹהֲגִין הִתֵּר וְכֵן בְּאַמַּת כ' הַט"ז ו"ל [סס"י רס"ד] לְבָדוּק אַחַר הַפְּרִיעָה וְלֹא אַחַר הַמִּילָה דְלָמָּא נִשְׁתַּיֵּיר שְׁלֵא נִפְרַת מֵהַגִּיד ש"מ דְלֹא אִיכְפַת לָן בְּזָה דְכִינוּן שְׁהוֹסֵר מְעַל הַעֲטָרָה וְהוֹסֵר מִמְּקוֹם חִיבּוּרוֹ בְּגִיד הַגֵּי פְּנִפְרַת מִמֶּשׁ וּכְבָר מְצִאנוּ פֶּן גְּבִי אֶבֶר הַמְּזוֹלְדָל כִּינוּן שְׁנַעֲקָר מִחִיבּוּרוֹ הַגֵּי כְּמַת אוֹתוֹ הָאֶבֶר וְהָאֶרְכָּתִי בְּזָה הָרֵאָי' בְּקוֹנְטְרַס שְׁלִי [ע"ל ס' קט"ז] וְאִי פֶּן פְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּשַׁבַּת קל"ז ב' [לְהַכְשִׁיר וְכֵן בַּכ"מ הַל' מִילָה [פ"ב ה"ה] וְמָה שֶׁהֵק' כ"ת דְּהָרִי תְּרַגּוּם שֶׁל נִימּוֹל גִּיזוּר וְהוּא פְּרִיטָה יַעֲרִין בַּח"ס [יו"ד ס' רמ"ט] שְׁכַתָּב בְּהִדְרָי דְּכְשִׁנְיָתָק מִמְּקוֹמוֹ ע"י צִיפְרָן נִקְרָא נְמִי בְּלַה"ק פְּרִיטָה.

וְמָה שֶׁהֵק' מַעַכ"ת דַּא"כ לְמָה מְהַדְרִי בְּשַׁבַּת אֲצִיצִין הַמְּעַכְבִּין הָא אֲפֻשֶׁר לְהַסִּירוֹ ע"י פְּרִיעָה וְאַתְּפֵלָא עַל כ"ת וְכִי חוֹבֵל שְׁחִיבֵי בְּשַׁבַּת הוּא שְׁבִירַת אֶבֶר דְּנוֹקָא הֵלֵא בְּהוֹצָאוֹת דָּם הַגֵּי חוֹבֵל וְאִב מְלֵאכָה וַא"כ ה"נ דְּבַעֲיָנוּ בְּנֻדָּי שְׁיִסְרִינוּ בְּצַפְרָן בְּהַפְּרִיעָה א"כ וְדָא יָצָא דָּם וְהוּי חוֹבֵל מִמֶּשׁ וְהִנֵּה שְׁמַעְתִּי שְׁבַס' נִשְׁמַת אָדָם בִּיּו"ד סוּף ה"מ חִידוּשׁ לוֹמֵר דְּהוּי כְּאֵילוֹ אֵינוּ נִימּוֹל וְשְׁאֵלְתִי לִי הַסֵּפֶר לְעֵינֵן בּוֹ וְהִנֵּה רְאִיתִי שְׁכָל עֵיקָר רְאִיתוֹ דְּהָא פְּרִיעָה לֹא נִתְּנָה לֵאמֹר ע"ה וְגַם לְדִידֵי' צִיצִין הַמְּעַכְבִּין ש"מ שְׁגַם בְּעוֹר הַמִּילָה שְׁיִיף צִיצִין הַמְּעַכְבִּין וְזֶה מִדְּבָרִים הַפְּלִיאִים דְּבִשְׁבִיל שְׁלֵא נִצְטוּהָ עַל הַפְּרִיעָה לֹא יְהִי בּוֹ דִּין צִיצִין הַמְּעַכְבִּין אֲשֶׁר יֵשׁ לִימּוּד ע"ז בְּנֻדָּי אִם נִשְׁתַּיֵּיר מְעוֹר הַחִתּוּף וְלֹא נִפְרַע בְּנֻדָּי הִי שְׁיִיף לֵאמֹר ע"ה דִּין צִיצִין הַמְּעַכְבִּין אֶבֶל וְדָא אִם אַא"ע הִי פּוֹרַע הַצִּיצִין בְּצִיפְרָן הִי דִּינוֹ דְּהוּי כְּמַל בְּסִפִּין וְכַמְבּוֹנָר בַּח"ס ו"ל הַנ"ל וְהִנֵּה אֲדַרְבָּא בְּסִפְרוֹ הַעִיד שְׁכֵן פֶּסֶק הַט"ז וְהַש"ף ו"ל לְהַחְזִיק מְנַהֵג עוֹלָם שְׁכָפֻשׁר בְּנִפְרָעוֹ הַצִּיצִין ע"י צִיפְרָן בְּלֹא סִפִּין וְרַק הוּא הַרְעִישׁ לְחַלּוֹק עַל גְּדוּלֵי הָאֲחֵרוּנִים וְעַל מְנַהֵג יִשְׂרָאֵל וּבְדָבְרֵי תוֹס' הַנ"ל מְפָרֵשׁ פִּירוּשׁ שְׁלַעַנ"ד אֵינוּ רְאוּי לְזוֹכְרוֹ וְמַה"כ"מ ו"ל הַעֲלִים עֵינָיו וּבָא בְּטְרוּנֵי' עַל נִימּוֹלֵי ב"י שְׁלֵא פָּדַת וְהִנֵּה שְׁמַעְתִּי שְׁעִיר וְקָדִישׁ מִן שְׁמִיא רִשְׁכַּב"ה מְבַעֲלָא הַחֲמִיר בְּזָה וְהִנֵּה אֲמַת שְׁלַכְתָּחִילָה רְאוּי לְהַסִּיר הַעֲרָלָה לְגַמְרֵי מִמֶּשׁ אִיךְ בְּדִיעֶבֶד ח"ו לְצַעַר הַיָּלָד הַנְּמוֹל לְחִזּוֹר וְלַחֲתוּף וְהַנְּחָל לְהֵם לְיִשְׂרָאֵל בְּמְנַהֵגָם הַטוֹב בְּמִצְוָה שְׁקַבְלוּהָ בְּשִׂמְחָה וְעוֹשִׂין בְּשִׂמְחָה: סִימָן קִטו לִידִידֵי ח"א הַרְבּ הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַחֲרִיף וּבְקִי הַחֲסִיד הַמְּפָן' כַּש"ת מו"ה חֲזִים אֱלַעֲזָר נ"י אבד"ק טָאָרְנִיגְרָאד יַע"א: עַל אוֹדוֹת הַמִּילָה שְׁיֵשׁ מְרַנְּנִים שְׁכָל שְׁלֵא נִחְתָּף עוֹר הַחִיצוֹן כְּלוֹ אִפִּי אִם נִרְאָה מְהוּל שְׁלֵא בְּשַׁעַת קִישׁוּי צָרִיף לְחַתְּכוֹ דְלֹא הַגֵּי מִילָה רַק שְׁנַחֲתָף מִן הַגִּיד וְנִכְרַת וְלֹא אִם נִשְׁאָר תְּלוּי בְּשׁוּם מְקוֹם מֵהַגִּיד אִפִּי לְמַטָּה מְעוֹר הַעֲרָלָה הַחִיצוֹן צָרִיף לְחַתְּכוֹ וְהִנֵּה עֲרַכְתִּי כְּבָר ע"ז תְּשׁוּבָה אַחַת הַעֲתִקְתִּי לוּטָה פֶּה וְהִנֵּה עֲתָה בְּעֵינֵי עוֹד הַפַּעַם רְאִיתִי דְּדָבְרֵיהֶם דְּבָרֵי בּוֹרוֹת דְּהָא גְּבִי פְּרִיעָה וְדָא סְגִי אִם אֵינָה נִרְאָת כְּשִׁנְתָּקְשָׁה וְהִנֵּה בַּגְּמ' בְּחֻדָּא מַחְתָּא מַחְתִּינְהוּ וְנ"ל הַש"ס (שַׁבַּת קל"ז ע"ב) א"ר אֲבִינָא כו' בְּשֶׁר הַחוּפָה אֵת רֹב גּוֹבְהָה שְׁל עֲטָרָה כו' א"ש קָטָן הַמְּסוֹרָבֵל בְּבִשְׁר רּוֹאִין אוֹתוֹ כ"ז שְׁמַתְקָשָׁה וְנִרְאָה מְהוּל א"צ לְמוֹלוֹ וְאִם לֹא צָרִיף לְמוֹלוֹ בְּמַתְנֵיטָא תְּנָא

רשבג"א קטן המסורבל בבשר רואין אותו כ"ז שמתקשה וא"נ מהויל צריף למולו מ"ב
א"ב נראה ואינו נראה עכ"ל וזה קאי בין אמילה בין אפריעה דגם בפריעה מעפבין ציצין
דלא כנראה מתוספת חדשים [שבת פי"ט מ"ו] ורק כמ"ש כה"פ והוא דעת ר"ת ו"ל
[בתוס' יבמות ע"א ב' ד"ה סוף] שגם בפריעה מעפבין ציצין ותנא בחד גוונא מחתינהו
כל שמתקשה וא"נ וא"כ דין המילה והפריעה חד וגם בערוף ערף הלקט כ' ו"ל בפר"א
ת"ר מהלקטין את המילה ואם לא הלקט ענוש פרת פ"י מלקטין ציצין המעפבין את
המילה וזה עיקר עכ"ל הרי דלא כ' כלל רק מלקטין ובלשון שני כ' שחותרין אבל לפי
הראשון משמע דסגי במלקט את העור ומטהו עד למטה ואולם עתה האיר ה' עיני נראיתי
פי הדבר מפני שבב"י ובכל האחרונים דהנה ו"ל החכם הספרדי בב"י סי' (רס"ה)
[רס"ד] ואם את"כ נמשכה ערלתו ע"י מיעוץ עד שמכסה העטרה או שהי' מסורבל
בבשר או מדולדל עד שנראה בלתי מהויל בעת קישויו חוזרין מד"ס וקוצצין עד שתראה
העטרה גלוי' בעת הקישוי אמנם אם בשעת קישויו נראה ממנו שפבר נימול שיש שם
קצת ציצין מכאן ומכאן אז א"צ אלא תיקון בעלמא מפני מה"ע ונראה ודאי שבדיקת
הקישוי לא נאמרה אלא לגבי המסורבל והמדולדל שנמולו תחילה כהלקטן אבל לכל
השאר צריף שתראה העטרה מגולה אפי' שלא בשעת קישוי עכ"ל.

הרי דלא מל פראוי ודאי שלא חתף כל העור החיצון הוא הערלה דאם חתף כל העור
א"כ מל כהלקטו א"ו שאיירי שלא חתף כל העור ואפ"ה כתב דל"מ עד שיראה מהויל
בלא קישוי ולפ"ד האומרים דצריף דוקא פריטה מן הגיד למה יתני אפי' נראה מהויל
כשאינו מתקשה הא ס"ס הערלה לא נכרתה מן הגיד א"ו אם נתפשטה מן דיבוקה למעלה
ועקרהו משם עד למטה זה הוא מילה דלאו דוקא פריטה מקרי מילה וכמ"ש הח"ס [סי'
רמ"ט] אלמא דלהחכם הספרדי ו"ל אם נעקרה הערלה ע"י פריעה מקרי נימול כהלקטו
ומכ"ש לדברי הש"ף ו"ל [סס"י רס"ד] שמקיל יותר דאפי' בלא נחתכה כהלקטה סגי
בנראה מהויל כשנתקשה ולדידי' עדיין הערלה למעלה ולא נחתכה א"ו פנין דכי מתקשה
נראה מהויל הוי נחתכה והנה זכינו לדין מתוך דברי החכם הספרדי וב"י שמביאו והב"ח
מביאו בס"ס רס"ד בזה"ל הרי שכ' להחמיר דבמי שלא נימול תחילה כהלקטו צריף
לחתוף הבשר עד שתהי' העטרה מגולה אפי' שלא בשעת קישוי וכו' הורתי הלכה
למעשה עכ"ל והש"ף ו"ל [ג"כ מביאו] שמה שנעקרה הערלה עד למטה הוי נימול כדינו
והנה בנימול פדינו פסק הרמ"א ו"ל וכה"פ בדברי תה"ד ו"ל דסגי במעט שנראה מהויל
פנין שפבר נימול מה"ת וא"צ למול שנית רק מדרבנן מפני מ"ע לכן בנראה קצת מהויל
סגי וא"כ לפמ"ש הוכחנו דבאם נעקר ע"י פריעה הוי כנחתף א"כ ילדים דידן דמהדרין
הסנדק והמוהל לאחר הפריעה לראות אם החרין נראה יפה אפי' בלא נתקשה א"כ ודאי
הוי מילה יפה מה"ת וא"ל למול שנית אפי' אם פסוה שנית להגיד וא"כ פנין דאין המילה
רק מדרבנן סגי בנראה קצת מהויל והנה לכתחילה בודאי מסירין כל הערלה בכריטה
לגמרי וע"ז הקפיד מרן רשכבה"ג מפעלזא אבל בדיעבד בודאי אין שום מצוה לכרות
הערלה שנפלה למטה ע"י הפריעה ואדרבה העושה זאת הוא רוצח וחושש אני בו אם
הוא מנפשות עמלק ימ"ש אשר חתף מילות ב"י ולכן אל ישמע להם ולא ילך בדרךיהם
שלא עפ"י תורה רק מעשה בור וילדעתי שימרה בהם שאם יוסיפו לעשות כן שיפסלו
לעדות כמו המכה לאיש ישראל והי' שלום: סימן קטז שאלה תינוק שחתף המוהל מעור

הַעֲרָלָה חֲתוּמָה קָטָן וּפְרַע כַּדִּין עַד שְׁנֵתְגַלָּה הַעֲטָרָה עִם חוּט הַמַּקִּיף וּלְאַחֲרָיו לְאַחֲרֵי שְׁנֵתְרַפָּא נִרְאָה שְׂאֵינוֹ מְהוּל רַק רֹאשׁ הַגִּיד נִרְאָה מֵה דִּינוֹ: תְּשׁוּבָה הֵנָּה בְּמִס' שְׁבַת (קל"ז ע"א) בְּמִשְׁנֵה אֱלוֹ הֵן צִיצִין הַמְעַכְבִּין אֶת הַמִּילָה בְּשָׁר הַחוּפָּה אֶת רֹב הַעֲטָרָה וּבְגָמ' שָׁם א"ר אֲבִינָא כּו' בְּשָׁר הַחוּפָּה אֶת רֹב גְּבוּהָה שְׁל עֲטָרָה עַכְל"ה וְהוּא מֵה"ת דְּכֹן אֲמַרִי בִּיבְמוֹת ע"א ב' וְז"ל [א' רַבָּה ב"י] א"ר לֹא נִתְּנָה פְּרִיעַת מִילָה לֹא א"א שְׁנֵא' בָּעַת הַהוּא אָמַר ה' אֵל יְהוֹשֻׁעַ עֲשֵׂה לְךָ חֲרָבוֹת צְנֹרִים וּגו' וְדַלְמָא הֵנָּה דְלֹא מְהוּל דְּכַתִּיב פִּי מְוֹלִים הָיוּ וּגו' א"כ מֵה שׁוֹב אֶלָּא לְפְרִיעָה מֵאֵי שְׁנִית לְאַקוּשֵׁי סוּף מִילָה לְתַחֲזִילַת מִילָה מֵה תַּחֲזִילַת מִילָה מְעַכְבַּת אַף סוּף מִילָה מְעַכְבַּת בּוֹ דַּתְנֵן אֱלוֹ הֵן צִיצִין הַמְעַכְבִּין אֶת הַמִּילָה וְכו' א"ר וְכו' בְּשָׁר הַחוּפָּה אֶת רֹב הַעֲטָרָה וְכו' וְהֵנָּה לְכַאוּרָה קָשָׁה דַּל"ל הַמְּיַעוּט בְּלֹא"ה בְּכָל הַתּוֹרָה רַבָּא כְּכֹלּוֹ וְא"כ אִם הָרוֹב מְכֹסֶה בְּנֹדָאֵי אֵינוֹ מִילָה כְּלָל וְאֵי נִימָא דְהַפְתּוּב קַמ"ל דְּמַעַכְבַּ בְּרוֹב הַקִּיפָה אוֹ בְּרוֹב גְּבוּהָה זֶה לִיתָא דֹא"כ מֵאֵי אֲתֵי הָאֲמוּרָאֵי לְחַדֵּשׁ לְךָ רֹב גְּבוּהָה אוֹ רֹב הַקִּיפָה הָא מְקַרָּא יְדַעֲיָנָן זֹאת דֹּא"כ ל"צ קַרָּא לְרַבּוֹת צִיצִין.

אוּלָּם בְּנֹדָאֵי לוּלֵא הָרִיבּוּי דְקַרָּא הֵינּוּ אוּמְרִים פִּינּוֹן דְּרֹב הַעֲרָלָה נְחַתְּמָה לֹא אֵיכַפַּת לָן בְּמָה שְׁחֹפָה הַמְּיַעוּט עֲרָלָה לְזֶה גִּילָה לָנוּ הָרִיבּוּי דְקַרָּא דְלֹא אֲזַלִּין ב"ר עוֹר הַעֲרָלָה רַק צָרִיף לְחַתּוּמָה הַפֵּל וְלִזְהָ בְּאוֹ הָאֲמוּרָאִים וְחִידָשׁוּ דְמַעַכְבַּ רֹב גְּבוּהָה אוֹ רֹב הַקִּיפָה אֶבְל מְיַעוּטוֹ אֵינוֹ מְעַכְבַּ דְעֵיקַר קְפִידָא דְקַרָּא שְׁלֹא [יְהִי] הָרוֹב מְגִיד מְכֹסֶה בֵּין בְּגֻבָּה וּבֵין בְּהַקִּיפָה וְלֹא נִיזַל ב"ר הַעֲרָלָה וְלוֹמַר פִּינּוֹן שְׁהָרוֹב הַעֲרָלָה נְחַתְּמָה סְגִי וְרַק מְרַבָּה הַתּוֹרָה לִילָף בְּתַר הַתְּגַלּוֹת הַגִּיד בֵּין בְּהַקִּיפָה בֵּין בְּרוֹב גְּבוּהָה וְהֵנָּה לְפִי"ז הָא שְׁפִיר אִם נִימָא דְעֵיקַר הוּא דְאֲזַלִּין בְּתַר שְׁחֹפָה הַגִּיד אֶבְל אִם נִימָא אֲפִי' שְׁהַגִּיד מְגֻלָּה וְרַק שְׁנִשְׂאָר מִבְּשָׁר תְּלוּי לְמַטָּה ג"כ אֵינוֹ נִימּוֹל א"כ מֵאֵי בֵּין רֹב גְּבוּהָה וְהַקִּיפּוֹ אוֹ מְיַעוּטוֹ בְּשִׁלְמָא אִם הַקִּיפִידָה דְנוֹקָא בְּמָה שְׁמַכְסָה הַגִּיד שְׁפִיר י"ל דְּגִילָה הַתּוֹרָה דְלֹא נִיזַל ב"ר הַעֲרָלָה רַק בְּתַר גִּילּוּי הַגִּיד שְׁלֹא יְהִי רַבּוֹ מְכֹסֶה בְּרוֹב גְּבוּהָה אוֹ הַקִּיפּוֹ אֶבְל לֹמַר דְאֲפִי' הַגִּיד מְגֻלָּה ג"כ צָרִיף לְחַתּוּמָה דְנוֹקָא א"כ הָיִי גִזְה"כ דְצָרִיף לְחַתּוּמָה כָּל הַעֲרָלָה דְנוֹקָא א"כ מֵאֵי בֵּין מְיַעוּט גְּבוּהָה אוֹ רַבָּא וְכ"מ מְבַהֲדִי בְּעֵיטוֹר כַּת"י שְׁבִידֵי וְז"ל בַּהֲל' מִילָה פִי' עַל מְהַלְקִטִין וְז"ל לְגַלּוֹת אֶת הַעֲטָרָה עַכְל"ל.

אַלְמָא דְעֵיקַר הִיא הַגִּילּוּי שְׁמַגְלָה הַעֲרָלָה וְכ"כ בְּהַדְּנָה הַתּוֹ' בְּשְׁבַת שָׁם בַּד"ה מֶל וְלֹא פְּרַע וְז"ל תִּימָה אֲמַאי אֲצִטְרִיף לְמִתְנֵי הָא פִּינּוֹן דְכִבְרַתְנָא דְבְּשָׁר הַחוּפָּה אֶת רֹב הַעֲטָרָה מְעַכְבַּ הַמִּילָה וְכִי לֹא פְּרַע עֲזַדִּין רֹב עֲטָרָה מְכֹסֶה עַכְל"ל וְא"א דְאֲפִי' שְׁפִיר עוֹר צָרִיף לְחַתּוּמָה עוֹר הַחִיצוֹן הַנְּקַרָּא עוֹר הַחִתּוּמָה א"כ שְׁפִיר צָרִיף הַמְּשַׁנָּה לְפָרֵשׁ דִּין צִיצִין [הַמְעַכְבִּין לְעַנְּן עוֹר הַחִתּוּמָה שְׁצָרִיף לְחַתּוּמָה כְּלוֹ מ"מ כָּל שְׁחַתְּמָה כְּלוֹ סְגִי אַף שְׁלֹא נִפְרַע עוֹר הַפְּרִיעָה א"ו דְבִאָּמַת אֵין צָרִיף לְחַתּוּמָה רַק לְפָרוּעַ וְא"כ צִיצִין מְעַכְבִּין הַפִי' הוּא שְׁלֹא נִפְרַע וְנִתְגַּלָּה הַגִּיד וְא"כ שְׁפִיר מְקַשָּׁה הַתּוֹס' דַּלְמ"ל לְמִתְנֵי מֶל וְלֹא פְּרַע דְמַצִּיצִין הַמְעַכְבִּין גְּשֻׁמַע עֵינָן בַּס' חֵי אָדָם בְּנִשְׁמַת אָדָם ה"מ עַכְל"ה] וְרִאֲתִי (בַּט"א) [בַּחַא"ד] לְפָרֵשׁ דְבָרֵי הַתּוֹ' בְּדָבָרִים שְׂאֵין רִאוּיָם לְאֲמָרָם יַעו"ש וְכ"כ בְּהַדְּנָה הַט"ז וְז"ל בַּס"ס רַס"ד וְגַם לַפ"ד תַּה"ד יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שְׂאֲפָשָׁר ג"כ לְחֹשׁ הַרְבֵּה פְּעֻמִּים שְׁהַמּוּהֵל טְעָה בְּשַׁעַת הַמִּילָה וְסוּבַר שְׁכָבַר מֶל כְּרִאוּי וּפְרַע כְּרִאוּי וּבִאָּמַת לֹא פְּרַע כְּרִאוּי כִּי יֵשׁ מְקוֹם לְטַעוֹת לְפַעְמִים שְׂיֵשׁ בְּנִמְצָא עוֹר דַּק מְאוּד אַחַר הַחִתּוּמָה כְּמוֹ שְׁלִמִיל בַּל"א וְהוּא כְּמוֹ לִיחָה בְּעִלְמָא וּפּוֹרַע אוֹתוֹ הַשְּׁלִמִיל וְעֵיקַר הַפְּרִיעָה קִיָּמַת וְרִאֲתִי מוֹהֲלִים שְׁטַעוּ בְּזֶה כּו'

[מִשְׁמַע דְּנוֹקָא מִשׁוּם שְׂלֵא נִפְרַע פְּרָאוּי אָבֵל אִם הִי פְּרִיעָה בְּשַׁעַת הַמִּילָה אַף שְׂלֵא נִחְתָּף הָעוֹר סָגִי מִדִּינָא עַכ"ה] עֵי"ש וְכוּן הַש"ך וְז"ל כְּתַב שָׁם וְז"ל וְלִי דְבָרֵי הַחֶכֶם זֶה צ"ע דְּגַרְסֵי בִירוּשְׁלָמִי פֶר"א דְּמִילָה אֲמַתְנִי דְּאֵלוּ הֵן צִיצִין כּו' ר"א בְּשֵׁם רִי"א בְּחֻפָּה רֹב גְּוָבָהָ שְׁל עֲטָרָה כּו' ר' טוֹבֵי בְּשֵׁם רִש"א בּוֹדְקִין אוֹתוֹ בְּשַׁעַת שְׁמַתְקֻשָּׁה ע"כ אֵלְמָא בְּלֵא נִימּוּל פְּהֵלְכְתּוּ נְמִי א"ש בּוֹדְקִין אוֹתוֹ בְּשַׁעַת שְׁמַתְקֻשָּׁה עַכ"ל וְכ"מ מְדַבְּרֵי פֶל הַמְּפָן' שְׁהָרֵי מִילָה הִיא מְצַנָּה גְדוּלָה שְׁדוּחָה שְׁבַת וְנִכְרְתוּ עֲלֵי י"ג בְּרִיתוֹת וְלֵא אֲשַׁמְעִינוּן בִּש"ע וְלֵא בִש"ס דְּצָרִיף לְבָדוֹק אִם נִשְׂאָר אִיזָה מְעַט מִהָעוֹר וְאֵילוּ גַבֵּי שְׁחִיטָה מְבוֹאָר הַדִּין בִּש"ע [סִי' כ"ה] דְּצָרִיף לְבָדוֹק אִם נִשְׁחַט הָרוֹב בְּשַׁלְמָא אִם נִימָא דָּאִם נִפְרַע סָגִי אִפִּי בְּלֵא נִחְתָּף הָעוֹר הַחִיצוֹן א"כ הַפְּרִיעָה נִגְלָה לְעֵין פֶּל וְלֵא צָרִיף עֵינוֹן פֶּלֶל מִש"ה לֵא הַזְּפִירוּ בִּש"ס וְבִש"ע בְּדִיקַת הָרוֹב רַק הַט"ז [שָׁם] הַזְּפִירוּ בְּזִהֲרִוֹת וְכוּן נוֹהֲגִין אָבֵל אִם נִימָא דְּצָרִיף דְּנוֹקָא חֲתִיכַת הָעֶרְלָה אִפִּי אִם נִפְרַע וְנִגְלָה הַגִּיד וְזֶה וְדָאִי לֵא נִיכְרַר רַק אַחַר הַבְּדִיקָה הֵיטֵב כִּידוּעַ לְכָל א"כ לְמָה לֵא נִזְכַּר בְּדִיקָה זֶה א"ו שֵׁא"צ בְּדִיקָה פֶּלֶל וְסָגִי בְּמָה שְׁנִפְרַע וְנִחְתָּף הָעֶרְלָה מֵעַל הַגִּיד וְכ"נ מְדַבְּרֵי הַכ"מ וְז"ל שְׁכ' בִּפ"ב מֵהַל' מִילָה הַל' ה' וְז"ל וּמ"ש וְדָבָר זֶה מִד"ס הוּא מְדַתְנָן מִתְקַנּוּ מִפְּנֵי מ"ע וְאִינוּ נִרְאָה מְהוּל בְּעַת שְׁמַתְקֻשָּׁה עֶסְקִי וְקֶאֱמַר דְּמִפְּנֵי מ"ע דְּנוֹקָא הוּא דְּמִתְקַנּוּ אָבֵל לֵא מִד"ת וְהָא דָּאִין מְעַכְבַּ מֵה"ת הֵינּוּן בְּבַעַל בְּשֵׁר אָבֵל כְּשֵׁאִינוּ בַּעַל בְּשֵׁר בְּהַדְנִ' קִתְנֵי אִינוּ אוֹכַל בְּתַרוּמָה דְּמִשְׁמַע מְדָאו' עַכ"ל וְא"א שְׁצָרִיף דְּנוֹקָא לְחַתְנֵיף הָעוֹר ל"ל לְהַאֲרִיף וְלְהוֹכִיחַ מִתְרוּמָה הו"ל לְמִימַר זֶה פְּשוּט דְּצָרִיף לְחַתְנֵיף פֶּל הָעֶרְלָה א"ו דו"א פֶּלֶל וְעִיָּקָר רַק לְגִלוֹת הַגִּיד וְהֵינּוּ ס"ד דְּסָגִי בְּמָה שְׁנִרְאָה קֶצֶת מְהוּל וְלָזָה אָמַר דְּזֶה לִיתָא וְהוֹכִיחַ מִהַמְשַׁנָּה וְכוּן מְבוֹאָר בִּס' ח"ס חִי"ד סִי רַמ"ט וְז"ל וְטַעְמָא נ"ל מִשׁוּם דְּמִילָה אִין פִּירוּשׁוֹ הֵכָא חִיתוּף וְכִרְיָתָה פֶּלֶל אֵלָא הַסֶּרַת הַדְּבָר וְכַדְמַתְרָגַם אוֹנְקִלְס וּמַל ה' אֵלְקִיף אֵת לְבָבָה יַעֲדוּ טַפְשׁוֹת לְבָה אַעֲפ"י שְׁשֵׁם הוּא לְשׁוֹן מְשַׁאֲלַל עַל עֶרְלַת הַלֵּב מְלִשׁוֹן מִילָה שְׁבַעֲרַלַת הַבְּשֵׁר מ"מ נ"ל שְׁבַעֲשִׁנְיָהִם אִינוּ אֵלָא לְשׁוֹן הַסֶּרָה וְעוֹד שְׁגַם שֵׁם כְּרִיתָה אִינוּ מוֹרָה עַל חִיתוּף בְּכָל מְקוֹם כְּמוֹ הַעֲגָל אֲשֶׁר כְּרַתוּ לְשָׁנִים שְׁפִירוּשׁוֹ חִיתוּף וְיִפְרַת מְשִׁיחַ וְאִין לוֹ (דְּנִיָּאֵל ט') פִּירוּשׁ הַסֶּרָה וְכִלְיוֹן וְה"נ יְמוּל בְּשֵׁר עֶרְלָתוֹ פִּי שְׁיָסִיר הָעֶרְלָה מִבְּשָׂרוֹ וּבְאֶמַת דְּבָרֵי צ"ע (וְעֵינִן בְּמֵאִירֵי יְבָמוֹת ל"ק קו' דְּבָרֵי הַח"ס) אֵלְמָא דִּל"צ דְּנוֹקָא חֲתִיכָה וְרַק סָגִי בְּפִרִידַת מֵעַל הַגִּיד בְּפִרִיעָה וְלִדְעָתִי זֶה דְּבָר בְּרוּר לְפִי מֵה דְּמְבוֹאָר בְּהָעוֹר וְהָרוֹטֵב (דָּף קכ"ז) וְז"ל הַמְשַׁנָּה שֵׁם הָאֲבָר וְהַבְּשֵׁר הַמְדוּלְדָלִין בְּבִהְמָה מְטַמְאִין טוֹמְאָת אֲוֹכְלִין בְּמְקוֹמָן וְצָרִיכִין הַכָּשֶׁר כּו' הָאֲבָר מְטַמְא מִשׁוּם אִמ"ה וְאִינוּ מְטַמְא מִשׁוּם אֲבָר גְּבִילָה דִּר"מ וְר"ש מְטַהֵר וּבְגַמ' שֵׁם טוֹמְאָת אֲוֹכְלִין אִין טוֹמְאָת גְּבִילָה לֵא ה"ד אִי דְּמַעְלִין אַרוּכָה אִפִּי ט"א נְמִי לֵא לִיטְמָא.

וְאִי דָּאִין מַעְלִין אַרוּכָה טוֹמְאָת גְּבִילָה נְמִי לִיטְמָא לְעוֹלָם דָּאִין מַעְלִין אַרוּכָה וְשֵׁאֲנֵי ט"נ דְּרַחֲמֵנָא אָמַר כִּי יְפוּל עַד שְׁיָפוּל. תנ"ה הָאֲבָר וְהַבְּשֵׁר הַמְדוּלְדָלִין בְּבִהְמָה וּמְעוֹרִין בְּחוּט הַשְּׁעָרָה יְכוּל יְטַמְא טוֹמְאָת גְּבִילָה ת"ל יְפוּל עַד שְׁיָפוּל וְאִפ"ה טוֹמְאָת אֲוֹכְלִין מְטַמְא עַכְל"ה אֵלְמָא דָּאִם אִינוּ יְכוּל לְחַזֵּר וְלְחַיּוֹת ה"ה פְּאֵלוּ חִתוּף וּמְטַמְא אִפִּי טוֹמְאָת אוֹכְלִין וּמָה שְׁאִינוּ מְטַמְא ט"כ הוּא דְּנוֹקָא מְקַרָא וְעֵינִן (בַּחִי') [בְּתוֹסַפֶּת יְשָׁנִים] בְּכִרְיָתוֹת [דָּף ט"ו ד"ה אָדָם אֲבָר הַמְדוּלְדָל שְׁכ' לְהַקְשׁוֹת דַּמְנ"ל דְּבָאָדָם טְהוֹר אֲבָר הַמְדוּלְדָל כִּינּוּן דְּלִיכָא יְלָפוּת' ע"ש וְדו"ק] וְדָבָר זֶה יְדוּעַ מִמְשַׁנָּה פְּלִים [פ"א מ"ה] דָּאִם אִינוּ כְּחוּט שְׁל עֶרֶב מְקַרֵי אִינוּ יְכוּל לְחַיּוֹת וְא"כ אִם נִשְׂאָר מְעַט כְּזֶה בְּנוֹדָאִי הֵנִי כְּנִחְתָּף וְרַק בְּרוּב בְּשֵׁר

הַמְדוּלְדָל נָמִי מִבְּנֵי אֶרֶץ שֶׁם דָּאִין מְטַמָּא מְשׁוּם אַבְרָם מִן הַמַּת הַגַּם דִּי"ל דְּשָׁם גְּזוּה"כ דְּמִיתָה מִפְּלַת מ"מ עכ"פ חֲזִינָן דְּהַתּוֹרָה לֹא (יְתַרְבוּ) [רַבְתָּה] פְּאֵלוּ אֶתְאַחֲזִי מַה"ת נִיחּוּשׁ לְוֹמֵר דְּהַתּוֹרָה רִיבָה גַם זֶה מִקְרָא דְּמוֹל שְׁנִיתָ הָא י"ל דְּהַתּוֹרָה לֹא רִיבָה רַק הֵיכָא דְּהוּא דְּבוּק בְּעוֹר וְחוּפָה רִיבָה אוֹ רִיבָה גּוֹבָה אוֹ רִיבָה הַקְּיָפָה אַבְל בְּאֵם אֵינוּ חוּפָה [וְדְבוּק] נְהִי דְּאִיתָא עֲדִינָן הָעֵרְלָה מְדוּלְדָלַת לְמַטָּה פְּלִיתָא דְּמִי כְּמוֹ גַבֵּי אַבְרָם (מַה"ת) [מַה"ח] לְעֵנָן טַנְמָאָה הַנְּז"ל וְכוּ מְשַׁמַּע פְּשִׁט לְשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה וְהַש"ס בְּשָׁר הַחוּפָה רִיבָה גְּבָהָה וְלֹא אָמַר בְּשָׁר שְׁפָנְגָד רִיבָה גְּבָהָה א"ו דְּרַק בְּגִילוּי לְחוּד תְּלוּי הַדְּבָר וְלֹא רְאִיתִי בְּשׁוּם רֵאשׁוֹן לְהַחֲמִיר בְּזֶה הַגַּם שְׁבַס' (נְשֻׁמַת) [חֲכָמַת] אָדָם מְבִיא רֵאִי דְּצָרִיף דְּנִקְא לְחַתָּוָה וְהֵבִיא רֵאִי מִיְכָמוֹת [דְּלָא נִתְּנָה פְּרִיעָה לֹא א"א וְאִפ"ה צִיצִין הַמְּעַכְבִּין נִתְּרַבָּה גַם לֹא מְהֻמּוּל יְמוּל] יַע"ש וְאֶתְפְּלֵא לֹא יַדְעָתִי מַה זֶה רֵאִי פְּלָל בְּאֶמֶת וְדָאִי מְעַכְבִּי חֲתִיכַת הַצִּיצִין אִם נִשְׁאַרוּ חֲנוּפָה רִיבָה גּוֹבָה אוֹ רִיבָה הַקִּיפוּ אִפִּי לֹא אֶע"ה אַבְל אִם אֶע"ה הִי פּוֹרַע אִפִּי שְׁלֵא נִצְטָנוּה מ"מ וְדָאִי לֹא הִי צָרִיף לְחַתָּוָה בְּגִלוּי שְׁנַתְּגָלָה הָעוֹר הַשְּׁנִי לְגַמְרִי וְמִי שְׁיֵשׁ לֹא מוֹחַ בְּקִדְקִדּוֹ יַדַּע שְׁהֶאֱמַת פֶּן הוּא.

וְהִנֵּה שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁם עִיר וְקִדִּישׁ הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ הַרְבֵּי הַחֲסִיד מְהַר"ש ז"ל מְבַעֲלֵזָא הַקְּפִיד בְּזֶה נִאֲנִי לֹא אֶאֱמִין שְׁיִצָּא פֶּן מִפִּי הַקְּדוֹשׁ וְהוּא אֶמֶת כִּי לְכַתְּחִילָה רֵאִי לְחַתָּוָה אִפִּי צִיצִין שְׁאִין מְעַכְבִּין אַבְל אִם פְּרַע כְּבָר וְלִצְעָר אֶת הַנּוֹלָד לְאַחַר הַפְּרִיעָה שְׁנַתְּגָלָה הֵיטֵב אִפִּי אִם אֵינוּ מְקוּנָשָׁה אֵין מְצוּה בְּזֶה רַק עֲבִירָה וּמִסְכָּן זָרַע יִשְׂרָאֵל בְּחַנּוּם וּבְאֶמֶת לְדַעְתִּי אִפִּי אִם רַק נִתְּקַנְשָׁה וְנִרְאָה מְהוּל אִם נִפְרַד כְּלוּ מַעַל הַגִּיד יֵשׁ לְסַמּוּךְ עַל הַש"ף ז"ל וְאִפִּי אָמַר לִי נְבִיא לֹא צִיִּיתִינָא לִי וְמִי שְׁמוּצִיא לְעַז עַל גִּמְוִלִי ב"י יְחִוּשׁ לְעַצְמוֹ וְד"ל: סִימָן קִיז לְהַרְבֵּי הַמַּאֲהָה גְּהַרְרִיף כּו' כַּש"ת מו"ה אֶלְמִלְכָה שְׁמַעוֹן טֹאֵרִם נ"י אֲבַד"ק חִירָאֵב יַע"א: מְכַתְּבוּ הַגִּיעֵנִי וְאוֹדוֹת הַמִּילָה כְּבָר הוֹדַעְתִּי דַּעְתִּי וְעוֹד תַּח"י חֲדָשׁוֹת הַרְבֵּה רְאִיוֹת בְּתִשׁוּ' בְּאַרְנוֹפָה לַח"א הַרְבֵּי הַגָּאוֹן מְקַאֲלִישׁ וְכוּן הַסְּפִים הוּא ע"י עוֹד מִכְּמָה רְאִיוֹת אִף בְּאֶרְפוֹן שְׁיֵהָא נִפְרַד מִהַבְּשָׁר וְכַמ"ש בַּח"ס [חִיו"ד ס' רַמ"ט] דְּגַם זֶה נִקְרָא מִילָה אִף בְּאֵם רַק דּוֹחֲקִין הַבְּשָׁר לְמַטָּה וְדָאִי שְׁאִין זֶה פְּרִיתָה וְצָרִיף חֲתָוָה אוֹ לְהַסִּירוֹ מִבְּשָׁרוֹ וְלִגְוֹרְדוֹ לְמַטָּה דְּגַם זֶה הוּא פְּרוּת וְכַמְבֹּאֲרָר בַּח"ס וְכוּן גּוֹהֲגִין בְּכָל תְּפּוּצוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְקוּמוֹת שְׁהִיִּיתִי שְׁחוּתְכִין וּמְדַקְדְּקִין לְכַתְּחִילָה לְכָרוֹת כָּל הָעֵרְלָה לְגַמְרִי וְלְהַסִּירָה וְאִם נִשְׁתַּיִיר קִצָּת אִזִּי חוֹתְכִין עוֹד אוּלָם אִם נִרְאָה אֵיזָה דְּבָר מְעַרְלָה שֶׁא"א בְּקִלּוֹת לְהַסִּירָה בְּחִיתוּוָה פּוֹרְעִין אוֹתוֹ עִם הַפְּרִיעָה וְגוֹרְדִין לְמַטָּה וְכוּן הַמְּנַהֵג בְּכָל תְּפּוּצוֹת יִשְׂרָאֵל וּמַעוֹלָם לֹא שְׁמַעְנוּ עַרְעוֹר חוּץ [מַחֲזִי] אָדָם ז"ל וְאוּלָם בְּזֶה אִפִּי אִם יְבוֹא אֵלֵיהוּ אֵין שׁוֹמְעִין לֹא שְׁכּוֹן נְהַגוּ הָעָם [ע' מְנַחוֹת דַּל"ב] וְעַפ"י דִּין כְּשֶׁר לְעֵשׂוֹת פֶּן נִכְעַת בְּלַמְדִּי סוּגְנִי דְּנִכְרִי אֵינוּ בַר מִילָה מְצִאֲתִי רֵאִי בְּרוּרָה לְדְבָרִי מְדְבָרִי סְמ"ג הֵבִיאָו ב"י ז"ל [בַּר"ס רַס"ד] וְז"ל וְאִם מָל א"צ לְחַתָּוָה רַק לְהַטִּיף דָּם בְּרִית וְק' מֵאִי יַחַתָּוָה הָא כְּבָר חַתָּוָה הַנְּכָרִי לְגַמְרִי וְכִי ס"ד שְׁיַחַתָּוָה בְּשָׁר הַגִּיד ח"ו א"ו דְּאִיִּירִי שְׁהַנְּכָרִי הַשְּׁאִיר קִצָּת מְהַעֲרָלָה וְהַסִּירוֹ עַד לְמַטָּה וְגַרְדוּ מִבְּשָׁרוֹ דַּה"א שְׁיִשְׂרָאֵל צָרִיף לְחַתְּכוּ עַכ"פ וְלִזָּה הַשְּׁמִיעֵנוּ דַּא"צ רַק הַטְּפַת ד"ב.

וְהִנֵּה בְּפִלְפוּלוֹ אֵין הַפְּנָאִי אֶתִּי לְטִיִּיל כִּידוּעַ גּוֹדֵל טְרַדוֹתִי בְּשִׁיעוֹרִין וְתִשׁוּ' הַכְּרַחֲיוֹת וְלִדְיָנָא אֶמְרָתִי דַּעְתִּי וְלֹא אֶשׁוּב מִפְּנֵי כָּל נִתְ"ל יֵשׁ לִי הַנּוֹרְמָנָא מְגִדוּלִי עוֹלָם נ"ג ז"ל גְּאוּנִים מְפּוֹרְסָמִים שְׁסַמְכוּ אוֹתִי מַה שְׁלַפ"ד אֵין אַחַד מְגִדוּלִי דוֹרִינּוּ שְׁיֵהִי לְהֵם הַנּוֹרְמָנָא כְּזֶה וְלָכוֹן לֹא אֵיחַת מְקוּל אָדָם הוֹרִינִי ה' בְּדַרְבָּה הָאֶמֶת אִף לֹא אֶמְרָתִי קִבְלוּ דַּעְתִּי יְהִי לְהֵם מַה שְׁלָהֵם נִאֲנִי נִפְשִׁי הַצִּלְתִּי וּמ"ש לִי שְׁלֵא לְקַבֵּל לַה"ר יַאֲמִין לִי דִּידִי שְׁלֵא אֲדַע

דָּבָר וְלֹא שְׁמַעְתִּי פְלוֹם מִלֵּה"ר וְלֹא יִדְעֵתִי לְמִי יִרְמֹז כ"ת וְהִיא בְּזֶה שְׁלוֹם כְּנָפֶשׁ אוֹהָבוֹ: סִימָן קִיחַ לְהֶרֶב וְכו' אַבְד"ק לַעֲנֹט־שְׁנַע: שְׁאֵלָה אִם לֹא חֲתַף צִיצִיִן הַמְעַכְבִּיִן וְרַק פְּרָעַם עִם הַפְּרִיעָה מֵהַ דִּינֹ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה נִרְעָשָׁה הָאָרֶץ מִקּוֹל רַעֲשׁ סֶפֶר [חֲיִי] אָדָם אֲשֶׁר הַגְּזִים לֹמֵר דָּלָא הָוִי מִיֵּלָה פְּלָל אִם לֹא פֶרֶת דְּוָקָא עוֹר הָעֶרְלָה וּבְאַמַּת גַּם צְדִיקֵי הַדּוֹר הִזְהִירוּ לְכַתְחִילָהּ לְחַתְחֹף הָעוֹר דְּוָקָא וּבְאַמַּת זֶה נִכּוֹן פִּי טוֹב לְחַתְחֹף הָעֶרְלָה אִף לַעֲכָב נ"ל בְּרוּר דְּאִינוּ מְעַכְבִּי אִם נִרְאָה מְהוּל פְּשֻׁנְתִּיקְשָׁה וְהִנֵּה לוּטָה פֶּה שְׁלֵשָׁהתְּשׁוּ' מֵהַ שְׁחַנְנִי ה' זֶה כְּמָה שְׁנִים וְאִף עֲתָה בְּאִתִּי בְּדָבָר שְׁבַס' ח"ס [חֲיִו"ד ס' רמ"ט] פְּתַב דְּמִיֵּלָה אִינוּ פְּרִיתָה רַק הִסְרַת הָעֶרְלָה עוֹר הָעֲלִיוֹן וּפְרִיעָה לְהִסִּיר גַּם הָעוֹר הַתְּחַתּוֹן וְהוּא הַעֲלָה זֶה מִפְּחַ הַקּוּ' שֶׁהָק' דְּלָמָּה פְּרִיעָה דּוּחָה שְׁבַת וְהִלָּא עַל פְּרִיעָה לֹא נִכְרְתוּ י"ג בְּרִיתוֹת כִּינּוּן דִּיאָע"ה לֹא נִצְטָנָה עַל הַפְּרִיעָה וְכָל הַסְּנִיג' דִּיבְמֹת אִינוּ לָהּ הַבְּנָה לִפ"ו וּלְפִיכָף הַעֲלָה דְּמִיֵּלָה הוּא לְשׁוֹן גִּילוּי עוֹר מַעַל רֹאשׁ הָאָבֶר וְכִינּוּן דְּנִתְחַדְּשָׁה הַלְכָה דְּצָרִיף פְּרִיעָה הַפֶּל נִקְרָא מִיֵּלָה וּלְפַעֲנ"ד א"ל כ"כ דְּכִינּוּן דְּנִתְחַדְּשָׁה הַלְכָה דְּצָרִיף פְּרִיעָה וְהַמֶּל בְּשְׁבַת וְלֹא פָּרַע לֹא קִנִּים מְצֻנֹת מִיֵּלָה וְחִיָּיב מִיֵּתָה עַל חִילוּל שְׁבַת וְנִמְצָא דְּעֵינְקֵר קִיּוֹם מְצֻנֹת מִיֵּלָה הַשְּׁתָא הוּא ע"י הַפְּרִיעָה מִש"ה שְׁפִיר קְאָמֵר הַגַּמ' דְּנִכְרְתוּ עֲלֵיו י"ג בְּרִיתוֹת דְּזוּלַת הַפְּרִיעָה א"א לְקִנִּים הִי"ג בְּרִיתוֹת וּלְפִי"ז לֹא מוּכַח מְזָה דֹא"צ לְהַכְרִית הָעוֹר דִּי"ל דְּמִיֵּלָה הוּא פְּרִיתַת הָעוֹר וְרַק מִש"ה נִקְרָא גַּם הַפְּרִיעָה שְׁנִכְרְתוּ עֲלֶיהָ י"ג בְּרִיתוֹת שְׁמַבְלַעְדֵי הַפְּרִיעָה א"א לְקִנִּים הִי"ג בְּרִיתוֹת אִף בְּאַמַּת א"צ לְרֹאג' יוֹתֵר מִש"ס שְׁלָנוּ וִירוּשְׁלַמִי דְּדַרְשִׁינוּ מִהַמּוּל יְמוּל חַד לְמִיֵּלָה וְחַד לְפְרִיעָה וְהִינּוּ לְאַחַר שְׁנִתְחַדְּשָׁה הַלְכָה וְכֵן שׁוֹב מוּל אַב"י שְׁנִית לְפְרִיעָה [יְבָמוֹת ע"א ע"ב] הָרִי שְׁנִקְרָא מִיֵּלָה רַק גִּילוּי לֹא מֵהַ שְׁנִתְחַדְּשָׁה וְנִכְרְתַת וְלִכְּן בְּנֹדָאֵי שְׁלִשׁוֹן מִיֵּלָה הִינּוּ לְהִסִּיר הַמְּכֻסָּה וְרַק אֵאָע"ה לֹא נִצְטָנָה עַל עוֹר הַפְּרִיעָה רַק עַל עוֹר הָעֲלִיוֹן וְיִהוּשֻׁעַ בֶּן נֹון נִצְטָנָה גַּם עַל הָעוֹר הַתְּחַתּוֹן אֲבָל הַפְּרִיתָה דְּוָקָא מִן הַגִּיד לֹא שְׁמַעְנוּ וְהִנֵּחַ לָהֶם לִישְׁרָאֵל אִם אֵינָם גְּבִיאִים בְּנֵי גְבִיאִים הֵם וְכֹאֲשֶׁר הוּכַחְתִּי בְּמַכְתְּבֵי הַלוּטָה פֶּה שְׁתַּתּוּ וְכְמָה רֹאשׁוֹנִים כְּתָבוּ בֶּן בְּבִירוּר.

נֹא"ו עֲש"ק כ"ו טַבַּת תר"ל: סִימָן קִיט לְהֶרֶב הַמְּוִפְלָג הַחֲרִיף הַחֲסִיד כו' מו"ה זָאב וּזְאֵלָה נ"י דִּינּוּ דַק' לְאַנְצִיט יע"א: מְכַתְּבוּ הַגִּיעֵנִי וְאוֹדוֹת אֲשֶׁר הִיא כְּמִין נִקְוֹדָה דְּקָה נֹוגַע מְרַגֵּל ה' שֶׁל הַשֵּׁם לְגַגָּה וְהַעֲבִירוּ הַנִּקְוֹדָה ע"י תִּינּוּק וְשִׂאֵל מַעַכ"ת אִם טוֹב עֲשׂוּ הָעוֹשִׁים בֶּן אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה דְּבָר זֶה מְבֹאָר בַּש"ע יו"ד ס' רע"ו [סְעִיף י"א] בְּשֵׁם הַר"י אֶסְכְּנִדְרִי וְז"ל ה"א שֶׁל הַשֵּׁם שְׁכָרְעָה נֹוגַעַת בְּגַגָּה אִם נֹוגַע מִמֶּשׁ עַד שְׁנִרְאִית כְּחִי"ת מוֹתֵר לְמַחֲוֹק אוֹ לְגַרֵר הַרְגֵל וּלְתַקְנָה אֲבָל אִם נֹוגַע רַק מִעַט יֵשׁ לְסַפֵּק בְּדָבָר אִם מוֹתֵר עַכ"ל אוֹלָם הַרְדָּב"ז בְּתִשׁוּ' פְּלִיג עֲלָיו בְּזֶה לֹמֵר דְּרִשְׁאֵי לְמַחֲוֹק דְּזֶה הָוִי כְּדִי לְמַחֲוֹק וְרַק אִם בְּנֹדָאֵי הִיא נַעֲשָׂה כֵּן לְאַחַר גְּמַר הַשֵּׁם סְגִי בְּגִרִית הַקּוּץ הַנּוֹגַע וְלֹא הָוִי כְּחַק תּוֹכוֹת אֲבָל אִם יֵשׁ לְסַפֵּק אִם נַעֲשָׂה כֵּן מִתְחִילָתוֹ ל"מ רַק צָרִיף לְגִרֹר כֹּל הַרְגֵל יעו"ש ס' תַקְצ"ו ח"ב אוֹלָם הַרמ"ע בְּסִי' ל"ו פֶּסֶק בְּפִירוּשׁ דְּאָסוּר לְמַחֲוֹק אֲפִילוּ (הַגְּרִירָה) [הַנְּגוּעַ] וְגַם דְּהָוִי חַק תּוֹכוֹת יעו"ש וְהַמַּג"א ז"ל וְהַא"ר וּפַר"מ מְבִיאִים דְּבָרָיו לְהַלְכָה [עֵי' מַג"א ס' ל"ב סַקכ"ה רְמֹז לְעֵינֵי בְרַמ"ע ס' ל"ו וְעֵינֵי"ש בְּסַסְכ"ז וּבְכַפְמ"ג שְׁמ וְבַא"ר ס' ח"ח] וְלִכְּן בְּנֹדָאֵי אִינוּ תַקְנָה לִירִיעָה זֹו רַק לְגִוּוֹנָה וְיִמָּה שְׁהַמְצִיא הַב"א ז"ל [חֲיִו"ד ס' ס"א וְס"ב] לְמַחֲוֹק ע"י תִּינּוּק בְּמַחְכ"ת שְׁגָה לְמֵאוֹד עַד פִּי אִינוּ כְּבוֹדוֹ לְדָבָר מְזָה דְּהוּא סֶבֶר דְּמַחֲיַקַת הַשֵּׁם אֲצֵל קִטּוֹן הִיא כְּמוֹ לְכַמָּה דְּבָרִים וְלְכָל הַמְצֻאוֹת שְׁאִינוּ אָסוּר רַק מִשׁוּם סְרָף דִּיגִדֵּל וְלִכְּן הַמְצִיא הַיִּתֵּר

בְּכֹה בְּכָאן גְּבִי מְחִיקַת הַשֵּׁם וְאֲנִי לֹא כֹן עֲמָדִי וּמְבֹאֵר לְכָל מִשְׁפִּיל דְּהֵנָּה אִם נִימָא דְכִינּוֹן דְּהוּי לְצִוְרָךְ תִּיקוֹן אִינוּ מְקַרֵי הַשְּׁחֶתָּה וְאִינוּ בַל"ת דְּל"ת פֶּן לֵה' אֲלֵקִיכֶם א"כ הַגְּדוֹל בְּעֲצָמוֹ מִן תֵּר וּע"כ טַעְמוֹ בְּמָה שֶׁמְצָרִיךְ ע"י קְטָן מִשׁוּם דְּחִינֵישׁ לְסִבְרַת הַרמ"ע וְהַר"א דְּזֵה הוּי בְּכָלֵל מְחִיקַת הַשֵּׁם פִּינּוֹן דְּאִין נַעֲשֶׂה הַתִּיקוֹן מִיָּד וְא"כ לְפִי"ז אִין פֶּאן אִיסוּר עַל הַקְטָן רַק הָאִיסוּר מְנוּחַ עַל הַגְּדוֹל שְׁנוּתוֹן לְקְטָן לְמַחֲוֹק הַשֵּׁם וְכֹן מְבֹאֵר בְּהַדְלָ' בְּש"ס מ"ק (וְכ' שָׁם) בַּפ"ג [כ"ו ע"א] וְז"ל ר"א וְר"ה ב"ח הוּי יְתָבִי קָם ר"א לְאִפְנוּיִי שְׁקֵלָה לְטוֹטְפָתָא אֲנָחָא אָבִי סְדִי אֲתָא בַת נַעֲמִיתָא בְּעָא לְמִיבְלַעַה שְׁדָה ר"ה יָדָא וְאֲצִלִינְהוּ וְא"ל אִי בְלַעֵי הַשְּׁתָא [אִיחִיבִין לִי] ב' קְרִיעוֹת א"ל ר"ה מנ"ל הָא בְּדִידִי הוּי עֲבָדָא וְאֲתָאִי לְקַמֵּי דְר"י וְא"ל הָכִי א"ש לֹא אָמְרִי אֲלָא בְּזִרְוּעַ וְכַמְעֵשָׂה שֶׁהִי וּפְרַשׁ"י שָׁם בַּע"י וְז"ל ע"א לֹא אָמְרוּ אֲלָא בְּזִרְוּעַ שֵׁישׁ לָהֶם זְרוּעַ וִיכֻלֶת לְהַצִּיל כַּמְעֵשָׂה שֶׁהִי שָׁל אוֹתָם הַשְּׁרִים הָעוֹמְדִים עַל יְהוּיָקִים שֶׁהִי בְּיָדָם לְמַחֲוֹת וְלֹא מִיחוּ וְאוֹתָם חִיבִים קְרִיעָה דְכ' וְלֹא קְרַעוּ מְפָלֵל דְּאִי"ל לְמִיקְרַע עַכ"ל וְא"כ פִּינּוֹן דְּהָאִיסוּר אִפִּי אִם הִי בְּיָדוֹ לְהַצִּיל מְכ"ש אִין בְּזִיוֹן גְּדוֹל מְזָה שְׁנוּתוֹן לְקְטָן ס"ת לְגִרְוֹר מְמַנָּה הָאֲזַפְרוֹת וּבִנְדָאִי אִם הִי עוֹשֶׂה דְבָר זֶה לִיתָן לְקְטָן לְמַחֲוֹק שָׁם קְדוּשׁ מִס"ת בְּנְדָאִי הָעוֹמְדִים חִיבִים לְקַרְוֵעַ כַּמְבֹאֵר לְכָל מִי שֵׁישׁ לוֹ מוֹחַ בְּרֵאשׁ וְא"כ בְּכַה"ג דְּהָאִיסוּר עַל הַגְּדוֹל בְּמָה שְׁנוּתוֹן לְמַחֲוֹק שָׁם הַקְדוּשׁ בְּנְדָאִי אִיסוּר לְרַמ"ע ז"ל וְסִייעָתוֹ וְאֲדַרְבָּה יוֹתֵר יֵשׁ בְּזִיוֹן שְׁנוּתוֹן לְקְטָן וּמוֹסֵר לוֹ שָׁם קְדוּשׁ לְמוֹחֲקוֹ וְזֵה לֹא יִכְחִישׁ רַק מִי שֵׁאִין לוֹ מוֹחַ בְּקִדְקָדוֹ וְל"ד לְטְבִילָה [שְׁבַת ק"כ ע"ב שְׁמִשְׁם הוֹכִיחַ הַב"א הַמְצָאָתוֹ] דְּאִין מְבַנֶּה כָּלֵל לְהַשֵּׁם וְהַמְחִיקָה מְמִילָא הוּי וְדו"ק לְכֹן הִירִיעָה הַזֹּו צְרִיכָה גְּנִיזָה: סִימָן קַב לְהֵרַב הַה"ג הַחֲרִיף וְכו', מו"ה יְהוּדָא יִצְחָק נ"י פְּרַעֲנָקִיל אַבְד"ק סַאנִיק יַע"א: שְׁאֵלָה שְׁנִדְבַק וְא"ו וְה"א בְּשָׁם הַקְדוּשׁ בְּרֵאשׁוֹ וְכ"ף לְמ"ם נְדָבְקוּ בְּסוֹפָם בְּשָׁם אֲלֵקִיכֶם וְיוֹד אֲלֵהִיף גְּדַבְק לְכ"ף: הֵנָּה בְּדִין זֶה רַבּוּ הַפִּירוּשִׁים וְאֲכַתְּנוּב לוֹ מַה שְׁלִקְטָתִי בְּבִירוֹר כִּי לְפַלְפֵּל לְהַכְרִיעַ בֵּין גְּדוּלֵי הָרֵאשׁוּנִים מִהִירוּשְׁלָמִי וּפִירוּשׁוֹ וְהַמ"ס וּפִירוּשׁוֹ אִין בְּיָדֵינוּ וְלְכֹן הַפְּלִפּוּל הוּא לְמוֹתֵר וְרַק הָעֵנִין לְדַעַת דַּעַת רַבּוּ הַפּוֹסְקִים וְש"ע וְאַחֲרוֹנִים הֵנָּה הַרְשָׁב"א ז"ל בְּתִשׁוּ בְּדַפּוּס יְשִׁינָה חֶלֶק א' מִהַבְּתִים אֲשֶׁר אֵינְנָה כְּתוּבַת הַרְשָׁב"א שְׁאֲתָנוּ שְׁזֵאת חֶלֶק מִהַבְּתִים שְׁמַכִּיא בְּשָׁם הַגְּדוּלִים וְהוּא חֶלֶק עֲשִׁירִית מִשְׁאֲלוֹת שְׁלָנוּ וְגַם בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת הַרְבָּה (שְׁנִי) [שְׁנוּיִים] בִּי וְהַב"י ז"ל מְבִיאָו בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וְכ' שְׁמַצָּא בְּתִשׁוּ אַחֲרַת לְהַרְשָׁב"א וְהֵנָּה בְּתִשׁוּ זֹו מְבֹאֵר בְּסִגְנוֹן אַחַר מְכַפִּי מַה שְׁבִינְדִינוּ וְז"ל בְּסִי" פ"ז וְדָרְךְ קִצְרָה אֲנִי כּוֹתֵב לָךְ אִם נְדָבְקָה הָאוֹת לְאַחַר שְׁנַגְמָרָה צִוְרָתָה פְּגוֹן שְׁנִדְבְּקוּ בְּרַגְלֵיהֶם אִין דְּבוּק זֶה פּוֹסֵל וְא"צ לֹא לְגִרְוֹר וְלֹא לְהַפְרִיד אֲבָל אִם נְדָבְקָה בְּרֵאשׁוֹ קוֹדֵם שְׁנַגְמַר אוֹתוֹ הָרֵאשׁ צְרִיף לְגִרְוֹר אֵת הַפֶּל שְׁהָרִי לֹא נַעֲשֶׂה בָּהּ שׁוּם דְּבָר בְּהַכְשֵׁר וְאִם נְדָבְקָה בְּאַמְצַע פְּגוֹן רַגְלֵי הַכ"ף אוֹ רַגְלֵי הַקו"ף אוֹתוֹ צַד שְׁנִדְבְּק צְרִיף גְּרִירָה עַכ"ל וְהִיּוֹצָא מְדַבְּרִיו דְּבִלָּא הִי שׁוּם קִצְצַת רְמָז אוֹת צְרִיף לְגִרְוֹר הָאוֹת דַּל"כ הֵנִי חֶק תּוֹכוֹת דְּלֹא הִי עָלְיוֹ מַעוֹלָם שָׁם אוֹת וְהָרֵא"ש ז"ל ס"ל דְּבִדְיָבוּק אוֹתִיוֹת מְהַנִּי גְּרִירָה וְהַרְבִּי ז"ל פְּתַב בַּא"ח [סִי"ל"ב] דְּזֵה חוֹלֵק עַל הַרְשָׁב"א ז"ל וּמַתִּיר בְּגִרְיָה בֵּין דִּיבוּק הָאוֹתִיוֹת וְאִין חִילּוּק בֵּין נַעֲשֶׂה מִתְחִילָתוֹ אוֹ לֹא וְכ"פ בְּשִׁלְחָנוּ הַטְּהוֹר בִּיז"ד [סִי"ר ע"ו סִי"א] וְאו"ח [סִי"ל"ב סִי"ח] וְכַתֵּב הַטַּעַם מִשׁוּם דְּאִין פְּסוּל בְּגוֹף הָאוֹת לֹא הֵנִי חֶק תּוֹכוֹת וְהַרמ"ע ז"ל בְּתִשׁוּ [ל"ו] הָאֲרִיף לְהַשִּׁיג עַל הַב"י וְלוֹמֵר דְּגַם הָרֵא"ש פּוֹסֵל בָּאִם טַעַה בְּתַחֲלִילַת הַפְּתִיבָה וְכ"נ לְכַאוּרָה דְּלַמ"ל לַעֲשׂוֹת מַחְלוּקַת בְּחֻצָּם הֵלֵא שְׁפִיר י"ל

דְּהָרָא"ש מִיָּרִי בְּנִדְבָק לֹאח"כ וּמָה שֶׁהָק' הַג"פ [ס'י קכ"ה ס"ק ט"ל] דֹּא"כ לְמָה כ' הַטּוֹר
דְּפָלְגִי יַעו"ש בְּדִבְרֵי וְאֲנִי בַעַר לֹא מְצֵאתִי בַטּוֹר בְּלִשׁוֹן מַחְלֻקָּת וְהַמַּחְלֻקָּת שְׂכ' הוּא
בְּטַפְת דְּיו שְׁנִפְלָה דְלֹה סמ"ק ו"ל כְּשֶׁר וּלְהָרָא"ש ו"ל (כְּשֶׁר) [פְּסוּל] אֲבָל בְּדִבּוּק אוֹתִיּוֹת
לֹא כ' בְּלִשׁוֹן פְּלוּגְתָא וְכ' רַק וּבְדִבּוּק אוֹתִיּוֹת יְכוּל לְגַרְוֹר וְזֶה י"ל דְּאִיָּרִי בְּנַעֲשָׂה אַח"כ
וְכמ"ש הָרֶשֶׁב"א ו"ל אִף עֲדִינִן אִין בְּיָדֵינוּ לְחַלּוֹק עַל הַש"ע רַבִּינוּ ב"י ו"ל וּלְהַכְשִׁיר
דִּבּוּק ע"י גָּרַר בְּכָל עֲנָיִן וְכֵן הַרמ"ע ו"ל גּוֹפָא כְּתַב בְּמַעֲשֵׂה שְׁנִדְבָקָה לֵה"א שְׁתַּחֲתִי
וְנִרְאָה שְׁנַעֲשֵׂה מִתַּחֲזִילַת הַפְּתִיבָה וְאִפ"ה הַכְשִׁירָה מִהַרמ"ע ו"ל גּוֹפָא וְכ' שְׁסֻמָּה אֲדַבְּרִי
זְקַן גַּבִּי שֵׁם הַקְּוֹדֶשׁ בְּכַה"ג וְא"כ מַכ"ז נִרְאָה לְדִין לְהַתִּיר ע"י גְּרִירָה מִחֲמַת שְׁעַת הַדְּחַק
מִשׁוּם קְדוּשַׁת הַשֵּׁם ב"ה אוֹלָם הַב"ח ו"ל [בִּאֵה"ע ס'י קכ"ה] כ' לְהַחֲמִיר בְּנִדְבָקָה בְּרֵאשׁוֹ
כְּמוֹ בַנ"ד וְדֹאֵי כְּוָנָתוֹ רֵאשׁוֹ לְחֹד דְּמַעוֹלָם לֹא הִי צוּרַת הָאוֹת עָלָיו וְכ"כ הַג"פ בְּשֵׁם
הַרד"ך ו"ל [שָׁם] וּלְפַענ"ד כֵּן רָאוּי לְהוֹרוֹת דְּבִלֵּא"ה דַּעַת הָרֶשֶׁב"א כַּה"ג לְהַחֲמִיר
בְּפִירוּשׁ וּבְדִבְרֵי הָרָא"ש ו"ל אִינוּ מְבִנְיָר שְׁחוֹלֵק וִי"ל דְּגַם הוּא ו"ל מוֹדָה בְּאֵם נַעֲשֵׂה
כֵּן מִתַּחֲזִילָה כַּמ"ש הַרמ"ע ו"ל וְאִפִּי לְדַבְּרֵי הַב"י ו"ל נִרְאָה שְׁאִינוּ מְכַשִּׁיר רַק בְּנִייעָה
בְּחוּט פִּינֵן דְּכ' בַש"ע או"ח ס'י ל"ב סכ"ה וְז"ל אֲבָל לְהַפְרִיד הָאוֹתִיּוֹת הַדְּבּוּקוֹת אַחַר
שְׂכ' לְפָנֵיהֶם ש"ד דְּכִינֵן שְׁהָאוֹת צוּרַתָּה עֲלֵי כְּשִׁמְפְּרִידָה מִחֲבַרְתָּה לֹא הָיָה פְּכוּתָב עַכ"ל
וְשֵׁם בְּסִי"ח וְז"ל אִם נִדְבַק אוֹת לְאוֹת בֵּין קוֹדֶם שְׁתַּגְּמַר בֵּין אַחַר שְׁנִגְמְרָה פְּסוּל וְאִם
גָּרַר וְהַפְרִידָה כְּשֶׁר וְלֹא מִיָּקָרִי חֵק תּוֹכוֹת מֵאַחַר שְׁהָאוֹת עֲצָמָה הִיָּתָה כְּתוּבָה כְּתוּבָה
עַכ"ל אֲלֵמָּא דָּאִם הִי פְּסוּל בְּגוֹף הָאוֹת דְּלֹא נַעֲשֵׂה אוֹת מַעוֹלָם פְּסוּל גַּם לְדִידֵי וְא"ל
דְּהָיָה עָלָיו צוּרַת הָאוֹת בְּשִׁבִיל הַתִּיבּוּק שְׁקוּרָא אוֹתוֹ יָפָה ז"א דְּהַתִּיבּוּק לֹא מְהַיָּי בְּמָה
שְׁאִינוּ אוֹת מוֹקָף גּוּיִל וְאִינוּ כְּתִיבָה תַּמָּה וְכִינֵן דְּלֹא הָיָה מַעוֹלָם אוֹת אִם יִגְרַר יֵהִי חֵק
תּוֹכוֹת מִמֶּשׁ וְהִנֵּה לֹא מְצֵאתִי בְּאַחֲרוֹנִים חוֹלְקִים עַל הַב"ח בְּפִירוּשׁ זוּלַת הַחֲלֻקָּת מְחוּקָק
[שָׁם סק"ט] וְהַפְּר"ח ו"ל [בְּס"ו שָׁם] וְלָכֵן הַשֵּׁם שְׁנִדְבַק בְּרֵאשׁוֹ וְא"ו וְה"א בְּוֹדָי פְּסוּל
וְצָרִיף לְגַנוּז הִירֵיעָה פִּינֵן שְׁפִסוּל וְל"מ גְּרִירָה וְרַק צָרִיף לְמַחֲוֹק רֵאשִׁי הָאוֹתִיּוֹת א"כ הָיָה
מוֹחַק הַשֵּׁם ח"ו וְא"ל פִּינֵן דְּפִסוּל מוֹתֵר לְתַמְוֵן וּבְדִבְרֵי הַמְּהַר"ל ו"ל [מְפָרָאג הַמוּבָא
בְּשׁו"ת חב"י ס' ע"ה וּבִתְשׁו"ב"א יו"ד ס'י ס"א] מ"מ מִי יִגַּע יָד בְּאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ
וְנִקְּה וְכִינֵן דַּעַכ"פ נִקְּרָא הַשֵּׁם אֲסוּר לְמוֹחֲקוֹ וּבְפִרְט דִּישׁ ס' דְּלֵמָּא נַעֲשֵׂה הַדִּבּוּק אַח"כ
וְא"כ כְּשֶׁר הַשֵּׁם וּלְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים אִפִּי גְּרִירָה א"צ בְּכַה"ג וְאִפִּי לְהַמְצָרִיף גְּרִירָה כַּה"ג
רָאוּי לְבִקְלָה וְא"כ הָיָה שָׁם מִמֶּשׁ וְאֲסוּר לְמוֹחֲקוֹ אִף בְּהַשֵּׁם שֶׁל כ"ם שְׁנִדְבָקוֹ פִּינֵן
שְׁהַדִּיבּוּק בְּסוּפּוֹ סְגִי בְּגְרִירָה וּבְשֵׁם אֱלֹהֵי־שְׁנִדְבַק בְּחוּט דַּק מִהַקוּץ הַתַּחֲתוֹן מֵהִי"ד מְהַיָּי
גְּרִירָה פִּינֵן שְׁהָאוֹת נִכְתַּב כְּדִינוּ מְהַיָּי גְּרִירָה וְאוֹלָם אִם יִרְצָה מַעַכ"ת לְסַמְוֵה עַל הַח"מ
וְהַפְּר"ח ו"ל לְהַכְשִׁיר ע"י גְּרִירָה [פִּי אִפִּי שְׁאֵלָה הַא'] ג"כ מְסָפִים אֲנִי לְזֶה וְכֵן עֲשֵׂה
מַעֲשֵׂה הַרמ"ע ו"ל דְּלֹא כְּשִׁמְעַתִּי רַק כַּה"י ו"ל מִשׁוּם מְחִיקַת הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ ב"ה וְתַקְּבוֹת
רַבִּינוּ הַגָּאוֹן ב"א ו"ל [בְּשׁו"ת ב"א ס'י ס"א וְס"ב] לְמַחֲוֹק ע"י תִּיבּוּק הוּא דְּבָר שְׁאִינוּ
כָּלֵל דְּהִנֵּה מְבִנְיָר דְּזֶה לֹא מִיָּקָרִי תִּיקוֹן כְּסִבְרַת הַר"י אֲסַפְּנָדְרִי [בב"י ס'י ר"ע] שְׁפִסְקִינֵן
כְּוָנָתִי הַרמ"ע וְבַס' בְּנִי יוֹנָה דָּאִם הִי תִּיקוֹן בְּלֹא"ה הִי מוֹתֵר ע"י גְּדוּל וְכִינֵן דְּהָיָה מְחִיקָה
הָאִיף יַעֲלָה עַל הַדַּעַת לְתַת וְלְמַסוֹר ס"ת הַקְּדוּשָׁה לִיד תִּיבּוּק וּלְהָרָאוֹת לוֹ לְמַחֲוֹק שֵׁם
הַקְּדוּשׁ ב"ה הֵלֵא אִם נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה כְּזֶה בְּשֵׁם שְׁאִין בּוֹ שְׁאֵלָה וְרִשְׁעָה יִקַּח ס"ת וְיִתְנַנֵּה
לְתִיבּוּק לְאִמּוֹר לוֹ מְחִיק לְשֵׁם הַזֶּה בְּוֹדָי הַעוֹמֵד שָׁם חֲזִיב לְקוֹרְעַ כַּמ"ש בַּמ"ק [כ"ו]

ע"א] גבי נעמייתא שרצה לבלוע תפילין שאם היא בידי רשע היא חייב לקרוע והאיך יעלה על הדעת לצוות לתינוק לעשות דבר שמחוייב העומד שם לקרוע וגם פי קריעות הללו מס' חייב לקרוע ולפענ"ד מי שנותן לתינוק למחוק שם פנה העומד שם חייב לקרוע הן אמת די"ל דמ"מ אינו עושה בשאט נפש דכוננתו לתקן אבל נדאי בשם פיוצא פנה מעשה שנותן לתינוק למחוק השם ח"ו הוי מעשה פשיעה וחייב הרואה קריעה בלי שום ס' וא"כ האיך ניתן עצה פנה לעשות בשם אשר לכמה שיטות הוי שם קדוש האיך נמחיקנה ח"ו וזה אינו גרמא רק בזיון לשם הקדוש שנותנו ומוסר לקטן למחוק ח"ו מלעשות פה אף לגרור לפענ"ד דמותר כה"ג דנראה דהרמ"ע ז"ל בתשו' עשה מעשה פנה לגרור הנז"ן שהי' דבוק לה"א שהי' דבוק בתחילת פתיכה לנו"ן שבשורה שלמעלה ממנו ונוגע בראש ה"א בתחילת הפתיכה פנראה שם בתשו' ל"ו ולכן עליו לסמוך בכה"ג והי' שלום וכו': סימן קכא להרב המאה"ג החריף ובקי החסיד המפורסם וכו' מו"ה ישראל אפרים פישל שרייבך אבד"ק נאנאש יע"א: שאלה בס"ת שגמחק ה"א ראשונה בשם הקדוש הרבה עד שאינה בצורת ה"א כלל אם מותר לתקנה או לקדור השם או לגנוז היריעה: תשובה לא ידעתי לכאורה מה איסור יש בתיקון ה"א אי משום דהוי שלא פסדון לא מצאנו בש"ס וראשונים שיהי' צריך השם לכתוב דוקא פסדון ואי משום דכבר בטלה קדושת השם האיך יתקדש גם ז"א דכבר מבואר ברמ"ע ז"ל דהשם מתחילתו ועד סופו נתקדש ונ"ל בס"י ל"ו וכ"ת אי מעיקרא אזלא לה לקדושת השם בשביל דבבוק רגל ה"א לגגה האיך יספיק עכשיו לכונן בתיקון הרגל י"ל דמצא מין את מינו ונייעור להכשיר פי אעפ"י שאסור להפסיק בכתיבת האזכרות ואפי' מלה ישראל שואל בשלומי לא ישיבנו ומצנה מן הפוכח לכתוב אותן כבו קמצר אילו רצה ללמד מ"מ אין זה מן הדברים הפוסלים והשם מתקדש לחצאין שישנה הקדושה מתחילה ועד סוף ואינה משתלמת אלא לבסוף עכ"ל הרמ"ע ומכ"ש פאן שפבר נתקדש פדינו ולא בטלה הקדושה לענן זה שאם נתקן ה"א ראשונה יחזור לקדושתו ואף אחרונים הרבה כ' שהשם צריך לכתוב פסדון לא ידענא מקור לדבריהם ובס' גינת וורדים י"א ח"א כלל ב' כ' ראי' משבועות [ל"ה ע"ב] דאמרי' כל הנטפל לשם מאחריו נתקדש שפבר קדשו השם והנטפל לפניו אינו מתקדש וקשה הא משפחת לה גם מלאחריו כשכתב למפרע נ"ו מאלקינו קודם השם וא"כ לא נתקדש וכן איפכא משפחת לה שכתב השם וכתב לד' הלקמ"ד לאחריו וא"כ נתקדש שפבר קדשו השם א"ו דבכה"ג אין השם קדוש כלל פיון שכ' שלא פסדון והנה באמת לפענ"ד הטעם הוא שנקרא בדרך הקריאה לאחר השם וקדושהו פן השם בקריאתו ולא איכפת לן בכתיבה ורק דלאחריו מקרי חיבור לשם הקדוש דכשאומרים על אלקינו אומרים אלקי שלנו וא"כ הוי חיבור ולכן אינו נמחק משא"כ לד' שאומרים בלה"ק אל ה' שהלקמ"ד שמשמש במקום אל הוא כמלה בפ"ע ולכן לא קידש אף בריטב"א לשבועות כ' הטעם שבשעה שכותב הנטפל לאחריו כבר השם נכתב ומש"ה קדושהו אלמא דהפתיכה מקדש וא"כ קשה גם בנטפל לפניו משפחת דקדושהו אם כתבו למפרע א"ו דשם שכתבו למפרע אינו בגדר שם כלל אף באמת כ"ז ליתא דהא בגמ' לא איירי דכתב השם בס"ת דוקא רק לענין מחיקת השם באיזה אסור ובאיזה מותר והנה הא בודאי שם שכ' ע"ג קורה או פלי שלא קידש פמבואר בגמ' ערכין [ו' ע"א] שלא במקומו לא קידש ופרש"י בלישנא בתרא שלא בנייר פכתיבתו ובפרט עכו"ם שכ'

שם ודאי דלא קידש נרק שישם אסור למוחקו משום ל"ת פן וא"כ בנדאי אם פתב השם
למפרע אסור למוחקו מה"ת לא מחמת חומרא רק לקי עלי דהוי כמו שפכתבו העפוי"ם
פסדר דלענין פתיבת העפוי"ם אין חילוק בין להבא ובין למפרע ולא יחלוק ע"ז אדם
וא"כ הדק"ל למה אמר התנא לפניו אינו מקדש הא משפחת לה שגם לפניו מקדש אם
פתב למפרע דאז פבר קדשוהו השם אף די"ל דכינן דהיא דבר ומלה בפ"ע כמו אל ה'
אינו שייך לשם כלל הואיל ובכתיבה אין דרך לכתוב מאחריו ולא קדשוהו השם דמה
שפתב זה למפרע בטלה דעתו אצל כל אדם וא"כ גלה בדרך פתיבת העולם ולכן לא
קדשוהו השם או אם נרצה נוכל לומר דבאמת בכה"ג חייב והתנא לא הוצרך להשמיענו
כיון שאמר הטעם מפני שכבר קדשוהו השם וא"כ ממילא משמע אם פתבוהו למפרע
אסור למוחקו יהי איה שייך דאין מפאן ראי דהשם שכ' למפרע פסול דבזה אפי' נימא
פן עדיין הקו במקומה עומדת ולכן כיון שאין ראי מפאן ממילא לא נוכל לבדות מלבינו
הלכה שאסור לכתוב השם למפרע ושאיין קדושת השם עליו בדיעבד ואדרבא מצאתי
ראי להיפך דאי ביומא (ל"ח ע"ב) וז"ל ת"ר פן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הפתב
אמרו עליו שהי נוטל ד' קולמוסין בין אצבעותיו ואם הי' תיבה של ד' אותיות הי' פותבה
בב"א עכ"ל הרי שכ' בב"א אלמא דלא בעי פסדר דכסדר היינו היו"ד קודם ואחריו
הה"א וכיון דלא בעינן בדיעבד עכ"פ הסדר דוקא א"כ גם למפרע פשר אף אפי' אם
יתעקש לומר דבב"א פשר ולמפרע פסול מ"מ קשה הא קי"ל [בבכורות י"ח ע"א]
לרבנן דריה"ג אפי' בי"א א"א לצמצם ואם למפרע פסול א"כ האיך נשתבח בכתבו השם
בב"א הא א"א לצמצ' ודלמא נגמר הוא"ו קודם הה"א ראשונה ובפרט שפסותמא פן
שהה"א צריף שהות יותר מנא"ו ומספק פסול א"ו שגם אם נכתב הוא"ו קודם הה"א
ראשונה פשר וא"ל דב"ק הי' און זריז והי' יכול לכונן ז"א דבכורות [שם] משמע
דבי"א א"א בשום אופן לכונן דפריף מנמצא בין שני עיירות והא אאל"צ ומאי קוש'ן
דלמא איירי במדד און נפלא כמו ב"ק באומנתו דהא לא נשנה במשנה רק אם נמצא
מצומצם בין שני עיירות והיינו אם הי' איש און שמדדו דהרי יש ונוכל להמצא בני
אדם פמוהו שהרי אמרו חז"ל עליו שם רשעים ירקב מחמת שלא רצה ללמד וא"כ שיש
פנים שאדם יוכל לצמצם מאי פריף הגמ' א"ו דלרבנן אפי' [און] בידי אדם א"א לצמצם
וא"כ האיך שבחוהו לב"ק הא אדרבה אסור לעשות פמעשה דב"ק דדלמא נכתב הנא"ו
קודם הה"א ראשונה א"ו דכשר למפרע וא"ל דבאמת חכמים דריה"ג פליגי איה מתני'
דיומא דב"ק דזה ליתא דבכה"ג אמעשה שהי בזמן הפית ל"ש דפליגי כמבואר בכל
המפורשים בהא דתוס' גבי שבנא במס' שבת [די"ב ד"ה שבנא] וכתובות [ר"פ שני דיני
גזירות] יעו"ש והנה ראיתי בגינת ונרדים שכ' דב"ק פתב השם עפ"י הזוה"ק הקוץ קודם
והה"א בהפסקה וכ' ותמ' לי טובא האיה יפלוג אש"ס דבהד"א אמרו וכותב השם בב"א
לכן אם פי הי' גאון עולם ומאוד הרבה בשבחו בספר שם הגדולים גם כל גדולי הספרדים
מביאים ומחבבים דבריו הג"פ והברכי יוסף מ"מ בכאן לא זכיתי להבין דבריו וגם בדורו
חלק עליו גדול הדור יעו"ש וגם בתשו' רדב"ז ח"א סי' תמ"ו פתב בהד"א להכשיר בשני
ההין אם נדבקו לגמרי באופן שהמה אינם בצורות אות מ"מ פשר לתקן יעו"ש ובנדאי
לא ראה הגו"ו את הרדב"ז שהרי הגו"ו מפלפל שם בתשובה וכ' דכל הפוסקים דכתבו
דמהני תיקון הה"א שנדבקה היא בה"א אחרונה יעו"ש והרי בהרדב"ז ז"ל מפורש בשני

ההין אלא בנדאי לא ראה למהרדב"ז ו"ל ואלו ראה דבריו לא הי' חולק עליו בדבר שנעשה מעשה עפ"י רדב"ז ו"ל ולכן נ"ל דמותר לתמן הה"א ראשונה ובכוננה לקדש השם ויועיל לכל השם דמתחילה ועד סוף נתקדש בדברי הרמ"ע ו"ל.

עוד יש אופן לתמן ע"י קדירה דהנה לכאורה מותר למחוק אותיות שנשארו פנין שאין עליהם צורת השם נהי שיכולין לתמן פנין שעמה אין עליהם צורת השם וכמבואר באחרונים יענין בזכרון יוסף והנה הבני יונה כתב דאסור למחוק מחיקה בטר מחיקה משום דכל איסור מחיקה היא מל"ת פן והנה בע"א מחויב לשרש אחריו וכמ"כ ל"ת פן לשרש חלילה בטר מחיקה עכ"ד ובאמת אתפלא פה קדוש יאמר דבר זה הא אדרבא בע"א דמחויב לשרש היינו באם איבד ע"א מחויב לשרש גם לאבד מה שנשארו ממנה אבל ביטול אחד הע"א או שעזבו עובדי' (לחד תנא) [ע"י ע"ז דף נ"ב ונ"ג] ביטול ממילא משמשי ומותרת בהנאה א"כ להבדיל באין שיעור בהקדושה אם נבטל גוף הקדושה ממילא מעצמה אין איסור לשרש הנשארו ומובן מאליהם ולכן בנדאי נראה שמותר ובפרט לצורך תיקון וביותר לקדור השם אינו בכלל מחיקה שפן אי' במס' סופרים [פ"ה ה"א] עופב הראשון גבי שם שנכתב בטעות ולכן התירו הסופרים לקדור פמבואר בב"י [סי' רע"ו] ורק הבני יונה ו"ל מחלק דאם לאנכתב בטעות אסור ולא ידעתי דגם בלא נכתב בטעות אם הוא לצורך היריעה וקדירה אינו כמחיקה (למ"ד) [למה] אסור ונ"ל שגם הח"ס ו"ל תמה עליו ופליג עליו בזה אף אפי' נימא שקדירה אסורה שהוא ביזוי לקדור השם שרשעי ישראל עשו פן פמבואר שם בבנ"י מ"מ זה אם הי' השם בתקון אבל שעמה נמחק ה"א ראשונה ואינה בצורת שם בנדאי מותר לקדור ובפרט כדי לתמן ולכן אם ירצה יוכל לקדור עם עוד כמה תיבות שאין בהם שם ושיהי' החדף דרף פבוד לא דרף נקב ויטלה מטלית ויכתוב עליו השם עם יתר התיבות הנצרכים וכן פסק לדינא בתפארת למשה שמכתבו הי' אדם גדול למאוד פאשר שמעתי מחותני אדמו"ו הגאון זלה"ה שהוא הי' נכדו וסיפר מרוב גדולתו ונשתגדל על ברפי א"א רשכבה"ג מו"ה העשיל זלה"ה ועל דבריו אין להשיב ולכן אחת משתי אלה יעשה וידעתי שהאחרונים נטו הרבה מדברי אף הנלענ"ד פתבתי ב' ט"ו שכט תרכ"ג פ"ק צאנז: סימן קכב לידידי הרב המאה"ג החרוף ובקי החסיד המפן' כש"ת מו"ה יעקלי נ"י ראב"ד דק' אןשפצין יע"א: בענין המטלית שנפל מס"ת ועליו כתובים שמות אם מותר לחזור ולדבקו הנה לא ידעתי למה לא וכן משמע בתו' ומרדכי לענין ס"ת אין עושין מזוזה [מנחות ל"ב א' תוס' ד"ה דלמא] יענין באריכות בדברי סה"ת ואי משום תעשה ולא מן העשוי לא ידעתי וכי פתיב עשוי' גבי ס"ת וכתב פתיב ולכן גבי ס"ת אין חילוק בין חק תוכות או יריכות פמבואר ברמ"ע ו"ל סי' ל"ו וא"כ פנין שכתבו למה לא יוכל לדבק ובקד"י מבואר במהרי"ק [שורש קכ"ב ענ"ב] וביתר אחרונים גבי ס"ת שנקרע שפסול ואם דבקו בדבק מותר ומהרי"ק מחלק שם בין אם נעשה אינו מוקף גויל ל"מ הדבוקה ולענין חיבור הנפרדים שפיר מהני ול"ש תעשה ולמ"ה [ורק הביאו] (והביאו) האחרונים זה [שאסור לדבקו] בשם גינת ורדים וגן המלך ועיניתי שם שכ"כ אף צ"ע ואין להשיגים בזה נגד פבוד השם לגונזו בחנם והי' שלום פדברי דידו דוש"ת.

ט"ו שכט תרכ"ג: סימן קכג שאלה בס"ת שנמצא נגיעה דקה בה"א שבשם הקדוש מצד זה לצד זה דקה מן הדקה והתינוק קורא אותו יפה והרב צוה לקדור השם ובא אחד

ועשה מעשה ומחק הגניעה ואמר שנקשר בזה: תשובה הנה מקודם צריך להקדים אינה
הקדמות הכרחיות לזה [א'] דדיבוק לאחר שנקתב בהכשר אם מהני להפריד הגניעה זה
הוא מחלוקת בין הפוסקים כמבואר בב"י סי' ל"ב וברדב"ז תקצ"ו כ' ג"כ שיש מחלוקת
הפוסקים בזה אף לפי מה דפסק המחבר בא"ח סי' ל"ב [סי"ח] גבי [מ"ם] פתוחה
שנדבקה לאח"כ צריך ג"כ להסיר כל הקו ולא מהני בהסיר הדבוקה הרי דפסק המחבר
דל"מ מה שנקתבה בכשרות רק דאעפ"י כ' מקרי חק תוכות ועיין בהגהת לבושי שרד ז"ל
שם [ב'] לדין אפי' נגיעה דקה מן הדקה פסולה ול"מ מה ששתינוק יכול לקרותה
כמבואר במ"א סי' ל"ב ובפר"מ שם ס"ק (יו"ד) [כ"ז עיי"ש בפ"מ וביד אפרים] [ג']
צריך לידע דהרמ"א סי' רע"ו פסק דנגיעה דקה שהי' בה"א מהשם אסור למחוק והוא
מדברי הר"י אסקנדר' מביאו הב"י ז"ל [ס"ס רע"ו] ושם מסופק הרי"א ז"ל בזה פיון
דתינוק קורא אות ה"א א"כ שם השם עליו אפי' שהוא פסול וא"כ אסור למחוק רגל
הה"א דהוכיח שם דאפי' קצת מהשם אסור למחוק ולגרור הדבוק לחד הוי חק תוכות
ולזה פסק מהרי"א והרמ"ע ז"ל בתשו' סי' ל"ו דאסור ליגע בו יד וכן התינוק אחריהם
הגאון בס' בני יונה והנה הרדב"ז ז"ל בתשו' סי' תקצ"ו חולק ארי"א הנ"ל וכו' להכשיר
בנדבך לבסוף ע"י היתר לסמוך אהמקילים לומר דכיון דנקתב בהכשר שוב לא הוי חק
תוכות ובנדבך מתחילתו או מספק כתב להסיר הרגל ולחזור ולכתבו דזה הוי פנטשטש
ממש דמה לי דיבוק עב או דק יעו"ש בתשובתו והנה בנידון שכ' לסמוך אהמכשירים
בנקתב בהכשר בודאי אנו לא פסקינן פנותיהו דקיי"ל מסתמא דפסול [כמבואר בש"ע
גבי מ"ם] [סי' ל"ב סי"ח הנ"ל] דלא הובא בש"ע כלל דעת מכשירים ולא בט"ז ומ"א
ובודאי שאין לסמוך ולעשות ברכה על ספר כזה שפסול להש"ע ז"ל וגם פיון שס' בד"ד
אולי נדבק מקודם בשעת פתיכה לכ"ע ל"מ הסרת הדבוק גם להרדב"ז ז"ל ומ"ש
הרדב"ז ז"ל למחוק הרגל ולהתיר דהוי כדי לתמן וכמו נטשטשה האות זה ודאי ל"מ
השטא פיון שאותו המורה הסיר הדבק וא"כ בודאי אסור למוחקו דהוי מוחק השם ממש
כמבואר בב"י [ס"ס רע"ו] ובהרמ"ע ז"ל [סי' ל"ו הנ"ל] דאם הסיר הדבק דהפסול הוא
משום חק תוכות לכ"ע אסור למחוק יעו"ש בדבריהם דגם השם הקדוש שנקתב בחקיקה
אסור למחוק דלא גרע מפתוב על ידות וכו' [עירובין דף ו' א'] וא"כ אין תקנה לאותה
יריעה רק לגונזה ומה שהביא אותו המורה ראי' להתיר להסיר הדבוק ממאיר נתיבים
ז"ל אַתפלא מה ראה על פכה הלא אותו הגאון רצה לומר דסגי בהסיר הדבוק לחד
ובאמת לא קיי"ל פן בש"ע א"ח וכמ"ש לעיל ובאמת פליג עליו משום זה במאיר נתיבים
ובאמת לא ראה הגאון הנ"ל ז"ל דברי הרמ"ע ז"ל שכ' בפירוש דבדיבוק באותו (האות)
[האות] ל"מ גרירה וכו' שמי שתלה עצמו בדברי המרדכי טועה יעו"ש שכ' להזהר מטעות
ובודאי אלו ראה אותו החכם דברי הרמ"ע ז"ל לא חלק עליו כי ידוע גדולת הרמ"ע ז"ל
בנגלה ובנסתר ותמה אני על אותו המורה האף תלה נפשו בדבר שאינו להלכה גם מה
שהביא ראי' מהרדב"ז ז"ל הנה דברי הרדב"ז שהביא בברכי יוסף היא היא אותה
התשובה שהביא והמענין שם: ראה שמתחילה הסכים לדברי הר"י ז"ל לגנוז היריעה
רק במקום שאין סופר אחר ובשעת הדחק כ' הדברים אשר כתבתי לעיל בשמו וסיים
ז"ל ולולא דמסתפינא ה"א שזה יותר טוב מלגנוז יעו"ש הרי שהוא הי' בדור הר"י
אסקנדר' שהי' מכירו והפליג בשבחו ואפי' בדורו ירא לנפשו לחלוק עליו למעשה

והורה לגונזו האיד אנחנו נפלוג על הר"י אסקנדרא ובפרט שפבר הבאתי דאנו פסקינו דל"מ מה שנכתב בהכשר וגם אפי' אם נכתב בפסול אסור למחוק כה"ג שנראה יפה פיון דלכמה שיטות פשר נהי דאנו מחמרי מלקרות בס"ת הזה אבל לא נקיל (בקדירת) [במחיקת] השם פיון שפמה פוסקים פתבו ששריטה דקה או נגיעה אינו פסול כמבואר במ"א סי' ל"ב שהבאתי ולכן בודאי אסור לגרור והמורה הזה מחמת שראה בקיצור בשם הרדב"ז ו"ל סבר שמציאה מצא וזה דבר שאינו וח"ו לסמוך בזה אהרדב"ז למחוק השם פנה וגם לא להכשיר ימים רבים לישראל ס"ת שפסול לדין ולא יאמר זה רק מי שאין לו ידיעה בהוראה גם מה שהביא מג"פ שרי' לי מארני לזה המורה דהרי אדרבא הג"פ כתב [בסי' כ"ה ס"ק ס"ו] דכשר בלא תיקון פיון דהוי רק שריטה דקה ואפי' להפסולין דוקא בס"ת והנה אנו המה הנמשכים אחר הרמ"א ו"ל הפוסל בודאי פסול בס"ת ובפרט דכן פסק המ"א ו"ל והפמ"ג לפסול ולכן אותה היריעה צריכה גניזה פאשר פסק מהרי"א ורמ"א והרמ"ע ובני יונה זלה"ה ומחמת שהדבר זה אין לו מקור גדול בש"ס ומורים רבים וכ"א אומר מסברת הפרם אבל באמת אין לנו באחרונים מי שיוכל לחלוק על המ"א וט"ז ורמ"ע וב"י שפסקו להחמיר והמיקל לחלוק עליהם ראוי לגזיפה בפרט שדברי הגאון בני יונה שהי' גאון בדורו שזקני הח"ץ השיב לו בכבוד גדול והנה מגדולי תלמידי מהר"א ברודא ו"ל והנה סופר מדינה בימי הגאונים ומי יחלוק עליו בעניני סופרי תו"מ אף גם לקדור קשה עלי מאוד מאחר שלא נהגו פן הגם שזה לא פביר פסקתי לקדור וסמכתי על ס' תפארת למשה שהורה פן למעשה אבל שם לא הי' אפשר באופן אחר והי' בדרך שכ' בס' תל"מ אף בנ"ד נראה שיגנזו היריעה והי' שלום: סימן קכד לבני הרב המאה"ג החרף החסיד ירא ה' המפורסם מו"ה ברוך נ"י אבד"ק רוזניק יע"א: שאלה החיתין בס"ת היו פתובין כמו דל"ת ונא"ו ועליהם חטוטרות וכמה יש בהם שהחטוטרות רחב מאוד מה דינו: תשובה בגמ' מנחות (כ"ט ע"ב) וז"ל הגמ' א"ר אשי חזינא לספרי דווקני דבי רב דחטרי להו לגגי' דחית פלומר חי הוא ברומו של עולם ופרש"י ו"ל וז"ל לגגו של חית עושין למעלה כעין חוטר פנה פלומר הקב"ה חי שוכן ברומו ש"ע.

חית היינו חי עכ"ל ור"ת פי' שם וז"ל באמצע גגו של חית גבוה מעט כמו חטרתא דגמלא דבאמצע פנה ולפי' הקונטרס לא יתישב כ"כ הא דאמרי' בסוף הבונה פגון שנטלו לגגו של חית ועשאו שני זיינין עכ"ל אף כ"ז לכתחילה אבל בדיעבד פיון שצורתו חית פשר לכ"ע כמ"ש הב"י בשם ס' יראים וז"ל הב"י סי' ל"ו וכ' בס' יראים יעשה פרש"י וכו"ר ואין בתוספת זו קלקול לאות ואי משום הא דאמרי' באותיות דר"ע חית אין קשור לה פתר פי' שאינו מחויב לעשות פן ובלבד שיעשנה בסוף הגג לצד שמאל שתהא נראה כמו ראש רגל שמאל ולא למעלה פפתר על גגה ולא יאריך בגגה פלל ואם האריך פסולה ובתפילין אין לה תיקון עכ"ל הרי דס"ל דכשר בכל גונוי והטעם דגם לרש"י לא מגרע חטוטרות צורת חית ורק דלא מחויב לעשות אבל בדיעבד פשר וגם לר"ת דס"ל דבעי חטוטרות מ"מ בדיעבד פשר כמ"ש הריב"ש סי' ק"כ ותשו' עבודת הגרשוני דרק ספרי דווקני עשו חטוטרות לכתחילה אבל לא לעכב לכן גם לר"ת ו"ל פשר בדיעבד אף אם החטוטרות רחבה מבואר בס"ל ו"ל דפסול דאינו לא כר"ת ולא פרש"י דחטוטרות רחבה אינו מקרי חטוטרות אף עדיין קשה הא בעי צורת זיי"ן לכתחילה וע"ז

לא שיקף דספרי נתיקי עושין פן ומשמע דלר"ת ז"ל זה צורת החי"ת וא"כ אפי' בדיעבד
הי' להיות פסול ובא"ר סי' ל"ו ס"ק כ"ב פתב וז"ל גם מ"ש דסופא לא משפחת לרש"י
ולא נהירא דשיעורא שני זינין בעינין גם לרש"י פדאמרן ולא דל"ת וזי"ן ולפי"ז נראה
דה"א דלא יעשה פמין וי"ו וזי"ן דלא הוי מרובע דדוקא שני זינין בעינין וצ"ע עכ"ל
אלמא דס"ל דאפי' לרש"י בעי רחב [רק] פעין שני זינין ואם לאו פסול וגם פתב דאם
אינו בצורת זיין צ"ע אם פסול בדיעבד וא"כ בנ"ד אותם שבגג רחב לכ"ע פסול לפ"ד
המ"א ז"ל [בס"ס ל"ו] ולפי' הא"ר ז"ל פסול מטעם שאינו בצורת זיין ולכן הגם שנ"ב
ז"ל בקמא חיו"ד סי' ע"ד] מכשיר צ"ע לעשות מעשה נגד הני רבנותא ובפרט
שהאחרונים הניחו דברי הנ"ב בצ"ע יענין בהגהת לבושי שרד ז"ל [סי' הנ"ל] ובח"ס
[יו"ד סי' רנ"ח] אף לכתחילה גם הנב"י ז"ל צוה לתמן לשיטת ר"ת ז"ל אף קשה מאוד
התיקון דמבואר בריב"ש סי' ז' וז"ל גם הרצ"ל אחרת שהביא ממ"ש בס"ת שיש בו ד'
טעיות בכל דף ודף יגנו וה"מ בתסירות גם הוא אינו ראי' דמאן לימא לן שאפ"ש לתמן
בגרידה דלמא פיון שפ"ל דף ודף יש בו ד' טעיות גם בגרידה מתחזי פמנומר פדאמר' הקא
בתלוי' ואע"ג דביתרות ל"ל בה משום דאפ"ש בגרידה התם פיון שגורד ומניחו חלק
ל"ל בה ואף אם יאריך מעט האות הסמוך לה פדי שימלא החלק ולא יראה כב' תיבות
מש"ה לא מיקחזי פמנומר אבל פשפ"ל האות פתובה בגרידה ואצ"ל פל התיבה וד' בכל דף
ודף של פל הספר אז מיקחזי פמנומר כמו בתל"י עכ"ל אלמא דאפי' אות אחת ברוב הספר
הוי מנומר ופסול וא"כ אם נמחוק פל החי"ת יהי' מנומר ופסול דהא בכל הספר החי"ת"ן
שלא פדברי הר"ת ז"ל אף בתשב"ץ פליג עליו בזה וז"ל בס"י קכ"ז ושפעין מהקא
דאע"ג דדיו ע"ג דיו משווי לי' מנומר דיו ע"ג גרד לא משווי לי' מנומר דדרך פתיבה
הוא כו' עכ"ל יעו"ש אלמא דאינו נקרא מנומר בכ"ב ע"ג גרד וכ"כ הרשב"א ז"ל בתשו'
כמ"ש הריב"ש ז"ל גופא וכ' דמותר לסמוך בשעת הדחק ארשב"א ז"ל וא"כ מותר לתמן
החי"ת"ן פולם ע"י גרידה ולפענ"ד בנ"ד כ"ע מודו דמותר לתמן ולא פסול משום מנומר
דמבואר בש"ס [מנחות כ"ט ע"ב] דאם נשאר דף אחד מציל על פולם ומותר לתמן הרי
דאפי' תלויין מותר לתמן באם נשתייר דף אחד פולו ומכ"ש דמותר לתמן ע"י גרד
וכמ"ש הש"ך ז"ל [בסי' רע"ו סק"ח] דתל"י גרע מגרד ואם דמתייר בש"ס לתמן ע"י
תל"י אם נשתייר דף אחד מכ"ש ע"י גרידה והקא בודאי נשתייר דף אחד ולכן מותר
לתמן ע"י גרידה פל החי"ת"ן ולחזור לתקנו אף פיון דמבואר בתשו' עבודת הגרשוני סי'
פ"ב וז"ל וכיון שזכינו לדין שאם טעה הסופר וכתב חי"ת פשוטה כמו שאנו פותבין
בגיטין במקום שהי' רוצה לכתוב חי"ת עם חטוטרת כמו שנוהגין לכתוב בס"ת לאו פסול
מיקרי וכשר בדיעבד ואפ"ש שאפי' לכתחילה אין קפידא כ"כ פי פיר"ת אינו מוכרח
ופרש"י יש לישבו בנקל א"כ פשפ"ל הסופר הד' של (הה"א) [החי"ת] לא נכתב בפסול
פי היתה ראוי' לעשות ממנה ח' פשוטה וכיון שלא נכתבה הד' בפסול אין מן הדין לגררה
פולה אלא מה שצריך לתיקון הגע א"ע אם כתב הסופר ח' פשוטה ורוצה לעשות ממנה
ח' מחוטרת וכי צריך לגרור את פולה ודבר זה לא יעלה ע"ד שום ב"ד ונ"ד נמי פיוצא
בו.

וגדולה מזו נלענ"ד שאף אם כתב ד' וז' סמוכים זל"ז ודבק אותם בחטוטרת אין לפוסלו
אעפ"י שבפ' הבונה משמע שמן הח' נעשה ב' זינין אם נוטל ממנו החטוטר', מ"מ אין

לפנסלו בשביל כך כמ"ש לעיל הסכמת הפוסקים לענין החטוּטרת עצמה אעפ"י שיש לחלק ביניהם וק"ל.

כלל דמלתא שלענ"ד שאין ראוי לומר עליה שלא פדין עשית כלל הגם שיותר טוב הי' אם גררת כל הה' מ"מ גם באופן שעשית לא הפסדת עכ"ל הרי דמתיר לגרור רק סביב פדי שישתתיר זיין ולא הוי חק תוכות יעו"ש וכ"כ הגהות לב"ש וכן במחצית השקל ז"ל ולכן נ"ל כך דבאותן חיתיון הרחבים שהם כמו לערה י"ב ימחוק פולם ויתקנם אבל בשאר החיתיון דאינם רחבים כ"כ רק שאינם פתובים פשני זינין די להסיר החטוּטרת ויגרור סביב פדי שיראה פעין זיין וזה לכ"ע לא הוי מנומר כמבואר בריב"ש ז"ל: סימן ככה לדידי ב"נ הרב המאה"ג כו' מו"ה יעקב פרענקיל נ"י אבד"ק נארייאב יע"א: שאלה ס"ת אשר מקצת מהשם של בן ד' פתב הסופר היו"ד על היריעה ושאר אותיות השם על המטלית: תשובה בנדון השמות על הטלאי יש לצדד לאחר שגראה גם מס' תפארת למשה זקינו אולם לאחר שגראה מקלות הסופר ראוי לגנוז היריעה וכפי דעת רוב האחרונים והנה שלום תמוז תרכ"ג פה מרחץ שנין: סימן כו להרב המאה"ג כו' מו"ה יהושע אפרים נ"י אבד"ק קרעשוב יע"א: שאלה בס"ת ששינה הסופר בקצת פתיבת ההיון של השם הוי' ב"ה והוא שלא כ' רגל הימיני של הה"א בהתחלת הגג רק המשיך הגג לצד הימיני והניח רגל הימיני באמצע הגג כזה \$ ציור בספר \$ ולרוב עשה פן פשנודמן לו שם הוי' ב"ה בסוף השיטה והצורה למשנה הההיון פדי להשלים השיטה בשנה אזי משה הגגין של הההיון והניח רגל הימיני באמצע הגג ולפעמים המשיך הגג של צד ימין יותר מחציו ונמצא פן בס"ת הנ"ל בהרבה יריעות ובהרבה שמות בכל היריעה עכ"ל ד השאלה: תשובה יקרת מכתבו הגיעני בהיותי פה במרחץ שנין והנה לדעתי שישאלו לתינוק דל"ח ול"ט על צורת הה"א הזאת אם יאמר שהוא ה' ינוכשר ואם לאו פסול פי הגם שהכשירו מ"א [סי' ל"ב סקל"ג] והנב"י [קמא חיו"ד סי' פ'] הוא רק באופן שיש לו צורת אות וניקר היטב אבל באופן כזה שאין לו צורת אות כלל א"א להכשיר בלתי שאלה לתינוק פנ"ל וכ"ז הוא בהההיון של שארי התיבות אבל בההיון של שם הקדוש אם נכתבו ההיון פזו בהרבה שמות הקדושים לדעתי לא יועיל הקיפר תינוק כי נראה בחוש שהסופר לא הי' ירא ה' ולא קודש השמות בשעת פתיבה ולכן אין נכון לקרות בספר הזה והי' שלום עש"ק בלק תרכ"ג: סימן קכז שאלה בס"ת שכתבו קטן אם שרי להעביר בקולמס לשמה ועל כל הספר ואח"כ לערבו בין שני ספרים אחרים (יריעות) שנכתבו מחדש ויהי' הפל מותר וכן פסק מורה אהד: תשובה לפענ"ד דלא שאל מעכ"ת רק לחדודי בפלפול דהרי התערובות ניקר פי אין פתב שני ספרים דומין להדדי ממש וזה ידוע בחוש ואפי' נימא שהקטן פשיגדיל יכתוב שני ספרים פדי לעשות עירוב גמי בנדאי יוכר ע"י התערובות שהי' מנומר נגד שני ספרים האחרים שלא העבירו עליהם הקולמס ואין לומר שיעבירו גם על שני האחרים קולמס ועל השמות זה נדאי לא יאמר מי שיש בו ריח תורה ודבר זה לא נעלם מכ"ת ורק לחדודי שאל פי חפץ בפלפול תוה"ק אולם לכבוד השואל אומר אני מה שהתחיל בפסלות הקטנות בדברי הנב"י [במה"ת ס"א שרצה לחדש דקטן שהגיע לחינוך דמקרי בר פתיבה כמו דמקרי בר זביחה אף דאין ב"ד מצווין להפרישו מ"מ מטעם חינוך מקרי בר זביחה וכמ"כ בתפילין ורצה לחדש דזה תלוי אם אסור להאכילו בידיים ע"ש היטב עכ"ה] באמת בגמ' סנהדרין (נ"ה

ע"ב) מְבוֹאֵר דְּגַבֵּי קָטָן אֵיפָא אִיסוּרָא דְאַמְרֵי שֵׁם בְּקָטָן דְּאִיפָא תַּקְלָה מַה שְּׁעֵבֵר בְּקָטָנוּתוֹ וְרַק הַתּוֹרָה חֲסָה עָלָיו וּפְטָרוֹ מֵעֲוֹנוֹ שֶׁנֶּחֱמָה לְהַגְמִי שֵׁם ת"ש בְּן ט' שָׁנִים וְיוֹם א' כו' וּפּוֹסֵל אֶת הַבְּהֵמָה מֵע"ג הַמְּזַבֵּחַ וְנִסְקְלָת ע"י כו' וְהָא הָכָא קְלוֹן אֵיפָא תַּקְלָה לֵיפָא וְקַתְּנֵי נִסְקְלָת ע"י כִּינּוּן דְּמִזִּיד הוּא תַּקְלָה נְמִי אֵיפָא וְרַחֲמֵנָא הוּא דְחָס עֲלֵי עַל דִּידֵי חָס רַחֲמֵנָא עַל הַבְּהֵמָה לֹא חָס רַחֲמֵנָא עַכ"ל אֵלְמָא דְקָטָן ע"י שְׁיֵשׁ עָלָיו תַּקְלָה בְּאַמְתַּת מִקְרֵי בַר זְבִיחָה מִשָּׂא"כ לְעַנְגְּוֹן תַּפְּלִינּוּ שְׂאִין שׁוּם חַיִּיב עָלָיו] וְנִמְצָא בְּזַכְרוֹן שְׁכֹן רְאִיתִי בִּס' בֵּית מְאִיר ז"ל פְּעַת אֵין הַפְּנָאֵי לְחַפְּשׁ תּוֹ פִּינּוּן שְׂאִין גְּדוֹל עַע"ג פְּסוּל שְׁלֹא לְשִׁמָּה וּכ"כ הַפ"מ בַּא"ח בְּהַקְדָּמָה יַעו"ש [ע' בַּסִּי ל"ב בַּא"א רַסְקַס"ט] וּלְפַעַנָּד אִפִּי עַע"ג ל"מ בְּכּוֹתֵב ס"ת דְּאִין מוֹכִיחִין מֵעֲשָׂיו כָּלֵל וְדָמִי לְחִלְצָה וְהַרְבֵּה יֵשׁ לְהַעִיר בְּזָה וּבְתוֹ' יְבָמוֹת [ד' ב' ד"ה וְהָא] שׁוּב י"ל דְּפָסוּל אִם יַעֲבֹר בְּקוּלְמָס מִשׁוּם מְגוּמָר דַּמ"ש כ"ת כִּינּוּן שְׁפָלוּ פִּן שְׂאִינוֹ מְגוּמָר הַחוּשׁ יִכְחִישׁ זֶה דְּנֻדָּאֵי נִרְאָה שֶׁהוּא כְּתֵב ע"ג כְּתֵב וְהוּי מְגוּמָר וְכֵן מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הַגַּמ"ל גִּיטִין ד' נ"ד ב'] גַּבֵּי אֲזַכְרוֹת שְׁכַתְּבוּ שְׁלֹא לְשִׁמָּה דְּמִשְׁמַע דְּלֹא שְׁנָה הַסֵּפֶר מִיַּדִּי וְאִין לוֹ תַּקְנָה [אִפִּי לְהַעֲבִיר קוּלְמָס עַל פְּלוֹ] גַּם מַה שְׁהֶאֱרִיף דְּהוּי סְפִיקָא דְּדִינָא מִשׁוּם דִּי"א [בַּא"ה ע"י סִי קל"א ס"ה] שְׁחֹשְׁשִׁין גַּבֵּי גִט שְׁכַתְּבוּ בְּהַעֲבַרְתָּ קוּלְמָס וּמִפְּחַת זֶה כ' מַעַכ"ת דְּגַם בְּסֵפֶר הַיִּי סָפֵק אִם הִלְכָה כַר"י [גִּיטִין דָּף כ' וּנ"ד] אוֹ לֹא ז"א כָּלֵל דְּבַהֲדֵי' מְבוֹאֵר בְּהַרְשָׁב"א ז"ל דְּהוּא הִי"א שְׁחִיִּישִׁינוּ.

שְׁכַתְּבוּ וְז"ל מוֹבָא בַּב"י בַּא"ה ע"י סִי קל"א ז"ל וְהַרְשָׁב"א כ' וְז"ל וְלַעֲנִין הִלְכָה כְּתֵב ר"ח כִּינּוּן דְּלֹא אָמַר בְּהִדְּנָי דְּלֹא פָּשַׁר וְלֹא פָּסוּל חִיִּישִׁינוּ לִי אֲבָל הַרְמַב"ם כְּתֵב דְּאִינוּ גִּט לּוֹמַר דְּאִין חוֹשְׁשִׁין לוֹ וְלֹא פָּסְלָה מִן הַפְּהוּנָה וְנִרְאִין דְּבָרֵי הַר"ח דְּהָא לְדְּבָרֵי רַב אָחָא הֵגֵט פָּשַׁר לַכ"ע וַאֲע"ג דְּלִקְוֹלָא לֹא עֲבָדִינוּ כְּנוֹתֵי' לְחוּמְרָא מִיְהָא לְחוּשׁ חוֹשְׁשִׁין לוֹ וְשָׂמָּה הַזְקִיקוּ לְרַב לּוֹמַר פִּן מְפַנֵּי שְׁבַמְקוֹמוֹ פ' הַבּוּנָה גַבֵּי מַתְנֵי' כְּתֵב ע"ג כְּתֵב פְּטוּר אֲמַרֵי עֲלָה מַתְנֵי' דְּלֹא כַר"י הָרִי שְׁהִי צָרִיף לְכַתְּוֵב אֶת הַשֵּׁם כו' וְלֹא אֲתַמְרְהֵתֵם הָא פְּלוּגְתָּא דְּפָלִיג עֲלֵי ר"א דְּאֵלְמָא הָא דַּר"ח עֵיקַר וְדָרַב אָחָא דְּחִינֵי' בְּעֵלְמָא הוּא עַכ"ל הֵנָּה דְּגַם הוּא מוֹזֵה דְּהִלְכָה כְּרַבְּנָן בְּלֹא שׁוּם סָפֵק רַק בְּגִט חוֹשְׁשִׁין מִשׁוּם ר"א שְׂאֵמַר דְּגַם רַבְּנָן מוֹדִים בְּגִט יַעו"ש אֲבָל בַּס"ת לַכ"ע פָּסוּל וְאִין ס' כָּלֵל וּמַה שְׁמַבִּיא בְּסִפִּיקָא דְּדִינָא לֹא אֲמַרֵי אוּקְמֵי אַחְזָקָה דְּבָר זֶה מְבוֹרֵר בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת בְּפִלְפּוּל אַרְוֵה וְעִינֵין בַּת"כ וְאו"ת וּבַש"ש וּבְעַנְיֵי הַאֲרַכְתֵּי הַרְבֵּה בְּזָה אָף א"ל לְכָאן לְכֹן לֹא רְאִיתִי לְהַאֲרִיף בְּעַנְיֵינִים עֲמֻקִּים.

וּמַה שְּׁרָצָה לִישֵׁב דְּבָרֵי הַש"מ ב"ק אֲתַמָּה הִלֵּא כ"ע יַדְעֵי דְּבְמָמוֹן אִין הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב וְיִכּוֹל לּוֹמַר קִים לִי וּמִסְפֵּק לַכ"ע אוּקְמֵי מְמוֹנָא בְּחֻזְקָתוֹ וְיִדוּעַ פְּלוּגְתָּא דְּסוּמְכוּס וְרַבְּנָן וְדְּבָרֵי הַתּוֹ' בְּהַשְׁוֹאֵל וּבְשׁוֹר שְׁנַגַח וְכָל הַפּוֹסְקִים דְּבְמָמוֹנָא חֻזְקַת מְמוֹן עֲדִיף טָפִי וְלֹא אֲזַלִּינֵן בְּתַר חֻזְקַת מְרָא קָמָא גַּם מַה שְּׁרָצָה לּוֹמַר דְּבְדָבָר חָשׁוּב אוֹ בְּמָמוֹן אִם הָאִיסוּר הוּא בְּסִפֵּק אֲמַרֵי סד"ר וְלִקְוֹלָא ז"א כְּמְבוֹאֵר (בְּש"ף וט"ז יו"ד ס' ק"ד וק"ו) [בַּטו"ז יו"ד ס' ק"א וּבְש"ף ק"א סק"ב וס' ק"י בְּדִינֵי ס"ס] יַעו"ש.

זֶה אֲשֶׁר רְאִיתִי לְהַשִּׁיבוֹ בְּקִצְרָה כ"א בְּאֵנוּ לְפִלְפֵל רַבּוֹ דְּלִיּוֹת אֵלוֹ הַסּוּגְיוֹת וְאִינִי מוֹפְנָה וְתַשׁוּוֹת פְּחִי מִנְעֻנֵי וְלִנְהָ לֹא בְּאִתִּי רַק לְהַשִּׁיב בְּקִיצוֹר מְפַנֵּי הַכְּבוֹד: סִימָן קַכַּח לְהַרְבֵּב הַמַּא"ה ג' הַחֲסִיד יֵרָא ה' כו' מו"ה מִשָּׁה יַעֲקֹב רַאבְד"ק אוּשְׁפָצִין יַע"א: אוֹדוֹת הַשֵּׁם אִם

לכתוב פסדון בתש"ו גינת ונרדים להרב ספרדי גדול כבודו בעיניהם כמבואר בשם הגדולים להגאון אזולאי ושם בג"וו [ח"א פלל ב' סי' י"א] מחמיר בזה יעו"ש הרבה ראיות אף אני השגתי עליו מגמ' ערוכה דיומא [דף ל"ח] גבי בן קמצר דא"צ פסדון ובפרט דא"א לצמצם בבי"א ולמה קלסוהו ולכן נ"ל דזה לימא אף עכ"ז מי אנכי לחלוק על גדול מגדולי האחרונים ואשר כ"ת יספים בדעתו בן יעשה והי' שלום: סימן קכט לידידי הרב המאה"ג הקריף ובקי המפורסם לתהלה וכו' מו"ה אברהם יצחק נ"י האבד"ק קליינווערדיין יע"א: מה שכ' שקל הפוסקים כתבו שצריך לכתוב השם פסדון ונקא ובדיעבד פסול ולי הפעוט לא נראה דבר זה ולא מצינו פלל בגדולי הראשונים ולא באחרונים והמציא דבר זה בתש"ו גינת ונרדים [פלל ב' סי"א] ומחכ"ת מפמה מקומות משמע איפכא וביותר בגמ' [יומא דל"ח] גבי בן קמצר שהי' כותב שם בן ד' בב"א וכ"כ בהד"ג בס' רמ"ע תשובה ל"ו בסופו יעו"ש וכמדומה לי שכן פסק כמותו בס' פנפי יונה להגאון בעל מעיל צדקה והרבה הארכתי בזה בתשובה [עי' לעיל סי' קכ"א ובח"א סי' נ"ז] וכן נ"ל לדניא ואתם עשו פרוצונכם בזה והנלענ"ד כתבתי והי' שלום: סימן קל לכבוד ידידי הרב הג' הקריף בו"ק חו"פ כו' כקש"ת מו"ה משה נפתלי אבד"ק ט"נ יע"א: מכתבו היקר הגיעני אתמול ולכבודו פניתי מגדל טרדומי לעיין בדבריו ואודות אשר שאל האיף מותר להרהר השם הא הרהור כד"ד והוי כמזכיר השם הנכתב והנה בפולג בישיבה בלמדי שנה זו על פורים סוגי' דחרש העלתי דע"כ לאו בקל גונוי הרהור דקיבור לכ"ע יענין בברכות בפ"ב [י"ג ע"ב] שקאמר ר"י ע"כ מצנת פנונה מפאן ואילף מצנת קריאה וכו' וק' הא הך פנונה הוא פי' המלות ותוכן הענין כמבואר בח"ר [שם] וק"ש נאמרה בקל לשון א"כ הוי פנונה קריאה דהרהור כד"ד א"ו דהרהור לכד"ד בכמות זה שנתורה צנה על שניהם דוקא וה"נ לענין ההוגה השם דוקא בקריאה אבל במחשבה מותר לכ"ע ועיין בתש"ו ר"ע איג"ר ז"ל [סי' ל' ול"א] ומה שנתקשה בדברי האלקי מהר"ח ז"ל שקהיאו הגאון חיד"א ז"ל הנה גם במונה ח"ר פס"א כתב שהשם בן ד' אותיות הוא מרמז לעצמות הבורא ית"ש ויתעלה אבל שארי שמות המה רק פנויים והיינו שמכנים להמקום ב"ה על פעולותיו הנוראים ועל פרטיות מעשיו ומדותיו וז"ל המורה שם כל שמותיו יתעלה הנמצאים בספרים כולם נגזרים מן הפעולות וזה מה שאין העולם בו אלא שם אחד והוא יוד קא ואו קא שהוא שם מיוחד לו יתעלה ולזה נקרא שם המפורש ענינו שהוא יורה על עצמו יתברך הוראה מבוררת אין השתתפות בה אמנם שאר שמותיו הנכבדים מורים בשיתוף להיותם נגזרים מפעולות ומצא פמותם לנו כמו שבארנו עד שהשם המכונה בו יו"ד ק"א נא"ו ק"א היא ג"כ נגזר מן אדנות דבר האי"ש אדני ארץ וגו' עכ"ל והנה הנהירנו מלהתפלל רק אליו ולא למדותיו וכמ"ש לבעל החוטם אני מתפלל פלומר לעצמותו ית"ש וחוטם מכונה רוח חיים באדם וכן בעולם פללות המציאות והחיות מכונה בשם חוטם ואמר אני מתפלל לבעל החוטם היינו לעצמותו ית"ש המציא כל הנמצאים ולכן אסור להתפלל לאיזה שם המרמז רק על פרטי מדותיו ית"ש ואין רשאין להתפלל רק לעצמותו ית"ש לא למדותיו ורק מחמת שע"י הפעולות נתגלה העצמות יתעלה ולזה כ' מהר"ח ז"ל ה' אלקים ע"י נפתח ונתגלה העצמות אף אין פנונתו להתפלל ח"ו לאותיות השם או לנקודות ח"ו רק לעצמות ית"ש דהוא ושמו אחד והשם בארבע אותיות מרמז לזה אף כ"ז בעולמות מבריא ואילף בחיצונות העולמות אבל

בעולם האצילות או בפנימות שארי העולמות שהמה אצילות שם הוא וכנוייו אֶחָד כמבואר בתיקוני זהר כ"ז ראיתי להודיע לכה"ת הקדוש אולם אין דעתי נוחה בעניני הקבלה הנמצאת בספרים ישנים אפי' מביאן אדם גדול כי דשו בהמכתבים רבים מפת הש"צ ימ"ש ואפיקורסים וכתבו לתוך ספרים ישנים דברים בדויים ואפיקורסת פאשר ראו עיני והגדול המביאן הוא שלא בכונה רק שהעתיק מספרים ודעתי אין נוחה לשמוע רק הספרים אשר הורוני רבותי תלמידי בעש"ט ז"ל לא זולת: ואודות שאלה השני קיצור הדבר אם לבוא בפלפולים בסוגי' זו לא יספיקו היריעות כי הרבה פלפלו בזה הראשונים והרבה תשובות המה אתי בכתובים בזה אולם האמת הוא אחת שאין לומר שום סברא בזה דהיינו לומר בנדון זה לא שינה האיסור דהא אנו קיי"ל כר"מ [פתובות דף ס'] בזה דקניס בכל ענין זולת מה שגדולי הראשונים המציאו מגודל חקמת ה' אשר הופיע עליהם כגון בציומוק דדים ודבי ר"ג דמבואר בש"ס [שם] אבל אנו יתמי דיתמי אם ניזל בטר סברותינו הבדויות ח"ו תפול היסוד ולכן אין להקל בזה ורק להחמיר ושורש הדבר דר"ת וסייעתו ורוב גדולי ראשונים ואחרונים מחמירים פנותי' וגם אפי' להר"ש ז"ל [בתוס' שם וביבמות דף מ"ב א'] דמתיר בגרושה הוא דוקא בלא הפירה אבל בנ"ד שהולד הפיר אותה חל עלה שם מינקת חבירו ואפי' נתנה למניקה טרם הגירושין ולכן בנדאי אין להקל ורק בטר ט"ו חודש שמתיר הפ"י [בק"א לפתובות אות ק"ו] במקום שיש עוד צדדים להתיר כמו בגרושה וכה"ג וכדאי הוא הפ"י לסמוך עליו ובאמת הראיה בדבריו שחש להחמיר ורק בשביל גודל הדחק אמר שיש מקום להתיר ולפענ"ד ראוי להחמיר יותר שבדור עני מן תורה כמו בדורותינו ורבו חוצפא יבואו החכמים בעיניהם הע"פ להקל בכל מינקת אחר ט"ו חודש ולכן לדעתי אפי' כמעט יאבד נפש אשה אחת וקוץ אחד מתקנת חכמים לא יעקר וד"ל והי' שלום פדברי מחו' ידידו דוש"ת בלונ"ח עש"ק כ"ב אדר שני תרכ"ה: סימן קלא להרב הגדול כו' מו"ה יצחק אלישע ובנו מהר"י שור בק' קיטוב: שאלה ס"ת שרצה רב אחד לפוסלה בעבור שאין בה שיטה לשיטה כמלא שיטה גם הלמ"ד נכנס ברא"ש הה"א שבשיטה שלמעלה הימנה וגם הלמ"ד אינו כמו צורת נא"ו וכ"ף רק כמו יו"ד וכ"ף ומחמת זה רצה לפוסלה שלא יועיל תיקון מחמת שיש הרבה טעותים ויהי' נראה כמנומר: תשובה הנה פעת שת"ל באתי בשנים אינני רוצה לסמוך ע"ד בשום הוראה באו"ה ובפרט שפבר פסק שארי הגאון מהרי"ש להחמיר ורק דעתי להציע דברי הפוסקים כי נראה מפל האחרונים שהס"ת פשר ואסור לגונזו בריש מה שהשיטין אין הפסק כמלא שיטה מבואר בב"ח ז"ל [ביו"ד ס"י רע"ג] שהוא הביא דברי המהר"מ ור' ירוחם להחמיר ואעפ"י כ פסק הוא להקל לדבר פשוט יעו"ש וגם כל האחרונים כתבו דאינו מעכב ובמ"א [סי' ל"ב ס"ק מ"ד] ובס' ברפי יוסף [סי' רע"ג אות א'] הביא כמה גדולי ספרדים המקילין בזה אפי' לכתחילה וא"צ בין שיטה לשיטה כמלא שיטה וחקם א' תמה שם למה לא חשו לכתחילה להאי מימרא אלמא שכן נהגו שלא להפסיק כמלא שיטה בין שיטה לשיטה ובאמת נראה מעכ"ת בכל הספרים שבבהכ"נ ונראה שפולם אין בין של"ש כמ"ש והטעם פשוט כיון שאינו מעכב והוא רק ליפוי הפתיכה כמבואר בב"י ובשאר אחרונים ובזמניהם לפי מכתבם אז הי' בזה יפוי הפתיכה אבל בזמנינו אין זה כלל יפוי ולכן אפי' לכתחילה אין חוששין לזה ועל כה"ג אמרו חז"ל [מנחות ל"ב ע"א] אפי' יבוא אליהו

אין שומעין לו וגם על מה דלמדיין נכנסין תוהו הההין המ"א ו"ל [בסי' ל"ב סק"מ] בשם כנה"ג כ' להכשיר אפ"י נשתנה האות רק שהאחרונים חולקים עליו בזה אבל עכ"פ באינה נשתנה האות פשר וכ"מ בשע"ת [סקמ"ד שם] ובג"פ [סי' קכ"ה סקפ"ה] ובגט מקוששר אף יותר טוב לגרור ולכתוב מן הצד ומה שהלמ"ד אין הצואר כמו וי"ו לדעתי אין זה לעיפוב ובפרט אם יכול לגרוד ובגרידה אין שינה מנומר כמ"ש ביו"ד סי' רע"ט ס"ד וגם בס"ה שמחמיר המחבר מ"מ הרמ"א ו"ל כתב מ"מ הסופרים נהגו לתקן הרי שמתקנים ואין חוששין למנומר כ"ש בגרידה ולכן לדעתי אסור לגנוז ספר שיש בו כמה שמות רק יתקנו פדין אף אינני רוצה לסמוך על דעתי וכאשר יספים שארי הגאון הנ"ל פן יעשה: סימן קלב להרב החריף החסיד המפן' מו"ה עוזר נ"י אבד"ק בזאסטק יע"א: שאלה בשם אלקנה שנקנס בו למ"ד שפשוטה התחתונה (להך' של השם) ואם מכסים האותיות שלפניו ואחריו נראית פה"א ארוכה והרגל למטה מה דינו: תשובה לכאורה קשה למ"ל לכסות הלא האות ניפר היטב שהוא ד' ורק שנקנס ראש של למ"ד מ"מ פנין שלא נתבטל צורתו של ד' פפי שהוא לפנינו בלא פיסוי האותיות למה לנו לכסות האותיות בשלמא אם מסופקים אנו בצורת האות נותנים לתינוק ע"י פיסוי האותיות פנ"ל אבל הקא היא רק לראות אם אינו בטל צורת האות כמו שהוא לפנינו הוא פשר אף באמת יש דיעות שפוסלים אות שנקנס לחבירו אפ"י לא ביטל צורתו וכן פסקי' להלכה באה"ע [זה צ"ע עיי"ש סי' קכ"ה סי"ח וידעתי צ"ל וכן פסק להלכה בטו"ז או"ח סי' ל"ב סקכ"ב] ולכן טוב למחוק ואינו (מפני) מחיקת השם כלל דמבואר דכל הוספה שנעשה לאחר פתיבת השם בכל ענין מותר למחוק יענין בג"פ אה"ע ובפ"ח והעיקר בספר בני יונה פי שם מבואר היטב שמותר למחוק בכה"ג כנלענ"ד והגם שאינני פוסק להלכה למעשה בזמנים הללו אף לצורך גדול ולכבוד ספר תוה"ק אצרה דעתי אם יספים לדברי: סימן קלג שאלה אודות השי"ן שכתבו בציור כזה ללענ"ד שנדאי פסול דכ"כ ב"י ובלבוש ו"ל [באר"י סי' ל"ו] שצריף שכולם כל הנוין יוצאין מרגל אחד הגם שהפמ"ג ו"ל [באר"י ס"י ל"ב] מסופק בדיעבד אולי ספיקו פניו דבגמ' [שבת ק"ד] שי"ן אחד פרעא והוי דומי' [למה דאמרין בגמ' שם] מ"ט פתוח רגל הקו"ף ואפ"ה מכשיר מהרי"ק ו"ל [בשורש צ"ח ענ"ג] דס"ל דזה רק לכתחילה לא בדיעבד ובאמת הגאון הרמ"ע בתשובה מחו להו אמוחא וס"ל לפסול אפ"י בדיעבד רק בשיש איזה דוחק ועיגון לכן נלענ"ד שפסול: סימן קלד לכבוד ידידי מחו' הרב המאה"ג החריף ובקי כש"ת מו"ה טובי' נ"י האבד"ק בריגל: שאלה למדנו רבינו אדמו"ר שיחז' ע"ד מקרה רעה ל"ט אשר קרה בקהילתינו ר"ל באשה מעוברת שמתה וא"א להוציא ולדה וכבר נעשה עפ"י פעולות הטבעיות להוציא ממנה ולדה ולא הועיל עדיין ובענין האיומים ע"י חרמות ושופרות לא ידעתי מה לעשות פעת אם לקובריה פה עם ולדה גם אם נכון להניח לרופא עכו"ם ליקח ממנה הנולד ע"י איסטרימענטען בלא פתיחת בטנה: תשובה דבר זה לא נמצא בשום פוסק ובשו"ת רק בתשו' שמן רוקח ח"ב חלק א"ח סי' י"ח ועיניתי בשו"ת של זקנו הגאון המנוח זלה"ה (האבד"ק ווישניצא) ובחלק יו"ד סי' נ"ו מביאו והאריף שם ומסיק להלכה שאסור לנולדה ולפתוח בטנה ח"ו רק לקובריה פה וכן הסכים עמו חותנו הגאון המנוח מהר"מ שהי' אז בק' שינאווע וגם עוד גדול א' שהי' אז סמוך להם הסכים עמם פנ"ל ע"כ באם עדיין לא יצא הנולד יאיימו עלי' ויתנו חרם פי כן המנהג במדינתנו על

כל צרה פזאת שלא תבוא ח"ו ונמתינו איזה שעות ואם לא יצא הנלד אזי יתירו לה הח' ויקברוה כף עם הנלד והש"י יגדור פרוצותינו ולא ישמע שוד ושבר בגבולינו וכימות ענוינינו ישמחנו והי' שלום כו': סימן קלה להרב וכו' מו"ה מרדכי נ"י מספונקא בק' אפרטין גליל קאלמניא: אשר שאל בנידון הבית עלמין שבאים להוסיף עליו מה לעשות הנה לא שמעתי מרבתי דבר בזה ולפ"ד שילכו הח"ק על הב"ע ויסבבו הב"ע ויאמרו הבקשה שאומרים בשעת סיבוב בה"ק והיא פתובה בס' מענה לשון והח"ק יתענו מקודם או יפדו עצמם וגם בני העיר ירבו בצדקה באותו מעמד ויקיפו הב"ע ז"פ ויאמרו מקודם הד' מזמורים הראשונים שבתהילים ואח"כ ויהי נועם בכל ההקפה ואנא בלח ועתה הוא בדפוס מכתבי הקודש תלמידי הבעש"ט ז"ל [בס"ס גר ישראל מהמגיד מקאזניץ מועתק מן הבעש"ט] וה' הטוב ינחם אותנו ויאמר די לצרותינו וישלח עזרו מקודש בתי ובבני ובמזוני רויחי.

ה' ניגש תרכ"ז: סימן קלו לאחי הרב הגאון הג' המפורסם חו"פ וכו' מו"ה אביגדור נ"י אבד"ק דיקלא יע"א: ששאלת בדין קבורת ב' מתים פאחד דע ידידי אחי שאסור לקבור שני מתים בלא הפסק ו' טפחים בין קבר לקבר ולהתשב"ץ ז"ל קי"ט ח"ג (ועשה) קבר ע"ג קבר סגי בהפסק ג' טפחים ובדיעבד צריף לפנות הנקבר אחרון וכ"מ באבל רבתי הביאו הרמב"ן ז"ל ובתה"א וב"י ז"ל הביאו [בסי' שס"ב] ואין חולק ע"ז ורק האחרונים ז"ל כ' בזמה"ז דבגולה אנחנו אז בשעת הדחק למאוד שא"א למצוא מקום אחר אפי' אז בודאי צריף לקבור המת השני ג"כ לא זולת כ"כ הגאון ר"ה ז"ל מביאו ב"י [בסי' שס"ג] והאחרונים מקילים במקום שא"א בקל למצוא מקום אחר פנשמע מדברי זקני הח"ץ ז"ל סי' קט"ו והש"י ח"ג ומפני שאינו מצוי הספר אעתיק לשונו וז"ל השבו"י ח"ב סי' צ"ה ע"ד הרחקת המתים אף שהדין פשוט ומבואר בטיו"ד סי' שס"ב ששיעור הרחקת מתים הוא בין זל"ז וששה טפחים מ"מ פוק חזי מה עמא דבר בכל תפוצות ישראל שקוברים זא"ז וזעג"ז אעפ"י שהוא שלא עפ"י הדין נ"ל דנתפשט המנהג פן בגלות לפי שלא ניתן לנו הארץ רחבת ידים לפנינו וכמה השתדלות צריכין בכל המקומות ליתן לנו קצת מקום ודי לעמוד בשלנו במקום מצומצם ודינים אלו לא נאמרו אלא במקום שהארץ רחבת ידים לפנינו וכה"ג כ' הט"ז סי' שס"ד ס"ק ב' וז"ל וכו' רש"ל הא דאין נוהגין האידנא בדין מת מצוה לפי שאין הארץ שלנו ואין לנו רשות בכל עכ"ל וה"ה בנידון זה מ"מ פיון שישוב זה נתישב מקרוב ועדיין רחבת ידים לפניהם עדיין יכולים לקבור ששיעור הרחקה ודי לצרה שלא תבוא בשעת' שהי' מוכרחים לקבור כמו בכל המקומות עכ"ל והפל משום בזיון המת פמבואר בא"ר הנ"ל וא"כ בנ"ד עפ"י עיקר הדין צריף לפנות המת האחרון בין מהצדדים בין מה שנקבר לאח"כ למעלה אף אם המנהג פן במקומכם מפבר לא נוכל לחלוק על הגדולים שהי' בקהילתכם גאוני עולם ומסתמא נעשה המנהג הזה עפ"י גדולים ואם יתוודע לה שהמנהג פן מאז א"א למיהדר עובדא משום אימת הדין פיון שפבר נקברו בהיתר אף מעתה שיהי' בלע ה"ל לא תגהו פן פי יש למצוא מקום לקבור וכ"מ בתשו' השו"י הנ"ל והי' שלום.

מנחם אב תרכ"א: סימן קלז למחו' הרב המאה"ג העסיד המפורסם בש"ק וכו' מו"ה זושא אבד"ק טאלמיטש יע"א: בנידון השאלה על המקרה לא טוב שנתונדע שהקברנים לא העמיקו את הקברים ולכן נגררו עצמות המתים מתינוקות פמעט לא קברום ובני

עירו לא ידעו מה שעושים: תשובה הנה בזה אין מקור בש"ס אף מה שהעולם נוהגין בנפול ס"ת לארץ מתענים כל שהי בעת נפילה מכ"ש במת שאמרי בגמ' מ"ק [כ"ה ע"א] ושבת [ק"ה ב'] שהעומד בשעת י"ג מחויב לקרוע דומיל דס"ת ששפרף א"כ ה"נ בזה כי בזיון אחר מיתה דומה לס"ת שנתבזה ובס"ת נוהגין לגזור תענית מכ"ש מבזיון המת שיש לגזור תענית ואם נימא הא שם אין מתענים רק מי שהי בבית שנפל הס"ת לארץ אבל לא שארי בני העיר אף ממה דמבואר בשו"ת אמרי אש [או"ח סי' ו'] דמי שהי בבית חייב משום גורם דמי שהי שם הי' לו לשמור ס"ת שלא יפול וקא כל בני העיר גורמים דאי בש"ס [יבמות ס"ג ב'] דבעון חיי חטטי שכבי א"כ כל בני העיר גורמים לבזיון המתים ולכן חייבין להתענות ולכן לפענ"ד ראוי לגזור להתענות בה"ב ובתענית ב' הראשון יחמירו כמו בט"ב ובשני תעניתים האחרים יכולים להקל קצת וגם יגדרו צדקה עבור נשמתם וילכו על ביה"ק ראשי וטובי העיר ות"ח לבקש מהם מחילה וירחמו מן השמים ויהפוך למדת הרחמים.

ואודות הקברנים בנדאי ראוי להעבירם מאומנתם ולהענישם לפי ראות עיני הבוד"צ בעירכם וה' הטוב יסלח ויתן לכם רחמים והי' רחמים וחיים ושלום כנפש ידידו מחו' דבש"ת בלונ"ח: בעזה"ת נשלם חלק יו"דאה"ע סימן א בלידידי הרב הגאון הקריף ובקי המקולל יקר רוח איש תבונה כש"ת מו"ה אהרן דוד דייטש נ"י אבד"ק יארמוט יע"א במדינת הגר: מכתבו הגיעני והנה בנדון שאלתו מבואר בנ"ב מה"ת חלק אה"ע סי' יו"ד וסי' כ"ג דאין לחוש כלל לנער כזה שהכניס האבר לתוך ירכי האשה ואין שום חשש הערצה כלל יעו"ש הגם שהרבה לפלפל בדבריו לענון שאלתינו די בזה שא"צ סיגופים גדולים רק תענית ער"ח ויום א' בשבוע שנה רצופה ועיקר עזיבת החטא וליקח אשה ללמוד בטורה ולפרוש מהבלים של זנות וקלות ראש ולא יחשוף עינו מדמעה ויכניס חטאתי נגדי תמיד ואז ושב ורפא לו ולא ידאג כלל לבטל מתורה ותפלה כי בנדאי סר חטאתו ועונו יכופר ואדרבא ישמח בתורה ותפלה והי' בזה שלום כנפש דוש"ת בלונ"ח: סימן ב שאלה אשה שאמרה טמאה אני לה וגרשה בעלה ואח"כ נתנה אמתלא לדברי' ואמרה טהורה אני באמת והחזירה בעלה מה להפרישה מבעלה: תשובה בדבר זה פבר דשו רבים ות"ל העליתי הלכה למעשה פה במעשה כזה להתירה לכתחילה להחזירה באמתלא טובה וכתבתי ע"ז תשובה בראיות ברורות אף נאבדה התשובה ממני ולכן עתה מרוב טרדוטי אבוא בקצרה הנה בסוף נדרים ז"ל המ'שנה בראשונה היו אומרים ג' נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לה כו' חזרו לומר שלא תהא אשה נותנת עיני' באחר ומקלקלת על בעלה האומרת טא"ל תביא ראי' לדברי' כו' ובגמ' שם איבעני' להו אמרה לבעלה טמאה אני מהו שתאכל בתרומה רב ששת אומר אוכלת שלא תוציא לעז על בני רבא אומר אינה אוכלת אפשר דאכלה חולין א"ר ומודה ר"ש שאם נתארמלה שאינה אוכלת מידי הוא טעמא אלא משום שלא תוציא לעז על בני נתארמלה או נתגרשה אמרי השתא היא דאתניסא עכ"ל והנה נראה לכאורה באם גרשה אסורה להחזיר אפי' באמתלא דאל"כ למה אסורה בתרומה הרי אין לה אמתלא גדולה שאמרה מפני שעייני' נתנה באחר דעי"ז מתירין אותה לבעלה למ"א ועכ"פ הו"ל להש"ס לחלק דאם חזרה [מדברי' ונתנה אמתלא זו] נאמנות דאמתלא זו שייך בכל הנשים א"ו שלא מהני אמתלא וכן פסק [הרמב"ם פי"ח מא"ב ה"ט] דל"מ אמתלא זו

והביא הה"מ ו"ל ראי' לדבריו מהנ"ל אבל שארי אמתלאות הנראות לנו שהוא אמת מהני אפי' להרמב"ם ו"ל וכן מפני' ב'הד'ל' בב"ש ו"ל סי' ו' [סקכ"ו] אף הרמב"ד ו"ל פסק [שם] שאפי' אמתלא פזו דעיני' נתנה באחר נאמנת ומה שהש"ס לא חילק דבסתם נשים לא הוי זה אמתלא ורק אם נראה לנו מהאמתלא שהיא אומרת אמת נאמנת וכ"כ האחרונים דזה טעם הרמב"ד ו"ל עיני' ב'ברוך' טעם ממו"ח הגאון ו"ל.

הינצא לנו מזה דבשארי אמתלאות הנראות טובות מהני לכ"ע רק זאת האמתלא שעניני' נתנה באחר הוא תלוי בפלוגתת הרמב"ם והרמב"ד ו"ל הנ"ל ולכן העלה בתשו' מהרמ"פ והד"מ ו"ל [בסי' קט"ו] להתיר באמתלא הנראה טובה וכן הספימו הח"מ [שם סככ"ח] וב"ש ו"ל [סקל"א] באין חולק ואף הגאון בנב"י [מה"ק סי' ח' וי"א] חוכף להחמיר דבאשת ישראל שמפסדת הפתובה ל"מ אמתלא בעולם ובאמת נפלאה דעתו ו"ל בזה דהא אמתלא פירושו שנותן טעם למה אמר ככה וא"כ אם אמרה טעם לדברי' למה אמרה כף להפסיד פתובתה ולאנסרה על בעלה והיא נותנת אמתלא טובה שנראה שראוי להאמינה שטעם זה שאומרת ראוי הי' לה לשקר ולהפסיד פתובתה או אם פתובתה לא הי' בטוח פי הי' עני או שפתובתה מועט וכינצא שראוי לה לפי שעתה שנותנת עיני' ראוי הי' לה לומר טמאה אני בנדאי שהני אמתלא טובה ומהני ואם באמת לפי דעתם לא הי' ראוי לה לטעמא שנתנה עיני' לומר ט"א ולהפסיד פתובתה זה לא נקרא אמתלא ובאמת לע"ד הב"ש ו"ל שכתב [בסי' ו' סככ"ו] דבאשת ישראל ל"מ האמתלא היינו זאת האמתלא שכתב הרמב"ד דשייכי בכל הנשים ובזה י"ל דבאשת ישראל לא הוי זה אמתלא וכמו שדייק הב"ש מדברי הר"א ו"ל אבל באמתלא טובה בכל ענין נאמנת כמבואר בהד'ל' בדבריו בסי' קט"ו שעל אשת ישראל קאי אולם הנ"ב ו"ל מדייק מדברי הרמב"ד שכתב (בה"א) [בח"א] סי' ח' ו"ל אבל נלענ"ד דברי הב"ש אמת ולא מטעם הוכחתו רק מדברי הרמב"ד שם בהשגה שכ' ו"ל הרי לא הודית על עצמה באיסור ולא נתקבלה דברי' פלל וכו' ע"ש משמע דוקא באשת פהו שלא נתקבלה דברי' פלל אבל באשת ישראל שאמרה לבעלה שזינתה ברצון אף שלא נתקבל' דברי' לאסרה על בעלה מ"מ כבר נתקבלה דברי' לענין הפסד פתובה א"כ שוב ל"מ אמתלא ודבר זה רמז הרמב"ד בדבריו שאמר שלא נתקבל' דברי' [פלל] עכ"ל משמע שאם עכ"פ נתקבלה דברי' לאיזה דבר כגון לתרומה או לכתובה באשת ישראל שוב ל"מ אמתלאה יענין בדבריו בח"א סי' ח' אף באמת לענ"ד אין הפירוש בהרמב"ד ו"ל באם שנתקבלו דברי' במקצת ל"מ אמתלאה דהרי קשה מא"כ שנתקבלה לתרומה ואפ"ה כתב הר"א ו"ל דמהני אמתלאה והנ"ב ו"ל נדחק למאוד בדבריו ואשר נלע"ד כף פירוש הדבר דהנה בלא"ה דברי הרמב"ד ו"ל מחוסרי הבנה דו"ל בפ"ח מהא"ב הל' ט' נאנסתי כו' כתב הרמב"ד ו"ל אעפ"י שאמר דבר חקמה אין שמועתו מכוננת שאם אמרה לאחר מימת בעלה לא אמרתי אלא כדי שיגרשני בעלי למה אין נאמנת והלא לא הודית ע"ע הודאה לאסור ולא נתקבלו דברי' פלל והרי האשה שאמרה א"א אני ואס"פ אמרה פנוי' אני ונתנה אמתלא לדברי' נאמנת אף בזו אם הייתה קטטה ביניהם אמתלא גדולה היא זו ונאמנת עכ"ל וזה קשה מאוד דכ' דלא נתקבלו דברי' וסיים הרי אשה שאמרה א"א אני נאמנת באמתלא וזה סתירה לתחילת דבריו דהרי שמה בא"א אני נתקבלו דברי' ואפ"ה מהני אמתלא והרבה נתקשו בזה הנ"ב והב"מ ו"ל בסי' ו' והב"מ רצה לסדש לדבר

שְׁהֶאֱמִינָה בַתְּחִילָה לְאַמֵּת ל"מ אֲמַתְלָא אַבְל אַם גַּם בַּתְּחִילָה הִיא הַדְּבָר אֲצִלְיָנוּ בְּסַפֵּק
מֵהֵנִי אֲמַתְלָא וְכַמ"כ פֶּסֶק בְּכָל הָאִסּוּרִים יַעו"ש בְּמָה שְׁמַחְלֵק בְּזָה בֵּין טִבַּח שְׁעֵשֶׂה סִימָן
כו' בְּסִי' א' בִּיּו"ד וּבֵין הֵךְ דְּסִי' קפ"ה דְּלִבְנֵשָׁה בַג"נ וְאִם פִּי חִילּוּקוֹ דַּק מְאוּד וּמָה לָנוּ
בְּהֶאֱמֵנַת תְּחִילַת דְּבָרֵי' אִם לְבִסּוּף נִרְאָה הָאֲמַתְלָא טוֹבָה לְמָה לֹא תִהְיֶינָה הָאֲמַתְלָא וּבְפֶרֶט
פִּי מְבוֹאֵר הַהִפּוּף בִּיּו"ד סִי' קכ"ז [ס"א] בְּאִם אָמַר נִתְּנָסֵף יִינָף וְשׁוֹמֵק דְּאִסּוּר וְאִם
לֹאח"כ נִתֵּן אֲמַתְלָא נְאֻמָּן וְהָרִי אָנוּ הַחֲזוּקָנוּ תְּחִילַת דְּבָרֵי הַעֵד וְשׁוֹמֵק הַבְּעָלִים לְנוֹדָי
וְהָרִי לֹקִין ע"ז פְּמִבְּנֵי בְּרַמְב"ם פִּי"ו מֵהֵל' סְנֵהֲדָרִין הָרִי שֶׁהַחֲזוּקָנוּ הַדְּבָר לְנוֹדָי דְּהָרִי
לֹקִין עָלָיו אַפ"ה אִם נִתֵּן אֲמַתְלָא מֵהֵנִי א"ו דְּאִין מְקוּם לְחִילּוּק זֶה.

וְהִנֵּה הַח"ד ז"ל [סִי' קפ"ה סק"ה] רוֹצֵה לְחַדֵּשׁ דְּבָאִם הַעֵד אוֹמֵר נֶגְדַּת הַחֲזוּקָה הַגַּם שְׁנֵאָמְרוּ
מ"מ אִין לֹקִין ע"י וְלָכֵן מֵהֵנִי אֲמַתְלָא אַבְל אִם אִינוּ אוֹמֵר נֶגְדַּת הַחֲזוּקָה לֹקִין ע"י דְּאִז
ל"מ אֲמַתְלָא כְּאֲשֶׁר הַעֵיד הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א ז"ל דְּבִדְבָר שְׁחִיב מְלָקוֹת ל"ש אֲמַתְלָא
וְהִנֵּה מְקוּר דְּבָרֵינוּ פֶתַח שֶׁהוּא מִפ"י מִס' קִדּוּשֵׁין בַּק"א דָּף ס"ג וּבְאַמֵּת דְּבָרֵינוּ נִפְלְאוּ הֵלֵא
בְּהִדְלֵי מְבוֹאֵר דְּאִפִּי' בְּדָבָר שְׁלֹקִין עָלָיו מֵהֵנִי אֲמַתְלָא כְּנִרְאָה בְּסִי' קכ"ז גְּבִי נִתְּנָסֵף וְכו'.

וְגַם הַדִּין שֶׁהִמְצִיא בְּאוֹמֵר נֶגְדַּת חֲזוּקָה לֹא מְלָקִין ע"י בְּהִפּוּף מְבוֹאֵר בְּרַמְב"ם ז"ל בִּפִּי"ו
מֵהֵל' סְנֵהֲדָרִין דְּבָרֵינוּ שֶׁם מִירוּשְׁלָמִי פ' שְׁתֵּי נְזִירִים וְשֶׁם בִּירוּשְׁלָמִי מְבוֹאֵר דָּאִם אָמַר
ע"א דְּנִזִּיר אִתָּה דְּלֹקִין ע"י וְהוּא נֶגְדַּת חֲזוּקָה דְּלֹא הִיא נְזִיר מְקוּדָם וְאִפ"ה לֹקִין ע"י אִף
בְּאַמֵּת הַפ"י ז"ל עֵינָר הַקו' שֶׁם אֲזוּנָה וְכו' ג' דְּהָרִי דְּבָר שְׁבַעֲרוֹה הָאִיף נְאֻמָּן הַעֵד לְלָקוֹת
ע"י וְלָזָה פֶתַח [דְּאִיִּרִי] דְּאִיִּתְרַע הַחֲזוּקָה וְזֶה אֲמַת דְּרוּה"ק דִּיבָר בּוֹ לְכוּיִן הָאֲמַת שְׁכֹן
מְבוֹאֵר בִּירוּשְׁלָמִי כְּאֲשֶׁר יוֹבָא לְפָנֵינוּ אַבְל בְּשֶׁאֵר אִסּוּרִים זוּלַת עֲרוּהָ שְׁפִיר לֹקִין ע"י
ע"א בְּמְקוּם שְׁנֵאָמְרוּ עַפ"י אוֹפְנִים שְׁמִבְּנֵי בְּנִי יְבָמוֹת וּמְרָדְכִי [ר"פ הַא"ר] וּבִש"ע
קכ"ז וּבְאִנְפֹן שְׁמֵהִימָן לֹקִין ע"י אִפִּי' אוֹמֵר נֶגְדַּת חֲזוּקָה וְהִנֵּה הַרְבֵּה נִתְּקַשּׁוּ רַבּוֹתֵינוּ לְמָה
פְּעָמִים מֵהֵנִי אֲמַתְלָא וּפְעָמִים לֹא וּפְעָמִים לֹקֵה ע"י דִּיבּוּר ע"א וּפְעָמִים לֹא וְעֵינָן בַּת"ש
ס"ס א' רָצָה לֹמַר דְּאִין חִילּוּק בֵּין עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה לְאִמִּירָה בְּפָה רַק דְּמַעֲשֵׂה מְסַתְּמָא לֹא
עֲבָדָה וְאִז מֵהֵנִי לָה [הַשׁוֹמְעִים וְדְּבָרֵי' נִתְּחַזְּקוּ לְנוֹדָי] וּבְדִיבּוּר אִין מֵאֲמִינִין לָה שֶׁהִיא
נִדָּה אַבְל בְּאַמֵּת אִם נְאֻמָּן דְּבָרֵי' בְּעֵנֵינוּ שְׁמַחְזֵקַת הַדְּבָר לְפָנֵינוּ וּלְפִי מְרָאִית עֵינֵינוּ
שֶׁהֶאֱמַת כֵּן לֹקִין שׁוֹב ע"י וּל"מ אֲמַתְלָאָה וְכִיּוֹצֵא בְּזָה כְּתַב בְּס"ט [סִי' הַנ"ל] וְהַס"ט ז"ל
רוֹצֵה לְחַדֵּשׁ דְּגַם בְּאַמְרָה א"א אֲנִי וְנִתְּחַזְּקָה בְּכַף שְׁלִשִׁים יוֹם שׁוֹב ל"מ אֲמַתְלָא וְכ"ז
דְּחִסְק לְמֵאוּד דְּבִש"ס כְּתוּבּוֹת [כ"א ע"א] מְבוֹאֵר שֶׁם לְיָמִים עֲמָדָה וְקִדְשָׁה מִשְׁמַע אִפִּי'
לְיָמִים הַרְבֵּה נְאֻמָּנַת אִם נִתְּנָה אֲמַתְלָא וּבְאַמֵּת בִּירוּשְׁלָמִי מְבוֹאֵר שֶׁהִמְעֵשֶׂה הִיא שְׁאֲמָרָה
א"א אֲנִי וּלְמַחֵר קְדֻשָּׁה א"ע אִף בְּאַמֵּת קִשָּׁה לְמָה שִׁינָה הַש"ס שְׁלָנוּ לְיָמִים קְדֻשָּׁה נִפְשָׁה
הו"ל לֹמַר כְּמוֹ שֶׁהִיא הִמְעֵשֶׂה לְמַחֵר קְדֻשָּׁה עֲצָמָה אֵלָּא לְהוֹרוֹת דַּל"ד לְמַחֵר רַק אִפִּי'
לְאַחַר כְּמָה יָמִים מֵהֵנִי אֲמַתְלָא וְגַם אִם כְּחִילּוּק אֵלּוּ הַגְּדוּלֵי עוֹלָם הַת"ש וְהַס"ט א"כ נִתְּנָה
דְּבָרֵינוּ לְשִׁיעוּרֵינוּ לִידַע אִימַת נִתְּקַבְּלוּ דְּבָרֵי' בְּעֵינֵינוּ וּל"מ אֲמַתְלָא וְלֹקִין ע"י וְזֶה לֹא
מְצִינוּ בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה כְּזֹאת בְּפֶרֶט בְּדִינֵי מְלָקוֹת גַּם הַתְּקִשָּׁה הַת"ש בְּדְּבָרֵי הַרְשֵׁב"א
ז"ל שְׁפֶתַח בַּת"ה וְהוּבָא דְּבָרֵינוּ בְּב"י סִי' קפ"ה ז"ל דְּמִשׁוּם בְּנוֹשֶׁת אוֹ אֲנָס מְקָרִי וְאַמְרָה
טְמֵאָה אֲנִי אַבְל לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה כְּנִלֵי הָאִי לְלַבּוֹשׁ בְּגָדֵי נִדָּה אִינָה לְבִשְׁתָּה וּלְפִיכָף כָּל
שְׁחִזְרָה וְאַמְרָה לֹא נְטֵמְאָתִי ה"ה כְּמִכְחָשֶׁת מֵהָ שְׁאֲמָרָה וְאִינָה נְאֻמָּנַת עַכ"ל וְנִתְּקַשָּׁה

הת"ש דאי מטעם שחייב מלקות ל"מ אמתלא א"כ ל"ל לומר דמעשה לא עבדה שיהני בו אמתלא יעו"ש.

ואשר נ"ל ליישב כ"ז בהוצע דברי הרמב"ם ז"ל פי"ו מהל' סנהדרין הל' נא"ו ונ"ל א"צ ב' עדים למלקות אלא בשעת מעשה אבל האיסור עצמו בע"א יחזק פיצד אמר ע"א חלב פליות הוא זה פלאי פ"רם הם פירות האלו גרושה או זונה אשה זו ואכל או בעל בעדים אחר שהתרו בו ה"ז לוקה אעפ"י שיעקר האיסור בע"א בד"א שלא הכחיש העד בעת שקבע האיסור אבל אם אמר אינו חלב זה וזו אינה גרושה ואכל או בעל אחר שהכחיש אינו לוקה עד שיקבעו האיסור משני עדים שתק בעת שהעיד העד הא' בקביעת האיסור ואחר שעבר והתרו בו טען להכחיש העד אין שומעין לו אלא לוקה עכ"ל ודבריו נובעין מירושלמי פ' שתי (הלחם) [גזירין] רמזם המל"מ ז"ל [פ"ג משגגות ה"ב] ונ"ל הירושלמי פלוני אכל חלב והתירתי בו אינו לוקה אמר לו א' חלב הוא והתרו בו שנים לוקה פ' גזיר ונטמא התירתי בו אינו לוקה א"ל א' גזיר אתה והי' נוהג בגזירות על פיו ושתה יין ונטמא למתים והתרו בו שנים לוקה פ' פהנת וזנתה ובא עלי' בעלה פהו והתירתי בו אינו לוקה נסתרה בפני ב' אמר א' מהם אני ראיתי שנטמאת ובא עלי' בעלה והתרו בו ב' לוקה ועיקר עדותו לא בע"א הוא עכ"ל א"כ הרי מבואר דגבי נודרת בגזיר פתיב ונהג גזירות ע"פ וקשה דל"ל זה שנהוג גזירות דתיכף שא"ל גזיר אתה ולא הכחישו דקיי"ל דע"א נאמן כמבואר בכריתות [רפ"ג] והתרו בו והתיר עצמו למלקות חייב מלקות.

ולכן נלענ"ד דטעם הדבר הוא זה דהנה מציינו בשני עדים שתוה"ק האמינם וכיון שהגידו אינם רשאים לחזור. מ"מ כ"ז שלא נחקרו עדותן יכולים לחזור א"כ מבעי' לנו בע"א אימת יוכל לומר (מזיד) [מבודה] הייתי.

והנה בר"ן בתשובה [סי' ל"ד מובא בב"י חו"מ רס"י כ"ט] פתב דבדבר שא"צ חקירה ודרישה סגי באמירתו לפני ב"ד ולא יוכל לחזור אבל חוץ לב"ד נדאי שיוכל לחזור וכן מבואר בש"ע יו"ד גבי ע"א אמר בהמה זו טריפה וא' אמר פשירה (שתולין) [שתלוי] במי שאמר [תחילה] בב"ד כמבואר בש"ע ל"ט [סעיף י"ז] אלמא דחוץ לב"ד יכול לחזור בו ואמירתו אינו כלום.

אבל לכאורה קשה באמת פיון דהתורה האמינו לע"א באיסורין במקום שנאמן ומה"ת בודאי ל"צ ע"א [לבא] לב"ד פידוע דע"א א"ל חלב זה לוקה ע"י אפי' חוץ לב"ד וכן מבואר בירושלמי הנ"ל וא"כ תיכף בהגדתו דבר זה אסור תיכף לא יוכל לחזור ולא מהני אמתלא.

אף זה נגד הסברא שע"א יחשבו דבריו יותר משנים לענין זה ובכ"כ ש'מבואר בש"ס להיכף אמרה טמאה אני מהימנת לומר ע"י אמתלא טהורה אני אלמא דיוכל לחזור ובתורת עדות אינו יכול לחזור אפי' ע"י אמתלא.

והח"ד ז"ל מחלק בחילוקים שונים יעו"ש אף באמת זה הדבר דאם נעשה ונתחזק דברי העד כגון [לאחר] שאמר זה חלב נעשה מעשה ע"י להחזיקו לחלב וכיוצא או אשה ש'לבשה בג"נ שעשתה מעשה לחזק בין שכנותי שישפרו טהרות בנגיעתה פי הפל רואין

שְׁהִיא נֹדֶה זֶה גִּמְר הַגְּדַת הַעֵד וְלִזְה צָרִיף הִירוּשָׁלַיִם שְׁיִתְחַזֵּק הַמַּעֲשֵׂה וְנַעֲשֵׂה נֹזֵר ע"פ וְנִתְקַבֵּל כְּבָר עֲדוּתוֹ וְזֶה הָיָה גִּמְר הַגְּדָה שׁוֹב אֵינּוּ חוֹזֵר וּמַגִּיד וְגַם בְּסוּטָה שֶׁב' עֵדִים עַל הַסְּתִירָה שׁוֹב בְּאִמֵּרְתוֹ וְהִתְרַאֲתוֹ לְחֹד הָיָה גִּמְר הַגְּדָה דְבִלֵּא"ה נִסְתָּרָה וּק"ל וְלִכּוֹן גַּם הַרְמַב"ם ז"ל מְדַקְדָּק בְּלִשׁוֹנוֹ שְׁשִׁתַּק בְּשַׁעַה שְׁהַחֲזִיק עַל פִּי אוֹ שְׁהַעִיד בְּב"ד דְּבָלָאוּ הַתְּחִזֵּק בְּאִיזָה דְּבָר בְּעַת אִמֵּרְת הַעֵד חוּץ לְב"ד לֹא פְלוּם הִיא וּבְזֶה שְׁפִיר מְדַוְּנִיק דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל פִּינּוֹן שְׁלֹקִין ע"י ל"מ אֲמַתְלָא אִף לְמָה בְּאִמְת לֹקִין עַל הַלְבִישָׁה וְנִתְּנָן טַעַם דְּכֹלֵי הֵאִי לֹא עֲבָדָה וּא"כ נִתְחַזְקָה לְנֹדָי נֹדָה מִש"ה לֹקִין ע"י דְּהָיָה כְּמוֹ גִּבִּי שְׁנֵי עֵדִים שְׁנַחֲקָרָה עֲדוּתָן מִש"ה לֹקִין וּל"מ אֲמַתְלָא כְּמוֹ שְׁלֵא מְהֵנִי אֲמַתְלָא בְּשְׁנֵי עֵדִים לְאַחַר חִקְרִתָּן אֲבָל בְּאִמֵּרְתָהּ לְחֹד לֹא נִתְחַזְקָה עֲדִינָן דִּיכֹלָה לֹמֵר (מְזִידָה) [מְבֹנָה] הֵייתִי לְאִיזָה טַעַם וְרַק בְּמַעֲשֵׂה לֹא תְלִינָן רַק דְּאִמְרָה אִמְת וְהָיָה הַמַּעֲשֵׂה כְּמוֹ חִקְרָה וְהַגְּדָה בְּב"ד וּז"ב.

וּבְזֶה נִיחָא דְלֹא יִסְתָּרוּ דְּבָרֵי הַש"ע אֶהְדָּדִי דְּגִבִּי לְבִישָׁה בְּג"נ הָיָה הַמַּעֲשֵׂה כְּמוֹ הַגְּדָה דְּבָרֵי יִשְׁרָפוּ טְהָרוֹת ע"י וְכִינּוֹן שְׁהָיָה כְּמוֹ חִקְרָה בְּב"ד ל"מ אֲמַתְלָא אֲבָל בְּטַבַּח שְׁעֵשָׂה סִי בְּכַפָּשׁ שְׁלֹו שְׁאִין לְאָדָם שְׁיִיכּוֹת בּוֹ וְהוּא יוֹדַע שְׁהוּא כְּשֶׁר מַעֲשִׂיו בְּזֶה עֲדִינָן לֹא הָיָה הַגְּדָה שְׁלֵא עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה לְהִתְחַזְקָה לְטְרִיפָה לְעוֹלָם כִּי אֵין שְׁיִיכּוֹת לְאָדָם בְּשְׁלֹו וְהוּא עֲצָמוֹ יוֹדַע הָאִמְת שְׁכָשֶׁר הוּא וְרַק מִשׁוּם שְׁוִינִי אֲנַפְשִׁי חֵד"א ה"א לְאַסּוֹר וְלִזְה מְהֵנִי אֲמַתְלָא וּז"ב.

וְהִנֵּה אַחֲרֵי שְׁזַכִּינוּ לִזְה [אַתִּי] שְׁפִיר דְּבָרֵי הַרְאָב"ד בְּמ"ש שְׁהָרִי לֹא נִתְקַבֵּלָה דְּבָרֵי דָאִין הַפִּירוּשׁ (אוֹלִי) [אַלּוֹ] נִתְקַבֵּל לְמַקְצַת כְּגוֹן לְכַתּוּבָה ל"מ אֲמַתְלָא כְּאִשְׁר פִּירֵשׁ מֶרֶן בְּנ"ב ז"ל דְּאִדְרַבָּא הִיפּוֹף כְּוֹנָתוֹ וְרַק כְּזֶה פִי דְּבָרֵי דְלִמְשֻׁנָה רֵאשׁוֹנָה דְּנִאֲמַנְת וְהָיָה סְבָרֵי דָאִין אִשָּׁה נִאֲסֶרֶת רַק ע"י קִינּוּי וְסִתִּירָה וּצ"ל דְּהָיָה כְּמוֹ פ"פ דְּכַקִּינּוּי וְסִתִּירָה דְּמִי א"כ שׁוֹב מְלָקִין ע"י וּא"נ לִיתָן אֲמַתְלָא פִּינּוֹן שְׁכָבֵר הַעִידָה בְּב"ד וְנִגְמַר עֲדוּתָהּ אֲבָל פִּינּוֹן דְּלִמ"א לֹא נִתְקַבֵּלָה דְּבָרֵי לְגַמְרֵי וּמִוִּתְרַת לְבַעֲלָהּ נִהִי דְּנִאֲמַנְת נִגְדַע עֲצָמָה לְתַרוּמָה וְלִהַפְסִיד כְּתוּבָתָהּ דְּאָדָם נִאֲמָן לְחֹב לְעֲצָמוֹ אֲבָל מִטַּעַם עֲדוּת לֹא הָאֲמִינָה א"כ הָיָה רַק שְׁוִינִי נִפְשָׁה חֵד"א וְהָרִי בְּאִשָּׁה שְׁאִמְרָה א"א אֲנִי וְנִתְּנָה אֲמַתְלָא לְדְּבָרֵי הָאֲמִינָה חֵד"ל דְּלֹא נִתְחַזְקָה דְּבָרֵי וְהָיָה רַק נִאֲמַנְת לְשׁוֹנִי חֵד"א מִש"ה מְהֵנִי שֵׁם אֲמַתְלָא כִּמ"כ לְמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה בְּטַמְאָה אֲנִי לֹה דְלֹא הִימְנוּהָ מִטַּעַם עֲדוּת כְּלָל רַק לְגִבִּי נִפְשָׁה שְׁוִינִי חֵד"א וְלְחֹב לְעֲצָמָה וְלִזְה מְהֵנִי אֲמַתְלָא זֶה נ"ל כְּרוּר אֲשֶׁר מִשְׁמִי הִנִּיחוּ לִי אֲבוֹתֵי מִקוֹ לְהַתְגַּדֵּר בְּכַמָּה דְּבָרִים שְׁנִשְׁמָטוּ מַעֲיִנֵיהֶם הַקְדוּשִׁים וְלִכּוֹן כְּרוּר דְּאֲמַתְלָא טוֹבָא מְהֵנִי אִפִּי בְּאִשְׁת יִשְׂרָאֵל וּא"ל דְּהִגֵּט הָיָה כְּמוֹ שְׁנִתְחַזֵּק דְּבָרֵי בְּמַעֲשֵׂה דְּהִלֵּא לֹא אָמְרוּ מִשׁוּם זְנוּת אֲנִי מְגַרְשָׁה דָּאִם אָמַר מִשׁוּם זֶה אֲנִי מְגַרְשָׁה בְּלֵא"ה לֹא תִחֲזוֹר כִּיִּדוּעַ וּא"כ מַה מַּעֲשֵׂה לְהוֹכִיחַ שְׁזִינְתָה עֲשֵׂה בְּהִגֵּט וְכֵן מְבֹנָר בְּהַפְלָאָה בְּק"א סִי קט"ו אִף גַּם אִם (אֲמָרָה) [אֲמַר לָהּ כֵּן] וְלֹא (כְּפָלָה) [כְּפָל] לְדְּבָרֵי לֹא תִצָּא כְּמְבֹנָר בְּטוֹר וּבְב"ח ז"ל [סִי יו"ד] וּמַעֲשֵׂה הִגֵּט אֵינּוּ הוֹכַחָה כְּלָל דְּכַמָּה צְנוּעוֹת מְתַגְרָשׁוֹת וְלִכּוֹן לְפִי דְּעֵתִי אִם נִרְאָה הָאֲמַתְלָא טוֹבָה שְׁאִין מְפָרִישִׁין אוֹתָהּ וְהִי שְׁלֹום (וְעֵינִן בְּתִשׁוּבָה ג'): סִימָן ג' לְהֶרֶב וְכו' מו"ה יְחִיאֵל מִיכָל מו"צ דִּק' פִּילְדָּאשׁ בְּאוּנְנָאֵרֵן יע"א: אוֹדוֹת הַהִתְרַת אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּי לְאִשָּׁה הַמְתַּגְרָשֶׁת מִחֲמַת שְׁאִמְרָה לְפָנַי בַּעֲלָה שְׁנִטְמָאת וְאִח"פ הַגִּידָה אֲמַתְלָא וְהַשְׁבַּתִּי בְּאִם שְׁהָאֲמַתְלָא נִיפְרַת הֵיטֵב לְהַב"ד שִׁישׁ סְבָרָא טוֹבָא וְאוּמְדָנָא שְׁאִמְרָה נְטַמָּאת מִחֲמַת הָאֲמַתְלָא מוֹתֶרֶת וְדִלֵּא כְּהַנ"ב ז"ל רַק כְּהַב"ש ז"ל שְׁכַתְב דְּדוֹנָא אֲמַתְלָא שְׁעִינִי נוֹתְנַת בְּאַחַר ל"מ בְּאִשְׁת יִשְׂרָאֵל אֲבָל אֲמַתְלָא

אחרינא מהני והנה ראיתי מעכ"ת שנה בעיניו דברי הב"ש עם הנ"ב לא כן דהנ"ב מחליט ששום אמתלא ל"מ והב"ש ז"ל כתב דאמתלא אחרינא מהני יעו"ש ב"הד"ל [סי' קט"ו סקל"א] והחלטתי לפסוק בדברי הב"ש משום הראות שכתבתי וגם בס' הפלאה פסק פן בק"א וכמה אחרונים אף ראיתי עתה שמעכ"ת כתב לי שהאשה אמרה להרב אחר הגט שטמאה וגם דרף וידיי ובזה בודאי ל"מ אמתלא פאשר כתבו כמעט כל האחרונים בשם התו"י ז"ל [סי' ע"ב] דדרף וידיי ל"מ אמתלא הגם שיש להקשות ע"ד ולפי הנראה שראיתי בנ"ב [עיין נוב"י מה"ק א"ע סי' ע' ותנינא סי' י"ב וכ"א] אינו מחליט בזה לאיסור אף מ"מ לא הייתי מייל בזה ובפרט שגם אחר הגט אמרה פן וכן כתבתי בתשובתי באזקה שיהי' נראה לב"ד שמחמת אמתלא שנתנה הוכרחה לומר נטמאת משא"כ בנ"ד ולכן בודאי אסורה בלא פקפוק אם הי' המעשה כדרף שכ' מעכ"ת שהודית לפני ב"ד אחר הגט דרף וידיי היינו לפני הרב ובודאי הרב נאמן בזה דניקרין דברי אמת ובפרט שהי' רגלים לדבר כמ"ש מעכ"ת.

אף מ"ש כ"ת דדברי הנ"ב שפיר מחמת שאין דרף נשים פשירות להתגרש בלא פתובה תמה אני הלא כתבתי דצריך שיהי' נראה לב"ד האמתלא וטענתה טובה שהוכרחה מחמת אינה סיבה ברורה להפטר בלא פתובה ובאמת עיני ראו כמה נשים צנועות שנתגרשות בלא פתובה מבצליהן העשירים ואפי' שגראו לחשובין בעיני העולם מ"מ לא מיתדרי להו ולא ניקח ישוכם יחד ונפטרים בלא פתובה ולכן הפלל מש"כ אם הב"ד רואין ש"ל שעשתה פן להתגרש בלא פתובה מחמת אמתלא שנתנה נאמנת ולא יחלוק ע"ז רק החולק על האמת ומ"ש מעכ"ת בענייני הפלפול לחלק באם לא הגידה רק מעשה לחוד יעיין היטב בעיון הראוי ויעיין בירושלמי ובר"מ ז"ל בה"ס [הנ"ל] יראה שדברי אמתיים ת"ל ועשיות מעשה היא חזקה בפ"ע והוא מדברי הרמב"ן ז"ל ומ"ש מהחזק לאשתו ולבנה בזה הענין הרבה יש לדקדק וכבר האריך מהרי"ק ז"ל ובאחרונים הרבה ובפרט להגאון שערי תורה בספרו שנדפס מחדש הרבה מזה ואין הפנאי פעת לפלפל בענין עמוק ולדינא דברי נכונים ואין ענינם לשם: סימן ד לידדי הרב המאה"ג הירא ושלם דחסיד המפורסם כו' מו"ה מרדכי אלעזר נ"י אבד"ק אדא יע"א: שאלה אשה אחת אשר בעלה נפרד ממנה כמה נאח"פ נמצאת פריסה בין שיני' ותחילה סברו שהיא מין חולאת ר"ל ושמשו ברופאים עדי שנתונדע שהיא הריון ואמר לה הבעל בבוא לביתו מה זה הדבר ולא תוכל להסתיר עוד הגד נא ממי נתעברת ואמרה שפאנסה מהבע"ב דהיישוב פ' בק' פ' בביתה ולא רצה הבעל להיות עמה ושבה לבית אבי' וישבה שם כמה ימים עד ששאמרה שנתרפאת ולא הי' פלל עיבור אף בזה עומדת בדיבורה שפ' אנסה מה דינה של אשה זו: תשובה הנה בגמ' פתובות (ט' ע"א) אר"א האומר פ"פ מצאתי נאמן לאוסרה עליו ואמאי ס"ס הוא ס' תחתיו ס' אין תחתיו ואת"ל תחתיו ספק באונס ס' בוצון ל"צ באשת פהן ואבע"א באשת ישראל וכגון דקיבל בה אביה קידושין פחותה מבת ג' שנים ויום א' עכ"ל הגמ' וכתב הר"י והרא"ש והר"ן ז"ל דאם אמרה פרי משארסתי נאנסתי נאמנת והביא ראי' מירושלמי והרא"ש ז"ל כתב וז"ל וקא דאמר דנאמן לאוסרה עליו היינו במכחישתו [כו' עד] ומיהו נ"ל לקיים דבריהם כו' עד אליה לי' פרי ומיהימנא עכ"ל הרי דלר"ג נאמנת אפי' ברוב פסולין ובלא מגו אף מדברי התוס' ז"ל [דף י"ג ע"ב] בד"ה השפתנו כתבו וז"ל פי' לדין ניקח דאשה מזנה בודקת ומזנה ול"ד לשבוני' אלא

לדידה דל"ל האי סברא תינח מעונבת אבל מדברת אפ"ל לפ"ד יש הפרש דלזו יש עדים ולזו אין עדים ואיפא מגו א"ל מדברת היינו שבוני וכמו ששבוני א"נ לומר [לא נבעלתי] ה"נ מדברת עכ"ל.

וכתב הפ"י ז"ל [שם] דטעמם דמש"ה נאמנת ברוב פסולים במעונבת דיש לה עוד חזקה דבדקת ומזנה וא"כ לפי"ז גבי משארסתני נאנסתי דל"ש בודקת ומזנה לענין איסור לבעלה קשה למה תיהמן נגד הרוב דברצון וצ"ל הטעם משום דיש לה חזקת פשרות מש"ה מהימנא (ומשום דרוב נגד תרי חזקה ידוע סברת הריב"ש ונ"ב ז"ל [במה"ק אה"ע סי' מ"ג] אינו שייך לכאן דרוב ברצון אינו רוב גמור) ומש"ה אפ"ל לדברי התוס' ז"ל נאמנת לומר ברי משארסתני נאנסתי ומשום זה כתב הפ"י ז"ל [בקו"א לפתובות סי' ל"א] להכשיר אם א"א נמצאת מעונבת לאחר יב"ח משיצא בעלה ממנה מ"מ נאמנת לומר נאנסתי מפח שני חזקות צירוף חזקת פשרות וחזקת היתר לבעל אבל היכי דאתרע חזקת פשרות כגון שעברה ונתיחדה עמו דשוב ליכא חזקת פשרות אינה נאמנת ועפ"ז מיושב דברי הרמ"א ז"ל דבסי' ס"ח [ס"ז] הביא הי"א דנאמנת לומר גבי פ"פ נאנסתי ובסי' קע"ח ס"ג כתב ונ"ל אשה שנתיחדה עם אנשים בדרך ובאה ואמרה נתיחדתי ונאנסתי י"א דנאמנת במגו דאמרה לא נבעלתי עכ"ל דמשמע דוקא מטעם מגו מהימן וגבי פ"פ ליכא מגו ואפ"ה הביא דעת י"מ להתיר וכבר עמדו ע"ז באחרונים אף לפי"ד ז"ל ניחא דכאן בסי' קע"ח דאבדה חזקת פשרות לא מהימנת בלתי מגו וכ"כ הב"מ ז"ל בסי' נ"א אף כ"ז לשיטת התוס' אף לפי שיטת הה"מ ז"ל [פי"ח מא"ב ה"י] והרבה ראשונים דאפ"י גבי אשת פהו דהא איכא חזקת הגוף דהיא אתי מפח רוב שלאח"כ נבעלה כמ"ש התוס' ז"ל [דף ט' ד"ה לא צריכא] ואפ"ה ס"ל להה"מ ושיטתו דנאמנת הרי דנאמנת ומהני ברי דידה אפ"ל נגד רוב פסולים דלא ס"ל סברת התוס' דאשה דייקת ומזנה ואפ"ה לר"ג דמהני ברי דידה אפ"ל נגד רוב פסולים אלמא דברי דידה טוב אפ"ל בלא שום חזקה מהימנא נמי א"א אפ"ל נתיחדה שאתרע חזקת פשרות דידה נמי מהימנא והנה לענ"ד י"ל דגם הה"מ וסייעתו ס"ל כשיטת התוס' דבעי' עוד חזקה לברי דידה גבי רוב היינו חזקת פשרות או אשה בודקת ומזנה ול"ק מאשת פהו דס"ל דמהימנא אפ"ל דאיכא לגבה חזקת הגוף ז"א די"ל דחזקת הגוף לעולם אתרע דהרי בעולה לפניה וכאשר הקשה הפ"י ז"ל על התוס' שכ' גבי א"כ דיש חזקת הגוף וכ' הפ"י ז"ל וקשה לי הא איכא למימר נמי הרי בעולה לפניה וכיון דהיא עכשוו בעולה כמ"כ היתה בעולה קודם שנתארסה ואע"ג דחזקת הגוף עדיף טפי מ"מ פינו דאיכא נמי חזקת היתר הו"ל תרתי חזקה להתיירא וחדא חזקה לאיסורא וחדא במקום תרתי לאו מידי הוא פדאי' בריש גדה ובקידושין גבי קדשה עצמה בעיר וה"ה בוגרת דא"ר הרי בוגרת לפניה וקיי"ל פרב ובשמעתין דהכא נמי קי"ל כר"א דליכא מאן דפליג עכ"ל אף באמת קושיתו יש לתרץ דהתוס' כתבו שפיר דבלא"ה קשה מאי הק' התוס' גבי א"כ ונוקמה אחזקת היתר דקודם אירוסין נאנסה וזה הקו' לכאורה ל"ק פלל דס"ס הרי רוב פסולים מחצה דשפא אחר אירוסין נאפ"י אם קודם אירוסין יש ג"כ עכ"פ מיעוט פסולים וא"כ הרי רובא פסולים דבדאי אסורה לכ"ע אם שותקת פמו שמיירי הכא בשותקת כמבואר בר"ן וירושלמי וכבר הקש' פן הפ"י ז"ל ונהפלאה ז"ל אף לפענ"ד זה ל"ק דהנה הגם דרוב וחזקה רובא עדיף היינו באם גיזל בתר החזקה הוא נגד הרוב אבל באופן דאם גיזל בתר החזקה לא

הי' פֶּאן רוֹב פֶּלֶל מִתְנַגְדוֹ בְּנֻדַּי אֲזֵלִינוּ בְּתֵר הַחֲזָקָה וְאִמְרֵי דְלֵא הִי' פֶּאן רוֹב פֶּלֶל וְאִ"כ
אִם נִימָא דְאֻקְמֵי אַחְזָקָת הָיְתֵר וְקוֹדֵם אִירוֹסִין נֶאֱגִסָּה לֵא הִי' רוֹב פֶּסוּלִין אֲצֵלָה שְׁפִיר
אֲזֵלֵי בְּתֵר חֲזָקָה וּמִמִּילָא לִיכָא [רוֹב] וּבְשִׁיטָה מְקוֹנְבָצָת כ"כ לְהַדִּיל דְלֵא אִיכְפֵת לֹן בְּמָה
דְהִשְׁתָּא אִיכָא רוֹב פֶּסוּלִין וְהִינּוּ מִטְעֵם הַנְּ"ל וְלָזָה הַקְּשׁוֹ הַתּוֹס' שְׁפִיר וְנוֹקְמֵי בְּחֲזָקָת
הָיְתֵר וְאִין הָרוֹב פֶּנְגֵד הַחֲזָקָה פֶּלֶל דְלֵא הִי' מְעוּלָם רוֹב פֶּסוּלִים וְע"ז שְׁפִיר מְתַרְצֵי הַתּוֹס'
ז"ל דס"ס אֻקְמָא אַחְזָקָת הַגּוֹף וּל"ק קו' הַפ"י ז"ל דְהָרֵי בְּעוּלָה לְפָנֵיהּ דז"א דע"כ ל"א
הָרֵי בְּעוּלָה לְפָנֵיהּ אוֹ הָרֵי חֶסֶר לְפָנֵיהּ רַק מְשׁוּם דְאִיכָא חֲזָקָה לְגַד חֲזָקָה אִמְרֵי פִינוּ
דְחֲזָקָה זֹו אִיתְרַע נִיזֵל בְּתֵר הַיְד חֲזָקָה דְלֵא אִיתְרַע אַבְל הִיכִי (דְלִיכָא חֲזָקָה) [דְהַחֲזָקָה
אִינוּ] נְגֵד הָרֵי חֶסֶר לְפָנֵיהּ אִמְרֵי אֻקְמֵי אַחְזָקָת קָמָא לֹמֵר הִשְׁתָּא הוּא דְאִיתְרַע פִּידוּעַ.

וְהִנֵּה מְבֹאֵר בְּתוֹס' פ' הַמְדִיר [דָּף ע"ו ע"א ד"ה וְחָדָא] דְחֲזָקָה אַחַת כְּמוֹ חֲזָקָת מְמוֹן ל"מ
לְגַד שְׁנֵי דְבָרִים נְגֵד חֲזָקָה (אִין אָדָם מְפִיִּיס בְּמוֹמִין) [א"א שׁוּתָה בְּכוֹס אַא"כ בּוֹדְקוֹן]
וְנְגֵד חֲזָקָת הַגּוֹף יְעו"ש כמ"כ הַכָּא דְרַבְרָבָא דְפֶסוּלִים עֲתָה לְפָנֵינוּ כַּנ"ל וְצָרִיף אַתָּה לֹמֵר
דְאֻקְמֵי אַחְזָקָה וְלֵא הִי' רַבְרָבָא הָרֵי לְגַדְדָּה חֲזָקָת הַגּוֹף דְעֲתָה נִבְעֵלָה וְאִסוּרָה לְכַהֲנֵה וְא"ל
הָרֵי בְּעוּלָה לְפָנֵיהּ הָא מ"מ הִשְׁתָּא הוּא דְאִתְרַע דֵּא"ל הָעֵמִידָה בְּחֲזָקָת הָיְתֵר דְהָא כְּבָר
אִפְקִתָּה לְחֲזָקָת הָיְתֵר נְגֵד הָרוֹב וְחֲזָקָה אִינָה פּוֹעֵלָת לְשְׁנֵי דְבָרִים מִש"ה שְׁפִיר כְּתָבוּ
הַתּוֹס' ז"ל דְחֲזָקָת הַגּוֹף נְגֵדוּ אַבְל אִם טוֹעֲנַת בְּרִי דְמַהִימָנָא אִפִּי בְּרוֹב פֶּסוּלִין שׁוֹב אִמְרֵי
דְמוֹקְמִינוּ אַחְזָקָה חֲזָקָת הָיְתֵר וְחֲזָקָת הַגּוֹף אִינוּ מְנַגֵד פֶּלֶל דְהָרֵי בְּעוּלָה לְפָנֵיהּ וְשְׁפִיר יֵשׁ
לָה חֲזָקָת הָיְתֵר לְכַהֲנֵה וְנִינְתָה בְּרִצּוֹן קוֹדֵם הָאִירוֹסִין וּמִתְרַת וְא"כ כ"ז אִם סְפֵק תַּחֲתִיו
אַבְל בֵּא"א שְׁנִיתְעַבְרָה דְנִגְדָּה רוֹב בְּרִצּוֹן שְׁפִיר גַּם לְשִׁי הַה"מ אִינָה נֶאֱמַנָת.

וְהִנֵּה בִלֵּא"ה הִי' נ"ל לֹמֵר זֹולַת דְעַת הַפּוֹסְקִים ז"ל דְטַעֲמָא דְמַהִימָן לר"ג בְּבָרֵי אִפִּי
בְּרוֹב פֶּסוּלִין דְע"א מַהִימָן בְּכַה"ג נְגֵד הָרוֹב כְּגוֹן שְׁיֵשׁ לְפָנֵינוּ כְּמָה חֲתִיכוֹת חֶלֶב וּמְעֵט
שְׁנוֹמֵן וְלָנוּ אִין יְדוּעַ הַהָיְתֵר בְּנֻדַּי נֶאֱמָן ע"א לֹמֵר זֶה יְדוּעַ לִי שְׁהוּא הָיְתֵר וְא"א בְּכַה"ג
אִין ע"א נֶאֱמָן נְגֵד רוֹב דְלִדִּידִין אִין פֶּאן סְפֵק פֶּלֶל מְעוּלָם וְלָכֵן נֶאֱמָן שְׁלִפֵי דְבָרֵי אִינוּ
מְעִיד נְגֵד הָרוֹב שְׁהָרֵי לֵא נִתְעַרְבוּ לְדִידִין מְעוּלָם כְּמִבְּרָא דְבָר זֶה בַּח"ד ז"ל ס' קכ"ז
וְע"ש בְּהַגְהוֹת א"ב וּבִש"ש ש"ו פ"ז וְע"י בַּפנ"י קִידוּשִׁין ס"ג] א"כ ה"נ לְדִידִין ס' פֶּסוּל
וְהוּוּ רוֹב פֶּסוּלִים אַבְל לְהֵאשְׁהָ שְׁהִי יְדוּעַ לָה הַבּוֹעֵל מִי הוּא מַהִימָנָא נְגֵד הָרוֹב אַבְל
שְׁתָּהָ הֵאשְׁהָ נֶאֱמַנָת נְגֵד חֲזָקָה אוֹ רוֹב דְמַסְבְּרָא י"ל דֵּא"נ.

אָף מְדַבְּרֵי הַר"י וְהַר"ש ז"ל שְׁמַבִּיאִין רֵאִי לְהַכָּא מר"ג מְשַׁמַּע דל"ל חִילּוֹק זֶה גַּם
מְפִשְׁטֵן שְׁל הָרֵאשׁוּנִים הַמּוֹבָא בִּש"מ מְשַׁמַּע דְטַעֲנוֹת בְּרִי דִידָה מְהַנִּי בְּכָל עַנְיָן וְלָכֵן נִרְאָה
שְׁלִשִׁי הַר"י ז"ל וְסִייעָתוֹ בְּכָל גְּוֹנֵי נֶאֱמַנָת אִפִּי שְׁאוּרֵיעָה חֲזָקָת כְּשֵׁרוֹת שְׁלָה אָף
מְהַרְמ"א ז"ל מְשַׁמַּע בְּהַדִּיל דְאִינוּ מְכַשִּׁיר בְּאִיתְרַע חֲזָקָת כְּשֵׁרוֹת רַק מְשׁוּם מְגוֹ וְכַנ"ל.

וְלָכֵן נִחְזִי אֲנִן בַּנ"ד הִנֵּה אִיתְרַע חֲזָקָת כְּשֵׁרוֹת בְּמָה שְׁנִיתְיַחְדָּה עִם הַנּוֹאֵף וְא"ל הָא יֵשׁ לָה
מְגוֹ שְׁלֵא נִתְיַחְדָּה עִמּוֹ דז"א חָדָא מַהפ"י ז"ל מְשַׁמַּע דָּאִם רַק לְפִי שְׁעֲתָה נִתְיַחְדָּה בְּאִיסוּר
שׁוֹב אִיתְרַע חֲזָקָת כְּשֵׁרוֹת שְׁכ"כ וְז"ל בַּק"א ס' ל"א וְאָף שְׁאִין מְשִׁיבִין אֶת הָאֲרִיּוֹת
אִיכָא לְמִימֵר דְבַהֲאִי עֲבָדָא אָף לְפִי טַעֲנָתָה שְׁנִיתְיַחְדָּה עִבְדָּה אִיסוּרָא שְׁנִיתְיַחְדָּה עִם בְּעַל
מִלְחָמָה בְּאֻשְׁפִּיזָא דְאִסוּרָה לְהִתְיַחַד אָף עִם עַכּוּ"ם הַרְבֵּה עַד שְׁיָהָא שׁוֹמֵר יוֹשֵׁב וּמְשַׁמֵּר
כְּדִינוּ עִם ב' אוֹ ג' כְּשִׁירִים דְנוֹקָא וְלֵא בְּפְרוּצִים וּלְפִי"ז הִיכִי שְׁעַבְרָה וְנִתְיַחְדָּה שְׁלֵא כְּדִין

איתרע חזקת פשרות טובא ותו ליכא טענות [אונס] כמו שהארקתי בתשו' עכ"ל ואפי' לפי מה דמבואר בגבעת שאול סי' ק"ה דהיכי דאית לה מגו על היחוד לא אבדה חזקת פשרות מ"מ בנ"ד ודאי ידוע לכל שנתתחדה עמו ואבדה חזקת פשרות וא"ל פיון דנתתחדה בבית פתוח לרחוב לא הוי יחוד ז"א דכפי משמעות השאלה שהלכה אתו מבית הגדול לתדר מיוחד ושפיר אתרע חזקת פשרות בנדאי א"נ נגד הרוב ברצון הן אמת שי"ל הא דרוב ברצון הוא משום דאונס קלא אית לי' כמ"ש התוס' פתובות [דף ט' ע"א ד"ה ואבע"א] ולענ"ד זה שייך בפנוי' דבאונס הוי קלא כדי שלא יבוא הבעל לטעון פ"פ אבל בא"א י"ל דלא הוציאה קול לחפות על עצמה דגם אונס ביוש לה וסברה שייבולע הדבר ותיכף שנגלה הרי טוענת שנגאנסה אף באמת ז"א דכו דרף אונס להוציא קול וא"כ הוי רובא ברצון.

וגם הלא סתם בעיר היא ברצון כמבואר ברמב"ם ז"ל [ה"נ בתולה פ"א ה"ב] הגם שזקני הח"ץ ז"ל שדי בי' נרצא בתשו' קמ"ה קמ"ו יעו"ש מ"מ בכה"ג הוי כמו עדים ראו שנבעלה בעיר בחזקת רצון דהרי לא הי' במרתף ולא ביצר רק בבית תוף הפתים הוי לה לצעוק א"ו שהי' ברצון ולכן אשה זו אסורה לד"ה פיון שיש רוב וחזקת העיר שהי' ברצון וחזקת פשרות איתרע כנ"ל.

וביותר מצאתי לתשו' מהר"מ אלשקר שכ' בסי' צ"ד וז"ל ותנו לבבכם ודעו והטו אזניכם ושמעו ופקחו עיניכם וראו ראו והתבוננו במ"ש בתשו' גדולי הגאונים ר' שרירא גאון רב האי אביהם של ישראל זכר קדושים ואדירים לברכה ואמרו בבירור שאין אחריו בירור בענין אשר כזה גבי אשה שהלה בעלה למדה"י ויצאה מעופרת וקודם שיתפרסם.

הדבר היתהאומרת שאין שם עיבור אלא שתפח בטנה מ"ח ולבסוף הוכר עופרה והביאה לב"ד ואמרה שנגאנסה בבית המרחץ והשיבו באריכות וכתבו בחתימת דבריהם ז"ל ואי אכא מ"ד ולד הוא דהוי ממזר דאפי' נבעלה באונס ולד ממזר הוי אבל לבעלה שרי' לא היא פיון דננות שכית ואונס לא שכית לא שבקינן מידי דשכית ואזלינן בתר מידי דלא שכית ועוד אמרי' האומר פ"פ מצאתי נאמן לאנסרה עליו והנינן בה אמאי ס"ס הוא ומפרקינן ל"צ בא"כ ואפי' באונס נאסרת ואבע"א בא"י כגון שקיבל בה אבי' קידושין פחות מבת ג' שנים ויום א' דלא הוי ביאה קודם לכן ובנדאי כשהיא ארוסה נבעלה ואפתי ה"ל למיפרה ספק באונס ספק ברצון ומדלא פריה מפלל דשמא באונס ל"א הלכך אסורה על בעלה איסור גמור והולד ממזר גמור עכ"ל.

ות"ל זרח לנו מאור הדין מפי גדולי הגאונים ז"ל שכתבו הדין בעצמו כאלו נשאלה שאלתינו בפניהם והעבודה פי נפלאתי הפלא ופלא ולא ידעתי מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו להתיר ערוה כזאת לבעלה ויעלים עין בחינתו ולא יטה לבו לדברי הראשונים והאחרונים ז"ל ובכללם מרן הרמב"ם ז"ל כו' עכ"ל.

ולכן בנדאי אשה זו אסורה ובכה"ג הלכה פראשונים דהאחרונים לא חזו להנהך תשובת הגאונים שאסרו דאלו חזו להו"ל להפ"י ז"ל להביאם א"ו שלא ראה דבריהם ובכה"ג הלכה פקמאי וא"ל הא נתברר שלא היתה פלל מעופרת זה ליטא חזא פיון דאז שהיתה סבורה היא וכל העולם שהיא מעופרת הודית ואמרה שזינתה ורק באונס ואז לא הוי לה

מגו דְּהָא סְבֵרָה שְׂיִתְגַּלְגַּל הַדְּבָר וְכִינּוּן שְׂאִין לָהּ מִגּוּ וְחִזְקַת כְּשָׂרוֹת אֲתָרַע מִפְּתֵי הַיְחוד כַּנ"ל
בְּדַאי א"נ אֲזַ שְׂבָאֲנָס הִי' וְא"כ לֹא ח"כ ג"כ א"נ.

וְשׁוּב דְּנִרְאָה הַדְּבָר שְׂעֵשְׂתָהּ אִיזָה פְּעוּלָה שְׂתַפִּיל שְׂרוּב מְעוּבְרַת וְלָד יִלְדָה וְיִשׁ לְהָאֲרִיף
בְּזָה עוֹד (וְטוֹב) [אִם] לְצַרְרֵי הַמְיָעוּט [שְׂאִינוּ וְנִלְדָה] לְמִיָּעוּט דְּבָאֲנָס וְהִרְבָּה הָאֲרִיף בְּזָה
הַפ"י בְּחִזְקוֹת אֵלּוּ וּבִק"א אִף לְדִינָא בְּדַאי אֲסוּרָה: עוֹד בְּעִנְיָן הַנ"ל סִימָן ה' לַה"ה הַרְבֵּ
הַמֵּאָה ג' מו"ה לִיבּוּשׁ נ"י מְלָבוּב אַבְד"ק טֹאפֶּע־לֵלָא: קְבִלְתִּי תְּשׁוּבָתוֹ וְלֹא הִי' עֲתוֹת הַפְּנָאִי
לְהַשִּׁיב וְעֵתָה הַנְּי לְהוֹדִיעוּ פִּי כְּבָר פְּתַבְתִּי תְּשׁוּבָה בְּפִלְפוּל בְּאֲרִיכוּת וְשֵׁם נִכְלָלוּ כָּל
דְּבָרֵי מַעֲכ"ת וְהַעֲלִיתִי לְאִיסוּר וְקִיצוּר הַדְּבָר פִּי אִין פָּאן שׁוּם מִגּוּ שְׂיִרְאָה פֶּן תּוֹלִיד
פְּתָאוּם וְתֵהָא כְּזוּנָה מְוַפְקֶרֶת בְּעִינֵי כָּל לְזָה הַקְּדִימָה מְקוּם שְׂיִתְפָּרְסֵם הַדְּבָר שֶׁהִי' בְּאֲנָס
וְגַם לֹא הִי' יְכוּלָה לְתַלּוֹת בְּבַעַל פִּי יִרְאָה שְׂמָא תּוֹלִיד לְשִׁבְעָה בֶּן קִימָא וְאִם [כֶּן] לֹא יִהְיֶה
לָהּ מִבִּיאַת הַבַּעַל רַק ג' אִו ד' חֲדָשִׁים וְיִתְגַּלְגַּל שְׂקָרָה לְזָה הַתְּסַפְּמָה לּוֹמֵר נְאֻמְתִּי וְמִי
שְׂיִוְדַע דִּינֵי מִגּוּ בְּכַתְּנֻבוֹת וּב"ב בְּרֵאשׁוֹנִים שֵׁם יִרְאָה שְׂבָדְבָר קַל מְרַעִינּוּ פֶתַח הַמִּגּוּ
וְאַחֲרוֹנִים הַרְבּוּ מְאוֹד לְבָאָר זָה וְא"כ פִּינּוּן שְׂאִין לָהּ מִגּוּ וְגַם חִזְקַת כְּשָׂרוֹת אִינּוּ פִּי כְּמָה
פְּעָמִים נִרְאָה מְמַנָּה קְלוּת וְגַם נְחֻשְׂדָה מְאֹד כְּאִשְׁרֵי כְּתַב מַעֲכ"ת וְהַבַּעַל לֹא הֶאֱמִין לְדְבָרֵי
וְיִחְשְׁבָה לְזוּנָה וְשׁוּי' אֲנַפְשֵׁי' חַד"א לַד"ה צְרִיכָה לְהַתְּגַרְשׁ.

וְהַנְּב"י ז"ל בַּכ"מ שֶׁהִתִּיר הַתְּנָה מְקוּדָם בְּפִירוּשׁ שְׂהִיְתָה בְּחִזְקַת צְנוּעָה וְהַבַּעַל מְחִזְקָה
בְּחִזְקַת כְּשָׂרוֹת מִשְׂא"כ בַּנ"ד הַכָּל לְהִיָּפֵף שְׂהִיְתָה פְּרוּצָה וְהַבַּעַל אִינּוּ מְחִזְקָה לְכַשִּׁירָה
וְלָכֵן בְּדַאי אֲסוּרָה.

וּבְעִנְיָן דִּינֵי מְמוֹן אִינְי אֲדוֹן לְפִסּוּק שְׂלֵא בְּמְקוּמֵי ע"ד שְׂצָרִיף לַעֲנ"ד שְׂיִקוּל הַדַּעַת וְאִינּוּ
כ"כ סֵף מְסוּיָם וְרֵאשׁוּי שְׂבַד"מ יִתְנוּכּוּ בִּינֵיהֶם אִם יִרְצָה מַעֲכ"ת לְיַדַע פְּלִפּוּלֵי יִבְקֵשׁ מִהֶרֶב
הַמֵּאָה ג' מִק' אֲדָא וִישְׁלַחְנוּ לִידּוֹ אִו הַעֲתַק וְכָאן אִין הַפְּנָאִי לְהַעֲתִיקוּ וּבְזָה אֲצַא וְאוֹמֵר
שְׁלוֹם כְּנַפְשׁוֹ כו'.

עַש"ק וְיִשָּׁב תְּרַכ"ה לַפ"ק וְעִינּוּ סִימָן [ד]: סִימָן ו' לְמַחוּ' הַרְבֵּ הַמֵּאָה ג' הַחֲסִיד הַמְּפָן
בַּש"ק מו"ה מְעַנְדִּיל נ"י אַבְד"ק סְטַאבְגִּיץ מְדִינַת פּוֹלִין יַע"א: שְׂאֵלָה בְּאֲחַד שְׂיִצְאָת אֲשֵׁתוֹ
מְמַנּוּ לִיסַע לְדַאֲקָטֵר עַל עֵינֵי' לְעִיר גְּדוּלָה וְשְׂמוּנָה שְׁנַיִם לֹא נִשְׁמַע מְמַנָּה דְּבָר וְהַבַּעַל
א"א לּוֹ לְהִיּוֹת בְּלֵא אֲשֶׁה פִּי יֵשׁ לּוֹ בְּנַיִם אִם יֵשׁ לּוֹ הִיְתֵר לְיִשָּׂא אַחֲרֵת וְגַם פִּי בְּלֵא"ה הִי'
נִשְׁמַע קוֹל עֲלֵי' שְׂהִיא מְנַאֲפֶת תַּחַת בְּעֵלָהּ וְגַם אֲחַד אֲמַר כְּמִדּוּמָה לּוֹ שְׂרֵאָה אוֹתָהּ בְּדֶרֶךְ
וְהִי' כְּרִיסָה בֵּין שְׂנֵי' זָה תְּנַרְרֵי הַשְּׂאֵלָה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה מְבִנְיָר בְּכַה"ג בְּשֵׁם הַרְש"ך' ז"ל
שֶׁר"ג לֹא גָזַר בְּשִׁבּוּי' וְא"כ מַה שְׂבִיב' שְׂהִיא אֲנוּסָה לֹא גָזַר רַגְמ"ה ז"ל וְכ"ש בְּאֲשֶׁה
דְּעֻלְמָא שְׂלֵא חֲזָרָה.

וְאוּלָם הַנְּב"י ז"ל כְּתַב בְּמַה"ת [סִי' ו'] דִּי"ל דְּמִיָּרֵי הַרְש"ך' בְּמְקוּם מְצֻנַת פ"ו יַעו"ש אִף
בְּאֲמַת מְפָשֵׁט דְּבָרֵי הַכַּה"ג מְשַׁמַּע דְּרַק בְּשִׁבּוּי' לְחוּד אִפִּי' שְׂלֵא ב"מ לֹא גָזַר רַגְמ"ה ז"ל
אִף בְּתִשׁוּי' עַה"ג [סִי' נ"ג] מְבִנְיָר בְּהַדְּנָ' דְּגָזַר רַגְמ"ה ז"ל אִפִּי' בְּשִׁבּוּי' אִף עֲדִינּוּ י"ל
דְּדוּקָא בְּשִׁבּוּי' גָזַר רַגְמ"ה שַׁע"כ פ' הִיא אֲנוּסָה וְנִסְתַּחֲפָה שְׂזָהוּ אוּלָם בַּנ"ד שְׂלִפְנֵינוּ
שְׂיִצְאָתָה מְעַצְמָה וְלֹא חֲזָרָה עַכ"פ הִנֵּי מוֹרְדָת וּבְמוֹרְדָת לֹא גָזַר רַגְמ"ה כְּמְבִנְיָר בְּסִי' ע"ז
בַּאֵה"ע אִף אֲכַתִּי י"ל דְּדַלְמָא אִיזָה סִיבָה אִירַע לָהּ בְּאֲנָס שְׂלֵא הִיְתָה יְכוּלָה לְחַזּוֹר וְלֹא
גְּרַעָה מְשִׁבּוּי' שְׂגָזַר עֲלֵי' רַגְמ"ה לְשִׁיטָה זוּ וְגַם אִם נִימָא דְּעַבְרָה שְׂיִצְאָת מִבֵּית בְּעֵלָהּ וְלֹא

חזרה תיקוף א"כ כ"א יכול לבנות באשתו דזה שכיח שאשה תצא מבעלה לאיזה מקום ולא תחזור כ"כ במהרה וכי משום זה תקרא מורדת ואפ"ל אם יצאת מחמת מחלוקת ג"כ אין דין מורדת עליה בלא התראה ובנדאי אין ליתן שיעור לדבר פמה תשקה ויהא מותר לישא ולכן מסתמא ל"פ רגמ"ה וגזר בכל היוצאת שלא ברשות שאעפ"כ לא ישא אחרת וכן האריה בזה הנ"ב במה"ת [עיי"ש סי' ו' וז'] אמןם עכ"פ עפ"י היתר מאה רבנים נוכל להתיירו והנה מבואר בב"ח [אה"ע ס"י א' ובתשו' צ"ג] דרגמ"ה מסר זה לחכמים מחמת חומר התקנה שאסר על איש לישא אשה על אשתו ולכן מסר לחכמים שבכל דור זה הפח אם יראו מחמת תיקון העולם להתיר הרשות בידם באיזה ענין שיראו שמהצורך להתיר ולאו דוקא (נשואות) [נשתטת] יעו"ש בדברי הב"ח ז"ל וא"כ בכה"ג נפלו כל התשובות שכתבנו דל"ש כ"א יאמר שאשתו מורדת ביוצאה ממנו רק על זמן מה דזה ליתא דהא אסור לישא אחרת בלתי מאה רבנים שיראו תוכן הדברים אם מהצורך להתיר ואם היא באמת מורדת גם אין שייך הטעם דלמא נאנסה מה שלא חזרה.

הב"ד יחקורו אח"ז אם מצוי הדבר שתהא אנוסה או היא דבר שאינו שכיח כלל ולפי הדין והזמן יתירו והנה בנ"ד לפי זמנינו זה ששכיחי עובדים ושבים וגם אונס ל"ש כלל ואין אונס בזה"ז פידוע לכל ואם היא בחיים ורצונה לשוב בנדאי אין לה שום אונס ואפ"ל אם היא חולנית נודע הדבר פי כעת שערי המדינה פתוחים מאוד ובנדאי או שמתה או שיהא מורדת מדעת ולכן ראוי' למאה רבנים להתיר לישא אחרת בפרט שיש ס"ס קדא דשמא מתה ואת"ל שחי' דלמא הי' מורדת ואפ"ל אם נאנסה דלמא הלכה כרש"ך שמיביא הכה"ג שבשבוני' לא גזר רגמ"ה וג' ספיקות מותר אפ"ל נגד חזקה בדאו' כמבואר בש"ך יו"ד סי' ק"י [דיני ס"ס אות ל"ב] ובפרט שילרב הפוסקים גזירות הרגמ"ה אינו כדאו' בנדאי דמותר לישא אחרת ע"י התרה ממאה רבנים ובפרט דחזקת חי אינו פאן לענין התקנה דאקרקפתא דגברי מונח לא יוכל חזקה דילה לבטל הס"ס שיש לו בהתקנה וגם חזקת איסור לכאורה לא שייך פאן ולכן לפ"ד בנדאי מותר עפ"י היתר מאה רבנים אף לגדל חומרת גזירת הגאון אין פאן לעשות מעשה בלתי צירוף אחד מרבנים מומחים: סימן ז להרב המאה"ג מו"ה שמחה כהנא שפירא נ"י אבד"ק פאלאנטש: שאלה פה קהלתינו קרה מקרה לשפוף סוללה על אשת פהו היות עומדים פה משמורת בעלי מלקמות ובא בע"מ א' לבית יהודי ולא הי' שם רק האשה ובעלה לא הי' בעיר והבע"מ סגר הדלת מרבנים על הקייטל ורצה לאנסה וצנחה בקול מר עד נשמע קולה להשכנים והעובדים והשבים לפני ביתה פי החלונות פונים לדרך הרבים ותבואנה השכנות והעובדים שם לקול הקורא והדלת סגור ותלכנה להציץ בעד החלון וראו שבע"מ יוצא מפתח הבית והיא במר תבכה על מכות ופצעים שעשה בה ויצא הקול בעיר שהיא נתפשה וכבוא הבעל שמע קול ריגון בעיר על אשר נעשה ומיד בא לפני ויחרד האיש וילפת בחרדה גדולה וביקש ממני לחקור הדבר בדו"ח היטב ועשיתי פן כמענה הגב"ע הלוטה פה.

במותב תלתא כחדא הוינא ובא לפנינו איש א' דוב בעריש הפהו והציע לפנינו איך ששמע קול הברה בעיר שא' מבע"מ הסתיר א"ע עם אשתו בהשטיב וסגר הדלת ושלחנו אחר אשתו ואמרה בפנינו בזה"ל דער זעלנער איז אריין גיקומין האט ער מיר גירעט אין זאפילקע האב איך עהם גיזאגט גיזאגט אריין צו דעם שכן האט ער מיר גישלאגין אין האט

מיה צו גישלעפט צו דעם בעט אין האט מיה אנדער גיליינט אין דאם העמד איז נאס גיוועזין האבן מיר זיא גיפרעגט האט ער דנה אן גירירט מיט דעם אבר האט זיא גיזאגט ער האט מיה אן גירירט האבן מיר זיא גיפרעגט וויא האט ער דנה אן גירירט צו אויף דעם לייב צו באותו מקום האט זיא גיזאגט באותו מקום האבן מיר זיא גיפרעגט האסט עפעם גיפילט אין ווייניג האט זי גיזאגט זיא האט גיפילט אינן ווייניג ניט טיף אח"כ שלחנו אחר אשה אחרת ואמרה בפנינו בזה"ל זיא האט גיהערט שרייאן איז זיא צו גיגאנגין צו דער דלת איז זיא גיוועזין פֿר קייטעלט איז זיא גיגאנגען צו דעם פענצטער האט זי גיזעהן דער זעלנר איז גישטאנין בייא איין בעט אין זיא האט זיך אויף גיהויבין פֿין בעט אין זיא האט גישרייגין אוי ער האט מיה גיקלאגט אין דר זעלנער איז גיגאנגין צו גיבונדין דאס מניל ואח"כ בא לפנינו עוד אשה אחרת ואמרה זיא האט גיהערט איין גיוואלט איז זיא אהין גילאפין צום פענצטר איז דר זעלנר שוין ניט גיוועזין אין זיא האט גישרייגין דר זעלנר האט מיה גיהרגת אין קאפ אריין גם אמרה האשה בפנינו אז איין ערה פֿין חצי שעה מקודם איז צו איהר אריין גיקומין איין זעלנר צו גיבינדן דאם מניל אין האט איהר גירעט זיא זאל עהם שאפין איין זונה נאר זיא ווייסט ניט אויב עם איז דר אייגנר ווארום עם איז דא צווייא זעלכי.

עוד באה לפנינו אשה אחת ואמרה אז זיא איז אנה צו גילאפין צום פענצטר איז שוין דר זעלנר ניט גיוועזין אין זיא האט גישרייגין דר זעלנר האט מיה גישלאגין אין קאפ אריין ואח"כ שלחנו עוד הפעם אחר האשה אשת ר' דוב הכהן הנ"ל ושאלנו אותה אויב זיא האט גיפילט אינען ווייניג נאס האט זיא גיזאגט נאס האט זיא ניט גיפילט נאר אנא האט זיא גיפילט אינן ווייניג ניט טיף נאר זיא ווייס ניט צו האט זיא גיפילט אינן ווייניג דאש אבר צו איין האנד פֿל הנ"ל אמרו הנשים בפנינו ולראי באנו עה"ח יום ו' ג' מרחשוון תרכ"ד פ"ק פלאנטש נאו' שמחה כהנא שפירא אבד"ק הנ"ל ונאום הק' יוסף נחמני מסטאשוב שלמה זלמן במ"ו ז"ל שוב היום דלמטה באה לפנינו הב"ד הח"מ האשה אשת הכהן הנ"ל ואמרה לנו בזה"ל וואש איך האב ענק גיזאגט דעסט מאהל איז אלטן ניט וואהר דער זעלנר האט מיה נאר גישלאגין ווייטר האט ער מיר ניט גיטאהן אין וואס איך האב דאס מאהל גיזאגט בין איך גיוועזין צו מישט פֿין שלאגן האבן מיר זיא גיפרעגט זיא האסט דאך גיזאגט אז דאש העמד איז דיר פֿין איהם נאס גיוועזין האט זיא גיענפערט עם קאן זיין איך האב גיהאט איין פֿלי מיט וואסיר אין זיא האנט צו קנעטין האב איך מיה אפער בגאסין פֿר שרעק אינג וואש איך האב דאם מאהל גיזאגט גידענק איך גישט כ"ז אמרה האשה היום דלמטה בפנינו הח"מ האחד מהב"ד החתומים הנ"ל אינגו פֿה אהנו היום פי נסע לביתו ושנים מאתנו שהיינו בגב"ע הנ"ל ידענו בבירור שהיתה בישוב הדעת שוב בא לפנינו היום דלמטה בחור אחד ואמר לפנינו בזה"ל איך האב גיזעהן וויא דר זעלנר איז אריין גיגאנגין פֿר רייכירען ווארין איך בין גישטאנין על דרך הרבים אצל משקל התבואה לערה עשרים אמה מבית האשה מהחלונות האט גידורט לערה אמניט או מעט יותר האב איך גיהערט שרייאן בין איך באלד גיגאנגען צום פענצטער האב איך גיזעהן זיא שטיין באמצע השטיב אין דר זעלנר האט זיא גישלאגין אין גיטיפעט מיט דעם פֿוס אין האט גישרייגין אים זאפילקיס בין איך אוןעק גיגאנגין פֿין פענצטר לערה ד' אמות זענין באלד זיא ווייבר צו גיקומין ושאלנו את

הבחור באיום אליו"ע ולראי' בעה"ח א' ונרא י"ב מרחשון שנת ה'ל נאו' הק' שמחה ונאום.

ונאום.

תשובה בנדאי אין לומר דהוי כשבוני' נאסורה לכהן דהא אינו מסורה בידו פלל ובפרט דהחלונות היו פתוחים ובאמת ברח ע"י שצעקה ואינה פלל בגדר השבוני' לכל השיטות ואפי' נתיחדה לשם זנות נמי מותרת אפי' אשת פהן לפי שיטות פל האחרונים ואפי' הב"ש נראה שמיקל בזה במסקנא [עיי"ש בסי' ז' סקל"ד וצ"ע] ועכ"פ בנ"ד דלא נתיחדה לשם זנות ואדרבה הוי כמו ר"ה בנדאי לא יעלה על לב אדם דהוי כשבוני' אם עפוי"ם מתאבק עם אשה בשוק אפי' אם הוא גבר אלם ומכ"ש בע"מ דירא לנפשו ולכן אין לדבר מזה פלל.

ורק הרי הודית מעצמה שפרע בין רגלי' וא"ל דא"נ דעיני' נתנה באחר ז"א פלל דהרי חזי' שפל דברי' הי' להתירה לבעלה פי הי' לה לומר שיודעת בנדאי שנאנסה ונראה בעליל שרצונה ודעתה הי' להתירה לבעלה וכל דברי' מכוונים להיתר ולכן מי שיש לו חוש ריח אמתית של תורה לא יאמר בזה עיני' נתנה באחר ורק באמת אמרה פי בין רגלי' נפל ורק שאינה יודעת אם הי' אינה ביאה או העראה או נשיקת אבר.

והנה בנ"ב מה"ת מביא פזה בתשו' להתיר בכה"ג משום דמסתמא בחפזון לא עבר האבר כל הפרוודר עד מקום שנקרא אפי' העראה יעו"ש ובסי' כ"ג מתיר אפי' לכהן ובאמת קשה הא ספיקא אסורה בפרט גבי פהן דכתב הב"ש [בס"ק ה'ל] דמתמי' יותר בספיקא דהתורה החמירה לאסור שבוני' אלמא דהחמירה התורה בכהן וגם מבואר בש"ס [פתיבות ט' ע"א] שספק א' אסור גבי א"כ בפ"פ ואפי' ר"י ז"ל שמתיר [מובא ברא"ש שם] היינו באומרת ברי לי וכו"ג דברי עדיף ובלא ברי לי ודאי אסורה ובאמת מדברי הרא"ש ז"ל בפתובות דאינו מביא סברת ר"י ז"ל להתיר רק באשת ישראל מהני הברי ולא בא"כ וי"ל דבא"כ אפי' לר"י ז"ל לא מהימנא בברי שלה אולם בהה"מ [פי"ח מא"ב ה"י מובא בח"מ סי' ס"ח סק"י ובב"ש סקט"ו] מפני' דהני' דאפי' בא"כ מהני ברי לר"י ז"ל אף בלא ברי לי ודאי ל"מ וכן מבואר בש"ס בדהני' גבי פלוגתת ר"ג ור"י גבי אלמנת עיפה [פתיבות י"ד] ואולי הנ"ב מחשב זה לס"ס אולי לא עבר פלל הפרוודר ואם עבר ספק שמא לא הי' הכנסת עטרה היינו העראה כדברי הב"ש ז"ל אף יותר נראה דכוונתו שם דהאשה טוענת ברי א"כ דברי הנואף לא מהני כלום דגם לפי דבריו הוא [רק] ספק ומהימנא היא בטענת ברי אבל בנ"ד דהיא בעצמה אינה יודעת לא מהני הך ספיקא פלל אולם לפי מה דאמרה שיודעת בבירור שלא הי' בעומק הנקרא טיף א"כ נראה שלא הי' הכנסת עטרה לתוך ערוותה חוץ לפרוודר ולפי מה שמבואר שם בנ"ב סי' כ"ג בארובה שיעור הכנסת עטרה זה הוי כמעט ודאי שלא הי' העראה ובכה"ג נראה לומר שנעמידנה אחזקת היתרה לבעלה ובפרט שהרי חזרה ונתנה אמתלא לדברי' שאמרה בטעות מחמת פחד ובהלה ואח"כ שמה אל לבה שלא נגע בה פלל ואם נתנה

אמתלא לדבריה נאמנת ומה שישנים מהב"ד אומרים שהיתה אז בישוב הדעת זה לא מגרע דבריה פי מי יודע צרת נפשה בעמדה לפני ב"ד על המעשה כזה מסתמא נתבהלה לפני הב"ד ועכ"פ בצירוף רוב הג"ל שלא היא הכנסת עטרה מצטרפים להתיירה ולכן לדעתי מותרת לבעלה אף באופן שישכמו עמי מעכ"ת ועוד שני לומדים בקיאים בפלפול ובפוסקים והי' שלום: סימן ח שאלה איש אחד שאל ממני באשר יצא קול רינון על אשתו בדברים מוכערים ושהיא מופקרת וביקש מהבד"צ שבעירו שיתנו חרם מי שיודע דבר מה על אשתו הג"ל שיבואו ויעידו לפני הבד"צ ולא באו רק איזה אנשים ואחד מהם אמר שראה בלילה שהי' מבקר חולה בבית אשר האשה שפכה על מטתה שם בחדרה המיוחדת לה והחולה הי' מוטל על ערש דני בחדר הסמוך ממש בפתח פתוח בין חדר לחדר הי' הוא שם לבקר החולה עם עוד שני אנשים ונר הי' דלוק והלך א' מהם ונכנס לחדר שהאשה שפכה שם פי כן הוא דרך ההילוף לחוץ ולרחוב דרך החדר שהאשה שפכה וסגר הפתח לא במסגר רק סתמא פדרף שעושיין בחדרים ובפרט אצל חולה ואח"כ כששהא עד המעיד עוד אצל החולה ולאח"כ הלך לביתו והלך לדרכו דרך החדר שהאשה שפכה וראה פי קפיץ אחד נגד המטה שהאשה שפכה שם ולא ראה מי הי' ואח"כ כשהלך לחוץ ראה את האיש שהי' עמו לבקר החולה ואמר לו אותו האיש שרעדה אחזו ממה שראה שקפיץ א' נגד המטה שהאשה שפכה והנה בעיני העד הזה בדמיונו שהוא גופא המשיח לו המעשה הי' הוא הקופץ וגם ראה בחוץ שעסק במקנסים לא ידע מה ולכן בעינו הוא בחשד.

שוב העיד ע"א שהלכה לבית שופט אחד והלכה לבית אשתו של השופט ביום וישבה שם וכשחזרה הלך ערל אחד ולונה אותה לביתה ועוד איזה פעמים היתה בין העפוי"ם וע"א אומר שראה עפוי"ם אחד ישב בחדר והאשה היתה בחדר שני שפנגדו והנר האיר וכשהעד הלך בחוץ בביתו הלך העפוי"ם וסגר הדלת כ"ז העידו ויותר עדים לא נמצאו ואבי האשה אמר שלא ידע שום חשד מבתו ולפעמים הוא שולחה לבית השופט בעסקיו פי הוא סוחר גדול ודרך העמים לכבד לאדם חשוב ללוותו לביתו ולכן לפעמים מלוים השופט וב"ב אותו וגם ב"ב זה תנרף השאלה: תשובה הנה מפת מה שראה שקפיץ מנגד המטה של האשה זאת אין אפי' עידי פיעור דהלא לא הי' פלל אפי' חוד של איסור דהא פתח פתוח מבית החולה אשר הי' שמה כמה בני אדם עוברים ושבים דרך החדר שהאשה שפכה יוכל לבוא בפתאום ובנדאי זה לא הוי מקום אפל ואפי' באפילה צריך שיהי' במקום שלא שכיחי אנשים מבחוץ לבוא דרך שם וכמבואר בהרבה תשובות עיין בפתחי תשובה שנדפס מחדש על אה"ע [סי' י"א סק"ו] מביא כמה תשובות בזה אף א"צ לזה הוכחה פי בנדאי במקום שיש נר בחדר השני והפתח פתוח משם ובחדר השני כמה אנשים שזה לא מיקרי חוד פלל וגם מי יודע אם הי' איש או אשה שיצאו לגנוב דבר או איזה אדם בליעל עשה להוציא קול על האשה פי הרבה שונאים לאבי' פי לא יעלה על הדעת שינאפו בפהרסיא בפני אנשים ובנדאי עדות זה אינו פלום ועדות שיהודה ביום עם נכרים בבית אשת השופט גם זה אינו פלום פי מצוי זה האידנא אפי' בצניעות שדרים בבית אשת נכרים והוא כהיתר להם ומה שהלך הערל ללוותה אינו פלום גם מה שראה ערל סגר הדלת גם זה אינו פיעור פי לא הי' בבית ביחד עם האשה והנר הי' דולק א"כ כ"ז העדות אינו פלום פידוע לכל מתחיל לידע בדברים אלו פי מה שעסק אותו האיש

במקנסים אינו דומה לרוכל יוצא [יבמות כ"ד ב'] דהא יצא ממקום שאין לחשוד פלל ולכן פל אלו הדברים אינן בהם ממש.

ואף מנחם הקול לחוד נדאי אין לאסור במבואר בסי"א ללל השיטות ביש לה פנים אינה אסורה בקול אפי' הוי קול גמור. אף באמת אפילו לכתחילה אין חוששין פלל לקול כזה כמו דאמרי' בגיטין [דף פ"ט ע"א] גבי יצא שם מונה בעיר אין חוששין כו' עד אמר (ריב"ב) [ריב"נ] כו' הרי דלא חיישינן אפי' מרנגים אחר' וכן פסק המחבר בסי' ו' [סעיף ט"ז] והרמב"ם ז"ל (פ"ט ו') [סוף פ"ז] מהא"ב.

אף לכאורה קשה ע"ז מגמ' דסוטה [כ"ז ע"א] דאמרי' לא ישא דומה ומפרש הרמב"ם [פ"ט ו' מא"ב ה"כ] היינו שיש קול על אשה ולכן אסורה לכהונה וישאל ג"כ אם רוצה לחשוש וקבעה הרמב"ם ז"ל להלכה וכן הש"ע אה"ע סי' ד' [סעיף ט"ו] וכל האחרונים דאם יצא קול על אשה זנות מפסול אסור פהו לישא אותה וכן ישאל אם רוצה לחשוש אף כ"ז הוא לכתחלה אם בא פהו לישא אותה.

אבל לא תצא במבואר בתוס' סוטה [שם] ואף קשה דסוגיות סותרות אהדדי וכן (פסקו) [פסקי] הרמב"ם וש"ע דכאן פסקו פרכא דאין חוששין לקול מונה ואפילו לכתחילה ובסי' ד' פסקו דעכ"פ לכתחילה אסורה משום קול ויש ע"ז תירוצים הרבה תירוץ הב"ח ז"ל [הביאו ח"מ סי' ו' סקי"ד] דבגיטין דרכא לא חש לקול מונה איירי בפנוי' דאמרינן דראו רק דבר מכווער ואמרו שזינתה פי העולם אין מקפידין להוציא קול על פנוי' אבל על א"א אי אמרת דלא ראו שזינתה לא הוציאו קול זנות על א"א פן תירץ הב"ח ז"ל ע"ש והנה לפי דבריו בכאן שלא הי' פלל קול שזינתה רק שהיא מופקרת בזה שפיר י"ל משום ענינים פאלו שהעידו העדים יצא הקול הזה דקול זנות היינו שזינתה פ' עם פ' במבואר בסי' י"א [ס"א] אבל בכה"ג שהקול אינו רק שהיא מופקרת קול זה הוא בא משום שזה ראה זאת וזה ראה זאת ובעיניהם הוא דבר מכווער אבל לא שמענו אומרים עלי' שזינתה עם איזה איש בכה"ג גם הב"ח ז"ל מודה דל"ח אפי' בא"א והח"מ [סי' ו' סקי"ד] וב"ש [סי' ד' סכ"א] תירצו קו' ה"ל דיש חילוק בין יצא קול דל"ח וריבון הוא יותר מקול היינו שמרנגים הרבה וע"ז עמדו האחרונים מה שיעור לדבר ולפענ"ד שפוננתם שיצא קול מונה היינו שלא הי' רק קול שזינתה עפ"י הוכחה וקול ריבון היינו הרבה לא פמובן מפשוטו שמדברים הרבה דא"כ אין שיעור לדבר רק הפנונה שמרנגים בדברים מוכיחים שפמעט א"א שלא זינתה כמו בערה קול קידושין שבעינן שראו גרות דולקות ונשים שמחים לקראתם [במבואר בגיטין פ"ט א'] וכה"ג בדברים מכווערים טובא והוכחה לזנות.

והנה לפי"ז ה"א שאדרכא לא הי' רק קול מחמת דברים של מה בכך ושום אדם לא אמר שראה דברים מוכיחים וא"כ בנדאי לא הוי רק קול מונה דאין חוששין לזה. והנה הט"ז ז"ל [סי' ד' סק"ז] תירץ דדומה היינו שמדברים בה שזינתה וקול מונה היינו רק חשוד זנות ולדבריו בנדאי בנ"ד לא הגיד אדם שזינתה עם אדם מיוחד רק שהיא מופקרת משום שראו איזה דברים שבעיניהם הוכחה על זנות כמו עדות ה"ל אבל מעולם לא אמר אדם שזינתה עם אחד בפרטות ולכן בנדאי אין חשש פלל בקול [כזה] ובה"ד' מבואר בתוס' סוטה (ל"ט) [ל"א א' ד"ה מי שקינא] שאפי' מצוה אין פאן לגרשה לב"ה דקיי"ל

פְּנוּתֵיהוּ אִם לֹא שְׁקִינָא לָהּ מְקוֹדֵם אִפִּי דִינִימִי בְּהַ נְשִׁים מוֹזְרוֹת כּוּ' וְכֵן הוּא לְדִינָא דְש"ס
מכ"ש לְדִידוֹן דְּאִיפָּא חֲדָר"ג שְׁלֵא לְגַרְשׁ בַּע"כ דְּאָסוּר לְבַעַל לְגַרְשָׁה וְאִדְרָבָּא יְדוּרוּ
בְּאַהֲבָה וְהִי שְׁלוֹם יוֹם ד' שְׁמוֹת תְּרֻכּוֹ"ל פ"ק צֶאנְזוֹ: סִימָן ט שְׁלוֹם רַב לְהֶרֶב הַה"ג
הַתְּרִיף וּבְקִי הַמְּוֹשְׁלֵם חֲכָם וְנָבוֹן שְׁלֵשֶׁלֶת הַיּוֹחֲסִין כַּש"ת מו"ה יַעֲקֹב מִשֶּׁה מִנ"ל אִיטִינְנֵעַ
נ"י יַע"א: שְׁאֵלָה ע"ד אִישׁ א' שֶׁנִּשְׂא אִשָּׁה וְהִי שְׁלוֹם בֵּינוּ וּבִינָה עֲרָף ד' חֲדָשִׁים וְאַח"כּ
הַתְּחִיל בְּעַל הָאִשָּׁה לְקוּטֵט עִם אִשְׁתּוֹ פִּי רָאָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ חוֹלָאֵת שְׁמִשְׁתַּנֵּת מִיָּם בְּמִטָּתָהּ
וְאַח"כּ נִתְפָּיִס בְּעֵלָהּ וְדָר עִמָּה עוֹד לְעֲרָף שְׁנֵי חֲדָשִׁים בְּשְׁלוֹם וּבְשִׁלּוּהָ פֶּאֶשֶׁר בַּתְּחִילָה
וְנָה פְּשִׁי שְׁנִים אֲשֶׁר עֲזַב אֶת בֵּיתוֹ וְטוֹעֵן א"א בְּאִשָּׁה חוֹלֵנִית פְּזֹאת וְרוֹצֵה לְגַרְשָׁה וְאִשְׁתּוֹ
לֹא רָצְתָה לְקַבֵּל ג"פ מִמֶּנּוּ בְּאוֹמְרָהּ פִּי זֶה קְרוֹב לְמִלְאוֹת שְׁנָה תְּמִימָה נִתְרַפֶּאת וּבְעֵלָהּ
אִינוּ רוֹצֵה לְהֶאֱמִין לָהּ וַיֵּשׁ גַּב"ע אֲשֶׁר הִבְעֵל יַדְעֵ מַחְלִיטָה עוֹד טָרַם בָּא בְּקִישׁוֹר הַתְּנָאִים
עִמָּה וְעִי"ז הֶרְבּוּ לוֹ מְאוֹד מְהֵר וּמִתֵּן וּפְסָק דִּינָן א' מִשֶּׁם לְגַרְשָׁה בַע"כ אוֹ לִישָׂא אִשָּׁה
אַחֲרַת עַל אִשְׁתּוֹ אִם לֹא תִרְצֶה לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ ג"פ בְּטוֹב לִבָּב: תְּשׁוּבָה הַגִּיעֵנִי מִכְּתוּבוֹ וְהִנֵּה
לוֹלֵא כְּבוֹד מֵר אָבִיו הַגָּאוֹן הַפְּנוּחַ ו"ל לֹא הִיִּיתִי מְשִׁיב בַּד"מ זוֹלַת לְהֶרֶב מְרָא דְאַתְרָא
פֶּאֶשֶׁר פְּתָבוּ בְּתִשׁוּ אַחֲרוֹנִים אוֹלָם פִּי יִקְרָה כְּבוֹדוֹ כַּנ"ל אֲשִׁיב לוֹ בְּדָרְךָ פֶּלְפוּל הִנֵּה זֹאת
אַמַּת שְׁמֵהָר"ם פֶּאֶדוּוּא ו"ל [בְּסִי י"ג מוּבָא בְּסִי קי"ט בַּח"מ סק"ז] פְּתַב לְהַתִּיר גֹּט
בַּע"כ לֹא לִיקַח שְׁתֵּי נְשִׁים אִמָּנָם הַטַּעַם מְבוֹנָר שֶׁם מְחַמַּת פִּי הַנ"י פְּלִיג דְּאִין לִיקַח שְׁתֵּי
נְשִׁים אִפִּי בְּמִקּוֹם מְצָנָה וּמֵהָר"מ בְּמִרְדְּכִי פְתוּבוֹת נִרְאָה דְּלֹא גִזֹּר שְׁלֵא לִיתָן גֹּט בַּע"כ
בְּמִקּוֹם מְצָנָה וְכַתֵּב מֵהָר"מ פ"ו ו"ל דָּגַם הַנ"י מוֹדָה דְּמִגְרָשִׁין בַּע"כ בְּמִקּוֹם מְצָנָה וְרַק
הַגְּזִירָה שְׁלֵא לִישָׂא שְׁתֵּי נְשִׁים חֲמוּר מְגִזִּירַת גֹּט בַּע"כ דְּכֹן נִרְאָה מֵרַגְמ"ה שְׁגִזֹּר שְׁאִפִּי
יְהִי טַעַם בְּדָבָר צָרִיף הִיִּתֵּר מֵאָה רַבָּנִים לְהַתִּיר הַגְּזִירָה א"כ חֲזִינוּן שְׁהַחְמִיר רַגְמ"ה
בְּגִזִּירַתוֹ שֶׁל שְׁתֵּי נְשִׁים אֲבָל גְּזִירַת הַר"ש ו"ל שְׁלֵא לְגַרְשׁ בַּע"כ סְגִי אִם יְהִי סְרָף מְצָנָה
לְהַתִּיר וּלְפִי הַנִּרְאָה מִדְּבָרֵי מֵהָר"מ פ"ו דְּלֹא בְּחֵד ב"ד נְגִזֹּר.

(אוֹלָם בְּתִשׁוּ מֵהָר"מ מִינְיָן [סִי ק"ב] מְבוֹנָר שְׁתֵּי הַגְּזִירוֹת בַּב"ד שֶׁל רַגְמ"ה נִתְקַנּוּ)
כֵּן הוּא אַמַּת בְּדָבָרֵי מֵהָר"מ פ"ו ו"ל לֹא כִנְב"י [מֵה"ק חֵאָה"ע סִי א'] דִּיִּהִיב טַעַמָּא שְׁהַתִּיר
לְגַרְשׁ בַּע"כ וְלֹא לִישָׂא ב' נְשִׁים מִשׁוּם שְׁמָא תְּשׁוּבָה הָאִשָּׁה וְלֹא תִהְיֶה עֲבָרִינָה דְּהַמְעִינָן
בֵּהָר"מ פ"ו יִרְאָה דַּכ' פְּדֻכְתִּיכְנָא דְּהַחְמִיר לְדַעַת הַנ"י דַּס"ל דְּרַגְמ"ה גִּזֹּר גַּם בְּמִקּוֹם מְצָנָה
בְּקִיחַת שְׁתֵּי נְשִׁים וּבְגִירוּשִׁין בַּע"כ לֹא גִזֹּר וּמְבוֹנָר שֶׁם בְּפִירוּשׁ דְּלִהַחֲלוֹקִים עַל הַנ"י
מִןִּתֵּר לִישָׂא שְׁתֵּי נְשִׁים גַּם דְּבָרֵי מַעַכ"ת שְׁפַתְבּ דְּדַמִּינָן מְאֻכִּילַת יוֹה"כ שְׁחִיטָה לֹא נְבִילָה
[עִינָן ר"ן יוֹמָא דַּפ"ג וּמוּבָא בַּמַּג"א סִי שִׁי"ח סק"ט הַטַּעַם שְׁמוּטָב לְשַׁחֲט עֲבוּר חוֹלָה
וְלֹא לִיתָן נְבִילָה מִשׁוּם דְּעוֹבֵר עַל פֶּל זֵית וְזֵית וְה"נ בְּשְׁתֵּי נְשִׁים אִיפָּא בְּכָל פַּעַם אִיסוּר
וּבְגִירוּשִׁין בַּע"כ רַק פַּעַם אַחַת] ז"א פֶּלֶל דְּהַתֵּם דּוּחִין אִיסוּר וְשִׁיף לּוֹמֵר דְּדוּחִין הַקֵּל
אֲבָל בַּנ"ד דְּרַגְמ"ה לֹא גִזֹּר פֶּלֶל בַּכַּה"ג א"כ שְׁנִינָה שְׁנוּיָן דְּאִין אָנוּ דּוּחִין אִיסוּר פֶּלֶל
דַּכַּה"ג לִיפָּא גְּזִירַת הַגָּאוֹן וְא"כ לְדַעַת מֵהָר"מ פ"ו לְדִידָן' ס"ל דְּשְׁנִינָה שְׁוִים בֵּין לִיקַח
אַחֲרַת בֵּין לְגַרְשׁ בַּע"כ וְרַק רָצָה לְצֹאת דַּעַת נ"י דְּגְזִירַת אִיסוּר ב' נְשִׁים הוּא אִפִּי בְּמִקּוֹם
מְצָנָה וּמִשֶּׁה לֹא רָצָה לְדִינָא לְחַלּוֹק עֲלָיו וְרַק גְּזִירַת גֹּט בַּע"כ בְּנֹדָאִי מִןִּתֵּר בְּמִקּוֹם מְצָנָה
וְהִנֵּה הָרַמְ"א ו"ל בְּס' קט"ו [ס"ד] הִבִּיא לְהַתִּיר גֹּט בַּע"כ בְּפִירוּשָׁה וְהוּא מִדְּבָרֵי מֵהָר"מ פ"ו
ו"ל שְׁהִבִּיא תִשׁוּ הַרְשָׁפָ"א ו"ל לְהַתִּיר גֹּט בַּע"כ וּבְסִי א' הִבִּיא דַּעוֹת אִם גִּזֹּר בְּמִקּוֹם
מְצָנָה וְלֹא הִכְרִיעַ אֶף כַּתֵּב דְּבְמִקּוֹם שְׁאִינָה בַּת גִּירוּשִׁין אוֹ פְּשִׁהוּא מֵה"ד לְגַרְשָׁי יֵשׁ לְהַקֵּל

להתיר פּוֹנוֹתוֹ אפּי דַּאִיכָא מאן דְּפָלִיג לִישָׁא ב' נָשִׁים הִינּוּ הַנַּ"ל מ"מ יֵשׁ לְהַקְל
בְּזָה בֵּין בְּגִירוּשֵׁי בַע"כ בֵּין ב' נָשִׁים דְּבִמְקוֹם הַדְּחָק יֵשׁ לְסַמּוֹךְ אַמְאן דְּשָׂרֵי תַרְנוּנֵיהוּ
וּבְפָרְט דְּגַט בַּע"כ הַתִּיר מֵהֶרֶם"פּ וְשִׁתִּי נָשִׁים כְּבָר פְּלָה הַזְמַן וּמְקִילִין בּוּ.

אוּלָם לְדִינָא יָפָה כ' בַּנְב"י [סִי' הַנַּ"ל וְעוֹד בְּכַמְּהָ מְקוֹמוֹת] לְהַתִּיר לִישָׁא אַחֲרַת מְשׁוּם
דְּבָזָה כְּבָר פְּלָה הַחֲרָם מִשָּׂא"כ לְגַרְשׁ בַּע"כ וְדַאי דַּהֲח' קָנִים וְאִיכָא מ"ד דְּמַחְמִירִין בְּזָה
וְטוֹב לָנוּ לְהַקְל בַּב"נ דִּהוּא רַק מְנַהֵג.

אָךְ בַּט"ז [סִי' ל"ט סק"ה] פְּתַב בְּהַדְּלָ לִיתָן גַּט בַּע"כ בְּהַשְׁתִּינָה בְּמַטָּה וְכֵן פָּסַק הַב"ש
[שָׁם סק"ט] וְיָמִי יָבֹוא אַחֲרֵי הַמְּלָכִים הָאֲדִירִים הָאֵלֶּה שְׁלֵא מְצָאֵתִי בְּגִדּוּלֵי הָאֲחֲרוּנִים
חֹלֵק עֲלֵיהֶם וְאִם מְפָנִי הַתְּנָאֵי וְדַאי יָכוֹל לֹאמַר סְבָרְתִי לְקַבֵּל וּפְּנֵי תַתְּרָפָא כְּדָרְךָ הַמּוּם
הַזֶּה שְׁדָרְךָ לְהַתְּרָפָאוֹת כִּידוּעַ אָךְ בְּזָה נְאֻמָּנַת שְׁכַבְרָה נְתַרְפָּאת מְשׁוּם שְׁדָרְךָ מוּם כְּזָה
שְׁכִיחַ בְּצַעֲרֵי יָמִים וּבְבֹוא הַיָּמִים יִתְרָפָא מִמִּילָא וְלָכֵן הֵגַם שְׁהַרְבָּה יֵשׁ לְפַלְפֵּל בְּסוּגְיָ
דְּאִיזֵל וְאִיבְדַק [יְבָמוֹת ס"ה א'] מ"מ כַּה"ג נִרְאָה דִּיכֹוֹלָה לְטַעוֹן אִיזִיל וְאִבְדּוּק וְהִי שְׁלוּם:
סִימָן יוֹד לְהַרְבּ וְכו' אַבְד"ק קְרִימְלוֹב יַע"א בְּמִדִּינַת פּוֹלִין: שְׁאֵלָה בְּחֻצּוֹפָה אַחַת שְׁרִימָה
אוֹתָהּ גִּיסָה בְּאֲמָרוֹ לָהּ שְׁבַעֲלָה גִירָשָׁה וְהִבִּיא לָהּ כְּתָב אֶחָד אֲגָרַת מְזוּנָף שְׁבַעֲלָה גִירָשָׁה
בְּאַחַת הָעֵיזִירוֹת וְאָמַר לָהּ גִּיסָה הַנַּ"ל שְׁבַעֲלָה מְגִירָשָׁת וְנִתְּנָה הַמְּכַתֵּב הַזֶּה לְאַחִי שִׁישְׁאָל
לְהַרְבּ דְּקַהֲלָתָם אִם מְוַתַּרְת בְּזָה לְהַנְשֵׂא וְאַחִי לֹא הִשִּׁיב לָהּ דְּבָר וְהִלְכָה וְנִשְׂאָת לְאַיִשׁ
וְאַח"כּ נִתְּנוּדַע הַדְּבָר שְׁלֵא נִתְּגַרְשָׁה וְכַפּוֹ אוֹתָהּ הִרְבּ דְּמָתָא שְׁתַּתְּגַרְשׁ מִבְּעַלָּה הַשְּׁנִי וּבְכַח
תְּקִיפוֹת הַתְּכַרְחָה לְקַבֵּל גַּט מִהַשְּׁנִי וְעַתָּה חֲזָרָה לְבַעֲלָה הָרֵאשׁוֹן וְדָרוּ יַחַד וְיִלְדָה מִמֶּנּוּ
בָּנִים וְשָׂאֵל הַשְּׂאוֹל אִם יֵשׁ מְקוֹם לְמִצּוֹא הַתִּיר שְׁלֵא יִצְטָרְךָ לְכוּפֵם עַל הַגַּט כִּי הֵמָּה
אֲפִיקוֹרְסִים וּמְאִימִים שִׁיעֲשׂוּ מְסִירוֹת נֶגֶד הַרְבּ וּבְנֵי עִירוֹ וְגַם שִׁישְׁתַּמְדוּ: תְּשׁוּבָה הַנֵּה
רְאִיתִי מֵעַכ"ת מְצַדֵּד כְּדִי לְפָטוֹר מִחֻיּוֹב תּוֹכְחָה שְׁעָלִיו אֲבָל בְּאַמַּת דְּבָר פְּשׁוּט שֶׁהִיא זוֹנָה
הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה וְאִין כָּאֵן רְמֵז אֲנוּסָה דִּהִנָּה דְּבָר זֶה יְדוּעַ אֲפִי לְנָשִׁים וּקְטָנִים שְׁצָרִיךְ
עַכ"פּ אִיזָה דְּבָר שְׁתַּעֲשֶׂה הָאִשָּׁה לְפָנֵי הַעֲדִים אוֹ שְׁלִיחַ קַבְלָה אוֹ לְמַסְנֵר לָהּ בְּפָנֵי עֲדִים
וְהִרִי בְּעַצְמָה יְדַעָה וּמְסוּפָקָת אִם הִיא גְרוּשָׁה שְׁהִרִי שְׁלָחָה לְשָׂאוֹל לְרַב וְלֹא הִמְתִּינָה עַל
שׁוּם תְּשׁוּבָה וְנִשְׂאָת בְּנִדְּאֵי אִינָה אֲנוּסָה כָּלָל.

שְׁנִית בְּמָה שְׁנִכְתַּב בַּגַּב"ע שְׁשִׁיקְרָה לְפָנֵי הַרְבּ דְּבַעֲנָדִין וְאָמְרָה שְׁנִתְּגַרְשָׁה וּבְעַצְמָה קַבְלָה
הַגַּט וְאוֹמַרְת שְׁכֵן אָמַר לָהּ גִּיסָה שְׁתַּשְׁקַר הִרִי הוֹדִית בְּעַצְמָה שִׁידַעָה שְׁשִׁיקַר הִיא שְׁלֵא
קִיבַל גִּיסָה כָּלָל גַּט וְגַם הִיא לֹא קִיבַלָה גַּט וְלָמָּה נִשְׂאָת.

שְׁלִישִׁית שְׁכָפִי הַנִּרְאָה מַגַּב"ע שְׁאֲחַר שִׁידַעָה מְאֻנָּשִׁים שְׁבַעֲלָה לֹא גִירָשָׁה דְּרָה עִם בְּעַלָּה
הַשְּׁנִי בְּאִסּוּר עַד שְׁבַחֲזָקָה הַפְּרִישָׁם וְא"כ הִיא זוֹנָה גְמוּרָה וְצָרִיכִים אֲנַחְנוּ בְּכָל מְאוּדִינוּ
לְהַפְרִידָם וְדַבְרֵי הַת"ה אֵינָם דּוֹמִים כָּלָל לַנ"ד וְרַק אִם יֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְפִיקוּחַ נֶפֶשׁ זֹאת לֹא
אוּכַל לְהַחְלִיט אָךְ לְפִי דַעַתִּי אִין לַפ"נ בְּזָה וְה' יִנְחֵנִי בְּדָרְךָ הָאֲמַת וְשְׁלוּם: סִימָן יָא שְׁאֵלָה
אִשָּׁה שְׁנִשְׂאָת לְאַיִשׁ קוֹדֵם עֲשָׂרִים שָׁנָה וְשָׁהָה הָאִישׁ עִמָּה שְׁשָׁה שָׁנִים לֹא נוֹדַע מְשׁוּם
דְּבָר וּפְתָאוּם זֶה לֹא כְּבִיר מְאֹס הָאִישׁ וּבְגַד בְּאֲשֵׁתוֹ וְטוֹעֵן שִׁישׁ לָהּ סִימָנִי אִיילוֹנִית כְּנֹלָם
וְלָכֵן רוּצָה לְגַרְשָׁה בְּלֹא כְּתוּבָה וְתוֹסַפ' כִּי אֲבָדָה הַפֵּל וּפְטוֹר וְשְׂאֵלָתִי אוֹתוֹ בְּהִיּוֹתוֹ אֲצִלִי
לָמָּה לֹא אָמַרְת דְּבָר עַד הַיּוֹם וְהִשִּׁיב שְׁלֵא הִי יוֹדַע שֶׁזֶּה אִיילוֹנִית אֲבָל כְּעַת שְׁסִיפֵר לְאַבּוֹ
אָמַר לוֹ אָבּוֹ שֶׁזֶּה אִיילוֹנִית כֵּן אָמַר לִי וְהִנֵּה הָאִשָּׁה צוּעָקָת שְׂאִינָה אִיילוֹנִית וְאִינָה

מתקשה בשעת תשמיש גם שארי סימני איילונית אין לה ואין רצונה שתבדק פי בזיון הוא לה ורצונה לקבל גט וכתובה: תשובה מקודם נבאר דיני איילונית אמרי בש"ס יבמות [פ' ע"א] בן עשרים שנה ולא הביא ב' שערות יביא ראי' שהוא בן עשרים והוא הסריס ופרש"י ז"ל והוא הסריס פלומר ונולדו בו סימני סריס בן מפנרש בנדה ובע"ב שם ואלו הן סימניו כל שאין לו זקן כו' עד איזה איילונית כו' אתמר סימני סריס ר"ה אמר עד שיהי' פולם ר"י אומר אפי' בא' מהם ופסקו כמעט כל הראשונים כר"י בין בסריס בין באיילונית דסגי בחד מסימנים (ותמה) [ותמהו] על הרמב"ם מנ"ל לחלק בין סריס לאיילונית דהרמב"ם ז"ל פוסק [בפ"ב מאישות ה"ד] דגבי איילונית לא סגי בסי' אחד דמ"ש סריס מאיילונית פינון דלא מצינו בש"ס חילוק ובש"ע [סי' קע"ב ס"ד] מביא שני הדיעות וגם מבואר בש"ס וכל הפוסקים דאם הביאו שתי שערות הסימני סריס אינם פלום דכן מבואר בש"ס לא הביא ב' שערות והביא ס"ס משמע הא אם הביא השערות ס"ס אפי' פולם אינו פלום וכן בכל הראשונים ובתשו' הריב"ש ז"ל בארובה ואם לא נבדקה אם הביאו שערות תוך עשרים ואח"כ הביאו סימני סריס או איילונית ה"ז ספק כמבואר בריב"ש תע"ד וז"ל אבל פינון שנולדו בו ס"ס המועילים לדינם בנדאי סריס אם לא הביא ב' שערות עתה שלא נבדק נדון אותו בספק סריס אלו הם הדינים דאיילונית וסריס הנצרכים לנ"ד שנית באם קידש איילונית שלא הפיר בה דלרוב הראשונים אינה מקודשת כלל אפי' מדרבנן דכן אמר בש"ס זימנין טובא לר"א לא הפיר בה משום מקח טעות צרותיהן מתייבמות דאינה צרת איילונית כלל דקידושי איילונית לא חיילי אפי' מדרבנן [עי' יבמות י"ב א'] אף הרמב"ם ז"ל פתב [פ"ד מאישות ה"י] אפי' בלא הפיר בה מקודשת והקשו עליו כל הראשונים גם הק' הב"ש ז"ל [סי' קנ"ה סקי"ט] וכן פמה אחרונים דא"כ אם נימא דגם בלא הפיר בה מקודשת א"כ למה אמרו דבהביאה ס"א קודם עשרים ולא הביא ב' שערות ממאנת וקשה למה תמאן אם תביא סימני איילונית אחר כ' תהא גדולה למפרע כרב שאמר דהוי גדולה למפרע וכן פסקו הפוסקים כרב וא"כ למה תהני המיאון שמא תביא ס"א לאחר עשרים ותהי' גדולה למפרע ובשלמא לכל הפוסקים לק"מ דאם תביא ס"א ותהי' איילונית גדולה למפרע בטלה הקידושין דהוי מקח טעות אבל להרמב"ם ז"ל קשה דלמה תמאן דלמא תביא ס"א ותהי' גדולה למפרע והרי היא מקודשת דאיילונית אפי' בלא הפיר [בה] מקודשת להרמב"ם ז"ל ועיין בישועת יעקב אה"ע סי' קנ"ה ס"ק ד' שכ' שם וז"ל ונלענ"ד ליישב בדרה קצרה דבש"ס פתובות (דף ע"ב) בפלוגתא דרב ושמואל בקידושי תנאי ובעל אח"כ ס"ל לרב דאמרי' חזקה דאין אדם עושה בעילתו ב"ז ושמואל סובר דא"צ ממנו גט וכמ"כ פליגי בקידושי קטנה ובעל אח"כ בגדלות אי אמרי' חזקה דא"א עבב"ז ובעל לשם קידושי תורה או לא וקעביד הש"ס צריכותא דבתנאי פינון דמקפיד שלא יהי' עלי' נדרים וכדומה ה"א דלא בעל לשם קידושין אבל בקטנה אמרי' דבנדאי בעיל לשם קידושין דמאי איכפת לי' ואי אשמעי' בזה ה"א להיפוך דבקידושי קטנה עכ"פ יש פאן קידושין דרבנן ואין פאן ב"ז לכה לא אמרי' דבעל לשם קידושין אבל בתנאי דאי לא יבעול לשם קידושין יש פאן ב"ז גמור אמרי' חזקה דא"א עבב"ז וזו שינוי הסוגיות בש"ס דיבמות וש"ס דכתובות ע"ש ומעתה נלענ"ד דאף אם נימא דאיילונית צריכה גט היינו משום דא"א עבב"ז הספים דעתו אף שתהי' איילונית (וכיון דקידושין לבעילה

עומד הסכים בדעתו דאף אם תהי' איילונית תהי' מקודשת) פדי שלא תהי' בב"ז ומעתה נלענ"ד דאם נתקדשה פשהיא קטנה דאז ה' ה'רוב מסייע לומר שאינה איילונית אף הוא סומך בדעתו לכנס לבית הספק הזה ובלא"ה אין פאן רק קודשין דרבנן והרשות בינדה למאן וכל הקודשין מצד תק"ח היא שלא ינהגו בה מנהג הפקר א"כ אין בב"ז וגם פתובה א"צ ליתן לה אבל פשתגדיל והוא רואה שלא הביאה שתי שערות ויש ספק אצלו אולי איילונית היא מה"ת יבוא עלי' לשם קודשין מקדש הרי בלא"ה אין פאן בב"ז דקודשין דרבנן הם ומה"ת יבוא עלי' לשם קודשין תורה פיון דאיילונית מכלל מום לא יצא ובנדאי אינו בועל לשם קודשין מקדש רק על סמך קודשין הראשונים ומה"ת יבעול לשם קודשין תורה אשה איילונית ודי במה שפבר קודשה פשה' קטנה קודשין דרבנן וז"ב מאוד ויבואר לקמן מה שנ"ל עוד בזה והנה הרב ב"ש פתב דכאן איירי בלא בעל ותפס בפשיטות דבלא בעל הני קודשין דרבנן ואני בתשו' הארכתי בזה עכ"ל הישועת יעקב שם ודבר זה אינו מוכן פלל הלא גם במקדש קטנה ונמצא איילונית בנדאי לכל הפוסקים דס"ל דהני מקח טעות בנדאי גם איילונית [שנתקדשה פשהיא קטנה] תצא בלא מיאון ובלא גט וא"כ הדק"ל דאם היא איילונית הני מקח טעות וא"כ הני בב"ז וא"א עבב"ז ומה יועילו שקודשין הוא מדרבנן מ"מ באיילונית אינו אפי' קודשין דרבנן וא"צ גט והוא אינו נאסר בקרובותי וכן היא וא"כ בנדאי מקדשה מקדש שלא יהי' בב"ז וכיון שקדשה אז בעת שנעשית [בת י"ב שנים ונודע אח"כ שהיא ממילא] גדולה למפרע ומוחל המום שוב הני קודשין תורה דא"ל דמקדשה מדרבנן דאין קודשין לחצאין ובשעה שנעשה גדולה וקודשה שנית שלא תהי' בב"ז מקדשה אפי' אם תהי' איילונית פיון דמחל המום של איילונית פבר בעת קטנותה ובנדאי א"ל שאם תמצא איילונית תהי' מקודשת מדרבנן שמחל המום ואפי' שבעלה אח"כ בעת גדילתה לא קדשה מדאו' אם תהא איילונית ונמצא קודשין לחצאין מדרבנן אפי' תהא איילונית משום שמחל ולענן קודשין דאו' לא מחיל זה דבר שאינו נראה פלל דא"כ מצינו גדולה ממאנת ועיין פרש"י ביבמות (פ' ד"ה יביא רא').

והנה אני בענייני אמרתי לתרץ בפשוט ומה שנלע"ד בדברי הרמב"ם הוא פ' די"ל דס"ל פשיטת מהר"א ז"ל בתוס' ריש יבמות [ד"ה או שנמצאו] דבאמת מהני הקפדה והני מקח טעות ורק במת אפרינן שפא לא הי' מקפיד יעו"ש וי"ל דגם הר"מ ז"ל ס"ל פן ומש"ה באמת יוכל הבעל לומר מקח טעות הוא בלא הפיר בה ורק אם אינו מקפיד היא מקודשת וא"כ לא קשה עליו מהא דממאנת אפי' הביאה ס"א קודם עשרים ול"ח שבתביא ס"א אחר עשרים ותהי' גדולה למפרע דהנה מבואר בח"מ [ס"ס רכ"ז ס"ד] אם הי' מקח טעות גם המאנה יכול לחזור בו לחד דיעה משום דכיון שהלוקח יכול לחזור א"כ אינו מקח פלל ויוכל גם המאנה לחזור אבל היכי שראה המתאנה ולא הקפיד גם המאנה אינו יכול לחזור יעו"ש.

והנה הדיעה הראשונה החולקת וס"ל דמאנה לא יוכל לחזור הוא לענ"ד משום דלא יהי' חוטא נשפך אבל בעלמא כ"ע ס"ל לסברא טובה פיון שהוא מקח טעות לאחד גם האחר יכול לחזור וא"כ הלא בהביאה סימני איילונית קודם עשרים לאח"כ פשיבואו לאחר עשרים בנדאי יוכל הבעל לחזור ולומר מקח טעות ומה שלא מחיתי מאז לפי שלא ידעתי בבירור פי לא היתה בת עשרים וא"כ פיון שהבעל יכול לחזור ממילא גם היא תוכל

לחזור מש"ה הוי המיאון שפיר דאם לא תביא ס"א א"כ עדיין קטנה [היא] ואם תביא ס"א ותהי גדולה למפרע מ"מ א"כ צ"ג דהוי מק"ט ומה תאמר שמא הבעל לא יקפיד אז והוי מקודשת למפרע ז"א דכיון דעכ"פ יוכל לחזור גם היא תוכל לחזור וא"כ שפיר מהני מיאון דידה דזה גופא הוי החזרה.

והנה י"ל דמזה הטעם פתב הרמב"ם ז"ל דאילונית צריכה להביא פל הסימני איילונית והקשו פולם עליו דמ"ש מסריס דקיי"ל כר"י דחד מסימני סריס סגי ולפמ"ש א"ש דהוי קשה לי מהאי ברייתא [יבמות פ' ע"ב] דבת עשרים והביא ס"א אינה ממאנת אבל מקודם יכולה למאן וקשה לכאורה למה תוכל למאן דלמא תביא ס"א לאח"כ והוי גדולה למפרע וצ"ל דלא הפיר בה והוי מק"ט ויכולה גם היא לחזור פנ"ל אף קשה ע"ז אם נבעלה בגדלוותה דבברייתא סתמא קתני ומשמע אפי' בנבעלה בתר י"ב שנים [אפי' לאחר שנולדה בה ס"א] וקשה דלמה תמאן דלמא תביא אחר עשרים ס"א ותהא גדולה למפרע ואי דיוכל הבעל לחזור ז"א דהא (קמ"ל) [קיי"ל] דא"א עבב"ז וכ"כ התוס' ז"ל [יבמות ב' ע"ב סד"ה או שנמצאו] דקשה בכל איילונית שלא הפיר בה נימא דא"א עבב"ז ותימצו דאילונית לא אסיק אדעתה דרובא לאו איילונית ניהו ומש"ה לאו שנייך א"א עושה בב"ז וקשה לזה דהא התוס' גופא פתבו לקמן גבי שאינו עושה כ"פ [דף פ' ע"ב ד"ה עד שיהא] דהיכי שנולד לו ס"ס בקטנותו שוב יצא מהרוב ולכ"ע חיישי' שהיא סריס כמ"כ לענין איילונית אפי' קודם עשרים אם נולדו בה סימני איילונית עכ"פ יצאה מהרוב ובנדאי אסיק אדעתה דבעל דלמא תהי איילונית ואין אעבב"ז ולכונן מקדשה בביאה אפי' אם תהי איילונית וא"כ קשה למה תמאן ולזה מתרץ הרמב"ם ז"ל דאיירי בלא הפירה אף לזה קשה אם סי' אחד מהני אם בא עלי' בנדאי אם הי' בה הסימן שמתקשה בשעת תשמיש א"כ ע"כ ידע מזה וא"כ בנדאי לא עשה בב"ז ומחל וא"כ למה תמאן (ובמתני') [וברייתא] סתמא קתני ומשמע אם הביאה [פל אחד מהנה] ס"א תוף עשרים ימאן וקשה הלא זה הסימן דמקשה בשעת תשמיש דידע הבעל וא"כ אין עבב"ז ומזה יליף הרמב"ם דבאמת תמיד אינה איילונית רק בהביאה פל הסימנים וא"כ י"ל דשאר הסימנים לא הפיר והסי' דמקשה בשעת תשמיש לא הוי רק סי' אחד וקודם עשרים לזה לא אסיק הבעל אדעתה שיהי' איילונית ול"ש אא"ע בב"ז פנ"ל ולדעת התוס' [התוס' דבסי' א' סגי] צ"ל דהבריית' דמשהביאה סימני איילונית בתוף עשרים דממאנת איירי פולו (על) [בלא בעל] אח"כ: סימן יב להרב הה"ג הצדיק המפורסם וכו' מו"ה היקל נ"י ליכטשטיין אבד"ק סוקסא יע"א פעת הוא אבד"ק קאלעמער: קבלתי מכתבו אודות הגט שנתן אחד לאשתו והמה שניהם מודים שאין לו גבורת אנשים ועשה רפואות ולא הועיל ומעכ"ת פפיהו בדברים לגרש ועתה הוא פמתנחם ושואל דלמא הי' לו עוד להתתין הנה ידע כ"ת פי לענ"ד יפה עשה פי כמה תיזל ותתעגן אם כבר עשה רפואות ולא הועיל בנדאי כופין אותו ובפרט במקום עיגון קצת בנדאי פדין עשה מעכ"ת ומה שהקש' על הב"י [בש"ע סי' קנ"ד ס"ו] שהשמיט דברי התשב"ץ שמיביא בב"י [שאם טוען שנה מום עובר ע"י רפואות אין כופין] זו אינו קוש' דידוע שהב"י ז"ל אינו מביא בחיבורו הש"ע פל דברי התשובות שמיביא בחיבורו ב"י ולפעמים מביאם הרמ"א ז"ל ובפרט שהב"י בש"ע הביא רק הדין באם הכחיש הבעל ולזה אין שייכות לדברי התשב"ץ ז"ל דבמכחיש היא נאמנת ומסתמא אין לו רפואה דאל"כ הי' טוען פן ודומה

כַּעֲיֵן הָאוֹמֵר לֹא לְוִיֹּתֵי א"נ לֹמֵר פִּרְעֵתֵי הַגֶּם שֶׁאִ"ד מִמֶּשׁ מ"מ לִפ"ד הַתְּשֵׁב"ץ מִשְׁמַע שֶׁהַבְּעַל טוֹעֵן כֵּן שְׂאוּלֵי יְהוֹי לֹו רְפוּאָה אֲבָל לֹא טַעֲנִינוּ לִי אֲנִי בְּמִכְחֵישׁ הַדְּבָר וְעֵינַי בַּט"ז [שָׁם סק"ו] מִשְׁמַע כֵּן בְּהִדְיָא וְהוֹי שְׁלוֹם: סִימָן יג לְהֶרֶב הַמֵּאָה"ג וְכו' אַבְד"ק בְּאַנְהָרְד יַע"א: שְׂאֵלָה בְּדִין אֲשֶׁת חָמִיו אִם מְוֹתֶרֶת לְאַחַר מִיתַת אִשְׁתּוֹ וְלִמְיֻסָּהּ בְּמִקוֹם שְׂאִין מִפִּירִין אוֹתָהּ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה דִין זֶה מִחֲלֻקָּת בֵּין גְּדוּלֵי הָרֵאשׁוֹנִים בַּה"ג וְעוֹד גְּאוּנִים פְּתָבוּ לְהַחְמִיר בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמִי [פ"ב דִּיבְמוֹת] וְהָרִי"ף [שָׁם] וְהֶרְבֵּה חֲכָמֵי סְפָרַד הִסְכִּימוּ לְהַקְלֹוּ וְר"ת וְהָרֵא"ש ז"ל [שָׁם דף כ"א א'] וְכָל חֲכָמֵי אֲשַׁכְּנֹז הִסְכִּימוּ לְאַיְסוֹר מְהָרִי"ל [בְּתִשׁוּבָה סִי"פ א'] וּמְהָרְשׁ"ל וְצ"צ [סִי"מ] וְהַב"ש ז"ל סִי"ט וְסִי"ח].

וְהִנֵּה הָרֵא"ש ז"ל מְסִיק דְּהִיא גְּזִירָה לְאַחַר סְתִימַת הַש"ס וְפִי' כֶּף דְּבִאָמַת ש"ס דִּינֵן לֹא חֲנִינֵשׁ לְמִרְאִית עֵינַי [נ"ל דְּצ"ל וּמְכַש"כ בְּחוֹרְגִים דִּל"ש מ"ע] דְּקָלָא אִית לָהּ פְּדִאָמְרִי' בְּסוּטָה [מ"ג ע"ב] וְרַק לֹא ח"כ גְּזָרוּ וְכ"כ הִיש"ש [שָׁם בִּיבְמוֹת] בְּהִדְיָא אִף הַגְּזִירָה לֹא הִיא רַק בְּחֻמוֹתָו אוֹ (בְּחֻמוֹתָו) [בְּאֲשֶׁת חֲתָנּוֹ] לְהַטוֹר [סִי"ט ו'] וְלֹא בְּחוֹרְגִים דְּבְּחוֹרְגִים אִית לְהוֹי קָלָא וְהִנֵּה גְּדוּלֵי הָאֲחֻרּוֹנִים הַנ"ב [מֵה"ק סִי"כ ו'] לֹא מְלָאָה לְבוֹ לְהַתִּיר אֶדְרָבָא גְּזָר עַל הַשְׂאוּל שְׂיֵשׁ לְמַחֲוֹת מְלֵהֲנִשְׂאָה גַם הַעֲצֵי אֶלְמֻגִים לֹא מְלָאוּ לְבוֹ לְהַתִּיר לְכַתְּחִילָהּ וְא"כ אֲנִי יִתְמֵי דִּיתְמֵי מַה נַּעֲנוּ בְּתִרְיָהּ וְהִנֵּה אִפִּי' בְּדִיעֵבַד הֶרְבֵּה מְרֵאשׁוֹנִים פְּתָבוּ דְּאִפִּי' בְּדִיעֵבַד אִסוֹר כְּמִבְּנָאָר בִּיש"ש וּבִינִימוֹק"י ז"ל [שָׁם].

וְהִנֵּה מַה שְׂרָצָה מֵעַכ"ת לֹמֵר לְהַתִּיר לְיִסְעַת לְמִק"א וְשָׁם יִקְדָּשְׁנָה וּמִשָּׁם יִסְעוּ לְדוֹר לְמִקוֹמָם וְהִבִּינוּ כֵּן בְּדִבְרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי יְבְמוֹת [פ' כִּיצַד] שֶׁכ' וְז"ל ר' זְעִירָא בְּשֵׁם ר"ח אֲשֶׁת חָמִיו אִסוֹרָה מִפְּנֵי מ"ע אִי תִימַר תּוֹרָה הָרִי דָּוִד שְׂנִישָׂא רְצָפָה בַּת אִי' שְׂנִישָׂא מְרֵאשׁוֹנֵי לָהּ אֶת נְשִׂי אֲדוּנִיָּה ר' בְּשֵׁם ר' לְעֶזְרָא שְׁנֵי חוֹרְגִים שְׂגָדְלוּ בְּבֵית א' אִסוֹרִין לְהַנְּשֵׂא מִפְּנֵי מִרְאִית עֵינַי אֶתָּא עֹבְדָא קוּמֵי ר"ח בְּרִי' דְּר"א אֲמַר יִסְבוּן בְּאַתֵּר דְּלֹא חֲכָמִין לְהוֹן עַכ"ל וְהִבִּינוּ מֵעַכ"ת דְּהַכְּנֻנָה כִּינּוּן דְּשָׁם אִין מִפִּירִין אוֹתָם אִפִּי' אִם יְבוֹאוּ לְבֵיתוֹ לְאַחַר הַנְּשׂוֹאִין הָנִי כְּדִיעֵבַד וְהִנֵּה זֶה גְּדוּלָה מִכְּפָה טַעֲמִים דְּבִנְדָאִי אִין הַפִּירוּשׁ כְּדִבְרֵי דְּהָרִי לִפ"ד הֶרְבֵּה רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים דְּאִפִּי' בְּדִיעֵבַד תִּצָּא א"כ ע"כ הַפִּי' בִּירוּשְׁלָמִי דִּיִּסְבִּין בְּאַתֵּר דְּלֹא חֲכָמִין יִתִּי' הִינּוּ שְׂשָׁם יְדוּרוֹ דָּאִם יָשׁוּב לְבֵיתוֹ אִפִּי' בְּדִיעֵבַד תִּצָּא א"ו הַפִּי' בִּירוּשְׁלָמִי שְׂיִשְׁנוּ מְקוֹמָם עַד עוֹלָם כֵּן בְּנִדְאִי הַפִּי' לְכָל הַפּוֹסְקִים דְּלֹא מִפְּשִׁינּוּ מִחֲלֻקָּתָם גַּם לִפְעַנ"ד דְּכ"ע מוֹדִים שֶׁר"ת אִסַּר אִפִּי' בְּקִידָשׁ דְּכֵן הִבִּיאוּ הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁהִיא מִעֲשָׂה שְׂקִידָשׁ [עֵינַי בְּנִמ"י בְּשֵׁם הַרִיטְב"א] וּבְנִדְאִי לֹא כְּחֻשׁוֹ ח"ו וְגַם לֹא הֶרְבֵּה שְׁנִים מִר"ת עַד יְמֵי הַרִיטְב"א שֶׁהִיא תְּלִמּוּד הָרֵא"ה וְהָרֵא"ה ז"ל הִיא עִם הַרְשָׁב"א ז"ל בְּחֻד זְמַן שְׁכֵן פְּלָלוּ בְּיַחַד בְּמַה"ב כְּפִדוּעַ וְשָׁקֵר לֹא דְּבָרוּ ח"ו וּבְאָמַת הִיא מִעֲשָׂה לְפָנֵי ר"ת ז"ל שְׂאִסַּר אִפִּי' בְּקִידָשׁ וְרַק אוֹתָן הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁהִבִּיאוּ מִעֲשָׂה דְּר"ת בְּסִתְמָא שֶׁהַפְּסִיד הַסְּעוּדָה לֹא כִּינּוּ דְּבִרְיָהֶם בְּדִיוֹק בְּהַמְעֲשָׂה אוֹ אֲפִשֶׁר לֹא נוֹדַע לָהֶם וְא"כ אִם אִפִּי' בְּדִיעֵבַד אִסוֹר נִסְתַּר סְבֵרַת מֵעַכ"ת בְּדִבְרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי שְׁנִית הִיכִי אֲפִשֶׁר כָּלֵל לֹמֵר כֵּן הָא פִּינּוּ דְּאִיכָּא אִיסוֹר לְכַתְּחִילָהּ לִישָׂא בְּמִקוֹמוֹ מִשׁוּם מ"ע הָאִיף נְשִׂיאָו עֲצָה לְעֲשׂוֹת בְּדִבְרֵי שְׂאִינוּ מְוֹתֶר לְכַתְּחִילָהּ וּבְהִדְיָא אֲמַרִי' בְּקִידוּשִׁין (ס"ט ע"א) וְז"ל הַש"ס אִיבְעִי' לְהוֹי ר' טְרַפּוֹן לְכַתְּחִילָהּ קָאָמַר אוֹ דִיעֵבַד ת"ש אֲמַר לָהֶם טְהִירָתָא אֶת הַזְּכָרִים וְלֹא טְהִירָתָא אֶת הַנְּקִיבוֹת וְא"א לְכַתְּחִילָהּ קָאָמַר מְמַזְרֵת נְמִי תְּנָסוּב לְעֵבְדָא עֵבֶד אִין לֹו חֲנִיס [כו' עַד אֶלָּא אִי אֲמַרְתָּ דִיעֵבַד מֵאִי נִיהוּ וְע"ש בְּפִי' רִש"י וְתוֹס'] אֶלְמָא פִּינּוּ דְּאִינוּ מְוֹתֶר רַק בְּדִיעֵבַד לֹא מִיַּעֲצִין לְעֲשׂוֹת כֵּן וְא"ל דְּשִׂאנֵי הֶכָּא

דבמקום שנושאה אין פאן איסור אפי' לכתחילה מ"מ פיון דנושאה על דרך זה להשיב לביתו שפיר יש מ"ע ואסור לכתחילה לדחות המ"ע ובכה"ג אפי' למאן דפליג ארב [ביצה ד"ט] וסבירא לי' בצנעא מותר בדבר שמפני מ"ע [אסור] מ"מ בכה"ג הרי נושאה לדור עמו במקום שיש מ"ע דהרי הגי תנאי דאמרו שוטחן בחמה אבל לא פנגד העם משמע במקום שעוברים רבים וכה"ג אפי' בצנעה אסור דלא התירו (דוקא) רק [דוקא] במקום שלא יראו פלל (וכן משמע בהד"ל בהר"ן בביצה) אבל אם יהי' במקום שרבים עוברים אפי' השתא אין רואה אסור דיהי' מ"ע ואפי' במקום דבדיעבד מותר כמו בכלים שנושרו דאם תלוין מע"ש מותר כמבואר (במ"א ז"ל) [באו"ח סי' ש"א סמ"ה] אפי"ה לא ישטחנו לכתחילה במקום רואין בשבת אפי' שאין רואה עתה אדם רק כשלא פנגד העם היינו במקום שאין רואה ומכ"ש לדין דקיי"ל כרב דאפי' בחדרי חדרים אסור בנדאי אם רוצה להשיב למקום המפירים אסור לכתחילה לישא אשתו שם עד"ז להחזירה למקום המ"ע ובנדאי פנונת הירושלמי רק שיסע לישאנה במקום שאין מפירין וישאר שם ותדע לה דאל"כ הא במקום שמפירין שהם חורגין מותרים וכמ"ש בסוטה [הנ"ל] קלא אית להו ואין שום איסור משום ערוה רק [הירושלמי חש למאן דלא ידע מהקול] משום מ"ע שייאמרו שהם אחים כמ"ש דבר זה בכמה אחרונים וברש"י סוטה [שם] וא"כ במקום שמפירין ודאי מותר ואין חשש רק מפני אנשים שאין מפירין אותם היטב ורק ראה אותם חורגים גדילים יחד וסברי שאח נשא אחותו א"כ למה הוצרך להרחיקם מביתו טוב יותר שיקח אנשים המפירים אותם היטב שאינם אח ואחות ויסגור הדלת בבית בלילה דהשתא לא שייך מ"ע או יקדשה בפני שנים שיש בנדאי שני אנשים שמפירים אותם ויקדש בפניהם ולמחר יהי' מותר שהוי כדעבד כמ"ש כ"ת א"ו פיון שנושא אותה במקום שיש מ"ע אפי' שהמ"ע אין מ"ע השתא מ"מ אסור דגורם לכתחילה איסור של מ"ע.

והנה על הירושלמי ל"ק דלמה התיר במקום שאין מפירין דלא כרב דבאמת י"ל דהירושלמי פליג ארב דכן מסיק בהד"ל בירושלמי בפ' בתרא דכלאים דדברי רב [בנה] לית להו קיום וכן יש לפרש לשונו שבעירובין [ס"פ פיצד משתתפין] ועי"ש וכ"כ הבאר שבע בתשובותיו סי' ד' אף בלא"ה לק"מ לדברי הראשונים שהביא הר"ן בביצה [שם ד"ט] דבדבר שבאמת אינו אסור פלל ל"ש לאסור רק במקום רואין לכ"ע ועי"ש.

אף בכאן לכ"ע לק"מ דהנה ק' לשון הירושלמי שכתב וא"ת מה"ת אסורה הרי דוד נשא אשת חמיו וכתבו הפוסקים לפרש דס"ד שיש אינה קרא לאיסורא ואמר דאינו פן יעו"ש ביש"ש ז"ל ובמפרשי ירושלמי.

והנה לכאורה קשה דעדיין דנהי דנשמע מדוד דאינו אסור מד"ת אבל מ"מ יכול להיות דהיא שני' ואסור מדינא אפי' לישא שלא במקומו כמבואר בהנב"י ועצי אלמוגים [בדיני שניות סי' א' סקכ"ו] ובכל הפוסקים וא"כ למה התירו לישא שלא במקומו דלמא הוא איסור שנו' כמו שעלה ע"ד לומר שהוא מה"ת כמ"כ י"ל שאסור עכ"פ משום שני' ומדוד אין ראי' שעדיין לא נגזר בימיו רק דשלמה גזרו כמ"ש בש"ס [יבמות כ"א עירובין כ"א] איזו ותיקו אף לפמ"ש הט"ז ז"ל ביו"ד [סי' קי"ז סק"א] וכן הרבה מגדולי הפוסקים דבדבר דמפיריש התירו לא יכלו חז"ל לתקו וא"כ שפיר מוכח מדנושא דוד עפ"י הדיבור

הרי התירו מפניך ולא יכלו חז"ל לגזור ולאסור ולכן באמת לא אסרו רק הרחיקו מלעשות פן במקום הרואים כמ"ש בכמה מקומות בש"ס עושה בצנעה בתוך ביתו (בה"ח) בדבר שאפשר לעשות בצנעה פן ה"נ לא עשאו חז"ל לאיסור אשת חמי רק גזרו שלא לעשות הדבר בפרהסי' ולכן גם לרב מותר דרב לא אמר רק מה שאסרו חכמים מפני מ"ע היינו טעם התקנה הי' מפני מ"ע אבל פנין שאסרו חז"ל הוי באיסור ממש ואסור אפי' בחזרי חזרים אבל במקום שלא יכלו לעשות איסור פנ"ל ורק הרחיקו מפני מ"ע לעשות בפרהסי' אבל במקום שאין מכירין מותר אבל לישא ע"מ לדור במקום שאין מכירין ולחזור ולדור עמה במקום המכירין בנדאי אסור.

גם להרבה פוסקים נראה שהירושלמי לא התיר רק בחורגים לא באשת חמי והחילוק קל להבין דהנה הרא"ש ז"ל [ברפ"ב דיבמות הנ"ל] פתב דבחורגין יש לו קלא יותר מבאשת חמי וא"כ י"ל דנדאי לא פליגי הירושלמי וש"ס שלנו במציאות דבירושלמי אסר חורגו ולא אמרינן דקלא אית לי' ובנדאי גם הירושלמי סובר דאית לי' קלא ורק שס"ל דלא מהני מה שיש לו קול דדלמא יש אחד שאינו יודע מהקול והוי מ"ע ומש"ה התיר במקום שאין מכירין אותם כלל ולא חיישי דלמא גם שם יש מי שמפיר אותם שהם חורגים כמ"ש הר"ן ז"ל בביצה דלרב חיישינן דלמא יש רואה דהוי מיעוטא דמיעוטא דרוב המכירין שהם נגדלו בבית יודעים [שהם חורגים] משום הקול ואם יש חשש למיעוט דלא ידע שהם חורגים הא בכאן אינם שכיחים כלל מי שמפירם שנגדלו יחד ואם נחוש שמא יש אחד שמפירן שנגדלו יחד מסתמא המפירם יודע שהם אינם אחים מפת הקול וא"כ הוי מיעוטא דמיעוטא דל"ש ואין לחוש לזה כלל אבל באשת חמי דל"ל קלא אסור לכ"ע שמא יש שם אחד המפירן וי"ל דכ"ע מודה לזה מכ"ש לדידן דקיי"ל פרב דאסור בחזרי חזרים ולכן בנדאי לישא אותם במקום שאין מכירין אדעתא דהכי לשוב למקום שמפירים בביתם שמאז בנדאי אסור לכ"ע למאן דפוסק פהירושלמי ולכן אין להקל מטעם זה כלל וח"ו ליתן מקום לפת החדשה לרדות דהוי דמי פחוקא ואיטלולא להתיר הנשואין ולחזור ולשוב כדי שיהי' דייעבד ח"ו עושה תורה פלסתר ולכן פנין שרוב גדולים כמעט כל חכמי אשכנז אסרו ולא הביאו כלל היתר שלישא במקום שאין מכירין להלכה בנדאי אסורה ולענ"ד דאפי' אם תנשא תצא דהוי נשאת בעבריינא: והנה בזה יובן גם מ"ש הגדולים שהביאם מעכ"ת פי בדברי הנ"ל נכלל הכל.

ומ"ש שדבר שאסור מפני מ"ע מותר בדיעבד פן מבואר במ"א גפי לא הותנו בריש הל' (שחיטה) [שבת] גם דברי הירושלמי [הנ"ל] שהביא הגאון מהרי"ש לענ"ד הפשט שם דלית להון קיום היינו דדברי רב אינם וכמו שדחה את דברי רב בפ"ב דכלאים מפת פמה משניות ועיין בבאר שבע [הנ"ל].

והנה לאחר פתבי זאת נ"ל ראי' גמורה לדברי הרא"ש ז"ל דא"ח לית לה קלא מדינא דש"ס דהנה ז"ל הגמ' יבמות (דף מ' סוף ע"ב) מאי שנא האי ומ"ש האי הך דאזלא בהדה לבי דינא גזרו בהו רבנן האי דלא אזלא בהדה לב"ד לא גזרו בהו רבנן עכ"ל ופרש"י שם וז"ל כשלאה חולצת מוליכה אחותה עמה לב"ד וכ"ע לא ידעי הי מנייהו יבמתו ואיכא דסבר דלרחל חלץ וכי נסיב צרת רחל דהיינו צרת קרובת חליצתו אמרו צרת חליצתו נסיב דאינהו סברי שרחל וצרתה נשי אחיו הוו שהרי חלץ לרחל עכ"ל והנה

לכאורה ק' וכי בשביל הא שהלכה עם אחותה לב"ד תאסר עולמית על היבם הלא כ"ע ידעי שלא היתה אשת אחיו מעולם ולא צרת א"א ובנדאי א"ל קלא דכ"ע יודעין זאת אף מזה נראה דשם בחורגין שגדלו בבית אדרבא פיון שהם יחד תמיד יודעים העולם שהם יחד מפני שהם חורגים ולא נשפח הדבר פיון שרגילים בזה פמה אבל בדבר שחינשינו שונדמן שקידש או נשא אשה לא אמרינו קלא אית לה דמי יוציא הקול שזו אינה אשת פלוני דלמא קידשה באיזה פעם וא"כ בנדאי הכא בא"ח שידעו שהיא חותנו אפי' אינו נתגדל עמו ורק שמתה חמותו ויטעו העולם לומר שבת חמיו אשת חתנו היא מזו האשה שיש לו עתה פי מי מרגיש שאינו פו ולכן יש חשש מ"ע.

זה נ"ל ברור והנה גם התוס' [שם] מסכימים לפירושו של רש"י ז"ל שיש לו מקום ולכן בנדאי אסורה אשת חמיו: סימן יד שאלה ת"ח א' נשא אשה ודר עמה באהבה כדרך ת"ח עשרים שנים ועדיין לא סר מחיבתה אף לא זכה להבנות ממנה ולא הי' לה שום וילד ולכן נפשו חשקה לקיים מצות פ"ו ולהעמיד בנים ת"ח כי הוא ממשפחה גדולה בן גדול הדור ז"ל ולכן ביקש ממני למצוא היתר פי זוגתו אינה רוצה להפרד ממנו בשום אופן: תשובה מקודם נבאר אם יש בזה התקנה חשש דאוריין' דרוב הפוסקים ס"ל חרם דאו' כפאר העיד לנו הכה"ג בספרו בעי חיי.

ולכאורה ה"נ חרם רגמ"ה הוא דאו'. אף באמת ז"א פלל דמבואר בפסקי הגה"ת מרדכי פתובות [סי' רצ"א] וז"ל ועוד פי' דלמ"ד דקידושין נמי לא מפקע זיקתה אפ"ה אם קידש בהיתר א"צ להמתין כ"ש זה דמשום תקנה בעלמא שלא יצטרף להמתין ועוד שמה תקנת הגאונים לא שייכי פלל במקום זיקה בעלמא וכו' השיב הר' אביגדור פהן כו' אם אמרו זיקה פכנוסה בערנה התמורה יאמרו בתקנות חכמי הדורות לא גזר הגאון אלא שלא לישא נשים אבל הכא חדא ממילא איתרמיא לי' ולמפק קניימא משום דררא דאו' לאבא שאול הלכה פמי שאינה זקוקה דמי' לגבי איסור קל פי הא שלא גזר הגאון אלא משום קטטה ולא משום דררא דאו' פלל עכ"ל.

אלמא דהוא איסור קל לא דאוריין' וכ"כ בתשו' מהר"י מינץ סי' יו"ד וז"ל עוד שמעי' מינץ' דגזירת הגאון חשיבה לי' בתקנה שגזרו חכמי התלמוד וזהו דבר גדול מ"מ אין לעבור פיו פי' הי' חכם גדול וחסיד ותלה עצמו באילן גדול בר"י הלכן עכ"ל הרי דלפלא בעיניו מה שעשאוה (הר') [הר"א] לתקנה דגמ' אבל דאו' נדאי אינו וכ"כ בד"מ [סי' א'] ומביאו הב"ש ז"ל [סקכ"א] דאינו רק תקנה וספיקא להקל ומה שהתמיר הב"ש [סי' ט"ו סק"כ וברס"י קנ"ח] לענין ע"א שמעיד שמתה אשתו הוא מטעם חזקה אבל נדאי הב"ש ס"ל שאינו דאו' וכמ"ש הב"ש סי' א'.

והח"ס ז"ל [בסי' ג'] הבין דב"ש מתמיר בע"א משום דהוי דאו' ונדחק בהא דמתיר הב"ש ז"ל בספק משום דכן אתני הגאון רגמ"ה גופא דספקא יהי' מותר וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בס' המצות לענין ס' דרבנן לקולא דלעולם גזירת חכמים ז"ל הוא דאו' משום לא תסור ורק הם גופא אתנו דמס' יקילו וזה דבר שאינו דבהדי' פתב הב"ש דלא נתקן משום איסור וכוננתו כמ"ש הד"מ דאינו רק תקנה וס' תקנה להקל אבל אם הוי גזירה משום איסור לא הי' מקילינן בספקא וילדברי הח"ס ז"ל השתא נמי דאו' ורק הרגמ"ה בעצמו התנה להקל בספק א"כ גם אם הי' משום איסור הי' מותר דכן הותנה להקל בספק א"ו

שפוננת הב"ש כפשוטו וכדברי הד"מ ז"ל שאינו אלא תקנה בעלמא וקיל אפי' מדבר שהוא מדרבנן וכמ"ש מהר"י מינץ ז"ל [הנ"ל] גם מהר"ש ז"ל [ביש"ש יבמות סי' מ"א ובתש"ו סי' י"ד] אף שהקמיר בטר אלה החמישי הוא רק מטעם התקנה אבל לא שהוא דאו' ורא' שכן הוא דברי מהר"ש ל הוכיח זה מהר"א והר"א ז"ל [המוכא בתש"ו מהר"י מינץ] הבאתיו לעיל פתב בהד"ל שהוא דרבנן א"ו פוננת מהר"ש ז"ל דלעולם הוא דרבנן ורק שלא בטלה הגזירה אפי' לאחר אלה החמישי.

והנה בזה לבד מחולק מהר"ש ז"ל עם הד"מ דד"מ ז"ל ס"ל דהוי רק פתקנות הציבור וספק מקילינן [עי' ביו"ד סי' רי"ח סעיף ב' ובטו"ז ופ"ד שם] וגם א"צ מנין אחר להתירו כדאמרי' גבי חרמי ציבור ביו"ד רכ"ח אבל מהר"ש ז"ל ס"ל כהר"א שהביא מהר"י מינץ דהוי פגזרת חז"ל ומש"ה פתב דאין יכולין לבטל דבריו ב"ד אחר סוף דבר דכל חכמי אשכנז ז"ל ס"ל דלא הוי יותר עכ"פ מתקנת חז"ל ורק חכמי הספרד מחמירין וסוברים שהוא חרם ממש וחרם דאו' ולהכי מחמירין מאוד אפי' בספיקא פמבואר בס' בעי חיי להכה"ג אף הב"י הגם שהי' ספרד מיקל בגזירה זו פמבואר בתש"ו ב"י ז"ל [סי' י"ד] ולענ"ד דבזה חכמי אשכנז בקיאינן ביותר שהמה קבלו התקנה מרגמ"ה תיקף כמ"ש הרשב"א ז"ל בתש"ו [נ"ל דכוננתו על תש"ו הרשב"א המוכא בב"י ס"א ובד"מ שם סק"ט וע"ש במהר"ח] ולכן בודאי אנו פתר חכמי אשכנז אזלי' ולא הוי רק דרבנן וספיקא מקילין כמ"ש הד"מ ז"ל.

והנה אם גזר גם במקום מצנה או לא יש הרבה דיעות בין הראשונים וגם הנ"י בפ' הבע"י מיקל שלא גזר רגמ"ה במקום מצנה הגם שד"מ [בסי' א'] פתב בשמו להקמיר לענ"ד נראה דלא כן פוננת הנ"י ומהר"ל ז"ל בהגהות על הטור הניח דברי הד"מ בהבנת דברי הנ"י ז"ל בצ"ע ולענ"ד דזה פוננת הנ"י ז"ל שכ' ביבמות וז"ל מתני' נשא אשה ושהה עמה וכו' אינו רשאי וכו' אלא או יגרשנה או ישא אחרת עמה ומשמע מן הירושלמי דלא ילדה לאו דוקא ה"ה אם הי' לו בנים ומתו מונה לה משעה שמתו ויש שפירשו דכל שיש לה ילד א' חי אין כופין אותו לגרשה דהא ילדה ומתני' ולא ילדה קתני אלא שיש מפרשים אחרים דהאי ולא ילדה ארישא דמתני' דמצנת פ"ו אזכר ונקיבה קאי א"כ כל שלא ילדה זכר ונקיבה אינו רשאי לבטל ואם מת האחד שילדה אין מונין לה משעה שמת אלא משעה שפסקה מלדת והרשב"א ז"ל פתב שראשון נראה לו עיקר ולכ"ע מיהת אם לא ילדה אלא פולם זכרים או נקיבות אעפ"י שזכר ונקיבה היא המצנה אין כופין אותו להוציא ולאומן שקבלו החרם דר"ג שלא לישא אשה אחרת על אשתו השתא נמי אינו יכול לדעת המחבר ע"כ כו' עד ואם שהתה יו"ד שנים ולא נתעברה יוציא ויתן פתובה או ישא אשה אחרת עלי' כדאמרן לעיל ואע"ג שהחרים ר"ג ז"ל לבישיבת פמה חכמים שלא ישא אדם אשה על אשתו בכי הא לא תיקון רבינו ז"ל וכ"כ רבני צרפת בתש"ו הריטב"א ז"ל עכ"ל.

והנה לדעת דהנ"י קאי אהפלוגתא (שפינו) [שפינו] הרשב"א להי"מ דהי"מ ס"ל דבאם לא ילדה זו"נ כופין והרשב"א ז"ל ס"ל דבילדה ולד (אחר) [אחד] אין כופין כדי לקיים המצנה ולזה פתב דלפי"ז במקום שנוהגין התקנה דרגמ"ה אסור להוציא דהא פיון שאין כופין מדינא דש"ס חל התקנה דרגמ"ה ולבתר הכי פתב הנמ"י ודקדק בלשונו אם לא

נתעברה דכה"ג כופין אפי' לאחור התקנה דכה"ג לא תיקון רגמ"ה לבטל דברי חכמים
שאמרו שכופין להוציא ות"ל הנחני ה' בדרך אמת לפרש דברי הנ"י ו"ל א"כ גם הנמ"י
מהמתירין בדבר מצוה.

סוף דבר פינון דהוא פלוגתת הראשונים ו"ל אי גזר במקום מצוה פסק בד"מ להקל
בנישתטית ובאם מהדין לגרשה דמספיקא מקלינן בדרבנן אף בנשתטית והוא קנים
המצוה לא פתב דעתו ורק במקום מצוה יש לסמוך בנשתטית אהנה שמתירין במקום
מצוה ולפי"ז ו"ל דגם מהרש"ל לא פליג עליו בזה במקום מצוה ולזה סרה קו' ותמיהת
אחרונים אהב"ח ו"ל [ענין ב"ש סי' א' סקכ"ג וסי' קי"ט סק"ח] ונהבן.

ס"ד דהרמ"א מיקל במקום מצוה לישא עכ"פ ב' נשים לכל האחרונים ורק שהב"ח ו"ל
[בסי' א' ובסי' קי"ט] וכל האחרונים כתבו מנהג שלנו שלא להתיר בלא מאה רבנים אף
מדינא מותר במקום מצוה וכן פסק הב"ש פמה פעמים בסי' קנ"ד ובב"י [סי' א'] וכן
הב"מ ו"ל פסק פן אפי' שראה דברי היש"ש ששהרי הביאו בסי' א' ולא כח"ס ו"ל שכ'
דלא ראו האחרונים דברי היש"ש ו"ל מש"ה הקילו.

דהרי הב"מ ו"ל ראהו ונגלו לפניו דברי היש"ש ואפ"ה פסק להקל משום דאין דברי
היש"ש ו"ל סותר מה דסד"ר לקולא פנ"ל וא"כ הי' נראה פשוט להתיר במקום מצוה
אף פינון שנוהגין העולם שלא להתיר אפי' בנשתטית ובמקום מצוה רק עפ"י מאה רבנים
ולכן ח"ו לזוז מהמנהג הגם שהגאון נב"י התיר הלכה למעשה במקום מצוה כמ"ש בפשמו
הגאון בספרו עצי ארזים [סי' א' סקט"ו].

מ"מ הוא דרב גוברין ביכלתו להתיר וכבר חלקו עליו בימיו חכמי הדור פמבואר בס'
עצי ארזים ו"ל אף נ"ל פינון דהוא איסור [קל] עצתי דיעשה עד"ז שיתן לה גט בע"כ
בתנאי שאם רוב חכמי פולין וגאליציא הגדולים המפורסמים יאמרו שמותר גט בע"כ
במקום מצוה וכמו שפן דעת המהרמ"פ ו"ל [המובא ברמ"א סי' קי"ט] וסייעתו יהא גט
ואם יאמרו רוב הג"ל שאסור גט בע"כ אפי' במקום מצוה לא יהא גט פלל וא"כ לא עבר
אחרים דגט בע"כ וקודם שינודע תשו' הרוב הג"ל ישא אשה אחרת דזה נדאי מותר דהוי
ס"ס א' דלמא הגט גט וא"כ אין לו אשה פלל ואם יאמרו רוב הג"ל דאסור ליתן גט בע"כ
במקום מצוה ונמצא הגט בטל שוב הוי ס' דלמא מותר לישא שתי נשים במקום מצוה
דהרבה ס"ל דגט בע"כ אסור דהוא דאו' ושתי נשים מותר במקום מצוה פידוע בנ"ב
[מה"ק סי' א' וס"ס פ"ד ותניינא סי' ק"ב] ובשאר אחרונים וא"כ מותר מפח ס"ס לישא
עכ"פ טרם יאמרו הרוב הג"ל דעתם בהגט וא"ל דאסור לכתחילה לגרום ס"ס ז"א
דבדרבנן מותר פמבואר (בש"ע) [בנוב"י] בה"נ [ע"ש מה"ק חיו"ד סי' מ"ג ובמה"ת
יו"ד סי' קצ"ג] וכבר ביארנו דתקנה קיל מגזירה דרבנן א"כ בנדאי מותר לגרום ס"ס
וא"ל דאסור פינון שייכול (להתיר) [להתברר] הס' מהגט ובדבר שעתיד להתברר אין
סומכין על ס"ס ז"א פינון שאין ס' השני יכול להתברר אם מותר במקום מצוה לישא ב'
נשים וכינון שאין ספק השני יוכל להתברר פבר הורה לנו בנ"ב שם [סי' מ"ג הג"ל] דאין
חוששין למה שס' אחד יוכל להתברר וא"ל דסוף סוף אם יאמרו הגאונים הרוב הג"ל
שגט בע"כ אסור ב"מ והגט בטל א"כ ישאר באיסור עם אשתו השני' שאין פאן רק ספק
אחד ומנהגינו להתמיר.

ז"א דְּוָה וְדַאי בְּדִיעֵבַד אִין מוֹצִיאִין וּכ"מ בְּכַה"ג הֶגֶם שְׁמֵהְרָשׁ"ל ו"ל מְחִמִּיר מְאוֹד מ"מ בְּמִקּוֹם מְצֻנָה גַם הוּא מוֹדָה שְׁעַכ"פ לֹא תִצָּא וּבִפְרָט לְדַבְרֵי הַרְמ"א וּב"ש וּב"מ ו"ל מְדִינָא מוֹתֵר בְּמִקּוֹם מְצֻנָה וְרַק הַמְנַהֵג לְהַחֲמִיר וְאִין רִשְׁאֵי לְהַתִּיר בְּפִנְיָהֶם מ"מ בְּדִיעֵבַד וְדַאי לֹא תִצָּא וְלִכְאוּרָה מְדַבְרֵי הַש"ס קִידוּשֵׁין (ס"ט ע"א) זל"ה ר"ט אוֹמֵר יְכוּלִים מְמַזְרִים לִיטְהַר כִּיצַד כּו' אִיבְעֵי' לְהוּ ר"ט לְכַתְחִילָה קְאָמֵר אוּ דִיעֵבַד ת"ש א"ל לר"ט טִיְהַרְתְּ אֶת הַזְּכָרִים וְלֹא טִיְהַרְתְּ אֶת הַנְּקִיבוֹת וּא"א לְכַתְחִילָה קְאָמֵר מְמַזְרֵת נְמִי תִינְסֹב לְעַבְדָּא עֵבַד אִין לוֹ חַיִּים [כו' עַד אֲלָא א"א דִיעֵבַד מֵאִי נִיהוּ וְע"ש בְּפִי רִשְׁ"י] עַכְל"ה מְשַׁמַּע דְּאִין נוֹתְנִין עֲצָה לְכַתְחִילָה בְּמִקּוֹם שְׁאִינוּ מוֹתֵר רַק בְּדִיעֵבַד ז"א דְּבִשְׁלָמָא הָתָם עוֹשֶׂה לְכַתְחִילָה אִיסוּר בְּפִנְיֵנוּ וְהַאִיף נִינְעֲצָהוּ לְעֲשׂוֹת אִיסוּר אֲבָל בְּנ"ד שְׁבִשְׁעַת נְשׂוֹאִין אִין אִיסוּר כָּלֵל דְּהוּי ס"ס א"כ עֲלִינוּ לִיעֲצוּ עֲצָה זֹאת בְּמִקּוֹם מְצֻנָה וְכָל הָאִיסוּר אִינוּ רַק מְנַהֵג זֶה נִלְעַנ"ד.

אִיף מְחַמֵּת שְׁהוּא דְּבַר חֲדָשׁ אִינְנִי סוּמְף עַל עֲצָמֵי עַד שְׁיִסְכִּימוּ עִמִּי אִיזָה גְדוּלִים הֶגֶם שְׁשִׁמְעֵתִי שְׁגְדוּלִים הוֹרוּ לְהַתִּיר בְּמִקּוֹם מְצֻנָה מ"מ יִרְאֵתִי לְעֲשׂוֹת מְעֻשָׂה בְּלֹא הַסְּכַמַּת גְּדוּלֵי דוֹרְיָנוּ וְהִי שְׁלוֹם.

כְּדַבְרֵי הַבַּעַה"ח ב' יוֹד שְׁבֹט תִּרְכ"ה לִפ"ק צֶאֱנֹז הַק' חַיִּים הַלְּבָרְשִׁטְשָׁם: סִימָן טו עוֹד בְּעֵנֵן הַנ"ל הַגִּיעֵנִי הָעֵתֵק מִתְּשׁוּבַת הַגָּאוֹן מְלֻבּוֹב וְהִנֵּה הֵמָּה קְצָרִים בְּמִוֶּכֶן וּלְפַעַנ"ד כִּי דְּבַרֵי צְדָקוֹ מְאוֹד כְּאֲשֶׁר יִתְבָּאֲרוּ לְפִנְיֵנוּ אַחַת לְאַחַת מ"ש דְּאִין רִאִי מִהַמְרָדְכִי בַּמַּחְכ"ת לֹא עֵינֵן בְּגוֹף דְּבַרֵי הַמְרָדְכִי שְׁכַתֵּב [שֵׁם בְּהִגָּהַת מ' כְּתוּבוֹת סִי רצ"א] וְנ"ל הַלְּכָף כְּמִי שְׁאִינָה זְכוּקָה דְּמִי לְגַבֵּי אִיסוּר קַל כִּי הָא שְׁלֹא גִזַּר הַגָּאוֹן אֲלָא מִשׁוּם קְטֻטָּה וְלֹא מִשׁוּם דְּרָרָא דְּאוּרִינִי כָּלֵל עַכ"ל הַרִי דְּלֹא לְעֵנֵן סְפִיקָא קְאָמֵר רַק דְּתַקְנָה גּוּפָא הִיא קַל כְּנִרְאָה לְכָל מְעֵינֵן גַּם מ"ש מִש"ה מְקִילִינֵן בְּס' מִשׁוּם דְּבְמָמוֹן ל"ל סְפִיקָא לְחוּמְרָא כִּי מַה שְׁהוּא חוּמְרָא לְזָה קוֹלָא לְזָה א"כ פִּינֵן דַּהַח' (לֹא) הִי מִשׁוּם מָמוֹן אִין לְהַחֲמִיר בְּסַפְקָא דְּמֵאִי שְׁהוּא קוֹלָא לְזָה הוּא חוּמְרָא לְזָה אֲשֶׁתּוּמָם עַל הַמְרָאָה מֵאִי דְּמִיוֹן זל"ז דְּהָתָם אִין לוֹמֵר לְהַחֲמִיר בְּמָמוֹן לְפִסּוּק חוּמְרָא לְרִאוּבֵן דְּאוּתָהּ חוּמְרָא הוּא קוֹלָא לְשִׁמְעוֹן אֲבָל הִיא תַּקְנָה שְׁנַעֲשֶׂה עֲבוּר מָמוֹן [מְפִנִי] שְׁלֹא יוּכַל לְקַיֵּים מְצֻנֹת פְּסוּת וּמְזוֹנוֹת וּלְסִיפִיקֵי א"כ מֵאִי טוֹבָה לְאַחֲרֵינִי יְהִי אִם יִבְטַל הַתַּקְנָה מֵאִי מָמוֹן יִהְיֶה לְאַחֲרֵינִי בְּתַקְנָה זֹו וְאִם יִימָא דִּיהִנִּי טוֹבָה שְׁאִם יִקַּח לְאַחֲרֵת יִתְחַיֵּיב לָהּ בְּמְזוֹנוֹת וְזֶה הִיא טוֹבָה לְכָל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁיִוְכְלוּ לְהַנְשֵׂא לְכ"א אִפִּי לְמִי שְׁיִישׁ לוֹ (ב') נְשִׁים זֶה דְּחוּק מְאוֹד וּבִפְרָט הָאֲמַת יוֹרָה דְּרַכּוּ שְׁתַּקְנָה קְלָה הִיא הֶגֶם שַׁח' מְדְאוּרִינִי וְזֶה א"צ לְפָנִים וּכְבָר רְמִזְתִּי בְּתִשְׁבּוּכְתִי הִרְאִישׁוֹנָה דְּבַרֵי הַכַּה"ג וְס' בְּעֵי חַיִּי שַׁכ' דְּכָל הַפּוֹסְקִים ס"ל דַּח' דְּאוּרִינִי' רַק כְּמַעַט מִן הַמַּעַט שְׁחוּלְקִים וְסוּבְרִים דַּח' דְּרַבְּנֵן וּבְטָלִי בְּמִיעוּטָא וְרַק אַעֲפִי"כ חַכְמֵי אֲשַׁכְּנֹז כְּגוֹן הַגַּהֲמ"ר וְהַר"א וְר"י מִינֵץ כְּנֵלָם ס"ל דְּתַקְנַת רַגְמ"ה הוּי רַק תַּקְנָה וְאֲפִי' לֹא כְּתַקְנָה מִהַש"ס רַק גְּזִירַת צִיבוּר מַה שְׁהַקְהֵל מְתַקְנִים דְּזֶה וְדַאי לָאוּ מְדְאוּרִינִי וְמִי יוֹדֵעַ בְּטוֹב תַּקְנַת רַגְמ"ה יוֹתֵר מְרַבּוֹתֵינוּ חַכְמֵי אֲשַׁכְּנֹז הַגָּאוֹנִים שְׁמַבִּיאֵם הַגְּמ"ר וּמְהַר"י מִינֵץ וְחַכְמֵי סְפָרַד מְחַמִּירִים בְּתַקְנָה מְאוֹד מְחַמֵּת שְׁסוּבְרִים חֲרָם דְּאוּ' וּמְבִיאֵ שֵׁם בְּכַה"ג דַּעַת י"א דְּאֲפִי' ס"ס ל"מ בְּגְזִירַת רַגְמ"ה אֲבָל הָאֲשַׁכְּנֵיזִים שְׁיִדְעוּ מַעֲיָקֵר הַתַּקְנָה כִּידוּעַ לְהֵם שׁוֹמְעִים כַּמ"ש הַרְשָׁב"א ו"ל בְּתִשׁוּ' [נ"ל דְּכּוֹנְנָתוֹ עַל תִּשׁוּ' הַרְשָׁב"א מוּבָא בְּב"י ס"ס א' שְׁכַתֵּב דְּבַסְפָּרַד וְגַלְלוּתֵינוּ לֹא נִתְפַּשֵּׁט בְּיָמֵינוּ הַתַּקְנָה עַכ"ה] שְׁמַסְתְּמָא יְדַעוּ שְׁלֹא הִי חֲרָם רַק

תקנה ומש"ה פיון [שי"ל] שלא הי' רק אֶלף התמישי ומש"ה יש לנהוג היתר הן אַמַת
שְׁפֹן פְּתִיבִי גַם אֲנִי בְּתִשׁוּבַתִי שָׁם וְשָׁפֹן פְּסָקוֹ הַב"ש וְהַב"מ וְהַט"ג אוֹלָם לְעֹמֶת זֶה בַּנ"ב
בַּמ"ק מִשְׁמַע לְהַחְמִיר וְגַם בְּעֲצֵי אֲרָזִים פֶּתַח שְׁחֲכָמֵי הַדּוֹר חִלְקוּ עַל הַנ"ב בְּמַה שֶׁהִתִּיר
בְּמִקוֹם מְצֻנָה לִישָׂא אַחֲרֵת וְכֵן הַמְנַהֵג פְּשׁוּט בִּינֵינוּ כִּידוּעַ נִרְאֵתִי לְעֵבֹר עַל הַמְנַהֵג וּמ"ש
נִגְדַּם מַה שֶׁחֲדָשְׁתִּי לַעֲשׂוֹת ס"ס ע"י גֵּט בַּע"כ לֹא יִדְעָתִי שׁוּם הַשְׂגָּה דְּבֻדָּאֵי דַעַת הַמַּהֲרַמ"פ
דְּגֵט בַּע"כ מְוֹתֵר בְּמִקוֹם מְצֻנָה וְשָׁתִי נָשִׁים אֲסוּר וְדַעַת הַנ"ב וְכ"פ לְהִיפּוּף א"כ יֵשׁ לָנוּ
לֹא מֵר שְׁפִיר נְהִי דְאֲסוּר לִיתֵן גֵּט בַּע"כ דְּחֲמִיר יוֹתֵר וְכַדְבָּרֵי הַנ"ב וְכ"נ מִתְּשׁוּ' הָר"ן ו"ל
[סי' ל"ח מ"מ שְׁמָא ב' נָשִׁים מְוֹתֵר] וּמ"ש הַגָּאוֹן ו"ל דְּהָא בְּהָא תְּלִי דָאָם מְוֹתֵר לִישָׂא
שְׁתֵּי נָשִׁים אֵין שְׁיָיָה הַגְּזִירָה שְׁלֵא לְגַרְשׁ בַּע"כ וְזֶה נִגְדַּם דְּבָרֵי הָר"ן בְּתִשׁוּ' [הַנְּ"ל] שְׁכ'
דְּהַחֲרָם דְּגֵט בַּע"כ נִתְּפֶשֶׁט בְּכָל הָעוֹלָם וְחֲרָם דְּשְׁתֵּי נָשִׁים לֹא נִתְּפֶשֶׁט וְכַמָּה מְקוֹמוֹת
בְּסַפְרֵי שְׁנוּשָׂאִים שְׁתֵּי נָשִׁים וְהַגְּזִירָה דְּגֵט בַּע"כ אֲסָרִינוּ מִשׁוּם הַתְּקֵנָה גַם לֹא נִגְזַר בְּפ"א
כְּמִבְּנֹאֵר בְּתִשׁוּ' מַהֲר"מ מִינְיָן וְתִקְנָה מִתְּקֵנָה לֹא יִלְיָהּ כְּמִבְּנֹאֵר בְּב"ב [דְּקַל"א ע"ב וְע"ל
בַּחח"מ סי' מ"ד] וּבְתִשׁוּ' מַהֲרִי"ו ו"ל וּבְזֶה נִסְתַּר דְּבָרֵינוּ שְׁכ' (שְׁאֲבוּדִים) (שְׁאֲגוּדִים ר"ל
תְּלוּיִם זֶה) [בְּזֶה דְּהָרֵי הָר"ן בְּתִשׁוּ' פֶּתַח דְּלָאו (אֲבוּדִים) (אֲגוּדִים) וְכֵן בְּאַמַּת ע"ע בְּאַרְצוֹת
הַמְּעַרְב נּוֹשָׂאִין ב' נָשִׁים וְגֵט בַּע"כ אֲסוּר בְּכָל הָעוֹלָם לְפִי מַה שֶׁאָנוּ יוֹדְעִין כַּמ"ש הָר"ן
ו"ל וּמ"ש דְּהָרֵי חֲסֵרוֹן יְדִיעָה אֲתַפְּלֵא מְאוּד וְכִי הַסְּפֵק הוּא הָאֵיף הוּא הַדִּין לְאַמַּתוֹ הֲלֵא
הוּא מְגַרְשׁ אִם יֹאמְרוּ אוֹתָן הַרְבָּנִים שְׁמֹתֵר יֵהִי גֵט וְאִם לֹא אִפִּי כָּל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל
שְׁבַשְׂאָרֵי מְדִינוֹת יֹאמְרוּ שְׁמֹתֵר לְגַרְשׁ אוֹ לְהִיפּוּף הוּא לֹא נִתֵּן הֵגֵט וְרַק נִתֵּן הֵגֵט עַפ"י
מַה שְׁיֹאמְרוּ רַבְּנֵי גְּאֻלְיָא וְהָרֵי כְּמוֹ שְׁמֹתֵר ע"מ שְׁיֹאמַר פ' הֵן אוֹ ע"מ שְׁלֵא יִמְחָה פ'
וּא"כ לֹא הָרֵי כָּל חֲסֵרוֹן יְדִיעָה רַק מְקָרִי ס' שְׁיִוְכַל לְהַתְּבַרֵר וְעַל כֵּן הַבֵּאתִי דְּבָרֵי הַנְּב"י
שְׁכָּל הֵיכִי שֶׁהַס' הַב' לֹא נִתְּבַרֵר מְוֹתֵר אִפִּי לְכַתְּחִילָה לַעֲשׂוֹת ס"ס כְּזֶה וּבְזֶה נִסְתַּר גַּם
מַה שֶׁנִּתְּעוֹרֵר מְבָרִירָה דְּהָרֵי כָּל הַסְּפִיקוֹת וְתִנְאֵי בְּגִיטִין וְכְמוֹ שְׁיִפְרֹנְסוֹ הַבְּרִירָה שָׁם
כַּמ"כ הֵקָא עַפ"י חֲלוּקִים שְׁאֲרוּפָה מְאַרְץ סְבֵרַת הָרֵאשׁוֹנִים בְּזֶה וְלֹא יִדְעָתִי מַה חֲלוּקִים בֵּין
תְּנַאֵי זֶה שְׁיֹאמְרוּ הַחֲכָמִים וּבֵין תְּנַאֵי ע"מ שְׁתְּבוֹא בְּתוֹף ג' שְׁנִים וְעֵינִין בַּס' דְּבָרֵי חֲזִיִּים
[עַל ש' גִּיטִין] שְׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַש"ג ב"ב דְּכָל גִּיטִין שְׁלָנוּ ע"ת זֶה הֵמָּה יַעו"ש [בְּפִתְיָחָה
לְדִינֵי שְׁמוֹת אוֹת ח'] גַּם מ"ש דְּאַתָּה מְצָרִיכָה פְּרוּז לְפָהוּנָה א"כ בְּכָל תְּנַאֵי נִימָא כֵּן
כְּשִׁיבּוֹא הַבַּעַל וְיִמּוֹת קוֹדֵם שְׁיִחְזִירָה יֹאמְרוּ הָעוֹלָם שֶׁהִיא מְגוֹרְשֵׁת וְצָרִיכָה פְּרוּז לְכַהֲנָה
וּא"ל דְּמִשׁוּם זֶה שְׁיָיָה פְּרוּז לְכַהֲנָה שְׁיֹאמְרוּ מְדַנְּשָׂא הוּא אִשָּׁה ש"מ דְּהָרֵי גֵט וְיִצְרִיכָה
פְּרוּז לְכַהֲנָה דָאָם נִימָא כֵּן גַּם בְּתִנְאֵים אִיכָּא הַרְבֵּה מְקָרִים כְּיִצְאָ בְּזֶה וְלֹא חָשׂוּ דְאַתָּה
מְצָרִיכָה פְּרוּז לְכַהֲנָה וְלֹא חָשׂוּ חַז"ל לְהַחְמִיר בְּשׁוּם תְּנַאֵי מִשׁוּם אַתָּה מְצָרִיכָה פְּרוּז
לְכַהֲנָה גַם מ"ש לְחַוֵּשׁ דְּשָׁכִיחַ בַּעוּה"ר הַרְבֵּה שְׁבַעֲיָנִיהֶם הֵמָּה גְּאוּנִים וְלֹא כֵן הוּא בְּאַמַּת
דְּבָרֵי ל"ד ע"ז הָאֵלְפֹן רַק יוֹכְלוּ לְבַרֵר עֲשָׂרָה גְּדוּלִים מְפֹרְסָמִים כָּאֵן בְּמְדִינוֹת גְּאֻלְיָא
וּגְאוּנִים נְכָרִים בְּשָׁמֶם שְׁבֵאָה"ק.

גַּם מַה שֶׁנִּתְּיָרָא מְנִשְׂיָאֵת פְּנִים לְדִיֵּי הֲלֵא עַל דְּבָר זֶה אִי מְוֹתֵר לְגַרְשׁ בַּע"כ אוֹ לֹא לֹא
אַמְרֵתִי דְּבָר בְּהַחְלֵט וּמֵאֵי נְשִׂאוֹת פְּנִים בְּדָבָר גַּם מ"ש לְחַוֵּשׁ שְׁמָא לֹא יִרְצוּ הַגְּדוּלִים
לְהַשִּׁיב דְּבָר בְּרוּר עַל זֶה שְׁיָיָה שְׁיָיָה הַתְּנַאֵי אִם לֹא יִשִּׁיבוּ לְאִסוּר בְּתוֹף שְׁנָה יֵהִי הֵגֵט
גֵּט גַּם מ"ש אִם יִקַּח אַחֲרָת נִתְּבַטֵּל הֵגֵט.

לא ידענו דְּכָבֵר נִתְבַטֵּל רַק דָּאָז נִתִּיר מִטַּעַם ס' דְּלָמָּא לֹא גִזַּר רַגְמ"ה אֲבָל בְּלֹא זֶה הַסֵּפֶק בְּוֹדָאֵי הָאִסּוּר בְּמִקּוּמוֹ גַּם בל"ז לֹא יִדְעָתִי בְשַׁעַת הַגֵּט דְּהוּי כְּכֹל תְּנַאי ע"מ שְׂיֵאמַר פ' דְּוֹדָאֵי מוֹתֵר לְגַרְשׁ וְאִין חִילּוּק בְּדָבָר וְאִח"פ כְּשִׁיבּוֹא לִישָׁא אַחֲרֵת בְּוֹדָאֵי אִפִּי חֲשַׁשׁ (אֲתָהּ) מְצָרִיכָה [פְּרוּז] לְכַהֲנֹנָה [לִיפָּא] וְכִי עָלְיוּ מוֹטֵל זֶה וְכִי ע"י זֶה אֶסְרִינּוּ לוֹ לִישָׁא אִשָּׁה לֹא מְצִינּוּ כְּזֶה בְּשׁוּם מְקוּם בִּש"ס וְלֹא בְּפוֹסְקִים דְּאִסּוּר לִישָׁא אִשָּׁה דְּלָמָּא יָבּוֹא תַּקְלָה לְאֲחֵרֵינִי וְלֹא אָמְרוּ אֲתָהּ מְצָרִיכָה פְּרוּז לְכַהֲנֹנָה רַק אֲזַהֲרָה לְב"ד אֲבָל לֹא לְאֲסוּר לְאִישׁ פְּרֻטֵי אֵינָה דְּבָר בְּשִׁבִיל שְׁלֹא חָר יוּכַל לְהֵיוֹת תַּקְלָה לֹא שְׂמַעְנוּ כְּזֶה וְלִכּוֹן כָּל דְּבָרֵי נְכוּנִים: סִימָן טז עוֹד בְּעֵנְיָן הַנ"ל לְהַרְבֵּה הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַחֲכָם הַשְּׁלֵם הַמְּפָן וְכו' מו"ה בְּעָרִישׁ מִיִּזְלָם אֲבָד"ק נוֹאֲרָשָׁא יַע"א: קִבְּלֵתִי מִכְּתָבוֹ וְנִהְיֵיתִי מְפֻלְפוּלוֹ בְּדָבָרֵי אִם פּוֹפִין בַּחוּ"ל אִךְ בְּאֲמַת רוֹב הַפוֹסְקִים חוֹלְקִים ע"ז וְכֵן קִי"ל דְּגַם בַּחוּ"ל פּוֹפִין כַּמ"ש זַקְנֵי הַח"ץ ו"ל [ס' מ"א] אוּלָם אִין עֵנְיָן זֶה לְנ"ד לְעֵנְיָן חֲדָר"ג מ"ה ו"ל דְּנֵהִי דָּאִין פּוֹפִין מְצוּהָ אִיפָּא לַכ"ע וּבְמִקּוּם מְצוּהָ לֹא תִיקָן הַגָּאוֹן וְלֹא מְצָאֵתִי לְשׁוּם אָדָם (הִיָּינוּ קַדְמָאֵי שְׂבִבְתָרָאֵי כִי הָאֲחֵרוֹנִים כ"א לַפ"ד) לְחַלְקָה בְּזֶה דְּבָאֵם אִין פּוֹפִין שְׂיִיף הַחֲדָר"ג מ"ה וְרַק לְפִי מַה שְׂפָרְשֵׁתִי דְּבָרֵי הַנ"י ו"ל בְּאֲרִיכוּת בְּתִשׁוּי הָרֵאשׁוֹנָה כְּתַבְתִּי לְפָרְשׁ דְּהַרְשָׁב"א ו"ל ס"ל דְּבְמִקּוּם שְׂאִין פּוֹפִין חָל הַחֲדָרְגַמ"ה אִךְ מ"מ הַרְשָׁב"א ו"ל גּוֹפָא ס"ל דְּאִפִּי בַּחוּ"ל לֹא חָל הַחֲדָרְגַמ"ה כְּמִבְּנֹאֲר בְּפִירוּשׁ בַּהֲנַמוּק"י דְּאוֹתָן שְׂנוּהֲגִין כַּר"ג מְזָה (אֲבָל) אִם לֹא יִלְדָה לוֹ עֲשָׂרָה שָׁנִים לֹא שְׂיִיף חָל וְלֹא הִבִּיא כָּלֵל לּוֹמֵר דְּזֶה דְּוִקָא בַּא"י וּמְסַתְמָא לֹא נִהְגוּ בַּא"י אֶת חֲדָר"ג בְּזִמְן הַרְשָׁב"א וְכָל מַעֲיִין בְּצִדְקָה יִרְאֶה דְּהַרְשָׁב"א ו"ל ס"ל דְּאִפִּי בַּחוּ"ל אִין חֲרָם חָל אִם לֹא יִלְדָה עֲשָׂרָה שָׁנִים וְגַם הַמְרָדְכִי [פ' הַחוּלְזֵי ס' ל"א] כְּתַב בְּהַדְרָא דְּבְמִקּוּם מְצוּהָ לֹא תִיקָן רַגְמ"ה וְהַרְא"ם ו"ל פֶּסֶק לְהַדְרָא אִפִּי בַּחוּ"ל מוֹתֵר לִישָׁא אַחֲרֵת אִם לֹא קִיָּים הַמְצוּהָ וְהַרְבֵּה שְׁעָמוּ וְכֵן מֵהַרְמ"פ נִרְאֶה שֶׁס"ל דְּבְמִקּוּם מְצוּהָ לֹא גִזַּר וְהַרְבֵּה מְהַרְאשׁוֹנִים הֵגַם שְׂמֵהָר"י מִינְיָן פְּלִיג וְס"ל דְּגַם בְּמִקּוּם מְצוּהָ תִיקָן מ"מ הוּי סְפִיקָא דְּדִינָא וְהַחֲרָם אֵינּוּ רַק מְשׁוּם קְטָטָה וּמְקִילִין בִּי.

וְהִנֵּה חֲזִיתִי לְהַד"ג שְׂמֻפְלָפֵל לּוֹמֵר דְּחֲרָם כ"ז שְׁלֹא הוֹצִיא מִפִּיו הוּי דְּרַבְּנָן בְּכָל עֵנְיָן אִפִּי שְׁלֹא מַחְמַת קְטָטָה וְכ' דַּהֲכַנְה"ג בַּס' בְּעֵי חֲזִי מִיָּירִי בְּיָצָא הַחֲרָם מִפִּיו וְרַק הַסֵּפֶר אֵינּוּ ת"י וְהִנֵּה הַסֵּפֶר אֲתִי וְרַמְזֵתִי בְּתִשׁוּבָה הַקְּדוּם דְּהוּא מִיָּירִי בְּגוֹנוֹי דַּנ"ד מִמֶּשׁ הַנּוֹהֲגִים בַּחֲדָרְגַמ"ה כְּמוֹ אֲנּוּ וּמִבִּיא שָׁם בַּס' בְּעֵי חֲזִי דַעַת גְּדוּלֵי סְפָרְד רֹבָם כְּמַעַט כְּוָלָם סוֹבְרִים דְּהַחֲרָם דַּרְגַמ"ה הוּא דָּאוּ וְלַהֲנוֹהֲגִים (כַּרְמ"ה) [כַּרְגַּמ"ה] הוּי דָּאוּ וְאִפִּי בַּס"ס הַחֲמִירוּ לְהַפְלִגַת חוֹמֵר הַחֲרָם יַע"ש וְג"כ מְבֹאֲר בְּמְרָדְכִי [בַּהֲגַהֲמ"ר דְּכַתּוּבוֹת הַמוֹבָא לְעִיל ס' י"ד] דְּהַחֲרָם מַחְמַת שְׁהוּא רַק מְשׁוּם קְטָטָה מְקִילִין הָרִי מְבֹאֲר דָּאֵם הִי מַחְמַת אֵינָה אִסּוּר הִי סְפִיקָא דָּאוּ לְחוּמְרָא וְכ"כ הַרְמ"א ו"ל בַּד"מ ס' א' וְהַב"ש [שָׁם] וְהַנ"ב [קָמָא אַה"ע ס"ס ע"ז וְכַ"מ] וְכָל הָרֵאשׁוֹנִים וְהָאֲחֵרוֹנִים דְּחֲרָם מְדָאוּ אִפִּי בְּלֹא הוֹצִיא מִפִּיו וְאִפִּי שְׁלֹא בְּפִנּוּי וְזֶה מְבֹאֲר בְּהַדְרָא בְּמִשְׁפַּט חָל לְהַרְמָב"ן דְּזֶה חוֹמֵר הַחֲרָם מְשֻׁבְּעָה וְס"ל דְּהוּי דָּאוּ וְלַפְעָמִים חֲזִיבִים עָלֵי מִיתָה [כְּגוֹן] חֲרָם שָׁל כָּל יִשְׂרָאֵל אֲבָל כָּל ב"ד שָׁל מְקוּמוֹ אִם עָשׂוּ חֲרָם הוּא דְּאוֹרֵייתָא יַע"ש וְלִכּוֹן בְּוֹדָאֵי אִם לֹא הוּי מַחְמַת קְטָטָה הוּי מַחְמִירִין וְהַסֵּפֶרִידִים שְׂאִינָם בְּקִיאִין בְּתַקְנַת הַחֲרָם וְס"ל שֶׁהִי מְשׁוּם חֲשַׁשׁ אִסּוּר מִש"ה הַחֲמִירוּ בּוֹ אֲבָל בְּאֲמַת חֲכָמֵי אֲשֶׁכְּנִי הַבְּקִיאִים בְּדָבָרֵי רַגְמ"ה וְכַתַּב הַרְשָׁב"א ו"ל בְּתִשׁוּבָה [נ"ל דַּצ"ל כְּאֲשֶׁר כְּתַב הַרְשָׁב"א בְּתִשׁוּי וְר"ל כְּמוֹ שְׂמֻצְוִינִין לְעִיל בַּס' י"ד

בהג"ה ודו"ק עכ"ה] דשומעין בְּזוּה לְחַכְמֵי אֲשַׁפְנוּ שֶׁהֵמָּה בְּקִיָּאִים יוֹתֵר בְּדַבְרֵי רַגְמ"ה וְאַלְיָהֶם שׁוֹמְעִין וְלָכֵן לְפִי רַבּוֹתֵינוּ חַכְמֵי אֲשַׁפְנוּ הַמְרַדְכֵי וְהָרְאוּנוּ שֶׁמֵּבִיא שָׁם בְּכַתְּנוּבוֹת וּבִיבְמוֹת וְגַם מְהֵר"י מִינְיָן וְהַרְמ"א וְכָל חַכְמֵי אֲשַׁפְנוּ הָאֲחֵרוֹנִים ס"ל דְּרַק מְשׁוּם קִטְטָה גְזוֹר רַגְמ"ה וְלָכֵן מְקַלְלִין בְּסִפְקוֹ וְכִינּוּן דְּסִפְקָא אִי תַקוּן בְּמַקּוֹם מַצְנָה בְּנֹדָאֵי ס' לְקוֹלָא וְכוּ עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה הַנ"ב ז"ל וְגַדוּלֵי הַזְמַן לֹא מִיַּחוּ בְּיָדוֹ כְּמַבְנֹאֵר בְּעֲצֵי אֲרָזִים וְהִנֵּה בְּשׁוּם פּוֹסֵק לֹא רְאִיתִי לְהַחֲלִיט לְאִיסוּר רַק הַרְבֵּה פְתָבוּ שְׂיִרְאִים לְהַקְלֵל וְלֹא שְׁמַעוּ לְהַקְלֵל וְלִזְהָ בְּאַמַּת גַּם אֲנִי יָרְאִיתִי לְהַתִּיר בְּזוּה הַגַּם שְׁמֹנֶתֶר בְּלֹא פְקֻפּוּק וּבְאִיסוּר קַל כְּזוּה כְּמַבְנֹאֵר בְּמְרַדְכֵי כְּתוּבוֹת שׁוֹמְעִין לְהַקְלֵל.

אִךְ לִיְתֵר שְׂאֵת נִתְתִי עֲצָה לִיתָן גִּט ע"ת אִם יֹאמְרוּ חַכְמֵי הַמְדִינָה שְׁמֹנֶתֶר לִיתָן גִּט בַּע"כ יֵהָא גִּט וְאִם לֹא לֹא יֵהָא גִּט וְטָרַם שְׂיִדַע דַּעַת רַבּוּ הַחַכְמִים יִשְׂאֵא אִשְׁהָ אַחֲרַת וְיִהְיֵי ס"ס כְּמַבְנֹאֵר בְּתַשׁוּבָתֵי שָׁם וְכַבּוּד הַד"ג לֹא הֵטִיב עֵינָיו בְּדַבְרֵי וְסָבַר שְׁכּוֹנָתֵי דְּסִפְקָא [הוּא] אִם הִדִּין שְׁמֹנֶתֶר לִיתָן בַּע"כ בְּמַקּוֹם מַצְנָה זֶה וְע"ז הַשִּׁיג כ"ת דְּזוּה לֹא מִיְקָרִי ס' וּמִטַּעַם חֲזָקָה וּבְאַמַּת הַסִּפְקָא בְּכָאֵן רַק אִם יִפְסְקוּ רַבּוּ הַחַכְמִים שְׁמֹנֶתֶר לִיתָן גִּט כְּזוּה וְזוּה הָיִי כְּתַנְאֵי אִם יִרְצֶה אַבָּא וְלֹא תְלוּי בַּס"ד גַּם ס' בְּמַקּוֹם חֲזָקָה ל"ש בְּאִם תְּלוּי הַגִּט בְּחִבְרָתוֹ אוֹ בְּרַבּוֹ וּבְפֻרְט בְּדַבְרֵי קַל כְּזוּה דְּלִיתָא אִפִּי' דְּרַבְּנָן בְּנֹדָאֵי מֹתֵר בַּס"ס כְּזוּה גַּם מַה שֶׁהָק' הָא עֲבָדֵי אִיסוּרָא הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים [עֵינָן תַּשׁוּ' מְהֵר"ם מִינְיָן ס' ק"ב] וְאַתְּפִלָּא וְכִי הֵמָּה יוֹדְעִים אִם לִיתָן הַגִּט בַּע"כ אִם לֹא וּבְאִם א"י לְרַבּוּ הַשִּׁיטוֹת יֵשׁ שֶׁלֹּד"ע [עֵינָן בְּש"ף חו"מ ס' ש"מ"ח סק"ו] וְאִפִּי' הַחֹלְקִים [ע"ז] בַּכַּה"ג לְבַטֵּל הַשְּׁלִיחוֹת בְּדִיעֵבַד וְלְאַסְוֹר לִישְׂאָא אִשְׁהָ אַחֲרַת לֹא לִיתָן לְהַאֲמֵר כָּלֵל וְגַם בַּנ"ד אִפִּי' הַבַּעַל אֵינּוּ רוֹצֶה לְגַרְשׁ בַּע"כ [בְּאִיסוּר] וְאֵינּוּ עוֹשֶׂה אִיסוּר מַה שְׁכּוֹתֵב גִּט עַפ"י דַּעַת חַכְמֵי אַה"ק אִם יֹאמְרוּ שְׁמֹנֶתֶר לִיתָן גִּט יֵה' גִּט וַא"ל לֹא יֵהָא גִּט וּמַה שְׂיִאֲטִי' דְּשֶׁלֹּד"ע לְכָאֵן הָא עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂיו עַפ"י מוֹרָה הוֹרְאוֹת גַּם מ"ש מְחֻנְקֵי הַמְּלָךְ יֵאֱמִין לִי כ"ת בְּדִידֵי הָיִי עוֹבְדָא שְׁבָאוֹ לְפָנַי וְלְפָנַי הַבַּד"צ דְּכָאֵן אִישׁ וְאַשְׁתּוֹ לְדִין בֵּין הָרִיב שְׁבִינֵיהֶם וּבְתוֹךְ כֶּף תַּחַב לֵהּ הַגִּט בַּע"כ וְנִמְלֵאתִי חֲקִימָה וְשִׁלַּחְתִּי לְעַרְפָּאוֹת לְעֲשׂוֹת דִּין בְּהָאִישׁ הַבְּלִיעַל וְהַשִּׁיבוּ שְׁכִינּוֹן שְׁהַנְשׂוּאִין הִי' בְּלִי רִשְׁיוֹן אֵין עוֹנֵשׁ עַל גְּרוּשֵׁי בַע"כ וְגַם ח"ה לֹא שְׂיִיף שְׁהָאִישׁ הַזֶּה הוּא בְּטֵלָן יוֹשֵׁב בַּהַמ"ד לֹא יְדַעוּ הָאֲנוּמוֹת מַזְהָ וְגַם וְכִי בְּשִׁבִיל שְׁחֹק לְאֲנוּמִים יְבַטְלוּהוּ מִמַּצְנָה גְדוּלָה גַּם מ"ש שְׂיִישׁ בִּישׁ לְהָאִשְׁהָ שְׁנֵי פְעָמִים אַתְּמָה הֲלֵא לֹא יְכַפּוּהוּ רַק פ"א ע"י שְׁלִיחַ וְאַח"כּ יִשְׂאֵא אִשְׁהָ רַחוּק מִמַּקּוֹם הָאִשְׁהָ וְהִנֵּה לַפ"ד גַּם הַד"ג מְסַפִּים לְהִיתֵר בְּאֲנוּפֵן זֶה שְׁפַתְבְּתֵי לְפָרֵשׁ דַּבְרֵי וּמַעַכ"ת מִתְחַזְקָה הַבֵּין דַּבְרֵי בְּאֲנוּפֵן אַחַר וְלִזְהָ כ' טַעְמִים לְאִיסוּר אֲבָל עֲתָה לְפִי מַה שְׂאֲנִי מְפָרֵשׁ דַּבְרֵי גַם מַעַכ"ת יְסָפִים עַמִּי וְלָכֵן יוֹדִיעֵנִי דַּעַתוֹ ע"י הַמְּוַקְדָּם וְאִם לֹא יְסָפִים אֲזִי נִצְיַע לְפָנַי יְתֵר גְּדוּלֵי דוֹרְנָנוּ וְנִלְגַף בְּתֵר רַבּוּ וְהִי' שְׁלוֹם: סִימָן יז לְהַבַּד"צ דַּק' בְּיִלְנֵרִיָּא יַע"א: שְׂאֵלָה בַּת"ח שְׁנִשְׂאֵא אִשְׁהָ וְדָרוּ בְּאַהֲבָה כְּמָה שְׁנִים וְאַח"כּ נִשְׁתַּמְּעָה וְעַסְקָה הַבַּעַל בְּרוֹפְאִים גְּדוּלִים וְהוֹצִיא הַרְבֵּה וְלֹא הוֹעִיל כְּלוּם וְהִנֵּה הוּא עֲדִיין רַף בְּשָׁנִים (וְגַם לֹא טוֹב וְכו') וְאֵין מִי שְׂיִשְׁמָעֵנוּ וּלְבָנָיו הַקְּטַנִּים אֲשֶׁר לֹו וְהִנֵּה הַסִּפְקָא כִּי הוּא אִישׁ עֲנִי וְאֵין לוֹ לְהַשְׁלִישׁ הַכְּתוּבָה וּמְזוֹנוֹת כְּאֲשֶׁר מְבֹאֵר בַּח"מ קי"ט [סְקִי"ב] וּבַב"ש [סִי' א' סְק"ג] שְׂצָרִיף לְהַשְׁלִישׁ הַכְּתוּבָה וְדָמִי מְזוֹנוֹת וְזוּה א"א לוֹ בְּשׁוּם אֲנוּפֵן שְׁבַעוּלָם וְשְׂאֵלוֹ הַב"ד שְׁבַעִיר אִם יֵשׁ תַּקְנָה לְזוּה לְגַרְשָׁה בְּלֹא הַשְׁלִישׁת מְזוֹנוֹת כִּי בַלֵּא"ה הִיא כְּעַת נִיזוּנִית בְּבֵית אַבִּי' שְׁהוּא אִישׁ אֲמוּד ע"כ הַשְּׂאֵלָה: תַּשׁוּבָה וְדָאֵי לְפִי הַמְּבֹאֵר בַּח"מ וּב"ש בְּשֵׁם הַב"ח דְּצָרִיף לְהַשְׁלִישׁ

שניהם והטעם פתב הח"מ ו"ל [בסק"ט] דעדיין אינה מגורשת ועדיין חיוב עליו פל החיובים אשר הבעל חייב לאשתו והפתובה צריף להשליש שיהי' הפל מוכן באם תשתפה יהי' מוכן הגט והפתובה יעו"ש והנה לפמ"ש [הב"ש בסי' קי"ט סק"י לדעת הרמב"ם] פיון דאנוס בתקנתא דרבנן אם יש לה דעת לשמור גיטת דרב מדרבנן אסור פטור ממזונות א"צ להשליש דמי המזונות והב"ח והח"מ וב"ש [הנ"ל] שפתבו [שצריף להשליש דמי מזונות] הוא מחמת ס' הפלוגתא שפיה אין מתירין לישא אחרת עד שיקניס להשליש גם מזונות האשה אבל באמת אין זה מכלל התקנה לומר שדוקא על אופן זה התיר רגמ"ה ו"ל והא ראי' שפכל בו לא נזכר פלל מהשליש מזונות ש"מ שרק לחומר אכתבו פן לנהוג להשליש מזונות וא"כ במקום שידעי' שאין סגי בהשליש הפתובה אף פדי שלא להקל בח' דרגמ"ה נ"ל שישליש הפתובה דאו' ש"ף זהו פוליש והנה הפרצענט מזה המעות שניף להבעל כמבואר בח"מ ו"ל סי' קי"ט [סקי"ב] ומזה יהי' לה דמי מזונות והתוספ' פתובה ימפור בנה שהיא צורפא מרבנן ואבי' ויעשה עפ"י ב"ד למפור התוס' פתובה פאשר יבינו מה שהוא שנה בעני פנה ולפי מה שפתבתי רוזה הבעל ליתן מאה ר"ט וא"כ מהש"ף זהו הנשליש לכתובה הפירות של הבעל כמבואר בח"מ הנ"ל וא"כ הפרצענט יהי' מהבעל לה למזונותי' ואם פי לא גיע כפי צרכה לאיש עני פנה סגי לפרנסת אשתו שיצמח מהפרצענט לערף זהו פוליש לשבוע וסגי פנה לקניס המנהג להשליש הפתובה ומזונות כנלענ"ד אם תספימו עמי והי' שלום י"ג שפט תרכ"ה לפ"ק: סימן יח מעשה באיש צעיר ימים שפדק עצמו לפ"ת ומצא שניקב הגיד בעטרה והמי רגלים יוצאין דרף הנקב וגם ורעו יוצא דרף נקב זה ובראש הגיד אין נקב פלל רק מעט שניקר כפי המחט וסתום מראשו עד מקום נקב שיוצא ממנו מ"ר וזרע פנ"ל והרופאים שפטו שנעשה ממעי אמו מה דינו אם מותר לבוא בקהל או לא: תשובה לכאורה פיון שפסק אם בידי שמים או בידי אדם הו"ל ספיקא ולחומר אבהדני' אמרו בחולין [נ"ה ב'] גבי חרותא דצריף בדיקה אם בידי שמים ומספק אסורה א"כ מה התם שנשחטה הותרה ובחזקת היתר עומדת אפ"ה אסורה מספק מכ"ש הקא דל"ל חזקת היתר פלל דאסור מספיקא אף י"ל דכאן ג"כ א"ל חזקת פשרות חזקה דאתי' מכח רובא דרוב יולדות פשרים לבוא בקהל ומסתמא גם הוא מהרוב ותלינו שנעשה בי"ש או ממעי אמו שפשר לבוא בקהל אף עדיין לא יושיענו הרוב הנ"ל פיון דאתרע הרוב ושה ממש לדין בהמה חרותא דג"כ הרוב פשרות ואפ"ה אסורה עד שתפדק משום דאתרע הרוב ה"נ הרי אתרע לה רובא דה"ז יצא מהרוב ולדות דרובם אין להם נקב מן הצד ומש"ה לא אזלי' ב"ר ונ"ל הרשב"א בחי' חולין דף נ"ה ע"ב ד"ה ת"ש אלא מיהו היכי דרדף אחרי' ארי לפנינו או ששמעה שאגת ארי' וקול שחל או רעמים וזנעות שחטוה ונמצאת שצמקה הריאה שלה צ"ע פיון דאיכא קמן מידי למיתלי אי תלינו משום דרוב בהמות בחזקת פשרות ובריאות הן עומדות והשתא הוא שיראה וצמקה ריאתה מחמת חרדתה וכענין שאמרו בא זאב ונטל בני מעי' א"נ בניקבה הריאה היכי דמשמשא ידא דטבחא פיון דאיכא מידי לקמן למיתלי תלינו ועובדא דרבב"ח משום דל"ל קמי' מידי למיתלי בי' א"ד גבי זאב וידא דטבחא ודוקא דתלינו משום דר"ה דאמר נשחטה הותרה עד שינודע לה במה נטרפה אבל זו דנדאי מתיים צמקה לה אלא שאין אתנו יודע מחמת מה אם מתמת אדם או מתמת שאר הבריות הו"ל ספיקא דאו' ולחומר אפאשר דמדקתני

מתני' חרותה בי"ש פשיגרה משמע דכל היכי דאיפא למיתלי דבי"ש הוא פשיגרה דאי לא
מנא ידעינן דבי"ש הוא ואינה ראי' כ"כ דדלקמא הכי קתני חרותא פל היכי שנתברר
דבי"ש היא פשיגרה וה"ד פגון שנבדקה וחתרה לבריאתה דע"י בדיקתה ודאי איגלי לן
דבי"ש הנות וצ"ע עכ"ל הרי דלא מתיר אפי' נמצא הקיטר בפנינו והטעם משום שאתרע
רובא לא משום דמתזיק מאיסור לאיסור פאשר ביאר הראש אפרים בכללי החזקות [סי'
י"ט] וגם אפי' בספק לאחר שחיטה בעינו שיש הקיטר לפנינו לא האיסור אבל בנמצא
נקב לאחר שחיטה ולא בא זאב לפנינו אסור כמבואר בת"ש בסי' כ"ט מה דינו להרבה
ראשונים וכן הסברא פשוט פיון דספק דאו' לחומרא למה נתיר אי משום רובא הא רוב
אתרע וכמבואר בש"ס [פתובות ט"ז א'] גבי רוב נשים בתולות נשאות וא"כ בנדאי ספק
פרות שפכה אסור.

ואולם יש לחלק בין כ"ש לחרותא בכמה אנפי חדא דהנה כבר נתעורר (בב"א) [בראש
אפרים ה"ג ל] דהרשב"א אוסר משום דאתרע החזקה והנה לכאורה קשה הא הרשב"א
ז"ל גופא פתב גבי סירכא דלא מיקרי אתרע חזקה משום דלא הוחל הטורף ז"ל (חולין
מ"ו ע"ב ד"ה הני תרתי אוני) ואפ"ל דאפי' בדיקה א"צ ואינו דומה לס' דרוסה ולישב
לה קוץ בושט דהתם איתילדא בה ריעותא דבהמה פלומר שהוחל בה מעשה המטריף
אלא שאנו מסופקים בגמר המעשה שהרי אמרי' לקמן על ארי בינייהו ונמצאת צפון
בגבו של אחד מהם דרגלים לדבר שדרסן פיון דהוא שתק ואינהו מקרקרן או ישב לה
צפון בגבה אלא שאנו מסופקים אם דרסן דרוסה האוסרת אם לאו וכן אם ישב לה קוץ
שאנו מסופקים אם גמר הקוץ לנקוב ויצא לחוץ אם לאו וכיון שכן מספק צריכה בדיקה
אבל בזו שאין פאן שום הוכחת איסור ולא התחלתו שהרי סירכא זו יש לתלותה בליחה
שכא שלא מחמת נקב פלל אף בדיקה א"צ עכ"ל והנה קשה למה לא נימא גבי חרותא
דהוי לא הוחל הטורף פיון דהוי בי"ש לא הוי ענין טריפות פלל כמו סירכא וצריף לחלק
דכיון דגם בי"ש נצמקה ונעשה חולאת בריאה ורק דהדר בריא וא"כ פיון שמסופקים
אם אולי היא בי"א ולא תחזור דמי לצפון שישב על גבו דהטריפות התחיל רק מספקינו
אם נגמר לא אזלינן בכה"ג ב"ר דאתרע אבל בסירכא לא התחיל פלל הטריפות מש"ה
פשר בסירכא ובחרותא טריפה מס' פיון שפבר התחיל חולי הציומוק לפנינו רק
שמסופקים אם פבר נגמר שהוא בי"א או שיהדר בריא שהוא בי"ש ומש"ה הוי הוחל
הטורף ואסור א"כ בנ"ד בכרות שפכה דאינו מחמת פאב ומפה רק גזה"כ דבי"א פסול
ובי"ש פשר ואפשר דבי"ש יוליד אבל עכ"פ אם הוא בי"ש לא הוחל הטורף ולכן הוי
כמו סירכא שא"צ בדיקה ואזלי' ב"ר דלא אתרע הרוב פלל ומש"ה מספ' פשר דתולין
בי"ש דרוב ולדות פשירין לקהל והנקב לא אתרע פלל דלא הוחל הטורף וז"ב פיון
דמבואר בת"ש דמש"ה לא אזלי' בטר רובא משום דאתרע הרוב אבל בחזקת הגוף
שבצעם הגוף לא מחמת רוב רק חזקה אזלי' בטר חזקה כ"ז דלא ידעי' שנשתנו בבירור
ועיין בת"ש [ה"ג ל] והנה בכ"ש דבשעת לידה הי' לו חזקת הגוף שנקי ממום הפוסל דהא
ממעיי אמו פשר אפי' ניקב א"כ הי' לו חזקה בעצם הגוף לא תלינן שנשתנה ממה שהי'
כמו בכל חזקת הגוף וא"כ מספק פשירים.

והנה לפ"ד הרמב"ם [פט"ז מא"ב ה"ט] דבידי חולי פשר ולא פסול רק בי"א שפעשה בו
מעשה וכמו שמבואר והיש"ש [יבמות פ"ח סי' ט'] והב"ח [סי' ה'] פסקו פמותו וכ"נ

דעת הב"ש ו"ל [שם סקי"ב] והבית מאיר כתב שאפ"ל המחמירין בע"י [חולי היינו מפני] שע"י אדם נעשה החולי ע"י מאכל וא"כ עיקר תלי' בכ"ש אם ממילא פשר ורק אם נעשה בו מעשה פסול והנה אנו קיי"ל דאפ"ל רובא דתלמי' במעשה לא אפ"ל בתרה מכ"ש דלא ניהוש שנעשה בו מעשה ע"י אדם דמסתמא ל"ח שנעשה מעשה רק ע"י חולי או כ"ש או ממעי אמו הוי הנקב.

וכ"מ ברשב"א בחי' יבמות דלא חגיג' לדלמא נעשה מעשה הו' להקל הו' להחמיר ונ"ל (יבמות דף ל"ד ע"ב ד"ה אשה זו) ולשון אחר נ"ל לפ"ש דהתם גבי בהמה כל שלא מתה או שמתה ממילא או שלא נשחטה כהלקחה אסורה עד שיתחדש בה ענין המכשירה והלכך כיון שאתה בא להתירה ולומר דנעשה בה מעשה שהכשירה עליה הראי' ודכונתה קא כיון שזו מתחילתה צרה לערונה הוית ואלו מת בעל ממילא הותרה לשוק והרי מת וקברו מוכיח עליו פשאתה בא לאוסרה ולומר דנעשה בה מעשה האוסר עליה הראי' וכן הדין בקידושין כה"ג זה נ"ל עכ"ל הרשב"א א"כ בנדאי ל"ח שנעשה במעשה ע"י אדם וכשר לבוא בקהל ואפ"ל לשיטות האוסרים ע"י חולי מ"מ בכה"ג מותרים מחמת שלא הוחל הטורף וגם חזקה דגופא וכנ"ל ולכן בנדאי מותר לבוא בקהל וגם כיון שכן נראה שפא מתולדתו וכאשר העידו הרופאים מותר שכן בודקין גבי פוליא שנוחסרה [עיי' יו"ד סי' מ"ד] גם יש היתר דהוי ס"ס להתירה דהא דעת הסמ"ג [עיי' ב"י סי' הנ"ל] וכמה מרבנותא פנותי' [דמותר לבא בקהל] בנדאי מצרפי דלהוי ס"ס ומה שהק' בב"מ דא"כ מאי אמר שמואל (יבמות ע"ו ע"א).

ניקב ונסתם כל שאלו ניקרי ונקרע פסול ואי לאו פשר ולפ"ד הסמ"ג למה יפסול ורעו באם נסתר הסתימה הא דלמא עכשיו נתרוב הנקב אבל בהולידו הולד הי' הנקב נסתם או דלענין לפוסלו לקהל אמר שמואל ולפענ"ד לק"מ דידוע דקרום שפופו ליסתר אינו קרום גבי טריפות ומש"ה קרום שעלה בריאה אינו קרום אבל בכ"ש אין סופו ליסתר היינו בבדיקה אם חזינו שאינו נסתר הוא מהקרומים החזקים ואם נסתר אינו מהקרומים החזקים ולכן [גם] טרם שנסתר אינו סתימה והולד ממזר ודו"ק.

עכ"פ אין להזניח ח"ו דעת הסמ"ג וסייעתו מלצרפו לס"ס ושיפיר הוי ס"ס ומותר בקהל והנה ראיתי דברי הגאון מלבוב שהתיר אף תמה אקרא למה נשמט ממנו דין חרותא דאלו הביאו נקיים אנו מקוש' ופלפולים של הגאון מהרש"ש נ"י ומה שהשיג הגאון מלבוב על מהרש"ק מתשו' הרא"ש שבב"י אינה תשובה שהרי הרא"ש ו"ל לא החליט להכשיר והי' שלום: סימן יט לבני הרב המאה"ג הצדיק הקסיד המפן' החו"ב מ' יחזקאל נ"י: מכתבו הגיעני והנה לפ"ד הב"י בש"ע אה"ע סי' קט"ו אם הבעל מאמינה צריכה גט מידי שמים אבל הב"ד אין כופין והרמ"א ו"ל קע"ח [ס"ט] מביא דעת הי"א שאדרבא מנדין לבעל שאומר שמהימני לי שגורם לבטל החדר"ג ו"ל א"כ נראה שאעפ"י שמהימנית לי אינו ברור לאיסור ובפרט אם תחזור מדברי' אף בכמה תשו' כתבו [עי' לעיל סי' ג'] דאם הודית דרף תשובה מהימנין לה ול"ש עיני' נתנה באחר אף לענ"ד הרבה חולקים בזה דכלל אחז"ל דחשו שפא עיני' נתנה באחרים ואם נחלק לצדדים דדרף וידיי נאמנת נתת דברי' לשיעורין דמערום האשה שנתנה עיני' באחרים ותאמר דרף וידיי ולא פליג חז"ל בדבר שלעולם אינה נאמנת ועיקר בדבר זה שחז"ל הפקיעו

הקידושין פסב"א הראשונה שפ"ן ז"ל [נדרים צ' ע"ב] ומש"ה אין פופין וגם פי אין פופין רק בקינוי וסתירה או עדים ורגלים לדבר ליפא היינו בשעת מעשה שאמרה לא הי' שום רגלים לדבר לכן הב"ד אין פופין אבל אם שתיקה רוצים לגרש ודאי אין מצוה גדולה מזה וק"ל: סימן כ להרב מהאה"ג בנש"ק מו"ה בונים מענדיל ג"י בק' יערסלוב: מכתבו הגיעני אודות איש אשר קלא דלא פסיק שאשתו מונה תחתיו והוא עצמו ראה דבר מכוּעַר והנה להרבה פוסקים בכגון זה פופין לגרש אף אין אפנו לכופו פי הרבה המקילים בלא עדות דבר מכוּעַר ומהר"מ לובלין [סי' פ'] האריף בזה עכ"פ מצוה לגרש כמעט לכל הפוסקים ועיין בהג"מ [פכ"ד מה' אישות אות ז] והט"ז כ"כ בהקד' קט"ו [סק"ט] וכן נראה בהב"ש [שם סקי"ז] דלרש"י עוברת ע"ד משה א"צ התראה ועיין בתשו' למהר"י אפי"ט ז"ל [סי' ל"ט ובתשו' גאוני בתראי סי' כ"ו] וכללו של דבר פי תלוי ברצון הבעל ואין כופין אותו ולענין בע"כ לא אומר דבר ומסור זה לב"ד דבמקומו נד"ל: סימן כא להבד"א דק' קאלבסוב יע"א: אשר שאלתם איש אחד שהודה שנוכשל באיסור א"א ובא להורות לו תשובה הנה לפמ"ש ברוקח ובהאר"י זללה"ה זה תשובתו יגדור מלראות בנשים ותקשיטיהם אפי' אינם עליהם ולא יראה בשחוק ולא בקול זמר ולא ישמע דברי חשק ולא ירמוז לנשים אפי' לאשתו בנדחה וישמור מלהתניח עם שום אשה ולא יהי' עסקיו עם נשים כלל ולא יקל ראשו וישנה שלימה אסור בבשר וינו מלבד שבת ויו"ט ופורים ולא יאכל לחם חם ולא ירחוץ כ"א לכבוד שבת ויו"ט מעט ולא יעדן בשום דבר ובכל יום יעשה לו איזה סיגוף לענות נפשו וישכב על דף בלא כ"א בשבת ויו"ט ויסיר התאוות ויצי צער יחי' כ"ז תנהג שנה.

אבל ליזהר מתאוות ושחוק ודברי חשק יהי' כל ימיו ואם יוכל לטבול במקנה קרה בחורף ולשהות לישב במקנה כמו שעה אחת בכל יום או איזה יסורים אחרים לעשות בגופו מה טוב ויתנודה בכל יום בבכי וזעקה ויתענה בכל תקופה הפסקה ככה ינהוג שלשה שנים ובשנה הרביעית הפסקה אחת והי' מחול לו והי' שלום: סימן כב להרב המופלג החריף החסיד וי"א בנש"ק מו"ה אברהם אהרן האבד"ק קאלבסוב יע"א והבד"צ דשם: מכתבו הגיעני והנה לפי הדין אשה זו מצוה לגרשה דהא יש עדות שעכ"פ שחקה עם בחורים ונתניחה עמהם דהוי עוברת עד"מ ולפ"ד הב"ש ז"ל [סי' קט"ו סקי"ז] בשיטת רש"י ז"ל עוברת עד"מ א"צ התראה והעדים נאמנים דפליגין דיבורא וגם פי בעצמה הודית ומבואר בר"ן ובראב"ן דאפי' ע"א פסול ובע"ד מודה דנאמן ועי"ש בסי' כ"ז הגם דלדינא הדברים צ"ע מ"מ בחצופה פי האי ראוי לסמוך עליו שהמה נאמנים וא"כ הני עוברת עד"מ שמצוה לגרשה וגם בכה"ג י"ל דמדינא נאמן ע"א אי מהימן לי' כפי תרי ולא צריף הכא האופנים שכתב הרמ"א [סי' קט"ז ס"ז] וב"ש ז"ל [סקל"ג] גבי ע"א לגבי אשה שלא נודע עלי' פסול מעולם זולת דברי הע"א אבל הכא שהיא חשודה ומפקרת בנדאי נאמן ע"א ואסורה לבעלה ואין לפלפל בחנם הגם פי הרבה יש לפלפל בזה למאוד אף קבלתי פה ממו"ח הגאון ז"ל שבדבר פשוט לאיסור אין לפלפל הרבה ולכן יראה שיוציא אותה בעלה והי' שלום: סימן כג להרב פ' האבד"ק פ' יע"א: שאלה מעשה באשה אחת שנתניחה עם עפ"ם פי הי' שם רק ערלית אחת וילדה הישינה ובבוא בעלה ורצה להוציאה קם עליו הערל ולא הניחו והיא אמרה שתירא מבעלה פן יזלזל עלי' וכן תירא מהש"ר ואעפ"כ הוציא אותה בעלה ויסעו פולם ותפרד היא מהם באמרה שצריכה ליסע

לכפר פ' ונשם בשפפה עם ב"ב הלכה לבית המלון שישם נתיחה עם הפריץ ונסעה עמו לבית הפריץ לולי שהפעל ועמו בע"מ רדף אחרי לכפר אחר והוציאה בחונק ודר עמה עד שגדול אחד דובר על לב פעלה והוציאה ברצון והרב הנ"ל רצה להתייר להחזיר לבעלה בדברים שאינו נוגע לכאן כלל והכל דברי בורות שהרי אמרה לא נטמאתי ואין דעתה להפרד מבעלה ומה זה לסנג' דאמרה ט"א הא לא הי' אמירה לאיסור ורק משום יחוד עם עפ"ם והרב לא למד או שכח ביחוד עם עפ"ם לשם זנות אסורה [כמבואר ברמ"א סי' ז' ססי"א] ואין לה יחוד גדול לשם זנות יותר מזה דמה הי' שכיבת האדון בבית אשה יושבת במקוץ וגם ראינו שלא רצה לצאת משם רק בחונק יד וגם שנסעה עם האדון לביתו ונתיחה עמו לזנות.

וא"ל אנוסה [היא] דקיי"ל בעיר בחזקת רצון [כמבואר ברמב"ם פ"א מה' נערה בתולה ה"ב] וגם תחילת הפרדה מבעלה בדרך ליסע לכפר שהפריץ שם ותזנה ובפרט שלנתה בתוך עמה אנשים הרבה ומעצמה יצאה להאדון וגם בנסעה בדרך הי' לה לצעוק שישוע לה ובנדאי שהרבה מושיעים לה אלא בנדאי ברצון הלכה להאדון ונתיחה עם עפ"ם והגם שרוב הפוסקים מתירין בדיעבד [עיי"ש בח"מ וב"ש] אף עכ"פ חובה על הבעל לגרשה כמבואר בסוף גיטין ורוחצת עם ב"א ס"ד ופרש"י שם וז"ל עם ב"א ס"ד א"כ רגלים לדבר שזונה היא ואסורה לו עכ"ל אלמא דבחצופה פזו חוב לגרשה והוי ממש פאשה יושבת בקובה של זונות שנימא טהורה היא וא"כ בנדאי יפה עשה הרב הגדול שיעץ לבעל לגרש פי כן חובה על הבעל בלי חולק ואותו המורה אסור לפסוק או"ה ולכן חוב על הבעל לגרשה וגם להחזירה הוי כתחילת נשואין ואסורה מדין שנתיחה עם העפ"ם לכתחילה לרוב הפוסקים וכמו שפסק הרמ"א ז"ל ומחמת פי הרב המצונה לגרש הוא אבי לנה נתתי לבי להצדיק צדיק דמעיקרא וא"ז הגאון אבי אבי בעל המחבר יחי' לאיט"א לא רצה להשי' להרב המור' הנ"ל דברי נכד המחב': סימן כד להרב המופלג החו"ב חו"נ מו"ה פסח אברהם נ"י אבד"ק קורמא: אודות האשה הידוע שבתולה אחת אמרה בפני ב"ד ובפני האשה הנ"ל שראתה שוכבת במטה אחת יחד ידבקו עם נכרי א' ערום בלא לבוש והאשה לא הכחישה וגם הבעל לא הכחיש לבתו הבתולה הנ"ל ולנה לפענ"ד אשר אסורה לבעלה דהרש"ל ז"ל ס"ל [מובא בב"ש סי' קע"ח סק"ח] דבשתיקת האשה א"צ להיות נאמנת העד בעיניו ובכל ענין אסורה ולכן בכה"ג אין שייך חרגמ"ה כלל דהיא עצמה גרמה בשתיקתה את האיסור ולכן אסורה לו לבעל ומחמת אפיסת הפנאי קצרתיו והי' שלום.

ג' ויקרא תרכ"ו: סימן כה להרב החו"ב החסיד מו"ה בערלי נ"י מו"צ בישוב לאדמיר יע"א: מכתבו הגיעני ואשר הפליא על מניעת תשובתי אליו יאמין לי ידידי כי פעת מחמת חלישת פחי וטרדותי יקיפוני מפל צד פשפא לפני דבר הצ"ע אניחנו עד לעתות הפנאי ולפעמים נשפח הדבר מלבי ולנה קרה הדבר ששכחתי פעת במכתבו הקדום ועתה הנני להשיבו הנה אין פאן מיחוש כלל דבהדני' תני' בסוטה (כ"ו ע"ב) שכבת זרע פרט לשקינא לה שלא פנרפה וכו' אלא לשקינא לה דרף אברים ופריף פשיטא ומשני ס"ד דבקפינא דבעל תלי' רחמנא ובעל הא קא קפיד ופרש"י ז"ל דכתיב וקינא ובעל הא חזי' לי' דקפיד שהרי קינא לה על כף עכ"ל אלמא דאם קפיד הבעל כנ"ד נאמר אל תעשה כף וכוננתו על שינה עם אחיו במטה אחת זה לא הוי קינאי כלל דלאו בקפינא דבעל תלי' שנית שהי'

הקינוי בלא עדים ופסקי דלא כר"י כמבואר (בפרישה) [בדרישה סי' קע"ח סק"ה] ולכן אין ספק פלל שאין איסור בדבר לכ"ע ומ"ש כ"ת שהסתירה הי' בבית אבי' זה תלי' אם מצויים שם לא הוי סתירה ואם אינם מצויים ובאפילה בלילה יש סתירה אפי' ברה"ר כמבואר בתוס' ריש נדה [ד"ה והלל] אף מ"ש כ"ת משום דלא כ"ע דיני גמירי והוי אומר מותר אין הפנאי לעיין באחרונים אבל פפי מ"ש כ"ת הדבר תמוה דבנדאי בסוטה אעפ"י שלא ידעה שאסור מ"מ פיון שקינא ונסתרה אסורה לבעלה כמו בקטנה לדעת הרמב"ם ז"ל [פ"ב מסוטה מובא בש"ע קע"ח ס"ג] אף בנ"ד נראה דמותרת והי' שלום: סימן כו להרב הגאון התריף ויבקי המפורסם כש"ת מו"ה שלמה נ"י אבד"ק סקאלא יע"א: מכתבו הגיעני והנה דבר זה צריך לשוב רב וכמבואר בתשו' להר"ן ז"ל [סי' כ"ח] שלא השיב כלום כי צריך להתישב הרבה בד"נ ובפרט אנכי גבר ראה עני ומותר לד למאוד קצר תבונה מה אומר בנושא חמור כזה אף זאת נראה מ"ש מעכ"ת באם הוא בר מחויב עונש תלינו בחיובו וכן כמה פלפלו בדרוש ער ואונן ולדעתי לפי הענין דהו אמת שהמזל גורם אף הכל בהשגחת הבורא ית"ש ויתעלה והמזלות פגרון ביד החוצב ולא יוכל המזל לפדות מן העונש ולא להמנע משכר טוב לצדיק ואף אעפ"י אנו רואים כמה צדיקים חסרו עה"ז וכמ"ש בגמ' [מ"ק כ"ח ע"א] רבה ור"ח תרנונייהו צדיקים גמורים כו' וכמאמר הקב"ה לר"א [תענית כ"ה א'] אי בעית אחרים עלמא כו' אלמא דהמזל גורם אולם הדבר אמת דהכל לפי מעשה ב"א אם צדיק יאכל פרי מעשיו וכן בהיפוך הרשעים ורק המזל גורם לתלות הדבר ולהאריף הו לצדיק הו לרשע וכמבואר בזה"ק [פ' וישב דק"פ ע"ב וקפ"א ע"א] על הנוקדים בחסרון ירח וא"כ לפי"ז אם פי הכל ביד ה' אף כן ברא העולם שיהיו המזלות מתנהגים עפ"י הטבע אף המה וכל הטבעים תלויים ברצונו שמכונה מזל העליון כמבואר בתיקוני זהר הקדוש [תיקון ס"ט במאמר ותוסף ללדת] ולכן הכל תלוי במזל אפי' ס"ת שבהיכל ולכן גם במחויבי עונש חייבם תלוינו אם להפרע במהרה או בעה"ז או באיזה בחי' מהד' מיתות פי הרבה בחי' בזה פי יש בתי' פרת שאינו ניכר לב"א פידוע הכל תלוי במזל ולכן אם מזלה גרם שמת הבעל בחי' מסתמא מזלה גרם שלא האריכו לו אפיים ולזה לדעתי אין לדבר זה מבואר לפלפל בזה ולדעתי זהו פנונת הרמב"ם ז"ל [בתשו' מובא בכ"מ ס"פ כ"א מהא"ב] שיזיקו בהם גופים החלשים היינו דלצדיק גמור אין כ"כ חשש בזה הגם שגם לצדיק גורם קצת פנאי גבי רבה [ור"ח] וכו' מ"מ לגופים החלשים יש חשש ביותר.

ס"ד פי אין בידינו לומר סברות בזה שאין בשפלינו להשיג מאמרים פאלו (פי) [כמו] אין מזל לישראל ושאר מאמרים שונים ולכן אין לפלפל משפלינו ורק פיון שנמצא הרבה מהראשונים ואחרונים שמקילים בזה שומר פתאים ד' ולכן אם יגורו צדיקי הדור ויתירו לו הדבר לא ידע רע ח"ו וכן אמר לי אדמו"ו ז"ל בפ"י במעשה [שהי'] שזה תלוי בדעת צדיקי הדור ולקם גמסר ולכן יתייעץ עם צדיקי דורינו שיחיו ואשר יגורו פן יקום לטובה דברי ידיו דבש"ת באהבה ונ"ח ג' כ"ו פסלו תרכ"ז: סימן כז לש"ב הרב המאה"ג חתן הרב המגיד הקדוש דק' טרוסק ברוסקיא: שאלה פהו א' נשא אשה ולא איתדר עמה מפמה טעמים אשר לפי הנראה שמוותר לו ליקח אשה אחרת עלי' אף אעפ"י כ לא מילא לב האדם להתיר זה עד שדיין א' הורה לו שמוותר לו לגרשה בע"כ ועשה פן אף הגט נמצא פסול וכיון שהוא פהו אסורה ג"כ לחזור לו ונמצא קרח מכאן

ומכאן ונשאלתי אם יש למצוא מקום להתיר לו באיזה אופן לישא אשה אחרת כי הוא עדיין רך בשנים ולא קיים המצוה: תשובה מקודם נראה לברר אם הוראת ב"ד הוי אונס או מזיד היינו אם עשה עפ"י הוראת חכם ונהנה ידוע דברי הרשב"א בתשו' שבעושה עפ"י הוראת חכם הוי אונס ומביאו רמ"א ז"ל בסי' י"ז בסופו והט"ז ז"ל חלק עליו והרבה אחרונים [עי' בטו"ז שם ובתשו' שבו"י ח"א סי' ס"א] והקשו על הרשב"א ז"ל שמיביא ראי' שהוראת חכם הוי אונס מהא דמיכל בת שאול היתה מותרת לדוד הא י"ל שהי' עפ"י נביא שלא בא עלי' ותו הק' בס' עצי ארזים [בס"ס הנ"ל] דהאיך אמר ר"י [בסנהדרין י"ט ע"ב] שלקח דוד מירב ומיכל ואר"י שלאחר מיתת מירב נטלה [למיכל] הלא הוא קידש למיכל בעוד שאול קיים פדכתיב בקרא ואז עדיין היתה מירב קיימת [איך חלו קדושי מיכל בחיי מירב אחרתה ע"ש] ומה שתיגרץ דקידשה לאחר שתמות אחרתה וכו"מ הא לר"י ס"ל דאין אדם מקנה דשלב"ל וגם קשה מאוד בעיני לומר שנשאת בעבירה וכאשר בדעת הב"מ ז"ל שנישאת באיסור שינדעה שאסורה לעלמא ומ"מ נשאת וח"ו לומר פן על שאול המלך שכתב שנה שאול במלכו וח"ו לומר שהשיא א"א לזר ח"ו לומר פן וגם כל הסוגי' שם פולה מוקשה וז"ל הש"ס סנהדרין פ"ב (י"ט ע"ב) שאלו תלמידיו את ר' יוסי האיך נשא דוד שתי אחיות בחייהן א"ל מיכל אחר מיתת מירב נשאה ר"י בן קרחה אומר קדושי טעות הי' לו במירב שנאמר תנה לי את אשתי את מיכל אשר ארשתי לי במאה ערלות פלשתים מאי תלמודא אר"פ מיכל אשתי ולא מירב אשתי מאי קדושי טעות דכתיב והי' האיך אשר יפנו יעשנו המלך עושר גדול וגו' אזל קטלי' א"ל מלנה אית לך גבאי והמקדש במלנה א"מ אזל יתבה לעדריאל דכתיב ויהי בעת תת את מירב בת שאול לדוד וגו' א"ל אי בעית דאמן לך מיכל זיל אייתי לי מאה ערלות פלשתים אזל אייתי לי א"ל מלנה ופרוטה אית לך גבאי שאול סבר מלנה ופרוטה דעת' אמלנה ודוד סבר מלנה ופרוטה דעת' אפרוטה עכל"ה יעו"ש והנה לענ"ד זה פ"י הסוגי' דהנה פתבו כל האחרונים לר"י שהשיאה בעבירה דהיינו שדוד קידש למירב בהנאת [מחילת] מלנה ולכן לדידו מקודשת והוי נשואי עבירה לעדריאל.

[וכ"ז אליבא דאמת אבל שאול וב"ד הי' סוברים דגם בהנאת מחילת מלנה א"מ לך השיאה לעדריאל ע"ש מהרש"א בח"א ובעצי ארזים הנ"ל עכ"ה] והנה לפענ"ד דבאמת לא מהני [פאן] גם במחילת מלנה וגם לדידו לא היתה מקודשת מירב לדוד דהנה במקדש בהנאת מלנה מבואר בב"ש [סי' כ"ח סקכ"ה] שלא מהני מה שמקדש במחילת מלנה דמ"מ אינו נותן לה פעת מידי ולכן צ"ל בהאי הנאה שמואל לה ונהנאה הוי שנה פספ תיכף והנה בזמן שהוא שהי' שאול וב"ד סוברים [דמלנה ופרוטה דעת' אמלנה ממילא] דאפי' בהנאת מחילת מלנה א"מ משום דדעתו אגוף המלנה והמקדש במלנה א"מ וא"כ לפי"ז בודאי הי' שאול צריך להחזיר לו החוב דהא לא מחל רק אדעתא דקידושין וכיון שהם פוסקים דא"מ לדוד צריך שאול להחזיר לו המלנה וכ"מ בש"ס [גבי קדושי מיכל] דא"ל שאול מלנה [ופרוטה] אית לך גבאי אלמא דצריך להחזיר לו המלנה אף שפבר מחל לו המלנה על קדושי מירב] פיון דא"מ והנה לפי"ז אין הנאה כלל לשאול במחילת המלנה פיון שלדעת שאול צריך להחזיר לו המלנה א"כ אפי' לדידו דס"ל בהנאת מחילת מלנה מקודשת מ"מ צריך עכ"פ להיות לו הנאה אבל במחילת מלנה לחוד א"מ רק בהנאה שיש לו עתה שמחל לו הנאה זו שנה פרוטה א"כ ב"ד של שאול שסברו שא"מ וממילא

ג"כ החוב אינו נמחל שלא מחל רק אדעתא דקידושין וא"כ לא הי' לו לשאול הנאה כלל במחילה זו [ארף שעפ"י אמת נמחל משום דמקודשת מדינא מ"מ לסברתם דא"מ לא נמחל ולא הוי לי' הנאה עכ"פ עכ"ה] ומש"ה אפי' לדין א"מ פיון שליכא אז בשעת קידושין הנאה כלל.

ארף י"ל דכ"ז למאן דס"ל יש ברירה וא"כ נתחייב לדוד למפרע דהא לא פרט שאול רק מי שייפה דזה תלוי בברירה פידוע וא"כ הוי החיוב תיכף והמחילה לאח"ז שמחל דוד וקדשה בהנאת מחילה וא"כ להסוברים דבהנאת מ"מ ג"כ א"מ ממילא הי' שאול צריף לשלם חיובו לדוד וא"כ לא הוי הנאה כלל מחילתו של דוד פיון דל"מ כלל אף אם נימא דאין ברירה ולא נתחייב שאול רק מאז שהרג לפלשתי וא"כ דוד שקדשה מקודם בהנאת מחילת מלנה הוי פאומר א"א בחיובה עושר גדול והאומר במתנה א"א בנתינתה בטל המתנה למפרע וא"צ ליתן כלל ומש"ה גם שאול הי' פטור מליתן אפי' א"מ דהא דוד לא רצה כלל במתנת מעות [נארף שהי' רק אדעתא דקידושין מ"מ כל שמחל החיוב ונסתלק ממילא לא התחיל החיוב כלל] ולכן פאומר בהנאת מחילת החיוב שלא ינפה בו כלל שפיר הוי לדין קידושין דבאמת הי' חייב לו ליתן והנאה הוא לו לשאול שפטרו מחיובו לכל הדיעות וא"כ יש לו לשאול הנאה ורק שאול וב"ד היו סוברים שגם בהנאת מ"מ דעתו אמלנה ולכן לדין באמת הוי קידושי מירב קידושין (והנה ידוע דדין ברירה הוי ספק ולכן לפמ"ש אם יש ברירה א"כ נתחייב לדוד מכפר דהא הכרוז הי' קודם ביאת דוד להמתנה וא"כ פיון שפכר נתחייב לא מהני המחילה אם אינה מקודשת וא"כ להב"ד של שאול המלך ע"ה דא"מ א"כ צריף לשלם העושר ולא הי' כלל הנאה במחילה אבל למ"ד א"ב ולא נתחייב שאול בעושר [רק] בעת שהרג דוד לפלשתי ואז פכר מחל דוד החוב ואמר אי אפשי בהעושר ובהנאה זו תתקדש לו מירב בנדאי לדעת שאול וב"ד דא"מ מ"מ העושר לא נתחייב שאול כלל ליתן לדוד דהא קודם שהתחיל החיוב אמר דהע"ה א"א בחיובה וכיון דלא התחיל החיוב בנדאי פטור שאול מהחיוב אפי' אם א"מ יעוין בכריתות [כ"ד ע"ב] גבי א"א בה' נ"ל דכוננתו להביא ראי' מהא דאמרין דאליכא דרשב"ג דאמר הוכיח סופו על תחילתו הדרא למרא דכי יתב אינש מתנה אדעתא דלקבלי מני' ע"ש ולכאז' למ"ל לטעמ' דכי יתב אינש דכיון דאמרין דהוכיח סופו על תחילתו והוי פלא רצה בו תיכף בשעת נתינה א"כ ממילא נשאר ביז מרא קמא דהרי גם ר"ל ל"א רק לאחר שפכר בא לידו ואלא ע"כ דנהי דהוכיח סופו ע"ת מ"מ לר"ל דא"א בה' הוי הפקר מ"מ י"ל דשפיר גם מתחילתו הית' פנונתו שמפקירו וא"כ למה נשאר ביז מרא קמא דהא דאמר א"א היינו רק באופן שיהי' הפקר א"ו פיון דעכ"פ הוסע"ת דלא רצה לזכות בו אפי' שהי' ע"מ מ"מ ממילא לא התחיל המתנה דכי יתב אינש רק אדעתא דלקבלו מני' וכיון שס"ס אינו רוצה בו לא התחיל המתנה וממילא לא יוכל להפקירו וה"נ דכונתא ארף שסילק עצמו מהחיוב רק אדעת קדושין מ"מ כל שנסתלק ולא רצה בהחיוב לא התחיל ממילא החיוב דכי מחייב אינש רק אדעתא דלקבלו ולכן אפי' א"מ לפי סברת שאול וב"ד מ"מ פטור מהחיוב ודו"ק עכ"ה] וא"כ פיון שפיון אם מקודשת פטור מהעושר ובין אם א"מ פטור שפיר הוי לשאול הנאה המחילת החיוב וא"כ לדין דפסקי' בהנאת מ"מ מקודשת היתה מירב מקודשת לדוד דהא קדשה בהנאה שהי' לשאול מהפטור דהא ב"כ וב"כ הי' חייב עושר גדול ופטורוהו במה דאמר א"א בה' אבל

אם נִימָא דִּיש בְּרִירָה וְנִתְחַיֵּיב מִקְוֶדָם לְדוּד מְאֹז בְּשַׁעַת הַפְּרוּז נִתְחַיֵּיב לְשֹׂאֵל לְמַפְרָע הָעוֹשֵׁר הַגְּדוֹל א"כ הִי צְרִיךְ רַק לְמַחִילָה מְדוּד וְהַמְחִילָה לֹא הִי רַק בְּאִנְפֹן שְׂתֵהֵי מִיֵּרֵב מְקוֹדֶשֶׁת לֹו וְאִם אִין מְמַשׁ בְּקִידוּשִׁין לֹא נִמְחַל הָעוֹשֵׁר כָּלֵל וּמִשׁ"ה לֹא הָוִי לְשֹׂאֵל הַנְּאָה בְּמַחִילַת הַמְּלָנָה לְדַעְתּוֹ וְדַעַת הַב"ד שְׁלֹו דְהָא לֹא נִפְטָר כָּלֵל מִהַחִיּוּב כְּנ"ל מִשִּׁא"כ אִם א"ב דָּאָז לֹא הִתְחִיל הַחִיּוּב כָּלֵל בְּאִמּוֹר דְּוֹד א"א בְּחִיּוּבוֹ וּמִשׁ"ה שְׁפִיר הו"ל לְשֹׂאֵל הַנְּאָה וּמְקוֹדֶשֶׁת לְדִידוֹ בְּהַנְּאָה זֹו) וְיָדוּעַ דְּדִין בְּרִירָה סָפֵק הוּא וְקִי"ל בְּסָפֵק דִּין גְּבִי קִידוּשִׁין כִּינּוֹן דֵּהִי לָהּ חֻזְקַת פְּנוּיָ דַעַכ"פ לֹא תִצָּא כְּמִבְּנָאָר בַּב"ש ס'י (ל"ו) (ל"א סק"י) וְא"כ מִשׁ"ה לֹא עָשָׂה שְׂאֵל אִיסוּר בְּנִתְיָנְתּוֹ לְעַדְרִיאַל דְּהָא אִפִּי לְהַסּוּבְרִים בְּהַנְּאָת מ"מ מְקוֹדֶשֶׁת מ"מ אִם (אִין) [יִשׁ] בְּרִירָה לִיכָא הַנְּאָה כָּלֵל וְאִי דְהָוִי ס' לְדִינָא גְּבִי בְּרִירָה לְזָה עַכ"פ לֹא תִצָּא וְלֹא עָשָׂה אֲדוּנִינּוֹ שְׂאֵל הַמַּע"ה שׁוּם אִיסוּר [אִפִּי אֲלִיבָא דְהַאָמַת] וְכּוֹנֵנַת הַגַּמ' שֶׁהִי בְּעַבְרָה מִשׁוּם סָפֵק אִיסוּר לְכַתְּחִילָה אָבֵל ח"ו בְּדִיעֵבַד אִין כָּאֵן אִיסוּר כָּלֵל וְלָכֵן הַבְּנִים כְּשֵׁרִים וְאִם ח"ו הִי בְּאִיסוּר מְמַשׁ כְּפִיֵּן הַבִּין הַב"מ קָשָׁה הָאִיף חֲשָׁב הַפְּסוּק אֵת בְּנֵי עַדְרִיאַל שְׁנִיתָנוּ לִיקְהָרַג [אִף שֶׁהִי בְּנֵי מְלָכִים כְּדִי לְקַדֵּשׁ ש"ש שְׂאִמְרוּ שְׁהָרְגוּ בְּנֵי מְלָכִים מִפְּנֵי שְׂפָשְׁטוּ יְדֵיהֶם בְּגָרִים גְּרוּרִים כְּמִבְּנָאָר בִּיבְמוֹת ע"ט ע"א] הֵלֵא בַלֵּא"ה פְּסוּלִים הָמָה (וְאִי שְׂכִיחַ) [וְא"ש] שְׁנִתְנָם לְהַרְיָגָה א"ו כְּשֵׁרִים בְּאָמַת הָיוּ.

וּבְזָה א"ש מַה דְּאִי בְּש"ס שְׂפִלְתִּי בֶן לִישׁ נַעֲזַן חֲרֵב בִּינוּ לְבִינָה וְזָה קָשָׁה דְּאִם לְסַבְּרָתוֹ אִיסוּר כְּדַעַת ב"ד שְׁל דֵּהֵע"ה א"כ לְמָה עֶבֶר עַל יַחּוּד א"א וּבְחֻזָּא מְטָה וּלְמ"ל הַנְּסִיוֹן הַזֶּה בְּאִיסוּר יַחּוּד אִף לְפַמ"ש א"ש דְּהִנְּהָ אִם הַקִּידוּשִׁין שְׁל מִיֵּרֵב לֹא הָוִי קִידוּשִׁין תְּפָסִי קִידוּשִׁי מִיכַל אָבֵל אִם קִידוּשִׁין מִיֵּרֵב הָוִי קִידוּשִׁין מִמִּילָא שְׁל מִיכַל לֹא הָוִי כְּלוּם דְּאִין קִידוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּאַחֹת אִשָּׁה וְהִנְּהָ לְפַמ"ש לְעִיל קִידוּשִׁי מִיֵּרֵב הָוִי ס' קִידוּשִׁין מִשׁוּם בְּרִירָה וּבְדִיעֵבַד ל"ת וְהַבְּנִים כְּשֵׁרִים דְּאוּקְמָה אַחְזַקְתָּ פְּנוּי כְּנ"ל אָבֵל מ"מ בְּנֻדְאִי דְסָפֵק קִידוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּהַ מִמִּיכַל אַחֹתָהּ] דְּדַלְמָא (א"ב) [י"ב] וְלֹא הָוִי כָּלֵל מְחִילָה וְאִין מִיֵּרֵב מְקוֹדֶשֶׁת וּמִמִּילָא תּוֹפְסִין קִידוּשִׁין בְּמִיכַל וְהִנְּהָ מִבְּנָאָר בַּכ"מ [כ' ז' מַה אִישׁוֹת ה' ט"ו] דְּכָל הִיכִי דְתַפְסִי בְּהַ קִידוּשִׁין מִסַּפ' הַשְּׂתָא יוֹכַל לְקַדֵּשׁהּ לְאַחַר מִיתַת אַחֹתָהּ בְּנֻדְאִי יַעֲזִין בַּמִּל"מ [כ' ט' מַה"א ה' ו'] וּמִשׁ"ה [י"ל דְּבְּאָמַת] קַדֵּשׁהּ דְּוֹד לְמִיכַל אַחַר שְׂתֵמוֹת מִיֵּרֵב [וּכְמוֹ שְׂפָתַב בַּע"א] וְלְאַחַר מִיתַת מִיֵּרֵב הִיתָה קִידוּשִׁי מִיכַל קִידוּשִׁין וְלָכֵן לְבַעוֹל אֵת מִיכַל לֹא הִי פְּלִטִי בֶן לִישׁ רִשְׁאִי [לְדַעַת דְּוֹד דְּקִידוּשִׁי מִיֵּרֵב הִי בְּהַנְּאָת מְחִילַת הַמְּלָנָה א"כ לֹא נִשְׂאָר הַמְּלָנָה עַל קִידוּשִׁי מִיכַל וְאִפִּי אִם מִיֵּרֵב לֹא הִית' מְקוֹדֶשֶׁת דִּי"ב כְּנ"ל וְנִשְׂאָר הַמְּלָנָה כְּנ"ל מ"מ מְלָנָה וּפְרוּטָה דַּעַתָּי אִפְרוּטָה אָבֵל שְׂאֵל וּב"ד סְבָרוּ דְּכִינּוֹן דְּסָפֵק מְלָנָה יִשׁ כָּאֵן א"כ דַּעַתָּי גַּם אִסְפֵּק מְלָנָה וְא"מ עַכ"ה] דְּסָפֵק שְׂמָא תְּמוֹת מִיֵּרֵב בְּאִמְצַע הַבִּיאָה וְיַחּוּלוֹ קִידוּשִׁי מִיכַל וּבָא עַל א"א אָבֵל יַחּוּד מוֹתָר דְּהָא [שְׂמָא] מַת ל"א וְאִי שְׂמָא תְּמוֹת בְּאִמְצַע הַיַּחּוּד מ"מ בְּיַחּוּד אִינוּ אִיסוּר רַק יַחּוּד עִם א"א אָבֵל מְסָפֵק אִינוּ אִיסוּר לְיַחַד עִם אִשָּׁה שְׂמָא תְּהָא מְקוֹדֶשֶׁת דֵּא"כ הִי אִיסוּר יַחּוּד פְּנוּיָ מַה"ת בְּיִשׁ לָהּ אָב וְהִיא נִעְרָה שְׂמָא קַדֵּשְׁנָה אִבִּי וְזָה לֹא שְׂמַעְנוּ א"ו דְּלֹא אָסְרָה תוֹרָה רַק יַחּוּד א"א מְמַשׁ וּמִשׁ"ה לֹא נִזְהָר פְּלִטִי רַק מֵאִיסוּר בִּיאָה שְׂמָא תְּמוֹת מִיֵּרֵב בְּאִמְצַע בִּיאָה וְא"כ שְׁפִיר לְר"י נִשְׂאָ דְּוֹד מִיֵּרֵב וְלֹא הָוִי אַחֹת אִשָּׁה לְמִיכַל דְּמִיכַל לֹא נִתְקַדֵּשׁהּ רַק לְאַחַר מִיתַתָּהּ וְגַם לֹא נִאָסְרָה מִשׁוּם בִּיאַת עַדְרִיאַל דְּהָא הָוִי ס' לְכ"ע וְאוּקְמָה אַחְזַקְתָּ פְּנוּיָ וְאִינְהָ אִיסוּרָה כָּלֵל וְלְאַחַר מִיתַת מִיֵּרֵב נִשְׂאָ אֵת מִיכַל וְקָשָׁה הָא גַּם לְאַחַר מִיתַת מִיֵּרֵב שְׂהִיתָה אָצֵּל

פלטי ואזי בנדאי הוי קידושין לפי פסק ב"ד של דהע"ה וא"כ אסורה לבעל א"ו פיון
שפלטי עשה ע"פ ב"ד הוי אנוסה ושרג' [א"ה יש פאן אינה דילוג וחסרון.

והנלע"ד דכוננתו לינישב בנה קו' המפרשים הנ"ל על הרשב"א ז"ל דהא קכא הי' ע"פ
נביא. והוא דמנה גופא דינדענו ע"פ נביא שייחד עמה ונעץ חרב בינו לבינה שלא לבעלה
הוכיח הרשב"א ז"ל דהוראות ב"ד הוי אונס עפ"ד הקודמים בישוב זה דקידוש למיכל
לאחר מיתת מירב.

והנה לכאורה קשה לפ"ז אפתי למה נזהר לבעלה הלא פשקדשה פלטי הית' פנוי' וחלו
קדושין שלו ונפקע ממילא קדושי דוד אף לאחר שתמות מירב כמבואר הדין בקדשה
לאחר שלשים ובא שני וקדש בתוך שלשים בקדושין דף נ"ט וברמב"ם וש"ע אף ל"ק
דפלטי ומיכל לא נתפנונו בקדושין רק עפ"י דעת שאול וב"ד שא"מ פלל לדוד אבל
אדעתה' דב"ד של דוד שמקנדשת לו לאחר מיתת מירב אדעתה' דהכא לא קדשה פלל כדי
שלא להפקיע קדושי דוד וכאן דחשו לסברת דוד וב"ד שפיר דלא בעלה דשמה תמות
מירב באמצע הביאה וחס לסברת דוד וב"ד דתהי' אז מקנדשת לדוד דאדעתה' דהכא לא
קדשה ונמצא פא על א"א אף דא"כ הדרי קו' לדוכתא דכיון דביחוד לא הי' נזהר אם כן
אם תמות מירב באמצע כמו שחש לזה ע"כ תהי' מןפקעת מדוד דהרי תהי' אז תחת פלטי
ביחוד לשם אישות דאז תהי' אסורה על דוד דפלטי ומיכל לא ידעי ונחתי לזה שהפתוב
והנביאה תעיד עליהם שלא בעלה וא"כ ע"כ תהי' אסורה על דוד ותהי' מןפקעת ממנו
וא"כ ע"כ דנחית אדעתה' שתהי' מןפקעת מדוד וא"כ כמ"כ הי' לו לבעלה ע"י הקדושין
שלו ואיך שוב הית' מקנדשת לדוד כיון שקדושי פלטי קדמו לא חיילו הקדושין שלו
דאין לומר דאדעתה' שתהי' מןפקעת מדוד לא קדשה פלטי דהרי ע"כ נחית לזה שתהי'
מןפקעת ממנו ע"כ ע"י היחוד שמה תמות באמצע ואלא ע"כ נשמע מזה דהוראת ב"ד
הוי אונס וע"כ אף אם תמות מירב באמצע היחוד לא תאסר על דוד אף שלא יעיד עלי'
הנביא משום דעשו עפ"י הוראת ב"ד וממילא דקדושי פלטי לא חל דאדעתה' דתהי'
מןפקעת לא נחתו לקדשה ושפיר דלא בעל אותה דנמצא בעל אשת איש וא"ש הפל על
נכון וגם שאול לא נכשל בשום איסור ועבירה דקאמ' הגמ' היינו משום דעכ"פ הי' חשש
ביאה של איסור פנ"ל ודו"ק עכ"ה] ובזה סרו כמה קושיות מסוג' זו עכ"פ יצא לנו מזה
שהוראה הוי פאונס וכ"מ בירושלמי שהביא הרשב"א ז"ל וא"כ גם בנ"ד הוי זה אונס
מה שעשה עפ"י ב"ד לגרש בע"כ ולפי"ז עתה שנסאר קרחה מכאן ואשה המתגרשת
אינה ראו' לו בנדאי בכה"ג לא גזר רגמ"ה ז"ל ומותר להתיר לו לישא אחרת וכמבואר
בתשו' הב"ח ז"ל [סי' צ"ג] דבכ"מ דאיכא טעם גדול להתיר מתירין עפ"י מאה רבנים
דכן הי' דעת הגאון ז"ל בעצמו בעשיית החר' יעו"ש ולכן לפענ"ד מותר בהתרת מאה
רבנים אם הב"ד יתרו בהאשה שתקבל גט וכתובה ברצון ולא תשמע לדבריהם יתירו
לו הב"ד ליקח אשה אחרת והנה אפי' אם הי' ספק אם זה נקרא אונס וכאשר כתב הב"ש
ז"ל שסברת הרשב"א ז"ל אינו מוחלט מ"מ נגד החר' בספק נמי מותר ודברי הב"ש
בסי' א' [סקכ"ג] דידוע דהתקנה אין בה דין חר' פלל ובמחכ"ת הרבנים שלפנינו שהי'
עולה על דעתם שחרם זה הוי דאו' וגם בתשו' ח"ס [אה"ע סי' ב'] מבואר דהוי דאו'
יעיין בכנה"ג על אה"ע ובס' בעי חיי אף באמת לנו האשכנזים ידוע דאין חומר פלל על
תקנת רגמ"ה שכ"מ במרדכי (יבמות) [בהגהת פסקי מרדכי בתובות סי' רצ"א] שהקשה

על חבירו שדיקמה תקנת רגמ"ה לתקנת חכמי הש"ס וכתב שבאמת תקנה קלה היא כמ"ש הב"ש ומי בקי בתקנה זו יותר מחכמי צרפת שהם חדשו התקנה כמבואר בתשו' מהר"מ מינץ ז"ל [סי' ק"ב] וכמעט היא זה בימי הגדולים שבמדרדכי והם היו יודעים אופני התקנה על בוריא וכתבו שהיא תקנה קלה בנדאי פן הוא וא"כ אם המורה הוא מפורסם למורה הוראה ומורה בקהלה בנדאי מותר לישא אחרת עפ"י מאה רבנים לאחר התראה שתקבל גט וכתובה פנ"ל.

אחר פתיי זאת ראיתי בס' ברפי יוסף שכתב שצריך דוקא ב"ד הגדול והנה מה שהביא בשם כה"ג סי' י"ז שם לא מצאתי ואדרבא משמע שם שפל ב"ד סגי ונקרא הוראתם כאנוס לענין זה ורק בדרב"ז חלק ב' סי' ל"ט פתב שאם יש גדול מהם אינו מקרי אנוס דהו"ל לשאול מב"ד הגדול יעו"ש ובאמת לא הבנתי דהא בזמן קידושי מירב ומיכל היא שמואל וב"ד קניינים והם היו המקבלים ממשה רבינו ע"ה כמו שפנה הרמב"ם ז"ל וא"כ למה פתב הרשב"א ז"ל דהיא אנוס עפ"י ב"ד דהא תיקף במחלוקת שאול ונדוד היא להם לשאול מב"ד של שמואל אשר מהוראתם לא סר כמו שעשה עמשה ואמר הא שמואל וב"ד קניינים וא"כ לא היו אנוסים כלל א"ו פיון שהיא פשוט הדין בעיני ב"ד של שאול לא שאולו כלל ואפ"ה מקרי אנוס עפ"י ב"ד ולכן לדעתי הדין פשוט כמ"ש כנלע"ד להלכה ולא למעשה עד יספירו עמי שני גדולי הדור אמתים והי' שלום.

ה' ז' פסלו תרכ"ז: סימן כח שאלה איש צעיר ימים ולו אשה צעירת ימים והמה אוכלים משולחן אביהם בפפר והנה היא מגודלת בין נגידים ובכרף וכשפאת לכפר עגמה נפשה כי תשב גלמודה ובעלה בבית הספר וחמותה היא חולנית ולזה דברה חמותה לבעלה שיקרבה וישכח מלבה דאגתה ולזה התחיל לקרבה והלה אתה לפעמים לטייל ליער אשר שם והנה ספרה האשה הצעירה לבעלה שאביו שחק עמה ומנשקה ואמר לה הבעל שלא תלה עמו לטייל והיא לא שמעה לדברי בעלה והלכה עם חמי' לטייל פדרפם מאז והבעל ראה כ"ז וגם בביתו הרבה חמי' לדבר עמה עד שעלה על לב הבעל אוילי היא אינה מעשה ח"ו ושואל מה דינה: תשובה הנה לענ"ד שאין לאוסרה מטעם שראה הבעל הסתירה שהלכו יחד במקום שאין אדם רואה דלדעת הירושלמי [בריש סוטה] הוי יער בפפר שאין מצויים אנשים כמו חורבה דאפי' ביום הוי סתירה וא"כ לכאורה הוי פקינוי וסתירה בינו לבינה שחיישי' כמבואר בש"ע אה"ע קט"ו [ס"ט] כי הלשון שאמר לה אל תטייל עמו ולא קינא על סתירה סתם נראה שלא חשדה רק במעשה טיול שהתאוה גובר לחיבוק ונישוק ודברי קירוב אבל לא על גוף המעשה וכמבואר בש"ס (סוטה כ"ו ע"ב) וזל"ה אא"ר פרט לשקינא.

לה דרף אברים א"ל אפיי פריצותא בעלמא היא ופריצותא מי אסר רחמנא כו' ומ"ד בקפינא דבעל תלי' רחמנא ובעל הא קפיד קמ"ל עכל"ה וביבמות (נ"ה ע"ב) לכדתנן' ש"ז פרט לדבר אחר מאי ד"א אר"ש פרט לשקינא לה שלא פדרפה כו' עד אמר שמואל וברש"י שם ד"ה לשקינא לה של"כ וז"ל שהיא חושדה עמו בכף וכשאמר אל תסתרי עמו ידוע לכל דלדעת פן הזנהיה דלא היא חושדה עמו בביאה אחרת ל"א לשקינא לה של"כ אל תסתרי עמו ליבעל לו של"כ עכ"ל ובתו' שם ד"ה לשקינא לה ד"א וא"ת הא אפי' אמר לה אל תסתרי סתם הוי קינוי וא"כ מה בכף אם הזכיר נמי דרף אברים פיון

דאָמער לֵה נְמִי אַל תִּסְתְּרֵי וי"ל דה"פ שְׁקִינָא לֵה ד"א שא"ל אינִי חוֹשֶׁדֶךָ אֵלָא ד"א וְכֹן שְׁלֵא פְדִרְפָּה עכ"ל וכה"ג [דנ"ד נְמִי] הוּי מְקַנָּא לֵה מַעֲשֵׂה חִידוּדִין דְּמוֹתֶרְת לְבַעֲלָהּ וְגַם כִּי הַתּוֹסֵ' בְּרִישׁ גְּדָה פְתָבוּ דְזָה לֵא הוּי סְתִירָה לְאַסּוֹר וּמְסַפִּיקָא עכ"פ לא (יִצְאָ) [תִּצְאָ] כִּינּוּן דְּלֵא קִינָא לֵה רַק עַל טִיּוֹל וְגוּף הַדִּין דְּאוֹסְרִין עַל קִינּוּי שְׁבִינּוּ לְבִינָה הוּא רַק מְסַפֵּק דְלִמָּא קִינָא לֵה כר' יוֹסִי בֵר"י וּא"כ הוּי ס"ס וּמוֹתֶרְת לְבַעֲלָהּ אִךְ עכ"פ לא גְרַע מְעוֹבְרָת עַל ד"י פְּמוּ מְשַׁחֲקָת עִם בַּחוּרִים וּבַפְּרָט אִשָּׁה זֹאת מְצוּי בְּבֵית חַמִּיל וּמְדַבְּרָת עִמּוּ הַרְבֵּה וְהוֹלֶכֶת לְטִיּוֹל עִמּוּ בְּמָקוֹם סְתֵר נֶגֶד רְצוֹן בְּעֵלָהּ וְדַאי דְהוּי עוֹבְרָת עַד"י וּפְרוּצָה שְׁמִצּוּנָה לְגַרְשָׁה אֶבֶל חַיִּיב לְגַרְשׁ אִין פְּאֹן: סִימָן ל לְהֶרֶב וְכוּ' מו"ה שְׁמַעוֹן צְבִי אֵינְגֵר הַאֲבֹד"ק קַרִּיפְטִישׁ יע"א גְּלִיל זְאֵלִישׁ טְשִׁיק: מְכַתְּבוּ הַגִּיעֵנִי וְהִנֵּה לִי לֵאלֹא שְׁפָתַי לִי שֶׁהוּא מְאֻנְשֵׁי בֵית הַרְבֵּה הַקְדוּשׁ מְקַאסּוֹב לֹא הַשְׁבָּתִי לֹא כִי תֵשׁ פֶּת אֲנִי פְעַת וּמוֹטְרֵד הַרְבֵּה אוֹלָם לִירָא ה' הַמְסַתְּוֹפֵף בְּבֵית הַצַּדִּיק לְקַחְתִּי מוֹעֵד לְעֵינֵי בְדַבְּרִיו: לְעֵנֵן הָאִשָּׁה הַמְתִּיחֶדֶת עִם עַפּו"ם הִנֵּה אִם הַדְּבָר מְפֹרָסֵם רֹנַע מַעֲשֵׂי בְזָה אַעפ"י שְׁאִין עֲדִים רַק הַבַּעַל וְע"א רְאוּהָ מְתִיחֶדֶת נְמִי מְצוּנָה לְגַרְשָׁה וְאִין בְּזָה חֲדָר"ג.

אִךְ מַה שְׁרַצָּה מַעֲכ"ת לֹמֵר דַּע"א נְאָמֵן גְּבִי חֲדָר"ג בַּמַּחֲכ"ת טְעָה בְּזָה דְהַרִי בְרַמ"א בְּסוּף אַה"ע מְבֹאָר דְאִם אוֹמֵר שְׁמַאֲמִין לְעַד י"א שְׁמַנְדִּין וְקִשָּׁה הָא אִיפָא ע"א שְׁזַנְתָּה וְע"א נְאָמֵן נֶגֶד הַחֲדָר"ג א"ו שְׁבַלְמָא הַמַּעֲיֵד שְׁמַת אֲשַׁתּוּ מְהִימֵן פְּדַבְרֵי (הַב"ש) [הַנוֹב"י מַה"ת ס' ח' שְׁדַחָה דְבַרֵי הַב"ש] וְכַאֲשֶׁר מְבֹאָר בַּתְּשׁוּ' שְׁנַדְפֵס מְחַדֵּשׁ (בְּשִׁמוּ) בַס' מו"ח ז"ל [בַּתְּשׁוּ' עֲטָרַת חֲכָמִים ס' ט'] אֶבֶל פְּאֹן שְׁעַל גּוּף דְבַר הַזְנוּת אִין ע"א נְאָמֵן א"כ אִין אִיסוֹר עַל הַבַּעַל לְדוֹר עֵמָה ע"כ מַה שְׁאָמֵר שְׁמַאֲמִין לְעַד גּוֹרֵם הַעֲבָרָה עַל חֲדָר"ג וְשִׁפִּיר חֲיִיל עָלִיו עוֹנֵשׁ חֲרָם דַּא"ל דְהַעֲד יִפְטָרְנוּ מַח' דְהָא הַעֲד אִין נְאָמֵן עַל הַמַּעֲשֵׂה וְז"ב.

וּבְגוּף הַדִּין יַעֲזִיב בַּתְּשׁוּ' אַחֵי הַט"ז [ס' ל"ט וּבַתְּשׁוּ' גְאוּנִי בַּתְרָאִי ס' כ"ו] (שְׁבַע"א) וּבְבֵית מְאִיר [ס' קט"ו ס"ד] מַה שְׁהַשִּׁיג עָלָיו יַעו"ש: וְאוֹדוֹת הַקְרִטִין הִנֵּה יְדוּעַ שְׁרוּב הַאֲחֵרוּנִים מַתִּירִין בְּמַרְגְּשָׁת כָּאֵב וּבָא בְלֵא הַרְגְּשָׁה וְאִם כִּי אֲנִי לֹא נָחָה דַּעֲמִי בְהִתְרַם כַּאֲשֶׁר פְּתַבְתִּי כ"פ וְגַם עִתָּה פְתַבְתִּי קֶצֶת בְּאַרְיִכוֹת לַחֲתָנִי הַה"ג מו"ה מְאֻטְלֵי נ"י בְּרוֹסְקִי לְדַחוֹת סְבֵרַת הַמַּתִּירִין עכ"ז אִין דוֹחִין דְבַרֵי הַגְּאוּנִים בְּסַבְרָא בְּעֵלְמָא וּבַפְּרָט שְׁהַהִיתֵר שְׁפָתַי עַה"ג ז"ל [ס' כ"ב] מְטַעַם שְׁתוּלִין בְּכָאֵב שְׁהַגִּידִים נְחַלְשׁוּ וּמוֹצִיא דָם וְהַר' עָלִיו מֵר זְקִנֵי חַח"צ [ס"ס"י ע"ג] דְזָה דָם גְּדָה גְמוֹר וְאֲנִי בְּעֵנֵי הַבְּאֲתִי רֵאִיל לְעַה"ג מְהַש"ס פ' יוֹצֵא דוֹפֵן וְז"ל הַש"ס [מ"א ע"ב] דַּאֲר"י מְשׁוּם רְשָׁב"י מְזִין שְׁאִין הָאִשָּׁה טְמֵאָה עַד שְׁיֵצֵא מִדְּוָה דְרַף עֲרוֹתָה שְׁנֵא וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה דְוָה וְגִלָּה אֶת עֲרוֹתָה אֶת מְקוֹרָהּ הַעֲרָה מְלַמֵּד שְׁאִין אִשָּׁה טְמֵאָה עַד שְׁיֵצֵא מִדְּוָה דְרַף עֲרוֹתָה עכ"ל אֵלְמָא דְכָל שְׁאִינוּ מִדְּוָה הוּא דָם מְכָה מְשָׁ אִפִּי דְרַף הַמְקוֹר טְהוֹר דְהַנְּחָה לְכַאוּרָה קֶשֶׁה ל"ל לר"ש לֹמֵר עַד שְׁיֵצֵא מִדְּוָה דְרַף עֲרוֹתָה הָא לֹא בָּא ר"ש לֹמֵר [אַלָּא] שְׁאִין טְמֵא רַק בִּינְצָא דְרַף הַרְחָם לֹא בִינְצָא דוֹפֵן וְכַה"ג וְלָזָה שְׁפִיר יְלִיף מְמַקְוֶרָה הַעֲרָה אֶבֶל לְעֵנֵן שְׁבַעֲנֵן שְׁתַּצָּא מִדְּוָה לַמ"ל.

וְלָכֵן נ"ל דַּמְנ"ל דָּם מְכָה שְׁבַמְקוֹר טְהוֹר לַכ"ע הָא הַתּוֹרָה גְזָרָה שְׁדָם שְׁיֵצֵא טְמֵא וְהוּי ס"ד דַּאֲפִי מ"מ וְרַק שְׁהַתּוֹרָה גִּילְתָּה שְׁדוּקָא שְׁיֵצֵא מְדַרְף הַמְקוֹר טְמֵא אֶבֶל מְשַׁאֲרֵי

מקומות טהור אבל פינון שיוצא ממקור אין חילוק בין בא מן המכה או מהגוף שידוע שבמקור עצמו אין דם רק שהוא מקום שמתאסף בו דם המותרת מהגוף ודרך שם נוזל לחוץ וא"כ פינון שחזינון שהתורה אסרה דם שבא מהגוף למקור וממקור לחוץ כמ"כ אם מכה שבאשה הוריד הדם למקור נמי תטמא ומה לו שבא ממכה או מהגוף ולכן הודיע לנו זאת ר"ש שאין האשה טמא' רק בדם מדונה הוא דם הנדה המותרת הבא מהגוף למקור אבל דם מכה הוא טהור ולכן צדקו דברי עה"ג פינון שיצא הדם מחמת חולשת הגידים והפאב אינו דם מדונה ודם נדה כלל ודם נדה אינו רק דם הבא ממותרת אבל דם פאב הגידים אינו מדונה וכמו דם מכה ממש יחשב וזאת לא אסרה התורה ולפע"ד ז"ב ולכן אין לדחות דברי הגאונים רוב האחרונים המתירים ואם ב"ד מסכימים עמהם אין למחות בידם ומ"ש לי מב"ח התדשים איננו עמדי לעיני אף רוב אחרונים מתירים כנ"ל: וע"מ שכתב על החלוצי שנגאטם רגל שמאלו לא ידעתי מה אשיב תדא מ"ש פינון דאתרע שלפעמים מקדים השמאל בהליכה יצא מהרוב וזה תמוה מאוד דא"כ בדרך שצריך בדיקה פגון צמקה או בועות ונבדקה והיא פשירה נצריף שוב לבדוק כל הי"ח טריפות דמה שלא בדיקנו אחריהם משום שאזלי ב"ר וא"כ זו נהי שהבועה או הצמקה פשירה מ"מ יצאו מרובא וא"כ תצריף בדיקה וזה לא שמענו מעולם א"ו ע"כ לא אמרי' וזו יצאתה מהרוב היינו לענין הס' שנוולד לנו באבר אחד צריף אותו האבר בדיקה ע"ז הספק אבל לענין שארי הענינים הוא מהרוב וה"נ אין ס' כלל על הימין שהוא ימין ומפני שיש קצת ריעותא בשמאל נימא שיצא מהרוב זה דבר שאינו.

גם מה שהביא מספר חדש דאטום אבר הוי פנקטע לא אאמין שיצא דבר זה מחכם פי הלא קי"ל [פיו"ד סי' ס"ב ס"ד] בביעי חושלתא דמותרים דחיותא אית בהו אפי' שהם אטומים יענין בחולין [דף צ"ג ע"ב] דברגל כ"ע מודים דאי הוי פנקטע הוי מוסרח דהוא מבחוץ יעו"ש בש"ס וברמב"ם ז"ל [פ"ה ממ"א ה"ז]: סימן לא שאלה מעשה באיש רף בשנים והי' לו איזה חולי בגופו שנתנהו ממנו חטטים וגבשושית פעם באבר זה ופעם בזה עד שנגמח וחסט על גידו והי' לבשר רף עד שהרופאים חתכוהו עד תוף העטרה והנה האיש הזה הי' רף בשנים ולא למד אז הסוגי' דפ' הערל ולכן דר עם אשתו והוליד בנים והנה פשלמד ובא לסוגי' דפצווע דפה הרגיש שיש איסור בדרך ופירש מאשתו זה תורף השאלה: תשובה הנה מקודם דהא דאסרה התורה פצווע דפא וכרות שפכה לא מטעם שאינו מוליד ורק גזה"כ דפ"ד וכ"ש לא יבואו בקהל ונהא ראי' דאמרי' בש"ס [יבמות ע"ה ב'] ודלמא הא דלא מני דורות משום דלא אסרה תורה דורות אלמא דפ"ד נאסר רק מגזה"כ ונהי דאח"כ מסקינן מדוכתי אחרנינו דפ"ד א"מ וגם פי קים להו לרבנן דא"מ אבל טעם איסורא אינו מחמת שא"מ ורק גזה"כ ולכן נדחה התשו' פסא דהרסנא [עיין בהגהת פסא דהרסנא שבתשו' בשמים ראש סי' ש"מ שהעלה] דבאם פבר הוא סריס מותר לסרוסי אם מתחילה לא הי' בידי אדם דהרי בלא"ה לא מוליד ומה שאסרה תורה בנומק אחר כורת היינו דוקא בידי אדם כדי שלא תהני מעשה ראשון שעשה בעבירה וכל מלתא דא"ר לא תעביד [א"ע] לא מהני וז"א כלל דהא מבואר בשבת [ק"י ע"ב דמקשה שם היכי (משפחת) [שרי] למישתי ולמיעקר] ומוקמי בסריס ומקשה שם שוב דהא אפי' מסרס אחר מסרס חייב] ומדחה הגמ' שם באשה יעו"ש וא"א דאם פבר נסרס בי"ש מותר הא יוכל לאוקמי בפשוטו בכבר הוא עקר בי"ש מעצמו א"ו דאפי'

הוא עקר ביי"ש ג"כ אסור אף גם בס' [שו"ת] בית אפרים [סי' ב'] כתב דהגם לענין אסור להשחית תולדות הנרע י"ל דגזה"כ [דאסור] גם אפי' לסריס להשחית כלי הנרע אף לענין אסור לבוא בקהל אם הוא פבר אינו בר תולדה אינו בכלל פ"ד ביי"א משום דבלא"ה אינו מוליד.

ולדידי ז"א דאסור פ"ד אינו תלוי כלל בהולדה רק מגזה"כ פ"ד וכ"ש ביי"א פסולין והנה לכאורה ממ"ש ב"ש"ס פ' הערל וניקב אינו מוליד כו' משמע דמשום דא"מ הוי פ"ד אף זה ליתא רק משום דקים לן דפ"ד א"מ אמר למה תני ניקב פסול הא מוליד נדאי שאינו פ"ד דפ"ד קים לן שאינו מוליד.

אף לכאורה ראי' ממה דעשאו פקולמס וכמרוזב דכשר וכמ"ש בגמ' יבמות (ע"ה ע"ב) וז"ל אר"ה פקולמס פשינה כמרוזב פסולה כו' הריא עובדא דהוי במתא מחסי' שפיי' מר בר"א פקולמס ואפשיני' עכל"ה אלמא אע"ג דנפסל פשיני' כמרוזב לאח"כ שעשאו פקולמס הכשירו משום דמוליד אף דז"א דלכאורה יקשה מהא דכקולמס פשר מהא דאי בספרי פרות שפכה אינו חוזר להכשירו וכן פוסק ר"ת ז"ל מביאו הראשונים והוא נגד ההלכתא פשוטה דעשאוהו פקולמס פשר אף צ"ל פיון דיכול לחזור על ידי שום פעולה לא נקרא כ"ש שהי' בידו לסלקו לפסולו ולעשותו פקולמס כמו שעשה מר בר"א וכעין שכתב הר"ן ז"ל [חולין מ"ז] גבי טריפה אינו חוזר להכשירו דכיון שהי' לו סתימה ע"י סירקא פסדו או בשר הצלעות למפרע לא מיטרף ה"נ אם נתפא ע"י פקולמס לא נעשה כ"ש מעולם פיון דבידו לרפאותו בנקל וא"כ מש"ה פשר דהרי אינו שופך כלל אם נחתה פקולמס ולמפרע פשר ולא שתלוי הטעם ה"נ בשביל שמוליד דטעם כ"ש הוא גזה"כ דלא דרשינו טעמא דקרא והא דאמרי' [דף ה"ג] גבי מוציא דרף הנקב קטנים שרצה רב ביבי להכשירו ופרש"י ז"ל שם וז"ל בד"ה לאכשורי שהרי אין פאן לא פצוע לא דף ולא פרות עכ"ל ור' פפי אסרו משום שאינו מבשל הנרע שלא במקומו ש"מ דמחמת שא"מ פסול אף באמת ז"א כלל דזה פלל גמור אם אינו דף ופצוע ופרות כמו שפרש"י ז"ל נדאי אפי' אם א"מ פשר לבוא בקהל כמבואר ב"ש"ס ופוסקים בכמה מקומות.

ולכן נ"ל דהפירוש הוא כפ' דר"ב הכשירו מחמת שאינו דף וכו' אף לכאורה זה מקרי דף פיון שהי' מחמת מכה כמ"ש הרא"ש ז"ל א"כ אם המכה גרמה שלא יוכל לעשות פעולתו הרי הוא דף וכ"מ בס' מגן אבות לרשב"ץ ז"ל דאבר שבטל מפעולתו נקרא דף וא"כ למה הכשיר ר"ב אף לפמ"ש בתשו' הרא"ש ז"ל כלל ל"ג דאם הנרע הולך דרף הנקב מוליד אם הוא ביי"ש אם תם הגיד למעלה אבל אם הולך הנרע עד למעלה ומשם תרד מטה פסול דשוב אינו יורה פחץ אבל אם תבא הנרע דרף הנקב ויורה פחץ לא איכפת לן במה שלמעלה אטום הגיד פיון ש"ס הנרע יורה פחץ וזה לא מגרע במה שאינו יוצא הנרע פדדף העולם וא"כ ה"נ ר"ב שלא ידע מזה שאינו מבשל שלא במקומו רצה להכשירו פיון שאינו לא דף ולא כ"ש ולא פצוע ומה שהולך הנרע שלא פדדף שאר אנשים לא איכפת לן בזה וכמ"ש הרא"ש פיון שעכ"פ יוצא הנרע ולכך פשיגילה לו ר"פ טעמא דשלא במקומו אינו עושה פעולתו והוי דף ומש"ה פסלו וא"כ פיון דהוכחנו דפסול פ"ד וכ"ש גזה"כ לא משום שא"מ ולכן אפי' מי שבלא"ה לא הוליד נעשה כ"ש ופ"ד

בי"א בְּנֵדָאֵי אפ"י שְׁנַפְל הַבְּשָׁר מְחַמַּת חוֹלֵי לְהַסּוּבְרִים דַּע"י חוֹלֵי כְּפָשָׁר וַא"מ מ"מ אָם
לאח"כ הִסְירוּ אָדָם פְּסוּל מַגּוּזָה"כ.

וְהִנֵּה לְכַאוּרָה בִּירוּשְׁלָמִי מְבֹנָאָר פְּלוּגְתָּא בְּזָה וּכְדִי לְבָאָר דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי צְרִיף אָנִי
לְהַאֲרִיף קֶצֶת וְז"ל הִירוּשְׁלָמִי פ' הָעָרֵל תְּנִי ר' יִשְׁמַעְעָל בְּנוֹ שֶׁל ר"י בֶּן בְּרוּקָה אֹמֵר
שְׁמַעְתִּי בְּכֶרֶם בְּיַבְנָה פֶּל שְׁאִין לוֹ אֶלְא בִּיצָה אַחַת אֵינוֹ מוֹלִיד וְהוּא סְרִיס תְּמָה אר"י
שְׁמַעְתִּי הִלְכָה כר"י ב"ב וְלִית אָנָּא יָדַע מִן מַה שְׁמַעִית א"ר אָמִי לֹא הָוִי ר"י שְׁמַע לָהּ מִן
בֶּר נֶשׁ זְעִיר שְׁמוּאֵל אָמַר אָם יָבוֹא לְפָנַי בַּעַל בִּיצָה אַחַת אָנִי מְכַשִּׁירוֹ ר"ת [אָמַר דּוֹ] סָבַר
כְּרִיב"ב אר"י ב"ת וּבִלְבַד שֶׁל יָמִין אֲתָא עֲנֻבְדָּא קוּמִי ר' אִימִי א"ל אֵין בְּרִתִּי דְאַתְּ שְׂרִי
לִי אֶלְא הָוִי יָדַעִית דְּלֹא מוֹלִיד וְהָוִי ר"ז מְקַלְס לִי דוּ מְשִׁים מְלִתָּא עַל בְּרָרָא פְּצוּעַ אִית
תְּנִי תְּנִי בִידֵי אָדָם פְּסוּל בִּי"ש כְּפָשָׁר אִית תְּנִי תְּנִי בֵּין בִּי"א בֵּין בִּי"ש פְּסוּל מ"ד בִּי"א
פְּסוּל בִּי"ש כְּפָשָׁר יְלִיף לָהּ מִמְּזוֹר לֹא יָבֹא מְזוֹר לֹא יָבֹא פ"ד מַה מְמַזְר בִּי"א אָף פ"ד
בִּי"א מ"ד בֵּין בִּי"א בֵּין בִּי"ש פְּסוּל מְנִן לִי א"ר מְנָא מְהֻכָּא לֹא יָבֹא פ"ד לְעוֹלָם אר"י
בֶּר בּוֹן עוֹד הוּא יְלִיף לָהּ מִמְּזוֹר לִי"מ לִפ"ד מַה מְמַזְר בִּי"ש אָף פ"ד בִּי"ש וּמְמַזְר בִּי"ש
יְצִירְתוֹ בִּי"ש הָוּן בְּעֵינֵי מִימָר מ"ד בִּי"א פְּסוּל בִּי"ש כְּפָשָׁר ר"י בְּנוֹ שֶׁל רִיב"ב מ"ד בֵּין
בִּי"א בֵּין בִּי"ש פְּסוּל כְּרַבְּנִין אר"א ב"פ קוּמִי ר"ז כְּנֻלָּה רַבְּנִין הָרִי שְׁעֵלָה חֲטָטִין מִי מְחַכְּפָה
בָּהּ אוֹ מְסִיית וְהָרִי הוּא בִי"א כְּמִי שְׁהִיא בִי"ש עכ"ל וְהִנֵּה מִהִירוּשְׁלָמִי הִנֵּה הִבִּיא ר"ת
ז"ל [שָׁם] שְׁבִי"א נְמִי כְּפָשָׁר בְּבִיצָה אַחַת שְׁנִיטְלָה וְכַתֵּב דְּמִירוּשְׁלָמִי מוּכַח דְּאִינְרִי בִי"א
וְהָרִא"ש ז"ל כְּתֵב דְּלִמְסַקְנַת הִירוּשְׁלָמִי מִשְׁמַע דְּאִינְרִי בִי"ש כְּמ"ש בְּרֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים
וְהִנֵּה בְּאַמַּת לְפִי סוּף מְסַקְנַת הִירוּשְׁלָמִי דְּפִלְגְּתָת רִיב"ב וְרַבְּנִין בִּידֵי חוֹלֵי וּמ"ס שְׁהוּא
בִּי"א וּמִש"ה אֶסְרוּ רַבְּנִין אֶבְל רִיב"ב סָבַר שְׁבִי"א נְמִי כְּפָשָׁר אָף לְכַאוּרָה שׁוּב מְזָה רֵאִי
לְהָרִא"ש בַּע"י אָדָם מְמַשׁ אֶסוּר בִּיצָה אַחַת לְרִיב"ב דְּדוֹקָא ע"י חוֹלֵי מְכַשִּׁיר אֶבְל ע"י
אָדָם מְמַשׁ נ"ל שְׁמוּזָה רִיב"ב שְׁהוּא פְּסוּל וְהִתְכַּרַח לְזָה דֹא"א דַּע"י אָדָם מְמַשׁ נְמִי כְּפָשָׁר
לְרִיב"ב א"כ ל"צ לְתַרְץ ע"י חוֹלֵי רַק הוּל"ל לְעוֹלָם רַבְּנִין נְמִי כְּפָשָׁר בִּי"ש וְרַק בְּמַעֲשֵׂה
דְּרִיב"ב וְרַבְּנִין הִי בִי"א מְמַשׁ וּמְדָלָא מְתַרְץ הֵכִי ש"מ שְׁעִי"א מְמַשׁ פְּסוּל לְרִיב"ב וְלֹא
הִכְשִׁיר רַק ע"י חוֹלֵי וּמִש"ה מוּקְמִי הַבְּרִייתָא ע"י חוֹלֵי אָף אֵין זָה הוֹכְחָה גְּמוּרָה דִּי"ל
פִּינִן דְּמוּקִי בְּחוּטָט א"כ אֵינוֹ שְׁלָם וְרִיב"ב לֹא מְכַשִּׁיר רַק בְּשְׁלִימִים וְלִכֵּן נִקְטַת הַפְּלוּגְתָּא
בֵּין רִיב"ב וְרַבְּנִין לְעֵנִין אָם זָה בִי"א אוֹ בִּינִשׁ וְלְכַאוּרָה מְזָה מוּכַח דְּלְרִיב"ב אפ"י נַעֲשֵׂה
מַעֲשֵׂה אָדָם פִּינִן שְׁהוּא גַם בִּי"ש כְּפָשָׁר דְּבִלָּא מַעֲשֵׂה הָאָדָם הִי נְכַרְת מְחַמַּת הַחוֹלָאֵת
וְכִסְבַּרְת הַב"א ז"ל אָף לְעַנ"ד הַפְּלוּגְתָּא בִּירוּשְׁלָמִי הוּא בְּזָה דְּרַבְּנִין יְלִפִי פ"ד מְדַסְמִיף
לֹא יָבוֹא מְמַזְר מַה מְמַזְר בִּי"א פְּצוּעַ דְּכָה נְמִי בִי"א וְהִנֵּה בִּירוּשְׁלָמִי אָמְרוּ דְּמְמַזְר מִיְקָרִי
בִּי"ש פִּינִן יְצִירְתוֹ בִּי"ש וְלִכֵּן נִרְאָה דְּלֵהָף מ"ד דְּיִלְפִי מִמְּמַזְר גְּבִי פ"ד אָם נַעֲשֵׂה בִי"ש
וּבִי"א פְּסוּל כְּמוֹ מְמַזְר אֶבְל לְמֵאן דְּלֹא יְלִיף מִמְּמַזְר י"ל דְּכָל שְׁאֵינוֹ בִי"א לְחוּד כְּפָשָׁר
וְלִכֵּן רַבְּנִין אָמְרוּ שְׁפִיר מֵאן מְסִיית וְהָוִי בִי"א וּבִי"ש וְלִכֵּן פְּסוּל דְּיִלְפִי מִמְּמַזְר אֶבְל רִיב"ב
[יֵשׁ לוֹמַר דִּישׁ לוֹ יְלְפוּתָא אַחֲרִיתִי] דְּלֹא יְלִיף מִמְּמַזְר שְׁפִיר כְּפָשָׁר כְּשִׁישׁ בּוֹ תְּפִיסַת אָדָם
וְשָׁמִים.

וְהִנֵּה לְכַאוּרָה לְפִי"ז בַּע"י חוֹלֵי דְהָוִי בִי"ש וְגַם אָדָם גּוֹרֵם ע"י חֲטָטִים כְּפָשָׁר דְּקִי"ל
כְּרִיב"ב מְמַשְׁנָה בְּכַרְמָא אוּלָם לֹא אוּכַל לְהַבִּין הִירוּשְׁלָמִי הִנֵּה לְכָל הַפְּירוּשִׁים דְּהָא
רִיב"ב אָמַר כֵּן אֵין לוֹ רַק בִּיצָה אַחַת כְּפָשָׁר וַא"א הַטַּעַם כְּאוּקִימְתָא הַלְזוּ דְּפִלְגִי בַע"י

אָדָם [או ע"י חולי] א"כ לְמָה אָמַר ריב"ב אין לו אֵלָא בִּיצָה אַחַת כְּשֶׁר דְּמָה תּוּלָה בְּבִיצָה דְּמִשְׁמָעוֹת הֶעֱנָנוּ דְּטַעַם הַכְּשִׁירוֹ מִחֲמַת שְׂאִין לוֹ רַק בִּיצָה אַחַת וְלָכֵן נִלְעַנְדָּה דְּבָאָם אִין לְאָדָם רַק בִּיצָה אַחַת וַיֵּשׁ לְסַפֵּק בּוֹ אִם הוּא מִן הַשְּׂמִים אוֹ בִּי"א אוֹ מִתְרַנְוִיָּהוּ וְלָכֵן מְסַפֵּק אָסוּר כַּמ"ש גְּבִי פְלִיּוֹת [בִּי"ד סִי' מ"ד] שְׂצָרִיף בְּדִיקָה אִם נִבְרָאוּ כֶּף וְלָכֵן אִם אִין בְּרִירוֹר שְׁנַעֲשֶׂה מִשְׂמִים פְּסוּל וְאִף ריב"ב קִיבֵל מִפִּי הַחֲכָמִים שְׁבַפְרָמָא שְׂקִבְלָה בְּיָדָם שְׁבִיצָה שְׁנַחֲסָרָה הִיא בִּי"ש וְלֹא בָּא מִחֲמַת הַחֲטָט כִּי הֵמָּה כָּל רַז לֹא אָנְסִי לְהוּ וְלָכֵן אִם אִין לוֹ רַק בִּיצָה אַחַת כְּשֶׁר וְתִלְיָנוּ שְׁנִיטְלָה בִּי"ש וְלֹא תְלוּי זֶה בִּי"א אִף שְׂאִרִי הֶעֱנִינִים פְּצוּעֵ אוֹ דָּךְ מִס' פְּסוּל אִם אִינוּ בְּרִירוֹר שְׁנַעֲשֶׂה בִּי"ש וְזֶה נִלְעַד בְּרִירוֹר וְלָכֵן בְּדָךְ וְכַ"ש מְסַתְמָא פְּסוּל וְעַ"י חוּלִי נְמִי פְּסוּל דְּנַעֲשׂוּ עַ"י חֲטָט כַּמ"ש בִּירוּשְׁלַמִי וְהָיוּ עֲלֵי"ש וְעִי"א דִּילְפִי מִמְּזוֹר לְהַש"ס דִּילָן וְלָכֵן פְּסוּל בְּכָל עֲנָנוּ: וְהִנֵּה כ"ז לְפַלְפוּלָא בְּפִירוּשׁ הַסּוּגָלָא אִם כִּי יִדְעָתִי שְׂאִין עֲמָדִי לְיִשְׂאָא רֹאשׁ נֶגֶד גְּדוּלִי רֹאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים אוּלָם תּוּרָה מְנוּחַת בְּקָרוֹן זְוִיּוֹת אֶבֶל לְאַסוּקִי שְׁמַעְתָּתָא אֵלִיבָא דְדִינָא לֹא אוּכַל עֲשׂוֹת דְּבָר זֹולַת אֲשֶׁר יוֹרְנִי ה' בְּדַבְרֵי רַז"ל וְהִנֵּה לְאַשֶׁר נוֹגַע לִנ"ד הוּא זֶה דְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל [פִּט"ז מֵא"ב ה"ט] דַּע"י חוּלִי הָיוּ כַּבִּי"ש דְּכְשֶׁר וְכֵן הַרְבֵּה רֹאשׁוֹנִים ס"ל כֵּן אִף גְּדוּלִי הָאֲחֲרוֹנִים פְּלִיגִי עֲלֵיו וְכַתְּבֵ בְּשׁו"ת תְּנוּמַת יִשְׂרָיִם סִי' נ"ב וְכֵן מִהֲרִיב"ל ז"ל שְׂאִין לְהַקְלֵ וְאַסוּר בְּאַשְׁתּוֹ רַק שְׂאִין כּוּפִין לְגַרְשׁ וּמִהֲרִיב"ל ז"ל בְּסִי' צ"ב ח"ג כְּתַב דְּתַצָּא וְהִנֵּה אִם לְאַחַר שְׁנַתְמַסְמֵס בִּי"ש מִחֲמַת חוּלִי וְאַח"כ חֲתוּף הָרוּפָא בְּסַכִּין לֹא נִתְבָּאָר בְּגְדוּלִי אֲחֲרוֹנִים וְרַק בְּס' בֵּית מֵאִיר [סִי' ה' ס"י] מְבַרְאָר דְּמַטַּעַם דְּעוֹמֵד לְגִזּוּ כְּחַתוּף דְּמִי וְיָדוּעַ דְּזֶה רַק לִר"ש וְאַנְנוּ לֹא קִי"ל כְּנוֹתָי וּפְלִפְלוּ הַרְבֵּה בְּזֶה הַש"ף [בַּחוּ"מ סִי' צ"ה סַק"ט] וְהַמ"א וּב"ש בַּה"ג [סִי' קכ"ד סַק"ב] וְכַס' שְׁנַדְפֵס קוֹנֵי עַל פ"ד וְנִקְרָא פִּסָא דְהַרְסָנָא כְּתַב שְׂלֹא מְצָא דְבָר זֶה מְפוֹרָשׁ וְרַק מְסַבְרָתוֹ כְּתַב לְהַקְלֵ אִף הַתְּנָה שְׂפִכָר הִיא מִמְּסַס וְכַעִין מַה שְּׁבַנ"ד הִיא הַבְּשֶׁר שְׁלָם רַק נִשְׁתַּנָּה מִרְאִיתוֹ וְיִבְרָא הָרוּפָא שְׂמָא יִתְקַלְקַל כְּמַשְׁמַע מִתּוּף לְשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה וְהִנֵּה אָנִי בְּעַנְיֵי מְצָאִתִי בְּתִשׁוֹ תְּנוּמַת יִשְׂרָיִם סִי' נ"ב שְׁהִי רַב גְּדוּל מְפוֹרָסָם בְּזָמַן הַב"י וְהִיא מְכַרִיעַ בֵּין הַב"י ז"ל לְמִהֲרִיב"ל טַטְצִיק וְכַתְּבֵ שֵׁם וְז"ל וּבַהֲמַשִּׁיכּוֹ הַדִּיבּוּר עַמִּי הוֹדַע לִי מְדַבְרִיו גַּם מִהָרוּפָא כִּר' אַבְרָהָם סְמַאֲיָא הָעוֹמְדִים שֵׁם שְׁנַתְעַסַק בְּרַפּוּאָתוֹ כִּי עַ"י בּוֹיִיקָאשׁ וְחַתוּף סַכִּין נִחְתוּף הַגִּיד לְמַעְלָה מַעְטָרָה הַרְבֵּה בְּאַנְפּוֹן שֵׁא"ל הָרוּפָא הַנּוֹכָר כִּי אִפִּי לְאַחַר קְשׁוּיָיו לֹא נִתְאַרְף הַגִּיד כְּרוֹחַב שְׂתִי אֲצַבְעוֹת וְעַ"ז מִנְעַתִּיו אִזּוּ מְלִיִשְׂאָ הָאֲמָנָם הֵלֶךְ לוֹ לְמִיכְלִיגִי וְלִקַח שֵׁם אִשָּׁה בֵּת יִשְׂרָאֵל כּו' דְּנִדְאִי אִין כּוּפִין אוֹתוֹ לְגַרְשׁ מִסַּפ' לֹא בַּגּוּף וְלֹא בְּמַמּוֹן כּו' אֵלְמָא דְאַפִּי הִיא בּוֹ חִלוֹת אָדָם כְּשֶׁר: שׁוּב אִיתָא בַּגְמ' [יְבָמוֹת הַנָּז"ל] דְּנִיקְבַּ פְּסוּל וְכַתְּבֵ הַרָא"ם ז"ל וְסִיִּיעָתוֹ [מוּבָא בְּטוּב"י סִי' ה'] דְּאִינוּ רַק הַנּוֹלָד פְּסוּל מִשׁוּם שְׂאִינוּ מוּלִיד אֶבֶל כְּשֶׁר לְבוֹא בְּקַהֲלָ וְגַם ס"ל דְּמִחֲמַת חוּלִי הָיוּ בִּי"ש כְּמִבְּנָאָר בְּב"ח ז"ל גַּם מְבַרְאָר הַפְּלוּגָתָא בֵּין רִש"י וְהַרְמַב"ם ז"ל לְרִש"י דִּיו בְּנִשְׁתִּיר רַבָּא וְהַרְמַב"ם ז"ל [פִּט"ז ה"ד] מְצָרִיף גְּשִׁתִּיר חוּט עַפ"כ וְנִחְזִי מַעְתָּה בְּנ"ד גִּידוֹן הַנְּקִבִים יֵשׁ לְהַכְשִׁיר מִשְׁנֵי טַעְמִים אֶחָד דְּהָיוּ הַנְּקִבַ עַ"י חוּלִי מִמֶּשׁ כִּי דוּעַשְׁנַתְקַלְקַל הַבְּשֶׁר וְנִרְקַב וְא"כ לְהַרְמַב"ם ז"ל כְּשֶׁר וְנִהִי דְהָרָא"ש וְהַבָּאִים עַמּוֹ פּוֹסְלִים עַ"י ח"מ נְצָרָף דַּעַת הַרָא"ם ז"ל דְּנִיקְבַּ כְּשֶׁר לְבוֹא בְּקַהֲלָ א"כ עַכ"פ מוֹתָר בְּאַשְׁתּוֹ וְעַל מַה שְּׁחַתְכוּ הָרוּפָאִים הִנֵּה אִם גְּשִׁתִּיר רַבּוֹ שְׂלֹא חֲתוּף רַק מִיעוּטָא כְּשֶׁר לְרִש"י ז"ל וְלְהַרְמַב"ם ז"ל כְּשֶׁר מִשׁוּם שַׁע"י חוּלִי הָיוּ בִּי"ש שְׂפִכָר וְאִף יֵשׁ לְסַפֵּק בְּזֶה בְּנ"ד דְּלָמָּא לֹא הִיא צָרִיף לְחַתוּף כְּלָל רַק

הרופאים חתכו לאלנמי החיות של האבר אבל יוכל להיות שגם בלא חתיכתם היא קנים האבר או שנתרפא ובפרט שיזוע פשהרופאים חותכים בשר נרקב חותכים גם מעט מבשר פריא פידוע וא"כ הוי נחתה שאסור לכ"ע ואף אם היא ספק דלמא לא חתכו רנפא נצרה לספק זה דלמא [לא] היא מתקנים בלא חתיכת הרופא והוי ס"ס ולכן בספק אם חתכו רנפא יש להתיר שלא להוציא כנלענ"ד אמת להלכה אף בעצה אני אומר שיחקרו ע"י (ידי) זקנים וזקנות אולי ימצאו רפואה להנקבים ויעלה בשר דלנרב יש רפואה פמבנאר ברא"ם ו"ל ואז ממילא יהא נשתמיר רנפא ויהא פשר ואין לומר נואש פי לפעמים ימצא לזה רפואה או אולי מןמחה גדול ברופאים ימצא תעלה ותחבולה להעלות בשר על הנקבים פן הוא לענ"ד אמת אף למעשה א"א בלתי אם יסכימו עמי שני גדולי הדור ובפרט לפמ"ש דאם [לא] נצרה הנקבים לא יהי נכרת רנפא וירש"י אם לא נכרת רנפא (וירש"י אם לא נכרת רנפא) פשר דהכל תלוי בהפרת אם נכרת רנפא אסור וא"כ מה לי שנעשה ב"ש עוד נקבים הנך לא מצטרפי מידי ולא דמי לנפגם חצי קנה ושחט משהו דמצטרף [כמ"ש ב"ד ס"ס"י כ"א] דהתם בחיות תלי מלתא וחייתא תלי בהרוב שבעוף משא"כ הכא דברוב פרייה תלי: אחרי פתבי זאת אמרתי שפאוד קשה לסמוך על היתר זה דהא הרא"ש ו"ל [ביבמות שם] אוסר בפירוש וכן הטור וגדולי אחרונים דבידי חולה לא הוי כבי"ש א"כ ניקב לחוד אוסר וגם הרמב"ם ו"ל נהי דס"ל דחולי הוי ב"ש וכשר מ"מ הא הכא הוי פרות ע"י אדם ומעולם לא הי' בהגיד המסת' הבשר ורק שינוי מראה וא"כ אפי' למאן דמטריף בטריפות בשינוי מראה הוא רק דהוי כבשר שהרופא גורדו וא"א בקי אין בבשר שהרופא גורדו אף כ"ז לחומרא אבל לא לקולא דנימא שמתוך שינוי המראה יהי דינו פנימוס פבר שלא יהי נקרא פורת אח"ז פרייה דכבר פלה בלא הפרייה מפת שינוי המראה זה נדאי לא יאמר אדם די"ל פיון שלא הי' רק שינוי מראה לחוד ובלתי הפרייה הי' חוזר ונתקנים וא"כ הוי הפרייה פרות ממש דאסרה התורה ועכ"פ מספקא לא נפיק ואסור ואפי' להרמב"ם ו"ל.

ויותר נ"ל לומר דגם להרמב"ם ו"ל הוי נדאי כ"ש ומלקין עלה ולא ספק פלל דהנה ע"כ לא אמרי' בטריפות דבשר בלוי אסור מספק דמשום די"ל דנהי דאפתי לא נרקב פולו מ"מ הא בטריפות קי"ל פל העומד לינקב פנקוב דמי מטעם דנזאת החי וגו' והעומד לינקב ה"ה פסק חיותו פי לא יחי דברור דעתיך לינקב ולא יחי' או יב"ח חודש מהשתא או יותר עכ"פ פסק חיותו עיין פ"מ יו"ד [סי' ל' שפ"ד אות ה'] ובבשר שהרופא גורדו שא"א בקיאים טריפה מספק אבל בכרות שפכה מה לנו למה שעתיך להיות וא"כ כ"ז שיש חיות באבר וראוי לדור עם אשתו ולהוליד אם כורת אדם שפיר הוי כ"ש מעתה ומה לנו דבלא הפרייה הי' נכרת בשנה וכדומה מ"מ פעת הוא פרות שפכה וא"כ אפי' בראוי שלא להתרפא ורק לקלקל מ"מ כ"ז שראוי להוליד [ונכרת] הוי כ"ש ובשלמא מהומסס כ"כ שאינו בגדר בשר אם לא נכרת רק מעורה בגיד זה החיבור לגיד פאלו אינו אבל באם הוא פראוי רק שיש בו מראה שפכה שעתיד לקלקל מ"מ עדיין פריא הוא לענין זה ואינו נקרא פרות עתה מפת מה שעתיך להיות ולכן הפורתו מעתה הוי כ"ש בי"א ובנ"ד מבנאר בשאלה שהרופאים אומרים שיראו מהמענות להיות אבל פעת הנה פריא וא"כ בכרותו אדם הוי כ"ש ממש וגם להרמב"ם ו"ל לקי וא"כ פיון דלהרמב"ם ו"ל יוצא וכן להרא"ש וטור ו"ל ולא מצינו בפירוש מתיר נהי דיוכל לגבב הקולות

דבי"ח הוי כבי"ש ולכן הנקבים הוי מחמת חולי דהוי כבי"ש ובכריתה נסמוך דנשתייר
רובא סגי אבל מתיר בפירושו לא מצינו פראשונים ולכן קשה לי להתיר.

[ועיין לעיל סי' י"ח]: סימן לב להרב הגדול הקריף ובקי השנון חו"נ המפורסם מו"ה
יוקל הירש מגארליץ יע"א פעת אב"ד בק' גיימארק: מכתבו הגיעני והנה דבריו בשוב
דברי הט"ז וב"ש נכונים אף צריף לעיין בב"ב (נ"ח) בהמוכר את הספינה ובמס' דמאי
גבי הי' עומד ולוקח בדברי הר"ש ז"ל שם וכעת אין הפנאי לזה: ובדבר תשובתו על
גרושה המינקת מןפקרת הנה לא ידעתי אף החליט מעכ"ת דאפתי איפא איסור מינקת
הלא הרבה דיעות דבמנפקרת אין איסור ומביאו רמ"א בסי' י"ג [סי"א] והאף נחליט
להתיר חרגמ"ה ז"ל מספק גם יסוד הבנן של מעכ"ת אשר העמיד דהיא עשיתה שלא
כהוגן במה שלא הודיעה שהיא מענפרת וזה היא היקף דברי מהרי"ו ז"ל בתשובה שכ'
על מעשה כזה מענפרת זונה מןפקרת שנשאת ודן אותה לשוגגת שסבורה שמותרת
להנשא ודבריו מובא בח"מ סי' י"ג [סק"ח] ופסק פנותי הגם שמהרי"א ז"ל גמגם על
גוף הדין אם מותרת בשוגג ע"י הפרשה מ"מ כתב ח"מ דאין ספק דמהרי"א ז"ל דוחה
לפשיטת דמהרי"ו ז"ל ומעכ"ת העמיד יסוד הבנן היקף דבריו במה שמהרי"א ז"ל לא
נסתפק לחלוק בזה ובנדאי אין לנו לומר נגד מהרי"ו אשר תורה יוצא ממנו בפסקיו בכל
אשכנז פידוע ואם הוא סובר שזה אינו עשיית שלא כהוגן רק שוגג אנו מה נעני אבתרי'
ולכן בנדאי אין כופין לגרש ודי בהפרשה וכאשר גם הח"מ ז"ל פוסק פן.

אף חר"ג אינו חל אם רוצה הבעל לגרשה כאשר כתבתי מאז דעל הפרוצות לא גזר
רגמ"ה וכמבואר בש"ע [סי' קט"ו ס"ד] ובט"ז בשם אהיו ז"ל אף האף תהי הפפ' כבר
כתבתי בתשובה מרוב גדולי האחרונים שס"ל כמהרמ"מ ז"ל [סי' א'] שפופין בזריקת
גט והתשובה ישנה ת"י פעת אף מה שהשיג מעכ"ת על הנב"י ז"ל [מה"ת סי' ק"ד]
שמשה איש לאשה בכפ' שיאמר רוצה אני ומעכ"ת רוצה לחלק משום דהוי גבי אשה
תלוי וקני דל"מ לדעת בה"ע [מוכא בב"י חו"מ סי' ר"ה ובמ"א שם ס"י] ומעכ"ת
מדמי דהכא גבי כפי' לאשה דמי לתלו' וקנה ולבבי לא כן דמה דהנה נחקרה ונראה
התוה"ק צותה ליתן גט לאשה אפי' בע"כ ואפ"ה גזירת תוה"ק ליתן דוקא במקום שקונין
פידוע דבעי ליתן לה כשהיא ערה ובחצר העומדת אצלה פידוע לכל וגבי תיחוד ותפתח
[גיטין ע"ז ב'] וקשה האף יהי קנין בע"כ ולא מצינו פיוצא בזה קנין בע"כ וע"כ צ"ל
שזה מחוקי תוה"ק שיתן לה גט במקום הראוי לקנין אם הי' ברצונה אבל הנתינה יהי
אפי' בע"כ וכן הוא חק מצנה זו וא"כ השתא שרגמ"ה גזר שלא לגרש בלא רצון האשה
לא הוסיף על ד"ת רק שיהי' ברצונה אבל ענין הקנין נשאר כמקדם מדין התורה וא"כ
שפיר כ' הנב"י ז"ל כמו דכופין לאיש אפי' שצריף רצון האיש בגירושין כופין אותו עד
שיאמר רוצה אני וזה מקרי רצון יהי' מאיזה טעם שיהי' וא"כ ה"ה באשה אם כופין עד
שתאמר רוצה אני א"כ היא ברצונה כפי תקנת רגמ"ה ואי דלא נקנה לה הגט משום
דלקנות לא מהני הפפ' הלא מה"ת קנהו אפי' בע"כ ממש ורגמ"ה לא עקר בתקנתו חקת
התורה ח"ו רק תיקון שיהי' ברצון האשה ואם אמרה רוצה אני הרי רצונה ממש ועיין
בב"י בח"מ [סי' הנ"ל] בטעם העיטור ונראה דדברי פנים.

גם מ"ש לתרץ בזה קו' בר"ה ובהקדמה מקצה"ח ו"ל שכ' בסי' ט' לתרץ קו' התו' ב"ב [מ"ח א'] דלמה בתטאת אין כופין וכי הוא לתרץ דבעולה הפפי' רק לקנות ממנו העולה להקדש סגי ביאמר רוצה אני אבל בתטאת דהוי לכפרה הוי פתלי' לקנות דל"מ ואחר מחכ"ת הקדושה דבריו המה נגד משנה ערוכה וז"ל המשנה (ערכין כ"א א') חייבי ערכין ממשפנין אותן חייבי טטאות ואשמות אין ממשפנין אותן חייבי עולות ושלמים ממשפנין אותן אעפ"י שאין מתפפר עד שיתרצה שונאמר לרצונו כופין אותו עד שיאמר רוצה אני וכן אתה אומר בגיטוי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני עכ"ל הרי בפירוש דעיקר הפפי' משום דאית לי' כפרה וכפרה צריכה רצון דכתיב ונרצה לכפר אבל (לא) לקנן לא צריף אמירתו רוצה אני כמו בערכין דממשפנין אותו בע"כ וכמ"כ בעולה לקנותו להקדש לא צריף רצונו דה"ה מלנה הפתובה בתורה פמבואר בקידושין (כ"ט ב') א"כ בודאי גובין בע"כ ממנו העולה להקדש כמו ערכין אף דעולה בא לכפר וכתוב ונרצה דכפרה צריכה דוקא רצון ולהכי קאמר המשנה דאפ"ה כופין עד שיאמר רוצה אני כמו בג"נ הרי דבמשנה היפה דברי הקצה"ח ו"ל דלקנן לא בעי כפי' שיאמר רוצה אני ולכפרה בעי אמירת רוצה אני ואמירת רוצה אני מהני ודמי לגט ולא הוי פתלוי' וקנה ושפיר הקשו התוס' ו"ל דא"כ למה בתטאת אין כופין ותירצו מה שתירצו יענין בדבריהם.

אף דברי מעכ"ת רמו ושיגבו ממני דאמאי קשה לי דאפי' אם מצות צריכות פנונה אם כופין אותו פריסיים לאכול מצה יצא דאגב אונס' גמר ומכונן ותנונהא טובא איף יעלה זאת על הדעת לומר [פן] הלא ידעי' מצות צ"כ היינו שמכונן שעושה רצונו ית' כפי מה שצוה וכמבואר דבר זה באריכות בתר"י גם בתשו' ח"צ ו"ל בסי' א' וא"כ אם אינו רוצה לאכול מצה לימא שמכונן לעשות רצון הבורא ב"ה וב"ש לאכול מצה הלא אדרבא הוא אינו רוצה לקיים המצוה ואינו עושה מצות השם פלל יפה הקשה הפ"י ו"ל [ר"ה דף כ"ח] כה"ג לכ"ע לא יצא לשיטות הי"א שבתר"י דאם מכונן שלא לצאת לא יצא לכ"ע והקא הרי מכונן שלא לצאת ולקיים מצות הבורא פלל ואם יאמר מעכ"ת שאיירי שהפריסיים פפאוהו לקיים המצוה לאכול מצה וכה"ג חילק מעכ"ת דאם מצות צ"כ הוי פתלוי' וקנה ולא יצא ואם אצ"כ הוי פתלוי' וזבין קשה ע"ז דהוא נגד סתמא דברייתא בלא חולק בכתובות פ' הכותב תנינא במד"א במצות לא תעשה אבל [במצות עשה כגון שאומרים לו עשה] סנפה ואינו יושב לולב ואינו נוטל מפין אותו עד שתצא נפשו והוא פסק מןחלט לכ"ע פמבואר בכל הפוסקים שמביאים ברייתא זו לדינא [ע' בחו"מ רס"י ק"ז] ולפ"ד מעכ"ת למ"ד שמצ"כ אשר פן פסקו רוב הפו' וכן פסקו להלכה לדין במצות דאורייתא צ"כ [פמבואר באו"ח סי' ס' ס"ד ועמ"א שם סק"ג] א"כ לא מהני כפי' ואיף הביאו ברייתא זו דאזלא למ"ד מאצ"כ וגם פשטא דסוגי' דש"ס הוא אשר הברייתא הוא פשוט לד"ה ולכן אין לדברים אלו עיקר פלל.

ומה שתמה מעכ"ת על הא דכתבתי דאינו אומדנא דהרבה אנשים פמות זה הבעל אינו מקפיד על מופקרת והק' עלי מב"ק [ק"ו ע"ב] גבי יבמה שנפלה לפני מופה שחין ואשתומם איף לא זכר דמופה שחין אפי' אם היא תרצה לדור עמו אין מניחין אותה משום דממיקתו יעי"ש [בכתובות ע"ז ע"ב] ולהכי מדקדק הגמ' תיפוק בלא חליצה דליבום ודאי שאינו מיבם ומש"ה הוי אומד דדעת אבל לישא מופקרת עיני ועיניו ראו

רבים כְּעֶרְפוֹ לַקַּחוֹ מוֹפְקֶרֶת וְלִכּוֹן דְּבָרֵי בְּרוּרִים וְשִׁאֵינוֹ אֲמוּמָנָא כְּלָל וְרַק כּוֹפִין עַל הַגֵּט דְּכֹה"ג לֹא גִזַּר רַגְמ"ה ו"ל וְהִי שְׁלוּם.

ב' בְּשִׁלַּח תֵּרַכ"ב: סִימָן לֵג לְמַחוּ' הֶרַב הַמֵּאָה"ג הֶחֱרִיף וּבְקֵי הֶחֱסִיד הַמְּפֹרָסִם מו"ה מְרַדְכֵי אַבְד"ק הָאֱלִישִׁין יַע"א: שְׁאֵלָה אִשָּׁה שְׁהִיְתָה מְעוּבָרַת בְּחַיֵּי בַעְלָהּ וְיִלְדָה אַחַר מִיתַת בַּעְלָהּ וְהִנִּיקָה הַגֹּלֵד וְחִלְתָה לְמֵאוֹד וְנִתְנָה הַגֹּלֵד לְמִינִקָּתָה וְאִם נִתְרַפְּאָה אִם מוֹתֶרֶת לְהַנְשֵׂא מִחַמַּת פִּי כּוֹן אֵינְרַע לָהּ מִב' יִלְדִים הֶרַא שׁוֹנִים שְׁהִנִּיקָה אוֹתָם עַד שְׁחִלְתָה וְאָמְרוּ הַרוֹפְאִים שְׁאֵסוּר לָהּ לְהִנִּיק יֵלֵד וְהִיא מְסוּפָּנָת אִם תִּנִּיק וְלֵד וְרַק הִיא [לֹא] תִשָּׂא לְזֶה פִּי סְבוּרָה הִיְתָה שְׁתוּכֵל לְהִנִּיק וְלֹא תִחַלְּהָ אִף לֹא כּוֹן הִי' פִּי חִלְתָה וְהִיְתָה מְסוּפָּנָת עַד שְׁנִתְנָה הַיֵּלֵד לְמִנִּיקָה לְכוֹן י"ל שְׁאִין חַיִּיב עֲלֶיהָ לְהִנִּיק אֲדִרְבָּא [אֲסוּר] לְסַכּוֹ עֲצָמָה וְא"כ אֵינָה בְּכָלֵל מִינִקָּת חֲבִירוֹ וּמוֹתֶרֶת לִינְשֵׂא תוֹף כ"ד חֲדָשִׁים: תְּשׁוּבָה הִנֵּה אָמְרִי בְּש"ס יְבָמוֹת (מ"ב א') וְז"ל הִיכָא דְקִים לֹן דְּמְעוּבָרַת הִיא תִינְשֵׂא אֱלֵמָה תְּנִי' לֹא יִשָּׂא אָדָם מְעוּבָרַת חֲבִירוֹ וּמִינִקָּת חֲבִירוֹ וְאִם נִשָּׂא יוֹצִיא וְלֹא יִחְזִיר עוֹלָמִית גְּזִירָה שְׁמָא תַעֲשֶׂה עוּבְרָה סְנַדְל א"ה דִּידִין נְמִי אִי לְמ"ד בְּמוֹף בְּמוֹף וְאִי לְמ"ד מִן הַשְּׂמִים יִרְחַמוּ מִן הַשְּׂמִים יִרְחַמוּ ה"נ אִי לְמ"ד כו' אֱלָא מִשׁוּם דְּחֶסֶה א"ה דִּידִין נְמִי דִּידִין חֲנִיס עֲלֶיהָ ה"נ חֲנִיס עֲלֶיהָ אֱלָא סֶתָם מְעוּבָרַת לְמִנִּיקָה קִינִימָא עַכְל"ה וּבִתּוֹס' שָׁם ד"ה סֶתָם כו' ר"ש זְקָנוֹ שֶׁל הַרְשָׁפ"א ו"ל הִי' אוֹמֵר דְּגִרוּשָׁה מִינִקָּת מוֹתֶרֶת לִינְשֵׂא מִשׁוּם דְּלֹא מְשַׁעְבְּדָא לְהִנִּיק כְּדָאָמְרִי פ' אַעפ"י נִתְגַּרְשָׁה אֵינוֹ כּוֹפֶה וְאֵין נִרְאָה לְר"ת דְּהָא לְמֵאִי דְּהָהּ בְּעֵי לְמִימַר דְּטַעְמָא מִשׁוּם סְנַדְל אוֹ מִשׁוּם דְּחֶסֶה לֹא הִי' חִילּוּק בֵּין אֱלֵמָנָה לְגִרוּשָׁה וְה"ה לְהֵאִי טַעְמָא דְּאֵינוֹ חוֹזֵר בּוֹ אֱלָא מִהַטְעַם בְּלִבְד וְעוֹד אֱלֵמָנָה גּוֹפָא אִי אֱמָרָה אֵינִי נִיזוּנִית וְאֵינִי עוֹשֶׂה אוֹ תְּבַעָה פְּתוּבָתָה לֹא מְשַׁעְבְּד' וְכ"פ בְּשִׁאֲלֹתוֹת דְּר"א דְּלֹא שְׁנָא גְּרוּשָׁה וְל"ש אֱלֵמָנָה עַכ"ל אֱלֵמָא דְּהַר"ש הַתִּיר אִפִּי' בְּמַת הַבַּעַל דְּכִינּוֹן דְּלֹא מְשׁוּעְבְּדַת לְהִנִּיק אֵינָנָה בְּכָלֵל מִנִּיקָת חֲבִירוֹ וְהֵרָא"ש ו"ל פְּתַב שָׁם בִּפ' הַחוֹלֵץ וְז"ל וּמִתּוֹף זֶה הִי' אוֹמֵר ר"ש הַזְּקָן גְּרוּשָׁה מִנִּיקָת וּגְרוּשָׁה מְעוּבָרַת מוֹתֶרֶת לִינְשֵׂא דְּלֹא מְשַׁעְבְּדִי לְהִנִּיק כְּדָאָמְרִי בִּפ' אַעפ"י נִתְגַּרְשָׁה אֵינוֹ כּוֹפֶה וְר"ת ו"ל דִּינִיק מְשַׁמְעֵתִי דְּלְמֵאִי דְּבַעֲי לְמִימַר טַעְמָא מִשׁוּם סְנַדְל אוֹ מִשׁוּם דְּחֶסֶה אֵין חִילּוּק בֵּין אֱלֵמָנָה וּגְרוּשָׁה וְאֵינוֹ חוֹזֵר בּוֹ אֱלָא מִהַטְעַם בְּלִבְד וְעוֹד אֱלֵמָנָה גּוֹפָא אִי אֱמָרָה אֵינִי נִזוּנִית וְא"ע לֹא מְשַׁעְבְּדָא לְהִנִּיק אֱלָא חֲכָמִים עָשׂוּ תִּקְנָה זֹו שְׁלֹא יָבוֹא הַגֹּלֵד לִידֵי סְפָנָה וְרוֹב נְשִׁים חֲסוֹת עַל יִלְדֵיהֶן וּמִנִּיקָתוֹ אִפִּי' אֵינָה מְשׁוּעְבְּדַת לְהִנִּיק אֲבָל אִם הִיְתָה מוֹתֶרֶת לִינְשֵׂא לֹא הִיְתָה מִנִּיקָתוֹ וְכוֹן פָּסֵק בְּשִׁאֲלֹתוֹת ל"ש אֱלֵמָנָה ל"ש גְּרוּשָׁה עַכ"ל וּבִכְתוּבּוֹת פ' אַעפ"י [ס' י"ז] פְּתַב שָׁם הֵרָא"ש וְז"ל וְהַר"ש הַזְּקָן ו"ל הִי' אוֹמֵר דְּגִרוּשָׁה א"צ לְהַמְתִּין כ"ד חוֹדֵשׁ שְׁאִין עֲלִי לְהִנִּיק אֶת בְּנָה הוֹאִיל וּבַעְלָה קִינִים וְהִבִּיא רֵאִי' מִהֵהִיא דְּלַעִיל נִתְגַּרְשָׁה אֵינוֹ כּוֹפֶה וְאֵין חִילּוּק בֵּין נְדָרָה לְלֹא נְדָרָה אֲבָל כְּשִׁמַּת בַּעְלָה אַעפ"י שְׁאֵינָה מְחַוֵּיבַת לְהִנִּיקוֹ מ"מ פִּינּוֹן שְׁאִין לוֹ אֲב עָשׂוּ חֲכָמִים תִּקְנָה שְׁתִּנִּיק הָאִם וְר"ת אוֹמֵר דְּאֲסוּרָה לִינְשֵׂא מְדַתְּנִינּוֹ בִּפ' הַחוֹלֵץ לֹא יִשָּׂא אָדָם מְעוּבָרַת חֲבִירוֹ וּמִנ"ח קֶפְסִיק וְתַנִּי ל"ש נִתְגַּרְשָׁה וְל"ש לֹא נִתְגַּרְשָׁה וְעוֹד הִבִּיא רֵאִי' מְדַמְפְּרָשׁ הֶתָם מִשׁוּם דְּסֶתָם מְעוּבָרַת לְמִנִּיקָה קִינִימָא דְּמִשְׁמַע הִינּוֹ טַעְמָא דְּמִנִּיקָה ה"ט דְּמְעוּבָרַת וְלָמָּה דְּהָהּ מְפֹרָשׁ מְעִיקָרָא דְּטַעְמָא דְּמְעוּבָרַת מִשׁוּם דְּחֶסֶה אֵין שְׁיִיף לְחַלֵּק בֵּין מְעוּבָרַת גְּרוּשָׁה לְשִׁאֵנָה גְּרוּשָׁה וְאֵע"ג דְּהַדְר מַה"ט מְדַפְּרִישׁ טַעְמָא מִשׁוּם דְּסֶתָם מְעוּבָרַת לְמִנִּיקָה

קיימא מגופא דמלתא דמעופרת דאיירי אפי' בגרושה לא קדר בי' וכ"כ בשאלתות פ' וירא דאלו איתתא דפטרה בעלה או דמית בעלה בעי' לאמתוני כל יומא מניקתא עכ"ל.

והנה לכאורה ק' למה בפ' החולץ לא כתב דגם להר"ש אסורה במת בעלה אף י"ל דהתם אינו עוסק (רב) [רק בעיקר דין] במעופרת לכן הביא דעת הר"ש דמתיר בגרושה ור"ת אוסר אף בכתובות דאיירי בעניני מינקת [עד כמה חייבת להניק] הביא לדינא דבמת בעלה אסורה גם להר"ש ומש"ה ל"ק קו' הר"ת על הרא"ש דכל אשה תאמר איני ניוזנית דז"א דהר"ש מודה דבמת בעלה אסורה ומש"ה לא הביא הרא"ש בכתובות קו' הר"ת אף קשה לי עדיין דלמה בעשירה [אפי' אלמנה דהוי] אינה משועבדת ומותרת לינשא לפ"ד הרב דתשו' אמונת שמואל [הובא בב"ש סי' י"ג סקל"ז] ולכאורה ה"מ נגד דברי הרא"ש שכתב דגם הר"ש מודה במת בעלה וכבר התעורר בזה בספר בני אהובה אף לפי הנראה שלא ס"ל כהרא"ש בזה רק כפשוט דברי התוס' אפי' במת בעלה התיר הר"ש הזמן וכן מורין דברי הש"ג [דפ' החולץ] אף קשה לי לפי דבריהם דלמה חילקו חכמים בתקנתם דעשירה פיון דאינה משועבדת לא אסרה עלי' הנשואין ולעניי' אשר שיעבודה אינו אלא על תנאי אם תרצה לומר איני ניוזנת פטורה מלהניק אעפ"י כ' גזרו עלי' חז"ל דלא יועיל דיבורה איני ניוזנת לפטור שעבודה ולכאורה י"ל דעשירה הוי לענין הנקה כאשה אחרת המניקת בן חברה דאין עלי' שום תיקון ושום גזירה מלהנשא אבל עני' פיון דלע"ע משועבדת להניק מסתמא רוב נשים מניקות את בנה לזה אסרו עלי' הנשואין כדי שלא תפסוק מלהניק אבל עשירה שלא הניקה כלל אין עלי' שום גזירה ויש להטעים הדבר יותר דחז"ל הוצרכו לתמן לאסור הנשואין במינקת דאי לאו התקנה היתה מינקת נישאת לבעל בעודה מניקה ויעפר חלבה לזה הוצרכו לתמן עכ"פ בעודה מינקת אסורה להנשא ואז ממילא פיון שחל עלי' הגזירה לא תוכל לומר א"נ ואיני מינקת דלא פלוג רבנן משא"כ בעשירה דלא התחילה להניק לא חל עלי' התקנה אפי' רגע אחת פיון שאינה מניקה אבל באמת אם עשירה התחילה להניק אסורה גם בעשירה כמבואר שם להדי' באמונת שמואל מטעם זה פיון שכתב חל [עלי' התקנה].

הינצא לנו מכ"ז דבהתחילה להניק לא מהני מה שאמרה איני ניוזנית ואפי' אם קבלה כתובתה דפטורה [להיות] מניקה מ"מ פיון שכתב חל הגזירה מתקנת חז"ל לא נפקעה מאיסורה וכ"נ מפל הפוסקים דבעני' ל"מ מה שקבלה כתובתה וכן מבואר בש"ע סי' י"ג סעיף י"ג ואין חולק ע"ז שום אדם ולכן זה ההיתר שכ' רומכ"ת אין מקום לסמוך עליו הגם שבס' בני אהובה בתשו' מהגאון ר"ע איגר נראה קצת דרצה לעשות סניף מזה להתיר אף באמת זה נגד דברי הש"ס וכל הפוסקים ובאמת לא נחשד אצלי הגאון הנ"ל בזה ואולי פונוה אחרת לו ואין הפנאי לעיין ולדקדק בדברי האחרונים אבל לדינא בנדאי אין לסמוך עליו: והיתר השני שיש באשה זו מה שהרופאים אסרו עלי' ההנקה באמרו שהיא מסוכנת אם תניק א"כ אינה בכלל מינקת אמנם לענ"ד דז"א לא מבעי' לשיטת הרא"ש ונה"ן ז"ל [בפ' אעפ"י סי' כ'] דגזרי' באשה אחת אטו שיבואו להחליף ולהתיר גם בשארי מניקות ורק בציומוק הדדים או שפסקה מלהניק ג' חדשים הטעם הוא משום דיש לה קלא וניכר הדבר ולא יבואו להחליף וא"כ באשה זו דלא נתחזקה עדיין שמיזיק לה [ההנקה] לית לה קלא ולא מינכר הדבר והא ראי' דגם היא בעצמה התחילה להניק דסברה שלא יזיק לה א"כ בנדאי אסורה משום לא פלוג ונ"ל דגם הרמב"ם וסמ"ג ז"ל

סוברים כן דהרי התקשו הרבה בדבריהם שכתבו דגרושה מעוברת אסורה לינשא מטעם דחסה {עי' רמב"ם ה"ג פי"א הכ"ה ובב"ש סי' י"ג סק"כ} ונהלא זה הטעם נדחה בגמ' משום דחייס ולמה כתבו הם הטעם שנדחה אף נ"ל פוננתם פשוט דכתב הסמ"ג ומביאו ב"י וט"ז ב"ד סי' קט"ו [סק"י] ונ"ל דאע"ג דאנו נוהגין היתר במים מגולים ולא גזרי' אטו מקומות שהנחשים מצויים היינו משום דלא שייך בהו טעם של איסור אלא משום נחשים הלכך פי שרו להו במקום שאין נחשים מצויין לא יבואו להתיר במקום שמצויין אבל גבי גבינות דשייך בהו טעמי טובא לאיסור פגון עור קיבת נבילה ואידך טעמי הלכך אי שרית גבינות במקום שאין נחשים מצויין אתי למישרי גם במקום שמצויין הלכך לפי טעמו של ריב"ל יש לאסור גבינות אפילו במקום שמעמידין אותם בפרחים כו' עכ"ל הרי דלריב"ל דקיי"ל פנותי' כמ"ש שם הסמ"ג אין טעם לאסור גבינות רק משום גילוי מ"מ אנו חוששין שהעולם יסברו דהטעם הוא משום אינך טעמי דלית הלכת' פנותי' ועי"כ אם יראו שמתירים יתירו בכל מקום א"כ כמ"כ פאן פיון דבאמת יש סברא לומר דמעוברת אסורה משום דחסה ולא מטעם דלמניקה קיימא פמבואר בט"ז באה"ע [סק"ה עיי"ש] וא"כ אם יתירו גרושה מעוברת כסברת הר"ש דגרושה לאו למינקת קיימא או בצמקו דדים אזי יבואו להתיר כל המעוברת משום דיבינו דהטעם הוא משום דחסה דשייך אפי' בגרושה ובצמקו דדים וכיון שיראו היתר באשה אחת מעוברת יתירו בכל המעוברת ויבואו לבטל תק"ח וכמו ששם גבי גבינות הגם דלא קיי"ל פאינך טעמי מ"מ החשש שהעולם יטעו בזה ויאמרו הטעם משום אינך טעמי ולא משום גילוי ויתירו גם במקום ששכיחי נחשים כמ"כ נמי הכא פיון שהעולם יסברו שהטעם משום דחסה ויבואו להתיר גם בכל הנשים דיראו ההיתר בגרושה ובצמקו דדים דלפי דמיונם גם בזה הו"ל לאסור משום דחסה וכיון שהתירו לה יסברו שבטל טעם הגזירה ומש"ה באמת אסורה חז"ל משום דחסה ובגמ' מדחה זה הטעם משום דאי לאו טעמא דלמינקת קיימא לא שייך דחסה פלל משום דחייס אבל עכ"פ פיון שנאסרה מעוברת מטעם דלמניקה קיימא אסורה אף בצמקו דדים דל"ש טעם זה מ"מ אסורה משום אתי לאחלופי דיטעו ויאמרו הטעם משום דחסה ויענין בט"ז יו"ד סי' ה"ל שמפרש כן דברי הסמ"ג ולכן לק"מ על הרמב"ם וסמ"ג.

עכ"פ מוכח מזה דס"ל דגזרי' אטו חילוף אשה אחרת משום לא פלוג כסברת הרא"ש וא"כ באשה זו שאינו ניכר זה החסרון דאינה משועבדת בנדאי אסורה משום ל"פ ואפ"י להחולקים ולא ס"ל הגזירות גבי מינקת מ"מ אשה זו הגם שמזיק לה החלב אף עכ"פ בתחילת הנקה אחר הלידה מבואר לפל שאינה מזיק לה ההנקה מחמת ריבוי החלב והתינוק יונק מעט ואדרבה [מזיק] אם לא חניק פלל תחלה מחמת פוכד החלב וגם אפי' לאח"כ אם חניק מעט ותמסמס לא יזיק לה פן ראינו בכמה נשים בכיוצא בזה ולכן בנדאי היא בכלל מינקת חבירו ואסורה להנשא ובפרט שהרופאים בזה"ז אינם מומחים כ"כ לזה ולכן נ"ל שאשה זו בכלל מינקת חבירו הגם שבס' בני אהובה מתיר שם בכה"ג שמזיק לה החלב אף שם הי' המעשה שנחלשת תיקף ביום אחד אם תניק נראה לעין פל פמבואר שם וגם נתחזקה בעשרה ילדים ששכרה מינקת עבור זה בנדאי יש מקום להתיר אבל אם נבוא להתיר מינקת עפ"י אומדנא ורופאים שאומרים שמזיק לה היניקה ח"ו בןטל תקנת חז"ל ובפרט בגזירה פזו אשר היא מסופן להמורה פמבואר באס"ז מתר"י

בכתובות ובשאר תשובות ולכן לדעתי אשה זו אסורה להנשא והי' שלום: סימן לד
לקרב הקריף ובקי השנון המפורסם חו"נ מו"ה יעקב מנשה בהגאון מהרמ"ז אייטסינגר
מאומין ברוסיא יע"א: שאלה גרושה עשירה אם מותרת להנשא תוך כ"ד חודש: תשובה
ידוע דעת הר"ש ז"ל שהתיר בגרושה פיון שאינה מחויבת ומשועבדת לא נקראת מינקת
חבירו ובהג"א פתב דלהר"ש ז"ל אפי' במכירה מותרת להנשא ובתשו' הגאון מהר"ש
שבתשו' אמונת שמואל תמה האף אפטר שבמכירה תהא מותרת להנשא יעו"ש.

ובאמת פשט לשון הג"א בכתובות דף ס' ע"ב שכתב וז"ל ואעפ"י שבמכירה כופה ב"ד
להניקו מ"מ אין שיעבוד עלי' כ"ז שלא פפה אותה בב"ד ומותרת להנשא ול"ד לאלמנה
מינקת שחיבת להניק את בנה עכ"ל.

משמע בהדני' דגם במכירה מותרת להנשא ובאמת כמה שנויים בהראשונים בדברי הר"ש
ז"ל שמהר"נ והנ"י נראה שלא התיר הר"ש רק מטעם שיש לולד (בעל) [אב] תתבע
האשה ממנו למסמס וכ"כ בהדני' הרא"ש ז"ל באעפ"י.

ובס' בני אהובה מתמי' דהאף התירו האמונת שמואל וחבירו נגד הרא"ש ז"ל בדעת
הר"ש [עיי' בתשו' הקודמת] והרואה יראה דברוב הראשונים בתוס' ומרדכי וסמ"ג לא
נזכר טעם זה וגם המהר"י מינץ ז"ל כתב דהרא"ש ז"ל יחיד בטעם זה יעו"ש וגם
במכירה יש דעות חלוקות בדברי הרא"ש ז"ל כמבואר בתשו' א"ש הנ"ל והנ"ל דהר"ש
ז"ל ס"ל כמו דלא אמרו חז"ל ולא עשו גזירה לישא מינקת בן חבירתה אפי' במניקה
כמבואר [בש"ג פ' החולץ אות ד' וע'] בש"ע סי' (יו"ד) [י"ג בבאה"ט סקי"ג] דלא עשו
תקנה לזה כמ"כ אם אינה משועבדת רק שמניקה ברצונה הטוב (בשכר) כמו אשה
אחרת תחשב ואין עלי' שום תקנה מחז"ל ורק אם מת האב שאז מיקרי שדי האשה שדה
יתומים (שאביו) [שלאביו] הי' משועבד שמחויבת להניק נהי שיכולה ליפטור מהשיעבוד
ע"י שתנשא ואז אינה מחויבת מן הדין להניק אמרו חז"ל דנה הוא משיג גבול יתומים
ונכנס לשדיהם הגם שאינו גזלן אבל נקרא עול לגרום הפסד ליתום שהי' יכול להיות
ניזון משדי אמו לילא זה הבעל שנשא וטעם זה הוא בירושלמי מביאו התוס' סוטה
[דכו"ו ע"א] ובתקנה זה מחולק מהר"ש עם ר"ת ז"ל דהר"ש ס"ל דלא גזרו רק במי
שמחויב מטעם שיעבוד ונקרא שדי יתומים נהי שיכולה לפטור עצמה מהחויב עשו חז"ל
תקנה שלא לבוא בשדי יתומים אבל גרושה אפי' אם מכירה מ"מ פיון שאינה משועבדת
להניק ולא נקרא שדה יתומים אין עלי' שום תקנה ולא עשו חז"ל תקנה נהרי היא כאשה
אחרת שמחויבת להניק בשכר [כמוןכר בסי' פ"ב] אבל לא לאסור עלה הנשואין
ומסבא זו הולידו האמ"ש וסייעתו דכ"מ שאינה משועבדת היינו עשירה אינה בכלל
מינקת חבירו ומותרת להנשא ובזה יצאו כל האחרונים כ"א בסברות שונות וכפטיש
פוצץ סברות ישרות בתוה"ק עד שהגאון בנ"ב [מה"ק סי' י"ד] מתקשה א"כ לב"ש לא
שייך כלל תקנת מינקת יעו"ש בדבריו והנה על כל הדברים האלו והסברות קשה טובא
דהו' אמת דגרושה וכדומה עשירה או מזנה אינם בכלל מינקת אבל אשה המשועבדת
בכלל מינקת משא"כ עשירה ואינה בגדר התקנה שתקנו חז"ל מ"מ קשה לי על תקנתו"ל
גופא מה ראו להעדיף פח הגרושה ועשירה שלא גזרו עלי' כלל ולמה עשו תקנה נגד
אלמנה עניי' אומללה ואי מפני שמשועבדת בתחילה לבעלה בעת נשואין כמבואר בתשו'

מִהָרִ"י מִינֵץ ז"ל מ"מ הָרִי לֹא שִׁיעָבְדָה עֲצָמָה לְחִלּוּטִין רַק בְּעֵת שְׁתַּרְצָה תּוּכַל לֹמַר אֵינִי רוֹצֶה בְּתַקְנָה זוֹ וְאֵינִי נִיזוּנִית וְאֵינִי יוֹנֵק בְּנֵה וְלָמָּה כִּפְדוּ חַז"ל עָלַי עוֹל שְׂאֵפִי אוֹמֶרֶת א"נ ל"מ וְאֵפִי (לֹא) גְּמַלְתוּ ל"מ דְּנִרְאָה מִפְּשֵׁט כָּל הֶרְאֻשׁוֹנִים דֹּא"י לֹמַר אֵינִי נִיזוּנִית אֵפִי לְהַר"ש ז"ל דְּכֵן תְּמָהוּ הַתּוֹס' עַל הַר"ש ז"ל הֵא כָּל אִשָּׁה יְכוּלָה לֹמַר [כו'] אֲלֵמָּא דְפְּשִׁיטָא לְהוּ דְהַר"ש גּוֹפֵא מוֹדָה דְדָאף אִם תֵּאמַר לֹא מְהֵנִי וְגַם לֹא מְצִינּוּ פֶּן בְּשׁוּם פּוֹסֵק לְהַתִּיר בְּאוֹמֶרֶת א"נ וְאֵיפְכָא נִתְבְּאַר בְּסִי' י"ג [ס"ג] בְּקַבְלָה פְּתוּבְתָה מ"מ מְחַוֵּיבָת לְהִנִּיק וְסַתֵּם מִשְׁמַר אֵפִי בְּעוֹדָה בְּפָנֵי הַבַּעַל אֶמְרָה א"נ וְגַמְלָתוּ לְאַחַר מִיתָה ל"מ וְקִשָּׁה לָמָּה עָשׂוּ חַז"ל לְעַנְיָה הַזֹּאת עוֹל שְׂלֹא תּוּכַל לְחַזֵּר עַכ"פ בְּעוֹדָה מְעוֹבְרַת לָמָּה לֹא תּוּכַל לֹמַר תְּנוּ לִי פְתוּבְתִי אוֹ א"נ וְלָמָּה יִשְׁתַּנֶּה דִּינָה מְעַשִּׂירָה וְאִם כִּי עֵנִי מִסְתַּמָּא תְּנִיק לְאַהֲבַת בְּנֵה וְעֵנִי וְתָהּ אֲבָל עֲשִׂירָה תִּשְׁפּוֹר מִיְנֵקֶת וְכִי זֶה הוּא דְבָר מְחַלֵּט וּפְסוּק לְפַעְמִים אֲדַרְבָּא עֵנִי מְרֻב מְרוֹדָה תִּשְׁלִיף אֶת הַגֹּלֶד תַּחַת אֶחָד הַשִּׁיחִים וְעֲשִׂירָה אִם לֹא תִהִי שְׂכִיחַ מִיְנֵקֶת תְּנִיק וְלְפַעְמִים לְטוֹבַת עֲצָמָה לְהוֹרִיק הַמְּוִתֶרֶת וְלֹא מְצִינּוּ פֶּן בְּדַבְרֵי חֻקִּים שְׁעָשׂוּ תַקְנָה כְּזוֹ בְּלֹא טַעַם מוּבָן.

וְהַנֶּרְאָה לִי דְהַנָּה חַז"ל עָשׂוּ רַק חִיזוּק שְׁבַע עוֹדָה מְנִיקָה לֹא תִנְשָׂא דֹא"כ תַּעֲכַר הַחֲלָב וְלִיכָא מֵאֵן דִּימְסָמַס לִי וְלָכֵן הִנְצָרְכוּ לְעֲשׂוֹת תַקְנָה שְׁעַכ"פ בְּעוֹדָה מִיְנֵקֶת לֹא תִנְשָׂא דְזוּלַת תַּקְנָתָם הִי אֲלֵמְנוֹת מְנִיקוֹת בִּינֵיהֶם דְּמַרְחֵמִי לְהוּ וְנִינְשָׂאת לְבַעַל וְהִי הַדְּבָר יְכוּל לְבוֹא לִידֵי סַפְנַת הַגֹּלֶד וְתִיקְנוּ חַז"ל לְשִׁמְיֵקֶת לֹא תִנְשָׂא וְכִינּוּן שְׁגָזְרוּ מִיְנֵקֶת לֹא תִנְשָׂא כָּל כ"ד חוֹדֶשׁ הִיא [בְּכָלֶל] מִיְנֵקֶת דְּלֹאח"כ אֵפִי אִם מִיְנֵקֶת אֵינִי לְנוּ בְּנֵה אֵפִי הִיא חוֹלָה יַעֲוִין בְּסִי' (פ') [כ"א בִּיּוֹד] [כ"ב] וְבִאֲחֻרּוֹנִים ז"ל וְא"כ שׁוֹב מִשׁוּם תַקְנָה זוֹ נֶאֱסְרוּ כָּל מְנִיקוֹת תוֹף כ"ד חוֹדֶשׁ לְהַנְשָׂא אֵפִי אִם תַּרְצָה לְגַמּוֹל הַגֹּלֶד מ"מ כְּבָר הִיא בְּכָלֶל מִיְנֵקֶת וְלֹא פְלוּג וְעַל אִשָּׁה דְעֵלְמָא הַמְנַקֶת בֶּן חֲבֵרְתָהּ לֹא גָזְרוּ דְעַל הָאֵב אוֹ עַל הָאֵם לְמַסְמַס הַגֹּלֶד וְיִמָּה לְנוּ לְחַז"ל בְּנֵה וְבִאֲמַת אֵפִי בְּעוֹדָה מִיְנֵקֶת מְוִתֶרֶת לְהַנְשָׂא וּמִשׁוּם זֶה ס"ל לְהַר"ש ז"ל דְּגַם גְּרוּשָׁה כְּאִשָּׁה אַחֲרַת דְּמִי דְלֹא נִכְנְסָה בְּתַקְנַת חַז"ל דְּלֹא גָזְרוּ רַק עַל מִיְנֵקֶת חֲבִירוֹ אֲבָל גְּרוּשָׁה לֹא תִקְרָא רַק מְשַׁרְתָת חֲבִירוֹ מִשָּׂא"כ אִשְׁתוּ הִיא מְשׁוֹעָבְדַת לְהִנִּיק וְנִקְרָאת מִיְנֵקֶת חֲבִירוֹ וְשִׁפִּיר גָזְרוּ עֲלָהּ שְׂלֹא תְנִיק וְתִנְשָׂא וְאֶסְרוּ עֲלָהּ הַנְשׂוֹאִין בְּעוֹדָה מִיְנֵקֶת וּמְמִילָא כ"ז שְׂרָאוּי' לְהִנִּיק מְקַרֵי מִיְנֵקֶת חֲבִירוֹ כְּמִבְּוֹאָר בְּתוֹשׁוֹ הָרֹא"ש וּבְרִיב"ש ז"ל וְא"כ מִש"ה אֶסְוֶרָה וּבִאֲמַת חַז"ל עָשׂוּ פֶּן ג"כ כְּדֵי שְׂלֹא לְהַשִּׁיג שְׂדָה יְתוּמִים כְּנ"ל: הַיִּנְצָא לְנוּ מְזָה דְעֵיקַר הַטַּעַם דְּגְרוּשָׁה מְוִתֶרֶת דִּה"ה כְּאִשָּׁה דְעֵלְמָא דְלֹא חָשׂוּ חַז"ל לְעֲשׂוֹת תַקְנָה וְהִיא עֲשִׂירָה לְהֹא"ש וְסִינְעָתוֹ ז"ל ג"כ אֵינָה בְּגֵדֶר מִיְנֵקֶת וְהִיא כְּאִשָּׁה דְעֵלְמָא שְׁמוּתֶרֶת לְהַנְשָׂא אֵפִי בְּעוֹדָה מִיְנֵקֶת וְהַנָּה כ"ז לְב"ה דְקִי"ל דְאִשָּׁה מְשׁוֹעָבְדַת דְנִמְצָא עֵילָה לְחַלֵּק בֵּין מִיְנֵקֶת חֲבִירוֹ הִינּוּ שְׁמִשׁוֹעָבְדַת כְּנ"ל אֲבָל לְב"ש שׁוּם אִשָּׁה אֵינָה מְשׁוֹעָבְדַת וְא"כ כָּל אִשָּׁה תְנִיק וְתִנְשָׂא לְבַעַל וְיְכוּל הַדְּבָר לְבוֹא לִידֵי סַפְנַת הַגֹּלֶד וְכִינּוּן שְׁהַנְצָרְכוּ חַז"ל לְעֲשׂוֹת תַקְנָה שְׂלֹא יִנְשָׂאוּ הַמִּיְנִיקוֹת סְתָמָא תַקְנוּ וּבֵין עֲשִׂירוֹת וּגְרוּשׁוֹת לְדִידְהוּ אֶסְרִי כְּנ"ל מִשָּׂא"כ לְדִידֵן סָגִי בְּתַקְנָה זוֹ לְאַסְוֶרָה מְנִיקַת מַה שְׁנִקְרָא מִיְנֵקֶת הִינּוּ שְׁמִשׁוֹעָבְדַת וְעִפִּי"ז א"ש דְּבִכְתוּבוֹת שְׁמִזְפִּיר הַתַקְנָה וְהַתַקְנָה הִיא עַל הָאִשָּׁה שְׂכָל כ"ד לֹא תִנְשָׂא הֶגֶם שְׁגַם הַבַּעַל אֶסְוֶר דְכָל שְׂהִיא מְוִתֶרֶת גַּם הוּא מְוִתֶרֶת רַק שְׁבַעִיקַר הַתַקְנָה בְּכַתוּבוֹת דְאֵינִי מְדִין שִׁיעָבְדָה אִשָּׁה לְהִנִּיק אִם דְעֵיקַר הַתַקְנָה הִיא שְׂלֹא תִנְשָׂא בְּעוֹדָה מִיְנֵקֶת לְתִיבּוּק וּמְמִילָא אֶסְוֶרָה כָּל כ"ד חוֹדֶשׁ לְב"ה וְכְנ"ל אֲבָל בִּיבְמוֹת מְדַבֵּר עַל הַבַּעַל אִם חֲתִיב לְהוֹצִיא

ואם מותר להחזירה תפס התנא לישנא לא ישא וכ' ואם פנס יוציא וכו' דעל האשה ל"ש לומר תצא דהחיוב על הבעל להוציא ובכתובה פמבנאר בתשו' מהרי"ו ז"ל ולכן תפס לשון לא ישא ולא יחזיר ול"ק קו' הנ"ב ז"ל אף כ"ז לסברת הר"ש אף התוס' וסייעתם ז"ל דס"ל משום לא פלוג אסרו גרושה וגם עשירה משום ל"פ וא"כ לדינא דסמכי' להקל פסברת הר"ש ז"ל דגרושה אינה בכלל התקנה ה"ה פמניקת בן חבירתה דמותרת לינשא אפי' בעודה מניקה אף הא"ש ז"ל כ' בפירושו בסי' ב' וז"ל ומיהו ביהא בנדאי הקמירו אלמנה מגרושה לדעת הרשב"א האיה שמת בעלה והיא התחילה להניק ואינה מפירה אסורה בכל האופנים שבעולם אפי' היכי דהכניסה שתי שפחות ומטעם דהיא קרוי' מינקת חבירו בשעת מיתתו ושוב יוכל לכופה להניק ולכן פי' ר"ג אסרינו להו בס"ד דגמ' אפי' באינה מכירה וכמ"ש הריב"ש לפי שקבר התחילה להניק וגלי דעתה דרוצה להניק כמ"ש הב"י בשם תשו' הרשב"א משא"כ בגרושה לדעתו לא מיקרי מינקת פיון דאינו יכול לכופה באינה מכירה עכ"ל הרי דאלמנה אסורה להנשא בהתחילה להניק דנקראת מינקת חבירו ובאמת זה ק' למאוד דמה לי גרושה בהתחיל דיכולה לשמוט דד מפיו כמ"כ עשירה תוכל להשמיט דד מפיו וצ"ל החילוק דאלמנה נהי שהיא עשירה עכ"פ חל עלי' התקנה שלא תנשא בעודה מינקת משום סכנת הולד דהבעל לא יניח לה למסמס פמבנאר בש"ס פיון שחל עלי' התקנה ה"ה בכלל גזירות חז"ל ונאסורה עד כ"ד חודש פדין עני' אבל גרושה דביד אבי הילד למסמס וכמבנאר ברא"ש ובנ"י ובר"נ ז"ל לדעת הר"ש ז"ל אפי' בעודה מינקת מותרת להנשא ואינה בכלל גזירות חז"ל כנלענ"ד בדר"ך פלפול אבל לדינא קשה הדבר להתיר במינקת להנשא ואפי' לגמול הולד: ובענין רואה דם מחמת תשמיש דעתי שתשאל לרופאים ומילדת מןמחה בעת הקישוי של הנפיחה והמפה קיים והם ידעו מסתמא אם הוא במקור ואם מוציא דם וככה הי' לי [שאלה] זה לא פביר והי' הדבר קשה בעיני לפלפל בחנם ואחרי דרישת המילדת הודיעה לכל מקום המפה המוציא דם ולכן ימחול מעכ"ת לצוות עלי' שתשאל למילדת או רופא מןמחה ואם יודיעני את פל הענין אשיב לו באשר יחנני ה' והי' שלום יום ה' כ"ז פסלו תרכ"ג לפ"ק צאנז: סימן לה להרב המאה"ג החר"ף ובקי החסיד המפורסם כו' מו"ה מרדכי יודא נ"י אבד"ק אונטרדאם יע"א בזיבנבירגן: שאלה אשה פשרה וצנועה מעולם לא נשמע עלי' דבר ופתאום נתהוה סבה שבא איש פשר ואמר שבפניו הודית שזנתה עם אחד ומה שהודית לפניו הי' ע"י שספרו ב"ב של איש פשר הנ"ל לפניו שיש איזה אהבה בין האשה הנ"ל ובין קרובי' אשר דרה ביניהם ומפח זה חקר האיש פשר הנ"ל ממנה ואמרה להד"ם ואמר הוא לה שאם לא תודה יהי רעש ומי יודע עד מה יגיע טוב שתודה לפניו ותשקוט הדבר ומחמת רוב דיבורו אלי' א"ל יהי' כדבריה ואח"כ פשפרסם האיש פשר הנ"ל הדבר טענה האשה להד"ם ולא הודית רק מחמת גנדל הגיוזם ושללא יעשה רעש ורצונה שלא ידובר מזה פלל בחשבה שהאמת יעשה איש פשר הנ"ל כדבריו ולא ירעש העולם לדבר עלי' אבל באמת להד"ם וטהורה היא והבעל אמר בפירושו שאינו מאמין ובשנאה דבר האיש המוחזק לאיש פשר פי' שזנא הוא לו ולכן רוצה להפריד בינו ובין אשתו הצנועה שוב בא הנחשד ואמר שפן הוא שזנתה עמו אף הנחשד חשוד על העריות ע"כ השאלה: תשובה הנה הדין פשוט יותר מביעותא בכותחא שהאשה מותרת לבעלה חדא דאין אשה נאמנת לומר טמאה אני בין אשת פהו ובין אשת ישראל פמבנאר בכל

הפוסקים ובפרט במהרי"א סי' רכ"ב [הובא ברמ"א סי' קט"ו ס"ו] ובאחרון בב"מ וכמעט כל הפוסקים ראשונים ואחרונים סברו פן וכן מנהג זה בכל תפוצות ישראל לפסוק פן ואין לדקדק בזה יותר כמבואר במהרי"א ו"ל וגם יש לה מגו דאי בעי הכחשה לעד ובמקום שאין שבועה אמרי' מיגו [להכחיש העד עיין בתוס' ופוסקים בסוגי' דנספא דר"א] וכמבואר בכמה מקומות ובהל' גיטין וגם שנתנה אמתלא טובה ובאמתלא טובה לכ"ע מהימנא ואם פי הנב"י ו"ל [מה"ק סי' ח' וסי' י"א] מחמיר כמעט כל האחרונים חלקו עליו ומשום העד הנחשד אין לאסור דבאני זניתי עם אשתך לא פלגינן דבורא והגם שנב"י [מה"ק סי' פ"ב] שדא בי' נרצא חלקו עליו כל האחרונים וגם אני בעניי פתבתי בקונטרס לחלוק עליו בדברים ברורים לפענ"ד וכבר נעשה מעשה בזמנו באותו מעשה והתירו האשה אשר אסרה הנב"י ויצא ממנה דור משפחה חשובה ובנים חשובים כידוע לכל והגאונים שבזמנו רבו על הנב"י ו"ל והתירוהו וגם פי העד חשוד על העריות נדאי א"נ.

ס"ד פאשר פתבתי פן משמע בח"מ קט"ו [סקכ"ו] בלא חולק במעשה כזה באם אין רגלים לדבר לא מהני אמירתה ט"א ולא מצטרפים לעד ובפרט אם העד חשוד א"נ פן הוא דברי הח"מ ומביאו הב"ש [שם סככ"ט] בלי חולק ואין לחדש יותר ורק בעיוני תרצתי קו' הפלאה ו"ל בק"א להל' כתובות קט"ו שהקשה האיך יכולין כלל לצרף העד עם הודאתה ברגלים לדבר הא העד א"נ רק משום גמר דיבורו שזינתה עם אחר ועם אחר לא הי' רגלים לדבר רק עמו וע"ז אאמע"ר והאיך יצרפו ע"כ קושיותו והניח בצ"ע.

והנלע"ד לתרץ דהנה מבואר באומר אשתך זנתה עמי פ"ד ונאמן עלי' ולא ע"ע ונהרגת היא ולא הבעל דפ"ד ואמרי' שזנתה אבל לא עמו וק' טובא לשי' הרמב"ם ו"ל [בפ"ב מה' עדות] דס"ל דהכחשה בבדיקות הני הכחשה אפי' בעוקצי תאנים שזה אומר תאנים גסות הי' וזה אומר דקות הי' ובטל העדות וא"כ קשה באומר אשתי זנתה האיך מצרף להעדו שפ' זינה אבל לא עם אשתו דאדם קרוב אצל אשתו [כמבואר בסנהדרין י' ע"א] והלא פיון שנפלוג דיבורו ולומר שזינה עם אחרת והעד השני אמר שזינה עמה הו"ל הכחשה בבדיקות דזה לא גרע מעוקצי תאנים דהוי הכחשה וא"כ הכא פיון דלא מהימנינן לבעל על אשתו וצריף לפלוג דיבורו שעם אחרת זינה א"כ מכחיש בבדיקות לעד השני שאומר שזינה עם אחרת גוף אחר והו"ל העדות להיות בטל ומשמעות הגמ' אפי' בעד השני אומר שזינה עם אשת העד השני ג"כ פ"ד וקשה פנ"ל ואף באמת לק"מ דהנה בקרוב אין אנו אומרים שהדבר שקר רק אין דנין על פיו ולכן שפיר אמרי' פ"ד ודנין רק על שזה זינה עם א"א ובמה שאמר עם פ' א"צ לעדותו פלל ולכן אין פאן הכחשה בבדיקות שהלא שנים מודים שזינה עם אשה פ' ורק להבעל אין שומעין בדבר זה לעדות נגד אשתו והוי כמו שאמר זה זינה עם א"א ולא הזכיר פלל אשתו אבל לענין לבטל העדות מטעם הכחשה בבדיקות אין לבטלו דהא באמת אין מכחישין זא"ז ורק דלא מהימנינן לבעל נגד אשתו והוי פלא העיד עם מי זינה אבל אין הכחשה עם העד הב' ולכן אין עדותן בטל פיון שליכא הכחשה ביניהם והוי פלא אמרו הבדיקות דכשר וכל זמן שליכא הכחשה ביניהם לא בטל העדות וז"ב וא"כ ה"נ אם יש רגלים לדבר עם הנחשד והנחשד מודה הוי הנחשד עד אם אומר אשתך זנתה עמי מטעם פ"ד ואי דלא יוכל לצרף הרגלים לדבר דמאחר לא הי' רגלים לדבר זה ליתא דהא באמת לא הכחיש הנחשד

הרגלים לדבר נרק שלא מהימן ע"ע מ"מ פיון שהוא עד מחמת פ"ד שוב מצרפים ממילא הרגלים לדבר להודאתה דהא ליפא עכ"פ הכחשה ביניהם נרק דבתורת עדות א"נ ע"ע אבל נאמן שהיא זנתה והרגלים לדבר עם הודאתה נמי מהני לצרף פיון דליפא הכחשה ע"ז והוי שפיר פהודאה אחר הלואה וז"ב.

אף כ"ז צריף דרישה היטב בענין זה כי מעשה פזה כתבו לי זה פמה שנים מאונגארין וכתבתי להתיר ע"י פלפול קצת באריכות אח"ז כתבו לי מהיפוד להיפוד שהאשה חשודה ומפקרת ותמהו עלי למה התרתי וכתבתי לחזור הדבר לאיסור ולכן אין בהיתרי ממש רק אחר הדרישה והחקירה היטב ועל מעכ"ת אני סומך שיבדוק כד"ת והי' שלום פנפ"ש דש"ת: סימן לו להרב הגאון המפורסם ע"ה פ"ה מהר"מ פאנעט נ"י אבד"ק דע"ש והגליל יע"א: שאלה בבע"מ שפא על נכרית והי' לו ממנה בנים ואח"פ נעשה חפשי והנכרית נתגיירה כדתה"ק ורוצה הבע"מ לישא אותה והב"ד מוחים בידו משום דין המבואר בש"ע [סי' י"א ס"ה] והיא משנה ביבמות דהנטען מן השפחה לא ישאנה ע"כ: תשובה לכאורה הי' מקום למצוא היתר דהנה בגמ' יבמות (כ"ד ע"ב) וז"ל המטען על השפחה ונשתחררה או על הנכרית ונתגיירה ה"ז לא יכנס ואם פנס אין מוציאין מידו ובגמ' שם הא גירות מיהו הוי ורמינהו א' איש שנתגייר לשום אשה וא' אשה שנתגיירה לשום איש וכן מי שנתגייר לשום שולחן מלכים לשום עבדי שלמה אינם גרים ד"ר נחמ' שהי' ר"נ אומר א' גירי אריות וא' גירי חלומות וא' גירי מרדכי ואסתר אינם גרים עד שיתגיירו בזמן הזה בזה"ז ס"ד א"א כבזה"ז הא אומר עלה אר"י ב"ש ב"מ משמ' דרב הלכה פדברי האומר פולסגרים הם א"ה לכתחילה נמי משום דר"א דאמר ר"א הסר ממה עקשות פה ולזות שפתיים וגו' עכ"ל ופרש"י שם בד"ה דאמר ר' אסי טעמא דמתני' משום דכתיב הסר ממה עקשות פה ולזות שפתיים הרחק ממה דאתי לאחזוקי לקלא קמא עכ"ל והרשב"א בתשו' סי' אלף ר"ה כתב וז"ל שנינו ביבמות פ' ביצד הנטען מן השפחה ונשתחררה מן הנכרית ונתגיירה לא יכנס ואם פנס אינו מוציא ומיהו לכתחילה לא יכנס דלזות שפתיים איפא ומכוער הדבר גם פי חשש יש בזו שלא נתגיירה לשם שמים אלא פדי שתנשא לזה ועצת חטאין יש ביניהם וכ"ש זה שהרחיק האהובה בנשואי' וכנס את זו השנואה שהפל יודעין פלה זו למה נכנסה לחדר ואין מן הראוי לירש שפחה גבירתה ונשואין פאילו גורמין להביא לעולם בנים סוררים ומורים וע"כ נסמכה כו' עכ"ל והנה לכאורה יש שני טעמים על הלזות שפתיים דלרש"י ז"ל דאם ישאנה יתחזק הקול דלמפרע ולהרשב"א החשש דיאמרו דלא נתגיירה לש"ש.

והנה ברא"ש ז"ל כתב וז"ל אבל גירות מיהו הוי ואע"ג דנתגיירה לשום קידושי איש דקיי"ל א' איש שנתגייר לשם אשה וא' אשה שנתגיירה לשם איש כו' פולם גרים ולכתחילה מיהא לא יכנס משום דר"א דאר"א הסר ממה עקשות פה ולזות שפתיים הרחק ממה כו' ע"ש וא"כ י"ל דגם בנטען משפחה בנדאי ויש להם בנים דל"ש החשש דלזות שפתיים דבלא"ה ידוע בנדאי שפגמו ולכן לטעם רש"י ז"ל מותר פיון דבלא"ה נפגמה אף לכאורה בירושלמי מבואר דאפי' נדאי פא עלי' אסור לקונסה וכ"כ הנ"י ז"ל וכן הראשונים אף די"ל הירושלמי ס"ל כס"ד בגמ' דידן וכדברי התוס' ז"ל (דהלזות שפתיים) היינו שפא לא נתגיירה לש"ש נרק אם פנס לא תצא משום ספק אבל לדין דאפי' לא נתגיירה לש"ש נמי היא גירות נרק הטעם דלזות שפתיים דמתחזקי' קול הראשון

י"ל דאם בַּוּנְדַאי בָּא עלי' דבלא"ה נפגמו שפיר מוּתָר לַישָׁאָנָה דְּלֵא שְׂיִיָּהּ לְזוּת שְׂפִתִים אַף בְּאַמַּת זֶה לִיתָא כְּלָל דְּבִהְדְּי' מְבוּאָר בְּתִשׁוּ' רִשְׁבִּי"א ז"ל [הַנְּ"ל דְּמִכּוּעֵר הַדְּבָר] אַלְמָא דְּגַם מְטַעַם פְּגָם אָסִירִי הֵינְנוּ שְׂיִרְנָנוּ אַחֲרֵיהֶם הֵינְנוּ מְכִיעוּר הַמַּעֲשִׂים שְׁעֵשׂוּ מְכַבֵּר [וּנְשָׂאָה אַח"כ] וּבְזָה י"ל דְּגַם רִשְׁבִּי"א ז"ל פְּוֹנְתוֹ דְּיָבוֹאוּ לְהַחֲזִיק הַמַּעֲשִׂה וּמִכּוּעֵר הַדְּבָר הֵינְנוּ גוּף הַדְּבָר שְׂזִינָה עִם נְכָרִית וּנְשָׂאָה וְלָכֵן שְׂפִיר שְׂיִיָּהּ לְזוּת שְׂפִתִים אַפִּי' בְּיָדוּעַ הַדְּבָר שְׂזִינָה עִמָּה וְרַק גוּף הַדְּבָר הוּא כְּיַעוּר בְּמָה שְׁהוֹסִיף וּנְשָׂאָה גַם כִּי יֵאמְרוּ שְׂלֵא גִיָּירָה לִש"ש וְאַפִּי' לְדִידוֹן דְּכַוְלָם גָּרִים מ"מ הַטַּעַם כַּמ"ש הַתּוֹס' ז"ל [שֵׁם ד"ה הַלְכָה] דְּנָהִי דְּגִיָּירָה מְשׁוּם נְשׁוֹאִין מ"מ אַגַּב חִיבַת נְשׁוֹאִין קַבְלָה דַּת הַקְּדוּשׁ שְׁל יְהוּדִים אַבְל הַעוֹלָם יִרְנָנוּ שְׂלֵא פְּוֹנָה כְּלָל לִש"ש רַק לְזָנוּת וְכַמ"ש הַרְשָׁבִי"א ז"ל וְלָכֵן בְּוּדַאי אָסוּרָה לְכַוְסוּ כְּמוֹ שְׂאָסֵר הַרְשָׁבִי"א ז"ל לְהַדְּי' דְּשָׁם הִי' מְמַשׁ מַעֲשֵׂה דַנ"ד וְיוֹתֵר מְזָה מְבוּאָר בִּיש"ש שְׂאָפִי' מְפַנּוּי' וּבָאָה לְפָרְקָה פִּינּוֹן שְׁעַבְרָה אִיסוּר פֶּרַת אָסוּרָה בְּנִטְעוֹן עַל פְּנוּי' וּמַכ"ש כַּכָּה"ג בַּנ"ד שְׂאָסְרָה לְהַנְשָׂא לּוֹ אַף לְפִי מַה שְׂמְבוּאָר בְּהַשְׂאָלָה שְׂמַגְזֵם לָהּ.

מְאוּד בְּכַמָּה עֵינִינִים וּבְאִיסוּרִים חֲמוּרִים י"ל דַּבְּכָה"ג כְּדִי דְּלֵא לִיתִי לִידֵי עֲבִירוֹת חֲמוּרוֹת מִתִּירִין לּוֹ אִיסוּר קַל וּבְזָה כְּבָר דְּבָרוּ גְדוּלֵי הָאֲחֲרוּנִים בְּסִפְרָא ב"ז וּבְסִפְרָא בְּעֵי חֲזִי לַכָּה"ג וְהַרְבֵּה נָטוּ לְהַתִּירָא וְהַגַּם שְׂכָה"ג מְסִיק לְהַחֲמִיר בְּסִפְרוֹ הַנְּ"ל עַכ"פ בְּאִיסוּר כְּזָה דְּבִדְעֵבֵד לֵא יוֹצִיא וְכַנ"ל דְּלֵא מְחִינּוּ בְּיָדוּ אַף ח"ו לְהַתִּיר זֶה בְּפִשׁוּט רַק אַחֲרֵי הַסְּפַמַּת רַבָּנִים דְּבַמְדִּינְתִּיכֶם מְסַבִּיב וְהִי' שְׁלוּם: סִימָן לִז לְהַרְבּ הַמֵּאָה"ג כּו' מו"ה יִשְׂרָאֵל נ"י הַאֲבֵד"ק הָאֲרַעְדִּנְיָצִי' בְּרוּסְיָא: שְׂאָלָה הָרֵאשׁוּנָה אֲגִיד בְּדַבְרֵי מַעֲשֵׂה אֲשֶׁר לֵא יַעֲשֵׂה.

אִישׁ בְּלִיעֵל בָּא עַל אִשְׁתּוֹ אָבִיו וְאָבִיו הוּא אִישׁ זָקֵן בָּא בְּשָׁנִים עַרְךָ שְׁשִׁים שָׁנִים וְהַבֵּן וְהָאֵב דָּרִים בְּדִירָה אַחַת וְאַחַר שְׁנוֹדַע הַדְּבָר הוֹדוּ הַרְשָׁע וְהַמְרַשְׁעַת אִיף שְׁזָה שְׂשֵׁה שָׁנִים אֲשֶׁר נִזְדַּוּגוּ יַחַד אַף אָמְרוּ שְׂמַאָז וְעַד עַתָּה לֵא עֲשׂוּ מַעֲשֵׂה הַרַע רַק שְׂלֵשָׁה פְּעָמִים וְאַשְׁהַ הַמְרַשְׁעַת לֵא יִלְדָה לְבַעֲלָהּ רַק בַּת אַחַת וְהוֹרְתָהּ וְלִידְתָּהּ הִי' אַחַר הַמַּעֲשֵׂה שְׁנַתְּחַבְרוּ יַחַד בְּמַעֲשֵׂה הַרַע הַנְּ"ל לְזֹאת בְּאִתִּי לְשִׂאֵל מִכַּתָּה"ק מ"ש בִּש"ע אַה"ע סִי' ד' אִם הִיא פְּרוּצָה בְּיוֹתֵר חוֹשְׁשִׁין אַף לְבָנֵי' לְבָאָר לִי מַה נִּקְרָא פְּרוּצָה בְּיוֹתֵר אִי דִּוְנָקָא שְׂהִיא פְּרוּצָה וּמִפְקָרַת לְכָל אַבְל כָּאֵן שְׂלֵא רְאִינוּ מְמַנָּה פְּרִיצוֹת יְתִירָה אִין חוֹשְׁשִׁין אוֹ אֲפִשֶׁר פִּינּוֹן שְׂרְאִינוּ מְמַנָּה פְּרִיצוֹת יְתִירָה עִם הָאִישׁ הַבְּלִיעֵל אֲפִשֶׁר שְׂיִשׁ גַּם בְּזָה פְּרִיצוֹת יְתִירָה וְחוֹשְׁשִׁין וְאַפִּילוּ נַחֲלִיט וְנִאָמַר שְׂאִין נִקְרָא פְּרוּצָה בְּיוֹתֵר רַק כְּשִׁמּוֹן פְּקָרַת לְכָל מ"מ חוֹכְךָ אֲנִי בְּזָה לְהַחֲמִיר וְהוּא פִּינּוֹן דְּעִיקָר הַטַּעַם שְׂאִין חוֹשְׁשִׁין מְשׁוּם שְׂאָנוּ תוֹלִין רֹב בְּעִילוֹת אַחַר הַבַּעַל א"כ כָּאֵן פִּינּוֹן שְׂהַרְשָׁע הַנְּ"ל הִי' עִמָּה כָּל אוֹתָן הַשָּׁנִים בְּבֵית אַחַד אֲפִשֶׁר לֵא שְׂיִיָּהּ בְּזָה לּוֹמַר רֹב בְּעִילוֹת אַחַר הַבַּעַל: עוֹד אֲדַרְוֵשׁ מִכַּתָּה"ק ע"ד דְּבָרֵי רִיבּוֹת שְׁנַתְּהוּנָה בְּעִירִי נִידוֹן אֲשֶׁר זֶה עַרְךָ שְׁבָעִים שָׁנִים שְׂנַמְצָא פֶּה פְּאַבְרִיקָע וְנַמְצָא בְּהַ פְּוֹעֲלִים יְהוּדִים וַאֲ"י וּמְנַהֲגִים אֲשֶׁר קוֹנִים כָּל צָרְכֵי מַחְיֵיתָם מִבְּעַלֵי חֲנִיּוֹת הָעִיר וּבְסוּף כָּל חוֹדֶשׁ כְּשִׁיגִיעַ חֲשַׁבּוֹן מְשַׁכֵּר עֲבוֹדָתָם וּפְעוּלָתָם מְשַׁלְמִים לְבַעֲלֵי חֲנִיּוֹת וְכַעַת שְׂכָרוֹ יְהוּדִים אֶת הַפְּאַבְרִיק מְהַאֲדוֹן וְרוֹצִים לְחַדֵּשׁ שְׂיִשְׁלָמוּ הַמָּה לְהַפּוֹעֲלִים שְׂכָר פְּעוּלָתָם עִם צָרְכֵי מַחְיֵיתָם וּבְנֵי הָעִיר צוֹעֲקִים מַה לָּכֶם לְקַפֵּחַ פְּרַנְסַתְנוּ שְׂאָנוּ מוֹחֲזִקִים בְּזָה מְאַבּוֹתִינוּ וְאַבּוֹת אַבּוֹתִינוּ אִם יְכוֹלִים בְּנֵי הָעִיר לְמַחּוֹת בְּמַחְזִיקֵי הַפְּאַבְרִיקָע מִפְּחַ דִּינֵי מַעְרוּפְיָא ע"כ ת"ה:

תשובה מכתבו הגיעני ולא הי' בי פח לעינין אז וגם טרדות נסבו עלי ולזה אחרו דברי עד
בא פ"ש אמרתי שלא למנוע ולפרש דעתי הנה בדין זונה אחת שנתונדע שזינתה עם בן
בעלה והי' דרים יחד בבית אחד אבל אמרה שלא עשו מעשה רק ג' פעמים ומעכ"ת
חושש כיון שעשו מעשה פריצות יתירה והמה דרים בבית אחד דלמא דינה כפרוצה
ביותר וגם כיון שרגילים בבית אחד ולדידי נראה דאין חשש בזה דלא מציינו חילוק זה
בשום מקום וכן מבואר בדברי התו' בקמות [ק"ט א' ד"ה ר"מ] ובכורות [כ' ע"א ד"ה
רבינא] בסוגי' דרוב הבא ע"י מעשה אם הנה רובא ומירוץ בתרא דגבי איש ואשתו עדיף
מרוך דזה אינו רוב לבד דתלוי במעשה רק שכן דרף ב"א להזדקק לאשתו עדיף מרובא
יעיי"ש וכן צ"ל לתירוץ זה לפ"ד הב"ח שפכת לפרש דרוב ע"י מעשה אף שידעונו
שנעשה המעשה לא אלים טובא לילף בתרה ומובא במ"א ה' ציצית [סי' ח' סק"א]
ואפ"ה רוב ביאות מבעל תלינו אחריו אלא נדאי דרוב ביאות אחר הבעל עדיף מרובא
דעלמא וזה ברור לפע"ד ** (שאלה השגיחה נדפסה לעיל בחלק יו"ד סי' כ"א פי שם
מקומה) ** ועל השלישית לו אשיבנה על בני הפאבריקע שרוצים לעשות מחיות וליתן
אוכלין וכל הצריף לפועלים ישראל וא"י מחיר שכתם המגיע להם במזומן ומסחר זה
הי' לבני העיר והחזיקו בהאפאבריקע זו כמה שנים ומזה פרנסתם להחיות עם רב נראה
לי שעפ"י הדין לא נוכל להחליט לאיסור משום דכל אחד בשלו עוסק ומפונרש בירושלמי
טעם לזה מה דרמי לי מן שמיא דילי הם ומה דרמי לה מן שמיא דילף היא ואני בתשו'
הארבתי לפרש דמרווייהו צריכי ורק בזה פליגי ר"ה ברי' דר"י ור"ה [בב"ב דף כ"א]
אם חנות אצל חנות נקרא קיפוח חיותא אבל במקום שנגרעה הדבר שהיא מקפח פרנסתו
שניהם מודים שאסור ולזה דעת אביאסף [מובא בב"י סי' קנ"ו] לאסור במבוי סתומה
מצד אחד אף רוב הפו' חולקים וס"ל דגם בזה אין היזק ברור אבל היכא דהיזק ברור
כמו בנ"ד שלא יקנו הפועלים אצל בעלי החניות כי לא יתנו להם מעות בעד שכר
פעולתם ובע"כ יקנו אצל מחזיקי הפאבריקע והיזק ברור בנדאי אסור ליקח המחזי'
מבעלי החניות ועיין בתשובת הרשב"א גבי חייט מביאו הרמ"א ז"ל סי' קנ"ו [סס"ה]
ויכעין זה הורה לי בע"פ בפלפולי עם הגאון בעל המחבר ספר ישועות יעקב ז"ל ולכן
לדעתי אסורים לעשות התחדשות.

אף אין להחליט הדבר כי מחמת תשות כחי אינני פוסק פעת שום דין לחלוטין אף אני
מחנה דעתי והבוחר יבחר. לכן בכל אלו השלשה דינים יענין עם הבד"צ ועם איזה גדול
הדור ואם יספיקו בדבר פן יקום והי' שלום: יום ה' טו"ב אדר א' תר"ל: סימן לח להרב
הצדיק המאה"ג בו"ק חו"פ בש"ק שלשלת היוחסין כקש"ת מהר"ם נ"י אבד"ק גלאנוב
יע"א: תשובה בנידן הזונה אשר ילדה לאחר מימת בעלה אי מותרת להנשא מי חיישי'
למקלה אחרת וכו' נראה נדאי דאסורה דלא מציינו מתירין בזונה זולת המרדכי [מובא
ברמ"א סי' י"ג סי"א] ומהר"ם אלשקר וזולתם פולקם אוסרים וכבר הכריעו חכמי
האחרונים לילף בטר רובא ולאסור זולת המופקרת בזנות דהטעם שמופקרת לזנות
ובימים ההם (לא) [הי'] שכיח בתי זונות ושוכרים זונות לזה שיניף החשש ואומרים
לבעל חטא בשביל שיזכה חבירו כיון שהמזנים המה פאונסים לכן מתירין להבא לישא
זונה מופקרת המניקת כדי שלא תבוא לאנס אנשים בפתויים וכמבואר שם בתשו' בצ"ץ

[סי' נ"ה וק"ד] אָבֵל הַשְּׂמָא שְׂאִין בְּתֵי זִוְנוֹת כְּאַלְהָ וּבְכָרֵט בְּגִלְיֵל הִנֵּה בְּנוֹדָאֵי אִין אוֹמֵר חֲטָא בְּשִׁבְלֵי שְׂיִנְפָה חֲבִירָהּ וְהֵנ"ב מֵה"ת [סי' ל"ד ול"ז] מְאַרְיָהּ בְּעֵנָן זֶה.

ס"ד פִּי זִוְלַת הַמְרָדְכִי וּמֵהֵר"מ אֶלְשֶׁקֶר לֹא מְצָאנוּ מִי שְׂיִתִּיר לְהַנְשֵׂא לְכַתְחִילָהּ וּבְנוֹדָאֵי אִין בְּיַדְנוּ לְהַכְרִיעַ נֶגֶד הַרְמ"א לְהַתִּיר לְהַנְשֵׂא לְכַתְחִילָהּ וּגְדוּלֵי הָאֲחֵרוּנִים הַכֵּה"ג וּנב"י אָסְרוּ כֵּן נ"ל אֶף מוֹנֵעַ אֲנִי א"ע מֵהוֹרָאָה לְעַת שְׂיִבְתִּי כְּאַשֶׁר הִנְהִיג הַנב"י ז"ל לְכֵן יֵרָאֶה מֵעַכְ"ת דְּבָרֵי כֵה"ג סִי' י"ג וְדְבָרֵיהֵנב"י מֵה"ת [הַנְּ"ל] וְכְאַשֶׁר יֵרָאֶה לוֹ וּלְב"ד כֶּכָּה יַעֲשֶׂה דְבָרֵי יְדִידוֹ מֵחוּ' דְּבִש"ת.

ג' חֲקַת תְּרַכ"ט: סִימָן לֹט לְהֵרֵב הַמֵּאָה"ג הַחֲרִיף וּבְקִי שְׁלִשְׁלֹת הַיּוֹחֲסִין מו"ה יַעֲקֹב פְּרַעֲנָקִיל נ"י אַבְד"ק פֶּשְׁעוֹוֹאֲרֶסֶק יַע"א: שְׂאֵלָה מַעֲשֶׂה הִי' בְּכַפֵּר שְׂדָרָה שֵׁם אֶלְמָנָה עִם אַחִי בְּבֵית א' יִלְדָה וְלֹד בְּזִוְנוֹת וְלֹא נִבְדָּקָה מִמִּי נִתְעַבְּרָה וְנִזְדַּמָּן לְפָנָי לִינְשֵׂא לְכַהֵן וְאַמְרָה שְׂנִתְעַבְּרָה מֵאִישׁ כָּשֶׁר שְׁעֵבֵר דְּרָף שֵׁם וְאַיִנְסֵס אוֹתָהּ וּבְכַפֵּר הֵהוּא רְנָבִם עַכּוּ"ם וּג' יְהוּדִים הַדְרִים שֵׁם שְׁנַיִם מֵהֶם נְשׂוּאִים אַחִיוֹתֵי וּפְסוּלִים לָהּ וְגַם הָעוֹבְרִים רְנָבִם עַכּוּ"ם וְהַתִּירָה רַב א' לִינְשֵׂא לְכַהֵן וְנִשְׂאָת לוֹ וְהֵרֵב מֵהֵרִי"ף בְּמִקוּמָה אֶסְרָה לִינְשֵׂא לְכַהֵן וְלֹא שְׁמַעָה לוֹ וְעֲשֵׂתָה כְּהֵרֵב הַמַּתִּיר: תְּשׁוּבָה אֵל יִפְלֵא עַל שְׂאֲחֵרְתִי לְהַשִּׁיבּוּ ע"ע כִּי אֵינְנִי בְּבָרִיאוֹת הַשְּׁלִמּוֹת כִּמָּה יָמִים וְהִנֵּה בְּדָבָר הַשְּׂאֵלָה אֶלְמָנָה שְׂיִוְשְׁבַת בְּכַפֵּר שְׂרֹב פְּסוּלִים כִּמְעַט כְּוָלָם וְנִתְעַבְּרָה וְנִבְדָּקָה וְאַמְרָה שְׁפ"א נִתְאַרַח אֶצְלָה אֲנִיחַ מַעֲלָמָא וּמִמְנוּ נִתְעַבְּרָה וְהִנֵּה זֶה פְּשׁוּט אִפִּי' לְתִינוּק דְּעֶלְמָא שְׂאֲסוּרָה לְכַהֵן וְהַמַּתִּירָה א"י כִּלְל בְּדִינֵי או"ה אֶף כִּינּוֹן שְׂכָבֵר נִשְׂאָת מְבוֹאָר בִּש"ע [סי' ו' סִי"ז] דְּל"ת אוּלָם לִפְעֻנ"ד כִּינּוֹן שְׂנִאָסְרָה וּבְמִזִּיד שְׂאֵלָה עוֹד לְהַמְקִיל וְעֲשֵׂאָה כְּדְבָרֵי הַגּוֹי כְּלַכְתְּחִילָהּ וְחִצָּא וְתוּ כִּינּוֹן דְּכָאֵן אֵיתָא רֹב וּמְצוּי כִּינּוֹן שְׂהַפְסוּלִין מְצוּיִין אֶצְלָה וּבַכֵּה"ג ל"מ בְּרִיא דִּילָהּ וְלֹא מֵהִימְנָא וְחִצָּא וְהַרְבֵּה מְצוּיִין שְׂאֲמָרוּ רֹב וּמְצוּי קְאָמְרַת ב"ב כ"ד ע"א] וְהַמְעַיִן בְּפּוֹסְקִים יֵרָאֶה שְׂהַדְבָר יוֹתֵר מוֹכַח לְאַסְוֵר מִלְהַתִּיר וְעַיִן בִּפ"ח יו"ד וּבִת"ש בִּסִי' ס"ג וְאוּלָם לְאַשֶׁר בַּעוּה"ר אֵינְנִי בְּקוֹ הַבְּרִיאָה מְסִרְתִּי הַדְבָר לְחַכְמֵי הַדוֹר יַחִי' לְאוּי"ט וְהִי' שְׁלוֹם.

כְּנִפְשׁ יְדִידוֹ דְּבִש"ת. הַק' חֲיִים הַלְבָרְשֶׁטָאָם: סִימָן מ שְׂאֵלָה מַעֲשֶׂה הִי' בְּאִישׁ אֶחָד מְבוּלְגוֹרֵיָא אֲשֶׁר דָּר עִם אִשְׁתּוֹ וְהִי' לוֹ שְׁלִשָּׁה בָנִים עִמָּה וְנִסְעָ לְאַרְץ הַגֵּר וְהַתְמַהֲמָה שְׁמָה זְמַן רַב וּבְתוֹף כֶּף מֵתוּ הַבָּנִים וְשָׁב לְבֵיתוֹ.

וְדָר עִמָּה אֵיזָה שְׁנַיִם בְּקִטְטָה כִּי חֲפִץ לְגַרְשָׁה יוֹם יוֹם וְעַתָּה נָתַן לָהּ גִּט בַּע"כ כְּאַשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל רַעְוָה וּרְצָחוֹ נָפֵשׁ. כִּי כְּאַשֶׁר נֹזַע לְאַשְׁתּוֹ בְּסוּד שְׂחַפֵּץ לְגַרְשָׁה בַּע"כ הֵיחָה סְגוּרָה וּמְסוּגָרָת.

וְהוּא בָּא בְּלִילָה עִם אֲנָשִׁי בְּלִיעֵל וְשֹׁבֵר הַדְּלֵת וְלִקַּח הָאִשָּׁה בְּיַד חֲזָקָה לְחוּץ. אֶחָד תְּפִס כֶּה וְאַחַד חֲנֻקָה בְּגִרוּנָה וְנָתַן לָהּ גִּט וְהָאִשָּׁה הַנְּ"ל בָּאָה בְּיָמִים קְרוּב לְחַמְשִׁים שָׁנָה.

אֶף עַכ"ז אוֹמְרַת כִּי עוֹד לֹא חָדַל לְהִיּוֹת לָהּ אֲנִיחַ כְּנָשִׁים וְאַחֻתָהּ צְעִירָה מִמֶּנָּה רַק שְׂתִי שְׁנַיִם וְעַתָּה הִיא מְעוֹבְרַת וּמִיּוֹם שְׂיִלְדָה הִילָד הָאֲחֵרוֹן יוֹתֵר מִי' שְׁנַיִם אֶף הַבַּעַל לֹא הִי' בְּבֵיתוֹ וְהָעֲדִים אֲשֶׁר הִזְמִין עַל הַגִּט הַרְבֵּה לְתַת לָהֶם הַבַּעַל מוֹהֵר וּמִתָּן.

לאחד נתן חמשים זהו וילהשני נתן חמשה רובל אשר בעיר קטנה לסוף רב יחשב ולא יוכלו להרויח סוף פנה בכמה חדשים ע"כ תוכן השאלה: תשובה זאת ידוע פלוגתת האחרונים אם גזירת רגמ"ה והגאונים גזרו גם במקום מצנה ולקמן א"ה נבאר זה.

אף מקודם נשובה ונראה אם בכה"ג מדין הש"ס פופין להוציא והנה במס' יבמות (ס"ד א') וז"ל המשנה נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינה רשאי לבטל גירשה מותרת לינשא לאחר ורשאי השני לשהות עמה עשר שנים ואם הפילה מונה משעה שהפילה ופירש"י שם אינו רשאי לבטל אלא יגרשנה או ישא אחרת עמה.

מותרת לינשא לאחר ולא אמרי' עקרה היא דשמא הראשון לא זכה ליבנות ממנה עכ"ל. ובגמ' שם ת"ר נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה יוציא ויתן כתובה שמה לא זכה להבנות ממנה כו' לפיכך חלה הוא או שחלתה היא או שניהם חבובים בביאה"ס אין עולים לו מן המנין ושם (ס"ה א') הוא אמר מינה והיא אמרה מיני' א"ר אמר דברים שבינו לבינה נאמנת וטעמא מאי היא קיימא לה ביורה פחץ הוא לא קיים לי' ביו"כ אמר איהו איזיל אינסיב איבדוק נפשי אר"א אף בזו יוציא ויתן כתובה שאני אומר כל הנשא אשה על אשתו יוציא ויתן כתובה עכ"ל.

והנה פליגי בזה הראשונים אם הפירוש דוקא לא ילדה כלל אבל אם ילדה ומתו הולדות אין כופין או דלמא הפירוש הוא ושהה עשר שנים ולא ילדה כפי הראוי לקיום המצנה שמבואר ברישא וכ"ז שלא קיים המצנה כדת כופין אפילו שילדה כיון שס"ס לא קיים המצנה כופין אותו.

והנה הנ"י ז"ל פתב וז"ל אינו רשאי כו' אלא או יגרשנה או ישא אחרת עמה ומשמע מן הירושלמי דלא ילדה לאו דוקא ה"ה אם היו לו בנים ומתו מונה לה משעה שמתו ויש שפירשו דכל שיש לה ולד א' אין כופין אותו לגרשה דהא ילדה ומתני' ולא ילדה קתני אלא שיש מפרשים אחרים דהאי ולא ילדה ארישא דמתני' דמצנת פרי' ורבי' אזכר ונקבה קאי א"כ כל שלא ילדה זכר ונקבה אינו רשאי לבטל ואם מת הא' שילדה אין מונין לה משעה שמת אלא משעה שפסקה מלדת והרשב"א ז"ל פתב שהראשון נראה לו עיקר עכ"ל וכ"כ הרשב"א ז"ל בחי' וז"ל ואם הפילה מונה משעה שהפילה ופי' בירושלמי דה"ה הי' לה בנים ומתו דגרסי' התם הי' לה בנים ומתו מונה משעה שמתו ומדקתני במתני' ולא ילדה משמע דוקא כל שלא ילדה הא ילדה ויש לה ולד חי אין כופין אותו להוציא ואעפ"י שמוציאין ממנו זו שלא ילדה כלל עד שהי' לו זכר ונקבה מאחרת מ"מ כיון שילדה זו אין מוציאין אותה ממנו ואפשר דלא ילדה לו דקתני כדי שיעור פרי' ורבי' קאמר וארישא סמיך דתני' לא יבטל מפ"ו א"כ יש לו בנים ועלה קתני לא ילדה לו כלומר פאותו שיעור וראשון נ"ל עיקר עכ"ל.

אלמא דס"ל דאם מתו כל הולדות כופין אותו להוציא ואם יש לו ולד א' חי אין כופין גם שלא קיים המצנה וזה לפלא דמ"ש כיון שס"ס לא קיים המצנה הני פמתו פולם ובתשו' הרשב"א מביאה ב"י ז"ל באה"ע סי' קנ"ד וז"ל פתב (הרב) [הרשב"א] בתשו' ט' דהא דאמרי' הפילה וחרזה והפילה הוחזקה בנפלים לא אמרו אלא במי שלא ילדה בן קיימא הא ילדה ראוי' היתה זו אלא שלאחר מיכן נתקלקלה ושדהו הוא דנסתחפה והגע עצמך אם ילדה ועמדה מלדת הנאמר שיגרש הא ודאי לא יגרש דשדהו הוא דנסתחפה ולא

אָמְרוּ בְּמִשְׁנֵיתוֹ אֵלָּא שְׂלֵא יִבְטַל אָדָם מִפּוֹ אֲא"כּ יֵשׁ לוֹ בְּנִים אֵלָּא יִתְעַסֵּק עַד שְׂיִהְיֶה לוֹ וּבְאִשָּׁה זֹו אִם יִרְצֶה יִקַּח אִשָּׁה אַחֶרֶת עַל אִשְׁתּוֹ אִם עֲמֻדָּה מְלֻדָּת אַבְל לְגַרְשׁ לֹא אָמְרוּ אֵלָּא בְּשִׁשְׁהַתָּה עִמּוֹ יו"ד שָׁנִים וְלֹא יִלְדָה וּמִשְׁמַע כְּשִׁלֵּא יִלְדָה כָּלֵל הָא יִלְדָה לֹא וְטַעֲמָא כְּדַפְרֵי־שִׁית דְּאִיהוּ דְּנִסְתַּחֲפָה שְׂדֵהוּ וְכַתֵּב עוֹד כָּל שְׂיִלְדָה וְדֹאֵי נִרְאָה דְּקַלְקוּל חוּלֵי הוּא שְׂנִתְקַלְקַל בֵּית וְלָד שְׂלָה דְּכָל מַחֲמַת חוּלֵי אִין זְמַן עֲשָׂרָה שָׁנִים עוֹלָה לוֹ כְּדֹאִיתָא בִּפ' הַבָּא עַל יְבָמָתוֹ וְכָל שְׂהוּא מ"ח סוּפוֹ לְהִבְרִיא וְעוֹד תַּדַּע דְּלֹא אָמְרוּ בְּשִׁשְׁהַתָּה י' שָׁנִים אֵלָּא שְׂבִזְמַן שְׂנִיפֵר שְׂהִיא עֲקָרָה שְׂהִרֵי שְׂנִינּוּ אִם הַפִּילָה מוֹנָה מִשְׁעָה שְׂהַפִּילָה וְהַטַּעַם בְּזָה דִּמ"מ כִּינּוּ שְׂנִתְעַבְרָה נִיפֵר שְׂאִינָה עֲקָרָה אֵלָּא שׁוֹהָה עֲמָה עוֹד י' שָׁנִים דְּשָׂמָא כִּינּוּ שְׂאִינָה עֲקָרָה עוֹד תַּלְד וְלָד שְׂל כִּינְיָמָא אַבְל אִם לְאַחַר שְׂהַפִּילָה לֹא יִלְדָה חוּשְׁשִׁין שְׂבִית וְלָד שְׂלָה מְקוּלְקַל שְׂלָה לְגַמְרָה וְלָד שְׂל כִּינְיָמָא אוֹ שְׂלָה לְקַבֵּל הַרְיוֹן וּמ"מ לֹא אָמְרֵתִי אֵלָּא שְׂלָה לְכוּף בְּשׁוֹטִים לְהוֹצִיא כְּמוֹ שְׂכוּפִין לְמִי שְׂשִׁיָּה עֲמָה י' שָׁנִים וְלֹא יִלְדָה אַבְל הוּא מְצוּה שְׂלָה יִתְבַטַּל טְפִי וְאִם לֹא מִזֹו יִשָּׂא אַחֶרֶת וְתַדַּע דְּבִאֻתָּה שְׂלָה יִלְדָה קְאָמְרִינוּ דְּהָא בְּשִׁשְׁהַתָּה עֲמָה י' שָׁנִים אִפִּילוּ אָמְרָה דְּיִינְרָא בְּהַדְי' בְּסִהְדִי לֹא שְׂבָקִי לֹה כְּדֹאֲמַרִי בְּהַמְדִיר מְפָנִי שְׂהִיא מְוַחֲזַקַת בְּעֲקָרָה שְׂלָה תַלְד אַבְל זֹו שְׂיִלְדָה יִצְתָה מְכַלֵּל עֲקָרָה וְלָמָּה לֹא תִשָּׁב עִמּוֹ הַרְבֵּה נָשִׁים עֲמָדוּ מְלֻדָּת אַחַר שְׂיִלְדוּ מַחֲמַת מְקָרָה שְׂקַבֵּל בֵּית וְלָד שְׂלָהוּ וְאַחַר [כְּדֹ] יִלְדוּ עַ"י רּוֹפֵא וְשָׂמָא זֹו אִם תִּשָּׁב אֲצֵלוּ עוֹד תַּלְד לוֹ וְהִילְכֵךְ יִקַּח אִשָּׁה עַ"ז וְתִשָּׁב זֹו עוֹד תַּחֲתִיו וְלֹא בְּעֵדִים אֵלָּא אַדְרַבָּה תִּזְקַק לוֹ וְעוֹד אֵלוֹ הִי לוֹ בְּנִים וּמָתוּ קִי"ל כִּר' יוֹחֲנָן דְּלֹא קִיִּים פ"ו הַנְּאָמֵר שְׂאֵלוֹ אֲשֶׁר מָתוּ אַחַר זְקִנָה אִמָּם שְׂנַכּוּף אוֹתוֹ בְּשׁוֹטִים לְגַרְשׁ אִם הַבְּנִים וְיִקַּח אִשָּׁה אַחֶרֶת וּמִי שְׂיִלְדָה לוֹ בְּנִים וְנִמְצָא א' מֵהֶם סָרִיס שְׂלָה קִיִּים פ"ו נְאָמֵר שְׂיִגְרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ הַזְּקִינָה וְאִם לֹא רְצָה הַנְּאָמֵר שְׂיִשָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת וְיֹוצִיא זֹו אֲשֶׁר יִלְדָה לוֹ זֶה אִין הַשְּׂכָל מְקַבְּלוֹ אֵלָּא שְׂחִיב לִישָׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ וְתַלְד לוֹ עַכ"ל.

וְהִנֵּה תִשׁוּבָה זֹו כְּוֹלָה מְקַשָּׁה מְרוּב אַחֲרוּנִים וּבְסִפֵּר [כְּנֵה"ג] הַעֲרִיף הַרְבֵּה בְּזָה וּבְנַב"י [מֵה"ת ס' ק"ב] מְתַרְץ לֹה וְהִנֵּה בְּיוֹתֵר קִשָּׁה מֵה דְּכַתֵּב דְּנִסְתַּחֲפָה שְׂדֵהוּ מִש"ה אִין כּוֹפִין לְהוֹצִיאָה וְזֶה נִגְד דְּבָרֵי הַש"ס שְׂאָמְרִי שְׂיִתֵּן כְּתוּבָה מִשׁוּם [שְׂמָא] לֹא זָכָה לְהַבְנוֹת שְׂמַזְלוּ גֵרָם וְאַפ"ה כּוֹפִין וְא"כ גַּם אִם נִסְתַּחֲפָה שְׂדֵהוּ שְׂמַזְלוּ גֵרָם מִשׁוּם פ"ו כּוֹפִין גַּם קִשָּׁה שְׂפִתָּב אִם מָתוּ הַבְּנִים אַחֲרֵי זְקִנְתָּה לֹא מְסַתְּבֵר שְׂיִכּוּפוּ לְגַרְשָׁה מִשְׁמַע הָא אִם מָתוּ מְקוּדָם שְׂהַזְקִינָה וְאַח"כּ הַזְקִינָה בְּתוּף עֲשָׂר שָׁנִים כּוֹפִין אוֹתוֹ וְזֶה אִין לְהַבִּין לְכַאוּרָה דִּמ"ש.

וְהַנְּלַע"ד דְּכּוֹנּוֹת הַרְשָׁב"א ז"ל דְּבִאֲמַת לְכַאוּרָה קִשָּׁה דְּלָמָּה כּוֹפִין אוֹתוֹ לְגַרְשׁ יִשָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת וְיִקְיִים הַמְצוּנָה וּמֵה פְּשָׁעָה שְׂהַב"ד יְכַפֵּהוּ לְגַרְשָׁה אִף בְּנ"י כְּתַב הַטַּעַם דְּיִכּוּל לֹמַר שְׂאִין נֹוֹתִים לוֹ אַחֶרֶת כ"ז שְׂאָגוּדָה בִּי וּמִש"ה כּוֹפִין הַב"ד לְהוֹצִיא וְע"ז קִשָּׁה דְּמָה לָן בְּזָה שְׂלָה יִתְנוּ לוֹ אַחֶרֶת אִם לֹא יִתְנוּ לוֹ הוּא אָנוּס בְּדָבָר פ"ו שְׂלָה יְקִיִּים וּמ"ט יְכַפְּנוּ הַב"ד לְהַפְסִיד עֵנִי זֹו מִשׁוּם תְּקַנַּת הַבְּעַל הָא הַבְּעַל מְרֻנְצָה לְדוֹר עֲמָה וְלֹא לְגַרְשָׁה וְגַם הִיא רוֹצָה בְּזָה וְלָמָּה יְגַרַע זְכוּתָה כְּדִי שְׂהַבְּעַל יְקִיִּים הַמְצוּנָה הָא פכ"פ אֲפָשֵׁר לִי שְׂתַתְּקִיִּים בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת וְכִי בְּשָׁבִיל שְׂיִקְפְּצוּ עָלָיו נָשִׁים לְהַנְשָׂא לוֹ נְכִפְיָה לְזוֹ וְלָכֵן נִרְאָה בְּאֲמַת לְהַרְשָׁב"א ז"ל דְּהַטַּעַם הוּא כִּינּוּ שְׂיֵשׁ עַכ"פ חֲסָרוֹן בְּהַשְׂלָא הוֹלִידָה וּמִסְפֵּק הִי לֹמַר שְׂהִיא גוֹרְמַת וְכַאֲשֶׁר בְּאֲמַת כּוֹן ס"ל לְהַרְמַב"ם ז"ל כְּמַבְוֹאֵר בְּב"ש ז"ל [ס' קנ"ד סקִי"א] וְרַק הַרְמַב"ן וְשָׂאֵר הַרְאִשׁוֹנֵי ז"ל כְּתַבוּ דְּהַטַּעַם שְׂתוֹלִין יוֹתֵר בְּהַבְּעַל מִשׁוּם

דאָשע ל'א מִפְקָדָה וּמִסְבָּרָא דְהוּא הַגּוֹרֵם אֶף עַכ"פּ קִשָּׁה דְלָמָּה כּוֹפִין אוֹתָהּ מִשׁוּם פ"ו
אם הוא בְּשִׁבִיל חֻטְאֵיו [נְעֻנְשׁ] א"כ גַּם מֵאִשָּׁה אַחֲרַת לֹא יֵהי' לוֹ בָּנִים.

וצ"ל הַטַּעַם כִּמ"ש בְּש"ס שְׂמָא לֹא זָכָה לְהַבְנוֹת מִמֶּנָּה נוֹזוֹ אֵינָה בֵּת זּוּגוֹ לְהַבְנוֹת מִמֶּנָּה
וּמֵאַחֲרַת יֵהי' לוֹ בָּנִים א"כ פִּינּוֹן שֶׁהַטַּעַם מֵה שְׂכּוֹפִין אוֹתוֹ לִישָׂא אַחֲרַת מִשׁוּם שְׂלֹא זָכָה
לְהַבְנוֹת מִמֶּנָּה וּא"כ הַמְּנִיעָה מִצְדָּה וּא"כ לְכֹאֲרָה קִשָּׁה א"כ לָמָּה יִתֵּן לָהּ הַכְּתוּבָה פִּינּוֹן
שֶׁהוּא רְאוּי לִהְיוֹת לוֹ בָּנִים מֵאִשָּׁה אַחֲרַת וְרַק מִזּוֹ נִסְגָּר רַחֲמָה וְלָמָּה יִתֵּן לָהּ הַכְּתוּבָה
וצ"ל פִּינּוֹן דָּאִין הַמוּם בְּגוּפָה רַק הוּא בְּחֻטְאֵוֹ לֹא זָכָה לְהַבְנוֹת מִזֹּאת הָאִשָּׁה וְתִלְיֵן בְּעוֹנֶנְשׁ
דִּידִי' כְּמִבְּנָאָר בְּמִלְחָמוֹת ו"ל מִש"ה חֲזִיב לִיתֵּן לָהּ כְּתוּבָה אֲבָל כ"ז לְעֵנֵן הַכְּתוּבָה אֶף
לְעֵנֵן כִּפִּי וְדֹאֵי שְׂכּוֹפִין אוֹתוֹ דְּנֹקָא לְגִרְשָׁהּ פִּי אוּלַי לֹא תִתְרַצָּה אַחֲרַת לְהַנְשִׂא לוֹ אִם
יֵהי' לוֹ גַּם הִרְאִשׁוּנָה לְאִשָּׁה וּא"ת מֵה פְּשָׁעָה לְכוּפָה הָרִי בְּאַמַּת הַחֲסָרוֹן מִצְדוֹ שְׂלֹא זָכָה
לְהִיּוֹת בֶּן זּוּגָה.

אם שְׂהִיא לֹא פְּשָׁעָה בְּזָה מ"מ הַחֲסָרוֹן בְּגוּפָה שְׂאִינָה בֵּת זּוּגוֹ וּמִש"ה כּוֹפִין לְגִרְשָׁהּ אֶף
כ"ז אִם לֹא נִבְנְתָה מִמֶּנּוּ כָּלֵל אֶף אִם בְּאַמַּת יֵשׁ לָהּ וְלֹד חֵי מִמֶּנָּה וְרַק שְׂלֹא קִיָּים הַמְּצוּנָה
כְּפִי שְׁעָלִיו לְקִיָּים הַמְּצוּנָה אֲבָל אִין בְּהָ שׁוּם נִדְנוּד חֲסָרוֹן לְגִרְשָׁהּ וְאִם פִּי אוּלַי נּוֹלֵד בְּהָ
אֵינָה חֲסָרוֹן זֶה נִסְתַּחֲפָה שְׂדֵהוּ וּמֵה תַעֲשֶׂה עֲנִי זֹאת לְגִרְשָׁהּ בַּע"כ וּבְשִׁלְמָא אִם לֹא יִלְדָה
כָּלֵל וְלֹד שְׂלֵל קִיָּיִמָא אֲמָרִינּוּ שְׂאִינָה בֵּת זּוּגוֹ וְרֹאוּי' לְהַגְרִישׁ אִם פִּי לֹא פְּשָׁעָה נִגְדוֹ וְעוֹנֶנְשׁוֹ
הוּא גָרֵם וּמִש"ה חֲזִיב לִתֵּת לָהּ כְּתוּבָה מ"מ אֵינָה בֵּת זּוּגוֹ וְרֹאוּי לְגִרְשָׁהּ אֲבָל בְּאִם יִלְדָה
וְלֹד שְׂלֵל קִיָּיִמָא וְנִבְנְתָה מִמֶּנָּה נְהִי שְׂלֹא קִיָּים מְצוּנָת פ"ו מ"מ מֵה לָהּ בְּזָה זֶה נִסְתַּחֲפָה שְׂדֵהוּ
שְׂלֹא ח"כ נִתְקַלְקְלוּ חֲדָרֵי בְטָנָה וּמִש"ה שְׂפִיר חֲזִילּוּקוֹ שְׂלֵל הַרְשָׁבָ"א ו"ל בֵּין יִלְדָה פ"א
וְהִלְדָּה חֵי לְהִיכָא שְׂמִתּוֹ דְּמִבְּנָאָר בִּירוּשְׁלַמִי דְּכוֹפִין לְהוֹצִיא וְלָזָה מְדִיִּיק הַרְשָׁבָ"א ו"ל
בְּתִשׁוּי' דָּאִם מִתּוֹ הַוּלְדוֹת אַחַר שֶׁהִזְקִינָה דָּאִז קוֹדֵם שֶׁהִזְקִינָה זָכָה לְהַבְנוֹת מִמֶּנָּה כְּדָרָךְ
כָּל הָעוֹלָם וְאִם אַח"כ בְּחֻטְאֵוֹ הִלְכוּ בְּנָיו אִין מְדָרָךְ הָעוֹלָם לְגִרְשָׁהּ אַחַר זִקְנָתָה בְּשִׁבִיל
פְּשָׁעוֹ וְחֻטְאֵוֹ שְׂלֵל הַבַּעַל פִּי הִיא כְּפָר פְּשָׁעִיתָה רְאוּי לִילְדָה יִלְדָה כְּדָרָךְ כָּל הַנְּשִׂים וְנִבְנְתָה
מִמֶּנָּה וְאַחַר זִקְנָתָה כּוֹן דְּרָךְ נְשִׂי הָעוֹלָם כְּשֶׁמְזַקְיָנִין פּוֹסְקִין מְלִילָד וְאִין בְּזָה לְתַלּוֹת שׁוּם
דְּבָר וּמִש"ה שְׂפִיר כְּתַב הַרְשָׁבָ"א ו"ל דְּמִסְבָּרָא בַּכָּה"ג אִין כּוֹפִין אֲבָל חֵיכִי שְׂמִתּוֹ הַבְּנִי'
בְּעַת שְׂרֹאוּי' לְהוֹלִיד וְלֹא יִלְדָה שְׂפִיר רֹאִי' שְׂאִינָה בֵּת זּוּגוֹ לְהוֹלִיד מִמֶּנּוּ וְכוֹפִין אוֹתוֹ
לְגִרְשָׁהּ כּוֹן נִלְע"ד בְּרוּר דְּבָרֵי הַרְשָׁבָ"א ו"ל וְכוֹן נִרְאָה מְדָבְרֵי הַנ"י שְׂכ' ו"ל וְכִבְר פִּירְשָׁנוּ
פִּי בְּכִינְצָא בְּזָה שְׂיִשָּׂא אִשָּׁה אַחֲרַת מִפְּנֵי מְצוּנָת פ"ו פִּינּוֹן שְׂהִיא גְרָמָה לוֹ לֹא הִתְרִים ר"ג
ו"ל [לִישָׂא] עַל אִשְׁתּוֹ וְלֹא אֲזַלִּין בְּהָא נְמִי בְּתַר מְנַהֲגָא עַכ"ל וְלְכֹאֲרָה קִשָּׁה הָא בַּגְמ'
אֲמָרִי' שֶׁהוּא הַגּוֹרֵם שְׂלֹא זָכָה לְהַבְנוֹת מִמֶּנָּה וּמִש"ה אֵית לָהּ כְּתוּבָה וְכִבְר הַתְּעוֹרֵר ע"ז
בִּס' נְתִיבוֹת הַמְּשַׁפֵּט הַסְּפָרְדִי אֶף לְדְבָרֵינוּ א"ש נְהִי דְלְעֵנֵן הַכְּתוּבָה אֲמָרִי' שֶׁהוּא הַגּוֹרֵם
שְׂלֹא זָכָה לְהַבְנוֹת אֶף עַכ"פּ הִיא הַגּוֹרֵמַת שְׂאִינָה בֵּת זּוּגוֹ וְאֵינָה רֹאוּי' לְהַבְנוֹת מִמֶּנּוּ
וּלְפַעַנ"ד זֶה בְּרוּר אֶף עַכ"פּ יֵהי' אִיךְ שְׂיִהְי' דְּבָרֵי הַרְשָׁבָ"א ו"ל גּוּפָא הוּא רַק בְּמִקּוֹם
שְׂמִוּתָר לִישָׂא אַחֲרַת וּמִש"ה לֹא כְּפִינּוֹן לִי לְגִרְשָׁהּ מִשׁוּם סָפֵק שְׂמָא לֹא יִתְּנוּ לוֹ אַחֲרַת
אֲבָל עֲתָה אַחֲרֵי הַחֲרָם דְּר"ג שְׂאָסוּר לוֹ לִישָׂא אַחֲרַת בְּנֹדָאֵי ע"ז לֹא הִתְרִים פִּינּוֹן שַׁעַכ"פּ
בְּטַל מִמְּצוּנָה וּבַכָּה"ג לֹא הִתְרִים ר"ג כָּלֵל וְכִדְבָרֵי הַנ"י ו"ל וְכִבְרָמַת כּוֹן הַסְּפִימוֹ כְּמַעַט כָּל
הָאַחֲרוּנִים וּבַכָּה"ג לֹא גָזַר הַגָּאוֹן זוֹלַת הַשֶּׁבִ"י [בְּסִי' א'] וְהַנוּבִ"י [מֵה"ק ס' א' וּמֵה"ת
סִי' ק"ב] שְׂמַחְמִירִין מִטַּעַם שְׂלֹא שְׂמַעְנוּ זֹאת אֲבָל הַב"מ הָאַחֲרוֹן שְׂבָאַחֲרוּנִים דְּעִתּוֹ לְהַקֵּל

[ע"ש סי' קנ"ד סכ"א] והנה בגוף דברי מהר"י מינץ שכ' וז"ל בסי' יו"ד ועוד לר"א דאמר כל הנושא אשה על אשתו יוציא ויתן כתובה וכי לית לי לר"א מצנות פ"ו וכ"ת ר"א מיירי ביש לו בנים שפבר קנים פ"ו הא ליתא דהא בפ' הפא פל יבמתו קאי אהא הוא אומר מינה והיא אומרת מינץ דמיירי בדלית לי בנים והכי איתא התם הוא אומר מינה והיא אומרת מינץ אר"א הני דברים שפינו לבינה ודברים שפינו לבינה היא נאמנת אומר איזיל אינסיב ואיבדוק נפשי אר"א אף בזו יוציא ויתן כתובה שאני אומר כל הנושא אשה על אשתו יוציא ויתן כתובה רבא אומר נושא אדם כמה נשים והוא דאפשר לי למינה ע"כ אלמא ר"א בדלית לי בנים מיירי ועוד דיש בו ספק אם ראוי לבנים אם לא ואפ"ה ס"ל לר"א דמצנות פ"ו לא דחי לה עכ"ל ותמהו פולם מה ענין דברי ר"א לענין כתובה לענין איסור ב"נ ובשביל זה דחקו להוציא דברי מהרי"מ מפשטן דאירי באופן שאינו רוצה לגרשה וליתן הפתובה פמבואר בנב"י [מה"ת הנ"ל] ומ"ב ו"ל ולפע"ד היטב אשר דיבר מהרי"מ ו"ל דהנה לכאורה קשה אר"א שאמר כל הנושא אשה על אשתו יוציא ויתן כתובה קשה מאד הלא קיי"ל [בחור"מ סי' ט"ז וסי' ק] כל הב"ח שבעולם אם ביקש זמן לשלם ולברר טענותיו נותני לו ולמה בכאן אם טוען אבדוק בנפשי ודלמא יבנרר לאחר הג' חדשים תתעבר אשתו השני' א"כ טענתה שטענה שאינו יורה פחץ שקר ופטור מליתן לה הפתובה כי מינה היא המניעה כאשר טוען הוא מינה היא הסיבה שלא תלד וכי משום שהוא אינו בקי בי"כ אבל עכ"פ הוא יודע שהיא אינה ראוי' שתלד לפי דמיונו ולמה נחייב לתת לה הפתובה תמתינ עדי שייבנרר כמו כל בע"ח דעלמא שנותנים לו זמן ולזה ס"ל למהרי"מ ו"ל דאסור מדינא דגמ' לישא על אשתו שלא מדעתה אם לא דגירש הראשונה ונותן לה הפתובה ולכן א"א למעכב ולישא אחרת כלל עד שיגרש הראשונה ונותן לה פתובה כי בלא פתובה א"צ לקבל גט בע"כ פמבואר בב"ש סי' קי"ט לכ"ע אם יש לו ממון (וגם לאחר הגירושין לא מהני הבדיקה שתוכל לומר שנתרפא אח"כ ודו"ק) וא"כ שפיר הוכיח מהרי"מ ו"ל דאפ"י במקום מצנה איכא איסור מדינא דגמ' לישא ב' נשים בע"כ לר"א ואפ"י במקום מצנה דא"א דבמקום מצנה מותר לישא ב' נשים א"כ הדק"ל דלמה לא יתנו לו זמן לברר ואי דאיכא איסורא לישא אחרת בע"כ של הראשונה הא במקום מצנה ליכא איסור רק חיוב ממון הפתובה אם יש לו וכיון שמבקש זמן בודאי מסתמא דנותנין לו זמן לבדוק נפשו א"ו דאפילו במקום מצנה איכא איסור ושפיר הוכיח הרי"מ ו"ל דגם חרגמ"ה הוא אפ"י במקום מצנה ואין לדחות הלא היא טוענת שאינו יו"כ א"כ ליכא מצנה דזה ליתא דהא לענין מצנה אינה נאמנת וכופין אותו פמבואר בב"ש [סי' הנ"ל סקכ"ג] ובנ"י ו"ל יענין בדבריהם והנב"י מחמת חורפו ו"ל נשמט ממנו דברי הנ"י וב"ש הלזו עכ"פ דברי הרי"מ יש להם מקום דר"ג ו"ל גזר אפילו במקום מצנה אולם פבר השיגו עליו ורבו כל גדולי אחרונים דכהאי גוונא לא גזר ר"ג מ"ה ולכן מדינא בודאי יכול בעל שמחו בניו ושהה עשר שנים ולא ילדה או שהיא סמוך לימי הזקנה שקרוב לנדאי שלא תלד דבכה"ג אין גזירת רגמ"ה כלל אף אפילו אם נימא שהבעל עבר אחרגמ"ה בדיעבד הגט גט ואין כופין אותו להחזירה דהב"ש ו"ל פתב בסי' קי"ט ס"ק י"ב וז"ל ואם חר"ג דמי לתקנת חז"ל י"ל בזה"ז אפילו אם עבר וגירש אינה מגורשת עכ"ל.

וְכַתֵּב הַגִּיפּ [בְּסִי קִי"ט ס"ק ל"ז] דְּכִינּוּן דְּהוּא רַק מְדַרְבְּנָן גַּם בְּגוּף פְּלוּגְתָּתָן גַּבֵּי שׁוּטָה [אִם מִתְגַּרְשֵׁת] בְּדִיעֵבֵד הָיִי הִגֵּט גֵּט א"כ מַכ"ש בַּחֲדָר"ג. וּמ"ש הָאֲחֵרוֹנִים דְּהִגֵּט בְּטֵל מְשׁוּם מִיִּלְתָּא דַּא"ר לֹא תַעֲבִיד אִי עֲבִיד לֹא מְהֵי הִנֵּה בְּאַמַּת הַתּוֹס' כ' בְּתַמּוּרָה [דָּף ה' ע"א ד"ה מִיתִיבִי] דְּאִיתְקַשׁ גִּירוּשֵׁין לְמִיתָה אָף עַכ"פ הִי לָנוּ לֹמַר דְּנִכּוּפּוּ שְׁיִחְזִירָנָה וּכַמ"ש הַתּוֹס' שָׁם בְּתַמּוּרָה [דָּף ו' ד"ה וְהִשְׁתָּא] דַּנ"מ בֵּין אַבְיִי וְרַבָּא אִם נִשְׁבַּע שְׁלֹא לְגַרְשׁ [וּבְנוּדָאִי] שְׁפֹנוּנְתָם לַעֲנֹן שְׁכּוּפִין אוֹתוֹ לְהַחְזִירָה אָף נ"ל דְּגַם זֶה לִיתָא הִגֵּם שְׁהַרְבֵּה דְּבָרוּ בְּזֶה כָּל הָאֲחֵרוֹנִים וְלֹא שְׁיִירוּ כְּמַעֲט מַה לְדַבֵּר עַכ"ז אִין בִּיהַמ"ד בְּלֹא חִידוּשׁ.

וְהַנְּלַפְע"ד לִיְיָשֵׁב מַה שְׁהַקְשָׁה הַפ"י ו"ל שָׁם עַל הַגַּמ' דְּו"ל הַש"ס (גִּיטִין צ' ע"א) רַע"א אִפִּי מְצָא אַחֲרָת בְּמֵאִי קְמַפְלָגִי בַּדָּר"ל דַּא"ר"ל כִּי מְשַׁמֵּשׁ ד' לְשׁוֹנוֹת ב"ש סְבָרִי וְהִי אִם לֹא תִמְצָא חֲזָן בְּעֵינָיו כִּי מְצָא בָּהּ עֲרוֹנָת דְּבָר דְּהָא מְצָא בָּהּ ע"ד ור"ע סְבָר כִּי כו' א"נ מְצָא בָּהּ ע"ד א"ל ר"פ לְרַבָּא לֹא מְצָא בָּהּ לֹא עֲרוּנָה וְלֹא דְבָר מַהוּ א"ל מְדַגְלִי רַחֲמָנָא גַּבֵּי אֲוֹנָס לֹא יוּכַל לְשַׁלְחָה כָּל יָמָיו כָּל יָמָיו בְּעַמּוּד וְהַחֲזוּר קָאִי הַתָּם הוּא דְּגַלִּי רַחֲמָנָא אָבֵל הָכָא מֵאִי דְּעֵבִיד עֵבִיד עַכְל"ה וְהַקְשָׁה שָׁם הַפ"י ו"ל אָבֵל הָא וְדָאִי קָשָׁה הָאִיף יְלִיף רַבָּא הָכָא מְדַגְלִי רַחֲמָנָא גַּבֵּי אֲוֹנָס כָּל יָמָיו מְפָלֵל דְּבַעֲלָמָא מֵאִי דְּעֵבִיד עֵבִיד דְּהָא אִפִּי אִי בְּעַלְמָא כְּשֶׁגִּירָשָׁה שְׁלֹא כַּדִּין לֹא מְהֵי אַפ"ה אִיִּצְטָרִיף לְכַתְּוֵב בְּאֲוֹנָס כָּל יָמָיו לְמִמְרָא דְּלֹא לְקִי דַּסְד"א כִּינּוּן דְּעֵבֵר אֲמִימְרָא דְּרַחֲמָנָא לְקִי מַש"ה נִתְקוּ הַפְּתוּב לַעֲשֵׂה דְּלֹא לְקִי.

וְהַנְּלַעֲנ"ד לִיְיָשֵׁב דְּמַהָּא מִיִּלְתָּא גּוּפָא יְלִיף רַבָּא כִּינּוּן דְּלִקוּשְׁטָא דְּמִלְתָּא בְּאֲוֹנָס לֹא לְקִי דַּה"ל לֹא הַנִּיחָתָּק לַעֲשֵׂה א"כ אֲמֵאִי אִיִּצְטָרִיף כָּלֵל קָרָא דְּלֹא יוּכַל לְשַׁלְחָה דָּאִי מְצָא בָּהּ פ"ד מִןִּתֵּר לְגַרְשָׁה וְאִת"ל דְּאַפ"ה נְהִי שְׁאַסוּרָה עָלָיו אִין לְגַרְשָׁה מַגְזָה"כ דְּלֹא יוּכַל לְשַׁלְחָה א"כ הִיאִף אָמַר רַחֲמָנָא כָּל יָמָיו בְּעַמּוּד וְהַחֲזוּר קָאִי הָא אֲסוּרָה עָלָיו מְשׁוּם סוּטָה וַע"כ אִיִּירִי קָרָא כְּשֶׁגִּירָשׁ בְּעֵנָן אַחַר שְׁלֹא ע"י זְנוּת וְאִי ס"ד דְּלֹא מְהֵי א"כ לֹא לְכַתְּוֵב לֹא יוּכַל לְשַׁלְחָה אֵלָא וְלוֹ תְהִי לְאִשָּׁה כָּל יָמָיו וְלִיבָּא לְמִימַר דְּלֹא אִיִּצְטָרִיף [אַלְא] לַעֲנִין כְּהֵן דְּהָא לַב"ש בְּלֹא"ה אֲסוּר מְשׁוּם זְנוּת וְאִי מְשׁוּם לַעֲבֹר עֲלֵי בְּלֹא הָא לִיתָא דְּכִינּוּן דְּלֹא לְקִי לֹא אֲצְטָרִיף לְמִיכְתֵּב לֹא וְתִירָא כְּדָאִי בְּתוֹס' ר"פ אִיזְהוּ נִשְׁפָּה אַע"כ דַּלְב"ש הִיכִי דְּלֹא מְצָא בָּהּ ע"ד וְגִירָשָׁה מֵאִי דְּעֵבֵד עֵבֵד וְא"כ אֲצְטָרִיף לֹא יוּכַל לְשַׁלְחָה וְהִשְׁתָּא מַדְב"ש נִשְׁמַע לַב"ה דְּהִיכִי דְּלֹא מְצָא בָּהּ לֹא עֲרוּנָה וְלֹא דְּבָר מֵאִי דְּעֵבִיד עֵבֵד כֵּן נ"ל נְכוּן עַכ"ל הַפ"י.

וְהִנֵּה בְּאַמַּת הַדּוּחַק מְבִנְאָר מְאֹד דְּכִנּוּנָת רַבָּא יְהִי מְדַגְלִי רַחֲמָנָא אֲלִיבָּא דַּב"ש וּפְשֻׁטוֹת דְּבָרֵי הַש"ס מוֹרִין דְּמְדַגְלִי רַחֲמָנָא הִינּוּ לְדִין וְלְדִין לֹא גַלִּי מִיִּדֵי דְּהָא צָרִיף קָרָא לַעֲשֵׂה.

וְגַם לַעֲנִין אִם גִּירָשׁ בְּהִי בָּהּ דְּבָר דַּלְב"ה א"צ עֲרוּנָה רַק מְשׁוּם דְּבָר לְחוּד מִןִּתֵּר לְגַרְשׁ וְא"כ צָרִיף הַקָּרָא לְגַלוּת דָּאִם גִּירָשׁ מְשׁוּם דְּבָר יַחְזִיר וְלֹא יִלְקָה וְמָה רֵאִי דָּאִם גִּירָשׁ בְּלֹא עֲרוּנָה וְכֵלָּא דְּבָר שְׁלֹא יְהִי צָרִיף לְהַחְזִירָה כְּקו' הַפ"י ו"ל.

וְלָכֵן נִלְע"ד כְּפֵּה דְּהִנֵּה בְּסִפְרָא בְּרוּף טַעַם [בְּדִין לְהַנְּל"ע פ"ב] כְּתִב מו"ח ו"ל לְהַתְּעוֹרֵר דְּלָמָּה לֹא יִלְקָה הַיִּשְׂרָאֵל אִם מַחְזִיר מַחֲמַת לֹא הַנִּיחָתָּק לַעֲשֵׂה הָא מְבִנְאָר בְּרַמְב"ם ו"ל הִיכִי דְּהִלָּאוּ כּוּלָּל יוֹתֵר מְעַשֵּׂה אִין בְּכַח הַעֲשֵׂה לְנִתְקָה הִלָּאוּ וּמַש"ה לּוֹקָה הַמִּימַר וְלֹא הָיִי

ניתק לעשה דוהי' קודש משום דבצבור אין עשה דוהי' קודש והלאו שייך גם בצבור ואין פח במעשה שאינה פוללת לנתק הלאו הפולל יותר וא"כ ה"נ הלאו שייכי בין בפנהים ובין בישראל והעשה אינה שייך רק בישראל ואין פח בעשה שאינה פוללת לנתק הלאו הפולל יותר זה תנרף קוש' שם ולפענ"ד דלק"מ לפירש"י ו"ל שכ' במס' מפות (י"ד ב') ונ"ל כל לא מעשה שקדמו עשה לוקין עליו.

הא אתי לאשמעינו דאפי' למ"ד לאו שניתק לעשה אין לוקין עליו פדתנ' לא תותרו והנותר תשרופו בא הפתוב ליתן עשה אחר ל"ת לומר שאין לוקין עליו שנתק הפתוב את העשה להיות עונשו של לאו ותקונו לומר ל"ת פה ואם עשית עשה זאת והפטר ואשמעי' ר"י ה"מ בעשה הבא אחר הלאו שאין אתה יכול לקיימו אלא אחר עבירת הלאו אבל עשה שקדם את הלאו ואתה יכול לקיימו קודם עבירת הלאו אין זה ניתק ללאו (ואפי' תקיימו אחר עבירת הלאו אין זה ניתוק הלאו) ואפי' תקיימו אחר עבירת הלאו לא נפטרת מן המלקות עכ"ל וא"כ נלענ"ד דזה טעם שאין העשה שאינה פוללת מנתק הלאו היותר פולל לא משום קולת העשה ורק דהיינו טעמא דהנה הא דעשה מנתק הלאו לאו משום דל"ד ללאו דחסימה כס"ד דשם ורק משום דלאנתוקי לאוי אתי פתרוץ הגמ' [שם דט"ו] וכסברת רש"י ו"ל דהתורה למדה לנו זה העשה הוא העונש על העובר על הלאו ולית בי' עונש אחר ולזה אם אנחנו רואין (שגם) במקום אחר לא נתנה התורה זה העשה ורק חייבי' מלקות כמו בתמורה שאצל הצבור הוא הלאו ולא ניתק להם העשה הגם ששייך אצלם העשה ש"מ שאין זה העשה הפתוב ביחוד לעונש ולתקן הלאו דא"כ גם בצבור הי' יכול להיות העונש הזה ולתקן הלאו א"ו דאין זה רק לעשה לחוד' להוסיף ליחיד עשה יתירה שאינה ניתק לצבור זו העשה אבל לא שהעשה הוא לכפרת הלאו וא"כ מש"ה לוקה היחיד דמשום דאית בי' עשה יתירה מגרע גרע אף הכא י"ל דלעולם התיקון של לאו זה הוא בקיום העשה של כל ימיו עמוד והחזר ורק פהן שלא יכול לקיים העשה ממילא פיון שאי אפשר לקיים העשה הני פבטלו וכלא קיימו דלקי בלאו הניתק לעשה וכיון דלא תיקון הלאו חייב מלקות ומש"ה פהן לוקה אבל ישראל שייכול לקיים העשה ולתקן ממילא העשה הוא תיקון של הלאו שאמרה התורה עשה זאת והפטר כפי' רש"י ו"ל.

והנה לפי"ז [אם] נאמר שכל המגרש בלא דבר צריך להחזיר. והנה בודאי למי שמגרש [גבי אונס] בלא דבר אין העשה [של כל ימיו] ניתק לעונש דבלא"ה עליו מוטל להחזיר וא"כ אין אצלו פלל זה לעונש למה שעבר על הלאו לתקנו בזה והיא אצלו רק לעשה יתירה וא"כ פיון דחזינו דהתורה חייבה עשה זו אפילו בלא עונש א"כ ש"מ דעשה זו היא לאו לעונש ולתקן הלאו ורק לעשה בפ"ע ומש"ה גם אפילו למאן דגירש מחמת דבר שאין עליו להחזיר [בצלמא] לוקה [גבי אונס] פיון דאין זו לתיקון הלאו דהרי זו פוללת גם למאן דבלא"ה הי' צריך להחזיר דאצלו אינו לעונש ש"מ דעשה זו לכל ישראל נאמרה לעשה בפ"ע לא לעונש מחמת הלאו ועשה כזו אינה מנתקת הלאו וכנ"ל והוי פלאו שקדמו עשה וא"כ פיון שאינה מנתקת כל ימיו למ"ל ואי לעשה לחוד בלו תהי' לאשה סגי אבל כל ימיו בעמוד והחזר לא צריך פי אין מנתקת פלל הלאו וכנ"ל ומתורץ קו' הפ"י ו"ל אף עכ"פ למדנו מזה דהתורה גילתה לנו דהמגרש בלא דבר א"צ להחזיר ולא אמרי' כל מה דא"ר ל"ת אי עביד ל"מ א"כ בכל גירושין דאיסורא לא אמרינו דלא

מהני וכמ"ש המרדכי ז"ל גבי קידושין מביאו הנוב"י [מה"ת אה"ע ס"ס קכ"ט] הן האמת
שבאחרונים פלפלו הרבה בדברי סברת הנוב"י ויענין בב"מ בתשו' [ד' בקו] צלעות
הבית] אולם באמת לפע"ד במחכ"ת נעלם מהם גוף חדר"ג ולכן צריך אני להציע כפי
מה שהמה מסודרים בתשו' מהר"מ מיניץ אז יש יישוב לכמה קו' שנתחבטו האחרונים
ונ"ל מהר"מ מיניץ סי' ק"ב תקנת ר"ג כו' ונתקשרנו וגזרנו בנדוי ובאלה ובנק"ח אנחנו
ח"מ כו' ולא יהא אדם רשאי לזרוק גט לאשתו כ"א ברשות ג' קהלות ואם יעשה הפעל
והסופר והעדים יהי בנדוי פאשר תיקן רגמ"ה כו' כל אלו התקנות תקנו עפ"י החרם
וחדשנו עתה בתק"ף לפרט מה שתקנו הקדמונים לפני כמה שנים פה במקנצא בח"ח
לבד תקנת רגמ"ה שהן הרבה מאד וכל קהל שפירא וירמשא מקנצא הספימו וחתמו כו'
תקנה שלא ליתן גט לאשה בע"כ ואין הגט פלוס.

וא"כ יוצא לנו מכאן בגזיר' רגמ"ה יוכל להיות שלא הי' רק עד אלה הששי אבל תקנת
רבני שו"מ בנדאי הי' עד כל ימות העולם דהגזירה היתה שנת תתקפ"ו ובנדאי לא גזרו
גזירה חמורה על ט"ו שנים לבד וכן נראה מגזירת ותקנות שו"מ שזכר שם שהיא עד
עולם וגם כי תקנת רבני שו"מ לא הי' רק על אשכנז וצרפת פנראה בעליל ולכן אם
תקנת רגמ"ה נתפשט בכל העולם תקנת רבני שו"מ לא הי' רק בצרפת ואשכנז כמו
תקנת שו"מ וכן נראה מהתחלת לשון התקנות ונ"ל וקבלנו עלינו כו' וגם מבואר בפי'
שהתקנה הי' מרבני שו"מ ז"ל שהגט אינו פלוס מחמת החרם ולא משום פיסול עדים
ולא משום דעבר אאיסורא דרתמנא רק דכן הי' הגזירה בפירוש וגם מבואר שם דגם
לגט בע"כ יש היתר וכ"ז נעלם מאחרונים מג"פ [בסי' קי"ט סקכ"ד] ונוב"י ז"ל [סי'
קכ"ט הנ"ל] ולפי"ז שפיר מנושב דהב"י ז"ל בתשו' [י"ד בדיני גישואין] כתב בשם
הרשב"א ז"ל שאינו נוהג תקנת רגמ"ה רק עד אלה החמישי שהוא אמת וכל תקנת
רגמ"ה גם שלא לגרש בע"כ לא הי' רק עד אלה הששי כמבואר שם בב"י אף מ"מ
באשכנז וצרפת חל תקנת רבני שו"מ ז"ל ולזה הפלפו שכתב בדיעבד מגורשת שכן
הביא הרמ"א ז"ל משמו בסי' קי"ט ס"ו עבר וגירשה בע"כ בזה"ז וניסת שוב אין האיש
נקרא עבריין עכ"ל והיינו לתקנת רגמ"ה שאינו מזכיר בתקנתו שגם בדיעבד לא תהא
מגורשת ומש"ה בדיעבד מגורשת אף לתקנת רבני שו"מ ז"ל לבני אשכנז וצרפת אפילו
בדיעבד אינה מגורשת שכן פירשו רבני שו"מ ז"ל בתקנתם וזה י"ל פוננת הנה"מ שהביא
בנתיב כ"ג וז"ל וכבר ראיתי להרב מהר"מ מפדנוא ז"ל בסימן י"ג שנתעורר ע"ז וכתב
שזה סברת עצמו הוא וכמו שפייס דעת המסביר וחולק על הריטב"א ורבני צרפת וזוהק
גדול הוא עוד כתב שאפשר בדעת הנ"י לחלק בין גזירת ר"ש לגזירת ר"ג ואני בענייני
לא ראיתי בשום ספר שרבינו שמשון הקרנים עוד חרם אחר בעניינים אלו מלבד חר"ג
עכ"ל ולפ"ד שפוננתו על תקנת רבני שו"מ פאשר העיד בעצמו יע"ש היצא לנו מכ"ז
דלדין אפילו בדיעבד אינה מגורשת מתקנת רבני שו"מ ונהי דלחומרא לא נוכל להקל
כגון לענין יבום וכדומה דלא נימא להקל נגד דעת הרמ"א ז"ל בשם הפלפו אבל לחומרא
נדאי צריך להחמיר דאין זה גט וכמ"ש (מהר"י) (מהר"ם) מיניץ [סי' ק"ב הנ"ל]
ומהרמ"א ז"ל אין ראוי דכ"כ מהרי"ק [בשורש צ"ד] אם מצינו בספר מקדמון שלא הי'
לפני האחרון ואולי הי' לפניו הי' מביאו לא קי"ל כפתיאי א"כ ה"נ אלו ידע מהרמ"א

מדברי הר"מ הי' מביאו עכ"פ א"ו לא הי' לפניו גוף התקנה ולכן עלינו להחמיר דלא הוי גט אם עבר החרם דרבני שו"מ ז"ל.

ולפנינו א"ה יתבאר אם בנ"ד עבר החרם: והנה לענין מה שקבלו העדים ש"כר בעד הליכתם ליתן הגט בע"כ הנה הדבר זה פ"ד דבכורות מ"ו] [פ"ד דבכורות מ"ו] להתיר משום דש"כר הליכה נוטל הגם שבס"ש מאריף לךחות דבריו מ"מ הרבה אחרונים ובפרט הג"פ ז"ל [סי' ק"כ סק"ט] קיבל דבריו להלכה וכן נוהגין בכל ערי אשכנז שמקבלין ש"כר גט מהעשיר לפי עשרו ואין נודד פה בדבר שפ"כר נהגו אבותינו וח"ו להוציא לעז ועתיד ליתן הדין המפקפק בזה לדינא פי באמת אין פ"כר רק ש"כר הליכה וש"כר מעשה דמותר ליקח ש"כר כמבואר בסתם משנה וכמ"ש הג"פ ז"ל [הנ"ל] וגם אין לחוש שיעידו ש"כר בשביל ש"כרם והוי נוגעים ע"ז השיב הג"פ ז"ל [שם] פ"כר דהכתב מוכיח שהדבר אמת בעצם אין לחוש למשקר.

והנה באמת דבריו סתומי' דמאי ראי' היא דלמא כתבו ש"כר בשביל ש"כרם אבל הבעל לא צ"ה כלל לכתוב ומאי כתב איכא בשלמא גבי אשה מביאה גט כו' דאיכא כתבא ולזוהי לא חיישינן אבל אם באנו לחוש לעדים שמשקרין בשביל ש"כרם מדין נגיעה א"כ פ"כר שחיישינן שיעידו ש"כר בע"פ כמ"כ נ"חוש שחמתו ש"כר בשביל ש"כרם וגם הא"י יצאנו ידי חובה בקדושין שמנהג בכל ישראל שהשמש והש"י מיוחדים לעדים בקדושין והמה לוקחים ש"כרם רח"ש כמנהג במדינה זו וא"כ ליכא עדי קדושין וכתבא ליכא דמוכח.

א"ה הנ"ל דסברת הג"פ הוא פ"ד דבאמת הדבר מפורסם בגט וכן בקדושין ומסתמא פ"כרם עשו וכמ"ש חז"ל סתם ספרי דז"יני מ"גמר גמירי ורק מאי מהני כל זאת הא בעינן דוקא עדים בשעת קדושין ואם הי' הקדושין בפני עדים פסולים לא מהני הפירסום (דבכה"ג ל"ש סברת (הנה"מ) [המרדכי] שהביא הב"ש ז"ל [סי' מ"ב סק"ב] [דמה שהם ביחד היא פ"כר] הא אדרבה הפירסום שנתקדשה לפני פסולים שאין בקדושין כלום וגם הגט אין בו עדים ולזה מתרץ הג"פ דכ"כ דכל פסולים אינו רק משום שחיישינן שמשקרין אבל אינם פסולי הגוף וא"כ פ"כר שנתחזק שהי' גירושין וקדושין בפניהם שפיר ה"ה עדים פ"כרם ונהי דבענין שצריכים להעיד חיישינן שמשקרין אבל בכ"כ א"צ להעיד שנתחזק הדבר שפ"כר הוא ולא יעידו ש"כר וא"כ ממילא בשעת קדושין פ"כרם היו וא"כ ה"נ בנ"ד דידוע הדבר ואפילו מפי האשה בעצמה שהגט יוצא מתחת ידה שנתמסר לה בפני עדים ורק חשש לומר שנתמסר לפני עדים פסולים זה לא אמרינן דהא בשעת מסירה פ"כרם ה"ה שפ"כרם אינם פסולים מחמת פסולי הגוף רק מחמת שחיישינן שמשקרין אבל אם אינם משקרין בודאי מה שנתמסר לפנייהם גט פ"כר הוא וכן הקדושין פ"כרם ואין להשיב ע"ז כלל וא"ה בנ"ד י"ל שפסולים מחמת שפ"כרו אחר"ג כמ"ש בתקנה בתשו' מהרמ"מ ז"ל [סי' ק"ב הנ"ל] וזה יתבאר א"ה להלן אם שייך בכ"כ הח' דרגמ"ה או דרבני שו"מ ז"ל.

ולענין הפסול מה שנתנו בליה הנה ראש המדברים בזה הוא הא"ז והספר אין בנמצא לעינינו בו א"ה הג"פ [סי' קכ"ג סק"א] מביא בשם מהרא"ם ז"ל שהעתיק מא"ז שעיקר הטעם הוא דהוי דין מחמת ש"כר להתיר האיסור ודומה לד"נ ולזה לא מהני קבלה ולכן

אריכות האחרונים משום שקבלוהו עליוהו הבע"ד לא שיניף כלל כמבואר בג"פ וזה אמת לאמתו אין להשיב.

אף גם זה הטעם מרפם איגרי דמה ענגן זה לדוינים הלא המה רק עדים ומה דמיון לחליצה שהתורה הצריכה דוינים כמ"ש בקרא זקני העיר משא"כ בגט שניתנה גזירה וכתב לה כו' מה ענגן דוינים לכאן וכבר הרעישו כל האחרונים בזה.

והנה מצאתי לכאורה ראי' לזה מפ' הזורק ז"ל הש"ס (גיטין ע"ז ב') ההוא ש"מ דכתב גיטא לדביתהו בהדי פניא דמעלי שבתא ולא הספיק ליתנו לה למחר תקיף לי עלמא אתא לקמי' דרבא א"ל זילו אמרו לי ליקני גיהל' להווא דוכתא דיתבי בי גיטא ותיזיל איהי ותיחוד ותפתח ותחזיק בי דתנו נעל גדר ופרץ כ"ש ה"ז חזקה א"ל ר' עיליש לרבא מה שקנתה אשה קנה בעלה איקסוף לסוף איגלי מילתא דארוסה הווי א"ר אם אמרו בנשואה יאמרו בארוסה כו' עכ"ל ולכאורה למה לא שאלו את רבא תקיף בליקלה אם מותר ליתן גט בשבת א"ו ש"מ דבליקלה בלא"ה ידעו שאין נותנים גט רק משום איסור שבת נסתפק להם ולכן שאלו ביום אף באמת אין זו הוכחה כלל די"ל דבליקלה לא רצו לשאול כי אמרו טוב להמתין עד אחר שבת אף מאחר שפיום תקיף לי עלמא שאלו כי לא יכלו להמתין יותר אף לפ"מ שמבואר שם בתוס' [ד"ה ותיזול] להביא מהא דביצה שלא תנו במשנה ולא מגרשין ומתרכי' התוס' משום שבמקום מצנה שרי ועדיין כ"ז לשיטת רש"י ז"ל שם בביצה [דף ל"ו] אבל לשיטת ר"ת ז"ל דגם בקדושין שרי במקום מצנה יעיי"ש פירושו עדיין קשה מ"ש דלא תנו במשנה ולא מגרשין ולכאורה מוכח דגרשין הוי דין ונקלל בכלל דאין דנין המבואר במשנה [וממילא אם נמסר בליקלה דפסול כא"ז] אף המעייין יראה שאין זו הוכחה ברורה ואדרבה בסוף המגרש (פ"ח ע"ב) זול"ה אפיי' אשפח' לרב יוסף דיתבי וקא מעשה אגיטא א"ל והא אנו הדיוטות אנו ומנ' כו' לפניהם ולא לפני הדיוטות א"ל אנו שליחותיהו קא עבדינו מידי דהוי אהודאות והלואות א"ה גזילות וחבלות נמי כי עבדינו שליחותיהו במלתא דשכיחי במלתא דל"ש לא עבדינו שליחותי' עכ"ל וקשה אמאי לא א"ל גיטין גופא יוכיח דהוי דין ואנו שליחותיהו דמפאי עבדינו א"ו דגט א"צ כלל לדוינים ומש"ה קאמר הודאות והלואות יוכיחו אף לזה י"ל דאין מזה קו' על הא"ז ז"ל דהנה כל סברת הא"ז ז"ל כמו דבחליצה אין פח לאפקועי מאיסורא זולת ע"י ב"ד ומכ"ש גירושין אין יכולים להפקיע רק ב"ד כמבואר בדבריו שהעתיק הג"פ ז"ל וא"כ לפ"ז בחליצה גילה התורה דסגי בהדיוטות בעלמא כמבואר ביבמות [דף ק"א] פן נמי לא עדיף גיטין הנלמד מחליצה להצריף סמיכה וסגי בהדיוטות מש"ה לא א"ל ר"י גיטין יוכיחו אף זה קשה ממ"נ אם גירושין כשאר דינים עפ"י התורה א"כ צריף עכ"פ חד דגמיר ואם ילפינו מחליצה דסגי בהדיוטות וידעו רק למקרי כמבואר ביבמות א"כ נצריף תלתא ואנו קי"ל בגיטין וכן נהגין כל ישראל ליקח לעדות שנים בגיטין אפילו דלא גמירי כלל וא"כ אם גירושין הוי דין אם המה לא גמירי בנדאי פסולים שנים ואם נימא משום שהמנהג שהב"ד מסדרי הגט המה גמירי א"כ העדים למ"ל.

סוף דבר שדברי הא"ז נעלמו מאתנו וכן עושים מעשה במצרים כמבואר בג"פ ולכן נהי דמחויבים לקבל דברי הא"ז כהלכה מסיני גם שנעלם טעמו הקדוש מאתנו אף בדיעבד

נדאי פֿשר נאָפֿילו לכתחלה במקום עיגון פּמבונאַר בג"פּ ולכן בדיעבד לענן ליקח אשה אחרת בנדאי מותר ולא פסול מטעם שניתן בלילה: היצא מכללות דברינו הנ"ל שאשה שלא ילדה עֶשֶׂר שָׁנִים אָפִילוּ הִיאַ לֵה מְקֻדָּם אֵינָה וְלֹד וּמֵת כּוֹפִין אוֹתָהּ לַגְרָשָׁה מְדִינָא דְש"ס וגם תקנת רגמ"ה לא היא במקום מצנה פֿאַשֶׁר הַכְרִיעוּ רוב האחרונים וכנ"ל וגם אפי' אם לא שָׁהָה עֶשֶׂר שָׁנִים וְעֵבֶר הַחֲדָרִים הַגְּדוֹלִים בְּדִיֶּעֶבֶד מְגֻנָּה לְרַק לְבָנֵי אֲשֶׁרֶנּוּ וְצָרְפֶת קָלָה תִּקְנַת רַבְּנֵי שׁו"מ ז"ל דְּאָפִי בְּדִיֶּעֶבֶד אֵינָה מְגֻנָּה לְקוֹלָא וְרַק לְחֻמְרָא הֵנִי סֵפֶק מְגֻנָּה לְרַק אֲסוּר לְיִשָּׂא אַחֲרָת בְּעֵבֶר עַל הַחֲרָם וְהֵנָּה בְּנִי דְנִרְאָה דְּעֵבֶר עַל הַחֲרָם פִּינּוּן שְׁלֵא דְרַעְמָה יו"ד שָׁנִים בְּצִירוּף פְּדֻרָה הַעוֹלָם דִּידוּעַ שְׁאֵינָם עוֹלִים בְּחֻשְׁבוֹן וְא"כ בְּנִדְאֵי עֵבֶר עַל הַחֲרָם וְאֵינּוּ גִטּוּ גִטּוּ לְהַתִּירוֹ לְיִשָּׂא אַחֲרָת אֲדָרְבָּה כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהַחְזִירָה פּמבונאַר בְּתִקְנַת רַבְּנֵי שׁו"מ ז"ל מְנַעֲמֶק לְעֵיל אֶפֶס י"ל פִּינּוּ דְלִפִּי הַנִּרְאָה שְׁאֵינָה בַת בָּנִים מְהֻרָאֵי שֶׁהַב"ד יִגְזְרוּ עָלָיו לְיִתְּנוּ לָהּ לְפִי הַרְאֵי לָהּ וּלְגַרְשָׁה מְרֻצוֹנָה וְאִם בְּכָל זֶה תִּמָּאֵן לְקַבֵּל גִּט בְּרֻצוֹן נִרְאָה לְפִי דְעֵתִי שְׁרִשְׁאֵי לְהַתִּיר לוֹ לְיִשָּׂא אַחֲרָת עַפ"י מֵאָה רַבָּנִים פִּי כֵן נִרְאָה מִתִּקְנַת רַבְּנֵי שׁו"מ ז"ל הַנִּי לְשָׁרְשׁוֹת בְּיַד הַרַבָּנִים לְהַתִּיר אִם יִרְאוּ טַעַם בְּדָבָר וְכֵן נִלְע"ד: סִימָן מֵא אֹדוֹת הַהִתֵּר לַה"ה מו"ה אַבְרָהָם מִשָּׁה מְבַעֲנֵדִין לְגַרְשׁ אֲשֶׁתוֹ הַנְּשֻׁמְטִית וְאֵינָה רְאוּיָה לְדוֹר עִם בְּעֵלָה כְּפִי עֲדוֹת הָרַב וְכו' הַאֲבָד"ק בְּעֵנֵדִין יַע"א וְהַשִּׁיג בְּעַל הָאֲשָׁה הַיִּתְרָה מִכְּמָה גְּדוֹלִים וְלִזְוָה גַּם אֲנֹכִי מְסַכֵּים לְהִתֵּר עַפ"י מֵאָה רַבָּנִים וְאִם כִּי רְאִיתִי רַב אֶחָד חוֹכֵךְ בְּזֶה כִּי לְדַעְתּוֹ הָאֲשָׁה אֵינָה מְשֻׁמְטִית כְּפִי דִינֵי שׁוֹטָה הַמְּבֻנָּה בְּש"ע וּבְאִמַּת לְפַע"ד אֵינּוּ שׁוֹם מִיְחֻוֹשׁ לְזֶה כִּי אִם רַק אֵינָה רְאוּיָה לְדוֹר עִם הַבְּעַל פְּדֻרָה פֶּלַח הָאֶרֶץ וְהוּא דָּבָר נֶגֶד חוֹשׁ בְּנֵי אָדָם יֵשׁ פֶּח בְּיַד מֵאָה רַבָּנִים לְהַתִּיר לֹא דִנְקָא בְּנִשְׁמֻטִית שְׁרִאִיתִי אֵינָה רַבָּנִים סוֹבְרִים דְּרַק בְּנִשְׁמֻטִית הַתִּירוֹ וְלֹא כֵן הוּא פּמבונאַר בְּתִקְנַת הַמְּנַעֲמֶק בְּתִשׁוּ' מִהַר"מ וְכִמוֹ שְׁנִרְאָה בְּשֵׁב יַעֲקֹב וּבִשׁוּ"ת ב"ח [סי' צ"ג] וְכָבֵד הַעֲלִיתִי מִתּוֹךְ סְפָרִים דְּבָרֵי אִמַּת שֶׁהַרַגְמ"ה בְּעַת עֲשָׂה הַתִּיקוֹן שְׁלֵא לְיִשָּׂא אֲשָׁה עַל אֲשֶׁתוֹ וְהַסְּגִיר בְּזֶה הַדְּלָת וְאוֹלֵי לְפַעְמִים מְצוּה וְחֻבָּה לְיִשָּׂא אֲשָׁה אַחֲרָת וְלִזְוָה עֲשָׂה תְּנַאֵי בְּתִקְנַת שְׁאֵם יִרְאוּ מֵאָה רַבָּנִים שֶׁא"א לְדוֹר עִם אֲשֶׁתוֹ זוֹ יִתִּירוֹ הַחֲרָם דְּכֵן נִתְּיָסַד מְעִיקְרוֹ וְמִסַּר הַדְּבָר לְחַכְמֵי הַדּוֹר.

ומש"ה לפע"ד הָא דְּצָרִיף מֵאָה רַבָּנִים מִג' מְדִינוֹת דִּנְקָא הוּא מְשׁוּם דְּאֵינּוּ כָּל דְּעַת בְּנֵי אָדָם שׁוֹוֹת בְּמִנְהַגֵּן וְטְבַעֵי גוֹפֶם וְדַעְתָּם וְאִם בְּמְדִינָה זוֹ יִרְאָה לָהֶם שֶׁא"א לְדוֹר עִם אֲשָׁה שְׁמַהוּתָהּ וְטְבַעֵה כֶּף אוֹלֵי הִיא מְמַדִּינָה שְׁשָׁם טְבַעֵי אֲנָשִׁים בְּמִנְהַגֵּים שׁוֹנִים וְלֹא בְּשִׁבִיל זֶה יוֹכֵל לְיִקַּח אֲשָׁה אַחֲרָת וּלְבַטֵּל הַתִּקְנָה אוֹלָם בְּאִם בְּנֵי ג' מְדִינוֹת [מְסַפִּימִים] וְשֵׁם מְדִינָה לְפ"ד הֵינּוּ מֵה שְׁמִחְנוֹלֶק לְמַלְכֵיכוֹת שׁוֹנוֹת וַיַּעֲוִין בְּאֵה"ע בַּח"מ [בְּרַס"י ע"ה] לְעַנְיָן חִילוּק מְקוֹמוֹת לְעַנְיָן לְהוֹצִיא אֲשֶׁתוֹ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וּבְכָאֵן נ"ל דְּשָׁם מְדִינוֹת הֵינּוּ כְּמוֹ מְדִינוֹת פּוֹלִין בְּכָלִלוֹת כֵּן גְּאֵלִיצְיָא וְפּוֹלִין דְּרוֹסְיָא וְאוֹקְרִינָא לְמְדִינָה אַחַת יִחְשַׁב כִּי שָׁם אֶחָד וּמִנְהַג אֶחָד לְכוֹלָם וּמְדִינוֹת פִּיהֶם וּמְעַהְרִין וְשְׁלֵעִזִי וְכְדוּמָה שָׁם אֶחָד לָהֶם וּלְמְדִינָה אַחַת יִחְשַׁב לְעַנְיָן זֶה וּמְדִינַת טוֹרְקֵיָא לְשָׁם אַחַר יִחְשַׁב וְכְדוּמָה בְּמְדִינוֹת לְפִי שִׁנּוּי הַנִּרְאָה שְׁבִין מְנַהַגֵּיהֶם וְאִם בְּנֵי ג' מְדִינוֹת יִסְפִּימוּ אֵזִי מוֹתֵר לְיִשָּׂא אַחֲרָת וְלָכֵן רְאוּיָה לְכַתּוּב בְּהִתֵּר הָא' מְקוֹם הָאֲשָׁה וְתוֹכֵן הָעַנְיָן מִפְּנֵי מֵה אֵינָה רְאוּיָה לְדוֹר עִם בְּעֵלָה וְע"ז אִם יִסְפִּימוּ מִג' מְדִינוֹת מֵאָה רַבָּנִים שֶׁהוּא דָּבָר שְׁרִאֵי לְהַתִּיר הַח' יִתִּירוֹ אָבֵל אֵינּוּ הַדְּבָר בְּנִשְׁמֻטִית לְחוּד רַק בְּכָל הַדְּבָרִים כֵּן הוּא אִם אֵינָה רְאוּיָה לְבַעַל אֵזִי יְכוֹלִים לְהַתִּיר כֵּן

העליתי זה כמה והספיקו גדולי דורנו למעשה ולכן לפ"ד הרב דק' בענדין בהוצעת דבריו אינה ראוי' לבעל בנדאי יכולים מאה רבנים להתירה אף באופן שהספיק הנ"ב [מה"ק סי' ג'] ואם פי ראיתי קצת רבנים בדמיונם משיבים על הנ"ב בעוה"ר הוא מחמת חסרון הדעת וקלות ופוק חזי בין תקיפי קדמאי הנ"ב ז"ל שידוע תוקפו בהלכה וכי לא נצחו כמעט אדם מעולם ואעפי"כ פתב [שם] הגם שיש לדחות דברי בעל מגי' שבמ"ל מ"מ לא מפני שאנו מדמים נעשה מעשה להקל באיסור א"א הרי שהי' לו ראיות נגד בעל מגי' הנ"ל ושהי' כמעט בימיו ואעפי"כ לא הקל מכ"ש אנהנו יתמי דיתמי האיך נקל בא"א ובפרט פי לדעתי מלבד דברי בש"י הנ"ל עוד יש לומר דכתיבת הגט בעת שא"ר להתגרש בטל מעיקרו והדברים ארוכים ועתיקים ולכן אין להקל מדברי הנב"י ז"ל אף השבועה הוא לדעתי חומרא דאתא לידי קולא בזמה"ז שהשבועה קל בעיני ב"א ורק יחזקו הענין בשארי החיזוקים שפתב שם ואם הדבר כן שהאשה אינה ראוי' לדור עם בעלה וישלש הפתובה ומזונות ושטרות חיזוק על הגירושין לאחר שפויה כמבואר בנב"י [הנ"ל] אזי יוכלו מאה רבנים להתירה וג' מדינות הוא ממדינות הנקרא בכללה פולין מדינה אחת שלעזיא או מעהררין פיהם מדינה אחת ומדינת איטליא או ארץ ישראל והסמוכים וכדומה מדינה אחרת או פניצא מג' מדינות.

והנלפע"ד פתבתי: סימן מב להרב כו' מו"ה ארי' צבי ליבוש בערן פעלד בק' ואלישטשיק: מכתבו קבלתי ותמה אקרא מאי ח"ה ח"ו וכי לא ידע מר אופן ההיתר של מאה רבנים שמבואר בב"ח בתשו' [צ"ג] שרגמ"ה שאסר לישא שתי נשים וחש אולי ימצא איזה דבר גדול שא"א למיתדר ולכן נמן הדבר ביז מאה רבנים באם יראו שהדבר א"א למיסבל יתירו האם יש ח"ה בדבר נאה ומתקבל כזה ואם עמי הארץ ילינו מה לנו ולהם מה לתורה שלימה לשיחה בטלה שלהם והנה פתב לי איזה רב שהטעהו מחו' וא"א למיתדר בי חמיו ואין לו ממה להתפרנס ורצה לבטל הקדושין מפח אומדנא דמוכח ואני הראתי טעותו על פניו דא"א לבטל הקדושין ורק אם באמת הוא דבר גדול יתירה עפ"י מאה רבנים ואודיע תוכן ההיתר של מאה רבנים לא פאשר מאה רבנים חותמים בלא השגחה ח"ו ורק הב"ד דעיר הבעל ב"ד פשר לא קרובים פותבין מעשה ב"ד שהמה יודעים שאינו ראוי לדור יחד זוג הלזה ועפ"י דעתם ראוי ליקח אחרת עלי' ומבקשים ממאה לומדים שייספיקו לזה והמאה רבנים כ"א קודם חתימתו מעיין היטב במעשה אם אמת הוא ואם ראוי עוד ליקח אחרת ובאם שנגרעה לו שבמעשה כזה ראוי ליקח אחרת יתירנה ולפ"ד שזה הטעם דצריף מג' מדינות דידוע דמדינה לא נקרא חילוק המלכות וכמבואר בח"מ [בסי' ע"ה] גבי מוציאין ממדינה למדינה ורק שינוי המנהגים והטבעי' והלשון וכעין זה גזר רגמ"ה שלא רצה לקשור הבעל בעבנות שלא יוכל ליקח אחרת שלפעמים מצוה ליקח אחרת וגם לא רצה למסור הדבר ליד הבעל או לב"ד אחד כי בקל ידמה ב"ד שא"א לדור יחד ובאמת לא כן פי לא כל הדיעות שוות ולזה התחכם שאם מאה רבנים בעלי תורה ומג' מדינות שיש בהמדינות דיעות חלוקות ואעפי"כ יספיקו שא"א להזוג למיתדר יחד יתירו זה תנורף ההיתר של מאה רבנים א"כ אין ח"ה בדבר אם מאה ת"ח מג' ארצות יראו תוכן המעשה וייספיקו להיתר בנדאי מותר לישא אחרת ואם יראו הרבנים את טעות הבעל ויראו שהיא עלילה בעלמא בנדאי לא יתירו.

וח"ו לחשוב זה על ת"ח ולכן אינו ח"ה כלל וכנה יאמרו משמאי ואדרבה זה פבוד התוה"ק וד"ל. ומ"ש בענין מליקה אני בביתי מחמיר עד חצי שעה עוד מכמה טעמים אבל להורות להלכה אם הלכה רופפת בידי צא וראה וכו' כמבואר בירושלמי: סימן מג הרב המאה"ג התסיד בגש"ק כו' מו"ה יצחק נ"י אבד"ק ראפטשיץ: מכתבו הגיעני ונפלאתי מה עלה על לבו שפתב שדבר טוב עשה המגרש בע"כ וגם לדעתו הי' ראוי לגרשה מאז תמהתי מאד הלא ידוע [דכמה גדולים ס"ל] דח' זה דגט בע"כ הוי מדאורייתא פנראה מהר"ן ז"ל בתשו' [ל"ח] ובנ"ב [מה"ת ס"ס ע"ז] והאיד נמצא היתר זה לגרש בע"כ אם אשתו מצערתו ואפילו בנכפה ואינו יכול לדור עמה אסר הרא"ש ז"ל בתשובה וכאשר פסקו פן במוחלט הנ"ב בח"ב [סי' ק"ד] וגם הספר הפלאה בקו"א ואפ"י במקום שהיא בעלת עבירה שמותר לגרשה בע"כ צריף לעשות בהסכמת גדולים פי אנחנו חסרי מדע ולא נקל בח' חמור בזה דאפשר יותר טוב להתיר ב' נשים וגם לפרסם הדבר אף להתיר בלי הסכמת כמה גדולים ורק ע"י שמצערת לבעלה עד שאינו יכול לדור עמה זה היא פשיעה גדולה וקלות והלא ידוע [מגמ' קידושין י"ג] איסור יותר חמור מחטא דור המבול הפוסק בדיני גיטין וקידושין אם אינו בקי בהם טובא ואפ"י אם א"י דין אהד אסור לפסוק [כמבואר שם ד"ו] והאיד מלאו לבו ביחידות להתיר זאת ואם הי' שלא בידיעתו ה"ל להתמיר עליו ולהוציא מבייתו פי עבר על חר'.

ואף מה שעבר אין אף לא יצא ידי חובתו עד יגזור עליו שלא ישא אחרת ואם כבר נשא כפרישנו עד תן גט מרצון לאשתו הראשונה וגם יזהיר לאשה הגרושה שאסורה להנשא בזה הגט בע"כ כמבואר בכנה"ג וגם בתקנות דשו"מ מוכא בתשו' מהר"מ מינץ ז"ל [סי' ק"ב] שתקנו פן בפירוש שגט בע"כ לא יהא גט ואם לא תרצה האשה בשום אופן לקבל גט מדעתה יכתוב להרב הגאון מלכווב ומלוזבלין ועוד לאיזה גדולים ואם יסכימו עכ"פ שלשה גדולים יתירו לו ויזהר מאד בזה שיתפטר לו שגגתו והי' שלום.

ג' שמות תרכ"ט: סימן מד שאלה אשה נשתטית וניתנה בבית השוטים בק' לבוב וזה כמה שנים שהיא משוקעת שם ולא הוקל לה ובעלה יושב ביד לא ידע מה לעשות ויעצוהו ליקח היתר ממאה רבנים אף אין לו להשליש הפתובה: תשובה בגוף ההיתר אנכי לעת שיבתי מונע אני מלפסוק הלכה למעשה ולכן ישאל מגדולי הדור וכאשר יאמרו פן יעשה ואף מ"מ לא אמנע מה שבלבי בזה.

ראשונה לדעתי אין התקנת רגמ"ה חרם דאורייתא פאשר סיפקו עלינו חכמי ספרד דהם אינם בקיאים כלל בענין התקנה פאשר כתב הרשב"א ז"ל בעצמו דהאשפנזי' בקיאים בזה יותר מהם פי באשפנזו נתפשט התקנה לא בספרד והנה גדולי חכמי אשפנזו והמה היו קרוב לזמן החר' כתבו ז"ל הגהת מרדכי פתובות [סי' רצ"א] ועוד פי' דלמ"ד דקידושין נמי לא מפקעי זיקה אפ"ה אם קידש בהיתר א"צ להתתין כ"ש זה דמשום תקנה בעלמא שלא יצטרף להתתין ועוד שמה תקנת הגאונים לא שייכא כלל במקום זיקה בעלמא כו' השיב הר' אביגדור פהן כו' אם אמרו זיקה ככנוסה בערונה החמורה יאמרו בתקנת חכמי הדורות לא גזר הגאון אלא שלא לישא שתי נשים אבל הכא חדא ממילא אתרמי לי ולמפק קיימא משום דררא דאורייתא לאכא שאול הלכה כמי שאינה זקוקה דמי' לגבי איסור קל פי ה' שלא גזר הגאון אלא משום קטטה ולא משום דררא דאורייתא כלל

עכ"ל וּבּוֹדָאֵי הַמָּה יָדְעוּ הַיֵּטֵב הַתַּקְנָה וְאִם כִּי נִתְחַדְשָׁה הַתַּקְנָה בְּמַדִּינַת שׁו"מ מ"מ לֹא נִתְוֹסֵף דְּבָר רַק תְּזַקּוּ הַתַּקְנָה שֶׁל רַגְמ"ה אֲפֹּה לֹא הוֹסִיפוּ עַל הַח' שְׁיִהְיֶה בּוֹ חֲשֵׁשׁ דְּאוֹרְיִיקָא וְכַמְבּוֹאֵר לְמַעֲיָיִן שֵׁם וּבִכְרֵט זֹאת הַתַּקְנָה הֵיחָתָה יְדוּעָה לָהֶם כִּי הַמָּה לֹא רְחוּקִים מִשֵּׁם וְגַם כַּמְעַט הִי הַתַּקְנָה קְרוֹב לְזַמְנֵיהֶם לְכֹן אֵין לְהַחְמִיר כָּלֵל כִּי סְפִיקָא לְקוּלָא וּכְדַבְרֵי ב"ש [סי' א' סקכ"א] וְסִייעָתוֹ אֲפֹה כִּינּוֹן שֶׁהַבַּעַל אֵין לוֹ לְהַשְׁלִישׁ כְּתוּבָתָהּ לֹא הוֹתֵר כָּלֵל הַחֵר' כַּמְבּוֹאֵר בְּגוּף הַתַּקְנָה וְעֵינּוּ בַצ"צ [סי' ס"ז] שְׁיִרָא לְהַתִּיר בְּלִי הַשְׁלִשָׁת כְּתוּבָה כַּמְבּוֹאֵר בְּדַבְרֵיו וְהוּא הִי תַלְמִיד הַב"ח וְגְדוּלִים שֶׁהִי מְקוּבָלִים אִישׁ מִפִּי אִישׁ וְכַמְבּוֹאֵר בַּתְּשׁוּ"ח הַב"ח [נ"ל דצ"ל בב"ח סי' א' ס"ה] וְאִם הַמָּה מְסוּפָקִים מֵהַ נַעֲנָה אֲנִי יִתְמִי דִּינְתִּי אִוְלָם נוֹכַל לְתַקֵּן בְּזֶה הָאֵנְפֹן שֶׁהַבַּעַל [נ"ל דצ"ל שהב"ד] יִמְכּוֹר הַכְּתוּבָה לְקַרְוִבֵי בְּעַד סֹף מְסוּנִים וְהַבַּעַל יִתֵּן טְרָאטֵי טוֹבָה וּבְטוֹחַ עַל סֹף הַמַּגִּיעַ הַכְּתִיבָה ש"כ זְהוּבִים וְגַם תּוֹסֶפֶת אִם יֵשׁ לָהּ וְהַסֹּף שִׁיתּוֹ הַבַּעַל [נ"ל דר"ל דְּהַבַּעַל יִתֵּן הַמַּעוֹת שֶׁל טוה"נ לְקַרְוִבֵי שֶׁהֵם יִקְחוּ בְּזֶה הַכְּתוּבָה וְהוּא יִתֵּן כְּתָב עַל כָּל הַכְּתוּבָה] בְּעַד טוה"נ יִתֵּן תִּיקָף וְגַם בְּכָל חֲדָשׁ יִתֵּן לִיד הַרֵב סֹף קָצוּב כְּדֵי שְׁיִהְיֶה לְצִוְרָכִי וְיִוְכַלּוּ הַב"ד וְקַרְוִבֵי לַעֲשׂוֹת זֹאת דַּעֲי"ז גִּיעַ לָהּ טוֹבָה שֶׁהַבַּעַל יִתֵּן טְרָאטֵי עַל כָּל כְּתוּבָתָהּ וְגַם יִתֵּן לְצִוְרָף מְזוֹנוֹת בְּכָל שָׁבוּעַ אֵיזָה דְּבָר קָצוּב וְאִם הִיא לְטוֹבַת הַשׁוֹטָה בְּאֵיזָה עֵנְוִן שְׁיִהְיֶה יְכוּלִין ב"ד לְמַכּוֹר וְזֶה לַפַּעַ"ד נְכוּן אֲפֹה זֶה רַק לְהַלְכָה וְאִם יִסְפִּים עֲמֵי גְדוּל הַדּוֹר יַעֲשׂוּ מַעֲשֵׂה אֲבָל אֵינְנִי מַצְטַרֵף לְהַתִּיר כִּי חִלְשׁוֹת כַּחַי ד' יִחְלִימֵנִי מִהֵרָה יִמְנַעֲנִי אֲשֶׁר בְּדוֹחַק אֲנִי מִחֲזִיק סֶכֶר לַעֲיָיִן בּוֹ רַק חֲכָמֵי הַדּוֹר שְׁיִחִיו הַמָּה יִפְסְקוּ בְּזֶה וְהִי שְׁלוֹם כו'.

ה' ח' אֲדָר רֵאשׁוֹן תַּר"ל לַמַּד: סִימָן מֵהַ לְהַרְבֵּה הַחֲרִיף הַחֲסִיד מו"ה חַיִּים סָג"ל רַאבֵּד"ק גְּאָרְרִיץ: בְּנִידוֹן הַגֵּט שֶׁל אִשָּׁה עֵתִים חִלּוּמָה וְעֵתִים שׁוֹטָה אוֹדִיעַ לוֹ בְּקַצְרָה דְּהִנֵּה לְכַאוּרָה קִשָּׁה לְמָה בְּהִיתֵר מֵאָה רַבָּנִים כּוֹתְבִים גֵּט לְשׁוֹטָה וְכִי בְּשִׁבִיל תַּקְנַת רַגְמ"ה ז"ל נִיקַל בְּתַקְנָתָא וְאִסּוּרָא דְרַבָּנָן דְּאִסּוּר לְכַתּוּב גֵּט לְשׁוֹטָה אֲפֹה בְּאֵמַת אֵין הַגֵּט דְּבִהִיתֵר מֵאָה רַבָּנִים גֵּט כָּלֵל וְאֵין נוֹתְנִין שְׁתֵּהָ מְגוֹרָשֶׁת מַעֲתָה רַק לְאַחַר שֶׁתִּשְׁתַּפֵּה וְאֲפֹה כָּל זֶה בְּשׁוֹטָה גְּמוּרָה אֲבָל בְּעֵתִים חִלִּים מִשְׁמַע לְכַאוּרָה שֶׁתִּקְבַּל הַגֵּט בְּעַת חִלּוּמָה וְקִשָּׁה דְּאֵיף נַעֲבֹר עַל אִסּוּרָא דְלַמ"ד דְּמִשׁוּם גְּרִירָה דְּהוּא אִסּוּר גְּמוּר כַּמְבּוֹאֵר בַּב"ח בַּתְּשׁוּ"ח [סי' צ"ג] וְצ"ל בְּאֵמַת דְּאֵין נוֹתְנִים הַגֵּט לִידָה אֲפֹה שֶׁהִיא חִלּוּמָה וְרַק נוֹתְנִים הַגֵּט לְשִׁלִּיחַ כְּמוֹ בְּשִׁאֲרֵי שׁוֹטִים וְאֲפֹה נ"ל דְּאִם הֵיחָתָה עֵתִים חִלּוּמָה עֵתִים שׁוֹטָה קוֹדֵם הַנְּשׁוּאִין הֵנִי מְקַח טְעוֹת וְצָרִיף לִיתֵן הַגֵּט לִידָה דַּעֲי"י הַתְּרָה מֵאָה רַבָּנִים מְחִזִּי כִּיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וְעַדִּיף טְפִי לִיתֵן הַגֵּט לִידָה דְּבָלָא הַגֵּט הֵנִי מְקַח טְעוֹת וְעֵינּוּ בַתְּשׁוּ"ח הָרָא"ש [כָּלֵל מ"ב] לַעֲנִין נִכְפָּה אֲפֹה בְּזֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְפַלְפֵּל וְטוֹב יוֹתֵר לִיתֵן הַגֵּט לְשִׁלִּיחַ כְּמוֹ בְּשִׁאֲרֵי מְשׁוּגָעִים וְלֹא לִידָה וְא"כ אֵינָה מְגוֹרָשֶׁת מַעֲתָה כָּלֵל וְאֵין עוֹבְרִין לְמ"ד מִשׁוּם גְּרִירָה וְהַטַּעַם דְּמוֹתֵר לִיקַח אִשָּׁה אַחֲרַת הוּא מִטַּעַם דְּלְדַבֵּר מְצֻנָה לֹא גִזַּר רַגְמ"ה וְכַמְבּוֹאֵר בְּהַדְרָא בַּתְּשׁוּ"ח הַב"ח סי' צ"ג וְאֲפֹה בְּאֵמַת יֵשׁ פְּלוּגְתָא בֵּין רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים אֵי גִזַּר בְּמִקּוּם מְצֻנָה צ"ל דַּעַל הֵיחָתֵר מֵאָה רַבָּנִים הִי תַנְאֵי מֵאִתּוֹ זֶלֶה"ה לְהַתִּיר וְיֵשׁ לְפַלְפֵּל בְּזֶה הַרְבֵּה לְמַאֲד אֲפֹה אֵין כַּחַי אִתִּי וּבִכְרֵט כִּי אֵינְנִי סוּמָף לְדִינָא עָלֵי הוֹרָאֵתִי [כַּעֲת] כִּיֵּדוּעַ לְזֶה רֵאשׁוֹי לַעֲשׂוֹת כְּדַבְרֵי הַגְּאוּן מְהַר"ש.

וְכֹן נִרְאֶה בַּתְּשׁוּ"ח ב"ח ז"ל הַנְּ"ל וְהִי שְׁלוֹם אֵינְר תַּרל"א לַפ"ק צֶאנְז: סִימָן מוֹ לְהַרְבֵּה כו' מו"ה יַעֲקֹב מְעַנְדִּיל נ"י פְּרִיזְמָאן דִּינּוֹן דַּק' נְדַבְוֵרָנָא: שְׁאֵלָה אִישׁ א' מִק' וְשָׂמוֹ הַר' חַיִּים

מינצער נשם אשמו ציפּי' והי' לו בן זכר אחד קטן והאיש הנ"ל לאשר הי' השעה דחוקה לו טובא נסע לארץ הגר לבקש לו עזר מאחב"י וקודם הנסיעה לקח לו פּאס בק' וכעת בא אגרת מהרב דק' גנואריטשא וזה דבר האגרת.

מ"ח למב"י. להיות לזפרון יו"ח של האיש כ' חיים מינצער פי שבק חיים לכל חי יום מ"ח למב"י תרכ"ח ונקבר ונפטר אצלנו ישוב וערטשעל וגם נמצא באמתחתו מכתב התפשרות אשר התפטר על חוב ידוע מסוף 45 רע"ו עם איש אחד שנקרא נטע יעקב ונכתב בכת"י המלנה ואתריו נכתב דוד אלי' ווידענפעלד נעשה בשנת תרכז"ל בק' נדבורנא והאיש בעצמו אמר פמה רגעים קודם יציאת נפשו פי הוא נקרא בשם חיים מינצער נשם אשמו חנה ויש לו ב' בנים קטנים זכרים ובת אחת וגם אמר שחנה בעיר אוסטשע נעבין סטאניסלב 3 מייל גם נמצא הפּאס מהבצירקס אמט נדבורנא מן 10 אפריל 868 ועוד סימן שער הזקן הי' בלאנד רוטליך מיטל בארט.

דיא קאפף האער שייטטר עטוואס גראהע באעה"ח לעדות ולרא' ב' נשא יעקב צבי אלטמאן רב בוורטעש. וכאשר נמסר לידי האגרת ראיתי פי הדבר קרוב לאמת פי הוא האיש חיים מינצער מנדבורנא הנ"ל ע"י הסימנים הנ"ל מהפּאס ומכתב התפשרות וסימני הגוף כאשר נתברר הפל ע"י דו"ח בזה.

אכן בזה אשר שינה שם אשמו באמרו ששמה חנה וגם שינה בשם הבנים שאמר שיש לו שלשה בנים שני זכרים ובת אחת וגם שינה שם עירו פי לא דר מעולם באיסטשע נעבין סטאניסלב וכתבתי אגרת להרב דשם לחקור היטב מי שמע זאת מהנפטר ומי הם העדים בזה ולא כתב תשובה אמרתי להאשה הזאת שתסע בעצמה לשם לדבר על לב הרב בזה שישלח כל הגב"ע דבר ברור היטב פן אמצא איזה מקום וצד היתר לאשר היא בכתה במר נפשה.

וזה דבר הגב"ע אשר מסר הרב דשם בידי האשה הנ"ל. במותב תלתא פחדא הוינא איך שפאו לפנינו העדים הללו ואמרו בתו"ע באליונ"ע ה"ה הר' שמואל בן שמחה גבאי דח"ק והר' דוב בן יעקב הלוי שו"ב דפה והר' משה בן שמשון שמש דפה דח"ק והר' יעקב בן יצחק ואשה אחת ושמה ביילא בת דוב הפהן.

והנה ה"ה האשה ביילא היתה בראשונה אצל החולה ואמרה איך האב גיזעהין דאם ער איז זער קראנק האב איך איהם גיפרעגט פון וויא זייט איר והשיב מפאלען דאן האב איך איהם גיפרעגט האט איר ווייב אונד קינדער אמר יאה איין ווייב אונד דריי קינדער דאן האט ער זיך צוריק גילייגט און האט גירעט אייניגע וערטער שלא פסדר האב איך גיזאגט צו זיין בעה"ב הר' משה בן שמשון עדות הנ"ל הערט איהר ר' משה ער רעט אנויש דער וועג גם ר' משה אמר לנו דאס ער האט ריקטיג אנויס דער וועג גירעט ואח"כ פאו העדים הנ"ל אצל החולה וכולם אמרו פאחד פדברים האלה פאנו אל החולה יום א' נשא לעת ערב וראינו ער איז זער קראנק ושאלנו אותו פין וויא זייט איהר והשיב איך האב נאך צייט ואמרנו לו פארכט איך ניט וועגין דעם וועט איר ניט שטארבין איר קאנט נאך גיזינד ווערין ער האט ונידר גשוויגען ושוב שאלנו אותו מה שמו והשיב ער הייסט חיים ושוב שאלנוהו דעם בייא נאמין והשיב ער הייסט מינצער ושוב שאלנוהו מאין הוא והשיב פין איסטצע 3 מייל פון סטאניסלב ואח"כ שוב שאלנוהו מה שם אשמו ואמר

חנה ושוב שאלנוהו כמה בנים יש לו ואמר שלשה שני זכרים ונקבה אחת דאן לאחר מיתה האבן מיר איהם דא בתי שוקיים אוים גיטוהן דא הויזען האבן מיר גיפונין דרינען איין בריף טאש דרינען איז גילעגין דאם פתב התפשרות פין ר' גטע יעקב אונ אפאס מנדבורנא אין ר"כ מעות מיט דעם וואס ער האט גיהאט אין איין קליינען זעקל י"א ר"כ ואתד וחמשים צ"ל 11 51 (H) והאשה גם היא ידעה סימנים מובהקים על הבריף טאש שהיא שחור בחוץ ואדום בפנים ובאמת פן הוא פנראה.

וגם דוב בער בן יעקב הלוי שו"ב עד הג"ל אמר שהוציא מהלעדערנען רייזל זאק שבועה חליפות שמלות וא' הי עליו 8 פאר ונעשא וגם האשה העגומה אמרה פן עכ"ד העדות נעשה פ"ק וועריטש א' דר"ח מנחם אב תרכ"ט לפ"ק יעקב צבי האלטמאן הרב דפה פנקס ליב דיין צבי יהודא דיין.

גם זה כתב הרב בא לפני הר' שמאי וגם הר' משה שמש הג"ל והגידו בתו"ע שזוכרין שהי' לר' חיים מינצער בלאטפוס וגם האשה אמרה פן שיש לבעלה בלאטפוס בעה"ח ג' מנחם אב תרכ"ט יעקב צבי האלטמאן רב דפה ואת"פ כתב עוד נתתי ליד האשה מוכ"ז איין שטר ימיל אונ שער ציון איין סידור אין תהלים איין שונארץ קאפטין של סאמעט אונ אפאר תפילין אשר נשאר פה אצלי מעם הר' חיים מינצער ז"ל וע"ז לא חתם רק הרב בעצמו והפל בכתב ידו פל הג"ל הביאה האשה הג"ל.

ועוד זאת אמרה האשה בע"פ לפני כי אמרה שם בזה"ל כי הי' לבעלה שמנה פתנת והי' שלשה של צ"ג וחמשה של פשתן ע"כ: תשובה מכתבו הגיעני ומה שלא השכתי עד הנה הוא מטעם דחלישות פחי גברה עלי וכמעט אין בכחי ליקח ספר מקצה השלחן לקצהו לעיני וגם מטעם זה יראתי לפסוק הלכה בפרט באיסור חמור ומונע אני אפילו בעירי לפסוק הלכה לכן השמטתי עצמי אף עתה כי כתב לי דבדידי תליא היתר עגונה אמרתי להודיע עכ"פ דעתי ואתם לא תסמכו עלי רק אם תבחנו היטב אם הם דברים של סמכא ומבוקשי מאד שתסלקו דעתי רק לפי דעתכם תעשו ולא באתי רק לעורר להמענין.

והנה כמה שכת' פלפול אם סומכין בעגונה על אומדנא הוא למותר דכן מבואר בש"ס ופוסקים דסמכין בעגונה אאומדנא וכ"מ בקל התשובות מראשונים ואחרונים דלא שכית שהי' שני אשר בן סיני ושניהם למדו אצל רא"ש ז"ל [עיין תשו' הרא"ש פלל נ"א ומהרי"ק שורש פ"ד] וגבי שהעידה שפחה בא' שנשא ה' ליטרות צמר וכ"מ בש"ס [יבמות קכ"ב א'] גבי נשים ב"א שהלכו לביתר וכדומה עצמו לספר ובהדני' מבואר בהר"מ ז"ל הל' נחלות [פ"ז ה"ב] אעפ"י שאשתו מותרת אין יורדין לנחלה יע"ש וכל דיני מסל"ת הוא רק משום אומדנא ולכן הפלפול בזה הוא למותר וכבר העיר בזה הב"מ הגם שתירוצו אינו מוכן קצת מ"מ פן הוא הלכה רוחת באומדנא הרבה מתירין עגונה ורק בנ"ד לכאורה פיון דהוא עצמו אומר שאחר הוא ולא בעל האשה שבעל האשה לא דר בעיר פ' וגם אין שם אשתו חנה וגם אין לו ג' בנים ושם הפנינוי של לעז הוא שם משפחה ויבקל יש מקום לחוש שאינו בעל האשה פלל וכי לא שכית במשפחה אחת שני ב"א ששם שנים אבל משוננים בעסקיהן ובשמות נשותיהם ובניהם וא"כ אין כאן שום עד על שמו ולכן לפע"ד בודאי דצריף לחקור בעיר שאמר הנפטר שהוא משם אולי נמצא שם איש כזה ששמו חיים ואשתו ובניו כמו שאמר זה הנפטר ודבר שעתיד

להתברר בנקל צריה לברר ואם יודע לנו שאין שם ולא היא שם מי ששמו חיים עם הכינוי פנה א"כ הרי נתברר ששקר העיד ע"ע במה שאמר אף עכ"פ בזה שאמר ששמו חיים עם הכינוי נאמן ופ"ד כמו באומר הרגנוהו [יבמות כ"ה] פן נמי הקא במה שאמר ששמו חיים אמת ובמה ששקר לא נאמינהו ואי משום שלא היא בדעתו אז מ"מ לא ידעתי אם משוגע אינו נאמן על שמו דלזה א"צ דעת פלל אף אם נימא דלא סמכינן אדבריו פלל אם הסימן של בלאט פייס הוא בדרה שא"מ ברוב ב"א הוי עכ"פ סי' אמצעי וסי' פליו דלא מושלי כמו הפאס וכתב הפשר הוי סימן כמו שפסק הח"צ ז"ל [סי' קל"ד] הגם דהש"ש להקצות ז"ל [ש"ז פ"כ] הקשה עליו פבר ישבתי הפל בטוב וא"כ הוי סי' א' בגוף וסי' א' בכליו דלא חיישינן דהוי שאלה דיחיד ובהרבה פלים הספים גם הב"מ להח"צ ז"ל דמתירין וגם הב"ש ז"ל [סי' י"ז סקס"ט] נראה דנוטה להקל לסברת מהר"ל ז"ל להתיר בסי' א' [בגוף] וא' בכליו [בפלים דלא מושלי עכ"פ] וכן הב"מ והרבה אחרונים וגם לפע"ד י"ל פיון דאחזיק האי גברא ללקת לאונגארין ואחר לא ידעינן הוי כמו שכיחי שירא ולא החזיק דמקילין בעגונה הגם דבנדאי אין מתירין בנמצא בסימן והחזיק ליסע לאותו מקום מטעם זה דהא פיון דסימן ל"ד ושכיחי שירתא הוי פהחזיק שני יב"ש דהא שכיחי שירתא ובתוה שירא יש כמה ב"א בסי' פנה וכמ"ש בחי' רשפ"א בגיטין [כ"ז] אבל אם יש לו סימן בכלי דנדאי לא מקרי הוחזק גבי שירא איש פנה באותו הסימן שישאל מזה פליו בנדאי מקרי לא הוחזק ובעל האשה הוחזק עם פליו לילה לשם בנדאי דמקרי לא הוחזק והוי שכיחי שיררות ולא הוחזק (דלא הוי שיוני) דלא חיישינן ליב"ש אחר ולגניבה אחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן וכן פתב הב"מ ז"ל ולכן לדעתי יש להתיר אם יספיקו עמי תלתא גברי רבירי פי אינני סומך עלי פלל [פעת] בדיני או"ה ונאמין לי כ"ת פי לא אוכל כמעט לעיין בספר מחמת אפיסת פחי והיא שלום ג' חיי תר"ל: סימן מז לידדי מחו' הרב המאה"ג החרירי ובקי כו' מו"ה נחום ראובן נ"י האבד"ק רישא והקרייז: שאלה אשה א' מפה ק' רישא היא לה בעל בק' מעליעץ ושמו ישראל קאמיטא והוגד לה שגפטר ביענדריחוב וחיים לכל ישראל שבק וכתבתי ליענדריחוב והשיב לי גבאי דבהכ"נ דשם שמו ר' יקיר שחקר אצל הגבאי דח"ק שאמר לו שהגפטר שם ביום כ' כסלו פאשר הובא שמה היא חלוש מאד ולא הגיד מחמת חולשתו לא שמו ולא שם אביו רק שם עירו שהוא מק' מעליטץ ולא נמצא אצלו רק המארש ראטהע אשר נתנו לו בעיר לינדן בערג יען פי היא במלון במקום אחד ונגנב ממנו דברים רבים וגם הפאסע"כ נתנו לו פלינדן בערג המארשראטע לביתו ושם היא פתוב שמו ישראל קאמיטא מעיר מעליטץ ויותר לא נכתב שם פידוע גם חקרתא אצל אנשים שהיו אצלו אחר תואר מראהו ולא ידעו להגיד רק שהיא לו זקן שחור וקטן פי היא אצלם מילתא דלא רמיא גם זאת שמעתי מאיש א' מעירו פי יום א' קודם שפחלש היא פא אצלו ללון ודיבר עמו וסיפר לו פי הוא מעיר מעליטץ והולך עתה לביתו פי היא אצל אחיו אשר לו במדינת מעהרין ועוד אמר פי יש לו אשה ושלשה בנים זאת שמעתי וחקרתא נאגיד להרב כמ"ה הק' יקיר אונגר עכ"ד.

עוד פא לידי אגרת בחת"י הגבאי דח"ק. בעצמו מקנים בג' חתימות של נגידים מיענדרחוב פתב שם פדברים הנ"ל פהנוייתו ורצוף בהאגרת מכתב מהרב המאה"ג מ' יעקלי זאטירר מק' אושפיצין שכתב שמפיר באיזה חתימות של הנגידים וגם החתימה

השלישית של הקיום הוא של השו"ב דשם וכתב הרב ר' יעקלי הנ"ל שאף שאין מפירה מ"מ סומך עלי' מחמת שהיא כתב האדרעס ע"ש השו"ב שיחקור בזה והשו"ב שלח לו האגרת המקנים הנ"ל וחת"י של הרב ר' יעקלי אני מפיר וגם אשה הנ"ל אומרת שנסע לאחיו ודרך הליכתו הי' דרך יענדרחוב ע"כ השאלה: תשובה הנה פיון שלא אמר הנפטר רק שהוא ממעליטין גם לא נודע ממנו אימת יצא משם ובכה"ג שלא הזכיר שמו רק שם עיר ובלא הגבלת הזמן לכ"ע לא מהני חיפוש כמבואר בב"ש בק"ע [סי' ע"ט] ובהפנים ובתשובת מהרח"ש כמעט לא מצאתי מי דיאמר דמהני חיפוש בכה"ג זולת מה דמשמע מתשובת המיימוני ודבריו סתומים ואין פח ביד שום אדם להקל ובמ"ב ז"ל סי' ק"ט [ובסי' מ"ד] שמיקל בחיפוש בשם עיר לבד היינו עכ"פ בזמן מוגבל שהי' מעיר פ' באותו הזמן כפי מה שמבואר שם המעשה אבל בודאי אין להקל בחיפוש מכמה שנים בעיר מעליטין וכל הסמוכים הנקראים על שמה כמבואר [במלחמות יבמות קט"ו] גבי כל היכא דסגי גבאי דנהרדעא ובודאי שאין אדם זוכר מהמעשים שנעשה בסביבות ההם מכמה שנים ומ"ש, מעכ"ת בשם בית אפרים להקל לא ידעתי מקומו הלא אדרבה כתב בפירושו להחמיר בלא זמן מוגבל יע"ש [סי' כ"א כ"ד ל"ב] ולכן בודאי אין להקל כלל ע"י חיפוש.

ומה שרצונו להקל ע"י הפאס ולומר דפאס הוי מידי דלא מושלי אינשי ולא חיישינו לשאלה וא"כ הוי כשמו ושם עירו ושם אביו דשם הכינוי הוי בשם אביו אם הוא שם דאינו מצוי כ"כ ובודאי דלא שייך לומר חיישינו לשני שוירי פיון שכתב שם המדינה והקרייז וגם יוכל להתנודע ע"י החתימה מהשר שנתן הפאס אי הי' אז מושל בק' מעליטין הלזו הסמוך לקהלתכם ואז לכ"ע ל"ח לשני שוירי א"כ בודאי ראי' שהנפטר שנמצא הפאס אצלו שהי' בעל העגונה הזאת אף באמת אני חוכך מאד בזה שהמציא הגאון שלפני דורינו [בשו"ת עגונה שבס' אבני מילואים].

סוף ה' קידושין] לסמוך על הפאס מחמת שאין דרוך לשאלו והוי בארנקי דלא מושלי אינשי דל"ח לשאלה וזה לפלא בעיני דהלא רש"י ז"ל ביבמות (דרף ק"כ ע"ב) ד"ה מצאו קשור כ' וז"ל מא"ל ליחוש אעפ"י שהוא מפיר את הכיס יש לחוש שמה השאילו לאחר וקשור בו גט זה והחזירו לזה ושכח בו את הגט עכ"ל.

אלמא דחיישינו דנשאר הגט בהפלי ששאלו א"כ בשלמא בשיש לו סימן בארנקי שנמצא בו הגט שפיר י"ל דל"ח לשאלה דלא מושלי הארנקי לאחר ובודאי דממנו נאבד אף הכא כנ"ד גבי פאס שנמצא מנח בתוך בגדיו או באמתחת בודאי י"ל שהשאיל לו איזה איש שהוא ממעליטין את הבגד או האמתחת שדרך להשאיל ובתוכו שכח הפאס שהי' לו ובודאי דע"ז לא שייך לומר לא מושלי אינשי דהא באמת לא השאיל לו הפאס רק נשפח ממנו ושאלו לו את הבגד או את אמתחתו שהפאס נמצא בתוכו ואם באנו לחדש ולומר דדבר כזה לא נשפח מאדם כי הוא צריך לו ובודאי לא נשפח ממנו זה לא מצאנו בש"ס ולא בפוסקים סברא כזו ומנין לנו לחדש דדבר כזה לא נשפח מאדם ודי לנו בזה דלא מושלי אינשי וגם בזה יש מחלוקת ידוע אבל לחדש ולומר דדבר המקפיד עליו לא נשפח מאדם זה לא שמענו מן הש"ס ולא מפוסקים ראשונים ולכן בודאי אין לסמוך כלל על היתר זה וגם זו גופא דחידשו לנו דפאס אין דרוך לשאול גם זה הוא נגד המנהג פידוע

ששואלין פאס נאולי הָמָה דִּיבְרוּ בְּזִמְנוֹ שֶׁהִיא סִפְנָה לְשִׂאוֹל פֶּאָס לֹא בְּעֵתִים הִלְלוּ וְד"ל וּבִיּוֹתֵר ע"י מַה שֶּׁשְּׁמַעְנוּ בְּבִירֹר בְּכַמְּה מְקוֹמוֹת שְׂבָאִים אֲנָשִׁים מְעַיְרוֹת וּמְדִינוֹת אַחֲרוֹת וְלוֹקְחִים פֶּאָס ע"ש בֶּן הָעִיר בְּלֹא דִיעֵתוֹ וּא"כ אֵין פֶּאָן חֲשֵׁשׁ זֶה לְחוּד לְחוּשׁ לְשִׂאֲלָה רַק דְּלִמָּא אֵיזָה עוֹבֵר אֲנִיחַ לְקַח לֹו פֶּאָס ע"ש בְּעַל הָעֲגוּנָה וְלָכֵן אֵין מִהֲפֶאָס שׁוּם רֵאִי שְׂהוּא בְּעַל הָאִשָּׁה וְלֹא נִשְׂאָר לָנוּ רַק מַה שֶּׁאָמַר שְׂהוּא מְמַעְלִיטֵן וְשֵׁם עִיר לְחוּד לֹא מְהַי חִיפּוּשׁ בְּלֹא הַגְּבֻלַת זְמַן פְּנ"ל וְלָכֵן לְכַאוּרָה אֵין לְעֲנִיָּה זֹו תִּקְנָה לְהַתִּירָה.

אוּלָם נִלְע"ד דִּישׁ מְקוּם לֹוּמַר וּלְבַטֵּל כָּל הַחֲשָׁשׁוֹת חֲשָׁשָׁה רֵאשׁוּנָה חֲשֵׁשׁ שִׂאֲלָה הֵינּוּ לֹוּמַר שְׂהוּא בְּאַמַּת מְמַעְלִיטֵן שְׂיִצָּא זֶה כְּמָה שְׁנַיִם וְרַק שְׂהַשְׂאִיל מְבַעַל הָעֲגוּנָה הֲפֶאָס הֵינּוּ שְׁנִשְׁפַּח בְּבִגְד שְׂשִׂאֵל מְמַנּוּ בְּזֶה י"ל כְּדַבְּרֵי זְקַנֵי הַח"ץ ו"ל [ס' קל"ד] דְּהֵי שִׂאֲלָה דִּיחִיד שְׂאִישׁ מְמַעְלִיץ שְׂיִצָּא כְּמָה שְׁנַיִם שִׂאֵל פֶּאָס דְּוָקָא ג"כ מֵאִישׁ זֶה שֶׁל מְעַלְיטֵן הַגַּם שְׂיִשׁ לְבַע"ד לֹוּמַר דְּלֹא הֵי שִׂאֲלָה דִּיחִיד כִּי אוּלַי הֲרֵבָה אֲנָשִׁים יִצְאוּ מְמַעְלִיטֵן אַף בְּאַמַּת זֶה אֵינוֹ דְּלָזָה עַכ"פּ מְהַי חִיפּוּשׁ כָּל דְּהוּ שְׂלֹא יִצְאוּ כ"כ אֲנָשִׁים שְׁנַעְלָמוּ וְאָבַד זְכָרָם וְאִם יִצְאוּ אֵיזָה יְחִידִים הֵי ג"כ שִׂאֲלָה דִּיחִיד דְּכָל שְׂאֵינּוּ בְּגֵדָר רַבִּים הֵי דְבָר דְּלֹא שְׂכִיחַ כְּמוֹ נְפִילָה דִּיחִיד וּז"ב כְּמוֹ גְּבִי חָבוּ בֶּן נְאֻנְאֵי שְׂכִיחַ טוֹבָא דְאַמְרֵי בִיבְמוֹת [קט"ז עיי"ש בַּתוּס'] דְּהֵי נְפִילָה דִּיחִיד אֲפִילוּ שֶׁהִיא כְּמָה חָבִי בַר נְאֻנְאֵי מ"מ לְעַנְנֵן זֶה מְקַרֵי נְפִילָה דִּיחִיד דַּל"ח לְדַחְבֵי ב"נ אָבַד וְחָבִי ב"נ כְּמוֹהוּ דְּוָקָא מְצָאוּ וּז"ב וְלָכֵן ל"ח לְשִׂאֲלָה דִּיחִיד לֹוּמַר שְׂבַעַל הָעֲגוּנָה הַשְׂאִיל הֲפֶאָס הֵיזָה לְאֵיזָה אִישׁ מְמַעְלִיטֵן.

וְהֵיזָה רֵאִיתִי בְּנ"ב [מַה"ק ס' נ"א] שְׂמַתְקַשָּׁה בְּדַבְּרֵי זְקַנֵי ו"ל וְכַתֵּב דְּוֹדַי רַבָּא פְּלִיג עַל סְבָרָא זֹו מְדַחֲיִישׁ לְנְפִילָה וְכָל עֵיקַר הָרָא' [דְּרַבָּא] מְהַף דְּשַׁנֵי יב"ש מוֹצִיאֵין שְׂטֵר עַל אַחֲרִים וְשֵׁם הֵי נְפִילָה דִּיחִיד א"ו דְּלִרְבָּא אֵין חִילוּק פְּלָל בֵּין נְפִילָה דְּרַבִּים לְנְפִילָה דִּיחִיד וְכַוּוֹנֵי דְּרַבָּא קִי"ל וְנִלְע"ד דּוּז"א דְּבּוֹדַי גַּם רַבָּא ס"ל דִּיּוֹתֵר לֹא שְׂכִיחַ נְפִילָה דִּיחִיד מְדַרְבִּים וְרַק הוֹכַחְתּוּ מִהַמְשַׁנָּה דְּשַׁנֵי יב"ש הוּא עַד"ז דְּהָא הַתוּס' ו"ל כְּתַבוּ בִיבְמוֹת [הַנ"ל ד"ה אוֹתִיּוֹת] לְהַקְשׁוֹת וְכִי ס"ד בְּעוֹלָם בְּדַבְּרֵי שְׂאֵין עֲשׂוּי לְהַשְׂאִיל וּלְהַשְׂכִּיר לֹוּמַר לְהַמְחִזִיק מְמַנֵי נְפִיל אוֹ שְׂאֲלֵתִים לָהּ וּמִתְרַצּוּ דְּבַגּוּף הַדְּבָר [שְׁמוֹחֲזִיק] וְדַאי הַמְּוֹחֲזִיק נְאֻמָּן רַק לְהוֹצִיא מְעוֹת הַלָּנָה כּו' דַּאֵין חֲזַקְתּוֹ שְׂמַחֲזִיק בְּהַשְׂטֵר רֵאִי שְׂהִיא שְׂלוּ וִי"ל מֵאַחַר נְפִלוּ יַעֲי"ש.

וְהֵיזָה זֶה סְבָרַת אַבְיֵי דְּכָל שְׂבָא לְהוֹצִיא חֵיִישִׁינּוּ גַם בְּדַבְּרֵי שְׂאֵין לְחוּשׁ בּוּ דְּהָא לְעַנְנֵן גּוּף הַדְּבָר שְׁמוֹחֲזִיק בּוּ אֵין מוֹצִיאֵין (מְמוֹן) [מְמַנּוּ] וְאֵין חֲשֵׁשׁ נְפִילָה כָּלָל רַק לְהוֹצִיא ס"ל לְאַבְיֵי דְּחוּשְׁשִׁין וְלָכֵן הִבִּיא רַבָּא רֵאִי מִמַּתְנֵי דַּל"ח גְּבִי שְׁנַיִם יב"ש לְנְפִילָה וְאֵי דְּלֹא שְׂכִיחַ מְשׁוּם דְּהֵי נְפִילָה דִּיחִיד מ"מ אִם הֵי ס"ד לֹוּמַר דְּלְעַנְנֵן לְהוֹצִיא חֵיִישִׁינּוּ גַם בְּמִידֵי דְּלֹא שְׂכִיחַ גַּם בְּנְפִילָה דִּיחִיד הִיא לְנוּ לְחוּשׁ א"ו דְּאַפִּי לְהוֹצִיא אֵין חוּשְׁשִׁין נְגִיד הַחֲזַקָה כָּל מַה שְׂבִינְד הָאָדָם הִיא שְׂלוּ וּמַש"ה גַּם לְנְפִילָה [דְּרַבִּים] לֹא חֵיִישִׁינּוּ וְאִף אַבְיֵי אָמַר דְּזֶה אֵינוֹ רֵאִי דְּלִמָּא לְנְפִילָה דִּיחִיד ל"ח דְּלֹא שְׂכִיחַ כָּלָל אֲבָל לְנְפִילָה דְּעַלְמָא גַּם שְׂהוּא לֹא שְׂכִיחַ חֵיִישִׁינּוּ זֶה הוּא פְּלִגְמַת אַבְיֵי וְרַבָּא אֲבָל בְּאַמַּת מוֹדָה רַבָּא דִּיּוֹתֵר ל"ח לְמִילְתָא דִּיחִיד כְּמוֹ דְּחֵיִישִׁינּוּ מְרַבִּים דְּהוּא סְבָרָא חוּשִׁית וְלָכֵן בְּשִׂאֲלָה נְהִי דְּרַבָּא ס"ל דְּחֵיִישִׁינּוּ דְּשְׂכִיחַ [וְכַדְמוּכַח בְּסוּגֵי דְּסִי בְּב"מ כ"ז וּיְבְמוֹת ק"כ] אֲבָל בְּשִׂאֲלָה דִּיחִיד דַּל"ח וּז"ב כְּדִי שְׂלֹא נִימָא דְּאַבְיֵי וְרַבָּא חֲלוּקִים בְּסְבָרוֹת הַפּוֹכוֹת דְּרַבָּא דַּל"ח לְנְפִילָה אֲפִילוּ דְּרַבִּים יְחוּשׁ

לשאלה אפ' ב'יחיד ואב'י יספור להיפך ודו"ק: שוב ראיתי בא"מ [שם] שהגאון השואל משם מקשה אזקני הח"צ ו"ל מדברי הש"ס משם דאמר שם פקדון כ'ינו דשמי' כשמי' לא מפקיד גבי משמע דלולי זאת הסברא תישינו לפקדון ואמאי הא הוי פקדון דיחיד או לשאלה או פקדון אפ' דיחיד תישינו פ' תנרף דברי הגאון משם ואני בער ולא אבין דהאיך שיק' בפקדון שאלה דיחיד הא אם תבירו יאמר השטר הוא שלי שהפקדתי בידך מה ישיב לו ל"ח ליחיד שהפקדת אצלו זה דבר שאין לו שחר בשלמא גבי נפילה שזה שאמר שנפל ממנו השטר א"י דלמא גם יב"ש זה הלנה לזה ואין לו שום טענה על זה המוציא השטר ורק הלנה טוען לא אפה הוא המלנה ומאחר נפל ואפה מצאת לזה אמרינו דלנפילה דיחיד ל"ח אבל אם באו שני יב"ש ואמר אחד לחבירו הפקדתי דבר גבך בנדאי אין שייכות כלל לנפילה דיחיד ועיין בח"צ ו"ל מה שטרח להמציא הרצל' דגם שאלה שני ב"א אמרינו ל"ש אבל באם אומר בפירוש דבר זה שלי שהפקדתי בידך אין שיק' כלל לשאלה דיחיד ולהכי צריך אב'י לתרץ דחזקה כ'ינו דשמי' כשמי' לא מפקיד גבי ודו"ק.

עכ"פ דברי זקני הח"צ הנ"ל ראוי לסמוך עליו ולכן גם בנ"ד לחוש לזה דלמא אחד יצא כפר ממעליטין וזה בעל העגונה השאל לו הפאס זה הוא שאלה דיחיד דל"ח אף עדיין עלינו לחוש דלמא הנפטר הוא מרבים דעלמא ושאל לו הפאס זה בעל העגונה דזה הוי כמו כל שאלה דעלמא דתישי' להו ז"א דהא הגיד בפ'י שהוא ממעליטין ואינו מעלמא וא"כ הרי מוחזק לנו שהוא ממעליטין ואין לנו לחוש רק שהוא מיחידים אשר אולי נעלמו מאתנו ואבד זכרם והוא היחיד שאלו הפאס מזה בעל העגונה וזה הוי ממש שאלה דיחיד דל"ח ואין לומר דמה שאמר שהוא ממעליטין הוא מחמת שהי' לו פאס מש"ה פקחש לומר שהוא ממעליטין כדי שלא יותפס זה ליתא דא"כ בכל שנמצא תח"י פאס שהוא מאותה העיר גם שאומר שמו ושם אביו נימא שאינו נאמן ורק שנאמר פ' משום שלקח לו פאס מעיר הזאת כאשר שכח זה פנ"ל א"ו אין זה חשש כלל דמה לן להפאס אין לנו רק לילך בתר השם שהחזיק בו ובאמת פ' משמע משם דבאומר שמו פ' נאמן מה"ת ול"ח כלל כמבואר באריכותתשו' אחרונים ולכן אין לנו לחוש רק באמת שהוא ממעליטין רק דלמא יצא זמן רב ואינו בעל העגונה וע"ז אין לחוש דהוי שאלה דיחיד גם נלע"ד דאין לחוש לאיש אחד מארצי ופרחי נטל פאס על שם בעל האשה דהנה ר'וב שיטות הוא לא החזיק היינו לא נודע שיש עוד יב"ש.

והנה בנדאי זה מקרי לא החזק שני יב"ש דלא ברור והחזק זה שלקח אחר פאס בכאן ודמי ממש ליוסף בן מיכאל וליצחק ר"ג לפי פירוש הרא"ש ו"ל [בתשו' כלל נ"א מובא בב"י סי' י"ז] דל"ח שאחר בא לשם יעו"ש ולכן אין לחוש לאחרים ורק אם באנו לחוש הוא דילמא אחד יצא מזמן רב ממעליטין ושאלו לו זה הפאס מבעל העגונה ולזה ל"ח דהוי שאלה דיחיד ואם באנו לחוש דלמא איזה איש ממעליטין לקח פאס על שם בעל העגונה לזה שוב מהני חיפוש כ'ינו דהוי זמן לא כפיר והוא הגביל זמן לזה מהני חיפוש ולכן אם יכריזו בביהכ"נ בק' מעליטין וגם ידרוש הרב והבד"צ דשם מיושבי פפר'י הנקראים ע"ש מעליטין אם במשך זמן הפאס לא נחסר משם אדם בנדאי מותרת האשה הזאת להנשא: ומה שחשש מעכ"ת שאמר שיש לו בנים והוא אין לו בנים באמת בספר מאיר נתיבים [סי' פ"ה] החמיר בזה ודבריו נכונים בעיני מאד ות"ל כפר כ'ינותי לדעתו

בְּעֵינַי עֲגוּנָה בְּתִשְׁבִּיחַ אַחֲרַת דַּמְמָנִים אִם אַתָּה אוֹמֵר שְׁמִשְׁקֵר א"כ עַל מַה תִּסְמָךְ וּל"ד
לְהָא דְתִשְׁבִּיחַ מִשְׁאֵת בְּנִימִין דְּלַעֲנִין עֲדִים שְׂאֵנִי אָבֵל מִפִּי אִם מִשְׁקֵר א"כ כְּפִלּוֹ שְׁקֵר וְאִם
אוֹמֵר אֲמַת א"כ בְּוֹדָאֵי הוּא אִישׁ אַחֵר לֹא בַעַל הָעֲגוּנָה [ע' בַּח"א ס' ל"ד ל"ה ל"ו].

אוּלַּם נ"ד שְׂאֵנִי פִּינּוֹן דִּישׁ תַּח"י הַפֶּאֶס וְהוֹכַחְנוּ דְשִׂאלָה דִּיחִיד הָוֵי מִקְלָתָא דַּל"ש בַּכַּה"ג
וּבְדָאֵי תְלִינּוּ מַה שְׂאֵמֵר דְהִי לֹו בְּנִים הִי מְאִיזָה טַעַם דְּדָבָר זֶה שְׂכִיחַ בְּאַרְחֵי וּפְרַחֵי שְׁמִשְׁקֵר
וְזֶה שִׂאלָה דִּיחִיד לֹא שְׂכִיחַ כָּלֵל וְאֶפְּלוֹ שִׂאלָה דְרַבִּים הַרְבֵּה מֵאַחֲרוּנִים מִסְקִי דַּל"ח
לְשִׂאלָה יַעֲוִין בְּשׁו"ת גְּאוּנֵי בְּתַרְאֵי [ס' כ' כ"א] וְלִכְּוֹן בְּוֹדָאֵי תְלִינּוּ יוֹתֵר דְּמִשְׁקֵר בְּדָבָר
שְׂדָרָה אִינְשֵׁי כְּהֵנִי לְשִׁקֵר וְלוֹמֵר שֶׁהוּא בַעַל בְּנִים מְטוּפֵל וְכַעֲוִין דְּאִיתָא בְּתִשְׁבִּיחַ הַר"ן ו"ל
ס' ל"ג ו"ל שֶׁם וְלַעֲנִין הַסְּפֵק שְׁנִסְתַּפֵּק לְכֶם בְּפִנֵי הַעֲדוּת שֶׁהַעֲוִיד עַל קְרִיאַת שְׁמוֹ חַיִּים
אֲנִי אוֹמְרִים שְׂכִינּוֹן שְׂיִישׁ עֲדוּת מִסְפִּיק בְּדָבָר שֶׁבַעֲלָה שֶׁל זֹאת מֵת אֲלֵא שְׁנוּלֵד סְפֵק בְּשֵׁם
זֶה אֵין לְחוּשׁ לְפִי שְׁקִרְיַתָּא שְׁמוֹ בְּעֵינַי זֶה הוּא פְּסִימָן הַעֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת שְׁפָכֵר הוֹעֵד
בְּפִנֵיכֶם שֶׁהוּא אָמֵר שְׂכִישְׂיַצָּא מְעִירְכֶם שְׂיִרְחִיק גְּלוּד וְיִשְׁנָה שְׁמוֹ כְּדִי שְׁתִּהְיֵי אֲשֶׁתּוֹ עֲגוּנָה
כּו' וְכַל שֶׁהַעֲדוּת מִסְפִּיק מְצַד עֲצָמוֹ אֲלֵא שְׂיַצָּא לֹו רִיעוּת' מִסִּימָן אַחֵר שְׁנִרְאָה מִמֶּנּוּ
שְׂאִינּוֹ הוּא וְאוֹתוֹ הַסִּימָן הוּא עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת אֵין מְטִילִין מִחֲמַתּוֹ שׁוּם סְפֵק בְּדָבָר אֲלֵא
תּוֹלִין אוֹתוֹ בְּשִׂינּוּי שְׁעֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת וְיִישׁ לִי לְדָבָר זֶה רֵאִי מְדַאֲמְרִי בַּפ' מ"ש אִיִּתִּיכִי
ר"י לר"ש ב"ל מְעַשֶׂה בְּבִנֵי בְּרַק בְּאַחַד שְׂמֵכֵר בְּנִכְסֵי אָבִיו וּמֵת וּבָאוּ בְּנֵי מְשֻׁפָּחָה וְעֲרַעְרוּ
לוֹמֵר קִטְּן הִי בְּשַׁעַת מִיתָהּ וּבָאוּ וְשִׂאלוּ אֵת רַע"ק מֵהוּ לְבֹוֹדָקוֹ אָמֵר לָהֶם אִי אַתֶּם רִשְׁאִין
לְבִנּוֹלוֹ וְעוֹד סִימָנִין עֲשׂוּיִן לְהַשְׁתַּנּוֹת לְאַח"מ בְּשִׁלְמָא לְדִידֵי דְאֲמִינָא רֵאִי בְּעֲדִים פִּינּוֹן
דְּלֵא אֲשִׁכַּחֵי עֲדִים דְקָאֵתּוֹ אָמְרוּ לִי מֵהוּ לְבֹוֹדָקוֹ אֲלֵא לְדִידֵי דְאֲמֵרֵת רֵאִי בְּקִיּוּם הַשְּׁטֵר
לַמ"ל לְבֹוֹדָקוֹ לְקִיּוּמוֹ שְׁטֵרִיָּהּ וְלוֹקְמֵי בְּנִכְסֵי וְדַחֲוִינָּהּ מִי סְבֵרֵת נְכֻסִים בְּחֻזְקַת בְּנֵי מְשֻׁפָּחָה
קִיּוּמֵי וְקָאֵתּוֹ לְקוֹחוֹת וּמְעֲרַעְרֵי נְכֻסֵי בְּחֻזְקַת לְקוֹחוֹת קִיּוּמוֹ וְקָאֵתּוֹ ב"מ וּמְעֲרַעְרֵי וּבְוֹדָאֵי
פִי אָמְרֵי נְכֻסִין בְּחֻזְקַת לְקוֹחוֹת קִיּוּמוֹ לֹא מִשׁוּם דְּלְקוֹחוֹת תְּפָסוּ לְהוּ דְהָא הָךְ עוֹבְדָא
דַּב"ב בְּקַרְקָעוֹת הוּא פְּדֻמוֹכַח הֵתֵם בַּפ' מ"ש מ' וּתְפִיסָה בְּקַרְקָע לֹא מֵהֵנִי וְלֹא מִיָּדִי וְלַעֲוֹלָם
כָּל שְׁנִסְתַּפֵּק לְנוּ בְּקַרְקָעוֹת שֶׁל מִי הֵם מְעַמִּידִין אוֹתָם בְּחֻזְקַתָּם הַרְאִשׁוּנָה וְכַדְמוּכַח בַּפ'
הַאֲשֶׁה שְׁנִתְאַרְמְלָה בְּעוֹבְדָא דְבַר שְׂטִיָּא אֲלֵא ה"ק מִי סְבֵרֵת נְכֻסִים בְּחֻזְקַת ב"מ קִיּוּמוֹ
[נְכֻסִים בְּחֻזְקַת לְקוֹחוֹת קִיּוּמוֹ] מִשׁוּם דַּס"ל רֵאִי בְּקִיּוּם הַשְּׁטֵר וּב"מ הוּא דְמְעֲרַעְרֵי לוֹמֵר
קִטְּן הִי וְלֹא הִי עֲרַעְרוֹן כְּלוּם שְׁמִפִּינּוֹן שְׂאִין אֲנִי רוֹאִין רִיעוּת' בְּדָבָר אֵין לְחוּשׁ לֹו וְעַל
בְּנֵי מְשֻׁפָּחָה לְהִבִּיא רֵאִי אֶפְּלוֹ הִיכָא דַּב"מ תְּפָסוּ לְהוּ לְהֵנִי אַרְעֵתָא אֲלֵא שְׂבָאוּ ב"מ
וְאָמְרוּ לְבֹוֹדָקוֹ וַא"ל רַע"ק דְּסִימָנֵי עֲשׂוּיִן לְהַשְׁתַּנּוֹת לְאַח"מ כְּלוֹמֵר שְׂאֶפְּלִי יִמְצָא
כְּדַבְרֵיהֶם שְׂלֵא יִמְצָא לֹו שְׁתִּי שְׁעֲרוֹת אוֹ שְׂלֵא יִמְצָאוּ בְּעִיקְרוֹן גְּנוּמוֹת אֵין בְּדַבְרֵיהֶם כְּלוּם
דַּס' הִלְלוּ עֲשׂוּיִן לְהַשְׁתַּנּוֹת לְאַח"מ הַלְּכֹף אֶפְּלִי אִם כְּשֶׁנְּבִדְקוֹ אוֹתוֹ נִרְאָה בְּסִימָנֵים שְׂקִטְּן
הִי אֵין זֶה רִיעוּת' כָּלֵל פִּינּוֹן שֶׁהֵן עֲשׂוּיִן לְהַשְׁתַּנּוֹת וְאֵין לְסַפֵּק בְּדָבָר מִחֲמַתּוֹן אֲלֵמָא כָּל
סִימָן שֶׁהוּא עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת אֵינוֹ מְטִיל סְפֵק בְּדָבָר שִׂאלוֹ הִי הַדָּבָר מְסוּפֵק מִחֲמַתּוֹ כָּלֵל
אֵין סְפֵק שְׁמִעֲמִידִין הַנְּכֻסִים בְּחֻזְקַת ב"מ דְּאוּקֵי אַרְעָא בְּחֻזְקַת אַבְהָתָא וְהֵרִי הַדְּבָרִים ק"ו
שְׁהֵרִי נִרְאָה מְשֻׁמוּעָה זֹאת שֶׁאֵעִפ"י שְׁמַתּוּף הַשְּׁטֵר לֹא הִי מוֹכִיחַ שְׁגָדוּל הִי דְהָא בַּהִיא
שְׂקֵלָא וְטַרְיָ דְהֵתֵם לֹא מִסְקִינּוֹ אַכְתִּי אַדְעֵתּוֹן הֵאִי חֻזְקָה דְאָמְרֵי בְּסוּף סוּגִינּוֹ דְהֵתֵם דְאֵין
הַעֲדִים מְעִידִין עַל הַשְּׁטֵר אַא"כ נַעֲשֶׂה בְּגָדוּל אֲלֵא שְׁהֵינּוּ סְבוּרִים לוֹמֵר שְׂכִינּוֹן שְׂאִין
הַרִיעוּת' נִרְאָה אֵין חוֹשְׁשִׁין לֹו וְאֶפְּלוֹ נֹאמֵר דְּבִרִישׁ הַסּוּגִינָּה נְמִי אַהֵא חֻזְקָה דְּסוּף סוּגִינּוֹ

סמכינא אעפ"י שאין הדבר נראה כן מסוגל דהתם מ"מ שהוא חזקה אינה נדאית וראי' לדבר מדאמרי' בהה' סוגל' דהתם והלא משמך אמרו דניפה ערערו ב"מ וה"פ בשלמא א"א וס"ל דמודה בשטר שכתבו צריף לקנימו א"ש דניפה ערערו דאע"ג דקי"ל חזקה אין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה בגדול מ"מ אין הדבר ברור ומצי למימר דקטן הוי משום מיגו דמצי למימר דשטרא [לאו] פלום היא אלמא שאין הדבר ברור אצלנו לומר שגדול הי' דא"כ הו"ל מיגו במקום עדים ואפ"ה אמרי' התם שאפ"י יבואו ב"מ לבדקו וימצאו שקטן הי' אין ערעורן פלום שמפיין שעם כ"ז (אין) אנו מעמידין אותו בחזקת גדול אעפ"י שסי' זה מראה שקטן הי' תולין אותו בשנינוי ונאפילו ספק אין כאן שאילו הי' בדבר ספק כלל מעמידין הנכסים בחזקת בני משפחה עכ"ל.

אלמא דאפילו בדבר שאינו מוחלט לגמרי רק שמחזקין אנו שכן הוא לא נחוש אם נמצא אינה דבר הסותר דיש לתלות בדבר הסותר בדבר עשוי להשתנות ובחנם האריף הב"א ז"ל [בתשובה ז' עיי"ש] להקשות בדברי הר"נ ז"ל כי הלא המעיין יראה שהמעשה הי' שאיש זה הי' לו שם היחוס משפחה כדרכה הספרדים ניבוט דמישטרי איצק וגם שם ניתן לו בעת מילתו עיי"ש וזה האיש שנסתפק בבעל האשה הי' שם משפחתו כבעל האשה ועיקר שמו ממילתו החזיק לשמו חיים וזה נודע לנו בבירור שנה א"א ואחד מהם שקר או שם משפחתו הוא שקר או שם מילתו והנה באמת לפע"ד שם מילתו אינו רגיל גבי הספרדי רק לקרוא לו רק לס"ת או לפרכים ושם משפחתו עיקר קריאתו וליזה השיב הר"נ ז"ל פינן דע"כ אחד מהשמות בדו אותו תלינן בשם שעשוי להשתנות שאמר טרם צאתו מביתו שישנה שמו שם מילתו ולכן ל"ק על הר"נ ז"ל כלל מה שהקשה הב"א ז"ל וכמ"כ בנ"ד פינן שלפנים הנראה לולא השנינוי היינו תולין דזה הנפטר הוא בעל העגונה בקמה שישנה שמו לומר שיש לו בנים לא נגרע דבר מחזקתנו בו שהוא בעל האשה דזה שאמר שיש לו בנים הוא דבר השכיח באנשים פאלה לשנות ולכן האשה מותרת ובפרט לפי מה שנראה מהשאלה שנה האיש שאמר שלן אצלו ואמר לו שיש לו בנים הוא לא ראהו עוד רק שאמר שנה הנפטר ממעליטין לן אצלו ואם כן הוא אין כאן חשש כלל די"ל זה הלן אצלו הלה לעלמא וזה הנפטר בא לאח"כ לשם והוא בעל האשה אולם בל"ז נ"ל דמותרת להנשא כנ"ל אף מחמת טרדתי וצערתי לא אסמוך זולת אם יסכימו עמי שני גדולי הדור אמתיים: אחר כותבי זאת ראיתי באבני מילואים שהגאון השואל הרגיש בזה לאמר דל"ח שהשאליל לו בגד ובתוכו פאס וא"כ גם בכיס וארנקי נימא כן ולכן הוליד מזה דין חדש דדבר שמקפיד עליו אינו שוכח ובאמת זה הוא דבר חדש אשר לא שערום אבותינו ז"ל ואדרבה משמע להיפוך בח"מ ובאחרונים ולא קשה מפני וארנקי דלמא הי' בתוך הבגד שהשאליל להם דזה ליתא דל"ח לדבר שאין לפנינו וגם אין דרך ארנקי רק ללבוש כמו שהוא וטבעת י"ל ג"כ כדרכה זה שאין דרכו ליתנו בכלי ועיין פ"י גיטין [כ"ח א'] דלחששא רחוקה פי האי לא חששו שהי' הכיס מונח בכלי דמושלי יעו"ש.

והנה כ"ז אם הי' נמצא פאס והי' ידוע לנו שלקח בעל העגונה פאס זה אז שפיר הוכחנו לומר דל"ח לשאלה דיהייד אף כפי המבואר בהגב"ע שלא הי' לו פאס רק הי' לו כתב תעודה מערפאות שנגאבד לו הפאס במלון ונתנו לו זה לילה בו לביתו ולפי הנראה שהערפאות לא הפירו את האיש ואת שמו רק ע"י איזה חקירה נתנו דע להם שהוא מק"ק מעליטין או שהאמינו לו שאמר כן ובכה"ג חשש הרבה הגאון המובא בס' ב"א דמה

שְׁאָמַר לְפָנַי עֲפוּ"ם שְׁפָן שָׁמוּ לָא מְהַנִּי מִיַּדִּי דְדַלְמָא אָמַר כֹּן לְאִיזָה סִיבָה הַמְוֵעִיל לֹו וְגַם
אִם עֲפ"י חֲקִירָה פְתָבוּ שָׁמוּ לָאו דְבָר בְּרוּר לְסִמּוּן עַל חֲקִירָתָם בֵּא"א וְלָכוּן אָנִי נְבוּדָה
מְאֹד בְּהִיתְרָא דְהָךְ אֲתַתָּא וְאִם אוֹלִי תִסְפַּע לְעִיר אֲשֶׁר מְשִׁם נִיתָן הַמֵּאֲרִשְׂרָאטְהַע אוֹלִי
תּוֹכַל לְבָרַר מְהִיכֵן נּוֹדַע שְׁשָׁמוּ פְּהָ.

אָךְ לַע"ע לֹא אָנְמַר אִיסוּר וְלֹא הִיתֵר וְאִם יִתִּירוּ גְדוּלֵי דוֹרְנוּ יוֹכַל לְסִמּוּן אֲהִיתְרָם: סִימָן
מַח לְהַבְדִּיל צ' רַק' קְרֵאקְא: שְׁאֵלָה ע"ד הָאִשָּׁה עֲגוּנָה קְשִׁית רוּחַ. אֲשֶׁר בְּעֵלָה ה"ה ר' עֲקִיבָא
ב"ר אֲבָרְהָם עֲבִיר מִפֶּה זֶה אִיזָה חֲדָשִׁים נִסְעַ מִפֶּה לְשׁוּט עַל הַנּוּיִקְסַל בְּסִמּוּן לְפֶה אִיזָה
פְּרָסְאוֹת וְה"ה ר' עֲקִיבָא הִי נְטַבַּע בְּנוּיִקְסַל וְאַחַר י"ד יָמִים נִמְצָא אִישׁ אֶחָד בְּהוּיִקְסַל
לֹא רְחוּק מִמָּקוֹם אֲשֶׁר הִנְטַבַּע וְהַמְשַׁפְּחָה שָׁלוּ נִסְעוּ שָׁמָּה וְהִבִּיאוּ אוֹתוֹ לְכָאן וְהִגְבִּיהַ
עֲדוֹת בִּב"ד.

וְנ"ל הַגִּב"ע עֲדוֹת ר' יוֹאֵל ב"ר מְרְדִכִי אֲחֵי הָאִשָּׁה אֲשֶׁת הַנְּטַבַּע הַנְּ"ל הָעֵיד בְּעֲדוֹת אַחַר
אִיוִם גְּדוּל שְׁהוּא מְפִיר הַחֲפָצִים הַנְּ"ל בִּטְב"ע וּבְהַפְרָה טוֹבָה וְגַם מְפִיר הַסְּפִין בִּטְב"ע
וּבְהַפְרָה טוֹבָה וּמְפִיר הֵיטֵב הַכַּת"י שֶׁל הַמְּנוּחַ וְנ"ל וְגַם הָאִשָּׁה אֲשֶׁת הַמְּנוּחַ הָעֵידָה שְׁמִכְרָה
הַפֶּל בִּטְב"ע וּבְהַפְרָה טוֹבָה ר' יוֹאֵל הַנְּ"ל הָעֵיד כֹּל הַנְּ"ל ה' שְׁבַט תְּרִי"ח לַפ"ק בְּחֹנוֹמַר
עֲדוֹת: עֲדוֹת שֶׁל ר' יוֹאֵל ב"ר מְרְדִכִי אֲחֵי הָאִשָּׁה דְאַבְרָיִשׁ אֲשֶׁת הַנְּטַבַּע הַנְּ"ל: אִיךְ מִיט
אֲחוֹתִי דְאַבְרָיִשׁ זִינְדֵן גִּיקוּמִין לְכַפֵּר טַשְׁעוּוּיָן לַר' מִשָּׁה דִיזְעַר גִּינַג מִיט אוּנְזִן לְעַרְל
יֶאֱצִיק יֶאֱנִישׁ לְכַפֵּר טַעֲרִזִיזְעוּן אִיךְ פִּרְאֲגִטַע דְעַם עַרְל אוּיִב אִיךְ בִּיָּא אִיְהִם פִּישַׁע
בַּעֲקוּמַמַע דִּיזְעַר זֶאֲגִטַע הִיִּטַע נִיכַט וְנִעַן דִּיָּא וּוִיִּקְסַל אִפּ פְּאַלְיָן זִיָּין וּוְעַרְדַּע דָּא הָאֲטַע
עַר פִּישַׁע צוּ פְּאַר קוּיִפִּין דָּא זֶאֲגִטַע אִיךְ צוּ אִיְהִם אוּיִב מְעַן מִיט וּוּאֲסַעֲר דִּיָּא פִּישַׁע נְאָךְ
קְרֵאקְא בְּרִינְגַע אִין דְעַם עַס אִיזַט אִין גַּעֲפֵאֲהַר.

דִּיזְעַר לֹאכְטַע אִיךְ עַרְצֵאֲהֵלַע אִיְהִם דְאָס אִיְהִם זֶאֲמַמַּעַר אִיָּין פִּישַׁעֲר דְעַר אִיְמַמַּעַר אוּיָךְ
וּוּאֲסַעֲר לֹויִפְטַע בִּיָּא וּוּאֲרִשׁוּי עַרְטֵרִינְקוּן אִיזַט. דְעַר עַרְל זֶאֲגִטַע דְאָס אִיְהִם הִיִּעַר אִיָּין
יִזְעַע מִיט נֶאֱהַמַּעַן עֲקִיבָא אוּיִס קְרֵאקְא עַרְטֵרִוּנְקוּן זִיָּיא אוּנְד עַר אִיְהִם נְאָךְ פַּעֲרִלוּיָךְ פִּין
16 טֶאֱגַע אִין דְעַם דֶּאֲרַפַּע בַּעֲקֵאֲמַמַּעַן הָאֲטַטַע.

אִיךְ פִּרְאֲגִטַע אִיְהִם אוּיִב עַר דְעַם יוּדֵן פְּרִיר גַּעֲקֵאֲנַט הָאֲטַטַע. דָּא זֶאֲגִטַע עַר דְאָס עַר
אִיְהִם פְּאָן אוּנְגַּעֲפַעֲהַר 20 יֶאֱהֵרִין קַעֲנַנַע.

דָּא זֶאֲגִטַע אִיךְ אִיְהִם דְאָס עַר זֶאֵל מִיר עַרְצֵהֲעֵלִין וּוִיא דְאָס צִנָּא גִינַג דָּא זֶאֲגִטַע עַר מִיר
אִיךְ הָאֲבַע אִיִּנַעַם מְעַנְטִשִׁין שׁוּוִימַמַּעַן גַּעֲזַעֲהִין. הָאֲבַע אִיךְ אִיְהִם עַהֲמַפֶּאֲר גַּעֲנֵאֲמַמַּעַן
דָּא עַרְבִּלִיקַטַע אִיךְ דְאָס עֲקִיבָא אִיזַט וּוִיא אִיךְ אִיְהִם אוּיִפִּס גַּעֲזִיכַט עַרְקַעֲנַט אִיךְ פִּירְכַטַע
מִיךְ דְאָס אִיךְ זֶאֲלַלַע נִיכַט פִּילִיכַט אִנּוּם שְׁטַעֲנַדַע הָאֲבַעַן בְּנוּיִל אִיךְ וּוִיסִסְטַע דְאָס עַר
בִּיָּא זִיךְ גַּעֲלַד הָאֲטַטַע זָא גִינַג אִיךְ אוּנְד בְּאֲנַד אִיְהִם אִין וּוּאֲסַעֲר אִין גִּינַג צוּ מִיִּנְעַר
פִּרוּיָא דִּיזַע מִיִּנְטַע דְאָס אִיךְ זֶאֵל גַּעֲהִין צוּם וּוּאֲלַעַק זִיָּין שְׁפָן וּוִיא גִּינְגַּעַן מִיר אוּנְד
נַעֲהַמַּעַן אִיְהִם הַעֲרוּיִס.

זוּיָא וּוּאֲר עַר גָּאֲר נִיכַט פְּאַר עַנְדֶּרְט בְּלוּיִס דְאָס מוּנִיל הָאֲט עַר גְּרַעֲסַעֲר נְאָךְ אִיִּנַעַר
הָאֲלַבַּעַן שְׁטוּנַדַע אוּמַגַּעֲפֵאֲהַר אִיזַט עַר פְּאַר עַנְדֶּרְט גַּעֲוִאֲרַדַּעַן. אִיְהִם דְעַר וּוּאֲלַעַק הָאֲט
מִיר דְאָס זַעֲלַבַע גַּעֲזֵאֲגָט אִיִּנַע עַרְלִית טַעֲרַעֲסִיק הָאֲט מִיר גִּינְאֲגָט זִיָּיא אִיזַט גְּרֵאֲדַע בִּיָּים

וואססער געוועזען דאס זיך האט איהם גלייך ביים געזיכט ערקענט אן זיך הפחור איצק
מפּפּר טשעוויטץ איין יונגע פּאן 17 יאהרע האט מיר געזאגט דאס ער איז גלייך צום
וואסר געגאנגין וויא עס איזט איין רעש געווארדען דאס ער האט איהם גלייך ביים
געזיכט ערקענט אונד ער איזט צום ערקענען געוועזין אונד אין איינר שטונדע האט מען
איהם ניקט מעהר ערקענט.

אללעס איזט פאר ענדערט אן איהם געווארין פל ה"ל העיד בפנינו ר' יואל ב"ר מרדכי
אחי האשה בתו"ע יום ב' כ' שבט תרי"ט: עדות של האשה מ' אסתר אשת ר' רפאל
מכפר סאלקאווע איה בין גישטאנין אונד האב גיזעהין וויא דער עקיבא איז אראפ
גיפאלען פין לידקעלי אין וואסר אונד האט זיך ארויף גיחאפט אונד האט גשריגין
לערלים מען זאל איהם רעטטען אונד איז באַלד ווידער אריין גיפאלען אין וואססער
עס האט גידוערט בערך א' רבע שעה וויא איה בין נאך היר גבליבן שטיין אונד האב
איהם ניט מעהר גיזעהין.

כ"ז העידה האשה ה"ל באיום בתו"ע ביום ג' י"א מרחשון תרי"ט: עדות של ר' משה
בן אלעזר מפּפּר טשעוויטץ. פרייטאג אים 6 אוהר פריא איזט פאר מיין קרעטשמא על
הווייקסל איין בויער געשווימען מיט איין לידקעלע מיט פיש.

פראג איה איהם וואהין שווימסט דא ענטפערט ער דאס איז עקיבאס פיש ער איזט דער
טרינקען ווארדען וויא איה דאס געהרט האב בין איה תיקף אהין גילאפין אונד האב מיט
גינומין מענטשין אויף דעם אורט וויא ער איזט דער טרינקען ווארדען אונד האב
גיהייסין זיך דארט איזט אן זיך גיוועזין איינע אשה אסתר אשת ר' רפאל מכפר
סאלקאווע דיא אשה האט דער ציילט דאס זיך האט גיזעהין וויא ער איזט דער טרינקען
גיווארדען אונד האט צונויף מאהל זיך ארויף גיחאפט אונד האט גשריגין גיוואלט איזט
זיך גילאפין נאך מענטשין איהם צו רעטטען נור זיך האט נישט גיקענט אזוי געה געפינען
מענשין אן זיך האב איה גיהייסין זיך אבער מען האט נישט גיקענט געפינען איה האב
פיעל בויערין גיבעטין אז מען זאל זיך זיך זען נטבע.

ביום שבת פ' תבוא זענין נו מיר גיקומין צונויף פויערן נישט די פויערין וואס איה האב
זיך גיזאגט דאס זיי זאלין עהם זיך רק אנדרי בויערן דיא פויערן האבן מיר גיזאגט
זאגט דאס זיך האבן עקיבא געפינדן בין איה גלייך לשם גילאפין אונד האב איהם
גיטראפין פווייקסל ליגען אנגיהאנקרט איה האב איהם ארויס גינומין מן המים מיט זיינע
מלבושים וואס איה האב דער קענט אונד האב גיהייסין זיך אין טאש פנימין ירכו דען
איה האב גוויסט דאס ער האט תמיד אין דער טאש מעות וכן הוה מען האט איהם אויס
דער טאש ארויס גינומין איין טייססריל מיט מעות אונד פאפירן האב גלייך בעפוילן
מען זאל לויפן קיין קראקא בשביל המשפחה ובמוצאי ש"ק וענין המשפחה גיקומין אונד
איהם לידם מוסר געוועזען מיט הטייסטריל מיט פאפירן.

דער קענט האב איה הנטבע מפת המלבושים דורך דיא שטאטור וואר אינמעגליך צו
דער קענען ווען איה העט נישט געוויסט אז עקיבא איזט ערטרינקן ווארדין נור דאך
המלבושים גם דיא הענדע וועלכע תמיד זענין שווארץ גיוועזין האב איה גיזעהין דאם
זיך זענין נאך אזויא שווארץ וויא תמיד אנוסער דעם איז נישט גיוועזין צו דער קענען

כָּל הַגָּ'ל הַעֵיד בְּאִיּוֹם בְּתוֹ"ע קְרָאקָא יוֹם ב' כ"א אֱלוֹל תְּרִי"ח: ר' שְׁכָנָא שְׁלִיחַ ב"ד ור' אִיֶּזְק שְׁלִיחַ ב"ד הַעֵידוּ בְּתוֹ"ע שְׁהֶאֱשָׁה דְאַבְרָיִשׁ אֶשֶׁת הַנְּטֻבָּע הַגִּידָה סִמְנִים בְּמִלְבוּשִׁים אֲשֶׁר הוּבְאוּ הֵנָּה הֵינּוּ עַל הַמְּכַנְסִים נִמְצָא שְׁטְרֵי־פְלִיף פּאסעליף דְעַר גְּרוּנְד וּוְאָר וְנוּיִס אֲוֵנְד דְיָא פּאסעליך בְּלִינְיָא גַם אִמְר' שְׁבָאַרְבַּע כְּנָפוֹת נִמְצָא זַיִגְעַר טַעֲשִׁיל מִצַּד שְׁמַאל וְעַל הַכְּתוּנָת נִמְצָא רְשׁוּם אוֹת ק' רֹאשׁ הַתִּיבָה מִן קִיבָא מְרוֹקֶם בְּחוּט שְׁנֵי רֹאטָה וְגַם אֶמְרָה שְׁיֵשׁ בּוֹ מֵאַחֲרֵי סִמְנִים שְׁיֵשׁ לוֹ שְׁלֶשֶׁה רְשׁוּמֵי חֲתִיכוֹת מֵאַחֲרֵי וּמְחַמַּת שֶׁהִי לוֹ מֵאַחֲרֵי חֲבוּרוֹת וְחֲתֻכוֹהוּ הָרוּפְאִים לְרִפְאוּתוֹ וְרְשׁוּמֵי הַחֲתִיכוֹת נִיפְרִין וְהַעֵידוּ שְׁפָל הַגָּ'ל נִמְצָא בְּהַמְנוּחַ הַנְּפֹטֶר הַגָּ'ל גַם הַעֵידוּ שְׁהֶאֱשָׁה הַגָּ'ל נְתַנָּה לָהֶם חֲתִיכָה מִהַצִּיּוּג שֶׁל הַמְּכַנְסִים וְאַח"כּ חֲתָכוּ מִהַמְּכַנְסִים א' חֲתִיכָה מֵאוּתֵן מְכַנְסִים אֲשֶׁר הוּבָא לְבוּשׁ בָּהֶם וְנִמְצָא הַכֹּל נִכּוֹן גַם הַעֵידוּ שְׁנִמְצָא אֶצֶל הַמְנוּחַ בְּיָא גְאָרְטִיל שְׁלוֹ וְרִיזַע פָּאס שְׁלוֹ גַם רְשׁוּם בְּכִתִּיבַת יְדוֹ חוּבוֹת שְׁמַגִּיעַ לוֹ מֵאַבּוֹי ו"ל מְעַרְלִים וְמָה שֶׁהוּא חֲזִיב לְאַבּוֹי וְלִשְׂאָר אֲנָשִׁים וְגַם נִמְצָא אֶצֶל א' סִכִּין שְׁלוֹ וְגַם א' וְנַעֲקִסִיל עַל אֶדְרַעְסִי שְׁלוֹ בַח"י עָרַל אֶחָד גַם בְּשַׁעַת קְבוּרָה חֲתָכוּ הַשְּׁלוּחֵי ב"ד הַגָּ'ל מִן הַמְּכַנְסִים וּמִן הַכְּתוּנָת אֵיזָה חֲתִיכוֹת וְאוּתֵן הַחֲפִיצִים הָיוּ לְנוֹכַח עֵינֵינוּ הַבַּד"צ ג"כ: כָּל הַעֲדוֹת הַגָּ'ל הַעֵידוּ לְפָנֵינוּ הַבַּד"צ הַעֲדִים הַגָּ'ל בְּתוֹרַת עֲדוּת.

וְלִהְיוֹת לְרֹאֲזֵי חֲתַמְנוּ שְׁמִינוּ פָּה קְרָאקָא יוֹם ג' ב' אֶדְרַר שְׁנֵי תְרִי"ט לַפ"ק: הַק' אֲבָרְהָם יַעֲזֵר. יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה לִיב סָג"ל.

אֲבָרְהָם מֵאִיר גְּרִיּוּוֹעַר: תְּשׁוּבָה מִחַמַּת גְּנָדֵל טְרַדוּמֵי כַּעַת בְּעֵינֵי דְפִיֶּסְחָא לֹא אוֹכַל לְבֹא בְּאַרְנוֹכָה לְפִלְפֵל בְּסוּגִיּוֹת הַש"ס וּבְכַרְט כִּי אֵינוּ נוֹגַע לְעַנְנֵי הַדִּין כִּי כָּבֵר דְבָרוֹ בְּזַה הַרְבֵּה רֵאשׁוֹנִים וְגִדּוּלֵי הָאַחֲרוּנִים אֵין בְּיַדְנוּ מְסַבְרוּמֵינוּ לְחַדֵּשׁ בְּזַה פְּעוּטֵי הַשְּׁכָל וְאֵין לָנוּ רַק לְהַקִּים הַדִּין עַפ"י רֹב דְּיַעוּת כִּי יֵשׁ סְבָרוֹת הַרְבֵּה וּכ"א יִמְצָא מְקוֹם לְהַתִּיר אוֹ לְאַסּוֹר וְלָכוּ אֵין בְּיַדְנוּ רַק לִילֵף בְּתַר רֹב הַדְּיַעוּת וְהַפְּלוּל הוּא רַק דְּרוּשׁ וְקַבֵּל שְׁכָר.

וְהֵנָּה לְאַשֶׁר אֲנִי מְנוֹטְד בְּפִלְפוּלִים אַחֲרִים לְכֹן לֹא בְּאַרְתִּי רַק לְהַבִּין עֵיקַר הַדִּין אֲלִיבָא דְרֹב הָרֵאשׁוֹנִים וְגִדּוּלֵי הָאַחֲרוּנִים וּבְכַרְט כִּי הַדְּבָר פְּשׁוּט לְהַתִּיר לַפַּע"ד בְּנ"ד אֲלִיבָא דַכ"ע. דְּהֵנָּה עֲדוּת שְׁל ר' יוֹאֵל בַּר' מְרֻדְכִי מִפִּי הַנְּעַר שְׁאַמֵּר בּוּזָה"ל דָּאָס עַר אֵיזַט גְּלִינְיָה צוּם וּוּאֶסְעַר גְּעָגָאָנְגִין וּוִיא עַס אֵיזַט אֵינִין רַעַשׁ גִּיוּוּאָרְדִין דָּאָס עַר הָאָט אֵיחָם גְּלִינְיָה בְּנִים גְּעִזִּיכַט עָרְקֶעֶנְט אֲוֵנְד עַר אֵיזַט צוּם עָרְקֶעֶנְעֶן גְּעוּוְעִזִּין אֲוֵנְד אֵין אֵינִיר שְׁטוּנְדַע הָאָט מֵעַן אֵיחָם נִיכַט מַעְהַר עָרְקֶעֶנְט.

אֲלַלְעַס אֵיזַט אָן אֵיחָם פֶּאַר עֲנָדְרִט גְּעוּוּאָרְדִין עַכ"ל. וְהֵנָּה לְכַאוּרָה סוּתַר הַנְּעַר בְּעֲדוּתוֹ אֶת ר' מִשָּׁה שְׁאַמֵּר שְׁלֹא הִי אֶפְשָׁר לְהַכִּירוֹ אֶף בְּאַמַּת אֵין כָּאֵן סְתִירָה כָּלֵל (דְּכֹן קִי"ל בַּכ"מ שְׁמַתְרָצִים הַעֲדִים שְׁלֹא יִכְחָשׁוּ זַא"ז) כִּי הַנְּעַר גּוּפָא אָמַר שְׁלֹאֲחַר מְעַט שְׁעָה נִשְׁתַּנָּה וְלֹא הִי אֶפְשָׁר לְהַכִּירוֹ א"כ מְסַתְמָא הַנְּעַר רָאָה אוֹתוֹ טְרַם שְׁרָאָה אוֹתוֹ ר"מ וְהֵנָּה ר"מ אָמַר שְׁהוּצִיאוּ מֵהַמִּים וּא"כ לַפ"ד הַנְּעַר שְׁאַמֵּר שְׁרָאָה אוֹתוֹ מְקוּדָם כַּנ"ל בְּנֻדְאֵי הִי תוּף הַמִּים הֵגַם שְׁלֹא פִירַשׁ רַק מְסַתְמָא כֹּן הִי כִּיּוֹן שַׁר"מ לֹא הַכִּירוֹ שְׁנִשְׁתַּנָּה בְּשַׁעַת הוּצִיאתוֹ מֵהַמִּים וְהוּא הַכִּירוֹ ש"מ שֶׁהוּא רָאָה אוֹתוֹ מְקוּדָם וּבִהְיוֹתוֹ בְּמִים שְׁהָרִי ר"מ הוּצִיאוּ לֵאח"כ מֵהַמִּים וּא"כ בְּשַׁעַת שְׁהַנְּעַר רָאָהוּ הִי תוּף הַמִּים אֶף לְכַאוּרָה קִשָּׁה לְהַאֲמִין דְּבָר זֶה דָּאָם הִי תוּף הַמִּים הָאֵיף רָאָהוּ בַט"ע וְאוּלַי הִי בְּחוּף הַנְּהָר שְׁאֵין הַמִּים עֲמֻקִּים רַק

עברו המים על גופו ופניו בקצת והי' תוף המים ניכול להפירו ומה שאמר ר' משה שהי' אן גיהאנקרט בהמים איני מבין פוננת לשונו ואולי שהי' מסנפך בשפת הנגר בתוף המים כדי שלא יוכל לשוט אנה ואנה אף עכ"פ נראי' הדברים שהי' תוף המים בשעה שראהו הנער וא"כ הרי ראהו לאלתר והפירו בט"ע וגם הי' בו סימנים דהתתיכות שלשה שאמרה האשה עכ"פ סימנים אמצעים הוי ולכן די בעדות זה לכ"ע דנהי דנחמיר פדברי הרא"ש ז"ל בר"פ האשה שלום] וסייעתו דראה הטביעה לא מהני גופו שלם וט"ע רק עם סימנים מ"מ הא נדאי פולהו איתנהו ובנדאי א"צ פאן סימנים מובהקים כמבואר ברוב הפוסקים ובב"ש ז"ל [סי' י"ז סכ"ח] והגם שגראה מהנמוק"י [שם] שצריף סימנים מובהקים ממש וכן קצת ראשונים אשר אתו כמבואר במהרח"ש ז"ל בעגונא דאתא מ"מ הלא מבאר המהרח"ש ז"ל פננתם דטעמם דסימנים מובהקים לחוד [בלא ט"ע וחו' לאלתר] לא מהני דדלמא לא עיין בהו היטב מחמת שראה הטביעה ונדמו לו שנה הוא לא עיין היטב בהסימנים ולכן צריף לאלתר וט"ע וא"כ לפ"ז לדעת הגה' מחמירים סימנים מובהקים נמי אינם מובהקים ממש רק בצירוף ט"ע וכנ"ל ממילא בנ"ד שהסימנים בעצמם ברורים מחמת שהאשה אמרה טרם ראתה אותו הגם שאינם מובהקים ביותר מצטרפי עכ"פ להט"ע ולמה שראהו לאלתר וא"כ מותרת לכ"ע: אף כל זה לרווחא דמילתא דלדינא כבר החליט הב"ש להתיר בלא ראה הטביעה ממש כמו נ"ד שהנער לא ראה הטביעה וא"כ עכ"פ בספק אישתהי מותר וגם שהוא עד מפי עד רבו המתירים בספק אישתהי ובפרט שהנער אמר שלשעה נשתנה זה לאות שראהו תיכף קודם עלותו מן המים הגם שזה אינו הכרח דזה אינו דבר חלוט שתיכף אחר שעה נשתנה שלא יוכל להפירו ואולי גם מקודם נשתנה פניו של הנטבע להנאבד בעל העגונה ואח"כ נשתנה עד שלא יוכל להפירו אף עכ"פ קצת ראי' הוא שהי' לאלתר ולצרף לסניף לומר דלד"ה מותר בנ"ד ולכן לפע"ד בעדות הנער לחוד סגי אף גם העדות של העכו"ם המסל"ת הוי עדות מעלי' דהוי מסל"ת גמור כמבואר כמעט בכל הפוסקים דזה הוי מסל"ת והאריכות בזה למותר והנה העכו"ם אמר בפירוש שהפירו תוף המים ועם הסימנים וכנ"ל בנדאי מהני לכ"ע הגם שהר"ש והר"ן ס"ל דאיני עפוי"ם משגיח על ט"ע היטב מ"מ כבר קי"ל למעשה שלא כדבריהם כמבואר בב"ש [סקע"ו] וגם בכה"ג שפוננתו הי' לידע אם הוא זה עקיבא כדי ליטול מעותיו ממנו דכל טעמם שפיון שעכו"ם אינו מתפנין אינו מדקדק היטב אבל פאן דקדק היטב ובפרט בצירוף הסימנים וראיתי בקונטרסו דמר שפתב לדחות היתר דלפ"ת מחמת שבמים שייף בדדמי ולא דייקא האשה ואין ע"א נאמן רק מטעם עביד לגלוי' ובמסל"ת לא שייף על"ג ולכן לא מהני פאן לפ"ת הנה אתפלא מאד חכם פמותו יאמר זה הלא גמרא ערוכה [יבמות קכ"ב] גבי נכרי שהעיד בס' ב"א שנהרגו בכרף ביתר במלחמה והשיאו נשותיהם ויענין במלחמות [בר"פ האשה שלום] שפתב להדי' מפאן נפשוט האבעי' דע"א במלחמה וכן מלא בכל הראשונים ואחרונים להתיר בטביעה מסל"ת וקו' מעכ"ת במחכ"ת אינו פלל דהנה מבואר בתוס' ורוב ראשונים דעיקר טעם נאמנות באשה משום דייקא ורק לדיוק צריף ורק אבעי' בגמ' אי עיקר הטעם דדייקא וצריף דיוק רב והיכי שיש מקום לומר בדדמי או דרדמי וסני' לי' לא דייקא הרבה לכן אסורה להנשא או הטעם העיקר בהיתר ע"א הוא משום על"ג הגם שצריף נמי לדייקא מ"מ סגי בדיוק מעט שבכל ענין אשה מדייקת עכ"פ מעט וכן מבואר בהדי'.

בְּדַבְרֵיהֶם בִּיבְמוֹת דָּף צ"ג [ד"ה ע"א] וְכֵן בְּתוֹס' רֵאשׁוֹנִים ז"ל וּא"כ ה"נ זֶה הַאֲבַעְיָ הוּא גַבֵּי מַסְל"ת [בִּיבְמוֹת קכ"א קכ"ב] אוֹ עֵיקַר הַטַּעַם דְּרַבְנָן הַיְמִנְוְהוּ דְּנִכְרִי לֹא מְשַׁקֵּר בַּמַּסְל"ת וְדִיּוּק אֵינּוּ רַק לְסַנִּיף וְסָגִי בְּדִיּוּק מְעַט אוֹ עֵיקַר הַטַּעַם הַיְתֵר דַּלְפ"ת מְשׁוּם דְּיִיקָא וְלָכֵן צְרִיכָה דְקָדִיּוּק רַב וְכִיּוֹן שְׁנַפְשֵׁט דְּאִין עֵיקַר הַטַּעַם מְשׁוּם דִּיּוּק רַב רַק סָגִי בְּדִיּוּק מוּעָט גַּם מַסְל"ת נֶאֱמָן וְלָכֵן הַיְמִנְוְהוּ רַבְנָן בְּכִרְךָ בִּיְתֵר לְנִכְרִים וְכֵן מִתִּירִים נְשִׂי נְטֻבְעִים עַפ"י נִכְרִים מַסְל"ת כְּמַבְנֹאָר בְּכָל הַפּוֹסְקִים וּבְאַמַּת לַפ"ד (ת"ה) [הַמְרָדְכִי בְּשֵׁם הַר"ש וְהַר"ן] מוּבָא בְּרַמ"א [ס"ג] יוֹתֵר י"ל בַּמַּסְל"ת לֹא שְׁיִיף בְּדָדְמִי כִּי לְמָה לִּי לֹא מַר מַסְל"ת אִם אֵינּוּ בְּרוּר לֹא וְעַפ"ז א"ש מַה שְׁנִדְחַק הַרַמְבַּ"ן ז"ל בְּמַלְחָמוֹת [הַגָּל] בְּצַ"ע דְּלָמָּה לֹא נִפְשָׁטָה הַאֲבַעְיָ דַּע"א בְּמַלְחָמָה מְהֵא דַּס' ב"א בְּכִרְךָ בִּיְתֵר וּלְפַמ"ש [א"ש] דִּי"ל דַּמַּסְל"ת עָדִיף וְלֹא שְׁיִיף בְּדָדְמִי מִשָּׂא"כ בַּע"א שְׁיִיף בְּדָדְמִי לְשִׁיטַת רַש"י וְכַמָּה מִרֵּאשׁוֹנִים ז"ל וְלָכֵן בְּנֻדָּאֵי הָעֵדוּת שֶׁל הַמַּסְל"ת מְהַנִּי וּבְכִרְכָּת שַׁבְנ"ד יִצְאָנוּ מִחֻשָּׁשׁ א"ד ע"י הָאֲשֵׁה שְׁאֲמָרָה שְׁעַמְדָּה לְעַרְךָ רַבַּע שְׁעָה דְהִנֵּה בְּאַמַּת הוּא שְׁיַעוּר יִצְיָאָת הַנֶּפֶשׁ כְּמַבְנֹאָר בַּמַּהֲרִי"ט ז"ל [ח"ב סי' כ"ו] וּמָה שֶׁהִבִּיאוּ הַחֹלְקִים רֵאִי מְהֵא דְאָמַר לְהֵם רַחב"ד גַּבֵּי בְּתוֹ שֶׁל ר"נ שְׁעָה רֵאשׁוֹנָה וְשִׁנְיָ שְׁלוֹם [בְּמוֹת קכ"א ב"ק נ'] לְפִי שְׁאֲפָשֶׁר לְחִיּוֹת תוֹף הַמִּים אֵינּוּ לַפַּע"ד רֵאִי כָּל כֵּן מְלַבֵּד מַה שַּׁמַּהֲרִי"ט ז"ל מְחַלֵּק שָׁם יַעֲי"ש בְּדַבְרֵי אֶף בְּאַמַּת י"ל דְּזָה לְעוֹלָם אֵינּוּ בְּרוּב ב"א וְרוּב מֵתִים בְּשְׁיַעוּר מוּעָט כְּשִׁיַּעוּר חֲנִיקָה כַּמ"ש מַהֲרִי"ט ז"ל וְרַק שְׁיֵשׁ מְעַט דְּמַעַט שְׁחִיִּים יוֹתֵר עַד ב' שְׁעוֹת וְלָכֵן בְּתוֹ שֶׁל ר"נ דְּאֵיקָלַע לָהּ גַּם [א"ה וְלָכָּךְ שְׁעָה רֵאשׁוֹנָה וְשִׁנְיָ אָמַר שְׁלוֹם כִּיּוֹן דְּהַמְיַעוּט יְכוּלִין לְחִיּוֹת ב' שְׁעוֹת תוֹף הַמִּים לֹא יִדַּע דְּעֻלְתָּהּ דְּלַמְעַט בְּנִיפָא עָדִיף רַק עָדִיין עַכ"פ] חִיְתָה תוֹף הַמִּים כְּפִי שְׁמַתְרַחֵישׁ לְמִיַּעוּט אֲנָשִׁים אֶף עַכ"פ לְעוֹלָם רַבְנָא דְעֻלְמָא מֵתִים תוֹף שְׁיַעוּר זֶה רַק כִּי בָּאוּ מִים עַד נֶפֶשׁ בְּשְׁיַעוּר חֲנִיקָה וּכְדַבְרֵי מַהֲרִי"ט ז"ל וְלָכֵן לֹא תַצֵּא אִם נִישְׂאָת וְאִין לֹא מְהֵרָה תְּרִי מִיַּעוּטִי חֲדָא דִּיקְלָמָא נִיְצוּל מִרְחוּק הַב' דִּיקְלָמָא נִיְצוּל בְּכָאן לֹאח"כ דְּהַמְדַּקְדַּק בְּאַמַּת יְרָאָה דְּאֵינּוּ רַק חַד מִיַּעוּט שְׁנִיְצוּל דְּמִיַּעוּט נִיְצוּלִים נְעוּד צ"ל דְּהָא דְּבַר בְּרוּר בְּחוּשׁ הַרְאוֹת דַּע"כ פ' בְּתוֹף רַבַּע שְׁעָה נַעֲשֶׂה הַנְּטַבְּע בְּרַעַשׁ וְנִתְעַלְפָּה וְאִם לֹא יַעֲשׂוּ לֹא תַחְבּוּלוֹת יְמוֹת בְּעֵילּוּכּוּ וְרַק ע"י הַמְצָאוֹת וְתַחְבּוּלוֹת שְׁעוֹשִׂים לֹא חֵי לְפַעְעִים וְהִנֵּה לֹאִישׁ הַזֶּה הַנְּטַבְּע שְׁרֵאֵינּוּ שְׁנַטְבַּע בְּמִים שֶׁאֵל"ס וְלֹא עָלָה לְפָנֵינוּ בְּתוֹף שְׁיַעוּר שַׁע"כ פ' נִתְעַלְפָּה וְאֶף יֵשׁ לְסַפֵּק דְּלָמָּה הֵלֵךְ פ"י גַּל לְמַרְחוּק וְשָׂמָא יִצָּא לִיבְשָׁה כְּמַבְנֹאָר בְּש"ס [בְּמוֹת קכ"א] וְרַק דְּזָה הוּא רַק מִיַּעוּטָא וּמַה"ת אֲזַלִּין בְּתַר רַבְנָא וְלָכֵן אִם נִישְׂאָת לֹא תַצֵּא וְהִנֵּה בְּכָאן שְׁלֹא הַמְתִּינוּ לְרֵאוֹת שְׁנֵי שְׁעוֹת נִתְחַדְּשׁ עוּד סַפֵּק שְׂמָא יִצָּא בְּכָאן וְלִכְאוּרָה ע"ז ג"כ אֵין לְחוּשׁ דְּהָא לֹא עָשִׂינוּ לֹא שׁוּם תַּחְבּוּנָשׁת וּרְפוּאָה וּא"כ גַּם אִם עָלָה הִי מֵת וְע"כ עָלִיף לֹא מְרַחֵישׁ לְחֻשָּׁשׁ רְחוּקָה דְּדַלְמָא עָבַר אֵיזָה אָדָם אוֹ שְׁיַירָא וְלִקְחוּהוּ לְבֵיתָם אוֹ לְאֵיזָה מְקוֹם רְחוּק וְשָׁם הַצִּילָתוּ וְזָה וְדָאֵי הוּא דוּמָה מְמַשׁ לְהָא דְּגַלִּי אֲשַׁפְּלִי לְמַרְחוּק [בִּיבְמוֹת שָׁם] דַּס"ס בְּכָאן וְדָאֵי לֹא נַעֲשֶׂה לֹא שׁוּם הַצִּלָּה וְרַק לְמַרְחוּק זֶה הַחֻשָּׁשׁ כְּבָר אֲמַרְנוּ דְּלַמְיַעוּטָא לֹא חִיְיִשִּׁין וְס"ס דַּע"כ הָרוּב לֹא נִיְצוּל וּא"כ מַה"ת אֲזַלִּי בְּתַר רַבְנָא וּבְשִׁלְמָא אִם לֹא עָמְדוּ בְּשְׁיַעוּר יִצְיָאָת הַנֶּפֶשׁ אֵין עָלִיו כָּל שָׁם טְבִיעָה מְמַשׁוֹת וְנוֹתְנִים עָלִיו חֲנוּמְרֵי חִיִּים וְחֲנוּמְרֵי מֵתִים דִּי"ל שְׁתִּיקָךְ עָלָה מֵהֵם וְהֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ אֲבָל שַׁע"כ פ' בְּנֻדָּאֵי רֵאֵינוּ שְׁהִי תַחַת הַמִּים רַבַּע שְׁעָה וְנָהִי שְׁלֹא יִצָּא נֶפֶשׁוֹ תַחַת הַמִּים בְּנֻדָּאֵי מ"מ הֵנִי בְּנֻדָּאֵי מוּכָן לְמוֹת אִם לֹא יִצִּילָהוּ ע"י תַּחְבּוּנָשׁת בְּתַחְבּוּלוֹת וְאֵנּוּ יִדַּעְנוּ

בבירור שלא נעשה לו זה בכאן לשום נטבע וא"כ למאי ניהוש בנדאי הרוב הוא שמת
וסבא כזו איתא בתשו' מהר"ם אלשקר סי'.

יעי"ש ולכן נלע"ד דדברי מהרי"ט ז"ל נכונים וגם מהריב"ש [סי' שע"ט] אין ראי' פלל
רק שחי' ב' שעות תחת המים אבל לענין אם נשאת לא תצא י"ל דגם הוא מודה דסגי
בשיעור רבע שמה וכ"נ מסתימת פמה תשובות דלא ראו רק שיעור מועט ופסקו דהוי
רק דרבנן ואם נשאת ל"ת ולא אוכל לפרטם כי רבים המה אשר נראה פן מפשטות
דבריהם ומה שהביא בע"א ז"ל [סקל"א] ראי' מדברי החולקים על (ר"י) [ר"א]
שבמקדכי יע"ש אינו ראי' פלל די"ל דרא' לא הוי שם דכינון דאין דבר זה פמה שיעור
שמצא נפשו (אינו) מבואר בשום מקום ולכן לא הי' ראי' מוכחת לסתור דברי (הר"י)
[הר"א] שבמקדכי אבל האמת עד לעצמו שסגי בשיעור רבע שעה וכנ"ל ניותר מזה
מיקל ברבינו בצלאל פמבואר בתק"ע שבב"ש ז"ל ולכן פינון שיצאנו מאיסור תורה
בנדאי עכ"פ בספק אישיתהי ועד מפ"ע מותר פמבואר במהרח"ש ז"ל.

והנה גם בהיתר הסימנים וכל הלבושים הכירו בטב"ע זה ודאי היתר גמור וגם הפאס
וציצית דהוא דבר שאינו מושלי [ע' בק"ע סי' שפ"ב] בנדאי מועיל להתיר כמעט לכל
הפוסקים והגם שהח"מ ז"ל [בס"ק מ"ב] מחמיר מ"מ בכה"ג שראה הטביעה ושהה העד
רבע שעה כ"ע מודים שמוותר.

ולכן אנשה זו ודאי מותרת. ומטעם כאן נמצא וזה שאבד זהו שנמצא אינו נכון להתיר כי
הרי ראינו שצפה ממקומו ע"פ המים והנה בנדאי הרבה היו נטבעים בעת הזאת פידוע
לכל וא"כ בכה"ג בנדאי אזלינן בטר רובא.

ובמחכ"ת הרבה סברות נאמרו בזה אף לא לדינא. אולם באותן ההיתרים שפכתנו די
להתיר והי' שלום.

דברי ידידו דוש"ת בלונ"ח יום ה' כ"ה אדר שני תרי"ט לפ"ק צאנז. הק' חיים
הלברשטאם: סימן נ להרב המאה"ג וכו' מהו יעקב ראובן נ"י האבד"ק דעלטין יע"א:
שאלה בעגונה אחת אשר נגבה עדות על הריגת בעלה וזה לשון הגב"ע: זכרון עדות
שהי' בפנינו הח"מ עבור האשה העזובה מבעלה שנעדר זה שני שנים שעברו ה' אייר
ואחר החקירה והדרישה שפ"ה הי' שביום ה"ג ל' הי' היהודי אליקים געציל ז"ל בן ר' מאיר
אצל ר' צבי ב"ר ירחמיאל מתושבי פה ונתן לר' צבי ה"ג ל' תשעים וחתמה ק"מ בעד עין
ומשם הלך לר' דוד חייט דפה והערל הנחשד לרוצח המתין עליו אצל ר"ד ה"ג ל' ומשם
קרא הערל ה"ג ל' את היהודי ז"ל לקנות שונרים והיהודי קנה להערל ה"ג ל' י"ש אצל
ר"ד חייט ומשם הלכו שניהם על לינת לילה להערל ובדרך הגילוכם פגעו את ר' אליעזר
בר' שמואל מק' ודברו זה עם זה אודות הגילוכו וגם ערלים ראו ג"כ הגילוכם למחזו של
ישוב הערל וכבר נשבע ע"ז ר"א בר"ש וגם הערלים בבית הערפאות על הדבר הזה
ואח"כ ביום השני והשלישי פשראה חותנו ר' איציק בר' געציל מוכ"ז שחתנו לא בא
והתחיל להרעיש בין היהודים וגם בבית הפקיד נאטאריש דפה ושלחו יהודים וגם
אשכנזי המושבעים לעבודת קיר"ה גם המושבעים למשמעת השטיל ריכטר וחפשו את

היהודיבכל הגבול של הערל ולא מצאו ויהודים התחילו לשאול את שפחת ש"ל הנ"ל וכחשה בפניהם ואמרה שא"י שום דבר ואח"כ יצאו הינטל ים מהבית לבית החיצון ועמדו אחורי הדלת והערלים באו אש נה הבית והתחילו לדבר אלי דברים רפים אל תפחדו ואל תארו רק הגידה נא לנו אמת אם הי' היהודי במחוז הזה ביום הנ"ל ואורה להם בזה"ל איך וניל איך זאגן דעם אמת דער יהודי איז גיקומין צו אונז פאר נאכט אונז האבן צווישן אונז זיך גשמוסט פין שוורים אין איז גבליבן על לינת לילה אונז האט גיגעסין און האט גוויזן מקום שינה וישן עם הבגדים ובבוקר קם ורחץ ידיו והתפלל עם תפלין לאחר התפלה ביקש מהערל להראות הדרך שיצא מיער הנקרא וידאוויצער וואלד על הדרך והי' לבוש בבגד עליון הנקרא הינא ויצא עמו הערל הנ"ל ואח"כ שב לביתו הערל בעצמו ולקח עמו את הגרון והלך אחר היהודי הנ"ל ליער ובוש בהיער ערך ב' שעות ובא לביתו זאת אמרה השפחה לפני האשפנזים המושבעים ויהודים שמעו בבית החיצון היינו ר' צבי בר' ירחמיאל ור' משולם בר' יוסף ור' ירחמיאל בר' צבי ור' דוב בר' ישראל ור' פישל יוסל ור' צבי בר' יחיאל ועוד כמה אנשים ערך ב' מנינים והבגד הנקרא הינא עדיין מונחת בבית הערפאות ויש בה שני חורים הנקרים שהם מן הגרון וגם נמצא עליו דם קרוש וקפוי כמו כבד וכבר נשבעו ע"ז יהודים וגם ערלים שמכירים הבגד הנ"ל וגם שראו אותו סמוך לדירתו מחמת שהערל הי' מכחיש מתחלה ואמר שלא הלך היהודי עמו חוץ ליישוב רק ביישוב ע"כ הצריכו להשבעוה: אלה הדברים שאמרו היהודים בתו"ע ששמעו מהערלים המדברים בינם לבינם במסל"ת ר' מענדיל בר' חיים ישראל אמר בזה"ל שמעתי מערל שסיפר שערל הנחשד לרוצח הלך בשדה ומצא ערלים עובדים בשדה ואמר שאבד שרייב טאווייל עם הרבה מעות וביקש מהם שילכו ויחפשו ויתנום להם 50 ריינש.

ואח"כ רץ בעצמו ומצא השרייב טאוועל ומתחלה לא רצה לגלות רק איין ערל חטף וראה השרייב טאוועל דיטי צבע והרבה מעות הי' שם עוד אמר רי"מ הנ"ל ששמע מהערלים שספרו בינם לבינם כאשר בא הרוצח מן היער אמרה לו אשתו כמזנומה לי שהרגת את היהודי והשיב לה שתוק ובאם לאו אחתוך ראשך כמו שחתכתי את ראש היהודי ור' משה בר' דוד אמר שמעתי מערל אחד שסיפר בשעה שלקחו את הרוצח לתפיסה הלכה אמו של הרוצח לחתנה הוא גיסו של הרוצח ואמרה לחתנה ראה שתלקח את ההרוג למקום אחר פדי שלא ימצאו אותו והשיב לה שכעת א"א לטלטלו יותר מחמת שנעשה לבשר מת וגם בתוך השק א"א לטלטלו: זכרון עדות בא לפנינו הח"מ ה"ה אהרן בן אלעזר מראחוב ואמר לפנינו אודות האשה הענא בת כהר"ר איצק העזובה וכך אמר שהוא בעצמו הי' באותו העת בהתפיסה עם חבירו של הגזלן ושמע ממנו שסיפר בפני כל בני התפיסה שאותו הגזלן אמר בפניו איך שהוא מוכרח לחתור א"ע מהתפיסה עבור שלא הצפין את המלבוש של איש ההרוג לכן הוא מוכרח לחתור א"ע ולילה לביתו עבור זה וכך עשה והערל השני שהי' יושב עמו לא הי' יושב עבור ההריגה רק עבור שגנב שלשה שוורים עוד העיד הנ"ל כאשר התפיסו את הערל השני שהי' יושב מקדם עם הגזלן ושאלו אותו מדוע מהרת לברוח והשיב פי הי' מוכרח פי הגזלן אמר לו באם שלא יברח משם אזי יהרוג אותו ע"ז באנו עה"ח יום א' כ"ד ימים לחדש שבט תרט"ז פה קריטשנוב: נאום בערש נאגיל מראנדאב.

ונאום דוב שו"ב מקרעטשינאב. גם בא לפנינו אָחד ואמר בפנינו בשם ר' אהרן הנ"ל שאמר הגזלן בזה"ל שהיהודי הנרצח בנדאי לא ימצא שהוא טמון היטב רק שאני מוכרח לילה להשליך הקובע פְּדֵי שְׁלֵא ימצא הקובע בעריש נאגיל מראזינדאב.

עזרא דוב שו"ב מקריטשינוב הנ"ל: גם הח"מ שמע מהערל מכפר יאסין שאמר אליו גיסו של הנחשד לרוצח שימתן לו זוג שְׁנָרִים וְגַלְף עִמּוֹ שִׁירָאָהוּ הַאִיף הַהָרוּג נִקְבֵר וְשָׂאֵלוּ לַהֲעֵרֵל הַנָּ"ל לְמָה אָמַר גִּיסוֹ לָהּ כֶּה וְסִיפֵר מַעֲשֵׂה כֶּה חֲמוֹ שֶׁל הַרוֹצֵחַ לְקַח אֶת הַרוֹצֵחַ לְהִיּוֹת בְּבֵיתוֹ הֵינּוּ עַר זָאל ווערט שאפטן ואח"כ בא בנו ואמר לאביו למה לקחת את הרוצח לביתך היום או מחר יבואו על ביתך ויקחו כל אשר לך על אשר הרג את היהודי ושאל לו האיף אתה יודע שהרג את היהודי והשיב לו שימתן לו זוג שְׁנָרִים וְאָרְאָה לָךְ הַאִיף מְקוֹם יְהוּדֵי נִקְבֵר יוֹם ה' יתרו י"ג שְׁבַט תרי"ט לפ"ק עזרא דוב שו"ב בקרעטשינוב: הגב"ע שְׁבַא לִידֵי אַח"כ בְּמוֹתב תִּלְתָּא פְּחָדָא הוּינָא וְקַבְלָנוּ עֲדוּת מִפִּי ר' אֶפְרַיִם בֵּר' יַעֲקֹב מִפּה"ק בְּעִנְיֵן הַעֲגוּנָה הַיְדוּעָה מִקְרַעְטְשִׁינֵיב שְׁנַעְדָר בְּעֵלְהָ אֱלִיקִים גְּעַצִּיל ז"ל זֶה שְׁנָה חֲמִישִׁית וְאָמַר לְפָנָיו ר' אֶפְרַיִם הַנָּ"ל בְּתוֹ"ע בִּזְה"ל זֶה עָרְךָ שֶׁשָּׂה שְׁבוּעוֹת שֶׁהִייתִי תְּפוֹס בְּרֵאחוּב ב' יָמִים וְיָשֵׁב עִמִּי עָרֵל א' מֵיָאָסִין וְשָׂמוּ קַאבֵּאלִיָּאק מִחֲמַת אֵינְזָה גְּנִיבָה וְאָמַר לִי הַעֲרֵל בִּזְה"ל (פְּאָקִי בְּאֶדָא זְשַׁעטַע נִיא בְּאֶדָא קֵרֵאסְטַע אֵלְלַע אֶפְרַעְשֶׁקָאם בְּאֶדָא בֵּאֵהֲדִיָּא דְנוֹא דְנַע פֵּעֵרְשַׁע רֵאס פִּיָּדָא דֵאשְׂרֵאֲלִיחִיעַ יָאק פֵּאֵהטֵאפִיָּאִיוֹא סִמֵּאֵהֲלַע נֵאֵהֲרֵאדַע בֵּאֵהֲדֵאִי חֵאֵהֲטִי אֶדְנָא טַעֲשִׁישָׂא דְאַסְט) פְּתֵרוֹנוֹ בִּיזוֹ אִיף וועל לעבין וועל אִיף נִישַׁט גְּנַבְנוּ נָאֵר אֵיין גְּזֵלָן וְנַעֲלֵ אִיף זֵיין לְפָחוֹת עַל ב' יָמִים אֵיין עֵרֶשְׁטִין וועל אִיף גֵּיין צו אֲשֶׁת ר' יִשְׂרָאֵל ווען אִיף וועל אִיף שְׁמַעֲלִצִין פֵּעֵרְ אִוִּיף דְעֵר בְּרִיסְט וועט זֵינָא גַעבִין לְפָחוֹת אֵיין טוּזִינְטֵר.

הָאָב אִיף גֵּינְזָאָגְט לַהֲעֵרֵל ווען יהודים וועלין דִּיף חֵאָפִין וועלין זיין דִּיף אִוִּיף הַעֲנִיָּין וְעָנָה אוֹתִי בִּזְה"ל (יא נִיא דֵאֵהֲרַעֵן אֶפְעֵרְ סָאם אִישָׁאָה יֵא פִיָּדָא אֵיָסֵד דְרִימְבֵּאֲלִיוֹקָאם) פְּתֵרוֹנוֹ אִיף בֵּינֵן נִישַׁט קֵיין נָאֵר אִיף זָאל אֵלֵיין גֵּיין אִיף וועל גֵּיין מִיט עָרֵל דְרִוּמְבֵּאֲלִיָּאק (שם עָרֵל) וְאָמַרְתִּי לוֹ צוֹ נֵוֵאס זָאלְסְטוֹ גֵּיין מִיט דְרִוּמְבֵּאֲלִיָּאקִין בְּעָסֵר זָאלְסְטוֹ גֵּיין מִיט דְעָם נֵוֵאס עַר הָאָט גֵּיְהֵרְגַת דְעָם יְהוּדֵי מִקְרַעְטְשִׁינֵיב עַר אֵיזוֹ שְׁוִין מְלֻמָּד לְכֶה וְעָנָה אוֹתִי בִּזְה"ל (טֵהֲאֵרַע אֶבַע מְנַע הֵאֵלֵאוּוֹא בְּאֵלִילָה אֵשׁ טֵהֲאָט שִׁישָׁאָה וְנַע הֵדֵאִיטַע אֶבַעֲטֵאָפּ זַעֵהָא) פְּתֵרוֹנוֹ דַעֲנַצֵּמֵאֵהֵל זָאל מִיר מֵיין קֵאָפֵף ווייט טֵאָהֵן אֵוִיב דְעֵר עָרֵל נֵוֵאס אִיף מֵייןט הָאָט גֵוֵהֲרַגַת דְעָם יְהוּדֵי וְשָׂאֲלֵתִי אוֹתוֹ ווייט ווייטוֹ וְעָנָה אוֹתִי בִּזְה"ל (יא טֵאָהֲדַע אֶטֶאָטַע דְנַעֲנָא בְּאֵיָעֵר אֶפְאָהֲלִינֵיעֵנָא טֵא מִנִּי קֵאָזָא שֵׁאָטֵאקִי לַעֲגִין וועדָא יֵיעָם יָאק נֵאֵדִיִּישַׁעָה דְעָמֵינִישָׁאָק שִׁישָׁאָה פִּיָּד לִיסֵאָהֵם סַעֲדַעֵד אֶסְקַעֲרַע קִירוּוֵאוּוֹא טֵיָיָא שְׁעֵשְׁעָה דְנוֹא לֵאֲדַע וועדִילַע טֵאָיִי אֶפְעֵרְעֵד יִשְׂאֵלַע יָאק זְשַׁעֵד פֵּעֵשְׁעֵשְׁעוּי אֶאֱלִיסִיָּא טֵאִי טֵאָהֵט יֵהָא אֶפְעֵא) פְּתֵרוֹנוֹ אִיף בֵּינֵן גִּיוּוֵעִזִין דְעָם טֵאָג אֵיין דְעֵר פְּאֵלִינֵינַע הָאָט מִיר גֵּינְזָאָגְט בְּנוֹ שֶׁל עָרֵל שֵׁאָטֵאָק בִּזְה"ל אִיף הָאָב גֵּינְזַעֵהִין ווייט עַר אֵיזוֹ אֶרֻיָּף גֵּיָקוּמִין עָרֵל דְעָמֵינִישָׁאָק נֵוֵאס עַר ווֵאוּנַט אֵוִנְטֵעֵר דְעָם ווֵאלַד מִיט אֵיין בִּלִיטִיגֵעֵר הָאָק אֵיין נָאָף אֵנְדֵרִי ב' עָרֵלִים הָאָבִין ג"כ גֵּינְזַעֵהִין אֵיין דְעֵר פְּרוּר הָאָבִין זֵיָיָא גִיֵהֵעֵרַט ווייט דְעֵר יְהוּדֵי הָאָט זַעֵהִיר גֵּשְׁרִיָּגִין אֵיין וְנָאֵלַד אֵיין דְעֵר הָאָט אֵיִם גֵּיְהֵרְגַת וְעוֹד אָמַר בִּזְה"ל (טֵאָהֲטַע אֵילִיָּאָדַע מֵאֲשִׁילִיעַ יֵהָא נִינְטַע אֵשׁ בְּעֵיָיק אֵהֵזַעֲלַע דְאַפְרַעֲטִיקָאֵלַע) פְּתֵרוֹנוֹ דִּיאַ עָרֵלִים הַעֲטִין גִימוּזַט אֵיֵהֵן גֵּיפּוּנִין וְנַעֵן מַעֵן זָאל זֵיָיָא אֶפִּיר נַעֲמִין צוֹם פֵּרֵאָטִיקֵאָהֵל כ"ז אָמַר ר' אֶפְרַיִם בֵּר' יַעֲקֹב לְפָנָיו

הח"מ בתו"ע באליונ"ע עפ"י דת"ה ע"ז פאנו עה"ח יום ג' י"ז תמוז תרי"ט פה יאסין:
נאום יחזאל בן יוסף שו"ב.

נאום אפרים בר' מרדכי מלמד דפה. ועתה נסביר הענין הנ"ל כדי להתבונן בדבר ע"נ
הינו ששני הערלים היינו הא' שפבר נתפס על הדבר וגם דעמינישאק הנ"ל הוא שכנו
ודודו והמה יושבים סמוך להיער ואין להם ביניהם או סמוך להם שכן אחד והיער גדול
מאד ישן נושן ונסבף מאד נמשך בין הרים וממעל להיער לצד ראש ההר יש שדה מרעה
לבהמות ונקראת פאהלינינע וקערל דעמינישאק הוא בעצמו שרמזנו עליו במכתב גביית
עדות הראשון ויש תחת ידנו מכתב קדום היינו שמזה המכתב נעתק הגב"ע הראשון
ונמצא שם בזה"ל בד"ה מתחיל והאשפנזים והזשאנדארין פאו אל תוף הבית והתחילו
לדבר אלי' דברים רפים אל תפחדו ואל תראו ידענו היטב שאינה יודעת ולא ראית מה
שנהג' עם היהודי אף הגידי נא לנו אם הי' היהודי במחוז הזה והיכן לן בלילה שהוא
ואמרה להם השפחה בזה"ל אגיד לכם האמת בשבועה שפא לכאן לעת ערב ונשאו ונתנו
בענין קניית שוורים ונשאר בכאן על לינת לילה גם אכל סעודת ערב והראה להם מקום
אכילתו ומה משוורי אכילה גם מקום משכבו הפוקר אור פא ערל שכנו ודפק בחלון
וקרא את היהודי לקנות ממנו ג"כ פרה והיהודי לא ענהו ע"ז פלום מחמת שהי' פד ניים
ושכיב והבעה"ב פתח לו הדלת ובא אל הבית והיהודי לא מיהר כ"כ לקום בהשפחה
יתירה ותפסו השכן הנ"ל ברגליו להעמידו על הארץ והיהודי הי' ישן בסנדלו על רגליו
פל הלילה וכשקם היהודי ממשכבו ורחץ א"ע והניח תפילין והראה להם הנחת תפילין
וכריכת הרצועות על זרועו ואחר התפלה הלך עם השכן לקנות ממנו הפרה ובבואו משם
שאלו הבעה"ב אם קנה הפרה והשיב היהודי לא יכולתי להשוות עמו במקח ואח"כ
ביקש היהודי מבע"ב להראות לו דרך קצרה דרך היער לבא על דרך המלך והבע"ב
הלך עמו לחוץ וחוץ תיקף אל הבית ולקח הגרזן והלך אחרי היהודי אל תוף היער וגם
השכן הנ"ל פא מביתו וגרזן תחת זרועו והלכו שלשתן אל היער ונתעכבו שם ערף ב'
שעות וכשפא בעה"ב לביתו שאלתו אשתו על עניבתו כ"כ פיער והשיב לה בחימה עזה
הזמיני לי צידה שאני רוצה לילה לעבודת קיר"ה ואמרה אליו בקול עצב ומר נפש בנדאי
הרגת את היהודי וקצף עלי' הבעה"ב ביותר וא"ל אם לא תשתקי אחתוך ראשך
בגרזן ופךך שחתמתי את ראש היהודי יעי"ש בגב"ע מזה נראה בעליל שהשפחה וקערל
קאבאלאק לדבר אחד פונונו והדברים מקושרים ומותאמים ועולים בקנה א' שהקערל
דעמינישאק שאמר קאבילאק לר' אפרים הוא הוא בעצמו דודו ושכנו הנ"ל פמאמר
השפחה והשפחה לא יודעת ממה שדעמינישאק הלך מן היער לשדה הפאהלינינע בגרזן
מגוללת בדם פנ"ל פמאמר שטאקי לענין שראו אותו ג' ערלים וקאבילאק אינו יודע
ממה ששכנו דעמינישאק הי' פאן בפוקר והלך עמהם ג"כ להיער פמאמר השפחה והדבר
מבואר ממילא ששניהם היו נועדים ע"ד הרצחה ואחר שעשו המעשה הנ"ל פיער נפרדו
זה מזה הבעה"ב הלך לביתו ברתחת דמו בקרבו וקצף על אשתו פנ"ל ודודו שהוא שכנו
דעמינישאק הלך מן היער להקר הוא הפאהלינינע הנ"ל בראיית ג' ערלים בגרזן מדמדמת
פנ"ל והשפחה וקאבאלאק א"י זה מזה פלום וקאבאלאק שדיבר עם ר' אפרים בנדאי הי'
ג"כ במסל"ת פנ"ל וע"י קשוורי דברים הללו מבואר בראי' מוכחת ומבוננת ומלוננת
שנהרג ע"י שניהם ימש"ו רק אפשר שהגב"ע שאצליכם נכתבת בלשון יהודי הרגיל

בינינו ומה שתחת ידינו הוא בלה"ק פנ"ל ונחתם בכמה חתימות והגב"ע הנ"ל נחתם
בחת"י המקבלי העדות יחיאל בן יוסף שו"ב.

משולם בן יוסף ישראל בן ירחמיאל משה בן נפתלי היגרץ וגם העדות בעצמם הי' חתומים
בחת"י ממש: תשובה הנה בדברי השפחה שאמרה שהי' היהודי לן בביתם ואח"כ הלך
עם הערל הבעה"ב בייער אין בדברי' שום הגדה על רציחת האישי כלל וגם הערלים
שאמרו שראו גרזן מלונקלכת בדם ושמעו מקודם צעקה ובייער ג"כ לא הגידו על רציחה
רק אומדנא בעלמא ולא ידעתי מה הי' למעכת"ה לעשות מזה שום עדות פי הרי לא נזכר
בדבריהם כלום ממימת הנאכד וגם מה שהגידו הערלים לפ"ת שאמרה אם הרוצח לערל
גיסו שיטמין ההרוג שלא ימצאו המחפשים ג"כ אין ראי' דלמא איזה הרוג הי' אצלם
ומתיראה שלא לעליל עלי' ומעכ"ת הרגיש בזה אולם לבו הלך להקל לא בדרך סלולה
כ"א בדילוג מענין לענין וכדי לבאר הדבר בדרך פשוט נציע דברי הגמ' ביבמות [קט"ו
ב'] וז"ל הש"ס יצחק ריש גלותא הנה קאזיל מקורטבא לאספמיא ושכיב מי חיישינן
לתרי יצחק או לא אבני אמר חיישינן רבא אמר לא חיישינן אמר אבני מנא אמינא לה
דהוה גיטא דאשתכח בנהרדעא וכתב בצד קלוניא מתא אנא אנדרולינאי נהרדעא
פטריה ותרכית ית פלוגית אנתי ושלחה אבוה דשמואל לקמין דר"י נשיאה ושלח לי
תיבדק [נהרדעא כולו] ורבא אמר א"א יבדק כל העולם כולו מבעני' לי' אלא משום כבודו
דאבוה דשמואל הוא דשלח הכי א"ר מנא אמינא לה דהנהו תרי שטרי דנפקי במחוזא
וכתוב בהו חבו בר ננאי וננאי בר חבו ואבבי בהו רבא בר אבוה זוזי והא חבו בר ננאי
וננאי ב"ח במחוזא ושכיחי טובא ואבני למאי גיחוש לה אי לנפילה מיונה זהיר בי' אי
לפקדון כיון דשמי' כשמי' לא מפקיד גבי' מאי אמרת דלמא מסר לי' אותיות נקנות
במסירה עכ"ל.

והנה התוס' [ביבמות שם] והרא"ש ז"ל [בגיטין דכ"ז] וכמה מהראשונים אהזו דרבא
כרבה ס"ל בגיטין ובמציעא [די"ח] דלא חיישינן לתרי שוירי אפילו שיירות מצויות אף
קשה על הרי"ף ז"ל דפסק בב"מ דלא כרבה וכאן פסק כרבא ולזה בא הרמב"ן ז"ל
[ביבמות במלחמות הנ"ל] וכתב דהכא שאני דכאן נמצא וכאן הי' בשלמא אם נמצא גט
באיזה מקום וכתב בשוירי מתא חיישינן לשוירי אחרניי אבל אם נמצא הגט במקום
שנכתב אין לחוש דלמא ממקום אחר בא לכאן דחזקה פאן נמצא וכאן הי' והנ"י ז"ל
(ביבמות הנ"ל) הקשה הא שם לא קיי"ל כרבא בכתובות גבי מומין ולא אמרי' כ"נ ולמה
פסק הרי"ף פאן כרבא וגם זולת זה קשה מאי דמיון הוא לשם בשם בכתובות הטעם
דרשותו איתרע כיון שנמצא בו ריעותא ולא אזלינן בתר חזקה ומאי ענין זה לכאן והנה
האחרונים הבינו דכוננת הרמב"ן אינו לענין פאן נמצא דכתובות רק מהא דב"ב [כ"ד]
למד זה דאעפ"י דקיי"ל רוב וקרוב הלך אחר הרוב אבל במקומו ממש לא אזלינן בתר
רובא אף גם זה קשה להבין דבשלמא התם בב"ב דעינבי או הסמרא מונח במקומו שוב
יש סברא לומר דל"ח לרובא דעלמא דמנ"ל לחדש שפא מאיזה מקום מסתמא לא נתגלגל
כלל משום מקום ולא שייך פאן לילך בתר רובא דאין עלינו לחדש חדשות שפא מעלמא
וכמו שפירש בסמ"ע סי' רנ"ט מביאו הת"ש סי' ס"ג אבל פאן שנמצא יצחק ר"ג שפא
מקורטבא מת וא"כ כיון דשכיחי שיירות לקורטבא מעלמא מנא ידעינן שזה הוא מתושבי
קורטבא אדרבא גיזל בתר רובא דעלמא שפא דרך קורטבא לכאן והנה בריטב"א גיטין

[דף כ"ז] אי' וז"ל הגע עצמה שמת יצחק אחד ר"ג בכאן בקורטבא ולא ידענו אי' הי' אותו שהי' עומד בכאן מי אמרינו שאחר הי' שבא לכאן ואינו זה שעומד בכאן הא ודאי לא דזה שהי' בכאן הוא שמת והשתא נמי כיון שיש לנו עדים בזה להא דמי כדפרישי' ואותו הגט הכתוב בסוריא ואין בסוריא אלא יוסף ב"ש אחד אעפ"י שהש"מ אמרינו כ"נ כ"ה ויב"ש זה הי' ולא אמרי' דמיוסף שבא לכאן נפל ואפ"ל לר' זירא דחייש בחדא דע"כ לא חייש ר"ז בחדא אלא פשמצא הגט חוץ ממקומו דכיון שנמצא חוץ ממקומו וש"מ או הוחזקו ליכא ראי' שהוא מזה טפי מיב"ש דעלמא וחיישי' עכ"ל אף עדיין אין זה מעלה ארוכה דלפי הגרסא פיון ששיירות מצויות א"כ בכה"ג לא אזלינו בטר בני העיר רק בטר רנבא דעלמא וכמ"ש סי' ס"ג וז"ל והא דכתב במש"ה ו"ל וכן אנו נוהגין בבשר הנמצא בשכונתנו להתיר ואין הולכין אחר רוב העיר מפני ששכונתנו מיוחדת שאין דרך הנכרים מפסקתו עכ"ל ה"ק דאל"ה היינו צריכין לשאול טרם שנתיר מי הי' מצוי בשוק יותר דלפעמים אף בשכונת ישראל אם רגל בני העיר מצוי לשם לפעמים רבים הנה בשוק מבני השכונה אבל אם מובדלים הם מעמים ה"ל כבני עיר אחרת דמסתמא הם רבים מארתי ופרחי עכ"ל וא"כ עדיין הי' לנו לראות מי מצוי יותר בקורטבא אם בני העיר אם מהשיירות הבאים.

והנה ראיתי בתו"ג סי' קל"ב כתב וז"ל ועוד ראי' דהא פסק בח"מ סי' רנ"ט דבמקום ששומרין שם עפ"ם בקבע אפילו רוב ישראל יוצאין ונכנסין אינו חייב להכריז פיון דהעפ"ם קבועין שם אזלינו בטר רוב הקבועין וה"נ בני העיר הקבועין והאורחין הני פיוצאין ונכנסין דאזלינו בטר הקבועין ואמרי' כ"נ כ"ה תמיד באותה העיר וכשאמר שמו האורחין נפל שם הרי לא הי' שם תמיד עכ"ל ותמוה לי טובא דאדרבה משם מוכח להיפוך דז"ל הנ"י בב"מ פ"ב וכתב הרי"ף ו"ל דבעינן לא איפשטא וברוב עפ"ם מותר וברוב ישראל נוטל ומכריז ומשמע מסוגיין דבתי כנסיות ובתי מדרשות אם הם חוץ לעיר ונתבי בהו עפ"ם לשמור פיון דעפ"ם יתבי בהו בקבע מחפשיין תדיר וממשמשין כל מה שבבית אבל ישראל אין מתעסקי' שם אלא בתלמודא ומ"ה אפילו שרוב הנכנסים שם ישראל הם הני לי' פרום עפ"ם עכ"ל אלא דטעמם משום שדרך העפ"ם לחפוש והני יאוש אבל לולי זאת אזלינו בטר המצויים אפי' אינם דרים שם וצ"ע עליו בזה ואשר נלע"ד לומר בהוצעת הסוגי' לפי פי' הרמב"ן ו"ל בדרך זה דהנה הרשב"א בחי' גיטין (כ"ז ב') כתב וז"ל תמיהא לי דהא משמע דר"ז לא אמרה בהד"ל אלא אנו הוא דמפרשינו הכי דר"ז פליגא אדרבה בהוא ומי הזקימם לומר דפליגי שהרי באותו הלשון שאמרו רבא אמרו ר"ז ולפיכך נ"ל דדברי רבא בעצמם הוקשה להם דאטו מי איכא טעמא משום דלתרי יב"ש ל"ח ואפ"ל הוחזק אחד במקום שאין הש"מ ל"ח לי' משום דנפילה דחד ל"ח א"כ לדבריו אפי' הוחזקו שני יב"ש יחדר ואפ"ל במקום שהש"מ דהא לא הוחזקו אחרים אלא זה והשני ולנפילה דאותו השני ל"ח לנפילה דהא ל"ח אלא אין הפל תלוי אלא בנפילה דרבים דכיון שפן כל שנמצא במקום שהש"מ (אין) חוששיין ליב"ש טובא ושמא רנבא משום שהשיירות מביאין גיטין של יב"ש טובא ולנפילה דרבי' חיישינו.

וא"ת א"כ רבא מ"ט ור"ה ור"ח האידך קבלו ממנו י"ל דכל שאנו רואין דיש אחר דשמו פן הוא ושם עירו אנו חוששיין שמא יש אחרים הרבה ומבני השיירות נפל פנ"ל עכ"ל

וידבריו מרפסין איגרא וכי בשביל שיש פאן יב"ש אַחַד חַיִּישֵׁי לְרַבָּא דְעֵלְמָא וּכְבָר הַעִיר ע"ז בב"מ [סי' קל"ב] ונלע"ד דְכָף הָעֵנֶן דְלַעוֹלָם הָוֵי לָנוּ לְמִיזַל בְּתַר רַבָּא דְעֵלְמָא כְּמוֹ ככ"מ בְּבִשְׁר הַנְּמַצָּא דְאַזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא דְעֵלְמָא וּבְעוֹלָם שְׂכִיחֵי הֶרְבֵּה יב"ש פְּדַבְרֵי הַרְשָׁפִ"א ז"ל אַף לְפִי מַה דְקִי"ל בְּכּוֹרוֹת [ד"כ] דְרַבָּא הַתְּלוֹי בְּמַעֲשֵׂה לֹא הָוֵי רֹב א"כ זֶה הָרֹב דְהֵגֵט מְעֵלְמָא אֲתוּ הֵיא רַבָּא דְתַלְיָא בְּמַעֲשֵׂה לְוֹמַר שְׁהָרֹב מְעוֹלָם פְּתָבוּ וְשִׁלְחוּ גִיטִין לְנִשְׁוֹתֵיהֶן וּבְכַה"ג לֹא אֲזַלִּי בְּתַר רַבָּא וְאַפִּי לְרַבָּא דְמִתְרַץ שֵׁם בְּכּוֹרוֹת תִּירוּץ אַחַר וּכְנֶרְאָה מִתּוֹס' יְבָמוֹת [ק"י ט ד"ה ר' מאיר בתי' הא'] דְרַבָּה לֹא ס"ל הַחִילּוּק בֵּין רֹב הַתְּלוֹי בְּמַעֲשֵׂה מ"מ בְּכַה"ג שְׁזָה יב"ש שְׁלַח בְּנֹדָאֵי גֵט וְהֵינּוּ מְסוּפְקִין אִם [גַּם א' מִן הָרֹב] עָשׂוּ מַעֲשֵׂה לְשִׁלּוּחַ גִּיטִין לְנִשְׁוֹתֵיהֶן בְּכַה"ג גַּם הוּא מוֹדָה דְרֹב הַתְּלוֹי בְּמַעֲשֵׂה לֹא אֲזַלִּינוּ בְּתַרְי' אַף כ"ז בְּרַבָּא דְלִיתֵי קָמוּן פְּגוּן לְוֹמַר מְסַבְרָא הַגַּם שְׁאִין הַחֻזְקָא בְּכָאן יב"ש חַיִּישֵׁי בְּעֵלְמָא שְׂכִיחֵי יב"ש בְּכַה"ג אֲמַרִּי דְרַבָּא דְתַלְיָא בְּמַעֲשֵׂה אִינוּ רֹב אֲבָל בְּרַבָּא דְאִיתָא קָמוּן אֲזַלִּינוּ בְּתַרְי' פְּנֶרְאָה מְדַבְרֵי הַש"ס בְּכּוֹרוֹת [הַנ"ל עש"ה] וְכוּ צ"ל ע"כ לְדַבְרֵי הַב"ח בְּתַשׁוּ יַעו"ש ס'.

וא"כ יָפָה פְּתַב הַרְשָׁפִ"א ז"ל בְּשֵׁלְמָא אִם אִינוּ מוֹחֲזֵק פְּאָן יב"ש וְרַק לְחוּשׁ דְּמִסְתְּמָא בְּעוֹלָם שְׂכִיחֵי יב"ש טוּבָא בְּכַה"ג לֹא אֲזַלִּי בְּתַר הָאֵי רַבָּא פִּינוּ דְתַלְיָא בְּמַעֲשֵׂה אֲבָל עכ"פ סְפִיקָא הָוֵי אֲפִילוּ תְלוֹי בְּמַעֲשֵׂה א"כ אִם נֶצְרַף לְזָה הֵיב"ש דְאִפְּא לְפִנְיָנוּ וְדָאֵי הָוֵי רֹב דְאִיתָא קָמוּן שְׁפִירָאֲפִילוּ דְתְלוֹי בְּמַעֲשֵׂה תְלִינוּ בְּרַבָּא וְלְזָה פְּתַב הַרְשָׁפִ"א ז"ל פִּינוּ דְאִפְּא חַד יב"ש שׁוֹב חַיִּישֵׁינוּ לְכַמָּה יב"ש דְמַעֲלָמָא דְהָרֵי זֶה שְׁהוּא לְפִנְיָנוּ הָוֵי רַבָּא דְאִיתָא קָמוּן וְאַזְלִינוּ בְּתַרְי' אֲפִילוּ דְתְלוֹי בְּמַעֲשֵׂה וְהֵנָּה לְכַאוּרָה לְפ"ז קָשָׁה אַר"ז שֵׁם דְחַיִּישׁ בְּש"מ אֲמַאי הָא הָוֵי רַבָּא דְתַלְיָא בְּמַעֲשֵׂה וְקִי"ל דְלֹא אֲזַלִּינוּ בְּתַרְי' אַף ר"ז חַיִּישׁ אֲפִי בְּהוֹחֲזֵק לְחוּד נְמִי וְא"כ נְהִי דְלֹא הוֹחֲזֵק בְּמִקוּמְנוּ יב"ש מ"מ פִּינוּ דְשִׁירוֹת מְצוּיֹת מְרֹב דְעֵלְמָא מְקַרִּי שְׁפִיר הוֹחֲזֵק פְּאָן לְשֵׁנֵי יב"ש דְזָה לֹא תְלוֹי בְּמַעֲשֵׂה שְׂיָבוּא לְכָאן מְעֵלְמָא פִּינוּ דְש"מ צ' יַעֲוִין בְּתוֹס' יְבָמוֹת [ק"י ט א' ד"ה ר"מ] וְא"כ פִּינוּ שְׂיֵשׁ בְּכָאן עוֹד יב"ש מְמִילָא דִּינָא פְּהוֹחֲזֵקוּ שְׁנֵי יב"ש בְּעִיר אַחַת דְחַיִּישׁ לר"ז וְזֶה רֵאִי לְדַבְרֵי הָאוּמְרִים דר"ז בְּחֻדָּא לְחוּד בְּהוֹחֲזֵקוּ אוֹ ש"מ צ' חַיִּישׁ וְהֵנָּה כ"ז בְּכָאן גְּבִי גִיטִין הָוֵי רַבָּא דְתַלְיָא בְּמַעֲשֵׂה לְוֹמַר שְׁהָאֲחֵרִי פְּתָבוּ וְשִׁלְחוּ גִיטִין לְנִשְׁוֹתֵיהֶן מִשָּׂא"כ גְּבִי יִצְחָק ר"ג גַּם לְרַבָּה הִי לְחוּשׁ לְרַבָּא דְעֵלְמָא דְהֶרְבֵּה יִצְחָק ר"ג שְׂכִיחֵי (כ"כ הַגְּאוּנִים דְזָה הָוֵי רַק פִּינוּי לר"ג) וְא"כ פִּינוּ דְהָוֵי רַבָּא דְלֹא תְלוֹי בְּמַעֲשֵׂה לְמָה לֹא גִיזַל בְּתַר רַבָּא וּמִש"ה לֹא הֵבִיא רַבָּא רֵאִי מְרַבָּה דְמַצִּיעָא פְּקוּשֵׁי הַתּוֹס' ז"ל בִּיבָמוֹת שֵׁם [קט"ו ב' ד"ה אֲמַר רַבָּא] וִי"ל דְגַם רַבָּה מוֹדָה דְחַיִּישֵׁי לְיִצְחָק ר"ג אַחַר דְאַזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא דְעֵלְמָא וְרַק טַעְמָא דְהֶכָּא בִּיבָמוֹת מְשׁוּם סְבָרַת הַרְמְב"ן ז"ל דס"ל פִּינוּ דִּידְעֵינוּ דְבָא מְקוּרְטָבָא מְסַתְּמָא שֵׁם בְּמִקוּמוֹ מְצוּיִין טְפִי בְּנֵי הָעִיר מְשִׁירוֹת הַגַּם שְׂמַצוּי שִׁירוֹת בְּקוּרְטָבָא מ"מ בְּנֵי הָעִיר מְצוּיִין שְׁהֵם בְּעִירָם וּבְרִשׁוּתָם כְּמ"ש בְּכַתְּנ' בְּרִשׁוּתוֹ נְמַצָּא אִיתְרַע חֻזְקוֹ ה"נ בְּמִקוּם שְׂבָנֵי הַמְּקוּם קְבִיעִין שְׂכִיחֵי וּמְצוּיִים יוֹתֵר מְבָנֵי הַשִּׁירוֹת הַבְּאִי, וְכָל סְבָרַת הַרְמְב"ן ז"ל הוּא רַק לְוֹמַר פִּינוּ דְרִשׁוּתָם הוּא שֵׁם שְׂכִיחֵי יוֹתֵר בְּנֵי הָעִיר מְמִקוּמוֹת אַחֲרֵים כְּמוֹ שְׁתּוּלִין שֵׁם בְּכַתְּנוּבוֹת בְּרִשׁוּתָם שְׂמַצָּא שְׂמַצוּי וְאִיתְרַע רִשׁוּת הַנְּמַצָּא בּוֹ כְּכָה נְמִי בְּכָאן מְצוּיִים יוֹתֵר בְּנֵי מְקוּמוֹ מְשִׁירוֹת זֶה נ"ל בְּרוּר בְּדַבְרֵי הַרְמְב"ן ז"ל וְזֶה ג"כ פְּנוּנַת הַרִיטְב"א דְאִם הִי בְּמִקוּמוֹ וְדָאֵי תְלִינוּ בּוֹ שְׁהוּא מְמִקוּמוֹ מְשׁוּם שְׂרִשׁוּתוֹ הוּא וְעַפ"ז לְק"מ מַה שְׁהַקְשָׁה הַפ"י [גִּיטִין

דכ"ז ד"ה גמ' בזמן שהפעל מודה] והרח"ש ז"ל דלמא לא מתרץ בגמ' המשניות אהדדי ולימא פאן שנמצא במקומו וכאן שנמצא במקומו דז"א דכ"ז היא רק לרבה דל"ח להותקו ורק לרובא זה חשו דכאן נמצא מקרי בני העיר מצויין יותר אבל אם נימא דתיישי להותקו א"כ עכ"פ הוי הותקו וכנ"ל ולכן בס"ד דלא ידע הוה תירוץ דרבה לא שייך פלל סברת (ר"נ) [הרמב"ן] וז"ב: הינצא לנו מזה דכל סברת הרי"ף ז"ל לפ"ד הרמב"ן ורוב שיטות הראשונים משום שנמצא במקומו בקורטבא וידענו שמשם פא תלינו דהוא מיושבי קורטבא דכ"נ.

אף בנ"ד שאמרה הערלית שנהרג איש אפי' אם אמרה שפא עם פ' פיון דלא ידעי שזה יצא משם לא אמרי' כ"נ די"ל דמעלמא נתלנה עם הנכרי מרובא דעלמא ולהרמב"ן וסייעתו בנדאי חיישי לרוב דעלמא נהגם שהרא"ש לא חייש שפא אחר נתלנה עמו כידוע שיטתו בארנפה מביאו הט"ז ז"ל [סקי"ח] והקשה עליו והניחו בצ"ע אולם לענ"ד בכה"ג דהערלית המסל"ת לבער הרוג הנמצא בנדאי לא אמרי' דזה החרוג הי' האיך שפא עם הערל דלמא זה החרוג הי' מעלמא דאצל רוצח שכיחי הרוגים ואפי' זקני הח"צ ז"ל מודה בהא ולכן בנדאי אין מקום לסמוך להיתר בזה.

פלל הדבר קשה מאד לסמוך על מיתת הנאבד באין שום עד מעיד שנהרג יהודי הפא עם העפום פאשר יראה כל ישר הולך. אף באמת הרוצח גופא שאמר במסל"ת בזה"ל שיהודי הנרצח בנדאי לא ימצא שהוא טמון היטב רק שאני מוכרח לילך להשליף הגופע כדי שלא ימצא הגופע הוי לפ"ת ממש דאמרו היהודי הנהרג משמע דכוננתו הידוע וגם אין לחוש למה שמחפשו ולומר דזה הוי כשאלה פיון שהוא הגיד לפ"ת לענין אחר לא חיישי פלל בכה"ג כנלע"ד.

ועל עדות גיסו של הרוצח אין לסמוך פלל פיון שאמר כדי לגרש הרוצח מבית אביו פאשר אמר בהדי' ואי משום שאמר שרוצה להראות קבורתו ובתשו' ב"ח ז"ל מיקל בכזה שרוצה לברר.

דז"א דהא ידוע לכל שלא אמר פלל רק לגנוזמא בעלמא שאומר לערל שיתן לו זוג שוורים ויראה לו מקום קבורה וזה בדרך פטומי מילי ולכן אין לסמוך רק על מסל"ת של הרוצח ואם יספיקו לומדי אמת לא גדולים המכונים אזי גם אנכי עמם: סימן נא לידידי הרב הגאון הגדול החר"ף ובקי נ"י ע"ה המפורסם לשבח כש"ת מו"ה שמעלקא נ"י האבד"ק הוסט יע"א.

מכתבו הגיעני ומחמת ימי חג הקדוש לא הי' הפנאי לעיין וגם אחר המועד הייתי מוטרד מאד ואף אמרתי להשיב בקצרה מפני כבוד התה"ק והנה אם נבא לבאר כל השיטות אשר בכאן בנ"ד הוא באריכות גדול וגם אין הפנאי להאריך בפלפול ורק מה שנוגע לדינא הוא פשוט שיש פאן בפנינו א"ד דמ"ש כ"ת שאחרונים כתבו דמסל"ת נאמן במדעל"ג באמת היא להיפוך הגמ' וראשונים דרק מדרבנן הימנוהו ורק משום מדעל"ג בפנינו וכמו שנאמן לומר מעוף פלוגי הוא הביצה [יו"ד ר"ס פ"ו ע"ש בט"ז] וכינצא בזה במסל"ת גבי נחתום [ע' בש"ף ר"ס צ"ח] ועיין בתשו' ב"ח אבל בענין דנ"ד שהעפום בפירוש אמרו שהשאירו ערלים אחרים שיעינינו היטב אוילי יגבהו המים למעלה אלמא דגם לנכרים מספקא להו אוילי יעלה וא"כ לא על"ג שיוכל לומר שבאמת

עלה לאח"כ ואין פאן רק סימן הרבה בגדים והנה ידוע דעת (הח"ס) [אולי צ"ל הח"מ ע"ש בסי' י"ז סקנ"ה] ו"ל שמתמיר בעובדא פיוצא בזה ממש ורק שיש לצרף בכאן שהי' ספק שמא הוא בתוך שעה וגם יש דיעות דגם ביותר משעה אחד מקרי חזי' בשעתו' לכן י"ל לצרף ולהתיר בכה"ג דכל הבגדים כמעט ניכרו בט"ע וגם הי' שלם ורבים הפירו אותו בכה"ג בספק אשתהי יש להקל אבל אין לומר דיצא מא"ד מחמת דאמרינן זה שונאבד זה שונמצא פאשר השתמשו בזה גדולי האחרונים דבנ"ד שונמצא בתוך מעין מושף דבכה"ג ודאי כמה נטבעים שם באותו הזמן והמים הולכים פדרך המים ולזה אין שינוי זה שונמצא זה שונאבד דאם נחקור הרבה נאבדו באותו הזמן גם כי לא הי' נמצא באותו המקום שונאבד ממש.

והנה לפע"ד נראה אם הי' מי שראהו מקודם שונשתהא ורק שלא הי' מפירו בחייו ואח"כ מעיד זה העד שלא נשתנה עתה מכמו שהי' אז טרם שונשתהא ועתה בא אחד ואמר שפכירו שהוא הי' מפירו בחייו נלע"ד דבכה"ג שפיר נאמן אפילו שהוא אחר ג"י ולכן בנ"ד אם הי' מי שהעיד שראה אותו טרם הוציאו מהמים ואמר שלא נשתנה כעת ממה שהי' רק שהוא לא הי' מפירו בכה"ג שוב נאמנים המפירים אותו אפילו לאחר שעה ובפולפולו הנעים אין הפנאי לעיין ובהיתרא גם אני עם המתירים והי' בזה שלום פדברי ידידו דוש"ת בלונ"ח.

ד' חיי תרכ"א לפ"ק: סימן נב שוי"ר לידדי הרב הגאון וכו' מו"ה אלי' מאיר הפכה ריון פלום נ"י האבד"ק סטריא יע"א: שאלה העתק מגב"ע דק' דראב יטש פמותב תלתא ב"ד פחדא הוינא פד אתא לקדמנא ה"ה מו"ה דוד בן דוב שעפטר מכפר ארליעב הסמוף לפ"ק דראבביטש והעיד בתו"ע באל"י בזה"ל דען 24 יאני שנת תרי"ט בין איף גישטאנין אין דער מלחמה אצל העיר הנקרא ביטשקארע במדינה וועלשטיראל איז גישטאנין אצלי איש אחד איין בעל מלחמה וואס ער האט מיר גיזאגט קודם המלחמה אז ער איז מעיר מיקאלייעוו רק זה האט ער מיר ניט גיזאגט פון וועלכין מיקאלייעוו אונד זייני סימנים שטאטור איז מיטטעל שפערן שחורים חוטם לענגליכיג אונד איינדל דיא חוטם גם זאת האט ער מיר גיזאגט אז ער איז גיוועזין איין גלעזער בביתו אונד ביני דעם רעגעמענד האט מען עהם גירופין אויף דעם דייטשן נאמין שלאם אונד דעם יודישן נאמין נויס איף ניט האב איף גיזעקן עס איז עהם איין קוגל גיטראפין אין שטערין איזט ער תיקף אנדר גיפאלין ארונטער זיף האט מיר אונס געווייזן אז ער איז טויט זיכער קאן איף דאס ניט זאגן ווארום איף האב עהם ניט גיפריווט אין די איברים אין תיקף האבין מיר גמוזט רעטערירן פין דער שלאכט רק לפי עיני איז דער זיכער טויט גבליכן כ"ז הגיד לפנינו בתו"ע ומה ששמענו כתבנו ולרא' פאנו עה"ח יום ב' אחרי ח' אייר תר"כ לפ"ק דראבביטש והפל שריר וקיים נאום הק' אלי' האבד"ק דראבביטש.

מרדכי זאב בער מאהל. חיים בהמנוח מו"ה קלונימוס קלמן ז"ל: העתק מגב"ע בק' סטריא: פמותב תלתא ב"ד פחדא הוינא ואתא לקדמנא ר' דוד הירש יונגער ממיקאלייעוו השייף לעיר ראנדיל והעיד בתו"ע באליו"ע בזה"ל אז דוד וואלף שלאם ממיקאלייעב הנ"ל וואס איז גיוועזין בביתו איין גלעזיר בעלה של האשה פיגא מלכה איז מיט מיר גיוועזין אין דער שלאכט במדינת איטליא בשדה סמוף לעיר מאנענטא ועיר פארזילענגא

דאם איז גוועזן עש"ק אחר תצות דען 24 יאני 859 למספרם האב איך עהם גיפונין ליגן מת ופניו למעלה איך האב עהם באותו יום גיזעהן בעודו חי מחמת ער איז מיט מיר גיוועזן ביניא איין קאמפאניע נאחר זה האב איך אים דער קענט טוטר הניט נאין אצלי ספק רק בנדאי מת קיין קויל האב איך ניט גיזעהין אז עס האט אים גיטראפן רק האבעהם גיזעהין ליגן טוט ווען איך בין פיר איהם פיהר גיגאנגין אהין אונ צוריק בינים רעטערירען דאס האט גידארט חצי פירטל שעה.

כ"ז אָמר בפנינו באליו"ע סטריא יום ד' כ"ה למב"י שנת כת"ר: שוב העידה לפנינו האשה מ' פעסיל אשת ר' זלמן קערנר מפה בתו"ע פנ"ל מה ששמעה מערל א' אחר ששב מצבא המלחמה לן בביתה שהי' מכיר אותה מחמת שדירתה הי' מקנדם בפפר ריוואדאף הסמוך למיקאליעב הנ"ל והערל הי' מכפר זה ושאלה אותו על ערל א' מריוואדעף אשר הי' בע"ג אצל בעלה האם חי או לא והשיב הערל חי אח"ז שאל אותה אם הייתה מכרת את הגלעהזיר שלהם שלאם ממיקאליעב השיבה שמכרת אותו ואמר לה שהיא נהרג ע"י קויעל שנפל בו ושאלה אותו מאין הוא יודע והשיב שעמד בקרוב אצלו אפירטל שעה מקנדם והוא ביקש משלאם הנ"ל שיתן לו לחם והשיבו שלא נשאר לו רק חצי לחם ולכן לא יוכל ליתן לו מזה ואח"ז פאשר ירו המורי' נפל הקניעל להפלייטצא שלו והלך מעט אח"ז נפלה עוד קויעל על ראשו ונפל ואח"ז ראה אותו מןשפב על הארץ ודם שותת בקלוח רב מפיו וכאשר חזר ובא דרך שם תמה ונענע בראשו ואמר שלא רצה ליתן לו לחם וכעת שוב א"צ פלום ורצה לקחת הלחם מפיסו אולם פאשר הרבו לירות בחצים ירא לנפשו והלך משם ואם פי אינה זוכרת ממש לשון העכו"ם אף כ"ז דובר עמה כ"ז העידה לפנינו האשה הנ"ל בתו"ע יום א' כ"ב למב"י כת"ר פה סטריא: עוד העיד לפנינו ר' שלמה יוסל סאם מפה בזה"ל איך האב גיהערט מפמה בע"מ ערלים שאמרו שהבע"מ ממיקאליעב ושמו שלאם נפל במלחמה: עוד הגיד בפנינו ר' שמעון בער שידריף מדראהביטש בתו"ע פנ"ל בזה"ל יום ניו דען 24 יאלי יום ניו אחר תצות סמוך לפישקארא פלאטץ סילאמע איך בין גילאפין אין שטארעם האב איך גיזעהין ליגין שלאם והי' מלונקלך בדם אולם לא ראה אם מת או חי.

ע"כ: תשובה הנה העד הראשון שהעיד שראה בתוף קשרי המלחמה שנפל עגיל בראשו ונפל אחר ע"ז אין לסמוך פלל להיתר פי בעצמו אמר שא"י בבירור שמת מזה ההפאה פמבואר בגב"ע וגם על העכו"ם דלפ"ת אין לסמוך חדא דגם הוא יוכל להיות שאומר בדדמי פיון שלא נגע בו וירא לנפשו מחמת חצים שפרחו באויר המלחמה אז פמבואר בדברי העכו"ם שבגב"ע.

והנה רוב הפוסקים הסכימו דמל"ת לא עדיף מע"א דצ"ל קברתיו במלחמה [ע' רמ"א ס"נ ובח"מ וב"ש שם] נאפילו ר"נ ור"ש שבת"ה [סי' רל"ט מובא שם ברמ"א] שמקילים גבי לפ"ת שאצ"ל קברתיו פיון דרק מל"ת אינו אומר בדדמי מ"מ הלא הר"ן והר"ש בעצמם פתבו דעל הפרת האיש לא מהני בעכו"ם אם ראה אחד במלחמה ובזה גרוע פותי לפ"ת מע"א פשר [ע' ב"ש הנ"ל] וטעם החילוק מבואר במהרח"ש ז"ל בק"ע וז"ל דף כ"ב ע"ב אמנם הרב מהרא"ם ז"ל פתב עלה דהוא תשובה דר' שמחה ור' נתן הנז' וגם עלה דההיא דהג"מ וז"ל אלא שמצאתי בתשובה אחרת דבר סותר לזה שאמרו

בְּשִׁלְמָא יִשְׂרָאֵל הַמְתַּכְּוִין לְהַתִּיר י"ל דְּבִשְׁעַת מַלְחָמָה נָתַן לְבוּ לְהַעֲיֵד וּלְהַתִּיר עַל הַנְּדָמָה וְדָבָר הַהוּנָה לְהִיּוֹת אֲבָל עֵפּו"ם הַמְסַפֵּר מַעֲשֵׂה וּמַסְל"ת וְאִין פְּוֹנְתוֹ לְשׁוּם עֲדוּת אוֹתוֹ אִינוּ אוֹמֵר אַחַר הַנְּדָמָה כ"א פְּאֲשֵׁר רָאָה וְהַסְבְּרָא נֹתְנַת דְּלֵא שְׁיִיכָא בְּעֵפּו"ם ע"כ הָרִי דְּמִשְׁמַע דְּלֵהֲנִי רַבְּוֹנְתָא סְבָרִי הֶפֶךְ סְבָרַת ר"נ וּר"ש דְּאֶדְרַבְּא בְּיִשְׂרָאֵל הוּא דְּאִיכָא לְמִיחַשׁ בְּדָדְמִי טְפִי מְבַעֲפּו"ם מַסְל"ת וְאִנִּי בְּעָנְיִי יִרְאָה דְּיִשׁ לְתַמּוּהָ כּו' עַד וְהַנְּרָאָה דְּיִשׁ לְחַלֵּק בֵּין שְׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת אֵלּוּ הוּא דְּבִיִּשְׂרָאֵל גְּבִי טב"ע שְׁאָמַר שְׁמַצָּאוּ הָרוּג וְהַפִּירוּ בַטב"ע פִּינּוֹן שְׁמַתְּכּוֹנִין לְהַעֲיֵד וּלְהַתִּיר אֲשֶׁתּוֹ וְדֵאִי מְתַכְּוִין לְרֵאוּת אִם הוּא רְאוּבֵן אוֹ אַחַר הַדּוּמָה לּוֹ וְאֵע"ג דְּבְּמַלְחָמָה חִיָּיִשִּׁינּוּ לְבְּדָדְמִי הוּא מְשׁוּם שֶׁהוּא דְּבָר הַהוּנָה וְרַגִּיל הַרְבֵּה שְׁאוּמֵר פִּינּוֹן שְׁנֵהֲרֵגוּ הָרֵאוּשׁוֹנִים וְהֶאֱחָרוּנִים וְהוּא הִי' בְּאֲמַצְעַ וְדֵאִי מַת גַּם דְּמַחוּ לִי' בְּגִירָא אוֹ בְּרֹמְקָא מִפְּהָ מְשׁוֹנָה וְדֵאִי מַת וְהוּא לֹא הִי' יְכוּל לְהַמְתִּין שָׁם מִפְּחַד הַמַּלְחָמָה אוֹמֵר כֵּן בְּדָדְמִי.

וְהָא דְּבַעֲפּו"ם גְּבִי טב"ע גָּרַע מִיִּשְׂרָאֵל וְהָכָא גְּבִי מַלְחָמָה עֲדִיף מִיִּשְׂרָאֵל יִרְאָה דְּטַעֲמָא דְּמַלְתָּא מְשׁוּם דְּעֵפּו"ם הַמַּסְל"ת דְּבָא לְסַפֵּר דְּרַף סִיפּוֹר לֹא לְהַתִּיר אֲשֶׁתּוֹ אִינוּ מְסַפֵּר רַק הַדְּבָרִים פְּאֲשֵׁר רָאָה לְפִי דְּמִיּוֹנוֹ לֹא פָּחוּת וְלֹא יוֹתֵר וּלְכַף גְּבִי טב"ע שְׁרָאָה פְּלוּנִי הָרוּג וְחוּשָׁב שֶׁהוּא רְאוּבֵן סִיפֵר הַדְּבָרִים פְּאֲשֵׁר רָאָה לְפִי דְּמִיּוֹנוֹ וְאוֹמֵר שְׁרָאָה רְאוּבֵן הָרוּג אֲבָל גְּבִי מַלְחָמָה דְּטַעֲמָא דְּחִיָּיִשִּׁי לְבְּדָדְמִי הוּא מְשׁוּם דְּלֵמָּא רָאָה הָרֵאוּשׁוֹנִים וְהֶאֱחָרוּנִים שְׁנֵהֲרֵגוּ וְזֶה הִי' בְּאֲמַצְעַ וְאוֹמֵר וְדֵאִי מַת זֶה לֹא שְׁיִיף בְּעֵפּו"ם דְּכִיּוֹן דְּלֵא בָּא רַק לְסַפֵּר הַמַּעֲשֵׂה אוֹמֵר הַדְּבָרִים פְּאֲשֵׁר רָאָה כּו' עכ"ל יַעו"ש וְגַם הַב"ש רְמְזוּ בְּפָנִים וּא"כ בְּוִדְאִי לְדַבְּרֵיהֶם לֹא מְהִינִי הַעֲפּו"ם לִפ"ת כָּאֵן דִּי"ל מְחַמַּת שְׁרָאָהּ מַת נְדָמָה לּוֹ שֶׁהוּא זֶה שְׁרָאָה בְּמַלְחָמָה וּבְוִדְאִי לֹא סְמִינּוּ עֲלֵהּ לְדַבְּרֵי הָר"ן וְהַר"ש וְתוֹ פִּינּוֹן דְּכָל סְבָרְתָם שְׁמַסְל"ת אֲצ"ל וּקְבַרְתִּיו הוּא מְשׁוּם פִּינּוֹן שְׁאִינוּ מְתַכְּוִין לְשׁוּם דְּבָר רַק לְסַפֵּר מְקָרִים שְׁרָאָה אִם אִין בְּרוּר לּוֹ לֹא הִי' מְסַפֵּר וְכֹאֲשֵׁר בִּיְאָר הַרַח"ש ז"ל בְּכּוֹנְנָתָם וְכַ"ל א"כ לִפְעַנ"ד י"ל דַּכ"ז בְּאִם הַעֲפּו"ם אוֹמֵר לִפ"ת שְׁרָאָה פְּלוּנִי מַת בְּמַלְחָמָה אֲמַרִי אֵלּוּ לֹא הִי' בְּרוּר לּוֹ לֹא הִי'.

מְסַפֵּר וְתִלְיָנּוּ שְׁמַסְתְּמָא זִזְהוּ מְמַקּוּמוֹ וְכִיּוֹצֵא שְׁיִוְדַע בְּרוּר שְׁמַת אֲבָל בְּגוֹוִי דַּנ"ד שְׁסִיפֵר כָּל הַמַּעֲשֵׂה אִיף שְׁרָאָהּ מוּטָל הָרוּג וְהוּא יִרָא לְהַתְקַרֵּב אֵלָיו מְחַמַּת חִיָּצִי מַלְחָמָה א"כ הוּדָה בְּפָנִי שְׁאִינוּ דְּבָר בְּרוּר שְׁמַת וְלָכֵן לַע"ד שְׁאִין לְסַמּוֹךְ עַל הַעֲרַל כַּנ"ל וְרַק הַעֲד הַשְּׁנִי הַיִּשְׂרָאֵל שֶׁהַעֲיֵד שְׁהַלֵּף לְמַלְחָמָה וְאִז לֹא שְׁמַעוּ שָׁם קוּל תְּרוּעַת מַלְחָמָה וְגַם לֹא רָאוּ לְבַעַל הָאִשָּׁה כָּלֵל בְּמַלְחָמָה דוּמָה לְמָה דְּכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים דְּשִׁלְא בְּשַׁעַת מַלְחָמָה אֲצ"ל וּקְבַרְתִּיו וְעֲדִיף מְהָא דְּכַתְּבֵי הַרְמ"א ז"ל [בס"נ] וִי"א דְּהָא לֹא הִי' מַלְחָמָה אִז כָּלֵל.

אִף עכ"ז אִנִּי חוֹשֵׁשׁ מְאֹד פִּינּוֹן שֶׁהִי' עֲמוֹ בְּקַאמְפְּנִיעַ אַחַת מְסַתְּמָא יַדַע שְׁיִרְד לְמַלְחָמָה וְזֶה הָנִי כְּמוֹ רָאָה אוֹתוֹ בְּמַלְחָמָה כְּמַבְּנֹאֵר בְּמַלְחָמוֹת ד' וּבִיש"ש וּבְכַמְּהָ פּוֹסְקִים שְׁרָאָה הַטְּבִיעָה [או] יוֹדַע אַחַת וּא"כ שְׁפִיר שְׁיִיף חֲשֵׁשׁ בְּדָדְמִי וְצ"ל קְבַרְתִּיו וְגַם א"ל דְּבִשְׁעָה שְׁהַלֵּף הַעֲד לְמַלְחָמָה לֹא הִי' שָׁם מַלְחָמָה וְהָנִי כְּמוֹ שְׁרָאָה אוֹתוֹ לֹאח"כ הָרוּג דַּכ' הַרְמ"א ז"ל [בס"נ] דְּנִגְאָמֵן י"ל דַּז"א אַחַד דְּיִדוּעַ (דַּהַח"ס) [דַּהַח"מ שָׁם] ז"ל מְפַקְּסֵק בְּדַבְּרֵי הַרְמ"א ז"ל וְגַם הַב"ש ז"ל נִרְאָה דְּאִינוּ מְתִיר רַק כְּשֶׁהַפִּיר אוֹתוֹ ע"י אִיזָה מַעֲשֵׂה כְּמַבְּנֹאֵר בַּס"ק [קנ"ד] וְגַם הַצ"ח בַּס"י פ"ח הַחֲמִיר בְּזֶה דְּבַעֲי עכ"פ לֹאמֵר שְׁעֵשֶׂה אִיזָה [דְּבָר] לְהַפְרָתוֹ יָפָה כְּגוֹן שְׁקִיָּים אֲצֵלוֹ וְכַדוּמָה אֲבָל בְּלֹא הַחִיָּיִשִּׁי לְבְּדָדְמִי וְלֹא עוֹד אֲלֵא דְּלִפִּי

מה ששמעתי מהולכי למלחמה דבזה האופן (ש) לא נשקע המלחמה לגמרי רק נמלטו מזה המקום למקום אחר מהרודפים באשר ימצאו פחד מלחמה עליהם ולכן לדעתי הוי גם בשעת הליכת העד למלחמה מלחמה ממש באותו מקום נפחד מלחמה עליהם ולא דייק ול"ד פלל לדברי הרמ"א ו"ל בהג"ה ולכן אין בידי להתירה אולם מי שפחו יפה יוכל להיות שימצא איזה היתר.

והנה לפע"ד נכון לדרוש משרי החיילים אם באולי ימצא בפנקס שנקבר פלוני הנ"ל הגם ששמעתי ממו"ח הגאון שלא רצה להיות מהמתירים ע"י פנקס שרי החיילים מ"מ בכאן שלדעתי יצאת האשה מחזקת א"א ע"י עד הראשון שאומר שראה בשעת שנפצע מוחו בעגיל שנפל לאחרי וכמזדונה לו שמת בנדאי הגם שאין להתיר ע"י דבריו מ"מ איתרע מחזקת א"א ושוב נאמן א"י ויעוין בנ"ב מ"ק פ"א בזה ב' ר"ח אדר תרכ"א: סימן נג להרב וכו' מו"ה מרדכי נ"י מו"צ דק' מירקארד ח"דש במדינת רוסיא יע"א: שאלה מעשה שהי' במוש"ק י"ז טבת שנת תרכ"א נסע חייט שמו פסח בן ליב עם נער אחד פועל ועם בע"ג שמו אברהם צבי בן יעקב לכפר אחד רחוק מו"פ ערך ט"ו וירשט להאדון דשם לעשות אצלו מלאכתו מלאכת החייטין ויהי בעת נסעם נתנהו רוח סערה ושלג גדול שקורין זאוואריכי עד שתמהו עליהם כל רואיהם איך הם נוסעים בעת פזאת אשר אין יוצא ואין בא ומעת הזאת נאבד שמים וזכרם לא נשמע עלי חלד נשיהם וקרוביהם חפשו אחריהם ולא נשמע שמץ מנהם וג"כ לכפר הנ"ל להאדון לא הגיעו רק בשנה אשתקד אחרי חג הפסח נמנוגו כל תלגי טורי ובקעה אז נשמע העירה כי נמצא אחד מובס ביצר אחד מן הצד מן הדרך ערך וירשט ולאחר ימים שלשה נשמע עוד שנמצא עוד אחד רחוק מן הראשון ערך וירשט וחצי ג"כ לא על הדרך.

וביניהם על השדה נמצא מעצמות הנער מוכרף במלבושים שהי' לבוש בהם הנער בעת נסעו גם נמצא הסוס מת עם השלעטין ועם הזבורעיע וכשנשמע מהראשון תיכרף עשינו גב"ע פדת וזה תורף הגב"ע אשת ה"ר פסח בר ליב חייט מסרה לנו סימנים שהי' בכעלה עצם יוצא מקצה הצפון מאגודל שפרגל רק שאינה יודעת מאיזה רגל.

רושם אדום הי' לו על עובי בשר הדרך. ראנע כמין העפט הי' לו למטה מן הארפובה גם אמרה מנין המלבושים שהי' לבוש בהם בעת נסעו ומה הם המלבושים.

והנה העידו לפנינו בת"ע פדת שהי' על הנמצא הראשון סימנים היינו עצם יוצא מקצה הצפון מאגודל שפרגל ימין. רושם אדום על עובי בשר הדרך עוד רושם אדום למטה מן הארפובה וכשראינו שיש איזה הכחשה בסימנים שהאשה מסרה לנו הסי' שלמטה מן הארפובה ראנע כעין העפט והעדים אמרו שהי' רושם אדום שלחנו שוב אחרי העדים ולא הי' אחד בביתו רק השני אשר הוא מתושבי עירנו בא לפנינו ושאלנו לו עוד הפעם בתו"ע על הסימנים של הנמצא ואמר ג"כ שהי' העפט למטה מן הארפובה ועלי' הי' כעין אדמומית ולא כמו האדמומית שבעובי בשר הדרך ואמר ג"כ שיכול להיות מחמת שרתצו על מקום העפט במים חמים נתנהו האדמומיות.

המפירים ויודעים הפירו בטע"ג כאש' הפיר שלו בין מאה חפצים את כל המלבושים וד"כ שעל הנמצא שהוא של הזר פסח בן ליב תייט גם נמצאים במנינם כמו שאמרה האשה ואחד הפיר בטע"ג את הפארטעמענעט שנמצא בהקעשענע ממכנסים של הנמצא

שהוא של ה"ר פסח הנ"ל ואחד הפיר ג"כ בטע"ג את חתיכת סובל הנמצא בהקעשעניע של הקאפאטע של הנמצא פי קודם נסיעתו רצה התייט פסח למפן לו רק שלא השוו בהמקח ע"כ תנרף הגב"ע כד"ת מן הנמצא הראשון: וזה תנרף הגב"ע כד"ת מהנמצא השני אשת ר' אברהם צבי בע"ג מסרה לנו סימנים שהי' בבעלה עצם יתירה בפרק שהי' מחובר לזרוע בימין היד פמננה מיד שמאל קרחה הי' לו באמצע הראש שערוותיו הם רעשאווי גם אמרה מנן המלבושי' שהי' לבוש בהם בעת נסעו ומה הם המלבושים.

והנה העידו לפנינו בתו"ע כד"ת שהי' על הנמצא השני סימנים היינו עצם יתירה בפרק שהי' מחובר לזרוע בימין היד (מיד) [מצד] שמאל קרחה באמצע הראש שטרם מן האנע על רגל ימין על יד ימין למטה מן האקסיל יש גנא כמו מטבע גרעווינקע שטחו שערוותיו הם רעשאווי המלבושים נמצאו עליו במנינם ואיכותם הפל כמו שאמרה האשה רק שלא הובאו פולם העירה רק הובא העירה היופא שהי' לביש בה ששאל מאמו בעת נסעו והכובע והשטיוול וארבעל מן הלייבל והיודעים ומפירים הפירו בטע"ג כאש' הפיר שלו בין מאה חפצים את היופא והכובע והשטיוול שהר' אברהם צבי הי' לבוש בהם בעת נסעו והנה אבי חורגו של הבע"ג הנ"ל אמר בפני אנשים שיודע ג"כ סימנים שהי' בבנו חורגו אברהם צבי רק שאינו רוצה להעיד מפני שהוא שונא להאשה העגונה שלו ואח"כ שלחנו אחריו ואמר ג"כ שאינו רוצה להעיד מחמת שגאה שיש לו עלי' ורצה שתתן לו הכוכ"ס ושאר חפצים מבנו חורגו ואח"כ פייסנו אותו ואמר ג"כ שהי' על ראשו קרחת באמצע הראש ושני גומות כמו מטבע גרעווינקע שטחו על שני הידים למטה מן האקסיל כ"ז אמר אבי חורגו של הבע"ג בתו"ע פדת ומחמת שהגב"ע בא ברוב ענין מרוב המעידים קצרתיו ולא כתבתי רק התנרף מהגב"ע אשר ע"ז סובב שאלתינו ואת אשר נגזר עליהם לפי קט שפלי ואת אשר יבחר יקריב לו: תשובה הנה לכאורה נראה דהנה סימנים הווי סי' מובהקים ביותר דעצם יוצא מתוך (אגודל של צפון) [צפון של אגודל] לא שמעתי פזאת והוא אינו מצוי כמעט וכן סי' של השני ואפילו לא צמצמו המקום בסי' מובהק פנה לא צריף דוקא לצייר המקום אף אפילו אם נימא דלא הוי סי' מובהק ביותר מ"מ פינו דהנפרו כל מלבושיו והד"כ לא חיישינו לשאלה ובצירוף הסימנים דגופו בכה"ג ודאי דל"ח דשאל פליו לאיש אשר גם לו סי' כמוהו לזה לא חיישינו דהוי כמו נפילה דייחיד דאמרינו בג"פ [דקע"ב] דלא חיישינו וכ"כ א"ז הח"צ ז"ל [סי' קל"ד] להתיר בסי' שא"מ ביותר ובהיפר הפלים בט"ע והש"ש של הקצה"ח ז"ל ש"ז פ"כ] משיג עליו משום שהבין בדברי הח"צ ז"ל דסי' הוי כמו יב"ש ושם יב"ש הוי כמו סי' ולכן נולד לו קו' הרבה בסוגי' אבל באמת פוננת הח"צ ז"ל לא כן ורק פוננתו פשוטה שכתב דזה הוי כנפילה דייחיד ואפ"י דסי' דרבנו וא"כ ה"א לומר דלא הוי נפילה דייחיד די"ל דרבים שכיחי בסי' פנה דסי' אינו פלל ע"ז הוכיח הח"ץ ראי' דגם בשני יב"ש אפילו לאפיי דחייש לשני יב"ש מ"מ לא הוי פהחזוק פן ה"נ בסי' אפילו אם סי' דרבנו מ"מ לא הוחזקו באלו הסי' ולא הוי רק נפילה דייחיד יעו"ש היטב דזה פוננתו וא"כ בנ"ד נמי הוי נפילה דייחיד דלא חיישינו ובהיפר זה הספימו כמעט כל האחרונים.

ב' יש להתיר מטעם שכתב הש"י ז"ל [חאה"ע סי' י"א] דכיון דידעינו שגאבד במקום זה אנשים פאלו ובשאר מקומות הידועים לנו לא נאבד איש ממילא תלינו שנה המת הנמצא הוא הגאבד במקום הנה והש"י ז"ל מביא ראי' לדברי המבי"ט ורי"ו ז"ל שהתירו בנה

ורא' מגבי קבר שְׁנָאָבְד אֲמַרִּינּוּ שְׁזַה הַנְּאָבְד הוּא הַנְּמַצָּא יַעִי"ש וְהַנְּהָה כֵּן נְמִי י"ל בְּכָאן פִּינּוּ דְלֵא נְשַׁמַּע בְּסִבִּיבוֹת הַחֲלָל מְאֻבְדֵּת אָדָם תְּלִינּוּ שְׁהֵמָה הָאֲנָשִׁים הַנְּאָבְדִים מִן הָעִיר אִף כֹּל הָאֲחֵרוֹנִים נְתַקְשׁוּ בְּזַה וְעֵינּוּ בִּנְ"ב מ"ק [חאה"ע סי' מ"ו] וְגַם לִי קָשָׁה דַּא"כ גַּם גְּבִי גֵט הַנְּאָבְד נִימָא סְבָרָא פִּינּוּ דְאֵנּוּ יָדְעִינּוּ שְׁלִזָה נְאָבְד גֵּט וּמַהֲשִׁירוֹת לֹא נֹדַע אָם נְאָבְד נִימָא זֶה שְׁנָאָבְד הוּא זֶה שְׁנִמְצָא וְאוּלַי בְּגֵט שְׁאֵנִי שְׁשִׁירוֹת שְׁכִיחֵי דְכַתְּבֵי הַרְשָׁבָא ז"ל בְּחֵי [לְגִיטִין דְכ"ז ע"ב ד"ה הָא דְאֲמַרִּי] דְשְׁכִיחֵי דְנוֹשְׂאִין גֵּט מִיב"ש וּמַש"ה שְׁפִיר חִיִּישִׁינּוּ הֵתָם אִף עַכ"ז קָשָׁה מְאֹד לְסַמְךָ ע"ז וּבְנִטְעָה שְׁעֲשׂוּעִים [סי' ס"ד] פְּתַב לְהַתִּיר מִטְעָם דְּזַה הַנְּאָבְד הָוֵי קְרוּב וּמְצוּי ג"כ שְׁמַשְׂאָרֵי אֲנָשִׁים לֹא שְׁמַעְנוּ שְׁנָאָבְדוּ וְגַם כִּי הִפִּירוּ הַכֹּל וְזֶה דְבָר שֶׁאֵין מְשַׁמְּרֵי שְׁזַה יִשְׁאִיל כֹּל כְּלָיו וְלָכֵן הָוֵי קְרוּב וּמְצוּי דְעַדִּיף מְרֻבָּא וְכַתְּבֵי דְמַה"ט פְּתַב הַרְמַב"ן [בְּמַלְחָמוֹת בֵּיבְמוֹת דְקט"ו] לְתַרְץ דְבָרֵי הָרִי"ף ז"ל דְבַב"מ [דִּי"ח] פְּסַק לְחֻמְרָא וּבְגִיטִין [דְכ"ז] פְּתַב לְחֻשׁ בְּשִׁירוֹת מְצוּיוֹת לְשִׁנֵי יב"ש וְגְבִי פְּלוּגְתָא אַבְיִי וְרַבָּא פְּסַק הָרִי"ף ז"ל כְּרַבָּא דְלֵא חִיִּישֵׁי לְתַרִּי יִצְחָק ר"ג אֶפְּלוּ דְשְׁכִיחֵי שְׁשִׁירוֹתָא וְתַרְץ הַרְמַב"ן דְבִיִּצְחָק ר"ג הָוֵי כָּאן נְמַצָּא בְּקוֹרְטָבָא כָּאן הִי וְהַקְשָׁה הַנ"ש ז"ל דְהָא בְּכַתְּבוֹת אֲמַרִּינּוּ בְּש"ס שֵׁם בְּכָאן נְמַצָּא לֹא מְהֵנִי נְגִיד תְּרֵי חֲזָקָה וְא"כ כָּאן דְאִיכָּא חֲזָקָת חֵי וְחֲזָקָת א"א מֵאֵי מְהֵנִי הָוֵי חֲזָקָה כָּאן נְמַצָּא נְגִיד שְׁנֵי חֲזָקוֹת וּמִשּׁוּם זֶה פִּי הַנ"ש ז"ל דְכַוְנַת הַרְמַב"ן לֹא מְרַב דְלֵא מְצוּי לְהֵבִיא מְמָקוֹם אַחַר וּבְמְצוּי תּוֹלִין אַחַר הַקְּרוּב וְכַמ"ש בְּחֵי ב"ב [דְכ"ד] יַעו"ש וּבְכָאן סְבָרָא זֹה אֵינּוּ מְוַכְרַח דְהַנְּהָה יְדוּעָה מְכַל הָרַאשׁוֹנִים דְמַעְשָׂה דִּיצְחָק ר"ג הִי כְּפֹה דְאֲחַד יִצְא מְקוֹרְטָבָא לְאַסְפְּמֵיָא וְיָדוּעָה דְשְׁמוֹ יִצְחָק ר"ג אִף לֹא יָדְעוּ אָם מְקוֹם דִּירְתוֹ בְּקוֹרְטָבָא אוֹ שְׁבָא מִמֶּנּוּ לְקוֹרְטָבָא וּמִשּׁוּם הַלָּךְ לְאַסְפְּמֵיָא וְע"ז פְּלִיגֵי אַבְיִי וְרַבָּא רַבָּא לֹא חִיִּישׁ לְאַחַר שְׁבָא מְמָקוֹם אַחַר לְקוֹרְטָבָא וְאַבְיִי חִיִּישׁ וְהָרִי"ף פְּסַק כְּרַבָּא וְהַנְּהָה בְּזַה שְׁפִיר י"ל דְהַטְעָם מִשּׁוּם כ"ג בְּקוֹרְטָבָא כָּאן הִי לֹא שְׁבָא מִמֶּנּוּ אִי וְאִי דִישׁ חֲזָקָת א"א וְחֲזָקָת חֵי ז"א כֹּל דְהָאִיף שְׁנֵיף כָּאן חֲזָקָת חֵי הָא יָדְעִינּוּ שְׁזַה הִיצְחָק ר"ג שְׁהַלָּךְ הִי חֵי לְפָנֵינוּ וּמֵת וְרַק הַסְּפָק הִי גַם בְּעוֹדוֹ בְּחַיִּים אָם הוּא מְתוֹשְׁבֵי קוֹרְטָבָא אוֹ מְהַבָּא לְשֵׁם מַעְלָמָא וְא"כ בְּעוֹדוֹ בְּחַיִּים הִי לָנוּ בְּחֲזָקָתָא שְׁהוּא מְתוֹשְׁבֵי קוֹרְטָבָא לְעַנְיָן כְּמָה דְבָרִים שְׁאֵם יְהִי אֲחַד אֲמַרִּינּוּ זֶה הוּא כְּמוֹ דְקִי"ל ב"ב ג"פ וְלְעַנְיָן כְּמָה עַנְיָנִים שְׁהַחֲזָקָנוּ בּוֹ שְׁהוּא מְקוֹרְטָבָא וְאִיף עֵתָה שְׁנַפְטָר וּמֵת לְפָנֵינוּ תֵּאמַר דְאַחַר הוּא דְזַה מְקוֹרְטָבָא הִי לֹא חֲזָקָת חֵי וּמִסְתַּמָּא לֹא מֵת וְרַק מְעִיר אַחֲרַת אֶפְּלוּ שְׁהִי חֵי בְּפָנֵינוּ הוּא מֵת מִשּׁוּם דְלֵא צְרִיכִין אוֹתוֹ לְמַעְשָׂה וּלְחֲזָקָה וְלֹא עָלִיו דְנִין וְזֶה דְבָר שְׁלֵא יִסְבּוֹל הַמוֹחַ דְכִינּוּ דִידְעִינּוּ שְׁאִישׁ חֵי מֵת לְפָנֵינוּ דְבּוֹדָאֵי פִּינּוּ שְׁמַת לְפָנֵינוּ וּבְחִיּוֹ עוֹדְנוּ מְסוּפָקִים בּוֹ מִי הוּא וְנֹדָאֵי לֹא שְׁנֵיף לֹא מְרַב שְׁאִינוּ בְּעַל שֵׁל הָאִשָּׁה שְׁבַעֵל הָאִשָּׁה הִי חֵי דְהָא אָם יְהִי מִי שְׁיֵהֵי הִי חֵי בְּפָנֵינוּ וּמֵת לְפָנֵינוּ וּבְכַה"ג נֹדָאֵי אֲמַרִּינּוּ כָּאן נְמַצָּא וּבְעוֹדוֹ בְּחַיִּים הַחֲזָקָנוּ בּוֹ שְׁהוּא מְקוֹרְטָבָא כֵּן נְמִי מֵת דְמֵאֵי אֲמַרְתָּ שְׁבַעֵל הָאִשָּׁה הִי לֹא חֲזָקָת חֵי הָא הָאִישׁ הַנְּהָה נְמִי הִי לֹא חֲזָקָת חֵי וְהָרִי"ף הוּא מֵת לְפָנֵינוּ וּבּוֹדָאֵי בְכַה"ג לֹא שְׁנֵיף חֲזָקָת חֵי וְע"כ דְבָרֵי הַרְמַב"ן בְּתַרְוֶץ דְבָרֵי הָרִי"ף ז"ל הוּא מִשּׁוּם דְגְבִי יִצְחָק ר"ג הָוֵי כָּאן נְמַצָּא וְעוֹד זֹאת דְאֵאל"כ דְטַעַם הַרְמַב"ן גְּבִי יִצְחָק ר"ג הִיא מִטְעָם קְרוּב וּמְצוּי דַּא"כ בְּב"ב [כ"ד] דְכַת' הַרְמַב"ן ז"ל דְקְרוּב וּמְצוּי לִיכָּא לְמ"ד דְלֵא אֲזַלִּין בְּתַרָּא וְא"א כְּדְבָרֵי הַנ"ש ז"ל הָא פְּלִיגֵי בְּזַה אַבְיִי וְרַבָּא וְהַרְבֵּה רֵאשׁוֹנִים ז"ל דְפְסָקוּ כְּאַבְיִי מִשּׁוּם דְס"ל כַּר"ז לְחֻמְרָא וְהָאִיף הַחֲלִיט הַרְמַב"ן ז"ל דְלִיכָּא לְמ"ד א"ו דְשֵׁם הַטְעָם מִשּׁוּם קְרוּב

ומצוי אַבְל הָכָא גְבִי יִצְחָק ר"ג לֹא הָוֵי מְצוּי כְּמוֹ שְׁנִבְאָר בְּעוֹזֵי"ת מִש"ה פְּלִיגֵי הָכָא אַבְל
בְּעֵינֵיבֵי ב"ב דְּהָוֵי מְצוּי לִכ"ע אֲזֵלִינָן בְּתֵר הַמְצוּי וְהֵינָה לֹא יִדְעָתִי לְפִי דְבָרֵי דְמִשּׁוּם
מְצוּי אֲמַרִינָן כְּאֵן נִמְצָא א"כ מַה קִּשָּׁה לּוֹ [שָׁם] עַל הָאֵלִיל רַבָּא דְמִתִּיר בְּב' בְּתִים א' תוּף
הַתְּחוּם וְא' מַחוּץ הָא גַּם [הֵתָם] הַטַּעַם דְּשָׂכִיחַ שְׁהַעֲפוּ"ם מְכַנִּיס דִּירְתוֹ לְתוּף בֵּית שְׁתוּף
הַתְּחוּם כְּמִבְּנָאָר בִּא"ר סִי תִקְט"ו ס"ק י"ט אַף בְּאַמַּת נְהִי דְדָבָר זֶה לֹא מוּכַח כְּלָל
מִהֶרְמַב"ן ז"ל דְּגְבִי יִצְחָק ר"ג דְּשָׁם הַטַּעַם מִשּׁוּם כ"נ אַף בְּאַמַּת הָא דְאֲזֵלִינָן בְּתֵר קְרוּב
וּמְצוּי הִיא גְמָרָא עֲרוּכָה בְּב"ב בְּמִקּוּמָה [דכ"ג] דְּפָרִיף וְנִיזֵל בְּתֵר רַבָּא דְעֵלְמָא וּמְתַרְץ
בְּיוֹשְׁבַת בֵּין הָרִים וּפִירִש"י ז"ל [שְׂאִין דְרָף רוֹצְחִים לְבֵא מִמ"א לְכָאן] הָרִי דְאֲזֵלִינָן בְּתֵר
קְרוּב וּמְצוּי אַף בְּאַמַּת הֶרְמַב"ם ז"ל בַּהֲל' רוֹצֵחַ לֹא הִבִּיא הָא דְיוֹשְׁבַת בֵּין הָרִים אַף
טַעְמוֹ פְּשוּט דְהֵנָּה פְּתִיב וּמְדָדוּ אֶל הָעָרִי אֲשֶׁר סְבִיבּוֹת וְגו' וְהֵנָּה בְּנֻדָּי סְבִיבּוֹת הֵינּוּ
מְקוּמוֹת שְׁמִצּוּיִים עוֹבְרִים וְשָׁבִים לְמִקּוּם מְצִיאַת הַחֲלָל וּשְׂאִרֵי הָעוֹלָם הָוֵי לֹא מְצוּי וְרַק
בַּה"א בְּש"ס הָוֵי ס"ד דְאֶפִּילוּ לְגְבִי מְצוּי אֲזֵלִינָן בְּתֵר רַב וְלִזְהָה הַקִּשָּׁה הַש"ס נִיזֵל בְּתֵר
רַבָּא דְעֵלְמָא אַבְל לְפִי מֵאֵי דְמִשְׁנֵי הַש"ס דְיוֹשְׁבַת בֵּין הָרִים דְלֹא אֲזֵלִינָן בְּתֵר רַבָּא רַק
בְּתֵר הַמְצוּי א"כ בְּכָל עֲנָן אֶפִּילוּ בְּלֹא יוֹשְׁבַת בֵּין הָרִים אֲזֵלִינָן בְּתֵר הַמְצוּי וְלֹא בְּתֵר
רַבָּא דְעֵלְמָא וְהַש"ס דְנִקְט בֵּין הָרִים קוֹצֵר בְּלִשׁוֹנוֹ דַּה"ה בְּכָל מְקוּם שֵׁא"מ.

וּבְזָה יִתְיַשֵּׁב מַה דְהִנְק' הַתּוֹס' ז"ל שָׁם [ד"ה בְּדִלִיכָא קוֹרְבָא] הָא אִם נִמְצָא בְּמִקּוּם שְׂאִין
שָׁם ב"ד מוֹדְדִין מְמִקּוּם שְׂיֵשׁ בּוֹ ב"ד וְקִשָּׁה אִמָּאֵי לֹא נִיזֵל בְּתֵר (רַבָּא) [קוֹרְבָא] וְאִם
הוּא קְרוּב לִירוּשָׁלַיִם כְּתֵב הֶרְמַב"ם ז"ל [פ"ט מְרוֹצֵחַ ה"ה] דְמוֹדְדִין לְעִיר אַחֲרַת
דִירוּשָׁלַיִם אֵינָה מְבִיאָה עַ"ר וְקִשָּׁה לְמָה מְבִיאָה הָעִיר אַחֲרַת הָא יְרוּשָׁלַיִם הָוֵי רַב
[קְרוּב] לְגְבִי.

אוּלָם לְפַמ"ש א"ש דְהֵנָּה לְכַאוּרָה קִשָּׁה אִם הִי ג' עֵינִירוֹת סְבִיבּוֹת הַחֲלָל שְׁוֹת דְמוֹדְדִין
לְהַקְרוּבָה לְחֲלָל וְקִשָּׁה הָא נְהִי דְשִׁלְשָׁתָם שְׁנִים הָא לְגְבִי עִיר הַקְרוּבָה יֵשׁ רַב מִשְׁתִּי
עֵינִירוֹת הַסְמוּכִים וְגַם הֵמָּה מְצוּיִם כְּמוֹ הַשְּׁלִישִׁית הַסְמוּכָה א"כ נִיזֵל בְּתֵר רַב וְלֹא בְּתֵר
קְרוּב לְר"ח [שָׁם] דְקִי"ל כְּנֻתִיל אַף ז"א דְהִיכִי דְכֻנְלוּ בְּסַפֵּק דָּאִם נֹאמֵר דְאֵינּוּ מִהָעִיר
הַג' שְׁרוּב הַב' אַחֲרִים א"כ גַּם עִיר הַב' פְּטוּרָה שְׁגַם נִגְדָה רַב הַשְּׁלִישִׁית וְהִרְאִשׁוּנָה
וְכַמ"כ נִימָא לְפִטוּר הִרְאִשׁוּנָה וּבַכַּה"ג שְׂיֵהִל' כְּנֻלָם בְּתוּף הַסַּפֵּק לֹא אֲזֵלִינָן בְּתֵר רַבָּא
וְכַעֲיִן שְׁמִבְּנָא' בַּת"ש סִי ט"ז לְעֲנָן נִכְבְּשׁוּ בְּשֵׁם מִהֶרִי"ל ז"ל [בַּת"ש לֹא מְצָאֵי זֶה בְּשֵׁם
מִהֶרִי"ל וְרַק בַּס' בֵּינַת אָדָם שְׁעַר הַקְּבוּעַ אוֹת י"ד וַע' בַּת"ש סַק"נ] דְכִינּוּ דְהָרֹב וְהַמִּיעוּט
פְּרִטִי לֹא אֲמַרִינָן כָּל דְפָרִישׁ מִרַבָּא פָּרִישׁ דְהָרִי גַם הַמִּיעוּט פָּרִישׁ וְה"נ כְּעִין זֶה דְמַה
תֹּאמֵר דְאֵינּוּ מְעִיר אַחַת מִשּׁוּם דְרַב מְב' עֵינִירוֹת א"כ כ"א תֹּאמֵר כֵּן וְלִכֵּן ע"כ אֲזֵלִינָן
בְּתֵר רַב אַף כ"ז בָּאִם כְּנֻלָן מֵאוּתָן עֵינִירוֹת שְׁמִבְּיִאִין עַ"ר אַבְל יְרוּשָׁלַיִם שְׂאִינּוּ מְבִיא
ע"ע אֲמַרִינָן שְׁפִיר שְׁהֵוֹרַג לֹא הִי מִירוּשָׁלַיִם שְׁרֹב דְעֵלְמָא [עַם קוֹרְבָא דְעֵינִירוֹת
הַסְמוּכוֹת] נִגְד יְרוּשָׁלַיִם וְהָכָא לֹא שְׂיֵהִי הַסַּפֵּרָא שְׁכַתְבִּתִּי דְאֵינָה עֵינִירוֹת נְמִי יִפְטְרוּ מִשּׁוּם
רַבָּא דְעֵלְמָא ז"א דִירוּשָׁלַיִם בְּלֹא"ה אֵינּוּ מְבִיא ע"ע רַק דְבִאֲתָ לְפִטוּר הַעֵינִירוֹת שְׁלֹא הִי
מִהֵם מִשּׁוּם דִירוּשָׁלַיִם רַבָּא [וְקוֹרְבָא] לְזֶה אֲמַרִינָן דְלֹא כֵן הוּא דְרַבָּא הָוֵי מְעֵלְמָא לֹא
מִירוּשָׁלַיִם וְכ"ת נִפְטְרוּ מִחַמַּת רַבָּא דְעֵלְמָא דו"א דְסְבִיבּוֹת הַחֲלָל שְׁנֵי עֵינִירוֹת הַשְׁוֹת
מְבִיא הַקְרוּבָה וְלֹא אֲזֵלִינָן בְּתֵר רַבָּא דְאֵינּוּ מְצוּי וּבְרַב הַמְצוּי בְּאַמַּת אִם יֵשׁ עִיר גְּדוּלָה
אֲזֵלִינָן בְּתֵר הָרֹב וְאִם שְׁוֹת כְּנֻלָן אֲזֵלִינָן בְּתֵר הַקְרוּב כְּנֻלָן אַבְל יְרוּשָׁלַיִם אֵינָה נִכְנָסַת

לספק עמקם דבלא"ה אינה מביאה ע"ע [וכן עיר שאין בה ב"ד לא נכנסת לספק עם שאר עיירות דג"כ אין מודדין ממנה] פן הוא נכון לפע"ד ועכ"פ יוצא לנו מזה דאזלינן בתר מצוי ואף דלכאורה קשה למה חששו בשני שוירי הא שוירי אחר דלא הי מצוי או משום העיר או משום הנקר במבואר בר"נ ז"ל מביאו ב"י באה"ע קכ"ח וכוונאי לא הי שכיח [פיון] דר"ה ותבריו מספקי בהו בנדאי לא הי עיר פזו מצוי פיון דלא נשמע ממנה ורק ר"ה סבר חיישינן לשני שוירי וקשה למה לא גיזל [בתר מצוי] ולמה נחוש לעיר שלא שכיחי העוברים דהרי שמה לא נודע בכאן ונ"ל דשנירא הוא דבר שיש לחוש דלפי מה דמבואר בפר"ח פיו"ד סי' [ס"ג ובת"ש שם].

דלא אזלינן בתר רובא רק בתר רוב המצויין שם וגם (אמאי) דלא אזלינן רק בתר המצויים באותו יום כמבואר בפסחים [ד"ז] במעות הנמצא בירושלים ונדוע דשנירא לפעמים שכיחי אינה ימים אנשים ממחוז זה והמה רוב העוברים וביום אחר אנשים ממחוז אחר מצויים בשנירא וכמו שראינו בעינינו בעת נסיעת גמלא דפרחא הנקרא באהן בעת הירידים ביום זה נוסעים רוב אנשים מעיר אחת גדולה וביום שלאחריו הקרוב ליום השוק נוסעים הקרובים מעיר שנסעו אתמול והיום הנוסעים הוא מאותו עיר הגדולה הקרובה ליום השוק והמה הרוב ככה בשנירא שהולכים למקומות דועים לסחורה מסתמא יש זמנים קבועים שצוי יותר ממחוז אחד וביום אחר שכיח שנירא ממחוז אחר ולכן בשנירא פיון דבמקום דשכיחי שנירות לא שנייה לומר אין מצוי דהא יש זמן שרק מאותו שוירי עוברים ושבים כנ"ל אף עכ"פ הי' איה שיהי' דמוכח מהש"ס ומקרא דגבי ע"ע דאזלינן בתר המצוי לא בתר רובא וא"כ גם בכאן דהוא דבר שא"מ שאנשים הללו השאלו כל בגדיהם לאחרים שיש לו ג"כ סימן פזה והמה השואלים הלכו בזה הדרך ולא נודע שבילם בדרך בחיים בנדאי זה דבר שא"מ ולכן אזלינן בתר המצוי ותלינן שהמה המה המתים והסימנים שנשתנו תלינן ג"כ במצוי שדרך להשתנות ולכן הדרך ברור שהנשים העגונות מותרות מטעם הח"צ ז"ל דלנפילה דיחיד לא חיישינן והיתר השני של המבי"ט ורי"ו והשב יעקב ושבות יעקב וכמה גדולים שהתירו לנשים עגונות ע"י שלא חששו לדבר שא"מ ותלינן בקורבא שידעו ששנעלם מעינינו וראוי לסמוך עליהם והנשים מותרות אף אינני סומך על דעתי רק אם גם אתם תעינינו בדברי ותספימו כי פנים המה גם אני אתכם להתיר והי' שלום ג' כ"ג טבת תרכ"ג לפ"ק: סימן נד להרב הגדול נ"י ע"ה המפורסם וכו' מו"ה שמואל שמעלקא נ"י קליין האבד"ק סאלאש וע"א: שאלה איש אחד ושמו יעקב בן גרשון ושם עירו אניק סיבב פדרך האורחים ובא לכפר סעקלעדען הסמוך לעיר באני ונפל שמה בפפר הנ"ל לחולי גדול הנקרא טיפאס ואותו בחור אשר נסע מביתו הי' עמו וידע שהי' אצלו הפאס וגם פתבים מהרב מטשענגער שנקתב בו סגולות ואמירת קפיטל תהלים ושם גרשם ג"כ שמו והי' פי הכביד עליו החולי שכתו הבחור הנ"ל עגלה ליסע לבאני שהוא סמוך פמו ב' שעות משם ולא הי' יכול בעצמו אפילו לעלות על העגלה רק בסיוע הבחור הנ"ל ונסע לעיר באני והבחור הנ"ל נשאר בפפר הנ"ל וכמו ב' ימים אשר הי' שמה אצל החברא קדישא דשם שבק לן חיים ולא הי' יכול לדבר מתמת פנוד החולי רק הח"ק מצאו אצלו הפאס אשר הי' ידוע גם להבח' הנ"ל והפתבים מהרב מטשענגר ובגדיו ואח"כ בא הבח' הנ"ל לבאני וסיפר את הענין וגם הוא אמר שפכיר הפאס וידוע מהצעטליך מהרב דטשענגר

אשר המת בעצמו הביאם מטשענגר ושהוא שָׁכְרוּ לְבֹאֵי וּכְבֹר הַכְּבִיד עָלָיו גַּם שֵׁם אוֹתוֹ הַחֹלִי טִיפָּאס וְגַם הַח"ק דָּשֵׁם וְהֶרֶב נ"י כְּתָבוּ שְׁמַת בְּאוֹתוֹ חֹלִי וְשָׁלְחוּ הֶרֶב וְהַח"ק אֶת הַבְּגָדִים וְאֶת הַפָּאס וְאֶת הַמְּכַתְּבִים לְכָאן וּבָאת הָאִשָּׁה וְאָמְרָה שֶׁהִי לֹו חֲגוּרָה הַנְּקֵרָא רִימְעֵן שֶׁל עוֹר שֶׁהִי נִקְרַע לְאַרְבָּעָה חֲתִיכוֹת וְהוּא תְּפָרֵם בְּחוּטֵין עֲבִין הַנְּקֵרָאִים דְּרֶאָטְעס כְּדֶרֶךְ הָאֲנֹמְנִין הַנְּקֵרָאִים שְׂאָסְטֵר כִּי הִי שׂוֹסְטֵר ע"כ תְּפָרֵם בְּחוּטֵין הֵהֶם וְלֹא בְּחוּטֵי בְּעָלֵי בְּתִים שֶׁהֶם דִּקִּין גַּם אָמְרָה שֶׁהִי לְכַתְּנֹת אֲשֶׁר לְבֶשׁ מִשְׁנֵי צְדָדִים לְכָל צַד ג' פְּאֶלְטֵעֵן כְּמוֹ שְׁעוֹשִׁין לְכַתְּנֹת כִּי לֹא כָּל הַכְּתוֹנוֹת שׁוֹות יִשְׁנֵם כְּתוֹנוֹת שְׂאִין לָהֶם שׁוֹם פְּאֶלְט וַיֵּשׁ מִעֲשָׂרָה פְּאֶלְטֵין אוֹ י"א וְאָמְרָה שְׁזָה לֹא הִי לֹו אֱלֹא ג' מְכָל צַד.

גַּם ע"א הַעִיד שֶׁהִפִּיר בַּט"ע אֶת הַבְּגָד הַנְּקֵרָא רַעְקֵל שֶׁהִי שְׁלֹו וְעַתָּה בָּאת לְשֹׂאֹל עַפ"י תוֹה"ק לְהִסִּיר מִמֶּנָּה כְּבִלֵי הַעֵיגוֹן אִם הוּא בְּאֶפְשָׁרוֹת וְהִיא יִלְדָה וּבֹכָה עַל בְּעַל נְעוּרֵי ע"כ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה לְפִי הַנְּרָאָה שֶׁהַנְּכָרִי הַעֲגָלָן כְּשֶׁהִבִּיא הַחֹלָה לְהַסְבְּרָא אוֹ לְאִיזָה בֵּית יִשְׂרָאֵל אָמַר לָהֶם שֶׁהִבִּיא מִכְּפָר שְׁשָׁלְחוּ אֶת הַחֹלָה לְהַעִיר כִּי כֹן דְּרָךְ הָעוֹלָם כְּשֶׁשׁוֹלְחִין אוֹרְחִים מֵעִיר לְעִיר אִם הָאוֹרֵחַ חוֹלָה ל"ע אוֹמֵר הַמְּבִיא אוֹ מֵאִין הִבִּיא אוֹ מִי שְׁלְחוּ וְאִם כֹּן הִי שֶׁהַנְּכָרִי אָמַר שְׁשָׁלְחָהּ מִכְּפָר הַנְּז"ל א"כ הָיִי כְּאוֹמֵר זֶה שְׂיִצָּא מִעֲמֻנּוֹ דְּהַכֵּל מוֹדִי כְּאוֹמֵר זֶה שְׂיִצָּא מִמְּקוֹם פ' מֵת וַיִּדְעֵנוּ וְרֵאִינוּ מִי שְׁהִלְךְ עִמּוֹ וַיִּצָּא מִכָּאן נֶאֱמָן הַנְּכָרִי לֹוֹמֵר מֵת [כַּמ"ש בְּסִי י"ז סִי"ג] וְא"כ.

ה"נ נֶאֱמָן הַנְּכָרִי זֶה יִצָּא עִמִּי וְלֹא חֲיִישִׁינּוּ שְׁנַתְחַלֵּף אַחַר עִמּוֹ וְא"כ פִּינּוּ שְׂיִדְעֵנוּ שֶׁהוּא זֶה שְׂיִצָּא מִכְּפָר הַנְּז"ל עִם הַנְּכָרִי שׁוֹב נֶאֱמָנִים בְּנֵי הַכְּפָר לֹוֹמֵר פ' וּפ' הִי זֶה שְׂיִצָּא עִם הַנְּכָרִי וְאִם כִּי אִין הַעֲכוּ"ם נֶאֱמָן רַק בַּמִּסְל"ת וְכָאן לֹא מְקַרֵי זֶה לַפ"ת אִךְ הֵלֵא מְבֹנָאָר בַּט"ז בַּה'ל בְּכוֹרוֹת וּבְתִשׁוּי הַב"ח דָּאֵם הַדְּבָר עֲתִיד לְהַתְּבַרֵר וַיִּוְכַל תִּיקָף לְהַתְּבַרֵר הַעֲכוּ"ם נֶאֱמָן אֶפְיָלוּ בְּלֹא מִסְל"ת יַעו"ש וְא"כ הֵכָא דְאִינוּ רַק דְּרָךְ שְׁנֵי שְׁעוֹת קְרוּב לְהַכְּפָר וְעַתִּיד לְהַתְּבַרֵר שְׁקֵרוּ תִיקָף אִם שְׁלַחְהוּ לְזֶה הָאִישׁ בְּנֹדָאִי נֶאֱמָן הַנְּכָרִי אֶפְיָלוּ בְּלֹא מִסְל"ת אִךְ אֶפְיָלוּ אִם לֹא אָמַר הַנְּכָרִי מִיִּדֵי ג"כ תְּלִינּוּ שְׁזָה הוּא בְּעַל הָאִשָּׁה שְׁמַת דְּהִנֵּה אָמְרֵי בַב"ב [דַּכ"ג] אַר"ח רֹב וְקְרוּב הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב וּפְלָפְלוּ שֵׁם מִהֶרְבָּה מִשְׁנֵיֹוֹת וּבְרִי' וּמִסְקִינּוּ כַר"ח אֲבָל הִיכִי דְלִיכָא רֹב וְדָאִי אֲזִלִּין בְּתַר קוֹרְבָא כְּמוֹ דְכַתִּיב בַּתּוֹרָה וְהִיִּתָה הָעִיר הַקְּרוּבָה וְכֹן הִסְפִּימוּ כָּל הָאֲחֵרוֹנִים עֵינֵין יו"ד סִי' [ס"ג] בַּכַּר"ח וְתַב"ש ז"ל וְהִנֵּה אָמְרִינּוּ שֵׁם בַב"ב (כ"ד ע"ב) ז"ל הַש"ס הִנֵּי זִיקֵי דַחְמָרָא דְאִשְׁתַּכְחָן בֵּין קִיפָאִי שְׁרָנְהוּ רְבָא לִימָא לֹא ס"ל דַּר"ח שְׂאֵנִי הֵכָא דְרֹבָא דְשְׁפּוּכָאִי דְיִשְׂרָאֵל נִגְהוּ וְה"מ בְּרַבְרָבִי אֲבָל זוּטְרֵי אִימָא מֵעוּבְרֵי דְרַכִּים נְפִיל וְאִי אִיכָא רַבְרָבִי בַּהַדְיָהּ אִימֹר בְּאַבְרָנֹרִי הָנָה מְנַחֵי עַכ"ל וְא"כ הָרִי בְּדָבָר שְׂאִין דְּרָךְ לְעוּבְרֵי דְרַכִּים לְהִלְוֵךְ לֹא אֲזִלִּין בְּתַר רֹב עוּבְרֵי דְרָךְ וְא"כ בַּנ"ד שְׁנֹדָאִי אִין דְּרָךְ הַחֹלִי טִיפָּאס לִיסַע כִּידוּעַ לְפָל וְעַכ"פ רֹב עוּבְרֵי דְרָךְ אִין לָהֶם חֹלִי זֶה וְא"כ פִּינּוּ דְלִיכָא רֹב אֲזִלִּין בְּתַר הַקְּרוּב זֶה שֶׁהִי קְרוּב לְפָנֵינוּ וְנִסַּע בְּדְרָךְ הִנֵּה וְזֶה בְּרוּר.

וְעוֹד הֵלֵא קִי"ל [בַּש"ע סְעִיף הַנְּז"ל] גְּבִי עֲשָׂרָה ב"א שְׁהִלְכוּ לְמְקוֹם פ' וְאִסּוּרִים בְּקוֹלָר אוֹ נוֹשָׂאִים גְּמִלִים וּבָא נְכָרִי וְאָמַר פ' מֵתוּ נֶאֱמָן וְהַטְעַם מִשׁוֹם מְנִין וּמְקוֹם וְנוֹשָׂאִים גְּמִלִים בְּצִירוּף הַנְּז"ל לֹא חֲיִישִׁינּוּ לְאַחֲרִים וְהִנֵּה מְנִין וּמְקוֹם יֵשׁ פְּלֹגְתָא בַּגַּמ' [ב"מ דַּכ"ב וְכ"ג] אִי הָיִי סִי' אֶפְיָלוּ בְּמִמּוֹן מ"מ מְצָרְפִינּוּ עִם הָא דְקוֹלָר אוֹ נוֹשָׂאִי גְמִלִים לְסִמּוֹן עָלָיו דְּהִנֵּי

הוא שראינו יוצאים ועיין בט"ז [שם סקי"ח] שמפלפל בזה הרבה דמנן לחוד או מקום לא הוי סימן רק מה שמצדקין לסי' דקולר או נושאי גמלים א"כ מכ"ש הני דמפירין הרעקיל והפתבים והרימען והפתונת דלרוב הפוסקים בזמן מועט לכ"ע לא חיישינו לשאלה בנדאי מצד מקום הליכה שידענו בו שיצא ליסע להעיר ונשא על גופו חולי הטיפאס ל"ע ואף שזה לא הוי סי' מובהק מ"מ מצד סי' דבגדיו ותפציו ולמקום שהי' בו בנסיעה דנימא שזה הוא בעל האשה והנה ראיתי לזכרון יוסף ז"ל [חאה"ע] בתשובה [ה'] דרוצה לומר בכה"ג אזלינן בטר קרוב דהוי רובא דלימא קמן וברובא דלימא קמן ס"ל להרמב"ם ז"ל דאזלינן בטר קורבא ובאמת גוף דברי הרמב"ם ז"ל ישבתי באופן הנאות בתשו' אחת אף תמהתימאד דלמה זה יהי' רובא דלימא קמן הא אנו מוצאין איש ולא ידעין מי הוא אזלינן בטר רוב עופרין שלפנינו והוא כמו ט' חנויות דבנמצא הלא אחר הרוב בפירוש שלא בפנינו מד"ת דזה הוי רוב שלפנינו כמבואר בכל הש"ס ועיין פתובות [דט"ו] גבי רוב סיעה עכ"פ זה אמת היכי דליפא רוב אזלינן בטר הקרוב וזה הוי יותר מיצחק ר"ג [ביבמות דקט"ו ע"ב] דלא חיישינו לאחר פיון דליפא ששירות מצויות בחולי זה פנ"ל וא"כ לא חיישינו לאחר ועיין נ"ב מ"ק סי' ל"ז הגם שכתב שם ובלבד שידעו שהי' בו סי' באצבע מ"מ לא הוי זה סי' מובהק לו רק לצירוף כמו גבי נושאי גמלים כן ה"נ נ"ד ממש דחולי טיפאס מצד סי' דבגדיו ולהמקום שידענו שנסע וראיתי למעכ"ת שסמך אדברי המבי"ט [ח"א סי' קל"ה מובא בק"ע סי' רכ"א] ובאמת דבריו תמוהים הגם שגדולי האחרונים חזקו דבריו ועיין בנ"ש [סי' ס"ד] ובשב יעקב [סי' י"א] וזכרון יוסף [הנ"ל] ופ"מ ז"ל [ח"ג סי' ב'] ומעכ"ת הוסיף דכה"ג לא שכיח כלל כ"ע מודים והוא ממש כדברינו רק שהוספנו לברר כן מהש"ס ז"ל בסברא מוכרחת ואף מה שתיירץ כ"ת הקו' דברי ונשוא משום שהמוציא אבידה הוא בחזקת חיוב להחזיר ונקא למי שביא עדים אתמהא טובא פיון דהב"ד פוסקים לענין ממון פיון דזה טען ברי ואין מכחישו ברי הוא של הטוען ברי ממילא החיוב להחזיר לו ואפילו אם הוא של אחר אין לו בזה הוא עשה עפ"י ב"ד וכעין שכתב הבע"ת לענין שליש שעל השליש אין שום חיוב פיון שאומר שעושה כפי שהב"ד אומרים למי יחזור כן ה"נ אם הוא מחזיר עפ"י פסק ב"ד יצא ידי המצוה אף גוף הקו' לק"מ דהוי ברי גרועה ואין פנאי לעיין אם דברו מזה הפוסקים ומסתמא כתבו זה כי הוא פשוט.

אדר תרכ"ג: סימן נה לידידי הרב הגאון הגדול סיני ועוקר הרים וכו' מו"ה ליפא מייזלס נ"י אבד"ק פרעמיסלא יע"א: שאלה איש אחד נהרג במלחמה עפ"י גב"ע שיתבאר וז"ל הגב"ע: א העתקה מן בשייד הראשון הניתן להאשה מבעצירקס אמט.

ביום 162 אן דיא צבי' הירש דינסט באטה בייא דבורה האף דארף. אויף דאס אינהר בייים ק' ק' ערגענצאנגס בעצירקס קאמאנדא אין פרעמיסלא גישטעלטין אנזוכין ווירד דיא זעלבין פרשטענדיגט דאס דער אין יאהר 1847 אסענטירטער יאדא הירש אם דריטען אויגוסט 1849 בייא איטס גיפאלין איזט פאם ק"ק בעצירקס אמט אסטריקע דאלנע אם 20 פעבר 1860 מיליטער דאטאם 13 יענער 1860 צאהל 322: ב העתקה מן בשית השני מרעכענונגס קאנצלייא בפרעמיסלא: צערטפיקאט ק"ק גראד מאצעהעלע 10 ליניען אינפאנטריע רעגעמענד 4 פעלד באטאליאן קראפט דעסען זייטענס דעס אביגען באטיליאנס קאמאנדע איבער אנזוכין דער איזראליטין צבי' רעכל

הירש אָנִיס אוזטראקע דאלנע סאניקער קרייזעס אין גאליציאהן בִּשְׁטֶעטיגט ווירד דאָס דער גמיינע אביגען רעגמענעם יאדא עליאס הירש אָנִיס מיכנאוואצא בַּעצֶנְרֶק טארקער סאמברר קרייזים אין גאליציען גיבורטיג אָם יאהרע 1827 גיבארען מאזישער רעליגיאן לעדיגען שטאנדעס אהנע פֿרעפֿיסיאן דען 12 פעבר 1848 צאָם דערנײטיגען רעגעמענטע אסענטירט אָם דריטען אויגוסט 1549 אין דער שלאכט בִּיאַ אִיטעס אין אונגארין פֿאָן דעם פיינדע גבליבן איזט גרונדס בונד העפט 47 זייטע 21 פאם יאהרע 1845 בִּיז 1850 פֿרעמיסלאָ אָם 14 סעפטעמבֿר 1862 קארל ציללער מאיאר: ג העתק מגב"ע מב"ד דק' יאַבֿריב: בֿפֿנינו ב"ד הח"מ בָּא ר' שְׁלֹמֹה זָאב בר' אבֿרָהָם ווֹעֶרְבִיק מִפ"ק יאברוב וְהַעִיד בתו"ע באליונ"ע אִיף שְׁבִהִיּוֹתָם יַחַד בְּמִלְחָמָה בְּשִׁלְאכְט אִיטֶשׁ בְּסוֹף קִיטָא שְׁנַת תר"ח בִּין אִיף גיוועזין אין איינעם מיט אַיִן יוד עַר הָאָט גיהייסן דעם דײַטשן נאמען הירש האָט אָם אַיִן גרוסער קאנאן קוגיל גיטראפין אין קאפ אינ ער איז תִּיקָף אַנידער גִיפֿאַלין אָנן מִיר איבריגע בעלי מלחמות זענין ווייטר פֿאַרט גִילֶאַפֿין מִיר הָאַבֿן אָם אִיבֿר גילאזט אין פֿעלד ע"כ יום ה' ט"ז אָלוּל תרכ"ב פ"ק יאברוב הק' מִשֶּׁה פֿהן רפפאפורט חופ"ק הַגָּל.

צְבִי הִירֶש אִיגֶרָא. בֿפֿנינו ב"ד הח"מ הַעִיד ר' חנוּף מִשֶּׁה מִן מֵאַשְׁצִיסק אִיף שֶׁהוּא הִי קאפראל בָּאוֹתוֹ צוג קאמפֿאַניע שְׁהִי שְׁמָה ר' שְׁלֹמֹה ווֹעֶרְבִיק הַגָּל נְאוֹתוֹ הָאִישׁ שְׁהִי נִקְרָא בְּשֵׁם הִירֶשׁ הִי שֵׁם הַעֶצֶם יוֹדָא וְהִי כְּתוּב בְּהַלִּיטִין יוֹדָא הִירֶשׁ מִק' אוֹסֶטְרִיק וְלֹא הִי בָּאוֹתוֹ קֵאמפֿאַניע יוֹדָא אַחַר שְׁיֵהָ נִקְרָא כֵּן וְא"כ זֶה הוּא שְׁנֵהַרְג ע"כ יום ה' ט"ז אָלוּל תרכ"ב פ"ק יאַבֿרובֿ הק' מִשֶּׁה פֿהן רפֿאַפורט חופ"ק הַגָּל צְבִי הִירֶשׁ אִיגֶרָא.

מִרְדְּכִי שְׁטֶרוֹיז בַּעֲרָג: ד פֿתבֿ הֶרֶב מִיאבֿריב וְנ"ל וּבְגִדוֹן הַכְּחֶשֶׁת הַזְּמַן שְׁאַלְתִּי אֶת פִּי הַעֵד וְאוֹמֵר שְׁהִי בְּמִלְחָמָת אוּנְגָּרִין וּבְזֶה צָדְקוֹ דְּבִרִי כְּבוֹדוֹ דְּבִהַאי הֵנִי טְעוֹת וְאִין הַעֵד מַעֲמִיד לְדַבְּרִיו הֶרֶאשׁוֹנִים לוֹמֵר שֶׁהוּא דוֹקָא בְּשְׁנַת תר"ח כִּי א"י חֲשַׁבּוֹן הַשָּׁנִים כִּי קֶצֶר הַשָּׁכָל הוּא: ה העתק מגב"ע שְׁהַגָּבָה ב"ד דפ"ק.

בְּמוֹתבֿ תִּלְתָּא פֿחֶדָא הוֹינָא וְאַתָּא לְקַדְמָנָא וְהַעִיד ה' מ' יוֹדֵל נוֹיִיס נ"י בתו"ע אִיף שֶׁהוּא הִי בִּיחַד עִם הָאִישׁ שְׁמוֹ הִירֶשׁ בְּשֵׁם אֲשַׁכְּנִז אַז עַר הָאָט גִּיהַעֲרֶט מִיִּשְׂרָאֵלִים אַחֲרִים אֲשֶׁר גַּם הֵמָּה הִי בִּיחַד עִמּוֹ וְעַם הִירֶשׁ הַגָּל בְּכַאֲטִילִיאַן אַחַד אוֹנן זִיאַ הָאַבֿן אִיהֶם גִּיזְאַגֶט אַז הָאִישׁ הִירֶשׁ הַגָּל מְכַפֵּר מַעֲכַנְעוּוִיטֶץ אִיז גִּיפֿאַלין אין שְׁלֹאכְט נוֹאס אִיז גִּיוֹעֶזִין אין אונגארין יֶאֱהֵר 1849 בְּחֶדֶשׁ אוֹיגוסט דַּעַם דְּרִיטֶן בְּיוֹם ו' עֶש"ק נַחְמוּ וְגַם זֹאת הַעִיד מ' יוֹדֵל הַגָּל אִיף שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּנֹדָאִי שְׁהִי הָאִישׁ הִירֶשׁ הַגָּל עִמּוֹ בְּצוֹנְתָא תְּדָא וְהִי מְפִירוֹ מֵאֵד כֹּל הַגָּל הַעִיד ר' יוֹדֵל נוֹיִיס הַגָּל בתו"ע בֿפֿנינו ב"ד הח"מ וע"ז בעה"ח יום ל"ג למב"י פ' אָמֹר תרכ"ג לפ"ק נָאוּם הַק' שְׁמוּאַל יוֹסֶף פֿעֶלְדֶּ נָאוּם מִשֶּׁה שׁוֹר נָאוּם הַק' מִשֶּׁה מִרְדְּכִי גוֹמְפִיל פֿרִינדֶמָאן: ו העתק מגב"ע נְגָבָה שְׁנִית ב"ד דק' יאברוב.

בְּמוֹתבֿ תִּלְתָּא פֿחֶדָא הוֹינָא וְאַתָּא לְקַדְמָנָא ר' שְׁלֹמֹה זָאב וואלף ווערביק מִפ"ק יאברוב וְהַעִיד לְפִנֵּינוּ בתו"ע באליונ"ט שְׁהִי בִּיחַד עִם הָאִישׁ שְׁשֵׁמוֹ הִירֶשׁ בִּיאַ דְּעַר צוֹוִיטֶר קאמפניע הָאִישׁ הִירֶשׁ אִיז גִּישְׁטאַנין אין ערשטן גִּלִּיד אוֹנן עַר אִיז גִּישְׁטאַנין אין צווייטן גִּלִּיד אִינְטֶער אִיהֶם אין שְׁלֹאכְט נַעֲבִין קאמארין בִּיאַ אִיטֶץ הָאָט דַּעַם הִירֶשׁ הַגָּל

גיטראפין איין קאנאן קוגיל אין קאפף אריין אין שאַרבין אריין איז ער גיטראַנט גיווארן
אייך האָב אייך גיזעזיין ליגן אוף דער ערד אהן דעם האַלבין שאַרבין.

הַעַד הַנְּלִי מִתְחַלָּה לֹא רָצָה לְהַגִּיד בְּלִתי שְׁכָר וּאֲחִי בִיטֵל דַּעְתּוֹ וְאָמַר בְּחַנּוּם לְשֵׁם מַצְוָה
יוֹם ד' ל"ט לַמַּבְ"י תַּרְכֵ"ג לַפ"ק מִשֵּׁה פָּהוּ רַפְּפֵאפוֹרְט חוֹפ"ק הַנְּלִי הַק' אוֹרֵי הַעֲמָרְלִינְג.
צָבִי הִירֵשׁ אִיגְרָא: תְּשׁוּבָה הִנֵּה עַל מַה שִּׁפְתָּבוּ מִהַעֲרָפֹאוֹת אֵין לְסַמּוֹךְ עֲלֵיהֶם מִכְּמָה
טְעָמִים חָדָא דְנָהִי דְקִי"ל נְאֻמִּין מִשׁוּם דְּלֹא מְרַעֵי נְפִשְׁיָהוּ מ"מ הָא מְבוֹאָר דְּצָרִיף לִידַע
דְּלֹא מְקַבְּלֵי שְׁוֹחָדָא כַּמ"ש בַּח"מ ס' ס"ח וְנ"ל וְכֵן צָרִיכִים עֵינִי יְשָׂרָאֵל שִׁיעֵידוּ עַל אֱלוֹ
הַעֲפוּ"ם כו' שְׁאִינִם יְדוּעִים בְּקַבְּלַת שְׁוֹחָד עַכ"ל וּבְנוֹדָאֵי דְגַם בְּזָה שִׁינֵף שְׁוֹחָד שְׁנָתָן לְכַתְּוֹב
עֲלֵיו שְׁמַת וְהוּא בְּרַח וְלָכֵן לֹא סְמַכְיָן אַעֲרָפֵאֵי כ"ז שְׁלֹא יִדְעִינֵן דְּלֹא מְקַבְּלֵי שְׁוֹחָד גַּם
בְּלֹא"ה אֵין לְסַמּוֹךְ בְּזָה אֲסַפֵּר הַעֲרָפֵי שֶׁהִנֵּה יְדוּעַ לְכָל שְׁזָה הַסּוֹפֵר בְּסַפֵּר הַעֲרָפֵי מִמְקַרֵי
הַמְּלַחְמָה וּמִי נְהָרַג זֶה הַסּוֹפֵר וְהַעֲרָפֵי עִם כָּל שְׂרֵי הַעֲרָפֵי לֹא רָאוּ מִי נְהָרַג וְלֹא הִי כָּלֵל
בְּמִלְחָמָה רַק הֵם חוֹקְרִים עַפ"י שְׁאֵלָה מִי נְהָרַג וְע"י שְׁאֵלָתָם מְשִׁיבִים הַעֲפוּ"ם בַּע"מ
הַנְּשָׂאֵלִים פ' נְהָרַג וְהַנְּשָׂאֵלֵי דְרִשְׁתִּי מִיְהוּדֵי תוֹשָׁב קַהֲלָתֵנוּ שְׁהִי מְקַשְׂרֵי הַמְּלַחְמָה זֶה שְׁנָתָיִים
בְּאַטְלֵיא וְשְׁאֵלָתוֹ מְנַהֵג סוֹפְרֵי הַעֲרָפֵי הָאֵיף יוֹדְעִים לְכַתְּוֹב מִי נְהָרַג וְאָמַר לִי יְהוּדֵי הַנְּלִי
שְׁמַנְהֵגָם שְׁאֲחַר שְׁנַגְמָרָה הַמְּלַחְמָה בְּשָׂדָה שׁוֹאֵלִים הַשְּׂרִים הַנְּקַרְאִים אֵישׁ שְׂדָה וּבְל"א
פַּעֲלֵד וְעַבִּיל אֵת בַּעֲלֵי הַמְּלַחְמוֹת מִקַּמְפֵּאֲנִיעַ שְׁלוֹ רְאִיתָ אֵת פ' וּמָה נַעֲשֶׂה בּוֹ וְהַבַּע"מ
מְשִׁיב אֵת פ' רְאִיתִי הַרוּג וְאֵישׁ שְׂדָה הִנֵּה פּוֹחֵב עַל פִּנְקָסוֹ וּכְשֵׁישׁ לוֹ מְסַפֵּר הַנְּהָרְגִים
מוֹסֵר זֶה הַפִּנְקָס לְשְׂרֵי הַעֲרָפֵי וְע"י נְכַתֵּב בְּסַפֵּר הַעֲרָפֵי פ' מֵת אוֹ נְהָרַג וְא"כ אֵי אֵיפּוֹא
נְסַמּוֹךְ עַל עַפּוּ"ם שְׁלֹא בַּמַּסְל"ת רַק עַפ"י שְׁאֵלָה כְּדִי לְהַעֲיֵד דְּאַפִּילוּ לְפִי מֵאֵן דְּמַקְלִי
ע"י שְׁאֵלָה מַעֲפוּ"ם לְעַפּוּ"ם אֲבָל אִם נִשְׂאֵל מִשׁוֹפֵט כְּדִי לְהַעֲיֵד לֹא הָוִי מַסְל"ת דְּזָה הָוִי
כְּמַעֲיֵד מִמֶּשׁ וְזָה פְּשוּט וְכֵן מְבוֹאָר בַּב"ש [ס' י"ז סַמ"ח] בְּהַדְיָא לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַר"ן וְנ"ל
בְּתְשׁוּבָה וּבְלֹא זֶה בַּנ"ד הָרִי לֹא פְתָבוּ שְׁנִינְהָרַג וְאַתְּפֵלֵא אֲנִי עַל גְּדוּל הַדּוֹר כִּי"ב אֵיף לֹא
דְקַדְקַם בְּאִיסוּר א"א בְּעִיָקָר תְּחַלַּת הַעֲדוּת דְּלֹכ"ע לְחוּמְרָא בַּכַּה"ג וְהִנֵּה בְּהַעֲדוּת מַעֲרָכֵי
בַּהַרעֲכֻנּוֹגָס קִנְצִילֵיא שְׁהוּא עִיָקָר אֲצֵל הַבַּע"מ הַיְדוּעַ וְשֵׁם פְּתוּב בְּזֶה"ל אֵין דְּעַר שְׁלֹאכַט
בְּיָא אֵיטַעס אֵין אוֹנְגָאֵרִין פֵּאן דְּעַם פֵּינְדַע גְּבִלְיָן אֵיזַט.

הָרִי דְּלֹא פְתָב שְׁנַפֵּל רַק אֲדַרְבָּה בְּיָים פֵּינְדַע גְּבִלְיָן שְׁמִשְׁמַעוֹתוֹ שְׁנַשְׁבָּה אֲצֵל הַשְּׁוֹנָאִים
וְלָכֵן בְּנוֹדָאֵי לֹא סְמַכְיָן אַהֲעַתְק הָרֵאשׁוֹן דְּבַעֲצִירְקָס פִּינּוּ דְסִתְרֵי אַהֲדָדִי וְחִזְיָנוּ דְּמְרַעֵי
נְפִשְׁיָי וְל"ד לְמָה דְיֵישׁ סוֹבְרִין דַּמַּסְל"ת נְאָמְן לְהַתִּיר וְלֹא לְאִיסוּר [ע' ס' ז' ס"ב בְּהַגָּה
וּבְסִי' י"ז ס"ס ל"ז בְּהַגָּה] דַּז"א דְהִכָּא לֹא הָוִי מַסְל"ת רַק מַעֲיֵד מִמֶּשׁ וְרַק מַעַכ"ת רָצָה
לְסַמּוֹךְ עַל עֲדוּתָם מִשׁוּם דְּלֹא מְרַעֵי נְפִשְׁיָי לְשַׁקֵּר וְא"כ קָשָׁה פִּינּוּ דְחִזְיָנוּ דְסִתְרֵי עִם
עַרְפָּאוֹת אַחֲרִים גְּדוּלִים מְהֵם מֵאֵן מִפִּיס דְּהַנְּדָף (לֹא) מְרַעֵי נְפִשְׁיָהוּ וְהַנְּדָף לֹא וּבִיּוֹתֵר
אוֹדִיעַ לַכ"ת שְׁבַקְהֵלְתָנוּ אִיתְרַע כְּהָאֵי מִיְלֵתָא וְשְׁלַחְתִּי דִּינִין אַחַד לַרַעֲכִינוֹגָס קְאָנְצִילֵיא
לְחַקוֹר וְהִי פְתוּב בְּסַפֵּר הַעֲרָפֵי בַּל"א שַׁפ' נַעֲלָם וְהַגִּידוּ שְׂרֵי הַעֲרָפֵי לְהַדְיָין שְׁפַעַת עַדִּינִין
לֹא נִשְׁלַם הַזְּמָן אֲשֶׁר נִקְצַב לָהֶם שְׁבָאָם נִשְׁתַּהֲא הַדְּבָר זְמַן וְגַדְר בִּינֵיהֶם וְלֹא נוֹדַע מִהַנְּעֵלָם
נְכַתֵּב בְּכָל סְפָרֵי הַעֲרָפֵי שְׁמַת וְלָכֵן לְדַעֲתִי פְשוּט שְׁהַרַעֲכֻנּוֹגָס קְאָנְצִילֵיא הַעֲתִיקוּ כְּפִי
מַה שְׁנַמְצָא פְתוּב אֲצֵלָם קוֹדֵם גְּדַר הַנְּקָצַב בִּינֵיהֶם בְּאִוְמָדָן הַדַּעַת שְׁמַת וְהַבְּצִירְקָס אֲמַט
לָהֶם אֵין מוֹדִיעִים רַק לְאַחַר שְׁנַצְמָד בְּעֵינֵיהֶם שְׁנַפֵּל בְּמִלְחָמָה אֵף מַה לִי לְהַאֲרִיף בְּדַבָּר
פְּשוּט שַׁבְנ"ד אֵין לְסַמּוֹךְ כָּלֵל ע"ז וּבְלֹא"ה קַבְּלָה בִּידֵי מְחוֹתָנִי הַגָּאוֹן אַדְמו"ר וְנ"ל שְׁלֹא

להקל ע"י הערפי הגם שהגאונים שבימי התירו אמר לי שהוא לא בא לחלוק עליהם ורק לא הודה להם והנה בעדות של ר"ש ג"כ אין לסמוך פיון שלא אמר וקברתיו דבע"א במלחמה קי"ל דבעי קברתיו ואין לומר פיון דאמר דבר ברור שעיוגולי קאנאהו פגע בראשו וראהו שוכב על הארץ בלא חצי גלגלת וזה הני פאומר דבר ברור שמת דהוי כמו קברתיו כמבואר בש"ע [סעיף י"ז] דל"ד קברתיו רק דבר ברור שאין לטעות אף מ"מ לא מהני זה העדות דאיפא למימר דלמא עביד לי סמטרא ע"י פויה וכמ"ש בהדקי' הב"י וכן האחרונים חששו לזה שמא בספין מלונבנת נחתה אף בב"ש [סקצ"ד] פתוב דבמקום שחיותו יוצא אין חוששין שמא נעשה בספין מלונבנת והנה בתשו' מהרח"ש ז"ל מחמיר מאד ואפילו בשחטו בסמנים מפלפל הרבה ומביאו כה"ג אף אשתמיט מינני' דמהרח"ש ז"ל דברי הריטב"א יבמות [דק"כ] שפתב דבמקום שחסר האבר לא מהני ספין מלונבנת דס"ס חסר הסמנים יע"ש ודבריו נכונים מאוד ומהרח"ש ז"ל לא ראהו בימי שנומצא מחדש ולפ"ד הריטב"א ז"ל בנ"ד דחסר הגלגלת טריפה משום חסרון לא מהני לזה דלמא בספין מלונבן הי' וגם הב"ש ז"ל [בסקצ"ד הנ"ל] כתב דבמקום שהנשמה יוצאת לא מהני ספין מלונבנת והכא בחסר הגלגלת הוא מקום שהנשמה יוצאת דכן אמרו [עירובין ז' בכורות ל"ז] פדי שינטל מן החי וימות והוא פשיעור פסלע כמבואר ביו"ד אף עדיין אין לסמוך אזה דהלא כתבו התוס' ז"ל [חולין מ"ב ד"ה ואמר] שראו הרבה ניטלו הגלגלת שחיו ובודאי נאמנים בעדותן וע"כ לומר א' משני פנים או דהש"ס שאמר פדי שינטל מן החי וימות היינו עם קרום המוח כמ"ש התוס' ז"ל או שנושמה העת וכמ"ש בתשו' באריכות אבל בודאי אין לנו לסמוך ולהתיר אשת חסר הגלגלת פיון [שעדים] פשרים וקדושים בעלי התוס' כתבו שראו בעיניהם חיים חסרו הגלגלת ואין לחלק ולומר פיון שנעשה ע"י הפאה בכח גטרף ביותר וכעין שמחלק הרשב"א ז"ל בחולין אין לסמוך ע"ז לקולא כמבואר בפלתי סי' ל"א ולכן אין לסמוך ע"ז כלל.

אף יש פדי להתיר בעדות של מו"ה יודא שהעיד מפי פמה ישראלים שנפל במלחמה ובשני עדים א"צ לומר קברתיו ואפ"י אחד מפי שנים ל"א בדדמי כמבואר בב"ש ז"ל [ס"ק קי"ג] וא"כ עפ"י עדותו לבד שרפי אתתא דא לאתנסבא.

אף אני נבוך קצת פיון שלא אמר רק שנפל בל"א גיפאלין ומי יודע אם לשון זה משמעו מת או נתעלף ולפי מה שנ"ל כי לשון זה משמעו מת אף מהראוי שיחקור הד"ג אח"ז לפי מה שפובל לשון זה בין אנשי המלחמה והנה בהנפרת שמו ושם הפפר שהוא שם מקומו סגי במקום עיגון ובפרט שאמר היטב שפוננת ישראלים המעידים הי' ע"ז שהפירו אותו בטוב והנה מחמת טרדתי וספרי' אינם בנמצא בכאן בעוסקי פה במרחץ לא יכולתי להשתעשע בפלפולו היקר ועכ"ז לא אמנע בקצרה קצת להעיר מה שהקשה דלמה נאמן עד עכו"ם לשיטת רש"י וסייעתו [גיטין ד"ט ע"ב ד"ה חוץ מג"נ] הלא ל"ד לישראל דיש עליו לאו דלא תענה משא"כ בעכו"ם אתפלא מדוע לא הקשה הרי אין יכול להזימו דעכו"ם לא מחוייב בהנמה דרק בישראל חידוש הוא אף באמת לא קשה כלל דמבואר דעכו"ם מצנוה על הדינים ואם אינם ממנים דינים נהרגים ועי"ז נהרגו אנשי שכם משום שלא עשו דין כמבואר ברמב"ם ז"ל בה"מ [ספ"ט] וא"כ כ"ש שפעכו"ם משקר לפני הדין ומונע מלעשות משפט אמת בודאי נהרג וא"כ בודאי מוזהר

מלהעיד שקר ונהי שאינו בתשלומין הוי מקרי יכול להזקמה בעונשו וכעין שפכתבו התוס' מפות [ד"ב ד"ה מעידין] ובנ"ב ז"ל האריף בזה.

שנית הקשה הד"ג דלמה אמר בגמ' [גיטין כ"ח ע"ב] שמע מקנטרמיס דהוי מל"ת ולמה לא אמרו דלא מרעי נפשניהו אתפלא מאד הלא איתא בש"ס שמע מקנטרמיס משמע שהקנטרמיס לא סיפר ליהודי רק היהודי שמע מקנטרמיס ולכן לא הוי רק מסל"ת וכמבואר בספר ע"נ [בסק"צ] וא"כ במסל"ת לא שינה לומר לא מרעי נפשניהו כמבואר ביו"ד [בש"ף סי' נ"ח סק"ב בשם מח' מה"ג] גבי פילא.

[וע' לקמן תשו' ס' צ"ה ק"ע]: דהרב הנ"ל הגיעני מכתב קדשו והנה מ"ש דלא חיישינו ששכרה האשה הערפי כו' אתפלא מאד מרוחב בינתו מה עלה בדעתו וכי לזה בלבד חיישינו הלא סתמא אמרי' בש"ס [אולי צ"ל בש"ע ח"מ סי' ס"ח הנ"ל] והוא דלא מקבלי שונדא הרי דמסתמא חיישינו דמשקרי בשביל שונדא וה"נ בנ"ד יש לחוש לכמה מינים וסיבות שהי' לאיזה איש לכתוב ע"ז שמת הן מעצמו שרצה לצאת לחירות או בשביל ענין אחר כמו שמצינו בספרי הזכרונות שכן עשו הערפאות וגם בס' יוסף בן גוריון הפהן מבואר כמה מעשות פאלו שהחליפו לאיש הנגמר דינו ואמרו שהרגו ולכן עכ"פ במקבלי שונדא חיישינו לאיזה סבה כתבו שנהרג וגם כתבתי כי ידעתי בבירור שאין הערפי ולא שום שר רואה הרוג רק אחר המלחמה שואלין לאנשי הצבא מי מת ואלו אינם בכלל ערפאות וגם אינם מסל"ת כי פנונתם להעיד ולכן בודאי אין לסמוך אזה ואם כי אינני אומר קבלו דעתי אף אינני מסכים בהיתרא ע"ז שכתבו הערפי כי כן נ"ל וכן קבלתי ממו"ח זלה"ה הגאון שאמר לי שיש גאוני הדור שמתירים הוא לא הי' מתיר ולכן אינני מסכים בהיתר זולת פאשר כתבתי אז: סימן נו בדבר האשה העגונה מ' חיה אשר בעלה הנקרא חיים שמואל בן ר' אברהם ונסע מביתו ק"ק וישניצא ונפטר בעיר קאשוויא ואמר קודם פטירתו ששמו חיים שמואל בן ר' אברהם קלויזנשטאק מק' וישניצא ושם אשתו חיה ושבק לן חיי' בעיר הנ"ל ביום ש"ק פ' יתרו ונקבר שמה פה העיד ה' משה בהר' הושע שמש דח"ק דשם לפני בד"צ והב"ד דשם שלחו הגב"ע לכאן וגם שלחו הפאס שלו הנמצא אצלו ועוד נמצא אצלו איזה פתב מר' דכפר ביטטעש איף שהגיד לו עפ"י ששאל ממנו מה שמו ואמר הנפטר שמו חיים ושם אביו אברהם קלויזנשטאק מכפר וישניצא ושם המשפחה ושם אשתו הפל כנ"ל רק שאמר לזה האיש שיש לו שני בנים הזכר שמו שלום והנקבה שמה מרים זה הפתב נמצא תוף פתביו וחתם ע"ז אחד שמו מאיר יצחק.

שוב העיד מו"ה יוסף בלאה פעדיר מק' וישניצא איף ששמע מפיו שני פעמים שאמר שיש לו בנים והכחיש אותו ואמר לו הלא אני ידעתי אותך וידע שאין לה בנים והודה לו שאין לו בנים וגם שראה בעצמו ששלחו מן סיקס לעיר קאשווי ביום ה' וביום נא"ו חזר העגלן ואמר שמת בקאשווי כ"ז העיד מו"ה יוסף הנ"ל: תשובה אשה זו מותרת לחלוץ פיון שהשמש דחברא העיד שאמר לו שמו ושם אביו ושם אשתו וגם זה שהעיד מו"ה יוסף ששמע מפי העכו"ם שאמר יהודי שיצא אתי מת נמי מהני אף לזה יש הכחשה שהעכו"ם אמר שמת ביום נא"ו והעדה ישראל הוא השמש אמר והעיד שמת בש"ק ובנדאי הישראל נאמן ודי בעדות הישראל לחוד ואי שנמצא אצלו פתב שאמר שהי' לו

בָּנִים מֵה לָנוּ בְּזֶה כִּינן שְׁבִפְנֵינוּ קוֹדֵם פְּטִירְתוֹ לֹא אָמַר מִבְּנִים לֹא חִינְשֵׁינוּ שְׁאֲחֵר הוּא
וְגַם הֲלֹא הֵעִיד מו"ה יוֹסֵף שְׁכַן הִי דְרָכּוֹ לְשִׁנוֹת וְלוֹמַר שֵׁישׁ לוֹ בְּנִים וְאִךְ דִּי"ל דַּע"ז אֵין
ע"א נְאֻמָּן דְּלֹא שֵׁינָךְ ע"ז מַדְעַל"ג אִךְ כִּינן דְּגַם מֵה שְׁאֻמַּר בְּפָנֵי הַע"א שֵׁישׁ לוֹ בְּנִים הוּא
נְמִי רַק ע"א לְכֹן שְׁפִיר נְאֻמָּן הַשְּׁמֵשׁ דְּחִבְרָא קַדִּישָׁא וְלֹא חִינְשֵׁינוּ דְּאֲחֵר הוּא גַם בְּלֹא"ה
כַּה"ג ע"א נְאֻמָּן דָּאֵם נִימָא דְּאֲחֵר הוּא צ"ל שְׁהִי שְׁנֵי חַיִּים שְׁמוּאֵל בְּוִישְׁנִיצָא וּשְׁנִיחָם
נְשׁוּתִיחָם שְׁוֹת וּשְׁנִיחָם נְסַעוּ לְעִיר קַאשׁוּי וְרַק לְאַחַד יֵשׁ בְּנִים וּלְבַעַל הָאִשָּׁה שְׁאֵין לוֹ
בְּנִים נְסַע לְדְרָכּוֹ וּמְסַר הַפָּאס לְהָאֲחֵר וּמַת הָאֲחֵר שָׁם שְׁהוּא דְּבָר דְּלֹא שְׁכִיחַ כָּלֵל בְּנֻדָּי
נְאֻמָּן הֵעֵד לוֹמַר שְׁזֵה הוּא בַּעַל הָאִשָּׁה זֶה הַנְּפֻטָר וְרַק שְׁכַן הִי דְרָכּוֹ לְשִׁנוֹת וְלוֹמַר שֵׁישׁ
לוֹ בְּנִים וְלְכֹן הָאִשָּׁה זֹו מְוַתְרַת לְחַלְוִין וּלְעַנְוִין חֲלִיצָה כִּינן דְּעֵדוּת [יֵשׁ] שֵׁישׁ לוֹ אַחִים
וְאֵינוּ מְוַחֲזֵק בְּבָנִים אֵינוּ נְאֻמָּן לוֹמַר יֵשׁ לוֹ בְּנִים כְּמִבְּנֵי אָרְבַּח ב"ש ז"ל בְּהַל' (יְבָמוֹת) [יְבוּם
סִי קנ"ו סק"א] וּבְפֻרְט שְׁאֵין ע"ז רַק ע"א לְכ"ע צְרִיכָה חֲלִיצָה וְאַז תְּהֵא מְוַתְרַת לְכָל
גְּבַר דְּתַצְבֵּינן: סִימָן נֵז לְהַרְבּ הַמֵּאָה"ג כּו' מו"ה בְּרוּךְ מְאִיר אַבְד"ק אוֹסְטַצָא בְּגֻלִיל
בִּאקֹוּינָא יצ"ו: שְׁאֵלָה ב' אֲנָשִׁים נְטַבְעוּ יְחֻדְוִי וְרָאוּ שְׁהִיו מְחַבְּקִין יְחֻדְוִי שְׁרָצָה אָחַד
לְטַבְּעוּ חֲבִירוֹ בְּדֶרֶךְ צְחוּק וְטִיּוֹל וְיָרְדוּ לְעוֹמֵק הַמַּיִם וְלֹא עָלוּ וּלְמַחֵר הוֹצִיאֻם מִן הַמַּיִם
יְהוּדִים עִם א"י וְיִהוּדִים הִפִּירוּ כִּי הֵמָּה הָאֲנָשִׁים שְׁנֵאֲבָדוּ אֶתְמוּל וּמְצִאוּם חִיבוּק שְׁנִיחָם
יְחֻדְוִי הַרְגָלִים שְׁל אָחַד בְּבִין חֲבִירוֹ וְגַם קִצַּת סִימָנִים הֵינּוּ שׁוּמָא בְּגַב שְׁל אָחַד מֵהֶם
וּבְשֵׁל חֲבִירוֹ נְמַצָּא סִימָנִין בְּשֵׁן חֶסֶר וְע"א הַכְּחִישׁ זֶה וְאָמַר שְׁאִשְׁתּוֹ הַגִּידָה הַסִּימָן שְׁהִי
שֵׁן נְדָבֵק בְּשֵׁן וְכֹן הִי וְגַם ח"ק כְּפֹלֵם בְּפֹקֵר בְּעַת הַבִּיאוּם לְעִיר הַפִּירוֹ כְּפֹלֵם שְׁהֵמָּה
הַנְּטַבְּעִים הַיְדוּעִים לָהֶם זֶה תוֹרָף הַשְּׁאֵלָה: תְּשׁוּבָה בְּאֻמַּת לְעִיקַר הַדִּין א"צ כָּאן לְפִלְפוּל
וְרַק לְחֻדְוִי וּלְלִבְנֵי הַהֲלָכָה אִךְ כְּעַת אֵין הַפְּנָאִי אֲתִי מִפְּנֵי שְׁאֵלוֹת נְחוּצוֹת אֲשֶׁר לְפָנֵי וְלְכֹן
לֹא אֶכְתוּב רַק שׁוֹרֵשׁ הַקִּיצוּר כִּי הַנְּשִׁים הִלְלוּ מְוַתְרוֹת הֵמָּה לְכָל הַדְּעוּת כִּי מֵה שְׁהָאֲרִיף
מַעַכ"ת בְּשִׁיטַת הַרִי"ף ז"ל הוּא לְמוֹתֵר כִּי בְּנֻדָּי אֵין לְהַקֵּל בְּפִשְׁטוּת אֲפִילוּ בְּשְׁנֵי עֵדִים
אֵם לֹא רָאוּ לְאַלְתֵּר כְּמִבְּנֵי אָרְבַּח ב"ב [ע"ש בְּסִי מ"ו שְׁכ' דְּאֶפְי' בְּלֹא רָאָה הַטְּבִיעָה דַּל"ש
בְּדַדְמִי ג"כ בַּעֲי' חֲזִי' לְאַלְתֵּר יַע"ש וְה"ה בְּב' עֵדִים כְּמ"ש בְּח"מ וּב"ש דְּהַבַּה"ת] (וּבַח"ס)
[וּבַח"מ סְקנ"ה] וּב"ש [סְק"צ] אִוְלָם אֵם רָאוּהוּ בְּשַׁעְתָּן דְּזֵה מְוַתֵּר לְכַמָּה רֵאשׁוּנִים רַק
הֲרָא"ש ז"ל מְחַמֵּיר בְּרָאָה הַטְּבִיעָה אֲכֹן לְהַחְמִיר בְּשְׁנֵי עֵדִים לְאַלְתֵּר וְרָאוּ הַטְּבִיעָה זֶה
חֻוּמְרָא יְתִירָה וְלֹא רֵאִיתִי מְחַמֵּיר בְּזֵה וְהַסְפֵּר שְׁפַתְב מַעַכ"ת לֹא נֹודַע לִי וְהֵנָּה מֵה שְׁרָצָה
מַעַכ"ת לוֹמַר דְּהַח"ק בְּנֻדָּי אֵינָם עֵדִים כִּינן שְׁלֹא רָאוּהוּ בְּשַׁעְתָּן חִינְשֵׁינוּ דְּאֶתְפַּח נְלַפְע"ד
כִּי חֲדָשְׁתִּי בְּשַׁעְתָּה אַחַת שְׁבָא לְפָנֵי שְׁנֵפֻטָר פֶּה אִישׁ אָחַד מְאִיזָה מְקוּם וְאֲנָשִׁי קַהֲלֵתִינוּ
לֹא הִפִּירוּהוּ וְרַק נְמַצָּא אֶתּוֹ כְּתָבִים מְמַקְוֵמוֹ וְשִׁלְחָנוּ אַחֵר אָחַד שְׁהִי קְרוּב כְּג' פְּרָסָאוֹת
מְקַהֲלֵתִינוּ הוּא הִי מְעִיר הַנְּפֻטָר וּבָא וְהִפִּירוּ וְאָמַר שְׁמַפִּירוֹ הֵיטֵב וְרַק שְׁהִי נְמַשֵּׁף שְׁלֹא
רָאָהוּ רַק אַחֵר ג' יָמִים וְאֻמְרַתִּי כִּינן דְּעֵדִי קַהֲלֵתִינוּ רוֹאִים שְׁלֹא נְשַׁתְּנָה עֵתָה בְּפָנֵינוּ מְכַפִּי
שְׁהִי בְּעַת פְּטִירְתוֹ א"כ חֲזִינוּ דְּלֹא אִתְּפַח וְנְשַׁתְּנָה מְמִילָא נְאֻמָּנִים עָלְיוֹ אֶפְי' לְאַחֵר ג'
יָמִים וְהֵנָּה לַפ"ז בְּנ"ד כִּינן שְׁהִי עַכ"פ ע"א בְּשַׁעְתָּ מְשִׁיכְתָּן מִן הַמַּיִם רַק דְּחִינְשֵׁינוּ שְׁמָא
טוֹעָה הֵעֵד וְאוֹמַר בְּדַדְמִי מְחַמַּת שְׁרָאָה הַטְּבִיעָה אִךְ עַכ"פ כְּמָה שְׁאוֹמַר שְׁלֹא נְשַׁתְּנָה
עַכְשָׁיו מְכַפִּי מֵה שְׁהִי בְּעַת עֲלִיָּתוֹ מִן הַמַּיִם [נְאֻמָּן] דְּמֵאִי חֲשַׁשׁ בְּדַדְמִי שֵׁינָךְ בְּזֵה א"כ
שׁוּב נְאֻמָּנִים גַּם אוֹתָן שְׁרָאוּהוּ לְאַחֵר שְׁשָׁהָא שְׁהִי הַעִידוּ שְׁלֹא נְתַפַּח וְא"כ הֵנִי שְׁנֵי עֵדִים
וְלְסַבְרַת הֲרָא"ש ז"ל וְכַמָּה שִׁיטוֹת לֹא שֵׁינָךְ גְּבִי עֵדִים בְּדַדְמִי אִךְ לֹא צְרִיכִים לְזֵה כִּי הַרִי

לפנינו שני עדים שמשכוהו מן המים ומה שרצה מעכ"ת לפסלו משום גניבת עפוי"ם יפה עשה שחזר מזה דאינו נפסל בזה לעדות אף אפילו אם הי' פסול לעדות מ"מ פיון דזה אינו יודע לאיסור ואדרבה פשוט להיתר בעיני המונים הוי כמו קושר ומתיר בשבת דמבואר בש"ע [סי' ל"ד סכ"ד] דאם אינו יודע איסורו פשוט לעדות ולכן פיון דהוי שנים בודאי נאמנים בראהו לאלתר אף בלא"ה פאן הי' סימנים כמ"ש מעכ"ת וסימנים מובהקין א"ל וביותר הרי יש לפנינו היתר ברור פיון דאתחזקי הני תרי לפנינו שנטבעו במים ומאחרני לא שמענו שנטבעו במקום הזה הוי ממש כמו יצחק ריש גלותא [יבמות קט"ו] דלא חיישינן שבא אחר לכאן וכבר הורו להתיר בזה הפמ"א [ח"ג סי' ב'] והז"ר (אולי צ"ל והז"י ע"ש בסי' ה') והנ"ש ז"ל [בסי' ס"ד] נדאי דבר רחוק פנה שינדמנו עוד שנים ויחזקו יחד ונטבעו בנהר זה מה שלא שמענו ויתדמו לאלו הנטבעים בפנינו בודאי הוא אינו מצוי ולכן אזלינן בתר (רוב) [קרוב] ומצוי וכאן נמצא פמבואר בנ"ש הנ"ל] ולכן פשוט שמתרות הנשים וגם הנישאת קצת בעבריינות לא תצא מבעלה דהתירה ברור: סימן נח לידידי מחו' הרב הגאון הצדיק המפורסם ע"ה נ"י ב"ק חו"פ פאר הזמן כקש"ת מו"ה יקותיאל יהודא נ"י ט"ב האבד"ק סינאט יצ"ו: שאלה אחד בא לעיר באגדאדאן ואמר שמו ושם עירו וגם נמצא אתו פאס כשמו ושם עירו ואמר שיש לו אשה השני' וגם בן חייט וגם נמצא בתוך כתביו צנואת אביו ונפטר שם בעיר הנ"ל וכתבו משם לק' סיגייט פי עיר מולדתו קרוב לשם והנה הפל הוא כתקנו שהלך מעיר הנ"ל אדם ששמו כה וגם לקח לו פאס ושם אביו הי' פמבואר בהצנואה ויש לו אשה ושני' היא לו וכן א' והוא חייט ורק הוא אמר שיש לו בנים לומדים בישיבה והחסר מעיר הנ"ל אין לו בנים קטנים פלל זולת הבן הגדול וגם בזה יש ריעותא שנער אחד שהי' במקום שנפטר אמר שהוא מכיר להאיש שראהו אצל בנו סנדלר והנער פעת הלך מעיר הנ"ל ולא ידענו לחקרו היטב אם מכיר אותו בטוב או אולי נקרה לו איזה איש פתוארו שראהו לו שהי' אצל בנו סנדלר: תשובה דבר פשוט דתלינן בזה החסר מעיר פ' והוא בעל העגונה דהא להרבה פוסקים סגי בשמו ושם עירו ובפרט דגם בפאס לא חיישינן לשאלה להרבה פוסקים אחרונים דהוא דבר דלא מושלי אינשי וגם צנואת אביו דניחוש לנפילה דיתיד דבעל האשה אבד צנואת אביו ומצאו אדם אחר ששמו כשמו והוא מעירו ואחר החיפוש קצת לא ידענו שהלך מעיר זה ששמו כן לכן בודאי אשה זו מותרת ומה שאמר הנפטר שהי' לו בנים ובעל האשה לא הי' לו בנים אינו מגרע פלל דזה הוי פסימנים העשויין להשתנות שכתב הר"ן ז"ל דלא חיישינן להו פלל פמבואר בתשו' הר"ן ז"ל [סי' ל"ג] דכן דרוך האורחים לאמור שיש להם בנים לומדי תורה כדי לרחם עליהם ומה שאמר הנער שבנו הי' סנדלר דבריו של נער שאמר לפי תומו דברים בעלמא ולא ידענו פלל אם הפירו דכמה פעמים מתרמי שנדמה לנערים שזה הוא פלוני ובאמת אינו כן ולכן אין חשש פלל בהיתר עגונה זו: סימן נט להרב המאוה"ג וכו' מו"ה ישראל האחסט נ"י אבד"ק ראווה יע"א במדינת פולין יצ"ו: שאלה עגונה אחת בא מכתב מפראג מהממונה על בית החולים שבעלה מת וכת"י לא ניקר ורק בא משם גב"ע וקיום על דברי הממונה הזה שכן אמת והגובה שם בפראג עדות בב"ד ושלחו מעשה הב"ד לכאן אף גם כת"י הב"ד אינו ניקר והוא קצת במקום עיגון: תשובה הנה ידוע דעת רוב הפוסקים שעכ"פ במקום עיגון מתירין עפ"י כתב אפילו לא נתקיים וכן העלה מרן ראש האחרונים בנ"ב ז"ל

בח"ר ל"ג גם כְּבָר יְדוּעַ דַּעַת הָרַמ"א ו"ל בסי' קמ"ב בְּסוּפּוֹ וּבב"ש בְּשַׁעַת עֵיגוּן לְסִמּוֹן
אָהָא דְמַעֲשֵׂה ב"ד א"צ קיום א"כ בְּכָאן בְּמִיתָה דְאָפִילוּ עַד מְפִי עַד נְאָמֵן בְּוֹדַי דְיוֹתֵר
טוֹב מַעֲשֵׂה ב"ד מֵע"א וּכ"כ בְּהִדְיָא שֵׁם בנ"ב מה"ת סי' קל"ו וְלִכְּן נִלְע"ד לְסִמּוֹן לְהַקְל
וּלְהַתִּירָה ב"ד שֶׁל ג' וְהִי שְׁלוֹם ד' שְׁלַח תִּרְכ"ד: סִימָן ס לְהִרְבּוּ הַגְּאוֹן וְכו' הַאֲבָד"ק
זְלַאטְשׁוֹב יע"א: שְׁאֵלָה בְּאִישׁ בַּעַל מְלַחְמָה שֶׁבָּא מִהַגְּעֵנְעֵרָאֵל קַאמַאנְדַע שְׁאִישׁ אֶחָד שָׁמוּ
כָּךְ וְכָךְ וְהִרְבֵּה מְסִימְנִי וּבְעִיר פ' שְׁנַעֲשֵׂה בַע"מ בְּיוֹם פ' וְהוּא מֵת בְּמְלַחְמָה שׁוֹב הַגִּיד
ע"א אוֹ שְׁנַיִם שְׁשֻׁמְעוּ מְפִי עֲכו"ם מִסְל"ת שְׁהַפִּירוּ בְּשִׁמּוֹ שְׁמִכְנִים בל"א לְהַבְע"מ וְשִׁהוּא
מְעִיר חֲאָדְרוֹב וְהִי בְּשִׁכְנוֹת אֶתוֹ בְּבִיתוֹ וּבָא עַל הָאִישׁ הַזֶּה כְּלִי מִשְׁחִית מְאֹשֶׁר יְרוּ
הַמּוֹרִים וְתִיכְף נָפֵל לְאֶרֶץ וְנִבְקַע בְּטָנוֹ וְיִצְאוּ בְּנֵי מְעִיו וְלֹא נִשְׁמַע מִמֶּנּוּ רַק פ"א אָמַר אוֹי
וְלֹאח"כ בָּא עֲגָלָה וְהִטְעִינוּ הוּא בְּעֶצְמוֹ עַל הַעֲגָלָה עִם עוֹד הַרוֹגִים וְהַשְׁלִיכֶם לְבוֹר
וְהַשְׁלִיכוּ עֲלֵיהֶם עֶפֶר כֵּן רָאָה בְּעֶצְמוֹ כִּי הִי הַבוֹר סְמוּךְ לְמָקוֹם הַמְּלַחְמָה כֵּן אָמַר הָעֲכוּ"ם
בְּמִסְל"ת ע"כ הַשְׁאֵלָה: תְּשׁוּבָה הַנָּה לַפַּעַ"ד אֵין לְסִמּוֹן עַל הַמְּכַתֵּב מִהַרְעַגְעַמְעַנְד אַעֲפ"י
שְׁהֵמָּה עֲרַפְאוֹת דל"מ לְהַרְמַב"ם ו"ל מוּבָא דַּעַתוֹ בַּח"מ ס"ח דְּבַעֲי לִידַע דְּלֹא מְקַבְּלִי
שְׁוֹחֲדָא וּבנ"ד לֹא יִדְעֵנוּ מַהוּ וְאֵין לוֹמֵר דְּלֹא חִיְיָשִׁינוּ לְשׁוֹחֲדָא דְּמִי יִתֵּן לוֹ שְׁוֹחֲדָא דְּלֹא שְׁהָה
לֹא חִיְיָשִׁינוּ שְׁמָא שְׁפָרְתוּ רַק בְּקִטְטָה לְשִׁיטַת הָרַמַּב"ם ו"ל [רַפִּי"ג מְגִירוּשִׁין] מ"מ מִי
יִדַּע אֶפְשָׁר הוּא חִי וְרָצָה לְהַעֲלִים עֶצְמוֹ מֵאֲנָשֵׁי הַצָּבָא וְכַדִּי שְׁלֹא יַחֲפָשׂוּ אַחֲרָיו נִתֵּן שְׁוֹחֲדָא
לְכַתּוּב שְׁמַת כְּאֶשֶׁר שְׁמַעְנוּ הַרְבֵּה מַעֲשִׂיּוֹת כְּאֵלוֹ וּבַתְחִלַּת הַעֲדוֹת מִחֲמַרִּינוּ בְּעִגּוּנָה כִּידוּעַ
לְמַעֲיִין בַּתה"ד [בְּפִסְקִיו ס' קס"א] וּבְהַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים וְגַם אֶפִּילוּ לְהֵרָא"ש ו"ל [פ"ק
דְּגִיטִין מוּבָא בְּרַמ"א שֵׁם] שְׁכַתֵּב דְּלֹא חִיְיָשִׁינוּ לְאֹרִיעֵי נִפְשֵׁי לְהַעֲיֵד שְׁקַר מ"מ
בְּעֲרַפְאוֹת הַצָּבָא שְׁיִדוּעַ לְכָל שְׁהַגְּעֵנְעֵרָאֵל וְסוּפְרָיו לֹא הִי בְּמְלַחְמָה לִידַע מִי שְׁמַת וְרַק
מַה שְׁשׁוּמְעִין מִהַבָּאִים מְמַלְחָמָה שְׁמַת פ' בְּוֹדַי כַּה"ג לֹא שְׁיִיף לֹא מְרַעֵי נִפְשֵׁי דְּבַהֲדָנִי
כְּתַב הֵרָא"ש ו"ל [שֵׁם] דְּהַמַּעֲשֵׂה הַמְּקַח יְגִמּוֹר ע"י וְהוּא צְרִיף לִידַע גּוֹף הַקְּנִין מִש"ה
לֹא מְשַׁקֵּר הָעֶרְפִי וְלוֹמֵר שְׁיִדַּע הַקְּנִין וְלֹא הִי כְּלָל קְנִין אֲבָל בְּעֶרְכֵי סְפָרֵי אֲנָשֵׁי מְלַחְמָה
דְּהַמוּמָתִים אֵין עֲלָיו רַק לְכַתּוּב בְּמַה שְׁמַגִּידִים לוֹ הַבָּאִי מְלַחְמָה וְהֵמָּה אוֹמְרִים ע"י שְׁאֵלָה
שְׁשׁוּאֵלִים לָהֶם מִי מֵת בְּמְלַחְמָה וְכוּתֵב הָעֶרְפִי עֲפ"י הָעֲכוּ"ם הַמַּעֲיֵד וּבְוֹדַי הוּא נִתְפַּוֵּן
לְהַעֲיֵד לְפָנֵי הָעֶרְפִי וְהוּי מְכוּוֹן לְהַעֲיֵד שְׁלֹא נִקְרָא מִסְל"ת וְכָךְ הַגִּידוּ לִי הַיְהוּדִים שְׁהִיוּ
בְּמְלַחְמָה שְׁכֵן דְּרוֹף אֲנָשֵׁי הַצָּבָא וְלִכְּן בְּוֹדַי אֵין כְּתַב הָעֶרְפִי רֵאִי כְּלָל שְׁיִדְעֵנוּ שְׁיִדְעֵתוֹ
אֵינוּ רַק מְפִי הָעֲכוּ"ם מְעִידִים שְׁאִינָם נְאָמְנִים גַּם בל"ז הָא צְרִיף לוֹמֵר קְבַרְתִּיו וּבְכָאן לֹא
כְּתַב רַק שְׁמַת וְנִפְטָר אֲבָל לֹא שְׁנַקְבַר שְׁהָאֲנָשִׁים הַקּוֹבְרִים אֵינָם מְפִירִים לְכָל אֲנָשֵׁי הַצָּבָא
וְרַק שׁוּאֵלִים בְּתוֹף אוֹתוֹ הַקְּאֲמַפְאֲנִי שְׁהִי בְּתוֹכֶם וְהֵם אֵינָם יוֹדְעֵי כְּלָל מִהַקְּבוּרָה רַק
שְׁלַפְעָמִים מְתָרְמִי שְׁאֶחָד רוֹאֵה הַקְּבוּרָה כַּמ"ש הַמְּסִל"ת אֲבָל רַבָּם אוֹמְרִים רַק מַה שְׁרָאוּ
שְׁנָפֵל בְּמְלַחְמָה וּא"כ לֹא הוּי קְבַרְתִּיו דְּלֹא מְהַנִּי בְּמְלַחְמָה.

לְבַד הֵר' נִתְוֹסְיֵיעֵתוֹ [מוּבָא בְּרַמ"א סְעִיף נו"ן] אֲבָל לְדִינָא כְּמַעַט חֲלָקוּ עֲלֵיהֶם כָּל
הַפּוֹסְקִים כִּידוּעַ וְלִכְּן בְּוֹדַי אֵין לְסִמּוֹן עַל כְּתַב הַזֶּה כְּלָל וְיוֹתֵר מִזֶּה קְבַלְתִּי מִמו"ח הַגְּאוֹן
ו"ל שְׁאֵין לְסִמּוֹן אֶפִּילוּ בְּבִית הַחֲפְשִׁית שֶׁל בְּעֲלֵי מְלַחְמָה הַנִּקְרָא שְׁפִיטָאֵהֵל ג"כ אֵין
לְסִמּוֹן עַל דְּבַרְיָהֶם כִּי חָקַר מְהַרּוּפָּאִים וְהַגִּידוּ לוֹ שְׁגַם שֵׁם אֵינָם מְדַקְדְּקִים וְשְׁיִיף בְּדַדְּמִי
וְלִכְּן לֹא עֵינִינְתִי כַּעַת בְּשׁו"ת הַמְּתִירִים בְּשְׁפִיטָאֵהֵלִיר כְּמַבּוֹאֵר בְּשׁו"ת בְּגִדֵי כְּהוֹנָה [ס'י
יו"ד] וּבִית אֶפְרַיִם [ס'י ל"א] כִּי לְבִי לְהַחְמִיר בְּזֶה כְּקְבַלְתִּי מִמו"ח ו"ל אֲבָל בְּמְלַחְמָה

לכ"ע אין סומכין על הערפאות: אך יש להתיר בפשיטות ע"י המסל"ת שאמר שראוהו
מת במלחמה וקברתיו פי גם הוא בעצמו חלץ בגדיו ולא הי' נודד ומצפצף והעיד בשמו
ושם עירו ושהי' בשכונתו אשר מסתמא זאת ידוע בעירכם שהיו שכנים בחייהם ובכה"ג
רוב הפוסקים להקל פידוע לכל מבין ואין לחוש דילמא שמע העפוי"ם שמחפשיין אחריו
והוי כמו ע"י שאלה פי באמת בדבר שהי' כמה שנים וכמעט שנשפח הדבר וגם בפעם
הראשון לא הי' מחפשיין אחריו וכמעט הגדתו אז לפני יהודים הי' מסל"ת פמבואר
בהגב"ע ולכן בנדאי אין להחמיר כלל והוי מסל"ת שנאמן ואי דבעי קברתיו הא אמר
שפשט בגדיו וראהו משליכין לבור ונתנו עפר עליו ודאי הוי קברתיו פמבואר ברמ"א
ובב"ש כמה פעמים ולכן בנדאי נאמן הנכרי במסל"ת ומה שחשש מעכ"ת דמסתמא בא
העגלה לקוברם לאחר יום או יומים ואז לא הפירו העפוי"ם רק בט"ע ותיישיין לבדדמי
מחמת שראו החץ ובני מעיים שיצאו והוי פראו הטביעה ולא מהימן שוב בט"ע לא
ידעתי האיד נחמיר במסל"ת דברים ונחששות הלא מבואר בהדני' בב"ש [סי' י"ז סקל"ט]
שלחששות חדשות אין חוששיין במסל"ת ומאן לימא לן שהריגת היהודי הי' מקודם איזה
ימים דלמא הי' בסוף המלחמה ותיכף בא העגלה לקבור ההרוגים וכן נראה מלשון
המסל"ת שאמר וז"ל ובקשרי המלחמה עמד שלישי ממני ובמפה הנ"ל נבקע פרסו תיכף
ומיד ונפלו כל מעיו לארץ ולא צנוח רק פ"א אוי ובא לשם עגלה גדולה שקורין בריקע
ואנחנו הנשארים בחיים השלכנו המתים על העגלה ונסעה העגלה משם למקום קרוב פי
שמה הי' פבר בור חפור גדול מאד והשליכו לשם כל המתים במלחמה ואני ראיתי שתיכף
השליכו עליהם עפר ואני בעצמי הסרתי ממנו הבגדים עכ"ל משמע מזה דהעגלה בא
תיכף לקברם בעודם החיים ושם ידוע שבשעה שנשקט הרעש הולכים בע"מ הנצבים
בקרב איש לאהלו לנוח ובאים אנשים אחרים למקום המערכה בע"מ ונערים לוקטים
פסו או שארי הענינים ורוב הקוברים אותן האחרים וכיון שהמסל"ת אמר והנשארים
בחיים קברו ההרוגים משמע שתיכף שקטה המלחמה באותו המעמד בא העגלה
והנשארים שעדיין שמה קברום והטעינום על העגלה לקוברם מפל זה נראה שבאותו
מעמד הי' דאל"כ לא הני להו לומר הנשארים בחיים פי לאחר יום או יומים הרבה אנשים
שמה ואדרבה הנשארים הולכים למרגוע א"ו שהי' תיכף בשקוט המלחמה גם אפילו אם
נימא פדברי כ"ת שהי' איזה ימים מ"מ למה לא נאמן העפוי"ם הלא אמר שראהו מת ואי
דאמר בדדמי מחמת ראותו החץ שפגע בו הלא ברמ"א ז"ל [סעיף נ'] מבואר שאם ראה
לאח"כ והפירו סגי והח"מ ל"פ עליו בזה ורק אמר דצ"ל קברתיו אבל חשש הפרה לומר
שפא אמר בדדמי אין לנו הגם שבתה"ד קהה בזה וכ"נ קצת מתשו' מהרמ"מ ז"ל אין
לנו לדינא רק דברי הרמ"א והח"מ וב"ש שאין חוששיין לזה ול"ד לטביעה כלל ואין
לומר ולחוש לשיטת הר"נ ור"ש [המובא בב"ש סקע"ו] שאין עפוי"ם מבחין בט"ע הלא
מבואר בתשו' מהרא"ם ז"ל בק"ע [סי' צ"ד] שכתב שגם הר"ר נתן והר' שמחה מודים
בכעין נ"ד שהי' מפירו ואהובו ותו דלדברי הר"נ והר"ש סגי כמה שאמר בראשונה שמת
ויצאו בני מעיו שבנכרי [מסל"ת] אצ"ל וקברתיו וכמבואר כ"ז בב"ש [ס"ק קנ"ה] וגם
בתשו' מהר"ש ז"ל בארובה וא"כ בנדאי אין לנו להחמיר על העלובה הזאת ותנשא לכל
גבר דתצביין שהיא מותר' לכל הפוסקים והנה מחמת שאיני בבריאות השלימות ורבו
טרדותי לא יכולתי לעיין ולדקדק היטב בפלפולו הנעים רק בעיוני בעלמא וראיותיו

חדודים ונכונים ולכן מסתמא נכלל בדברי קצת דברי מעכ"ת אף בין פה ובין פה האשה מותרת.

והנה שלום פדברי ידו מחו' ד"ש ה' חיי תרכ"ה: סימן סא איש אהד וישמו בלשון נכרים ליבע נאבד והלכו לחפש אחריו ואמרו הערלים דכפר שראו אותו ביום בקרעצמא ואח"כ לא ידענו מה הי' לו וחספשו היהודים בפפר ולא מצאו דבר עד שלכמה ימים אמר להם השופט שנתונדע להם הדבר ושנרצח בבית פ' הנכרי וזה השופט הי' עם היהודים בעת שחפשו אחריו ברחיים ועשו פראטיקאהל עם נערים נכרים ואח"כ כשבאו היהודים לקחתו משם והי' יושבים אצל הנרצח שהי' קבור בבור נכנס יהודי אהד לנכרי בעל הרחיים א"ל היהודי למה אתה שוכב במטתך כ"כ על היום והשיב שלא יקום עוד מהמטה מגודל צער שאירע פה בביתו וסיפר לו לפ"ת איה שבנו הודה לו שהוא רצח לליבע ושאל לו היהודי אם הוא זה הליבע מעירו ושחק הנכרי עליו ואמר וכי לא הוא וכי נהרג אחר זולתו זה תנרף דברי הגב"ע עוד יש פמה פרטים אף אין בהם תועלת כי פולם ע"י שאלה.

שוב הודה הרוצח לפני בעלי הקרימינאהל ויהודים שמעו מקצת דבריו שהוא הרג לליבע מעיר חמעלניק והעפום המסל"ת אמר להישאל בעת ששאלו וכי הוא זה הליבע מעיר ואמר כי הוא מכיר אהיו מאיר ואשתו זה תנרף השאלה: ח"ל הגב"ע שוב העיד ר' אברהם יצחק במו"ה יוסף חיים הנ"ל בגב"ע הראשון ונ"ל יום ה' ט' שבט שנה זו תרכ"ג האב איה גיפרעגט השופט מכפר ונידיחוב אויב ער האט שוין עפיס גיוואר גיווארין פין דעם ליבע הנאבד האט ער מיר גיענפערט איה האב פיל ידיעות נאר מען מוז נאף אביסל ווארטין וכיום א' י"א שבט איז גיקומין ר' הירצל פהו מפה אונג האט גיזאגט אז ביום ש"ק האט עהם גיפרעגט דער משרת וואס ער האט גידינט אצל הערל מאדליאווסקיע אונג האט עם גוויזן דאס אורט וויא דער נהרג ליגט וויא מען האט דאס גרוב גיעפנט האט מען גיזעהן אז דא ליגט איין הרוג וכששמענו דברי ר' הירצל זענין מיר תיכף ארויס גיפאהרין לכפר השופט האב איה גיהערט דער שופט האט גיזאגט דער ליעבע איז שוין גיפונין גיווארין וכיום מחר בבוקר זענין מיר גיגאנגין צו דעם גרוב האבן מיר גיזעהן אז דארט ליגט איין הרוג אינ דאס גריב איז נאר נויט גיוועזין ערף מאה אמה מהרחיים לבית של מאדילאווסקיע זענין מיר אריין גיגאנגין להערל מאדילאווסקי האב איה עהם גיפרעגט וואס ער ליגט אזוי לאנג במטה עם איז שוין גאנץ שפעט האט ער גיענטפערט ער וועט זיך שוין מעהר אויס דעם בעט גיט אויף הייבן פר צרות פין דער מעשה וואס דא גישעהן האט דער ערל מעצמו דר ציילט אז בשנה אשתקד איז ער גיפארין אויף אהתונה האט ער גיטראפין דעם ליעבע אויף דעם וועג האט ער צו דעם ליעבע גיזאגט גיט אהין צו מיר דען עם איז קיינר אין דער היים איז ער דאף אהין גיגאנגין ובנו יאנטעק איז בביתו גיוועזין וויא איה בין גיקומין לביתי מהתונה האב איה גיפרעגט מייני קינדר אויב דער ליבע איז דא געוועזין ואמרו ער איז דא גיוועזין אונג האט זיך ערד עפיל גבראטין אונג האט זיך זיין גינומין אונג אנועק גיגאנגען דער נאף וויא עם איז גיווארין איין קול אז ליעבע איז נאבד גיווארין האב איה משביע גיוועזין מיינ ונהו האט ער מיר אלץ גילייקינט נאר קודם פסח וויא דער טייעף שאצל הרחיים איז אויף גיגאנגין מהכפור והקרח איז מיינ ונהו יאנטעק אריין גיקומין מיט איין

גִּישְׁרֵיָא אָבִי מֵעַן הָאֵט אֹנֵץ אֹנְטֵעֵר גִּיּוֹנְאָרְפִין דְּעַם יְהוּדִי וְאִס אִיז נְאָבֵד גִּיּוֹנְאָרִין הָאָב
אִיף גִּיּוֹנְאָגֵט אִיף וועל דָּאָס מעלדין להשופט האט מײַן מײַן וְנִהָן גִּיּוֹבְעֵטִין אִיף זָאל נִישֵׁט
גִּיּוֹן הָאָב אִיף מײַף מְשַׁעֵר גִּיּוֹבְעֵטִין אָז עַר הָאֵט דָּאָס גִּיּוֹבְעֵטִין וּלְאַחַר הַפֶּסַח וויא הִיְהוּדִים
הָאָבִין גִּימאכט עוד הפעם רעוויזיע האט מײַן וְנִהָן מִיר מוֹדָה גִּיּוֹבְעֵטִין דִּיא גִּיאנצִי מַעֲשֵׂה
אָז עַר הָאֵט זִיף גִּקְרִיגֵט מִיט דְּעַם לִיעֵבֵע אִיבֵר אִבֵּעֵנְקִיל הָאֵט עַר דְּעַם לִיעֵבֵע אָנְעֵטִין
גִּיגֵעֵבִין בְּיָדוֹ אִיז עַר תִּיקָף אָנְיָדֵר גִּיפֶאָלִין הָאֵט עַר עֵהָם אַרִיין גִּיּוֹנְאָרְפִין בְּנִהָר הַנִּקְרָשׁ
אוּן דָּאָס גַּעלד מִיט דִּיא מִלְבוּשִׁים הָאֵט עַר גִּיגֵעֵבִין וְיִין שׁוועהר דְּעַר נְאָף וויא דָּאָס
וּוֹאָסִיר הָאֵט גִּילֶאָסֵט הָאֵט עַר אִיְהָם פִּין וּוֹאָסִיר אַרְוִים גִּישִׁלֵעֶפֶט אוּן הָאֵט עֵהָם גִּילִיגֵט
בְּהַגְאָרְטִין אִפּ אָנָא טֵרִיקֵנִין וְאַחַר כֹּף הַנִּיחֹו בְּהַגְנֵרִין שֶׁל תְּבוּאָה הָאָב אִיף גִּיפֶרְעֵגֵט לְהַעֲרֵל
מֵאֲדָלְאוּסְקִי אִיז דָּאָס גִּיּוֹבְעֵטִין דְּעַר לִיעֵבֵע פִּין חֵמֵעֵלְנִיק אָמֵר וְאִס פֶּרֶעגט מִטֵּץ מִסְתָּמָא
אִיז עַס עֵהָר קִיין אַנְדֵרֵר אִיז נִיט נְאָבֵד גווארין עַס הָאֵט אִיְהָם פֶּר דֵרֵאסֵעֵן נְאָף וְאִס
מֵעַן פֶּרֶעגט עֵהָם עַס אִיז בִּיָּא עֵהָם אָזוּי פֶּשֻׁטוֹת גִּיּוֹבְעֵטִין עַר הָאֵט גִּיּוֹנְאָגֵט אִיף קָאָן דִּיף
זִיין בְּרוּדֵר מֵאִיר אִין דְּעַם לִיעֵבֵעֵס ווייב וְאָמֵרְתִי לוֹ דָּאָס דְּעַר רַב אִיז בְּמִכְנֹון גִּיקוּמִין
עַר בְּרוּיָף דָּאָס לְהַתִּיר אֵת אֲשֶׁתוֹ הָאֵט עַר ווייטֵר מְשִׁיב גוֹבְעֵטִין מֵעַן בְּרוּיָף דָּאָס גָּאֵר
נִישֵׁט צו פֶּרֶעגִין מײַן וְנִהָן הָאֵט קִיין אָנְדֵרִין נִיט גִּיְהַרְגֵת נֵאֵר דְּעַן לִיעֵבֵע.

אח"כ הִלְכָתִי לְהַעֲרֵל שְׁהִי חוֹתְנוֹ שֶׁל הָעָרֵל יֵאֲנַטְעַק הַיּוֹשֵׁב כְּעַת בְּתַפְיֶסָה בְּקַעֲלֵעֵטִין
וְסִיפֵר הָעָרֵל כֹּף ווען דְּעַר יֵאֲנַטְעַק הָאֵט חֲתוּנָה גִיְהָאֵט מִיט מײַן טֵאכֵטֵעֵר הָאֵט דְּעַר
לִיעֵבֵע נְאָף גִילֵעֵבֵט דָּאָס אִיז גוֹבְעֵטִין עֵרָף שְׁמֹנֶה יָמִים קוֹדֵם שְׁנֵאָבֵד לִיעֵבֵע הָאֵט חֲתָנִי
גִּיּוֹנְאָגֵט לְבָתִי אִיף הָאָב פִּיל גַּעלד וְאָמֵרָה לוֹ בְּתִי בְּרַעַג דָּאָס גַּעלד וְהַשִּׁיב אִיף וועל
בְּרַעַגִין וּבְמִשְׁחָה שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת אַחַר שְׁנֵאָבֵד לִיעֵבֵע הִבִּיא מְעוֹת הָאָב אִיף מײַף מְשַׁעֵר
גוֹבְעֵטִין דָּאָס פִּין דְּעַם לִיעֵבֵע אִיז דָּאָס מְעוֹת גְּעוּוִים וְשִׁאֲלָתִי לְהַעֲרֵל חוֹתְנוֹ הַנִּזְ"ל הָאָסֵטוֹ
גִּיקֵאֲנֵט דְּעַם לִיעֵבֵע וְאָמֵר בְּנֹדָאִי הָאָב אִיף עֵהָם גִּיקֵאֲנֵט עַר אִיז בִּיָּא מִיר כ"פ גִּיּוֹנְעֵטִין
אִיף קָאָן זִיין בְּרוּדֵר מֵאִיר אִין זִיין ווייב בִּיָּא מִיר גוֹבְעֵטִין גוויס אָז דָּאָס גַּעלד אִיז פִּין
לִיעֵבֵע נֵאֵר חֲתָנִי הָאֵט גִּילִיִיקִינֵט וְאָמֵר דָּאָס גַּעלד הָאָע עַר פִּין דְּגִים וְאִס עַר הָאֵט
גִּיפֵאֲנֵעֵן נֵאֵר וויא מֵעַן הָאֵט גִּימֵאכֵט דִּיא אָנְדֵרֵרֵע רֵעוּוִיזִיא נְאָף פֶּסַח וּמִצְאֹו הַיֵּאֲרֵמִיקֵע
הָאֵט אַחֲוֹתוֹ שֶׁל יֵאֲנַטְק פֶּר צִיִּילֵט פֶּאֵר בְּתִי שְׁהִיְתָה אֲשֶׁת יֵאֲנַטְעַק אָז דִּיא מַעֲשֵׂה אִיז אָמֵת
אָז יֵאֲנַטְעַק הָאֵט דְּעַם יְהוּדִי גִיְהַרְגֵת אִין דָּאָס אִיז דָּאָס גַּעלד דְּעַר נְאָף הָאֵט בְּתִי פֶּר צִיִּילֵט
לְאַמָּה בְּזוּה"ל מוֹטֵעֵר דִּיא זֶאֱלֶסֵט וויסִין אָז בְּעֵלִי יֵאֲנַטְעַק הָאֵט גִּיְהַרְגֵת דְּעַם יְהוּדִי וְאִס
מֵעַן זוכֵט אִין דָּאָס אִיז זִיין גַּעלד כ"ז אָמֵר חוֹתְנוֹ שֶׁל יֵאֲנַטְעַק וְגַם חֲמוֹתוֹ הָעַרְלִית אָמֵרָה
לִי ג"כ אָז בְּתָה הָאֵט אִיר גִּיּוֹנְאָגֵט כַּנִּזְ"ל אָז בְּעֵלָה הָאֵט דִּיא מַעֲשֵׂה גִיְטָאָהָן.

אח"כ שְׁמַעְתִּי מִהָעָרֵל שְׁהִי מְשַׁרְתִּי אֲצֵל הָעָרֵל מֵאַרְדִּילֵאֹוּסְקֵע בְּשַׁנַּת הַנִּזְ"ל בְּעַת שְׁנֵאָבֵד
הַיְהוּדִי הָאָב אִיף נִיט גִּדיֵנט אֲצֵל מֵאַרְדִּילֵאֹוּסְקֵע וְנִיִּיס אִיף גָּאֵר נִיט נֵאֵר דָּאָס וְנִיִּיס אִיף
וְנֵעַן יֵאֲנַטְעַק אִיז גִּישִׁטֵאֲנִין לְסִטָאָבִיץ לְהַסֵּאֵנֵד שְׁמַעְתִּי וויא מֵאַרְדִּילֵאֹוּסְקֵע הָאֵט גִּיּוֹנְאָגֵט
אָזוּי וויא עַר הָאֵט זִיף גִּיקֵאֲכֵט אָזוּי זָאל עַר עֶסֶפִין הָאָב אִיף מײַף מְשַׁעֵר גוֹבְעֵטִין וְאִס עַר
מִיִּינֵט וויא מֵעַן הָאֵט גִּימֵאכֵט דִּיא אָנְדֵרִי רֵעוּוִיזִיע אִין הָאָב גִּיפִינֵן דִּיא יֵאֲרֵמִיקֵע הָאֵט
יֵאֲנַטְעַק מִיר גִּיגֵעֵבִין כ"פ י"ש וְסִיפֵר לִי הַמַּעֲשֵׂה אָז עַר הָאֵט זִיף גִּיקְרִיגֵט מִיט דְּעַם יְהוּדִי
אִיבֵר עֵטִלִיכֵע גֵרֵאשִׁין וְאִס אִיז עֵהָם גִּיקוּמִין פֶּאֵר אִבֵּעֵנְקִיל הָאֵט עַר עֵהָם גִּיגֵעֵבִין
אָנְעֵטִין עַל הִלְחִי אִיז עַר אָנְיָדֵר גִּיפֶאָלִין אִיף הָאָב עֵהָם גִּרִיבִין מִיט שֶׁלֵּג אִין מײַף אָנְיָף

פאר גרויס פחד האב איך עהם ניט גיקאנט ראטעווען איך האב גיזעהן ער איז טוט האב איך עהם אריין גווארפן להנהר הקרוש אין וויא דער טייך איז אויף גיזאנגין האב איך עהם גילייגט בגורן התבואה אריין דא וויא איך שלאף וכהיום פשמצאו היארמיקע בהגורן האב איך מורא מען וועט ווייטר גופן לכן האט חותני נאבי איין עצה גיגעבין ארויס צו נעמין עהם מגורן התבואה ולקברו ע"פ השדה ובקש ממני יאנטעק אז איך זאל עהם העלפין האב איך נאדוני מארדילאווסקיע גיגראבין אנריב אין מיר האבן עהם דארט אריין גלייגט בשק אין דאס איז דאס נעמליכע אורט וואש האב להשופט געוויזען: תשובה הנה פינון שפמה העידו שהי בפפר הנ"ל וע"ז נאמנים אפילו שהי ע"י שאלה כי נתנו ראיות מוכיחות שהי שם והחזירו מעות שנתן להם ערבון על סחורה וא"כ פינון שנמצא הרוג סמוך לאותו מקום אמרינו זה הוא הנאבד כמ"ש במשנה פלוגתא רבי ורשב"ג [עיינן פסחים י"א] דקיי"ל זה קבר הנאבד זה קבר הנמצא והנה הנ"ב [במהדו' קמא סי' מ"ו] מאריף בזה והנה אם כי ידעתי מעוט ערכי נגד גדולי ועמודי עולם אף לא יכולתי להבין דבר זה כלל דמה דמיון זה לנמצא בה קבר פינון שידענו עכ"פ בשדה זה נאבד קבר ולכן הן בתחלתו או בסופו תלינו דזה הנאבד הוא הנמצא אבל פאן לא נאבד פאן דהרי ראינו אותו חי רק עכשיו הוא נאבד לא ידענו מקומו וכי אינו נניד להלך במקום שירצה ומי יאמר לנו שנאבד פאן מי יודע אנה הוא וזה ההרוג הנמצא הוא איש אחר ובשפלי הקצר לא יכולתי לידע הדמיון אף בנדאי אותן הגדולים בשכלם הוה ידעו תוכן חכמת הדבר אולם עכ"ז אין בידינו לפסוק דבר אשר לא נודע לנו בדעתנו שום רמז לזה גם יש אחרונים משתמשים בסברות פאן נמצא ותקעו נפשם בהנ"י [יבמות קט"ו] ובהרמב"ן ז"ל בב"ב [דכ"ד] אף גם זה לא נוכל להבין דאיך שייך באדם שראינו באיזה מקום חי נאח"פ נמצא הרוג בדרך לומר שהוא זה שראינו חי ונלא אם נרצה לומר שזה ההרוג שנמצא בכאן הי' מקדם בכאן פמו שנמצא עתה פאן א"כ מסתמא הוא הנאבד שהי' בכאן ואתפלא מדוע לא נאמר שבנדאי אינו זה שראינו פיום (ב') [זה] פאן הלא חזקה שזה ההרוג הי' פאן מאז קודם שנאבד זה דהא ידענו שהי' פאותו הדרך והשדה שנמצא ההרוג (הי') פמה ב"א שכנים ושאר אנשים ונימא פאן נמצא מאלו שהיו בכאן קודם ביאתו של זה שפא מעלמא ונימא כ"נ וכ"ה מאז גם קשה לפי מאי דאמרי' בש"ס נזיר י"ב [וכ"ח ה"ג ניידיא] ע"ש אלמא דבאדם [לולא דהדרי לניתותא] לא שייך קביעות משום דנייד וא"כ מאי פאן נמצא (שייך) בזה הנאבד הגם שהי' נניד בזה המקום לא נקבע ולומר עליו כ"נ וכ"ה נאפילו שנמצא פאותו מקום ממש נניד ממקומו ול"ד לעינבי בכרם [ב"ב כ"ד] שנקבעים שם וגדלים שם שפיר אמרינו למה לן למתלי באחרוני הלא נמצאים וגדלים פאן אבל באדם שפא דרך ארעי לאיזה מקום ומקרי נניד לא קבוע (עיינן תוס' פתובות ספ"ק) הרי הוא פמו כל עוברי דרך השייך לזה המקום דשיירות מצויות נאפילו פאין שיירות מצויות לא מתירין בחדא לטיבותא פידוע מפלוגתת רבה ור"ז [ב"מ י"ח ע"ב] ולכן לא שייך פאן בזה פאן נמצא ורק בנמ"י שפיר פתב סברא זו דיצא יצחק ריש גלותא מקורטבא עם איש אהד וזה האיש העיד דיצחק שיצא עמו מקורטבא מת ורק שיש לחוש דשמא לא זה הדר בקורטבא יצא עמו רק אחר פא לקורטבא וג"כ שמו יצחק ר"ג וזה הוא המת לזה לא חיישינו פינון דמקום קביעותו פאן הדרא לניתותא ושפיר אפילו אם הי' רבים יצחק ר"ג הי' אמרינו כל קבוע פמע"מ

א"כ אם שוב יש לנו ספק אם בא אחר לכאן ע"ז אמרינו שפיר פאן נמצא ולא פא אחר לכאן דלמ"ל לחדש ולחוש דבא אַחַד מְעַלְמָא פּינּוּ דְקבּוּעַ זֶה פּאן שפּיר אַמְרִינוּ כ"נ וכ"ה אַבְל בְּעוֹבֵר אֹרַח שְׁהֵלֶךְ פ"א בְּדֶרֶךְ [לְמָה] גִּימָא שְׁזֵה הוּא הַנְּהַרְג מִפְּתַח שְׁהִי בְּאַרְעֵי פּאן אַדְרָבָה מִסְתַּמָּא תּוֹלִין בְּרֹבָא דְעַלְמָא שג"כ הוֹלְכִין וְאִי דְאוֹתוּ רְאָה בְּכָאן וְאַחֲרִים לֹא רְאִינוּ מ"מ יְדוּעַ לָנוּ שְׁהוֹלְכִין עוֹד אַנְשִׁים בְּדֶרֶךְ הַזֶּה וְלָכֵן לְדַעְתִּי אִין לְזֵה מְקוֹם פְּלִל הַגַּם שְׁאַנִּי הַחֲזוּקְתִּי בְּסִבְרָא זֹו וְחֻזְקִיתִי מְדַבְּרִי הַרְמַב"ם גְּבִי מְדִידַת הָעִיר הַקְּרוּבָה מ"מ כְּאֲשֶׁר נִתְיַשְׁבְּתִי בְּזֵה אִין לְזֵה מְקוֹם פְּלִל לְהַתִּיר עִי"ז וְרַק יֵשׁ הָיְתָר בְּרוּר לְפָנֵינוּ עִפ"י עֲדוּת הַמַּסְל"ת אֲשֶׁר נְעַמֵּק לְעֵיל וּמִפְּתַח הוֹדָאָת הַרְוֹצַח וּמְקוֹדֵם נִצְיַע דְבָרֵי הַש"ס (יְבָמוֹת קכ"א ע"ב) וְנ"ל הַמְשָׁנָה וּבְנִכְרֵי אִם הִי מִתְפּוֹנֵן אִין עֲדוּתוֹ וּבְגַמְ' שָׁם א"ר יְהוּדָא א"ש ל"ש אֵלָא שְׁנַתְפּוֹנֵן לְהַתִּיר אַבְל נִתְפּוֹנֵן לְהַעֲיִד עֲדוּתוֹ עֲדוּת הִיכִי יְדַעִינָן א"ר יוֹסֵף בָּא לִב"ד וְאָמַר אִישׁ פ' מֵת הַשִּׁיאֵו א"א זֶהוּ נִתְפּוֹנֵן לְהַתִּיר מֵת סֵתָם זֶהוּ נִתְפּוֹנֵן לְעֲדוּת אֲתָמַר נְמִי א"ר לְקִישׁ ל"ש אֵלָא שְׁנַתְפּוֹנֵן לְהַתִּיר אַבְל נִתְפּוֹנֵן לְהַעֲיִד עֲדוּתוֹ עֲדוּת א"ל ר' יוֹחָנָן לֹא פָּדַי הִי הַמְעַשָּׂה בְּאוֹשְׁעֵיָא בְּרַבִּי שְׁהַתִּירָם עִם פ"ה זְקָנִים א"ל ל"ש אֵלָא שְׁנַתְפּוֹנֵן לְהַתִּיר אַבְל נִתְפּוֹנֵן לְהַעֲיִד ע"ע וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים אֵלָא מִתְנִיתִין דְקִתְנִי וּבְנִכְרֵי אִם הִי מִתְפּוֹנֵן אִין ע"ע הִיכִי מִשְׁפַּחַת לֵה בַּמַּסְל"ת עַכְל"ה וּבִירוּשְׁלָמִי [פ' הָאֲשָׁה בְּתָרָא הַלְכָה ה' שָׁם וְנ"ל אִיזוֹ הוּא מִתְפּוֹנֵן ר' יוֹחָנָן אֹמֵר פֶּל שְׁמַזְפִּירִין לוֹ אֲשָׁה רַשְׁב"ל אֹמֵר פֶּל שְׁשׂוֹאֲלִין אוֹתוֹ וְהוּא מְשִׁיב וִיעו"ש בַּס"פ וְתַמָּה הַמְרַדְכִי ז"ל הַרְבֵּה ע"ז דְהוּא נֶגֶד ש"ס דִּילֵן דְבַש"ס דִּילֵן ר"י מַחְמִיר וּבִירוּשְׁלָמִי ר"ל מַחְמִיר יוֹתֵר.

וְהִנֵּה לִפְע"ד דְאִינָם סוֹתְרִים פְּלִל דְפִלְגֻגַת ר"י ור"ל שָׁם בִירוּשְׁלָמִי עַל הָא דְמִתְפּוֹנֵן לְהַעֲיִד [דְקִתְנִי בְּמִתְנִי וְכַמְבּוֹאֵר שָׁם בִירוּשְׁלָמִי ה"ט] וּבְאַמַּת אִיְרֵי שָׁם בְּלֹא הִי מַסְל"ת רַק שְׁנֵרְאִין הַדְּבָרִים שְׁאוּמַר אַמַּת כְּמוֹ בְּפּוֹנְדְקִית שְׁבִיבִית וְהִרְאָה לָהֶם קְבָרוֹ וְכו' אוֹ כְּמוֹ רוֹצַח שְׁהוֹדָה ע"י שְׁאֵלָה וְרַק שְׁנֵרְאִין הַדְּבָרִים שְׁהוּא אַמַּת אִפִּילוֹ שְׁלֹא מַסְל"ת רַק ע"י שְׁאֵלָה ס"ל לר"י פֶּל שְׁאִין לָנוּ הוֹכְחָה שְׁפּוֹנְנָתוֹ לְהַתִּיר סוּמְכִין עַל עֲדוּתוֹ דְאִין פּוֹנְנָתוֹ פְּלִל לְהַשִּׁיב עַל שְׁאֵלַת הַיִּשְׂרָאֵל רַק מְסַפֵּר הָאֲמַת פְּמִבְּאָר בַּמְהַרִּי"ק [שְׁנֵרְשׁ קכ"א] וּמִהַרְמ"מ [סי' ק"י] וּמ"ב ז"ל [סי' ס"ח מוּבָאִים בַּב"ש סַקמ"ט] וְרַק אִם הַזְפִּיר אֲשָׁתוֹ יֵשׁ לְחוּשׁ כִּי מְשַׁקֵּר לֵאמֹר פּוֹנְנָה אַבְל פֶּל זְמַן שְׁאִין הַחֲשָׁשָׁה לְפָנֵינוּ אִין תּוֹלִין לְחַשְׁשׁ וְאוּמְרִים שְׁאוּמַר הָאֲמַת כְּאֲשֶׁר הוּא וְעוֹד ס"ל לר"י דָּאִם יֵשׁ אִיזָה טַעַם שְׁמַכְוִין לְהוֹ הַנְּכָרִי אִפִּילוֹ רַק לְהַעֲיִד ג"כ אִינוּ נֶאֱמָן דְאֲשֶׁר פִּיָּהֶם דְבָר שְׁנֵרְאֵן אִם אֹמֵר בַּמַּסְל"ת בְּלֹא פּוֹנְנָה דְהֵינּוּ בְּלֹא שְׁאֵלָה אוֹ אִפִּילוֹ בְּשְׁאֵלָה אִם רֹאִין דְאִין פּוֹנְנָתוֹ לְהַשִּׁיב עַל הַשְׁאֵלָה רַק לְסַפֵּר הָאֲמַת [אִז נֶאֱמָן] ור"ל ס"ל לְהִיפּוּף מְזֵה דְאֲדַרְבָּה לֹא הַתִּירוּ חו"ל רַק בַּמַּסְל"ת אַבְל ע"י שְׁאֵלָה חִיִּישִׁינָן לְמַשְׁקֵר וְרַק אִם אֹמֵר בְּלֹא שְׁאֵלָה וְרַק מִתְפּוֹנֵן לְהַעֲיִד דְגַם זֶה הוּא מַסְל"ת לְהַעֲיִד דְמִי בִיקָשׁ מִמֶּנּוּ שְׁיַעֲיִד וּמֵה לוֹ מְזֵה בְּהַעֲדָתוֹ אַמְרִינוּ אַדְרָבָה פִּינּוּן שְׁמַעְצָמוֹ מַעֲיִד אֵלְמָא אַמַּת הַדְּבָר וְכַסְבְּרָא זֹו מְבֹאֵר בְּתָשׁוֹ רַד"ך ז"ל פְּלִלוֹ שֶׁל דְבָר דַּר"י ור"ל בְּהָא פְּלִיגִי דַּר"ל סְבַר פֶּל ע"י שְׁאֵלָה אַמְרִינוּ שְׁמַשִּׁיב עַל הַשְׁאֵלָה וְלֹא מְהַנִּי הוֹכְחוֹת לֹאֵר שְׁאוּמַר אַמַּת אַבְל בְּלֹא שְׁאֵלָה טוֹב יוֹתֵר מֵה שְׁנַתְפּוֹנֵן מַעְצָמוֹ לְהַעֲיִד עַל דְבָר אַמַּת ור"י ס"ל אִיפְכָא דְעֵיקַר תְּלִי בְּאִם הָעַפּוּ"ם אֹמֵר הַדְּבָרִים בְּלֹא פּוֹנְנָה וְרַק כְּמוֹ שְׁיַצָּא מִפִּיו לֹא תוֹעֵלַת לְאַחֲרִים לֹא לְהַעֲיִד וְרַק כְּמִתְאוּנָן בַּפ"ע אוֹ כְּמִתְמִי כַה"ג אִפִּי ע"י שְׁאֵלָה הֵנִי כַלפ"ת וְכַמ"ש הַתּוֹס' [שָׁם קכ"ב ב'] דְעַשְׂאוֹ כַּמַּסְל"ת פִּינּוּן שְׁחִזִּינָן אַמַּת

הדבר אמרינו שלא חשב להשאלה רק שאומר האמת מעצמו אבל כל שהי' לו לנכרי איזה פנונה יהי' אפילו להעיד פסול דפיהם דבר שוא ורק שצריך שיהי' הדבר יוצא מעצמו מפיו בלא פנונה א"כ תלמודינו עם הירושלמי שנים ולק"מ דאמאי בתלמודינו ר"ל מיקל ובירושלמי איפכא דזה תלוי בזה אם מקילין בכוננתו להעיד במל"ת בלא שאלה דאמרינו דכל דבריו וכוננתו לפ"ת ממילא ע"י שאלה לאאזלינו להקל דהנה מצינו בגמ' דפריה מאי מתפנין דדייקי במשנה דלא אמר ובנכרי אם ע"י שאלה לא מהימן ורק אמר באם פנון ותלו הדבר בכיון לא בשאלה ולזה מתרץ ר"י דבא למעוטי במכונן להעיד אבל ע"י שאלה לא מגרע אם ראינו בראיות מוכיחות כמו בפונדקית מהימן אפילו ע"י שאלה איזה חבירנו ור"ל סבר איפכא דכל ע"י שאלה לא מהימן והמשנה שאמרה אם מתפנין היינו אפילו בלפ"ת אם מתפנין להתיר אבל במכונן להעיד נאמן אבל כ"ז בלא שאלה דאין לנו מלשון המשנה לרבות רק דאי לר"י אמרינו דאפי' במסל"ת אם מכונן להעיד לאו פלוס עדותו וזה פנונת אם נתפנין וממילא אפילו בשאלה אם רואין שאין מתפנין לדבר מהני נמי בפונדקית דהמשנה פולה בכוננה [תלי'] ור"ל ס"ל דתלי' בכוננה אם יעיד לפ"ת אם פנונתו להעיד מהימן אבל להתיר לא מהימן ותלי' במסל"ת בכוננה אבל בע"י שאלה בנדאי לא מהני כלל ומעשה דפונדקית הוא משום דעשאיה כחי' דמהימנת על אתר כמבואר בירושל' סוף יבמות פללו של דבר פיון דמשנה תלי' בכוננה לא בדיבור ש"מ דכוננה הוא עיקר בזה לזה ס"ל לר"ל דעיקר הפנונה באם להעיד או להתיר ור"י ס"ל דתלי' בכוננה כל שלא מכונן מהימן דעיקר תלי' בכוננה ומש"ה אפילו בשאלה אם נראה שלא נתפנונה מהימן ור"ל ס"ל דתלי' במכונן להעיד מהימן אבל בשאלה א"נ כלל דכל המשנה מיירי במסל"ת רק (אם) החילוק בין פנונה להתיר או להעיד כמ"ש ר"י ה"ד וכו' אבל בשאלה לא מצינו היתר אבל ר"י דס"ל דאפילו להעיד ל"מ אם יש לו איזה פנונה ממילא כמ"כ בשאלה אם רואין שאין לה שום פנונה מהימנא וזב"ז תליא דברי הש"ס ונדברי הירושלמי.

היוצא לנו מזה לר"י דהלכתא פנותי' נאמן אפילו בלא מסל"ת אם רואין פנונת הנכרי לספר האמת ומזה הוכיחו המהרי"ק ז"ל וסייעתו דכל שאינה מכוננת רק לספר המעשה שיהי' אפילו שלא הי' מסל"ת ממש נאמן ולכן בנ"ד שהעכו"ם היושב על המטה שאמר דבריו במסל"ת ממש רק שיש לחוש דהוי שאלה שהרי חפשו אחרי יהודי מ"מ פיון שפבר נמצא ההרוג ושגור בפי כל שזה הוא הליעבע א"כ למה מכונן זה הערל לספר זה כלל פיון לפי מחשבת כל העכו"ם שפבר נמצא א"כ למה יספר לזה הא בעינ' העכו"ם שהליבע בפנינו מת ולמה יחפש שוב אחריו ומה חידוש יודיע ליהודי בזה הספור א"ו שסיפר לפ"ת האמת פאשר הוא שפנו הודה לו שהרגו ואין לומר שפא רצה להודיע שזה [הוא] הליבע הא זה לא הודיע לו כלל רק לאחר ששאלו וא"כ בנדאי תחלת דבריו הוא מסל"ת ממש וא"ל שרצה לזכות עצמו הל"ל שצער גדול לו שאירע בביתו זה המעשה ע"י בנו והוא לא ידע כלל אבל עיקר המעשה נראה שלא בא רק לספר פאשר הוא וא"ל דלמא אמת הוא פאשר אמר העכו"ם אף זה הוא ליעבע אחר ז"א כלל דהלא כל עסקיהם עתה בזה הליעבע הנאכד ועליו פנון הנכרי כמבואר בכמה תשובות ובפרט פיון דמתחלתו הוא מסל"ת ממש שוב נאמן מה שאמר ע"י שאלה וגם הודאת הרוצח מהני כמבואר במהרי"ק ומהרמ"מ ז"ל ובמ"ב ז"ל [הנ"ל] אף בזה יש מקום לומר נהי דנאמן

בזה שְהָרְגוּ אֶבֶל מֵה שְׂאוֹמֵר שְׁנֵה הוּא הַנְּאָבֵד י"ל שְׂאוֹמֵר כֵּן מְשׁוּם פֶּחַד וְדִלְמָא הָרְגוּ
לְאַחַר וְזֶה הַלִּיעֶבֶע מְהַעִיר חַי וְזֶה הַהֲרוּג הוּא אַחַר וְרַק הַעֲפוּ"ם אוֹמֵר שְׁנֵה הוּא הַנְּאָבֵד
מְהַעִיר דִּירָא אִם יֹאמֵר שְׁנֵה הָרוּג אַחַר לֹא יִמְנְעוּ לְהַפְחִידוּ בְּעֵינֵינוּיִים עַל זֶה הַנְּאָבֵד מְצֵא
מְקוֹם לֹמֵר שְׁנֵה הוּא וְיִפְטוֹר מִהַדְרִישׁוֹת וְנִחְקִירוֹת וּפְחָדִים אִף הָאֲמַת יוֹרֵה דְרַפּוּ שְׂאִין
לְחוּשׁ לְדַבְרִים שְׂמַחוּץ לְמִשְׁמַעוֹת הָעֲנִין כַּמְבֹאֵר בַּב"ש ו"ל [סְקַל"ט] לְעֲנִין מִסְל"ת וְלִכּוֹן
לְפַע"ד הָאִשָּׁה הַזֹּאת מְתַרְתֵּי: וְהִנֵּה מִחֲמַת נְחִיצַת הָאִשָּׁה הָעֲגוּנָה עָלֵי לֹא יִכְוֹלְתִי לְעֵינִין
בְּדַבְרֵי הָאֲחֵרוֹנִים וְגַם מֵה שֶׁת"ל מְצֵאוּ יְדֵי מֵה שְׂחַנְנֵי הַש"י מְהַרְאוֹנִים אִין בְּאִפְשָׁרִי
לְהַעֲתִיק וְדִי בְּזֶה אִם יִסְפִּים עִמִּי אִיזָה גְדוֹל וְכ"ת כְּבָר הַסְפִּים לְהִתֵּר וְלִכּוֹן תּוּכַל לְהַנְשֵׂא
עַפ"י הִתֵּר ג' דִּינִים.

וְלְהַעִיר בְּזֶה דְמִצְאוֹתֵי חִידוּשׁ הַרִיטְב"א ו"ל כְּתַב בְּסוֹף יְבָמוֹת [עַל הָא דְמִקְשָׁה הַגַּמ' וְהָא
אִי חֲבָרִינוּ קֵא' לָה] דְהַגְמ' הִי' יְכוֹל לְתַרְץ עֹבְדָא דְפּוֹנְדָקִית דְנִאֲמַנְת מְשׁוּם דְנִתְפְּוֹנָה
לְהַעֲיֵד וְזֶה לְכַאוּרָה נֶגֶד הַירוּשְׁלַמִי דְאֹמֵר לַר"ל [דַס"ל דְמַהֲנֵי בְמִתְפְּוֹן לְהַעֲיֵד] כֹּל ע"י
שְׂאֵלָה לֹא מְהִימְנֵי וּמִש"ה לֹא מְהִימְנֵי בְּפּוֹנְדָקִית [רַק מְטַעַם דְעֵשׂוּ אוֹתָהּ כַחַי' ע"ש בִּירו' ה"ט
אוּ פְתִירָץ הַש"ס דִּילֵן דְהִתְחִילָה הִיא בְּמָה שְׂפַכְתָּה] יַעֲיִ"ש וּבְנִדְאִי [בַהֲסִד"א דְלֹא
יָדַע מִתִּירָץ דְהִתְחִילָה הִיא דְלֹא הוּ"ל לַפ"ת] דֹּא"א לֹמֵר לְרַע"ק מְטַעַם שְׂפּוֹנְנָתָה לְהַעֲיֵד
מְהִימְנָא דְהָא רַע"ק ס"ל דֹּאִין יִשְׂרָאֵלִית נִאֲמַנְת אֲפִילוּ בְנִתְפְּוֹנָה לְהַעֲיֵד כַּמְבֹאֵר בְּמִשְׁנָה
א"כ לְרַע"ק בְּנִדְאִי אִין הַעֲפוּ"ם נִאֲמַנְת בְּנִתְפְּוֹנָה לְהַעֲיֵד דְלֹא עֲדִיפָא מִיִּשְׂרָאֵלִית שְׂלֹא
מְהִימְנָא וְע"כ צְרִיף דְנִקְא בַלפ"ת לֹא בְנִתְפְּוֹנָה לְהַעֲיֵד וְהִי' שְׁלוּם ב' עַר"ח חֲשׁוֹן תַּרְכ"ה:
סִימָן סָב שְׂאֵלָה אִשָּׁה שְׁנֵהֲרַג בַּעֲלָה לְפִי הַנְּרָאָה הִינֵנוּ שְׂבַעֲלָה הֵלֵךְ מִבֵּיתוֹ לִילָף עַל יְרִיד
בַּק' אַחַת וּבְדַעַתוֹ הִי' לָלוֹן בְּכַפָּר פ' בְּאֵם הַדְרָף וְכֵן עֲשָׂה וּבָא לְכַפֵּר הַנְּ"ל לָלוֹן אֲצֵל יְהוּדִי
אַחַד אֲשֶׁר שָׁם בְּכַפָּר וּלְעַת עָרַב הֵלֵךְ לְנִכְרֵי אֲשֶׁר דָּר שָׁם בְּכַפָּר הַמְפִירוֹ וְהִי' בְּקַרְעֵצְמָא
שְׂמָה וְשׁוֹב לֹא חֲזַר וְנִאֲבֵד לֹא נֹדַע מֵה [נַעֲשָׂה] אִתּוֹ וְלֹאֲחַר כְּמָה חֲדָשִׁים נִמְצָא בְּכַפָּר
סְמוּף לְהַנְהַר כְּמוֹ פְרִסָה מְכָאן אִישׁ א' יְהוּדִי מֵת וְסְמוּף לוֹ קִצַּת מְרַחוּק נִכְרֵי מֵת וְהִיִּיהוּדִי
הִי' לְבוּשׁ כֹּל הַבְּגָדִים שְׂהַפִירוֹ בּוֹ מְחִיִּים שְׂהַלֵּךְ בָּהֶם מְקַצְתָן הַפִירוֹ בַּט"ע וּמְקַצַּת הַבְּגָדִים
ע"י סִימְנֵי קִצַּת מְוִבְהָקִים מְמַשׁ וּקְצַתָם רַק חֲנוּרֵי וְסוּמְקֵי וּבְגוּפּוֹ אֲמָרָה הָאִשָּׁה סִימְנֵי
שְׁהִי לוֹ שׁוּמָא קְרוֹב לְפִי הַטְבַּעַת וְגַם בֵּין פְתִיפִיו כְּמוֹ שׁוּמָא וְלִמְעֵלָה פִלְעַק וְכֵן נִמְצָא
בְּהַהֲרוּג הַנְּמָצָא כֹּל הַסִּימְנִין מֵה דִינָה שְׁל אִשָּׁה זֹ: תְשׁוּבָה הִנֵּה מַעַכ"ת הַצִּיעַ שְׂשָׁה
הִתְרִים א' מִחֲמַת צִירוּף הַסִּימְנִים מְצַטְרְפִים הִנֵּה רֹב הָאֲחֵרוֹנִים הַחֲלִיטוּ דֹאִין מְצַטְרְפִים
וּבְכַרְט בְּשׁוּמָא דְעֵשׂוּי' לְהַשְׁתַּנּוֹת אִינוּ סִי' כְּלָל וְכַמְבֹאֵר בַּב"ש [ע' ב"ש סְק"ע וְצ"ע]
וּבַמְהַרְח"ש ו"ל בְּאַרְנוֹכָה וְסִימְנֵים גְרוּעִים בְּנִדְאִי לֹא מְצַטְרְפִי וְאִם לְצַרְף דַּעַת הַרְד"ך ו"ל
[מִוָּבָא בַב"ש סְק"ע"א] דְשׁוּמָא דְצַמְצוּם מְקוֹם הָוִי (ס"ס) [סִימָן מְוִבְהָק] הָא זֶה נִדְאִי לֹא
הָוִי בְּצַמְצוּם מְקוֹם כְּמוֹ נִקְבַּב בְּצַד אוֹת פ' וְאֲפִילוּ אִם נִימָא [דְהוּא] סְפַק שׁוֹב אִינוּ מְצַטְרְף
כַּמ"ש הַח"צ ו"ל בְּתְשׁוּבָה דְהָוִי חֲסָרוֹן חֲכָמָה דְלֹא מְקַרֵי סְפַק יַעֲוִין בְּתְשׁוּבָה קַל"ד.

הִתֵּר ב' שְׂפַתְב מִחֲמַת בְּגָדִים כְּוָלָם הִנֵּה בְּאֲמַת כְּוָלָם לֹא הַפִירוֹ רַק בַּסִי חֲנוּרֵי וְסוּמְקֵי
אוּ בְשִׂאֲרֵי דְבָרֵי דְלֹא הָוִי כְּמוֹ נִקְבַב בְּאוֹת פ' וְלִכּוֹן בְּקִצַּת בְּגָדִים נִדְאִי חֲיִישִׁין לְשִׂאֵלָה
לְרֹב הַפּוֹסְקִים הָאֲחֵרוֹנֵי וְהָאֲרַבַּע כְּנָפוֹת לֹא הִי' כְּלָל סִי' מְוִבְהָק וְלֹא ט"ע רַק שְׁהִי מְצַיִג
לְכּוֹן דִּנָּה הָוִי חֲנוּרֵי וְסוּמְקֵי דֹאִינוּ סִי' כְּלָל וְהַטְלָאִי שְׂתַחַת הַצְנוּאֵר שְׁהִי בְתַמוּנָה אַחֲרַת
ג"כ הָוִי רַק חֲנוּרֵי וְסוּמְקֵי דֹאִינוּ סִי' כְּלָל.

היתר ג' מחמת היתר גפילה דיחיד פמבנאר בח"ץ סי' הנ"ל] אין זה היתר ברור דהרי מחלוקת בצדה הרב גדול שבקמאי דאחרונים הוא מהרא"י ז"ל והרח"ש ז"ל עמו בזה ומי יקל ראש נגדם גם יש לספק אם דברי הרא"ש [נ"ל דצ"ל הח"צ] בסי' מובהקים רק שאינם מובהקים ביותר אז מצטרפי לומר דלא שכיח שאיש עם סי' מובהק ישאיל לאיש אחר פמוהו בסי' זה אף סי' גרועים דנ"ד דלא הוי (ס"ס) [ס"מ] אינם בגדר שאלה דיחיד וחישינו לשאלה פמו דלמ"ד דמצטרפי שני סימני הגם שאינם מובהקים ביותר אבל סי' גרועים נדאי לא מצטרפי כמ"כ י"ל דבסימני גרועים גם הח"ץ ז"ל מודה דחישינו לשאלה.

היתר הד' הוא של מהר"ל ז"ל [מובא בב"ש סקס"ט] פבר פתבתי דאני מסופק מאד על סימני גופו אי הוי פלל סי' נאפילו נימא סי' דאורייתא לא מהני הסי' דשומא דהא עשוי להשתנות ולא הוי סי' פלל וגם דהוי בלא צמצום מקום והפלעק לא הוי סי' פלל דשכיח בהרבה אנשים פלעק ולכן אין פדאי לסמוך על היתר זה פלל.

היתר הה' הוא מחמת שידוע שפ' הלך באותו הדרך והנה היתר זה אינו פדאי לדבר דהא פנדאי מקום דשכיחי שיירות פנדאי הי' שם פמה אנשים והאיה נאמר זהו הנאבד הא הוי שם רבים ההולכים לא ידענא מקומם וגם לא שייך כ"נ דבבני אדם דניידי לא שייך כ"נ דהא הרבה שכיחי שמה ובפרט דבבני אדם אמרי' [בגזיר י"ב א'] הדרא לגיחומא וראני' ברורה מדברי הנ"י [יבמות קט"ו] שהיא המציא סברא זאת דכ"נ בשם הרמב"ן ז"ל נאפילו [הכי] פתב בפירוש דבגט שנכתב במקום אחר רק שהי' במקום זה הנמצא לא אמרי' כ"נ ולכן פנדאי אין לדבר מזה פלל ועיין בש"ש להקצה"ח ז"ל [ש"ז פי"ז י"ח י"ט].

היתר הששי מחמת (הגב"ע) [הטב"ע] ישתקע הדבר ולא יאמר פלל פי ט"ע בהרוג אשר ראו פולם פי משונה מראיתו נסמוך על ט"ע של אשה ואבי'. היתר הז' הוא אינו פלל אפילו לדעת השואל דחסר שן לא הוי סי' פלל אף לפי שראינו רבותינו הקדושים חשו מאד לתקנת עגונות אמרתי לברר הדבר אשר נסתפקתי בדעת הח"ץ שכתב לצרף ולומר דזה הוי גפילה דיחיד לומר שאיש בסי' פזה שאל לאיש יחידי פמוהו שיש לו סי' פזה ולכאורה י"ל דדוקא בסי' ממש ורק סי' דרבנן מש"ה הוי עכ"פ לא שכיח בסי' פזה ולכן הוי שאלה דיחיד אף פדבר שהיא סי' גרוע לא הוי זאת שאלה דיחיד דהא הרבה שכיחי בסי' פאלו והנה מקודם צריף לברר שזה שמשמע בח"ץ ז"ל שמדמי סי' להא לחישינו ליב"ש או לא והנה פנדאי נראה דלאו לדמות ממש חשיב להו דא"כ דנימא דסי' הוי פמו יב"ש א"כ לרבא דלא חייש לתרי יצחק אפילו בשכיחי שיירתא א"כ באבידה הוי למיהדר בסי' דהא לא חיישינו לתרייצחק דהא לא הוחזק ומה שפירץ ע"ז בשב שמעתת' (שמעתא ז' פ' כ') אינו ברור לפע"ד דבאבידה הגם שידע שנאבד מפנו לא מהני סימן מדאורייתא למאן דס"ל דסימ' דרבנן דאם נימא דמהני סימן אפילו למ"ד סימ' ל"ד.

מ"מ אם ידוע שנאבד מהני פמו בגט א"כ מאי פריף הגמ' למ"ד סי' דרבנן בב"מ פא"מ [דף כ"ז ממאי דמוכח מקרא דמהני סי'] הא י"ל סימניו דרבנן אף סי' מהני לענן פידוע שנאבד מפנו.

אך באמת י"ל דלא עלה ע"ד הח"ץ ו"ל לדמות סי' ליב"ש דהרי מביא ראי' דלנפילה דיחיד לא חיישינן מהאי דאבני נשם ביבמות (קט"ו ע"ב) אי' בש"ס וז"ל א"ר מנא אמינא לה דהנהו תרי שטררי דנפקו במחזא וכתוב בהו חבי בר ננאי וננאי בר חבי ואגבי בהו רבא ב"א זוזי והא חבי ב"נ וננאי ב"ח במחזא ושכיחי טובא ואבני למאי נחוש לה אי לנפילה מזהר זהיר בי' אי לפקדון פנין דשמי' כשמי' לא מפקוד גבי' מאי אמרת דילמא מסר לי' אותיות נקנות במסירה עכל"ה וברש"י שם ד"ה ושכיחי טובא ואפ"ה מגבינן כשמוציא שט"ח על אחרים ולא חיישינן שמה אחר הי' וכיון דלענן ממונא אע"ג דהחזקו ל"ח לענן איסורא כי לא החזקו מיהא ל"ח עכ"ל ובתוס' שם ד"ה למאי נחוש לה אי לנפילה כו' והא דאמרין בפ' ג"פ אותיות נקנות במסירה אבני אמר צריף להביא ראי' פי' דחיישינן לנפילה ופקדון וי"ל דהתם איירי בנפילה דרבים אבל לנפילה דיחיד שיפול מיב"ש וימצאנו יב"ש אחר נדאי ל"ח וה"נ מפליג בפ' ג"פ בין נפילה דיחיד לנפילה דרבים עכ"ל.

א"כ הרי דשכיחי חבי בר ננאי טובא ואפ"ה מקרי זה נפילה דיחיד שאחד מהם אבד שטר וחבירו פמוהו מצאו א"כ מש"ה מדמה הח"ץ ו"ל כמו כן בסימני' נהי דלא סמכי' עליהו עכ"פ לא ושכיחי כ"כ ולכן הוי נפילה דיחיד שלא ושכיח שאיש שיש בו זה הסי' יאבד וימצאנו ג"כ איש שיש בו סי' פנותי' זה מקרי נפילה דיחיד ורק שהי' ס"ד לומר פנין שאין סי' מהני פלל הוי כמו איש אחר וחיישינן לנפילה ולזה מביא ראי' מיב"ש הגם דחייש אבני לתרי יב"ש מ"מ הוי נפילה דיחיד כמו כן בסי' הגם שמה"ת לא סמכינן אסימני' עכ"פ הוי דבר דלא ושכיח ושייף בי' נפילה דיחיד וא"כ בנדאי גם בסימן שאינו מובהק פלל אמרינן דלא ושכיח עכ"פ והוי נפילה דיחיד וא"כ ה"נ בנ"ד נהי דלא הוי סי' עכ"פ לא ושכיח איש בסי' פאלה והוי שאלה דיחיד דל"ח והנה באמת מש"כ הח"ץ ו"ל דהוי נפילה דיחיד פנין דלא אסתזק פללו של דבר דכוננת הח"ץ ו"ל להוכיח דאפילו דחיישינן לתרי יצחק מ"מ לא הוי כמו דחיישינן לנפילה דרבים ורק מ"מ הוי נפילה דיחיד דלא חיישינן שנאבד מזה ומצאה זה ששמו פמותו וא"כ מש"ה בסימנים אפילו גרועים י"ל דלא חיישינן שאבדו זה ומצאו זה היינו דל"ח ששאלו לאחר דכונתי' והוי כמו נפילה דיחיד דל"ח לי'.

ובזה יתיישב דברי הרשב"א גיטין (כ"ז ע"ב) ד"ה הא דאמרין וז"ל ולפיכך נ"ל דדברי רבה בעצמן הוקשה להו דאטו מי איכא טעמא משום דלתרי יב"ש ל"ח ואפ"י הוחזקו במקום שאין הש"מ לא חיישינן לי' משום דלנפילה דחד ל"ח א"כ לדבריו אפ"י הוחזקו שני יב"ש להדר ואפילו במקום שהש"מ דהא לא הוחזקו אחרים אלא זה והשני ולנפילה דאותו השני ל"ח לנפילה דהא ל"ח אלא אין הפל פלוי אלא בנפילה דרבים דכיון שכן פל שנמצא במקום שהש"מ אנו חוששין ליב"ש טובא ושמה רובא מפני שהשיירות מביאין גיטין של יב"ש טובא ולנפילה דרבים חיישינן וא"ת א"כ רבא מ"ט ור"ה ור"ח האיך קבלו ממנו י"ל דכל שאנו רואין דיש אחר דשמו פן הוא ושם עירו אנו חוששין שמה יש אחרים הרבה ומבני השיירות נפל פנ"ל עכ"ל אלמא פל היכי דחיישינן פגון בשנירא אמרינן דרבים הנה פמות זה שאבד הגט והוא לכאורה נגד דברי הח"ץ ו"ל שכתב פל היכי דלא אתחזיק לא חיישינן וא"כ פנין דלרבה ל"ח לתרי יצחק גם בשנירא לא הוי לן למיחש אוילם לפמ"ש א"ש דגם הח"ץ ו"ל מודה דחיישינן לאחר רק דלא

אחזיק לא הוי כמו אחזיק וְהוּי נְפִילָה דִּיחֵיד כַּנֵּ"ל וְהִנֵּה בְּאַמַּת דְּבָרֵי הַרְשָׁבָ"א ו"ל תְּמוּהֵין שְׂכֵ"ל וְנִינּוּן שְׁפֵן כָּל שְׁנַמְצָא בְּמָקוּם שֶׁהָשֵׁ"מ אָנוּ חוֹשְׁשִׁין לִיב"ש טוּבָא עַכ"ל וְדְבָרֵינוּ אִינְם מוּבָנִים כָּלֵל דְּכִינּוּן דְּבִשְׁיִירָא לַחוּד ל"ח לִיב"ש אַחַר וְלֹא אֶמְרִינוּן דִּהַשְׁיִירָא נוֹשְׂאִין הַרְבֵּה גִיטִין מִיב"ש וּמִש"ה ל"ח לַאֲחֵר וְכִי בְּשִׁבִיל שְׂיַדְעֵי שְׂיֵשׁ בְּכָאן יב"ש אַחַר נִיחוּשׁ] [לְהַשְׁיִירָא שְׁנוּשָׂאִים גִּיטִין מִיב"ש [פִּינּוּ דְלִיב"ש דְּכָאן א"ח דְּהֵוּי נְפִילָה דִּיחֵיד] וְזֶה אִינוּ מוּבָן כָּלֵל וְהַנְלַע"ד דְּכִנּוּנַת דְּבָרֵי הַרְשָׁבָ"א ו"ל הוּא פֶּה דְּהִנֵּה פִינּוּן שְׂיַדְעֵנוּ שִׁיב"ש אָבֵד גִּט וְהַשְׁיִירָא הוּי סְפִיקָא אִם אָבֵדוּ לְמָה נְחוּשׁ לְזֶה שְׁנַאָבֵד מִן הַשְׁיִירָא הָא אִין סְפִיק מוּצִיא מִיַּדִּי וְדָאִי וְכַמ"ש מֵהַרִּי"ו ו"ל בְּשִׁטְתוֹ [ע' ש"ש ש"ז פ"ט] אָף הֵלֵא קִי"ל בְּכָל מָקוּם בְּתַר רַבָּא אֲזֵלִינוּ וְא"כ אִם נִמְצָא דְבָר בְּדָאִי י"ל דְּמַרְבִּים נָפֵל וּבְמַצִּיאָה לֹא מְחִזִּירֵינוּ וְלֹא אֶמְרִינוּן פִּינּוּן דְּלָזָה נֶאָבֵד הַסְפֵץ וּבְאַחֲרֵים לֹא יַדְעִינוּ נְחִזִּיר לְזֶה שְׂיַדְעִינוּ שְׁנַאָבֵד לֹו חִפְץ א"ו מִטַּעַם דְּאֲזֵלִי בְּתַר רַבָּא וְאֶמְרִינוּן כְּמוֹ דְּנֶאָבֵד לֶף כְּמוֹ כּוֹ נֶאָבֵד לְאַחֲרֵינֵי דְּאֲזֵלִינוּ בְּתַר רַבָּא וְנִימָא מְסַתְמָא שְׂכִיחַ בְּעוֹלָם יב"ש טוּבָא וּמָהֵם נֶאָבֵד אָף לַפְמ"ש בְּאַחֲרוֹנִים בַּב"ב [דכ"ד] גַּבִּי רֹב דְּהִיכִי דְאִיפָא קוֹרְבָא דְּמוֹכַח וְהָרֹב אִינוּ יָדוּעַ לֹא אֲזֵלִינוּ בְּתַר רֹב וְא"כ ה"נ פִּינּוּן דְּזֶה יָדוּעַ שְׁמַמְנוּ נָפֵל הַגִּט וְהָרֹב א"י דְּדִלְמָא אִין בְּשִׁירָא כָּלֵל שֵׁם יב"ש אֲזֵלִינוּ בְּתַר הַקּוֹרְבָא דְּמוֹכַח דְּזֶה שֶׁהִי בְּכָאן וְיַדְעִינוּ שְׁנַאָבֵד מְמַנוּ גִּט וְכֹן הִיכִי דִּהִנְחִזְקוּ שְׁנֵי יב"ש וְלֹא שְׂכִיחֵי שְׂיִירוֹת ל"ח לְנְפִילָה דִּיחֵיד כַּמ"ש הַרְשָׁבָ"א ו"ל אָבֵל אִם אִיפָא לְפָנֵינוּ יב"ש וְגַם שְׂיִירוֹת מְצוּיוֹת א"כ נְהִי דְלַנְפִּילַת יב"ש לַחוּד הוּי נְפִילָה דִּיחֵיד מ"מ אָנוּ מְצַטְרְפִי פִינּוּן דְּשְׂכִיחֵי שְׂיִירְתָא וְגַם פָּאן יֵשׁ יב"ש הַנְחִזְק חִיִּישִׁינוּ דְּמַרְבֵּי נָפֵל מֵאַחַד מִן הַשְׂיִירוֹת וּיב"ש שְׂלַפְנֵינוּ דְּלֹא הוּי חֲשֵׁשׁ נְפִילָה דִּיחֵיד רַק דְּרַבִּים הִמָּה נֶגַד הַמְבַקֵּשׁ הַגִּט וְע"ז לֹא שְׂיִיף לֹוּמַר דְּקוֹרְבָא דְּמוֹכַח עֲדִיף מְרֹב בְּסַפֵּק ז"א דְּבָרֹב הוּי ג"כ קוֹרְבָא יב"ש שְׂלַפְנֵינוּ דְּגַם הוּא בְּתוּף הָרֹב וְלִזְזָה שְׂפִיר אֲזֵלִינוּ בְּתַר רַבָּא דְּמֵאַחַד מִן הַשְׂיִירָא אוֹ הִיב"ש שְׂהִנְחִזְק מְמַנוּ נָפֵל הַגִּט הַנְּמַצָּא לֹא מֵהַמְבַקֵּשׁ הַגִּט שֶׁהוּא מוּעַט נֶגַד הַשְׂיִירָא וּיב"ש הַמְּנַחֵזְק וְזֶה בְּרוּר.

הַיִּצָּא לְנוּ דְסִבְרַת הַח"ץ ו"ל שְׂפִיר דְּנְהִי דְחִינֵישׁ לְשְׁנֵי יב"ש מ"מ מְקַרִי שְׂאֵלָה דִּיחֵיד דְל"ח אָף מ"מ אִין לְנוּ לְסַמְנֵי אֲדָבָרֵינוּ נֶגַד הַת"ה וְסִייעָתוֹ דַּס"ל דְּלֹא סְמִכִינוּ אִסִּי בְּגֵדִים וְסִי אֶמְצָעִים אָף אַעפ"כ נ"ל דְּבַנ"ד לַכ"ע אֶתְתָּא שְׂרִי דְּהָרִי כְּתַבוּ הָרָא"ש [בְּתִשׁוּ כָּלֵל נ"א] וְהַמְהַרִּי"ק ו"ל {שׁוֹרֵשׁ קפ"ד} לְהַתִּיר גַּבִּי אֲשֶׁר בֶּן סִינֵי מְרוֹסִי וְשְׂלַמֵּד לְפָנֵי הָרָא"ש ו"ל דְּכֹוֹלֵי הָאִי א"צ לְחוּשׁ שֶׁהִי שְׁנֵי אֲשֶׁר וּשְׁנֵיהֶם הִי מְרוֹסִיא וּשְׁנֵיהֶם לְמָדוּ לְפָנֵי ר' אֲשֶׁר ו"ל וְכֹן פְּסָקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים וְא"כ לְכַאוּרָה קִשָּׁה לְמָה בְּסִימָנִים גְּרוּעִים לֹא מְצַרְפִּים לַכ"ע נִימָא נְמִי וְכִי שְׂכִיחַ אִישׁ שְׂיִהֵי לֹו סִי פְּזָה וְסִי פְּזָה אָף הַחִילּוּק הוּא פְּשוּט גַּבִּי סִימָנִים גְּרוּעִים פִּינּוּן דְּלֹא [הוּי] סִימָנִים [גְּמוּרִים] י"ל דְּמַתְרַמֵּי מִקְלָתָא שְׂיִהֵי גַם לְאִישׁ אַחַר אֵלָה הַסִּימָנִים אוֹלָם בְּמַקְרִים בְּנוֹשְׂאִים מְחֻלְפִים שְׂיִיף שְׂפִיר לֹוּמַר דְּלֹא צְרִיף לְחוּשׁ לְמַקְרִים שׁוֹנִים וְא"כ לַפ"ז בַּנ"ד שְׂצָרִיף לֹוּמַר מְקַרִים שׁוֹנִים בְּשְׁנֵי נוֹשְׂאִים שְׂיֵשׁ אִישׁ פְּזָה בְּסִי פְּאֵלוּ וְלוֹ הַשְׂאִיל זֶה הַבְּגָדִים וּבְמָקוּם הַזֶּה קְרוּב לְמָקוּם מְצִיאַת הַהַרוּג דְּצָרִיף אֶתָּה לְחוּשׁ לְחֻשְׁשׁוֹת מְשׁוֹנוֹת שְׂיֵשׁ אִישׁ פְּזָה וְשְׂהֵי זֶה הָאִישׁ ג"כ [כָּאן] וְשְׂהֵי הַשְׂאִיל לֹו בְּגָדֵי בְּדָאִי לְזֶה לֹא חִיִּישִׁינוּ וְנִדְחָה בְּרוּר הַדְּבָר שֶׁהַנְּמַצָּא הַרוּג הוּא בְּעַל הַעֲגוּנָה הַזֹּאת וְלָכֵן שְׂרִיא לְאִינְסוּבֵי וִיכּוֹלִין ב"ד לְהַתִּירָה.

והי' שלום: סימן סג שלום לכבוד ידידי מחו' הרב המאה"ג הקריף ובקי ירא ד' בש"ק כש"ת מו"ה אהרן נ"י האבד"ק ווישניצא: בדבר השאלה הבא לפניו מ"ק קראסנא אודות איש א' מק' ווישניצא שעבר דרף שם ונפטר ונ"ל הרב דשם שלא לאחר הדבר יותר מןכרח אני להודיע מיד למעכ"ת אשר בגלילותנו קרה לנו בעוה"ר פי נעדר יהודי א' בבית עפ"ם סמוך לכפר ציזער והודיע העפ"ם ליהודים אשר בפפר הנ"ל וקברו אותו ואחר התקירה אחר הקבורה נודע לי שהי' אצל יהודי א' על שבת פ' נארא ולא יכולתי לחקור מיד פי רחוק ממני ועפ"י סבה בא לכאן היהודי הנ"ל בלילה זו ולא יכולתי לעפבו רק מעט והעיד לפני עדות זו פין פרייטאג נאכט ביז זאנטאג פריא איבר שבת פ' נארא איז בייא מיר גיוועזין איין יוד ער האט מיר גיזאגט ער הייסט ר' אנשל און איז פין ווישניץ בייא קראקא אונג האט מיר אנה גיוויזין איין בריבל פין זיין ווייב פעסיל מיטוואך פריא פ' בא האט מען מיר פין פפר ציזער איין בריבל גישריבין איף זאל קומן צוא דער קבורה עס איז איין יוד גישטארבין אין איין גויס ווערטסוויז בין איף הין גיקומין צו דער קבורה ונען ער האט דיא תכריכים שוין גיהאט האב איף זיין פנים אויף גידעקט האב איף דער קענט דאם דוס איז דער יוד וואס בייא מיר שבת הנ"ל גיגעסין האט האב איף דער קענט זייני ספרימלה וואס מען האט ביי אים גיפינין עוד אמר לי היהודי הנ"ל כי ביום ג' פ' בא הודיע העפ"ם שמת שם יהודי אחד אצלו.

זו עדות של כהר"ר שמחה פיש מכפר הארעז. עוד הי' אצלי שני יהודים מכפר באיאן אשר היו שם בשעת קבורתו והביאו לי כתבים אלו הלויטים פה אשר נמצאו אצלו עוד שלח לי איש אחד מכפר הארוואט כתב עדות והיא לויטה פה.

דער אנטשל גאטליב וואר ביי מיר ה' פ' נארא נאר איף וואר ניכט צו הויז ער האט מיין ווייב בעריכט מיט גריסין פאן מיין פאמיליע נאך דען האב איף מער ניכט גיזעהן אדרסע פער קאשא נאך ווישניץ קרייז באכניע נאו' יעקב משהפ"ץ תונה פה קראסנא יע"א עכ"ל וכתב מעכ"ת ונ"ל והספיקות הנזכרות בו הא' פי אני אינני מכיר חת"י הרב שהוא שמק' קראסנא כו' הס' הג' אם לא נשתהא ג' ימים אחר מיתתו עד שראהו ר' שמחה פיש מכפר הארעז המעיד שהי' אצלו בשבת פ' נארא והלה מאתו ביום א' פ' בא וביום ד' בא ראהו והפירו' בפניו כו' וא"כ יש לחוש שמה מת מקודם ג' ימים ונשתנה צורתו עד שנדמה לר' שמחה שהוא אנטשל אשר שבת אצלו בשבת פ' נארא ויכול להיות שאינו אנטשיל רק איש אחר שמת קודם ג' ימים ונשתנה צורתו לצורת אנטשל גם שלח אלי הרב כל הכתבים אשר נמצאו אצל הנפטר הנ"ל.

ע"כ השאלה: תשובה בנידון השאלה נלע"ד להתיר דאין שום חשש פלל לחוש שמה הוא אחר ג"י חדא פיון דנסע ונפרד מהעד ביום א' ובודאי איש עני לא נסע על מרפכה הפורקה ומסתמא לא בא לכפר השני עד ליל א' עכ"פ ובודאי שנפטר שם לא פחות מביום ב' וביום ד' ראהו זה שנפרד ממנו א"כ הוי ברור תוף ג' ימים [לכאורה דבר זה תימא פיון דחיישינו דזה המת הוא איש אחר וע"י שנשתהה נדמה לבעל עגונה וא"כ מה ראי' מהא דראהו בשבת דלמא הוא נסע למקום אחר ולענ"ד פנונתו דהכי מיירי שניכר במלבושיו שפיר בט"ע או בסימנים ורק דחיישינו לשאלה דזה האיש שראו אותו במלבושיו השאיל מלבושיו לאיש אחר והוא הלה למק"א וע"ז שפיר קאמר דעכ"פ המת

הַזֶּה אֶף שֶׁשָּׂאל מִלְבוּשֵׁי הָעֵנִי הַזֶּה מ"מ ע"כ הַפֶּל הִיא תוֹף ג"י ודו"ק עכ"ה] גַּם סָפַק ג' יָמִים דַּעַת הַבִּי"ש ז"ל [סקפ"ד] לְהַתִּיר [בכה"ג דנ"ד] וּכ"מ בְּתִשְׁבֹּת רח"ש ז"ל בַּק"ע אֲשֶׁר לוֹ וְגַם פִּדְוּעַ קו' הַט"ז [ביו"ד סי' שצ"ז] וּב"ש ז"ל דְּנוּקֵי לְהַנְמַצָּא לְפָנֵינוּ בְּחֻזְקַת חַי וְנִמְצָא שֶׁהוּא עֲדִינָן בְּתוֹף ג' יָמִים וּב"ש מְתַרְץ דְּלֹא שְׁיִיךְ חֻזְקַת חַי שֶׁא"י מִי הוּא וְהַרְבֵּה סְבָרוֹת נֶאֱמְרוּ בְּפִירוּשׁ זֶה פִּדְוּעַ אֶף הָעֵינָקֵר הוּא שֶׁאֵנוּ מַעְמִידִים לְרֹאוּבֵן בַּעַל הָעֲגוּנָה בְּחֻזְקַת חַי וּמָה שֶׁנִּדְמָה לָנוּ שֶׁזֶה הַנְמַצָּא פָּנִיו דּוֹמָה לְהַבְעֵל עֲגוּנָה זֶה הוּא מִפְּנֵי שְׁמַת כְּמָה יָמִים וְנִשְׁתַּנָּה פָּנִיו לְבַעַל הָעֲגוּנָה וְאִין לֹא מֵרִי לְהַ לֹּא מֵרִי שְׁמַת זֶה תוֹף ג"י מִשּׁוּם שֶׁהִי לוֹ חֻזְקַת חַי ז"א דְּהָא אֵינָה צָרִיךְ לֹא מֵרִי עַל אֵינָה דְּבָר פְּרָטִי זֶה הוּא רַק שֶׁבּוֹדָאֵי יוֹדְעִין אָנוּ שֶׁהִי מִתִּים מִפְּכָר וְאֶמְרִינָן שֶׁזֶה הַנְמַצָּא הוּא מִהַמְתִּים פְּכָר וְכִי יִכְחִישׁ הַחֻזְקָה אֶת הַחַיּוּשׁ שֶׁבּוֹדָאֵי מִתּוֹ כְּמָה אֲנָשִׁים קוֹדֵם ג' יָמִים וּמָהֵם הוּא זֶה הַנְמַצָּא אֲבָל בַּעַל הָעֲגוּנָה הַפְּרָטִי זֶה חַי שֶׁיִּדְעֵנוּ בּוֹ שֶׁהִי חַי וְלֹא נִתְרַע חֻזְקָתוֹ כָּלֵל וְכ"ז בְּעֵלְמָא אֲבָל בּוֹדָאֵי שֶׁפְּבֹנְדִיקֵי אִין שְׁכִיחֵי מִתִּים וְרַק שֶׁמְחַדֵּשׁ מֵת שֶׁם אֶחָד מִהַנְּכַסִּים שֶׁם לְהַתְאַרְחַ וְאִם מְסוּפָקִים מִתִּי מֵת זֶה הַנְּכַסֵּס אֶמְרִי הָא הִי לוֹ חֻזְקַת חַי לְזֶה הַנְּכַסֵּס יֵהִי מִי שְׁיִיךְ וְרַק שֶׁעֲתָה רְאִינוּ שְׁמַת כָּל מָה שְׁיִכּוּלִין לְאַחַר מִיתָתוֹ מְאֻחְרִין שֶׁהִי לוֹ חֻזְקַת חַי פְּרָטִי וְלֹא נִתְרַע חֻזְקָתוֹ כָּלֵל וְא"כ בּוֹדָאֵי מוֹקְמֵי לִי בְּחֻזְקַת חַי עַד תוֹף ג' יָמִים וְזֶה פְּשׁוּט וְגַם פִּי כֵּן עַפ"י נִימוּסֵי הַמְּדִינָה לְמַהֵר לְהוֹדִיעַ פְּטִירַת הַנְּפֻטָר בְּמֵלֹן וְאִין לְחַוֵּשׁ דְּלִמָּא בְּזָזוּ אֶת בַּעַל הָעֲגוּנָה וּשְׁלַחְהוּ לְאֵינָה מְקוּם בֵּית אֲסוּרִים וּלְקַחְהוּ מֵת מִפְּכָר וַיִּשְׁימוּ תַּחְתּוֹ זֶה וְדָאֵי חֻשׁ חֻזְקָה מְאֹד וְלֹא חִיּוּשֵׁי בְּזֶה בְּפֻרְט בַּעֲגוּנָה וְגַם לַפַּע"ד שֶׁהַפְּוֹנְדִיקֵי נֶאֱמַרְתָּ שְׁמַת בְּיוֹם גִּימ"ל שֶׁהוֹצִיאָה לָהֶם מְקוּלוֹ כו' וְסָפְרִיו וְגַם עַל מָה שֶׁהַעִיד הָעֵד עַל שְׁמוֹ וְשֶׁם עִירוֹ וְשֶׁם אֲשֶׁתוֹ וְשֶׁם מְשַׁפְּחָתוֹ בּוֹדָאֵי סְגִי לַכ"ע וְלָכֵן אֲשֶׁה זֶה מִתְרַת.

וּמָה שֶׁלֹּא נִתְקַיֵּים הַחֲתִימָה יִמְחוּל כ"ת לְחַקוֹר וַיִּוּכַל כ"ק לְמַצּוֹא דְרָף לְקַיֵּים חֲתִי הַרְבֵּי וּבְזֶה אֲצָא וְאֹמֵר שְׁלוֹם כְּדַבְרֵי מַחוּ' יְדִידוֹ דוּש"ת כ"ז שְׁבֵט תַּרְכ"ו: סִימָן סֵד לְהַרְבֵּי הַחֲרִיף וּבְקֵי יָרָא וְשֶׁלֵּם כו' מו"ה מְרַדְכֵי הִירֵשׁ שֶׁלְעֲזִינְגָר הַאֲבֵד"ק נֶאֱדָפְלָא: שֶׁאֵלָה יְהוּדֵי אֶחָד בַּעַל מְלַחְמָה הָעִיד שֶׁרָאָה בְּמִלְחָמָה עַל פְּנֵי קָרֵב שֶׁהִי אִישׁ אֶחָד שְׁמוֹ פ' וּפ' מִפִּירוֹ הֵיטֵב שֶׁכִּינוּ וְרָאָה שֶׁנָּפַל וְקָם וְתִיכְף עִם פְּלִי מְלַחְמָתוֹ מַעַל הָאָרֶץ מְדַקִּירַת רֹמַח וְשָׂאֵל לוֹ מָה לָּהּ וְתִיכְף רָאָה שֶׁנָּפַל עֲגִיל מִהַפְּלִי הַנְּקָרָא קִנְאָהוּן פָּצַע רֹאשׁוֹ וְרָאָה דָּם נוֹבֵעַ אֲצֵל עֵינוֹ וּמִתַּחַת לְזַנְנוֹ וְתִיכְף כָּרְאוֹתוֹ נָפַל עָלָיו לְבֹדְקוֹ מָה נַעֲשָׂה בּוֹ וְחַפֵּשׁ בְּלָבוֹ וְרָאָה שֶׁפָּסַק כַּח פְּסִיקַת גִּידֵי הַלֵּב וְגַם בְּיָדוֹ מְשַׁמֵּשׁ אֲצֵל הַדְּפֵק וְהִרְגִישׁ שֶׁכְּבָר פָּסַק הַדְּפֵק וְעֹזֵב לְהַנִּיחוֹ בְּאָרֶץ וּמִשָּׁם הִלְכוּ לְמָקוֹם אַחַר וְהוֹצְרָכוּ לְבָרוּחַ מִשָּׁם וְנָסוּ דְרָף מְקוּם שֶׁהִי שֶׁם הַמְּלַחְמָה מְקוּדָם וְרָאָה פ' הַנְּ"ל מְנוּחַ מֵת וְדוֹמָה כְּמוֹ מֵת מִכְּמָה יָמִים עַד כָּאֵן הַשְּׂאֵלָה: תְּשׁוּבָה הַגְּהָ אֶמְרִי בְּיוֹמָא (פ"ה ע"א) וְז"ל הַגְּמ' ת"ר עַד הֵיכֵן הוּא בּוֹדֵק עַד חֻזְמָתוֹ וִי"א עַד לְבוֹ עַכ"ל הִרִי דְּכָל כְּמָה שֶׁלֹּא נִבְדַּק בְּחוּטָם סָפַק חַי הוּא אוּלָם בַּהַכ"מ פ"ב מֵהַל' שְׁבֵת הַל' י"ט מְבֹאָר וְז"ל בְּדִקּוֹ ע"ח כו' כְּתִב ה"ה שֶׁפָּסַק רַבֵּינוּ כַּת"ק וְאִינוּ כֵּן דְּלִפִּי גְּוֹסְחָא דִּידִן בְּגַמ' פָּסַק כִּי"א וְטַעְמוֹ מִשּׁוּם דְּסָפַק נְפֻשׁוֹת לְהַקֵּל עַכ"ל א"כ מְזֶה מְשַׁמַּע דְּלַעֲוָלָם סְגִי בְּבִדְיקַת הַלֵּב וְרַק לַעֲנִין פ"נ צָרִיךְ לְבָדוּק עַד חֻזְמָתוֹ וִי"ל דְּלַעֲנִין עֲגוּנָה לֹא מִחְמָרֵי כּוֹלֵי הָאֵי וְסְגִי בְּבִדְיקָה עַד לְבוֹ אֲמָנָם זֶה תְּלוּי בַב' לְשׁוֹנוֹת בְּבִכּוּרוֹת [מ"ו ב'] אִי מִחְמָרֵי בְּתַחֲלַת הָעֲדוּת בְּאֲשֶׁה יוֹתֵר וְא"כ בְּלֹא בְּדִקּוֹ בְּחֻזְמָתוֹ חִיּוּשֵׁינָן שְׁמָא עֲדִינָן חַי אֶף בְּאֲמַת שְׁפִינָן שֶׁרָאָהוּ עוֹד פ"א לְאַחַר הַמְּלַחְמָה לֹא צָרִיךְ קַבְרָתוֹ וְסְגִי בְּרָאָהוּ מֵת כְּדָרָף

המתים ולאחר המלחמה סגיי בַּמַּת בְּלַחֹד לְכַמָּה שְׁיטוֹת וּלְהַרְיִיף וְ"ל [בר"פ הָאִשָּׁה שְׁלוֹם] נֶאֱמַן ע"א בְּמַלְחָמָה בְּלֹא קְבָרָתוֹ וְגַם כִּי בִנ"ד דְּפ"א טִלְטְלוּ וְהוּא כְּמוֹ קְבָרָתוֹ [כמ"ש ב"י בְּשֵׁם הַרִיב"ש וְהַר"ן וּבַח"מ סַק"ג] וְרַק פִּינּוֹן דְּלֹא בְּדָקוּ בְּחֻטְמוֹ וְלִזְה אַח"כ כְּשֶׁרָאָהּ שׁוֹכֵב בְּמַת קְבָרָתוֹ דְּמִי וּמָה שְׁנִמְצָא לְהַגְאֹן מְהַר"ם א"ש [בְּשׁו"ת אַמְרֵי אִשׁ] בְּתִשְׁבָּה [כ"ה] דְּחִינֵישׁ לְעֵדוּת בַּע"מ שְׁהוּא פְּסוּל תְּמָה אֲנִי וְכִי בָּא לְהַחְזִיק סֵתָם בַּע"מ לְרִשְׁעִים מִחֲמַת שְׁרֹבָם רִשְׁעִים וְתַמִּיה טוֹבָא דֵּא"כ חֲמַר פְּסוּל לְעֵדוּת דְּרֹבָם רִשְׁעִים וְזֶה לֹא שְׁמַעְנוּ בְּשׁוֹם מְקוֹם וְלֹא מְצִינּוּ רַק סֵתָם רוּעָה וְסֵתָם מוֹכֵסֵן אֲבָל ח"ו לְפִסְוֹל בַּע"מ מִשׁוֹם זֶה וּבִיּוֹתֵר מָה שְׁרוּצָה לֹמַר דְּמִשׁוֹם מִיעוּט רִשְׁעִים פְּסוּל לְעֵדוּת אִשָּׁה דְּאִסוּרָה בַּמִּשְׁאֲל"ס וְזֶה בַּמַּח"ק לְהִנְפֹּךְ מִדְּבָרֵי הַש"ס [יְבָמוֹת קכ"ב א'] דְּאִפִּילוּ לְצָרָה לֹא חִינֵישִׁינּוּ וְאִפִּילוּ בְּחֻזֵּינּוּ רִיעוּתָא מִשׁוֹם דְּבִשְׁעַת הַסַּפְנָה פּוֹתְבִין אַעפ"י שִׁאמ"כ וְיוֹתֵר יֵשׁ לָנוּ לְחֻזֵּשׁ לְהַפְתׁ הַחֲדָשָׁה הָאִפְקוֹרְסִים דְּשָׁם וְלָכֵן כ"ז שְׁאִין עֵדוּת לְפִסְוֹל לְבַע"מ הוּא בְּחֻזְקָת כְּשִׁרוֹת.

כ"ז נ"ל בְּרוּר אִף שְׁאִינִי פּוֹסֵק לְמַעֲשֵׂה עַד שְׁיַצִּיעַ הַעֲנִיָּן בְּפָנָי גְּדוּל הַדוֹר אֲמַתִּי שְׁרִאוּי לְסַמְּוֹךְ עָלָיו ד' בְּחֻזְקוֹתֵי תר"ל: סִימָן סֵה לְהַרְבֵּה הַחֲרִיף הַחֲסִיד יֵרֵא ה' כו' מ' שְׁמַעוֹן דִּינּוֹ דַּק' רֵאדִיחָאב: הִנֵּה בְּאַמַּת פְּעַת אֲנִי מוֹנֵעַ לְהַשִּׁיב לְהַלְכָה מִחֲמַת תִּשְׁוֹת פְּחִי וְרַק לְדַעַתִּי בִּנְד"ז מְבֹאָר הַהִיתֵר בְּכַמָּה גְּדוּלֵי הָאֲחֻרוּנִים לְפִסְק הַלְכָה בְּאִינּוֹ חֲבוּל בְּפָנָיו וּנ"ד מִקְרִי אִינּוֹ חֲבוּל בְּפָנָיו וְגַם כָּל הָעוֹלָם מִפִּירִים אוֹתוֹ וּבְגִדָיו הַנִּיפְרִים בַּט"ע לְכָל כְּפִי שְׁמִבְּוֹאָר בַּגב"ע כְּנֹלָם מוֹדִים שְׁמֹנֵתֵר בְּסַפְק גִּימָל יָמִים וְהִי שְׁלוֹם כו': סִימָן כו' לְהַרְבֵּה הַג' הַחֲרִיף כו' הַאֲבַד"ק רִימְנוּב וְהַרְבֵּה הַג' הַגְּדוּל הַחֲסִיד הַמְּפֹרְסֵם כו' הַאֲבַד"ק קֶאֱדָשִׁין יַע"א: שְׁאֵלָה אִישׁ בְּלִיעַל בָּא לְבֵית פְּוֹנְדָק אֶחָד וּבְיָדוֹ טַבַּעַת וְהֵלֵךְ לְמְקוֹם הַפִּירָה הַנִּקְרָא קוּימַעַן וְעֵשָׂה עֲצָמוֹ פְּלוֹקָח אִשׁ לְעֵשׂוֹן כְּנֵהוּג וְשֵׁם הָיְתָה עוֹמֶדֶת אִשָּׁה קָצַת בְּהַחֲבֵא מְמָקוֹם הַפְּנוּי וְאָמַר מִיַּחַד עֵדִים וְהָרִי אֶת מְקוֹדְשָׁת לִי וַע"א אָמַר שְׁרָאָה שְׁהַלְבִּישׁ הַטַּבַּעַת לְהַנְעִרָה וְהַנְעִרָה זְרָקָה הַטַּבַּעַת וְהוּא בְּרַח מְהֵבִית וְהָאִשָּׁה זְרָקָה אֲחֻרָיו הַטַּבַּעַת וְאִינּוֹ זוֹכֵר אִם בְּעוֹד הִי הַמְּקוֹדֵשׁ בְּפָנִים אוֹ לְאַחַר שְׁפָרַח לְחוּץ וְאַח"כ אָמַר שְׁהַזְכִּיר עֲצָמוֹ שֶׁהִי הַזְרִיקָה מְמָנָה לְאַחַר שְׁיַצָּא לְחוּץ וְעַד הַשְּׁנִי הַעֵיד שְׁלֹא רָאָה כָּלֵל נְתִינַת הַטַּבַּעַת וְלֹא יָדַע אִם נָתַן לְיָדָהּ אוֹ הַלְבִּישׁ בְּאַצְבָּעָה כִּי לֹא רָאָה כָּלֵל רַק שָׁמַע הָרִי אֶת מְקוֹדְשָׁת וּמְסוּפָק אִם אָמַר לִי אֲבָל נְתִינַת הַקְּדוּשָׁתִין לֹא יָדַע כָּלֵל וְרַק רָאָה טַבַּעַת נְפִל לְאַרְץ וְהָאִשָּׁה אוֹמְרַת שְׁלֹא שְׁמַעָה כָּלֵל דְּבָרָיו וְלֹא הִבִּינָה מָה דְּאָמַר וְלֹא הִי נְתִינָה לְיָדָהּ רַק שְׁזָרַק לְיָדָהּ וּמִיָּדָהּ נְפִל תִּיקָף לְאַרְץ וְלֹאחַר כְּמָה יָמִים נִתְחַרַט הַעַד שְׁאָמַר שְׁרָאָה וְהוֹדָה שְׁגַם הוּא לֹא רָאָה כָּלֵל וְגַם לְפִי הַנִּרְאָה כְּפִי שְׁמַצִּינִים עֲתָה הַמְּקוֹם שֶׁהִי הַמַּעֲשֵׂה שִׁא"א כָּלֵל לְרֵאוֹת מִשָּׁם ע"כ: תִּשְׁוֹבָה הִנֵּה הַע"א שְׁאָמַר שְׁלֹא רָאָה כָּלֵל אִם נָתַן דְּבָר לְהַנְעִרָה זֶה אִינּוֹ עַד קְדוּשָׁתִין כָּלֵל פִּינּוֹן שְׁלֹא רָאָה הַמַּעֲשֵׂה וּבִזָּה כ"ע מוֹדִים דְּאִין פָּאן הוֹכְחָה כָּלֵל שְׁבָא לְיָדָהּ דְּדַלְמָא נְפִל עַל אִיזָה מְקוֹם שָׁם וְנִתְגַלְגַּל מִשָּׁם אוֹ כְּדְבָרֵי הַנְעִרָה שְׁנַפְל עַל יָדָהּ וּמִשָּׁם מְמִילָא נִתְגַלְגַּל וְנְפִל לְאַרְץ וְלֹא קִבְּלָתוֹ כָּלֵל לְתוֹךְ יָדָהּ כִּי תִיקָף נִתְגַלְגַּל לְאַרְץ וְלָכֵן לַכ"ע אִין עֵדוּתוֹ כָּלֵל לְקְדוּשָׁתִין.

אוּלָם אַחֲרֵי שְׁרִאִיתִי שְׁדַחִיתֵם דְּבָרֵי הַב"ש [סי' מ"ב סקו"ב] מִשׁוֹם דְּבָרֵי הָאֲחֻרוּנִים שְׁבִטְלוּ דְּבָרָיו רֵאִיתִי לְהַעֲתִיק מִתְּשׁוּבָה אַחַת שְׁכַתְבִּיתִי לְהַרְאוֹת דְּבָרֵי הַב"ש אֲמַתִּים וְזֶה

לשוני במחברת שלי (בהפנקס הישן סי' ט"ז דף ע"ב בד"ה והנה הקצה"ח והעצי ארזים עד סה"ד וז"ב.

וא"כ לפ"ז להך שיטות כו' יעי"ש דף ל"הע"ד) [כעת נדפס תשובה זו בחלק הראשון בחלק אהע"ז סי' פ"ז] וא"כ בנ"ד כ"ע מודים דאין עדות שלא ראה וליפא הוכחה פלל על נתינה לידה לכ"ע לא הוי עד פלל וא"כ לא הוי רק ע"א ובקדושי ע"א לרוב הפוסקים אין חוששין ורק הסמ"ג מחמיר ומביאו בש"ע סי' מ"ב להחמיר שלא במקום עיגון אף כ"ז בשש"גיהם מודים אף בהכחשת בע"ד רוב הפוסקים הסכימו דגם הסמ"ג ז"ל אינו מחמיר וכמבואר בכנה"ג על אה"ע ובספרו דינא דחיי והנה ראיתי שהבאתם מהח"ס [אהע"ז ח"א סי' ק"ה] שכתב להתיר דכתב דהטעם של הסמ"ג הוא משום דהימנני' והיגו דסמכו עליו לקדושין אבל היכי שהוא סבר שיש שני עדים ואמר [שהוא] מניח עדות א"כ לא הימנני' לע"א [וא"כ בנד"ד] אם ע"א לא ראה לא שייך הימנני' ולכ"ע אין להחמיר וזה פלא בעיני דמאי מהני מה שיהם הימננוהו הא חב לאחריני כמבואר [בקדושין ס"ה ע"ב] (בשם יהודא) והימננוהו שלקחם לא מהני כמבואר שם ואם נימא דהאי מ"ד דחיישין לע"א לא ס"ל דבר דבר ממזון א"כ בלא"ה ע"א נאמן כמו באיסורין וכמו דס"ל לאב"י [במס' קדושין ס"ו א'] ועיין פ"י שכ' בשם (הריטב"א) (התוס' רי"ד) דהאי מ"ד פאב"י [ס"ל] וגם קשה למ"ל ליתן טעם כי האי דלא מתנישב על הלב הלא טעם פשוט מבואר ברש"י [שם ס"ה ע"א ד"ה ואי ליפא עדים] דע"א נאמן לשבועה גם במזון וכ"ז שלא מכחשי לי' אפילו במזון פתרי וה"נ ס"ל להך מ"ד דמש"ה במודים לע"א נאמן כמו במזון בשלמא במכחשי לי' דאין אחד נאמן בהכחשה ורק זוקק לשבועה והקא לא שייך שבועה ומש"ה לא מהימן דילפי דבר דבר ממזון אבל היכי דגם במזון נאמן בדבורו הע"א בלא העדאת דבע"ד וכמו שאיל"מ ה"נ בקדושין כ"ז שלא מכחשי נאמן כמו במזון ולמה לי טעם אחר דהוא קשה להבין וגם מי סני לן מה דכתב הרשב"א ז"ל דבשתיקה נאמן העד ודבר (מכירי) [דבר מייירי] רק בהכחשה או שהוא רק מדרבנן ולכן נעלם דרפם ז"ל ממני שבאו ליתן טעם חדש בהפלאה ומכח זה לפסוק דין ולכן דבריהם ז"ל צ"ע ואני בעיני אמרתי טעם פשוט לאב"י ולהך מ"ד דחיישין לע"א והוא משום דבאיסורים קי"ל דע"א נאמן בשותק וכתוב דבר דבקדושין צריף ב' עדים ס"ל לאב"י ולהך מ"ד דלענין איסור נאמן אחד לאונסרה לעלמא ולעונש בעי שנים עדים [דילפי דבר] דבר ממזון וכמו שקי"ל [קדושין ס"ג] דאב נאמן לאסור בתו ולא לסוקלה ולזה מדייק רבא בלישנא דאמר הוי דבר שבפירוה ואינו פחות משנים מי לא ידע דא"א הוא דבר שבפירוה הל"ל אין דבר שבפירוה פחות מב' אף גם אב"י ס"ל דלא מהימן רק לאיסור בעלמא ולא לענוש פעל א"א ורבא פליג ואמר דזה הוי דבר שבפירוה אפילו איסור בעלמא מקרי דבר שבפירוה ואפילו להסוכרים דלאו לא מקרי דבשב"ע יענין בנ"ב {מה"ק אהע"ז סי' י"א ונ"ה} מ"מ איסור זה דהוי איסור א"א הוי דבשב"ע ממש אף אב"י ס"ל דזה לא הוי דבשב"ע וזה י"ל שלזה פנון הרשב"א ודו"ק.

אף עכ"פ למאן דמחמיר בקדושי ע"א אפילו בנ"ד שייחד עדות לשנים ואחד לא ראה נמי מחמיר וזה שחזר בו העד אינו יכול לחזור פינון שהגיד ואם משום דהוי דין מרונה וצריף דו"ח ויכול לחזור [כ"ז שלא נחקר בב"ד] ז"א דהא מבואר בח"מ [סי' ט"ו ס"ג] דא"צ דו"ח ממש כמו בד"נ רק לחקור היטב ומסתמא אתם חקרתם במה דאפשר וא"כ

שוב לא מצי לחזור וגם לפמש"כ דהוי רק דנאמן מטעם ע"א נאמן באיסורין די חקירה היטב אף לא באיזה יום וכו' כמבואר בתשו' הר"ן ז"ל [סי' ל"ד] הגם דמשגירת לישנא דתשו' בקה"ן ז"ל משמע דבד"מ צריף דו"ח כבוד"נ אף ע"כ פנונתו ל"ד כד"נ ועיין בתשו' הריב"ש ז"ל רס"ז שפכת בפירושו והב"ד לא חקרו כלל יעי"ש והאיף ניקל מטעם זה דיכול לחזור מעדותו ולכן הי' מקום להחמיר אף פיון דגוף הדבר להחמיר בהכחישתו להעיד הוא דעת יחידי כמעט וגם נראה הדבר שהוא שקר ומבואר בכה"ג היכי שגראה לעינים הערמה אפילו בשני עדים מקולין ובפרט בע"א כמבואר שם לכן ראוי להקל: סימן סז להרב כו' האבד"ק פומארו: שאלה בתולה א' הי' אצל אבי חורגה שהי' מגדלה ונתן לה פל צרכי' והיא נו"נ בתוך הבית שענק והולכת לתבוע חובות מאנשים כדרך העולם במדינתנו ויקר מקרה שפאה לתבוע בעה"ב א' והי' שם נער אחד משרת וגם הוא הי' חייב מעות לאיש הנ"ל ותבעה הבתולה גם ממנו ונתן לה איזה מטבעות כסף ואמר שאין לו יותר והבתולה הפצירה בו שימתן לה מחמת שאבי צריף לזווי ואמר שאין לו ואח"כ דברי המשרת והבתולה יחד ואין שומע דבר.

והע"א שהי' שם אמר פי נראה לו שהי' חשבון כמה מגיע מן המשרת ובתוך כך החזיר המשרת פניו ואח"כ ראו שני עדים שנתן לה איזה מטבע ולא ידעו אם אמר דבר ואח"כ החזיר פניו לעדים ואמר אמרו לי מז"ט ואמר להם לא שמעתם שקדשתי הבתולה במטבעות שנתתי לה ואמרו העדים לא שמענו ואמר הרי את מקודשת כו' והבתולה לא השיבה דבר ואח"כ דברו בני אדם אנשים ונשים מעסק זה והבתולה השיבה אפי' יקלל אבי' רק יתן לה מעות שצריף לאבי' ושאלו הב"ד אח"כ להבתולה והשיבה שלהד"מ שלא נתן לשם קידושין ולא שמעה ולא ידעה כלל מקדושין והיתה טרודה בעסקי' וסברת שפדברים מעניני קדושין מבתולה אחרת שנשמע עלי' שנתקדשה והי' המעשה שגור בפ"י כל וטעמה וסברה שהאנשים מזה מדברים ומה שאמרה יאמר מה שירצה רק יתן מעות סברה שפדבר גיבול פה פדרכו אף עניני קדושין לא הבינה כלל ובפרט בשעת נתינת המעות לידה לא הי' שום רמז לקדושין ע"כ: תשובה הנה אם הבתולה הודית לדבריו שהי' קדושין היתה מקודשת מספק עכ"פ פיון שראו עדים הנתינה ושומר לאחר מ"מ הרי את מקודשת כו' הגם שבשעת הנתינה לא שמעו דבר מ"מ מקודשת מספק כמבואר בש"ע סי' כ"ח סעיף ה' וז"ל א"ל התקדשי לי בחפץ זה וא"ל ונהי אינו שו"פ וא"ל התקדשי לי בד' זווי שפיתוכו הרי זו ספק מקודשת עכ"ל.

ואין לומר דשאני הכא שלא אמר כלל בשעת נתינה והיא היתה תובעת לו החוב מסתמא הוא נותן לה על חובו ושתיקה לאחר מ"מ לא מהני בחוב כמבואר בש"ע [סי' הנ"ל סעיף ג'] אף שלענ"ד אם הודית לדבריו שפנונה לקידושין שפן אמר לה ולא הזכיר עוד מהחוב וכמו שאמר שלא ישלם עתה רק אמר לה קודם הנתינה הא"מ כו' בנדאי מקודשת כמבואר בש"ע [הנ"ל] דאם לא אמר פנסי כו' אפילו הגיע זמ"פ מקודשת בשתיקה אף לכאורה י"ל פיון דהיתה תובעת בפני עדים שישלם חובו נהי שאמר מקודם שאין לו לשלם עתה מ"מ פיון שנתן לה עתה בדיבור לחש ביניהם אין העדים יודעים דבריהם שבלחישת מסתמא שנתן לה על החוב כמ"ש בגב"ע שע"א אמר שגראה לו שדיברו מהחוב שחייב לה ואם נתן על החוב בשתיקה דלאחר מ"מ לאו פלום הוא פיון שנטלתו בחובה ונהי דשניהם מודים דדבריהם בלחישת הי' על שם קדושין מ"מ הוי קידושין בלא

עדים מ"מ נ"ל פִּינּוֹן דְּעֵדִים רָאוּ הִנְתִּינָה בְּרוּרָה וְרַק סִפְקָא בְּעֵלְמָא דִּי בְּעֵדוּתָם וְהוּי קִידוּשִׁין בְּפָנֵי עֵדִים פִּינּוֹן דְּעַל הִנְתִּינָה לִיכָא סִפְקָא וְכֵן מְחַלְקֵי הַב"ש וְכָל הָאֲחֵרוֹנִים דְּלֹא יִקְשֶׁה פִּסְקָא הַש"ע שֶׁכ' בַּהֲג"ה בְּסִי' מ"ב ס"ד וְז"ל מִי שֶׁקִּידֵשׁ דְּרָף חוֹר שֶׁבְּכֹתֵל כְּגוֹן שְׂאֵחַת פְּשֻׁטָה יָדָה דְּרָף חוֹר וּבָא אֶחָד וְנָתַן לָהּ קִידוּשִׁין וְהַחֹר צָר וְא"א לְרֵאוּתָהּ בְּשַׁעַת קִידוּשִׁין וְהִיא אוֹמְרַת שְׂלֵא שְׂמַעְהָ שְׂקִידֵשׁ נֶאֱמַנְתָּ בְּמִיגוֹ שֶׁיִּכְוֹלָה לֹמַר שְׂלֵא הִי יָדָה רַק יָד אֲחֵרַת כּו' וְלִכְאוּרָהּ סוֹמֵר דְּבָרֵי שֶׁכ' וְז"ל וְאִם לֹא רָאוּ הַקִּידוּשִׁין לֹא הוּי קִידוּשִׁין וְעֵינָן בְּב"ש [סְקו"ג] וְע"כ צָרִיף לְחַלְקֵי דְּכָאן גְּבִי שְׂלִיחָה יָדָה מִהַחֹר עַכ"פ רָאוּ הִנְתִּינָה אֲבָל כְּשֵׁלֵא רָאוּ הִנְתִּינָה הוּי קִידוּשִׁין בְּלֹא עֵדִים וְכ"כ הַב"ש וְהַב"מ וְהִישׁוּעוֹת יַעֲקֹב חִילּוּק שְׂל הַב"ש וְא"כ בְּנ"ד פִּינּוֹן שְׂרָאוּ הִנְתִּינָה וְרַק הַסִּפְקָא אִם הִי הַמְּעוֹת שְׂל הַמְּקַדֵּשׁ אוֹ שְׂמָא שְׂיָלָם הַמְּעוֹת לְהַמְלִינָה בְּעַד חוֹבוֹ זֶה הוּי קִידוּשִׁין בְּעֵדִים פִּינּוֹן שֶׁהִנְתִּינָה בְּרוּר עַכ"פ.

אֲבָל זֶה אֵינוֹ דְּהָא י"ל דְּלֹא נִתְרַצָּה כָּלֵל פִּינּוֹן דְּהוּי אַחַר מ"מ רַק דְּחִיּוּשִׁין לְסַפִּיקָא דְּר"ה [בְּדַר"י קִידוּשִׁין י"ג א'] מְדַלָּא שְׂדִינְהוּ כּו' וְהָכָא דִּי"ל דְּלֵהֲכִי לֹא שְׂדִינְהוּ מִשׁוּם שְׂפָכָר נִפְרַע חוֹבוֹ א"כ לֹא הוּי כָּלֵל רָאוּ הִנְתִּינָה וְהִנְתִּינָה י"ל שֶׁהִי בְּעַד הַחוֹב וְהִיא לֹא נִתְרַצָּה מִעוֹלָם גַּם כִּי חִילּוּק זֶה שְׂחַלְקוּ הָאֲחֵרוֹנִים בֵּין הִיכִי שְׂרָאוּ הִנְתִּינָה בְּרוּרָה וּבֵין יֵשׁ סִפְקָא בְּנִתְיָנָה מִפְּחַ מַה שְׂכַתְבַּת הַרְשָׁפָ"א דְּבִקְדֵשׁ דְּרָף חוֹר מְקוֹדֵשֶׁת וְלִכְאוּרָהּ אֵין מְזָה רֵאִי כָּלֵל דִּי"ל דְּגַם בְּנִתְיָנָה בְּרוּרָה אִם עֵדִים לֹא יָדְעוּ בְּבִירוֹר הַקִּידוּשִׁין הוּי כְּקִידֵשׁ בְּלֹא עֵדִים וְלֹא קִשָּׁה מִקִּידֵשׁ דְּרָף חוֹר דְּהֵתָם הָעֵדִים יוֹדְעִים שְׂזָה קִידֵשׁ אֲשֶׁה בְּבִירוֹר וְרַק שְׂלֵא יָדְעוּ מִי הוּא וְהוּי קִידוּשִׁין הַלְלוּ כְּמוֹ שְׂנִתְקַדֵּשׁהּ וְלֹא יָדְעָה לְמִי וּבָא אֶחָד וְאָמַר אֲנִי קוֹדֵשֶׁתִּיף שְׂנֶאֱמָן [לִיתָן גִּט כַּמ"ש ס' ל"ז ס"ד] כְּמוֹ כֵן הָכָא לֹא הוּי קִידוּשִׁין בְּלֹא עֵדִים שְׂהָרִי קִידֵשׁ בְּפִירוּשׁ בְּפָנֵי עֵדִים אֵינָה אֲשֶׁה נֶאֱמַנְתָּ אֲשֶׁה זֹו לֹמַר אוֹתִי קוֹדֵשֶׁת אֲבָל אִם הַסִּפְקָא אִם הִי כָּלֵל קִידוּשִׁין הוּי קִידוּשִׁין בְּלֹא עֵדִים וְכ"כ מַהֲרִי"ט ו"ל בַּח' קִידוּשִׁין [דף מ"ג] אִף אֶפְּיֵלוּ שְׂאֵין רֵאִי מִהֵתָם מ"מ נ"ל בְּרוּר שְׂמִקְוֹדֵשֶׁת אִם הוֹדִית לְדְּבָרֵי וְלֹא הוּי קִידוּשִׁין בְּלֹא עֵדִים דְּהִנֵּה נִחְזִי אֲנִי הַסִּפְקָא לְמָה צָרִיכִין דוֹקָא שְׂיָדְעוּ הַמְּקַדֵּשׁ וְהַמְּתַקְדֵּשֶׁת מִהָעֵדִים פִּינּוֹן דְּיִלְפִינּוּ דְּבָר דְּבָר מְמָמוֹן וּבְמָמוֹן סְגִי אִפִּי הַכְּמִין עֵדִים וְלְמָה בְּקִידוּשִׁין לֹא דִי בְּהַכְּמָנָה רַק צָרִיכִין הַמְּקַדֵּשׁ וְהַמְּתַקְדֵּשֶׁת לִידַע שְׂיֵשׁ עֵדִים וְהִנֵּה שְׂיִטַת הַרַמ"פ גְּרָאָה מִשׁוּם שְׂאִם אֵינָם רוֹאִין אֶת הָעֵדִים יְכוֹלָה לֹמַר מְצַחֵק אֲנִי כְּמַבְנֹאֵר בַּח"מ [סְקו"ח] וְכ"ש ו"ל [סְקו"א אֲבָל שְׂיִטוֹת מַהֲרִי"ט ו"ל [שָׁם] אֶפְּיֵלוּ עֵדִים רוֹאִין הַקִּדוּשִׁין מְרַחוּק רַק הַמְּקַדֵּשׁ וְהַמְּתַקְדֵּשֶׁת אֵינָם רוֹאִים הָעוֹמְדִים מְרַחוּק רַק שְׂהִיו רוֹאִים שְׂנֵי עֵדִים כְּשֵׁרִים בְּשַׁעַת קִידוּשִׁין וְרַק לְאַחַר כְּמָה יָמִים גִּיזוּמוֹ וְנִפְסְלוּ לְמַפְרַע אֲבָל עַכ"פ הַמְּקַדֵּשׁ וְהַמְּתַקְדֵּשֶׁת סָבְרוּ דְּהִמָּה כְּשֵׁרִים וְא"כ נִתְפָּוּנוּ לְקַדֵּשׁ בְּפָנֵי עֵדִים כְּשֵׁרִים וְאִם כִּי נִפְסְלוּ לְמַפְרַע מ"מ הָא אֵיכָא כְּשֵׁרִים שְׂרָאוּ הַקִּידוּשִׁין וְדִין זֶה הִנֵּיחַ מַהֲרִי"ט בַּצ"ע וְכַתְבַּת שָׁם שִׁי"ל שְׂהִי כְּמוֹ חוֹד פְּסוּלִים שְׂבִטְל כָּל הָעֵדוֹת וְז"א לְשִׂיטוֹת הַסּוֹבְרִים דְּבַעֲיָנָן בָּאוּ לַב"ד וְלְשִׂיטַת הַרַי"ף ו"ל אִם לֹא הִפִּיר בְּפִסּוּלִין אֵינוֹ בְּטַל הָעֵדוֹת [עֵי' בַּחו"מ ס' ל"ו] א"כ בְּעַד זוּמָם [אִף דְּנִפְסְלָה לְמַפְרַע מ"מ הָעֵדִים אֲחֵרִים שְׂנֶצְטָרְפוּ עִמָּהֶם בְּשַׁעַת רֵאִיִּת הַקִּדוּשִׁין] לֹא נִפְסְלָה לְמַפְרַע הָעֵדוֹת וְהִנֵּה הַב"ש [שָׁם סְקו"י] כְּתַב הַטַּעַם דְּהַתּוֹרָה הַפְּקִיעָה הַקִּדוּשִׁין בְּלֹא עֵדִים וְלֹא יָדְעָתִי לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי דְּהַתּוֹרָה לֹא גִילְתָּה רַק מַה דְּיִלְפִינּוּ דְּבָר דְּבָר מְמָמוֹן שְׂיֵשׁ בּוֹ חוֹב וְצָרִיף עֵדִים [כְּמַבְנֹאֵר בְּקִידוּשִׁין ס"ה] אֲבָל אִם יֵשׁ עֵדִים רַק הַמְּקַדֵּשׁ וְהַמְּתַקְדֵּשֶׁת לֹא יָדְעוּ בּוֹ י"ל דְּדִי אִם לֹא נִתְפָּוּנוּ לְצַחוּק בְּאֹפֶן שֶׁכ' מַהֲרִי"ט ו"ל.

ולכן לפענ"ד הטעם פשוט דינענין דחוקי הקידושין הם עפ"י גזירת המקום ואם לא עשה כתורה לא הוי קידושין כלל.

והנה חק הקידושין להיות בפני עדים דוקא ואם לאו לא מקרי קדושין כלל א"כ אם המקדש לא ראה עדים פשרים נהי שדימו שיש שני עדים פשרים ואף באמת נפסלו בהזמה למפרע וא"כ נהי שפוננו לקידושין מ"מ לא יצא פוננתו לפועל פיון שבאמת העדים פסולים הוי כלא קידש כלל דטכסיס קידושין הוא שיקדש אשה בפני עדים ומה שהעדים רואין מרחוק אינו פלום פיון שאינם רואים באמת כלל דמה שקידשה בפני פסולים אינו פלום וא"כ פוננת המקדש וראיית העדים אינו פלום פיון שלא הי בטכסיס קידושין שלא הי עדים וזה ברור.

דכיון דחוקי קידושין לקדש בפני עדים דוקא דילפינן מממון שהוא חוב ובהכחשה פדברי הרשב"א בחי' [קידושין ס"ה ב'] בנדאי צריף המקדש והמתקדשת לידע מהעדים דאם הכמינו העדים אינו מקדש כלל ואינה מתקדשת כלל לא מטעם משטה רק דכו חוק התורה דזה הוי קידושין שנותן לה בפני העדים פסוי ואומר לה הרי את כו' אבל אם אין לפנייהם העדים אינה מקדשה כלל אפי' הי בכוננה לקדש אותה בלא עדים דקידושין לא מיקרי מחוקי התורה רק בעדים ודומה לאם רוצה לקדש בפחות מש"פ דלא מהני זולת במקום השניף לומר לדידי שנה לי א"כ הטעם של עדים דחוקת התורה שיקדש בפני עדים אבל אם באמת יש עדים בגוננת דנ"ד שראו שנתן ואח"כ אמר הרי את כו' ושתקה דחישינן לקדושין פיון דלא שדתינהו א"כ הוי הנתינה כתורה ברורה בפני עדים ורק הספק מעלמא אם המעות שקדשה אינו שלו לזה מהני הודאה שלה וכיון שאמרה [שקידשה] אפילו לא נודע רק אחר הקדושין בנדאי הוי קידושין וכו' נראה להדיא גבי פקדון אם נשתייר ממנו [דף מ"ז א'] כמ"ש גבי פרומא [שם נ"ב ב'] דאמרי' למפרע לא נתרצה אבל לא מטעם קדושין בלא עדים גם בקידשה בגזל לאחר ייאוש דלא חילק אם ידעו מהיאוש או לא וכמה מקומות מוכח דזה לא הוי קידש בלא עדים דזה הוי מעלמא ורק בקידושין צריף עדים ולא בדבר הפא מעלמא וז"ב דבהודית לדבריו שלא אמר כלל פנסי חוב זה רק אמר הא"מ וסברו שהעדים שמעו ולאחר שהגידו לו העדים שלא שמעו חזר וקידש אותה והבינה בנדאי מקודשת.

אף בנ"ד שהכחישה אותה ואמרה שנתן לה על חובו שתבעה ממנו ולא שמענו מפיו קידושין כלל בנדאי דהוי כאומר קדשתיה והיא אומרת לא קידשתני שמתרת לשוק ואי ששתקה לאחר מ"מ ולא שדתינהו זה ליתא דהא לא הי לה למשדי' פיון שהוא כבר שלה ונפרעת מחובו.

ומה שנתעורר כמע"ל שלפ"ד מהרש"ל ז"ל [מובא בש"ף חו"מ ק"כ סק"ה] שלא נפטר הב"ח במה שנתן לנו"נ י"ל דהוי קידושין לא ידעתי להבין כלל חדא דהלא נדאי אין מוציאין מהפונזק א"כ שוב הוי פריעת חוב ממש ותו פיון דכו' נוהגין דשולחין ע"י משרת הנו"נ בזה העסק בכה"ג אזלי' בתר מנהגא פמבואר ברי"ף [פ' הגזל ע"ג וע"י בחו"מ רס"י קכ"א] לענין שולחין ע"י שליח.

גם י"ל דע"כ לא פליגי מהר"ם ומהרש"ל ז"ל רק בשילם חוב שהלוה בעה"ב בעצמו ע"י משרתו הנו"נ אבל פקידו הממונה בתנות למפור ולהקיר ולגבות בנדאי שפטור ולא

יעלה ע"ד ב"א שמי שקונה בתנות אצל משרת בהקפה וישלם לו שיתחייב לשלם עוד הפעם (ואף ז"פ) [נעוד דארף] לרש"ל ז"ל דחייב הלנה באחריות [הינינו] אם נאבד מהנו"נ צריף הלנה לחזור ולשלם אבל בנדאי זכה המקבל החוב למלנה כמבואר בחו"מ ויש"ף [רס"י קכ"ה] פיון שאסור לשלוח להחזיר להלנה דהולף פזכי א"כ פבר זכה בו המלנה והלנה אין לו בהמעות כלל רק שחייב באחריותו ובשביל זה לא [נאמר שלא] יוכל לקדש בו אשה וא"כ לפ"ד הבתולה מה שאמר אחר מתן מעות הא"מ אינו פלום שאז פבר זכה בו המלנה ובשביל שלא נפטר בו הלנה מאחריות לא יעפב בזה שיוכל לקדש בו.

והנה ראיתי להרמב"ם ז"ל בפ"ה מאישות הל' י"ב שכ' וז"ל החזיר לה חוב שהי' לה אצלו ואמר לה הא"מ בו קודם שתטלנו ונטלתו ושתקה אם הי' ביניהם שידוכים ה"ז מקודשת ואם לא שידף אינה מקודשת עד שתאמר הן ואם אמר לה אחר שנטלה החוב שלה הא"מ בו אפי' אמרה הן א"מ שהרי לא הגיע לידה ממנו פלום אלא שלה נטלה וכבר נפרע חובו משעה שנטלה כו' עכ"ל.

משמע הא אם לא נפטר מהמלנה לא הני המעות של המלנה ויוכל הלנה לקדש בו וזה דבר פלא באמת ולפענ"ד דגם הרמב"ם ז"ל מודה דבמה שחייב הלנה באחריות לא יוכל לקדש ורק פנונתו לתרץ מה שנתעוררו בספר המקנה וא"מ [בסי' כ"ז סק"ט] למה לא יוכל לחזור בתוף כדי דיבור לזה מתרץ בשלמא גבי דבר שאריף לצאת מרשות לרשות בכוננת הקנאה או דיבור או אומד הדעת א"כ אם תכ"ד חזר פדיבור דמי ויכול לחזור אבל בפירעון חוב עכ"פ בהגיע זמן יכול הלנה להשיבו למלנה בע"כ וגם המלנה רשאי ליקח מעות בלי דעת הלנה ולא צריף שום קנין והוצאה מרשות לרשות רק פיון שבא המעות ליד המלנה ממילא פטור הלנה והדבר נעשה בעצמו בלא דיבור וכוננות העושים בכה"ג לא שייף לומר תכ"ד דלא צריף כלל לדבורם ועדיף מהקדש [דלא מהני בי חזרה תכ"ד כמ"ש הרמב"ם פט"ו ממעשה קרפנות] ולכן בנדאי פיון שקיבלה המעות זכתה בו עכ"פ להמלנה ומה דהלנה חייב באחריות לא מעכב הזכות.

אף די"ל דלא אמר לה זכה או תן או הולף ולא זכתה בו עדיין אף ז"א פיון דכאת לתבוע החוב והוא הודה לדברי לפי אמירתה הני פזכי ותו דמשרת הני פפועל וזכה ממילא דהני ידו פינד בעה"ב.

ובפרט שסמוכה על שולחנו ועיין במחנה אפרים [ה' זכ"י ומתנה סי' ב' ובנה"מ רס"י קפ"ח] ובנדאי דנאמנת הבתולה דהני פאומרת לא קדשמיני וביותר מזה כ' הרשב"א והר"ן ז"ל [קדושים דף ו' דאיכ"ל דהוא] נותן לשום מתנה וכ"ש בראינו שתבעה החוב והודה שמגיע לה רק לא רצה לשלם ובסוף ראינו שנתן לה מעות ולא ידעינו על מה תלינו שנתן על חובו.

הגם שראיתי אחרונים שמקשים על הרשב"א והר"ן ז"ל אדרבה המה גופייהו אומרים שמשמא אין אדם נותן מתנה גבי מקדש אחרותו וגבי יורד ליטע שלא ברשות [עי' מל"מ פ"ג מאישות ה"ח ובקצוה"ח סי' שס"ג סק"ט].

ולפענ"ד דברי הרשב"א נכונים וכן קיי"ל השולח לחבירו מעות ונמצא יתר בדרך שאין לתלות בו שטעה במגן אמרי דלמתנה [נתן] להרבה פוסקים אפי' בתובע להחזיר לו יצוין בח"מ [סי' רל"ב ס"ב עיי"ש בסמ"ע ופ"ד] וקשה למה לא נימא לפקדון נתן אף באמת דברי הרשב"א (והרמב"ן) [והר"ן] ז"ל נכונים בנדאי הנותן סתמא הוא לשם מתנה יותר מלפקדון שלא הנפיר כלל וגם חבירו לא הודיעו שרוצה לשומו רק במי שעשה לחבירו טובה [כמו יורד ליטע שלא ברשות] ורוצה להקנות אותו להטיב עמו אף לא בחנם וכן בקידוש אחרות דראוי להחזיר דכן הדין דכיון דקידושין אינם [חלים] צריף להחזיר המעות רק דאומדנא דמוכח דהכל יודעין שאין קידושין תופסין באחרות ולזה אמר רב [קידושין מ"ו ב'] דלשם מתנה יהיב ושמואל סבר דזה ג"כ לא שכיח ליתן מתנה ולזה לא נוכל לבטל מה שאמר בתורת קידושין וצריף להחזירם לו והוי כדברים שבלב דלא הוי אומדן למתנה פינו דאין שכיח ליתן כמ"ש בש"ס וכן בהפיר בה שאינו שלו [ב"מ ט"ו] דבדבריו שבפה הוא דצריף להחזיר לו פינו דאין המקח קיים צריף להחזיר המעות רק דאנו אומרים אומדנא דמוכח אדם יודע דדבר שאינו שלו אינו חל המקח מסתמא נתנו לו מעות במתנה ולזה סבר שמואל דזה לא הוי אוד"מ דגם מתנה ל"ש ליתן לכן אמרי' בפקדון [נתן] דבזה עכ"פ לא מבטלינן הדיבור שהי' בפירוש למכר וא"כ ממילא הוי פקדון אף כ"ז בצריף לבטל הדיבור של קידושין או של מכר ואומדנא דמוכח שמכיון למתנה ס"ל לשמואל דזה לא הוי אומדנא דגם מתנה ל"ש ולכן לא מבטלינן הדיבור בפירוש שלא נתן לשם מתנה אבל בלי דיבור כלל ע"כ הוי נתינה למתנה הגם דלא שכיח לתת מ"מ שכיח יותר פן מפקדון בלא שום אמירה.

ולכן בנ"ד שהי' ידוע שחייב מעות עפ"י הודאתו בנדאי אם קיבלה מסתמא קבלה על חובה (עיי"ש): וע"ד מהרי"ט שכ' לעיל לתרץ גבי נמצא עדי פסולים בהנזמה למפרע לאחר שראו הקידושין ועדים אחרים ראו מרחוק שכ' מהרי"ט ז"ל דהוי (פעיד) פניחוד עדים פסולים וכתבתי להקשות לפי שיטת ז"ל דצריכים הפסולים לבא לב"ד דוקא וי"ל דהטעם שאינם נפסלים בראי' לבד משום דבמקיימי דבר הכתוב מדבר כמ"ש בתוס' שם [במכות ד"ו ד"ה שמואל] והנה הכא שע"כ הם מקיימי הדבר שאולוגי שאמרו העדות שראו מרחוק שקידוש בפני עדים לא הי' חשש קידושין כלל ועיקר הקידושיןמה שאומרים אותם העדים שראו שקידוש בפני עדים (שבאו) [שנפסלו] לבסוף א"כ עיקרי הקידושין על ידם והוא מקיימי דבר ובנדאי לכ"ע בטל צירופם.

ד' שופטים תרכ"ז: סימן סח להרב החריף ובקי דיין המצוין ראב"ד דק' באכנא מו"ה ברוף מענדיל נ"י: ראיתי הגב"ע מהמעשה שהעידו העדים שלא ראו ולא שמעו מהקידושין כלל ולאח"כ העידו ששמעו אמירת הרי את ולא יותר ולא ראו נתינת הטבעת ולאח"כ חזרו שוב לאמור ששמעו הכל רק נתינת הטבעת לא ראו כלל הנה באמת בכל חלק מזה יש לפלפל בגופי הלכות אף בכאן מעולם לא אמרו העדים שראו הנתינה וגם לפע"ד לא הוי פאן ידיעה בלא ראי' [שכ' הב"ש סי' מ"ב סקי"ב דמהני בקידושין] שאין פאן אומדנא דמוכח כלל דנהי שהטבעת תח"י האשה מי יודע אם הי' טבעת זה מעולם אצל הנער ואם יחקרו עתה אחרי זה גם זה אינו פי נראה שהנערים אלה אין עדותן כלל שהמה מהבזויין ואומרים דרוף היתול ולכן הי' מקום להקל רק רואין אנחנו שהי' צד זמה ביניהם ועצת רשעים ולהתל בדברים כאלו אין להקל בחצופה זו מה שמקילים הפוסקים

שלא יהיו בנות ישראל הפקר פי אדרבה בכאן היא נתנה אצבע בין שיניו ועשתה הרשעות הזאת ולהתל בקדושי ואיסורי א"א לזה אסורה בלא גט והי' שלום: סימן סט שאלה בתולה א' נסעה בדרך קרוב להעיר ופגעה בנער א' שהיה לה היפרות עמו באהבה וישב הנער עמה על העגלה ועוד נער א' ישב שם פנגדם על העגלה ופניו הפוכות לצד הסוסים וגם בעל העגלה ישראל נהג אותם והנה על הדרך קידש הנער את הבתולה בטבעת ואמר לה הרי את וכו' והנער אמר שהי' הכל ברצונה והנערה אמרה שהקידושין היו באונס והיא טמנה יד א' בתוך אמתה ויד א' הטמינה בכיסה שלא יחטוף ידה פי יראה מזה ומענה בפ"ל שהוא בע"כ תפס ידי ונתן טבעת על אצבעה בע"כ והיא זרקה מיד הטבעת ולא א"ל הרי את עד לאחר שזרקה מידה הטבעת וע"א אומר פדברי המקדש ועד הב' הבע"ג אומר שלא ראה הדרך פי פניו הי' להסוסים ולא שמע כלל שום דיבור של קדושין כן תנרף השאלה: תשובה הנה פסק בסמ"ג [מובא בש"ע סי' מ"ב] להחמיר בקדושי ע"א אף בהקדשה גם הסמ"ג מודה שאין לחוש וכ"כ רוב האחרונים אף בתשו' מהר"מ פדנא [הובא בח"מ סק"ד] מחמיר ועיין בכה"ג דהביא שיש איזה פוסקים שמליצין בעבור תה"ד שפכת דהסמ"ג חולק בכל ענין והנה במקום עיגון פסקינן פרוכ הפוסקים דמתרת בלא גט אף אם אין עיגון צריכה גט וא"כ פאן דאין פאן עיגון צריכה גט.

אף מחמת הבושה והוצאת שם רע על הבתולה י"ל דיש להתיר בלא גט עכ"פ בהקדשה. והנה לכאורה לפ"ד הריב"ש בח"מ ומביאו רמ"א בח"מ סי' ל"ד [סכ"ז ועיי"ש בש"ש סק"ח] גבי לדידי לנה בריביתא דאמרינו פלגינן דיבורא כן נמי הכא י"ל דפ"ד פיון דשני עדים היינו הבעל וע"א אמרו שאסורה לעלמא פ"ד של המקדש ונאמן לאוסרה אעלמא אף באמת אין זה חשש דבהדיא אמרי' בש"ס קידושין פ' האומר [ס"ה ב'] ותסברא ע"א בהקדשה וכו' ומאי קושני' הא אמרי' פ"ד לענין לאוסרה לאחריני (ובנדאי לנו לחוש שמא יבואו לאחר פעם הראשון לומר שאסורה לעלמא) ואם נאמנים מחמת פ"ד א"כ תהא אסורה לעלמא ותצא עפ"י [אלא דמשם אין ראי'] דנדאי לא אמרי' פ"ד בכה"ג בעדים המכחישין זא"ז דהוי עדותו בטל ולא אמרי' פ"ד דבהדי סהדי שקרי למ"ל אלא אפילו בע"א לחוד ואין אחר מכחישו רק האשה נמי [ל"א] פ"ד דלשיטת הראב"ד ז"ל דא"א פ"ד רק בבעל דבר א"כ המקדש שאסורה בקרוביו א"כ הוא מעיד לקרוביו ובטל כל העדות לשיטת הראב"ד ז"ל וגם לשיטת שאר הפוסקים דטעם פ"ד משום שאין אנו מחוייבים לקבל דבריו רק אם פ' הרג או פ' גרבע או פ' רבע אבל על הגרבע ועל ההרוג א"צ כלל והוי דברים יתרים לכן הוי פאלו אינם והוי רק כמי שאמר פ' בא על א"א או הרג אדם ולכן פ"ד כמבואר בריב"א מפות ובהרא"ש שם [דף ז'] אבל בנ"ד צריכים לעדים למי אסורה ולמי מתרת דהיינו להמקדש מתרת ולכן צריכים אנו לכל הדיבור למי קידש ומי קידש ולכן אין שייך פאן פ"ד ובטל העדות לכ"ע העדות של הבעל בטל אפילו לאוסרה לעלמא והוי העד ע"א בהקדשה שאינו נאמן יותר הי' ראוי שיתן גט אם הוא מצוי אף עתה בעוה"ר חיישינן לקלקול אין להחמיר הרבה אף אדם ידידי חקרו עוד הרבה פי קיטור חזינא וד"ל ויראו נא לגבות העדות מכל העדים פדת והגט שיהי' לריק פי יהנה פסולי עדות או חו"מ עכ"ז יקבלו מהם ואח"כ נחקור על עדותם כאשר מצוינו בכינוצא בזה בשו"ת הראשונים הריב"ש ומהרי"ק והנה שלום:

סימן ע לידדי הרב הקסיד יר"א כש"ת מו"ה בערלי נ"י מו"צ בישוב לאדמיר: שאלה שתי אחיות כל אחת יש לה בן ונשא בן של אחת אשה וקידש אותה בטבעת אשר נתן לו אביו ואמו במתנה גמורה ונחלוטה וקידש אותה פדת ואח"כ נשא בן השנית ולא הי' לו טבעת קדושין ונהלף אל אם של בן הראשון שהיא דודתו ומכרה לו הטבעת קדושין של בנה אשר קידש בו אשה הנ"ל בלי ידיעתם ואח"כ פשנדע להזוג הראשון היו מריבין מאד עם אם הנ"ל עד שהלכה ולקחה מהזוג השני הטבעת בהתורה ע"כ לפמ"ש הב"ש [סי' כ"ח סק"נ] אפי' באשתו [שנתנה בלא דעת בעלה] אמרו שדומה למי שהלף לבית חבירו ולקח לו פלי או פיוצא בו וקידש בו אשה דאינה מקודשת מכ"ש עגנו פזה ולפ"ד צריף לקדשה מקדש בז' ברכות כפי מה שהביא הב"ש את הב"ח ע"כ השאלה: תשובה מכתבו הגיעני ומחמת שאני פאן בלתי ספרי הש"ע הצריכה להוראה לזה לא יכולתי להחליט הדבר אולם לפע"ד פשוט שאין צריכה הבחנה פלל פי לדעתי א"צ אפילו לקדשה מקדש פי קדושין הראשונים קדושין גמורים פי מאן הוא שמעיד שזה הטבעת הוא של הזוג האחר וכ"ז שאין לפנינו עדים מעידים שמפירים בטביע שהטבעת הוא של אחרי' הוא בחזקת של האשה המתקדשת היא הפלה וא"צ להחזיר עפ"י דיבור של הבעל שאומר שהוא גזול וגם אפילו אם הי' עדים מפירים שהטבעת הוא של אחרים מ"מ כ"ז שאין עדים שגנוב הוא והוא אינו פלי שעשוי להשאיל ולהשפיר (פי אם עשוי להשאיל לחופה א"כ אומר אני שבאמת שאל לחופה שמהני לרוב השיטות פידוע) וקיי"ל דאין יכולים להוציא פלי מחבירו לומר בגזל פא לדה או בפקדון כ"ז שאין עדי פקדון לפנינו וא"כ אם אין עדים מפירין שזה הטבעת פא בגזל מהזוג בנדאי אין יכולים להוציא מהפלה הטבעת והיא מקודשת גמורה אפילו הבעל שידוע שהוא גזל ל"מ מידי ואפילו גם האשה יודעת מזה שהוא גזול אם אין עדים ע"ז אין יכולים להפקיע איסור א"א והיא מקודשת גמורה ואם הפלה לא ידעה שהיא גזל אפילו אם הי' גנוב בעדים צריף להחזיר לה המעות משום תק"ה ואז חל עכ"פ קדושי דרבנן ויעניין בב"ש סי' (נ"ח) [כ"ח סק"ג] מה שמפקפק בזה ולכן לדעתי עפ"י דין א"צ קדושין מקדש אף טוב להחמיר להצריף קדושין בלא ברכה והבחנה אין שייף פאן דאפי' בבא על הפנוי' א"צ הבחנה אם הבעל רוצה לקחתה לאשה ובפרט פאם לקחה לשם אישות בטעות אין פלל ביאת איסור והרבה האריכו בזה במעיל צדקה [סי' א'] ובנ"ב [קמ"א סי' נ"ו] וכן המנהג שמקדשין מקדש פמה פעמים מפני איזה חשש ולא שמענו הבחנה ומחמת טרדומי אפסיק ומחמת שאסור להורות בלא עיון בש"ע לזה לא יפסוק עדי יראה בש"ע אה"ע סי' י"ג ובסי' כ"ח ובח"מ בדיני חזקת מטלטלין ובסי' ע"ב וע"ג ואם יסכים לדברי מה טוב.

ואומר שלום פנפש ידידו דבש"ת בלונ"ה: סימן עא להרב המאח"ג כו' מו"ה משה באבד מו"צ דק' סנאטין: שאלה בתולה א' נתקדשה בפני שני עדים אחד מכירה היטב ועד השני לא הפירה מקודם ורק בשעת קידושין ראה אותה פעם אחת ולכן אינו יכול להעיד בבירור פי היא המתקדשת הגם שקרוב לנדאי גם אליו שהיא היא מ"מ איננו מפירה בבירור פדי להעיד בא"א: תשובה אין ספק שצריכה גט דהנה הרי לפניו שיש בעיר הזאת א"א אחת דנדאי עידי הקדושין אין צריכים להפיר המקדש והמתקדשת וכדמוכח מר"מ [קידושין ס"ד] דס"ל פולם אסורים הרי דלא היו מפירים איזה המתקדשת מ"מ מקודשות המה ומה דמוקי לה [בדף נ"א ב'] פשהוקרו ולבסוף נתערבו זה מטעם אחר

אָבֵל הַפֶּרֶת הַעֲדִים לְהַזִּיג אֵינּוּ מֵעַכְבַּ פֶּלֶל וְגַם כִּי גַם בְּכָאן הַנּוֹפֶרֶה וּלְבִסּוֹף נִתְעַרְבָה וְלָכֵן הָיָה וְדָאֵי קִדּוּשֵׁינּוּ וְנִתְעַרְבָּ א"א וְאַסּוּרָה מִטַּעַם תַּעֲרׁוּבוֹת הֵן אֲמַת שְׁבִתוֹס' גִּיטִין דָּף ס"ד פְּתָבוּ הַתּוֹס' דְּבִטּוֹל בְּרוּב אִף בְּסִנְהֶדְרִין גְּבִי נִתְעַרְבָה חֲמוּרָה בְּקִלָּה פְּתָבוּ הַתּוֹס' בַּד"ה הַנְּסַקְלִין (דָּף פ' ע"ב) וְנ"ל שְׁאֵל הַר"י ב"מ אֵת ר"ת אֲמָאֵי קְאָמַר ר"ש יָדוּנּוּ בְּסִקְלָה שְׁשֻׁרְיָפָה חֲמוּרָה גִּינּוֹל בְּתַר רַנְבָּא לְהַחֲמִיר בַּד"נ פְּדָאֵי פ"ק דְּחַוְלִין וְנִתְרַץ דְּלֹא אֲזַלִּינּוּ ב"ר לְחַיִּיב אוֹתוֹ שֶׁהוּא זָכָאֵי מִכָּל וְכָל שְׁלֹא הֲרַג פֶּלֶל וּל"ד לְאוֹתָן שֶׁהֲרִגוּ וְדָאֵי אֲלֵא דְלֹא יָדְעִינּוּ אֵי טְרִיפָה הָיָה אֵי שְׁלֵם הָיָה וְעִי"ל דַּה"ל קְבוּעַ וְכָל קְבוּעַ כַּמְעַמ"ד וּפְטוּר מִדְּאוּרִינְיָתָא דְסַפְק גַּפְשׁוֹת לְהַקְלִי וּכ"ת נִיבְכָשִׁינְהוּ וְנִימָא פֶּל דְּפָרִישׁ א"א רִשְׁאֵי לְמוֹשְׁכָה לְהַחֲמִיר עָלָיו וְעוֹד גִּינְרָה שְׁמָא יִקְחַ מִן הַקְבוּעַ וְהָא דְפָרִישׁ בְּגַמ' תִּפּוּק לִי דְרַנְבָּא גְּסַקְלִין גִּינְהוּ ה"פ לְכָל הַפְּחוֹת לֹא גָרַע מִשׁוּם דְּרַנְבָּא גְּסַקְלִין עַכ"ל וּבִלֵּא"ה הַכְרִיחַ שְׁפִיר בְּהַפְלָאָה בְּקו"א שֶׁהַפְּשֵׁט בְּדַבְרֵי תוֹס' גִּיטִין הוּא מִטַּעַם צִירוּף שְׁמָא לֹא קִידָשׁ אָבֵל בִּלֵּא"ה וְדָאֵי בְּנִתְעַרְבַּ א"א אַחַת אֲסוּרִים כָּל הַמְעַנְרָבִים וְא"כ בְּלֹא עַד הַשְּׁנֵי אֲסוּרָה מִשׁוּם תַּעֲרׁוּבוֹת וְא"ל דְּהַאֲשָׁה נֶאֱמַנְתָּ לּוֹמַר שֶׁהִיא אֵינָה בְּסַפְק דְּהָיָה רַק מְבַרְרַת [שֶׁהִיא] מְהֵרֹב כַּמ"ש הַפ"י ז"ל [קִידּוּשֵׁינּוּ ס"ג ב'] וְא"כ הָיָה הַעֵד הָאוּסָר ע"א בְּהַכְחָשָׁה דְּאֵינּוּ נֶאֱמַן דְּז"א דְּהַאֲשָׁה אֵינָה נֶאֱמַנְתָּ בְּזֶה כַּמְבּוֹאָר גְּבִי בָּא אַחַד וְאָמַר אֲנִי קִדְשִׁיתִי [דָּף ס"ג הַנְּל דִּלְכ"ע אֵינּוּ נֶאֱמַן לְכַנּוּס אִף דְּרַק מְבַרְר הַמֵּיֶעוּט מִן הָרֹב אִפ"ה לְגַבֵּי עֲצָמוּ אֵינּוּ נֶאֱמַן וְה"נ כֵּן הַאֲשָׁה לְגַבֵּי עֲצָמָה א"נ אִפ"י לְבַרְר] אִף הַפ"י [בַּק"א] מְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל [פֶּט"ז מְסַנְהֶדְרִין] דַּע"א נֶאֱמַן הֵינּוּ שֶׁהִיָּתָה סַפְק זֹנָה בִּלֵּא"ה וְאִפ"ה נִתְבָּאָר שֵׁם [בְּרַמְב"ם] דָּאֵם הַכְחִישׁוּ אֵין ע"א נֶאֱמַן בְּהַכְחָשָׁה אִף בְּאֲמַת אֵינּוּ מְבּוֹאָר שֵׁם רַק לְמַלְקוֹת אָבֵל לְאִיסוּר אֵינָה נֶאֱמַנְתָּ פֶּלֶל הַאֲשָׁה עַל עֲצָמָה בִּישׁ בִּלֵּא"ה סַפְק.

וְתוֹ אֲסוּרָה מִטַּעַם קוֹל דָּאֵי בַּה"ע ס' מ"ו ס"ב וְז"ל וְכֵן אִם בָּאוּ שְׁנַיִם וְאָמְרוּ רָאִינוּ פָּמוּ שְׁמַחַת אִירוּסִין וְשִׁמְעֵנוּ הַבְּרָה וְשִׁמְעֵנוּ מִפ' שְׁשִׁמְעַ מִפ' שְׁנִתְקַדְשָׁה פ' בְּפָנַי פּו"פ וְהִלְכוּ לָהֶם הַעֲדִים לְמַדִּינָה אַחֲרַת אוֹ מִתּוֹ ה"ז קוֹל שְׁמַחֲזִיק אוֹתָהּ מְקוֹדְשֵׁת עַכ"ל וְא"כ מַכ"ש בְּשִׁמְעַ קִידּוּשֵׁינּוּ וְע"א אָמַר לוֹ זֹאת פ' נִתְקַדְשָׁה וְכֵן יֵצֵא הַקוֹל דְּאֲסוּרָה וּז"ב וְהִי שְׁלוֹם מִמֶּנִּי יָדִידוֹ ש"ב דוּש"ת בִּלּוֹנ"ח ה' ג' גִּיטִין תִּרְכ"ח: סִימָן עַב לְהַרְבּ הַחֲרִיף כו' מ' לִיבּוּשׁ נ"י אב"ד טַאפְעֵלָא בְּמַדִּינַת אוֹנְגְּאָרִין: שְׁאֵלָה ע"ד אֵלָה הֵם הַנּוֹלָדִים מְבָטֵן אֲמָם חֲרָשִׁים אֵינָם שׁוֹמְעִים וְאֵינָם מְדַבְּרִים אִף כְּאֲשֶׁר בְּרַבּוֹת הַיָּמִים הֵם הוֹלְכִים לְשִׁקּוֹד וְלִלְמוֹד בְּבֵית הַסֵּפֶר הַנִּקְרָא טוֹיֵב שְׁטוּם שׁוֹלְלַע שְׁמָה לּוֹמְדִים בְּלִשׁוֹן וְכַתֵּב עֲבָרֵי וְאֲשִׁפְנִזִּי וְכִשְׁיֹצְאִים מִשָּׁם יוֹדְעִים הֵמָּה לְהַתְפַּלֵּל וּמְבִינִים הֵיטֵב בְּלִשׁוֹן אֲשִׁפְנִזִּי וְגַם מְלֻמְדִים הֵמָּה לְדַעַת דַּת וְחַק רַעֲלִיגִיאָהֶן וּמְבִינִים דְּבַר הַמְדַבְּרִים אֲלֵיהֶם כַּמְעַט בְּהַבְרָה וּבְחִיָּתוּף הַלִּשׁוֹן וְגַם הֵמָּה מְדַבְּרִים בְּלִשׁוֹן עֲלִגִים קָשָׁה עַד לְמַאֵד לְפַעְמִים אָבֵל בִּיכְלָתָם לְדַבֵּר כְּזֶה אֲשֶׁר הַשׁוֹמֵעַ יוֹדַע וּמְבִין מַה שְׁמַדְבְּרִים וּמַה שֶׁהֵמָּה מְבַקְשִׁים וְכַעַת הַיּוֹם הַשְּׁאֵלָה לְהַלְכָה וּלְמַעֲשָׂה לְדַעַת מַה דִּינָם לְאֵלָה הַנְּל בְּעֵנִין קִידּוּשֵׁינּוּ גִירוּשֵׁין חֲלִיצָה שְׁחִיטָה עֲדוּת מִשְׁאָ וּמִתָּן וְכַדוּמָה אִם גַּם אַחֲרֵי הַלִּמּוּד עוֹד הֵמָּה בְּכָלֵל חֲרָשִׁים שְׁאָמְרוּ חו"ל קִים לְהוּ דְּלֹא בְּנֵי דִיעָה נִגְהוּ אוֹ מֵאַחַר כִּי אִף שְׁחֲרָשִׁים הֵמָּה וְאֵינָם שׁוֹמְעִים הֲרֵי מְדַבְּרֵי הֵמָּה בְּלִשׁוֹן עֲלִגִים וְאִם קָשָׁה הֲרֵי אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים וּמְבִינִים ע"י דִּיבּוּרָם מַה שְׁאוּמְרִים וּמַה שְׁמְבַקְשִׁים וְדוֹרְשִׁים וְגַם אֲנּוּ רוֹאִין שְׁמְבִינִים הֵמָּה יוֹדְעִים דְּרַכִּי וְהַיּוֹת הַעוֹלָם כַּמְעַט נִמְצָא בְּהוֹ דַּעַת וְתַבּוּנָה לְכֵן הַדְּבַר צָרִיף תִּלְמוּד וְגַם לְהַלְכָה וּלְמַעֲשָׂה.

פי זה היום איש כזה אשר בא מבית הספר הנ"ל ואנו רואים בו את כל האמור הוא עומד ומבקש לקדש אשה אחת פקחת והשאלה באה לדעת מה דינו: תשובה מקור דבר זה הוא בגיטין (ע"א א') ו"ל הגמ' א"ר פהנא אמר רב חרש ש"יכול לדבר מתוך הכתב פותבין ונותנין גט לאשתו כו' עד תנאי היא דתניא ארשב"ג בד"א בחרש מעיקרו אבל פיקח ונתחרש הוא כותב והן חותמין כו' ושם [ע"ב] א"ר יוחנן חלוקין עליו חביריו על רשב"ג אמר אביי אף אנו נמי תניא נישטת לא יוציא נתחרש הוא או נשתטה לא יוציא עולמית מאי עולמית לאו אע"ג ד"יכול לדבר מתוך הכתב א"ר פפא אי לאו דאשמעי ר"י ה"א רשב"ג לפרושי טעמא דת"ק הוא דאמא ומאי עולמית אע"ג דחזינא לי דחריף א"נ לכדר' יצחק דאר"י דבר תורה שוטה מתגרשת מ"ד אפקחת בע"כ ומ"ט אמרו אינה מתגרשת שלא ינהגו בה מנהג הפקר עכ"ל"ה וא"כ לפי מסקנת הגמ' [לרבנן דפליגי אר"ש ב"ג] לא מהני אפי' בחריפי ויודעים טובא וגם פתבו בכתב"י לא מהני ואינו גט כלל כמבואר לקמן בגמ' [דף ע"ב ע"א] אינו גט עד שישמעו קולו וכן מבואר בירושלמי תרומות שאין גט כלל לר"י דקיי"ל כנותן' ואפילו בפיקח ונתחרש והנה ראיתי בפמ"ג בפתיחה [פוללת ח"ב אות ד'] לאו"ח כתב הטעם משום לא פלוג ובאמת מלשון רש"י שכתב שם וז"ל חרש (או) [שהי'] פיקח פשפנסה וקדושיו קדושין גמורים ותנן ביבמות נתחרש היא או נשתטה לא יוציא עולמית לפי שאין פח בגירושיו חרשי' לאפקועי קדושיו חכמה וקאמר רב דאם יכול לדבר מתוך הכתב דיודע לכתוב על הקלף פתבו ותנו גט לאשתי אתה פ' ופ' ומסר להם פיקח גמור הוא וכותבין ונותנין עכ"ל הרי דאעפ"י שרואין ענינים בהשפל אמרי' שאינם ב"ד גמור ורק בכותב יצא מכלל אינו ב"ד לרב ורשב"ג וא"כ לדין דלא קיי"ל פרב ורשב"ג וכתב אינו מוציא מידי אינו ב"ד לכן אפילו אם חזינן דהוא פיקח חריף וגם כותב לא מהני דכיון דכתב לדין אין פלל תועלת בו (א"כ) להוציא (הרי) [מידי] אינו ב"ד גם הכתיבה א"מ ומחשב לדין כמו שארי הענינים החריפות שרואין בו וגם זה מהחריפות שבו אבל מ"מ אינו יוצא מכלל אינו ב"ד וגם מוכח מזה דאינו גט כלל אפילו בפיקח ונתחרש ויודע לכתוב דלא כמו שנסתפק הפמ"ג וז"ל [שם] לומר דפיקח ונתחרש הוי רק ספק דהא הגמ' קאמר לא יוציא עולמית לכדר"י היינו דהאשה אינה מתגרשת מדרבנן אבל האיש שנתחרש אינו מוציא מה"ת [וזה אפי' לרבנן דפליגי ארשב"ג ע"ש בתו' ד"ה א"נ] וא"א דפקח הנה שנסתפק הוא רק ספק א"כ גם האיש אינו רק מספק אינו מגרש וספיקא לקולא מה"ת [לשיטת הרמב"ם] וחסות א"א לא שייך פאן דאדרבה אוקמי אסוקת פשהנה פיקח וא"ל דאתרע הסוקה במה שנסתפק הא איכא נמי סיוע מה שחזינן שהוא פקח ומש ובלא"ה הלשון אינו גט משמע שאינו גט כלל ולא ספק עכ"פ זאת הוא פסק ברור בדברי הש"ס וז"ל והירושלמי דתרומות לר"י דלא מהני אפילו בנשתתק וחרף גדול אינו מועיל מעשה הכתיבה אף לכאורה קשה ע"ז דהא בירושלמי דתרומות מביאו תוס' חולין [י"ב סד"ה ותבעי] מחשבין פתב למעשה והרי קיי"ל דקטן יש לו מעשה ומטעם זה נ"ל דכתב רש"י שם בחולין (דף י"ב ב') דצריף דוקא אמירה ומעשה וקו' התוס' שהקשה שם על רש"י בעצמם פתבו שיש לתרץ ורק זה הוא אשר נשאר קשה הא מגמ' נראה בהדיא דאמר שם בש"ס (חולין י"ב ע"ב) וז"ל א"ר חב"א בעי ר"י קטן יש לו מחשבה או אין לו מחשבה א"ל ר"א ותבעי לי מעשה מ"ש מעשה דלא קמבע"ל דתנו יש להם מעשה

מחשבה נמי לא תבועי לי דתנו אין להם מחשבה דתנו האלו וקרימו וקאגוז שחקקו תינוקות למוד בהם עפר או שהתקינום לכף מאזנים טמאין מפני שיש להם מעשה ואין להם מחשבה א"ל מחשבה גרידא לא קמבעי לי כי קמבעי לי מחשבתו ניקרת מתוך מעשיו כגון דהוי קיימא עולה בדרו' ואתינה בצפון ושחטה מאי מדאתינהא בצפון ושחט איפנין לה א"ד מקום הוא דלא אתרמי לי כו' עד הכי קמבעי לי דאורייתא או דרבנן ופשיט יש להם מעשה ואפי' מדאורייתא אין להן מחשבה ואפילו מדרבנן מחשבתו ניקרת מתוך מעשיו מדאו' אין לו מדרבנן יש לו עכ"ל"ה אלמא אם לא הי' מקום לתלות הי' די במעשיהם לחוד בלא אמירה ואף לזה נ"ל דסתם קדשים לשמה קיימו ורק קטן הוי כמתעסק די מעשה מוכיח לחוד אבל במה דלא שייך סתמן לזה כמו בגט שסתם אשה לאו לגירושין עומדת לא סגי בלא אמירה אף לדברי התוס' שם דסגי בלא אמירה וגם לדעת גדולי הראשונים דס"ל בגדול ע"ג כשר מה"ת אפילו בתנך יענין בג"פ [סי' קכ"ג סק"א וט'] קשה למה לא מהני בגט אם כותב בכת"י אף באמת המעיין בירושלמי ריש תרומות וז"ל [תמשה לא יתרומו וכו'] חרש המדבר ואינו שומע לא יתרום ואם תרם תרומתו תרומה ושם בגמ' ויוכיח מעשה שלהן על מחשבתן דתנינן תמן העלו חש"ו אע"ג שחישב שירד הטל עליהן אינם בכי יתן מפני שיש בהן מעשה ואין בהן מחשבה ואיזו מעשה שלהן ר"ח אמר בתפוש בהן בטל ותנ' תמן הורידה חש"ו אעפ"י שחישב שיודחו רגליו אינם בכי יתן שיש להן מעשה ואין להם מחשבה ואיזו מעשה שלהן אר"ח במשפשה בהן במים ואומר אף הכא ויוכיחו מעשה שלהם על מחשבתן ר"ש כו' בשם רבנן ונחשב לכם תרומתכם את שפתוב בו מחשבה אין מעשה שלו מוכיח על מחשבתו ואת שא"כ בו מחשבה מעשה שלו מוכיח על מחשבתו וכאן הואיל וכתוב בו מחשבה אין מעשה שלו מוכיח עמ"ח א"ר יוסי קושטייתא קומי שמואל הרי גיטין הרי אין פתוב בהן מחשבה ואין מעשה שלו מוכיח עמ"ח דתנינן הפל כשרין לכתוב את הגט חוץ מחש"י אר"ה והוא שיהי' פיקח ע"ג ר"י בעי ותינו וכתב לה לשמה חזר ר' יוסי אמר תמן זה כותב וזה מגרש ברם הכא הוא חושב והוא תורם ר"י ב"א אמר הא אלו כתב הוא וגירש הוא גט הוא ברם הכא הוא חושב והוא תורם ר"י ב"א [ר' חייא] בשם ר"י חלוקין על השונה הנה מה הוא פדין אתאי דר"י דתרו' כר' ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקה דקידושין ודר"י בגיטין כרבנן דקדושין דתנ' חש"ו שקדשו אינן קידושיהן קידושין ר"י בנו של ריב"ב אומר בינם לבין עצמן אין קידושיהן קידושין בינו לבין אחרים קידושיהן קידושין תני' חרש שתרם אין תרומתו תרומה ארשב"ג בד"א כשהי' חרש מתחלתו אבל אם הי' פיקח ונתחרש כותב ואחרים מקיימי כת"י כו' עכ"ל המעיין יראה דכוננתו דק"ל דהאיף מחלק ר"י בין תרומה דכתיב בי' מחשבה הא בגט דלא כתיב מחשבה ופליג ר"י אר"ה וס"ל אפי' גדול ע"ג לא מהני וע"ז חזר ר' יוסי ומתרץ תמן זה כותב ובגט גופא פשר היכי שהוא כותב ומגרש וע"ז אר"ח ור"א [דר"י] חולק על השונה הנה דלא כן הוא רק דר"י בגיטין לא מהני אפילו הוא כותב והוא מגרש משום דפסק בגיטין פנותי' דרבנן ודלא כר"י בנו של ריב"ב אבל בתרומות דאמר הטעם משום ונחשב לכם הוא אליבא דר"י [ב"ב] דלדידן באמת גם בגט פשר אבל ר"י לא פסק רק כרבנן וכהו' ברייתא דאינו גט עד שישמעו קולו ואף קשה [למה] באמת לא מהני מעשה בגט ובכלי מהני מעשה וכן גבי הכשר אף באמת החילוק כמו שהביא מה"מ בפ"ה מהל'

יבום דבדבר שצריך פנונה לא מהני מעשה הגם ששם אינו מחלק רק בין ביאת יבמה שקונה אפילו באונס מ"מ קל לחלק בין דבר שצריך הבנה ורצון גמור ובין שא"צ רק דיווח לי כמו פלים שא"צ רק שינוח בעשיית הפלי לקבלה וכן הטל ניקח לי וגם גבי קדשים דסתמן לשמן עומדות מעשיו מוכיחין עכ"פ שאינו מתעסק אבל בדבר שצריך רצון בודאי לדין לא מהני מעשיו וזה דבר ברור דלדין דקיי"ל דלא פרב ורשפ"ג אין במעשיהם ממש פלל וא"ל דטעם דגט בכתב לא מהני הוא משום עדים [כמ"ש הרמב"ם פ"ו מגירושין הביאו הנוב"י תניינא אהע"ז סי' נ"ג עיי"ש דאין מעידים על הקטן וה"ה בחרש עכ"ה] דהרי באמת לרשפ"ג מהני דבאמת כת"י הוי פעדים פמבןאר בתוס' [גיטין ג' ע"ב בד"ה שלשה] וכן בהמגרש ולא הוי זה קבלת עדות סוף דבר כל הרוחות שבעולם לא יזיזו הפסק גמרא זו אשר קיימוהו כל הפוסקים דלא מהני בחרש שום מעשה ולא כתב ולא מה שצנראה שהוא חריף ואינו גט כלל ומ"ש בירושלמי [בפ' חרש הלכה א'] חרש שקידש בביאה שאינו מוציא ברמיזה משום [הקדושין] דהוי מעשה לפע"ד הוי נראה דגם פנונתו רק מדרבנן ורק שצריך להיות היציאה פועל הוי' ואם הקדושין הוי' ע"י מעשה לא מוציאין ברמיזה דאינו מעשה אף דע"ז קשה הא כמה משניות אחר זה דאיירי בביאה ביבמה ואפ"ה מוציא ברמיזה אם הוי חרשת כקו' המל"מ [פ"ב מה"ג הי"ז] ורק האחרונים תירצו דלא שייך בחרש לומר אדעתא דהכי בעל אח"כ והנה כ"ז מייירי לענן דאורייתא אבל אם נימא כאשר פירשתי דכוננת הירושלמי דאין רמיזה דגט מוציא מידי מעשה דביאה לא שייך לחלק וק"ל ולכן נ"ל באמת דהירושלמי ס"ל דמהני מעשה ורק וכי תנאי שקלת מעלמא הלא כמה תנאים בירושלמי ובתרומות דס"ל דמהני מעשה אפילו בגט וגם אמוראים ר"ז שם סבר דהוא כותב ומגרש מהני ולכן הירושלמי אזיל פאן בפ' חרש בשיטתם אבל לפי מה דקיי"ל כר"י בתלמודא דידן ובירושלמי ודלא פרב ורשפ"ג בודאי לא מהני שום מעשה בקידושין וגירושין ורק בגדול ע"ג לכתובה דהוא אינו רק פתיבה לשמה בזה מחולקי' הירושלמי ס"ל דגם מחשבה פנה לא מהני ור"י חולק על ר"ה בגדול ע"ג אבל יש מגדולי הראשונים דס"ל דר"י לא פליג על ר"ה פמבןאר בג"פ וס"ל לחלק דכוננה כזו שמכנין כמה שאומר לו הגדול מהני אבל לענן קידושין וגירושין דצריך פנונת הקנאה [ורצון] כ"ע ס"ל דלא מהני מעשיו מידי וכן נראה מהראב"ן שכ' וז"ל בסי' ר"ה וכולן ששחטו ואחרים רואין אותן שלא קלקלו שחיטתו כשירה נ"ל דאקטנים קאי וה"ק וכגון הקטנים ששחטו מדאמר ר"י לקמן דקטן יש לו מעשה מדאו' ולא אמר בחו"ש נמי וכן מצאתי בשערי שחיטה של ר"ש בן חפני א' מבני עמינו ששחט והלך לו ולא ידע' אם בקי בשחיטה אם לאו ובדקנו את הסימנים שהי' שחיטה פהוגן וכשירה שחיטה כשירה שרוך מצויין אצל שחיטה מןחין הם וגם כתב דחש"ו שיודעין ה"ש וראה מןמחה שלא שהו ולא דרסו בו שחיטתו כשירה בדיעבד אבל לכתחילה לא ש"מ דחש"ו אין להם מעשה מדאו' הלכך אפי' ראו אחרים ששחטו אסור וה"נ תנינן במס' סנפה קטן היודע לנענע חייב בלולב וכו' עד קטן היודע לשחוט אוכלין משחיטתו אר"ה והוא שגדול ע"ג עכ"ל ודבריו אינם מובנים כלל דמעיקרא מחלק בין חרש ושוחט לקטן דבקטן מהני מעשה ובחרש ל"מ מעשה ואח"כ כתב בשם ר"ש בן חפני ששנה ח"ש לקטן אף נ"ל דהנה ידוע שיטת גדולי הראשונים הסמ"ג ודעמי' והגמ"י ומהרש"ל ז"ל ס"ל דבחש"ו שא"י לאמן ידיהם אפי' באחרים רואין

שְׁחִיטָתוֹ אֲסוּרָה וּמִתְּנִי דְהֵקָא דְמַכְשִׁיר בְּאַחֲרִים רוֹאִין אֵינְרִי בְּמִנְחָה [ע"י ב"י יו"ד סי' א' וּבַש"ף שְׁם סַק"ה] וּמְבֹאֵר בְּמַהְרֵש"ל מִשּׁוּם דְּהוּי רַק מַעֲשֵׂה קוּף בְּעֵלְמָא וְהוּא ע"ד דַּס"ל לְהֵרָא"ש ז"ל [חֲוֵלִין דְּף ל"א] דְּנֵהִי דְלֹא בְּעֵינֵן לר"נ דְּקִי"ל פְּנוּתֵי פְּנוּנָה לְשַׁחֲטָה עַכ"פּ פְּנוּנָה לְעֵשׂוֹת אֵינָה דְּבַר צָרִיף יַעֲי"ש וּבַחֲש"ו הוּי כְּמוֹ מַעֲשֵׂה קוּף וְכַוְנָתָם אֵינּוּ פְּלוּם אִפִּי לְרַבְּנָן אֲסוּר אֲפִילוּ אַחֲרִים רוֹאִין וְהֵנָּה הֵרָאָב"ן ז"ל מְתַחֲלָה סָבַר דְּמִתְּנִי קְתָמָא אֵינְרִי בַחֲש"ו אִפִּי אֵינָם מְנַחֲמִים וּמ"מ בְּדִיעֵבַד פֶּשֶׁר בְּאַחֲרִים רוֹאִין וּק"ל לְמָה הָא חֲש"ו מַעֲשֵׂה קוּף בְּעֵלְמָא וּע"ז אָמַר דְּלֹא קָאִי וְשַׁחֲטָתוֹן כְּשֶׁרָה רַק אֶקְטָן דְּקָטָן אִית לִי מַעֲשֵׂה כַר"י וְלֹאח"כ הִבִּיא דְּבַרֵי הַר"ש ז"ל דַּס"ל דְּגַם בְּקָטָן לֹא מְהַי לֹא רַק בְּיֹדְעַ לְשַׁחֲט פְּמִבְּוֹאֵר בְּסוּפָה וּא"כ שׁוּב לְדִינָא לֹא פֶּסַק כַר"י דְּמְהַי מַעֲשֵׂה אֲפִילוּ בְּקָטָן א"י [לְשַׁחֲט] דְּכַוְנָה לְשַׁחֲטָה אֲפִילוּ לְרַבְּנָן צָרִיף טְפִי מַעֲשִׂינִית פְּלִי דְּצָרִיף עַכ"פּ עֵשִׂי דְּכַתִּיב וְנִבְחַתָּ וּכְמ"ש הֵרָא"ש ז"ל וְלִכֵּן הֵדֵר וְאָמַר דְּמִתְּנִי מֵינְרִי בְּדִינְדְּעֵי דְּוִקָא ה"ש דַּאֲל"ה הו"ל מַעֲשֵׂה קוּף וְלֹא מְהַי מַעֲשִׂיהֶם מִיָּדִי.

עַכ"פּ יוֹצֵא מִנָּה דְּהָא דְּכָשֶׁר שְׁחִיטָתוֹ בְּדִיעֵבַד הוּא בְּאֵם יוֹדְעִין ה"ש וְאֲפִי לְמ"ד (דְּבַעֲי) [דְּלֹא בְּעֵי] פְּנוּנָה פְּסוּל וְאֲפִי רוֹאִין שְׁעוֹשִׂין כְּדִין מַה לִּי שְׁאַחֲרִים מְלַמְּדִין אוֹתוֹן מַה לִּי שְׁרוֹאִין שְׁשַׁחֲטוּ בְּאִנְוָנוֹת וְהִשְׁחַזַּת הַסְּפִין הָרִי דְּכַוְנָנוּ לְשַׁחֲטָה וּא"ל דְּהֵתָם שְׁאֲנִי שְׁאֲנִי מַעֲשֵׂה גְּמוּר מוּכַח כְּמ"ש מֵהַר"י ט ז"ל בְּתִשׁוּ' ח"ב אַהֲע"ז סי' ט"ז] דְּנִדְּאִי ז"א דְּנִדְּאִי פְּנוּנָת אוֹמֵן לְשַׁחֲטָה מוּכַח הֵרָבָה שְׁפְּנוּנָתוֹ לְשַׁחֲטָה וְאֲפ"ה לֹא מְהַי (לְמ"ד) דְּבַעֲי פְּנוּנָה א"ו דְּלְמ"ד דְּבַעֲי פְּנוּנָה [עַכ"פּ לְעֵשִׂי] לֹא מְהַי מַעֲשֵׂה וְשְׁאֲנִי בְּכָלִים וְהֵכָשֶׁר וְקִדְּשִׁים דַּא"צ רַק נִיחָא דַּעַת אוּ שְׁלֵא יְהִי פְּמִתְעַסַּק וְעוֹד רֵאִי מְהָא דְּקִי"ל דְּפִתּוּי קְטָנָה אֲנֹס מִשּׁוּם שְׁאִין לָהּ רְצוֹן וְקָשָׁה (וְכִי) [הֵלֵא] אִין מַעֲשֵׂה גְּדוּל מִנָּה וְקִי"ל גְּבִי אֲשֵׁה דַּאֲסוּרָה לְבַעֲלָה אֲפִילוּ בְּאוּמְרַת מְוֹתֵר וְאֲפִי מִתְּפַנּוּת לְמַצּוּה בְּדָרָף דְּשָׁרִי עַפ"י הֵדִין אֲפ"ה אֲסוּרָה לְבַעֲלָה פְּמִבְּוֹאֵר בְּמֵהַר"י ק [מוּבָא בְּרַמ"א סי' קע"מ ס"ג] דְּכַתִּיב לְמַעוֹל מְעַל בְּאִישָׁה וּעַכ"פּ בְּבִיאוֹת אַחַר מַעֲלָה בְּאִישָׁה בְּזָה שְׁנַבְעֵלַת לְאַחַר וּא"כ גַּם קְטָנָה נְמִי מַעֲלָה בְּאִישָׁה וְאִי דֵאִין לָהּ דַּעַת הָא בְּמַעֲשֵׂה יֵשׁ לָהּ דַּעַת א"ו פְּשִׁיטָא דְּדָבַר הַתְּלוּי בְּרְצוֹן לֹא מְהַי מַעֲשֵׂה וְאֲפִי הֵרַמְב"ם ז"ל דְּפֶסַק פִּתּוּי קְטָנָה נְאָסְרָה עַל בְּעֵלָה מ"מ פְּתַב בְּהַדְּנָי דְּבַת מִיָּאוֹן אִין לָהּ רְצוֹן וְקָשָׁה הָא עֲשֵׂתָה מַעֲשֵׂה א"ו דְּלְמִיִּדִי דְּצָרִיף רְצוֹן לֹא מְהַי מַעֲשֵׂה וּבְזָה יִתְיַשְׁבּוּ הֵיטֵב דְּבַרֵי הֵרַמְב"ם ז"ל שְׁם שְׁפַתָּה בַּהֲל' סוּטָה פ"ב הֲל' ד' וְז"ל קְטָנָה שְׁהִשְׂיָאָה אֲבִי אִם זִינְתָה בְּרְצוֹנָה נְאָסְרָה עַל בְּעֵלָה לְפִיכָף מְקַנֵּין לָהּ לֹא לְהִשְׁקוּתָה אֲלֵא לְפִנּוּסָלָה מְכַתְּוִבְתָּה כְּמוֹ שְׁבַאֲרֵתִי אֲבָל הַקְּטָנָה בַּת מִיָּאוֹן אִין מְקַנֵּין לָהּ שְׁאִין לָהּ רְצוֹן לְהֵאָסֵר עַל בְּעֵלָה וְאֲפִי הִי פִּהֵן לֹא נְאָסְרָה עָלֶיּוּ עַכ"ל.

וְהֵנָּה הַקְּשׁוּ עָלָיו כְּנֹלָם מְהָא דַּאֲמַרִי בִּיבְמוֹת (ל"ג ע"ב) הַחֲלִיפוּ מִיָּדִי בְּרִשְׁעֵי עֲסִיקִי תְּנִי הַחֲלִיפוּ ה"נ מְסַתְּבָרָא דְּקַתְּנִי סִיפָא אִם הִי קְטָנוֹת שְׁאִין רְאוּיּוֹת לְיִלְד מְחַזִּירִין אוֹתוֹ מִיָּד וְאִי בְּמִזִּיד מִי שְׁרִיָּא הָא ל"ק פִּתּוּי קְטָנָה אֲנֹס נִינְהוּ וְאֲנֹס בְּיִשְׂרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל שְׁרִי עַכ"ל גַּם הַמַּל"מ ז"ל הַקְּשָׁה מְהָא דִּיבְמוֹת דַּר"א דַּאֲמַר פִּהֵן לֹא יִשְׂא קְטָנָה וְז"ל הַמַּל"מ בְּפִי"א מֵהֲל' אִישׁוֹת הֲל' ח' וּמְלַבֵּד דִּחְסָק זָה לֹא יִדְעַתִּי מַה יַּעֲנֶה הָרַב בְּהֵוָה דַּאֲמַרִי בְּפ' הֵבָא עַל יְבָמָתוֹ (ס"ח) [ס"א ב'] תְּנִי ר"א אוֹמַר פִּהֵן לֹא יִשְׂא קְטָנָה וּא"ר דְּטַעֲמָא דַּר"א הוּא דְּחִיָּשִׁינָן שְׁמָא תַּתְּפַתָּה עָלָיו וְהַקְּשׁוּ א"ה יִשְׂרָאֵל נְמִי וְתִקְרְצוּ פִּתּוּי קְטָנָה אֲנֹס הִיא וְאֲנֹס בְּיִשְׂרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל שְׁרִי ע"כ הָרִי דַּר"א ס"ל דְּפִתּוּי קְטָנָה אֲנֹס הוּא וְלֹא מְצִינּוּ

בְּזֶה שֶׁנֶחְלָקוּ עָלָיו וְאֵע"ג דַּע"כ רַבְּנָן פְּלִיגֵי עֲלֵי דַר"א וְכַדְקָאֻר הֵתֵם הָא ר"א הֵיא וְלֹא רַבְּנָן הֵיִינוּ דְפְלִיגֵי עֲלֵי בְּעִיָקָר הַדִּין דַּר"א חֵינֵישׁ לְשִׂמָּא תַתְּפִתָּה וְרַבְּנָן לֹא חֵינֵישׁ לְהִכִּי אֲבָל בְּמֵאֵי דַס"ל לַר"א דְפִתּוּי קִטְנָה אֲנֹס הוּא לֹא מְצִינוּ שֶׁנֶחְלָקוּ עָלָיו עַכ"ל.

וּמִלְבַּד כ"ז קִשְׁיָה דְלָמָּה בְּבֵת מִיָּאוֹן פְּתַב שְׂאִינָה בֵּת רְצוֹן וְסוּמַר דְּבָרֵי עֲצָמוּ הֲלֹא פְּתַב בְּאוּתָהּ הַשּׁוּרָה שְׁקִטְנָה נְאֻסְרָה לְבַעֲלָה אֲלָמָּא שְׁפִיתּוּי קִטְנָה ס"ל דְּאִינוּ אֲנֹס וְכִמוּ שְׁהִבִּינוּ הַמ"מ וְהַכ"מ ז"ל מְדַבְּרֵי וַא"כ הָא דְבֵת מִיָּאוֹן מְוֹתֶרֶת לְבַעֲלָה מְשׁוּם דְּקִידוּשִׁי רַק מְדַרְבְּנָן אֲבָל לֹא מְטַעֵם שְׂאִינָה בֵּת רְצוֹן וַא"כ הַל"ל דְּבֵת מִיָּאוֹן מְוֹתֶרֶת לְבַעֲלָה דְּהוּא רַק דְּרַבְּנָן אִף בְּאַמַּת אֵין הַטַּעֵם כָּלֵל מְשׁוּם שְׁהוּא מְדַרְבְּנָן דְּגַם דְּקִידוּשִׁי מִיָּאוֹן הוּא דְּרַבְּנָן מ"מ כָּל דִּינוּ כְּעִין דְּאוּרִיָּתָא כ"ז שְׁלֵא מִיָּאֲנָה וְאִם נָתַן לָהּ גִּט [וְנִשְׂאֵת לְאַחַר] אֲסוּרָה לְחִזּוּר לֹו כְּמִבְּנָאָר בְּש"ס [יְבָמוֹת ק"ט] וַא"כ גַּם אִם זִינְתָּה אֲסוּרָה לֹו כ"ז שְׁלֵא מִיָּאֲנָה כְּעִין דְּאוּרִיָּתָא וְאִין הֵיִתֵּר רַק מְשׁוּם שְׂאִין לָהּ רְצוֹן וַא"כ סוּמַר דְּבָרֵי תַכ"ד שְׁפַתְב דְּפִיתּוּי קִטְנָה אִינוּ אֲנֹס אִף לַפּמ"ש א"ש דְּנָהֵי דְקִטְנָה אֵין לָהּ מַחְשְׁבָה וְגַם מַעֲשֵׂה אֵין לָהּ בְּדָבָר שְׂצָרִיף רְצוֹן דִּי"ל שְׁלֵא נִתְּפֹנְנָה לְמַעוֹל רַק סֵתֵם לְמַעֲשֵׂה קִטְנוֹת עַכ"פ הָא הָוֵי מַעֲשֵׂה מוֹכִיחַ עַל מַחְשְׁבַת שְׁפֹנְנָתָה לְמַעוֹל בְּבַעַל וְכִמוּ שְׁקִי"ל בְּעֲלָמָּא דְּאִם לֹא הָוֵי מַעֲשֵׂה גְּמוּר לֹא הָוֵי הַכָּשֵׁר וְלֹא כְּלֵי אֲבָל בְּאִם מַעֲשֵׂה מוֹכִיחַ עַל מַחְשְׁבַתְּם מְהֵנִי מְדַרְבְּנָן לַר"י כְּמִבְּנָאָרְבַּחְזוֹלִין א"כ גַּם בְּמַעֲשֵׂה גְּמוּר גְּבִי רְצוֹן דְּלֹא מְהֵנִי עַכ"פ מַעֲשֵׂה מוֹכִיחַ עַל מַחְשְׁבַתּוֹ שְׁמוּעֵלֶת בְּבַעֲלָה וְהָוֵי עַכ"פ אֲסוּר מְדַרְבְּנָן.

וְלָזָה ל"ק עַל הַרְמַב"ם קו' הַמַּל"מ מְהָא דַּאֲר"א יִשְׂרָאֵל מְוֹתֵר לִישְׂא קִטְנָה וְל"ח שְׂמָא תַזְנָה דְּפִיתּוּי קִטְנָה אֲנֹס דְּאֵין מַעֲשֵׂה כְּזֶה מוֹעִיל לַעֲנִין דְּבָר שְׁתִּלּוּי בְּרְצוֹן וּפִיתּוּי קִטְנָה אֲנֹס וְאֵי דַע"כ פ' אֲסוּרָה מְדַרְבְּנָן מְשׁוּם מַעֲשֵׂה מוֹכִיחַ עַל מַחְשְׁבָה זֶה לֹא הָוֵי רַק מְדַרְבְּנָן וּבְדַרְבְּנָן לֹא שְׁיִיף גִּזְרָה לְגִזּוּר אִטּוּ דְּרַבְּנָן וּמַש"ה מְוֹתֵר יִשְׂרָאֵל לִישְׂא קִטְנָה וְכֵן ל"ק עַל הַרְמַב"ם ז"ל מְהָא דְּהִנְחֵלְפוּ דְּהֵתֵם קְאָמַר הַש"ס דְּמְהָא לֹא תְּסִייעִי דִּי"ל דְּפִיתּוּי קִטְנָה אֲנֹס וְאֵי דְּהָא עַכ"פ מַעֲשֵׂה מוֹכִיחַ עַל מַחְשְׁבַתּוֹ הָא זֶה אֲבַעֲי' לַר"י וִי"ל דְּבָאָמַת [הָא סוּגִי' סַבְר' דְּאִפִּי מְדַרְבְּנָן] אֵין לָהֶם מַעֲשֵׂה מוֹכִיחַ עַל מַחְשְׁבַתּוֹ וְלָכֵן שְׁפִיר קְאָמַר הַגַּמ' מְשׁוּם זֶה לֹא תְּסִייעִי דִּי"ל דְּפִיתּוּי קִטְנָה אֲנֹס הוּא וּמַעֲשֵׂה מוֹכִיחַ עַמ"ח לֹא כְּלוּם אִף כ"ז בְּנִתְּקֻדְשָׁה ע"י אֲבִי אֲבָל בְּבֵת מְמָאָנַת דְּבָאָמַת אִם מְמָאָנַת בְּבַעֲלָה אֵין אֲסוּר כָּלֵל דְּהָא דְּמִיָּאוֹן בְּפִנֵי שְׁנַיִם [יְבָמוֹת ק"ז ע"ב] י"ל דְּלֹא אִיבְרִי סְהַדִּי רַק לְשִׁקְרִי אֲבָל אִם מְמָאָנַת בּוּ מְוֹתֶרֶת תִּיכְרָף גַּם בְּלֹא עֲדוּת [א"כ מְזָה שְׁמִזְנָה מוֹכַח שְׁמִמָּאָנַת בּוּ] אִף הֵיא אֵינָה מְמָאָנַת בּוּ וְרוּצָה לְהִיּוֹת תַּחְתּוּי רַק שְׁמִזְנָה תַּחַת בַּעֲלָה וַא"כ שׁוּב מַעֲשֵׂה זֶה לֹא הָוֵי רַק רְצוֹן פִּינוּן שְׁהַמַּעֲשֵׂה גּוּפָא סוּמַר [הָאִישׁוּת] וְאִינוּ אֲסוּר רַק מְצַד שְׁרוּצָה לְהִיּוֹת תַּחְתּוּי וְלְמַעוֹל בּוּ וְרְצוֹן לְחוּד אֵין לְקִטְנָה דְּדִלְמָא בְּאָמַת שׁוּב אֵינָה רוּצָה לְהִיּוֹת תַּחְתּוּי וְזֶה גּוּפָא הוּא הַמִּיָּאוֹן בְּמָה שְׁמוּעֵלֶת בּוּ וְאִם בְּאָמַת רְצוֹנָה לְהִיּוֹת תַּחְתּוּי מ"מ אֵינוּ רַק רְצוֹן לְחוּד וּקִטְנָה אֵין לָהּ רְצוֹן.

עַכ"פ מוֹכַח בְּבִירוּר דְּדָבָר שְׂצָרִיף רְצוֹן אֵין לְקַטְוֹן וְלֹא לְחַרְשׁ לְפִי מַה דְּקִי"ל דְּלֹא כְּרַב וְרִשְׁבִּי"ג וְכְּמִבְּנָאָר בִּירוּשְׁלָמִי וַא"כ לֹא מְהֵנִי בַחש"ו לֹא חֲרִיפְתֵם וְלֹא פְּתִיבְתֵם וְגִיטְסֵם וְקִידוּשִׁיָּהֶם וּמְכִירַת קַרְקָעוֹת אֵינוּ כְּלוּם אִף בְּאִם מְדַבְּרִים קָצַת וְהָוֵי בְּגִזְרָה מְדַבְּר' בְּאֲוֹפֹן שְׁכַתְב מַהֲרִי"ט ז"ל [בְּתַשׁוּ' הַנ"ל] בַּכַּה"ג לַפַּע"ד כְּפִקְחִים הֵם וְאֵי מְשׁוּם שְׂאִינָם שׁוּמְעִים

הנה לפמ"ש הרמב"ם דעפ"י טבעי הרפואה א"א לדבר מבלתי שמוע ולכן אם הם מדברים מסתמא שומעים קצת עכ"פ דזה מהני להיות נחשב פשומע ומדבר כמבואר בדברי תשו"ר א"א אשר ז"ל מביאו הטור ז"ל בח"מ סי' רל"ה ויעניין בנ"מ ובלא"ה במדבר ואינו שומע לא קיי"ל פהרמב"ם ז"ל [בפכ"ט ממכירה] וגם הרמב"ן ז"ל [יבמות ק"ד] שחיניש לזה גבי חליצה ונקא דצריף ענינים מרובים וקרוב לטעות כמבואר פריטב"א שם במקומו וגם פי מבואר ברמב"ן שם דזה רק לס"ד אבל באמת שומע ואינו מדבר ומדבר ואינו שומע פפקחים: והנה לכאורה יש מקום לעקש ולומר דלעולם מעשה גמור בחרש שכתב גט ונותנו בעצמו מהני שיהי מעשה בגופו שכתב בעצמו כמ"ש וכתב לה וגם נתן בעצמו ורק היכי שכתב לעדים כתבו ותנו גט לאשתי בזה פליגי רבנן ורשב"ג ורב דס"ל פנותי דלרב"ג הוי פתיבתו ראי' דהוא פיקח כמו שפירש"י ז"ל וכתבתו הוי מעשה כמו דיבור ומש"ה מהני אבל רבנן דס"ל דכתבתו לאו ראי' וגם זה לא הוי מעשה במה שפכתב לסופר לכתוב ומש"ה לא מהני לדידהו אבל בכותב בעצמו הגט ונותן כ"ע מודו דמהני כמו שמהני מחשבה ומעשה בקדושים והכשר ומה דתנן במתני' לא יוציא עולמית היא לכדר"י וכרב פפא שם בסוגי' [גיטין ע"א ב'] ולכן נוכל לומר דמעשה גמור מהני אף באמת זה ליתא פלל חדא דבירושלמי [תרומות ה"ל] מבואר להדי' דס"ל לר"י חרש שקידש דר"י ס"ל דבינו לבין אחרים מהני ור"י ס"ל דלא פנותי' רק פרבנן דפליגי עלי' דר' ישמעאל בנו שריב"ב וא"ל דפליגי בקדושין משום שלא יוכל לזכות הכסף חדא דבכל קדושין פליגי אפילו בביאה ובפרט הא דהאריף הנוב"י במ"ת [סי' נ"ד] דא"א קידושי כסף בקטן פבר העליתי דבכמה גונוי יוכל לזכות החרש והארבתי בזה וחדא הוא בנותן אחר ע"י דמקודשת מדין עבד כנעני [כמבואר בקידושין ז'] וע"כ ר"י דס"ל פרבנן דלא מהני בקדושין משום דאין מעשה רצון מהני בחרש וכנ"ל ותו מרשב"ג גופא ראי' [לנ"ד] דהא איהו ס"ל דכתב הוי מעשה ואפ"ה בחרש מעיקרו לא מהני ש"מ דמעשה לא מהני בכה"ג גבי חרש רק גבי פיקח שנתחרש כמ"ש רש"י ז"ל דאגלי דפיקח הוא: והנה עתה באתי להודיע שעיינתתי בפלפולו ותמוה לי טובא איך לא ראה דברי הירושלמי הפלוגתא גבי קדושי חש"ו ע"י אחרים ודר"י ס"ל דלא מהני (דלא מהני) מעשיו כמו בתרומה ואני פירשתי לעיל מה שנ"ל באמת אף לפי כל הפירושים ס"ל לר"י בנו שריב"ב דבקדושין בכל קדושין מהני כמו בתרומה ולר"י לא מהני אפילו ביאה ל"מ ולא פאשר רצה מעכ"ת לפרש הטעם דקדושין אינן חשיבי' מעשה דהרי הירושלמי מדמי הקדושין לתרומה ולהפך ולעשיות כלים יעו"ש וגם מעיקרא קאמר בירושלמי דאפילו בכותב חש"ו גט לעצמו פשר ולא ס"ל החילוקים של מעכ"ת דבאמת ע"י (שחי') [שכתב בכת"י] וא"צ עדים ואי דצריף אמירה הא אם בעצמו פותב בכת"י ונותן לה אין מעשה גדולה מזו למאן דס"ל דמעשה אית להו אפילו בלא אמירה כמבואר בירושלמי שם ואפי' רש"י ז"ל מודה בכתב כה"ג חשיב אמירה להנה דס"ל דמעשה מהני גם תמי' לי איך אשתמיט ממעכ"ת דברי הפנ"י [בגיטין ד"כ ע"א שהקשה איך חש"ו פשרין לכתוב גט] הא אופן קונה בשבח פלי [ואיך יוכל לזכהו להמגרש] וגם בג"פ מפלפל בזה אף לענ"ד משכחת לה בחש"ו שפסכו על שולחן אביהם דשכרם לאביהם לרוב שיטות הפוסקים ויענין במתנה אפרים [ה"ז ומתנה סי' ג'] וגם הא לשיטה זו דמהני פתב או מעשה משכחת לה בהשפיר עצמו לפועל לבעה"ב ע"י פתב או ע"י

חזקה בגופו כמו עבד היינו שעשה לו מלאכת פועל ושוב הני ידו כמו יד של בעה"ב או משפחת שהי' פועל פיקח ונתתרש ונדעי' בו שלא חזר פי עובד עבודתו כמאז דהני ודאי ידו פנד בעה"ב וגם תמה אני אם שייך פלל (אינו) [אמן] קונה בשבח פלי פי אם (הנה) [האמן] לא יוכל להקנותו לבעל א"כ אדרבה הרי קלקל ומאי שבח אדרבה במה שעשאו וזוהי בו בעה"ב בנה הוא שבח וה"ל קנייתו ושכחו באים פאחת וכבר הלכו נמושות באלו הדברים.

[ע"ל ח"א האו"ח סי' כ"ו] גם במ"ש לענין קדושי פסך דהני דעת אחרת מקנה פבר האריה בנה בנו"ב מה"ת [הנ"ל] וב"א ז"ל [סי' מ"ו] אף כל דבריהם במחכ"ת צ"ע דהלא יוכל להיות קדושי שאחר פיקח מקדש עבורו כמו אני נותן לה מנה ותקדש לפ' דמקודשת מדין (ע"ק) [עבד פנעני] [כנ"ל] ונותן לה המעות ע"י החרש דהני מעשה ולא בתורת שליחות רק מעשה קוף בעלמא והמעשה הוא רק שפרמינה יבין החרש שנותן לה חבירו הפיקח המעות עבורו לקדושין וכן אם שניהם חרשים משפחת פנה גם מ"ש מע"כ משום דאינם בני עדות יענין בב"א [סי' מ"א ומ"ו] ונו"ב הרבה מנה אף לפע"ד משפחת בלא עדים גבי קדושין פגון שיושבים שלשה ועושים דין דנהי דאינם בתו"ע מ"מ נ"ל דיכולין ב"ד לעשות דין בקטן בדבר איסור גם מ"ש דחרש אינו ממועט מאיש ולא חרש הנה ממה דמביא בתרומו' איש ולא קטן ידבנו פרט לחרש אין ראי' דהכל היא אסקמא פמבואר בתוס' [הולין שם] ומצינו דגם חרש ממועט מאיש יענין גבי סמיכה ובקרית ספר להמבי"ט ממעט עדות בחרש משום דאיש פתיב יעו"ש.

פלל הדבר שדבר ברור פאשר פתבתי דלדין לפי מאי דקיי"ל כר"י בש"ס דידן וברושלמי לא מהני שום מעשה בחש"ו וכאשר ברתי בראיות ברורות ורק באלו שפדברים רק אינם שומעים דבאמת לפי הנראה דהפוסקים לא פסקו פהרמב"ם ז"ל [הנ"ל] וגם הוא יודה בשארי ענינים דכפוקחים הם רק בקרקע משום דלא בקיאי בעניני ב"א פיון שאינם שומעים ולא עדיפי מגדול פחות מכן עשרים [עיי"ש בחו"מ סי' רל"ה] וכ"כ הב"י ז"ל אף מ"מ לחוש יש להחמיר פדברי הרמב"ם ז"ל פמבואר בג"פ [סי' ק"כ סקכ"ט] ובגט מקושך.

אף אלו פשם שכוונסה פן מוציאה ולכן ודאי הנה יכולים לקדש אם הנה פגדר מדברים קצת וקדושי דאורייתא וכן יכולים לגרש לכ"ע אף להרמב"ם י"ל דכל ענינם הני רק מדרבנן ונ"מ לכמה ענינים.

והנה להיות שו"ב פנדאי אינו ראוי פיון דס"ל להרמב"ם ז"ל שאינו פגדר פיקח לכל דבר ובקל יבא לטעות וכעין שכ' הריטב"א לענין חליצה [פנ"ל] ולענין אם חליצתם פשרה לפע"ד יותר טוב ליבם בכה"ג וק"ל וכבר הארכתי בכיוצא בנה בתשו' אחת גם מ"ש כ"ת דבקרקע לא שייך מעשה וכונה הלא יש חזקה וגם דלי לי צנא דפירי יענין פ' חזקת הבתים [דף ל"ה ע"ב] יום ג' תרומה כ"ו שבט תרי"ט: סימן עג להנגיד המפורסם החרירי ובקי המושלם כש"ת כו' איצק טויבר נ"י מליפניק: מכתבו הגיעני ומ"ש מעכ"ת בדבר שאלת החרשים המלומדים ע"י תחבולה להבין ענינם.

הנה מ"ש בראשונה דרוב הפוסקים פסקו כר"א [יבמות קי"ג א'] לא ידעתי מי הנה הרי"ף והרא"ש פ' חרש הביאו פולם להלכה דנשואי חרש רק מדרבנן והרמב"ם פתב

ג"כ בהל' יבום [פ"ה הל' כ"ג] ולמה תקנו נשואין לחרש ויראה בפירוש שהוא מדבריהם וכן פסק בה"ת [פ"ד ה"ב] דתרומת חרש אינו פלום והטור והש"ע פתב בפ"י שהוא מדבריהם הרי כל הפוסקים שאנו שותים בצמא דבריהם וכל בית ישראל ינהו אחריהם כולם עונים ואומרים דאין הלכה כר"א.

גם אשתמיטתי מיני דברי הפמ"ג באו"ח [בפתיחה כוללת] ומשם יראה סתירה על הרבה מהערות שהעיר. והנה לאהבת תלמידי מו"ח ז"ל צויתי להעתיק מה שהשכתי בזה להרב כו' מ' ליבוש מלבוב מה שחנני ד' ומשם יראה איך שדבריו הם רק פמציץ בין התרפים ובעזה"י בארתי פי' ד' הטובה עלי: ומה שהקשה להפוסקים דכשירה שינקה מן הטריפה אסורה לקדשים ומותר לחולין [ע' ש"ף יו"ד סי' ס' סק"ה] א"כ מאי מקשה הגמ' (מנחות דף ה') להוציא את הטריפה למ"ל והא כתיב ממשקה ישראל וא"א דכשירה שינקה מן הטריפה אסורה לגבוה אבל להדיוט מותר א"כ הו"ל ממשקה ישראל ואפ"ה אסורה לגבוה.

והנה לע"ד בזה הענין הוא מבוכה גדולה באחרונים והכה"ג מאריך למאד וגם הפמ"ג ז"ל [שם] והנה לדברי כולם לא מצאתי טעם שיאסור להקדש ולא להדיוט והכה"ג באמת מפת זה חולק אהש"ף ז"ל ואמר דא"א פיון דאסור לגבוה אסורה להדיוט.

והנה אשר נלע"ד היא כף דהנה ראית הש"ף חזקה מדברי התוס' ע"א [דף מ"ט ד"ה שאם נטע] דכתבו לחלק דגידולי ערלה אסור משום שהיא איסורי הנאה אבל באיסורי אכילה הא מ"מ לא אוכל האיסור רק מה שנתנה ממנו וזה מותר באיסורי אכילה ורק באיסורי הנאה גם זה אסור דעכ"פ מתנה מאיסור ע"י גרמתו אבל באיסורי אכילה פיון שאין אוכל האיסור מותר והכה"ג ז"ל דחק בזה.

אמנם נלע"ד דצ"ע ויפלא מאד בעיני דברי הש"ף ז"ל המתיר באכילה להדיוט דהלא קיי"ל דדבר המעמיד אפילו בארץ לא בטיל ומבואר במג"א בה"פ [סי' תמ"ב סק"ט] בשם מהרדב"ז דאפילו העמיד ע"י בליעת פלי אסור יעו"ש בט"ז תמ"ב והנה גם שם אינו אוכל גוף האיסור דגוף המעמיד נאבד במקצועו ונהגינה אינה מגוף הקיבה כלל ורק שגם עמידה לגבינה הוי באכלו הוא בעיני' ולהרבה פוסקים הוא מה"ת ה"נ הא כל הנויות הכשירה הוא חלב הטריפה וזולתה היתה מתה א"כ הרי הוא מעמיד גמור חלב הטריפה מעמיד בשר הכשירה ואילו הי' בכה"ג איזה דבר איסור העמיד הבשר לאחר שחיטה הי' אסורה קל וחומר שטריפה העמידה מחיים וגרע וסברת התוספות [הנ"ל] לא שייך פאן כלל דשם נעשה הגדולי תרומה עפר בדבר שזרעו פלה ומש"ה מותר הגידולין אבל הכא בחלב טריפה הוא מחזיק ומעמיד הבהמה ולמה לא יאסור מטעם מעמיד ובאמת הפמ"ג ז"ל מחשב גם יניקת מחלב הטריפה לשלא פדרף הנאתו דנעשה עפר יע"ש [סי' הנ"ל] אף החוש מכחיש זה דאדרבה עיקר חלב הטריפה מחזיק הולד היונק ואמאי יגרע מדבר המעמיד וכו' וצ"ל דהחילוק הוא בדבר המעמיד לא נבטל עצם מהות האיסור ולא [נתהפך לדבר אחר שיהי'] נעשה ממנו גבינה מהקיבה שהעמידו בו כאשר יראה לעינים שמוצאין חתיכת קיבה בהגבינה וא"כ מש"ה נהי דיש ארץ פנגדו מ"מ פיון שהוא מעמיד הוי פניקר האיסור ואינו בטל ולכן אפילו העמיד בבליעה הוא משום שעדיין נשאר איזה חלק מהקיבה ולכן אינו בטל כמבואר אבל בחלב שינקה

מהטריפה דמהחלב טריפה נעשה גוף הנולד ונשתנה לדבר אחר נהפך האיסור גופו להיתר ולא שיקף לומר שמעמיד באיסור דאיסור גופו נעשה היתר ואפילו להרא"ש ז"ל [פ' פיצד מברכין סי' ל"ה] דפליג אר"י ז"ל גבי מור וקנשט וס"ל להרא"ש ז"ל דאפילו דנהפך להיתר עומד באיסורו מ"מ זה דוקא באם גופו ומהות האיסור נשאר ורק נהפך לקנשט או החלב נהפך לדבש בזה סבירא ליה להרא"ש ז"ל דס"ס איסורו רבע עלה פל זמן שלא נפגם אבל בדבר שלא נשאר מגוף חלב הטריפה רק פח שנהפך לגוף הנולד ודאי מותר גם להרא"ש ז"ל ומש"ה דמי ממש להך דגדולין שפתבו התוס' ומביאו הש"ך ז"ל [הנ"ל] דאינו אוכל גוף האיסור ומעמיד לא הוי שהרי נהפך האיסור גופו להיתר אף כ"ז בתולין ולהדיוט אבל בקדשים ולגבוה ס"ל לרחב"א [בתמורה ל' ע"ב] דאפילו נשתנה איסור דזה הוא אבעי' בקדשים [בע"ז ד' מ"ו ע"ב] ורחב"א ע"כ ס"ל דנשתנה איסור והאבעי' [הוא] רק לרבנן דפליגי ארחב"א כמו שמבואר ברמב"ם ז"ל בהל' א"מ [פ"ג הי"ד] דמותר משום שנשתנה ורחב"א דאסר ע"כ דס"ל דנשתנה איסור לגבוה וא"כ כל טעמא מאן דאסר לגבוה משום דהוי כאלו איתא בעינה וכמו דבר המעמיד שאיסור ורק להדיוט מותר משום שהאיסור גופא כבר הותר בהשתנותו לבשר הנולד אבל לגבוה איסור שינוי [ממילא איסור משום דבר המעמיד] וא"כ ממילא לק"מ מה שהקשה מעכ"ת דע"כ מקשה הגמ' שפיר למ"ל להוציא טריפה הא לא הוי ממשקה ישראל ואי דמשפחת לה בכשירה שינקה מטריפה דמותר לישראל ז"א דהא החלב הטריפה אינו ממשקה ישראל ואיסורה להקריב המעמיד ממנו ואי דהא הבשר מהנולד מותר להדיוט הוא מטעם שינוי אבל בגבוה דס"ל לרחב"א מסבירא מבחוי' דלא מהני שינוי א"כ שוב לא הוי ממשקה ישראל דהא באמת איסורה מאז ומקדם גם לישראל רק דלישראל מותרת בשינוי אבל לגבוה דלא מהני שינוי באיסורו עומד וזה ברור.

אף באמת בלא"ה לא קשה כלל דהגמ' מקשה דלמה אמר להוציא את הטריפה הא זה לאו מטעם טריפה ואם ינקה מדבר טמא או משאר איסורים נמי איסורה ולא שיקף לומר בברייתא להוציא טריפה.

ומה שהקשה מפנה אדומה [דלמא האם שיונקת הפנה ממנה טריפה וחזקת האם לא מהני להנולד היא הפנה כמבואר בכתובות דף י"ג דלמאן דמכשיר בה פוסל בבתה ע"ש עכ"ה] אתפלא מאד על חכם בטבעי למה לא משפחת דהנולד לא ינק כלל דעפ"י הטבע יוכל הנולד להתגדל בלא יניקת חלב פיזוע והב"ד שהי' אז שולחין להעדר שנולדה הפנה כמבואר בר"מ ז"ל בנדאי היו מוצאין תחבולה שלא תניק וגם בלא"ה חזקת האם לא מהני לבת לא שיקף כאן כי כבר הותר החלב יום ב' ער"ח ניסן תרי"ט לפ"ק צאנז: סימן עד שאלה באחד שנשתגע ובעת שגעונו נחה לבו עליו לומר שהוא אחד בדור בגדלו וכיוצא בשארי ענינים פיוצא בזה אף הי' בו סימני שוטה המבואר בתגיגה ולאח"כ נתרפא מהשגעון ורק עדיין ניכר בפניו חלייתו וגם עדיין גאנותו אתו לאמר שהוא גדול הדור אף סימני שוטה המבוארים בתגיגה אין לו פעת וגם הוא פיקח בכל ענינים הן במו"מ והן בשארי דברים שפעולם וגיגש עתה את אשתו ונסתפקתם אם יש לערער על הגט כו': תשובה ידוע דזה פלוגתת הרמב"ם עם הר"א והרשב"א ז"ל שהרמב"ם ז"ל [בפ' ט' מהל' עדות ה"ט] סובר דאלו המבוארים בתגיגה [ד' ג' ע"ב] לאו דוקא רק אם הוא עושה דרך שטות מעשים אשר המה מורים על שוטה ה"ז דינו כשוטה אעפ"י שהוא

פיקוח בְּשֵׁאֵר עֲנִינִים וְהֵרָשָׁב א"ו"ל ס"ל דְּכָל שְׁאִין לוֹ אַחַת מְסִימָנִים הַמְּבֹאָרִים בְּש"ס כְּפִיקוּחַ יִחְשָׁב וְגִיטוֹ גִט וְכִבָּר בִּינָר זֶה הָרַב הַמְּסֻדָּר הַגֵּט אֶף לְכַאוּרָה בְּש"ס מְבֹאָר בְּהִדְיָא דְאֵם נִמְצָא מִבֵּין דְּבָר שְׂמֻסְבִּירִים לוֹ אֶפְּלוֹ אֵם הוּא גְדוֹל בְּעֵינָיו דִּינוֹ כְּפִיקוּחַ וְאֶמְרִינּוּ רְמוּת רֹחָא נְקֻטָא לִי אֶבֶל לֹא שְׁגָעוֹן הָרִי דְבְּמִלֵּי דְרְמוּת רֹחָא לֹא מְחֻזְקִינּוּ לִי לְשׁוּטָה רַק רְמוּת רֹחָא הוּא דְנְקֻטָא אֶף בְּאַמְתָּ זֶה לִיתָא דְו"ל הַש"ס (ב"ב קנ"ה ע"ב) דִּהְיָה פְּחוּת מִבְּעֵשְׂרִים דְאֵזֶל וּבֵין נְכֹסֵי אַבּוּהוּ לְגִידֵל בְּרַ מְנֻשְׂיָא אֲתָא לְקַמְלֵי דְרָבָא א"ל קְרוּבֵי זֵיל אֶכּוּל תְּמָרֵי וְשָׂדֵי קִשְׂיִיתָא בִּי רָבָא עֶבֶד הָכִי א"ל זְבִינִי לֹא זְבִינִי כִּי קָא כְּתִבִי לִי שְׂטָרָא א"ל לְקוּחוּת זֵיל אֵימָא לִי לְרָבָא מְגַלַת אֶסְתֵּר בְּזוּזָא שְׂטָרָא דְמָר בְּזוּזָא אֵזֶל א"ל אֲמַר לְהוּ זְבִינִי זְבִינִי א"ל קְרוּבֵי לְקוּחוּת אֶגְמְרוּהוּ א"ל מְסֻבְרֵי לִי סָבַר וְכִינּוּ דְמְסֻבְרֵי לִי וְסָבַר מִיְדַע יְדַע וְהָהוּא דְעֶבֶד הָכִי חֻצְפָּא יִתְיָרָה הוּא דִּהְיָי בִּי עַל כָּל הַיְהוּה לְכַאוּרָה כְּנֻלָה מְוֻקְשָׁה חֻדָּא כִּינּוּ דְקִי"ל דְצָרִיף לְעֲשׂוֹת דְוֻקָּא דְרָף שְׂטוּת כְּמִבְּוֹאָר בְּחֻגִיגָה וְגַם כְּתִבֵי הַב"י וְכָל הָאֲחֻרוּנִים דְבְּכַפְעָם אַחַת שְׁעֲשֹׂה דְבָר שְׂטוּת אֵינּוּ כְּשׁוּטָה רַק אֵם רְגִיל לְעֲשׂוֹת כֹּן (וְעֵינּוּ בַת"ש ס' א' ס"ק מ"ו בְּשֵׁם רַא"ש יוֹסֵף) וְכֹן הִסְפִּימוּ כָּל הָאֲחֻרוּנִים א"כ בְּפ"א שְׁזָרַק הַגְּרָעִינִים וְגַם לֹא עֲשֵׂה דְרָף שְׂטוּת דִּהָא לֹא נִזְכַּר מִזֶּה כָּלֵל בְּש"ס שְׁעֲשֹׂה דְרָף שְׂטוּת וְאֵמָי הַחֻזְקוֹ רָבָא לְשׁוּטָה וְגַם קִשָּׁה כִּינּוּ דִּהַחֻזְקוֹ רָבָא כְּשׁוּטָה ע"י מְעֲשֵׂה שְׁזָרַק הַגְּרָעִינִי לְפָנָיו א"כ לְמָה בְּסוּף הַדֵּר וְאֲמַר רְמוּת רֹחָא נְקֻטָא הָא קִי"ל בְּשׁוּטָה אֶפְּלוֹ שְׂבִשְׂאָר דְבָרִים הוּא פִּיקוּחַ מ"מ כְּשׁוּטָה יִחְשָׁב וְלֹא אֶמְרִינּוּ אֵימּוֹר בְּעַל מְחֻשְׁבוֹת הוּא וְכִנּוּ"ל [בְּגַמ' חֻגִיגָה] א"כ גַּם בְּכָאן לֹא נִימָא דְרְמוּת רֹחָא נְקֻטָא וְלִיִּישָׁב כ"ז נ"ל דִּהוּא דְבָר בְּרוּר דְאָדָם הַמְּבֹלְכָל בְּדַעְתּוֹ וְאֵינּוּ מִבֵּין דְּבָר עַל בְּנִרְיוֹ וְרַק מְחֻשְׁבוֹתָיו נְבוּכוּ בְּסִתֵּרַת דְבָרִים בְּנֻדָּי דִּינוֹ כְּשׁוּטָה אֶפְּלוֹ אֵם אֵין בּוֹ אֶחָד מְדְבָרִים הַמְּנֻזְכָּרִים בְּחֻגִיגָה וּמִש"ה צָרִיף נִשְׁתַּמַּח בְּדִיקָה אֶפְּלוֹ אֵם אֵינּוּ עוֹשֵׂה אֶחָד מִהַנּוּזְכָּרִים בְּש"ס מ"מ חֵיִישִׁינּוּ שְׁהוּא מְטוּרָף בְּדַעַת וְאֵינּוּ מִבֵּין לְכוּיִן דְּבָר וְהִנֵּה מְבֹאָר בְּש"ע [חו"מ ל"ה ס"י] וְהוּא מְהַרְמָב"ם ז"ל דִּהַפְּתָאִים בְּיוֹתֵר ה"ה כְּשׁוּטָה וְז"ל הַתְּב"ש ס' א' ס"ק נ"א הַחֻזְקוֹ שְׂבִין שׁוּטָה לְפָתֵי דִּהַשׁוּטָה הוּא שְׁנֻטְרָף דַּעְתּוֹ מְחַמַת רִיחַ רְעָה וְנִכְנָס בּוֹ רִיחַ שְׂטוּת וְדוּמָה לְנֻטְרָף דַּעְתּוֹ מְחַמַת חוּלֵי וְעֵינּוּ נִדָּה דָף י"ג וְלָכֵן מְצִינּוּ בְּגַמ' עֵתִים חָלִים וְעֵתִים שׁוּטָה דְכָף הוּא דְרָף שׁוּטִים אֵלוֹ וְכֹן שְׂפוּי וְנִשְׁתַּטָּה וְהַפְּתִי הוּא דַּעְתָּא קְלִישְׁתָּא מִתּוֹלְדָתוֹ וְאֵינּוּ מְשַׁתְּנָה לְעוֹלָם וְכֹן נ"ל דַּעַת הַב"ח דְּגַבֵּי חֶרֶשׁ כְּתִבֵי דִּה"ה פִּיקוּחַ וְנִתְחַרְשׁ וְגַבֵּי שׁוּטָה לֹא כְּתִבֵי דִּה"ה שְׂפוּי וְנִשְׁתַּטָּה אֶלָּא דְכּוֹלְהוּ הָכִי אֵימְנָהוּ דָאֵין אָדָם נוֹלָד בְּטִירוּף דַּעַת כְּדִרְףֵי הַמְּטוּרְפִים מְחַמַת ר"ר אוֹ חוּלֵי אֶבֶל הַנוֹלָד בְּדַעַת חֶסְדָּה הוּא הַפְּתִי וּמִתְפַּתָּה לְכָל דְּבָר וְאֵינּוּ מְשַׁתְּנָה לְעוֹלָם עַכ"ל.

הָרִי דְדָלִי הַשְּׂכָל מִתְחַלְתּוֹ הוּא כְּשׁוּטָה אֶפְּלוֹ בְּלֹא הַג' דְבָרִים הַמְּנֻזְכָּרִים בְּש"ס לְכ"ע וְהִנֵּה לְפ"ז רָבָא דִּהְיָי סָבַר דְאֵישׁ זֶה מְדָלִי שְׂכָל מִתּוֹלְדָתוֹ [הוּא] כַּמ"ש לוֹ הַקְּרוּבִים לְרָבָא דְאֵינּוּ מִבֵּין לְמִפְּנֵי קְרַקְעוֹת וְלָכֵן כְּשִׁרְאָה רָבָא שְׁזָרַק הַגְּרָעִינִים לְפָנָיו נָטָה לְדְבָרֵי הַקְּרוּבִים וְתָלָה הַדְּבָר שְׁעֻדֵינּוּ לֹא נִגְמַר שְׂכָלוֹ וְהוּא מְדָלִי הַשְּׂכָל וְכְשׁוּטָה יִחְשָׁב וְאוּלָּם לֹאח"כ כְּשִׁרְאָה רָבָא שְׁהוּא בְּרַ הַבְּנָה כְּשִׂמְסֻבִּירִים לּוֹ א"כ אֵינּוּ מְדָלִי הַשְּׂכָל וְרַק לְחוּשׁ לְזֶה שְׁעֲשֹׂה שְׂטוּת שְׁזָרַק הַגְּרָעִינִי ע"ז אֲמַר רָבָא כִּינּוּ שְׁהוּא בְּרַ הַבְּנָה וְרַק שְׂצ"ל שְׁנֻשְׁתַּמַּע מִכַּח דְּבָר הַשְּׂטוּת שְׁעֲשֹׂה בְּגִרְעִינִי ע"ז צָרִיף לְהִיּוֹת דְרָף שְׂטוּת וְגַם צָרִיף לְהַחֻזֵק בְּזֶה וְלֹא בְּפ"א וְאֶדְרָבָה אֵם בְּאֶקְרָאֵי זָרַק הַגְּרָעִינִי בְּזֶה לֹא הִחוּזַק לְשׁוּטָה וְרַק

אמר רמות רוחא נקטי' א"כ אין מפאן ראי' לומר במחנאה דרף שטות והחזוק בזה לדמות עצמו לגדול הדור וכמוהו בודאי אין אומרים רמות רוחא נקטי' כמו דלא אמרינו במקרע פסותו בע"מ הוא וא"כ בנ"ד דאתחזק המגרש הזה בשטותו להחזיק עצמו לגדול הדור וכדומה בדרף שטות בודאי לא אמרינו רמות רוחא נקטי' ורק פשוטה יחשב לשיטת הרמב"ם ז"ל וא"כ הוי דין [זה] ספיקא דדינא אם כהר"א והרשב"א ז"ל דצריף דוקא אחד מהנזכרים בש"ס להקרא שוטה או בדברי הרמב"ם ז"ל דאפילו זולת הג' דברים המוזכרים בש"ס אם עושה דבר שטות שנחשב לשטות בעיני העולם ועשאו דרף שטות והחזוק לזה לא אמרינו רמות רוח' נקטי' ורק פשוטה יחשב אף לכאורה טעמא בעי להנהיג רבנותא ר"א והרשב"א ז"ל דס"ל דבעינן דוקא א' מג' דברים הנזכרים בש"ס וכי הל"מ שדוקא במעשה א' מהג' הוא שוטה ולא זולתם הלא אם רואין באיזה דבר שטות שיהי' שהוא עושה דרף שטות הרי הוא שוטה לפנינו ולכאורה י"ל דטעם הדבר בזה דהנה באדם שפכל עניניו הוא חכם ופיקח למה יגרע מלתת גט או שארי ענינים הלא ראינו שהוא כאחד הפקחים והרי בשוטה גמור מבואר [בגיטין דכ"ג] דאם גדול ע"ג ומזהירו פשר בכתיבת הגט (ובבתינה) [נ"ל דצ"ל ובשחיטה] לר' נתן [בחולין דף י"ב] וכן בחליצה הי' פשיטה אי לאו דיש בו הרבה לכונן כמבואר בתוס' פרק מ"ח [דף ק"ד ד"ה והיא] למה בפיקח לפנינו ואומר שמגרש בכונן ורצון שלם לא מהני אם הוא שוטה כאחד מהדברים הנזכרים בש"ס חגיגה הנ"ל וצ"ל פיון דעושה א' מג' הנ"ל נתגלה שהוא באמת שוטה ואין לו דעת ורצון להקנות איזה דבר או לגרש אשתו להפסידה ממנו ונהי שמבין ועושה מעשיו בכוננה מ"מ רצון ודעת אין לו ולכן אינו פשר בדבר שצריף קנן ובשלמא גבי פתיבת הגט יש לו שכל לעשות כמו שאמר לו הגדול העומד או בחליצה דחליצה מוטעת נמי פשיטה הוי מהני אם גדול ע"ג אבל דבר שצריף קנן ורצון אין לו לאיש משוגע ולכן לא מהני מעשיו והנה הא"י גידע אם יש לו דעת ורצון (הלא) בזה נתנו חז"ל פלל מי שעושה אחת מדברים הללו בודאי הוא שוטה שאין לו רצון פלל אפילו אם הוא פיקח בשאר עניני העולם ולכן לא שריף ע"ז מ"ש הנה ג' משארי עניני שטות די"ל דכן ראו חז"ל שפן הוא דמי שפא לכלל שגעון פנה אין לו דעת פלל ולא מהני מה שהוא פיקח בשארי ענינים אבל באם משתטה בזולת מג' דברים עדיין פחו בשכלו והוא בפיקח זה דעת הר"א והרשב"א ז"ל אף הרמב"ם ז"ל דעתו דבאמת פל הדברים שונים אם ראינו משתטה בשום דבר בעולם שוב לא מהני מה שהוא פיקח בשאר הענינים וראיתי להתב"ש [שמשיג אהסמ"ע ז"ל שכתב] בסי' א' ס"ק נ"א הנ"ל יעו"ש [שמשיג אהסמ"ע ז"ל שכ' שהשוטה הוא חכם בשאר דברים פשאר ב"א] והוא ז"ל סתר דבריו מדברי תוס' חגיגה [דף ג' ד"ה דרף דא"א שיהי' שוטה באחת וחקם בשאר דבריו] הרי (דלא) דאמרינו פיון שהוא שוטה בדבר אחד הוא שוטה לכל הדברים ורק מה שעושה לפעמים אינה דבר חכמה הוא באקראי בעלמא ע"כ באמת יפלא הדבר לומר באיש שמדבר והוא במעשיו תמיד פפקח לומר שזה הוא מקרה וע"כ כמ"ש דהטעם הוא נהי שהוא בפיקח בשאר ענינים מ"מ רצון ודעת אין לו ולזה לדעתי פנונת הרמב"ם ז"ל שכתב בה"ע גבי שוטה שפסול לעדות וז"ל בפ"ט הל' ט' השוטה פסול לעדות מה"ת לפי שאינו בן מצות עכ"ל והקשה הכ"מ למ"ל הטעם שאינו בר מצוה הלא הטעם הוא שאינו בר דעת כמבואר בש"ס טובא זימני.

אולם לפע"ד כוונת הרמב"ם ז"ל דלמה יפסל לעדות פינו שחזינו שמכונן פל דבר זולת ד"א שמשפטה בו מ"מ לעדות הוי להיות פשר פינו דבדבר זה אינו משפטה לזה נתן הטעם נהי שיכול לכוון מ"מ פינו שאינו בדעת ורצון גמור פטור מן המצות ולכן אינו בר מצוה אח"כ מצאתי כן בתנאים [סי' ל"ה סקט"ו] ועפ"ז יתנישב מה שנתקשתי בדברי הג"פ ז"ל שכתב בסי' קכ"א ס"ק יו"ד וז"ל אבל פשונה בעודו בריא ואח"כ נשפטה ר"י סבר דאין כותבין עד שישפטה מדרבנן ור"ל ס"ל דאפי' איסורא מדרבנן ליתא דמדמה לי לישן פינו דסמיה בידן אבל בדלא סמי' בידן מודה ר"ל לר"י דאין כותבין אלא לכשישפטה מדרבנן ואם פתבו בעודו שוטה אפילו בדלא סמי' בידן אינו אלא פסול מדרבנן דכיון דצוה לסופר כתוב בעודו בריא לא פסק פחו וצויו אעפ"י דנשפטה אח"כ כנ"ל ליישב דעת הרמב"ם ז"ל ודו"ק [עכ"ל] וקשה לכאורה הא כל מידי דאיהו לא מצוי עביד לא מצוי משוי שליח וכיון דעכשיו לא מצוי בעצמו לגרש לא יוכל שלוחו לעשות ועיין באחרונים מה שפילפלו בזה אף לפמ"ש א"ש דהא לכאורה הבעל יוכל לגרש באם גדול עע"ג והגט מוכן מאז ולא חסר רק נתינה בזה והא הבעל יכול לעשותו בעע"ג ומלמדו כן עשה וצ"ל הטעם שאינו יכול לגרש אפילו בעע"ג משום שאין לו רצון וכח לפטור אשה וזה לא מהני העע"ג שאין העע"ג נותן לו רצון ודעת שלם אף לכאורה אם העיקר בגט הרצון קשה האף יוכל לעשות שליחות לכל בגירושין לפי מה דמבואר בתוס' רי"ד [קידושין מ"ד מובא בקצוה"ח סי' קפ"ב] דבדבר שתלוי בגופו כמו הנחת תפילין אין עושה שליח א"כ הכא בגט שתלוי ברצון המגרש האף יוכל למסור רצונו להשליח והוי כדבר שבגופו שאין עושה שליח בדבר שבגוף אף הטעם שרצון א"צ שליחות רק סגי במה שניחא לי כמ"ש בקידושין כמה פעמים גבי קדושין דניחא ליה סגי ושאר מעשה הגט שפיר עושה שליח וא"כ יפה כתב הג"פ ז"ל באם עשה שליח קודם (שנשפטה) והרי בטלה דעתו ורצונו לגרש ושאר מעשה הנתינה יכול לעשות הבעל השוטה גופו בעע"ג ולכן פינו דמצוי עביד יוכל לעשות שליח ואח"כ מצאתי כמה מדברים אלו בבית מאיר היוצא לנו דנ"ד הוא ספיקא דדינא וראוי להקמיר באיסור א"א אף פינו דלהרמב"ם גופא תלוי הכל לפי ראות הדיין אם הוא שוטה [כמבן] בדבריו שם] והנה הרבה מצוים בגודל רוח ומצמים עצמם לגדולים וכיוצא ולכן סומכים בזה אהר"א ורשב"א ז"ל ובפרט שפבר פסק מהרי"ט ז"ל כן [ח"ב אהע"ז סי' ט"ז] והטו"ג [סי' קכ"א סק"ב] כתב שאין לדון על דבריו וכן סוגיא דעלמא כהר"א והרשב"א וזכרתי בהיותי רף בשנים נער קטן שהי' בעיר מולדתי בעה"ב אחד נשא ונתן בחכמה ואח"כ נשפטה עד שהנערים רדפו אחריו לשמוע היתוליו ודברי צחוק פדרה קלי הדעת והי' נחשב למשוגע ממש ונתן גט לאשתו עפ"י הוראת אדמו"ר הגאון בעהמ"ח ים התלמוד גם שמעתי מעשיות כאלו ולכן במקום עיגון יש להכשיר עפ"י בד"צ והנה אין אתי ספרי האחרונים כאן בכפר שעוסק פה ברפואות ולכן קצרתי ונדעתי להצטרף להיתר גדולים הנ"ל ירח מנחם תרכ"ד כפר דאמבראווא הסמוך לק"ק סאנץ.

[עיינו לקמן סימן ע"ו השנייה לזה]: סימן עה שאלה באחד שהי' במרה שחורה ודיבר מעט ולא נהג כדרך אנשים ולפעמים הי' מדבר חוץ לשיטה אבל שגעון לא נראה ממנו ואשתו לא מיתדר עמו מפני זה ובדקוהו הב"ד וראו דעתו מכוננת על הו ועל לאו כמבואר

הבדיקה לגבי נשמתם וסידור גט לאשתו ע"י שליח ושקה השליח כמו ג' ימים עדי מסרו להאשה ובשעת נתינת השליח לא נבדק אם הוא פיקח ונסתפק השואל אם צריך בדיקה.

ב' אם לא הי' פיקח בשעת נתינה מה דינו. ג' בספק מה דינו של גט זה: תשובה הנה לפ"ד הרשב"א בתשו' הובא בב"י רס"י קכ"א וז"ל נשאל הרשב"א הא דא"ר עתים חלים עתים שוטה כשהוא חלים ה"ה פפיקח לכל דבריו קי"ל פנותי' ואם גירש בשעה שהוא חלים גיטו גט או לא קי"ל פנותי' ואין גיטו גט עד שישתפה ואיסתפקא לי' הא משום דמשמע בירושלמי דר"י דאמר גבי אהוזו קורדיקים לכשישתפה פליג עלי'.

תשובה איברא מסתברא דעתים חלים ועתים שוטה בשעה שהוא חלים ה"ה פפיקח לכ"ד ור"י לא פליג וכדבעי' למכתב ואפי' למה דס"ל דפליגי א"א הא קי"ל פרבה דבתרא הוא וכן פסק הרמב"ם בפ"ב מה"מ וכן פסק רבינו ובודאי דהכין הלכתא מהאי דבר שטיא דפ"ב דכתובות דף כ' ומסתברא דאפי' חלים בעלמא שאינו שפוי לגמרי ה"ה פפיקח כסתמא דמלתא דקא אמרי כשהוא חלים ה"ה פפיקח לכ"ד לא בבדיקה פנשתתק אלא שהוא חלים שהוא מדבר בעניניו ואינו קורע בגדיו ואינו לן בביה"ק ואינו יוצא בלילה ואינו מאבד מה שנותני' לו שהם סימני שוטה כדאי' בירושלמי דגיטין ובתרומות ואע"ג שהוא תשיש ועדיין סי' חליו נקרין בגופו שלא נתרפא לגמרי אלא פאדם המתחזק מחליו אפ"ה בשעת חלימתו ה"ה פפיקח לשעתו עכ"ל ועיין במ"ש סי' א' וגם במה שאכתוב בסי' זה עכ"ל א"כ זה פפיקח לכל דבר פיון שאין בו א' מסימנים המבוארים בחגיגה והנה באמת לדעת הרמב"ם ז"ל [פ"ט מה' עדות ה"ט] לא צריך הסימנים רק בא' מדברי שטות שעושה שגראה שהוא בלא דעת פשוטה יחשב ובעניי הבאתי ראי' לדבריו מהש"ס גיטין [דף ס"ח ע"ב] גבי שלמה המע"ה דאמרו סנהדרין מפדי שוטה בחזא מילתא לא סריף ופירש"י ז"ל וז"ל אינו נבדק לומר דבר אהד של שטות כל הימים שזה אמר הייתי מלך וא"א דבר שטות אחרת עכ"ל.

והנה בשלמה המע"ה לא הי' בו א' מסימני חגיגה ח"ו ואעפ"כ אמרו הסנהדרין דשוטה לאו בחזא מילתא סריף ורק אי הוי שוטה בדבר אהד הוי שוטה בכל מילי ומש"ה הוכיחו דזה אינו שוטה וא"כ הרי דשוטה בדבר אהד הוי שוטה לכל הדברים אפילו אין בו אהד מאלו דחגיגה ולפיכך פסק הרמב"ם ז"ל לפיטת פשוטה בש"ס פאשר הודיע דרכו בתשו' דפוסק כפשיטת הש"ס האמורה במקום אהד אף הרשב"א צ"ל דס"ל דרק מסברא אמרו הסנהדרין אף לא לדינא אף תימה דנהי דאמרו פך רק לסברא למה נקל בגיטין אלמה לא נימא דשוטה לאו בחזא מילתא סריף ואי חזינן באהד דהוא שוטה בד"א דלמא הוא שוטה גם בגט וצ"ע.

עכ"פ הנה גדולי הראשונים הרשב"א ודעימין' ס"ל דלא הוי שוטה רק בא' מג' דברים המבוארים בחגיגה וכן נראה שנוהגים להקל בזה בגיטין וכאשר ראיתי ממורי הגאון בעהמ"ח ים התלמוד שהיקל לסדר גט לאיש פנה ונסדר הגט עפ"י צויו ולפי הנראה שהב"ד הנה שסדרו גט לאיש הלזה הקלו בזה אף הצריכו בדיקה ובאמת בתשו' רשב"א שהובא בב"י ז"ל מבואר דא"צ בדיקה והנה א"כ לפ"ז לא הי' צריך המגרש פלל בדיקה לפי דעת מסדרי הגט הנה ולא חיישינן פלל לנשתגע וכמבואר בהדני' ברשב"א ז"ל.

ובספק השני אם צריך להיות בדעת בשעת נתינה נראה מהראשונים שצריך להיות בדעת עד שעת נתינה ואם מסופקים אנו אם הי' בישוב דעת בשעת נתינה הוי ספק פן הדבר מבואר פשוט בעיני כל אחרונים.

סוף דבר בנ"ד פיון דהכשירו ב"ד לשלוח גט לאשתו מסתמא ראוהו שהוא פקח לכל דבר א"כ בנדאי לא נחוש שמא נשתטה אח"כ ולא יזכר ויפקד כלל בדבר זה בשום אהד מגדולי אחרונים שלפנינו ואולי מאיזה טועה מובא באיזה ספרים מבוהלים החדשים ולענן ס"ס בא"א הרבה פלפלו חכמי ספרד והפ"י ז"ל [בקו"א לפתובות אות מ"ו] אכל בנ"ד נראה שאין חשש כלל לחוש שנשתטה.

ובענין שחתמה שינדל בספר דברי חיים [בשער הנקודות בנקוד פתח קריף ובנקוד ציר"י ועיין לקמן בתשו' קט"ז וקי"ח] מבואר להכשיר גם אם הרשאה סותר הגט בכתי' השם הרשאה לבד פסולה פמבואר בסה"ש גפי זנביל בבית יע"ש בשם ת"ה וכ"מ ברמ"א סי' (קס"ב) [קמ"א סכ"ד] ובשם גדלי' שפיר לכתוב גדלי' בלא ואו דעכ"פ לא גרע מפנינו ובפרט במדינתנו שקורין צום גדלי' בלא ואו: סימן עו להרבנים הגדולים כו' האבד"ק חמעלניק והאבד"ק סטאשוכ: מפתחם הגיעני והנה פניתי מפל צד לעיין בזה והנה ראיתי שדברי הראשונים מה שכתבתי לכם להתיר המה נכונים וכן מצאתי תשובה אחת פתובה אצלי מכבר בענין זה להתיר ושמעתי שהספימו עמי אז גדולי הדור להתיר והנה עתה דקדקתי בדברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ט מה"ע וז"ל הל' ט' השוטה פסול לעדות מה"ת לפי שאינו בן מצות ולא שוטה שהוא מהלך ערום ומשבר פלים וזורק אבנים בלבד אלא כל מי שנטרפה דעתו ונמצאת דעתו משונבשת תמיד בדבר מן הדברים אעפ"י שהוא מדבר ושואל כענין בשאר דברים ה"ז פסול ובכלל שוטים יחשב כו' הפתאים ביותר שאין מפירין דברים שפותרים זא"ז ולא יבינו עניני הדבר פדרף שמבינין שארי ע"ה וכן המבנהלים והנחפזים בדעתם והמשתגעים ביותר הרי אלו בכלל השוטים ודבר זה לפי מה שיראה הדיין שא"א לכוין הדעת בכתב עכ"ל אלמא שיש ג' מינים בשוטה אהד מי שמעקש דרף שטות ודעתו מטורפת בדבר מן הדברים זה הוא עיקר אשר שוטה יחשב שנית הפתאים אשר אינם מבינים דברים הסותרים והינינו שנולדו פן מבטן כמ"ש התב"ש [סי' א' סקנ"א] השלישי המשתגעים ביותר ולכאורה למה לי שישתגע ביותר ואם הוא משוגע סתם נמי כשיטה הוא ונלע"ד דאין פירוש בלה"ק שוטה רק בעל מחשבות ומשועמם ולכן אם אינו ביותר כפיקח יחשב דסתם בעלי מחשבות פשרים כמפורש בש"ס [תגיגה ד' ג' ב'] הנ"ל ובע"מ לדעתי היינו שמעורב במחשבות שונות ודמיונות ולאיש פנה מאד שכח שיזמה שהוא גדול הדור ובשביל זה לא נדיינו פשוטה ולכן לדעתי ראוי להתיר לאשה זו אף מחמת שכ"כ הרמב"ם ז"ל [פ"ט מעדות ה"י] דדבר זה לא ניתן בכתב רק לפי ראות עין ולכן לא אוכל להחליט להתיר עפ"י פתב אף הצעתי לפניכם דבר מה שיש לדבר בזה ואם תבינו הדבר לאמתו ובב"א סי' פ"ט באה"ע מאריף בזה אף לברר האמת אין מקום לפלפל רק דדבר זה הוא פלוגמת הר"א במרדכי ומובא במהרי"ק [שורש י"ט] והמענין היטב במהרי"ו יראה דס"ל ג"כ להתיר וכן הרבה אחרונים פסקו פן ולהרמב"ם ז"ל הוא רק ספק ולכן תוכלו לסמוך על הבנתכם ואל תשמטו יותר רק תגמרו הדבר לפי האמת ותו"ג סי' [קכ"א סק"ב] מסכים למהרי"ט להכשיר בגט לכ"ע ולכן נכון יותר להתיר וד' עמקם לנחותם בדרף האמת

והשלום כנפש דבש"ת: סימן עז להבד"צ הרבנים הגדולים וכו' דק' דינאב וק' בלאזוב
יע"א: שאלה באיש א' שהי' משונגע איזה זמן וסר ממנו השגעון לגמרי ונתרפא ובדקוהו
בבדיקות וחקירות הרבה והי' שפוי בדעתו והשיב פהגן על כל דבר בלישוב הדעת כא'
הבריאים וגירש את אשתו ועודנו בדיעה מנושבת רק שאיננו בבריאות השלימות
בעצבות ומרה שחורה ר"ל ונסתפקתם אם הגט פשר: תשובה לא ידעתי מה הספק
אצליכם בנדאי אם הוא בדיעה שלימה ולא נראו בו סימני שוטה אף שאינו בריא בגופו
הגט פשר כמבואר בתשו' הרשב"א מובא בב"י אה"ע סי' קכ"א וז"ל ומסתברא דאפי'
חלים בעלמא שאינו שפוי לגמרי ה"ה כפיקח כסתמא דמילתא דקא אמרי פשהוא חלים
ה"ה כפיקח לכ"ד לא בבדיקה פנשתתק אלא שהוא חלים שהוא מדבר בעניניו ואינו קורע
בגדיו ואינו לן בביה"ק ואינו יוצא בלילה ואינו מאבד מה שי"ל שהם סימני שוטה ואע"ג
שהוא תשש ועדיין סימני חליו ניפרין בגופו שלא נתרפא לגמרי אלא פאדם המתחזק
מחליו אפ"ה בשעת חלימתו הרי הוא כפיקח לשעתו עכ"ל וכו"כ הג"פ [שם סקי"ג]
להלכה וא"כ אם הי' מנושב בדעתו בשעת פתיכה ונתינה וגם עתה איננו בשגעון רק
שאיננו בבריאות גופו בנדאי הגט פשר.

אף שקצת אינני סומך על הוראתי מחמת חולשתי ותשוות פחי לעת זקנתי תעיינו אתם
היטב בדיון זה ואם תספימו להתיר גם אני עמכם והי' שלום. אדר ב' תר"ל: סימן עח
להתסידים המנופלים התריפים ובקיאים הגידים היקרים יראי ד' דק' טארנא: שאלה
איש אחד אשר נשתטה זה כמה פעמים והוא מקרע פסותו והולך ערום ויוצא יחידי
בלילה והכל דרך שטות ואחר כמה שנים לקחווהו לבית החולים והי' שם איזה שבועות
ואח"כ נסע לאיזה ב"ד וגירש את אשתו שם ושב לביתו בקול ושגעון כמו שהי' ממש
וגם קודם נסיעתו לגרש היו אצלו ת"ח וראו שהוא שוטה ממש והתירו ב"ד אחד לומר
פינו שדקו אותו והשיב פהגן ונשאית המתגרשת לאיש: תשובה בתשו' מהרי"ו סי'
נ"ב כתב וז"ל ועוד נסתפק לי אי מתקרי לי חלימה בכה"ג אעפ"י שהשיבה פהגן כמו
שמשמע בעדות הראשון מ"מ מה בכך שכן דרך שוטים שלפעמים משיבים נכונה ומ"מ
שוטים הם בנדאי הא דפליגי ר"י ור"ה פ"ק דתגיגה איזהו נקרא שוטה היינו אעפ"י שלא
ראינו בו שטות אלא מקרע פסותו דאטו אי אינו מקרע פסותו ואינו לן בביה"ק ואינו
יוצא יחידי בלילה ובשאר כל דרכיו הוא עושה שטות דלא נקרא שוטה אמתקה א"ו הא
דפליגי היינו דוקא שלא ראינו בו שום שטות אלא זה ואפ"ה הוי שוטה אעפ"י שמשיב
פהגן עכ"ל הרי דבשוטה ממש לא מהני בדיקה וכו"כ בהד"ל בסמ"ע סי' רל"ה ס"ק נ"ב
וז"ל אבל נוסחת הרמב"ם [כפ"כ ממכירה] דכתב סוף שטותו או תחלת שטותו ק' מה
לי תחלת שטותו או סוף שטותו ועוד כמו שלא אמר לדקדק בעת שטותו משום דניפר
לכל שהוא שוטה כף א"צ בדיקה בסוף שטותו או בתחלת שטותו עכ"ל וביותר בפרישה
סי' ה"ל ס"ק כ"ג כתב וז"ל במיימוני שם כתב שפא בסוף עת שטותו או בתחלת שטותו
ודברי רבינו מנוקדקין בעיני יותר משום דבסוף עת שפיותו יסברו העדים שהוא שפוי
כמעיקרא ומקחו מקח והוא סוף שפוי שפא מתחיל שטותו ובכלל שוטה שאין מקחו
מקח הוא מ"ה צריכים העדים לדקדק בדבר אבל על מקחו דשוטה גמור א"צ דקדוק
דהכל רואין שהוא שוטה עכ"ל וכן פסק התב"ש ז"ל בסי' א' ס"ק נ"א וז"ל אמנם הסמ"ע
סי' ל"ה ס"ק כ"א חילק ביניהם בע"א וכתב וז"ל שהשוטה בשאר דברים הוא חכם

כְּשֶׁאָר ב"א עכ"ל וְזֶה שֶׁלֹּא כְּדַבְרֵי הַתּוֹ חֲגִיגָה גַּם דָּף ג' ד"ה דָּרָךְ דְּמִשְׁמַע הָתָם דַּא"א שְׂיֵהָנִי שׁוֹטָה בְּאֶחָת וְחָכָם בְּשֶׁאָר דְּבָרָיו וּמ"ש אַעפ"י שְׂבִישֶׁאָר דְּבָרִים הוּא שׁוֹאֵל כְּעִנְיָן הֵינּוּ אַע"ג דְּמִשְׁיָב וְשׁוֹאֵל כְּהִנְיָן אֲמָרִי דָּרָךְ מִקְרָה הוּא דְכֹן דָּרָךְ הַשׁוֹטִים לְהַשְׁיִב לְפַעֲמִים כְּהִנְיָן וּמ"מ דַּעְתּוֹ מְטוֹרֶפֶת בְּהֵם וּכ"כ בְּתִשׁוּ' מַהֲרִי"ו סִי' נ"ב ע"ש וְאֶפְשָׁר לְדַחֵק וּלְפָרֵשׁ גַּם דַּעַת הַסַּמ"ע כֹּן עכ"ל וּכ"מ בַּגְמ' [בְּמִשְׁנֵה יְבָמוֹת קו"ב] דְּאֲמָרִי וְלֹא תִתְגַּרֵּשׁ עוֹלָמִית וְאִמָּאֵי לֹא מְבָאָר שְׂמַהֲנֵי בְּדִיקָה א"ו שְׂבִידִיקָה לֹא מְהַנִּי בְּנִשְׁתַּטִּית הַגַּם דַּר"ל דְּהַטְעַם מִפְּנֵי גְרִירָה אִף לְפִי הַנִּרְאֶה דְּהָנִי שׁוֹטָה מִמֶּשׁ וּל"מ בְּדִיקָה [דְּבָר זֶה אֵין לוֹ הַבְּנָה לְכַאוּרָה וְהַנְּ"ל כְּפִי הַנִּרְאֶה בְּמִשְׁנֵה נִשְׁתַּטֵּה לֹא יוֹצִיא עוֹלָמִית הו"ל לְבָאָר דְּמַהֲנֵי בְּדִיקָה שֶׁלֹּא לְדִיִּיק מְעוֹלָמִית דְּלֹא מְהַנִּי כְּמוֹ שְׂדִיִּיק אַבְיִי בְּגִיטִין דָּף ע"א מְזֵה דְלֹא מְהַנִּי בְּחֶרֶשׁ יְכוֹל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַכְּתָב ע"ש וּבְתוֹ' שֵׁם ד"ה א' אַבְיִי א"ו דְּזֵה פְּשׁוּט דְּבִשׁוֹטָה לֹא שְׂיֵהָנִי בְּדִיקָה וְאִפִּי בְּנִשְׁתַּטִּית ל"מ וּע"כ כְּתָב הַגַּם דִּי"ל דְּהַתָּם גְּבִי דִּידָה הַטְעַם מִשׁוּם גְּרִירָה וְלֹא מְהַנִּי בְּדִיקָה לְכ"ע דַּעְדִּיִן שְׂיֵהָנִי גְרִירָה וּמִש"ה לֹא מְצִי לְדִיִּיק מְדַקְתַּנָּא עוֹלָמִית דְּלֹא מְהַנִּי בְּדִיקָה דַּא"כ אִמָּאֵי לֹא קַתְנָא גַּם גְּבִי דִּידָה עוֹלָמִית דְּגְבִי דִּידָה פְּשׁוּט דַּל"מ בְּדִיקָה מִשׁוּם גְּרִירָה כְּנ"ל וְאֵין מְפָאָן רַאִי' מ"מ פְּשׁוּטוֹת הַסּוּגָל' נִרְאֶה דְּהָנִי שׁוֹטָה מִמֶּשׁ וְלֹא מְהַנִּי בְּדִיקָה עכ"ה] וּכ"מ בַּגְמ' גְּבִי עֵתִים חֲלִימָה [ר"ה כ"ח עֵתִים חֲלִימָה עֵתִים שׁוֹטָה כְּשֶׁהוּא שׁוֹטָה וְכו' לְכָל דְּבָרָיו] (וְגַם) [וּא"כ] קֶשֶׁה א"א דְּמַהֲנֵי בְּשׁוֹטָה וְדֹאִית בְּדִיקָה לְמ"ל עֵתִים חֲלִימָה אִם בּוֹדֵקִין אוֹתוֹ אֶפְיָלוֹ אֵינוֹ חֲלִימָה בְּשׁוּם פְּעַם לִיהֵנִי בְּדִיקָה וּכ"כ בְּהַדְּנָ' בְּב"י אַה"ע סִי' קכ"א בַּד"ה וּבַעַל הָעֵיטוֹר כו' וְז"ל וְעוֹד שׁוֹטָה בְּבְּדִיקָה מִי יְהִיב גִּיטָא עכ"ל אֶלְמָא דְלֹא מְהַנִּי בְּדִיקָה לְשׁוֹטָה וְכַמְעַט כָּל הַפּוֹסְקִי' מְלֵאִים לְפָסוּק כֹּן בְּפִשְׁיטוֹת.

וּמַה שֶׁהֲגָאוֹן בַּס' הַחֲזָקָה וְנִדְפַס מִהֲגָאוֹן הַנ"ב [עֵינִן בְּתִשׁוּ' בֵּית אֲפָרִים סִי' פ"ט וְקו"א] שְׂמַתִּיר בְּגָדוֹל עַע"ג פָּסֵק זֶה חֲלָקוֹ כָּל הָאֲחֵרוֹנִים וְעֵינִן בְּב"מ [סִי' קכ"א ס"ו] וְלָכֵן אֲשֶׁה זֹ אֲסוּרָה וְצָרִיכָה גִט מִבְּעֻלָּה הַשְּׁנִי וְכָל הַדְּבָרִים בְּהָ אִף מִחֲמַת שֶׁלֹּא יִדְעָתִי בִּירוֹר הַדְּבָר לֹא אֲנִי אִסוּר אוֹ הֵיתֵר עַד אֲשֶׁר יִבְנֶר הַמַּעֲשֶׂה בַּגְב"ע מְמוֹרִי הוֹרָאָה וְדִיִּינִי עִיר וְשָׁלוֹם: סִימָן עַט לְהַרְב כו' מו"ה מְעַנְדֵּל זִילְבֵּר מ"צ דַּק' קַאֲלֵאֲמִיָּא יַע"א: שְׂאֵלָה חֶרֶשׁ שְׂאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר רַק בְּרַמִּיזוֹתָיו הוּא יוֹדֵעַ כָּל דְּבָר בְּחֻקָּהּ וְנִשְׂאָ אֲשֶׁה וְלֹא מִתְדַבֵּר לָהּ וְרוֹצֵה לְגַרְשָׁה: תְּשׁוּבָה מִחֲמַת גְּוֹדֵל טְרִדוֹתֵי אֵין הַפְּנָאֵי לְפִלְפֵּל אִף לְעִנְיָן נִסְחָ גִט חֶרֶשׁ מֵאֵן יַעֲיִיל נְפִשִׁי' בְּמָקוֹם גְּדוּלֵי עוֹלָם לְהַכְרִיעַ לְמַעֲשֶׂה וְלַעֲד"נ שְׂיִתָּן שְׁנֵי גִיטִין אֶחָד כְּפִי מַה שְׂמִבְּנָאָר בַּצ"ץ [סִי' ס"ח] כְּפִי כָּל גְּוִסְחֵי גִיטִין בְּכָל הָאֲנָשִׁים.

וְהַגִּט שֶׁהוּא כָּשֶׁר כְּכָל הַגִּיטִין בְּעוֹלָם יִתֵּן בְּרֵאשׁוֹנָה וְאַח"כּ יִסְדֵּר הַשְּׁנִי וְכֹן נִהְיָ בְּסִפְרָד בְּגִט קְטָנָה לִיתָן ב' גִּיטִין [כְּמוֹ"ש בַּסִּי' קנ"ד בַּסִּי' ג' סצ"ו] עֵינִן בַּג"פ [סִי' קכ"ו סקל"ו]. וְבַעֲנִיָן חֲמִץ שְׂעָרְעָר הֶרֶב הֲגָאוֹן בַּח"ס [סִי' קל"ו] עַל הַמְּנַהֵג שְׁלָנוּ בְּבִרְיַת הַחֲטִיִּים הִנֵּה אֵין לָנוּ לְסוּר מִמְּנַהֵג שְׁנֵהֲגוּ אֲבוֹתֵינוּ הַגְּאוּנִים שְׂמַהֵם תִּצְאָ תוֹרָה לְכָל הָעוֹלָם וְעַל דְּבָרֵי הַח"ס הִרְבָּה יֵשׁ לְהַשְׁיִב וּבִפְרָט מַה שֶׁהִבִּיא רַאִי' מִמְּצָה שֶׁל טָבֵל [בְּפָסְחִים ל"ה ע"ב] נִעְלָם מִמֶּנִּי כְּפִי הַקְּדוּשָׁה דְּאִיף מִשְׁכַּחַת שְׂהַחְמִיץ קוֹדֵם שְׂנַעֲשֶׂה טָבֵל וְאִסוּר חֲמִץ קְדוּם הֵלֵא כְּכָר נִפְרָשׁ מִמֶּנּוּ ת"ג כְּמִבְּנָאָר שֵׁם בִּש"ס [צ"ע דָּשֵׁם בְּאֲמַת לֹא נִתְחַמֵּץ וְשִׁפִּיר י"ל דְּנִפְרָשׁ מִמֶּנּוּ ת"ג וְעכ"פ הִי רַאוּי לְהִיֹּת עֲלֵי' אִסוּר חֲמִץ כְּשֶׁהָנִי נִחְמֵץ בְּמַחְוֶבֶר וְאִז הִי טָבֵל] וְלָכֵן דְּבָרָיו צ"ע מְאֹד וּמִחֲמַת טְרִדוֹתֵי קִצְרֵתִי.

וילעגן רחמים של דאמפר הנה פפי מה שאמר לי בני הרב נ"י מקרשאנוב אין שום חושש
פלל ואדרבה אם יסירו הוויילאות מהמכסה אין בו חום יותר מרחמים שלנו ובאמת אנו
סומכי' ע"ז שמה שלא ראינו שנעשה כבצק אין מחזיקין בו איסור וגם ממתנינים מעל"ע
מהטחינה ולכן אין שום חושש פלל וכן שמעתי מכמה אנשים שאין חושש חזמוץ ברחמים
הנ"ל רק שצריך שימור גדול.

כ"ז ראיתי להודיעו והי' שלום: סימן פ להרב וכו': שאלה פה בעירנו נמצאת אשה רפה
בשנים ועגונה זה זמן כביר בחרשת שאינה שומעת ואינה מדברת מעודה. ועתה הנה
זקוקה ליכם והיכם יש לו אשה מכבד וקודם מותו של בעל החרשת שאלו מאתו ליתן
ג"פ לאשתו ולא הי' אפשר לבדוקו פדת מחמת שלא הי' שפוי בדעתו ושקיל מלולי' אף
מדחוק גדול השיב פעם אחת הן וכתבו הג"פ ומסרו ליד השכ"מ למסרו ליד אשתו ולא
הי' בידו פח המישוש והחזקה להחזיק הג"פ וליתן לאשתו רק תחבו הג"פ לידו ואחד הי'
מנענע בידו עד שנפל הג"פ מידו ליד החרשת עד שלפי דעתנו אין בנתינת הגט ממש
ואין אתנו יודע אף להתנהג עם החרשת פי מפנרש בש"ס ופוסקים שמתניבמת ולא
חולצת ומלבד שהיא הוראה התמוה לרבים אין היכם רוצה ליבמה בשום אופן אי לזאת
לשקוד על תקנת עגונות אציגה נא הענין לפני גדולים חקרי לב ילמדנו רבינו אם יש
אינה דרך ומבוא להתייר בחליצה בלא קריאה או להתייר בלא חליצה ויבום: תשובה
מכתבו הגיעני ולא ידעתי למה דלק אחרי מקום רחוק להצטרף להיתר הגדולים הנ"ל
הלא יוכל למצוא במקומו אף הואיל על דברי תורה בא לא אמנע מלכתוב מה שדעתי
נוטה בזה הנה מה שהחמיר מחו' הגאון החסיד מו"ה מענדיל נ"י מליבאוויטש מחמת
חסרון הבדיקה אם הוא בדעתו לא ידעתי הלא הוא רק [נשואי'] דרבנן וספיקא לקולא
בפרט לרוב שיטות הפוסקים אפילו בא"א דאורייתא א"צ בדיקה בנשפתת מתוך חליו
והנה גם הרב הגאון מלבוב כתב להתיר מטעם סד"ר לקולא אף הלא הוא נגד חזקת
איסור שקיימא בחזקת איסור א"א ובמקום חזקה אפילו בדרבנן לרוב הפוסקים לחומרא
ובפרט באיסור ערוה דלא כנ"ב [קמא אהע"ז סי' נ"ד וצ"ג] שכ' דיבמה לשוק לא מקרי
דבר שבערוה והרב הגאון מלבוב מצא להתיר ולומר עפ"י (משנה דטהרות) [עפ"ד
הר"ש ב"ב דמקנאות מ"ב ע' בתשו' שו"מ מהד"ג סי' רי"ג] פיון שא"א לחול חזקה
השני' בלתי נתבטלה הראשונה וכבר ביודותי הארכתי בזה דמתוס' פתובות [דף ע"ה
ד"ה ס' טמא] גבי (עד שלא) נזקק לטומאה לא משמע פן וקל למעיין להבין.

אולם המעיין בראשונים בחולין [דף ט'] יראה דלרש"י בכה"ג מחזיקין [מאיסור]
לאיסור ועיין בריטב"א יבמות כתב פן להדיא בסוגי' דספק קרוב לה אף בלא דברי רש"י
ז"ל הרי אשה זו בחזקת היתר ליכם קיימא והרי זה נגד חזקה כמ"ש בש"ס בהדנ' [יבמות
ל' ע"ב] הגם שבתשו' מהרשד"ם ז"ל משנה זו לספיקא אם עומדת בחזקת היתר ליכם
מ"מ בספק חזקה נמי ספ"ד לחומרא ובפרט דבש"ס הנ"ל מוכח דקיימא בחזקת היתר
ליכם ועיין בנ"ב מה"ת [סי' קמ"ה] בזה אף כ"ז ליתא דאדרבה מחזיקין לזה האיש שהי'
בדעתו ואוקמי' על חזקתו שלא יצא אז מדעתו ואי דהתוס' ז"ל פתבו [יבמות ס"ח א'
ד"ה רישא] גבי קטן ספק בן ט' הבא על יבמה והמעשה בא לפנינו אחר שיגדיל לא
אמרי' בכה"ג אוקמי' אחזקה דעשוי להשתנות ונשתנה לפנינו וה"נ קודם מיתתו בנדאי
יצא מדעת מחמת ביעותותא כמ"ש [גדה ס"ט ב'] פל הנשים מתות נדה דמחמת ביעותותא

וכו' [עיי"ש דע"א א'] וא"כ לא הוי זה חזקה לומר דאוקמי אחזקה קמיינתא שלא הי' שוטף דהרי שוטף [לפנינו] וחזקה זו עשויל' להשתנות אף דברי התוס' אלו קשים הרבה והניחוהו האחרונים בצ"ע ועיין בש"ש להקצות ז"ל [ש"ג פ"ט] ולכן י"ל דודאי אוקמי אחזקה שלא נשתטה בשעת פתיכה ונתינה ואף לכאורה בכה"ג לא שייך סד"ר לקולא דממ"נ אם גלף לקולא גם ליבם מותרת להתיבם מחמת סד"ר לקולא ובכה"ג שפתתי סתרי אהדדי לא אמרי' סד"ר לקולא וכמבואר בפוסקים אולם לפמ"ש י"ל דליבם ה"ל חזקה שלא נשתטה ואסורה ליבם אבל לעלמא אדרבה החזקה מצטרף להתיירה לשוק.

ועפ"ז לא יקשה עלינו הלא בפ' (ח"ש) [ב"ש דף ק"י ב'] מבואר דקטנה הוי ספק קנין ואפ"ה אסורה החרשת וקשה הלא סד"ר לקולא אולם לפמ"ש א"ש דהתם איפא תרתי דסתרי אהדדי לגבי הקטנה ומש"ה יש להחמיר אבל בנ"ד דאיפא חזקה לעלמא היינו חזקה שלא נשתטה וליבם הוי חזקה מגרעה בזה מש"ה ספיקא לקולא והנה מצאתי בפמ"ג או"ח בפתיחה פולקת ח"ב סי' ה' וז"ל אפ"ה נשתתק לא בעי בדיקה דהוי דרבנן וכי צריף בדיקה בגירושין דכנס כשהוא פקח עכ"ל.

הרי להדיא שהתיר בחרשת בלא נבדק המגרש וראוי לסמוך עליו אפ"ה שלא בשעת הדחק ולכן מטעם זה אין חשש איסור כלל אף החשש השני שהחשש הג' החסיד הנ"ל דהנתינה אינה חשיבא שהי' ע"י סייעת אחר שנענע בידי השכ"מ עד שנפול הגט לידה ורצה לחדש דנעשה המנענע שליח לגירושין ולא זכיתו להבין דבריו הלא קיי"ל בחזר ונתן ליד הבעל חזר משליחותו ובפ"ט פאן שראינו שלא ניתא להבעל השליחות שהרי נתנו בעצמו רק שלא הי' יכול לבצע מעשהו מחמת חולשה ונעשה הנתינה ממילא ע"י המנענע ולזה ודאי לא עשה שליחות כלל ועיין סי' קמ"א סעיף.

אף בגוף הדבר לא ידעתי הלא מבואר שם (בסי' קל"ח) דאם רק קרב ידו וקבל' האשה דעת הי"מ להקל אפ"ה בא"א גמורה ובחרשת כ"ע מודו פ"ן דקנין ידו רק שלא הי' יכול מחמת חולשה לכ"ע הוי נתינה ובפ"ט גוף הדבר לא ידעתי ולא שמעתי ולא מצאתי רמז שאחר לא יוכל לסייע לבעל בהושטת ידו ליתן הגט ולכן לפע"ד אשה זו מותרת ורק שצריף שנדע שהבעל כוון לנתינה דלמא נענע בידו פ"ד חולים אבל אם ידענו בבירור כוונתו שהי' ליתן הגט לאשתו החרשת ורק שלא הי' יכול לגמור בלתי מה שנענעא יזה איש בידו בודאי הגט כשר כנלע"ד.

ה' תולדות תרכ"נ: סימן פא להרב כו' מו"ה אליעזר זוסקא אבד"ק דונאוויץ ברוסקא: שאלה במוטב תלתא פחדא הוינא ואתא לקדמנא ה"ר אשר אנשיל בר' מאיר וה"ר נחמן ב"ר חיים הלוי והעדים העידו בפנינו בתו"ע באליונ"ע.

ואמרו בזה"ל אנחנו היינו בבית השכ"מ הנפטר מ' שמואל בר' יושיע והיה בו חולי דעזענוויטשנע וכאשר הכביד עליו חליו והי' מסופן וצוה לשלוח אחר הרב המסדר ואחר עדים לכתוב ג"פ לאשתו העני' וויטא בת אלימלך בכדי לפוטרה מחליצה פי אמר בזה"ל יש לו אח שהלף לאיש חיל זה שלשים שנה מי יודע אם עודנו חי ובא הרב המסדר ואמר ב"ה רבי שהי' דעתו מיושבת וצוה לכתוב ולחתום ג"פ כד"ת וכתב הסופר את הגט והעדים חתמו ונשתתה כ"ז כע"ר חצי שעה בשעת פתיכת הגט הלף א' מאתנו לחזר החולה לראות ולבדוק אם דעתו צלולה ונמצא הי' שפוי.

אחר שנגמר הגט בכו"ח כד"ת הלה הרב המסדר עם אתנו עדים לחקר ששם החולה האט מען איהם גיפרעגט פדת וויילסטו געבין גט דיין ווייב האט ער גיענפרט יאה האט מען איהם אריין גילייגט דעם גט אין זיין האנד ומחמת שהי' חולה לא היה יכול להחזיק הגט ביזו ונפל הגט מיזו על המטה וקיבל א' מאתנו הגט מהמטה ונתן עוד הפעם ליזו אונ האט שוין אונטר גיהאלטין יד החולה ואשתו של החולה עמדה אצל מרגלותיו אונ האט גיהאלטין בידי הענד כד"ת בכדי לקבל גיטה האט הרב המסדר גיהייסין זאגן הרי זה גיטה האט ער גיאגט מיט אלשון פבד מחמת אפי' אז ער איז גיזונד גיוועזין איז זיין לשון ג"כ גיוועזין שטימפיק האט הרב המסדר ניט פאר שטאנין וואס ער זאגט האט ער עהם גיהייסין זאגן נאך אמאהל הרי זה גיטה האט ער ווייטער גיזאגט בלשון פבד שטימפיק אזו איז גיוועזין עטליכע מאהל אין מיר האבן אלע פר שטאנין אז ער זאגט הרי זה גיטה אח"ז האט ער זיך פאר הוסט איז שוין גיט גיוועזין קיין דיבור מחמת ער האט ניט גיקאנט אראפ ברכנין הליקה אונ אזו איז ער גיוועזין דעחעוויטשנע אפילו ניט בעת קליו אז ער פלעגט זיך פאר היסן האט ער אזו גיעך ניט גיקאנט ארויף ברענגין הליקה פלעגט זיך אונס ווייזין וויא בלייבט אויסין.

וכעת האט זוג גיזאגט אז פריר אביסיל איז ג"כ אזו גיוועהן ער איז גבליבען אויסן האב איך עהם גריבן מיט פראנפין האט ער אן גיהויבין צו ריידן האט מען איהם גריבין מיט י"ש אין זיין האנט האלט מען אונטר מיט הגט פמקודם ונשפתהא ערף יו"ד מינוט אח"ז צוה הרב שיאמר ובו תהי' מגורשת והעדים וכל העומדים שם אמרנו לו שיאמר ובו תהי' מגורשת אונ זוג' האט גשריגין וואס קויליסטו מיך פר וואס זאגסטו ניט.

האבן מיר עדים קיין דיבור ניט גיהערט רק קול הברה וגלגל בלשונו אונ ניט קיין דיבור רק קול הברה בלא חיתוף אותיות ובשעת מען האט עהם גמיטשעט ער זאל זאגן ובו תהי' מגורשת האט ער אשטיפ גיטאן דיא האנט וואס האט מחזיק גיוועזין זיין האנט איז גבליבן הגט בידי זוגתו היינו מיט דעם שטיפ דיא האנט איז דער גט אריין גיפאלין לידי האשה רק מיר קענן ניט וויסן צו איז דער שטיפ גיוועזין בדעת או לא היינו אם הי' בדרך זריקה או נפילה רק ווייל ער האט אלץ גימאכט מיט דער צונג בשעת ער האט אשטיפ גיטאהן דיא האנט קען זיין אז עס איז גיוועזין בדעת כדי דער גט זאל אריין אין אירע הענט אריין דיא אונגן זענין גיוועזין פר קיסנעט דארף דעם זענין זיין גיוועזין צו גימאכנגן וגם בהיותו פריא זענין זינין אונגין גיווען קיסנעט אונ ער פליעגט געהן על משענתו אח"ז קיבל הרב הגט מידה ואמר לנו מיוועט יעצט בלילה ניט מיט קיינעם צו ריידן לאמיר אפ לייגין על יום מחר ונעט מען זעהין צו ונעט מען געבין דעם גט צו מיוועט שרייבין איין אנדרן גט והלכנו לביתנו הבוקר אור שבק לן חיים המעשה הי' ד' שבט תרכ"ח.

נאום מנחם מענדיל בר' יעקב צבי. נאום צבי דוב בר' משה.

נאום יצחק בר' משה. עכ"ל הגב"ע: תשובה כפי גב"ע הנה האשה אסורה להנשא דהא העדים אומרים שהמגרש הי' עיניו סתומות ולא ראה אותה עומדת נגדו ולמה דחה יד המחזיק ידו א"ו פיון שראה שמדקדקין הרבה עליו בעת יסורין ומצערין אותו נתפעס ודחה את יד המחזיקו כדי שיפול לבטלה פדרף אדם פריא אם מצערין אותו הוא חוזר

ומפיל דְּבַר שְׁאוּחַז אֲזוּ בְּיָדוֹ וְכֵן נָמִי הִכָּא בְּכַעְסוֹ חֲזַר מִכָּל הַנְּתִינָה וְהִפִּילוֹ שְׁיָפוּל בְּמִקּוֹם ב"ד וְלֹא נִתְפָּנֵן כָּלֵל שְׁיָפוּל הֵגֵט לִידָהּ פִּי הָרִי לֹא רָאָה כָּלֵל אוֹתָהּ בְּיָדִים פְּתוּחוֹת וְגַם אֶפְיָלוּ אִם רָאָה אוֹתָהּ עוֹמֶדֶת נִגְדוּ בְּיָדִים פְּתוּחִים לְקַבֵּל מ"מ פִּינֵן שְׁהִזְהִירוּ הָרַב שְׁיֵאמַר וְהֵא"מ וְהוּא לֹא יָכוֹל בְּנֻדָּאֵי לֹא עָלָה ע"ד שְׁיֵהָא גֵט בְּלֹא אַמִּירָה שְׁנִרְאָה שֶׁהֵא"מ אֵינוֹ ת"ח וְהוּא בְּדַעְתּוֹ שְׁאֵם לֹא יֵאמַר וְהֵא"מ אֵינוֹ גֵּט כָּלֵל וְלָכֵן אֵינוֹ מְכֻוֵּן רַק לְהִסִּיר מִמֶּנּוּ מַשָּׂא הֵגֵט לֹא לְגִירוּשֵׁינָן כָּלֵל וְלָכֵן בְּנֻדָּאֵי אִשָּׁה זוֹ אֲסוּרָה אִם הִמְעָשָׂה אֲמַת פֶּאֶשֶׁר נִעְתָּק כָּאֵן וְלֹא רְצִיִּיתִי לְכַתְּנָב פְּלִפּוּל שְׁלֹא יָבֵא אִיזָה מְכֻשׁוּל ח"ו וְהִי שְׁלוֹם וְאֵין רְצוּנִי לְדַבֵּר עוֹד מִזֶּה: עוֹד עַל שְׁאֵלָה הַנ"ל מִכְּתָבוֹ הַגִּיעֵנִי וְהַנְּנִי לְהוֹדִיעַ שֶׁהֵגֵט הַזֶּה שְׁהַמְגַרְשׁ הִי שִׁכ"מ וּבְלֹא רְאוּת עֵינָיו וְתַמָּךְ אֶחָד יָדָיו לְהַשְׁיִטוֹ לְאִשָּׁה לִיתֵן לָהּ וּבְתוֹךְ כֶּף דְּחָה הַמְגַרְשׁ אֶת יָד הַתּוֹמְכוֹ וְנִפְּל הֵגֵט מִיָּדוֹ מִמִּילָא בְּלֹא זְרִיקָה וְהַשִּׁכ"מ לֹא רָאָה כָּלֵל שֶׁהֵגֵט הוּא בְּיַד הָאִשָּׁה בְּנֻדָּאֵי אֵין זוֹ נְתִינָה כָּלֵל כִּי הִבְעֵל לֹא נָתַן לָהּ הֵגֵט וְלֹא זָרַק וְרַק מִמִּילָא נִפְּל לְיַד הָאִשָּׁה וְהִבְעֵל לֹא רָאָה כָּלֵל בְּנֻדָּאֵי אֵין זֶה וְנָתַן וְאֶפְיָלוּ רִיחַ גֵּט אֵין בּוֹ וּבִפְרָט אֶפְיָלוּ בְּנְתִינָה וְרַק שְׁהִיא גְרוּעָה כְּמוֹ עֲרִיק חֲרָצִי' בְּלֹא אַמִּירָה [גִּיטִין דַּע"ח ע"א] ל"מ אֶפְיָ עוֹסְקִים [בְּאוֹתוֹ עֵנִין] יַעֲזִיב בְּר"וֹ [שָׁם] וּבב"ש קל"ח וְלָכֵן מְסוּלֵק מִמֶּנִּי פְּלִיאַת הַכּוֹתֵב וְלָכֵן הָאִשָּׁה שְׁנִשְׂאֵת בְּאִיסוּר תַּצָּא וְהַיָּלֵד סִפְק מְמִזַּר כֵּן נִלְע"ד וּמִחֲמַת שְׁאֵין פְּחִי כְּעַת לַעַת זְקֻנָּה לָכֵן מְסַרְתִּי דְּבָרֵי לְחַתְּנִי הַג' מ' מֵאֲטָלִי נ"י מֵהֶאֱרָאָה אֶפְעָלִי וְהוּא יִרְעִישׁ הַמְדִּינָה לְהוֹצִיא הַזְּקוּקָה לִיכָּם מֵאִישׁ אַחֵר.

פ' תַּצָּא תַּרְכ"ח: עוֹד בְּעֵנִין זֶה לִידִידֵי חַתְּנֵי הַרְה"ג הַחֲרִיף כ"ק חו"פ בש"ק מ"ה מֵאֲטָלִי ג"י: בָּא אֵלֵי שְׁאֵלָה מִק' דִּינְאוּוִיץ אֲשֶׁר שִׁכ"מ אֶחָד רָצָה לְגַרְשׁ אִשְׁתּוֹ וְכָתְבוּ גֵט וְנָתְנוּ בְּיַד הַש"מ לְתַתּוֹ לְאִשְׁתּוֹ אֶף נִפְּל הֵגֵט מִיָּדוֹ כִּי לֹא הִי בְּכַחוֹ לְהַחֲזִיקוֹ וְלָכֵן תַּמָּךְ אַחֵר יָדוֹ וּלְהוֹשִׁיעוֹ לְתַתּוֹ הֵגֵט לְאִשְׁתּוֹ וּבְמִשְׁפָּךְ שְׁעוֹת הַהוֹשָׁטָה דְּחָף הַשִּׁכ"מ אֶת יָד הַתּוֹמְכוֹ וְנִפְּל הֵגֵט מִיָּד הַשִּׁכ"מ וְאִירַע מִיִּלְתָּא שְׁנִפְּל ע"י הָאִשָּׁה שְׁהִיתָה פְּתוּחָה אֲבָל הִבְעֵל לֹא רָאָה אֶת יָדָהּ וְגַם לֹא נָתַן וְלֹא זָרַק רַק שְׁנִפְּל מִיָּדוֹ לִידָהּ בְּלֹא נִתְפָּנֵן וְהוֹרִיתִי לְאִיסוּר וְהִנֵּה בְּשָׁבוּעַ זוֹ בָּא לִידֵי מְכָתֵב מְרַב אֶחָד בְּדְבָרִים אֲשֶׁר לֹא יָכוֹנוּ לְדַבֵּר לְבַר בֵּי רַב וְלָכֵן כְּתַבְתִּי לוֹ שְׁיִחְזוֹר מֵהוֹרְאָתוֹ כִּי הֵגֵט הַזֶּה לֹא פָּסַל [אֶפְיָ] לְכַהֲנָה וּמִחֲמַת כִּי פֶן וְאוּלַי יִמָּאֵן לְקַבֵּל הָאֲמַת וַיַּעֲמִיד בְּהַמְכַשְׁלָה יִמְחֹל כ"ת לְהַרְעִישׁ עָלָיו הָעוֹלָם וְאֵלֵי לֹא יָבֵא דְּבַר מִזֶּה כִּי אִתָּהּ יִדְעָתָּ תְּשׁוּת פְּחִי וְהִי שְׁלוֹם: סִימָן פֶּב ב"ה חֲצִי אֱלוּל שְׁנַת בְּרַכּוֹת לִפ"ק פֶּה ק' שְׁפָאלַע בְּמִדִּינַת רוּסְיָא שְׁנָה יוֹצֵאת וְשְׁנָה נִכְנָסֶת שְׁנָה טוֹבָה וּמְבוֹרָכָת: אֲשָׂא עֵינַי אֶל הַהוֹרִים וּמוֹרִים.

אֲשֶׁר מֵעוֹלָם הֵם אֲנָשֵׁי הַשֵּׁם הַמָּה הַגְּבוּרִים לְהַתִּיר פֶּה אִשְׁתׁ נְעוּרִים. תְּנַרְךָ הִמְעָשָׂה הַנֵּה בְּיוֹם ה' לְסִדֵּר נִיִּקְהֵל פְּקוּדֵי כ"ה לְחֻדָּשׁ אֲדָר הָעֶבֶר.

בָּאת לִפְנֵי אִשָּׁה מְכַפֵּר מֵאֲטָסוּב הַסְּמוּךְ לָפֶה וְצָעָקָה עָלַי בְּמַר נִפְשָׁה אִיף שְׁבַעֲלָה חֻלְשׁ זֶה זְמַן כְּמָה בְּחוּלֵי הַצִּיחָטְקָע ר"ל. וּמוֹרָא בְּלִבְבָהּ אוּלַי יָמוּת וְתִזְקַק לִיבּוּם וְהִיבָם אֶפְשֶׁר שְׁיִדְרוֹשׁ דְּמִים יוֹתֵר מִפְּחָה וּבַעֲלָה מְרוּצָה עִתָּה לְתַתּוֹ לָהּ ג"פ ע"כ בְּקִשָּׁה הָאִשָּׁה מֵאִתִּי שְׁאֲסַע לְכַפֵּר הַנ"ל לְהַשְׁיֵג לָהּ ג"פ מִבְּעֻלָה הַנ"ל.

והנה שם הפֶּכֶר והנהרות אין ידועים בבירור לכותבם בגט ונסעתי לכפר מאטסוב הנ"ל עם סופר ושני עדי הגט ושני עידי הרשאה ועם השמש שאצלי והנה בבואינו לשם ראינו שהבעל שפוי בדעתו פֶּאֶחַד הָאָדָם הַבְּרִיאִים והוא יושב בשַׁעֲנֹק ובאו ערלים ועשה עִמָּהֶם חֲשִׁבּוֹן מהמגיע מאתם בַּעַד י"ש ועפכנו בשם לערף שעות שמים וראה ראינו שהוא בדעתו צלולה פֶּאֶחַד הָאָדָם אִךְ יֵשׁ לוֹ הַשְׁיָעוּל והציחאטקע ר"ל וכאשר ידוע לכל החולאת הלזו ר"ל שהם שפויים בדעתם עד שעת מיתת ר"ל ולפי ראות עינינו לא עלה בלבינו לחשוש לטירוף דעת ח"ו אפי' אחר זמן כמה ועשיתי בשם סדר הגט דנחפז ללכת היינו שהבעל המגרש ייחד מקודם העידי הרשאה לשמוע מינוי שליחותו ואח"כ מינה את הסופר לשליח נתינה וא"ל בזה"ל אני מצנה אותך שתכתוב גט לשמי ולשמה כו' מא' ועד מאה עד שינכשר א' לדעת הרב המסדר כו' ואני נותן לך רשות שתכתוב את הגט באיזה מקום שתרצה כו' והשליח להולכה מינה הבעל את אחי המתגרשת לפני עידי הרשאה עפ"י סה"ג והשבעתי את הבעל לכל יבטל את הגט ולא את השליחות ולא אשר שפנה היום נסעתי לביתי פה שפאלא עם כל האנשים שהיו אתי זולת השמש הנזכר הושבתי והנחתיו בשם ובדעתי הי' לכתוב את הגט ביום נ"ו בבקר השכם ולהשמש צויתי שישב אצל המגרש וידבר עמו ובפרט ליום המחרת בעת פתיבת ונתינת הגט שישגיח עליו בעינא פקיא והנה לסוף לא באת האשה חומ"י לפה וביום נ"ו מעט על היום באת האשה עם אחי הנזכר ושאלתי אותה מדוע לא נסעו תומ"י לפה כאזהרתי אליהם ומענה בפיהם שהיו עייפים ושכבו לנוח מעט על שעות שמים והמתגרשת שפכה לישן על התנור ואמה שפכה על הליזאנקע שאצל התנור ובעלה החולה שכב על המטה שבבית הגם שהוא בחדר אחד עכ"ז שכב אצל החולה אחי המתגרשת הוא השליח הנ"ל וסמוך להחולה שכב השמש שלי שהנחתיו בשם והנה בבא האשה לפה התחיל הסופר לכתוב את הגט והעדים חתמו א"ע פדת ואח"כ מסר הסופר את הגט ליד השליח להולכה כו' והשליח מסר הגט ליד האשה לפני הע"ח כו' והנה הגם שבעת שהייתי בפפר הנ"ל אצל החולה לא עלה בלבי לחשוש לטירוף דעת אפי' לזמן כמה וכמבואר לעיל עכ"ז הנחתי בשם את השמש שלי עם מורה שעות והזהרתיו בתוקף אזהרתי הכל כמבואר ובפרט על זמן פתיבת הגט ונתינתו הזהרתיו שישגיח ויפקח עליו בטוב ואחר שקבלה האשה את הגט מיד השליח להולכה נסעה בחזרה להפפר ושלחה את השמש הנ"ל לפה בחזרה ביום א' אחר ש"ק ומענה בפי השמש שהוא בדעתו צלולה כמאז פן עתה פֶּאֶחַד הָאָדָם הַבְּרִיאִים ויחז' עוד זמן כמה והי' שפוי בדעתו גם בעת הפתיבה ונתינה כו' והחולה הנ"ל ביקש מאתי איך שצרכיו מרובים למען רפואתו לבשל תבשיליו ושאר צרכיו להתיר לו אחר הגירושין שתשב עמו המתגרשת ותשרת אותו ותבשל תבשילו כמקדם והתרתיו לו שתהי' עמו בבית אחד ותשרת אותו לכל צרכיו למען רפואתו כמקודם אף שיהי' שומר ביניהם בכל עת ולבל תתיחד עמו בשום פעם ומסתמא פן הי' עד ב' שבועות חיים לנו ולכל ישראל שבק פן הוא תנרף המעשה: תשובה להרב המאה"ג כו' מו"ה יצחק יעקב נ"י אבד"ק שפאלא.

קבלתי מכתבו והנה לולי מליצת קדוש ד' נזר דורנו הקדוש מהר"א נ"י לא הייתי משיב פלל פי אין פחי כמאז ומן טרד גדול בענינים הַכְּרָחִים אִךְ לֹא־הִבַּת הַצְּדִיק נִתְּתִי אֶל לְבִי וְהִנֵּה אֲנִי רוֹאֶה אֶחָד מִשְׁנֵי אֵלֶּה בְּהַמְעָרֶעֶר או שהוא אינו בקי בה"ג או שמתמת קנאת

איש פתב מה שפתב מ"ש לערער שישיש רק אחד לבדקו תמוה לי מאד דאפילו לדברי פר"ח [סי' קכ"א ס"ק יו"ד וס"ק י"ז] מי אמר לו שאין ע"א נאמן בתשוא קלה זו שמה נטרפה דעתו ופשוטות כל הפוסקים דבדיעבד פשר בלא בדיקה והפר"ת גופא פתב בלשון אפשר ובנדאי לשיטת רוב הפוסקים להעמיד האיש על חזקתו שראוהו שהי' בדעת מיושב נאמן ע"א וא"ל שהוא נגד חזקת א"א דהא חזקת א"א פבר בטל שהרי נמן לה גט פבר ורק החשש שמה לא הי' בדעתו ונבטל הצווי ראשונה ע"ז העמידו על חזקתו יענין בט"ז [ס"ס מ"ח] לענין ונשט ובראש אפרים [בכללי חזקה] ובפלתי [סי' נו"ן] ואפי' להמתמירין שם אבל על הבדיקה שהוא לחומרא וספק בעלמא כ"ע מודים דאפילו לכתחלה סומכין על ע"א.

ב' מה שלא פתב שהצווי הי' במקום אחר היטב [עשה] מעכ"ת שהרי צוה לכתוב באיזה מקום שירצה המסדר או הסופר א"כ שוב אינו מחזי פשקרא ובפרט דבמקום עיגון הפר"ח בעצמו מיקל וענין בגט מקונשר ונאשר לא פתב מקום עמידת האיש תמה אני עליו והלא כן נוהגין כל ישראל לכתוב בלא סימן ובלא מקום עמידת איש ונאשה פגון בבע"מ או בשולח גט למקום אחר ולפע"ד שזה המערער לא ראה גיטין הרבה לפי מנהגינו ומה שחש ליחוד תמה אני כיון שהי' פמה אנשים בחזר ושכבו אנשים אצלו איך שייך לחוש הא זה לא הוי יחוד פלל פדמשמע באה"ע.

ומה שהקשה למה התיר להתייחד הלא בהד"ל מבואר באה"ע ה"ג קרוב לסופו [סי' קמ"ח ס"ב] שפותר להתייחד ע"י שומר. ומה שהקשה שתלה הפתיכה בדעת הרב המסדר אפלא מה קשה לו אי משום ברירה הא בכה"ג דלא תלה רק אם ירצה פ' בכה"ג הכשירו הגאונים שלפנינו והרבה האריף מהרש"ל לפסוק פן להלכה ובפרט באיזה מקום [שירצה המסדר] שהרי פבר בא חכם ובשעת פתיכה נתברר המקום ורצון המסדר וגם להש"מ נודע הדבר ששם פותבין הגט והוי פבר חכם [עירובין ל"ו ב'] ובפרט דבאיזה מקום יכתוב לא שייך פלל ברירה וכמו בנותן גט לשליח ואומר באיזה מקום שתמצאה ודו"ק וגם הא הפתיכה הוי בבירור ופשיטות ורק באיזה מקום תלוי בדעת המסדר ומאי שייך פאן ברירה כ"ז פתבתי להלכה והגם שפנהגי פעת מחמת פי לעת זקנתי וחולשת פחי אני מונע מלפסוק שאלה לדינא אף זה דבר פשוט שפותר להורות בפני רבו פביעתא פכוחתא ובפרט שפבר הורו גאונים להתיירה בלא חליצה ולדעתי שהמערער גופא יחזור מדבריו פדי שלא יפנה בח' דר"ת ז"ל [המובא בסי' קנ"ד סכ"ב]: ובגידון העופות נ"ל דאותם שבמדינתנו ראיתי שהובאו לפני עופות פאזמיר שאוכלים שם מפבר עפ"י מסורה ואותן שבמדינתנו הם הם פאותם ממש וידוע לנו שהובאו משם ע"י השרים שבגלילותינו ולכן לא מחיתי בהמתירים אבל הגידו לי שבמדינת רוסיא מצויים עופות אחרים אין דומין לאלו פלל ואלו ע"ט המה פהנראה ולחשש חילוף ראוי להחמיר והי' שלום כו': סימן פג לידידי מחו' הרב המאה"ג החריף ובקי המושלם כש"ת מו"ה פערש פרעגר ג"י.

[א"ה לפי הנראה דהשאלה הי' באחד שנשלח אל ארץ גזירה ורצה לגרש אשתו בתנאי אם לא יבא וחשו שמה יבטל הגט קודם חלוט התנאי]: הגיעני מכתבו וידוע לכ"ת גודל טרדומתי וחומר הנושא וקוצר המשיג ובראתי מאד להורות בזה פיודע מאמר חז"ל [קידושין ד"ו] פל שאינו בקי בטיב גו"ק לא יהא לו עסק עמהם ואפילו לא ידע הא

(דר"ש) [דר"ה א"ש] ובעוה"ר הרבה דברים בגו"ק הנעלמים ממנו ואנה אשא את לבבי להורות אולם אמרתי להציע לפניו דעתי בזה והוא וכל דיני עירו יעינו היטב ואם תספמו לדברי הרי טוב וד' הטוב עמנו בדבר אמת.

הנה מה שחשש כ"ת לסברת בעה"ע ז"ל [המוכא ברמ"א רס"י קמ"ג] דס"ל דיכול לבטל הגט אפילו בתנאי ע"מ וכתב מעכ"ת לומר דלשיטתו ע"כ דס"ל דכיון דעדיין חלות הגט תלוי בהתנאי לא נגמר מעשה הגט כלל מעכשיו ולכך יכול לבטלו ממילא] דס"ל דבעי במעכשיו תנאי פפול [וכדעת הי"ח בס"י ל"ח ס"ג] כיון דלדידי' [התנאי לבטל המעשה קאתי דע"י התנאי אין חלות להמעשה תיכף וזולת התנאי תיכף] המעשה קיים ושוב לא יוכל דיבור (לבטל) ע"ת [לבטל] מעשה רק ע"י תנאי פפול ע"י ב"ש ס"י ל"ח ס"ד ולכך רצה השואל לחפש ליתן גט בע"מ בלא תנאי פפול ואז גם לדעת בעה"ט אין חשש דממילא לדידי' התנאי בטיל ומעשה קיים] ובאמת לשון בה"ע בפירוש שכתב דהמעשה מתחיל מלמפרע רק שבידו לקיים המעשה כמ"כ יוכל לחזור יעו"ש בלשוננו שמיאוי חי הרשב"א ז"ל גיטין [דף ע"ו] ומבואר שם בהדיא דטעם של בה"ע כיון שבידו לקיים המעשה כמו [פן] בידו לחזור כיון שעדיין אינו פרישות גמור ולכן גם מ"ש מעכ"ת לכלול בתנאי שלא לבטל אינו דכ"ז לא מהני כיון שבידו לקיים התנאי יוכל גם בדיבור לחזור יעו"ש ברשב"א ויבין דדברי מעכ"ת קשים להעמיד בכוננת בעה"ע ויש יותר ריעותא באם יאמרו לו בלא פפילת התנאי כיון דתיקון שלנו הוא לומר מסידור הנסדר לנו ודעת הבעל ג"כ לזה ואם נטעה אותו בנפסח אחר הגט בטל בכל ענין משום שכל המגרש אדעת הסדר ויעו"ש בש"ג ב"ב פ' הספינה שכתב דהמשנה מכפי מנהגי מקום הבעל אינו גט כלל וכ"כ פיוצא בזה הפ"י ז"ל בגיטין דף פ' יעו"ש.

אולם מה שלע"ד נראה לעשות בדרך זה לסדר גט אחד ע"ת שאם לא יבא לשנה או לשתיים (בתנאי פדיו) [יהיה גט] ואח"כ יקדשה מחדש אם יקיים התנאי ולא יבוא שיהא הגט גט תהא מקודשת מעכשיו ולאחר שתי שנים אם יבא [ליום אשר יגבילו] וכדומה ואחר הקדושין יכתוב גט שני ורק יתנה אם יהי בקדושין ממש לא יהי ט ואם לא יהא ממש בקדושין יהא הגט סתמא וא"כ אם לא יבטל הגט הראשון ולא יבא [אף ליום המוגבל בתנאי הקדושין] ממילא גט הראשון גט והקדושין לא חלין כיון שלא בא ואם יבא יהא הגט בטל ובזה אנו חפצים ואם אולי יבטל הגט שאפילו אם לא יבוא לא יהא גט ולדעת בעה"ע ז"ל יכול לבטל מ"מ א"כ שוב בטלו הקדושין ממילא דהמקדש אשתו אינו פלום וא"כ יהא גט השני גט ואם נפשו לומר שיבטל התנאי השני ג"כ ויאמר שיהא הגט בטל] גם אם לא יהי ממש בקדושין ז"א דממ"נ אין בידו ובכה"ג גם בה"ע מודה דלא יוכל לבטל והוא לא בידו בשום אופן לבטל ואינו בידו כלל [לקיים התנאים שלא יחילו הגיטין] דאם יבטל גט הראשון ממילא נצב האחרון ואם יבטל האחרון ולומר דבידו לקיים התנאי היינו שלא יבא בזמן המוגבל רק שני ימים לאחריו אז הגט הראשון חל והקדושין חלין וגט השני בטל מפח התנאי [עכ"פ מגורשת מפח גט הראשון ואם יבטל (הקדושין) מחנות שיבא בזמן הראוי א"כ גט השני חל וכיון שאין בידו בשעת גט האחרון לבטל את שני הגיטין [ע"י תנאו] ממילא לא מקרי בידו וגם הבעה"ע ז"ל מודה דלא יוכל לבטל את הגט האחרון ואין לחוש דיבטל בין גט הראשון לאחרון את הראשון דזה ליתא הרי (נוכל ליתן לו) [נותן לה] ע"ת דאם יהי ממש בקדושין

וכנ"ל לשיקדוש לפנינו וא"כ אם ביטל גט הראשון הקדושין נבטלים כנ"ל דהרי היא אשתו וא"כ שוב הגט השני חל לחלוטים דהוי תנאי שלעבר דלכ"ע אין יכול לבטל זה דרף הנכון בעיני אם יספיקו הבד"צ.

וגם הבעל לא ירא פן גם בביאתו תהתל בו [דהיינו אם יבא בתוך שתי שנים דאין הגט הראשון גט ואין הקדושין חלים ויהי' הגט השני גט] דהרי יכול לאחר ביאתו מזמן הקצוב לגירושין ולבוא [לזמן הקצוב מתנאי הקדושין] לקיים הקדושין והגט השני יהי' בטל דכן התנה אם יתקיימו הקדושין דהגט השני יהי' בטל ולפע"ד זה נכון.

ודין ברירה לא שייך פאן דבעת נתינת גט הראשון אינו [רק] גט אחד ע"ת דלא שייך ברירה בתנאי פהאי כמבואר בתוס' [גיטין פ' כ"ה] והשני הוא גט מוחלט ובאם יקיימו הקדושין לא יהא גט וגם זה לא שייך בברירה דיוכל לקיים גט הראשון שלא יבא בזמן המוגבל וגם גט השני יוכל לבטל או לקיים ובכה"ג יש ברירה כמבואר ביש"ש ובפ"י בדיני ברירה כנלע"ד אם יספיק מעכ"ת בזה דברי מחו' ידידו דבש"ת בלונ"ח: סימן פד להרב המאה"ג התריף כו' המפורסים ירא ד' מו"ה נחום ראובן נ"י האבד"ק רישא יע"א: שאלה באיש א' שהיו אורבים אותו לתופסו לקרימינאל מחמת התחברותו עם גנבים ובאת אשתו לפנינו ביום עש"ק לסדר לה ג"פ ממנו וצוה לכתוב ולחתום ג"פ פסדר הנהוג בסה"ג והי' אצל הפתיכה ולא הספיק ליתן הגט לידה עד שפא זאנדאר וילקחו מביתו לתפיסה ויעצתי להאשה שתלה אל האדון הקרימינאל ראטה לבקש ממנו שייתן לי רשות לסדר נתינת הגט מידו לידה בבית הקרימינאל במעמד הקרימינאל ראטה ונעטר לבקשתה והלכתי אני וב' דיינים שלי אתי והסופר והעדים נכנסתי אני בעצמי לפני הקרימינאל ראטה לשאול ממנו רשות והדיינים והסופר נשארו עומדים בחוץ ואז מצאתי את הבעל המגרש שעמד לפראטיקאל לפני האדון הראטה והפסיק האדון את הפראטיקאל ודברתי אודות נתינת הגט מידו לידה והשיב לי המגרש שלא יתן גט וזאת אינני זוכר אם אמר שלא אתן הגט בהא הידיעה או שלא אתן גט או לשון שלא אגרש ושאלתיו הלא מקודם נתרצית והשיב לי היות שיש לו חפצים אצל אשתו ושונים שמנה ר' והלכתי מבית האדון הראטה לחוץ אל הדיינים וגם האשה עמדה בחוץ ואמרתי להם שהוא חפץ שמנה ר' ושלא יגרש באופן אחר והסכימה אשתו ע"ז ליתן לו סכום הנ"ל מחיר החפצים אמרתי להדיינים הלא יש לעיין בדבר אם ליפא חשש ביטול במה שאמר שלא יתן גט והשיבו לי הדיינים להיות שיש קצת שעת הדחק פי מי יודע עד כמה יהי' לו דעקרעט להיות תפוס בקרימינאל ע"כ טוב שנסדר הגט עכ"פ ואח"כ נעיינ בדבר ומחמת בהילות השעה שהי' בעש"ק אחר חצות היום וגם שפל הנ"ל הי' בפני האדון הראטה בהקאנצליא שלו בהקרימינאל לא הי' כ"כ פנאי להתנישב בדבר וענין חשש ביטול הנ"ל לא שמעו רק אנכי לבדי לכן הסכמנו וסדרנו נתינת הגט אחר שנתנה האשה שמנה ריינש הנ"ל להמגרש ועשינו הפל כמבואר בסה"ג בביטול מודעות שנית גם בשעת הנתינה.

ע"כ: תשובה הנה בזה הלשון שאמר הבעל לא אתן הגט אם זה מקרי ביטול הגט הנה מעכ"ת הביא דברי מהר"מ מיניץ [סי' י"ז עיי"ש] שכתב דפשוט דהוי ביטול הגט גבי בעל שאמר פן ובאמת י"ל דשם הוי המעשה שהאשה היתה אנוסה להתגרש וכפו אותה

בכמה דברים כמו [שהי'] שם המעשה ולכן אמר אם הי' בבעל כה"ג ואמר שלא יתן הגט שהי' ביטול דאנן אמדינן דעתו דדיבורו הוא לבטל הגט ולכן לא יתן פירושו שאינו רוצה בו אבל פאן בנ"ד שפכת הגט מרצונו בלא כפי' ורק אח"כ אמר שלא יתן הגט אין פונותו רק שעכשיו אינו רוצה ליתן עד שיתרצו ויפייסו במה שרוצה וכאשר גילה סודו שפונותו שיתנו לו איזה סף מועט ולכאורה ראי' [להיפוך] מהרמב"ם ז"ל פ"ו מהל' גירושין הל' כ"ה שפכת וז"ל מי ששלח גט לאשתו ובא שליח וא"ל לא מצאתי או לא רצתה ליקח ואמר הבעל ברוך הטוב והמטיב או פיוצא בדברים אלו שמשמען שאין בדעתו לגרשה שהרי שמח בעכוב הגט לא בטל הגט אלא יתן ותהי' מגורשת עד שיאמר לו בפירוש לא תתן לה או יבטל בפירוש עכ"ל אלקמא דלא יתנהו הוי ביטול כמו ביטול ממש אף ראיתי בס' קרית ספר להמבי"ט ז"ל שכ' בפ"ו מהל' גירושין וז"ל אעפ"י ששמע מהבעל דברים שמשמען שאין בדעתו לגרשה עד שיאמר בפירוש לא תתן לה שהרי בטל שליחותו או יבטל בפי' עכ"ל אלקמא דלא הוי רק ביטול שליחות לא הגט (אף) [וכ"נ] לפי מאי דמבואר במס' ערכין (כ"א ב') וז"ל הש"ס א"ר שישת האי מאן דמסר מודעא אגיטא מודעא מודעא פשיטא ל"צ דעשאווה ואירצי מ"ד בטולי בטלי' קמ"ל דא"כ ליתני עד שיתן מאי עד שיאמר עד דמבטל לי' למודעא עכ"ל אלקמא דאפילו אומר שאינו רוצה לתת הגט אם אמר רוצה אני מהני ולא אמרינן דבמה שלא רצה ואומר שלא יתן הגט (לא) הוי ביטול ואפילו לרבא דס"ל גילוי דעת בגיטא מילתא מ"מ לא אמרינן שהוא גילוי דעת על הביטול ולא מהני רוצה אני כיון דכבר ביטל הגט א"ו דמסתמא אם לא ביטל בפירוש ולא הוי גילוי דעת על ביטול לא חיישינן פלל לכ"ע על ביטול והנה ראיתי דברי רב אחד שפכת להביא ראי' מהא דאם לא מתי [לא יהא גט] דליהוי ביטול ואין זה דברים פלל מה"ת לומר במקרא על תנאי שמבטל הגט הא אומר בפירוש (שלא) יהי גט אם (לא) ימות א"כ אמר בפירוש שאינו מבטלו וכן ידעינן הפל שרוצה לגרש ע"ת ומאי שייך פאן ביטול הגט ולפ"ד הט"ז תוף פדי דיבור כד"ד בכה"ג אפילו בגירושין יענין סי' קמ"א [סקמ"ח] ולכן אין לדבר מזה פלל ולכן לפע"ד אין בזה חשש פלל לביטול.

אף י"ל לפי מה דנהגין שלא ליתן מוקדם אפי' עי"ש וגט שעבר זמנו פסול א"כ אם אומר שלא יגרש השתא וזאת ידוע שבאם לא יגרש תיכף יעבור היום ויהא הגט פסול והוי פאומר פסול יהא ומשמעות לשונו פן שעכ"פ היום לא יגרש והוי לכאורה פאומר פסול יהא דהוי גט בטל (להר"ם) [להרמ"ה] ז"ל [מובא בש"ע סי' קמ"א סעיף ס"ד] אף זה אינו דלאו כ"ע דינא גמירי ולא ידע פלל דביום אחר הוי גט פסול דבאמת לרוב הפוסקים פשר ע"י שליח א"כ הבעל בנדאי לא ידע וא"כ לא הוי עכ"פ יותר מגילוי דעת דקיי"ל דלאו מילתא גם יש טעם שני להתיר דהא מפרש שפונותו הי' שיתנו לו איזה סף פסוף אבל לא לביטול הגט וכמבואר בריב"ש ז"ל ומה שהקשה עליו המל"מ [פ"ו מה"ג הכ"א] דלמה נאמן הבעל לפע"ד לק"מ דהא אם ביטל הוי גט פסול ונאמן הבעל דלא חשוד לגרשה בגט פסול וכמ"ש התוס' בשם הירושלמי [עי' בתוס' ריש גיטין סד"ה דאתיהו ודף כ"ז בתוס' ד"ה מעולם וברא"ש ריש גיטין] ופסקינן פן גבי אבד הגט יעו"ש בב"ש ז"ל [סי' קל"ב סקי"ב] וא"כ למה לא נאמין לי' באמר שפונותו לא הנה לבטל הגט שלא לגרש בו רק אם יתנו לו עוד איזה סף פסוף תו [י"ל דגט] אין יכול לבטל בע"א דדבר שבפירוה אין פחות משנים [עיין סי' קמ"א סעיף ס'] ואפילו לפי התוס' [גיטין דף

ל"ג ד"ה רבי] שפתיבו דבפני שליח א"צ שנים היינו השליח שידע שביטל לא יתגהו פיון שידוע שהבעל ביטלו אבל אם א"י הדבר רק לבעל ולאיש אחד אין הבעל נאמן שביטלו ומיגו אין שיקף [עי' ב"ש סי' קמ"א סקצ"א] דהא באמת לפי דבריו אין רצונו לביטלו ומאי מיגו אית לי והנה נתקשתי בדברי התוס' הג"ל דמאי דבר שבערנה הא לא אתחזק פלל היתר וכמ"ש התוס' גופא [שם דף ל"ב ד"ה התם] כ"ז שלא הגיע לידה הני רק דיבור ולמה לא יהא ע"א נאמן וראיתי שהפ"י ז"ל הרגיש בדבר ואח"ז נתיישבתי דאיירי דניתן לה הגט נאמן קי"ל דחזקה שלא ביטל פמבואר בש"ע [סי' קמ"א ס"ח] ובכה"פ א"כ פיון שעומדת בחזקה שלא נתבטל הגט ובחזקת פנוי' עומדת שוב הני דבר שבערנה דאין ע"א נאמן וא"כ בנ"ד לאחר שפא הגט לידה ע"א נאמן וא"ל שיקרי העד הוא הרב העיד קודם נתינת הגט שדיבר הבעל שלא יתן מ"מ פיון שלא הוחקר עדותו יפה באיזה לשון אמר והושאר הדבר לחקור בזה וגם לא העיד רק אמר שיש לספק בדיבורו זה הני פלא נחקרה עדותו שיכול לחזור בו וכאשר פן מבואר בר"ן בתשו' [סי' ל"ד מוכא בב"י חו"מ סי' כ"ט] ובהרמב"ם ז"ל [פט"ז מסנהדרין פתב] דלא מהימן העד רק פשהחזק ע"י יע"ש ולכן עדיין לא הי' עדותו טרם נתינת הגט ושוב לאחר נתינה הני דבר שבערנה ובאמת רוב הפוסקים ס"ל דצריף אפילו בפני השליח ב' עדים ולכן לפע"ד אין שום חשש פלל לומר שהני ביטול ובפרט שכה"פ ואחרונים פסקו שרק לחומרא לחוש לדברי (הרמב"ם) [הרמ"ה] ז"ל פמבואר ביש"ש גיטין ולכן פאן שיש פמה סניפין לומר דלא הני ביטול פלל בנדאי פשר הגט פן נלפע"ד.

אף אל יסמוך על דברי זולת בעיון היטב אם דברי נכונים פי פעת לעת זקנתי לא אוכל לעיין בספרי האחרונים וגם מרוב טרדתי יראתי למאד להורות באיסור חמור פנה ורק לאהבת התורה הקדושה לא מנעתי מלהודיע דעתי והי' שלום.

ה' בחקתי: סימן פה להרב החרף ובקי כו' מו"ה יצחק תאומים מו"צ דק' סנאטין: שאלה איש ואשה שתיכף אחר הנשואין נפל ביניהם קטטה וגם עשה איזה עבירה פפי הנראה ונמאס בעיני חותנו והערימו עליו לאמר שפא להם מכתב מגדולי הדור שצריף לחטאיו לצום הרבה הוא נזוגתו רק באם יתן גט לאשתו סר עונו ולכן אמרו לו חמיו ונחמותו איף אפשר לזוגתה לצום פן וטוב הדבר שתתן גט ותיכף אחר הגט תחזירנה בחנופה וקדושין וכן עשה האיש וגירש אשתו סתם פמנהגינו בכל הענינים וכאשר שאלו אותו למה מגרש אשתו ואמר פמוס אתי טעם ואחר הגירושין רצה לחזור לחותנו ולא לאשתו ולא הניחיהו ליקנס והכיהו הפה ופצוע ולקחו ממנו הפל הפסוף גדוניה וכל אשר לו וטלית ותפילין ג"כ לא החזירו לו ורצה רב אחד לפסול הגט: תשובה דבר זה פבר נמנו וגמרו שהגט פשר פמבואר בתשוב' מ"ב שגדולי הדור שהיו אז הספימו פן וכן לכאורה ראי' גמורה מהא דאמרינו קדושין (ס"ב ע"ב) האומר לאשתו הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשך אינה מקודשת וא"א [דלא הני גט בכה"ג א"כ] נהי דהני דשלב"ל מ"מ הא הני אומדן שלא גרשה רק שתהא מקודשת לו ואם הי' יודע שהקדושין אינם פלוים לא הי' מגרשה ושם עדיף מנ"ד דהא עשה מעשה וקדשה קודם הגט והאשה נתרצית שתהי' מקודשת לו ומ"מ אינה מקודשת והגט גט פיון שביטל הפל [וגם] את הקדושין החדשים באמרו וה"א מותרת לכל אדם ואמרינו דהקדושין החדשים לא הי' רק באם תתרצה מחדש אז יחילו הקדושין והני דשלב"ל ואינה מקודשת והגט גט פיון שביטל הפל באמרו ה"א

מותרת וכ"מ בפ"י ז"ל שם וא"כ מכ"ש פאן שלא עשה מעשה רק הטעו אותו ליתן גט והוא עשה כמנהגנו שביטל מקנדם כל מה שאמר ועשה לפסול הגט את הפל ביטל בנדאי הגט פשר ואין רק קצת ג"ד קיי"ל דלא מהני ג"ד בכ"מ.

אף יש לשדות נרנא בגט הזה כמה שהטעוהו במקתב מגדולי הדור שאין תקנה רק בגט פי הצומות א"א פלל לסובלם ונתן הגט עפ"י הוראת חכם והוראה זו בטעות וא"כ הוי אונס והוי פאנסוהו לגרש דבטל הגט הגם די"ל הו"ל לשאול לאיזה גדול [כמו שאמרו ביבמות דף צ"א וע"ש ברש"י ד"ה לאקרוני] אזה לא סמכי' כמבואר ביבמות [שם בסוף הסוגיא וע"ל ס"ס כ"ז] ולכן בנדאי מחמת חוקר א"א אסורה להנשא בלתי שייתן גט אחר.

את כ"ז פתבתי סתם פי פעת אינני סומך על דברי להלכה ולפלפול בעלמא אין בכחי פעת פי אפילו להושיט ספר ממקום למקום עלי לטרחא יתירה ולא פתבתי רק להודיע דעתי אף למעשה אל יסמכו עלי רק אחרי ראות עיני כבוד גדולים אשר בדרךנו ולכן אפי' לפולו הנעים לא עיינתי בו פראוי והי' שלום כו'.

א' תצנה: סימן פו שאלה איש אחד נעלם כמה שנים ופתאום בא מקתב מאתו שהוא במדינת שוועדין ובאם תתראה אשתו ישלח לה גט אף אין שם ב"ד וא"א לסדר שמה מכמה טעמים אם יש למצוא איזה היתר: תשובה פבר הספים בספר רד"ך להקל ומביאו ב"ש [סי' ק"כ סק"ח] והרבה חולקים עליו אף הש"י [בח"א סי' קי"ד קט"ו] והג"פ ז"ל [סי' ק"כ סק"ו] נוטים להקל במקום עיגון והנה קשה מאד לעשות נגד הד"מ ז"ל שהניח בצ"ע ולכן נציע הסוגיא ולברר היתר אליבא דכ"ע והנה בהסוגיא אית' במתניתין דאמר לב"ד [גיטין ס"ו ב'] תנן פלוגתת ר"מ ור"י דר"מ מתיר משום דב"ד אלימי למסור מילי ור"י פליג ואמרו בגמ' דשליחו מבי רב לשמואל [אמר לשנים] כתבו ויתנו וכו' ואמרו לסופר וכתב [ואתם חתמו] [וחתמו הן] מהו וישלח להו תצא והדבר צריך תלמוד ופריף הגמ' מאי מספקא לשמואל הא ס"ל הלכה כר"י ומתריץ דהספק הוא אם כתבו כתי' משמע אבל כתב הגט הוי פאומר אמרו לסופר דכשר ושקלי וטרי הש"ס עד דמסקינן דפליג שמואל ובהאי ס"ל לשמואל דלא כר"י ופליגי בזה הפוסקים דהרי"ף והרא"ש ז"ל וסייעתו ס"ל דאומר אמרו בטל הגט והרמב"ם ז"ל כתב בפ"ב מהל' גירושין הל' נא"ו וז"ל אמר לשנים או שלשה אמרו לסופר וכתב גט לאשתי ואמרו לעדים ויחתמו ואמרו לסופר וכתב ולעדים וחתמו או שאמר לשנים אמרו לסופר וכתב גט לאשתי ואתם חתמו ה"ז גט פסול ומתנישבין בדבר זה הרבה מפני שהוא קרוב להיות הגט בטל עכ"ל ויש מראשונים דס"ל דאומר אמרו פשר פשמואל ועיין פ"י והנה בממנה פ' ופ' לשליח שכתבו ויחתמו בגט דעת הרא"ה ז"ל שפשר דכי לא יוכל למנות שליח שלא בפניו וזה לא הוי מילי פלל רק ממנה פ' לשליח והרמב"ם ז"ל כתב דאפילו בממנה שליח שלא בפניו לא מהני בגט דכתיב וכתב לה הפעל לשמה אינו יכול השליח לעמוד במקומו לכתוב לשמה רק אם שומע מפי הפעל [עיין ב"ש סי' ק"כ סק"ח ובראשונים דף הנ"ל] ובאמת לא ידענא מנ"ל זה והאיך כתוב זה בתורה ועיין בלבוש ז"ל שכתב דפסול מגזה"כ ונאנחנו לא ידענו היכי מרנמוז זה בתורה"ק והרא"ה ז"ל הקשה על רבו הרמב"ם ז"ל דלדבריו שאין השליח כותב לשמו א"כ מנ"ל לשמואל מר"י דאין מילי נמסרין לשליח ואפילו בשטר מקר פסול דלמא אינו פוסל ר"י רק בגט אבל בעלמא יוכל למנות שליח

דמילי מימסרי לשליח ולשמו א"ל ומנ"ל לשמואל לפסול גבי מתנה כמו בגיטין כמבואר בש"ס פ' כל הגט [כ"ט א'] וקר"ן ו"ל [פ' התקבל שם] תירץ דא"א דמילי ממסרי לשליח הוי פשוטע מפי הבעל ובעניי לא זכיתי להבין תירוצו דקר"ן ו"ל דהא באמת בעלמא גבי שטר מתנה מהני שליח שלא בפניו ושלוחו כמותו ואפ"ה גבי גט בעינו מילתא יתירה משום דכתיב וכתב לה לשמה ולכן צריה דוקא לשמוע מפי הבעל וכמ"כ י"ל אפילו אי מילי ממסרי לשליח ויוכל לעשות שליח ע"י מילי מ"מ בגט צריה דוקא לשמוע מפי הבעל מגזה"כ ולא מהני מה ששומע מפי שליח הבעל ועיין בתו"ג שעמד בזה ג"כ והנה הפ"י ו"ל שם פתב דסברת הרמב"ן פסברת התוס' דף (כ"ג) [כ"ב ע"ב ד"ה וקא] דאפילו א"צ שליחות כלל גבי פתיכה מ"מ אין השליח עושה לשמה אם לא שמע מפי הבעל ובאמת ל"ד הסברות להדדי.

התוס' פתבו מחמת שסתם אשה לאו לגירושין עומדת ולכן בשומע שלא מפי הבעל אינו עושה לשמו והרמב"ן ו"ל מדייק איפקא דכינון דצריה השליח לעמוד במקום הבעל וכתוב בתורה וכתב לה א"י להיות עומד במקום הבעל אלמא דהוא אזיל השתא בתר השיטה דבעי שליחות בכתיבה ועיין בבני יעקב פתב פו בהדיא ועיין בב"מ והנה עלה בדעתי לומר דהטעם הוא בזה להרמב"ן ו"ל דהנה התוס' ו"ל פתבו בפ' כל הגט [כ"ד ב' ד"ה לאיזו שארצה] לר"י דאפילו למאן דא"ל ברירה בגט (צריה) לא סמכינן אברירה דכתב לה היינו בבירור ממש והנה לכאורה קשה האיה פותבין כל גיטין ע"י שליח הא אינו ברור דדלמא ביטל הבעל השליחות נהי דכל פמה דלא ידעינן שביטל ל"ח לשמא ביטל [כמ"ש בש"ע סי' קמ"א סעיף ס'] מ"מ לא הוי רק חזקה שלא ביטל אבל לדברי ר"י הנ"ל שצריה בגט דבר [ברור] ממש ומש"ה לא מהני ברירה לכ"ע א"כ בכל גט ניהוש שמא ביטל ובשעת פתיכה ספק שמא יתוודע שביטל ולכן אפילו אם אח"כ נודע שלא נתבטל מ"מ בשעת פתיכה לא הי' ברור ממש ובענייני הבאתי ראי' לדברי ר"י הנ"ל שבגט צריה מילתא יתירה ולא סמכינן אברירה מדברי ש"ס בגיטין [פ"ו ב'] גבי (ג' ששלחו שלשה גיטין) [ב' ששלחו שני גיטין] שוין דמוקי התו' [דף ד' ע"א ד"ה דקימא לן] (שם) ששמותיהן מסומנים רק שאין אנחנו יודעים (ופריה) [ומתירץ] הגמ' מי פתיב ונתן לשמה אלמא בכתיבה דכתיב וכתב בכה"ג לא הוי גיטא משום ברירה וקשה למה הלא בכה"ג הוי כמו וכבר בא חכם דכ"ע מודו דיש ברירה כמבואר בעירובין א"ו דבגט דכתיב לה לא מהני רק דבר ברור ביותר עכ"פ קשה פיון שצריה בגט דבר ברור למה פותב השליח שלא בפני הבעל דלמא בטלו וצ"ל דזה הוי פודאי שלא ביטלו והדבר כמו שהוזק לפנינו דזה הוי כמו ודאי ומלקינן בהתראה בעובר על שבועה ולא אמרי' התראה ספק דלמא יתירונו לו כמבואר בתוס' (פתיבות) [גיטין ל"ג ד"ה ואפקעינהו] א"כ ה"נ הוי כמו ודאי אף כ"ז פשעשה שליח בפניו אבל אם נעשה שליח שלא בפניו פודאי קודם שנודע לשליח לא מקרי שליח ודלמא לא יתראה לשליח תו עיין בב"א [סי' פ'] ותירץ פשעשה לשליח שעשאו לשליח וקיבל שליחותו נתעורר הספק שמא ביטלו וחזקה [שלא נשתנה הדבר ממות שהי'] אין פאן פי מעולם לא נתחזק לשליח ומש"ה ל"ק קו' הרא"ה הנ"ל דמנ"ל דמילי לא ממסרי לשליח דז"א דאם מילי ממסרי לשליח א"כ שליח ראשון אמתוק בפני הבעל גם השני כמוהו והוי כמו ודאי שלא נתבטל השליחות.

כן ה' דעתי לפרש דברי הרמב"ן ז"ל. אף באמת פשט דבריו מורין שאין השלים יכול לעמוד במקום הבעל משמע פשוט שאין השלים נעשה שלים שלא בפניו וזה קשה מנ"ל וגם קו' הרא"ה ז"ל לנשאר קנים כנ"ל והנלע"ד הוא כף דהנה נסתבכו האחרונים בסוגי' דגזיר [י"ב דהיכא] דשלח לו לקדש אשה שהי' באותו שעה א"א א"ח לקרוביו דלא מצוי משוי שלים במידי דאיהו לא מצי עביד ובקדושין [כ"ג ב'] אמרי' הואיל ואיתא בתורת גיטין ד יכול לקבל גיטו של חבירו מיד רבו של חבירו [ע"כ יכול לעשות שלים לקבל גיטו מיד רבו] ולכאורה סתרי אהדדי וגם בב"ק ק"י] מבואר דאפילו חולה וטמא מקרי איהו לא מצי למיעבד לא מצי משוי שלים וא"כ לפ"ז בחולה שא"י לכתוב לא מצי משוי שלים לכתוב גט ואנן קיי"ל איפכא גבי גט דאפילו אינו יכול לכתוב בשום אופן יכול לגרש ע"י שלים וכבר התעוררו ע"ז רבים ושלמים בס' ברית אברהם לענן חדר"ג בהשגשגת הגט וכוהב"מ [סי' קי"ט] נתעורר וכתב סברות פדרכו הטוב ז"ל אף לפע"ד פשוט הדבר דידוע דיש שני מינים בשליחות אם דיילפינו מושלח ושלחה ומתרומה ומקדשים וכתב הריב"ש ז"ל דמקדשים נשמע דשלוחו של אדם כמותו אבל מושלח אינו מוכח שהוא כמותו רק דהתורה נתנה רשות לעשות ע"י שלים אבל שיהא כמו המשלח זה לא נשמע ורק מפסוק ונחטו ש"מ שהוא כמותו אף באמת לאחר שפבר למידין ממה הצד שליחות להתיר הוי גילוי מילתא דבכה"ת שנים בין לענן שא"כ בין סתם שלים יעו"ש בתשו' ריב"ש ז"ל [סי' רכ"ח] והנה לפ"ז לענן מה דיילפינו דאדם עושה שלים לא שייך הסברא דכל מה דאיהו לא מצי למיעבד לא מצי משוי שלים דמאן לנו לומר כן נהי דאיהו לא מצי עביד מחמת אינה טעם שיהי' מ"מ שלים מצי משוי אבל לענן שא"כ בודאי בדבר דאיהו לא מצי למיעבד עכ"פ אין שלים נעשה כמותו דהוא בעצמו אינו יכול לעשותו ואיך יכול להיות כמותו ועכ"פ הבעלים לא הוי כיד השלים פינן דאיהו גופא לא יכול וא"כ לפ"ז שם גבי קרבן אם הוא זמן או חולה שפיר קאמר הגמ' דהא אינו מוכח באם יכול להקריב שהקרבן הוא להמקריב אפילו שלא במשמרתו (הוא [רק] מפסוק ואיש את קדשיו לו יהי' וא"כ באם הוא אינו בכחו להקריב רק ע"י שלים א"כ משום דשלים הוי כמו הבעלים (לא) יכול להקריב [אבל לענן שיהי' עבודתה ועזרה שלו זה לא מהני] דנהי דהוי כבעלים מ"מ אין הקדשים שלו ולא מקרי איש קדשיו ואי דבעלים נעשים כמו השלים בהקרבה זה ליתא דהא הוא גופא אינו בכחו והאיך יכול להיות כמו השלים בדבר שאין בכחו אבל בגט ושאר דברים אפילו אם הבעל חולה ואינו יכול לכתוב מ"מ יוכל לעשות שלים משום ריבוי דושלחה או שהשלים נעשה כמותו ושאני התם דצריך הקרבן להיות שלו וזה א"א רק מטעם דשלוחו כמותו והוי כמו הבעלים מקריבים וזה א"א בחולה (דהוי פברי) פינן דהוא חולה לא מהני השלים להיות כמותו שיהא כמותו כמו שהוא שוחט דהא אינו מצי למיעבד איהו גופא לא יכול למעבד שלים שיהא ע"י כמותו וז"ב ולכן בכל פעם נעשה שלים אפי' במידי דלא מצי למעבד ורק בדבר דליתא בת פרישות וכיוצא דאינו בכלל המצוה הזו כמבואר בקדושין או דהדבר המעלה לעשותו אינו בגדר לעשותו והוי כדבר שלב"ל כמבואר במרדכי [במות פר"ג] וז"ב.

והנה הרמב"ן ז"ל [סובר] פסברת התוס' הנ"ל דבגט צריך הפתיכה להיות ע"צ היותר מוכרר ולכן נהי דהפתיכה ע"י שלים אף פינן דכתיב וכתב לה צריך שיהא השלים כמותו

ממש אף דא"כ קשה הענין לשמה אם הוא דיבור או מחשבה עכ"פ תלי' בכוננת הבעל
אשר פתיב בו וכתב לה ובכה"ג לא שינה שליחות וכמבואר גבי חמץ [בר"ן פ"ק דפסחים
מובא בב"י או"ח סי' תל"ד] וגבי האומר הקדיש נכסי אשר הערו הרבה מהראשונים
דאינו יכול לעשות שליחות [עי' מהרי"ט סי' קכ"ז ובמה"א ה"ש סי' ז' ובנובי"ת חיו"ד
סי' קמ"ז] וא"כ האיהו יוכל לעשות שליחות לכתוב גט לשמה הא בזה לא מהני שליחות
אף לפ"ד הרב רבו של הרשב"א שמיביא בח"ר בתולין [דף י"ב] דהא שגדול עע"ג הוא
מטעם שהגדול מכונן הלשמה לא שהקטן מכונן ע"י רק פוננת הגדול מהני להקטן הפותב
והנה מבואר בהג"א ריש גיטין דסגי אמירת לשמה בעת שהסופר נתמנה להיות שליח
לכתיבה יעו"ש וא"כ לפ"ז בעת שהבעל מוסר שליחותו הוא מכונן (ע"י) שיעשה שליח
ע"ז לכתוב לשמה וכוננתו מהני להשליח פיון שהוא בפניו ומש"ה מהני שליחות בכתיבה
לשמה וזה פוננת הרמב"ן ז"ל דכתיב וכתב לשמה וצריך דוקא להיות פמותו דבעל והאיהו
יכול להיות במקומו לכתוב לשמה דע"ז אין שליחות ורק בפניו מהני לו פוננת הבעל
ולפע"ד שזה ברור פוננת הרמב"ן ז"ל ומש"ה ל"ק קו' הרא"ה ז"ל הנ"ל דדלמא מילי
נמסר לשליח רק הכא הטעם דשלא בפניו אינו נעשה שליח דזה ליתא דאם מילי מימסרי
לשליח והוי שליח השני כמו הראשון והוי גם אליו מהני פוננת הבעל פיון דכמות השליח
הראשון הוא ודוק ועיין במהרח"ש ז"ל בתלק אה"ע סי' ב' שכ' ז"ל ובהגהת אשר"י
בשם א"ז כתב ור"ח פי' שמע שאמר הבעל פתוב גט לאשתי פ' שאני מגרשה וראה
שלקח הסופר השקלמוס והמגילה לכתוב בה גט לשמה ודיו ור' האי פי' שמע חיתוף
המגילה והשקלמוס לכתוב בה גט ויכול להיות שכל הלשונות אמת ואיזה מהם שיהי'
דיו עכ"ל וכאן תרונניהו איתנהו ששמע שאמר הבעל להם שיכתבו ויחתמו והסופר
התחיל להבין שליחות הבעל לכתוב השמות ולקח השקלמוס והדיו והמגילה ואמר הריני
הולך לבית לכתוב שא"א לי לכתוב במקום הזה היינו קו'למוסא דר"ח וה"ל פהוא
בבית וסופר בעל' ותנ' אעפ"י שיצא הסופר ונכנס כל היום פולו פשר מ"ד פיון דנפיק
לשוקא אינש אחרינא אשכח' וא"ל קמ"ל הילכף מצוי שפיר למימר בפני נכתב שהפוננה
בפני נעשית הכתיבה לשם אשה זו בציווי של בעל ואעפ"י שלא ראהו כותב חזקת שליח
עושה שליחותו עכ"ל מהרח"ש אלמא דכוננת האיש פוננה.

והנה לפי"ז בנ"ד דכותב לו הבעל שממנה אותו לשליח ודאי הפתיבה שפותב לשליח
שיכתוב הגט לשמה והשליח מקבל לכתוב הגט לשמה הוי כמו שהבעל מכונן ושפיר דמי
הגם אם יספור פדיעות דפיקח לא מהני [ע"י כתב יד עי' ב"י סי' ק"כ וב"ש הנ"ל] זה
בעיקר הגירושין ס"ל דלא מהני פתיבה אבל לענין לשמה מהני אם פותב לו שיכתוב
לשמה שהוי כמו הבעל מכונן אז לשמה ולכן ודאי פשר גם להרמב"ן ז"ל דלא פסל
הרמב"ן רק בממנה שליח שלא בפניו דלא התחיל כלל השליחות אבל באם הבעל פותב
לשליח שיהי' ממנה לכתוב גט לשמה בבוא המכתב לשליח הוי כמו הבעל ממנה אותו
עתה בפניו ועיין בבני יעקב שכ' ז"ל.

הרי דכתב הוי כממנה בפניו ואף דלעגן גוף הגירושין יש גדולי הראשונים שס"ל שצריך להיות דוקא בפ"א או מעשה בגופו כמבואר בב"ש ז"ל [סי' ק"כ סק"ח] אף הקילו רבים בזה כמבואר ובפרט דיש תקנה לזה שיאמר לפני ב"ד או אנשים במקום שהוא אני ממנה פ' לשליח במקומי שיכתוב גט לשמה וכו' ופ' יהי עדים ויכתוב בכתב לשליח שממנה אותו לשליח לגרש לשמה פאשר המנה אותו בפה מלא לפני הב"ד או עדים פו"פ ונאמן הוא בזה חדא דלא חיישינו שמקלקל ולשנות מפני הסיפור שיכתבו לו הב"ד שמכאן וגם נאמן כיון שהוא בידו ולכן בנדאי מותר באופן זה לכ"ע ליתן גט באופן הנ"ל שהבעל מנה לשליח ולעדים בפירוש בפה מלא ויכתוב כ"ז לכתב שפן עשה בנדאי פשר הדבר במקום עיגון אף אפתי לא פלטינו כיון שאינו נזכר כתי חיישינו לזיוף אף זה ליתא דהא במקום סכנה פותבים אפילו באין מכירין והגם שרש"י פ"א ביבמות (קכ"ב ע"א) ונ"ל בפשט הספנה שאדם מסוכן כגון מי שהי' מושלך לבור ואמר כל השומע קולו יכתוב גט לאשתו פותבין ונותנין וסמכינו עלי' בכל דבריו שאומר אני הוא פב"פ ה"נ כשעת הספנה דמיא שאם לא תאמין לזה לא תמצא אחר ותשב עגונה עכ"ל והטעם משום שאימות מות עליו לא משקר וכ"כ הלבוש מ"מ הלכה רונחת בישראל בין צא בקולך שכותבין אפילו אין חרדת מות על הבעל ועיין במהרח"ש ז"ל ולכן נלע"ד לעשות הגט על אופן הנ"ל וכן עשה מעשה הש"י ז"ל והנה הי' לפי נוקפי לעשות מעשה שהרבה מאחרונים אוסרין ועתה בא לידי שו"ת פתח פהונה וכו' מבואר [בסי' ע"ו] שפן נעשה מעשה ע"י הגאון החסיד מ"מ מק' קאזניץ זלה"ה והספנים ע"י הגאון בעהמ"ח ס' הפלאה והגאון פתח פהונה ומי יתרה אחריהם ולכן פן יעשו פאשר פתבתי ובבני יעקב רצה לגמגם על היתר זה משום דבריו שבב"י דבשליח ע"י אחר הוי פאומר אמרו ומש"ה רצה להחמיר בשולח מכתבו ע"י אחר דהוי פאומר להמביא הכתב אמרו לפ' וכו' והנה בכאן לא שייך זה דבי דואר רק מעשה קוף בעלמא אבל הבעל מדבר עם הסופר ועדים וגם הבני יעקב מודה דכשר.

אח"כ עיינתי בס' בית אפרים וראיתי שמגמגם לאיסור אף באמת בנ"ד עדיפי יותר שהרי פותב להעדים [אני] ממנה אותה לשליח ושלח הכתב ע"י בי דואר דהוי מעשה קוף. גם מ"ש דאינו דומה אינו מכיר גבי מושלך בבור דנפקע חזקת א"א לא זכיתי להבין דהא גם ה"ם עדיין לא ניתנו הגט ורק מצוה לכותבו פן ה"נ מצוה בכתבים לפום מאי דס"ל השתא דכתב הוי פדיבור א"כ הוי ממש כמו מושלך בבור ולכן תמויה מאד למה לן להחמיר כ"כ הא דעת הרבה [פוסקים] דהדבר ספק אפילו פאומר אמרו ובממנה שליח נתוסף עוד ספק דלמא מהני אפילו שלא בפניו וגם נתוסף ספק אם כתב מהני הוי פאמירה ובפרט אם אמר פן בפה ממש ואח"כ כתב והוי ככפניו ממש וגם לחשוב דלמא איננו הבעל הא נראה מענינים שכותב לאשתו שהוא בעלה לכן הנלע"ד לסמוך ע"ז במקום עיגון: והנה אחר כ"ז אני נבוך מאד להתיר בלא היפרא חת"י הבעל ולא ראיתי מי שייתר

בלא היכר התתימות והש"י ו"ל הי' המעשה שהפירו כת"י ע"י דימו לפנקס כמבואר בשו"ת חינוך ב"י ובמעשה דהגאון המגיד הי' עדים וכנראה שנוצט"רפו העדים כמבואר בהתשו' שבכ"כ ולכן אם לא יהי' נזכר חת"י של בעל מסנפק אני מאד דאיך נתיר א"א מדואר של אדם שא"י מי הוא ונתתי אל לבי לעיין והנה מצאתי מהש"ס [קדושין ס"ג ב'] שאמרו גבי [קדושתיה] [קדושתיה את בתי] וא"י למי [ובא א' ואמר אני קדושתיה] נאמן לגרש הרי שאדם נאמן בזה דא"א חוטא ולא לו וא"כ מ"ש שא"י מי קידש ומ"ש שאחזק אמר אני הבעל והפ"י ו"ל שם באותו סוג' כתב הטעם דנאמן בדבר שבפירוה הוא משום שבלא דבריו הוי ספק ונלמד מפאן דכל היכי שהי' הספק בלא עד נאמן ע"א נגד רוב ונגד חזקה ולהכי (נאמן) אפי' ברוב טריפות נאמן ע"א לברר ולומר זה פשר ובספר המקנה תמה ע"ז דא"כ למה צריף בסוטה [דף מ"ז ע"ב] פסוק דנאמן ע"א [שראה את ההורג] הא בלא"ה ספק הוא והעד אינו רק (מסדר) [מברר] א"כ להפנ"י ו"ל ל"צ קרא לזה ואינני מבין קושיותו דהא העד גבי עגלה ערופה אינו מעיד על אדם ידוע לא לענוש ולא לשום דבר רק שראה ההורג והוי נודע ופטור מע"ע דכתיב לא נודע וע"ז שפיר קאמר הש"ס מנ"ל דע"א נאמן דלמא א"י ומעולם לא הוי ספק אם ידוע לאחזק מהם רק כינון דלא נודע ההורג מביאין ע"ע ולא שייף פאן שמברר ההיתר מן האיסור דמהו בירור פאן ובשלמא התם גבי קידושין ודאי יש להמקדש בעולם א"כ נאמן לומר זה הוא וכן גבי פשר פשיה בין טריפה ישנו להכשרות בעולם רק אנו לא ידעינו מי הכשרות נאמן אחזק לומר מי הוא אבל בע"ע בע"א לא ידעינו אם שום אדם יודע בזה מסתמא אין ע"א נאמן לולי גזה"כ.

והנה לדברי הפ"י הקא בנ"ד הוי רק כמברר שהוא בעלה ולכן נאמן וגם לתירוץ המקנה שכו' הטעם משום דנאמן לגבי דידי' נאמן לכל העולם ג"כ נאמן בנ"ד עיין במקנה. אף באמת לפי מה דמבואר בירושלמי יבמות ספ"ב וז"ל מהו נאמן שמואל אמר ליתן גט רב אסי אמר נאמן לכנוס ר"ה א' בשם רב נאמן לכנוס רי"א נאמן לכנוס ואין למדין ממנו דבר אחר מהו אין למדין ממנו ד"א אחת משדוטי מכרתי וא"י למי מכרתי ובא א' ואמר אני הוא שלקחתיו לא כל הימנו אף בקדושין פן אחת מבנותי קידשתי וא"י למי קידשתי ובא אחזק ואמר אני קדשתי לא כל הימנו מתניתא פליגא על רב המביא גט ממדה"י ואמר בפ"נ ובפ"נ לא ישא (מ"מ) [את אשתו] תמן הוחזקה א"א בפניי הפל ברם הקא לא הוחזקה א"א אלא בפניי שנים לכשיבואו שנים ויאמרו זה הוא שקידש עכ"ל ומפרש הפניי משה שם וז"ל א' משדוטי לא כל הימנו ואינו נאמן בזה וטעמא דבשלמא בקדושין מרתת לשקר שפא לאח"ז יבא זה שקדשה באמת ויפירו אותו ונמצא שפא על א"א אבל גבי שדה מאי מפסיד אם יבא האחר שלקחה באמת יחזור לו השדה ועם הפירות שאכל ולא הפסיד כלום הילכף אינו נאמן דחיישינו שפא בתוך פה יקלקל השדה וישמיט הפירות ולא ימצא מה לגבות ממנו עכ"ל.

אלמא דהטעם הוא דלא אתחזקי לא"א רק ע"י [אבי] שגם שאמר אבי שקדשה [לפני עדים מ"מ] לפ"ד המקדש באמת העדים מפירים אותו וא"כ לא נתחזקה לן מעולם לאיסור אבל אם נתחזקה לעולם באיסור בפני כל לא מהימן לומר דהוא הבעל וכ"מ בנ"י יבמות דבעל א"נ לומר אני הוא ואולי בהכחשה שאני.

והנה דברי הירושלמי סותרים עצמם שמעיקרא קאמר משום דלא אתחזק ואח"כ קאמר דאין למדין למקום אחר כגון שמכר שדות משמע דבקדושים גם בכה"ג מהימן ולעיל אמר דבקדושים נמי א"נ רק במקום שלא אתחזק ויש ליישב זה אף נראה מהירושלמי דא"נ במקום שנשתקע לאיסור וגם לכאורה קשה על טעם הפ"י שפתיב דבמקום שיש בל"ז ספק נאמן ע"א לקבר וקשה מאי דקאמר הגמ' בקולין [צ"ו ע"א] טביעות עינא מילתא דאל"ה האיך ב"א מותרים בנשותיהן בלילה וקשה הא יכול לשואלה אם היא אשתו ולקבר נאמנת אפי' באתחזק איסור א"א ואולי כנונת הגמ' פיון דמותר בין ער ובין ישן וקולה ישמע רק שאין בה ידיעה לומר טהורה אני כדאמרי' בנדה [דף י"ב וע"ש בתוס'] גם קשה דא"כ למה פליגי אם ע"א נאמן לתרומה הא הוי רק בירור כדברי הפ"י ז"ל ויתר מזה מבואר [קדושים ע"ג ע"ב] דחי' אינה נאמנת רק בפשעת מעשה ולמה לא תהא נאמנת מטעם דהוי רק מברר והספק בלעדה אף באמת יראה דעיקר הטעם דא"א חוטא וגם מירתת כדמפרש בירושלמי בפ"מ ה"ל פ"ה ה"נ נאמן לומר שהוא בעלה ולבא על אשתו ואין אסורה עליו ממילא נאמן לענין גירושין ולכן נראה דמדינא נאמן וא"צ עדות אחרת עליו ורק משום שלא יעשה קנוני' הצריכו עדות כמבואר (בג"פ וב"ב) [בב"ב פ' ג"פ דף קס"ז] א"כ במקום ספקה מותר בלא שום עדות אחרת וצ"ע גבי חליצה: והנה עוד יש לכאורה לעיין האיך יכול הבעל לעשות שליח להולכה טרם שנכתב הגט הא דבר שלא יכול למעבד לא יוכל לעשות שליח ועיין בטיב גיטין להגאון אב"ד דק' בודין שמעורר הרבה [בחדו' למס' גיטין דף כ"ט ור"פ מי שאחזו] וכן האחרונים ולפע"ד לא ידעתי שום ספק בזה דהא נדאי יכול בעל לעשות שליח לאחד שיגרש אשתו שיכתוב ויחתום ויתן הגט לאשתו כמו שהי' בעצמו עושה ואין פאן דשלב"ל ורק כל הקו' אם לא נעשה שליח רק על הנתינה איך יוכל לעשות שליח קודם הכתיבה שהרי לב"ל וזה נדאי אינו פיון שבידו לעשות שליח על הפל דמהני פנ"ל ממילא הוי בידו ולא מחוסר מעשה כלל: להבנת הדבר יותר סברת הרמב"ן ז"ל דהנה בגמ' ריש זבחים מפרש דמש"ה בזבחים סתמא פשר דמסתמא לישן קיימו ואשה לאו לגירושין עומדת.

והנה לפ"ד הגהת אשר"י ה"ל דאפילו רק ראה את השליח שקיבל מן הבעל ישמע ממנו שעושה אותו שליח לכתוב גט ומכנין עצמו השליח סגי ול"צ יותר ולא חיישינן דלמא אינש אחרינא אשכחי' כמ"ש בש"ס ריש גיטין והיינו דמסתמא שוב שליח עושה שליחות וממילא קאי לשמה וכמבואר במהרח"ש ז"ל ה"ל וא"כ אחר קבלת השליחות לעשות שליחותו האשה עומדת לגירושין והוי כמו זבחים שסתמן לשמה וא"כ עיקר עשיית הלשמה הוא בעת שמוע מפי הבעל ומקבל ע"ע לעשות א"כ אם השמועה אינו מפי הבעל לא יוכל השליח להיות במקום הבעל דעל דבר מחשבה לא יוכל לעשות שליח וכנ"ל בשם הב"ח ז"ל ועיין במחנה אפרים [פ"ג מה' גירושין אבל בשומע מפי הבעל מהני כנונת הבעל בעצמו כמ"ש רבו של הרשב"א וא"כ א"צ לשמה דסתמא נמי פשר כמו זבחים וזה הוא ברור לפע"ד: סימן פח שוי"ר לדידי הרב המאה"ג הקריף ובקי הפושלם החסיד המפורסם מו"ה שמואל אהרן נ"י האבד"ק קארטשין: מכתבו הגיעני בעסק הגט.

והנה לפ"ד נכון הדבר שמעכ"ת יצוה לשליח אשר בקהלתכם לעשות שליח אחר את השליח הראשון אשר הי' אז שליח מאמצעריקא לכאן פי כן ראיתי נהוגים שם שהבעל עושה שליח להולכה לאחד שבמקומו למסור לו הגט עפ"י סידור השליח להולכה בכל

חֲקוּתוֹ וּכְפִי הַסִּידוֹר שֶׁבַשׁ"ע בְּהִלְכוֹת סִידוֹר הַשְּׁלִיחַ וְזֶה הַשְּׁלִיחַ הַשְּׁנִי עוֹשֶׂה ע"י הַב"ד שְׁלִיחַ שְׁנִי וְאֵם כֵּן הוּא א"כ בְּנֹדָא אֶפְיָלוּ אִם נִימָא שְׁהַשְּׁלִיחַ הַשְּׁנִי בִּיטֹל שְׁלִיחוּתוֹ וְהוּא א"י לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ אַחֵר מֵעֲשֶׂה מ"מ לֹא נִתְבַּטַּל שְׁלִיחוּת הַרְאָשׁוֹן וְיֻכַּל הַרְאָשׁוֹן אוֹ שְׁלִיחַ אַחֵר שְׁיַעֲשֶׂה מֵעֵתָה לְמִסְנָר הַגָּט לְהֵאשָׁה שָׁם וּבִאֲמַת לַפְע"ד שְׁלֹא בִּיטֹל כָּלֵל שְׁלִיחוּתוֹ וְכַעֲיִן זֶה מְבֻנָּה בְּרִיב"ש ו"ל וּמוּבָא בַש"ע כְּנֹלַע"ד וּמְחַמַּת טְרִדוּתִי קִצְרִיתִי דְבָרִי אֶהְיֹבּוּ דַבְש"ת: סִימָן פֶּט לִיִּדִידֵי הָרַב הַמֵּאֵה"ג הַחֲרִיף וּבְקִי הַמְּוַשְׁלֵם כַּש"ת מו"ה שְׁבִתִּי נ"י הָאֲבֹד"ק פֶּעֶטְשִׁי נ"ד: שְׁאֵלָה אֶחָד הֵבִיא גִט מֵאֲמַעְרִיקָא וְלֹא קִיבְּלָהּ הָאִשָּׁה הַגָּט מֵהַשְּׁלִיחַ וְהַשְּׁלִיחַ הִי נֶחְפָּז לְדַרְכּוֹ וְעֲשֶׂה שְׁלִיחַ אַחֵר בְּפָנָי ב"ד וְאָמַר הַשְּׁלִיחַ בַּפְּנֵי"ח וְהִרְאָה ג"כ שְׁטֵר שְׁלִיחוּת מְקֻיָּים כְּפִהוּג אֶף שְׁאִין כָּאֵן מִפִּירִים לֹא חֲתִימוֹת עֲדִים וְלֹא חֲתִימוֹת הַדְּיָיִנִים.

וְהִנֵּה כְּשֶׁבָּא הַשְּׁלִיחַ הַשְּׁנִי לִיתֵן הַגָּט לְהֵאשָׁה בְּאוֹ לְפָנָי בַּד"צ כְּרָאוּי וְדִקְדָּק הָרַב וּמִצָּא כְּמָה עֲנִינִים מְשֻׁנָּים מְכַפֵּי מְנַהֵג הֵן שְׁפָתָבוּ גָבִי מְנִינְ שְׁנִים בְּהִיפּוּף מְכַפֵּי מַה שְׁמֻבְּנָאָר בַּש"ע גָּבִי מְנִינְ הַמְּרֻבָּה וְהַמוֹעֵט גַּם פָּתְבוּ הַמְּכֻנָּה לְאַחַר שְׁפָתָבוּ שָׁם אָבִיו גַּם חֲתָם הָעֵד פ' הַמְּכֻנָּה וְהוֹדָה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה הֵגַם שַׁע"פ דִּין בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן הֵינּוּ מְכַשִּׁירִים הַגָּט מ"מ נִרְאָה שְׁמֻסְדָּרִי הַגָּט הָיָה הַדְּיוּטִים שְׁמֻבְּנָאָר בְּרַמ"א ו"ל [סי' קמ"א ס"ל] שְׁאֵם הַמְּסְדָּרִי הַגָּט הִי ע"ה פְּסוּל גַּם הַב"ד שְׁמֻסְרַת הַשְּׁלִיחַ הַרְאָשׁוֹן הַגָּט בְּפָנֵיהֶם לְהַב' הַמָּה פְּסוּלִים וְנִסְתַּפַּק הַשְּׁאוּל א"כ הָרִי לֹא אָמַר בַּפ"נ בְּפָנָי ב"ד פִּינּוֹן דְּאִינוּ שְׁלִיחַ ב"ד כֵּן הוּא תוֹרָף הַשְּׁאֵלָה: תְּשׁוּבָה לְפִי הַמְּבֻנָּה פְּמַעַט בְּכָל אַחֲרוּנִים דְּאֶפְיָלוּ אִם לֹא טָעוּ רַק בְּעֲנִינִים הַנְּצָרְכִים לְכַתְּחֻלָּה פִּינּוֹן שְׁשִׁינוּ בְּדָבָר בְּרוּר הַנְּהוּג וְנִתְפָּרְסָם לְכָל נִרְאָה שְׁאִינָם בְּקִיאִים בְּטִיב גִּישִׁין וְהַגָּט פְּסוּל וְכ"כ בְּהַדְּלָ בּוּב"י [מַה"ת] בְּתִשׁוּ' ס' [ק"ה] וְס' [ק"ו].

אוּלָּם מְצִאתִי לְהַפ"מ ו"ל בְּסִי' מ"ז ח"ג שְׁפָתָבּ שָׁם וְנ"ל כְּלָלָא דְּמִילְתָּא אִין לִי שׁוּם פְּקוּפּוּךְ בְּגַט זֶה רַק דְּבָר זֶה שְׁלֹא הִרְגִּישׁוּ בְּזֶה מְסְדָּרִי הַגָּט וִי"ל שְׁהִי עֲמִי הָאָרֶץ כְּנֹזְכָר בְּסִי' קמ"א בְּהַג"ה סְעִיף ל' וְנ"ל אָבֵל אִם הַשְּׁלִיחַ אוֹמֵר שְׁלֹא נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ קִבְּלָהּ מֵעוֹלָם נִתְבַּטַּלָּה שְׁלִיחוּתוֹ וְגַם גִּט עֲצָמוּ פְּסוּל מֵאַחַר שְׁמוּכַח שְׁמֻסְדָּרִי הַגָּט הִי ע"ה שְׁלֹא יָדְעוּ שְׁאִין הַבַּעַל עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ קִבְּלָהּ יֵשׁ לְחַיֵּשׁ לְכַמָּה מִינֵי פְּסוּלִים וְכֵן כִּיּוֹצֵא בְּזֶה שְׁהוּא נִיכָר שְׁאוּתָן שְׁסִידְרוּ הַגָּט הָיָה הַדְּיוּטוֹת א"כ בְּכָאֵן נָמִי נִימָא חֲשַׁשׁ זֶה מ"מ נִרְאָה בְּרוּר דְּהִתָּם מִיָּרִי שְׁנִיכָר לְכָל שְׁטָעוּ בְּדָבָר מְשֻׁנָּה וּבְדָבָר שְׁמֻפְּרָסָם לְפְסוּל אִפִּי בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן מִשָּׂא"כ כָּאֵן י"ל שְׁלֹא דְּקָדְקוּ בֵּין יוֹד יִתְיָרָה הַנְּכֻתָב בְּצִיבִיתִי בֵּין צַדִּיק לְבִי"ת שְׁבָאֵת בְּמִקּוֹם חִירִיק וְכֵן בְּנוּיִן כְּתֻבּוּ עַפ"י הַטּוֹר וְהָרָא"ש וְשָׂאָר אַחֲרוּנִים דִּישׁ לְהַתִּיר אֶפְיָלוּ לְכַתְּחֻלָּה לִיתָן אִם הַנוּיִן כְּתוּבִים בְּאֵר הַיֵּטֵב וְנִרְאִילְכָל שְׁיַצְאוּ מְכַלל יוֹדִי"ן וְכֵן בַּמ"ש שָׁם הָאִשָּׁה בְּשׁוּרָה שְׁבִיעִית כִּי דְּבָר זֶה לֹא נִזְכָּר אֲלָא בְּסִדְרָא גִט שֶׁל הָרַב ר' מִיכָל מְקַרְאָקָא שְׁסִידְרָא גִישִׁין מְשֻׁנָּים זֶה מְזָה כְּנֹזְכָר בְּדָבָרִי רַמ"א בְּס"ס קכ"ט עכ"ל וּבִאֲמַת לְכַאֲוֶרָה לֹא הִבְנִיתִי דְּבָרִיו דְּהִנֵּה לַפְע"ד דְּבָר זֶה אֲשֶׁר הֶעֱלֹו הַר"נ וְהַמ"כ בַּב"י דְּהִיכִי שְׁנִרְאָה שְׁהַמְּסְדָּרִים הִי ע"ה הַגָּט פְּסוּל מְקוּרוֹ מֵהַש"ס רִישׁ גִּישִׁין (ב' ע"ב) וְנ"ל הַש"ס שָׁם וְלְרִבָּה דָּאֵם לְפִי שָׂא"ב לְשִׁמָּה לִּבְעֵי תָרִי מ"ד אֶפְלַע עֲדִיּוֹת שְׁבִתוֹרָה כּו' וּמְשֻׁנָּי סְתָם סְפָרִי דְּדִינֵי מִיגְמָר

גמירי כו' עכל"ה אלמא אם לאו דסתם ספרי דדייני מיגמר גמירי הי' צריף שני עדות דוקא וא"כ בניפר שהמסדרים נפקי מרבא ומסתם ספרי דדייני דהרי תזינו דלא גמירי בודאי שוב צריף שני עדים אפילו שנה הדבר שטעו המה דברי רבנו ס"ס הלא תזינו שאינם בקיאים בהל' גיטין ובודאי דנפקי מרוב ספרי דדייני וכשינצא מהרוב צריף תרי עדים לאסהודי על לשמה כמבואר בש"ס וכן מבואר בהקד' בשמ"ח [סי' א' אות ט'] גבי שו"ב שאם לא ידע דבר המסודר בספר אינו בגדר בקי וא"כ יצא מקלל רוב סתם ספרי דדייני מיגמר גמירי הגם דשם גבי שחיטה מכשרינן בכה"ג כדיעבד מה ששחט למפרע היינו פיון שפקי בשארי הדברים וגם שם הטעם דלמא לא מתרמי' לי' דבר הפוסל בשחיטה אבל בגט דרבו הדקדוקים כמבואר בירושלמי שאין בקיאים בדקדוקי גיטין וכ"כ הר"ן ז"ל בתשו' [מ"ג] דחיישי' לכמה פסולים דאתרמי' ולכן ודאי גם אם לא נראה מהם שטעו רק בחומרת המנהג המסודר לכל נראה שהמה הדיוטים ויצאו מקלל סתם ספרי דדייני מגמר גמירי וצריף דוקא ב' עדים כמו פל דבר שבפירוה ולכן הגט פסול דלא כהפ"מ ז"ל אולם לפ"ד הרמב"ן ז"ל שכ' בחי' גיטין שאין לחוש למחנפר ולשארי דברים בגט רק לשמה וכ"כ הפ"י ז"ל א"כ י"ל דשפיר דברי הפ"מ דכיון דלא ראינו בהם טעות בדבר תורה מפורסם רק בחומרא בעלמא יש להם אפתי דין ב"ד לענין זה שיצעו מסתמא דגט בעי לשמה דזה דבר שיצוע אפילו לתינוקות דבי רב ולשארי פסולים לא חיישינן וא"כ שפיר פשר הגט דבמקום עיגון פי האי יש לסמוך אהפ"מ ז"ל להכשיר אם לא טעו בדבר הפוסל מה"ת ולכן אם השלית הראשון מוסר גט זה להאשה כדיעבד מקלינן במקום עיגון אף בנ"ד דהשלית הראשון לא מסר לה רק השלית הב' יש לחקור אספק השני שבזה מצד שהב"ד שנמסר לפנייהם פסולים א"כ אין פאן קיום והנה מעכ"ת פקפק אם לסמוך (אקשר) [אשטר] שליחות הנה באמת גם בס' בית אפרים [סי' ק"י] מפקפק בזה אולם בנ"ב [ת' סי' קל"ו] מכשירו כמבואר בספרו וגם הב"מ מסיק להכשיר מפח תשו' הרשב"ף ז"ל [המובא ברמ"א ס"ס קמ"ב] ונראה דכן נהוגין במקום עיגון בגט הבא ע"י הב"ד ולכן מטעם זה הי' פשר לסמוך על הרשאה המקונימת אפילו שלא ניכר כת"י אף בזה אני מפקפק פיון דחזינו דאלו הדיוטים אינם בקיאים בסדר גיטין המבואר יפה מסודר פשיטא דלא גמירי ולא ידעו בהל' עדות א"כ בודאי אין קיומן נחשב למעשה ב"ד והוי מפי פתבם ואינו פלום אף בלא זה קשה לי אמעכ"ת אם פשוט בעיניו דהב"ד שנמסר לפנייהם לשלית הב' פסולים א"כ בודאי פסול ובטל פל מעשייהם וכאלו נתמנה השלית הב' בלא עדים שפסול וכמו שמבואר בב"ש סי' קמ"א ס"ק ל"ה ז"ל נתבטל פל השליחות אע"ג פשאין ביזו הרשאה נאמן לומר שהוא ש"ה מ"מ בכה"ג שנעשה לפני פסולים גרע טפי והוי פאלו מכחישים אותו כי פל דבר הנעשה לפני פסולים נתבטל אותו דבר עכ"ל וכן מבואר בט"ג וא"כ בנ"ד אם הב"ד פסול בודאי פל מעשייהם בטל ופסול השלית הב' למסור הגט וגם מה שאמרת למעכ"ת משום נגיעה.

והו אמת פי הנ"ב [מה"ת סי' קכ"ח] מכשיר בנגיעה לשלית אולם לכאורה הי' ראי' דלא פנותי' מהא דכתבו התוס' והר"ן ז"ל [בגיטין דף כ"ז] דהשלית א"נ גבי גט שנפל משום דמשקר בשביל נגיעה הרי דנגיעה פסול בעדות אשה אף באמת י"ל שפוננת הר"ן ותוס' ז"ל דמשום נגיעה אומר בדדמי וכמבואר בב"ש ז"ל שם [סי' קל"ב סק"ב] ואדרבה ראי' משם דנגיעה פשר דחזינו דאי לאו דנפל אפילו שהוא נוגע משום ש"ש פשר והרבה

לפלפל בזה אף פן המנהג שאין מדקדקים בשכר השליחות אם מעט אם רב מכשירים והנה לדעתי יחקור מעכ"ת אחר המכתב שפא משם שהגט פסול ממי הוא זה הערעור אם מאחד או משנים ומה הוא הערעור אם מכחיש את השליח או איזה דבר פי נפקותא הרבה בזה ולכן לדעתי שלא ימסור הגט הנה בשום אופן יהי מה שיהי עדי יחקור אחר מכתב הנה תוכו וענינו וגם ימתין עד ביאת השליח הראשון לביתו וימסרנו פי ידוע שדבר זה לסמוך אהפ"מ הוא קולא גדולה מאד כמעט נגד כל האחרונים לכן עכ"פ לא יהא פקפוק ביהר הענינים וגם זה גופא קולא גדולה להתיר מה שכתב המכונה לאחר שם אביו כמבואר בג"פ [סי' קכ"ט סקמ"ז] ולכן לדעתי לאסור למסור גט זה זולת אחרי חקירת מכתב מהמערער ולהחזירו לשליח הראשון פשיבוא ואז ימסרנו להאשה ויאמר בפ"נ וכ"ז רק מחמת עיגון פנ"ל: סימן צ שוי"ר לידידי הרב המאה"ג הקריף המפורסם כו' מו"ה שפתי נ"י האבד"ק פעטש"י ג"ד במדינת הגר: מכתבו הגיעני ולא ידעתי מה עלה על דעתו הלא אם זה הדין פסול בנדאי לא יכולין לסמוך על הרשאה שהוא קולא גדולה וכאן איפא עוד ריעותא דרוב הגאונים פסלו אם נראה דהב"ר הי' הדיוטות ואם הב"ד פשר בנדאי יכולין לסמוך על הרמ"א ז"ל [סס"י קמ"ב הג"ל].

ומ"ש כ"ת דהטעם הוא משום דמוקמי' לי בחזקת פשרות לא ידעתי אם להעמיד אדם שאין מפירין אותו על חזקה. וע"כ עיקר הטעם דרוב ישראל בחזקת פשרים (יענין ברמב"ם בזה ופ"ת [ענין תשו' ב"א חיו"ד סי' ב']) אף גם זה אינו מועיל דהא י"ל דהוא פשר אף א"י מאיזה דינים וע"כ אמרו בגמ' רוב בקיאים וסתם ספרי דדייני מגמר גמירי וא"כ אם חזינו דהאי גברא אינו מהרוב דהרוב העוסקים בגיטין יודעים מדינים הפשוטים הללו וכיון שאתרע הרוב אוקמא אחזקת א"א וכמו שמבואר דבר זה בש"ס פתובות [רפ"ב] גבי רוב נשים ב"נ וכל הפוסקים השתמשו בסברא זו באין חולק ולכן אין לנו רק לסמוך על הרמב"ן ופ"י ז"ל [הג"ל בסי' הקודם].

ומה שרצה מעכ"ת לפקפק בזה א"י פונתו גם מ"ש דבזה בלא"ה אינו רק חומרא בעלמא אתמה מאד דניהו דמדאורייתא א"צ קיום מ"מ עכ"פ מדרבנן צריף ולר"מ הולד ממזר [ענין טו"ז סס"י קמ"ב] ולכן לדעתי מש"כ אז נכון מאד ומעכ"ת יעשה הטוב בעיניו.

ועל דברי הכתב הבא מאמעריקא אין לחוש פלל אף זה יחקור מעכ"ת היטב אם הדין אינו ממכחישי התורה ח"ו וד"ל דאז פסול בנדאי. ומה שרצה מעכ"ת לצוות אח"כ לשלוח גט אחר לכאורה יש לפקפק ע"ז דדלמא לא ישלחו וילעזו ויאמרו דנתגרשה בגט פסול אף אם לאחר נתינת הגט יאמר להאשה דבאמת היא מגורשת גמורה רק ליטר תוקף וחומר רצה עוד בגט וגם לשם יכתוב פן אין חשש: סימן צא שאלה בגט שפא מאמעריקא על הכי דואר וזה תוכן המעשה שפא ע"י הכי דואר גט והרשאה מאחד מיושבי הארץ שהוא ושם נאמר בהרשאה שר' פלוני בא לפנינו ב"ד חתומי מטה ובידו גט ועם פתב הרשאה מקוניימת מבית דין שיואל נתן פן בנימין שלח לגרש בו אשתו מאטיל בת פ' ורשות בידו לעשות ש"ש פנפסח שטרי הרשאות שבגיטין ולכן עשה שליח את אליעזר להיות במקומו ולהיות שליח ליתן הגט להאשה ואמר בפני נכתב ובפני נחתם וכתבו ב"ד הרשאה לשליח השני פנפסח שטרי הרשאות ושלח השליח הראשון הגט עם

הרשאה ע"י הכי דואר ובעת מסירתו להב"ד אמר עוד הפעם בפני ב"ד ששולח זה לאליעזר להיות שליח במקומו וכנ"ל.

והנה עתה בא הגט למקום האשה אף השליח השני אינו בביתו וגם אין מכיר חתימות הרשאה ולא חתימת הגט זה תוכן השאלה. עוד יש ריעותות בגט שאין האותיות נכתבין יפה וגם מאטיל כתבו באלף וגם אינו מעונה באיזה שורות: תשובה בזה יש ריעותא חזא לפ"ד הגאונים שאסרו לשלוח גט ע"י הכי דואר וע"י עפ"ם וטעמם אינו מבואר היטב.

והפ"י ר"ל כי שמה ישנו מרצון הבעל ואז אפילו דאינו בתורת שליח בטלו מעשיו וגרע טפי כמ"ש התוס' [דף ס"ו ע"ב] יעו"ש בפ' כל הגט [ד' כ"ט] ובמכתב אלי' ז"ל כתב הטעם דהשליח אינו מקבל מיד הבעל לא מהני וההפסק שנתנוהו כמו ע"ג הקוף הוא מגרע פח שאינו יכול להתהוות שליח כיון שאינו מקבלו מיד הבעל והנה הרמ"א ז"ל מביא דבר זה בסי' קמ"א סל"ה וז"ל הש"ע שם השולח גט בידי כותי שיתנונו לפלוני ומינה הבעל בכתבו לאותו פ' שליח להוליה הגט לאשתו פשר מפני שהכותי אינו עושה אלא מעשה קוף בעלמא הג"ה מיהו יש חולקין וס"ל דאין למנות שליח הולכה ע"י כתב גם לא ראיתי נוהגין כן עכ"ל.

אף הפ"י אוסר כמבואר שם וגם בס' מכתב אלי' אוסר חזא משום דסברת התוס' ור"י החסיד וסמ"ג ז"ל דאינו יכול לעשות שליח שלא בפניו והגם דמיעוטה ניהו נגד הרמב"ן והרשב"א והרא"ש והרי"ף והרמב"ם שמתירין לעשות שליח שלא בפניו מ"מ בהצטרף דברי הגאונים שלא לעשות השליחות באמצעות נכרי בהצטרף שני הקולות אסרו לשלוח והעמים זה בכוננת רמ"א ז"ל שכ' מיהו יש חולקין כו' פנ"ל ולכאורה קשה אמאי לא הביא הרמ"א ז"ל הי"ח בסי' (קמ"ב) [קמ"א סי"ד] במקומו של מינוי השליח שלא בפניו א"ו דהרמ"א ז"ל ס"ל לעולם דאין חוששין להר"י ותוס' ז"ל שאוסרין לעשות שליח שלא בפניו משום דמיעוטה נהו אף בהצטרף חנומרת הגאונים חש להו הרמ"א ז"ל לאסור יעו"ש והגאון בבית אפרים [בסי' ק"י] כתב דאין שום חשש במינוי שליח שלא בפניו ואין חולק בזה יע"ש רק במינה עפ"י כתב יש חולקים אבל אם מינה בפה כ"ע מודו דמהני ותימא איה אשתמיטת' בגודל בקיאתו דברי רבינו ירוחם שכתב בהדיא בשם תוס' בחלק שלישי נתיב כ"ד חלק חנה וז"ל כתבו בתוס' כי יכולה האשה להרשות ולמנות שליח לקבלה במקום א' ועדים פותבין וחותרמין על פיה שמינתהו לעשות שליח לקבלה אף על פי שאין השליח שומע קולה ודקדקו מאותה של מעלה כי דוקא באיש בעינו שישמע קולו ולא באשה אבל הרא"ש כתב כי נראה לו כי גם האיש יכול למנות כן שליח הולכה אעפ"י שלא ישמע השליח קולו כי דוקא בכתיבת הגט וחתמתו צריך שישמעו קולו אבל לא בשליח וכן נראה עיקר עכ"ל.

וגם דברי הסמ"ג ז"ל מטין כן וא"כ יש להחמיר בדברי מכתב אלי' ז"ל מחמת חנומרת הגאונים וחנומרת התוס' וסמ"ג ז"ל אוכלם לפי ד"ש לחלק ולומר דב"ד שעשאו שליח היינו השליח עצמו [לשליח השני] בפני הב"ד מהני אפילו שלא בפניו דכח ב"ד יפה וכמו שמבואר במרדכי פ' כל הגט וז"ל ואמר אני שבמקום שב"ד שלהם ירצו לעשות שליח שלהם על הגט שפא לידם ע"י שליח שהעיד בפניהם בפנ"כ ובפנ"ח יכולים ב"ד

לשולחם ע"י עפ"ם כה"ג ליד שליח פשר והוא יתנו לה ויאמר שליח ב"ד אני עכ"ל וכן באמת מחלק המכתב אלי' משם מרדכי וכן נראה מדברי הרבנו ירוחם שמתחלה פתב וז"ל ואינו צריך השליח לעשות שליח בפני השליח כי יכול לעשותו שליח אפילו שלא בפניו פדלקמן עכ"ל ולא הביא פלל דעת האוסרים ואח"כ כ' פתבו התוס' כו' אבל הרא"ש פתב כו' פנ"ל ש"מ דבבעל הוא שחולק הר"י לומר דל"מ שלא בפניו אבל בשליח ב"ד מודה הר"י ז"ל אפילו שלא בפניו הגם שמהר"נ ז"ל [בס"פ פל הגט] ויתר הראשונים מבואר דבעל עדיף טפי לעשות שליח שלא בפניו משליח ראשון שיעשה שליח (ג') [ב'] מ"מ הואיל דבלא"ה חומרות יתירות נהו טוב לנו שלא להרבות מחלוקת בין תוס' ונהרי"ף ז"ל וגם פשטות הסוג' מורה פדברי הרי"ף ז"ל ס"פ פל הגט לכן י"ל דהתוס' ז"ל סוכרים דבעל גרע טפי ושליח יכול לעשות שליח אחר אפי' שלא בפניו וא"כ יש לסמוך בדיעבד ומקום עיגון להכשיר גט זה שעשאו שליח ראשון לשני שלא בפניו לפני ב"ד ושלקחו ע"י הנכרי היינו הכי דואר.

אף עוד לנו דבר גדול שעומד לפנינו דהלא אין שום קיום על החתימות לא של עידי הגט ולא של דיני קיום הגם שהרמ"א ז"ל פתב ס"ס קמ"ב לסמוך על הרשב"ץ ולסמוך במקום עיגון בלא שמפירין החתימות מ"מ הלא פליגי ע"ז הט"ז והובא דבריו בהרבה אחרונים והבית אפרים ז"ל מסכים לאיסור והגם הנ"ב התיר בתשו' מ"מ עיקר טעמו שכו' וז"ל במה"ת חלק אה"ע סי' קל"ו אמנם אומר אני שמדאורייתא עדים החתומים אף שאין מפירין החתימות עדיף מע"א המעיד לפניו שהרי ע"א אינו מועיל מה"ת לממון וא"כ פינון שהשליח נאמן לקיים ביחידי עדים החתומים על הגט א"כ ק"ו שחתימות דיני קיום המעידין על חתימת העדים שמהני.

שוב ראיתי שפסי' קמ"ב והוא בדפוס ברלין ד' קכ"ז ע"ג הביא הב"י תשו' הרשב"ץ וכתב וז"ל ועדיף טפי גט מקנים שלא נתקיים הקיום מע"א אומר בפ"נ כו' ע"ש והינו מטעם שפתבתי שהרי ע"א לא מהני מה"ת וקיום שלא נתקיים מהני מה"ת עכ"ל וא"כ הקא בנ"ד שהם אינם מעידים על קיום העדים ורק על מה שהגידו לפניהם בפ"נ וא"כ ממילא י"ל דבכה"ג גם הרשב"ץ מודה דלא מהני דע"כ לא הקילו בע"א באמרו בפ"נ בפ"א אף לא שמעידין ע"ז ב"ד שאין מפירין חתימתן הו' אמת די"ל דכיון דמעידין בהרשאה שראו גם המה הרשאה מקונימת ולפי רוב הפוסקים הרשאה במקום קיום א"כ הוי כמו שהעידו הב"ד שבפניהם נתקיים והוי שוב מעשה ב"ד דא"צ קיום לשיטת מהרשב"ץ ז"ל.

אף הלא ידוע הרבה פוסקים דס"ל דהרשאה לא הוי פקיום [עי' רמ"א סי' קמ"ב ס"א] הגם שזה חומרא יתירה כמבואר הרבה באחרונים מ"מ הואיל שהקולות שע"י עפ"ם ושעשה שליח שלא בפניו ולסמוך על דברי הרשב"ץ במקום שרבים חולקין בכה"ג יש לנו להחמיר ובפרט מה שנ"ל שלפי הנראה מגט הנה שהדיינים אינם מומחים ונהי דלענן הגט סגי במה שאמרו בפ"נ כאשר בארתי בתשובה אחת [עי' לעיל סי' פ"ט] דיש לסמוך אהרמב"ן ז"ל דלא חיישי אשארי דברים המעכבין בגט זולת שלא לשמה וא"כ מש"ה מהני גם שאינם מומחין וכן הסכים הפנים מאירות ז"ל אף לענן קיום שצריך דוקא ב"ד ידוע דכל ב"ד שאינם בקיאים בטוב הל' עדות אין דנים עפ"י גבנית עדות

שְׁלֵהֶם כַּמְבוֹאֵר בַּהֲלֵי עֲדוּת [סי' כ"ח סכ"א] וְהֵנִי הַדְּיוּטִים לְפִי הַנִּרְאָה וְהַנְּשַׁמֵּעַ אֵינָם יוֹדְעִים בַּהֲלֵי עֲדוּת וְאֵין לְסַמְּוֶה עַל גְּבִיּוּת עֲדוּת שְׁלֵהֶם כִּי אֵינָם ב"ד כִּלְלֵה הַגִּם שְׁלֵעֲנָן כַּפ"נ וּבַפ"נ סְגִי בַב"ד כ"ד שְׁהָרִי הַשְּׁלִיחַ מִצְטַרֵּף מ"מ לְפִי הַנִּרְאָה כָּאֵן צָרִיף קִיּוּם מְדַאֲוֵרֵינִי לַפ"ד הַר"א מְבִיאוֹ הַש"ף ח"מ בְּאֵם שְׁטֵר שְׁנַמְצָא וְלֹא הוֹצִיאוֹ אָדָם מְבוֹנֵר בְּעֵי קִיּוּם מְדַאֲוֵרֵינִי דְלֹא שְׁיָיֵף לֹא חֲשִׁידֵי אֵינְשֵׁי לְזַיִיף דְּמִי יוֹדֵעַ מִמַּעֲשֵׂה זֶה וְלֹא יוֹדֵעַ כִּלְלֵה לְעוֹלָם מִי הוּא הַמְזַיִיף וּבַכַּה"ג לֹא שְׁיָיֵף חֲזָקָה לֹא חֲשִׁידֵי לְזַיִיף וְצָרִיף קִיּוּם מְדַאֲוֵרֵינִי יַעו"ש בְּסִי' מ"ו בַּח"מ [בַּש"ף סס"ק ט'] וְלַעֲנָן קִיּוּם מְדַאֲוֵרֵינִי וְדַאי ב"ד כִּי הֵאֵי לֹא מְקַרֵּי ב"ד כִּלְלֵה וְלָכֵן קָשָׁה מְאֹד לְסַמְּוֶה עֲלֵיהֶם בְּזֶה הַגִּט וּמְלַבֵּד זֶה תְּמוּהָ לִי טוֹבָא הֲלֹא בְּגִט אֵינֹו פְתוּב לֹא מְקוּם הָאִישׁ וְלֹא מְקוּם דִּירְתוֹ וְלֹא מוֹלְדְתוֹ רַק יוֹאֵל נְתָן בֶּן בְּנִימִין מְגַרֵּשׁ אֶשְׁתּוֹ מֵאֶטִיל בַּת פ' וְהַב"ד בְּהַרְשָׁאָתָם ג"כ לֹא פְתָבוּ מִי הוּא הָאִישׁ אוֹ הָאִשָּׁה רַק שְׁמָם וְשֵׁם אֲבִיהֶם לְחוּד וְהַשְּׁלִיחַ ג"כ לֹא יָדַע מִי הוּא הַמְּגַרֵּשׁ וּמִי הֵאֵי הַמְּתַגַּרֵּשׁת וְרַק עַפ"י אֲנֻמְדָנָא אֲנוּ מְכוּוֹנִין שְׁמִסְתַּמָּא פְּנוּנְתוֹ לְאִשָּׁה זֹו שְׁבַקְהֶלְתָנוּ בְּנֻדַאי לֹא נוֹכַל לְהַתִּיר אִשָּׁה בְּגִט שְׁלֹא נוֹדַע מִבְּעֻלָּהּ רַק בְּשֵׁם אָבִיו כִּי כַּמָּה יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן אֵיפֹא וּמְהַדְרָעְסֵי אֵין רֵאִי כִי יוֹדַע כַּמָּה פְּעָמִים טְעוּתִין כְּאֵלוֹ שְׁכָאוּ אֵלֵי מְכַתְּבִים שׁוֹנִים שְׁנִכְתְּבוּ לְאִישׁ אַחַר וְהַכּוֹתֵב הָאֲדָרְעֵס טְעָה וּמִי שְׁיֵשׁ לוֹ מוֹחַ בְּקַדְקָדוֹ יְבִין דַּאֵין זֶה עֲדוּת כִּלְלֵה וְכ"כ בְּהַדְלֵי בְּרַש"י גִּיטִין (ס"ו א') בְּמַשְׁנֵה מִי שֶׁהִי מוֹשְׁלָהּ לְבוֹר וְאָמַר כֹּל הַשׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ יְכַתּוּב גִּט לְאִשְׁתּוֹ הָרִי אֵלוֹ יְכַתְּבוּ וְיִתְּנוּ וּפִירַשׁ"י שֵׁם כֹּל הַשׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ וּפִירַשׁ שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ עַכ"ל וְכ"כ הַר"ן ז"ל וְאֲפִילוֹ לְאוֹתוֹן הַסּוֹבְרִים בְּעִגּוּנָה דְּסְגִי בְּשֵׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו אֲבָל בְּגִט לֹא דְהֵתָם סְגִי בְּאֲנֻמְדָנָא חֲזָקָה שְׁנֵה מַת דַּא"צ בְּזֶה עֲדוּת גְּמוּר רַק אֲנֻמְדָנָא בְּרוּרָה שְׁנֵה מַת כַּמ"ש הַרְמַב"ם ז"ל [סוֹף ה' גִּירוּשִׁין] אֲבָל בְּגִיטִין דְּכֹל עֲנָן הַפְּרִיטוֹת תּוֹלָה בְּמַגְרֵשׁ לְפָנֵי עֲדִים וְהֵכָא אֵין יוֹדַע כִּלְלֵה מִי הַמְּגַרֵּשׁ בְּנֻדַאי הַגִּט אֵינֹו פְלוּם וְהֵא שְׁמַנְהִיגִינוּ בְּאֵם בָּא הַשְּׁלִיחַ וּמְבִיאוֹ לְפָנֵינוּ גִט וְהִיּוּם מְנַהֲגִינוּ שְׁלֹא לְכַתּוּב כִּלְלֵה שֵׁם מְקוּם הַדִּירָה וְלִידָה [כַּמְבוֹאֵר סִי' קכ"ח ס"ב] א"כ אֲמַאי מְהַיֵּי בְּאֲמַת כְּכָר הַקָּשׁוּ זֶה בְּרוּב הָאֲחֵרוּנִים וַיַּעֲזִין בַּג"פ [שֵׁם סק"י] אֵף תְּנַרְף הַדְּבָר מִשׁוּם עִיגוּן הַתָּמַר דְּסְמַכִּינֹו דַּע"מ כְּרַתִּי וְהַשְּׁלִיחַ נֶאֱמַן שֶׁהַבְּעַל שְׁלַחוֹ אֲבָל הֵכָא הַשְּׁלִיחַ גּוֹפֵא לֹא יָדַע מִי הוּא מְשַׁלְּחוֹ בְּנֻדַאי לֹא מְהַיֵּי וַעֲזִין בְּתַנּוּמַת יִשְׂרָאֵל סִי' ר"ח שְׁכַתְּבֵי שֵׁם וְז"ל הָרִי שְׁכַתְּבֵי שְׁמֵקוּם עֲמִידָה א"צ מְדִין הַגְּמָרָא וְלֹא מְקוּם לִידָה ג"כ וְגַם מְקוּם דִּירָה אֵין עֵיכּוּב בְּכַתִּיבְתוֹ כִּלְלֵה וְכ"כ בְּתַשׁוּ' כִּלְלֵה מ"ה סִי' כ"א וְז"ל דַּע שְׁאֵין חֲשַׁשׁ בְּכַתִּיבַת שֵׁם הַנֶּהָר וְאֲפִילוֹ לֹא נִכְתַּב שֵׁם הָעִיר וְהַשְּׁלִיחַ מְבִיאוֹ וְאָמַר נִכְתַּב וְנָתַן לִי בְּמְקוּם פ' דְּלֹא פְסָלִינֹו אֵלֹא שְׁנֵה עִירוֹ אֲבָל לֹא נִכְתַּב שֵׁם עִירוֹ וְעִירָה כְּשֵׁר עַכ"ל וְס"ל לְרַב ז"ל דְּכִי הֵיכִי דְשְׁלִיחַ נֶאֱמַן לְסַלֵּק עַרְעוֹר הַבְּעַל בְּאוֹמַר כַּפ"נ וְכו' אֵף הוּא נֶאֱמַן לְסַלֵּק עַרְעוֹר אִם יֹאמַר זֶה הַגִּט מִיּוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן שְׁנֵי הוּא שְׁבַמְקוּם אַחַר עַכ"ל הָרִי דְלֹא מְהַיֵּי רַק אִם הַשְּׁלִיחַ אוֹמַר שֶׁהוּא שְׁלִיחַ מִבְּעַל אִשָּׁה זֹו לְאִשְׁתּוֹ זֹאת אֲבָל בַּנ"ד דְּגַם הַשְּׁלִיחַ אֵינֹו יוֹדַע מִי הוּא הַמְּגַרֵּשׁ בְּנֻדַאי אֵינֹו גִט כִּלְלֵה.

וְהֵנִה רְאִיתִי בְּתוֹף זֶה הַגִּט מְכַתְּבֵי מִהַבְּעַל שְׁכַתְּבֵי לְאָבִיו וְז"ל שְׁלֹא יַרַע בְּעֵינֵיךָ עַל אִשְׁרֵי אֲנִי שׁוֹלֵחַ גִּט פ' לְאִשְׁתִּי כִּי מְרוּב בְּקִשְׁתִּי אִשְׁתִּי זֹאת וְלֹא ח"ו מְזַדוֹן לְבִי כו' מְנַאי בְּנֵה יוֹאֵל נָתַן פֶּאֵרִי אֵרִיכְט עַכ"ל מ"מ נ"ל דַּאֵין בְּזֶה פְּדַאי לֹאמַר שְׁנֵה הַגִּט הוּא מִבְּעַל הָאִשָּׁה הַזֹּאת חֲדָא דְלֹא נִתְקַיֵּים חֲתִימָתוֹ וְגַם כִּי לֹא הָעִיד שְׁנֵה הַגִּט הוּא שֶׁהוּא שׁוֹלֵחַ וְאִם דְּזֶה

הווי כמו דשכיחי שׁיירא ולא הוֹחֲזָקוּ הַרְבֵּה מִחֲמִירִין בְּזַה וּבְפָרְט לְצַרְף הַקְּוֹלָא דע"י עפוי"ם ולא מפירין הַחֲתִימָה דְאֲגָרָת הַבַּעַל בְּוֹדָאֵי לֹא הוֹי קִיּוּם פִּידוּע לְכָל מְבִין וְאִ"כ בְּוֹדָאֵי אָסוּר לָנוּ לְסַמְנָה ע"ז הַגֵּט וְרַק מִשׁוּם תַּק"ע נ"ל דִּיִּתְנָנוּ הַשְּׁלִיחַ לְהַאֲשִׁיחַ וְרַק שְׂיֵאמְרוּ לָהּ שְׂאֲסוּרָה לְהַנְשֵׂא עָדִי יָבֹא מִשָּׁם גב"ע מב"ד שֶׁהַגֵּט נִכְתָּב וְנִמְסָר מִיֹּאֵל נִתָּן שֶׁהִי דָר בְּבִאֲרָדִיּוֹב וְגַם הַאֲשִׁיחַ דָּרָה שָׁם עִמּוֹ אִזּוּ וְכִתְבָּם זֶה יִקְיִימוּ ב"ד אַחֵר וְגַם יִכְתְּבוּ עַל הַמִּכְתָּב מִי הוּא הַשּׁוֹלֵחַ כְּדִי שְׁלֵא יִהְיֶה צָרִיף קִיּוּם רַק מִדְּרַבְּנָן וְאִזּוּ יֵשׁ לְסַמְנָה עַל הַרְשָׁפָ"ץ וְדַעֲמִין [בסס"י קמ"ב ה"ל] וְהַב"ד שְׂפָכָאן יַעֲשׂוּ סִימָן מְוָבְהַק בְּהַגֵּט וְיִכְתְּבוּ לְהַתֵּם שְׂיִקְבְּלוּ עֲדוּת שָׁם שֶׁהַגֵּט שְׂנִמְסָר ע"י הַב"ד לְבִאֲרָדִיּוֹב הִי מַר' יֹאֵל נִתָּן בְּן בְּנִימִין שֶׁהִי דָר בְּבִאֲרָדִיּוֹב לִיתָן לְאֲשֶׁתוֹ מ' פב"פ שֶׁהִי דָרָה אִזּוּ עִמּוֹ וְשֶׁהַעֲדִי לֹא חֲתָמוּ עַל גֵּט אַחֵר כְּזֶה מַעוֹלָם וְאִם יִשְׁלַחוּ גב"ע כְּזֶה וְעַל גב"ע שְׁלָהֶם יִהְיֶה קִיּוּם מַב"ד אַחֵר דִּי בְּזַה בְּשַׁעַת עֵיגוּן.

וּמִחֲמַת שְׁלֵא מַעוֹרָה הַשִּׁיטוֹת בְּדִיעֵבַד כְּשֶׁר. וְגַם בְּשֵׁם מֵאֲטִיל שְׂפָתָבוּ בְּאֵלְף כְּשֶׁר בְּדִיעֵבַד דְּגַם אֵלְף מְשַׁמְשֵׁת בְּמִקּוּם פֶּתַח כְּפִידוּע.

וְלַעֲנֵן הַתִּיבּוֹת שְׂאִינָם כְּתוּבִים יָפָה בְּטוֹפָס כְּשֶׁר בְּדִיעֵבַד וְאִם הֵמָּה בַּתּוֹרָף יִתְבַּחְנוּ ע"י קָטָן כְּפִידוּע. וְכִתְיַבַת וְהָרִי אֶת מוֹתֶרֶת הָרִי"ש [שְׁל וְהָרִי] אִינָה יָפָה וּלְפַעַנ"ד שְׁזַה מִקְרִי טוֹפָס דְּאֶת מוֹתֶרֶת לְחוּד נְמִי סָגִי וְעַכ"פ צָרִיף ר' אֲלִיעֶזֶר זוֹסְמָן הַשְּׁלִיחַ לְקַבֵּל הַגֵּט בְּפָנֵי ב"ד וְאִח"פ יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ אַחֵר בְּפָנֵי ב"ד לֹא זוֹלַת וְהִי שְׁלוֹם כְּדַבְּרֵי יְדִידוֹ דו"ש יוֹם ד' לָךְ חַר"כ לַפ"ק סֵאנִץ: סִימָן צַב לַק' שְׂטַעֲקֶטְשִׁין שְׂאֵלָה בְּגֵט שְׂנִשְׁלַח מֵאַמְעָרִיקָא עַל הַבֵּי דוֹאָר בְּלֹא קִיּוּם עַל הַגֵּט וְלֹא אַהֲרָשָׂא (עַל הַב"ד).

ב' גַּם לְמַעַלָּה הַגְּלִיּוֹן יוֹתֵר מֵאַצְבַּע וּמֵהַצְּדִי פְּחוֹת מִחֲצִי אֲגוּדָל גַּם כְּתָבוּ בְּהַגֵּט פְּגוּל וּשְׂמָה בְּאַמַּת פִּיגָל וְגַם כִּי בְּכַתְּוָבָה נִכְתָּב שְׂמָא בְּאַטְשָׂא פִּיגָל כִּי כֵן הִי שְׂמָה מַעְרִיסָה בְּאַטְשָׂא פִּיגָל אִף נִשְׁתַּקַּע מֵאִז מַעְרִיסָה וְאִילָף וְלֹא נִקְרָאת וְלֹא נוֹדַע מִשָּׁם בְּאַטְשָׂא וְרַק בְּכַתְּוָבָה בִּיקְשָׂה אִם הַמַּתְגַּרְשָׁת לְכַתּוּב שְׁנֵי שְׁמוֹת מִשׁוּם סִימְנָא טְבָא: תְּשׁוּבָה עַל הוֹלְכַת הַגֵּט ע"י הַבֵּי דוֹאָר כְּכָר יֵשׁ פְּלוּגָתָא זֶה בְּרֵאשׁוֹנִים וְהַרְמָ"א ז"ל [סִי קמ"א סל"ה] כְּתָב שְׂאִין גְּהוּגִים לְשִׁלּוּחַ ע"י עַפּוּ"ם וְהַפ"י ז"ל [גִּיטִין כ"ט ב'] הַחֲמִיר בְּמֵאֵד מ"מ נוֹהֲגִין כְּעַת ע"י הַגְּדוּלִים לְהַתִּיר מִשׁוּם עֵיגוּן דְּשְׁכִיחַ הַשְּׂתָא בַּעוּה"ר וְהַרְבֵּה בְּנִים נוֹלְדוּ מִנְּשִׁים שְׂנַתְגַּרְשׁוּ [בְּגֵט] ע"י ב"ד וְלָכֵן אִין לְהַחֲמִיר וְקִיּוּם א"צ בְּמִקּוּם עֵיגוּן כְּמִבְּנֹאָר בְּרַמ"א ז"ל בְּשֵׁם רְשָׁפָ"ץ [בסס"י קמ"ב] וּבב"י ז"ל מוּבָא בְּאַרְנוּכָה וְכֵן פָּסַק לְהַלְכָה בנ"ב מ"ת [סִי קל"ו] הַגֵּם שֶׁב"א ז"ל [סִי ק"י] מִחֲמִיר לְפִי שְׁלֵא רָאָה דְּבָרֵי הַנ"ב דְּאִם רָאָהּ לֹא הִי חוֹלֵק עָלֶיהּ וְכֵן גְּהוּגִים וְגַם מַה שֶׁהַגְּלִיּוֹנוֹת אִינָם כְּמִבְּנֹאָר בַּש"ע מ"מ כְּלָל לָנוּ הַב"ש ז"ל [סִי קכ"ה סק"ט] בְּשֵׁם ד"מ דְּכָל מַה שְׂבָסִי זֶה הוּא כְּשֶׁר בְּמִקּוּם עֵיגוּן וּבְמִקּוּם שֵׁאֲשִׁי"מ כְּזֶה כ"ע מוֹדוֹ דְּהוּי מְקוּם עֵיגוּן עֵינִין ג"פ [סִי קכ"ה סקע"ט] וּמַה שְׁלֵא כְּתָב שָׁם שְׁלֵא נִקְרָא בּוֹ מַעוֹלָם רַק בְּכַתְּוָבָה לַע"ד נִרְאָה דְּכֻזָּה כ"ע מוֹדִים דְּכְשֶׁר דְּלֹא גָרַע מִחֲנִיכָה שֶׁהַכֵּל קוֹרִין בּוֹ וְרַק דָּא עָקָא שְׂפָתָבוּ פּוּגָל בְּמִקּוּם פִּיגָל וְא"ל דִּיּוֹ"ד וְא"ו הֵמָּה מִתְחַלְפִין וְכְשֶׁר בְּמִקּוּם עֵיגוּן וְכֵן רְאִיתִי בְּאַתְרוּגִים כְּתָבוּ כֵן וּבְאַמַּת בַּמִּכ"ת דְּבְמִקּוּם נִקְוֹדוֹת לֹא שְׂיִכִּים אוֹתִיּוֹת מְחַלְפִים דְּנִהִי דְּאוֹתִיּוֹת מִתְחַלְפוֹת אֲבָל נִקְוֹדוֹת אִין מִתְחַלְפִים וְאוֹתִיּוֹת בְּמִקּוּם נִקְוֹדוֹת הוּי כְּמוֹ שֶׁהִי מְגוּקָד חוֹלָם וְהוּא כְּתָב בְּנִיּוֹד חִירָק דְּוֹדָא פְּסוּל

ובלא"ה הרי שינוי במבטא בין נקודת צירי לנקודת חולם ובהדיא מבואר בב"ש ז"ל [בש"א אות י' יהודא ובאות מ' מתת'י] דבשינוי במבטא אפילו באותיות מתחלפות פסול ואין להכשיר משום שאין פוגל שם לשום אשה בעולם ולכן לא יטעו דבאמת פל הפוסקים כמעט כולם דחו סברא [זו] ובהרא"ם ז"ל הביא ראי' מדברי רש"י גבי תפארתה [גיטין ס"ג ב'] פירש"י ז"ל שם אשה תפארתא אבל על נפארתא לא פירש"י ז"ל שהיא שם אשה נאפ"ה פסול הגט בטעות כי האי.

אף לכאורה יש מקום להתיר עפ"י מה שמבואר בס' למהרש"ק נ"י דאפילו אם כתב שם אשה בטעות כשר משום דלא צריף לכתוב רק שם אבי בת פלוני וא"כ שמה ממש הוי כמו שם עיר הלידה לתוס' ז"ל [גיטין ד"פ ד"ה ונשם עירו] שפשר דיכולים העדים לומר ע"ז לא חתמנו יעו"ש מובא דבריו בס' דברי חיים [על ה' גיטין בפתיחה אות ג' ואות י"ד] הגם שבס' הנ"ל משיג עליו בחזקה א' מהא דתפארתא דמסתמא פתבו שם אבי כמנהגם בזמן הש"ס ב' דהוי פלא פתבו שמותם כו' דהא שמה בלא פתיבת שם אבותי' נדאי פשר וא"כ אם העדים אין חותמין רק על א' מהם א"כ לא ידעינן שם המתגרשת אם שמה נכתב בגט דעדים ע"ז דקדקו או דלמא אשם אבי לחוד ועל שמה לא דקדקו ועוד בזה"ז דהעדים אומרים בפני הב"ד אנו חותמים לשם פ' לכתוב גט לאשתו פ' א"כ הרי חתם בפירוש ע"ז [ע"ש בד"ח בסוף שער שינוי השמות] אף מ"מ בנ"ד דידוע דהעדים לא ידעו שמה כלל ורק שפתבו עפ"י הבעל במקום עיגון וסמכו על אחרים ובכה"ג יוכל העד לחזור וא"כ הקא דחזינון שטעו ע"י מי שסמכו עליו ובטל עדות זו אבל מה שכתב שם אבי דלא טעו בו נשאר קיים כנלע"ד לתור אחר היתר אף קשה בעיני מאד להתיר בגט שכתוב בו שם אחר ורא' דהא יש מכשירין בלא פתוב שמותם, וקשה לדידהו למה בשינוי שמה אינה מגורשת כמבואר (בפרייתא) [במשנה דף פ'] הא שמה הוי דבר שא"צ לכתבו וא"כ יאמרו העדים ע"ז לא חתמנו והוי פגט בלא שמות דכשר להי"מ א"ו דאם שינה פסול לכ"ע ובאמת לכאורה אין ראי' מזה שי"ל פיון דעכ"פ מדרבנן צריף לכתוב שמה שוב לא איקרי דבר שא"צ לכותבו דהא צריף לכתבו מדרבנן עכ"פ וא"כ לא שייף ע"ז לא חתמנו משא"כ בשמה [לבד] ושם אבי לחוד אף עכ"ז אין ראוי לסמוך אפי' במ"פ להכשיר בשינוי שמה כנלע"ד והנה אמרתי דילמא במדינת אמעריקא לשונם לדבר פן ומה שאנו קורין בצירי הם קורין בחולם וא"כ הוי כמו בארזיש שכתבו בורזיש שמכשיר במרדכי ופסקו להלכה פן כל הפוסקים שאם ידעינן ששם זה נקרא שם פן מפני לשונם הגט פשר פי ניפר הדבר לפל שבמדינה זאת כותבין פן שם זה וא"כ ה"נ פיון שכתב בגט שכתב באמעריקא אם ידוע לשונם שקורים פן בחולם פוגל פשר אף באמת הגיד לי איש אחד משם שמדברים שם כמו במדינתנו וא"כ הגט פסול: סימן צג רב שלום לידדי הרב המאה"ג החסיד המפורסם החר"ף ובקי המושלם כש"ת מו"ה משה יעקב נ"י ראבד"ק אושפיצין והגליל יע"א.

הגיעני מכתבו אודות השאלה וז"ל נדרשתי מחכם אחד לשאול פי קדשו ותמכתי על קדושת ענותנותו שישב דבר לשואליו והוא ע"ד גט שנמסר מיד בעל ליד האשה לפניו בצירוף שני דינינים ואחר שנתקרה הגט נודע לו שע"א מע"ח ומסירה הי' קרוב שני בשני מצד האם לא מהדייניה עכ"ל השאלה: ידידי אתפלא האף לא שם לבו לדברי הא"ז המועתק בג"פ [סי' קכ"ג] ס"ק י"א בד"ה שוב ראיתי דאלו ראה דבריו שם יראה

דְּכַל דְּבָרֵי הַנֶּבֶל [מה"ת סי' קי"ד] אֵינָם וְאֵין חִילוּק פְּלִל בֵּין אַרוּסָה דְּעֵיקָר הַטַּעַם
שֶׁל הָא"ז דְּכֵיּוֹן דְּבַעֵי לַעֲקוֹר אִיסוּר עֲרוּנָה הַחֲמוּרָה צָרִיף ב"ד וְגַם בְּקִדּוּשֵׁין שְׂאִינּוּ בָּא
לַעֲקוֹר רַק לְהַחְמִיר מ"מ מְסוּנָפֶק אִילֵי יִלְפִינּוּ הוּי' מִצִּיאָה וְגַם גְּבִי קִדּוּשֵׁין צָרִיף ב"ד
יַעו"ש וְא"כ נִסְתַּר כָּל פְּלִפּוּל שֶׁל הַנֶּבֶל וְ"ל וְגַם פְּלִפּוּל שֶׁל מַעַכ"ת אֵין לוֹ מְקוּם דְּבִהָדְיָא
מִקְשָׁה בְּעַצְמוֹ הָא"ז דְּלָמָּה לֹא צָרִיף תְּלַתָּא וּמְתַרְץ דְּאוּקְמִי' אֲדִאוּרְיָי' דְּבַחַד סְגִי כַר' אָחָא
[סְנֵהֲדְרִין ג'] וְעַד נַעֲשֶׂה דִּינָן וְא"כ נִסְתַּר כָּל הַפְּלִפּוּל מִה שְׁמַפְלִיל הַנֶּבֶל וְגַם מִה שְׁמַעַכ"ת
הָאֲרִיף וְאֵין בְּעֵנֵי הַבְּאֲתִי רֵאִי לֹא"ז מִהָא דְּבַמְשִׁנָּה בְּבִיצָה [ל"ו ב'] לֹא תִשְׁיב גִּירוּשֵׁין
בְּהָדִי לֹא מְקַדְשֵׁין כְּמוֹ שְׁחֻשְׁבוּ בְּתוֹסְפָתָא וְהַתּוֹס' פְּתַבוּ [שָׁם] מִשּׁוּם דְּלְדַבְּרַי מְצֻנָּה שְׂרִי
גִּירוּשֵׁין מִש"ה לֹא תִנִּי לִי בְּמַתְנֵי דְּלֹא פְּסִיקוּ לְאִיסוּר פִּינּוֹן דְּלְדַבְּרַי מְצֻנָּה שְׂרִי וְלִכְאוּרָה
עַד דִּינָן קָשָׁה לְדַבְּרֵי ר"ת דַּס"ל דְּבַאֲמַת גַּם קִדּוּשֵׁין שְׂרִי בְּמְקוּם מְצֻנָּה א"כ לִיתְנֵי נְמִי
(קִדּוּשֵׁין) [מְגַרְשֵׁין] א"ו מוּכַח כְּהָא"ז דְּגִיטִין הָנִי דִּין וְהוּא בְּכָלֵל לֹא דְנִין וְתִנִּי חֲלִיצָה
לְאִפּוּקֵי מְרַבְּנָן דְּחִלְצָה אֵינּוּ דִּין וְמִה דְּבְתוֹסְפָתָא מְחֻשְׁבוּ י"ל מִשּׁוּם דְּתוֹסְפָתָא ס"ל כְּרַבְּנָן
דְּגַם גְּבִי חֲלִיצָה פְּשָׁרָה בְּלִילָה דְּהוּי פְּגָמַר דִּין וּמִש"ה מְחֻשְׁבִּין לִי בַפ"ע לֹא כֵן מְגַרְשֵׁין
וְהַרְבֵּה הָאֲרַכְתִּי פ"א בְּתַשׁוּבָה בְּזָה [עֵי לְעֵיל ס' מ'] וְהַעֲלִיתִי דְּבּוֹדָאֵי לֹא תִיִּישֵׁין לְדַבְּרֵי
הָא"ז כִּי הוּא נֶגְדַּךְ כָּל הַפּוֹסְקִים דְּלַפְמ"ש לְהָא"ז צָרִיף ב"ד דְּנוֹקָא בֵּין בְּאַרוּסָה בֵּין בְּנִשׁוּאָה
וְא"כ הוּא נֶגְדַּךְ כָּל הַפּוֹסְקִים וְא"כ בְּנִדָּאֵי בְּמְקוּם עֵיגוֹן אֵין לְחִוּשׁ וְכֹאֲשֶׁר הַעֲלָה הַג"פ וְ"ל
וְגַם בְּנ"ד בְּלֹא"ה פְּשָׁר פִּינּוֹן שְׁבַתְרֵי סְגִי [גַּם לְהָא"ז גּוּפָא פְּמִבְּנִי אֲרִיף] וְא"כ הָנִי רַק
נִמְצָא אֲחַד קְרוּב אוֹ פְּסוּל דְּהַרְבֵּה סוּבְרִים שְׁבַדְדֵינִים פְּשָׁר פְּמִבְּנִי בְּתַשׁוּבָה רִיב"ש תי"ג
[מוּבָא בַחוּ"מ ס' מ"ו בְּהַגְה"ה ס' לְמ"ד] וְגַם קָשָׁה מִי נָתַן לְהֵם פַּח ב"ד פְּדֵי שַׁע"י יִפְסְלוּ
הַגַּט הֲלֵא פְּתַב דְּסָגִי בְּעַדֵי מְסִירָה שְׁהֵם יִהְיוּ דְּדֵינִים וְהֵמָּה לֹא נִצְטָרְפוּ כָּלֵל עִם הַדֵּינִים
דְּהֵמָּה נִצְטָרְפוּ לַעֲדוּת וְרַק הָא"ז ס"ל דְּעַד שְׁהַנְזַמְן יוּכַל לַעֲשׂוֹת דִּינָן א"כ הוּא עַד הוּא
הַדֵּינָן וְמִה אֵיכְפַת לִי שְׁהִי ג"כ ב"ד פְּסוּל שְׁנַעֲשׂוּ ב"ד פִּינּוֹן שְׁלֵא נִצְטָרְפוּ מֵעוֹלָם יַחַד
לְדִין וְא"ל פִּינּוֹן שְׁהַנְזַמְנוּ לַעֲדוּת א"י לְהִיּוֹת דְּדֵינִים ז"א דְּהָא הָא"ז גּוּפָא פְּתַב דִּיּוּכַל לְהִיּוֹת
ב"ד גַּם כְּשֶׁהַנְזַמִּין לְהַעֲיִד וְאוּמַר אֲנִי אֲדַרְבֵּה דְּהַדֵּינִים הַפְּסוּלִים לְפָנֵי חֲתִימָה בְּטַעוּת נַעֲשׂוּ
דְּדֵינִים וְלֹא יוּכְלוּ לְחֹב לְבַטֵּל הַגַּט וְאֵין בְּדֵינִים פְּלוּם וְהַעֲדִים נַעֲשׂוּ דְּדֵינִים וְלִכֵּן נ"ל
דֹּא"ל עֵיגוֹן רַק בְּשַׁעַת הַדְּחָק פְּשָׁר בְּדֵינִים אֲפִילוּ לֹא"ז וְגַם יָפָה פְּתַב מַעַכ"ת דְּהַב"ד
לְחֹד סְגִי בְּרֵאֵיתָם וְמִה שְׁהַנְזַמְנוּ הַקְּרוּבִים לַעֲדוּת לֹא יִבְטֵל רֵאֵיתָם הַדֵּינִים מֵעֲשִׂיהֶם וְאֵי
מִשּׁוּם מְזוּנֵיף מִתּוֹכּוֹ לֹא שְׂיִף כָּאֵן פְּלִל וְלִכֵּן נִלְע"ד בְּשַׁעַת הַדְּחָק פְּשָׁר הַגַּט.

יום ה' ז' מְנַחֵם תַּר"כ לַפ"ק צֶאֱנָז. [עֵי לְקַמֵּן סִי שֶׁאֲח"ז]: סִימָן צַד לְכַבּוּד יְדִידֵי הַרְבּ
הַמֵּאָה ג' הַחֲרִיף הַשְּׁנוֹן יִרָא ד' מו"ה אֲבָרְהָם יִשְׁכַּר אַבְד"ק הַיִּדְאֵלְמָאֵשׁ.

שְׂאֵלָה בְּמוּמָר שְׂגִירֵשׁ אֲשֶׁתּוֹ הִיְהוּדִית בְּהוֹשַׁעְנָא רַבָּה וּמְחַמַּת גְּדוּל הַנְּחִיצָה וְשֶׁהָי' יו"ט
חוּה"מ לֹא הִי' שְׁכִיחֵי דְּדֵינִים כְּשֶׁרִים רַק שְׁנֵי קְרוּבִים צִיְרְפוּ עִם הַרְבּ וְע"מ הָיוּ כְּשִׁירִים
וְשֶׁאֵל הַשּׁוֹאֵל אִם יֵשׁ לְחִוּשׁ לְגַט זֶה מְחַמַּת סְבָרָת א"ז מוּבָא בְּב"י [סִס"י קל"ו] וּבַת"ה
רַמ"ח דְּגִיטִין הָנִי דִּין וְצָרִיף תְּלַתָּא וְכֹאֵן נִפְסְלוּ כָּלֵל ע"י הַקְּרוּב וְלֹא הָנִי ב"ד פְּלִל וְפְסוּל
לְדַבְּרֵי הָא"ז וְ"ל: תְּשׁוּבָה בַג"פ מְעַתִּיק דְּבָרֵי א"ז וְ"ל הַג"פ ס"ס קכ"ג שׁוּב רֵאֵיתִי
בְּתַשׁוּבָה הָרֵא"ם ח"ב ס' ל"ה דְּמִיִּיתִי הָתָם תַּשׁוּבָה א"ז בְּאַרְנוּכָה דַּס"ל דְּנִתְיַנַּת הַגַּט בְּלִילָה
פְּסוּל דּוּמְיָ דְּחִלְצָה עוֹד כְּתַבּוּתוֹ נִרְאָה בְּעֵינֵי דְּאִפִּי לְמ"ד חֲלִיצָה כְּגַמַר דִּין מוֹדָה בְּנִתְיַנַּת
הַגַּט דְּהוּא תַחֲלַת דִּין שְׂאֵנִי אוּמַר דְּהָא דְּפִלְגִי לַעֲנֵן חֲלִיצָה לְאוּ מִטַּעַם כְּתוּבָה אֲלֵא ר"א

ס"ל וְשֶׁהִיא תַּחֲלַת דִּין מִפְּנֵי שְׂיִבְמָה לְשׁוּק בְּלָאוּ וְהִשְׁתָּא הוּא דְּמַתְחִיל לְהַתִּירָה וְלֵת"ק
דְּאָמַר שֶׁהוּא כַּגֹּמ"ד מִפְּנֵי שְׂבַחֲיֵי בַּעֲלָה הֵיטָה בְּאִסּוּר מִיְתָה לְשׁוּק מֵת בַּעֲלָה פְּקֻעָה מִיְתָה
וְעַדִּינָן אִסּוּר לָאוּ מְוַרְכָּב עֲלֵי חֲלִיץ לָהּ פְּקֻעָה לָהּ אִסּוּר לָאוּ הִלְכָּה דְּמִי לַגֹּמ"ד אַבְל נְתִינָת
הַגֹּט מִפִּי יְהִיב לָהּ גִּיטָא פְּקֻעָה לָהּ כָּל הָאִסּוּר וְאִין שְׂיִינָה בְּהוּ תַּחֲלָה וְסוּף וְלֵד"ה פְּתַחֲלַת
דִּין הִלְכָּה נְתִין גִּיטָה בַּלִּילָה לָאוּ כְּלוּם הוּא וְלֹא מְגוֹרְשָׁת אֶפְּלוּ נְתִין לָהּ מִיְדוּ לִיְדָה וְכ"ש
שְׁלוּחוּ שֶׁהוּא צָרִיף קִיּוּם שְׂאָם נְתִין לָהּ בַּלִּילָה לָאוּ כְּלוּם הוּא הִלְכָּה הֵכִי נְקֻטִינָן אִשָּׁה
שְׂקֻבְלָה גִּיטָה בַּלִּילָה לָאוּ שְׂנָא מִיְדוּ לִיְדָה ל"ש מִיְד שְׁלוּחוּ ל"ש בְּאוֹתָהּ מְדִינָה ל"ש הַבָּא
מִמְדָּה"י לָאוּ כְּלוּם וְאִינָה מְגוֹרְשָׁת כָּלֵל עוֹד פְּתַב וְכ"ת לִיְבַעֲי נְתִינָת גֹּט תַּלְתָּא פְּדָא מְרִינָן
גַּר צָרִיף שְׁלֻשָׁה מְשׁוּם דְּכַתִּיב בִּי מְשַׁפֵּט לֹא הִיא דַּע"כ תַּלְתָּא דְּבַעֲינָן הֵינּוּ מְדַרְבְּנָן וְאֶפְּי'
בִּד"מ גּוֹפִינָהוּ חַד כְּשֶׁר מְדַאוּרִינָתָא דְּקִי"ל כַּר' אֶחָא הִלְכָּה נְתִינָת גֹּט נְמִי בְּפִנֵי חַד סְגִי
אַלָּא דְּבַעֲינָן תְּרִי שְׂיִמְסוּר הַגֹּט בְּפִנֵינָהּ וְהֵן הֵן עֲדִים הֵן הֵן דְּיִינָם דְּהוּאִיל וְיְהִיב גִּיטָא
בִּימָמָא שֶׁהוּא כְּשֶׁר לְדוּן כָּל כַּה"ג עַד נַעֲשֶׂה דְּיִין אֶפְּי' בְּדַאוּרִינָתָא פְּהֵיָא דַּפ' הַחוּבֵל
דַּר"י נְשִׂאָה עַד וְדִינָן הֵן וְאֶפְּיָק מִיְנָה מְנָה צוּרִי יַעו"ש דְּהוּא הָאֵרִיף וְאִנִּי קַצְרִתִּי עַכ"ל
מְזָה מְשַׁמַּע דְּהַטְעַם הוּא דְּמַחְמַת הַפְּתוּבָה שְׂמַחְוִיב לִיְסוּן הֵנִי כַּד"מ וְצָרִיף ב"ד אֶף בְּאַמַּת
י"ל דְּזָה א"א לֹמַר כָּלֵל דְּהֵנִי דִּין מְשַׁמַּח מַחְמַת שַׁע"י הַגֹּט תַּגְּבָה הַפְּתוּבָה דְּהֵנָּה אֶמְרִי'
בַּב"ב (מ' ע"א) ז"ל קִנְיָן בְּפִנֵי שְׂנִים וְאֶצ"ל כְּתוּבוּ וְקִיּוּם שְׁטָרוֹת בְּשְׁלֻשָׁה אֶמַר רַבָּא אִי
קֻשְׁיָא לִי הָא ק"ל הָא קִנְיָן ה"ד אִי כְּמַעֲשָׂה ב"ד דְּמִי לִיְבַעֲי תַּלְתָּא אִי לֹא כַּמַּעֲב"ד דְּמִי
אַמְאִי אִינוּ צ"ל כְּתוּבוּ בְּתַר דְּבַעֲי' הַדַּר פְּשֻׁטָה לְעוֹלָם לָאוּ כַּמַּעֲב"ד דְּמִי וְהֵכָא טַעְמָא מְאִי
דְּאֶצ"ל כְּתוּבוּ מְשׁוּם דְּסַתְּם קִנְיָן לְכַתִּיבָה עוֹמֵד עַכ"ל וְנ"ל הַרְשָׁב"ם בַּד"ה א"ר אִי קֻשִׁי
לִי בְּכָל הַנֶּהָד דִּינָם דְּאֶמַר לִי ר"נ גְּבִי קִנְיָן לְחוּד הוּא דְּקֻשְׁי' לִי הָא קִנְיָן לְמִאִי מְדַמִּי לִי
ר"נ אִי כַּמַּעֲב"ד דְּמִי וּמְשׁוּם דְּדוּמָה לְדִין שָׁל דְּיִינָם שְׂמוּצִיאִין מְזָה וְנוֹתְנִין לְזָה וְאֶף עֵינֵי
קִנְיָן ע"י עֲדוּתוֹן שְׂרוּאִין בְּקִנְיָן יוֹצֵא מְמוֹן זֶה בְּשַׁעֲת הַקִּנְיָן מִיְד הַמְּקַנָּה לִיד הַקּוּנָה מְשׁוּם
דְּדְּמִי לְמַעַב"ד קְאָמַר ר"נ אֶצ"ל כְּתוּבוּ אֶלְמָא אַע"ג דְּחוּב הוּא לְמַקְנָה לְכַתּוּב שְׁטָר וְלִיכּוּפּוֹת
זְכוּת שָׁל קוּנָה אַפ"ה כּוֹתְבִים הַעֲדִים בְּלֹא רְשׁוּתוֹ כְּדִין כָּל מַעַב"ד שְׁכַח ב"ד יָפָה וְהַפְּקִירָן
הַפְּקָר לְכַתּוּב כָּל הַנַּעֲשֶׂה בְּפִנֵינָהּ וְא"כ לִיְבַעֲי ג' פְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת עַכ"ל הַרִי דְּהִי עוֹלָה עַל
הַדַּעֲת דְּקִנְיָן הֵנִי כְּמַעֲשָׂה ב"ד מַחְמַת שְׂבַמְעֻשָׂה זֶה נִכְנָס מְרְשׁוּת זֶה לְרְשׁוּת זֶה אֶף
הַשְׂמִיעֵנוּ ר"נ וְרַבָּא דְּלֹא כֵן הוּא וְרַק דְּהֵנִי רַק מַעֲשָׂה קִנְיָן אַבְל לֹא דִין וּמַכ"ש בְּגֹט שֶׁהַגֹּט
הוּא רַק מַעֲשָׂה לְהַתִּירָה לְשׁוּק בְּגֹט זֶה וְרַק מִמִּילָא אִם יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָה תְּבוּאָה לְגַבּוּתוֹ לְאַחַר
מַעֲשָׂה זֶה בְּנֻדָּאִי אִין זֶה דִין וְיֹוֹמַר מְזָה מְבוּאָר [ב"ב קי"ג] גְּבִי (ב') [ג'] שְׂנַכְנָסוּ לְבַקָּר
אֶת הַחוּלָה רְצוּ עוֹשִׂין דִּין רְצוּ הֵם עֲדִים וְלָמָּה יַעֲדִיר עֲלֵיו גֹּט שֶׁיְהִי צָרִיף שְׁלֻשָׁה מְשׁוּם
שַׁע"י יִתְחַיֵּיב בְּכַתּוּבָה הָא בַּש"מ בְּצַנּוּנָא דְּיוֹצֵא מְמוֹן שָׁל ש"מ לְפָלוּנִי וְאִם רוּצִים הֵם
דְּיִינָם וְאֶפ"ה אִם רוּצִים הֵם עֲדִים לָמָּה לֹא נִימָא כֵן בְּגֹט נְהִי דִיכּוּלִים לְהִיּוֹת דְּיִינָם מ"מ
אִם רוּצִים לֹא הֵווּ רַק עֲדִים וְתוּ קֻשָׁה דְּהָא [בַּר"פ] מְצוּת חֲלִיצָה פְּרִיף בַּגֹּמ' מְנָא לָן
דְּבַעֲינָן שְׁלֻשָׁה וּמִפִּיק לִי מְקָרָא וְקֻשָׁה הָא בְּלֹא"ה קִי"ל דְּבַעֲינָן בַּד"מ שְׁלֻשָׁה וְדַלְמָא
טַעֲמִיָּהוּ דְּרַבְּנָן כְּפִשׁוּטוֹ מְשׁוּם דְּהֵנִי ד"מ וְצָרִיף שְׁלֻשָׁה וְתוּ קֻשָׁה א"כ לַפ"ז [לַר"ע וַר"ש
וַר' יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר שֶׁם בְּדַף ק"ד ע"ב] הַמְּכַשִּׁירִים בְּיַחֲזִיד גְּבִי חֲלִיצָה צ"ל דַּס"ל דְּלֹא בְּעִינָן
בַּד"מ רַק אֶחָד וְקֻשָׁה עַל ר"א בְּסַנְהֶדְרִין [ד"ו] דְּאָמַר כ"ע מוֹדִים דְּבַעֲינָן ג' וְלִתְרוּץ
בְּתַרָּא בְּתוֹס' שָׁם [ד"ה וְכ"ת] דַּלְר"א כָּל הַתְּנָאִים סוּבְרִים דְּבַעֲינָן בַּד"מ ג' וְקֻשָׁה הִלֵּא

רע"ק [דסובר דלא בעינו ג' בתליצה ממילא] סובר דלא בעינו בד"מ ג' ותו קשה לי דאם איתא דגט (זה) הוי (לדין) פתחלת דין א"כ למה יוכשר אם ניתן שלא בפני הבעל דהא אין מתחילין לדון שלא בפני בע"ד וא"ל דהשליח עומד במקום הבעל דז"א דהא הא"ז ז"ל פתב דהשליח הוא העד הוא הדיין דעד נעשה דיין והאיך נאמר שגם הוא בע"ד ובנדאי זה הוא נגד הדעת ולכן נ"ל דזה נדאי אינו סברא דמשום דאיפא פתובה לגבות צריך ב"ד דז"א פלל דדמי לקנן נהי דמתחייב המקנה כמה שהתחייב עצמו מ"מ לא נקרא דין נרק בתליצה גזה"כ דבעי ג' זמנים ולפיכך פיון שפצינו שהתורה הקמירה לעשותו מעשה [ב"ד] בהיתר זה פדין צריף להיות ביום בתחלתו והא"ז ז"ל יליף גט דאתי להתיר איסור חמור צריף נמי למעשה ב"ד אבל בהא עכ"פ סגי בחד דשם בתליצה הוא גזה"כ בתלתא אבל בגיטין נהי דילפינו דצריף ב"ד למעשה גדול כזה אבל לא חמור מד"מ וכן מוכח בהדני' בא"ז שם שכ' וז"ל אלמא דאין גט ד"מ נרק שצריף ב"ד פיון שיהוא להתיר איסור עכ"פ לא חמור מד"מ ובזה שפיר הוסרו כל הקו' מעל הא"ז ז"ל וגם א"צ בפני הבע"ד שהוא הבעל ובקאמת אין הבעל בע"ד בזה ואין פאן דין פלל רק דמעשה הוראה כזה להתיר איסור צריף ב"ד אבל אין פאן דין פלל ולכן סגי בדיין אחד ושלא בפני הבעל וכ"ז הוא לדברי הא"ז ז"ל אבל כל הפוסקים חלקו עליו דכן הרמב"ם [פ"א מגירושין הט"ז] ורש"י [דפ"ו ד"ה ואם נישת] מכשירים בלא שום ע"מ וכן כמה ראיות שהפוסקים לא ס"ל פנוטי' אף גם להא"ז פשר בדיין אחד וזה דלא כנ"ב [מה"ת סי' קי"ד] דפוסל בנייתן ביחודי דהרי לכל הפוסקים א"צ פלל דיינים והא"ז דמצריף דיינים פתב דסגי בחד ותשו' א"ז זו מוכא בג"פ סי' קכ"ג פנ"ל ולא ידעתי איך אשתמיט לי' מיני' דמרן נ"ב ז"ל ולכן בנ"ד לכאורה אפילו אם לא נשתיירו רק שנים נמי פשר כמ"ש הא"ז דשנים שדנו ד"ד אף די"ל שנתבטלו מחמת צירוף עם הפסולים או למפ"ש דזה אינו דין רק מחמת תוקף הוראת איסור א"א סגי בקרובים כמו שארי הוראות ואם דמצינו בתליצה דפסול בקרובים התם משום גזה"כ משא"כ בגט ותו די"ל דבדיינים לא אמרינו נמצא א' מהם קרוב או פסול דבטלה פולה פמבואר במ"ל ז"ל [פט"ז מה' עדות] ותו דהא הע"מ הטה דיינים פמבואר בא"ז וא"ל שצטרפו עם הדיינים הפסולים ז"א דהא לא נצטרפו עמהם דהם רק לעדות נצטרפו ולא לדיינים וא"כ אם נתבטלו הדיינים מ"מ העדים יכולין להיות דיינים ואפ"ל לפי הרשב"ם ז"ל [ב"ב ה"ל] דכינן דנתחדו לעדות שוב אינו נעשה דיין מ"מ הרי הא"ז גופא לא ס"ל פרשב"ם ז"ל ורק דגם עד ממש נעשה דיין פמבואר בג"פ.

ותו לפ"ד השואל לא עשו לדיינים דינע שהם פסולים רק לקיים המנהג אבל לא לדיינים ולכן שפיר יכולים העדים להיות דיינים ודי בזה לחוד להתיר ובפרט במומר התירו כל האחרונים ולכן הגט פשר.

וכל זה באם הי' ע"מ מיוחדים זולת עידי הגט והי' שלום כו' יום ב' ג' ניסן תרכ"ג לפ"ק: סימן צה להרב כו' מ' פישל ברייטמאן והרב כו' מ' יהודה ליבוש נ"י אבד"ק קרופיץ הבד"צ ד"ק קאמניץ ברוסיא: שאלה באשה שנתגרשה ונמצא עתה פתוב בזה"ל עדה האגרת הזאת ולרא' מהימנא ביד בעלי ה"ה מ' זאב וואלף בר' שלמה הלוי שנתגרשתי ממנו בג"פ פדת ויש לי ממנו בת שנולדה לי קודם פסח שמה רחל לאה הודבר והנתנה בינינו בשעת גירושין וע"ז האופן גירש אותי שקבלתי עלי כו' להחזיק את בתי הילדה

הנ"ל מן שש שנים מיום דלמטה כו' אף לאחר פלות ששה שנים מחוב אבי הילדה לקבל אותה ממני ולהחזיקה אצלו כו' פן נעשה ונגמר בינינו בעת הגירושין בתנאי פכול פתנאי ב"ג וב"ר כו' עכ"ל ואח"כ לאחר שהי' הולד אצל אמה איזה ימים מתה ולזה רצו איזה לומדים להצריכה גט חדש וזה דבריהם חזק דלמא הי' התנאי קודם פתיבת התנאי וא"כ הגט פסול לשיטת הרמב"ם ז"ל [פ"ח מגירושין ה"ד] שנית דהא לא נתקיים התנאי ואמרי' הבעל לצעורה מכונן ואפ"י מת הבן אם לא נתקיים התנאי הגט בטל והאריף מעכ"ת בזה: תשובה הנה באמת אני מונע עצמי פעת להשיב לדינא פי שמעתי אשר הנ"ב ז"ל לא רצה לעת זקנתו להשיב לדינא וגם בעירו מסר הכל להבד"צ ולא רצה אפילו לגלות דעתו להב"ד למעשה ורק הדיינים העלימו אם יש לפניהם איזה מעשה ורק להלכה פלפלו עמו ומזה הבינו האריף דעתו ז"ל ל נוטה ולכן גם אני מונע עצמי להורות להלכה ולזה לא השבתי להם אף עתה פעם שנית נתי אלו לבי להשיב לכם דעתי אף לא תצרכו את דעתי אפי' לצירוף בעלמא רק אם יוטב בעיניכם תעשו.

והנה מטעם שחששו שמא הי' התנאי בפני עדים קודם התנאי בודאי אין לחוש כלל כי דעת הר"ן ותוס' ז"ל [גיטין דפ"ד] דבנתקיים התנאי אין חשש כלל בתנאי שהתנה קודם התנאי ואפ"י להרמב"ם ז"ל שכתב לאסור קודם התנאי מ"מ בכה"ג מקילין דהא בשעת הדחק ועיגון פשר הגט וכמבואר בב"ש [סי' קמ"ז סק"ג] ואם נתוסף ספק דלמא לא הי' קודם פתיבת התנאי הוי ס"ס וכיוצא בזה כתב בכנה"ג סי' קמ"ז ומ"ש דהוי לא נתקיים התנאי דלצעורה מכונן וצריף לקיים התנאי בפועל [כמב' בס"י קמ"ג ס"ח] מ"מ בנ"ד דלפי הנראה דכתב זה כתבו לאחר הגירושין ורק שפוטבין האיש והאשה ומודים שפך נעשה לפני עדים קודם הגירושין ומש"ה העדים עדי מסירה לא ידעו כלל ואין בין העדים הכחשה כלל דמתרצין פן גביתנאי הי' בהל' פקדון [סי' רצ"ו עיי"ש בפ"י סק"ח] ובהרבה מקומות שהי' תנאי בפני עדים אחרים שא"ל התנאי להיות בפני העידי מסירה ואם פן ה"נ אמרי' דאמת הי' תנאי בפני ב"ד ועדים אחרים אבל ע"מ לא ידעו מהתנאי וא"כ לפ"ז אם יעידו הע"מ כי נמסר לפניהם ואמרו מתוך הספר סידור גט בודאי אמרו ביטול התנאי המבואר בסדר הגט של רמ"י ז"ל וא"כ נתבטל התנאי וא"צ כלל להתקיים וא"ת הרי הב"ד חתמו על כתב התנאי וש"מ שלא בטלוהו בשעת גירושין זה ליתא דמסתמא ביטל התנאי וכוננת הב"ד שישאר בתוקפו ולא כתבו רק להעיד מה שנעשה שיעיד על [חייבים] ממנה וממנו ונ"מ לחיוב ממון כי לא ביטל בשעת גירושין רק מה שנוגע לגט אבל לחיוב ממון זה לא נתבטל ולכן כתבו התנאי כאשר נדבר לפניהם אף בשעת גירושין נתבטל התנאי לענין איסור הגירושין ולכן הגט קיים והתנאי אינו לענין קיום הגט וזה ברור להרוצה להודות על האמת: עוד נ"ל פיון דנעשה התנאי בין גם על חייב האיש שמחייב עצמו לצורך הנאת הילד [מזה נראה שאינו רק להרווחת הילד] אבל לא לצעורה ולזה פיון שמת הילד הוי פנתקיים התנאי שאינו אלא להרווחת הילד וכיון שמת ל"צ יותר והגט גט וכן מצאתי בחי' ריטב"א גיטין שם בהלכה כתב בפירוש היכי דנראה דכוננה להרווחה אם מת המונתנה עליו הגט גט וכן הביא בתשו' מהר"י אלשקר סי' ל"א מביאו ב"ש קמ"ז.

היוצא לנו מזה שעפ"י הדין א"צ גט שנית אף לא מפני שאנו מדמין נעשה מעשה בא"א להקל שלא במקום דחק כלל שהרי הבעל והאשה רוצים לגרש פ"ש בודאי מהיות טוב

להתגרש שנית ובזיון ב"ד אין פאן פי יאמרו שנתנדע לאח"כ התנאי ומזה הביטול לא ידעו כ"ע וליכא זלוול ב"ד כלל ואתם ב' הצדדים תשליכו המשטמה ועשו הטוב בעיני ד' והיה שלום ג' פא תרכ"ח: סימן צו להרב המאה"ג כו' מו"ה יוסף גלערענטר האבד"ק קיטוב יע"א ודעמין: מה דשאלתין באחד שהי' סופר גיטין ולפעמים הי' עד חותם בגיטין ואח"כ יצא קול שהוא קל ודובר נבלה וגנב ונגבה עדות עליו ונמצא שהגבאי העיד עליו ששאל ס"ת מביהכנ"ס ליושבי פפרים שלא מדעת הגבאי ולקח שקרו מהם ולא נתנם להגבאי והוא מכחיש להגבאי שהשאל ברשות הגבאי ונסתפק' מה דינם של הגיטין שכתב כבר וגם אם פשר מעתה להיות סופר או עד: הנה מה שרצה אחד מדיינים לומר שמוותר להיות עד דע"מ פרת' יפה השיג דעכ"פ הוי מזונף מתוכו גם מה שרצה הדיין לומר דהסופר חשוד שלא כתב לשמה ז"א כלל דהא חשוד לדבר א' פשר לדבר אחר כמו בשוחט שמומר לתיאבון לאיזה דבר אחר נאמן בדבר דליכא טרחא ובפירוש מבואר באה"ע סי' קכ"ג [עיי"ש ב"ש סק"ח] דסופר רשע פשר אף מה שהג"פ [סק"כ] רוצה להחמיר לכתחלה מטעם דאינו פותב לשמו ובאמת הוא יחיד בדבר זה וגם מה שרצה הרב להכשירו לכתחילה להיות סופר גם זה אינו דהא בפירוש מבואר בסד"ג דגם סופר לוקחין לכתחלה אדם הגון לא שיצא עליו קול רק בשעת הדחק לא קפיד אסופר יענין בסדה"ג בהג"ה א"כ בודאי לכתחלה אין לוקחין אדם קל כזה שיצא עליו קול גניבה אף הנשים שפבר נתגרשו פשרים הגיטין שלהם אפילו לכתחלה להנשא בלא גט אחר דהנה פבר נתבאר דלא הי' רק ע"א הוא הגבאי שהעיד שגנב ועפ"י ע"א לא פסלינן גברא לעדות ואי משום הקול פבר כתב המרמ"מ ז"ל בתשו' פ"א דכיון דנתברר דמפני עדות הגבאי יצא הקול וכיון שנתברר שלא הי' הקול רק מפני ע"א לאו פלוס ושם המעשה (שלא) הי' פסול הגניבה עליו הקול וכן ה"נ הקול יצא רק מפי הגבאי וע"א אינו פוסל וגם בלא"ה מה שהשאל ספרים מבה"כ זה לא מקרי גניבה דכן נהגין לשאול וסבר שגם בלא רשות הגבאי רשאי הוא להשפיר ס"ת ואי שלא נתן השכר להגבאי משום זה לא נפסל די"ל אשתמוטי הוא פמבואר גבי פופר במלנה [ב"מ דף ה' ובחו"מ סי' ע"ה סעיף ד'] ואינו פסול רק בפקדון והוא שעתא דכפר עמו הי' וא"כ למפרע ודאי פשרים הגיטין וגם המ"ב ז"ל בתשו' סי' נ"א כתב דאין לפסול משום קול גניבה הגם דיש לעיין בזה דמשמע מפמה מקומות דגם קול גניבה עכ"פ אין מוסרין לו עדות אין מקום פעת לפלפל בזה דלכתחלה ליקח סופר כזה שלא בשעת הדחק ודאי אסור לכ"ע אף הנשים שנתגרשו עפ"י פתבו ועדותו מותרים להתנסבה אבל מעתה אין ליקח אותו לסופר: והנה בס' ד"ח [בשער שינוי מקומות אות ג'] מבואר עוד טעם לפסול לסופר שהוא פסול לעדות משום שיש פוסקים שמכשירין כתב סופר מובהק לצרף עם החתום וא"כ הוי פנמצא א' מעדים קרוב או פסול וזה לימא דהא הוא אינו מכונן להעיד ורק עד או סופר פשר נעשה [עד] אפילו בלא נתכונן להעיד אבל אינו פוסל בצירופו העדים שפוננו להעיד [פמבואר בח"מ סי' ל"ו] ואף עכ"פ ריעותא יוכל לבא מזה וא"כ בודאי לא ניתן לכתוב בסופר כזה וכמבואר בש"ע לענין אומר אמרו יעו"ש [בסי' ק"ל סעי' י"ח וע"ש בב"ש] לכן לכתחלה ח"ו ליקח לעד או לסופר איש כזה והי' שלום פדברי ידידו דב"ש ג' שמות תרכ"ט [ענין בסי' שאח"ז]: סימן צז להרב כו' מהר"י גילערנטר מו"צ דק' קיטוב מכתבם הגיעני והנה אין אתי לפסוק להחליט דין פי לעת זקנתי פחי אין אתי וכבד

עלי ליקח ספר ממקום למקום ורק פי תורה היא אעורר קצת אינה דברים ראשון הוא דנ"ל דאין נפסלים כלל פיון דהוא אומר שעשה ברשות גבאים והגבאים מכחישים אותו בודאי דהווי נוגעים כמו דמצינו פי היכי דלא ליהווי לנה רשע ולא ישלם הוי נוגע [ב"ב מ"ה א'] וכתבו כל הראשונים הגם דלהעיד שקר חמור יותר מ"מ לפני הבריות דלא יהי רשע מןחזק לבריות נחא לי להעיד שקר ומש"ה הוי נוגע מכ"ש דלא יהא עובר על התקנה קבוע לח"ק בודאי הוי נוגע ולכן פסול לכ"ע אפילו להריב"ש מובא סי' ל"ד בש"ף [סקכ"ח] דכאן לא שייך פ"ד גם משום דטעו וסברו דמצוה עבדו להלוות לבני הפפרים לקרות ומצינו דאפילו בכה"ג לא פסול לעדות כמו שולח יד בפקדון בספרים וכמ"ש בח"מ [ר"ס] ע"ב ותו להרי"ף ו"ל והרבה דעימין סברי שאין נפסל בלא ידע פסולו [ע"י חו"מ סי' ל"ו] וא"כ לא נפסלו שארי העדים משום נמצא קא"פ וא"כ הוי כתב סופר ועד דסתם סופר בעיר קטנה הוא מןחזק בכתוב' סת"ם וגייטין ולהטור [סס"י ק"ל] כתב סופר ועד לא תצא וגם בנתיבות כתב להכשיר במעשה פנה.

אף דבריו צ"ע במ"ש ס"ס ל"ו וז"ל ומעתה נבא לנ"ד דנראה דגם בגיטין כו' .

דקא במאי מגורשת דהגט לא הוי ספר כלל פיון שאין עדי חתימה ולא ע"מ וכיון דזה אינו ספר במאי רואין הב"ד שמגרשה שיוכלו לדונה למגורשת וד"ל. ועוד י"ל דהוי פאריס שנטל דבר שלפי דרף ב"א אין מקפידין פו ה"נ שפרוב עיירות אין מקפידין ע"ז הגם שידע הוא שהח"ק מקפדת שם מ"מ הוא בדתו רק שעובר על דעתן אבל לא חשש ממון ואם פי לקח מעות מהשוכר זה הי' רק שכר טרחא: סימן צח להרב הגאון הגדול החרף המפורסם ע"ה פ"ה כו' מהר"מ פנעט נ"י אבד"ק דעש יע"א: שאלה איש א' נקרא לצבא ושמו פ' ועמו עוד א' ושמו פ' והיו חברים וריעים ביחד ולימים נפרדו ואחד הלך למלחמה ואחד נשאר בעיר פ' והנה יצא קול שפ' מת בחאלירע ל"ע והשני הנ"ל אמר שבפגעו בו שרי הצבא הניפרים לו אמרו לו חבירי פ' שר עצרה מת בעיר פ' בשפיטאהל פו העיד פ' הנ"ל שוב בא מפנקס מצבא שפלוני מת בחאלירע וגם להבעצירקס אמט בא שהבע"מ פ' שר העצרה מעיר פ' ושמו כו' פ' נמסר להם לאישפיטאהל בעודו בחיים ומת שם בשפיטאהל ר"ל וטרם שהלך בע"מ הנזכר לצבא הניח גט בידי שליח שיימסרנו לאשתו לאחר שלש שנים זה תנן השאלה ונסתפקו כמה ספיקות פאשר יבואר בפנים: תשובה הנה לכאורה די בעדות מסל"ת שהעיד שר הצבא אף לפי מה שהחליטו האחרונים דגבי דבר לא תנשא בלא אמר קברתיו ומי יעמוד נגד הר"ן ז"ל וגדולי אחרונים שפסקו פנותי [עיינן באהע"ז סי' י"ז סעיף נ"ה] ומה שרצה כ"ת לומר דחאלירע אינו נקרא דבר אתפלא מאד הלא ידוע לכל ששייך בנדמי גבי חאלירע ועל כמה חיים אמרו שמתו בנדמי פי שכיח הדבר: ואף יש למצוא היתר ע"י שבא מפנקס משרי הצבא שמת אף הלא זה אומרים לעדות וכשמכוין להעיד אין עכו"ם נאמן והנה רצה מעכ"ת להתיר מטעם ערפאות לא מרעי נפשיהו ונאמנים אפילו פשפוננתם להתיר והנה מעולם לא חקרתי בזה הסוגיא פי שמעתי ממו"ח הגאון ז"ל שלא הוטב לו ההיתר ע"י ערפאות ולא אמר לא איסור ולא היתר וכן נהגתי אני תמיד ולזה לא עיינתי היטב בזה אולם עתה אמרתי לעיני בזה ולבא לתכלית המכוון והנה ראשי המתירין המה השו"י ז"ל ושו"ת בגדי פהונה [סי' ח' וסי' יו"ד] ומקור מוצא הדין כתב בשו"ת ב"כ שהוא ממהרי"ק שכתב פיון דאמרי' בגיטין [דף יו"ד ע"ב] גיטי נשים והא לאו בני כריתות ניהו משמע אם הי

ב"כ הי' סומכים עליהם על חזקה דלא מרעי נפשיתהו [וגם בשטרי מְכַר פְּשֵׁר] ומה בממון להוציא סומכין על חזקה זו דל"מ נעשייתהו ומוציאין ממון מכ"ש להתיר אשה דסגי במסל"ת דסומכין על ערפאות דלא מרעי נפשיתהו ואני אומר ח"ו לסמוך על ערפאות חזקא דלתנסי ז"ל [ד"ט ע"ב ד"ה אע"פ] דשטרי ערפאות שפשרין הוא רק מתקנה לא מה"ת וכ"מ במרדכי גיטין שם והאו"ת ז"ל [סי' ס"ח סק"ה] השיא גם הר"מ ז"ל לדיעה זו ולדבריהם ודאי אין למילף להתיר עגונה מתקנה שעשו חז"ל בממון ומה דפריה בגמ' [והא] לא ב"כ [נינהו] דמשמע דלולי זאת הו' סומכין על ערפאות [בגיטין] ז"א דכבר מבואר בתוס' [שם ד"ה וְהָא] דל"ד ב"כ ה"ה לאו בני עדות וגם במלות אלו לאו ב"כ נכלל כל הפסולין פמבואר ברמב"ן ובח"ר ז"ל וא"כ לפי שיטתם שערפאות פשרים מדרבנן בודאי אין להכשירם בעגונה וז"ב אף אפילו למאן דס"ל דמדאורייתא שרי ערפאות מפח חזקה דלא מרעי נפשיתהו [ע"ש בהג"א וברש"י שם ד"ה חוץ מג"נ] אין ללמוד להכשירם לעדות דבשלמא הערפאות הממונים אשטרות וכדומה לא מרעי נפשיתהו אבל השר הנקרא גענעראהל שהוא ממונה על הענין מלחמה לא שייך בי' לא מרע נפש' כי הוא אינו ממונה ע"ז פלל והוא רק מקיים הדבר אבל הוא מאמין בזה לאחרים ואינו מדקדק בזה אבל ערפאות הואיל שמונים ע"ז מדקדקי היטב משא"כ שרי הצבא אין פקודתם פלל ע"ז בודאי אין מדקדקין היטב בזה, ועוד הרי התנה בש"ע ח"מ ובטור [סי' ס"ח] דעת הרמב"ם שידוע דלא מקבלי שוחדא ועיין במהרשד"ם ז"ל מ"ש שאין סומכין בזמננו על ערפאות ומ"ש הב"כ דכאן לא שייך זה דאשה ודאי לא נתנה שוחד לשקר דאדרבה אמתא דייקא במחכ"ת זה שגגה דהא שפיר יש לחוש שהבעל רצה להפקיע עצמו מעול הצבא ונתן על לבו לברוח וירא פו (יבולע) [ינוודע] הדבר ונתן שוחד לכתוב עליו שמת ולא יהי עוד בזכרוןם להשגיח עליו ובקל יוכל לנוס וכן עשו הרבה עגמי נפש השבויים פידוע ותו דלפי משמעות הלשון בטור משמע אפילו שידעו שבויה העסק לא לקח שוחד מ"מ אטרע נאמנותו ולא אמרי' בי' חזקה לא מרעי נפש' ועוד שהרי שר הצבא אינו הולך פלל להשפיטאהל לידע מי חי ומי לא ורק הוא פותב בפנקס מה שאומר לו הנקרא אבי החולים וזה אבי החולים אינו בגדר ערפאי פלל כי לוקחים לנה איש פשוט פידוע ומחליפים אותו בקל יום ומי שיש לו ידיעה מעט בהנהגת בית חולי הצבא ידע שלא שייך בזה ערפאות לא מרעי נפשיתהו א"כ מצאתי כ"ז בב"א [סי' ל"א] וביותר בכאן בודאי אין להתיר משום ערפאות דמבואר בתוך התשו' של מעכ"ת שהבעצירק קבלוהו מהשפיטאהל בעודו בחיים והם העידו שמת אצלם והי' זה אצל מעכ"ת למעליותא להאמינם שמסתמא השגיחו היטב ולע"ד (אפי') בכה"ג ודאי לא מהימני דדלמא ברח מתוך השפיטאהל שאצל הבעצירק ומתיירא הבעצירקס אמט משרי הצבא ולכן משקרים שמת ומבואר בש"ס [גיטין דף כ"ח ב'] דבמילתא דשייכי בגנוני' אינם נאמנים ומה שרצה הב"כ [שם בסי' ח'] לומר דמחמת ל"מ נפש' נאמנים אפילו במילתא דשייכי בגנוני' ומה שלא הימנוהו בבכריתא בגיטין שם הוא משום דהוא רק בע"פ והנה במחכ"ת זה דבר שלא נזכר בש"ס פלל דלפי פי' ב"כ בש"ס במאי דפריה דלמה לא מהימני הא מסל"ת פנונת הש"ס משום ערפאות ואשמעי' הכריתא [לפי תי' הגמ'] דבע"פ לא אמרי' לא מרעי נפשיתהו וכ"ז לא נאמר פלל בש"ס ורק דפריה הש"ס למה לא נאמנים הא מסל"ת ומתרץ משום מלתא דשייכי בגנוני' אבל החילוק בין בע"פ

לכתב לא נזכר כלל ב"ש"ס והאיך נבדק מלבנו חילוק אחר ולכן מטעם ערפאות נדאי אין להתיר כלל וגם ע"י המסל"ת אין להתיר בפשעת דבר ר"ל ולכן בנדאי אין להתיר בלא גט וחליצה אף לפי מה שהחמיר הגאון במהרי"ט בסי' ק"ג וק"ד יש להחמיר [אפי' בגט וחליצה] כמבואר שם אף כפר הפה על קדקדו בנ"ב [תננינא סי' קל"ד] וביתר אחרונים ובפרט אם לא נתיר רק ע"י גט וחליצה וא"כ מעתה דברי העפ"ם פליתא דמי דהערפאות ברת"ת ל"ל דלא מהימני כלל והמסל"ת נמי א"נ פאן פיון דעיקר נאמנות מסל"ת הוא משום דייקא דאשה והנה בנ"ד לא תידוק כלל דאם היא חי ניתרת ע"י הגט וכיון דלא תידוק שוב דברי העפ"ם פאין וניתרת רק ע"י הגט וכי תימא א"כ לא תחלוץ כלל ז"א דמהיות טוב אין מונעין מה שבידנו לעשות ואי מחששות שכ' בתשו' מהרי"ט הנ"ל זה ליתא דבשלמא אם צריף דוקא חליצה שפיר י"ל דאין נותנים מהו גזירות שבמהרי"ט אולם אם מדינא האשה מותרת ורק ליתר שאת ולחומרא בעלמא נותנים גם חליצה מי יאסור עלינו ולא שיניף בזה גזירה כי הוא דבר שאנו עושין לחומרא בעלמא ותו דהנ"ב יפה כתב דלא שיניף לאסור אשה לעולם משום חששא קלה ומה שאסרו בהלכה (תמותו) [צרתו ביבמות קי"ט ב' ש"מא יהא הוולד בן קניימא וצריכה פרוז לכהונה] משום שרוב נשים מתעברות ודבר קל להנודע משא"כ בכמות נ"ד נדאי לא חיישינן ומה שאינו חוזר השכ"מ בפשעמד משום חששא [עיין גיטין דף ע"ג א'] היינו דרבנן תקנו כן וא"כ שוב גומר השכ"מ לגרש לגמרי אבל לענין משום שיאמרו יש גט לא"מ הוא דבר קשה לחדש ולכן יוצאה בגט וחליצה וכמבואר בנ"ב שם ובפלוולו עיינתי והרבה יש לפלפל בדבריו אולם אין פחי להעתיק הדברים שפלב ורק זאת אנקוט בקצרה מ"ש דחזקת היתר של אשה מתחיל רק לאחר שדייקא ומינסבה וזה נגד פשטות דברי הש"ס [יבמות קי"ז ב'] דבהתירוה להנשא בחזקת היתר עומדת וד"ל פתבתי זאת להודיעו פי עיינתי בפלוולו וכי ישר בעיני דרו חקמה והי' שלום כנפש ידידו דבש"ת ג' מרחשון תרכ"א הק' חיים הלברשטאם סימן עט לה"ה כו' מו"ה אברהם נ"י אודות השאלה שחתם העד אליעזר בן יהודה ושכח ולא הטיל ד' רק כתב ארבע אותיות השם ואח"כ כתב ה"א ועקם רגל הימני של ה"א זו עד שנגע בהקו שבתוך ה"א שנתכה בטעות ונעשית דלת ונקרא שם יהודה פראוי פזה ידו וע"ז חלק המערער דהוי מוחק השם ובאמת ז"א דכבר פסק הט"ז ז"ל בסי' רע"ו [סק"ב] דשם שנתכת שלא בכונה ודעת מותר למחוק וכן פסק הש"ך ז"ל שם [סקי"ב] וכן עשה מעשה הגאון הסופר המובהק מהר"י כמבואר בספרו הנכבד פנפי יונה, גם מה שרצה לפסול הגט לאחר נתינה ובמקום דחק עכ"פ לא יפה עשה שמבואר בהד"ל בהג"ה סי' ק"ל להכשיר במקום דחק ובפרט לאחר הנתינה.

והי' בזה שלום: סימן ק רב שלום להרב המאה"ג המפורסם מו"ה יעקב נ"י במדינת אונגארין ב"ק. .

בגליל מארמאריש. הגיעני מכתבו ונאמין לי כ"ת פי אין הפנאי אתי פעת להעמיד הדבר על מקומו בהחלט להלכה למעשה פי מוטרד אני טובא פאשר יעידו לו מוכ"ז אולם לאשר ידעתי שעניני שמות המה בעיני הלומדים לדבר קל מאד בסדרם שפל הענין רק בשיקול הדעת לפי מה שמבטאים לפי דמיונם ובאמת לא כן הוא פי הוא דבר חמור מאד ולא לחנם עשו גדולים הקדמונים כמו מהרש"ל והד"מ ומהרי"ט ובעל דמש"א ז"ל

וכדומה קונטרסים וכמה דיות נשפכו ולפי הבנת הלומדים כל הטורח הוא למותר רק כ"א יכתוב פפי לשון עירו והנה באמת ראיתי לכמה גדולים שבמחכ"ת שגו ברואה לפי שלא הי' להם ספרי הקדמונים שחקרו לאין שיעור בעניני השמות ויענין בהריב"ל ז"ל ובר"מ ובמהראנ"ח ז"ל והנה יראה נא מעכ"ת שפשוט בעינו לכתוב שם היהודים קודם ולפי מה שמבואר בקהר"ש ז"ל ז"ל בפ' השולח שאם המדינה נתיסדה מעם אונגאריין כמו בודין ואובין פותבין בודין לעיקר יע"ש שהאריה הרבה ומביאו הנ"ב מה"ת [סי' קי"ח] והספיק עמו שהולכין אחר לשון התוסדות המדינה הן אמת שבמהרי"ק ז"ל חלק ע"ז אף הרמ"א ז"ל לא פסק פנותי' פאשר יראה המעיין [בסי' קכ"ח ס"ג] ובטעות נרשם שם מהרי"ק ובספר מכתב אלי' נראה מדבריו שם דהולכין אחר עיקר מה שנקרא בין ההמון והנה כ"ז צ"ע היטב.

גם מ"ש לפשוט שלא לדקדק בהצעה שנכתב בלשונם גם זה אינו פשוט כ"כ כמו שמבואר במהרי"ט ומהראנ"ח כמה פעמים וצריף לחקור בזה היטב אצל סופריהם וכן עשו הגאונים מהרי"ט ומהראנ"ח ז"ל והג"פ כמבואר בספרו כ"פ גם לפי מה ששמעתי השם מאיזה אנשים נ"ל דאינו נבטא בטי"ת לחוד רק בטי"ת שבורה אשר צריף שיקול הדעת יפה האריף לכתוב גם מה שפשוט בעיניו לכתוב על לשון אשכנז וא"ו בסופו לא דקדק יפה כי לא מצאנו וא"ו בסופו בשום שם לעז רק אם נדגש היטב אבל שם הנה פפי ששמעתי וכפי שנראה מלשון מעכ"ת שאינו נרגש היטב רק בלשון ממזעזע"ז אנו כותבין אלף כי אלף היא ממזעזע בין יו"ד וא"ו דגישה ובין אינו דגישה ויענין נ"ב מה"ת קכ"ד עם פי השגתי עליו שם בקונטרס אשר פתבתי בעזהי"ת [ע' ד"ח בשמות נשים או' א' סק"ז] מ"מ פן האמת שבכה"ג כותבין אלף בסופו: גם מ"ש לכתוב טהיזי בשני יודין טעה במחכ"ת כי זה הנהר שמעתי קריאותו הרבה פעמים במדינתנו ובמדינת אונגאריין ואינו נרגש פלל יוד ולכן מהיכן בא לכאן יוד ובנדאי אם יכתוב ביוד יהי' שינוי בשם נהר ואולי טעה בדמינו כי בספר ב"ש [בשמות א' אות ט' וע' ד"ח שער הנקודות בפתח חריף] ואיזה אחרונים פתחו חריף פותבין בשני יודין ודימה מעכ"ת שגם זה נקרא פתח חריף אף שלא כן הוא דעיקר דין זה נובע ממהרי"א בתשו' אחת כת"י מביאו בס"ש והוא בארנקה [ע' לקמן סי' ק"ז] אף שורש הדבר דאם נרגש היוד כותבין בשני יודין כמו דייסא בלשון תלמוד ולא תלוי פלל בחריפות ורק האחרונים ז"ל פנהו לזה פתח חריף אף באמת לא תלוי רק בהרגש היוד ולכן בנדאי אין כותבין יוד בנהר טאז רק לפי מנהגי של הגרגוש ורומני' שאנו במדינת פולין ואונגאריין נמשכים אחריהם בזה אין כותבין אלף במקום פתח וכמבואר במהריב"ל ז"ל (ומ"ש) [וב"ש ב"א] גבי וולק ועוד כמה דוכתי טובא ולכן הי' מהראוי לכתוב (טוז) [נ"ל דצ"ל טז] אף להרחבת המבטא יותר נכון לכתוב אלף אחר הטית ולכתוב טאז ולא חיישינו שיקראו בקמץ פי מאין יבוא לטעות בשם המורגל וכן מבואר כ"פ בסד"ש שלהרחבת הלשון כותבין אלף במקום פתח וכתנא תוספאה להורות על מבטא ולא חיישינו שיקראו בקמץ וצ"ע קצת במקום אחד מדבריו באות וא"ו ואם אולי מרחיבין במקומכם שם טהאז אזי יכתוב פן כמו שכותבין השם אלגהאר משום שנקרא בפתח רחבה ויענין בזה בס"ש ובג"פ [סי' קכ"ט ס"ק ל"ז] אף לכתוב (טהיז) [טהיז] זה אינו נכון פלל אף באמת שם זה יוכלו לברר

מפמה מקומות האיה כותבין והאיה נכתב בספרי הערכי וכ"ז פתבתי להלכה ולא למעשה.

פי דבר זה אינו אצלי דבר פשוט כ"כ פאשר בעיני מעכ"ת פי אנכי דל ונראתי לנפשי ומאד מאד החמיר בזה בספר הקנה הקדוש ואמר פי כמה עולמות תלויין בנזקוד קל וחומר א"א אין לשער לכן אינני מחליט דעתי בזה ורק לאחר התקירה היטב ונציע הדבר לפני שלשה גדולים אמתים אז פן יעשה: אחר כותבי זה שאלתי לאחד ממדינתכם ואמר שבלשון אשפנו קורין טייז ואולם עכ"פ לפי מה שבארתי בשם מהרש"ל ונ"ב ז"ל דהולכין אחר מקור יסוד העיר ובאונגארין כמו בודין ואובין ובאנהד אין הולכין אחר לשון אשפנו ולפי הנראה והנשמע שגם מקומכם הוא נתיסד מעם אונגארין לא מיונים ואשפנוים ולכן עיקר פתיבת השם של יהודים או שם הנתיסדות אחר היינו אחד יהי לעיקר והשני למתקרי כמבואר לעיל השטות למהרי"ק ולמהרש"ל בזה דיעות חלוקות אבל שם של אשפנוים ישמיט לגמרי וכנראה מדברי הנ"ב ז"ל שם וגם נכון לכתוב דמתקרי פי טאז לשון נקבה שאומרים דיא טאז והגם שהנ"ב [מה"ת סי' ק"ה] חלק על האומר פן מ"מ לפ"ד פן הספימו גאונים אחרונים לכתוב דמתקרניא וכן המנהג באונגארין יעניין בטיב גיטין [בליקוטי שמות עיירות בעיר פרעשבורג].

והי שלום דבריי ידו דו"ש: סימן קא לידידי המאה"ג וכו' מו"ה אברהם נ"י האבד"ק קריפטש יע"א: ע"ד שאלתו בעיר גיזינקוויץ אשר יהודים מקרוב נתיישבו שמה ושם העיר בלשון היהודים הוא גיזאנקוויץ ובלשון העפ"ם ינונים ופוליש גיזינקוויץ ובלשון דייטש גיזינקוויץא וכן נקראת בהבעצירק ונכתב פן בכל גימסי קיר"ה.

איה לכתוב בגט: תשובה הנה ידע דבדין פתיבת שמות עיירות דעת ת"ה ומהרי"ק [מובא בב"י ס"י קכ"ח] דהולכין אחר הפירסום שישראל קורין ונתפרסם ביניהם ולא איכפת לן כלל מה שנכתב בערפאותיהם בעת הנתיסד עיר ומפני זה כתוב בת"ה דאין הולכין אחר כתב גלחות וכזה פנון למעט דעת הסוברים לשאול לכומרים האיה נקראת שהמה מסתמא יודעים כמבואר ביש"ש ז"ל ומהרא"י ז"ל בת"ה בשם מהרי"ב שהי בימי הת"ה ז"ל ולזה בא הת"ה ז"ל לאפוקי מסברא זו ורק שהולכין אחר שינון לשון אשפנוי ופירש מרן הב"י [שם] דטעמו הוא משום שרוב ישראל מדברים בלשון שינון וצח לשון אשפנוי אולם במקתב אלי ז"ל מפרש פוננת מהרא"י ז"ל דהקריאה היא בשונה ולכן בחר בלשון צח ושינון אבל באמת עיקר הוא קריאת רוב ישראל וכן העלה מהרי"ק ז"ל ולפ"ד מהרא"י ומהרי"ק ז"ל לא הי צריך לכתוב רק שם שנתפרסם בין ישראל אולם בד"מ [בסי' קכ"ח ע"ש] כתב שאנו נהוגין לכתוב שניהם שם הישראל עיקר וע"ש של עפ"ם דמתקרי ונהנה כ"ז דעת הרמ"א ז"ל סי' קכ"ח [ס"ג] למעניין בדבריו ולא מזכיר כלל משם הנתיסדות העיר אולם היש"ש ז"ל [פ' השולח סי' ל"ב] מחשב לעיקר שם העיר פאשר נתיסדה בספרי הערפי הנקרא גרונד בוף כמבואר למעניין בדבריו ולכן תמה על מה שכותבין לעמבערג דמתקרי לבוב שהי צריך לכתוב לבוב דמתקרי לעמבערג ששם העיר נתיסדה בשם לבוב יעו"ש ונהנה הגם שמפמה תשובת האחרונים נראה שהם נוטים לדעת רש"ל ז"ל לילה אחר עיקר שם הנתיסדות העיר מ"מ אין לנו אלא דברי משה הוא הרמ"א ז"ל פי כן קבלנו במדינתנו לפסוק פנותי ולכן כותבין שם המפורסם בין העברים

לעיקר וע"ש הנכרים דמתקרי והנה אם יש שני שמות מוחלקים בין האומות דעת מהרא"י ומהרי"ק לילך אחר הפירסום שנתפרסם יותר והנה בנדאי שם של יוננים ופולין נתפרסם יותר בין היהודים מהשם שקורין הדייטשין פי היוננים ואנשי פולין המה התושבים א"כ נדאי פותבין של יוננים ופולין לעיקר וכמבואר ביש"ש [שם] שמתמה למה אין פותבין פרה"ו כלשון הבהמי"ן הגם שידוע שאז בזמן מהרש"ל ז"ל היא מושב הקיסר של דייטשין בפראג פידוע לפל עכ"ז מתמה למה לא כתבו כלשון הבהמי"ם וכנענים פרהו יעו"ש, והנב"י [במה"ת סי' קט"ז וקי"ח] מתרץ בדוחק קו' אף עכ"פ נשמע שם מיש"ש ומהרי"ב ומ"כ והנ"ב במה"ת [הנ"ל] שעיקר לכתוב פפי התושבי ארץ ולא הבאים מחדש ולכן בנדאי מקדימין שם היהודים ודמתקרי ע"ש היוננים ופולין (והחילוק ותירוץ של נ"ב במחכ"ת דחוק יעו"ש) שהם מפנירסמים ביותר ושם הדייטשין אין לכתוב כלל כי אינו רק תוספתא בסוף התובה שא"ל לכתוב ומהרש"ל ז"ל תמה על מש"כ פוננינא ואחרונים מתרצים יעו"ש אבל עכ"פ לכתוב אין לכתוב בחנם שם שאינו מוסיף רק א בסוף ומ"ש מע"כ שהבעצירק בטלו שם הראשון לא ידעתי מי הגיד לו זה הלא ידוע שלא בטלו שם משום עיר רק החילוק מחמת שבירת הלשון וישאל נא מהבקיאים ויגידו לו שגם הדייטשין בעצמם אם פותבין בלשון פוליש באגרותיהם או לפעמים יש פסקים שלהם הנכתבים בלשון פוליש וכשיכתבו בלשון פוליש יכתבו השם כאשר קוראים היוננים והפולין ולא נתבטל כלל אצל הערפאות פעת במדינתנו הלשון מכפי שנסתנה הלשון בהמי"ש ולשון פנעו בפראג בימי רש"ל ז"ל פידוע לכל ואינם מקפידים כלל הערפאות מלכתוב שם העיר פרצונם רק לשונם לשון דייטש ובלשון דייטש היא נקרא תמיד פן ובלשון פולין גם עכשיו קורין פמאז ולכן לשון פולין ויוננים עיקר: ודע שנעלם מהנ"ב הנ"ל דברי תשובת ב"י שכ' בתשובה [בדיני גיטין סי' א'] שאפילו שם הנשתקע גבי עיר אם נהגו בשטרות וגיטין לכתבו צריף לכתוב אפילו אם פמעט הרוב עם לא ידעו מהשם הזה כלל וכן הספיקו עם מרן הב"י התומת ישרים גאון קדמון [בסי' ק"ד] ומהר"י טטצייק וב"ז [בסי' קכ"ח ס"ק כ"ו] והאחרונים הביאם הג"פ להלכה ולכן בחנם יצא פמה פעמים הנ"ב ז"ל לכתוב מש"כ בתשובותיו פידוע למעיין: והנה כ"ז פתבתי להתלמד ולהעיר קצת ולא הבאתי דברי האחרונים בפלפול עמהם פי דעתי שפבוד בנו הרב נ"י ימנע מלחדש לתת גיטין בעיר חדש וכאשר הזהירנו בטיב גיטין יעו"ש תוכחותיו היקרים [בלקוטי שמות עיירות ונהרות סק"ג] וכבר הזהיר בספר הקנה מאד להרחיק עצמו מסידור הגט ולכן אם ירא השם הוא ירחיק מתת גט בעירו ויעזוב פבוד המדונה המקנה לו בדמיונו וגם מעט הפסך שזכר פתיבת גט לא יחשוב.

וד' הטוב ישלימונו בכסף תועפות וכבוד. והי' שלום כו': סימן קב לדידי הרב המאה"ג כו' מו"ה יעקב ראובן נ"י האבד"ק דעלטיין: הנה מ"ש כ"ת באם יש לעיר שני שמות וכתב אחד מהם מגורשת משום שהוא דג"פ [בשם הר"א בסי' קכ"ח ס"ק כ"ו ובסי' קכ"ט סק"ח ע"ש] דכולם יודעים שני השמות אתפלא מדוע אשתמיט מינני דברי הרשב"א ז"ל [המובאים בב"י ר"ס קכ"ט] שכתב דאפילו לכתובה א"צ לכתוב שניהם ודי בשם הטפל היכי שאתחזקו במקומו בתרי שמא וכ"כ התוס' ז"ל [דף ל"ד שם ד"ה והוא דאמתחזק] להכשיר בדיעבד אף באמת לא קיי"ל פנותיהו א"כ גם דברי הג"פ נמי אין מוסכמין

להלכה ויענין בנ"ב [קמא סי' פ"ז פ"ח] גבי פילטץ שפסול אפ"י בדיעבד הגם שבעניי הארכת לידחות דבריו [ע' בד"ח בשער התשובה סי' רצ"ה] הוא מטעם אחר דפילטץ ופילץ שם אהד הוא כמו פלמא פאלומה [ע' בג"פ סי' קכ"ט ס"ק קכ"ה] וכן גבי שם עיר כה"ג וכמבואר בתמת ישרים בהדיא אבל בשני שמות מחולקות בנדאי אם כתב אהד מהם אם הוא אינו פינוי הרגילה בנדאי יותר נראה בנדאי פסול אפ"י בדיעבד לכ"ע וגם מ"ש מעכ"ת על דברי הי"א שבר"נ מטעם פיו דצריה לכתוב לכתחלה ועבר ולא כתב הוא דבר שאינו מוכח מתוכו ופסול ז"א דהא לדין פשר אפילו אינו מוכח מתוכו בדיעבד עכ"פ.

[ע"י ב"ש סי' ק"ל סק"ד וסי' קל"ו סק"ד וקכ"ט ס"ק כ"א ובבב"ק סי' פ"ו וסי' קי"ג] ומה שמתרץ קו' הפ"י [דף ל"ד שם ד"ה במשנה התקין ר"ג] בזה לא ידעתי מה פונתו אם פונתו דכיון דאינו פתוב פתיקון הוא פסול מדאורייתא זה נגד הש"ס דהזורק [ד"פ ע"ב] דמוכח שם בהדיא דאינו רק מדרבנן לפי שיטת התוס' וסייעתם [ע' בתוס' דע"ט ד"ה וצריקא ובד"כ ע"א ד"ה הא] זולת הרמב"ם ז"ל וגם כל הפוסקים ראשונים ואחרונים פתבו דאינו אלא פסול מדבריהם וא"כ קו' הפ"י שפיר על התוס' דכאן [דאינו] אלא מפני תיקון העולם והתם לפ"ד התוס' איירי ג"כ בשנינו פהאי למה יפסול ואם פונת מעכ"ת דכיון דתקנו לכתחלה מפני לעז שוב אם לא פתבו פן הוי אינו מוכח מתוכו ופסול מדרבנן למה לי כל זה הלא שפיר כתב הפ"י ז"ל פן בתירוצו ואחר שתקנו חז"ל משום לעז מש"ה פסלוהו אפ"י בדיעבד ולר"מ ז"ל באמת ל"ת אבל לשיטת התוס' ולפסק הלכה מודים חכמים דתצא וכ"כ כל המפרשים והפוסקים וענין בתשו' מג"ש מובא ג"כ בט"ז [סי' קכ"ט סק"ה] וכמעט כל הפוסקים מלאים מזה וגם הפ"י ז"ל לא פתבו בדרה קו' ותרוץ רק פדרכו בקדש לפרש היטב דברי הש"ס בפשיטות ומ"ש מעכ"ת על היש"ש דאיירי דיש קוראים פן במח"כ לא ידעתי בנדאי דאשתקע מבואר בש"ס שבת [דל"ו ע"א] גבי בב"ל בורסיף דאין הולכין בטר השם הראשון וכל הפוסקים היש"ש ומהרי"ק מייירי דיהודים קורין פן והעכו"ם קורין בשנינו אפ"ה ס"ל למהרא"י ומהרי"ק ז"ל לילך בטר קריאת היהודים ולא בטר עיקר שם הערפי כמבואר בדבריהם והיש"ש [גיטין פ"ד סי' ל"ב] ס"ל דאזלינן בטר שם הערפי.

סוף דבר לא ירדתי לעומק פונתו בפלפולו והנה באמת הי מקום לתקן האיה לכתוב אמנם לא לבי הולך להתיר לתת גט בעיר חדש שמעולם לא נתנו בו גט פאשר הנהיר ע"ז בב"א ז"ל [ע' בט"ג בליקוטי שמות עיירות ונהרות סקי"ג] ובפרט אנו הפעוטות אשרי מי שלא הורה זה בימיו פי איסור גדול הוא יותר מדור המבול ולכן אם לדידי ציית ימנע מזה והטוב בעיניו יעשה.

עש"ק ל"א למב"י תרכ"א: סימן קג להרב המאה"ג החר"ף ובקי נרא ד' כו' מו"ה נחום ראובן נ"י האבד"ק רישא והקרייז יע"א. שאלה גט שנכתב באיזה פכר הסמוך לקהלתכם תוך תחום העיר והפכר שהוא נקרא בשם פדרה כל פכר שניקב בשמו ובתוך הגט השמיט הסופר שם הפכר רק כתב שאנו מונין פאן רישא מתא דיתבא כו' מה דינו של הגט הזה: תשובה דין זה מבואר בתשו' מיימון [דש"י ל"ס נשים סי' כ"ב] ובמרדכי [פ' מי שאחזו סי' תכ"ו] אם תוך התחום הוי פער ובתשו' מהר"מ פ"א ה' האחרונים העלו לסמוך במקום

דחק וְעִיגוֹן לְסִמּוֹךְ עַל דְּבָרֵי הַמִּיקָל דְּתוֹף הַתְּחוּם פֶּשֶׁר וּכ"נ בְּתִשׁוּ' מֵהֲרִי"ו וְכֵן מְסִיק
בג"פ [סי' ככ"ח ססק"כ] אף י"ל דע"כ לא הִכְשִׁירוּ אֶלָּא פֶּשְׁפֶּתְבוּ הָעוֹמֵד בְּמָקוֹם פ' וְלֹא
הִ' אֲזַ שֵׁם רַק חוּץ לְעִיר בְּתוֹף הַתְּחוּם אֲזַ הַקָּלוּ בְּתוֹף הַתְּחוּם דְּהֵי כְּהִי' בְּעִיר אֲבָל בְּהִי'
הַעֲדִים אוֹ הַבְּעַל בְּמָקוֹם (בְּנֶהֱרָ) שֵׁיִשׁ לוֹ שֵׁם בַּפ"ע וּבְכַפִּי אֲנָשִׁים נִקְרָא מִי שֶׁדָּר שֵׁם מִכְּפָר
פ' וְלֹא נִקְרָא ע"ש עִיר וּא"כ י"ל דְּכֵה"ג הֵי שִׁינּוּי הַשֵּׁם אִם כָּתַב בְּגִט שֵׁם הָעִיר וְלֹא שֵׁם
הַכְּפָר אִף בְּמֵהֲרִי"ו שֵׁם בְּתִשׁוּבָה אַחֵר שֶׁהֵבִיא דְּבָרֵי הֲר"ש ז"ל וְמָה שֶׁהִקְשׁוּ עָלָיו דְּהַנּוֹדָר
מִן הַתְּחוּם וְתִירָץ הוּא ז"ל דְּבִגִּיטִין שֶׁאֵינִי מְלִישָׁנָא דִּקְרָא וְהִקְשָׁה לְעֲצָמוֹ ע"ז דְּהָא
קְרָאִי גּוֹפִיָה סְתָרִי אֶהְדְּדִי דְלִעְנִין מְקַלֵּט תְּחוּם הָעִיר כְּעִיר מְקָרִי וְלִגְבִי יְהוֹשֻׁעַ מוֹכִיחַ הַגַּמ'
דְּתוֹף הַתְּחוּם אֵינּוּ כְּעִיר רַק עֵיבּוּרָה הֵי כְּעִיר וְזֶה גּוֹפֵא מָה שֶׁהִקְשָׁה מֵעַכ"ת עַל מֵהֲרִי"ו
מִקְשָׁה הוּא בְּעֲצָמוֹ וּמִתְרַץ דְּבִאֲמַת שֵׁם עִיר כְּמוֹ בִּיהוֹשֻׁעַ שֶׁפְּתִיב בְּהִיּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ
זֶה אֵינּוּ נִקְרָא רַק עִיר וְעֵיבּוּרָה אֲבָל תוֹף הַתְּחוּם אֵינּוּ נִקְרָא שֵׁם הָעִיר מִמֶּשׁ אֲבָל עַכ"פ
נִגְרָר בְּתֵר הָעִיר בְּדִינּוֹ כְּמוֹ עִיר מְקַלֵּט שֶׁתְּחוּמָּה קוֹלֵט וּבְשִׁאֲרֵי עֲנִינֵי' וּמִש"ה מְחַלֵּק שֵׁם
גְּבִי נְדָרִים דְּאֲזִלִּין בְּתֵר פְּנוּנַת הַנּוֹדָר יַע"ש עַד שֶׁמְסִיק לְבִסּוֹף וְעַכ"פ לֹא הֵי שִׁינּוּי
הַשֵּׁם אֲת"ד שֵׁם בְּתִשׁוּ' וּסְפָרוֹ אֵינּוּ כְּעַת תַּח"י בְּמָקוֹם מוֹשְׁבֵי חוּץ לְעִיר אִף זֶה תוֹרָף
דְּבָרָיו וְכוֹנְנָתוֹ דְּנֵהִי דְלֹא הֵי עַל הַתְּחוּם שֵׁם הָעִיר מִמֶּשׁ מ"מ פִּינּוֹן שֶׁנִּגְרָר בְּדִינֵי' בְּתֵר
הָעִיר לֹא הֵי שִׁינּוּי הַשֵּׁם אִם כָּתַבוּ שֵׁם הָעִיר דְּהֵרִי לְכַמָּה עֲנִינִים הוּא כְּעִיר וְהֵי עַכ"פ
כְּשֵׁם הַטָּפֵל וּבְכָרֵט לַפַּמ"ש רֹב הַפּוֹסְקִים לְפִסְלוֹ בְּשִׁינָה שֵׁם הָעִיר מִשׁוּם מְחִזִּי כְּשֶׁקְרָא
כְּמִבְּנֹאֵר בְּרִי"ף וְרֵא"ש ז"ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת ב"ק [בְּמִרְנֵבָה סִי' ד'] וְכַתּוּבּוֹת וּב"ב דַּקַּע"ב
ע"ש בְּרִי"ף וְרֵא"ש [ש' בְּתוֹף הַתְּחוּם עַכ"פ לֹא מְחִזִּי כְּשֶׁקְרָא וּא"כ הֵרִי מִבְּנֹאֵר מִדְּבָרֵי
מֵהֲרִי"ו הַנֶּ"ל דְּבִאֲמַת אֵינּוּ נִקְרָא ע"ש הָעִיר כָּלֵל וְשִׁמּוֹ חוּץ לְעִיר רַק אַעֲפִי"כ לֹא הֵי
שִׁינּוּי שֵׁם בְּגִט פִּינּוֹן דַּע"פ נִגְרָר בְּכַמָּה דִּינִים בְּתֵר הָעִיר וּא"כ אֶפְיָלוּ יֵשׁ לְכַפֵּר שֵׁם בַּפ"ע
וּבְגִט כָּתַב שֵׁם הָעִיר שֶׁבְּתְחוּמוֹ לֹא הֵי שִׁינּוּי שֵׁם הָעִיר דְּנִגְרָר בְּתֵר הָעִיר וְהַגִּט כְּשֶׁר
וְלִמְעַן יִדַּע פִּי עֵינֵינִי בְּפִלְפוּלוֹ אֲצִיגָה קֶצֶת מִדְּבָרָיו מָה שֶׁהִקְשָׁה וְתִירָץ בְּדְבָרֵי מֵהֲרִי"ו
ז"ל כְּכָר מִבְּנֹאֵר לְעֵיל שֶׁמֵהֲרִי"ו ז"ל בְּעֲצָמוֹ מִקְשָׁה וּמִתְרַץ כַּנֶּ"ל וְעַל מ"ש דְלֹא שִׁינּוּי
בְּתַחוּם עֲדוֹת שֵׁא"א י"ל מִכַּח קוֹרְבָא אֲשֶׁתְּמִיט מִנִּי לְמָה פִּסְלוּ בְּשִׁילִי וְהֵינִי לְרוֹב שִׁיטַת
רֵאשׁוֹנִים דְּהֵמָּה בְּתוֹף הַתְּחוּם וּבְשִׁלְמָא לְדְבָרֵינוּ דְּמַחוּץ לְעִיר בַּכְּפָר אוֹ בְּשִׁדָּה לֹא מְקָרִי
שִׁינּוּי בְּשֵׁם עִיר עָלִי דְּנִגְרָר בְּתֵר הָעִיר בְּדִינֵי הָעִיר אֲבָל בְּשִׁנֵי עֵינֵינִי שְׁוֹת תוֹף הַתְּחוּם
כְּשִׁילִי וְהֵינִי נִקְרָא ע"ש הֵינִי וְנִקְרָא ע"ש שִׁילִי וְאִם כָּתַב עַל שִׁילִי הֵינִי בְּנֹדָאִי הֵינִי שִׁינּוּי
הַשֵּׁם דֹּא"ל דְּנִגְרָר אַחֲרֵי הֵינִי בְּדִינֵי' דְּזֶה לִיתָא דְּאֲדַרְבָּה נִימָא דְּהֵינִי נִגְרָר אַחֵר שִׁילִי
דְּהוּא ג"כ עִיר כְּמוֹהָ וּמִש"ה פִּסּוּל מִשֵּׁא"כ כְּפָר שֶׁמַּחוּץ לְעִיר שֶׁנִּגְרָר בְּתֵר הָעִיר וְאִין
הָעִיר נִגְרָר אַחֲרֵי הַכְּפָר אֲבָל מִטַּעַם אֲאָי"ל אִם נִימָא כְּדְבָרֵי מֵעַכ"ת א"כ גַּם בְּשִׁילִי וְהֵינִי
הֵינִי לְהִיּוֹת כְּשֶׁר אִף בְּאֲמַת דִּין זֶה שֶׁהִמְצִיא מֵעַכ"ת שִׁיּוּכָל לְהַתְקַיֵּם דִּין הַזְּמָה בְּאִם יֵגִיד
שֶׁהִי עֲמוֹ בְּמָקוֹם רְחוֹק לִיתָא לַפַּע"ד דְּבִאֲוֹתוֹ מְקוֹם צְרִיף לְהִיּוֹת מְכוּוֹן מִמֶּשׁ יַעֲזוּן בְּרִש"י
פְּסָחִים [י"ב ע"א ד"ה דְּהוּ"ל עֲדוֹת שֵׁא"א י"ל] וּבְסִנְהֶדְרִין [ד"מ בְּמִשְׁנָה הִי' בּוֹדֵקִין
דְּמִשְׁמַע דַּצ"ל הַתְּקִירָה מְכוּוֹן ע"ש הֵיטֵב] אִף בְּלֹא"ה לֹא שִׁינּוּי אֲאָי"ל בְּגִט כַּמ"ש בְּלִבוֹשׁ
וְהַגִּם שֶׁדְּבָרָיו צ"ע מְאֹד יִתְבָּאֵר אֲי"ה בְּסִפְרֵי בְּאֲרוֹכָה וְגַם בְּלֹא"ה קִשָּׁה הָא בְּטָלִי דו"ח
כְּמִבְּנֹאֵר בְּנ"י סִנְהֶדְרִין [פֹּאד"מ] וּפְנ"י בְּגִיטִין [סוֹף דַּע"ט] וּבְנוּב"י מֵה"ק [סִי' פ"ח]
מִשִּׁיג עָלֵיהֶם שֶׁלֹּא כְּדָת וּבְלֹא"ה קִשָּׁה מָה הַזְּמָה שִׁינּוּי בַּע"ח וְכִי הָעִידוּ שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה הָאֲשָׁה

הם לא חתמו רק שהבעל אומר כן לאשתו הרגיני מגרשה אבל אולי לא מטא לידה כלל וכאשר ברתתי בספרי הכל על נכון [ע' בד"ח בפשע שנוי מקומות אות ד' וה' ובשער התשו' סי' רצ"ה]: סוף כל דבר לפעז"נ להכשיר בצירוף איזה גדול ובפרט מקום עדים וסופר אינו נזכר כלל בגט רק במה שכתבו אנו מונין מתא דקאי על הבעל שאומרים לעדים שעמו שם העומד במתא פ' פמבואר בב"ש ז"ל [קכ"ו סק"ב וקכ"ח סק"א] והנה לפי המנין בנדאי שייך שמונין בעיר שתוף תחומה דלענין המספר גריר בתר בני עיר שבתחומה ושייך שפיר שאנו מונין פאן בעיר פ' ולא הוי נדאי שינוי על מקום העדים ואין שינוי רק על מקום עמידת הבעל ומקום עמידת הבעל בנדאי אינו מעכב בדיעבד וכשר כנלפע"ד והי' שלום: סימן קד ע"ד הגט שכיב מרע שכתב בוואלברום ושם מעולם לא ניתן גט ורק בשכ"מ נתנו הגט וכתבו שם העיר וואלברום והאשה ניסת בגט זה ושהתה כמה שנים עם בעלה השני ועתה קמי איזה אנשים לערער על הגט הנ"ל א' שאמרו שאולי צריכין לכתוב וואלברום באלף ואפשר שמה"ט אין פותבין גט שם שנית שלא ידעו אם המסדרי הגט הי' בקיאים וע"ז העידו שנעשה הגט עפ"י צווי הגדול ואותו הגדול עיין שיעשה הכל פתיקון וגם פתב סופר בקי את הגט זה ת"ד השאלה: תשובה הנה דעת הנ"ש ז"ל [בסי' מ"ה אות י"ד] שפא"ו משמש לניקוד קמ"ץ ג"כ וכתב דטוב לכתוב לפעמים פא"ו דמשתמש לתרי אנפי לקמ"ץ ולחולם יעו"ש א"כ לדבריו לכתחלה הי' ראוי לכתוב פא"ו פיון דמספקא לן טוב לכתוב פא"ו אף בט"ג מביא תשובה מגאון גדול האחרונים שמסיק לכתוב טאבא לא פא"ו ואמר שם שאם פתב נא"ו לתנועת קמ"ץ שהגט פסול ותצא [ע"ש בש"נ אות ג' סק"ב] וא"כ לכאורה בנ"ד ספיקא היא דלמא צריף לכתוב ואלברום באלף ופסול הגט שכתב פא"ו מספק אף מבואר שם באות' התשובה דבעיירות אם פותבים פא"ו במקום קמ"ץ שפיר דמי דיל דמיוסד שם העיר במלאפום או בחולם דהוא ת"ג רק מחמת פובד הדיבור בת"ג החליפו בת"ק בחטף קמ"ץ לכן נהוגין לכתוב בכתב נא"ו פמו שהי' עיקר שם העיר ומש"ה פשר בעיר שנהוגין לכתוב נא"ו בשם שמדברים אותו בקמ"ץ וא"כ ה"נ פיון שבכתבים וכתו' פותבים פא"ו כאשר כתבו בהשאלה וא"כ מסתמא עיקר השם פא"ו ורק שמקצרים לקרותו בת"ק ולכן לכתחלה צריף לכתוב פא"ו ואין לחוש אולי יש קצת שפותבים באל"ף בכה"ג אזלינן בתר רוב הפותבים דכיון דרוב פותבים פא"ו ש"מ שפן נקרא העיר מתחלתו ומה שהמיעוט פותבין באלף הוא פשהם אינם מדקדקים פותבים פדרף המדברים בכמות אל"ף ובפרט בכה"ג בעיר אחת מקום פתיבה ונתינה א"צ לכתוב שניהם פמבואר במהריב"ל ז"ל מובא בב"ש גבי פאלמא [ע' בג"פ סי' קכ"ט ס"ק קכ"ה] ולכן בנדאי גם להפוסלים נא"ו במקום תנועת קמ"ץ בעיר מודים שלכתחלה פותבין פא"ו.

שלישית מבואר בב"ש גבי טובא [וע"ש בדברי חיים סק"ד] שפותבין פא"ו אפילו קורין באל"ף ולכאורה סותר דבריו שבגאלדא פסק לכתוב באלף וע"כ צ"ל דבטובא פותבין בשטרות ובכתבי הדיוטות פא"ו לכן גם בגט פותבין פא"ו דבכה"ג פתבו גדולי האחרונים לכתוב פמו שפותבים בשטרי מכתבים הדיוטות וכתובות ומש"ה פסק הב"ש ז"ל לכתוב טובא פא"ו ובט"ג [אות ט' טובא סק"ו] פסק עכ"פ בדיעבד פשר אם פתב פא"ו במקום אל"ף אם פן נהגו בשטרות א"כ לכל הדיעות הגט זה פשר גם מבואר

במהרשד"ם ז"ל [סי' רמ"ד] גבי אשקיפא ביו"ד דכתב פיון דלא נשמע עיר אחרת פשר דלא יחושו לעיר אחרת ולא יהי לעז רק יתלו בט"ס פיון דלא שכיח עיר אחרת א"כ ה"נ בנ"ד פיון דלא נשמע עיר אחרת פמוה בנדאי פשר אם פתב נאו במקום קמץ ואפילו החולקים שם משום דחיישינן בש"ס לתרי שוירי מ"מ בנ"ד דמילת וואלברום אינו נרגש הקמ"ץ בשום אופן ורק היא ממוצעת בין קמ"ץ לשור"ק וחול"ם ובנדאי דגם בנא"ו נקרא היטב בבחינה מבטא ממוצעת וכיון דאין נשמע עיר אחרת בנדאי כל רואה גט זה ידע שהוא מוואלברום הקרוב לפנינו ובאמת בלא סכרת מהרשד"ם ז"ל במבטא ממוצעת פמו מבטא וואלברום ראוי לכתוב בנא"ו שהוא משמש לחול"ם ושור"ק גם מבואר בר"ן ז"ל [גיטין דפ"ה] דהגאונים שאמרו דבלא ערעור פשר בשנינוי פנה פיון דנוכל לקרותו פראוי מספק אם לא ערער הבעל פשר פמבואר בג"פ [סי' קכ"ו סקס"ט וסי' קכ"ח סק"ג] א"כ בזה בנדאי כל משפיל יודע שראוי לקרות אפילו בנא"ו פעין קמ"ץ וכמו שפן פותבים הרוב בעיר הנ"ל א"כ בלא ערער הבעל נדאי פשר ובפרט במקום העמידה בכה"ג פשר לכל השיטות.

פללו של דבר דלפע"ד אפילו לכתחלה ראוי לכתוב בואו וואלברום אף צריף להחמיץ הדבר לענין לכתחלה אבל בדיעבד שפבר גימן הגט פשר ולא ידקדק בזה מי שיש לו קצת ידיעה בה"ג: ולענין חשש השני דילמא לא הי' בקיאים הנה מסתמא המתעסקים בגט בקיאים הם או שפכתבו עפ"י גדול שפיידר להם מה יעשו ובפרט שפן העיד שהי' בצווי הגדול ומסתמא אותו הגדול עשה פדין ובלא"ה לפי מה דמבואר בפנים מאירות [ח"ג סי' מ"ז] יש להקל האידנא שפבר נסדר הפל בסדר יפה בש"ע ולכן הגט פשר והמהרהר אחריו יחוש לתקנת ר"ת [המובא בש"ע סי' קנ"ד סכ"ב].

והנה שלום פדברי כו' א' כ"א מרחשון תרכ"ה לפ"ק צאנז: סימן קה להרב כו' מו"ה מלשה יצחק זעקליר נ"י מו"צ דק' קוטב יע"א. הנה בגדון שם העיר נכון לכתוב קוטב דאתקרי קוטא ודמתקרי קוטיא פשם שקורין אותה עכשיו פמבואר בג"פ [ע"ש בסי' קכ"ח סקכ"ו] וגם גלע"ד לכתוב מי מעיינות ובארות דבאמת גם בארות נכללו במעיינות וא"כ אינו שקר במה שכתב על מי מעיינות ואין פאן רק מה שמוסיף עוד בארות (דכלל) [דכבר] נכללו במעיינות ויהי' לכאורה [נראה] מתוך פתיבת הלשון דיש שני מעיינות מלבד הבארות וזה אינו בנמצא שם מ"מ לא הוי זה פשינוי די"ל דזה פנונתו שישבת על מי מעיינות היינו הבארות ועוד הוסיף לפרש מי בארות שיש בארות על רוב מעיינות ועל אחד אין באר על פיו כנלע"ד וגם מסתמא במקום שהמעין הולך לעיר נפתחים עוד מעיינות פן גלע"ד אם יספיקו ב"ד חשוב: ומה שחש מעכ"ת לפסול גט מחמת ששמע הסופר אז דברים בטלים בשעת הפתיכה ולכן חשש שהוי פמתעסק וגם דרש ממנו ואמר שלא ידע אם צריף לכוין בשעת פתיכה לשמה שרי לי' מרי' שבא להרבות חששות ואסור להזכיר דבר זה פי יצא הפקרות להוציא לעז על פמה גיטין פיוצא בזה ודבר זה הוא דבר בטל חדא דהא מבואר בהסדר גט ששואלין אותו בלשון לעז אם אמר בשעת תחלת פתיכה ואם עשה פן ואמר הן בלשון לעז וא"כ האף מהימן לחזור הא פבר נחקרה עדותו בב"ד ושוב אינו נאמן לחזור פמבואר בתשו' הר"ן ז"ל [סי' ל"ד] וגם שנית העדים אמרו פן להב"ד שכתב לשמו עפ"י שאלת ב"ד להם פמבואר בהסדר גט ואף נאמנים לחזור והאף הסופר נאמן נגד עדים ואין נאמן לומר שלא הבין דברי ב"ד השואלים

אותו זה אינו כי בדבר פשוט שמדברים אליו בל"א אינו נאמן לומר לא הבנתיו כמבואר לענין קדושין [בסי' כ"ז] גם מ"ש בשם הר"ן והב"ח ז"ל במחכ"ת לא כן כתבו רק סתמא דבסתמא לא מירתת וכוונתם שיתן לו הסופר גט שיש תח"י מפבר כמבואר בחיר גיטין ולזה פנון הר"ן ז"ל וסייעתו אבל לדינא אם אמר בתחלה שפוטב לשמו ואח"כ פוטב ועוסק בשמיעת דברים בטלים מ"מ מסתמא אדעתו הראשונה הוא עושה ולא יספק אדם בזה והגט פשר ובחר' שלא להוציא לעז [כמבואר בש"ע סי' קנ"ד סכ"ב] והי' שלום.

וכו' אדר ב' תרכ"ז: סימן קו להרב המאה"ג כו' מו"ה אברהם צאהליר נ"י האבד"ק בילקמאן. מכתבו הגיעני והנה מה לנו לילך בטר סברות בדויות כי בסברות פאלו יוכל להפוך כל סברא בדוי' מהיפוך להיפוך ואף פינון שאין מקור לזה בש"ס נכוף ראשינו לסבול את אשר מסרו לנו הראשונים כמו הקונטרסים שמביא ב"י ז"ל שהיא רופא מהראשונים פידוע גם גדולי האחרונים כמו הת"ה ותלמידיהם עכ"פ לא יבדו אחרונים רבנים חילוקים מלבם וקצתם נדפסו ובמחכ"ת פמה מהם אשר לא הי' להם ידיעה בש"ס וראשונים אשר בזה הענין עכ"פ האריכות למותר ואין לנו רק למייר בדברי ראשונים שבאחרונים והנה בשמות עיירות הת"ה כתב בפסקיו לילך אחר צחות לשון אשכנזי הגם שהיהודים אינם מדברים בצחות כי צריף לכתוב עקרי הלשון בגט ומהרי"ק ז"ל כתב שעיקר לילך אחר לשון עברי שהעברים מדברים ורמ"א ז"ל פסק פנותי' [בסי' קכ"ח ס"ג] ולכתוב על שם העפוי"ם דמתקריא ומהרש"ל ז"ל [פ' השולח סי' ל"ב] כתב לילך אחר שם שנקרא בערפאות בעת התיסוד העיר וגם מבואר שם חילוק בעיר שרוב בני מדינה מדברים בל"א והמינושבים מפבר מדברים בלשון [אחר] העיקר הוא הלשון שנתסד מתושבי ארץ מכבר יעו"ש גבי ערי אונגארין והרבה מחברים כתבו לילך בטר שם שידעו בו הרוב וכ"כ הרמב"ם ז"ל [פ"ג מה"ג הי"ג] והנה אנו בני אשכנזי גרירין בטר הרמ"א ז"ל וכותבין עיקר שם עברי ועל שם העפוי"ם דמתקרי ורק אם הוא קיצור שנבלע ממש בלשון העברי אין כותבין והטעם נ"ל פשוט דקיי"ל בשמות אנשים דאם הקיצור הוא לפעמים שם בפ"ע צריף לכותבו והנה ידוע בשמות עיירות וכפרים שיש הרבה בעולם שמתרמי כ"פ שיש עיר או פפר בהשם הקצר לחוד פאשר בגלילותינו בנמצא כפרים שנקראים קאמיניע ולכן התקינו רבותינו דבאם נבלע ממש ודומים ואין היפר במבטא בהקצר להבליע בהארון (אין) פותבים הארון אבל אם נשתנה אפילו קצת הקצר במבטא [משם] הארון שנבלע בו צריף לכתוב אפילו אין ידוע שיש שם כזה במקומות הללו דבכפרים ועיירות לא בקיאים בשמות פולם וקרוב הדבר שיש ששמו פשם הקצר ולכן אם נבלע בו ממש א"ל לכתבו אבל אם קצת שינוי צריף לכתוב גם שם הקצר והנה אינני בקי בשפת לשון העמים שבסביבותיכם וגם פמה טעיות נזרקה במכתבו פנראה הרבה ט"ס ולכן בקיצור הדבר שיקתוב עיקר שם עברי ועל שם העמים דמתקרי או דאתקרי ויקתוב [השם] של עתה ואם שם הראשון נשתקע אם הי' אז נכתב בשטרות ונתפרסם וגם עתה נכתב בשטרות אותו שם עיקר כמבואר בב"י בתשו' [ה"ג סי' א'] גם בתשו' ב"ז רצה לפסול גט שכתבו בו שם של עכשיו ולא כתבו שם שפוטבין בשטרות וגיטין אפילו אם אין בקיאים כלל ולא מפירין העולם רק שם של עכשיו מ"מ רצה הב"ז לפוסלו בכתב שם של עכשיו ועיין בספר דברי חיים [לשמות גיטין בשער התשובות אות מ"ז] ולא כנ"ב שמחכ"ת אשתמיט מינ' דברי תשובות ב"י ותומת ישרים

ועיין בג"פ [סי' קכ"ח סקכ"ו] הכריע לכתוב שם של עכשיו ודמתקרי ע"ש העיר שמאז ולכן יכתוב מעכ"ת עיקר שם עברי של עכשיו ודמתקרי על שארי השמות אם עברי נכתב מאז בעיקר וגם עכשיו יש שזוכרים וכן על שמות נכרים שדומים לשמות העבריים אם יש קצת שינוי במבטא ומכירם ומה שהעכו"ם בעצמם אין קורין הקיצור בביתם לסימן בעלמא אבל רחוק מביתם קורין פדרף שהעולם קורין אותו א"צ לכתוב זה השם הקצר ומי מעינות יכתוב כיון שבאמת בארות ג"כ בכלל מעינות וגם כיון שיש מעינות בודאי הרבה פעמים שמשמשים מהם בהתגדלות ריבוי גשמים והמעיינות נפתחו וכעין הפרת שמבואר בראב"ד [בס' בעה"נ מובא בב"י יו"ד ר"ס ר"א] שיש בו מעינות כטנים ובשעת הגשמים נתמלאו ויתפסו ולכן אל יחכם ויכתוב גם מי מעינות פן נלע"ד דאף מתירא אני להחליט הדבר והרבה הזהיר הקנה ז"ל להתרחק מזה אף א"א לעצום עיני פמוןזהרים אנו ולכן אם יספירו גדולים סמוכים בקיאים בלשון שפתי מדברת בגלילותיכם אם יספירו עמי גם אנכי עמהם והי' שלום.

ג' ויקרא תרכ"ו: סימן קז שוי"ר לכבוד הרב כו' מו"ה אברהם מו"צ בק' פלאסקיף בארץ רוסיא: מכתבו הגיעני ואודות השאלה בגט שנכתב שם האשה גוטא וברוסיא מקום הפתיכה והנתינה קורין גוטיא ביד הנדגשת הנה באמת לכאורה אין מקום לספק שהגט פסול דידוע דברי הירושלמי [פ"ב דמגילה] גבי תרי תלמידי חז קרי יהודים וחז קרי יהודיים דאמר דטעותא הוא אלמא דכל שחיסר או הוסיף בנקודה במלה מכפי משמעות קריאתה הוי טעות ומנה הוכיחו הפוסקים דכה"ג, הגט פסול ויעיין במהראנ"ח [סי' ל"ו] בשם איירני ובשם ביין וניידא בתשו' שער אפרים ובקצרת נשים שם [בשמות נשים אות ב'] ובשם טרוטא בת' מהרח"ש ז"ל וכמה מקומות בשמות בני אדם ובשמות עיירות לפסול אפי' בא"מ שם כזה באופן אחר ובשמות עיירות בתשו' הרא"ם ז"ל מובא בג"פ [סי' קכ"ח סק"ג] ובשם גרווא במהריב"ל ז"ל אולם לאחר העיון נלע"ד דהגט פשר לכ"ע דהנה ידוע דעת חכמי ספרד דאזלינן בתר עיקר השם יענין במהראנ"ח ז"ל [סי' ל"ג] שמשפך באבגולי משום שי"ל שאינו נגזר מאבגיל אבל זילת זה דעתם לכתוב אבגיל וכן בשם זקבית ושם מירא ושם מונא ושם נהמה דעת מהרי"ט ז"ל [בס"ש מובא בב"ש בשמות נשים כ"א במקומו] לכתוב זקבי בעיקר מקורו וכן אמונה ואמירה וגם שם נהמה צריך לכתוב נחמה בחית כעיקר מוצאו הגם דחכמי אשכנז האחרונים הט"ז [בשמות אנשים אות ל'] והב"ש ז"ל [בש"נ אות ל"מ"ד ליפקא ובכללים אות א'] פתבו דאין דורשין שמות וכותבין רק שם הנקרא ממש וכן נהוגין מ"מ נלע"ד בנדון כזה דהדבר ידוע ששם גוטא נגזר משם טוב שהוא בל"א גוט והאלף נוספת מטעם המתבאר במהרי"א ומהר"י מינץ ז"ל ומביאם מהרש"ל ז"ל [בפ' השולח סי' ל"ב] וא"כ עיקר השם גוטא בלא יוד ורק מחמת עבות לשון רוסיא מדגישים היוד בנדאי כ"ע מודים בכה"ג שכותבין בעיקר השם במקורו שאין השינוי בא רק מחמת פונד השפה אבל בכתב פותבין בעיקר מקור השם גוטא והמעייני בפסקי מהרי"א ז"ל [סי' קמ"ב] מה שכותבין באלף לבסוף, הוא משום שפן לשון צח אשכנזי (ואין) [ונאנן] הולכין בתר צחות לשון והמעייני היטב נראה שהטעם אעפ"י שאין דרך בלשון ב"א לדבר גוטא או הווא רק גוט או הווא פותבין גיטא או הווא לא כמו שעלה ע"ד הגאון בט"ג בכוננת מהרי"א [ע"ש בש"א אות ו' סק"ד ובכ"מ ועי' בד"ח לש"א אות גימ"ל סק"ב באנרף]

הטעם ש'מדגישים' היוד בקמץ פי המעיין בתשו' מהר"מ פדנא יראה ש'הבין פוננת מהרי"א כמ"ש יעו"ש בדבכריו גבי נהר פוא [בסי' י"א] ולכן לכ"ע בכה"ג פותבין גוטא פ'עין מקור השם ועיין בס"ש בשם רייצל שכ' שם ונ"ל ומצאתי תשובה אחת למ'הר"י איסרלן מכ"י ש'השיב למ"ה יודא ז"ל ונ"ל ש'שם האשה רייץ נראה ד'הכי פותבין ולא לשון רייץ דלשון אשפנז מדמינן טפי ללשון ארמית וללשון תלמוד מלשון עברית דלשון עברית סומך על קבלת הנקוד אבל לשון ארמית ולשון התלמוד מפרש טפי בכתב וכן צריך לפרש בל"א ונהברה כזו מצינו בכל התלמוד דייסא בב' יודין מיימי מיימינן איירי איירינו וכתבו רבותינו גדול מזה כתב מה"ר קלוזנער ז"ל בגליון פ"ק דע"ז דכתב ש'דילג בה ארבעה בא"ז מכשיר בדיעבד הואיל ולא כתב אלפים בב' יודין הא קמ"ל דאפ' לשון עברית ס"ל דכתבין לי' בשטרות כמו לשון ב"א בב' יודין ונהברת אלפים ממש פהברת רייץ ואין נראה כלל לכתוב רעיצא בשביל כבודת הלשון ופתיחת פה ש'בלשונינו ורייצא ג"כ אין נראה פי שמעתי בבירור ש'פותבין מגנץ ולא מגנצא וכן פותבין בגרעץ ולא בגרעצא ואל תשיבני מוינא ברונא דנהו הברות קצרות הן ולכך צריכין אלף בסופן אבל פאן כמו הברת פתח וחירק לא צריך ומן לחכם ויחכם וגו' עכ"ל וא"כ הרי דאם רייץ לא הי' בנקודת פתח וחירק הגם שהיו קורין רייץ בלא אלף הי' פותבין רייצא באלף ולכן לכ"ע אין פאן שני שמות פי זו האשה בעצמה שקורין בגליל רוסיא גוטיא קורין בגליל קראקא גוטא וכן להיפוך הגם דגבי שם בוני ניינדא לא משמע פן מ"מ לפ"ד מהרי"ט (וס"ש) [בס"ש הנ"ל] לפי מה שהאר"י בשם נהמה יראה בהדיא פן ולכן הגם דלהתיר אשה זו בגט זה לא אוכל לסמוך על סברתי ובפרט פי אני פ'עת בכפר מןטרד שאין ספר מצוי לעיין פראוי באיסור חמור עכ"פ אם ישלח הבעל עוד גט להאשה בשם גוטיא והיא לא תרצה לקבל בנדאי מותר לו לישא שני' דמבואר ברמ"א ז"ל [סי' קי"ט ס"ו] דכה"ג מותר ליתן גט בע"כ מכ"ש לישא שתי נשים במקום אשר קרוב הדבר להתיר האשה בגט הראשון בנדאי אין על הבעל איסור חדר"ג ז"ל: וכלל הדבר שלענ"ד דהגם דהט"ז וב"ש ז"ל וכל אחרונים חכמי אשפנז הורו דאין דורשין השמות היינו לאפוקי מדעת חכמי ספרד מהרי"ט ז"ל וסייעתו דס"ל לחכמי ספרד דאם יש איזה שם שלא נמצא לו טעם דרשינן מסתמא בא על איזה פנונה הנראה לנו וכן פותבין וכ"כ בסד"ש בשמם ולזה בא הב"ש וט"ז ז"ל להוציא מסברא זו וס"ל לחכמי אשפנז דאין לנו רק השם שנקראת בו אבל בגונוי דידעינן עיקר השם מעצמו וש'רק מענבי ש'פת לשון העלגים ש'באיזה מדינה מדברים בלשון עלג כמו בנ"ד שעיקר השם גוטא ש'בא משם טובה וכן נקראת ברוב מדינות אשפנז ורק מתמת גסות לשון רוסיא מדברים גוטיא ואפ' לאשה אשר היא מגליל קראקא ולא היתה בארץ רוסיא מעולם ולא חנה עלי' שם גוטיא בעולם מ"מ כשאחז מאנשי רוסיא המכירה מזכירה בשמה אומר גוטיא שמגליל קראקא בכה"ג לא הוא דורש השם רק השם פן הוא בכתב ורק הש'פה מונעתו ולכן צריך בכה"ג לכתוב עיקר שמה גוטא לכ"ע וכ"כ בהד"י בס' ע"נ בשמות נשים אות ב' ונ"ל ומה גם דהאשה הזאת היא שמה ביין ויינדא דהיא מבנות קאשטילייאנוס אנוס היושבים בבילוגראד ובני בודין הם אשפנזים ואינם רגילים בשמות הלועזים ולפיכך קורין אותה בבודין בין ויינדא מצד עבות לשונם דלא הורגלו בשם זה ואפ' ש'כתב בגט תיבת ביין בב' יודין מצד עבות לשונם קורין השם פאלו כתוב בין ב'וד א' עכ"ל וכן מבואר בט"ז

סי' קכ"ט ס"ק ל"ה בשם לובקא וז"ל ולע"ד דלא דרשינן לשון הדיוט לילה בטר טעם
 השם אלא אזלינן בטר פללא דיש לן למיזל בטר לשון המורגל בפני האנשים כמו שזכרנו
 בשם וואלף לגבי פרידא וכו' בכל שם שאין ידוע לנו מקור שלו צריף לכתבו כמות שהוא
 עכ"ל ועיין בדברי רמ"א ס"ס קכ"ט: סימן קח להרב הקריף וכו' מו"ה אבנר כתבן מו"צ
 בק' באטשעטשויא שעטשויא במדינת מאלדווע: בנדון הגט שכתב רייכל בשני יודין
 ובאמת לפי מבטא במדינתנו אין נרשש היוד בראכל ודינו לכתוב חסר רכל ורק לבאר
 ולפרש היטב מוסיפין אלה במקום פתח כמו שכן עושין בשמות פיצא בזה בס"ש ובב"ש
 ויעיין [בב"ש] בשם יאכניט בשם הט"ז וב"ח ז"ל ולכן פותבין ראכל וכתבא תוספאה
 לבאר היטב אבל לא ביודין דאז יקרא בהרשש יוד והוא שינוי ממש וכיוצא בזה בתייר
 יוד יש פסול אפילו בדיעבד כמבואר בתשו' הראנ"ח ז"ל [סי' ל"ו] גבי איירני ובתשו'
 מהר"א בן ששון ז"ל [סי' ל'] גבי וזהו ומקומות עצמו מספר דשינוי נקודה פוסל אולם
 באמת לפי מבטא מדינתנו אין ההרשש גדול בזה וכמו שקורין רייצל וראכל לפי מבטא
 גלילותנו השינוי בהרשש מעט כמעט שאינו ניכר וכה"ג אם גם במדינתכם כן שאין
 ההרשש גדול יש במקום עיגון לסמוך אמהר"א ב"ש והס"ש ועזרת נשים שהקילו במקום
 עיגון לומר דהוי זה כשינוי וכמו גרשון וגרשם אי לא הוי תרי שמי הוי כשינוי הגם
 שדברי הב"ש ז"ל [באות ג' גרשון] נראה שחולק עליהם ובנ"ב מה"ת מחמיר למאד
 והרבה הארכתי לסתור דבריו ז"ל [ע' בד"ח בשער התשובות סי' רצ"ה] ולע"ד במקום
 עיגון אם יספיקו גדולים להתיר אם אין ההרשש ניכר גם אנכי נמנה עמהם להתיר במקום
 עיגון: סימן קט לדידי מח' הרב המאה"ג בש"ק כו' כש"ת מו"ה יעקב נ"י אבד"ק
 זאבלטוב יע"א: שאלה האף לכתוב שם האשה בונא אם בונא או אחר הבית או ביו"ד גם
 אם לכתוב ה"א בסופו או אלה.

עוד נסתפקתי אם שם הבעל נקרא לתורה משה יודא ובפי כל נקרא זידא אף בני משפחתו
 קצתם קורין אותו לפעמים משה ליב האף לכתב בכה"ג: תשובה הגה במהרש"ל ז"ל
 הובא בט"ג [בש"א אות ב' סק"ה] כתב שם וז"ל.

וגבי שם בונא כתב הס"ש ז"ל בונא יש לכותבו באלה לבסוף ולא בה"א שהוא מלשון
 דעת ובינה וזה אין לו מקום כאן אלא קיצור בנימין שהוא מלשון ימין אלא שהוא לעז
 בעלמא לשם המובהק ע"כ ראוי לכותבו באלה"ף ומ"מ בדיעבד ליכא קפידא (וכאשר כתב
 הרב בב"י ס"ס קכ"ט וכדלעיל בשם אדא ואושע"א) וכתב בעל דמש"א נר"ו על דברי
 רש"ל אבל מהרי"א כתב באשכנז פותבין בונה בה"א ולא בונא באלה ואפשר דבונה
 בה"א היא מלשון חקמת נשים בנתה ביתה ולא דמ"א לבונא כי בונה בה"א שם אשה
 והנא"ו במלאפום ודו"ק עכ"ל ולקמן בשמות הנשים כתב הס"ש ז"ל בונה בה' בזכרון
 משה ועיין לעיל בסמוך דבכתר תורה איתא באלה לבסוף ועיין בשמות אנשים שם בונמי

עכ"ל והב"ש העלה להלכה לכתוב בונא בנא"ו ואל"ף בסופו ועכ"פ מדברי פולם למדין דנכתב שם בונא בואו ולא ביוד וכן באמת לפ"ד שאין קורין בשום מקום בינה בהרגש היו"ד רק ביש מקומות נרגש הנאו ביותר כמו ששם הענדל הוא באיש ובאשה רק שבאיש מדגישים יותר אבל עכ"ז אין חילוק בכתובה בשם הענדל בין איש לאשה כמבואר בב"ש ומביאו הט"ג ז"ל [בש"נ אות ה' סקי"ד] וא"כ לדברי פולם יש לכתוב בנא"ו וא"ל דיטעו לקרותו בחול"ם דלא חיישי' לזה פיון דנכתב פדינו וכמבואר בעזרת נשים וז"ל.

[ע' בש"נ אות י' ירוקם] ומ"ש הט"ג [שם] וז"ל מ"מ נראה הכותב לכתחלה בה"א כמ"ש אא"ז בדמש"א לא הפסיד עכ"ל לא ידעתי למה לא יפסיד הכותב בה"א הא לכתחלה אין משנין (מה"א לאל"ף) [מאל"ף לה"א] ובזה פיון דכותבין בנא"ו כמ"ש הט"ג בעצמו למה יכתוב (באל"ף) [בה"א] הא אין לו שום פתרון כלל בלה"ק אבל יש לו פתרון בלשון ספרד שהוא מלשון טובה בלשון ספרד וכמבואר בע"נ אות ב' בשמות נשים בשם בואינא וז"ל שם זה הוא לעז ספרד ופי' טובה ויש כותבין זה השם בה"א ולא קי"ל הכי אלא משפטו באל"ף סוף תיקה כמ"ש מרן ס"ס קכ"ט וכ"כ בקונן הריק"ש בואינ"א באל"ף וכן הספדים בס"ש ועיין לעיל בשם אורה בואינא עכ"ל ויש מקומות פורטוגיזיש דבמקום בואינא או' בוינא וי"א בונא עכ"ל ולכן בודאי כותבין באל"ף כמבואר שם בע"נ גבי שם בינא וז"ל בינא בינאי ב' שמות הללו פוננה א' להם דפי' טובה בלה"ק ואמרים בלשון לעז של פורטוגיזיש בינא ובלשון קאשטיליאנוש בינאי וכתב מרן הב"י ס"ס קכ"ט בשם הקונן דכותבין שם בינא באל"ף סוף תיקה פיון דהוא שם הלעז כו' ולע"ד יראה דאם שם בינא הוא נגזר משם בלה"ק דהוא לה"ק הי' ראוי לכותבו בה"א כמשפט שם לה"ק אשר ממנו חוצב כמ"ש בכמה דוכתי.

אלא דהאמת הוא דשם בינא היא לעז דפי' טובה ולפי' כותבין אותו באל"ף סוף תיקה ולא בה"א ובס"ש פתב בשם הראנ"ח, שם בינא בה"א סוף תיקה וכ"כ הרשד"ם וכבר פתבתי בכמה דוכתי דשמות הלעז דכתבו מקצת רבנים בה"א סוף תיקה הם מינסדים עפ"י הוראת הריב"ל ולא קי"ל הכי אלא כמ"ש מרן ז"ל דשמות הלעז וכן כל הלשונות כותבין אל"ף סוף תיקה חוץ משמות לשון הקדש וה"ה לשון בני רומניא והערבים דהם ע"ד לה"ק דכותבין ה"א בסוף תיקה עכ"ל וא"כ בינא ובונא חדא היא דבינא בלשון פורטיגזים טוב ובונא בלשון ספרד טוב וכמו דקיי"ל דכותבין בינא באל"ף כמ"כ כותבין בינא בא' כנלע"ד לכתוב בינא בנא"ו ואל"ף בסופו ואם נכתב ביו"ד וה"א לכתחלה ודאי צריך לכתוב גט אחר דיש שינוי במבטא בין מה שאנו קורין בינא לבין בונא ובדיעבד יש לעיין וז"ל.

אך אם מדגישים במקום הפתיכה ונתינה הרבה היוד של בינה וקורין כמו שקורין שם המדע והבינה בנודאי אין משנין מבטאם אך לזה א"צ הטעם שיבואו לטעות כמ"ש בסדר הגט ולכן לפי אומר לי שגם במקום הפתיכה ונתינה קורין שם בונא כמו בגלילתנו ולכן נכון לכתוב בנא"ו ואל"ף כן נ"ל: ואודות פתיכת שם משה יודא הנ"ל נ"ל לע"ד לכתוב משה יהודה המכונה זידא דמתקרי משה ליב דהנה הב"י והלבוש ז"ל פסקו להקדים שם שהרוב קוראים אותו לשם המיעוט אפילו ששם המיעוט הוא בלה"ק ושם הרוב הוא לעז והב"ש [סי' קכ"ט סקל"א] לא הכריע נהי דמנהגנו פרמ"א ז"ל [שם סט"ז] להקדים שם הקודש מ"מ בכה"ג דכבר הקדמנו שם משה יהודה לענן הפינוי משה ליב שם זידא שהוא הרוב קודם כנלע"ד.

ג' ט"ז סיון תר"כ: סימן קי עוד בזה להרב הנ"ל: הגיעני מכתב מאת מסדרי הגט בשם בינה והנה מהראוי שלא להשיב כלל אך פי תורה היא וע"ז הוזהרנו להשיב ובפרט כי שם בונא מצוי למאד ולפ"ד אם יכתבו בינה פדרף שפתב המסדר קרוב הגט להיות בטל מה"ת ולזה באתי להודיע עוד הפעם כי אני לא מדעתי פתבתי לכתוב בונא בנא"ו ואל"ף לבסוף רק כן כתב המהרש"ל והס"ש וכתר תורה ז"ל ועד סוף האחרונים הב"ש והעזרת נשים ז"ל וכתבו בפירוש דאינו קיצור מבנימין וכמבואר בס"ש ז"ל דאינו מלשון בינה דאין פאן מקום לזה אלא קיצור השם מבנימין אלא שהוא לעז בעלמא לשם המובהק והרואה יראה הט"ס שצ"ל ולא קיצור השם מבנימין רק לעז בעלמא וכו' עד ושם בונא באשה במלאפום עכ"ל וכ"כ כל מסדרי השמות ובע"נ [בש"נ אות בואינא] כתב שהוא שם לעז פי טובה בלשון פורטיגאל ולכן מי הוא זה שישנה ולכתוב ביד ומה שהקשה המסדר שהכלל מוכח דחירק פותבים ביד זה אינו רק באם מדגישים היוד כמבואר גבי זוסיל וזיסל ובשם בונא אין דוחקין החירק ולכן בנודאי פותבין בנא"ו גם מ"ש המסדר בשם הג"פ [סי' קכ"ט ס"ק קל"ה קל"ו] דכל שיש לו פתרון בלה"ק פותבין שם הקודש זה אינו כלל כלול ויש שמות שיש להם פתרון ושם בלה"ק מ"מ ידענו שהם רק שמות לעז כמבואר גבי באלי במהראנ"ח ז"ל [סי' ל"ה] וגבי קילא וגבי טאנא וגבי נהמה [ע"ש בב"ש] ולמה לנו לראיות הלא בפירוש כתבו כן המסדרים הראשונים שאינו ענין כלל לבינה דחכמה ודעת ורק השם לעז טובה כמו שם בילא וגם במבטא ניקר השינוי בין השם אשה בונא לבין שם בינה דחב"ד ולכן נודאי צריף לכתוב בונא בנא"ו ואל"ף ואם כתבו בינה הגט הנה קרוב אלינו שהוא בטל מה"ת.

גם בשם זידא דמתקרי בפ"כ ורק בני משפחתו קורין לו לפעמים משה ליב בנודאי ראוי להקדים שם זידא הגם שהוא לטפל בעלמא מ"מ ידוע דמפשטות הש"ס [גיטין ל"ד ב'] דאזלינן בתר שם שקורין הרוב יהי מה שיהי וכ"כ הרמב"ם ז"ל [פ"ג מגירושין הי"ג] ורוב ראשונים ורק הת"ה ז"ל [בסי' רל"ד] שכ' דאזלינן בתר שם שנקרא לתורה ותמהו עליו בתשו' פ"י [ח"ב סי' ע"ה] והמכתב אלי העלה לדינא דלא פדבריו [מובאים דבריו לעיל בח"א סי' ע"ה ע"ש] ונהי שאנן נהוגין לכתוב עיקר שם התורה ושם העברי מ"מ בכה"ג שפבר כתבו שם משה יהודא כפי מה שנקרא לס"ת בנודאי יש להקדים שם זידא שנקרא בפ"כ.

ומ"ש המסדר שיש מקום לפסול בעושה עיקר לטפל לא כן הוא דיודע דמקור דבר זה מהש"ס גבי רבא מרים ופורתא שרה דדעת מהראנ"ח ז"ל עפ"י פירוש הרשב"א ז"ל [ע"ג"פ סי' קכ"ט סקי"ג] דאפילו בכתב בפירוש שם המועט קודם לשם הרוב בפירוש ג"כ פסול וטעם הדבר מבואר ברשב"א דיראה דאין זו המתגרשת דהמתגרשת עיקר שמה שרה והטפל מרים וכאן בגט כתב להיפוך יאמרו דאין זו המתגרשת והנה בני"ד דכתבו משה יודא המכונה יודא דמתקרי משה ליב מה חששא איפא אם שיטעו לומר דזידא הוא עיקר יותר ממשה ליב הלא כתוב בפירוש גבי יודא המכונה דמשמעו ש"אין שם ממש וכמבואר במג"ש בתשו' גאוני בתראי [סי' ג'] ובשם משה ליב כתב דמתקרי הרי דמוכח דשם זידא הוא רק טפל ואי דיטעו לומר דנקרא זידא יותר ממשה ליב זה לאו טעות הוא רק האמת כן דנקרא שם [זידא] כ"כ ומשה ליב אינו נקרא רק בין בני משפחתו לפעמים וגם בלא"ה אין הדבר החלט רק במה שיטעו לומר גבי מרים שהמתגרשת אינה זאת שכתוב בגט דהמתגרשת נקראת לרוב בשם שרה אף בני"ד אפילו אם יטעו דשם זידא הוא שם העיקרי מה לנו בזה.

סוף דבר אם המסדר ירא השם ות"ח יודה על האמת ולא יבא לידי מכשול איסור א"א ע"י כי שם בונא שכ"ח למאד וגם גבי זידא יכתוב פאשר כתבתי ואם לא יודה האמת עונו ישא ונפשי הצלתי ונא שלא להרבות אלי עוד כי ידעתי האמת מה שכתבתי ולא יחלוק ע"ז רק אינה מעמי ארצים שאין ידיעה להם רק מה שרואין לפום רהיטא בג"פ או בט"ג ואינם בקיאים בעיקר שרשי הדין יהי' להם מה שלהם ואני נפשי הצלתי: והנה לא אדע פוננת המסדר במכתבו אלי הלא כבר כתבתי באם שמדגישין היוד במקומכם יכתבו ב"וד (הגם שבאמת נ"ל שגם במקומכם אין מדגישים פאשר אמרו לי כמה אנשים משם) ובאם אין מדגישין היוד בעצמו יודה שאין כותבין ב"וד ואם בא להודיע שיודע מדברי הג"פ שמלה שפתרונו בלה"ק כותבין בלה"ק הלא כבר הודעתי במקתבי שעז"נ מבעמ"ח ס' ג"פ שחיבר באחרונה כתב בעצמו שבונא אינו בלה"ק רק פתרונו טובה וכ"כ הס"ש ומחמת אפיסת הפנאי וכבוד הכנסת הש"ק אקצר ואומר שלום: סימן קיא לאחי הרב הגאון הגדול הקריף ובקי המושלם החסיד המפורסם כש"ת מו"ה אביגדור נ"י האבד"ק דנקלא יע"א: אודות הגט שנחסר וא"ו מאחד ועשרים וגם שכתב לשון זכרהיפוך מהנהוג לפע"ד בזה מכשירין דאינו אלא צחות לשון אבל לא לעיפובא וכן מבואר הדבר בס"ג הראשון ובמהרי"א ז"ל ואין הפנאי לעיין בזה כי הדבר מפורש ותראה אם תחפש בספרים אמנם בשם ח"י שכתבו בשני יודין יוד קרת חזינא דמבואר בכל הפוסקים במהראנ"ח [סי' ל"ו] וג"פ ועז"נ [בש"נ שם בין וינידא] דזה הוי טעות כמו יהודים יהודיים שאמר בירושלמי דאין מדקדקין בטעותי' אבל טעות מקרי ובגט פסול וכן מבואר בהד"א בס' עדות ביהוסף [סי' נ"ד] תשובה מהג"פ לפסול גבי בין וינידא וכן בע"נ [שם] מבואר לפסול אמנם בתשו' מהרא"י ז"ל גבי רייע כתב ז"ל דכותבין שני יודין דלשון אשכנז גרידי בתר לשון ארמי לא אחר העברית מפמה טעמים שכתב שם ולכן כותבין רייע כמו דייסא מייטי דבש"ס שהפיל בשני יודין ויגדולה מזה כ' במדכי גבי זמן מדלא כתב אלפיים בשני יודין אלמא דאפילו במלה עברית משנין וכותבין בשטר' פלשון הנהוג בין פותבי השטרות וכותבים אלפיים בשני יודין את"ד מהרא"י ז"ל בתשו' ומובא בספר ט"ג גבי רייצא והנה הוא משיב עלי' מחמת כי הדין

דְּשִׁנֵי יוּדִי'ן הֵמָּה לְהוֹרוֹת עַל פֶּתַח וְחִירֵי"ק וְלִכְּנֹן הַקֶּשֶׁה שֶׁם עָלָיו וְהַמְעֵינֵן יִרְאֶה שְׁזָה אֵינּוּ פְּנוּנַת מַהֲרֵי"א ו"ל כָּלֵל רַק דְּבִאֲמַת לְפִי מִבְּטָא בְּנֵי אָדָם אִם הַמְלָה נִקְרְאָת בַּפֶּתַח אִךְ לֹא בַּפֶּתַח נְחֻטְפֶת רַק נִמְשָׁכָה קִצְתָּ וְלִזְהָ קִרְאוּ הַמְחַפְרִים הַרְש"ל ו"ל וְכָל מַסֵּד"ג קִרְאוּהוּ נוֹטָה לַפֶּתַח וְיֵשׁ קִרְאוּהוּ פֶתַח חֲרִיף שְׁאֵינּוּ פֶתַח מִמֶּשׁ וְלִזְהָ הִי' מִהֲרָאוּי לְפִי דְקָדוּק לְשׁוֹן מִבְּטָא ב"א לְכַתּוּב בְּשִׁנֵי יוּדִי'ן אֶפִּילוּ בְּלֵה"ק וְרַק דְּבִלֵה"ק הַנְּקֻדָּה מְרַמֵּז עַל הַמִּבְטָא וְגַם הַמְסוּרָה לְכֹן נִכְתְּבַת בְּחֵד יו"ד אֲבָל בְּלִשׁוֹן אַחַר זֹלַת הֵלֵה"ק כּוֹתְבִין כְּפִי הַמִּבְטָא וְכוֹתְבִין ב' יוּדִי'ן וְלִפְיִכָּה פֶתַח שֶׁם מַהֲרֵי"א ו"ל דְּגִדּוּלָה מִזֹּו אֶפִּילוּ בְּלֵה"ק בְּשִׁטְרוֹת כּוֹתְבִין כְּמוֹ שֶׁמִּבְטָא בְּנֵי אָדָם וְכוֹתְבִין אֶלְפִינִים בְּב' יוּדִי'ן כ"נ בְּבִירוֹר פְּנוּנַת מַהֲרֵי"א ו"ל כִּנְרָאָה לְמַעֲיֵן וְלִכְּנֹן לִפ"ד מַהֲרֵי"א ו"ל אִם כָּתַב בְּגַט כְּפִי מִבְטָא ב"א כְּשֶׁר וְלֹא הָנִי טְעוֹת כָּלֵל וְכְשֶׁר יוֹתֵר מִמָּה שֶׁפֶתַח יֵאוּדָא בְּאֶלְף אַחַר הַדְּלִית וְהָנִי מִמֶּשׁ כְּנֹוֹי לְשֶׁם הָעֵיקָר וְחִיָּה בְּשִׁנֵי יוּדִין הוּא כְּנֹוֹי לְשֶׁם חִיָּה בִּי"ד וַא"ל דִּיתְלוּ בְּטְעוֹת לְקִרוֹת חֵי יָה כְּמוֹ שְׁתֵּי תִיבּוֹת הִרְאֻשׁוֹנָה בַּפֶּתַח וְהַשְּׁנֵי' בַּחֲרִיק דְלָמָּה יִטְעוּ מִסְתַּמָּא יִקְרָאוּ כְּדָרְךָ שְׁקוֹרִין ב"א וְכֹן הָאֲרִיף בְּכִיּוּצָא בְּזָה בִּס' עֲדוֹת בִּיהוֹסֵף וְיוֹתֵר מִזֶּה מְבִנְיָר דְּבְמִקּוֹם דֵּאִי"צ אֶלְף לְאִשְׁכְּנִיזִים אִם הוֹסִיף אֶל"ף דְּאֶלְף מִשְׁמֵשׁ לְאִשְׁכְּנִיזִים בְּמִקּוֹם קמ"ץ מ"מ כְּשֶׁר פִּינּוֹן דְּגַם לַפֶּתַח נְמִי מִשְׁמֵשׁ יִקְרָאוּ מִסְתַּמָּא כְּתִיקוֹן הַשֶּׁם מְעִיקְרוּ וְלֹא יִטְעוּ (לָהּ) לוֹמֵר מִדְּשִׁנּוּ (יִתְנַהֲגוּ) (מִמְנַהֲגוּ) לְכַתְּבוּ בְּלֵא אֶל"ף וְיִבְגֵט כָּתַב בְּאֶל"ף הוּא שֶׁם שְׁמוּרָה עַל קמ"ץ וְאִינְנָה הַמְתַּגְרֶשֶׁת לָזֶה לֹא חִיָּשִׁי דְמִסְתַּמָּא יִקְרָאוּ עֵיקָר הַשֶּׁם פִּינּוֹן דְּגַם פֶּתַח"ח לְפַעְמִים בְּנִיקוּד אֶל"ף וְלִכְּנֹן בְּכַתְּבַת חֲנוּכָּה בְּאֶל"ף חֲאֲנוּכָה כְּשֶׁר מְבִנְיָר בְּמַהֲרַח"ש ו"ל הִבִּיאוּ כָּל הָאֲחֻרוֹנִים וְלֹא חִיָּשִׁינּוּ שְׁיִקְרָאוּ בְּקמ"ץ הָאֶל"ף כֹּן ה"נ לֹא יִטְעוּ לְקִרוֹת בַּחֲרִי"ק הִי"ד שְׁנִי רַק יִקְרָאוּ בַּפֶּתַח חֲרִיף וְלִכְּנֹן בְּמִקּוֹם הַדְּחַק כְּשֶׁר וְהַפּוֹסְלִים אִם כָּתַב שְׁנֵי יוּדִי'ן בְּמִקּוֹם שֵׁא"צ רַק אֶחָד הֵינּוּ בְּמִקּוֹם שְׁקוֹרִים שֶׁם בִּינְיָדָא בַּחֲרִי"ק אִם כָּתַב בְּשִׁנֵי יוּדִי'ן יִקְרָאוּ בַּפֶּתַח חֲרִיף פְּסוּל אֲבָל בָּאִם נִקְרְאָת בְּשִׁנֵי יוּדִי'ן כִּהֲלַכְתָּן כְּמוֹ שְׁקוֹרִין חִיָּה שְׁהוּא כְּמוֹ אֵינָא דְבַתְרַגּוּם וּבְש"ס הוּא בְּשִׁנֵי יוּדִי'ן וְרַק בְּלֵה"ק סוּמְכִים אִמְסוּרָה וְאִנְקוּדָה וְיִבְגֵט כּוֹתְבִין לְכַתְּחֵלָה [כֹּן] פִּינּוֹן שְׁהוּא בַּפֶּתַח כְּעַת חֵי' אֲבָל אִם כָּתוּב בְּשִׁנֵי יוּדִי'ן לֹא מִקְרִי טְעוֹת כָּלֵל וְהִגֵּט כְּשֶׁר עכ"פ בְּשַׁעַת הַדְּחַק כְּנ"ל: וְאוֹדוֹת שֶׁכָּתַב זִישָׁא בִּי"ד וְרָאוּי לְכַתּוּב בְּנָא"ו נִלְע"ד דְּבַדִּיעֵבֵד אִין קִפִּידָא בְּזָה פִּינּוֹן [דְּבָאִם] דָּאִין דוֹחְקִין הִי"ד נִקְרְאָת כְּמוֹ וַא"ו כְּשֶׁר וּבְכַרְט פִּינּוֹן דִּישׁ מְקוּמוֹת שְׁכוֹתְבִין זִישָׁא בִּי"ד לְפִי הַבְּרַת מִבְּטָאָם הָנִי כְּמ"ש רַמ"א ו"ל בְּסִי' כְּכ"ט [סְל"ד] דְּכֵה"ג בְּדִיעֵבֵד כְּשֶׁר אִךְ מ"ש בְּסוּף זִישִׁי בְּיוד זֶה פְּסוּל גְּמוּר כְּמִבְּנְיָר בְּמַהֲרַאנ"ח ו"ל [סִי' ל"ו] גְּבִי אִירֵינָאִי שֶׁכָּתוּב שְׁנֵי יוּדִי'ן בְּסוּף וּבְס"ש בְּשֶׁם מַהֲרֵי"ט ו"ל וְיוֹתֵר מִזֶּה פּוֹסֵל הַנ"ב ו"ל בְּמ"ת [סִי' כְּכ"ד] אִם חוֹתְמַת טַאלְצִי בִּי"ד וְכוֹתְבַת בְּאֶל"ף מִשׁוּם שְׁהַקּוּרָא הִגֵּט צָרִיף לְקִרוֹת בְּדְקָדוּק וְיִהְיִ' שְׁיִנּוּי יַעֲוִין בְּדְבָרֵיו מְכ"ש בְּכֵה"ג שְׁאִם כָּתוּב בְּגֵט בְּיוד אִזִּי הַקּוּרָא הִגֵּט יִדְקָדֵק לְקִרוֹת זוּשִׁי בִּי"ד דְּגוּשָׁה וּבְאֲמַת אֵינּוּ נִקְרָא רַק בְּאֶל"ף קְרוּב לְסְגוּל פִּידוּעַ וְהָנִי שְׁיִנּוּי מִמֶּשׁ וְזֹאת יְדוּעַ דְּהַבְּרָה בְּפַעֲסֵט כְּמוֹ כְּכָאן בְּגִלְלוֹתֵינוּ זוּשָׁא לֹא בְּדַגֵּשׁ לְכֹן נִלְע"ד לְפִסּוּל זֹלַת בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן יֵשׁ מְקוֹם לוֹמֵר וְלְסְמוֹךְ אִמַּהֲרַשְׁד"ם ו"ל [סִי' רַמ"ד] שֶׁכָּתַב פִּינּוֹן דָּאִין שֶׁם כִּיּוּצָא בְּזָה יֵשׁ לְהַכְשִׁיר הִגֵּט דְּבִשְׁמוֹ חֲמוּר (כְּשֶׁם) [מִשְׁם] הָעֵיר וְגַם רַבִּים פְּלִיגִי אִמַּהֲרַשְׁד"ם ו"ל מ"מ לְפִי מִבְטָא מְדִינְתָנוּ שְׁגַם בִּי"ד לְבְּסוּף אִין אָנוּ מְדַגֵּשִׁין י"ל דְּהָנִי כְּנֹוֹי לְזוּשָׁא בְּאֶל"ף וְהַפֵּל שֶׁם אֶחָד כִּי כֹּלָם יְבִינּוּ הַכְּנוּנָה עַל זוּשָׁא בְּאֶל"ף וְכ"ז אִם

יְסָפִימוּ גְדוּלֵי הַדּוֹר אֲמֵתִים הַבְּקִיָּאִים בְּשִׁמוֹת וּבְמִקּוֹם עֵיגוֹן וְכ"כ בְּהִדְלֵי בַע"נ וְז"ל שֵׁם
זֶה שֶׁל סְלֵאמָה בַּה"א לְבִסּוּף לְכַאוּרָה הִיא נִרְאָה דְכִינּוֹן דְמ"ם שֶׁל סְלֵאמָה הִיא נִקְרָאת
בְּצִירֵי (כְּלוֹמֵר שְׂאִינָה נִקְרָא בְּקִמְצָן רַק נוּטָה לְסִגּוּל פְּנִרְאָה מְהֻרְאָיוֹת שֶׁהִבִּיא מְדַמָּה
וּמְמַתְרָמִי) וְה"ל לְכַתּוֹב סְלֵאמִי בִּיּו"ד בְּמִקּוֹם הַה"א בְּסוּף תִּיבָה כְּמוֹ רַחֲמֵי שְׁמַיִם דְתִי
רַחֲמֵי הַמ"ם בְּצִירֵי וְאַחֲרֵי יוֹד וְכִמוֹ מִי הִיֶּרְדֵן וְכִמוֹ מְרַגְנִיתָא דְלִית לָהּ טִימֵי וְכִמוֹ כָּל יִתְר
כְּנֻטוֹל דְמִי וְכִמוֹ אִיתְרָמִי וְרַבִּים פִּינְצָא בְּזֵה וְכו' עַד וּא"כ נִרְאָה לְכַאוּרָה דְבִין יְכַתּוֹב
סְלֵאמָה בַּה"א אוּ בַא' אוּ בִּיּו"ד וְהֵא' דְהֶגֶט כְּשֶׁר וְצ"ע כְּנִלְעַנ"ד אִם יְסָפִימוּ עִמִּי גְדוּלֵי
זְמַנֵּינוּ אֲמֵתִים וְהַבְּקִיָּאִים בְּשִׁמוֹת: סִימָן קִיב שׁוֹי"ר לְכַבּוֹד יְדִידֵי ש"ב וּמְחָן הֶרֶב הַגְּאוֹן
הַגְּדוֹל מוֹפ"ה פֶּאֶר הַזְּמַן הַמְּפֻרָס וְכו' כַּש"ת מו"ה יְהוֹשֻׁעַ הַעֲשִׂיל אֲשֶׁר כְּנֻזֵי הַאֲבֹד"ק
לְוִבְלִין יַע"א: שְׂאֵלָה ע"ד הֶגֶט שְׁבִין ר' א"צ בַּר' דָּוִד מֵיֵאנוּב וְהֵאֲשֵׁה בְּשֵׁא מְטַל בַּת ר'
יְשַׁע' שְׁטַעֲרִין מִפ"ק שְׂצוּיִתִי לְכַתּוֹב בְּגֵט שֵׁם הָאִשָּׁה בְּשֵׁא דְמִתְקַרְיָא בְּשֵׁא מְטַל כִּי נִקְרָאת
בַּפ"כ בְּשֵׁם בְּשֵׁא לְבַד וְכַאֲשֶׁר נִמְסַר הֶגֶט לְשִׁלִּים וְהַצְרָכָה לִיתָן קוּוֹיטָאצִיעַ לְבַעֲלָה חֲתָמָה
עֲצָמָה בְּאִשִּׁי בִּיּו"ד בְּסוּף [גַּם בַּא' אַחַר הַב' גַּם מְאֻטִּיל חֲתָמָה עֲצָמָה בַּא' אַחַר הַמ"ם וְיּו"ד
אַחַר הַטִּי"ת] וְע"כ עֲרַעֵר הַמ"צ עַל הֶגֶט וְכוֹתֵב בְּזֵה"ל בְּנִידוֹן הֶגֶט שְׂלֵא יָדַע הֶרֶב הַמְסַדֵּר
שֶׁהֵאֲשֵׁה חוֹתְמַת בְּשִׁנּוּי מָמָה שְׁכַתּוֹב מְצֵאֵתִי בַב"ש בְּשֵׁם יְהוּדָה דְאִם פְּתַב יְהוּדָה בַּה"א
וְהוּא חוֹתֵם בְּאֵלֶיךָ דְלְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לְכַתּוֹב בְּאֵלֶיךָ פְּדַעַת הַט"ז דְבָהָא הֵנִי שְׁיִנּוּי וְכַדִּיעֵבַד
כְּשֶׁר פִּינּוֹן דְלֵא הֵנִי שְׁיִנּוּי בְּמִבְטָא וּבְכָאן הֵנִי שְׁיִנּוּי בְּמִבְטָא דֵּהִיא חוֹתְמַת בְּאֵלֶיךָ אַחַר
הַמ"ם וְבִיּו"ד אַחַר הַטִּי"ת וְכ"כ בְּנו"ב מ"ת ס' קכ"ד בְּשֵׁם טְאֵלְצִי הִיא חוֹתְמַת בִּיּו"ד
אַחַר הַצִּדִּי"ק וְצָרִיכָה גֵט שְׁנִי וְלִדְעָתִי יְכַתּוֹב בְּגֵט שְׁנִי בְּאִשִּׁי מְאֻטִּיל דְמִתְקַרְיָא בְּשֵׁא דְאִין
קוּרִין כָּל מְאֻטִּיל רַק בְּאִשִּׁי לְבַד דְבָרֵי הַמ"צ אַבִּיגְדוֹר עַכ"ל הַמ"צ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּמָה
שְׁחַתְמָה עֲצָמָה בְּאֵלֶיךָ אַחַר הַבִּי"ת בְּאִשִּׁי וְכֵן מְאֻטִּיל אִין קִפִּידָא כָּל כְּמִבְנוֹאֵר בְּכַמָּה
מְקוֹמוֹת רַבִּין בְּלֵא אֵלֶיךָ וְבִין בְּאֵלֶיךָ נִקְרָא בְּפִתְחָא וְאִין שְׁיִנּוּי בְּמִבְטָא וְעִינּוֹן בַּב"ש בְּשִׁמוֹת
אֲנָשִׁים אוֹת וְרִידְמָן שְׁכ' שֵׁם וְז"ל וְאִם פְּתַב מְלֵא בְּאֵלֶיךָ כְּשֶׁר שֵׁם וְאִם חוֹתֵם עֲצָמוֹ
בְּאֵלֶיךָ יְכַתְּבוּ כֵן לְכַתְּחִלָּה עַכ"ל הֵרִי דְאִם פְּתַב בְּאֵלֶיךָ וְהִיא חוֹתְמַת בְּלֵא אֵלֶיךָ כְּשֶׁר
וְכֵן גַּבִּי חֲאֲנוּכָה [דְּפוֹסֵל הַב"ש בְּאִם פְּתַב בַּא'] אִם חוֹתְמַת בְּלֵא אֵלֶיךָ הוּא רַק מְשׁוּם
דְהוּי כְּמוֹ שְׂרָא בְּאֵלֶיךָ שְׂלֵא מְצִינוּ פִּינְצָא בְּזֵה וְשְׁיִנּוּי הַחֲתִימָה אֲבָל מְשׁוּם שְׁיִנּוּי הַמְּבִטָא
דְאֵלֶיךָ אִין לָנוּ דְזֵה אִינוּ שְׁיִנּוּי כָּל כְּמִבְנוֹאֵר דְבָר זֶה הִרְבֵּה בַס"ש וְלֵא הַבְּאֵתִי רַק
לְדוּגְמָא אִיזָה מְהֵם וְלָכֵן לֹא הִיָּתָה צְרִיכָה לְגֵט אַחַר מְשׁוּם הַאֵלֶיךָ אִף מְשׁוּם שְׁחַתְמָה
עֲצָמָה בְּאִשִּׁי בִּיּו"ד דְהוּי שְׁיִנּוּי בְּמִבְטָא וְכַתְּבַת הַב"ש [בְּאוֹת ז' זְעֵלִיג וּבְאוֹת מ' מִתְתִּיל]
דְכַה"ג פְּסוּל אִם שְׁיִנּוּי מְחַתְמָתָה וְהָא הֵנִי שְׁיִנּוּי בְּמִבְטָא דִּיּוֹד נִרְגָּשׁ בְּחוּזְקָא מִשֵּׁא כִּי אֵלֶיךָ
נִקְרָא בְּהִבְרָה אֲמָצְעִית וְכַמ"ש הַנוּב"י [בְּמָה"ת ס' קכ"ד] גַּבִּי טְאֵלְצִי בִּיּו"ד וְהִנֵּה הֶגֶם
דְדִין זֶה פִּינּוֹן דְאִינָה יוֹדַעַת לָמָּה מְשַׁנָּה חֲתִימָתָה תּוֹלִין בְּטַעוֹת כְּמִבְנוֹאֵר בְּמַהֲרַח"ש גַּבִּי
אוֹשִׁיעַ וּבְמַהֲרַאנ"ח וְז"ל [ס' ל"ג] גַּבִּי בְּאֵלֵי אִף ס"ס הִרִיק"ש וְז"ל דְהוּא מְגִדוּלֵי
הַמְּחַבְרִים וְהֶרֶב מְרֵן הַבִּי"ז לְכַתְּבוּ לְמָאֵד פִּידוּעַ וְהוּא פְּתַב דִּיאֲוֹדָה צְרִיךְ לְכַתּוֹב
דְמִתְקַרֵי וְלָכֵן בְּנֻדָּאֵי אִין לָנוּ לְזוּז מְדַבְרֵיהֶם דְבְּמִקּוֹם דִּישׁ שְׁיִנּוּי בְּמִבְטָא צְרִיךְ לְכַתּוֹב
שְׁנֵיהֶם אִף מ"ש וְז"ל לְפָסְלוֹ בְּדִיעֵבַד צ"ע דְהֵלֵא אִם שְׁיִנָּה מְחַתְמָתָה וְכַתְּבַת כְּפִי שְׁנִקְרָאת
בַּפ"כ לֹא גָרַע מָמָה שְׁמִבְנוֹאֵר בְּש"ס [גִּיטִין פ"ז ע"ב] שְׂאֲנָשִׁי יְרוּשְׁלַיִם הֵיוּ כּוֹתְבִין
חֲנִיכְתָּה וּפִירְשׁוּ הַתּוֹס' וְהֵרֵא"ש וְז"ל שְׁחַתְמוּ בְּשֵׁם אַחַר וְלָכֵן לְדְבָרֵי הַתּוֹס' וְהֵרֵא"ש אִפִּי

לכתחלה פֿשר בתְּחִיבָהּ שְׁלֵא פְּתִימָה וּלְשִׁיטַת הַרְמָב"ם [פ"ג מה"ג הי"ג] וְסִינְעָתוֹ
עכ"פּ בְּדִיעֵבֶד פֿשר בְּשֵׁם הַרְגִּיל בּפ"כ וְכֵן פֿסֶק הַב"ש גּוֹפִי' פְּמָה פְּעָמִים דְּבָשִׁם מְוֹרְגֵל
עֲדִיף מְחִנִּיכָה וּלְפַעַד"נ אִפִּי' מֵאֵן דְּפֶסֶל בָּאֵם שְׁיִנָּה וְדֹאֵי שְׁחַתְּם בְּאֶל"ף וְכַתֵּב בְּגֵט בַּה"א
אוֹ אִיפְכָא הִיא דְּנִקְא מְשׁוּם שְׁאִין הַכְרַעָה אִם הַקְרִיאָה בְּאֶלְף אוֹ בַּה"א אָבֵל בָּאֵם יֵשׁ
שְׁיִנּוּי בְּמִבְטָא וְכַתֵּב בְּגֵט כְּפִי שְׁקוּרִין בּפ"כ בְּמִבְטָא וְדֹאֵי שְׁפֿשֵׁר עכ"פּ בְּדִיעֵבֶד דְּלֹא גֵרַע
מְחִנִּיכָה (וצ"ל) [וְאֶפְשֵׁר לומר] דְּהִיכִי דְּהַחְנִיכָה אִינוּ דּוֹמָה לְהֵשֵׁם כְּמוֹ שְׁהַחְנִיכָה הוּא
לִיבּוּשׁ וְשֵׁם הַקְּוֹדֵשׁ יְהוּדָה דְּאֵז פֿשר בְּכּוֹתֵב לִיבּוּשׁ דְּהוּי חְנִיכָה שְׁהַכֵּל קוּרִין בּוֹ וְאִינוּ
סוֹתֵר לְחַתִּימָה פִּינּוֹן דְּנִשְׁמֵט לְגַמְרֵי שֵׁם הַחַתִּימָה אָבֵל אִם כּוֹתֵב הַשֵּׁם כְּמוֹ שְׁחוֹתֵם רַק
שְׁמִשְׁנִין מְמָה שְׁיֵשׁ שְׁיִנּוּי בְּמִבְטָא פֿסוּל מְשׁוּם שְׁיֵשׁ בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֹז שֶׁל עֲכוּו"ם כְּמָה דְּבָרִים
שְׁנִכְתְּבִים בְּאוֹתִיּוֹת שְׁלֵקֵם כְּףֵי וְנִקְרָאִים בְּאוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת וְהִנֵּה יוֹדַע מִמֵּהֲרִי"ט בְּקוּנ'י
וּמֵהֲרֵאנ"ח עִי' בּד"ח לְשִׁמוֹת גִּיטִין בְּשַׁעֲרֵהֶתְשׁוּבוֹת ס"ס קי"ד] וּבַע"נ [בש"נ אוֹת ב'
בְּאֶרֶינָא] שְׁפֿלִישׁוֹנוֹת הַעֲמִים הוֹלְכִים אַחַר פְּתִיבַת שֵׁם זֶה בְּלִשׁוֹנָם וְלָכֵן בַּכַּה"ג הוּי שְׁיִנּוּי
דְּחַתִּימָתוֹ מוֹכִיחַ שְׁשֵׁם זֶה נִקְרָא כֵּן וְנִכְתֵּב כֵּן וְהוּי שְׁיִנּוּי הֵן אֶמֶת דְּזוֹ חוּמְרָא רְחוּקָה
דְּהִיּוֹדַע חַתִּימָתָהּ יוֹדַע מְסַתְּמָא שְׁמָה שְׁנִקְרָאת וְאִם יִקְרָאוּ הֵגֵט כְּמוֹ שְׁנִקְרָאת לֹא יֵהִי
חֲשֵׁשׁ לַעֲזוֹ בְּעִינוֹ דְּהָרִי יוֹדַע שְׁכֵן נִקְרָאת בּפ"כ כְּמוֹ שְׁנִכְתֵּב וְאִי דְּהַחֲשֵׁשׁ שְׁלֵא כַּתֵּב בְּהֵגֵט
כְּחַתִּימָה ע"ז לֹא פֶסֶל הַב"ש בְּדִיעֵבֶד רַק בְּשֵׁם הַנִּכְתֵּב שְׁלֵא כְּפִתּוּב בְּשִׁנּוּי מִבְטָא יַעו"ש
[כב"ש הַנְּל] אוּלָם נִפְוֵף רֵאשִׁינוּ לְקַבֵּל דְּבָרֵי מְרֵן גְּדוּל הָאֲחֵרוֹנִים ב"ש בְּאַהֲבָה אָבֵל
דְּבָרֵי הַנוֹב"י ז"ל תְּמוּהִים מְאֹד שֶׁכ' וְז"ל בַּמָּה"ת ס"ס קכ"ד וְעוֹד לְהַתִּיר שְׁאִין שׁוּם שְׁיִנּוּי
בְּמִבְטָא בֵּין בְּאֶלִי בְּאֶלְף וּבֵין בְּלִי בְּלֹא אֶל"ף אָבֵל שֵׁם טֵאלְצֵא לֹא מְצִינוּ לֹא בְּמִקְרָא וְלֹא
בְּתַלְמוּד וְגַם הוּא שְׁיִנּוּי בְּמִבְטָא שְׁהַקּוּרָא יִקְרָא בְּדִקְדוּקַת הַלִּשׁוֹן בְּאֶלְף וְחַתִּימָתָהּ בִּיּו"ד
וְהִי"ד נִרְגָּשֶׁת בְּמִבְטָא לָכֵן לְדַעֲתִי צְרִיכָה גֵט שְׁנֵי דְּבָרֵי הַר"ש עכ"ל אֶלְמָא דְּאִין הַפֿסוּל
רַק מְחַמַּת שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת בְּשַׁעֲת קְרִיאַת הֵגֵט כְּתִיקוּן בְּדִקְדוּקַת וּא"כ הוּא שְׁיִנּוּי מְמָה
שְׁחוֹתְמַת עֲצָמָה וּמְשַׁמַּע מְדְּבָרֵי דְּלוּלֵי זֹאת שְׁצָרִיף לְדִקְדוּקַת בְּקְרִיאָה כְּשֵׁר הֵגֵט שְׁלֵא כַּתֵּב
כְּחַתִּימָתָהּ וּבְאַמַּת אֲשַׁתְּמַטְתִּי מִינֵי' דְּמְרֵן דְּבָרֵי הַס"ש בְּאוֹת חִי"ת חֲנָה וְז"ל וּכ"כ בַּסְּדֵה"ג
לְמֵהֲרִי מִינֵץ ז"ל סִי' כ"ב דְּכֵן עָשׂוּ הַרְבֵּה גְּדוּלִים מַעֲשֵׂה שְׁלֵא כְּתִבוּ אֶלְא חֲנָה וּבְשַׁעֲת
הַנְּתִיבָה קְרָאוּ הֵגֵט בְּסִגוּל חֲנָה וְלֹא בְּפִתּוּחַ כְּדִי שְׁתַּהֲלִי נִרְאָה מִגְּזֵרַת חֲנַלִּין עכ"ל הָרִי
בְּהִיפּוּף דְּצָרִיף לְקִרוֹת כְּפִי מַה שְׁקוּרִין הַעוֹלָם לֹא כְּמוֹ שְׁפִתּוּב בְּגֵט וְגַם בְּלֹא זֶה קִשָּׁה מַה
דְּפִשׁוּט לִי לְמְרֵן הַנוֹב"י ז"ל דְּזֵה הוּי שְׁיִנּוּי וּלְפַע"ד לְפִי מִבְטָאִינוּ בְּמִדִּינוֹת זֹו גַם בִּיּו"ד
יֵשׁ לְקִרוֹת בְּהַבְרָה אֲמֻצָּעִית כְּמוֹ בְּאֶל"ף וְהָרִי לָהּ דְּבָרֵי הַע"נ בש"א אוֹת עִי"ן בְּשֵׁם
עוֹבִידֵי מִיְהוּ בְּשֵׁם זֶה שְׁל עוֹבִידֵי שְׁכְּתִבוּ אוֹתוֹ בִּיּו"ד בְּסוּף תִּיבָה לְרִמּוֹז עַל הַצְּרִירֵי שְׁתַּחַת
הַדְּלִית יֵשׁ לְגַמְגָם דְּהָרִי אֲנוּ רוֹאִים שְׁמוֹת הָעֵרְבִיִים דְּהַדְּלִית אֲשֶׁר בְּסוּף הַשֵּׁם הִיא נְקוּדָה
בְּצִירֵי כּוֹתֵבִין סוּף הַשֵּׁם בַּה"א לֹא בִּיּו"ד כְּגוֹן שֵׁם הָאִישׁ סַעֲדָה שֵׁם הָאִשָּׁה מְסַעוּדָה וּכ"כ
בְּקוּנ'י שְׁמוֹת הַרִיק"ש בְּשְׁמוֹת הָעֵרְבִים בַּה"א וְלֹא בִּיּו"ד וְכֵן בְּלִשׁוֹנָנוּ הַקְּדוּשׁ כְּתִבַּת בַּכַּה"ג
בַּה"א וְלֹא בִּיּו"ד כְּגוֹן פְּרִיחַ שְׁדָה מוֹדָה וְעוֹזֵב וְכְמוֹהוּ רַבִּים וּא"כ לִפ"ז הִי נִרְאָה דְּהִי
רֵאוּי לְכַתֵּב שֵׁם עוֹבִידָה בַּה"א בְּסוּף תִּיבָה וְלֹא בִּיּו"ד וְאֶפְשֵׁר דְּאִין לְדַמּוֹת שְׁמוֹת אֶהְדְּדִי
וְאִין לְמַדִּים זֶה מְזֵה דִּישׁ שְׁמוֹת מְסִימִין בַּה"א וְיֵשׁ שְׁמוֹת מְסִימִי בִּיּו"ד וְאֶשְׁכַּחן נְמִי
בְּלִשׁוֹנָנוּ הַקְּדוּשׁ בַּכַּה"ג בִּיּו"ד וְלֹא בַּה"א כְּגוֹן מְדִי חֲדָשׁ שְׁדִי אִמִּי יְדִי אֲמֵן וְכְמוֹהוּ רַבִּים
וְע"כ אִין לְשִׁנוֹת הַשְּׁמוֹת מְמָה שְׁכְּתִבוּ בְּסִפְרִים מְגֹדוּלֵי הַדּוֹר וּשְׁאָר שְׁמוֹת שְׁלֵא בָּאוּ

בקונטרס השמות יש לכתבן כמו שרגילין לקותבן סופרים הבקיאים בלשון ערבי בה"א או ביו"ד ומ"מ יראה דבכל כה"ג אם שינה וכתב שם עובידי בה"א ולא ביו"ד או שינה וכתב שם סעדה ביו"ד ולא בה"א דאין להקפיד וזה וזה יש להכשיר עכ"ל הרי דבשמות כאלו אלף ונה"א ויו"ד פולם הברה אחת להם ולכן לפע"ד ל"מ דא"צ לכתוב באשי מאטיל דמתקרי' (באשא) [בשא] ורק דאפי' בדיעבד פסול אם יכתבו פן חדא פיון דלפמ"ש הוא מבטא אחד להם ואפי' אם יהיה שינוי קצת פתב הרא"ש פ' השולח דעל קיצור פינצא בזה אין לכתוב דמתקרי יעי"ש לענן וכל שום על שם העכו"ם ועיין במכתב אלי ותו דבנדאי יבואו לטעות דעיקר שמה באשי בחירק ודגש ורק נקראת בהברה אמצעית דאל"כ מה שינוי יש בין מאטיל באשי להמתקרי' בשא דלמה בעיקר השם כתבו ביו"ד ואח"כ באל"ף יתלו לומר ששמה העיקרי היה בהרגש היו"ד ובאמת היודעים להמתקרי' יודעים שמעולם לא נקרא לה שם באשי בהרגש היו"ד ויאמרו שאחרת היא זו ולכן לדעתי צ"ע אם לא נימא דגט בזה שפתב באשי ביו"ד פסול אבל אם נכתב באל"ף פשר אליבא דכ"ע דלא הוי שינוי במבטא פלל ודבר זה יכול להתברר בשאלה לאנשים לפ"ת האיך יקראו באשי נדאי יאמרו במבטא אמצעית וכן מצינו בגמרא פינצא בזה פדמייתי בע"נ ולכן בנדאי כותבין בשא באל"ף ורק לכתחלה כותבין כמו שחותרת עצמה באשא באל"ף אבל בדיעבד פשר בלא אל"ף אחר הבית פנ"ל גם מ"ש המ"צ לכתוב מאטיל באשא דמתקריא בשא הנה כתב עפ"י דברי הט"ג ז"ל [בליקוטי שמות ס"ב וט"ו] שפתב דזה הוי רק קיצור השם ובאמת הוכחתי דז"א דמה דמיון לקיצור השם הא שפיר הוי שני שמות ממש ולכן בנדאי כותבין שם הרוב קודם ודמתקרי' מאטיל בשא ומה שהקשה המ"צ הא אין נקראת מאטיל פלל ז"א דכבר מבואר בסד"ש בהד"י דמתקריא היינו שהיתה נקראת יעו"ש בשם שרה בהתשובה שם וגם בט"ג בליקוטי שמות סקל"א ובתשו' ב"א סי' פ"א [מארי' בזה לענן שם שאינו רגיל שייך דמתקרי יעו"ש לכן נ"ל דלכתחלה יכתבו כמו שחותרת עצמה (באשי) [נ"ל דצ"ל בשא] דמתקריא מאטיל באשי) [באשי מאטיל] ואודות היודין שבמאטיל אין קפידא פלל שאין אנו מדקדקין בזה ואפי' ביו"ד קוראין בהברה אמצעית ולא דמי להא יו"ד גבי עטיא שכתב בט"ג דהוי קפידא דזה מהפך המבטא פידוע בחוש אבל בין מאטיל למאטל בלא יו"ד אין קפידא פלל ובאמת להוציא מידי שום גמגום נלע"ד דנכון לסדר הגט שפתב הרב נ"י דהוא פשר לפע"ד אפי' לכתחלה ורק לאח"כ יכתבו גט שני מאטיל ביוד בשי ביו"ד דמתקרי' בשי ולא לשנות בשם העיקרי משם הנקרא וגם יכתבו שם העיקרי קודם פדברי הס"ג כנלע"ד ולדעתי אשר ימצא בתשובות מחכמי זמנינו וגם באחרונים שלא פדברי ואם לכתוב דבריהם ותשובה על דבריהם לא יכילו פמה קונט' לזה פתבתי מה שנלע"ד בקצרה ועמכם הבחירה והי' שלום: סימן קיג לידידי הרב המאה"ג החר"ף ובקי המפורסם כו' מו"ה צבי הירש ווייס נ"י אבד"ק זבארוי יע"א: מכתבו הגיעני ועל דבר אם לכתוב זאלקי באלף כמו שחתם עצמו אבי המגרש זה דבר פשוט מבואר כ"פ בב"ש שאין לשנות ולכתוב האל"ף כפי חתימתו ואין חולק בזה (עיין אות (נא"ו) [זיי"ן] בסופו ומה שרצה ליישב קו' [המובא בס' דברי חיים בש"נ באות יכט] על דברי הט"ג במחכ"ת אגב חורפני' לא עיין היטב בכוננת הט"ג ולזה לא ירד לתוכן הדברים וכתב מש"כ דהנה ז"ל הט"ג בס"ק ח"י"ת גבי יכט והטעם שפותבין בכ"ף ולא בחי"ת מבואר בתה"ד שהביא

רמ"א ס"ס קכ"ט ובב"ש ס"ק מ"ז דל"ח שְׁמָא יקראו בְּדַגְשׁ דא"כ ה"ל לכתוב קו"ף אַבְל חית אין פּוֹתְבִין דַּיִשׁ מְקוֹמוֹת קוֹרִין כְּמוֹ ה"א וְעֵינֵין לְעִיל אוֹת ח' וְכַתְבִּיתִי מִזֶּה כ"פ ומ"מ לְדִינָא נלע"ד שֶׁהֶפֶל רְגִילִין לְכַתְּבֵי שֵׁם זֶה בְּחֵי"ת יִחַט או יַחַד דש"ד לְכַתְּבֵי בְּחֵי"ת וּמָה שֶׁשָּׁשׂוּ בְּמִקְוֹמוֹת שְׁקוֹרִין כְּמוֹ ה"א נִרְאֶה שְׂאִין זֶה אֶלָּא בְּמִקְוֹמוֹת אֲשֶׁפְּנֹז שְׁקוֹרְבִים לְמִקְוֹמוֹת אֵלוֹ שְׁקוֹרִין פֶּן אַבְל בְּמִדְיַנְתְּנוּ שֶׁרְחוֹקָה הִיא מִשָּׁם וְאִין אִישׁ שְׂאִינוּ יוֹדַע לְהַפְלוֹת בֵּין קְרִיאַת הַחֵי"ת לְקְרִיאַת הַה' וְהֶפֶל קוֹרִין הַחֵי"ת הַפְּתִיבָה בְּהִבְרַת חֵי"ת וְלֹא בְּהִבְרַת ה' פֶּלֶל אִין מְקוֹם לְחַוֵּשׁ כּו' עכ"ל הֵרִי דְטַעַמָּא דְהַקְּרוֹבִים לְבָנֵי רִינּוֹס חֵינְשִׁינּוּ שֶׁא' מְבַנֵּי רִינּוֹס יִטְעָה לְקִירוֹתוֹ כְּמוֹ ה"א וְכ"כ בְּהִדְיָא בְּס"ק טי"ת אוֹת חֵי"ת בְּשִׁמוֹת אֲנָשִׁים דְטַעַם דְאִתִּי לְמַטְעֵי וּמִפְּחַ זֶה בָּא לְדִין דְלִדְיוֹן לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְטַעוֹת דְאֵנוּ רְחוֹקִים מְבַנֵּי רִינּוֹס וּע"ז גִּזְרֵי דְגַם הַסְּפָרְדִים אִין פּוֹתְבִין כְּ"ף קְדָבְרֵי ת"ה רַק חֵי"ת דְהִמָּה רְחוֹקִים מְבַנֵּי רִינּוֹס וּע"ז הַקְּשָׁתִי חֲדָא דְרִינּוֹס פְּעַת קְרוֹב הַיּוֹם לְמִדְיַנְתְּנוּ כְּמוֹ בִּימֵי הַרְמָ"א וּמְהַרְשֵׁ"ל ז"ל וְגַם פֶּל הַסְּפָרְדִים פְּסָקוּ קְדָבְרֵי ת"ה כְּמִבְּנֹאֵר בְּכָל תְּשׁוּ"ה הַסְּפָרְדִים וְגַם כִּי הִלָּא הִמָּה הַמְדָבְרִים בְּחֵי"ת כְּמוֹ ה"א יוֹשְׁבִים סְמוּךְ לָהֶם כְּמ"ש בְּכ"ה א"ח וּבְסִד"ש ש"נ גְּבִי נְהָמָה וְז"ל פְּתַב הָרַב מֵהֵרִי"ט ז"ל וְז"ל בְּזֶה הַשֵּׁם נִסְתַּפְּקִיתִי בְּהִיּוֹתִי בְּדַמְשֶׁק לְפִי שֶׁשָּׁגוּר בְּפִי הֶפֶל לְקִירוֹת בִּינְיָה נְהָמָה וְזֶה הַשֵּׁם נִעְתַּק מֵהֵרִינְטוֹמֵנִי"א מְקוֹשְׁט' וְסִבִּיבּוֹתִי וְפִי נִחְמָה שֶׁהֵם מְחַלִּיפִים הַחֵי"ת בְּה"א אַעפ"י שְׁפָאן בֵּא"י אִין מְחַלִּיפִין מ"מ יְדוּעַ לְנוּ שֶׁעֵינֵי הַשֵּׁם הוּא נְחָמָה וְאִין בְּזֶה שְׁנוֵי הַשֵּׁם אִם נְכַתּוּב פְּתַקְנוּ עכ"ל הֵרִי דְקוֹשְׁט' וְסִבִּיבּוֹתִי אֵינְהָ רְחוֹקָה מֵא"י וּמִשְׁאָרֵי עַרְבֵי תְּוֹרְגָמָה וְא"כ בְּנִדְאֵי הַסְּפָרְדִים פּוֹתְבִין בְּכ"ף הַגַּם דְכַתּוּב שֵׁם שְׂאִין מְצוּיִין בְּעֵלֵי הַלְשׁוֹן בֵּא"י הֵינּוּ לְעַנְיָן זֶה לֹא שְׂכִיחַ דִּינְדְעֵי דְמִבְּדִילִין בֵּין חֵי"ת לְה"א אַבְל נִדְאֵי שְׂכִיחֵי בְּנֵי קוֹשְׁטָא בְּכָל עַרְבֵי תוֹגְרָמָא כִּינְדוּעַ וְקוֹרְבִים לָהֶם וְלָכֵן הַשְּׁגָתִי עַל דְבָרֵי הַט"ג וְהוֹכַחְתִּי דְבִאֲמַת אִין הַטַּעַם מִשׁוּם טַעוֹת וְרַק דְכ"כ בְּת"ה דְהַגֵּט רֵאוּי לְכַתְּבֵי לְכַתְּחֵלָה שְׂיִהֵי' נִקְרָא בְּכָל עַרְבֵי יִשְׂרָאֵל וְאִין חִילּוּק בֵּין קְרוֹב לְרְחוֹק יַעו"ש בְּהִדְיָא [בְּסִי' רל"א] וּמָה שְׁמֵאֲרִיךְ מַעַכ"ת בְּפִלְפוּל מְחַמַּת שְׂרָאִיתִי שְׁעֵדִינּוּ לֹא הִי לְפָנָיו סְפָרֵי מִסֵּה"ג הֵרֵאשׁוּנִים וְלָכֵן פְּתַב סְבָרוֹת בְּדוּיוֹת וְעַל סְבָרוֹת פְּרִסִּיּוֹת אִין שְׁעִיּוֹר וּבִאֲמַת הָעוֹלָם מְבִינִים שְׁכָל סְדְרֵי גִיטִין מְסַבְרַת הַפְּרִס בְּדוּיִים וְלָכֵן כ"א אוֹמֵר סְבָרְתוֹ וּבִאֲמַת זֶה אֵינוֹ ח"ו וְאִם יִזְכְּנוּ ד' לְעֵינֵין הֵיטֵב יִרְאֶה כִּי דְבָרֵי מִסֵּד"ג הֵרֵאשׁוּנִים בְּהַשְׁכָּל וְחִכְמָה נִאֲמָרוּ וְדְבָרֵיהֶם בְּנוּיִים עַל הַמְקָרָא וּמְסוֹנֶרֶת וְש"ס וְרֵאשׁוּנִים לֹא מְסַבְרַת הַפְּרִס וְהִי שְׁלוֹם: סִימָן קִיד לְהָרַב הַמֵּאָה"ג וְכו' מו"ה יְהוּדָא לִיב נ"י דִּינּוּ וּמו"צ ב"ק סְעָרְעֵט: שְׂאֵלָה בָּא לְפָנֵי אִישׁ אֶחָד אֲשֶׁר בָּתוּ נִתְגַּרְשָׁה בְּק' טְשְׁעֵרְנָאוּיִן וְאַחַר שֶׁעָבַר זְמַן הַהִבְחָנָה וְנִשְׁתַּדְּכָה עִם אֶחָד בָּא לְפָנֵי אָבִיהָ לְכַתְּבוֹ לּוֹ פְּתוּבָה וְשְׂאֵלְתִי לוֹ מָה שָׁמָּה וְאָמַר לִי שֶׁבִפ"כ נִקְרָאת מְחֵלָה בְּפִת"ח רַק הוּא וּב"ב קוֹרִין אוֹתָהּ מִיְכָלָה בְּסִגּוּלְפִי נִיחַתָּן לָהּ שֵׁם זֶה מְהַעֲרִיסָה ע"ש זְקִינָה מִיְכָל וְהַשְׁכְּנִים אוֹמְרִים שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ מֵעוֹלָם מִשֵּׁם מִיְכָלָה רַק בְּשֵׁם מְחֵלָה וּבְגֵט פְּתוּב רַק מְחֵלָה לְבַד וְאָמַרְתִּי תִּיְכַרְף שֵׁישׁ צ"ע בְּזֶה וְהַדְּיָן הַשְּׁנֵי פָּסֵק בִּינוֹן שְׁנִקְרָאת בִּפ"כ מְחֵלָה וְגַם הַשְׁכְּנִים אוֹמְרִים שְׂאִינָם יוֹדְעִים רַק מִשֵּׁם מְחֵלָה ע"כ הוּי שֵׁם מִיְכָלָה שֵׁם הַנְּשִׁתְקַע וְא"צ לְכַתְּבוֹ בְּגֵט שֵׁם הַנְּשִׁתְקַע וְסִדְרֵי קְדוּשִׁין וְנִיִּשְׂאֵת עכ"ל הַשְּׂאֵלָה: תְּשׁוּבָה לְכַתְּחֵלָה צְרִיךְ לְכַתְּבוֹ מְחֵלָה דְמַתְקַרְיָא מִיְכָלָה דְהֵי"ו"ד הוּא בְּמִקְוֹם סְגוּל לְפַעְמִים בְּמִדְיַנְתְּנוּ כְּמִבְּנֹאֵר בְּקו' אֲשֶׁר לִי מְגֹדוּלִי מִסֵּד"ג [הוּא בְּס' ד"ח בְּש"נ אוֹת מִיְכָלָה] וְכֹן נְהָגִין כ"ע וּמִיְכָלָה מְסַתְמָא הוּא לְה"ק וְאֶפְ"י אִם נִימָא שֶׁהוּא סְפָק כְּמ"ש

הדמש"א ז"ל מ"מ טוב לכתוב דמתקרי ובה"א כמו שמספיק גם הט"ג [בכ"ל ס"ב] והנה באמת מהט"ג ז"ל נראה דזה הוא כמו פנוי היוצא ממחלה וקיצור השם ולכן לפי דבריו ראוי לקדום שם העריסה דמיכלה נכלל במחלה יעו"ש [בש"נ מ' סק"ג] ובאמת לפי ע"ד זה הוי שני שמות משונות במבטא דמחלה בפת"ח ומיכלה בסגו"ל קרוב לחירק ממוצע ביניהם והוי כמו טנס טונס דהוי שני שמות גמורות ואינו דומה כלל לגרשם וגרשון דהתם אין השינוי גדול ולא נרגש היטב מה קורין אם גרשון או גרשם וכמעט המדבר בעצמו אם אינו נותן ללבו לשמוע מוצא מפיו א"י אם במ"ם דיבר או בנו"ן וכעין שמבואר בצ"ץ ז"ל [סי' פ"ד] וכ"כ בהקדא במהר"א ששון דאינו ניכר במבטא בין גרשם לגרשון רק מעט אבל מחלה בפתח למיכלה בסגו"ל ניכר הרבה הוי פתרי שמי ולכן לפע"ד נכון לכתוב העיקר מה שקורין הרוב דהוא דינא דרנבא מרים כו' שבש"ס ומה לנו לחוש לדברי אחרונים נגד ש"ס מפורש ולכן לדעתי נכון יותר לכתוב ***(א"ה) נראה דצ"ל מחלה דמתקריא מיכלה)** מיכלה דמתקריא מחלה אף אם במדינתכם מדברים כמו בפאדאליא מאכלי' כמ"ש מבטא זה בט"ג יכתוב מאעכלי' פפתוב שם הפל כפי שמבטין במקומכם ואינני בקי בזה כי בגלילותינו מדברים מיכלה פן יש לכתוב לכתחילה אבל אם בדיעבד כתב רק מחלה לחוד אם לא נשאת צריכה גט אחר ויכתוב בגט אחר פנ"ל דהרי אפי' באם משמיט שם הטפל דיעות הרבה דפסול בלא (כש"ו) וכ"ש פידוע לפל בטור [וב"י סי' קכ"ט] וגם בנ"ד דיש מקום לומר דעיקר הוא שם העריסה כיון שלא נשתקע ממש שם העריסה ועיין בסד"ש בזה הגם שלדינא י"ל דמדברי התוס' בהשולח [דל"ד סד"ה והוא] לחד תירוץ סגי בכנוי הקרוב לעיקר השם ואפי' לכתחילה יענין בב"י ז"ל [רס"י קכ"ט] אעפ"כ לכתחילה צריכה גט אחר ובדיעבד פשר בשם מחלה לבד דהוי עכ"פ כנוי שהפל קורין אותו בה וקרוב לעיקר השם שלשני תירוצים [בתו' שם] פשר ואם כתב רק מיכלה או מכלה בכף אפי' אם ניסת תצא דהוא אינו רק שם טפל (לשם העריסה) ולא נקראת בו בין רוב אנשים מה לנו בשם עריסה אף במקום עיגון יש לעיין הרבה ומ"ש בשם הג"פ סי' [הנ"ל ס"ק] צ"ב הוא סברת הרח"ש ז"ל רק לסניף ואין פדאי לומר פן למעשה בזה לחוד ועיין גבי שם שנשתנה ע"י שחוק [בב"ש סי' הנ"ל סק"ג] ולפע"ד בזה מבואר פל ספקותיו אשר שאל ואם לא ידקדק בדקדוק שמדקדקים האינם בקיאים יראה שהאמת באשר פתבתי והיה שלום יום ו' פקודי: סימן קטו שלום רב לכבוד אחי הרב הה"ג החר"ף ובקי המושלם פ"ה ע"ה נ"י כקש"ת מו"ה אביגדור נ"י האבד"ק דיקלא יע"א: הגיעני מכתבה ואודות השאלה נ"ל פשוט לכתוב ינטשא דאנן בני אנשפנזים אין כותבין אל"ף במקום פתח ואפילו במקום שעפ"י הנחת הלשון הי' צריף אל"ף בני אנשפנז שאנו מב"ב אין כותבין אל"ף ומשמיטין האל"ף וזה מרמז מהריב"ל ז"ל בתשובה גבי פלאמה שאם השמיט האל"ף פשר ואפילו שיש מקום שע"י חסרון האל"ף יקראנה בניקוד אחר מ"מ פשר בלא אל"ף ובני אנשפנז משמיטין (הל"מ"ד) [האל"ף] וכ"כ פל מסדרי גיטין האשפנזים הראשונים ואחרונים ועיין בס"ש וב"ש תמצא זה יותר ממאה פעמים וכ"כ בתשו' הגדפס מחדש מהגאון מהר"ח פ"ץ ז"ל [בסי' ע' וע"א] והמרפכת המשנה ז"ל ורק הב"ח ז"ל כתב פעם אחת לכתוב אל"ף במקום פת"ח והקשו פולם עליו ואל יטעו אותה מקצת תשו' מגאוני הזמן שהי' בדור שלפנינו שפתבו לכתוב פה או פה דבמכ"ת נשמטו מהם מקור הדין ורק

לכתחלה צריף לכתוב בלא פת"ח אף באם יש מקום לטעות טוב להוסיף אָל"ף פתנא תוספאה פמבאָר בס"ש ולכן לדעתי נכון לכתוב בלא אָל"ף ינטשא פי אין מקום לטעות פלל אף אם רוצה לכתוב יאנטשא ג"כ אין חשש אף לכתוב יענטשא בעי"ן ג"כ פשר בדיעבד כמו יעקל אף באמת העליתי בקונטרסי גם גבי יעקל בפתח לכתוב יקל אולם בדיעבד פיון שפא בשם הקודש יעקב ודאי גם בעי"ן פשר ואל תתמה דהאיך שיף שם אַחד שינכשר לכתחלה על ג' אופנים עיין בג"פ ובע"נ ותמצא הרבה כזה ומה שרצית להשמיט הנו"ן לא ידעתי שום ספק בזה דלמה נשמיט ואם ח"ו נשמיט הנו"ן יהא הגט בטל דהוי שם אחר פלל יטשא והמגרש נקרא יאנטשא ומה שהבאת ראי' מייעקל שפותרין בלא נו"ן תמה אקרא מה שיף נון ליעקל הלא פולם קוראים יעקל רק בקצת המריצים דיבורם נראה כאלו הוא ינקל אבל באמת לרוב הקוראים הוא יעקל בלא נו"ן ואפילו אם מקצתם קורין יאנקל די ביעקל לחוד פמבאָר כה"ג במהריב"ל ז"ל ובתנ"י גבי פלאמה ופאלאבמא והג"פ מביאם [בסי' קכ"ט ס"ק קכ"ה] אבל ינטשא דאינו נקרא רק בשם ינטשא בודאי אם כתב יאטשא הגט בטל לפע"ד גם מה שרצית להתחכם שלא לכתוב פלל שם אבי' עיין בתשו' רמ"א ז"ל [סי' פ"ד] כתב ח"ו להשמיט בשביל ספק פל דהו ובפרט בנדון שלפנינו אין פאן ספק פלל לכתוב יאנטשא או ינטשא וגם מ"ש בשם סדר מהר"מ בב"ש הן אמת שהט"ג הבין פן בדברי הר"מ ז"ל ולכן השיג עליו כי הוא דבר שאי אפשר יעי"ש אף באמת לדעתי פנונת מהר"מ ז"ל דשם החתימה עיקר ע"ש גם מה שהבאת משם אברושקא לנ"ד אתפלא מאד הא ביאנטשא אין שום אות מייעקב רק הו"ד עפ"י קריאת העולם ובכה"ג לא נמצא חולק שצריף לכתוב הפנינוי וגרע מאשר אנשיל שכתב תה"ד [ע' בט"ג אות א' סקמ"ט] שצריף לכותבו ודו"ק בסדרי הגיטין ותראה שפן הוא האמת ולכן צריף לכתוב יאנטשא גם שם אבי המתגרשת יכתוב דוד דמתקרי משה דוד פאשר דעתה נוטה פי נכון הוא הגם שהט"ג ז"ל בליקוטי השמות מגמגם בזה מ"מ פן הוא האמת ואולם גם הט"ז ז"ל מכשיר אפילו לכתחילה יעו"ש: ושם סימא בודאי אפילו בגבולינו כותבים באָל"ף והט"ג ז"ל [בש"נ אות ס' סק"ד] כתב רק דבסביבותינו לא הי' מקום להסתפק אבל באמת כבר נפשט הספק מגדולי הדור שלפנינו לכתוב סימא.

ובגט השני שפתבת שהחזקת שם הבעל למשה בער ולעלי ולחתימה משה דוב הנה פן נכון מאד אף צריף לכתוב משה דוב דמתקרי משה בער המכונה איטשא פי לא ידעתי מה דכתבת שהוא שקר וכי אם החזיק שמו בשקר למ"ד יום א"צ לכותבו הלא במתני' דהשולח [שם בגמ' ל"ד ב'] יוסף וקורין אותו יוחנן פירשו הרא"ש ז"ל וכל הראשונים דשינה שמו בשקר כדי שלא יפירוהו (בשם א פאם) הן אמת שבט"ג [ע' בד"ח לש גיטין בשער האותיות אות א'] כתב דחזקה בטעות לא הוי חזקה אבל זה נגד הש"ס הנ"ל וש"ס פ' ג"פ [קס"ז ע"ב] גבי רמאי ברמאותי' זהיר ובכ' ראשונים שם ובתשו' רמ"א ז"ל גבי פפסל [סי' פ"ד] וכינצא בזו תשובות עצמו מספר דאפילו בשקר אם הוחזק פן הוחזק ועיין בתשו' הרא"ש ז"ל [פלל ט"ו סי' ד'] גבי גר ולכן בודאי צריף לכתוב משה דוב דמתקרי משה בער המכונה איטשא אף על מקום תולדתו האיך שמו שם וגם שם אביו אין ראוי לסמוך עליו פיון דחזינו דרוצה לשקר במזיד א"צ לכותבו פלל הגם דבתשוב' מהרמ"ם ז"ל [סי' ס"ד] מבאָר גבי זליכמן וזליקמן דיש מקום לומר שם מקום דירת הבעל

נקרא מקום הנתינה גם בתשוב' פ"י [סי' יו"ד] נתחבט בזה מ"מ במקום עיגון אין לנו רק השם שנודע לנו מדברי הבעל והקוויטלה אין מעלין ומורידין כלל ולכן יכתוב משה דוב דמתקרי משה בער המכונה איטשא והי' שלום פדברי אחיו ידידו דוש"ת בלונ"ח ב' אחר תרכ"ג: סימן קטז בנידון שם בראנא הפל כפי המבטא במקומם אם ניפר קצת היו"ד במבטא כותבין בריינא ואם לא ניפר במבטא רק כמו בפתח כותבין בראנא ובאמת גם בלא אל"ף שפיר נקרא ברנא בפתח דאנו אין כותבין אלף במקום פתח רק פדי ליפות הקריאה טוב לכתוב באל"ף בראנא וכלל הדבר שאם לא ניפר במבטא היו"ד כותבין באל"ף לא בשני יודין וכן הספסם בספר (דרף) [דברי] חיים [לש"ג בשער הנקודו] באות פת"ח חריף] כמ"ש בספר אנשי שם ורק מה שהחמיר בספר אנשי שם אפילו בדיעבד הניח שם בד"ח בצ"ע יעי"ש [בשער התשובות בהגהות לס' אנ"ש סי' קכ"ט] והי' שלום: סימן קיז להרב המאה"ג החריף מו"ה וואלף נ"י דנין המצניין בק' לאנציט: שאלה בגט שכתב שם האשה שיינדל בשני יודין והוא מקום עיגון גדול: תשובה הנה אתפלא מדוע לא ראייתם בספר דברי חיים בשער הנקוד [אות פת"ח חריף] שכ' בשם עזרת נשים להכשיר הגם שחפשי פעת בס' ע"נ ולא מצאתי מ"מ אין ראי' דבנדאי לא פיקחש בעהמ"ח דברי חיים וכן באמת בזכרונ'י שכ"כ בס' ע"נ להכשיר ורק פעת אין פנאי לחפש [עיין בע"נ בש"א אות מ' מימון שכ"כ להדיא] אף במקום עיגון נדאי נראה להכשיר אם כתב פדריף שכותבין באגרות ושטרות אף מ"ש מע"כ בפשוט שאין שום חשש לא כן הוא דהמעניין בס' דברי חיים גם בע"נ נראה פשוט דלולא מקום עיגון ראוי להחמיר: סימן קיח להרב כו' מו"ה מענדל זילבר מו"צ דק' קאלאמיא יע"א.

שאלה בשם באבא באשה שמסופק אם לכותבו באל"ף מאחר שקורין אותה בפתח הנה כלל הדברים מגדולי אחרונים מתקני השמות כמו דמש"א ודור הקודמים שפני אנשפנו שחנו נהוגין לכתוב נקודת פת"ח בלא אל"ף רק לפעמים בהרחבת התקנה כותבין אלף וכן מבואר בט"ג [בש"נ אות א' סקט"ו ובכ"מ] ובס' דברי חיים [בשער הנקודות ניקוד פת"ח ובכ"מ בפנים] ובדיעבד פשר במקום שאין לטעות והנה השם באבא יוצא מתואר שקורין לסימן טוב שתהי' נגדל ותוציא זרע שתהי' נקרא באבא והנה בגליל קראקא קורין לאם אמו או אם אביו באבא בקמ"ץ ובגליל מקום מולדתי וכן בגליל רוסיא קורין לאמו זקונה בבאי בלא אל"ף ולכן מהראוי לכתוב כל מקום לפי הקריאה אם קורין בקמ"ץ כותבין באל"ף ואם בפת"ח כותבין בבא בלא אל"ף וקצת יש מקום קפידא דאם יחלפו ממה שנקראת יאמרו דאשה אחרת באה ממקום שקורין כמו שפתוב בגט ואינה האשה שבכאן וד"ל.

וכן כותבין המכונה כמו שפסק בהסד"ש ז"ל גבי קומפראדי שהוא לסי' טוב בלשונם ועיין בספר דברי חיים שפסק כן והט"ג חש לזה גבי זעליק בקו"ף. אדר ב' תרכ"ז: סימן קיט להרב כו' מו"ה יוסף נ"י מו"צ דק' ויזניצא.

שאלה באשה שקורין אותה שינדל בחד יוד בצירי אף חותמת עצמה בשני יודין וכתבו בגט בחד יוד. הנה הדבר מבואר בס' דברי חיים [בשער האותיות אות א'] דלהב"ש פסול ביש שינוי במבטא ושינה מחתימתה ומה שמדקדק מעכ"ת דבלא שינה במבטא לא אזלינן בחר חתימתה והכי מדקדק מעכ"ת בדברי הב"ש לא יפה כנון דלהב"ש ס"ל לכתחלה

כהט"ז דלא משנין חתימתו גבי יהודא באַלף אף דוקא לכתחלה אַבל בדיעבד פֿשר פֿשאַין שינוי במבטא אף פֿשיש שינוי במבטא פֿוסל הב"ש בדיעבד פֿשישונה מחתימתה וע"ז שם פֿל הפֿלפול בס' דברי חיים אם בדיעבד פֿסול פֿדברי הב"ש או לומר דכֿשיש שינוי במבטא נמי עכ"פ פֿשר בדיעבד דהוא כמו פֿתב שם הנקרא בפ"כ דכֿשר בדיעבד ושם לא הכריע הד"ח אף [בשער הנקודות] באות פת"ח חרי"ף הכריע לכתוב שני גיטין ובמקום עיגון הביא דעת הע"נ ובתשו' שפסוף הספר עדות ביהוסף להכשיר בין בחד יוד ובין בב' יודין יע"ש.

אף אין פֿעת בידי לשנות ממה שמבואר בדברי חיים ומעכ"ת יבחר הנראה לו והי' שלום: סימן ככ להרב מו"ה יחיאל מיכל היילפרין אבד"ק בארשטוב יע"א. שאלה בדבר השם בריינא הנה בספר דברי חיים בשער הנקודות פת"ח חרי"ף מבואר הפל באר היטב ולדינא אם קורין כמשמעותו דוקא בראנא כותבין פֿן וכמבואר בסד"ש יעו"ש אף במדינתנו וכפי שהגידו לי אנשים מקרוב לקהלתכם שגם במקומכם כמו במקומינו בנדאי צריף לכתוב בשני יודין בריינא ומה שתלה בט"ג מהרגשת היודי"ן זה אינו פֿלל פֿאשר ביאר בס' דברי חיים ולברר היטב אעתיק תשובת מהרא"י כת"י נהביאו סד"ש וז"ל.

[ע"ל סי' ק"ז] הרי דלא תלוי פֿלל בהרגשת היודין ורק שלשון תרגום ושלשון העמים שאין להם נקודי צריף לברר היטב בשני יודין ואפילו מספק שם שמבואר בהסדרי גיטין הראשונים אין לשנות במבואר בד"ח [בשער האותיות אות ג' ובכ"מ] ולכן אין לשנות רק אם יודעים בבירור שאין נקרא פֿן בזמננו והי' שלום.

ה' במדבר תרכ"ז: סימן קכא שלום לידידי הרבני הישיש הקריף ובקי המושלם מו"ה שמשון דמתקרי שמאי נ"י ולבנו נ"י בק' אולינאב. מכתבו הגיעני ותמינהני למה יאריכו בדברים הלא ידוע דמקום עיגון פֿשר בלא פֿתב מקום עמידת העדים אף מ"מ מי הוא שיאמר להכשירה בלא מקום עיגון וכוננת הפ"י [גיטין ד"פ] היינו אם הי' תיקון פֿן הי' פֿשר לכתחלה אַבל פֿינן שתקנו לכתוב פֿן בכל הגיטין הני משנה ממטבע שטבעו חכמים דאינו פֿשר אפילו לדין רק במקום עיגון ולדברי הש"ג ז"ל [בס"פ המוכר את הספינה] בטל מדאורייתא במבואר בדבריו בב"ב ומוכא בס' דברי חיים [בפתיחה אות ח'] והבקי בטיב גיטין יודה דלכל הפוסקי' דלא במקום עיגון פֿסול וזה ידוע לכל דאינו מקום דחק פֿלל דבתוף עשרה פֿרסאות ימצא מקום שכותבין גיטין ותמה אני וכי קל בעיניהם א"א החמור וכבר מבואר בריב"ש דמה בעניני ממון אדם בוחר הדרף היותר בטוח מכ"ש בעניני מצותיו ית"ש ויתעלה ומבואר בס' הקנה פֿמה וכמה עולמות תלויים באותיות הגט והמסר אות א' פֿאלו מחריב עלמין ולכן הנהרו מלהתירה בלא גט אחר ואני נפשי הצלתי והי' שלום: סימן קכב להרב כו' אב"ד דק' סאנאוויטש במדינת וואלחייא.

ד' דברים תרנ"ח. מכתבו הגיעני בעת אשר אחותי דרפי ליסע לכאן למרחץ אוֹבן וגם פה אנכי מוטרד מאד ובפרט בעסק המרחץ לזה אמרתי להשהות תשובתי עדי בואי לביתי לשלום.

אף עתה ראיתי אשר מעכ"ת נחוץ לינדע דעתי אמרתי להשיבו מפני הכבוד והן באמת לא ידעתי למה דלקתם אחרי מנער אנשים ידעתי מיעוט ערכי ומיאנתי לדבר ולהכריע בעניני איסור חמור כזה ובפרט פי גדולי הדור נתנו עיניהם אף לאשר דפק על דלתותי לא אוכל עצור להודיע לו מה שנלע"ד בענין זה.

והנה לא אלה בגדולות ונפלאות לפלפל בשו"ת פי אין אתנו דבר מקור וברור לכתיבת השמות וגם פי הרבה סדרי גיטין כתב כ"א לפי הנחת מבטא מדינתו והרבה אחרונים אשר דבריהם צ"ע ואין לנו רק דברי הראשונים ואחרונים הוא ניהו סד"ש וב"ש ו"ל והג"פ ומכתב אלי' אשר הרבה טרחו והעמיקו להעמיד הדבר על בוריו והי' לפנייהם כל ספרי האחרונים המדברים בזה ולכן לא באתי רק מה שראויה מדברי הראשונים ואחרונים הנ"ל וזולתם לא אדע פי במחכ"ת אין פדאי להעמיד יסוד על אחרונים.

והנה בגמ' [גיטין ל"ד] אמרינו רובא מרים ופורתא שרה אמרי נהרדעי מרים וכ"ש שיש לה ולא שרה וכ"ש שיש לה והנה הר"ת ז"ל [שם בד"ה וכל] פירש דצריף לכתוב שמותיהם בפירוש מרים דמתקרי שרה לכתחלה אף בדיעבד נראה דכשר גם לר"ת ז"ל אפילו אם כתב איפכא שם פורתא קודם ודמתקרי ע"ש העיקר וכן הסכים הריב"ש ז"ל בתשובה [מ"ג] אמנם מהראנ"ח ז"ל [בסי' ל"ג] גימגם בזה די"ל דלר"ת ז"ל פסול בדיעבד אם כתב שם הטפל קודם ועל שם העיקר דמתקרי והג"פ [סי' קכ"ט סקי"ג] והמכתב אלי' ז"ל הגם שפסלו דבריו מ"מ חשו בו למאד והזהירו לחוש לדברי מהראנ"ח ז"ל כי יש מקום לומר ולפרש פן בש"ס וגם הרב מהריב"ל ז"ל חש לי' וגם הסד"ש ז"ל בכמה מקומות חש לי' בנדאי אין בידינו לדחות דבריו זולת הגס לבו בהוראה וא"י שא"י: ומה הוא השם שנקרא עיקר הוא השם שנקרא בו לס"ת וחותם בו אפילו שנקרא בפ"כ בשם אחר דכן פסק מהרא"י ז"ל וקבעו (הרמ"א) [הב"י] ז"ל בש"ע [סי' קכ"ט ס"ח] וכן התזיקו הרדב"ז ומהראנ"ח והג"פ והסדר שמות של ר' מיכל ר' יונתן שבידינו ואפילו אם יבא אלי' אין שומעין לשנות במדינתנו אלו הגם שהמכתב אלי' הניח זה בצ"ע מ"מ כבר יש תירוצים הרבה לקו' שם אבל עלינו שלא לשנות מפאשר כתבו אבותינו דשם שעולה לתורה ונתימא לעיקר ויעוין בשו"ת פ"י [ח"ב סי' ע"ה] ואם התתימה ועל' לס"ת סותרים אהדדי פליגי בזה האחרונים י"א התתימה עיקר וי"א עלי' לס"ת עיקר ובאמת באם אחד תדיר יותר פגון העל' תדירא ואינו עוסק בכתבי שטרות ואגרות [שם של] ס"ת עיקר ולהיפוף אם עוסק בתתימת שמו תדיר ולתורה אינו עולה רק לפרקים שם התתימה עיקר.

עוד מבואר בסדר"ש וגם בכנ"י ז"ל מביאו בס' ט"ג [בש"א אות א' סקל"ו וסק"מ] דעל שם התתימה לא שייף דמתקרי ולא המכונה פי אין מנין אותו כלל רק שחותם עצמו פן ולא שייף דמתקרי או חניכה ע"שהתתימה [וכ"כ הט"ז בש"א אות א'].

עוד זאת דאשה שמתקרי חנולא אם כתב חנה הגם שידוע שחנולא נצמח מחנה מ"מ כל שא"י ששמה העריסה הי' חנה אם כתב חנה פסול ואפילו אם כתב חנה דמתקרי חנולא

נְמִי פְסוּל למהרי"ב ז"ל מְבִיאוּ בַס"ש וְהַרְבֵּה דְקוּיָמִי בְשִׁיטְתוֹ כַּמְבֹנָאָר בַּב"ש ז"ל [ע"ש
בש"נ אות ב' וְאוֹת ה']:] וְהִנֵּה נְבוֹא לַנ"ד שְׁנֵרָאָה דְלֹא יָדְעִינָן שֵׁם הָעֵרִיסָה מֵהַי וְלֹס"ת
נִקְרָא זָאב וְחוֹתֵם עֲצָמוֹ זָאב וּוְאֵלֶּף וּכְפִי כָּל נִקְרָא וְעֵלְוִיִּל אִם נִכְתוּב זָאב דְּמִתְקַרֵי זָאב
וּוְאֵלֶּף לֹא נִכּוֹן דְּהָא ע"ש הַחֲתִימָה לֹא כְּתוּבִין דְּמִתְקַרֵי וְאִם יִכְתוּב שֵׁם הַחֲתִימָה עֵיקָר
זָאב וּוְאֵלֶּף דְּמִתְקַרֵי זָאב הַמְכֻנָּה וְעֵלְוִיִּל גַּם בְּזֶה יֵשׁ לְחוּשׁ דִּילְמָא קִי"ל כְּהַפּוֹסְקִים
דְּשֵׁם הָעוֹלָה לֹס"ת עֵיקָר וַאֲ"כ פּוֹתֵב הַטְּפֵל לְעֵיקָר וְאִם יִכְתוּב וְעֵלְוִיִּל דְּמִתְקַרֵי זָאב זֶה
וְדַאי לֹא יִתְכּוֹן דְּשֵׁם וְעֵלְוִיִּל אֵינּוּ מְוַזְכֵּר לֹא בְּעֵלְיָתוֹ לְתוֹרָה וְלֹא בְּחֲתִימָה וְהוּי רַק טְפֵל.

וְלִכּוֹן הִי נִרְאָה דְּצָרִיף שְׁנֵי גִיטִין בְּאַחַד יִכְתוּבוּ זָאב דְּמִתְקַרֵי זָאב וּוְאֵלֶּף הַמְכֻנָּה וְעֵלְוִיִּל
וּבְשְׁנֵי יִכְתוּב זָאב וּוְאֵלֶּף דְּמִתְקַרֵי זָאב הַמְכֻנָּה וְעֵלְוִיִּל וּכְעֵין שֵׁם מֵהֶרָאנ"ח ז"ל [בַּס"י
ל"ג] גְּבִי אִשָּׁה שְׁנִקְרָא שְׁבִתוּלָא.

אַף מִחֲמַת שְׁהַרְבֵּה חֲשׂוֹ לְתַת שְׁנֵי גִיטִין לְכּוֹן נִלְע"ד לְכְּתוּב זָאב וּוְאֵלֶּף דְּמִתְקַרֵי זָאב
הַמְכֻנָּה וְעֵלְוִיִּל דִּישׁ תְּרֵי צְדָדִי לֹמַר כּוֹן חֲדָא דִּילְמָא עֵיקָר שֵׁם שְׁחוֹתֵם בּוֹ גַּם אֶפְיָלוֹ
אִם נִימָא שְׁשֵׁם שְׁקוּרִין אוֹתוֹ לְתוֹרָה עֵיקָר יֵשׁ לְסַמְּךָ עַל הַמְכַשִּׁירִין [בַּס"י קכ"ט ס"ב]
בְּכְתוּב הַטְּפֵל קוֹדֵם בְּכְתוּבִים שְׁנֵיֵהֶם בְּפִירוּשׁ וּבְפִרְט כַּה"ג שְׁשֵׁם זָאב שְׁנִקְרָא בּוֹ לְתוֹרָה
כְּתוּב הוּא ג"כ מְקוּדֵם וְרַק שְׁנִצְטָרֵף עִמּוֹ שֵׁם (זָאב) [וּוְאֵלֶּף] בְּכַה"ג לֹא מִיְקַרֵי הַקְדָּים
שֵׁם הַטְּפֵל וְגַם מֵהֶרָאנ"ח ז"ל מוֹדָה דְּכוֹתְבִין כּוֹן לְכְּתֻחָה.

זֶה נ"ל דְּרַף הַנְּכּוֹן אֲבָל לְהַכְחִיד שֵׁם הַחֲתִימָה שֶׁהִי חוֹתֵם עֲצָמוֹ זָאב וּוְאֵלֶּף לְהַשְׁמִיט
לְגַמְרֵי שֵׁם זֶה נ"ל שְׁאֵינּוּ נִכּוֹן דְּהַרְבֵּה פּוֹסְקִים ס"ל דְּשֵׁם הַחֲתִימָה עֵיקָר וּמ"ש הַט"ג גְּבִי
יּוֹשִׁיעַ פִּלְק וּמְרַמֵּז עַל סְפָרוֹ ב"א אֵינּוּ אֵתִי פֶּה וְגַם כִּי בַלֹּא"ה בַּנ"ד לֹא נִקְרָא מְעוֹלָם
וּוְאֵלֶּף וְהֵאִיף יִכְתוּב שְׁקָר דְּמִתְקַרֵי וּוְאֵלֶּף שְׁמַעוּלָם לֹא נִקְרָא וּוְאֵלֶּף דְּהַחֲתִימָה הוּא זָאב
וּוְאֵלֶּף וְגַם לֹא נוֹדַע כָּלֵל דְּשֵׁמוֹ הָעֵרִיסָה הִי וּוְאֵלֶּף כְּאַשֶּׁר נִרְאָה מְעַנְּנֵן הַשְּׂאֵלָה וַאֲ"כ כְּתוּב
עַל הַמְגַרְשׁ שֵׁם שְׁלֹא נִקְרָא בּוֹ מְעוֹלָם וּבְשֵׁלְמָא אִם לֹא הִי כְּתוּב הַמְכֻנָּה וְעֵלְוִיִּל ה"א
דְּמִתְקַרֵי וּוְאֵלֶּף הֵינּוּ מֵהַ שְׁנִקְרָא וְעֵלְוִיִּל וְהוּא קִצּוֹר הַשֵּׁם מוּוְאֵלֶּף כּוֹן הִי מְקוּם לְצַדֵּד
הַגַּם שְׁאֵינּוּ כְּפִי מְסַקְנַת מֵהֶרָאנ"ב ז"ל שְׁהִבְאֵתִי גְּבִי חֲנוּלָא אֲבָל מ"ש הַמְכֻנָּה וּוְאֵלֶּף
וְהַמְגַרְשׁ לֹא נִתְכַנֵּה מְעוֹלָם וּוְאֵלֶּף א"כ יֵאֱמָרוּ דְּאֵין זֶה בְּעַל הָאִשָּׁה דְּבַעַל הָאִשָּׁה אֵין שְׁמוֹ
כָּלֵל וּוְאֵלֶּף רַק וְעֵלְוִיִּל וְזֶה הַמְגַרְשׁ הִי שְׁמוֹ וְעֵלְוִיִּל וְנוֹסֵף עָלָיו שֵׁם וּוְאֵלֶּף בְּכְתִיבָה
בְּגַט וַאֲ"כ אֵין זֶה בְּעַל הָאִשָּׁה וּלְפַע"ד יֵשׁ בְּזֶה חֲשֵׁשׁ אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא: וְהֵאֱמַת אֲגִיד כִּי
דְּבָרֵי הַרְבַּ אֲשֶׁר נִסְדָּר הַגַּט ע"פ לֹא עֲמַדְתִּי עַל כּוֹנְנָתוֹ וְקִרִיתִי וְשְׁנִיתִי דְּבָרֵי וְלֹא הִבְנֵתִי
דְּאִיף יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת בְּשֵׁם וּוְאֵלֶּף לְכְּתוּב הַמְכֻנָּה [וּבְשֵׁם וְעֵלְוִיִּל דְּמִתְקַרֵי] אֲשֶׁר בְּשֵׁם
כְּזֶה לְפִי מְנַהֵג סְפָרִדִים כּוֹתְבִים דְּמִתְקַרֵי וּוְאֵלֶּף כִּיְדוּעַ דַּעַת הַסְּפָרִדִים וַאֲעַפ"כ כּוֹלָם
כְּאַחַד עוֹנִים בְּשֵׁם דְּהוּא רַק לְקַטְנוֹת וְגַעְגּוּעַ כּוֹתְבִין הַמְכֻנָּה אֶפְיָלוֹ בְּמִקּוּמוֹת הַסְּפָרִדִים
כַּמְבֹנָאָר בִּהֶרָאנ"ח גְּבִי שְׁבִתוּלָה וּמְבִיאוּ הַג"פ [בַּס"י הַנ"ל סק"ד וס"ק ע"ו] וְהַס"ש
וְהַמ"א ז"ל וְהֵאִיף הֵיפָּךְ הַסְּדָר הַזֶּה לְכְּתוּב הַמְכֻנָּה וּוְאֵלֶּף וְע"ש הַקַּטְנוֹת שְׁכַמָּה דִּיעוֹת
שְׁלֹא לְכְּתוּב כָּלֵל כְּתוּב דְּמִתְקַרֵי וְנִהִי דְּמֵהֶרָאנ"ט וְהַס"ש כְּתוּבוֹ גְּבִי חֲנוּלָה לְכְּתוּב דְּמִתְקַרֵי
יַעֲוִי בַב"ש [הַנ"ל] מֵהַ שְׁתִּירָץ וְגַם לְפִי תִירוּץ בְּתָרָא דַב"ש דַּס"ל לְהַס"ש וּמֵהֶרָאנ"ט ז"ל
כִּינּוֹן שְׁיִוצָא מִשֵּׁם הַקּוֹדֵשׁ כּוֹתְבִין דְּמִתְקַרֵי אֲבָל אֲנִן אֲשַׁכְּנַזִים אֵין כּוֹתְבִין רַק הַמְכֻנָּה
וַאֲ"ל דְּטַעְמוֹ שֶׁל הַמְסָדָר הִיא מְשׁוּם דְּוְעֵלְוִיִּל הִיא כִּינּוּי לְשֵׁם וּוְאֵלֶּף וּבְשְׁנֵיֵהֶם שְׁמוֹת

לעז פותבין דמתקרי דז"א דהרי מעולם לא נקרא וואלף רק מה שחתם עצמו אכל בעודו
 נער טרם ידע לחתום פנוהו לקרותו וועלוויל, ואם אולי הי' שמו מעריסתו וואלף וכנוהו
 לוועלוויל אף המעשה לפענ"ד נראה שלא נקרא מעולם וואלף רק בחתמה אף אפילו
 אם הי' נקרא וואלף נאח"כ וועלוויל פיון שאינו רק געגועין וקטנות עד שיש דיעות
 שא"צ לכתוב וועלוויל בנודאי לא פותבין רק המכונה כמ"ש מהראנ"ח וס"ש והג"פ
 ומ"א ז"ל ואין לזוז מדבריהם ובפרט פי יש בזה מקום לטעות דהנה לפי מה דמבואר
 ברמ"א ז"ל [סי' הנ"ל סט"ז] דאם אינו רגיל בשניהם פותבין דמתקרי וא"כ הרואה
 שכתב בגט המכונה וואלף ודמתקרי וועלוויל יבין שהמגרש הי' עיקר פינוי וקוראין
 אותו תדיר וואלף דכן המנהג פשוט במדינתנו לכתוב המכונה וואלף על מי שנקרא בפ"כ
 וואלף ושם וועלוויל יטעו לומר דרק לפעמים הי' נקרא וועלוויל ומש"ה פתבו דמתקרי
 דמשמע [לפעמים] הי' נקרא פן דכן לפ"ד הרמ"א פותבין ע"ש שאינו רגיל (לכתוב)
 דמתקרי וא"כ יוציאו לעז לומר דאין זה בעל האשה שהרי בעל האשה הי' נקרא בפ"כ
 וועלוויל ולמה פתבו דמתקרי הן אמת דיש ט"ס בדברי הרמ"א ז"ל וצ"ל דבאינו רגיל
 בו פותבי דמאקרי וכן הכריעו כל גדולי האחרונים אף מ"מ דעת הט"ג [בליקוטי שמות
 סקל"א ובתשובת ב"א סי' פ"א] וכמה אחרונים דדברי הרמ"א נכונים בלא ט"ס ובשם
 שאינו מורגל פותבין דמתקרי א"כ יש חשש לעז על הגט שיטעו לומר דהפנונה בתיבת
 מתקרי שלא הי' רגיל בשם וועלוויל ולכן אם [פי] אינו מכיר בעל המסדר אף אם הוא
 חכם גדול באמת יודה שטעה ולא יגרע מחמתו ויגדולתו פי שגיאיות מי יבין פי כל
 האריכות שהארץ הוא למחסור פי אינו דומה לכל לדין דתשו' מהרמ"מ ז"ל ונלע"ד
 הפעוט שהגט הזה אפי' בדיעבד פסול עיין בג"פ קכ"ט סעי' ס"ג גבי פינוי חיים שכתב
 עליו דמתקרי שפסול יעו"ש: אף לפי מה שראיתי במכתב שפא היום אחרי פותבי
 תשובתי ושם נאמר שפבר נישאת האשה לענין אם תצא נ"ל ברור דלא תצא דנהי
 שהעלינו דיש מקום לטעות שיאמרו שאין זה המגרש מחמת שלא הי' שמו של הבעל
 מעולם וואלף רק בחתמה צירף גם לשם זאב ולזה יש מקום לטעות דישטעה דהמגרש
 הי' שמו בפ"כ וואלף לחוד מ"מ נהי אם נימא דהגט פסול הא לא גרע מאם כתב שם
 שאינו רגיל בו ביותר דנדאי שייך חשש לעז פמבואר בר"נ ז"ל ובראשונים ואעפ"כ
 כתב הרמב"ם ז"ל [פ"ג מה"ג] שאינו אלא פסול ובסוף ה"ג מבואר דכל מקום שתמצא
 בחיבור זה פסול אם נישאת ל"ת וא"כ בנ"ד בנדאי דלא תצא דבנדאי אין זה שניני השם
 דבאמת הפנונה דזה האיש הנקרא בשמו העיקרי זאב ויש לו גם פינוי וואלף הגם שחותם
 בשניהם יחד מ"מ שייך לומר זאב המכונה וואלף וכן בשם הרגילה מבואר בהדני' בסדר
 הגט של רמ"י ז"ל.

אלמא דאפילו לס"ת נקרא בשם אחד ובפ"כ נקרא בשני שמות יחד פותבין שם הנקרא
 לס"ת והמכונה או דמתקרי בשם השני לחוד הגם דנקרא בפ"כ בשניהם יחד אלמא דכן
 שפיר משתמע הלשון אנא פ' בעיקרי שמו דמתקרי פ' הנינו שצירף לשם זה גם שם
 אחר וא"ל דכוננת הרמ"י ז"ל דכתבו עד"מ ראובן דמתקרי או המכונה ראובן שמעון

זה ליתא דהרי פתב פותבין פאָשר נתפאר וְשם למעלה לא פתב רק פ' דמתקרי פ' ולכן פינו דבשם מתמת חולה פותבין פן לכתחלה אלמא דשייך שפיר לשון דמתקרי או המכונה אפילו היכא שלא נקרא בשם זה בלא צירוף ולכן גם בלא מתמת חולי נהי דלכתחלה דינו לכתוב פאָשר פתבנו זאב וואלף דמתקרי זאב המכונה וועלוניל ואפילו בדיעבד פסול אם פתב זאב המכונה וואלף דמתקרי וועלוניל משום שיש מקום לעז לטעות פנ"ל מ"מ אינו רק פסול ואם נישאת ל"ת הגם שפמה פעמים מבואר פינצא בזה בתשו' מהריב"ל ז"ל וכמה אחרונים דתצא והג"פ ז"ל [בסי' ה"ל סקמ"ט] פתב דהאי פללא דבפסול ל"ת לאו דווקא דכ"פ החמירו מ"מ בנ"ד נראה דל"ת דלא הוי שינוי השם ממש.

כנלע"ד אם יספיקו עמי גדולי הזמן כי אנכי חסר תבונה ובפרט עתה עמוס במכאוב עוסק ברפואות וספרי אין אתי ורק גדולי הדור המה יבחרו וכאשר יגזרו פן יקום: ואודות אשר חירפו את ידי מחו' הגאון החסיד מופ"ה מ' ישע'ל נ"י צר לי מאד וראוי לקרוע לשמע און אף בעוה"ר יתמלאו בגדים מקרעים כי כל היום מתרפים ומגדפים ת"ח וד' הטוב יושיענו במהרה ויגלה האמת ויקנים מאמר הכתוב יבושו כל הנחרים וגו'.

ד' דברים תרני"ח: סימן קכב להבד"צ דינינים מו"ש ובראשם הרב החסיד המאה"ג המפורסם כש"ת מו"ה אברהם יהושע העשיל נ"י האבד"ק טלוסט יע"א: מכתבם הגיעני והנה בגט שנכתב פה בשם דוד מרדכי דמתקרי דוד הנה משום דכן מוחזק בקהלתנו לקרותו לתורה והוא לפעמים עולה במקום בה"כ הקטן שהוא מתפלל לא באקראי ולכן פן כתבו שמו ואבי האשה לא אמרו עליו שהוא לוי וכתבו עפ"י שאמר השליח ועוד אחד שעמו וכתבו המכונה ארון שכ"כ בס"ש ובלא"ה מדעתי העלתי פן בתשובה אחת זה פמה נגד המכונה בשם גדול שפסק לכתוב דמתקרי ארון וכן נהגין בקהלתנו מעולם והטעם ברור דאין תולין שנקרא על שם קודש של ארון רק הוא פינאי משם ארון אשר בו עולה לתורה וכן מבואר הרבה בס"ש גבי בונא ובהדיא פתב גבי ארון לכתוב המכונה הן אמת דשם פתב לכתוב ארען אף אין נהגין פעת לכתוב פן בעי"ן ואולי ט"ס הוא שם ולכן שפיר כתבו המכונה ארון: והנה בדיעבד אין קפידא מה שלא ידעו בעירכם משם מרדכי דכיון דכתבו שניהם אין חילוק בדיעבד כמו שפסק הב"ח [מובא בב"ש סי' קכ"ט סק"ז] ויתת האחרונים ובפרט שלא ידעופה שמו שבמקום הנתינה וכן מבואר בהדיא בתשו' פ"י [חאה"ע סי' יו"ד] וקצתו מביא בט"ז אה"ע [שם סק"ה].

ומה שלא כתבו הלוי ע"ש אביו בשעת הדחק ובפרט שלא ידעו במקום הכתיבה שהוא לוי וגם בשם אביו יש להקל בלא פקפוק אולם לכאורה יש מקום להחמיר הואיל והגט הוא ע"י שליח דכל נאמנות השליח משום שהגט תח"י כמבואר בתשו' רא"ש ז"ל וא"כ פאן דמהגט מוכח שאחר הוא א"כ אין לשליח נאמנות לומר דבעלה הוא להפקיע איסור א"א פינו דבגט אין פתיב רק דוד מרדכי דמתקרי דוד מגרש לאשה רחל בת אהרן המכונה ארון ובעלה לא נקרא פה מעולם בעירכם בשם זה וגם המתגרשת היא בת לוי ובגט פתוב סתם נגד הפנהג ואולי הוא מאיש אחר ומעיר אחרת וכן מבואר חששא זו

בספר תנ"ך ישירים ובתשובת נ"ב ח"ב [סי' ק"ז] אף בנ"ד הי' שני עדים מעידים בפני הב"ד שמתקיים אותו וזהו בעל אשה מק' שאב"י שמו פה ושעזב אשתו ויתר סימנים וא"כ בנדאי הוא בעל אשה המתגרשת ושינוי שם אין כאן כנ"ל ולכן פשר בלא פקפוק כנלע"ד: סימן ככג לידדי הרב המאה"ג העסיד המפורסם נרא ד' כו' מו"ה משה יעקב נ"י ראב"ד דק' אושפיצין יע"א: בנידון השאלה שחיתם הבעל עצמו אלי' יעקב בראשימה ולתורה קורין אותו אליהו יעקב ואליהו מלא בואו ובפי העולם נקרא אלי' יאטשא חסר נא"ו.

והנה באמת לפ"ד הס"ש ומהרי"ט נראה דאם ידוע עליתו לתורה או חתימתו מלא אפילו נקרא בפ"כ אליה חסר כותבין מלא ויותר מזה פתב רבן של כל מדינתנו הגאון מהר"ש [מובא בד"מ מס"ג] דאפילו אם נקרא לס"ת חסר כותבין מלא ויענין בסד"ש דהרבה מפת הראשונים סוברים פנותי' אולם תלמידיו מהר"ם ורש"ל פתבו ליזל בטר עליתו לתורה והחתימה אבל אם העלי' והחתימה הוא מלא ורק בפ"כ נקרא אלי' חסר נראה מפשטות דברי רוב גדולי האחרונים וממהרי"ט ז"ל לכתוב אליהו מלא ורק הב"ש ז"ל [ע' ב"ש ש"א אות ח' בשם חזקיהו פתב והמציא לכתוב בכה"ג אליהו מלא דמתקרי אליה חסר.

והנה הנ"ב ז"ל [מה"ק סי' צ'] פתב דעיקר בעיניו העסר ולא ידעתי למה הלא מבואר בת"ה [מובא בב"י סי' ככ"ט ובש"ע סי"ח] ובכל גדולי האחרונים דאזלינן בטר קריאתו לתורה ומ"ש דהוי פתניכה ולפע"ד י"ל דל"ד פיון שיש שם אליה נמצא חסר בפתובים ולכן מי שיש לו קבלה במשפחה כותבין חסר וא"כ יש לעז אם יכתבו חסר דהא ידעין דאיש הנה אינו מקנבל לקרוא אלי' חסר דהא לס"ת נקרא מלא וא"כ הוי לכתוב מלא ומדכתב חסר יאמרו דהוא גט מאחר דשמו בקבלה חסר והגם דידעתי מי אנכי לעמוד נגד עמוד התורה אף עכ"פ נ"ל להכריח העיקר פדעת גדולים קמאי מהאחרונים שעיקר השם אלי' מלא שכן הרוב ושם אלי' שנקרא חסר הוא מחמת קיצור השם ולפע"ד לפי מה דכתב הת"ה [בכ"י סי' ל"ט מובא שם בב"י] דרובא אלי' והנה זה העולה אליהו מלא נדאי הוי כמו יצחק חקין דא"צ לכתוב הקיצור הגם דגבי אלתנן חנן כותבים הקיצור משום דהוי תרי שמות זה לא דמי לכאן דכאן סתם אלי' הנקרא חסר הוא אליהו ולכן בנדאי הי' די באל"י לחוד ורק הב"ש דכתב לכתוב דמתקרי אליה חסר הוא לחומרא בפעלמא.

והנה בנ"ד שהחתימה אינו מכריח כלל הגם שכתבו הפוסקים שאין דרוך לעשות רשימות על שני אותיות הדבר ידוע באמת שבזמנינו זה עושים רשימות כפי הנהוג אפילו על פמה אותיות ולכן אין לנו לחוש כלל לזה כמ"ש הרמ"א ז"ל [ס"ס קכ"ט] והאחרונים הפלל בזה לילך בטר מנהג המקומות באותו הזמן לא להשגיח מש"כ מסדרי גיטין ז"ל פי נשתנה המבטא והחתימה ולא יחלוק ע"ז מי שמבחין האמת וא"כ אין החתימה מכריע כלל וא"כ לנו ליזל בטר קריאתו בתורה מלא ובטר רוב הנקראי' אלי' אף פיון דצריף לכתוב שם הפיוני יאטשא וחדשו האחרונים בכה"ג לכתוב שניהם כמו משה ליב יכתבו משה יהודה דמתקרי משה ליב הגם שמסדרי הגיטין שלפנינו לא משמע פן מ"מ אחרי שכן נהגו א"כ ראוי לכתוב אליהו יעקב מלא ואו באל"י דמתקרי אליה יאטשא חסר נאו

בְּאֵלֶיךָ כְּמוֹ שֶׁקוֹרִין אוֹתוֹ וְכְמוֹ שֶׁמְבַנְּאָר בְּשִׁמוֹת אֲנָשִׁים [בב"ש אות ס'] גְּבִי יִשְׁעֵי אִם נִקְרָא בּוֹ לִס"ת הֵגֶם שֶׁנִּקְרָא בּפ"כ שִׁיָּא פּוֹתְבִין יִשְׁעֵי דְשִׁיָּא הָוִי רַק קִיצוֹר הַשֵּׁם אָבֵל אִם לֹא נִקְרָא יִשְׁעֵי לִס"ת וְרַק בּפ"כ נִקְרָא שִׁיָּא פּוֹתְבִין שִׁיָּא וּא"כ ה"נ עַל קְרִיאַת הָעוֹלָם שִׁיָּיָד לְכַתּוֹב אֵלֵי חֶסֶר עִם יֶאֱטָשָׂא דְכֹן נִקְרָא הֵגֶם גְּבִי אֶלְכְּסִנְדֵּר יֵשׁ מַחְלֻקַת בְּכֻזָּה יַעֲי"ש מ"מ פִּן הִי נִרְאָה לְכַתּוֹב עַל דְּמַתְקָרֵי אֵלֵיהָ חֶסֶר לְיֶאֱטָשָׂא אוֹלָם לְפִי קְרִיאַת בְּגִלְתִּינּוּ אֵלֵי מְפִיק וְאוֹ לֹא כְּמוֹ שֶׁנִּקְרָאִים בְּגִלְלִיל לְבוֹב אֵלֵי כְּמוֹ בְּסִגּוֹל וְרַק קוֹרִין אֵלֵיהוּ בְּנֵא"ו וְלִכֵּן לְפִי מְבַטָּא מְדִינְתָנוּ נִרְאָה גַם הַקְרִיאָה אֵלֵיהוּ מְלֵא בְּנֵא"ו וְרַק הַה"א נִבְלַעַת קִצַּת וְלִכֵּן בְּנֻדָּי נִכּוֹן לְכַתּוֹב אֵלֵיהוּ יֶאֱטָשָׂא מְלֵא גַם בְּהַמְתְּקָרֵי וְכֹן עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה לְכַתּוֹב בְּגִלְתִּינּוּ אֵלֵיהוּ מְלֵא הַשְּׁבוֹת יַעֲקֹב וְ"ל [בח"א סי' קכ"א] וְלִכֵּן אִם נִקְרָא הַמְּגַרְשׁ אֵלֵי כְּמוֹ בְּגִלְתִּינּוּ בְּנֻדָּי יִכְתּוֹב אֵלֵיהוּ יַעֲקֹב דְּמַתְקָרֵי אֵלֵיהוּ יֶאֱטָשָׂא שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים אוֹלָם אִם אוֹלֵי זֶה הַמְּגַרְשׁ נִקְרָא בּפ"כ אֵלֵי כְּמוֹ בְּסִגּוֹל כְּמוֹ שֶׁקוֹרְאִין בְּגִלְלִיל לְבוֹב צָרִיף לְכַתּוֹב אֵלֵיהוּ יַעֲקֹב דְּמַתְקָרֵי אֵלֵיהָ יֶאֱטָשָׂא חֶסֶר דָּאִם יִכְתְּבוּ מְלֵא לֹא יִדְעוּ דְּהוּא הַמְּגַרְשׁ דְּהַמְּגַרְשׁ נִקְרָא בּפ"כ לֹא כְּשֶׁאָר אֵלֵי דְּבְּגִלְלִיל הִזָּה שְׁפֹלָם נִקְרָאוּ אֵלֵיהוּ מְלֵא בּוֹאוּ בְּמִבְטָא וְזֶה לְבַד הַנִּקְרָא אֵלֵי כְּמוֹ בְּסִגּוֹל וּא"כ הָוִי שִׁינּוּי הַשֵּׁם וְלִכֵּן צָרִיף בְּכַה"ג לְכַתּוֹב אֵלֵיהוּ יַעֲקֹב מְלֵא דְּמַתְקָרֵי אֵלֵיהָ יֶאֱטָשָׂא חֶסֶר וְזֶה בְּרוּר לְפַע"ד: וּמַה שְׁכ"ת כָּתַב לְהַמְצִיא סְבָרוֹת פְּרָסִיּוֹת כְּבָר הוֹדַעְתִּי לְמַעַכ"ת פְּמָה פְּעֻמִּים שְׁאִין דַּעְתִּי נוֹחָה אֶפִּילוּ מְגֹדֹלֵי הַדּוֹר שֶׁלְּפָנֵינוּ אֲשֶׁר אֵינִי מַצְעִירִי תְּלַמִּידֵיהֶם מ"מ אֵין דַּעְתִּי נוֹחָה בַּחֲלֻקִּים פְּדוּיִם כִּי אֵין תּוֹרַתָנוּ הַקְדוּשָׁה כְּחֻלּוֹם בְּלֵא פְתָרוֹן לוֹמֵר כֹּל מַה שִׁיִּרְצָה וְכֹל אֶחָד יֵשׁ לוֹ שְׁוֹרֵשׁ מְגֹדֹלֵי הָאֲחֻרוּנִים שִׁיִּסְדּוּ לְכֹל מְקוֹם מְנַהֲגוּ וְד"ל: סִימָן כַּכֵּד לִידִידֵי ח"א הָרַב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַחֹסֵד הַמְּפֹרָסִם נ"י ע"ה מו"ה חַיִּים אֶלְעָזָר וְנֹאקֶס נ"י הַאֲבֹד"ק טַאָרְנִיגְרָאד יַע"א: בְּנִידוֹן שְׁאֵלְתוֹ בְּאֶחָד שֶׁנִּקְרָא עֲלֵיָא וְלִס"ת נִקְרָא אֵלֵיהוּ וְחוֹתָם אֵלֵי וְרַשְׁמֵיהָ הִנֵּה לְפַע"ד דַּא"צ רַק חֵד גִּט בּוֹאוּ כְּאֲשֶׁר הַעֲלֵתִי בַּחֲבוּרֵי אוֹת א' אֵלֵי ס"ק (ל"ב) [י"ד] ע"ש עַד ס"ה: וּמַה שֶׁאָמַר הַמְּגַרְשׁ שְׁבָאִם לֹא יִתְּנוּ לוֹ הַשְּׁלַעֲסִיל לֹא יֵהִי גִט וּפְלִפְלֵ מַעַכ"ת הַרְבֵּה.

וְהִנֵּה לְפַע"ד בָּאִם הִי תְּנַאי בְּנֻדָּי מְהֵי מַה שֶׁשׁוֹב בְּיִטְל בְּפִירוּשׁ וְאָמַר שְׁלֵא יֵהִי עַל הָאֲשָׁה שׁוֹם דְּבָר כְּמִנְהַגְנוּ לוֹמֵר כְּכַתּוֹב בְּסִדְרִים וּא"כ אֵין פָּאֵן סְפַק דְּהַתְּנַאי בְּטַל וְאִם כְּוֹנְתוֹ עַל בְּיִטוּל הַגִּט לֹא מְהֵי בְּיִטוּל עוֹד עַל גִּט זֶה כְּמִבְנְאָר בְּטוֹר [סי' קמ"א] וְזֶה א"צ כֹּל לְפַלְפֵל אִף בְּאֶמֶת לְפַע"ד דְּבָר זֶה אֵינוֹ כֹּל בְּיִטוּל עַל תְּנַאי דְּהִנֵּה יְדוּעַ דַּעַת רֹב רַאשׁוֹנִים שְׁלֵא מְהֵי בְּיִטוּל לְגַט רַק דַּעַת הַרְמַב"ם [פ"ו מַה"ג הַכ"א] וְתוֹס' [גִּיטִין דל"ב ד"ה הַתָּם] דְּמְהֵי בְּיִטוּל וְסִבְרָתָם דְּלֹא הָוִי רַק דִּיבּוֹר קוֹדֵם גְּמַר מַעֲשֵׂה הַגִּירוּשִׁין וְדִיבּוֹר מְבַטֵּל דִּיבּוֹר וְלִכֵּן יִכּוֹל לְבַטֵּל הַשְּׁלִיחוֹת וְהַצּוּי דְּמַעֲקָרָא וְהָוִי כְּנִכְתָּב הַגִּט בְּלֹא צּוּי וּבְרִיב"ש ז"ל [סי' תפ"ב] מְבַנְּאָר הַטַּעַם דִּיכּוֹל לְבַטֵּל שְׁלֵא יֵהֵי בְּגִט זֶה נְתִינָה אִף עַכ"פ עֵיקַר הַטַּעַם שֶׁמְבַטֵּל גּוֹף הַגִּט בְּבִירוֹר אָבֵל אִם אֵינוֹ מְבַטְלוֹ רַק תְּלוּי בְּתַנַּי אִם תַּעֲשֵׂה לִי דְּבָר זֶה הָוִי רַק תְּנַאי [וּמִמִּילָא ע"כ דְּלֹא בְּטַל לְהַגִּט] וְגַם אִם נִדְחוּק וְנִימָא דְּתַלְתְּלֵי בְּיִטוּלוֹ בְּהָ אִם לֹא תַעֲשֵׂה לוֹ תְּבַטֵּל מַעֲשֵׂיו א"כ הָוִי בְּרִירָה מְפִישׁ פִּינוֹן דְּכֹל תְּנַאי הָוִי מִדִּין בְּרִירָה כְּמִבְנְאָר בְּרַש"י וְתוֹס' פ' כֹּל הַגִּט וְרַק הַטַּעַם בְּתַנַּי דְּמְהֵי מִשׁוּם דְּאָמְרִי דַּעַתוֹ לְקַיָּים הַתְּנַאי וְעַפ"ז נוֹתֵן הַגִּט שִׁיִּתְקַיָּים הַתְּנַאי וְכ"ז אִם מִתְּנָה עִם הָאֲשָׁה אָבֵל אִם נִימָא דַּאֵין זֶה לְהָאֲשָׁה וְרַק אִם הָאֲשָׁה לֹא תִתֵּן לוֹ מְבַטֵּל הַגִּט א"כ שְׁפִיר תְּלוּי בְּבְרִירָה וְהָוִי כְּמוֹ אִם יִרְדּוּ גְשָׁמִים יֵהִי תְּרוּמָה וְכִינְצָא וּא"כ אֶפִּילוּ נְתַקְיָים הַתְּנַאי בְּטַל הַגִּט זוֹלַת

לומר דפסקינן בחד דבר ברירה פדעת מהרש"ל [בב"ק בדיני ברירה] אף באמת גוף הדבר נ"ל דזה לא הוי רק תנאי והתנאי פבר אמרנו שביטול אותו במה שביטלו לפני ב"ד כמנהגנו.

ואם שפאמת בתשו' מהרח"ש ז"ל כתב פדברי מעכ"ת לא זכיתי להבין דברי התשובה שהוא ובפרט מש"כ דמש"ה צריף תנאי פפול דלביטול מעשה בעי ת"כ זה צ"ע מאד הא אם נימא דיוכל לביטול הגט צ"ל דזה אינו מעשה וכדברי תוס' הנ"ל א"כ למ"ל תנאי פפול ולכן אינני מבין דברי התשובה ובפרט בנ"ד דנראה פשוט דהמון עם קורין לביטול עניני גירושין שלא יהי גט אבל אין פנונתו לביטול גט הפתוב פלל וכל מקום שנוכל לומר שאין פנונתו לביטול גוף הגט עדיף טפי וכבר האריף בדבר זה בב"א ז"ל [סי' קכ"ה] הגם מה שרופצה לומר שיוכל לביטול על זמן זה דבר שאינו פלל לפע"ד אבל בזה דבריו מסתברים שיותר י"ל שפנונתו על ביטול המעשה לא על הגט: והנה הרבה הנה לי לדבר בזה וגם יש לי בזה מפבר תשובה באריכות אולם צער בני היגד המוטל על ע"ד ד' ירפאהו מהרה לכן לא כתבתי רק מה שנלע"ד אף עכ"ז מהראוי לגרש שנית פי חמורה איסור ערוה ובפרט פי ראינו הקלות שעשה במה שלא מסרו לו קודם גתינת הגט ולכן צריכה גט שני והנה שלום.

ני"ו עש"ק ה' אדר תרכ"א לפ"ק צאנץ: סימן קכה להרב כו' מו"ה מאיר אליעזר ראזנבערג מ"צ דק' סטאשוב: שאלה אודות הגט ששם אבי הבעל צבי יוסף ובפ"כ נקרא הירש יוסל ומחמת שפסק להדיינים אם לכתוב יאסל באל"ף או בנא"ו יוסל לזאת התחכמו לכתוב דמתקרי הירש יוסף ויש פסלו הגט משום דיש אנשים נקראו הירש יוסף וא"כ יאמרו דאין זה בעל האשה דבעל האשה הנה אביו נקרא בשם הירש יוסל וגם עוד בא לפסול משום דהוי שקר שמעולם לא נקרא הירש יוסף והאף יכתוב דמתקרי הירש יוסף במה שלא נקרא מעולם פן: תשובה הנה הנ"ש [מוכא בב"ש ש"א אות סמ"ד] פסק לכתוב לכתחלה אלפסנדר אפילו שלא נקרא מעולם רק סענדר ואפילו במי שנקרא לתורה נתנאל ובפ"כ סענדר ולא נקרא מעולם אלפסנדר מ"מ כותבין דמתקרי אלפסנדר פנין דזה הוא עיקר השם אלמא דלא חיישינן לזה דיאמרו אחר הוא ולא משום מחזי פשקרא.

ואין לחלק דשם אלפסנדר לא שכיח וידונו שפנונתם על סענדר מ"מ מנ"ש גופא משמע דבכל ענין כותבין עיקר השם אם שם הנקרא הוא קיצור פמו יוסל מיוסף והגם שהב"ש [שם] חלק וכתב לכתחלה לכתוב (דמתקרי) [המכונה] סענדר מ"מ בדיעבד אין לפסול בשביל זה אף לכתחילה ודאי הי' ראוי לכתוב דמתקרי הירש יוסל בלמד פמו שנקרא ואי משום הספק באלף או בואו באמת רוב האחרונים (פמעט פולם) ס"ל לכתוב בנא"ו וכמעט פולם ודברי הט"ג [ש"א אות י'] שרצה לפסוק לכתוב באלף לא הבנתי פלל ולפע"ד דבר פשוט פנין שאנו קורין גם יוסף בח"ק ואעפי"כ נכתב בנא"ו ושם יוסל הוא נכלל ביוסף ואין החלוק רק תמורת הפ"א קורין למ"ד לא משנין רק האות הנחלה היינו יוסל במקום יוסף אבל שארי האותיות אין משנין פלל: ובאמת לא אוכל לכחד מה שנראה לי דברי הנ"ש נכונים שכתב שהנא"ו ג"כ לפעמים במקום ח"ק פי כן נראה

מספרי ופירושי א' על התורה שמכנין להשם הקדוש בנא"ו הגם שלא נשמע לנו שהי' משנין שם השם מעולם (דלא פמבואר בט"ג).

וגם מורגל בכתובת בין המונים דכותבין טובא גולדא וכיוצא בנא"ו ולכן עכ"פ ביוסף ויוסל מהראוי הי' לכתוב הירש יוסל. וד' בדיעבד פשר פנ"ל.

והי' שלום: סימן קכו שוי"ר לידדי הה"ג הקריף הקסיד המפורסם ירא ד' וכו' מו"ה יהודה יצחק פרענקיל נ"י אבד"ק סאגיק יע"א: הנני למלאות רצונו להשיבו תיקוף מפני הנחוצה. א' מה שמסופק אם צריף ב' גיטין הנה לדעתי אין ספק בזה אם היינו יודעים ששם אביו הי' ישעיה אריה היינו פותבין בגט א' ישעיה ארי' בלא נא"ו דמתקרי ישעיה ליב ובשני ישעיהו ארי' בנא"ו דמתקרי שעי' ליב פפי הכרעת הב"ש [בש"א אות י'] ורוב האחרונים ולפע"ד דבזה גם הנ"ש מודה דאין פותבין ישעיה ורק הנ"ש ו"ל לשיטתו דהכריע לכתוב ישעיה בלא נא"ו.

א"כ הפינוי במקום שכותבין אפילו אם קורין שעי' פותבין ישעיה' פי ישעיה' עיקר השם כמו בנתנאל אלכסנדר אולם אנו דמסופקין בתרי שמה ויש שכותבין ישעיה' בואו עפ"י הידוע להם וסתמא בלא נא"ו א"כ בקריאת העולם מה שקורין שעי' הוא פינוי ממש דאין שייך לומר שהוא ממש ישעיה' כמו באלכסנדר דהא שם שעי' אינו מבורר על עיקר שמו וא"כ נהי שעיקר שמו ישעיה' בלא נא"ו או בנא"ו מ"מ אין שייך בזה לכתוב ישעיה' בלא נא"ו או בני"ו פיון דאינו ניכר בקריאה שעי' ולכן בכה"ג כ"ע מודו דכותבין הפינוי שעי' ולא דמי לסענדר אלכסנדר וגם לשעי' להמחליטין לכתוב ישעיה' בלא נא"ו דבשמות הללו אלכסנדר וישעיה' ניכר עיקר השם בלא פקפוק דכל סענדר הוא אלכסנדר וכל שעי' הוא ישעיה' בלא נא"ו לדבריהם אבל לדין דמסופקין בשעי' אם עיקר שמו ישעיה' בלא נא"ו או בני"ו בנדאי לא נכלל בהפנוי שעי' שם ישעיה' לא בנא"ו ולא בלא נא"ו ולכן נכון לכתוב ** (נראה שצ"ל ישעיה) ** ישעיה ארי' בלא נא"ו דמתקרי ישעיה ליב ובגט השני ישעיה' בנא"ו וכנ"ל.

אף מחמת פפי הנראה יש חשש בחילוף שמו ארי' לכן נכון לכתוב בן דמתקרי ישעיה ליב דבזה אין שום מקום ספק פלל הגם שראיתי בימי נעורי אצל מו"ח ז"ל שסינדר גט ואבי המגרש הי' שמו זלמן ושם הקודש לא אתידע ועשה מעשה לכתוב שמו לחוד בלא שם אביו אף מחמת פי הייתי רף בשנים מאד לא ידעתי טעמו היטב פי לפי הנראה יותר נכון לכתוב בן דמתקרי וכ"כ הרמ"א ז"ל בתשו' [פ"ד] דבשביל חששא פאלו אין להניח שם אביו ובפרט דבזמנינו אשר אין פותבין שם העיר רק מקום העמידה וכמה שעי' איפא בעולם והוי אין מוכח מתוכו ויש חשש פסול דאורייתא הגם דלא קיי"ל כר"מ מ"מ מחמירין פנותי' פמבואר בתה"ד וכ"כ בתשו' הרדב"ז ויעוין בס' תפחת ישירים והנ"ב [קמא סי' פ"ו ותנינא סי' קי"ג] מאריף בזה הרבה ולא ידע פי פבר הקדימוהו פת הראשונים [עי' בד"ח לש"ג בשער התשו' סי' כ"ח בהג"ה] ולכן טוב לכתוב גט אחד בן דמתקרי ישעיה ליב: ושם יכט לפי דעתי אין לשנות מפפי המבואר בב"ש לכתוב יכט בכ"ף ובטי"ת ואל ישיא אותו דברי הט"ג [בס"ק ח' גבי יכט] פי במחכ"ת לא נכונו דבריו בזה וכבר השגתי עליו בראיות ברורות על מ"ש דמדינות הרחוקות מריינוס כמו ספרד ומדינתנו אין חוששין לחשש זה לכתוב כ"ף במקום חי"ת וז"א פלל חדא דגם

בספרד בערי קושטנטיןא קורין חי"ת פמו ה"א פמבןאר בס"ש ומהרי"ט ז"ל ובכנה"ג
א"ח סי' ס"א ומהה לא רחוקים מא"י פידוע לכל דשכיחי טובא שיירות גם לא ידעתי כי
הרמ"א ומהרש"ל ז"ל אשר מנוחתם פבוד במדינתנו הספימו לכתוב בכ"ף [ע' רמ"א סי'
קכ"ט סל"א] מי ישנה מדבריהם וכי נתרחק ריזנוס מאתנו בזמה"ז יותר מבמימיהם.

גם גוף הטעם שכתב לא נראה כלל כי אין הטעם במ"ש התה"ד לכתוב פ"ף במקום חי"ת
אין מטעם לעז פלל רק לכתחלה צריף שיהי' הגט נקרא בכל המדינות יהי' אפילו בקצה
העולם פמבןאר שם בדבריו [בסי' רל"א] ומ"ש שעתה פותבין בשטרות ואגרות יחט
בחיי"ת לא ידעתי מי הגיד לו נביאות זה וכי בשביל שהוא לא ראה פתיבת יכט בכ"ף
במקומו יכריע כל העולם לפי דעתו שאדרבה רוב פותבין בכ"ף לכן אל יזיז מדברי
הב"ש ובפרט שיחט בחית הוא מלשון חטא ומשורשו שאין דרף להזכיר עון על השם
גם יחד בדלת נראה פירושו שיהי' עם אשתו ביחד ונחששות פינוצא בזה מצינו בתלמוד
גבי למקה [גיטין דפ"ה] הגם שאם שמה בפירוש פן אין לנו לשנות אבל לכתחלה אין
לנו להמציא סברות נגד הב"ש ז"ל גדול אחרונים ומלוקט מגדולים אשר לפניו ומה
שהביא בט"ג דברי מהר"מ חריף אין לסמוך על כת"י שלא נתפרסם בעולם כי לאו מר
ברי דרבינא חתים עלי' פן נראה לי.

יום א' ט"ו למב"י תר"כ לפ"ק צאנז: סימן קכז שאלה אחד נקרא מעריסה משה יוסף
ובפי כל נקרא יוסל ושם משה יוסף פמעט נשכח רק קצת בני אדם יודעים שמו של
עריסה משה יוסף וגם לס"ת נקרא משה יוסף אף האיש הלז איננו רגיל לקרותו לתורה
ורק קודם הגירושין צנה לקרותו לתורה בשם משה יוסף ואמר גם לאחד ממיינדעיו
ששמו משה יוסף ויצא מעירו לעיר אחרת רחוק שתי פרסאות וגירש אשתו בשם יוסף
המכונה יוסל ונשאל מה דינה של האשה הזאת: תשובה הנה באמת לכתחלה הי' מהראוי
לכתוב משה יוסף המכונה יוסל דעיקר השם מה שקורין אותו לתורה פמבןאר ברמ"א
ז"ל [ע' בסי' קכ"ט סעי' ט"ז] ואם דכתבו הפוסקי' דזה דוקא במי שרגיל לקרותו אבל
במי שאינו רגיל בקריאה אין הקריאה מעלה ומוריד וז"ל הרדב"ז ח"א סי' תקל"א מעשה
הי' באחד שבא לגרש את אשתו בשם שמריה ובא לפני ואני מכירו זה מ' שנה בשם
מחרז ושאלתי למה כתבו שמרי' והשיבו לי כי פי' שמרי' היא מחרז ועיקר השם שמר'
ושפך מעלין אותו לס"ת בשם שמרי' וקרעתי את הגט וכתבתי אחר בשם מחרז ולא שום
אחרת כו' לפי שכל היהודים והעכו"ם קורין אותו מתרז ולא מצאתי מי שידע ששמו
שמריה זולת החזן והוא לא יעלה לתורה פעם ביובל ומי יפירונו בשם זה עכ"ל מ"מ היינו
דוקא במי שאין דרכו כלל לקרותו בתורה רק בכמה שנים פ"א אבל סתם ב"א א' עני
ועשיר שוים שמנהגנו לכתוב שם הנקרא לתורה הגם שהעני אינו רגיל לקרותו כ"כ
לתורה פידוע דמ"מ סתם ב"א עולה פמה פעמים בשנה פגון ביום שמת אביו ואמו או
בשמח"ת וכינצא ולכן מנהגינו להלן ב"ת קריאה לס"ת ואין מדקדקים אם הוא מצוי
לקרותו לתורה או לא ולכן מקרי זה המגרש לפ"ד פסתם ב"א וכותבין משה יוסף
המכונה יוסל וא"כ לא נכתב בגט זה שם העיקר כי עיקר הוא מה שרגיל לקרותו לתורה
וא"כ הוא פסול אף י"ל פינון דכתב שם החניכה הרגיל בפ"כ המכונה יוסל פשר לכ"ע
[פמבןאר בר"ס קכ"ט].

אולם לכתחלה הי' צריף לכתוב משה יוסף המכונה יאסיל. והנה אפילו אם נאמר דזה הוי פאינו רגיל לקרות בתורה ולא הוי עיקר השם משה יוסף מ"מ עכ"פ לא מקרי נשתקע פניו דהרבה יודעים ששמו משה יוסף וגם נקרא לס"ת קודם הגרושין נהי דנימא דזה לא נחשב לעיקר עכ"פ כ"ע מודו דזה לא נקרא נשתקע וא"כ לפ"ז הוי למכתב לכתחלה יוסל דמתקרי או דאתקרי משה יוסף אף מה שכתבו שם יוסף המכונה יוסל לא שפיר דמי והנה נראה לפע"ד לכאורה לפוסלו אפילו בדיעבד דהנה המגרש הזה מעולם לא נקרא יוסף לבד מעולם כי מעריסה ולתורה נקרא משה יוסף ורוב העולם קורין אותו יאסיל אבל יוסף לחוד לא נקרא בו מעולם וא"כ הוי שינוי השם ממש דפסול עכ"פ אף אם לא ירצה הבעל לתת גט אחר והוא מקום עיגון י"ל דיש להכשיר הגט די"ל דמה שנקרא יאסיל היינו כמו יוסף דהא הרבה מגדולי האחרונים שס"ל שא"צ לכתוב הפינוי כלל יוסל ולפ"ד הנ"ש אפילו באם לא נקרא מעולם רק יאסיל פותבין יוסף לחוד יענין בדבריו גבי אלפסנדר סענדר [מובא בב"ש ש"א אות סמ"ה] וא"כ הוי שם יוסף לחוד פתניכה שהפל קורין בו דכשר בדיעבד.

אולם מסתפינא מאד להתיר פניו שכתבו יוסף המכונה יוסל א"כ נראה שיש להמגרש שם יוסף לחוד זולת הפינוי של יאסיל א"כ לא זה המגרש דהמגרש אין לו שם יוסף לבד רק משה יוסף ומבואר במהרי"ק ז"ל [שורש צ"ח] דזה הוי כמו שם אחר ממש ולכן מסתפינא להקל אף אינו מוחה במתירים: ולכאורה עלה על דעתי לצרף (דברי) דעת הטור ז"ל [בר"ס קכ"ט] דבאם לא נודע במקום הפתיכה שם השני פשר בשם מקום הפתיכה לחוד וה"נ במקום הפתיכה לא ידעו רק משם זה יוסף לחוד ויענין בשו"ת פ"י דעיקר ידיעה תלוי בהב"ד דאם הב"ד לא ידעו משם אחר לא חלה תקנת ר"ג וכשר באם פתבו שם הנודע להם לבד וגם יש לצרף הא דברייתא [גיטין ל"ד ע"ב] דיצא למקום אחר מגורשת באחד מהם ופירשו הראשונים דהיינו במחזק שם בשם מא' מהב' שמות אם גירש בו בהשם שהחזק במקום הפתיכה ונתינה אפי' שידוע לנו שיש לו באיזה מקום אחר שם אחר פשר בדיעבד יעו"ש: אף בהיתר זה פליג המג"ש שם בתשו' [ח"א סי' יו"ד] ולומר דעיקר אזלי בתר מקום האשה ודירתה והפשט בברייתא יצא למק"א וגירש בא' מהם מגורשת היינו בהלכו שניהם ועקרו דירתם למקום אחר אבל באשה שיצאה לשעה למק"א ונדעתה לשוב לעירה שם עירה מקרי מקום הנתינה וכיוצא בזה כתב המהר"מ מינץ ז"ל בתשו' [ס"ד ע' בד"ח לש"ג שער שינוי השמות אות ט"ו] הגם שבט"ג [בל"ש בשמות שנשתנו מ"ח סק"ב] חוכך בדבריו מ"מ אין בידינו לדחות דברי גדולים בסברא פריסת.

אף מהג"פ ז"ל [סי' קכ"ט סקט"ז וכ"א] נראה שאזלינן בתר מקום האשה בשעת פתיכה ונתינה וכן נראה מהט"ז ז"ל שם בתשו' להגאון מג"ש ז"ל וז"ל המג"ש אה"ע ס"ס י"א ויענין מ"ש הגאון מו"ה יושע שאיזה חכם אמר בנדון זה שתצא האשה לקבל הגט למק"א במקום שלא החזק בשם זה וחלק עליו הדין עם הרב הנ"ל דהעיקר הוא במקום שהוא עומד או האשה עומדת בשעת פתיבת הגט וזה פשוט בעיני עכ"ל הרי דאם הית' האשה בשעת הפתיכה הי' פשר אפילו אם הי' דעתה לחזור וחררה ולכן הי' מקום לצרף להכשיר פניו דלא נודע באותו מקום כו"נ משם יוסף משה פשר במקום עיגון עכ"פ: אף דגם זה ליתא דכ"ז הוי א"ש באם הי' נקרא במקום הכו"נ יוסף המכונה יוסל אף

בְּאֶמֶת שֵׁם יוֹסֵף לֹא מִקְרֵי מַעוֹלָם בְּשׂוּם מְקוֹם וְרַק שֵׁם מֹשֶׁה יוֹסֵף (לו) בְּעִירוֹ וְשֵׁם יַאֲסִיל בְּמִקוֹם הַכּוֹנֵן וְאִ"כ שֵׁם יוֹסֵף הַנִּכְתָּב עָלָיו זוּלַת הַפְּיֻנּוּי יוֹסֵל הוּא שֵׁם חֲדָשׁ אֲשֶׁר לֹא נִקְרָא וְלֹא הִתְחַזַּק בּוֹ מַעוֹלָם וְאִי מִשׁוּם שֶׁהִטְעוּ אֶת הַדְּיֻינִים וְסָבְרוּ שֶׁשְׂמוֹ (מֹשֶׁה) יוֹסֵף פָּתְבוּ יוֹסֵף הַמְּכֻנָּה יַאֲסִיל זֶה לֹא יִצְיֵל לְהַכְשִׁיר הַגֵּט דְּרַק בְּכַתְּבוֹ שֵׁם אֶחָד בְּאֶמֶת כְּמוֹ שֶׁנִּקְרָא בְּמִקוֹמוֹ וְרַק לֹא יִדְעוּ מִשֵּׁם אַחֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּמִקוֹם נְתִינָה אוֹ שֶׁהִבְעֵל וְאִשְׁתּוֹ בְּמִקוֹם שֶׁמִּתְחַזַּק בְּשֵׁם אֶחָד אֲפִילוֹ נֹדַע מִשֵּׁם אַחֵר כְּפֶשֶׁר בְּדִיעֲבַד לְרֹב הַשִּׁטוֹת אֲבָל בִּנְד"ד שֵׁשׁ יוֹסֵף לְבַד הוּא שֵׁם בְּדוּי וְלֹא הִי' לוֹ מַעוֹלָם וְרַק הִבְ"ד טְעוּ לִכ"ע הַגֵּט פְּסוּל.

וְאִין לְצַדֵּד לְהַתִּיר רַק מֵה שֵׁנֵא' דְּיוֹסֵף הָיִי כִּי־אֲסִיל וְכִמ"ש לְעֵיל אִף זֶה דְּבָר קָשָׁה מְאֹד לְסִמּוּךְ ע"ז. סוֹף דְּבָר לִפְעֵ"ד הַגֵּט פְּסוּל אִף אִינְי מוֹחָה בְּהַמְתִּיר.

עוֹד יֵשׁ חֲשָׁשׁ בְּזֶה דֶּהִבְעֵל מְעַרְעֵר וְאוֹמֵר שֶׁפְּנוּנְתּוֹ הִי' לִיתָן גֵּט פְּסוּל הַגֵּם שֶׁלֹּא שְׂמַעְתִּי אוֹמֵר זֶה בְּפִירוּשׁ מ"מ נִרְאֶה מְעַרְעוּרוֹ שֶׁכֵּן הוּא וְכֵן נִקְרָא לִס"ת קְנוּדָם הַגְּיּוּרִישִׁין וְגַם הוֹדִיעַ לְאֶחָד מִשְׂמוֹ יוֹסֵף וְאִ"כ כֵּן הִי' פְּנוּנְתּוֹ יֵשׁ מְקוֹם לְהַחְמִיר עִפ"י דְּבָרֵי תְשׁוּ' מֵהַרְשָׁד"ם וְ"ל אִף יֵשׁ לְדַחוֹת וְק"ל: סִימָן קַחַח לְנִכְדֵי הָרַב הַמֵּאָה"ג הַחֲסִיד הַמְּפֻרָסִים יִרָא ד' מו"ה נִפְתְּלֵי וְחֲתָנֵי הָרַב ה"ה הַחֲרִיף הַחֲסִיד הַמְּפֻרָסִים מו"ה מְרַדְכֵי דוֹב נ"י בְּצַעֲרָק אִם: שְׁאַלְהָ בְּאֶחָד שֶׁהוּא ע"ה גְּדוּל וְאִ"י לְחַתָּנוֹם וְשְׂמוֹ לִיב וְהַשִּׂיא אֶת בֵּיתוֹ לְאִישׁ וְכַתְּבוּ בְּכַתּוּבָה בֵּת אֲרִיָּה הַגֵּם שֶׁלֹּא יִדְעוּ שֵׁם הַקְּנוּדֵשׁ שֶׁלוֹ מֵה הוּא כְּתַב הַש"ץ מְסַתְמָא אַרִי וְאִח"כ זֶה הָאִישׁ עָלָה לִס"ת אִינְי פְּעֻמִּים בְּשֵׁם יוֹדָא.

וְהִנֵּה בֵּיתוֹ הַנִּזְכָּר לְנִתְגַרְשָׁה וְכַתְּבוּ בְּגֵט בֵּת יְהוּדָא. וְהִנֵּה סִפְק גְּדוּל אִם אוֹלֵי הִי' שְׂמוֹ מְעַרְסָה אַרִי כִמ"ש בְּכַתּוּבָה וְאִ"כ הָיִי שִׁינָה שֵׁם אָבִיו: תְּשׁוּבָה הִנֵּה אִם הַחֲזִיק אָבִיו בְּעָלֵי' זוֹ לְשֵׁם יוֹדָא בְּנֻדָּי כְּפֶשֶׁר כִּי זֶה לֹא גָרַע מִנְשַׁתְקַע שֵׁם אַרִי דצ"ל רַק גֵּט אֶחָד בְּשֵׁם דֶּהִשְׂתָּא וְכ"ש הִכִּי שְׂמַסְתְּפִקִים אִם הִי' הִלֵּל שְׂמוֹ אַרִי וְלֹא יִזְכָּר וְלֹא יִפְקַד מִשֵּׁם אַרִי' רַק הַחֲזִיק בְּשֵׁם יוֹדָא בְּנֻדָּי לְכַתְּחֵלָה צָרִיף לְכַתּוּב בֵּת יוֹדָא דְמָה שֶׁכַּתְּב הַחֲזִין בְּכַתּוּבָה מְסַפֵּק שֵׁם אַרִי' לִית בִּי מִמַּשָּׂא פָּלָל לְהַצְרִיף גֵּט שְׂנֵי אֲפִילוֹ לְכַתְּחֵלָה וְכֵן מִשְׁמַע בְּהַדְי' בִּס' עֲזַרְת נְשִׁים גְּבִי אַבְרָם דָּאִם אִין יוֹדְעִין שֵׁם הַעֲרִיסָה א"צ לְחוּשׁ רַק כּוֹתְבִין שֵׁם שֶׁהַחֲזִיק בּוֹ וְזֶה פְּשׁוּט לִפְעֵ"ד אִף אִם לֹא הַחֲזִיק פְּדִינוֹ רַק לְאִינְי פְּעֻמִּים בְּדָרְף רְחוּק נִקְרָא לִס"ת יְהוּדָא מ"מ נִלְע"ד דְּכָשֵׁר גֵּט זֶה דְנִהִי דְבְשִׁינָה שֵׁם אָבִיו בְּלֹא הַחֲזִיק בְּשֵׁם הַשְּׂנֵי הַעֲרִיטוֹר וְ"ל יְחִידֵי בְּהַכְשָׁרוֹ כְּמִבְּנֹאֵר בִּס' מְכַתֵּב אֵלֵי דֶּהִנֵּה דַעַת הַסּוֹבְרִים דְשֵׁם אָבִיו מְעַכֵּב בְּגֵט בְּנֻדָּי פְּסוּל וְכִמְבֻנְאֵר בְּכָל הַפּוֹסְקִים וְתה"ד [מוֹבָא בִב"י ס' קכ"ט] דַּעַתוֹ לְפָסוּל בְּלֹא כְּתַב שֵׁם אָבִיו לְכֵן פּוֹסֵל בְּשִׁינּוּי וּבִתְשׁוּ' מֵהַרְאֵנ"ח [ח"א ס' י"א] הַאֲרִיף בְּכַוְנַת תה"ד יַעֲי"ש אִף הַרְוָאָה בְּהַדְי' בְּפֻסְקִיו קל"ח דְּפּוֹסֵל בְּשִׁינּוּי וְכֵן דַּעַת הָרֵא"ש וְ"ל [בִּתְשׁוּ' מוֹבָא בִטוֹר ס"ס קכ"ט] לְפָסוּל בְּשִׁינּוּי אֲפִילוֹ שֶׁמְכַשִּׁיר בְּלֹא כְּתַב שֵׁם אָבִיהֶם מ"מ מִטַּעַם מְרֵאִית עֵין וְחֲשָׁשׁ לַעֲזוֹ פְּסוּל וְהַתּוֹס' לְשִׁיטַת הַרְב"י [שָׁם] נְמִי ס"ל כְּהָרֵא"ש וְ"ל בְּזֶה אִף אִפִּי לְמַהֲר"י בֶּן לֵב וְ"ל בְּשִׁיטַת הַתּוֹס' דְּבָר שְׂאִינוֹ מְעַכֵּב אִינוֹ פְּסוּל מִשׁוּם לַעֲזוֹ מ"מ י"ל דְּבְשִׁינָה שֵׁם אָבִיהֶם פְּסוּל כִּי אוֹלֵי ס"ל דְשֵׁם אָבִיהֶם מְעַכֵּב כ"כ הַמְּכַתֵּב אֵלֵי וְ"ל וְהַסְמ"ג וְ"ל פּוֹסֵל אִפִּי דְלְכַתְּחֵלָה ל"צ לְכַתּוּב לְדִינָא דְמִשְׁנָה מ"מ כִּינּוֹן שְׂתִיקוֹן רֵאשׁוֹנִים הוּא פּוֹסֵל בְּשִׁינּוּי דְדוּקָא בְּשֵׁם הַלִּיָּדָה דְשָׁכִיחַ הַשְּׂנִינּוּי מִשׁוּם שְׂאִינוֹ יְדוּעַ כ"כ בְּתַחֲלָה שְׂתִיקוֹ לְכּוֹתְבוֹ הִתְנוּ שֶׁלֹּא יְפָסוּל בְּשִׁינָה דֶּהוּא דְבָר שְׁכִיחַ לְטַעוֹת בּוֹ מִשְׂא"כ דְּבָר שְׂאִינוֹ שְׁכִיחַ

לטעות בו פסול אם שנינה אפי' ממנהג קדמונים ובש"ע [שם ס"י] מבואר לפסול בשינה שם אביהם בלא הקזיק בשם השינוי והג"פ [שם סקנ"ד] ג"כ פוסל בלא הקזיק וגם כפי הנראה דלפי מאי דקיי"ל דלמיקוץ פשקרא פי האי בתתימה פסול לרוב הראשונים ואחרונים בנדאי פסול בשינוי [ע' ש"ף ח"מ סי' ל"ט סקל"ח וסי' מ"ו סקנ"ח וע"ש באו"ת ובג"פ סי' קכ"ז סק"כ] והרבה הארכתי בזה בעזהי"ת [ע' ד"ח לש"ג שער שינוי מקומות אות ד' ה' ט"ז]: ולפ"ד הב"ח שכ"ב בס"ס קכ"ט ס"ו וז"ל תימא הא פשיטא דפסול מדאורייתא פיון דמזונף מתוכו ול"צ לתשובה זו עכ"ל לכאורה נראה שיהא דאורייתא ולכאורה דבריו מרפסי איגרא דלמה יהי פסול מדאורייתא אף באמת המדייק בגוף לשונו שכ' דהוי מזונף מתוכו והנה במזונף מתוכו לא הוי רק דרפנו וכמבואר ברמב"ם ז"ל [פ"ג מה"ג ה"ח] וש"ע [סי' קל"א ס"ו ע"ש בב"ש סק"ז] אף נ"ל דזה פנונתו והדין עמו בזה דהנה באמת לר"מ דע"ח פרתו וצריף מוכח מתוכו לשיטת התוס' ז"ל [ד"כ ד"ה] הא ובדכ"ד ד"ה בעידי מסירה] א"כ בלא פתב שם אביו אינו מוכח מתוכו וה"ה פסול אף למ"ד ע"מ פרתו פשר והנה הג"פ [סי' קכ"ד סק"ה] המציא גבי כתבו על המחק דאפי' לר"א דא"צ להיות מוכח מתוכו מ"מ אם ע"מ אינם בפנינו נהי שר"א מכשיר בע"ח נמי לשיטת הר"מ במז"ל מ"מ פסול דאינו מוכח מתוכו ותו"ג ז"ל מסכים לדבריו והנה במזונף מתוכו לא מהני הע"מ אם באים לפנינו [עכ"פ מדרבנו] לזה כתב הב"ח שפיר אם כתב שם אחר והוי פסול מה"ת כלו' דבר שפיסולו מה"ת קודם ביאת ע"מ ורק אפי' אם יבואו הוא מזונף מתוכו וכן באמת נכון הדבר ואפי' בשם אביו: ואשר לכאורה י"ל דסגי בשמה לחוד והוי מוכח מתוכו משום דהוי לוייתו ממך ממון וכבר הארכתי בזה להכשיר במקום עיגון כה"ג והוא ת"ל אתי בכתובים [ע' בח"א סי' ס"ו] והגאון בעל המחבר ס' ישועות יעקב מסכים לדברי בתשובה אף שם היו עדיין סניפים הרבה ולא בשביל זה נעשה מעשה לחנומר א"א ובפרט בדבר שהרח"ש ומהרי"ט ז"ל דחו חילוק זה.

פלו של דבר שפחנמ לפלפל בזה שבלא הקזיק בשינוי שם אב פסול אפילו במקום עיגון לכל הפוסקים חוץ מהעיסור דהנה הש"גבב"ב פ' המוכר [את הספינה] כתב שדבר שצריף לכתוב עפ"י חומרא ומנהג אם שנינה פסול הגט מה"ת ואם פי דבריו מרפסי איגרי והארכתי בזה בקונ' אשר לי בעזהי"ת [בד"ח ע"ש בפתיחה אות ח' ובשער שינוי מקומות אות א' ב'] אף עכ"פ מי לא יחוש להחמיר ח"ו: אולם בנ"ד שהי' ספק שינוי נראה ממהרי"ן ל"ב ז"ל שמשכשיר וכנראה מתשו' הר"ן ז"ל [ע' ג"פ סי' קכ"ט סק"נ] וכן מבואר בהד"י בתה"ד בפסקיו קל"ח שכ' וז"ל ואשר כתבת פיון דאין עדות ברורה דאין שמו דן תמיהני וכי אין עדות די עכ"ל הרי דמספק גם דעתו נוטה להכשיר יעו"ש עוד כתב שם סברא וז"ל וי"ל דמעשה פיון דמתוך הספק דקדק בסברא מן התניכה ולהקזיק שם אביו כף והוא ע"כ הנצרך לבדות שם מלבד הואיל ולא ידע האמת נוכל לומר דכה"ג יכול להקזיק שם לאביו אעפ"י שאינו פן ול"ד לתשו' הרא"ש דלעיל דהתם הי' יכול לכתוב שם אביו המומר אלא שלא רצה ולרואים נמי ליפא למיחש פדחניש האשר"י בתשובתו דהקא דהרואה שכ' דן יוכל להבין ג"כ מדעתו שע"י הספק נזקק מתוך התניכה ולא יאמרו אחר הוא משא"כ בעובדא דאשר"י עכ"ל הרי דכמו בנ"ד שמשפיקי בשמו שנקרא בפ"כ ליב ורק בשם הקודש מסופקים מה הי' שמו מעריסה אם ארי' או יהודא

בכה"ג אין שנייה מפני הרואים דאפילו מי שיזעע ששמו מעריסה ארי' ויראה בגט יהודא ליב לא ילעזו על הגט ורק יבין מחמת ששם ליב יוצא לפעמים משם יודא ומספק פתבו יהודא וז"ב.

הן אמת דתמי' לי מאחרונים שהשמיטו דבריו בזה עכ"ז במקום עיגון יש לסמוך להכשיר כן נראה לפענ"ד: ועתה אשיב לדברך הנה אם באנו לפלפל ת"ל יש אתי בזה פתובים כמה דפים אולי ראו עיניך איזה ענינים ואין הפנאי מוכשר להעתיקם ורק בקצרה מ"ש להוכיח מש"ס לכתוב שם אביו כבר ידוע לה דעתי שזה שפת יתר וגאות לפלפל בזה בדבר שהראשונים לא הכריעו כי אין דעת שלישיית מכרעת כדפירש"י ז"ל יע"ש [ע' פסחים כ"א ברש"י ותוס'] אנו יתמי דיתמי מה אנו נגד הראשונים וגדולי אחרונים ורק משום יגדיל תורה ויאדיר יש לפלפל בדבר חידוד ופולפול אבל בדברים בעלמא הוא למותר וכבר ביאר הרבה בזה התה"ד בפסקיו בראיות מש"ס נגד החולק וברשב"א ז"ל בכמה תשובות הידועים.

ואשר פתבת דאין שנייה פאן משום מ"ע משום שלא נודע לנו ידידי בני לא כן הוא רק החשש מ"ע דלמא איפא דינעי בשם העריסה ועיין בתשו' מהרמ"מ ותבין. אף הסברא שפתבת שיתלו שמספק פתבו כן יפה פתבת פמבואר בפסקי מהרא"י ז"ל [סי' קל"ח]: ואשר פתבת דלא הוי ספירת דברים זה ליתא לפמ"ש הטעם דבדבר שא"צ לכתוב הוי פאלו לא אמרו כלל והוי פאלו מחוק מגט א"כ עיקר הגט אני מגרש פ' אשתך א"כ שוב הוי ספירת דברים כמו אלו לא כתב כלל שם אביהם פשר בדיעבד דהוי ספ"ד א"כ אפי' שינה אם היא דבר שאינו צריך ע"ז לא חתמו העדים והוי פליתא והוי פאלו כתב רק אני פ' בלא שם אביו דהוי ודאי ספ"ד ורק משום מוכח מתוכו יש לעיין וזה כבר בארתי לה: ואשר פתבת משום לשמה הן אמת שקצת מראשונים בחי' פתבו דצריך שם בגט משום לשמה ובמכתב אלי' האריף הרבה דצריך דוקא הסופר להפירם משום לשמה אף לע"ד זה דבר רחוק פיון דכותב הסופר לשם איש זה ואשתו זאת מאי איכפת לן בידיעת שמוחם כן נלע"ד.

והרבה הי' לדבר בזה אף מחמת טרדות נשואי נכדי שמעלקא שיתני' קצרותי: ואודות הגט הבא מקושטאנדינא באמת כמה דברים הם שפותרים שם כן כמו שתראה בג"פ ואם בקצתם שנו אין פסול בדיעבד זולת מ"ש סאסי ובמדינתנו פותרים בגלילותינו סאסא אם נקראת בסמ"ך או בש"י ספולת ואם נקראת בש"י דגושה כותבין שאשא ובמדינת רוסיא המבטא שלהם סאסיא ולכן אם פתוב במדינתנו ולא ברוסיא פיוז ולא אלה בנדאי פסול כי היוד לבסוף בלא אלה נבטא בדגש היוד משא"כ אם בא אלה בסוף ועיין בנוב"י גבי טאלצא [מה"ת סי' קכ"ד] ובחי' הארכתי להשיג עליו ולכן במדינתנו נדאי פסול לפענ"ד דהוי שינוי גמור אף אם אולי לשונם כן לדבר בקושטאנדינא ואז אין לפסול פיון שמוכח שפא מקושטאנדינא ושם מדברים כן והוי ממש האי דמרדכי ז"ל [גיטין סי' תמ"ו] גבי באריש ובוריש שהריצב"א ז"ל מכשיר משום שמבטא לשונם כן וכן הסכימו כה"פ ולכן אם יתברר כן אין בזה חשש פסול כלל אף צריך ישוב הרבה בזה כמו שהאריף הג"פ בזה [בסי' קכ"ח סק"ג].

אחר כ"ז נלע"ד שלא להכשיר גט כזה שאין פתוב בו שם עיר ולא שם אביו דאין מוכח מתוך הגט פלל וגם עדי מסירה ליכא דהא ע"מ גופא אינם יודעים מי הוא המגרש הלז כיון שאין פתוב רק יוסל מגרש אשתו וגם בהרשאה אינו מבואר יותר ולכן מי יודע מי הוא זה היוסל ואם שכתב ששם אשתו פלוני מ"מ בסימן זה לחוד לא סגי כמבואר בהד"ל גבי שני יוסף בן שמעון [סי' קל"ו ס"ו] מכ"ש ה"א ולע"ד זה אינו גט פלל.

ומה שהעיד במכתב איש א' דיוסל זה הידוע לכם בעל פ' הניפרת לכם שלח הגט מ"מ לא הוי אלא ע"א דעלמא שאינו נאמן באיסור ערוה ולזה לדעתי נכון לכתוב להבד"צ דשם שכתבו הרשאה על הגט הזה ויכתבו בהרשאה שהגט שסי' כה וכה ניתן מבעל ששמו ושם אביו כה או עכ"פ שם משפחתו ושם עירו ואז שוב קיום ב"ד א"צ קיום כדיעבד במקום עיגון וכדברי הרמ"א בשם הרשב"ץ ז"ל [בס"ס קמ"ב] וכן נהגו עלמא אבל זולת זה לא מצאתי היתר וגם על הט"ס שבגט בפרטות לא דקדקתי היטב כי לפום ריהטא נ"ל שרוב מהם נוהגים בן בקושטא דניא כמבואר בג"פ וגם אין מעכבין במקום עיגון.

ולכן מקודם שתתנו ליד האשה יענינו היטב בכל המפרשים ואז יוכל לסמוך להתירה אם גם אתם תספיקו לדעתי עם איזה דינים בקיאים בדיני גט והי' שלום כדברי אביכם דו"ש ומצפה להרמת קרניכם במהרה אדר תרכ"א: סימן קכט לבני הרב הגדול הצדיק החסיד המפורסם כו' מו"ה יחזקאל נ"י מה שכתבת בענין הגט הזה דבר פשוט שלכתחלה צריך לכתוב שם האב עם פנויו כי כן כתבו בשם ת"ה שכתביו מסופק בזה שכן יראה המעיין באמת דבריו יעניין תשו' מהרא"ש ומהראנ"ח ויש"ש גיטין וגם בדעת הרשב"א ז"ל נסתפקו קצת אם פשר כדיעבד ועיין בב"י ז"ל [סי' קכ"ט] אף בש"ע [ס"ט] פתבו להכשיר כדיעבד או אפי' לכתחלה אם אי אפשר לכתבו כגון שלא ידוע שמו או שלאחר העיון מגדולי א"א לכונן סגנון פתיבת שם זה משמטין שם האב [כמבואר בפ"מ ח"א סי' י"ט ובבה"ט שם סקי"ג] וכמדומה שכן ראיתי מעשה אצל זקנינו הגאון מו"ח ז"ל אף שקטן הייתי לא רציתי לומר בהחלט אף באמת כן נהגו בכל אשכנז להכשיר אפי' לכתחלה באם א"א לכונן ולא יוכלו ג"כ לתת שני גיטין מאיזה טעם משמטין שם האב אבל משום איזה ספק פל דהו אין משמטין וכמבואר בהד"ל בתשו' רמ"א ז"ל סי' פ"ד ולכן פל דין שמשמט שם אביו מחמת שא"י סגנון האיך לכתבו אם הוא אינו מהגדולים ולא נשאל בגדולים ממנו נהי דהגט פשר אבל עונו גדול מנשוא כמבואר בהקדמת ס"ש שכתבתי לה במכתב הנ"ל שהשגת וגם מה שמשמטין הכינוי וסומכין על שם של קריאה לס"ת הוא עון פלילי שכבר גליתי לה שלדעת הרמב"ם ז"ל [פ"ו מה"ג הי"ג] הוא פסול וגם זקניי המג"ש בתשובה הישינה דעתו לפסול והמכתב אלי' ז"ל פסלו בפירוש הגם שאני בעניי לפע"ד הארכתי לתרץ קו' המג"ש והמ"א ז"ל מ"מ מאן דאית בי' קצת יראת השם יודע דאין ליתן גט שפסול לדעת הנה גדולים מהני קדמאי ובתראי ורק באם אי אפשר בענין אחר אחר הספמת ג' גדולים אפשר להכשיר לכתחלה גט כזה והב"א ז"ל חרה אפו הרבה בהמקילים הללו יעו"ש בדבריו: ואשר נסתפקת בשם ישראל דוב וחותרם (מ) בעריש ** (א"ה נראה דצ"ל ישראל בעריש.

(** והעולם קורין בעריש לבד הנה הואיל והדבר נמשך למ"ד יום תמי' לי' למה לא
התקנתם לו לקראו ישראל בעריש ובזה א"צ לכוז פלל ולא שום דבר רק ב"ב ומקורביו
יקראו די בזה בהצטרף לשם החתימה לכתוב עליו דמתקרי פי באמת דעת האומרים
שאין לכתוב [דמתקרי] על החתימה [ע' בט"ז בש"א אות א' ובט"ג שם בשם הכנ"י
סקל"ו וסק"מ] נפלאה למאוד דהלא בנדאי קורים החתימה מזפירים אותה בשם זה ולמה
לא שינה גבי דמתקרי אולם מי אנכי להכריע נגד גדולי עולם אבל לכ"ע די בכה"ג
להחזיקו בלא הכרזה פלל ועיין בכנסת יחזקאל אף א"א עוד להמתין למ"ד יום בנדאי
אין נכון לגרש בגט אחד ולכתוב שם החתימה שהוא שם לעז ישראל בעריש קודם שם
העריסה הנקרא בו לס"ת וגם קודם שם הנקרא בו בפי כל העולם בעריש לחוד בזה
נדאי הקדים הטפל לעיקר הגם שבש"ע [ס"ב] מכשיר בפתוב בפירוש וזה הוא דעת
הריב"ש ז"ל [סי' מ"ג] אף ידוע שחולק עליו מהראנ"ח ז"ל [סי' ל"ג] ואומר שפסול
להרשב"א ז"ל ומהריב"ל ז"ל מפני חשש זה הצריף שני גיטין וגם הג"פ [בסקי"ג שם]
ומכתב אלי' ז"ל חשולסברת מהראנ"ח ז"ל כמבואר בספריהם ולכן ח"ו לעשות מעשה
כזה ורק ליתן שני גיטין באחד יכתבו כמו שכתבת להקדים שם החתימה ואח"כ שם
הנקרא לס"ת והפנינו שנקרא בפ"כ ובגט השני יכתבו ישראל דוב המכונה בעריש
וישמטו לגמרי שם החתימה ובזה בנדאי בכותב שם שנקרא לס"ת והפנינו הנקרא בפ"כ
סגי בדיעבד לכ"ע: ומה שכתבת ביצענטשא הספק איה לכתוב לא ידעת מידי הן אם כותב
יענטשא שפיר דמי ולא חיישינו שיקראו בסגול פי בעי"ן משמש ג"כ לפתח בשם יעקב
וכינוי כמבואר אם שמו יעקל בפתח שכותבין יעקל ולא חיישינו שיקראו יעקל בסגול
(עיין ביש"ש ובט"ג גבי יעקל) פינן שנוכל לקרותו בפתח אין חשש לטעות כאשר יבואר
לפנינו וגם אם יכתבו ינטשא שפיר דמי כמבואר במהריב"ל ז"ל אשר יובא לפנינו וגם
אם כותבין באלף יאנטשא אין קפידא דרגילי אינשי ביאנטשא בפתח לא בקמץ דלא
שכיח וכאשר יבואר להלן: ומה שכתבת לכתוב יאכט באלף וכתבת שפזמנינו נמשך
הפתח דע לה אהובי בני פי מדבריה ניקר שלא עיינת בהאחרונים שהאריכו בזה והנה
מקור הדין הזה נובע מדברי רש"י בכתובות [ס"ט ע"ב] גבי ינחם פתיב דפירש"י ז"ל
דכל נקודת פתח מושך אחריו אלף או ה"א ומהריב"ל ז"ל האריף בזה וכן הג"פ ז"ל [סי'
קכ"ט ס"ק קכ"ה ובכ"מ] ויתר האחרונים אמנם סיים המהריב"ל בח"ג סי' ט' וז"ל ועוד
נסתפקנו בשם פאלומבה אם צריף לכתוב אלף אחר הפ"א לפי שהגריגיש אינם רגילים
בכה וכן הנשמע אינם כותבי אפילו בגיטין אלף במקום פתח בלשון לועז שלהם תשובה
כו' עד אלא שאני חוכה להחמיר שלשון הלועז שלנו שנוצרה לומר ולחטוף שני אותיות
כאחת נכתב כולו בלי שום אות מאותיות שהם אמות והם במקום הנקודות ואם הוא
בנ"ד הו"ל כאלו שינה שמה דכיון דלא נכתב שום אות מן האותיות שהן אמות יש לנו
לומר שיש שורק אחד אחרי הפ"א והאל"ף וצריף לעיין במה דכתב רש"י כו' עד ואחר
שכתבתי כ"ז ראיתי תשובה אחת להרב ה"ר שלמה בן רשב"ץ שכתב אם כתב שם עירו
ושם עירה בבלבול כגון שפמקום טונס פתב טסם פסול ואם אינו נקרא יפה ה"ה כמו
שאינו ע"כ ואחר שראיתי זאת התשובה חשבתני דרך נכון באלו הדברים והוא שחסרון
ואו הוא חסרון דהפל קפדי בי' אבל חסרון האלף שהוא במקום תנועת הפתח איכא
דקפדי ואיכא דלא קפדי וזמנין הסופרים משמיטין ויש לסמוך על מה שנוהגין באגרות

ובשטרות ובכתובות ואפשר שמשום זה רבני הגריגיש אינם מקפידים על תנועת הפתח בגיטין פפי הנשמע משום דבשטרות ובכתובות ובאגרות לשון הלועז שלקחם אינם מקפידים ע"ז עכ"ל.

והנה אנו מנהיגינו פארמיניש שאין כותבין אלה במקום פתח כמבואר בכל מסדרי גיטין ביש"ש ובס"ש ובב"ש ז"ל הגם פי מהרי"ט ז"ל פתב דאשפנזים כותבים אלה במקום פתח כוונתו על האשפנזים היושבים קרוב לספרד אבל אנו אין כותבין אלה במקום פתח וכ"כ בהד"ל בס"ש גבי ולק פרידמאן יעו"ש וכ"כ הט"ג גבי בארונא בשמות הנשים ולכן זה פשוט שכותבים במקום פתח בלא אלה אף לפעמים כדי שלא לקרות בשו"א מרחיבין התיבה וכותבין אלה כמבואר גבי ואלק ובנ"ש גבי באריש וגבי חאניכה אף אם יש מקום לטעות שיקראו זה השם בקמץ בודאי אין כותבין באלף רק במקום שאין לטעות בתנועת קמץ שאין שכיח שם כזה ויש חשש שיקראו בשבא מוסיפין אלה כ"כ הנ"ש והס"ש ובט"ג.

והנה לפע"ד אפילו במקום שיש לטעות לקרות בקמץ לדעתי לא איכפת לן לכתוב באלף אם יש ג"כ לטעות שיקראו בשבא דהנה מבואר בע"נ גבי שלום ושלום בשורק הגם דבכתיבה דומים לכתוב שלום בואו ובקריאה משונים ששלום בשורק משונה משלום בחולם מ"מ א"צ היקר אחר פיון דניפרים המה בשמות אבותם ודמי ממש לאם יש בעיר שני בני אדם ששמותם יוסף ורק אחד בן ראובן ואחד בן יעקב דא"צ שום סי' ולא חיישינן לטעות ולכן בשלמא אם פתב השם שלא כדינו ביש מקום לטעות פסול אבל באם השם נכתב כדינו רק שיש שם פיוצא בזה נסמוך אשם אביו וא"כ ה"נ פיון דבאמת גם פתח הוא נקוד באלף פנ"ל ורק אנו משמיטים אותו לפעמים ולפעמים כותבין אותו ובודאי דזה לא מקרי טעות דיוכל לקרותו בפתח כמו בקמץ דהא אנו כותבי אלה במקום פתח ולכן לא יטעו לקרותו בקמץ דשם אביו יוכיח עליו שזה הוא הנקרא בפתח וליפא טעות בכתיבה פלל פנ"ל.

אף מדברי הנ"ש והט"ג ז"ל נראה דכה"ג יש להשמיט האלה אף בדיעבד ודאי פשר בכל גונוי כאשר מבואר גבי חנוכה וגבי שמות המתחלפים והנה לפ"ז בנ"ד אשר שם יפט בשבא אינו מצוי ושם יפט על הרגל לשונונו בודאי יקרא הקורא יכט בפתח ולא בשבא ואין לכתוב יאכט באלף דיטעו לקרותו יאכט בקמץ דשכיח שם יאכט בסביבותינו וכמדומה ששמעתי ליוכבד שקורין העולם יאכווד שיש קורין יאכד ולכן בודאי יותר נכון לכתוב בלא אלה ובפרט שפן נוסח הב"ש בסידורו ובס"ש אין לשנות הגם דאם יש שינוי במבטא אין הולכים בתר הסידור שבזמננו מ"מ אם אין חילוק גדול כותבים כמו שכתבו אז והרבה הארכתי בזה בדברי הצ"צ ז"ל [סי' פ"ד] גבי זעליג [בד"ח בשער האותיות אות ג'] ובודאי שפן הוא דקשה לי מעולם פמה דיות נשפכו וכמה קולמוסים נשתברו בהשמות וכנויין ולמה לן כולי האי יכתבו בקיצור דאלף הוא במקום קמץ והיוד במקום חירק וצירי וכדומה ולמה העתיקו שם זה ושם זה פיון דאם ישפנו לא יכתבו פן א"כ לא ה"ל לכתוב רק הפלל מהגנודות והרפות והדגושות ולכן נראה בבירור דכל זמן שאין הרגש גדול כותבין פפי שהעתיקו דיש פמה שמות שגם בימיהם לא היו נבטאים בהרגשה כאשר סידרו המסדרי גיטין פי להם נגלו כל תעלומות וחקרו בטעמי השם

וסדרו לפי עקרו ושרשו הגם כי פתב הט"ז ו"ל [בש"א אות ל'] שאין דורשי השמות ודחה דברי מהרי"ט ו"ל שכתב לכתוב כפי עיקר שורש השם מ"מ המעיין יראה דהט"ז ו"ל פתב כ"ז שאין ידוע השורש משמע הא אלו ידעינו שורשו פותבין כפי עיקר מחצבת וכוננת השם והרבה יש להאריך בזה ומהרי"ט ו"ל מפלפל הרבה בזה בתשובה ובקונטרס' והנה הראשונים עמדו על סוד מחצב עיקר השם ולכן סדרו האף לכתוב הגם שיש קצת שינוי במבטא גם בימיהם ולכן גם אם אנו רואים רק קצת (יש) שינוי משנים ממנהגם הראשון וכ"כ הרבה פיוצא בזה בט"ג ולכן בודאי פותבין יכט בלא אף: ודע לה אהובי בני כי לפי מה שהזהיר הקנה ו"ל בספרו שלא לישוב אצל סידור הגט מחמת שפמה עולמות תלוין בכתיבת השם וא"כ הי' לנו לפרוש כלל מסידור גט לפי מיעוט ידיעתנו אולם קלקלתו תקנתו דאם ח"ו לא ישוב בגט בעל יראה וחקם בודאי ח"ו יבואו כמה מכשולים ולכן חייב עלינו לדון בדיני שמות לפי שפלטנו אשר חנו השם אותנו אף נכון לפניה שתעיין היטב עכ"פ ביש"ש ובתה"ד בכתביו ופסקיו ובג"פ ועזרת נשים הוא שכיח ולשקוד על דבריהם בשקידה רבה ולעשות כללים בקצרה מדברי כל אחד ואז לעת בא השאלה תוכל לעיין בהשפלה ואמת ועיין בט"ג גבי ואלק ובנ"ב [מה"ת סי' קט"ז] ולפע"ד דביכט גם הט"ג מודה לכתוב בלא אף וכמשמעות דבריו גבי יכט באות יו"ד: סוף דבר דפתח הוא ליקח אות אף על נקודתה ורק אעפי"כ אין מקפידין עלה בפתבים ולא בגיטין כי האשפנזים אין מקפידין בזה כמבואר במהריב"ל ו"ל ח"ג סי' ט' המובא לעיל וז"ל.

הרי דאף הוא במקום פתח ואפ"ה לא איכפת לן בחסירתה ולא נימא דיקראו בהמשך פלומא לא פאשר נקראת בהמשך הפתח פאלומה דלא חיישינו לזה לא במכתב ולא בגט פיון שאינם אמות האותיות ואמרינו דמסתמא יקרא הקורא פנהוג בשם זה.

ולכן אני אין מנהגי לכתוב אף במקום פתח רק במקום שיש חשש קצת לטעות פותבין להרחיב פתח תוספאה כמבואר בס"ש כמה פעמים ואם פן ביכט יש קצת סברא אם יכתוב באף יקראו בקמץ בודאי פותבין בלא אף ולכן מה שהקשית דהרי מושכין הפתח ולכן צריך אף הרי הראיתו במהריב"ל ו"ל דג"כ הי' השאלה בשביל שמושכין בקריאה פתח ובלא אף יוכל לקרות בב"א בחטיפה מ"מ פתב דיש חילוק נכון דאין זה מאמות אותיות ומש"ה אין הגריגוש וכן בני אשפנז מקפידים וכותבים לכתחלה בלא אף.

ומה שרצית לומר דבזמן ב"ש ו"ל היו מדברים שם יכט בחטיפה זה א"א כלל דהנה ידוע הנ"ש הי' לא זמן רב קודם הב"ש והי' ג"כ מילדי פולין ומסתמא הי' ידוע לשניהם המבטא מפולין והנ"ש ו"ל פתב לכתוב יאכט באף וע"כ משום שהיו מושכים הפתח כמו בזמנינו ומש"ה לרוחא דמילתא הורה לכתוב אף להרחיב הדבור פתח תוספאה אף הב"ש ו"ל פליג עליו דלא צריך אף וע"כ היינו פדי שלא יקראו בקמץ והבן והי' שלום פדברי אביה כו' יום ג' כ"ח למב"י תרכ"א לפ"ק: סימן קל להרב המאה"ג הקריף ובקי חכם ונבון ירא ד' כו' כש"ת מו"ה אברהם נ"י אורינשטיין האבד"ק ברדיוב יע"א.

שאלה שישם אבי המתגרשת בפי כל ליבוש ובשעת המילה קראוהו ארלי המכונה ליב וחתם א"ע ארלי ליב איך לכתוב בגט:תשובה הנה בסתמא אם לא ידוע חתימתו מהנכון לכתוב ליבוש בנא"ו כי כן הוא בכל השמות פיוצא בזה פגון ירוחם שקורין במלאפים כמו שאנו קוראין פותבים בואו הגם שבפסוק הוא חסר מ"מ פותבין מלא בפי המבטא הגם שאין דוחקין השורק הרבה וכמו משולם במלאפום והרבה פדומה ובפרט לפי מה שמבואר ברמ"א ז"ל [סי' קכ"ט סכ"ח] דאם כתב החסר מלא פשר ולכן מספק יותר טוב לכתוב מלא והנה לכאורה לפי מה דמבואר ברשפ"ץ ומובא בב"י ז"ל [סי' קכ"ח] גבי טאנס וטונס דהוי שינוי בחסר אות וא"כ לכאורה בנ"ד הוי פחסר אות ומבואר במהר"י בן לב ז"ל דניו ויוד הוי מאותיות האמות דאם חסר אותן הגט פסול וא"כ לכאורה אם כתב ליבש וחסר הוא הוי פסול אף זה ליתא דכ' במהרי"נ לב ז"ל ח"ג סי' ט' וז"ל ואחר שכתבתי כ"ז ראיתי תשו' אחת להרב הר"ש בן רשפ"ץ ז"ל שכתב אם כתב שם עירו ושם עירה בכלבול פגון שבמקום טונס כתב טנס פסול ואם אינו נקרא יפה הרי הוא כמי שאינו ואחר שראיתי זאת התשובה חשבתי דרך נכון באלו הדברים והוא שחסרון ניו הוא חסרון דהכל קפדי בי' אבל חסרון האלף שהוא במקום תנועת הפתח איפא דקפדי ואיפא דלא קפדי וזמנין הסופרים משמטין ויש לסמוך על מה שנהגין באגרות ובשטרות ובכתובות ואפשר שמשום זה רבני הגריגוש אינם מקפידין על תנועת הפתח בגיטין כפי הנשמע משום דבשטרות ובכתובות ובאגרות בלשון הלועזי שלקחם אינם מקפידין ע"ז עכ"ל.

הרי דמה שדרך שמשמטין לפעמים פשר בגט ולכן גם בזה פשר דכן אפילו אותו שחותם ליבוש משמטו לפעמים ולכן אין קפידא בזה ואפילו אם חותם ליבוש בניו כתב בגט בלא ניו פשר הגם דהב"ש ז"ל [בש"א אות ב' באלי ובאות יו"ד] כתב דאם כתב בגט שלא פדרך שחותם עצמו שאינו פשר רק באם לא נמצא שם כמו שחותם עצמו ובנדאי טועה וגם ליפא שינוי במבטא אבל אם חסר חד מהני היינו שיש שם כמו שחותם עצמו [או] שיש שינוי במבטא פסול הגט מ"מ נ"ל דהיינו דנקא לענין אם כתב באלף וחותם בה"א וכיוצא דאז יש חשש של מהר"א הצרפתי ז"ל [המובא בב"ש בשם מתת'י] שיאמרו שאין זה המגרש אבל ממה שדרך ב"א להשמיט כמו נאו באמצע התיבה דלפעמים משמטין בנדאי לא שייך מראית עין דיתלו בהשמת הסופר ובכה"ג ט"ס פשר וכמבואר ביש"ש ובמהרשד"ם ז"ל [סי' ר"ה] דגט אינו כס"ת ורק בשינוי שיש חשש לעז יעו"ש בדבריהם וא"כ בנדאי פשר בדיעבד אם שינה מחתימתו כה"ג דגם בלא ניו יקראו ליבוש כמו שהי' נכתב הנא"ו וכ"כ בהד"ב בעזרת נשים גבי ירוחם וז"ל והי' נלע"ד דאם נקרא ירוחם הריש בשוריק יכתוב ירוחם מלא ניו ואם יכתוב בכה"ג ירחם חסר ניו הגט פסול דהרואה גט זה דהוא חסר יקרא ירחם הריש בחולם ואפשר דיש לצדד להכשיר דאע"ג דהוא חסר ניו יקרא בגנות קבוצ דהברתו פגנות שורק כמו שם הושע דהשין היא בקבוצ והשם זבולן הלמ"ד היא בקבוצ ה"נ יקראו ירחם חסר הריש בקבוצ וכן משמע בהושע (סי' י"א) אשר בה ירחם יתום ומשלי (כ"ח) ומודה ועוזב ירחם וכתוב בשניהם חסר ניו והריש הוא בקבוצ ומיהו אע"ג דגם ירחם שהוא בקבוצ הוא חסר ניו נכון לכותבו לכתחלה מלא ניו לרמז על הגנותה שיקראו יותר בשורק ולא בחולם עכ"ל.

והנה מה שכ"ת מסופק לכתוב ב'יוד אחר ה'בית' זה לא ראיתי ולא שמעתי מי שיחתנו ב'יוד אחר ה'בית' כי היוד הוא במקום דגש ודע דהא דכתבו מסדרי גיטין אם מדגישים היוד היינו שמדגישים הרבה פ'דוע אבל ליבוש לפי מבטא מדינתנו ובארץ הגר לא מקרי דגש רק פ'עין מלאפום ומה שכתבו בשם המדפיסים ידוע שאין ראי' כלל בזמה"ז מהם ש'הרי משמיטים ומשנים ג'נסחת כמה ברכות וספריהם מלאים טעויות והנה באם אחד חותם ליב'יש ב'יוד אחר ה'בית' אם כתב בגט ליב'ש בלא יוד הגט פסול ד'יש שינוי במבטא כמבואר בב"ש שהבאתי אולם באמת אין פותבין מסתמא רק ב'י'ו כנ"ל.

ומה שמעכ"ת הרבה להאריך מדברי האחרונים ידע מעכ"ת שמעתי אשר ש'מתי עיוני בדברי מסדרי שמות מגדולי האחרונים מב"ש ועזרת נשים וכיוצא אינו סומך אפילו על גדולי האחרונים בתראי דבתראי פי במחכ"ת לא הי' לפניהם הספרים ומסדרי גיטין וכ"א בדה טעמים מלבד השם הטוב יכפר ואין לנו רק מה שקבעו לנו גדולי האחרונים הס"ש והג"פ והעז"נ והב"ש ז"ל וכיוצא וגם בט"ג ימצא הרבה דיעות שונות ואין לנו רק מ"ש גדולי האחרונים לזה לא עיינתי כלל בדבריהם הרבה.

והנה לענ"ד בנ"ד שחתם עצמו ארי' ליב וכן פנהו בשעת פניסתו לברית הי' מהראוי רק לכתוב ארי' המכונה לוב דליבוש הוא כמו קיצור השם ואין להאריך בזה כי כן האמת כמבואר בהספמת כל גדולי האחרונים ממהרי"א ואילך עד הב"ש ז"ל [וע"ש בב"ש באות ח' חנה ובאות ב' ובכ"מ] והג"פ דכשהנקודה אינה משתנה כמו חנה חנולא שלא נשתנה נקודת קריאת חנולא משם העריסה חנה פותבין חנה א"כ ה"נ דלא נשתנה הנקודה ליב מליבוש אז בנדאי פותבין ארי' המכונה ליב.

והי' שלום כו' יום ד' ד' תמוז תרכ"א לפ"ק צאנז: סימן קלא להרב וכ' סו"ה אייזק שור נ"י אבד"ק באנא בואלאחיא יע"א: הנה מה שמסופק באשה שנקראת בשני שמות יחד ונכתב בגט א' מהם דכשר בדיעבד והנה כתב דדיעבד כ"ע מודים להרשב"א [המובא בב"י ר"ס קכ"ט דביש לו שני שמות] דכשר בכתב אחד מהם והנה לא ידעתי איך אשתמיט מינוי דברי הר"נ ז"ל [בגיטין ל"ד] שכתב בפירוש ואפילו כתב שם העיקר בלא וכ"ש אפשר שמשמע דמספקא לי' אפי' בכתב שם עיקר וגם הב"י [שם] כתב לדעת הטור דפסול בכתב עיקר השם לחוד וכן נראה דעת הרמב"ם ז"ל [ע"ש בב"י ובג"פ סי' ה"ל סק"ח בזה] ומהריב"ל ז"ל כתב לפירוש דברי הרשב"א ז"ל דגם הוא לא הכשיר בכתב שם הטפל יעו"ש ואיך כתב מעכ"ת דכ"ע מודו דכשר בדיעבד ועיין בג"פ [סס"ק ה"ל] דרק במקום עיגון גדול מכשיר.

שוב כתב מעכ"ת (שמכשיר) באם נקרא בשני שמות יחד וכתב אחד עדיף ובנדאי פ'שר ואתפלא איך כתב היפוף כל הפוסקים שכתבו דאם נקרא בשניהם יחד אם כתב אחד אפילו אם כתב דמתקרי פסול מכ"ש אם כתב השם אחד לחוד ומהרש"ל ז"ל [בגיטין פ"ד בדיני שמות אות יו"ד] כתב בפירוש פ'ין שנקרא בשניהם יחד הוי שם מורכב וחצי הוי חצי השם וכ"כ בהד"א הב"ש ז"ל [סי' קכ"ט ס"ק כ"ד] ועיין בתשו' פ"מ סי' מ"ו והנה לפ"ד נראה דבכה"ג אינה מגורשת מה"ת דלא הוי ספירת דברים ועיין ברשב"א גבי חלקו בשני שיטות [בתשובה המיוחס' סי' קמ"ח מובא בב"י ובג"פ ס"ק קל"ג ע"ש היטב] ומ"ש מהראנ"ח ז"ל הוא דבר אחר דמהראנ"ח ז"ל מייירי בנחלקים השמות יש

קורין לו ראובן ויש שמעון ויחידש מהראנ"ח [סי' י"א] בכה"ג פיון דידוע שניהם אם כותב אחד מהם אפילו שנקרא פן לקצת ב"א הוי תצי השם וע"ז חלקו עליו אבל אם נקרא בשני שמות דנקא אם פתב אחד מהם פסול גמור ולפע"ד דבטל מה"ת: ואודות אשר שאל בא' שעשה מקח עם שר העיר לתת בעד החיל בשר וקנה אצל חבירו חמשים בהמות והתנה עמו להמתין לו המעות עד אשר ימכור אותם לשר העיר פידוע שלוקח בעדם מעות ועתה אינו רוצה השר ליקח מהבהמות הנ"ל פי רעים וכושיים המה ורוצה ראובן לחזור מהמקח פיון שלא לקחם רק בעבור שר העיר וא"א לתת אותן לשר העיר ועוד טוען שהי' אונאה יתר משתות רק שפכר שקה יותר מפדי שיראה לתגר.

ע"כ: הנה שאלה זו מבואר בשער אפרים [סי' קל"ו] ובנ"מ סי' ר"ז [וס"ס ר"ל] ובב"א [חח"מ סי' ל'] ואם באנו לפלפל בדבריהם אין לשער ואין הפנאי מספים לזה אף לדינא נדאי אין מוציאין מן המוןזק מהנה טעמי דכתב הנ"מ: סימן קלב להרב המה"ג הקריף וכו' מו"ה ישכר בעריש פרעגר נ"י רב דק' וישניצא: בנידון הגט ששינה שמו מחמת מרדין לאביש ובמקומו נקרא מעריסה ולכל דבר מיכאל יוסף ובמקומכם נקרא רק אבוש ורק לס"ת נקרא לפעמים והי' נקרא יוסף מיכאל וכן בכתובה כתבו יוסף מיכאל נ"ל ברור דאם לא נקרא לתורה רק לעתים רחוקות וכמעט לא נודע רק לחזן גופי' כותבין אבוש דמתקרי מיכאל יוסף דידוע דברי הרמב"ם ז"ל [פ"ג מה"ג הי"ג] שפותרין שם הרגילים בו ביותר וכ"כ כמעט כל הראשונים והרא"ש שכתב [בפ' השולח ס"ו ז] דאנשי ירושלים היו נוהגין לקרות לס"ת בשם המובהק ובפ"כ שם חניכה ומנה הוכיח ת"ה ז"ל [בסי' רל"ד] דשם לתורה עיקר (ובאמת נפלאה הדבר בעיני המג"ש ז"ל [בתשו' פ"י ח"ב סי' ע"ה] והמכתב אלי' ז"ל [מוכא בח"א סי' ע"ה] דאדרבה נראה מדברי הרא"ש ז"ל שכתבו שם החניכה לעיקר וכן פסק שם לדינא והשיא דעת ת"ה לדבר אחר) וכן אנחנו בני אשכנז גרין בתר פשטות דברי הרמ"א ז"ל [קכ"ט סט"ז וע"ש בסי' ח] לכתוב השם שנקרא לס"ת לעיקר אף כ"ז באם נקרא עכ"פ ברגילות מיעוט דשכיח אבל אם נקרא לעתים רחוקים כמעט לא ידע בו רק הש"ץ בכה"ג נדאי צריף לכתוב שם שקורין הרוב וכמבואר בתשו' רדב"ז [ח"ב סי' תקל"א] ועוד גדולי האחרונים ואם נקרא ברגילות במיעוטא דשכיח לס"ת בשם יוסף מיכאל יכתבו יוסף מיכאל דמתקרי אביש פיו"ד כמבואר בט"ג אות א' גבי אביש ולא המכונה חדא דזה הוא כמו שם עצם שכתב הב"ח ז"ל [סי' קכ"ט] לכתוב דמתקרי וגם יש לספק דלמא הוא משם הקדוש מאבש'לום ותו לפי רוב האחרונים דס"ל אברהם אבוש דאין כותבין המכונה אבוש אלמא דאבוש קיצור שם מאברהם ודאי מיקרי שם הקודש ולפ"ד הנ"ש הי' לכתוב דמתקרי אברהם כמבואר גבי נתנאל אלכסנדר אף עכ"פ מתקרי יותר ראוי לכתוב פיון דהוא קיצור משם הקודש ויענין גבי שארקא פלוגמת הב"ש וס"ש [בש"נ אות ב'] ועוד דמכונה טפל ובאמת הוא עיקר השם בשינוי מחמת מרדין נהי דלא עדיף משם מ"ח מ"מ נכון לכתוב דמתקרי דהוא יותר נכון והי' שלום יום וי"ו עש"ק וי"ו תמוז תרכ"ב לפ"ק צאנז: סימן קלג לחתני הרב הקריף ובקי הקסיד המפורסם בש"ק כש"ת מו"ה מרדכי דוב נ"י: שאלה בגט הנשלח לעירנו ממרחק והוא מקום עיגון ויש בו שאלות אשר בשם אבי האשה היושב בעירנו זה רבות בשנים שנקרא בפ"י פל גטע ולתורה נקרא נתן צבי או גטע צבי או נתן גטע צבי ובגט כתבו נתן גטע צבי המכונה הירש ובעירנו לא נודע פלל שיש לו

כִּינּוּי זֶה רַק אָבִי הָאִשָּׁה אוֹמֵר אֲשֶׁר בְּיַלְדוּתוֹ בְּאַרְצָן מוֹלְדָתוֹ הִיָּה נִקְרָא לְפַעֲמִים בְּכִינּוּי זֶה הִירֵשׁ וְדָבָר רַחוּק לְהֶאֱמִינוּ וּבְעֵינֵינוּ לֹא יֵצֵא מִחֲשַׁשׁ ס' שִׁינּוּי.

הב' כִּי תִיבַת מְוַתֶּרֶת נִפְסַק הַמ"ם מִתְחַלֵּת הַכְּתִיבָה וְנִרְאָה כַּכ' נָא"ו: עוֹד אַחַת בְּגֹט בֵּא' שְׁנִקְרָא לִס"ת דּוֹב וּבפ"כ נִקְרָא בְּעַר וְחֹתֶם עֲצָמוֹ דּוֹב בְּעַר וְנִכְתַּב הַמְסֻדָּר דּוֹב בְּעַר דְּמִתְקַרֵּי דּוֹב דְּמִתְקַרֵּי בְּעַר כִּי חֲשַׁשׁ כִּי אוֹלֵי נִתְּנוּ לוֹ בְּיוֹם הַמִּילָה גַם דּוֹב בְּעַר וְהוּא אָבִי הַמְגַרֵּשׁ.

וְעַל כָּל אֵלֶּה הֵנָּה נִחְפְּזִין לְדַעַת הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה מַכ"ק הַד"ג שִׁי' וְנִחְוָצִים הַדְּבָרִים פֶּן יִהְיֶה חוֹמְרָא בֵּא' מִהַשְּׁאֵלוֹת בְּעֵינֵי כ"ק וּבְהַמְשָׁךְ הַזְּמַן לֹא נוֹכַל לְהוֹעִיל כִּי הַנְּשִׁים אֵינָם יוֹשְׁבוֹת פֶּה וְרִדּוּפוֹת לְהַנְּשֵׂא עַכְת"ד הַשְּׁאֵלָה: תְּשׁוּבָה שְׁאֵלָה רֵאשׁוּנָה בְּעֵנֵן שֵׁם הִירֵשׁ הֵנָּה לְכִי הַנִּקְרָא בְּעֵירְכֶם בְּמָקוֹם הַנְּתִינָה הִי צְרִיף לְכַתּוֹב נִתְּן צְבִי הַמְכַוְּנָה נִטְעַד דְּכֵן הַסְּפִימוֹ כָּל הָאֲחֵרוּנִים לְכַתּוֹב כֵּן הֵגַם דְּלִפִּי סד"ג שֶׁל רמ"י וּבִסְפָרוֹ.

שְׁנִדְפַס מְחֻדָּשׁ כָּתַב לְכַתּוֹב דְּמִתְקַרֵּי ע"ש נִטְעַד וּכ"כ בַּב"ש בַּמַּה"ק דְּגַם בְּיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת מְעַרְסָה וְנִקְרָא בְּשֵׁנֵיהֶם לִס"ת וּבפ"כ נִקְרָא בֵּא' מִהֶם כּוֹתְבִין דְּמִתְקַרֵּי פ' שֵׁם אֶחָד דְּמִתְקַרֵּי ע"ש הַשְּׁנֵי וִיעִי"ש אַרְיִכוֹת הַדְּבָרִים בַּס' הַנְּ"ל וּבַד"מ אָף הַנ"ש ז"ל וְדָרִי בְּתַרְאֵי הַסְּפִימוֹ לְכַתּוֹב שְׁנֵייהֶם בְּיַחַד כְּמוֹ שְׁקוֹרִין אוֹתוֹ לִס"ת וְדְמִתְקַרֵּי אוֹ הַמְכַוְּנָה ע"ש הַשְּׁנֵי אֲמָנָם בְּדִיעְבַּד שְׁפָתַב נִתְּן נִטְעַד צְבִי וְלֹא כָּתַב דְּמִתְקַרֵּי נִטְעַד כְּשֶׁר כְּמִבְּנֵי אֲרָמ"א [ס' קכ"ט ס'ד] וּבְכָל הָאֲחֵרוּנִים אֵין חוֹלֵק אָף מֵהַשְּׁוֹסִיף שֵׁם הִירֵשׁ וְכִינּוּי זֶה לֹא נוֹדַע אֲצִלְכֶם גַּם בְּזֶה אֵין שׁוֹם חֲשַׁשׁ כָּלֵל דְּלֹא חִיָּשִׁינָן לַב"ד טוֹעִין כָּל הַיְכִי דְּלִיכָא לְמִיתְלִי בְּהוֹ טְעוּתָא כְּמִבְּנֵי בְּתַשׁוּ הַרִיצַב"א שְׁמַבִּיא בְּמַרְדְּכִי בְּגִיטִין (ס' תמ"ו) וְכֵן הַלְכָה בְּרוּרָה לַב"ד טוֹעִין לֹא חִיָּשִׁינָן וְא"כ מְסַתְּמָא נִקְרָא שֵׁם הִירֵשׁ וְלִכְּן צְרִיף לְכּוֹתְבוֹ אָף אִם נִשְׁתַּקַּע בְּעֵירְכֶם וְכְמִבְּנֵי לְהַדְּי' בְּתַשׁוּ מִהַר"מ [מִינְץ ס' ס"ד מוּבָא בַּב"ש בַּש"נ אוֹת ב' וּמִהַרמ"ל ס' ל"ט] וּמִהַרְאנ"ח דְּלֹא כְּהַבִּית אֲפָרִים ז"ל [בְּתַשׁוּ פ"א וּבַט"ג בַּל"ש בְּדִין שְׁנֵי שְׁמוֹת סק"א וּבַש"נ אוֹת מ סק"ז] שְׁמַתְמָה עֲלֵיהֶם בְּכַדִּי וְכֵן מְבֹאֵר בְּהַדְּי' בַּש"ס [יְרוּשְׁלַמִּי] וּבְתוֹס' [גִּיטִין דַּל"ד ד"ה וְהָא ע' בַּד"ח בְּשַׁעַר שִׁינּוּי הַשְּׁמוֹת אוֹת י"ב וי"ז ודו"ק] דְּהִיכִי שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם בְּמָקוֹם אַחַר אָף שְׁלֹא נוֹדַע כָּלֵל מִהַשֵּׁם הַזֶּה צְרִיף לְכּוֹתְבוֹ לְכַתְּחֵלָה וְלִכְּן אִפִּי אִם בְּמָקוֹם הַנְּתִינָה לֹא יִדְעוּ מִשֵּׁם שֶׁל מְקוֹם הַכְּתִיבָה הִי צְרִיף לְכּוֹתְבוֹ לְכַתְּחֵלָה וְלֹא שְׁיִיף הַחֲשַׁשׁ דִּיּוֹצִיאוֹ לַעַז בְּמָקוֹם הַנְּתִינָה כִּינּוּן דְּמְסַתְּמָא יִתְּלוּ שְׁזֶה יֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר שֵׁם וְכַתְּבוּהוּ כְּפִי תַקְנַת ר"ג וּבְאַמַּת מְהַרְשֵׁ"ל בִּיש"ש וּפ"י בְּתַשׁוּבָ' תְּמָהוּ ע"ז דְּהִרִי יֵשׁ חֲשַׁשׁ לַעַז בְּמָקוֹם הַנְּתִינָה אָף מ"מ לֹא נוֹכַל לְדַחוֹת דְּבָרֵי כָּל הָרֵאשׁוּנִים שְׁפָתַבּוּ לְכַתּוֹב הַשֵּׁם שֶׁל מְקוֹם הַכְּתִיבָה אִפִּי אִם לֹא נוֹדַע מִמֶּנָּה בְּמָקוֹם הַנְּתִינָה וְכֵן הִי תַקְנַת ר"ג וְכֵן פִּירְשׁוּ בְּהַדְּי' סה"ת וְסִינְעָתוֹ בְּעַלֵּי הַתוֹס' כְּנֹלָם הַפִּי בַּש"ס [גִּיטִין דַּל"ד] וְהוּא דְּאִתְחַזַּק בְּתַרֵּי שְׁמָא שְׁבַמְקוֹם הַנְּתִינָה אֵינָם יוֹדְעִים שֵׁם שֶׁל מְקוֹם כְּתִיבָה וְכֵן אִיפְכָא וְכֵן מְסַפִּימִים לְדִינָא לְזֶה כָּל הָרֵאשׁוּנִים וְאֲחֵרוּנִים אֵין חוֹלֵק וְהַרְבֵּה הָאֲרַכְתִּי לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הָרֵא"ש בְּתַשׁוּ [ע' בַּח"א בַּכ"מ] שְׁדְּבָרֵי קֶצֶת נִגְדַד זֶה וְכָל הַתְּשׁוּבוֹת שֶׁל אֲחֵרוּנִים כְּתַבוּ סְבָרוֹת לְתַרְץ לְדְבָרֵי אֲבָל לְדִינָא בְּנֻדְאֵי כּוֹתְבִין שֵׁם שֶׁל מְקוֹם כְּתִיבָה אָף שְׁלֹא נוֹדַע

ממנו פאן ולכן אם הי' לנו בירור שהגט נכתב על שם האשה שאבי' נקרא במקומכם נטע ולא ידוע בקהלתכם בשם הירש הי' הגט פשר בפשיטות משום שכתבו שם מקום הכתיבה אף פנין שלא נודע אם נכתב פלל הגט לשם הבעל של האשה הזאת פאשר יבואר בסמוך ונאריף לפנינו בזה אינ'ה: ב' הפסקת (הוא"ו) [המ"ם] דמונתת ונראה פאלו פתיב פנונתת במקום עיגון יש לסמוך על גדול שבאחרונים הג"פ שמתיר [אפי' אם לא כ' פלל הרי את מותרת לכ"א אם כ' בו למיהף להתנסבא] יעו"ש [בסקצ"ו] וכן הגט מקנשר מתיר במקום עיגון ובפרט דכוותרת נמי משמע שתהא נותר לכל אדם כמו שבלשון פרגום נקרא דבר המנפקר לכל ויתור ובלשון הגמ' השתמשו הרבה בלשון ויתור כמו ויתר חלקו גבי בכור שנטל חלק בפשוט וכמה פעמים בש"ס וא"כ לשון פוותרת נמי משמע לשון שתהא מותר' אף לזנות דלא שייר לו בגט הזה רק שתהא נותרת ממנו לכל אדם ובכה"ג נ"ל דגם הרמב"ן ז"ל [מובא בג"פ הנ"ל שכ' דאם לא כ' הא"מ קרוב הדבר שתצא ג"כ] מודה ועכ"פ במקום עיגון יש להקשיר: ועל הגט באחד שנקרא לספר תורה דוב ובפי פל נקרא בער וחזתם עצמו דוב בער לכתחלה צריף לכתוב דוב המכונה בער וכמ"ש רוב האחרונים גבי מי שיש לו ב' שמות בעת מילתו וכן נקרא לס"ת ובפ"כ נקרא בשם אחד מהם פותבין המכונה נדעת המסדר אף בדיעבד פשר פנין שחזתם עצמו פן והוי כמ"ש בהדיא ברמ"א [בסי' הנ"ל סי"ד] גבי [נקרא בשניהם אל] ס"ת דאם כתב בלא מתקרי פשר ובפרט שכתב שניהם דמתקרי דאין שום חשש בדיעבד: ובדבר אשר לא נתקיים הגט וההרשאה הזה ידוע לפל דזה מחלוקת הפוסקים דבכה"ג צריף קיום מדאורייתא והנה אשר כתב הרמ"א ז"ל [בס"ס קמ"ב] להקל במקום עיגון בלא קיום הדינין שחתמו בהרשאה וקיימו חתי' עדי הגט אפי' בלא ניכר חתי' ידי הב"ד הוא בהרשפ"ץ ז"ל וטעמו מובא בב"י [שם] שפיין שע"א נאמן על הקיום משום קיום שטרות דרבנן פמבואר בריש גיטין דהקילו בעגונה מכ"ש הרשאה שחתומה בדינינים שלשה דמה"ת פנחקרה בב"ד דמי דעדיף מע"א לענן קיום הגט לכן מקילין במקום עיגון אם ההרשאה אינה מקניימת והנה באמת לכאורה צ"ע דבשלמא אם הי' הקיום יוצא ממקום אחר הי' אומרים פן אבל פנין שהפל יוצא מתח"י השליח למה לא] אמרינן דלמא זייף לעדי הגט ועדי הקיום ומה לי אם הי' חתום בגט הי' עדים הי' צריכים קיום דאמרינן הוא זייף לכולהו כמ"כ אם החמשה אנשים נפרדים על שני קלפים ג"כ יש חשש זה דלמא הוא זייף פנלו אף אין לנו להרהר אחר פסק הרמ"א ז"ל וגדול האחרונים נו"ב [מה"ת סי' קל"ו] מספים עמו הגם שב"א [סי' ק"י] מפקפק בזה לא ראה דברי הנב"י שלא הי' אז בדפוס ואלו ראה הי' חוזר בו וא"כ עכ"פ בכה"ג דנ"ד דאין השטר יוצא מתח"י בע"ד פנדאי צריכה קיום מה"ת ואף הרשפ"ץ מודה בזה פאשר תבאר לפנינו אינ'ה ולכן אין סומכין רק על שני עדים פדינו.

ובגוף הדבר יש מחלוקת בשטר הנמצא אי צריף קיום מה"ת פי'דוע דברי מהרי"ק ורבינו אביגדור [המובאים בש"ף ח"מ סי' מ"ו סק"ט ובב"ש סי' מ"ב סקט"ו וסי' קמ"א סק"ע] והרבה מחמירים וגדולי האחרונים מהרמ"מ וסייעתו מחמירים פמבואר בסי' י"ז [ע"ש בח"מ סקכ"א ובב"ש סקכ"ט] ובנ"ד כ"ע מזודו.

דהנה שורש הדבר הא דאמרינן עדים החתומים על השטר פנחקרה עדותן בב"ד ולא חיישי' לזיוף הנה הטעם דלא חציף אינש לזייף פאשר מבואר ברש"י ז"ל [גיטין ד"ג

ע"א ד"ה נעשה] והיינו שיגרא ומירתת פן יגלה קלונו וכן מפניך ביהדיא בהר"ש הביאו מהרי"ק ז"ל בתשובותיו סי'.

וגם הרשב"ם ז"ל [דק"ע ע"א ד"ה א"צ] פנונתו פן דלא תשידי אינשי למיעבד תציפות פזו וזאת הוא ברור דאם הי' ידוע שעדים כתבו כל זאת בנדאי לא היו צריכים לתשוד ששקר כתבו כי מסתמא כתבו האמת אף שלא היו ידועים לנו וכמבואר דבר זה בתשו' במרדכי ומהרי"ק ותה"ד כתב ג"כ בעדים לא נפקא לנו מי הם היינו שסתם ישראל בחזקת פשרות רק החשש שמא לא כתבו עדים כלל רק אחר כתב וזינף חתימת העדים וע"ז אמרי' (בבב"ת) [בגמ'] עדים החתומים על השטר פנהקרה בב"ד דמסתמא לא תשידי אינשי לזינף ולעשות תציפות פזו ובנדאי העדים חתמוהו ולכן יהי' מי שיהי' עדותן פשר ודלא פנתיבות המשפט [שם סק"ה] שכתב דבעדים שאינם ידועים לנו חשודים דמשקרי דז"א לכל מי שיענין בשיטת הפוסקים כ"ע מודו בזה ואם העדים אומרים שזה אינו כתב ידם או שבע"ד המוציא השטר אינו יודע בעצמו מי כתבו בזה פליגי הפוסקים הרבה אומרים דא"צ קיום משום דחזקה גדולה היא מדאורייתא דזה היא חתימתו הווי העדים עצמן חוזרים ומגידים מה שאמרו אין זה כתב ידנו והחולקים סוברים דלענין זה לא אמרינן פמי שפנהקרה עדותן בב"ד והרבה האריכו בזה הש"ך [הנ"ל] ואו"ת [שם] וגדולי הראשונים בתשובותי' והנה בשטר הנמצא כמו מצאו פתוב בשטר איש פ' מת שמבואר בירושלמי פלוגתא בזה אי מהני עדותם והביאו לפסק הלכה הרי"ף והרא"ש ז"ל [בסוף יבמות] נחלקו הפוסקים אי צריף עכ"פ קיום לכ"ע והנה הש"ך ז"ל ואו"ת והנה"מ והקצות [בסי' מ"ו הנ"ל] כתבו לסברא פשוטה דבנמצא צריף קיום מה"ת פינון דלא ידוע מאן כתבו ולא הוציאו אדם רק נמצא בשוק לא שייף לומר חזקה דמירתת לזינף וגם בהרח"ש ז"ל כתב סברא זו יעי"ש וכתבו אפי' למאן דמתיר בנמצא פתוב שמת דא"צ קיום הוא רק מטעם תקנת עגונות דהקילו רבנן במיתה משום דדייקא ומינסבא פמבואר במהרח"ש ז"ל בקונ' עגונות ובתשו' ולכן בכה"ג שבא לפנינו שטר וגט והרשאה לא ידענו מי כתבם ואין אדם מוציא בנדאי צריף קיום מה"ת לכ"ע וא"כ אין ההרשאה מועלת לקיים את הגט פינון שגם חתימת דיני ההרשאה אינם ניפרים וגם הרשב"ץ מודה בזה דכל עיקר טעמו שם משום דמדאורייתא א"צ קיום אכל בנ"ד דמדאורייתא צריף קיום בנדאי גם הוא מודה דצריף קיום בפני עדים ממש ולא יעלה זאת על לב אדם להתיר פינון דבמה שסומכין על הרשב"ץ להכשיר ביוצא מתח"י השליח הוא קולא גדולה מאד פמעט נגד כל הראשונים וכינון שבכאן נתוסף ספק גדול עכ"פ מרוה"פ דשטר שנמצא צריף קיום מדאורייתא לא נקל תרי קולות אפילו בעגונה ואפי' אם תלבין ראשה ובפרט שבלא"ה אני מתמה תמיד על גט הנשלח על הכי דואר פינון דלא כתב שם דירת הבעל והאשה רק שמו ושם אביו ובנדאי הרבה יש בעולם ששם שונים והא"ף לא ניהוש שמא אחר כתבם ומי יודע לאיזה עיר אחרת נכתב הגט עם ההרשאה ואי משום שכתב על הכתב לעיר פלוני הלא ידוע פי אין לסמוך ע"ז שפמה פעמים מחמת טרדות הפותב מחליף השמות הנקרא אדרעסי וכמה פעמים באו אלי

מכתבים על שמי והיו לעיר אחרת פי הוהלפו מחמת טעות הכותב ואפי' אם נימא דהוא לא שכיחא מ"מ קשה מאד לסמוך וליתן גט לאשה שלא נודע לנו אם זה מבעלה הגם שסמכינן על אשה וקרוב גבי גט וחליצה פמבואר ברי"ף גבי אשתמודעניה וכו' [ביבמות דל"ט ע"ב] הוא מטעם מלתא דעבידא לגלויי משא"כ פאן שנסמוך על כותב לא ידוע מאן דהוא שכתב שזה הגט הוא של האשה הזאת שמפאן ובפרט כי שם הירש אינו שם אבי האשה הזאת ונהרי לפנינו שזה גט אחר וכ"כ הנ"ב מה"ת גבי ישפר בער יעו"ש [בסי' קיז] לכן אינני מהמתירים ליתן גט זה לאשה הזאת ועצתי שתכתבו מכם להבד"צ מסדרי הגט שכתבו אם זה הגט הוא של האיש שהי' דר בעיר פלוני טרם נסיעתו למרחוק וכן אשתו היתה דרה בעיר פ' קודם נסיעתו וגם השליח הי' דר במקום פ' טרם נסיעתם וכאשר יכתב משם שפן הוא בעל האשה הזאת יפלו כל החששות וא"צ קיום מדאורייתא דלא שייך זיוף פינן שהב"ד יכתבו שפלוני הסופר והעדים כתבוהו ונתמיהו וגם ידעו בבירור מאיזה עיר הוא וששמו של אבי האשה הוא שם בכינוי הירש ואז ימסור הגט להאשה הזאת פן נלע"ד ורצייתי לפלפל בדבריה הנעימים אף טרדות וחלישות פתי ומנעוני והנה שלום: סימן קלד להמנפליים יראי השם יושבי ק' זאלישטישיק יע"א.

מכתבם הגיעני עם השאלות. והנה ידידי מאד אתפלא מדוע תפסתם על הרב בדברים אשר אינם הכרחים להעלם הדין ולמה לא דנתם לכף זכות ולא להורע חזקתו אשר הי' פמה שנים מורה בישראל ומסתמא נטל רשות מגדולי עולם ולמה תחפאו דברים עליו לביישו ברבים אין זה רק איזה שגאה בלבבכם עליו כי אם הי' חביב בעיניכם ראוי לחפש בזכותו ולא ידעתי מה הרעש הגדול ולכן מעתה ידידי מבוקשי שאל יעלה על לבבכם מחשבת חוץ על הרב המאה"ג האב"ד דקהלתכם פי הוא גדול בתורה ויראה ומגדולי המשפחה פן תכוו בגחלתו והנהרו מאד שלא ירום איש את ידו בהוראה זולתו ואת אשר ישית הרב הנ"ל ידיו לסמוך אותו בהוראה ז"ז אסור לשום אדם להורות דבר וגישין אסור לשום אדם להזדקק לסדר גט זולת הרב הנ"ל ואם פי מי אנכי להורות לרחוקים ממני פמה די להפקיע עצמו אולם אחרי שרצונכם לקבל דברי לא יכולתי עצור במלין להודיע לכם שח"ו לריב עם הרב האב"ד דקהלתכם ואדרבה לקבלו בכבוד ולציית לדבריו ובפרט בהוראה פי הוא גדול הדור והי' בזה שלום ותשפילו בכל אשר תעשו ויתרומם קרניכם: ועתה באתי להודיע לכם חוות דעתי בעניני השאלה בנדון הגט הנה מחמת שרוב העולם קורין אותו אלטיר כמעט פולם וגם בחתימה א"כ הוי הרוב נגד הקריאה לס"ת וכותבין שם הרוב קודם פמבואר בש"ס [גישין דל"ד] ורק הרמ"א ז"ל [סט"ז] כתב לכתוב על שם הקודש עיקר ועל שם החול המכונה הנה הג"פ [בסקפ"א] פתב דרמ"א לא פליג רק היכי דליפא למיקם עלה דמלתא הי מינייהו הרוב אכל אם הלעז הוא נקרא ברוב העולם גם הרמ"א ז"ל מודה להב"י ז"ל דכותבין שם הלעז לעיקר ובאמת שבד"מ פתב בהדיא להיפוך דאפילו ברוב קורין בשם הלעז כותבין שם העברי לעיקר דבהדיא פליג על הב"י דכתב הב"י ז"ל לומר דאפילו בשם היצא משם העברי לכתוב שם הרוב ומכ"ש בשם שאינו יוצא משם העברי ודאי כותבין שם הרוב פן דעת הב"י ז"ל והד"מ ז"ל פתב וז"ל בסי' קכ"ט ס"ק כ"ג ואין נוהגין פדבריו אלא שלעולם פותבין שם העברי קודם וכותבין על הלעז המכונה, וכ"ה בסד"ג עכ"ל ולכן דעת הרמ"א

ז"ל תמיד לכתוב שם הקודש והמכונה על שם הלעז אף עכ"ז הלבוש והרבה אחרונים
ס"ל לכתוב שם הלעז קודם אם הרוב קוראים אותו הן אמת שאני לעצמי נלע"ד דבשם
אלטיר וכדומה כ"ע מודים דכותבים שם הקודש קודם דזה אינו בגדר שם פלל רק לסי'
טוב שהילד יהא זקן וכמו שבספרדים שם קונפדי שהיא לסי' טוב פמבואר בג"פ [סי'
קכ"ט סקס"ד ובכ"מ] וע"נ [בש"א אות מ מכונה מתקרי ובכ"מ] ומבואר במהרח"ש
דבכה"ג פותבין עיקר שם הקדושה דזה אינו בגדר שם רק שמכנין לאותן אנשים שהמה
מגדלי בנים בקושני' או שפתי לסי' שנולד בשבת וע"ש במהרח"ש שהמעשה הי' שפל
העולם קראוה שפתי' ורק שם העריסה הי' גראסזי וכתב לכתוב גראסזי המכונה שפתי'
והביא ראי' משם קונפדי אלמא בשניהם בכל ענין פותבין שם העריסה אפילו באשה
ושם הלעז שקורין אות' כמעט פולם פותבין עליו המכונה אף הרב המאה"ג שפתי' כפי
פשוט הנראה מאחרונים שאין בי'דו תשובת מהרח"ש וגם גדול הדור המגיד העלה פן
בספרו לכתוב אלטיר דמתקרי על שם הקודש ורצה לפסול הפותב איפכא הגם שגראה
שם בתשו' אחרת קצת באופן אחר עכ"פ בנדאי אין לתפוס ח"ו ולהרהר על הרב
האבד"ק שפנון לדעת גדול הדור וגם לדעתי הגט בנדאי אפילו לכתחלה פשר ליתנו אם
כתב אלטיר דמתקרי ע"ש הקודש ולכן בחנם הוציאו ש"ר על הגט: גם בשאלה דחלחולת
שלא נמלחה מצד השומן ונמלגה בעירוי בקערה יפה עשה הרב שהטריף דהנה הגם
שמבואר בפר"מ ז"ל [בשפ"ד ס"ס ע"ה] להכשיר אפילו לדעת הט"ז דס"ל דכ"ש מבשל
מ"מ קשה הא למה לא ניהוש דבלע ע"י כ"ש אותו חלק שפבר נתבשל ע"י עירוי ופליטה
לא שייך בדבר שנתבשל אף באמת לפי מה דכתב היש"ש באו"ש בדין כ"ר ושני ועירוי
זו"ל אם לא שטפו והדיחו כו' והא דל"ח שפא התרנגולת שהיא רפה תהא בולע מן הדם
שבעין אעפ"י שאינו מבשל דהא כ"ח בולע אפי' בכ"ש כ"ש התרנגולת שהיא רפה
ביותר משום דלא מסתבר לומר שהמים חמין שהם בכ"ש חממו הדם ויעשו ג"כ כ"ש
פדי שתבלע התרנגולת בנדאי אם הי' מולגים התרנגולת במים האסורים אף בכ"ש
נאסרת בבליעה כמו פלי חרס אבל אין פח בכ"ש להרתים דבר הצונן עכ"ל אלמא דלא
חיישינן דפלט מזה ובלע זה בכ"ש א"כ ה"נ לא חיישינן דפלט הכ"ש את הדם והבליעו
להצד אחר של הפרפשתא ואפילו שהצד השני חם ע"י עירוי וכפירוש השני של הפ"מ
[סי' ק"ה במ"ז אות ד'] שבדברים גושים אינו פולט ומפליט כ"ש אפי' שאחד חם אף
עכ"פ הקמח נדאי אסור דכ"ש מפליט עכ"פ ונסרף ממילא לתוף קמח הרף ונימס כמו
רוטב וא"כ אם נבוא להכשיר החלחלת הזה צריך להסיר השומן כמ"ש הפר"מ ז"ל שם
וגם הקמח צריך להסיר פנ"ל וא"כ לא ישאר רק חלחולת פחושיה בכה"ג ראוי לכל
משפיל לחוש לדעת המרדכי המובא בב"י דגם מבליע ומפליט בגוש וכלי פיון דליפא
פסידא וגם פי ראוי לחוש דלמא לא תנקר היטב מהשומן ואז יאסור משום דם פנ"ל
בנדאי אין ראוי למורה ירא השם להקל בשביל חתיכת חלחולת פחושיה ויפה עשה
שאסר: ועל מה שאסר הקאנוני לשמות עם חלב אין לתפוס בכך דיש לו מקום לסברתו
שחידש דזה כמו גחלתשמחמם לכלי והווי שניהם חמים דהוי כמו נצלה.

ובמה שאסר לקדש על יין שנגע בו עכו"ם ע"י דבר אחר אין להזניחו דמחמירין בקידוש
יותר דלא כבאר עשק [המובא בבה"ט בסי' ער"ב] פידוע. ועל פשר לאחר שיעור מליחה
והדחה שנפל בתוף בשר ששקה שיעור מליחה ולא הודח שאסרו בזה אינני יכול לומר

דָּבָר כִּי הָרַב הַמֵּאָה"ג לֹא כָתַב לִי מִזֶּה פְּלוּם וּמִסְתַּמָּא אֲנִי אוֹמֵר שֶׁהִי בְּאִפְּן שֶׁהוּא אָסוּר
כְּגוֹן בְּתוֹךְ הַצִּיר שֶׁקֹּנֵדָם שִׁיעוֹר מְלִיחָה וְכֵה"ג יֵשׁ בְּמִצִּיאוֹת שֶׁאָסוּר עַפ"י הַדִּין וּבְבִנְדָאֵי
לֹא נֶעְלַם מִמֶּנּוּ דִּין הַמְּבֹרָךְ בִּש"ע בְּפִירוּשׁוֹ.

מֵה שֶׁאָסַר בְּשׂוֹר בְּסַפֵּק ג' יָמִים אֵין לְהַזְנִיחַ הַמַּחְמִיר כִּי יֵשׁ חֲזָקָה וְגַם אֶפְּלוּ שֶׁדָּם שֶׁבִּישְׁלוֹ
דְּרַבְּנָן מ"מ הִתְמַירוּ בְּסַפִּיקוֹ דְּעֵיקָרוֹ דְּאוֹרֵייתָא וְכַמְבֹרָךְ בְּהַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים שֶׁס"ל כֵּן עֵינָן
כו"פ וּמ"כ וְשַׁע"מ.

וּמֵה שֶׁאָסַר הַתְּמָאָה שֶׁל עַפּו"ם מִסְתַּמָּא לְמַגְדֵּר מִיִּלְתָּא עֲשֵׂה פֶן וְתִבּוֹא עָלָיו בְּרָכָה
שֶׁבַעוּה"ר הַרְבֵּה מְכֻשׁוֹלוֹת בָּא מִזֶּה. מֵה שֶׁפְּתַבְתָּ שֶׁהַכְּשִׁיר מַחֲט בַּחֲלָל הַגּוֹף זֶה דְּבָר שֶׁלֹּא
יֵאָמֵן כִּי זֹאת יָדַע אֶפְּלוּ קֶטֶן שֶׁבַת לְמִידִים אוֹ שֶׁלֹּא הִי שְׁפוּי בְּדַעְתּוֹ כִּי מִצּוּי אֶפְּלוּ
בְּגִדוּלֵי עוֹלָם שֶׁטּוֹעִים בְּדָבָר פְּשוּט לְפַעֲמִים מַחֲמַת טְרִדָּא אוֹ חוֹלְשֵׁת הַגּוֹף לִיעֵ.

וּבַעֲנָנֵי הַקּוּלִית מִסְתַּמָּא הִי שֶׁרָאָה שֶׁלֹּא הִי נִקְשַׁר כְּפִי הַדִּין וְשֶׁלֹּא נִבְדַּק אִם הִי שְׁלֵם
וְיָפָה. וּמֵה שֶׁהַכְּשִׁיר בַּחֲצֵר הַכְּבֵד שֶׁנִּסְרַף מִסְתַּמָּא יָדַע שֶׁרָאוּי לְסַמּוֹךְ עַל הַקְּצָב.

גַּם מֵה שֶׁהִטְרִיף בְּנִשְׁבְּרוֹ הַסְּפִינִים לְפִי שֶׁחָשׂ לְדַבְּרֵי מֵהֵרִי"ח ו"ל [בְּש"ף ס' ל"ב סק"ט]
כִּידוּעַ הֵגַם שֶׁהִתְרוֹנְנִים ו"ל הַתִּירוֹ מ"מ הוּא לֹא רָצָה לְהַקְּל בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֲשֵׁשׁ גַּם
לְשִׁיטַת הַר"ן ו"ל [נִגְדַד דַּעַת הַלְּבוּשׁ הַמּוֹבָא בַּט"ז ס' נ"ג מְפָנֵי סְבֵרַת הַמֵּהֵרִי"ח]: סִימָן
קָלָה לְהַרְבֵּה הַה"ג הַחֲרִיף הַמְּפֹרָסִם מו"ה שְׁלוֹם טוֹבֵשׁ אַבְד"ק בְּאַטְשָׁאן: שֶׁאֵלָה בְּאִשָּׁה
שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה מִבַּעֲלָהּ מוֹמֵר שֶׁלֹּא בְּבֵיתָהּ וְאַמְרָה שֶׁשָּׂם אַבִּי אַבְרָהָם דָּוִד וְנִתְּנוּ לָהּ כְּתַב
הַיִּתָּר שֶׁפְּתוּב שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה בְּגִט כְּזֶה שֶׁשָּׂם אַבִּי אַבְרָהָם דָּוִד וְנִישְׂאָת לְאִישׁ אַחֵר וּבָאָת לַב"ד
לְהִתְגַּרֵּשׁ גַּם מֵהַשְּׁנֵי וְחִקְרוּ הַב"ד אַחֵר שֵׁם אַבִּי וְאַמֵּר דּוֹדָה שֶׁשָּׂם אַבִּי הִי דָּוִד לְחֹד
וְהֵאֵשָׁה טַעַתָּה אֲזַ מַחֲמַת שֶׁאַבִּי מַת בְּעוֹדָה קִטְנָה מְאֹד וְלֹא הִפִּירָה אוֹתוֹ וְרַק שֶׁיֵּשׁ נֶעַר
אֶחָד בְּמִשְׁפַּחְתָּה נִקְרָא ע"ש אַבִּי וְהַנֶּעַר שָׁמוּ אַבְרָהָם דָּוִד וְטַעַתָּה וְסַבְּרָה שֶׁגַּם שֵׁם אַבִּי
כֵּן אֵף בְּאַמַּת לֹא נִקְרָא הַנֶּעַר רַק אַחֵר שֵׁם אֶחָד שֶׁהִי לְאַבִּי וְנִצְטַרְף לְנֶעַר עוֹד שֵׁם אַחֵר
אַבְל לְאַבִּי לֹא הִי רַק שֵׁם אֶחָד דָּוִד (אוֹ אַבְרָהָם) וְנִתְגַּרְשָׁה בַּב"ד שְׁנֵי בְּשֵׁם אַבִּי בְּשֵׁם
אֶחָד לְחֹד כְּאִשֶׁר אָמַר דּוֹדָה וְאַסְרוּ הַב"ד לְהֵאֵשָׁה לְהַנְשֵׂא עַדִּי יוֹבָרֵר דִּינָה אִם צָרִיכָה
עוֹד גִּט שְׁנֵי מִבַּעֲלָהּ הֵרָאשׁוֹן בְּשֵׁם אַבִּי בְּשֵׁם אֶחָד לְחֹד כִּי הֵרָאשׁוֹן פְּסוּל מַחֲמַת שֶׁפְּתוּב
שְׁנֵי שְׁמוֹת אַבְרָהָם דָּוִד וְהוּא לֹא נִקְרָא רַק שֵׁם אֶחָד וְהוּי שִׁינּוּי שֵׁם אַבִּיו שֶׁפְּסוּל בְּגִט:
תְּשׁוּבָה הַגָּה מְבֹרָךְ בְּמִשְׁנֵה פ' הַזּוֹרֵק [ד"פ ע"א] שִׁינּוּי שָׁמוּ וְשָׁמָּה פְּסוּל וּמִזֶּה מִשְׁמַע
הָא שִׁינּוּי שֵׁם אַבִּי כְּשֶׁר אֶפְּי מְדַרְבְּנָן דְּכָל הַמִּשְׁנָה לְשִׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל [ד"כ ע"א ד"ה
הָא] הוּא בְּדַרְבְּנָן אוֹלָם הַת"ה ו"ל כְּתַב בְּפִסְקִיו [ס' קל"ח] דְּאֵין זֶה דִּיּוּק דְּשִׁינּוּי שָׁמָּה
הֵינּוּ גַם אִם שִׁינּוּי שֵׁם אַבִּי דְּגַם זֶה נִכְלָל בְּכָלל שָׁמָּה דְּזֶה הוּא שָׁמָּה כַּב"פ וְהִבִּיא כְּמָה
רְאוּת לְזֶה אוֹלָם הַעֵיטוֹר מְכֻשִׁיר בְּשִׁינּוּי שֵׁם אַבִּיו אֵף הוּא יַחֲזִיד בְּדָבָר דְּרַאב"י פּוֹסֵל
אֶפְּלוּ בְּשִׁינּוּי [שֵׁם] לִידָה (בְּשִׁינּוּי) וְאֶפְּלוּ הַמְּכֻשִׁירִים בְּשִׁינּוּי שֵׁם לִידָה אַבְל בְּשִׁינּוּי
שֵׁם אַבִּי פּוֹסֵל כְּמְבֹרָךְ בְּהֵרָא"ש ו"ל וּבְפִסְקִיו וּבִתְשׁוּבָה [מוֹבָא בַּטוֹב"י ס' קכ"ט] כִּי
ל"ד שֵׁם אַבִּי לְשֵׁם לִידָה כִּי הָאָדָם נִקְרָא ע"ש אַבִּיו וְחִינּוּשִׁי לְלַעַז הֵרָוּאִים וְאַמְרוּ אֵינּוּ
הַגִּט שֶׁלָּהּ דְּאֶבִּי שֶׁל זוֹ אֵין שָׁמוּ נִכְתָּב בְּגִט וְלָכֵן פְּסוּל לְדַבְּרֵי בְּשִׁינּוּי שֵׁם אַבִּיהֶם וּבְדַבְּרֵי
הַתּוֹס' גִּיטִין אֵין הַכְּרַח פְּלָל דַּעַתָּם בְּשִׁינּוּי שֵׁם אַבִּיהֶם וּמֵהֵרִיב"ל ו"ל פִּירֵשׁ דְּבָרֵי הַתּוֹס'
דְּפִלְגִי עִם הֵרָא"ש ו"ל וְס"ל לְהַתּוֹס' ו"ל [ע' ג"פ ס' קכ"ח סק"א] כִּיּוֹן דְּשֵׁם אַבִּיהֶם

לא מעכב בְּחֶסֶד בָּגַט לְכֹן גַּם שִׁינּוּי כְּשֶׁר וּמְקוֹם הַדִּירָה פּוֹסֵל מִשׁוּם שְׁמַעֲכַב אִם חֶסֶד
אוּלָּם לְהִלָּךְ מְסִיק מְהֵרֵיב"ל ז"ל לְאַסּוֹר בְּשִׁינָה שֵׁם אָבִיהֶם אֶף מֶרֶן הַבִּי ז"ל [בְּסִי
קכ"ט] הַשְּׁנוּהַ דַּעַת הַתּוֹס' ז"ל לְהֵרָא"ש ז"ל וְשִׁגְם הַתּוֹס' ז"ל פּוֹסְלִין בְּשִׁינּוּי שֵׁם אָבִיהֶם
וְכֹן הַסְּפִים מֵהֶרְשֵׁד"ם ז"ל וּמֵהֶרִי"ט ז"ל שֵׁם בְּתִשׁוּ' מֵהֶרַח"ש ז"ל וְהֶרְמ"א ז"ל [בְּסִי
שֵׁם וַע' בַּג"פ סַקנ"ג] פּוֹסֵל ג"כ בָּאֵם לֹא אֶתְחַזֵּק בְּשֵׁם אָבִיו לְמַד יוֹם לִקְרִיאָה בְּתוֹרָה
אוּ בְּחִתּוּמָה וְכֹן פֶּסֶק הַלְבוּשׁ וְהַב"ש ז"ל [סַקִּי"ז] וְהַג"פ [סַקנ"ד] וְהַמְּכַתֵּב אֵלֵי וְכָל
הַפּוֹסְקִים מְהֵר"ש וְהֶרְשֵׁב"א ז"ל וְאֵילֶךְ פְּנֵלָם שְׁנוּיִם לְאִסּוֹר בְּשִׁינּוּי שֵׁם אָבִיהֶם וְלֹא
רְאִיתִי מִיָּקֵל בְּזֶה זוּלַת הָעֵיטוֹר מְהֵרָאשׁוּנִים ז"ל [מוֹבָא בַּג"פ סִי קכ"ט ס"ק מ"ג] וְעַבּוּדַת
הַגְּרָשׁוּנִי ז"ל רָצָה לְהִתִּיר בְּאֶנְפֹן שִׁיִּסְפִימוּ עִמּוֹ גְּדוּלִים אֶף לֹא הַסְּפִימוּ עִמּוֹ כְּמִבְּנֹאֵר
בְּאֶחְרוּנִים וְאִם כֵּן אֵין מִי שֶׁיָּקֵל בְּזֶה: וְאִם חֲכָמֵי דוֹרְנוּ וְשֶׁלְּפָנֵינוּ לֹא כִּפִּיר הָרְאוּ פְּנִים
לְהִתִּיר בַּמַּחֲכ"ת א"א פְּעָמִים לֹא יִדְעָתִי אֵיךְ מְלָאוּ לָבָם לַעֲמֹד נֶגֶד הָרָא"ש וְהֶרְשֵׁב"א
וּמֶרֶן הַבִּי וּמְהֵרֵיב"ל וּמֵהֶרַח"ש וּמֵהֶרִי"ט וְנַחְבִּירֵיו וְהֶרְמ"א וּב"ש וּג"פ וּמְכַתֵּב אֵלֵי וּג"מ
ז"ל וְאֵנִי אִם כִּי יִדְעָתִי מִיַּעוּט עֶרְכִּי לְפָנֵי חֲכָמֵי דוֹרְנוּ לֹא אֶשְׁמַע לָהֶם וּבְכִלְפוּלָם מֵתוֹס'
לְמָה לֹא מְשַׁנֵּי הַגַּמ' כֹּן וְלָמָּה לֹא מוֹקְמִי בְּאֶנְפֹן זֶה כְּמִבְּנֹאֵר בְּסַפְרֵיהֶם כִּי יִדּוּעַ שְׂאִין
מוֹצִיאִין דִּין מֵתוֹךְ פְּלוּל וְיִהְיֶה לָהֶם מַה שֶּׁחֲדָשׁוּ וְאֵין לָנוּ אֱלָא דְבָרֵי הָרָאשׁוּנִים ז"ל וּבָאֵם
שֶׁלֹּא נִתְחַזְּקָה לְמַד יוֹם בְּחִתּוּמָה בְּשֵׁם הַשִּׁינּוּי בְּשֵׁם אָבִי תִּצָּא מִבְּעַל הַשְּׁנִי וְזֶה בְּרוּר:
וְהִנֵּה בְּאַמַּת בְּעֵינֵי הַדְּבָר אֲנִי תָמָּה מִדּוּעַ אֶחְזוּ לְסַפֵּק בְּשִׁינּוּי בְּשֵׁם אָבִי דֵּהוּא רַק דְּרַבְּנָן
כִּידּוּעַ בְּכָל הַפּוֹסְקִים זוּלַת הַב"ח [בְּסִי קכ"ט ד"ה כ' א"א הָרָא"ש ע"ש] וּש"ג [פ' הַזּוֹרֵק
שֵׁם] הֲלֹא יֵשׁ כָּאֵן סֶפֶק דְּאוֹרֵייתָא וְחֻזְקָתָא א"א דְּבַמָּה יִדְעָנוּ שְׁנִתְגַּרְשָׁה מִחוּמְרָא א"א הָא
בְּכַתֵּב הֵיטֵר כְּתִב עַל אַחֲרַת שְׁנִתְגַּרְשָׁה הֵינּוּ בַת אַבְרָהָם דּוֹד וְהֵאשָׁה שֶׁלְּפָנֵינוּ הִיא בַת
דּוֹד שְׁמוֹ לְחוּד וּמֵאֵין יִדְעָנוּ שֶׁהִיא נִתְגַּרְשָׁה מֵעוֹלָם וְעַיִן בְּנַב"י מֵה"ת [סִי ק"ז] הַחֲמִיר
גַּבִּי שְׁלִיחַ מַכ"ש גַּבִּי אֵשָׁה שְׂאִינָה נְאֻמָּת לוֹמֵר נִתְגַּרְשָׁתִי וּבְכַתֵּב הֵיטֵר מְבֹאֵר אֵיפְכָא
דְּאֵשָׁה אַחֲרַת נִתְגַּרְשָׁה וְלָכֵן בְּרוּר לְדַעַתִּי שְׂאִסּוּרָה אֵשָׁה זוּ מִדְּאוֹרֵייתָא לְגַבְרַעַדִּי שֶׁיִּדְעוּ
בְּבִירוּר שֶׁהִיא נִתְגַּרְשָׁה מִן הַמוּמָר הֵינּוּ שִׁיתְבָּרַר בְּעַדִּים שֶׁקִּבְּלָה גַּט מִמוּמָר וְאֵז לֹא
יִשָּׂאָר לָנוּ סֶפֶק רַק מִחֻמַּת שִׁינּוּי שֵׁם אָבִיו וְע"ז נוֹכַל לְמַצּוֹא הֵיטֵר כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר אִי"ה:
וְזֶה הַחֲלִי בְּעֶזֶר הַצּוֹר יִתְעַלֶּה הִנֵּה מֵאֵין נוֹדַע שֶׁיֵּשׁ שִׁינּוּי הַשֵּׁם מֵאָבִי בָּגַט וְאֵי מִשׁוּם עֲדוּת
דּוֹדָה הִנֵּה הֲלֹא הִיא אִמְרָה שֵׁשֵׁם אָבִי אַבְרָהָם דּוֹד וְכִבְרַת נִתְקַבֵּל עֲדוּתָהּ וְכַתְּבוּ גַּט עַפ"י
עֲדוּתָהּ וְיִהְיֶה חֵד נֶגֶד חֵד וְהִיא בָּאת רֵאשׁוֹנָה דְּקִי"ל דְּהֵרָאשׁוֹן נְאֻמָן [הוֹאִיל] וְנִעְשָׂה מֵעֲשָׂה
עַל פִּי וְנִהֵי דְּקִי"ל בְּסִי י"ז דְּלֹא כֵּהֲנִימוּק"י וְעֲדוּתָהּ לֹא מֵהֵנִי נֶגֶד עַד כְּשֶׁר יַעו"ש בַּח"מ
[סַקע"ה] מ"מ הֲכָא דְּגַם דּוֹדָה אֵינוּ עַד כְּשֶׁר וְגַם בְּמְקוֹם אִסּוֹר דְּרַבְּנָן כְּמוֹ שִׁינּוּי שֵׁם
אָבִי כ"ע מוֹדִים לְהַנ"י דֵּהִיא נְאֻמָּת וְכֹן נִרְאֶה לְכַאוּרָה מֵת"ה [זֶה הוּא הַמ"כ בִּיש"ש
גִּיטִין בִּש"א אוֹת ג' וַע' בְּטִיב גִּיטִין בִּש"א אוֹת גְּרָשׁוֹן שֶׁהִבִּיא מִס"ש שֶׁהַמ"כ הִנֵּה הוּא
מִבְּעַל תַּה"ד ע"ש] שֶׁכְּתִב גַּבִּי גְּרָשׁוֹן וְגְּרָשׁוֹן דְּמְהֵר"ל אֵינוּ נְאֻמָן עַל שְׁמוֹ מִשׁוּם נְגִיעָה
מִשְׁמַע הָא אִם לֹא הִי נוֹגַע הִי מְקַבְּלִין וְלֹא הִי יְכוֹל קוֹל אוּ ע"א לְכַטֵּל דְּבָרֵיו וְלֹא הִי
צָרִיף דְּרִישָׁה אַחַר שְׁמוֹ ע"ש.

אֶף לְכַאוּרָה ז"א דֵּהִיא הִיא בְּעֲצָמָה חוֹזְרַת וְאוֹמְרַת שֶׁא"י בְּבִירוּר וְא"כ ע"א נְאֻמָן אוּלָּם
אֵינָה נְאֻמָּת לְחֻזּוֹר פִּינּוֹן שֶׁכְּבָר נִחְקַר עֲדוּתָהּ וְנִעְשָׂה מֵעֲשָׂה עַפ"י כְּמִבְּנֹאֵר בְּסִי י"ז
וּבְרַמְב"ם בַּה"ל סְנֵהֲדָרִין [פֶּט"ז] וְכֹן בִּש"ע ח"מ בְּסִי מ"ט דְּרַק צוֹרְבָא מְרַבְּנָן דְּאֵין דְּרַכּוּ

לדקדק בנשים נאמן לחזור לא זולת נאפילו אם נימא דגם פאן דרף ורגילות לטעות מש"ה נאמנת מ"מ בלא"ה קשה למה ע"א נאמן וצ"ל הטעם דעדיין אינם מעידים רק על השם לא על דבר ממון או ערוה כמבואר ברי"ף ו"ל [יבמות דל"ט ע"ב] והנה פאם ניסת ויבא להעיד לאסרה לבעלה בנדאי שאין ע"א נאמן וכן מבואר בת"ג בהקדאי דאין ע"א נאמן (להש"ד) דהוי בדבר ערוה דאין ע"א נאמן וא"כ בנדאי לא הי' דודה נאמן בעודה תחת בעלה השני וא"ל דס"ס עתה היא פנוי' [מבעלה השני] יהי' נאמן ע"א זה ליתא דמבואר בב"ב ברש"ב"ם וברש"י ו"ל פתובות [כ"ו ע"ב ד"ה ואין] דאין מוציאין עפ"י קול ולא אמרינו אוקי עד נגד עד ובקלא אחתינו לי זה לא אמרינו פיון דהיתר עומד בחזקת היתר וז"ל רש"ב"ם (ב"ב ל"ב ע"א) ד"ה נאמן מסקינן לי ואי קשי' תרי ותרי ניהו נאמאי מסקינן לי והא הוי ספק תריץ אוקי תרי לבהדי תרי ואוקמי' אחזק' קמייתא דאסוקי' עפ"י עד ראשון שהי' נאמן דהא אפתי אין עוררין דקול לאו עוררין הוא עכ"ל וגם גבי שדה שיש עוררין פתב הרש"ב"ם ו"ל שם (מ"ג ע"ב) ד"ה ואבע"א וז"ל להכי לא מצי שמעון לאפוקה מיהודה כגון דאית לי סהדי לשמעון שהשדה שלו ואית לי סהדי ליהודה [שמכחישין לאלו ואומרים שהשדה של יהודה נאמור רבנו בכל ספק דין קרקע היכי דקימא ארעא תיקום שלא יוציאהו ב"ד מיד המחזיק בה כו' ומשום דמספקא לן מי שרוצה להחזיק יחזיק ולא נוציא מידו כו' וה"נ אי מטיא לינדא דיהודה לא מצי שמעון לאפוקי מיני' בהדי סהדי דמפיק לה מלוי דכינן דמן הדין אוקימנא ביד יהודה שהרי ממ"נ אין ללוי חלק בה הרי יהודה מוחזקת ולא תצא עוד מידו עכ"ל א"כ ה"נ הרי שהותרה וניסת לגבר וע"א הוא דודה אלואמר אז לא מהימנינן לי וא"כ עומדת בחזקת גרושה ממומר ולא יוכלו להוציאה מהיתר זולת שני עדים נאפילו להר"ן ו"ל [בכתובות פ"ב שם] שפליג על זה וכתב פיון דכל ההיתר מחמת העד וכינון שיש [עד] פנגדו בטל חזקת ההיתר אשר ע"י העד בנ"ד גם הר"ן ו"ל מודה דעכ"פ נהי דסליק חזקת ההיתר עתה מחמת עדות דודה דעתה אין דבר שבערוה מ"מ עכ"פ הוי רק ספק מחמת עדותה שמקודם והוי ספק ובספק דרבנן כה"ג מקילינן כמבואר באחרונים בג"פ [סי' קכ"ט סק"נ] ובמכת"א ו"ל וא"כ לא תצא מהיתרה הראשון וא"ל שונת' אנפשי' חד"א שהיא הודית לדברי דודה זה ליתא דאינה מודית פלל פיון שידוע גם לדודה שהיא אין יודעת פלום שלא הפירה אבי מעולם והוי אצלה רק ספק מחמת שנקרא ע"ש אבי אשר באמת מבואר בגדולי הפוסקים לסמוך קצת ע"ז וא"כ ספיקא הוי ומספיקא לא תצא כמבואר וא"כ לא שונתא נפש' חד"א: והנה אתמה על מסדרי גט השני שכתבו כפי עדות דודה לחוד והלא מאי נאמנות לו נגד ב"ד שכתבו הגט היפוך הב"ד ומה שאמרה האשה שהיא טענה מי נאמנת נגד ב"ד דלמא עדים אחרים אמרו להב"ד שם אבי' וגם כפר הודעתיו נאמנה שדודה אינו נאמן לשנות מכפי גט הראשון וגם פי לפי דעתו זה מקרי אתחזוק מה שנישאת והיתה תחת בעל השני בהגט הראשון ובאתחזוק האב לשם שני לכ"ע צריף לכתוב עכ"פ בגט השני גם שם השני שנתחזק ולכן לדעתו גט השני פסול וצריכה עוד גט בשם אבי' אברהם דוד כמו שכתב בגט הראשון ואם יהי' עדות ברורה שהיא קבלה הגט מהמומר ולא נחוש עוד לדלמא לא נתגרשה שהרי עדים יעידו שנתגרשה ואין פאן חשש רק מה ששינו שם אביו כפי עדות דודה נלפ"ד במקום עיגון מותרת לנישוא: כ"ז נלע"ד באם יספיקו עמי עוד שני ת"ח גדולים אמתיים.

והנה מעכ"ת מפלפל בדברים שאינם נוגעים לדינא כי כ"ז רק פלפול בפירוש דברי הש"ס לא לדינא וכלל ובפרט בעדות שאאי"ל אשתמיט מני' דהגאונים האחרו' דברי הנ"י פאד"מ דכתב בדברי הפ"י ז"ל [בגיטין דפ"ט דכל גיטין ה"ל עשאאי"ל ולא מכשר רק מדרבנן היכא דלא כתבו בזמנו כתבנוהו ע"ש] ועיין בלבוש פתב ג"כ מזה אף תמה אני מה הנזמה שיניף בעדי חתימה הלא הם לא עשו דבר גירושין ולא מעידים שנתגרשה רק שהבעל פותב כן וכזה עדיין לא נתגרשה ולכן מה הנזמה שיניף בזה פיון שלא עשו שום מעשה ולא זממו לעשות כי הכל תלוי בהבעל אם ימסרנו לידה ואין זה פנגדו עדות כלל והארכתי בזה אף כעת אין בכחי ודי בזה ההכרח שפכתבתי לדינא כי עדין לא שבתי לכחי קמאז.

ומ"ש דלא נקרא [שינוי] שמו הוספת השם יענין במהרי"ו ז"ל דזה הני שינוי ממש ומהרח"ש ומהרי"ט התימירו מאד בכעין זה גבי טרוניא יע"ש: ולכן כלל הדברים אם אשה זו לא תביא ראיה שפא לידה גט מבעלה המומר וסורה להנשא מה"ת ואם תביא ראיה שקבלה גט מבעלה המומר אזי תקבל גט שני מבעלה השני ויכתבו שם אבי' אברהם דוד ואז במקום עיגון מותרת להנשא אם יספימו שני גדולים אמתים: ומה שכ"ת פתב לדונק דברי הג"פ [ע' בג"פ סי' קכ"ו סקצ"ה וכו' ב"שער התשו' אות ע"ד] מה שמחלק בין דבר שעכ"פ מן הש"ס לכתוב לכתחלה אין זה דונק כי כן מבואר בתשו' הרשב"א ז"ל וכ"כ בס' מקתב אלי' ז"ל לטוב לנו דונקן של ראשונים מפלפולי הקבל של אחרונים כל זה ראיתי להודיע והטוב בעיניו יעשה: ואודות ארון הקודש אשר שאל לא ידעתי האיה שיניף פאן זכה אותו הפותל בארון קודש ולא מורידין הא לענין ליקח פלי מביהמ"ד זה לאחר לא שיניף שזכה ביהמ"ד זה פמבואר במהר"ם פדונה ומביאו במג"א ז"ל [ס"ס קנ"ב] ולכן טענה זו אין בה ממש ורק עיקר לעשות פמנהג שנוהגין בכל קהלות ישראל ולא ישנו כי דבר זה גורם בזה"ז פמה קלקולים ולכן יתירו בשינוי המנהג ואם ירצו יוכלו לקבוע עוד ארון הקודש ולתת בו ספר אחד עכ"פ דכן ראיתי בהרבה בהמ"ד שיש שני ארונות הקודש והי' שלום פדברי ידידו דוש"ת בלונ"ח.

א' ר"ח סיון תרכ"ד. [וע"ל הא"ח תשו' י"ד]: סימן קלו שוי"ר לאחי הרב הגאון הגדול החרוף ובקי ע"ה התיסיד המפורסם מו"ה אביגדור נ"י האבד"ק דנקלא יע"א: שאלה אחד נקרא לתורה יצחק ובפ"כ נקרא אייזק וחותרם עצמו יצחק איזק ובחד יו"ד האיה לכתוב שמו בגט וגם חתימתו רק במעט פי אינו בעל מו"מ כלל וחותרם עצמו במעט גם מסופק האיה לכתוב יעקב המכונה יקל אם ינקל פפי שנואה בקריאת ההמון: תשובה נלפע"ד לכתוב יצחק המכונה איזק בחד יו"ד ודי בזה נטעמי דהנה אין לכתוב על החתימה דמתקרי או המכונה להרבה אחרונים [ע' ס"ז ש"א אות א' ובט"ג שם סקל"ו ומ'] והנה הו אמת דיצחק המכונה אייזק ויצחק אייזק הני כתרי שמות להרבה מפרשים מ"מ פיון דחתימתו במעט די שלא לכתבו כלל פיון דאין יכולים לכתוב דמתקרי או המכונה על החתימה די"ל דחתימתו יצחק אייזק פירושו דשמו יצחק ומתקרי לפעמים איזק וכיון דהני שני השמות במקום פתיבה ונתינה די בכה"ג בשם אחד מהם מכ"ש פשם הרוב פמבואר כה"ג בתשובת מהריב"ל ז"ל [מובא בד"ח בשער התשו' באות כ"ח] לגבי פלאמא ופולונבא פיון דכחד שפא הוא והמה נקראים במקום כו"נ שניהם די בא' מהם ומכ"ש פשם הרוב דלדעת הרשב"א [בחי' לגיטין דל"ד] אין פותבין בשני שמות במקום

אָחד דַּמְתַּקְרִי וְנָהִי דְפְלִיגִי הַפּוֹסְקִים עָלָיו מ"מ בכה"ג סְמְכִינֵן דְּדִי בְּחַד שֵׁם וְכֵן נָמִי בנ"ד פִּינֵן דְּבַמְקוֹם כו"נ נְקָרָא בְּשֵׁנִיָּהֶם סָגִי בְּאֶחָד מֵהֶם וְגַם כּוֹתְבִין אֵינְזֵק בְּחַד יו"ד כְּמוֹ שְׁחוֹתֵם עֲצָמוֹ דְּחִיָּיִשִּׁינֵן אִם נִכְתּוּב בְּשֵׁנֵי יוּדִין דִּיאֲמָרוּ אַחַר הוּא לֹא בַעַל הַמַּתְגַּרְשָׁת דְּבַעֲלָה חוֹתֵם בִּיּו"ד אֶחָד וְאֵין פֶּאן שׁוּם חֲשֵׁשׁ דְּהָרִי בלא"ה יֵשׁ פְּלוּגְתָּא אִם לְכַתּוּב בִּיּו"ד אוּ בְתַרִי יוּדִין רַק דִּישׁ"ש ז"ל הִכְרִיעַ לְכַתּוּב בְּשֵׁנֵי יוּדִין אָבֵל עכ"פ מוֹכַח מְדַבְּרֵי הִישׁ"ש גּוּפָא דְגַם בְּחַד יו"ד נְקָרָא כְּמוֹ בְּשֵׁנֵי יוּדִין רַק בְּשֵׁנֵי יוּדִין מְוַרְגֵּל הַלְשׁוֹן בִּיּוֹתֵר אָבֵל לְעוֹלָם גַּם בְּחַד יו"ד נְקָרָא כְּמוֹ בְּשֵׁנֵי יוּדִין דאל"כ ה"ל להיש"ש לומר פֶּן לְהַשִּׁיג עַל דִּיעָה הָרְאוּשׁוּנָה א"ו שְׁגַם בִּיּו"ד אֶחָד נְקָרָא כְּמוֹ בְּשֵׁנֵי יוּדִין רַק בְּשֵׁנֵי יוּדִין נְקָרָא יוֹתֵר בְּטוֹב וְלָכֵן בכה"ג שְׁיֵשׁ חֲשֵׁשׁ שְׂיֵאמְרוּ לֹא זֶה הַמַּגְרֵשׁ דְּהַמַּגְרֵשׁ חוֹתֵם בִּיּו"ד אֶחָד וְהַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים פְּסְלוּ לְזֶה נְכוּן לְכַתּוּב בְּחַד יו"ד.

גַּם בְּשֵׁם יִנְקַל א"צ לְכַתּוּב יִנְקַל כִּי גַם יַעֲקֹב קוֹרִין הַרְבֵּה מִהֶמּוֹן יִנְקוּב וְאֵין עוֹלָה עה"ד לְכַתּוּב הַמְּכֻנָּה יִנְקוּב וּבְפִירוּשׁ רְאִיתִי פֶּן בְּאֶחָד מִמְּסַדְרֵי גִיטִין הָרְאוּשׁוּנִים שְׁפַתְבוּ שְׂאֵין לְחוּשׁ לְזֶה וְטִירְחָא עָלֵי לְחַפְשׁ כְּעַת שְׂאֵין כּוֹחֵי כְּדַבְּעֵי אָף אֵין שׁוּם דְּבָר סְפַק דָּאִם אִפִּי הִי נְקָרָא בַּפ"כ בְּהוֹסְפַת הַנוּ"ן לֹא הִי צְרִיךְ לְכַתּוּב הַמְּכֻנָּה יִנְקַל כְּמוֹ יִצְחָק חֲקִין שֵׁא"צ לְכַתּוּב חֲקִין אִפִּי שְׁיֵשׁ בּוֹ נוֹסְפָה מ"מ פִּינֵן דִּידוּעַ וְרַגִּיל שְׁלַכְל חֲקִין קוֹרִין לַס"ת יִצְחָק הָנִי קִיצוּר הַשֵּׁם וּא"צ לְכַתּוּב (וּכ"כ רַב הָאֲחֲרוּנִים דְּזֶה עֵיקַר הַטַּעַם) ה"נ מְמַשׁ בִּינְקַל שְׁהַפֵּל יוֹדְעִים שְׁהוּא קִיצוּר מִיַּעֲקֹב וְכָל יִנְקַל קוֹרִין אוֹתוֹ לַס"ת יַעֲקֹב בְּנֹדָא הָנִי קִיצוּר וּא"צ לְכוֹתְבוּ כָּלֵל: וְאֵל תַּתְמָה מַה שְׁכַתְּבִי אֲזִי לְהַקְדִּים שֵׁם הַחֲתִימָה כִּי הִי נִרְאָה לִי מִתְּשׁוּבְתָהּ שְׁהוּא בַעַל חו"מ וְחוֹתֵם לְרוּב אֲזִי שֵׁם הַחֲתִימָה לְרוּב הַשִּׁיטוֹת [עֵיקַר] אָבֵל בְּאִם [אֵינִן] רַגִּיל לְחַתְּמָם יְכַתּוּב כַּנ"ל: סִימָן קִלִּז לְהַרְבֵּה הַמֵּאָה"ג הַחֲרִיף וּבְקִי וְכו' מו"ה אַבְרָהָם תְּאוּמִים נ"י אַבְד"ק זֵאלִישְׁטֵשִׁיק יע"א: שְׂאֵלָה אֶחָד שְׁשֵׁמוֹ מְרַדְכִי וּבַפ"כ נְקָרָא מֵאַטִּיא בְּן אַבְרָהָם דְּמַתְקִרִי אַבְלִי וְהֵאֱשִׁיחַ פְּעֻסָּא בַת שַׁעִי הֵאֵיךְ לְכַתּוּב בְּגִט: תְּשׁוּבָה בְּגִלְיוֹתֵינוּ הַדְּבָר פְּשׁוּט לְכַתּוּב בְּגִט מְרַדְכִי הַמְּכֻנָּה מֵאַטִּיא אָף בְּגִלְיוֹת פְּאֲדֵאלִיא נִרְאָה שְׁקוֹרִין מֵאַטִּיא בְּהִבְרַת יו"ד וְלָכֵן אִם פֶּן קוֹרִין בְּעִירוֹ מֵאַטִּיא יְכַתּוּב הַמְּכֻנָּה מֵאַטִּיא בְּן אַבְרָהָם: וְאַבְלִי א"צ לְכַתּוּב כְּמִבְּנֵי בַב"ש [בַּש"א אוֹת א' בְּשֵׁם אַבָּא] אָף בְּיֵשׁ מְקוֹמוֹת כּוֹתְבִין אַבְלִי וְכֵן נִרְאָה מִהַתְּשׁוּבוֹת שְׁהֵבִיא בַט"ג [שֵׁם סְקַל"ו] אָף כּוֹתְבִין הַמְּכֻנָּה אַבְלִיא וּמ"ש הַשׁוֹאֵל לְסַפֵּק דְּלָמָּא שְׁמוֹ בַּפ"א לֹא יִדְעָתִי שׁוּם מְשַׁמְעוֹת אוֹת פ"א לְאַבְלִי אוּלַי בְּמְקוֹמָם נְקָרָא פֶּן אַבְלִי בַּפ"א לֹא אוּכַל לְכוּיֵן שְׁפַת הַלְשׁוֹן בְּזֶה כִּי לֹא שְׁמַעְתִּי מְעוֹלָם אַבְלִי בַּפ"א גַּם מ"ש הַשׁוֹאֵל אַבְלִיא אֲנִי לֹא שְׁמַעְתִּי בְּשׁוּם מְקוֹם אַפִּילוּ בְּגִלְיוֹת פְּאֲדֵאלִיא לְקָרָא שֵׁם אַבְלִי בִּיּו"ד קוֹדֵם הָאֵל"ף אָף לְפִי הַמְּבֹנָאָר בַּט"ג וּבַב"ש שֵׁם אַבְלִי בִּיּו"ד לְבַסּוּף לְחוּד לֹא בְּאֵל"ף וְכֵן נוֹהֲגִין הָעוֹלָם בְּכַתְּבֵי שְׁטָרוֹת לְכַתּוּב אַבְלִי וְלָכֵן לְדַעְתִּי נְכוּן לְכַתּוּב אַבְלִי כְּמוֹ שְׁפוֹתְבִין בְּשְׁטָרוֹת הַגַּם שְׁיּו"ד בָּא בְּמְקוֹם דְּגַשׁ שְׁמַדְגִּישִׁין הִיּו"ד אָבֵל בְּאִם אֵין מְדַגִּישִׁין כּוֹתְבִין בְּאֵל"ף מ"מ פִּינֵן שְׁכֵן כּוֹתְבִין בְּכָל הַשְׁטָרוֹת וְאִם חוֹתֵם הַמַּגְרֵשׁ בְּנוֹדָאֵי חוֹתֵם אַבְלִי בִּיּו"ד בְּנוֹדָאֵי צְרִיךְ לְכַתּוּב אַבְלִי בִּיּו"ד וְלָכֵן טוֹב שְׂלֵא לְכַתּוּב כָּלֵל אַבְלִי דְּהוּא בְּאֲמַת קִיצוּר הַשֵּׁם וְאִם סְפַק בְּכַתְּיבְתוֹ הֵאֵיךְ נִכְתַּב טוֹב שְׂלֵא לְכוֹתְבוּ כְּמִבְּנֵי בַב"ש ז"ל [בְּכָלֵלִים אוֹת ו'] אוּלַם אַפְלִיא בַּפ"א וּבִיּו"ד אֵל"ף לֹא שְׁמַעְתִּי אָף אֵין לְהַחֲלִיט דְּבָר וְאִם אוּלַי נְקָרָא בְּמְקוֹמוֹ אַפְלִיא בְּנוֹדָאֵי צְרִיךְ לְכַתּוּב פֶּן הַכְּנִיזֵי דְשֵׁם כְּזֶה לֹא נִגְזַר כָּלֵל מֵאַבְרָהָם וּמִזֶּה לֹא דִּיבַר הַט"ז וְהַב"ש ז"ל אָף אִם נְקָרָא אַבְלִי טוֹב שְׂלֵא

לכתוב פלל אבלי רק אברהם לחוד: ושם אבי האשה א"צ לכתוב המכונה הגם דהוא פינוי לשני שמות ישעיה בנא"ו וישעיה בלא נא"ו מ"מ פיון שפוחת שניהם א"צ שוב הקיצור דהטעם באם יש לכינוי שני שמות לה"ק שצריך לכותבו הוא שלא יבא לטעות דבעל האשה נקרא בשם אחר בלה"ק וזה לא שיהיה באם כותבין שני גיטין ולכן א"צ פלל לכתוב דמתקרי שעי' אף בכ"ז לא מצאתי דבר מעכב דדיעבד דקיי"ל אם פתב דמתקרי במקום המכונה פשר דדיעבד ושם אבלי הנם שא"צ לכותבו דדיעבד פשר אם פתב קיצור שא"צ לכתבו אף אם פתב בגט אבליא ובמקומם נקרא אבלי נראה דהוי שיווי פמבואר בכל האחרונים ובט"ג ויותר אין להאריך בזה ומה שמאריך בדברי הט"ג לפע"ד גם בט"ג פתב פדברי הנ"ל ואם אולי יש בדבריו איפכא אין פעת בכחי לפלפל בדברי האחרונים אף מ"ש נ"ל ברור ומעכ"ת יעשה פרוצונו אם יש בט"ג נגד דברי: אחר כותבי זאת הגיד לי המעתיק פתבי כי טעיתי במה שדמיתי ששמו אבליא כי מעכ"ת פתב ששמו אבציא ובאמת מחמת תשות פחי פהו קצת מאור עיני ודמיתי שפוחת אפליא ולכן לא ידעתי פנונתו אף פעת שהגיד לי ששמו אבציא הנה זה השם ידעתי שבגליל לבוב יקראו פן ושכיח שם זה וזכרתי כי בעיר מולדתי הי' פמה נקראים אפציא ובאמת ההברה הוא בפ"א וצריך לכתוב המכונה אפציא אף פיון שאין שיווי גדול פמכתב וגם אינו חותם עצמו בפ"א פשר דדיעבד פשפכתב אבציא ואם חתם עצמו בפ"א פסול פמבואר בב"ש [פאות ז' ומ"ם] וכן פסקו הרבה אחרונים הגם שבס"ש נראה שאין מחלק בזה וכן בהרבה תשובות מ"מ שלא במקום עיגון חיישינו לדברי הב"ש ז"ל ולפסול הגט פשינה מחתימתו וגם בשם אפציא כותבין המכונה אפציא: עוד להודיע כי זכרתי שפמקום מולדתי הנ"ל הי' נקרא שם אפטשא לא בפ"א לחוד רק בטי"ת ושי"ן ולכן ינדקק האריך קורין פמדיתו פה יכתוב ומ"ש לחוש לשם אבצן והביא ראי' מט"ג [ש"א אות ד' סק"ה] גבי דעגיל באמת פקונטרס אשר לי דחיתי דבריו בטעם וראי' [ע"ש בד"ח סק"ג] אף בנ"ד נם הוא מודה דאין לחוש לאבצן דהתם גבי דעגיל מדניאל נהי דהפנינוי של דעגיל אינו שכיח לשם דניאל מ"מ השם הקודש דניאל שכיח מש"ה מצא הט"ג ז"ל לחוש אכל הקא דגם שם הקודש אבצן לא שכיח ולא חיישינו לשם דאינו מצוי פיינונו אפי' הוא מהמקרא או שמות תנאים לא חיישינו להו וכמבואר בת"ה [סי' רל"ג] גבי חזקני' ויש'י וגבי שייא וכן במהרי"ק גבי פילא [ע' בד"ח בש"א אות טי'] ובס"ש לרוב דל"ח לשם שא"מ פיינונו [וע' ב"ש בש"א אות י' ישעיה'] וא"כ לא שיהיה לגבי אבצן פלל וגם מה"ת נחוש למי ששמו אפציא נימא דהפנונה אבצי' והוא קיצור מאבצן דזה הוא זרות מאד לחשוב פן ולכן צריך לכתוב אברהם המכונה אפציא ומעתה יראה להיות מתון בסידור הגט ובהמתקת סוד עם לומדי העיר כי גדול עונש בזה מבואר בהקדמת ס"ש דאפילו אם דדיעבד פשר העונש גדול רח"ל יעו"ש והי' שלום.

ו' שלח תרכ"ד: סימן קלח לבני הרב המאה"ג החרוף ובקי החסיד המפורסם חו"פ ירא ה' וכו' מו"ה ברוך נ"י האבד"ק רודניק יע"א: שאלה אשה אחת ששמה מעריסה מחלה וכן קורין אותה רוב העיר רק יש שפנינו שמה למעפלי ונקרא' בפ' מועט מעפלי והנה בעלה בעת היותו שכ"מ נתן לה גט ע"י שליח בעיר הסמוך לעירם ושם היתה האשה מוחזקת מפבר ועד היום למחלה ולא ידעו פלל שקצת בני עירה קורים מעפלי ולזה ניתן לה הגט בשם מחלה בעיר הסמוך ששם נכתב הגט ובעלה שבק לן חיים ולכל ישראל

ונשאר שני אחים אחד קטן ונסתפק המורה אם צריכה חליצה: תשובה הנה הרמ"א ז"ל {סי' ככ"ט ס"א} פוסק אם פתב שם אחד די וכן הספימו רוב ראשונים ואחרונים וכן הספים הג"פ [שם סק"ח] להלכה בשעת הדחק אף אפילו להפוסלים בכתב שם העיקר לחוד מ"מ פאן שבמקום הפתיכה והנתינה לא הי' לה רק שם אחד מחלה לא איכפת לן מה שבמקום אחר שאינו לא מקום פתיכה ולא מקום נתינה יש לה שם אחר כמבואר בש"ס [גיטין ל"ד] יצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת וכן פסקו כל הפוסקים באין חולק ונהי דהר"ם מיניץ [סי' ס"ד] והפ"י ז"ל [ח"א] בתשובה [יו"ד] פתבו דמקום דירתה מקרי מקום נתינה פבר העלתי בחיבורי דכל הפוסקים חולקים עליהם [ע' בד"ת בשער שינוי השמות אות ט"ו] וכן נראה בהד"ל בט"ז ז"ל [שם בתשו' פ"י סי' י"א ובסי' קכ"ט בט"ז סק"ה] ועוד דאפילו לפי דבריהם כיון שלא ידעו במקום הפתיכה שיש לה שם אחר פשר לשיטת התוס' [שם בגיטין] וספר התרומה ולא מציינו חולק עליהם וכן הספימו למעשה הפ"י ז"ל בתשובה והט"ז ז"ל [הנ"ל] ולכן אפשר זה פטורה מחליצה ואין להחמיר כלל בפרט דבאם נצריכה חליצה יש חשש חליצה פסולה דצריכה לחזור על כל האחין כמבואר בתשו' מהריב"ל ז"ל והאח אחד קטן ולכן אין להחמיר כלל.

והי' שלום: סימן קלט לאח הרב הגאון הגדול ב"ק חו"פ החסיד המפורסם וכו' מו"ה אביגדור נ"י האבד"ק דיקלא יע"א: שאלה אחד נקרא בפי כל פישל ולתורה עולה אפרים פישל רק פשהוא במקומות אחרים עולה לתורה בשם אפרים לחוד ורק שהוא לעתים רחוקים ולמעט מאד: תשובה לפע"ד לכתוב אפרים פישל המכונה פישל דעל מה שנקרא לפעמים במקומות אחרים שאינו מקום פתיכה ונתינה אפרים לחוד לתורה ובפ"כ גם שם נקרא פישל ודאי א"צ לכתוב שם אפרים ולומר עליו דמתקרי דכבר פתבו שם אפרים היינו אפרים פישל והגם דמהרי"ק ז"ל [שורש צ"ח] פתב היכי דמתקרי בשני שמות פעם בזה ופעם בזה צריף לכתוב דמתקרי פגון ראובן דמתקרי שמעון ואם פתב ראובן שמעון פסול וא"כ גם בנ"ד שנקרא במקומות אחרים לתורה ובפ"כ פישל אם יכתבו בגט אפרים פישל הוי לבני אותו המקום שינוי השם.

דבשם המובהק עם פינוי השכיח לו לא שייך סברת מהרי"ק ז"ל דהוי שינוי השם (דזה ליתא) כיון דידוע לכל דפישל פינוי לשמו העיקרי אפרים הידוע להם לא יטעו לומר דאחר הוא רק יאמרו דבאותו מקום צירפו גם הפינוי לשמו העיקרי ובפרט במקום שנקרא שם במעט ואינו מקום פתיכה ונתינה פנ"ל אעפ"כ אם תרצה תוכל לכתוב דמתקרי אפרים פאשר פתבת: ומה שכתבת באחד שנקרא לתורה אברם דוד ובפ"כ נקרא דוד ופסקת לכתוב אברם דוד דמתקרי דוד.

דידי אחי דע דהעלתי בחיבורי [שער שינוי השמות אות ג'] דאין לסמוך על הש"ץ בלא סבה לדבר ונכון הוא מאד דכיון דקיי"ל מספק לכתוב אברם דרוב נקראים בה"א ורק היכי שנקרא לתורה אברם פותבים אברם והנה לפע"ד כ"ז באם נקרא לתורה עפ"י צווי הבעל אבל אם הבעל א"י למה קרא אותו הש"ץ אברם וגם אביו אינו אומר סבה לקריאת אברם א"כ מהיכן ידע הש"ץ לקרותו אברם בלא ה"א מספיקא הוי לי לקרותו אברם אף ע"ה הש"ץ בפפר קרא פן ובנדאי דקריאה כזו לא נחשב למחזק לתורה דהוא רק טעות וצריף לכתוב עיקר השם שמסתמא הוא מרוב הנקראים אברם.

והגם שספר אנשי שם הנדפס מחדש אמר שגם נתחזק בטעות הוי שם ממלש לכתבו בגט ולא ראה שסברא זו שאין משגיחין בש"ץ הוא מפי רבן של כל מדינות פולין הוא ניהו זקני הגאון מו"ה שכנא זלה"ה רבו של הרמ"א ומהרש"ל ז"ל וכל גדולי פולין [מוכא בד"מ מס"ג אות א'] והגם שאחרונים כמו דמש"א וגמגמו בדבר זה עכ"ו באברם אברהם דרוב נקראים אברהם וכמעט כל הש"ץ בעולם שבמדינתנו קורין אברהם ורחוק להאמין כלל שנקרא אברהם ואולי נדמה לו פן בפרט למיעוט קריאתו בתורה ובדיעבד הגט בטל אם פתוב על אברהם אברהם ולזה לדעתי נכון שיתן שני גיטין בראשון וכתבו אברהם דוד דמתקרי דוד וכתבו שני יקראו אברהם דוד דהנה דיעבד פשר אם פתב על אברהם אברהם כמבואר בב"ש ז"ל [אות א'] ובלא"ה צריך פאן שני גיטין דמה שכתב לכתוב אברהם אבוב בשביל החתימה דמתקרי אברהם בשביל עלי לתורה המכונה אבוב בשביל קריאתו בפ"כ הנה ידוע מדברי הט"ז [סי' קכ"ט סקכ"ב] וב"ש ז"ל [בש"א אות א' אפא] דא"צ לכתוב אבלי וכמ"כ אין לכתוב אבוב וכ"כ בט"ג [שם סקל"ו] דהוי ממלש קיצור משם אברהם וא"כ נהי דאם רוצה לכתוב קיצור השם אין מוזחין מ"מ אין שייך בכה"ג לכתוב על עיקר שם אברהם שאבוב יוצא ממנו והוי קיצורו לכתוב עליו דמתקרי אברהם ולפ"ד הרא"ש ז"ל בגיטין [דל"ד שם במשנה] אין לכתוב על פינוי [אפי'] פינוא בזה דמתקרי אברהם הוא מפני שאבוב הוא קיצור מאבשלום וא"כ אברהם שם אחר מש"ה פתבודמתקרי אברהם ולא זה הוא בעל המתגרשת שיודע לנו שזה לא נקרא מעולם על שם אבשלום ולכן לדעתי יותר ראוי לכתוב אברהם המכונה אביש וגם שם החתימה שחותם עצמו אברהם אביש אינו סותר לזה שהכל ידעו שפתימה מצטרף בקיצור לעיקר אבלי ידוע לכל ששם אבוב הוא קיצורו של אברהם.

אף לפמ"ש לעיל ליתן שני גיטין מחמת שמו שנקרא אברהם דוד פנ"ל ולכן נכון שפגט האחד יכתבו אברהם דוד דמתקרי דוד ועל שם אביו יכתבו בזה הגט אברהם המכונה אבוב ובגט שני יכתבו אברהם דוד דמתקרי דוד ועל שם אביו יכתבו אברהם אביש דמתקרי אברהם המכונה אבוב כנלע"ד.

והי' שלום פדברי אחיו: סימן קמ להרב המאה"ג כו' מו"ה שמואל ראב"ד ומ"צ דק' מעזריטש יע"א בפולין. שאלה עובדא הנה בפה זה פתמשה שנים עבר דרוך פה איש א' מבילגרייא שולח ביד פשעו מטעם הממשלה לארץ גזירה ובא לב"ד דפה וביקש שיסדרו גט לאשתו וכן עשו ומסר הבעל את הגט ליד שליח להולכה שעשה פה וכתב הגט למקום המתגרשת ראו פי נכתב שם אבי האשה בשניוני גמור לשם אחר פי שמה הי' חנה בת אלעזר ובגט נכתב חנה בת יצחק ושלחו את הגט בחזרה לפה פי הטעות הי' עפ"י הבעל פי הוא חנה לכתוב פן כו' וגמר הנתינה הי' בזה האופן מתחלה נתן השליח הגט ליד האשה עם השניוני ואח"כ לקחו הרב מידה ומחק את שני תיבות בת יצחק ונתן שוב לידה שוב חנה לסופר פי יכתוב גט שני מחדש פתיקון ונתנו שוב לידה ע"כ ת"ד השאלה: תשובה הנה רוב הראשונים ואחרונים העלו לפסול בשניוני שם אבי' ואם פי מצאנו להגאון בעל ישועת יעקב רצה פ"א להקל כמבואר בספר אנשי שם ואולי שע"ז רמז הגאון מהרי"ש מלבוב אף באמת שם לא הי' השניוני רק בשם הפינוי וגם כמעט לא הי' שניוני מש"ה הקילו אבלי בשניוני שם אבי' מיעוטא דמיעוטא המכשירים עיין ג"פ [סי' קכ"ט סקמ"ג וסקנ"ד].

והנה בהפיטי בס' אנ"ש הנ"ל שרצה להוכיח מש"ס גיטין (כ"ד ע"ב) וזל"ה כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה קטנה היא דלא מצי מגרש בי' הא גדולה מצי מגרש בי' א"ר ז"א שני יב"ש הדרין בעיר א' מוציאין שט"ח על אחרים כו' עכל"ה והקשה דלמא איירי באינם שנים בשמות אביהם א"כ לא הוי שני יב"ש דניפריה האחת מתברתה וכתב לגרש הגדולה פב"פ וא"כ הוי היפר ומש"ה גדולה מצי לגרש אבל קטנה נתן הגט לקטנה פסול משום שלא לשמה ואי [דבלא"ה] דשינוי שם אבי' הא פשר בשנייה שם אבי' להנה פוסקים א"ו ש"מ מש"ס שפסול בשינוי שם אבי' וא"כ לא אפשר לאוקמי בהכי דא"ה הוי פסול בלאו פסול דשלא לשמה ולכאורה הייתי רוצה לתרץ עפ"י דברי התוס' שכ' בכתובות [כ"ד ע"ב ד"ה אמנה] דכשיש שני יב"ש לא אמרינן ע"ז לא חתמנו א"כ בשתי נשים לאיש אחד ג"כ מדקדקין ולא אמרינן ע"ז לא חתמנו וא"כ פסולים העדים ולא שנייה לומר ע"ז ל"ח [ומש"ה שפיר דפסול בשינוי שם אבי' אבל בעלמא שפיר פשר בשינוי שם אבי'] ונה בעצמו נכון.

אף בהתיישב בטוב הקו' מעיקרא ליתא דהנה הגמ' רוצה לפשוט ממתני' דלא יגרש הקטנה הא גדולה מצי מגרש הא בשמותיהן שנים אין מוציאין שט"ח אלא ש"מ ששני יב"ש מוציאין שט"ח על אחרים ונהה אם לא פתבו רק שמותם בלחוד כגון הגדולה שמה שרה בת ראובן והקטנה שרה בת שמעון אם כתב שמותם בלא שמות אביהם בודאי הגט פשר אף הי' נפשט דמוציאין שני יב"ש שטר על אחרים דמאי דנחלקו בשמות אביהם לא מהני פנין דלא נזכרו שמות אביהם בגט וא"כ באם כתב בגט שם הגדולה שרה בת ראובן וכתב לקטנה שרה בת שמעון נהי דהגט פשר היינו מטעם פנין דל"צ שם האב שינוי נמי אינו פוסל דע"ז לא חתמו כמבואר בתוס' גיטין והוי כמו שלא כתב שמה פלל וא"כ ש"מ ששני יב"ש מוציאין שט"ח דאי אין מוציאין א"כ הא כאן שתי נשים ששמן שרה דשמות דבת ראובן פאלו אינו דע"ז לא חתמו ומש"ה לא פסל השינוי א"כ הוי פאלו כתב שרה סתם והאיך תוכל להוציא השטר אם הדין הוא דשני יב"ש א"מ שט"ח על אחרים וכי בשביל שכתב אבי האחרת תוכל השני' להוציא שטר אדרבה אפילו בלא ניכר א"י להוציא שטר מטעם נפילה או טעם אחר מכ"ש בשכתב שם האב של חבירתה דאז מוכח שמאחרני נפל ואיך תוציא להגט וז"ב ** (אמר המגיה נראה פנונתו הקדושה דלפי"ז שוב א"א להגמ' לתרץ פדברי הס' אנ"ש הנ"ל כגון דשמות אביהם אינם שנים וכתב בשם הגדולה שרה בת ראובן ולכן לא הוי שני יב"ש ואפי"ה לקטנה מצי לגרש אי לאו משום לשמה ז"א דעכ"פ מוכח דשני יב"ש מוציאין שטר דאל"כ בלאו לשמה לא מצי לגרש לקטנה משום שני יב"ש.

ודו"ק:**) ונהה הרב אנ"ש נראה מספרו שמקיל בשינוי שם אבי' אף לא מפיו אנו חייין שזה נגד רוב קדמאי ובתראי. וביותר מזה ראיתי בספר דברי חיים הנדפס מחדש שכתב בסוף שער שינוי השמות] שעתה שהמסדרים שואלים פתבת גט בשביל אשה פב"פ וחתמת על הגט פב"פ והם מגידין פן בפני הב"ד לא שנייה לומר עזל"ח דהטעם דעזל"ח מבואר ברשב"א [גיטין כ"ו ע"ב ד"ה אלא ארוסה ע"ש] דלא דקדקנו לראות מש"כ בדבר שאינו צורך ועי"ש בגיטין גבי גט ארוסה והש"ך ז"ל [בסי' מ"ט סקט"ו] כתב הטעם דמוחזק לכהן אבל לא שידע ממש שהוא פהן א"כ בגט שאומר בפני ב"ד בת ראובן היא מתגרשת וכתב הגט בשבילה ואבי' לא החזיק בשם אחר מעולם א"כ בודאי

הַעֲדִים פְּסוּלִים שֶׁהַעֲדוּ שֶׁקָרַו וְאִ"כ בְּזַמְנָנוּ לִכ"ע הֵגַט פְּסוּל בְּשִׁינוּי שֵׁם אָבִי דְלֹא שִׁינְיָהּ לֹמַר עֲזוּל"ח וְהוּא דְבָר נָכוֹן אִ"כ בְּנֹדָאֵי פְּסוּל בְּשִׁינוּי שֵׁם אָב וְאִ"ל בִּנְדֵי אֵין הַעֲדִים פְּסוּלִים שֶׁפְּתָבוּ רַק מִפִּי הַבַּעַל דְּבִמְקוֹם הַסְּכָנָה כּוֹתְבִים עַפ"י לַחֹד [כְּמִבְּנֹאָר בְּסוּף יְבָמוֹת] וְהוּי הַעֲדִים נְאֻמָּנִים שֶׁטָעוּ דְהוּי עֲבִידֵי לְמִטְעֵי וְאִ"כ הַעֲדִים פְּשָׁרִים מ"מ הוּי מְזוּיָרָה מִתּוֹכוֹ פִּינּוֹן שֶׁיִּדְעִינוּ שֶׁהָאִידְנָא מְדַקְדָּקִים הַעֲדִים בְּזָה וְהֵגַט וְדָאֵי פְּסוּל וְעֵינּוּן בַּח"ס מ"ג.

שׁוֹב י"ל מְקוֹם לְפִסּוּל פִּינּוֹן דְּהַבַּעַל [יִוֵּכַל לְהִיּוֹת] מְעַרְעֵר שֶׁצְנִיָּה לְכוֹתְבוֹ כְּדֵי שֶׁיִּפְסֹל הֵגַט וּמ"ש בְּתַשׁוּ' הָרִיב"ש ז"ל דְּבִאֲמַת יָכוֹל לְעַרְעֵר וְרַק אֵין לָנוּ עֲכָשְׁיוֹ בְּזָה וְהָאִשָּׁה תְּחִישׁ לְעַצְמָהּ ע"ז הַקְּשׁוֹ הָאֲחֻרָנִים דְּלָמָּה לֹא נִיחֹשׁ וְאִ"ל מִשׁוּם דְּבַעֲצָמוֹ בָּא הַבַּעַל לִיתָן הֵגַט מְסַתְּמָא הִי בְּרָצוֹן הַטּוֹב הָאֵ גַם שֵׁם בְּתַשׁוּ' הָרִיב"ש הִי הַמְעַשָּׂה שֶׁגִּירָשׁ בְּרָצוֹן טוֹב וְאוּלַי בְּאֲמַת מִטְעַם זֶה לֹא חָשׁ הָרִיב"ש לְבִיאַת הַבַּעַל לְעַרְעֵר פִּינּוֹן שֶׁהוּא מְרָצוֹנוֹ הַטּוֹב אָךְ הַנ"ב [בְּקָמָא סִי פ"ה וְת' סִי קי"ג] חָשׁ לְזָה כְּמִבְּנֹאָר בְּדְבָרֵי הֵגַט שֶׁגַם בִּנְ"ב [תַּנְיָנָא הַנְּ"ל] אִם הִי הֵגַט ע"י פְּעוּלוֹת מִשָּׂא"כ בִּנְדֵי שֶׁבָּא מְעַצְמוֹ לְגֵרָשׁ מ"מ רִיעוּתָא אַחֲרַת בְּגַט שֶׁבִנְדֵי דְהָאִיָּהּ שִׁינְיָהּ שֶׁבְּזַמְנָן מִיַּעַט יִשְׁפַּח שֵׁם חֲמִיּוֹ שְׁחִי וּמְסַתְּמָא לְאִיזָה עֲרָמָה נְתַפְנוּן וְגַם יֵשׁ לַחֹשׁ דְּלָמָּה קִידָשׁ אִיזָה אִשָּׁה שֶׁשֵּׁם אָבִי כְּפָתוּב בְּגַט.

ס"ד דָּאֵין שׁוּם מְקוֹם לְהַקְל בְּשִׁינוּי שֵׁם אָבִי בְּזַה"ז ע"י שְׁלִיחַ וּבְכַרְט שֶׁפֶן פְּסַק גְּדוּל הָאֲחֻרָן מְרָן הַנּוּ"ב [שֵׁם בְּסִי קי"ג]. וְמָה שֶׁהִתְחַפֵּם הַמּוֹרָה לְמַחֲנוֹק שֵׁם הָאָב וְזֶה נֹדָאֵי לֹא נָכוֹן פִּינּוֹן שֶׁכָּבֵר נִכְתָּב בְּפְסוּל וְל"ד לְדְבִיקוֹת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהוֹרָה הָרָא"ש ז"ל [בַּפ"ב דְּגִיטִין וְע' בַּש"ע סִי כַ"ה ס"ו וּבַח"מ] לְמַחֲנוֹק הוּא מִשׁוּם שֶׁאִינוּ פְּסוּל גְּמוּר אֲבָל בְּפְסוּל גְּמוּר פְּסוּל מִשׁוּם שֶׁנִּכְתָּב בְּפְסוּל וּבְאֲמַת גּוּף סְבֵרַת הָרָא"ש ז"ל [בְּתַשׁוּ' מוּבָא בְּטוֹר ס"ס קכ"ו] נִפְלָא מְאֹד מ"ש דְּהַבַּעַל נִיחָא לִי הַתִּיקוֹן דַּס"ס קָשָׁה ע"ז וְכִי אִפִּי בְּמִידֵי דְזַכִּיָּהּ נִוֵּכַל לְעַשׂוֹת שְׁלִיחַ לְכַתּוּב גַּט בְּלֹא דַעַת הַבַּעַל א"כ נִימָא בְּמַקּוֹם דְּהוּי זְכִי' דִּידִי' נִכְתָּב גַּט בְּלֹא דַעַתוֹ וְזֶה דְבָר שֶׁלֹּא נִיתָן לְהַאֲמֵר כָּלֵל וְהָרָא"ש פְּשׁוּטָה מְאֹמֵר אֲמָרוּ דְּפְסוּל וְגַם בְּטַל אִם לֹא עֲשָׂה לְסוּפֵר שְׁלִיחַ וְזַכִּי' לֹא מְהַנִּי בְּזָה א"ו דְּהָרָא"ש ז"ל לֹא פְּתָבוּ רַק לְסִנְיָהּ דְּמִילְתָּא וְעֵינּוֹן בְּרִיב"ש [סִי ש"ס"ו] וּבַג"פ [סִי קכ"ו סַס"ו] וְאוּלַי הִגִּיעַ הַמּוֹרָה לְטַעַם הַמְּחִיקָה מִשׁוּם הַסְּפֵק שֶׁמִּבְּנֹאָר בַּג"פ [סִי כַ"ה סַס"ו] לְמַחֲנוֹק וְכַתְּבֵי שֵׁם הַג"פ וְלִתְקוֹן בְּשֵׁם אִישׁ וְאִשָּׁה צ"ע וְסַבֵּר הַמּוֹרָה דְּכּוֹנְנָתוֹ אִם שִׁינוּי שְׁמֵם אִם מוֹתֵר לְתַקְנָם אָךְ זֶה טְעוּת גְּמוּר דְּהַג"פ מִיְיָרִי אִם הִי הַדְּבּוּקִים אוֹ הוּוּי"ן קְצָרִים בְּשֵׁם שֶׁל אִישׁ וְאִשָּׁה דְכָה"ג מְסוּפֵק דְּנָהִי דְּדִיבּוּק אוֹתִיּוֹת הוּי רַק חוּמְרָא מ"מ בְּשֵׁם אִישׁ וְאִשָּׁה יֵשׁ לְהַחְמִיר אֲבָל לְעַנְיָן שִׁינוּי שֵׁם הָאִישׁ לֹא מְהַנִּי מְחִיקָה וְכִי בְּחֻצָּם נִתְחַבְּטוּ הַגְּאוּנָנִים מְהָרָא"ם וּמְהָרִי"ט וּמְהָרַח"ש לְפִסּוּל בְּמַקּוֹם עֵיגוֹן גַּם שִׁינְיָה שֵׁם אָבִיו אוֹ שֵׁם הָעִיר הֵלֵא בְּקַל הִי לְתַקְנָן ע"י מְחִיקָה א"ו זֶה לִיתָא כָּלֵל וְיִשְׁתַּקַּע וְלֹא יֵאמֵר הַהִיתֵר הַזֶּה ח"ו וְאֲסוּר לְמַחֲנוֹק לְאַחַר חֲתִימַת הַעֲדִים וְאֵין לֹמַר דְּהָא הַפְּסוּל לֹא הוּי רַק מְדַרְבְּנָן כְּמִבְּנֹאָר בְּכָל הַפּוֹסְקִים וּבַש"ס [ע' בַּג"פ סִי קכ"ח סַס"ט] וּמִבְּנֹאָר בְּתַשׁוּ' רַדְב"ז ח"ד כַּת"י מְבִיאֵי ג"פ [סִי קכ"ה סַס"ו] דְּבְדָבָר דְּרַבְּנָן מְתַקְנִין הַמְעַיִין בַּג"פ וְגַט מְקוּשֵׁר יִרְאֶה שֶׁכּוֹנְנָתוֹ אַחֲרָא בְּעֵלְמָא לֹא עַל שִׁינוּי מִמֶּשׁ אִפִּילוּ שֶׁהוּא מְדַרְבְּנָן מ"מ פְּסוּל מִמֶּשׁ הוּא וְאֲסוּר לְתַקְנָנוּ ע"י מְחִיקָה גַם פְּתָבוּ שִׁישׁ כָּאֵן חֲשָׁשׁ דְּאוֹרֵייתָא מִחֲמַת עַרְעוֹר הַבַּעַל וְגַם דְּלָמָּה כּוֹנְנָתוֹ עַל אִשָּׁה אַחֲרַת שֶׁקִּידָשׁ וְלָכוֹן ח"ו אֲסוּר לְמַחֲנוֹק.

וגם מה שהורה לכתוב גט אחר וליתן לשליח א"צ להשיב דהוא נגד כל האחרונים וכן קרב מהרמ"א ז"ל בהגהות [ס"ס קכ"ב] דאם מסרו לשליח שוב לא מהני ליתן גט אחר לידו לכן אשה זו אסורה להנשא.

והי' שלום: סימן קמא לידידי אחי כו'. אודות הגט אין פנאי להאריך וגם לחפש בכתבים אין הפנאי מסכים אף הדבר פשוט שדי אפי' בגט זה יצחק המכונה אייזיק וא"ל פיון שחותם עצמו בשטרות יצחק אייזיק הוי פשם המורכב דכתב מהרש"ל ז"ל [ביש"ש פ"ד דגיטין סי' ל"ב אות י'] דזה שם אחד ואם כתב יצחק לחוד או אייזיק לחוד הוי פכותב חצי השם ולכן גם אם כתב יצחק המכונה אייזיק פסול דהוי כמו אם כתב פשם שמואל שמו המכונה מואל דהוי פסול ובמהראנ"ח [מובא בד"ח בשער התשו' אות ק"ו] מבואר יותר דגם גבי כהן כגון דשמו שמואל ונקרא בפי כל שמואל נרק פשחותם עצמו חותם שמואל הפכה אם לא כתב הפכה הוי כחצי השם יעו"ש בארנקה וא"כ בנ"ד גמי פיון דבבתימה חותם יצחק אייזיק נעשה שם אחד מורכב ואם כתב יצחק המכונה אייזיק הוי כמו שחילק שמו שפסול דז"א דבאמת הוי שתי שמות שנקרא אחד עיקרי והשני פיוני נרק בבתימה מקצר ומדלג תיבות המכונה ומכוין ששמו יצחק וכיוני אייזיק פיון דידוע לכל שאייזיק פיוני ליצחק ואינו שם מורכב כלל וגם בגוף דברי מהראנ"ח הרבה חולקים ולכן בודאי פשר אם כתב שם העיקר והמכונה אייזיק ואפי' לכתחלה עושים פן ולענין מה שחותם א"ע אייזיק ביו"ד אין משגיחין על חתימתו פיון שהוא בטעות הגם שהנ"ב [מה"ת סי' קכ"ד] גבי טאלצי פוסל גט כזה פבר השגתי עליו ועיין בס' דברי חיים [ע"ש בש"נ אות א' סק"ז] ומה שלא כתבו שם שיש לו במקום מולדתו כדיעבד ודאי פשר ולהט"ז ז"ל [בתשו' בשו"ת פ"י ח"ב ס"ס י"א וע' בט"ג בש"נ אות מ"מ סק"ז] אפי' לכתחלה אולם להוציא מפל חששא נ"ל דהנה נפסק הדין ממהראנ"ח ומהר"ם מלובלין [מובא בט"ג שם] אשר צריך לכתוב גם שם מקום מולדתה אם היתה לה שם אחר ואפי' אין מכירין פאן שם מקום מולדתה וכן הוא מדין הש"ס פמבואר בתוס' והרא"ש ז"ל [גיטין ל"ד] בשם הירושלמי דלא כהט"ג ועיין בס' דברי חיים [בשער שינוי השמות אות י"ב וי"ז] ולכן אם במקום מולדתו נקרא בשמו יודה אייזיק או אייזיק יודה פן צריך לכתבו וגם לצאת דברי פי צדיק הנ"ב זלה"ה ולכן יכתוב גט שני ויכתוב אנא יצחק אייזיק ביו"ד דמתקרי יצחק המכונה אייזיק בלא יוד בתרא דאמקרי אייזיק יודה או יודה אייזיק פפי מה שנקרא ואז יתקון הפל ועיין היטב פי כן נראה נכון ואין פנאי להאריך וסמכתי עליה פי הוא דבר ערוה ואין פנאי עמדי ולכן הגם שנ"ל לדבר פשוט מחמת חומר האיסור אינני סומך ע"ז ע"ד עד שאמה תענין בו היטב והי' שלום: סימן קמב שאלה אשה נקראת בפי כל טשבע האיף לכתוב בגט וגם הבעל שמו ארי' לס"ת ובפ"כ נקרא ליבוש וחותם עצמו ארי' ליבוש איף יכתבו בגט: תשובה הנה לפי מה דמבואר במהרא"י גבי הרעדיש [מובא ברמ"א קכ"ח ס"ג] פיון דחניכא דומה ממש ושנה לעיקר השם בכה"ג אפי' לכתחלה מותר בקיצור השם א"כ ודאי צריך לכתוב טשבע פיון דלא נודע לנו שם העריסה ודלמא מעולם לא נקראת שבע ואם אפי' היתה נקראת שבע פיון דכולם קורין אותה טשבע פשר אפי' לכתחלה לכתוב טשבע כמהרא"י ז"ל הנ"ל א"כ ודאי יכתוב טשבע וכן מבואר בג"פ גבי חקני יעו"ש [סי' קכ"ט ס"ק קל"ב] ויכתוב בעי"ן בסוף פיון דכן נראה דהוא רק הוספת הט' על שם שבע ושם שבע נבלע ממש ולכן

ראוי לכתוב לכ"ע בעי"ן לבסוף ול"ד לשְׁרָה סְאִי' [דמבואר בט"ז לכתוב בא'] פִּינּוּ דִישׁ שִׁינוּי בְּגוּף הַשֵּׁם וְגַם כִּי עִי"ן וְאֶל"ף מִתְחַלְפִּים הָאוֹתִיּוֹת כְּשֶׁר עכ"פ בְּדִיעֵבַד בְּמָקוֹם שְׂאִין נִרְגָּשׁ הַשִּׁינוּי בְּמִבְטָא בְּכַה"ג אִפִּי בְּנִקּוּדוֹת כְּשֶׁר בְּאוֹתִיּוֹת מִתְחַלְפוֹת לְכֹן יוֹתֵר נִכּוֹן לְכַתּוֹב בְּעִי"ן וְכֹן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הַנַּב"ב מֵה"ת [בְּסִי' קכ"ד] גְּבִי טִלְצָא (דְּפוֹסֶק) [דְּפוֹסֶל] רַק מִשׁוֹם שִׁינוּי הַנִּיפְרָא אֶבֶל בְּלֹא ה"ה כְּשֶׁר וּבִנ"ד אִין שִׁינוּי כָּלֵל בְּמִבְטָא בֵּין הַבְּרַת עִין לְהַבְּרַת הָאֶלֶף כִּי [הִיא] הַבְּרָה אֲמָצְעֵי פִּידוּעַ וְלָכֵן נִכּוֹן לְכַתּוֹב טְשִׁבַּע: וְשֵׁם הַבְּעַל רְאוּי לְכַתּוֹב אֲרִי הַמְּכֻנָּה לִיבוּשׁ וְלֹא שִׁינָה שִׁטְעוּ דָּשֵׁם אַחַר הוּא שְׁחוּתָם עֲצָמוּ בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד דּו"א דָּשֵׁם הַחֲתִימָה הוּא רַק לְקַצֵּר בָּא וְכֹן מְבֹאֵר גְּבִי שֵׁם מ"ח דְּכוּתֵבִין מְשֵׁה יְהוּדָא יַע"ש [בב"ש סכ"ד] וְתֵבִין דִּי"ל אִם כּוֹתֵב גַּם שִׁנְיָהֶם יַחַד הַפְּנוּנָה הוּא דְּמִתְקָרֵי אוֹ הַמְּכֻנָּה וְלָכֵן יִכְתְּבוּ אֲרִי הַמְּכֻנָּה לִיבוּשׁ וְדִי וְאִם יִרְצֶה לְהַחֲמִיר וְלִיתֵן גִּט שְׁנֵי בָּשֵׁם טִשְׁבֵּא בְּאֶלֶף לְבִסוּף דְּאִתְקָרֵי שְׁבַע וְשֵׁם הַבְּעַל אֲרִי לִיבוּשׁ דְּמִתְקָרֵי אֲרִי הַמְּכֻנָּה לִיבוּשׁ וְעַל הָא אִין לְסַפֵּק כָּלֵל דָּאִם הוּא קִיצוּר מְשֵׁם שְׁבַע צָרִיף עִי"ן וְאִם הוּא שֵׁם בְּפ"ע הוּא שֵׁם לְעַז וְכוּתֵבִים בְּאֶל"ף: סִימָן קִמָּג לְהַרְבֵּה הַה"ג הַחֲרִיף הַמְּפֹרָסִים כּו' מו"ה שְׁמוּאֵל אֶהָרֵן נ"י.

בְּנִידוּן גִּט שְׁהוּבָא מְרַחוּק מְאֹד וְשֵׁם אָבִי הָאֲשֶׁה הִי לְקָרִיאַת ס"ת יַעֲקֹב בְּצִירוּף עוֹד שֵׁם אַחַד וּבְפ"כ נִקְרָא יַעֲקֹב וְכַתְּבוּ שֵׁם בְּמָקוֹם הַבְּעַל רַחוּק מְאֹד אֶת שֵׁם הַנִּקְרָא יַעֲקֹב לְבִדּוֹ: וְהִנֵּה בְּמָקוֹם עֵיגוֹן כְּשֶׁר בְּנִדְאֵי דְּהִנֵּה יְדוּעַ דָּאִם כְּתֵב שֵׁם הָעֵינָר לְחוּד כְּשֶׁר בְּדִיעֵבַד לְרֹבָא דְּרֹבָא מֵהַפּוֹסְקִים וְכַמְבֹּאֵר בְּג"פ [סִי' קכ"ט סק"ח] וְזֶה שְׁנִקְרָא בְּפ"כ הָיִי שֵׁם הָעֵינָר כְּמִבְטָא בְּרַמְבַּ"ם ז"ל [פ"ג מה"ג הי"ג] וְכַתְּוִס' וְרֵא"ש ז"ל [בְּפ' הַשּׁוֹלַח ס"ס ז] א"כ בְּנִדְאֵי כְּשֶׁר בְּמָקוֹם עֵיגוֹן וְהַגֵּם שֶׁהַת"ה ז"ל [בְּסִי' רל"ג רל"ד] כְּתֵב דָּשֵׁם דְּלִס"ת הוּא הָעֵינָר תְּמָהוּ הַמְּג"ש ז"ל בְּתִשׁוּ' [ח"ב סִי' ע"ה] וְכֹן הַמְּכַתֵּב אֵלֵי ז"ל עָלְיוּ הַגֵּם שְׁבַדְבְּרֵי חֲזִים [בְּשַׁעַר שִׁינוּי הַשְּׁמוֹת אוֹת ג'] מְבֹאֵר פְּנִים לְדַבְּרֵי הַת"ה עכ"פ גַּם אִם כְּתֵב שֵׁם שְׁנִקְרָא בְּפ"כ כְּשֶׁר בְּדִיעֵבַד לְכ"ע וְגַם אִפִּי בְּכַתֵּב שֵׁם הַטְּפֵל לְכַד הַרְבֵּה מְקִילִין כְּמִבְטָא בְּב"ש [ע"ש בְּסִק"ג] וְשְׂאֵר אַחֲרוֹנִים וּבְפֶרֶט כִּי הוּא בְּשֵׁם אָבִיו דְּכְשֶׁר בְּלֹא שֵׁם אָבִיו כָּלֵל כְּפִי אֲשֶׁר פִּסְקוּ גְּדוּלֵי דוֹרְנוּ בְּמָקוֹם עֵיגוֹן אִפִּי לְכַתְּחִלָּה וְלִדְעִתִּי בְּרוּר שְׁבַט־לִיּוּתִי רְאִיתִי מִמו"ח הַגָּאוֹן בַּעֲהַמ"ח בְּרוּף טַעַם שְׁעֵשָׂה מַעֲשָׂה כְּזוֹ בְּמָקוֹם עֵיגוֹן לְכַתְּחִלָּה וְאִפִּי בְּשִׁנְיָה שֵׁם אָבִיו כְּשֶׁר בְּמָקוֹם עֵיגוֹן וְעֵינָן בְּת"ה [וּמִבְּכָא בְּב"י סִי' קכ"ט] וְעוֹד (פִּינּוּ) דְּאִמְרִינוּ דְּבַעֲלָה לֹא חָשׂוּד לְקַלְקֵלָה וְתוֹלִין מִסְתַּמָּא לֹא יַדַּע הַבְּעַל שֵׁם אָבִי אֲשֶׁתּוֹ הָאִיף נִקְרָא לְס"ת רַק שֵׁם הַמְּוֹרָגֵל בְּפ"כ וְהִיכִי דְּלֹא נוֹדַע לוֹ הַשֵּׁם כְּשֶׁר בְּדִיעֵבַד כְּשֶׁלֹּא כְּתֵב שֵׁם מְקוֹם הַנְּתִינָה וְכִבֵּר הַבְּאִתִּי בְּדַבְּרֵי חֲזִים [בְּשַׁעַר שִׁינוּי הַשְּׁמוֹת דִּין ד'] שְׁכַבֵּר הַסְּפִים ע"ז הַגָּאוֹן בַּעַל יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב לְהַתִּיר כַּה"ג הַלְּכָה לְמַעֲשָׂה וְלָכֵן אִין קִפִּידָא בְּמָקוֹם עֵיגוֹן מֵה שְׁכַתֵּב רַק שֵׁם הַרְגִיל בְּפ"כ וְהַגֵּט כְּשֶׁר.

אִף בְּגוּף הַגֵּט ע"י כִּי דוּאֵר אֲנִי נְבוּף טוּבָא וְסִדְרִתִּי הָאִיף יַעֲשֶׂה לְכַתְּחִלָּה אִף אִין לְהַרְהֵר אַחֲרֵי הוֹרָאת גְּדוּלֵי הַדוֹר שְׁלִפְנֵינוּ הַגָּאוֹן מְהָר"י אב"ד דְּקַהֲלֵתְכֶם שְׁעֵשָׂה מַעֲשָׂה עִפ"י הַסְּפִמַת גְּדוּלֵי הַדוֹר שְׁמָאז וְלָכֵן יַחֲקוֹר מַעֲכ"ת הָאִיף נְהַגוּ וְכֹן יַעֲשֶׂה וּמַחֲמַת שֵׁם אָבִי הָאֲשֶׁה אִין עֵיכּוֹב כָּלֵל וְהִי שְׁלוּם ב' ער"ח מְרַחֲשׁוֹן תְּרַכ"ז לְפ"ק בְּאַרְדִּיּוֹב: סִימָן קִמָּד לְכַבּוֹד יְדִידֵי הַרְבֵּה הַה"ג הַחֲרִיף וּבְקִי הַחֲסִיד הַמְּפֹרָסִים מו"ה יַצְחָק יְהוּדָא פְּרַעֲנֶגֶל נ"י הַאֲבַד"ק סַאנִיָּק: הַגִּיעֵנִי מִכְּתְּבוּ וְהִנֵּה לֹא יַדְעִתִּי לְמָה יַגַּע בְּזֶה הָאִישׁ הַנִּקְרָא בְּקַהֲלֵתְכֶם

מנחם בן מנחם והכינוי מענדל ובק' רימנאב מקום מולדתו הי' שם עריסה מנחם שאול בן מנחם שאול הלא זה דין דמשנה [גיטין ל"ד ב'] יוחנן וקורין אותו יוסי דתקנת ר"ג לכתוב שניהם ובברייתא דכותבים שם הגתינה עיקר ומסקנת הראשונים בזה דמקום הגתינה עיקר ובנדאי דביהודה היו כותבין שטרות ע"ש דיהודה ובגליל כתבו שם דגליל ואפ"ה פסקו דכותבין שם דיהודה דהוא מקום הגתינה עיקר ושם עריסה דהוא גליל כותבין דמתקרי וכן פסק מהרמ"מ ז"ל והט"ג ז"ל שגג בזה כמבואר בס' ד"ח [בשער שינוי השמות די"ב וי"ז] ולכן אם נאמר דהנקרא בשם אחד ולפעמים בשתיים כאחד הוי פשטי שמות נדאי כותבין מנחם דמתקרי מנחם שאול המכונה מענדל וגם בשם אביו הי' ראוי לכתוב כן: ולפי הנראה טעמו דמר משום דשם אביו לא יוכל הבעל להחזיק אבל ז"א דנדאי אם כתב בגט שם אביו שם העריסה והשמיט השם שהחזיק לו הבעל בכאן שפסול שיאמרו כאן לא זה הוא המגרש שהרי המגרש החזיק בפנינו בשם אחר לאביו כגון אם האב הי' שמו אברהם והבן העלה והחזיק לאביו יצחק ובגט כתבו אברהם נדאי פסול שיאמרו שאינו המגרש נרק במקום עיגון יש לעיין משום דלאו אפולה מילתא מסהדי והאינדנא לא שייך זה כמבואר בד"ח [סוף שער שינוי השמות].

אף עכ"פ יותר טוב לכתוב שם שהחזיק אביו כאן והיינו מנחם אף להצריך גט אחר א"צ שפנין שכתב שם שניהם מנחם שאול דמתקרי מנחם המכונה מענדל די בזה: והנה אין לספק בזה ולומר דהכינוי מענדל שייך על שם אחד מהם לא על שניהם כמו שהחמירו קצת דזה אינו כלל וטוב שלא להחמיר ולחוש לספרות מה שלא נזכר בראשונים ג' בלר תרכ"ח: סימן קמה להרב דק' קיטוב: בדבר שאלה אחד שמו נקרא לס"ת מנחם משלם ובפי כל נקרא אלטר ורק בחותם על טראטי וכן בכל ענינים שבערכאות חותם שמו מענדל מה דינו: תשובה מחמת גודל חששות פחי לא אוכל להאריך ובאמת פעת אינני יכול לפלפל וגם לדינא אני מונע עצמי להורות אף יען פי דבר ד' הוא לא אוכל למנוע מלגלות דעתי ואתם תראו ואם ייטב בעיניכם תעשו כהלכה.

והנה מבואר במשנה פ' המגרש גקיי הדעת היו כותבין חניכתה וכתב הרא"ש בהשולח [ס"ס ז] וז"ל [י"ל דמייירי התם בחניכה שפירין אותו בכ"מ כו' אלא כשהוא חותם בשטר או קורא בתורה קורא אותו בשם המובהק] ומזה למד הת"ה [סי' רל"ג רל"ד] דשם הקריאה הוא שם המובהק וכן חתימתו בשטרות ולכן פנין דשם החתימה הוי עיקר כמו שם הקריאה לס"ח בנדאי אפי' קורין אותו בשם אחר בפ"כ לא מקרי נשתקע שם החתימה והוא עיקר נגד שם שבפ"כ והיכא שהקריאה והחתימה סותרים זא"ז צריך שני גיטין כמבואר בג"פ [סי' קכ"ט סקצ"ח] ולכן בנ"ד ששם החתימה על הטראטי הוא עיקר שהרי בחר בו להחזיקו לעיקר דעיקר השם הוא זה שחותם שטרות הוא עיקר דכ"כ הרא"ש ז"ל שם בלשונו דמה שחותם עצמו באגרת לא תשיב חתימה דזה רק לסימן מי הוא אבל אינו מחזקו לשם והוי טפל ועיקר שם החתימה מה שחותם על טראטי וא"כ שם הקריאה לס"ח מנחם משולם והחתימה מענדל סותרים זא"ז הי' מהראוי לכתוב שני גיטין באחד להקדים שם החתימה ובאידך להקדים שם של ס"ח מנחם משולם המכונה מענדל והמכונה אלטר אף פנין דמענדל יוצא ממנחם וכן מנהגינו לכתוב השם הקודש עיקר ועל הלעז דמתקרי אפילו אם לא נזכר לנו היטב השם הקודש כמו ליבוש ונקרא לס"ת ארי' או יהודא ולכן כותבין מנחם משולם המכונה מענדל והמכונה אלטר וא"ל

דרא"ש איינרי בידוע שם החותם מעריסה ושהוא שם מובהק אבל בכאן לא נודע אם הי' לו שם מענדל ולכן מקרי נשתקע אף ז"א דברא"ש לא הנוצר כלל מאם ניצר מקודם בשם מובהק (אפילו אם נקרא בפ"כ בשם אחר מקרי נשתקע ופסול) ורק שכ' שאני הקא מפני שחותם שטרותיו מחזיק עצמו בשם זה.

ומה שחותם עצמו באגרות אלטר זה אינו התקנה כלל דנדאי דאלטר אינו שם כלל והוא רק בשם התואר פמבואר במהרח"ש ובמהרי"ק ז"ל [ע' בג"פ סי' קכ"ט סק"ד] דבכה"ג דהפל נקראים אלטר או קוחחרדא וכיוצא בשם שאינו מובהק ונדעין דנדאי שיש לו שם אחר לא הוי שם התואר פאלטר שם כלל ולכן דנדאי שם שיהחזיק בשטרות טראטי הוא עיקר ג"כ כמו בס"ת והי' ראוי ליתן גט שני ובאחד יקדימו מענדל ובהשני יקדימו מנחם משולם ורק מחמת פי מענדל פינוי למנחם מקדימין שם מנחם משולם ובפרט כי כן כתב הרמ"א ז"ל [שם סט"ז] לכתוב תמיד ע"ש הלעז המכונה ולכן יכתוב מנחם משולם המכונה מענדל והמכונה אלטר פי אלטר אינו רק שם התואר ואם כתב המכונה אלטר והמכונה מענדל יש לפקפק מחמת הקדים שם הטפל לעיקר ואפילו בדיעבד נכון לסדר גט אחר אם יש בקל להשיג גט שני.

ואין לפקפק בזה דאיהו יכתוב המכונה ע"ש שאינו נקרא בו. חדא דבמקום דלא אפשר פתיבין אפילו מתקרי ובפרט בנ"ד דמענדל פינוי של מנחם שיהו שפיר המכונה דזה הנקרא מנחם מכונה מענדל ובפרט דאיקרי בו אצל ערפאות וגם על קריאת נכרים שיהו מתקרי כפי מה שמבואר באחרונים במכתב אלי' וס' ד"ח [בשער שנינו השמות אות ט' וי"ג] כ"ז נראה ברור: וע"ש העיר יכתוב מתחלה שם הנכתב בכתבים וגיטין שהיו לפניו פמבואר בכל הפוסקים וכן עשו מעשה מרן הב"י ז"ל והג"פ פמבואר בג"פ [סי' קכ"ח סק"ו] ותשו' מרן הב"י ז"ל [בדיני גיטין סי' א'] ובס' בנימין זאב פוסל בכתב שם החדש יעניין בס' ד"ח בשער התשובות בהג"ה על ט"ג [אולי צ"ל ב"ז] ז"ל [ע"ש אות מ"ז] ויכתוב פלשון הנכתב בגיטין וכ' מאז בנא"ו.

אף יכתוב דמתקריא על שם החדש באל"ף ניקוד קמץ ומ"ש בתשובה דהואיל דנקרא בערפאות עם שם המשפחה וזה לא מקרי קריאת העפוי"ם לשם מענדל לחוד זה אינו כלל דהפל יודעים דשם בי"ש שם משפחה ושם מענדל שם מובהק.

ה' ויצא תרכ"ט: סימן קמו להרב הגאון הגדול פאר הזמן החרף ובקי החסיד המפורסם מו"ה חיים אלעזר נ"י אבד"ק קאליש: מכתבו היקר הגיעני ואודות הגט שאשה נקראת בחלי' רבקה ושמה הראשון מעשא וכל העולם קורין לה מעשא בשם הראשון רק מיעוטא שקורין לה רבקה מעשא וכן חותמת באגרת שלומים רבקה מעשא והסופר כתב בגט רבקה דמחקרי מעשא ורצה אחד לפוסלו ומעכ"ת כתב להכשיר כמ"ש בס' ד"ח [שער שנינו השמות דין ט"ז]: ובאמת אם במקום עיגון יספים מעכ"ת עמי יוכל לסמוך על דעתו הרמה וכעת אין בידי להכריע כי מונע אני עצמי מהוראה ובפרט באיסור חמור פאשר ספרו לי שהגאון נוב"י בזקנותו לא רצה לומר הכרעתו להלכה אף יוכל לסמוך ע"ד הרמה: והנה בדבריו דברים לא יכולתי הבינם ראשית פלפל למה צריף השמות בגט וגיבב מאחרונים ולמה לא הביא דברי הרשב"א בגיטין משום דאינו כותב לשמו וגם דברי הרמב"ן והר"ן הביאו באמת [בפ"ב דגיטין].

אף למה תלו בדברי אחרונים ומטעם מ"ע דיאמרו דלא הוא זה אינו רק פסול דרבנן וכמבואר בשו"ת פ"י [ח"ר סי' י'] הובא בד"ח [בשער התשובה]: והנה בנ"ד אין עולה עה"ד לומר שיש חשש דאורייתא שיקרי פתב כל שמוותיו בפירוש הוי לשמה וספירת דברים: גם מ"ש עצה להחזיק למ"ד יום אחר הגט [א"ה וממילא יתברר דשמה פן ואין חשש לעז ומשום לשמה לא פסול] דבטעות לא מיפסל הגט ובמחכ"ת נעלם ממנו הש"ס ריש זבחים (ב' ע"ב) וז"ל א"ר יוסי אף מי שלא הי' בלבו לשם א' מפל אלו פשר שתנאי ב"ד הוא אתנו ב"ד דלא לימא לשמה דלמא אתי למימר שלא לשמו ואי ס"ד סתמא פסול קיימי ב"ד ומתני מלתא דמפסל בי' עכל"ה ושם בתוס' ד"ה אתנו ב"ד בשמעמא קמיינתא דגיטין דמפרש דלכך לא תיקנו לומר בפנ"כ לשמה למ"ד לפי שאין בקיאתן לשמה משום דאי מפשא לה לדיבורא אתי למיגזי' לא הוי מצי למימר דלמא אתי למימר שלא לשמה דמי הוא שוטה כ"כ שנותן גט לאשה זו שנקתב לשמה והוא אומר שלשם אחרת נכתב אבל אדם השוחט קרבן פעמים שטועה וסבור שהוא קרבן אחר וכן המקבל ומוליך וזורק עכ"ל הרי דבזבחים דסתמן לשמן קיימו וטעה לשם אחר פסולים מכ"ש באשה אשר סתמא לאו לגירושין עומדת אם הבעל אומר כתב לאשתו ושמה פך בטעות בנדאי הסופר כותב בשביל אשה ושמה פך ובפרט מי יודע אולי יש לו אשה פנה והסופר לא מכוין רק לאשה ושמה באמת פך וכן מבואר בגמ' [גיטין ס"ג] גבי נפואת' דעשה שליחותו וקאמר א"ל כתוב חספא ולדברי מעכ"ת הא ראוי להחזיקו נפואת' והסופר עשה שליחותו דאינו חספא דהרי ראוי להיות גט פשתחזיק שמה ל' יום].

ואם נימא דהוי פלא עשה שליחותו דכוננת הבעל מסתמא על גט פשר מעתה ונסכרת המל"מ ז"ל [בפ"ז מה"א ה"כ] גבי קידוש השליח ספק א"א או דרבנן מ"מ לפ"ז גם בנ"ד מקרי לא עשה שליחותו ונקתב בלא צווי הבעל.

ולומר דלא בעי בגט שליחות לדינא זה מרפס איגרא לפסק הלכה ויותר מזה מבואר בתשו' ט"ז אשר בתוך ספר שו"ת פ"י [סי' י"א] אפילו לגרש במקום שלא נודע פסול מפני שנקתב בפסול ובג"פ מסופק וע"ש [בסי' קכ"ט סקס"א] נדאי פסול ולכן ח"ו אסור לעשות עצה זו שלא יבא ליכשל במקום אחר והי' שלום.

ד' עקב תרכ"ח: סימן קמז להבד"צ הרבנים ה' מרדכי מאומן ומ' משה קאללער מרודניק הבד"צ דק' צפת עיה"ק תוב"ב: אודות גט אשה שאבי המתגרשת הי' נקרא לס"ת יעקב יוסף יודא וחסש דין אחד מחמת דלא שכיח לאיש א' שלשה שמות ודלמא א' שם מחמת חולי לזה נגמר בהב"ד שיקתוב רק יוסף ליב שקורין אותו בפ"י כל וגם חותם עצמו פן נאמרו ליתן קודם גט זה ולאח"כ נתיישבו אם ליתן עוד גט אחר וזה הי' עש"ק קרוב לבין השמשות ורצו להתיישב בדבר אחר ש"ק והשכ"מ נפטר בש"ק ונסתפקתם אם פשר הגט הזה דהחלוץ הוא במדה"י ועוד ריעותא בגט זה שהסופר כתב איזה אותיות שלא בצורה ועשה בכולם ה"א רחבה: תשובה מה שחשבתם לשמא הוא מחמת חולי הוא דבר שא"צ בגט לחוש לזה וגם מה שנסתפקתם אם הוא פשר בשם מ"ח הא בדיעבד אפילו הי' מ"ח הולכין בטר קריאת ס"ת לדידן [כמבואר בסי' קכ"ט ס"ח] ובדיעבד פשר אפילו אם לא כתב דמתקרי רק השמות יחד וכמבואר בת"ה גופא [מובא בב"י סי' קכ"ט וע"ש בד"מ אות ט"ז] לכן חשבתם בחנם והי' לכתוב פמו שנקרא לתורה פמנהגנו

לכתוב פן אָבֵל בְּדִיעֵבֶד וְדַאי פֶּשֶׁר אִם פָּתְבוּ רַק שֵׁם דְּמִקְרֵי בַפ"כ וּבְחִתִּימָה דְּלֵהֲרַדְב"ז
[סי' תקל"א] מְבִיאֵוּ בְּאַחֲרוֹנִים אֶפְיָלוּ לְכַתְחִילָה הוֹלְכִין בְּתַר קְרִיאַת הַרְוֹב וְהַרְבֵּה מְגֹדוּלֵי
הָאַחֲרוֹנִים ס"ל פֶּן מֵהֲרִי"ו בְּתִשׁוּ' נְעוּד הַרְבֵּה וּבִפְרָט בַּס' מ"א ו"ל דְּחָה דְּבַרֵי אֲשֶׁר.

וּכְבָר הָאָרִיף בְּזָה בְּסִפְרֵי ד"ח [בְּשַׁעַר שִׁינּוּי הַשְּׁמוֹת דַּט"ו] וּבִפְרָט בְּשֵׁם אִם הָאִשָּׁה וְלִכְוֹן
אִין שׁוּם חֲשֵׁשׁ פְּסוּל. וְגַם בַּה"א רְחֻבָה אִם הִי נִיפְרַת הֵיטֵב בְּצוּרַת ה"א אֲשֶׁר לְפַעְמִים
יֵשׁ פִּיּוּצָא בְּזָה בַּס"ת בְּדַאי פֶּשֶׁר שֶׁהִי בְּפָנֵי ע"מ וְע"ח דְּגַם בְּלֹא פֶתֶב שֵׁם אֲבִי פֶּשֶׁר
בְּדִיעֵבֶד בְּמִקּוּם עֵיגוּן עַכ"פ וּמו"ת הַגָּאוֹן ו"ל פֶּתֶב לְכַתְחִילָה בְּלֹא שֵׁם אָבִיו בְּמִקּוּם עֵיגוּן
בְּמוּמָר וְלִכְוֹן אִין שׁוּם חֲשֵׁשׁ פְּלָל וְהַגֵּט פֶּשֶׁר וְרַק יְדִידֵי אֵל תְּסַמְכוּ עָלַי כִּי זֶה כְּמוֹ שְׁתֵּי
שָׁנִים שְׂאִינְנֵי רוּצָה לְסַמְנֵי עָלַי לְהִלְכָה כִּי פָחֵי אִין אֲתִי כְּמֵאָז וְשִׁמְעָתִי בְּבִירוֹר שֶׁהֵנִב"י
זַצ"ל מְרֹב צְדָקָתוֹ לֹא רָצָה בְּזַקְנָתוֹ לִזְמַר עֵנִין פֶּסֶק אֶפְיָלוּ לֵהֲב"ד שְׁלוֹ וְרַק בְּעֶרְמָה
פִּלְפְּלוּ עִמּוֹ בְּהִלְכָה זֹו בְּלֹא יָדַע לָמָּה הַפְּלוּל וְעִי"ז נִתְּנוּדַע לָהֶם דְּעֵתוֹ בְּזָה וּמֵאָז גַּם אֲנִכִּי
אִינְנֵי פּוֹסֵק לְהִלְכָה לְמַעֲשֵׂה רַק אֲנִי מַגִּיד דְּעֵתִי לֹא לְמַעֲשֵׂה וְהֵב"ד הֵמָּה יָבִינוּ מַה לַעֲשׂוֹת
אָבֵל דְּעֵתִי אִין מְכַרְעַת כְּעַת וְלִכְוֹן אִם תִּרְאוּ דְּבַרֵי כְּנִים תַּעֲשׂוּ כְּדְבַרֵי נְאֻם לֹא בְּטָלוּ דְּבַרֵי
וְד' הַטּוֹב יִנְחֵנוּ בְּדַרְךְ אֱמֶת.

עַש"ק מְשַׁפְּטִים תְּרַכ"ט: סִימָן קִמַח לְהַרְבּ הַמֵּאָה ג' כו' מו"ה יוֹסֵף גִּילְעֶרְנֶטֶר אֲבַד"ק
קִיטוֹב יַע"א: מְכַתְּבוֹ קִבְּלָתִי וְע"ד הַשְּׂאֵלָה הִרְאִשׁוּנָה בְּאַחַד שְׁבָא בְּמִקּוּם שְׂאִין מְפִירִין
אוֹתוֹ וְאָמַר לְכַתּוֹב גֵּט לְאִשְׁתּוֹ שְׁנַשְׂא בְּאִיזָה כְּפָר הַסְּמוּף לְקַהֲלִתְכֶם וְאָמַר לְכַתּוֹב שְׁמוֹ
שְׂמוּאֵל וְגַם יֵשׁ אֲנָשִׁים בְּעִירְכֶם הַמְּפִירִים אוֹתוֹ בְּשֵׁם שְׂמוּאֵל וְרַק רְאוּ הֵב"ד בְּכַתְּבוֹהָ
שְׁכַתֵּב לְאִשְׁתּוֹ זֹאת זֶה לֹא כְּפִיר לֹא חֲדָשׁ יָמִים מְכַתְּבוֹתָהּ וְכַתֵּב בְּכַתְּבוֹהָ שְׁמוֹ יַעֲקֹב
שְׂמוּאֵל וְשְׂאֵלוֹהוּ הֵב"ד מַה זֶה בְּפָנֵינוּ וְאָמַר שְׂבָאָמַת שְׁמוֹ לְתוֹרָה ב' הַשְּׁמוֹת וְרַק בַּפ"כ
נִקְרָא רַק שְׂמוּאֵל וְלִכְוֹן בְּכַתְּבוֹהָ כְּתֵב שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת וְעַכְשָׁיו רָצָה לְרַמּוֹת הַמְּתַגַּרְשֵׁת מִמֶּנּוּ
וְאָמַר שְׁשֵׁמוֹ שְׂמוּאֵל לְחֹד וְשִׁיכֹל לְהוֹצִיא לְעַז אַח"כ עַל הַגֵּט וְנִסְתַּפֵּק מֵעַכ"ת מַה לַעֲשׂוֹת
עֵתָה בְּזָה וְהָאָרִיף וְאֲשֶׁר נִלְע"ד פֶּשֶׁשׁ דְּמִדִּינָא א"צ רַק גֵּט אַחַד בְּשֵׁם שְׂמוּאֵל מְחַמַּת שְׁכֹן
הַעִידוּ אֲנָשִׁים שְׂנִקְרָא בַּפ"כ שְׂמוּאֵל וְשֵׁם שְׁנֵי לֹא נוֹדַע לָנוּ בְּכָאן א"כ הָוֵי פְּלֹא נוֹדַע לָנוּ
מִשֵּׁם אַחַר וְכוּתְבִין רַק הַשֵּׁם שְׁהַחֲזוּק בְּפִי הַבְּרִיּוֹת וּבִפְרָט שְׂפָאן מְקוּם הַכְּתִיבָה וְנִתְיָנָה
וְנִהֵי דְלְכַתְחִילָה צָרִיף לְכַתּוֹב גַּם שְׁל מְקוּם אַחַר וּבִפְרָט בַּפ"י ו"ל בְּתִשׁוּ' (מַג"ש) [סִי
י"ד] שְׁכַתֵּב דְּמִקּוּם דִּירָה הָוֵי כְּמִקּוּם נִתְיָנָה מ"מ בְּדִיעֵבֶד וְדַאי פֶּשֶׁר אִם הַשְּׁמִיט זֶה הַשֵּׁם
וּבִפְרָט אִישׁ כְּזֶה לְפִי הַנְּרָאָה אִינוּ עוֹלָה לְתוֹרָה רַק פ"א בְּיוֹבֵל זֶה לֹא מְקַרֵי עֵינֵי הַשֵּׁם
וְא"צ לְכוּתְבוּ כְּמִבְּנֵי בְּרַדְב"ז מוּבָא בְּדְבַרֵי חִיִּים [בְּשַׁעַר שִׁינּוּי הַשְּׁמוֹת דַּט"ו] וְהַכְּתוּבָה
זוֹ אִין מְחַדָּשׁ פְּלָל שְׁהַעֲדִים כְּתִבוּ עַל פִּיו שְׁלֹא כְּדִין דְּצָרִיף לְהַחֲזִיק שְׁלִשִׁים יוֹם וּבְכַתְּבוֹהָ
פ"א לְחֹד לֹא מְקַרֵי הַחֲזוּק וּפְסוּל כְּמִבְּנֵי בְּשׁו"ת הָרֵא"ש ו"ל וּמוּבָא הַדִּין הַזֶּה בַּד"ת
[בְּשַׁעַר הַתִּשׁוּ'] בְּהַשְּׁגָתִי עַל סֵפֶר אֲנָשֵׁי שֵׁם [בַּסִּי פ"ה] וְלִכְוֹן בְּדַאי דִּי אֶפְיָלוּ לְכַתְחִילָה
בְּגַט א' וְרַק שְׂבָאָמַת צָרִיף לְהַחֲמִיר בְּעֵינֵי א"א כַּמ"ש מֵעַכ"ת וְלִכְוֹן נִכּוֹן לְכַתּוֹב עוֹד גֵּט
שְׁנֵי וְיִכְתְּבוּ בּוֹ שְׂמוּאֵל דְּמִתְקַרֵי יַעֲקֹב שְׂמוּאֵל וּמַה שְׁחֲשַׁשׁ מֵעַכ"ת לְדְבַרֵי הֵב"מ [בַּסִּי
כַּכ"ט סִי"ד] כְּבָר הוֹכְחָתִי בְּהַשְּׁגוֹת עַל אֲנָשֵׁי שֵׁם [בַּד"ח שֵׁם סִי צ"ט וק"ה] דֵּהֵב"מ הוּא

יחיד נגד רבים והמנהג בכל מדינתנו לכתוב בכפילות השם [דמתקרי] ואין חושש בדבר זה ואפילו לכתחילה פותבין פן בכל מדינתנו והמנהג פשוט פן ואם העם נהגו ואפילו נגד ההלכה אין לשנות אם אין הדבר פשוט נגד המנהג פיזוע [מגמ' מנחות דל"ב]: ועל השאלה השנית באשה שיש לה שם שמתברכת מחמת חולי רק היא במקום אחר אבל במקומה לא נשתקע שמה וגם בכאן יש איזה אנשים משם הדרים פאן קורין אותה לפעמים בשם המתברכת נלע"ד ג"כ לתת שני גיטין בא' שם הנקראת בפ"כ לחוד ובשני דמתקריא על שם הנקראת בפי כל ודי בזה: וע"ד הס"ת אתפלא מאד למה חשש על מה שלא הרחיק בין שיטה לשיטה כמלא שיטה הלא כל ס"ת שלנו אין הרחק בין שיטה לשיטה ועיין בס' ברפי יוסף [סי' רע"ג אות א'] שאמר שבדיעבד נדאי פשר אין לספק וכתב ג"כ שכל ס"ת שלנו נכתבו פן בלא הרחק בין של"ש יעו"ש.

ועל שאר החששות יכולים לגרר ולא מקרי מנומר כה"ג פמבואר ברמ"א [ס"ס רע"ט] שפן נוהגין ולא יגנוזו הס"ת ח"ו: וע"ד השאלה בשם הושע יכתבו הושע דמתקרי הושע דמתקרי הושע וילהושע בציר"י אין לחוש פלל פינון שאין קורין אותו בשום פעם הושע בצירי והי' שלום.

שבת תר"ל: סימן קמט להרב החר"ף מו"ה יהודא ליב נ"י מו"צ דק' פריסט"ג ה' ניקהל תרלמ"ד: בדבר הגט שלא ידעו במקום הפתיכה שאבי המתגרשת לוי ולאח"כ לאחר הנתינה גם במקום הדירה יש אומרים שלא היה לוי וי"א שהיה לוי וכעת נתברר במקום הדירה גם נתברר שהי' לוי ובגט לא נכתב לוי: תשובה לפע"ד במקום עיגון תנשא וכן פסקו כל אחרונים ובפרט שלא אתחזק בשעת פתיכת הגט במקומו שם [שום] ספק ובסתם אין לכתוב בת לוי לשיטת הרא"ש ז"ל פשר לכתחילה [ע' ברא"ש פ' הזורק סי' ט' ובג"פ סי' קכ"ט סקל"ו] ולכן עכ"פ במקום עיגון נדאי פשר אח"פ מצאתי פעין זה בח"ס [באה"ע ח"ב סי' ט"ז] והי' שלום: סימן קנ לאחי הרב הגאון הגדול ב"ק חו"פ החסיד המפורסם מ' אביגדור נ"י האבד"ק דנקלא יע"א: בנדון אחד ששמו צבי אלימלך ובפ"כ נקרא הירש מלך ורצית לומר דצריף לכתוב מילך ביו"ד להורות על ציר"ו דאינו שם הקודש פלל לא צדקת בזה דכיון דשם הקודש אלימלך מסתמא שם מלך שקורין אותו פנונתו על מלך שבלה"ק וקצת שינוי במבטא אין קפידא כמ"ש הת"ה גבי קירבף וכיוצא בזה וכיון שלא מצינו שם מילך ביד וגם מלך במדינה נקרא בלה"ק מלך בסגול מ"מ בפ"כ נקרא נוטה לציר"י (ולכן פינון שנכתב בגט בלא יו"ד רק מלך והוא שם הקודש ולכן יכתוב דמתקרי פן נלענ"ד): סימן קנא להרב הה"ג החר"ף ובקי ע"ה פ"ה החסיד המפורסם כו' מ' מנחם מענדל פאגעט נ"י אבד"ק דעש יצ"ו: שאלה בגט שאחד נקרא בפ"כ שם אביו פסח ולס"ת קוראו חסון פן ר' פתחיהו אף המגרש א"י אם שמו פלל פתחי שקורא אותו פן וחקרו ודרשו היטב על שם אביו ולא נודע פלל משם פתחי רק פסח שבפ"כ וע"א שהי' שכנו של אביו בבה"כ אמר שזוכר בטוב שמעולם לא נקרא לס"ת בשם פתחיהו פלל ונסתפקתי בזה האף לכתוב: תשובה הנה לפע"ד מאחר שלא נמצא בשום סדר"ג שם פסח ופתחי פתבו פולם לכתוב בלא נא"ו ולכן בנדאי שם פתחיהו בדוי מהחזן וכ"כ רוב הפוסקים ועיין בדברי חיים שכתב בשם מור"ר הגאון מו"ה שכנא זלה"ה שאין לחוש לקריאת ש"ץ ובפרט שיש ע"א שלא הי' לאביו שם פתחי והחזקה מסייע להעד דלא שמענו פסח פתחי בנדאי לא נכון לכתוב שם שלא

הנחזק בו אביו מעולם ורק הסזן הקזיק לו שמו כפי רצונו והאיך נעשה שם הכדוי לעיקר ולכן טוב לסמוך ולכתוב שם הרגיל בו בפ"כ וזה לפע"ד כמו יצחק חקנן ונדאי אם אפשר ליתן ב' גיטין היו נותנין עוד גט א' בשם פתחי המכונה פסח אף באמת גם באפשר הי' הגט למותר ממש כי איך יוכל הסזן להקזיק שם לאדם שלא ברצונו ולא צוהו אדם לזה ובכה"ג לכ"ע עיקר שמו הידוע בבירור לכל.

ומ"ש לפלפל בספר דברי חיים דבריו ניתן להאמר אף מדברי האחרונים הט"ג והח"ס נראה דמטעם חזקת ממון שבאדם באו אכל צ"ע יענין בדבריהם והרבה יש לפלפל בזה ועת לקצור. א' קרח תר"ל: סימן קנב להרב הה"ג הקריף ובקי הסיד המפורסם כש"ת מו"ה משה יעקב נ"י דאבד"ק אושפיץ יע"א: בדבר הגט שאבי המתגרשת הי' שמו בשעת עריסה גדלי' אליעזר ובכינוי ליפא נהמון העולם קראו אותו גדלי' ליפא ואח"כ נשתקע שם ליפא ולא קראו אותו העולם רק גדלי' ולס"ת קוראים אותו גדלי' אליעזר ושם ליפא נשתקע ורק בחתימה בחר בשם ליפמן וחותם עצמו גדלי' אליעזר ליפמן ונסתפקו האיך לכתוב הגט: תשובה באמת האחרונים דברו הרבה מזה אף האמת אגיד אם כי אנכי נבזה וידעתי מיעוט ערכי בתורה אף עכ"ז ראיתי כי מחמת גודל המבוכה בענינים אלו בין האחרונים והוראה מסורה לכל ונחפזים להשיב לכן במחכ"ת כמה גדולים לא עצרו חיל ובפרט כי נדמה לכ"א כי הוא אינו רק מספרת פרסיות ולכן רבו סברות בדויות רח"ל ובאמת לא כן הוא רק לכל יש יסוד מהש"ס וראשונים ולכן לא אדבר כלל מספרת אחרונים ורק מה שנ"ל לע"ד וקוצר שפלי עפ"י דברי הש"ס וראשונים: הנה בגמ' פ' השולח [דל"ד] איתא שהוא דהו קרו לה מרים ופורתא שרה אמרי נהרדעא מרים וכ"ש שיש לה ולא שרה וכ"ש שיש לה ויש בזה לפרש שני פירושים שרוב בני העיר קורין אותה מרים ומיעוט קוראין לה שרה וכמו שפירש"י ז"ל ועוד יש לפרש שפרוב פעמים קורין לה מרים ולפעמים למיעוט קורין לה שרה וכן נראה דעת הרמב"ם ז"ל [פ"ג מה"ג הי"ג] שכתב כותבין השם הרגיל ויודעים בו ביותר והיינו לפרש דברי הגמ' שכותבים שם שיודעים ורגילים בה ביותר.

וכפל הלשון של רגיל ויודעים בארתי בעזה"י בחידושי מהנראה דלא פליגי שני הפירושים ובכל ענין כותבין שם הרוב לעיקר והמיעוט דמתקרי [ע' בד"ח בשער שינוי השמות סוף דין ב'].

והנה מי שיש לו שם אחד שקורין לו בתורה ושם שקורין לו בפ"כ לכאורה נראה דאזלינן בטר רוב ומיעוט ומה שקורין לה הרוב הוא העיקר והשני כותבין דמתקרי אולם מהרי"א ז"ל בכתבים [סי' רל"ג רל"ד] כתב דשם שקורין לו בתורה הוא העיקר והביא ראי' מהרא"ש ז"ל [פ' השולח ס"ס ז] מהא דחגיכה שהכל קורין בה ורבים ושלמים תמהו עליו דשם מבואר ההיפוך ברא"ש ז"ל דמש"ה כותבין הפינוי דהשם האחר לא נקרא רק לס"ת א"כ נראה דעיקר הוא השם שהעולם קורין בו וכ"כ להדני' מהר"י בתשובה סי'.

וכ"כ בתשוב' (פ"מ) [פ"י] להמג"ש ז"ל [ח"ב סי' ע"ה] לתמונה על מהרי"א ז"ל והמכתב אלי' אמר שא"א לומר פן ולכן השיא דברי מהרי"א ז"ל לכוונה אחרת אבל לעולם עיקר השם מה שקורין הרוב יעו"ש ואני בעניי הכינותי ליישב דברי מהרי"א בטוב לפע"ד [ע' בד"ח שער שינוי השמות דין ג']: אף יהי מה שיהי הרמ"א ז"ל [אולי צ"ל המכתב בסי' קכ"ט סי"ח הכריע] קדברי מהרי"א ז"ל דעיקר השם מה שקורא בתורה וכן נהגין בכל מדינות אלו ואין לזוז ממנהג והנה באם לא כתב רק אחד מהשני שמות כגון שלא כתבו רק השם שקורין לה הרוב והשמיטו שם המיעוט דעת הר"ן בפ' השולח מסופק בזה והרשב"א נראה שמכשיר [ע' ב"י ר"ס קכ"ט] אף מהריב"ל ז"ל מפקפק בדעת הרשב"א ז"ל ונדוע דיש הרבה שס"ל פדעת הרמב"ם להחמיר אם השמיטו אפילו שם המיעוט אף בענין (החניכא) [השם] שהפלל קורין אותה בה כתבו רוב הפוסקים להכשיר בדיעבד דלא גרע מחניכא אולם לכתחלה נדאי צריף לכתוב שניהם דגירסת הרמב"ם היא גבי חניכה רק דכשר בדיעבד אם כתבו החניכה ולא לכתחלה פאשר מבואר בג"פ [שם סק"ז] בארובה והרמ"א ז"ל כתב בתשוב' דאפילו בכינוי דאבי אשה ראוי להחמיר לכתחלה יעו"ש [בסי' פ"ד] לא כמו שראיתי ב"ד שאינו בקיאינן באשר קצת ספק בידם משמיטין כינוי אבי אשה ולא כן הוא כי אם הם לא ידעו לכלפל דבריהם יציעו דבריהם לפני גדולי הדור ובתשוב' רמ"א [שם] מבואר יפה דאין להקל גם בכינוי אבי אשה וכן בתשוב' בית אפרים [סי' פ"ד] מאריף בזה ויענין בהקדמת סד"ש שעל פיוצא מהמורים נאמר.

ולכן בודאי אין ראוי להשמיט כינוי אבי האשה ולכאורה לפ"ד מהרא"י ז"ל הנ"ל עיקר שם שנקרא לספר היינו גדלי' אליעזר אף כיון שלחתימה חותם גם בשם ליפמן א"כ נראה דהוא עיקר והו אמת דיש מחלוקת בזה איזה שם עיקר אם שם החתימה או שם עלי' לתורה אף בנ"ד דליפמן הוי שם העריסה דליפא וליפמן הפל חד כמבואר גבי חנה (וחנן) ומבואר במהר"מ מינץ [סי' ל"ז] דשם עריסה עיקר הגם שחקקו עליו מ"מ אם לא נשתקע כמו בנ"ד יראה דכ"ע מודים דשם עריסה וחתימה עיקר ולכן נכון לכתוב גדלי' אליעזר ליפמן כמו שחותם דמתקרי גדלי' אליעזר ודמתקרי גדלי'.

ולפע"ד בזה יוצאים כל הדיעות ואפילו אם נימא דשם העלי' לס"ת עיקר הלא כתוב שם דס"ת בפירוש ואי משום דהקדימו שם החתימה ועל שם העלי' כתבו דמתקרי הלא אם שני השמות כתובים בפירוש אין חילוק מי כתוב ראשון כמבואר בריב"ש ז"ל [ומובא להלכה בסי' קכ"ט ס"ב] וברוב הפוסקים ובפרט כה"ג שלפמן הוא שם עריסה וכינוי של אליעזר לד"ה שם גדלי' אליעזר ליפמן עיקר נגד שם גדלי' אליעזר: אף ליתר שאת וחומר איסור א"א יתנו לאח"כ גט שני ויקדמו גדלי' אליעזר המכונה גדלי' אליעזר ליפמן דמתקרי גדלי' דלענין שם גדלי' הנקרא בפ"כ נדאי הוי גדלי' אליעזר ליפמן דנקרא לס"ת בשם הקודש ולחתימה גם בכינוי והוי זה שם העיקר נגד שם (החול) שנקרא רק גדלי' קיצור השם וזה ברור לפע"ד.

ויענין בט"ג באיזה מקומות מסכים לזה ואם באיזה מקומות יראה סתירה באמת אינו סתירה פי הוא ז"ל הי' פנונתו רק ללקט פל הדיעות והסברות והמענין יבחר והנה אשר פתבתי נראה ברור לדינא לפע"ד: עוד בזה להרב הנ"ל הגיעני מכתבו והנני על משמרת אעמדה לכתוב פאשר פתבתי במכתבי הראשון ורק מ"ש בגט השני המכונה הוא ט"ס וצ"ל דמתקרי אבל בנדאי שאין להשמיט שם החותם עצמו שהוא עיקר לכמה מרבנותא נגד שם העליל ויכבר הראיתיו דמפשטא דש"ס [גיטין ל"ד] דמי שיש לו שני שמות במקום אחד גבי מרים ופורתא שרה דצריה לכתוב שניהם ודעת הר"ן ז"ל שם מסופק באם השמיט השם הטפל ובתשו' מהריב"ל ז"ל משנה לו גם דעת הרשב"א ז"ל הגם שפחקי' כתב איפקא ויענין בג"פ [סי' קכ"ט סק"ז ח'] דיש דיעה אפילו בכתב שם העיקר לבד פסול והו' האמת שהסכימו פל האחרונים דאם כתב שם המורגל בפ"כ לא גרע מתניכה אולם נגד זה יש סברא לומר דכ"ז באינו חותם עצמו להיפוך אבל אם חותם עצמו [להיפוך] הרי נראה בעליל דבכתובה אין זה שמו ובפרט אם פתבינו שם הרגיל לחוד יש סברא להכשיר דלא יוציאו לעז דיאמרו דתפוס רק שם הקצר ושנקרא בפ"כ ולא דק להשלים פל שמות שיש לו אבל כתב שם העולה לתורה ומתקרי בשם הנקרא ושם החתימה לא נכתב בנדאי יאמרו שאין זה בעל האשה דהרי כתב שאר שמות ושם העיקר של החתימה (לדעת הרבה פוסקים) השמיט ויאמרו לא זה הוא ויענין בתשו' מהראנ"ח ז"ל דזה הני רק פחצי השם לדעתו שם וא"כ בנדאי חשש גדול לפנסלו אפילו אם נישאת אבל ליתן שני גיטין אין שום חשש פאשר האריכו האחרונים ויענין בג"פ ז"ל [שם סקצ"ח] ויכבר עשה מעשה בזה מהר"י מינץ ועוד גדולים בזמנו פמבואר בת' מהר"ם מינץ ומהראנ"ח רצה לתת שמנה גיטין מחשש כ"ד ומהר"ח ז"ל נתן ארבע גיטין מחששא קלה יעו"ש ומהרשד"ם לעת זקנתו עלה בלבו ספק אם לעשות דגש על האות הרפה לפי מנהג הספרדים הגם שהוא חששא בעלמא פמבואר בכל האחרונים אעפי"כ הנהיג מאז ולהלאה ליתן שני גיטין [ע' במהרשד"ם סי' ר"ה] וכן נהגו בכמה קהלות קדושות גדולות בספרד והבאים אחריהם הגאונים הגם שחלקו עליו בעיקר החשש שחשש אעפ"כ לא בטלו דבריו ונהגים ע"ע ליתן שני גיטין ובפרט בנ"ד לכן בנדאי ראוי שיתנו שני גיטין וכאשר פתבתי לו אז: והנה בספק השני במי שנקרא לעריסה אברהם אה נשתקע ממנו פי קוראים לו על שם המושפחה ונייס וגם פשחותם עצמו חותם בשם נלעג אדאלף ולתורה אינו עולה בשם פמנהג המחדשים בעוה"ר.

הנה באמת לפי מה דמבואר בתשו' הרדב"ז סי' תקל"א וז"ל מעשה שהי' בא' שפא לגרש את אשתו בשם שמריה ובא לפני ואני מכירו זה מ' שנה בשם מחרז ושאלתי למה כתבו שמריה והשיבו לי פי פירוש שמריה היא מחרז ועיקר השם הוא שמריה וכן מעלין אותו לס"ת וקרעתי את הגט וכתבתי אחר בשם מחרז וכל שום אחרא לפי שכל היהודים והעפ"ם קורין אותו מחרז ולא מצאתי מי שידע ששמו שמריה זולת החזן והוא לא יעלה לתורה פעם ביוכל ומי יכירנו בשם זה ואעפ"י שכתב הרא"ש ז"ל שפכתבין בגט השם שמעלין אותו בו לס"ת ה"מ כשהוא ניקר ונדע בשתי השמות אבל מי שרגילין בו פל העולם בשם זה ודאי לא דיבר הרא"ש בזה ול"מ שאינו ראוי לכתחלה לגרש אלא בשם הרגיל בו אלא אפילו בדיעבד פסל הרמב"ם ז"ל פ"ג מהל"ג וז"ל כו' ולפ"ד בכינצא

בנ"ד כ"ע מודו דפסול דע"כ ל"פ אלא היכא דשני השמות ידועין לו אלא באחד רגיל יותר מהאחר אבל בנ"ד שאין מכיר בשם שמריה אלא החזן כ"ע מודו דפסול עכ"ל.

הרי נראה פיון דאינו ניכר בשם העריסה אפילו דשם דהשתא הוא פי' של שם העריסה אין פותבין רק שם של עכשיו והראשון נכלל בוכש"ו הרי דמתשיב לעיקר שם הכינוי ובב"י מבואר גבי שם האשה נקראת בעריסה שמחה ונשתקע שם שמחה וקורין לה אלגוהרא שהוא בלשון לועז שמחה מ"מ פתב הב"י דאם נכתוב אלגוהרא שנקראת שמחה ג"כ אינו גט יעו"ש וכן חיים ביבאנט.

ואם שראיתי פחתם סופר [ח"ב סי' ל"ח] שבא השם לידו גבי אשה שנקראת מעריסה לביאה ונקראת עתה לעני שיכתוב לביאה דמתקרי לעני ומחדש בסברות פרסיות במכ"ת פי רב הוא ואשתמיטתי מינן דברי הב"י ודברי הרדב"ז וגם דברי שאר הפוסקים שאביא אפי"ה לפנינו.

ומה שנסתפק בטעם ר"ת למה אין פותבין שם המומר בגט ועלה על דעתו שהוא מחמת קדושת הגט ולכן הקשה וסתר ובנה מסברות פרסיות ולא ידענא גדול וגאון הדור כמוהו איך נעלם ממנו דברי מהרי"ק וב"י [סי' קכ"ט] ושאר הפוסקים שמחלקין דבמומר פיון שלקח שם זה לכפירה אינו נכון לזכרו משא"כ בגר [וע' בט"ז שם סק"ז ודו"ק].

כלל הדבר שדבריו נעלמו ממני אף רבותינו הראשונים פסקו דשם הנשתקע אין להעלותו אפי' לצרפו ולכתוב עליו דמתקרי וכ"כ מהרי"ט באה"ע שאלה י"א וכבר האריך בזה הרבה בס"ש באריכות גדול וכן העלו כמעט במנסכם מכל האחרונים לפסול בשם הנשתקע אפילו בצירוף.

והנה לכאורה ה' נראה דמגרש בשם אדאלף לחוד ושם המשפחה אין פותבין והטעם מבואר בד"מ משום שמוספק אם לכתוב המכונה או החינוך יעו"ש [בסי' הנ"ל אי"ט] מספק משמטין לגמרי שם המשפחה ודבר זה נשמט מהג"פ ז"ל [בסק"פ] אם כי נראה גודל בקיאתו בח"ג ומשם הראה גודל בקיאתו בש"ס ובספרי הגדה וזה"ק וספרי דקדוה וקבלה ובכל התשובות פאשר רואה המעיין ולפלא מאד האיה נשמט ממנו דברי הד"מ במקומו ולכן לכאורה נראה דדי בשם שהחזיק עצמו אולם לפי מה שמבואר בתשו' מהרי"ק סי' פ"ו וז"ל ואפילו לא היו מפירים בשם אליהו כלל במקום שנכתב הגט א"כ הוא דשם בל"י אינו אלא שם פיוני בעלמא ואין רגילות ב"א שם להיות נקראים פן כלל לעיקר השם פאשר הוא בינינו שכל אחד ואחד איש מהם לא נעזב שלא יהי' לו שם בלה"ק שקובעים לו בשעת הכנסה לברית ובשם ההוא נקרא לעלות לקרא בס"ת בביהכנ"ס א"כ אפילו אם יקראו לו בני אדם בל"י הפל יודעים שיש לו שם אחר ואין אדם טועה לומר שזה שמו לבדו לפיכך לא יוציא לעז כשיראו שכתוב בגט אליהו שיהי' גם מקודם לכן היו יודעים שיש לו משמות היהודים אשר הם בכתובים וכן יאמינו לשם אליהו כמו לשם אחר עכ"ל.

הרי פיון דידענו שהמנהג במדינה שכ"א יש לו שם הקודש מעריסה הגם שנשכח לגמרי ונקרא בשם לעז פותבין שם העריס' ומכונה על שם השני דהפל יודעים שהי' לו שם העצם של קודש וכן הסכים עמו הג"פ ס"ק [ד'].

ולכן יש לכתוב אברהם המכונה אדאלף אף פיון שכתבו הרבה גדולי האחרונים שאין לכתוב המכונה על שם החתימה ולא דמתקרי ולא שאינו נקרא רק נכתב אין שייך לכתוב עליו דמתקרי ולא המכונה ואם פי הגאון בכתם סופר [ח"ב סי' כ'] תמה בזה על הט"ג ואני תמה עליו אף אישתמיטי מנין דכ"כ אפירי ישראל גדולי עולם הכנס"י ואותן הגאונים אשר הביא בט"ג בקונטרסים שחיברו ומה מאד ירא לנפשו הכנס"י להכריע בזה לכן קשה הדבר מאד לכתוב המכונה על שם החתימה לחוד ואין בידינו הפעוטים להכריע נגד גדולי ישראל אשר הנה חיים עדנה זצלה"ה: אולם לפי מה ששמעתי מפי הבקיאים בזה ואמרו לי שפן דרף אנשים המחדשים שמותם לקרא בביתם ובין ריעיהם שם העצם אשר חדשו להם ורק למסחר בין אנשים שאין מקורב עמהן קורים לו שם המשפחה אבל לעולם נתרא בשם אדאלף בביתו פנ"ל ולכן לפע"ד יכתוב אברהם המכונה אדאלף: והנה בשם אדאלף לא דקדקתי האף יכתבנו באותיות פי אינני בקי בקריאת שם זה ומעכ"ת יחקור היטב האף נכתב שם זה בלשונם איזה מהאותיות שלקחם כותבין וכה יכתבנו בלה"ק פמבואר במהראנ"ח ז"ל פי הולכין אחר פתיבתם והביאו ס"ש והג"פ [ס"ק קל"ה]: וכ"ז אני פותב לפי מה שנ"ל עפ"י גדולי האחרונים אולם ידעתי שמתברים אחרונים אשר לא היו בקיאים בטוב בכמות אלה פאשר העיד ע"ע בכתם סופר ז"ל ולכן מסתמא ימצא להיפוף מדברי ואני אינני בוחר לעיין בזה בדבריהם פי במחכ"ת הנה רק סברות בדויות אולם למעכ"ת הבחירה לעשות פאשר יראה בשכלו וידעתי אני שאינני פדאי לסמוך עלי בפרט באיסור חמור בזה וכל דברי רק לעורר הלב אבל אתו הבחירה להכריע: והנה מ"ש לכתוב אברהם דמתקרי אדאלף הוא לפי שכ"כ במהרי"ק [שורש פ"ו] לכתוב אליהו המכונה בלי.

אף לדינא צ"ע טובא דהרי מבואר בב"י ובלבוש דאזלינן אחר רוב הקוראין ואם רוב קורין שם הלעז מקדימין שם הלעז ומביאם הב"ש ז"ל [סי' ה"ל סקל"א] ואם פי מנהגינו פנראה בדברי הרמ"א ז"ל [שם סט"ז] שכתב דמקדמינן שם הקודש אפילו אם הרוב קורין בשם הלעז הלא הג"פ ז"ל [שם סקפ"א] מפרש דברי הרמ"א ז"ל דהיינו בלא נודע חתימתו ועלייתו לס"ת וגם רוב הקריאה לא נתברר אבל באם ידוע חתימתו או קריאת רובא אותו השם של החתימה או הרוב מקדמין וא"כ הי' לנו להקדים שם אדאלף לשם הקודש משום שפן חותם עצמו וגם פן מורגל בין ב"ב וריעיו פנ"ל ואפ"י להתו"ג ז"ל שרצה לחלק דבשם היוצא משם הקודש בכה"ג מקדימין לעולם שם הקודש ויש לסברא זו מקום עפ"י דברי הג"פ ז"ל יעו"ש אף הוא בעצמו הניח בצ"ע.

וגם שם אדאלף אינו יוצא פלל משם אברהם ולכן לכאורה בכה"ג לכ"ע הני למיכתב אדאלף דמתקרי אברהם. אולם גם זה א"א דהאף יכתוב דמתקרי ולא נקרא פלל אברהם ואם נימא דכתוב דאתקרי כמ"ש הרמ"א ז"ל [שם סט"ז] עפ"י הגהת הג"פ [שם סקפ"ג] והט"ג [בל"ש סקל"א ובת' ב"א סי' פ"א] מ"מ הרב הגאון בט"ג מערער על זה למאד הגם פי בררנו פיז ד' הטובה עלינו שנכון מאד הגהת הג"פ והט"ג מ"מ בחומר איסור א"א מי יקום להכריע ואפ"י שפני זה כתב מהרי"ק ז"ל לכתוב אליהו דמתקרי בלי משום שלא אפ"י לכתוב דמתקרי ע"ש הנשתקע ועיין בס"ש ובאמת פי יש עוד לחלק

באם שלא נודע משם אברהם רק מחמת חזקה שהי' לו שם הקדש בשם עברי ורק החזיק לעצמו בשם עכו"ם בכה"ג כ"ע מודים דשם הקדש עיקר ולפע"ד לזה מרמז בש"ש שם לתרץ דברי מהרי"ק ז"ל והוא להורות דשם הקדש הוא העיקר והשם שהחזיק עצמו בלשון נלעג הוא נגד רצוננו וכמ"ש בשו"ת גאוני בתראי הגאון הגדול מג"ש ז"ל [בסי' ג']: ועכ"ז אני נבוך הרבה הגם דכה"פ הספיקו דאם כתב שניהם בפירוש [כמ"ש הרמ"א בסי' קכ"ט ס"ב] אין חילוק אף באם כתב המכונה ע"ש העיקר ושם הנשמתקע נכתב לעיקר צ"ע מאד בעיני: לכן לדעתי יתן שני גיטין באחד יכתוב אברהם המכונה אדאלף ובשני יכתוב אדאלף לחוד דהוי שם הרגיל בו ביותר בחתימה ובקריאה בין מריעיו כנ"ל.

ולמת שני גיטין אין שום חשש כלל פאשר הקדמתי למעלה והרואה בספרי שו"ת אחרונים מהגדולים לרוב נתנו שני גיטין מחשש קל פיזוע לבקי בדבריהם. ובג"פ מבואר זה הרבה ובס"ש מחליט לדינא בכעין זה ליתן ב' גיטין כנלע"ד ומעכ"ת יענין וכאשר יראו דברי בעיניו פן יעשה ובאם לאו כאלו לא אמרתי כי כבר הודעתי שאין הכרעת פמוני מכרעת וה' הטוב יאיר עינינו בתורתו לכונן האמת: אחר כותבי זאת ראיתי בספר ג"פ ובספרו עז"נ [באות ב' בינא] כמהרי"ק (וא"כ) דמי שנקראת בשעת לידה שרה ואח"כ משום גדולה ושורה או געגוע כ"ע קרו לה בולא כותבים בגט שרה המכונה בולא יעו"ש: אף לפע"ד כ"ז הוא שלמד מתשו' מהרי"ק הנ"ל כמבואר בדבריו בעז"נ דהפל יודעים דשם בולי אינו שם העצם עכ"ל.

וא"כ בנ"ד יש להסתפק אם אולי בין האנשים הללו אולי יש שמעריסותם נקראו פן אדאלף בלא שום שם קודש ולתורה אינם נקראים בשם וא"כ יש חשש לרואים דהרואה פתוב שם אברהם יאמר שאין זה שם בעל המתגרשת פי הוא לא נקרא מעולם אברהם דלא שיהי סברת מהרי"ק הנ"ל דכ"א יש לו שם הקודש הא לדידהו יש שאין להם שם הקודש כלל ולכן נכון יותר לתת שני גיטין: סימן קנג להרב כו' מו"ה יעקב מאיר אשכנזי האבד"ק בפע"ל בדיני מאלדא בדיני מאלדא יע"א.

שאלה בענין אשה שמעריסותה נקראת חי' ולשם געגועין קראוה לסימן טוב באבא פדרד שמכנין אלטר לס"ט ונשמתקע שם חי' רק בכתובה כתבוהו אבל לא יפקד שם חי' והנה המסדר לאשה זו השמיט שם באבא ולא כתב רק חי': תשובה הנה ראש המדברים בזה הוא מהרי"ק ז"ל בתשובה [שורש פ"ו] ופוסק כיון דאין קורין בשם פינוי פנה (גליבו) [באלי] לבד רק עם שם קודש פשר בשם אלי' לחוד הנכתב בגט אפי' נשמתקע שם אלי' משום דהפל יודעין שפן מסתמא הי' לו שם עקרי זולת הפינוי דכן נוהגין כל העולם לצרף לשם פינוי גליבו שם הקודש א"כ הפל יאמינו דשמו הוא אלי' דע"כ יודעין שיש לו שם עקרי זולת הפינוי של גליבו וכן גבי גר שנשמתקע ממנו שם גיות כתב במהרי"ק ז"ל שם] להקשיר משום טעם זה דע"כ יודעין שהי' לו שם אחר ורמ"א ומחבר [בסי' קכ"ט ס"ו] פסקו כוותי' בדיעבד וכן הט"ז ז"ל והג"פ ז"ל פסק פן גבי אשה בס"ק פ"ד גבי ריבוסא ובפערות נשים גבי שם בולא כתב ז"ל באות ב' בולא דע דשם זה של בולא אינו שם העצם אלא כל אשה יש להם שם העצם ד"מ שרה או רבקה ואין ד"א לקרות' בשם העצם לחוד ולכן פשקורין אותם מצרפים שם בינא לשם העצם וקרי לה בינא

שָׁרָה בְּנֵי רַבָּה וְכִינְצָא וַיִּשְׁמְקוּמוֹת דְּאוּמְרִים דְּנוּנָא בְּמָקוּם בְּנֵי רַבָּה כַּמ"ש הַמְעֵינָן בַּת
הָרָא"ש כָּל ק"ה ס"ג דְּקָרִי לְנָשִׁים דְּנוּנָא וְיַלְיֵידָא דְּנוּנָא לִידְיֵי סִי יַעוּ"ש וְכַשֵּׁם דְּגַבֵּי
הַמְגַרְשׁ וְאָבִיו אֵין כּוֹתְבִין פ' בָּן ר' פְּלוּנִי אֱלָא כּוֹתְבִין פב"פ לְחוּד כַּמ"ש מוֹר"ם ס' קכ"ט
ס"ז ה"נ גַּבֵּי שֵׁם הָאִשָּׁה אֵין כּוֹתְבִין בְּנֵי רַבָּה אוֹ דְּנוּנָא שָׁרָה אֱלָא כּוֹתְבִין שֵׁם הָאִשָּׁה
לְחוּד שָׁרָה בַּת פ' וז"ב אֲמַנְם יֵשׁ נָשִׁים דְּמַתּוּד גְּדִילְתָן נִשְׁתַּקַּע לָהֶם שֵׁם הָעֵצִים דְּקָרִי לְהוּ
מִשְׁעַת הָעֵרִיסָה וְכ"ע קָרִי לְהוּ בְּנֵי רַבָּה בְּכַה"ג יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִידָּהּ כּוֹתְבִין בְּגַט וְכ"כ ס"ש ד'
ע"ד ב' דְּמַהֲרִי"ט גְּסַתְּפַק בְּזָה יַעוּ"ש וַיִּרְאֶה דְּהֵן אֲמַת דְּמִי שְׁנִשְׁתַּקַּע שֵׁם א' וְכ"ע קָרִי לִי
בְּשֵׁם ב' קִי"ל דְּכּוֹתְבִין שֵׁם ב' וַי"א דְּכּוֹתְבִים ב' גִּיטִין א' בְּשֵׁם ב' וְגַט ב' בְּשֵׁם א' כַּמ"ש
כ"ז בְּסִי קכ"ט ס"ח וְכַתְּבוּרִי ס' ג"פ ס"ק צ"ז בְּאַרְיִכוֹת יַעוּ"ש וּמ"מ יִרְאֶה דְּהֵינּוּ
כְּשֵׁהֲשִׁינּוּי הוּא שִׁינּוּי הַשֵּׁם מִמֶּשׁ דְּהֵינּוּ דְּמַעֲקָרָא קָרוּ לָהּ שָׁרָה וְהַשְׁתָּא קָרוּ לָהּ רַבָּה
אֲבָל שִׁינּוּי שֵׁם זֶה מַעֲקָרָא קָרוּ לָהּ שָׁרָה וְכַשְׁנַתְּגַדְּלָהּ קָרוּ לָהּ בְּנֵי רַבָּה וְכַשְׁנַתְּגַדְּלָהּ
יּוֹתֵר כ"ע קָרוּ לָהּ בְּנֵי רַבָּה וְנִשְׁתַּקַּע מִמֶּנָּה שֵׁם שָׁרָה מ"מ לָא חֲשִׁיב נִשְׁתַּקַּע שֵׁם הָעֵצִים דְּכ"ע
יְדַעֵי דְּשֵׁם בְּנֵי רַבָּה אֵינּוּ שֵׁם הָעֵצִים וְלְכִינּוּי שֵׁל גְּדוּלָּה וְשָׁרְרָה כְּמוֹ דְּיֵשׁ אֲנָשִׁים רַבִּים דְּיֵשׁ
לָהֶם שֵׁם הָעֵצִים בְּשַׁעַת מִילָה אַבְרָהָם אוֹ יִצְחָק וְקָרוּ לִי מִשּׁוּם גְּדוּלָּה אוֹ גַּעְגּוּעַ בְּאֵלֵי אוֹ
גִּילּוּבֵי דְּכּוֹתְבִין שֵׁם הָעֵצִים תַּחֲלָה וְאַח"כּ הַמְּכַוְּנָה בְּאֵלֵי אוֹ גִּילּוּבֵי כַּמ"ש מַהֲרִי"ק שִׁפ"ו
דְּכּוֹתְבִין אֱלָיָה הַמְּכַוְּנָה בְּאֵלֵי וְכ"כ הָרָאנ"ח ח"א ס' ל"ה וְעֵינָן לְעִיל בְּשֵׁם בְּאֵלֵי וְכַשֵּׁם
גִּילּוּבֵי וְכ"כ הָרַח"ש בְּתַשׁוּ' ס' יו"ד עַל הָאִשָּׁה שְׁנַקְרָאת גְּרָאסִיוּזָא בְּשַׁעַת לִידְתָּהּ וְאַח"כּ
קָרוּ לָהּ הַפֶּל שְׁבַתוּלָה ע"ש שְׁנַוְלָדָה בְּשַׁבַּת מְסִיק הָרַב דְּיַכְתּוּב בְּגַט גְּרָאסִיוּזָא הַמ'
שְׁבַתוּלָה יַעוּ"ש וַא"כ דוּן מִינָּה וְאוּקִי בְּאַתְרֵין דְּמִי שְׁנַקְרָאת בְּשַׁעַת לִידָּהּ שָׁרָה וְאַח"כּ
מִשּׁוּם גְּדוּלָּה וְשָׁרְרָה אוֹ גַּעְגּוּעִין כ"ע קָרוּ לָהּ בְּנֵי רַבָּה כּוֹתְבִין בְּגַט שָׁרָה הַמ' בְּנֵי רַבָּה כַּמ"ל
וְכ"ז פְּשִׁידְעֵי דְּבְשַׁעַת שְׁנַוְלָדָה נְקָרָא שָׁרָה אֲבָל אִם א"י אֵינָה שֵׁם קָרָא לָהּ בְּעַת לִידְתָּהּ
אִם שָׁרָה אוֹ רַבָּה וַא"י רַק דְּהִי לָהּ שֵׁם הָעֵצִים וְכַרּוּב הַזְּמַן לֹא יְדַעוּ מַה הוּא וְכ"ע קָרוּ
לָהּ בְּנֵי רַבָּה יִרְאֶה לְעַנ"ד דְּבַכָּה"ג יַכְתּוּבוּ בְּגַט אֲנָתָּה אֲנָתָּה הַמ' בְּנֵי רַבָּה אוֹ דְּמַתְקַרְבֵּי בְּנֵי רַבָּה וְדוּמָה
לְזָה כְּתַב מַהֲרִי"ט בְּשֵׁם אֲבִיגַיָּלָא וְעֵינָן לְעִיל בְּשֵׁם אֲבִיגַיָּלָא וְכַמ"ש א"י דְּהִי לָהּ שֵׁם הָעֵצִים אוֹ
שְׁיֻדְעִים דְּבְשַׁעַת לִידָּהּ קָרָאוּ בְּנֵי רַבָּה יַכְתּוּבוּ בְּגַט אֲנָתָּה אֲנָתָּה בְּנֵי רַבָּה כַּמ"ל וְכַן
מַהֲרַח"ש ז"ל כְּתַב בְּסִי יו"ד וְעֵשָׂה מַעֲשָׂה כֵּן וְז"ל שֵׁם אֲמַנְם בְּסַפֵּק הָאֲחֵר יִרְאֶה כְּפִי
שְׁהַגִּיד שְׁבַעִיר אֵינְדְּרִינוּפְלָא הוּא מְפֻרְסָם שְׁפֶל הַנּוּלְדֵי בְּשַׁבַּת קוּרִים לָהּ בְּשֵׁם זֶה ע"ש
שְׁנַוְלָדוּ בְּשַׁבַּת אֲדָּה שְׁמֵם תַּחֲלָה הִיא כְּשֵׁם זַקְנָתָה אֱלָא שְׁמִכְנִי אוֹת' בְּכָד ע"ש הַיּוֹם
שְׁנַוְלָדָה וְאַף לְאֲנָשִׁים הַנּוּלְדִים בְּשַׁבַּת קוּרִים שְׁבַתוּלָה אֲדָּה בְּשַׁעַת הַמִּילָה קוּרִין לָהֶם בְּשֵׁם
אֲחֵר וְהוּא שֵׁם הָעֵצִים וְהָכָא ג"כ לְזֹאת הַבְּחוּר' בְּעַת הַקְּנִינִים שְׁעֵשׂוּ נִשְׁבַּע הָאָרוּס שְׁלֹא
יִקְדַּשׁ לְשׁוּם אִשָּׁה זֹלַת גְּרָאסִיוּזָא בַּת יוֹשִׁיעַ בְּאִפְּן דְּיִרְאֶה וְדֹאֵי דְּהִכִּי לִיכָּא שׁוּם שִׁינּוּי
הַשֵּׁם אֱלָא שֵׁם הָעֵצִים שְׁלָהּ גְּרָאסִיוּזָא אֱלָא שְׁפִינּוּ אוֹתָהּ שְׁבַתוּלָה ע"ש שְׁנַוְלָדָה בְּשַׁבַּת
וְשֵׁם שְׁבַתוּלָה אֵינּוּ שֵׁם הָעֵצִים אֱלָא שְׁמִכְנִין אוֹתָהּ כֵּן ע"ש דְּבַר שְׁאִירַע שְׁנַוְלָדָה בְּשַׁבַּת
וְנִרְאֶה שְׁדוּמָה לְמַה שְׁרַגִּילוּת לְכַנּוּת לְקַצַּת אֲנָשִׁים שְׁנַתְּאוּ לְאֲבִיהֶם וְלֹאמוּתָם בְּשֵׁם
קוֹנְפְּרָאדוּ שְׁיֵשׁ לָהֶם שֵׁם הָעֵצִים שְׁקוּרִין לוֹ בְּס"ת אֱלָא שְׁיֵשׁ לָהֶם אוֹת' הַכִּינּוּי ע"ש דְּבַר
דְּנֹדָי יִרְאֶה ג"כ שְׁכּוֹתְבִין בְּגַט שֵׁם הָעֵצִים שְׁעוּלָה לְקוּרִים בְּתוֹרָה הַמ' קוֹמְפְּרָאדוּ וְה"נ
דְּכּוֹנְתָהּ וְגַם הָרַב מַהֲרִי"א כְּתַב בְּסִי הַנּוּ' דְּשֵׁם בְּלִי שְׁהוּא שֵׁם לְקוּחַ מְהִישְׁמַעְאֵלִי וְשֵׁם
מְלִקֵי וְשֵׁם אֲחֵר שְׁיֵשׁ לְכַתְּבוּב הַמ' בְּלִי וְכו' וַא"כ הָכָא יִרְאֶה שְׁיֵשׁ לְכַתְּבוּב גְּרָאסִיוּזָא הַמ'

שבתולה אחר שכל הנולדות בשבת מכונים להן בכך מלבד שם שיש להן וקרוב להיות כמו חניכא וכינוי משפחה וגדולה מזאת פתב מהרי"ק בשפ"ו על מי שנקרא אליהו בעת מילתו ושוב נקרא באלי לכ"ע פשיטא דלכתחלה יש לכתוב אלי דמתקרי בלי או המ' בלי וכתב שי"ל זה אפי' לא היו מכירים כלל בשם אלי במקום שנקתב הגט והוא בשם בלי אין רגילות ב"א להיות נקראים שם כלל לעיקר השם אלא כינוי בעלמא ואפי' יקראו לו ב"א בל"י הכל יודעים שיש לו שם אחר וכן שכתב אלי הוא גילוי שנגלה לנו מה שמו אשר נקרא לו בשעת נכסו לברית כו' יעו"ש וכ"ש הכא שהוא מפורסם שיש לו שם העצם אלא שכל הנולדות בשבת מכונים להם בכך ע"ש היום שנולדו בו וכך עשינו מעשה וכתבנו גט א' והוא גראסיוזא המ' שבתולה עכ"ל וכן כ' מהראנ"ח ז"ל סי' ל"ה: ולכן נראה נדאי דצריף לכתוב בנ"ד חי' המכונה באבא ובמקום עיגון פשר בשם חי' לחוד דכו המנהג הפשוט בכל גלילותינו ששם אלטר או באבא אינו בלתי שם עיקר ולכן אם גם במדינתכם פן המנהג הדין הוא כמ"כ לכתחלה לכתוב חי' המכונה באבא ובמקום עיגון להכשיר בשם חי' לחוד: ומ"ש כ"ת דהוי שם הנשמתקע כבר רמזתי לו הנך הארבעה גאונים מהרח"ש מהראנ"ח והע"נ ומהרי"ק ז"ל פנלם כתבו דזה ל"ד לנשמתקע: גם מ"ש לומר דזה הוי שם החולי ז"א דשם הטעם משום ששם הנשמתנה מקרע גזר דין פמבאר בג"פ ז"ל [שם סקצ"ג] אבל זה אדרבה אינו שם כלל דהרי בותנים לו תיקף מעריסה שם רק שמסתירים השם לס"ט ולכן כתב הע"נ דלא הוי שם כלל רק כינוי וכן הרח"ש והראנ"ח ז"ל פנלם פאחד אומרים דלא הוי זה שם וז"ל הע"נ בשמות גיטין גבי קונפרדא וז"ל דע דשם זה אינו שם העצם לאנשים דכל איש ואיש יש לו שם בשעת מילה כגון אברהם ויצחק וכיוצא והוא עיקר שמו לעלות לס"ת אלא משום שנתאוו לאביהם ולאמותם קרו לי' קונפרדו לכינוי בעלמא כלו' קנוי ויש מי שמתו לו בניו שנולד לו בן אחר באות השכנות וקונים אותו כדי שיח' ויכך קרו לי' קונפרדו כלו' קנוי וכיון דאינו שם העצם אלא יש לו שם אחר שעולה לס"ת כתב הרא"ש בתשו' סי' יו"ד דכותבין ד"מ אברהם המ' קונפרדו ואין כותבין דמתקרי פיון דשם קונפרדו אינו שם העצם אלא כינוי בעלמא יע"ש עכ"ל: גם מ"ש בשם מכתב אלי ז"ל הן אמת דהמ"א ז"ל חולק על הש"ע והניח דברי הב"י ז"ל בצ"ע אבל במחכ"ת בטלה דעתו נגד כל הגי רבנותא ובפרט הב"ש והט"ז והת"ג שהמה גדולי מדינתנו וגם הג"פ והרח"ש והראנ"ח גדולי ספרדים כתבו פן בנדאי בתר רבים נלך ועוד לפע"ד לא ידעתי מה הרעיש העולם בספר מ"א הנ"ל דהנה ידוע דשם האיש אינו כתוב בתורה ורק הטעם דבטל מה"ת בלא כתב שמותיהם להר"ן והרשב"א ז"ל [גיטין ד"כ] משום דאינו ספירת דברים אם אינו כותב שמותם ואם שינה שמם לא נכתב לשם המגרש כלל יעו"ש בדבריהם והנה אם יש לו שני שמות אפי' אם כתב הפיעוט פשר מה"ת דהוי ספירת דברים ובפרט בכעין נ"ד שכותב שם העצם בנדאי פן הדרך בין אנשים שיש להם שם עצם מגלה אותו בעת עשותו דבר עקרי כגון פתובה או גט ובנדאי דהוי ספירת דברים ולא פסול רק מתקנת ר"ג משום לעז ובכה"ג דיודעין נדאי שיש לו שם אחר ליכא לעז כלל דהכל יודעין שהוא מסתמא עיקר השם ולכן דברי מהרי"ק ז"ל ברור דקונפרדא הוי ממש כמו באבא או אלטר ואפ"ה הספימו פנלם לכתוב המכונה קונפרדא.

יום ד' יו"ד מנחם תרכ"א: סימן קנד לידידי ב"נ הרב המאה"ג הקריף הקסיד המפורסם
נרא ושלם וכו' מו"ה בעריש פרענקיל נ"י האבד"ק צעשונב יע"א: נידון הגט באשה
שנקראת מעריסה סקמא פרימט אף עתה אין קורין אותה רק פרומט עכ"ז בכתובה
ובהכרזה לנשואין פירשו שתי שמותי כמו מעריסה וגם פשמצל אין עלי במי שפירף
פורשין שתי שמותי כמו מעריסה והשפתי לאחיו הרב המאה"ג מהר"י נ"י שיכתוב לו
בשמי שפירף גט אחר פי מחמת פשטות הדברים ובפרט שפן מבואר בט"ג אמרתי מחמת
טרודתי להשיב בקצרה.

אולם עתה. במכתבו שנית אמרתי להשיב מפני הכבוד: הנה זה פשוט דשני שמות שיש
לאשה כמו מעריסה קורין שרה ועכשיו רופן מרים ופורתא שרה פותבין מרים דמתקרי
שרה פי אין שם העריסה מכריע שם הרוב כמבואר בג"פ ס"ק פ"ז וכ"מ במהרח"ש ז"ל
וגם מבואר במהרי"ק דמי שנקרא ראובן וניקר בו אם פתב ראובן שמעון אפי' אם שמו
מ"ח ראובן שמעון הוי בשם אחר כמבואר שם בתשו' שהרי לא ניקר כלל בשם זה וכ"פ
הרמ"א ז"ל [בתשו' הובא בב"ש סי' ככ"ט סק"ד] וא"כ הוי ממש סקמא פרומט דקרו
לה פורתא ופרימט לחוד דקורין לה רובא הוי ממש דינא דש"ס דרובא מרים ופורתא
שרה דאזלי בתר רובא וכותבין מרים דמתקרי שרה א"כ ה"נ בנ"ד פתבין פרימט שם
הרוב דמתקרי סקמא פרומט שם המועט והנה זה אין לומר דשם סקמא פרימט הוי נשתקע
דזה נדאי אינו דכיון דמשמשים בו בעת שמיחס אותה בשמה העצם כגון בכתובה
ונשואין ומי שפירף ולהמתפללים בנדאי אין זה נקרא שם הנשתקע וכ"כ בס"ש באות.

וא"כ בנדאי פותבין פרימט דמתקרי' סקמא פרומט אולם בט"ג [בל"ש ס"ב וט"ו] המציא
לומר דשם אחד משתי שמות הוי רק פקיצור השם דא"צ לכתוב ודבריו תמוהים מאד
דאדרבה מבואר במהרי"ק דהוי תרי.

שמות ממש וכבר הארכתי בקונטרסי [בד"ח בל"ש מט"ג סק"ג]: אולם עכ"ז מי אנכי
להכריע בחומר א"א ולכן לכתחלה ראוי לכתוב שני גיטין וכמבואר שם במ"ג בליקוטי
שמות בכללים ס' ט"ו וז"ל מי ששמו מעריסה שאסיה טובא ועתה כמעט כל בני העיר
קורין אותה טובא לבד אף קצת ב"א ומבני ביתה ומשפחה קורין אותה צדיין בשני
השמות יחד לכתחלה יש לכתוב שני גיטין בא' שאסיה טובא דמתקרי' טובא ובשני טובא
דמתקרי' שאסיה טובא כו' עכ"ל אבל להקשיר בשעת הדחק בשם פרומט לחוד צ"ע
הרבה ואין זה דומה לחניכה שהכל קורין בו דכשר כמבואר בר"ן בהשולח דמסופק בזה
ועיין במהר"י בן לב לכן דברי הרב שעומד על דעתו ואינו רוצה לתת גט אחר יחוש
לעצמו אם הוא נרא השם ואם פי אינני מכירו עכ"פ נראה לפ"ד מהרא"י ז"ל [בהמ"כ
המובא משמו ביש"ש פ"ד דגיטין סי' ל"ב אות ג' ובט"ג בשם גרשון ע"ש] ראוי לו שלא
יהא לו עסק בגיטין והי' שלום פנפש ידיו דבש"ת בלונ"ח יום ה' ח"י מנחם תרכ"א
לפ"ק: סימן קנה שלום רב לידידי הה"ג כו' מו"ה יצחק משלם זלמן אבד"ק גאחראל:
מכתבו הגיעני והאריף בפלפול אולם ידע מעכ"ת פי בדבר חמור כזה אין מפלפלין מתוך
ספרי אחרונים פפורח ממקום למקום אף נראה שורשי הסוגי' מדברי הש"ס וגדולי

הפוסקים: והנה זה פבר ידוע דצריף לכתוב כל השמות שיש לבעל ולאשה אפי' שיש להם שם במקום אחר כמבואר בירושלמי מובא בתוס' בהשולח [דל"ד] והר"ן ז"ל וגם אם לא נודע במקום פתיכה משם אחר דעת רש"י והרא"ש ז"ל להקל דאין לכתוב [רק] שם שנתחזקה בו והוא פירושם בגמ' והוא דאסתחזק בתרי שמה אף שיטת הסמ"ק ז"ל דלא בפירושם לכן לשיטת הסמ"ק וסה"ת אפי' בלא ידוע כלל שמה צריף גט אחר בנודע לאח"כ משם אחר והגם שי"ל שסה"ת וסמ"ק לא פליגי רק בפירוש הסוג' לא לדינא מ"מ רבו המפרשים דפליגי סמ"ק וסה"ת ארש"י וס"ל לסה"ת וסייעתו דאפי' בלא ידע פסול הגט אם לא פתבו דמתקרי ובש"ע לא מן זכר כלל החילוק בין ידעו הב"ד משם השני אם לא ובג"פ ז"ל רוצה להעמיס בדברי הש"ע זה החילוק אף אעפ"כ מחמיר לדינא יע"ש [בסי' כ"ט סקט"ז] ולכן נדאי לכתחלה בלא עיגון צריכה גט אחר עם שני שמות וכן העלה במג"ש ח"ר בתשו' להט"ז ז"ל שוב יש לחקור מהו מקום הפתיכה והנתינה לפי מאי דמבואר שם במג"ש עיקר הוא מקום דירת האשה והבעל וכ"כ בשו"ת מהרמ"מ ז"ל [ע' בד"ח בפער שינוי השמות אות ט"ו] הגם שבט"ג [בש"נ אות מ"ם סק"ז] משיג עלי' מ"מ המעיין יראה דאין לדחות גברא דכנותי' בדברים בעלמא ותו דבאופן זה שבאים במקרה בעלמא לאיזה מקום להתגרש נדאי כ"ע מודו דאין זה מקרי מקום פתיכה ונתינה ושפיר שייך טעם התקנה דר"ג שחיישינן ללעז שם מקומה ומקומו כמבואר לכל משפיל: שוב קיי"ל דשם הנשתמע אין כותבין אף אם בני משפחה קורין בשם זה או מעוט בני העיר או שחותמת לפעמים שם זה לא מקרי נשתמע כידוע מכל מסד"ג הראשונים וא"כ לפ"ד נראה בנ"ד שלפ"ד הרב מצעשנוב בשינאווא מפורסם הדבר לכל בני העיר ושמה סימא פרומט וגם מסתמא (חתמה עצמה) בערפה בקשתה ליתן לה רשיון חתמה מסתמא בב' שמות כי ידוע דכה כותבין ברשיון שם שחתמה עצמה בה וגם מסתמא בהמעטריקל נכתבה פן דהרשיון ניתן ע"ש חתימתה ואם רואין שפן נכתבה המעטריקל והמעטריקל נקרא בכל שנה או שלשה שנים ובין העכו"ם נדאי נקראת פן ולכן לדעתי זה לא נקרא נשתמע פנין שקראו אותה פן תחת החופה וגם בהכרזה וגם חתמה עצמה פן וידוע בבירור אם תרצה לגרש בערפאות כפי נימוסיהם שיקתבו סימא פרימט והאף יעלה על הדעת שנה נקרא נשתמע ולכאורה אדרבה לדעת הט"ג ז"ל [בל"ש ס"ב] שם זה עיקר דחד שם הנקרא כפי עולם הוא רק קיצור ועיקר שם העריסה ולפ"ד אינו פשר אם כתב פרומט דמתקרי סימא פרומט רק במקום עיגון יעו"ש.

אף באמת בעזה"י העלתי בקונ' שלא פדכריו [ע' בד"ח בל"ש מט"ג סק"ג] אבל עכ"פ לכתחלה נדאי צריף לכתוב שניהם ואם שלא נודע במקום הפתיכה משם השני פבר פתבתי דלדעת הש"ע אין מכשירין בזה וכל האחרונים אין מכשירין רק במקום הדחק בפרט דזה אינו נקרא כלל מקום כו"נ.

ולכן בנדאי צריכה גט שני לכתחלה ובפרט לפי מה שפעת נתרבו שנותנין קוויטליף לצדיקים כותבין עיקרי השמות ידוןש נא מעכ"ת יראה בנדאי שבנתינת קוויטל שפותרת שני השמות ולכן בנדאי לא מקרי נשתמע כמבואר במסדר"ג גבי אם לא נשתמע כפי המצלאיו יע"ש ולכן לא אדע למה לא ימנע מעכ"ת מלכתוב עוד גט אחר כי ח"ו אינו זילותא כלל כי כ"ע ידעו שלא ידע מר משם האחר וכמ"כ מבואר בת"ה דלא שייך

בכה"ג זילותא פלל יעו"ש בפסקיו ותמה אני על גברא מפנורסם לירא השם להקל בענין איסור חמור כזה ושללא במקום דחק פלל ואמת פי בתשובתי פתבתי לזולל בכבוד המסדר פי לא פתבו לי זאת שהמסדר לא ידע אף עתה שכ"ת לא ידע מזה חף הוא מפשע וכבודו במקומו ורק נא שלא להקל רק לכתוב גט אחר והממעט פבודו לשם פבוד שמים פבודו מתרבה והי' שלום וברכה ויכתב לחיים טובים בספר פנפנש ידידו דוש"ת בלונ"ח.

אלול תרכ"א: והנה לדעת הט"ג צריף לכתוב בגט הב' שני שמות ודמתקרי פרימט ולדידי לפי מה שהעליתי בקונ' [ע' בד"ח בפשע שנינוי השמות דין ט"ז] צריף לכתוב שם הנקראת בפ' הרוב ודמתקרי ע"ש שניהם ומעכ"ת יעשה בזה פפי אשר יבחר דבדיעבד כה"ג פשר: עוד בזה להרב הג"ל מכתבו הגיעני והנני להודיע בהקדמה פי לפי הנראה מהשאלה הי' שהאשה נכתבה במעטריקל שני שמות וכן חתמה עצמה וכן ניתן לה הרשיון והכריזו עלי' בב' השמות פי כן המנהג בכל מדינתנו שלא להכריז רק עפ"י התנאים הג"ל וא"כ לפ"ז מהנראה בחוש שגם במקום לידתה לא נשתקע שם [זה] ובמקום הבעל פנדאי עיקר שם זה לפי מעשה הג"ל ולכן מה שהלכה לעיר אחרת דרף מקרה לקבל גט זה לא מקרי מקום פתיבה ונתינה לכ"ע לפי שיטות פשטות פל ראשונים וכ"כ בהדנ' המג"ש [בח"א סי' י'] ומתה"ם מינץ ז"ל [בסי' ס"ד ע' בד"ח פשע שנינוי השמות דין ט"ו] ועל אחרונים אין לסמוך בזה פלל ולכן הגם שמהג"פ [ע"ש בסי' קכ"ט סק"ה וסקט"ז] לכאורה נראה כהט"ג [הג"ל] אף יראה המעיין שאינו מוכרח ודברי הנ"ב צ"ע למאד: ולכן לדינא דברי המג"ש ומתה"ם נכונים והי' צריכה אשה זו גט אחר פינון שלא נכתב שם מקומה ומקום הבעל ורק בדיעבד אם נישאת פשר מחמת שלא גרע מחניכה שהפל קורין בה וכתבת בכה"ג גם הט"ג ז"ל מודה אף לדעתי הקלושה אין משגחינו בזה על האחרונים רק מה שפראה בגוף הסוגי' ות"ל אתי קו' בזה הרבה אף לפמ"ש כ"ת המעשה א"כ נשתקע לגמרי השם השני ורק הבעל הכריז בעירו עפ"י טעות אבל לא נחזקה גם שמה בשם זה א"כ לא הי' צריכה גט אחר אולם הרב המאה"ג דק' צעשנוב הגיד לי שלא נשתקע שמה במצלאין במי שבירף א"כ צריכה פנדאי גט אחר ואל יקל בעיני מעכ"ת איסור חמור רק יכתוב עוד גט: ומה שתפס כ"ת במה שפתבתי שאפילו בעיר אחרת שיש לה שם אחר אם נודעה לאח"כ צריכה גט אחר הן אמת שבתבתי למעכ"ת לא פנונתי לזה ורק פתבתי לו בקצרה דעת הראשונים והבאתי דברי סמ"ג וסייעתו דל"מ לא נודע ושוב הבאתי דברי המג"ש ומתה"ם ז"ל דדירת הבעל ואשה מקרי מקום פתיבה ונתינה והי' פנונתי דא"כ בזה לשיטת הסמ"ג ז"ל לא מהני לא נודע פן הי' פנונתי: אולם האמת אגיד לו פי בקונטרסי העלתי בצ"ע הרבה זה [ע"ש בד"ח בפשע שנינוי השמות הג"ל] פינון דלהירושלימי הביאו התוס' לכתחלה פותבין פל השמות של פל המקומות ולדברי הסמ"ג ז"ל אין חילוק פלל פנודע א"כ לכתחלה אם נודע לאח"כ צריכה גט שני וספיקא שלי הי' דתלוי במחלוקת הפוסקים אם מגורשת בכה"ג והני פנתגרשה ולי"א דוקא בניסת וד"ל: סימן קנו להרב כו' מו"ה יוסף יהודא נ"י שטראזבערג מו"צ בק' קאסוב: שאלה בגט ששמה מעריסה גאלדא פריינא ונשתקע שם פריינא שנקראת רק גאלדא לחוד רק בהתנאים וכתובה פתוב גאלדא פריינא ובאם אביה נותן קוניטל להתפלל עבורה פותב גאלדא פריינא גם אמר אביה בפני ג' בתי דינים קודם הגט ששמה גאלדא פריינא וגם אביה אמר פמה פעמים בביתה פי שמה גאלדא

בריינא ונהיה פתבו בגט גאלדא דמתקרי גאלדא בריינא: תשובה הנה אפילו אם נדון זה לנשתקע אינו מדאורייתא פאשר הוכיח הסד"ש ז"ל בארובה ויש מקום לומר שפדיעבד פשר ובענין כנ"ד שהדבר ידוע לרבים שפך שמה מעריסה פנראה מתוך השאלה בכה"ג במקום דחק מפשרי הס"ש והג"פ בס"ק צ"ו ומק"ר"ם ז"ל [בסי' ס"ד מוכא בב"ש בש"נאות ב'] פתב לכתחלה שם הנשתקע בלשון מתקרי ונהיה באמת להלכה קי"ל דבדיעבד בלא עיגון פסול אם פתב בגט שם הנשתקע [עי' בד"ח שער שינוי השמות דין י"ב וט"ז].

אולם בנ"ד שראינו שמקפידין ע"ז במקום שנעשה איזה ענין חשוב לכתוב ב' השמות כמו בתנאים וכתובה וכו' פשוטו קוויטל להרב להתפלל בעדה ומסתמא פשעושים מי שפירף קורין בשני השמות.

והנה ל"מ דאינו פסול אם פתבו דגם אם פתב שם הנשתקע אינו נובע מדינא דש"ס רק מהקונדריסים כידוע ונהיה יותר חיוב עלינו לקיים דברי הש"ס מלא דאיתא רנבא מרים ופורתא שרה כותבים מרים וכ"ש ולפי ר"ת ז"ל אשר אנו פוסקים פנותי צריף לכתוב מרים דמתקרי שרה ונהיה בהאי פורתא אינו מגביל רק אפילו מיעוטא דמיעוטא ג"כ הוי לא נשתקע וק"ר"ן ז"ל שם מסתפק אם מגורשת באם פתב שם הרוב בלחוד ולכן איך יותר חיוב עלינו אם לחזק ולחוש לדברי הש"ס או לחזק ולחוש לדברי הקונדריסי ואם פי ודאי דברי הקונדריסים תורה פאשר פסקו להלכה רבינו הב"י ז"ל [בסי' קכ"ט ס"ח] ורבים הפאים אחריו אולם בכה"ג בנ"ד דקראו בתנאים ב' השמות וגם נתחת החנפה וגם הרב הקורא הקוויטל ומתפלל בעדה קוראה פן וגם בביתה אומרים ששמה פן בנדאי י"ל דכה"ג הקונדר' מודה דצריף לכתוב שם העריסה ג"כ ויש עלינו לחוש יותר דדלמא (אם) נקרא פורתא מרים ולא חששא רק לפע"ד זה הוי ממש פורתא מרים ועיין במהרח"ש [מוכא בג"פ סקצ"ב] גבי סול שלא קראו אותה סול רק בדעת האם הי' לתת לה השם הזה וגם אם לפעמים האם קוראה אותה סול אינה רוצה הבת לענותה דממאסה בשם הזה ואין שום אדם קוראה סול ואפ"ה פסק הרח"ש לכתוב סול דמתקריא מוסא ג"כ בגט אחד ולכן יפה עשה המסדר שכתב גם שם זה.

וגם מ"ש גאלדא דמתקרי גאלדא בריינא הגם דבט"ג [בל"ש ס"ב וט"ו] נראה דעיקר לכתוב שם העריסה ואח"כ דמתקרי וכן נראה ממהרח"ש ז"ל. אף לפי פשט דברי הרמב"ם ז"ל [פ"ג מה"ג הי"ג] שפותבין שם היותר רגיל וכ"ש וכ"כ פמה מהראשונים וכן פשוטו הסוגי' מורה דעיקר שם הרוב למה לן ליזל בטר איפכא.

ומ"ש הט"ג ז"ל [שם] דזה הוי רק קיצור השם בענייני לא ידעתי שום רמז ודמיון לקיצור כמו יעקב חקנן ומה שדימה להביא ראי' מד"מ המעיין שם יראה שאינו ראי' נת"ל ישבנו דברי הד"מ לנכון הגם שהוא ז"ל מאריף בתשו' ב"א אני בעניי ברתתי במקום א' ג"כ קצת בארובה פי' דברי הד"מ [עי' בד"ת בל"ש מהט"ג סקי"ג] ולכן יפה פתב המסדר ובפרט דגם הט"ג מכשיר באם פתב עיקר לשם של עכשיו ולכן לפע"ד ראוי לסדר גט הזה: וידעתי פי' ימצא בכמה תשובות מאחרונים דלא כדברי הנלפ"ד פתבתי ומעכ"ת יעשה הטוב בעיניו הגם שלכתחלה הי' ראוי לפ"ד הרח"ש ז"ל ליתן ב' גיטין משום שמסופק אם שם העריסה עיקר ושם שנקרא בפ"כ טפל או להיפוך מ"מ

כַּיִן שְׁעֵי שְׁלִיחַ א"א לִיתָן ב' גִּיטִין יוֹתֵר טוֹב לְהַכְרִיחַ שְׁשֵׁם שֶׁל רוֹב עֵינְקֵר וּבְפֶרֶט בְּמִקּוֹם הַדְּחָק סוּמְכִים עַל הַרִיב"ש ז"ל [הַמּוֹפְסֵק לְהַלְכָה בַש"ע הַגָּ"ל ס"ב] דְּבִשְׁנֵי הַשְּׁמוֹת בְּפִירוּשׁ אֵין חֲשׁוּשׁ.

וְהִי שְׁלוֹם פְּדֻבְרֵי יְדִידוֹ דּוּש"ת: עוֹד בְּזֶה לְהַרְבֵּה הַגָּ"ל מְכַתְּבוֹ הַגִּיעַנִי וּמַחֲמַת תַּקְנַת עֲגוּנוֹת הַנְּנִי לְהַשִּׁיבוֹ תִּיכֶף דְּבִאֲמַת נ"ל דְּאֶפְי' אִם לֹא נִקְרָאת בְּתוֹךְ ב"ב פֶּה רַק בְּשֵׁם אֶחָד מ"מ [כַּיִן] דְּיוֹדְעִים הַכֹּל שְׁמָה הָרֵאשׁוֹן וְכַשְׁפָּאִים לְחֻזַּק אֵינָה דְּבַר קִיּוּם כְּמוֹ תְּנָאִים אוֹ פְתוּבָה וְכִיּוֹצֵא מִזְפִּירִים שֵׁם שְׁנֵיהֶם בְּכַה"ג לְפַעֲנ"ד כּוֹתְבִים שֵׁם שְׁנֵיהֶם וְהַשֵּׁם עֲרִיסָה עֵינְקֵר דְּבִאֲמַת עֵינְקֵר הַחֲשׁוּשׁ שֶׁל שֵׁם הַנְּשַׁתְּקַע מְשׁוּם לְעוֹז וְגַם דְּהוֹלְכִין אַחַר הָאֲחֵרוֹן כְּמוֹ בְּבַל בּוֹרְסִיף [שְׁבַת דל"ז] אֲבָל בנ"ד דְּחֻזִּינוּ דְּאִשָּׁה זֹו אֲדַרְבָּה מַחֲזִיקַת שְׁמָה בְּכֹל פְּעַם בְּאֵינָה עֵינִין מְסוּיִם לְקֵרוֹת בְּשֵׁם הָעֲרִיסָה וַיֵּשׁ לְחֻוֹשׁ דְּמַה"ת בְּכַה"ג לֹא סְפִירַת דְּבָרִים דְּטַעַם שְׁמָה מַה"ת הִיא מְשׁוּם דְּזֶה הוּא ספ"ד שְׁאוֹמֵר לָהּ אֶתְהָ פ' תְּהָא מְגוֹרְשֶׁת מִמְּנֵי כְּדָרְךָ דְּבִרְת ב"א וְאִם רָאִינוּ זֹו נוֹהֲגֵת לְכַתּוֹב שֵׁם הָעֲרִיסָה בְּדָבָר מְסוּיִם אִם לֹא פְתָבוּ לֹא הָיִי ספ"ד וְעוֹד דְּלֹא גָרַע מִפּוֹרְתָא דְּכָבֵר כְּתַבְתִּי דְּאֵין שְׁיַעוּר לְפּוֹרְתָא וְלִבִּי נוֹקֵף מְאֹד לְהַתִּיר בְּשֵׁם הַנִּקְרָא בְּלַחֹד וּבְטִיב גִּיטִין מְחִמִּיר בְּכִיּוֹצֵא בְּזֶה יַעו"ש [בל"ש אוֹת ט"ו] עכ"ז מַחֲמַת שֵׁא"א ב' גִּיטִין ע"י שְׁלִיחַ נְסוּמוֹ ע"ז דְּשֵׁם הַנִּקְרָאת בַּפ"כ לֹא גָרַע מִחֲנִיכָה הַגַּם דְּבַט"ג חוֹכֵף לְהַחֲמִיר מ"מ בְּכַה"ג מַחֲמַת עֲגוּנָה יְכַתְּבוּ שֵׁם שֶׁל עֵתָה לְבַד אֶף יַחֲקוּר נָא אִם כְּשֶׁעוֹשִׁין מִי שְׁבִירָף לְנָשִׁים בְּבִיהַכְּנ"ס מַה שֵׁם יִקְרָאוּ לָהּ וְאִם הַוּוֹכְרוּ ב' הַשְּׁמוֹת יַחַד כְּמוֹ בְּעֲרִיסָה כֵּן הַוּוֹכְרוּ בְּבִרְכָה בְּבַהַכְּנ"ס צָרִיף לְכַתּוֹב שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת וּדְמַתְקִירֵי אוֹ אִיפְכָא כַּמ"ש בְּמַכְתְּבֵי הַקְּדוּם.

וְהִי שְׁלוֹם פְּדֻבְרֵי יְדִידוֹ דּוּש"ת בְּלוֹנ"ח ג' ט' א"ש תֵּרַכ"ב: סִימֵן קִנְזוֹ שׁוִי"ר לְכַבוֹד יְדִידֵי הַרְבֵּה הַצְּדִיק הַמַּאֵה ג' בּו"ק חו"פ פְּקֻשָּׁה מו"ה מִנְשֵׁה נִפְתְּלֵי נ"י אַבְד"ק טָאָרְנִיגְרָאָד. שְׁאֵלָה אֶחָד הִי נִקְרָא בְּשֵׁעַת מִילְתּוֹ יַעֲקֹב קִלְמֵן וְנִשְׁתַּמְעַע שֵׁם קִלְמֵן וְהַכֹּל קוֹרִין אוֹתוֹ יֵאָקִיל וְלִס"ת נִקְרָא יַעֲקֹב וְרַק אִם רוֹצֵה שְׁיִתְּפַלְלוּ בְּעֵדוֹ כּוֹתֵב יַעֲקֹב קִלְמֵן וְכֵן שֵׁם הָאִשָּׁה הִי מְעֲרִיסָה פִּיגָא רְבָקָה וְנִשְׁתַּמְעַע שֵׁם רְבָקָה וְאֵין קוֹרִין אוֹתָהּ רַק פִּיגָא וְרַק בְּכַתּוּבָה לְהַתְּפַלֵּל בְּעֵדָה כּוֹתְבַת רְבָקָה פִּיגָא וְהִנֵּה סִידֵר אֶחָד לְכַתּוֹב יַעֲקֹב הַמְּכֻנָּה יַעֲקִיל דְּאֶתְקִירֵי יַעֲקֹב קִלוּנְמֵס הַמְּכֻנָּה קִלְמֵן וּבְשֵׁם הָאִשָּׁה כְּתֵב פִּיגָא דְּאֶתְקִירֵי רְבָקָה פִּיגָא ע"כ: תְּשׁוּבָה רְאִיתִי מַה שְׁגִזֵּר אֲנִי דְּהִגֵּט בְּטַל מַה"ת הוֹאִיל וְלֹא נִקְרָא מְעוּלָם קִלוּנְמֵס וּלְפַע"ד דְּזֶה לִיתָא דְּמְבוֹנָר בַּס"ש בְּשֵׁם רוֹב הַגְּאוּנִים דֹּא"צ לְכַתּוֹב הַמְּכֻנָּה קִלְמֵן דְּחַד שֵׁם הוּא וְא"כ לַפ"ד הַנ"ש גְּבִי אֶלְכְּסִנְדֵּר וּמְבִיאֵי הַב"ש [בְּאוֹת ס'] יֵשׁ לְכַתּוֹב לְכַתְּחֵלָה קִלְנְמֵס וְהַגַּם דְּהַב"ש ז"ל חֲלַק עָלָיו מ"מ בְּדִיעְבַד מוֹדָה הַב"ש דְּכָשֵׁר אִם כְּתֵב אֶלְכְּסִנְדֵּר ה"ה אִם כְּתֵב קִלוּנְמֵס וְהוּא נִקְרָא מְלִינְדָה רַק קִלְמֵן מ"מ יְדוּעַ דְּהוּא נוֹבַע מְשֵׁם קִלוּנְמֵס וְהִנֵּה נִרְאֵה מְרוֹב מְסוּדְרֵי שְׁמוֹת גְּדוּלֵי הָאֲחֵרוּנִים שְׁלֹא לְכַתּוֹב כָּלֵל הַמְּכֻנָּה קִלְמֵן וְכֵן פֶּסֶק הַלְבוּשׁ ז"ל וְגַם מְבוֹנָר בְּתַשׁוּ' הָאֲחֵרוּנִים לְכַתּוֹב שֵׁם הָעֵקֶרִי שְׁמִמְנוּ נוֹבַע כַּמ"ש גְּבִי שְׁרָה שְׁאֵאִשָּׁה וּמִירְל מְרִיִם יַעֲוִין בְּתַשׁוּ' פ"מ [ח"ב ס' מ"ז] וְשְׁשֵׁלְחוֹ בְּחֻזְרָה גֵּט שְׁלֹא כְּתָבוּ בָּהּ מְרִים הַגַּם שְׁאֵאִשָּׁה לֹא הִיְתָה נִקְרָאת רַק מִירְל וְלִכֵּן בְּשֵׁעַת הַדְּחָק הִי כְּשֵׁר אִם כְּתֵב דְּמַתְקִירֵי קִלוּנְמֵס אֶף בְּזֶה הִי מְקוּם לְפַקְפֵּק דְּכְתֵב קִלוּנְמֵס הַמְּכֻנָּה קִלְמֵן וְזֶה מְעוּלָם לֹא נִקְרָא רַק קִלְמֵן וְיִנְהִי דְּשִׁקְלִינוּ וְטְרִינֵן דְּהוּא חַד שְׁמָא וְכָשֵׁר אִם כְּתֵב קִלוּנְמֵס לְחֻד דְּהִינְנוּ קִלְמֵן אֲבָל מַה שְׁפִינְדֵר לְכַתּוֹב קִלוּנְמֵס הַמְּכֻנָּה קִלְמֵן זֶה וְדֹאֵי טְעוּת דְּהָא מְעוּלָם לֹא נִקְרָא בְּשֵׁם קִלְמֵן

לחוד אף בתשו' פנים מאירות נראה שיש לכתוב מרים המכונה מירל הגם שמעולם לא נקראת מרים וכ"כ מהרי"ט בקונ' שבס"ש גבי חנולה שהספרדים כותבין חנה דמתקרי' חנולא גם מה שמפקפק מחמת שנשתקע שם קלונמס לגמרי הנה לפי מה שמבואר בג"פ סי' קכ"ח ס"ק כ"ו דעיקר השם שמתפללין בו וז"ל אבל גבי שם האישה והאשה סתמא דמלתא אנו יכולין לברר איזה שם עיקר ע"י עליותו לס"ת או ע"י החתימה וגם באשה על ידי החתימה אם מדעת לחתום או כשמתבררין אותה בבה"כ ונדריים ונדבות עכ"ל ונהי דאיירי שם במתקרי בשניהם בשנה אז שם המצלאין מוכיח אבל מי שאינו נקרא פלל בשם זה רק בשעת התפלה אינו עיקר אף עכ"פ לא מקרי נשתקע ועדיף מחתימה לכתוב עליו דמתקרי דכן נקרא בפי המתפללין ובשעת מי שבירך בביהכנ"ס וצריך בנדאי לקותבו אף נכון לקותבו דאתקרי פאשר הוכיח בג"פ [סי' קכ"ט סקפ"ג] לרוב האחרונים דט"ס ברמ"א וצ"ל דאם אינו רגיל כותבין דאתקרי והפלא ופלא על הט"ג ז"ל [בל"ש סקל"א ובתשו' ב"א סי' פ"א] דלדידן דמתקרי מקרי שם שאינו רגיל בו עתה ואתקרי מקרי שם שהי' מעולם ועד עתה וא"כ האיך מצאנו ידונו ורגלינו לכתוב בשם הרגיל פגון מנחם נחום כותבין דמתקרי נחום וכיוצא בזה ולדברי הב"א ז"ל ה"ל לכתוב דאתקרי נחום וכן מצאתי בט"ז [שם סקכ"ז] שהקשה זה על הרמ"א.

אף בנדאי שט"ס ועל שם שאינו רגיל כותבין דאתקרי וכן נהותי כמה פעמים וכתבתי באריכות לסתור דברי הב"א ונדאי הט"ז והג"פ ז"ל ויתר גדולי האחרונים לסמוך עליהם לכתוב דאתקרי ולא לכתוב שני גיטין.

וגם להשמיט שם הליתה וגם.

קוראין אותו פן בשעת התפלה ומי שבירך אינו נכון די"ל דזה שם העיקר הגם דהרמ"א ז"ל [בסי' הנ"ל וע"ש בסי"ח] פסק שם שנקרא לתורה עיקר מ"מ הרמב"ם ז"ל [פ"ג מה"ג הי"א] ס"ל דשם שקורין הרוב הוא עיקר [וגם הא] מ"מ יש הרבה שיטות דבכתב שם העיקר לבד נמי פסול ולכתוב דמתקרי אין שום חשש פלל אף להוציא מלב החושש יש לכתוב דמתקרי דמהני אפילו לכתחלה ואפי' לדעת הג"פ ז"ל דבאמת קורין אותו פן גם עתה ולכן יכתוב יעקב המכונה יאקיל דמתקרי יעקב קלמן: וכן לאשה יכתוב פיגא דמתקריא פיגא רבקה.

ופייבל נראה לקותבו בשני יודין וכן כותבין בכל שטרות ואגרות וגדולי הראשונים פתבו ללמוד סדר הגט מאשר כותבין בשטרות ולפע"ד דכן נוהגים פולם לכתוב פייבל בשני יודין דבאלף מחזי כשם עכו"ם ודברי הב"ש ז"ל [ע"ש בש"א אות ש'] העתיק מדברי הס"ש ודמש"א ז"ל ולא ידעתי לאיזה שם פונונו ובנדאי נכון לכתוב פאשר רוב העולם כותבים ועיין פינצא בזה בתשו' מהראנ"ח ומהרי"ט ח"א ה"א סי' י"א.

א' דר"ח אדר תרכ"ג לפ"ק צאנז: סימן קנח להרב הה"ג וכו' מהרי"ו אבד"ק סאניק. שאלה באחד שנקרא לס"ת אברהם קלונמס ובחתימה חתם א"ע אברהם קלמן ובפ"כ נקרא אברהם קלמן וכבר נסדר הגט אברהם קלונמס דמתקרי אברהם קלמן אי סגי בגט זה לבד או צריך גט שני מחמת שבפ"כ נקרא אברהם בלא ה"א: תשובה יפה פנון בכל

דְּבָרָיו וְסִגֵּי בָּגֶט זֶה לַחֹד אֲבָרְהֶם קְלוּנְמָס דְּמַתְקָרִי אֲבָרְהֶם קְלָמֵן דְּלַפ"ד הַנ"ש [מוֹבָא בַב"ש בַּש"א אוֹת נו"ן] גַּם בְּסַעֲנָדָר וְשַׁעֲי' וְלֹא נִקְרָא מְעוּלָם אֶלְפִסְנָדָר וְיִשְׁעֵי' פּוֹתְבִים כֵּן מַכ"ש בְּאַבְרָהֶם דְּהוּי וְדָאִי מְסַתְמָא אֲבָרְהֶם וְאִין לָנוּ מַה שְׁהָעוּלָם מְקַצְרִים וְקוֹרִין אוֹתוֹ אֲבָרְהֶם וּבִפְרֵט שְׁחוּתָם כֵּן דַּכ"ע ל"פ דְּכוּתְבִין כֵּן וַא"צ שְׁנֵי גִיטִין אֶפְיָלוּ לְכַתְחֵלָה וְאִין שׁוּם חֲשָׁשׁ כָּלָל.

וּמַה שְׂרַצִּיתִי אַז לְהַצְרִיף שְׁנֵי גִיטִין הוּא לְחוּמְרָא אֲבָל הוּא דְּבָר שְׁאִינוּ כְּדָאִי לַעֲגוֹן בְּשִׁבִיל זֶה בַּת יִשְׂרָאֵל אֶפְיָלוּ יוֹם אֶחָד. אַף כ"ז אִם לֹא גִילָה דַּעְתּוֹ לְהַבְעֵל קוֹדֵם הַגֵּט וְלֹא לַעֲדִים שְׁיִתֵּן עוֹד גֵּט אֶחָד אֲבָל אִם כָּבָר גִּילָה דַּעְתּוֹ לְהֵם קוֹדֵם הַנְּתִיבָה שֶׁל גֵּט הָרֵאשׁוֹן יֵשׁ צְדָדִין לְהַחֲמִיר מִדִּינָא פִּידוּעַ לַכ"ת וְלָכֵן יִכְתּוּב עוֹד גֵּט אַחֵר וְיִכְתּוּב בּוֹ אֲבָרְהֶם קְלוּנְמָס דְּמַתְקָרִי אֲבָרְהֶם קְלָמֵן דְּדִי בְּשֵׁם שְׁנִקְרָא לְתוֹרָה וְשֵׁם הָעוּלָם וְאִם יִשְׁמִיט שֵׁם הַחֲתִימָה לְגַמְרֵי כְּשֶׁר בְּמָקוֹם עֵיגוּן כְּאֲשֶׁר עָשִׂינוּ כְּמָה פְּעָמִים וּבִפְרֵט בְּזֶה שְׁקָלְמֵן לְכַמָּה מְהָרָאשׁוּנִים א"צ לְכַתּוּב כָּלָל וְאִם כְּתַב ג"ש כְּתַב הַת"ה דַּא"צ לְכַתּוּב קְלָמֵן וּמַכ"ש בַּכַּה"ג כְּאִן שְׁנַתֵּן עוֹד גֵּט בְּשֵׁם קְלָמֵן וְגַם אֲבָרְהֶם וְאֲבָרְהֶם חַד הִיא לָכֵן אִם גִּילָה דַּעְתּוֹ לְהֵם קוֹדֵם הַנְּתִיבָה יִתֵּן גֵּט אַחֵר וְיִכְתּוּב אֲבָרְהֶם קְלוּנְמָס דְּמַתְקָרִי אֲבָרְהֶם קְלָמֵן וּמַחֲמַת קְדוּשַׁת הַחֵטָא קַצְרֵתִי וְהִי שְׁלֹם מְמַנֵּי יְדִידוֹ דוּש"ת בַּלוּנ"ח: סִימָן קִנֵּט לְיַדִּירִי אַחֲזִי הָרַב הַה"ג הַחֲרִיף וּבְקִי חו"פ הַחֲסִיד הַמְּפֹרָסִים כַּש"ת מו"ה אֲבִיגְדוֹר הַלְּבָרְשֶׁטְאָם נ"י הַאֲבַד"ק דִּיקְלָא יצ"ו.

בְּנִדּוֹן הַגֵּט אֲשֶׁר נִקְרָא הַבְּעֵל לַס"ת יִצְחָק וּבַפ"כ אֵיזֶק וְחוּתָם עֲצָמוּ יִצְחָק אֵיזֶק וּבְעֵרִיסָה הִי' קוֹרָאִים אוֹתוֹ יוֹדָא אֵיזֶק וְעַכְשָׁיו נִשְׁתַּקַּע שֵׁם יוֹדָא מִמֶּנּוּ וְכוּלָם קוֹרִים אוֹתוֹ רַק אֵיזֶק וְאוּלָם אֲחוּתוֹ כְּשִׁתְּרָאָה עֲמוֹ קוֹרָאֵת לוֹ יוֹדָא אֵיזֶק וְנִסְתַּפְקַת הָאִיף לְכַתּוּב: תְּשׁוּבָה בְּקַצְרָה נ"ל לְכַתּוּב יִצְחָק אֵיזֶק דְּמַתְקָרִי יִצְחָק הַמְּכוּנָה אֵיזֶק דְּאִתְקָרִי יוֹדָא אֵיזֶק וְטַעֲמֵי הִיא זֶה דְּהֵנָּה מְבוֹאָר דַּע"ש הַחֲתִימָה אִין פּוֹתְבִין דְּמַתְקָרִי כְּמִבּוֹאָר בַּט"ז [בַּש"א אוֹת א'] הַגֵּם שְׁבִקוּנְטָרְס הַשְּׁמוֹת אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי לְזַכְרוֹן גְּמַגְמַתִּי בְּזֶה דְּאִמָּי לֹא נִכְתּוּב עַל הַחֲתִימָה דְּמַתְקָרִי הָא מַתְקָרִי כְּשִׁקוֹרִין הַחֲתִימָה וְעַתָּה רְאִיתִי בְּסִפְרִי שְׁנִדְפַס מְחַדָּשׁ אֲנָשִׁי שֵׁם כְּתַב ג"כ לְחֵלּוֹק עַל הַט"ז אַף חֲזַרְתִּי מִדְּבָרֵי הַקּוּדְמִים וְרְאִיתִי שְׁהִדִּין עִם הַט"ז וְלֹא שְׁאִין לְכַתּוּב דְּמַתְקָרִי עַל הַחֲתִימָה לַחֹד דִּידוּעַ דְּצָרִיף בְּגֵט לְשׁוֹן בְּרוּר וְיַדִּים מוֹכִיחוֹת הֵיטֵב כְּמִבּוֹאָר בַּת"ה [סִי' רַל"ח] דְּמַטְעֵם זֶה מְדַקְדָּקִין בְּגֵט שְׁיָהָא הַשֵּׁם בְּבִירוּר וְיִהְיִ' נִקְרָא בְּמִרוּצָה וְלִידַע שְׁמוֹ וְהֵנָּה יְדוּעַ דְּבָנֵי אָדָם שְׁיֵשׁ לְהֵם ב' שְׁמוֹת אֶחָד שְׁנִקְרָא בּוֹ וְאֶחָד שְׁלֹא נִקְרָא בּוֹ מְעוּלָם רַק חוּתָם עֲצָמוּ לְאִיזָה כְּבוֹד אוֹ לְשֵׁם מְשַׁפְּחָה מְשִׁיחִים בְּפִי הַמּוֹן אִישׁ פ' חוּתָם בְּשֵׁם זֶה אוֹ בְּמִשְׁפָּחָה זֹו וְאִין אוֹמְרִים שְׁנִקְרָא כֵּן הַגֵּם שְׁחֲתִימָתוֹ נִקְרָא מ"מ בֵּין הַמּוֹן הַמְּדַבְּרֵי מִשֵּׁם זֶה לְחֲתִימָה לְבַד לֹא לְקִרְיָאָה כָּלָל וְכַשֵּׁי אָדָם שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם אֶחָד הַנִּקְרָא בּוֹ לְפַעֲמִים שְׁיָחָה בְּפִי הַבְּרִיּוֹת פ' נִקְרָא בְּשֵׁם פ' לְפַעֲמִים כֵּן יְדוּעַ לְכָל כְּפִי הַמְּוֹרָגָל וַא"כ אִם יוֹכְתֵב בְּגֵט ע"ש הַחֲתִימָה לַחֹד דְּמַתְקָרִי לֹא יְבִינוּ הָעוּלָם שְׁהוּא בַּעַל הָאִשָּׁה דְּבַעַל הָאִשָּׁה לֹא נִקְרָא כֵּן כָּלָל רַק חוּתָם עֲצָמוּ הַגֵּם שְׁקוֹרִין חֲתִימָתוֹ לֹא זֶה נִקְרָא בְּפִי הָעוּלָם דְּמַתְקָרִי רַק שֵׁם הַחֲתִימָה וְלָכֵן בְּוֹדָאִי אִין נִכוּן לְכַתְחֵלָה לְכַתּוּב ע"ש הַחֲתִימָה דְּמַתְקָרִי.

וְאִם נִקְדִּים שֵׁם הַחֲתִימָה וְנִכְתּוּב יִצְחָק אֵיזֶק דְּמַתְקָרִי יִצְחָק הַמְּכוּנָה [וּכו'] כְּאִנּוּ לְחַשְׁשׁ דְּהַקְדִּימוּ שֵׁם הַטָּפֵל לְעִיקָר דְּכִסּוּל לְשִׁיטַת מְהָרָאנ"ח [מוֹבָא בַּג"פ סִי' קכ"ט סִקִּי"ג]

מדינא דש"ס ומקריב"ל ו"ל חש לזה [כמוכא שם בג"פ] ומי הוא זה שלא יחת מאימת גדולי האחרונים הללו לתת לכתחלה גט שהוא פסול לדבריהם דהנה שם שנקרא לס"ת והקריאה בפי העולם המה הרוך נגד החתימה כמ"ש בג"פ [שם סקצ"ח] ובכמה אחרונים א"כ אם הקדים שם החתימה לשם הנקרא לס"ת ובפי העולם הוי כהקדים הטפל לעיקר אף די"ל דה"מ בשם עיקר וטפל דעלמא אבל ביצחק אייזק דהוי ממש שם אחד דהרבה מהאחרונים לא הצריכו לכותבו כלל רק יצחק לחוד ולכן אם פותב יצחק אייזק דמתקרי יצחק המכונה אייזק אינו מקדים כלל שם הטפל רק מפרש דבריו ששמו יצחק אייזק היינו שעיקר השם הוא יצחק ואייזק הוא הטפל וכיוצא בזה פתב הס"ש בשם הר"י קרד' ו"ל דשם הינצא משם הקודש ממש כמו נחמ' טרייסטרלין שהוא פירושו של נחמ' אעפ"י שנקרא לתורה נחמ' ובפ"כ טרייסטרלין פותבין נחמ' טרייסטרלין בלא שום מכוונה ביניהם ועי"ש הגם דלא נהגו פנותי' עכ"פ אם פותב שניהם יחד ואח"כ פותב דמתקרי יצחק המכונה אייזק לא מקרי הקדים הטפל לעיקר דגם בהקדים שניהם יחד פוננתו דאחד הוא עיקר והשני הוא הפנימי וא"כ שפיר לכתוב יצחק אייזק דמתקרי יצחק המכונה אייזק ובכה"ג אפילו לב"מ [ע"ש בס"י ה"ל סי"ד] פשר דהפל יבינו דמתקרי יצחק המכונה אייזק הוא פי' למה שפתב שניהם יחד ויכתוב נמי בגט דאתקרי יהודה כמ"ש בקרא ואין לכתוב יודא כמו שנקרא דהנה יודא הוא קיצור השם מיהודה כמבואר בכל האחרונים אם אינו מורגש יאודה.

והנה ידוע דעת הנ"ש [מוכא בב"ש אות נ'] שם גבי סענדר אפילו שאינו נקרא אלכסנדר פותבים עיקר השם אלכסנדר ונהי דהב"ש ו"ל [שם ובאות ס'] חולק וכתב דכותבים סענדר או גבי שעי' פותבין רק שעיה מ"מ בכה"ג אם לכתוב יודא מסופקים אם באלף או בה"א דדלמא נקרא ע"ש גונרין ינדאין ואז הוא שם ארמי ובאל"ף לבסוף לכן בזה כ"ע מודים לכתוב בה"א ולילך בטר יהודא שנקראין ע"ש יהודה בס"ת וגם בדיעבד אם פתב ה"א במקום אל"ף פשר וגם אם ה"ה דבר נוסף לא איכפת לן בדיעבד כמבואר במהריב"ל ו"ל ובס"ש לכן מספיקא אזלינן בטר רובא: ומה שכתבתי לכתוב דאתקרי הגם שבב"א [סי' פ"א] ובט"ג [בל"ש סקל"א] חולק ע"ז המעיין יראה שצדקו הג"פ והט"ז [בסי' קכ"ט סקל"ו] וכל חכמי ספרד שעשו מעשה לכתוב דאתקרי וזה פשוט.

אולם אם לבו מהסס יסדר עוד גט אחד ולכתוב יצחק המכונה אייזק לחוד ומה שמשמיט שם החתימה יצחק אייזק לא איכפת לן פיון דעכ"פ נכתב בגט ולא גרע חתימתו מקיצור השם והיינו שמשמיט ומקצר תיבת המכונה בחתימה וגם שם של ס"ת** (נראה דצ"ל שם יודא)** לא יכתוב כלל פיון שאינו רק מעט מן המעט והי' שלום כדברי אחיו ידידו דו"ש: סימן קס להרב המאה"ג העריף ובקי וכו' מו"ה אברהם שפירא נ"י האבד"ק ווראנאב יע"א.

בגט שכתב שם האשה חי' פיגא כשם העריסה אף נשתקע שמה פיגא וקורין אותה רק חי' ורק בשעת שאבי' עושה לה מי שבינה מצלאין חי' פיגא וגם כתב חייא פיגא והוא קצת מקום עיגון מה דינו: תשובה לענין חייא פיגא בנדאי אם פתב אל"ף במקום ה"א פסול לרוב שיטות הפוסקים אף בדיעבד בקצת מקום עיגון ודאי פשר כמבואר בב"ש [בש"א אות מ"ם מתת'י] וכן הוא דעת מקריב"ל ו"ל ובהרד"ך וסד"ש ומהר"ח ש הגם

שבט"ג חוכף להחמיר בנדאי במקום עיגון פשר וגם היו"ד יתירה אין קפינדא בדיעבד אף דא עקא שפכת שם הנשתקע דזה ודאי פסול ומחמת שראיתי שבעיניכם זה פשוט להיתר לכן מוכרח אני לבאר דברים הפשוטים.

דהנה זה פשוט אם אחד שמו ראובן וכתב ראובן שמעון שהגט בטל דהוי שם אחר והנה גם זה פשוט לכל הפוסקים אם כתב שם הנשתקע למשל אם שמו ראובן ונשתקע וכתב ראובן בנדאי הגט פסול דהנה שם הנשתקע פאלו אינו וראני מדברי הש"ס [שפת דל"ו] גבי בבל בורסיף ואפילו אם [פתב] בגט שניהם שם החדש ושם הנשתקע נמי פסול כמבואר בב"י ז"ל גבי חנה רבקה ותיים ביבנט ונהי דהג"פ [בסי' קכ"ט סקצ"ו ע"ש] והגט מקושך מכשירים בזה היינו משום שכתב גם שם החדש גם מסיים בגט מקושך דבעינו דוקא שיהי הדבר עכ"פ ידוע לכמה מבני העיר שמה הראשון ולא מהני מה שיודעים משם הנשתקע איזה אנשים מהמשפחה וגם אם הוא מקום עיגון דוקא אבל אם בל"ז פסול לכ"ע יעו"ש ואם לא כתב שם החדש רק שם הנשתקע בכל ענין פסול ולרש"י ז"ל בשפת הנ"ל ד"ה לגיטי נשים] אינו גט כלל וראני מבורסיף בכל דנשתקע הוי פאלו כתב שם אחר לגמרי דהגט בטל ונהי דיש חולקים דאינו רק פסול כמבואר בסד"ש אבל פסול הוא לכ"ע אפילו במקום עיגון א"כ בנ"ד פיון שנשתקע שם חי פגא ונקראת בפי כל חיה אם כתב בגט חי פגא הגט פסול לכ"ע ולהרבה שיטות אינו גט כלל מה"ת.

ומ"ש רומכ"ת דלא מקרי נשתקע פיון שאב מצוה להמצלאים במי שפירף הוי כמו עלי לתורה שפשר אם כתב שם העלי לחוד כמ"כ פשר אם כתב שם המצלאין במי שפירף ז"א דבעלי לס"ת ג"כ בעינן שיהא שכית לעלות בתורה אבל אם עולה לתורה באקראי בעלמא פסול גם בכתב שם עליותו לס"ת באקראי כמבואר ברדב"ז [סי' תקל"א מובא לעיל סי' קכ"ז] וג"פ ז"ל מביאו וכן העלו לדינא פמה אחרונים ועיין במכתב אלי ז"ל והנה בנ"ד בנדאי לא שכית שיעשה מי שפירף לבתו רק באקראי ביו"ט וכינצא ובזה לא ינצל השם מלהיות נשתקע ותו דמה ענין ס"ת למי שפירף דהעלאה כל בני בה"כ יודעים שמו ונתחזק בפניהם בעליותו לתורה בשם זה דהש"ץ אומר וקורא יעמוד בשם זה וכל העולים פונים להש"ץ שפונלם שומעים למי יקרא לעלות אבל במי שפירף שהש"ץ אומר בשפה רפה ובין גברא לגברא שיחה בפי הבריות ואין שומע דברי הש"ץ כלל ושפיר מקרי נשתקע ולכן הגט פסול אפילו במקום עיגון.

והו אמת כי יש איזה סניפים להתיר כאשר נעשה מעשה פה בגט כזה שהכשרתיו והסכים עמי הגאון בעל ישועות יעקב ז"ל אף הי' פמה סניפים והי' עיגון גדול גם כזה לא רצה הגאון ז"ל להתיר בלתי צירוף עוד גאון אחד ולכן לדעתי שיתן הגט זה להאשה ואם"כ יאמר לאבי שישלח שליח אחר גט אחר ויודיע להבעל שפבר הותרה בגט הזה רק ליותר היתר מרנוח ישלח גט שני שיכתוב בו חיה דאמקרי חיה פגא דברי הג"פ [שם סקפ"ג] ורוב המפרשים דלא כהט"ג [בל"ש סקל"א] ולדעתי כי הבעל יעשה זאת לשלוח גט שנית אף אם ח"ו יעקש מלשלוח גט שני יודיע לי מעכ"ת ונראה לבדר שאר סניפי היתר שבה ונציע לפני גאוני הזמן ויסימו להיתר ועיין סי' קכ"ח בהג"פ [סקכ"ו]

לענון מצלצין אף דשם איירי בנקרא בשניהם פעם בזה ופעם בזה שם מצלצין עיקר לא בנשתקע.

גם בספר טוב גיטין המציא לחדש דכה"ג הוי פקיצור השם יעו"ש גבי סאשא טוביא [בל"ש סט"ו] אף באמת ל"ד פלל לקיצור השם פאשר יראה המעיין גם הוא ג"כ לא הכשיר רק באם המיעוט עכ"פ קורין אותו בשני השמות יחד אבל בכה"ג דלא מתקריא פלל בשני השמות יחד רק לפעמים בעת מי שבינה שעושה לה אבי' כה"ג ודאי לכ"ע מקרי נשתקע ולכן ימחול כ"ת לעשות פאשר כתבתי: סימן קסא להרב הג"ל שוב פעם שנית.

שאלה אשה ששמה חיה פיגא מעריסה ונשתקע שם פיגא וכולם קורין אותה רק חיה ורק אביה ובני משפחה שעושין בביהכנ"ס מי שבינה מזכירין שמה חיה פיגא גם בכתובה נכתב חיה פיגא והנה בעלה הלה ממנה למרחק והלה אבי' אחריו עד שנתרצה לשלוח לה גט וטעה המסדר וכתב חיה בב' יודי"ן ואל"ף גם כתב חיה פיגא פי לא ידע המסדר שמה רק מפה אבי' ואבי' סבר שזה עיקר שמה שמעריסה נתן לה ע"כ: תשובה ידוע דשם הנשתקע אין כותבין בגט אפילו לצרפו לשם הראשון בלשון מתקרי כגון אם שם הראשון הי' ראובן ונשתקע ונקרא עתה שמעון וכתב שמעון דמתקרי ראובן נמי פסול ולפי פשוטות לישא דב"י בשם הקונדרסים משמע דבכה"ג אינו גט פלל ופסול מה"ת אולם הב"ש מחלק לומר דאינו רק פסול מדרבנן [ע' סי' קכ"ט סקל"ז] עכ"פ לכ"ע פסול אפילו אם כתב שם העיקר וע"ש הנשתקע כתב דמתקרי ורק בס' גט מקושא רוצה להכשיר במקום עיגון אם כתב ע"ש הנשתקע דמתקרי אבל אם כתב רק שם הנשתקע לחוד פסול לכ"ע והנה אם נשתקע אחד משני שמות כמו בנ"ד שנשתקע שם פיגא ונקראת חיה לחוד אם כתב חיה פיגא הוי פאלו כתב שם הנשתקע לחוד דמי שנקרא בשם אחד כגון ראובן וכתבו ראובן שמעון ודאי פסול דזה שם אחר כמבואר במהרי"ק ז"ל [שורש צ"ח] דשני שמות ביחד הוי כשם אחר ממש ופסול דהוי ככתב שם הנשתקע דפסול ואין להכשיר מחמת שכתב שם זה בכתובה דמה לנו בזה שכתוב בכתובה פיון שעכ"פ לא נקראת בשם זה הוי נשתקע והוי פאלו כתב שם אחר דמה שנודע ששמה כף זה לא מהני פאשר הכריע המכתב אלי' והסברא נותנת פן וכן נראה מהש"ס דעיקר השם מה דקרו לי' ועני לא מה שיש לנו ידיעה שפן שמה וכ"נ מדברי שיטות הפוסקים גבי והוא דאתחזק דקרו לי' בתרי שמי אבל לא אתחזק היינו דקרו לי' הקא והתם בתרי שמי ל"צ לכתוב וכ"ש משמע דידיעה לא מהני רק מה דקרו לי' וכ"מ משטיט הי"מ שבר"ן ז"ל [גיטין דל"ד] ודו"ק וכיון דידיעה לא מהני לאפקעה מיד נשתקע מה תועלת בהכתובה הא מ"מ לא נקראת בשם זה הכתוב בכתובה דנשתקע ולא קרי לה ועני ולא הוי רק כנודע דיש לה שם זה הנשתקע וידיעה לא מהני כנ"ל וא"כ הוי בכאן שם [חי'] פיגא נשתקע ולא מהני מה שכתוב בכתובה חי' פיגא וא"כ הגט פסול.

אולם י"ל דמה דהמצלצין במי שבינה מזכירין שמה כף הוי כמו באיש שעיקר השם מה שמחזיק עצמו לס"ת ככה נמי י"ל דעיקר השם מה שקורין לה במי שבינה בשעת קריאת התורה.

אולם זה אינו דכל עיקר הטעם שאנו הולכין לעיקר בתר השם שנקרא בו לתורה הגם שהוא מועט נגד מה שנקרא בפי העולם ובש"ס אמרינו רנבא מרים ופורתא שרה אזלינו בתר רנבא וכתבו האחרונים הטעם דשם זה שמחזיק עצמו לס"ת הוא עיקר שמחזיקו בעל השם בזה לעיקר ובאמת פתבו גדולי האחרונים הגאון מו"ה שכנא ותלמידו מהרש"ל ז"ל דבאם הש"ץ אינו מדקדק פגון שקורא לכל ישעיה ישעיהו ולמתנה מתנהו לא אזלינו בתר קריאת הש"ץ משום דמה לנו בקריאת הש"ץ העיקר הוא מה שבעל השם בעצמו מחזיק לעיקר ולכן במקום ואפן שמדקדקים הרי זה מקרי מחזיק עצמו בקריאת הש"ץ דהש"ץ אינו קוראו רק כפי מה שיודע שמחזיק עצמו לקריאה אבל אם הש"ץ אינו מדקדק א"כ בקריאת הש"ץ אין בעל השם מחזיק עצמו לפי מה דקרא לי' הש"ץ דלא איכפת לי' לבעל השם קריאת הש"ץ דינדעינו שאינו מדקדק בדיבורו ולכן קריאת הש"ץ במקום שאינו מדקדק [אין] שום מעלה לבעל השם להחזיק העיקר בקריאת הש"ץ כי הש"ץ בעצמו אינו מדקדק אבל בעל השם בעצמו באמת אינו מחזיק את השם שקראהו הש"ץ ולא איכפת לי' בקריאת הש"ץ פנ"ל אבל במקום שהש"ץ מדקדק אמרינו מסתמא פן מחזיק עצמו בעל השם וזה ברור ולכן עכ"פ נראה מזה דקריאת אנשים מבלתי דעת בעל השם לא מעלה ומוריד ולכן פינו דלא קרו בי' ועני לא הוי זה פלל עיקר השם וא"כ אפילו נימא דלא נקרא נשתקע פינו דנקראת בשעת המי שביד מ"מ פינו דהוכחנו דזה לא מיקרי עכ"פ עיקר השם ועיקר השם הוא מה שהרוב קורין אותה.

והנה בנ"ד הרוב קוראין אותה רק חיה וא"כ מ"ש בגט חיה פגא הוי פכתב שם הטפל לחוד דפסול לרוב הפוסקים. ואף הבית אפרים [בתשו' סי' פ"ד ובט"ג בל"ש ס"ב וט"ו] חידש לומר דכה"ג הוי פקיצור השם ומה שהעולם קורים אותה חיה הוא שמקצרים השם חיה פגא ולכן אם כתב עיקר השם היינו חיה פגא פשר והעלה פן לדינא להכשיר במקום דחק וא"כ לדידי' פשר גט הנה דחי' פגא הוי עיקר השם והעולם מקצרינו ולכן בדיעבד אם כתב עיקר השם פשר.

אף הדבר תמוה מאד לחשוב זה לקיצור והמעניין במהרי"ק [הנ"ל] יראה בהדיא דכשמצטרף שם אחר לשם הנקרא בו בפי ההמון הוי פשינוי השם שפן פתוב וכאשר ראיתי שבגט כתב לוי יודא לא ידעתי פלל אם הוא בעל האשה הזאת שלא ניכר לי מעולם בשם זה הרי מחמת שלא ניכר בשם זה מקרי שינוי ולכן גם בנ"ד פינו שנסתקע ולא נקראת רק בשם חיה הרואה בגט חיה פגא הוי לי' שינוי השם וכן ראיתי השיג עליו בס' אנשי השם ולכן קשה להקל בשביל זה אף יש לצרף לכאן דעת רש"י והרא"ש ז"ל שכתבו דאם לא ידעו במקום פתיבת הגט משם אחר פשר ומפורש בתשו' פני יהושוע [ח"א סי' יו"ד] הטעם פינו דמה"ת פשר בשם מקום הפתיבה לבד ורק מתקנת ר"ג צריכים לכתוב שניהם מקום פתיבה ומקום נתינה ואם לא ידעו במקום פתיבה שם של מקום נתינה לא חלה עליהם התקנה ואוקמא אד"ת דכשר בשם מקום פתיבה לבד יעו"ש א"כ ה"נ פן פינו דבמקום הפתיבה לא ידעו אנשי המקום ולא הב"ד א"כ לא עליהם חל התקנה וסגי בשם שמחזיק עצמו בפניהם דמה"ת ה"נ פשר בשם הטפל ושם חיה פגא הוי עכ"פ שם הטפל פנ"ל וכ"מ בהדיא בהרמב"ם ז"ל דבשם הטפל פשר מה"ת דכתב בפ"ג מהל' גיטין הל' י"ד וז"ל כתב השם שאין יודעין בו ביותר וכתב פל שם שיש לו

ה"ז פסול עכ"ל וכל פסול אינו רק מדרבנן פדוע וכיון שאינו רק מתקנת רבנן במקום שלא ידעו אוקמי' אד"ת וכבר הודעתי שמעשה ממש פזה התיר לי הגאון בעה"מ ישועות יעקב ז"ל בשעת הדחק מטעם זה והתשובה שלו אתי בפתובים.

ועל הספק השני כבר כתבתי לכם שדעתי להכשיר וכ"כ בהדיא בס' ע"נ ונ"ל מימון כו' קושטא דמלתא אין בו אלא יו"ד א' כו' ואם טעה הסופר וכתב מיימין בב' יודי"ן כו' עדאוריני בב' יודי"ן עכ"ל וא"ל דזה דוקא בשמות החול לא שמות הקודש זה אינו דהנה פתב מהרי"א ז"ל מביאו הס"ש ונ"ל ריי"ץ נראה דהכי פותבין כו' וכתבו רבותינו גדול מזה פתב מהר"ר קלוזנער ז"ל בגליון פ"ק דע"ז דכתב שדילג בה ארבעה בא"ז מכשיר בדיעבד הואיל ולא פתב אלפיים בב' יודי"ן הא קמ"ל דאפי' לשון עברית י"ל דכתבין לי בשטרות כמו לשון ב"א בב' יודי"ן והברת אלפיים ממש פהברת ריי"ץ עכ"ל.

הרי דאפי' דבר שבלה"ק המון עם פותבין בשני יודי"ן אלפיים וא"כ פיון שדבר זה יהא נקרא בפי ההמון חזיה לא הוי זה שינוי השם מה שכתב בשני יודין דבמקום שאין שינוי במבטא לא איכפת לנו בחסר ויתיר כלל דגט אינו כס"ת פמבואר במהרשד"ם [סי' ר"ה] ויש"ש [פ"ב דגיטין סי' ל"ב בשם עקיבא] דהיכי דניכר הטעות ולא נשתנה המבטא קשר.

וכן מה שכתב אל"ף במקום ה"א בסופו פשר בשעת הדחק פמבואר בס"ש ובג"פ [סי' קכ"ט ס"ק קי"ט וקל"ה] וע"נ וגם הב"ש ז"ל אינו מחליט לפסול בכמה מקומות ולכן בשעת עיגון ודאי פשר גט זה וא"ל דיבואו לטעות משום שרגילין לקרות חזיה בחירק ע"ש התנא זה אינו דלא מחלפי שם אשה בשם תנא וגם פיון דיכולין לקרותו בפשוטו יקראו בפשוטו חזיה בפת"ח חריף פדרף שקורין ההמון שני יודי"ן בפת"ח חריף וכן נראה בשם אוריני בשני יודי"ן המובא בג"פ [בסי' ככ"ה סקפ"ב ובסי' קכ"ט ס"ק קמ"ב]: סימן קסב להרב החריף ובקי מו"ה פנחס דיי"ן נ"י בק' וישניצא: בגידון פתיבת הגט לאשה אשר שמה בפי כל ציפא ושם העריסה צפורה ושם אביה בגימן חסר ושם בעלה אשר מעריסתו נקרא מרדכי אשר והמכונה זעליג ושם מרדכי נשתקע ולא נקרא לתורה רק לפרקים ונקרא בשם אשר לחוד ובפי כל בגידותו הי' נקרא בפ"כ זעליג וכן עתה בני משפחתו קוראים אותו זעליג ורק שהוא בעצמו מפמה שנים שינה שמו לשם זיגמונד וכן חותם עצמו וכן נקרא בפי כל ורק פשעולה לתורה לפרקים קורים אותו אשר ואביו שמו משה מאיר ובפ"כ העולם נקרא רק משה (והנראה דלא נשתקע שם מאיר ורק לתורה נקרא משה מאיר): לפע"ד צריף לכתוב אשר המכונה זעליג והמכונה זיגמונד דהא דקיי"ל דאין פותבים שם של גיות בגט הוא משום דשם זה העבירתו מדת ישראל ושם זה ניתן לו להעבירו פמבואר בב"י ובב"ש ז"ל מביאו [ע"ש בסי' קכ"ט סקי"ב ובט"ז סק"ז] וכן בכמה תשובות אבל שם אחר של גיות פותבים דכן אמרינן בגמ' [גיטין י"א ב'] דשמות של ישראל שבח"ל שמותיהם פשמות העפום ונדאי שפותבים שמותיהם בגט אף בנדאי עיקר השם מה שעולה בו לתורה ואפי' לא נקרא רק לפרקים שם זה עיקר ופותבים על השני המכונה פמנהג בינינו דלא מדקדקין במה שאינו רגיל לקרות פתורה ורק פשאנו עולה לתורה רק פעם פיוכל פתב הרדב"ז ז"ל [ח"א סי' תקל"א מובא לעיל סי' קכ"ז] דלא סגי בשם זה לחוד אבל נדאי הוא העיקר כמו שהוכיח

מהרא"י [סי' רל"ג רל"ד] דשם שנקרא בו לתורה עיקר וכן אנו נוהגין בכל תפוצות ישראל דמי שנקרא בשם ליבוש ונקרא בתורה או ארי' או יהודא לא מדקדקין אם אולי לא נקרא בתורה רק פעם אחת בשנה וכותבין שם הנקרא בתורה לעיקר וסומכין בזה על מהרי"ק ז"ל ולכן בנדאי פותבין שם הנקרא לתורה לעיקר ושם הכינוי זעליג ואח"כ הכינוי זיגמונד בן משה מאיר אם נקרא פן לתורה דמתקרי משה ואם לא נקרא בו לתורה רק לא נשתקע עכ"פ פותבין משה דמתקרי משה מאיר ואם נשתקע שם מאיר אין פותבין אותו כלל ושם ציפא פותבין צפורה המכונה ציפא דזה הוי שם הקיצור כמו יצחק חקן וכמעט שלא היו צריכין לכותבו ציפא דזה לא מקרי נשתקע וכמבאר בסד"ש ובט"ג ובב"ש ז"ל בהרבה מקומות מ"מ אין ברור כ"כ בעיני העולם וצריף עכ"פ לכתוב שניהם אבל שם צפורה עיקר וציפא יכתוב בלשון מכונה וכן נראה מפ"מ בתשו' גבי מרים מירוש וגבי שרה סאשא [בח"ב סי' מ"ז] הגם שמג"פ לא משמע פן [ע"ש בס"ק קל"ב] מ"מ נכון להורות פן וגם בט"ג בליקוטי שמות פתב פינצא בזה לענין אם נשתפח שם אחד וענין גבי כו'.

וכן ראוי לכתוב צפורה המכונה ציפא אף ראוי לשאול ולדקדק היטב האף הי' השם אם צפורה בחולם או בחירק ציפרה ואם לא יוכלו לבא היטב על החקירה יכתבו שם ציפא לחוד דלא גרע מחניכא שהפל קורין בו ושם אביו יכתבו פאשר חתם עצמו חסר: אח"ז ראיתי בס' חתם סופר בסי' ל"ד פתב ג"כ באשה שנקראת לביאה מעריסה ואח"כ שינו שמה ללעני פדרפם להסתיר שם ישראל ובפ"כ נקראת לעני וכתוב לכתוב עיקר שם הקודש לביאה פאשר היתה נקראת אז המכונה לעני וכתב דאפי' בנקבה שאינה עולה לתורה מ"מ פיון דלפעמים למי שפירף מסתמא קורין בשם הישראל פותבין שם הישראל לעיקר ואח"כ שם הנקרא בפ"כ לעני וא"כ מכ"ש בנ"ד דנדאי לפעמים נקרא בשם הישראל ולכן מקדימים שם הישראל.

וראיתי בס' אנשי שם שנגדפס מחדש וכתב דאסור להזכיר שם העכו"ם וזה נדאי ליתא דכל שעדיין דת יהודית עליו רק ששינה שמו פדרף המתחדשים ונקרא שמו פן בפ"כ בנדאי אם לא פתבו בהגט פסול וכ"כ בהד"א בח"ס בתשובה הנ"ל וכ"כ בהד"א בע"נ אפי' אם נקרא בפי כל איבראם וכן לתורה נקרא איבראם פיון שידענו שם העריסה פותבין אברהם המכונה איבראם (והא דכתב בג"פ דמתקרי הוא למנהג ספרד) א"כ ברור דשם זיגמונד הנצמח משם זעליג פאשר פתב מעכ"ת דהוא פירוש לשם זעליג דכותבין זעליג קודם וכיון שכותבין זעליג בנדאי פותבין שם אשר לעיקר כמ"ש בכל שמות זעליג שבינינו שכותבין שם הנקרא בו לתורה לעיקר אפי' שלא נקרא לתורה רק לפרכים בזמן רב וצ"ע בתשו' רדב"ז אף המנהג לפי אחרונים פאשר פתבתי וכן הסכימו הג"פ בעמ"ח ספר עז"נ לדינא וכן החתם סופר ולכן לא יזיז מזה והנה שלום: סימן קסג להרב כו' מו"ה יהודא ליבוש נ"י גרין בוי"מ מו"צ דק' דינוב: בנידון השאלה בגט אשר שם הבעל הי' מעריסה משה ואח"כ בקטנותו ע"י חולי נתברר בשם אהרן ולא ידענו מה הי' בשם הזה פי נשתקע זמן רב ורק בכתובה נכתב משה אהרן וגם המצלאין

קורין אותו בעת התפילה משה אהרן וזולת לא יזכר ולא יפקד משם אהרן רק משה וכתבו הב"ד ב' גיטין באחד פתבו משה לחוד כפי שנקרא בפ"כ ובשני פתבו משה דמתקרי אהרן משה הנה זה פשוט דבדיעבד פשר דבגט שפתוב בו משה לחוד סגי דהוי חניכה שהכל קורין אותו בו ולית מאן דפליג דבדיעבד פשר ואם שאלתו איך לכתוב לכתחלה הנה נדפס ספר דברי חיים שם מבואר היטב בארובה ולאחר שנעשה מעשה והקשירו ל"צ בכה"ג גט אחר ובפרט שיש מקום לכתוב פן להמהרי"ו ו"ל כמבואר בספר ה"ל ולכן אסור להוציא לעז על הגט דכשר הוא דבדיעבד לכל הפוסקים למדקדק בדבריהם והי' זה שלום יום ה' ד' מרחשון תרכ"ה לפ"ק צאנז: סימן קסד להרב המאה"ג החריף החסיד המפורסם שלשלת היוחסין כש"ת מו"ה אברהם חיים הורוויץ נ"י האבד"ק ליסקא יע"א: מכתבו מקודם החג בא לידי אולם הייתי מוטרד בטרדות החג הקדוש וגם מכאובי מנעוני מלעיין בדבריו אולם עתה נתתי אל לבי לעיין בדבריו והנה פשוט שלא לכתוב שם הנשתקע הערצל דזה שחתם פ"א על אגרת שלומים מ"מ פיון דלא איתרע זה רק פ"א כל ימי חייו משום זה לא יגרע מלהיות שם הנשתקע הגם דבתשו' מהר"ם מינץ כתב דבשם אבותיו לא מקרי נשתקע רבו החולקים וכן פוסקים כמעט כל האחרונים דבכיוצא בזה מקרי נשתקע: גם יכתבו המכונה איטשא וכן נהגין בשמות כאלו כגון פיטשא וכיוצא בזה ועיין בדברי חיים בשער התשובות [בס' אנ"ש סי' ג'] גבי יאטשא יאצגא וגם פותבין בא"ל"ף לבסוף יאטשא דכן מנהג מדינות אלו דאין דוחקין הי"ו"ד פותבין בלשון אמצעי א"ל"ף לבסוף עיין בנ"ב מה"ת [סי' קכ"ד] ומובא בס' ד"ח וגם בשער הנקיוד מבואר דרוב אחרונים פסלו באם כתב ביו"ד לבסוף ומה שחותם יהודא בא"ל"ף אם אין יודע למה חותם עצמו פן א"צ לשנות מכפי הכתוב בספר יהודה ולכתוב יהודה דוב המכונה יודא בער ודי בזה.

ומה שחותם עצמו קלונמים ביו"ד אם רגיל לחתום יש בזה מחלוקת באחרונים פי לפ"ד נ"ב והמגיד הגאון מהרש"ק בספרו אנשי שם כתב ג"כ פן. איך בדברי חיים בשער הנקיוד לענין שינדל מביא תשו' הגאון החסיד האבד"ק וישניצא שפסק לכתוב שינדל בחד יו"ד אפילו שחותמת עצמה בשני יודין ובס' ה"ל מביא ראי' ברורה דלא כנ"ב שכתב הטעם משום שצריך לקרות כמו שפתוב בדיוק וא"כ יהי נקרא בהיפוך מכפי שצריך לקרות לפי חתימתה דבהד"ל מבואר בב"ש בשם גדולי האחרונים הקדמונים דא"צ לקרות כפתוב בגט רק כפי שקורין אות' א"כ בטלה סתירת נ"ב.

אך מ"מ העלה בס' ה"ל דטוב לכתוב שני גיטין בא' קלונמס ובא' קלונמים ביו"ד בין מ"ם וסמ"ף. והנה לפ"ז יכתוב בגט הב' ג"כ דמתקרי יהודא בער כ"ז נלפע"ד פשוט אעפ"כ נא עיינו היטב פי קשה לסמוך עלי כעת מחמת סורי רגלי והי' בזה שלום.

א' חיי תרכ"ת: סימן קסה להרב כו'. הגיעני מכתבו אודות שכתב שם אבי אשה בגט יהודא זאב דמתקרי ליב וואלף והמכונה וואלף ובאמת שפן היו קורין אותו מעריסה אבל נראה שנשתקע שם ליב ולא קראו אותו רק ואלף לחוד.

ונלע"ד שנכון מ"ש בספר דברי חיים בשער השמות סי' י"ב וסי' י"ז דבדיעבד פשר במקום עיגון בכתב שם הנשתקע ובפרט שכתב שניהם וגם בשם אבי האשה יש להקל בשניה שמו ובפרט שכתב שם הנשתקע ושם הנשתקע ידוע בסביבותיו פאשר כתב

מעכ"ת ולכן פשוט הדבר שהבעל מותר ליקח אשה ולה יודיע מעכ"ת שאם רצונה לקבל עוד גט לחומרא יתנו לה והיא שלום פדברי ידידו דו"ש: סימן קסו להרב המופלג התריף כו' מו"ה צבי הירש איש הורוויטץ מבראד יע"א.

אודות הצ"ע שמצא בספר דברי חיים [בש"א אות מ"ם סקי"ב] הנה ידע מעכ"ת כי המחבר הלז לא נתפונן לקנטר ח"ו רק מה שלקוצר דעתו יש לעיין בזה הענין פתב צ"ע והנה מעכ"ת ירד להציל אולם עדיין לא נתקרה דעתי בזה דהנה גבי מיכה שכתב דהוי שם פלאי ולא ע"ש מעשיו מש"ה לא מסקי' בשמי' לפע"ד הרוואה יראה שאין זה אמת ונדא דבהדיא נראה מהט"ג ז"ל [בש"א אות א' סקי"ח] דלא ס"ל לדינא פדברי הפלאה ז"ל וגם לא כמהרי"ט רק פהש"ס שכ"כ בסוף ולידינא עיקר פדברי הס"ש וגם ידוע לכל דרך הקדוש של הגאון מרן הט"ג שדרכו שלא לקצר והאיך פתב פאן בלא שום רמז דמיכה לא מסקינן בשמי' ה"ל עכ"פ לרמז על סברת מהרי"ט והפלאה ז"ל גם זו לא ידענו מהנביאות הנה דמיכה הוי שם מופלא הלא כמה פעמים מוזכר זה בתנ"ך כמ"ש מעכ"ת בעצמו וגם כי י"ל שנקרא ע"ש מעשיו שנתמעה במצרים וניצול ע"י תפלת מרע"ה בנס ומעכה הוא לשון מיעוה.

ובגוף קו' הט"ג [שם] על הפלאה לא ידעתי מה ק"ל מדברי התוס' הא בהדיא פתב הפלאה ז"ל ויותר י"ל דס"ל לר"ת משמע דתוס' פליגי עלי' בזה רק דמישב דברי ר"ת ז"ל וכוונתו כמ"ש באופן הראשון אפי' דיש לו חלק עה"ב אין נכון לקרא על שמו והתוס' לא ס"ל פן ואפי' יש אדם אחד ששמו פן מ"מ לכתחלה אין לקרותו והתוס' נדאי לא ס"ל פן אף הוא מיישב דברי ר"ת פן נמי באופן האחר פתוב ג"כ ויותר ס"ל לר"ת אכל להתוס'.

ולכן לא ידעתי מה שהקשה בט"ג ז"ל גם מ"ש מעכ"ת פדברי ס' הפלאה משום שבשני שבנא י"ל שנקרא ע"ש מעשיו ז"א פלל דהרי פתב בס' הפלאה משום שאין מפירין להפריש פיון שהוא שם הפלאה וגם כי בספר הפלאה לא מזכיר פלל מסברת מהרי"ט ז"ל ולכן בנדאי שמחמת גודל חורפו וטרדתו בקדושתו של הט"ג נעלם ממנו אז זה: ב' שם ברדלא [ע' בד"ת בש"א אות ב' ברדלא ובט"ג שם] פתב מעכ"ת [על דברי הט"ג] דקאי על ר"מ חריף שגראה שבהין פן ובאמת ר"מ חריף לא הבין [באופן אחר] כמה שהי' המעשה באמת פמבואר ביש"ש [אולי צ"ל בנ"ש בש"נ אות ט' טאבא] ורק לדבר זה לקרוא פן אסופי ברדלא מקרי קיצור לשון ולא קיצור שם [וע"ז מקשה מהר"מ חריף דמצינו שנקרא דלא ולקח נקרא ברדלא ול"ה קיצור לשון ע"ש אסופי רק קיצור שם וא"כ אין לכתוב על אסיפה בת דלא דיטעו דכן שם אבי' ודו"ק ואף האמת] כי הט"ג לא קאי פלל אדברי ר"מ חריף ז"ל פאשר הרוואה יראה ואם פדברי רומכ"ת שהי' הדבר גלוי אז לפני הט"ג ז"ל אפי' אם קאי אר"מ חריף ה"ל להקשות אר"מ חריף ז"ל דהא בהמעשה הי' באופן אחר א"ו שנה הי' בהשמטה מהט"ג לעת גודל טרדתו בתוה"ק: ג' מה שרוצה מעכ"ת לחלק בין מכונה שפותרין לא דמתקרי פן באמת מבואר בספר דברי חיים הנ"ל אף הט"ג ז"ל לא ס"ל חילוק זה וגם לא ס"ל להט"ג ז"ל כהנ"ש בזה דבשם

בפ"ע כותבין דמתקרי לכן נשאר הצ"ע על הט"ג פדברי ספר הנ"ל: ד' מ"ש דאם הי' נגזר מן שם אלי' הי' לכתוב בה"א ז"א דגם גבי אלקנה הוא לה"ק רק משום דנגזר משם הפינוי אליקא וכמ"ש כמ"כ גבי עלקא או עלא ניקא דנגזר משם עלא שהוא פינוי לאלף' ואם כתבו לסימן בודאי כותבין עליא.

ה' באם נוטה לסגול יכתוב בה"א וכתב מעכ"ת לתרין עפמ"ש בשם שרה וכל מעיין יראה שזה לימא רק דכל שמות הלועזין קורין בלע"ז ובפרט דהבנתנו אינו סגול ממש רק ממנצ'ע וכ"כ נו"ב גבי טאלצי דכן הסכימו רבותינו ז"ל לכתוב שמות החול באל"ף ולה"ק בה"א ובשמות הערבי בה"א לדעת הספרדים דכן הוא הנחת שמות אלו ואפי' יבא אלי' אין משגיחין בו לכתוב לעז בה"א ומי שיש לו ידיעה בה"ג יודע זה.

בשם קינה בודאי המעיין בס' ג"פ יראה שחולק ע"ז וע"ש גבי שלום ושלום בשם ריווא בודאי המחבר ספר דברי חיים לא הי' פליג למעשה אהט"ג ז"ל וגדולים שעמו ורק צ"ע והאמת פן שהרי מעכ"ת פתב שהאריף להטעים הדין אבל לפי מה שלפנינו צ"ע: סימן קסז שוי"ר לידידי הרב העריף ובקי המןשלים החסיד מו"ה זאלקי נ"י ליכפנד.

הגיעני מכתבו עם פלפול והוטב בעיני כי ראיתי שוקד על התורה בעיון וניקר בעיני פלפולא דאורייתא ולזה פניתי מעט לעיין בדבריו והנה מה שהאריף בהבאת הגמ' דקדושין ודברי רש"י בגיטין הוא שלא לצורך הלא ק' רק מה דאמר ר"י [בגיטין ע"ח ע"ב] אבל לא בחוב דלמה לא ילף חוב מגיטין וקדושין אף באמת זה לימא דהנה לפי מה דכתבו רוב ראשונים דבגיטין הוא רק מטעם תיקון תקנת עגונות ואגב גיטין תקנו בקדושין וקדושין דמי לגיטין בכל מילי משום ויצאה והיתה מש"ה הוכרחו לתקן גם בקדושין כדי להשוותם יחד אבל חוץ תקנת עגונות לא תקנו כלל ונשאר אדיני' דד"א ויכולה לשמור אינו קנן כלל אף הפ"י ז"ל [שם] פתב דהוי מדאורייתא בגיטין משום ריבוי דונתן וגו' יעו"ש ובקדושין משום היקש איכא לכאורה להקשות למה לא יילף בכל דונתא מגיטין ומקדושין אף ע"ז העיר הפ"י בעצמו דהטעם משום דסגי בע"כ ריבתה התורה ארבע אמות ויכולה לשמור אבל בשאר דוכתי כגון בחוב צריף השבה מעליא וא"ל קדושין תוכיח דז"א דבקדושין דאורי' בודאי בנתרצית על הקדושין ולרמ"ה ז"ל [בסי' כ"ח ס"ד ובסי' מ"ב ס"א] לשיטת הרבה אחרונים צריף לומר דוקא בנתרצית על הזריקה ממילא דמיא לגיטין בע"כ משום ויצאה והיתה וסגי בנתינה כי האי אבל בחוב דבעי השבה מעליא צריף דוקא ביאת לידו ממש וכדברי רש"י ז"ל [שם ד"ה ותפטר] דכוננתו באמר זרוק חובי היינו ושמור לי אבל בקדושין בודאי אין כוננתה ושמור לי דא"כ אגדו בידו ובמה מתקדשת מש"ה בחוב לא מהני ובפרט בקדושין דמתקדשת במה שהוציא על פיו אבל בחוב אם אמר זרקוהו כוננתו ושישמור הוא דמסתמא לא ניחא לקבל חובו בלא שמירת הלזה ורק באם א"ל בפירוש פן שיפטר בזריקה וכמבואר בירושלמי וכן קיי"ל בב"ק בס"פ החובל באם אתי לידו דרף שמירה כוננתו להשבה מעליא ולא מהני קרע עד שיאמר הפטר ולכן בקדושין [הנ"ל] דלא בא ליד המקדש דבר והיא נתרצית על הזריקה להרמ"ה באמירה בפירוש זרוק לי ולשארי המפרשים בסתמא ניחא לה בזריקה מתקדשת בהנאה זו שזרק לה אבל בחוב דבא לידו מזמן וצריף השבה באומר זרוק כוננתו ושמור דברי רש"י ז"ל וזה ברור.

ומ"ש על מה ששמע קו' שהקשתי [בגמ' ב"ב מ"ג מ"ד] דלמה פסול להעיד [המוכר שדה לחבירו שלא באחריות] משום שמעמידו בפני [בעל] חובו הא יכול לאסרו בקונם וכתב רומכ"ת דצ"ל שאסרו המוכר והלוקח בקונם יפה דיבר דכן הועלה ה' בשפתי חברים בפירוש אף מ"ש דלפ"ז א"ב דלוקח א"י מי המה [הב"ח שיאסור עליהם] קשה מאד עליו איה אשתמיט מינ' הגמ' דכבר בא חכם דלכ"ע יש בריה.

ומ"ש דגם באפותיקי אינו יכול לאסור זה ליתא דהכא כתבו התוס' דלא איירי באפותיקי וקשה קו' על התוס' אף בלא"ה דבר זה תלוי באשלי רב רבי ונהרבה הארכתי ונהרבה פוסקים סוברים דגם באפותיקי יכול לאסור וד"ל וגם בישיבתנו נדבר מזה בדברי הראב"ד ז"ל [ספט"ו מה"ע מובא בש"ף סי' ל"ז סקי"ח] שכתב בעשאו אפותיקי אף בלא"ה תרצנו דהא יש לחוש שישאל על נדרו ועלה על ארש המדבר לפ"ד הר"ן ז"ל בנדרים [פ"ה ע"א] הוי הפקר עכ"פ אפי' לאחר התרה וא"כ י"ל ה"נ לפי שיטת רוב הסוברים דמהני יאוש בחוב א"כ הכא הוי יאוש דהוא אין לו קרקע וקרקע זו נאסר עליו ומשום שפא יתעשר אין חוששין פדברי התוס' ז"ל [ב"ב דמ"ה ע"א ד"ה מאי] א"כ הוי הפקר נאפי' אם יותר הקונם לא יגבה דקנהו ביאוש: אף באמת כ"ז פטומי מילי בעלמא וכדי לחזק אבל באמת בהדרה בקונם מהני והא נדאי שסילוק מועיל גבי מלנה וערב ואפ"ה אמרינן [בדמ"ו ע"ב שם] מלנה ולוקח ראשון וערב אינו מעידו (בשל) [בל"ל ללנה] קרקע אחריתי ובאמת מועיל סילוק אפ"ה אמרינן סתמא א"מ (נה) [והפנונה].

בלא סילוק א"מ ה"נ הפשט דא"מבלא קונם אבל במדין בקונם מהני ובשאר דבריו אין בכחי לבאר פי ידוע אשר אינני במיטב הבריאות ועול הרבנות עלי לכן אינני משיב פעת וד' הטוב ישפות שלום ויעסוק בתורה מתוך הרנחה גדולה ויראת השם כו': סימן קסח להרבנים דיינים מו"ש דק' טארנא יע"א: שאלה באשה שנהרג בעלה ולא הי' לו שום בן ולא בת ואביו הי' דר באותו העיר ונדעו בןלם שלא הי' לו שום בן זולת זה הנהרג ואף זה פמה שנים שהלף אבי הנהרג הנ"ל למדה"י ומסופקין אנו אולי נשא אשה שם והוליד בן ואשת הנהרג זקוקה ליבום ע"כ השאלה: תשובה מכתבם הגיעני ומחמת נחיצת הפנאי פאתי בקצרה ותכתבו לחיים טובים.

והנה ממה דאיתא בריש פרק האשה בתרא דהלכה בעלה וצרתה חיישינן ולא חולצת ולא מתניבמת משמע דאם בעלה לחוד הלף למדה"י אין חוששין לכלום ומותרת להתניבם ומטעם דאין חוששין שפא נשא אשה ורוב נשים יולדות ולד דזה תלי' במעשה ורק התוס' שם כתבו לתרץ דאם הלכה אשתו עמו לא הוי רוב דתלי' במעשה וז"ל התוס' (יבמות קי"ט ע"א ד"ה ר"מ היא) א"נ אין חשוב תלוי במעשה אלא ממילא הוא בא שאדם נזקק לאשתו עכ"ל הרי להדיא דאם הלף הבעל לבדו אין חוששין לרוב דתלי' במעשה.

והנ"ב ז"ל במ"ת סי' . .

[קמ"ה] פתב דאין מפאן ראי' יעי"ש אף עכ"ז התיר להדיא ומסיק דאין חוששין מספיקא דאשה בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר לְשׁוּק קְנִימָא וְאֶפִּילוּ הַמַּהְרִי"ט ז"ל שְׁמַחְמִיר בַּח"א ס'י, פ"ב הוּא דִּנְקָא בְּהִי קוּל וְכַה"ג וּבְגוּנֵי שְׁהֵאִישׁ הִי מַמְדָּה"י וְלֹא הִנְחִיז לְנוּ מְעוּלָם אִם יֵשׁ לוֹ אַחִים אוֹ לֹא בְּכַה"ג הַחֲמִיר מַהְרִי"ט ז"ל אֲבָל בְּהַחֲזִיק לְפָנֵינוּ שְׁאִין לוֹ אַחִים בְּנֻדָּא כַה"ג אֶפִּילוּ אִם בָּא ע"א לומר שיש לו אחים א"נ וע"כ לא פתב הב"ש [סי' קנ"ז סק"ז] להחמיר בע"א שאמר יש לו אחים רק באם לא הִנְחִיז בְּאֲחֵי בְּכַה"ג פתב הב"ש ז"ל דְּלִדְעַת הַנ"י ז"ל לא מקרי חֻזְקָה פִּינּוּן שְׁלֵא הִנְחִיז שְׁאִין לוֹ אַחִים וְרַק לֹא הִנְחִיז בְּאֲחֵי מִש"ה לֹא מְקַרֵי חֻזְקַת הַיָּתֵר אֲלִיבָא דַּנ"י וע"א נֶאֱמַן לומר שיש לו אחים פִּינּוּן שְׁלֵא הִנְחִיז אִיפְכָא (שְׁיֵשׁ) [שְׁאִין] לוֹ אַחִים רַק שְׁלֵא יִדְעֵנוּ מֵאֲחֵי וְאוּלַי אִית לֹא אֲבָל הִיכָא שְׁנַתְחִיז מְעוּדוֹ בְּקַהֲלָתוֹ שְׁלֵא הִי לוֹ אַחִים בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר עוֹמְדָת וְאֶפִּילוּ ע"א אִינוּ נֶאֱמַן נֶגְדַּת הַחֻזְקָה לַד"ה וְאוּלָם הַאֲמַת שְׁלֵא הִי סִפֵּר הָרִיטְב"א לְקַדוּשֵׁין אֲזַי בְּיַד מַהְרִי"ט כִּי לֹא נִדְפַס וְלִכֵּן פִּתְבַּי מִש"כ אוּלָם בְּרִיטְב"א קַדוּשֵׁין בְּסוּגְיָא הָאוּמֵר יֵשׁ לִי בָּנִים פִּתְבַּי ז"ל (דַּף ס"ז ע"ב) ד"ה ר' סִבְר וְכוּ' וְתוֹ דְּמִסְתַּמָּא כָּל אֲתַתָּא בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר קְנִימָא לְשׁוּק בְּמִיתַת בְּעֵלָה עַד שְׁתַּאֲסֵר בְּזִיקַת יָבָם לְפָנֵינוּ עַכ"ל הָרִי דְּכָל כְּפָה דְּלֹא אֲתַבְּרַר לָן בְּעֵדִים בְּאֲחֵי בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר לְשׁוּק עוֹמְדָת וְלַפ"ז גַּם מ"ש הַב"ש לְדַמּוּת אַחִים לְבָנִים דְּלִדְבָרֵי הַנ"י ז"ל נֶאֱמַן ע"א בְּלֹא הִנְחִיז בְּאֲחֵי פִינּוּן דְּלֹא הִנְחִיז אִיפְכָא וְכַמ"ש הַנ"י לְעַנְיָן בָּנִים וְלַפ"מ שְׁ הָרִיטְב"א ז"ל יֵשׁ לְחֻלְקַת דְּבָבָנִים אִם לֹא הִנְחִיז בְּבָנִים עַכ"פ אִינְה עוֹמְדָת בְּבִירוֹר בְּחֻזְקַת אִיסוּר לְשׁוּק וְכִינּוּן שְׁלֵא נִתְבְּרַר אִיפְכָא [נֶאֱמַן] אֲבָל בְּאֲחֵי אִם אִין לְפָנֵינוּ אַחִים עוֹמְדָת בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר וְהִינּוּ כְּסִבְרַת הַנַּב"י [מַה"ת ס'י קמ"ה] דְּבַעוּדָה פְּנוּיָא הִיְתָה בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר וְכִינּוּן שְׁפַקְעָה אִיסוּר א"א כ"ז שְׁאִין אַחִין לְפָנֵינוּ בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר עוֹמְדָת וְבַלֵּא"ה הִלֵּא מְשַׁנָּה שְׁלִימָה שְׁנִינוּ * (א"ה נִרְאָה דַּג").

הָיָה לָהּ חֻזְקָה. **) (יִצְאָה חֻזְקָתָה) [שֵׁם הִי לָהּ חֻזְקָה] הִינּוּ עִם בְּעֵלָה וְכֵן מְשַׁמַּע שֵׁם מְדַבְּרֵי רַש"י ז"ל וְבַהֲדִיָּא דְּאִין חוֹשְׁשִׁין דְּהוּי מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְלִכֵּן נ"ל דְּפִשְׁטָא דְּאִשָּׁה זֹו מוֹתֵרַת כֵּן נִלְע"ד וְהִי שְׁלוֹם דְּבָרֵי דִידָם דו"ש וכו'.

ג' נִצְבִּים תֵּר"כ לַפ"ק: סִימָן קִסְט לְהַרְבַּ כו' מו"ה מְנַחֵם מְעַנְדֵּל שְׁאֵרָף בְּעֵרַג מו"צ בְּיִישׁוּב וְנֹאסִילְקָאוּיִץ בְּמַדִּינַת רוֹסְיָא יַע"א: שְׁאֵלָה בְּאִישׁ א' שְׁנַפְטֵר בְּלֹא בָּנִים ר"ל וְלֹא הִי לוֹ אֶח וְאִח"כ בָּא עָרַל א' וְאָמַר שְׁרָאָה לְהֵאָח שְׁל הַנְּפֵטֵר בַּע"מ א' יְהוּדִי שְׁנַלְקַח כְּשֶׁהָיָה בֶן שְׁמֹנֶה שָׁנִים וְהִמִּיר דָּתוֹ וְהוּא רְחוּק מֵאָה פְּרָסָאוֹת מִשָּׁם וְנִדְעַת הַשְׁאוּל לְהַתִּירָה לְשׁוּק שְׁאִינְה זְקוּקָה לְהַמוּמֵר כו': תְּשׁוּבָה קַבְּלַתִּי דְּבָרֵי תְּשׁוּבָתוֹ בְּעַנְיָן זִיקַת מוּמֵר וְנִפְלֵאֵתִי מֵאֵד אִיף קַל בְּעֵינָיו אִיסוּר יְבָמָה לְשׁוּק אֲשֶׁר לְרוּב דְּעוֹת הוּא דְּבָר שְׁבַעֲרוּה וְהִלֵּא בְּקַל תּוּכַל לִיסַע לְשֵׁם כִּי בְּזַמְנֵינוּ זֶה שְׁיִירוֹת מְצוּיּוֹת לְמִקּוּמוֹת רְחוּקִים מֵאֵד וְגַם ת"ל בְּכָל מְקוּמוֹת אֶפִּילוּ עֵינֵירוֹת שְׁל עַפְו"ם מ"מ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה הַסּוֹחֲרִים וְנו"נ עִם שְׁרֵי הַחִיל וּבְנֻדָּא תְּמַצָּא שֵׁם בְּמִקּוּמוֹ אוֹ בְּסִמּוּף אִיזָה יִשְׂרָאֵל חֻשׁוֹב שְׁיִזְדַּקַּק לְדַבֵּר מְצוּנָה לְתַת לָהּ חֲלִיצָה גַם אֲתַפְּלֵא לָמָּה דְּמַהוּ לְמוּמֵר הָא יָדוּעַ לְכָל פֶּה אֲשֶׁר סִפְרוּ לִי בַּע"מ מְרוּבִין שְׁעוֹשִׁין לָהֶם כְּפָה מֵינֵי עֵינֵינֵים לְכוּפֵן לְהַמִּיר וְהוּי רַק אָנוּס כְּפִידוּעַ וְגַם אוּלַי הִי אֲזַי קָטָן וְאִין בּוֹ דִּין מוּמֵר כָּלֵל וְלִכֵּן יְדִידֵי אִשָּׁה זֹו צְרִיכָה חֲלִיצָה וְאִם ח"ו לֹאֲחַר גְּסִיעֻתָּהּ לְשֵׁם וְתִבִּיא גַב"ע מַב"ד הַסּוּמָף לְשֵׁם שְׁעֻשָׁתָּה כְּדָת וְלֹא יְכַלָּה לְכוּפּוֹ לְחַלּוּץ לָהּ אֲזַי נִבִּין אִי"ה מַה דִּינָה אֲבָל לַע"ע אֲסוּרָה וְהִי שְׁלוֹם: סִימָן קַע עוֹד בְּעַנְיָן זֶה לְהַרְבַּ הַנ"ל.

שאלה איש אחד נשא אשה ולא הי' ידוע שיש לו אחים ונפטר כמה שנים אחר הנשואין ולא נודע שהי' לו אחים ואח"כ נתונדע שהי' לבעל אה ונלקח לבעל מלקחה במדינת רוסיא בעודו קטן והנה עשתה האשה התפעלות לידע איך מקומו ואנה הוא וכתבו שרי העיר להקאמאנדע ובא משם תשובה מהערפי פי נמצא חי עומד בין החיל רוסיא ורק שהמיר עצמו בקטנותו וכתבו שמו של יהודית שהי' לו ושם המקום שנלקח ובאיזה יום כל דבר אפשר ידוע שפן הי' שנלקח אז וכן שמו והנשואין הי' לאח"כ בעוד המומר קטן והנה רצתה האשה ליסע לשם ולקח ממנו חליצה והגידו הבקיאים אנשים סוחרים כי אין יהודי מצוי שם ולא אפשר שיחלוץ והוא דבר בלתי אפשרי ועתה רוצים הב"ד שבעירה להתירה בלא חליצה ונשאלתי לחוות דעתי הקלושה בזה: תשובה לדעתי אין מצוא להתירה פיון דנודע בבירור בלא ספק שהי' לו אה לבעלה בודא צריכה חליצה ואם באנו לסמוך על הערכאות בזה הנה באמת הרבה מהאחרונים התירו הלכה למעשה עגונה עפ"י ערכאות ובבגדי פהונה [סי' ח' יו"ד] כתב לפשוט דאמרינן בגמ' דמוציאין ממון בערכאות ואפילו גט הוי מהני לולא הטעם דאינם בני פרישות אלא דמהימני כמו עדות ואפילו במלתא די"ל דעבדי להתפארות מ"מ בכתבו עפ"י ערכאות לפי נימוסם נאמנים יעי"ש והנה פבר פתבתי בכמה תשובות דלא יתכן זה בערכאות דידן ע"ל סי' נ"ה וצ"ח] דהרי מבואר בהדיא התנאי דצריף שידעו דלא מקבלי שוחדא דאם לא ידע זאת אינם נאמנים כמבואר (בש"ס) [ברמב"ם רפכ"ז ממלן' ולו'] ובח"מ [סי' ס"ת] וא"כ בעת הזאת דאדרבה.

בנדאי אינם נאמנים וא"ת בשלמא גבי ממון שייף קבלת שוחד אכל בנ"ד מאי שייף פאן שוחד מי נמן השוחד אף זה ליתא פלל דלמא הבעל לא ניחא לי' מאיזה טעם שיונדע בביתו שהוא יהודי ולכן נמן איזה שוחד שייכתוב שהמיר ואין זה דבר זר כי ראינו כמה מעשיות פניצא בזה אצל הערכאות ודבר זה אמת למי שבקי קצת בזה כי אולי זה האיש שמע שבא משם לחקור אחריו ולא ידע למה נמן שוחד לכתוב שהמיר ויתאשו היהודים ממנו ואולי יש לו שם אשה יהודית פדרף ששכיחי בע"מ שנשואיהם עמהם בתוף החיל כאשר סיפרו לי אנשי החיל.

אף באמת אפילו אם נימא שהמיר בקטנותו ונשואי אחיו בעודו קטן בכה"ג לרוב הפוסקים צריכה חליצה כמבואר בב"ש ז"ל [סי' קנ"ו סק"ג] דכה"ג אפילו בדיעבד תצא וגם לכ"ע אפילו לאותן דס"ל דאפילו הי' קטן בעת נשואין אם הגדיל בהמרותו א"צ חליצה מ"מ בכה"ג מי מעיד עליו שהוא עכשיו מומר הלא לא כתבו משם רק שהמיר ודלמא בהגדלו נשא לבו לשמים והוא ישאל גמור ומה שאינו חוזר לדת תורתנו הקדושה הוא משום שכופין אותו והוא אנוס ממש דאי משום שמצווה על קידוש השם משום זה לא נקרא מומר וכל דין ישאל לו כמבואר ברמב"ם ז"ל בתחלת ספרו (בה"ע) [בפ"ה מיסה"ת ה"ד] ולכ"ע צריכה חליצה ממנו וא"ת הלא נמן הקיסר חירות שמי שהמיר בקטנותו יוכל להשיב לדת הקדושה באין מוחה מ"מ הלא ידוע דנהי דנמוסי המלך פן מ"מ שרי הצבא כ"א עושה מה שרוצה עם אנשי הצבא ולפי מה שידוע דזה

ממש עושין דכן שרי הצבא כופין לכמה יהודי בע"מ נגד הדת הגם שאינו לפי חקי
נימוסי מדינה גם יוכל להיות שבאמת שוב לדת יהודי ומה שפכתבו הערפאות שהמיר היינו
מה שהי נכתב בכתב הערכי מאז שהמיר וזה ששכב לדת תוה"ק אינו פתוב שם פידוע
דהערפאות יש להם ספרי זכרונות ואין מוחקין דבר רק פותבין בפנקס אחר וכמה פעמים
מתרחיש ששר הערכי מצוה לסופר להשיב אינה דבר כמה שנשאל מאינה מקום והסופר
מחפש בפנקס שמוצא ראשון מודיע להמקום ששאלו ממנו ומה שפכתוב בפנקס אחר או
באותו פנקס רחוק אינה דפים הסותר לזה נעלם אז מסופר הערכי וזה שכיתח הרבה שפמה
פעמים בא דבר אחד מערפאות ואח"ז כותבין שלאח"כ מצא דבר הסותר לזה והלא
מצאנו פן בעזרא ונחמני שהשיבו מדי ופרס פן פידוע ומקודם אשכחו פן ולאח"כ מצא
ארמתחשסתא באופן אחר ובנדאי אין להתיר בזה יבמה זקוקה באח לפנינו וגם י"ל דשב
בסתר ואינו עובד ע"ז ח"ו ורק מאינה טעם שלא גילה בפירוש שחוזר וכי בשביל שלא
גילה דבר לשר החיל יפסל מדתה"ק ח"ו וכ"ז שאין יודעים שהוא מומר בגדלותו יבמתו
זקוק לתליצה לכ"ע אף מה לנו להרבות בדברים ח"ו להקל בזה נגד הב"ש שפכתב
דבהמיר בקטנותו לרוב גאונים זקוקה לתליצה וכן הוא בדברי מהרא"י ז"ל [מובא בב"י
סי' ה"ל].

סוף דבר דאשה זו זקוקה ליבום מפח הני טעמי א' דערפאות אם אינם ידועים דלא מקבלי
שוחדא אינם נאמנים. ב' פיון שהומר בקטנותו והי קטן בעת נשואי אחיו דתצא לרוה"פ.
ג' די"ל ששכב לדתה"ק עתה פי לא הועד עליו מה שהוא בגדלותו: והנה ראיתי להמתיר
שפכתב ששה טעמים להתיר א' מה שפעת החופה והקיודושין יחד י"ל אדעתא דהכי לא
קדשה נפשה וז"א פלל פי פתבו כל הפוסקים פיון דמהר"מ גופא [במרדכי פ' החולץ
ע"ש בב"י וד"מ וב"ח סי' ה"ל] חזר בו אנו לא פסקינו פנותי ורק מהר"י מינץ ז"ל
שרצה לסמוך ע"ז והוא יחיד בזה נגד האחרונים יעוין בדבריהם וגם הלא מבואר בב"ח
דאם לא נודע מהאח המומר כ"ע מודו דלא שייך אומדנא וכן מבואר בתשו' מגדולי
אחרוני עיני ברד"ך ב"ט ועוד י"ל דהר"ם ז"ל פתב סברא דאומדנא לדעת הגאונים
דס"ל שאין מומר זוקק ליבום [וה"ה דתליצתו לא פטרה במקום יבום עכב"י סי' ה"ל]
פתב הוא סברא דאדעתא דהכי לא מינסבא אולם לדין דמומר חולץ בנדאי ליכא אומדנא
גדולה דלא היתה מרוצה להתקדש שלא תפול לפני מומר דהרי נשים הרבה מתקדשין
וחולצין ממומר ואם נימא דאומדין דעתה אם היתה יודעת שלא יהי אופן לחלוץ באשר
הוא לפנינו לא היתה מתקדשת א"כ נוכל לומר פן בכל אשה שנפלה ליבום לפני גבר
אלים שאינו רוצה לחלוץ ולא ליבם נימא אדעתא דהכי לא קדשה נפשה א"ו דנה ליתא
פלל ולכן בנדאי ליכא אומדנא פלל.

ובהיתר א' פתב משום דכתב בפ"י ז"ל בקדושין [דס"ו ריש ע"ב] דמה שהחזיקו בטעות
הוי חזקת היתר ושוב מבטל לחזקת חי דייבם המומר ובמח"כ טעה בזה דכוננת הפ"י שר'
טרפון שהכשיר הטהרות שנעשוי ע"י מקנה שנמצא חסר ולא נודע אימת חסרה ויש
חזקת המקנה דכשרה וחזקת הטומאה של הטהרות שהי טמאים ונחלקו בזה ר"ט דס"ל

שהולכין בַּתֵּר חֲזַקַת הַמְּקוֹה וְלֹא בַּתֵּר חֲזַקַת הַטּוֹמְאָה וְהֵבִיא רֵאִיָּה דְגַבֵּי חֲזַקַת הַיֵּתֵר הַתִּירָה הַתּוֹרָה גַּבֵּי עֲבוּדָה אֲפִילוּ יָדַע שְׁעֵבֵד בְּפִסּוּל וְהוּא מִחֲמַת שְׁלֹא חֲזִיבָה הַתּוֹרָה לְבָדוּק בְּכָל פַּעַם וּמִשׁ"ה הַתִּירָה הַתּוֹרָה אִפִּילֵי נֹדַע שֶׁהוּא ב"ג א"כ חֲזִינֵן שְׁחֲזָקָה כְּזוֹ עֲדִיף מִחֲזַקַת טוֹמְאָה שְׁלֹא מְצִינֵנו כִּינְצָא בְּזֶה בְּטוֹמְאָה לְאַסּוֹר לְמַפְרַע אֲפִילוּ שְׁנֹדַע שֶׁהִי טְהוֹר וּמִשׁ"ה חֲזַקַת הַיֵּתֵר עֲדִיפָא מִחֲזַקַת טוֹמְאָה וְלִכֵּן מוֹקְמִינֵן אֲחֲזָקָה שֶׁהִי הַמְּקוֹה שְׁלֵם אֲזִי אֲבָל בָּאֵם נֹדַע לָנו דְּבָר בְּנֹדַאי שְׁלֹא הִי כֹן כְּאֲשֶׁר הֲחֲזַקְנוּ בְּנֹדַאי אִין חֲזָקָה זֹו כְּלוּם וְרַק כּב"ג הַתִּירָה הַתּוֹרָה וּמִשׁוּם וּפּוֹעֵל יָדָיו תִּרְצָה אֲבָל בְּמִקְוֵה שְׁנֹדַע שֶׁהִי חֲסֵר בְּנֹדַאי אִין לְחֲזַקַת מְקוֹה מְקוּם כָּלֵל לְהַכְשִׁיר עַפ"י חֲזָקָה בְּטַעוֹת וְאֲדַרְבָּה מְבֹאָר בַּח"ר ו"ל הַיְפּוּף מִזֹּו [חֲנֻלִין י"א] דְּאוֹסְרִין בְּמִקְוֵה וּגַבֵּי גְבִינּוֹת הוּא מִטַּעַם דְּהָרִי אָנוּ רוֹאִין שֶׁהַחֲזָקָה הִי בְּטַעוֹת יַעֲ"ש וְכֹן פְּסָקִינֵן לְהַלְכָה כְּדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א ו"ל [בִּי"ד ס"א פ"א] וּבְפֶרֶט דְּמָה עֲנִין חֲזַקַת חֵי שְׁלֵם הַמוֹמֵר לְחֲזַקַת הַיֵּתֵר שְׁלֵם הָאִשָּׁה וּבְהִדְיָא מְבֹאָר גַּבֵּי שׁוֹחֵט שְׁנֹלְמַד מִמִּקְוֵה דְּאֵם לֹא נִטְלָה קְבֵלָה אֲפִילוּ אִם הִנְחִיט לְשַׁחֲטוֹ אֲסוּרָה לְמַפְרַע וְכֹן גַּבֵּי חֲנִיּוֹת שֶׁהִי בְּחֲזַקַת הַיֵּתֵר וְאִם כ"פ נִמְצָא טְרִיפָה לֹא אוֹקְמִינֵן אֲחֲזַקַת הַיֵּתֵר וּבְסַפֵּק דְּמַחֲזִימִים אֲפִילוּ יִצְאָתָה לְהַיֵּתֵר מִחֲמִירֵינוּ שְׁלֹא בְּמִקְוֵה הַפְּסֵד וְהַמְתִּירִים הוּא רַק שְׁאִין כָּלֵל חֲזָקָה לְאִיסוּר דְּאִין מִחֲזַקַת מְאִיסוּר אִם"ה לְאִיסוּר טְרִיפָה אֲבָל בְּסַפֵּק בְּשַׁחֲטָה אֲפִילוּ יִצְאָ בְּהַיֵּתֵר אוֹסְרִין וְעִינֵן בַּט"ז לְעִנֵּן נֶאֱבָד (הַיֵּין) [הַסְּפִין בִּי"ד ס"א י"ח סק"י].

כָּלֵלוּ שְׁלֵם דְּבָר הַרְבֵּה מְקוֹמוֹת בְּש"ס וּפּוֹסְקִים שְׁחֲזָקָה בְּטַעוֹת אִינוּ חֲזָקָה כָּלֵל אִף בְּאֲמַת לֹא צְרִיף לְכַלְפּוּל הַלְזָה וְרַק בְּסִתָּם לִפ"ד רְשָׁב"ם ו"ל בְּב"ב [דל"ב] וְכֹן מִהַתּוֹס' פְּתוּבוֹת [דכ"ג ד"ה תְּרֻנוּי'] גַּבֵּי תְּרֵי אֲמָרוּ נִתְקַדְּשָׁה דְּהִיכִי שֶׁהִיטָה לְפָנֵינוּ בְּחֲזַקַת הַיֵּתֵר הַגֵּם שְׁנִמְצָא מְקוֹם לְהַסְתַּפֵּק לְמַפְרַע מְקוֹם אֲחֲזַקַת הַיֵּתֵר וְא"כ פִּינּוּ שְׁתִּיכָף שְׁנִתְנוּדַע מִהַאֲחִי הַבְּעַל נוֹלַד סָפֵק שְׁלֵם הַגְּאוּנִים אִי מוֹמֵר זֹוּקָה לִיבּוּם (דכ"כ הַרְשָׁב"ם [שָׁם בְּב"ב] דמ"מ אֲפִילוּ שְׁנִפְסַק בִּינְתֵימִים מְקָרִי חֲזַקַת הַיֵּתֵר) וְא"כ מְסַפִּיקָא הַעֲמִידוּ עַל חֲזַקַת הַיֵּתֵר.

אִף זֶה לִיתָא דְּבִהִדְיָא מְבֹאָר בִּיבְמוֹת דָּף ל"א דְּאֲפִילוּ בְּחֲזַקַת הַיֵּתֵר מִחֲמִירֵינוּ בְּתֵרֵי וְתֵרֵי וְכֹן בְּסַפִּיקָא דְּפִלוֹגְתָא וְא"ל שְׁמָא מִת דְּחֲזַקַת חֵי הוּא אֵלִים וְאִין לְנִגְדוֹ שׁוּם חֲזָקָה דְּחֲזַקַת הַיֵּתֵר לֹא מוֹעִיל גַּבֵּי תְּרֵי וְתֵרֵי: גַּם מ"ש בְּהַיֵּתֵר הַג' מִדְּבָרֵי הַרִיטְב"א דְּכַתֵּב דְּכֹה"ג הָיוּ חֲזַקַת הַיֵּתֵר וְהָאֲרִיף בְּדָבָר וְזֶה ג"כ אִינוּ דְּכָבֵר בִּיבְרִינוּ דְּאֲפִילוּ חֲזַקַת הַיֵּתֵר גְּמוּר לֹא מְהַנִּי בְּתֵרֵי וְתֵרֵי וְה"נ לְדַבְּרֵי רִש"י ו"ל אֲסֵר וְכֹן לְכָל הָאֲחֲרוּנִים וְרֹב רֵאשׁוּנִים אִין חֲזַקַת הַיֵּתֵר מִתִּירָה זֶה פְּשׁוּטָן שְׁלֵם דְּבָרִים וּבְפֶרֶט שְׁנֹעֲלָם מִהַמְתִּיר דְּבָרֵי מִהַר"ט ו"ל [בַּח"א ס"א פ"ב] שְׁזֶה לֹא נִקְרָא חֲזַקַת הַיֵּתֵר כָּלֵל בְּלֹא הִנְחִיט בְּאֲחִים.

הַיֵּתֵר הַג' כָּתֵב דְּדַמְיָא לְמִים שְׁאִין לָהֶם סוּף דַּעַכ"פ אִין הָאִשָּׁה בְּחֲזַקַת אִיסוּר עוֹמֵד' פִּינּוּ דְּאֵם נִישְׂאָת ל"ת זֶה מְשׁוּלָל הַבְּנָה כָּלֵל דְּהֵנָּה הָא דְּלֹא תִצָּא הוּא מְשׁוּם דְּבִדְעֵבֵד סוּמְכִין עַל הַגְּאוּנִים אֲבָל לְרִש"י ו"ל בְּנֹדַאי תִצָּא וְא"כ פִּינּוּ דְּלִכְתַּחֲלָה אִין לְהַקֵּל נִגְדַר רִש"י ו"ל א"כ שְׁפִיר (אִין) [י"ש] לֶה חֲזַקַת אִיסוּר וְחֲזַקַת חֵי בְּמִקְוֵה וְהָא דְּל"ת הוּא דְּבִנְיִשְׂאָת סוּמְכִין עַל הַגְּאוּנִים ו"ל.

הַיֵּתֵר רְבִיעִי מְשׁוּם דְּהָיוּ ס"ס דְּלָמָּא מִת דְּזֶה וְנֹדַאי פִּינּוּ דְּאִשָּׁה זֹו לְרִש"י בְּחֲזַקַת זְקוּקָה לִיבּוּם עוֹמֵדָת אִין חוֹשְׁשִׁין כָּלֵל לְמִיתָה וְלֹא יַדְעָתִי לְמָה יַחוּשׁ לְמִיתָה הֲלֹא מִתִּירִין אֲפִילוּ חֲזַקַת א"א הִינְנוּ חֲזַקַת זְקוּקָה לִיבּוּם וְנוֹתְנִין גֵּט לְאִשָּׁה בְּחֲזַקַת בְּעֻלָּה קִיָּים הַגֵּם דִּישׁ לֶה

חזקת זקוקה ליבום ולא חשו שמה שמת לקולא ולא חיישי פלל לשמה מת: היתר חמישי משום דלמא לאו אביו הוא ולא הוי אחיו ז"א פלל פיון דמה"ת הלכו בטר רובא והצריכו לייבם שוב הוי יבם ואחי בעלה ממזש וממיתין עלה וחיבב חטאת אביאתו שלא במקום מצוה ומביא אשם תלוי בספק ולא מצרפין פלל חזקת איסור בבהמה שמביא [ר"ל שיהי' חולין בעזרה] לספק ולהמיעוט משום דזה אינו נכנס פלל לצרף פיון דהתורה צוה לאח כזה לייבום הרי זקוקה מה"ת לייבום אפילו אם לא הי' אחיו פיון דלפנינו לא נגלה וכמ"ש הרמב"ם ז"ל [פט"ז מסנהדרין ה"ו] שאיסור שהחזק חייבים עליו ועיין במהרי"ק [שורש פ"ז].

היתר הששי דלמא הוא סריס ומצרפי תרי מיעוטי אינו פדאי לדבר מזה וראי' דיבם קטן פסקה על האחין [יבמות צ"ו ע"א] ולמה הא בחזקת היתר לאחין עומדת ולו יש תרי מיעוטי דלמא לאו אביו הוא ודלמא הוא סריס א"ו דז"א פלל ובאמת לא הי' ראוי להשיב על דברים של מה בכך רק פן יאמרו שלא חששתי להשיב לכן פתבתי מה שנלע"ד: אחר כותבי זאת בינותי בספרים והנה בתשו' בנימין זאב סי' ע"ב שהי' השאלה שהי' עדות שמת והותרה ואח"כ באו עדים אחרים שלא מת המומר והוא אינו בפנינו ואסר הב"ד הרי דאפילו שהותרה וגם עתה יש לספק דלמא עכשיו מת מ"מ אסורה וכ"כ עוד יותר בתשו' מהרש"ך ז"ל ח"ג סי' ק"ב שהי' עדיף מנ"ד שבשעת נשואין לא ידעו פלל מאח ואחר פטירתו של הבעל נודע לו שהי' לו אח מומר וע"א העיד מפי מסל"ת שמת וכתב שם וז"ל על מה ששאלתני על ענין הזקן הנכבד שנשא אשה אלמנה ואחר שנשא שמה שמת בעל האשה בלא בנים והקול נשמע שהי' לו אח אנוס בפורטוגאל כו' ומה שכתבת שנראה בעיניך להתיר אחר שנשאת מטעם ס"ס איני מבין זה הס"ס מהו אם הוא אפילו נימא דל מהקא העד המעיד שמת אפ"ה יש לספק ס"ס ספק אם הי' אב מת ואפילו את"ל שהוא חי פיון שהוא במדרגת מימר גמור אין לחוש לזיקתו במחילה מכ"ת זה הס"ס איני מבינו שאין לספק אם היבם מת שפל שלא ידענו בעדות שמת מוקמינו לי' אחזקתו שהוא חי פדאמרי' בפ' כל הגט לשמה מת לא חיישינו גם איני רואה ספק אחר שאם הספק הוא אם הגיע לשיעור רשעת המשומד שהוא מין ועכו"ם גמור אין מקום לחוש לזה הספק דאפילו את"ל שהגיע כבר כתבתי למעלה דזיקתו זיקה ס"ד חזרתי על פל הצידי ולא מצאתי פאן מקום להקל מטעם ס"ס ואין מקום אחר להתיר אל הזקן הנז' שלא להוציא את אשתו אא"כ יש ע"א שיעיד בפני ב"ד ששמע מפי יהודים אחרים שמת אותו יבם כו' עכ"ל.

וכן מהר"א ו' ששון ז"ל בתשובה במעשה כזה שהי' עדות על הבעל שמת והי' מסופק אם יועיל העדאתו וכתב אח"כ עוד יש סניף שהי' מומר ונתקדשה בעת המרתו הרי דבנתקדשה בעודו ישראל או בקטנותו לא מצרפי הסברא דשמה מת הרי לה פל הני גאונים אסרו בפירוש שאין בידינו להקל אפילו אם אמת הי' שהוא כעת מומר לרצונו ואינו לפנינו וי"ל שמת מ"מ אסורה מכ"ש בנ"ד שי"ל שגם עתה לבו לשמים ורק שהוא אנוס ועיין במהרשד"ם ז"ל שמביא דברי הריב"ש פמה שיש לעיין באלו הגאונים אפילו אם יוכלו לנוס די"ל דשוגגים הם מכ"ש בנ"ד שמתחלה נאנס בהיותו קטן ולברוח א"א לו בנדאי דאין פוטרין זיקתו בלא חליצה אפילו לדעת הגאונים והמתיר יבמה זו לשוק בלא חליצה גדול עורי תנשוא והמורה יורה ואני נפשי הצלתי והי' שלום סימן קעא להרב

הה"ג הקריף ובקי ע"ה פ"ה פאר הזמן המפורסם כש"ת מו"ה שמעלקא נ"י האבד"ק חוסט יע"א.

שאלה מעשה שהי' סמוך לקהלתנו אשה שמת בעלה בלי ז"ק וזה כ"ב שנה הלה אח קטן של בעלה למרחוק והוא הי' אז בן י"ב שנה ולא נשמע היכן הוא ועתה באת אחותו של הבעל המנוח והיא אמה של האשה ואמרה ששמעה מאחיה בעלה של בתה כי מת אחיו הקטן וגם אחי השני אמר לה כן רק לאחי השני לא רצתה להאמין יען כי הי' לה כתב ממנו על ירונשת אחי הקטן שהי' תח"י ואולי מפת זה אמר שמת למען תחזור לו הכתב ואולם אחי הנעדר אמר על אחיו הקטן שמת והוא מחל חלקו מהירושא שנסאר להם מאחיו הקטן לה יען כי הייתה עניה בימים ההם וכל זה הי' שנים רבות קודם שנשא את בתה בעוד שהייתה אשתו הראשונה קנימת אלו דברי אחות הנעדר אמו של האשה שאומרת עתה כן גם ע"א מעיד ששמע מהמנוח שמת אביו הקטן והוא שמע ממנו זאת לאחר נשואי אשה זאת ועתה הגה האשה היא ילדה ורפה בשנים תבכה במר נפשה אולי מצא מזור ותרופה לנפשה העלובה עפ"י תוה"ק להסיר ממנה כבלי העיגון ע"כ: תשובה דבר זה מבואר בש"ע אה"ע סי' קנ"ו ס"ו.

ונו"ל האומר זה בני או יש לי בנים נאמן לפטור את אשתו אפילו הוחזק באחים וי"א שאם יש עדים שיש לו אחים אינו נאמן אח"כ לומר שיש לו בנים עכ"ל וכתב הב"ש ז"ל [שם סקי"א] דאין חולק ע"ז והב"מ ז"ל [שם] הניח בצ"ע וכתב שיש להקל במקום עיגון וקשה מאד לסמוך לפסוק נגד הטור והש"ע וכל האחרונים ומ"ש הב"מ ז"ל שמהתוס' והרא"ש ז"ל מוכח דלא ס"ל כן אין דבריו מוכרחים בזה כמו שיבואר ובודאי אין לנו הפעוטות לפסוק נגד הטור והש"ע ואחרונים מחמת איזה קוש' שיש בדבריהם ובפרט כי כל דברי הרשב"ם ז"ל נכונים ולית מאן דפליג עליו דביש עדים שיש לו אחים א"נ הבעל לומר דיש לו בנים וא"ל דהכא לא הוי בעדים פנין שאין היבם לפנינו ואין לו רק חזקת חי וזה לא מקרי רק חזקה לא עדים ז"א דקיי"ל דנסקל ע"ז והוי כמו עדים ממש (ולא) כמ"ש בח"ס ז"ל [אה"ע ח"ב סי' ס"ז] והנה אבאר מה שנלע"ד דהנה ז"ל הש"ס ב"ב (קל"ד ע"ב) זה בני נאמן כו' הא נמי תנינא מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן יש לי אחים א"נ התם דלא מוחזק לן באחי הכא אע"ג דמוחזק לי באח אר"י [אר"י] א"ש מ"מ אפרו זה בני נאמן הואיל ובעל שאמר גרשתי א"א נאמן א"ר יוסף מ"ד תלי תני בדלא תני אלא אי אתמר הכי אתמר מ"מ אפרו זה בני נאמן הואיל ובדין לגרשה א"ר יוסף השתא דאמרת אמרינן הואיל בעל שאמר גרשתי א"א נאמן הואיל ובדין לגרשה עכ"ל וכתב הרשב"ם שם וז"ל הכא אתי לאשמעינן דאע"ג דמוחזק לן בגני' דאית לי אחי חזקה בעלמא בלא עדים אפ"ה אי אמר זה בני נאמן לפונטרה מיבום וכדמפרש טעמא לקמן מיגו דאי בעי פטר לה בגט והלכך מה לו לשקר דסד"א לא אתי מלל"ש ומרע לי לחזקה קמ"ל נאמן עכ"ל ותמה הב"מ חזקא שדברי התוס' שכתבו בד"ה אזל כו' ולא אמרינן הואיל ובדין לגרשה כו' וא"ת א"כ מ"ט דמתני' דזה בני נאמן וי"ל

דְּנוּקָא לְעַנְנוּ שְׁאָמַר גְּרִישְׁתִּי לָא אָמְרִי מַגּוּ הוּאִיל וּבִידּוֹ לְגִרְשָׁה מִשׁוּם דַּא"א דְּגִירְשָׁה אֵית לָהּ קָלָא וְלִכְּפָּה אֵינוּ נְאָמֵן אַבְּל זֶה בְּנֵי נְאָמֵן בְּמִיגּוּ הוּאִיל וּבִידּוֹ לְגִרְשָׁה דִּיכּוּל לְהִיּוֹת שְׁיֵישׁ לוֹ בְּן וְאֵינוּ יְדוּעַ לְעוֹלָם עַכ"ל וְאִם פְּדֻבְרֵי הֶרְשֵׁב"ם ו"ל אֵין קוֹשְׁנִי כְּלָל מִבְּעַל שְׁאָמַר גְּרִישְׁתִּי דַא"נ דְּהֵתָם אֵיפָּא עֵדִים שְׁהִיא אֲשֵׁתּוֹ.

וּבְאַמְתָּ לֹא יַדְעָתִי לְמָה לִי לְהַקְשׁוֹת מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' הֶרְשֵׁב"ם ו"ל גּוֹפִי' פְּתַב פְּדֻבְרֵי הַתּוֹס' מִמֶּשׁ וְנ"ל שֵׁם בַּד"ה א"נ דַּא"א דְּגִירְשָׁה קָלָא אֵית לִי לְמַלְתָּא הַלְּכָּהּ לָא אָמְרִי מַה לוֹ לְשַׁקֵּר דְּכַמְלַל"ש בְּמַקּוּם עֵדִים דְּמִי וּמִיָּהוּ כִּי אָמַר זֶה בְּנֵי נְאָמֵן דְּהֵתָם וְדַאי אֵיפָּא לְמִימַר הוּאִיל וּבִידּוֹ לְגִרְשָׁה עַכ"ל וְעוֹד הַקְשָׁה [מִדְּבָרֵי] הֶרְא"ש ו"ל בְּתִשׁוּ' [הוּבָא בְּטוֹר שֵׁם] שְׁפַתְּבָּ גַבִּי מִיְּחֻדָּת לוֹ הַבְּעַל נְאָמֵן מִפְּחַ הַאֵי דְּאֵיבְעֵי יְהִיב לָהּ גִּיטָא כַּמ"ש בִּי"נ וְרַק מִטַּעַם אַחַר דְּחָה הֶרְא"ש ו"ל זֶה אַבְּל מ"מ שְׁמַעֲיֵנוּ דַל"ל סְבָרַת הֶרְשֵׁב"ם ו"ל דְּהָא הֵתָם קָאֵי הֵיבָם לְפָנֵינוּ וְהִיכָא שְׁיֵישׁ עֵדִים שְׁיֵישׁ אַחִים א"נ הַבְּעַל לְהֶרְשֵׁב"ם ו"ל.

וְהִנֵּה מַה שְׁנִרְאָה לַע"ד בְּזֶה הוּא כְּפֹּה דְּהִנֵּה לַע"ד דְּבָרֵי הֶרְשֵׁב"ם מְבֹאָרִים בְּרִיטְב"א קְדוּשִׁין וְנ"ל שֵׁם (ס"ד) בַּד"ה רַבִּי סָבַר מַה לִּי לְשַׁקֵּר כְּעֵדִים דְּמִי וּמַרְעַת חֻזְקָה דְּאִסּוּרָא וְאֵע"ג דְּבְעֻלְמָא לָא אָמַר מַלְל"ש בְּמַקּוּם עֵדִים וְלֹא בְּמַקּוּם חֻזְקָה לְקוֹלָא פְּדַאי' בִּיבְמוֹת גַּבִּי הָאֲשָׁה שְׁאָמְרָה מַת בְּעָלִי וּבַפ"ק דְּב"ב נְמִי אַבְּעֵי' וְלֹא אֵיפְשָׁטָא הָא פְּתַבְנוּ כְּמָה זְמַנִּי שְׁאֵין כָּל הַחֻזְקוֹת שׁוֹת וְהִכָּא עֲדִיף מַלְל"ש כְּעֵדִים מְרַעָא הַחֻזְקָה חֻזָּא דְּאֵין אָדָם חוּטָא וְלֹא לוֹ וְתוֹ דְּהוּי מִקְלָתָא דְּסַפִּיקָא וְעַבִּידָא לְגִלּוּיִי וְתוֹ דְּמַסְתַּמָּא כָּל אַתְתָּא בְּחֻזְקַת הַיְתֵר קִיַּיָּא לְשׁוּק בְּמִיתַת בְּעֻלָּה עַד שְׁתִּיבְתָּא סְבִיבְתָּא בְּזִיקַת יָבָם לְפָנֵינוּ עַכ"ל.

וְהִנֵּה פֶּשֶׁט דְּבָרֵינוּ הוּא כֵּן דְּמַגּוּ בְּמַקּוּם חֻזְקָה לְגַרְעַת חֻזְקָה לָא מְהַנִּי דְּהוּא בְּעִי' דְּלֹא אֵיפְשָׁטָא אִם אָמְרִי מַגּוּ בְּמַקּוּם חֻזְקָה וְא"כ הַבְּעַל שְׁאֹמַר שְׁאֵין לוֹ אַחִים אוֹ שְׁיֵישׁ לוֹ בְּנִים וְהוּא מְוַחֲזֵק בְּאֲחֵי אוֹ לֹא הַחֻזְקָה בְּבָנִים הוּא אוֹמַר נֶגְדַת חֻזְקָה וְלָמָּה יְהִי מִיגּוּ אִיף עַ"ז י"ל דְּאֵין הַבְּעַל מְגַרְעַת חֻזְקָה כְּלָל דִּי"ל דְּהִי' לוֹ אַחִים וּמַתּוֹ וְגַם בְּבָנִים אֵין שְׁיֵיף חֻזְקָה דְּמִי יוֹדַע אִם יֵישׁ לוֹ בְּנִים בְּאִיזָה מְקוּם וְכַמְבֹּאָר זֶה בְּרִיטְב"א בְּסוּמָה אִיף דְּקָשָׁה לִי הָא עַכ"פ הִי' לְאֲשָׁה זֹאת חֻזְקַת שְׁאִסּוּרָה לְעֻלְמָא וְהוּא אוֹמַר נֶגְדַת חֻזְקָה זֹאת וְלָמָּה יְהִי נְאָמֵן הָא מַגּוּ נֶגְדַת חֻזְקָה הִיא בְּעִי' דְּלֹא אֵיפְשָׁטָא וְע"ז מְתַרְץ דְּאֵין לְאֲשָׁה חֻזְקַת אִסּוּר אִם אֵין הֵיבָם לְפָנֵינוּ דְּאִדְרַבָּה לְכָל אֲשָׁה חֻזְקַת הַיְתֵר אִם יְמוֹת בְּעֻלָּה כ"ז שְׁאֵין הֵיבָם בְּפָנֵינוּ וְא"כ אֵין כָּאֵן רַק מַה שְׁהַחֻזְקָה לְאֲחִים זֹאת חֻזְקָה אֵינוּ מְגַרְעַת הַבְּעַל בְּאַמִּירְתּוֹ דִּי"ל דְּלְעוֹלָם הִי' לוֹ אַחִים וּמַתּוֹ אוֹ שְׁיֵישׁ לוֹ בְּנִים דַּע"ז לֹא הַחֻזְקָה וְא"כ שְׁפִיר הוּא סְבָרַת הֶרְשֵׁב"ם ו"ל דְּאִם יֵישׁ כָּאֵן עֵדִים (אוֹ) שְׁיֵישׁ אַחִים בְּפָנֵינוּ בְּוַדַּאי הִיא עוֹמְדַת בְּחֻזְקַת אִסּוּר לְשׁוּק וְא"כ אֵין הַבְּעַל נְאָמֵן נֶגְדַת חֻזְקָה.

וְהִנֵּה לְכַאֲוָרָה הִי' נִרְאָה לִי דַע"כ לֹא פְּתַב הֶרִיטְב"א ו"ל כֵּן רַק בְּאִם אָמַר בְּשַׁעַת קְדוּשִׁין דְּאָז לֹא שְׁיֵיף הַטַּעַם דְּאֵיבְעֵי נִתֵּן לָהּ גִּיטָא כְּמְבֹאָר בְּדְּבָרֵינוּ וְנ"ל שֵׁם בַּד"ה מְתַנִּי' [וְכוּ'] פִּי לִיכָּא לְמִימַר לְרַבִּי טַעְמָא דְּהוּאִיל וּבִידּוֹ לְגִרְשָׁה דְּכִיּוֹן דְּבְשַׁעַת קְדוּשִׁין הוּא שְׁבָא לְכוּנְסָה אֵיתְרַע לִי הוּאִיל שְׁהִרִי אֲנִי סְהַדִּי שְׁאֵין רְצוֹנִי לְגִרְשָׁה עַכְשָׁיו וְגַם אֵין לְכַתּוּב לָהּ גִּט מַעְכְּשָׁיו לְכַשְׁיְמוֹת דְּלֹא מְקַדִּים אֵינְשׁ פְּנִירְעוֹנוּתָא לְנַפְשָׁי עַכ"ל אַבְּל לְאַחַר הַנְּשׂוּאִין אֲפִילוּ נֶגְדַת חֻזְקָה מְהַנִּי וְכַמ"ש הֶרְשֵׁב"א בְּקְדוּשִׁין [שֵׁם] אוּלָם בְּאַמְתָּ פְּתַב הֶרִיטְב"א בְּהִדְנִי וְנ"ל שֵׁם מִיָּהוּ תְּמִיָּהָ מִקְלָתָא דְּהֵתָם אֵתִיבָא לְמִימַר דְּבְעַל שְׁאָמַר גְּרִישְׁתִּי א"א נְאָמֵן

להדני' הואיל ובידו לגרשה ואסקינן דלא אמרינן הכי וחולצת ולא מתנבמת וא"כ הקא באומר בשעת מיתה יש לי בנים אמאי נאמן לגמרי משום הואיל ומ"ש הא מהא ואיפא למימר דבגירושין פנין דמאן דמגרש קלא אית לי' והאי דאמר גרשתי לית לי' קלא איתרע לי' הואיל אבל הקא אע"ג דלא מוחזק לן בבגני' כי קאמר יש לי בנים לא מרע חזקה דידן לגמרי ואפשר דאית לי' בנים ולא ידע' במילתא הלכא לא אתרע הואיל דידן' ומהימן וזה נכון [וקא דלא אתי רבי' ז"ל וכו' משום דבהאי אוקימתא וכו' פליגי אסוגי' דהתם דמשמע דלא מהימן לומר אין לו אחים פנין דמוחזק לן באחים ול"א מלל"ש במקום חזקה דמגו דידן' סותר לחזקה לגמרי ותיישי' לה וחולצת ול"מ וכן הלכתא] עכ"ל.

הרי דאפילו בידו ממש ליתן גט אינו נאמן נגד החזקה לגמרי אף דברי הריטב"א ז"ל צ"ע קצת מ"ש דהוא נגד החזקה דא"א דגירשה יש לה קלא והלא בלא"ה הוא נגד חזקת א"א בפנינו ע"י עדים אף באמת י"ל החילוק הוא פן באשה גם שיש לה חזקת א"א מ"מ אם גירשה פסק החזקה דלעולם לא הי' לה חזקה שאפי' אחר גירושין תהי' א"א וא"כ פנין שהבעל אמר שגירשה ובידו לגרשה אינו נגד החזקה כלל ואדרבה עלינו לומר חזקה שאינו מקלקלה כמ"ש בגירושלמי [פ"א דגיטין מובא ברא"ש בר"פ] (ורק לחומרא חיישינן שמה בגט פסול גירש כמבואר בר"מ ז"ל [פי"ב מה"ג ה"ה]) וא"כ אין בזה נגד החזקה רק מה שא"א שגירשה הוי לי' קול זה מקרי חזקה וע"ז הקשה הריטב"א ז"ל פנין דקיי"ל דא"נ בעל לומר גרשתי משום שאומר נגד החזקה דא"א דגירשה קלא הוי לי' ה"נ הוי לן לומר שאינו נאמן נגד החזקה זו שיש לו אחים ולגרע החזקה כמו ששם הבעל א"נ לומר גרשתי נגד החזקה דקלא ויש להסביר יותר עפ"י מה דכתב הרשב"א קדושין וז"ל בדרף ס"ד ע"א בד"ה אלא אמר אפי' כו' ואע"ג דבפ"ק דב"ב איבעי' אי אמרינן מיגו במקום חזקה או לא ולא איפשטא וכן נמי ביבמות גבי החזק מלחמה בעולם התם הוא דמה לו לשקר דחלוף טענות שאינן אמתות ואף עפ"י שזו היתה נכונה יותר אלו אמרה יותר מזו שאומר עכשיו מגו בזה לא אלים דדלמא זו היתה נכונה וקרובה בדעתי אבל מגו בזה דאלו רצה גומר פנונתו לפנינו עכשיו אלים פעדים ואתי' עדות ומרע חזקה עכ"ל וא"כ י"ל דהריטב"א ז"ל ס"ל דזה שייך לענין בעל שאמר גירשתי דכיון שבידו לבטל החזקה לגמרי והוא אומר שפכר ביטלה בזה שבידו והיינו שגירשה שייך לומר סברא דמלל"ש אפי' נגד חזקה פנין שבידו לבטלה ואמר שביטלה אבל נגד יבום שאומר הבעל לפוטרה ממקום אחר שיש לו בנים נגד החזקה וזה אין בידו לעשות ורק בידו ליתן לה גט בזה שפיר אדרבה סברת הרשב"א במקומה דלמא זה השקר נזם לו יותר ולא מהני נגד החזקה ולכן שפיר הקשה הריטב"א ז"ל ומתרג' דזה לא מיקרי נגד החזקה דיוכללהיות דהאחים מתו או שיש לו בנים ולא שייך בזה חזקה אף עדיין נשאר קשה הא יש לה חזקת איסור דנתחזקה לאיסור וע"ז מתרג' פנין שאין יבם לפנינו עומדת בחזקת היתר אבל אם עדים לפנינו בנדאי אינו נאמן נגד החזקה וזה הוא סברת הרשב"א בגירור וא"כ סרה מהר קו' הב"מ מה שהקשה מבעל שאמר גירשתי [דמשמע מהתו' דלולא שיש לו קול הול"ל] שנאמן אפילו שיש עדים שהיא אשתו וזה ל"ק כלל דזה מהני שם פנין שבידו לעשות כדביבורו ממש נאמן אפילו נגד חזקה שנתחזק בעדים וכן"ל דכנגד חזקה דאית לי' קלא באמת לא מהימן כמבואר בש"ס וגם הרא"ש

ז"ל [בתש"ו ה'נ"ל] אינו נגד דברי הרשב"ם ז"ל כי שם בלאו דברי הבעל הי' ספק אם זה בנו והי' מספק חולצת וא"כ פינון שאינו נגד חזקה מהימן הבעל בדבר שבידו כמבואר בש"ס ה'נ"ל ב"נ ושפיר ראית הרא"ש ז"ל מי"נ אבל באם לפנינו עדים שי"ל אחים והוא לא נתחזק בבנים שיש לפנינו חזקת איסור לשוק עומדת אינו מועיל מה לו לשקר נגד חזקה וכנ"ל ולכן דברי הרשב"ם ז"ל נכונים לדינא ולא מצאתי חולק רק מדברי הרשב"א בחי' קדושין משמע שחולק אבל אין בזה פדאי לחלוק על הטור וש"ע והאחרונים ואשתמיטת' דברי הריטב"א ה'נ"ל מהב"מ ז"ל וגם מהחכם סופר ז"ל [ה'נ"ל] פנראה מדבריו וא"כ אין לנו לזוז מדברי הש"ע ביש עדים אין הבעל נאמן לומר יש לי בנים.

אף מ"מ בנ"ד נ"ל דמותרת לשוק דהנה לפי דברינו כל סברת הרשב"ם ז"ל רק מחמת שמיגו נגד חזקה היא בעי' דלא איפשטא ורחוקא וא"כ עכ"פ האשה השני' בשעה שפנסה לאחר הספק [שנולד בעוד אשתו הראשונה הי' חי' שאמר עלי' שמת היכם] אינה עומדת בחזקת איסור ליכם ורק ספק (זה) [לזה] מהני (כמו) כמה שע"א אומר ששמע מהבעל שמת אחיו [פינון שאינו עוד רק נגד ס' ולא נגד חזקה] וכ"כ בהד"ל הרשב"א בחי' וז"ל שם מ"מ פינון שאמר עכשיו יש לי והחזק חזקתנו הראשונה נאמן אף לאוסרה ומ"מ אם לא חזר בשעת מיתה ואמר יש לי אחים ה"ז מותרת אף לדברי ר' נתן שהרי קודם שקודשה ושתעמוד היא בחזקת איסור לשוק בא הוא ואמר אין לי אחים והורע החזקה ולכ"ע לגבי זו שלא עמדה בחזקת יכם מעולם טפי עדיף מיגו מחזקת האחין עכ"ל אלמא דאמירתו קודם קדושין אינו נגד חזקה ואפ"ל ר"נ מהני ולכן בנ"ד בנדאי מהני עדותו וא"ל ע"א ביבמה לא מהימן בזה שוב שפיר יש לסמוך על רוב הראשונים ואחרונים להקל במקום עיגון כה"ג [ע' בב"ש סי' קנ"ח סק"ב] וגם יש ע"א האשה שאמרה ששמעה מפי אחי הקטן שמת היכם הגם שהי' נוגע הלא פכר האריף בנ"ב [קמא סי' כ"ז] להוכיח דבעגונא מהני נוגע ובפרט שאינו נוגע בזה רק לענין ירושה שפנראה מדברי הרמב"ם ז"ל בחזקות [פ"ז ה"א] שנאמן לענין עגונה.

אף בזה יש לשדות נרצא דהא הטעם שנוגע נאמן לדברי הנו"ב משום מלתא דעבידי לגלוויי והכא הרי הוא עד מפי עד ולכאורה לא שייך בעד מפ"ע מלדעל"ג אף ז"א דהא האשה אינה נוגעת בעדות והיא נאמנת אפ"ל עמפ"ע ביבמה כמבואר ברמב"ם ז"ל [פ"ג מיבום ונחליצה ה"ה] ורק עליך לחוש דלמא עד הראשון [ששמעה] מפיו שיקר ע"ז שייך מדעל"ג לא משקרי וכשר הגם דלא מיקרי תרי עדות פשרים מ"מ כל חד לחוד' מהני: אף לכאורה הי' נ"ל לכאורה מתרי טעמי להחמיר דהנה מה שמקילין ומהימנין לבעל שאמר י"ל בנים הוא משום דבידו לגרשה והנה לכאורה זה שייך באם אומר בשעת קדושין לרשב"א ז"ל או בשעת מיתתו דדעתו לפוטרה אז אמרינן מה לו לשקר הא בידו ליתן גט אבל באם אומר לפ"ת נגד חזקה י"ל דאינו נאמן דמשקר פינון שהוא נגד החזקה ואי דבידו לגרשה מנ"ל דרוצה לגרשה דלמא אינו רוצה לגרשה ולא לפוטרה כלל מיבום רק דאומר שיקר הכי יש לנו לומר פינון שהוא נגד החזקה: אולם באמת מדברי הרשב"א ז"ל שכ' שם ז"ל ברייתא דמוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבנים דאמרי' מה לו לשקר איבעי למפטרנה מיכם ולכך נתפנין עכשיו שלא תהי' אשתו זקוקה ליכם אעפ"י שלא אמר עכשיו פלום יכול הוא לפוטרה בגט סמוך למיתתו עכ"ל משמע דאם אומר לפ"ת

לא לבטל התזקה ודאי נאמן ורק אם רציית לומר שפוננתו לפטור אשתו בזה יש לו מיגו וכן נראה מדברי הרמב"ן ז"ל במלחמות שפכת בקדושין וז"ל בשעת קדושין היינו בזמן שנשארה ולא להפיס דעתה אמר פלוס אלא לאחרים אמר כן עכ"ל אלמא דאפילו בדברים בעלמא מהימנינו לי'.

תו יש לשדות נרגא בהך דבדו דהא בזה"ז דאין פותב גט רק ע"י סופר מןמחה וכו"צ לא שייך בידו כמבואר בס' חתם סופר [בסי' ס"ז ה"ל ובסי' ע"ב] אף זה ליתא מתרי טעמי. א בהכחשת ההקדמה דשכיחי למאד זורקי גיטין לנשיהן במדינה זו ובאונגארין כידוע ואי משום שהוא נגד הדין הא פתב ברשב"א [שם ד"ה א"א אביי] דזה מקרי בידו גם שהוא נגד הדין דהוי גט ישן: והב' בהודאת להקדמתו דאינו שכיח ליתן גט בזה הזמן שלא בב"ד מ"מ בנ"ד הוי בידו לקדשה ע"ת ויעיין במקנה מנה הרבה: הינצא לנו מנה דלענ"ד האשה זו מותרת לשוק אף מי אנכי להכריע ואולם אם יספימו עמי איזה גדול אמתי והדר"ג גם אנכי עמהם בזה: והנה מפלפולו שעשעתי מאד והנה מ"ש להאריף ולבא שהתורה התירה מספק כיון שלא חששה שפא זינה ויש לו בנים בזנות ולא ידעתי למה שבק היתרא הלא התורה התירה ליבם אפי' בהלף למדה"י ודלמא נשא שם אשה כמבואר בריש האשה קמא אף באמת אין זה ספק שהתירה התורה דאין עלינו לחדש דבר ולהוליד מנה ספק וד"ל.

גם מ"ש כ"ת מדברי (הגמ') [צ"ל הג"מ ויהא תשו' מיימוני המוכא בש"ש ש"ו פ"ז] דלפי דבריו לא נתחזק כיון שאמר הבעל קודם נשואין לא ידעתי למה אשתמיט מינ' דברי הרשב"א ז"ל במקומו שכתב זה לסברא פשוטה כמו שהבאתי לעיל.

גם מ"ש כ"ת מהר"ן חולין [ס"ג ע"ב דלנגד ב' מיעוטין ל"א ב"ר] לא ידעתי רמז מידי דנראה לע"ד דבשני ענינים שייך לומר כיון שיש לפנינו שני מועטים הוא ספק נגד רוב אבל הכא על בעל הנה חזקה שקיים וכיון שקיים בחזקה שאינו סריס וד"ל והי' שלום כדברי ידיו דוש"ת [וע"ל בח"א סי' צ"ג ובתשו' שאח"ז]: סימן קעב בגידון השאלה שבעל אמר קודם נשואי אשתו הרבה שמת אחיו ומכמה שנים שנשא אשה ונפטר כבר ברתו שאין שום חשש פלל ועכשיו אבא להוסיף קצת דהנה דעת הרשב"ם ז"ל [ב"ב קל"ד] דבידוע בעדים שיש לו אחים א"נ כ"כ הטור והרמ"א ז"ל [בסי' קנ"ו] וב"ש ז"ל כ' דל"מ חולק בדין זה רק לקמן סי' קנ"ז [סק"ז] כ' דלדברי הנ"י דכתב דאם אינו מוחזק בבנים לא הוי פהחזק שאין לו בנים נראה מזה דפליג אהרשב"ם ז"ל דכל סברת (הרמב"ם) [הרשב"ם] ז"ל והפוסקים הוא משום דאם יש עדים מוחזק לאיסור דאם לא הוחזק בבנים הוי כאלו הוחזק שאין לו בנים והיא עומדת בחזקת איסור א"כ להנ"י דס"ל דאם לא הוחזק בבנים לא מיקרי הוחזק שאין לו בנים א"כ גם אם יש עדים שיש לו אחים אם אינו מוחזק שאין לו בנים נאמן לומר שיש לו בנים דאינו עוקר החזקה יעו"ש בב"ש ז"ל והבית מאיר ז"ל מדחה לגמרי דברי הרשב"ם וטור ז"ל מהלכה וכתב שפצא ברשב"א בחי' קידושין שכ' אפי' נודע באחים נאמן לומר שיש לו בנים וגם אם כדברי הרשב"ם ז"ל דאינו נאמן לומר יש לי בנים ביש עדות שהי' לו אחים דמגו דהואיל [ויבדו לגרשה] אינו מגרע החזקה בעדים א"כ גבי אשה שאומר הבעל גרשתי למה נאמן אפי' בהחזק בעדים דהיא א"א והנה פכר מלתי אמורה בתשו' הקודמת דכן מבואר

בְּרִיטְבֿ"א בְּקִדּוּשֵׁי דְהַטַּעַם שְׁנַאָמֵן בְּמַגּוּ נֶגֶד הַחֲזָקָה חֲזָקַת אִיסוּר לְשׁוּק הוּא מְשׁוּם שְׁכַל שְׂאִינוּ נֹדַע בְּעֵדִים שְׂיֵשׁ לוֹ אַחִים אִינְה עוֹמְדַת בְּחֲזָקַת אִיסוּר לְשׁוּק וְאֶדְרַבָּא עוֹמְדַת בְּחֲזָקַת הַיִּתְרָא מִשׁ"ה נַאָמֵן הַבְּעַל בְּמַגּוּ א"כ מְבֹאָר מִמִּילָא דְבִיִּישׁ עֵדִים שְׁהוֹחֲזָקָה לְאִיסוּר לְשׁוּק אִינוּ נַאָמֵן לֹמַר יֵשׁ לִי בְּנִים וְלֹא קִשָּׁה מְבַעַל שְׂאֵמֵר גְּרִשְׁתִּי שְׁנַאָמֵן אֶפִּילוּ הוֹחֲזָקָה בְּעֵדִים שְׂהִיא א"א [הַתָּם] טַעְמָא מְשׁוּם שְׂשָׁם בְּיָדוֹ לְבַטֵּל הַחֲזָקָה וְהָיִי כְּאִלוּ לֹא הוֹחֲזָקָה כְּלָל וְכֹן כְּתַבְתִּי בְּתִשְׁבּוּבְתִי הַקּוֹדֶמֶת (וּמְצַאֲתִי פְעַת סְבָרָא זֹו בְּמַהֲרָא ש"ז"ל): אוּלָם עֲתָה נ"ל בְּרוּר דְלֹא ק"מ קִנְשֵׁינָת הַכ"מ דְּהָאִיף נַאָמֵן נֶגֶד עֵדִים לֹמַר גְּרִשְׁתִּי אֶת אֲשֵׁתִי [לוֹלָא הַטַּעַם דִּי"ל קוֹל] וְאֶתְפְּלֵא מְאוּד עַל הַגְּאוּן בֵּית מְאִיר דְּנִטְהָ מְדַרְךָּ הַפְּשׁוּט דְּהִלָּא מְבֹאָר בְּרִיטְבֿ"א קִדּוּשֵׁי וְז"ל מִיָּהָא תְּמִיָּה מִקְלָתָא דְּהַתָּם אֶתִּינוּ לְמִימֵר בְּעַל שְׂאֵמֵר גְּרִשְׁתִּי אֶת אֲשֵׁתִי נַאָמֵן לְהַדְּנָי הוֹאִיל וּבְיָדוֹ לְגַרְשָׁה וְאֶסִּיקְנָא דְלֹא אֶמְרִי הֲכִי וְחוֹלְצָת וְלֹא מְתִיבְמָת וְא"כ הֲכָא בְּאוּמֵר בְּשַׁעַת מִיתָה יֵשׁ לִי בְּנִים אֶמְאִי נַאָמֵן לְגַמְרִי מְשׁוּם הוֹאִיל וּמ"ש הָא מְהָא וְאִיכָא לְמִימֵר דְּבַגְרִישׁוּשׁוּן פִּינוּן דְּמָאן דְּמַגְרֵשׁ קְלָא אִית לִי וְהָאִי דְּאֵמֵר גְּרִשְׁתִּי לִית לִי קְלָא אִיתְרַע לִי הוֹאִיל אֲבָל הֲכָא אַע"ג דְלֹא מוֹחֲזֵק לֹן בְּבִנֵי כִי קֵאֵמֵר יֵשׁ לִי בְּנִים לֹא מְרַע חֲזָקָה דִּידוֹן לְגַמְרִי וְאֶפְשָׁר דְּאִית לִי בְּנִים וְלֹא יִדְעִינוּ בְּמִקְלָתָא הַיְלַכְּהָ לֹא אִיתְרַע הוֹאִיל דִּידוֹן וּמְהִימֵן וְזֵה נְכוּן.

וְהָא דְלֹא אִינְי > רְבִינוּ ו"ל הָא מְתַנִּי דְרַבִּי לְפָסֵק הִלְכָה כְּרַבִּי מְחַבְרִיו וְאֶתְנִי כְּפִיִּסְקָא דִּידוֹן דְּהַתָּם מְשׁוּם דְּבַהֲאִי קְמִיִּתִי דְּאוּקִים מְתַנִּי בְּדַמּוֹחֲזֵק לֹן בְּאַחִי וְלֹא בְּבָנִים אֶפִּי"ה קְתַנִּי מְתַנִּי לְרַבִּי דְכִי אֵמֵר אִין לִי אַחִים נַאָמֵן פְּלִיגִי אֶסּוּגִי דְּהַתָּם דְּמִשְׁמַע דְלֹא מְהִימֵן לֹמַר אִיוּלִי אַחִים פִּינוּן דְּמוֹחֲזֵק לֹן בְּאַחִי וְלֹא אֶמְרִי מַה לִי לְשַׁקֵּר בְּמַקּוֹם חֲזָקָה דְּמַגּוּ דִּידוֹן סִתֵּר לְחֲזָקָה לְגַמְרִי וְחִיִּישֵׁי לָהּ וְחוֹלְצָת וְלֹא מְתִיבְמָת וְכֹן הִילְכְתָא וְכַבֵּר בְּרִירָנָא לָהּ הַתָּם בְּס"ד עכ"ל אֶלְמָא דְּאִינוּ נַאָמֵן לֹמַר גְּרִשְׁתִּי אֶת אֲשֵׁתִי מְשׁוּם דְּאִיתְרַע הַמַּגּוּ דֹא"א דְּגְרוּשָׁה קְלָא ה"ל וְלִהְכִי גַם בְּאֵם הוֹחֲזָקָה אֵלִים פְּגוּן הוֹחֲזֵק יֵשׁ לוֹ אַחִים אִין נַאָמֵן לֹמַר אִין לִי אַחִים (וְלֹא) [אַלָּא] יֵשׁ לִי בְּנִים דְּנֶגֶד חֲזָקָה אֵלִימָא לֹא מְהִימֵן חֲזָקָה [דְּמ"ל לְשַׁקֵּר] דְּאִיתְרַעִי וְהֲכָא גְבִי הוֹחֲזֵק בְּאַחִין דְּנַאָמֵן לֹמַר יֵשׁ לִי בְּנִים דְּאִינוּ מְפָסִיד הַחֲזָקָה לְגַמְרִי דִּיוּכַל לְהִיּוֹת דִּישׁ לוֹ בְּנִים אִף עכ"פ הֲרִי הוֹחֲזָקָה לְחֲזָקַת אִיסוּר לְשׁוּק לְזֵה כ' הֲרִיטְבֿ"א ו"ל דָּאֵם לִיכָא עֵדִים דִּישׁ לוֹ אַחִים מִקְרִי הוֹחֲזֵק בְּהִיתֵר לְשׁוּק וְא"כ בִּישׁ עֵדִים שְׂיֵשׁ לוֹ אַחִים הֲרִי הוֹחֲזָקָה לְחֲזָקַת אִיסוּר לְשׁוּק בְּנוֹדָאִי לֹא מְהִימֵן כְּמוֹ שְׂלֹא מְהִימֵן לֹמַר גְּרִשְׁתִּי אֲשֵׁתִי דְּקִי"ל זִיל חִישׁ לָהּ וְא"כ ל"ק מְגַרְשְׁתִּי אֶת אֲשֵׁתִי דְּבַאָמַת גַּם שָׁם אִינוּ נַאָמֵן [ר"ל דְּעַל הַה"א דְּנַאָמֵן ל"ק ק' הֲרִיטְבֿ"א מְשׁוּם דְּבִיָּדוֹ לְבַטֵּל הַחֲזָקָה וְאֵמֵר שְׂבַטֵּל בַּאָמַת בְּמַה שְׂבִיָּדוֹ כְּנ"ל וְרַק ק' הֲרִיטְבֿ"א דְּעכ"פ כָּאן דְּחֲזָקָה שְׂלֹא גְרִשָׁה דֹא"א דְּגְרִשָׁה ה"ל קוֹל וְלִכְּהָ ל"מ נֶגֶד חֲזָקָה זֹו וְע"ז מְשַׁנֵּי שְׂפִיר וְגַרְשְׁתִּי א"א בַּאָמַת גַּם שָׁם א"נ נֶגֶד חֲזָקָה דְּקוֹל וְדוּק עכ"ה] וּמְדַבְרֵי תִשׁוּ הֲרָא"ש ו"ל אִין רֵאִי כְּלָל כְּמוֹ כֹן וְכִמוֹ שְׂבַאֲרֵתִי מְקוֹדֵם.

אִף מַה שְׂהִבִּיא שׁוּב הַב"מ מְדַבְרֵי הַרְשָׁבֿ"א בְּקִדּוּשֵׁי שְׁנַאָמֵן אֶפִּי בְּנוֹדַע בְּעֵדִים לְפַעַנ"ד נִרְאָה מְדַבְרֵי הַרְשָׁבֿ"א ו"ל שָׁם לְהִפּוּף דְּאֶדְרַבָּא גַם הוּא ס"ל כְּרִשְׁבֿ"ם ו"ל דְּנֶגֶד עֵדִים א"נ דְּהִנֵּה בְּמַס' קִדּוּשֵׁי אֶמְרִי (ס"ד ע"א) וְז"ל הַמְשַׁנָּה מִי שְׂאֵמֵר בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ יֵשׁ לִי בְּנִים נַאָמֵן יֵשׁ לִי אַחִים א"נ וּבַגְּמָרָא שָׁם אֶלְמָא נַאָמֵן לְהַתִּיר וְאִינוּ נַאָמֵן לְאִיסוּר נִימָא מְתַנִּי דְלֹא כְּר"נ דְּתַנְנִי בְּשַׁעַת קִדּוּשֵׁי אֵמֵר יֵשׁ לִי בְּנִים בְּשַׁעַת מִיתָה אֵמֵר אִין לִי בְּנִים בְּשַׁעַת קִדּוּשֵׁי אֵמֵר אִין לִי אַחִים בְּשַׁעַת מִיתָה אֵמֵר יֵשׁ לִי אַחִים נַאָמֵן לְהַתִּיר וְא"נ

לְאַסֹּךְ דְּבָרֵי רַבִּי ר' נ' אֹמֵר אֶף נֶאֱמַן לְאַסֹּךְ כּו' אֵלָּא אָמַר אַבְיֵי מִתְּנִי דְּלֵא מִןחֻזְק לֵא
בְּאֲחֵי וְלֵא מִןחֻזְק בְּבִנֵי דְאֶמְרִי פִּינּוּ דְּלֵא אֲחֻזְק בְּבִנֵי וְלֵא בְּאֲחֵי אָמַר יֵשׁ לִי בְּנִים נֶאֱמַן
יֵשׁ לִי אֲחִים א"נ לֵאוּ פִל כְּמִינֵי דְאֶסֶר לֵה אכ"ע פְּרִיזְתָּא דְמִןחֻזְק לֵן בְּאֲחֵי וְלֵא מִןחֻזְק לֵן
בְּבִנֵי דְאֶמְרִי מַה לֹּו לְשִׁקֵּר מֵאֵי קֶאֱמַר לְמִןפְּטֵרָה מִיבָּם מְצִי אָמַר פְּטֵרְנָא לֵה בְּגִיטָא ר'
סָבַר מַה לִּי לְשִׁקֵּר פְּעֻדִים דְּמֵי וְאֲתֵי עֵדִים וְעִקְרֵי חֻזְקָה ור"נ סָבַר מִלְּל"ש פִּי חֻזְקָה דְּמֵי
וְלֵא אֲתֵי חֻזְקָה וְעִקְרֵי לֵה לְחֻזְקָה לְגַמְרֵי עכ"ל וְהִנֵּה מְצִינּוּ הֶרְשֵׁב"א ו"ל עַל הֶפְרִיזְתָּא
וְנ"ל גִּימָא מִתְּנִי דְלֵא כר"נ דְתַנְיָא אָמַר בְּשַׁעַת קִידוּשֵׁין יֵשׁ לִי בְּנִים וְהוּא מִןחֻזְק בְּאֲחֵין
אוּ אפִּי יֵשׁ לֹו אֲחִין יְדוּעִים וּבְנִים לֵא הִי לֹו יְדוּעִים וְכַדִּי שְׁלֵא תִדְאָג מִן הָאֲחִים אָמַר לֵה
שְׂיֵשׁ לֹו בְּנִים וְאִם מֵת לֵא תִהִי זְקוּקָה לְאֲחִין וּבְשַׁעַת מִיתָה אָמַר אִין לִי בְּנִים וְנִמְצָאָת
זְקוּקָה לְאֲחֵי הִידוּעַ וְכֵן אִם הִי מִןחֻזְק דֵּא"ל בְּנִים וְאִינוּ מִןחֻזְק בְּאֲחִין אִם יֵשׁ לֹו אִם לֵא
וּבְשַׁעַת קִידוּשֵׁין אָמַר שֵׁא"ל אֲחִין וְחֻזְרָא וְאָמַר בְּשַׁע"מ שֵׁי"ל אֲחִים נֶאֱמַן לְהִתִּיר אַעפ"י
שִׁהִי מִןחֻזְק בְּאֲחִים נֶאֱמַן לְהִתִּיר בְּיֵשׁ לִי בְּנִים אוּ בְּאִין לִי אֲחִים דְּאִינוּ עוֹקֵר שׁוּם חֻזְקָה
לְגַמְרֵי שֵׁאעפ"י שִׁהִי מִןחֻזְק בְּאֲחִים הֶרִי אִינוּ אָמַר שְׁאִין לֹו אֲחִים אֵלָּא שְׂיֵשׁ לֹו בְּנִים
וּמִןחֻזְק דְּאִין לֹו בְּנִים הֶרִי אִינוּ עוֹקֵר לֹוֹמַר שְׂיֵשׁ לֹו אֵלָּא מִתִּירָה מְצַד אַחַר וְאָמַר שְׁאִין
לִי אֲחִים וְלֵא שְׁאֲנוּ צְרִיכִים לְדַבְּרֵי בְּכַף עכ"ל.

וְאֲח"פ כ' וְלר"נ נְמִי אִיְצְטְרִיף דְּאֵלוּ בְּמִןחֻזְק לֵן דֵּאִי לִי אֲחִים וְאָמַר בְּשַׁעַת מִיתָה אִין לִי
א"נ יֵשׁ לִי בְּנִים א"נ דְּהָא מְפִיק לֵה מִחֻזְקָתָה דְּעַד הַשְׁתָּא בְּחֻזְקַת אִיסוּר לְשׁוּק הָוָה קִינְיָמָא
וְלֵא אֲתֵי חֻזְקַת מִיגוּ וּמְפִיק לֵה וְהִינּוּ דְמְפִיק לֵה אַבְיֵי לְמִתְנִי מֵאוּקִימְתָא קְמִינְיָמָא וְאוּקִמִי
בְּדֵלָא מִןחֻזְק לֹו.

בְּאֲחֵי וְלֵא בְּבִנֵי דֵּאִי מִןחֻזְק לְאֲחֵי וְלֵא מִןחֻזְק לֵן בְּבִנִים לר"נ א"נ לְהִתִּיר וְלֹוֹמַר יֵשׁ לִי
בְּנִים דְּאֲשֵׁה זֹו בְּחֻזְקַת אִיסוּר לְשׁוּק עוֹמְדָת וְלֵא אֲתֵי חֻזְקָה דְמִלְּל"ש וּמְרַע לְחֻזְקָה
קְמִינְיָמָא פנ"ל לְפָרֵשׁ שְׁמוּעָה זֹו וְהִרְבֵּה פִּירוּשִׁים אַחֲרֵים נֶאֱמָרוּ בֵּה וּמִיָּהוּ אוּקִימְתָא דְאַבְיֵי
לֵאוּ דְסַמְכָא וְאַבְיֵי גוּפָא לֵא אָמַר אֵלָּא בְּדִרְבָּה שְׁקֵלָא וְטַרְיָא לֹוֹמַר דְמַהָא לֵא תִשְׁמִיעֵינִי
לְמִתְנִי דְלֵא כר"נ וְאוּקִימְתָא קְמִינְיָמָא דְסַמְכָא וְתַדַּע דְּאֵלוּ לְאוּקִימְתָא דְאַבְיֵי לְרַבִּי הָיוּ
מִןחֻזְקִין בּוּ שְׂיֵשׁ לֹו אֲחִים וְאָמַר אִין לִי אֲחִים נֶאֱמַן וְאַבְיֵי גוּפָא הוּא דְאָמַר בְּשַׁלְּהִי יֵשׁ
נוּחְלִין דְּאִינוּ נֶאֱמַן בְּהָאֵי דְשִׁכִּיב וְאָמַר אֲתֵי חֻזְקָה דְכֶהֱנָא רַבָּה וְאָמַר רַבָּה לְמֵאֵי גִיחּוּשׁ
לֵה דְהָא אָמַר ר"ח ב"א אר"י בְּעַל שְׁאָמַר גְּרִשְׁתִּי אֵת אֲשֵׁתִי נֶאֱמַן וּא"ל אַבְיֵי הָא פִּי אֲתֵי
ר"י א"ר יוֹחָנָן בְּעַל שְׁאָמַר גְּרִשְׁתִּי א"א א"נ וְאֵע"ג דְשִׁנְיָנָהוּ אֲשֻׁנּוּי' גִּיחוּם וְנִסְמוּךְ וּא"ל
רַבָּא לר"נ ב"א זִיל חֵישׁ לֵה וְכֵן בְּהָאֵי דְמִןחֻזְק לֵן דְלִית לִי אֲחִין וְאָמַר אִיהוּ בְּשַׁעַת מִיתָה
דְלִית לִי אֲחִין וְאָמַר אַבְיֵי דְחִיזְשִׁי לֵה מְשׁוּם דְאֶמְרִי דְאִיפָא עֵדִים בְּמִדָּה"י דִּינְדְעֵי דֵּאִית
לִי אֲחֵי וְלֵא עֲדִיף אֲמִירָה לְבַד דְאֶמְרִי דְאִיפָא עֵדִים מִןחֻזְק לֵן דֵּאִית לִי וּא"כ קִשִׁי לִי
לְאַבְיֵי מר' דְקִינְיָמָא לְכֻנּוּתִי דְהִלְכָה כְּרַבִּי מִחֲבִירוֹ וְעוֹד דְאָפִי לר"נ לֵא א"ש דְהָא קִינְיָמָא
דֵּאֵעפ"י שְׁהָיוּ מִןחֻזְקִים בּוּ שְׂיֵשׁ לֹו אֲחִים וְאָמַר יֵשׁ לִי בְּנִים נֶאֱמַן לְפִי שְׁאִינוּ עוֹקֵר חֻזְקָתוֹ
לְגַמְרֵי אֵלָּא שְׁאוּמַר שְׂיֵשׁ לֹו בְּנִים וְכַדְתַּנּוּ הֶתֶם הָאוּמַר זֶה בְּנֵי נֶאֱמַן וְאֲתַמַּר עֲלֵה לְמֵאֵי
הִילְכְתָא אר"י א"ש לְיִוְרָשׁוֹ וְלְפִטוֹר א"א מִיבּוּם וְאִסְיָקְנָא אַע"ג דְמִןחֻזְק לֵן בְּגוּי' דֵּאִית
לִי אֲחִים אַע"כ הָאֵי אוּקִימְתָא לֵאוּ דְסַמְכָא הוּא וְאוּקִימְתָא קְמִינְיָמָא דְסַמְכָא עכ"ל א"כ
ע"כ לֵא כ' הֶרְשֵׁב"א ו"ל דְנֶאֱמַן אפִּי בְּעֵדִים הוּא לְרַבִּי דְס"ל לְאוּקִימְתָא דְאַבְיֵי דְמַגּוּ
שְׁבִידוֹ לְגִרְשָׁה הָיוּ פְּעֻדִים וְלִכְּן לֵא קִשָּׁה שְׁעוֹמְדָת בְּחֻזְקַת אִיסוּר לְשׁוּק דְהָא בְּאוּקִימְתָא

זו חזקה דהואיל הוי פְּעֻדוֹת מִמֶּשׁ וּמִבְטָל הַחֲזָקָה אִסוּר אֲבָל לְפִי הַמִּסְקָנָא דְהַרְשָׁבָא ז"ל שם שְׁדָחָה דְבָרֵי אֻקְיָמְתָא זו דְאַבְיֵי מְהִילְכְתָא וְרַב דְקִיִּי"ל דְאִינוּ נְאָמֵן לְסִתּוֹר הַחֲזָקָה רַב דְנֶאֱמָן לֹאמַר יֵשׁ לִי בְנִים מְשׁוּם שְׁלֵא הַחֲזָקָה שְׂאִין לוֹ בְנִים וְאִי בְּחֲזָקָה אִסוּר ס"ל ג"כ פְּהָרִיטְבָא ז"ל דְאַכְתִּי פְּשָׂאִין עֵדִים שְׂיֵשׁ אַחַ לְפָנֵינוּ הַחֲזָקָה לְהִתֵּר לְשׁוּק אֲבָל אִם יֵשׁ עֵדִים לְפָנֵינוּ הֲרֵי הַחֲזָקָה לְאִסוּר לְשׁוּק כְּמִש"כ הַרְשָׁבָא ז"ל גּוּפָא בְּנוּדָאֵי א"נ כְּמוֹ שְׂאִינוּ נְאָמֵן לֹאמַר גְּרִשְׁתִּי א"א וְלִדְבָרִים אֱלוֹ פְּנוּן הַב"ש ז"ל בְּס"ק [י"א בְּסִי קַנ"ו] .

(ומ"ש הב"ש ז"ל [סי' קנ"ז סק"ז] דהנ"י פליג אהרשב"ם לפי מה שבארתי הטעם משום חזקת איסור לשוק אין ענין זה לדברי הנ"י פלל): היצא מכל זה דבייש עדים על אחים אינו נאמן לומר יש לי בנים אף עיקר הטעם פינון שפבר החזקה לאיסור לשוק אבל אם אמר מקודם שנתחזקה לאיסור בנודאי נאמן אפ"י אם הי' עדים שיש לו אחים נאמן לומר שיש לו בנים פינון שלא נתחזקה לאיסור לשוק וכן כ' בהד"י הרשב"א ז"ל [בקידושין המובא לעיל סי' קע"א] וא"כ בנ"ד נמי פינון שלא נתחזקה לאיסור לשוק דאפ"י מאי דא"נ ביש עדים שיש לו אחים ולא מהני במגו דאי בעי מגרשה הוא רק לחומרא כמבואר בש"ס [ב"ב קל"ה א'] זיל חיש לה וכן נראה להדיא מריטב"א ורשב"א ז"ל שם א"כ עכ"פ לא החזקה בנשואין [הראשונים] לאחר דבור שאמר שמת אחיו (לא החזקה) לאיסור לשוק א"כ שוב ממילא מהימן בדבורו שקודם נשואין [השניים] עוד י"ל דע"כ לא נחלקו גבי החזקה שיש לו אחים אם נאמן לומר אין לי אחים רק אם אמר בסתמא דאז יש מחמירין דלעקור החזקה לגמרי לא מהני המגו אבל אם אומר בפירוש מת אחי למה לא יהי' נאמן כמו עד דעלמא וכן מבואר להדיא בהרמב"ן במלחמות [בקידושין פ' האומר] דנאמן לומר מת אחי ולא קשה מדידי' אדידי' דכ' בחי' ב"ב דהבעל גרע מע"א דעלמא פינון שלא נצטרף הדבר רק לאח"מ ואז לא שייך מדעל"ג לא משקרי אינשי דלאחר מותו לא שייך האיהו החי יכול להכחיש את החי ולכאורה דבריו סותרים מחידושו לספרו מלחמות אף באמת לק"מ פי בחי' כ' זה לענין ניתן לי בן במדה"י דזה לא הוי על"ג אבל לענין מת אחי שפיר הוי זה מדעל"ג דהא אם יבא אחיו יכחישנו ובפרט פעין גדון דידין הנ"מ הי' לענין חלק ירושה מאחיו השני (דלי' לא הי' (מניעה) [נגיעה] בזה דמחל חלקו לאמו [א"כ ה"ל נ"מ גם תיקף בחי']) וא"כ בכה"ג נודאי נאמן לומר שמת אחיו ונהגם שהרשב"א ז"ל כתב מביאו (הפ"מ) [אולי צ"ל הה"מ] ז"ל [פ"ג מיבום וחליצה ה"ה ע"ש] דבעל א"נ כע"א משום שאשה סמכה עליו ולא דייקא דנראה דלפי מה דקיי"ל דע"א ביבמה נאמן וא"צ רק דיוק קצת גם באמירת הבעל דייקא קצת ובפרט שהה"מ ז"ל [הנ"ל] כתב בהדיא דהבעל נאמן כע"א ולכן לדעתו אשה זו מותרת לשוק: הנה אוסיף לברר דברי הרשב"א ז"ל שכ' דכ"ז שאין זיקת יבם בפנינו בחזקת היתר עומדת דכוננתו הוא באם אין כאן רק חזקת דיש לו אחים נגד זה יש לה היתר שהיתה בחזקת היתר לשוק כשהיתה פנוי' וכשנשאת לא נאסרה רק בחיי הבעל אבל מעולם הי' לה חזקת היתר כשימות הבעל ולכן החזקה דיש לו אחים לא מגרע החזקה קמיתא ואינה עומדת בחזקת איסור לשוק מש"ה מהני המגו דאי בעי מגרשה דאינו סותר החזקת

איסור לשוק כלל אבל באם יש עדים לפנינו ואינה מחזקת בבנים בנודאי קיימא בחזקת איסור לשוק פשימות דהא נשאת לאיש והנשואין זקקה ליבם שיש לפנינו כיון שלא הוחזקה לבנים וז"ב לפענ"ד ודברי ריטב"א אלו לא נתגלו אז בדפוס ולכן נשמטו ממהרי"ט ז"ל [ח"א סי' פ"ב] והנ"ב [מה"ת] בסי' [קמ"ה].

שפפולפלים בזה אם אשה מיקרי בחזקת איסור לשוק או היתר לשוק יענין בדבריהם ובאמת מדברי רשב"א ז"ל פשטות הלשון משמע דאשה פשנשאת בחזקת שיש לו אחים עומדת בחזקת איסור לשוק רק דנאמן במיגו דאינו סותר החזקה דיוכל להיות שיש לו בנים יעו"ש.

אף עכ"ז י"ל דגם הרשב"א ז"ל מודה דלמסקנא דנדחה אוקימתא דאבני דלא מהימן לומר יש לי בנים באם ידועבעדים דיש לו אחים שהחזקה בפנינו משא"כ באינו רק חזקה דיש לו אחים דאז י"ל לא אלים החזקה כ"כ וכמש"כ הב"ש ז"ל הבאתיו לעיל: כללו של דבר דבכל כה"ג יש שני חזקות אחד חזקת שיש לו אחין אם מוחזק באחי וגם יש חזקה חזקת איסור לשוק ולפעמים יש ג"כ חזקת מותרת לשוק באשר הבאתי מדברי הרשב"א וריטב"א ז"ל והנה בלא הוחזק באחי ולא בבני עומדת בחזקת היתר לשוק וכמבואר בפירוש בח"ר קידושין ובהנחזק באחין עומדת בחזקת איסור לשוק להרשב"א ז"ל כמבואר בדבריו שהבאתי לעיל אף הריטב"א ז"ל ס"ל דכ"ז שאין זיקה בפנינו עומדת בחזקת היתר לשוק כנ"ל ואם קודם שנשאה נולד ספק לכ"ע אינה עומדת בחזקת איסור כמבואר להד"ל ברשב"א קידושין והנה ע"א ביבמה נאמן לרה"פ [ע' סי' קנ"ח] והנה ניתוסף לבעל נאמנות טפי מחמת דבידו לגרשה אף [אם] מהני המיגו למרע החזקה לגמרי יש פלוגתא בין הראשונים והיכי שהבעל אומר יש לי בנים מהימן בכל אופן וזולת ביש עדים שיש לו אחים והיכי שאומר שאין לו אחים במוחזק באחי יש פלוגתא בזה אם מהני המיגו לבטל החזקה לגמרי והרמב"ן ז"ל כתב במלחמות [שם] דנאמן דאינו סותר החזקה דהוי כאומר מת אחי היבם דנאמן כמו עד דעלמא אף הרשב"א כתב דבעל גרע מע"א דעלמא דלגבי בעל לא דייקא.

אף באם אומר הבעל קודם הנשואין מת אחי דאז לא נחזקה בחזקת איסור לשוק ונדאי מהימן דבחזקת היתר עומדת ונאמן ע"א דגם שיש (לבעל) [להאח] חזקת חי מ"מ נאמן ע"א נגד חזקה כזו וכמבואר לענין פנה דברים לענין אבילות [בי"ד סי' שצ"ז] וכיוצא וא"כ קודם הנשואין ונדאי הי' נאמן שמת אחי וכ"כ נ"ב מה"ת שנגד חזקת חי ע"א נאמן והנה לפ"ז בנ"ד דהבעל הגיד על אחיו שנותרחק מביתו והעיד הבעל קודם הנשואין שמת אחיו בנודאי לכ"ע נאמן להעיד שיועיל להתירה שאז היתה בחזקת היתר עומדת ולהרמב"ן במלחמות הבעל נאמן אפי' נגד חזקת איסור והגם שהרשב"א כתב דבעל א"נ כע"א ראיתי בתשו' מהר"א בן ששון שכתב דבמת גמ הרשב"א ז"ל מודה ולא נשאר לנו רק סברת הרא"ש שפסק דאין ע"א נאמן ביבמה מ"מ כה"ג שהעיד טרם נתחזקה

לאיסור לשוק בְּחֻקֵּי הַיָּתֵר עוֹמְדֵת וְאֵם הַעֲ"א אֵינוֹ מַעֲיֵד נֶגְדַת חֻקֵּי בְּנֵי נְאֻמָּן בְּכַה"ת
וְאֵפִילוּ בִּיבְמָה לַד"ה לְכֵן פְּשׁוּט בְּעֵינֵי כְּבִיעָא בְּכּוֹתֵחָא דְאִשָּׁה זֶה מוֹתֵרֵת.

וְאִם מִפְּנֵי שְׁמֵעֵתִי יֵשׁ מְגַמְגָּמִין בְּדָבָר יוֹשִׁיב ב"ד וְלַעֲיִן בְּדָבָרֵי וְאֵם יֵיטֵב בְּעֵינֵיכֶם גַּם
אֲנִי בְּהֵיטֵר עִמָּכֶם וְד' מִשְׁגִּיאֹת. וְעֵינֵי בְּתִשׁוּ' מֵהַר"א בֶּן שְׁשׁוֹן ס' כ"ו שְׁפֹתֵב וְהוֹרָה
לְהֵתִיר וְעוֹד גְּדוֹל הֵתִיר זֶה יַעו"ש: סִימָן קַעֲג לְהַרְבֵּה הַמֵּאָה"ג הַחֲרִיף הַחֲסִיד הַמְּפֹרָסִם
יֵרָא ד' שְׁלֵשֶׁלֶת הַיּוֹחֲסִין וְכו' מו"ה אַבְרָהָם חַיִּים נ"י הַאֲבָד"ק לִיִּסְקָא יַע"א: שְׁאֵלָה אִשָּׁה
אֲחַת קָשְׁת רֹחַ גְּלֻמּוּדָה וְעוֹזְבָה הָאֲסוּרָה בְּכַבְלֵי עֵיגוֹן ר"ל זֶה אֵיזָה שְׁנַיִם אֲשֶׁר מֵת אִישָׁה
הַמְּנוּחַ וְשָׂמוּ מְרָדְכֵי בְּלֹא בְּנִים ר"ל לֹא נִשְׂאָר אַחֲרָיו בֶּן אוֹ בַת וְהִי לֹא אֵחָ וְשָׂמוּ שְׁלֵמָה.

וְזֶה פְּמָה שְׁנַיִם אֲשֶׁר הִלְךְ הַבְּחֹר שְׁלֵמָה אַחֵי ר' מְרָדְכֵי הַגָּ"ל לְשׁוּט עָלֵי אוֹכַל נוֹדֵר הוּא
לְלַחֵם אִי' וְהַרְחִיק נִדּוּד מִבֵּית אָבִיו וּמִמְשַׁפְּחָתוֹ וְעַקְבוּתָיו לֹא נוֹדְעוּ אִי' אֵיפֹא וְעָבְרוּ יָמִים
וְשְׁנַיִם עוֹד בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ שָׁל אַחֲרָיו ר' מְרָדְכֵי הַגָּ"ל וְלֹא נִשְׁמַע מֵאַחֲרָיו דְּבָר וְכָל יָמֵי חַיּוֹת
הָאִשָּׁה הַגָּ"ל תַּחַת בְּעֵלָה ר' מְרָדְכֵי הִי' רַק כְּמִשְׁלֵשׁ חֲדָשִׁים וּבְמֹת אִישָׁה הַגָּ"ל הַתְּחִילָה
לְדַרְוֵשׁ וְלַחֲקוֹר אַחֲרָי יְבָמָה שְׁלֵמָה הַגָּ"ל לְחַלְוֵי לָהּ לְהֵתִירָה לְשׁוּק וְעָבְרוּ עֵידוֹן וְעֵידָנִים
וְכָלוּ עֵינָי מִיַּחַל וְנִפְשָׁה מְרָה לָהּ כִּי אִמְרָה לְשׁוֹן תּוֹחַלְתָּה וְעַתָּה זֶה אֵיזָה יָמִים מְצָאָה
הָאִשָּׁת מְנוּחַ לְנִפְשָׁה וְהַשִּׁיגָה אֶת גְּבִיּוֹת הַעֲדוֹת הַרְצוּף פֶּה ע"י קְרוּבָה אֲשֶׁר גַּם הוּא שָׁט
לְמַרְחֹק לְבַקֵּשׁ לְחַמּוֹ וְהִנֵּה לְשִׁמְעַע אֲזַן נִשְׁמַע לְהַקְרוֹב הַזֶּה מֵאִישׁ אֶחָד וְשָׂמוּ ר' יִשְׂרָאֵל
מִזְאֲרֵשִׁין רְחוּק ד' פְּרָסְאוֹת מִפֶּה אִיף שֶׁהַבְּחֹר שְׁלֵמָה הִי' נִמְצָא בְּגוֹרָא הָאֲמוֹר בְּמַדִּינַת
זִיבְעוֹן בְּעַרְגִּין.

וְהַקְרוֹב הַגָּ"ל הִי' שְׁמָה בְּגוֹרָא הָאֲמִיר וְעֵלָה הַגַּב"ע בְּיָדוֹ הַרְצוּף פֶּה אֲשֶׁר הִבִּיא מִשֵּׁם
וְהַגַּם כִּי לַפַּעַם"ד יֵשׁ בְּזֶה דֵּי לְהֵתִירָה אֲמָנָם לֹא נוֹכַל עֲשׂוֹת דְּבָר גְּדוֹל כְּזֹאת לְבַדְנוּ עַד
נִשְׂאֵל אֶת כְּבוֹד אֲדָמוֹ"ר אִם יִסְכִּים לְהֵתִירָה וְאֵלָיו נְשִׁית פְּנִינֵינוּ וְנִפְשָׁנוּ בִּשְׂאֵלְתָנוּ וְגוֹדֵל
עַנּוּתוֹ תִּרְהִיבֵנוּ לְהַשִּׁיבֵנוּ דְּבָר בְּרוּר כְּאֲשֶׁר יִשְׂאֵל אִישׁ בְּדָבָר אֱלֹקִים: וְזֶה תוֹרַף הַגַּב"ע
בְּתַלְתָּא כְּחֻדָּא הַוִּינָא בִּי דִּינָא וְאַתָּא לְקַמָּן ר' אֶלְעָזָר דּוֹב בֶּן שְׁמוּאֵל וְאַסְהִיד בְּאַנְפָּנָא בַת"ע
בְּאֵלָיו"ע אִיף שְׁהִי פֶּה בְּחֹר אֶחָד אֲשֶׁר שָׂמוּ שְׁלֵמָה וְיִשָּׁב כָּאֵן בְּשׁוּק לְמַכְרוֹ פֶּת וְהִי
אֲחֻזְתָּהּ אֶצֶל הָאוֹפִים וְהִי בְּקוּמָה מְמוֹצֵעַ וּפְנֵי סְגֻלָּה וְשַׁעַר רֵאשׁוֹ נוֹטָה לִירוֹק שְׁקוֹרִין
גְּעַל וְאַחֲרֵי זֹאת שָׁבַק חַיִּים וְזֶה יְהִי מֵאֲזוּ וְע"ע עַרְף שְׁבָעָה שְׁנַיִם וְאַח"ז הַעֲיֵד בְּמַחְנֵינוּ ר'
זְנוּוִיל בֶּן ר' חַיִּים הָאֲרֵט בּוּזָה"ל בִּינָא מִיר אִיזוּ אֵינִן בְּחֹר מְסַאֲנִיקָר קְרִיזוּ וְשָׂמוּ שְׁלֵמָה
אוֹן עַר הָאֲט מִיר גִּיזְאָגֵט אֲזוּ עַר הָאֲט אֵינִן בְּרוּדֵר מְרָדְכֵי אֲוֹן עַר הָאֲט מִיר גִּיזְאָגֵט אֲזוּ עַר
אִיזוּ אוֹוְעַק מִבֵּיתוֹ מַחְמַת עַר הָאֲט זִיף גְּקִרִיגֵט מִיט זִינֵן שְׁטוּ מוֹטֵר אוֹן דְּעַר בְּחֹר הַגָּ"ל
אִיזוּ בִּינָא אֵיָהֶם גִּשְׁטָאֲרֵבֵן וְגַם ר' שְׁלֵמָה בֶּן ר' מֵאִיר נַחוּם סוֹפֵר הַעֲיֵד בּוּזָה"ל בִּינָא מִינֵן
פֶּאֲטֵר אִיזוּ גִיוּעֵזִין אֵינִן בְּחֹר וְשָׂמוּ שְׁלֵמָה אֲוֹן הָאֲט אוֹינֵן גִּיזְאָגֵט אֲזוּ עַר אִיזוּ פִּין סַאֲנִיקָר
קְרִיזוּ אֲוֹן עַר אִיזוּ גִיוּעֵסִין אֶצֶל אָבִי מִיט גִּיבְעַקֵּס אִיזוּ דַעֲמַאֲלֵט אֵינִן יְהוּדֵי גִיוּעֵזִין שְׁפֹת
בִּינָא הַנְּגִיד ר' אַבְרָהָם יִצְחָק שְׁפִירָא הָאֲט עַר זִיף מִיט דַעֲם בְּחֹר שְׁלֵמָה זִייעַר גוֹט
כְּאֶקְעֵנֵט בִּיּוֹם וַי"ו עַש"ק אַח"ז אִיזוּ עַר פִּין מִינֵן אָבִי אוֹוְעַק לֵר' זְנוּוִיל הַגָּ"ל אוֹן אִיזוּ
גִישְׁטָאֲרֵבֵן וְגַם זֹאת הַעֲיֵד ר' אֶלְעָזָר דּוֹב הַגָּ"ל אֲזוּ דָא אִיזוּ קִינֵר נִיט גִיוּעֵזִין בִּינָא אֲלַלַע
כְּעַקֵּר קִינֵן אַנְדֵרֵר וְאִם זָאל הִיִּסִין שְׁלֵמָה וְע"ז בְּאֲנוּ עַה"ח יוֹם חֲמִישִׁי בְּשָׁבֻעַ חֲמִישָׁה

עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ אֵייר שְׁנַת תַּרְכָּ"ב לַפ"ק פֶּה גּוֹרָא הָאֲמָאָר גָּאוּם יִשְׁכַּר בַּעַר בֶּן לֹא"א
הַמְנוּחַ מו"ה אֶהְרֹן זִלְה"ה מוֹיִשְׁנִיצָא.

וּנְאוּם דְּוֹד בֶּן יְהוּדָה לִיב הִפְהֵן וּנְאוּם יְהוּדָא בֶּן הַמְנוּחַ נִפְתְּלֵי הִקְרִי: הַעֲתִיק אֹת בָּאוֹת
הֵן אֲמַת וַיֵּא אֵיךְ בֵּין גְּיוּוֹעֵזִין בִּק' הָאֲמָאָרַע פִּין אֵיין עֲרָךְ שְׁמִנָּה שְׁנַיִם אוֹנ אֵיךְ הָאָב
גְּשָׁמִיסְט מִיט דְּעַם בַּחוּר שְׁלֵמָה בֶּן דּוֹב מְכַפֵּר וַיִּסְלִיק אוֹנ אֵיךְ הָאָב עֵהָם דְּעַר קַעֲנַט אוֹן
עַר הָאָט גִּיהָאט אֵיין פְּלֶאָצִיקַע גָּאז אוֹן אֵיין קִיילִיכְטוּג פְּנִים אוֹן גַּעלַע הָאָר אוֹן אֵיךְ בֵּין
גְּיוּוֹעֵזִין דָּארטַען שְׁבַת אֶצֶל ר' אַבְרָהָם יִצְחָק הָאָב אֵיךְ מִיט עֵהָם גְּשָׁמִיסְט אוֹן אֵיךְ וַיִּיָּס
זַעֲכַר אִז דָּאָס אִיז דְּעַר שְׁלֵמָה בֶּן דּוֹב וַאֲס עַר הָאָט גִּיהָאט אֵיין בְּרוּדֵר מְרֻדְכִי בַּעֲלָה שְׁל
אִשָּׁה שְׁרָה ע"ז בְּאִתִּי עה"ח הַיּוֹם יוֹם א' מְטוֹת הַק' יִשְׂרָאֵל כ"ץ מְזֹאֲרָשִׁין סְמוּךְ לַפֶּה.

ע"כ הַגַּב"ע הַנְּצָרָךְ לְהַשְׁאֵלָה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּאֲמַת הַנִּי כְּשִׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְאֶפְיָלוֹ לְפִי מַה
שְׁרֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל שְׁלֵא מְהַיִּי נִרְק צָרִיךְ עוֹד שֵׁם עִירוֹ מ"מ הָא פְּתָבוּ בְּנֹלָם דָּאָם יֵשׁ
עוֹד אֵינָה צִירוּף כְּמוֹ שֵׁם כְּיַנּוּי לַכ"ע סְגִי וְהִכָּא שְׁאָמַר שְׁמוֹ וְשֵׁם אָחִיו וְשִׁהָי' לוֹ אַח
וְגִיְרָשׁוֹ מִבֵּיתוֹ לַכ"ע סְגִי בְּזָה [ע' סִי י"ז סִי"ח].

אִךְ בל"ז הַעֲדוֹת שְׁהַעֲיֵד שְׁרָאָהוּ וְהַפִּירוֹ הֵיטֵב שְׁהוּא הֵיכָם וְנַעַר הַעֲיֵד שְׁזָה אֲשֶׁר הַפִּירוֹ
הוּא שְׁמַת וַא"כ הַרִי כְּמוֹ שְׁאֹמַר נַעַר פ' בְּשִׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ כִּי אָמַר שְׁזָה שְׁדִיבֵר
עַם אִישׁ אֶחָד מֵת וְזָה הָאִישׁ שְׁדִיבֵר עִמּוֹ אוֹמֵר שְׁזָה הוּא הֵיכָם וַא"כ בְּנֹדָאֵי מְצִירוּף עֲדוּתָם
נֹדַע שְׁהֵיכָם מֵת וַא"ת דְּנִיחֻוֹשׁ דְּלָמָּא הַנִּי אִישׁ אַחַר מְגָלִיל סַאֲנִיק שְׁדִיבֵר עַם אֵינָה נַעַר
אַחַר שְׁהִי שֵׁם כִּי הַנַּעַר שְׁאֹמַר שְׁמַת אוֹתוֹ שְׁדִיבֵר עִמּוֹ יְהוּדִי מְגָלִיל סַאֲנִיק זָה הַנַּעַר
אֵינּוּ אוֹמֵר שְׁמַפִּיר מִי הִי הַמְדַבֵּר עִמּוֹ וְאוּלַי גְּנֻדְמֵן עוֹד אֶחָד שְׁדִיבֵר עַם נַעַר אַחַר וְהוּא
שְׁמַת לֹא הֵיכָם אִךְ ז"א דְּמִבְּנֹאֵר דְּלֹא חִיִּישִׁינּוּ שְׁאֲחַר כִּיּוֹצֵא בּוֹ בָּא לְכָאן כְּמִבְּנֹאֵר גְּבִי
יִצְחָק ר"ג בְּש"ס [בְּמֹת קט"ו] לְפִי פִירוּשׁ הַרְמְב"ן [בְּמִלְחָמוֹת שָׁם] וְכֵן פְּסִיקֵנוּ לְהַלְכָה
[בְּסִי י"ז סִי"ח] וַא"כ אֵיכָּא ע"א שְׁמַעֲיֵד מְמַשׁ עַל מִיתַת הֵיכָם.

וְאִם נִחְמִיר עַלִּי מִפְּחַ דְּבָרֵי הָרֹא"שׁ ז"ל [יְבָמוֹת דְּצ"ג ע"ב וּמוֹבָא בְּטוֹשׁ ע"י סִי קנ"ח]
שְׁפִסְק דָּאִין ע"א נְאָמֵן בִּיבְמָה זָה לִיתָא דְּהַנָּה קִי"ל דְּלַהַעֲיֵד מִי זָה הוּא לַעֲנִין יְבוּם
וְחִלְצָה וְגִיטִין מְהִימֵן ע"א מַה"ת וְהוּא מְגַמ' דִּיבְמוֹת [דל"ט ע"ב] וְאֲשֶׁתְּמוֹדְעִינָהוּ אֶפְיָלוֹ
מִפִּי אִשָּׁה סְגִי וַא"כ ה"נ זָה הַעֲדוֹת שְׁהַעֲיֵד שְׁרָאָה הַנַּעַר שֵׁם אֵינּוּ מַעֲיֵד רַק שְׁהַנַּעַר הַלִּז
הוּא הֵיכָם וַע"ז נְאָמֵן בְּכַה"ת אֶפְיָלוֹ בְּגִיטִין וּד"מ לְסַמְנוּךְ עָלָיו וְלֹא תִמָּא דְּהַתָּם גְּבִי
וְאֲשֶׁתְּמוֹדְעִינָהוּ הַטַּעַם מְשׁוּם מִקְלָתָא דְּעַבְיָדִי לְגִלוּיִי ע"א נְאָמֵן מַה"ת מִשְׁא"כ הִכָּא אֵינָה
מִקְלָתָא דְּעַל"ג שְׁמַת זָה הָאִישׁ שְׁהַעֲיֵד עָלָיו שְׁהוּא הֵיכָם וַא"כ אֵינּוּ עַבְיָדָא לְגִלוּיִי כִּי הַתָּם
גְּבִי אֲשֶׁתְּמוֹדְעִינָהוּ שְׁהַתָּם וְדָאֵי [עַבְיָדָא] לְגִלוּיִי כִּי יְכוּל לְבָרַר תְּיָכֶף שְׁקִירוֹ מִשְׁא"כ כָּאן
שְׁזָה הַנַּעַר מֵת וְהֵיכָם אִם הוּא חֵי אוּלַי לֹא יָבֵא לְעוֹלָם לְכָאן וְלֹא הַנִּי עַבְיָדִי לְגִלוּיִי [תְּיָכֶף]
כִּי הַתָּם וְרַק כְּשֶׁאָר עַד מִיתָה דְּעַבְיָדִי לְגִלוּיִי [וַא"כ] דב"ז אֵינּוּ מַה"ת כְּמִבְּנֹאֵר בְּרַמְב"ן
בְּמִלְחָמוֹת בְּאִשָּׁה שְׁהַלְכָה [בר"פ] וְהַנ"ב בְּמ"ק [סִי כ"ח] מְאָרִיךְ בְּזָה וַא"כ פִּינּוֹן דְּלֹא
דְּמִי לְהִכְרוֹת דְּגְבִי חִלְצָה וְגַט שׁוּב אֵינּוּ נְאָמֵן לְהָרֹא"שׁ ז"ל שְׁפִסְק דְּע"א בִּיבְמָה אֵינּוּ
נְאָמֵן ז"א דְּכִינּוֹן דְּמִבְּנֹאֵר בְּהַגַּב"ע שְׁעַדָּן לֹא יְדַעוּ מִמִּיתַת הַנַּעַר הַעֲיֵד הַעֲד שְׁזָה הוּא הַנַּעַר
שְׁרָאָה בְּהִיּוֹתוֹ בְּעִיר וַא"כ הַנִּי שְׁפִיר מְדַעַל"ג וַא"כ פִּינּוֹן דְּנְאָמֵן הַעֲד ע"ז שְׁזָה הַנַּעַר הוּא
הֵיכָם וּמִמִּילָא עַל גּוּף הַמִּיתָה יֵשׁ שְׁנַיִ עֲדִים וְלָזָה וְדָאֵי לֹא חִיִּישִׁינּוּ שְׁזָה הַנַּעַר שְׁהַפִּירוֹ

הַלֵּךְ מִשָּׁם וְאַחֵר בָּא וְהוּא שְׁמַת דְּכָבֵר הוֹכְחֵנוּ דְּעַל אַחֵר שְׂבָא לֹא חִיְיָשִׁינוּ פְּאַשֶׁר גַּם הָרֵא"ש פִּסְק פְּהַרִי"ף ו"ל גְּבִי יִצְחָק ר"ג דל"ח לְאַחֵר רַק בְּגִט חִיְיָש דְּאַפְשֶׁר בְּגִט אַחֵר דְּזֵה הָיִי לֹא הוֹחֲזֵק מִמֶּשׁ פְּמִבְּנֹאֵר בַּח"מ [ס'י י"ז סקל"ח] וּבב"ח ז"ל [שָׁם] שְׂהָא הֵיבָם עַכ"פּ הִי' שָׁם וְאִם אַחֵר פִּינְצָא בְּזֵה שְׁשָׁמוּ וְאַחֵר פְּאַחֵר לֹא יִדְעֵנוּ שְׁהוֹחֲזֵק לִילֵךְ לְשָׁם וְכֵה"ג לֹא חִיְיָשִׁינוּ לְאַחֵר וּא"כ יֵשׁ לָנוּ שְׁנֵי עֵדִים עַל מִיתַת הַנְּעַר הֵיבָם דְּעַל הַפְּרִתּוֹ סָגִי בַע"א לַכ"ע וְכִי תִימָא דְּזֵה לֹא מְקַרִי עֲבִידָא לְגִלוּנֵי פִּינוּן שֶׁהִי רַחוּק מִפְּאַן דוֹ"א דְּבִהְדָּי מְבִנְיָא בַת"ה גְּבִי גְרִשׁוֹן וְגִרְשָׁם דְּכֵה"ג נְמִי הָיִי מִלְּדַע"ל ג [ע' בַּט"ג בַּש"א אִוֹת ג' סק"ב הַעֲתִיק תְּשׁוּ' תַּה"ד וּמ"ש עַלִי' הַס"ש ע"ש וְתַבִּין] וּכְמ"ש בַּש"ס [יְבָמוֹת ע"ז] הָרִי שְׁמוּאֵל וּב"ד קָנִים וְהָיִי מִלְּדַע"ל גְּהָם שְׁהוּא שְׁלֵא בְּמָקוֹם הַמְּעַשָּׂה וּא"ל דְּהָעֵד יִדְעַ שְׁמַת וּמַש"ה הַעֵיד שְׁקַר דְּזֵה וְדַאי לֹא חִיְיָשִׁינוּ שְׁלָנוּ לֹא נִתְּוֹדַע וְלִהְיָא שְׁדַרְשָׁה אַחֲרֵי וְלוֹ שְׁלֵא דְרַשׁ אַחֲרֵי וְלֹא הִי' שָׁם יִדְעַ מִמִּיתַתּוֹ וּמַש"ה פְּיַחֲשׁ זֵה ל"ח פְּלָל וּבְדַאי הָאֲשָׁה מְוַתֶּרֶת אֲפִילוּ לְהָרֵא"ש ז"ל וּבְפִרְט דְּבְמָקוֹם עֵיגוּן נוֹהֲגִין לְהַקְל פְּרוּב הָאֲחֲרוּנִים דַּע"א בִּיבְמָה נְאַמְן.

וְהֵינָה רְאִיתִי מַעַכ"ת רוּצָה לֹמַר דְּזֵה לֹא הָיִי בְּחֻזְקַת אִיסוּר לְשׁוּק הֵינָה זֵה הַיְפוּף דְּכָרִי הַגַּמ' גְּבִי זָרַק לֵה גִט בְּסַפֵּק דְּאוּקְמָא אַחֲזַקַת אִיסוּר לְשׁוּק אָף בְּאַמַּת בַּתְּשׁוּ' מֵהַרְשָׁד"ם מְשֻׁנָּה כֵּה"ג לְסַפִּיקָא וּבַת' רֵאשׁ יוֹסֵף מְאַרְיָף בְּזֵה וְכֵן הַנ"ב בַּמַּה"ת [ס'י קמ"ה]: וּמַה שְׂבָא לְתַרְזַן דְּכָרִי הַרְמַב"ם ז"ל [פ"ג מִיבּוּם וַח' הִי"א שְׁכ' הַטַּעַם דְּאִין הֵיבְמָה נְאַמְנַת לֹמַר מֵת יְבָמִי דְּאִיסוּר לֹאוּ קַל בְּעֵינֵי] הוּא דְּכָר שְׁאִינוּ מְתַבּוּנֵן שְׁפִיר פִּי יִדְוַע דְּהַרְמַב"ם ז"ל אִינוּ מְבִיא רַק דְּכָר שְׁמוּכַח בַּגַּמ' בְּפִירוּשׁ אָף לְפַעַד"נ שְׂבָא לְתַרְזַן קוּ' הַגַּמ' [יְבָמוֹת צ"ד ע"א] עַל רְבָא שְׁאַמֵּר לְאִיסוּר פְּרַת הַתְּרַת לְאִיסוּר לֹאוּ לֹא כ"ש וּפְרִיף הַגַּמ' אֲשָׁה תּוֹכִיחַ שְׁאִינָה נְאַמְנַת לֹמַר מֵת יְבָמִי וְנְאַמְנַת לֹמַר מֵת בְּעַלִי וְלִזְהָ בָּא הַרְמַב"ם לְתַרְזַן בְּדַרְזָה זֵה דְּהֵינָה (הַר"ח) [הַר"י] ז"ל [בַּתו' ד"ה לְאִיסוּר] מְפָרֵשׁ לְאִיסוּר פְּרַת הַתְּרַת לִיבָם שְׁנַאמְן ע"א לֹמַר מֵת הַבַּעַל שְׁתַּתִּיבָם וְהוּא בְּאִיסוּר פְּרַת נוֹסֵף עַל אִיסוּר א"א וְלְאִיסוּר לֹאוּ לְעֻלְמָא לֹא תַתִּיר וְהֵינָה לְכַאוּרָה קִשָּׁה ע"ז הַפִּי' הָא אַבְעָי' הָיִי לַל"ב דְּעַל מִיתַת הַבַּעַל פְּשִׁיטָא שְׁנַאמְן וְלֹא אֲמַרִי זְמַנִּין דְּרַחֲמָא לִי וְהָאֲבָעָי' הוּא עַל מִיתַת הֵיבָם אִם מְהִימֵן ע"א דְּדִלְמָא מְשׁוּם דְּזְמַנִּין דְּסַנְי' לִי נוֹגַעַת לֵה בְּיוֹתֵר דְּגָדוּל שְׁנָאָת הַשְׁוֹנָא וְדִלְמָא מְשַׁקְרָא פְּמִבְּנֹאֵר בַּתּוֹס' [שָׁם ד"ה פִּי תַבַּע"ל] וּא"כ מַה הִבִּיא רְבָא לְאִיסוּר פְּרַת הַתְּרַת לִפִּי' (ר"ח) [ר"י] ז"ל הֵינָנוּ דְּנַאמְן ע"א לֹמַר מֵת הַבַּעַל לְהַתִּיבָם הָא שָׁם מְשׁוּם דְּלְמָא רַחֲמֵי לִי דְּיִיקִי דְּלֹא חוֹשֵׁשׁ בְּשִׁבִיל אַהֲבָה שְׁלֵא לְדַקְדָּק אֲבָל בְּשִׁבִיל שְׁנָאָה לֹא דְּיִיקָא דְּזֵה הוּא הָאֲבָעָי' וּמַאי אָמַר רְבָא לְאִיסוּר פְּרַת הַתְּרַת הָא לֹא דַמִּי זֵה לְזֵה דְּגְבִי אִיסוּר לֹאוּ אִיפָּא סְבָרָא דְּסַנְי' לִי שְׁהוּא גְּדוּל מְאַהֲבָה פְּמוֹ שְׁמִסְנֹפֵק בַּעַל הָאֲבָעָי' אָף זֵה לִיתָא דִּי"ל דְּכָף פְּשׁוּט פִּינוּן דְּבַאמַת יֵשׁ לְפָנֵינוּ סְבָרָא דְּרַחֲמֵי לִי פְּדַאמְרִינוּ בְּלִישְׁנָא קַמָּא וְגַם י"ל זְמַנִּין דְּסַנְי' לִי וְרַק סְבָרָא דְּזְמַנִּין סַנְי' גְּדוּל מְהָא דְּרַחֲמָא לִי כַּמ"ש תּוֹס' הַנְּ"ל וְלָכֵן גְּבִי זְמַנִּין דְּרַחֲמֵי לִי פְּשׁוּט דְּמְהִימֵן וְגְבִי זְמַנִּין (דְּרַחֲמָא) [דְּסַנְי'] מְסוּפֵק אִם נְאַמְן ע"א וַע"ז א"ר פִּינוּן דְּלְאִיסוּר פְּרַת שְׁהוּא אִיסוּר גְּדוּל הַתְּרַת וְל"ח לְרַחֲמָא לִי כַּמ"כ עַכ"פּ בְּאִיסוּר לֹאוּ דְּקַל ל"ח לְזְמַנִּין סַנְי' לִי.

וְהֵינָה בִיש"ש פְּתַב עַל הַרְמַב"ם שְׁאַאִיסוּר לֹאוּ קַל בְּעֵינָה זֵה הוּא רַק לְגְבִי דִּידָה אֲמַרִינוּ שְׁתַּקַּל דְּקַל עַלִי' הָאִיסוּר אֲבָל לְעַד הַמְּעִיד שְׁוֹהָ אִיסוּר לֹאוּ לְאִיסוּר פְּרַת דְּלְהַעִיד שְׁקַר

כד איסור הוא יעו"ש ולזה שפיר ל"ק ארְבא מידי דלעולם ילפי' איסור לאו הקל מפרת כמו דשם שהוא איסור חמור ל"ח לסברת רחמא כמ"כ גבי איסור קל ל"ח לסני' לי וא"ת היא תוכיח דנאמנת מת בעלי [דהוא אי' חמור אף דשייך דרחמא לי] ולא מת יבמי [אף דהוא אי' קל וחינשי' לדסני' לי] דגבה י"ל הסברא אדרבא האיסור לאו קל בעינה אבל לגבי העד דלא מחלקינן לגבי עדות בין איסור חמור לאיסור קל שפיר אמרינן לאיסור חמור התרת וזה דבר פשוט מוכח מעצמו ולזה הביא הרמב"ם טעם זה לתרץ דברי רבא שפסק פנותי' [שם בהלכה ה'] והי' שלום.

ב' ג' ניסן תרכ"ג לפ"ק: סימן קעד להרב המאה"ג הרריף ובקי חסיד מפורסם וכו' מו"ה ישעיה הירש נ"י אבד"ק פראנפאל יע"א: תשובה בנדון האשה שהחזיק בעלה באחים ופ"א אמר לאחד בעניני ריב עם פ' שאינו חושש למסירה שעשה רעקלאמאציע בשקר שפן אחיו מת ואח"כ הי' ע"א שאמר קודם מתתו שא"י אם אחיו חי או מת הנה באמת נראה שאמירה שאמר אינו אמירה ממש די"ל דדרף שחוק אמר ולא מהני לגרע החזקה דיש לו אח ולא שייך בהאי סברת התוס' [ב"ב קל"ד ד"ה אול] דבידו לעשות חשוב טובא דזה ליתא דהא אין תפיץ כלל בגרושין ורק שאמר דרף שיחה בעלמא נגד מוסרים הגם שיש לפקפק על סברא זו מ"מ דרף שיחה בעלמא אינו חשוב כלל והרבה הארכתי בזה בתשובה.

גם הא ע"א שאמר שבשעת מותו חזר בו ובנדאי נאמן לחזור כמבואר בש"ע אה"ע [סי' קנ"ו ס"ז לי"א שם] ומה שפקפקת לפסול העד משום שהי' משמאי העיר ז"א דנהגין פעת לקבל עדות מפאלו ובנדאי אין לפסול עדותו בזה"ז וכמ"ש (ר"י) [ר"פ בחגיגה כ"ב] כמאן מקבלינן האידינא סהדיתא מע"ה [כר"י] וגם על זה שהי' משמאי העיר עדיין לא נגבה עדות פדין ולכן א"א לי להקל בזה ואין בזקנתי פח ליקח עול זה להתיר איסור בקמה לשוק והי' שלום.

ד' ר"ת מרחשון תרל"א: סימן קעה לידידי אחי הרב ה"ג חריף ובקי חסיד ועניו ירא ד' בו"ק חו"פ ע"ה פ"ה כש"ת מו"ה אביגדור נ"י אבד"ק דיקלא: מכתבך הגיעני אודות החליצה והנה לא ידעתי למה החמרת כ"כ הלא ידוע.

מק"ע [סי' ש"ל ומוכא גם בב"ש סי' י"ז סקנ"ח] אשר אם יש עוד שם משפחה עם שם האב דיו ובפרט בכמה דברים שם אמו ושאר מוכיחות בנדאי כ"ע וגם הצ"ץ [סי' נ"ח מוכא בק"ע] מודה דדי בזה וכבר נהגו עלמא לסמוך על שם אביו ועוד אינה הוכחות כאשר מבואר בקל התשובות אין חולק גם מה שכתבת שהיא לא נולדה בקהלתו והב"ד כתבו מילידי קהלתנו אתמה אחי וכי צריף ליקח פרטיקאהל מקום הלידה יותר מזה בגט חמור קיי"ל [בסי' קכ"ח ס"ב] שינוי לידה אינו פוסל ובפרט שפן אמת שבלה"ק נקרא מקום גידולו מקום לידה וכן הוא בין העולם שאומרים על מי שמנעוריו באיזה מקום

אומרים שנולד פאן היינו שמנעוריו הוא פאן נרק בגט פתבו דאינו פשר בשם מןשאל
כמבואר בתשו' הר"ן ו"ל אבל בעדות מיתה או חליצה נדאי אינו מעכב שם הלכה.

גם מה שפתבו שאחיו דר בראדמישלא והוא לא דר שם זה אינו ריעותא כלל וכי אמרו
בתורת עדות שדר שמה וכי יודעים המה רק שבעת שדר שם מחמת שאמו דרה שם מ"מ
אם הוא במקום אחר יודע שהי' לו אח ששמו ושם אמו פן וכן שם אשתו פאשר אומרים
בקהלתכם עדים שהי' לאיש הזה אח כזה נדאי צריף לחלוץ לחליצתו.

ומה שרצית לפלפל בדרף שאינו נאמן פינו שלא הוחזק ו"א דבחליצה לא צריף רק
במלדעל"ג סגי אפילו שאומר קודם המעשה ונראים הדברים שאמר אמת ולכן אם יש
לפניכם עדים או ע"א שאמר שהי' לאיש היכם אח ששמו ושם אביו ואמו פן והי' דר פה
צריף לחלוץ ומחמת גנדל טרדומי קצרתו וסמכתי על חכמתו שתעיין באמת לעשות
החליצה והי' שלום: סימן קעו לידידי מחו' ש"ב הרב המאה"ג חו"פ ה"הסיד ש"ה כש"ת
מו"ה משה רוקח נ"י מבעלז: שאלה אם מותר לגדול האחין לחלוץ מחמת שיש לו אשה
ואחיו הקטן הוא פנוי: תשובה הנה בב"ש כתב בס"י קס"א ו"ל ואם לגדול אשה אז
חליצת קטן עדיף וע' ב"י סי' קס"ה מ"ש בשם הריטב"א עכ"ל.

והנה דבריו מדברי הראשונים שכתב הנ"י ביבמות פ"ב ו"ל מצנה בגדול ליכם לשון
הריטב"א ו"ל אומר הי' מורי הרמב"ן שנה פשהגדול הגון לה אבל אם אינו הגון ואחד
מן האחרים הגון מצנה באחרים יותר ממנו כו' וכל שיש לגדול אשה אחרת בזמן הנה
אין המצנה בו דקטטא ומריבה איפא בבית וכיכם שאינו הגון דמי לגבי אידך עכ"ל וכן
הוא בריטב"א יבמות בחי' [שם דף כ"ד] א"כ הרי דבדבר קל מאד דחינו המצנה מהגדול
ועדיף הקטן ביבום והנה דעת הב"ש ו"ל דחליצה בזה כמו יבום כמו דבדבר מועט אמרינו
דיבום דקטן עדיף כמו כן גבי חליצה אם יש איזה עדיפות בחליצת הקטן מהגדול חליצת
הקטן עדיף.

והנה זה דוע דכמה ראשונים אמרו דרגמ"ה לא התרים ביבמה כדי שתהא ראוי' ליבום
(מובא בסי' א' סעיף') והרבה שכתבו דאפילו במקום מצנה גזור דכן קיי"ל לרוב
האחרונים ורצה הרא"ם ו"ל לומר דצריף להתיר החר' מקודם והב"ש הביא בסדר
חליצה [סקמ"ו] דלא צריף לזה דבדיעבד פשר ובנדאי הואמשום דההיתר הוא בכדי
דס"ס אסורה כמבואר באחרונים וא"כ בדיעבד סמכינו פינו דרק איסורא [דחזר"ג]
רביע עלה הוי חזי ליבום אף בנדאי כ"ע ס"ל כל הראשונים ואחרונים דאיפא חשש
דאינו ראוי ליבום ועיין בב"ש [סי' קס"ה סק"ד] גבי שמתה אשתו לאחר זיקת יבמתו
די"ל דהוי אינו ראוי לו וקרי בי' אפר לא יבמה ול"ד לשבועה או נדר ובנדאי דבר זה
מבואר בכל נוכתא דמפח החר' הוי קצת חליצה גרוע והנה פיש אח קטן בלא אשה
דבכה"ג לכ"ע גזור רגמ"ה אפילו ביבמה דהא יוכל הקטן לקיים המצנה ולא בטלה מצנת
יבמין בנדאי חליצת הקטן עדיפא דבי' לית שום חשש כלל ולכן כתב הב"ש דאם יש קטן
פנוי עדיף הוא מהגדול כמו לענין יבום גבי יש לו אשה דמשום חשש קטן דחינו המצנה
מהגדול ביבום כמו כן בחליצה ולזה הביא העיין לקמן בב"י קס"ה דשם מבוארין דברי
הריטב"א ו"ל והנה דברי הב"ש הנה קילורין לעינים לא כמו שראיתי לאחד שמשגיג על
דברי הב"ש דהאף משום חשש בעלמא נקל במצנה בגדול ולא הבין דנה עיקר חידוש

של הב"ש דביש אינה קפינא כ"ד שוב חליצת הקטן עדיף וכו' [סרו] כל תלויות הנ"ל על הב"ש ז"ל.

גם רצה להתיר בנ"ד משום שהפנוי הוא משונדף ועליו חר' מפח התנאים שלא לישא אשה אחרת דברים אלו אינם ראויים לדבר מהם כלל חז"ל דידוע דחרם דחתימה כה"ג לאו כלום פמבאר בנ"ב מ"ק [חיו"ד סי' ס"ט] ובפ"ט בזמנינו שאין פתיב פמעט חרם רק הקנס לא יפטר כו' אבל לא פתוב כלל שמקבל עליו וגם לא שינה סברת הנ"ב שם שהרב מטיל חר' שעשה אין הרב מטיל כלל חר' ובפ"ט דהחתן אינו שם לבו לזה פידוע מהמנהג וחר' הקהלות הוא דבר קל מאד ובמקום יבום חר' הקהלות לא יגרע פח היבום ובפ"ט האשה הקנו לו מן השמים ואונס הוא בתקנתא דאורייתא וידוע דאונס פטור מחר' הקהלות ובפ"ט אינם פי האי ובפ"ט שיוכל ליבמה ולגרשה וכ"ת שלא תרצה היבמה לקבל הגט יכול הב"ד לגזור שתקבל עלי' מקודם שיגרשנה בח"ח ובשד"א כמו שעושיין בשכ"מ ומי שיש לו מוח בראשו ידע שלא יבטל גזירת חרם קל שבעינינו ראינו שמבטלין אותו בדבר קל בעלמא שחרם קל כזה לא יבטל מ"ע מה"ת ולכן בנדאי צריף הקטן לחלוץ.

והנה לאשר שידענו בעוה"ר העולם הפקר וכל אחד נוטל פתר ת"ח ומורה בראשו לומר אני גדול לכו מוכרח אני להודיע שיש חשש גדול משום חליצה פסולה אם יחלוץ הגדול הגם שמב"ש הנ"ל לא משמע פן מ"מ הרבה יש לצדד דהוי חליצה פסולה ולמה לן כל זה וכבר כתב הריב"ש ז"ל מוסר השפ"ל ומה בהבלי העוה"ז האדם בוחר דרף היותר בטוח ונכון כ"ש בדברי תורה ומצוה הגם שישני דרכים ישרים לפניו החכם בוחר לעצמו דרף היותר בטוח וכמ"כ בנ"ד אם יחלוץ הקטן אינו כלום [חשש] בדיעבד ואם יחלוץ הגדול יש חשש ח"פ ולכן יזהר מזה ובפ"ט שידעתי כבוד אביו הקדוש אדמו"ר נטה תמיד לצאת י"ש ולעשות המצוה בלא שום גמגום כלל פן נלע"ד ואעפ"י כ הטוב בעיניו יעשה.

והנה הגם שהרשב"א ז"ל [בריש יבמות] סבר הטעם דמהני גבי נדרה הנאה חליצה משום [שרק דבר אחר גרם לה ליאסר לא משום] גזה"כ דלקחת יבמתו דריבה ח"ל ועשה עיין בשעה"מ [בפ"ו מה' יבום הי"א] מ"מ הרבה מהראשונים ס"ל דמשום חדר"ג הוי ח"פ והרבה יש לדבר מזה.

אף ס"ד בנדאי צריף להתמיר לכל החמורות ולדחות מצוה דגדול ועיין גבי סומא [בסי' קס"ט סמ"ח ובב"ש סקמ"ח ע"ש ודו"ק] וגבי איטר בב"ב [נ"ל דט"ס יש פאן וצ"ל בנ"ב מה"ת סי' קנ"ה ע"ש היטב] ודו"ק: סימן קעז להרב כו' מו"ה מאיר סנ"ל לנדא האבד"ק בורשטיין יע"א.

[הנה לוטה פה] התשובה הכתובה בפנקס הישן דף ל"ט [נדפס בח"א סי' ק"ה] על השאלה שהדיינים לא ראו החליצה והתשובה לא נעתקה פולה בקונטרסי ומסתמא הי' שם פלפול בענין קו"פ [ע"ש בח"א הנ"ל] אף פעת נשכח מפנו אף ע"ז עיין בח"מ ל"ו בב"י ז"ל [מהודש ג'] בהמתקנת שבין ר"י בי רב ובין הר"ש חפים ז"ל והי' מקום להתיר ומאז יצא הדבר בהיתר ומ"ש מעכ"ת בשם הישועות יעקב לא מצאתיו ומ"ש מעכ"ת להקשות על מהרש"ל ז"ל דמתנס' משמע איפכא אתמה דמהרש"ל ז"ל לא הנפיר

דברי התוס' רק סה"ת וסמ"ג ובאמת עיניתי בסמ"ג ו"ל כתב פן בפירושו דאי הוי בעינו
עמידה הוי פסול משום פכה ומסתמא גם בסה"ת כתב פן ואין פחי פעת לחפש אחריו כי
איננו מצוי לי פעת ונאמן מהרש"ל ו"ל בעדותו ומ"ש בשם איזה ספר ראי' מרע"ק
דמכשיר בינו לב"ע [יבמות ק"ד] במחכ"ת לא ידעתי מאי זו ראי' דלמא רע"ק ס"ל פן
דאינו מעכב אבל לדין הוי זה פגוף המעשה דכיון דגזה"כ דצריף ג' [פמבואר שם דק"א]
ושיהא החולץ וחליצה יודעים מהעדים פמבואר בש"ס ודמ' לקדושין ומש"ה לא מהני
מה שעדים רואים מחוץ וא"כ לא הוי זה חליצה כלל וא"כ בנדאי הוי עיכובא בגוף
המעשה שבינו לבינה אין שם חליצה כלל וכן בעמידה אי הוי בעי דוקא בעיכוב הוי
עיכוב במעשה ולא מקרי שלא במעשה איש הוא רק ברקיקה שאינו מעשה באיש וכן
בקריאה ושאר הענינים אבל בעניני החליצה הפוסלת בנדאי המעשה מעכב ואם נימא
פסול בחליצה עדות בידיעה בלא ראי' בנדאי בחליצה אם לא ראו המעשה פסולה ולא
צריף קרא לזה וזה ברור דאם לא ראו הוי פחלצה בינו לבינה לשיטת הפוסקים דפסול
בידיעה בדיני אישות גם מה שהביא ראי' מהה"מ ו"ל אתפלא מאד דלא דמי פאוכלא
לדנא וגם קו' על הה"מ לק"מ דהה"מ [פ"ד מיבום וחי' ה"ז] כתב לתרץ דלמה בעי
ברקיקה עמידה לכתחלה פאשר הקשה הרשב"א ו"ל [יבמות דק"ג] על הרמב"ם ו"ל
וע"ז תירץ דכן משמע בגמ' דצריכי דייני למיחזי רוקא אלמא דלענין זה הוי דיינים והוא
אומר לפניהם פכה יעשה וגו' הוי כמו שמעיד עד לפני ב"ד שצריף בעמידה אבל לחליצה
שאינה אומרת פלום רק הדיינים רואין ולא תהא שמיעה גדולה מראי' בנדאי א"ל ההורג
או הלוח לעמוד בשעה שהדיינים רואין וגבי נכוסו לבקר החולה [ב"ב קי"ג] שרצו
עושין דין א"צ הם לישוב ולא החולה לעמוד אפילו יכול לעמוד משום שרק בקבלת עדות
צריכים הדיינים בישיבה והעדים ובע"ד בעמידה אבל בראיית מעשה א"צ לכל זה וזה
ברור אם יספיקו עמי שני גדולים אני עמהם להיתר לא זולת והי' שלום ד' ויקרא תרכ"ז:
סימן קעח להרב המאה"ג החרירי ובקי החסיד המפורסם מ' יעקב צבי נ"י אב"ד דק'
בארשא יע"א.

שאלה איש א' נפטר בלא בנים ויש לו אחין נשואים ופנויים וגם קטנים וגדול האחים
הוא פנוי פעת והי' לו ב' נשים ומתו ויש לו ילדים מב' נשיו ורוצה לישא אישה והזקוקה
הזאת היא שוטה ונטרפה דעתה ר"ל וא"א לחלוץ לה אם ייבם אותה גדול האחין ואח"כ
יגרשה וישא אישה אחרת: תשובה הנה באמת זה פביר אשר אינני משיב לשואלי הלכה
למעשה פי יראתי לעת זמנתי מחולשת שקלי וגופי אולם למפירי אודיע בקצרה למה
פלפל בדברים ארונים ומסוכנים דהא מבואר בב"ש ו"ל קע"ב [סקי"ג] דבנשתתית לא
מהני גירושין דא"י לשמור עצמה ומאן ספין במשונעת פזאת פאשר פתבת אם היא
יכולה לשמור מצמה וא"כ אם תתיבם ותתגרש יותר א"א לעלמא ח"ו או ספק א"א ולכן
הדרף הנכון פי ידוע שחדר"ג איסור קל דאינו נתקן משום דררא דאיסורא פמבואר
בב"ש סי' א' [סקכ"א] וכן הוכחתי בתשובה מגדולי חכמי אשכנז שבמרדכי שאינו דומה
כלל לתקנה שבש"ס ולא פאשר פתבו להסתפק קצת חכמי ספרד זלה"ה שהוא חשש ח'
דאוריינתא פי גדול הראשונים שבחכמי ספרד זלה"ה כתב בעצמו שחדר"ג ו"ל אין אנו
בקיאים וחכמי אשכנז הם בקיאים יותר מאתנו יענין בתשו' [ע"ל סי' י"ד ט"ו] וכיון שאין
[רק] קצת איסור בנדאי נוכל לסמוך על זקני הח"ץ ו"ל [סי' קט"ז ע"ש] ובפרט פי פעת

נקל לקבל היתר ויכתוב נא מעכ"ת לאה"ק להרב ר"ש העליר בעיה"ק צפת תוב"ב וישתדל לקבל היתר מח"ס אשר שם ובמדינת הגר תשתדל אתה ובגאליציאן ואם תזרז בזה בקרב הימים יהי היתר וזה [דברך] היותר אמת ואל תשתדל בפלפולים לחלוץ או ליבם פי יוכל ח"ו לבא לידי מכשול בנקל ואל בינתך אל תשען ודו"ק והי' שלום: סימן קעט להרב כו' מו"ה יצחק זעקל סנ"ל נ"י בק' מערדעהעל יע"א.

מה ששאל מעכ"ת בענין התנאי לקדושין לפוטרה מחליצה באח אלם כבר מבואר הדבר בכל האחרונים התנאי באיזה אופן שיהי' וא"צ לכפול הדברים זולת מה שבס' בני אהובה [בתשו' ב' שבסוף הס'] חושש שגם היא תשבע ולכאורה יפלא הדבר מה צורך לשבועתה הלא אין האשה מתקדשת רק האישה מקדש ואם הבעל ישבע שלא יקדשנה לא שיהי' חשש במה שתתבצע היא להתקדש ותמחול התנאי כי הכל תלוי בבעל אף מחמת גודל איסור אשת איש וחשש יבמה לשוק מחמרינו בכל מהדאפשר וחישינו פנין דהתנאי היא לטובת האשה יכולה למחול התנאי ואז תהי' מקדשת בלא ידיעת בעלה כמבואר ונראה דברי הב"ש בס"י באה"ע [אולי צ"ל בס"י ל"ח] ובפרט לשיטת הרמב"ם גבי תנאי אם [מובא בב"ש ס"ס קמ"ד דהבעל בעצמו יכול לבטל ע"ש וה"ה פשהתנאי לטובת האשה שיהי' בעצמה יכולה לבטל] ולכן צריך לפרש שלא ירצה בשום אופן לקדשה בקדושין גמורים וגם היא תשבע ע"ז ולכן הצריך הבני אהובה שתשבע גם היא.

אולם מחמת חוקר השבועה אפילו שבועת אמת יש להקל בזה וסגי מה שיאמר הבעל בפירושו ונשבע שלא ירצה אפילו אם היא תהי' מרנצה ואפשר שגם פנונת הגאונים נודע ביהודא [קמא סי' נ"ו] וחתם סופר [ח"א סי' ק"א] ו"ל במה שאמר שלא יהי' שום קנין ואישות בקדושין האלו רק על תנאי פנונתם לזה.

אף טוב יותר לפרש היטב בשבועת הבעל פן נראה לי נדי בזה דברי ידידו דו"ש ה' ד' אדר ראשון תרל"ב: סימן קפ להרב הה"ג האבד"ק פרעמיסלא כו'. הנה מעכ"ת כתב לתרץ דברי הרמב"ם ו"ל בפ"ג מהל' יבום וחליצה הל' ד' שכתב שם וז"ל מי שזנה עם אשה בין פנוי' בין א"א ונתעברה ואמר זה העובר ממני הוא ואפילו היא מודה לו אעפ"י שהוא בנו לענין ירושה ה"ז ספק לענין יבום כשם שזנתה עם זה כף זנתה עם אחר ומאין ינדע הדבר שזה בנו ודאי והרי אין לו חזקה אלא לעולם ספק היא ולהחמיר דנין בו וחולצת ולא מתגיבמת עכ"ל והקשו בנולם הרבה קו' כמבואר בהה"מ ו"ל דמ"ש מתרומה דלא חישינו שמה הולד היא מאחר וגם יתר קו' שידיוע וכתב מעכ"ת ששהחילוק הוא בנולד טרם יציאתו לאויר אין לו חזקה ומש"ה חישינו שאחר בא עלי' אבל בנולד שיש לו חזקת בן פרוץ אחר אביו וכדומה סוקלין ושורפין על החזקות זה ת"ד הד"ג.

והנה נפלאתי מאד דזה נגד הש"ס יבמות (ס"ט ע"ב) וז"ל איתמר הבא על ארוסתו בבית חמיו רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי אמר רבא מסתברא מילתא דרב דדיימא מעלמא אבל לא דיימא מעלמא בתרא דידן' שדינו לי' אמר רבא מנא אמינא לה דקתני ילדה תאכל ה"ד אילימא דדיימא מעלמא ילדה אמאי תאכל אלא לאו מיני' דיימא ולא דיימא מעלמא ומה התם דלהאי איסורא ולהאי איסורא בתרא דידן' שדינו לי' הכא דלהאי איסורא ולהאי היתרא לא כ"ש [כו' עד וקכי איתמר ארוסה שעברתה כו' ע"ש] עכ"ל הרי דמזמה רבא ילוד [לעבור] דאם גימא דבעיבור לא שיהי' חזקה א"כ יפה פסק

רב בעיבור דהולד ממזר משום שאין לו חזקה משא"כ בתרומה וכמו שמחלק מעכ"ת אליבא דהרמב"ם ז"ל א"ו דגם לעיבור יש חזקה כמו לולד ומרונן יהיו שנים ולהכי הקשה רבא שפיר מילוד לעיבור והנה לכאורה עלה בדעתה לחזק חילוק מעכ"ת ולא יקשה מרבא דפריה על רב דמייירי בעיבור ופריה רבא עליו ממתני' דאייירי בולד דהנה במתני' איתא ילדה תאכל משמע פיקח משעת לידה טרם החזיק בו אב לבן אלמא דשדינן בתר דידי' אפילו בלא חזקה א"כ בעיבור נמי נשדי בתר דידי' דילוד בשעתו הוי כמו עיבור דלית לי חזקה וכה עלה על דעתה לכאורה למינים חילוקו דמר אולם ראיתי שז"א פלל דהרמב"ם ז"ל נמי כתב ילדה תאכל כמו במתני' וא"כ נמי איירי בלית לי להולד עדיין חזקה ואפ"ה אין חוששין לאחר שבא עלי' א"כ גבי חליצה ג"כ שדינן בתר הבועל ואין חוששין לאחר ולמה פסק הרמב"ם ז"ל גבי חליצה שחוששין שאחר בא עלי' וגם גוף הסברא שכתב מעכ"ת דלא שייך בולד חזקה לא ידעתי הא ברמב"ם מבואר איפכא שחזקה שהולד בא מהבא עלי' וכן באמת כתבו כל הראשונים ואחרונים ז"ל גבי עינבי דמנצנע בפרם [בב"ד כ"ד ע"ש ברמב"ן] דבמקומו ממש לא אזלינן בתר רובא ורק אמרינן דכאן נמצא פאן הי' ולא שבא ממק"א והעירו מנה גבי יצחק ר"ג [יבמות קט"ו] וכתבו דאפ"י רק הליך יצחק ר"ג לאותו העיר לא חיישינן לאחר רק תלינן בזה שהליך לשם דחזקה כ"נ כדה מכ"ש בבוועל שבא עלי' בנדאי כדפ"י בתוס' יבמות [ע' ע"א ד"ה אכל] לא חיישינן לאחר ושפיר החזקה שכ' הרמב"ם ז"ל בפ"ח מתרומות הל' י"ד וז"ל מי שנשאת לכהן שוטה או שאנס אותה או שפיתה אותה פהו וילדה אוכלת בשביל בנה ואעפ"י שהדבר ספק הואיל ובלא קידושין היא שפא מאחר נתעברה הרי הולד בחזקת זה שבא עלי' והוא שלא יצא עלי' קול עם אחר אלא הפל מרגנים אחר' בזה הפהו עכ"ל.

גם מה שחידש כ"ת דבולד שייך חזקה שהוא אביו וע"כ פוונתו שפרוה אחריו פהווא דבנו על פתיפו ובאמת ברמב"ם ז"ל כ' להיפוך פנ"ל וז"ל ומאין יודע הדבר שזה בנו נדאי עכ"ל אלמא דלא מהני שום חזקה ולא שום דיבור של אב פי מהיכן יודע האב בעצמו שהוא בנו ולכן אין לעשות חילוק פלל בין ולד לעיבור אף לפעד"נ דטעם הרמב"ם ז"ל פשוט פיון דהוא מוחזק באחי ולא בבני רק באותו הספק הזה שנוולד מזונתו ולא ידעין אי מיני' או מאחר וליכא ידיעה שהוא בנו רק מחמת חזקה שממנו הוא הולד הואיל שבא עלי' נגד זה יש חזקת איסור לשוק ולענין להחזיק הבן לפוטרה צריה דבר ברור לא חזקה כמו דלא נאמן לומר יש לי בנים באם יש עדים שיש לו אחים ולא מהני מיגו ומכ"ש דלא מהני חזקה במקום עדים שיש לו אחים דהא מסופק הגמ' [ב"ב ד"ה] לומר דמיגו עדיף מחזקה ואם מיגו לא מהני במקום עדים שיש לו אחים מכ"ש חזקה הנ"ל דלא מהני במקום שיש עדים ולפיכך כתב הרמב"ם ז"ל שפיר דחיישינן שמאחר הוא דנהי דאיכא חזקה שממנו הוא מ"מ לא מהני במקום שיש עדים שיש לו אחים ומש"ה לא קשה עליו מתרומה דשם ליכא חזקה נגד הכ"נ אף הקו' שמביא כ"ת מפא על (אנוסתו) [בתו מאנוסתו שנהרג עלי' פמבואר בסנהדרין דע"ו ובכ"מ] לק"מ דהנה פכתבו התוס' בחולין (י"א ע"ב ד"ה פגון) גבי מכה אביו ואמו דאזלינן בתר רובא וז"ל ועוד הוי מצי למיזק ודלמא משום דאזלינן בתר חזקה דהעמד האם בחזקת צדקת עכ"ל הרי דיש לאם חזקת צדקת ולכאורה למה לא ניהוש דנאנסה נמי מאחר אף דמילתא דלא שכית אונס כמ"ש התוס' בכתובות [ד"ט] ולרצון היינו שפא זינתה עם אחר ברצון יש

להאם חזקת צדקת וא"כ מש"ה בבתו מאנוסתו מוקמי' לה אחזקתו שבהת ממנו ולא ניהוש שמה אחר בא עלי' שהרי יש לאם חזקת צדקת ולא נבעלה באיסור פנוי' רק ממנו שאנסה וזה ברור ולהכי מדויק שבהש"ס בכל מקום אמרו בתו מאנוסתו ולא אמרו בתו בזנות ובמב"ם בהל' איסורי ביאה פ"ב הל' נא"ו פתב וז"ל הבא על אשה דרוה זנות והוליד ממנה בת אותה הבת ערוה עליו משום בתו עכ"ל ולפע"ד א"ש דלענין איסור אסור בכל ענין בין במפנה או באונס שבא על אשה וילדה ממנו בת אסורה דאפילו אם ניהוש דאחר בא עלי' אסורה מספיקא משא"כ בתו מאנוסתו דאמרו בש"ס הוא לענין שריפה ובה דוקא בתו מאנוסתו דיש להאם חזקת צדקת אבל במפנה אין עושין על הבת דדלמא אחר בא עלי' וחזקת צדקת אין לה דאיתרע חזקתה דהא נבעלה באיסור פ' ומש"ה תפס הגמ' לישנא בתו מאנוסתו וזה ברור לפע"ד.

היוצא לנו מזה דאין שום קוש' על הרמב"ם ז"ל ויש להחמיר בדבריו זולת אם אין עדים על אחים רק חזקה שוב החזקה שממנו הולד מפקיע חזקה והי' שלום. א' פנחס תרכ"ד: בעזר השי"ת נשלם חלק אבן העזר.

חז"מ סימן א לידידי הרב המאה"ג הרריף ובקי כש"ת מו"ה יעקל נ"י מנארליץ ולהרב המאה"ג מו"ה חיים נ"י: שאלתם אם התובע שתבע משותפו מעות ושותפו טוען שפסד עוד יותר ואדרבא הוא מחויב לשלם לו להפסד וכשראה התובע שעפ"י דתה"ק לא יזכה הלא לערפאות ונברו הוציא עליו הוצאות וכשראה שאינו זוכה בערפאות חזר לב"ד לפסוק לו כדתה"ק ונחברו משיב לו שישלם לו הוצאות בנדאי הדין עמו שצריך לשלם מקודם היזיקו פדין הידוע ואח"כ יזקק להשיב על טענתו [ע' סי' כ"ו ס"א] ומה שחברו טוען שיש [לו פגדו פדי הפסדו] בידו הנה אם כבר נפסק הדין שפטור מחברו בשבועה א"כ איך בשבועה יוכל לפטרו מתשלומי ממון שנתחייב כבר כי קיי"ל דלאחר שפסק הדין קם דינא ואפילו אם עדיין לא נפסק לא יוכל לתפוס בעדים ולומר שינקה זה על דמיו שנתן לשותפות ואח"כ לא יהא חברו נאמן בשבועה ליקח מביתו דמעולם לא שמענו ששותף שהפסיד עם חברו בתוך השותפות יוכל לתפוס בעדים ולומר זה ינוקה ממה שלקחת לשותפות ושוב לא תהא נאמן בשבועה לא מוזכר זה בשום ספר וח"ו לא יעלה זאת ע"ד אדם ובפרט שהזיקו בבירור אינו נזקק להזדקק עמו עד שישלם לו הסרבן מקודם וזה ברור וא"צ עיון כלל: שוב הקשה אדברי רש"י ז"ל חולין [ע"ה] שפי' הטעם דבן פקועה שבא על בהמה שאין לו תקנה משום שסימן אחד פשוט והוי שיהוי בין סימן לסימן והקשה מעכ"ת דהא חזינו בחצי קנה פגום דמותר אם ברי לו שלא נגע בנשט משום דלא נטרפה וכשר בשטח עוד משהו דהוי כרוב וא"כ פאן בב"פ דלא הוי (רק) טריפה [דהא אין בו שום טריפות בעצם וע' בב"ח סי' י"ד ואפי' לט"ז וש"ך שם דפליגי וס"ל דשם טריפות עליו לענין חלבה הוא רק דהוא טריפה משום דל"מ בו שחיטה משום שהי' אבל על עיקר האי' למה יהי' שהי' שפיר קשה דלא טריפה הוא בעצם עכ"ה] למה יהי' השיהוי טריפה והנה בחפזי לא ידעתי מי הגיד לו זה דטעם השנהי' הוא משום שנטרף במשהו הראשון אבל בב"פ דאינו טריפה שהי' פשר הא רש"י ז"ל ס"ל דשהי' במיעוט בתרא טריפה דאז לא שייך שום טריפות ורק הל"מ דשהי' טריפה פן ה"נ שהי' טריפה ומה שהקשה דא"כ בחצי קנה פגום נמי למה פשר הא עכ"פ הוי שהי' בשחיטה זה ליתא דחצי קנה פגום לא הוי פשחיתה כלל פיון דכשר וחי' לא הוי שחיטה ואינו נכנס

בגדר שהי' לשיטת רש"י ז"ל משא"כ שחיטת האם הוי' שחיטה ממש ונשפיר הוי' שהי' ויותר מזה אסבר לן מרן הת"ש כ"ג ס"ק טי"ת יעו"ש להדיא פדברי ומה שרצה כ"ת לומר דכאן פבר נטרפה בתחלת שחיטת הנושט דהשאר אינו עומד לשחוט [דהוי' פשחוט ול"ד לכל שחיטה דשחיטה א' היא] ואני בפקני לא ידעתי מה שח דממ"נ אם סימן אהד דוקא הוא פשחוט כמו שפירש"י ז"ל [הנ"ל] א"כ בין הוא הקנה שלא נשחט או הנושט לא יאסור בו שהי' לדברי מעכ"ת דבקנה פשר עד רובא ובנושט אם לא נשחט א"כ צריף לשחיטה כל הנושט והוי' בי' דרף שחיטה [כמו כל שחיטה דעלמא] ואם ירצה לפרש דשני סימנין חצי' פשחוט א"כ בקנה ודאי פשר ואף גם בנושט לא שייף ניקב הנושט דכיון דכבר נחתף החצי ממש תיקף במקצת הראשון שישחוט יהי' רוב ויהי' השחיטה פשרה דא"צ לשחוט דוקא במקום אהד רק אם רובא נחתף וה"נ במשהו הראשון שישחוף עתה יהי' פשר אם הי' השקה' פשר ואם יאמר מעכ"ת דדלמא רובא הראשון במקום ששוחט עתה הוא נשחט [פבר חצי'] וחצי' השני' לא נשחט א"כ פיון דהוי' פשחוט לא איכפת לן בנקיבתו כמבואר בכל הפוסקים ואולי מחמת טרדוטי לא עינינתי היטב כי נפלאתי עליו שייאמר דבר פזה ואעפ"י שמדברי רש"י ז"ל נראה דבעינו רוב הנראה לעינים פזה הוי' הרוב נראה לעין דכבר חצי שחוט ומשהו הראשון תיקף נראה פידוע בחוש והי' שלום פדברי וכו': סימן ב להרב המאה"ג כו' מו"ה יוסף משה נ"י ראבד"ק פרעמיסלא: הגיעני מכתבו ונפלאתי על מה שלא הזהיר להאיש שלא יזיק לחבירו ע"י עפוי"ם במקום אחר לא מצד החוב המגיע לו הלא מבואר בכה"ג [סי' כ"ו] בשם גדולי אחרונים שאסור על המסרב בד"י לבא להפסיד לו ע"י עפוי"ם במקום אחר זולת אותה התביעה שסירב עליו גם מה שנסתפקתם אם פוסקים תקנת ארצות דבר פשוט דתקנת ארצות פכל תקנת חכמים ואסור לנו לעבור עליהם ח"ו והעובר נקרא רשע ורק מנהג אצלינו דאם הבע"ד רוצים לצייט ולעשות הפל פתקנות בורח לקפוז פל מה שיש תח"י וכל מה שהוציא ישא [ע' בעט"צ מתקנת בורח] בתוף י"ב שבועות ושאר אופנים המבוארים שם אז בודאי פסקינו פתיקון הנ"ל אולם הבע"ד אלמים וכ"א תופס מה שיוכל ומפשר כפי מה שיוכל סף פ' ופ' נוטל כף פרצענט והלנה מבזבז פרצונו בכה"ג פיון שאין רצונם בתק"ח בודאי לא פליגינן לעשות בתקנה מה שנראה בעיני הבע"ד ומה שלא ירצה יתפוס פרצונו וע"ז ודאי לא הי' דעת המתקנים וכ"א מציל לעצמו וגם מה שנמחל ללנה מחל פיון שאין רוצין פולם בתקנה ואפ"י אם יש בין בעה"ח שרוצים בתקנה מ"מ פיון שהבני בליעל אינם רוצים כ"א מציל לעצמו ואפ"י הלנה מה שנמחל לו נמחל פיון שמציל כ"א לעצמו בד"א או עפ"י ב"י רק שלא פתקנת ה"א הנ"ל גם פח הלנה לא דייגינן בתקנה רק בדין תורה ממש ומה שנמחל לו מחול וז"ב והי' שלום: סימן ג לכבוד ידידי מחו' הרב הגאון הגדול החסיד המפורסם ירא ה' כו' מו"ה בנימן זאב נ"י האבד"ק זמיגראד יע"א: שאלה באהד שפא לדין עם אחותו שאחותו ובעלה טענו שהי' להם שטר שלם זכר ולכן רצו ליקח חצי מעזבון אביהם עוד איזה טענות של הכל טענו לפני הב"ד ופסקו שאין בדבריהם ממש והאח יקח כל הירושה והנה האשה אמרה שלא תציית לנה בשום אופן והוכרח האח להתפשר עם אחותו ואח"כ נחלית האשה ולקחה התכשיטין שלה ונתנה לאחי הנ"ל שיהי' בידו בשביל בני' אחר פטירתה ולקח האח התכשיטין והנה לאחר פטירת האשה תבע הבעל להשליש היינו האח הנ"ל שישחזיר

התכשיטין עבור היתומים הנ"ל וטוען השליש אחי אשה הנ"ל שתופש המטלטלין התכשיטין בעבור מעות הפשר שנתן מעות לבעל האשה והאשה בכדי באונס שאמרה שפלה לערפאות ולכן תפס התכשיטין: תשובה הנה הד"ק האריך אי פשרה דינו כמכר והנה באמת בכיוצא בזה יש הרבה שיטות בפוסקים וקשה להוציא מן המוחזק אולם הלא פשוט הדין מבואר בסי' פ"ג ס"ב וז"ל הרמ"א שם וכן אם שלח עם המלוה מעות לאחרים וקבלם בשתיקה יכול לומר אח"כ אקבלם לעצמי ומה ששקתי פדי שתתן לי המעות עכ"ל וכתב הש"ך ז"ל דגם בעדים יכול לומר על חובי תפסתי ובאות משיג עליו דאם אין לו מיגו א"נ ורק שלא בעדים יש לו מיגו אז יוכל לומר על חובי קבלתיים וכן הביא האו"ת דעת הגאונים דבעדים א"ל לדידי תפסתי ובקצות כתב דבזכאי דאמר לשון זכות א"נ לומר לעצמי תפסתי והנה בכאן אמרה להאת שישקמם להיתומים הוי ממש פזכי בירוששה ובכה"ג א"נ לומר אני זכיתי בו ומה שהקשה בנתיבות דכאן נאמן משום שזה צריך לשלוח לקבל מעותיו ובאמת דבריי אינם מובנים דהרי מבואר בהד"י [בסי' ק"צ ס"ו] במכר קרקע לחבירו ואמר אח"כ שתופס הכסף בשביל חוב שעליו המכר קיים הרי דהמכר קיים עכ"פ ולא יכול לבטלו ולומר שפוננתו הי' בשביל מעות לתפוס א"ו שזה אינו ועיקר הטעם שזה אינו נאמן לבטל דיבורו בפירוש נגד מעשה ודברים שבלב אינם דברים אם יש עדים (שנעשה) ששלחו ע"י מעות א"נ שקבלם על חובו ובשלמא באין עדים הוי רק כדברים שבלב פינן שאין עדים שומעים ויכול לחזור לתופסם במיגו שלא קיבל פלום בשביל חבירו אבל בעדים נדאי לא נאמן מה שאמר בלבו שתפסם בחובו ועיין בנ"מ פ"ה שנתעורר הוא גופו בזה.

אף לכאורה י"ל שתופס וגובה חובו ממתנות ש"מ דכן משמע דבמשכ"מ יוכל לגבות ובסמ"ע רנ"ב ס"ק א' כתב שם וז"ל אפ"ל לתנבות ב"ד פ"א אבל לעיקר תנבות אשה א"צ לה"ט שמשכ"מ אינו קונה כ"א עד אחר מיתה פי אף שיקנה מחיים הלא האשה טורפה בשטר כתובתה המוקדם אפ"ל ממשועבדים מזמן כתובתה דא"ל דמייירי במטלטלין דאין בהם דין קדימה דא"כ אף כתובת ב"ד אינו גובה ממתנת ש"מ פינן שקדם וגבה עכ"ל ובנה"מ כתב שלא הבין מה דין קדימה שייך לכאן ובאמת לפע"ד אין פוננת הסמ"ע קדימה זמנית לגבות ורק פוננתו פינן שייצא מתח"י העזבון ובא ליד מקבל שוב א"י לחזור בו והנה בנה"מ מחלק שם בין היכי שצנה ליתנו תיקף ובין היכי שלא צנה ליתנו רק לאחר זמן ולדבריו בנ"ד פינן שלא צנה ליתנו תיקף יוכל לגבות ממש"מ אף בנ"ד כ"ע מודים דהא נצ"ב הבעל יורש ומוציא מיד לקוחות והלכך המתנה היא מבעלה ואצל הבעל הוי מתנת בריא ופשיטא שאין גובה מהקטנים במה שזכה בשבילם פן נ"ל לאמת להלכה בפרט כי עפ"י רוב השיטות אינו יכול לחזור ולתפוע מה שנתפטר בטוב מכמה טעמים שכתב מעכ"ת ובפרט שפן נהגין כ"ע שמשפירין בזה והוא פהיתר בעיני העולם בעד שזכר אמירה ונתימה ולכן אם יש עדים או מפורסם הדבר שאין לו מיגו כמו בעובדא דרבה בר שרשום [ב"ב ל"ב] בודאי צריך להחזיר והי' שלום: סימן ד למחז' הרב הה"ג הקריף ובקי החסיד המפורסם ע"ה פ"ה בו"ק כש"ת מו"ה ארי' ליבוש נ"י האבד"ק מאשציסק יצ"ו: אודות השאלה הנה הע"א אינו נאמן פינן שהכחישו בראשונה וגם כי הוא נוגע בדבר דאל"כ נימא גפי' א"י אם הלוימני וחבירו טען פרי נימא הרי ע"א על גזל ע"ד שהקשה מהר"י באסאן א"ו שנוגע אין לו שום דין עד פלל ובפרט שהכחישו

בתחלה וכ"מ בהדני ברמב"ם הל' נזירות גבי ע"א שאמר נדרת בנזיר אם מכחישו א"נ משמע אפילו אם עתה נולד ספק להנזיר וגם בירו' מבואר בהדני דאינו לוקה רק פשהתחיל לנהוג נזירות.

והנה מחמת הספק לחוד בלא העדות ונדאי בספק בת"כ דלהרבה שיטות אינו כלל שבועה [ע' ב"י יו"ד סי' רל"ט] ואפילו לר"ת ו"ל דמתמיר בת"כ מ"מ הוי ס"ס וכעין זה מבואר בס' בעי חיי לכה"ג אף ליתר שאת יוכל להתיר אפילו שלא מדעתו פיון דהוי לדבר מצוה והוא פמעט פ"נ לפי מכתבו דמר ולכן סמכינן אהתוס' שמתירין פמבואר בהג"ה רכ"ח [סכ"ו] ובפרט דשנתפים שנשבעו זל"ז הגם דמהרי"ק ו"ל ס"ל דהוי קבלת טובה בס' משפטי שמואל חולק עליו לומר דזה לא הוי קיבל טובה פמבואר בכה"ג רכ"ח סי' ל"ט בשיורי כה"ג ובצירוף עוד סברא ודאי סמכינן אדברי התוס' ו"ל פמבואר בט"ז ו"ל ולכן נכון הדבר להתיר ע"י ג' אנשים להודיע להשוכרים הראשונים דיש ג' ספיקות א' אם נתן כלל ת"כ שנית אם הוי זה קבלת טובה בשנתפים ג' אם ת"כ הוי פשבועה ד' שיטת התוס' דלצ"מ אפילו בקיבל טובה ולכן בנדאי מותר ע"י התרה.

ומה שמסופק כ"ת אם נתחייב מפח שעבוד הנה בס' מחנה אפרים בה"ש [סי' י"ח] מבואר גבי סרסור שאמר הפכד ושב דא"צ לתת לו שכרו מפמה טעמים מכ"ש בנ"ד שעדיין לא התחיל פלוס ולרוב שיטות הפוסקים יכולין שנתפין לחזור על להבא שלא בקנן ומכ"ש בכה"ג שלא ע"י מעשה אין כלל אפילו בקנן הוי קנן דברים וק"ל והי' שלום פדברי כו': סימן ה להרב המאה"ג הקסיד המפורסם שלשלת היוחסין ב"ק חו"מ בש"ק כקש"ת מו"ה יודא נ"י האבד"ק מעליץ: בנידון השאלה באחד שנתן קנן בערפאות על ביתו והוא למשפון שישלם ההלוואה ונגלה לכל וכעת טוען (הנזות) [המלוה] שלא נפרע והלוה טוען שפכר סילק הפל ורוצה שיחזרו לו פתב הקנן וכנראה מדברי השאלה שהמנהג פן במקומכם שנותנין פתב פזה למשפון ופורעין וחוזרין ולוין ע"ז והפכתב נשאר תמיד בינד (הנזות) [המלוה] וא"כ ודאי שנאמן לומר פרעתי שכלל בזה בכת"י שאזלינן פתר מנהג הסותרים במקום זה אם המנהג שנותנין הפכתב טרם שמקבלין מעות נאמן הלנה לומר אמנה הוא ולא קבלתי עדיין וכן לענין פרעתי תלי' במנהג מקומות דלא שייך שטרף בידי מאי בעי פאן שמנהג שמאמינים זה לזה וכ"מ בתשו' מהרשד"ם ו"ל סי' ס"ה ומביאו כנה"ג בח"מ ס"ט ולכן בנדאי נאמן הלנה לומר פרעתי ותו לא מידי והי' שלום: סימן ו להרב כו' האבד"ק בלאזוב יע"ה: שאלה איש אחד נעשה ב"ח ונעשה פו משפט פתוב עפ"י ערפאות והושיבו אותו בבית האסורים פמנהג והנה הלך אחד מסותרים איש מבני ישראל ולקח ונעקסיל מיד ב"ח נכרי בזול הרבה מאד ותבע את היושב בבית האסורים אלה פסוף פפי הנכתב בועקסיל ונתן היושב במאסר הרשאה לאשתעי דינא בהדי הקונה הנ"ל פי למה יארוב לדמו חנם ואם אולי מציא אינה דבר תח"י אשר הנכרי לא השיגו ולמה יחבלנו הוא ממנו: תשובה מקודם נחקורה אם עשה איסור זה הקונה הנה לפי המבואר ברמ"א ו"ל סי' שפ"ח [סי"ג] וז"ל מי שרוצה לברוח ולא לשלם לעפוי"ם מה שחייב ואחר גילה הדבר אין לו דין מוסר וכו' מ"מ ברעה עשה דהוי פמשיב אבידה לעפוי"ם כו' הרי שאסור לגלות מצפון הבורח ובנדאי אין לקנות הונעקסיל שלו וליתן לעפוי"ם מעות על חנם ולגבות מיהודי מעסקיו הנטמנים מעין העפוי"ם הך אמת שבהגהות של באר הגולה [שם] פתב לתמוה על רמ"א ו"ל וכתב אדרבה מצוה לגלות את הבורח

מפני קידוש השם יעו"ש וכן פיוצא בזה פתב בשיטה מקונצת ב"ק [סוף דקי"ג] בשם הרשב"א ז"ל אף לדעת דדבריהם הוא רק באם ח"ו יהי ח"ה ולכן מותר לגלות כמ"ש בבה"ג אבל בכמו נ"ד שאם לא יגלה ליפא פלל ח"ה דדבר הנהוג הוא בעתים הללו מחמת צוק העתים הרבה נתרששו ונעשו ב"ח ואדרבה אם יגלה שיש לו ממון יהי ח"ה גדול יותר כמ"ש כנה"ג לכן בנדאי אסור לגלות להעפוי"ם פי בורח הוא והיכן הטמין מעותיו למנסרו ביד עפוי"ם וכדומה [וממילא] אסור לקנות מעפוי"ם פדי שיגבה העפוי"ם ממעות הנטמן ולפ"ד מהרש"ל ז"ל בהפקעת הלנאה בדרה דליפא ח"ה אסור להעיד בערפאות ומשמתינן את המעיד כמ"ש הש"ך ז"ל בשמו בסי' כ"ח וז"ל מהרש"ל בב"ק פ"י סי' כ"ג ומש"ה יראה לי דדוקא בסתם הלנאה והוא מודה שחייב לעפוי"ם וכו' הוא דלא משמתינן לי אבל הלנאה דליפא בי' ח"ה פלל אף שיהודי מודה שהוא חייב אלא שרוצה להרויח הרשות בידו ואם בא זה להעיד עליו משמתינן לי עכ"ל וכ"כ הכנה"ג הרי דכולם בשיטה אחת דעכ"פ אסור לגלות לעפוי"ם במקום דליפא ח"ה ולא יתקדש ע"י עדותו השם כמבואר לעין כל הגם דהתנאים הניח בצ"ע לא ידעתי למה וא"כ בנ"ד דמה שנעשה נעשה ולא יתנסף ח"ה אם לא יקנה הוועקסל ולא יתרבה ק"ה ולכן בנדאי אסור לקנות הוועקסיל: והנה לפי מה דס"ל לכמה מאחרונים דאפ"י מדרבנן אמרינן אי עביד לא מהני ועיין בבה"ז תמורה [ד"ו ע"א] ובנ"ב מה"ת [חאה"ע סי' ככ"ט] וא"כ לא מהני קנייתו והני רק פורע חובו דפטור הלנה פידוע.

ואין להקשות ע"ז מהא דקי"ל [בסי' רל"ז] בעני המהפך בחררה דבדיעבד אין מוציאין וקשה לימא פל מילתא דא"ר לא תעביד אי עביד לא מהני דזה ליתא ל"מ לפי ר"ת ז"ל [בקדושין דנ"ט מובא במחבר שם] דס"ל דלא אסור רק במקרה לא בהפקר ואפילו במקרה יש אופנים שמותר פגון אם הוא דבר שאינו מצוי לקנות כמבואר בשו"ת מ"ב [סי' כ"ז] וא"כ אין אסור במקרה ורק שעשה לחברו עולה אבל במקרה אין שם אסור עלה ולא שייך כ"מ דא"ר ל"ת דבגוף המקרה אין אסור רק שאומרים לו למה תעשה פזה דבר שתוכל למצוא בהיתר אבל בגוף המקרה אין שם אסור ולזה שפיר דברי ר"ת ז"ל [הנ"ל] שהוכיח דין זה דבהפקר ובדבר שאינו מצוי מותר לקנות אחר שהיפך חברו ולא קשה (קו) על ר"ת ז"ל מה שהקשה הפ"י ז"ל [שם] בקדושין דמה הוכיח ר"ת ז"ל שבהפקר לא שייך דין עני המהפך דלמא גם בהפקר שייך זה ול"ק מב"מ ממה שבמצאיה ונפל עליו זכה המחזיק בה דלמא לעולם רשע מקרי המחזיק רק שזכה בה דכן הדין בכל עני המהפך ובא אחר וזכה דאין מוציאין ממנו ורק דמקרי רשע וכיוצא בזה דחה הרמב"ן והריטב"א דברי ר"ת ז"ל ובאמת לפמ"ש א"ש דהנה קשה באמת למה אין מוציאין מהנוטל מעני המהפך נימא כ"מ דא"ר ל"ת אעל"מ אף דלפמ"ש הסמ"ע והש"ך ז"ל [בסי' ר"ח] דדבר שיוכל להיות בהיתר ל"ש כ"מ דא"ר ל"ת והנה אם נימא כסברת ר"ת ז"ל דבהפקר וכיוצא בדבר שאינו מצוי מותר לזכות אחר המהפך בחררה א"כ פיון דמשפחת בהיתר ל"ש א"ר ל"ת אבל אם לא נימא כחידוש של ר"ת ז"ל ורק דאפילו בכל אופן אסור לזכות בתר המהפך בחררה א"כ לא משפחת בהיתר והני להיות מוציא מהמחזיק דכ"מ דא"ר ל"ת א"ע ל"מ ולכך חידוש ר"ת ז"ל דמשפחת בהיתר ולא מקרי זה דבר שא"ר ל"ת מש"ה א"מ ובאמת גם לרש"י ז"ל וסייעתו איפא אופנים דמהפך בחררה דמותר ולא מקרי א"ר ל"ת דהנה האחרונים נתקשו בדברי הש"ך ז"ל שפתב

בח"מ סי' ר"ח ו"ל עינין בסמ"ע עד משא"כ נשבע כו' שא"א בקיום המכר כו' ובהכי
ניחא נמי ולא תקשי מהא דאי' במרובה גבי טבח ומכר בשבת דהוי מכירה וכו' דשאני
בכל הני פנין דאפשר בהיתר עכ"ל והקשו עליו דהא במקדים תרומה לבכורים ג"כ
משפחת בהיתר באם יפריש לאחר מכן וכן בשוחט פסח על חמץ ואעפ"כ הקשו התוס'
דגימא כ"מ דא"ר ל"ת ל"מ הא השחיטה משפחת בהיתר ובאמת לפע"ד דברי הש"ך ו"ל
נכונים דהוא מחזיק בדברי הסמ"ע ו"ל שכ' להוכיח מהא דרביבית דאמרי' בש"ס דהמקח
קני' אלמא דלא קנסינו היתרא אטו איסורא ואם מחזיר הריבית שוב ליפא איסורא
שילגבי החפץ היתר הוא מש"ה המכר קני' אבל בשבועה דתמיד הוא באיסור לא מהני
המכירה וזה פתב הש"ך שפיר דבזה לק"מ מי"ט שהמקח קני' דשם האיסור הוא מה
שנעשה מלאכה בי"ט אבל לאחר יו"ט גוף המכירה הוא היתר ולא קנסינו היתרא אטו
איסורא משא"כ גבי שנשבע שלא ימכור חפץ זה כל יום ויום חל איסור השבועה ואיסורו
קני' לכו לא מהני מה שעבר פנין דא"ר ל"ת אבל בשבת וי"ט אחר עשיית המלאכה
ליתא לאיסורא לא קנסינו היתרא אטו איסורא משא"כ גבי מקדים תרומה לבכורים כ"ז
שלא הפריש בכורים בנדאי קני' האיסור שרצה להקדים תרומה והוי כהפרכת תרומה
בדבר שלא נגמרה מלאכתו פנין דא"ר ל"ת ול"מ מה שעבר והפריש שאפילו לאחר
הפרכת בכורים לא יועיל הפרשה ראשונה דהוי פתורם מדבר שלא נגמרה מלאכתו
ואיסור קני' תמיד ושפיר קאמר הגמ' דהוי מילתא דלא תעביד וכו' גבי פסח אם נשחט
שלא פדין הוי פעוקר ולא נשחט תמיד איסורו קני' משא"כ לגבי מכירת שבת ויו"ט
דלאחר העברת האיסור אין שום איסור ועיכוב בדבר שהמקח יהי קני' ומש"ה ל"ש
כ"מ דא"ר ל"ת דלא קני' היתרא אטו איסורא: היצא לנו מזה בנ"ד שפכר נפקע החוב
בהיתר אם אחד קונה באיסור ודאי אמרינו כ"מ דא"ר ל"ת אעל"מ והוי רק פורע חובו
(שאסור) [שא"צ] הלנה לשלם אף מחמת שנה דבר' חדוש אצלי אינני מחליט שלא
יצטרף להשיב לו מה שנתן לעכו"ם אבל זה פשוט אצלי יותר מביעא בכותחא דאינו
זוכה הקונה יותר ממה שנתן לעכו"ם משום דעביד איסורא שלקח מהעכו"ם ובטל
מכירתו ובהדיא כתב בתשו' שארית יוסף ו"ל ו"ל השאלה יהודי שקנה מעכו"ם שטר
וכו' תשובה עד הרי בהדיא שאם ישראל חייב בדין והפירו אחר דהוי כמבריח ופטור
מכ"ש בזמני' אלו שרגילים היהודים חייבים להעכו"ם אשר למרחקים תוף ז' ליהודים
מערבין אלו ואלו וכמעט שדרך הסוחרים שאין הישראל רשאי לקום ולתבוע את חבירו
וגם שמעתי שלפני כמה שנים נעשה תקנה במדינה שלא לקנות שום יהודי שט"ח על
יהודי אחר מעכו"ם עכ"ל והנה לפ"ד בכל שט"ח לא מהני רק מדעת ישראל ולא ראיתי
חולק עליו ובנדאי הלכה כמותו דהי' גיסו של רמ"א ו"ל וב"ח ו"ל פתב עליו פבר הורה
זקן ויושב בישיבה ואין לסור מדבריו בדבר שלא נתבאר חולקים אף עכשיו בזמננו זה
שכל המסחר היא ע"י טראטליך בין ישראל ובין עכו"ם אם נבטל הקנין טראטי מעכו"ם
יושבת המסחר לגמרי ולכן בנדאי מנהג ודד"מ שסוחרים עם טראטין אף בטראטי שנפסל
ע"י בריחת בע"ד ואין כאן לא ח"ה ולא ק"ה ולא תקנה למו"מ הדר הדין לאתרי' בדברי
השא"י ו"ל הנ"ל ובפרט שכן הי' תקנה ולדידי משורת הדין פן ולכן בנדאי מחויב הקונה
הטראטי לקבל עכ"פ לא יותר ממה שנתן ויחזיר הטראטי ללנה וז"ב: שנית פבר מבואר
דבר זה בתשו' בית אפרים ח"מ (כ"ח) [נ"ח] דבקונה עפ"י ליציטאציע מה שנלקח על

הקאמיר בשביל מַכּס וּנְמַכּר עפ"י ליציטאציע ופסק דצריף להחזירו בַחנּם מטעם דְּזֶה הוּי פֿענִי הַמֶּהפֶּה בְּחֶרֶה דְּמִסְתַּמָּא מְהֵדֵר לַקְנוֹת יַעו"ש מִכ"ש הֵכָא דְדָבָר יְדוּעַ דְּמִשְׁתַּדְּלִים הַלּוּיִם לַקְנוֹת הַנּוֹעֵקְסִין מִן הַמְּלּוּיִם וּא"כ בּוֹדַאי זָכָה הַלּוּה דְּמְהֵדֵר אֲחֵרֵי וְדָבָר זֶה בְּרוּר וְזֶה גֵרַע מִהַמוּכָר עַל הַקֵּאמִיר פֿידוּעַ בַּחוּשׁ וְהִי שְׁלוּם פְּדָבְרֵי יְדִידוֹ הַפֶּא עַה"ח ג' כ"א פֿסְלוֹ תֵרַכ"ה לִפ"ק צֶאנְז: סִימָן ז שׁו"ר לִידִידֵי הַמַּה"ג הַחו"ב מו"ה יוֹשִׁיעַ אֶפְרַיִם נ"י אב"ד לִיזַעַנְסְק: הַגִּיעַנִי מִכְתָּבוֹ דְּמֵר וּטְרִידְנָא טוּבָא.

אָף לְאַהֲבַת הָאֲמֵת לֹא אוֹכַל עֲצוּר בְּמִלִּין וְהִנֵּה לֹא יְדַעְתִּי שׁוּם מְקוּם לומר שְׁלֹא לְהַשִּׁיב עַל טַעֲנוֹת הַתּוֹבֵעַ עַדִּי יִשְׁלִישׁ לוֹ מַעוֹת עַל תְּבִיעָה שְׁלוֹ הֲלֹא אֲדַרְבֶּה יְדוּעַ דַּעַת הַמְּרָדְכֵי דְאַפִּילוּ אִם טוֹעֵן הַנְּתַבֵּעַ יֵשׁ לִי פֿנְגֵדוֹ כּוֹפִין לְשֵׁלֵם וְאַח"כּ יִטְעוּן אֶת שְׁלוֹ וְאַפִּילוּ לְהַחֲזוּקִים עַל הַמְּרָדְכֵי וּכְנוֹמְלֵי קִי"ל פֿמוֹ שְׁמִבְּנֹאֵר בְּאַרְיִכוֹת בַּכ"ה ס' (ק"מ) [כ"ד] בַּח"מ מ"מ לַעֲנִין שְׁלֹא לְהַשִּׁיב פֿלֵל וְרַק בְּדָבָרִים בְּעֵלְמָא רוּצָה הַנְּתַבֵּעַ לְהַשְׁמִיט עֲצָמוֹ כ"ע מוֹדִים שְׁלֹא מִזְדַּקְקִין לְטַעֲנוֹת הַנְּתַבֵּעַ.

וְהִנֵּה הִינּוּ יְכוּלֵי לומר וְלָבֵא מִצַּד עֵיקוּל אִם רוּאִין שְׁהַלּוּה אֵלֵם שְׁמַנְהָג לְעַקַל מַעוֹתָיו [פֿמְבֹנְאָר בַּסִּי ע"ג] ה"נ י"ל שְׁזֶה הַנְּתַבֵּעַ מַעְקַל טַעֲנוֹתָיו מִלְּהַשִּׁיבוֹ כִּי יֵרָא פֿן אִם יִטְעוּן וְיֵצֵא זַפְאֵי בְּדִין וְאִם הוּא אַח"כּ יִתְבַּע אֶת חֲבִירוֹ הָאֵלֵם לֹא יִרְצָה לְקַיִם פֿס"ד וְלָזֶה מַעְקַל פְּדֵי שְׁחֲבִירוֹ יֵהָא מְנוֹכַח לְדוֹן עֲמוֹ עַל טַעֲנוֹתָיו כִּי הָאֵלֵם מְדַמָּה בְּדַעַתוֹ כִּי יִזְכֶּה בְּדִין שְׁעַל הַנְּתַבֵּעַ אֲתוֹ וְלָכֵן יִשְׁלִישׁ מַעוֹת פְּדֵי שַׁעִי"ז יֵהִי מְנוֹכַח לְקַיִם הַד"ת אָף זֶה לִיתָא מְפַמָּה טַעֲמִים וְאִין יְכוּל לְהַשְׁמִיט עֲצָמוֹ עַדִּי שִׁישְׁלִישׁ הָאֵלֵם הַמַּעוֹת דֶּהָא קִי"ל גְּזַקְקִין לְתוֹבֵעַ תַּחֲלָה וּא"ל דְּזֶה הוּי זִילֵי גַכְסֵי פִינּוֹן דְּעֵדִינּוֹ לֹא יִדַּעְנוּ מַה לוֹ עַל חֲבִירוֹ וְאִם מִמֶּשׁ בְּדָבְרֵי וּבּוֹדַאי דַּכָּה"ג גְּזַקְקִים לְתוֹבֵעַ לַכ"ע דַּא"כ פֿל גְּתַבֵּעַ יִטְעוּן פֿן גַּם אִין לְבוֹא עַל הָאֵלֵם מִפַּח עֵיקוּל שְׁפַתְבְּתֵי דֶּהָא יְדוּעַ פֿלִגְמַת הָרֵאשׁוּנִים ו"ל אִם מַעְקֵלִים אֶפִּילוּ בּוֹמַה"ז גְּהִי דְּמַנְהֵג דְּמַעְקֵלִים פֿמְבֹנְאָר בַּש"ע [ס' מ"ג] מ"מ מְבֹנְאָר בַּתְּשׁוּ מֵהֵרָאנ"ח ו"ל ס' ק"מ דְּבְדָבָר דַּאִיפֵא סִפְק דְּדַלְמָא לֹא יָבֵא לִידֵי גִיבּוּי אִין מַעְקֵלִים וְאַפ"ה חוֹלְקִים עָלָיו וְכִמוֹ שְׁמַנְהֵג שְׁלֵנוֹ דַּאִפִּי עַל טַעֲנָה כ"ד מַעְקֵלִים מ"מ צָרִיף עַכ"פ אֲמַתְלָא פֿמְבֹנְאָר בַּתְּשׁוּ מְהַרִּיב"ל ו"ל וְאַפִּילוּ לְהַפּוֹסְקִים דְּמוּבָא כַּה"ג ע"ג דַּאִפִּילוּ בְּלֹא אֲמַתְלָא מַעְקֵלִינּוֹ מ"מ לְהַכְרִיחַ לְהַשְׁלִישׁ מַעוֹתָיו עַל טַעֲנָה שְׁאִינָה בְּרוּרָה וְאִין אֲמַתְלָא לִית מֵאֵן דְּפָלִיג דְּלֹא יוֹכַל לְעַכַּב טַעֲנוֹתָיו עַדִּי יִשְׁלִישׁ מַעוֹת כִּי דִין זֶה דְּעֵיקוּל חִידוּשׁ הוּא וְאִין לְהוֹסִיף עָלָיו פֿמְבֹנְאָר בַּמְהַרְשֵׁד"ם ו"ל.

אָף כ"ז אִם הִי גְּרָאָה צַד אֵלְמוֹת אֶצֶל (הַנְּתַבֵּעַ) [הַתּוֹבֵעַ] מ"מ אִין הַדִּין לְהַשְׁמִיט עֲצָמוֹ עַדִּי יִשְׁלִישׁ מַעוֹת פֿאַשֶׁר בְּרַתִּי בְּאֲמַת מְפֵל הַפּוֹסְקֵי וּמִכ"ש שְׁאִין רֵאִי שְׁהוּא אֵלֵם וּבַפֿרֵט שְׁיוּכַל לְכַתּוּב קִינְפֿרְמִיס שְׁפֿרָאָף עַל פֿל טו"ת שְׁבִינִיָּהֶם וְלָכֵן יָפָה הוֹרָה מַעַכ"ת שְׁאִין בְּטַעֲנוֹת הַנְּתַבֵּעַ מִמֶּשׁ וְאִם לֹא יִרְצָה לְהַשִּׁיב עַדִּי יִשְׁלִישׁ מַעוֹת דִּין סֶרְבֵן לוֹ לְהַנְּתַבֵּעַ וְטוֹב הַשְׁלוּם.

נִי"ו עַש"ק פֿקוּדֵי תֵרִי"ט: סִימָן ח לִידִידֵי הַרְבֵּנֵי הַפּוֹפֿלֵג הַשְּׁנוּן הַיִּשִּׁישׁ כַּש"ת מו"ה יוֹסֵף שְׁמוּאֵל נ"י בַּק' פֿרַעַמִּיסְלָא: שְׁאֵלְתוֹ הַגִּיעַנִי בַּעֲנִין אִם מוֹתֵר לְהַגִּיחַ לְיִשְׁבַּע לְבַע"ד שְׁיודַע בּוֹ שְׁמִשְׁקֵר וְרַש"י ו"ל [שְׁבוּעוֹת דַּל"ט ע"ב] וְכֵן הַתּוֹס' [שֵׁם מ"ז ע"ב] פֿתְּבוֹ דְּהַשְׁבוּעָה חָל עַל שְׁנֵיהֶם פֿירוּשׁוֹ שְׁעַל שְׁנֵיהֶם חָל עוֹנֵשׁ הַשְׁבוּעָה אֶפִּילוּ אִם הוּא מְשַׁבִּיעוֹ

בְּאֵמֶת וְנִרְאָה כִּינּוּן שְׁחִבְרֵי בָּא ע"י לִידֵי ש"ש גַּם עַל הַמְשָׁבִיעַ חָל הָעוֹנֵשׁ וּמַעַכ"ת פִּקְפֹּק בְּטַעַם הַדְּבָר דְּמָה יַעֲשֶׂה זֶה הַמְשָׁבִיעַ שְׁחִבְרֵי בָּא עָלָיו בְּמִרְמָה וְרוֹצֵה לְגוֹזְלוֹ וּמָה שִׁפִּירֵשׁ י"ל [שם] שֶׁהִי לוֹ לַעֲסוֹק עִם אִישׁ אַמוּנִים זֶה לֹא נִמְצָא לְחֹן בְּעֵינָיו דְּמָה יַעֲשֶׂה בָּאֵם נִתְקַלְקַל זֶה אַח"ז בְּמַעֲשָׂיו וְגַם אָדָם יִרְאֶה לְעֵינָיִם.

וְהִנֵּה בְּאֵמֶת לְפִי מָה שְׁמִבְנֹאֵר בְּדַרְיֵשׁה סִי פ"ז הַטַּעַם כִּינּוּן שְׁרוּאָה שְׁחִבְרֵי עוֹמֵד בְּמִרְדּוֹ וְרוֹצֵה לִישָׁבַע לֹא הִי לוֹ לְהַשְׁבִּיעוֹ יַעֲשֶׂה בְּדַבְרֵי וְהִנֵּרְאֶה שֶׁם מְדַבְרֵי דְגַם טָרַם הִלִּיכְתּוֹ לְבִיהַכ"נ לִישָׁבַע חָל עָלָיו עוֹנֵשׁ הַשְּׁבוּעָה דְכֵן פִּירְשׁוּ שֶׁם [דְּבָרֵי] הַטּוֹר וְהַש"ע סוּרוֹ וְגו' מֵעַל הָאֲנָשִׁים הַרְשָׁעִים שְׁקוֹרִין שְׁנִיָּהֵם רְשָׁעִים גַּם קוֹדֵם שְׁמִתְחִיל חִבְרֵי לִישָׁבַע וְרַק כִּינּוּן שְׁרוּאָה שְׁחִבְרֵי מִתְעַקֵּשׁ בְּדַבָּר ה"ל לְפִשָּׁר אוֹ לְפִנְטָרוֹ בְּלֹא שְׁבוּעָה אִךְ בְּאֵמֶת הִיכִי שֶׁהוּא גוֹרֵם לְהַשְׁבוּעָה וְדָא אֶפְיָלוּ לְפִי ר"ח [מוֹבָא בְב"י פ"ז מַחו' ל'] חָל עָלָיו עוֹנֵשׁ הַשְּׁבוּעָה כְּמִבְנֹאֵר בְּרִיטְב"א שְׁבוּעוֹת גְּבִי אִם הִיפָּה עַל שְׁפָנְגִּדוֹ וְהוּא יוֹדֵעַ שְׁחִבְרֵי כִּיחַשׁ לַכ"ע עוֹנֵשׁ הַשְּׁבוּעָה חָל עַל שְׁנִיָּהֵם אוּלַם זֶה וְדָא רַק עוֹנֵשׁ קַל דַּל"כ לְמָה גְּזָרָה תוּה"ק שְׁבוּעָה וּמִי שְׁמִמוֹנוֹ חִבִּיב עָלָיו מְעוֹנֵשׁ קַל יִקְוֶה בִּינִיָּהֵם הַדִּין.

וְרִאִיתִי בְּאִיזָה תְּשׁוּבָה שְׁמַקְשָׁה וְהָא הַמְשָׁבִיעַ עוֹבֵר עַל לְפָנָי עוֹר וְתִירֵץ דְקוֹדֵם שְׁנִשָּׁבַע אוֹקְמִי אַחְזָקָה דְּמִסְתַּמָּא לֹא יִשָּׁבַע וְלֹאֲחַר שְׁעוֹבֵר וְנִשָּׁבַע מָה יַעֲשֶׂה הַמְשָׁבִיעַ אֲמַנָּם כ"ז לְעוֹנֵן לֹא דְלִפְנֵי עוֹר אִךְ לְעוֹנֵן עוֹנֵשׁ קַל וְדָא דְחָל עַל שְׁנִיָּהֵם כְּדַבְרֵי רַש"י וְתוֹס' וְהַטּוֹר וְש"ע ז"ל שְׁפָסְקוּ פֶּן.

אִךְ נ"ל דְּהַאֲדִנְבָּא דָּאִין [שְׁבוּעָה] בְּשֵׁם אִין עוֹנֵשׁ כ"כ אִךְ בְּחֵרֵם וְדָא מוֹתֵר לְהַחֲרִים עַל חִבְרֵי. דְּהִנֵּה אִיתָּא בְּמ"ק [י"ז] שֶׁר"ל נִיָּדָה לְהַהוּא גְּבָרָא דְשָׁקַל תְּפִירָה עֲמֵד וּא"ל נְהִי דְמָמוֹן נִתְחַיִּבְתִּי לָהּ נִיָּדוּי מִי נִתְחַיִּבְתִּי לָהּ [ע"ש בְּתוֹ ד"ה נִיָּדוּי דְמִשְׁמַע דָּאֵם הִי גְּזוּל שִׁפִּיר דְהִי מִנְדָּה אוֹתוֹ וּל"א דְה"ל לְמַחֲוֹל לוֹ] אֲלֵמָּא דָּאֵם בְּאֵמֶת הַדִּין וְחִיּוּב לְנִדּוּתוֹ אִין לְהַמְנַדָּה עוֹן וּז"ב לְפַע"ד וְהִי שְׁלוֹם כְּדַבְרֵי יְדִידוֹ דוֹש"ת בְּלוֹנ"ח ג' ב' אֲדָר תְּרַכ"א לְפ"ק הַק': סִימָן ט לִידִידֵי הָרַב הַמֵּאָה"ג הַחו"ב מו"ה יַעֲקֹב פְּהֵנָּא נ"י מַק' בַּאֲלַחוּב: מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְרַק מִחֲמַת כִּי רַבּוֹת סְבִיבֵי בְּטַרְדּוֹת שׁוֹנוֹת הַנְּחַתִּי לְמִשְׁמֶרֶת וְנִשְׁפַּח הַדְּבָר עָדִי כִי עֵתָה מְצִאתִי דְבָרֵי אֲמֶרְתִּי לְהַשִּׁיב מָה שֶׁנ"ל בְּזָה אֲשֶׁר שָׂאֵל מַעַכ"ת אִם רַשָּׁאִים דְּיִינִים לִיָּתֵן כְּתַב פִּס"ד הַנִּקְרָא קוֹנְפֶּרְמִיס שְׁפָרָאָה הִיכִי שְׁמַחֲוִיב הִיָּסֵת כִּי יֵשׁ עוֹרְרִים לוֹמֵר שָׂאִין רַשָּׁאִים בְּזָה כִּי דָרָה הַקוֹנְפֶּרְמִיס שְׁפָרָאָה לְכַתּוּב בְּסִגְנוֹן זֶה פְּלוֹנִי חֲזִיב כְּפֶה וְכֶה מָמוֹן וְרַק בָּאֵם יִרְצָה לְשָׁבַע פְּטוֹר וְעִי"ז יוֹכְלוּ הָעֶרְפָּאוֹת לִירֵד לְנִכְסֵי וּא"כ הַדְּיִינִים מְעִידִים שְׁקָר כִּי מְעוֹלָם לֹא נִתְחַיִּיב לוֹ רַק שְׁבוּעָה וְגַם כִּי לֹא נִתְחַיִּיב לְנִכְסֵי וְזֶה מְקָרִי נִתְחַיִּיב לְנִכְסֵי שְׁמָסְרוּ לְעֶרְפָּאוֹת: וְהִנֵּה לַע"ד לֹא נִכְוִינִים דְבָרֵי הָאוֹמֵר כֵּן כִּי אִין כָּאֵן שׁוּם עֲדוּת שְׁקָר כִּי הִבְקִי בְּטוֹב לְשׁוֹן אֲשַׁפְּנֵז הוּא מִבִּין שְׁפִירוֹשֶׁה דְבָרִים כִּי בְּזָה הַטְּעָנוֹת אֲשֶׁר טוֹעֵן הַתּוֹבֵעַ יֵשׁ מִמֶּשׁ וְחִיּוּב מָמוֹן בְּדָבָר וְהִיָּנוּ אִם הַנְּתַבֵּעַ יוֹדָה אֲכָל אִם יִשָּׁבַע שְׁשָׁקַר דְבָרֵי הַתּוֹבֵעַ הַנְּתַבֵּעַ מְהִיָּמֵן וּפְטוֹר כֵּן הוּא הַבְּנַת הַדְּבָר שֶׁל ל"א וּא"כ מָה שְׁקָר בְּדָבָר הָא אֵמֶת כֵּן הוּא עַפ"י דְתוּה"ק שֶׁהַטְּעָנוֹת הֵמָּה דְבָרִים שִׁישׁ מִמֶּשׁ וְאִינוּ לֹא רַבִּית וְלֹא חִיּוּב בְּדָבָר אֲסַמְכָתָּא וְכִיּוֹצֵא וְרַק טְעָנוֹת הַתּוֹבֵעַ הֵם מִמֶּשׁוֹת שֶׁל תְּבִיעַת מָמוֹן וְחֲזִיב הַנְּתַבֵּעַ אִם כֵּן הוּא כְּדַבְרֵי הַתּוֹבֵעַ וְרַק אִם יִשָּׁבַע הַנְּתַבֵּעַ שְׁלֹא כֵן וְרַק שְׁקָר דְּיִבֵּר הַתּוֹבֵעַ אֲזִי פְטוֹר וּא"כ כִּינּוּדָאִי אִין כָּאֵן עֲדוּת שְׁקָר בְּשׁוּם אֲוֹפֵן רַק אֵמֶת לְאֵמֶתוֹ וְרַשָּׁאִים הַדְּיִינִים לִיָּתֵן כְּתַב זֶה

באיזה לשון שרוצים וגם טעם השני שאמרו המערערים דהוי נתינו לנכסי פיון שמוסרין אותו לערכי ובשבועת היסת אין יורדין לנכסי נ"ל דגם זה ליתא דכיון דכופין אותו עפ"י שמתא ומלקות עפ"י דתוה"ק פיון שאינו רוצה לצניית ולשבע וא"כ הוי גברא דלא צניית דינא ומותר לתובעו בדיניהם שיקיים הפסק ולשבע וכיון שאין כופין אותו רק לשבע ואם ישבע גם הערפאות יפטר והוה ועל שבועה מותר לכופו ע"י לקיים דין ישראל וכמו שדבר פשוט בש"ע [סי' כ"ו] בגברא אלמא שאינו צניית דין ישראל מותר לבוא עמהם בדיני ערפאות וא"ל הא הערפאות ירדו לנכסיו אם לא ירצה לישבע ועפ"י דתוה"ק אין יורדין לנכסיו הא קיי"ל דמותר לילך עם גבר דלא צניית דינא דישאל לפני ערפאות אפילו דינדעין שיכבדו עליו יותר והוא מגמרא ב"ק (צ"ב) אמרינו א"ל רבא לרבא בר מרי מה"מ דאמרי אנשי קרית חברה ולא ענה רמא גודא רבה שדי עלוני' א"ל יען כו' עכ"ה ופירש"י ז"ל הפל עליו את הפותל דחהו בידיים ומינה יש לדון דאע"ג דאם יביאהו לעש"כ יכבדו עליו העניל ואולי יבא לספנה גדולה יש היסור בדבר וא"כ בנדאי אם אינו רוצה לצניית דין ישראל מותר לילך לפני ערפאות הגם שיכבידו עליו יותר מכפי דתוה"ק וכן פתוב בהדיא בכה"ג בח"מ סי' כ"ו.

אף באמת עדיין יש לעיין בכ"ז דהנה לכאורה קשה למה דקיי"ל [בסי' פ"ז ס"ט] בשבועת היסת שא"ר לשבע שאין עושין לו רק שמתא למ"ד יום ונגדא לאח"כ ולמה לא פפינו כמו בכל מצות דרבנן שמפין אותו עד שתצא נפשו לקיים וכ"ש התוס' בכתובות פ"ו [ד"ה פריעת ב"ח] והגם שרש"י ז"ל [בדצ"א שם] פליג בזה מ"מ לפי דעת הפ"י ז"ל שם גם רש"י ז"ל מודה לדברי התוס' ועכ"פ לרוב השיטות בפרט לשיטת הגאונים אשר מביא במרדכי [כתובות סי' רכ"ב עש"ה] דנדאי דכופין בכל מצות דרבנן אפילו בשוא"ת ועיין פ"מ א"ח בפתיחה [פוללת ח"א אות כ"ה] וא"כ למה גרע פאן בשבועת היסת שאין כופין אותו עד שיקיים ורק די בשמתא שלשים יום וכן התוס' בשבועות פתבו בדרף מ"א ע"א בד"ה ולר' יוסי ז"ל קצת תימא דרבנן נמי לא איירי אלא פההיא דלא הוי גזילה אלא מפני דרכי שלום אבל היכי דהוי גזל גמור מידו דנתינו לנכסיו וה"נ היכא דאיכא שבועה דרבנן עכ"ל והנחוחו בצ"ע ולכן הנלע"ד לפמ"ש הפ"י גיטין דף י"ג בתוס' ד"ה והא לא משוה ז"ל ולענ"ד יש ליישב דבלא"ה ע"כ אי אפשר לפרש פנונת רש"י ז"ל דבכל מצוה דרבנן אין כופין שהרי מצינו בכמה דינים שתיקנו חכמים דכופין אף להוציא מיד היורשים פגון במתנת שכ"מ וכן במעמד שלשתן דשמעתין דאע"ג דכל הני מדרבנן אפ"ה כופין וכן ה"ה לכל דתקנו רבנן פעין דאורייתא תקנו אע"כ דפנונת רש"י ז"ל דהכי משמע לישנא דמצוה על היתומים דלשון מותר היא אע"כ דתחילת התקנה פה הי' דליכא אלא מצוה אבל לא תקנו להוציא ממון מיד המוחזק בע"כ עכ"ל אלמא בגזירות דרבנן הפל לפי מה שגזרו הם בקצת מצות החליטו לחיוב וכופין עד שתצא נפשו ובקצת מצות דרבנן עשאום רק למצוה בעלמא והעובר אין כופין אותו רק שנקרא עברין והפל לפי הנראה מלשון תקנתם וגזירתם והנה בשבועות היסת ראינו שלא החליטו לגזירה ההכרחית דהא אין יורדין לנכסיו וכ"כ ה"ר ז"ל בשבועות הדיינין ז"ל משא"כ בשבועה דרבנן שאין החיוב עליו כ"כ דהא לא נתינו לנכסיו דלקמן [עכ"ל] אלמא דלא גזרו חיוב הכרחי ולא קשה (על) [קו'] התוס' דאמאי לא ירדו לנכסיו דכן מצינו בחז"ל שבקצת דבריהם עשאו לחיוב מוחלט ובקצתם רק למצוה

והפלל לפי מה שראו בְּחֻמְתָּם [וְשִׁפִּיר לְרִשׁׁי וְלִל ל"ק שֶׁם בְּמַס' שְׁבוּעוֹת מְרַבֵּן דְּכִינּוֹן דְּחֻזִּינּוֹ דְּגַבֵּי מְצִיאַת חֲשׁוֹ לֹא נִחְתִּינּוּ לְנִכְסֵי שִׁפִּיר י"ל דְּגַם בְּשְׁבוּעַת הַיִּסֹּת לֹא הִי תִּקְנָתָם לְיָרֵד לְנִכְסֵי מִשְׁא"כ לר"י דְּאָמַר גְּזֵל גָּמוֹר מְדַבְּרֵיהֶם אַף דְּתִקְנָתָם הִיא רַק מְפִינֵי דְרַכֵּי שְׁלוֹם מ"מ ס"ל דְּנִחְתִּי לְנִכְסֵי א"כ ע"כ לְדִידֵי אֵין חִילּוּק וְע"כ אִפִּי בְּהִיִּסֹת נִחְתִּי לְנִכְסֵי וְדו"ק עכ"ה] וְכֵן מְצִינּוּ בְּכַמָּה [דְּבָרִים שְׁהֶם] מְדַבְּרֵיהֶם פְּדַבְּרֵי הַפ"י וְלִל בְּגִיטִין וְא"כ פִּינּוֹן שְׁרָאִינוּ שְׁאִין הַגְּזִירָה רַק לְמַצְוָה וְהַשְׁמָתָא הוּא שְׁפוֹקֵר נֶגֶד דְּבָרֵי חֻמְמִים וְהַמְלָקוֹת הוּא מְשׁוּם דְּרַב מְנַגֵּיד עַל הַמְשָׁקָה נִידוּי לְמָ"ד יוֹם [יְבָמוֹת נ"ב קִידוּשֵׁין י"ב] אֶבֶל כִּפִּי לְהַשְׁבוּעָה אֵין לְנוּ מִתְקַנְתָּ חו"ל וְא"כ יִרְאָה מְפִשְׁטוֹת הַדְּבָרִים דְּאֵם הַנְּתַבְעָה הָעֵבֶרְיִין אִינוּ רוּצָה לְצִינֵי דִין דְּבָרֵי חו"ל וְלִישְׁבַע הוּא פְּטוֹר מִן הַתּוֹבֵעַ מִפְּל וְכֹל נִרְק עָלָיו שְׁמָתָא שְׁפָקֵר עַל חו"ל אֶבֶל הַתּוֹבֵעַ אֵין [לוֹ] עָלָיו שְׁבוּעָה אוּ מָמוֹן א"כ בְּנוֹדָאֵי אִינוּ רִשְׁאֵי לִילָף בְּעַרְפָּאוֹת פִּי הוּא אֵין לוֹ עָלָיו שׁוּם טַעְנָה וְאֵי מַה שְׁפָקֵר בְּב"ד הוּא דְּבָר אַחַר וְאִינוּ רִשְׁאֵי בְּשָׁבִיל זֶה לְתוֹבְעוֹ בְּעַרְפָּאוֹת בְּעַסְק אַחַר כְּמִבְּנָאֵר בְּכַנְה"ג סִי הַנ"ל וְנ"ל מִינָהּ יֵשׁ לְדוֹן דָּא ע"ג דְּאֵם יְבִיאֵהוּ לַעֲשׂ"כ יְכַבְּדוּ עָלָיו הָעוֹל וְאוּלֵי יְבֵא לְסַפְנָה גְּדוּלָה יֵשׁ הָיִתֵר בְּדְבָר מְשִׁפְטֵי שְׁמוּאֵל אָמַר הַמְּאַסֵּף לְכָאוּרָה נִרְאָה שְׁזָה חוֹלֵק עַל מ"ש תְּנוּמַת יִשְׂרָאֵל סִי כ"ב כְּתַבְתִּי בְּהִגָּהַת הַטוֹר אוֹת י"ט וְאֶפְשָׁר דְּלֹא פְּלִיגֵי דְּבַעַל ת"י מְיִירֵי דְּאֵם א"א לְהַצִּיל אֶת שְׁלוֹ יִגְלָל עָלָיו הַיִּזְק מִמְּקוֹם אַחַר אֶבֶל מ"ש אִיִּירֵי כְּשִׁמוּלִיכוּ בַעֲש"כ נְמִשָּׁה מְמַנּוּ הַיִּזְק עכ"ל אֶלְמָא דְּהַחִילּוּק אֵם יֵשׁ לְהַתּוֹבֵעַ עָלָיו תְּבִיעָה ע"פ וְהוּא אִינוּ רוּצָה לְקַיִּים דְּתַה"ק מוֹתֵר לְהִבִּיאַ דְּבָר זֶה בְּעַרְפָּאוֹת אֶפְילוּ אֵם יַעֲלִילוּ עָלָיו אֶבֶל לְגַלְגַּל עַל הָעֵבֶרְיִין מ"מ אֲסוּר וְכֵן מְסַתְּפֵר כְּמִבְּנָאֵר בְּסִי שְׁפ"ו כַּה"ג וְא"כ לִפ"ז וְדָאֵי אֲסוּר לִילָף לְמִסְוֹר הַקּוֹנְפְּרָמִים לְעַרְפָּאוֹת לְגַלְגַּל עָלָיו מ"מ אֵם פִּי הַנְּתַבְעָה פְּטוֹר לְגַמְרֵי כְּנ"ל.

אֵף לְפִי מַה דְּמִבְּנָאֵר בְּרִדְכָ"ז וְלִל סִי רִי"ז וְנ"ל וְתוּ דְּכִינּוֹן שְׁאִינוּ רוּצָה לְשַׁבַּע רְגָלִים לְדְבָר דְּמִשְׁקֵר וְתוּ דְּאֶלְמוּיָהּ רַבְּנָן לְתִקְנָתָא עַד שְׁמַנְדִּין אוֹתוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵם לֹא רָצָה לְיִשְׁבַע וְאֵם לֹא בָּא לְיִשְׁאֵל עַל נְדוּי מְלִקִּינּוֹ לִי וְטַעְמָא דָּאֵל"ה מְעַקְרָא תִּקְנָתָא דְּר"נ וְכ"א יֹאמֵר אִינִי נִשְׁבַּע וְאִינִי מְשַׁלֵּם וְכִינּוֹן דְּאֶלְמוּיָהּ לְהָא מִילְתָּא אֶלְמוּיָהּ נְמִי לַעֲנִין אֵם תְּפַס לֹא מְפָקִינּוּ מִינֵי עכ"ל אֶלְמָא דְּס"ל דְּהַנְּיָדוּי הוּא פְּדִי לְחֻזְק הַגְּזִירָה וּמֵאִימַת הַנְּדוּי יִשְׁבַּע אוּ יִשְׁלֵם וְא"כ פִּינּוֹן שְׁבַע"ה אֵין אֶתְנּוּ לְכַפּוֹתוֹ בְּד"י מוֹתֵר לְכַפּוֹתוֹ ע"י עִכּוּ"ם אֶפְילוּ אֵם יְכַבִּידוּ עָלָיו וְכְּמִבְּנָאֵר דְּבָר זֶה בְּתִקְנּוֹת מַהר"ז אֶשְׁרֵי בְּסוּף תְּשׁוּ"מ מַהרִּי"ו וְלִל וּמְבִיאֵי הַרְמ"א וְלִל בְּתִשׁוּ"מ סִי פ"ו וְנ"ל וְמ"ש מְהֵר"ם מְרַזְבוּרְק וְנ"ל וְדִין אֵם דְּרַף בְּאוֹתָהּ הָעֵיר שְׁיִהוּדִים מְעַפְבִּים לְחַבְּירוֹ ע"י עִכּוּ"ם וְלִקְבּוּל עָלָיו בְּעִכּוּ"ם פִּי אֵין שָׁם ב"ד פְּטוֹר עכ"ל נִרְאָה דְּהִינּוּ עִכּוּב וְעִיקוּל בְּעַלְמָא אֶבֶל לְהַזִּיקוּ בִּידֵי פוֹתִים לְלֹא צוּרָה לְאוּ פֶל כְּמִינֵי וְאִינוּ נְאֻמָּן לֹאמַר לְהַצִּיל שְׁלִי כְּנוֹנְתִי דָּאֵל"כ לֹא שְׁבַקְתָּ חַיִּי לְכָל בְּרִי וְכָל עוֹלָם יִטְעוּן הָכִי עכ"ל הַרְמ"א וְלִל בְּתִשׁוּ"מ: (וְאֵין לֹאמַר דְּהַתְּקָנָה הוּא דְּוּוּקָא בְּדִיעְבַד פְּטוֹר אֶבֶל לֹא לְכַתְּחִילָה דְּהַלְשׁוֹן מְשַׁמַּע דְּמוֹתֵר לְכַתְּחִילָה דָּאֵל"כ בְּמְקוֹם אִיסוּרָא מְנַהֲגָא שְׁבָקִינּוּ כְּדָאֵמְרִינּוּ בְּר"ה [דְּט"ו ע"ב] וְתוּ דְּאֶפְילוּ אֵם גִּימָא דְּוּוּקָא בְּדִיעְבַד הוּא מ"מ אֵין עַל הַב"ד (מְשׁוּם) חַיִּיב לְמַנּוּעַ זֶה מְכ"ש בְּעֵבֶרְיִין פִּי הֵאֵי שְׁאִינוּ רוּצָה לְשַׁמּוּעַ לְתִקְנָתָ חו"ל): וְא"כ לִפ"ז פִּינּוֹן דְּאֵין בְּיָדֵינוּ לְכַפּוֹתוֹ הָיִי כְּאֵין ב"ד בְּעֵיר מוֹתֵר לְכַפּוֹתוֹ ע"י עַרְפָּאוֹת שְׁיִשְׁבַּע הֶגֶם שְׁהֵמָה יְכַבְּדוּ וְיִרְדּוּ לְנִכְסֵיוֹ לִית לֵן בְּזָה וְכְּמִאֶמְרָם וְלִל קְרִית לְחַבְּרָה וְכְּנ"ל וּבְפֶרֶט אֶשְׁרֵי לְפִי הַנְּרָאָה וְרְגָלִים לְדְבָר שְׁאֻמַּת עִם הַתּוֹבֵעַ וְא"כ אֵם הִי בְּדוֹרוֹת

הראשונים שדנו לפי אומדן דעתם כאשר ה' בהיות שופטי צדק עכ"פ אם בכמות זה כופין אותו לקנים ולישבע ואם יכבדו עליו לית לו בעבריין הגה הנראה שרוצה לעשות רעהו ולכן בנודאי מותר ליתן כתב פזה וכן לפי דעתי נוהגין בכל ערי הגולה ושמעתי בגלדותי מחותני הגאון ז"ל שתמה האיד נותנין כתב פזה אוילם לפי דעתי שלא תמה רק למה כותבין רק חיוב ממון לחוד הא לא נתחייב ממון אבל בענין שפותבין פעת בהקונפרמיס אם ישבע ופטר בנודאי מחויבים הב"ד ליתן קונפרמיס כדי לנעול דלת בפני עושי עול וזה יהי חזק שיעמדו לדתוה"ק פי אם לא יהי לב"ד תוקף עכ"פ עפ"י קונפרמיס רבים יסרבו מלעמוד לדתוה"ק בעוה"ר (לחיוב הדבר כנ"ל): ואשר שאל עוד בעניני השליח שאינה אין הפנאי פעת לבוא בפלפולים פי נראה לדעתי אשר כבר נבצע הדיו ולכן לפלפול בעלמא ובפטר בדבר שצריך עיון רב אין הפנאי פעת לזה רק בדבר קומפרמיס שהוא דבר דשכיח בכל יום נתי אל לבי לברר ולפ"ד פוננתי לאמת: סימן י להרב המאה"ג החסיד המפורסם כו"מ"ה ישעיה זלמן נ"י האבד"ק איסטריק: ע"ד שאלתו בראובן שעשה שליח לשמעון לשלם עבורו לקאסי מס אקאנטא והמותר ימתינו לו ומסר לו מעות לשלם והלך שמעון ופרע ולא לקח קוויטל והנה במשך הזמן הלך זה הגובה המס לעיר אחרת כדרךם והלך שמעון לקח ממנו קוויטל ואמר לו להד"מ שלא נתן לו דבר ואעפ"כ הלך עמו שמעון לראובן ואמר הנכרי לשמעון שלפי דעתו יבאלראובן הנחה מערה המס שנתן עד הנה לפי שהוא עשה עבורו בקשה למקום גבוה ולכן יהא העשרים כסף לשכר טרחתו ואם לא יבא הנחה ישלם שמעון לראובן העשרים כסף פכה הוסכם ביניהם והנה פעת בא ממקום גבוה שישלם כאשר נערה בלא שום הנחה ולכן פעת תובע ראובן עשרים ר"כ משמעון כאשר הוסכם ביניהם והי' הפסק שישבע שמעון על שלא המחזה את ראובן ועל ששילם בלא קוויטל פטור כמבואר בסי' נ"ח והיפה שמעון השבועה על ראובן שראובן ישבע ע"י היפה ובלא קב"ח שפגדו ואז ישלם ולאחר זה נשמע שנתפשו להמתין איזה חודש או ימים ולאחר זמן ישלם לו העשרים ר"כ בלא שום שבועה והשליש אצל אחד מעות ע"ז והנה עתה טוען השליש יש לי פגדו בידך ואני תופסם לחובי וגם טוען השליש פי לא מחל לו השבועה רק הוא השטה בו וסוף הדבר נתפשו מחדש שישבע ראובן כמו שפסק מאז ועתה אינו רוצה (שמעון) [ראובן] לישבע עד שיהא המעות מושלש ביד ב"ד למסור לידו תיכף אחר השבועה והשליש הנ"ל טוען שיתן המעות לאחר השבועה וא"צ להשליש מקודם: תשובה לע"ד נראה פשוט דשמעון חייב לשלם לראובן במה שפשע ששילם לעכו"ם בלא קוויטל כאשר עושים כל העולם ולא דמי לשליח שפרע למלנה ולא לקח השטר דהתם כתבו הטעם שסובר השליח דמהימן המלנה אצל הלנה פינון שלא הנכיר לו שטר פלל אבל נכרי הגובה מס שהיום הוא פאן ולמחר פתאום איננו כאשר שכים בפלהדרין ולכן מסתמא הפוננה לקח קוויטל כדרך שעושים כל פורעי המס ויותר מזה פינון דידוע דדד"מ דאפי' אם נודע בבירור ששילם להגובה אם לא לקח הקוויטל צריך לשלם לקאסי והוא יתבע את הגובה א"כ פריעת המס הוא בלקיחת הקוויטל ובכתיבה תוף ספר הערכי וכ"ז שאין לו קוויטל ואינו נכתב בספר לא פרט פלל המס ולא עשה שליחותו ששלהו לפרוע מס וצריך להחזיר שמעון השליח לראובן ששלהו פינון שלא עשה שליחותו וכן מצאתי בהדיא בכה"ג ח"מ סי' נ"ח ומביאו בס' ע"צ ז"ל ומה שהמחה הנכרי את שמעון

לראובן לא ידעתי המחאה זו מה טיבו הא הוי לאחר מ"מ וגם לא פטרהו [ע' בח"מ סי' קכ"ט ס"ג] ולכן בודאי לא פלום ההמחאה פלל וגם לא הי' לנכרי שום חוב ביד שמעון [שיהי' חייב בתורת מע"ש] ולכן השבועה על המחאה אינו פלל וגם טענת משטה שטוען השליש אינו פלום פיון שהשליש מעות ע"ת זה [כמ"ש הש"ף בסי' נ"ו סק"ד] ולכן לע"ד שמעון השליש חייב לשלם לראובן שפשע ולא לקח קוויטל וגם הוי שליח שלא עשה שליחתו כו' וגם אם הי' מקום לשבועה צריף להשליש המעות ביד ב"ד כי כן הוא בכל פתי דיני ישראל כאשר ראיתי בכמה קהלות ואם השליש נאמן מפח שלישותו [בידו] בודאי אינו נאמן בנוגע פנה שרוצה לתפוס המעות בשביל עצמו ולפע"ד בזה כ"ע מודים דא"נ מטעם שלישי [ע' בש"ף סי' נ"ו סק"כ] ורק אם יש לו מיגו דהחזרתו נאמן השליש כמו כל תופס של אחרים דנאמן במיגו אף אני חושש במיגו זו הרבה דיצא קול וכעובדא דבר שרשם [ב"ב ל"ב ע"ב] וצריף הב"ד לעיין היטב אם הוי מיגו והי' שלום: סימן יא להרב המאה"ג החריו ובקי ירא ד' המןשלם וכ' כש"ת מ' אברהם א"ש האבד"ק ברדיוב יע"א.

בדין של הרב הנגיד מו"ה זנוויל נ"י אשר נתן לנגיד ר' שמואל דוד וועקסל שילנה לו מעות בה"ע וצנה שהמעות הנה לב"ח ורש"ד לא עשה כדבריו ורק מסר הוועקסל לאחרים והנה ישלמו לב"ח הנ"ל ובאו לדין המשלמים עם רש"ד ופטרו הב"ד את רש"ד ואח"כ תבעו המשלמים את ר"ז וטען לאו בד"ד אמה ע"כ הטענות והנה משום הוועקסל אין לדבר פלל שהוא עסקא ולא נעשה העסקא פלל והשטר הוא אמנה ושניהם מודים מקודם שהוא אמנה הוועקסל אינו פלום ורק ר"ז מחויב לשלם מטעם שפרעו חובו דכל הטעם שפוטרי בש"ע [סי' קכ"ח] משלם חוב של חבירו מטעם מפיס הי' לי' כמ"ש בש"ע בסוף הסעף וא"כ ה"א שר"ז צנה לשלם וא"כ לא הי' רצונו בפיוס ונדאי חייב הלנה ששלם חובו ואפי' לאידך טעמים משום דהוי מברית ארי מ"מ מבואר [בסי' ק"ל דאם הרשהו] הלנה צריף לשלם ומבואר שם בסמ"ע [סק"ח] דל"ש שנתן לו רשות ול"ש שביקש ממנו ורק בגילנה דעתו דניחא לי' סגי א"כ ה"א דלנה מעות לצורך תשלומין בודאי ניחא לי' ותייב לשלם וכ"מ בכ"ג בשם מבי"ט וא"כ ר"ז חייב לשלם וא"ל דהתם הטעם שנתחייב דזה הוציא על פיו ומש"ה חייב לשלם לו ז"א דמשמע דאין הטעם רק דכל דניחא לי' חייב הלנה ותו דגם פאן הוציא על פיו דשמע מרש"ד שר"ז רצה ללות לו והלנה מעות ע"ז רק שרש"ד חזר ולא הלנה לר"ז נעמדו האנשים ושלמו עבור ר"ז בתורת הלנאה שיתחזיר להם כמו שרצה ר"ז א"כ בודאי חייב ר"ז לשלם למשלמי חובו ודאי לא יכחיש אדם דהוי גילוי דעת מר"ז דניחא לי' שישלמו להב"ח שלו ובגילוי דעת לחוד סגי דצריף לשלם להפורע חובו דניחא לי' בתשלומין וכה"ג מבואר גבי מקיף חבירו וגדר שלא מדעתו בחצר [בסי' קנ"ח ס"ו] ובכמה מקומות פנ"ל והי' שלום: סימן יב לאחי הרב החריו החסיד המפורסם בו"ק חו"פ ע"ה שלשלת היוחסין וכו' מו"ה אביגדור נ"י האבד"ק דיקלא יע"א.

שאלה איש אחד השליש טראטי בעד פלים שקנה אצל חבירו שיעמיד לו הפלים והוא ישלם לו המעות ואיש אחד הי' עם הקונה הנותן הטראטי ואמר לו להקונה שלא יירא לתת טראטי להמוכר הגם שעדיין לא לקח הפלים והנה פעת הטראטי זערירט ביד האיש אשר הי' עם הקונה כי לקח מהמוכר הטראטי ורוצה לגבות המעות מהקונה כי אמר

שְׁבוּדַי שִׁילָם לוֹ הַלְכִים וְהַקוֹנָה טוֹעֵן שְׁלֵא קִיבַל הַפְּלִים כִּי יֵשׁ מוּם בַּמִּקְח וְאִינוּ חַיִּיב
כָּלֵל עַל הַטְּרַאטִי וְשֶׁאֵלֶּת מַה דִּינוֹ: הִנֵּה יְדִידֵי אַחֵי כִי רוּאָה אֲנִי שְׁאִינָה בְּקִי בְּטִיב הָעֲנִין
וּבְאַמֶּת גַּם אֲנֹכִי אִינְנִי בְּקִי בְּטִיב הָעֲנִין אִף לְדַעְתִּי הוּא כֵּן דְּמִקְוֶדֶם תִּיקוֹן הַטְּרַאטִין הִי'
כּוֹתֵבִין שֵׁט"ח וְבוֹ הִי' מְבוֹאָר כֹּל עֲנִינֵי הַתְּחִיבוֹת וְהַנְּאֻמָּנוֹת וְיִתֵּר הָעֲנִינִים וְהִי' אַרְיִכוֹת
הַדְּבָרִים וְלֹא הַפֵּל יָדְעוּ לְכַתּוֹב כְּנִימוּסִיָּהֶם לְזֶה תִּקְנוּ בָּאֵם שְׁיִהְיֶ' נִכְתָּב בְּאִנְפֵּן גְּנוּסָח
שְׁבִטְרַאטִי מְחֻיָּב בַּעֲהַשׁ"ט בְּהַחֲיוּבִים הַמְּבוֹאָרִים בְּעֶרְכָּאוֹת וְהוֹדִיעוּ זֹאת מִקְוֶדֶם בְּכָל
הַמְּדִינָה שְׁיִדְעוּ מְדַבֵּר זֶה כִּידוּעַ מְנַהֵג אֲנֻמָּה זֹו וְהִנֵּה לִפ"ז נ"ל דְּאִינוּ בְּגִדֵר דִּינָא דְּמַלְכוּתָא
רַק בְּגִדֵר דִּיבְרוּת ב"א בְּמִקּוּם הִנֵּה דְהִנֵּה בַלְה"ק הַחֲיוּב מְקַרֵי חַיִּיב אֲנִי לָהּ וּבַל"א אִיף
בֵּין שְׁיִלְדִיג וּבְלִשׁוֹן צְרַפַּת בְּלִשׁוֹן אַחֵר וּבְלִשׁוֹן פ' בְּלִשׁוֹן אַחֵר וּבְבוּדַי אִין חִילוּק בְּכָל
לִשׁוֹן שְׁמַחֲטִיב עֲצָמוֹ וְהִנֵּה לִפ"ז בֵּינֵן דִּידוּעַ בְּמִדִּינָתֵנוּ דְלִשׁוֹן זֶה צְאֵלִין זָנָא הֵוִי אִיף בֵּין
שׁוֹלְדִיג דְּהָרִי רוֹאִין שְׁאִין מְשַׁלֵּם לְשׁוּם אָדָם רַק מְלוּנָה מְעוֹת מְזַנְמֵן מ"מ זֶה הוּא עֲכָשְׁוִי
בְּלִשׁוֹנֵנוּ לִשׁוֹן חַיִּיב אֲנִי לָהּ שַׁבְּלַה"ק וְא"כ אִין זֶה תְּלוּי כָּלֵל בַּדד"מ כִּי שָׁם שְׁיִינָה הָאִיף
הַדְּבָר נַעֲשֶׂה כְּמוֹ שְׁמְבוֹאָר בְּשִׁטְר וְרַק עַפ"י דַּתְה"ק פְּסוּל לִשׁוֹן זֶה וּבַדד"מ כְּפֶשֶׁר זֶה תְּלוּי
בַּדד"מ אֲבָל דְּבָר זֶה הֵוִי עַפ"י דַּתְה"ק מְמַשׁ כְּמוֹ שְׁכּוֹתֵב לוֹ בַּלְה"ק חַיִּיב אֲנִי לָהּ מְנָה
וּלכ"ע עַפ"י דַּתְה"ק הוּא חַיִּיב דְּהָרִי אִם מְלוּנָה אוֹ מְחַיִּיב עֲצָמוֹ מְמַשׁ כּוֹתֵב בְּלִשׁוֹן זֶה
צְאֵהֲלִין זִיא הָרִי דְזֶה הַלִּשׁוֹן הוּא בְּלִשׁוֹנֵנוּ הַקְּדוּשׁ חַיִּיב אֲנִי לָהּ אוֹ לוֹיִתִי מְמַשׁ וְזֶה לִפְעַד
בְּרוּר.

גַּם מַה שְׁסַפְקַתָּ אִם לְתַת לְזֶה דִין בּוֹרַח אֹדִיעַ לָהּ כִּי אֲנִי אִינְנִי פּוֹסֵק עַתָּה דִין בּוֹרַח רַק
אִם נַעֲשֶׂה כְּפִי תִיקוֹן ב"ד יִשְׂרָאֵל אֲבָל עַתָּה בַּעוּה"ר שְׁהוֹלְכִין בְּאַלְמוּת וְגַם אִינוּ נוֹתֵן
לִב"ד כֹּל מַה שְׁיֵשׁ לוֹ וְכ"א מְצִיל לְעֲצָמוֹ בְּזֶה לִיכָא תִקְנַת בּוֹרַח כְּמוֹ שְׁמְבוֹאָר בַּגּוּף
הַתְּקַנּוֹת בּוֹרַח שְׁרַאֲיִתִי וְכַעַת אִין הַפְּנָאִי לְעִינֵן אִף דְּרוּשׁ מְסַפְרִים שְׁנֹדְפִס בְּהֵם תִּקְנַת
בּוֹרַח וְתִרְאָה שְׁכֵן הָאֵמֶת גַּם מַה שְׁחַשְׁשֶׁתָּ שְׁמָא נִמְחַל שְׁעַבּוּדוֹ לֹא יָדַעְתִּי לָמָּה נִמְחַל
שְׁעַבּוּדוֹ וְלָמָּה נְחוּשׁ לְזֶה בֵּינֵן שְׁאִין טוֹעֵן בְּזֶה בְּבִירוּר וְלִכֵּן נִלְע"ד אִם הַמוֹצִיא הַטְּרַאטִיל
מוֹדָה שְׁלֵא לָנָה זֶה כְּלוּם וְאִינוּ יוֹדַע אִם מָסַר לוֹ הַפְּלִים וְגַם הַמוֹכֵר אִינוּ טוֹעֵן שְׁמָסַר לוֹ
הַפְּלִים לְדַעְתִּי לֹא יוּכַל לְגַבּוֹת בּוֹ כִּי הוּא שְׁטֵר אֲמָנָה וְלַעוֹלָם לֹא הִי' דַּעְתּוֹ לְחַיִּיב חֲנָם
רַק אִם יִתְּנוּ לוֹ הַפְּלִים וְנִנְאָמֵן לוֹמַר שְׁלֵא נִתְּנוּ לוֹ בֵּינֵן שְׁאִין טַעֲנַת בְּרִי נִגְדוּ לוֹמַר דְּהַמוֹצִיא
הַטְּרַאטִי יֵהָא נִנְאָמֵן בְּמִיגוֹ וְדָמִי מְמַשׁ לְאוֹמַר א"י שְׁאֵתָה חַיִּיב לִי וְגַם עַפ"י דד"מ כְּפִי מַה
שְׁנִרְאָה לִי הִי' פְּטוּר וְאִין טְרַאטִי כְּזֶה שְׁנֵה כְּלוּם אִם יוֹדָה אִפִּי עַפ"י דד"מ וּמַה שְׁכַּתְבַּתָּ
דְּאִינוּ נִמְכָּר רַק בְּכוּמ"ס כְּדִין שְׁטֵר לִפְעַד בֵּינֵן דְּכוֹתֵבִין שְׁגַם הַמוֹכֵר הַשְׁטֵר הוּא עוֹדְנוּ
בְּחוּבוֹ א"כ לֹא הֵוִי רַק כְּשִׁלּוּחוֹ לְגַבּוֹת בְּשִׁבְלֵוֹ הַמְּעוֹת וְלֹא הֵוִי מְכָר כָּלֵל שְׁהָרִי אִם לֹא
יִשְׁלַם לוֹ יֵהָי' מְאִיזָה סְבָה חַיִּיב הַמוֹכֵר לְשַׁלֵּם לוֹ וְא"כ לִפְעַד הֵוִי רַק כְּשִׁלּוּחוֹ וְא"י לוֹמַר
לוֹ לֹא בַדד"מ דְּהֵוִי כְּהַקְנָה לוֹ בְּכַתִּיבָה זֹו שְׁל זְעַרְרִין כְּנִלְע"ד: סִימֵן יג ר"ש לְהַרְבֵּ הַגְּדוּל
חו"נ מו"ה יַעֲקֹב שְׁלֵמָה הִיִּלְפְרִין נ"י הַאֲבַד"ק פְּרַעַמִּישְׁלָאן יַע"א.

מְכַתְּבוֹ עִם הַשְּׁאֵלָה הַגִּיעֵנִי בַּעַת אֲשֶׁר נִסְעַתִּי. וְהַכִּינּוֹתִי לְסִיעָה נִמְרַחֵץ מְרַחוּק וְיִסוּרֵי
גְּבָרוֹ מְאֹד וְלֹא יְכוּלְתִי לְכַוֵּן דַּעְתִּי לְעִינֵן בְּדְבָרֵי הַנְּעִימִים וְשְׁמַתִּים לְמַשְׁמַרְת וְהִנֵּה עַתָּה
בַּעז"ה אֲשֶׁר הוֹקְלוֹ קֶצֶת יִסוּרֵי אִם כִּי עֲדָן לֹא סָרוּ וְכָלוּ יִסוּרֵי עַכ"ז חֲזַקְתִּי לִיקַח מוֹעֵד
לְעִינֵן בְּדְבָרֵי הַנְּעִימִים וּבְפִלְפוּלוֹ הַזֶּה וְהִנֵּה כְּנֻן לְהַלְכָה בְּאַמֶּת אִף לְמַעַן הַשְׁתַּעֲשַׁע בַּד"ת
אֲמַרְתִּי לְבָאָר קֶצֶת וְאִם כִּי אִין לִפְנֵי סְפָרִים בְּאֵתִי לְבָאָר הַסּוּגִי' הַזֹּאת בְּקֶצֶרָה לִפִּי דַּעְתִּי

פי הנה לפי המבואר בש"ס ב"ב (צ"ט ע"ב) וז"ל מי שהיתה דרוה הרבים עוברת לתוך שדהו ונטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושליו לא הגיעו ונשם בגמ' אמאי שליו לא הגיעו כו' פגון שאבדה להן דרוה באותה שדה כו' וכתב שם הרשב"ם וז"ל דמ"מ אורחא אית להו גבי' ויפה פת רבים מפח יחיד שהיחיד שאבדה לו דרוה בשדה חבירו לא יברור מעצמו אלא או בב"ד או ברשותו של בעל השדה אבל רבים כב"ד דמי דמאן מינייהו מזמין להאי לב"ד וכ"ש מתני' דהוא עצמו נתן להם ומיהו שליו לא הגיעו דקנסי' לי' לפי שנתן להם דרוה עקלתון עכ"ל ונשם בד"ה החזיקו רבים שהשנוהו ותיקנוהו להילוף והבעלים ידעו ושתקו אסור לקלקלו דנדאי לרבים מחל וכ"ש מתני' שנתן להם ההוא דרוה בינדים הילוף מה שנתן נתן וכגון שהחזיקו עכ"ל.

והנה סוגי' זו פליאה מראש ועד סוף דמאי רצה לדמות משנתנו לר"א הלא הקא ע"כ דרכו גבי הרבים ולמה לא יקח שליו הניכר וכן הקשו בתוס'. שנית הרשב"ם מפרש שקנו אותו הדרוה הרבים בעשותם מעשה בפני הבעלים [וקשה דאי מיירי דנתן לו בפירוש או דאיכא גילוי דעת ממנו שנתן להם בתורת מתנה א"כ מאי איירא רבים] דבאופן זה גם גבי יחיד שעשה מעשה בפני הבעלים ושתק מהני לקנין כמבואר גבי ר' ענן שקל בידקי [ב"ב מ"א] וגבי דלה לי' צני דפירא [שם ל"ה] ובכמה מקומות אין מספר וכן פסקינו להלכה [בסי' קמ"ב ובסי' קצ"ב] גבי אם שימש בקרקע חבירו לפניו דהוי חזקה ומ"ש רבים בזה מיחיד ומ"ש הרשב"ם ז"ל דלרבים מחל וקשה הלא גם ליחיד מהני מעשה בפניו [ואי מיירי דליכא ג"ד ממנו על הנתינה רק מה דהחזיק בפניו ושתק דל"מ החזקה לא לתר כמבואר שם בגמ' פרבגן דפליגי על ר"י ור"י דס"ל בפניו לא לתר הוי חזקה דבסתמא ל"א דמחל א"כ גם ברבים למה נאמר דמחל להו וע' בתו' ב"ב דכ"ו ע"ב ד"ה עד ודו"ק] ומה שרצה מעכ"ת לומר מחמת דניחא לי' למעבד מצוה קשה לפ"ד אפילו שלא בפניו מהני טעם ניחא לי' למעבד מצוה ולמה כתב הרשב"ם ז"ל דוקא בפניו גם מה שדמהו למיצר שהחזיקו בו רבים למשנתנו הלא במשנתנו לא החזיקו ברשות רק בחליפין ואם החליפין בטל מטעם שאמרו האמוראים כ"א פדרכו א"כ הוי פגזילת הרבים הדרוה שלא ברשות וקשה וכי רבים גזלנים הם ובהד"ל מצינו במד"ר [ריש מדרש איכה ובגמ' עירובין דנ"ג ע"ב] גבי ההיא תינוקת שאמרה לר"י כפשהו ליסטים פמותה ושחבה ר"י שם.

ולכן נ"ל לומר דמצר שהחזיקו בו רבים ועשו בו מעשה היינו לא שקנאו להקרקע רק להילוף לבד אבל גוף הקרקע לבעלי' עומדת וכמו שמצינו קנין פנה בכמה מקומות בשכנים והנה ידוע דבדבר שתדיר היזקא פמו קוטר לא מהני חזקה דאין דעת אדם סובל זה [כמבואר בחו"מ סי' קנ"ה סל"ו] ולכן גבי יחיד אם מחל לתשמיש תדיר פנה העברת רבים בגבולו הי' יכול לחזור שאין אדם מוחל פזאת אולם לרבים מחיל וזה החילוק בין יחיד לרבים אף דבר זה גופא קשה מ"ש רבים מיחיד וי"ל דהטעם פשוט דהנה מבואר גבי קטן [בסי' כ"ח סי"ט ובסי' ק"י ס"ה ו'] דאין גובין עדות ולא דנין עד שיגדיל ומבואר בסמ"ע שם לפרש דאם אין לקטן חזקת אבות או שאין מחזיק בו גובין עדות ודנין שלא בפניו אף אם יש לקטן חזקת אבות ומחזיק בו פינו שמוחזק בו בהיתר אין דנין שלא בפניו והנה ידוע דרבים הוא פשלא בפניהם [ע' בב"ב ס"פ חזקת] וא"כ אם מוחזקים בו בהיתר שמחל להם רק שרוצה לחזור מחמת שהוא היזק תדיר פמו

קוטר א לזה שוב אין דנין שלא בפניהם פי אולי הי טעם שלא יכול לחזור ומש"ה ממילא מוחל בתחלה לגמרי פי עם מי יעמוד לדין והנה לפ"ז במשנתנו שנתן להם דרף ה"א משום שיכול ליתן להם [דרף מן הצד] בע"כ משום כופין על מדת סדום ומקשה הגמ' ליעבד דינא לנפשי' בדרב הידוע ובירור ומתרג הגמ' דהוי דרף עקלתון ולא ניחא לכולהו אבל אי הנה ניחא לכולהו הוי החליפין כדיו והנה במשנתנו שנתן להם דרף אלמא משמע שהספימו הרבים שלפנינו בהחליפין פי ניחא להו להתקצר דרפם במן הצד והנה לפ"ז הוי ממש לפנינו להרבים דרף שמכבר להם ודרף שנקנה להם בחליפין והנה לאותם שקצר להם הדרף ניחא להו ולאחרני לא ניחא להו בדרף הקדש ומאן מפיים להספיים עם אלו הרבים או עם אלו ולכן דומה ממש לרבים שבררו להם דרף שפי' הרשב"ם ז"ל [שם ד"ה בד"ה אמאי] וז"ל [ויפה פח רבים מפח יחיד שהיחיד שאבדה לו דרף בשדה חבירו לא יברר בעצמו אלא או בב"ד או ברשותו של בעל השדה ורבים כב"ד דמי דמאן מינייהו מזמין להאי לב"ד עכ"ל] אלמא בכה"ג גבי יחידים הי צריף ב"ד ורבים א"צ ב"ד וא"כ במשנתנו שאלו רוצים מפאן ואלו מפאן בנדאי הי צריף ב"ד לדון את מי מהם יברור וא"כ פיון שהחזיקו בהיתר וצריף ב"ד וא"א לרבים לדונם דהוי כמו שלא בפניו והחזיק בהיתר ולכן שלו לא הגיע דהוי ממש מצר שהחזיקו בו רבים דביחיד הי יכול לחזור ורק ברבים א"א לדון שלא בפניו כמ"כ הכא בשכנים שקצר להם הדרף נקנה להם בחליפין ולהשכנים שנתארו להם הדרף בטל החליפין וצריף ב"ד וא"א לדון שלא בפניהם ולכן אסור לקלקלו ולכן מדמהו מתחלה הש"ס לר"א לרבים שבררו להם דרף פל א' מהרבים ברו להם דרף זה מצד זה וזה מצד א' ואח"כ מדחה הגמ' מחמת הקוש' שם ולכן מסיק הש"ס הטעם משום מיצר שהחזיקו בו רבים שאסור לקלקלו משום דהוי שלא בפניהם כן נמי הכא וז"ב לפע"ד אבל עכ"פ בעי דוקא ברשות אבל הכא שהחזיקו בו במה שנחו שם לפעמים או בהילוף שלא קפדי בו ב"א אפילו בחצרים אם הוא פתוח ובכה"ג לא מקרי החזיקו ברשות וכמ"ש בתשו' האלשיף הספר אינו לפני אבל בבירור ראיתי שם דכה"ג דלא קפדי אינשי לא הוי חזקה פלל וגם בכמה תשו' ראיתי כן וכן נפסק הדין בב"ד ולכן אין שום טענה להרבים נגד היחיד והיטב פסק הרב נ"י וראוי לקיים הפסק מטעם זה לחוד ובפרט שארי הטעמים אשר אמר נכונים המה: ועפ"י מה שאמרנו דמיצר שהחזיקו בו רבים היינו שהרבים מחזיקים רק בהילוף אבל גוף הקרקע של בעל השדה א"ש מה שמבואר בש"ס ב"ב (כ"ו ע"א) וז"ל ר' פפא הנה לי הנהו דיקלי אמיצרא דר"ה בדר"י אזל אשכח' דהנה חפר וקא קאיץ שרשיו א"ל מאי האי א"ל תנו הי שרשים יוצאים לתוף של חבירו מעמיק שלשה כדי שלא יעכב המחרושה כו' עד דאמרי' לי הא דאר"י מיצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו עכ"ל ופירש"י שם וז"ל שהחזיקו בו רבים לעשותו להו דרף אסור לקלקלו אעפ"י שהוא של יחיד ואנא נמי הא אחזיקי לי עכ"ל וזה תקימה דמאי דמיון הוא זה למיצר שהחזיקו בו רבים וכמו שהק' התוס' ז"ל וגם פשט דברי רש"י ז"ל קשה להלום דמאי אמר ר"פ גם אני אחזיקי וכי לזה צריף ראי' דחזקה מהני וכל עיקר הסברא של ר"ה בדר"י הוא מטעם המושנה דקוצץ ויורד ומאי שיף פאן החזקה.

ונלע"ד דהפירוש פה לפמ"ש ר' מנחם בתוס' דהק' ר"פ לר"ה בדר"י מהא דאילן קודם לא יקוץ והשיב לו ר"ה בדר"י דלא יקוץ היינו גוף האילן אבל השרשים (לא) יקוץ

ולכאורה קשה מ"ש באילן ומ"ש השרשים אכן י"ל דסברת ר"ה בדר"י הוא פה דבשלמא האילן דבשדה דידין עומד יש לו חזקה אבל השרשים שיוצאים לתוך שדהו של ר"ה אדרבה ר"ה מקרי מוחזק [בשדהו] ויוכל לטעון דשלא פדין החזיק בו או שלא מחיתי מחמת שלא חפרתי בור אבל עתה בחזקתי עומד לחפור בור ולעקור השרשים של אילנך אף בזה נ"ל דמלך בשרי הסברות שפכת הסמ"ע בסי' [קנ"ג ס"ק ל"ב] לענין הפא לסתום חלון של חבירו דיש סברא לומר פנין דזה מוחזק בחלונו לשאוב אור מתצר חבירו שוב אינו יכול חבירו לסנתמו ובעל החלון מקרי מוחזק ויש ג"כ סברא להיפוך פנין דס"ס אתה שאוב אור מתצר חבירו בעל החצר נקרא מוחזק ויוכל לסתום החלון שלא ישאב חבירו האור ממנו ועו"ש והנה בכאן ר"פ מוחזק בהאילן שיונק משדהו של ר"ה וכיון שפן ממילא מוחזק בהנקה שיש לאילן משדהו של ר"ה ור"ה ס"ל דאדרבה הוא מוחזק בשדהו ויוכל למחות בר"פ שלא יינק אילנו משדהו ולזה אמר ר"ה לר"פ שיהביא לו ראי' מאילן קודם לא יקוץ וא"ל ר"ה דזה דוקא גוף האילן מפני שמוחזק בו בשדהו אבל השרשים שיונקים משדהו אדרבה הוא המוחזק ויוכל למחות שלא ינקו מעתה משדהו ולזה הביא לו ר"פ ראי' שאפילו בשל חבירו (מיקרי) אחר המוחזק ליניקה מקרי בעל האילן מוחזק דהרי במיצר שהחזיק בו [רבים] שאסור לקלקל הטעם דמן הסתם החזיקו רבים בהיתר כמ"ש (המ"ע) [הסמ"ע בסי' שע"ז] וקשה הא ההילוף לבד לא הוי חזקה לקנות בו כמבואר בדר"כ וע"כ צ"ל פנין שהחזיקו בפנינו בהילוף מקרי מוחזקים הגם שגוף הקרקע הוי של בעל המיצר ואינהו לית להו רק רשות להילוף בשדה חבירו מ"מ מקרי מוחזקים כמ"כ נמי יחיד נגד יחיד מי שיש לו חזקה ביניקת אילן בשדה של חבירו מקרי בעל האילן מוחזק וז"ב ודו"ק: סימן יד להרב מ' ישעיה שארף בערג והר"ם אפרים באלחאווער יושב על מדין בק' זאלישטשיק: שאלה המוחזק בחלונות לנכסי מומר אי מהני החזקה כמו בחזיק לחצר ישראל או דומה לחצר עפ"ם המבואר בסי' קנ"ד דלא הוי חזקה וכי מכר עפ"ם אח"כ לישראל יכול לבנות פנגדון בלי ריחוק ד' אמות: תשובה מכתבם הגיעני והנה באמת מהראוי הי' שלא להשיב בדבר שכתב פסק הגאון מלבוב וגם פי פעת אינני בקו שלימות הבריאות ורק מחמת שפן השווי בהסכמה לקיים באשר יצא מפי לא יכולתי לעצור במילין ועיקר בטלה דעתי נגד הגאון מהרי"ש נ"י אף לחוות דעתי להלכה.

מעיקרא נחקור אם הי' בא הישראל להבדיל עם המומר לדון בתחלה אם יוכל לעשות חלון לגבול המומר או לא מה דינו והנה לפי מה שמבואר שני דיעות אם מותר ליקח כו' ודיעה אחת אוסר ורמ"א מביאו [ע' בסי' שפ"ח סי"ג ובש"ף שם סקס"ג ובסי' רפ"ג וש"ף שם] והנה למ"ד שמתיר ליקח לעצמו ממונו בנדאי מותר ליקח ראיתו לתוך חצרו דראי' הוי פנוטל משלו מחצרו כמבואר בסמ"ע קנ"ג [סקל"ב] וא"כ ממונו מותר מק"ו [הראי'] ולדיעה האוסרת ליקח ממונו אסור ליקח ראי' וא"כ לדינא דמבואר להלכה דספיקא הוא [ע' בפמ"ג או"ח סי' קנ"ו בא"א סק"ב ובת' ח"ס חח"מ סי' קנ"ד] ובספיקא דממונא אוקמא אחזקה בכל מקום אף הקא דע"ז אנו דנין ובפרט דלו אין חזקת ממון פלל ורק דאסור לאבדו שפא נפיק מיני' זרעא מעליא בנדאי אין לו חזקת ממון וכה"ג אשכחן בתינוק הנמצא דאין לו חזקת ממון פנין דהוא ספק ישראל [ע' בש"מ ספ"ק דכתובות ובאה"ע סי' ד'] וא"כ בכה"ג נדאי אין למחות בהמחזיק בהיזק ראי' וק"ל

ואפילו למ"ד דאסור ליקח ממונו משום דילמא נפיק מיני' זרעא מעלי' מ"מ לע"ע הוי קרא' הקקר והז"מ יעשו דין עם השכן ולכן פנין דעפ"י דת תוה"ק אין המומר יכול למחות בנדאי אינו חזקה דזה אינו תלוי במה שהוא מומר דאפילו בב' ישראלים הדין פן דאם א"י למחות לא מהני בי' חזקה וכמפורש בסמ"ע קנ"ד ס' י"ח י"ט וגם אינו חזקה דכיון דעפ"י דד"מ א"י למחות לא חשש לילך אצל דיני ישראל ולכן לדעת אינו חזקה פלל ובפרט למ"ש בטור [סי' שפ"ח] שבגרמא או בגרמי מותר לאבד ממונו א"כ ממילא מותר להחזיק בתצרו דאינו אלא גרמי ואפילו נימא דבעינא קלי' לי' פדאמרי' בפסחים [דכ"ו ע"ב] מ"מ פל שאינו בידים מותר לאבדו כמבואר במהרי"ו סי' ק"ס [מובא בפ"ד סי' שפ"ח סקס"ב] וא"כ פנין שא"י למחות בנדאי אינו חזקה דברי כו': סימן טו לה"ה הרב המאה"ג התריף ובקי חסיד ירא ד' כו' מו"ה אברהם יצחק נ"י האבד"ק קליין ווארדיין יצ"ו: מכתבו הגיעני ואשר שאל אם מותר למסור לקחת החירות השענגק שיש ליהודי משום שמוכרין בזול ממה שמוכרים המחזיקים שענגק בידים כי הנה המחזיקים אין עליהם עול פריעת שחר ויכולים למפור בזול משארי השענגקם שמשלמין דמי האוראנדי והנה לא ידעתי מקום ספק בזה האירוש שאי למסור זה וכי רשאי אדם למסור למי שיש לו גוט ואוראנדי בחנם הכי מותר למסור פדי שלא יזיל המקח מיי"ש או מתבואה וכדומה וח"ו לומר פן דא"כ ח"ו הותרה הרצועה אף פדי שלא יקלקלו לשארי היהודים יעשו תקנה עפ"י ב"ד ועיין פמ"א [ח"א סי' י"ז] שכתב שיכולין למחות במי שמוכר בזול וכעת אין ספרו בדי אף מעכ"ת יעיין שם וימצא פן אכל למסור ח"ו והי שלום פדברי ידידו כו'.

ג' ויצא תרכ"ד: סימן טז לידידי מחו' הרב הה"ג התריף ובקי החסיד המפורסם חו"ג וכו' מו"ה בנימן זאב נ"י אבד"ק דק' זמיגראד: שאלה אם שנתף בבית יכול למחות לחבירו שיקבל לביתו דיורין: תשובה הנה דעת הרשב"ם הוא פה דדוקא להוסיף על הבנין אסור אבל להוסיף דיורין בלא בנין מותר וכ"כ בהד"א בד"מ [ר"ס קנ"ד] דדעת הר"מ ז"ל שהביא הב"י ז"ל דס"ל לר"מ ז"ל דמותר למלאות ביתו דיורין ואכסנאות וכתב הד"מ ז"ל דהוא דעת הרשב"ם ז"ל לא כמ"ש מעכ"ת דהרמ"א ז"ל [שם בס"ב] הכריע דהרמב"ן והרשב"א פליגי אהרמב"ם ז"ל והקשה מעכ"ת מה שהקשה ובאמת לא פתב הרמ"א זה מעולם רק שהר"מ והרשב"ם ז"ל ס"ל דמותר למלאות דיורים אף מה שנתשם ברמ"א הרמב"ן זה הרשימה אינה מהרמ"א ז"ל כמ"ש הפוסקים כמה פעמים ובח"מ יתסהו להסמ"ע אף באמת המרשים ג"כ שפיר פתב דכ"כ בהד"א דאם פתחו לבית מותר לקבל דיורים דלא גרע ממלא ביתו דיורים ואכסנאים נשמע מזה דאפילו שלא במקרה מותר ובספר בעי חיי לכנה"ג מאריך בזה וגם הרמ"א מביאו הטור קנ"ו פתב בהד"א דלא יוכל לעכב לקבל דיורין ועיין בב"ח וא"כ הרמב"ם הוא פמעט יחיד בסברתו ולכן בנדאי מותר לקבל דיורין ואין שנתפו יכול למחות בידו דכה"ג אזלינן בתר רוב הפוסקים פנין דאין אחד מוחזק כמבואר בכנסת הגדולה בספר הג"ל ולפי מה שמביא בספרו על הטור י"ל בכה"ג דנ"ד דמקרי הרוצה להשפיר מוחזק דכל אחד עושה בתוך שלו יעיין סי' קנ"ד בכה"ג אף ביותר בכה"ג בשנתפין דבית הולכין אחר המנהג והנה מעשים בכל יום אשר שנתף לוקח דיורין ולא מעכב שום אדם לכן דבר פשוט שאין יכול חבירו לעכב עליו להשפיר ביתו ושאלה שני' דבר פשוט הוא פדברי מעכ"ת ועיין

בנ"י גבי מקום שנהגו לבנות ובתשו' משא מלך שהביא הש"ג והי' שלום ב' ח' חשון תרכ"ה: סימן יז להרב המאה"ג הקריף ובקי המפורסם כו' מו"ה ישע' זלמן נ"י אבד"ק איסטריק יע"א: שאלה בראובן שהיה לו פלאטץ פה והוא דר בפפר רחוק מפאן ד' פרסאות נסע אחד מבני עירנו לשם וקנה אצלו הפלאטץ הנ"ל ובעל המיצר תיקף כשפא הקונה טען טענת ב"מ ורוצה לסלק את הלוקח: תשובה מכתבו הגיעני והנה בנדון שהלוקח נסע למקום המוכר ולקח אצלו ואח"כ כשנודע למצרון בא תיקף לב"ד לסלק הלוקח והנה הדין פשוט כמעט בכל הראשונים דצריכים להיות במקום אחד דאל"כ וכי מחויב המוכר להרבות ולשלוח ולויתרם להמצרון לכן פשוט בעיני הפוסקים דכשאינם במקום אחד בטל דין מצרנות אולם בספר נתיבות המשפט על הר' ירוחם בנתיב י"א ח"ד פתב וז"ל וכתב מהר"ם אלשיקר בסי' קי"ח דל"ש אם המוכר עומד במקום שהבית שם והמצרון בעיר אחרת או שהמוכר הלך לעיר אחרת והמצרון הוא שם פיון שאין המוכר והמצרון במקום א' ליתא לדדב"מ מטעם הרמב"ם והגאונים דתרונוייהו חד טעמא ננהו והאריף בזה יע"ש ולע"ד אין דבריו מכריעים וטובא איכא לאפלוגי בינייהו דדוקא כשהמצרון הלך לעיר אחרת שייך שפיר לומר שאם אתה אומר שיש בו דדב"מ אין מי שיקח שדה מחבירו שיאמר לאחר כמה שנים יחזיר המצרון לביתו ויקחנה מידי אבל כשהמוכר בעיר אחרת מילתא דל"ש הוא שביתו במקום א' והוא במקום א' וימצא למוכרה ואדרבה אם אתה אומר דבכה"ג ליכא דדב"מ כל אדם יערים בכה"ג שאחר שיגמור המקח בעירו כדי להפקיע מן המצרון ילכו למקום אחר ושם יגלו המקח כלל הדברים שאם לדין יש תשובה ואם קבלה נקבל והנני מעיד עלי שמים וארץ שאחר ימים שכתבתי זה מצאתי בס' תשובת הרלנ"ח ז"ל סי' ס"א שהובא פסק לרב אחד שמו מהר"א ששון ז"ל שכתב כדברי מהר"ם אלשיקר והרלנ"ח ז"ל פתב פסק אחר באותו הנדון לחלוק על דבריו מן הטעם שכתבתי והאריף בזה יע"ש ועוד נראה מדברי הרלנ"ח שם שה' אלשיקר הי' מסכים עמו בדין ובספרו פתב איפכא כמ"ש עכ"ל אלמא שהסכימו כולם שבסמוך קרוב ונראה כמו ששכיח טובא בעל היושב בפפר יש לו בית בעיר סמוכה לו בנדאי שייך דין מצרנות דדוקא ברחוק מקום כמו ממצרים לצפת דרחוק טובא שייך שפיר דלא שייך ועשיית הטוב וכו' דמפסיד להמוכר דכי ילך ויוציא ממונו להודיע להמצרון שרוצה למכור שדהו וזה נדאי הטוב אבל בדבר הקרוב טפי כמו בעיר גדולה נדאי שייך ועשיית הטוב שבנדאי חבירו יודיע להמצרון תיקף ובזה א"ש מה שהקשה נה"מ שהר"כ ז"ל סותר עצמו בתשו' למה שהרלנ"ח מביאו שהסכים הר"מ ז"ל לדעתו דהר"מ [מיירי] בספרו ברחוק ממצרים לצפת ובתשו' שהסכים להראנ"ח מיירי בקרוב וד"ל ובנדאי יש עיר אחר גדולה כמה פרסאות כמו עיר לונדן גדולה יותר ממה פרסאות ולכן הסבירא בותנת דבכה"ג לא בטל דין מצרנות והי' שלום כדברי דו"ש: סימן יח להרב המאה"ג החסיד המפורסם חו"נ וכו' מו"ה מרדכי יהודא נ"י אבד"ק ענטרדאם: שאלה אחד שכר בית דירה וסמוך להב"ד ששכר יש ג"כ בית החיצון הנקרא פאר הויז וגם בית קטן שסמוך להב"ד ולהבית החיצון והמשפיר שייך לעצמו לדור בבית הקטן הסמוך לב"ד ששכר רק הרשה להשוכר להיות משתמש ג"כ בבית הקטן וכעת השפיר המשפיר הבית קטן לאיש אחר שהוא מלמד תינוקות וטען השוכר של הבית דירה שהוא שכר גם הבית קטן רק הניח ג"כ להמשפיר להיות שמה כי הוא איש יחיד ופנוי והמשפיר טען

שלא השפיר לו פלל הבית הקטן ואמר בפני ששייר אותו לעצמו רק שהבטיח להשוכר שבאם לא יקפיד אז יניח גם להשוכר להשתמש בו וכעת נזדמן לו אחד לשפוך הב"ק אין רצונו שיהי' השוכר של הב"ד שמה גם טען השוכר של הב"ד אם יהי' אמת פדברי המשפיר שלא השפיר לו פלל הב"ק ישלם לו מעתה שכירות בעד בית הקטן ומונע את המשפיר להשפיר הב"ק לאחר וע"ז טען המשפיר שהבית לא הי' מושפך אצלו רק עד אחר חג הסוכות העבר ורק על אשר לא השיג השוכר דירה אחרת וחילה אותו להניחו לדור שמה גם לעתיד השפיר אותו לו מחדש עד שישגיג דירה אחרת ובאם שאין רצונו שישפיר הב"ק להמלמד אינו נותן לו פלל גם הבית דירה על לעתיד.

זאת הי' הטו"ת של הפעלי דינים: תשובה בדין זה הנה אם פני דברי המשפיר שלא השפיר להשוכר שמפבר רק לשנה וגם לא הניח לו לשכון בתורת שכירות ורק אמר לו שיוציאנו מבית אמת שירצה והמלמד שפכהו מקודם שנקלט השכירות על שנה ב' ודאי אין שינוי דב"מ פיון שפבר עבר זמן שכירות הראשון ואולם אם השפיר לחלוטין להראשון ואח"כ השפירו להשני שינוי דב"מ אמנם בנ"ד י"ל דאין שינוי פלל דב"מ גבי מלמד תינוקות דמבואר בש"ע סי' קנ"ו ס"ג ו"ל וכן יש לו ללמד תינוקות ישראל תורה בתוך ביתו ואין השכנים יכולים למחות בידו ולומר לו אין אנו יכולים לישן מקול התשב"ר וה"ה לכל מיולי דמצנה שאינם יכולים למחות בידו מטעם תקנת יהושע בן גמלא וגם מבואר בסי' קע"ה ו"ל בס"כ"ו הי' רוצה הלוקח לקנותה לבנות בה בתים וכן המצור רוצה לזרעה הלוקח זוכה משום ישוב הארץ ואין בה דין בן המצור ויש מי שאומר שאם המצור רוצה לנוטעה יכול לסלקו עכ"ל ולכן לפע"ד לא גרע מלמד תינוקות מתקנת יב"ג (והבא) [מן הבא] ליטע דמשום ישוב ח"ל הבא ליטע קודם [כמ"ש בסמ"ע שם סקמ"ד] ומבואר שם בב"י משום דב"מ אינו רק מפני טוב וישר תיקון דיישוב דוחה טוב וישר מכ"ש תקנת יב"ג דוחה הטוב וישר וא"ל דאפשר ללמוד תינוקות באיזה בית אחר דז"א דא"כ גבי אילנות נמי נימא יטע במקום אחר א"ו שאין זה טענה דכיון דהדבר הוא לטובת בני העיר והמדינה להיות נטיעות מדחים טובת בעל המצור וכ"כ בהדיא הראשונים מביאם ב"י ו"ל כנלע"ד אם יספיק עמי כ"ת שבמלמד תינוקות אינו שינוי דב"מ פלל והי' שלום פדברי דידו דו"ש: סימן יט להבד"צ דק' ברינל יע"א: מכתבם הגיעני ומה שנסתפקתם אם יכול לומר זה אינו נוח לי בלא טעם גבי בר מצרא הנה לפי המבואר בש"ע [סי' קע"ה סנ"ח] גבי ממשפךן שבא [המצורן] מתחלה לעכב שלא ילנה מזה רק מהמצורן שיכול לומר זה אינו נוח לי ורק אם רואין הב"ד ערמה בדבר אז מוציאין מהמלנה יעיי"ש וא"כ לכאורה ה"נ מסתמא יוכל לטעון זה נוח לי ורק כשרואין ב"ד ערמה בדבר אזי אין בטענותיו ממש אף דבר זה אין בו מקום לספק לפענ"ד כי אם יאמר לפני הב"ד דבר שראוי להקפיד עליו יוכל לומר זה לא ניתא לי אכל בלא טעם ודאי ערמה הוא דמה לי זה או זה בשלמא גבי ללות מאיש מזה או מזה ודאי אין דעת ב"א שונוים ואחד מתגאה עליו או יהא לו פנושה והשני לאו וכדומה ולכן מסתמא יוכל לטעון זה אינו נוח לי ורק כשהב"ד רואין ערמה בדבר דוחין אותו נגד המצורן אכל גבי שכירות שאין דר עמו פלל ואין לו דו"ד עמו פל השנה משך השכירות מה לו זה או זה פל שאינו טוען דברים הראויים להקפיד לא פל הימנו לבטל דינא דב"מ רק באמתלא הראוי' להיות אמת עכ"פ ואם ליתן ע"ז שבועה וקבלה הפל לפי ראות עיני הדנינים ומה

שְׁאָמַר מִקְּוֹדֵם חוּץ לַב"ד שְׁאִינוּ מִקְפִּיד זֶה לֹא מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִיד דָּאֵם אִינוּ נוֹתֵן אֲמִתְלָא הַנֶּרְאָה לָא מְצִי לְדַחוּת הַשׁוֹכֵר הַרְאֵשׁוֹן וְאֵם נוֹתֵן אֲמִתְלָא הַנֶּרְאָה מֵה בְּכָה שְׁמַעֲיָקְרָא לֹא הַקְפִּיד אוּלַי עֲדִינָן לֹא נָתַן אֶל לְבוֹ הַיֵּטֵב וּבָאֵם נוֹתֵן אֲמִתְלָא הַנֶּרְאָה וְדַאי דְלֹא שְׂיָהָה דִּין דְעֵשִׂית הַטּוֹב וְכו': סִימָן כ שׁו"ר לִידִידֵי ב"ג הֶרֶב הַמֵּאָה"ג הֶחֱרִיף וּבְקִי שְׁלֵשֶׁלֶת הַיּוֹחֲסִין כַּש"ת מו"ה יַעֲקֹב יִצְחָק פְּרַעֲנֶקִיל נ"י הַאֲבֵד"ק נֶאֱרִיאָב: אוֹדוֹת הַתְּבִיעָה שְׁתּוֹבַע הָעֶפּו"ם מִיְהוּדֵי שֶׁהִי הָעֶפּו"ם שְׁנִתְּפָה עִמּוֹ וְרַק שְׁלֹא עָסַק בְּמו"מ פְּלָל וְהַמְדוּבָר הִי שְׁיַעֲסֶקוּ שְׁנֵיהֶם וְעַכְשָׁיו שְׁלֹא עָסַק הַנְּכָרִי אִין הַיִּשְׂרָאֵל רוּצָה לִיתֵן לוֹ חֵלֶק בְּרִינוּחַ הַדִּין עִם הַיִּשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׁפִתְבֵּת דַּכ"כ הַרְמ"א ז"ל [סי' קע"ו סי"ט] שְׁאִינוּ מִן הַדִּין שֶׁהוּא יַעֲבֹד וְזֶה יִקַּח חֵלֶק וְרַק מֵה שְׂרָצִית לְחֵלֶק דְּבִאֲרָאֲנֵי לֹא שְׂיָהָה זֶה שֶׁהַנְּכָרִי זָכָה עַכ"פּ בְּשִׁנְתּוֹת חֵלֶק הַבְּנֵינִים וְהַבָּאֵת מִדְּבָרֵי הַשֵּׁ"ף ז"ל [שָׁם סִקְל"ה] הִנֵּה לֹא עֵינֵת בְּדָבָרֵי הַב"ח ז"ל שֶׁהַשֵּׁ"ף ז"ל מְבִיאֵו דָּשָׁם קָאֵי עַמ"ש בַּש"ע דָּאֵם מֵת הַשְּׁנִתְּפָה בְּטַל הַשְּׁנִתְּפָה וְלֹא יוֹכְלוּ הַיּוֹרְשִׁים לְכוֹפּוֹ שְׁיִשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶם כִּי אוֹמֵר אֶתָּה לֹא שְׁנָה לִי כְּמוֹ אֲבִיָּה וְע"ז פְּתַב הַב"ח ז"ל דְּבִאֲרָאֲנֵי לֹא יוֹכֵל לְחַזֵּר כִּיֵּן שֶׁהִמָּה יֹאמְרוּ לוֹ אִם לֹא נִיחָא לָךְ תִּנִּיחַ אֶתָּה חֵלְקָךְ וְצֵא מִן הָאֲרָאֲנֵי וְזֶה ג"כ כְּפוֹנֵת הַשֵּׁ"ף ז"ל אֲבָל לְעֵינַן אִם לֹא עָסַק אִין לוֹ חֵלֶק בְּרִינוּחַ פְּלָל וְרַק לְכַאוּרָה הִי צְרִיָּה לְשַׁלֵּם שְׁכִירוֹת מִחֵלֶק הָעֶפּו"ם שְׁיֵשׁ לוֹ בְּהוּט אָף זֶה אִינוּ דְּכָבֵר שְׁיִלָּם דְּמִי שְׁכִירוֹתוֹ לְהַפְרִיץ וְמִי יוֹדֵעַ אִם הִי שְׁכָר הַהוּט יוֹתֵר מִמָּה שְׁנָתַן לְהַפְרִיץ וְא"כ מֵה יִתֵּן עוֹד לְהַנְּכָרִי שְׁנִתְּפּוֹ וְתוֹ כִּיֵּן דְּהָעֶפּו"ם לֹא עָשָׂה פְּלָל וְגַם לֹא הִי בְּרִשׁוֹתוֹ לְהַשְׁפִּירוֹ לְאַחֲרִים כִּי יִשְׂרָאֵל שְׁנִתְּפּוֹ יִמְחָה בְּיָדוֹ כִּי אִין רְצוֹנוֹ עִם שְׁנִתְּפָה אַחֵר וְהוּי כְּמוֹ דְלֹא עֵבִיד לְמִיגַר דַּא"צ לְתַת הַדֵּר שְׁכָר (וְכִינּוֹן) [כִּינּוֹן] שְׁלֹא חֲסְרוּ לוֹ פְּלָל [ע' בַּח"מ סי' שס"ג ס"ז] דְּגוּף הַהוּט אִינוּ שְׁלוֹ וּבְכַרְט דְּגָרַע זֶה הַרִינוּחַ מִהִתְרָא אֶתָּה לִידִי' [ע' בַּא"ע סי' כ"ח בַּח"מ סִק"ה וּבב"ש סִק"ג וּבט"ז יו"ד סי' ק"כ סִק"א] וְד"ל וּבִיּוֹתֵר צְדָקַת שְׁלֹא זָכָה הָעֶפּו"ם מֵעוֹלָם כִּיֵּן שְׁלֹא פָּרַע הַשְּׁכִירוֹת לְהַפְרִיץ לְכֵן יָפָה פְּסֻקָתָה.

וְגַם בְּדִין הַשֵּׁרִי בְּשַׁבַּת הָעוֹף יָפָה הוֹרִיתָ דְּכֵן גַּם אֲנוּ נוֹהֲגִים לְהַחֲמִיר כְּפִי הָעֵת וְהַזְּמַן וְכֵן פְּסֻקָתוֹ אֶתְמוֹל לְהַטְרִיף לְב הָעוֹף הַנִּצְלָה בְּבַעֲקָעֵלַע הַגַּם שֶׁהַח"ד [בְּסִי' ע"ב סִק"ב] מִתִּיר וְגַם כְּפֵה אַחֲרוֹנִים מ"מ הַטְרַפְנוּ מֵשׁוּם שְׁלֹא יְהִי נֶקֶל בְּעֵינֵיהֶם וְצְרִיָּה לְעֵשׂוֹת מִשְׁמֶרֶת וְהִי שְׁלוֹם כְּדָבָרֵי מַחו' ש"ב דַּש"ת בְּלוֹנ"ח: סִימָן כֹּא לְהֶרֶב כו': אוֹדוֹת הַלִּיטְרִיַע צַעֲטַל שְׁהַעֲמִיד אֶחָד וְלֹא נָתַן הַמְּעוֹת כִּי אָמַר לְהַנְּעֵר הָעוֹסֵק בְּזֶה שְׁיִלְנוֹ וְיִחְזִיר לוֹ וְיִצְאוּ הַנוֹמְרִין וְעַד לֹא שְׁיִלָּם לוֹ הִנֵּה דְּבָר פְּשׁוּט בְּסִי' קפ"ג בַּח"מ דְּהָאוֹמֵר זָבִין לִי וְזָבִין לוֹ אֲפִילוֹ בְּדָמִיו מִסְתַּמָּא זָכָה הַמְּשַׁלַּח וְאִינוּ נֶאֱמָן לֹאמֵר שְׁחֹזַר מִקְּוֹדֵם וְכֵן פְּסֻקוֹ הַב"ח וְש"ף וְט"ז וְכֵן יֵשׁ לְהַטּוֹת גַּם דַּעַת הַסַּמ"ע לְעֵינַן זֶה עֵינַן בְּנֵה"מ כֵּן לְדַעַתִּי פְּשׁוּט בְּכַרְט שְׁלֹא אָמַר פְּלָל שְׁחֹזַר דַּלְכ"ע שְׁלַל הַמְּשַׁלַּח הוּא מִי שְׁאָמַר הַנוֹמְרִין: סִימָן כַּב לִידִידֵי מַחו' הֶרֶב הַמֵּאָה"ג הֶחֱרִיף וּבְקִי חו"ג הַמְּפִנְרָסֵם וְכו' מו"ה יוֹנָה אֲשַׁפְּנִי נ"י הַאֲבֵד"ק פְּשַׁעוֹוֹאֲרֶסֶק יַע"א: הַגִּיעַנִי מִכְּתָבוֹ וְהִנֵּה אֲמַת דְּבָרֵי שֶׁהַמַּהֲרִיב"ל וְהַמַּהֲרַח"ש ז"ל מִסְפִּימִים שְׁכָסָף וְקִנְיָן מְהִי בְּלֹא שְׁטָר אוּלָם מֵה נַעֲשָׂה שֶׁהַמַּהֲרַח"א שְׁשׁוֹן ז"ל מְבִיאֵו וְחוֹלֵק עָלָיו וְכַתֵּב שְׁאִין לְהוֹצִיא קְרָעַע מִחֻזְקַת הַמוֹכֵר נֶגֶד דְּבָרֵי הַרִיטְב"א שְׁפִתְבַּחִי קְדוּשִׁין [דַּכ"ו ע"א] שְׁכָסָף (וְשְׁטָר) [קִנְיָן] וְחֻזְקָה כֹּלָם כְּאֶחָד אִין קוֹנִים בְּלֹא שְׁטָר בְּמָקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְכַתּוֹב שְׁטָר גַּם מַהֲרַשְׁד"ם ז"ל פְּסֻקָה כֵּן וְהִי בְּצַלְאֵל בְּתִשׁוֹ וְהַשֵּׁ"ף ז"ל [בְּסִי' ק"צ סִק"ד] מְבִיאֵם בְּלֹא הַחֲלֻטָּה פְּסֻקָה הַלְכָה מִשְׁמַע דְּמִסְפָּקָא לִי דִּידוּעַ דְּרָף הַקְדוּשׁ שְׁלַל הַשֵּׁ"ף ז"ל אִם רוּצָה

לחלק על איזה פוסק מביא בקצרה בזה"ל דלא פנה הפוסק בתשובה פידוע לבקי בדרכו
וא"כ פנין שמביא פוסק בסתם דעתו לפסוק פנותי וא"כ בכאן שהביא דברי מהריב"ל
לענין בו ואח"כ לענין בתשובה מהר"א ששון ורב"צ ומהרשד"ם ו"ל המבין רואה דכוננתו
דעכ"פ ספק הוא ובפרט לפי נ"ד שמהמעשה נראה שלא רצה לתת להמוכר המעות כי
לא סמך דעתו עליו א"כ לכ"ע לא קנה בלא שטרדלפע"ד עיקר טעמא דהפוסקי דס"ל
דקנין וכסף מהני בלא שטר משום דבכסף סמך עליו אפילו בלא שטר שהרי נתן לו
הכסף ש"מ שסמך על הקנין שעשה אתו לטפויי אבל הכא שלא רצה לתת הכסף לתחת
ידו וזיפהו רק באופן שיקנה לו חלק הבית באונטבלאציע או באיזה חיזוק אחר ואם לא
לא ימסור לו השליש המעות וא"כ הרי חזינו שלא סמך הלוקח דעתו עדיין אקני' זאת
וגם כסף פנה שלא ניתן לחלוטין לא הוי קנין פלל ולכן לדעתו בכאן לכ"ע אינו קונה
הקרע ויכול המוכר לחזור ומ"ש כ"ת שהפוסקים האריכו דבעדות מהני קנין או כסף
לחוד אני לא ראיתי לאותן הפוסקים אף יהי מי שיהי' אין בשום גאון בדורנו להכריע
ולהוציא קרע נגד הריטב"א (והרשב"א מביאו ב"י ו"ל קצ"ה) ומהר"א ששון
ומהרשד"ם ורב"צ ו"ל שבדבריהם שאפילו חזקה וכסף וקנין בעדים ל"מ פלל בלא
שטר.

ומ"ש מעכ"ת משום דד"מ אתפלא האיך יאמר דבר זה הלא ידוע לכל מי שיש לו קצת
ידיעה בדיני' שאין דד"מ פעת ברור והאדוויקאהטין כ"א אומר פירוש אחר
בהפערעגראוויין וצריף אמן בקי פנה לא להוציא קרע מיד המוחזק אשר זה דבר קשה
בדתה"ק שאין מוציאים ממון ברוב רק בעדות ובדבר ברור מה שלא כן אפילו בד"נ הגם
שד"נ חמור כמבואר בסנהדרין מ"מ לענין זה חמור להוציא ממוחזק בכמה דברים פידוע
ולכן פשוט הדבר מאד שלא להוציא מיד החוזר.

ולענין מה שאסרו על המוכר דבר זה עשה שלא פהוגן ולפע"ד ראוי לנדותו ולהוציא
מכלל ישראל עד שיתיר נדרו דאל"כ יתפרצו פרצות ח"ו בנדרים ולענין הדין אם יוכל
לאסור אינני רוצה לחוות דעתי פנה מטעם הכמוס אתי ורק ראוי לכופו להתיר נדרו
כנלע"ד.

אף דין השני שנסתפק מעכ"ת אם יוכל לעכב הת"כ עד אחר חלוקה הנה אם לא יתן
ת"כ יהי' הפל של הלוקח ולא יצטרכו לחלוקה בנדאי כה"ג צריף לתת תחלה ת"כ ולא
אטרוחי ב"ד בכדי לעשות חלוקה שמא לא יצטרכו לחלוקה והוא דבר שעתידי להתגלות
ובכה"ג לא אזלינן אפילו בתר חזקת מרא קמא כדאמרי' בפ' המקבל בב"מ (דף ק"י
ע"א) ונ"ל הגמ' שהוא שטרך דהנה פתיב בי' שנין סתמא מלנה אומר שלש ולנה אומר
שמים כו' עד התם מילתא דלא עבידא לגלויי היא הכא מלדעל"ג היא ואטרוחי ב"ד תרי
זמני לא מטרחינן עכל"ה ולכן בנדאי גם בנ"ד פנין דעתידי להתגלות ופן לא יתן ת"כ
וא"כ לפה יטריחו הב"ד חנם גם שמן הדין דנזקקין לתובע תחלה הוא הלוקח שתובע לו
מקחו שלקח ממנו ומה שהוא משיב שמקודם יחלוק ואח"כ יתן ת"כ בכה"ג ודאי נזקקין
לתובע תחלה וצריף ליתן ת"כ ואח"כ יחלוקו וזה פשוט.

אלול תרכ"א: סימן כג להרב המאה"ג החרירי ובקי העסיד כו' מו"ה פסח יהודא פ"ץ
נ"י מו"צ דק' טארנא יע"א: שאלה ראובן הוציא שטר קנין על שמעון שהקנה לו

קרקעותיו ורק ששמועון עדיין שליט בביתו ובשטר יש עידי עכו"ם ונתקיים בערפאות כנהוג ורוצה ראובן ששמועון ימסור לו עתה ביתו שקנה ממנו ושמועון השיב שלא הי קננו כלל ורק עשה זה הקננו בערפאות שיהי בטוח על הלואה שלנה מראובן אבל לא הי כלל שום דיבור מקננו ועוד הביא שמועון ראי שהרי אומדנא דמוכח שמכר לו בתצי שונו וגם פי הניח לו לשלוח כמו שהי שולט קודם פתיבת השטר ש"מ שיודע הקונה בעצמו שלא הי כלל קננו ועוד ראי שהי ביד (הקונה) [המוכר] כתב שמחויב למכרו לו בחזרה אם יתן מעות בשנה הראשונה ונהי שלא נתן המעות מ"מ עכ"פ אומדנא דמוכח שלא הי הכתב הראשון השטר מקנה רק לבטוח אבל לא לקננו וא"כ לא הי מכירה מעולם ונהי שלא נתן המעות ההלואה בתוך השנה מ"מ לא הפסיד שלו כיון שלא הי מכר: תשובה בדין זה יש הרבה לפלפל אף אין הזמן מחייב פעת לפלפל אף פשוט הדבר אם פן המנהג בעיר ומקום הקננו שכן נהוגים ליתן שטר קננו כזה רק על בטחון ולא לשם מכר כלל והדבר ידוע שם פן בודאי נאמן המוכר בלי שום שבועה פאשר פסק המהרי"ט ז"ל [ח"א] ש' כ"ג וכן הסכים הנ"מ [סי' ר"ז סק"ו] והאמת פי כן הוא אם המנהג פן והגם שהמ"א ז"ל [ה' רבית סי"ג הובא שם בנ"מ] פליג מ"מ נראה פדברי הנ"מ שהוא אחרון ובפרט בספק פלוגתא אין מוציאין מהמחזק והמוכר נקרא מחזק כיון שהספק אם נעשה כלל מכר והרבה טענו בזה הרשב"א והרא"ש ומביאו מהרי"ט ז"ל קנ"ב וא"כ אם המנהג פן בודאי נאמן המוכר בלחוד רק אם טען הלוקח בפירוש שהי קננו ממש באוה"מ חייב המוכר היסת והמקח בטל כמו שהוא המנהג אולם במקומנו ובגלילנותו אין זה המנהג ורק פשוטה לבטוח על הלואה פותב בפירוש שמוכרו לו ע"ת אם יחזיר לו המעות יחזור ויקנה לו בתורת היתר על איזה אופן או שמקנהו לגמרי והוא נותן לו שטר פשר פנגדו אבל ליתן שטר מכירה סתם לא שמענו ולכן א"א לבטל שטר גמור מפני אומדנא דמכר בתצי שונו די"ל אולי לא הי קונה אז במזמן או שארי אמתלאות שיוכל להיות ואין זה אומדנא דמוכח לבטל שטר ברור וכמבואר בתשו' מהרא"ש סי' מ"ט בהד"ל דמ"ש דלמא לא מצא קונה ל"ד ה"ה שארי אמתלאות ובפרט בנ"ד שעשה לו שטר חזרה אחר שנה זו בודאי שיהי דלמא אינש אחרנא לא הי מתרצה לנה או שלא הי רוצה לגלות לאחרים או שנה נוח לו נאחרים קשים ממנו.

סוף דבר אינני מוצא טעם לבטל שטר ברור מפת אומדנא שאינו כלל ובשביל שהשתמש ע"ע פמקדם ג"כ אין ראי כמבואר בתשו' רשב"א מביאו (רמ"א ז"ל והפ"מ) [המחבר] בסי' ק"מ [ס"ו] ולכן לדעתי קשה לבטל שטר ברור אף יוכל (הלוקח) [המוכר] להטיל עליו שבועה לפי ראות עיני הב"ד.

ומה שהיו חתומים עכו"ם הא הוי ערפאות ונהי דבערפאות צריך הרבה אופנים אשר אפשר שאינם בכאן במקח הזה מ"מ הלא כת"י הוא ברור וזולת פרעתי גבי כת"י בהלואה פשטר ממש דמי ורק בהלואה יוכל לטעון פרעתי משום דלא שיהי שטר בדי מאי בעי אבל בשטר מקח שפיר אם ניקר כת"י א"י לטעון נגדו טענה דלא מעלי ונהי כמו מיגו במקום [עדים] גבי הטוען טעות הי בקננו דלא מהימן בסי' ק"מ [שם] אפילו במיגו ותמה אני על מי שעלה ע"ד [לבטל] באומדנא דלא מוכח בבירור לגבי שטר ברור ולומר דבשטר השני שכתב לחזור למוכרו מתמת שכ"כ בשטר ראשון וזה סברות בדויות

מלב לבטל שטר ברור ולכן אם אין מנהג ידוע לחזור המקח (המוכר) [הלוקח] נאמן
עכ"פ בשבועה אף לפי הנראה שהוא דין מרומה לכן מוכרחים שגני הצדדים לפשר
ביניהם עפ"י הבוררים והי' שלום: סימן כד לדידי ב"ג הרב המאה"ג החריף ובקי חו"נ
המפורסם שלשלת היוחסין מו"ה יעקב פרענקיל נ"י האבד"ק נארייאב יצ"ו: שאלה
באחד שקנה תשעים שוורים מהמאה שעומדים במקום פ' אותם שיבחר לו הלוקח וזמן
הבחירה היה על זמן המוגבל והקנן הי' פדת ואח"כ מת איזה מהם בתוך הזמן אם יכול
להראהו מת וכו': הנה זה פשוט פינון שהתנה עמו איזה שיבחר הלוקח בנדאי דעת שניהם
הי' אפילו הטובים שבהם אם יכחש בשרם או איזה ריעותא אחרת והלוקח יבחר לו
מהטובים אז בשעת הבחירה לא מה שהיו טובים ונכחשו עתה וא"כ אם מת בנדאי רשות
לו לבחור מהחיים שהמה טובים עתה וזה פשוט רק שאני מסופק אם המכר חל כלל דהא
קיי"ל אין ברירה והאומר מה שאני עתיד להפריש ה"ז תרומה אינו חל כלל ולפי שיטת
התו' בגיטין [דכ"ה] כה"ג משעה אחת שאני בעולם אינו גט כלל למאן דל"ל ברירה
א"כ בכה"ג יוכל המוכר לחזור דלא נקנה המקח מטעם א"ב וקאן לכ"ע א"ב כמבואר
גבי נבקע הנוד שאוכל טבל למפרע ועיין היטב בסוגי' דברירה דכה"ג א"ב והמקח חוזר
ממילא וז"ב לפע"ד ויש לעיין הרבה בזה ות"ל בקונ' שלי על ברירה בברתי בעזה"י
הפל להלכה אלא שאריכות גדול ולזה אם רצונו לחזור מהמקח יוכלו שניהם לחזור פן
נ"ל להלכה ע"ד שייספים מעכ"ת עמדי יעיין ביש"ש בדיני ברירה ובפ"י גיטין והי'
שלום: סימן כה עוד להרב הנ"ל בענין הנ"ל מכתבך הגיעני ואתפלא איה עצה על לבך
לעקור תחומין שבמקח וממכר לא שייך ברירה והלא כן מבואר בכל הפוסקים דגם
במקח וממכר דין ברירה ובנה"מ [סי' ס"א סק"ג] שהבאת כתוב בפירוש ששייך ברירה
בד"מ רק שמחלק דבתנאי לא שייך ברירה פינון דגוף הדבר הנוכר אבל היכי שגוף
הדבר לא הנוכר בנדאי שייך ברירה וגם הרשב"א גופא בתה"א [סי' פ"ב] מבואר בהדיא
דהמלנה לא גובה מהקרקע שנבררה בכסלו [ז"ל הרשב"א בתשו' הנ"ל המוכר קרקע
סתם דקי"ל דנותן לו איזה שירצה הא א"ב וכו' עד אבל במוכר למה אנו צריכין לברירה
כו' עד ואל תשיבנו שאף במקר שייך דין ברירה שאנו צריכין לשעת המכר הרי שמכר
שדה בתשרי ולנה במרחשון ובורר לו השדה בכסליו ובא המלנה לגבות השדה ואם לא
שנא' הנוכר הדבר הרי המלנה גובה ממנו דמ"מ לקיומו של מכר אין אנו צריכין לברירה
וכו' והלואה שנעשה בין מכר לברירת השדה אין מגרעת פח המכר ע"ש פל לשונו ולכן
לפע"ד דט"ס פאן וכן צ"ל מבואר בהדיא דהמלנה גובה מהקרקע שנבררה בכסלו ע"ש
ודו"ק עכ"ה] רק דלא מגרע המכר דהרשב"א [שם] חידוש ד"ז דגבי הקדש וכינצא
דצריכים שיוחל הדבר למפרע וכינון שלא חל למפרע בטל גוף הדבר אבל לענין חלות
המקח מעכשיו שפיר חז"ל פכ"פ מעכשיו וכ"כ בהדי' בחי' ב"ק [דס"ט ד"ה והצנועין]
ואפי' בזה מסופק הנ"ב מ"ק [חאה"ע סי' צ"א] אף פן פסקו כל אחרונים דהקנן עכ"פ
מעכשיו אף בנ"ד דמת אחד מהם קודם הברירה שפיר יוכל לחזור דלמא זה המת הי'
ראוי להברר וא"כ לא קנה כלל וז"ב וגם בלא"ה מכמה ראשונים נראה דלא ס"ל
פהרשב"א בזה יעוין בר"ן [אולי פוונתו לר"ן ספ"ק דגיטין ע"ש בנה"מ הנ"ל] והרבה
יש להאריך אף הפלפול רב וקאן א"צ פי הדבר ברור כאשר כתבתי ומראהו מת [מנחות
ק"ח ע"ב דקשה למה לא יוכל הלוקח לחזור ולומר דדלמא אילו הי' חי לא נפל לחלקו

דא"ב] ל"ק נשפן דינו תיכף ליקח מהפחוש והגרוע יענין (ברי"ף) [אולי צ"ל ברא"ש] גיטין (ספ"ק) [דס"ו] ובפ"י שם: ואשר פתבת אם צריה המהרס השידוך לבא לקבל עדות במקום הנתבע דע לה שבאמת אני פוסק תמיד פיון שנקשר בחר' צריה לבא לפני הנתבע דאין זה נקרא פוטר עצמו וע"כ פוננת מתקני חר' הקהלות פן הי' דאל"כ כ"א יהרוס השידוך בטענה כ"ד ויאמר יבא הלה לכאן לשפוט עמי וזה דבר שאינו אף בדבר הפרור ואינו רק גילוי מילתא סגי שלא בפניו וכאשר הורתי לחותנה הגביר ז"ל בהריסת השידוך של גיסה מהר"מ נ"י אף הגידו לי בשם מהרש"ק שפסק שאינו צריה לבא בכל ענין לפני הנתבע אף מה לנו בהכרעת ספרי זמננו והי' שלום: סימן כו לידידי מחו' הרב המאה"ג החסיד המפורסם כו' מו"ה מרדכי נ"י אבד"ק האלשיץ יצ"ו: שאלה אחד מוכר לחבירו שמן הנקרא טרפטין מה שיעלה ע"י פועליו בשנה זו וכלים הצריכים למלאכה זו הפל מוכנים ביד המוכר גם עצי היער שמהם מוציאים הטרפטין הפל מוכן אצל המוכר ולא חסר רק עשיית השמן ודרך כל השנים להנולד טרפטין ממלאכה זו ומכר לחבירו במקח שפסקו ביניהם ונתן לו ערבון על קיום המקח על כל השנה ותקעו כף זה לזה פדרך הסוחרים ועתה שנתיקר המקח מטרפטין חזר המוכר ומכרו לאחר ולא נתן להלוך רק בעד הערבון ונסתפקו אם קנה בערבון ות"כ פי בגלילות שהי' המקח נהגים שקונים בכמות זה והי' פסיוממא זה תנרף השאלה: תשובה הנה הקצה"ח ז"ל [סי' ר"א] הביא בשם המרדכי דבדשלב"ל אין סיטוממא קונה אפילו במקום שנוהגים לקנות פסיוממא פיון שהוא דשלב"ל אינו יכול להקנות בשום קנין ואחריו החזיק בנ"מ [סי' הנ"ל] בהבנת דברי המרדכי הנ"ל ורק הביא [שם בשם] הרש"ל בתשו' שחולק ע"ז ומירץ דמהרש"ל ז"ל איירי [באופן שמועיל] גם מדד"מ דהוי קנין והנה אני ההדיט לא זכיתי להבין דבריהם דמ"ש דבדבר שאינו קנין כלל לא מה"ת ולא מדרבנן אמרינו דמנהג התגרים מבטל הדין וכמ"ש בש"ס בכמה מקומות מנהג מבטל הלכה גבי ספנים וסמרים במנהגיהם [ב"ק קט"ז] וגבי פועלים [ב"מ פ"ג] ולמה בדשלב"ל לא יאמרו אם המנהג פן מנהג מבטל הלכה ובאמת י"ל הטעם דבדבר שבא לעולם י"ל הטעם דמהני מנהג התגרים משום דגמר ומקנה אבל בדשלב"ל אין לו מה להקנות פיון שאינו בעולם אף באמת הלא גם בשותפים הרבה סוברים [בסי' קע"ו ס"ג] דגמרו ומקנו אהדי אפי' בדשלב"ל ואפי' מאן דפליג התם בשותפים הוא משום דס"ל דלא גמרי ומקני אבל אם בפירוש המנהג פן לכ"ע גמרי ומקני וכמ"ש בס' משאת מלך בשם תה"ד שאביא לפנינו, וגם הא גם בדשלב"ל שייך חיוב ולימא דטעם המנהג דהוי שמחייב נפשו דזה מהני אפי' בדשלב"ל וגם יוכל להיות דטעם המנהג דהוי פמקנה אילן לפירותיו וביותר קשה לי על הקצה"ח ז"ל שכ' בסי' קכ"ו ס"ק ג' וז"ל וא"ל במעמ"ש בפ"ק דגיטין ד' י"ג אר"ה א"ר מנה לי ביך תנהו לפ' במעמ"ש קנה א"ר מסתברא מלתא דרב בפקדון אבל במלנה לא והאלקים א"ר אפילו במלנה וכו' וטעמא מאי וכו' אלא אמר מ"ז הני תלת מילי שוינהו רבנן פהלקתא בלא טעמא וכתב רש"י מ"ט במלנה קנה הא לימא בעיני' דליקני ע"כ ונראה לכאורה מלשון רש"י גבי פקדון גיחא בטעמא ובאמת גם גבי פקדון נמי טעמא בעי אבל נראה דנדאי גבי מעמ"ש איכא טעמא שהוצרכו חז"ל לתקן שיקנה במעמ"ש וכתבו התוס' והרא"ש משום הסוחרים שלא יצטרכו לטרונח ולעשות קנינים ע"ש אלא הא דמועיל הוא הלקתא בלא טעמא ואין זה קו' מ"ט מועיל הקנין דהא בכמה מקומות

אשכחנא קנינים שהתקינו חכמים ולא תהא תורה שלימה שלנו כמו מנהג דאפילו דבר
שנהגו הסוחרים קנה כמו סיטומתא דקנה וא"כ מפקדון ל"ק דהא פיון שיש טעם לתקנה
תו ל"ק מ"ט קנה כמו דל"ק אשארי קנינים דרבנן כמו משיכה ואגב.

אכן גבי מלוה נדאי קשה מ"ט דהא ליתא ברשותו ונהי דהוי קנין ליתא ברשותו ואין לה
קנין גדול באמירה להקדש ואפ"ה פיון דליתא ברשותו לא מצי מקנה לזה מסיק דהוא
פהלקתא בלא טעמא אבל מפקדון ל"ק מ"ט כמ"ש וזה פשוט אלא שראיתי לגאון פ"י
פ"ק דגיטין שעמד בלשון רש"י שכ' מ"ט במלוה ול"ק מפקדון וע"ש שכתב בזה דרף
רחוק עכ"ל הקצה"ח ולפע"ד לא אדע למה לא יכלו החזו"ל לתקן בדשלב"ל הלא הרבה
מצינו שתקנו קנין בדשלב"ל כמו מוכר שט"ח דהוי אינו ברשותו [כמ"ש התו"ב בב"ב
דע"ז ד"ה קני] וכמו מה שתעלה מצודתי [ב"מ דט"ז] דהוא משום פדי חזיו תקנו רבנן
קנין וכהנה עצמו מספר מה שתקנו חזו"ל קנין בדשלב"ל וא"כ הדק"ל מ"ש פקדון ומלוה
שניהם באחד הוי תיקון חזו"ל אף באמת גוף דבריו אינם מובנים וכי פריה הגמ' על
הסיבה דלמה תקנו חזו"ל פן נרק דאמרו דהוי פהלקתא בלא טעמא דלא אסמכו דבריהם
על איזה טעם כמו שרצו לומר דהוי כאומר משעבדנא למאן דאתא מתמתה וכינצא וא"כ
אין חילוק בין מלוה לפקדון דרבנן יכולין לתקן גם בדשלב"ל ודבריו צ"ע והנה באמת
הבנתי דברי המרדכי לפע"ד באופן אחר דזו"ל המרדכי ז"ל בשפת ס"פ י"ו וזו"ל מי שפדר
לחבירו להיות בעל בריתו או למול בנו צריף לקיימו ואע"ג דאין אדם מקנה דשלב"ל
מ"מ הואיל ומנהג ב"א שנודרים ביניהם זה לזה ומקיימים גם כן צריף לקייים וראיה
מדאמרי' בב"מ האי סיטומתא קני' פי' רנשם חבית כו' עד באתרא דקנו ממש קני כלומר
הסיטומתא דבשביל שפך נהגו וה"נ כף נהגו וצריף לעיין ומיהו ר' יחיאל הי' אומר דבאם
היא מתנה בעודה מעוברת אין פלוס דהוי דשלב"ל דל"ד לסטומתא דהתם בא לעולם
ומועיל בה קנין הלכך מועיל המנהג להחשיבו פקנין גמור אבל דבר שלא יועיל קנין כמו
בדשלב"ל לא מצינו שיועיל בו המנהג להחשיבו כק"ג עכ"ל התשב"ץ עכ"ל והנה דק
בלשונו דלא מצינו שקונה והיינו דהנה בס' משאת מלך כתב וזו"ל ונראה אע"ג דכתב
ר"ת והוכיח ממתני' דב"ב ומריש פ' הפועלים דיש מנהגים של שטות דאין לסמוך עליהו
אפי' היכי דתנן הפל כמנהג המדינה ובא"ז כתב גמי דל"א מנהג מבטל הלכה אא"כ מפי
חכמים וכו' מ"מ נראה לומר דבעניני מסים וכה"ג פלהו מודו דאזלי בתר מנהגם דבני
העיר ובני המדינה שנהגו בו מקודם אפי' לא הוקבע עפ"י חכמים פדמייתי הראב"ן ראי'
ברורה מההוא דהחמרים וספנים פ' הגזול בתרא ונראה דיפה יש לחלק בעניני מסים
לבני העיר וכן צורפי חמרים וספנים למהלך שירא שלהם וכל דבר שרבים מצורפים
יחד צריכים למיזל בתר מנהגא דידהו וכפי הסדר שעושים לעצמם לפי צרכיהם ולפי
עניניהם דאי מצרכת להו למיזל בתר ד"ת בכל דבר לעולם תהא מריבה ביניהם מש"ה
מעיקרא מחלו אהדדי לנותר על ד"ת וגמרי ומקני למיזל בתר סדר מנהג דידהו וכעין זה
כתב מהר"ם דשותפי קונין ומקנין ומתנו אהדדי באמירה בעלמא וע"י דאי וכו' עכ"ל
ועוד שם וזו"ל פל מנהג שיתקון מבני העיר לתקנתו ועסקו ובקנייתם אינו צריף שיהי'
עפ"י ותיקין אלא פיון שהוא פשוט בין הסוחרים לבד די לשלא יסתור המנהג וזה הוא
דבר הנהוג ברוב המקומות שהולכים אחרי מנהג הסוחרים וכההיא דאמרי' האי
סיטומתא קני' דמד"ת אין המקח נקני' בדברים אלא בקנין משיכה או הפל לפי מה שהוא

עגנו ונהגו בין הסותרים שלא יצטרכו לשום קנן מהקניות שהם מן הדין אלא ברשם שרושמי' בכתב לביד יהי מועיל במקום קנן וכתב הרי"ף ז"ל נהגו תגרים דכי משדרי פתבא וכו' ולא מצינו מי שיפקפק במנהג שנהגו הסותרים בעניניהם במו"מ שיצטרף עפ"י ותיקין ומ"מ צריף שפול הסותרים יסכימו בו עכ"ל ולכן לפ"ז שפיר קאמר המרדכי הג"ל דזה שכיבד לתבירו במנהל הוא מטעם סיטומתא וסיטומתא קונה לפי המנהג וה"נ במנהל פינו דנהגו פן הוי קנן מדין סיטומתא דמבואר בש"ס דהוי קנן במקום שנהגו אף אם עדיין לא בא לעולם לא מצינו שקונה היינו שלא נודע לנו שנהגין לקנות דשלב"ל בסיטומתא עפ"י תקנת חז"ל ומנהג הסותרים וכיון שאין מנהג בבירור אין עוקר הלכה דבדשלב"ל לא מהני קנן אבל אם הי' המנהג ברור שקונין אפי' דשלב"ל בסיטומתא בנדאי הולכין אחר המנהג מטעם שמקנין זה לזה ולא צריכי לזה מנהג עפ"י ותיקין כמ"ש בס' מ"מ הג"ל ולכן אם בגבולכם המנהג ברור לקנות אפי' דשלב"ל ע"י ערבון והוא תיקון לסותרים בזה"ז בנדאי דקנה בסיטומתא אף צריף להיות המנהג גלוי וידוע לכל ושהוא תקנת התגרים פי אם אין ברור הדבר א"מ מספק ודינא דמלכותא אין בזה שייכות פי לא נודע לנו היטב דד"מ ועל שאלה מהם אין לסמוך ואם הי' לו שלום צעטיל קונה מדד"מ פידוע לפל אף כ"ז לענן קנן ממש אבל מי שפרע בנדאי חייב המוכר לקבל אם הי' הפסיקה בדרף היתר המבואר ביו"ד [סי' קע"ה] ועיין בתשובת מהרש"ל ז"ל [סי' ל"ו] דכתב דבדבר שלא משפח בי' קנן יותר שייף דיני סיטומתא והיינו כמ"ש דיש בו קנן התגרים וכה"ג מנהג עוקר הלכה וכמ"ש בספר מ"מ הג"ל.

אף עכ"ז להוציא מעות יש לחוש אם לא נתיסד עפ"י איזה חכמים דלמא אין זו מנהג ברור וברצון כל התגרים פמבואר במ"מ הג"ל אף מש"פ נדאי חייב אם הפסיקה נעשה בהיתר. והי' שלום פדברי כו': סימן כז להרב הגאון הגדול החר"ף ובקי המפורסם כו' מו"ה שמעלקא נ"י האבד"ק חוסט יצ"ו: זכרון עדות שהיתה בפנינו עדים ח"מ איף שה"ה הרבני מו"ה אפרים מחוסט נ"י ממדינת אונגאריין ביקש מאתנו לעשות לו שטר סידור מתנותיו וכף אמר לנו אתם הוו עלי עדים פשרים ונאמנים וקנו מאתי בקגו"ש במדל"ב פתיקון חז"ל ובש"ח וכתבו בכל לשון של זכות ויפוי פח המועיל עפ"י תיקון חז"ל איף שרציתי ברצון נפשי הטוב שלא באונס והכרח פלל כ"א בלב שלם ובנפש חפצה והנני מודה בפניכם פמודה בב"ד חשוב וראוי בהודאה גמורה שרירא וקיימא איף שאני מקבל עלי בחיוב גמור ושריר בק"ג ובש"ח יחד לאשר ולקיים חילוק המתנות אשר אסדרם למטה ואמר לנו שחילוק המתנות יתחלקו עפ"י הני תרי גברי יקירי הרבנים ה"ה ר' מרדכי יצחק בן הרב ר' ישראל זאב הלוי ור' חיים דוד בן ר' יחזקאל נ"י וכף אמר: ראשית מפל הוני ורכושי הנמצא עתה תח"י הן מעות מזומן והן מה שיש לי בהלואה הן עפ"י שטרות והן תביעות בע"פ חפצים ומטלטלים הפל באשר לפל מחוט ועד שרוף נעל וכאשר ידוע חשבונם להני תרי גברי יקירי הג"ל מהפל יעשו מעתה ומעכשיו להיות הקרן קיימת לעד ומהפירות יתחלק בכל שנה ושנה על ידם לעשרה אנשים הידועים להני אפרופ' הג"ל: אשתי מ' טאבא תקח ממעות הג"ל בשנה ראשונה אחר פטירתתי אם לא תנשא לבעל חמשים גראש בכל חודש וחודש ולאחר שנה תמימה יהי' כפי הבנתן של האפרופסין כמה שתצטרף ואם לא תצטרף לא יתנו לה פלל פי פל מה שתשאר אחר חיי' ממה שתקבל ממעות הג"ל תשוב להקרן קיימת פהג"ל גם תקח

אֲשֶׁתִּי פָרִים וְכֶסֶתוֹת הַשֵּׁינִיכִים לְגוֹפָהּ פְּלִי הַבֵּית כָּפִי הַבְּנֹתָם וְכִשְׁתַּנְּשָׂא לְאִישׁ תִּקַּח
חַמְשִׁים אֲדוּמִים וְתוֹ לֹא גַם יִתְחַלֵּק לְיוֹם הַיָּא"צ סֶף חַמְשִׁים גְּרָאֵשׁ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה לַעֲנִי
דָּפָה עַה"ק טְבָרְיָא תוֹב"ב וּבָאֵם שְׁיִהְיֶה סְכֻסוֹף בֵּינֵיהֶם וְלֹא יִשְׁתּוּוּ בְּשׁוּם דְּבָר מַה צְוָה
שְׁיִבְרְרוּ דְבָרֵיהֶם לְפָנֵי הָרַב ר' אַבְרָהָם מְמוֹנְקָטֵשׁ נ"י וְהוּא יִכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם כָּל הַנְּ"ל קִיבֵל
ע"ע בְּחוֹב גָּמוּר שְׁמַחֲיִיב א"ע לְכָל אֶחָד וּא' מֵהַמְקַבְּלִים הַנְּ"ל בְּלִתִּי שׁוּם חֲזָרָה בְּשׁוּם
אֲנֹפֶן בְּעוֹלָם וּכְבָר מְסַר כָּל הַשְּׁטָרוֹת קְנֻדָּם כְּתִיבַת זֶה הַשְּׁטָר וְאָמְרוּ לְהַאֲפִטְרוּפְסִים הַנְּ"ל
שְׁיִקְנוּ כָּל הַחֻבּוֹת שֶׁל כָּל הַשְּׁטָרוֹת עִם כָּל הַשְּׁעָבוּדִים דָּאִית בְּהוּ בְּזֹאת הַפְּתִיבָה וּמְסוֹנְרַת
שְׁטָר זֶה לִידָם וְהַקְנָה לָהֶם כָּל הַחֲפָצִים וְהַמְטַלְטְלִין וְכָל הַחֻבּוֹת הַכֹּל בְּאֲשֶׁר לְכָל בְּמַתְנָה
גְּמוּרָה מֵעַתָּה וּמֵעַכְשָׁיו מַתְנָה גְּלוּי' וּמְפִנְרִסְמַת לְכָל וְכָף אָמַר לָנוּ שְׁטָרָא דְנָן כְּתוּבָהוּ
בְּשׁוּקָא וְחַתְמוּהוּ בְּבָרָא פִי הֵיכִי דְלֹא לִיְהוּי כְּמַלְתָּא דְטְמִירְתָּא וּבְפִירוּשׁ אָמַר בְּשַׁעָה
שְׁמַסְר כָּל הַמַּעֲוֹת הַנִּמְצָא תַח"י וְכָל הַחֲפָצִים וְכָל הַשְּׁטָרוֹת וְכָל הַזְכִּיּוֹת אֲנִי מוֹסֵר לָכֶם
אֵת הַכֹּל וְאֲנִי מְקַבֵּל בַּק"ג א"ס בַּמַּדְל"ב כְּהוֹגֵן וְכַתְּיָקוֹן חו"ל בְּאֲנֹפֶן שְׁתַּנְּכּוּ בְּהוּ עַתָּה
תִּיְכָף וּמִיד בְּשִׁבִיל הָאֲנָשִׁים מְקַבְּלִי מַתְנוֹת הַנְּ"ל וְהַקְנָה לָהֶם בַּקְּגו"ש וּבְש"ח יַחַד בְּאֲנֹפֶן
הַמוֹעִיל וּמְסַפִּיק וְחֲזִי וְעוֹלָה לְפּוֹם דִּינָא כְּתִיָקוֹן חו"ל וְנָתַן לָהֶם רְשׁוּת לְקַבֵּץ וּלְקַבֵּל תִּיְכָף
כָּל אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם לְהִיּוֹת נִקְנָה לְמַקְבְּלִים הַנְּ"ל לְפִירוּמִיהוּן מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם וְלֹא יוּכַל
לְחַזֵּר בְּהֶם אֶף כָּל יָמֵי חַיָּיו יְהִי נִיזוֹן מֵהַפִּירוּת גַּם הוּא כְּדִי הַצְּטָרְכוּתוֹ וְכֵן עָשׂוּ
הַאֲפִטְרוּפְסִים הַנְּ"ל וְזָכוּ בְּשִׁבִיל הַמְקַבְּלִים בְּחַיֵּי הַנּוֹתָן הַנְּ"ל.

וְהִנֵּה הַזְהִיר לָנוּ לְדַקְדַּק בְּכָל הָאוֹפְנִים וּבְכָל מִינֵי חִיזוּקִים הַרְאוּם לִיעֲשׂוֹת עַפ"י דַּת
תוֹה"ק כְּדִי לְחַזֵּק וּלְקַנְיִים כָּל מַה שְׁיִסְדֵּר בְּשְׁטָר זֶה יִתַּד חֲזָק בַּל יִמוּט לְעוֹלָם ע"כ אִם
הַמַּצָּא תִמְצָא בְּשְׁטָר זֶה כּו' וּבְכֵן אֲנִי סֶהְדִּי דַח"ל קְנִינִי מֵאֵת הָרַבְּנֵי מו"ה אֶפְרַיִם מַחוּסֵט
הַנְּ"ל עַל כָּל הָא דְלַעִיל וְהַכֹּל הִי בְּמַעֲמַד אֲשֶׁתּוֹ מ' טַאבָּא הַנְּ"ל מִתְחַלְלָה וְעַד סוֹף
וּבְהַסְפָּמְתָה עַל כָּל פֶּרֶט וּפְרֵט וְלִרְאָי' בַּעַה"ח ג' שְׁבֵט תְּרִי"ח עִי"ה"ק הַנְּ"ל וְהַש"ו עַכ"ל
הַצְּנוּאָה: תְּשׁוּבָה רְאִיתִי מַה שְׁמַעַכ"ת מְסַתְּפָק אִם יִרְשׁוּ בְּנֵי הַמְקַבֵּל הַנְּ"ל ב"ב (ס"ג
ע"א) אֵיתָא וְז"ל ת"ר בֶּן לׁוֹי שְׁמֵכֵר שְׁדָה לְיִשְׂרָאֵל וּא"ל ע"מ שְׁמַעֲשֵׁר רַאשׁוֹן שְׁלוֹ מְע"ר
שְׁלוֹ וְאִי אָמַר לִי וּלְבְנֵי מֵת יִתֵּן לְבָנוּ וְאִם א"ל כ"ז שְׁהַשְּׁדָה זֹו בְּיַדְךָ מְכָרָה וְחֲזָר וּלְקַחְתָּהּ
אִין לֹו עָלָיו כְּלוּם אֲמַאי אִין אָדָם מְקַנָּה דְשִׁלְב"ל בִּינּוֹן דַּא"ל ע"מ שְׁמַעֲר"ר שְׁלִי שִׁוְרִי
שְׁיִרְנִי לְמַקּוּם מַעֲשֵׁר אָמַר ר"ל זֹאת אוֹמְרַת הַמּוֹכֵר בֵּית לְחַבְּירוֹ וּא"ל ע"מ שְׁדִיּוּטָא
הַעֲלִינָה שְׁלִי דִיּוּטָא הַעֲלִינָה שְׁלוֹ כּו' עַכְל"ה וְהַקְשָׁה הַרְמַב"ן ז"ל בַּח' וְהַשִּׁטָּה מְקַוְבָּצַת
ב"ב מְבִיאֵו וְז"ל וּא"ת בִּינּוֹן דְּמַשְׁיִיר מְקוּם מַעֲשֵׁר א"כ מֵת אֲמַאי לֹא יִתֵּן לְיִוְרְשָׁיו וְהָא כָּל
שְׁיִשׁ לֹו מוֹרִישׁוֹ לְבְנָיו אַחֲרָיו וְיִוְרְשׁוֹ יִוְרְשָׁיו אַחֲרָיו י"ל שְׁזָה אִינוּ מְשִׁיר מִמֶּשׁ מְקוּם
הַמַּעֲשֵׁר אֶלָּא גּוֹף כָּל הַשְּׁדָה לְלוֹקַח הוּא אֶלָּא כְּדִי שְׁיִהָא שִׁוִיר פִּירוּת קַיִים לְפָנָי' מְשִׁיר
מְקוּם הַפִּירוּת לְמַעֲשְׁרוֹתָיו וּכְשֶׁמְשִׁיר פִּירוּת דְּקַל שְׁהַדְקַל לְלוֹקַח מֵעַתָּה וְאִם מְכָרוּ מְכוֹר
וּכְמוֹ שְׁשִׁנְיָנוּ הַפּוֹתֵב נְכָסָיו לְבְנָיו לְאַחַר מוֹתוֹ מְכָרָן הַבֵּן מְכוֹרִין לְכַשְׁיָמוֹת הָאֵב וּא"ת עוֹד
מ"מ בִּינּוֹן שְׁשִׁירָיו לְמַעֲשְׁרוֹתָיו וְזָכָה בְּהוּ הוּא אֶף יִוְרְשָׁיו כֵּן דְּהָא לֹא קָבַע לִי זְמַן וְאִין
לְדַחֲוֹק וְלוֹמַר דְּאֵתְנִי כַמ"ד לֹו וְלֹא לְיִוְרְשָׁיו וְי"ל דְּאֶפְלִי לְמ"ד גְּבִי ע"מ שְׁתַּתְּנִי לִי מְאֵתִים
זוֹז לֹו וְלְיִוְרְשָׁיו הָכָא מוֹדָה דְּהָכָא שְׁאֲנִי דְלֹא שְׁיִיר דְּבָר קְצוּב אֶלָּא פִירוּת הַיּוֹצְאִים בְּשְׁדָה
שְׁנָה שְׁנָה וְהָאוֹמַר ע"מ שְׁתַּתְּנִי לִי מְנָה בְּכָל שְׁנָה וְשְׁנָה לֹא הַתְּנָה לֹו וְלְיִוְרְשָׁיו אֶלָּא לִימִי
חַיָּיו וּמִיָּהוּ פִירוּת שְׁבָאוּ לְעוֹלָם כְּשֶׁמַּת אַעפ"י שְׁלֹא הִגִּיעַ לְיָדוֹ הָרִי הוּן לְיִוְרְשָׁיו שְׁכָל מַה

שזכה בו הוא יורשיו יורשין אחריו וכן אם התנה בדבר קצוב פיון שאמר ע"מ שמעשה של שנה או שנים וג' שלי אפילו מת נותן ליורשיו אבל בשייר מעשה פירות שנה שנה אין ליורשיו במשמע אלא כל שהוא קיים עכ"ל ושם וכבר כתבתי למעלה דטעמא דמעשה משום דלא שייר דבר קצוב אלא מעשה השדה שנה שנה ואין ליורשין זכות אלא במה שזכה האב ומעשה של שנים הפאות לאחר האב לא זכה האב בהן שיירשו אותו יורשיו עכ"ל וקרוב לענין זה פתב הרמב"ן ז"ל וז"ל וצ"ל שלא אמרו לו ולא ליורשיו אלא בשייר לעצמו פירות מה שמכר ונתן כגון דקל ופירות שלו ודמי למעשה שלו דהא זבין שדה ודקל ולא שייר אלא פירות בשל אחרים שאעפ"י ששייר בגוף הפירות מיהו גוף ודאי דלוקח הוא כדקיי"ל גבי מת הבן בחיי האב וכיון שפן ה"ל בתנאי לו ולא ליורשיו משמע כענין שאמרו ע"מ שתתני לי מאתים וזו לא נתנה זקוקה ליבם כו' אבל בע"מ שדיוטא העליונה שלי וכן במשייר אלנות לפניו דשייר קרקע דכיון דדבר מסוים שייר לעצמו הרי יורשו פמוהו ע"כ.

והנה לפ"ז בנ"ד נמי אפילו אמר לעולם אין הבנים יורשים פיון דאביהם עדיין לא זכה בהריוח שלא הי' בעת מיתתו בעולם אף דיש לחלק בזה דבשלמא גבי מוכר שסילק עצמו מדבר ושייר קרקע לפירות דקיי"ל שיש יכול הלוקח למפור הקרקע מש"ה אין לו שום זכי' בגוף הקרקע ורק הפירות שייר בעין יפה ע"י הקרקע ולכן אין היורשים יכולים לירש מה שהוא עצמו לא זכה בו עדיין אבל היכי שמקנה לחבירו דקל לפירותיו ודאי שפניו אחריו היינו בני המקבל יורשין אחריו וא"כ י"ל נמי בנ"ד בנותן מעות לפירות לחבירו שפני המקבל ירשו המעות לפירות דכרעי דאבנהו ניהו אף באמת דזה ליתא דידוע שיטת האלשיך ז"ל בתשובה סי' ז' וז"ל והנה כ"ז הוא אי אמרי' דמעות דמי לבית או דקל ואם הי' אומר מעות לפירותיהן הי' מועיל אבל מסתברא דלא מהני משום דל"ד לבית ודקל שהם קיימים בעת פא הפירות והדירה לעולם ומש"ה מהני בית לדור ודקל לפירותיו אבל במעות פשהריוח פא לעולם ואין המעות עצמם בעולם נמצאו הפירות בלי ממשות עכ"ל והבני יעקב והקצות ז"ל [סי' ר"ט סק"ד] הקשו עליו חזא דמצינו דקונה בכה"ג אפילו בזמן שבא הרינוח אין הקרן בעין וכמו שהמוכר עבדו לקנס והמקנה פרה לכפילא וכ"כ התוס' גבי דמי חמרא דמהני במעות הקנין לפירות.

ואני אומר דבאמת מכל זה אין ראי' דסברת האלשיך ז"ל שפן הוא דעתו דבשלמא בעבד שפנהו לקנסא דהקנס פא מחמת שהרגו לעבד וכן כפל פא בשביל שקנסו שגנב] להפירה אבל בענין מעות לרינוח לסחורה אינו פא פלל הרינוח מחמת המעות דסתם מו"מ הוא דקונה בשונו' ואז אין שום רינוח וכמו שמבואר בר"ן בקדושין [דכ"ח] לענין אמירה לגבוה במקח השנה שלא מקרי פלל רינוח שפן הדבר שנה לכל ורק הרינוח פא או שנתניקר לאח"כ השער או שמוליכו למרחוק וא"כ אין הרינוח פא פלל מחמת המעות שאינם בעולם בעת הרינוח והרינוח פא מעלמא בכה"ג לא שייר קנין הרינוח ע"י המעות שהקנה לו לפירותיו דבהמעות לא הי' פלל פירות זה נלע"ד סברת האלשיך ז"ל ואף לכאורה קשה הא משפחת בהלואה ברבית לעפונ"ם דהוי פשכירות בית דמה לי שכירות בית ומה לי שכירות מעות פמבואר במ"ל ז"ל אף עכ"פ י"ל דהשכירות אינו פא בעבור המעות דהמעות אינם בעולם רק בשכר מה שאינו תובע ולא נגשו לפרוע לו אבל אינו פא מגוף הקרקע פמו דקל לפירותיו או פמו עבד לקנס שבועד העבד גובה הקנס פן י"ל

סִבְרַת הָאֱלֹשִׁיף ז"ל וּבִיּוֹתֵר יֵשׁ לְהִסְבִּיר סִבְרַת הָאֱלֹשִׁיף ז"ל עַפ"י דְּבַרֵי הַנ"י ז"ל בַּב"מ פ"ד וז"ל מִשׁוּם דְּדַעְתִּי אֲצֻנְרָתָא דַּעְתִּי דְּאֵינִשׁ אֲצֻנְרָתָא כִּינּוּ דְּמִקְנָה בְּחִלְפִין וּמִקְפִּיד שְׂרוּצָה אוֹתָם בְּעֵין מִשְׁא"כ כְּשִׁמְקַבְּלוּ בְּתוֹרַת דְּמִים דְּהֵתָם לֹא מִקְפִּיד שְׂיִהְיִי בְּעֵין וּלְפִיכָף נִקְנָה קֶרְעֵה בְּכֶסֶף וּמִתְקַדְּשֵׁת הָאִשָּׁה נְמִי בְּכֶסֶף אֲבָל כְּשִׁמְקַבְּלוּ בְּתוֹרַת חִלְפִין מִקְפִּיד בְּהֵן וְרוּצָה אוֹתָם בְּעֵצָמָם וְאֲצֻנְרָתָא עֲבִידָא דְּבִטְלָה שְׁהִמְלִיךְ פּוֹסְלָה וְגוֹזֵר לְצוּר צוּרָה אַחֲרַת וְכִינּוּ דַּעְבִּידָא דְּבִטְלָה לִית בָּהּ מִמְשָׂא וְה"ל פְּאוֹתִיּוֹת שְׂאִין גּוּפָם מְמוֹן וּמ"ה אֵינוֹ נַעֲשֶׂה חִלְפִין וְאֵינוֹ נִקְנָה בְּחִלְפִין פְּדִלְקָמֵן עַכ"ל וְא"כ ה"נ בְּמִקְנָה לֹא מְעוֹת לְרִינוּחַ א"כ אֵינוֹ מִקְנָהוּ לֹא רַק שְׂיִרְוִיחַ מְמַנּוּ בְּמוֹ"מ א"כ דַּעְתִּי רַק אֲצֻנְרָתָא וְאֲצֻנְרָתָא הוּא דְּבַר שְׂאִין בּוֹ מִמְשָׁ וְהֵאָף ע"י הַצּוּרָה יִקְנָה דְּבַר שֵׁלֵב"ל וְל"ד פְּלִל לְדַקְל לְפִירוּתִיו אוֹ עֶבֶד לְקִנְס דְּמִקְנָה לֹא גּוּף לְקִנְס אוֹ לְכַפֵּל אֲבָל כָּאֵן נִקְנָה לֹא צוּרָה לְרִינוּחַ דְּזָה לֹא מְהַנִּי פְּלִל וְעַפ"ז לֹא קָשָׁה מְהֵא (דְּעוֹלָה לְאַחַר לְמ"ד) (דְּהַקְדִּישׁ הַשּׁוֹר) לְדְּמִי עוֹלָה דְּהִבְהֵמָה גּוּפָא מִקְדִּישָׁה לְדְּמִי וּמְדָמִים שְׂיִתְנּוּ עֲבוּרָה מִקְדִּישׁ וְשִׁפִּיר הָוִי פְּדִקְל לְפִירוּתִיו וְלָכֵן שִׁפִּיר פְּתַבּוּ הַתּוֹס' ז"ל [גִּיטִין ס"ו ד"ה דְּמִי] דְּקוֹנָה אֲבָל בָּאֵם מִקְנָה מְעוֹת לְהַרְוִיחַ אֵינוֹ נִקְנָה לֹא גּוּף הַמְעוֹת רַק שְׂיִרְוִיחַ בְּאֲצֻנְרָתָא וְא"כ אֵין כָּאֵן דְּבַר שְׂיִקְנָה הַרְוִיחַ שֵׁלֵב"ל וְז"ב לַפַּע"ד.

אוּלָם בְּאַמַּת בְּזָה אֵינְנִי דֵּן פְּעַת כִּי נִרְאָה שִׁיטַת הַרְבֵּה גְדוּלֵי מְחַבְּרִים שְׂקוּנָה לְרִינוּחַ יְהִי מְאִיזָה טַעַם שְׂיִהְיִי עַכ"פ לְעַנְנֵי יְרוּשָׁה הַאִיף יִרְשׁוּ בְּנֵי הַמְּקַבֵּל הָא זֶה הַמְעוֹת לֹא זָכָה בּוֹ הָאָב מְעוֹלָם וְכִסְבְּרַת הַרְמַב"ן ז"ל וְהַש"מ הַנ"ל וּבִשְׁלֵמָא בְּדַקְל לְפִירוּתִיו דַּעְדִּינּוּ הַדַּקְל לְפִינּוּ יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ הַגּוּף אֲבָל כָּאֵן דְּהַגּוּף הַמְעוֹת שְׂמִקְוֹדָם אֵינוֹ כָּאֵן וְהַמְעוֹת הַשְּׂנִי עֲדִינּוּ אֲבִיהֶם לֹא זָכָה בּוֹ מְעוֹלָם וְלֹא בָּא לִידּוֹ וְאֶפְּלוֹ אִם נִימָא דְּבַעַד מְעוֹת הַרְאִשׁוֹן בָּא הַשְּׂנִי וְא"כ זָכָה בְּהַרְוִיחַ לְגַמְרֵי וּבְהַקְרָן הַבָּא מְחַדֵּשׁ זָכָה לְפִירוּתִיו מ"מ וְדָאֵי לֹא עֲדִיף מִגַּבֵּי שְׂיִוִר לְקֶרְעֵה לְפִירוּתִיו פְּדַכְתֵּב הַרְמַב"ן ז"ל דְּלֹא מִקְרִי מְעוֹתִיו לְהוֹרִישׁוֹ כ"ש בְּמְעוֹת שְׂנַתְחַלְף לְגַמְרֵי שְׂלֵא מִקְרִי זְכִי בַּגּוּף הַמְעוֹת רַק בְּרִינוּחַ וְא"כ מַה שְׂלֵא זָכָה בְּחִיּוֹ אֵין יוֹרְשִׁיו יוֹרְשִׁים וְז"ב לַפַּע"ד אִף מְלַבֵּד זֶה מְבֹנָר בְּמַתְנֵה אֶפְרַיִם [ה' צְדָקָה ס' ו'] וְז"ל וְרִאִיתִי שֶׁם בְּהַגְהַת מְרַדְכִי מִשֵּׁה"ג שְׁהַבִּיא מִשֵּׁם הַר"י מוֹינָא ז"ל שְׁפַתְבּוּ דְּאֶנְדֵּן דַּעַת הוּא שְׂנָה לֹא הַפְרִישׁ מְעוֹתִיו אֲלֵא לְצוּרָה מְצוּה אֲבָל לֹא לְדַבַּר הַרְשׁוֹת שְׂיִאֲכִלוּם הַיּוֹרְשִׁים וַיַּעֲשׂוּ בָּהֶם צְרִכֵיהֶם וְהַיּוֹרְשִׁלְמִי שְׁהַבִּיא רֵאבִי אֲבָל בְּעֵנִי נַעֲשֶׂה נָדָר אֵינוֹ רֵאבִי הוּא דְּוִדָּאֵי נָדָר הוּא וְלֹא מְצִי הָדָר בִּי אֲבָל אִם מֵת הָעֵנִי קוֹדֵם שְׂנַתְנּוּ לֹא אֵין לְבָאִים מְכַחוּ כְּלוּם עַכ"ד וּמְדַבְּרִיו אֵתָה לְמַד דַּס"ל דְּאֶפְרַיִם נָדָר סְתָם מַתְנֵה לְעֵנִי אִם מֵת אֵינוֹ נוֹתֵן לְיוֹרְשָׁיו וְנִרְאָה דַּס"ל דְּאֵין הָעֵנִי זוֹכֵה בּוֹ מִחַיִּים בְּאַמִּירָה אֲלֵא נָדָרָא הוּא דְּאִיפָּא גַבֵּי נוֹדָר שְׁחִיב לְקִנְיִים נָדָרוֹ וְהַלְכָף כָּל שְׂמַת הָעֵנִי פְּטוֹר מִלְּמַת לְיוֹרְשָׁיו מִשׁוּם דְּאִיפָּא אֶנְדֵּנָא שְׂלֵא נָדָר אֲלֵא לְדַבַּר מְצוּה אֲבָל לֹא לְדַבַּר הַרְשׁוֹת שְׂיִאֲכִלוּ הַיּוֹרְשִׁים וַיִּשְׁתּוּ עַכ"ל אֲלֵמָא דְּאֵין בְּנֵי הַמְּקַבְּלִים יוֹרְשִׁים מְחַמַּת אֶנְדֵּנָא: אִף גַּם לְיוֹרְשֵׁי הַנוֹתֵן אֵין חוֹזֵר הַמַּתְנֵה דְּהֵא מְבֹנָר בְּהַצְנָאָה שֶׁם וְז"ל גַּם יִתְחַלַּק לְיוֹם הַיָּאָר צִיטָא סָף חַמְשִׁים גְּרָאשׁ בְּכָל שְׁנָה וְשְׁנָה לְעַנְיָ דְּפָה עַה"ק טְבַרְיָ תוֹב"ב עַכ"ל וּמִהַנְרָאָה דְּזָה צְנוּה לִיתָן מִהַקְרָן שְׂמְבֹנָר שֶׁם סְמוּךְ לְזָה בְּהוֹרִישׁוֹ לְאִשְׁתּוֹ הַפְּתוּנָה שְׂבֹנְדָאֵי פְּוֹנְתּוֹ עַל הַקְרָן דְּדִלְמָא לֹא יְהִי אֲזִי רִינוּחַ א"ו דְּכּוֹנְנָתוֹ דִּיתְנּוּ מִהַקְרָן כֵּן נְמִי מַה שְׂצוּה מְסַתְמָא לִיקַח וּלְחַלַּק בְּכָל יָא"צ כְּףָ וְכָף מְסַתְמָא בְּוִדָּאֵי פְּוֹנְתּוֹ עַל הַקְרָן וְא"כ לֹא יוֹכְלוּ בְּנֵיו לְהַחְזִיק בְּהַמְעוֹת שֶׁל הַמְּקַדִּישׁ וְאִם נְטַעוֹן בְּעַד הַיּוֹרְשִׁים דְּהֵמָה יִטְלוּ הַקְרָן קִינְיַת וְהֵמָה יִחַלְקוּ בְּכָל יָא"צ זֶה אֵינוֹ טַעֲנָה בְּוִדָּאֵי יוֹכְלוּ

העניינים בני א"י לטעון מי ילך למרחוק לידון עמם ודאי פונת המקדיש שישארו הקרן בא"י בקופת הצדקה וממם יחלקו בכל יא"צ וכן באמת נראה מלשון התחלת הצוואה ונ"ל יעשו מעתה ומעכשיו להיות הקרן קיימת לעד עכ"ל והנה קרן קיימת מקרי מה שישאר לעולם קיים בצדקה וא"כ בודאי הי' פונתו שישארו הקרן קיים בצדקה וא"כ בודאי הדין נותן שהמעות ישאר בצדקה בא"י והגבאים ימסרו קודם פטירת אחד מהם ע"פ עצת והכרעת הרב פפי מה שמבואר בצוואה ולאחר מאה שנים ימסר לגבאי הצדקה הממונים מפי הצבור: שוב נסתפק מעכ"ת אם הצוואה בטיילה מחמת דדמי לקני את ותמור והראה מקום לדברי מהרח"ש ונ"ל בתשובה והנה אתפלא מה ראה לומר פן הלא בכאן הי' בחיוב כמבואר בהצוואה ובחיוב מהני אפי' בדשלב"ל כמבואר בש"ע סי' ס' ובכל האחרונים ובשעה"מ [פכ"ב ממכירה ה"ט] אולם בחובות שהי' לו ובאו לגוביינא אחר פטירתו אני מסופק אם זכה בו ההקדש דהא הוי (א"ב) [אינו בעולם] ובעת בוא לגוביינא נפטר מהחיוב פיון שמת אף עכ"פ לא הוי קני או"ח דהא החיוב מהני למה שבא לעולם בשעת חיוב דבודאי אינו עולה ע"ד המשעבד דאקני ולא קנו נכסים רק נפלו לו לאחה"פ שנימא פיון שבטל לגבי הדאקני שלא קנה בטל לגבי השעבוד שהוא בעולם ה"נ פן הוא דהחיוב של התביעות שהתחייב עצמו שפיר לכשיבא לעולם ולכן אפילו אם מתרמי שלא בא לעולם קנה שב"ל ולא הוי קאו"ח וזה ברור: והנה לכאורה יש לחקור אם בכה"ג אם מהני החיוב שחייב עצמו לתת ההלוואה לכשיגבנו דהנה קיי"ל דהמחייב בדבר ע"מ שלא יתחייב באחריות אינו חייב וכמבואר במהרי"ט [סי' פ"ד] ובקצות ונ"ל [סי' ר"ג סק"ב] דהנה בנ"ד אם קבל וחיוב עצמו ליתן לפלוני מעות להרויח בו והמעות נאבד ודאי אינו מחויב המחייב א"ע לשלם מעות אחר מחירו פיון דהרינוח אינו דבר ברור וגוף המעות אינו שלו והוי רק כמבטל פיסו של חבירו דבודאי פטור וא"כ לא הוי פלל חייב אחריות וא"כ פיון שאין זה אחריות פלל ולא חיוב גם מטעם הקנאה הוי דשלב"ל והוי פקני או"ח דלא קנה פלל לי"א בפרדכי [מובא ברמ"א ס"ס ר"ג] אף זה ליתא דהא החיוב חל על מה שירויח בזה מעות שייגבה מהחובות בע"פ ודהרינוח שייך פולו למקבל דבזה ודאי חייב וא"כ ל"ד לקאו"ח אף בגוף החובות בע"פ שייגבה לאחר פטירתו מסופק אני מאד אם לא יחזירו ליורשי הנותן דהא בעת בא החוב לעולם בטל ממנו החיוב שפיר מת ויורשיו יורשי ממנו אולם פיון שבלא"ה דעת הרמב"ם [פכ"ב ממכירה ה"ט] נראה שעכ"פ מטעם נדר מחויב וגם יש שפכתבו מטעם מצוה לקיים דברי המת [ע"ש בהה"מ] לכן נראה שזכה בהם המקבלים לרינוח.

ומה שנסתפק לענין הפתובה לדעת דבר פשוט בב"ש [סי' קי"ח סק"ה] דמספק אין יכולין לבטל זכות האשה יעו"ש וגם פיון שנתא שדעתו להקנות עצה"ט הוי פאלו התנה ע"מ פלל הדברים דהעניינים זכו בקנין ובתביעות הנינו בהחיוב של התביעות בע"פ כשיגבה קודם פטירת הנותן ויורשיהם לא זכו דכ"ז שלא באו הדברים לעולם המקבלים גופי' לא זכו ולא יכלו להוריש וכסברת הרמב"ן ונ"ל בב"ב וגם בלא"ה לא יוכלו בכאן יורשי המקבל לירש דעלינו לידע מה זה שנתן המעות לרינוח ומה נשאר להנותן דבשלמא בפירות דקל שנותן דקל לפירוטיו שפיר שייך לומר דגוף הדקל של הנותן כגון אם יבש או מה שיוצא מן הגזע ומשרשיו כמבואר בב"ב [דפ"א ע"א] וכן הנותן קרקע לפירות נמי זכות להנותן בגוף הקרקע רק הפירות להמקבל אבל במעות

מה שיור נשתייר להנותן פינון שהמעות משועבד תמיד לפירות א"ו שפוננתו במתנה זו שאין זכות (להנותן) [להמקבל] רק בפירות אבל לא בגוף המעות להורישו לב"א וז"ב דהוי כמו שאומר תהי נתונה לה מה שאתה עושה לפיה [נדרים פ"ח ע"א] כמ"כ ג"כ כאן פוננתו שלא יהי שלו רק לפירות בשעה שיבואו לעולם אבל לא להוריש לבניו אחריו ולכן יורשי המקבל בנדאי שלא זכו מטעם ירושה וגם משום אומדנא שאין פוננת הנותן להוריש לבני המקבל וכמבואר במח"א הג"ל ז"ל אף ג"כ לירשי הנותן אינו חוזר משום שהקדיש ליתן לעולם על היא"צ ולכן נשאר הקרן קיימת ביד הגבאים שהמנם הנפטר אותם קודם פטירתו וימסרו להציבור דכן כל המקדיש ע"ד המנהג מקדיש וכן המנהג שזוכין העניים בהקדשות לחלקן אפילו למי שלא הי' בעולם בשעת הקדיש ונאנו יד עניים זוכין בשביל עניים דעלמא בעת שהמה צריכים ודברי דבר שמואל ז"ל נסתרו ממנו ולכן כלל הדברים שהקרן קיימת להקדש וגם הרינוח שייה' להמקבלים שזיכה להם כל ימי חייהם ולאח"כ הפל להקדש רק בתביעת בע"פ שנגבה לאחר פטירת הנותן יש לעיין אף יותר נראה שמגיע להקרן קיימת כנלע"ד: סימן כח שו"ר רפבוד הרב המאה"ג כו"מ ה"ה מאיר סג"ל לנדא האבד"ק בורשטיין: שאלה באחד שנשא אשה שני' אלמנה או גרושה ושה עמה כמה שנים וקודם פטירתו כתב מתנת ש"מ שנותן הפל במתנת ש"מ לאשתו ושכב כמה ימים בחליו עד שנפטר וחיים לישראל שבק ולזה היתה האלמנה עוסקת ונו"נ בנכסים פולן ועוד הוציאה האשה שטר הודאה שהודה הבעל שהפל שלאשתו וגם שחיוב לה עוד אלפים ר"כ והאלמנה הג"ל נישאת לאחר ועשתה שטר להכניס לו כמה אלפים ר"כ ואח"כ נישאת להשני הזה ונפטרה לעולמה והנה באים יורשי בעל השני ותבעו את הבעל הג' וטענו איה' שהפל של בעל השני והיא לא הי' לה פלום והמתנת ש"מ הי' באונס ולא כתב בגווה כתבוהו בשוקא וכו' ועל ההודאה לא מבואר בטענותם דבר והביאו כמה ראיות לדבריהם ולכן רצו הם שבעלה הג' ישלם להם ממה שהכניסה לו בגזל והבעל הג' משיב שקנתה במש"מ וגם ההודאה טובה וגם פי כפר תבעוהו יורשי בעלה הראשון בערפאות והוצרו לפשר עמהם ויורשי בעל הב' אומרים מה להם שבאו עליו שודדים להם ישלם הגזילה שתח"י מבעל השני והבעל הג' טוען כי למה יתן ממה שאין בידו וגם אמר שכל העולם יודעים שלא הי' לבעל השני דבר בשעה שנשא להאלמנה הג"ל ורק הכניסה היא לו כל אלה ועוד טוען בעל הג' שפבר נתפשו עפ"י בוררים עם יורשי בעל השני והביאו הפשר לפני הב"ד ויורשי בעל הב' טוענים כי היא פשרה בטעות וגם פי היורש היא בת יורשת והפשר עשה הבעל שלא בהסקמתה את"ד הטענות: תשובה הפשר בתוקפו דבנדאי הסכימה לבעלה המפשר עבורה דשהתה כמה שנים ויודעת מתביעה ומהפשר גם פינון שלא מחתה מסתמא הסכימה למעשיו וא"צ לראיות כי כן מבואר בכמה מקומות דהיכי דידע ושתק שוב לא יוכל לטעון כמו במקח ובאונאה ובפטר שיידעו שהאשה עומדת להנשא ואם לא הסכימה להפשר בנדאי היתה מוחה והטענה הב' שהי' לה שטר מש"מ ג"כ הדין עם בעל הג' וטענת כתבוהו בשוקא אינו פלום כי בשכ"מ סגי אפילו בע"פ וא"ל כתבוהו בשוקא וכן נהגו העולם לכתוב שטר מתנת ש"מ בהצנע פידוע גם ההודאה מהני לזה, וא"ל דהודאה ומש"מ סותרים זא"ז דאם ההודאה אמת א"צ למש"מ די"ל דלאלומי מקלתא אקני לה בהודאה ואפילו אם נימא דהפשר בטל מפת שלא הי' בהסקמת אשתו וגם המש"מ אינו וגם ההודאה

בְּטֹלָה א"י לְטָרוֹף מִבְּעַל הַג' מִיַּדִּי וְהוּא דְהֶרְבָּה אַחֲרוּנִים כָּתְבוּ [באה"ע סי' צ"א] דמנצ"ב
ה"ה בְּשִׁפְתָּהּ לֹו שְׁטַר בְּפִירוּשׁ שְׁמִכְנֶסֶת לֹו נצ"ב הָיִי קִנְיָן מִמֶּשׁ וְאִינוּ טוֹרֵף מְלֻקְחוֹת
[ר"ל מִן הַבְּעַל דְּלוֹקַח הָיִי בנ"א] אֲפִילוּ בְּהֶכְנִסָּה לֹו יוֹתֵר [מִכְתוּבָתָהּ] וְהב"מ ז"ל הִנְיָחוּ
שָׁם לְדַבְּרֵי הַרְמ"א בַּהֲג"ה סע' ה' [בצ"ע].

אִךְ אֲפִילוּ לְפִי מַה שְׁעָלָה ע"ד לְפָרֵשׁ דְּבַרֵּי הַרְמ"א ז"ל [בס"ס צ"א] בנ"ד כ"ע מוֹדוּ דְּאִין
טוֹרְפִין מִבְּעַל הַג' דְּבִאֲמַת טַעְמָא בְּעֵי מ"ט בְּהֶכְנִסָּה יוֹתֵר תִּגְבֶּה מְלֻקְחוֹת מִמְטַלְטְלִין
וְהֵלֵא נצ"ב הָיִי לוֹקַח מִמֶּשׁ וְהַנְּ"ל דְּהֵטַעַם פְּשוּט לִפְנֵי מ"מ ב"מ [צ"ו ע"ב] וְז"ל בְּעֵי
רמב"ח בְּעַל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ מִי מְעַל א"ר מֵאֵן לִימְעוֹל לִימְעוֹל בְּעַל דְּהִתְיָרָא נִיחָא לִי
דְּלִיקְנֵי אִיסוּרָא לֹא נִיחָא לִי דְּלִיקְנֵי תִמְעוֹל אִיהִי דְּהִתְיָרָא נְמִי לֹא נִיחָא לָהּ דְּלִיקְנֵי נִימְעָלוּ
ב"ד כִּי עֲבָדוּ רַבְּנָן תִּשְׁנִינָא וְאִמְרוּ בְּעַל לוֹקַח הָיִי לְהִתְיָרָא לְאִיסוּרָא לֹא עֲבָדִי רַבְּנָן תִּשְׁנִינָא
אא"ר בְּעַל מְעַל לְכַשְׁיוּצִיא מ"ד אִמּוּצִיא מְעוֹת הַקִּדְּשׁ לְחֻלְיִין וּבְתוֹס' שָׁם ד"ה בְּעַל בנ"א
וְז"ל מִי אֲמַרְיָ בְּעַל מְעַל שְׁהוּא עוֹשֶׂה עֵינָר הַמְעַשֶׂה שְׁנִשְׁאָה וְעִי"ז זָכָה בְּמְעוֹת א"ד הִיא
עֲשֻׂתָּה עֵינָר הַמְעַשֶׂה שְׁהִיא נִישְׂאָת לֹו אִו דְּלָמָּא ב"ד עָשׂוּ עֵינָר הַמְעַשֶׂה שְׁתִּקְנֵי שְׁיִזְנָה
בְּמְעוֹת עכ"ל וְהִנֵּה נִחְזִי אֲנִן בנצ"ב כּוֹתֶבֶת וּמְכַנְסֶת לְבְּעָלָה בְּתוֹרַת נְדוּנָא וצ"ב מ"מ לֹא
זָכָה הַבְּעַל בּוּ רַק בְּשַׁעַת נִשְׂוִאִין וְהִנֵּה בְּהַקִּדְּשׁ יֵשׁ לְסַפֵּק אִם הַבְּעַל הוּא עֵינָר גּוֹרֵם אִו
הָאִשָּׁה הַגּוֹרֶמֶת כּוּ אֲבָל עכ"פ גַּם הוּא הַגּוֹרֵם א"כ בָּא הַגְּזֵלָה ע"י דְּמִקְנָדָם לֹא הָיִי גְזֵל
כָּלֵל דְּהָא בְּכַתִּיבָה לְחֻדָּא בְּנֻדָּאֵי לֹא הָיִי שׁוּם קִנְיָן וְא"כ הַגְּזֵל נַעֲשֶׂה ע"י וְחֵיִיב הוּא כְּמוֹ
גְזֵל מִמֶּשׁ וּמִש"ה מְחֵיִיב הוּא וְהוֹאִיל וַיֵּשׁ לֹו קוֹל טוֹרֵף אֲפִילוּ מִמְטַלְטְלֵי דְּהוּא הוּא הַגְּזֵלָן
וְא"ל דָּא"כ כָּל הַקּוֹנֵה דְּבָר בְּיִיאוּשׁ וְשִׁנּוּי רְשׁוּת נִימָא דְּהִלּוֹקַח הוּא הַגְּזֵלָן דְּשִׁאֲנֵי הַתָּם
דְּמִפְּחַ דְּהִשְׁנֵי קִנְיָהּ יוֹכֵל הָרֵאֲשׁוֹן [לְמַפְּנֵי וְכוּן] לְקַנּוֹת הָאִשָּׁה בְּקִדּוּשִׁי וּבְאִים פְּאָחַד הַקִּנְיָן
וְהַקִּדּוּשִׁין [כמ"ש ה"מ מוּבָא בַח"מ ב"ש ר"ס כ"ח] וְלֵישׁ סוּבְרִים דְּמִקְנֻדְּשֵׁת דַּע"י
הַמְקִדְּשׁ בָּאָה הַנָּאָה מִטַּעַם בְּהִתְיָרָא בָּא לִידּוֹ וְהוּי כְּמוֹ מְטָא לִידֵּי אֲבָל בְּלֹא יֵאוּשׁ הָיִי נְדָאֵי
הַבְּעַל שְׁקִנְיָהּ הוּא נִקְרָא גְזֵלָן וְרַק מְפָנֵי תִּקְנַת הַשּׁוּק צָרִיף לְהַחְזִיר לֹו הַדְּמִים וְהָכָא אִין
דִּין תִּק"ה דְּהָא יָדַע שְׁגָנָב אוֹתָהּ כְּמִבְּנָאָר בְּתִשׁוּ' הָרֵא"ש ז"ל [כָּלֵל ל"ה ס"ו הַמּוּבָא
בְּמַחְבֵּר ס"ה הַנְּ"ל] דְּלֹא כַּהֲב"מ דְּמַשִּׁיג עַל הַב"ש ז"ל בְּחֻנָּם יַעִי"ש וְא"כ בנ"ד שְׁכַבְר
נְתַפְשָׁרָה וְהַקּוֹל יֵצֵא שְׁנִתְפָּשְׁרוּ הָיִי גָנָב שֵׁא"מ נְדָאֵי שְׁיָיָף תִּקְנַת הַשּׁוּק וְגַם אִינוּ טוֹרֵף
מִמְטַלְטְלֵי מִתִּק"ה וז"ב.

וְלָכֵן בְּנֻדָּאֵי שֵׁא"י לְטָרוֹף מִבְּעַל פְּלוּם וְלָבֵא עַל בְּיָרוּר הַסּוּגִיּוֹת רַבּוּ הַדְּעוּת וְהַפְּלוּל
וְאִין כְּעַת הַפְּנָאֵי וְלִדְיָנָא פְּשוּט כְּאֲשֶׁר כְּתַבְתִּי וּמ"ש מַעַכ"ת לְעַנְיָן גְּזֵל טוֹרֵף מְלֻקְחוֹת
הִנֵּה נָא לְפָנֵי מַעַכ"ת דְּבַרֵּי הַרְמ"א ז"ל דְּמַה שְׁלֻקַּח יוֹתֵר יִגְבּוּ מִהַבְּעַל לִכ"ע וְכַמָּה סְבָרוֹת
בְּזָה כְּמִבְּנָאָר בְּכָל אַחֲרוּנִים אִף יָדַע דְּאִין טְרִיפָה זֹו כְּגַבִּיית הַלְוֵאוֹת דְּבַגְזֵל פְּשִׁטָּא מַה"ת
כְּשִׁלָּא הִי יֵאוּשׁ לֹא הָיִי קִנְיָן כָּלֵל וְלֹא מְקַרֵּי לוֹקַח דְּמִי מְכַר חֶפְצֵי חֲבִירוֹ וְרַק מְשׁוּם תִּקְנַת
הַשּׁוּק תִּקְנֵי דְּצָרִיף לְהַחְזִיר דְּמִי כְּמִבְּנָאָר בַּב"ק [דַּקּוּט"ו] וְלִזְהָ רְצָה לְפָשׁוּט דְּאִינוּ כְּלוֹקַח
מִהָא דְּנִשְׂאָ הַגְּדוּלוֹת יִשְׂאוּ קַטְנוֹת מִבְּעַל ש"מ דְּלֹא הָיִי בְּעַל כְּלוֹקַח דָּאֵי כְּלוֹקַח הָאִיף
יִטְלוּ הַקַּטְנוֹת מִבְּעַל הָא שְׁיָיָף תִּק"ה וּמְתַרְץ דְּפִרְנָסָה יֵשׁ לָהּ קוֹל וְלָכֵן הָיִי כְּגָנָב מְפֹרָסָם
דְּלֹא שְׁיָיָף תִּקְה"ש וּמִזְהָ הוֹכִיחַ הָרֵא"ש ז"ל הַנְּ"ל דְּאֲפִילוּ נצ"ב דְּהָיִי כְּלוֹקְחוֹת כְּפִי פְּשִׁט
לְשׁוֹנוֹ דְּלֹא כַּמְהֵרִי"ק [שְׁוֹרֵשׁ י"ח הוּבָא בַח"מ שָׁם] מ"מ כִּינּוּ דְּאִיכָּא קוֹל ה"ל כְּגָנָב
מְפֹרָסָם דְּלֹא שְׁיָיָף בִּי תִּק"ה וּבְזָה לִק"מ קו' הַב"מ ז"ל בְּסִי צ"א.

ומה שרצה לחלק בין דברים ידועים ובין מעות בגזל אין לו מקום לחילוק זה דמדינא לא הוי פלל לוקח דממי קנה ורק מפני תק"ה פינו דמפורסם הגניבה הוי פנדע שהיא גנב דלא שייך בזה תקה"ש והי' שלום כו': סימן כט להרב הה"ג התריף ובקי המפורסם וכו' מו"ה יואל אשפנזי אבד"ק זלאטשיב: שאלה מעשה איש אחד נגיד עתיר בנקסין לעת זקנתו סמוך לפטירתו קרא לביתו אדוויקאט נכרי לעשות צוואה עפ"י פתבי נימוסייהם וכתב וחתם והלה לעולמו ושבק לו חיים והי' פתוב בנוסח זה.

יעקב זה הזקן השאיר אחריו בנו ראובן זה הרי הוא עתה יחידי אליו תסוב את עזבוני כל רכושו והונו. הן מקרקעי ומטלטלי פסוף ונהב ונחושט ועצים וחובות את הכל יירש בני החי הנ"ל אפס יש לו חוב על כמה אלפים אצל שר העיר שהעיר הוא בשנותפות להאדון עם חתנו שמעון זה הסוף צוה ליקח ולגבות מהשנותפים ההם האדון וחתנו הנ"ל הם יחלקו לנכדיו שנשארו משני בניו הזכרים שנעדרו בחייו לכאו"א חלק וגם לבנו ראובן החי הנ"ל יתנו ג"כ חלקו מזה החוב ז"ז שייך הפל לבנו ראובן הנ"ל לו לבדו אמנם הבית אשר לו חומה גבוהה העומד בשוק נכרים השנה סוף רב ינתן ליורשי חתנו שמעון הנ"ל מדינה בתו שנעדרה בחייו ר"ל היא ובעלה שמעון הנ"ל והבית חומה שיש לו בתוך העיר נומער 18 עוד לו מירושט אביו והי' דר בו כל ימיו הוא ובניו שהי' מחזיק את בתו וחתנו הנ"ל היו סמוכים על שלחנו שנים רבות בכל צרכיהם וספוקיהם וזה שנתים ימים שנבנה ע"ג הבית ההוא שטאק אחד נקרא גארין למעלה זה מחמת פדי שיהי' לכל בניו דירה לכ"א וגם בנו ראובן הי' דר שמה למעלה עם ב"ב.

ונכתב בהצוואה שכל הבית ההוא עם החצר וכל הבנינים שבחצר מטהום ארעא וכל ההויף ראהם הפל שייך לבנו ראובן לו לבדו ונכתב אחר זה פונקט א' על דייטש ונ"ל דאס הינגעגען אויבר דעם הויז בעפינדליך שטאק ונערק האט שמעון חתני מיט זיין אייגען געלד אויף געפירט דאס גיהער צו זיינע ערבען עכ"ל ולפי שהצוואה נכתב אחר שחתנו כבר הי' נעדר ע"כ כתב ליורשי שמעון אח"ז נכתב עוד פונקט א' בזה"ל מין איינציגר וואונטש איזט דאס הויז נומער 18 נור אין דער פאמיליע יעקב פערבלייבע אוינד קיין פרעמדן פאר קויפט ווערדען.

זאלין אבער דין ערבען דעס שמעון חתני דאס שטאק ונערק איין פרעמדן פר קויפין אללס דאן פארלירן זיין או הבאים מכחם דאם איהם נאר צייט וויילין צוגעשטאנדן בעניצאנגס רעכט דאם הויף ראהם אוינד דער נעבן געביידען עכ"ל.

ועתה נאחזים בסוף הפירוש של הפונקטין הללו פאשר יבואר. עוד מבואר פונקט א' בקצה הצוואה שחלילה להדרים למעלה על השטאק יהי' מי שיהי' שלא לשפוף שופכים מלמעלה אל החצר למטה למען לא ילכלכו החצר אלא להוליך השופכים אל הקנאהל מחוץ לחצר ובתוך הטענות שנפלו בין ראובן בנו החי הנ"ל לבין יורשי שמעון חתנו הנ"ל זה העיקר שנחלק לבם אחר שהודה הזקן שהשטאק נבנה במחיר פספו של חתנו הנ"ל וממילא שייך עתה ליורשיו פאמור, טענו הם שיש להם רשות גם בבנין שלמטה בהבית ובהחצר לשמש בהקאמרין וביה"כ ורשות דריסת הרגל בכל מקום שירצו יש להם דרך לעלות אל חדרי השטאק ונערק באין מוחה ויש להם רשות גם להשפיר לכל מי שירצו הם הזכרים הן ישראל כחפץ לבם.

שנית חפצים לבנות למעלה גאניק שיהי' סובב הולך לכל השטאק ולבנות עליו קאמרין
ולעשות מקום מלמעלה למטה קאנאהל על השופכים ולכל צרכיהם. וראובן בנו היורש
טוען לא כן צוה לנו אבינו בהצוואה ובע"פ כי אם הם לבדם ידורו שמה למעלה שבשביל
זה הניח לעשות על ביתו השטאק למען יהי' לכל בניו מקום אכל לא להשפיר לזולתם.

וגם עתה בעת שהם אינם צריכים לדור שמה שקנו להם בתים אחרים איננו מסכים
להשפיר לנכרים אם מלהזכיר וגם ליהודים אף לאלה הנוחים לו שלא ישפכו שופכים
מלמעלה למטה כאמור ושיציייתו לדינא וישמעו לקולו.

אף גם זאת לא נאמר בהצוואה שהוא נותן לבני חתנו איזה דריסת רגל ואיזה דרך
שיבחרו אף ברצונו תלוי ולאחרים שיבואו לדור שמה איננו נותן שום דרך ודה"ר בביתי
ובחצרי ולא שום שימוש בכל חדרי החצר הן קאמרין וביה"כ רק פשפני שמעון ידורו
בעצמם שמה להם אבחר איזה דרך שיעלו משם להשטאק וגם קצת שימוש בהקאמרין
וביה"כ הפל ברצוני אכל לא בחיוב אכל לאחרים אני מסגיר הדרך וכל בניגני ההוף
ראהם מפניהם פי אז אם אתם להם רשות אצטרף תמיד בדו"ד עם אנשים זרים ואין אנו
וב"כ מותרים כ"א אתנו אנחנו אלה בני איש א' נחנו באהבת דודים לא יהי' הקפדה
וכדרך שהי' בחיי אבינו הוקנו זה תנרף השאלה.

שנית על בנינו שלמעלה על השטאק גם להם לבדם איננו מסכים להוסיף על הבנין כ"ד
שלא להכביד בבנין חדש על הבנין הישן וכותלי ביתי לא יוכל שום בנין לסבול ע"כ
אינני מניח להוסיף שום בנין קטן למעלה.

ומבקשים להגיד להם עפ"י תוה"ק: תשובה באמת אינני פעת בקו הבריאה ובפרט כי
אינני סומך עלי לפסוק דין להלכה לעת זקנתי ורק למען אהבתו אמרתי להודיע דעתי
פי לפע"ד נראה בעליל שאומר בפירוש שנתן לבניו כל השייכים לצורך תשמישי העלף
וזה לא הוי בהן מפלל לאו כי אמר בפירוש שלא נתנו לו רק לעת דירתו אף אעפ"כ
אינו להשפיר רק לאיש הגון וכדוע שאינו רשאי להשפיר לאיש אינו הגון ולכן לפענ"ד
הב"ד יראו אם השוכר איש הגון וראוי ראוי להשפיר לו ומה שיאמרו שעברו על תנאי
המצוה במה שגזר שלא למכור והמה שכתרוהו ושכירות ממכר הוא תמוה טובא דקיי"ל
שכירות לאו ממכר חוץ מאונאה ואפילו הריב"ש [ע' בש"ף ח"מ סי' שי"ג] מודה בזה
דלגוף הדבר הוי שכירות ורק ההנאת השכירות מקרי מכר אכל גוף הדבר מקרי שכירות
ומי שמתנה גם שלא ימכור אם השפירו לא עבר על התנאי ולכן לא מיקרי עברו על
התנאי ולכן לדינא ודאי לבני שמעון זכות בהפאר ראהם של החצר ורק להם לבדם אכל
להשפיר לאיזה שיקלקל את החצר לא ולכן אין רשאים להשפיר בלתי רשות דודם מ'
ראובן או רשות ב"ד כ"ז נ"ל ברור.

ועיין בש"ף ח"מ שי"ב בסופו והי' שלום סיון תר"ל: סימן ל לדידי הרב החרף ובקי
המאה"ג החדסיד ירא ושלם כש"ת מו"ה דוד נ"י ראב"ד מו"צ בק' סאמבור: הגיעני
מכתבו ולוטה בתוכה שאלה משני דינים אשר לא ידענו אותם לזה בחרתי להציע דברי
לפני כ"ת והוא יודיע להם.

בְּרֵאשִׁית אֶתְפֹּלֵא מַה זֶה לַתְּהוֹת עַל קַנְקַנֵי הַרִיק וְגַם טְרָדוֹת אֲנָשֵׁי הַגְּלִיל הַשִּׁי"ת יִשְׁמְרֵם רַבּוּ מְאוֹד עָלַי כִּידוּעַ וְשִׁעוּרִים אֲשֶׁר לְכָל צוּרְבָא מְרַבְּנֵי הַנְּחוּצִים וּמְתֵי אַפְנֵה לְעֵינַי לְהַשִּׁיב לְחַכְמִים דְּבַר וְנִדְעָתִי עֲנִי וּמִיעוּט עֶרְפִי וּמָה אֲנִי לְהַכְרִיעַ אוּלָם לְאֲשֶׁר בְּדַבְרֵי תוֹה"ק בָּאוּ לֹא אַעְצוֹר בְּמִילִין מַה שְׁנַלְע"ד וְאִם יִיטֵב בְּעֵינֵיהֶם יַעֲשׂוּ כְּדַבְרֵי וְלָכֵן לֹא אֶבֶא בְּכַפּוּל בְּדַבְרֵיהֶם כִּי אֵין כְּנֻנְתִּי רַק לְהַשִּׁיב מַה שְׁנַלְע"ד לְדִינָא בְּנ"ד.

וְנַה לְשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה: שְׂאֵלָה שְׁנֵי אַחִים ר' מְרֻדְכִי וּר' יִשְׂרָאֵל דּוֹב וְתַבַּע ר"מ אֵת רִי"ד לְהִיּוֹת כִּי נִשְׂאָר לָהֶם מֵעֲזוּבוֹן אֲבֵיהֶם וְ"ל נַחְלוֹת בְּתִים וְשׂוֹדוֹת וְלֹא יָכְלוּ לְחַלּוֹק בְּהֶם כִּי הָיוּ נִכְתָּבִים וּמְשׁוֹנְעֵבְדִים לְמַלְכוּת כְּאֲשֶׁר יִתְבָּאָר וְנִשְׂאָרוּ כֶּף בְּלִי חַלּוֹקָה וְהִנֵּה כִּי הִי' לָהֶם עוֹד אַח וְנִפְטָר וְהַחֲזִיק הוּא אֵת יְתוּמָיו וְאַלְמָנָתוֹ.

גַּם כִּי לְהַאֲלָמְנָה נִתֵּן ד' מְאוֹת ר"ש גַּם כִּי אֲבֵיהֶם וְ"ל קוֹדֵם פְּטִירָתוֹ הִי' סְמוּךְ עַל שְׁלַחְנוּ כְּמָה שְׁנֵים וּפְרָנְסוֹ וְהַבְּטִיחַ לוֹ אָבִיו עֲבוּר זֶה לְתַת לוֹ בֵּית הַחוּמָה אֲשֶׁר לוֹ נוֹסֵף עַל חַלְקוֹ אֲשֶׁר יִפּוֹל לוֹ לְחַבֵּל נַחְלָה עִם אָחִיו וְע"כ הַחֲזִיק הוּא בְּהַבִּית וְהַגְּנָה שְׁנֵים רַבּוֹת.

וְאַמְנָם כִּי לֹא חַלְקוּ נַחְלָתָם בְּשִׂאָר הַשְּׂדוֹת אֲשֶׁר הִי' לָהֶם וְהַשְׁתַּמְשׂוּ בְּשׁוֹתְפוֹת וְגַם בְּהַבִּית הַנְּ"ל ג"כ לֹא גָמְרוּ דְבַר עַד יֵצֵא דְבַר מַלְכוּת וְנִדְעוּ אֵת אֲשֶׁר לָהֶם וְיַעֲשׂוּ חַלּוֹקָה כְּמִשְׁפָּט וְהַעֲנִין אֲשֶׁר הָיוּ מְשׁוֹנְעֵבְדִים לְמַלְכוּת כֵּן הִי' כִּי אָבִי הָאֲחִים הַבַּע"ד הַנְּ"ל הִי' לוֹ אַח א' וְשִׁמּוֹ ר' מִשֵּׁה וְהַחֲזִיק ר"מ עֶסֶק א' מְשָׁרֵי קִיר"ה עַל ג' שְׁנֵים וּבִיקָשׁ מֵאָחִיו הוּא אָבִי הָאֲחִים הַבַּע"ד אֲשֶׁר יִתֵּן נְכָסָיו עֲבוּרוֹ לְקַאוּיָצִיעַ וְנִתְרַצָּה לוֹ וְהַכְּנִיס נְכָסָיו לְעַרְבוֹת עֲבוּרוֹ לְמִלְךָ בְּעַד הַג' שְׁנֵים וּר"מ הַנְּ"ל שִׁילָם הַרְאָטָא מֵהַג' שְׁנֵים אֲשֶׁר חָלְפוּ עַל נִכּוֹן וְכַאֲשֶׁר שְׁלָמוֹ הַג' שְׁנֵים הַחֲזִיק ר"מ שְׁנִית אֵת הָעֶסֶק וְנִתֵּן עוֹד נְכָסֵי אָחִיו הַנְּ"ל לְקַאוּיָצִיעַ בְּלִי יְדִיעָתוֹ וּבְלִי שְׂאֵלוֹת פִּיּוֹ אוֹ בְּאִיזָה תַּחְבּוּלָה אֲצֵל הַשָּׂרִים אוֹ הַחֲתִים שֵׁם אָחִיו בְּזִיוּף וְלֹא שִׁילָם הַרְאָטָע מֵהַשְּׁנֵים הַשְּׁנִי וְנִתְגַּלְגַּל הַדְּבַר כֶּף שְׁנֵים רַבּוֹת עַד אֲשֶׁר מָתוּ גַם שְׁנֵיהֶם וְנִשְׂאָרוּ הַנְּכָסִים אֲצֵל הַיּוֹרְשִׁים כֶּף עוֹמְדִים כְּנ"ל.

וְאח"כ נִתְעוֹרַר הַדְּבַר וְיֵצֵא דְבַר מַלְכוּת מְשָׁרֵי הַקִּיר"ה לְמַכּוֹר הַנְּכָסִים עַפ"י לְיִצְיָטָאצִיעַ וְנִגְבֵּל וְנִתְפָּרֵס יוֹם מוֹעֵד כְּמִשְׁפָּט לְהַקְבֵּץ עַמִּים יַחַד עַל הַלְיִצְיָטָאצִיעַ וְכָל אֲשֶׁר יַעֲלֶה בְּדָמִים יִקְיָמוּ לוֹ הַנְּכָסִים לְמַקְנָה וּבְהַתְאָסְפוֹ יַחַד הַקּוֹנִים יְהוּדִים וְלְהַבְדִּיל עֲרָלִים הִי' בְּתוֹכָם נִגִיד א' וּבִיקָשׁ מֵר"מ אֲשֶׁר יִרְשֶׁה אוֹתוֹ לְקַנּוֹת הַנְּכָסִים וְיַעֲלֶה בְּדָמִים כְּמָה עַד אֲשֶׁר יַעֲמְדוּ לוֹ כִּי חִפְץ בָּהֶם וְעֲבוּר זֶה יִתֵּן לוֹ הַבִּית וְהַסְפִי ר"מ לְדַבְרֵיוּ וּבָא אָחִיו רִי"ד וְא"ל שְׂלֵא יִרְשֶׁה אוֹתוֹ לְקַנּוֹת וְיִקְנֶה הוּא הַנְּכָסִי לְשׁוֹתְפוֹת כִּי לֹא הִי' לִר"מ מְעוֹת וְעַפ"י הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אָמַר לְהַנְּגִיד הַנְּ"ל שְׂלֵא יִקְנֶה אוֹתָן כִּי אֵינּוּ מְרֻשָּׁה לוֹ כִּי אָחִיו רִי"ד רוֹצֶה לְקַנּוֹת לְשׁוֹתְפוֹת עֲבוּר שְׁנֵיהֶם וּמֵאֵז חֲדַל הַנְּגִיד הַנְּ"ל לְהַעֲלוֹת בְּדָמִים וְהַנִּית לִרִי"ד לְקַנּוֹת בְּדָמִים מוֹעֲטִים וְגַם לְהַקּוֹנִים הָעֲרָלִים הֵלֵךְ מֵהֶם אֲשֶׁר בִּיקָשׁ מֵהֶם בְּטוֹב לְבַל יַעֲלוּ בְּדָמִים וְנִתְפָּיְסוּ וּמֵהֶם אֲשֶׁר הִטָּה לְכַבֵּם הָעֲרָל כִּי אֵינָם שְׁוִים כִּי הַבִּית מִפְּנֻלָת וְהַשְּׂדוֹת בּוֹרוֹת הִנֵּה לֹא יַצְלִחוּ לְעֲשׂוֹת פְּרִי ע"כ חֲדָלוּ מִלְּהַעֲלוֹת בְּדָמִים וְקַנְה רִי"ד, אֵת כָּל בְּזוֹל גְּדוֹל בְּדָמִים מוֹעֲטִים שְׁנֵה אֵלֶּף בְּמִנְהָ וְעַתָּה תַּבַּע ר"מ אֵת רִי"ד חַלְקוֹ מֵהַנְּ"ל וְהִנֵּה ר"מ נִפְטָר קוֹדֵם שְׁנִגְמַר הַדִּין בִּינֵיהֶם וְתַבְּעוּ יוֹרְשֵׁי ר"מ אֵת דוֹדָם רִי"ד בְּכָל טְעֻנוֹת הַנְּ"ל וְרִי"ד הַשִּׁיב שְׁקָנָה לְעַצְמוֹ בְּפִירוּשׁ רַק מֵצַד גְּדִיבוֹת לֵב הַבְּטִיחַ לְאֲבֵיהֶם אַחַר הַקְּנִין לְקַבְּלוֹ לְשׁוֹתְף אִף הִי' מְדוּבָר בְּפִירוּשׁ הַתְּנָה בְּאוֹפֵן שִׁיתָן ר"מ חַלְקוֹ בְּזִמְנֵי שְׁהִי' מוֹגְבֵּל לָהֶם

אָמנם בַּזְמַן הַנֶּגְבֵּל לָהֶם לַפְּרֹעַ חָלְקוּ לֹא הִי ר"מ בְּהַשָּׁג יָד לְשֵׁלֶם ע"כ מְחַל ר"מ בְּפִירוּשׁ וּבְרָצוֹן גָּמוּר אֶת הַהִבְטָחָה וְלֹא נִגְמַר הַדִּין בִּינֵיהֶם וְנִפְטָר רי"ד ג"כ וְעַתָּה הִנֵּה הַדִּין בֵּין יוֹרְשֵׁי ר"מ וְיֹרְשֵׁי רי"ד: הִנֵּה דָבָר זֶה מְבֹאָר בַּח"מ סי' רפ"ז ס"א וְנ"ל הַמְחַבֵּר מ"ש וְהַנִּיחַ בָּנִים גְּדוּלִים וְקִטְנִים וְהַשְׁבִּיחוּ גְדוּלִים אֶת הַנְּכָסִים כָּל הַשִּׁבְחָה לְאַמְצַע וְאֶפִּילוּ שְׁאָר עֲמָלָם לֹא יִטְלוּ כו' עַד זֹו דַּעַת הַרְמַב"ם לְבַדּוֹ וְלֹא מְצִינּוּ לוֹ חֵבֶר אֲבָל דַּעַת הַכֹּל שָׁנָה שְׁאֲמַרְנוּ בְּרִישָׁא שְׁאֵם הַשְׁבִּיחוּ גְדוּלִים אֶת הַנְּכָסִים הַשִּׁבְחָה לְאַמְצַע הִינּוּ דְנוּקָא כְּשִׁשְׁבָּחוּ הַנְּכָסִים מִחֲמַת עֲצָמָן דְּהִינּוּ שְׁשִׁכְרוּ פּוֹעֲלִים מִמְעוֹת תְּפִיסַת הַבַּיִת אוֹ שְׁנוּ"נ בְּסַחֲוֵרָה אֲבָל אִם הַשְׁבִּיחוּ ע"י שְׁהוֹצִיאוּ הוֹצָאוֹת מִשְׁלָהֶם אוֹ שְׁטָרְחוּ בְּגוּפָם לְחַפְּרוֹ וְלִכְנוֹת הַשִּׁבְחָה לְעֲצָמָן כו' עכ"ל וּבְהַגָּה שָׁם וְנ"ל וְכ"ז בְּאַחֲרֵי שְׁנוֹנוֹ יַחַד אֲבָל אִם אֵין גְּזוּנִין יַחַד אֶפִּילוּ הַשְׁבִּיחַ מִחֲמַת עֲצָמוֹ אֵינוּ נוֹטֵל רַק כְּשִׁאָר יוֹרֵד שְׁלֵא בְּרִשׁוֹת לְנִכְסֵי חֲבִירוֹ עכ"ל וְהוּא מְדַבְּרֵי הַרְאָב"ד וְנ"ל וְהַטַּעַם דְּלֹא דְמֵי לְשׁוֹתְפִים שְׁאֶפִּילוּ בְּגוּפָם וּמְמוֹנָם אֲמַרְיָנָן שְׁעָשׂוּ לְטוֹבַת הַשְׁוֹתְפִים מִשׁוּם שְׁלֵא יָרְדוּ לְהִיּוֹת שְׁוֹתְפִין רַק מִחֲמַת יְרוּשָׁה אֵין מְטָרִיחוּ מִסְתָּמָא גּוּפָם וּמְמוֹנָם לְאַחֲרֵיהֶם כְּמְבֹאָר בַּב"י וְנ"ל: וְהִנֵּה כִּינּוּ שְׁהוֹכַחְנוּ דְזֶה דוֹמָה [רַק] לְאַחַד שְׁקָנָה עַל לִיצְטַאצִיעַ וְהִי לֹקַח בְּזוּל שָׁנָה אֶלְף בְּמָנָה לְכֹן נִחְקָרָה הַאִיף הַדִּין בְּזֶה אִם מְחַוֵּב הַלֹּקַח לְהַחֲזִיר בְּחֻנָּם.

וְהִנֵּה בַתְּשִׁב"ץ וְנ"ל מְבִיאוּ הַסַּמ"ע ס"ס רל"ו וְנ"ל וְנ"ל ב"י ס"ס ק"ן מְפִינּוּ שְׁעֵבֶר זְמַן שֶׁא"ל לְפָרְעוֹ יֵשׁ רִשׁוֹת בְּיָדוֹ לְמִוְכָרוֹ אֲבָל אִם מְכָרוּ בְּפָחוֹת מִשְׁוֹנֵי אֶפִּילוּ כ"ש חוֹזֵר כְּדִין שְׁלִיחַ שְׁטָעָה עכ"ל וּבְלִשׁוֹן זֶה הַבִּיאוּ בַּד"מ ג"כ בַּס"ס זֶה ע"ש וְר"ל כִּינּוּ שְׁלֵא חָלַט הַיִּשְׂרָאֵל הַקָּרָע לְעַכּוּ"ם אִם לֹא יִפְרַע לְזְמַן שְׁקָבְעוּ לוֹ אֶלָּא שְׁיִהְיֶה לוֹ רִשׁוֹת לְמִכְרָה וּבְדִינּוֹ כִּינּוּצָא אֵין לוֹ אֶלָּא דִּין שְׁלִיחַ (אִף אִם א"ל בְּלִשׁוֹן הַמוֹעִיל דְּלֹא הָוִי אֶסְמַכְתָּא וְכַמ"ש בַּס"י ע"ג) וְאִף א"ת שְׁבְדִינֵיהֶם אֵין הַדִּין כֹּן הֵלָא מְסִיק הַב"י שָׁם ס' ק"ן בְּשֵׁם הַתְּשִׁב"ץ שֶׁכ' וְנ"ל שְׁפִינּוּ שְׁמֵכֶר זֶה בְּטַל בְּדִינּוֹ אִפִּי אִם הִי קִיָּים בְּדִינֵיהֶם אָנוּ מְבַטְלִים אוֹתוֹ וְהִבִּיא רֵא"י לְדַבְּרֵי ע"ש בַּב"י שְׁהִבִּיאוּ עכ"ל.

אֲבָל כ"ז מִחֲמַת שְׁאֲנָן קִי"ל דַּד"מ לֹא דִינָא בְּמָה שְׁבִין אָדָם לְחֲבִירוֹ כְּפִי שִׁיטַת רוּב הַפּוֹסְקִים אֲבָל מְלָךְ שְׁקִצְף עַל עֲבָדָיו כו' שְׁמְבִיאוּ רַמ"א וְנ"ל [ס' ש"ס ט] וְהוּא מְהַרְמַב"ם וְנ"ל בַּה"ל ג' וְנ"ל בַּפ"ה ה' י"ג וְכֹן מְלָךְ שְׁכַעַס עַל אֶחָד מִעֲבָדָיו וְשִׁמְשִׁיּוּ מְבַנֵּי הַמְּדִינָה וְלִקְחַ שְׁדֵהוּ אוֹ חֲצִירוֹ אֵינוּ גָזַל וּמִוְתָר לְהַנּוֹת בָּהּ וְהַלּוֹקְחוֹ מִן הַמְּלָךְ הָרִי הוּא שְׁלוֹ וְאֵין הַבְּעָלִים מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדוֹ שְׁנָה דִּין הַמְּלָכִים כֹּן לִקְחַ כָּל מְמוֹן שְׁמִשִּׁיהֶם כְּשִׁכּוֹעֵסִים עֲלֵיהֶם וְהָרִי הַמְּלָךְ הַפְּקִיעַ שְׁעֵבּוּדָן וְנַעֲשִׂים חֲצָר זֹאת אוֹ שְׁדָה זֹאת כְּהַפְּקָר וְכָל הַקּוֹנָה אוֹתָהּ מִן הַמְּלָךְ זָכָה בָּהּ אֲבָל מְלָךְ שְׁלִקְחַ חֲצָר אוֹ שְׁדָה שְׁלֵא אֶחָד מִבְּה"מ שְׁלֵא בְּדִינֵים שְׁחַקָּה ה"ז גְּזֵלָן וְהַלּוֹקַח מְמוֹנוֹ מוֹצִיאִין הַבְּעָלִים מִיָּדוֹ עכ"ל וְהַמ"מ כְּתַב שָׁם וְנ"ל אֲבָל מְלָךְ כו' כְּבָר הוֹדִי לוֹ כָּל בְּעָלֵי הוֹרָאָה וְכו' וְכֹן עִקְרֵדְדִמ"ד אֲבָל גְּזֵלְנוּתָא דְּמַלְכוּתָא לֹא דִינָא וְה"ה גְּזֵל גָּמוּר וְקָרָע אֵינָה נִגְזֵלַת וְלַעוֹלָם בְּרִשׁוֹת בְּעָלִים הִיא וְזֶה מְבֹאָר בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת עכ"ל הָרִי דְלַעֲבָדָיו הָוִי כְּחַק יְדוּעַ לְכָל שְׁבִינָה וְדַאי דַּדְמ"ד וְלִיכָּא מַחְלֻקַּת בְּזֶה וְהַרְמ"א מְבִיאוּ לְפַסֵּק הַלְכָה וְהִנֵּה יְדוּעַ דְּשׁוֹכְרֵי הַמְּכָס הַמָּה נִקְרָאוּ עֲבָדֵי הַמְּלָךְ וְכָל פַּח מְלָךְ לָהֶם וְהַתְּשִׁלוּמִין הוּא רַק שְׁכָן נוֹתֵן לָהֶם בְּשִׁכְרָם מַה שְׁיַעֲלֶה יוֹתֵר מִמָּה שְׁנוֹתְנִים לוֹ וּבְנוּדַאי כֹּן הוּא לְמִי שְׁיִדְעַ טִיב מְנַהֲיֵי הַמְּדִינָה שְׁנָה הוּא כְּשִׁלִּיחַ וְכֹן מְבֹאָר בְּר"ן וְנ"ל וּבְכַמָּה רֵאוּשׁוֹנִים שְׁהַמוּכָס נִקְרָא שְׁלִיחַ הַמְּלָךְ וְא"כ בַּכַּה"ג וְדַאי דַּדְמ"ד וְאִף לְכַאוּרָה י"ל

כ"ז אם הי' בעל הקרקע עבד או שכירו של מלך אף בנ"ד הלא בעל הקרקע לא הי' רק ערב נכסין לזה אף באמת זה ליתא מתרי טעמי א' דלפי טעם המ"מ דבזה הני דד"מ משום שהוא חק קבוע לכל המלכים וכן זה הוא ממש בהערב חק קבוע לכל המלכים להיותו פדין פשכיר עצמו וא"כ דדמ"ד וגם פי נלע"ד פי בכינצא בזה אם הי' בין שני הישראליים הדין כן מדין תוה"ק דהנה ידוע לנה שחייב עצמו למלנה שיגבה בלי שומא ובלא אדרכתא התנאי קיים פמבואר בהמ"ח [סי' ק"ג] והסמ"ע ז"ל פתב וז"ל דתנאי במקומו קיים והנה זאת ידוע לכל מי שפקי קצת בעניני נמוסי המדינה זו שלכל דבר יש חקים נקראין פערגראווין ואם אהד מקבל עליו פפי הפערגראווין מחויב לקיים מכח תנאי לא מפח דד"מ פלל שכן קיבל על עצמו חיוב דבר זה בפ"י (ולא דמי פלל למקבל לילך בדיני עפ"ו) והנה גם זה ידוע דבעניני קאפציע יש חוקים שונים וחד מהחוקים היא שפאם לא ישלם השוכר פפי ההתחייבות ונמכר פל נכסי הערב וישומו תחילה ואף אם יהי' ליציטאציע ולא יתנו פפי השומא ימכר פפי שיוכל פדי לגבות חובו והערב פשחתם זה על נתינת הקאפציע בנודאי פתב שפחויב פפי פערגראווין וא"כ נתחייב מחמת תנאי לקיים זה ובפרט שדבר וחק זה ידוע לכל שמוכרין על ליציטאציע אפי' בזול הרבה וא"כ פבר קבל עליו זה הערב ונתחייב מחמת תנאי ואין לומר שהוא דבר שאינו קצוב הא דבר שאינו קצוב הוא מטעם אסמכתא אשר לא שייך פאן פלל ובפרט שהוא בידו להוציא שיקנו פפי שווי פאשר באמת רצו לקנותו בשווי פמבואר בפאלה.

ולפע"ד ברור שלא מחמת דד"מ נתחייב רק מחמת שנתחייב עצמו פה בשעת שנעשה ערב לקיים חק זה הידוע וא"כ אין פאן שום ביטול מקח מחמת בפחות משווי הרבה מתרי טעמי מחמת דבחוב מס המלך למלך מעבדיו לכ"ע דדמ"ד וגם מטעם התנאי שקיבל על עצמו פן אף לכאורה י"ל פיון שהי' קנוניא בליציטאציע אין זה מדד"מ אף גם זה אינו דהנה הנראה דהליציטאציע הזאת הי' מכפה שנים וידוע לכל המדינה דמזה לא קרוב אשר נאסר מהרעגירונג לעשות קנוניא אבל לפני פמה שנים הי' עושים קנוניא בפני פל השרים היושבים על הליציטאציע ושמעתי אומרים מפי שרי המדינה הטעם שהוא פמו פל מו"מ והקונים יוכלו לעשות מה שירצו והמוכרים דהינו שרי המדינה גם בידם רשות אם לקיים המקח או לא כן שמעתי אולם שזאת ידעתי בטוח שזה לא הנה נגד דד"מ לעשות קנוניא פי היו עושים בפני פל השרים בפרהסיא אולם אפי' עתה שקונים להעושים קנוניא על ליציטאציע עכ"ז אם פבר נתקיים המקח הנקרא בשטעטיגונג מקום הנצרך לעסק זה אין אחריו פלום שום טענה ולכן אין בזה בדברים בעלמא פדאי לדחות קנין גמור שהי' אפי' עפ"י דין תה"ק ובפרט שלא ידעתי משום קנוניא שהי' בכאן רק שהיהודים נמנעו מחמת השגת גבול וזולתן נמנעו מחמת שאמרו להם שאינו שנה פלל וזה אינו קנוני' פלל בערפאותיהם לבטל המקח פי ידוע שדבר אנשי ישראל מונעים עצמם מזה וגם ידוע שלקהונים יש מגנים המקח ומהם פנ"ל ולא יקראו זה קנוניא פלל ואם אמרו שקבלו הערפאות והמוכרים שחזד כ"ז שלא נתברר לא חיישין לזה פמבואר במהריב"ל ז"ל שאביא לקמן וגם פי זה אינו נוגע לענין לביטול מעשיהם וכל הספיקות הללו המה רק פטפוטי דברים ומה שאומרים פי אביהם לא נתחייב פלל ובזיוף נעשה הערבות דבר זה אינו דממ"נ אם הדד"מ פי למה לא טענו זה ש"מ שמחלו או שטענו ולא הי' ממש בדבריהם עפ"י דד"מ פאשר פתב כ"ז במהריב"ל

ז"ל אשר אביא בס"ד ולכן לפי דעתי אין להם טענה על האח הקונה זולת מה שטוען
שכפירוש נעשה שליח לקנות גם עבורו וע"ז חייב לו שבוועה וכיון שמת בטל השבוועה
והיורשים יורשי הקונה זכו בנחלתו.

והנה ראיתי בב"א ח"מ סי' נ"ח כתב לומר שחייב מטעם עני המהפך בתררה וזה נודאי
לא שייך פאן דהא האח אמר בפירוש שדעתו שיקנהו אותו הנגיד ויקבל ממנו בית וחלק
שדה אבל גוף הקרקעות ונחלאות לא היפך בהם כלל ובנודאי האח השני שלא נתרצה
לזה לא מקרי עני המהפך בתררה פי אינו מחויב להפסיד חלקו עבור אחיו שיתנהו לו
מנה בשכרו ומי שיש לו מוח בקדקדו יבין שאינו דומה כלל לעהב"ח וגם הב"א ז"ל
גופי' מסופק בזה כמבואר שם.

עוד כתב שם לחייב להחזיר מחמת עשיית הטוב והישר וכתב שקדמונים עשו זה תקנה
להחזיר משום עשיית הטוב והישר אף גם זה אינו בנ"ד כי טוען האח הקונה שרצה
להחזירו וקבע זמן עמו ולא בא ממילא הפסיד זכותו ולא שייך בזה תקנה דאינה שיעור
יהי' בדבר וכי לעולם ישמעבד להחזירו אפילו לנכדו ולנינו בנודאי אין זה שורת הדין
ואין פאן תקנה ואם לומר הי' צריך להודיע הדבר לב"ד וכל שנעשה שלא בפני ב"ד לאו
כלום זה אינו כיון דהתקנה אינה ברורה אם צריכה דווקא ב"ד או סגי במחילה לחוד
ככה"ג מספק תקנה אין מבטליו מכר גמור כמבואר בכל האחרונים ז"ל.

ועוד שם כתיב בב"א דלאו ע"ז הי' דד"מ שייטמין בתוך פליו ולא ידעתי פירושו בזה אם
פוננתו הוא שהדד"מ לא הי' לעשות קנוניא וזה כבר כתבתי דאינו ודבריו בזה צריכים
ביאור: ס"ד בענין פזה שזה טוען שרצה להחזירו מחמת לפנים משה"ד וזה לא בא ומחל
לו מהני נודאי כנראה מדברי ב"א הנ"ל וכאשר כתבתי כבר ואף עכ"פ לא נמלט האיש
הקונה יורשיו מזה דקיי"ל שנים שעשו מקח וכנ"ל שמבואר בס"י.

וכתבו הטעם שהרינוח מעסק שניהם [ע' בח"מ סי' קפ"ג ס"ז ברמ"א ובסמ"ע ונש"ף שם]
א"כ ה"נ המציאה מכח שניהם שנתעסקו בההטעה בנכסיהם שניהם שונים בהריוח
שיעלה וישומו בדצ"ד מה שעלה הריוח מכפי מה שנתן זה ויחלקו בשונה כנלע"ד ברור:
ז"ל תשובת מהריב"ל ז"ל ספר רביעי סי' י"ח אני הצעיר הח"מ באתי להעתיק להשואל
מ"ש הרמב"ם בפ"ה מהל' גו"א ומ"ש בפ"י ומשם תתברר ותתלבן תשו' שאלותנו בפ"ה
כתב ז"ל אבל מלך שלקח שדה או חצר מבני המדינה שלא כדיון שחוקקין הלוקח ממנו
מוציאין הבעלים מידו פללו של דבר פיד שיתקו או תן המלך לכל ולא יהי' לאדם א'
בפ"ע אינו גזל וכל שיקח מאיש זה בלבד שלא פדת הידוע לכל אלא חמס את זה הרי זה
גזל גמור לפיכך גבאי המלך ושוטריו שמוכרים השדות במס הקצוב על השדות ממכרו
ממכר אבל מס שעל פל או"א אינו גובה אלא מן האדם עצמו ואם מכרו את השדה במס
שעל הראש ה"ז אינו ממכר אא"כ הי' דין המלך כף ע"כ ובפ"י כתב ז"ל פותי בעל זרוע
שאנס נכסי ישראל וירד לתוך שדהו מחמת שהי' לו חוב על בעל השדה או מחמת שהי'

לו נזק בעד זה הישראלי או מחמת שהפסיד ממונו ואחר שתקף לו את השדה מכרו לישראל אין הבעלים יכולים להוציא מיז הלוקח בד"א פשהודו הבעלים שאמת טען הפותי וכן אם הי' שם שר או מלך באותו מקום שיכול לכוף את הפותי שמכר לדין ולא תבעו הבעלים את הפותי אינם יכולים להוציא מיז הלוקח מן הפותי אעפ"י שאינם מודים להפתי ואעפ"י שאין שם עדים שאמת טוען שהרי אומר הלוקח להבעלים אם גזלן הוא למה לא תבעתם אותו בדיניהם ע"כ ובמ"ש הרמב"ם פ"ה שכל מה שלקח מן המלך שמוציאין הבעלים ממנו סברת רגמ"ה וסברת רה"פ שכל מה שהוציא ישראל זה צריך הראשון ליתן לו וכ"ז שנתן לכותי אם ירצה יחזור לו מידי דהוי ארועה שקדם שנותן לו הוצאתו עד כדי דמיו ואמנם נ"ד אמרי' בי' דדמ"ד וכדין לקח המלך זה החצר מחמת חוב שחייב ראובן הנזכר בשאלה למלך יר"ה פיון שאין הדבר ידוע לכל שפקידי המלך עשו שלא כדין ונשאל מחק המלך גבו ממנו זה החוב ולקחו ממנו החצר הנזכר לאו כל כמיני' לומר שלקחו החצר הנז' גבאי המלך שלא כדין ונשאל פחק המלך פיון שאין הדבר ידוע לכל כההוא דגבאי המלך שמכרו את השדה במס שעל הראש ואין ממפרו ממכר לפי שהדבר ידוע שמאמר המלך אינו אלא במס הקבוע לו על השדה והרמב"ם ז"ל כ"כ וכל מי שיקח מאיש זה בלבד שלא פדת הידוע לכל והפירוש הנכון בזה"ל הוא שצריך שיהי' ידוע לכל שהטו לו המשפט חק המלך ואפילו לגבי שטרות העולים בערכאות שלהם כתב הרא"ש שיש להסתפק במה שכתב הר"י ז"ל ודוקא ערכאות דלא מקבלי שוחדא אי אחי למימר דבעינו דידיע לן דהני לא מקבלי שוחדא או אתא למימר דהני ערכאות לא מקבלי שוחדא והוא ז"ל הסכים דסתם ערכאות לא מקבלי שוחדא ואפילו הרמ"ה ז"ל כתב אי הוי דיני הוי דיני ואזלי ולא משתכח עליהו ריעותא ולא יכלינו לאפקינהו מסתמא מחזקה אלא ברא' ברורה וכ"ש בדברים הנוגעים אל המלכות פי עז מלך משפט אהב מלך במשפט יעמיד ארץ פי לא יעשו כ"א הדין האמת כפי חקי המלכות או כפי דעת המלך ובר מן דין י"ל או אלו האנשים צעקו הושיעה אדונינו במה שעשו הפקודים או לא צעקו אם (לא) צעקו לא נענו נראה שהדין נעשה מה שנעשה ואם לא צעקו נראה דאחולי אחלי וכש"כ לעיל בשם הרמב"ם עכ"ל: את זה ראיתי להודיע להם דעתי להלכה ולמעשה אם יספיקו עמי כי כבר הקדמתי שאינני אומר קבלו דעתי: ואודות התרנגולים הנה בגלילותינו נמצאים ג"כ תרנגולים פאלו והמה פאים מאיי הים הסמוך לארץ הקדושה כאשר הגידו לי הרבה אנשים מקהלתינו הידועים בבירור מקום תולדותם ואנשי ארץ הק' העידו בפני אנשים פשרים ת"ח שבאה"ק ג"כ פאים התרנגולים האוי ואוכלים שם מקדם קדמתה במסורה אוילי עוד מימי התנאים ולכן התרתי בערי אף אם אותן שבמקומיכם שוים לאותן שלנו לא ידעתי ויחזקור מעכ"ת אחר זה ויבוא על הבירור.

והי' שלום פנפ"ש וכו' יום ג' ונרא תרכ"א לפ"ק צאנז: סימן לא להרב החריף החסיד וכו' מו"ה פסח יהודא פ"ץ נ"י: שאלה באלמנה שנשארה אחר בעלה הראשון נו"נ בנכסיו והי' לה בתים על שמה ונישאת לאיש אחר ובאו היתומים מבעלה הראשון והתפשרו עצמם ונתנו לה כל הנשאר מבעלה הראשון שהי' אביהם בכל מיני תיקון קנין המועיל על שמה של האלמנה הנ"ל הנישאת לאחר ולאח"כ ילדה האשה הנ"ל בנים מהשני שלשה בנות גם היתה נו"נ בתוך המו"מ כמו בחיי בעלה הראשון ואחרי מות

בעלה השני התפשרה עם בני בעלה השני שהי' לו מאשתו הראשונה ופטרן אותה ונתנו חלקם לה עפ"י ב"ד והי' הפשר באופן המועיל ובאופן זה שתתן לכל אחד משני הבנים הזכרים של בעלה פה וכה לכ"א וליתמי פן בעלה הנפטר תתן פה וכה ולשלישה הבנות יהי' הבית המסומן במצרינו וגם מחניכות לפרנסם עד הנשואין וכשתקיים פן פטורה מפל טו"ת והנה האלמנה קיימה פנ"ל הכל אשר לכל והוסיפה עוד לתת לשתי בנותי הנ"ל לכ"א שני אלפים ר"כ לנזן ובת השלישי מתה בקטנותה.

והנה עתה נפטרה האלמנה ויש ספק בין הדיינים אם יורשי הבנים זכרים של האלמנה מבעלה הראשון ירשו אותה או שמא אינם יורשים פי אינה יכולה לגבות בלא שבועה וכשתמה אין יורשי נוטלים פלום פמבואר בש"ע ואם משום שפטורה היורשים של השני מ"מ קנתה הכל לצורך תפיסת הבית היינו בנותי הקטנות והאריכו הצדדים זה תורף השאלה: תשובה הנה לכאורה צריך לידע מקודם מה היתה נקראת זה המסחר שעשתה האשה מאז מבעלה הראשון ועד עתה והפטורים מיורשי הראשון שלקחה אחר הנשואין עם בעלה השני וצריך לחקור מה הוא זה לגבי בעל השני אם נכסי צאן ברזל או נדוניא או נכסי מלוג והנה מבואר בש"ע דזה מקרי נכסי מלוג דכל שלא נכתבה בכתובה עכ"פ לכ"ע הוי נ"מ וז"ל הש"ע [אה"ע] סי' פ"ה ס"ג יש מי שאומר דנכסי צ"ב אינו חייב באחריותן אא"כ שמו אותו עליו בדמים קצובים או שקיבל אחריותן בפירוש ויש מ"ש שמאחר שכתבן בכתובה נתחייב באחריותם אעפ"י שלא שמו אותם ולא נתחייב באחריותם והראשון עיקר עכ"ל.

והנה אם אשה צריכה שבועה בבא לגבות נ"מ וצאן ברזל אם הפה בעין [מבואר באה"ע סי' פ"ח וסי' צ"א] לכ"ע א"צ לישבע ואפי' דבר שבא מפח הראשון א"צ לישבע פמבואר בריב"ש מביאו ב"ש ז"ל והנה בתפסה האלמנה [מחיים ואפי' לכתובה] ויורשי הבעל באים להוציא ממנה מבואר דעת הח"מ דל"צ שבועה וגם הב"ש מביא דעת הת"ה והמרדכי והנה מבואר במרדכי דאם הבעל התפיסה והניחה נו"נ א"צ שבועה והבית מאיר ז"ל כתב להקשות על הח"מ שהביא דעת המרדכי בפירושו שתפסה האלמנה [מעצמה] וכתב שם דגם בהתפסה מסיק המרדכי ז"ל דלא מהני רק במה שאינו מבואר שהוא של בעל הראשון וז"ל המרדכי פ' הפותב ומ"מ אני דנתי פמוה פי אמרתי הא דקיי"ל נכסי בחזקת יתמי קיימי זהו פגון מקרקעי או מטלטלי שלא נשאה ונתנה בה ואף לא תפסה אותה מחיים אבל הקא ששנשאה ונתנה בהם ימים רבים שורת הדין שממה שמכרה או נתנה קיים ועוד שהיתה נו"נ בהם בחיי בעלה הרי אתפסה מחיים לפיכך מה שעשאתה עשוי ותפיסה מחיים מהניא פדמשמע ר"פ אלמנה נזונית דהוי כמו יחד לה מטלטלי בטר דקמו רבנן סבוראי ותקנו דכתובה נגבית ממטלטלי דאשה דעתה סומכת עליהם דדוקא בדורות הראשונים דלא היתה פתובה גובה מן המטלטלין התם בעינו יחד לה מטלטלין לפי שאין דעתה של אשה סומכת עלי' שוב כתב ר"ב לר' שמר' מש"ה קיימא המתנה פינון שלא נתברר הדבר בבירור שהי' כל המטלטלין של בעלה האחרון אבל נתברר בבירור שהי' של הבעל האחרון לא דננו פן עכ"ל.

והנה א"כ בנ"ד שהאשה עוסקת בחו"מ טרם שנשאה לבעל השני ולא הכניסה לו המו"מ לשומא ונשארה נו"נ גם עד אחר מות בעלה השני ואין שום בירור שהי' לבעלה השני

שום דבר במסחר שלה א"כ בנדאי האשה גובה המסחר שלה בלא שבועה וגם לא צריכה שום גבי' פי ממילא נשאר שלה שהבעל לא זכה בה מעולם רק לפירות פנכסי מלוג וממילא פשנפטר בחזקת האשה היא וכמבואר במרדכי ב"ב פ' מי שמת וז"ל אלמא נכסים בחזקת יתמי קנימי הלכה זכו בה בנות שמעון באותה קרקע שהכניסה לאה לאביה ושוב לא יצאת מכאן ואין לה לכן ראובן בה פלוג שמשה שושא לאה לשמעון קפצה פח ראובן וזכה בו שמעון ובנותיו משא"כ פנכסי מלוג דכי מניית בעל לאלתר נפקי מחזקת יתמי וקנימי בחזקת אמתא בלא גיבוי ובלא מכירה ובלא נתינה ואם מתה האשה זכו בה יורשין שלה עכ"ל הרי אפילו הוא דמחמיר שאפילו נצ"ב בעין אינה גובה בלא שבועה מ"מ בנ"מ א"צ שום גבי' ונוטלת שלה בלא שבועה ולכן בנ"ד נדאי המסחר מהפיפה והבתים שלה המה בלא שום שבועה וא"צ גבי' פלל רק נשארו בחזקת שלה כמקדמ נשואי' ולכן בנדאי יורשים בני' מהראשון וזה ברור בלא שום חולק פלל למעיין באמת: שנית הלא פטרו אותה הבנים זכרים מבעל השני משבועה ומפל דבר והנה זה ברור שפמות בעלה השני אין נקרא יורשים רק השני בנים ויתמי בני השלישי שנפטר ויכולים המה לעשות עם עזבון פפי רצונם ורק שצריכים לתת, עישור נכסי לאחיותיהם השלשה ומזונות עד דתבגרן והנה הבנים זכרים קנימו כ"ז ונתנו להבנות מקרקע עישור נכסי פפי מה שפסקו עליהם הב"ד המפשרים וגם חייב המזונות להם הטילו על האלמנה ביתר תוקף וא"כ בנדאי רשאים הבנים לעשות עם עזבון אביהם כרצונם ואין להבנות טענה פלל להעזבון ואם יטענו שראוי לתת להם יותר משיעור העישור נכסי יקוב הדין ביניהם ובין אחיהם ואם נתנו להם לבסוף פפי הראוי להם אין להם שום טענה לנכסי אביהם וכנכרים נחשבו והמה נזונים אצל אלמנה מחייב שיש להם מאחיהם מכתובת בנין גוקבין ואמם האלמנה קבלה חוב אחיהם על עצמה אבל המה אצל אמה פנכריות שאוכלים בתורת חוב ואין שום תפיסת הבית פלל וא"כ בנדאי פל המסחר והבית של האשה האלמנה ואחר מותה יורשים בני' הזכרים לא זולת והחולק על זה חולק על האמת ואין לו מות בקדקדו ופלפול של הכל שאינו ראוי לעסוק בו והאמת עד לעצמו: והנה ספק אחד יש עוד בכאן בירושית הבת שמתה אשר אח אחד תובע מחלקה חלק הבית שהי' להקטנה הנ"ל והנה דיין אחד רוצה לומר פינן שהירושא בא מפת שהוריש אותו אביו בקבר א"כ הוי ירושת האב ומזה פטרויה להאלמנה.

ובאמת לפע"ד זה אינו דמ"מ בלשון ב"א לא מקרי פטור רק מה שהי' אז של אביו לא מה שירש לאח"כ וזה ברור. ולכן יוכל לתבוע חלקו מחלק בית אחותו הקטנה הנפטרת כ"ז נלפע"ד ברור.

והי' שלום פדברי ידידו דבש"ת בלונ"ח יום ה' ער"ח סיון תבר"ך לפ"ק: סימן לב שאלה הרב הקדוש א"א מו"ה יודא צבי זלה"ה מסרעטין נפטר ועלה למרום זה פמה שנים והניח שלשה בנים יראי השם והבכור מילא מקום אביו וישימו המשרה על שכמו להורות לב"י דרכי ה' ובכל הגליל ינהו אחריו בית ישראל ועל פיו יצאו ויבואו וכאשר ישאל בדבר ד' ולכן הי' הוא המושל בבהמ"ד של אביו המנוח זלה"ה בכבוד.

והנה נשאר בעזבון הקדוש מהרי"צ זלה"ה מטלטלין ונחלאות ושלחו הג' אחים הנ"ל אחרי רבנים שיעשו חשבון וחלוקה מפל העזבון ולא הי' נגמר בטוב ולא נחתם הפסק

והנה נמשך הדבר כך ורק יש צעטיל פמה מגיע מפל אחד מהאחים להעזבון וכמה יתנו ולהלמנה אף כ"ז רק בכתב לא חתם אדם.

והנה הרב הקדוש מו"ה אברהם ז"ל הוא הבכור להרב הקדוש מהר"צ הנ"ל רצה לשנות הבהמ"ד ולהגדילו כי רבו בכל יום הבאים לשרת בקדוש ולא נתנו אחיו הצעירים הנ"ל כי אמרו שדי להם הבהמ"ד הנה ויש פסק מב"ד הנ"ל שעשו איזה חלוקה ביניהם אף לא נחתם שום אדם ורצה הרב הקדוש מהר"א ז"ל מאחיו הצעירים שייתנו לו לבנות ולקיים פפי הפסק הנכתב בלא חתימה הנ"ל והתרגז עליהם וקם אחיו הצעיר הרב מו"ה ליזר אשר גם הוא הי' אדם גדול וכאשר סוף ימיו גם אליו פנו הרבה מבני ישראל יראי השם ולזה היה קשה בעיניו לעבור רצון אחיו הגדול בעקשות ולהעזיז נגדו נתן שטר מתנה לאחיו שנותן לו חלקו בכת"י וחתמו עליו עדים אף שטר הנ"ל נכתב בלשון אני נתתי לאחי חלקי וגם לא הי' כתב בו כתבוהו בשוקא ומקודם נתינת השטר הנה לאחיו הבכור הנ"ל מסר מודעה שהוא אנוס ע"ז והנה פשקובל הרב הקדוש מהר"א את שטר המתנה אמר מעתה לחלק הקרקעות פיון שיש לו שני חלקים וימנודו באמת הבנין איזה אנשים חשובים והרב מו"ה ליזר נסע לביתו בהעיר אשר דר שמה ואחיו הרב החסיד מו"ה זנוויל מיקח ואמר שלא יבנו ואינו מתרצה בחלוקה אבל הרב הגדול מהר"א ז"ל לא שעה לדבריו והרס בהמ"ד הישן ובנאהו מקדש והרחיבו בלקחו פלאטץ מערלים ומקאמיסייע והוציא הוצאות לפי דברי בניו ששה אלפים פסף והרב ר' זנוויל הנ"ל צעק פכרוקיא שהמה הרוסו עד דירותיו אף לא נשמע צעקתו והרב מהר"א הנ"ל בנה פרצונו והנה לאח"ז נפטר הרב הקדוש מהר"א לעולמו ושבק לן חיים והניח אחריו בנות והשיא אחת מהם לרב ירא השם מו"ה אורי נ"י ובא להחזיק הפל פאשר נהג חותנו זלה"ה והנה הרב ר' ליזר מיקח בו והראה שטר המודעה וגם רצה הוא למלאות מקום אחיו הגדול ולא הניחוהו האלמנה של מהר"א וחתנו לבא לביהמ"ד ונמשך הדבר במחלוקת עד שפטר גם הרב מו"ה ליזר ונשאר אחריו בן חכם וחסיד מו"ה נחום וקם לבא בדינא עם ירתי הרב מו"ה אברהם ז"ל וגם הרב ר' זנוויל פא בטענה על ירתי אחיו הקדוש מהר"א ז"ל ולהוציא מהם חובות ומטלטלין וגם רוצים שלישי בהמ"ד שר"ז מיקח תמיד וטוען שמעולם לא נעשה גמר בהעזבון כי הפשרנים לא יכלו להביא לעמק השנה ולכן עומד פל העזבון בלא חלוקה ולכן רוצה חלקו במטלטלין ושישבעו ירתי אחיו מהר"א ז"ל כי טוען שהמה יודעים הפל היטב ומכחישים במזיד להעלים חלקו וגם בבהמ"ד מגיע לו שלישי ומה שהוציא הרב מהר"א בבנותו הי' שלא ברשות גם לא הוציא מפיוסו פלוס רק מה שנדכו חסידים אהובים תלמידי אביו זלה"ה לצורך בהמ"ד של פל היורשים זה טענות ר"ז ור' נחום בהרב מהר"ל ז"ל טוען פמוהו על הנחלאות וקרקעות של העיבון כי שטר מתנה שנתן אביו בטל מפח שלא נכתב בו כתבוהו בשוקא וגם מחמת המודעה אף על המטלטלים אינו יודע דבר וגם רוצים ליקח המשנה מר' אורי חתן הרב מהר"א ז"ל והרב החסיד ר' אורי טוען שהי' פס"ד מב"ד כמו שהוא נכתב ונתקיים הכתב בע"א וגם טוען שירד ברשות ויש לו חזקה ועל המטלטלין ג"כ הי' פסק ואין מגיע ממנו פלוס ועידי המודעה הנה נוגעים כי יבוא להם הנאה אם יתבטל המתנה ושטר מתנה פשר לדעתו בלא כתבוהו בשוקא מחמת שהוא הודאה הפל באריכות ור"נ בהרב ר' ליזר ז"ל טוען שכתב המתנה מזוהף כי יודע שלא נתן רק רשות לבנות לא יותר זה תוכן הטענות:

תשובה הגה דבר זה נראה בפשיטות דהפתי מדרשים של צדיקי הדור שמיחדים בביתם אין להם דין בהמ"ד להיות עליו קדושת בהכנ"ס שהרי אנו רואים שמשפתמי' בו דברים שאין רשאים להשתמש בבהמ"ד סתם אפי' ע"י תנאי במקומו שעושים סעודות נשואין ושוחקין בשמחת מצוה כנהוג אשר אין רשאים לעשות פן בבהמ"ד אחר וגם ישנים בהרבה ב"מ של צדיקים שינת קבע דאסור עפ"י הדין ועוד כמה תשמישים כידוע אף הטעם דצדיקים בונים רק לשם בית ונעזר לת"ח להקהל יחד ולשמח באהבה בכל המצטרף לשמחת מצוה וגם להשתמש לצרכי האורחים בכל מה שיצטרכו ורק שיתפללו בו ג"כ לא שיהי' קדושת ביהכנ"ס עליהם וכן שמעתי בפירוש שצדיק אחד אמר בפירוש בשעת בניית בהמ"ד בביתו אמר בבנותו שמתנה בפירוש שבונה בית ועד אבל לא שיהא קדושת ביהמ"ד עליו ובזה בנדאי רשאי להשתמש אפי' בעודו קנים ולא נחרב דלא נקרא עליו מעולם שם קדושת בהכנ"ס ומסתמא פן נוהגים כל הצדיקים ונהי שמקדשים הבית בקדושה היינו כמו שמקדשים כל הבונים לצרכם כ"א כפי מה דמשער בלבו מקדש לשם מצוה אבל לא לקדושת בית תפלה והוי רק תשמישי מצוה והוי דין תשמישי מצוה דהתפלה הוא טפל ולא חל עליו אפי' קדושה כ"ד כמ"ש הרמב"ן והר"ן ז"ל דזה מקרי רק בונה סתם לצורך ורק שהצדיק עושה כל צרכיו בקדושה אבל לא נקרא על הבהמ"ד קדושת בהכנ"ס דלא נתיסד כלל לבהכנ"ס ונהי דכפי העולם נקרא מקום קדוש דאפי' במקום שמתפללין דרוך ארעי ובתי צדיקים לא בהמ"ד נקרא ג"כ מקום קדוש וגם י"ל דאפי' אם נימא דלו דין בהכנ"ס מ"מ פנין דאדעתא דידן' בא יכול לעשות בו מה שירצה כמבואר בש"ס ורק שפכתבו הפוסקים פולם ומביאם המג"א דדוקא רב אשי שהי' מושל בקדושתו ותורתו על כל העולם.

לא בזמננו לא מהני אם נתנו אחר' מעות לזה או אם בני העיר מוחים וכמבואר הפל במג"א וש"ע קנ"ג מ"מ בכמות המנהג בזמן הנה שצדיק בונה בביתו מקום תפלה ובית ועד והוא מנהיג הבהמ"ד כ"ע מודים דאדעתא דידן' נבנה ורשאים לעשות כרצונו וכ"כ המהר"ם [מלוברין] ז"ל [סי' נ"ט] והמ"ב ז"ל [סי' נ"ז] דבימיהם תלוי בדעת מנהיגי המדינה יעו"ש וא"כ זאת ידוע בנדאי דהפל תלוי בדעת הצדיק ורשאי הוא לעצמו לעשות בו מה שירצה ואם נימא דאמרינן נתנו מעות לבנותו מ"מ אדעתא דידן' ננהו וכמבואר בתשו' הג"ל ובפרט שנותנים רק להצדיק כמו שנותנים לו לצורך ביתו ולא נחשב עמו כידוע ולכן מש"ה המנהג שנומקרים בתי צדיקים עם הבהמ"ד ולפ"ד שגם בהמ"ד הקדוש של אדמו"ר רבן של כל ישראל מהר"א מלינצנסק זלה"ה נמכר לבעה"ב אחד ולכן בנדאי הוא תולה בדעת הצדיק ונמכר ונתן לכל מי שירצה והוי ממונא ממש והנה פנין שהוכחנו דאין על הביהמ"ד הנה קדושת ביהכנ"ס א"כ דינו גם לענין ירושה שעומד ברשות כל היורשים צאו וראו בכל בתי מדרשות של צדיקים שירשו בניהם אחריהם ובחלוקה ושומא דכן הדין אמת והנה ידוע דדבר של אביו קיימו בחזקת כל הבנים כ"ז שלא הי' חלוקה ברורה ורק אם החזיק אח אחד מהני החזקה כמבואר בח"מ [סי' קמ"ט] והנה נחזי אנו כמה החזיק א' מהבנים בבהמ"ד הלא פולם התפללו שמה ומה שתרב הקדוש הי' המנהיג שמה ועמד על מקום אביו מהרי"ן ז"ל בנדאי זה אינו חזקה בנדאי אדם גדול כמוהו אפי' בבהמ"ד של אחרים היו מכפדים אותו כזה וזה אינו חזקה כלל כמבואר למודה על האמת ואם משום שפרץ ובנה כרצונו ע"ז מיחה אחיו הרב ר"ז

בפירושו ומה הי' לו עוד לעשות והרב מו"ה לינר ז"ל לא הי' בעיר אז ושללא במקומו
מיקה בפירושו והשטר מתנה שנתן אינו פלוס משום שאין פתוב בו פתבוהו בשוקא ובטל
לכ"ע במקום שגרא לא עשה מדעת פמבואר בב"י ובפרט שאנו פסקינו [בסי' רמ"ב]
שהיא פסולה לגמרי בלא כתב פתבוהו בשוקא ומטעם שכתב נתתי משמע הודאה זה לא
מהני דגם דהודאתו אמת שנתן אפילו בק"ג אם לא אמר שיהי' בפירסום לא מהני א"כ
הודאתו לאו פלוס כ"ז שלא ידעינו בפירושו שעשה בפירסום פסולה לכל הטעמים
שמבואר בר"א ובר"מ ז"ל כידוע לידעי דין וגם המודעה הוי מודעה מעליא ולכן בנדאי
יכולין להוציא חלקם בהדאוןין שטיב וקריאת דאוןין שטיב יוכיח למ"ש לעיל דאינו
קדוש בקדושת בהכנס"ס כי מתחלה לא נבנה רק לשמוש ולכן נקרא שטיב ורק מחמת
שמתפללין בו ג"כ נקרא לסי' דאוןין שטיב אף א"צ לראיות דדברי לעיל אמתיים.

ושמוש שבמרתף לא ידעתי אי מקרי חזקה כמה שנשתמש שמוש ארעי במרתף של
חבירו העומד בטל וגם לפעמים גם השותפים השתמשו בו. כלל הדבר שבדאוןין שטיב
בנדאי המה שותפים ביחד אף בהמרתף מסור הדבר לדייני עיר שיבררו אם מקרי זה
חזקה השתמשות כזה.

ועל הסופה ג"כ תלוי בראיית דייני העיר כי מבואר בטענות שיש שם מנהגים שלפני
החלון הפלאטץ של הבעה"ב ושאר טענות בהסופה לא יוכל לבאר האמת רק במקומו.
ומה שהוציא הרב הקדוש מהר"א ז"ל על הבגין פינו שהי' שלא ברשות א"צ לשלם רק
כדין יורד שלא ברשות ודינו פשוט בש"ע ח"מ [סי' שע"ה].

ומה שטענו ירתי האחים שהמתנות נתנו לבנות בה"כ של אביהם הזקן רי"צ ונד פולם
שנה בנדבות זה תלוי בדין המבואר בש"ע [סי' קע"ז] גבי אחד מאחין שירד לאומנות
המלך וכן אם נתנו לו במתנה דהוא לאמצע אפילו הוא חרף טפי פמבואר בש"ס [ב"ב
קמ"ד ע"ב] ובדאוןין שטיב לא חלקו עדיין הוי פהשותפות קנימת בהדאוןין שטיב
דהנדבות לאמצע.

אף בזה יש לפקפק ולומר פינו דמאחר דכפי העולם הוחזק הדאוןין שטיב לחלקו ושהיא
עומדת בחזקת הרב ר"א לחודי' א"כ התנדבו מסתמא ע"ד לחוד אף קשה להוציא מעות
כ"א בראי' ברורה.

והנה ספ"ד דהדאוןין שטיב בחזקת כל האחין והמה חזקת מרא קמא ול"ד להא דתשו'
הרשב"א [בב"י ס"ס שי"ב] ומהרשד"ם ז"ל דכאן לא החזיק ברשות כלל ובפרט בדינא
דהרשב"א ז"ל גופא אינו מוחלט לכ"ע יענין במל"מ [פ"ז משכירות].

ובגידון התביעות על המטלטלין פטורי' ירתי הרב הק' מהר"א זולת אם טוענין ברי הרב
ר"ז וירתי מהר"ל צריכים שבועה היינו ירתי מהר"א ישבעו שא"י והמשביע יקבל
מקודם בחרם. והפוסקים בלא חתימה אינם פלוס שידוע שהפשרנים עושים כתב
ולהראות להצדדים אם מתרצים בזה ובפטומי מילין לא יוציא קרקע מחזקת מ"ק.

וע"ד ירושת הכבוד הנה במחכ"ת הבוררים הרבנים וכי רבני החסידים שליטתם בתורת
משרה פמו רב שבנו קודם הלא ידוע שהק' ר"א ואביו הק' זלה"ה לא היו רבנים ורק
מתמת גודל קדושתם ויראתם נשמעו דבריהם לכל הגליל וינהו אחריהם ללמוד תורה

ויראה מהם גם נתנו להם נדבות לכבד יראי השם כי"ב ונשאלו עצות פאשר ישאל איש בד"א פי היו בעלי רה"ק ותפלתם ודיבורם בקדושה עשו פרי ומה נעשה אם הבאים אחריהם אין בהם קדושה זו.

מה ירשו לשאול עצה. דעת אין בהם.

אם להתפלל מי יודע העולה למעלה לא ידעתי שום צד ירושה בזה. והנה מצינו למופת פגון הרב הקדוש א"א רשכבה"ג מו"ה דוב בער זלה"ה ממעזריטש השאיר הגדולה לתלמידיו הרב הק' מברדיטשוב ומאור עינים ואור המאיר זלה"ה פן רבו הבעש"ט זלה"ה הניח המשנה זו לתלמידיו לא לבנושהי' קדוש ד' וכן רבינו הקדוש בעהמ"ח נועם אלימלך הניח המשנה לתלמידיו לא לבנו הגם שהיו קדושים למאד פידוע ולכן אין בזה שום ירושה ורק מעשיו יקרבוהו ומעשיו ירחקוהו.

ואם לענין עמידת המקום הוא לפי מה שיראו יראי השם החשובים למי ראוי לעמוד במקום גדולים. כ"ז הוא לפי הדין הברור לדעתי השפל אמנם אין בידינו לירד לאמיתו של הלכה בד"מ כמבואר בירושלמי מביאו הב"י בח"מ [סי' כ"ה] ולכן טוב ונכון מאד שהדאוןין שטיב יהא בחזקת ירתי מהר"א וקנגד זה יפייסו בחלק הראוי לר"ז ולירתי מהר"ל ז"ל והפבוד והנהגת הבהמ"ד יהי לפי שייספמו צדיקי הדור הסמוכים והנה שלום: סימן לג רב שלום וברכה למחזו"ש"ב הרב המאה"ג החסיד המפורסם בו"ק חו"פ בש"ק מו"ה יחיאל נ"י האבד"ק קאלבסוב.

הגיעני מכתבו היקר מאז כי ת"ל הונח לו מעט מחליו ונתתי שבח להש"י וית' על העבר ואבקש על התמדת בריאתו לעולם כמקדם ויחדש ימי עלומיו בנחת וכל טוב אולם לא ניתן הפנאי להשיבו פי פעת מוטרד אני מאד ובריאתי אין אתי כימי נעורי ולכן לא יכולתי להשיבו.

והנה עתה פאתי להשיבו בעיקר השאלה של השוכר בית מאשה חמסנית. הנה באמת לכאורה הי' מקום לחייב דהא חסרה מה בבית וכה"ג חייב אפי' בחצר דלא קנימא לאגרא [כמבואר בשס"ג ס"ד] וא"ל דזה לא מקרי חסרה דהא אם עכו"ם היו דרים גם המה יחסרהו אף באמת אין זה סבא דכל הטעם שהיו עכו"ם דרים בה הוא רק דמקרי לא חסר מדירת הבית והוי לא קנימא לאגרא דבלא"ה היו עכו"ם דרים בה אבל מה שמחסר מגוף הבית אטו אם אהד גנב דבר שגם בלתו הי' נגנב הוא פטור דמ"מ הוא גזלו וקיי"ל (באנטורי) [באנונפרי] דגזלי ארעתא דישראל ומקרי גזלן אפילו אם גם זולתו הי' העכו"ם גזלו ובחז' בארתי כעין זה לתרץ קו' השער אפרים שם אף עכ"פ ודאי גזלן מקרי ולכן בחסר מן הבית שוב מגלגלין עליו הפל (והמרדכי [מובא ברמ"א שם ס"י] איירי בלא חסרו) אף גם בזה עדיין הרבה דיעות אם מגלגלין עליו הפל וקשה להוציא מעות.

שוב לא ידעתי וכי בשביל שלא ירדה לדין ישראל מקרי גזלנות בודאי הלא יוכל להיות שעפ"י דתה"ק הדין עמה מי יודע מה טענות יש לה פי אולי כל הבית משועבד לה והגם פי לפי הנראה שפגזל מחזקת מ"מ קשה להוציא מן הקונה או השוכר ממנה.

אף כ"ז עד עתה אבל מכאן ואילך מוטל על הב"ד להתרות בשוכרים ובכל העדה ששום אדם לא ישכור ממנה ותקף אחר הזמן שנותנים לשוכר בית פמבואר בש"ע [שי"ב] מחויב הדר שם לצאת ואם ישפירו לעפוי"ם יד ישראל לא תהא בו: ובנדון הס"ת שנגנב אין שום חטא לשום אדם ובפרט פי לפי הנראה אשר ח"ו לא הי' הבדיון כ"כ ואלה האנשים המוצאים אותה למה יהיו הם חייבים דבר ועל הגבאי שפשע ולא סגר שערי בהכ"נ עליו מוטל להתענות איזה ימים או לפדות בממון פפי ערכו את כ"ז ראיתי להודיע לפי מיעוט שפלי וד' ינחני בדרך אמת וישלח עזרו מקודש לכ"ת וישוב לאיתנו ואודות הס"ת אשר כתבה התמסנית עפ"י דין מותר דכבר קנתה בשינוי ויאוש אף לענן הכרחה יש לכאורה להחמיר פמבואר במג"א [סי' תרמ"ט] מ"מ י"ל דזה הי' ממה שפגיע לכתובתה דחזקה דלא שביק היתרא וכמבואר באה"ע הל' פתובות ויש לעיין בזה גבי אין (לוקחין) [פורעין] מתיבת המוכסין [ב"ק קי"ג] אף לענן ספק ברכות ובדרבנן יש להקל כנלע"ד.

אף ראוי להחמיר שלא לקרות בס"ת ששלה פדי שלא יוסיפו בני עולה לעשות כזה ויטילו עוד מום בנדשים לאמר פי המה מקדישים קדש כנלע"ד והי' שלום וביתו שלום כנפיש ידידו ש"ב ומחן: סימן לד הרבני כו'.

אודות מעות שנקנס אחד ליתן לעניי ישראל עפ"י ערפאות ורוצה לעשות ערמה ולהכחיש בפני הערפאות ושייתן המעות בחזרה לבעל הממון הנה בתשו' רשפ"א תרי"ב מבואר כה"ג דהמלך גזר ליתן לזה הקנס הוי דד"מ ומחויב ליתן לזה שצוה המלך אולם בזה י"ל טענה אולי אם עשה רעקורז הי' פטור וכמבואר בתשו' בן לב ז"ל יעו"ש [ס' רביעי סי"ח] דלא דחה הטענה זו רק ממ"נ מי ימחה בידו שלא יעשה רעקורז ואם עשה ולא נענה פשיטא דדמ"ד יעו"ש וא"כ בנ"ד י"ל דילמא אם יעשה רעקורז הוי פטור ומה שלא עשה הוא משום הבטחה שהבטיחו רה"ק להחזיר לו ועכ"פ הוי ס"ד ואין מוציאין מיד המונחזק: סימן לה למחז' הרב הה"ג החריף המפורסם בש"ק שלשלת היוחסין כש"ת מו"ה מאיר הורוויץ נ"י האבד"ק דזיקוב יע"א: בנו החריף הוא חתן בתי תחז' הגיד לי אשר בקהלתם החליטו שבאוראנדי של עיר לא שייך חזקה ומותר לכל לשוכרו ואני לא כן קבלתי מגאונים שהי' לפנינו ובפירוש אמר לי הרב הגאון דק' וישניצא שמקילים להם בע"ב לשכור אוראנדי על ליצטאציע שבעיר ותולים בדברי תשובת הב"ח ז"ל [סי' ס"א] שאמר הטעם דיש לו חובות ושאר ענינים מש"ה תקנו שלא לשוכרו שום אדם אבל באוראנדי שידוע שעושים ליצטאציע והרבה קופצים בין ישראל בין זולת לכן לא שייך התקנה ואמר פי כ"ז בליצטאציע אבל אם יש לאיזה אדם חזקה באוראנדי בעיר וכמעט שלא ישכרו אחר אם יהודים לא יערצרו בדבר וגם היושב בה מקודם עושה חובות ושאר ענינים פי לא יעלה על לב האדם שיקחנו ממנו ובנדאי ישכור פחרס אם יקחו ממנו האוראנדי כאשר עיני כל רואות בנדאי התקנה קבוע וקיימא שאסור להשיג גבול הראשון וכן מבואר בתשו' מהר"מ לופלין ז"ל [סי' ס"ב] שגם באוראנדי של עיר שייך התקנה של חזקה יעו"ש שמחמיר מאד אפילו אם ידוע שהשר יחזיקנו ע"ע או יושיב ערל בתוכו אעפ"כ אסור בלא פיוס להראשון בממון וע"פ ב"ד באוראנדי של עיר וידוע שמהר"ם מלופלין הי' הרב דגליל שלנו ומי יוכל לשנות דבריו אחר פטירתו ולהורות במקומו שלא כדבריו והב"ח כשכתב זאת התשובה הי' במדינת ליטא ומי יודע

מתקנה שהיא שם ואין למדין תקנה מתקנה פמבנאר במהרי"ו ו"ל בתשובה אף באמת גם הב"ח ו"ל לא אמר רק על טשאפאוווא שהיא רק לשלם הקצבה כמו פאכטר פידוע דכ"כ בהקדמי בתשובה הקודמת דבעיר יש חזקה לאוראנדי גם היום (לענין הטשאפאוווא) [ורק נגד רבים שהיא פרנסת בני העיר אין תקנת חזקה] משא"כ האוראנדי ליחיד נגד יחיד שהוא בידו ליתן שענק למי שיירצה ולמחות ביד מי שיירצה ויוכל למסור בעד איזה סף שרוצה בנדאי גם הב"ח ו"ל אוסר אפילו באוראנדי של עיר פמבנאר בדבריו בהקדמי וגם בלא"ה עיירות קטנות ששוכרים האוראנדי עם בתים וחדות פנהוג אין שום חילוק בינו לכפר ונדעתי מעשה אשר מחותני הגאון דק' וישניצא הקרים לאחד שהשיג גבול באוראנדי של עיר וענשו במיתה משונה ל"ע וכן ה' גם לאחד שה' נקרא בשמו פרץ רדף אותו בחרם על כזה ולכן בנדאי אסור להשיג גבול אוראנדי של עיר א"ל שהוא תמיד על ליצטאציע ואין סמיכות דעת ובאמת גם ע"ז יש לעיין טובא טרם שנתיר דמדברי הר"מ ו"ל מלובלין משמע שאסור בכל ענין וגם אם אפילו ה' היתר אסור לגלות דבר זה שהוא גורם הפסד רב ממון ישראל בידי כו' וכמה מכשולות באו מזה כאשר עינינו רואות שהמשיג גבול רעהו הינצא מהאוראנדי נשבר פתח ובעוה"ר רבים מגדולי דורנו פרצו בתקנה זו וראיתי מגאון דורנו שהשיב בתשובה שלא למנה עם יתומים קטנים מותר להשיג גבול דע"ז לא ה' דעת המשפיר ומביא ראי' מדברי הש"ך ו"ל בהל' שנתפיים גבי שנתפיי באורנדי שמת אחד מהם וזה לצחוק בעיני כל אף בני הבליעל תפסו זאת לחלוטין לעשות פאות נפשם הבליעל בהיתר גם ראיתי פסק מרב אחד שדחה כח החזקה מחמת שרצה הנחה מהפריץ פנהוג עתה לעשות הנחה באוראנדיס והמבנהל הלז דיקמה זה למה שמבנאר בכה"ג בחזקת הבתים במדינתם ולא הבין הסכל הזה דאי מדמין תקנה לתקנה ובכה"ג מביא הרבה תקנות הסותרות שבעיר זו נהגו פן ובעיר זו פן ובכה"ג גופא מביא תקנת הרמ"ל ו"ל שכתבתי ולכן אין למדין פלל מעיר לעיר ומתקנה לתקנה ובאמת גם במדינתנו אופן התקנות אינם דומים מעיר לעיר ומגליל לגליל וכשבאתי שאלתי מהב"ד הא"י נוהגין בחזקות והשיבו לי שמנהגם משתחזק בה הוי חזקה ואם עומדת האוראנדי פנוי' שנה אחת בטל החזקה ובק' וישניצא ראיתי שמנהגם שלא נתחזק החזקה טרם יושב בה המחזיק ג' שנים וגם בייטולה היא בג' שנים ולכן כשבא לפני ד"ת כזה אני חוקר אחר מנהג אותו הגליל והנה זה פשוט בכל גלילותינו שגם באוראנדי דעיר יש חזקה בנדאי אין לשנות את כ"ז רציתי לכתוב לכ"ת תיקף בשמעתי זאת מבנו הרב החר"ף נ"י רק הייתי מוטרד מאד פידוע לכבודו הר' ועתה לעת הפנאי אמרתי להודיעו מה שקבלתי מרבתי ומעכ"ת בחקמתו יעשה כאשר ישר בעיניו: שוב להרב הנ"ל מכתבו הגיעני ואם לא נראה בעיני להקל פדברי מעכ"ת אמרתי מה לי לזה הלא איש כמותו רשות בידו לפסוק כראות עיניו אף עתה עלה בלבבי פן יקראני עון בהמנעי מהודיעו פי פן ידמה שגם אנכי מספיק לדבריו ולכן אני מודיע לו שלא אוכל לקבל כזה פי בהקדמי מבנאר בתשו' מהר"ם ו"ל מלובלין [סי' ס"ב] שהתקנה התקינה פמבנאר בדבריו והוא ה' בגליל קראקא פמבנאר בכמה תשובות וא"י נבטל דבריו במקומו וגם פי המנהג בכל תפוצות ישראל שלא להשיג גבול בין בעיר ובין בפפר ואם איזה אינשי דלא מעלי שוכרים לועזים עליהם כל ישראל ובנדאי מנהג כזה אינו מנהג ולכן לדעתי בנדאי פורץ גדר המסיג גבול אף מעכ"ת יעשה פרוצונו ומ"ש דהר"ת יחיד

נגד כל הפוסקים בספר משא מלה תלמיד מהרשד"ם והש"ך ז"ל מביאו בכ"מ הביא כמה דעות מראשונים ואחרונים כר"ת ז"ל עד שלא נוכל לברר מי המה רוב בנן אף סוג' דעלמא שלא כר"ת ז"ל: סימן לו להרב הגביר כו' מו"ה פינחס הורוויץ והרבני הגיד מו"ה מרדכי נ"י והרב המאה"ג הקריף המנפג הגיד מ' אבלי נ"י בק' קאמאָרנא יע"א: מפתכם הגיעני ולאשר אסור להשיב בד"מ לצד אחד לזה לא ערכתי פלפול וראיות שיש בזה רק להודיע שגם האוראנדי מעיר אסור להשיג גבול פמבואר בתשו' מהר"מ לובלין [סי' ס"ב] וב"ח ז"ל [סי' ס'] ושמעתי שש"ב הגאון מהר"א תאומי' בספרו פסק להתיר השגת גבול בעיר וכתבתי לו להוכיחו על פניו ולא השיב דבר לכן ידעו שאסור להשיג גבול אמנם מה נעשה שבעקבות משיחא רבו ע"פ ודברי כלא נחשב בעיניהם המורה יורה וכו' וד' הטוב יצילם מפף כל אויב ואורב והי' שלום: סימן לז להרב כו' מו"ה שמואל יוסף העלד נ"י בק' פרעמיסלא יע"א: שאלה באחד ששכר ד' פפרים על שמו והחזיק כמה שנים ובאחד הי' דר (המשפיר) [השוכר] והג' אחרים השפיר לשוכרים יהודים פכה נהג כמה שנים כל ימי חייו והשפיר לשוכרים כעושה בשלו והשוכרים לא הי' להם שום דבר עם השר מהפפר כמעט לא הפירוהו ולאחר פטירת המשפיר הג"ל רוצים היורשים לאמור שהחזקה שלהם: תשובה מקודם תדעו שמתקנות שהביא הכה"ג אין לנו לדון כי ידוע שבעל כה"ג מאסף לכל התקנות ביישראל בכל נפוצותיהם והמענין נראה שפמה תקנות ממקומות שונים סותרים זו לזו ואין לחזקה רק מקומו ומ"ש בכה"ג מביא במסגרת השלחן ותקנות אלו נהג בכל מדינות פוננתו על אקלים של תוגרמא אבל לא על מצר שלנו והרא' דהחזקות הי' בתוגרמא ואגפי' מזמן רב קודם לבעלי הש"ע ומהרש"ך ז"ל בעצמו הי' בימי מרן הב"י ורמ"א ז"ל ומדבריו מבואר שהתקנות היו הרבה יותר מפדי חייו תקנות ישנות ומבואר בהד' במהרש"ל ומ"ב ז"ל דבימיהם לא הי' שום תקנה בגלילותנו הגם שהי' בתוגרמא מ"מ מדינות שלנו לא למדו מהם התקנות ורק נתקנו בימי מהר"מ פמבואר בתשובותיו וגם מסגרת השולחן גופא הביא דע"ח י"ל דתקנה זו קבלו ולא האחרת א"כ אין שום ראי' מהכה"ג והרש"ך ז"ל ובפרט שז"ל מהרש"ך ז"ל גם אם נראה לבוא לדון מחמת הסכמה שנתקנה מזמן המושילמין שלא היא ראשי שום בעל חצר להוציא את השוכר מביתו ולא להוסיף על שכירותו רואה אני כפי הנשמע לא נתקנת כ"א על בעלי חזקות לא על בעלי מולקין כו' עד ואם יטעון שמעון שאעפ"י שהוקרו אינו יכול להוציא ולא להוסיף על השכירות מפח הסכמה בדוי' אשר לא נתקנה ולא נעשתה מ"מ כל שטוען ראובן שהוא רוצה הבית לדירתו שהבית שהוא דר בו עד עתה לא מתדר לי' יוכל להוציא מהבית עכ"ל א"כ הרי אמר שזו תקנה ומשמע דלולי שהי' התקנה החדשה הי' החזקה של המשפיר אשר שכר מנכרי'.

שנית שכתב דתקנה זו נתבטל וקורא אותה תקנה בדוי' ולכן הנהרו מלפסוק פן כדברי הדנין והחזקה שייך להיורשים כנלע"ד והמורה על האמת נראה שדברי פנים והי' שלום כדברי ידידם דוש"ת בלונ"ח ד' יו"ד אדר תרכ"ח לפ"ק: סימן לח לק' פרעמישלאן ע"י זידיטשוב: בנידון הפרלאג אשר נשאלתי אם מותר לישראל להשתדל שיהי' לו טריפע למפור לאחדים פינון שמפסיד להפרלעגור ומפקיע במה שזכה שכרו לפע"ד שהפרלאג אינו דומה לכל דג שנותן סורא ומפיר בתורו [ב"ב כ"א] דהוי' סומך עליו טובא וכה"ג מוציאין מהמשיג גבול פמבואר בתשו' מ"ב ז"ל [סי' כ"ז] דהתם י"ל שפבר הדג פאלו

כָּבֵד גִּיצוּד כִּינּוּן שְׁפָן סִמּוֹ עֲלֵיו וְלוֹלֵי הַשָּׁנִי הִי כָּבֵד גִּיצוּד וּבְאִמּוֹן כַּה"ג מוֹצִיאִין כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ וְכֵן הָאוֹרָאנְדִי הָיָה כָּבֵד לְפָנָיו כָּבֵד זָכָה בְּהָאוֹרָאנְדִי אֲבָל הַפְּרָלְאָג אִין לֹא שׁוּם זְכוּת בְּהַטְאָבָאק וְרַק הוּא מְוַשְׁפֵּר לְקִיר"ה לְמַפְּוֹר הַטְאָבָאק שְׁלוֹ וּבְעֵד שְׁכַר טְרַחְתוּ נוּטֵל פְּרָצְעֵנְט כְּפִי מַה שְׁפּוֹסֵק לֹא וְדוּמָה מִמֶּשׁ לְחִיטָה שֶׁהִי אֲצֵל שַׁר לְתַפְּוֹר כָּל מַה שְׁצָרִיף בְּבֵית כְּמִבְּנֵי בִש"ע [ס' קנ"ו ס"ה] דָּאִין מוֹצִיאִין מִן הַמִּשְׁיָג גְּבוּל בְּטַעֲמָא דְלֹא שְׁיִיף בְּזָה זְכִי פִּלְל וְזָה בְּרוּר לַע"ד אוֹלָם בְּחִיטָה צָרִיכִין לְגַעֲוֹר בְּהַמִּשְׁיָג גְּבוּל כְּמִבְּנֵי בִש"ע בַּהַג"ה אֲבָל כִּינּוּן דְּעִיָּקָר הַטַּעַם דְּנִכְסֵי עִפּו"ם הַפְּקָר וְכָל הַקּוּדָם זָכָה וְהָא אֲדַרְבָּה דד"מ וְלֹא נִכְסֵי הַפְּקָר וּבְפִרְט בְּעִנְיָי מְסִים בְּכָל עִנְיָן דדמ"ד וְזָה הָיָה מִס שְׁמִטֵּל עַל הַמְּדִינָה שְׁיִתְּנוּ לֹא דְבָר זֶה לְמַסְחָר פְּרָצוּנוּ בְּנִדְאֵי דדמ"ד וּמ"ש בְּזָה דְּפִקוּדֵי מְלָךְ מְשַׁקְרִים וְשְׁחֻדֵי מְשַׁחֲדִים עֵינִן בְּתִשׁוּ' מִהֲרִיב"ל ח"ד [ס' י"ח] דְּזָה אִינוּ טַעֲנָה יַעו"ש וְדו"ק וְהִי שְׁלוֹם כְּדַבְּרֵי יְדִידָם דו"ש חֲשׁוֹן תְּרַל"א: סִימָן לַט שׁוֹי"ר לְכַבּוּד יְדִידֵי מַחוּ' הָרַב הַה"ג הַתְּרִיף הַמְּפֹרָסָם וְכו' מו"ה יִשְׁכַּר בְּעַרְיֵשׁ פְּרָעֵגֶר נ"י הַאֲבָד"ק רִימְנָאב יַע"א: שְׁאֵלָה בְּעִנְיָן הַטְּאָרְיָף שְׁרוּצָה אִישׁ א' הַבָּא מִהַצְּבָא לְיִקַּח טְאָרְיָף מִהַפְּרָלְעָגֶר הַגְּדוּל.

וְהִנֵּה פָּעַת לֹא זָכָה הַבַּע"מ עִפּו"י דד"מ אוֹלָם שְׁעֵשֶׂה בְּאַרְכָּט לְמַקּוּם גְּבוּהָ וְאוֹלֵי יָבֵא מְשִׁם לְזַפּוֹת שְׁמַחְוִיב לִיתָן לֹא טְאָרִיפָא אִם הוּא מְוַתֵּר עִפּו"י דִּין אוֹ אֲסוּר לְקַפֵּחַ פְּרָנְסַת חֲבִירוֹ פְּרָלְטָגֶר הַגְּדוּל ע"כ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה אִין לְאַסּוּר מִשׁוּם הַהוּא דְּבַר מְבוֹאָה אֲבָר מְבוֹאָה שְׁמִבְּנֵי אֲבָר בַּגְּמ' ב"ב לְאַסּוּר זֶה לִיתָא דְּהִנֵּה ז"ל הַש"ס שָׁם (כ"א ע"ב) א"ר הוּנָא בַד"ר יְהוֹשֻׁעַ פְּשִׁיטָא לִי בַר מְתָא אֲבָר מְתָא אַחֲרִיתִי מְצִי מְעַכְבֵּי וְאִי שְׁיִיף בְּכַרְגָּא דְּהִכָּא לֹא מְצִי מְעַכְבֵּי ב"מ אב"מ דְּנִפְשִׁי לֹא מְצִי מְעַכְבֵּי בְּעִי ר"ה בַדְר"י ב"מ אב"מ אַחֲרִינִי מֵאִי תִּיקוּ עַכְל"ה וְהִנֵּה הַטַּעַם דְּבַכְרָגָא דְּמַלְכָּא אִין יְכוּלִין לְמַחֲוֹת בִּידֵי בְּנֵי הָעִיר מִשׁוּם דְּהֵן פְּוֹלָם כְּעִיר אֲחָד דְּמִי וְכ"א עוֹשֶׂה בְּתוֹךְ שְׁלוֹ וְרַק בְּנֵי מְבוֹאָה אַחַת יְכוּלִים לְמַחֲוֹת דְּהַמְּבוּי הוּא שְׁלֵהֶם לַבַּד' כַּמ"ש כ"פ בַּש"ס ב"ב לְעַנְיָן פְּתֻחִים וּלְעַנְיָן כַּמָּה דְּבָרִים שְׁהֵמָּה יְכוּלִין לְמַחֲוֹת בְּבִנֵי רַה"ר א"כ הָיָה מְבוֹאָה זֶה לְהֵם כְּמוֹ בֵּית אֲחָד לְבַעַל הַבֵּית וְא"כ נִהִי דְּרִשׁוֹת הַמְּלָךְ עַל כָּל מִי שְׁנוֹתָן כְּרָגָא מְוַתֵּר לְעִשׂוֹת אֲנֻמּוֹת בְּכָל מְקוּמוֹת מְמַשְׁלָתוּ אֲבָל לֹא בְּבֵית חֲבִירוֹ וּמְבוּי הָיָה כְּמוֹ בֵּיתוֹ וּמִש"ה יְכוּלִין לְמַחֲוֹת בַּר מְבוֹאָה אב"מ אַחֲרִינִי אֲךָ כ"ז הוּא בִּימֵיהֶם שֶׁהִי לְהֵם מְבוֹאוֹת בַּפ"ע דְּהָיָה בְּבֵית הַמְּשׁוֹמֵף דְּנִקָּא לְאֵלּוּ וְאִין לְאַחֲרִים חֶלֶק בּוֹ אֲךָ בְּזַמְנָנוּ זֶה דְּלִיתָא אֲצֵלָנוּ מְבוּי קְנוּי' לְבַעֲלֵי הַמְּבוּי וְכָל הָעִיר וּמְבוֹאוֹתֵי אֲחָד וּרִשׁוֹת לְכוּלָן שְׁנוֹה בְּנִדְאֵי מִי שְׁנוֹתָן כְּרָגָא יוֹכַל לְעִשׂוֹת מְלֹאכְתוֹ בְּכָל מְקוּם שְׁיִרְצָה עֵינִן בִּש"ע וְתִרְאֶה שְׁכֵן הוּא וְאִם בָּאנוּ לְאַסּוּר מִטַּעַם דְּיִיג שְׁפִירֵשׁ מְצוּדָה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' [דָּף הַג'ל] ד"ה מְרַחֲקִין דְּמִטַּעַם אוֹמְנָתוֹ בְּכָף הָיָה כְּמוֹ גְּזֵל שְׁמוֹצִיאִין מִהַשָּׁנִי שְׁעֵשֶׂה מְצוּדָה בְּצִדוֹ ז"א מְשַׁנֵּי טַעֲמִים חֲדָא דְּלֹא יִדְעִינָן אִם הָיָה זֶה אֲנֻמְנִיּוֹת שְׁוֹת שְׁהָרִי אִינוּ סוּמָף ע"ז שְׁהָרִי כַּמָּה פּוֹתִים בָּאִים וְלוֹקְחִים טְאָרִיפַע בַּע"כ שְׁל הַפְּרָלְעָגֶר הַגְּדוּל וּבְאִינוּ סוּמָף עֲלֵיו מְוַתֵּר אִפִּי לְכַתְּחֵלָה כְּמִבְּנֵי ב"ב ז"ל [ס' כ"ז] וְגַם מְוַתֵּר מִשׁוּם דד"מ דְּבְּעִנְיָי מְסִים וְכִיּוֹצֵא כ"ע מוֹדוֹ דדמ"ד וְאִין לְחוּשׁ פֶּן יַעֲוֹנוּ הַדִּין לְזָה א"צ לְחוּשׁ כְּמִבְּנֵי ב"ב ז"ל סְפָר ד' [ס' י"ח] וְעוֹד הָרִי יְכוּלִין לְכַתּוֹב וּלְבַקֵּשׁ מְקִיר"ה בְּעִצְמוֹ פְּיֹדוּעַ וְכַנְהוּג ע"י רַעְקוּרְז וְלָכֵן בַּכַּה"ג לֹא חִיְיִשִּׁינָן לְעִוְיוֹת הַדִּין וְכְּמִבְּנֵי שָׁם בַּמְּהָרִיב"ל וְעֵינִן בְּשֵׁב יַעֲקֹב וְבַר מִן דִּין אֲנִי אוֹמֵר כִּי כָּבֵד יְדוּעַ שְׁבִשְׁעַת שְׁכִירוֹת פְּרָלְאָג אוֹ שׁוּם דְּבָר מְקִיר"ה הוּא בְּדָרְךָ זֶה שְׁנַעֲשֶׂה הַכָּל כְּפִי הַפְּאָטְעֵנְטִין הַיְדוּעִים תַּחַת נוּמֵר פ' ופ' וְהִנֵּה אִם יַעֲשׂוּ עוֹד

פּרְלָאָג מִסְתַּמָּא יֵהִי בְדַרְבָּה זֶה שְׁלֹא חָתַר שְׁלֵפִי פֶּאטְעֶנְטִין הַמְּבֹאָר פֶּה וְכֵף מְחֻנְיָב לַעֲשׂוֹת עוֹד פְּרְלָאָג א"כ חוּץ לַדָּד מ"ה הָרִי מ"ת שְׁכַר פְּרְלָאָג הָרֵאשׁוֹן עפ"י פֶּאטְעֶנְט הַזֶּה וּא"כ צָרִיף לְקַיֵּים תְּנַאי וְגַם לֹא שְׁיִיף לֹאמֹר דְּזָכָה פֶּרְלֵעֶגֶר הָרֵאשׁוֹן בְּכָל הָעִיר דְּלֹא זָכָה בּוֹ מְעוֹלָם וְרַק אִם לֹא בָּא שׁוּם אָדָם לַעֲשׂוֹת פְּרְלָאָג הִי מִמֵּילָא הָרִינוּח לּוֹ אִף לֹא הִחְזִיק בְּזֶה וְעֵינַן תּוֹס' ב"ב שָׁם ד"ה מִרְחִיקִין לַעֲנֹן רַבָּא וְרַבִּינָא יַעו"ש וְגַם פִּינּוֹן שְׁזָה ג"כ פֶּמּוֹ חֵק הַמְּלִיף שֶׁלְבַע"מ נוֹתְנִים אִם יֵשׁ פְּנוּי אֵיזָה מְקוֹם עַל פְּרְלָאָג וְאִם יֵשׁ שָׁם מְקוֹם פְּנוּי עפ"י דד"מ זָכָה בּוֹ בְּנֻדַּאי הַשְּׁנִי וְאֵין לְרֵאשׁוֹן בּוֹ פְּלוּם פִּי לֹא הִחְזִיק פֶּלֶל בְּהַפְּרְלָאָג שְׁבִכָּל עִיר וְאִדְרָבָּה הַשְּׁנִי זָכָה.

ס"ד פִּי לֹא צָרִיף לְרַאָ' דְּהָרִי בְּכָל מְקוֹמוֹת שְׁיֵשׁ שׁוֹכֵר נְכָרִי הָאוּרֵאנְדִי עַל יי"ש אוֹ שְׁכָר שְׂאֵם אֶחָד רוֹצֶה לְהִיּוֹת מְחַדָּשׁ שְׁעֵנְקֵר אֵין יְכוּלִים שְׁאַרִי הַשְּׁעֵנְקֵרס לֹאמֹר כְּכָר זְכִינוּ בְּהַשְּׁעֵנְקוֹלָא תַּקְפַּח פֶּרְנֶסְתַּנּוּ וְאַלְמֵלָא אַתָּה לֹא הָיָה פֶּאן שְׁעֵנְק חֲדָשׁ וְאַתָּה מְקַפַּח חַיּוּתַנּוּ פִּי כֵן כָּל אֶחָד זָכָה עַד"ז שְׁלֵהִיּוֹת עוֹד שְׁעֵנְקֵרס אִם יִרְצוּ כמ"כ בְּפֶרְלָאָג אִם רוֹצֶה עוֹד אֶחָד לְהִיּוֹת פֶּרְלֵעֶגֶר אֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ וְד"ל וְיֹו עַש"ק ה' אֶדֶר תֵּרַכ"ה: סִימָן מ לְהֵרַב הַמֵּאָה"ג הִתְרִיף וּבְקִי חֲסִיד וְעֵנְיוּ וְכו' מֵהֵרִי"פ נ"י הַאֲבֵד"ק קְלֵאֲסִנִּי: רְאִיתִי הַתְּשׁוּבוֹת מֵהַלּוֹמְדִים וְהֵינָה בְּחֻמֵּם הָאֲרִיכוּ כִּי דְבַר פְּשׁוּט דַּעפ"י ד"ת אֵין לְאוּרֵאנְדִי חֲזָקָה כְּמִבְּנוֹאָר בִּרְש"ל [סי' ל"ו] וּמ"ב [סכ"ז] וְלִקְל הַיּוֹתֵר שְׁיִשְׁנּוּ בְּכָלֵל עֲנִי הַמְּהַפֵּה בְּחֵרְרָה כְּמִבְּנוֹאָר בְּדַבְרֵיהֶם בְּאַרְבָּעָה וְדִין מְעַרְוִפְיָא אֵין דְּנִים פִּיְדוּעַ.

וְהֵינָה כ"ז לְשִׁפּוֹר אוּרֵאנְדִי וְלְדַחֲחוֹת הַמְּחֻזִּיק מִכְּכָר אֶבֶל כְּמוֹ נ"ד שְׁהֵרַבָּה שְׁעֵנְקֵרס בְּעִיר וְשׁוֹכְרִים הָאוּרֵאנְדִי מִשֹּׁר הָעִיר אִם בָּא אֶחָד מְחַדָּשׁ וְאָמַר שְׁגַם הוּא רוֹצֶה לְהִיּוֹת שְׁנוֹתָף פִּי כָּל אֶחָד עוֹשֶׂה בְּשִׁלּוֹ וְאִי מְחַמַּת שְׁלִימַת מַס מֵהַשֹּׁר הוּא יִשְׁפּוֹר לְטוֹבַת הַפֶּלֶל וְנֵדַאי הַדִּין עִמּוֹ וְאֵין לְהַמְּחֻזִּיקִים מֵאֵז שׁוּם טַעֲנָה לֹא מְעַרְוִפְיָא וְלֹא מְהַפֵּה בְּחֵרְרָה פִּי כ"א עוֹשֶׂה בְּשִׁלּוֹ וּא"כ בְּנֻדַּאי עפ"י ד"ת אֵין לְמַחֲוֹת בְּיַד הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת שְׁעֵנְק וְכְמוֹ שְׁאֵין לְמַחֲוֹת בְּיַד הָעוֹשֶׂה חֲנוּת מְחַדָּשׁ עפ"י מַה שְׁמִשְׁלַם שְׁטִייעֶר וְאֵין לְהַמְּחֻזִּיקִים חֲנוּת מְקוֹדֵם לְמַחֲוֹת בְּיָדוֹ כֵּן מִמֶּשׁ דְּבַר זֶה כָּל אֶחָד רְשׁוּת לוֹ לַעֲשׂוֹת בְּבֵיתוֹ שְׁעֵנְק וְהַמַּס יִשְׁלַם הוּא לְהַשֹּׁר אֶבֶל אִם הִתְקִינוּ בְּנֵי הָעִיר שְׁהַחֲזָקָה שֶׁל הָאוּרֵאנְדִי יֵהִי לְהַשְּׁעֵנְקֵרס הָרֵאשׁוֹנִים לְהֵם וְלִבְנֵיהֶם לְעוֹלָם בְּנֻדַּאי אֵין רֵשָׁאִי לְשַׁנוֹת הַתְּקֵנָה פִּי מִסְתַּמָּא עפ"י רֹב הָעִיר נַעֲשֶׂה וּבְחֵבֵר עִיר א"כ כ"ז שְׁלֹא נוֹדַע בְּבִירוֹר מֵהַתְּקֵנָה הַעֲמִידוֹ עַד"ת וְרֵשָׁאִי כ"א לַעֲשׂוֹת שְׁעֵנְק וְאֵין שְׁיִיף בְּזֶה אֲנִי הִחְזִיקְתִּי בְּקִרְקַע אוֹ לֹא פִּי בְּזֶה בְּנֻדַּאי כ"א מְחֻזִּיק לַעֲשׂוֹת בְּשִׁלּוֹ כָּל מַה שְׁיִרְצֶה וְהֵבֵא לְמַחֲוֹת מִכַּח תְּקֵנָה עָלָיו לְהֵבִיא רֵאִי פִּי הוּא נִקְרָא מוֹצִיא מִיַּד רְשׁוּת בֵּיתוֹ כְּמִבְּנוֹאָר דְּבַר זֶה בַּסַּמ"ע פְּמָה פְּעָמִים.

כ"ז שְׁפִתְבֵּתִי הוּא נְכוּן הֵן עפ"י ד"ת הֵן אִם יֵשׁ תְּקֵנָה אִף בַּנ"ד נִרְאָה שְׁאֵין נְכוּן לְבַטֵּל הַמְּנַהֵג וְלְהוֹסִיף שְׁעֵנְקֵרס פִּי יִצְמַח מִזֶּה ח"ו הַפֶּסֶד לְכָל הָעִיר וְד"ל וְלִכֵּן יִדְבַר מַעַכ"ת עַל לֵב הַשְּׁעֵנְקֵרס שְׁיִתְּנוּ רְשׁוּת לְהַבְּגִיד מו"ה אֶהְרֹן לְהִיּוֹת שְׁעֵנְקֵר גַּם הוּא וְכֵן אֲנִי פּוֹתֵב לְרֵאשֵׁי הַשְּׁעֵנְקֵרס וְכֵן יְקוּם וְהִי שְׁלוֹם פְּדַבְרֵי כו': סִימָן מֵא לְהֵרַב הִתְרִיף וּבְקִי כו' הַמ"ץ מו"ה מִשֶּׁה פְּרִיד נ"י בַּק' מוֹנְקֵאטְשׁ יַע"א: אֲשֶׁר שְׁאַל אוֹדוֹת הַחֲזָקָה שְׁשֹׁכֵר אַח אֶחָד מֵהַשְּׁנִי חֲזָקָה שְׁהִי לְאַבְיָהֶם וְשֹׁכֵר אַח אֶחָד מֵהַשְּׁנִי מִפְּמָה שְׁנַיִם בְּעַד סוֹף כָּל שְׁנָה וְשְׁנָה וְעַתָּה רוֹצֶה זֶה הָאֵחַ לְהַחְזִיק לַעֲצֻמוֹ הַחֲזָקָה וְלִשְׁלַם לְאַחֵיו כְּאֲשֶׁר הִי עַד הֵנָּה הוּא

המשפיר ומקבל שְׁכָר מֵאֲחֵיו עֵתָה רוֹצֵה שֶׁהוּא יְהִי הַשׁוֹכֵר וְאֲחֵיו יְהִי מִשְׁפִּירוֹ לוֹ ע"כ
השאלה: הנה מה שרצה מעכ"ת ללמוד מדברי כה"ג הנה ידע מר שֶׁמְבֹנָאָר ב"ש"ס ב"ב
[דקל"א] דלא ילפי תקנה מתקנה והנה דיני תקנות שבמדינתנו אינם שוות רק כל גליל
יש לו מנהגים אחרים פי בגלילותינו בהקרייז דפה התקנה הוא תיכף בהמתזיק בו שנה
אחת יש לו תקנה וגם בצאתו ממנה שנה אחת אבד תקנתו וסמוך לקרייז שֶׁלְנוּ בק'
ווישניצע המנהג שאין תקנה רק בג' שנים וגם לא אבד תקנתו רק בג' שנים ועוד חילוקים
שונוות וגם המנהג פ"ק שאם אחד משפיר תקנתו לאחר אפילו כמה שנים התקנה הוא
שלו והטעם משניוני המנהגים הוא דבימי מהרש"ל ורמ"א ז"ל לא הי' כלל איסור לשפיר
האוראנדי שהתזיק בו חבירו רק מדין מערופיא ומערופיא אין פוסקין במדינתנו כמבואר
בארנפה בתשו' מהרש"ל ומ"ב ורק דורות אחריהם עשו תקנות לזה אף הי' תקנה
אחת קבוע לכל המדינה רק כל גליל עשו לפי ההראות להם ולכן אין התקנות שוות עיין
בתשובות מהרי"ו שכתב בהדיא פן ומכנה"ג אין להביא ראיה כלל והפקי בדברי יראה
שפן דעתו שהרי מביא תקנות סותרות אלו לאלו א"ו לא נתפנון רק להביא תקנת כ"מ
לפי מנהגם וזה ברור ולכן צריף לדרוש מנהג הגליל וכן יעשה כמנהגם והי' שלום: סימן
מב רב שלום וברכה לאהובי ידידי ח"א הרב הגאון הקריף ובקי מופת הדורכש"ת מו"ה
חיים אלעזר נ"י האבד"ק טארניגראד יע"א: גי"ק הגיעני והנה בדבר השגת גבול
להמתזיק החליבה הנה עפ"י הדין מבואר במהרש"ל [סכ"ז ובמ"ב סל"ו] שאין
בהאוראנדי עפ"י הדין שום איסור פי הוא כמו מציאה דמותר לר"ת ז"ל [בתו' קידושין
דנ"ט מובא בח"מ סי' רל"ז] וגם לא טרח בי' למקרי עני המהפך בתורה ולכן כל עניני
התקנות הנהיגין בינינו הוא רק מטעם שפן עשו אבותינו בכל מקום לפי מה שראו תיקון
הראוי שם ולכן אין כל המקומות שנים בענין זה בקצת מקומות זמן התקנה ג' שנים
ובמקומינו שנה אחת עוד שינויים נהרא נהרא ופשטי' אף בכל מדינתנו מקום הגיע
שלטון ארבע ארצות נהיגין באיסור השגת גבול בהאוראנדי אף בשארי ענינים כמו
רחיים וחליבה לא שמענו מידי ולכאורה כל ספק תקנה לקולא פיזוע במל"מ ז"ל
בארנפה [פכ"א מה' מלו' ה"א ופ"ה מה' נחלות ה"ח] ובתשו' הספרדים בארנפה מובא
הפל בכ"ה חו"מ [סי' ק"מ] אם נקרא מוחזק בעל התקנה אולם לפי הנראה דנהיגים
ישראל קדושי' לפרוש מלהשיג גבול גבי כל דבר שהוא מחיות חבירו וגם בל"ז הא
בנדאי הוי לי' להשוכר החליבה בית לדור בו ומבואר בש"ע [סי' רל"ז] שחר' ר"ג ז"ל
שלא להשיג גבול דירה הגם שביש"ש ז"ל [הרש"ל בתשו' ל"ו וע' כה"ג ח"מ סי' ק"מ
אות קל"ו הביא פן משמו] כתב דלא קבלו מדינתנו זה מ"מ הרמ"א ז"ל מביאו ולא חילק
בין מדינתנו משמע שגם פה במדינתנו החר' שלא להשיג גבול דירה ולכן כופין השוכר
המשיג גבול להחזיר החליבה לראשון: אחר פותבי זאת ראיתי בין הפולים של מכתבו
הביא הא דח' מדירות ואמת פן הוא והנה בדברי בית אפרים הארכתי בתשובתי לחלוק
עכ"ד אף מי אנכי להכריע נגד האר"י הסי' לכן לא העתקתי דברי ובפרט פי לנ"ד א"צ
ראי' רק להפנות על קדקד הפורץ גדר ודברתי זה כמה שנים עם הרב הגאון מהר"י
מלבוב בעהמ"ח ישועת יעקב בכינצא בזה והספים עמי לאסור להשגת גבול כזה וכינצא
בזה וכן פסקנו אז ולכן יראה כ"ת לאזור חיל נגד הפורץ גדר ואם לא ישמע יתחרט והי'
שלום כנפשו ונפש דבש"ת באהבה יום ה' ח"י מנחם תרכ"א לפ"ק צאנז: סימן מג

לידידי הרב המופלג החריף ובקי המושלם מו"ה פנחס ד״ן נ״י ב״ק וישגיץא יע״א:
מכתבו הגיעני ובו התלונן על אשר אנשי קהלתו מלעיזים על פסקם ולא ידעתי על מה
ולמה הלא אני החוקתי פסקם בכתב ידי וגם נוסח השבועה כפי פסקם ולמה יערערו
חנם ומ״ש במכתב להנגידים הוא פי נתונדע לי בטוב מפח סיפורי הבע״ד משתי הפתות
פי האוראנדי נשפרה שלא פדת מתחלה ועד סוף ואמרת לי לפי תומי א״כ הוא לא שייך
כלל חזקה והמה פשמעם הפצירו לתת פסק כזה להם ואמרת לי שלא אבטל פס״ד שלכם
פי אתם נאמנים בדבריכם שהי חזקה טובה ולא אפיל מדבריכם ארצה והפצירו ליתן
להם עכ״פ מכתב לכבודם לא יכולתי השיב פניהם אף ידעתי פי לא יהי לפחיתות ח״ו
לכם פי הכל רואין שחוקתי דבריכם בחתימתי על הפס״ד והנה בגוף הדבר ידע מעכ״ת
פי כל הפלפול הוא למותר ואינו רק ללומדים תורגים אשר לא בתבונה יחפצו רק
בהתגלות לבם אבל האמת ידוע לבר פי רב דחד יומא שעפ״י דין הש״ס אין לאוראנדי
שום חזקה ומבואר הדבר היטב בתשו׳ מ״ב [סי׳ כ״ז] ומי שרוצה לדמות זה להאי מעשה
דמ״ב שפסקו עם העפוש״ם משקר לעצמו פי הלא כפל והשליש כמה פעמים שם שידוע
לכל פי אם לא הי השוכר השני הי האוראנדי בא לשוכר הראשון ע״י תחבולותיו שעשה
ולכן דומה למצודת דגים שמבואר שם דהוי פסקא לחיותא אם אומנתו בקף וא״כ בנ״ד
שהדבר בהיפוף שידוע לכל שגם אם לא באו השוכרים השניים הי ר״מ שזכרו או ר'
גומפיל פי הקומיסער חזר בפירוש ובנדאי ידוע לכל בזמנים הללו שכחי אנשים
מישראל וזולתם אשר היו שוכרים ולכן בנדאי ל״ד לדינא דמ״ב ואין להוציא מהמחזק
אם הי הדבר בספק מכ״ש שבודאי ל״ד כלל כנ״ל וגם אפילו אם הי ממש המעשה דמ״ב
הלא ידוע שכל דברי המ״ב הוא עפ״י תירוץ התוס׳ שלו אומנתו בקף ופסקי לחיותי,
וא״כ האף יעלה ע״ד אדם לומר דאם שנים או שלשה אנשים עוסקים באומנות המושפר
משך והלף א' ברמי לרמות להשר ושוכרו לבדו שיפסקו על השני הבא לשוכרו לעצמו
שלא יוכל להוציא מפיו בלעו הכי נימא לי שיפסק חיותו ולא של חבירו הכי דם חבירו
סומק טפי אמנם כ״ז אם הי הדין שנה לדין מ״ב אבל האמת עד לעצמו שאין דומה כלל
למ״ב ובעה״ר נסתמה החכמה נד״ל ואין כאן רק תקנה ולכן שפיר נפלאתי מה זו חזקה
מה ששכרה ר״ד והשיג גבול בני העיר ומ״ש מע״כ שהי עפ״י ב״ד ר״ד בעצמו העיד
וגם שני הצדדים שר״ד לא עשה עפ״י ב״ד ואם אח״כ קצתם הושוו עם ר״ד מקצתם לא
רצו כזה הפשר ואם מפני שלא תבעו לב״ד הם אומרים שצעקו בפני כל האסיפה ואין
שומע ובפרט וכי מחאה לא שייכה במקום שיש ב״ד ישתקע הדבר ורק פיון שמיחו
ואמרו שלא ניתא לי מה ששכר ר״ד לא אבדו חזקתם בשביל ר״ד וגם מה ששכר אח״כ
ר' אבוש ידוע לכל אלקמותו וא״צלהאריף בדבר אמת ומי ירצה להיות שותף עם גבר
אלם ומה שהחזיקו השוכרים בנדאי הי שלא ברשות ב״ד כדברי עצמם ובפרט שהדבר
ידוע לזה מפמה פעמים שהעידו לפני שאצליכם החזקה היא ג' שנים וא״כ בתוף ג' שנים
בנדאי הי רשות לשוכרה וביותר אתמה פיון ששני הצדדים הודו מפי עצמם שאין
פוננתם רק לטובת בני העיר ומי שירצה יוכל להיות שותף והשוכרים השניים ג״כ
מרוצים לטובת כל מי שירצה א״כ אין כאן פיסוק חיותו ולא תקנה פי מה נ״מ הדבר
יתנהג עפ״י ב״ד ואם שאמרו שהוציאו יותר מקדי הצורה בהוצאות כפר אמרתי לכם
כזה לפסוק כפי מנהג מקומכם כזה בחזקות.

פָּלְלוּ שֶׁל דָּבָר הָאֵמֶת עַד לַעֲצֹמוֹ שֶׁלֹּא דִבְרַתְם נְכוֹנָה וְהַיּוֹדֵעַ מִחֻשְׁבוֹת יוֹדֵעַ הָאֵמֶת כִּי
 מִחֻמַּת אֵיזָה פָּנִי נִסְתָּרָה הָאֵמֶת וְנִדְעָתִי כִּי אִם תִּכְתְּבוּ לְהַלּוּמֵדִים הַחוֹרְגִים יִפְלְפוּ בְּדַבְרֵי
 פְּלִסְתֵּר לֹא לֵאמֹתוֹ אִךְ יֵהָא לָהֶם מַה כּוֹ' וְאֲנִי כִּי מָלְךְ אֲשַׁמֹּר לְהוֹרוֹת לָכֶם לֵאמֹתוֹ לַפַּעַ"ד
 בְּלֹא שׁוּם נֹטִי' וְאַתֶּם הַטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם עָשׂוּ וְנָא מֵאֵד שָׁאֵל תִּכְתְּבוּ עוֹד בְּזֶה לְהַטְרִיחֵנִי חֲנָם
 כִּי אֵין פָּאן מְקוֹם לְפַלְפֵּל כִּי מְדִינָא דְש"ס וְדֹאֵי אֵין פָּאן פְּנ"ל וְתִקְנוֹת לֹא יִלְפִי מִהֲדָדִי
 פְּמִבְּנֹאֵר לְגַבֵּי תִקְנוֹת חַז"ל בְּב"ב [דְּקַל"א] וּמכ"ש תִּקְנוֹת חֲלוּקִים בְּחִילוּקִים שׁוֹנִים עֵינִין
 בְּכַנְה"ג וְאֵין לָנוּ בְּזֶה רַק מְנַהֵג מְקוֹמְכֶם וְלָכֵן הַפְּלִפּוּל לְמוֹתֵר וְלֹא יָבֵא מְזֶה חֻכְמָה וְיִרְאָה
 רַק דְּבָרֵי בּוֹרוֹת וְהַחֻכְם וְגו' וְהִי שְׁלוּם ג' מְסַעֵי תְרִי"ט פֶּה מְרַחֵץ שְׂיִין: סִימָן מֵד לְהַרְבֵּ
 כו': מִכְתְּבוּ הַגִּיעֵנִי וּמִחֻמַּת אֲפִיסַת הַפְּנֹאֵי נִתְאַחֵר עַד הַיּוֹם וְהֵנָּה מ"ש מַעַכ"ת לְסַפֵּק מִחֻמַּת
 הַגָּהֶת רַמ"א ו"ל סִי' רַל"ז יָדַע כִּי הַמְּהַרְשֵׁ"ל ו"ל פֶּתַב [בְּתִשׁוּ' סִי' ל"ו מְבִיאֻ בְּכַנְה"ג
 ח"מ סִי' ק"מ אוֹת קל"ו] דְּלֹא קָבְלוּ עָלֵינוּ בְּמְדִינָה זוֹ וְגַם רַמ"א לֹא הִחְלִיט הַדְּבָר וְלָכֵן
 מְזֶה אֵין שׁוּם מְקוֹם לַעֲרַעֵר עַל הַקּוֹנָה מִחֻדָּשׁ וְאִם שְׂיִזְכָּה הַשׁוֹכֵר עַכ"פ בְּחֻזְקָה מְפָרָר
 הֵנָּה יָדַע כ"ת כִּי תִקְנָה מִתְקַנָּה לֹא יִלְפִי פְּדֹאֵי בְּב"ב [דְּקַל"א] דְּמַסִּיק הַגַּמ' דְּלַעוֹלָם בְּתָרִי
 כִּי דִינָא תִקְנִינֵן וְרַק דְּמַסְתַּמָּא ב"ד אַחֲרוֹן תִּקְנֵנוּ פְּקַדְמָאֵי דְלֹא תִקְשִׁי אֶהְדָּדִי אֶלְמָא דְלוֹלֵא
 זֹאת לֹא יִלְפִינֵן תִּקְנָתָא מִתְקַנָּתָא יַעֲיִ"ש פִּי רַשְׁבַּ"ם ו"ל וּכ"מ בְּתִשׁוּ' מֵהֲרִי"ו וּשְׁכ"כ
 הֲרֵא"ש ו"ל דְּתִקְנָתָא מִתְקַנָּתָא לֹא יִלְפִי וְא"כ בְּדֹאֵי דֹאֵין לְלַמּוֹד מְכַנְה"ג ו"ל דְּהֵתֵם
 בְּאֵיזָה מְקוֹמוֹת נִהְגוּ כֵן אֲבָל מַה לָּנוּ לְתִקְנַת בְּנֵי סְפָרַד וּבְהַדְלָ' מְבִנְיָר שֶׁם בְּכַנְה"ג תִּקְנוֹת
 שׁוֹנוֹת מְעִיר לְעִיר בְּמְדִינָתֶם וְאִיךְ גִּילַף בְּמְדִינָתְנוּ מִתְקַנָּתֶם אִךְ מַעֲשֶׂה בָּא לְיָדִי בְּעֵתִים
 הַלְלוּ מַעֲשֶׂה כְּזֶה בַק' זְבֵארוֹב וּפְסִקְנוּ כֵן לִילָךְ בְּתֵר מְנַהֵגִם בְּזֶה הַגְּלִיל וְחֻקְרָתִי מְדִינָתִים
 וְרַבָּנִים דְּמְדִינַת הַגֵּר הַסְּמוּכִים לְמְדִינָתְנוּ הֲאִיךְ מְנַהֵגִם וְכַתְּבוּ דְהַמְנַהֵג אֶצְלָם דְּשָׁמִין
 הַחֻזְקָה כְּמָה שְׁנָה וְכַפִּי שְׁוֹנֵי יִשְׁלָם (הַמּוֹכֵר) [הַקּוֹנָה] לְהַשׁוֹכֵר שְׁמִפְכָּר גַּם מַה שֶׁהִקְשָׁה
 מַעַכ"ת עַל הַט"ז [סִי' קַע"ה סנ"ט] דְּבַד"מ הַכְּרִיעַ אֲפִי' (פְּשֵׁהֲמַשְׁכֵּן) [הַמְּמוֹשְׁכֵן] יְכוֹל
 לְסַלֵּק לְבַעַל הַמַּצָּר הֵנָּה בְּאֵמֶת הַרְוָאָה יִרְאָה שֶׁהֲדַרִישָׁה כ"כ לְסַבְּרָא דְנִפְשֵׁי' וְגַם הַט"ז
 לֹא פֶתַב מִשׁוּם דְּבָרֵי הַד"מ דְּלִפִּי הַנְּרָאָה שֶׁהֵם לֹא רָאוּ הַד"מ בְּדַפּוּס וְלָכֵן אוּלַי לֹא רָאוּ
 דְּבָרֵי הַד"מ הֵנָּה אִךְ (גַּם) מַעֲצָמָם פֶּתְבוּ הַדְּרִישָׁה וְהַט"ז לְפִסּוּק כֵן לְדִינָא דֹאֵין הַשׁוֹכֵר
 יְכוֹל לְסַלֵּק לְהַקּוֹנָה שֶׁקָּנְהוּ לְחֻלוּטִין וְיִמִּי יְבוֹא אַחֲרֵי גְדוּלֵי אַחֲרוֹנִים שְׁסוּבְרִים כֵן וְגַם
 הַח"צ ו"ל הַמַּגִּי' פֶּתַב בְּצַדוֹ דְּגַם הַסַּמ"ע פֶּסֶק כֵן וְנִרְאָה דְּבָא לְהַחְלִיט פֶּסְקֵי הַט"ז ו"ל
 וְלָכֵן לְדִינָא אֵין לְשִׁנוֹת פֶּסֶק הַט"ז וְהַסַּמ"ע דֹאֵין הַשׁוֹכֵר יְכוֹל לְסַלֵּק לְהַקּוֹנָה לְחֻלוּטִין
 וּבִפְרָט שֶׁהוּא אֶצְל עַפּו"ם דִּי"ל שְׁאֵין שְׂיִיךְ פֶּלֶל דְּב"מ [אֲפִי' גַּבֵּי שׁוֹכֵר] פְּמִבְּנֹאֵר בַּס'
 גְּתִיבוֹת הַמְּשַׁפֵּט הַסְּפָרְדִי עַל הַש"ע וּמַטְעֵם זֶה הוֹסִיף הַרַמ"א ו"ל הַלְוָה ב"א [אוּלַי ר"ל
 דְּהַרַמ"א בַּסַּנ"ז הוֹסִיף דְּהַמְלִינָה לְעַפּו"ם וּבָא א' וְקָנָה דְּהַמְלִינָה מְסַלְקוּ וְהֵלֵא כְּבָר הַכְּרִיעַ
 לְדִינָא דְאַפִּי' לְהַמְצָרֵן מְסַלְקֵי הַמְלִינָה וְאִךְ מִשׁוּם דִּישׁ סַבְּרָא דְּבַעַפּו"ם ל"ש דִּינָא דְּב"מ
 לָכֵן אֲשַׁמְעִינֵן דְּגַם בְּעַפּו"ם כֵן וְדו"ק עַכ"ה] וְל"ק קו' מַעַכ"ת וְד"ל.

וּמ"ש מַעַכ"ת וּמְסוּפֵק שִׁיעוֹר כְּמָה יִשְׁהָה וְיִפְסֵק הַחֻזְקָה שִׁיָּהָא רַשָּׁאי כָּל אָדָם לְשׁוֹכְרוֹ
 הֵנָּה זֶה תִּלִּי' בְּמִנְהֵגִים וְיִישׁ מְנַהֵגִים חֲלוּקִים בְּזֶה כִּי בְּקָהֲלָתְנוּ וְהַגְּלִיל נוֹהֲגִין שִׁיעוֹר חֻזְקָה
 שְׁנָה אַחַת הֵינֵנו אִם הַחֻזִיק אָדָם אוֹרְאָנְדִי שְׁנָה שׁוֹב אֵין רַשָּׁאי שׁוּם אָדָם לְשׁוֹכְרָה עַד
 שִׁיָּהָא עוֹמֵד פְּנּוּי שְׁנָה אַחַת וְלֹאֲחַר שְׁנָה מְוֹתֵר כ"א לְשׁוֹכְרָה וְסוּמוּךְ לְגַבּוּלָנוּ גְּלִיל וְיִשְׁנִיצָא
 וּמְנַהֵגִם מֵאֵז אֲשֶׁר אִם לֹא הַחֻזִיק הָאוֹרְאָנְדִי רַק שְׁנָה אוֹ שְׁנֵתִימִים אֵין מוֹצִיאִין מִהַשׁוֹכֵר

מחדיש אף פשיטת הרשון ג' שנים לא יוכל אדם לשוכרה עדי עמדו פנוי ג' שנים וא"כ אזלינן בטר מנהגא וכו' ואם אין מנהג לפ"ד דסגי בשנה ומתקנות של איזה מקום אחר לא ילפי ונד בעל החזקה עה"ת דהוי ספק והיה שלום כו': סימן מה לידדי ש"ב הרב המאה"ג הקריף ובקי המושלם שלשלת היותסין כש"ת מו"ה יהושע נ"י קאעטשין יע"א: הנה אודות אשר נשאלתי מכ"ת בענין הבית שהי' לישראל חזקה בשכירות מהנכרי ורק שפא בליעל ועבר על המנהג ושכרו אצל הנכרי ואח"כ קנהו ישראל אחר מהנכרי והשפיר ישראל הקונה את הבית לשוכר הראשון אשר דר בו מקדם ועתה לאחר שכלו שני השכירות הנה רוצה הקונה הבית לדחות את הדר בו כי צריף לו עבור בנו והשוכר הדר בהבית טוען כי לא אבד חזקתו שהי' לו ושאוור לשום ישראל לשפוך ולא לקנות בית העפוי"ם שדר בו ישראל ומה שהבליעל דחה באלמות לא מיגרע חזקתו כן הוא תורף המעשה.

ומעכ"ת נסתפק באשר אין לפניו ספרי השו"ת המדברים מזה והמסגרת השלחן הביא רק בקצרה: ידע מעכ"ת שורש הדברים הוא פה דמהרדב"ז ז"ל [סי' אלה קנ"ט] ס"ל דאין טענת חזקה רק במשפיר אבל לקנות אין שום חזקה ואם קנה ישראל בית העפוי"ם אין לישראל הדר בו שום חזקה כלל ובשו"ת רבינו בצלאל [סי' ל"ד] אמר שאין לבטל ח"ו דברי הרדב"ז הנ"ל ושאין חזקה לשוכר נגד לוחק שקנה הבית מנכרי ואולם מהרד"ך ז"ל בתשו' הורה דיש לשוכר חזקה נגד הקונה דאומדן דעת הוא דמתקני התקנה דעתם גם בקנין שלא קנם ישראל מנכרי בית שישראל דר בו ומפלפל הרבה בזה אם מוסיפים בתקנה מטעם אומדנא ודעתו נוטה דגם בקנין יש חזקה לשוכר הדר בו והרב מהריב"ל ז"ל בתשו' [ח"ב סי' פ'] כתב דמשום מנהג אין להפקיע זכות הקונה הבית ואין לשוכר טענת חזקה.

אולם הואיל דאיפא פלוגתא דרבנותא הנ"ל מהרד"ך ומהרדב"ז ז"ל אם אזלינן בטר אומדנא בתקנה שוב הולכין בטר המנהג דאמרינן שקבלו דעת חד מרבנותא שאזלינן בטר אומדנא יעו"ש בדבריהם וכן הביאם בקיצור הכנה"ג בח"מ סי' ק"מ.

והנה מעתה יתבאר הדבר בנ"ד הנה לכאורה גם לנו תקנה לאסור לשפוך בית נכרי מפח חדר"ג המובא בח"מ רל"ז וא"כ מספק אם שייך זה בקונה בית הנכרי אזלינן בטר המנהג וגם אם לא אתברר המנהג יש לומר מספק חרם להתיר כאשר יש כמה אחרונים שסוברים פן גבי חזקות וגם לא שייך פאן קרקע בחזקת מבצלי עומדת וחזקה הוא פקרקע וא"כ הדר בו מיקרי מוחזק והרבה דיו נשפכו וקולמוסים נשברו בהפלוט עצום שיש בזה ברבני ספרד בתשובותיהם והכנה"ג ז"ל מביאם בקצרה סי' הנ"ל והיותר נראה לפי הנראה ממשמעות דבריהם שהרוב המה מסכימים שבכה"ג הקרקע בחזקת בעה"ב שהגוף שלו ולא להדר שפא מפח החזקה אולם באמת במדינתנו זה לא קבלו עליהם חדר"ג בענין שכירות הבתים פמבואר ברש"ל ז"ל [בתשו' ל"ו] מביאו כה"ג סי' הנ"ל [אות קל"ו] ורמ"א ז"ל מביאו רק בשם י"א ונהא ראי' דאין דנין להעובר בדין מוחרם כאשר עושין להנזשא שתי נשים ורק מחזיקין אותו לעברייין פידוע דבר זה לכל וא"כ ש"מ דלא קבלוהו עליהם במדינות אלו תקנת ר"ג ז"ל וגם יש ראי' דלא קבלוהו עליהם במדינה זו דיש מקומות במדינה זו פרטים אשר יש להם תקנת הקהל בגודל תוקף

ועוזו והוא אצלם כמו קרקע ונותנים הרבה מעות בעד חזקה ולא מתרמי כלל לאדם שייעבור ע"ז כמו שנהיגין ביערסלוב ועוד איזה קהלות פרטיות וכן שמעתי בימי געורי שהי' לשם שבק' זאמושטש נחשב להם תקנת הקהלה לחזקה גדול' והי' משונה משארי עיירות שאין להם תקנה זו מכל אלה נראה דלא קבלו במדינות הללו חדר"ג הנ"ל ורק המנהג בלא תקנה נוהגין שלא לשפור בית עכו"ם המושפר לישראל והנה במנהג לבד אין פח בשוכר לדחות בעה"ב הקונה כמבואר במהריב"ל ו"ל [הנ"ל] וגם פי ספק אם המנהג כן ואדרבה בסביבותנו פה המנהג להיפוך שהקונה מדחה להמחזיק בשכירות בית עכו"ם ולכן לענ"ד בנדאי שאין מקום לחזקה בשכירות נגד הקונה מעכו"ם אולם לאשר שעכ"פ יש קצת נדנוד ותלונה והוי כעין עני המהפך בתורה שמקרי רשע הן אמת שבכנה"ג ו"ל כתב דאם אין השוכר רוצה לקנותו אין שייך דין עני המהפך בתורה עכ"ז ראוי להקונה לפצות השוכר כאשר יראו ישרי לב וכן המנהג פה קהלתנו לפצות להדר בשכירות מעכו"ם וקנה ישראל הבית שיפצה הקונה להדר בשכירות וכלע"ד ואל ידמה בדעתו כי זה הוא רק פטומי מילי ולפטר בעלמא כי המעיין בתשו' מהר"ם מלובלין [סי' ס"ב] יראה כי כן הוא מפת התקנה בכה"ג לפטר את המחזיק יעו"ש דברי ידו"ש יום ה' ט' אלול תרי"ט לפ"ק: סימן מו לכבוד בני ידידי חביבי הרב המאה"ג החר"ף ובקי החסיד המפורסם ירא ד' מו"ה דוד נ"י אבד"ק קרשאנאב: הגיעני מכתבך ואשר שאלת המנהג אם מחייבים להמשיג גבול האוראנדי לשלם מה שהוסיף על הראשון זה תלוי במנהג מקומות בקצת מחייבים לשלם הוספה שהוסיף אף בגבולינו אפרו לי הדיינים הזקנים שהיו אז כי אין כופין לשלם ההוספה ועיקר תלוי בראות עיני הב"ד.

גם מה שדרשת אודות הדירה שהשפיר האפטרופים שנתמנה מפי ערפאות בפחות משו"י ולקח לעצמו שלשים ר"כ בעבור טרחתו ופחדו כאשר בארת במכתבך טענותיו בארובה וכעת נשרף הבית.

הנה לא ידעתי למה הארכת בפלפול שלא לצורך הלא הדבר ידוע דשליח ששינה יוכל לומר לתקוני שדרתיך ואין במעשיו פלום אם ידוע שהוא שליח ואם המשלח רוצה לקיים מעשיו והשליח ישלם לו משלו יש בזה [חילוקי דיעות] דעת הראב"ד דיוכל לומר דנתרצה בשליחותו ומדברי הר"ר יראה דמעשיו ממילא בטליו ודעת הרמב"ם נראה כן [ע' טוש"ע סי' קפ"ב] והרבה הארכת בזה.

אף בכאן אין מקום לנה דלקל הדיעות השליח צריך לשלם מה שענינות ואם עיוות במזיד ע"י שונד שלקח הוי גניבה ממש. וא"כ אם הי' הבית קנים וכאו לפנינו בעה"ב שהבית שלו או הב"ח עם השליח לדין כי שוכר ביתם בפחות משו"י ע"י שונד שלקח דנינו דהמקח חוזר אם רצו ואם רצו המעות שלקח שונד יחזור להם כי שלקח הוא פי הרי שהבית הי' שנה יותר מפני שהשכיר להם ע"י זה השונד ולכן בנדאי צריך להתזיר למי שהבית שלו וא"כ עתה שהבית נשרף שיש שני דיעות אם צריך להתזיר בעה"ב דמים שקיבל בעד שכירתו כמבואר בסמ"ע [סי' שי"ב סקל"ד] וא"כ נהי די"ל דאין מוציאין מבעה"ב הפוזק אבל במה שביד אחרים בנדאי מוציאין להתזיר להשוכר כדברי רמ"א וב"י בש"ע וזה פשוט ואין שייך לומר כבר נתן זה להאפטרופוס ומחל לו כאשר עלה ע"ד פי מה ענין סרסור לקאן [ר"ל דעת השואל הי' דכמו בסרסור אף שנתקלקל המקח

אח"כ לא אבד שְׁכַר סְרוּרוֹ כַּמ"כ הָקָא אַף שֶׁהֵבִית נְשָׂרְף א"צ לְהַחְזִיר הַשְּׁלֵשִׁים ר"ט
עכ"ה] ול"ד לְמוֹכַר שְׂדֵה שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ [בְּרַמ"א שֵׁנ"ו דְּאִין הַגָּב צְרִיף לְהַחְזִיר הַמְּעוֹת
דְּנֻדָּי נְתָן לְשֵׁם מִתְּנָה] וְרַק דְּמֵי לְרֵאוּבֵן שֶׁהִפְקִיד אֶצְל שְׁמַעוֹן מְעוֹת וְאח"כ בָּא רְאוּבֵן
בְּבֵית שְׁמַעוֹן וְנָתַן רְאוּבֵן לְלוֹי הַמְּעוֹת שֶׁהִ' מְנַח בְּבֵית שְׁמַעוֹן שְׁסָבַר שֶׁהוּא מְעוֹת שְׁמַעוֹן
וְרָצָה לְתַת לוֹ בְּגִיבָה מְעוֹת שְׁמַעוֹן וְאח"כ נִתְבָּרַר שְׂדֵה מְעוֹת רְאוּבֵן הַמְּנֻפֶקֶד אֶצְל שְׁמַעוֹן
הִיִּעְלָה עַל הַדַּעַת שְׁלוֹי א"צ לְהַחְזִיר לְרֵאוּבֵן מְעוֹתָיו כִּי יֹאמֶר לוֹ נְתַתָּ לִי מִדַּעְתָּה זֹאת לֹא
יֹאמֶר מִי שִׁישׁ לוֹ מוֹחַ בְּקִדְקָדוֹ כִּי רְאוּבֵן יֹאמֶר מְעוֹת שְׁמַעוֹן רְצִיתִי לִיתֵן לָהּ בְּגִיבָה אֶבֶל
לֹא מְעוֹתֵי מַעֲשָׂיו שֶׁנִּתְבָּרַר שֶׁהוּא מְעוֹתֵי הַחְזִיר לִי שְׁלִי וְלֹא יוּכַל לוֹי לְטַעוֹן הֵכִי בְּאִתִּי
בְּסַפְּנָה עֶבֶר זֶה כִּי אִם הִ' שְׁמַעוֹן מְרָגִישׁ שְׁלִקְחָתִי דְּבַר מִבֵּיתוֹ הִ' אוֹסֵר אוֹתִי וּמוֹסֵר
לְיָדִי עִפּוֹ"ם דְּיֻכּוֹל רְאוּבֵן לֹא מָה לִי בְּזֶה ס"ס תָּן לִי מְעוֹתֵי שְׁלִקְחָתָּ בְּגִיבָה דְּמָה שְׂאִנִּי
נְתַתִּי לָהּ הוּא בְּסִבְרֵי שֶׁהוּא מְעוֹת שְׁמַעוֹן אֶבֶל מְעוֹתֵי אִין רְצוֹנִי לְתַת לָהּ בְּחֻנָּם וּא"כ נ"ד
דְּמִי מִמֶּשׁ לְהָא שֶׁהַשְּׁלֵשִׁים ר"ט שְׁנָתָן הַשׁוֹכֵר לְהַאֲפֵטְרוֹפּוֹסִים הוּא בְּחֻשְׁבוֹ שֶׁהוּא גּוֹבֵב
מִבַּעַה"ב שֶׁהָרִי הוּא יָדוּר בְּבֵית שְׁשׂוֹה שְׁכַר דִּירָה כֹּף כְּפִי מָה שְׁנָתָן עִם הַשְּׁחֻחַד אֶבֶל עֲתָה
שְׁנֻשְׂרָף הַבֵּית וְנִתְגַּלָּה שְׁמַמִּילָא הַמְּעוֹת שְׁלוֹ בְּנֻדָּי צְרִיף לְהַחְזִיר כִּי מְעוֹלָם לֹא הִ'
בְּרְצוֹנוֹ לְנוֹתֵר מִשְׁלוֹ רַק מָה שְׁגָבּוֹ מִבַּעַה"ב וְאִי שֶׁהַאֲפֵטְרוֹפּוֹס נְתָן עֲצָמוֹ בְּסַפְּנָה בְּשִׁבִיל
כֹּף לֹא זָכָה בְּמְעוֹת שְׁלֵ זֶה וְדָבַר בְּרוּר בְּלֹא שׁוּם פְּקוּק שְׁצְרִיף לְהַחְזִיר הַשְּׁלֵשִׁים ר"ט
וּמָה שֶׁהַשְּׁגָתָה עַל הַנ"מ [בְּשִׁי"ב סְקִי"ג דְּמַש"ה חָל אַחֲרֵי דְּשְׁרִיפָה עַל הַשׁוֹכֵר מִשׁוּם
דְּשִׁכְרִית לְיוֹמָא מְמָכֵר הוּא] נְהִי דְּבַדְבְּרֵי רַמ"א אִינוֹ נִרְאָה חִילּוּקוֹ שְׁל הַנ"מ אוֹלָם מ"מ
אִין פַּח בְּיַדְנוֹ לְהוֹצִיא מִן הַמְּנוֹחָזֵק וְנְהִי דִישׁ מְקוּם לֹא מְרָא אֶפִּילוֹ לַפ"ד רַמ"א וְנ"מ גּוֹפּוֹ
בְּכָאן שְׂאִין בַּעַה"ב מִשְׁפִּיר לוֹ רַק מִי שְׁנִתְמַנָּה לְהַאֲפֵטְרוֹפּוֹס בְּשִׁבִיל הַב"ח לַכ"ע אִינוֹ
כְּמָכֵר שְׂגָם לְהֵם אִין לְהֵם רַק שִׁיעֵבּוּד וּק"ל מ"מ קָשָׁה הַדְּבַר לְהוֹצִיא מְעוֹת [ר"ל הַמּוֹתֵר
מֵהַל' ר"כ שְׁקִבֵל] וּבְפֶרֶט בְּנ"ד דְּנָתָן ע"ז וְשִׁיתָן הַמְּעוֹת לְעַרְפְּאוֹת וְכֵן עֲשֵׂה הַאֲפֵטְרוֹפּוֹס
בְּנֻדָּי אִין בְּיַדְנוֹ לְהוֹצִיא מִן הַאֲפֵטְרוֹפּוֹס וְאִם בָּא לְטַעוֹן אֲתָה גְּנַבְתָּ מִן הַבַּעַה"ב וְלֹא
הוֹצֵאת זֶה אִינָה טַעֲנָה כִּי הוּא אִינוֹ בְּזֶה בַּע"ד שְׁלוֹ וְע"ז דִּין עִם מִי שֶׁהֵבִית יֵהִי שְׁלוֹ
וְלֹא ב"ד הוּא בְּזֶה כִּי הוּא נְתָן לוֹ ע"ד שְׁיִמְסוֹר הַמְּעוֹת לְהַעֲרַפְאוֹת וְהוּא מְחַוֵּב לִיתָן
חֻשְׁבוֹן ע"ז וּא"כ אִין לוֹ מִצְדוֹ טַעֲנָה עָלָיו וְרַק מָה שִׁיאֵמֶר אֲתָה גְּנַבְתָּ מֵהַעֶסֶק א"כ מִמִּילָא
בְּנֻדָּי ע"ז לָאו ב"ד דִּידָן הוּא דָּאִם לֹא תֹאמֶר כֵּן יוּכַל כ"א לֹא מְרָא לֹא מְרָא לֹא מְרָא לֹא מְרָא לֹא מְרָא לֹא
מִב"ח שְׁלִי שְׂאִין לוֹ לְשֵׁלֵם וְהַשְּׁבַע אִם לֹא גְּנַבְתָּ וְלֹא שְׁבַקְתָּ חַיִּי לְכָל בְּרִי וּבְנֻדָּי יוּכַל
לֹא מְרָא לָאו ב"ד וְהֵגַם שֶׁאֲחַז"ל [קִידוּשֵׁין כ"ח] עַד הֵיכָן שְׁבוּעָה עַבְדֵי אֲתָה מ"מ לֹא נְהִיגִין
כֵּן הַשְּׁתָּא: וּבְדִין שְׁבִין הַנְּגִיד ר' יִשְׂרָאֵל בַּעַר וּב"ד הַנְּגִיד ר' אֱלִישֶׁע מִתְּמַת גְּוֹדֵל טְרַדְתִּי
לֹא יְכוּלְתִי לְפָרֵט הֵיטֵב וּבְפֶרֶט כִּי הִדִּין פְּשוּט וְלָזֶה אֲרָמֵז בְּקַצְרָה וְאֲתָה עֵינִן בְּגוּף הַדְּבַר.
א' מָה שְׁטַעֲנֵן שְׂרִי"ב שְׁכַר בְּאִסּוּר זֶה אִינוֹ טַעֲנָה כִּי אַחֲרֵי שְׂרִי"ב יֵשֵׁב בְּזֶה אִינָה שְׁנִים
הוּא בְּחֻזְקָתוֹ זוֹלָת אִם יִתְבָּרַר שְׁגָזְלוֹ מִיָּד אֲחַד כְּמִבְּאָר בְּנ"י רִישׁ חֻזְקָתָהּ (שֶׁהַמְּעַרְעֵר) .

[כְּשֶׁהִמְעַרְעֵר אֵין מְבִיא רֵאִי שֶׁהִי שְׁלוֹן] א"צ חֲזָקָה וְכֵן פֶּסֶק הַש"ע רִישׁ חֲזָקָת קַרְקָעוֹת. ב' לַעֲנִין מֵה שְׁהוֹסִיף ר"א כְּבָר בְּאַרְתִּי לַעֲלִיל דְּהַמְנַהֵג בְּקַהֲלָתְנוּ שֶׁא"צ לְשֵׁלֵם הַהוֹסְפָה אִךְ בִּנְד דְּכֶבֶר הִיא לִפ"ד רִי"ב קִנְיָן בְּמַעֲוֹת דְּרֵאֵהוּן וּבַע"פ וְלוֹלֵא שְׁבָא ר"א הִיא מְוַחֲלֵט לִרִי"ב בְּעַד קִצְבָתוֹ מֵאֲז בְּכַה"ג מוֹצִיאֵין הַהוֹסְפָה כְּמִבְּנֹאֵר בַּמ"ב מְבִיאוּ הַש"ף ו"ל בְּקִצְרָה וְכֵן נְהוּגִין לְפִסְנֵק אִךְ א"מ מְמוֹן רַק עַפ"י עֲדִים.

ג' מֵה שְׁטַעַן ר' אֱלִישֶׁע שְׁרִשְׁאִי הִיא לְשִׁכְרוֹ כִּי עָשָׂה לוֹ כְּמֵה דְּבָרִים שְׁלֵא כְּדַת ע"ז אֵין לְהַשִּׁיב כְּלָל כִּי אֵין זֶה טַעֲנָה כִּי ת"ל יֵשׁ דִּין בְּיִשְׂרָאֵל וְה"ל לְהַתְרוֹת בּוֹ וְאֶפְּלוֹ בְּמִסְרַב בַּד"י אֲסוּר לְבֹא עָלָיו מִמְקוֹם אַחַר יַעֲוִין בְּנו"ב סִי' נ"ו [א"ה ל"מ שָׁם רְמָז מְזָה וִיע"ש בְּסִי' ט' בְּשֵׁם כְּנַה"ג] וְלִכֵּן אַחַר הַבִּירוֹר שְׁכָבֵר נְפִסֵק הַשְּׁכִירוֹת בֵּין רִי"ב וְלִהְבְּדִיל הַשׁוֹר וְשְׁלֵא הִיא מִתְחַרֵט בְּלִתִּי מַעֲשֵׂי שְׁל ר' אֱלִישֶׁע בְּנֹדָאֵי צְרִיף לְשֵׁלֵם וְאִם הַדְּבָר סָפֵק קָשָׁה לְהוֹצִיא מַעֲוֹת.

וּלְעֲנִין מֵה שְׁטַעַן ר"א שְׁרִי"ב גְּבָה מְמַנּוֹ שְׁלֵא כְּדַת ע"י עֲרַפְאוֹת מְקוֹדֵם יִקְוֵב הַדִּין בִּינֵיהֶם וּמֵה שְׁקִיבֵל שְׁלֵא כְּדַתֵּה"ק מְחֻנְיָב לְהַחְזִיר וְעַל מֵה שְׁהַפְסִיד לִר"א בְּזָה אִם יֵשׁ עֲדִים שְׁהַתְרָה בִּר"א שְׁיַעֲמוּד לִד"י וְלֹא רְצָה פְטוֹר וְזֶה כִּי כְּבָר מְבֹנָאֵר ב' דִּיעוֹת בְּסִי' שִׁפ"ח אִם בְּמִכּוּיָן לְהַצִּיל שְׁלוֹ אִם חֲיִיב לְשֵׁלֵם וְנִהִי דְּפִסֵק הַש"ף דְּחֲיִיב לְשֵׁלֵם מ"מ בְּהַתְרָה בּוֹ לַעֲמוּד לִד"י וְחֲבִירוֹ סִיבֵר בְּכַה"ג דַּעַת ר"פ גְּאוֹן בְּסִי' כ"ו בְּב"י דְּרִשְׁאִי לִילֵף בַּד"ג בְּלִי רְשׁוֹת ב"ד וְנִהִי דְּפִסְקִינָן כִּר"ש גְּאוֹן דְּצְרִיף לִנְט"ר מ"מ הִינּוּ לַעֲנִין אִם רִשְׁאִי לְכַתְחַלָּה לִילֵף בְּעֲרַפְאוֹת אַחַר הַתְרָאָה בְּלֹא נְטִילַת רְשׁוֹת מִב"ד אֲבָל לְחֲיִיב מְמוֹן אַחַר הַתְרָאָה בְּפִנֵי עֲדִים בְּנֹדָאֵי פְטוֹר מִלְשֵׁלֵם (הַהוֹסְפָה) [הַהוֹצָאָה] שְׁגֵרָם לוֹ אֶפְּלוֹ בְּלֹא ר"ב [וְכ"פ בְּשׁו"ת נְאוֹת דְּשֵׁא סִי' נ"ב] וְאִם יִתְבַּרֵר הַדְּבָר שְׁזָה הָאִישׁ הַמְּוֹרְשָׁה מִרִי"ב לֹא הַתְרָה בִּר"א כְּלָל לִילֵף אֶתוֹ לְדַתֵּה"ק וְרַק בְּזִדּוֹן לְבּוֹ הִבִּיאוּ לְעֲרַפְאוֹת וְהַפְסִידוּ מ"מ לִפ"ד רַמ"א ו"ל הַמְשַׁלַח שְׁלִיחַ לְמִסוֹר חֲיִיב מִטַעֲמָא מִשׁוּם שְׁמֻחֲזֵק בְּכָף וְלֹא שְׁיָיֵף דְּבָרֵי הֶרֶב וְכו' וְהַש"ף ו"ל פְּלִיג דַּע"י שְׁלִיחַ פְטוֹר וְנִהִי דַח"ו לְפִסְנֵק בְּזָה כְּדְבָרֵי הַש"ף ו"ל דְּהַרִי הָאֵיִדְנָא רֹב עֲנִינִים כְּאֵלוֹ נַעֲשָׂה בְּאֻמְצָעוֹת יִשְׂרָאֵל מְוַחֲזֵק לְזָה כִּידוּעַ וְאִם נִימָא כֵן בְּטָלוּ ח"ו כָּל ד"מ וְנָד"ל וְלִכֵּן בְּנֹדָאֵי עָלִינוּ לְפִסְנֵק כְּהַרְמ"א ו"ל אִךְ בִּנְד הָאִישׁ הַזֶּה הַחֲזֵק לְאִישׁ כְּשֹׁר וְהוּא הִיא נְאֻמָּן אוֹ שְׁוֹתָף לִרִי"ב וְאַחֲרֵי דְבָרוֹ שְׁהֶאֱמִינוּ רִי"ב שְׁאִינוּ רוֹצֵה ר"א לְצִיִּית ד"י נִתֵן לוֹ רִי"ב חַת"י לְתוֹבְעוֹ בְּעֲרַפְאוֹת וְלִהַצִּיל שְׁלוֹ וְלִכֵּן אִם אֶפְּלוֹ עֲכָשְׁוֹ שְׁיִתְבַּרֵר שְׁלֵא הַתְרָה בּוֹ אֵין עַל רִי"ב דִּין מִס' לְשֵׁלֵם לִר"א כִּי כֵן דְרָף כָּל בַּע"ב נוֹתְנִים רְשׁוֹת לְהַנְאָמְנִים אֲשֶׁר הַחֲזִיקוּ לְנְאָמְנִים לְגִבּוֹת חוֹבָם וְאִם הִמָּה לְפַעֲמִים עוֹשִׂים עוֹל הַדִּין עִם הַנְאָמְנִים לֹא עִם הַבַּעֲה"ב בְּדָבָר הַהִפְסֵד שְׁעָשָׂה לוֹ וְזֶה בְּרוּר לְמִי שְׁיֵשׁ לוֹ חוּשׁ בְּמוֹחַ וְאִם זֶה הָאִישׁ הוּא מֵהַפ' הַיְדוּעִים בְּנֹדָאֵי רִי"ב חֲיִיב הַכֹּל אִם לֹא יוֹכְלוּ לְהוֹצִיא מִהַעוֹכֵר הַנְּ"ל אֲבָל אִם הוּא יִשָּׁר הוֹלֵף פְטוֹר רִי"ב: סִימָן מִז לְהֶרֶב הַמֵּאָה"ג הַתְּרִיף הַחֲסִיד יֵרָא ד' שְׁלִשְׁלַת הַיּוֹחֲסִין בַּש"ק מו"ה אַבְרָהָם חֲזִים נ"י הַאבְד"ק רִיֶסְקָא יַע"א: מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְתַמְהֵתִי מֵאֵד אִם נִימָא דְלֵאֲדָם רַע אֵין לוֹ חֲזָקָה וּמְוֹתָר לְשַׁפּוֹר מְחִינְתוֹ וְלִהַשִּׁיג גְּבוּלוֹ א"כ בְּטַל כָּל הַחֲזָקָה דִּידוּעַ בַּעוֹה"ר שְׁשִׁנְאוֹת חֲנָם גְּבֵר וּבְנִקֵל יֵאֵמַר עַל רַעְהוֹ שְׁהוּא פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וּבְטַל כָּל דִּינֵי הַחֲזָקוֹת וְאֶפְּלוֹ בְּעֶבֶר וְהַשִּׁיג גְּבוּל רַעְהוֹ מ"מ אֲסוּר לְהַשִּׁיג גְּבוּלוֹ וּבְתַר גְּנָבָא גְנוּב כו' כְּמִבְּנֹאֵר בְּפִרְכּוֹת [ד"ה] וּבְפִרְט כִּי כָּל טַעַם הַתְּקֵנָה הוּא מִתְחַמַת שְׁבָא לִידֵי מְרִיבוֹת וּמְסִירוֹת מְמוֹן יִשְׂרָאֵל לְזָה הַתְּקֵנָה בְּכָל עֲנָן וְאִם נְבִיא רֵאִי לְזָה מִתְקַנּוֹת שְׁבַש"ס

בְּנֵי יִדּוּעַ שְׁלֵא פְּלִיג בְּכָל הַתְּקֵנוֹת וְכֵן בַּתְּקֵנוֹת הַשּׁוֹק שְׁבַגְנָב וּבְתִיקוֹן בִּנ"ק אוּ בִּנ"ד וְכַמָּה מִקּוֹמוֹת שְׁאִין חִילּוּק בֵּין אָדָם פֶּשֶׁר אוּ לֹא וְרַק כָּל יִשְׂרָאֵל הַמְּאֲמִין בְּכָלֵל אַחִיד הוּא וְאִסּוּר לַעֲשׂוֹת לוֹ נֶגֶד הַתְּקֵנָה דְאֶמְרֵינוּ לֹא פְּלוּג אִף בַּתְּקֵנוֹת דִּינֵן י"ל לְחַלֵּק וְכַמְבֹּאֵר בַּתְּשׁוּ' מֵהֵרִי"ו דְּבַתְּקֵנוֹת דִּינֵן לֹא שְׁיִיף לֹא פְּלוּג אִף כ"ז בְּגוּף עֲנִין הַתְּקֵנָה אֲבָל לְחַלֵּק בֵּין אָדָם פֶּשֶׁר לְאִינוּ אָדָם פֶּשֶׁר זֶה לֹא שְׁמַעְנוּ וְאִם לִי לְזַרְעֵי דְאֶבָּא הוּא אֲדָמוּ"ר זִלְה"ה לֹמַר כֵּן וְלִכֵּן וְדַאי רִשְׁאֵי לְמַפְּוֹרְחֻתָּו וְהֵר' אֲשֶׁר הַשִּׁיג גְּבוּלוֹ מְחֻיָּב לְצַאת וְאִין בְּיַד הֵר' הִנֵּה לְעַרְעֵר עַל הַשּׁוֹכֵר הַלּוֹקֵחַ הַחֲזָקָה וּמַה שְׁרָצָה לְבַסּוֹף לֹמַר שֶׁהוּא הֵנִי פְּיֹרֵד לְתוֹף אוֹמְנָתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ שֶׁהוּא מְדִינָא פְּמִבְּוֹרְאָר בִּמ"ב [ס' כ"ז] שְׁרִי לִי מֵאַרְי' שְׁלֵא כַּהֲנֵן דִּיבְרַר בְּזֵה דְהָא צְרִיף שְׁיַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה וְלִהְיוֹת כְּבָר פִּיּוּסוּק מְקַח וְהִי בְּיָדוֹ זִוְלַת הַמְּשִׁיג גְּבוּל פְּמִבְּוֹרְאָר בִּמ"ב אֲבָל בִּנ"ד נְהִי שֶׁהָאָדָם מִיִּשְׂרָאֵל אִינוּ רִשְׁאֵי לְשַׁכְּרוּ מִפְּחַ הַתְּקֵנָה אֲבָל הֶרְבֵּה עֲפוּ"ם מְצוּיִים וְרִשְׁעֵי אֶרֶץ בַּעוּה"ר וְגַם לֹא עָשָׂה שׁוּם פְּעֻלָּה וְלִזְה מְדִינָא לֹא נִקְרָא מְשִׁיג גְּבוּל וְרַק מִפְּחַ הַתְּקֵנָה הוּא שֶׁל הַמְּחַזֵּיק הֶרְאֲשׁוֹן וְכַדִּין מְכַר וּמַה מְאֹד לֹא יָפָה עָשׂוּ רִאשֵׁי הַקְּהָל שֶׁהִתִּירוּ הַחֶרֶם בְּשִׁבִיל מַעוֹת דְּנַעֲשֶׂה בַּעוּה"ר הַדְּבָר פְּהִיטֵר וְיָבֵא כָּל אָדָם לְהַשִּׁיג וְיִסְמְוֵה שְׁיִתֵּן קִנְס לְקַהָל וּמַה שְׁאֶמְרוּ בְּצַדִּיקְתֵּם שְׁפוֹנוּנוּ שְׁלֵא יַעֲבֹר וְיִכְפְּשֵׁלוּ ב"א זֶה אִינוּ פִּי.

הֵלֵא יִכְלוּ בְּצַנְעָה לְהַתִּיר אֲבָל לֹא יִתֵּן יָד לְפּוֹשְׁעִים וְלִכֵּן יְדִידֵי יִרְאָה נָא לְהַכּוֹת בְּאַגְרוֹף רִשְׁעַת וְלֹא יַחְרֹף רֵמִי' וְכו' וְיִוצִיאֵו אוֹתוֹ בְּחֶרֶףָה נְכוּז וּבְזֵה יִנְסְרוּ אֲנָשֵׁי רִשְׁעַת וּמַה שֶׁהַשִּׁיג גַּם הַשִּׁיג גְּבוּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל עֲוֹנוֹ יִשָּׂא וְגַם הוּא עֲדִי אֲנֹכַד אִף זֶה מְצוּה גְּדוּלָה לְהוֹצִיא הַמְּשִׁיג גְּבוּל הֶרְאֲשׁוֹן כ"ז כְּתַבְתִּי אֶת הַנְּלַע"ד לְכַבוֹד הַשֵּׁם וְלְתוֹרָתוֹ וְהַטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם עָשׂוּ וְהִי שְׁלוֹם: סִימֵן מַח שְׁאֵלָה אֶחָד שְׁכַר פְּאַסְעִסִיעַ אֲצֵל עֲפוּ"ם וְכַשְׁפְּלָה הַזְּמַן שְׁפָרָה מְחַדֵּשׁ וְהִי עַל הַגִּיט סַעְקוּוּעִסְטְרָאֲצִיעַ מִקִּיר"ה וְשְׁכָרוּ הַשּׁוֹכֵר הַנְּ"ל עַל שְׁנָה וְלֵאח"כ בָּאוּ ב"ח הֶרְבֵּה וְגַם חוֹבוֹת מִקִּיר"ה וְנַעֲשֶׂה וְנִגְמַר בְּעַרְפָּאוֹת לְמוֹכְרוֹ עֲפוּ"ם לִיצִיטָאֲצִיעַ וְבָאוּ מִכָּל הַמְּדִינָה לְקַנּוֹתוֹ וְעַמְד יְהוּדִי אַחַר וְאָמַר שֶׁהוּא יִגְמֹר עִם הַב"ח וְעַם הַקְּאִסִי מִקִּיר"ה שְׁיִשְׁלַם לְאַחֲדִים וְהַפְּאַסְעִסִיעַ יִתְּנוּ לוֹ עַל י"ב שָׁנִים וְנִגְמַר כֵּן הַדְּבָר וְהִנֵּה בְּשַׁעַת הַלִּיצִיטָאֲצִיעַ הִי שֵׁם הַשּׁוֹכֵר הֶרְאֲשׁוֹן מְהַעֲפוּ"ם הַנְּ"ל (הַקּוֹנָה) וְאָמַר שְׁכָרָה נִתֵּן הוּא לוֹ מַעוֹת עַל אֵיזָה שָׁנִים וּמַה יַעֲשֶׂה בְּמַעוֹתָיו וְהַשִּׁיב לוֹ זֶה הִיְהוּדִי הַשּׁוֹכֵר הַשִּׁיג מְהַעֲרָפָאוֹת שְׁיִרְאָה לְהַטִּיב עִמּוֹ וְלִשְׁלַם גַּם לוֹ וְהִנֵּה כַּעַת בָּא הַשּׁוֹכֵר הֶרְאֲשׁוֹן וְתוֹבַע אֶת הַשּׁוֹכֵר הַשִּׁיג כִּי הוּא זָכָה בְּהַפְּאַסְעִסִיעַ מִחֲמַת שְׁכִירוֹתוֹ מְהַעֲפוּ"ם וְהַשִּׁיג אָמַר לוֹ כִּי הוּא שְׁכָרוֹ מְהַעֲרָפָאוֹת שְׁשִׁכְרָהוּ לְשַׁלֵּם בַּע"ח הַקּוֹדֵמִין וְאִי לֹא שְׁעַמְד הוּא וְשְׁכָרוֹ הִי נִמְכָּר הַכָּל כִּי הָיוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים שְׁרָצוּ לְקַנּוֹתוֹ וְגַם הַעֲפוּ"ם הִי מְחֻיָּב וּמְשׁוֹנְעָבֵד לְהַב"ח וְלִקְאִסִי וְלִכֵּן שְׁכִירוֹתוֹ מְהַעֲרָפָאוֹת כַּדִּין וּמַעוֹתָיו יִתְּבַע מִמֵּי שְׁנָתָן לוֹ כִּי לֹא הִי לְהַעֲפוּ"ם מַה לְהַשְׁכִּיר כִּי הִי מְשׁוֹנְעָבֵד לְב"ח וְלִקִּיר"ה גַּם טוֹעֵן הֶרְאֲשׁוֹן שְׁיִשׁ לוֹ חֲזָקָה מִפְּחַ תִּיקוֹן הַמְּדִינָה בַּחֲזָקוֹת הַיְדוּעוֹת זֶה תִּנְרַף הַשְּׁאֵלָה מְהַרְבַּ הַחֲסִיד מְהַר"י נ"י אֲבָד"ק נְעַבְלִיץ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּנֵי יִדּוּעַ זָכָה הַשִּׁיג וְאִינוּ מְחֻיָּב לְהַחֲזִיר כְּלוּם לְהֶרְאֲשׁוֹן א' כִּינֵן שְׁנִמְכָּר מִחֲמַת מַס לְכ"ע דְּדַמ"ד פְּמִבְּוֹרְאָר בְּגַמ' וְהַמְּלִף מְקַרֵי מוֹחֲזֵק פְּמִבְּוֹרְאָר בְּש"ס ב"ב [נ"ד] וּבְכּוֹרוֹת [אוּלִי צ"ל לְעַנְיַן בְּכּוֹרוֹת בְּפִסְחִים ו' גְּבִי בְּהַמַּת אֲרֻנוֹנָא] וְלִכֵּן מַה שְׁעָשׂוּ פְּקוּדֵי הַקִּיר"ה בְּזֵה מַה שְׁעָשׂוּ עָשׂוּ וְכַמְבֹּאֵר לְהַדִּי' בְּמַהֲרִיב"ל ז"ל שְׁפִסְקוּ כֵּן בַּח"ד [ס' ח] יַעֲי"ש.

ב' גם פִּינּוֹן שֶׁהֵב"ח מְכָרְהוּ וּבָא הַשּׁוֹכֵר הַשְּׁנִי מִפֶּתַח עֶפְרוֹ"ם כָּל פֶּתַח עֶפְרוֹ"ם יֵשׁ לוֹ כַּמ"ש
הַרְמָ"א ז"ל [בַּקִּנ"ד ס"ח] דְּאֶפִּילוּ לְמַעֲלֵיוֹתָא הֵבָא מִפֶּתַח עֶפְרוֹ"ם כְּעֶפְרוֹ"ם וְלִכְּנֵן פִּינּוֹן שְׁכֹן
כָּל זְכוּת שְׁזָכוּ הֵב"ח עַפ"י דִּינֵיהֶם זָכָה הוּא וְגַם אֶפִּילוּ לְמֵאֵן דְּפִסְק לְמַעֲלֵיוֹתָא אִין לוֹ פֶּתַח
עֶפְרוֹ"ם מ"מ פִּינּוֹן דְּגַם הָרֵאשׁוֹן בָּא מִפֶּתַח עֶפְרוֹ"ם בְּכַה"ג כ"ע ס"ל דְּכַעֲפּוֹ"ם דְּמִי וְעֵינּוֹן
בְּמִרְדְּכִי ב"ב וצ"ע.

אִךְ עַכ"פּ מִיָּדִי סְפִיקָא לָא נִפְקָא וְכַמְבּוֹאֵר בְּתוֹמִים ס' [ס"ו ס"ק מ"ה] דַּעַכ"פּ סְפִיקָא
הָיָה דִּין זֶה וְא"כ אִין מוֹצִיאִין מִמּוֹן מִהַשּׁוֹכֵר הַשְּׁנִי ג' אֶפִּילוּ הָיָה יִשְׂרָאֵל הֵב"ח נְמִי שְׁפִיר
גְּבִי בְּשִׁטְר פְּזָה מִמְשַׁעֲבָדִי פִּינּוֹן דִּישׁ לוֹ קוֹל וְנִגְמַר בְּעַרְפָּאוֹת אֵינְטַבְלִירַט וְא"כ יְכוּלִין
לְטָרוֹף מִהִלָּנָה וְהַשּׁוֹכֵרוֹ יִפְסֹד פִּינּוֹן שֶׁהִי קוֹל וְלֹא הִי' לוֹ לְתַתּ מְעוֹתָיו לְעֶפְרוֹ"ם עָנִי ב"ח
פְּזָה.

ד' הָיָה כְּמַצִּיל מִן הַנְּהָר פִּינּוֹן דְּהָיָה כְּפָמָה קוֹנִים עֶפְרוֹ"ם אִם לֹא הִי' הוּא שׁוֹכְרוֹ הִי' מוֹחֶלֶט
לְאַחַד מִהַקּוֹנִים וְהַבְּעָלִים הָיָה שֵׁם וְלֹא הִצִּילוּ הֵגַם דַּבְב"א בְּתִשׁוּ"א פֶּסֶק לְהַחְזִיר הַקּוֹנָה עַל
לִיצִטְאָצִיעַ שֶׁל עַרְפָּאוֹת שֵׁם הִי' עוֹד טְעָמִי כְּנִרְאָה לְמַעֲיָיִן שֵׁם וְגַם בַּעֲזָה"י הַשְּׁגָתִי עָלָיו
בְּדָבָרִים נְכוֹנִים כְּאֲשֶׁר הִצְעָתִי דְּבָרֵי לִפְנֵי לּוֹמְדֵי תוֹרָה רַבָּנִים עַל מַעֲשֵׂה שְׁנַעֲשֵׂה וְנִפְסֵק
הַדִּין כְּדָבָרֵי בַּעֲזָה"י אוֹלֵי לְזָה הִי' יְכוּל הַשּׁוֹכֵר הָרֵאשׁוֹן לְטַעוֹן הַחֲזוֹר לִי מְעוֹתֵי כִי אִם לֹא
הַבְּטַחְתָּנִי לְשֵׁלֶם לִי הֵייתִי מַצִּיל מְמוֹנִי בְּאִיזָה אִפְּן אִךְ צ"ע בְּסִפְק הֵייתִי מַצִּיל אִם נוֹצִיא
מְמוֹן וּבִלֹּא"ה הוֹכַחְתִּי מִשׁוּם דַּד"מ וּמִשׁוּם טְרִיפָה עַפ"י דִּינֵינוּ נְמִי זָכָה הַשּׁוֹכֵר הַשְּׁנִי
וְא"צ לְשֵׁלֶם לְרֵאשׁוֹן כְּלוּם כִּי הוּא לְקַחוּ מִב"ח מוֹקְדָם וּמָה שֶׁהִבְטִיחַ לְרֵאשׁוֹן לְהַחְזִיר לוֹ
מְעוֹתָיו אֵינּוּ רַק דְּבָרִים בְּעֵלְמָא וְאִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְקַיִם דִּיבּוּרוֹ עַפ"י ב"ד וּמָה שֶׁטַּעַן שִׁישׁ
לוֹ חֲזָקָה הֵנָּה לְרִשְׁעַ פְּזָה אֲשֶׁר שָׁכַר בְּאִיסוֹר וְהַחֲרָם ע"ז כְּמַבּוֹאֵר בְּשִׂאָלָה הָאִיךְ יֵהִי לוֹ
חֲזָקָה אִךְ מָה שֶׁנִּסְתַּפֵּק מֵעַכ"ת אִם בְּאוֹרֵאנְדִי דְּעִיר שִׁינְיָה חֲזָקָה מְדָבְרֵי הַמ"ב ז"ל [ס'י
כ"ז] יִרְאָה דָּאִין חִילּוּק וְכֵן נִרְאָה מִתְּשׁוּ"מ מִהַר"מ [ס'י ס"ב] אִךְ תִּקְנָתָנוּ הִיא כָּל מְקוֹם
לְפִי מִנְהַגוֹ כִּי בְּזִמְנֵי הַגְּאוֹנִים רַש"ל וּמ"ב ז"ל לֹא הִי' הַתִּקְנּוֹת פִּידוּעַ בְּסִפְרֵיהֶם וּמִתְקַנְתָּנוּ
א"י שׁוּם חִילּוּק בְּזָה אִם אֵינּוּ לִיצִטְאָצִיעַ מִקִּיר"ה פִּידוּעַ וְכֵן נִהְגִים בְּכָל מְדִינוֹתֵינוּ וְכ"כ
הָרַב הַגְּאוֹן הַחֲסִיד מִק' אִיהֵעַל בְּמִכְתָּב אֲשֶׁר נִגְלָה לְהַרְבֵּה עֵינֵירוֹת (וְעֵינּוֹן לְקַמֵּן תִּשׁוּ'
בְּאַרְיִכוֹת ע"ז): סִימָן מַט עוֹד בְּעֵנִין פְּזָה תְּשׁוּבָה הֵנָּה לְכַאוֹרָה צְרִיף לְהַחְזִיר הַשּׁוֹכֵר
הַפְּאִסְעִייעַ וְהַשִּׁיג גְּבוּל הָרֵאשׁוֹן מִחֲמַת הַדִּין כַּמ"ש בְּתִשׁוּ"מ מ"ב [ס'י כ"ז] דְּהָא הָרֵאשׁוֹן
יֵשֵׁב בָּהּ בְּשׁוֹפֵי וְלוֹלֵי הַשְּׁנִי הִי' נִשְׁאָר עַל מְקוֹמוֹ שְׁכָבָר שְׁכָרוֹ בְּפִסּוּק הַמִּקְח וְדָמִים עַל
(י"ב שְׁנָה) [אִיזָה שְׁנִים] וְלִכְּנֵן בְּהַשִּׁיג גְּבוּל [גְּזוּלוֹ] מִמֶּשׁ וְעַדִּיף טְפִי מְדִינָא דַּמ"ב דְּדָן שֵׁם
מֵאחַר שֶׁהִי' וְדָאִי בָּא לִידוֹ הָיָה הַמְשִׁיג גְּבוּלוֹ גְּזוּלָן גְּמוֹר וְיוֹצֵא בְּדִינֵים מִשׁוּם דְּבָאֵן
בְּכַה"ג הָיָה פֶּסֶק לְחִיּוּתִי' וְיוֹצֵא בְּדִינֵים כְּמַבּוֹאֵר שֵׁם בְּאַרְנוֹכָה בַּמ"ב מַכ"ש בְּכַה"ג שְׁלֵקַח
הַשְּׁנִי מְמוֹנוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן מִמֶּשׁ מָה שְׁזָכָה בּוֹ בְּקִנְיָן וְצְרִיף לְהַחְזִירוֹ לְרֵאשׁוֹן אוֹלָם בְּאַמַּת
הַמַּעֲשֵׂה הִי' שְׂבָא ב"ח מוֹקְדָם נְכָרִי וְזָכָה בְּעַרְפָּאוֹת לְמַפְּוֹר אֵת הַגּוֹט בְּלִיצִטְאָצִיעַ וּבָא הַשְּׁנִי
וְלִקְחָה הַפֶּתַח הֵנָּה בְּצַעֲסִייעַ מִהַב"ח וְאָז הִי' יְכוּל הֵב"ח לְמַפְּוֹר הַגּוֹט א"כ הַשְּׁנִי בָּא מִפֶּתַח
גְּבִיּוֹת חוֹב הַמּוֹקְדָם וְא"כ אִין לְרֵאשׁוֹן טַעֲנָה שְׁהָרִי עַפ"י דִּינֵיהֶם זָכָה הַנְּכָרִי הֵב"ח לְמַכְרוֹ
וְאִין בְּשִׁכְרִירוֹת הָרֵאשׁוֹן מִמֶּשׁ בְּנֹדָאִי זָכָה הַשְּׁנִי בְּמַקְחוֹ כִּי גַם אִפִּי' בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל מוֹצִיאִין
מִמְשַׁעֲבָדִי וְגַם אִין כְּאֵן דְּבָר בְּרוּר שֶׁהִי' הָרֵאשׁוֹן נִשְׁאָר עַל מְכוֹנוֹ גַּם מִבְּלַעֲדֵי קִנְיָתוֹ כִּי
הַרְבֵּה קוֹנִים הִי' מִסְתַּמָּא עַל הַלִּיצִטְאָצִיעַ וְלִכְּנֵן עַפ"י דִּין אִין לְרֵאשׁוֹן טַעֲנָה עַל הַשְּׁנִי וְאִין

כאן רק משום תקנה והנה מקודם אקדים דבדיני השגת גבול האוראנדי אין להם עפ"י ראשונים שום דין כמבואר בארנפה בתשו' מהרש"ל [סי' ל"ו] [מ"ב תלמידו סי' כ"ז] כי אנו אין דנין דין מערופאי וגם החר' של רגמ"ה על השכירות בתים מן העפ"ם כתב מהרש"ל ז"ל ביש"ש [שם בתשו'] דלא קבלהו במדינתנו ולכן אין פת לתזקה רק מצד תקנת קהלות ובאמת שתקנות הקהלות הוא כמו דין גמור וחסור מאד מאד והחמירו מאד בזה התקנה בכל מקום עד למאד וכמעט העובר יוצא מכלל ישראל ועיין בתשו' מהרמ"מ ז"ל [סי' ס"ב] שהחמיר מאד בענין התקנות הנהוגות בינינו ואולם אין מנהגי כל הקהלות ומקומות שוות כמו שיראה בס' כנה"ג כמה מיני מנהגים שונים ובנדאי תקנה מתקנה לא ילפינו פדאמרי' בב"ב בי"נ [דקל"א] ורק כל מקום לפי מנהגו והנה במקומינו המנהג דאפי' שנה אחת אם הוחזק זה אסור להשיג גבולו וחוזר עפ"י ב"ד אם אדם השיג גבולו וכן הגידו לי דיינים זקנים מפה"ק שכן מנהגם כאן משנים קדמוניות וסמוך להקרייזו שלנו ק' וישניצא שמעתי שפוסקים שאין תזקה רק אם ישב בו ג' שנים וכן פסקו מאז וידוע גדולי עולם שהי' שם מחו' הגאון החסיד מהר"ל ז"ל ומו"ח הגאון ז"ל ומקודם הי' גדולי עולם וכולם פסקו מסתמא פן גם בהפסק התזקה באם עזב הראשון מקומו ג"כ חילוקים פידוע לכן אין לנו אלא כל מקום ומקום כפי מנהגו וצריף לברר האיף המנהג במקומכם ונדבר זה קל להתברר ע"י דיינים מק' פרעמיסלא ורישא ומסתמא המנהג לפע"ד דאפי' בשנה אחת הוי תזקה ולכן נתפס השוכר השני כמה שהשיג גבול הראשון ואם נימא שקנה החוב מ"מ החוב נגבה ממנו בתשלימי הראשון [אבל] גוף שכירות הגוט הוא של הראשון הגם דבזה אם קנה אחד הבית או הגוט אם נשאר התזקה לראשון יש ג"כ חילוקי' במנהג מקומם כמבואר בכנה"ג מ"מ [כאן] שאינו קונה גוף הגוט רק החוב נלפע"ד דסתמא נשאר התזקה לראשון פן נ"ל אם יספיקו עמי הבוררים כי יש לדון בזה נד"ל.

אף עדיין יש לצדד ולומר דמ"מ צריף הראשון לתת לו ממון או איזה רינח הוספה על הגוט כי הלא הצילו מהתזקה שהי' איש נכרי קונה הי' מוכר הגוט ומי יודע למה הגיע וראוי עכ"פ ליתן לו מה שהקנהו לפי ראות הבוררים אף לפי מה שפא בטענות המשיג גבול שעשהו ברשות הראשון והראשון מודה שהרשהו ורק משטה בו מחמת שלפי דעתי שהערל המשפיר לו הגוט ישלם החוב ולא יבא לידי פה שיקנהו השני וזה אינו טענה וכי שניף השטה בדבר שזה הוציא מעות כמה אלפים וגם נראה מטענתו שלא שיקח בו ורק שחבירו הבטיחו שהוא ישפירנו לו הרי להדיא שהרשהו לו וא"כ בהיתר עשה מה שקנה החוב ולא הי' השטאה כלל ורק שטענתו שהבטיחה להשפירנה לו הוא כמו שהשפיר' לו הערלית והנה השני מכחיש לו בזה ואמר שלא הבטיח כלל להחזירה לו ורק מרצונו הטוב הרשה לו כיון שראה בלא זה שיהי' ליציטאציע ולכן טוב לו להראשון שהשני יקנה החוב ויטיב עמו נגד החוב שיש לו אצל הפריצה.

והנה מי נקרא המוחזק והנה מקודם צריף לברר אם קנינו של השני קנין מה שקנה עפ"י צעסייע והנה באמת הוי קנין מעליא שלפי מה ששמעתי דצעסייע הוא קנה לה איהו וכל מה דאית בו ויוכל להתברר זה בקריאת הצעסייע ותו דבעפ"ם נגד עפ"ם ודאי סגי בשטר דהוי דד"מ עפ"י וא"כ הפריצה משועבדת לו כמו שהיא משועבדת לב"ח הראשון ויכול למוכרו עפ"י ליציטאציע וא"כ הוי הקונה החוב מוחזק ויכול למוכרו ולגבות חובו

תִּיכָרְךָ וְלִזְהָרָה לֹא שִׁינֶיךָ הַחֲזָקָה שֶׁל הַשָּׂנִי דְהָרִי לוֹ מִשְׁוֹעֶבֶד גַּם הַחֲזָקָה בְּעַד מְעוֹתָיו וְכַמֵּ"ש
בש"ע [ח"מ ר"ס פ"ו וְעִינֵן בְּסִי' ע"ב ס"מ בהג"ה] גְּבִי אִם יֵשׁ לְאַחַד חוֹב עַל הָעֶפְוִ"ם
הָרֵאשׁוֹן גּוֹבֵה חוֹבוֹ וְאִין הַשָּׂנִי יָכוֹל לְזַכּוֹת אֶפְיָלוּ אִם מֵת הָעֶפְוִ"ם שֶׁהַמְשַׁכּוֹן שָׁלוֹ מ"מ
הַמְשַׁכּוֹן מִשְׁוֹעֶבֶד לְרֵאשׁוֹן וְא"כ ה"נ מִשְׁוֹעֶבֶד הַחֲזָקָה עִם גּוֹף הַגּוֹט לְב"ח שֶׁל הַפְּרִיָּצָה
וְרַק אִם רוֹצֵה הָרֵאשׁוֹן לְשַׁלֵּם חוֹבוֹ אִזְ אִין יָכוֹל לְדַחֲוֹתוֹ מִחֲזָקָתוֹ אֲבָל כ"ז שֶׁלֹּא מִשַּׁלֵּם
לוֹ הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ לְמַכְרוֹ לְמִי שִׁיֶּרְצֶה וְאִין לְחֲזָקָה פֶּחַ יוֹתֵר מִמֶּה שֶׁזָּכָה הַשָּׂנִי מִן הַהַפְּקָר
עפ"י [דִּין] מ"מ חוֹב שֶׁל רֵאשׁוֹן קוֹדֵם ה"נ הַחֲזָקָה עִם הַגּוֹט הִיא מִשְׁוֹעֶבֶד לְב"ח וְאוֹתוֹ
הַזְכוּת זָכָה הַקּוֹנֶה וְאִין שִׁינֶיךָ חֲזָקָה פָּאן.

אִךְ יֵשׁ לְחַלֵּק וְלוֹמַר דְּבִשְׁלָמָא בְּהִיא לוֹ אֲצֵל הָעֶפְוִ"ם מִקְּוֹדֵם שְׁפִיר יל"כ אֲבָל הָכָא יָכוֹל
הָרֵאשׁוֹן לוֹמַר לְהַמְשִׁיג גְּבוּל מִי צִוּוּךְ לְקַנִּית חוֹב וְלִגְרוֹעַ חֲזָקָתִי וְנִשְׁאַר הַתַּקְנָה עַל מְקוֹמוֹ
שֶׁהוּא שֶׁל הָרֵאשׁוֹן אִךְ כִּינֵן שְׁמוּדָה הָרֵאשׁוֹן שֶׁבְּרֵשׁוֹתוֹ לְקַחוּ וּבְהִיתֵר וְרַק בְּהַבְטָחָה מִמֶּנּוּ
שִׁישְׁפִּירְנָה לוֹ וְהַשָּׂנִי מְכַחֵשׁוּ בְּזָה עכ"פ הַשָּׂנִי מְקַרִי מִן חֲזָקָה וּבְפֶרֶט שְׁדָר בּוֹ עֲתָה
וְהַשְׁבוּעָה לְהַשָּׂנִי שֶׁמְעוֹלָם לֹא הִבְטִיחוּ לְהַשְׁפִּיר לוֹ וְאִם יִשְׁבַּע כֵּן תִּשְׁאַר הַגּוֹט בְּיַד הַשָּׂנִי
אִךְ מֵה שֶׁלְקַח הַשָּׂנִי פְּלִעוּעֵס וְזָבֵל וְנִיר זֹאת צָרִיךְ לְשַׁלֵּם לוֹ וְיֵמָה שֶׁטָּעַן הַשָּׂנִי שֶׁכֵּן מְסָרוּ
לוֹ הַב"ח ז"א דְּמִי יוֹדֵעַ אִם גַּם הֵם א"צ לְשַׁלֵּם לוֹ מֵה שֶׁהִיא שָׁלוֹ וְאִם נִחְקָר בְּזָה דד"מ
לֹא נְבוֹא עַל הַמְכּוֹן בְּקַל כִּי יֵשׁ בְּזָה הַרְבֵּה לְצַדֵּד לְכ"א עפ"י דד"מ וְלָכֵן מִסְתַּמָּא מֵה
שִׁידוּעַ שֶׁלְקַח מִשָּׁל חֲבִירוֹ צָרִיךְ לְשַׁלֵּם לוֹ וְיֵמָה שֶׁטָּעַן הָרֵאשׁוֹן שְׁעִי"ז נִפְסַד לוֹ הַחוֹב
שֶׁאֲצֵל הַפְּרִיָּצָה פְּטוֹר הָרֵאשׁוֹן כִּינֵן דְּכָבֵר נִשְׁבַּע שֶׁבְּרֵשׁוֹתוֹ עֲשֶׂה מֵה שֶׁעָשָׂה וְגַם דְּבִאֲמַת
גְּרַע מְגַרְמָא דִּישׁ כְּמָה סְפִיקוֹת דְּגַם בְּלֹא"ה לֹא הִיתָה מְשַׁלְמַת לוֹ וְגַם עֲדִינֵן אוֹלֵי תְּשַׁלֵּם
לוֹ וְיֵמָה יִדַּע דְּבִגְרַמַּת זֶה וּבְנֻדָּאִי אִין מוֹצִיאִי מִמֶּנּוּ אֶפְיָלוּ מִמְסוֹר מְפֹרָסִים בְּטַעֲנוֹת גְּרוּעוֹת
פָּאָלוּ.

וְאוֹדוֹת הַקּוֹרוֹת אִם יִנְחַזֵּר הַפְּתָב וְיִתְבַּע הָעֶרְלִים וְיִתְפָּרֵר אִם לְקַח כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹ לֹא.
וּבְזָה יִתְפָּרֵשׁ הַדִּין הַיֵּטֵב לַפַּע"ד: וְעֲתָה אֲבָא לְבָאָר לְהַשִּׁיב עַל דְּבָרֵי הַרְבָּנִים הַבּוֹרְרִים.
א' הִנֵּה הַבּוֹרֵר הָרֵאשׁוֹן כָּתֵב שֶׁהַחֲזָקָה טוֹבָה וּמְבִיא דְּבָרֵי הַב"ח ז"ל וְכָבֵר גְּלִיתִי דַּעֲמִי
שֶׁאִין לְמַדִּין תַּקְנָה מִתַּקְנָה וְאִין לָנוּ רַק הַתַּקְנָה הַנְּהוּגָה בְּמִקּוֹם וּבְגִלְלִיל הַהוּא עפ"י הַב"ד
הַקְּדוּמוֹנִים זֶלֶה"ה.

שׁוֹב הָאָרִיךְ בְּעִנְיָן הַשְּׁפָאָרְקֵאסְסֵעַ הִנֵּה אִין לְהַעֲמִיד עַל דִּינֵיהֶם בְּזָה לֹא כְּמוֹ שֶׁעָלָה ע"ד
הַרְבֵּ שִׁידוּעַ בְּטִיב מִשְׁפָּטִים וְלֹא כֵן הוּא כִּי לֹא כָּל הַחוֹבוֹת שְׁוִים וְלֹא כָּל הָעִנְיָנִים שְׁוִים
כִּידוּעַ לְבָקִי וְלָכֵן לֹא דְּבִרְתִי מְזָה כָּלֵל.

ב' כָּתֵב דְּהוּי כְּמוֹ פּוֹרַע חוֹבוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ בְּעֶסֶק הַשַּׁפ"ק גַּם בְּזָה דִּיבְרַר בְּלִתִּי יְדִיעַת דד"מ
בְּזָה וְיֵמָה הַפֶּחַ שְׁמָסֵר לוֹ הַשַּׁפ"ק לְזָה הַשָּׂנִי וּלְפַע"ד שֶׁבְּנֻדָּאִי רְשׁוֹת לַשַּׁפ"ק עפ"י דִּין
לְמַפְּוֹר הַחוֹב וְהָאֲמַת יוֹרָה דְּרַכּוֹ שֶׁאִין לְהַפְסִיד מְעוֹת בְּלִתִּי שְׁאֵלוֹת הַיֵּטֵב לְבָקִיאִים
מִן מַחִים וְלִפְרֵשׁ הַדְּבָר הַיֵּטֵב וּמִחֲמַת שֶׁאִינוּ נוֹגַע לְדִין כַּמ"ש לְעִיל לָכֵן לֹא אֲאָרִיךְ בְּזָה.

ג' כָּתֵב דְּנִיהוּ שֶׁקְנָה הַסַּעֲסִיעַ הַחֲזָקָה נִשְׁאַר בְּיַד הָרֵאשׁוֹן כְּמוֹ בְּקוֹנֶה בֵּית הַחֲזָקָה נִשְׁאַר
לְרֵאשׁוֹן הֵן אֲמַת שֶׁבְּזָה מְחַוְלָקִים מְקוֹמוֹת בְּתַקְנָה הַזֹּאת אִךְ לַפַּע"ד בְּכַה"ג נִרְאֶה דְּהַחֲזָקָה

נשאר לראשון. עוד פתב דהוי פורע חובו של חבירו במחכ"ת זה אינו פ"ח רק קנה בכתיבה ומסירה ועפ"י דינא דמלכותא פידוע פנ"ל.

ד' פתב לחייב לרא"מ מה שנגרם ע"י היזק כב"ר פתבתי לעיל דזה ליתא דגרע אפילו מגרמא ופטור רא"מ. ה' פתב מפח שליח שקנה בשביל משלחו אתפלא וכי שלוחו הוי לקנות בשבילו אשר אם ימכור לו החוב בתצי שונו' יהי של הראשון ח"ו לא טען פן קלל ורק שהבטיחו להשפירה לו ובזה פסקתי שבועה להשני ע"ז.

ואו נגד הת"כ שהוא באונס הוא דבר מסור ללב וגם הי' לו לבטל עכ"פ בלחש פידוע ביו"ד. זיין דנגד המודעה א"נ לחזור יפה פתב.

חית פתב דלא בעינן הכרת אונס (דהוי) כי לא הי' אפילו לשון מחילה וכב"ר פתבתי דא"צ פאן אפילו מחילה דהוא רשאי לקנות החוב שעל הפריצה וקנה החזקה עם הגוט בכלל ורק ששייך התקנה מי צונו לקנות וכיון שקנה עפ"י צווי ממילא נשתעבד לו החזקה בעד חובו כמו שהי' משועבד להנכרי הב"ח והוא לא עבר על התקנה שברשותו עשה ובשלקמא אם אומר שמוחל לו חזקתו יש מקום לומר דל"מ אבל היכי שהרשהו לקנות חוב מהעכו"ם ממילא בכל מה שמשועבד להעכו"ם ולא מהני התקנה להפקיע מידי שעבודו כמו שלא מהני הפקר מה"ת [במשכונן נכרי שמת] להפקיע שעבודו ורק עיקר הטעם מה שהי' פאן לדין דלמה קנה דבר שיש בו יד ישראל ואם עשה בצויו ובכרשותו נדאי זכה השני במה שהקנהו לו התורה בשעבודו החזקה עם כל הזכויות ורק יש בכאן מקום לומר ראשון קשה הימנו והשני נוח והי' קשה בעיניו להיות ליציטציע לזה הרשהו לקנותו שיוכל להוציא ממנו בדין אף ז"א כלל דבשלקמא גבי שדה שלו יוכל לומר מש"ה צויתיה לקנות כי נוח לי להוציא שלי אבל הכא אם הי' מתירא מליציטציע שוב פסקה החזקה דמי יודע מי יקחנה ערלים או אלמים והוי פאומר הציל לעצמה דנדאי אין שייך בזה טענה לא השטאה ולא הראשון קשה לי וז"ב.

ט' פתב דטענת ר"ב טענה מעליא דמשחק בו ואני תמה מאד הלא ראה שור שחוט לפניו שרוצים לעשות ליציטציע וכי מפני שהפריצה אמרה לו לשלם וידוע דפיהם דיבר שוא וכי עי"ז יבוא לשחק בישאל חבירו לפזר מעות בחנם וגם מטענתו השנית שאומר שהבטיח לו לחזור ולהשפירה נראה כי לא לשחוק הי' בעיניו ומש"ה ביקש ממנו שישפירנה לו כי אם מעצמו א"ל דרף פטומי בעלקמא שישפירנה לו לאו פלום היא ומטענתו נראה שפן נעשה ביניהם א"כ הודה בעצמו שלא הי' דרף שחוק.

יוד נגד פתב הנכתב בלשון אשפנו אצל הנאטאהר צריף לעיין מה כתבו בו ומי חתם עליו וד"ל: יא פתב דצריף לשלם לר"ב הפוזן והתבן יפה פתב וכב"ר פתבתי לעיל: יב על הוצאות זאת ידעו הרבנים טיב הענין: הקורות כב"ר פתבתי שחייב לשלם.

יג כב"ר פתבתי שמשפטם נעלם פעת ולכן צריף לשלם פנ"ל וד"ל: לדברי הרב הבורר השני א' מ"ש מעניני דינא דמלכותא כב"ר ביררתי להם דאין להם שום ידיעה בדד"מ ובעניירות קטנות מה שישמעו פ"א מאדונויקאט סוכרים שיודעים ובאמת אני ישבתי פ"א לדין והי' צריף לברר דין מדד"מ והביאו ספרי ערפי עד אין מספר ואדוויקאטין ולא יכלו לבצע הדבר על מכונו בנקל ולכן הדיבור בזה הוא למותר.

ב' פתב שדעת המתקנים לא הי' פנ"ל ז"א דא"כ בטלנו רוב תקנות ותקנות פנ"ל נד"ל:
ג' מ"ש בשם אחי הגאון אמת אמר ומבואר בפנים וקראו שנתן לו ע"ז פסקתי שבועה.
ד' על מ"מ פבר פתבתי שאינו נצרך מאד לדינא.

ה' מ"ש דפטור מהקיזק יפה פתב. ו' מ"ש שישטרף לשלם לו כל המעות עם הפל זה לא
ידעתי דנדאי מקרן לא נפסיד רא"מ אבל רינח אסור ליקח והוצאות גרם לעצמו דלמה
עשה הוצאות בלא פס"ד מב"ד יפה תיקף וכבר פסקתי ע"ז שבועה לרא"מ.

ז מ"ש כ"ז משפטי המדינה פבר הודעתי כי לא מה שמדמין בעירות קטנות הוא משפטי
המדינה ונדאי צריך לשלם לו משלו מה שיודע בעדים שהוא של ר"ב ומה שהביא
דברי הרמ"א ז"ל רל"ו היודע האמת יודע שבכמות אלו הענינים לא שיהי' דברי הרמ"א
ז"ל והמשפיל יבין: קיצור מהפס"ד הג"ל בנדון הפסק שבין ר' ברוך ור' אברהם משה
לאחר עיוני בהטענות פתבתי מה שנלע"ד להלכה מדברי הש"ע והפוסקים בארנפה אף
קוצר הדין כן.

ידעו הבע"ד שרא"מ מחויב לישבע שפדבריו פן הוא שלא הבטיח כלל לר' ברוך ולא
לבנו שישפיר החזקה להם ולא ע"ת זה צנה לו ר"ב לקנות החוב רק צנה לו לקנות החוב
בסתמא ושרא"מ יחזיקנה לעצמו ולאחר שבועתו אזי הוא פטור מר"ב על תלונתו עליו
ורק מה שיקבר ר"ב שקיבל רא"מ את שלו היינו מוז' ותמן ונירו ונבלו השדות מחויב
לשלם לר"ב כפי שונו'.

ומהקורות יתברר הדבר כמה נחסר לו והוא פשוט ונזר פתב הנכתב בל"א אזי יבנר כמה
חסר ויחויב לשלם כפי שונו' אף אם רא"מ ירצה להפוך השבועה על ר"ב אז מחויב
לאחר שבועת ר"ב למסור לו הגוט כפי מה ששכרה ר"ב מהפריצה ורק הבוררים עם
אחד מהשכנים הבקיא' ואיש אמת ישפילו בדעתם מה נהנה זה הר"ב בשכירות וקניית
החוב שקנה רא"מ פדי שלא יהי' ליציטאציע זאת צריך לשלם לו לרא"מ והחזקה נשארה
ביד ר"ב ז"ז אין לאחד על חבירו שום דו"ד ועל ההוצאות בעסקו שלא בא לדין יבנר
ע"י הרב מהר"י וע"ז באתי עה"ח יום ב' ח' אדר שני תרכ"ב לפ"ק צאנז: סימן נ שאלה
איש א' יש לו בשכירות מהשר עשית שכר הבריאה והיזולשנה ואח"כ על שתי שנים לקח
אחר קונטרצקט על שמו שהפריץ הי' חייב לו ורק הראשון נשא על מקומו ואח"כ על
[שני] שנים שכרו האחר וצעק הראשון עליו למה שכר מקומו והשנה עמו ליתן לו כ"ה
ר"כ ואחרי עבור השתי שנים שכרו השני ורצה להחזיקו לעצמו ולדחות להראשון כי
אמר שהשר חייב לו ואם לא ישב בו בעצמו לא ישלם לו השר חובו והראשון אמר שיש
לו פבר חזקה בהבריאה וזו שלשה שנים שעשה בו מלאכתו ולפי תיקון העיר בדבר
שהחזיק ישראל משר ג' שנים שוב אסור לשום בר ישראל להשיג גבולו ולכן אסור
להשני להשיג גבולו פן תנרף השאלה: תשובה הנה דבר פשוט שזה הראשון לא החזיק
בו ג' שנים כי הקונטרצקט הי' נכתב ע"ש השני ומכחו ישב הראשון בו ונדאי זה לא
מקרי חזקה אפילו לפי תיקון המקום בחזקות הג"ל: אולם באמת אפילו אם החזיק איש
אחד חזקה גמורה מכמה שנים וכא ב"ח של השר לגבות חובו הברור וא"א לגבותו
מבלתי שידחה המחזיק מכבר בנדאי שיוכל לדחותו ואין טענת חזקה כלל בזה פמבואר
בסי' (ע"ז) [ע"ב] בב"י [מחל"ח] ובד"מ סי' פ"ו שבתשו' מהרי"א פסק במשכון שהשפין

עפ"ם אצל ישראל והעפ"ם חייב לישראל אחר שיכול הב"ח השני לגבות חובו מהמשכון שביד ישראל ולא מצי אמר המחזיק בהמשכון שקנהו לענין ריבית שיעלה עד שיפדהו העפ"ם דכיון דיש ביד עפ"ם לפדותו כל זכות שיש להעפ"ם יש לישראל ב"ח ומשונעבד המשכון להשני מדר"נ ולפ"ד הס' מ"ע [ע' בסי' קצ"ד סקט"ו] אפילו אם מת העפ"ם מחייב הראשון למסור המשכון להשני שמשעבד לו מדר"נ וע"ש בפ"ד ז"ל [בסי' ע"ב ס"ק קס"ב] דגם הרשב"א וב"י ז"ל מודו למקרי"ל בזה ולדברי הש"ך אם השנינו לזמן זכה בו הישראל המלנה עד אותו הזמן והב"ח ואו"ת פליגי על הש"ך ז"ל בזה אבל לכ"ע מה שעדיין לא זכה בו הישראל המלנה לכ"ע משונעבד לב"ח של העפ"ם היינו ישראל השני מדר"נ ואפילו אם מת העפ"ם לא זכה בו הראשון רק השני שמשונעבד לו מדר"נ א"כ ק"ו בנ"ד שאינו רק תקנה והאוראנדי משונעבד לישראל הב"ח ואלו הי' גדינו תקיפה היינו מוציאים האוראנדי מיד העפ"ם לישראל הב"ח וגם בדד"מ כן וא"כ אי' איפוא משום תקנה קלה של השגת גבול יפסוד זה ממונו ושעבודו שמשונעבד לא זה ישראל מדר"נ זה נדאי לא ניתן להאמר ולכן בנדאי [אם] א"א לגבות חובו בנקל באופן אחר מוציאים המחזיק בו כדי שיגבה זה חובו המשונעבד לו מה"ת וזה ברור ורק אם זה המחזיק הברייהו יעמיד לו בטוח ברור שיגבה בנקל חובו זולת הברייהו נדאי אסור להשיג גבולו.

אף כבר כתבתי דכה"ג אין לראשון המחזיק הברייהו חזקה כלל לפי מנהג אותו מקום דברי לא החזיקו ג' שנים כנלע"ד. ובאמת לפ"ד הרמב"ן במלחמות פסחים [בסוג' דהרהינו] לא שייך בעפ"ם שעבוד מה"ת אף אין בידינו לדחות פסקי הש"ע והאחרונים שהחליטו דמשונעבד מדר"נ ולכן השני מוציא חובו מהברייהו כנ"ל: סימן נא להרב הנ' מו"ה אלימלך שמעון אבד"ק חיראב והרב הקריף כו' מו"ה דוד אבד"ק סאמביד.

שאלה באחד שהי' לו דו"ד עם אחד בעסק החזקה באוראנדי ופסק גדול הדור א' כל דאלים גבר והלך אחד מהם וגבר ושכר את האוראנדי וישב בה כמה שנים ולאח"כ לאיזה טעמים עשה שותפות עם אחד והוא עקר דירתו מהפכר מחמת שיצא עליו עלילות דברים ואולי בסבת השותף שהשתדל בזה שיגרשו אותו מהפכר ולכן יצא מהפכר ע"ד שהשני ידור בתוכו ליתן לו חלק ריבית והי' סכסוכים ביניהם והי' פשרות עד שנתפשו ביניהם שיתחטנו יחד והחזקה יהי' שייך להזוג אף גם זה לא עלה בידם מחמת קטט שהי' ביניהם וזה אומר שבעבור השותף השני נהרס השידוך וזה אומר שבעבור המחזיק הראשון נהרס סוף כל סוף נתפטר ביניהם שמכר המחזיק לשותף השני החזקה לא כפי שונו' רק באיזה סף שנתפטר ביניהם בפני דיינים ואחר כל אלה מכר המחזיק הראשון את כל החזקה לאיש אחר והלך אותו הקונה ושכר את האוראנדי בהוספה גדולה והמוכר לו החזקה טוען שמסר מודעה קודם הפשר שמכר לו החזקה להשותף הנ"ל ולכן המכירה בטלה וטעם מסירת מודעה שהי' אונס שהשותף לא שילם לו כלום בעד השנים שישב בהאוראנדי לבדו ולא ציית כפי הפשר שהי' ביניהם ליתן לו כל שנה כף וכף ונעשה סרבן עפ"י ב"ד ולכן מחמת אונסו הוצרך למכרו לו ולכן מסר מודעה ובטל המכירה והפשר ולזה מפרוהו עתה לאיש אחר אף עדי המודעה פסולין כ"ז הגיד דין אחד מק' חערוב שכן הי' המעשה ודין אחר אמר שהמעשה הי' מעט בסגנון אחר שהמחזיק הראשון נתפס עם כמה נכריות עד שבא מהרעגירונג לגרשו משם והוכרח לעקור דירתו

גם אמר שהשונות טוען שלא הי' אונס פלל נרק ברצונו התפטר עמו כי לא עשה לו שום דבר אונס ומה שלא שילם לו ונעשה סרבן מחמת שלא הי' לו מעות אז ותקף פשה' לו מעות רצה לשלם נמצא שלא הי' אונס בדבר: תשובה מקודם נציע דין התקנה מאוראנדיס אשר במדינתנו הנה עפ"י הדין מותר לשפור האוראנדי שמחזיק חבירו ולא נקרא עני המהפך דהוי כמצאנה וגם מערופיא אין נוהגין במדינתנו וגם החרם שכתב הרמ"א ז"ל [בסי' רל"ז] יש שכתבו שח' לשפור בתים מה שמחזיק ישראל גם זה אינו נוהג במדינתנו כמו שביאר מהרש"ל ז"ל ביש"ש ובתשו' [סי' ל"ו] בארובה וכן מביא דבריו תלמידו מ"ב ז"ל [סי' כ"ז] והתקנות שבינינו הוא רק מצד התקנה שראו חכמי הדור גודל המכשלה שאחד עשה כמה תיקונים באוראנדי ויש לו חובות הרבה ויוכל לבא לידי הפסד גדול תקנו תקנות ומש"ה אין כל המקומות שוות בעניני התקנה יש מקומות שאין תקנה פחות מג' שנים ולאח"כ אם התקנה ג' שנים יש לו תקנה ואפילו אם הי' מוכרח המחזיק לעקור משם לא בטלה התקנה בפחות מג' שנים ויש מקומות שהתקנה הנוחזק בה לאלתר ואין רשאים להשיג גבולו אף באם הנוכח לעקור י"ב חודש סגי עוד יש שינויים נהרא נהרא ופשוטי משום דתקנות שלנו הנוקבעו רק עפ"י מה שראו חכמי הדור אז בכל מקום לפי הראוי ולפ"ז בצאפאוו דיש ליציטאציע לא שייך תקנה כמבואר בתשו' הב"ח ז"ל [סי' ס"א] ובאם עפ"י איזה הכרח הנוכח המחזיק לעקור וא"א בשום אופן להשאיר לפי ראות עיני הב"ד לא שייך תקנה כמבואר בתשו' מהר"מ ז"ל [הנ"ל] אולם כתב המהר"מ ז"ל שם שקיבל מחכם אחד שקבלה בידו שאעפ"י כראוי לתת להמחזיק דבר מה כפי ראות הב"ד זה תוכן עניני התקנות שלנו: והנה לפ"ז אם אותו המחזיק נתפס עם נכרית או שעכ"פ נחשד הרבה כמו שחוששין גבי פרוצה ביותר לענין הבנים בכה"ג נדאי אין לו תקנה כי אדרבה ראוי להוציאו מהכפר שלא יחטא ודמי למי שנתפס עם שפחתו שמוכרין אותה כמבואר באה"ע סי' ט"ז ס"ד וז"ל הנתפס עם שפחתו מוציאין אותה ממנו ומוכרים אותה ומפזרים דמי' לעניי ישראל ומלקין אותו ומגלחין שערו ומנדין אותו ל' יום עכ"ל א"כ פינון שעפ"י הדין צריך לעקור דירתו מהכפר שוב אין לו תקנה כמבואר לעיל בשם מהר"מ ז"ל נהי דיכול למוכרו לאחר מ"מ בכה"ג לא תקנו דלא הוי התקנה רק כדי שלא לבא לידי היזק חוב ושאר תיקונים לפיכך התקינו שלא ישיג לו גבול אבל אם הנוכח לעקור דירתו אפילו ע"י הפריץ לא התקינו כמ"ש מהרמ"מ ז"ל ומכ"ש פשאסור עפ"י התורה להשאיר בהכפר וגם א"צ ליתן לו מאומה אפי' לפי קבלת אותו חכם שבמהר"מ ז"ל משום שהוא עצמו גרם לו זה וז"ב: אמנם מלבד זה מה שרצה חכם אחד לומר דהוי פשדה זו ול"צ מסירת מודעה [ע' בב"י סי' ר"ה באריכות דעת הפוסקים דפשדה זו ל"צ למ"מ אם ידעי' באונסו וגם י"ל פינון דשדה זו היא בגזילה בידו ואנסו בזה גופא א"ל למ"מ ע"י בב"י בסוף מחו' ד' בהמ"כ בשם הרמב"ן ובש"ע ס"ח עכ"ה] ע"ז אני תמה דא"כ כל הפשרות הוי שדה זו דעל דבר טענה זו הי' הפשר ואעפ"י ככתבו כל הפוסקים דפשרות צריך מודעה אף החילוק פשוט דפשרה לא הוי פשדה זו פינון דלא הי' יודע אולי הדין עם השני וגמר ומקני א"כ ה"נ הי' סבור אולי יזקה צד השני כי אין טענותיו מוכרחות כ"כ לומר שידע שיזקה בדין דלא כמש"כ דין אחד דנה לא מקרי פשרה פלל רק מקר דנה ליתא דמצד אריכות הטענות נראה שלא הי' ברור כ"כ בעיניהן מחמת החיתון ושאר ענינים שביניהם א"כ צריך

מוֹדְעָה וְכִינּוֹן דְּהַמוֹדְעָה הִי' בְּפָנֵי פְּסוּלֵי עֲדוֹת הַמְּכַר קָיָים לְכֵן בְּנֹדָאֵי הַמְּכִירָה קָיָיִמַת וְכִינּוֹן שְׁהַמְּכִירָה קָיָיִמַת עֵבֶר זֶה הַבָּא וְהוֹסִיף וְהִשְׁיִיג גְּבוּל עַל הַתְּקָנָה וּמוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִמְּנוּ כְּמוֹ מְכַל מְשִׁיגֵי גְבוּל.

וְיוֹתֵר נ"ל פִּינּוֹן דַּעַכ"פּ זֹאת נִרְאָה בְּעֵלִיל מִתּוֹךְ הַטְּעָנוֹת שְׁהַמְּחִזִּיק הָרֵאשׁוֹן לֹא רָצָה לְדוֹר הוּא עֲצָמוּ בְּהָאֲרֵאֲנָדִי רַק רָצָה לַעֲשׂוֹת סְחוּרָה מִחֲמַת הַחֲזָקָה וּלְפַע"ד בְּכַה"ג שְׁהַשְׁוֹתָף הָרֵאשׁוֹן יֵשֵׁב בָּהּ כְּמָה שְׁנִים וְטָרַח שׁוֹב עִתָּה לְמִקְנֵי מְזַה הַמְּחִזִּיק נְהִי שְׁהִי' שְׁלֹא בְּרָצוֹנוֹ מ"מ לְפִי מַה דְּמִבְּנָאָר בַּמ"ב גְּבִי הָאֲרֵאֲנָדִי שְׁמוֹצִיאִין עַפ"י דִּין הִיכִי שְׁטָרַח וְעֵשָׂה מְעֵשָׂה וְהוּא אֲנָן שְׁחִיּוּתוֹ מְזַה מְשׁוּם מְרַחֲקִין מְצוּדוֹת כְּמִבְּנָאָר בַּמ"ב שָׁם א"כ ה"נ זֶה הַיּוֹשֵׁב בָּהּ וְהוּא חִיּוּתוֹ מְזַה וְטָרַח וְנָתַן מְעוֹת שְׁיִשְׁאָר בּוֹ מְדִינָא דְש"ס זוּלַת הַתְּקָנָה אֲסוּר לְהִשְׁיִיג גְּבוּלוֹ וּמוֹצִיאִין מִהַמְּשִׁיג גְּבוּלוֹ דְּהָא הַחֲזִיק הַשְּׁנִים הַלְלוּ בְּהִתֵּר נְהִי דְנַעֲשֵׂה סָרְכּוֹן עַל פְּרִיעַת הַמְּעוֹת שְׁלֹא שְׁיָלֵם לוֹ אָף גּוּף הַעֶסֶק הַחֲזִיק בְּהִתֵּר וְעִתָּה טָרַח וְהוֹצִיא מְעוֹת שְׁיִשְׁאָר תַּח"י בְּנֹדָאֵי לְפִי דִּין הַש"ס אִם לֹא הִי' תְּקָנָה כְּלָלֵאֲסוּר לְהִשְׁיִיג גְּבוּלוֹ וְאִי מְשׁוּם דְּלֹא פָּרַע הַמְּעוֹת זֶה הָנִי כְּמוֹ חוֹב אַחֵר עַל הַב"ד לְהַכְרִיחוֹ לְקָיָים פַּס"ד וְלִשְׁלֵם הַחוֹב אֲבָל בְּנֹדָאֵי אֲסוּר לַב"ח לְהִשְׁיִיג חִיּוּתוֹ א"כ כֵּן ה"נ עַפ"י דִּין הַש"ס אֲסוּר לְהִשְׁיִיג גְּבוּלוֹ פִּינּוֹן דְּכָבֵר הַחֲזִיק בּוֹ וְטָרַח טִירְחָא עַד דְּסָמִיף דְעִתָּה דְהָנִי כְּמוֹ מְצוּדַת דְּגִיִּים שְׁיִוְצָא בְּדִיּוּנֵי וְאִין טַעְנָה לְהַמְּחִזִּיק הָרֵאשׁוֹן רַק שְׁהַשְׁוֹתָף הִזָּה עֵבֶר עַל תְּקִנַּת חֲזָקָה שְׁבַמְדִּינְתָנוּ וּלְפַע"ד בְּכַה"ג לֹא שְׁיִיף דִּין חֲזָקָה וְלֹא יָכוֹל הַתְּקָנָה לְבַטֵּל דִּינָא דְגָמְרָא פִּינּוֹן דַּעַפ"י דִּינָא דְש"ס פִּינּוֹן שְׁטָרַח וְנָתַן מְעוֹת לְפִיִּס חֲבִירוֹ נְהִי דְמְדִינָא דְש"ס לוּלִי הַחֲזָקָה הִי' הַמְּעוֹת בְּחִנָּם מ"מ עַכ"פּ הוֹצִיא מְעוֹת כְּדִי לְסַמְּוֹף בְּאוֹמְנָתוֹ וְלוּלֵא זֶה הַמְּשִׁיג גְּבוּל שְׁבָא וְהוֹסִיף עָלָיו הִי' בָּא הָאֲרֵאֲנָדִי לִידוֹ א"כ וְדָאֵי מְדִינָא דְש"ס מוֹצִיאִין מְזַה הַמְּשִׁיג גְּבוּל וְהַתְּקָנָה שְׁבַמְדִּינְתָנוּ בְּאֲנָפִין כְּזֶה שֵׁא"א לוֹ וְאִין רָצוֹנוֹ לְדוֹר שָׁם כְּלָל וְרַק לְמַכְרוֹ בְּנֹדָאֵי שְׁהַשְׁוֹתָף שְׁדָר בָּהּ קוֹדֵם וְלֹא הִי' בְּזֶה תְּקָנָה וְדִי עַכ"פּ שְׁיִשְׁלֵם כְּפִי מַה שְׁיִשְׁוִמוֹ הַב"ד אֲבָל הַחֲזָקָה וְדָאֵי שֶׁל הַשְׁוֹתָף שְׁיִשֵּׁב בָּהּ עַד הִנָּה בֵּין מְדִינָא דְש"ס וּבֵין מִפְּחַת הַתְּקָנוֹת וְלָכֵן זֶה הַמְּשִׁיג גְּבוּל שְׁמַחְדָּשׁ מוֹצִיאִין מִמְּנוּ כְּדַבְּרֵי הַמ"ב ז"ל: וְעוֹד רָצָה זֶה הַחֲכָם לוֹמַר פִּינּוֹן דְּלֹא זָכָה בּוֹ הָרֵאשׁוֹן רַק מִפְּחַת כָּל דְּאֵלִים גְּבַר א"כ אִם אַחֵר יִתְקַפּוּ מִהַלּוֹקֵחַ לֹא יוּכַל הַלּוֹקֵחַ לְאַשְׁתַּעֵי דִּינָא בְּהַדְנָ' דִּיאֲמַר לוֹ לֹא בַע"ד דִּידי אַתָּה.

וְאֲנִי אוֹמֵר יִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר וְלֹא יֵאֲמַר דֵּא"כ מִי שְׁלוֹקֵחַ שְׁדָה מִחֲבִירוֹ יֵאֲמַר לוֹ מְעַרְעֵר פ' לֹא זָכָה בּוֹ רַק מִפְּחַת כָּל דְּאֵלִים גְּבַר וְהַלּוֹקֵחַ לֹא יוּכַל לְהַכְחִישׁוֹ אָף דְּבָר זֶה לִיתָא כְּלָל דְּבִשְׁלָמָא מִיד מִי שְׁגָבַר וְאֵלִים מְקוֹדֵם דַּעַת יֵשׁ פּוֹסְקִים [בְּסִי' קל"ט ס"ב בְּש"ף] שְׁיָכוֹל הַשְּׁנִי לְתוֹפְסָה דְּאֲמַרִּינּוּ אִם הִי' שֶׁל רֵאשׁוֹן הִי' מִתְּגַבֵּר וְלֹא הֵנִיחַ לְתַפְּסוֹת וּמְדַהֲנִיחַ לְתַפְּסוֹ מוּכַח שֶׁהוּא שֶׁל תּוֹפְסָה הַשְּׁנִי אֲבָל כְּלוֹקֵחַ מַה יַעֲשֵׂה זֶה שְׁלֹא יַדַּע מִידי וְאֲנִי טַעְנִינּוּ בְּעַד לּוֹקֵחַ מִסְתַּמָּא הִי' שֶׁל הָרֵאשׁוֹן מְדַגְבֵּר יָדוֹ וּמִסְתַּמָּא יֵשׁ לוֹ רְאִיוֹת וּמִש"ה הֵנִיחוֹ חֲבִירוֹ לְגַבּוֹר וְלְתַפְּסוֹ דְקִי"ל טַעְנִינּוּ לְלוֹקֵחַ וּסְבָרָא כְּזוֹ כְּתַב הַנ"מ [סִי' קל"ח סק"ט] לְעַנְיָן טְלִית אוּלָם בְּאֲמַת גּוּף דְּבָרֵי קִצָּה"ח שְׁבָזָה תְּלָה הַחֲכָם הַנ"ל דִּינוֹ צ"ע שְׁהַקְצָה"ח ז"ל [סִי' מ"ט סק"ח] מְשִׁיג עַל הַתּוֹמֵם שְׁכַתְּבֵי דְרִשְׁאִים לְכַתּוֹב הַרְשָׁאָה וּמַה שְׁהַתּוֹס' ז"ל כְּתַבּוּ (כַּב"מ) [בַּב"ב דל"ה] דָּאִין כּוֹתְבִים הַרְשָׁאָה הוּא רַק לְנִהְרְדַעֵי דַס"ל גְּזֵלָן שֶׁל רַבִּים לֹא שְׁמִי גְזֵלָן אֲבָל לְדִידוֹן כּוֹתְבִים הַרְשָׁאָה וְהַקְצָה"ח הִשְׁיִיג עָלָיו דְּגַם ר"א לֹא פְּלִיג ע"ז דְּלַרְשָׁעִים כְּאֵלוֹ אִין כּוֹתְבִין הַרְשָׁאָה רַק דַּס"ל לַר"א דְּצָרִיף לְהַחֲזִיר וְכו' וּבַמְכ"ת זֶה

לימא פלל דהנה צריכין להבין מ"ש התוס' דאין פותבין הרשאה דלמה לא יכתבו הרשאה ויוציא הגזילה עכ"פ ואפילו בלא הרשאה למה לא יוציאו הב"ד את הגזילה אף באמת סברת התוס' פיון דס"ל לנהרדעי דכה"ג אין פופין הב"ד ומזדקקים להוציא הגזילה ולהשיב לרשעים פאלה כמ"כ אין מזדקקין לכתוב הרשאה לר"א דס"ל דהב"ד מזדקקין להוציא הגזילה מהגזילן בנדאי פותבין הרשאה ג"כ להוציא הגזילה ועוד נראה פשוט דכל הפלפול של הקצה"ח ו"ל קודם שזכה אחד אבל לאחר שזכה האחד נגד חבריו מפת התפיסה מדהניח חבריו לתופסו ש"מ שהדין עמו כמבואר בפוסקים וא"כ זה הנכרי שפא בלא שום טענה הוי גזילן ממש של יחיד וגם לנהרדעי מוציאין ממנו שגזל ממנו עכ"פ זכות זה ואפי' לענן להקדים לשחוט או"ב מקרי זה זכות שיכול לקדים כמבואר בט"ז ז"ל (שם) [י"ד סי' ט"ז סק"ט] (מ"מ) [מכ"ש] בכה"ג שזכה כבר זכה מפת תפיסתו דאחד מן השוק שחטפה בלא טענה [נדאי] דמוציאין ממנו: סוף דבר דעפ"י הדין והתקנה זכה השותף וזה אשר השיג גבילו בהוספה מוציאין ממנו וזה המזדקק הראשון המוכר לו יחזיר לו מעותיו שהמכר השני בטל אף לאשר שגם השותף שישב בהאוראנדי גם הוא עשה שלא פהגן ונעשה סרבן עפ"י ב"ד ראוי שישלם ויוסיף על דמי מקחו מהחזקה שקנה מהמזדקק הראשון פפי שיראו הב"ד ודמי ההוספה נמי תלי' בראי' עיני הב"ד פיון שלפ"ד המשיג גבול בהיתר עשה וד"ל: ועוד תמה אני ע"ז החכם דלפי דבריו דכח"ל לומר בכה"ג לאו בע"ד דידי את הקא א"כ אדרבא פיון דהשותף השני שלקחה עכ"פ בהיתר ועשה תקינותים בהאוראנדי וחובות נדאי חל עליו תקנת חז"ל שלא להשיג גבילו מפת עצמו שזכה באוראנדי בהיתר ואיך יכול אחר להשיג גבילו מפת התקנה ומהיכן באת לומר שפיון שלא פרע להראשון הי' רשות ביד הראשון למוכרו ז"א דיוכל השותף לומר לאו בע"ד דידי את והאוראנדי מעיקרא לאו בחזקתה ולא הי' מגיע לה שכתר לפרוע בכל שנה וממילא שייכה החזקה להשותף שישב בה' ג' שנים ועשה חובות וכן הוא בנדאי לפ"ד אותו החכם: סימן נב שלום לידידי הרב המאה"ג דהתריף ובקי מו"ה אלימלך שמעון נ"י אבד"ק חירוב יע"א.

שאלה ילמדנו במעשה שהי' בראובן ששכר חזקת שמעון ותבע אותו לדין ופסקו ב"ד להם שמחויב להחזיר לשמעון העסק ונתנו שטר חזקה לשמעון והוכרח ראובן להניח את העסק ביד הפריץ ושכר שמעון בעצמו העסק מהפריץ ושכר ראובן ממנו ושילם לו הראטי ואח"כ מת שמעון בתוך זמן השכירות הנ"ל והלך שוב ראובן ושכר העסק הנ"ל מהפריץ ושמעון הניח אלמנה וכת קטנה והאלמנה נישאת אח"כ לבעל ובאתה האש' ובעלה להב"ד ותבעו את ראובן שיחזיר העסק וטען ראובן איך ששמעון נתן לו רשות לשכור העסק ויצא הפסק שמחויב האשה לישבע איך שלא נתן רשות לראובן לשכור העסק ועשו הב"ד פשרה ביניהם שהעסק יהי' ביד ראובן וראובן יתן דבר מה להאלמנה הנ"ל וכעת הלך בעל האש' הנ"ל ושכר חזקת ראובן מכפר אחר ואומר שיחזיר לו החזקה אשר נתפשו עלי' אז יחזיר לו החזקה פי הפשרה בטעות הי' מחמת שלא פדין פסקו הב"ד להאשה הנ"ל השבועה פי מה לה שתשבע בשביל היתומה וכי אם אחד יודיע לב"ד שאחד גזיל לחבריו יהי' המודיעו מחויבים להוציא הגזילה מתחת ידו: תשובה אתפלא מאוד איך בעלה על לב יודע ספר לפסוק שבועה לאלמנה הא אפילו תודה האלמנה שבעלה מחל

החזקה אינה נאמנת להזיק להיתומה כמבואר גבי שני שותפי' [ח"מ ע"ז ס"ה] שאחד מודה ונשאר החזקה בנולה להיתומה ואין לאלמנה כ"ז שלא נשבעה שום טענה על החזקה וא"כ ממילא הפשר שעשתה האלמנה אינו פלוג דלא עדיף מאם מכרה מטלטלין הידועים של בעלה קודם שנשבעה אם לא נשבעה לבסוף דלא מהני לכ"ע יענין בח"מ ובב"ש סי' [צ"ו ס"ה] ובפרט היכי שלא אמרה כלל דמוכרת ומפשרת בשביל פתובה דלית שום חולק כלל דאין מכירתה ופשרה שלה כלום דבשלמא באשה שאמרה שמוכרת בשביל פתובה יש מקום לומר דהוי פתפסה ויש מקום לספק (הגם דפסקינו דלא מהני בנכסים ידועים לבעל) אבל בנ"ד דאשה לא רמזה כלל פתובה ומי יודע אם לא גבתה כלל ובעצמה תודה שאין מגיע לה פתובה ולכן בנדאי הודאה שלה שמחל בעלה החזקה ל"מ להיתומה וא"כ בנדאי הפשר חוזר מפמה טעמים דכיון דחזקה שיהי רק להיתומה ואם היתומה לא התפשרה מעולם דנראה דהב"ד לא התפשרו כלל לטובת היתומה וגם לא הגיע לה שום טובה מזה כנראה בעליל ולכן בנדאי הפשר בטל דאפטרופוסת אינה יכולה לענות ולהפסיד נכסי היתומים פיזוע לדבר פשוט שאם לא הי' לטובת היתומה שהפשרה בטיילה וגם עוד טעמא לבטל הפשר משום שנעשה בטעות מפח השבועה ואי משום שלא הזכיר בשעת הפשר שעושה משום השבועה ז"א דחי דנראה הדבר דעיקר הפשר הי' מחמת השבועה אפילו לא הזכירו הפשרה בטיילה ויענין תשו' מהרמ"א מביאו כ"ה ח"מ סי' כ"ה וז"ל האלשיף ז"ל ומהרא"י שהביא נראה ברור שאפ"ל לא אמרו למורשה דבר כ"א שהי' טוען דאסיק אדעתה' שפתובה חמותה היתה קודמת נראה דמהימן משום דהוי מילתא דעביד אינש למיטעי ואנו סהדי דמסתמא הכי אסיק אדעתה' דאלת"ה מאי איכפת לי למעבד פשרה ולאפסודי ממון רב דמאן מעכב בידי' דלא ליגבי כל שטר פתובה משלם דלא בשופטני עסקינו א"ו דאסיק אדעתה' שחמותה היתה קודמת ומ"ה עביד ורא"י גמורה מההוא דפי' חזקה שהביא מהרי"ק ז"ל דהתם טעה מאליו במאי דלאו ה"ל למטעי כ"ש בהא דנ"ד דאפ"ל לא אמרו לו דבר נדאי דלאו אתפשר אלא דטעה בהכי והוא מלתא דעביד אינש למטעי דלא כ"ע דינא גמירי ואדרבה מסברא הי' מסתבר טפי דהיא קודמת לכלתה עכ"ל הרי דמחמת אומדנא שנראה שהתפשר בשביל זה דטעי במלתא דעבידי למיטעי הפשר בטל וא"כ בנ"ד דנראה בעליל דאם היו פוסקים דחזיר החזקה להיתומה כמו שהוא הדין שלא היתה מתפשרת עצמה בנדאי הפשר בטל.

ולענין מ"ש בשם מהב"ל אחד דביתומים ואלמנה אין חזקה כלל ומותר להשיג גבולם ז"א כמבואר בכ"ה בדיני חזקה ובמהרשד"ם ז"ל סי' רל"ד חלק ח"מ דאפילו ביתומים קטנים ולא הי' אפשר להחזיק אעפ"כ בתוך שלשה חזקתם חזקה ואסור להשיג גבול וכן נהגין כל ישראל ולכן החזקה של היתומה בתוקפו וכל החולק ע"ז חולק על תורת אמת ומשיג שדי תומים וידינו מלכו של עולם ואני נפשי הצלתי: ואודות העופות לא אדע תמונתם ומה המה ואין אוכלין בזמננו שום עופות בלא מסורת אף במקומנו יש שנקראו תרנגולים והמה מעט בדמות תרנגולים רק שמשונים בגבי רגליהם וגדולים המה ולא הרשתי לאכלם עד שבאו אנשים פשרים מא"י והעידו לי שבא"י אוכלים אותם וגם ידעו שבאו לא"י מאת איי הים שמשם באו ג"כ לכאן פאשר ספרו לי בכאן שהשרים הביאו להם מאות' איי שאמר בר מערבא ואם אותם שבמקומכם ג"כ בתואר הזה יאכלו

וישבעו אמת שבביתי עדיין לא אכלו מהם והי' שלום בדברי ידידו דו"ש: סימן נג להרב כו' האבד"ק ריבאטיטש.

מכתבו הגיעני ומתלונן על איחור תשובתי אליו על שאלתו אשר שאל ממני ימים רבים ידידי הנה באותם הימים ימי נוראים רבו טרדוטי ולא יכולתי לקרות מכתבו מחמת אפיקסת הפנאי ובעבור ימי מועד לקחתי פנאי לעיין ונלאתי קרוא בהם פי רבו הטענות וגב"ע וקריתי ושינתי עד שלקחתי איש מנוסה בענינים פאלה ולהציע עמו הדברים אעפ"י כ לא יכולתי להבין תוכן הטענות וגב"ע על בנרי' אף שעיקר הדין אם נבא לפלפל בדברי כ"א מהדנינים אין די באר ביריעה עפה פי רבו הדיעות וסברות שונות מרבותינו הראשונים ואחרונים אף בקצרה אני אומר דנדאי אם הי' ביניהם שנתפות לא נוכל לבטלה מפת דשלב"ל אם הי' בקנן ולא ידעתי מ"ש הרב נ"י שפאן לא שייך הטעם דהוי פיקדשו ידי דלמה לא נימא דהוי פהקדיש פיו ונדיו ורגליו במה שילף לשפון ובמה שייקנה ויעשה בעסק זה ולכן בנדאי לא יוכל לחזור גם מה שרצה לומר שבטל משום דאומדנא שלא עשה השנתפות רק בעבור ששמע מדיין אחד שהחזקה הוא של רא"מ וזו אינה כלל כיון דלא גילה דעתו שמשום זה עשה השנתפות וכמבואר בח"מ ס"ס כ"ה דצריך גילוי שמתחמת זה עשה הפשר אבל בלא גילוי דעת בפירוש לא אמרי' שהוא פשרה בטעות ולכן בכאן שלא גילה דעתו שעושה שנתפות מחמת ששמע שהחזקה של רא"מ לא מקרי פשרה בטעות והשנתפות קיים וגם אדרבה אפתי לא נתברר היטב אם אין החזקה שלו ולכן השנתפות קיים וכמבואר במהרשד"ם ז"ל ולכן השנתפות קיים אם הי' ביניהם שנתפות אף חפשי בכל הפתים ולא נאמר כלל שום שנתפות אלהבא רק שאסור אחד לשכרו לבדו אבל אם ירצה שלא לשכרו הרשות בידו ויוכל השני לשכרו אבל לא חייבו עצמם כלל להיות שנתפים ולכן בנדאי אם אחד שכרו לעצמו עבר על השגת גבול ששכר חלק חבירו אבל שנתפות אין שייך בכאן כלל ולכן אין לנו רק אם הוי זה השגת גבול.

ושוב יש לדון על הח' שעבר הגם שלא הוציא בפה מ"מ הרב הי' יכול לגזור עליו שלא יעשה דבר זה וכמ"ש בנ"ב מ"ק [חי"ד סי' ס"ח] לענין קריאת התנאים שהרב קורא וגם שבושה בכתב ג"כ הרבה דיעות בזה ולכן מצוה לבצוע ודברי פל הגב"ע לדעתי הנה למותר ורק לענין לידע של מי הוא החזקה ולזה מחמת סתירת הדברים הפל לפי ראות עיני הב"ד והי' שלום כו': סימן נד להרב כו' מו"ה משה אהרן נ"י אבד"ק גאוויטאנין.

הגיעני מכתבו והנה ידע בבירור פי זה שאיזה מבני עיר מספמים על אחד מ"מ לא מהני מידי להיות ראוי להשיג גבול דהנה כ"ז הדין דבני העיר קודמין נובע מתשו' הב"ח ז"ל [סי' סמ"ד] דמסבא יכול אדם לומר אל תשכרני אני אשפון לעצמי ולמה תפסוק חיותי ותעשה לה פרנסה מחיותי אף כ"ז אם הבני עיר רוצים לשפון אצל הפריץ אף אם הנה אינם בע"ד כלל ואינם שוכרים כלל מהפריץ ורק אומרים שזה ניחא להו יותר מהראשון בכגון זה אין להם רשות להשיג גבול המוחזק מכמה שנים וגם אם יש להם דין נגד המחזיק מפבר מחויב לעמוד עמם לדתה"ק ויקיים פס"ד אף זה הערמה שאיזו מבני העיר יאמרו זה ניחא לנו זה אינו טענה כ"כ ולא יחרון גו' וכן אם יראו הב"ד שפני העיר הוציא מעותיהם לתוך שנתפות פולם ולשכרו מהפריץ או עכ"פ מהשוכר ורק

ששוכר החדש לא יהי' לו נגיעה כלל בזה באופן זה בני עיר מוחזקים אף כ"ז בהאוראנדי אבל הפפרים שייכי' להמתזיק מקדם שיש לו חזקה.

ס"ד שקר אין לו רגלים והב"ד צריכים לדין האמת לאמתו כו': סימן נה להרב הקריף הקסיד כו' מו"ה בערלי מו"צ ביישוב לאדמיר. שאלה אחד הי' לו שדה מושפר מהשררה ובא אחד והשיג גבולו ובאו לפני הרב ואמר הרב שלע"ע אין המוחזק מכבר צריף לו כי יוכל לשפור אצל השררה שדה אחרת פמוה ואם תרצה לבנות באותו מקום אזי תנהו לה השוכר עתה בתורה וקיימו פן והלף אצל הפריץ ושכר ממנו שדה אחר וזה הי' פמה שנים ועתה מכר המוחזק מכבר פחו בהשדה שהשיגו ממנו בעולה והלף הלוקח ובנה עליו בית זה תנרף השאלה: תשובה דהפשר נהי שלא הי' בקננו מ"מ נקנה להמתזיק בהחזיק בו השני בתורת קננו אף נהי דקנהו השני מ"מ הא שנייר בפירוש זכות אם ירצה המתזיק מכבר לבנות עליו וא"כ זכות זה מכר להמתזיק בו עתה או דלמא לא שנייר רק לו פשהוא בעצמו יבנה אבל אין לו זכות למפור וגם יש לצדד אם שניף בזה מצרנות כי הוא פמוכר מחמת דוחקו [המבואר בסי' קע"ה סמ"ג] וכה"ג דהי' מתניירא מהמוחזק בו בהשגת גבול או מאחרים פן ישיגו גבולו אין בזה רק לפשר לפי ראות עיני ת"ח יראי השם כי קשה לבא לעומק.

תמצית הדין בזה אף אם יעקשו שניהם דוקא לדין צריף שיהות איזה ימים אחר הפסח הבע"ל והי' בזה שלום ג' ניסן תרכ"ח: סימן נו להאברף המופלג הנגיד מו"ה.

מלארז יע"א. יקרת מכתבו הגיעני ואם כי מהראוי שלא להשיב בד"מ בלתי שמוע טענות ב' הצדדים אולם אני אינני פוסק שום דבר להלכה לומר פלוני זכאי או פ' חייב ורק למבקש עצה דרף שאלה כי הדין כפר נפסק מגדולי דורנו ורק אני מודיע לו את אשר עמי כי המנהג שנהגו מאז לכוף את המשגי גבול בכל מיני כפיות ולאסור לקנות ספריו עכ"פ במדינה א' המנהג הזה אי אפשר לשנות דקיי"ל אפילו מנהג החמרין וספנין מנהגם מבטל הלכה וכמ"ש בש"ס [ב"מ דפ"ג] וש"ע [סי' של"א] לענין עבודת הפועל שנהגין נגד הכתוב יצא אדם וגו' מ"מ אין משנין מהמנהג ורק שצריף להיות מנהג נתיקין והנה מנהג זה נתיסד עפ"י גאונים שלפנינו ורק שצריף הספמה מגדול פמו גבי הני תרי טבחי דאמרי' בב"ב [ד"ט] ה"מ דליכא צ"מ במתא וכתבו הראשונים הטעם דהצורבא מרבנן יענין שלא יזיק לבני העיר או לבני אותה מדינה ולכן אם עושים עפ"י הספמת רב חשוב וגדול במדינה בודאי אסור להשיג גבול דכן המנהג מאז בין המדפיסים בכל תפוצות ישראל ואפילו הוא נגד התורה אם אינו לבטל מצוה פידוע אין מבטלין מנהג וענין בס' משא מלף שמבואר פן מרוב גדולי אחרונים ובפרט שאינני רואה שום מצוה מזה שע"ז שא' משיג גבול רעהו ומזלזל במקח אינו משגיח היטב ומדפיס בבהלה ומקלקל ומחסר הרבה ובעוה"ר אם ח"ו יניחו המדפיסים על מעשיהם עתה ישתפשו הרבה ובודאי טוב ומצוה שלא יניחו להשיג גבול ורק כ"א יראה להדפיס עצהיו"ט ובהגה מדיקת ואם נימא שזה המדפיס הגיה בדיוק אנו בתר תיקון רוב המדפיסים אזלינו ואם יורשה להשיג גבול רעהו ובלא הספמה יתרבה המכשול יותר מהתיקון שמוכר בזול ומי שחפץ ומאמין בתורה יוכל לקנות בזול אפילו בלא השגת גבול והבלתי מאמינים משלמין ממון להוציא

ספרי הקדש מבתיהם כידוע ולכן לדעתי איסור גדול להשיג גבול ההסכמה מגדול הדור באותה מדינה עכ"פ והיותר נראה שגם במדינה אחרת פן המנהג ואיסור לשנות המנהג.

אולם לפי הנשמע שהחכמים שנתנו ההסכמה והאיסור המה המדפיסים בנדאי שאין בידם לכוף ליקח ממון ישראל באלמות אולם שמתתי שהגאון ר' ישעיה נ"י מפראג איננו נוגע כלל ולכן יעשה מע"כ עפ"י דבורו וד"ל כ"ז כתבתי בתורת עצה טובה לא בתורת פסק והי' שלום: סימן נז להרב המאה"ג התריף ובקי החסיד המפורסם מו"ה יעקב פרענקיל נ"י אבד"ק נאריאב.

הנה על טענה הא' שרוצים שיתן חשבון דבר פשוט שאין ליתן חשבון רק בפני אנשים פשרים ונאמנים שיבררו הב"ד או הצבור וכמ"ש בתשו' מהרי"ו קע"ג פאשר כתבת גם אתה ובאם צריכים שבועם זה פשוט אם אין עליהם שום חשד ורצון כפי הבריות רק שרוצים קצתם להטיל עליהם שבועה דינם פדין אפטרופוס שאין נשבעין [כמבואר בח"מ ר"צ] אבל אם נראה לב"ד שיש מקום לחשוד ונעשו בכמה דברים שלא כהוגן צריכים שבועה כמבואר בתשו' מהרי"ו הנ"ל [מובא ברמ"א יו"ד סי' רנ"ז ס"ב] ובפרט הראשים שבדורנו ובפרט שהמעשה מעשה זר לעשות בעיר קטנה מרחץ כזה נראה שדברים בגו להעלים מעשיהם מהצבור בהוצאה מרובה ולכן לדעתי חייבים שבועה אף עכ"ז הדבר מסורלב"ד שיעשו באמת פאשר יראו ואין לדיין אלא מה שעיניו רואות ובאמת פן מבואר בעה"ג שהבאת.

ומ"ש לפוטרו משום שהצבור ראו ההוצאה לבנין בכל יום וא"כ מסתמא הסכימו למעשיהם לפע"ד ז"א כמבואר בתשו' הרשב"א תרי"ב שמיביא הירושלמי וגם הר"ן הביאו דבמה אנו קיימין אם בשקבלו אפי' חד סגי נאי בשלא קיבלו גם זט"ה לא מהני ומשני הירושלמי בשקבלו סתם יענין פ"י זה הירושלמי בר"ן מגילה וברשב"א הנ"ל דמפרש הרשב"א דבשקבלם על ענין כללי אם הי' במעמד אנשי העיר וזט"ה מועיל דמסתמא ניחא לבני העיר ודוקא ז' כעין ז' רואי פני המלך יעי"ש הרי לפניך דאפי' במעמד אנשי העיר בעי דוקא זט"ה אבל בנ"ד שלא הי' זט"ה עמהם לא מהני מה שהי' במעמד אנשי העיר אף הרשב"א ז"ל כתב שם דדוקא לשנות מדבר מצוה בעי זט"ה אבל לדבר הרשות לא צריך זט"ה יעו"ש וא"כ בנ"ד י"ל דזה הוי דבר הרשות לא מצוה אף יש מקום לומר פיון דממענות הנה פוסקין פרנסת הרב ושאר מיני מצות אין פח בידם לשנות ולא מהני מה שהי' במעמד אנשי העיר בלא זט"ה ועל מה שלא שאלו את הנבחר הג' בנדאי נראה כפשיעה ותלוי בראות הב"ד אי מהימני אזה בלא שבועה וכו"ל ומה שטוענים שהמה קרובים לפע"ד המנהג להאמין לקרובים וזה תלוי במנהג הגליל כמבואר בח"מ [ס"ס ל"ז].

ומה שטענו ראשי הקהל שיעשו עפ"י רוב נותני המס והבקיאים. בזה צדקת דנדאי דבריהם נכונים דאזלינן בטר רוב וכמו שהבאת בשם הרשב"א ובכה"ג כ"ע מודים שמה שנעשה עפ"י רוב יח"ס הבקיאים [מהני] ומה שטענו שהתמנות הי' רק על ג' שנים לפמ"ש אין בזה שום טענה ומה שטענו על הוצאות הרב אין בדבריהם מש.

את זה ראיתי לכתוב לה בדרך קצרה ואתה המשפיל תבין פנונתי עפ"י דין האמת ואל תט
מהאמת והיא שלום: סימן נח לכבוד ידידי הרב המאה"ג החריף ובקי ירא ד' המפורסם
וכו' מו"ה אברהם א"ש נ"י האבד"ק בן דיוב.

אודות ששאל מעכ"ת אם יכולין בני העיר הרוב לכוף המיעוט לקבל גזירתן במידי
דאיפא רנוחא להאי ופסידא להאי הנה אין פאן מקום לפלפל פלל פי פבר העריכו גדולי
הראשונים ואחרונים דבריהם ומי יוכל בפלפולו אפילו להכריע פי הנה הר"ת כפי שמצא
המרדכי [ב"ב סי' ת"פ] ור"י ורש"י ורוב גדולי הראשונים ס"ל דיכולים רוב בני העיר
להסיע ולכוף היחידים אפילו במידי דאיפא רנוחא להאי ופסידא להאי וכאשר מנה אותם
האלשיך בתשו' סי' נ"ט אף המהרי"ק ז"ל [שורש א'] והרבה אשר עמו הספימו דאין
פח ביד הרוב לכוף להמיעוט ומהריב"ל ז"ל לא הכריע דבר ברור דבתשו' סי' ס"ד נראה
דאין יכולין ובשאר מקומות פתב להיפוך וכאשר מבואר במשא מלך ומהרשד"ם ז"ל
[ס"ס ת"ו ות"ז] פתב בפירוש דיכולים רבים לתקן במידי דאיפא רנוחא להאי ופסידא
להאי אם איפא רק קצת תקנה לצבור ובמשא מלך נוטה ג"כ לדעתו יעו"ש.

אף שפתב דיחיד המנוחק יוכל לומר קי"ל אולם פולם הספימו דבמקום שיש מנהג לילך
אחר הרוב בנדאי יכולין לכוף למיעוט וכן מחליט הרמ"א ז"ל בתשו' [ע"ג וע"ד] וא"כ
בכל מדינת פולין והרבה ממדינת הגר לפי ששמעתי הרבים כופין המיעוט בנדאי יכולין
לכוף ובפרט שראוי לקיים מנהג זה דאל"כ יתבטלו ויתפרדו כל התקנות הנהוגות
בישראל בד"מ וכבר פתב לי ע"ז מו"ח הגאון זלה"ה בהיותי בימי נעורי שעשו בני העיר
שמה חכירות ממלח חכירות חדשה שלא היא מעולם ומוכרי המלח ערערו בדבר וכתבתי
למו"ח הגאון ז"ל והעלה בפלפולו דאין יכולים היחידים לעכב ולכן אם בעירו אין ידוע
מנהגם פלל לנו [ידוע] שאזלינו בטר רוב בני המדינה ולכן בנדאי אין יכולין היחידים
לעכב אף בלבד שיעשו בדעת חכמי העיר וחקם הממונה בעירם פי פן הספימו רוב
הפוסקים דאפילו בני עיר אין יכולין לעשות בלא חקר עיר והנה אם יספימו החכמים
להרוב הלזו הלא זאת תלוי שיתנועזו החכמים יחד לבית מעכ"ת ואתם תראו אם נכון
וראוי הוא לטובת הצבור מהראוי שסתפימו עם הרוב ולא תחושו ליחיד פי אם ח"ו לא
יחזיק המנהג לילך בטר רוב יהרוס ח"ו וכו' ואל תשגיחו בזה מצעקת איזה אנשים פי
פיקוח הרבים דוחה הפל וכמאמר ר"נ [סנפה ל"א] פעיתא היא דא ורחמנות פזאת היא
אכזריות דעתה בגולה בעוה"ר אין לנו רק התאספות והתחברות יחד ולילך בטר רוב פי
מבלעדי זאת עולם הפקר ולכן ילכו בטר רוב אם יראה בעיני כ"ת ויתר החכמים שיהא
תקנת הצבור.

והיא שלום פנפש דבש"ת בלונ"ח יום נא"ו עש"ה ב' פסלו תרכ"א: סימן נט לכבוד ידידי
הרב הגאון החריף ובקי פאר הזמן המפורסם כו' מהרי"ל מייזלס נ"י האבד"ק
פרעמיסלא יע"א. שאלה תי"ח דיינ נפטר ונשאר אחריו בנים יתומים קטנים ואשתו
אלמנה ונכמרו רחמי אנשי העיר ועשו אסיפה והספימו לעשות תקנה לתת להאלמנה
ובני' מקנפת הצדקה היינו שיוסיפו על שכר השחיטה מכל עוף א' צ"ל וזה יהי עבור
האלמנה (פי עלתה על דעתם שיעלה דמי ההוספה לערך ב' או ג' ר"כ לשבוע) ונאספו
פתות לבא עה"ח והוחילו על הרב וראשי הקהלה שגם המה יספימו וכן נכתב בריש פתב

התקנה שיעשה בהסכמת הרב ומנהיגי העיר והרב לא רצה להסכים כי אמר מאחר שמבואר בכתב לאסור השו"ב באם יעבור על התקנה וחש לתקלה דשכיחי בעוה"ר בודון ושגגה וגם כי גם ראשי קהלה אמרו שיעלה דמי ההוספה לערף ששה ר"כ וזה אין לפזר בשביל האלמנה ויתומים הנ"ל כי יש עזבון מאביהם על איזה אלפים ר"כ וגם כי גם ליתמי הרב המנוח ו"ל לא ניתן לערף פנה ולזה הרבה אנשים ובפרט הרב והמנהיגים לא חתמו ורק לאחר איזה ימים נתנוצדו יחד מנהיגי העיר ויח"ס עם הרב ועשו תקנה על חצי צ"ל הוספה על כל עוף וגם הוטלו על השו"ב שבידו ישלם להאלמנה הנ"ל בכל שבווע ב' ר"כ וכן קיבל עליו השו"ב ובלא שום איסור רק בחיוב עליו.

והנה אהובי הדיין ו"ל חולקים ע"ז ואומרים כי כן עלתה פ"א בהסכמת ותקנת רוב בני עיר אין יכולין לבטלו הגם שהרב ואיזה מנהיגים אינם מסכימים כיון שפבר נעשה התקנה ליתן פל ההוספה א' צ"ל להאלמנה והתקנה נעשה מרוב אנשי העיר וכמה מהנגידים חשובים גם מנהיגים לכן אין יכולים הרב וקצת מנהיגים לבטל.

זה תנרף השאלה: תשובה הנה ידוע דהא דרבים יכולים לתקן הוא בשלשה אופנים אם למגדר מילתא דשמאי כמו שרואים. שהעם פרוצים בעבירה או מונעים מלקיים מצות עושים תקנה להוסיף גדרים כדי שלא יפוצו ח"ו באיסורים וזה נדאי יכולים רוב בני עיר לתקן אולם באם יש צורכא מרבנן פל תקנה הנעשה זולתו אינו אולם הרבה חולקים בזה: ב' הוא תקנה שאינו פלל בעניני דשמאי רק לתקנת וטובת בני העיר כמו מדות ומשקלות וכיוצא ואיכא רנוקא לחד ופסידא לאחרוני בזה יש מחלוקת בין הפוסקים ר"ת [במרדכי ב"ב סי' ת"פ] ור"י ו"ל וגדולי האחרונים אם יכולים הרוב לכוף המיעוט וכבר פשט המנהג דיכולים הרוב לכוף המיעוט בדבר הנוגע לטובת בני העיר אפילו במידי דאיכא רנוקא להאי ופסידא להאי פמבואר במשא מלך שרוב מנהגי מקומות בישראל פו וכן המנהג באמת: ג' היכא דהתקנה אינו נוגע פלל לטובת ותקנת בני עיר רק תקנה פרטי בזה כ"ע מודים דאין הרוב יכולים לכוף המועט פמבואר בכל הפוסקים [ע' בח"מ סי' ב' ורל"א].

והנה אחר הקדמות דברים הנ"ל נראה תחת איזה סוג הוא תקנה הנעשה בנ"ד הנה בנדאי אין בו צד מיגדר מילתא דשמאי כידוע לכל דמאי גדר סרף מצוה יהי בזה ואם פי הוא בנדאי מצות צדקה מצוה גדולה אבל אינו בתורת גדר דגדר מיקרי מה שמתקנים ועושים כמו שעושים גדר שלא יעברו את הגדר לרשות שאין רשאים להלוך בו כמו כן עושין תקנה בדבר הפותר שלא יתרוסו לבא להאיסור אבל הכא בתקנה זו אינו גדר פלל רק מצות צדקה ומזה המצוה נדבר אם כופין הרבים ליחיד הנה הרבה פסקו שאין כופין לצדקה משום שהיא מ"ע שמתן שכרה בצדה והרבה חולקים ובש"ע [יו"ד סי' רמ"ח] פסקו שכופין על הצדקה אבל בכ"ה מביא הרבה שחלקו על פסק מרן ו"ל בב"י ופסקו שאין כופין ומביא תשו' מהר"מ מינץ ו"ל סי'.

שפּתב דליחיד אין כּופין. והנה בּני עיר כּופין זא"ז לעשות קנפּה וכו' וכוּ כּל דְּכָר הַנְּהוּג
בְּאוֹתָן הַמְּקוֹמוֹת כּמבּוֹאָר בְּמֶרְדְּכִי ז"ל וְאַפְּיָלוּ מוֹעֵט כּוֹפִין הָרֹב וּמִש"ה פֶּסֶק בִּש"ע ס'י
ר"נ דְּכּוֹפִין הַבְּיּוֹנִים הָרַבִּים לַעֲשִׂירִים לַעֲשׂוֹת קִנְפָּה וְהוּא מִתְּשׁוּ' הַרְשָׁב"א מוֹבָא בִּב"י
בִּט"ד ס"ס ר"נ וְז"ל נִשְׁאֵל הַרְשָׁב"א עֲנִי הָעִיר מְרֻבִּין וְהַעֲשִׂירִים גְּדוּלִים אוֹמְרִים
שְׂיִחְזְרוּ עַל הַפְּתָחִים וְהַבְּיּוֹנִים טוֹעֲנִין שְׁלֵא יִחְזְרוּ אֶלָּא תֵּהִי פְּרֻנְסָתָן מְוֹטְלָת עַל הַצְּבוּר
לְפִי מָמוֹן וְהַשִּׁיב שׁוֹרֵת הַדִּין פְּדָבְרֵי הַבְּיּוֹנִים שֶׁהַצְּדָקָה לְפִי מָמוֹן אֶלָּא שֶׁהַדוֹר נִדְּלָדַל
וְאֵין עֲשִׂירוֹת לֹא בְּכִיס וְלֹא בְּדַעַת וּמ"מ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת מְפֻרְנָסִין מִן הַקִּנְפָּה וּלְפִי מָמוֹן
וְאֵם יִחְזְרוּ אִתְּכֶם עַל הַפְּתָחִים יִחְזְרוּ וּכ"א יִתֵּן לְפִי דַעַתוֹ וּרְצוֹנוֹ עַכ"ל.

אַלמָא הָא דְּהָרֹב כּוֹפִין הוּא מִשׁוּם דְּכֹן הַדִּין אָבָל לֹא יוֹכְלוּ הָרַבִּים לְכַפּוֹת לְיַחֲדִיד שְׂיִתֵּן
יּוֹתֵר מִחַיּוֹב עַפ"י ד"ת וּמְנַהֵג אוֹתָן מְקוֹמוֹת וְדָבָר בְּרוּר הוּא וּמְנַהֵג בְּכָל תְּפּוּצוֹת יִשְׂרָאֵל
שְׂאִין רֹב בְּנֵי עִיר כּוֹפִין לְיַחֲדִיד עֲשִׂיר לִיתֵּן צְדָקָה יּוֹתֵר מִהַנְּהוּג בְּיַנּוּ אֶפְיָלוּ הֵם מְפָזְרִים
בְּיוֹתֵר לְאִישׁ אֶחָד וּמְחַזְקִים אוֹתוֹ אֵינָם יְכוּלִים לְכוֹף לַעֲשִׂיר שְׂיִתֵּן גַּם הוּא לְזֶה הַת"ח רַק
כְּפִי עֲרָף שְׁנוּהֲגִים וְרְאוּי לְתַתּוֹ נְזֶה פְּשׁוּט אֲשֶׁר כְּמַעַט לֹא נִיתֵן לְכַתּוּב מְרֹב פְּשִׁיטוֹת וּא"כ
בְּנֻדָּאֵי לְפִי מְנַהֲגֵי מְדִינַת גְּלִילוֹתֵינוּ אֵין מְפָזְרִין בְּשִׁבִיל אֶלְמַנַּת ת"ח כִּינְצָא בְּזֶה יּוֹתֵר מִב'
ר"כ וּבְנֻדָּאֵי לֹא יוֹכְלוּ הָרֹב לְכוֹף לְהִיחִיד לִיתֵּן יּוֹתֵר וְלָכֵן כִּינּוּ שְׂאִין יְכוּלִים לְכוֹף בְּנֻדָּאֵי
גַּם פְּשׁוּטֵי וְהַמוֹנֵי הָעָם לֹא יוֹכְלוּ לְכוֹף לָהֶם לְזֶה וּא"כ גַּם נֻדָּאֵי אֶפְיָלוּ הַחַתּוּמִּים יוֹכְלוּ
לְחַזֵּר כִּי לֹא חֲתָמוּ עֲצָמָם רַק אִם גַּם כְּנֻלָּם יִתְרָצוּ בְּזֶה וּכְמ"ש בְּתִשׁוּ' סְפָרְדִית כְּמִדְּוֹמָה
לִי בַּמְהַרְח"ש ז"ל לְדָבָר פְּשׁוּט וְאֵין הַפְּנָאֵי כְּעַת לְחַפֵּשׁ בְּסָפְרִים בְּדָבָר שְׂאִין צְנוּרָף כִּי
הַדָּבָר פְּשׁוּט מַעֲצָמוּ וּכְפִי הַמְּבּוֹאָר [בִּיּוֹ"ד ס"ס רל"ו] גְּבִי שְׁנִים שְׁנֻשְׁבְּעוּ וְאֶחָד אֵינוֹ
מְקַיֵּים וּא"כ בְּנֻדָּאֵי הַתְּקֵנָה הָרְאִישׁוֹנָה בְּטֵלָה מְמִילָא גַּם אִיסוּר שְׂאָסֵר הַשׁו"ב ע"ע אֵינוֹ
כְּלוּם כִּי לֹא אָסֵר ע"ע רַק אִם יֵהִי בְּהַסְכָּמַת כָּל בְּנֵי הָעִיר מְחוּבֵּי לִיתֵּן וְאִם הַתְּקֵנָה בְּטֵלָה
מְמִילָא גַּם הָאִיסוּר בְּטֵל וְהַתְּקֵנָה הַשְּׁנִי שְׁפִיר כִּינּוּ שְׁנַעֲשֶׂה בְּמִוֶּסְכָּם כְּנֻלָּם וְהַשׁו"ב חֲיִיבוּ
עֲצָמָם לִיתֵּן ב' ר"כ בְּכָל שְׁבוּעָה בְּאִיזָה אֶנְפֵּן שְׂיֵהִי כְּנֻלָּע"ד שֶׁהַתְּקֵנָה הָרְאִישׁוֹנָה בְּטֵלָה
וּבְפֻרְט שְׁנַעֲשֶׂה שְׁלֵא בְּרָצוֹן הָרַב וּמְבּוֹאָר בְּרַח"ש ק"ו שְׁכ"כ הַרְשָׁב"א בְּתִשׁוּ' שְׂאֶפְיָלוּ
כָּל בְּנֵי הָעִיר אֵין תְּקַנְתֵּם כְּלוּם אִם חָבֵר עִיר אֵינוֹ מְסַכֵּים וְכַתּוּב שֵׁם שְׂאָם הַרִיב"ש הִי
רוֹאֶה תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א זֹה לֹא הִי חוֹלֵק עָלָיו ח"ו וּמְסַתְּמָא לֹא רְאָה אוֹתָהּ כִּינּוּ שְׁלֵא
הַבִּיאַה וְלָכֵן הִלְכָה כְּרֻשָׁב"א בְּזֶה וּכְמ"ש מִהֵרִי"ק [שְׁוֹרֶשׁ צ"ד] דְּכְשִׂאֵין דְּבָרֵי הָרְאִישׁוֹן
יְדוּעַ הִלְכָה כְּדָבָר הָרְאִישׁוֹן נֶגְדַּת הָאֶחָרוֹן לָכֵן הִחְלִית הַרַח"ש ז"ל לְהִלְכָה דְּנִגְדַּת חָבֵר עִיר
לֹא יְכָלוּ לְתַקְּנוּ כֹּן נ"ל.

אוּלָּם מְחַמַּת דַּמְעַת הָאֶלְמָנָה וִיתוּמִים וְהַמְּקוֹם רְחוּק מִמְּנֵי וְאוּלֵי ח"ו הִמָּה מְחוֹסְרֵי לְחֵם
וּעַפ"י הַדִּין מְוֹטְלִים עַל הָעִיר וְאֵז בְּנֻדָּאֵי כּוֹפִין אֶפְיָלוּ הַמְּקִיעוּט לְרֹב לְזוּנָן פְּרָאוּי לָהֶם
כְּנֵהוּג בְּכָל תְּפּוּצוֹת יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת סִיפּוּקֵי ת"ח דִּי חִיּוּתוֹ עַכ"פ וְלָכֵן לְדַעַתִּי שְׂיִאֶסְפוּ בְּנֵי
הָעִיר יִרְאִי הַשָּׁם וְהָרַב עִם מְנַהֲגֵי הַקְּהָל וְיִאֶמְרוּ דַעַתְּם לִש"ש בְּלֹא מְחַלּוֹקַת וְכֹאֲשֶׁר
יִאֶמְרוּ הָרֹב עִתָּהּ בְּהַתּוֹעֲדָם יַחַד וְאַחַר חֲקִירַת הָעֲנָנִים הֵיטֵב כִּינּוּ גַּם נֻלָּע"ד לְדִינָא:
וְהֵנָּה רְאִיתִי דְּבָרֵי מַעַכ"ת וּבְאַמַּת הַרְחִיב בְּחִרְיּוֹת וּבְקִיאוֹת אֶמְנָם לְצְנוּרָף הָעֲנָנִים אֵינוֹ
כֹּאֲשֶׁר כְּתַבְתִּי דְּזֶה אֵינוֹ בְּגֵדֵר תְּקֵנָה כָּלָל כֹּאֲשֶׁר כְּתַבְתִּי רַק צְדָקָה וּלְהַאֲרִיף בְּפִלְפּוּל בִּימֵי
הַקְּדוּשִׁים הִלְלוּ וּלְרֹב הַטְּרָדוֹת לֹא אוּכַל הַרְחִיב הַדִּיבּוּר רַק אֶת זֶה רְאִיתִי לְהָעִיר מ"ש
כ"ת דת"ח מְסַתְּלַק בְּפָה [ע' תו' יוֹמָא י"ב ד"ה כה"ג בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמִי וּלְע"ד לֹא בְּעֵינָן

דוקא רב ממונה מהקהל רק גדול הדור שעוסק בצרכי צבור אפילו שלא נתמנה מפי הצבור וכמ"ש [במ"ק ד"ו ע"א] האי צורבא מרבנן דאיכא במתא פל מזלי דמתא עלי רמיה וכמבואר בתה"ד בפסקיו סי' קכ"ח] דרשות לכל צורבא מרבנן המגיע להוראה להורות ולנהל בני העיר וא"כ אין הדבר תלוי במינוי בני העיר גם מה שהעיר משום שבועה בפתח ורוצה לחלק בין עדות וכו' יעניין בהג"א פ' המביא גיטין ד"ה השיב ר"ש ז"ל וענין בח"ס [חי"ד סי' רכ"ז] בזה ומחמת טרדותי קצרת: סימן ס לכבוד ידידי ב"ג הרב המאה"ג הקריף ובקי מו"ה יעקב פרענקיל נ"י אבד"ק נאריאב: מה ששאל רומכ"ת על ת"ח בעיר שישב כל ימיו ועוסק בתורה ותפלה ואשתו מתפרנסת מסיד שאין לשום אדם באותו העיר מו"מ מסיד כדי שיהא לת"ח פרנסה פו היא לערף שלשים שנה ועתה קמו איזה אנשים ורצו גם הם לסחור בסיד וקמו רוב בני עיר עם הרב ועשו אגודה למנוע דבר זה לסחור בסיד זולת הת"ח הנ"ל ונהנה איזה קשי ענרף שבועם אינם משגיחים ע"ז שעשו רוב בני עיר שלא לסחור בסיד ושאלת ידידי אם יש מקום לסחור התקנה טובה שעשו בני עיר הנ"ל או לא: הנה דעתי ידידי פינן שלא עשו תקנה בפירוש שלא יסחרו בה לא ידעתי מקום למחות מלסחור בזה אולם לדעתי שמחויבין בני העיר לעשות תקנה זו ולא יכול היחיד למחות בהנה אמרי בשבת (קי"ד ע"א) וז"ל וא"ר יוחנן איזה ת"ח שבני עיר מצווין לעשות לו מלאכתו זה שמניח חפצו ועוסק בחפצי שמים והנ"מ למטרך בריפתי עכ"ל ונהביאו הרי"ף והרא"ש ז"ל להלכה א"כ פינן שמצווין בני עיר למטרך ב' בריפתי ודאי שצריכין לעשות איזה תקנה שממנו יהי חי וכינן שפן יכולים הרוב לעשות תקנה זו שממנה יתפרנס ולא יסחור אדם בסיד זולתו ואין היחיד יכול למחות דהרוב כופין ליחיד אפי' במידי דאיכא אפוקי ממונא מהאי דלא כמהרי"ק ז"ל דכן הספימו רוב הפוסקים כמבואר בס' משא מלך וכן נהגין בכל קהלות ישראל לתקן תקנות עפ"י הרוב אפי' במילי דאפוקי מהאי ורינח להאי וא"כ החיוב על גדולי העיר לאסוף אסיפה ולחתום רוב בני עיר שמתקנים פו שלא למכור סיד שם זולת הת"ח הנ"ל ואח"כ יכולין לכופו להיחיד שימנע מזה אפי' עפ"י החרם וכן פסק זקנינו בעת שעשו בעירו מסחר המלח.

עבור פרנסתי ונשאל: סחר אדם זולתי ואיזה אנשים מיחו ואמרו שישלמו להרב מאיזה מו"מ אחר וכתב זקנינו מו"ח הגאון ז"ל דיכולין הרוב לכוף להיחיד ותשובה זו כמזונה שראיתי באיזה מספרי כת"י שהם אצל אחיה ולכן יעשו כנ"ל וגם עבירה גדולה בידי מי שרוצה לעשות מסחר הזה ולקפח חיות הת"ח הזה כי אחרי שמחויבים למטרך בריפתי מכ"ש שאסור לירד לחיותי הן אמת שלא מצאתי לדין זה שמחויבים בני העיר למטרך בריפתי לא ברמב"ם ולא בטור וש"ע זלה"ה אולם גמרא ערוכה הביאה הרי"ף והרא"ש ואין לדחותה מפני שהנשטו בבעלי הלכות פסוקות כי מי יודע רוח קדשם שהשמיטהו ואפשר שמש"ה השמיטהו שפכר כתב הטור בס"ס רנ"ג ביו"ד ז"ל [עני ת"ת וכו'] וכן הש"ע שם [סעי' י"א] והי' שלום: סימן סא להרב הקריף החסיד מו"ה בערלי נ"י מו"צ ביישוב לאדמיר יע"א: שאלה בענין האקציו שעד עתה נהגו בני היישוב שלא לשכרו ורק אבפינדונג וכעת בא אחד ושכרו מה דינו: תשובה הנה באמת מנהג אינו ד"ת כמבואר בכמה מקומות בש"ס [סוכה מ"ד] גבי ערבה דמנהג נביאים הוא לא תורה וגבי מקום שנהגו בע"פ שלא לעשות מלאכה וגבי לעשות מלאכה בפורים וגבי דאייתרא וגבי

שוּמְנוּ שֶׁל גֵּיד וְהֶאָרִיף מְזַה בִּס' בְּרוּף טַעַם [בְּדִין עֵדל"ת שִׁישְׁנוּ בְּשֵׁאלָה] וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת בִּש"ע וּבְסֵפֶר ח"ס אֵין הַפְּנָאִי לְחַפְּשׁ וְרַק מִסְתַּמָּא לֹא פְּלִיג אֲש"ס וְכָל הָאֲחֵרוֹנִים יַעֲוִין בַּח"ד לְגַבֵּי יָמִים שְׁנֵהוּגִין שְׁלֹא לְהַתְעַנּוֹת דְּקִיל מְדַרְבְּנָן יַעו"ש אִף בְּעֵינֵי מָמוֹן בְּמַה שְׁהִנְהִיגוּ מִנְהַג חֲמָרִין וְסִפְּנִין אוֹ סִיטוּמַתָּא אִי הָוִי דְּאוּרִימָא בְּזַה הַרְבֵּה דִּיעוֹת וּבְחִילוּקִים שׁוֹנִים כְּמִבְּנָאָר בִּס' מִשָּׂא מְלֵךְ אִף בְּלֹא"ה הֵכָא אֵינּוּ בְּגֵדֵר מִנְהַג רַק תְּקַנְהָ וְתַקְנָה לִכ"ע אֲזֵלִינוּ לְהַקְל דְּהָוִי רַק דְּרַבְּנָן כְּמִבְּנָאָר בְּכָל הַפּוֹסְקִים מְלֹא מְזַה וְעֵינֵן בַּמַּל"מ [פְּכ"א מְמַלְהָ].

גַּם לְרַבִּים אֵין שׁוּם מַעְלָה בְּזַה נֶגֶד הַיְחִיד כְּמִבְּנָאָר בְּתַשׁוּ' ב"ח [ס' ס'] וּמוּבָא דְּבָרֵי בְּאֲחֵרוֹנִים אִף לֹא יַדְעָתִי מַה לְחַקִּירוֹת הֲלָלוּ שְׁאֵינָם מִהַצְּנִיף דְּפִשִּׁטָּא דְּבָנֵי עִיר יְכוּלִים לְתַמְנָן כְּפִי שְׁיָרְצוּ אֲפִילוּ בְּמִידֵי דְּאִיכָּא רִוּחָא לְהָאִי וּפְסִידָא לְהָאִי דְּכֹן הֲעֵלוּ לְדִינָא הָאֲחֵרוֹנִים יַעֲוִין בְּמִשָּׂא מְלֵךְ וְכֹן נִהְיִינוּ וְכֹן הוֹרָה לִי מו"ח הַגָּאוֹן ז"ל הֲלָכָה לְמַעֲשֵׂה וְגַם דִּינָא דְּמַלְכוּת' לֹא שְׁיָיֵף בְּזַה וְרַשָּׁאִין עַפ"י דד"מ לְעֲשׂוֹת בֵּינֵיהֶם שְׁלֹא לְשׁוֹכְרוּ רַק עַפ"י אַבְפִּינְדוּנָג וְכֹן הוּא בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שְׁיִוְדָעִין שְׁרֵי הַמְּדִינָה שְׁעֲשׂוּ בֵּינֵיהֶם שְׁלֹא יִשְׁכְּרוּ רַק עַפ"י אֲפִינְדִינָג וְלָכֵן בְּנֻדָּאִי הַשׁוֹכְרוּ צָרִיף לְהוֹצִיאָהּ מִיָּדוֹ וּלְמִסְרוֹ לְבָנֵי הַיְשׁוּב כְּמֵאֲז בְּלֹא רִינּוּחַ כָּלֵל אִם הִי תְּקַנְהָ בֵּינֵיכֶם וְהִי שְׁלוֹם יוֹם ד' כ"ז טַבַּת תְּרַכ"ה לִפ"ק צֶאנְזוּ: סִימָן סב לְבָנֵי הָרַב הַמֵּאָה"ג הַחֲרִיף וּבְקִי הַחֲסִיד הַמְּפֹרָסִם יָרָא ד חו"פ מו"ה בְּרוּף נ"י הַאֲבַד"ק רוֹדְנִיק: בְּנִידוֹן הַשְּׁאֵלָה שְׁבָנֵי הָעִיר מִיָּנּוּ אֵת הָרַב דְּשָׁם לְשִׁפּוֹר הָאוּרָאנְדִי עֲבוּר טוֹבַת הַכָּלֵל כְּמִנְהַגָּם מֵאֲז עַפ"י תְּקַנְהָ קְדוּמָה וְהַשֵּׁר לֹא רָצָה לְהַשְׁכִּירָה רַק עִם בֵּית בְּרַעֲנֵעֲרִיא וְהַשְׁתַּתְּפוּ עִם אֶחָד מִקְּהֵלָתָם וְשִׁכְרוּ שְׁנֵיהֶם אֵת שְׁנֵי הַעֲסָקִים הָאוּרָאנְדִי וְהַבְּרַעֲנֵעֲרִיא וְחִתְמוּ עַל הַקְּוֹנְטְרָאקְט הָרַב וְהַשְׁתַּתְּפוּ הַנְּ"ל וְלִקְחוּ בְּנֵי הָעִיר אֵת הָאוּרָאנְדִי בְּסוֹף פ' וְהַשְׁתַּתְּפוּ לְקַח הַבְּרַעֲנֵעֲרִיא בְּסוֹף פ' וְתִיכְף בְּשִׁנְהָ הָרֵאשׁוֹנָה נִשְׁרַף הַבְּרַעֲנֵעֲרִיא הַנְּ"ל וְשֵׁר הָעִיר רוֹצָה שְׁיִשְׁלְמוּ לוֹ שְׁכִירְתוֹ כְּמֵאֲז וְתַבַּע אוֹתָם בְּעַרְכָּאוֹת וְהִנֵּה בְּנֵי הָעִיר שׁוֹאֲלִים בָּאִם יִוְכַרְחוּ לְשִׁלְמָה לְהַשֵּׁר עַפ"י הַעַרְכָּאוֹת וְהָמָּה אֵינָם רוֹצִים שְׁהָרַב יִשְׁלַם בְּעֵדָם וְרַק הֵמָּה יִשְׁלְמוּ בְּעֲבוּרוֹ וְשׁוֹאֲלִים מִי מְחֻיָּב לִיתֵן לָהֶם אִם כָּל הַשְׁתַּתְּפוּיִם שְׁפַעַת בְּהָאוּרָאנְדִי אוֹ שְׁתַּתְּפוּיִם הַחֲדָשִׁים שְׁבָאוּ בְּשִׁנְהָ שְׁנֵי כְּפִי הַתְּקַנְהָ שְׁכָל מִי שְׁרוֹצָה בְּתַחֲלַת הַשְּׁנָה לְהִיֹּת שְׁתַּתְּפוּיִם מְקַבְּלִין אוֹתוֹ וְלָכֵן נִתְּוֹסְפוּ שְׁתַּתְּפוּיִם וְאִף הַשְׁתַּתְּפוּיִם הַחֲדָשִׁים אֵינָם רוֹצִים לְשִׁלְמָה מִשְׁעֵבֶר מַה שְׁלֹא הָיוּ שְׁתַּתְּפוּיִם אֲז גַּם מְסוּפָקִים פִּינּוּן שְׁנַמְצָא אִישׁ אֶחָד שְׁרוֹצָה לְשִׁפּוֹר מֵהֶם הָאוּרָאנְדִי וּלְקַבֵּל עָלָיו תְּבִיעַת הַשֵּׁר אִם יְכוּלִים לְשִׁפּוֹר הָאוּרָאנְדִי שֶׁל הַצְּבוּר ע"כ הַשְּׁאֵלָה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה רֵאִיתִי בְּדַבְּרֵי שְׁהָרַב חֵיִיב עַפ"י דִּין וְרַק שְׁעֲדָתוֹ מְרוֹצִים לְקַבֵּל בְּטִיב לְשִׁלְמָה בְּעֵדוֹ וְכֹן נִכְפָּל הַדְּבָר בְּמִכְתָּבָם לְפָשׁוּט וּלְפַע"ד פָּשׁוּט אִיכָּפָא שְׁהָרַב וְדָאִי פְּטוּר מִדִּינָא כְּמִבְּנָאָר ס' קל"א מִי שְׁהַתְּעַרַב בְּעַד חֲבָרוֹ לְפַכּו"ם מְחֻיָּב הַלְוָה לְפַצּוֹתוֹ מִכָּל אֲנָסִים וְעַלִּילוֹת שְׁמַעֲלִיל עָלָיו הַעֲפּו"ם וְאֲפִי לְפִי הִי"א שְׁמַבִּיא רְמ"א ז"ל דִּי"א בְּדַבְּרָה דְּלֹא שְׁכִיחַ לֹא צָרִיף לְשִׁלְמָה מ"מ בְּגוּפָא דְּדִינָא לְפִי הַמְּבָנָאָר בְּמִרְדְּכִי דְּהַטַּעַם מְשׁוּם דְּהָוִי כְּמוֹכֵר לְנִכְרֵי אֲמָצֵר יִשְׂרָאֵל וְז"ל הַמְּרַדְכִי בַּפ' הַגּוֹזֵל בְּתַרְא וְנִשְׂאֵל ר"מ מִי שְׁמַעֲמִיד חֲבָרוֹ עָרַב עַל הַנִּכְרֵי מַה הַדִּין וְהַשִּׁיב נ"ל דְּנֻדָּאִי עָלֶיהָ דִּידִן רְמִי לְסַלּוּקִי וְאֲפִי אִם הַנִּכְרֵי מַעֲלִיל עָלָיו שְׁלֹא כְּדִין אֲחֵרִי שְׁמַחְמָתוֹ שְׁהַעֲמִיד לוֹ עָרַב בָּא עָלָיו הַצָּרָה הַזֹּאת וְכֹן דְּנִין בְּכָל מַלְכוּתָנוּ וְשְׁמַעֲתִי תוֹלִין טַעַם בְּתַקְנוֹת הַקְּהֵלוֹת לוֹמַר שְׁעַל כָּף תְּקַנּוּ כו' שֶׁאֵל"כ אֵין אָדָם מַצִּיל אֵת חֲבָרוֹ וּמִתְעַרַב לוֹ מִן הַנִּכְרֵי וְאֲנִי אוֹמֵר שְׁדִין גְּמוּר הוּא מִדִּינָא

דגמ' בפ' הגוזל בתרא האי בר ישראל דזבין ארעא לעע"ז אמצרא דישראל חברו משמתין לי עד דמקבל עלי' כל אונסא דמתיליד מתמתין משום דא"ל אריה ארבעת לי אמצראי ה"נ פיון שהעמידו ערב נגד הנכרי ארי' ארבעי לי' עלי' ועלן' רמי לסלוקי ואין לסלק בין הקא להתם דלא נתרצה שפנגדו שהרביץ לו הארי אמצרא להיכא שנתרצה לו מרצונו דאטו משום דמצוה עשה דנתפונן להציל מגרע גרע דנהי דנתרצה לו להרביץ עליו הארי לא נתרצה הערב לסלק הארי משלו פיון שיש לשפנגדו ממון שיוכל לסלקו עכ"ל א"כ אפילו באונס דלא שכיח חייב דהוי מרביע ארי על חבירו פמבואר בגמ' ועיין בכנה"ג ובתנאים וכתב התנאים דזה תליא אי קנסא הוי במוכר אמצרי לעכו"ם יעו"ש בדבריו ובאמת לפע"ד לא תלוי פלל בזה דנהי דנימא דבמצר הוי דינא וחיוב אפילו בדלא שכיח האונס מ"מ גבי ערב פטור דהנה פתב המרדכי בעצמו בשם הר"מ ז"ל ואם נימא דגבי ערב הי' ברצון הערב משא"כ גבי מצר הי' שלא ברצון שכונו מ"מ לא גרע בשביל שעשה לו טובה ולא גרע מאם נעשה שלא בטובתו דנדאי הי' דעתו של הערב שחברו יסלקו מהיזק את"ד א"כ י"ל דאפילו לדברי המרדכי שם באם הי' אונס דלא שכיח שלא עלה על דעת הערב אינו חייב הלנה פיון שהוא לא הכריח אותו לנה ומעצמו ערב לו ומה שדעתו הי' שישלק אותו מהפסד והוי כהתנה הא מילתא דלא שכיח אינו בכלל התנאי וכמ"ש הר"י שבתשו' מהרי"ק ומהרי"ק ז"ל ע"ש בסי' זי"ן ולכן ברור הדבר דגם המרדכי לא מחייב בדבר שלא שכיח לסלק את הערב וכ"כ הכנה"ג לדברי הב"י ז"ל וגם אפילו אם נימא דפליגי אין יכול הרב להוציא מהקהל מה שמעליל עליו השר בדבר שלא שכיח אף באמת זה שכיח טובא שרפופות שמטעם זה רוב העולם משלמין סעקראציע וכמעט כל השורים עושין פן א"כ הוא מלתא דשכיח ואין לומר דזה לא שכיח שהשר מעליל לשלם לו בחנם גם זה שכיח דהא מבואר בסמ"ע [סי' שי"ב סקל"ד] שפן הרבה דיעות עפ"י ד"ת דבשריפה מחויב לשלם השוכר מכ"ש בערפאות בנדאי שכיח הדבר שיצטרכו לשלם א"כ הוי מידי דשכיחי וגם אפילו אם הוי פלוגתא אין מוציאין האוראנדי ויכול לשוכרה לכל מי שירצה דלזה לא מקרי רבים מוחזקים פידוע ואם כי יש בזה לספק מפח המשנה דקוצץ וא"נ דמים בב"ב [דכ"ד] מ"מ הרבה לסלק בזה פידוע לכל משפיל ואין להאריך בזה דהחויש יעיד דזה הוי אונס דשכיחי ועיין בכה"ג דעכו"ם רגיל להעליל והוי שכיח יעו"ש בדבריו.

גם בל"ז דכ"ז אם הוי ערב או שליח אבל הקא כ"ע ידעי דהרב לא שוכר האוראנדי וגם השררה יודע שאין הרב השוכר ורק לפיוסא בעלמא נקרא על שמו ואינו מעליל פלל על הרב רק על בני העיר שנספך בשבילם וגם זה ברור מאד.

ולכן בני העיר עם השותף השני הוו כשני שותפים בדבר אף אם חלקו ביניהם שהאוראנדי יהי' בעד סף פ' לבני העיר ובית הפרענצרייא בעד סף פ' להשותף לו לבד והחזיקו בני עיר בהאוראנדי והוא בהפרענצרייא בנדאי הוי כמו חלקו השותפים ונתקלקלו החובות אמרינן מזלא גרם והמתזיק הפרענצרייא חייב לשלם וכמבואר גבי שטרות שחלקו השותפים בסי' קע"ו ובסי' ס"ו [סמ"א] בח"מ ולכן חל פל התביעה של השר על השותף ובני העיר והרב פטורים פן נלפע"ד באמת ולא יחלוק ע"ז רק מתעקש ואינו מודה על האמת.

אף מ"מ נכון הדבר שיתאספו אנשי אמת בעלי מדע לבצוע הדבר כמה יתנו בננו העיר וכמה יתנו החדשים כ"ז נ"ל ברור הן עפ"י דין והן עפ"י פשר פנ"ל ממילא מובן שהאוראנדי אינו רשאי לשפור לשום אדם פי כבר היא מושפרת לבני העיר והי' שלום פדברי הבא עה"ח פסלו תרכ"ה: סימן סג להרב המאה"ג הקריף המפורסם וכו' מו"ה ישעיה זלמן נ"י האבד"ק איסטריק יע"א: מכתבו הגיעני והנה לא ידעתי למה שלחתם אלי דבר פשוט פנה לשאול הלא דבר ידוע שנה הוא תקנה שעשו אנשי העיר ביניהם מדעת פולם ומדעת הרב הקדוש חותנו זלה"ה ולכן בנדאי אין להתירה ובפרט שאין הרוב מסכימים להתיר ולכן העוברים הקמה מגודים עפ"י דתה"ק ואסור להנות אותם יותר מכדי חיייהם כמבואר גבי מותרם וגם מה שאסרו המשקות להם אסור ואין דבר זה נוגע לענין דשלב"ל פי מבואר בקל הפוסקים פי ב"ד רשאין לאסור אפי' על הנוקדים ומכ"ש דשלב"ל ודבר זה מבואר במשפטי החרם להרמב"ן דב"ד אהד בעירם כב"ד הגדול לכל ישראל וכן הספיקו כמעט רוח"פ וכן נהגו בכל תפוצות ישראל וגם בלא"ה שבועה בכתב בכה"ג שנעשה לצורך תיקון הקהל נמי מהני לכ"ע כמבואר בח"ס [חי"ד סי' ר"כ ד"ה והנה בנדון] ולכן נדאי ראויים העוברים לבטל דעתם ומעשייהם אשר עשו בשגגה שהי' נראה להם היתר ואם לא ישמעו ילפדו באיסור ח' וכל אנשי קהלתכם מחוייבים לקיים כפי תוקף גזירת התקנה ויזהרו בנפשם פן ילפדו ח"ו בחרם ומבואר ברמב"ן ז"ל דזה הוא איסור תורה ונכנס ברמ"ח איברים ולכן יזהרו לנפשם ואם פי דברים פשוטים הקמה כתבתים למען השלום והי' שלום פדברי כו': סימן סד ראיתי התקנה מאנשי ק"ק ברעזיב אשר עשו שלא להשיג גבול שוכרי האוראנדי והצאפאוא ע"ע הי' התקנות פנהוג ועתה קמו איזה מערערים ולזה באתי להשיב שאין בדברי המערער ממש והתקנה בתוקפו וכבר ראיתי פסק מהרב הג' דק' סאניק שכתב פן הגם שפקפק מחמת דברי הפוסקים דלא יוכלו קהל לתמן במידי דאיכא רווחא להאי ופסידא להאי ורצה לחלק בדבר והחילוק שחילק יש להקשות עליו מכמה תשובות שפקדו בהדיא שאין בשום אופן פח לקהל לתמן בעניני דמונא ופלוגתתם תלי' שלא יוכלו ב"ד להפקיר ממונא רק כר"א ור"א [גיטין דל"ו] ולא ב"ד דעלמא ותלי' זו בסוגי' [ב"ב ד"ט] דהני טבחי דאתנו אהדדי יענין בדבריהם [עי' בסמ"ע סי' ב' סקי"א] ולכן בנדאי לפי אותן הפוסקים אין שום חילוק דלא יוכלו לתמן במידי דאיכא פסידא לאחרני אף באמת קיי"ל בכה"ג בכל מקומות ישראל דלא פאותן הפוסקים רק פל קהל בישראל יכולים לתמן לטובת קהלם אפי' במידי דאיכא פסידא לאחרני וכ"כ והעיד הב"ח ז"ל בתשובה ס"ג דכן המנהג וגם חותני הגאון ז"ל כתב פן להלכה למעשה וצא וראה האיך נוהגין בכל תפוצות ישראל לשפור המלח או גרות או שמרים וכיוצא אפי' מוחים בדבר ולכן תקנה שעשו כדן נעשה.

ותו נ"ל דבנ"ד כ"ע מודים דהנה מבואר בתשו' ב"ח ה"ל דלענין אוראנדי שהיא פרנסת בני העיר רבים קודמים מיחיד אפי' המחזיק אותו מאז ולפ"ז התקנה מהאוראנדי של קהל ובנדאי נראה שאם הקהל אין דעתם להתזיקם הם בעצמם יכולים להשפיר או למפור חזקתם לאחר כמבואר שם בתשו' ה"ל וא"כ בדבר זה הוי פל הקהל שותפים כידוע דדבר של בני הקהל פולם שותפין וא"כ יכולין בני העיר למפור חלקם ואין היחיד יכול לעכב פיון שהרבים יפסדו ע"י מחאתו פי הם אינם יכולין להתזיק האוראנדי או

הטשאפאוות יכולים למפנר חזקתם לאחר ואחד מבני העיר המעפב מפת חלקו יכולים בני העיר ליתן לו חלקו בע"כ היינו שונו' ולא יפסידו הם פי בני העיר המה רבים ולא יוכל היחיד להפסידם נרק דמים צריף ליתן [לו] כפי שונו' של אותו החלק שלו וכמבואר [במשנה ב"ב כ"ד ב'] גבי אילן קוצצין ונותן דמיו ולכן גם פאן פדי שלא יפסידו אותם בהאוראנדי יכולים למפנר ואח"כ יתבע מהם חלקו והנה בנ"ד שנתנו במתנה לאיש אחד הוי פמכירה פמבואר במגילה [דכ"ו] גבי ביהכנ"ס ולא יכול היחיד לבטל המכירה או המתנה ולא יוכל רק לתבוע חלקו מהקהל וע"ז בנדאי יכולים בני הקהל לומר פי המתנה הי' עבור טובת הפלל וסניב גם אתה לתת חלקך לטובת הפלל ונה נדאי יכלו בני העיר להשית עליו ליתן חלקו כפי ערך שארי בני העיר וע"ז לא פליג אדם דבני עיר כופין זא"ז לצורך תקנת בני עיר וא"כ פטורין הקהל מלשלם לו חלקו מהצאפאווא והאוראנדי ונמצא ממילא התקנה אינה להפסיד להאי דאדרבה הוא אינו רשאי להפסיד בני עיר מלמכור חלקם נרק שבני העיר צריכים לשלם חלקו ונה הוא תביעה עם בני העיר אבל הלוקח או מקבל מתנה פדין הוא וליכא פסידא להאי פלל וחלקו יתבע מהקהל וכבר פתבתי דהקהל פטורים ממנו משום שגם הוא צריף ליתן לצורך תקנת העיר כפדיון שבוים או בק"ח וכינצא ונה ברור לכן התקנה בתקפו אף כ"ז עפ"י דתה"ק אולם דוע לכן אין לסור מכפי שיורשה משרי המדינה והי' שלום ירח מנחם תרכ"ה:סימן סה ונשאלתי מ"ק האלשיץ אודות התקנות אשר שם מגאוני הדור שלא ישיגו גבול המונגים דשם אשר החזיקו במזיגה עפ"י תיקון מרבנים גאונים הנ"ל ושלח אדם למזוג וגם לא ישיגו גבולם בהאוראנדי ועתה קמו אינה פורצי גדר לבטל תקנה הנ"ל ונשאלתי אם פח ביד איש לבטל התקנה עפ"י דתה"ק והנה להשיב שהתקנה לא יוכל לבטלה שום אדם בעולם והעובר עלי' ליקום בלכותא וטוב לא יהי' לו ונהרי הוא עבריין ועובר עדתה"ק ופסול לעדות ולשבועה אחרי שהחציף לעבור ע"ד ביד רמה חשוד על כה"ת וראוי להבדילו מתוך הקהל את פל זה ראיתי להודיע לכם מה שהוא עפ"י דתה"ק אולם אין לנו לעשות שום מעשה בהעובר וזולת נטילת רשות משרי המדינה פי דד"מ דינא פידוע כ"ז פתבתי להשיב לכם עפ"י דתה"ק דברי כו': סימן סו להרב המאה"ג החריף החסיד המפורסם ירא ד' בנש"ק חו"פ כו' מו"ה ישע' הירש נ"י האבד"ק דינוב יע"א: שאלה אחד מחזיק שמרים מהפריץ שר העיר שלא יורשה זולתו להביא להעיר והחזקה משמרים נתנו לו אנשי העיר בהסכמת פולם לאיזה טובה שעשה לבני העיר ולכן הגם שמדינא דמלכותא רשות ביד כ"א להביא שמרים אף בני העיר מרצונם נתנו זכותם להשר שיוכל להשפיר השמרים למי שירצה שלא יוכל שום איש להביא שמרים זולת השוכר מן השר והנה לאחר כמה שנים שהחזיק בשכירות מהשר איש אחד ועתה קם א' מבעה"ב ורוצה לבטל זה ולהביא השמרים ויש ע"א ע"ז שנתנו החזקה להשר וכן היא בחזקה בין אנשי העיר שהשר יש לו חזקה זה ת"ד השאלה: תשובה לכאורה לא זכה בזה השר פלל דבמאי קנה דבר שאין בו ממש שלא יביא איש אחר שמרים בלעדו ואולי הוא נקנה בלא קנין דדבר שנעשה בפני טובי העיר א"צ קנין כמבואר בח"מ [סי' כ"ב ס"א] ולכן נקנה אפילו דבר שאין בו ממש דגמרי ומקני אף עכ"ז אין למחות עפ"י דין במי שרוצה שלא לקיים התקנה ולהביא לו שמרים דידוע דמכס הוי רק הפקעת הלואה [כמ"ש בסי' שס"ט ס"ו] והפקעת הלואה מותר ואי משום ח"ה בכה"ג לא שייך ח"ה

דיכול היהודי להתנצל לומר שאינו מאמין לע"א שאמר שנתנוהו להשר וכיון שאין פאן ח"ה ולא דד"מ בנדאי מותר להביא שמרים ואף לכאורה פיון ששכרו הישראל שוב בישראל אסור הפקעת הלואה אף זה ליתא דזה שניף במקס שקנה דד"מ ולכן אסור להפקיע ממון ישראל השוכר אבל פאן במה זכה ישראל השוכר הא הוא דבר שאין בו ממש פנ"ל ודשלב"ל וגם דד"מ ליפא ולא זכה בו השוכר מעולם גם דמי למוכס שאין לו קצבה ולכן בנדאי מפח דררא דממונא שרי להביא שמרים פנ"ל אף יש לאסור מפח תקנה שהי מסתמא בחרם וקבלו ע"ע באיסור ועל זרעם להביא שמרים בלא רשות השר והוי כאסרו ע"ע אולם אין ע"א נאמן לאסור דבר שהי עומד בחזקת היתר אבל אם יש עדים שנעשה בתוקף גזירת הקהל על קרקפתא דגברי לאסור להביא שמרים בנדאי מוחין ביז המביא שמרים מפח חרם ותקנה.

וא"ל למה לי עדים הא במנהג כה"ג לשיטת פמה פוסקים לא ראינו ראי' [כמ"ש ברמ"א ח"מ ס"ס ל"ז וע"ש בש"ף וביו"ד ר"ס א'] וא"כ פיון דלא ראינו מביא שמרים למפור ש"מ שהוא מפח תקנה דזה ליתא די"ל שלא הי רק שנתנוהו להשר ומש"ה לא עברו משום הפקעת הלואה מחמת ח"ה דסברו דיש פתב ביז השר ואיפא ח"ה ח"ו אם יעברו אולם השתא דליפא ח"ה פיון דנתברר שהכתב נאכד א"כ יוכל להשמיט ולא יהי ח"ה ולכן צריף ראי' שהתקנה הי בחר' על קרקפתא דגברי שלא יוכלו להביא שמרים ואם לאו אין יכולין למחות והי שלום כו'.

עש"ק קרח תרכ"ד: סימן סז שו"ר לידידי ש"ב הרב המאה"ג החרף ופקי התסיד המפורסם כש"ת מו"ה יהושע נ"י האבד"ק קארטשין יע"א: בדבר התקנות של הלאנקעס אשר הי תקנה לראובן זה עשרים שנים ושמעון השיג גבולו מחמת שאומר שמעון שראובן הנ"ל מסרו זה איזה שנים שהשיג גבול של שר העיר וגם שלא לבנות בית עץ רק של אבנים זה תורף השאלה: והנה מקודם אודיע למעכ"ת שתקרתי בענין התקנות שבמדינתנו דהנה עפ"י הדין אינו רק מערופניא ולשיטת הרש"ל ז"ל [בתשו' סי' ל"ו] אין איסור פלל והמ"ב [סי' כ"ז] ג"כ לדעתו אין מוציאין מיד המשיג גבול וא"כ בנדאי אין בתקנות שבמדינתנו מטעם הדין רק מטעם תקנות שתקנו אבותינו הקדושים והנה גם זאת צריף לידע דתקנה מתקנה לא ילפינו פדאמרי' בש"ס ב"ב [דקל"א] דלאו פל התקנות שוות ולכן לא יפה עושים הדיינים שתופסים דברי כנה"ג לרא' למדינתנו ובכה"ג גופא מבואר פמה תקנות סותרות זו לזו אף דויע דהוא קיבץ פל תקנות מפל תפוצות ישראל אבל נהרא נהרא ופשיטי' לא לילף תקנה מתקנה והנה תקנת מדינתנו מד' ארצות גם זה אינו שנה בכל המדינות דיש מקומות שדנין תקנה בג' שנים ויש מקומות שדנין שצריף להתזיר המקומות שהשיג גבולו עם ההוספה שנתן ובמקומינו פה אין המנהג פן מקדם רק שצריף להתזיר התקנה לא ההוספה ושנה אחת לבד הוי תקנה וכמה שינויים פאשר שמעתי בזו אף זאת פל מקום שלטון ארבע ארצות שאין להשיג גבול וצריף להתזיר המקומו' לבעליו הראשונים והנה אחר הקדמה הזאת הנה בנדאי אין ספק שמחויב שמעון להתזיר לראובן הלאנקעס ומה שטען שמעון שמסרו על שלקח קרקע של השר לא ידעתי אם יש בזה דין מסור הלא לרוב הפוסקים גם גזל עפוי"ם דאורייתא [ע' ש"ף ח"מ ר"ס שמ"ח ור"ס שנ"ט] נהי דקרקע אינה נגזלת מ"מ עובר המשיג גבול על איסור גזל שישב בקרקע נגזלת וגם יוכל לבוא הדבר לפעמים לידי איסור גדול

וכעין שפ"י רש"י [ב"מ מ"ח] גבי אם דמים קונה שנ"מ אם קידש בהם אשה ה"נ פיון שרקע אינה נגזלת יכול לבא לידי איסור כה"ג אם יקדש (בע"מ) [באותו קרקע] וכה"ג כמה חילוקי' ולכן אם האמת פן לא ידעתי אם נדון בזה דין מסור וגם על מה שמסרו שייבנה בית חומה נהי שבינה יש דין מסור אף להוציא ממון לא ידעתי דה"ל לבנות בית חומה ומי יודע אם הי' לו איזה היגק אם הי' בונה בית חומה וקשה בעיני להוציא עי"ז מעות אף ודאי שמקרי מסור ופסול לעדות אף להוציא ממון קשה בעיני אף אתם שפסקתם קבלה מסתמא עשיתם כפי הנראה לב"ד אף שיוכל עי"ז לתפוס חזקתו זה לא יעלה ע"ד אדם וצריף תיכף להחזיר החזקה אף עדיין יש באמת לומר פיון דאין נותנין זמן לשבועה ולקבלה יקבל תיכף בח' וזה לא מקרי תפיסה כלל כאשר האריף רומכ"ת דבאמת אינו מטעם תפיסה רק דיוכל לעקל מלקיים פסקו עד שיקיים זה פסקו אף באמת אם יעזי ראובן שלא ירצה לקבל בנדאי אינו רשאי שמעון להשיג גבולו וצריף להחזיר לו החזקה שגזל ממנו לכל הדיעות פיון דאינו רק ספק ולא עביד אינש דינא לנפשי' רק בדבר המבותר במבואר בסמ"ע סי' ד' ולא יחלוק עי"ז רק המעקש.

וגם שפא בשאלתו עוד ששמעון טוען שיש לו שנתף לוי שללוי יש שני חלקים ולוי טוען שראובן השיג גבול כמה שהוסיף על שכירת ביתו הנה כבר הודעתי שבינה יש תקנות משונות ובכאן אין דנין רק להחזיר המקום לא ההוספה מפמה שנים מאז ומקדם ואם אולי במקומכם התקנה להחזיר ההוספה ויפה פסקתם שבועה לראובן עי"ז אף בנדאי [א"א] לתפוס מפת זה ולשכור הלאנקעס שהחזיק ראובן עתה ולכן הדין בבירור ששמעון צריף ליתן קונטרקטין שמשפיר הלאנקעס לראובן ואין לנו ללוי ולטענותיו ולוי אסור לעשות איזה ערעור בזה אף מחייבים תיכף לראובן לישבע ולקבל בח' ואם יאמר (שא"י) [שא"ר] ינהגו עמו במבואר בש"ע [סי' פ"ז] וד"ל אף אין לתפוס החזקה ודבר זה ברור כי אם לא נימא פן בטלה כל דיני חזקות שאין לה אדם (שעשה) [שלא יעשה] תביעה בדבר מה ומי שיש בו ריח תורה לא יכחיש זה וכי מותר לגנוב אצל מי שגנב ממנו הלא שניהם גנבים מיקרי ועוברים על לאו והב"ד כופין להחזיר לכ"א שלו וכמאמרם ז"ל [ברכות ה'] בתר גנבא גנוב כו' ואם ח"ו יותר לומר פן אין לה שום חזקה של אוראנדי ושל שום דבר בעולם כי כל בלעיל יאמר זה האוראנדאר השיג גבולי בכור חטים שקניתי אצל ערל והייתי קרוב למקח והי' רשע וכדומה.

ותמהני על דין א' שאינו רוצה לחתום עצמו. והנה שמעתי ממוכ"ז ר' וועלא שטעמו מפני איזה השגת גבול שעשה לו ר' וועלא אף ר' וועלא הראה לי פס"ד שיש לו מבד"צ עי"ז ורוצה לקיים הפסק ולכן לדעתי לא טוב עשה הדין הזה ויצא מדרך המבואר בש"ע בה"ד וכ"ז שלא אדע טענתו לא אפסוק עליו הדין אף באם אדע טענתו אשיב אי"ה פדת תוה"ק בלא נטי'.

ואת שמעון ולוי הנקראים בשמם ר' אלעזר ור' יואל יודיע משמי שיקבלו כפי אשר יצא הפסק מהרב המאה"ג ולהחזיר עכ"פ החזקה בלא שום טו"מ כפי שלא יכרזו גדר תקנת החזקות ולמה יגזרו וימרטו כו' טוב לקבל דברי א' חיים וטוב השלום.

וכללו של דבר שר' וועלא צריף לקבל ולישבע תיכף ואם לא ירצה יתנהגו עמו כדין מי שא"ר לישבע במבואר בש"ע אבל הלאנקעס יחזירו לו תיכף בלא שום טו"מ והי' שלום

כַּנְפֵשׁ דַבְשׁ"ת בלונ"ח אֵלּוּל תַּרְכּ"א הַק' חַיִּים הַלְבָּרְשֵׁטְאָם: סִימָן סח רַב שְׁלוֹם וּבְרָכָה לִידִידֵי מַחוּ' הַרְבּ הַמֵּאָה"ג ב"ק סוֹפ"ה פ"ה ע"ה נ"י כַּקֶּשׁ"ת מו"ה מְנַחֵם מְעַנְדִּיל נ"י הַאֲבֹד"ק וַיִּזְנִיצָא יַע"א: הַגִּיעַנִי מִכְתָּבוֹ וְחֻשְׁתִּי לְמַהֵר עֲשׂוֹת רְצוֹנִי וְעֵינֵינִי בְּדָבָר זֶה.

וְהִנֵּה לֹא מְצֵאתִי עַפ"י דִּין שׁוֹם רָמְזוּ שְׂיָהָא קְדוּמָה לְאַנְשֵׁי מְאַרְמְאָרִישׁ הַיּוֹשְׁבִין בֵּא"י הַגָּם שְׁמִמְקוּמָם בָּא יְבֵא הַרְבֵּה נְדָבוֹת מ"מ אֵין לָהֶם שׁוֹם קְדִימָה עַפ"י דִּין חֲדָא דְאֵין לָהֶם דִּין לֹמֵר עֲנִי עִירָךְ קוֹדֶמִין פִּינּוֹן שְׁעִקְרוּ מְמַקְוִין כְּמִבְּנֹאֵר דְבָר זֶה בְּכ"מ וְגַם הָלֹא יָדוּעַ דַּת"ח קוֹדֶם לְעֲנִי עִירוֹ וְכַמָּה ת"ח גְּדוּלִים מֵהֶם שָׁם בֵּא"י וְאֵין לָהֶם טַעְנָה מִכַּח מַה דְּמִבְּנֹאֵר בִּי"ד [רנ"ח ס"ה] גְּבִי תְּנוּ מָנָה נוֹתְנִין לְעֲנִי עִירוֹ דו"א דְּמִבְּנֹאֵר בְּצִדָּה חֲדָא דְהָא כְּבָר בָּא לִיד גַּבְבַּי דְּתִיקְפָּה שְׁמַנִּיחַ בְּהַפִּישְׁקָא שְׁהוּא פְּלִי שֶׁל גַּבְבַּי קוּנָה לוֹ וְא"ל דְּהוּי פְּלִי שֶׁל לֹקֶחַ דְּהָרֵי אוֹשְׁלִי לִי מְקוּם לְהַגְבַּאי [עש"ך ח"מ ר' סק"ז] וְז"ב יַעֲוִין בְּתוֹס' מְעִילָה [דִּי"ט] לְעֲנִי [אַבְנִי] הַגְּזָרְהַר הַמְּסוּרוֹת לְבַנְיָו וְכו'.

וְתוּ דְּהָרֵי כְּבָר מְסַר בַּעַה"ב לְהַמְשׁוֹלַח וּבְבוֹא לִיד גַּבְבַּי מְבֹנְאֵר בַּש"ע סִי רַנ"א בִּי"ד ס"ה וְנ"ל מִי שְׁנַתְּנָן מְעוֹת לְגַבְבַּיִם לְצַדִּיקָה אֵין לוֹ וְלֹא לִיּוֹרְשֵׁי שׁוֹם פַּח בָּהֶם וְהַקְהָל יַעֲשׂוּ הַטּוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹקִים וְאַדָּם.

הג"ה.

אַבְל קוֹדֶם שְׂבָא לִיד גַּבְבַּי אִם נָדַר צַדִּיקָה סְתָם נוֹתְנִין לְקְרוֹבֵי הָעֲנִיִּים דְּאוּמְדִין דְּעַתּוֹ דְּכּוֹנְנָתוֹ לְקְרוֹבֵי וְדוֹקָא אִם הִי לוֹ קְרוֹבִים עֲנִיִּים בְּשַׁעַת הַנְּדָר כּו' יַעו"ש. וְתוּ מְבֹנְאֵר שָׁם בַּש"ע סִי רַנ"ח ס"ה בַּהַג"ה וְנ"ל וְכָל זֶה מִן הַסְתָּם אַבְל בְּמְקוּם שְׂיּוֹדְעִים כְּוֹנְנָתוֹ שְׁלֹא כְּוֹנֵן לְאוֹתָהּ הָעִיר לְבַד כְּגוֹן בְּמְקוּמוֹת שְׁדָרְךָ עֲשִׁירִים לִיתָן לְצַדִּיקָה הַרְבֵּה בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ וְדָרְךָ לְחֻלּוֹק אוֹתוֹן הַצַּדִּיקוֹת לְכָל עֲנִיִּים הוֹלְכִין אַחַר זֶה עַכ"ל.

וְהִנֵּה בְּנֹדָאֵי הֶכָּא אֵין כְּוֹנְנָת הַמְּתַנְדְּבִים לִיתָן דוֹקָא לִיּוֹשְׁבֵי מְרַמְאָרִישׁ וְא"כ בְּנֹדָאֵי אֵין לָהֶם שׁוֹם קְדִימָה וְתוּ מְבֹנְאֵר שָׁם דְּאַזְלִינּוּ בְּתַר הַמְּנַהֵג וְהַמְּנַהֵג יָדוּעַ לְמַעַכ"ת וְלַפ"ד אֵין שׁוֹם מְנַהֵג פְּלִל לִיתָן הַקְדִּימָה לְמִי שְׁהוּא מְמַקְוִים שְׁמַתְנַדְּבִים הַרְבֵּה דַּא"כ כָּל עִיר יֵהִי בּוֹנָה בְּמָה כּו' דְּיָדוּעַ לְכָל שְׁמַגְלִיל קְרַאקָא וְסְבִיבוֹתִי וּמְעִירָנוּ וְסְבִיבוֹתִי וּמִק' טְאַרְנָא וְסְבִיבוֹתִי וְרַאפְשִׁיץ וְסְבִיבוֹתִי שׁוֹלְחִין הַרְבֵּה יוֹתֵר מִד' אֲלָפִים ר"כ בְּכָל שָׁנָה וְאַנְשֵׁים מְגָלִילוֹת הָאֵלוּ בַּא"ק מְעַט מְעַט מְזַעֵר וְכִי יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת לְתַת לְשַׁנְי' אוֹ שְׁלֶשֶׁה אֲנָשִׁים מְגָלִיל הִנֵּה קְדִימָה מְחַמַּת שְׁהִיו מְמַקְוִים שְׁשׁוֹלְחִין הַרְבֵּה מְעוֹת.

גַּם לֹא יָדַעְתִּי מֵאֵי שְׂיַחֵם כָּלֵל וְכִי מְרַמְאָרִישׁ עִיר אֶחָד בַּפ"ע הָלֹא הוּא בְּכָלֵל כָּל מְדִינַת קִיר"ה וְכִי יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שְׁמִי שְׁהוּא מְאִינָה יֵשׁוּב מְאַרְמְאָרִישׁ הָנִי עֲנִי עִיר סִיגוֹט אוֹ אִיפְכָּא הָלֹא יָדוּעַ שְׁגָלִיל מְרַמְאָרִישׁ הַיְשׁוּבִים הַמָּה תַּחַת הָרִים וְעַמְקִים אֶחָד רְחוֹק מְחַבְּרִירוֹ וּמֵאֵי שְׂיַאטִי לְעֲנִי עִירָךְ וַיֵּשׁ מְקוּמוֹת שָׁם שְׁסַמוּכִים לְמְדִינַת פּוֹלִין וְקַרְבָּתָם עִם אֲנָשֵׁי מְדִינַת פּוֹלִין יוֹתֵר מִיְשׁוּבֵי מַחוּז מְאַרְמְאָרִישׁ כְּאַשְׁרֵי יָדוּעַ לִי הֵיטֵב וְלָכֵן עַפ"י דִּין אֵין מְגִיעַ לָהֶם שׁוֹם קְדִימָה וְרַק לְמַעַן הַשְׁלוֹם יוֹתֵן לָהֶם אֵינְזָה קְדִימָה כְּאַשְׁרֵי יוֹבֵן לְרוּהַד"ק ה' ער"ח מְרַחֲשׁוֹן כַּת"ר לַפ"ק: בְּעֶזֶר הַשִּׁי"ת נִשְׁלַם חֻלְק חוֹשֵׁן מְשַׁפֵּט.

שְׂאֵלוֹת וְתַשׁוּבוֹת לְקוּטִים וְהַשְׁמָטוֹת מַח"ב א ב ג דְּבָרֵי חַיִּים סִימָן א ע"ד הַמְקָרָה לֹא טוֹבָה ר"ל שְׁהִי בַק' טְאַרְנִי בְּהַמְנִין קְבוּעַ עַל הַשׁוּק הַנְּקָרָא בַּאֲרַעַק בְּלִיל ש"ק פ' תְּרוּמָה

העבר אחר תפלת ערבית וכולם הלכו לביתם איש איש לאהלו ונשאר גר א' מהגרות הדולקים לכבוד שבת והי' פפוף ועומד על העמוד סמוך לארון הקודש ולא השגיחו להעמיד הגר על מכונו בהיתר ע"י נכרי וביותר השמש מהמנין הלז שנתמנה להשגיח בכל צרכי המנין גם הוא הלך לו לביתו ולא ראה ולא הביט מה שיוכל לצמול ביה ועי"ז בעוה"ר הלהב מהגר הזה אחז בעצי העמוד ונשרף גם ארזי הקודש עם ארבעה ס"ת והאש לא נגעה בקירות הבית ונצב על עמדו כבתחילה ומזה נראה שעונש מן השמים הוא ר"ל ובאו אלי איזה אנשים מהחבורה של המנין הלז ובמר נפשם הציעו לפני את כל המארע ושאלו אותי מה יעשו ויכפר העון והנה כפי אשר הבנתי מסיפור המעשה המה גרמו להסיבה הנראת הלזו ובפרט השמש שעליו מוטל להשגיח ולראות הנולד ואולי בא להם זו כי מלפנים הבית הלז הי' מושפך להם למנין קבוע ובנתיים נעשו בו קאסערען ואחריו כל התועבות הנעשו בבתים פאלו פיזוע בחרו המה עוד הפעם הבית הלז לשפוך שמה שיח ותפלה לפני אדון כל ויוכל להיות שמזה נתגולל עליהם סיבה הזאת והשבתה להם שפכה יעשו לבלתי ישאו חטא ופשע ח"ו תיכף יתנו מקנפת הצדקה שלהם סוף עשרה ר"כ לחלק לעניים הגונים.

כל האנשים המתפללים בבית הזה יתענו תענית צבור ויתנהגו בתענית הזה בכל חומרי הארבעה תעניות ובקור וערב יקראו ויחל והנשים לא יתענו והשמש הג"ל יתענה ארבעה תעניות בארבע תקופת השנה וגם מעות יתנדבו כל המנין איש כפי יכולתו וחסילה לשום אדם להוציא עצמו מן הכלל הן עני או עשיר וזה יתנו להשיא יתומה הגונה בת ת"ח לת"ח וי"א ולהלביש אותם במלבושי כבוד פראוי ועפר שריפת הקודש יגזזו בכ"ח על הב"ע סמוך לקבר איש פשר וי"א ואם פכה יעשו וסר עונם וחסאתם יכופר: סימן ב שוי"ר לכבוד ידידי הרב הגאון הגדול נ"י ע"ה פ"ה המפורסם לתהלה כש"ת מו"ה מנחם מענדיל נ"י אבד"ק דע"ש ש"א בזיכבירגן: יקרת מקתבו ובתוכו רצוף השאלה מק' קארלסבורג הגיעני פנכון וע"ד שאלתם אודות הבנין בהכ"נ אם לבנות בש"ק עפ"י קבלנות פמבואר בהשאלה.

הנה הגם שיש הרבה צדדים להתיר אולם כי הרבה גאונים אסרו פמו הרדב"ז וגם בשע"ת [סי' רמ"ד] מביא לאיסור ובפרט בדור פרוץ כזה ה' ירחם ויגדור פרחות עמו לכן לא נוכל להתיר בעתים הללו וד"ל ומחמת תשיות פחי ואור עיני אין אתי פכראשונה לא אוכל להאריך בפלפול ובפרט לפני הד"ג גלוי הפל והי' שלום: סימן ג להרב המאה"ג חרף ובקי כו' אבד"ק חיראב יע"א: אודות שאלתו לאשר בזה"ז רשות נתונה לכ"א לעבור בכל עיר בלי מוחה אם מהני עירוב ע"י צה"פ פי הני כרה"ר שס' רבוא בוקעין ביה.

אינני אוכל להאריך בפלפול כי תש כחי ואור עיני גם המה אין אתי פכראשונה ורק זאת הנני לשאול מה הרעש הזה ממה שמצא בספר חידושי הר"ן הלוא גם באו"ח במקומו בט"ז [סי' שמ"ה] מביאו אעפ"י כ כל הפוסקים ראשונים ואחרונים וגם הרמ"א והברכי יוסף ובאלי' רבה והפרי מגדים והשע"ת פולם מביאים להתיר ואין רצוני לחדש דבר שהוא נגד כל הפוסקים ראשונים ואחרונים וכבר פתבתי לו מה שנתראה בעיניו כי חנפשה ניתן היום לכל איש לעשות בכל עיר פרחונו פי אינו פן גם היום בכל עיר ועיר הממשלה

נְמַסְרָה לְשׂר וּמוֹשֵׁל הָעִיר וְשׁוּם אִישׁ אֵינוֹ יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת דְּבָר קָטָן אוֹ גָּדוֹל בְּלִתי רְשׁוֹת וְהוֹרָמָא מִשֵּׁר וּמוֹשֵׁל הָעִיר וְאֵין בְּכַחי לְהַאֲרִיף בְּפִלְפוּל וְקַצְרֵתִי וְדָ"ל: סִימָן ד' לְהַרְב כו'.

מְכַתְבוֹ הַגִּיעֵנִי וְצַר לִי בְּצַעֲרֵן שֶׁל ת"ח אָף לִד' אֲצַפֶּה כִּי יִנָּח לוֹ פְּאָבוֹ וְנִדְאָגוּתִיו יַעֲבֵרוּ מִמֶּנּוּ וַיְהִי פְּאָחַד הָאָדָם וּמָה שֶׁהִקְשָׁה ע"ד הַרְמַב"ם ז"ל בְּכָלִים [פכ"ה הי"ב שְׁפֶסֶק שָׁם דְּכַפֵּת שְׂאוֹר שְׂיִיבָשָׁה וַיִּחְדָּה לִישִׁיבָה בְּטֵלָה וּבפ"ב מְחַמֵּץ הַט"ו פֶּסֶק דְּבַעֲי דְוָקָא טִיחָה בְּטִיט] עֵינֵין בְּמַהְרָש"א ז"ל [פְּסָחִים דָּף מ"ה ע"ב] שְׁפִירֵשׁ כֵּן בְּכַוְנַת הַתּוֹס' חִילּוּק בֵּין חֶמֶץ לְטֶנְמָאָה וְהֵנָּה בְּאֲמַת גּוּף הַדְּבָר תְּמוּנָה לְמָה יְהֵא רִשְׁאֵי לְהַשְׁהוּתוֹ מְחַמַּת יַחֲדוֹ לִישִׁיבָה [לְרִשְׁב"א] הָא מְדַרְבְּנֵן עכ"פ צָרִיף לְבַעֲרוֹ כְּמוֹ בְּבִיטְלוֹ פִּינֵן דְּרִאוּי לְאֲכִילָה [לְכָלָב] לְדַבְרֵי הַה"מ וְהַכ"מ בַּפ"א מַהֲל' חו"מ [הַלְכָה ב'] וְלִהְרָאָב"ד [אפ"י נְפֶסֶל מְאֲכִילַת פְּלָב] מִשׁוּם דְּרִאוּי לְחֶמֶץ בּוֹ נִגְמֵ אֶפִּילוֹ מְדֹאֲרִינְיָתָא עוֹבֵר דְלָא הוּי הֶפְקֵר כָּלִל פִּינֵן שְׂאִינוֹ הֶפְקֵר גְּמוּר דְּהָרִי הוּא שְׁלוֹ לִישִׁיבָה וּכְמ"ש הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת [פ"ט ע"ב ד"ה שֶׁהֶפְקֵר] לְעַנְנֵן תּוֹרְמִין נִגְמֵ דְהָא אָסוּר בְּהִנְאָה אֶפִּילוֹ לְשִׁבְתָּ עֲלֵיו וְא"ל דְּהוּי שְׁלֵא פְּדָרָף אֲכִילְתוֹ וְהִנְאָתוֹ מ"מ רוּצָה בְּקִיּוּמוֹ וְעֵינֵין [בַּהַג"מ] [בפ"מ או"ח תמ"ה במ"ז סק"ד] לְעַנְנֵן לִישִׁב עַל שֶׁק חֲטִיִּים חֲמוּצִים וְרִש"י כְּתַב [בְּחֻלּוּין קכ"ט ע"א] דְּהוּי פְּעֵץ אָף עֲדֵינֵין קֶשֶׁה וְכִי מִחֲשָׁבָה לְחֹד יוֹעִיל לְחֶמֶץ שְׁבַרְשׁוֹתוֹ וְצ"ע מְאֹד וְעֵינֵין בְּצַל"ח וְאו"ת אָבֵל מ"מ לְחֶמְכִּים אֵין תִּימָה שְׂצָרִיכִים לְבִטֵּל צוּרַת הַחֶמֶץ וְלָזָה פֶּסֶק הַרְמַב"ם דְּבַחֲמֵץ צָרִיף דְוָקָא טִיחָה בְּטִיט וְהֵנָּה הַרְמַב"ם שִׁנְיָה וְכַתַּב [פכ"ה דְּכָלִים הַנ"ל] שְׂיִבָשָׁה וַיִּחְדָּה מִשְׁמַע דְּבַעֲי מַעֲשָׂה וְהַרְבֵּה יֵשׁ לְפִלְפֵל בְּזָה אָף אֵין הַזְמַן גּוֹרֵם מְפָנִי יוֹמָא דְכָלָה הַבַּע"ל וּמָה שֶׁהִקְשָׁה עַל רַמ"א בִּי"ד [סי' שכ"ד סעיף י"א] הֵנָּה דְּבָרֵיו נוֹבַע מַת"ה ק"ץ וְשָׁם מְבוֹאֵר בְּהַדְיָא שֶׁהִנְחִיחוֹ עֲלֵיו דְּהוּי [יְשִׁיבָה] [נ"ל דצ"ל גְּשִׁיכָה כִּי הַשְׂאוֹל הִקְשָׁה עַל הַרְמ"א שֶׁכ' שְׂיִנְיָחָה אֲצֵל הָעֵינִסָּה הַגְּדוּלָה וְהֵלָא בְּעֵי גְשִׁיכָה פִּינֵן שְׁמַפְרִישׁ הַחֲלָה מִהֶקְטָנָה שְׂאִין בָּהּ שִׁיעוֹר וְעִי' בְּש"ף סוּף סי' שכ"ה וְע"ז תי' פנ"ל עכ"ה] וּבְנוֹדָאֵי גַם פְּנוּנַת הַרְמ"א ז"ל כֵּן רַק קִיצָר בְּלִשׁוֹנוֹ שֶׁהַדְּבָר פְּשוֹט וְכֵן הַש"ף [סַקכ"א] וְח"ס [בְּלִיקוּטִים סי' י"ח] פְּנוּנָתָם כֵּן וְק"ל: סִימָן ה' בְּהַרְא"ש ז"ל [פְּסָחִים ה' ע"ב] וְנ"ל יֵשׁ מִן הַגְּאוּנִים שְׂאֲמָרוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהֶפְקִיד חֲמָצוֹ אֲצֵל נְכָרֵי אוֹ אֲצֵל יִשְׂרָאֵל חֲבֵרוֹ וְקַבֵּל הַנְּפִקָד עֲלֵיו אַחֲרֵי הַנְּפִקָד חֲזִיב בְּבִיעוֹרוֹ וְלֹא הִמְפָּקִיד אַעפ"י שֶׁהוּא שְׁלוֹ פִּינֵן שְׂאִינוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ וְהִבִּיאוּ רֵאִי מְמַכִּילְתָא דְתַנִּי הֵתָם בְּבִתְיָכֶם לְמָה נֶאֱמַר לְפִי שְׂנֵאֲמַר בְּכָל גְּבוּלָה שׁוֹמַע אֲנִי כְּפִשׁוּטוֹ ת"ל בְּבִתְיָכֶם מָה בֵּיתָה בְּרִשׁוֹתָה אָף גְּבוּלָה בְּרִשׁוֹתָה יֵצֵא חֲמָצוֹ שֶׁל נְכָרֵי בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא בְּבִיתוֹ וְאֵינוֹ יְכוֹל לְבַעֲרוֹ יֵצֵא חֲמָצוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּרִשׁוֹת הַנְּכָרֵי שֶׁהוּא שְׁלוֹ וְאֵין בְּרִשׁוֹתוֹ.

וְה"ר יוֹנָה ז"ל הִי אֹמֵר דְּלַעוֹלָם בְּרִשׁוֹת הַמְּפָקִיד וְחֲזִיב לְבַעֲרוֹ מַה"ת פְּדָאֲמָרִי בַּפ' מְרוּבָה וְגוֹנֵב מִבֵּית הָאִישׁ וְלֹא מִבֵּית הַקְּדוֹשׁ כִּף מְצָאֲתִי בְּשֵׁם הַר' יוֹנָה ז"ל וְלֹא הַבְּנֵתִי רֵאֲוִיתוֹ וְגַם לֹא כְּתַב לְפָרֵשׁ הָא דְמְכִילְתָא שֶׁהִבִּיאוּ מִמֶּנָּה רֵאִי וְנ"ל דְּדָבָר פְּשוֹט הִיא דַּאֲעַפ"י שֶׁהַנְּפִקָד קַבֵּל עֲלֵיו אַחֲרֵי הַמְּמוֹן מ"מ עֵינֵין הַמְּמוֹן שֶׁל הַבְּעָלִים הוּא וְכֵינֵן שֶׁהַשְׂאִילוֹ הַנְּפִקָד בֵּיתוֹ לְשִׁמִּירַת מְמוֹנוֹ קְרִינָא בִּי בֵּיתוֹ וְהוּא דְמְכִילְתָא מִיָּרִי בְּנְכָרֵי שֶׁהִלְוָה לְיִשְׂרָאֵל עַל חֲמָצוֹ כְּדָתְנֵן בַּפ' כ"ש עכ"ל הַרְא"ש ז"ל וְהִקְשָׁה הַפְּר"ת ז"ל [בְּסִי' ת"מ] דְּלָמָּה לִי קַבֵּלַת אַחֲרֵי הַנְּפִקָד פִּינֵן דְּסִבְרַת הַגְּאוּנִים ז"ל דַּס"ל כְּהַמְכִילְתָא דְבִבֵּית אַחַר אֵינוֹ עוֹבֵר מִמִּיעוּט דְּבִתְיָכֶם א"כ אֶפִּילוֹ בְּלֹא קַבֵּלַת אַחֲרֵי הַנְּפִקָד שֶׁל הַנְּפִקָד אֵינוֹ עוֹבֵר

המפקיד פיון שאינו בביתו ונ"ל לנישב זה די"ל דגם הגאונים ס"ל סברא זו דהנפקד השאיל לו חצרו וכמבואר בב"ק [מ"ח ע"ב] דהשאיל לו מקום גבי פנוס שורף ורק דסברת הגאונים דכיון דחייב הנפקד באחריות ועובר בלאו דב"י ולא ימצא שוב לא נשאל לו החצר להמפקיד דהנה אמרינו בסוף חולין [קמ"א ב'] ונ"ל הגמ' והשתא דאר"י א"ר אסור לזכות בביצים שהאם רוכצת עליהן שנאמר שנת [תשלח] את האם והדר הפנים תקח לה אפ"ת אע"ג דנפל לחצרו כל היכי דאיהו מצי זכי חצרו נמי זכיא וכל היכא דאיהו לא מצי זכי חצרו נמי לא זכיא לי' כו' עכ"ל"ה ופסקו גדולי הראשונים דכל מה דאיהו אסור לעשות גם חצרו נמי לא יוכל לעשות עבורו ונמצא פיון דהוא מצנוה לבער חמץ הנה משום ב"י וב"י ואינו יכול לשמרו עבור המפקיד כמו כן חצרו נמי לא יוכל להשאיל לו לחבירו וא"כ ממילא אינו מושאל החצר להמפקיד אבל אם לא קיבל הנפקד אחריות על חמץ של אחרים אינו עובר גם חצרו יוכל להשאיל לחבירו וממילא מקרי בבתים ועפ"ז א"ש מה דבריש הברייתא איתא שם ונ"ל לפי שנה לא יראה לה שאור שלף אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה יכול יטמין ויקבל פקדונות מן הנכרי ת"ל לא ימצא אין לי אלא בנכרי שלא פיבשתו נכרי שפיבשתו ושרוי עמה בנכר מנין ת"ל לא ימצא בבתים עכ"ל"ה דקדק הצ"ח ו"ל דמ"ש דלא נקיט נמי יכול יקבל פקדונות מאחרים ולמה פרט נכרים ולפמ"ש א"ש דאי לאו דכתיב לא ימצא לאסור בקבלת אחריות הי' החצר מושאל להמפקיד וממילא עובר המפקיד דמנח בביתו וכסברת ר"י ו"ל ובנדאי לא הי' יכול לקבל פקדונות מישראל דהרי ישראל המפקיד עובר עלי' בב"י ולזה אמר הברייתא יכול יקבל פקדונות מן הנכרי דייקא אבל לאחר שגילה הפתוב דהנפקד עובר בב"י בקיבל אחריות משום דמצוי אצלו א"כ שוב לא יוכל להשאיל חצרו להמפקיד כנ"ל אף לכאור' קשה דמאי אחריות גבי ישראל השני פיון שהחמץ אינו שנה פלוס [כשמגיע הפסח וא"כ נפקע אז האחריות] אף ז"א דהא לפמ"ש אם באו לשאול תוף הפסח על מי לבער ונדאי נאמר דהנפקד חייב לבער דהא עובר בלא ימצא ואעפ"י כ צריך לשלם פיון שהזיקו ביצים ונהי דהשורף חמצו של חבירו במועד פטור מפני שהפל מצוים לבערו [כמבואר בב"ק צ"ח ב'] אבל פאן דהמפקיד אינו עובר פלוס רק הנפקד מחויב בהשבתה הוי כמו דקיי"ל [בחו"מ סי' רצ"א סעיף ט'] גבי שומר דאם בא האונס בשביל הנפקד שחייב לשלם וא"כ [לגבי המפקיד] פיון שאינו עובר החמץ לאחה"פ מותר [ורק האי' משום הנפקד וע"כ אפי' נגנבה אח"כ חייב פיון שפבר היא אבודה מפח האי' כבסי' רצ"א הנ"ל עכ"ה] אף כ"ז בישראל שהפקיד אצל ישראל שפיר דבקיבל אחריות אינו עובר המפקיד כנ"ל אף לגבי נכרי שהנפקד נכרי ל"ש שייך זה וקשה בהפקיד אצל נכרי גם (בלא) [בקבל] אחריות הוי להמפקיד להיות (פטור) [חייב] (ולמ"ל) [ולא מהני] קבלת אחריות שהנכרי יקבל אחריות ונ"ל טעם אחר לזה דהנה הצ"ח הקשה דמאי קבלת אחריות שייך בדבר האסור בהנאה גם מו"ח ו"ל בספר ברוך טעם [סוגי' דמפקיד חמץ] הקשה דלמה לא נימא שהושאל [גם] להנפקד חצרו שלו לאחריותו והוי כחצר השותפים יעו"ש והנה לפע"ד זה ודאי דנהי דאסור בהנאה מ"מ הלא יוכל להשהותו ע"ד לבערו דקיי"ל המשקה חמץ ע"מ לבערו אינו עובר [עי' תוס' פסחים דף כ"ט סע"ב] וא"כ משעבד עדיין השמירה לזה וגם פדי שיקיים מצותו

ובאחריות של הנפקד (אין לו) [אינו אז] פינון שאינו שונה פלוס ורק למצוה חזי והוי שפיר מןשאל להמפקיד.

אף דזאת נראה ברור בעיני דכינון דקיי"ל גבי משפנו של גר בחצר ישראל אם הוא משתמר ודאי קונה אותו זה שפכיתו ויעונון בב"ק [דף מ"ט ב'] ובתוס' שם וא"כ הקא פינון דהחמץ נאסר בהנאה ממילא זכה החצר החמץ להעפום דלדידן היא היתר וא"כ לא מקרי שוב חצר המןשאל להמפקיד דהחצר והחמץ שניהם קיימי ברשות העפום וגם אינו מונהר הישראל עליו כלל דשעת איסורו וביעורו ועשה דהשפחה עם קניית הנכרי באים פאחד ואינו מחויב כלל הישראל בהשפחה (רק) [כמו] גבי השפחה דסגי בלב וכתבו הטעם משום דבלא"ה אסור ואינו ברשותו [עיין בר"ן ריש פסחים] וא"כ קודם שש שעות לא הוי הביטול פלוס [דהא עדיין מותר] רק [ע"כ] כשפא זמן איסור חל השפחה והאיסור פאחת ופטור מביעור מה"ת וכ"כ בהדיא כל האחרונים וכן משמע בב"י גבי ספק חמץ א"כ ה"נ פינון דזכה בו הנכרי משעת איסורו שוב אין החמץ של הישראל ולמה נאמר שמןשאל לו חצרו הא אינו מןשאל לו כלל דהעפום זוכה בו אפילו שלא מדעתו ונכרי יש לו חצר פידוע ועיין בנה"מ ז"ל [בפתיחה לסי' ר'] אף נ"ל דלק"מ על הרא"ש ז"ל דהנה מבואר בש"א ז"ל סי' ר"ב ס"ק ג' וז"ל וי"א דאפי' הן צבורין היינו דוקא פשאין הקרקע משומר לדעתו דאל"כ הוי קונה בתורת חצר עכ"ל הסמ"ע וז"א אלא מהר"ן והה"מ מוכח דאפי' בחצר המשתמר לא מהני צבורין וכ"מ להד"ל בהשגת הראב"ד ע"ש וכ"מ מסתימת דברי הטור ומהר"ו והטעם נלפע"ד דאין חצרו קונה אלא כשהוא כבר חצרו משא"כ הקא דחצרו ומתנתו באים פאחד ודו"ק וכנ"ל עיקר עכ"ל.

והנה הקשו פולם עליו דהרי בגיטין [דף ע"ז ע"ב] אמרי' גיטה ונחצרה פאין פאחד וכן גבי מקומו מןשפך לו [ב"מ י"א ב'] שפנה ביחד מטעם חצר אף דנ"ל דנה לק"מ דגבי גט דלא בעי דעתה רק שיהא נותן לתוף תיקה וה"ה חצרה נמי פן דלאבעי כלל שפחה זוכה לה דבר ובה שפיר אמרינו גיטה ונחצרה באים כא' וכינון שזכחה בחצרה ממילא הגט מונח ברשותה וכן גבי מקומו מןשפך לו שכל השכירות הי' בשביל המעשר ממילא כשזכה בהחצר זכה בהמעשר דכל עיקר קניית החצר הי' רק בשביל המעשר אבל כשפא לזכות לא חצר ופירות י"ל פדברי הש"א ז"ל דחצרו לא זוכה לו רק כשפכר הוא שלו ולא כשפאים פאחת דעדיין לא נקרא חצרו וא"כ לפ"ז [פאן] בלא קבלת אחריות דהי' נשאל החצר להמפקיד דגם הגאונים ס"ל פן פנ"ל ורק כשהחמץ נאסר בהנאה שב החמץ והחצר להנכרי לא יוכל לזכות הנכרי בהחמץ חצרו וקנייתו פאין כא' [ל"מ] אף כ"ז כשלא קיבל עליו הנכרי הנפקד אחריות אבל אם קיבל עליו הנכרי אחריות שכתבנו לעיל בשם מו"ח ז"ל דהוי כחצר השותפים שמןשאל גם לנכרי המקום לאחריות וא"כ כשפא שעה זיי"ן ששהחמץ נאסר בהנאה ממילא זכה הנכרי בהחמץ המונח בחצרו שהוא שלו וגם קודם הפסח הי' מןשאל לאחריותו וכינון שזכה הנכרי בהחמץ שוב לא מקרי כלל חצרו של המפקיד כלל כי לא מןשאל לו לשום דבר דהרי החמץ זכה החצר להנכרי וז"ב.

ואל תשיבני דהא מה"ת מותר לאחזה"פ ואיך יזכה בו העפום דז"א דל"מ לפי מאי דמשמע מסתמא דגמ' [פסחים כ"ט ב'] דלדידן דדבר הגורם למזון לאו פמזון דמי חמץ

בפסח לאו בר דמים ודאי דיוכל הנכרי לזפות בו אף אפי' לדברי הפ"י ז"ל שכ' דמקרי
ממון ממש לדידן מ"מ עכ"פ לדידן דאסור מדרבנ' יוכל העפוי"ם לזפות בה ולכן דברי
הגאונים לק"מ: ועפ"ז יש לומר דלהגאונים ז"ל אפילו מדרבנן מותר הטמין לאחה"פ
כשהפקידו ביד עפוי"ם שקיבל עליו אחריות דהנה הר"נ ז"ל הוכיח דבר זה דלהגאונים
נמי מדרבנן אסור לאחה"פ דאל"כ למה אמרינן [שם דף ל"ב] בנכרי שהלנה לישראל
על חמצו לאחה"פ אסור ורבא מוקי לה בהרהינו אצלו א"כ נהי דנכרי אינו קונה משפון
מ"מ הרי הוא תח"י ולא מקרי בבתיכם לגבי ישראל הלנה ולמה יאסור אחה"פ א"ו
דמדרבנן אפילו להגאונים אסור לאחה"פ ולפמ"ש ליפא הוכחה כלל די"ל במפקיד אצל
נכרי וקיבל עליו העפוי"ם אחריות שוב אין הישראל עובר וממילא מותר לאחה"פ דלא
שייף קנס פנין דלא עבר הישראל על ב"י ורק דקשה דהשאייל לו חצרו דגם הגאונים
ס"ל סברא זו וא"כ שוב הוי ביתו של ישראל וכתבנו פנין דהחמץ נאסר משעה נא"ו
בהנאה קנה לו חצרו לעכוי"ם שלא מדעתו דזכות הוא לו זכי' זו מההפקד כמו במשפנו
של גר דקנה לי חצרו של"מ וא"א שיהא המקום מושאל לישראל דא"כ נאסר בהנאה
וקנהו העפוי"ם להחמץ והחצר ולא נוכל לומר שהשאייל לו חצרו ממילא להמפקיד אף
כ"ז בפקדון אצל עפוי"ם שייף שינפה לו חצרו אפילו של"מ שאינו מכנין לזכות בה אבל
שם במשפון דאם ינפה העפוי"ם בהמשפון יפקע החוב מהישראל דאם אין מחזיר לו
משפנו א"צ לפרוע חובו וא"כ לא הוי רק פועין מקר דלא זכה לו חצר של"מ אבל גבי
פקדון דזכה לו החצר להנכרי הנפקד שפיר י"ל דאפילו מדרבנן מותר לאחה"פ ועפ"י
מה שכתבנו י"ל דגם אב"י [דס"ל למפרע ה"ג] ס"ל חמץ מפקיע משעבוד [ע' בתוס'
גיטין ד' מ' ד"ה הקדש ובפ"י ובצל"ח בפסחים דף ל"א] ואף דע"ז קשה למה אמר אב"י
פסחים ל"א] דנכרי קונה למפרע הא הפקיע החמץ שעבוד של הנכרי ועיין בר"א
ואחרונים מש"כ בזה ולפמ"ש א"ש דהנה לפי סברא הנ"ל דהנפקד משאיל חצרו
להמפקיד א"כ נהי דנפקע השעבוד של העפוי"ם נימא דהא קנה לו (חש"מ) [חמצו של
לוה] בשעה שנאסר בהנאה ובב"א בא הזכי' עם האה"נ ונהי ששנפקע השעבוד זכה בו
הנכרי מן ההפקד שיש דיעות ס"ל שחצר המושפר קונה לשוכר מן ההפקד [ע' סי' רס"ד
סעיף ד' וסי' שי"ג וכן אף דהוא בבית ישראל מ"מ פאן דלמפרע ה"ג ונהחמץ הוא של
העפוי"ם ממילא חצירו של ישראל מושאל לו לנכרי בעל החמץ והוי פחצר המושפר לו
עכ"ה] וא"כ ה"נ משעה שהחמץ נאסר זכה להו לעפוי"ם בתורת הפקר ולא שייף פאן
הטעם דלמא לא ניתא דהא בלא"ה אי לאו דהוי חמץ ואיסור הנאה הוי ע"כ נקנה לי לעפוי"ם
של"מ זה ליתא דהא בלא"ה אי לאו דהוי חמץ ואיסור הנאה הוי ע"כ נקנה לי לעפוי"ם
בלמ"ג וניתא לעפוי"ם בזה דע"מ פן הלנה ורק דהוי קשה דנימא חמץ מפקיע מ"ש לזה
שפיר י"ל נהי דהשעבוד נפקע מ"מ זכה העפוי"ם מן ההפקד דהוי אסה"נ: ולפ"ז יש
ליישוב קו' התוס' בסוגי' דהרהינו [שם בפסחים דף ל"א ע"ב ד"ה אלא] שהקשו אב"י
האיף יתריץ הך דלמה לכ"ע עובר הא למ"ג ולפמ"ש א"ש דהנה לפמ"ש כ"ג גם אב"י ס"ל
חמץ ממ"ש ורק דהעפוי"ם קנהו בחצר המושאל לו מאת הישראל בתורת הפקר פנין
שנאסר בהנאה וה"ל ממש בבתיכם ולא בבית הנכרי דהעפוי"ם קנהו להחמץ בתורת
חצרו אף לכאורה יקשה ע"ז פנין דחמץ ממ"ש א"כ העפוי"ם קנהו מטעם הפקר ממילא
צריף הישראל לפרוע לו חובו והאיף יכול העפוי"ם לזפות בדבר שאם לא זפהו הנכרי

הי' שְׁנֵה לְיִשְׂרָאֵל לֹמֵר לוֹ הַש"ל דְּנֵהי דְחֻמְז מִמ"ש מ"מ יוֹכֵל לֹמֵר הַש"ל וְלֹא הִי צְרִיף לְפָרֻעַ לוֹ אָבֵל אִם יִנְפֵה בּוֹ הַעֲפֹ"ם מִשׁוּם הַפְקָר שׁוֹב אֵין גְּבִי' לְמַפְרַע וְיִצְטָרֵף לְשִׁלְם לוֹ הַחֹב לְהַעֲפֹ"ם וּמִש"ה לֹא הָיִי לְהַעֲפֹ"ם לְזָפוֹת בּוֹ אֶף לְפִמ"ש הַמַּג"א [סִי' תִמ"א סִק"ב] אֲסוּר לְיִשְׂרָאֵל לִיתְנֵנוּ לְהַעֲפֹ"ם מִשׁוּם פּוֹרַע חֹבּוֹ בְּאִיסוּרֵי הַנְּאָה וּא"כ לֹא הִי יְכוֹל לֹמֵר הַש"ל וּא"כ מִמִּילָא אֵין שְׁנֵה כְּלוּם לְהִישְׁרָאֵל וְיְכוֹל הַנְּכָרֵי לְזָפוֹת מִטַּעַם זְכִי' מִהַפְקָר וְהָיִי כְּנוֹתָן לְעַפֹ"ם קוֹדֵם זְמַן הָאִיסוּר וְכַנ"ל וְאֶף כ"ז כִּשְׁהוּא בְּרִשׁוּחַ הַיִּשְׂרָאֵל רַק שְׁאֲמַרִינוּ שְׁהַקְנָה לוֹ חֲצָרוֹ לְהַעֲפֹ"ם [לְשִׁמִּירַת מְמוֹנוֹ] וְהַעֲפֹ"ם קָנְהוּ מִהַפְקָר ע"י חֲצָרוֹ שְׁפִיר י"ל דָּאִם לֹא זָכָה בּוֹ הַעֲפֹ"ם לֹא הִי יְכוֹל לֹמֵר לוֹ הַש"ל דְּאֲסוּר מִשׁוּם פּוֹרַע חֹבּוֹ בֵּאֵה"נ אָבֵל אִם הוּא מְוַנַּח בְּרִשׁוּת הַעֲפֹ"ם דֹּא"צ הַיִּשְׂרָאֵל לְפָדוּתוֹ וּלְקַחְנוּ מִהַעֲפֹ"ם [עֵי"ש בִּמַּג"א שְׁהַנִּיחַ זֶה בְּצ"ע] וְכ"ז שְׁאֵין הַעֲפֹ"ם נוֹתֵן לוֹ הַחֻמְז הוּא פְטוּר מִהַחֹב א"כ הַחֻמְז שְׁנֵה עַכ"פ לְעַנְיָן שְׁיְכוֹל לֹמֵר לְהַעֲפֹ"ם הַש"ל א"כ לֹא יְכוֹל הַעֲפֹ"ם לְזָפוֹת מִן הַפְקָר דְּאֵינוּ הַפְקָר לְגַמְרֵי דְנִצְרָף לְהִישְׁרָאֵל לֹמֵר הַש"ל א"כ לֹא קָנְהוּ הַעֲפֹ"ם מִטַּעַם הַפְקָר וְחֻמְז מִמ"ש וְלִכְּן אֲסוּר לֵאחֵה"פ [וּא"כ שְׁפִיר גַּם לְאַבְיֵי מוֹקְמִינוּ בְּשִׁהְרֵהִינוּ אֲצָלוֹ וּפְלִיגֵי בְּדִר"י וְאֶף דְּלְמַפְרַע ה"ג מ"מ חֻמְז מְפָקִיעַ מ"ש וְלִקְנוּתוֹ בְּשַׁעַת אִיסוּרוֹ לֹא יְכוֹל הַנְּכָרֵי דְאֵינוּ הַפְקָר דְּצָרִיף לוֹ לְיִשְׂרָאֵל לֹמֵר הַש"ל וּלְכָף לִד"ה עוֹבֵר אָבֵל רִישָׁא בְּיִשְׂרָאֵל שְׁהַלְנָה לְנְכָרֵי וְהַרְהִינוּ דְחֲצָר הַמְלָנָה מְוַשְׁאֵל לוֹ לְעַפֹ"ם לְשִׁמִּירַת מִשְׁכוֹנוֹ שְׁפִיר בַּעַת אִיסוּר חֻמְז קְנוֹי לוֹ לְעַפֹ"ם בְּתוֹרַת חֲצִירוֹ דְּאֵין צְוֹרֵף לוֹ לְיִשְׂרָאֵל עוֹד דְּלֹא יוֹכֵל לְהַחֲזִיר לוֹ הַחֻמְז כְּדִי לְגַבּוֹת חֹבּוֹ כַּנ"ל וּמִתּוֹרֵץ קוֹ הַתּוֹס' עַכ"ה] וְזֶה נִכּוֹן לְפַע"ד: וְעַפ"ז יֵשׁ לְתַרְץ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל [בִּפ"ד מַחו"מ ה"ד] שְׁפָתַב בְּאַחֲרֵיּוֹת אֲנִס חֲזִיב בְּבִיעוּר וְהַקְשָׁה הָרֵאָב"ד ז"ל דֹּא"כ אֵיף אָמַר ר"נ [בִּפ"ד כ"ש דָּף ל' ע"א] הִבִּיאוּ לִי חֲמִירָא דְבָנֵי חֵילָא הָא חֻמְז שְׁלֵהֶם הִי אֲסוּר לְדְבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל וְהַקְשָׁה עַל הַר"א ז"ל בִּכ"מ דְּהָא אָפְשָׁר שֶׁהִי נוֹתְנִין בְּבִתֵי עַפֹ"ם דְּאֵז הִי מְוַתֵּר וּלְפִמ"ש א"ש דְּהַנְּהָ לְפִמ"ש הָרֵאָ"ש ז"ל דְּמְוַשְׁאֵל חֲצָר לְהַמְפָּקִיד א"כ לְכַאוּרָה לְמָה בְּיַחַד לוֹ בֵּית מְוַתֵּר בְּהַפְקִיד אֲצָלוֹ וּבְלֹא יִיחַד אֲסוּר [בִּפְסָסִים ד"ו ע"ב] הָא בְּלֹא יַחַד לוֹ בֵּית הָיִי נְמִי מְוַשְׁאֵל לוֹ חֲצָרוֹ אֶף הַחֲזִילוּק בְּרוּר דְּבֵאִם אֵינוּ מְיַחַד לוֹ חֲצָרוֹ רַק דְּהָיִי כְּמוֹ שְׁהַשְׁאִיל לוֹ כִּינּוּן שְׁמְוַשְׁאֵל לְשִׁמִּירַת מְמוֹנוֹ אָבֵל גּוּף הַזְּוִיָּת אֵינוּ מְכוּר לְנְכָרֵי וְאִם רוּצָה מְפַנְהוּ לְזוּיָת אַחַר [וּלְכָף הו"ל גַּם חֲצִירוֹ שֶׁל הַנְּפָקֵד [עוֹבֵר] וְרַק סְבָרַת הָרֵאָ"ש ז"ל דִּמ"מ יֵשׁ לוֹ אֵינְזָה מְקוּם בְּחֲצָרוֹ הָיִי בְּבִתֵיכֶם [גַּם לְגַבֵּי הַמְפָּקִיד [עוֹבֵר] אָבֵל בְּיַחַד לוֹ בֵּית הַיִּינוּ שְׁיֵהָ' שֶׁל הַנְּכָרֵי כְּמוֹ בְּשִׁכִּירוֹת גָּמוּר א"כ הָיִי בֵּיתוֹ שֶׁל הַעֲפֹ"ם לְחוּד וְלֹא שֶׁל הַיִּשְׂרָאֵל וְהַנְּהָ לְפַע"ד דְּזֶה [אֵי מְהֵי יִיחַד בֵּית בְּחֻמְז שְׁקִיבֵל עָלָיו אַחֲרֵיּוֹת] תְּלִיא בְּפְלוּגְתָא שְׁבַח"מ סִי' שִׁי"ג בֵּין הַרְמַב"ם וְהָרֵאָ"ש ז"ל דְּהַרְמַב"ם ז"ל ס"ל דְּחֲצָר הַמְוַשְׁפָּר אֵינוּ קוֹנֵה דְּבָר הַמְוַשְׁפָּר לְהַשׁוֹכֵר וְכַתֵּב הַש"ף ז"ל שֶׁם הַטַּעַם דְּאֵינוּ מְקָרֵי שֶׁל הַשׁוֹכֵר, רַק לְדְבָר הַמְוַשְׁפָּר לוֹ אָבֵל לְשִׁאֲרֵי עֲנִינִים ה"ל חֲצָר שֶׁל מְשִׁפִּיר וְלִכְּן לְדַעַת הַר"מ ז"ל לֹא מְהֵי יַחַד לוֹ בֵּית [בִּקְע"א כְּמַבְנֹאֵר בְּדְבָרֵיו פ"ה מַה' חו"מ] דְּהָא נְמִי יֵשׁ לְהִישְׁרָאֵל תּוֹעֵלַת בְּשִׁמִּירַת הַחֻמְז לְפִטּוּר מַאֲחֲרֵיּוֹת [וּלְכָף] עוֹבֵר עַל לֹא יִמְצָא וְאֵי מִשׁוּם שְׁמְוַנַּח בְּבֵית הַעֲפֹ"ם הָא לְדְבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל עֵיקַר הַחֲצָר שֶׁל הַמְשִׁפִּיר וְלֹא מְקָרֵי חֲצָרוֹ שֶׁל הַשׁוֹכֵר רַק לְמָה שְׁנִשְׁפָּר לוֹ א"כ לְאַחֲרֵיּוֹת שְׁחֲזִיב בּוֹ הַמְשִׁפִּיר וְדֹאֵי מְקָרֵי בֵּיתוֹ שֶׁל הַמְשִׁפִּיר כִּי לְזֶה לֹא נִשְׁפָּר לוֹ וְעֵיקַר בֵּיתוֹ הוּא שֶׁל הַמְשִׁפִּיר בְּעַל הַחֲזִיב בְּאַחֲרֵיּוֹת אָבֵל לְהָרֵאָ"ש ז"ל שֶׁס"ל שְׁחֲצָר

הַמְנוֹשֵׁפֶר קוֹנֶה לְהַשׁוֹכֵר דְּשִׁכְרוֹת לְיוֹמָא מְמַפְר כַּמ"ש שָׁם א"כ אֶפְיָלוּ אִם הוּא בְּאַחֲרֵי
הַיִּשְׂרָאֵל מ"מ מְנוּחַ בְּהַחֲצֵר שֶׁל הָעֶפְו"ם דְּשִׁכְרוֹת מְכָר גְּמוּרָה הִיא וְהִנֵּה לִפ"ז א"ש דְּבָרֵי
הַרְאָב"ד ז"ל דְּהִיא קִשָּׁה לִי עַל הַרְמַב"ם ז"ל נִהִי דְאַחֲרֵי אֲנִס הָיִי מְצוּי מ"מ הָא מְנוֹשֵׁפֶר
הַחֲצֵר לְהָעֶפְו"ם לְשִׁמִּירַת מְמוּנָא וְהָא לֹא שִׁינְיָה מִש"כ לְעִיל פִּינּוּן שְׁלֹא הַשְׁפִּירוּ לוֹ
בְּפִירוּשׁ מְקָרֵי גַם חֲצָרוּ שֶׁל הַיִּשְׂרָאֵל שְׁשׂוּמֵר לוֹ דְּבָר שְׁחִיב בְּאַחֲרֵי וְכַמ"ש מו"ח
ז"ל בְּסִפְרוֹ בְּרוּךְ טַעַם דו"א דְּהָרֵי אֵינּוּ חִיב בְּאַחֲרֵי כָּל מִדִּין וְמָה לָּנוּ שְׁהַנְּכָרֵי יִכְפְּנוּ
וְיִאָּנְסוּ שְׁלֹא כַּדִּין אַחַר פֶּסַח מ"מ בְּגוֹף הַחֲמִיץ לִית לִי כְּלוּם וְלָכֵן הָיִי רַק חֲצָרוּ שֶׁל עֶפְו"ם
וְלֹא מְקָרֵי בְּבִתְיָכֶם וְלָכֵן צ"ל לְפִי סְבָרָא זֹו דְּגַם בְּחֲצֵר אַחֲרֵי ס"ל דְּחִיב בְּאַחֲרֵי אֲנִס
עָלִיו וְשִׁפִּיר הַקִּשָּׁה הַרְאָב"ד ז"ל דַּא"כ מִהִיכֵן נִמְצָא חֲמִיץ דַּב"ח הָא אֶפְיָלוּ נְתִיבוּהוּ בְּרִשׁוֹת
אַחֲרֵי אֲסוּר פְּנ"ל אִף הַרְמַב"ם ז"ל לְשִׁיטְתוֹ דְּבְחֲצֵר הַמְנוֹשֵׁפֶר עֵיקַר בֵּית שֶׁל הַמְשֻׁפֵּר
א"כ בְּאַחֲרֵי אֲנִס חִיב פִּינּוּן דַּעַכ"פ מְנוּחַ בְּחֲצָרוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲבָל בְּנוֹתָן בְּבֵית אַחַר
מְשֻׁפֵּר פְּטוּר וּמִש"ה מְשֻׁפֶּחַת חֲמִירָא דְּבָנֵי חֵילָא וְד"ל: סִימָן ו שְׁאַלְתָּ לְתַרְץ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם
פ"ד מֵהַל' חו"מ ז"ל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִרְהִין חֲמִצּוֹ אֶצֶל הָעֶפְו"ם אִם אָמַר אִם לֹא הִבְאֵתִי לָךְ
מְעוֹת מְפָאן וְעַד יוֹם פ' קִנְיָה חֲמִיץ זֶה מְעַכְשָׁיו ה"ז בְּרִשׁוֹת הָעֶפְו"ם וְאוֹתוֹ חֲמִיץ מוֹתֵר
לְאַחַה"פ וְהוּא שִׁינְיָה אוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁקָּבַע לוֹ קוֹדֵם הַפֶּסַח וְאִם לֹא א"ל קִנְיָה מְעַכְשָׁיו נִמְצָא
אוֹתוֹ הַחֲמִיץ כְּאֵילוּ הוּא פְּקֻדוֹן אֶצֶל הָעֶפְו"ם וְאֲסוּר בְּהִנְאָה לְאַחַה"פ עַכ"ל וְהַקִּשָּׁה עָלִיו
הַרְאָב"ד ז"ל לֹא נִהִיר כו' אֶלָּא אִפִּי לֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ עַד לְאַחַה"פ אֵינּוּ עוֹבֵר עָלָיו וְאִם
הִגִּיעַ זְמַנּוֹ קוֹדֵם הַפֶּסַח אִפִּי לֹא אָמַר מְעַכְשָׁיו קִנְיָא שְׁאִין דִּין אֲסַמְכְּתָא לְעֶפְו"ם עַכ"ל גַּם
הָאֲחֵרוֹנִים הָאֲרִיכוּ בְּזֶה וְהַצַּל"ח נִתְקַשָּׁה דְּלָמָּה לִי הִרְהִינוּ פִּינּוּן דְּאָמַר מְעַכְשָׁיו הָיִי לְמַפְרַע
הוּא גּוֹבָה דְּאִזְ מוֹתֵר לְאַה"פ אִפִּי בְּלֹא הִרְהִינוּ כְּמִבְּנֹאֵר בִּש"ס [פְּסָחִים ד' ל"א] לְאַבְיִי:
וְלְתַרְץ כ"ז נִקְדִּים מֵה דְּהַתוּס' ז"ל בְּגִיטִין [דָּף מ' ע"ב ד"ה הַקִּדֵּשׁ] וְהַרְשָׁב"א ז"ל [שָׁם]
כְּתָבוּ דְּהַקִּדֵּשׁ חֲמִיץ וְשִׁחְרוּר מְפָקִיעִין מִיַּדִּי שִׁיעֲבוּד הוּא לְרָבָא לְשִׁיטְתִּי דַּס"ל מְפָאן
וְלְהַבָּא ה"ג אֲבָל לְאַבְיִי דַּס"ל לְמַפְרַע ה"ג אֵין הַקִּדֵּשׁ חֲמִיץ וְשִׁחְרוּר מְפָקִיעִין מִיַּדִּי שְׁעֲבוּד
וְהַפ"י וְהַצַּל"ח [פְּסָחִים ל"א וּבְגִיטִין שָׁם] כְּתָבוּ לומר אֵיפְכָא דְּלְהַמְסַקְנָא גַם לְאַבְיִי חֲמִיץ
מְפָקִיעַ מ"ש וְרַק לַס"ד הָיִי לומר כֵּן וּבְזֶה שִׁפִּיר יְתוּרְץ הַפְּלוּגְתָא דְּבְרֵי יִתָּא [דָּף ל"א
ע"א] אֲלִיבָא דְּאַבְיִי כְּמוֹ לְרָבָא וּמְתוּרְץ קוֹשִׁית הַתוּס' פְּסָחִים [שָׁם ד"ה אֶלָּא] וּלְפַעַד"ג
דַּא"א לומר כָּל הַקִּדֵּשׁ מְפָקִיעַ מ"ש לְאַבְיִי דְּלִמְפָה"ג דְּלֹא יוּכַל הַלְוָה לְהַקְדִּישׁ דְּבָר
שְׁאֵינּוּ שְׁלוֹ וּמְתַחֲלָה לֹא חָל הַקִּדֵּשׁ כָּל וְהָאִיף יִפְקִיעַ מ"ש אִם לֹא חָל מְעוֹלָם בְּשִׁלְמָא
לְרָבָא הָיִי הַהַקִּדֵּשׁ עַכ"פ מְעַכְשָׁיו חָל כְּמוֹ שְׁמִכּוּרָה לְשַׁעֲתָה אִם מְכָר הַלְוָה וְרַק כְּשָׁבָא
הַמְלִנָּה לְגַבּוֹת גּוֹבָה מִיַּד הַלּוֹקֵחַ אֲבָל בְּהַקִּדֵּשׁ לֹא יוּכַל הַמְלִנָּה לְגַבּוֹת מְמוּנָו פִּינּוּן שְׁנִקְרָא
עָלָה שָׁם הַקִּדֵּשׁ וְכַמ"כ בְּחֲמִיץ וְשִׁחְרוּר אֲבָל לְאַבְיִי דְּהִיא לְמַפְרַע שֶׁל הַמְלִנָּה א"כ לֹא
מְכּוּרָה כָּל מְעוֹלָם הַגַּם דְּקוֹדֵם זְמַנּוֹ לֹא יְכוּל לְטָרוֹן מְהַלּוֹקֵחַ וְגַם פִּירִי לֹא גָבִי מְלִנָּה
מ"מ הָיִי רַק ק"פ אֲבָל קִנְיָן הַגּוֹף הָיִי מְעוֹלָם שֶׁל מְלִנָּה וְאֵינּוּ יְכוּל הַלְוָה לְהַקְדִּישׁוֹ כָּל
וּבְאַמַּת י"ל דְּמָזָה הַטַּעַם עֲצָמוֹ כְּתַב הַרְמַב"ם בִּפ"ז מֵהַל' עֲרִכִין הַל' י"ד ז"ל הַמְקַדֵּשׁ
כָּל נְכֶסֶי וְהִתָּה עָלָיו כְּתוּבַת אִשָּׁה אוֹ שְׁטָרֵי ב"ח אֵין הָאִשָּׁה יְכוּלָה לְגַבּוֹת כְּתוּבַתָּה מִן
הַהַקִּדֵּשׁ וְלֹא ב"ח אֵת חוּבוֹ שֶׁהַקִּדֵּשׁ מְפָקִיעַ הַשְׁעֲבוּד שְׁקִדָּם אֲבָל כְּשִׁימְכּוּר הַהַקִּדֵּשׁ אֵת
הַקְּרָקַע שְׁלוֹ וְתַצָּא הַשְּׂדָה לְחוּלִין יֵשׁ לַב"ח וְלֹאִשָּׁה לְגַבּוֹת מִן הַפּוֹדָה שְׁהָרֵי שְׁעֲבוּדָה
עוֹמֵד עַל קְרָקַע זֹו עַכ"ל וְהַקִּשָּׁה עָלִיו הַרְאָב"ד דְּקַדְוֶשֶׁת דְּמִים נִרְאָה מִהַגְּמ' דְּאֵין מְפָקִיעַ

מ"ש ובהד"ל אָמְרִי בַש"ס [פְּסָחִים הַגָּ' ל וְעִירוּבֵינ כ"ג] דְמוֹסִיף עוֹד דִּינָר וּמוֹצִיא מִיַּד הַקֹּדֶשׁ כְּדֵי שְׁלֹא יֵאָמְרוּ הַקֹּדֶשׁ יוֹצֵא בְּלֹא פְדִיּוֹן וְגַם הַקֹּשֶׁה עָלָיו דְלָמָּה יוּכַל הַמַּלְוֶה לְגַבּוֹת מִיַּד הַפּוֹדֶה מִן הַהַקֹּדֶשׁ הֲלֹא מֵה מְכַר רֵאשׁוֹן כָּל זְכוּת שֵׁישׁ לוֹ בָּהּ וְכִמוֹ שְׁלֹא יוּכַל לְגַבּוֹת מִן הָרֵאשׁוֹן כִּמ"כ א"י לְגַבּוֹת מִן הַלּוֹקָח וְגַם גּוֹף לְשׁוֹן הַרְמַב"ם גּוֹפֵא סְתָרֵי אֶהְדִּי דְפָתַח וְאָמַר שֶׁהַקֹּדֶשׁ מִפְּקִיעַ מ"ש שְׁקָדָם וְאִח"פ כְּתַב שְׁגוּבָה מִן הַפּוֹדֶה מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁעָבוֹד עֲדִינָן עַל הַשְּׁדָה וְקֹשֶׁה הֲלֹא כְּבָר פִּקְעָה מַעַת שֶׁהַקֹּדֶשׁ וְאִם טַעְמוֹ מִשּׁוּם שֶׁכָּנָגְד הַפּוֹדֶה לֹא נִפְקַע הִי"ל לֹאמַר זֶה בְּהִדְיָא דְלֹא נִפְקַע לְגַמְרֵי הַשְּׁעָבוֹד אוֹלָם לִפ"ד א"ש דְהִנֵּה הַהַקֹּדֶשׁ לֹא יוּכַל לְהַתְחִיל לְחוּל פִּינּוֹן שֶׁהוּא מְשׁוֹנְעָבֵד לְחַבְרֵי אִפִּי לְפִי מַה דְקִי"ל מִפְּאֵן וְלִהְבֵּא ה"ג כִּמ"ש רַש"י בְּפְסָחִים (לְמ"ד ב') וְנ"ל כ"ע לֹא פְלִיגֵי אִפִּי לְרַבָּא דְאָמַר עַד עַכְשָׁיו הִי בְרִשׁוֹת לְנֵה מוֹדָה הוּא דְאִין מְכִירְתוּ מְכִירָה וְאִין הַקֹּדֶשׁ שֶׁהִי מְמַנְשְׁכָּנִין הֵן לְמַלְוֶה וְאֵע"ג שֶׁהֵן שְׁלוֹ אִינָן בְּרִשׁוֹתוֹ וְנִתְמַנָּא אָמַר אִישׁ כִּי יִקְדִישׁ אֶת בֵּיתוֹ קוֹדֶשׁ מַה בֵּיתוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ אִף כָּל בְּרִשׁוֹתוֹ עַכ"ל וְרַק לְכָאוּ' הָא אֶפְתִּי מְצִי יְחוּל הַהַקֹּדֶשׁ בְּמַה שִׁפְדָּנוּ בְּדָרְךָ זֶה ע"מ לְשַׁלֵּם לִב"ח חוּבוֹ וְאִיזָה דִּינָר יֵהִי הַקֹּדֶשׁ אִף לְכָאוּרָה גַם זֶה אִינּוֹ יְכוּל לְהַקְדִישׁ דְהָא מַגִּיעַ לוֹ כְּדֵי דְמִי כָּל שְׁוֹנֵי' שֶׁל הַשְּׁדָה וְהָאִיף יִקְדִישׁ דְּבָר שְׁאִינּוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ וְלָכֵן הַקֹּדֶשׁ הַגַּמ' לֹאמַר דְהִדְיָר צָרִיף [הַפּוֹדֶה] לְתַת לְהַקֹּדֶשׁ מְדַרְבָּנָן כְּדֵי שְׁלֹא יֵאָמְרוּ הַקֹּדֶשׁ יוֹצֵא בִל"פ וְא"כ לֹא [יּוּכַל הַשְּׁעָבוֹד לְהִיּוֹת] מִפְּקִיעַ הַהַקֹּדֶשׁ עַכ"פ מְדִינָר אֶחָד וְא"כ פִּינּוֹן שֵׁישׁ מְקוּם לְחוּל הַהַקֹּדֶשׁ שׁוֹב מִפְּקִיעַ הַהַקֹּדֶשׁ לְגַמְרֵי וְלֹא מְקָרֵי דְבָר שֶׁא"ב דְהָרֵי לְנֵה עוֹמֵד בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁיְכוּל לְמַנְכְּרוֹ אוֹ לְהַקְדִישׁוֹ ע"מ שֶׁיִּפְרְעוּ הַלּוֹקָח אוֹ הַגַּבְּאֵי לִב"ח א"כ שֶׁפִּיר חָל הַהַקֹּדֶשׁ וְכִינּוֹן שְׁחָל מִמִּילָא לֹא נִפְקַע בְּכָדֵי וְלֹא יוּכַל לֹאמַר שִׁיתָן הַדִּינָר הוּא בְּעַצְמוֹ כְּדֵי שְׁלֹא יֵאָמַר הַקֹּדֶשׁ יוֹצֵא בִל"פ דְכִינּוֹן דְכָבֵר חָלָה הַקֹּדֶשׁ שׁוֹב מְדִאוּרֵיָתָא (לֹא) נִפְקַע הַשְּׁעָבוֹד וְכִמוֹ דַּס"ל לְכֹן פְּדָא בְּנִדְרִים [דָּרַח כ"ח ב'] דְהַקֹּדֶשׁ בְּכָדֵי לֹא פִקְעוּ הִינּוֹ בְּלֹא פְדִיּוֹן כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ שֶׁם וְכִי קִדְוָשָׁה שְׁבָהֶם הִיכֹן הִלְכָה לְתַפְסוֹ בְּקִדְוָשׁ דְּמִים.

[וְלָכֵן א"א רַק בְּפְדִיּוֹן] אִף כ"ז בְּעוֹדוֹן בְּקִדְוָשָׁה קוֹדֶם פְּדִי אֲזִי לֹא יוּכַל הַמַּלְוֶה לִיתָן הַדִּינָר שִׁיִּצָּא בְּלֹא פְדִיּוֹן דְקִדְוָשָׁה שְׁבָה לְהִיכֹן הִלְכָה. פִּינּוֹן שְׁחָלָה עַכ"פ אִף לְאַחַר שֶׁפְּדָאָן שֶׁפִּיר יוּכַל לְטָרוֹף מִהַלּוֹקָח שֶׁפְּדָהּ מִהַהַקֹּדֶשׁ.

וְא"ל מַה מְכַר רֵאשׁוֹן לְשֵׁנֵי כָּל זְכוּת שֶׁהִי בְּיָדוֹ דו"א דְהָא גַם הַהַקֹּדֶשׁ לֹא הִי בּוֹ מְעוּלָם זְכוּת רַק מַה שִׁיִּפְדָּהּ ע"מ לְשַׁלֵּם לִב"ח וְר"ל דִּיּוֹתֵר לֹא הִי יְכוּל לְהַקְדִישׁ שְׁלֹא הִי בְּרִשׁוֹתוֹ וְלָכֵן שֶׁפִּיר יְכוּל לְטָרוֹף מִהַפּוֹדֶה מִן הַהַקֹּדֶשׁ וְזֶה בְּרוּר לִפְעַ"ד לְרַש"י ז"ל דְכָתַב בְּפְסָחִים דְמְקָרֵי אִינּוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁל הַלְוֶה הָאִיף יְכוּל לְהַקְדִישׁוֹ.

[וְלִזְנֵה א"ש דַּעַת הַרְמַב"ם הַגָּ' ל בִּפ"ז מְעִירוּכִין דְמִן הַפּוֹדֶה שֶׁפִּיר יוּכַל לְטָרוֹף וּבְעַצְמוֹ אִינּוֹ יוּכַל לְגַבּוֹת וּבְגַמ' ל"ק רַק דְמוֹסִיף דִּינָר הִינּוֹ שִׁיתָן הַדִּינָר לְהַלְוֶה שֶׁהוּא יִפְדָּנָה בְּתוֹרַת פְּדִי ע"מ לְשַׁלֵּם לִבְע"ח ע"ש רַש"י וְתוֹס' בְּעִירוּכִין כ"ג וְדו"ק עַכ"ה] וְהִנֵּה בְּאֶמַת בְּתוֹס' בְּגִיטִין (מ' ב') כְּתָבוּ בַד"ה הַקֹּדֶשׁ וְנ"ל וְאוּר"י דְרַבָּא לְטַעְמֵי דְאָמַר בִּפ' כָּל שְׁעָה דִּב"ח מִפְּאֵן וְלִהְבֵּא ה"ג וְחָשִׁיב בְּרִשׁוֹתוֹ וְדוּקָא קִדְוָשָׁת הַגּוֹף שְׁאִין לוֹ פְדִיּוֹן מִפְּקִיעַ מ"ש כְּגוֹן שׁוֹר תָּם לְמַזְבֵּחַ אוֹ קוֹנָמוֹת בִּפ' אַע"פ וְאַצְטְלָא דְפָרְסוֹ אֶמִיתָנָא בִּיבְמוֹת בִּפ' אֶלְמָנָה דְכִינּוֹן דְחָל שְׁעָה אַחַת תּוֹ לֹא פִקְעֵי דְלֹא עֲדִיף שְׁעָבוֹד מְנַתִּינַת דְמִים וְכֵן חִמְץ וְכֵן שְׁחָרוּר

[וכו'] עכ"ל הרי דס"ל דיוכל להקדישה עתה פמו שיוכל למןכרה קנדם גפיות הב"ח ומקרי ברשותו אף רש"י ז"ל פתב בהקד' דמקרי אינו ברשותו ולא דמי לביתו ומש"ה א"י להקדישו דאיש כי יקדיש א"ב פתיב וא"כ א"א להקדישו פלל וצ"ל פיון דעכ"פ חל ההקדש על הדינר דיהנ' צריף ליתן עכ"פ מדרבנן א"כ שוב יוכל לחול ההקדש שיוצרו דוקא לפדותו ע"מ ליתן לב"ח וכנ"ל.

והנה באמת י"ל דפלוגמא זו של רש"י פסחים ותוס' גיטין הנ"ל תלי' בזה בנדריים בש"ס ונ"ל (מ"ו ע"ב) ויש לו שם מרחץ וכמה תפיסת ד' אר"נ למחצה לשליש ולרביע אבל בבציר לא אפ"י בבציר אסור ה"ד דשרי דמקבל בטסקא עכ"ל ובערכין (כ"א א') וז"ל הקדישו הדר בו מעלה ש"כר להקדש היכי מצי מקדיש לה איש כי יקדיש ביתו קודש אמר רחמנא מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו ה"ק הקדישו משפיר הדר בו מעלה ש"כר להקדש היכי דניר בי' במעלה קאי עכ"ל והקשו פל הראשונים דשני סוגיות סותרים זא"ז דבנדריים משמע דאינו יכול לאסור אם מושפך או ממשפך לחבירו ובערכין משמע דהקדש מפקיע וחל אפילו מה שמשעבד להשוכר או להמלוה ותוס' הרבה תירוצים תרצו ומחלקים דאם שנה יותר מפפי שכירתו יכול לאסור פיון דיוכל לאסור המותר ממילא השוכר דר בשל הקדש אף ה"ר"ן והריב"ש ז"ל ומביאם הש"ף ז"ל ביו"ד [סי' רכ"א סקמ"ה] שכתבו דכיון דמשועבד לנה אפי' חלקו א"י לאסור פיון דגורם שישאר חלק חבירו יעו"ש וא"כ בזה י"ל דרש"י ס"ל דאפי' מה ששנה יותר ואפילו בשלו א"י לאסור אם עי"ז יגיע הפסד למי שנושטעבד לו ומש"ה פתב רש"י ז"ל [שם בפסחים ד"ל ע"ב] שמקרי א"ב הגם שיוכל למןכרו עתה מ"מ פיון שע"י הקדשו יגיע הפסד שלא יוכל המלוה לגבותו אינו יכול להקדיש (ובאמת התוס' ז"ל ס"ל שיוכל לגבות פמו שאמרינו בכו לוי שהקדיש אבל רש"י ז"ל בפסחים מפרש בהדיא שההקדש לא חל מעיקרא) ולכן לרש"י ז"ל אין ההקדש פלל רק מדרבנן ורק הרמב"ם ז"ל ס"ל דהקדש דמים מפקיע מ"ש [ממילא] וכנ"ל אבל התוס' ז"ל ס"ל פיון שעתה יוכל למןכרה יוכל נמי להקדישה הגם שיגיע הפסד לחבירו אפי' אם לא הי' יכול לגבות מההקדש נמי יוכל להקדיש פיון שעתה בידו למןכרה ולשיטת' בערכין פיון שיוכל להקדיש המותר מהשכירות יוכל לגרום גם איסור (מהשוכר) [להשוכר] ה"נ שפיון שעתה מקרי ברשותו לענין שיוכל למןכרו יכול נמי להקדישו הגם שע"י ז' גרום הניזק לחבירו שלא יכול להוציא מהקדש פיון שיוכל לע"ע למןכרה יוכל להקדישו ולכאורה דברי התוס' מןכרים דאם לא נימא הכי קשה גפי קדושת הגוף שמפקיע מידי שעבוד לכ"ע ולשיטת רש"י ז"ל קשה האף יוכל ההקדש גוף לחול פלל פיון שע"י ההקדש נפקע השעבוד שלא יוכל לגבות ממנו א"כ אינו ברשותו של הלנה לגרום הפסד למלוה נהי שיש לו רשות למןכרו פיון שהב"ח יוכל לגבות ממנו אבל האף יוכל לאסרו על הב"ח לגמרי ולהקדישו הלא מקרי אינו ברשותו פיון שמשועבד לחבירו לגבות הימנו כמ"ש רש"י בפסחים והאף יתחיל פלל ההקדש לחול ומזה הוכיחו התוס' פיון שעתה ברשותו יכול לאסור אפי' שיגיע מזה נזק להמלוה וכנ"ל בערכין לשיטתם אולם לרש"י ז"ל צ"ע לכאורה האף בהקדיש הגוף מפקיע מ"ש פיון דרש"י ז"ל פתב בהדיא דשדה או מטלטלים שמשעבדים אג"ק מקרי אינו ברשותו ולא דמי לאיש כי יקדיש את ביתו וא"כ קשה האף יפקיע ההקדש מידי שעבוד הא מעיקרא לא חל ההקדש ואשר נראה לפע"ד

דסברת רש"י ז"ל פיון דמצינו בגמ' (תמורה כ"ד ב') וז"ל במשנה ר"פ פיצד מערימין על הפכור מבפרת שהיתה מעופרת אומר מה שבמע"י של זו אם זכר עולה ילדה זכר יקרב עולה ואם נקיבה זכחי שלמים ילדה נקיבה תקרב שלמים אם זכר עולה ואם נקיבה שלמים ילדה זו"נ הזכר יקרב עולה והנקבה שלמים ילדה שני זכרים אחד מהם יקרב עולה והשני ימכר לחיבי עולה ודמין חולין ילדה טומטום ואנדורוגינוס רשבג"א אין קדושה חלה עליהם עכ"ל הרי דמצינו למפור בהמה תמימה לצורך עולות והדמים יהי חולין וכמ"כ מצינו בהמקדיש נכסיו לבה"ב והי' בהם בהמות פמבואר בש"ס [שם כ' ע"א] וא"כ נמי י"ל דיוכל עכ"פ (הלה) [הלנה] להקדיש בקדושת הגוף שימכור לצרכי עולות כמו שיוכל למוכרה לשעתה וכו' לא יפסיד המלנה מידי פיון שייגבה חובו ומש"ה יוכל להקדיש עכ"פ שיהי' גוף הבהמה קדוש לקרבן אף פיון שפבר חל ההקדש בקדושת הגוף שוב ממילא לא נפקע וגם הדמים קדשו ואין מוכרו לצרכי עולה דכיון דכבר חל הקדושה עכ"פ וא"א בשעבודו למנוע עכ"פ שעבוד הגוף ממילא נפקע חובו דהקדש פיון שחל שוב אינו נפקע וז"ב לפע"ד: ועפמ"ש א"ש מאוד דברי הרמב"ם בפט"ו מהל' מעשה הקרבנות ה"ז וז"ל האומר דמי פרה זו לעולה כל למ"ד יום ולאחר למ"ד יום לשלמים או שאמר דמי לשלמים כל למ"ד יום ולאחר למ"ד יום לעולה דבריו קניימים ואם הקריב דמי' תוף למ"ד יום מביא בהם כמו שצנדר ואם הקריבו לאחר ל' יום מביא כמו שצנדר עכ"ל וזה כולו תמי' פמבואר בהשגות וכי הוא נגד הגמרא דנדרים דאיתא שם וז"ל (כ"ח ע"ב) הרי גטיעות אלו קרבן וכו' ולעולם אומר בר פדא פדאן חזרות וקדשות פדאן חזרות וקדשות עד שיקצו נקצו פדאן פ"א ודיו ועולא אומר פיון שנקצו שוב אין פודין א"ל רב המנובא קדושה שבהו להיכן הלכה ומה אלו אמר לאשה היום את אשתי ולמחר אי את אשתי מי נפקא בלא גט א"ל רבא מי קדמית קדושת דמים לקדושת הגוף ק"ד פקעי בכדי וקה"ג לא פקעי בכדי א"ל אבבי וקדה"ג לא פקעי בכדי והתניא שור זה עולה כל ל' יום ולאחר ל' שלמים כל ל' יום עולה ולאחר ל' יום שלמים אמאי קה"ג נינהו ופקעה בכדי הב"ע דאמר לדמי א"ה אימא סיפא לאחר ל' יום עולה ומעכשיו שלמים אא"ב חדא בקה"ג וחדא בק"ד הנינו דאצטריוף לי' לתנא למתני תרתי דסד"א קה"ג לא פקעה בכדי ק"ד פקעה אמטו להכי תנא תרתי אלא א"א אידי ואידי ק"ד למה למתני תרתי השתא י"ל מקדושה תמורה לקדושה קלה פקעה מקדושה קלה לק"ח צ"ל לימא תהוי תיובתא דבר פדא דאמר לא פקעה קדושה בכדי אר"פ א"ל בר פדא ה"ק אם לא אמר מעכשיו שלמים לאחר ל' יום עולה הנה מידי דהנה האומר לאשה התקדשי לי לאחר שלשים יום דמקודשת ואעפ"י שנתאכלו המעות פשיטא ל"צ דהדר בי' הניחא למ"ד אינה חזרות אלא למ"ד חזרות מא"ל אפי' למ"ד התם חזרות הכא שאני דאמירתו לגבוה פמסירתו להדיוט עכ"ל הרי דמסקינן דוקא אם לא אמר מעכשיו אבל אם הקדיש ואמר שלשים יום עולה ולאח"כ שלמים אין יכול ההקדש של שלמים לחול על הקדש העולה [ע"ש בכ"מ באריכות] אולם לפמ"ש א"ש דהנה בגמ' איתא שור זה עולה וכו' והרמב"ם ז"ל פתב פרה אף זה הוא לפי מאי דמסיק הגמ' בהקדיש לדמי עולה והקשה הר"ן דהמתפס תמימים [לבה"ב] הוא קדוש קה"ג ומתרחץ דאיירי בבעל מום אף הרמב"ם ז"ל מפרש דאיירי בהקדיש דמי פרה לעולה דהנקבה אינה ראוי' לעולה רק לדמי' והנה לפי מה דקיי"ל המקדיש תמימים לדמי' נעשה גוף הבהמה הקדש

והמקדיש פרה לעולה היינו לדמי עולה אבל גוף הפרה נעשה קודש היינו שלמים וימכרו לצורכי שלמים ובהדמים יוקרבו עולה כמבואר דבר זה ברמב"ם ז"ל ובש"ס כמה פעמים.

ילפענ"ד דקדושת דמים נגד קה"ג הוי רק שעבוד עד"מ פרה זו שהקדיש לעולה שנעשה גופה קודש לשלמים ורק שעבוד עלה שלא להקריבה מבלי תת מעות דמי עולה ואשר נקדשה לעולה היינו דמי עולה שעצמה אינה ראוי' לעולה והוי רק שעבוד וא"כ כמו שקיי"ל הקדש מפקיע מידי שעבוד גבי ב"ח כמ"כ קדושת הגוף של הפרה מפקיע השעבוד של דמי עולה ולכן באם אמר פרה זו עולה למ"ד יום ולאח"כ שלמים פיון שפאמת קיי"ל המקדיש בהמה לאחר למ"ד יום חל מעתה ההקדש על לאחר הלמ"ד יום שדבורו נאסרה בהגיע הזמן ורק בתוף הלמ"ד יום הוא חולין כמבואר ברמב"ם ז"ל ולפ"ז באם הקדישה לעולה היינו לדמי עולה כל למ"ד יום ולאחר ל' יום שלמים דלפי מה דקיי"ל בהקדיש תמימים לדמי נעשו גופם קודש למה שהיא ראוי' וא"כ פרה זו דאינה ראוי' לעולה נעשה גופה קודש לשלמים ודמ' קדש לעולה למוכרה לצורכי שלמים ולהקריב בדמי' עולה כ"ז בתוף הלמ"ד יום אף בהגיע לאחר הל' יום ממילא חל ההקדש דמים לשלמים נמי על הפרה כמו שאמר לאחר ל' יום שלמים וא"ל דהאיך נפקע קדושת העולה ז"א דהא קדה"ג דשלמים שחלה מאז מפקיע השעבוד ולכן שפיר דינו של הרמב"ם ז"ל וכן בסיפא בל' יום שלמים ולאח"כ עולה נמי לא קשה האיך תחול קדושת עולה על קדושת השלמים די"ל פיון דבנודאי תקרב שלמים גופא רק קדושת דמים שפיר חל דהרי קיי"ל אפילו על קרבן חל קדשי בה"ב כמבואר בערכין [כ"ח ב'] ובתמורה [ל"ב א'] ונהגם שבקה"ג יש רבוי מקרא דאינו חל לרב הונא מ"מ זה לא מקרי קדושת [הגוף] דשפיר יקרב למה שהי' שפיר יוכל ההקדש לחול למפרע ושפיר פתב הרמב"ם ז"ל ולא קשה עליו מדברי הש"ס דמרב' לה דווקא דאם לא אמר מעכשיו וכנ"ל דזה ליתא דר"פ שם רוצה לתרץ אליבא דאב"י דהוא הי' שם המקשן כדאיתא שם בש"ס ואב"י ס"ל דאין הקדש ממ"ש לכן לא הי' אוקימתא אחרת רק כדמוקי לה ר"פ דלא אמר מעכשיו אף לדידן דס"ל דהקדש ממ"ש לא קשה פלל ותינו דקה"ג מפקיע ק"ד וכנ"ל.

אף לכאורה י"ל דנהגם דהתוס' ורשב"א ז"ל שפכתו דאב"י לא ס"ל דההקדש ממ"ש הוא משום דס"ל דלמפה"ג א"כ לא התחיל ההקדש לחול דאינו שלו פלל וכנ"ל אף הקא גבי הקדש למ"ד יום לעולה ובתר פן לשלמים דכתבנו דהקדש הגוף לשלמים חל ע"כ על הפרה ובכה"ג י"ל דגם אב"י ס"ל דהקדש של השלמים לאחר למ"ד מפקיע ק"ד של העולה אמנם אחר העיון נ"ל דזה ליתא דכמו דס"ל לאב"י למכה"ג ה"נ גבי הקדיש הפרה על למ"ד יום לעולה דקדשי לדמי עולה וכשמכרו לצרכי שלמים והדמים יהי' לעולה בתוף הלמ"ד דחל ההקדש לקדושת דמי עולה וכמבואר בראב"ד ז"ל [פט"ו ממעה"ק ה"ז] שוב ממילא פאילו גבתה ההקדש לדמי עולה בשעה שהקדישו לעולה וממילא הוי פאינו שלו מה שהקדישו לאח"כ לשלמים ומש"ה לאב"י אינו ממ"ש אף לרבא דלא ס"ל למפה"ג ממילא הי' חל ההקדש דלאחר למ"ד לשלמים וממילא נפקע קה"ד של העולה ע"י שעבוד הגוף של שלמים ודו"ק: היוצא לנו מזה דלאב"י דלמה"ג אין הקדש ממ"ש דלא חל פלל הקדש וכדברי התוס' והרשב"א ז"ל.

והנה לכאורה יש לשדות נרנא במש"כ דלרבא מש"ה חל ההקדש הגם שא"ב ששמןשן
אצל אחרים וכמש"כ רש"י ז"ל בפסחים מ"מ חל ההקדש עכ"פ לקדושת הגוף דהא יכול
למכרו לצרכי עולה והדמים יהי חולין וחל ההקדש הגוף וממילא נפקע שעבוד המלנה
וכמש"כ לעיל בארנפה ויש להקשות ע"ז מהא דגבי אצטלא דפרסי אמתנא [יבמות ס"ו]
האיך יכול לאסור על המלנה דבר שא"ב דכאן לא שיניך הסברא דיכול למכור לצורך
המת ולגבות חובו אף לזה י"ל דכיון דהקדש חנייל בכה"ג גם במת דמי להקדש דילפי'
איסורא מהקדש ולכן לא פלוג חז"ל וגם באצטלא יכול לאסור כנלע"ד דהנה רחוק אצלי
לומר דיהוי קדושה במה שאינו שלו ואינו ברשותו הגם דהתוס' ז"ל פתבו דמקרי לע"ע
ברשותו כיון שבידו למכרה לפע"ד לפי מה דקיי"ל [סי' רכ"א הנ"ל] גבי משפיר שאינו
יכול לאסור על השוכר אפילו בחלקו אינו יכול לגרונם הפסד להשוכר פכה נמי אין ביד
הלנה לאסור על המלנה אפילו אם הוא ברשותו למכרו ממכר לשעתה מ"מ לא יוכל
לגרונם איסור למלנה שלא יוכל לגבותה ויענין בהא דירושלמי גבי למכרה ממכר לשעתה
בח"מ בפ"א ובב"י ז"ל אף לכאורה יקשה משחרור שמפקיע מ"ש לרבא דהאיך יכול
לשחרר ולהפסיד לחבירו ומה שרצה הפ"י ז"ל [בגיטין ה"נ] לומר דזה תלוי באם יוצא
לשניהם בשן ועין עיין במל"מ הל' עבדים [פ"ה הט"ז] שדחה סברא זו בטוב טעם דשם
תלי בכספו המיוחד לו ותל' אם קנין הפירות כקה"ג אבל למכור בנדאי יכול למכרו
וכמ"כ יכול לשחררו ורק למ"ש קשה האיך יוכל לשחררו ולהפקיע דבר ש"ש בשלמא
למכרו יוכל שחבירו יגבנו בהגעת הזמן אבל האיך יכול לשחררו בדבר שאינו שלו.

ולכן נלע"ד דבשחרור הטעם שיכול לשחררו הוא משום דאמר שמואל [גיטין ל"ח] עבד
שאין לרבו רשות עליו יוצא לחירות וגם ר"י ורב לא פליגי בזה רק דס"ל דצריך ג"ש
גבי המפקיר עבדו יעוי"ש אבל בזה כ"ע מודים דיוצא לחירות וא"כ נהי שלא יוכל
לשחררו בתורת שחרור מ"מ יוכל לסלק רשותו מעליו פעת והמלנה לא יכול ג"כ
לשעבדו קודם הגעת הזמן הפרעון חובו וא"כ נשאר העבד בלא רשות וממילא יוצא
לחירות.

ועד"ז יתיישב קו' התוס' גיטין (מ"א א') שהקשו דלמה אמר הש"ס דפליגי במזיק
שעבדו של חבירו ולמה לא נימא דהוי גרמי שגרם לו הניזק בשחרורו יעוי"ש ולפמ"ש
א"ש דבגרמי קיי"ל [ב"ק כ"ו ב'] דצריך להיות הגרמי בגוף הדבר אבל בסילוק פרים
וכסותות בכלים שנפלו מהג פטור שלא עשה רק סילוק הצלה כמ"כ נמי כיון שלא עשה
מזיק רק שע"י שסילק רשותו יצא לחירותפטור מגרמי ורק אם הוא מזיק ממש חייב
אפי' בכה"ג כמבואר ומש"ה הביא הגמ' הטעם משום מש"ש"ח וגם יש ליישב בזה מה
שהקשו התוס' [שם גיטין מ"א] לאב"י דס"ל למפרה"ג ואין הקדש ושחרור מפקיע מ"ש
א"כ האיך יתיר המשנה בגיטין דאיתא שם (מ' ע"ב) וז"ל עבד שעשאו רבו אפותיקי
לאחרים ושחררו שוה"ד אין העבד חייב פלום אלא מפני תה"ע פופין את רבו ועושה
אותו ב"ח וכותב שטר על דמיו רשב"ג אומר אינו כותב אלא משחרר וכו' יעוי"ש בגמרא
והקשו התוס' דלאב"י קשה איך יתיר דאם שחררו רבו ראשון למה אין לרבו שני עליו
פלום הא שחרור א"מ מ"ש וגם פעולא לא יכול לתיר ששחררו רבו שני דא"כ למה אין
העבד חייב במצות הלא לאב"י יוכל המלנה להקדיש ולשחרר דלמה"ג אף לפמ"ש אתי

שפיר דהנה מבואר ביבמות [מ"ו א'] גבי הלוקח עבד מן הנכרי שצריף לשעבד בו טרם שיזנה העבד בגוף דכיון שהנכרי.

יסלק עצמו יוכל העבד לזכות בעצמו יעוי"ש א"כ ה"נ דנהי דלמפרע ה"ג מ"מ פיון דקודם הגב' הי' ספק אם יגבנו יהי' למ"ג ויהי' משוחרר או לא יבא לידי גבי' ואין שחרורו פלוג' א"כ בנודאי אסירי שניהם מספק להשתעבד בו דידוע דאסור להשתעבד במשוחרר ועובר על לאו דלא תעבד וא"כ הוא מסולק מרשות שניהם ואין רשות רבו עליו וממילא יוצא לחירות אף דאינו חייב במצות פמו שקיי"ל כר"י נרב [ל"ח הנ"ל] דמענפב ג"ש והמפקיר עבדו פטור מן המצות ולא עוד אם מת שוב לא יוכלו היוצאים לשחררו לחייבו במצות דאסורא לבר' לא מורישי וא"כ ה"נ פיון דכבר יצא לחירות מחמת שאין רשות עליו שוב לא יכול לגבות אסורא דאסורא אינו בר גבי' א"כ לא מהני שחרורו פלוג' ואינו חייב במצות וזה שדקדק בדברי עולא שאמר שוה"ד אין העבד חייב במצות ולמה לא אמר שוה"ד דאינו משוחרר ולמה תלוי פלוג' במצות אף לדברינו א"ש דבאמת מועיל השחרור לאבני דלמה"ג ורק דלענן חייב מצות לא מהני דכבר פקע מיני' השעבוד מחמת שאין רשות שניהם עליו לשעבד בו מספיקא וכנ"ל וא"כ פטור משעבוד וממילא אינו חייב במצות דאסורא לא יכול לגבות מב"ח ורק הראשון (לא) יכול לשחררו פיון שעדיין לא נפקע ממנו ולא נגבה ורק רשותו נסתלק מעליו והמפקיר עבדו דיוצא לחירות אבל מהני ג"ש עכ"פ פמבואר בגיטין לרב ור"י דקי"ל פנותי: היצא לנו מזה דבשחרור הטעם דממ"ש הוא מטעם סילוק רשות וזה י"ל שמהני בין לאבני בין לרבא אף בחמץ לכאורה קשה דלמה לא יהי' גם לאבני מפקיע מ"ש בשלמא גבי הקדש אם בא לידי גבי' הוי למפרע של המלוגה ולא יכול הלוגה להקדיש דש"ח ולא התחיל פלוג' (השעבוד) [ההקדש] אף בחמץ דקיי"ל אפילו הוא חמצו של עכו"ם אם הוא רק מצוי אצל הישראלי יהי' באופן שיהי' אסור א"כ נהי דלמה"ג מ"מ אם אולי לא יבא לידי גבי' הוי עכ"פ מצוי' אצל הישראלי וכמש"כ הט"ז ז"ל [או"ח סי' תמ"א סק"ג] בסבא נכונה דזה הוי מצוי' גבי' ישראל וא"כ נהי דהוא למפרע חמץ של עכו"ם מ"מ של אחרים נמי נאסר אם הוא מצוי' אצל ישראל פמבואר בפ"י בריש פסחים ולכן ע"כ צ"ל דגם לאבני איירי בהגיע הזמן קודם פסח דאז הרשות בידי העכו"ם לגבותו אימתי שירצה ואינו מקרי פלוג' מצוי' אצל ישראל דהגעת הזמן נחלט לו לגבות הימנו ורק לרבא דס"ל מפאן ולהבא ה"ג כל זמן שלא גבהו עדיין הוא חמצו של (עכו"ם) [ישראל] ולכן הוצרך רבא לאוקמי בהרהינו ואמר מעכשיו דמעכשיו לא סגי דהרי עדיין מקרי מצוי' אצל ישראל פיון דיכול לשלם ועדיין לא הגיע הזמן והגעת הזמן קוה"פ לא מהני דהוי אסמכתא ולכן בעי מעכשיו לסלק האסמכתא וגם בעי דוקא הרהינו דלא כקו' הצל"ח ז"ל דהנה צריף להבין למה במשכונ ישראל לא שייף אסמכתא ובעכו"ם שייף אסמכתא ומ"ש הרה"מ ז"ל [בפ"ד מחו"מ הנ"ל] דישראל קונה בקנין יותר מעכו"ם זה מקנשי ההבנה מה זה לענן אסמכתא אם לא סמך דעתו גם בישראל לא קנה ואם סומך וגמר ומקני מחמת שהוא תח"י חבירו פמו להרמב"ם ז"ל שתח"י לא שייף אסמכתא א"כ גם בעכו"ם לא שייף אסמכתא פיון שהוא תח"י דמה שיש לישראל קנין במשכונ ולעכו"ם אין קנין משכונ זה לא שייף לענן סמיכת דעת פלוג' עם עשה הנכרי ק"ג והוא תח"י מאי אסמכתא שייף בי' אף י"ל דטעם הדבר הוא זה משום דאף במ"ש הרמב"ם ז"ל [פ"א

ממכירה ה"ד] גבי ערבוני מחול לה דזה שהיא ת"י לא שייך אסמכתא ולכאורה קשה
הא הטעם דאסמכתא משום שלא גמר בדעתו שיהיה הקנין שסובר בדעתו בודאי יעשה
הדבר שהבטיח לתבירו או שישלם חובו וכיוצא וא"כ גם שהיא תח"י סומך על זה דא"ל
כיון שמוסרו ונרא שיוחלט בידו ואטו בשופטי עסקינן וכי לא מהימן לי כשיקניי התנאי
יחזרו לו הלה וא"כ גם במוסרו לתבירו ג"כ שייך שאינו סומך בדעתו להקנות כי בדעתו
שיקניי התנאי אף נ"ל שי"ל הטעם לפמ"ש בריטב"א קדושין [אולי פנונתו לדר מ"ז
ע"ב גבי השואל קורדם ע"ש ודו"ק] ודו"ק דמשיכה לא מהני רק לקנין מוחלט ולכן
אסמכתא כיון שאין עדיין מוחלט הקנין לא מהני משיכה לחודה ולכן גבי ישראל שקונה
משכון הרי דמהני משיכה לדבר שאינו לגמרי שלו שפיר מהני המשיכה אם הוא תח"י
דקנה משכון הנה ושפיר מהני המשיכה כמו במשכון שמהני המשיכה אף בעפ"ם שאינו
קונה משכון לא מהני המשיכה הנה שאינו רק מספק וסומך שלא יהי פלל ומש"ה
בעפ"ם שייך אסמכתא ואף באומר מעכשיו דקיי"ל המקנה מעכשיו ולאחר למ"ד יום
דביום הל' נגמר קנין המשיכה ומש"ה צריך שיהיה עכ"פ ברשות הקונה כמבואר בר"ן
כתובות [דר פ"ו עיי"ש וצ"ע] וא"כ מש"ה אם לא הי' הרהינו לא הי' מועיל פלל משיכת
העפ"ם להחמץ דהוי אסמכתא וגם המעכשיו לא הי' מועיל כיון דקנין אינו פלום ורק
כשהוא ברשותו של העפ"ם וא"כ בשעת הגעת הזמן נגמרה המשיכה דמאז שיוחלט לו
א"כ ממילא הוא של העפ"ם ומש"ה בעי הרהינו וז"ב ודו"ק: סימן ז לתרץ קו' התוס'
פסחים (ל"א ע"ב) ד"ה אלא הב"ע ונ"ל תימא לריב"א אב"י האיך יתרץ דע"כ בדרר"י
קמ"פ לגי כו' יעוי"ש ונראה דהנה לכאורה קשה האיך יוכל לומר גבי [עפ"ם] למפה"ג
הלא אפי' הפקעת הלואה מותר בעפ"ם [כמבואר בב"ק קי"ג ב'] והאיך משועבד למפרע
וכעין זה כתב המלחמות ז"ל באמת למסקנא אף קשה מה קס"ד בעפ"ם למ"ג אף לפי
מה דכתב ביש"ש (פ"ק) [בפ' הגוזל ומאכיל דין כ'] דאם נתן לו עפ"ם מעות על מקח
שיתן מחיר כספו איזה חפץ שלקח ממנו אם לא יתן לו החפץ הוי גזל ממש ורק הלואה
להוצאה ניתנה והנה א"כ לפ"ז למ"ד למפרע גובה הוי פלקח חפץ ממנו בשעת הלואה
ורק אם יפרע לו המעות חוזר המקח וא"כ אם אינו נותן לו החפץ ולא משלם החוב הוי
גזל גמור דהרי הוי מקח ע"ת וכיון שלא קניי התנאי לשלם המעות ממילא נקנה לו
החפץ והוי גזל אם אינו נותנו לו ולכן שפיר אפי' בעפ"ם למפרע גובה אף כ"ז דלא
איירי בהרהינו אבל בהרהינו בעפ"ם לכ"ע לא קנה משכון לא אמרי' פלל למפ"ג דהא
הפקעת הלואה מותר ואם נאבד המשכון מהעפ"ם ומצאו ישראל חייב להחזירו לישראל
הלנה והלנה פטור לשלם החוב מה תאמר הא הנכרי נתן לו מעות על חפץ מחויב לתת
הא נתן לו פרצונו ומה לו לעשות יותר אבל לעולם העפ"ם לא קנאה פלל רק בעת
גבייתו בזמנו אבל מקודם לא הוי של עפ"ם פלל דהא הפקעת הלואה שרי בעפ"ם ואין
לו בו זכ"י פלל וזה ברור וא"כ בהרהינו גם לאב"י לא אמרינן לכ"ע למפ"ג.

ועל קו' השני' למה בישראל שהלנה לנכרי למה למ"ד אינו עובר פנ"ל די"ל דהאיך שייך
לומר גבי חמץ למפ"ג הא כיון שפוטא פסח הוי א"ה והפקר אפי' חמצו של עפ"ם אסור
בפסח בהנאה ופקע אז השעבוד למ"ד דס"ל גם לאב"י דחמץ מפקיע שעבוד וא"כ בפסח
אינו משועבד פלל חמץ דנפקע השעבוד מפח אסור חמץ והאיך שייך פלל לומר גבייתו
שגבה עכשיו הוא כהי' למפרע שלו הא בנתיים הוי הפקר והעפ"ם שזכה אז זכה בהפקר

והוי פקנאה אחר הלואתו ולא שינה פלל למ"ג אף באמת חמץ של עפוי"ם אסור בהנאה
אבל לא הוי הפקר וממון הוא ואם ישאל גזלו או הזיקו בנדים חייב לשלם ורק לישאל
אסור בהנאה אבל לא הוי הפקר וא"כ שינה שפיר למפרע גובה אף בהרהינו אצל ישראל
דכתב הפ"י ז"ל דעשה דתשבתו שינה אפי' על חמצו של עפוי"ם וא"כ עומד לשורף
והפל מצוין לבערו והוי הפקר ממש וא"כ פשזכה (הנכרי) [הישאל] בהו אחה"פ הוי
כמו שקנאה אז ולא שינה בזה למפ"ג ודו"ק: סימן ח הרי"ף ז"ל פסק במס' יו"ט וז"ל
בפ"א וק"ל דיו"ט צריה עירובי תחומין וא"צ עירובי חצרות ושתופי מבואות אבל יוה"כ
צריה אפילו ע"ח וש"מ פשבת דתנן' א"ל ב"ה לב"ש אי אתם מודים שמערכים לגדול
ביה"כ אעפ"י שחייב בתענית ואסור לו לאכול כו' ש"מ דבין ב"ש ובין ב"ה פולהו ס"ל
דמערכין לגדול ביה"כ ע"ת ונצרות פשבת וכו' הלכה עכ"ל ותמהו פולם עליו דמאי ראי'
מהא דעירובין דלמא מינרי בעירובי תחומים אבל לעולם אין עירוב והוצאה ליוה"כ
ונלע"ד לתרץ בד"ז דהנה בכריתות (י"ד ע"א) וזל"ה רמ"א כו' ונתיני אם הוציא
חייבמ"ט קתני אם היתה שבת אמר רפ"ם ז"א עירוב והוצאה לשבת ואין עירוב והוצאה
ליה"כ ממאי דלמא יש עו"ה ליה"כ וה"ק אם היתה שבת והוציא חייב אף משום שבת
ויוה"כ אלא אי אתמר דרפ"ם על הדא אתמר דתנן' ושלח ביד איש עתי איש להכשיר
את הגזר עתי אפילו בטומאה ואפילו בשבת עתי במזון קתני עתי ואפי' בשבת אמר
רפ"ם ז"א עו"ה לשבת ואין עו"ה ליה"כ ממאי שאני שעיר המשלח דהכשירו ביה"כ
בכף אלא דרפ"ם בדותא היא עכ"ל"ה וביומא (ס"ו ב') עתי ואפילו בשבת למאי הלכתא
אר"ש לומר שאם הי' חולה מרפיבו על פתיפו פמאן כו' אמר רפ"ם ז"א עירוב והוצאה
לשבת ואין עו"ה ליה"כ עכ"ל"ה והנה התוס' [שם בכריתות ד"ה אלא] התעוררו דלמה
ביומא לא מדחי הגמ' הא דרפ"ם ובכריתות מדחה הא דרפ"ם [ותי' דרגילות היא דד"ת
עניים במקו' זה ועשירים במ"א] והשא"ר ז"ל [בס' ע'] כתב דלא מצינו פיוצא בזה
דעיקר מקום דרפ"ם ביומא לא ידחה ובמקום אחר שרק אגב גררא הובא דבריו ידחה
הגמ' יעי"ש בדבריו וז"ל דהנה רש"י ז"ל בכריתות שם בד"ה דלמא וז"ל מיה"כ לא
שמעי' לשבת דיה"כ שאני דהכשר מצנתו בכף דומיא דתמידין שקרבין בשבת עכ"ל.

והנה לכאורה לפי מה שרש"י מדמהו לקרבן צבור קשה דלמה צ"ל עתי דאפילו בשבת
הא בפסחים ילפינן כל המועדות דקרבתם דוחה שבת דהוקשו זה לזה יעו"ש [דף ע"ז
א'] וא"כ אם זה מקרי קרבן צבור שדוחה (יו"ט) [יו"כ] א"כ גם שבת ידחה א"ו שנה
אינו פלל קרבן שילמד משארי קרבן מועדים שדוחה שבת וא"כ גם יוה"כ לא ידחה.

אף פוננת רש"י ז"ל הוא כף דבאמת דיוה"כ שדוחה ודאי הוא מגזה"כ שהתורה צוה לנו
בכל יוה"כ אף אעפ"י"כ אין ללמוד שבת מיו"כ כיון שחזינו שדוחה יו"כ ידחה גם שבת
דז"א די"ל דזה מקרי זמנו קבוע והכשרו בכף כמו כל קרבנות שדוחין מפח גזה"כ ה"נ
בכל יו"כ הוא גזה"כ לשלוח אף ודאי שאינו מקרי קרבן צבור שידחה שבת כמו כל
הקרבנות צבור שדוחין שבת מג"ש דפסחים ה"ל דזה אינו קרבן פלל וגם אינו מעכב
השילוחו לחוץ פמבואר ביומא [ס"ה א'] ולכן פוננת רש"י ז"ל כף דאם לא הי' [כמו]
קרבן הי' לנו לומר כיון שחזינו שהתורה דחה יוה"כ לענין זה כמ"כ דוחין שבת אבל
כיון שהוא הכשרו דיום ודומ' דקרבתו זה לא מקרי דחי' רק מצנתו בכף וי"ל דשבת אינו
דוחה: והנה מכ"ז יוצא לנו דאינו קרבן פלל רק הכשר מצוה דיוה"כ [גדחה מגזה"כ]

אָבֵל לֹא בְשַׁבָּת [אִם לֹא הִי רִיבּוּי דַעֲתִי] וְאֵינוֹ מְעַכֵּב כָּלֵל וְהֵנָּה לִפְנֵי לְכַאוּרָה קִשָּׁה מֵאֵי קֵאָמֵר הַבְּרִייתָא עֲתִי אֶפִּילוּ בְשַׁבָּת הָאֵא אֶפִּילוּ בְקֶרְבָּן [שְׁזַמְנּוּ קְבוּעַ] קִי"ל דְּאֵינוֹ דּוּחָה שַׁבָּת רַק בְּדָבָר שֶׁאֵ"א בְּלַעֲדוֹ אָבֵל הוֹצֵאת סִפִּין פְּגוּן אִם שְׂכַח לְהֵבִיאוֹ וְכֵן אֲזַמַּל לְמִילָה אֶפִּילוּ א"א בְּעֵינֵי אַחֵר אֵינוֹ דּוּחָה שַׁבָּת וְכַמְבּוּאָר גְּבִי אֲשַׁתְּפִיף חֲמִימִי [עִירוּבִין ס"ת א'] וְהֵנָּה הַגַּמ' מִקִּשָּׁה וְז"ל עֲתִי וְאֶפִּילוּ בְשַׁבָּת לְמֵאֵי הִלְכְתָא אר"ש לֹמֵר שְׁאֵם הִי חוּלָה מְרַפִּיבּוֹ עַל כְּתִיפּוֹ כְּמֵאֵן דְּלֹא כר"נ דְּאֵי ר"נ הָאָמֵר חֵי נוֹשָׂא א"ע אפ"ת ר"נ חוּלָה שְׁאֵנִי עַכְל"ה וּא"כ פִּינּוֹן שְׁהוּא דְּבָר שְׁאֶפְשֵׁר מִבְּלַעֲדֵי הַדְּחִי' פְּגוּן אִם לֹא הִי חוּלָה אוֹ לְזוֹנָג לּוֹ אַחֵר כְּמוֹ אִם מֵת הַמְשַׁתְּלַח [יּוֹמָא ס"ב א'] וּא"כ לֹא מְקַרִּי זֶה הִכְשֵׁרוּ בְּכַף וְאֵי לֹא קֵרָא דַעֲתִי ה"א דְּאֵם חָלָה יִקַּח אַחֵר וְאִם לִיכָא אַחֵר יִדְחָה כָּל הַקֶּרְבָּן כְּמוֹ אִם עָלָה יִבְלֵת דֹּא"ד שַׁבָּת אֶפִּילוּ בְּלִיכָא אַחֵר [עֵינֵי פְסָחִים ס"ה ב'] וּא"כ צָרִיף עֲתִי עַל יֵה"כ גּוֹפָא שְׁיִדְחָה בְּכַה"ג שְׁחָלָה וּמִנָּא לֵן לֹמֵר אֶפִּילוּ בְשַׁבָּת וְשַׁבָּת מִי"כ לֹא יִלְפִי (וְלַכְאוּרָה י"ל דְּבַכָּה"ג לֹא שְׁיִיף הִכְשֵׁרוּ בְּכַף וְשִׁפִּיר י"ל הָא שַׁבָּת מִי"ה"כ כּו') וְלַכְאוּרָה צ"ל ע"כ פְּרַפְרָם דְּאֵין עִירוּב לִיוֵה"כ וּא"כ ל"צ קֵרָא רַק לְשַׁבָּת אוּלָם לר"א דס"ל גְּבִי קֶרְבָּן צְבוּר דְּדוּחָה שַׁבָּת אֶפִּילוּ בְּדָבָר שְׁאֶפְשֵׁר מְעַרְב דּוּחָה הִיכָא דְּהִתִּירָה הַתּוֹרָה לְדַחוּת שַׁבָּת כְּמוֹ הַזָּאָה וְאֵיזְמַל כְּמִכּוּאָר בְּשַׁבָּת [ר"פ ר"א דְּמִילָה] וּבְפְסָחִים [ר"פ אֵלוּ דְּבָרִים] וּא"כ י"ל דְּהַבְּרִיתָא אֲתִי כר"א וְלִדְיִדְנִי לִיוֵה"כ ל"צ קֵרָא דַעֲתִי וְרַק פִּינּוֹן דְּהִכְשִׁירָא דִּיּוֹמָא הִיא מְמִילָא דּוּחָה שַׁבָּת אֶפִּילוּ בְּמִלְאכָה שְׁאֶפְשֵׁר לַעֲשׂוֹת' מְעַרְב שַׁבָּת מְכ"ש בְּכַה"נ וּא"כ לֹא צָרִיף עֲתִי רַק לְשַׁבָּת מְש"ה הִכָּא בְּכִרִיתוֹת דְּמִייתִי רַפְרָם רֵאִי מֵהָף דַעֲתִי אֶפִּילוּ בְשַׁבָּת וְהוֹכִיחַ רַפְרָם דְּאֵין עו"ה לִיו"כ דְּחִי הַגַּמ' שִׁפִּיר דְּהִכְשִׁירָא דִּיּוֹמָא הוּא וּבְרִייתָא אֲתִי כר"א וְלִדְיִדְנִי א"צ קֵרָא יִתִּירָה עַל הָא דְּאֵם הִי חוּלָה מְרַפִּיבּוֹ עַל כְּתִיפּוֹ [בִּיוֵה"כ] דְּמְמִילָא שְׁמַעִינוּ פִּינּוֹן דְּהִכְשִׁירָא דִּיּוֹמָא נִדְחָה לְגַבִּי אֶפִּילוּ דְּבָר שְׁאֶפְשֵׁר מִבְּלַעֲדֵי הַדְּחִי' [וְשִׁפִּיר מוֹכַח דַעֲתִי אֲפִי בְשַׁבָּת] אוּלָם שְׁם בִּיּוֹמָא דְּאִיתָא שְׁם כְּמֵאֵן דְּלֹא כר"נ כּו' וּא"כ פִּינּוֹן דְּהַגַּמ' רָצָה לְאוּקְמִי לְכ"ע [בְּנוֹדָאֵי רָצָה לְאוּקְמֵא] אֶפִּילוּ לְחַכְמִים דְּפִלְיָגִי אֲדַר"א וּא"כ לְדִידְהוּ א"א לְדַחוּת הִכְשִׁירָא בְּכַף כְּמוֹ בְּכִרִיתוֹת שְׁמַדְחָה דְּלַחְכְּמִים זֶה שְׁחָלָה אֵינוֹ הִכְשֵׁרוּ בְּכַף וּבְכַה"ג אֶפִּילוּ קֶרְבָּן צְבוּר א"ד שַׁבָּת וּא"כ צָרִיף לִי"ה"כ גּוֹפָא אָבֵל לֹא לְשַׁבָּת וּמִנָּל לְיִדְרַשׁ אֶפִּילוּ בְשַׁבָּת א"ו דְּאֵין עו"ה לִי"ה"כ וְשִׁפִּיר הוֹכַחַת רַפְרָם.

אָף לְכַאוּרָה א"א לֹמֵר כָּלֵל דְּאֲתִי הַבְּרִייתָא כר"א דְּהֵנָּה בְּחֻלִּין [ק"א ע"ב] וְז"ל הַגַּמ' וּר' יוֹסִי הַגְּלִילִי לִית לִי אִיסוּר כּוֹלֵל וְהַתְנַיָּא שַׁבָּת וִי"ה"כ שְׁגַג וְעָשָׂה מְלָאכָה מִנִּין שְׁחִיב ע"ז בְּעַצְמוֹ וְע"ז בְּעַצְמוֹ ת"ל שַׁבָּת הִיא וִי"ה"כ הִיא דְּבָרִי רִי"ה"ג וּר"פ אוֹמֵר אֵינוֹ חִיב אֵלָא אַחַת שְׁלַח רַבִּין מִשׁוּם דְּרִיב"ח כְּפֹה הַנּוֹצֵעָה שֶׁל מְשָׁנָה וְאִיפּוּף שְׁלַח ר"י כּו' מִשׁוּם ר' יוֹחָנָן לְדְבָרֵי רִי"ה"ג לְמֵאֵי דְּאֶפְכֵן שְׁגַג בְּשַׁבָּת וְהִזִּיד בִּיוֵה"כ חִיב הִזִּיד בְּשַׁבָּת וְשַׁגַּג בִּיה"כ פְּטוּר מ"ט אָמֵר אֲבִי שַׁבָּת קְבִיעָה וְקִינָא יוֵה"כ ב"ד הוּא דְּקָא קְבָעוּ לִי א"ל רַבָּא ס"ס תְּרַוּנִי הוּוּ בְּהַדִּי הַדְּדִי קָא אָתוּ אֵלָא א"ר שְׁמַדָּא הוּוּ וְשִׁלְחוּ מִתָּם דִּיה"כ דְּהֵאֵי שְׁתָּא שַׁבָּתָא הִיא וְכֵן פִּי אֲתָא רַבִּין וְכָל נְחוּמִי [יִמָּא] אֲמָרוּהוּ כְּרַבָּא עַכְל"ה וּפִירִשׁ"י ז"ל שְׁם וְז"ל שְׁלַח רַבִּין כּו' בְּמִקּוּם שְׁנִשְׁנִית שְׁם אָבֵל מְשֻׁנְפֵּשֶׁת הִיא וְאִיפּוּף וְה"ה דְּמַצִּי לְמִימֵר דס"ל לְרִי"ה"ג דֹּאע"ג דְּאִיסוּר כּוֹלֵל לֹא חִייל אִיסוּר ב"א חִייל וּמִי"הוּ רִיב"ח סְבַר דְּמֵאֵן דל"ל אִיסוּר כּוֹלֵל ל"ל נְמִי אִיסוּר ב"א וּפְלוּגְתָא הִיא בִּיבְמוֹת בּפ"ג כְּפֹה נְרָאָה בְּעֵינֵי וְאֵנִי שְׁמַעֲתִי דְשַׁבָּת חִשִּׁיב לִי כְּקוּדְמַת מִשׁוּם דְּקָבִיעַ וְקִינָא וִי"ה"כ חִשִּׁיב אַחֲרוֹן מִשׁוּם דב"ד מְקַדְּשִׁי

לי' וריה"ג דמחייב תרתי משום כולל וקש' לי בגנון' למאי דקא מוטיב רבא לקמן לר"י
לבתר דאפכוהו ס"ס תרונן ויהו בהדי הדדי קאתו מאי תיובתין' הא ר"י לדברי ריה"ג קאמר
וריה"ג מדפטר לי' ש"מ לאו איסור ב"א חשיב לי' וכי פטר לי' מיוה"כ פטר לי' וכי הזיד
בשבת ע"כ פטור משניהם לדברי ריה"ג עכ"ל ונהנה לכאורה קשה ארש"י ז"ל דלפירושו
מאי קא מוטיב הגמ' דלריה"ג ל"ל איסור כולל בקל על חמור דא"כ למה מחייב תרתי
וקשה דמה ראי' היא הא מבואר הפלוגתא ביומא אם תוספת יה"כ דאורייתא ולהלכה
פסק הטור ז"ל פן [באו"ח סי' תר"ח] דתוס' יו"כ דאורייתא ותוס' שבת אינו מה"ת לרוב
התנאים כמבואר שם וא"כ דלמא מש"ה מחייב ריה"ג תרתי דלפי מה דאמרי' בשבועות
לר"ש האוכל נבילה ביה"כ פטור דלא חל [איסור יוה"כ] על איסור עשה שאינו זכות
כמבואר בתוס' שבועות [כ"ג] ותיב רק משום נבילה וא"כ חזינן שאיסור קל אינו נדחה
מפני איסור חמור אפילו לר"ש ולשארי תנאי דאית להו איסור מוסיף או חמור על קל
חייב שניהם באוכל נבילה ביה"כ א"כ נמי הכא דיה"כ חל עכ"פ באיסור עשה קודם
שבת שוב אפילו בבוא שבת דחמיר וחייל לא נדחה איסור יוה"כ שחל מאז ותיב שתיים
כמו נבילה ביה"כ לרבנן וא"כ מאי פריף הגמ' וריה"ג איסור קל על חמור לית לי'
[באיסור כולל] אף י"ל לפי מה דמבאר הרמב"ם ז"ל בכריתות בנקודה נפלאה וז"ל בפ'י
המשניות פרייתות פרייתות על פ"ג במשנה יש אוכל כו' והתשובה ע"ז שבב"ח נאסר בהנאה מפני
שאסרו הכתוב בכתוב באכילה כמו שהקדמנו שכל איסור באכילה אסור בהנאה עד שיפרט לה
הכתוב ואין שם פתוב שאוסר אכילתו וכתב איסור הנאתו רק שני הענינים יחד הם
איסור בב"ח ולפיכך פשאנו אומרים אין איסור חע"א לא יחול איסור בב"ח על איסור
נבילה ולא הי' אסור בהנאה אבל הוא מותר בהנאה והאוכל ממנו לוקה משום נבילה
ואין שם איסור בב"ח כל עיקר לפי שלא חל ולא תהי' הקו' במקומה עומדת ויהי' כמו
חלבי קדשים בשנה אלא אם אמרנו עליו שהוא אסור בהנאה כמו שאנו אומרים בקדשים
והאוכל ממנו אינו חייב משום בב"ח אז הי' ראוי להקשות ואין הדבר פן אלא אנו אומרים
שבשר זה בחלב לא נאסר בהנאה אלא תראה המשנה אמרה בפירוש שבשר בהמה
טמאה מותר לבשל בחלב ומותר בהנאה וכבר נתבאר זה במקומו וזכור הענין מפני
שהוא מטעים הכל ותקיש עליו בכל הדומה לו עכ"ל וא"כ ה"נ פיון דאיסור תוספת אינו
רק שנתוסף על יוה"כ ואם יוה"כ לא חיייל גם התוס' לא חיייל דומי' דהתם בב"ח והוי
יוה"כ זה שחל בשבת כמו שבת דעלמא דלית בהו תוספת ועפ"ז מתורץ קו' התוס'
[בחולין שם סע"א] שהקשה שבת הוא למ"ל הא בלא"ה חיייל שקדים וגם לפירש"י ז"ל
קשה למ"ל שבת [היא] הא חמור וממילא חיייל ולפמ"ש א"ש דכיון דכתבנו דיוה"כ
לעולם קדים משום תוספת ורק דאינו חיייל פיון דעיקר יה"כ אינו חל גם התוספת אינו
אף פיון דכבר דרשו יה"כ הוא דחל משום גזה"כ [ממילא חל מקודם התוספת] א"כ ה"א
דשבת אינו חל דאפילו בחמור על קל לא חל איסור על איסור ואשמעינן שבת הוא
דאיסור חמור חל ובאמת מזה ילפינן בעלמא שחמור חל על קל כמ"ש התוס' ודו"ק אף
לפמ"ש הריטב"א ז"ל בחולין (ק"א ע"ב) בד"ה והתנאי שבת ויה"כ כו' שגג נעשה
מלאכה וז"ל וא"ת ומאי קוש' דשאני התם דאיסור בת אחת היא ופלוגתא היא ביבמות
ויש שתירץ דאפי' למסקנא דהתם דאמרי' לכ"ע אית להו איסור ב"א ואפילו מאן דל"ל
כוללהכא מודה בב"א דהכא קל משום דיוה"כ מקרי שבת והוי שבת ויה"כ קרובי להיות

שם אחת ומדע דהא הקא פטרו לר"ע ולקמן בפ' ג"ה אית לי' איסור פולל עכ"ל והנה
לכאורה דבריו אינם מובנים וכי לא מציינו בדבר אַחַד לעבור בשני לאוין כמו גזל וכינצא
וא"כ פִּינּוּן דְּבָאוּ ב"ב"א חִיּוּלֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּשׁ לַהֲטָעִים דְּבָרָיו עפ"י מה שִׁמְבֹנָאָר בְּתוֹס' רי"ד
בְּקִדּוּשֵׁין [דף נו"ן] דְּלָמָּה חִיּוּל אִיסוּר ב"ב"א הָא כָּל שְׁאִינוּ בְּזַא"ז אֶפְּלוּ ב"ב"א אִינוּ וְתִירָץ
דְּהֵי מִינֵיהּוּ מִפְּקֵת וּא"כ הֵכָא פִּינּוּן דְּכֹאֲסוּר אַחַד וְשֵׁם אַחַד הוּא לֹא נִפְקַע אִיסוּר יו"כ
בְּחִלּוֹת שְׁבֵת לַחֹד בְּכַה"ג י"ל כָּל שְׁאִינוּ בְּזַא"ז אֶפְּלוּ ב"ב"א אִינוּ וְאִי דְּהֵי מִינֵיהּוּ מִפְּקֵת
הָא יו"כ אִית לָן לּוֹמַר דְּלֹא מַעֲנֵשׁ עֲלֵהּ דְּלֹא חִיּוּל אִיסוּרָא בְּפ"ע דְּנִכְלָל בְּכָלֵל שְׁבֵת אַף
עכ"פ ס"ל לְהַרְיֵטָב"א ז"ל דִּיה"כ הָיִי בְּכָלֵל שְׁבֵת וּמִש"ה נִדְּחָה וּא"כ הִדְק"ל דְּלָמָּה יִנְדְּחָה
הָא חָל מִקּוֹדֵם שְׁבֵת ע"י תוֹסְפוֹת יו"כ דל"ל כְּמוֹ שְׁדַחֲנוּ לְעִיל קוֹשְׁלֵי זו עפ"ד הַרְמַב"ם
ז"ל דְּכִינּוּן דִּיה"כ גּוֹפֵא אִינוּ חָל גַּם תוֹסְפֹתוֹ אִינוּ דז"א דְּבִאָמֵת [לְפִי סְבֵרַת הַרְיֵטָב"א
הַנְּ"ל] יו"כ אִינוּ נִדְּחָה רַק לְעֵנִין עוֹנֵשׁ אֶבֶל שְׁמוֹ נִקְרָא וּא"כ בְּנֹדָאֵי דְּחָל תוֹסְפֹתוֹ וּא"כ
בְּכַה"ג דְּהַתוֹסְפוֹת חָל מִקּוֹדֵם בְּנֹדָאֵי [לֹא] נִדְּחָה אֶפְּלוּ מַעֲנֵשׁ כְּמוֹ נְבִילָה בִּיה"כ כּו'
וְשְׁבֵת חָל ג"כ דְּהָיִי אִיסוּר חֲמוּר וּא"כ מֵאֵי פְּרִיָּהּ הַגַּמ' וְרִיה"ג אִיסוּר קָל ל"ל וְכו' אַף
י"ל דֹּא"א לּוֹמַר דְּתַנָּא דְּבִרְיֵיתָא ס"ל דִּיה"כ יֵשׁ לוֹ תוֹסְפֹת דֹּא"כ יו"כ [הוּא] לִמ"ל הָא
בְּנֹדָאֵי חָל מִקּוֹדֵם א"ו דְּהֵאֵי תַנָּא ס"ל דְּגַם יו"כ אִין לוֹ תוֹסְפֹת אוֹ שְׁגַם שְׁבֵת יֵשׁ לוֹ
תוֹסְפֹת וּכְהֵאֵי תַנָּא דְּתַשְׁבְּתוֹ וְגו' [יּוֹמָא פ"א ב'] אַף לְכֹאֲוֵרָה י"ל דְּהֵאֵי תַנָּא ס"ל תוֹס'
י"כ דְּאוֹרְיֵיתָא וְלֹא תוֹס' שְׁבֵת וְהָא דְּצָרִיף יו"כ הִיא לְזָה דְּהָא הַתוֹס' בְּכָרִיתוֹת [דף ג'
א'] הִקְשׁוּ דְּלָמָּה חָל אִיסוּר עַל אִיסוּר אוֹ ב"ב"א הָא אִין עוֹנֵשֵׁין מִן הַדִּין וְתִירָצוּ דְּהָא דְּאִין
עוֹנֵשֵׁין מִן הַדִּין הוּא רַק בְּאַחֹת אִמּוֹ נְאַחֹת אִבּוֹ דְּשֵׁם אַחְנָה חַד הוּא אֶבֶל בְּשְׁנֵי מִינֵי
אַזְהָרוֹת עוֹנֵשֵׁין מַה"ד וּא"כ לִפ"ד הַרְיֵטָב"א ז"ל דס"ל דְּשְׁבֵת וִיה"כ שֵׁם אַחַד קֶשֶׁה הָא
אִין עוֹנֵשֵׁין מַה"ד וְלְזָה צָרִיף יו"כ [הִיא] דְּעוֹנֵשֵׁין מַה"ד [וְהִדְק"ל מֵאֵי פְּרִיָּהּ הַגַּמ' עַל
רִיה"ג] אַף פִּינּוּן דְּכְתָבוּ הַפּוֹסְקִים הַפְּלֵל דְּכָל הֵיכָא דְּחֻזִּינּוּ בְּאוֹתוֹ אֲנָפִן שְׁגִילְתָּה הַתוֹרָה
שְׁעוֹנֵשֵׁין מַעֲנִישֵׁין בְּכִינְצָא בְּזָה אֶפְּלוּ בְּמָה שְׁלֹא גִלְתָּה הַתוֹרָה א"כ הֵכָא שְׁגִילְתָּה שְׁבֵר
הַתוֹרָה שְׁבֵת הִיא לְחֵיב מִשׁוּם שְׁבֵת בִּיה"כ שְׁחָל בְּשְׁבֵת וְלֹא שְׁמַעֲינּוּ דְּאִיסוּר חֲמוּר חָל
וּא"כ מִמֵּילָא שְׁמַעֲינּוּ דְּבָזָה עוֹנֵשֵׁין מַה"ד שׁוּב א"צ יו"כ הוּא פִּינּוּן דְּחֻזִּינּוּ דְּהַתוֹרָה בְּכַה"ג
מַעֲנִישֵׁין מַה"ד וְלָכֵן לָמָּה לִי יו"כ הוּא א"ו דְּהֵאֵי תַנָּא לֹא ס"ל כָּלֵל תוֹס' יו"כ חֲמִיר
מִתוֹס' שְׁבֵת [וּא"ש קו' הַגַּמ'] אוֹלָם לְרַבּוּתֵי שְׁל רַש"י ז"ל וְכו' [י"ל] דְּלֹא ס"ל הֵאֵי
כָּלֵל [וְהֵי קֶשֶׁה לְהֵם קו' הַנְּ"ל] וְלָכֵן פִּירְשׁוּ דְּשְׁבֵת קָבִיעַ מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית וְאִי דְּתוֹס'
יו"כ כְּבָר חָל הָא מ"מ שְׁבֵת דְּקָבִיעַ (וְקָבִיעִי) [וְקִיָּמָא] קְדָמָה גַּם לְהַתוֹס' יו"כ וְאַף
לְכֹאֲוֵרָה קֶשֶׁה הָאִיף דְּחָנְהוּ לִיה"כ לְאַחַר שְׁפָבֵר [חָל] קוֹדֵם שְׁבֵת עכ"פ מִתוֹסְפֹתוֹ שְׁבֵת
קוֹדֵם הַשְׁבֵּת לְזָה י"ל שְׁבִאָמֵת לֹא נִדְּחָה כָּלֵל וּבְאִיסוּרוֹ קִיָּמָא וּכְמ"ש הַרְיֵטָב"א ז"ל דְּרַק
לְעֵנִין עוֹנֵשׁ שְׁל יו"כ שְׁבֵת קוֹדֵם דְּקָבִיעַ אַף יו"כ לֹא נִדְּחָה לְגַמְרֵי מֵאִיסוּרוֹ (וְלְזָה שְׁבֵת
לִמ"ל לְהָךְ מ"ד דְּאִינוּ חֵיב רַק אַחַת דְּשְׁבֵת קָבִיעִי וְקִיָּמָא) אַף כ"ז לְעֵנִין לְחֵיב אַחַת אוֹ
שְׁתֵּים בְּשַׁגָּה בְּשִׁתֵּיהֶם אַף בְּאֵם אַחַת הִי בְּזוֹן וִיה"כ בְּשַׁגָּה כְּמוֹ שְׁשַׁלַּח רַבִּין שְׁפִיר
פְּרִיָּהּ רְבֵא ס"ס בְּהַדְדֵי קְאָתוֹ דְּשְׁבֵת קָבִיעַ מִשִּׁי"ב וִיה"כ קָדִים מִפְּחַ הַתוֹסְפוֹת שְׁקָדֵם
לְשְׁבֵת נְהִי דְּלְעֵנִין עוֹנֵשׁ ס"ל לְרִיה"ג שְׁשְׁבֵת חִיּוּל שְׁקָדֵם וְאִין מַעֲנִישִׁים עַל שְׁתֵּיהֶם אַף
בְּאֵם הַזֵּיד בְּשְׁבֵת וְשַׁגָּג בִּיה"כ אִז חֵיב עַל יו"כ דְּאִינוּ נִדְּחָה פִּינּוּן שְׁפָבֵר חִיּוּל קוֹדֵם בְּאֵ
שְׁבֵת בְּתוֹסְפֹתוֹ (וּמִינְשֵׁב בְּזָה קו' רַש"י עַל רַבּוּתֵי) וְדו"ק: הֵינְצָא לָנוּ מְזָה דְּלִמ"ד

אאחע"א ביה"כ שְׁחַל בְּשֵׁבַת אֵינוֹ חַיִּיב רַק אַחַת וְהֵנָּה לְמַד שֶׁא"א חֵע"א אֶפְיָלוֹ חֲמוֹר
עַל קַל בְּוֹדָאֵי שִׁיחָה"כ חַיִּיל שְׁקָדִים וְלֹא שֵׁבַת וְהֵנָּה ר"א דס"ל בְּחֻלְיִין [ע' שָׁם דָּף ק"א
וּק"ב וּק"ג ב' עֵי"ש בְּרִש"י וְעֵי' בְּמֵלֵא הַרְוּעִים אוֹת אַחֵע"א] אַחֵע"א א"כ לְדִידְךָ אֵינוֹ
בְּנִמְצָא שְׁיַחֲיִיב עַל שֵׁבַת וְלֹא יֵה"כ וּא"כ לִיפֹא לְמִימַר ר"א הִיא וּמִש"ה צָרִיךְ עֵתִי אֶפְיָלוֹ
בְּשֵׁבַת דִּיה"כ נִדְחָה לְדִידְךָ אֶפְיָלוֹ בְּמֵאֵי דְאֶפְשָׁר מִבְּלַעֲדֵי דַחֵי דְזָה לִיתָא דְלִידְךָ לִיפֹא
כָּלֵל שֵׁבַת בִּיה"כ שְׁחַל בּוֹ רַק אִיסוּר יֵה"כ לְחוּד (וּא"ל) וּא"כ לִמ"ל עֵתִי וּא"כ קָשָׁה לְמָה
מִדְּחָה הַגְּמ' הָא דְרַפְרָם וּצ"ל דס"ל לְהַגְמָרָא כִּמ"ד בִּיבְמוֹת [ל"ב ב'] דְּלֹא לְכַל הַתְּרָה
רַק לְכַהֵן וְלֹא לְזָר וּכִמ"כ נֵהִי דְלֹא חָל שֵׁבַת אִיה"כ מ"מ לֹא הַתְּרָה רַק בִּיה"כ לֹא בְּשֵׁבַת
שְׁחַל בּוֹ דְלֹא לְכַל הַתְּרָו [וְשִׁפִּיר צָרִיךְ עֵתִי אִפִּי בְּשֵׁבַת] וְהֵבֵן וּא"כ לִפְמ"ש א"ש מֵה
דְּקָשָׁה לְכַאוּרָה עַל עֵינָךְ רְאֵית הָרִי"ף ו' לְשֶׁהִבִּיא מְהָא דַּא"ל מְעַרְבִין לְגְדוּל בִּיה"כ הָא
דְּלִמָּא מִיְיָרִי הַגְּמ' מִשֵׁבַת שְׁחַל כּוֹ יֵה"כ דְּאָז עו"ה תָּף לִפְמ"ש א"ש פִּינּוֹן דַּר"א הוּא
מִתְלַמֵּידֵי ב"ש וּס"ל דַּאֵחֵע"א א"כ בְּשֵׁבַת וִי"כ אֵין בּוֹ רַק אִיסוּר יו"כ לְחוּד וּמֵאֵי אֶמְרוּ
ב"ה לִב"ש א"ו דַּעו"ה לִיה"כ אָף בְּאַמַּת זָה לִיתָא פִּינּוֹן דְּאֵין עו"ה לִיוֵה"כ שׁוֹב מִמִּילָא
חַיִּיל לְעַנְן זָה אִיסוּר שֵׁבַת אָף י"ל כְּף דְּהֵנָּה לְכַאוּרָה מֵאֵי אֶמְרוּ ב"ה לִב"ש אֵי אַתָּם
מוֹדִים מֵאֵי פְּשִׁטָּא לְהוּ דְּלִמָּא ס"ל בְּאַמַּת שְׁאֵין מְעַרְבִין לְגְדוּל בִּיה"כ (וְכֵן צ"ל בְּכַל
דְּוִכְתִּי בִּש"ס) וְאָף זָה א"א דְּהֵנָּה אֶמְרִינּוּ בִּיו"ט [בְּבִיצָה ד' י"ח ע"ב] שְׁלֹא מְצִינּוּ דִּיה"כ
אִיסוּר וְשֵׁבַת מִתְרַע יַעו"ש וְהֵנָּה אִם אֵין מְעַרְבִין לְגְדוּל בִּיה"כ א"כ אִיסוּר עו"ה בִּיה"כ
וּבְשֵׁבַת שְׁרִי ע"י עֵירוֹב וְזָה לֹא יוּכַל כָּלֵל לְהִיּוֹת חֲמוֹר יוֵה"כ מִשֵׁבַת גְּבִי דְבָר שְׁהוּא
מִדְּרַבְּנֵן וְשִׁפִּיר א"ל א"א מוֹדִים וּא"כ מִמִּילָא הוֹכִיחַ הָרִי"ף ו' לְדַעו"ה לִיה"כ דְּאֵין לִזְמַר
דְּאֵיְיָרִי בְּשֵׁבַת שְׁחַל בִּיה"כ דַּז"א דְּאִם אֵין עו"ה לִיה"כ פְּרַפְרָם א"כ יוֵה"כ אֵינוֹ חֲמוֹר
כָּלֵל מִשֵׁבַת וּא"כ [הַעֵירוֹב] רַק מִשׁוּם שֵׁבַת לְחוּד דְּלִמָּא בְּאַמַּת הִיכִי שְׁחַל בּוֹ יֵה"כ אֵין
מְעַרְבִין וְלָמָּה אֶמְרוּ א"א מוֹדִים שְׁמַעְרַבִין בִּיה"כ דְּלִמָּא אֵין מְעַרְבִין לְדִידְהוּ בְּשֵׁבַת שְׁחַל
בּוֹ יֵה"כ וְאֵי דַּא"כ מְצִינּוּ יֵה"כ חֲמוֹר מִשֵׁבַת זָה לִיתָא דְּהָא אֲדַרְבֵּה בִּיה"כ א"צ עֵירוֹב
דְּאֵין עו"ה לִיה"כ לְרַפְרָם א"ו דְּרַפְרָם לִיתָא וּא"כ [לֹא] שְׁיִיךְ נְמִי הַשְׁנִשְׁי' דְּלִמָּא הִבִּיאוּ
ב"ה רֵאִי מְעֵירוֹבֵי תַּחוּמֵי שְׁמַעְרַבִין לְגְדוּל בִּיה"כ וּלְפַמְש"כ זָה לִיתָא דְּהָא ע"ת מִשְׁפַּחַת
בִּיה"כ עַכ"פ בְּמַעְרַב בְּרַגְלוֹ א"כ [אֵינוֹ] חֲמוֹר כָּלֵל יֵה"כ מִשֵׁבַת וְלֹא שְׁיִיךְ לִזְמַר מִי אִיתָא
דְּבְשֵׁבַת מִתְרַע וִיה"כ אִיסוּר דַּז"א דְּהָא יו"כ נְמִי [מִתְרַע בְּמַעְרַב בְּרַגְלוֹ] א"ו דְּאֵיְיָרִי
בְּעֵירוֹבֵי חֲצֵרוֹת וִיה"כ לְחוּד דְּבִזָּה ע"כ מְעַרְבִין לְגְדוּל דַּא"כ יַאֲסוּר בִּיה"כ לְהוֹצִיא
בְּמִבּוֹי וּבְשֵׁבַת מִתְרַע ע"י עֵירוֹב וְלֹא מְצִינּוּ יֵה"כ חֲמוֹר מִשֵׁבַת וְדו"ק: סִימָן ט הַרְמָב"ם
ו' לְבַה"ל א"ב פִּי"ז ה' י"ג פֶּסֶק דְּכ"ג אִיסוּר לִישָׂא שְׁתֵּי נָשִׁים תְּמִיד אֶפְיָלוֹ בְּלֹא יוֵה"כ
וְהַקְשׁוּ פּוֹלֵם עָלָיו דַּא"כ לְמָה מְסִיק בַּגְּמ' (יּוֹמָא י"ג ע"ב) וְז"ל מֵא"ל דְּלִמָּא מְיִתָּא
חֲבַרְתָּה בְּפִלְגָא דְּעִבּוּדָה וְעִבְד לִי עִבּוּדָה לְמַפְרַע בְּשְׁנֵי בְתִים וְכו' עַכְל"ה הָא [אִפִּי] תְּמוֹת
קוֹדֵם הַעִבּוּדָה עַכ"פ] עַד הַשְׁתָּא הִי לֹא שְׁתֵּי נָשִׁים וְנ"ל לְתַרְץ דְּהֵנָּה הַשְׁאִיר ו' לְ [סִי
צ"ג] מְקָשָׁה דְּלָמָּה פְּסֻלֵי בְּכָל שָׁנָה אֲשֶׁה לְכַהֲנֹה ה"ל לְקַדְשׁ ע"ת [אִם] תְּמוֹת אֲשֶׁתוֹ
הִרְאִשׁוּנָה] וְאִם לֹא תְּמוֹת אֲשֶׁתוֹ הִרְאִשׁוּנָה תֵּהִי הַשְׁנִי' פְּנוּי' לְמַפְרַע וְתִירַץ מִשׁוּם דַּא"ב
וְלֹא יַחּוּלוּ הַקְדוּשִׁין דַּא"ב וְהֵנָּה לְכַאוּרָה קָשָׁה בַּל"ז לְפִי מֵאֵי דְּכַתְבַּת הָרֵא"ש ו' לְבִתְשׁוּבָה
וְכֵן הִרְבֵּה פּוֹסְקִים [בַּאֵה"ע"ז סִי ל"ח] דְּיוּכַל לְבַטֵּל הַתְּנַאי לְהַחְזִיק הַקְדוּשִׁין א"כ יוּכַל
לְקַדְשָׁה ע"ת וְאִם יִרְאֶה שְׁאֲשֶׁתוֹ נוֹטָה לְמוֹת יִבְטֵל הַתְּנַאי וְיַחּוּלוּ הַקְדוּשִׁין מִמִּילָא לְמַפְרַע

בלא תנאי [ולקראשונה יגרש בתנאי דאם תמות תהי' מגורשת למפרע] והנה ראיתי שהתעורר בזה בשעה"מ ז"ל בדיני התנאי [פ"ח מגרושין] אף זה אינו כלל דהנה ז"ל הרא"ש ז"ל בתשובה פ"ל מ"ו ועיקר הטעם מה שיכול לבטל התנאי וישאר המעשה קיים משום דילפי' מתנאי ב"ג וב"ר שיש פח בתנאי לבטל המעשה אם לא נתקיים התנאי ואי לאו דילפינו מהתם לא הוי פח בתנאי לבטל המעשה ואף אם לא נתקיים התנאי יהי' המעשה קיים אפילו אי פפלי' לתנאי' ולקחי בעינו שיהי' התנאי לגמרי פתנאי ב"ג וב"ר פפול ותנאי קודם למעשה והן קודם ללאו ותנאי בדבר אַחד ומעשה בדבר אחר דחידוש הוא ואין לה בו אלא חידוש וכיון שכן הוא שמעשה הוא דבר בפ"ע וראוי להתקיים בלא קיום התנאי אלא דילפינו מתנאי ב"ג וב"ר א"כ התנאי יכול לבטל ההוא מעשה בפ"ע ואין קיום המעשה תלוי בו ודיבור בעלמא הוא ואתי דיבור בביטול התנאי ומבטל דיבור של התנאי וכשאין המעשה קיים פדחזינו בקדושין פ' האומר דפליגי ר"י ור"ל במקדש האשה אחר שלשים וחזרה בה בתוך שלשים יום ואמר ר"י דיבור מבטל דיבור אע"ג דאיכא מעשה נתינת המעות ליד האשה כ"ש שדיבור של ביטול התנאי יבטל דיבור של התנאי דליכא מעשה אלא דברים בעלמא עכ"ל וא"כ הנה לכאורה קשה דא"כ למה אמרינו בגמ' [גיטין כ"ה ועוד בכ"מ] דע"מ שירצה אבא וכינצא דלמ"ד א"ב אינה מקודשת אפילו כשירצה האב וקשה למה הא לפ"ד הרא"ש ז"ל בכל תנאי הוי בקדושין מעשה והתנאי רק דיבור ודיבור מבטל דיבור והמעשה ממילא נתקיים וא"כ מכ"ש כשאמר ע"מ שירצה אבא והאב רוצה למה אינה מקודשת למ"ד א"ב ולמה הא המעשה קיים והדיבור ממילא נתבטל פינו שנתקיים דיבורו שנתרצה האב ומה שיוכל לבטל הדיבור מכ"ש כשנתקיים הדיבור דנכון דהמעשה יהי' קיים אף אחר העיון לא קשה כלל דבשלמא במקדש ע"ת דלא שייך בבריה פגון אם באתי וכו' דאין שייך לבריה פמבואר בכל הגט ברש"י ותוס' ז"ל (שם דף כ"ה) דהמעשה קיים ורק שצריך לקיים תנאי ע"ז אמרינו פינו דהמעשה לא נתבטל וקיים ולא נשאר רק שצריך לקיים להתנאי ע"ז שפיר כתב הרא"ש ז"ל פינו דלא הוי רק דיבור יכול לבטלו שלא יהא צריך לקיימו אבל בתנאי שתלוי בבריה שאם אין בריה נתבטל כל המעשה לא יוכל לבטל כלל שתיכף בשעת הקדושין יהי' ספק אם ירצה האב ולא הוי מעשה כלל ובזה לא אמרינו אתי דיבור ומבטל דיבור והמעשה נשאר קיים דהא אם א"ב לא הי' מעשה כלל ובשלמא בדברי הרא"ש ז"ל בתשובה דהמעשה תלוי ועומד שפיר אמרינו אתי דיבור ומבטל דיבור והמעשה נשאר קיים אבל בתנאי שתלוי בבריה לא התחיל כלל המעשה וזה ברור.

אף זה קשה לפי מה דכתב השא"ג ארי' ז"ל שם דנהי דאין בריה שתיקדש למפרע אבל עכ"פ משעת מיתת הראשונה מפאן ולהבא חלין ורק דכתב דזה לא יוכל לקדשה שיחולו הקדושין בעת מיתת הראשונה משום פפרת האשה דלא תהי' לה פפרה לא בפר ולא בשעיר (ובאמת זה צ"ע דיוכל לקדש בת כהן ותהי' פפרתה בפר ואף זה תלוי בפלוגתא אי בנות מתפפרים בפר) [עיי"ש בשא"ג א] וא"כ פינו דהמעשה נשאר עכ"פ קיים הקדושין [מפאן ולהבא] רק למפרע לא חלו משום בריה נימא דאתי דיבור ומבטל הדיבור והמעשה תשאר ממילא פינו שלא נתבטל מפל וכל וא"כ יוכל לבטל התנאי לגמרי (בעת שיראה שרוצח למות) שתיקדש למפרע [בסתם] אפילו אם לא תמות

חֲבֵרֶתָהּ אֲדָּ בְּאֶמֶת זֶה אֶסוּר פִּינּוֹן דְּבִיטוּל הַתְּנָאֵי יִתְקַיְיֵמוּ לְמַפְרַע הַקְּדוּשִׁין [אִפִּי' אִם לֹא תִּמּוֹת] הָיָה שְׁבוּת וְדִיבּוּר זֶה שֶׁל בִּיטוּל (הַקְּדוּשִׁין) (הַתְּנָאֵי שֶׁהִי תְּלוּי בְּבִרְיָה) הָיָה כְּמוֹ שֶׁמְקַדְּשָׁה שְׁאֶסוּר מִשּׁוּם שְׁבוּת וּבְאֶמֶת לִפְעֻמָּה זֶה פְּנוּנֵת הִירוּשָׁלַיִם יוֹמָא דְּרַף ג' ע"ב וְנ"ל וַיִּקְדַּשׁ מֵאֲתָמוּל וְכִפָּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וְלֹא בְּעֵד שְׁנֵי בְּתִים ר"ג בַּר אֵינִינִי בְּעֵא קוּמִי ר' מְנָא לֹא נִמְצָא פְּקוּנָה קִנְיָן בְּשִׁבְתָּ א"ל מִשּׁוּם שְׁבוּת שֶׁהִתִּירוּ בְּמַקְדֵּשׁ א"ר מְנָא הִדָּא אָמְרָה אֵלֶיךָ דְּכִנְסִין אַרְמְלִין צָרִיךְ לְכֹנְסֵן מִבְּעוּד, יוֹם שְׁלֹא יִהְיֶה פְּקוּנָה קִנְיָן בְּשִׁבְתָּ עַכ"ל לְכַאוּרָה קָשָׁה מֵהַ שְׁאֶמֶר הִדָּא אָמְרָה הֵלִין דְּכִנְסִין אַרְמְלִין וְלָמָּה לִי לְהוֹכִיחַ מִפָּאן הִלָּא מְשֻׁנָּה שְׁלִמָּה בִּי"ט [דְּרַף ל"ו] דָּאִין מְקַדְּשִׁין בִּי"ט וְע"כ צ"ל דְּכִנְסִית אַרְמְלָתָא הָיָה ס"ד דְּלָא הָיָה רַק גָּמֵר קִנְיָן וְאִי מִמְתְּנִי דָּא"מ בִּי"ט ה"א דְּכִנְסִית אַרְמְלָתָא דְּהָיָה רַק גָּמֵר קִנְיָן מוֹתֵר וְלִהְיֶה אָמֵר דְּגַם זֶה אֶסוּר אִוְלָם קָשָׁה מֵהִיכָא נִפְקָא לִי זֶה דְּלָמָּה (הָנִי) [לְהִכִּי] מִשּׁוּם שְׁבוּת אֶסוּר בִּיה"כ וְרַק מִשּׁוּם מִצְוָה הִתִּירוּ מִשּׁוּם דְּמַקְדְּשָׁה מְחֻדָּשׁ אָבֵל גָּמֵר פְּנִיסָה בְּאֶלְמָנָה מוֹתֵר וְאוּלָם לִפְמ"ש א"ש דַּק"ל לְמ"ל לְהִתִּיר שְׁבוּת הָא יָכוֹל לְקַדְּשָׁה מִעִי"כ וְע"ת וּלְבַטֵּל הַתְּנָאֵי כַּנ"ל א"ו דְּגַם גָּמֵר קִנְיָן אֶסוּר וְהִכָּא אִם יִבְטֵל הַתְּנָאֵי שֶׁתְּחַדְּשֵׁה אֶפְּיֵלוֹ שְׁלֹא תִּמּוֹת יִהְיֶה גָּמֵר קִנְיָן עַל לְמַפְרַע וְגַם זֶה אֶסוּר וְרַק בִּיה"כ מִשּׁוּם א"ש בְּמַקְדֵּשׁ הִתִּירוּ [א"כ א"צ לְקַדֵּשׁ בְּעִוְיָה"כ וְרַק יָכוֹל בִּוְיָה"כ גּוֹפָא לְקַדֵּשׁ וְלִגְרָשׁ כַּנ"ל וְע"כ פ' נִשְׁמַע] הָא לְכַנּוֹס אַרְמְלָתָא בְּגַבּוּלִין אֶסוּר מִשּׁוּם דְּהָיָה גָּמֵר קִנְיָן וְזֶה נִכּוּן וְהִנֵּה לְפִי שִׁיטַת הַש"ס דִּילָן דְּגַם בְּמַקְדֵּשׁ לֹא הִתִּירוּ הַשְׁבוּת וְלָכֵן מְגִרְשָׁה [ע"כ בְּעִוְיָה"כ] וְהִגֵּט יָחוּל מִמִּילָא בְּבִיטוּל הַתְּנָאֵי כְּאֶשֶׁר אָמֵר בְּש"ס דִּיפְנִס לְבַהֲכַנ"ס וְזֶה לֹא הָיָה שׁוּם עֲנָן קִנְיָן רַק גְּרָמָא בְּעֶלְמָא לְקִיּוּם אוֹ לְבִיטוּל הַתְּנָאֵי א"כ כְּדִי שְׁלֹא לְפִסּוּל בְּכָל שְׁנָה אִשָּׁה לְכַהֲנָה [כְּקוֹ' הַשְּׂאֵג"א י"ל דְּבְּאֶמֶת] שְׁפִיר מִיִּירִי בְּש"ס דִּילָן שֶׁקְדָּשָׁה עַל תְּנָאֵי אִם תִּמּוֹת חֲבֵרֶתָהּ שְׁתֵּהֵי מְקוֹדֶשֶׁת עַכ"פ מֵאֲז אֶפְּיֵלוֹ אִין בְּרִיָּה וְכִשְׂרָאָה שְׁאִשְׁתּוֹ הִרְאִישׁוּנָה קְרוּבָה לְמוֹת יִבְטֵל הַתְּנָאֵי [שֶׁהוֹתְנָה דוֹקָא אִם תִּמּוֹת] וְיִהְיֶה הַקְּדוּשִׁין לְמַפְרַע [וְאֲז אִף אִם תִּמּוֹת בְּאֶמֶת עֵבֹדָה שְׁפִיר הִי לוֹ בֵּית א'] וְאִי אִין שְׁבוּת [נִדְחָה] בְּמַקְדֵּשׁ הָא גִּירְשָׁה בְּלֹא"ה ע"ת [אִם לֹא תִּמּוֹת הִרְאִישׁוּנָה וְא"כ אִין פָּאן גָּמֵר קִנְיָן ע"י בִּיטוּל הַתְּנָאֵי פִּינּוֹן דַּס"ס הִיא מְגוֹרְשֶׁת וְאִינָה קְנוּיָ לֹא אִם לֹא תִּמּוֹת] וַיַּעֲוִין בְּשַׁע"מ דִּיכּוֹל לְגִרְשָׁה קוֹדֵם הַחֲלִטַת הַקְּדוּשִׁין וְרַק הִגֵּט יִהְיֶה ע"ת דְּזֶה לֹא מְקַרֵּי גָּמֵר קִנְיָן בִּיה"כ [כַּנ"ל וְע"כ פ' מְהַנִּי הַבִּיטוּל שֶׁל הַתְּנָאֵי שְׁאִם מֵתָה הִרְאִישׁוּנָה בְּפִלְגָא דְּעֵבֹדָה מְקוֹדֶשֶׁת הַשְּׁנִי לְמַפְרַע מִחֲמַת בִּיטוּל הַתְּנָאֵי וְלֹא תְּלוּי שׁוּב בְּבִרְיָה] אָבֵל אִם לֹא תִּמּוֹת הִרְאִישׁוּנָה וְלֹא יִבְטֵל הַתְּנָאֵי לֹא תִּהְיֶה מְקוֹדֶשֶׁת כָּלָל וְלֹא יִהְיֶה לוֹ מַעוֹלָם שְׁתֵּי נָשִׁים וְלֹא יִפְסֹל אִשָּׁה מִכַּהֲנָה [וְאִם תִּמּוֹת קוֹדֵם הַעֲבֹדָה לֹא יִבְטֵל הַתְּנָאֵי וְתִּהְיֶה מְקוֹדֶשֶׁת רַק מֵאֲז וְלֹא יִהְיֶה לוֹ מַעוֹלָם ב' נָשִׁים] וְז"ב (וְרַק שְׁצָרִיךְ לוֹמַר שְׁגַם הַקְּדוּשִׁין דִּשְׁעַת מִיַּתַּת חֲבֵרֶתָהּ יִתְּלָה בְּאִיזָה תְּנָאֵי כְּדִי בְּאִם שְׁלֹא תִּמּוֹת חֲבֵרֶתָהּ לֹא תִּהְיֶה מְקוֹדֶשֶׁת אֶפְּיֵלוֹ מֵאֲז וְזֶה בְּרוּר).

לְפָרֵט תְּרַכ"א: סִימָן י' שְׂאֵלָה אִישׁ אֶחָד נִסַּע בְּעַגְלָה עִם ב' סוּסִים וְהוּא הִי יוֹשֵׁב בְּהַעֲגָלָה וְאֶחָז הַסּוּסִים בְּרִסּוֹן כְּדָרְךָ הַבַּע"ג וְהַסּוּסִים נִפְחָדוּ וְנִרְעָדוּ מִחֲמַת הַפַּחַד נָסוּ מִהֵר וְלֹא הִי בִּיכּוֹלֶת הָאִישׁ הַנ"ל לְהִתְזַיְקָם וְע"י גּוֹדֵל הַמְּרוּצָה אֲשֶׁר רָצוּ הַסּוּסִים נִהְרַג נַעַר אֶחָד כְּמוֹ כֵּן י"ב שְׁנַיִם וְנִרְצָץ מוּחָז ר"ל וְהָאִישׁ הַנ"ל בּוֹכָה בְּמֵר נִפְשׁוֹ וּמִתְחַנֵּן וּמִבְקָשׁ לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה עַל חַטָּאתוֹ שְׂיִכּוּפֵר עוֹנוֹ: תְּשׁוּבָה לְכַאוּרָה הִי נ"ל דְּזֶה מְקַרֵּי אֲנָס גָּמֵר כִּי בְּאֶמֶת

האיש הנ"ל לא הי' גורם בזה מאומה מה שהסוסים פחדו ונסו ומבואר בצמח צדק בשאלה ה' שבאונס לגמרי פטור.

אולם כפי הנראה מתשובת מהר"י ווייל סימן קכ"ה גרסינו באגדת חלק אמר לו הקב"ה לדוד עד מתי יהי העון הזה בידיך ע"י נהרג דואג ואחיתופל. ע"י נהרגו שאול ושלשת בניו רצונה יכלה זרעה או תיקוסר בידי אויב כו' אלמא אע"ג דדוד המלך ע"ה לא פשע במידי רק שע"י באו לידי תקלה אפ"ה נענש כ"ש הקא שבשלחוחתיה בא אליו הרע הזאת דאיכא למיחוש לעונש יסורין וטוב שתקבל עליה יסורין וכו' יע"ש.

וכן איתא בש"ס סנהדרין (דף נ"ה ע"א) מה אילנות שאין אוכלין ואין שותין ואין מריחין אמרה תורה השחת שרוף וכלה הואיל ובא לאדם תקלה ע"י וכו' לכן כפי הנראה מזה צריה האיש הנ"ל לקבל עליו תשובה המובא בתשובת משאת בנימין סימן כ"ו היינו שיתענה מ' יום רצופים מלבד שבתות ויו"ט וישלים במקומן ימים אחרים סמוך ממש למ' יום הללו ובאותן ימי התענית לא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא יישן על כו"כ ואחר פלות המ' יום יתענה לפחות כל שני וחמישי שנה שלמה של שס"ה ימים בלבד הימים שאין אומרים בהם תחנון.

גם באלו תענית של שני וחמישי לא יאכל בשר ולא ישתה יין לילה שלפני התענית ושלאחר התענית. גם ירחיק עצמו מפל מיני שמחות וסעודת מריעים ומזמוטי חתן וכלה וינדאוג ויכניע את לבו ויתנדב לפני המקום ב"ה בכל יום מימי התענית ויאמר הוידידי בלשון אשכנז.

ויתפלל ויבקש מחילה לפני המקום ואחר פלות השס"ה ימים מותר בכל דבר המותר כבראשונה וטוב שיתענה כל ימיו יום אחד בחודש פדין ער"ח. רק אם יהי' חולה ח"ו אפילו שאין בו סכנה אין לו לעשות שום דבר מפל הדברים הנ"ל גם בכל שנה ושנה כשיגיע היום שנעשה בו המעשה הרע הזה ישב בתענית כדי שיהי' החטא תמיד לזכרון בין עיניו ע"ד כי פשעי אני אדע וחסאתי לגדי תמיד ובזה נסר עונו וחסאתו יכופר: סימן יא הרמב"ם ז"ל בהל' סוכה ולולב פ"ח הל' ה' פסק דאם ענבים מרובים מעליו ולקטום ביו"ט פשר בדיעבד ולא חילק בין השחירו בי"ט או לא ובגמ' (סוכה ל"ג ע"א) היא אבע"ז דלא איפשטא דקאמר התם וז"ל בעי ר"י נקטם ראשו ועלתה בו תמרה בי"ט מהו יש דחוי אצל מצות או לא כו' עד תיקון ושם ע"ב ואין ממעטין בי"ט הא עבר ולקטו מאי פשר דאשחור אימת אילימא דאשחור מאתמול דחוי מעיקרא הוא תפשוט מינה דחוי מעיקרא לא הוי דחוי אלא לאו דאשחור בי"ט נראה ונדחה הוא ש"מ נראה ונדחה חזור ונראה לא לעולם דאשחור מעיקרא דחוי מעיקרא דלא הוי דחוי תפשוט מינה אבל נראה ונדחה חו"נ לא תפשוט עכ"ל ולמה מחליט הרמב"ם להכשיר במיעטן בכל ענין כן הקשה הכ"מ ז"ל ע"ש ובאחרונים.

ונלע"ד לתרץ דהנה אמרינו בגיטין (דף נ"ד ע"א) המעשר בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל כו' יעוי"ש וקשה פיון דאפי' במקום מצוה העמידו דבריהם לאסור א"כ למה פשר במיעטן הא עבר על תיקון מנא וה"ל לקנסו ועיין פ"י [בסוגיין] רצה לומר דיש מקום לומר דלא העמידו חז"ל דבריהם במקום מצוה וזה קשה דהא חזינו בשופר העמידו דבריהם [עיין בר"ה ל"ב ב'] ומ"ש הדס ומ"ש שופר.

אף י"ל בפשיטות דהא קשה ניתי עשה ונדחי ל"ת והתירוץ דלא הוי בעידנא לא שניף
פאן דהא מבואר בפשיטות דבלאו מתקן מנא אין שום איסור ללקוט הענבים והנה פל
מה שליט עד דלא הוי רוב עלין אינו עובר ולא מתקן פלום ובאותו האחד שונכשר ע"י
דממעטו לגבי (האילן) [העליון] באותו פעם נעשה המצנה והוי בעידנא וצ"ל הטעם דיו"ט
עשה ול"ת והנה מבואר דברי ריב"א ז"ל [בתוס' חולין קמ"א א'] דנהי דדחי העשה
הל"ת מ"מ עשה אין דוחה עשה ולכן אין עשה דוחה ל"ת נעשה דנהי דהל"ת נדחה מ"מ
העשה נשארת מאי אולמא דהאי עשה מהאי עשה וא"כ לק"מ דלמא לא יאסרו בלקטן
כמ"ש המעשר בשבת והטובל בשבת דז"א דבדיעבד קשה מאי אולמא האי עשה
(דאורייתא דלולב מהאי עשה) דיו"ט דבאמת עשה דוחה ל"ת נרק נעשה נשארת ולזה
מאי אולמא האי עשה די"ט מעשה דאורייתא דלולב ולא עביד פלל איסורא בדיעבד
וכמ"ש בזה בנ"ב [מה"ק בסוף הספר] פידוע מש"ה לא גזרו לאסרו בדיעבד דהוי פלא
עביד איסור פלל אף עדיין נשאר לברר דהא כ"ז לר"א דס"ל יו"ט עשה ול"ת אף
להחולקים על ר"א ולא ס"ל דיו"ט עשה ול"ת נרק הטעם דאין דוחה יו"ט משום דהוי
פמילה שלא בזמנה דאינו דוחה יו"ט מדרש דהוא לבדו כמבואר בשבת [כ"ד] א"כ דכיון
דיו"ט אינו נדחה מפני עשה א"כ עביד איסורא בהמעטת הענבים דמתקן מנא וא"כ אפי'
בדיעבד הוי להיות אסור כמו במעשר בשבת אף דז"א דכתבו התוס' בביצה ז"ל הש"ס
(ח' ע"ב) ס"ס יו"ט משה ול"ת הוא ואין עשה דוחה את ל"ת נעשה עכ"ל ונשם בתוס'
ד"ה ס"ס ותימא דהכא משמע לרבא דאית לי עשה ול"ת מדרחיק נפשי' לשנויי ובפ'
במה מדליקין א"ר הוא ולא מכשיריו לבדו ולא מילה שלא בזמנה ור"א אמר יו"ט עשה
ול"ת משמע דרבא ל"ל ההוא טעמא וי"ל דגמ' דחיק נפשי' לאוקמי מילתא דרבא אליבא
דהלכתא די"ט עשה ול"ת אע"ג דרבא עצמו ל"ל האי סברא עכ"ל אלמא דלמ"ד יו"ט
אינו אלא ל"ת דוחה פיסוי את ל"ת דיו"ט ולכאורה קשה למא ידחה הא כתיב לבדו
לאפוקי מילה שלא בזמנו שא"ד וה"נ לא ידחה שום מצנה שאינו נקבע בזמן לא ידחה
יו"ט וכיסוי הוי אין לו זמן קבוע ולמא ידחה יו"ט מ"ש מילה שלא בזמנו אולם דברי
התוס' ברור מללו דרש"י פתב במס' שבת (כ"ד ע"ב) בד"ה לבדו למעוטי משלב"ז דלא
דחי שבת וי"ט כו' וממילא שמעין מנה דמצנה שאין זמנה קבוע ויכול לעשותה למחר
אינה דוחה יו"ט וה"ה לשריפת קדשים טמאים עכ"ל הרי דמצנה דאפשר לקיימה למחר
דוקא פמילה שלב"ז אבל דבר שלא יוכל לקיים לאח"כ כמו בדם דחיישינן שייבלע
בקרקע כמבואר שם בראשונים א"כ ל"ד למילה שלב"ז ומש"ה שפיר פתבו דלהך מ"ד
דלא ס"ל (שדחי) [דהוי] עשה ויו"ט הוי רק ל"ת נדחה מפיסוי דל"ד פמילה שלב"ז
דבמילה יכול לקיים למחר משא"כ פיסוי ועיין בט"א [ר"ה דף ה"ג ל'] פתב בהדיא דלמ"ד
דיו"ט אינו עשה נדחה מפני שופר רק דשופר אינו בעידנא א"כ הכא דכתבנו דהוי
בעידנא דוחה יו"ט וא"כ למא אסור למעט ביו"ט הא עשה דלולב הוי לדחות הל"ת לחוד
די"ט דלא אפשר למחר ול"ד למילה שלב"ז אף נ"ל הטעם דמבואר פלוגמת ר"ת עם
הפוסקים דלר"ת ז"ל א"צ בעידנא ממש דהא אשר תכסה פתיב ואינו מצות ציצית רק
לאחר עטיפה ואיסור פלאים חל תיקף מלא יעלה ולר"ת הוי זה כמו בעידנא פיון דא"א
האשר תכסה בלתי העלאה ולהפוסקים החולקים ס"ל דזה לא הוי בעידנא וע"כ לדידהו
בציצית ג"כ המצנה תיקף דאל"ה לא הוי צריך בכל עשה דדחי ל"ת בעידנא דיליף

מפלאים [בציצית וע' בשאג"א סי' ל' ול"ב] והנה בהדס ששענביו מרובים מעליו שלע"ע אין שום מצנה ללקחו ורק שעוסק ללוקטו ולקניים מצנת לקיחה בעת המעטתו מ"מ זה לא מקרי בעידנא דאין מצנה כלל בהדס זה דאין ראוי למצנה ובזה שמתקנו למצנה אינו דוחה הל"ת ואין עשה דוחה ל"ת רק כמו פלאים שהוא לאו ובו ציצית שהמצנה ללפוש בגד פנה [בציצית] והל"ת מעכבו דוחה עשה לל"ת אבל פשעדיין אין מצנה כלל על דבר הנה רק מתקנו למצנה ובזה יקניים המצנה בכה"ג לא דחי העשה הל"ת דהרי עדיין לא חזי למצנה ולא הוי בעידנא ומש"ה אסור למעט ביו"ט אף לאחר שמיעטו ועביד איסורא מותר לקחתו ולא אמרינן דאסור מדרבנן דרבנן אסרהו ז"א דהא מצנת לולב דוחה כל הל"ת דיו"ט ורק קודם המיעוט לא הוי בעידנא אבל השתא דכבר פשר א"כ ההדס בגופו ראוי רק דאסור מדרבנן משום שעבר על דרבנן בזה דחה העשה לל"ת ול"ד למילה שלב"ז פנ"ל [משום דא"א להמתין למחר] מש"ה לא אסרוהו בעבר ולקטן ועפ"ז מתורץ דברי הרמב"ם ז"ל דמ"ש שלא חילק בין נראה ונדחה בין דחוי מעיקרו כמו שמחלק בגמ' בין אשחור מאתמול דזה ליתא דהתוס' כתבו דלא הוי ביזו משום דאסור למעטו ורק לענן דחוי מעיקרו דקיל מקרי ביזו ויענין בדבריהם וא"כ כ"ז להנה"מ דיו"ט לא הוי עשה ורק דל"ד משום דהוי שלא בעידנא ורק דלא אסרוהו דלאחר המיעוט [לאסרו משום דעביד איסורא] הוי בעידנא ודחה שפיר הוי חילוק בנראה ונדחה לא הוי ביזו דלכתחלה עכ"פ אסור לעבור שלא בעידנא ומש"ה לא מקרי ביזו ובדחוי מעיקרא מקרי ביזו ולא הוי דחוי אף כ"ז להנה"מ מ"ד דלא ס"ל דיו"ט עשה ול"ת וכמבואר דהך סוגיא לרבא ושאר מ"ד דלא ס"ל דיו"ט הוי עשה אבל לדין דיו"ט הוי עשה ול"ת הטעם דאינו דוחה לא משום בעידנא דזה הוי בעידנא פשיטת ר"ת פנין דא"א מבלעדי הלקיטה ורק הטעם דא"ד יו"ט משום די"ט עשה ול"ת וא"כ לאחר שמיעט לא עשה איסור כלל פנ"ל דמאי אולמא עשה דיו"ט מעשה דלולב וכינן דלא עביד איסורא הוי ביזו ולכן אפי' בנראה ונדחה לא הוי דחוי וק"ל: סימן יב (בביצה דף ט"ז ע"ב): ההוא סמי' דהוי מסדר כו' לשנה כו' ופרש"י לשנה האחרת ור"ה הי' שאין יכול להניח ולהתנות והקשו המפורשים מנא ידע רש"י שהי' בר"ה דלמא הזכיר הסמי' ביום ב' ולא הי' אפשר להתנות ונ"ל דהנה מר שמואל א"ל לסמי' פושע את ופרש"י שאין דעתו על המזידין והפושעים ומפרש הרא"ש דלא מהני אפי' סומך על גדול (מדשמואל) [העיר] יענין בט"ז [סי' תקכ"ז סק"ט] שנתקשה בזה והנה לפי המבואר בהל' תפילה [סי' ק"ח במג"א סקי"א] שהביא מיו"ד סי' רל"ב] דאם אדם משפח דבר הוי שוגג ואם זכר מהדבר שעליו לעשות ורק שהי' בדעתו עוד לזאת זמן לעשות ונשפח ממנו באונס י"א שהוי פושע פנין שהי' לו מקודם זמן הוי לו לעשות תיקוף אם פי בסוף נשפח באונס מ"מ מקרי פושע שהי' לו לעשות מקודם [ונדעת הרמב"ם ומחבר דלא הוי פושע] וא"כ ה"נ אם הי' המעשה בב' ימים טובים א"כ להך י"א דס"ל דלא הוי פושע לא נקרא הסמי' פושע שהוא הי' סבר להתנות וא"כ לא מקרי פושע עכ"פ ומזה הוכיח רש"י ז"ל מדקרי לי' פושע ש"מ שבר"ה הוי ושפיר הוי פושע ולפי"ז שפיר כתב הרא"ש ז"ל דאם רוצה המערב להניח ולמחול הוי עירוב ורק שמואל אמר פן לסמי' דלא מהני עוד לסמוך עליו והנה לכאורה קשה הא למ"ד אין ברינה האיך מהני כלל לסמוך על אחרים (והשאר חסר): סימן יג החיים והשלום לכבוד מחו' ידידי הרב הגאון הגדול חריף ובקי ב"ק חו"פ נ"י ע"ה כקש"ת

מו"ה ארי' ליבוש נ"י אבד"ק מאשציסק יע"א: שאלה אם רוצים הקהל לספח עוד שו"ב א' אל השו"ב שבעיר בהסכמת הרב דהעיר אם יוכלו השוחטים למחות מחמת גרם היזקם לפחות מספיק חיותם: מכתבו הגיעני והנה מבואר בתשו' מהרש"ל ז"ל דבזה לא הוי ענין היזק ממון כי אפ"י אם מעכב שלא לעשות מלאכה [כגון שפגרו בחדר כמבואר בחו"מ סי' ת"כ סי"א] לא הוי רק גורם וא"כ אין פאן חיוב ממון כלל רק אם רשאים בני העיר לומר איננו חפצים בשחיטה ונהנה בזה אם יש להם טענות שונות ודברים של טעם נאמנים בני עיר ואין השו"ב יכולים לעכב עליהם לקבל שו"ב אחר ובפרט פיון שלא קצבו כמה ליתן להם שכר שחיטה לזמן רק נקצב מפל עוף או בהמה כף וכף פמנהג בגלילותינו והנה זאת ידוע כי המנהג בכל גלילות להשתנות הנקצב מן שכר עוף או בהמה לפי ערך הזמן אם נראה שצריך להוסיף מוסיפין ולפעמים צריך לבני העיר נוטלים מהם שצריכין לבני העיר לטובת הקהל א"כ בנדאי השכירות של כל השו"ב הי' [שאם] הרצון ביד בני העיר ליקח עוד שו"ב כפי הנראה להם נדאי אין השו"ב יכולים לעכב מלהעמיד שו"ב וע"ד פן הי' השכירות שאם הקהל ירצו להעמיד עוד שו"ב רשאין ובנ"ד לאשר לפי דברי בני העיר אשר השו"ב אינם מתנהגים פשוטה שאחד עבר על שבועות מהן צדק חוקר איסור נדר ושבועה תפוס בו כמבואר ביו"ד וגם סותרים עם הקצבים ולא ישכנו בבתיהם וכמה פעמים ששניהם אינם בביתם ואם לפעמים נצרך ליולדת או לחולה לשחוט ואין שו"ב בביתו בזה רשאים בני העיר לקבל שו"ב אחר לצרף עם הראשונים: סימן יד לכבוד ידידי ש"ב ה"ה הרב ה"ה הגהר"י ויבקי המפורסם סו"ה יוקל הירש נ"י אבד"ק ניימארק: שאלה בשו"ב שהחליף עם א' על שכירתו ועשה ת"כ ע"ז ואח"כ לא רצה השו"ב לקיים ליתן לחבירו שכר שחיטתו אם יש לפנסולו עבור זה: מכתבו הגיעני ומה שפלפל אם יש זה קנין על החילוף שעשה השו"ב מו"ה משה עם מו"ה נפתלי נ"י הפלפול זה הוא ללא צורך פאשר כתב מעכ"ת בעצמו דהוי דשלב"ל אף לענין לפסול השו"ב ג"כ אינו עפ"י הדין כמבואר בכל האחרונים ות"כ קל מח' ובפירוש מבואר בש"ע [יו"ד סי' א' סי"א] גבי תקנות הקהל וחרם שעשה השו"ב ועבר עליו שפדיעבד פשר השחיטה ולא הוי מומר לא"ד ועיין בת"ש ובפר"ח א"כ אין להעבירו עי"ז ודי בקבלת דברי חבירות ובפרט שאומר שלא קיבל עליו הגם שעדים מכחישים אותו יש לטעון עבורו ששכח הגם שמבואר [ביו"ד סי' קי"ח סי"ז] שא"נ לומר ששכחתי ובפרט בזמן קצר כזה אף מחמת שהי' הדבר בצחוק בעלמא כנראה הדברים וידועים לנו תכלית הענין א"כ הגם שנאמין לעדים אף מחמת שלשו"ב נראה כצחוק והתול לכן נשקע בלבו שלא עשה חרם ממש ושגג בזה וכה"ג לכ"ע נאמן לומר טעיתי ושיגג הייתי ותו נ"ל פיון דעפ"י הדין אינו קנין כלל ותקפה יכול הי' מו"ה נפתלי לחזור גם על השו"ב אין חיוב פן יחזור מו"ה נפתלי ומסתמא יחזור פידוע כי הוא איש מהתל בדברים ושטותים ומה יעשה (פי) בעת אשר לא יעלה שוב שכר השחיטה פלום פאשר מצוי בקיץ כ"פ ולכן אינו מחויב מליטן כעת עד שיחזקו הקנין עפ"י עצת התורה והדין ולכן אם שגג בזה ועבר בנדאי אין להעבירו ודי בדברי חבירות פנ"ל מבלי עיון בפסחים פי אור עיני אין אתי כפראשונה ולפי זכרוני ימצא ברוב אחרונים שלא דקדקו בזה כלל להעביר השו"ב משום זה: סימן טו להרבני כו' מו"ה שלמה אנסבאכער נ"י במדינת פיינרען: בדבר השאלה אם מותר לישאל ליקח פראצענט מהאסעקראציע ממה

שמשלמים עבור בטחון תשמישי עפ"ם מהיזק התבצעה לדעתי נראה פשוט דאסור משום דרוצה בקיומו של איסור וראני מגמ' ע"ז דף ס"ג ע"ב שכתרו לשבור בי"נ מהו אר"נ ישבור ותבוא עליו ברכה דכל למעוטי תיפלות ש"ד אלמא דאפי' בשבורה אי לא דהוי מעוטא תיפלות הוי אסור מכ"ש בנ"ד דהוי ממש רוצה בקיומו של איסור וד"ל: סימן טז להרב החריף המנפולג המפורסם כו' מו"ה פנחס דיין בק' וישניצא יע"א: בנדון שאלתו אם ידעו כ"ע שגשרף כל אשר לו אם חייב המלנה בתצי ההפסד הנה כל היתירים שלנו נעשו עפ"י תקנות מהר"מ ו"ל וכפי תקון מהר"מ ו"ל בנדאי ההפסד לתצאין אם מעידים עדים שגשרפה העיסקא וכל הסחורה וזה דבר פשוט: וגם בעניני טו"ת שבין מהר"צ ומת"ר הנה לא ידעתי למה מביא בזה דברי האחרונים בחנם הלא בפה מלא דברו הב"ח והש"ף ו"ל [סי' קע"ז סקמ"ט] שבאם יש עדים על ההיתר נוהגין לפרוע הריוח וכן הסכים בח"ד וכן נהגין בכל תפוצות ישראל ואין לשנות בשביל איזה אחרון דאם נרצה לילך בתר האחרונים בעניני מומן יהי כמעט כל ההלואות נפסדים ואני"ל קים לי נגד הב"ח והש"ף ו"ל והמנהג כי זה הוא שיקול הדעת דמוציאין מומן כפי שנהגין ואם לא הי' עדים פשוט שאין כופין.

אף ר"צ נ"י הגיד לפני שהי' ההיתר בעדים ונגידון מה שהמעות היא של יתומה לפע"ד אם המעות אמת של היתומה והאם היא אפטרופסת כמו יתום שסמך אצל בעה"ב שהיא ממילא אפטרופוס והאפטרופ' או שלוחה לותה המעות בשביל ריוח היתומה והלנה חייב עצמו ריוח ובאמת הי' ריוח רק מחמת שהי' יכול לגבות בהשט"ח הוי א"ר נלפ"ד דטוענין בשביל היתומה פיון שנעשה מעותי' בעיסקא כדתה"ק ורק האפטרופוס עיוות בזה שלא נתן בפני עדים הלנה חייב לשלם מה שהריוח בשבילה ומה שקלקלה האפטרופוסות השליחות בטל דלתקוני שדרתי' וכן פסקו האחרונים דאם חייב עצמו בעד ביטול פסי ריוח והי' ריוח חייב לשלם בלא שום היתר יענין במל"מ כנלע"ד: ס"ד אם הודה ר"נ שהמעות של יתומה והי' ריוח מחויב לשלם העיסקא אף לא אחליט הדבר להוציא מעות תיכף רק אחר העיון של מעכ"ת במל"מ כי יאמין לי כ"ת שאני פותב כ"ז בסיורי חליי וכמעט אין בידי לחפש בספר לכן אני סומך בזה על מעכ"ת.

וגם מה שטען ר"נ שפלל הקרן עם הריוח קודם שהי' ריוח בזה א"א מע"ר ואינו נאמן וגם ר' הירש אינו נאמן להפסיד היתומה כ"ז נ"ל ברור בלא עיון בספר ורק עיקר סמיכתו שמעכ"ת יענין היטב אם פנים דברי פן יעשה.

עוד נלע"ד לחפש זכות על ישראל שכל העולם נהוגין לעשות היתר עיסקא בלא עדים ולא חשו שמה יבא לגבות בהשטר פיון דכל הלואות שבזמננו הוא ע"ד היתר עיסקא ומימוטא דמעוטא שיהי' בלא ריוח וא"א מע"ר בנדאי בלא שום עד אם יטעון הלנה שהי' בעיסקא ויביא עדים שגפסד העיסקא יהי' פטור דין ואין המלנה יכול לטעון נגד המנהג והרוב ולכן בזמננו זה [סתם הלואה] היינו בעיסקא אפי' בלא עדים ואם נחיוש שימכור הטראטי לעפ"ם או לאיש רע א"כ לא (תקנו) [הועילו] כלל אפי' בעדים ואפילו אם (נתנו) [כתבו] על גוף השטר (בפ"ע) [בה"ע] כי בדיניהם אין זה טענה כלל וגם בכל שטר יוכל למכור ויצטרף הלנה לשלם עפ"ד ששה פרצענט וזה לא שמענו שאין ראוי ללות על טראטי בלא רבית סתמא א"ו פיון שידעונו שכל השטרות שלנו בעיסקא

אינו נאמן המלנה נגד המנהג שלא הי' עיסקא ובדינונו ינפה חצי ההפסד ואם חיישינו שילך בדיניהם או שימפוך לאיש דלא מעלי א"כ עובר על מה שיש בידו טראטי סתם דבדיניהם הוי פאלו נכתב בתוכה ששה פרצענט א"ו דלא חשדינו שילך בערפאות או שימפרנה לאיש דלא מעלי א"כ גם תנאי בע"פ מהני דיוכל הלנה לטעון שהי' הפסד ולא יוכלו להוציא ממנו מעות חצי ההפסד הגם שאוחזו בטראטי אף אינוי מחליט דבר זה כי בעד סחורה פותבים טראטעס בלא ה"ע וצ"ע אף עכ"פ בצירוף הנ"ל שייפייפו לר"נ לשלם אפילו בלא עדים: אח"ז בפוקר עיינתי עוד קצת בזה והנה נלפע"ד מ"ש נכון מאד אף בנ"ד לא צריף לכל זה דהרי מבואר בש"ע יו"ד סי' ק"ס ברמ"א סי' י"ח ונ"ל כ"ז שלא הגדיל היתום לעסוק במעות פדרף שארי אנשים אעפ"י שפבר הוא בן י"ג שנה הואיל ולא הגיע לכלל דעת מקרי יתום לענון זה עכ"ל ובש"ף שם ס"ק כ"ט ונ"ל וה"ה לגדול שמת אביו ואינו יודע להתעסק בשלו חשיב כיתום עכ"ל ושם סי' י"ט בש"ע ונ"ל אפטרופוס שהלנה מעות יתומים ברבית קצוצה אם הלנה נטל לחלקו כ"כ רינח פמו שהתנה לתת להם חייב ליתן להם עכ"ל הרי דל"ד יתום ולא שהניחו המעות (על) ליתנו לרנחים פאשר חילק מעכ"ת כי לא חילק ולא ביילק ורק דין מפרש שנינו איש או אשה שיש להם מעות ולא יכלו לעסוק בו דינם פיתומים ואם יש להם אפטרופוס ואפטרופוס הלנה המעות בר"ק מ"מ אם הרניח הלנה בהמעות צריף ליתן פפי מה שקצץ או קרוב לשכר יותר ממה שקצץ פמבואר בזה פלוגתא בין ט"ז לש"ף ז"ל [שם] אבל כ"ע ס"ל דנותן רינח ואם מכחיש שלא הי' רינח צריף שבועה כמ"ש בתשובת מהרמ"מ וכן הורו פל האחרונים הש"ף וט"ז וח"ד ומ"ל ז"ל ולכן כופין עפ"י דתה"ק לשלם פפי מה שקצץ עכ"פ ואם יטעון לא הרנחתי ישבע פאשר פסק מהרמ"מ ז"ל פן אמת דין ברור ופשוט ואי"ל שום אדם קים לי פמבואר במל"מ ז"ל והי' שלום ב' ח' אדר תרכ"ה לפ"ק צאנז: סימן יז לחתני הרב המאה"ג החרף ובקי חסיד ועגיו גרא ד' בגש"ק ש"ה המפורסם מו"ה מרדכי דוב נ"י ונכדי הרב המאה"ג החרף ובקי חסיד ועגיו גרא ד' חכם וננבון מו"ה נפתלי נ"י: דבריכם הגיעני ושמתתי מאד בראותי מעשה ידיכם בפלפול ישר ונעים ואף לאשר טרדוטי בעסקי ברחיצת מי מוכין חוץ לעיר איזה פרסאות ונאספו שמה ריעי ואהובי לא יכולתי לעיין בדבריכם וגם עתה שפתי הבית גדלו טרדוטי מעם ד' הנספחים יוסף ד' עליהם וישמרם נצח ובפרט כי דברי החזקות המה יקרת פנות תוה"ק והרבה נאמרים בזה מרבותינו הקדושים פהררים התלויין בשערה ולזה פאתי רק להעתיק לכם מה שפתי אצלי מאז תשובה בענין זה (לעיל סי' ס"א בח' יו"ד) ותראו פמעט פנונתם לדעתי ומעט נטיתי מדעתכם לפענ"ד ואף מה שהעלתם בפלפול בדברי התו' [נדה ט"ז א' ד"ה ומר] וכי לעולם לא תהי' טמאה והנה לא ידעתי למה נטייתם ממה דמבואר בריש נדה דעלולה אשה לראות דם ואעפ"כ טהורה מעל"ע דנדה לחולין אלמא דחזקה אלימתא ואפילו שעלולה לראות מ"מ אזלינן בתר החזקה ואם כי זקני הח"צ ז"ל בתשו' סי' ב' ר"ל דהוי דאורייתא יעו"ש טעמו משום דהשתא ראתה ודאי ופלפולו מראהו חי מבערב ידוע והנ"ב ז"ל [מה"ק סי' ל"א באה"ע] משיג עליו ואם כי הרבה לדבר מזה עכ"פ לדעתי האמת דכה"ג הוי שפיר חזקה דכל חזקות יוכלו להשתנות ורק זה מגזירת תוה"ק דכל דבר שיוכל להשתנות ואין לו זמן מוכן לכך כ"ז שלא נודע שינוי תולין שלא נשתנה ורק בדבר התולך ומשתנה פמו גידול האיש דהולך וגדל מימי ילדותו והולך וגדל בלא

ספק דבזה לא שיידך חזקת קטנות דמעולם לא הי' לו חזקה שלא יגדל ואדרבה הי' לו חזקה שבוודאי יגדל וכאשר האריך בזה בפ"י בק"א קדושין [דף ס"ד] ובריטב"א הי' קדושין אבל בנדה וכיוצא ודאי אמרינו שפיר חזקה שלא נשתנה טהרתה ומה שפיתבם לחלק בין בימי נסת דאפי' דנסת דרבנן עכ"פ חזקת טהרתה אין לה בכמה מקומות לא משמע פן בש"ס ועיין ברמב"ם [פ"ד ממו"מ ופ"ח מא"ב הי"ג] לענין טומאה למפרע באשה שיש לה נסת ובדקה עצמה ומצאה טמאה דאעפ"י כ אינה טמאה מה"ת רק לחומרא אלא דאפי' בימי נסת למ"ד דרבנן אינו רק חומרא אבל לעולם יש לה חזקת טהרה ואשר נ"ל לומר דכוננת התוס' נכון מאד דהנה הגם דנסת דרבנן היינו דזה אינו ברור שיהא דוקא בזמן הנקבע לה ולפעמים ישתנה ועכ"פ ספק הוא אם אולי יבא האורח בזמנו ורק מ"מ אוקמין בחזקת טהרה וטהורה אפי' מצאה טמאה והנה ידוע דברי מהרי"ל ז"ל [בתשו' קס"ט] שחידש בתשובתו דאפילו בתר רוב דיפה יותר מחזקה מ"מ אם פירשו פולם אין לומר אזלינן בתר רובא דהא ידעינן שהגם המיעוט (שידענו) [בידינו] ובשלא אם פירשו רק קצתם אמרינו דמרובא פירשו אבל אם פירשו פולם דאז בודאי גם האיסור בידינו לא אזלינן בתר רובא יעו"ש בתשו' מהרי"ל ז"ל מביאו הרמ"א בח"מ גבי אם פירשו ביד הנפקד ונגנב מהם [סי' רצ"ב עיי"ש בש"ש סקכ"ט שציינו לדברי מהרי"ל ה"ל] ובארוכה הובאו דבריו בתב"ש סי' ט"ז [ע' בס' ב"א שער הקבוע סי' י"ד הביא תשו' מהרי"ל] והנה לפ"ז סברת התוס' ז"ל היטב דמטהרין שלא בשעת נסתה מחמת החזקת טהרה וא"ל הא ע"כ תראה באיזה פעם ז"א דזה אינו ודאי שתראה שלא בשעת נסתה דדלמא הוקבע האורח רק בזמנו דעכ"פ נסת ספיקא הוא גם מה"ת אפי' למ"ד נסת דרבנן וכו' וא"כ פיון דאינו ברור שתראה שלא בשעת נסת אוקמין שפיר אחזקת טהרה אבל בשעת נסת דעכ"פ ספיקא הוי אם תראה בזמן הקבוע מ"מ נהי דטהורה בעלמא משום חזקת טהרה אבל באשה הרואה תמיד מחמת מכה א"כ בודאי תראה באיזה פעם נדה ממש או בשעת נסת או שלא בזמנה שוב בכה"ג לא אוקמא אחזקה שעכ"פ תראה שלא בדרך החזקה בשלא בשעת נסת אין הדבר מוכרח שתראה נגד החזקה ולכן אזלינן בתרה משא"כ בשעת נסת ע"כ עליך לומר שתראה באיזה פעם נגד החזקה ושוב לא אזלינן בתר החזקה לטהר וזה כוננת התוס' דוכי לעולם לא תראה ויעוין בתה"א לגבי חזקה דאתרע כתב בסברא זו ממש ומוכח בהגהת ברוך טעם.

[פ"א משער התערובות] את כ"ז נחתי אל לבי לעורר לבבכם לטוב ואתם בני עשו חיל בתורה ויראה וחקמה וישמח לבבי והי' שלום פנפוש אביכם דבש"ת תמיד: סימן יח להרב המאה"ג ב"ק חו"פ בש"ק שלשלת הייחוסין מו"ה יודא נ"י אבד"ק מעליץ.

מכתבו הגיעני ולדעתי הדבר פשוט דמחמת שני פעמים שהי' שיעור חצי שעה דהוי שיעור מופלג וא"צ לחוש אפילו לחומרת הרמ"א ז"ל וכן משמע מהש"ש [רס"י קפ"ז] שכ' דאין להחמיר בשיעור מופלג ומכ"ש כשבדקה בקומה ממטתה מזה משמע דשיעור מופלג הוא אפילו מצאתה באותה לילה הבדיקה טמאה מ"מ לא הוי מח"ת פיון דמופלג עכ"פ כ"כ מת' שאין לטעות בבכדי שתטול עד ותבדק ולכן נראה בברור שאין לחוש קלל פעת ועל הבדיקה הא' שהיתה בתוך רבע שעה צ"ע עדיין וכן בהניחה תחת פר צ"ע פעת יתן השם שלא נצטרף לפלפל באשה זו לחפש היתר (ומ"ש לי בשם האחרונים

לְצַרְף דַּעַת הַר"ח שְׁלֵא נַעֲשֶׂה רוּאָה מ"ת רַק בְּלֹא נִתְחַזְקָה בְּהִיתָר אֲנִי לֹא מַצְאָתִי זֶה לֹא בְּשׁוּם רֵאשׁוֹן וְלֹא בְּשׁוּם אֶחָד מִגְּדוּלֵי אַחֲרוּנִים וְהוּא לְפָלֵא בְּעֵינַי וְלִכְּוֹן יוֹדֵיעֵנִי גַּא מִי הֵמָּה הָאֲחֲרוּנִים נֹא מָאד אֵל יִמְנַע הַטּוֹב מִלְּהוֹדִיעֵנִי חִידוּשׁ כְּזֶה וְשִׂאלָתִי לְכַמָּה לוֹמְדִים וְכוּלָּם לֹא שְׁמַעוּ כְּזֹאת וְלִכְּוֹן יוֹדֵיעֵנִי גַּא) וּמ"ש לְסַמְּךָ אַהֲמָהֶר"ם לַעֲנֵנִי ד"ט"ס שְׁשֵׁם כְּתִיב אַהֲר"ח וּבְשֵׁם הַר"ח ז"ל לֹא מְצִינּוּ זֹאת וּבְנֻדָּאֵי כְּפֻנְתוֹ אַהֲר"ם ז"ל שְׁשֵׁלֵא בְּשַׁעַת וְסַתָּה תוֹלָה בְּוִסְתָּהּ וּבִנְד"ד בְּנֻדָּאֵי יֵשׁ לְצַרְף דַּעַת מְהֶר"ם ז"ל אִף מ"ש לְחַלֵּק בְּאִשָּׁה שְׁכַבְרַת הַחוֹזְקָה בְּהִיתָר הוּא סְבִרַת הַגְּאוּן מְהֶר"ש חָכָם וְכֵן רְאִיתִי לְפָנָיו רַהֲיֵטָא בְּסַפְרוֹ אֶבְל א"צ לְפַלְפוּלוֹ שֵׁם רַק דַּכ"כ בְּהַדְלָה הַת"ה וְהִיא בְּזֶה שְׁלוּם: וְאִם נִפְשָׁךְ לוֹמַר דְּבִשְׁעַת הַנּוֹסַת שֶׁל תְּשַׁמֵּשׁ הָיוּ כְּמוֹ בְּנוֹסַת מִמֶּשׁ שֶׁכ' הַנ"ב [מֵה"ק סִי' נ"ה] דְּהָיוּ דְּאוֹרְיִתָּא א"כ א"צ לְהַקְדַּמַת הַב"א וְלְהַאֲרִיכָה בְּדַבְרֵי אִף בְּאִמַת ז"א דְּזֶה הוּא רֹבֵב שְׂאִינּוּ רוּאָה מ"ת כִּי כֵן רֹבֵב נְשִׁים אֵינָם רַמ"ת (וְלֹא) בְּנֻדָּאֵי מְוֹתָר מְדְאוֹרְיִתָּא וּכְמ"ש הַרְשֵׁב"א ז"ל שְׂאִין שׁוּם אִשָּׁה אֲסוּרָה מְדְאוֹרְיִתָּא בְּלִתִּי רֵאִי וְהַרְגְּשָׁה: סִימָן דַּ שְׂאֵלָה ע"ד אִשָּׁה שְׂיֵשׁ לָהּ אֲבַעְבוּעוֹת בְּמַקְוֶה שְׂהֵדָם נוֹבַע מֵהֶם וְהֵמָּה קִטְנִים בְּמֵאוֹד וְנִרְאִים ע"י רוֹפְאִים בְּכָלִי הַבְּטָם אֲשֶׁר רוּאִים בְּעֵינֵיהֶם מִמֶּשׁ וְהָאִשָּׁה אֵינָה יְכוּלָה לְטַהַר עֵינָיָהּ כְּמָה שְׁנִים אִף בִּימֵי וְסַתָּה רוּאָת כְּשֶׂאֶר כָּל הַנְּשִׁים וְזֶה אֵינָה שְׁנִים אֲשֶׁר יִגְעַתִּי לְהִתִּיר אִשָּׁה אַחַת כְּזֹאת וְא"כ מַצְאָתִי בַח"ס שְׂהִתִּיר אִילָם הַרְבֵּה אַחֲרוּנִים מִחֲמִירִין וְגַם הַחוּ"ד מְחַמֵּיר וְכַעַת נִצְטַרְף עוֹד שְׂהָאִשָּׁה בּוֹדְקַת עֲצָמָה בְּמַקְוֶה וְלֹא תִמְצָא דָם רַק בְּמַקּוֹם שְׂהַבּוּעוֹת עוֹמְדִים אִף לְמַעְלָה לֹא נִמְצָא כָּלֵל דָּם א"כ נִרְאָה בְּעַלְלִיל שְׂהוּא מֵהַמְכָּה וְהָיוּ סְפוּרִים לְפָנֵינוּ שְׂאִינּוּ רוּאִים ע"י הַמְרָאָה מְרֵאוֹת חוּשִׁית גְּשֵׁמִית שְׂדַמִּי הַמְקוֹר נִפְסַק וְלֹא נִשְׂאָר רַק דָּם הַמְכָּה שְׂנִרְאָה בְּחוּשׁ ע"כ לַעֲנֵנִי דַּ יֵּשׁ לְהִתִּירָה: סִימָן כ לְהַרְבּ כו' מו"ה שְׂמַעוֹן שְׂאֲטָטִין ג"י הָאֵבֵד"ק פֶּאֲטִיק.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְלֹא יְדַעְתִּי הָאִיף מְלֹאוֹ לְבוֹ לְטַהַר שְׂאוּבִין שְׂנַפְלוֹ לְמַקְוֶה חֲסִירָה שְׂהוּא נִגְדַּ מְשֻׁנּוֹת בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת כְּאֲשֶׁר רְמַזְתִּי לוֹ בְּמַכְתְּבֵי הַקְדוּם וְמָה שְׂמַתְעַקֵּשׁ מַעְלָתוֹ לְחַלֵּק בֵּין מָה שְׂנַעֲשֶׂה בְיַדִּי אָדָם הַגַּם שְׂמַלְבַּד שְׂאִין חִילוּק לַעֲנִין בְּיִטוּל בְּרוּב בֵּין מָה שְׂהוּא ע"י אָדָם אוֹ פְלִים כְּמִבְּנֹאֶר לְכָל מִי שְׂיֵשׁ לוֹ יְדִיעָה בַּה"ל מְקוֹאוֹת.

אִף הִלֵּא בְּתוֹסְפָתָא מְבִיאָה הַר"ש ז"ל [מְקוֹאוֹת פ"ב מ"ג] גְּבִי מְכַתְּשֵׁת שְׂהִיא נְתוּן בְּצַד הַמְקוֹה יִרְאָה לְהַדְלָה שְׂמִבְּנֹאֶר שֵׁם דְּאֶפִּילוֹ בְּלֹא תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם וְזוֹחַל לְמַקְוֶה חֲסִירָה פְּסוּלָה וְרַק דְּשֵׁם מְכַשִּׁירִים מְשׁוּם סְפַק מִים שְׂאוּבִים ג' לְגִין דְּרַבְּנָן וְכֵן מְבִנֵּי גְּבִי הַמְסַנֵּן טִיט [שֵׁם מ"ו] שְׂלֵא בְּאֵ מִיַּדִּי אָדָם לְמַקְוֶה רַק מִמִּילָא זָב לְמַקְוֶה וְכֵן גְּבִי צְרָצֵר [שֵׁם פ"ג] שְׂחַכְמִים אֲסוּרוֹ לֹא כֵן אֲמָרוּ רַק ג' לְגִין שְׂנַפְלוֹ מְזִה מִשְׁמַע בְּהַדְלָה דְּאֶפִּילָה לֹא הִיא בִּי"א כָּלֵל רַק מִמִּילָא נִפְלוֹ ע"י צְרָצֵר פְּסוּל וְכֵן מְבִנֵּי מְבִנֵּי קְנֻקְנִים וְכַמָּה מְקוֹמוֹת עֲצָמוֹ מְסַפֵּר בְּמִשְׁנָה וּבְטוֹר וּב"י וּכְבוֹדוֹ בְּזֶה הַסֵּתֵר דְּבַר גַּם מ"ש דג' לְגִין אֵינּוּ מְטַעֵם שְׂמָא יְטַבּוּל בְּכָלִים הַמְעֵיִין יִרְאָה דְּלֹא כֵן דְּיַבֵּר כִּי לֹא הִיא מְעוּלָם רַק חֲדָא גְּזוּרָה לְאֲסוּר שְׂאוּבִין פֵּן יְטַבּוּל בְּכָלִים וְמָה שְׂאֲסוּרוֹ ג' לְגִין לְמַר וּלְמַר הִין הוּא מְטַעֵם חֲשִׁיבוֹת וְרַחֲצָה וִיעֲוִין בְּמַס' עֲדוּת לְהַרְאָב"ד ז"ל.

[א"ה תְּשׁוּבָה זֹו שְׂיִיף לְחַלֵּק יו"ד סִי' פ"ה]: סִימָן כֹּא שְׂאֵלָה בְּנִידוֹן אִשָּׁה עֲגוּנָה מְכַפֵּר דְּרוּוּאִלִּיף הַשְּׂיִיף לְפִאָוּוִיאַט עִיר גְּיֵר ד' פְּרִסְאוֹת מִק' גְּרִיטֵץ אֲשֶׁר בְּעַלְלָה הִיא נִלְקַח לְצָבָא וְכַעַת בְּאֵ מְכַתְּבֵי מֵהַמ"ץ דְּעִיר קְאֵבְלוֹב בְּמִדִּינַת רוֹסִי' אִיף שְׂנַטְבַּע בְּעַלְלָה בְּנִהֵר וְנִקְבֵּר

שמה והנה יש לנו איזה ספיקות בהמכתב הלז א' נאמר במכתב שהוא מעיר גריצא והוא אינו מפה ב' שנכתב בהמכתב שנגבה עדות לשמעו מפיו בחיים חיותו שמו ושם אביו ושם אשתו רוזא גוטל וכאן נתונדע שאשתו לא היתה נקראת רק שם רוזא לבד ג' שנכתב במכתב שהוגבה עדות בפנינו ולא נחתם על המכתב רק הרב המו"ץ לבד אח"כ נתונדע שפא מכתב מנאצצלניק קאמענדע משם להנאצצלניק דעיר גיר איד שפ' הנלקח משם נטבע ביום פ' בנהר והי' מכונן היום אשר נכתב במכתב המו"ץ הנ"ל.

יורנו רבינו מה דינה של אשה זו: תשובה בענין השאלה מעגונה מהרב וכו' דק' גרוצא. הנה לדעתי שראוי להתיר כמבואר בב"ש ובכמה אחרונים שפן דרוך לכנות עצמו ממקום פ' אעפ"י שאין דר שם רק סמוך לשם פדרך בעלי מו"מ שמכנים עצמם מעיר פ' אעפ"י שיושבים רק סמוך לעיר הנ"ל.

כמ"כ נראה גם פאן שהי' מכנה עצמו מעיר גריצא אעפ"י שהי' רק סמוך לעיר הנ"ל. גם על הפיקפוק ב' שאמר שם אשתו רוזא גוטל ובאמת שמה רק רוזא לבד אין בזה חשש כלל כי שם איש הני סימן שעשוי להשתנות ואין מדקדקין בזה מי יודע לאיזה פוננה עשה פן בסיפורו עם ב"א משם אשתו ויענין באבני מילואים בסוף הספר וכן כמה אחרונים שאין מדקדקין בשם אם שארי ענינים נזכרים היטב ועל הפיקפוק הג' שלא נחתם בג"ע רק ע"א בשעת הדחק ובמקום עיגון ובפרט שיש ראי' מפתיבת הנאצאלניק ובפרט שפתיבת הנאצאלניק לבד סגי וכן מסקי' להלכה וכל האחרונים סמכו על המכתב מערפאות שפיטאהל הגם שחונתי הגאון ז"ל לא רצה לסמוך ע"ז אמר לי הטעם משום ששרי הערפאות אינם בודקים היטב פידוע אבל ז"ז גם הוא הי' מסכים לסמוך על הערפאות יענין באחרונים ועיין בס' בגדי פהונה [סי' יו"ד] שמסכים להלכה פן וכ"נ מהגמרא [גיטין כ"ח ב'] גבי קומנטריסין באמרו נגמר דינו של פ' או יצא ליהרג משיאין את אשתו והטעם מאחר שנגמר דינו וכותבין הדעקרעט לא מקבלי שוחדא אלמא אפי' לא אמר שנקטל רק שנגמר דינו סומכין ע"ז להשיא אשתו והגם דשם איירי במל"ת מ"מ הטעם דכיון דהדבר חזק באומדנא דמת משיאין ע"פ ומכ"ש בענין פזה שהנאצצלניק שהוא מערפאות כתב והחליט לומר פן והנאצצלניק דעירכם אין לו שום גגיעה בזה הענין לחוש עליו שמשקר לכן סומכין על דבריו להשיאה ובפרט שיש פאן ע"א שיכולין להצטרף עם כל הנ"ל.

ותו לא מידי: סימן כב לכבוד מחו' הרב המאה"ג כו' מו"ה אפרים פישל נ"י האבד"ק שטעקעטשין. שאלה בא' שנשא אשה ושהה עמה עשר שנים והפילה ג' פעמים היינו שמת הנולד בשעת יציאתו מרחם אמו ושפטו הרופאים פי יש לה חולי בהרחם שמתקשה הרחם ודוחק בהנולד ונחנק ביציאתו ולכן נתרחק בעלה ממנה ורוצה לגרשה ובפרט כי נולד להאשה זה לא כביר חולי לא מטונהרה ר"ל ושפטו הרופאים פי היא חולי המתדבק פידוע ולכן א"א להפעל להיות עמה והאשה אינה רוצה להתגרש בשום אופן אם מותר לו ליתן לה גט בע"כ או לישא אחרת עלי': תשובה הנה מדינא דגמ' פשיטא דמותר לגרשה אפילו בלא פתובה אם אין לו מעות ומטלטלין [כמבואר בתשו' הרא"ש מביאו רמ"א סי' קי"ט] ורק משום חרם דרגמ"ה רביע עלי'.

והנה במקום מצנה אם תיקן ג"כ רגמ"ה יש מחלוקת בין הפוסקים דלפי אשר החליט
הב"ש ז"ל [סי' א' סקכ"א] בספיקא לקולא הי' ראוי להקל בספיקא אולם ראיתי שגדולי
אחרונים כתבו להחמיר שחר' הוא דאורייתא וכ"כ בס' חתם סופר [אה"ע סי' ג'] וכן
הרבה אחרונים ונדחק עצמו מאד בדברי הב"ש להשיאו לדעתו ובאמת כ"כ כמעט כל
גדולי הספרדים שהוא חר' דאורייתא וכן מבואר בס' בעי חיי להכנה"ג אולם הספרדים
אינם בקיאים בתקנת רגמ"ה פי לא נהיגי [בו] וכ"כ הרשב"א בתשו' להקד' [ע' בתשו'
הרשב"א המובא בב"י ס"ס א' וע"ל בח' אה"ע סי' י"ד ט"ו ט"ז] שהאשכנזים יודעים
בתקנה יותר מהספרדים פי הוא דבר הנהוג בין האשכנזים והנה הגהת מרדכי (ביבמות)
[פתובות סי' רצ"א] פתב להדיא דאינו רק פתקנה בעלמא יעו"ש מ"ש לעגנו חליצה
מיבם הנשוי אשה וכ"כ מהר"י מינץ [סי' יו"ד] שאינו דומה תקנת רגמ"ה ז"ל לתקנה
שבש"ס א"כ בנדאי אלו ראו הספרדים דברי גדולי האחרונים הללו שבמרדכי ור"י הג"ל
לא הי' חולקים עליהם בזה ובפרט שהב"ש והב"מ מסכימים עמהם להקל ולכן הי'
מהראוי מספיקא להתיר עכ"פ במקום מצנה אף העולם נוהגין להחמיר בזה אפילו
במקום מצנה ואם הלכה רופפת בידך הלך אחר המנהג כמבואר בירושלמי אעפ"כ
במקום שיש עוד סניף להתיר מתירין והכא אין לה צד גדול מזה להתיר מחמת חליטה
ורמ"א ז"ל והב"ש [סס"י קי"ז] והרבה אחרונים מתירים במום גדול לזרוק לה גט ועכ"פ
ספק ספיקא הוי ספק אם גזר ר"ג במקום מצנה ואת"ל שגזר במקום מצנה מ"מ נגד מום
לא גזר וכן פסק הט"ז סי' ל"ט דבמום מותר ליתן גט בע"כ ובתשו' אחת הבאתי דעת
הרבה פוסקים פן ולא מצאתי חולק בזה רק הנוב"י מה"ת סי' (קמ"ב) [ק"ד] ובקו"א
של הגאון ההפלאה ז"ל סי' קי"ז שהמה יצאו לדון בדבר חדש בכוננת הרא"ש ז"ל (וס"ג)
[שר"ג] ז"ל עשה אשה פאיש כמו שהאיש אינו מגרש אלא לרצונו או אם הדין שיגרש
כופין אותו עד שיאמר רוצה אני פן נמי אשה המתגרשת מן הדין יש לה פח מפח תקנת
רגמ"ה שלא לכופה על קבלת הגט רק שיכפוה שתאמר רוצה אני [וכן למנוע ממנה
שכ"ו] ובאמת בעיני יפלא זה דנהי דיש מקום לומר דמשום בעלי זרוע ואלמים תיקן
ר"ג שלא לגרש בע"כ היינו שלא עפ"י ב"ד אבל עפ"י ב"ד שהב"ד מצוונים וגוזרים על
(השליח) [הבעל] שיתן לה בע"כ בנדאי אין חשש איסור כולל מפח התקנה דכי הצריך
ר"ג ז"ל שתאמר האשה רוצה אני דהרי במקום זכי' גמורה להאשה זוכין לה גט שלא
בפני' פאשר נהגו במדינות תוגרמה לזכות לאשה גט במקום זכי' גדולה הגם שנוהגים
עתה בתר' רגמ"ה ואי נימא דמשום זכי' הוי פאומרת רוצה אני א"כ נימא נמי דבמקום
מצנה לעשות רצון ב"ד הוי פאומרת רוצה אני ולכן לפי דעתי במקום מצנה ומום גדול
כזה הפל מודים דלא שייך התקנה של הגאון רגמ"ה ז"ל ויוכל ליתן לה גט בע"כ או
לישא שתי נשים וכבר הסכים עמי הגאון מהרי"ש להתיר וגם הגאון מו"ה יצחק מאיר
ז"ל הסכים פן אם נרצה לעשות מעשה ושמעתי שפבר נדפסה תשו' זו ולכן מהראוי
להתיר חר' דרגמ"ה פי על כזה לא גזר אף להסיר לזות שפתיים מעלינו נכון הדבר
שהב"ד שבעירו יתירו לו ויכתבו הטעמים והבעל יראה להשתדל שייסכימו עמו מאה
רבנים כמבואר בב"ח בתשו' [סי' צ"ג] דל"ד בגשתטית מהני ההיתר של מאה רבנים רק
בכל הענינים שנראה להם להתיר וכן מסר הגאון רגמ"ה ז"ל הדבר ליד ב"ד ולכן עפ"י
היתר של מאה רבנים אין חשש נדנד בדבר לאסור ואדרבה עבירה לעגן הבעל וד"ל

דברי ידידו מחו' דבש"ת כ"ג שָׁבַט תרכ"ח לפ"ק: סימן כג לְהַרְבּ כו' מו"ה שְׁלֵמָה נ"י מו"צ דק' זאבלטוב.

שאלה אַחַד שִׁידוּךְ אֵת בְּנוֹ עִם נָגִיד אַחַד וּפְסַק לוֹ נָדוֹן הַרְבֵּה וְגַם לְהַחְזִיקוֹ עַל שְׁוֹלְחָנוֹ וְאַחֲרֵי הַנְּשׂוֹאִין אֵינָה יָמִים נִתְמוּטְט הַנְּגִיד וְלֹא יוּכַל לְסַלֵּק פְּרָאוּי וּשְׁאָרֵי הַחַיִּיבִים שְׁחָיִיב עֲצָמוֹ וְשָׂאֵל מוֹרָה א' אִם מוֹתֵר לְבַעֲלָהּ לְתַתּ לָהּ גִּט בַּע"כ אוֹ לִישָׂא אַחֲרַת מַחֲמַת אֲנוּמְדָנָא שְׁלֹא נִשְׂאָה רַק פְּדֵי שְׁיַחְזִיקוּ אוֹתוֹ בְּלִימּוּד וְעִבּוּדַת ד' לֹא כֵן עֲתָה הוּא עָרוּם וְיַחַף אֵין פֶּל: תְּשׁוּבָה הֵנָּה בְּתִשׁוּ' פְּנֵי מִשְׁה רָצָה לְהַקֵּל בְּזָה הֵינּוּ בְּאַרוּסָה לְדַמּוֹת לַמ"ש בְּכַתְּנֻבוֹת [דק"ט] הַפּוֹסֵק מְעוֹת לְחַתְּנוֹ יַעו"ש וְגַם כַּמָּה תְּשׁוּבוֹת מְאַחֲרוּנֵים מְפַלְפְּלִים בְּזָה וְעֵיקָר טַעֲמָם דְּהוּי אֲנוּמְדָנָא דְמוּכָח דְּאִדְעָתָא דְהֵכִי קוֹדֶשֶׁה לִיתָן לוֹ מַה שְׁפָסְקוּ לוֹ וְלַע"ד א"א לומר כֵּן דַּא"כ תִּצָּא בְּלֹא כְּלוּם בְּלֹא גִּט וְלָמָּה אָמַר אֲדַמּוֹן שְׁיִכּוּלָה לומר לוֹ אוֹ פְּנוּס אוֹ פְּטוֹר וְהֵלֵא לֹא צָרִיךְ לְכָלוּם אִם עָבַר עַל הַתְּנָאִי לְפִי הַגִּילּוּי דַּעַת בְּטָלוּ הַקִּידוּשִׁין וְצָרִיךְ קִידוּשִׁין מְחֻדָּשׁ אִם הִי רוֹצֶה לְקוֹנְסָה וּבַס' הַפְּלָאָה ז"ל רְאִיתִי שְׁיִכּוּל לְהוֹסִיף עַל הַתְּנָאִי וְלְהַרְחִיב הַזְּמַן יַעו"ש וְזָה קִשְׁיָה מְאֹד לְכַמָּה שְׁיִטוֹת דְּכָבֵר בְּטָלוּ הַקִּידוּשִׁין מַחֲמַת שְׁעָבַר עַל הַתְּנָאִי לֹא מְהֵנִי מְחִילַת הַרְחֵבַת הַזְּמַן [ע' בַּטו"ז ס' ל"ח סל"ז וע' ס"ס קמ"ד בב"ש] וְהָא פְּבָר פֶּשֶׁט לוֹ הַרְגֵּל וְנִתְבַּטְּלוּ הַקִּידוּשִׁין וְתוֹ אִיךְ יַעֲלָה עַל הַדַּעַת שְׁיִכּוּל לְהוֹסִיף עַל הַתְּנָאִי בְּלֹא דַּעַת חֲבִירוֹ הֵלֵא אֲפִילוּ אִם אוֹמֵר בְּלִבִּי הִי בְּלִי תְּנָאִי לֹא מְהֵנִי כַּמְבֹאֵר [בַּא"ה ע' ס' ל"ח סכ"ד וע' בח"מ סקמ"ו ובב"ש סקנ"ז] בְּהַרְחֵבַת הַזְּמַן אוֹ מְחִילַת הַתְּנָאִי [לְטוֹבָתוֹ מְהֵנִי הוּא מִטַּעֲמָם] שְׁיִכּוּל לומר הֵרִינִי כְּאֵלוֹ הַתְּקַבְּלִיתִי [ע' בַּטו"ז הַנְּ"ל] וַא"כ בְּכָאן אִם נִימָא דְּהוּי כְּאֵלוֹ הַתְּקַבְּלִיתִי הַאִיךְ יַעֲגֹן אוֹתָהּ שְׁלֹא בְּרַצוֹנָה הִי כְּאֵלוֹ נִתְקַיֵּים הַתְּנָאִי [א"ו דְּאִינוּ מוּחַל כְּאֵלוֹ הַתְּקַבְּלִיתִי] וַא"כ הַקִּידוּשִׁין הוּי לְהִיּוֹת בְּטָלִים וְעוֹד דְּהִלְשׁוֹן כְּנוּס אוֹ פְּטוֹר מִשְׁמַע דְּצָרִיךְ דּוֹקָא גִּט וְלָמָּה לָהּ גִּט בְּאַמִּירָה לְחוּד סְגִי פִּינּוֹן דְּעֵבְרָה עַל תְּנָאִי וְהוּא אִינוּ מוּחַל וּבְאַמֶּת כְּתַב בַּס' הַפְּלָאָה דְּפְטוֹר הֵינּוּ שְׁלֹא יִמְחֹל הַתְּנָאִי וַא"צ גִּט אֲבָל בְּאַמֶּת לֹא מִשְׁמַע כֵּן מְדַבְּרִי כֹל הַפּוֹסְקִים וּבְפֶרֶט בְּרִש"י פ' מְצִיאַת הָאִשָּׁה [דף ס"ו] גְּבִי הַפּוֹסֵק מְעוֹת לְחַתְּנוֹ וּמַת וְכַתְּבִי שֵׁם רִש"י דְּאָחִיו הִי יְכוּל לומר תִּשָּׁב עַד שְׁתַּלְּבִין רֵאשִׁי אֲבָל לְהִיבָם יְכוּל לומר לָהּ אִינִי רוֹצֶה לִיתָן וְקִשְׁיָה דְּאִם נִימָא דְּהַקִּידוּשִׁין בְּטָלִין מַחֲמַת אֲנוּמְדָנָא זֹה דְּזָה הוּי כְּתַנָּאִי מְפֹרָשׁ א"כ בְּאִם אָחִיו מַת קוֹדֵם [קִיּוּם] הַתְּנָאִי נִתְבַּטְּלוּ הַקִּידוּשִׁין דְּלִי וְלֹא לְיוֹרְשֵׁי כְּדָאֲמַרִּי בְּגִיטִין [ע"ד א'] וְכֵן הִלְכְּתָא א"כ כְּבָר נִתְבַּטְּלוּ הַקִּידוּשִׁין וַא"צ כָּלֵל חֲלִיצָה וְיִבוּם וְלָמָּה כְּתַב רִש"י דְּיֹאמַר לְיָבָם אוֹ חֲלוּץ אוֹ יָבָם הֵא א"צ חֲלִיצָה כָּלֵל דְּהָא נִפְקַעוּ הַקִּידוּשִׁין מַחֲמַת הַעֲבָרַת הַתְּנָאִי וְלְכַאוּרָה עָלָה ע"ד דְּלָזָה כְּתַב רִש"י דְּאָחִיו הִי יְכוּל לומר תִּשָּׁב עַד שֶׁת"ר דְּזָה הוּא כְּרַבְּנָן דְּלֹא כְּאֲדַמּוֹן דְּהִלְכְּתָא כְּנוּתִי וְלָמָּה פִּירִש"י שְׁלֹא כְּהִלְכָה וּכְבָר נִתְעוֹרְרוּ בְּזָה הָאֲחֲרוּנֵים וְלָזָה הֵינּוּ יְכוּלִין לומר דְּאֲדַמּוֹן מֵיִירִי בְּמָקוֹם שֶׁהִי גִילּוּי דַּעַת מְפֹרָסָם [דְּאִדְעָתָא דְּהֵכִי קוֹדֶשֶׁה] דְּנִבְטָלוּ הַקִּידוּשִׁין בְּרַצוֹנוֹ כְּדַבְּרֵי הַהַפְּלָאָה וְלָכֵן פֶּסַק שְׁיִכּוּל לומר אוֹ כְּנוּס אוֹ פְּטוֹר וְהֵינּוּ דְּאֲפִילוּ גִּט א"צ רַק בְּדַבְּרִים בְּעֵלְמָא שְׂאִינוּ נוֹחַ לוֹ בְּהַעֲבָרַת הַתְּנָאִי בְּהַרְחֵבַת הַזְּמַן כַּמְבֹאֵר בַּס' הַפְּלָאָה הַנְּ"ל אֲבָל בְּכָאן דְּמְבֹאֵר בְּמִשְׁנָה שְׁיִכּוּל לומר לְאָחִיךְ הֵייתִי רוֹצֶה מִשְׁמַע דְּאִיהוּ צָרִיךְ לְיִיבָם דְּאִי א"צ לְיִיבָם מֵאִי לְאָחִיךְ הֵייתִי רוֹצֶה וְלָהּ אִינִי רוֹצֶה הֵא אֵין לוֹ שְׁיִיכוּת כָּלֵל עִם הֵיבָם הֵנָּה דְּכָבֵר נִבְטָלוּ הַקִּידוּשִׁין א"ו דְּמֵיִירִי הֵכָא גַם בְּיָבָם בְּאֲוֹפֵן שְׁלֹא הִי גִילּוּי דַּעַת וְלֹא נִבְטָלוּ הַקִּידוּשִׁין וּמִש"ה לֹא שְׁיִיךְ לומר שֶׁהִי [לְגַבִּי] אָחִיו יְכוּל

לומר פנוס או פטור דהא באמת לכמה שיטות אפילו בארוסה אסור לגרש בלא דבר ושנאה וא"כ לא הי' יכול לגרשה ומש"ה מודה גם אדמון שתשוב עד שת"ר כ"ז הקא במציאת האשה דאירי בגונני דהקדושין קנימין אבל אדמון דלפי פי' ההפלאה ו"ל הקדושין בטליו וא"צ גט פלל שפיר שייך לומר או פנוס או פטור היינו בלא גט וכנ"ל.

אמנם באמת אין זה פלל במשמעות כל הפוסקים ומפרשים ומפרש"י [גראה] בהפוסק מעות לחתנו והפוסק דמציאת האשה בתדא גונא מישף שייכי ולכן נ"ל דנדאי צריכה גט גבי הפוסק מעות לחתנו והקדושין קנימים רק דיכול לומר איני רוצה לקונסה ואינו נקרא מורד ותשוב עשת"ר לדברי חכמים ולדברי אדמון יכולה האשה לטעון מה אני יכול לעשות פנוס או פטור היינו בגט וא"כ פיון דצריכה גט והוי אשתו חל עליו איסור מלבגוד באשת נעורים בזווג ראשון וגם עובר בעשה כי מצא בה ערות דבר וכו' דמשמע דבלא ע"ד אין מגרש והקא מאי דבר מצא בה א"כ בנדאי אסורה לגרש ולא קאמר אדמון פנוס או פטור אלא ברצון האשה וממילא דלתקנת רגמ"ה ו"ל אסור לגרשה בע"כ דצריכה גט וצריף לגרשה מדעתה לאחר התקנה וזלת במקום ערוה לא גזר ולא גרע ממום גדול כמו נכפה שהרבה גאונים רצו לכופה לגט והרא"ש ו"ל כ' בתשו' (סי' מ"ה) [פלל מ"ב] דאין לכופה די"ל דלר"ג ו"ל עשו האשה פאיש דאין לכופה בשום פנים יעוי"ש בב"ש [ס"ס"י קי"ז] ונוב"י [מה"ת סי' ק"ד] ובהפלאה והנה יש מקום לומר דלישא אחרת עלי' דאין איסור חמור כ"כ כמבואר בכל האחרונים מתירין לו בכגון זה אם לא תרצה לקבל גט אף בתשו' מהרי"ק סי' ס"ג ו"ל שראיתי במרדכי הגדול שנקתב לו משפייאר שנתקן על המורדת שיוכלו הבעלים ליקח אשה אחרת וכו' אכן לא רצה להחליט הדבר וק"ו ב"ב של ק"ו ובפרט שהדור פרוץ ואם יתיר במורדת יבא להתיר באינה מורדת אמנם על אודות האיש אשר התנה עם ארוסתו ואב"ל ליתן לו נדוניא ועמה פשוטו לו את הרגל הנראה בעיני שיעמידם לפני טובי עירו ואם יספיקו טובי העיר שהם מענותים אותו אז יבקשו מאתם שיכתבו הדברים לפני מו"צ והם יעינו בדבר להתיר לו דמאחר שנעשה הדבר עפ"י ראשי הקהל לא יבא כ"כ לידי קלות ראש עכ"ל הנה שם מירי שמפירם שהם ענותו עליו אעפ"י כחש משום הפקירא ופרצת הדור שלא לגרש כ"ש בזמננו זה ובנ"ד דהאשה לא עוותה עליו דבר האיר נבא להתיר אפילו איסור קל וח"ו נתבטל פל תקנת רגמ"ה דכן בעוה"ר מחמת עניות רוב חתנים לאחר הנשואין מתרעמים על חותנם שנהג עמהם ברמאות וגלו מעל שולחנם ולא נתן להם נדון ולא ידעו האיר יפנו וכי יעלה על הדעת שיוכל לישא אחרת לא תהא זאת בישראל ולכן אין דעתי להתיר בשום אופן רק עפ"י מאה רבנים פדרף שמבואר בתשו' הב"ח ו"ל [סי' צ"ג] דל"ד בנשתטית רק בכל ענין גדול שפיו הזוג מהני היתר מאה רבנים.

והנה בהיותי טליא זכרתי שפא תשובת הגאון מאופן להתיר לבנו פנה שפסק לו חותנו ופשוט לו את הרגל ולא הספיקו הגדולים לדבריו ונתפייסו הזוג ודרו ביחד והי' שלום פדברי ידידו דו"ש ה' כ"ו שקט תרכ"ח: סימן כד להרב החר"ף ובקי הסייד המפורסם מו"ה פנחס דיינ"י ב"ק ווישניצא יע"א: מכתבו הגיעני והנה לפענ"ד אם לא נקרא בהרגל לס"ת בשם מיכאל יוסף רק לפ"א בייבל זה לא הוי מיעוטה פלל כמבואר בתשו' רדב"ז ו"ל וכ"כ רוב האחרונים ו"ל וכן מטין דברי הרמב"ם ו"ל יעיי"ש והנה אם שינה שמו מחמת מרדין כמו בנ"ד תיקן ר"ג לכתוב שם מקום הנתינה לעיקר ואם שינה פסול

כמבואר בש"ס [גיטין ל"ד] ונה אפי' אם יודעים פאן שישיש לו שם אחר במדה"י ולדברי
 הרא"ש ז"ל אינרי הש"ס דוקא בדידעי כמבואר בדבריו ז"ל ונהגה לפ"ז הי' צריף לכתוב
 בְּכָאן אבוש דמתקרי יוסף מיכאל ואם כ' יוסף מיכאל המכונה אבוש פסול ונראה דאפי'
 בטל דהוי פכתוב שם מקום אחר וכ"ש דבטל אפי' אם יודעים בְּכָאן משם זה פינן שלא
 נקרא בו ולדעת הי"א שפב"ן ז"ל גרע מה שנקרא לפעמים גם פאן בשם מק"א ואפי'
 לדעת הב"ח ז"ל [סי' קכ"ט] שפקיל יותר בכתב שם של מקום הכתיבה ומתקרי ע"ש
 מקום הנתינה פינן דכאן אינו שם של מ"כ ולא שם של מ"נ דהכתיבה (והחתימה)
 [והנתינה] הי' במק"א שלא נקרא פאן כלל בשם זה רק פעם ביובל דודאי קרוב להיות
 בטל ובפרט שפכתבו המכונה דמשמע טפל שאינו עיקר השם דלפענ"ד הי' ספק א"א
 וידעתי שדברי בטליו נגד חכמי זמנינו ולכן מבוקשי שלא תטריחו אותי יותר בזה כי לא
 אזוז מדעתי אפי' כל ח"ז יאמרו איפקא ולדינא אחר רבים להטות וטהוב בעיניכם עשו
 ונהגה ידידי בינו נא היטב בסוגי' הש"ס והראשונים ותראו כי העיקר עפ"י הש"ס מה
 שקורין הרוב באותו מקום כו"נ ושם הליתה שהי' לו וגם שם שבמק"א אינו פלום ואם
 פכתב על שם העיקר המכונה הוי פאלו פכתבו וכ"ש לשיתת הרמ"א [שם סט"ז] אשר אנו
 נוהגין פנותי' דמכונה ר"ל בפירוש שאינו שם עיקרי וכמבואר בתשו' גאוני פתראי [ס"ג]
 וא"כ בודאי לדינא דש"ס קרוב להיות בטל וגם כל האחרונים המבדקים כ"כ ורק דעת
 הב"ח בשם הטפל אם פכתבו דמתקרי על שם העיקרי דכשר והב"ש ז"ל [סי' קכ"ט סק"ז]
 פליג עליו אף בכתב המכונה על שם העיקרי ולשם שלא נודע אפי' למועטים פכתב אותו
 לשם העיקר אפי' לדברי הב"ח ז"ל פסול וקרוב להיות בטל ולא תשגיחו על האחרונים
 אשר במחכ"ת לא הי' הרבה גדולים מהם בקיאים בה"ג וטעו בכמה מקומות פאשר אתי
 בכתובים הגם שבודאי לא יצא מתח"י מכשול והי' ישמור חסידיו רק במחכ"ת לפי שעה
 מחמת גודל חריפתם ונחיצת השואל פכתבו מש"כ ולפי דעתי אין לסמוך על שום אחרון
 זולת המבדקים שלפנינו פמו המחברי על ש"ע הט"ז וב"ש ז"ל וכינצא ורק לפי מה
 שנראה ממסקנת הש"ס וראשונים ולכן אל יקל בעיניכם עריות ח"ו ונהגהו בפשוטיכם
 וד"ל והי' שלום.

[א"ה כ"ז שייף לסי' קל"ב בפנים ונשמט משם]: סימן כה הרמב"ם בפ"ד מהל' שקלים
 הל' י"א וז"ל משגייע ר"ח ניסן אין מקריבין ק"צ אלא מתרומה חדשה וא"ל [באה
 החדשה] לוקחין מן השינה לפיכך אם הגיע ר"ח ניסן ויש עמהן בהמות לתמידים
 מתרומה ישנה פודין אותן ויוצאין לחולין כו' שתנאי ב"ד הוא על כל הבהמות שלוקחין
 לתמידין שאם לא הי' צריכין להן יצאו לחולין עכ"ל ויש לתמוה דלמה פכתב דוקא
 בתמידין הלא מבואר בגמ' (שבועות י"א ע"ב) וזל"ה שם ורבנן דפליגי עלי' דר"ש מאן
 גינהו כו' ואלא רבנן דאמרו לו ממאי דר"י הוא וה"ק לי' בשלמא לדידי דאמינא לב ב"ד
 מתנה עליהן אמטו להכי יקרבו אלא לדידך דאמרת לא אמאי יקרבו דילמא ר"מ הוא
 וה"ק לי' בשלמא לדידי דאמינא כל השעירים פפרתן שנה מש"ה יקרבו אלא לדידך
 אמאי יקרבו אלא ר' יוחנן גמרא גמיר לה לדברי ר"ש אין נפדין לדברי חכמים נפדין
 עכל"ה ונהרי עכ"פ למ"ד דס"ל לב ב"ד מתנה גם במוספין הי' התנאי ב"ד: ונלע"ד במה
 שניישב דברי התוס' ז"ל שפכתבו שם (י"א א') ד"ה מ"מ קשיא וז"ל וי"מ דודאי לא היתה
 פלי שרת אלא שהקטורת הי' קדוש קדושת הגוף בדבורו שהי' אומר יהי' זה קטורת הי'

חל עלי קדושת הגוף אחר פתישה במכתשת שהי ראוי להקטיר כמו הבהמה שהיא קדושה פשאומר יהא זה לעולה יהא זה לחטאת וכי משני לעיל שאני קטורת דקדושת דמים הוא ה"ק דכשאומר יהא זה לקטורת לא חזיל עלה קדושת הגוף עכ"ל והריטב"א ז"ל כתב להחליט דהמכתשת לא הי קדושת פלי פלל והתפלא עליו בקרבן עדה ביומא דזה נגד דברי הירושלמי ונגד הש"ס דידן וז"ל הק"ע בירושלמי יומא (י"ג ע"ב) [פ"ה הל"א] א"ר יוסי הקדא אמרה פלי חול היא אין תומר פלי קדש דבר שקדש בכלי פפרה דאיתפלגון [וכו' עד מכתשת עשו אותה ככלי שרת לקדש] עכ"ל (ובק"ע) [ובשירי קרבן] שם בד"ה מכתשת וז"ל פתבו תוס' בשבועות כו' וי"א דנדאי לא היתה מכתשת כ"ש כו' וקשה מאי פשיטא להו קא שמואל וריב"ח לא ס"ל הכי שוב ראיתי שהרגיש בזה הרב בעל מ"ל ע"ש עכ"ל ויענין במ"ל [פ"א מפלי המקדש] מה שנתקשה ג"כ בזה על דברי התוס'.

ונלע"ד דדברי התוס' א"ש ואדרבה מהא דירושלמי ראי לדבריהם ונצ"ע סוגית הש"ס שם (י' ע"ב) וז"ל אמר עולא א"ר יוחנן תמידין שלא הנצרכו לציבור נפדין תמימים א"ל ר"ח וכי קדושה שפיקו להיכן הלכה כו' עד אמר רבה לב ב"ד מתנה עליהן אם הנצרכו כו' ואם לאו יהי לדמיהן עכ"ל והנה לכאורה קשה מאי מהני לב ב"ד מתנה קא אין ברירה וא"כ נהי דב"ד מתנה דמה שיותר לא יהי קדוש מ"מ קא אין ברירה ודלמא זה לא הי ראוי להיות נתנתר וא"כ [בקטורת] קדשהו הפלי ובחי' ריטב"א הקשה פן דמאי מהני לב ב"ד מתנה בשעירים קא א"ב ומתרץ דלפי מ"ש בחי' בעירובין דבדבר אהד יש ברירה א"כ ה"נ הוי בדבר אהד אות' הבהמה שלוקחין לוקחין על תנאי אם יותרו לא יהי קדוש וא"כ שפיר אמרינן בכה"ג ברירה ועיי"ש אף כ"ז בשעירי המוספין אף בקטורת שנקדש פולו בכלי ורק הב"ד מתנין דמה שינתר לא יתקדש קא אין ברירה והוי ממש כמו מה שאני עתיד להפריש יהא תרומה דקיי"ל א"ב ונלע"ד ליישב זה דהנה בסופה (מ"ט ב') ובמנחות מבואר דאין כ"ש מקדשין אלא הראוי להם ולהכי במי החג שהי בהן יותר מג' לוגין לא קדשו הפלי וא"כ לפי מאי דאמר' לעיל דאין (מהקטורת ראי ואין) הקטורת ראוי להביא מתרומה ישנה לכתחלה עכ"פ וא"כ הוי אינו ראוי לפלי דבנדאי יש בכל שנה מתוך הקטורת דבר מותר כמבואר ברש"י ותוס' ז"ל [ד"ה מותר] וא"כ אין הפלי מקדש פלל ויענין בתוס' ד"ה [הואיל] שיראה משם בהדני דכה"ג אין הפלי מקדש אף באמת נלע"ד דל"ד לשארי דברים שאין כ"ר מקדש אלא דבר הראוי דהנה גפי תודה ששחטו על (ארבעים) [שמנים] חלות כתבו התוס' דמנחות דף ע"ח ב' בד"ה ליקדשו מ' מתוך פ' אע"ג דר"י לית לי ברירה פריש פל הגט היינו היכא פשמתברר לבסוף דלאו פלום עביד אבל הקא קדשו פל היכא דאיתנהו וכשפא להפריש ד' וכו' עכ"ל אלמא פנין דלא צריף להקריב הסלה אמרינן שקדשו הארבעים הראויים להתקדש פל היכי דאיתנהו ולא שניף ג"כ לומר אין כ"ש מקדש יותר מהראוי דמה שראוי נתקדש היכא שהוא ובשלמא במי החג אם צריכים שיעור וא"כ אם מילא יותר מפשיעור ואין ברירה מי מהמים ראויים להתנסף והוי פולם שאינם ראויים ולא שניף לומר קידשו הג' לוגים היכי דאיתנהו דהא צריף לנסכן ע"ג המזבח וזה לא נתברר לן אינה מהן הי' ראוי להתנסף דא"ב והפלי לא קדשו רק מה שראוי לנסוף מש"ה לא קדשו פלל אבל הקא בארבעים חלות שבתודה דל"צ שום הקרבה שפיר אמרינן דקידשו

הארבעים בכל מקום שהם ואם כן לפי זה בקטורת נמי לפי מה שמבואר בתוס' שבועות (י"א א') ונ"ל בד"ה הואיל כו' ואע"ג דטבול יום חמיר דפסול משנתנה למכתשת קידוש כף חשיב לגבי לינה כנתינה למכתשת לטבול יום עכ"ל אלמא דאפי' דלא נפסלו בלינה משום שהכ"ש לא קדשו שלא בזמן מ"מ לענין זה קודש המכתשת לענין טבול יום דשם קטורת עליהם וא"כ מש"ה ממילא לק"מ דאין הכ"ש מקדש יותר מהראוי דז"א דהא לא לענין הקרבה הוא קודש במכתש' כיון שהוא שלא בזמן רק דקודש שיהא קדוש לגופו לקטורת וא"כ הוי כמו בתודה דקודש הראוי בכל מקום דאיתנהו כיון דאין הקידוש מפח ההקרבה ובשלמא במי הקדש לענין להקריב לזה אמרינן דלא מקדש יותר ממה שראוי להקרבה ברגל [וכיון דא"ב איזה ראוי לנסף אינו מקדש אבל] הקידוש דמכתשת הוא רק לגוף שיהא קדוש קדושת הגוף לזה שפיר קדוש הראוי לשנה בכל מקום שהוא כמו מ' חלות דתודה כנ"ל וא"כ לפ"ז לא קשה מה שהקשיתי מאי מהני לב ב"ד הא א"ב דהנה מהר"י קורקוס בהל' מעשר שני פ' ד' [הט"ו] כת' ונ"ל דע"כ לא פסקינן בדאורייתא א"ב אלא דומי' דהוא שהי' לו מאה לוג דאיסור והיתר מעורבין וא"א להתיר לאכול מהם אם לא נאמר ברירה דאי א"ב נמצא זה אוכל טבל דכן נמי הוא דסוף ביצה דעלה פסקי' בדאורייתא א"ב להא דמי' דהתם מייירי בבית שיש בו פתחים ומת בבית שאם חשב להוציאו בא' מהם נטהרו כולן ואמרו ב"ה דאפי' חשב אחר שימות מועיל ועלה אמר ר' אושעז' ולא אמרו ב"ה שמועיל אלא לטהר הפלים הנכנסין מפאן ולהבא אבל לא לטהר למפרע דכיון דטומאה דאורייתא הוא א"ב והיינו שאין לומר הוברר למפרע שמפתח זה הי' ראוי לצאת אבל הכא אפשר שאין אנו צריכים להתיר המעשר לטעם ברירה דהא כיון שזה אמר ה"ז מחולל על סלע שתעלה בידי ממ"נ המעשר פדוי ופדיון המעשר בכיס זה הוא וכולם בספק מ"מ איזה סלע שיהי' ה"ז חלול ובשעה שיעלה הסלע אז נאמר זה הוא הסלע שחילל עליו אבל האחרים חולין שהרי אמר סלע שתעלה בידי והרי עלה זה ונתפס למפרע עכ"ל [והכ"מ שם הביאו בקיצור] אלמא באם לא אמר סלע שתעלה בידי רק על הסלע חל ממילא המעשר על כל אחד מהסלעים שבפנים ולאחר כן יוכל לומר שזה שפורר הוא הנפדה עליו המעשר א"כ כמ"כ נמי בקטורת דלא קודש רק מה שצריף כל היכי דאיתא ולא דבר דזוע ולאח"כ הב"ד יכולין לומר זה הנשתייר הוא הנפדה על מעות האומנים דכה"ג אמרינן [דמהני] וכדברי הר"י קורקוס הנ"ל והנה פסברת הר"י ק הנ"ל מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל בפ' י"ב מהל' פה"מ הל' ט"ו שכ' שם ונ"ל תודה שנשחטה על שמונים חלות לא קדשו מ' מתוך פ' ואם אמר יקדשו מ' מתוך פ' מושף מ' מתוך שמונים ומרים מהם א' מכל קרבן והמ' השניות יפדו ויצאו לחולין עכ"ל ולכאורה קשה דהא יקח התרומה מארבעים חלות הא א"ב ודילמא אינה הארבעים קדשו ומהם צריף ליקח התרומה א"ו דס"ל כהר"י ק הנ"ל דכיון דקדשו הארבעים כל היכי דאיתנהו רשאי אט"כ לברור ולומר דאותן המה שנקדשו ומהם יקח התרומה.

אף התוס' במנחות הנ"ל משמע דלא ס"ל כהר"י ק ז"ל ורק למאן דל"ל ברירה גם בכה"ג שלא אמר מה שאני עתיד להפריש רק סתם ג"כ א"ב ומש"ה צריף ליקח התרומה מכל השמונים. וא"כ לדידהו חזרה הקו' לדוקתא מאי מהני בקטורת לב ב"ד מתנה הא א"ב ולא ידעינן איזה שקודש הפלי ולפיכך הוכרח לפרש דבאמת המכתשת לא הוי פלל כ"ש

ורק עיקר קדושת הגוף דהוי פקודש זכר לדמי עולה שגופו עולה [וע"כ פן פנונת התוס' דהרי כל תרומת הלשפה הי' רק קדושת דמים ואף לאחר שנעשה קטורת לא חל קדה"ג קודם פתישה ורק לאחר שנכתש הו"ל ממילא קדה"ג כמש"כ התו' בהד"ל משום דהוי פמו הקדיש זכר לדמי עולה ודו"ק עכ"ה] ומש"ה באם לב ב"ד מתנה שהקדש יהא חל על קצתו מה שישפיר יהי לדמי מותר שירי הלשפה ממילא לא חל כלל עליהם קדושת הגוף ולא שייכי כלל דיגי ברירה פינו דבאמת לא קידשו בפלי וגם לא הקדיש לגופו רק משום שראוי לגוף הקרבה חל ממילא קדושת הגוף כמש"כ התוס' ז"ל ואם בתחלה התנו הב"ד שיהא לדמי תרומת הלשפה לא התחיל כלל הקדושת הגוף על שום אחד מהם דנהי דא"ב מ"מ על כל קורטוב חל קדושת דמי שפרו לישכ' פמו שחל קדושה להקרבה ובכה"ג אמרינו מה שיקריב לקטורת יהי אז קדושת הגוף ומה שיינותר יהי לתרומת הלשפה דאין לומר שפבר חלה עליו קדושת הגוף דהרי גם תרומת הלשפה הוי עליו ובכה"ג לא אמרינו דקדיש לגוף פינו שראוי להקרבה דהרי בפירוש הקדישו לתרומת הלשפה וכמו שפ"י רש"י ז"ל [שם י"א רע"ב] גבי הקדישו לנסכין ולכן אין שייך זה לברירה כלל ואפ"ל למ"ד א"ב בכה"ג לא חלה עליו קדושת הגוף וזה ברור.

והנה לפ"ז לק"מ מה שהקשה הק"ע ז"ל מהירושלמי ואדרבה משם מוכח איפכא דהנה לפמ"ש קשה מאי מהני ביה"כ לב ב"ד התנה הא א"ב פנ"ל דשם הוי קדוש בכלי אף [בירושלמי דאזל] לשמואל דסובר במתנה בפירוש יש ברירה וכמו שמתלקין התוס' בגיטין [כ"ה] א"ש דכה"ג אמרינו ברירה אף לדין דקיי"ל בכל מקום א"ב בנדאי לא הי' המכתשת כ"ש דא"כ לא הוי מהני לב ב"ד מתנה וכנ"ל ואדרבה לדין דל"ל ברירה י"ל איפכא דהא אפילו נימא פסברת הרי"ק ודלא פדברי התוס' מנחות ורק דנימא דהיכי דקידש הפלי בכ"מ שהוא נוכל לברר ואמרינו ברירה מ"מ קשה הא ביוה"כ שקידש בכלי הקודש את הקטורת קשה מאי מהני לזה לב ב"ד מתנה דהא ביה"כ קידש הפלי למה שצריך להקריב ביומו אז וא"כ א"ב איזה מהם ראוי להקריב ביומו וא"כ מאי מהני התנאי של לב ב"ד והנה לזה י"ל פסברת הפ"י ז"ל שם בגיטין [ע"ג ב'] דנהי דברירה לא מהני למפרע מ"מ בשעה שנברר שפיר חל ומש"ה מהני ברירה גבי אם לא מתי דבאותו הזמן הוברר בבירור וא"כ מש"ה ביוה"כ בשעת חפינה הוקדש הפלי למה שצריך ולא למה שהותיר דאז פבר נתברר פמו גבי גט וכסברת הפ"י ז"ל אף אם איתא דהמכתשת הוי פלי שרת ואם לא נשתפיר בסוף שנה אותו שנשתפיר ביה"כ פבר קדוש קדושת הגוף שקדשהו המכתשת [לכל מה שיצטרף לכל השנה] ורק שכתבנו לעיל בכה"ג אם ישפיר [סוף השנה] שייך לברור אז א"כ ביוה"כ שעדיין לא נודע מה יהא בסוף אדר קודם תרומה הקדשה א"כ עדיין אינו מסופקים אם נקדש בכלי או לא ואם נקדש בכלי קדשהו גם הפלי השני זולת המכתשת דאין הב"ד יכולים להתנות בקדושת הגוף וא"כ פינו שעדיין אינו מברר ביה"כ נהי דאח"כ פשנשאר אמרינו ברירה וכדברי מהרי"ק ז"ל מ"מ הלא פבר קדשהו ביוה"כ דאזי הוי הקדושת פלי להקרבה וכנ"ל וא"ל פסברת הפ"י דאז נברר תיקף דז"א דעדיין אינו מברר דדלמא לא ישפיר בסוף שנה ונקדש ממילא שוב שנית עתה בזה הפלי ולמה מהני לב ב"ד א"ו דלשמואל ס"ל בכה"ג בהתנה ברירה אף לדין דקיי"ל א"ב אפ"ל בהתנה ע"כ המכתשת לא הי' פלי שרת ורק דהוי קדוש משום שראוי להקרבה [וכדברי התוס' הנ"ל] אבל קדושת פלי מעולם לית

בי' ומש"ה ביה"כ הן ברר מה שנסתפיר אז שאין בו קדושת כלי עכ"פ וז"ב ומעתה נבא לתרץ דברי הרמב"ם שהתחלנו דהנה הוכחנו דאם א"ב לא מהני לב ב"ד רק משום שהפלי לא קידש רק היכי דאיתנהו [כס' הר"י קורקס ורמב"ם ס"ל פנותין] וכנ"ל וגבי בהמה מהני לב ב"ד מתנה משום דדבר אחד אמרינן בריה וכתירוץ הריטב"א ז"ל והנה מדברי הרמב"ם ז"ל יראה דלא ס"ל חילוק זה ובכל גונוי א"ב [אפי' בדבר אחד] א"כ קשה מאי מהני לב ב"ד מתנה הא א"ב וצ"ל דהגמ' אזלא אליבא דמאן דס"ל אליבא דר"י בריה אבל לדין לא מהני לב ב"ד כפשוטו דהא א"ב רק שמתחלתו לא ניקח רק שיתחיל קדושתו אז בעת שיקריבו ושיהי' קודש לפי מה שירצה אז או לקנין המזבח או לחולין וכשאין צריף לומר למפרע שפיר אמרינן שבשעת שנברר חל הדבר כמו שמבאר ברשב"א ב"ק [דף ס"ט] ונוב"י מה"ק [אה"ע סי' צ"א] וא"כ לפ"ז כ"ז שנייה בתמידי צבור שנסתפירו דאז לא קנו כלל להקדש רק לחולין או למותר תרומת הלשפה אבל בנאבדו [במוספין] דאז לא שנייה (אז) הקנאה להקנות לחולין או למותר תרומת הלשפה שאינו ברשותו שוב להקנותו וע"כ צ"ל דמתחלה נקנה להחולין או למותר התרומה וזה לא מהני דא"ב [במוספין] והגמ' דאמרה גם באבודין לב ב"ד מתנה הוא למ"ד יש בריה ודו"ק: סימן כו הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהל' גזילה הל' ה' פתב וז"ל בד"אכשהחזיר הגזילה אבל אם נשרפה הגזילה או אבדה אחר שנאסרה בהנאה חייב להחזיר לו דמי' פשעת הגזילה לפיכך אם פפר בו אחר שנאסרה בהנאה ונשבע חייב לשלם קרן וחומש ואשם עכ"ל והקשה המ"ל ז"ל דהא מלשון זה משמע דמשלם דמים גמורים להנגזל והיינו משום דנשבע צריף לכפרה ומשלם מעות ממש וא"כ קשה דלקמן פ"ח הל' ח' פתב גבי גזל הגר וז"ל הפהנים בגזל הגר כמקבלי מתנות הן לפיכך הגזל חמץ מן הגר שאין לו יורשים ועבר עליו הפסח חייב ליתן לפהנים את דמיו פשעת הגזילה שאם יתנה להן עכשיו אינה מתנה שהרי הוא אסור בהנאה ואלו הי' הגר קניי הי' אומר לו הרי שלף לפניה כמו שבארנו עכ"ל וקשה הלא בגזל הגר אינו חייב רק פשע ששבע וכשנשבע גם לגר עצמו א"ל הרי שלף לפניה רק צריף לשלם מעות ממש וז"ל לתרץ עפ"י מה דנקדים לתרץ דברי היש"ש ב"ק [פ' הגזל קמא סי' כ'] שאמר דדוקא גבי שומר אין יכול לומר הש"ל בשור שנגמר דינו אבל גזלן יכול לומר הש"ל אפילו בנגמר דינו משום דשומר פשע בשמירה דאסתפסא לב"ד אבל גזלן אינו חייב בשמירה יכול לומר תמיד הש"ל והש"ף ז"ל [בחומ"מ סי' שס"ג סק"ז] חלק עליו וכתב דאשתמיט מיני' סוף דברי הגמ' באותו עמוד דז"ל הש"ס ב"ק צ"ח ע"ב ואמר רבה השורף שטרף של חבירו פטור דא"ל ניירא קלאי מינף כו' חמץ ועבר עליו הפסח א"ל הרי שלף לפניה מאן תנא אומרין בא"ה הש"ל אר"ח ר' יעקב הוא דתנא שור שהמית עד שלא נגמר דינו מכרו מכור הקדישו מוקדש שחטו בשור מותר החזירו שומר לבעליו מוחזר משנגמר דינו מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש שחטו בשור אסור החזירו שומר לבעליו אינו מוחזר רי"א אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעליו מוחזר מאי לאו בהא קמיפלגי ר"י סבר אומר' באה"נ הש"ל ורפנן סברי א"א באה"נ הש"ל א"ל רבה לא דכ"ע אומר' באה"נ הש"ל דא"כ נפלגו בחמץ בפסח אא"ר הכא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קמיפלגי רפנן סברי אין גומרין דינו ש"ש שלא בפניו דא"ל אי אייתית' ניהל' הוינא מעריקנא לי' לאגמא השתא מסרת' בידי מאן דלא מצינא לאשתעווי דינא

בהדג' ור"י סבר גומרין דינו ש"ש שלא בפניו דא"ל מאי עבדי ליי ס"ס הוי גמירי ליי דינו שלא בפניו אשפחתי ר"ח לרבה ב"ש א"ל תגית מדי באה"נ א"ל אין תנינא והשיב את הגזילה מאי ת"ל אשר גזל יחזיר פועין שגזל מפאן אמרו גזל מטבע ונפסל פירות והרקיבו יין והקמיין תרומה ונטמאת חמץ ועבר עליו הפסח בהמה ונעבדה בה עבירה שור עד שלא נגמר דינו א"ל הרי שלח לפניך מאן שמעית ליי דאמר עד שלא נ"ד אין משנגמר דינו לא רבנו וקתני חמץ ועעה"פ א"ל הש"ל א"ל אי משפחת להו לא תימא להו ולא מידי עכ"ל הרי דאפילו גזלן אג"ל הש"ל בנגמר דינו ובאמת זה תמיהא רבה וכי ח"ו נעדר ממהרש"ל ז"ל סוף דברי הגמ' ונלע"ד ליישב בדרך זה דהנה"ל הגמ' ב"ק מ"ה ע"א ר"י אומר אף משנ"ד החזירו שומר לבועליו מוחזר לימא בהא קמפלגי כו' יעו"ש וכתבו שם התוס' בד"ה השתא וז"ל אלא כלו' לא היו גומרין דינו שלא בפניו ועכשיו גרמת שנתפס בידם וגומרין דינו ע"י מה שפפל בידו פינו שפפסד ע"י מה שפפל בידם חשוב היזק ניכר ולא תוכל לומר הש"ל וכ"מ בהנזקין דף נ"ג דהיזק ניכר א"י לומר הש"ל דפריה ממתני דגזל מטבע ונפסל כו' וא"א היזק שא"נ שמי היזק פלי משום דחשוב פאלו ניכר אמאי א"ל הש"ל גזל הוא וממונא מעלני בעי שלומי פי אין זה ממון שגזל פינון שחשוב פאלו היזק ניכר בו שאין לה שינוי גדול מזה אלו הי' ניכר ושור תם וכו' יעו"ש עכ"ל והרמב"ן ז"ל ביאר דברייהם בארובה במלחמות ב"ק פ' הפרה וז"ל ולפי' עולה פי' שמועתינו פהוגן דרבנו ס"ל דהוא היזק היזק ניכר הוא משום דא"ל אי הדרת ניהלי הנה מעריקנא ליי ולא הי' ב"ד גומרין את דינו נמצא שהתפיסה שתפסוהו ב"ד בפשיעתה הוא גרמה לאסרו ונהרי זה פשומר שלא שמר ובא גזלן ונטלו שלא יוכל לומר לו הש"ל כ"ז שהוא ברשות גזלן ואף זה משנכנס ביד ב"ד שוב לא יצא מרשותם שהרי אסרוהו וכל מקום שהולך שם ב"ד ורשותם עליו ור"י סבר גומרין דינו ש"ש שלא בפניו והתפיסה שתפסוהו ב"ד אינה מועלת כלום ואין השור ברשותם נמצא שהוא היזק שא"נ וא"ל הש"ל אפי' פשע בשמירתו כשנגח ואצ"ל נגח באונס אבל אלו נסקל הי' חייב לפי שא"ל אלו החזרת ליי הוי שחיטנא ליי אפי' נגח באונס שמשפיעתו בא היזק והוא היזק ניכר כה פ"י רבותינו הצרפתים ז"ל והוא הנכון עכ"ל ובדיני דגרימי פלל פלל אחד כל היכי דישנו תחת רשות אחר שוב אינו יכול לומר הש"ל פינון שאיננו תחת רשותו ולזה כתב שם דלכן גבי מחילה חייב מדד"ג דהוי היזק הנניכר דהוי פאלו גזל המעות מהלוקח ונתנו להלנה שמחל לו ובאמת לכאורה זה סותר דברי התוס' דב"ק [דף ק' ע"א ד"ה טיהר] שכ' דכל היכי דקם דינא אפי' לרבנו חייב דהוי היזק ממש דדיבור פזה הוי כמעשה והקשו מ"ש משרף שטר דפטור לרבנו דלא דיניי דד"ג ותיירץ משו' שאינו מעשה בגוף החוב דנייר בעלמא מקלי וקשה הא במחל נמי פטור לרבנו כמ"ש שם בכתובות [פ"ו א'] (וקשה) במחל הוי דיבורו מעשה שקם דיבורו ומחל שט"ח מחול פדשמואל וא"כ למה פטור לרבנו וא"ל דאינו רק סילוק ואינו עושה מעשה ז"א דלפי המלחמות הנ"ל הו"ל פאלו נטל מזה ונתן לזה וכ"מ בהדג' בדד"ג ש"ל בב"ב בסוף ובאמת הרמב"ן ז"ל הקשה זה אדברי התוס' ולכאורה מוכח דהתוס' ז"ל סוברים דלא הוי נטל מזה ונתן לזה דס"ס לא עשה מעשה וכל התירוצים שכ' האחרונים ז"ל אינם לפי מה שדיקדק הרמב"ן ז"ל דכל שהוא תחת רשות אחר הוי כמסרו לו בידים ובזה נסתר גם תירוץ הקצה"ח ז"ל שכ' [בסי' כ"ה סק"ב] דמחילה [שמחל המוכר השט"ח]

אינו [מזיק] ממון ממש של הלוקח פינון דשעבוד הגוף לא נמכר לו והוי רק כמזיק שעבודו של חבירו דפטור לרבנן לפ"ד הרמב"ן ז"ל הנ"ל ולא מהני לי דב"ז דס"ס מעות של לוקח ומסרו לנמחל יהי מה שיהי הזיקו לו ממונו בידים גם בלא"ה לא ידעתי מה זה שכ' הקצות ז"ל דלא אית ללוקח רק שעבוד על המעות הוי רק מזיק שעבודו דז"א דבשלא גבי מזיק שעבודו שהחוב נשאר על הלנה ורק דשעבוד הנכסים נפקע הוי רק גורם בגוף הלנה והחוב נשאר על הלנה משא"כ גבי לוקח שנמחל חובו ע"י המוכר לא נשאר לו עוד פלום על הלנה וכל מה שהי' לו הזיקו והוי שפיר מזיק ממש ס"ד דלפ"ד הרמב"ן ז"ל משמע דזה הוי מזיק ממש והנלע"ד די"ל פן דלפי מה שכתב רב"ק [כ"ו ב'] דא"ר הזורק פלים מן הגג והי' תחתיה פרים וכסותות ובא אחד וסילקו דפטור דלא הוי מזיק ממש ורק דכתב הרי"ף והרמב"ן ז"ל דחייב מדד"ג דלא פרבה והנה לפ"ז במוחל [השטר חוב שמכרו דמהני] דהטעם הוא משום דשעבוד הגוף לא נמכר ונשאר למלנה למוכר ולכן פשטחל שעבוד הגוף נפקע ממילא שעבוד הנכסים כמבואר בש"ך ס"א ס"ו וא"כ לפ"ז דומה ממש לסילק פרים וכסותות דהא נמי לא עביד המוחל רק בשעבוד הגוף שלא נמכר כלל ורק שעבוד החוב ממילא נפקע כמו פלים ונשברו ממילא מחמת סילוק הכו"כ מש"ה אינו חייב רק מדד"ג ולא מזיק ממש אח"ז מצאתי פן בתנמי ס"א כ"ה וא"כ שפיר י"ל דגם התוס' ס"ל דהוי כמו שמסר החוב לאחר רק דמ"מ פטור לרבנן דלא עשה מעשה בשעבוד הממון של הלוקח רק שנפקע ממילא ובזה הרונחנו לתרץ קו' הש"ך ז"ל ס"א ס"ו ס"ק פ"ב שהקשה על בעה"ת ז"ל [בענין אם היורש מוחל לעצמו] ולפמ"ש א"ש דהנה פינון דהמוחל אינו חייב רק מדד"ג כמו סילק כו"כ והנה מבואר בש"ך פ"ק ג' בב"ק דלהרמב"ם ז"ל אם הי' הכו"כ של אחד והוא סילקם פטור המסלק משום שבשלו עשה ומה לו שבעלים של הפלי הנזרק יהי נזוק שנשברו פליו אין לו לבעל הכו"כ מזה שאדם עושה בשלו מה שרוצה והנה לכאורה לפ"ז קשה למה משלם המוחל הא הוא עשה בשלו שעבוד הגוף נשאר לו לעצמו ובשלו עושה ולמה יחייב ולמה יגרע מסילוק כו"כ שלו מתחת הפלים שנזרקו אף ז"א דהא שם הכו"כ של בעלי אכל פאן שאין לו דבר רק שעבוד הגוף שע"י נתקנים החוב שהוא של הלוקח אכל אין לו שום זכות של ממון וגרע מטה"נ דאינו ממון הגם שט"ה שנה למפור וכאן אין לו שום זכות בו ולכן שפיר הוי גורם להזיק אם סילק ולא הוי עושה בשלו דאינו שלו כלל וא"כ באם הוא גופו הוא הנמחל לו כמו גבי קריבת' דר"נ דמחיל לשעבודא דאית עלה עצמה שפיר הוי אדם עושה בשלו וכמו בסילק הכו"כ שלו דהא השעבוד על (העצמי) [עצמו] ולא הוי גורם כלל דכל אדם יוכל לעשות בשלו מה שירצה ודו"ק: ועפ"ז יש לתרץ קו' התוס' ז"ל שבתקנת אושא [ב"ק פ"ט א' ד"ה פל] דפריה הגמ' א"א לזבנה לכתוב' בטה"נ ומשני כל לגבי בעלה מחלה והקשו התוס' הא תהא צריכה לשלם מדד"ג ולפ"ד הנ"ל א"ש דהא מוחל אינו חייב רק מדד"ג וקשה הא לא מינכר התיקא והרמב"ן ז"ל כלל בדד"ג שלו דאפי' לר"מ צריה להיות גרמי הנזכר עכ"פ דהזיק שאינו נזכר לא שמי' התיק ולא שמי' גורם להזיק ובמחל שט"ח אינו נזכר כלל וצ"ל כדברי הרמב"ן ז"ל דזה הוי כמו שמסרו פיסו של ראובן לשמעון ה"נ אם מחל החוב שהי' עד עתה ברשות הלוקח וע"י מחילתו הוא ברשות הלנה שנמחל לו החוב הוי מינכר התיק (בתרא) יענין בדד"ג בסוף א"כ בכתובה דלא ניתן כלל לגבות מחיים לא נטל כלל מזה

ומסרו לזה דעדיין אין שום חיוב ורק מה שהזיק לו בעת בוא זמן הגבול לאחר שתתגרש או ימות וזה לא ניכר עתה והוי היזק שאינו ניכר ובכה"ג פטור דהוי היזק שאינו ניכר וזה ברור.

ונחזור לדברינו דהתוס' סוברים ג"כ פהרמב"ן ז"ל דכל מקום שהוא תח"י אחר שוב א"י לומר הש"ל ונהנה כ"ז אם אמרי' אין גומרים דינו של שור אלא בפניו א"כ רשות ב"ד עליו בכל מקום שהוא אבל אם גומרים דינו שלא בפניו לר' יעקב אין שום רשות ב"ד עליו וכמ"ש במלחמות ז"ל פמובא לעיל.

והנה בפירוש גומרי' דינו של שור בפניו איכא שני פירושים מרש"י וראב"ד והרמב"ן ז"ל נראה שצריך דוקא השור להיות לפני הב"ד תחת רשותם ומש"ה הוי שהוא תחת רשות ב"ד ואנ"ל הש"ל פנ"ל.

אולם הרמב"ם ז"ל שכתב דלא צריך השור להיות בפני הב"ד רק שצריך הגמר דין להיות בפני הבעלים וכמ"ש מהרש"ל ז"ל בשמו ביש"ש וא"כ אפילו לרבנן לא הוי השור ברשות ב"ד וכמ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות הנ"ל שפי'ן שהב"ד יכולין לגמור דין שלא בפני השור לא הוי רשות ב"ד עליו וא"כ צריך טעמא למה בנגמר הדין לא יוכל לומר הש"ל לרבנן וצ"ל פתרוץ הראב"ד ז"ל מובא בש"מ ז"ל שכתב הטעם דלא יכול לומר הש"ל משום פ'ין דאין גומרי' דינו רק בפני הבעלים והשומר נקרא בעלים דנכנס תחת הבעלים א"כ הרי פאלו עליו נגמר הדין ומש"ה לא יוכל לומר הש"ל יע"ש ונהנה טעם זה נוכל לומר דלא שייך רק בשומר דכ'ין דעליו לשמור והוא פשע בשמירתו ובמה שפא לגמור דינו בפני הב"ד א"כ הוי פאלו נגמר הדין [עליו] וחי'יב מטעם פשיעה אבל גבי גזלן שאינו חייב בשמירה נהי שנגמר עליו הדין יוכל לומר הש"ל אולם לטעם הרמב"ן ז"ל [ופירושו דצריך השור להיות בפני הב"ד] גם גזלן לא יוכל לומר הש"ל פ'ין שהוא פבר תח"י ב"ד ולא ברשותו לומר הש"ל פמבואר בדברי הרמב"ן ז"ל ונהנה בפרייתא איתא וז"ל [והשיב וכו'] פמובא לעיל ונהנה לכאורה קשה דלמה אמר פעין שגזל מפאן אמר וכו' נהלא איפכא אם נימא דהשיב מ"מ פנדאי שינוי אינו קונה וא"כ אם אמרי'ן פעין שגזל יש מקום לומר דהוי שינוי דהיזק שאינו ניכר נמי הייק [והו"ל פאילו ניכר השינוי] פמבואר בגיטין [בתוס' נ"ג ד"ה גזלן] וקנו בשינוי אף אם אמרי'ן והשיב מ"מ פנדאי יוכל לומר הש"ל פמבואר בב"ק דף ס"ו וצ"ד וא"כ פ'ין שאמר שיוכל לומר הש"ל למה לי לטעם פעין שגזל אף הטעם קאי על הדיוק דדייק בשם דוקא שלא נגמר דינו אבל אם נגמר דינו אינו יכול לומר הש"ל והיינו מטעם דאינו פעין שגזל שהוא תחת רשות אחרים ואינו פעין שגזל דלא הי' ברשות אחרים אף כ"ז אם אמרי'ן דגומרי' דינו של שור בפניו היינו בפני (השומר) [השור] וא"כ פשנגמר דינו הוא תחת רשות הב"ד פמבואר ברמב"ן ז"ל ולא הוי פעין שגזל אבל אם אמרי'ן דלא צריך להיות השור תחת רשות ב"ד רק גומרי' דינו בפני בעליו א"כ הוי השור לעולם תחת רשות הבעלים והוי פעין שגזל ורק מה שאנ"ל הש"ל הוא מטעם שפשע השומר שעליו נגמר הדין פמבואר בש"מ בשם הראב"ד ז"ל וא"כ לא שייך מה שהביא הפרייתא פעין שגזל (והנה) [אלא] ע"כ הפרייתא ס"ל דאין גומרי' דינו רק בפני השור (מ"מ) והוי תחת רשות הב"ד ולא הוי פעין שגזל ומש"ה חייב לשלם בין שומר ובין גזלן דאנ"ל הש"ל פדבר שסתת

רשות הב"ד ואינו תח"י אבל לדין דפסקינן פהרמב"ם ו"ל דא"ל השור כלל להיות לפני הב"ד וא"כ לא מנח עליו רשות ב"ד כלל ורק השומר צריף לשלם משום פשיעה שעליו נגמר הדין אבל גזלן לעולם יוכל לומר הש"ל ולכן פתב הרמב"ם ו"ל וכן המהרש"ל ו"ל דגזלן יכול לומר הש"ל דלדין דגומרין דינו אפילו שלא בפני השור נהי דאין גומרין דינו רק בפני הבועלים ושומר חייב משום פשיעה אבל גזלן יוכל לומר הש"ל פנ"ל משא"כ לפריקתא דס"ל דצריף השור להיות לפני הב"ד אפי' גזלן א"ל הש"ל פיון דהוא תחת רשות הב"ד וק"ל.

אף לכאורה קשה דלפי דחידוש בשו"ת נ"ב דהחמץ מותר באמת להנגזל דמאי הוי לי למיעבד ובכה"ג שהי' אנוס ועבר הפסח על החמץ באונס מותר לאחזה"פ ורק אם לא הי' יכול לומר הש"ל א"כ לא הי' ההפסד להנגזל דהגזלן יצטרף לשלם והגזלן עבר על ב"י והוי אסור מטעם קנסא אף לאחר שקיי"ל דאמרין באה"נ הש"ל א"כ אם נקנסהו לאסור בהנאה דיאמר הש"ל א"כ יהי' הקנס מגיע להנגזל והאי עניא לא עבר מידי על ב"י שהי' באונס עיין נו"ב במה"ק [או"ח סי' כ'] ולכאורה קשה דס"ס קשה למה לא קנסהו להגזלן דעבר עב"י ואי דלא איכפת לי באיסורו דיאמר הש"ל דאמרין באה"נ הש"ל ז"א דהא הנגזל יאמר מצדי לא קנסו רק אותה והוי נגמר דינו עליו כמו בשה"נ דלא יוכל לומר הש"ל מה"ט דעליו נגמר הדין כמו כן ה"נ נימא דעליו לבד הוא הקנס לא על הנגזל דהרי מצדו הי' מותר ולמה יהי' יכול לומר הש"ל ולהתירו בהנאה אולם לפ"ד מהרש"ל ו"ל שכתב דבכה"ג יוכל גזלן לומר הש"ל אפי' דמצדו נגמר הדין וכנ"ל שפיר דיוכל לומר בגזלן בכל ענין הש"ל אמנם לכאורה יקשה על סברת הנו"ב הנ"ל מדברי התוס' שכתבו בגיטין דף נ"ג ע"ב ד"ה גזלן וז"ל וי"ל דכיון דהיזק שא"נ שמי' היזק א"כ חשיב לי פאלו הוא ניכר וא"כ אין לה שינוי גדול מזה וקנאם הגזלן בשינוי וצריף לשלם במקומו מעלי' ושמין פעין שגזל ולא מצי אמר לי הרי שלף לפניך עכ"ל התוס' ולכאורה קשה מאי פריף הגמ' על חזקת' מחמץ ועבר עליו הפסח דאם שמי' היזק קנהו בשינוי ולא יוכל לומר הש"ל דמאי קו' הוא זו הלא מבואר פלוגתת ר' אלעי בב"ק (דף ס"ה ע"ב) אם שינוי פהאי קונה גבי טלה ונעשה איל דמ"ד ס"ל דשינוי פי האי אינו קונה רק בנשתנה בגופו בשם אחר או במעשה ממש וא"כ דלמא חזקת' נמי ס"ל דשינוי פהאי אינו קונה ומש"ה אומר לו הש"ל אף ז"א דהא הגמ' פריף במרובה על רבה דס"ל יאוש קונה מגזל חמץ ולקנהו ביאוש ומתוך הגמ' זה מייאש וזה אינו רוצה לקנותו ביאוש א"כ לפ"ז א"ש מה דפריף על חזקת' מחמץ דליקנהו בשינוי דא"ל דס"ל כר"א דשינוי [פהאי] אינו קונה זה ליתא דהנה מבואר בראשונים החילוק דגבי שינוי מעשה שאינו שינוי גמור (או שינוי החוזר) דאינו קונה רק עם יאוש הטעם דמשום שינוי אינו קונה פיון דהשינוי אינו שינוי גמור עדיין שם בעלים הראשונים עליו ולכן לא קנהו הגזלן אבל ביאוש נהי דיאוש לא קני דבאיסורא אתא לידן' מ"מ הנגזל מתניאש ממנו וסילק פחו מדבר הנגזל שוב קנהו הנגזל בשינוי [שאינו גמור פהאי] דא"ל דעדיין פח הנגזל על הדבר דז"א דהרי הנגזל מתניאש ממנו וקנהו שפיר הגזלן בשינוי [פי האי] ולזה ה"נ דחמץ בפסח [פשמטא זמן איסורו] ממילא הוי יאוש והנגזל מתניאש ממנו ונהי דהגזלן אינו רוצה לקנותו בהיאוש מ"מ פיון שאין זכות (להגזלן) [להנגזל] שוב קנהו ממילא הגזלן בשינוי פי האי דעכ"פ שינוי הוא היזק שא"נ ושפיר שמי' היזק וכיון שפח הנגזל נסתלק מחמת

היאוש ממילא קנהו הגזלן בשינוי פי האי ולפ"ז א"ש דהירושלמי לא פליג אש"ס דידן דפריה על מ"ד הקזק שא"נ שמי' הקזק יעו"ש ביהירושלמי: אף אם נימא פדברי הנ"ב ז"ל דמותר בהנאה באמת א"כ הוי שינוי החוזר לברייתו דאם יוכל לומר הש"ל מותר בהנאה וא"כ ממילא לא קנהו ויוכל לומר הש"ל דהא לא הוי כלל שינוי דהא חוזר לברייתו ואולי התוס' ס"ל דכה"ג אפי' שינוי החוזר קונה עם יאוש ועיין בתוס' סנפה [ל' ע"ב] אף כ"ז לשיטת היש"ש ז"ל שפכת דבאמת בגזלן גם גבי שור שנגמר דינו יכול לומר הש"ל משום דאין מתחייב בשמירה ורק שומר משום דנתחייב בשמירה ומש"ה לא קשה למה בגזל חמץ יכול הגזלן לומר הש"ל אף לשיטות פל הפוסקים שסוברים דגבי שור הנסקל שנגמר דינו אג"ל הש"ל [אפילו גזלן נאפי' לשיטת הרמב"ם דא"צ השור להי' בפני ה"ב] והיינו מטעם הראב"ד הג"ל שהגמר דין בא מפח השומר שאתפסי' לב"ד [היינו ע"י שפא לב"ד לגמור דינו הו"ל פאילו עליו נגמר הדין] א"כ הוא הגורם ולפ"ז קשה גם בחמץ בפסח למה יוכל הגזלן לומר הש"ל הא לפ"ד הנ"ב ז"ל עיקר הקנס הוא על הגזלן ומצד הנגזל מותר החמץ בהנאה א"כ ה"ל להיות אסור בהנאה והש"ל לא יוכל לומר דהא בגרמתו נאסר וכנ"ל וצ"ל הטעם דמש"ה פטור הגזלן בחמץ בפסח משום דבפסח הוי אסור מד"ת לכ"ע אפילו לנגזל ולא הגזלן הוא הגורם שנאסר ע"י וא"כ הי' יכול לומר הש"ל ומש"ה גם מה שאסור לאחה"פ נהי דהוא מפח הגזלן דלדידהו קנסינהו מ"מ לא הוי רק פמניעת ריח דכבר נפקע בפסח מן הנגזל ורק שלולי הגזלן הי' חוזר לו אחה"פ ומשום זו לא מחייב ממון מה שלא הוחזר לו ומש"ה גם לאחה"פ יכול לומר הש"ל ודו"ק: אף כ"ז בלא נשבע אבל אם נשבע אחר הפסח דחייב קרבן שבועה דפטור (נמי) [נפשי'] מגניבה פדאי' בש"ס ונהגם דזה לא הוי רק גורם לממון מ"מ חייב קרבן שבועה וממילא חייב גם ממון ולא יוכל לומר הש"ל דהא גרם הגזלן שע"י נאסר לאחה"פ ואין לומר דזה הוי רק גורם דבלא"ה נאסר לכ"ע בפסח דז"א דכיון דחייב קרבן שבועה אגורם מחויב השקבה ג"כ כמבואר ברש"י כמה פעמים דהשקבה הוא פפרה על השבועה ומש"ה צריה לשלם ממון מעליא ולא יכול לומר הש"ל אף כ"ז אם נשבע לאחה"פ דהשבועה הי' על גרמא וחיוב קרבן שבועה צריה לשלם נמי הקרן אפילו משום גרמא אף אם נשבע קה"פ דאז השבועה הוי על ממון גמור ונתחייב לשלם ממון גמור אותו החמץ ששנה מעותיו שגזל שוב ממילא לאחה"פ יוכל לומר הש"ל [דמה שנאסר בגרמתו אינו חייב פנ"ל] ולפ"ז בגזל הגר [בפ"ח ה"ח] דמירי בנשבע קודם הפסח מש"ה הי' יכול לומר הש"ל אבל לא לפנהנים דמקבלי מתנה טובה אבל שם [בפ"ג ה"ה] בנשבע לבעלים דמירי דאחה"פ נשבע שפיר מחויב לשלם מעות ממש ולא יוכל לומר הש"ל לכפר על השבועה שהיתה גורם ודו"ק.

(ועפ"ז י"ל דהראב"ד שמשגי על הרמב"ם דב"א). סימן כז הרמב"ם ז"ל בהל' (תמידין ומספין) [מעשה הקרבנות פט"ו ה"ד] כתב וז"ל אעפ"י שקדושת דמים (אינו נדחה) [היא] מפני שבע"ח אינם נידחין ע"כ תנרף לשונו והוא נגד הגמ' קידושין [ז] וזבחים [י"ב] וכמה מקומות שמבואר שם גבי ר"י ש"מ תלת ש"מ בע"ח נדחין ויש דחוי בדמים וכו' הרי דמסבא הו"ל למימר אין בע"ח נדחין זולת שחידש לנו ר"י שבע"ח נדחין וכן קדושת דמים נדחין וקמ"ב"ם ז"ל תפס הלשון בהיפוך אעפ"י שק"ד [היא ור"ל דהי' ראוי להיות] נדחה מ"מ בע"ח אינם נדחין וק' הא פיון דפליג אדר"י וס"ל להרמב"ם ז"ל

דבע"ח אינם נידחין וכן [ממילא גם] ק"ד א"כ מה זה שכ' אעפ"י שק"ד נדחין הא אדרבה ק"ד א"נ לדידך' מסברא בעלמא וכל המפרשים עמדו בזה הכ"מ ולח"מ ונ"ל דכוננתו כן שקשה לו נהי דדיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי היינו במקום שלא הי' חל עליו שום הקדש ונדחה שייך שפיר לומר דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי פיון שלא נדחה מעולם ורק דלא הי' ראוי אז לשום הקדש והוי כמו מחוסר זמן דילפי' מקראי דל"ש בו דיחוי אבל היכי דשייך בו שם הקדש ונדחה ממקצתו שפיר שייך בו דיחוי ולזה אמר שפיר דאעפ"י שהקדיש לדמי' ושייך שם דיחוי במה שנדחה בהקדש הגוף ולזה אמר מ"מ ב"ח א"נ ול"ש עליהם שום דיחוי פיון דראונו להיות עדיין ראוי שוב לא הוי אדחי כלל ודו"ק בלשונו.

וע"ד זה יש לתרץ קו' התוס' בסופה [ד' ל"ג ע"א] שכתבו [פיון] דנראה ונדחה ובידו לא הוי דיחוי ולמה אמרי' בסופה דנראה ונדחה ובידו הי' לא נפשוט ולפמ"ש כל הטעם בדיחוי היכי שהי' פעם נדחה הוי דיחוי כל חדא או דיחוי מעיקרא או דיחוי דשעתא אבל דאין שם דיחוי עליו לא לכו במה שהי' בידי לתקנו אין מקום פסול אבל [כשא"א לתקנו אם לא] פשעבר [על איסור] יו"ט שם דיחוי עליו: סימן כח לתתני הרב הגדול התריף וביקי בנש"ק חו"פ מו"ה מרדכי דוב נ"י: אודות פלפולך ידידי אתמה מאד למה נטית מהדרף הפשוט הלא נודע כי (במקום) פלוגתא דתנאי אי מטמא מה"ת אפי' משקין וגם מים מי מטבחים פלוגתא להרמב"ם ז"ל [פ"י מטומאת אוכלין הט"ז] מהלכה ולשאר המפרשים הטעם דעשאו כד"ת דמים אינו מטמא דהוי מקנה ולהר"ש אפי' במקור הוי מטמא לולא הקבלה אף הורה לנו הרמב"ם ז"ל כלל דמים מקורבנים אפי' למ"ד שמשמא מה"ת מ"מ אינו מטמא זולת אם נעקר בכוננה ויותר מזה מבואר אפי' שאוב בפלי לצורך מקורבן אינו מכשיר ולא מקבל טומאה וא"כ בפסחים [דף ט"ז] דבעזרה אם יש רביעית מים או מה"ת או מדרבנן מטמא בכל מקום דאיירי דעקרו מהמקורבן לכוננתו וכדמפרש הרא"ש ז"ל בפסקיו בנדה אבל אם לא נעקר לרצונו אין שום [מים] שבעולם מטמא ועיין ברמב"ם והוא מהמשנה ותוספת' שמחלקים בין מה שנעקר מפיו ומה שנעקר בזריעותיו אצל רגליו דהוי מסתמא נעקר שלא לרצון ומש"ה בנעקר לרצון כמו בעזרה (דבנעקר שלא לרצון אפי' בעזרה טהור דזה הלכה ברורה דמי גבים וכן כל מים פחות ממ' סאה אין מטמאין עד שיתלשו בכוננה), ולכן שם בפסחים תלי' הדבר בפלוגתא פיון שנתלש בכוננה דמטמא ורק דמטהרין דהוי מקנה מים יהי' ורבנן מדרבנן טמא ולכן יפה כתב הרמב"ם דבטל והראב"ד לשיטתו וכמ"ש בס' הג"ל סינן תר"ל: סימן כט הרמב"ם ז"ל פסק דקדשי דמים פודין אותן לכלבים ולא מחלק [בין מטה קודם שתפדה] רק בקדשי מזבח כמ"ש המ"ל ז"ל באיסורי מזבח פרק ראשון [ה"י] גבי ואם נשחטה [קודם] שתפדה אבל במקדיש ב"מ מעיקרא דהוי לדמים פודין אפילו אם מטה וקשה עליו דהא בפסחים [כ"ט א'] האוכל חמץ של הקדש וכו' אמר ר"א דכ"ע אין פודין וכו' אלמא דבקדושת דמים נמי אין פודין ויענין בפ"י ונ"ל לתרץ זה דהנה לפי מה דקיי"ל כל הראוי לקדושת הגוף אין פודין אותו רק לצרכי אותו הקרבן והדמים יפלו לבה"ב או יקרבו עולות כתנאי דבשקלים [פ"ר מ"ז] וא"כ הכא דחמץ נהי דאינו ראוי למזבח מ"מ ראוי לקדושת הגוף לחמי תודה או שתי לחם וא"כ שוב ראוי להקדש הגוף ואין פודין אותו לכלבי'.

אף באמת אאל"כ דאיירי הברייתא דאוכל חמץ הקדש בדבר שראוי להקדש הגוף דא"כ אין פודין אותו פלל ומאי אמר ר"א דהוי דמים לריה"ג דראוי לפדותו להסיק הא אין פודין רק לצרכי קרבן והנה (מלבד) זה י"ל דהא דאין סלתות (נדרים) [נפדין אפי' בקדושת דמים כמבן' ברמב"ם פ"ה מה' עירוכין ה"ח] היינו באם אינם חמוצים שראוי למזבח אבל בחימוצו שאז אין ראוינו למזבח נפדין דכו מוריו דברי הרמב"ם [שם] דדוקא מה שראוי למזבח אינו נפדה [וא"ש דלהסקה ראוי לפדות] הו אמת דלפי מה דכתב המ"ל ז"ל בפ"ה דערבין דדין זה [דדבר הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח] רק מדרבנן משום דלא שכיח [פדאיתא במנחות ק"א] א"כ כמו בסולת שאינה חמץ דאינו נפדה וכנ"ל משום דלא שכיח כמ"כ נמי בראוי לקדושת הגוף כמו תודה או שתי הלחם אינו נפדה דמ"ש פיון שאין נפדה רק מדרבנן משום דלא שכיח כמ"כ לענין חמץ קרבן תודה או שתי הלחם נמי גזרו רבנן שלא יפדו רק לצורכי אותה הקדושה ולא גרעו מכ"ש ועצים שאינם נפדים [כמבואר במנחות שם] ולכן צ"ל דע"כ לא איירי בהקדש הראוי לקדושת הגוף דא"כ אינו נפדה אפילו לשריפה דהא אינו נפדה רק לצורך הקדושה הראוי' [והדק"ל על הרמב"ם] אף לפי מה שבארתי הסוגי' שפיר י"ל דאיירי הברייתא בדבר הראוי לקדושת הגוף ולא קשה דא"כ למה נפדה להיסק זה אינו דלפי מה שבארתי הסוגי' על מה שקשה לכאורה בחמץ הקדש שר' נחוני' בה"ק ס"ל דלא מעל משום שפרת פוטרן מתשלומין וקשה הא בהגבהה בעלמא יצא מידי מעילה ומעל קודם שפא חיוב פרת ובצל"ח ז"ל עמד בזה וכן בהפלאה ז"ל בכתובות [ד"ל] וע"ש מה שתיקרו דאיירי שתיקרו תתבו לו ונתברו הוא גזבר ולפע"ד י"ל בפשוט בסבור שהוא שלו דאז אינו מכונן לקנות שאין מועל [בנטילתו] כמבואר בהרמב"ם ז"ל ה"מ [פ"ו] אף דלכאורה קשה דהרי נהנה מלעיסה [וחיוב פרת רק בהנאת מעיו וגרונו] והנה בהפלאה ז"ל כתב דהלעיסה הוי כמזיק הקדש דפטור וזה אינו פיון דס"ס בלעה ממילא איכא הנאת הלעיסה דחייב ורק בזה י"ל פיון דא"א לחייבו על הלעיסה רק משום הבליעה דאי לא שפליעה לא מקרי נהנה וא"כ הוי כמו באים פאחת פיון דא"א למעול בלתי חיוב פרת על החמץ שיבלענו ומש"ה פטר ר"נ בה"ק ובזה יש לתרץ קו' התוס' ז"ל שיקשו בפסחי' [הנ"ל ד"ה מאן] דאמאי פטור לרנבה"ק גבי הקדש הא פיון דגלי רחמנא דמיתה ב"ש אינו פוטרן גבי פל הקדש דלרבי במיתה ואפ"ה חייב במעילה כמ"כ פרת לא יפטרנה כמ"ש גבי האוכל תרומת חמץ יעו"ש ולפמ"ש י"ל שפיר דהנה החיוב מיתה של מעילה הוא משום שנהנה מהקדש וזה חייב על הלעיסה אבל חיוב של חמץ באה כשפולעו דאז לא שייך בו איסור וחיוב מעילה שפבר יצא לחולין וא"כ אותו חיוב מיתה שפא לאח"כ י"ל שפוטרן דהכתוב לא גילה רק חיוב מיתה שפא בשעת מעשה של המעילה זה לא פטרה ממעילה אבל חיוב המיתה שפא לאח"כ ורק משום שא"א למעול מבלעדי החיוב מיתה שלאח"כ ככה"ג י"ל דפטרה הכ' [משום מיתה] שלאח"כ אף התוס' י"ל שס"ל דכ"ש הוא מה אם בא פאחת המעילה עם החיוב מיתה לא פטרה מכ"ש (פשבא) החיוב פרת לאח"כ ודו"ק: נחזור לענינינו דהחיוב בא על שעת הלעיסה [לר"י דמוקי פלוגתין' בדרנבה"ק וא"כ כמ"כ לר"א דמוקי פלוגתין' ברייה"ג ורבנן שפיר י"ל דנהי דבשעת הגבהה לא שייך בו מעילה דלא תזי לכלום דאין פודין דבר הראוי לקדוה"ג רק להראוי לו מ"מ בשעת לעיסה דנתקלקל.

עכ"ה] ואז אין ראוי לקדושת הגוף והנה בירושלמי שקלים מבואר בהדיא בכה"ג פלוגתא דאמוראי בהקדוש תמימים לכה"ב אם נפדים לכל פשהומו או לא יעו"ש וא"כ בזה שפיר י"ל דפליגי בזה בדרבנן וריוה"ג דר"א ס"ל פה"מ"ד דנפדו לכל פשהומו ולכך לריוה"ג דמותר בהנאה בשעת לעיסה דאינו ראוי עוד למזבח שפיר בר דמים הוא לפדות להקיסק אבל לפלבים שפיר לכ"ע אין פודין משום שהי' ראוי לקדושת הגוף ודו"ק] אבל בבד"ה שאינו ראוי לקדושת הגוף [מעולם] שפיר פסק הרמב"ם ז"ל דנפדין וכו': ובאופן וסגנון זה תרצנו קו' התוס' שהקשו על רש"י ז"ל שפירש במה דאמר (ראב"ש) [ראב"י] האוכל חמץ של נכרי במועד פטור לר"י דיליף שאור דאכילה משאור דראי' וכתבו התוס' (פסחים כ"ט ע"א) ד"ה בדין הוא וז"ל פרש"י מותר באכילה וקשה דא"א אם לא יהי' שלו בשעת אכילה דאם נתן לו הנכרי הרי הוא שלו ואם גזל מנכרי הרי חייב באחריותו ולא גרע מחמץ שחייב באחריותו דהוי כשלו ועוד לקמן דקאמר ואזדו לטעמיהו דפליגי בחמץ שעבר עליו הפסח ליפליגי בפסח גופי' עכ"ל ולפמ"ש א"ש דהנה ל"ק פלל שהישראל קנהו כשגזלה מן הנכרי או שנתן לו במתנה דהא קיי"ל כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד ל"מ ולא קנהו פלל (ויכבר נתעורר זה בהפלאה פ' א"נ) אף באמת פאן לא שייך לומר דעביד איסורא בקנייתו דהא עדיין באם משהה ע"מ לבערו וכ"ז שישנו בעולם לבערו לא עביד איסורא בין ל"מ ד קיימו ולא קיימו ובין ל"מ ד ביטלו ולא ביטלו כ"ז שבידו לקיים העשה לא עבר אהלאו ולכן שפיר קנהו בהגבהתו דלא עביד איסורא דיכול להשהותו ע"מ לבערו [ויכבר נתעורר בזה המקנה בקידושין נ"ו ב'] אף אפתי משפחת לה באם נטלו ע"מ שלא לקנותו דאז אין קונה אותו בע"כ ורק דקו' התוס' דעכ"פ חייב באחריותו ועובר על ב"י אף באמת לפי מאי דקי"ל דגזלן נמי צריך קנן להתחייב באחריות פמבואר [בב"ק ע"ט א'] גבי מת ברשות בעלים פטור אם לא עשה קנן וכן מבואר בסנהדרין [ע"ב א'] דגזלן חייב באחריות דלא גרע משואל וצריך קנן עכ"פ וזה מבואר בכמה מקומות וא"כ לענין חיוב אחריות נמי [אית] לן למימר דכל מילתא דא"ר ל"ת ל"מ ולא קנהו אפילו לענין חיוב אחריות וכאן לא שייך שמשנה ע"מ לבערו דהא אינו ניתק לעשה דבשל אחרים לא שייך עשה דמשביתו פמבואר בשא"ר ז"ל [סי' ע"ה] וא"כ הוי כל מלתא דא"ר לא תעביד אף לכאורה קשה שיקנהו בלעיסה בשינוי פאשר מקשה בהפלאה אף זה ג"כ ליתא דהנה מבואר גם לענין שינוי צריף עכ"פ הגזלן לעשות בו איזה קנן והוא פשוט דבלא קנן פלל לא יקנה בשינוי לחוד וכ"כ בהדיא בנ"מ ז"ל בסוף כה"ג וא"כ הקא לא שייך שום קנן דלפי מה דכתבו התוס' בב"ק דבהגבהה ג"כ אם הוא שלא פדרף ההגבהה אינו קונה יענין בדבריהם בב"ק [צ"ח א' ד"ה וה"מ] ומביאו הש"ף ז"ל גבי חטף סלע מחבירו כו' באדד' אדד' [בסי' קצ"ח סק"ג] וא"כ לכאורה לא שייך בלעיסה קנן דהוי ההגבהה בפיו שלא פדרף ההגבהה ובהגבהה ראשונה לא קנהו מחמת כל מלתא דא"ר ל"ת ובהגבהה שפיו הגם דאז לא שייך כל מלתא דא"ר ל"ת דהקנן הוא מעצמו כמו בשוחט בשבת דלא שייך כל מלתא דא"ר ל"ת [נ"ל דכוננתו לדברי מהרי"ט הידוע] ה"נ הקנן והשינוי הוא מעצמו דהא אכלו ונהנה ממנו מ"מ (הא הגבהה שפיו הוי שלא פדרף המגביהים).

אף די"ל פיון דהגביהו לאוכלו הוי פדרף הגבהה וכמ"ש התוס' ז"ל גבי הוציאו בפיו בשבת דהוי הוצאה פדרכו פן ה"נ פיון דאוכלו הוי פדרף הגבהה לאכילה) [אף] קודם

שבלענהו שפיר י"ל דלא קנהו בלעיסה דאם דעתו לבלוע א"כ הקננו באיסור דהא אין משהא לבערו ואפתי יכול למיהדר ועבר איסורא דרחמנא ולא קנהו אז ואם דעתו הי למיהדרה לא קנהו בלעיסה דהא הוא שלא פדרה קננו דהא הלועס ופולט הוי רק מזיק ולא נהנה וכאשר כתב גם ההפלאה ז"ל שהבאתי לעיל ובשלא פדרפו אינו קונה ואם דעתו לבלוע א"כ עושה איסור ואז עליו המצנה למיהדרה ולא לעבור אלאו דב"י משום חיוב אחריות עכ"פ והעשה לא שנייה גבי דהא לא משהא ע"מ לבערו ועובר עב"י ושנייה שפיר פל מלתא דא"ר ל"ת ולכן לא קנהו ודו"ק.

אף כ"ז נגד דברי תוס' והנ"ל יותר [לתרץ דברי הרמב"ם ז"ל] בשנדקדק בדברי הגמ' פסחים שם (כ"ט ע"א) וז"ל רב יוסף אמר בפודין את הקדשים להאכילן לכלבים קמפלגי מ"ד מעל קסבר פודין אה"ק להאכילן לכלבים ומ"ד לא מעל קסבר א"פ כו' עד רב אשי אמר דכ"ע אין פודין ונדבר הגורם לממון לאו כממון דמי והכא בפלוגתא דריה"ג ורפנן קמפלגי מ"ד מעל כר"י ומ"ד לא מעל כרפנן עכ"ל ומעולם תמהתי דהאיך קאמר מעיקרא דפליגי אם נפדים להאכילן לכלבים או לא וקשה הא ראוי' לאור וצ"ל דאם א"פ [לכלבים] גם להבעיר בהם אסור [לפדות] וא"כ פשמיסיק ר"א אלא דכ"ע א"פ וכו' ופירש"י דראוי להסקה עכ"פ וקשה הלא עד הנה הוי ס"ד דמאן דס"ל א"פ [להאכילן לכלבים] גם לאור אינה ראוי' ועיקר חידושו של ר"א הוא זאת דאעפ"י שא"פ [לכלבים] מ"מ ראוי לאור וזה חסר מן העיקר והכחידה תחת לשונו ולמה לא פירש רב אשי לומר דהגם דכ"ע ס"ל דא"פ לל"כ מ"מ לאור ס"ל להך מ"ד דפודין ולכן לענ"ד נ"ל דהנה קשה למה פטור [ממעילה דלא ראוי] הוא משום שא"פ הא ראויים לפדות לעצים שבמקדש דהא קיי"ל [זבחים ע"ו ב'] אבל אפה מעלה לשם עצים אף לכאורה פינון שהקדיש לבדק הבית אינו רשאי להעלותו [לעצים] רק לפדותו [מקודם והמעות יהי'] לצורך בה"ב כפ"פ ב"ש"ס ואין ראוי לפדותו במעות שהקדש לעצים דהא אין פודין הקדש בהקדש [כמבואר ברש"י שבעוה"י יו"ד ע"ב] אף לכאורה הא ראוי לפדותו לצורך מי שירצה להתנדב לעצים למערכה כמו שפודין לצרכי עולה כמבואר גבי המקדיש המימים לבה"ב [בשקלים פ"ד הנ"ל] וה"נ ראוי לפדות למי שירצה להתנדב לעצים אף הא מבואר דצריך העצים להיות של ציבור כמבואר ברמב"ם ז"ל [פ"ח מפלי המקדש ה"ז] ויחיד המתנדב עצים מוסרה לצבור כמבואר [שם ועי' מ"ל שם פ"ו] וא"כ ה"א גבי חמץ א"א לעשות פן דהא התוס' ז"ל הקשו האיך יפדהו להסיקו הא עבר על לאו דב"י ותוצו דמשהה חמץ לבערו אינו עובר משום דניתק לעשה במה שמבערו והנה ה"א שפודהו ע"מ למוסרו לצבור אינו מקיים העשה כמבואר בכל הפוסקים דבמה שמוציאו מרשותו לא מקיים העשה וא"כ עבר על לאו דלא יראה ועשה אינו מקיים פלל ולכן א"א לפדותו בנה האופן אף לפי מה דאמרי' בתמורה בהקדש עולה לבה"ב שפודין אותו למי שירצה שיקריב [עולה] [להיות מהמצנה] [לעשות מצנה] הגם שהוא לא יצא פלל בנה דהא כ"כ עליו קדושת עולה מ"מ מצנה מקרי ויש שיפדהו בענן זה יעו"ש ב"ב [ל"ב ב'] וא"כ פאן נמי באמת יפדהו לשם צבור דאז מעולם לא יהי שלו ולא יעבור על ב"י אף באמת י"ל דע"ז אין מועלין [במין] [פינון] דגוף ההקדש אינו שנה למוסרו רק שהי' גרם שהי' יכולין להרויט ממון שאחד יפדהו לשם הקדש בנה אינו מועל מדאורייתא כמבואר שם בתמורה פינון דהגוף אינו ראוי למכור ה"נ הגוף אינו

ראוי למכור מש"ה אין בו מעילה מה"ת וי"ל דבכה"ג לא מקרי ממון הקדש שימעלו בו
פינן דמעצמו אינו ראוי ולפדיון ג"כ אינו ראוי ורק במה שראוי שיפדהו לצורך הקדש
זה לא מקרי הקדש לעננו שימעלו בו כמו שאמרנו בתמורה הנ"ל אף לזה י"ל פינן
דבאמת נתקשה הפ"י טובא במה דאמר הש"ס [לעננו חמץ של הקדש דאף שפותר
לאחזה"פ אינו מועיל] דזה הוי רק גורם לממון ולמ"ד לאו פממון דמי פטור והקשה הוא
ז"ל וכי שינה בממון שלו גורם לממון הא הוא שלו ממש והכא הוא של הקדש ממש
ובשביל שלא יוכל עתה להיות ממון נאמר שהוא אינו שלו וזה דבר קשה מאד יעו"ש
אף באמת י"ל (דק') [דכוננת] הגמ' דמאי חסר להקדש הא באותה שעה לא הי' ראוי
לכלום ואי משום שהי' ראוי לאחזה"פ [למ"ד גול"מ לאו פממון דמי] זה לא מקרי רק
מניעת מה שהי' ראוי להיות אבל בשעת אכילתו לא חסרו פלום להקדש פנ"ל וא"כ לפ"ז
י"ל פינן דקיי"ל [ב"ק כ' ע"ב] גבי זה נהנה וזה לא חסר אם אפי' אינו מחסרו רק כ"ש
מגלגלין עליו הפל ומש"ה שפיר חייב בחמץ של הקדש פינן דראוי עכ"פ לפדותו ע"י
אחר לצורך עצים להקדש שפיר חייב משום דבר דמים הוא לאחזה"פ ובדבר שהוא של
הקדש ל"ש לומר לאו פממ"ד וכסברת הפני יהושיע עכ"ה] ואי דלא הוי גופן ממון
[פנ"ל] מ"מ הרי נהנה מקדש וחסרו עכ"פ באיזה צד שיהי' אפי' פחות מש"פ מגלגלין
עליו את הפל [והכא חסרו עכ"פ להקדש עתה במה שהי' אחד פודה אותו לשם עצים
להקדש עכ"ה] ומש"ה שפיר אמר ר"א דכ"ע א"פ ורק דס"ל כריה"ג (ומ"מ לא)
[וממילא] יש בו ש"פ ששונה לחללו לצורך עצים פנ"ל [וע"כ מגלגלים עליו את הפל
אפי' למ"ד לאו פממ"ד עכ"ה] משא"כ ר"י שס"ל בב"ק [שם דף כ"א דקאמר ר' יוסף
סתמא דהדר בתצר חבירו שלא מדעת אין צריך להעלות שטר משום דביתא מיתבא יתיב
ולא מחלק בין אם חסרו מעט שפיר י"ל דלא ס"ל הך דמגלגלין עליו הפל ועיין בש"ע
שס"ג דיש שני דיעות בזה עכ"ה] דכה"ג פטור מש"ה א"א לפדותו [לצורך עצים דע"ז
אין מעילה] רק לצורך עכו"ם שפיר אמר דא"פ ואז גם לאור א"פ ור"א ס"ל כפי
דמסקינן שם בב"ק דזה נהנה וזה ל"ח חייב בחסרו כ"ש מוקי לה לעננו לפדותו לצורך
עצים להקדש [ושפיר נוכל לומר דאיירי בדבר שראוי לקה"ג וע"כ אמר דכ"ע אין פודין
לכלבים ואפ"ה יוכל לפדותו לצורך עצים לצפיור ועכ"פ שונה פרוטה וע"כ מעל ומשלם
הפל מה ששונה לאחזה"פ אבל מה שמתחלה ראוי רק לקדושת דמים שפיר פסק הרמב"ם
דפודים לכלבים עכ"ה]: סימן ל הרמב"ם פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' י"ד פתב וז"ל
ועל העולה מתודה עון עשה ועון לא תעשה שניתק לעשה וקשה דידוע פלוגתא בש"ס
יומא ריה"ג ור"ע וז"ל הגמ' יומא דף ל"ו אב"י אמר כ"פ לאו דנבילה לאו מעלי' הוא
והכא בתעזוב פליגי ר"ע סבר תעזוב מעיקרא משמע ולא הוי לאו דלקט ניתק לעשה
ורמב"ם פסק בהל' זרעים [פ"א ממתנת עניים] דהוי ניתק לעשה תעזוב א"כ קשה למה
פסק דעולה מכפר אניתק לעשה וכלישנא דר"ע ולמה לא תפס לישנא דר' יוסי
לאשמענו דתעזוב הוי ניתק לעשה [עיון בלח"מ בה' מעה"ק שהקשה בן] ונ"ל בדרך
זה פינן דהרמב"ם פסק דאם עבר ולקט צריך לצאת וליתנה לעניים מתמת לאו הנל"ע
דמעזוב ואם אבד הגורן לוקה פינן דלא קיים העשה וקשה הא פינן דצריך לשלם ה"ל
לאו הניתן לתשלומין כמו במשכוננו של גר דאפילו נשרף (אם) [ואח"כ] מת הגר פטור

ממלקות דה"ל לאו הנתינת לתשלומין [ענין מכות דף ט"ז וברמב"ם פי"ח מה' סנהדרין ה"ב] ה"נ פינו דכבר נתחייב בממון ה"ל לאו הנתינת לתשלומין.

ונ"ל לחלק דהתם פבר נתחייב ממון לגר שפיר ה"ל לאו הנתינת לתשלומין דמה שמת הגר ונזכה הוא בחובו מ"מ הוי פאלו שילם לו ונזכה בחובו מטעם ירושת הגר שזכה בו אבל הקא גבי לקט אין מחוייב פלל לתת לעניים הלפט ורק לעזובה בפזודה פמבואר ברמב"ם שם ובכ"מ ורק אם עבר בעה"ב ולקטה עבר על לאו לא תכלה וגו' ומחוייב מלקות ורק שהוא ניתק לעשה דתעזוב אבל אינו מחוייב ממון רק לקיים העשה או ללקות וא"כ אם נשרף הגורן ואינו יכול לקיים העשה לוקה דלא הוי פלל נתינת לתשלומין דהא מעולם לא נתחייב לעניים רק לקיים המצוה הנתינת לעשה ואם אינו יכול לקיים העשה פגון שנסרף נתחייב במלקות דלא נתינת לתשלומין פלל ומש"ה חייב מלקות.

ועפ"ז ל"ק קו' התוס' בר"ה [דף ד' רע"ב] שהקשו דאמר שם בגמ' מעמך זה לקט שכחה ופאה דחייב בכל תאחר והק' בתוס' הא קיימו עניים ועובר על כל תאחר (ברגל אחד) [לאחר] והאיך מרבה הגמ' לג' רגלים לבל תאחר והאריכו בקו' זו.

ולפמ"ש ל"ק מ' (דהא פאמת לכאורה קשה) מה שרצו התוס' לומר דעובר (ברגל א') [לאחר] משום דקיימו עניים מה לנו לעניים דקיימו בשלמא גבי צדקה דחייב (ברגל א') [לאחר] משום דקיימו עניים שהיא חייב לעניים מטעם נדר ועובר (ברגל א') [לאחר] אבל גבי לקט לא מתחייב פלל לעולם רק לעזוב פמבואר בחולין [קל"א ב'] וברמב"ם הל' זרעים אבל אינו מחוייב לתת להם דבר ולא מחייב בעבר ולקט מפל השדה רק שעבר על לאו דלא תלקט וצריף לקיים העשה של תעזוב לנתק הלאו דלא תלקט אבל אין עליו חיוב רק מה שעבר על לאו חיוב מלקות או לקיים העשה ומה לנו לחייבו בכל תאחר משום דקיימו עניים הא אין לעניים עליו חיוב פלל ובשלמא לג' רגלים עובר בב"ת מגזה"כ דמעמך לרבות לקט ש"פ אבל לחייבו משום דקיימו עניים ל"ש חיוב פלל ומה לו לעניים ומתנרץ קו' התו' שפיר.

אבל יצא לנו מכ"ז (דברגל א') [דבלקט שו"פ] אינו עובר על כל תאחר אפילו דקיימו עניים דאין לעניים חיוב עליו פלל אבל אם עבר ג' רגלים עובר בב"ת משום גזה"כ. והנה לכאורה קשה על הרמב"ם שכ' דאם נשרף הגדיש אם לא יוכל לקיים העשה חייב מלקות ואם הגורן קיים יוכל לקיים העשה ופטור ממלקות וקשה הא מבואר ברמב"ם ובתו' יומא דף ל"ז דחד עשה לא מנתק תרי לאוין וכ"מ במס' תמורה הא פאן תרי לאוין חד דלא תלקט וחד דבל תאחר וחד עשה לא עקר תרי לאוין.

אולם לפמ"ש א"ש דאם לא עבר ג' רגלים אינו עובר פלל בב"ת ולפ"ז שפיר השמיענו הרמב"ם במה דכתב על לאו הנתינת לעשה [ולא נקיט לישנא דר' יוסי הג' על לקט שו"פ דנהי דגם לקט הו"ל ניתק לעשה עכ"ה] דהיינו פאם לא עבר ג' רגלים דאין פאן רק חד לאו ונהי ניתק לעשה אבל פאם הי' ג' רגלים ונהי תרי לאוין ולא אתי חד עשה ומנתק תרי לאוין ולא הוי לאו הנתינת לעשה ודו"ק [וא"כ אז אינו מתנודה עליו ולכך נקיט סתם על לאו הנל"ע וריוה"ג נקיט על לקט שו"פ לאשמעין זה גופא דתעזוב השתא משמע והו"ל ניתק לעשה ומיירי בלא עברו עליו ג' רגלים ע"כ אבל הרמב"ם דכבר השמיענו עיקר הדין דתעזוב הו"ל להנל"ע בה' מ"ע שפיר דלא נקיט לקט שו"פ משום דלאו בכל

גוֹנוֹנָא הו"ל גִּיתְק לַעֲשֵׂה וְנִקְיֵט טָפִי סְתָם גִּיתְק לַעֲשֵׂה וְדו"ק עכ"ה] ומ"ש דְּאִינוּ חֲזִיב בְּלִקְט שו"פ בְּמָה דְּקִיָּמִי עֲנִיִּים דְּאִינוּ חֲזִיב כְּלָל לַעֲנִיִּים זֶה הוּא דְּבָר בְּרוּר דְּהָא אֲמַרְיִנּוּ שְׁם בַר"ה [ד"ו] דְּצָרִיכִי תְרִי פְּסוּקֵי חַד דְּאָמַר וְלֹא אֲפָרִישׁ וְחַד דְּאֲפָרִישׁ וּל"א ה"נ בְּנֻדְאֵי סְבָרָא הוּא דְּלֹא חֲזִיב בְּכָל תְּאַחַר עַל עֲשֵׂה דְּצָרִיךְ לְקַיָּים לְהַפְטֵר מִן הַמְּלָקוֹת עַל כֵּן תְּאַחַר דְּאִין בּוּ חֲזִיב לַעֲנִיִּים כְּלָל וְלֹא אָמַר וְלֹא אֲפָרִישׁ כְּמוֹ בְּצַדִּיקָה אִינוּ חֲזִיב כְּלָל בְּכָל תְּאַחַר רַק מִשּׁוּם גִּזְזָה"כ דְּמַעֲמָךְ וְלֹא מִחֲמַת דְּקִיָּמוּ עֲנִיִּים וְדו"ק: סִימָן לֹא קֶצֶת הָעֲרוֹת בַּהֲל' עֲדוּת.

בב"ח סי' ל"ד פְּתַב [דְּעֲדוּת שְׁבִשְׁטֵר מוֹעִיל הַזְּמָה לְפָסוּל הָעֲדִים דְּלֹא עֲדִיף מִהַזְּמָה שְׁלֹא בַּפְּנִיָּהם וְכו'] הוּבָא בְּש"ף ס"ק י"ג ד"ה שְׁאֲפָשֵׁר וּבְסִי' ל"ח סק"ב הַשִּׁיג עֲלָיו וְז"ל וּנ"ל כְּדָבְרֵי הַב"ח וְלֹא מִטְעָמִי כו' שֶׁכִּי דְּהִכְחָשָׂה מִיָּהוּ הָוִי כְּמוֹ הַזְּמָה שְׁלֹא בַּפְּנִיָּהם לִיתָא דְּמִי לֹא עָסְקִי נְמִי שְׁמֻזְמִין אוֹתָם בַּפְּנִיָּהם כו' יַעֲי"ש וּנ"ל דְּכַוֵּנַת הַב"ח וְז"ל הוּא דְּהִנְהוּ בְּהַזְּמָה יֵשׁ שְׁנֵי עֲנִיָּים א' עַל גּוּף הַדְּבָר שְׁמַעֲיָדִין וַא' עַל הַמְּלִנָּה אוֹ עַל הַפְּקָדוֹן אִם חֲזִיב הַלְּנָה אוֹ הַנְּפָקֵד וְכַתְּבוּ שְׁם הַפּוֹסְקִים הַטַּעַם דְּהַזְּמָה שְׁלֹא בַּפְּנִיָּהם הַכְּחָשָׂה הָוִי דְּמָה שְׁמַעֲיָדִין עַל גּוּף הַמְּמוֹן אִם חֲזִיב הַלְּנָה אוֹ הַנְּפָקֵד הַלְּנָה וְהַמְּלִנָּה הֵמָּה בַּפְּנִי הַב"ד וְמָה אֵיכַפֶּת לְהוּ מָה שְׁהַעֲדִים אֵינָם כָּאֵן הָא הֵמָּה כָּאֵן וְעַלֵּיהֶם מְעִידִים שְׁאִין חֲזִיב הַלְּנָה וּבְכַפְּנוּ וּפְסָלוֹת הָעֲדִים הוּא עֲנִין אַחַר וְעִיָּין בַּנ"מ ל"ח וַא"כ שְׁפִיר מְדַמָּה הַב"ח הַזְּמָה בְּשִׁטְר לְהַתֵּם דְּהִנְהוּ קִי"ל עֲדוּת שְׁבַכְתָּב פְּסוּל וְרַק בְּשִׁטְר כְּפִשׁ הוּא מִטַּעַם דְּהָוִי כְּמוֹ שְׁנַחֲקָרָה עֲדוּתָן בַּב"ד דְּעֲדִים הַחֲתוּמִין עַל הַשִּׁטְר הָוִי כְּנַחֲקָרָה עֲדוּתָן בַּב"ד וְהָוִי כְּהַגִּידוּ אִזְּ בַּע"פ בְּשַׁעַת חֲתוּמָתָן אוֹ מִטַּעַם שְׁנַכְתָּב בְּצִוּוֵי הַבַּע"ד וְכו"ז אִם אֲמַרְי' שְׁהַשִּׁטְר אָמַת דְּמַדְּאוּ' לֹא חֲזִי שִׁינּוּ לְזִיוִף וַא"צ קִיּוּם וְרַק עֵיקָר הַעֵיקוּב דְּגִזְזָה"כ מְפִיָּהם וְלֹא מַפ"כ ע"ז אֲמַרְי' דְּהַשִּׁטְר אָמַת אָבֵל אִם יֵשׁ עַד: (הַשְּׂאָר חֲסֵר) [נ"ל דְּכַוֵּנַתוֹ דְּכִינּוּ דִישׁ עֲדִים הַמְּזוּמִין לְהַשִּׁטְר נְמַצָּא אַגַּמ"ל דְּלֹא הָוִי כְּנַחֲקָרָה עֲדוּתָן בַּב"ד וְגַם לֹא נִכְתָּב בְּצִוּוֵי הַבַּע"ד א"כ שׁוֹב לֹא הָוִי רַק עֲדוּת בְּכַתְּב דְּלֹא הָוִי עֲדוּת וַא"כ שְׁפִיר נְהִי דְּלְפָסוּל הַשִּׁטְר מְהִי הַהַזְּמָה אָבֵל לַעֲנִין עוֹנֵשׁ אִפִּי' כְּשֶׁהַזְּמָה בַּפְּנִיָּהם לֹא יוֹכֵל לְחוּל הַעוֹנֵשׁ דְּהָרִי בַּלֹּא"ה עֲדוּתָן פְּסוּל מִשּׁוּם מְפִי פְּתָבָם וְשְׁפִיר הָוִי כְּהַזְּמָה שְׁלֹא בַּפְּנִיָּהם וְדו"ק עכ"ה]: הַשִּׁטְר וְז"ל בְּסִי' ל"ה ס"ק א' וְז"ל ב' שְׁעָרוֹת אַחַר י"ג שְׁנִים גְּמוּרוֹת כו' עכ"ל הַסַּמ"ע מְשַׁמַּע דַּר"ל כו' יַעֲי"ש וְלַעֲנִי' לֹא נִרְאָה כְּלָל לְחַשׁוֹב שְׁעוֹת בִּי"ג שְׁנִים וְיוֹם א' דְּהִנְהוּ מְבֹאָר בְּש"ס [נְדָה מ"ד ב'] פְּלוּגְתָא דְּתַנְאֵי גַבִּי בַת שְׁלֵשָׁה וְיוֹם א' אִם סְגִי בַב' שְׁנִים וְיוֹם א' אוֹ ב' שְׁנִים וְשְׁלֵשִׁים יוֹם וְגַם גַּבִּי עֲשָׂרִים וְהִבִּיא סִימְנֵי סְרִיס יֵשׁ פְּלוּגְתָא [שְׁם מ"ז ב'] אִי סְגִי בְּשְׁלֵשִׁים יוֹם וְגַבִּי י"ג וְיוֹם א' אִין חוּלְק דְּבַעֲי י"ג וְיוֹם אָחַד וְהַסְבָּרָא פְּשׁוּט מִשּׁוּם דְּפְלִיגִי אֲמוּרָאֵי [שְׁם מ"ה] אִם תּוֹף זְמַן כְּלַפְנֵי הַזְּמַן אוֹ כְּלַאֲחַר זְמַן וַא"כ מ"מ לְמ"ד דְּתוֹף זְמַן כְּלַאֲחַר זְמַן בְּנֻדְאֵי מְהִי הַסִּימְנִים כֹּל שְׁמַבִּיאִין בְּתוֹף שְׁנַת הַי"ג וְאִם לְמ"ד דַּת"ז כְּלַפְנֵי הַזְּמַן בְּנֻדְאֵי דַל"ש לּוֹמַר דְּסְגִי בִי"ב שְׁנִים וְשְׁלֵשִׁים יוֹם דְּנְהִי דְּשְׁלֵשִׁים יוֹם לְשַׁנָּה יַחֲשָׁב מ"מ כֹּל הַשְּׁנָה הָוִי ת"ז וְלֹא לְאַחַר זְמַן וְכִינּוּ דְּבַעֲיָנּוּ דְּיַבִּיא הַשְּׁעָרוֹת לְאַחַר הַי"ו שְׁנִים מְמִילָא לְאַחַר שְׁלֵשִׁים דְּשַׁנַּת י"ג הָוִי עֲדִינּוּ תּוֹף י"ג אָבֵל לֹא הָוִי לְאַחַר הַי"ג וְלִכְּן לַכ"ע בְּעִינּוּ דְּוָקָא י"ג וְיוֹם א' אָף כְּשֶׁעָבְרוּ הַי"ג שְׁנִים נְהִי דְּלֹא הָוִי שְׁלֵם בְּשַׁעוֹת מ"מ סְגִי בִי"ג שְׁלֵמוֹת דְּהָוִי אַחַר הַי"ג שְׁנִים דְּאֵנּוּ בְּתַר שְׁנוֹת הָעוֹלָם אֲזִלִּי' בְּזָה כְּמוֹ בְּכֹן כ' שְׁהִבִּיא סִימְנֵי סְרִיס דְּסְגִי בִי"ט שְׁנִים וְלְמ"ד יוֹם אוֹ לְהַרְמָב"ם וְז"ל [בַּפ"ב מְה"א] כ' פְּחוֹת לְמ"ד יוֹם אָבֵל לֹא בְּעִי

שְׁלִימוֹת וְרַק בִּי"ג שָׁנִים א"א לומר דְּסִגֵי מַחֲמַת לְמ"ד בְּשָׁנָה דְנָהִי דְהוּי בְּשָׁנָה הָא עכ"פ תוֹד הַפְּרָק הוּי אָבֵל בְּעֵבֹר כָּל הַי"ג שָׁנִים הוּי בְּשָׁנוֹת הָעוֹלָם בְּתַר י"ג אפ"י לֹא נִתְמַלֵּא בְּשָׁעוֹת דְּהָא פְּסָקִינוּ בְּזָה דְלֹא כְּרַב דַּס"ל שְׁלִימוֹת בְּסָרִיס וְה"ה בִּי"ג שָׁנָה: הִנֵּה הַתּוֹס' בְּסִנְהֶדְרִין [דָּף מ"א ע"ב ד"ה שְׁזָה יוֹדֵעַ וְנ"ל וי"ל דָּאִם אֵיתָא דְלֹא אָזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא הוּי לִי כְּחוֹזֵר וּמַגִּיד וְכו' יע"ש].

וְנָה קָשָׁה חֲדָא דְהָא קוֹדֵם חֲקִירַת פְּוֹלָן יְכוּלִין לְהַחֲזִיר אֶפְיָלוּ לְאַחַר כ"ד [כְּמַבְנֵאָר בְּטוֹר וּב"י ס' כ"ט] וְגַם קָשָׁה מְאִי פְּסִיקָא לְהוּי דְהוּי אַחַר כ"ד וְנ"ל לְיִישָׁב בְּהַקְדָּם לְתַרְזַן דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּרִישׁ דְּבָרֵיהֶם וּבְפְסָחִים [דָּף י"א ע"ב] שְׂכ' וְנ"ל [וי"ל דְּשָׁפִיר דְּיִיקִינוּ פִּינוּ דְּשִׁיילִינוּ בְּאַיְזָה יוֹם וּמְכוּוֹנֵי לְיוֹם אֶחָד וְכו' ע"ש].

דְּקָשָׁה עֲדִיין מַה נִּפְסִיד אִם נִבְדָּקֵם עוֹד הַפְּעַם. וְתוּ הַקָּשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּהִלָּא ר"מ לֹא אָזְלִיל בְּתַר רַבֵּי וְחִינֵי לְמִיעוּטָא א"כ מְאִי מְהֵי לְצִטְרָף עֲדוּתָן [לר"מ שְׁם בְּפְסָחִים י"א ב'] וּלְתַרְזַן כ"ז נִקְדִים דְּהִנֵּה קָשָׁה עַל הַגְּמָרָא [סִנְהֶדְרִין ס"ט ע"א] דְּמְאִי מְקָשָׁה מְהָא דָּא אֹמֵר בְּב' בְּחֻדְשׁ וְכו' ש"מ דְּאָזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא [מנ"ל דְּיִלְמָא לֹא אָזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא] רַק דְּנֶאֱמַרְנִין לְפָרֵשׁ דְּבָרֵיהֶם כְּדָקִי"ל בְּש"ע וּבְהַדְיָא אֶמְרִינוּ בִּירוּשְׁלַמִי דְּטַעוֹת שְׁמַצְוִיין לְטַעוֹת נֶאֱמַרְנִין וּבְש"ע ס' כ"ט מְפָרֵשׁ פֶּן לְדִינָא [וְא"כ בְּזָה שְׁמַכוּוֹנֵי לְיוֹם הַשְּׁבִיעִי נִתְפָּרַר שְׁטַעוֹ וּכְמַש"כ הַתּוֹס' הַנְּ"ל] וְא"כ מנ"ל מְזָה דְּאָזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא אַף י"ל דְּקו' הַגְּמ' דְּנָהִי דְּנֶאֱמַרְנִין לְפָרֵשׁ דְּבָרֵיהֶם מ"מ לִילָא דְּאָזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא הוּי פְּלֵא מְעִיד עַל יוֹם הַחֻדְשׁ רַק עַל יוֹם הַשְּׁבִיעִי [וְא"כ בְּצָרִי לִי מִז' חֲקִירוֹת] וּמִש"ה ש"מ דְּאָזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא דְּטַעֵי וְהוּי פְּאָלוּ הַעִיד בְּפִירוּשׁ בְּג' בְּחֻדְשׁ וְכ"כ הַתּוֹמִים ס' [כ"ט ס"ק א'] לְשִׁיטְתוֹ שְׁם וּלְקוֹן נְמִי שְׁפִיר מְתוּרְזַן בְּזָה נְהִי דְּעַד נֶאֱמָן לְתַרְזַן דְּבָרֵינוּ מ"מ כָּל פְּמָה דְּלֹא מְפָרֵשׁ הוּי פְּלֵא אֶמֶר בְּכַמָּה בְּחֻדְשׁ לִילָא דְּאָזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא.

וְהִנֵּה לִפ"ז דְּבִאֲמַת אִם אֹמֵר יוֹם הַשְּׁבִיעִי בְּמַכוּוֹן עִם הַעֵד הַשְּׁנִי נִתְגַּלָּה שְׁטַעָה וְרַק דְּלֹא הוּי פְּאֹמֵר יוֹם הַחֻדְשׁ בְּפִירוּשׁ [רַק פִּינוּ דְּרַבָּא טַעֵי הוּי פְּאֹמֵר יוֹם הַחֻדְשׁ בְּפִירוּשׁ] וְהִנֵּה לִפ"ז אפ"י אִם לְאַחַר שְׁאֹמֵר יוֹם הַשְּׁבִיעִי יִחְזוֹר וַיֹּאמֵר שְׁלֵא טַעָה בְּעֵיבוֹר הַחֻדְשׁ ג"כ לֹא יוּכַל לְחַזֵּר מִמָּה שְׁאֹמֵר כְּכָר בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי וְא"כ ל"ק קו' [עַל] הַתּוֹס' שְׁמָה נִפְסִיד אִם נִשְׁאַלְמֵם הָא מְבֹאָר (בב"י) בְּטו"ז ס' כ"ח סְעִי ט"ו בְּשִׁמְמַהֲרָשׁ"ל בְּתַשׁוּ' אִם אֶמֶר שְׁלֵא בְּפִינוּ שׁוּב א"י לְחַזֵּר וְלֹא בְּפִינוּ מְשׁוּם שְׁצ"ל כְּאֶשֶׁר אֶמֶר קוֹדֵם שְׁלֵא בְּפִינוּ וְא"כ גַּם כָּאֵן פִּינוּ שְׁאֹמֵר בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכוּוֹן עִם הַעֵד הַב' שׁוּב לֹא יוּכַל לְחַזֵּר וְלֹא מְפָרֵשׁ שְׁלֵא טַעָה בִּימֵי הַחֻדְשׁ שְׁאָזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא א"כ ל"ק קו' [עַל] הַתּוֹס' דְּמָה נִפְסִיד אִם נִשְׁאַלְנוּ [ז"א דְּלֹאֲחַר שְׁכָבָר פְּוֹנוּ לְיוֹם הַשְּׁבִיעִי] הָא לֹא מְהִימֵן לְחַזֵּר מְזָה שְׁאֹמֵר בִּימֵי הַשְּׁבִיעִי וְכִינוּ דְּצָרִיף דְּוִקָא לֹא מְפָרֵשׁ שׁוּב מַה שְׁאֹמֵר פִּינוּ שְׁאִין בְּיָדוֹ לֹאֲמַר אֵיפְכָא דְּיָבוֹר כִּי הָאִי שְׁמוּכְרַת לוֹ פְּאָלוּ אִינוּ וְלִזָּה שְׁפִיר הַקָּשָׁה הַתּוֹס' דְּנָהִי דְּאָזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא מַה נִּפְסִיד בְּשִׁאֲלָה וְתִקְרָצוּ דְּשָׁפִיר דְּיִיקִנוּ בְּמָה שְׁפִינוּנוּ לְיוֹם הַשְּׁבִיעִי וְאַח"כ פִּינוּ דְּכוּוֹן בִּימֵי הַשְּׁבִיעִי שׁוּב א"א לְשִׁאֲלוֹ דְּלֹא יוּכַל לְחַזֵּר וְכו' וּבְזָה לֹא קָשָׁה דְּלֹאֲמֵר חִינֵינֵינוּ לְמִיעוּטָא דְּזָה לֵיתָא דְּנָהִי דְּחִינֵינֵינוּ לְמִיעוּטָא אָבֵל בְּתַר רַבָּא וְדָאִי חִינֵינֵינוּ וְא"כ לֹא יוּכַל לְחַזֵּר מִמָּה שְׁאֹמֵר בְּכוּוֹן בְּשִׁבְעִי עִם הַעֵד הַב'.

וא"כ לא אפשר לשאלו ובמקום דלא אפשר גם ר"מ לא חייש למיעוט ובצל"ח מתרץ
 כן דהוי לא אפשר אף לא מפרש דלמה לא אפשר ולפמ"ש א"ש אף לפ"ז יקשה על תוס'
 מה שהקשתי בריש [דברינו] דמאי פתבו דאלולי דאזלינן בטר רובא הוי חוזר ומגיד הא
 כ"ז שלא נחקרה עדותן יכול לחזור אפי' לאחר כ"ד דהנה זולת דברינו ה"ל י"ל דהתוס'
 ס"ל פדברי הריב"ש [ע' בשער משפט סי' כ"ט סק"א וצ"ע] דלא יוכלו לחזור קודם
 חקירה מיום ליום אחר רק דיוכל לומר מזידים היינו ומש"ה פתבו דהוי חוזר ומגיד מיום
 ליום אחר אף לפ"ד ה"ל אאל"כ דאפתי קשה מנ"ל דאזלינן בטר רובא דילמא משום
 יום השבוע שמכוננים ליום א' עם העד הב' ואי דלא אמר יום הח' הא יוכל לשאלו וכמ"ש
 הפ"י דבאמת שזילינו לי' אי טעה בעיבור ורק דכתבנו דלא יוכל לחזור וא"כ אפי' אם
 יאמר טעיתי בעיבור אין דבורו פלום פנין שלא יוכל לחזור זה ליתא פנין דע"כ טרם
 פלות הדו"ח יכול לומר מזידים היינו א"כ ביזו לבטל כל העדות בנדאי נאמן לומר
 ולחזור ולא הוי פמוכרח ועדותו הוי עדות אם יאמר באמת שטעו ול"ד לדברי הריב"ש
 דהתם לא יוכל לחזור מיום זה ליום אחר אבל הכא הוי שפיר הגדתו פבראשונה ורק
 שטעו בעיבורא ולא אמרי' הרי מוכרח לומר כן שלא יוכל לחזור ז"א דהא יכול לבטל
 כל העדות ומש"ה נדאי מהימנא אמה שאומר פדבריו שאמר באותו יום מימי השבוע אף
 נ"ל לתרץ זה בהקדם דברי התוס' פסחים [וי"ב ב' ד"ה באיזה יום שכתב וז"ל תימא
 פנין שפבר פנונו יום אחד לחודא למ"ל למשיילינהו באיזה יום וכו' ע"ש] וזה פלא דהרי
 בסנהדרין דף [מ' ע"ב] איתא בגמ' וז"ל לדבריה מי שפא ואמר עכשיו הרגו אומר לו
 באיזה יום וכו' אלא אע"ג דלא צריף רמינן עלי' כר' שמעון בן אליעזר [והיינו רשב"א
 דלעיל דל"ב מסייעין הי' את העדים ממקום למקום וכדי שתטרוף דעתם עליהם ויחזרו
 בהם] הרי דר"י פריף זה לרבנן והשיבו לו דשזילינו פדי שיחזרו בהם ותירוץ זה מספיק
 גם לקו' התוס' ז"ל ונה"ל לתרץ דהנה רש"י ז"ל פי' וז"ל.

[ונ"ל דכוננתו על רש"י בדרף ל"ב ע"ב ד"ה היכי אמרינן לי' לאחר שחקרום ודכרשום
 ובד"ה וקא קא חסמינן לי' וכו' ויחזרו בהם תוכ"ד עכ"ה] והתוס' ז"ל פתבו וז"ל .

[נ"ל פנונתו לדברי התוס' שם ד"ה היכא שר"ל דנה דשאלו להו פדי לחסמן לא הוי
 הפסק והוי בכלל החקירות ואף כ"ז לרב יהודא אבל לתירוץ רבה ואפיי ורבא דתנן'
 פנותי' שפיר י"ל כסברא פשוטה של התוס' דמה דאינו שאלה רק לחוסמן אינו בכלל
 חקירה עכ"ה] והנה לפי תירוץ רבא אמרינן שפיר דכל דבר שא"צ לחקירה אינו בכלל
 חקירה (והנה הכא) ומבואר שם דדבר שאינו רק ויחזרו ויאמרו מזידין אינו בכלל
 חקירות יעו"ש בתוס' [הנ"ל] שפן הוא בפירוש שם והנה מקשו התוס' שפיר דכיון דא"ל
 אינה יום בשבוע וגם אינה שעה (היינו) [הו"ל] לשאלה אחר אינה יום בחודש א"כ אינה
 יום בשבוע הוא למותר ואינו רק לסניעם ולהחזירם שיאמרו מזידים היינו א"כ אינו
 בכלל החקירות ודרישות והוי שאלה זו הפסק והוי לאחר כ"ד ולא יוכלו לחזור ושפיר
 הקשו התוס' וע"ז מתרצים דנ"מ באם אמרו א' בב' וא' בג' בחדש [ושפיר הו"ל מן
 החקירות] וכיון דהוי מחקירות שוב (א"י לחזור לאחר כ"ד) [הוי תוף פדי דבור דהוי
 מן החקירות] ולכן פתבו התוס' דאי לא אזלינן בטר רובא א"כ בכמה בשבוע אינו

מהחקירות פִּינּוֹן דַּאינּוֹ (מְהָרֹב) [נ"מ בְּשׁוּם פְּעַם דְּהָא לָא אֶזְלִינּוּ ב"ר וְהוּ"ל תִּיִּקְרָא מְוֹכְשִׁים עכ"ה] וא"כ הַשְּׂאֵלָה דַּאינּוֹ יוֹם בְּשׁוּבֵעַ אֵינּוּ מֵהַחְקִירוֹת וּב"ר הָיִי הַשְּׂאֵלָה לְמוֹתֵר וְאֵינּוּ פּוֹעֵל רַק לְזִמְרָא מְזִידִים אֲנִי זֶה לָא הָיִי מֵהַחְקִירוֹת א"כ הָיִי הֶפְסֵק לְאַחַר כ"ד וְלֹא יוֹכֵל לְחַזֵּר וְהִיא דַּאֲמָרוּ אֲמַשׁ הֲרֵגוּ פִּינּוֹן דַּע"כ"פ לְפַעְמִים פְּשִׁילָא אֲמָרוּ אֲמַשׁ א"כ שׁוּב הָיִי מֵהַחְקִירוֹת וְיִכּוּל לְחַזֵּר וְדו"ק עֵינּוֹן בַּח"ס אַה"ע ס"י כ"ו וְס"י פ"ה עכ"ה] וְזֶה בְּרוּר.

וְהֵיכָן פְּתִיבָנּוּ רַאִי לְדַבְּרֵינוּ דְּלִר"מ בְּלֹא אֲפָשֵׁר אֶזְלִינּוּ בְּתֵר רַבָּא דְּלְכַאוּרָה קָשָׁה לִר"מ וְכִי פֶל עֲלָמָא טוֹעִים שְׂתִי שְׁעוֹת הֲלֵא רַק קָצַת אֲנָשִׁים אוֹ רַבָּא טוֹעִים וְלֹא אֶזְלִינּוּ בְּתֵר רַבָּא א"ו פִּינּוֹן דַּא"א אֶזְלִינּוּ בְּתֵר רַבָּא וְלִזְנָה א"ש מַה שְׁהֲרַמְב"ם ז"ל בַּה"ע פְּתַב שְׂאָדָם טוֹעָה שְׁעָה וְהָא מוֹכַח בְּגִמְרָא [פְּסָחִים הַנָּ"ל] לִר"מ דְּפָסֵק הֲרַמְב"ם ז"ל פְּנוֹתֵי אָדָם טוֹעָה שְׂתִי שְׁעוֹת אָף לִפ"ד א"ש דְּהֵיכָא לְכַאוּרָה לָא אֲמָרִינּוּ שְׁטוּעָה כ"כ רַק אִם הִתְקַרַח מִמְשַׁנָּה אוֹ מִבְּרִייתָא מוֹכַח שְׁטוּעָה כ"כ וְהֵיכָא לְכַאוּרָה י"ל דַּאִין רַאִי שְׁטוּעָה שְׂתִי שְׁעוֹת רַק שְׁעָה אַחַת וְיִזְתֵּר מִשְׁעָה הָיִי סָפֵק וְאִפ"ה מְצַרְפִּין עֵדוּת שְׁל שְׁעָה ב' וְגו' מִשׁוּם דִּישׁ סָפֵק אַחַד דִּילְמָא מַעְשָׂה הָיִי אוֹ בְּתַחֲלַת שְׁלֵשׁ (וְכִסּוּף אַרְבַּע וְאִם פְּנוּנְתוֹ בְּסוּף שְׁלֵשׁ) [אוֹ בְּסוּף ב' וְשִׁנְיָהֶם פְּנוּנְתָם עַל תְּחִילַת שְׁעָה אוֹ עַל סוּף שְׁעָה וְאִף דְּלֵא תְּלִינּוּ הַטְּעוֹת בְּשִׁנְיָהֶם כַּמֶּש"כ הַתּוֹסֵף בַּד"ה אֶלָּא חַד מְנִי טְעָה בְּשְׁעָה אַחַת וְאִי דְּלִמָּא פְּנוּנַת הָאֲחַד מִתְּחִילַת ב' וְכַנּוּנַת הָאֲחַר בְּסוּף ג' וְכַאֵן דְּלֵא תְּלִינּוּ הַטְּעוֹת בְּשִׁנְיָהֶם ע"כ עֵדוּתוֹן מְרוּחָק בְּב' שְׁעוֹת עכ"ה] דְּלִמָּא אָדָם טוֹעָה שְׂתִי שְׁעוֹת אֲבָל אֵינּוּ מוֹכְרַח שְׁיִטְעָה אָדָם בְּנוֹדָאֵי שְׂתִי שְׁעוֹת וְרַק לִר"מ דְּחִינֵישׁ לְמִיעוּט לָא מְהַנִּי ס"ס וְלִהְכִי צ"ל אֲלִיבֵי דְּנוֹדָאֵי אָדָם טוֹעָה שְׂתִי שְׁעוֹת וְלֹא שְׁיִיף לְזִמְרָא לָא אֲפָשֵׁר דְּהָא יְכוּלִין לְבַרְר וְלִזְיִיק אִם [פְּנוּנְתָם] בְּתַחֲלַת שְׁלֵשׁ אוֹ בְּסוּף וְכַשְׂלָמָא לְדִידוֹ דַּאֶזְלִינּוּ בְּתֵר רַבָּא וְס"ס לָא שְׁיִיף לְזִיִּיק וְלִשְׂאֵלָן פִּינּוֹן דַּאִין שְׁנֵי הַסְּפִיקוֹת יְכוּלִין לְהַתְּבַרַר כַּמְבּוֹאֵר בַּנ"ב מ"ק [י"ד מ"ג וְנ"ז] אֲבָל לִר"מ דְּלֵא אֵלִים לִי רַבָּא אוֹ ס"ס וְרַק בְּמָקוֹם דְּלֵא אֲפָשֵׁר אֶזְלִינּוּ בְּתֵר רַבָּא אוֹ ס"ס הֲכָא הָא יוֹכֵל לְהַתְּבַרַר וּמִש"ה מוֹכְרַח לִר"מ דַּאֲדָם טוֹעָה ב' שְׁעוֹת וְא"כ הָיִי לָא יְכוּל לְבַרְר אֲבָל לְהֲרַמְב"ם [לְדִידוֹ דַּאֶזְלִינּוּ ב"ר אִף דְּלַעֲנִין כְּפָה אָדָם טוֹעָה פּוֹסֵק כַּר"מ מ"מ] שְׁפִיר י"ל דַּאִין אָדָם טוֹעָה בְּנוֹדָאֵי יִזְתֵּר מִשְׁעָה וְיִזְתֵּר מִשְׁעָה הָיִי רַק סָפֵק וְרַק דְּמְצַרְפִי עֵדוּת דְּשְׁעָה ב' וְגו' מִשׁוּם ס"ס וְכַנּוּ"ל וּלִפ"ז לָא קָשָׁה דְּבַה' חו"מ פְּסֵק דְּטוּעָה שְׂתִי שְׁעוֹת וּכַמֶּש"ש בְּתַשׁוּ דְּהָא הָיִי עַכ"פ סָפֵק וְאֶזְלִינּוּ לְחַוְמָא וְרַק בְּעֵדוּת נוֹסֵף [עוֹד ס'] דְּלִמָּא פְּנוּנְתוֹ לְתַחֲלַת שְׁלִישִׁית וְכַנּוּ"ל אֲבָל בְּחִמְצָא דְּלִיכָא אֶלָּא חַד סָפֵק אֶזְלִינּוּ לְחַוְמָא דְּטוּעָה ב' שְׁעוֹת וְאִפִּי לִפ"ד הִירוּשְׁלָמִי דְּלִר"מ חִמְצָא קוֹדָם זְמַנּוֹ הָיִי דְּרַבְּנָן מ"מ אֶזְלִינּוּ לְהַחְמִיר דְּהָיִי קְבוּעַ וְדו"ק: הַטּוֹרִי אֲבָן מִקְשָׁה עַל הַגַּמ' ר"ה [דָּף כ"ו ע"א] לִמ"ל לְרַע"ק הַטְּעָם פִּינּוֹן דְּחִזּוּ לָא מוֹצְאִים לוֹ זְכוּת וּבְקָרָא פְּתִיב וְהַצִּילוּ וְהֲלֵא בְּגַמ' בְּסַנְהֶדְרִין [דָּף נ"ט ס'] אֲמָרִינּוּ דַּצ"ל [הַשְּׁלִישִׁי] וְאֲנִי כְּמוֹהוּ מִשׁוּם דְּלַרְע"ק נְמָצָא א' קַא"פ בְּטַל הַעֲדוּת וְלָכֵן צְרִיכִים לְחַקֵּר פֶּל הַעֲדִים דְּלִמָּא יְפָסֵל אַחַד מֵהֶם בְּהִזְמָה אוֹ בְּהַחְשָׁה וּיְבַטֵּל הַעֲדוּת וּכְתִיב וְהַצִּילוּ הַעֲדָה ע"כ בְּסַנְהֶדְרִין שְׁם בְּרַש"י וְא"כ לִפ"ז פִּינּוֹן דְּלַרְע"ק צְרִיכִים פְּנֹלָם לְהַעֲדִיד מִמִּילָא הָיִי עַד הַמַּעֲדִיד דְּלַכ"ע אֵינּוּ נַעֲשָׂה דִּינּוֹ וּלְפַע"ד לִק"מ לִפ"ד הֲרַמְב"ן בְּמַכּוֹת שְׁמִבִּיא הֲרִיטְבָ"א שְׁם [ד"ו] דְּבַהֲזָמָה לָא שְׁיִיף נְמָצָא א' מֵהֶם קַא"פ וְצ"ל שְׁם בְּסַנְהֶדְרִין דַּאִין הַחְשָׁשׁ מִשׁוּם שְׁמָא יִזְמֵם אוֹ יִכְחַשׁ א' מֵהֶם דַּמ"מ הַשְּׂאֵרִי עֲדִים יְהִי כְּשֵׁרִים וְרַק הַחְשָׁשׁ שְׁמָא יֵשׁ בְּהֶם קַא"פ

שְׁפֹנוּנוּ לְהַעֲדֵיד וְהִנֵּה שָׁם רַע"ק אֵינְרִי בְּסִנְהֶדְרִין שְׁרָאוּ בְּאַחַד שְׁהַרְג וְהַסְנֶהְדְרִין לֹא הָיוּ קְרוּבִים [זל"ז] כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּרַמְבַּ"ם ז"ל בַּה"ס [פִּי"א ה"ח ו"ט] וְאִיכָּא אֵין הַחֲשֵׁשׁ רַק שְׁמָא יְהִי (יִתְר) [מִן] הָרֹאִים קְרוּבִים לְהַהוּרְג וְנָה א"א דַּא"כ גַּם לְדִינְגִים יִפְסְלוּ: הַתּוֹס' בַּב"ב [דָּף קי"ד ע"א] וּבְסִנְהֶדְרִין [דָּף ט' ע"א] הִקְשׁוּ עַל הַרְשָׁב"ם ז"ל [שְׁפַתְב גַּבִּי שְׁלֵשָׁה שְׁנֵינְסוּ לְבַקֵּר אֶת הַחֹלֶה דָּאם נִתְפָּנוּנוּ לְהִיּוֹת עֲדִים שׁוּב אֵין עוֹשִׂים דִּין דְּהָא הַטַּעַם דָּאֵין עַד נַעֲשֶׂה דִינָן הוּא אִו מְשׁוּם דְּבַעֲיָנָן עֲדוּת שְׁאַנְי"ל אִו מְשׁוּם וְעַמְדוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים וְגו' וּמַה"ט אֵין לְפִסְוֹל הַמְתַּפְּנוּן לְהַעֲדִיד] וְנִלְע"ד דַּל"ק מִיַּדִּי דְּהִנֵּה לְכַאוּרָה קִשָּׁה מְאִי קְאָמַר הַגַּמ' לֹא תִהְיֶה שְׁמִיעָה גְדוּלָה מְרַאֲי' הָא בְּעֵינָן וְעַמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים כַּמ"ש הַתּוֹס' עֲצָמָם וְהַרְשָׁב"ם ז"ל וּבְרַאֲי' לִיפָּא עֲמִידַת עֲדִים לְפָנֵי ד' אָף דִּי"ל פִּינָן דְּשְׁמִיעָה [לֹא עֲדִיף מְרַאֲי'] הָיוּ כְּמוֹ שְׁהַגִּידוּ בְּפָנֵיהֶם וְהִמָּה נַעֲשׂוּ דִינְגִים וְאַח"כּ מְצָאֵתִי לְגְדוּלֵי הָרַאשׁוֹנִים שְׁפַתְבוּ כֵּן וְהִנֵּה לְפִי מַה דְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּרַמְבַּ"ם דָּאם אִפִּי' הִי שְׁלֵשָׁה וְכַתְּבוּ בְּשֵׁם אַנְחָנוּ עֲדִים דְּהַקִּיּוּם בְּטַל וְהָיוּ עַד מְפִי עַד דְּכִינָן דְּלֹא נִתְפָּנוּנוּ לְדִינְגִים וְעֵינָן בְּסִי' מ"ו בַּח"מ [בְּשָׁ"ף ס"ק ע"ח ע"ט] דְּכֵן הוּא לְדִינָא וְאִיכָּא בְּאֵם כְּפִינוּנוּ לְהַעֲדִיד בְּשַׁעַת רַאֲי' וְאַזְהָ לֹא הָיוּ [הַרְאֲי' כְּמוֹ] הַשְׁמִיעָה כְּפִאלוּ עַמְדוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים לְפָנֵי ד' אֲאֵלוּ הַדִּינְגִים דְּהָא לֹא נִתְפָּנוּנוּ לְהִיּוֹת דִּינְגִים וְצ"ל רַק כִּינָן דַּע"כּ פ' יוֹדְעִים הִמָּה בְּעֲדוּת ע"י רַאֲיִתָּן יַעֲשׂוּ דִינְגִים וְלִזָּה אֵין עַד נַעֲשֶׂה דִינָן אָף כ"ז בְּכִינוּנוּ לְהַעֲדִיד דְּלֹא הָיוּ רַאֲי' כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּרַאֲי' לְחֹד דְּרִשׁוּת בְּיָדָם לְהַעֲשׂוֹת דִּינְגִים אִו עֲדִים לֹא אַח"כּ כִּינָן דְּלֹא כְּפִינוּנוּ מִתְּחִלָּה לְשֵׁם עֲדִים מַש"ה שְׁפִיר הָיוּ רַאֲיִתָּם כְּפִאלוּ שְׁמַעוּ (אָף) [אַז] שְׁנַעֲשׂוּ דִינְגִים בְּשַׁעַת רַאֲי' וְדו"ק: בְּעֵינָן נִוָּגַע בְּעֲדוּת: דְּיוֹעַ שְׁהַר"י כֵּן מַג"ש ז"ל [וּמִוִּבָּא בְּקִצּוֹה"ח ר"ס ל"ז] כְּתִב דְּנוּגַע פְּסוּל מְטַעַם קְרוּב אֲפִילוּ בְּיָדוֹעַ שְׁאִינוּ מְשַׁקֵּר וְכֵן הַחֲזִיקוּ הַרְבֵּה הָאֲחֵרוֹנִים הַע"ש וּמַהֲרַמ"ם ז"ל וְהַשָּׁ"ף ז"ל וְ [שָׁם] דְּחָה זֶה וְרַק הַטַּעַם דְּמְשַׁקֵּר.

וְהַתּוֹמִים כְּתִב שְׁזָה תְּלוּי. בְּפִלְגֻמַּת הַרְאֲב"ד אִי בַע"ד פְּסוּל מְטַעַם מְקִימֵי דְּבַר לֹא עוֹשֶׂה דְּבַר יַעו"ש וּבְעֵינָי לֹא יִדְעָתִי הָאֵיף תְּלוּי זֶה בְּזָה פְּלִגְמַתָּן הוּא בְּבַע"ד אֲבָל נִוָּגַע י"ל דְּהוּא רַק כְּמוֹ קְרוּב אִו שְׁחִיטָתָּן לְמְשַׁקֵּר [צ"ע עֵי"ש בְּתוֹמִים] אִוְלָם לַפַּעַם ד' תְּלוּי בְּמִתְלֻקְתָּ הַמְּבֹאֵר בְּגְדוּלֵי הָאֲחֵרוֹנִים בְּנוֹטֵל שְׁכָר לְהַעֲדִיד דְּהַרִּיב"ל ז"ל [בְּתִשׁוּ' מוּבָא בְּקִצּוֹה"ח ס' ל"ד] דְּעַתּוֹ נִוָּטָה דְּאִינוּ מְטַעַם מְשַׁקֵּר דְּלֹא הִנְחָשׁוּדוּ יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת עֲדִי שְׁקָר בְּשִׁבִיל מְמוֹן וְרַק הַטַּעַם הוּא דְּהָיוּ נִוָּטֵל שְׁכָר לְהַעֲדִיד [וּפְסוּל מְדַרְבָּנָן מְטַעַם קְנֵס] אִם [כֵּן כַּמ"כ בְּנוּגַע אִם] יֵשׁ לוֹ אֵיזָה הִנְאָה בְּעֲדוּתוֹ [לֹא גִרַע נִוָּטֵל שְׁכָר לְהַעֲדִיד] וּפְסוּל מְדַרְבָּנָן וּבְאַמַּת הִיא רְחוּק שְׁחִמְכִים יִפְסְלוּ מְשׁוּם נִוָּטֵל שְׁכָר בְּאֶדָם שְׁלֹא מְכַוֵּן לְשְׁכָר כְּלָל כַּמ"ש גַּבִּי מְכַר לוֹ שְׁזָהוּ אִינוּ מַעֲדִיד לוֹ עֲלֵי' מְפָנֵי שְׁמַעְמִידוֹ בְּפָנֵי ב"ח דְּהַעֲדָה הִנֵּה מַעֲדִיד לְתוֹמוֹ וְכִי בְּשִׁבִיל שְׁאוּלֵי צְמַח לוֹ טוֹבָה? הִיא נִקְרָא נִוָּטֵל שְׁכָר זֶה פְּלֵא וְכַבֵּר תְּמַהוּ בְּזָה הָאֲחֵרוֹנִים עֵינָן בְּתִשׁוּ'.

גַּם לְכַאוּרָה פ"ז קִשָּׁה מְהָא דְּאֲמַרִּין בְּקִדּוּשֵׁין [מ"ג ב'] גַּבִּי הֵן הֵן שְׁלוּחֵיו וְעַדִּיו וּפְרִיף הַגַּמ' הֵנִי נִוָּגַעִין בְּעֲדוּת דְּצָרִיף לְפָרוּעַ בְּעֲדִים וְקִשָּׁה לְשִׁיטַת הַסּוּבָרִים דְּנוּגַע הוּא מְטַעַם נִוָּטֵל שְׁכָר לְהַעֲדִיד א"כ מְאִי שְׁכָר הִכָּא לְעֲדִים מְאִי שְׁכָר נִוָּטֵלִים א"א דְּאֲמַרִּין דְּלֹא מְשַׁקֵּרִי בְּדַאֲי מַה הִנְאָה לְהֵם בְּעֲדוּתָם הִלָּא הִלָּח לְקַדְשׁ לוֹ אֲשָׁה וּפְשׁוּ לוֹ טוֹבָה אֲבָל מַה

הנאה הגיע להם ומאי שֶׁכָּר נוטלים וכי זה יקרא שֶׁכָּר מה שלא ישלמו להמשלח בחנם וע"כ צ"ל כמ"ש הפ"י ז"ל שם דנעשים ב"ד על המעות הזה כמו כן פל נוגע נעשה ב"ד ע"ז המעות שלו נגיעה וכן באמת העיר שם הפ"י שעיקר פדעת הע"ש וכן פשטא דשמעתתא דפסול נוטל שֶׁכָּר להעיד משום שחיישינן שמשקר או דהוי כב"ד או פקרוב והנה ראיתי בהרבה אחרונים וגם בב"ב מה"ק נתקשה דהא אמרינן בגמ' אין אדם קרוב אצל ממונא וזה פלא גדול דע"כ לא אחר הגמ' אין אדם קרוב אצל ממונא רק לענין עדות בשורו להסקל אבל באמת לדידן לענין מעותיו להרויח ודאי מקרי קרוב וכ"מ בחי' ה"ר"ן ז"ל סנהדרין [דף יו"ד ז"ל דאע"ג דאמרי' אדם קרוב אצל עצמו אצל ממונו ל"א היינו לעשות דין בממונו כו' אבל אם יאמר אני מעיד שנקסים אלו שלי ודאי מעיד ע"ע ולא שיגיד בו עדות כלל יעו"ש] גם רש"י ז"ל במתק לשונו כיוון לזה [בסנהדרין] בדף י"א ע"א בד"ה [מי אמרינן אדם קרוב] ז"ל או.

ולכן דבר פשוט שאדם קרוב אצל ממונו והנה ראיתי לרשב"א הובא בשיטה מקובצת בב"ב דף [מ"ג] ז"ל [וללשון ראשון קשה לי דלממונא עד הוא וכו' וכדמשמע פ"ק דסנהדרין וכו' ע"ש] וזה הוא לכאורה שיטת אחרונים הנ"ל דאין אדם קרוב אצל ממונו וכן ראיתי בגליון הש"מ פתב מו"ח הגאון להקשות פן על הרשב"א ז"ל אף באמת דברי הרשב"א נכונים דז"ל שם [ואינו דומה לעדות שפגופו לרוצח ולרובע כדמשמע בסנהדרין כו' בעי רבא פ' רבע שורי מהו כו' אלמא דלגבי ממונא נמי עד הוא] והנה פוננתו עפ"י דברי (ה"ר"ן) [הרמב"ן] ז"ל הנ"ל שפתב להסביר דלמה אין אדם קרוב אצל ממונו משום דאין עדותו לעניני ממונו רק לדבר אחר שצריף ב"ד לזה לא נתבטל העדות ולא הוי בע"ד כלל פן ג"כ באם הוא מסלק עתה מן חלקו ורק שמעיד על חלק חבירו ובאנו לפוסלו רק משום שהי' מתחלתו בפסול שהי' נוגע אז גם אליו חלק לזה אמר הרשב"א ז"ל דלאסור' הוי ממונא רק פקרוב ולא כבע"ד וזה יציב ונכון אבל מעולם לא עלה ע"ד הרשב"א ז"ל שלממונו לא יהי' קרוב כלל.

ס"ד שאחרונים נטו לומר שעד אינו חשוד לשקר ורק שפסול משום נוטל שֶׁכָּר להעיד ועיין בבב"י אמנם הגם. שדבריהם נפלאו ממני מ"מ פן דעתם שנוגע אינו ב"ד ובנדאי הנה פדעת הש"ף ז"ל שפסול נוגע אינו מטעם ב"ד כלל אף הש"ף ז"ל פתב גם מטעם משקר ואותן השיטות ס"ל דפסול רק משום נוטל שֶׁכָּר להעיד ועיין בקצה"ח ז"ל [הנ"ל].

והנה לכאורה נ"מ בין ב' השיטות אם לפסול קרובי (הב"ח) [המוכר] להעיד ללוקח אם נימא שהטעם שמעמידה בפני ב"ח הוי ב"ד וכמ"ש הע"ש ז"ל א"כ אם העד הוא ג"כ קרוב [למוכר] פסול להעיד לו ללוקח אבל אם נימא שהמוכר אינו רק שחשוד לשקר פדי להעמידו בפני ב"ח בזה אין הקרוב פסול פיון שאינו נתחייב בעדותו ממונו ורק שימנע ממנו הנאה שלא יקרי לנה רשע ולא ישלם וכעין זה פתב מהרי"ט ז"ל דבשביל הנאה פנה אין הקרוב פסול להעיד אבל להר"י בן מג"ש ז"ל הוי ב"ד ממש ופסול גם קרובו להעיד לו ועיין בב"ב מה"ק להנה לכאורה גם נוגע פסול להעיד לקרובו בדבר שהוא נוגע לו כמ"ש התוס' בפ' מי שהי' נשוי בכתובות [דף צ"ב ע"ב בתוס' ד"ה דינא הוא כו']

יעו"ש] אף י"ל דל"ד פלל דהתם אם העידו על השטר שהוא חת"י אזי מחויב הוא הלנה שעבוד הגוף וע"י שעבוד הגוף משועבדי נכסיו ומה שלקח הלוקח הפסיד לעצמו שלא בדרך בקול שיעצא שהמוכר חב לאחרים אבל עדות העדים הוא לחייב קרוביהם בשעבוד הגוף ונכסים וא"כ הני שפיר לא ימות בעדות בנים ואם שהלוקח שילם לו בעד השדה ואטו בשביל שאדם אחר ישלם להקרוב ההיזק שמעידים עליו קרוביו יהיו הקרובים פשרים להעיד בנדאי ע"ז נאמר לא ימות בעדות בנים אבל מה שהעידו עדים ללוקח מקרוביהם שהטעם לשיטת הש"ה ו"ל משום חשש שקר פדי שלא ליקרי ל"ר ולא ישלם בכה"ג הקרובים פשרים להעיד: בסמ"ע ו"ל [סי' ל"ז ס"ק ה' ד"ה ואפי' [וכו'] הטעם כו' אבל אם חלק עמו מעיד יע"ש והט"ז השיג עליו וז"ל משמע דאם חלקו והמערער פא להוציא חלק השותף שהוא גזילה אינו מעיד וק"ל אמאי פ"י הרשב"ם וכו' יעו"ש] והנה נלפ"ד דאו"א דא"ח דהנה אפילו אם נימא פשיטת הט"ז ו"ל דלגבי לוקח [בשותפות וחלק עם השותף] אינו חוזר [על השותף] דהוי פלוקח שלא באחריות מ"מ אם הגזלן מכר להם להשותפים באחריות א"כ בנדאי פל הב' חלקים של השותפים היו משועבדים לאחריות כמ"ד בפסחים [דף ל"א ע"א] וז"ל הש"ס שם [אי פיקח הוא וכו'] וא"כ נהי דהשותפים שחלקו לא קבלו עליהם אחריות מ"מ השעבוד שיש ע"ז מהגזלן מזה לא פטר לו וא"כ יגבה המעיד מחלק שותפו שלא הי' ערעור מפח אחריות שמשועבד מהגזלן המוכר ולכן לדינא י"ל דהסמ"ע ס"ל פדעת הט"ז ו"ל דבלקוחות אינו חוזר אף כ"ז כשפמכרו הגזלן בלא אחריות דאם מכרו הגזלן באחריות יוכל לגבות מחמת אחריות הגזלן ולכן מה שנראה מוכח מדברי הסמ"ע ו"ל דכשמערער על חלק השני פסול להעיד אפי' חלקו משום שהראשון יחזור על המעיד פנונתו כשנמכר להשותפים באחריות מהגזלן אבל באם נמכר להם שלא באחריות מהשותף אינו יכול לחזור ולטרון ממנו פדברי הט"ז ו"ל: התנאים ו"ל [בסי' ל"ז ס"ק ג'] הקשה דלמה יוכל השותף להעיד בחלקו [של חברו] כשכבר חלקו] הא הוי פסול בחלקו ואיך יוכל לפסול עידי המערער בגזלנותא הא הוי עדות אחת וקיי"ל בסי' נ"א דכשמעיד לקרוב ורחוק דעדותו פסול אפי' על הרחוק ונלפ"ד די"ל דאיירי שפוסל את העדים שהמה קרובים להשותף השני ואף פינון שבכה"ג עדות אחת פסולין גם להשותף השני גם שהוא רחוק משום שבטלה מקצתו וא"כ הוי הוא המעיד בעדות זה שמעיד שהמה קרובים לשותף הוי המעיד ב"ד פינון שגם נגדו יבטל העדות וא"כ לא אמרינן בכה"ג עדות שבטל מקצתו דמקימי דבר פתוב ולכן העדות שהעיד השותף שעדות של המערער קרובים בטל [לגבי דידן] משום שהוא בע"ד בזה אבל על חלק השותף השני עדותו לא בטל מטעם עדות שבטלה מקצתו דזה הוא במקימי דבר ולכן נגד השותף שחלק עמו העדות כשר ולא אמרינן פינון שבטל נגד זה בטל נמי נגד השני כמו בכתב לשני ב"א דז"א דשם הטעם דיליף מנמצא א' מהם קא"פ שבטל העדות כמ"כ באם לאחד פסולים בטל גם לשני אבל הכא דזה המעיד על קרובתו הוא בע"ד לכן לנגדו הוי בע"ד וא"י להעיד שהמה קרובים ומש"ה נגדו עדותו של הקרובים שפיר דליכא עדות לדידן' שהמה קרובים ולכן חלקו נוטל המערער עם עדיו ומה שהעיד זה עליהם שהמה קרובים להשותף הוי עדות בטל לגבי דידן' דהוי בע"ד אבל לחבירו מהני עדותו ובטל עדותם להמערער משום קורבה וזה ברור: בתנאים פתב וז"ל [באורים ס"ק י"ד פתב דהשותפין נאמנים מטעם מיגו דהתובע לא ידע מהם

ע"ש] ואתפלא מאד אם איירי הכא בגנוגי שהלויים אינם מחוייבים לשלם א' בעד חבירו
א"כ פשיטא והוי פאנשים דעלמא וכמ"ש [בעצמו להקשות על הסמ"ע] ואם מיירי דא'
ערב בעד חבירו אפי' אם שתקו ולא תבע להם פסולים דנהי דלא תבע המלנה מ"מ המה
יודעים האמת שלנה ואם לא ישלם הכופר יצטרכו עדים המה לשלם מש"ה מעידים פדי
שישלם הוא חלקו ולכן נשאר בצ"ע ודברי הנ"מ צ"ע: הש"ך ז"ל [בסי' ל"ז ס"ק ו']
הביא דברי המישרים וז"ל [וכ' במשרים נ"ב ח"ה דאין בע"ד יכול להעיד על עדים
הבאים לחיבוו שהם פסולים אעפ"י שאין בע"ד נוגע בעדות פגון שיש עליו עוד פח
אחרת אבל אין זה נכון דמשמע אעפ"י שהפחאחרת לפנינו כו' וז"א ע"ש] ונ"ל לתרץ
עפ"י פשוטו דהנה פשהלנה בא לפסול אחד מכתות הראשונים א"כ אם באו פת השני
פולם פסולים משום נמצא א' מהם קו"פ ובשלקמא למ"ד צריף לברר א"כ אם לא העידו
תכ"ד לא נפסלו משום נמצא קא"פ דהנה קיי"ל בקרובים לא בעינן שיעידו תכ"ד דהא
נפסלו בצירופן בשעת ראי' אבל בעדים זוממין דלא ראוי פלל אין הצירוף רק בשעת
הגדה דהגדה הוא צירופן [ע' תוס' מכות ו' א' ובש"ך סי' ל"ז] ולפ"ז י"ל דאם המלנה
אומר שיש לו שתי כתות דאין הלנה צריף לשלם רק אחר אמירת השני כתות וא"כ
עיקר החיוב בא בשעת עדותו ולא מהני מה שנוצטרכו בשעת ראי' דהא לא מחייבי אראי'
רק (על) עד שיגידו שניהם ואז בא החיוב וצריף אז הצירוף לפוסלן ואם לא העידו תכ"ד
לא מצטרפי פלל ולא הוי נמצא א' קו"פ דמשפחת שהעידו לאחר כ"ד וא"כ לא נצטרפו
בשעת הגדה בשעת החיוב כשפא [א"כ לא חשוב נוגע במה שפוסל לכת ראשונה פיון
דנשאר פת שני] אבל לדין דפסקינן דא"צ לברר ואם נמצא א' קא"פ בשעת ראי'
פסולין [פולם] וא"כ שפיר כתב המשרים דאפי' לאח"כ לאחר שהביא הכת אחרון א"נ
הבע"ד הלנה להעיד לפסול א' מעידי הראי' דהוי נוגע דהא יבטל כל עדותו משום נמצא
א' מהם קו"פ ואין להקשות דלמה סתם הדבר בש"ס [סנהדרין כ"ג ב'] ופשיטא דגמ'
משמע דאם צריף לברר הטעם הוא משום דלא יהא לו שני כתות באם נפסלו וילישנא
קמא [של רש"י] דכשר הוי איפכא ולמה לא יאמרו כפשוטו דהוי נמצא א' משני הכתות
קו"פ ומשמע מש"ס דאם כבר הגידו הכת הב' יכול לפוסלו להראשונים למ"ד א"צ לברר
וכדברי הש"ך וכו' דבאמת בממון מצטרפים בא' אמר בפני לנה וא' אמר בפני הודה וכן
בב' כתות פן וא"כ לא ראו מעולם ביחד [ול"ש נמצא קא"פ] משא"כ המשרים אשמעינן
דבראו ביחד לא יוכל לפוסלן משום נמצא א' מהם קו"פ ודו"ק: עוד קשה לי בסוגי' זו
למ"ד דצריף לברר א"כ הוי הכת ראשונה עדות שאאי"ל דאם לא יברר בעדים המלנה
או הלוקח לא יטול המלנה דצ"ל נגמר הדין על ידם ואם יבא פת שני ויעידו פראשונים
א"כ גם הראשונים שנמצאו זוממין פטורין דהא לא יזמו להפסיד ממון דבאמת חייב הוא
לזה פאשר העידו הכת הב' וכמבואר במ' מכות בריש פ"א [דף ה' ע"א בתוס' ד"ה וכן]
ובב"ק וא"כ הוי עדות שאאי"ל ואפשר לומר נהי דהוי עדות שאאי"ל מ"מ לענן בירור
סגי לכ"ע פיון דכת א' פשרה וגם עוד פת מעידה פדברי' הוי בירור עכ"פ ואפי' רש"י
ז"ל [בלשון שני שם] מודה בזה פיון דלא הוי פסול ולכאורה י"ל דשפיר הוי יכול
להזיקה דבלא עדותו לא הוי גובה מהלנה דהא צריף לברר ולא הוי שני כתות וא"כ ע"י
עדותו נפסד וצריכים לשלם משום הזמה אף ז"א דהא מ"מ אם המעשה אמת פדברי' פת
הב' א"כ נתחייב בממון לא גרמו לו הדין ופטורים גבי מזיק ורק גבי קנס מחמת שיכול

להודות מתחייבי הזוממים פמבואר במפות דף ה"ל ולכאורה מכאן מוכח דלאחר דעקרו לדו"ח עדות שאאי"ל פשר דלא פש"ה ז"ל [סי' ל"ג סקט"ז] אף די"ל הא דצריה לברר לא הוי רק דרבנן דמה"ת פינון שיש עדות שחייב די וכי בשביל דיבורו שאמר שיש לו ב' פתות נפסיד מעותיו ובנדאי דאינו רק דרבנן וא"כ י"ל שפיר כדברי הש"ה ז"ל ודכת א' ממ"נ פשר דמה"ת א"צ לברר ומדרבנן א"צ עדות שאי"ל: הראשונים הקשו דלמה פסול הנוטל שכר להעיד [רק] מטעם קנס פמבואר בש"ס [בכורות כ"ט ובכ"מ] ויענין ברש"י ז"ל והלוא מה"ת פסול משום נוגע יענין במהרי"ט ובמהריב"ל וכל האחרונים התעוררו בזה ולי נראה לכאורה דנ"מ לענין עידי גיטין וקדושין ונחליצה דצריה גוף העדות להיות בפני עדים אבל אם מקדשה בינו לבין עצמו או בפני פסולים מותרת האשה להנשא לאחר אפילו שהודית וגם בעצמה יודעת שקידשה אחר ואפילו להעיד מותרת אם הוא פסול וא"כ משום נגיעה אינו פסול רק בשעת הגדה דאין מאמינים לו דלמא משקר משום נגיעתו אבל בשעת ראי' הוי עד פשר ואמת דהא המעשה אמת ולא משקר א"כ נהי דהב"ד לא מהימנין לי' עכשיו משום נגיעה מ"מ האשה דיודעת שקידשה אסורה וכל שראה מעשה הקידושין אסורה לו דהא באמת הוא פשר דחזינו דלא משקר א"כ הי' קדושין בפני עדים אבל למה דפסלו חכמים משום קנס כל העדות בטל ומותרת האשה להנשא ואפילו דנימא דהוא מדרבנן הוי כמקדש לפני פסולי דרבנן דלרה"פ א"מ אפילו מה"ת [עי' ב"ש סי' מ"ב סקי"ט].

אף יש לדחות זה דבשעת קדושין דהרא"י הוא ממילא פשר אפי' לפ"מ דאסרו וקנסו הנוטל שכר להעיד דלענין לבא לראות העדות לא הוי נוטל שכר להעיד [פמבואר בש"ע סי' ל"ד] ועל ראית המעשה דהוי ממילא מה נוטל שכר ע"ז אף ז"א די"ל בגונני דיש קו"פ וצריה לייחד עדות שיכוננו להעיד והוא אינו רוצה לכונן עד שיתנו לו שכר וזה הוי שפיר נוטל שכר להעיד אף עדיין קשה לי דבלאו תקנת חז"ל נוטל שכר פסול משום נוגע ואי דבשעת ראי' ידעו דלא משקר או לפי שיטת מהרש"ך וקצות ז"ל דאפילו אם נוגע משום קרוב לא נפסל [רק] לאחר גמר הקדושין ואז בשעת הקדושין הוי עדות פשר ומקודשת עכ"פ אסור להנשא לדידה דידעה האמת שנתקדשה זה ליתא דלפי מה דמבואר ברשב"ם ב"ב גבי תחלתו וסופו בכשרות דמבואר שם הטעם דכתיב והוא עד וגו' דצריה שיהי' העד בשעת ראי' ראוי להעיד יעו"ש מטעם גזה"כ וא"כ פינון דלא יוכלו להעיד או מטעם דחיישינן משום נגיעה דמשקרי או מטעם קרוב ס"ס לא יכלו להעיד א"כ לא הוי פלל עד אפילו בשעת ראי' דהא א"א לו להעיד ומזה קשה גם על הקצה"ח ז"ל שכתב [אולי פנונתו לס' אבני מלואים סי' מ"ב סק"ו] דבשעת מעשה הוי פשר הא עכ"פ אינו ראוי להעיד ופסול אף די"ל פינון דראוי להגיד פ' נתקדשה סתם הוי ראוי להגיד וכן התם דאפשר לומר פ"ד פמבואר בקצות ולכן פינון דבשעת מעשה לא נפסלו שפיר מועיל עדותן עפ"י פ"ד: בתנאים [סי' ל"ז ס"ק כ"ב] הקשה על ר"ב וקרא"ש דס"ל דבעדות ל"מ סילוק מהא דפריה הגמ' [ב"ב מ"ג ב'] וז"ל הגמ' (על שמואל דאמר שותף מעיד) [כינון דאסהיד דלוי הוא היכי מצי מפיק מיני'] והקשה דלפי סברת ר"ב ואשר"י הרי עכ"פ פסול מטעם שתחלתו הי' בפסול שהי' נוגע וסילוק לא מהני ובאמת לפע"ד לק"מ דהנה באמת כתבו הראשונים דלא שהביא ראובן עדות שהוא שלו רק דידעין שאומר פן שדעתו לתובעו מש"ה הוי נוגע שרוצה לפסול עדי לוי משום שנתראה לו שהעדים

שלו טובים ויוציא בדין והוי נוגע אכל אם מסלק עצמו והודה ליהודה דהוא של יהודה ואינו נוגע עתה כלל גם תחלתו לא נפסל כלל דהא אנו לא ידעינן שהוא נוגע דדלמא אין לו כלל עדים ולא נפסל למפרע כלל וא"כ [לא שיקה] כלל ע"ז שהי' נוגע פיון שעתה אין שום חשש שמשקר וד"ל: בתנאים סי' ל"ד ס"ק כ"ו וז"ל [ולכן נראה דתלמי' בהה' פלוגת' שפתי לעיל עד פיון דאנו אמרינן דהוי פמעיד לאחר לנה ולא לו אין לה סילוק גדול מזה ומה נגיעה יש פאן ועיי"ש] ואינני מבין מה חילוק אם אנו פ"ד באופן שהפנונה על אחר או שאינ' משגיחים בעדותו משום ב"ד ס"ס אין אנו מקבלין עדותו על עצמו מה שאמר שלנה לו ולפי הטעמים זולת תירוץ הרמב"ד ז"ל דהוי בע"ד ואינו בגדר עדות ובשאר התירוצים כתבו הטעם של פ"ד היינו מה שאומר על פלוני אינו נצרך לעדות פסלות ואינ' מקבלין רק הצורך לפסול או להרוג פ' וא"כ ס"ס אין מקבלין רק מה שצריך לעדות פסלות או הריגת פ' אבל לכל התירוצים אין מקבלין עדותן על הנגזל אף י"ל דאיני בגונוי שיש עוד עד שלנה [ממנו] בריבית ומבין שניהם רוצים הב"ד לפסול למלנה ולכן כתב הריב"ש דאצ"ל לא לקח הריבית דלא הוי נוגע כלל ולא יקח דהא לא מהימנינן לי על הריבית דידני' יהי' מאיזה טעם שיהי' והוי פאלו לא מעיד ע"ז וכמבואר היטב בריטב"א מכות ועיין בר"נ סנהדרין ופסקי רא"ש מכות ולכן פשר לעדות משום פ"ד אף לכאורה דהנה הוא תובע רבית ונהי' דאין מקבלין עדותו משום אינה טעם הנ"ל מ"מ יתבענו ע"י עד השני שלקח ממנו רבית ויהי' חייב שבועה עפ"י העד ואם יהי' פסול יהי' משואיל"מ ומש"ה נהנה בעדותו שצריך לו וא"כ הוי נוגע ממש [ושפיר כ' המרדכי דוקא באומר לא לקח הריבית] אולם י"ל דכיון דרוב השטות פסקו באם ידע בהחשוד לא אמרי' משואיל"מ ורק פטור בלא כלום כמבואר הטעם בתוס' שלא יערימו על החשוד [ע' בחז"מ סי' צ"ב סעיף ז' ובש"ש סק"י] וא"כ טעם זה שיקה גבי הלואה [בריבית] דלא יהי' משואיל"מ ורק יהי' פטור בלא שבועה [כיון דמיד שהלנה לו בריבית ידע שהוא חשוד] ומש"ה שוב אינו נוגע כלום וכדברי הריב"ש אבל במקום דאין שיקה זה פגון שהעידו עליו עד אחד פן עם הנגזל [שגזל ממנו] דאז שפיר מתהני בעדותו דהא אם פסול הוי לי פנגדו משואיל"מ [וע"כ כ' הרמ"א גבי נגזל ובלבד שלא יהא הנאה ומיושב קו' הש"ש סק"ח על הסמ"ע דהלא מרמ"א מוכח כמרדכי עיי"ש ובזה א"ש היטב וד"ל]: בסוגיא דנמצא אחד מהן קאו"פ: ז"ל המשנה [מכות דף ה' ע"ב] עפ"י שנים או שלשה עדים יומת המת אם מתקימת בשנים כו' אלא להקיש שלשה לשנים כו' עד שיהי' שלשתן זוממין ומנין אפי' מאה ת"ל עדים יעו"ש קשה דמאי הוי ס"ד דביותר מג' א"צ שיוזמו פולם הלא אדרבה ומה בג' שאין נשאר פאן עדות על המעשה מ"מ לאנידונים בעונש ע"ז עד שיוזם גם הג' וכ"ש ביש פאן מאה והמעשה אמת בודאי מהראוי שלא יענש המוזם אם לא ניוזמו פולם.

והנלע"ד דבשלקמא גבי ג' דצריך שיראו זא"ז ואל"כ לא הוי פת א' לענין זוממים כמבואר גבי זה רואה מחלון זה [מכות ד"ו ע"ב] וא"כ צריך שיוזמו פולם דאל"ה איכא עדים שמכחישים להזוממים שהנשארים אומרים שראו אותם בכאן (ומה שבאמת אינו הכחשה לתבאר לפנינו א"ה ועיין בריטב"א) אבל במאה דקיי"ל שמקצתם רואין זא"ז סגי וא"כ יש פאן עדים שלא ראו אותם והמוזומים לא ראו אותם כלל ה"א דל"צ שיוזמו פולם וכאשר באמת הקשה פן הריטב"א ולזה אמר התנא דאפילו מאה צריך שיוזמו

בְּנֵי אֵל בְּאֵמֶת טַעֲמָא בְּעֵי פְּשִׁישׁ הַרְבֵּה עֲדִים וְאוֹמְרִים שְׁלֵא רָאוּ הַנְּזוּמִים וְגַם הַנְּזוּמִים לֹא רָאוּ אוֹתָם שֶׁהָרִי הוֹזְמוּ שְׁלֵא הִי בְּמִקּוֹם [פ'] בְּשַׁעַת הַמַּעֲשֶׂה בְּמָה נִצְטָרְפוּ לְהִיּוֹת פֶּת אַחַת עִם הַנְּזוּמִין שֶׁיִּנְצָרְפוּ עַד שִׁיזְמוּ בְּנֵי אֵל וְכִבֵּר הַקִּשָּׁה כֹּן הַרְמַב"ן בַּח' רִיטְב"א פִּנ"ל וְכֹן הַקִּשָּׁה בַּקְצָה"ח [ס' ל"ו] דְּמָה לִי אִם רָאוּ בְּחֵלוֹן אֶחָד אוֹ לֹא ס"ס לִפ"ד הַמְזוּמִין הַנְּזוּמִין לֹא רָאוּ כָּלֵל וְלֹא נִצְטָרְפוּ עִם עַדִי הָאֵמֶת וְתִירוּצוֹ עִפ"י סְבֵרַת הַב"ח ז"ל דְּכִינּוֹן דְּאִמְרוּ הַנְּזוּמִין שֶׁהָיוּ עִמָּהֶם וְנִצְטָרְפוּ עִם הַפְּסוּלִים הָיוּ פֶּת אַחַת וְצָרִיף שִׁיזְמוּ בְּנֵי אֵל דְּהוֹזְמוּ מ"מ ע"ז נְאֻמִּים שֶׁהַפְּסוּלִים הָיוּ עִם הַפְּשָׁרִים וְזֶה פֶּלֶא לְמָאד וְהַתְּנֻמִּים מִרְחִיק סְבֵרָא זוֹ וְלַעֲד"נ טַעַם פְּשוּט דְּכִינּוֹן דַּעַד"ז חִידוּשׁ דְּמָאִי חֲזִית דְּצִינִית לְהִנִּי צִינִית לְהִנִּי וְרַק גִּזְה"כ דְּהוֹמְמִים נְאֻמִּים וְכִינּוֹן שְׁפֵן גִּזְה"כ גַּם בְּזֶה דְּכָל זְמַן שְׁלֵא נִתְבַּטַּל כָּל דְּבִרְיָהּ בְּהַזְמָה לֹא מִקְרִי הַזְמָה וְהָיוּ כְּתָרִי וְתָרִי לְעַנְיָן עוֹנֵשׁ וְא"כ כְּשֵׁלֵא נִיזְמוּ בְּנֵי אֵל דְּדַבְּרִי הַמְזוּמִים הֵם שֶׁקָּרָא וְאִי מְשׁוּם גִּזְה"כ הָא גִּזְה"כ דְּנֻקָּא עַד שִׁיזְמוּ בְּנֵי אֵל וְכ"ז שְׁלֵא נִיזְמוּ בְּנֵי אֵל דְּאֵמֶת הָעִידוֹ וְנִצְטָרְפוּ עִם שְׁאָרֵי הָעֲדִים שְׁלֵא נִיזְמוּ וְהוֹמְמִים שְׁאוֹמְרִים עֲלֵיהֶם עִמְנוּ הֵייתֶם מְשַׁקְרִים וּמִש"ה לֹא בְּטַל הָעֲדוּת אֶף לִפ"ז קִשָּׁה לִמ"ל כָּלֵל דְּצָרִיף שִׁיזְמוּ בְּנֵי אֵל וְגַם דְּפְסוּלִים הֵמָּה הַנְּזוּמִים אֶפְיָלוּ לֹא נִיזְמוּ בְּנֵי אֵל כְּמִבְּנֵי אֵל וְלֹא אוֹתָם הַב' שֶׁנִּשְׁאַרְוּ שְׁלֵא הוֹזְמוּ הֵמָּה מְכַחֲשִׁים אֶת הַזְּמוּמִים שְׁאוֹמְרִים עַל הָעֲדִים הִרְאִישׁוֹנִים עִמְנוּ הֵייתֶם וְהֵלֵא פֶּת יוֹדְעִים וּמְכַחֲשִׁים אוֹתָם וְאוֹמְרִים שֶׁהַנְּזוּמִין הָיוּ עִמָּהֶם יַחַד וְרָאוּ אוֹתָם וְא"כ מְכַחֲשִׁים לְהַזְּמוּמִין וְהָיוּ זוֹמְמִין מְוַכְחָשִׁים מִב' עֲדִים וְאִיף הָיוּ ס"ד כָּלֵל לְהַעֲנִישׁ הַזְּמוּמִים הָא אֵינָם זוֹמְמִים כָּלֵל כִּי נִכְחָשׁוּ הַמוֹזִימִים וְא"כ לִמ"ל קָרָא לְרַבּוֹת אֶפְי' מֵאָה וְכֹן הַקִּשָּׁה הַרְמַב"ן ז"ל בַּח' רִיטְב"א וְהִנֵּה כְּבָר כְּתַבְתִּי [בְּזֶה] אֶף [לְפִי דְּבִרְיָנוּ הַנְּזוּמִים] (אֲבָל אִם לֹא רָאוּ זֶה) ז' פֶּשֶׁר עֲדוּת הַפְּשָׁרִים כְּדַעַת הַרְמַב"ן ז"ל) א"כ הָיוּ חוֹזְרִים וּמַגִּיד מֵה שְׁאִמְרוּ שֶׁרָאוּ זֶה וְכִמ"ש הַתּוֹס' גַּבִּי קו"פ [שֵׁם ד"ה לְאַסְהוּדִי] דָּאִין הַפְּשָׁרִים נְאֻמִּים לְבַטַּל הָעֲדוּת שֶׁהִגִּידוּ וְא"כ ה"נ אֵין שְׁאָרֵי הָעֲדִים נְאֻמִּים לֹאמַר שֶׁהָיוּ עִם הַנְּזוּמִין שֶׁהָיוּ חוֹזְרִים וּמַגִּיד וְלִכֵּן נְאֻמִּים הַזְּמוּמִים בְּזֶה וְלִזְה צָרִיף קָרָא דְּאֶפְיָלוּ מֵאָה [לְגַלוּת] שְׁצָרִיף דְּנֻקָּא עַד שִׁיזְמוּ בְּנֵי אֵל: בְּטוֹר כְּתַב ס' ל"ח וְע"כ מֵהִימְנֵי אַחֲרוֹנִים מְשׁוּם דְּהָיוּ כְּמוֹ שֶׁהָעִידוּ עַל א' שֶׁחִילֵל שִׁבְתָּ שֶׁנְּאֻמִּים הָעֲדִים עֲלֵיהֶם לְפִינְסָלְמָה שֶׁהֵם מְעִידִין עַל גּוֹפֵן וְהַקִּשׁוֹ הָאֲחֲרוֹנִים הֵלֵא זֶה הִיפֵף דְּבָרֵי הַש"ס בְּכַמָּה דְּוָכְתִי הַזְּמָה חִידוּשׁ הוּא מָאִי חֲזִית דְּצִינִית לְהִנִּי צִינִית לְהִנִּי וְלִפִּי דְּבָרֵי הַטוֹר ז"ל אֵין חִידוּשׁ כָּלֵל וְנִלְעַנ"ד לְתַרְץ דְּהִנֵּה בְּאֵמֶת ק' דל"ד כָּלֵל לְעֲדִים שֶׁהָעִידוּ שְׁנַיִם חִילְלוּ שִׁבְתָּ דְּהֵתָם בְּשִׁבְתָּ הַמְחַלְלִים הֵמָּה בַּע"ד וְעֲדִים הַמְעִידִים עֲלֵיהֶם הֵמָּה עֲדִים וּבְנֻדָּאֵי בַּע"ד א"נ וְהָעֲדִים נְאֻמִּים מִשָּׂא"כ בְּעֲדִים שֶׁהָעִידוּ שֶׁפ' לָוֶה מְנָה הֵמָּה רַק עֲדִים וְאֵין לָהֶם שׁוּם נְגִיעָה כָּלֵל וְהָעֲדִים הַמְעִידִים עֲלֵיהֶם שֶׁעִמְנוּ הֵייתֶם מְמִילָא אֵין חֲזִיב פ' מְנָה עִפ"י וְהֵמָּה עֲדִים דוֹמָה לְרִאשׁוֹנִים וְהָיוּ חֲזִית לֹאמַר דְּהִרְאִישׁוֹנִים בַּע"ד וְהָאֲחֲרוֹנִים עֲדִים נִימָא דְּמְכַחֲשִׁין זֶה וְהָיוּ כְּמְכַחֲשִׁים שְׁנֵיהֶם אֶהְדְּדִי אֶף בַּגַּמ' [מִכּוֹת דָּרָה ה' א'] דְּרִשִׁי סְרָה שְׁתַּסְרָה בְּגוֹפֵן שֶׁל עֲדִים וּמִזֶּה הוֹלִיד הַרְמַב"ם ז"ל [פִּי"ח מַעֲדוּת] שְׁאֵם אִמְרוּ אַתֶּם הֵייתֶם עִמְנוּ וְגַם הַלָּוֶה וְרִאשׁוֹנֵי שְׁלֵא לָוֶה אֵינוֹ נִקְרָא נִיזוּם שְׁצָרִיף דְּנֻקָּא שְׁתַּסְרָה גּוֹפֵן שֶׁל עֲדִים וּמִחֲמַת שְׁאֵין כְּוֹנְנָתָם עַל הַהִלְוָה הָיוּ רַק עֲדוּתָם עַל גּוֹפֵן שֶׁל עֲדִים וְעַל גּוֹפֵן הָיוּ רִאשׁוֹנִים בַּע"ד וְהֵמָּה עֲדִים עֲלֵיהֶם לְחוּד כְּמִבְּנֵי אֵל בְּתַשׁוּ מֵהִרִי"ט ז"ל חֲלָק ג' ס' ל"ד וְאֶף זֶה גּוֹפָא חִידוּשׁ לְמָה

תפסה התורה שאין פונותם רק על העדים ולמה לא נימא שהמה מכחישים שלא נחייב הלנה עפ"י ראשונים דהוי תרי נגד תרי ורק זה חידוש אבל לאחר שראינו שהתורה קורא לעידי הנמה לענות בו סרה שמוסרה גופן של העדות א"כ מה שמחיימני האחרונים [אינו] חידוש והוי כמו שהעידו פ' ופ' חיללו שבת וזה מדוקדק בדברי הטור ו"ל ודו"ק: [א"ה שמעתי מפי קדשו שבזה מתורץ קושית הר' חיים יונה שהקשה לדברי הרמב"ם הנ"ל האיה אמרינו פ' רבעני לרצוני פ"ד הא הוי עדות שא"א יכול להזימו דאם יזימו ממילא המעשה שקר ולדברי הנ"ל ניחא דהא בכאן אף על גוף המעשה הוא בעל דבר ושפיר אינו נאמן פלל להכחיש להאחרונים ודו"ק]: בכנה"ג.

ונ"ל מצנה ולהעיד כו' ולכאורה לרוב שיטות וכמה פוסקים דנגע פסול לעדות משום דאם יש לו הנאה בעדות הוי בע"ד דאם העדאת עדות הוא מצנה א"כ שייך פרוטה דרב יוסף בעת הליכתו וא"כ הו"ל הנאה בהעדאתו והוי פלוקח שקר להעיד וכמה פוסקים ס"ל דלוקח שקר להעיד פסול מדאו' ואם תשאלני אפי' נימא שהוי נוטל שקר ופסול לעדות דהוי בע"ד זה באמת אם ינדמן לו עני באותה שעה יהי' בע"ד ופסול לעדות ורק משפחת עדות אם לא ינדמן לו עני באותה שעה אבל כ"ז רחוק שיפסול עדות אם ינדמן לו עני באותה שעה ולא יהי' נזכר בשום פוסק ואולי בכה"ג שאינו נוטל דבר רק שמרויח פרוטה דר"י לא מיקרי נוטל שקר ורק שפטור ממצנות צדקה ואולי פיון דאסור גטילת שקר ממצות א"כ בודאי גטילת שקר פנה לא מיקרי גטילת שקר דא"כ לא יעשה שום מצנה נד"ל: ועוד נראה לומר שהוי כמו הנוטל שקר לילה לראות דנה הוי דבר שחויז ממנו ואינו להעדות פלל עוד אני מסופק אם אונן מותר להעיד דהא פטור מן המצות ונ"ל אם אינו עוסק בקבורת מתו בודאי חייב להעיד דהוי כמו שהולך בתפילין שאינו פטור מפל המצות דיכול לעשות שתיקה כמבואר בתוס' ברכות ובשעה שעוסק בקבורה נדאי פטור: בענין מחלוקת אי החרם חל אקרוכים נלענ"ד דתל' באפיי ורבא בשבועות שמים (דף כ"ה ע"ב) דלאפיי ישנו בכלל שבועות ביטוי ורבא ליפא בשבועות עד צד ביטוי דהוי דבר שיצא לידון בדבר חדש ופרש"י בד"ה סבר דנ"מ היכא דאי' לביטוי וליתא דעדות כגון בפסולין לעדות או שלא בב"ד דליפא למיפטרני' מלאחת מחייב משום ביטוי לאפיי ורבא פטור ודו"ק: אמר המגיה נכד מרן המחבר שליט"א מכאן ולהלאה אעתיק מה ששמעתי מפה קדשו עוד בענינים הללו אשר לא נמצאו בהכתבים: סימן לב במסכת מכות (דף ה' ע"ב) שם במתניתין אמר ר' שמעון מה שנייהם אין נעשים זוממים עד שזימו את שניהם אף שלשה פן וכו' ע"ש בכל הסוגיא.

ולכאורה קשה למה צריך קרא על זה דאם זימו שנים ולא הזימו את פולם דאין נהרגין הלא בלאו קרא לא הוו נהרגין דיכולים לומר הנה שנים הנזומין אגברא קטילא קא מסהדי' דשנים אחרונים פשיטא דיכולין לומר פן דהא הם קא חזו דשנים הראשונים כפר העידו עליו ומחויב מיתה על פיהם ואף שנים הראשונים יכולין לומר פן דהא הוי תוף פדי דייבור כדמסיק רבא בדף ו' ע"א והוא שהעידו פולם בתוף פדי דייבור וא"כ יכולין לומר פיון שהם היו רואין דשנים האחרונים באים ג"כ להעיד ויהי' מחויב מיתה על פיהם ממילא הם העידו על גברא קטילא וכ"ת דשנים האחרונים יחזרו בקהן גם

הראשונים יכולין לחזור דהא הוי תכ"ד אַמְנָם נוכל לתרץ דתכ"ד לאו פְּדִיבוּר דְּמִי וְאִם תֵּאמַר הָאִיף הִי צִירוּף וְהָאִיף אָמַר רָבָא וְהוּא שְׁהַעֲיָדוּ פְּנֻלָּם תכ"ד הָא לֹא הִי כ"ד אָף יֵשׁ לֹאמַר דְּשָׁנִים הָאֲחֵרוֹנִים הִי בְּאִים תוּף הַתְּקִירוֹת וְהַדְּרִישׁוֹת שֶׁל הָרֵאשׁוֹנִים לְעֲנִין צִירוּף הִי שְׁפִיר צִירוּף פִּינָן דְּהַעֲיָדוּ תוּף הַתְּקִירָה שֶׁל הָרֵאשׁוֹנִים וְא"כ שׁוֹב לֹא יָכֹלוּ לֹאמַר דְּגַבְרָא קְטִילָא קְטִיל דְּשָׂמָא יֵאמַר אֶחָד מִן הַשְּׁנֵי פִּתּוֹת אִינִי יוֹדֵעַ בְּתַקִּירוֹת וְהֵנָּה עֲדוּתָן מִן זֶה הַפֶּת בְּטֵל וְלֹא יִשְׁאַר כ"א הַפֶּת הַב' וְנִתְחַיֵּיב מִיָּתָה עַל פִּיָּהֶם וְגַבְרָא דְּלֹא בַר קְטִילָא קְטִיל וְלְעֲנִין חֲזָרָה לֹא יוֹכְלוּ לְחֲזוֹר דְּבַתְּקִירוֹת לֹא שִׁינָף תכ"ד וּבְזָה מְתוּרָץ דְּבַרֵּי הַתּוֹסְפוֹת בְּמִסְכַּת סְנֵהֲדָרִין (מ"א ב') בְּפָרָק הִיּוּ בּוֹדְקִין בְּגַמְרָא אֲלֵא אָמַר רָבָא אֲפִילוּ בְּתַקִּירוֹת שְׁנַיִם אוֹמְרִים יִדְעוּ וְאֶחָד אוֹמַר אִינִי יוֹדֵעַ עֲדוּתָן קִינִימָת כְּמֵאן דְּלֹא כר"ע וּפְרַש"י דְּלֹא כר"ע דְּמַקְיָשׁ שְׁלֵשָׁה לְשָׁנִים דְּאִין נַעֲשִׂים זוּמְמִין עַד שְׁיִזּוּמוּ פְּנֻלָּן וְאֵע"ג דר' שְׁמַעוֹן קָאמַר לֵה לְהֵאִי מִקְלֵתָה הֵתָם מִיָּהוּ ר"ע אֵית לִי נְמִי דר"ש וּמוֹסִיף אִיָּהוּ דְּנִמְצָא אֶחָד מֵהֶם קא"פ וְכו' עכ"ל רש"י וְהַקְשׁוּ שֶׁם הַתּוֹסֵף ד"ה כְּמֵאן כר"ע חֲזָרָה דְּהוּי לִי לְמִימַר דְּלֹא כר"ש וְעוֹד דָּאֵם לֹא כר"ע אֲלֵא כְּמֵאן אֵיתָא וְתוּרָץ שֶׁם הַתּוֹסֵף וְז"ל דְּאִינוּ יוֹדֵעַ הֵנָּה כְּנִמְצָא אֶחָד מֵהֶם קא"פ וְאִי כר"ע הִי לִי נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קא"פ וְעֲדוּתָן בְּטִילָה וְאֵתִיא כר"ע דר' שְׁמַעוֹן פְּלִיג עַל ר"ע עכ"ל תּוֹסְפוֹת.

וְהֵנָּה לְכַאוּרָה קִשְׁיָה וְכִי מְצִינוּ מֵאן דְּפְלִיג עַל ר' עֲקִיבָא וְעוֹד מנ"ל לְתוֹסְפוֹת לֹאמַר כֵּן דר"ש לֹא ס"ל כר"ע לְעֲנִין נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קא"פ. אַמְנָם בַּהֲנָל מְתוּרָץ הַפֶּל דְּהָא ר' שְׁמַעוֹן ע"כ לֹא סָבַר כר"ע דְּהָא לְכַאוּרָה קִשְׁיָה לְמָה לִי קָרָא עַל דְּבַרֵּי ר"ש וְכַהֲנָל אֲלֵא לֹא מִתּוֹקְמָא אֲלֵא כְּשַׁבָּאִים תוּף הַתְּקִירוֹת כַּהֲנָל וְאִי ר"ש כר"ע סְבִירָא לִי דְּנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קא"פ עֲדוּתָן בְּטִילָה עֲדִינָן יְכוּלִין לֹאמַר גַּבְרָא קְטִילָא קְטִיל מֵאִי אָמַרְתָּ שְׂמָא תֵּאמַר פֶּת אַחַת אִינָה יוֹדֵעַ בְּתַקִּירוֹת גַּם עֲדוּתָן שֶׁל הַפֶּת הַב' בְּטֵל לר' עֲקִיבָא מִטַּעַם דְּנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קא"פ עֲדוּתָן בְּטִילָה דְּאִינוּ יוֹדֵעַ הֵנָּה כְּמֵן קא"פ וְכַהֲנָל וְא"כ עֲדִינָן לֹא מְחַיֵּיב הַפֶּת אַחַת מִיָּתָה אֵת הַרוֹצֵחַ מנ"ל דָּאֵם הַפֶּת אַחַרְתָּ לֹא יֵאמְרוּ אִינִי יוֹדֵעַ בְּתַקִּירוֹת הִי הֵם לֹא בָּאוּ לְחַיִּיבוּ דְּבִלָּא הֵם הִי מְחַיֵּיב מִיָּתָה מִשּׁוּם הַפֶּת הַב' וְאִם יֵאמְרוּ הַפֶּת הָאֲחַרְתָּ אִינִי יוֹדֵעַ גַּם עֲדוּתָן שֶׁלָּהֶם יֵהִי בְּטִילָה מִטַּעַם דְּנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קא"פ וְאֵפְתִי לֹא צָרִיף קָרָא אֲלֵא וְדֵאִי ר' שְׁמַעוֹן לֹא סְבִירָא לִי כר' עֲקִיבָא דְּנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קא"פ עֲדוּתָן בְּטִילָה מִש"ה צָרִיף קָרָא וְכַהֲנָל וְא"כ לְזָה שְׁפִיר קָאמַר הַתּוֹסֵף דְּלֹא כר"ע אֲלֵא כר"ש דְּהוּא ע"כ פְּלִיג עַל ר"ע וְדו"ק.

וּבְזָה מְתוּרָץ ג"כ דְּבַרֵּי רש"י שְׁפִיר שְׁהַקְשָׁה עָלָיו הַתּוֹסֵף מֵאן תְּנָא סוּבַר דְּלֹא כְּר"ש וְלִפִּי הֲנָל גִּיחָא דר' יוֹסִי דְּמִתְנִיתִין דְּכָאן מִתּוֹקְמָא אֲלֵיבִי ע"ש הוּא סוּבַר ע"כ דְּלֹא כְּר"ש דְּהָא הוּא סוּבַר כר"ע דְּנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קא"פ עֲדוּתָן בְּטִילָה כְּדֵאִיתָא בְּמִסְכַּת מְכוֹת דָּף ו' ע"א א"כ ע"כ לִית לִי הֵף דר"ש דְּהַק"ל לְמָה לִי קָרָא וְדו"ק אָף כ"ז לר' יוֹסִי בְּמִכּוֹת שֶׁם דְּסוּבַר דְּבִרְאִי בְּעֵלְמָא נַעֲשָׂה עַד וְעֲדוּתָן בְּטִילָה שְׁפִיר אָבֵל רַבִּי דְּמַצְרִיף כְּנוֹן לְהַעֲיָד וְאִם לֹא כְּנוֹן כְּדִי לְהַעֲיָד לֹא מְבַטֵּל הָעֲדוּת יוֹכֵל לְהִיּוֹת סְבִירָא הִי דְּמַצְרִיף שְׁיִכְנוֹן הַכָּשֶׁר לְהַעֲיָד עִם הַפְּסוּל צָרִיף לִידַע שֶׁהוּא פְּסוּל וְאִם לֹא הִכִּי לֹא מִיְפְּסֵל הַכָּשֶׁר כֵּן הוּא בַּתְּשׁוּבָה הִרִיף ז"ל מוּבָא (בנ"י) ע"ש בְּר"ן וְא"כ שְׁפִיר יוֹכֵל לְהִיּוֹת דר"ע סְבִירָא לִי כר"ש וְאִין לְהַקְשׁוֹת ל"ל קָרָא הָא בְּלֹא"ה יְכוּלִין לְמִימַר גַּבְרָא קְטִילָא קְטִיל ע"ז שְׁפִיר מִיִּנְשָׁב דְּשָׂמָא יֵאמַר פֶּת אַחַת אִינִי יוֹדֵעַ בְּתַקִּירוֹת.

ושוב לא שייך מה שפכתתי לעיל דהנה פנמצא אחד מהן קאו"פ דלרבי לא נפסל הכשר דהא לא נצטרף עם הפסול דהא לא ידע שהם יאמרו אין אנו יודעין וא"כ גברא דלאו בר קטילה קטל דשמא יאמרו הפת האחת אין אנו יודעין ותקנים העדות בהפת הזאת ודו"ק וא"כ שפיר יוכל ר"ע לסבור כר"ש אבל לר' יוסי דבראי' בעלמא פוסל א"כ ממילא לא מצריף שפיר הכשר בהפסול וממילא פליג על ר"ש ולפ"ז מתורץ שפיר דברי רש"י ז"ל שכתב דלא פר"ש אלא כר"י דפליג עליו ודו"ק.

ובזה מיושב דברי הרמב"ם ז"ל דפסק כר"ב. דאפילו שנים אומרים ידענו ואחד אומר איני יודע עדותן קיימת ופוסק כר"ע דנמצא אחד מהן קאו"פ עדותן בטילה וכל המפורשים תמהו עליו דהא איתא בגמ' כמאן דלא כר"ע ולפי הנ"ל ניחא משום דכ"ע וכן הרמב"ם פוסק כרבי דמצריף פנון להעיד ויכול להיות דהרמב"ם סובר פהרי"ף דמצריף שפיר הכשר בהפסול וא"כ ממילא דברי שניהם קיימים ואם אחד אומר איני יודע בתקירות עדותן קיימת דלא שייך פאן הדין דנמצא אחד מהן קאו"פ משום דלא הי' מפיר בו.

אבל הגמרא אזלי אליבא דר"י וכדאיתא שם בגמרא מקודם ממילא הוי דלא כר' עקיבא ודו"ק אבל לפי האמת דפסקינן כרבי ממילא שני הדינים פאחד טובים ולא סתרי אהדדי כלל ודו"ק היטב: במסקת מפות דף ו' ע"א תוס' בד"ה אמר רב יהודא אמר שמואל הלכה כר' יוסי הקשה וז"ל האיהו מצאנו ידנו ורגלנו גיטין וקדושין פשרים שנעשה בפום בי והי' שם קרובים והי' לנו לומר דעדות הפשרים בטל כו' ע"ש וכתב שם עוד גם לרבי גמי קשה דפעמים מתפנון אחד מן הקרובים להעיד עכ"ל והנה לשיטת הש"ך בחו"מ סי' לו' דאם גם הכשר לא פנון להעיד אף דגם הפסול לא פנון אפ"ה עדותן בטילה אפי' לרבי ע"ש א"כ אמאי הוצרך התוס' לומר שפעמים מתפנון אחד מן הקרובים להעיד אפי' לא נתפנון להעיד הלא גם הכשר לא פנון ויהי' ג"כ עדותן בטילה אפי' לרבי לשיטת הש"ך הנ"ל אמנם יש לתרץ דהנה התוס' בסנהדרין דף ל"א ע"א ד"ה שפית שמאי אומרים הקשו דנימא דנמצא אחד מהן קרוב או פסול ותירץ דהני מילי כי מסייעא אהדדי אבל כי מכחושי הדדי לא שייך נמצא אחד מהן קאו"פ וכו' ע"ש ולפי"ז ניחא דהנה קידושין בלא עדים קי"ל דלאו פלוגא היא אפ"ה אם המעשה היא אמת ולא הי' מעשה כלל ומה יהי' משפט המעות הנה בזה מחלוקת הפוסקים אם המעות הוא מתנה או פקדון ואם נמצא אחד מהם קאו"פ ג"כ הוי פאילו לא נעשה מעשה כלל א"כ פי באו הכשרים ומעידין שזה קידש את זו אומרים שהי' קדושין וכשיבואו הפסולים ואומרים שזה קידש את זו נמצא שהם אומרים שלא הי' קדושין כלל כי קדושין בלא עדים לא הי' מתחיל המעשה כלל א"כ תו לא שייך נמצא אחד מהן קאו"פ פינון דלא מסייעא הדדי שזה מעיד שהי' קדושין וזה מעיד שלא הי' קדושין כלל אע"ג דבאמת לא מכחשי אהדדי אפ"ה אמאי דמסהיד האי לא מסהיד האי דבשלמא גבי רוצח הם והם מעידין שזה הרג את זה אלא דנמצא אחד מהן קאו"פ והמעשה נעשה לשניהם אבל הכא הפסול הוי פאילו מעיד שלא הי' קדושין כלל (אמנם כ"ז אם לא נצטרף פנון להעיד) ולפ"ז מיושב היטב קושית התוס' אליבא דר"י אמנם כ"ז אליבא דר' יוסי דלא מצריף פנון להעיד רק בראיה בלבד מבטל העדות א"כ מי' שהפסול הי' שם תיכף מבטל המעשה אבל לרבי דמצריף פנונה להעיד א"כ בשעת מעשה לא נתבטל עדיין המעשה דשמא לא נתפנון להעיד והכשר פנון

והיא קדושים רק אחר כך שיאמר הפסול שנתפגין להעיד נתבטל העדות ולא המעשה דבשעת המעשה ראוי הי' עדיין ולזה פגון התוס' שפיתבו דגם לרבי פעמים מתפגין אחד מן הקרובים להעיד מאי אמרת דאפי' לא נתפגון הפסול ג"כ נתבטל העדות וכשיטת הש"ך ז"א פדכתבנא ולזה מדקדק התוס' שפא יתפגין אחד מן הקרובים וכו' דלרבי צריך שיתפגון הפסול להעיד אם גם הכשר נתפגין א"כ שייך ג"כ נמצא אחד מהן קאו"פ דבשעת מעשה עדיין לא הי' המעשה בטל וכהנ"ל ויש ראי' לדברי דהנה התוס' שם ד"ה למחזי אתיתו ונ"ל ותיגרין ר' חיים פהו דאמרין לעדים פשרים לסהדי עם הפסולים אתיתו או למחזי אתיתו בלא הפסולין ולכאורה הלשון אינו מוכן דאם אתא למחזי אפי' אתא עם הפסולין נמי לא בטלי אף י"ל דהתוס' ודאי סובר פשיטת הש"ך הנ"ל דהיכא דגם הפשרים לא פגונו אפי' גם הפסולים לא פגונו נמי עדותן בטילה ודו"ק היטב פי נכון הוא: הנה בסנהדרין דף ט' ע"ב ברש"י ד"ה רבא אמר אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע ופלגינן דבורא דמהימן אחרין' אבל לא מהימן ע"ע ולקמן גבי פלוני בא על אשתי פירש"י והיינו פ"ד דהא חד דיבור' הוא ומהימן על זה ולא מהימן על זה עכ"ל רש"י ולכאורה לשון רש"י קשה להולמו במה שפכת דהא חד דיבורא היא.

גם קשה אמאי לא פירש זאת לעיל גבי פלוני רבעני לרצוני. אמנם נראה לתרץ כל השיטות דהנה רש"י סובר דפ"ד היינו דמהימן כל דבריו לגבי חברין' אפילו הדברים שאמר על עצמו מהימן על אותן דברים לגבי חברין' ולגבי עצמו לא מהימן כלל ולא פהתוס' שפירש גבי רבעני לרצוני דאמרין לא הוא הי' רק אחר ע"ש בתו' אבל רש"י לא פירש כן ולזה מדייק רש"י וכתב שם גבי פלוני בא על אשתי דהא חד דיבור הוא פלוני דהאי דיבור שמעיד מהימן פולה לגבי חברין' ולא מהימן כלל לגבי אשתי ודייק שפיר מהכא משום דאם נאמר דפ"ד דלא הי' אשתי רק אשה אחרת קשה לדעת הרמב"ם והראב"ן דבמאי הרגו בסייף או בארירין הנה פתקירות ואם אמר איני יודע עדותו בטילה א"כ פאן דהוא אמר דבא פלוני על אשתי ונאנן אמרינן דלא הי' אשתי הנה עכ"פ פאומר איני יודע איזה אשה הי' ואפילו הכחשה הנה עם העד השני שמעיד שהי' אשתי ולזה מדייק רש"י דמהימן לי' גבי בועל שבא על אשתי והיינו כל העדות וזה שפירש רש"י חד דיבורא הוא כו' דמהימן כל העדות לגבי חברין' אבל לעיל גבי פלוני רבעני לרצוני הנה נוכל לומר דפלגינן לומר שלא רבע לרצונו רק לאנסו ודו"ק ובזה מיןשב דברי הרשב"ם בבבא בתרא דף קל"ד ע"ב גבי בעל שאמר גרשתי את אשתי זה שלשים יום ע"ש שפירש דלגבי בועל מהימנא לי' כל העדות היינו כמו שפירשתי לעיל.

ולפ"ז מיןשב רש"י בסנהדרין דף יו"ד ע"א שפירש שם על מה דאמרין בגמרא סד"א אין אדם קרוב אצל אשתי ופירש דהנה אמינא דגם האשה תהרג. והנה לכאורה היא תמי' מאוד דהאיך נוכל לומר שמתחייב ע"פ עדותו של בעל הא כתיב לאימותו וכו' והגם שבתוס' נחית לתרץ אף גם מה שכתב התוס' אינו מוכן אבל אמנם לפי הנ"ל י"ל דה"א משום דמהימן על כל העדות לגבי הבועל וא"כ אנו ידעינן באמת שאותה האשה מחויב מיתה ולא מפת הבעל רק מעלמא קא אתי לה פנין דאנו הורגין את הבועל מטעם שבא על זה האשה א"כ גם האשה תהרג ולזה קמ"ל דאדם קרוב אצל עצמו ואין משים עצמו רשע וכו' ואפילו בכה"ג לא תהרג ודו"ק.

ולפי זה מיושב תשו' [הרשב"א] מוכא בנוב"י סי' ע"ב שמתחלק בין היכי שאמר אני וניתי עם אשתך ובין היכי שאמר אשתך וננתה עמי דפ"ד שחולק עליו הנוב"י שם ע"ש ולפי ה"ל ניקח דהנה הרשב"א בתשו' חלק שלישי חולק בפירושו על הרמב"ם דכסוף או בארירין לא הנה פתירות א"כ לזה שפיר מחלק הרשב"א לשיטתו בין היכי שאמר אני וניתי עם אשתך דאז תיקף שאמר אני וניתי הנה הכחשה דאיה אשה שיאמר לבסוף אנו מכריחין לומר דלא היא ונה א"כ תיקף מכחיש אותו פשיאמר אני וניתי ונה הכחשה בפתירות ואף הרשב"א מודה דעדותן בטילה אבל פשיאמר אשתך וננתה עמי א"כ פשיאמר אשתך וננתה הנה עדות מעליא ומה שיאמר לבסוף עמי לא צריך כלל ונה כאילו לא אמר כלל ולא הנה כלל הכחשה כיון דלא צריך לדיבור זה ממילא אינו נאמן כלל דלגבי הבועל שפיר צריכין למשאל איה אשה היתה דדילמא היתה פנוי' וכה"ג אבל לגבי האשה כיון דזוניתה אין חילוק עם מי ומחויב מיתה ודו"ק היטב פי נכון הוא למאוד: בדברי הרמב"ם שם בפ"ד מה"ע שמתחלק בין היכי שפתב כל נכסיו לב' ב"א והיו העדים קרובים לזה ורחוקים לזה דאמרינו מאחר שהם פסולים לזה פסולים אף לזה אבל אם פתב נתי שדה פלוני ושדה פלוני פ"ד ומדימין לגבי הרחוק.

והנה כל המפורשים גלאו למצוא תשובה לדבר זה ונראה לי הטעם משום דבין למ"ד אין ברירה ואפילו למ"ד יש ברירה אעפ"כ כל זמן שלא חלקו לא אמרינו ברירה א"כ ששפתב כל נכסיו לב' ב"א בכלל הנה כל נכסיו לזה כמו לזה כולה לזה וכלה לזה, וא"כ לא שייך פ"ד דלהימנא לזה ולא לזה דהא כל נכסיו הנה לקרוב כמו לרחוק ומשום זה בטלה כולה אבל ששפתב נתי שדה פלוני ושדה פלוני וכו' א"כ ידענו איה שדה הנה לקרוב ואיה לרחוק ושפיר אמרינו פ"ד.

אבל אם נתן לשניהם בכלל כל מה שנאמין לו לגבי הרחוק הוי גם לקרוב חלק בו דאין ברירה וכו' מתורץ מה שפסק המחבר בסי' נ"א דאם סילק הקרוב א"ע מהני עדותו לרחוק והקשה עליו הש"ך מה מהני סילוק כיון דכבר נתבטל פעם אחד ולפי ה"ל ניקח כיון דטעמא דלא מהימן לגבי הרחוק הוא משום דאי אפשר לומר פ"ד וכה"ל דהא כל הנכסים הוי של הקרוב כיון דאין ברירה וכה"ל והלכך פשמשלק א"כ שוב לית לי לקרוב חלק בהך שדה.

ושוב נקשר השטר דהא באמת פ"ד ולא נפסל לרחוק רק דלא אפשר למפלג וכה"ל דהא כל הנכסים הנה של הקרוב אבל כיון פשמשלק א"ע שוב מהימן דשוב לית לי לקרוב חלק כלל ודו"ק היטב: שם באות' הסוגיא במס' מכות דף ז' עיין בהרא"ש שהביא שם דברי הראב"ד דמתחלק דבבעל דבר אמרינו פ"ד וכו' מיישב שם פמה קושיות ע"ש ונהה לכאורה יפלא על הראב"ד האיה עבר על תלמוד ירושלמי פ"ק דגיטין ה"א דאיתא שם פתב כל נכסיו לעבדו מה את עביד לי כגט היא וערעורו בטל או כמתנה היא וערעורו קיים איתא פהדא פתב כל נכסיו לשני ב"א והיו העדים קרובים לא' ורחוקים לא' ר' יוחנן אמר פסול ור"ל אמר פשר וכו' ע"ש ונהרי קמן דלא פסברת הראב"ד דהרי מדמה גט דהוא בעל דבר להי' העדים קרובים לא' ורחוקים לא' דהוא קרוב ואמרינו עדות שב"מ ב"כ לסברת הראב"ד א"כ האיה מדמה הירושלמי להדדי אמנם י"ל לכאורה דהגמרא דילן פליג על הירושלמי אף זה דחוק גדול דמנ"ל דפליגי בהאי סברא כל מה

דלא מפרשא בהדיא אמנם יש לתרץ דהנה לכוונה האי דעבד שיהביא גיטו וכתב בו פל נכסי קנינו לה דאיתא במסכת גיטין דף ט' ע"ב דעצמו קנה נכסי לא קנה דפ"ד ולכוונה לא תליא כלל בפ"ד פינון דהוא דיבור אַחַד רק דעל קיום הגט מהימן ועל נכסיו לא מהימן א"כ לא דמי לכל פ"ד שאיתא בש"ס ונהנה איתא בתוס' מכות דף ו' ע"א ד"ה אַמַר ר' יוסי דלר"י היכא שְנַמְצָא אַחַד מֵהֶן קאו"פ פכ"פ הכָּשֵׁר מְחַיֵּיב שְבוּעָה וּלְרַבִּי אֶפְיָלוּ שְבוּעָה לֹא מְחַיֵּיב פִּינּוֹן שְנַתְבַּטַּל פֵּעַם.

אַחַד וּבִזְנָה פְּלִיגֵי ר' יוֹסֵי וְרַבִּי ע"ש וכו'. וְלִכְאוּרָה אִמְאֵי נֹאמַר שְבַטְל אֶפְיָלוּ לְשְבוּעָה מֵאֵי שְׂיִיכוֹת לְנַמְצָא אַחַד מֵהֶן קאו"פ דְבַטַּל אוֹתוֹ הַעֲדוֹת שְׂמַעֲיָדִין מֵאֵי שְׂיִיכוֹת לְשְבוּעָה אַף ע"כ צָרִיךְ אֵתָּה לֹאמַר דְּהַטְעַם דְּנִתְבַּטַּל פֵּעַם אַחַת לְמִמּוֹן נִפְסַל אֶפְיָלוּ לְשְבוּעָה מִטְעַם פִּינּוֹן דְּפִסּוּל לְזָנָה פִּסּוּל לְזָנָה וְא"כ לִפ"ז י"ל כִּי פִּינּוֹן דְּלֹא מְדַמָּה הִירוּשְׁלָמִי מִטְעַם דְּשִׂינְיָהּ כְּאֵן עֲדוֹת שִׁב"מ ב"כ דְּזָנָה לֹא שְׂיִינְיָהּ גַּבִּי גַט כְּסִבְרַת הָרֶאֱב"ד וְאֶפְיָלוּ בְּלֹא זָנָה מִטְעַם דְּעַל זָנָה הֵימְנָא וְעַל זָנָה לֹא הֵימְנָא אַף דְּהִירוּשְׁלָמִי מְפָרֵשׁ מִשּׁוּם דְּפִסּוּל לְעֲנִינָא מִתְנָה פִּסּוּל אַף לְעֲנִינָא קִיּוּם הַגַּט כְּמוֹ עַד אַחַד לְשְבוּעָה שְׂהֲבֵאֲתִי לְעֵיל וְלֹא מִטְעַם עֲדוֹת שִׁב"מ ב"כ דְּלֹא שְׂיִינְיָהּ כְּאֵן וְכִהֲנָ"ל אַף לְפִי זָנָה קִשָּׁה עַל הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם דְּפָסְקוּ כַר' יוֹחֲנָן וּפְסָקוּ דְּעֲצָמוּ קְנָה נְכִסֵּי לֹא קְנָה ע"ש בְּמִפְנֵי רִשִּׁים אֲמַנְם יֵשׁ לְתַרְצֵי דְּהָרִי"ף אֲזַל לְשִׂיטְתוֹ דְּבַעֲיָנוּ שְׂיִצְטָרֵף הַכָּשֵׁר עִם הַפִּסּוּל א"כ יוֹכֵל לְהִיּוֹת דְּהָא דְּלְרַבִּי לֹא מְחַיֵּיב הָעֵד אַחַד שְנַתְבַּטַּל שְבוּעָה הֵינּוּ מִטְעַם פִּינּוֹן דְּבִשְׁעַת הַמַּעֲשֵׂה נִתְפָּוֶינָן לְהַעֲיֵד עִם הַפִּסּוּל שׁוֹב נִתְבַּטַּל לְכָל מִילֵי וְא"כ אֵינּוּ מִטְעַם הַנַּ"ל דְּבַטַּל אֲצֵל מִמּוֹן בְּטַל נְמִי לְשְבוּעָה וְא"כ לֹא דְמִי לְהָךְ דַּר' יוֹחֲנָן וְדו"ק אֲבָל הִירוּשְׁלָמִי לֹא סָבַר דְּבַעֲיָנוּ שְׂיִתְפָּוֶינָן הַכָּשֵׁר עִם הַפִּסּוּל א"כ ע"כ צָרִיךְ אֵתָּה לֹאמַר דַּמְש"ה הָעֵד אַחַד אֵינּוּ מְחַיֵּיב שְבוּעָה מִטְעַם שְׂפִתְבָּתִּי לְעֵיל מִשּׁוּם שְׂבַטְל אֲצֵל מִמּוֹן בְּטַל נְמִי לְשְבוּעָה וְע"ז שְׁפִיר מְדַמָּה לְהַדְדֵי וְדו"ק הֵיטֵב כִּי עֲמוּק הוּא מְאֹד: סְנֵהֲדָרִין דָּף יו"ד ע"א שְׁם בְּגִמְרָא מְהוּ דְּתִימָא אֲצֵל אֲשֵׁתוֹ לֹא אֲמַרִּינָן אָדָם קְרוֹב פִּירֵשׁ רִש"י וְנִזְנָה אֲמִינָא דְּמִשּׁוּם דְּמַהֲיָמֵן אֵהָא וְנִקְטַל נִקְטַל נְמִי לְדִידָהּ קַמ"ל וְכו' עכ"ל רִש"י וְנִזְנָה תְּמַהוּ עָלֵיו כָּל הַמִּפְנֵי רִשִּׁים הָאֵיךְ ס"ד דְּמַהֲיָמֵן אַחְבָּרָא מִפִּילָא קְטֵלִינָן נְמִי אוֹתָהּ חֲדָא דְּלִישְׁנָא לֹא מִשְׁמַע הָכִי וְתוֹ אִמְאֵי בְּפִלוּנֵי רְבַעֲנֵי לְרַצּוֹנֵי לֹא קְטֵלִינָן לִי נְמִי נִימָא מִשּׁוּם דְּמַהֲיָמֵן אַחְבָּרָא לְקַטּוּל אוֹתוֹ ג"כ אֲמַנְם יֵשׁ לְתַרְצֵי דְּהִנְהָ יָדוּעַ דְּהַרְמַב"ם פּוֹסֵק דְּקְרוֹבֵי אִם הִיא מְדַרְבְּנָן וְקְרוֹבֵי אִישׁוֹת הִיא ג"כ דְּרַבְּנָן וְא"כ יֵשׁ לֹאמַר דְּרִש"י הָכִי פִירֵשׁ סַד"א אֵינּוּ אָדָם קְרוֹב אֲצֵל אֲשֵׁתוֹ יוֹתֵר מִשְׁאָר קְרוֹבֵי אִישׁוֹת וְא"כ לֹא הָנִי כ"א מְדַרְבְּנָן וְרַבְּנָן לֹא גְזָרוּ לְפִסּוּל קְרוֹבֵי אִישׁוֹת רַק אִם נֹאמַר דְּפִסּוּלִים הֵם לֹא הִי עֲדוּתָן כְּלָל אֲבָל כְּאֵן פִּינּוֹן דְּלַחְבָּרָא נְאָמֵן לֹא גְזָרוּ רַבְּנָן פִּסּוּל כְּלָל דְּכִינּוֹן דְּמַהֲיָמֵן אַחְבָּרָא נְאָמֵן נְמִי לְדִידָהּ קַמ"ל דְּאָדָם קְרוֹב אֲצֵל אֲשֵׁתוֹ אִפִּי' מְדַאוּרִינְיָא דְּלֹא דְמִי לְקְרוֹבֵי אִישׁוֹת כְּלָל דְּקְרוֹבֵי אִישׁוֹת הֵינּוּ בְּעַל אִמּוֹ אוּ בְּעַל אַחֻתוֹ אֲבָל אִשָּׁה כְּבַעֲלָהּ מִמֶּשׁ וְשׁוֹב לֹא מַהֲיָמֵן עֲלֵי' וְדו"ק: בְּכַבָּא בְּתָרָא דָּף קכ"ד ע"ב גְּרִשְׁתִּי אֵת אֲשֵׁתִי זָנָה שְׁלִשִׁים יוֹם מֵאֵי לְהֵימְנָא לְהַבָּא וְכו' ע"ש וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה מֵאֵי פְּלוּגְתָּא דְּדְבוּרָא שְׂיִינְיָהּ כְּאֵן הִלָּא מִטְעַם עַד וְדָאֵי לֹא הָנִי מַהֲיָמֵן מִשּׁוּם דְּהָנִי לְהַ חֲזַקָתָא אִישׁ רַק מִטְעַם מִגְּזוּ מַהֲיָמֵן דְּעַד אַחַד נְאָמֵן הִיכִי דְּהָנִי בְּיָדוֹ בְּאִיסּוּרִין וְא"כ מַה שְׂיִינְיָהּ כְּאֵן פְּלִגִּינָן דְּבוּרָא הִלָּא עַל מַה שְׂבִידוֹ מַהֲיָמֵן לֹא אֲתַרְעַע ע"י חֲזַקָה וְעַל מַה שְׂלֹא בְּיָדוֹ לֹא מַהֲיָמֵן לְגַבִּי חֲזַקָה וְאֶפְיָלוּ אֵי לֹא פְּלִגִּינָן דְּבוּרָא.

אמנם י"ל בהקדים דברי הגמרא דגיטין גבי גט שאין בו זמן דהקשו שם התוספ' אפתי תהי' מחויב מיתה משום דנוקמה אחזקת אשת איש ונימא השתא הוא דגירש ומירץ שם פנין דהיא גרושה לפנינו אתרע לה חזקה למפרע דשוב לית לה חזקה פנין דאנו רואים שהיא גרושה לפנינו עכ"ל.

ולפ"ז ניחא דכאן אם לא נאמר פ"ד רק שיהי' נאמן על להבא מטעם דבידו א"כ תו אתרע לה חזקה אפילו על למפרע וכדברי הר"ן א"כ נמצא דממילא מהימן פנין דשוב לא מרעא החזקה דלית לה חזקה ומהימן עד אחד אפילו אין בידו.

וא"כ יהי' בדין דלא להימן אפילו על להבא משום דאי יהי' מהימן על להבא מהימן ג"כ על לשעבר וכהנ"ל וא"כ נמצא השתא דיהי' מהימן אפילו נגד חזקה שהי' לה אפילו בדבר שאין בידו פנין דעד השתא הי' לה חזקה ונמצא דלא מהימן אפילו על להבא מטעם הנ"ל ודו"ק.

וכ"ז אי לא אמרינן פ"ד אבל למ"ד פ"ד הוי פאילו לא אמר פלל על למפרע וממילא מהימן על להבא משום דבידו ועל לשעבר לא מהימן דפ"ד ולא מרעא החזקה פלל ודו"ק היטב: עיין בקצות סי' נ"ב מה שהביא תשו' המרש"ך במעשה שנתנו חרם שלא להיות שום עד בקידושין אם לא יהי' שם עשרה וחכם העיר ורצה לבטל הקדושין מחמת שהי' בעדים פסולים שלא הי' שם חכם ועברו העדים על החרם ונפסלו אמנם פתוב שם דהי' קדושין פאילו בפני כמה גאוני קשישאי ולא הורה א' מהן איסור מטעם זה וכתב דאפשר ליתן טעם לדבר משום דבשעת ראיה עדיין לא נפסלו רק לאחר גמר הקידושין וכו' ועיין עוד שם שמביא תשו' מהרי"ט שדחה תשו' המרש"ך הנ"ל חדא למה לא יפסול גם בשעת ראיה ותו הא בעינן תחלתו בכשרות ועל עיקרא דדינא הקשה אמאי לא נאמר פלגינן דיבורא דהא אם ראה הקידושין שלא במתכונן לא עבר על החרם רק אם הזמינו לכך וא"כ נימא פ"ד דראה הקידושין אבל לא הזמינו וכו' וע"ש בקצות החושן מ"ש על דברי המרש"ך דלהכי פשר בשעת הקדושין משום דעבירה שאינו של חמס לא מפסיל רק לאחר גמר העבירה ע"ש ועל מה שכתב המהרי"ט דנימא פלגינן דיבורא כתב דלא שייך פלגינן דיבורא פנין דקי"ל דקדושין בלא עדים הנה מילי דהשטאה ולא קדושין פלל א"כ כשפא העד ואמר שפ' גירש את פ' נמצא שלפי דבריו לא הנה קדושין פלל ושוב לא שייך לומר פלל פ"ד דמוסיפין על דבריו לא מוסיפין כמו גבי אנוסים היינו מחמת ממון בכתובות ע"ש בתו' והנה יש לתרץ דברי המהרי"ט דהנה לכאורה קשה אמאי דקאמר המרש"ך דכשר הוא בשעת ראיה הלא מפורש הוא ברשב"ם ב"ב דף קכ"ח ע"א דדרשינן מאו ראה דבעינן שיהי' בשעת העדות ראוי להעיד וע"ש היטב וכן הוא בש"מ ב"ב דף.

ונ"ל: א"כ מה בכך דכשר הוא בשעת הקדושין עכ"פ אינו ראוי להעיד על הקידושין דהא תיקף פשנגמר הקדושין שיוכל להיות עליו עד פבר הוא מןפסל משום שעבר על החרם א"כ שוב בשעת ראיה לא הוי ראוי להעיד ודו"ק ומש"ה שפיר י"ל דברי

המהרי"ט דלפי ה"ל שייך שפיר דפלגינן דיבורין דהא כשפא להעיד על הקדושין מעיד שפיר דהי קדושין בפני עדים פשרים דהא בשעת הקדושין פשר הי' דא"ת דלא הי' ראוי להעיד ע"ז פתב דשפיר י"ל דפלגינן דיבורין ושפיר ראוי להעיד דמפלגי דיבורין דלא הזמינו רק ראה שלא במתכוון דהא אפי' אם הזמינו אותם ג"כ פשרים הם בשעת הקדושין ודו"ק.

[ע"כ דברי המגיה בשם המחבר]: סימן לג בדין אותן שידוע שאינם [מאמינים] בדברי רז"ל אם הם פסולים לעדות: הנה ברמב"ם מבואר בה"ת [פ"ג ה"ח] וז"ל אפיקורס וכו' הרי מי שאינו מאמין הוי אפיקורס ואפיקורס פסול לעדות והנה באותן שמקילין במצות התורה כגון פאת זקן או שעטנז אפילו שלא להקעים רק שקל מצנה זו בעיניו נמי פסול לעדות.

והנה צריך שנבאר דין מומר שדברי הרשב"א בחי' ומשמרת הבית מבואר אפילו יש ביזו היתר ואוכל דוקא האיסור אינו אפיקורס דפסק כמ"ד [בע"ז כ"ו ב'] מומר להקעים הוי מומר לא אפיקורס וכן הרא"ה ז"ל פסק כמ"ד דלהקעים היינו שאיסור והיתר לפניו ואוכל האיסור אבל פשמניח היתר ונוטל בידיים האיסור הוי להקעים ואפיקורס.

והנה הרמב"ם ז"ל בה"ת פתב וז"ל [בפ"ג הלכה ט' מומר לעבירה אחת וכו' עד והוא שיעשה להקעים] הרי דכתב והוא שעשהו להקעים וקשה עליו דהא [בהלכות רוצח ושמירת הנפש פ"ד הלכה יו"ד] פתב דלהקעים הוי אפיקורס והא"ף פתב פאן דהוי רק מומר לד"א וצ"ל דבעושה להקעים בורא כ"ע יתשו"י נדאי הוי אפיקורס ומורידין אותו ורק שאינו אוכל לתאבון קורהו ג"כ להקעים דהיינו שמבטל מצנה מהתורה לא לתאבון וזה נקרא להקעים אבל מ"מ אינו מומר לכה"ת והוי רק מומר עד"א ואעפ"כ אין לו חלק לעה"ב וכן נראה בהלכות רוצח ושמה"נ [בפ"ג הלכה י"ב] שפתב וז"ל [בד"א בישראל בעל עבירה כו'] הרי במבטל מצנה אחת בתמידות אפילו שלא להקעים הוי מומר לד"א ואין מעלין אבל לא מורידין וכן נראה מהכ"מ ז"ל שם אבל באינו מאמין במצנה אפילו בדברי חז"ל הוא אפיקורס ומורידין והוי מומר לכה"ת פולה.

ונראה מדברי הראשונים ז"ל שכה"ג לא נחלקו ר"א ורבינא [שם] ולא נחלקו רק ביש איסור והיתר לפניו אבל באינו מאמין או שעושה להקעים הבית"ש זה אפיקורס לכ"ע והמבטל מצנה אחד בתמידות הוי מהאין מעלין ובנדאי פסול לעדות דגרע מעכו"ם ולא גרע מרועה ויש לומר דאין צריך להכריז דלפע"ד זה פסול מה"ת ולא אחיה הוא ודו"ק ואותן שאינם מאמינים בדברי חז"ל פסול לעדות מה"ת דהוי אפיקורסין דהתורה הקדושה צינה לנו לא תסור פנ"ל הנכון והתב"ש ז"ל פתב וז"ל ונראה דמייירי בד"ח רק שאינו מבין מה שאמרו ואם הוא רק חסידות דבר זה אבל מי שידוע ומכחיש דברי חז"ל הוי אפיקורס ימח"ש ופסול לעדות ולא אחיה הוא: סימן לד להרב המו"צ מ' מענדיל זילבער בק' קאלמייא: בדין פתיבת שם אייזיק בנדאי אין לספק רק לכתוב בחד יו"ד או בשתי יודין כפי שחותם עצמו או כפי שפותבין הסופרים באותו עיר הואיל דשם אייזיק מצוי מאוד ונהגו לכותבו בנקודה ולא לכתוב אזק בלא אות מורה על נקודה בנדאי צריך לכותבו כן בגט.

ועיין בדברי חיים בשער הנקיוד בנקוד סגול כנלע"ד אף להלכה אינני סומך פעת על עצמי רק פאשר יספיקו ב"ד לפי דעתכם: סימן לה להרב מ' קלמן אבד"ק אבויאר קאמיטאט: הנה מה שעשה השו"ב הוא קלות אף מחמת שאין עדות ברורה וגם כי בעוה"ר נעשה פקידת בין המוניים דברים פאלה לכן אין להעבירו ורק שיקבל דברי חבירות ולחתום לקיים התנאים דברי יראה אבל לא יזכיר שום איסור שחיסה או ח' ושבועה כי ח"ו יש [חשש] יותר שיפשל ח"ו פמבואר בס"ח [סי' ת"כ] ולא יקבל עליו רק בדרך ד"ח אבל לא שום איסור ואם ח"ו יעבור נענין מה נדון בי': סימן לו להרב.

הנה קבלתי מכתבו והנני להשיב תיכף כי הדבר ברור יותר מביעתא בכותחא דזה השו"ב וכו' אסור מדינא דהנה מבואר בתולין ונ"ל. מוכח דאם [האיסור] הטעם של החכם האוסר הי' דנראה לו שאסור מצד נדר אסור לו לשו"ב לשחוט ואם עבר ושחט הוא עברין דעובר על ד"ת ואפילו אם הוא גדול בתורה כי אין אדם נאמן לפסוק לעצמו להתיר מה שחכם אסר ובזה הוא נקרא חשוד על איסורי תורה.

וגם עבר שנית לעבור נגד השו"ב שנתנו לו הפך שקצבו עמו והוא שחט בעיר הזאת וגם הוא קל מאוד כי התריז נגד גאוני דורינו שהעבירו והוא חצוף נגדם ולכן בנודאי שחיסתו אסורה: בענין השאלה אם שיהי' בפשר אסמכתא [א"י] מאי אסמכתא הא גופא טעם של פשר שאינו גומר הקנאה על דעת הדיין ומש"ה צריף קנין וקנין מסמיה דעתו כפי שיגזור הדיין פן יקום הגם שבאסמכתא גמורה לא מהני קנין רק בבד"ח [פמבואר בחו"מ סי' ר"ז].

גבי פשר לאו אסמכתא גמורה [היא] מהני קנין אבל עכ"פ אם הוי בקנין הפשר מאי שייכות אסמכתא. הא הקנה כבר כפי שיאמרו הפשננים ועל מי סמך שיהי' אסמכתא וא"כ בנודאי שאין אסמכתא בפשר.

ואופן השני ששאלו אם הכתבים שהשלישו וקיימו הפשר לא ידעתי מה הי' פתוב בהשטרות דהושלשו ולכן לא ידעתי מה להשיב: סימן לז להרה"ג החו"ב המפורסם מהר"י שמעלקעס אבד"ק פרעמישלה: מכתבו הגיעני והנה פעת לחולשת פחי וימי הזקנה הגיעו אינני מחליט הלכה למעשה כי אין מרגוע לי לעיין בספר ומאור עיני לא יאורו כבימי נעורי לזה אחרתי מלהשיב.

אולם עתה בבוא שנית מכתבו אמרתי להודיע מה שהחלטתי כפיר באלו הענינים כי אין ללמוד שום תקנה הפתובה בספר מקהלות אחרות כי נהרא נהרא ופשיטי ועינינו רואות התקנות מתחלפות ואעפ"י שאמרינו ב"ד עושים תקנה על דרך אחד כי היכי דלא יכחשו תקנתא אחריתא.

מ"מ באלו תקנות ונזקות לא כל המקומות שוות וכל קהלה תקנו לפי טבעי אנשים בין מישראל בין להבדיל לפי מנהגי זולתינו פאשר עינינו רואות תקנות מחולפות ולזה אין לנו רק אם התקנה ברורה בעיר להלוי אחר' ומספק אין מוציאין ממון.

אף בנגידון חזקת האוראנדי ידוע תקנות ארצות הנפשוטו בכל מדינותינו אשר תקנו קדושי עליונים בכללות התקנה פל התקנות שונים. ורק קביעת הזמנים בתקנה ובאבדות התקנה פל עיר ומקום לפי מנהגו.

והנה בכללות מבואר בתשו' מהרי"ו ז"ל דאפי' אם הפריץ לא ישפירנו בנודאי אפ"ה צריף המחזיק עפ"י התקנה. .

יע"ש ולזה אם פבר השנוה השני פמהליטן אין לו לחזור והבא לשפוך מחדש יפטר עפ"י בית דינו הצדק: סימן לח להה"ג הקריף ובקי הצדיק כקש"ת מ' הגלל נ"י. מכתבו הק' הגיעני והנה אמת עם כ"ת שרשות ביד רב דמתא בעניני שו"ב לעשות פרצונו ולדון לפני ראות דינו בפרט רב גדול פמוהו ואם נבוא לדון אחר ב"ד קבוע וכו' ואין לה אלא שופט שפיקיף ובעוה"ר ע"י ש"ח סבבנו צרות רבות עד ישקיף ד' ויגאלינו במהרה ומעכת"ה עשה באמת ויפטר ואסור לבני עירו לעבור על דבריו אף עכ"ז הה"ק בו"ק דק' גם לו אין להאשים פי אצלו נראה אשר מעכ"ת בשנאה הדפו להשו"ב וגלילות ההמה מאז ומקדם שצדיק הדור משגיח על שו"ב הגליל ולכן כתב שאין להעבירו ואם מעכת"ה יכתוב לו באמת שאין שנאה בלבו על השו"ב רק זילת שאינו ראוי להיות שו"ב במקומו לדעתו אשר גם הרב הקדוש יספים עמו והי' שלום אבל לדעתו אין רשאים בני עירו לעבור על דבריו: סימן לט להה"ג המפורסם מ' אברהם יצחק נ"י אבד"ק קליינווארדיין.

מכתבו הגיעני והנה בנגידון אם להאמין ערפי עפ"י פנקסו רוב אחרונים מתירים. אף זכור אני בהיותי יוצק מים ע"י מו"ח הגאון ז"ל אמר שבמחלוקת זה אין בידו להכריע אף יותר מסתבר להחמיר עכ"ז איני אומר אסור או היתר וכן תמיד אני נהוג ופ"א הי' לי שאלה כזה עם הה"ג מהר"ו.

והראיתי שעפ"ד נראה שלא לסמוך על הערפי ובפרט שמקבלין שונד ומה שכתב מעכת"ה שהתפוס הי' עני זה אינו ראוי פלל פי מי יודע אם אולי בא לידו מעות או שהי' בדבר זה שייכות לאיזה עושר שינוס הוא מהתפיסה כמו שאירע כמה פעמים שאנשים אחרים משחדים שינוס הנתפס פדי שלא יאמר עליהם פידוע וא"כ לפ"ד דאין לסמוך ע"ז אף מה שנמצא כתוב מהערפי בלי שאלה פ' מת והינינו שמו ושם עירו שם מדבר הכותב להמשלח אגרת לפ"פ ובשם פינוי ועירו בלי שאלה פי הוא מת היינו שאומר פ' שם הלעז במקום פ' מת ובנדאי מהני ולצירוף עם הערפי שהב"מ ז"ל וג"פ ז"ל וכמה מכשירים בנדאי מותרת: סימן מ לה"ה הנה"ג הקריף ובקי פא"ה וכו' מ' ר"ח אליעזר נ"י אבד"ק קאליש.

מכתבו קבלתי והנה שאלתו בעצה נגד העומדים נגד תוה"ק פידוע לדעתי יעשה כל מה דאפשר להשבית עצתם הרע ולשרש דעתם הנעכרה אף יעשה בהשכל למאוד שלא פרוצו ח"ו יותר רק בנחת דבריו ישמעו וד' הטוב לא יעזוב עמו ותורתו.

ואודות היין מאונגארין הנה לסמוך על הכשר אינו ראוי אפילו על הרבנים הכשרים למאוד כאשר בעוה"ר כמה מכשולים באים ע"ז כמו שנכשלו כמה עירות ביי"ש של פסח עפ"י כתב הכשר מיראים וחסידים פי כמה פעמים שיוכל בקל לבוא לידי מכשול ואף זה עיקר הדבר שלא לשמות יין רק מאיש פשר שבעצמו קנהו באונגארין וקנהו שם מאיש פשר אשר עשהו בעצמו וטהרו בעצמו או ע"י משולחיו נאמנים וידועים להאיש הקונה שמפולין: סימן מא שוי"ר לכבוד הרב התריף ובקי המושלם כש"ת מו"ה פנחס נ"י.

מכתבו הגיעני והנה ידע נא מעכ"ת כי גיטין הנשלחין ממרחק כנה הוא רק משום עיגון וידוע שדעת הגאונים לאסור והבאים אחריהם מחלוקת גדולה ביניהם והפני יהושיע ז"ל הראה מקום מש"ס לאסור וכן בטיב גיטין להגאון מהר"ל ז"ל וכן נהגו איסור בינינו הפל כמבואר בש"ע ורק שמחידש שהי' גנדל עיגון במצוי לרוב המתהלכים למרחוק [ראו] גדולי הדור שלפנינו להתיר ע"י עשיות שלים הולכה והשלים יעשה שלים ב"ד והרשאה הפל כאשר כתבתי לו אז.

וכן המנהג כאשר ראיתי כמה גירושין ופסקתי עליהם בכמה ספיקות שהי' בהם. והנה אין לחידש דבר הזה והזהר כי די בקולא זו שלים הולכה פי כמה מכשולים יכולים לבוא משלם קבלה [כנה] פידוע להמבין א"צ להאריך אשר כמה מכשולים יוכל להיות יותר בשלם קבלה ולכן הזהר ברוחו ולעשות חד"ש פי יוכל ח"ו להביא מכשול בעולם כאשר מלבד כל חששות טעמי עמי בלבי אסור לגלות מה שיוכל לבוא מכשול אשת איש ולזה אל יחכם הרבה ולא לשנות המנהג ובפרט לפי ששמעתי שגם שם בד"צ פשירים וכן נראה בגיטין שראיתי הובא משם והרשאה וגם מצויים אנשים פשרים מסביבותינו שיוכל להתנדע הפל על נכון מי המה הב"ד ולכן ידידי נא מאוד אל יחכם הרבה ואם יבטל מה לנו כנה נד"ל: סימן מב לדייני ק' בארדיטשוב.

מכתבם הגיעני והנה בנידון העופות חדשים עפ"י דין דש"ס מותרים המה הואיל ויש להם הג' סימנים כאשר כתב לי הגאון מ"א תאומים שבעצמו בדק אחר ג' סימנים שיש להם וא"כ לרוב השטות מותרים עפ"י דין.

אף חומרת הראשונים להחמיר וכמבואר בדברי הראשונים שהספימו לרש"י ז"ל להחמיר שלא לאכול רק במסורה. וכן פסק מרן הש"ע ורמ"א ז"ל מחמיר יותר אפילו בחרטום וכף רגלו רחבה אין לאכול בלא מסורה והכו"פ ז"ל שפך סוללה על הרמ"א ז"ל שלא ראה פן בשום ספר להחמיר כנה ואשתמטתי במחכ"ת דברי הר"י שכתב בהדיא לאסור אפילו בכל הסי' טהרה בלא מסורה.

וכן כתב בשם הרא"ש ז"ל ושפן נהגו ולכן בנדאי אין בנדינו להקל רק עפ"י מסורה ועפ"ז נסתר ההיתר שהמציאו גאוני זמנינו להתיר משום נדמה לטהור וסימני ביצים והאריכו בהיתר מפת ס"ס וזה אינו פלל דבהדיא מבואר בר"י דלמנהג בני אשפנז אסור

לנו ולא מהני דומי' יע"ש בדבריו ולכן אסור לאכול בלא מסורה מאה"ק אף פה"ק העיד
דין אחד ממדינתנו וכעת הוא באה"ק והעיד שבאה"ק אוכלים אותם ולכן התרתי לכני
עירי לאכול פמות אלו לא זולת אעפ"כ מונע אני גם מזה בביתי וחתני הרב ה' באה"ק
ובחזירתו סיבב דרף אומיר וכתב לי שישאל בכל המחוז הזה שאוכלים אותם באומיר
והוא קהלה מפארה עיר ואם בישראל נראוי לסמוך ע"ז וכן שלח [איזה עופות] להראות
אותם שאוכלים שם במסורה ולכן לדעתי מותרים המה אותן שהם פדונגמתן דבמסירה
לכ"ע מותר וילפינו ממקום למקום בכה"ג לכ"ע אף מחמת גודל חשש פיגל נפש יקרה
בחשש ע"ט אין דעתי להתיר בכל אופנים הללו וכמש"כ הריב"ש ז"ל בתשובה דמה
בעניני ממון אדם בותר דרף היותר בטוח מכש"כ בעניני תוה"ק צריך לבחור דרף היותר
בטוח ולכן לדעתי מהראוי שישלח מכם שני אנשים לאומיר ומשם יבחר הדבר בבירור
גמור עפ"י גדולים אשר שם כי האי אשר משם באים העופות האלו הוא קרוב לאומיר
ומתם פתבו לי שאשלח מאה אדומים ויסעו משם שני אנשים יריאים וחסידים לאומיר
ואז יבחר הדבר ושלחתי איש נכבד לגדולי דורינו שיראה לגבות מכל עיר גדולה איזה
סך מסוים ולשלוח להם לבדר הדבר ואין כסף לי כי לא שמעו והטו אונם לדבר ואוי
לאותה בושה שבעבור כסף מיעוט ינוחו מבוכה בישראל לחלק ח"ו לשתי תורות.

ובאמת בפילפול אין להתיר נגד הרמ"א ז"ל בשום אופן ובפרט מש"כ באשר"י ותלמידו
ר' ירוחם בס"פ א"ו פתב שלא לשנות מזה וכן נהגו באשכנז וספר או"ה מביאו ואנו
מב"ב של אשכנז ואיך נשנה מנהג אבותינו הקדושים ובפרט שחתני הרב הנ"ל בנסעו
בחזרה מאה"ק ה' באיזה מקומות שאוכלין עופות שאין דומין כלל לאותן שהביא הוא
מאומיר ולפי דעתו המה בנודאי טמאים ולכן לעמוד יסוד תוה"ק מהראוי לעיר ואם
בישראל כעירכם שי' שלא לסמוך על פילפול גאוני דורינו ורק לשלוח מאה רענדליף
לאה"ק ואזי בנודאי ישלחו לכם היתר מחכמי עיר אומיר עם איזה זוג עופות לדוגמא
ובזה יבחר היטב ואני הוצאתי על הוצאות לחתני הנ"ל עבור זה מאה ר"כ ומה אעשה
עוד יותר ולכן סוף דבר שאסור לאכול בלא מסורה מאיש נאמן והי' שלום: סימן מג
מה שפכתבת לתמונה על הגאון מו"ה רע"ק ז"ל [בתשו' ס' ל'] על אשר הביא ראיה
דכתיבה לאו פדיבור דא"כ הפותב השם הוי פהוגה השם ח"ו ואמרת דהא שם התירה
התורה ובאמת גם אני נפלאתי ע"ז בראות התשובה בעת צאתו מדפוס כי דבריו שם
נפלאו מאוד והספר אינו תחת ידי אולם לכאורה יש להביא ראיה מפותבי מגילות
וקמיעות דאסר [בשפת קט"ו ב'] דהוי פשוטפי תורה מפני שאין מצילין אותן מפני
הדליקה בשפת וא"א דהוי פהוגה השם ליקום להו בדרכה מינה דהנה הוגה השם דאין
להם חלק לע"ה דחמיר מגורמי לשרוף השם.

אלא ודאי דזה אינו כלל הוגה השם ובאמת בחו"י [סי' ט"ז] מאריך בהרבה ראיות בזה
ומלאו ספרים רבים מזה וגם אני בעניי הארכתני באיזה מקומות מזה אם פתב הוי פדיבור.
אולם לשאלתך אם לכתוב שם אביו [משום שאסור להזכיר לאביו בשמו] א"צ לכל זה
דהלא ראינו דתקנו לפרש שם אבותיהם בגירושין [ושם] העדים פדאמרינו בגיטין וא"א
דאסור האיה יתקנו רבנו מילתא דאסורא כמו דאמרינו גבי משפנתא היכא תקנו רבנו
א"ו דליכא איסור כלל פינו דאינו זכרו רק שפירו אותו מי הוא וה"נ בכ"מ אם אין
עושה רק (להשראת) [להקרות] שמו אין איסור כלל וכן מציינו גדולי עולם פרמב"ם

ז"ל שפתב אני מנשה בר מימון וכן הראב"ד ז"ל חתם אברהם בר' דוד וכן הר"ת ז"ל
ואחיו בני מהר"ש ז"ל פידוע בספריהם וכן הרמב"ן ז"ל ולפ"ד שנמצא גם בקרי"ף ז"ל
שחתם שמו בשם אביו ז"ל והרא"ש ז"ל בתשובותיו ורש"י ז"ל בתשובותיו וכל גדולי
עולם ולכן אל תזוז כי ז"א ואין חשש איסור כלל והפילפול בזה למוטר: סליק בעזר
השם יתעלה